GALENI OPERA EX SEXTA IUNTARUM EDITIONE. QUAE, QUID SUPERIORIBUS...

Google

GALENI LIBRORVM SEPTIMA CLASSIS

CVRATIVAM METHODVM rum diffuſe tum breuiter deſcriptam, victus rationem in morbis acutis, ſingulorum morborum facile paranda remedia, priuatam quorundam morborum curationem, chirurgię conſtitutionem, fracturarum ac luxationum ſanationem, faſciarum deniq; & laqueorum & machinamentorum tractarum continet.

SEXTA HAC NOSTRA EDITIONE,

non parum ornamenti adepta: locis pluribus quàm in alijs ſuperioribus editionibus, ad græcorum librorum fidem emendatis.

Locis etiam Hippocratis in margine notatis.

Et nouis alijs annotationibus nunc primum additis.

Librorum index ſequenti folio continetur.

Τὸ Θεραπευτικόν.

Venetijs Apud Iuntas. M D LXXXVI.

LIBRI SEPTIMÆ CLASSIS.

GALENI De Medendi Methodo libri xiiij, Thoma Linacro interprete, ab Auguſtino Gadaldino ad græcorum exemplarium fidem emendati. fol. 2.
De Arte Curatiua ad Glauconem libri duo, Nicolao Leoniceno interprete: ab Auguſtino Gadaldino ad fidem antiquorum græcorum codicum aliquot in locis caſtigati.

Poſt hunc librum collocari debuerat libellus, cui titulus eſt, Quos, & Quando, & Quibus medicamentis purgare conueniat: qui eſt in Quinta Claſſe, pagina lxxxviij. qui liber eſt cap. xxiij. libri ſeptimi Oribaſij ad Iulianum Imperatorem.

Commentarij quatuor in lib. Hippocratis de Victus ratione in morbis acutis, Ioanne Vaſſeo Meldenſi interprete, ab Auguſtino Gadaldino pleriſque in locis ad græcam veritatem emendati. 108
DE DIÆTA Hippocratis in morbis acutis, ab Auguſtino Gadaldino tranſlatus. Hic liber in tribus, quos habuimus codicibus græcis manuſcripis, (neque enim adhuc impreſſus græce eſt) admodum corruptus legitur: ita vt quandoq; vel nullo modo, vel vix ſenſus elici poſſit. Eius autem mentio fit (ſi tamē is ille eſt) à Galeno in libro de proprijs libris quarto & ſexto capite. cliij.
De Remedijs paratu facilibus liber, ab Huberto Barlando Philiatrio olim tranſlatus, & multis in locis poſtea emendatus. 153
De Remedijs paratu facilibus ad Solonem, Spurius, à Iun. Paulo Craſſo conuerſus, & iterum ab eodem recognitus. 161
Liber tertius de Remedijs paratu facilibus, Spurius, Iun. Craſſo interprete, recognitus. 169
Documentum de Puero Epileptico, Nicolao Leonico Thomęo interprete. 175
Commētarius in lib. ij. de Natura humana, Victore Trincauellio interprete. 181
De Oculis, Spurius, Demetrio Græco interprete, à varijs mendis expurgatus. græcum exemplar deſideratur. 182
De Renum affectuum dignotione atque medela, Chriſtophoro Heyl interprete, Spurius, recognitus. 191
Commentarij tres in librum Hippocratis, de Officina medici, ſeu de ijs, quæ in medicatrina fiunt, Vido Vidio Florentino interprete. 197
In librum Hippocratis de Fracturis commentarij tres, eodem interprete. 223
In librum Hippocratis de Articulis cōmentarij quatuor, eodem interprete. 251
De Faſciis, eodem interprete. 293
Oribaſius de Laqueis ex Heracle, eodem interprete. 306
Oribaſius ex Heliodoro de Machinamentis, eodem interprete. 309

Hos ſex libros quos Vidius olim conuerterat, nunc idem etiam diligenter recognouit.

Quos omnes nunc poſtremum, hac ſexta editione Ioan. Coſteus cum impreſſis, ac vetuſtiſſimis manuſcriptis exemplaribus collatos, emendauit, & nouis annotationibus illuſtrauit.

GALENI
METHODI MEDENDI IDEST
DE MORBIS CVRANDIS
LIBRI QVATVORDECIM

Thoma Linacro Anglo interprete

Denuo ad Græcorum codicum fidem ab Auguſtino Gadaldino aliquot in locis emendati.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI.

Theſſalum ac reliquos Methodicos reprehendit, qui in ſanitate, ac morbo dignoſcendo plurimum aberrarunt: docetq; principia Methodi, qua morbus tum dignoſci, tum curari, debet.

Retardatam ea de cauſa fuiſſe horum librorum editionem, quòd ignauiſsimi ad bonas artes excolendas, maiorumq; ſtudia amplexanda, Galeni tempore homines extiterint. CAP. I.

C QVanquam & tu ſæpe aliàs, chariſſime Hiero, & alij quidam amici me
nunc hortantur, vt ſibi medendi methodū conſcribam: & ego ſanè,
tum uobis in primis gratificari, tum uerò poſteros pro uiribus iuuare
cupio: ſemper tñ ſum cunctatus, ac diſtuli, idq; multis de cauſis: quas
nunc quoq; ſatius (opinor) fuerit prius, q̃ opus ipſum aggrediar, ex-
ponere, ſunt.n. ad ea, q̃ poſt dicentur, ſanè nõ inutiles. Earum igitur
omnium illa præcipua fuit, ꝙ fruſtra me ſcripturum timebam, cum
nemo propè dixerim, hac noſtra ætate ueritatis inquiſitioni ſit dedi-
tus, ſed pecuniam, & ciuilem potentiam, & inexplebiles uoluptatum
delicias, omnes couſq; ſuſpiciant, ut, ſi quis ſapientiæ quoduis ſtudiū
ſectetur, pro inſano hunc habeant: quippe qui primam ipſam, & uerè ſapientiam, q̃ diuinarum
humanarumq; rerum eſt ſcientia, ne eſſe quidem oĩno exiſtiment: Medicinā uerò, Rhetoricen,
Geometriam, Arithmeticen, Muſicen, ac reliquas id genus artes, eſſe quidem autument, cæterū
finē earum ſtudioſe perſequendum minime cēſeant. Me uerò ex iis, qui me unice diligere ſunt
uiſi, nonnulli ſæpe increpant, ꝙ plus iuſto veritatis ſtudio ſim addictus, quaſi nec mihi ipſi vſui,
nec ipſis in tota uita ſim futurus, niſi & ab hoc tanto ueritatis indagandæ ſtudio deſiſtā, & ma-
D ne ſalutando circumeam, & ueſperi apud potentes cœnem: His enim artibus, tum amari, tum
amicitias conciliari, tū uerò pro artificibus haberi: nequaq̃ † ex iis, q̃ in propria profeſſione ſint † ἐκ τῆς οἰκείας παρασκευῆς.
cõſequuti: neq; enim eſſe, qui de ea iudicent, ubi omnes totum diem diuerſis ſtudiis tranſigāt,
mane quidem oēs ſimul ſalutationibus occupati, poſt autem diſtracti, ad forum quidē, & lites
non exigua turba: ad ſaltationes aūt, & aurigas alia maior: iam uel aleæ, uel amoribus, uel bal-
neis, uel ebrietati, uel comeſſationi, uel demum alicui corporis uoluptati deditus ſanè non exi-
guus numerus: ueſperi uerò rurſum oēs ad ſympoſia ſimul collecti: ubi, poſt quã ſe uino ſe imple
uere, non lyra citharave, aut aliud muſicum inſtrumentum in orbem circunfertur, (quod ſicut
olim in eiuſmodi congreſſu tetigiſſe honeſtum, ſic cõtra non tetigiſſe admodum erat turpe) ſed
nec ſermones ulli habentur, quales in ſympoſiis agitari ſolere ueteres prodiderunt, nec aliud ho
neſtū quicquam: immo inuicē ſibi propinant, & de magnitudine poculorū certant, utpote in-
ter quos optimus cenſetur, non qui plurimis inſtrumentis muſicis, aut & ſermone philoſophico
uti nouit, ſed q multos, eosq; maximos calices exiccauit, adeò, ut mihi mane etiamnum ebrij
ex his pleriq; uideantur: nonnulli uerò etiam euidēter adeo uinum olere, q̃ ſi modo hauſiſſent.
Eoque iure fit, ut, cum ægrotare cœperint, medicos aduocent, non quidem optimos, utpote
quos per ſanitatem noſcere nunquam ſtuduerunt, ſed eos, quos maxime familiares habent,

quiq́; ipſis maxime adulantur: qui & frigidam dabunt, ſi hanc popoſcerint, & lauabunt, cũ iuſſe E
rint, & niuem uinumq́; porrigent: poſtremo quicquid iubebitur, mãcipiorũ ritu facient, cõtra,
q̃ ueteres illi medici ab Aeſculapio oriundi, qui, tanquã Duces militibus, & Reges ſubditis, im
perare ægris uoluerunt, nequaquam uerò Getarum, & Tibiorum, & Phrygum, & Thracum em
ptitiorum ritu, parere, atq; obſequi. Itaq;, nõ qui melius artẽ callet, ſed qui adulari aptius nouit,
apud iſtos magis in pretio eſt: huicq́; oĩa plana, peruiaq́; ſunt: huic ædium fores patẽt: hic breui
Al. [illegible] efficitur diues, plurimumq́; poteſt: huic diſcipuli * multi à cubiculis, ubi iã fuerint exoleti, tradũ
tur. Quod Theſſalus ille intelligens, nõ ſolum cætera Romæ diuitibus aſſentabatur, ſed etiã ar-
tem ſex menſibus traditurum ſe profeſſus, quàm plurimos diſcipulos facile cõparauit. Si enim
neq; Geometriæ, neq; Aſtonomiæ, neq; Dialectices, neq; Muſices, nec ullius denique bonarũ
diſciplinarum indigẽt, qui medici ſunt futuri, quemadmodum Theſſalus iſte generoſiſſimus ꝑ-
mittebat: nec etiã longam experientiam, & operum artis uſum deſiderant: cui non promptum
ſit artem aggredi, ceu facile medico futuro? Atq; hinc adeo fit, ut nunc ẽt ſutores, & tinctores,
& fabri, tum materiarij, tum ferrarij, proprio magiſterio relicto, in medicinæ artis opera inſiliãt.
Nam, qui pictoribus & unguentarijs mixturas ſuas præparant, etiã de primo loco certant. Atq;
ob hæc ipſe medendi methodum ſcribere ſum cunctatus, quam utiq; & uiri ueteres inceperũt, F
& poſteri eorum perficere ſunt conati. Atq; olim quidẽ nõ parua lis erat eorum, qui in Co, atq;
Cnido habitabant, utri uidelicet inuentorum multitudine reliquos ſuperarent: quippe geminũ
hoc genus Aſclepiadarum adhuc in Aſia ſupererat, deficiente nimirum, quod in Rhodo uigue-
rat. Certabant autem cum hís honeſtum illud certamen, quod Heſiodus prędicabat, ẽt medici,
qui Italiam incolebãt, Philiſtion, Empedocles, Pauſanias, & horũ ſectarores: erantq́; tres hę cer
tantium inter ſe nobilium medicorum ſcholæ. Plurimos quidẽ atq; optimos diſcipulos Coæ for
tuna contulit: ab hoc Cnidię: nec tamẽ in paruo habenda pretio erat, & quæ in Italia noſcebãt.
At horum nemo nec mane potentium fores ipſos ſalutaturus, nec ueſperi cœnaturus, frequẽta
bat, ſed ſicut Heſiodus cecinit,

> Nanque alium ditem cernens, cui deeſt, quod agatur,
> Ipſe ſolum uertit tauris, & ſemina ponit.

Ita & illi inter ſe perpetuo certabant, non utiq; de aranda ſerẽdave terra, (quippe quæ, ut Aſcle
piadarum genere inferiora, ſic Aſcręo poetæ erant non indecora) ſed de Apollinis, Aeſculapijq́;
arte tum exercenda, tum uero ſemper augenda, ac pro uiribus perficienda. Nunc uero honeſtũ
illud certamen intercidit, aut certe minimum eius inter homines adhuc ſupereſt: regnat aũt in G
honeſtum, nec eſt, qui hoc auertat, aut malo medeatur, ut Heſiodus,

> Lis ne te inducat mala deuitare laborem,
> Dulce malum alterius cui ſit.

Hæc enim lis, ut Heſiodo etiam diuinior poeta cecinit,

> Armatur primum tenuis, mox improba cœlo
> Inſerit alta caput, terris ueſtigia figens.

In Theſſalum ſumma arrogantia atque inſcitia hominem, qui ſe Hipppocratem, à quo Academici, Peripatetici, ac Stoici ratiocinationes de natura mutuati ſunt, gloriatus eſt ſuperaſſe. — CAP. 2.

HVius litis ſtimulis agitatus ille Theſſalus, Hippocratem ac reliquos Aſclepiadas maledictis
inceſſit, ac totius terrarum orbis theatrũ in ſuis ipſius libris conſtituens, inibi iudicaſ, uin
Ph. lib. 19. c. 1. citq́;, & cõtra omnem antiquitatem coronatur, ipſeq́; à ſe, uictor declaratur. Hæc facit tũ in eo
libro, quẽ de Communitatibus ſcripſit, tũ in Syncriticis, quin in reliquis quoq; oĩbus cõtume-
lioſus eſſe nõ deſiſtit, ueluti in epiſtola, quã ad Neronẽ mittit, his ipſis inter initia uerbis uſus:
Cum nouam ſectam condiderim, & q̃ ſola uera ſit, propterea, ꝗ, qui ante me medici fuerũt, oẽs ,,
nihil utile prodiderunt uel ad ſanitatẽ tuendam, uel morbos propulſandos. Pergens autẽ in epi H
ſtola, Hippocrates, inquit, noxia præcepta tradidit. Auſus eſt & Aphoriſmis eius cũ ſummo de- ,,
decore contradicere. Et, cum oſtendat ſe in Hippocratica diſciplina nec à quoquã inſtitutum,
nec eius opera ſub præceptore legiſſe, tamen non ueretur etiã, talis cum ſit, palmam ſibi ipſi tri
buere. Quo magis aliquæ eſſe meæ partes uidentur (quanq̃ aliàs parũ aſſueui improbos acerbe
taxare) aliquid cõtra hunc ob ueterum contumeliam dicere. Quid improbe, quæ bona ſunt, ca
lumniari tẽtas, ut multitudini placeas, cũ liceret tibi in ueritatis contẽplatione excellere, ſi dili
gens eſſes, ac ueritatis amator? Quid ita ruditatis auditorũ patrocinio abuteris ad ueterũ blaſ-
phemiam? Num paternæ artis ſocios, impudẽtiſſime Theſſale, iudices medicorum ſtatues? Iſtis
ſcilicet iudicibus uinces proculdubio, ſiue contra Hippocratem, ſiue contra Dioclẽ, ſiue cõtra
Praxagoram, ſiue contra reliquos oẽs ueteres dixeris. Quin potius uiros antiquos, Dialecticos,
ſcientes, qui uerũ falſumq́; diſcernere ſunt periti, qui conſequens ac repugnans diſtinguere, qui
demonſtrandi methodũ à pueris ſunt meditati, hos inquam, iudices in conſeſſum introducito.
His ſedentibus aude quippiã Hippocratem accuſare. His pronunciaturis aggredere ſceleſta illa
tua, barbaraq́; uoce contra Hippocratem, primũ illud diſſerere, Non oportere de hominis natu
ra curioſum eſſe: deinde, ſiquis hoc donet, male illum de ea inquiſiuiſſe, ac falsò oĩa præcepiſſe.

A Ergo quis iudex erit?nũ Plato?quando huic ſaltem iniurius eſſe minime es auſus. Ego uerò ne
diſcipulos quidem eius refugiam,nõ Speuſippum,nõ Xenocratem.Ariſtotelis uero,uel rogem,
iudicium ſubeas,& cum eo Theophraſti .Optem utiq; & Zenonem, & Chryſippum, & eorum,
qui hos ſectantur,quemlibet iudicẽ eligas.Horum nemo, uir audaciſſime, Hippocratis de natu
ra hominis ſcita damnauit:quæ tu mihi nec legiſſe unquã uideris: nec,ſi legiſti,intellexiſſe:&,ſi
intellexiſti,iudicare certe de ijs minime gentiũ potuiſti, ut qui ſub patre male lanas carpẽte,in
gynæcio ſis altus.Nec enim putes nos,uel egregium genus tuum,uel clarã doctrinã,latere:nec
te Hippocrati & reliquis ueteribus in ſurdo theatro maledicere:ſed,q̃ ſis, & unde uenias, quo
genere ortus,qua educatione uſus,qua diſciplina imbutus,prius oſtẽde,atq; ita demũ dicito,il
lud ipſum prius uir audaciſſime monitus, nõ eſſe cuiuis in ulla bene ĩſtituta ciuitate cõceſſum,
publice dicere:ſed,ſi quis uir clarus eſt, qui genus poſſit, & educationem,tum uero eruditionẽ
concionatore dignam oſtendere,huic dicere permittunt leges.Tu,cum nihil horũ oſtendere ha
beas,audeas tamen,homo generoſiſſime,Hippocratẽ accuſare:facisq; in nugacibus libellis tuis
Græcos ſedere iudices:fers autẽ ipſe ſentẽtiam,nec illorũ expectas: & palmam tibi ipſi das mo
do de oĩbus medicis , modo de omnibus in uniuerſum Græcis . Hæc enim inſignis audacia ſa-
B pientiſſime ſcilicet Theſſali eſt,oẽs ſe medicos uiciſſe, ſed ſe ipſo litigatore, ſe ipſo agonotheta,
ſe ipſo iudice:poſt hos ẽt reliquos Græcos in certamen prouocaſſe,Rhetoras,Geometras, Grã
maticos,Aſtronomos,Philoſophos:inter quos cõſtitutũ,ac lanificis elocutione uſum,cẽſere ſe
omnium primũ eſſe:quippe medicinam reliquas omnes artes præcellere, ſe uero medicos om-
nes ſuperaſſe:qđ unum ſorte fortuna recte collegit. Si enim medicina eſt omnium artium præ-
ſtantiſſima,in ea uerò Theſſalus primas partes obtinet , utique omnium hominũ ita ſit primus,
ac Socratẽ & Lycurgum præcellat,cæterosq; omnes,quos Pythius uel ut uiros bonos,uel ut ſa
pientes,uel ut muſarũ miniſtros,uel ut Iouis famulos,uel denique ut alio quolibet munere dijs
gratos laudauit.Agedum igitur Theſſalo hymnos de cætero omnes cantẽt, ſcribantq; uictoriæ
carmina:& publicum orbis theatrum cõſtituatur:acceditoq; aliquis,qui canat,eũ,qui in textri
na ſit altus,uiciſſe Demoſtenem,Lyſiam, & reliquos Rhetoras:ſuperaſſe Platonem, Socratem,
& cæteros Philoſophos:palmã eripuiſſe Lycurgo,Soloni,& alijs legiſlatoribus: uictorem deni
que totius hominum generis coronatum eſſe,Rhetorum,Philoſophorum,Legiſlatorum. Nã,ſi
Geometras,etiam & Grammaticos,ac Muſicos nominatim poſt tantos titulos cõmemorẽ,cõ-
tumelioſus in hoĩem uidear:ubi enim Lycurgus,Solon,Plato,Socrates,& Pythagoras dãt ma-
C nus,num pulchrum etiã ſit Hipparchi,Archimedis, Ariſtoxeni, Ariſtarchi, & aliorum quorun-
dam id genus meminiſſe, hominũ (ut Theſſalus dicat)nullius precij ? Sed quis tã magniloquus
poeta nobis exiſtet,qui hæc canat?Quis nunc dabiẽ Homerus,q̃ hexametro toto hanc Theſſa-
li uictoriã celebret?aut quis Lyricus,qui ueluti Pindarus alte in dithyrambis canat,quiq;,ſicut
olim Bacchi,ita nunc Theſſali præconium efferat? An horum potius nullum rquirimus, ſed eo-
rum,qui iambos ſcribunt,Archilocum aliquem,aut Hipponactem,aut ex Tragica ſcena quem
piam , qui ſic hominem compellet?

“ Quieſce dum miſerrime in ſtratis tuis,
“ Nanque haud uides,quæ te putas noſſe probe.

Oreſtis mihi ſomnium narras Theſſale.Qualenam id theatrũ eſt,in quo tu uinces Hippocratẽ?
Qui iudices erunt? Quinam præmia proponent ? Viſne,primum Platonis ſuffragium legamus?
“ fortaſſe enim hunc iudicem non reijcies.Atqui ille hæc ad uerbum ait: Animæ igiẽ naturã apte
“ putas intelligi poſſe,non cognita totius natura?Immo,ſiquidẽ Hippocrati uni ex Aſclepiadarũ
“ genere fides eſt habẽda,ne corporis quidẽ naturam abſq; hac methodo.Recte ais amice:opor-
tet tamen cum Hippocrate ſermonẽ conferentes,num cum eo concordet,æſtimemus. Sanè q-
D dem.Igitur de natura cõſiderare,quid eſt,quod Hippocrates rectaq; ratio dicit ? Nũ ad hũc mo
“ dum de cuiuſq; rei natura primum illud perpendi oportet,ſitne,de quo uolumus uel ipſi ſciẽtes
“ eſſe,uel alios facere ſcientes poſſe,ſimplex,an uarias ſpecies hẽat?Mox,ſi ſimplex ſit,facultas e-
“ ius tota æſtimãda eſt,quã uidelicet ad quid agendum obtineat, aut q̃ ad patiendũ ab alio ſit ſor
“ titũ.Sin plures habeat ſpecies,his enumeratis,quod in una feceris,id in unaquaq; exigere opor
“ tebit:nempe quid illa facere per ſuam naturã ſit apta,uel q̃d ab alio pati.Audiſtin uir bone Pla
tonem ſimili methodo animæ naturam inueniendam eſſe cenſere, qua corporis naturã Hippo
crates?An adhuc uis,multas hominis dictiones ex multis librorum eius locis deligã, in quibus
ille Hippocratem omnium,qui ante ſe fuerunt,maxime admirat?An potius, cũ id alibi fecerim
(nẽpe in eo opere,in quo de Hippocratis & Platonis placitis diſſerui) illuc, q̃ id ſcire uolet,re-
mittã,ubi,ut arbitror, clariſſime oſtendimus, in plurimis maximiſq; rebus horũ hominũ inter
ſe conſenſum:atq; alio me conferens, alium tibi iam aduocem in teſtẽ, cœtũ nempe Peripateti
cum, qui & ipſe Hippocratis phyſiologiæ principia confirmat ? Quin de hoc quoq; proditum à
me in alijs commentarijs eſt:quorum unus de elementis ſecundum Hippocratẽ inſcribiẽ: poſt
hunc alij tres de tẽperamentis:mox alij duo,alter de inæquali intẽperie,qui etiã ad tractationẽ
de tẽperamẽtis pertinet,alter de optima corporis cõſtitutione:deinde ẽt tres de naturalibus fa

cultatibus:hos igitur ſiquis leget,clare perſpiciet,rationū Hippocratis de natura Ariſtotelē in- E
terpretē eſſe.Quin etiā de morborū diſcrimine,quot hi,quiq; ſint,ac de ſymptomatis pari modo,præterea de horum utrorūq; cauſis,primus omniū,quos nouimus,Hippocrates recte prīcipia dediſſe uidetur:poſt eum verò Ariſtoteles fuſiſſime ea eſt interpretatus.Hæc ita eſſe intelliget,qui commentarios noſtros,quos de ſingulis horū ſcripſimus,legere non grauabit. Quare, ſi Peripatetici iudicium exercebunt, Hippocrates (arbitror) vincet: Theſſalus,ut impudens & nequā,eijcieē. Sin Stoicis philoſophis ī cōſeſſum admiſſis iudiciū permittetur,ex ijs placitis,q̄

1. de Natu. hu. t.14 c.39.h

ipſimet ſtatuunt,Hippocrati palmam dabunt:quippe | calidum,frigidum,ſiccum,& humidum primus Hippocrates inuexit:poſt eum Ariſtoteles demonſtratione aſſeruit.Eadē Chryſippi ſectatores parata cum accepiſſent,minime ſunt obluctati,ſed omnia ex horū miſtura cōſtare cōfirmant,atq; hęc inter ſe mutuo agere ac pati,artificemq; naturā eſſe.Omnia deniq; alia Hippocratis dogmata de natura recipiūt,niſi q in re tenui eſt illis cum Ariſtotele diſſenſio: quippe cū recte Hippocrates affirmet totū | corpus eſſe(vt gręce dicit) σύμπνουν καὶ σύῤῥουν, quaſi cōſpirabile & confluxibile dicas,oēſq; aīalis particulas mutuo à ſe affici, recipiūt quidem hoc vtriq;,

Lib. de Alimento circa mediū.

diſſident tñ in eo,q Ariſtoteles qualitates tantum in ſe mutuo trāſire,omninoq; miſceri:Stoici non has modo,ſed etiam ſubſtantias ipſas exiſtiment.Quòd autē hoc definire medico ſupetuacuum ſit:quòdq; ad medicinæ opus abunde ſit,ſi tantū concedantur ea,quæ ab vtriſq; ſunt de- F
mōſtrata,item q qualitates virtuteſq; in miſtis totæ ſint totis pmiſtæ:hæc & ante à me ſunt demonſtrata,&,ſi res poſcet,nunc demonſtrabūtur.Quare & Platonis,& Peripateticorū,& Stoicorum iudicio,Hippocratis phyſiologiæ uictoria dabitur.Immo uerò ex phyſiologia oēs antedicti ſapientiæ profeſſores oſtēdunt, neminem poſſe morbos cōmode curare,qui corporis uniuerſi naturam non perſpexerit.Nunquid igitur,ſi de palma ſub horū ſapientiæ profeſſorum iudicio certaſſet Theſſalus,viciſſet,qui oīs ſuæ phyſiologiæ Hippocratē auctorem habent?Quid autē,ſi Geometris,Aſtronomis, Muſicis,aut Rhetoribus iudicium concedet, putemus ne hos Hippocrate prætermiſſo alii illi palmā daturos?Ego ſanè nec alium quēuis primas eſſe laturū arbitror,omniumq; minime impudentiſſimum Theſſalum,ut quo nemo Geometriā,Aſtronomiam,Muſicen,ac Rhetoricen magis dehoneſtarit.Itaq; hac ſaltem ratione apud hos in parum amico theatro certauerit.Verū hos fortaſſis in theatrū minime inducet,vtpote quos ipſe prior inimicos reddiderit,ſed iis ſapientiæ profeſſoribus duntaxat,qui in Dialectice ſunt periti,vt q veræ falſæq; orationis iudicandæ facultatē exercuerint,iudicū partes concedet.Atqui,ſi Platonem,Ariſtotelem,& Chryſippum,ceu parum in hac facultate exercitatos trāſibimus,quos nā, G
quæſo,alios inueniemus?Quare ſi nec aliarū artiū profeſſores iudices admittet:nec,qui in Dialectice cæteris omnibus ſapientiæ profeſſoribus præſtiterunt,illi ſuffragabuntur: qui tandem erunt,qui eum viciſſe iudicabunt? Qui illi frequens theatrū conſtituent?Qui victorem renunciabunt?Qui deniq; coronabūt?Ipſe uidelicet ſe ipſum:id quod in illis egregiis libris ſuis fecit, in quibus ſe ipſum iudicauit,coronauit,victoremq; declarauit.

Aduerſus Theſſalum,qui nulla methodo duos in totum morbos,Fluxum ſcilicet & Clauſum aſſeuerauit. *CAP. 3.*

AT fortaſſis illud ſibi glotiæ memotiæq; inter homines occaſionē fore eſt arbitratus,ſi optimis uitis laceſſitis,nos ſibi reſpōdere cogeret.Verum ita & Zoilus celeber clarusq; ſit,qui Homeri ſtatuam flagellauit:& Salmoneus,qui Iouem eſt imitatus:reliquaq; flagitioſorū hominum non exigua turba,qui uel meliores nō ſunt reueriti,uel in deos ipſos fuerūt cōtumelioſi. Verum hi nō bonam de ſe opinionem reliquerunt:nec æmulatur quiſquā,qui cōpos ſit mētis, nec Homeromaſtiga Zoilum,nec demētem Salmoneum,quāuis maledicis Zoilus in admiratione ſit,& Salmoneus ſacrilegis.Sed quid hos memoro:cum & qui loculos præcidūt,ſimilia perditorum ſtudia,& proditores proditorum ſuſpiciāt: nec eſt prorſus quiſpiā,qui proprium cœ- H
tum,in quo palmā mereatur,non deſideret.Adeo ſi Theſſalus inter coquos,tinctores,lanificos, ſutores,textores,ac fullones,de victoria certās ſcripſiſſet,vtiq;& retuliſſet ď Hippocrate victoriam,& nemo noſtrum ei repugnaſſet.Nūc,cum omnes homines iudices facit: ex horum autē numero ſunt & Plato,& Ariſtoteles,& Theophraſtus,& Chryſippus: nequāq̄ oē punctum ſolus feret,ſed alicui fortaſſis prouocare ad aliū iudicē licebit.Quanq̄ enim Hippocrates certare cum Theſſalo,vtpote indigno ſe,nolet,at forte Eraſiſtratus nō negliget, multoq; minus Herophilus,atque his etiā minus Aſclepiades,alijq; multi iuniorum medicorum,quibus eſt ad contentionem natura propenſior, minime impune abire contumeliam ſinent, qua pariter omnes Græcos Theſſalus aſpergit:ſed pducto in medium homine omnes eius libros craſſiſſima ignorantia refertos Græcis oſtendent:qui tot ac tantis libris ſcriptis,& tot nugaciſſimorū verſuum millibus effuſis,nuſquam in vllo operum ſuorum demonſtrationem ullam afferre tentauit,ſed tyranni ritu duos tantum eſſe in omni uictus ratione morbos iubet,nēpe fluxum, & clauſum, non intelligens ſe differentiam quandam morborum dixiſſe,quam utiq; priſci (vt oſtēdemus) probe norunt.Cæterum nemo tam rudis fuit,vt differentias morborū ipſos eſſe morbos putaret:ac remediorum indicationem ab ijs ſumeret ſubſtantia ipſa prętermiſſa.Atqui hic Theſſali

patuus

A paruus ſcilicet error, quem uel puer in liberalibus diſciplinis altus ſtatim aduertiſſet: hic, inquā,
paruus error eò inſolentiæ hominē euexit, ut magnum & præclarum aliquid inueniſſe ſe puta-
ret, perinde ac ſiquis, cū omne animal rationale eſſe, aut irrationale dixerit, non animaliū diffe
rētias, ſed aliud quippiam dixiſſe ſe putet, cum. ſ. huic illud quoque ſimiliter ſit dictū, Omne ani
mal mortale eſt, uel immortale. Quippe oppoſitio, quæ in ſingulis differentijs notatur, coniūcta
de omnibus ſpeciebus dicitur. Omne enim animal, aut māſuetum eſt, aut ferum. Omne animal,
aut pedatum eſt, aut apes. Omne animal, aut cornutū eſt, aut cornuū expers. Nec eſt inter diffe
rentias inuenire oppoſitionem ullam, q̄ ſit altera præſtātior, aut potior, nec quæ magis oībus in
ſit particularibus. Verum non conuenit, cum de animalium numero quęrit̄, unam differentiarū
oppoſitionem reſpondere. Hoc enim pacto duo erunt animalia uniuerſa, nec ullum magis ratio
nale, uel irrationale, q̄ mortale uel immortale, aut ferū uel manſuetum, aut reliquarū oppoſitio
num quælibet. Quòd ſiquis differētijs omiſſis (ſicut planè ratio exigit) equum, bouē, canem, ho-
minem, aquilā, apim, formicam, leonem, & ouē reſpondeat, reliquaq; omnia per ſpecies anima-
lia connumeret, conſtat hunc, quærenti, quot ſit in totū animalia, recte reſpondiſſe. Quin, ſi mul
ta quidem ſermone animalia memoret, teſtetur autē enumerare ſe omnia nō poſſe, ſic quoque
B cōmodiſſime reſponderit. Similis agitata quæſtio de morborum numero, & omnibus antiquis
medicis eſt, alijs ſeptē eos in totum eſſe affirmantibus: alijs plures his, pauciores ue dicentibus:
omnibus tamen ad ſpecies, quę in ſubſtantia, nō quæ in differentia eſſent, reſpectū habentibus.
Nemo enim ita erat indoctus, aut Logicæ ſpeculationis † rudis, ut differentias ſpecierum ꝓ ſub
ſtantia loquendo uſurparet: quemadmodū Theſſalus iſte, qui è gynæcio exiliens, tātis uiris ma
ledicit, ipſe nec genus habens, quod referat, nec educationem, nec eruditionē, qualem illorum
quiſque: quorū alius Ariſtotelis, alius Platonis, alius Theophraſti, aut deniq; alterius cuiuſquā
eorum, qui in Logica cōtēplatione fuere exercitati, familiaris fuit. Veluti igit̄ rogatus quiſpiā,
quot ſint in uniuerſum uocis elementa, ſi duo ea eſſe reſponderit, quippe, aut uocalē oīno, aut
conſonantē eſſe quicquid uocis ſit elementum, is uerum quidem dixerit, cæterū ad quæſtionē
non reſponderit: Ad eundem modum, arbitror, ſiquis oīum morborum numerum comprehēde
re ſtudens, ſpeciem quidem ullam morborum, ueluti phlegmonē, ſcirrhum, uel œdema, referre
non curet, ſolas autem differētias memoret, ſiue clauſum & fluidum, ſiue rarum & denſum, ſiue
durum & molle, ſiue tēſum & laxum, uerum hic quoq; dixerit, minime tñ ad quęſtionem reſpō
derit. Primū nanq; in eo error eſt, ꝙ nō omnis differentia generi addita, ad ſpeciei cōſtitutionē
C aliquid conducit, ſed q̄ ex generis propria diuiſione naſcitur: quippe he demū differentiæ ſunt,
quæ ſpecies conſtituāt: reliquæ oēs, alienę. Etenim animalis propriæ differētiæ ſunt, mortale &
immortale, rationale & irrationale, māſuetum & ferum, aliaq; id genus. Molle uero ac durū, gra
ue & leue, rarū & denſum, magnum & paruum, aīalis differentiæ non ſunt, ſed ſubſtātiæ. Itaq;
etiā ſi cum animali, uel molle uel durum, uel dēſum uel rarum, uel magnū, uel paruū cōponas,
ad ſpeciē conſtituendā nihil ſanè plus contulerint: ſin uel rationale & immortale, uel rationale
& mortale animali adieceris, efficit̄ iā illic Deus, hic homo. Ita uerò, & ſi rōnali animali duas il-
las differentias peculiares addideris, quæ ſunt greſſile & bipes, ſic quoq; ſpeciem quampiā effe
ceris, nempe hominem. Vnde fieri non poteſt, ut illius rei ſpecificas differentias inueniat, q. eam
† definitione, ſiue ſubſtantiæ ipſius oratione, ad unguē non circunſcripſerit. Alius deinde error
incidere ſolet ijs, quibus parum exercitata ratio eſt, ꝙ cum unā aliquā differētiarū oppoſitionē
inuenerint, ſpeciē aliquam propoſiti gn̄is ſe putent inueniſſe: ceu paulo ante de uocis elemētis
eſt dictum. Siquidem, qui uocalem & conſonantem dixit, nondum oīa humanæ uocis elemēta
dixit, ſed duas tantū primas & generales differentias. Quòd ſi uocales rurſus in longas, breues,
ancipitesq; diducat: tum conſonantes in ſemiuocales, & mutas: itemq;, tū longas, tū breues uo
D cales bifariam, ancipites uerò trifariam: ſed mutas primū in aſpiratas, tenues, ac medias: dein
rurſus tripartito harū ſingulas: mox ſemiuocales ꝓpria (ne fruſtra multis morer) ſectione ſecet,
ita quatuor & uiginti elementa uocis, qua Græci utuntur, inueniat: quippe id tm̄ dixiſſe, ꝙ ele-
mentorum uocis quædam uocales ſint, quædam conſonantes, nondū omnium elementorum ar-
tificem, aut planè ſcientē auditorem reddidit: ſed, ſiquis, ubi in lōgas, breues, & ancipites didu-
xerit, adiciat duas eſſe breues, nēpe ε & ο, duas præterea longas η & ω, tres uero ancipites α ι υ, ſic
ſanè artificem auditorem de omnibus uocalibus effecerit: itemq; de conſonis ad eundē modū.
Itidē, ſiquis tradere de morborum numero inſtituat, quot hi in uniuerſum ſint, non debet, arbi-
tror. is in prima ſtatim differentia ſubſiſtere, ſed diuiſa ea procedere, donec ad aliquā infimarū
ſpecierum, & quæ amplius in aliam diſtrahi nō poſſit, perueniat. Id uero, q̄ haud cuique ſit prō
ptū, ſed ei duntaxat, qui in diuidendi methodo magnopere ſit exercitatus, intelligere quiſq; po-
terit, primum ſi omnia legerit, q̄ de eo genere methodi in principio Philebi à Platone ſunt pro
dita, dein ſi Sophiſtā etiam, & Politicum legerit. Iam uerò difficilior adhuc res uidebitur, ſiquis
primū Ariſtotelis librum de partibus animalium legerit. Conatur enim in eo libro omnes ani-
maliū differentias enumerare: at, ubi multas dubitationes mouit, uix tandē ſuſpecte, ac timide
pronunciare quippiam audet. Et, cum Ariſtoteles & Plato tantam, tamq; difficilem rē eſſe cen-

† ἢ διαιρέσεως. ι. uel diuiſionis, additur in antiq. codice.

† In cod. quodā græco ueteri hæc dictio non habetur, & omnino uidetur abundare, cum ratio, ſeu oratio ſubſtantiæ, idē ſit quod definitio.

ſuerint genera in proprias differẽtias exacte diuidere, ac poſt hos Theophraſtus, & alij philoſo E
phi rationem abſoluere tẽtauerint, utpote ne apud illos quidẽ ſatis adhuc conſtantẽ, homo au
daciſſimus Theſſalus abſolute, citraq; ullam rationem adhibitã pronuncians, credẽdum ſibi cẽ
ſet duos in totũ eſſe in uict⁹ ratione morbos, & eos quidẽ ſimplices, ac primos, & ueluti elemẽ
tares: nã tertium ab his ratione gignit, ex ambobus cõpoſitum. At ſi ulla methodo hæc, ſicut ia
ctas, inueſtigaſti, cur hanc nobis non dixiſti? Sed contra planè, q̃ pro grauitate nominis, qđ tibi
arrogas homo temerarie, atque à methodo alieniſſime, rem pronunciaſti: qui ne principiũ qui-
dem ipſum unquã attigeris, à quo cœpiſſe neceſſe ſit eũ, qui recte cuiuslibet rei ſpecies, & dif-
ferentias peculiares ſit inuenturus. De re enim qualibet, ô puer, unũ principium optimũ noſſe
id oportet, de quo propoſita quæſtio eſt, aut prorſus eſt aberrandũ, Plato quodã loco ait, nõ ad "
diuidendum modo quidnis, ab ipſa quæſitæ rei eſſentia nobis eſſe inchoandum cenſens, ſed ẽt "
in omni diſquirenda re eiuſmodi ſemper principio utẽdum. Ergo hic quoq; (arbitror) par erat,
ubi, quid morbus ſit, quid ſymptoma, & quid paſſio, diligenter prius dixiſſet: ac dein qua cõue-
niant, differantq; ipſorum ſingula, definiuiſſes: ſic demũ tentare in proprias ea differentias didu
cere, ſecundum eam, quam ſapientiæ profeſſores tradiderũt, methodum: aut, ſi quã potiorẽ ea,
quæ ab ijs prodita eſt, explorasſes, hanc ipſam prius aſtruere: tũ illud oſtẽdere, ac Græcos doce F
re, hunc, qui in textrina ſit altus, ſuperaſſe Ariſtotelẽ & Platonẽ in methodis logicis, huno aſſi
xiſſe Theophraſtum & Stoicos in Dialectice, clariſſime oſtendiſſe omnes eorũ ſectatores, ne pri
mos quidem morbos, qui eſſent, unquam nouiſſe: dico & Herophilum illum Dialecticum, & cõ
diſcipulum eius Philotimum, & præceptorem eius Praxagoram, qui ab Aeſculapio originẽ tra
xit, & qui cum his, & ante hos fuerunt, Eraſiſtratum, Dioclem, Mneſitheum, Dieuchẽ, Philiſtio-
nem, Phil[illegible]onicum, ipſum denique Hippocratẽ. Porrò ſimplici uerbo dicere omnes in uictu mor
bos eſſe duos, non methodo, nõ demonſtratione, nõ ratione ulla probabili, nõ leuimẽto aliquo,
non alia re prorſus (orationis) adhibita, præterquã eiuſmodi in ueteres blaſphemia, id facere, im
perantis hominis eſt, nõ docẽtis. Eſto uerò, taceas, qua logica methodo inſiſtẽs, hæc inueneris:
at certe, unde ſaltem de ueritate ſermonis iudicaſti, adhibitum aliquid oportuit. Nã inueniẽdi
eius, quod quæritur, logicæ methodi facultatem præſtant: At, quæ fidem ijs faciãt, q̃ recte ſunt
inuenta, duo ſunt apud omnes homines inſtrumẽta, nempe ratio, & experiẽtia. Quippe ad eũ,
qui interrogauerit, Cur huic febricitãti frigidæ bibẽdæ poteſtatẽ feceris, duplex reſponſio eſt:
Altera, quæ ortũ naturamq; febris docet, ac de morborum temporibus diſſerit, tum ad eundẽ
modum aquæ frigidæ naturã explanat: ubi hæc propoſuit, conatur docere in hoc morbo, atq; G
hoc tempore aquam frigidam cõgruum remedium eſſe: Altera de nullius horũ natura ſollicita,
ad experiẽtiam confugit, nempe q in tali morbo, atq; tempore ſæpe frigidam profeciſſe uidit.
Debebat igitur (opinor) & Theſſalus uel experimentum, uel rationẽ aſſertioni ſuæ probationẽ
adhibuiſſe, non, ſicuti tyrannus, imperare, ac ſibi citra demonſtrationem credendũ exigere. At
quã (inquiunt) audire demonſtrationem poſtulas? ita enim contra nos interrogant eius ſectato
res: neq; id iniuria, ut qui nec eò unquam peruenerint, ut notionẽ demonſtrationis tenerẽt, cũ
nec Geometriam, nec Arithmeticen, nec Dialecticen, nec Reſolutoriam, nec denique logicã ul
lam ſpeculationem attigerint. Quocirca reſpõdendum his ita eſt: Nimis ſerò, quid demõſtratio
ſit, diſcere poſtulatis: nec fieri poteſt, ut breui tempore ſpeculationem, quæ ſubtilitatẽ mentis
deſiderat, aſſequamini, præſertim qui nec ſubtiles rationes audire ſitis aſſueti, & pueri in diu-
turno errore uerſati. Sed iſtos mittamus, ut qui ne intelligere quidem, quæ uere diſciplinæ ſiut,
ualeant: † nedum ipſas diſcere, aut recte iudicare.

† Additur in antiquis μηδ' εἰδότας ἀκούειν, id eſt neque ſciant audire.

Quæ ſit vera Methodus inuenienda in vnaquaque facultate veritatis: & quam ab ea Theſſaly, & plerique veterum medicorum aberrarint. CAP. 4.

NOs uero una cum ijs, qui exercitati ſunt, & demonſtrationẽ intelligunt, & natura ſunt ſaga H
ces, (neque enim Theſſalios aſinos docere profitemur) ad id, quod propoſitũ nobis ab ini
tio eſt, accingamur: ac ſtatim una cũ ipſa medendi methodo tradenda, ẽt cauſas ipſas, unde er-
rarint medicorum plurimi, qui tradere eã ſunt conati, exponamus: quippe ad firmiorẽ ueritatis
fidem id quoq; non parum cõducere uideť. Ac primum quidẽ illud cauebimus, ne ſimul de am
bobus tum methodo, quæ rõne nititur, tum experientia, quæ rõne non utitur, agamus. Non.n.
de omni remediorum inuentione nunc loqui ſtatuimus, ſed tantũ de ea, q̃ hæc methodo explo
rat, ita utiq;, ut de Empirice ipſa & à nobis in alio opere eſt proditũ, & ab ipſis Empiricis medi
cis, quos uocant, plurimum elaboratum. Atq; utinã Rationales oẽs medici propoſitũ ita preme
rent, nec experientiam, & rationem miſcerent, atq; in unum confunderent, ſed quã utraq; uim
habeat, quantumq; ad propoſitum artis finem conducat, ſeorſum tractarent, atq; perpenderẽt.
Ergo methodo quippiã inquirere, inuenireq;, ex aduerſo opponitur ei, quod eſt fortuito, teme
req; reperire. Eſt autem id cum uia quadam & ordine ita, ut in diſquiſitione aliquid primum
ſit, aliquid ſecundum, & tertium, & quartum, atq; ita de reliquis omnibus deinceps, quoad de-
mum ad ipſum, quod ab initio eſt propoſitum, ſit peruentum. Ac Empirici quidẽ rationabiliter
fatẽtur, nec inueniendi, nec docendi, apud ipſos eſſe neceſſarium ordinem: nã nec arte ulla ra-

A tioneve experientiam niti:immo unius fortunæ fauorem ad ea,q̃ quęrit, inueniẽda requirere.
Qui uerò rationem inuentionis ſuæ auctorem ſtatuerunt,ac ordinem:unamq; uiam,quæ ad fi-
nem ducat propoſuerunt: iis fuerat quidẽ neceſſarium à primo aliquo auſpicatis,de quo inter
omnes homines conueniret,ſic tranſire ad reliqua. Cæterum hanc rationem non ſequitur plera
que medicorum pars,immo principia quoq; ipſa cõtrouerſa ſumit,nec illa demonſtratione con
firmat:tum ad reliqua ſimili modo tranſit,legislatorum ritu ſanciens uerius,quàm demonſtrãs.
Quæ omnia inde adeo his accidunt,quòd nihil prius de demõſtratione ſunt meditati:ſed ſimul
& inquiſitis inſiſtunt,& ad eorum fidem demõſtratione uti audent, ſimile profectò quiddã iis
molientes,qui ſphærã,aut cubum,aut conũ,aut cylindrum,aliudve id genus metiri aggrediun
tur, cũ tñ oĩs geometricæ, ac Logiſticæ rationis ſint ignari, immo uerò nec cubiti palmive,aut
pedis menſurã p̃paratam habeant:ac deinde iis,qui uel demonſtrationem ab ipſis exigunt,uel
tale recenſent,iraſcuntur. Veluti enim in illo ridiculus erit is,qui rectãguli trigoni,cuius alterũ
(exempli cauſa)latus circa rectum angulum quinq; ſit pedum, alterum duodecim, dicat aream
B non eſſe triginta pedum,ſed quadraginta,nec eius rei demõſtrationẽ ullã afferat: ita hic quoq;
ridiculus eſt,qui quicquam affirmat,quod demonſtrare nõ poſſit. Ergo,ſicut in demonſtratione
de triangulo(neq; enim recedendum nobis ab exemplo eſt, qui indoctos iſtos methodicos à di
ſputatione noſtra iã abegimus)ipſum,quòd propoſitum eſt,ex duabus his propoſitionibus col
ligebatur,una quæ ſpatium id,quod lateribus pedum quinq;,& pedum duodecim continetur,
ſexaginta pedum effici dicit:altera,quæ triangulum dimidium eius eſſe ſpatii proponit, atque
oſtendit:harum utraq; rurſus,ut demonſtrationis fidem reciperet,aliis propoſitionibus egebat:
mox illæ aliis,quoad peruentum ad primas eſſet:hæ uerò nec ex aliis,nec per demonſtrationẽ,
ſed ex ſe fidem faciunt:ſic arbitror,& in iis oĩbus,quæ in medicina demonſtrantur, ad primas,
& indemonſtrabiles propoſitiones, & q̃ ex ſe fidẽ faciant, oĩa eſſe perducenda. Ac,ſi omnes de
medẽdi methodo ſic dicere aliquid inſtituiſſent prorſus, ſicuti inter Arithmeticos,Geometras,
& Logiſticos,ita inter ipſos quoq; cõueniſſet:quippe apud quos diſcere ab ipſo ſtatim initio li-
cet quid quoq; nomine,quo vſuri ſunt,ſignificetur:quas pręterea propoſitiones indemonſtrabi
les(quę axiomata uocant)ad diſceptationem ſint ſumpturi:ueluti lineam eſſe longitudinẽ citra
latitudinem:ſuperficiem,quę longitudinem latitudinẽq; tantũ habeat:& triãgulũ eſſe hoc,qua
C drangulum illud:ac reliqua ad eundem modũ. Ab his,ubi axiomata huiuſmodi uſurpãda ſibi eſ
ſe pręd ixerint,quòd ſcilicet,quæ eidem ſunt æqualia,inter ſe ẽt eſſe æqualia, & ſi ęqualib⁹ ęqua
lia ſint adiecta,tota fore ęqualia:demonſtrare theoremata iam tentant,nihil extra ea, q̃ à prin-
cipio præſumpſerunt,adiicientes. Plerique tamen medicorum, ſicut ipſe ſcis Hiero chariſſime,
interrogati, undenã principium inuentionis ſuæ ſumpſerint,tantum abeſt,ut indemonſtrabilia
principia,& quæ omnibus hominibus in confeſſo ſint,proferant,ut nec, quò ſibi ipſis conſona
reſpondeant,inueniant:ſed ſurſum,ac deorſum Euripi more agantur,contraria quiſque in pro-
greſſu ſermonis iis,quæ ab initio ſtatuerunt, aſſerẽtes. Siquidem ſapientiſſimus iſte Theſſalus,
cũ apparentes eſſe cõmunitates dixiſſet,paulo poſt non ſolum non alium quẽquã priorum me
dicorũ uidiſſe eas aſſeuerat,ſed nec ipſum,qui primus eas peperit,Themiſonem. Huius nanque
unius eſſe monſtroſas illas communitates fatetur,ceu patris legitimos filios. Poſt hos uerò q. ſe
cuti ſunt oẽs,& inter ſe,& ab ipſo Theſſalo diſſentiunt,nec eaſdem cõmunitates tradentes, nec
oĩno inter ſe uel in uno concordantes. Id quod ſæpenumero tibi,ipſis etiam Methodicis pręſen
tibus,oſtendi:fortaſſeq; aliqñ maius ocium nactus,de inconſtantia eorum ſcribam. At nunc tñ
ſaltem ad rem propoſitã ſumi expedit,oportuiſſe eos,præſertim ſectæ auctores,expoſuiſſe pri⁹
D de qua re ſingula nomina dici uellent:ſicut Empirici faciunt,qui apparere ea dicunt,q̃ ſub ſen-
ſum cadunt:noſci uerò,q̃ memoria tenentur:apparere ſimul,& noſci,quæ & ante aliquãdo ſub
ſenſum uenerunt,& nũc ſimili modo ueniunt. Num igitur ita ipſi quoq; apparere cõmunitates
dicunt,ceu ſenſu cognitas?an,& quæ ratione cõprehendimus,apparentia nominant? Empirici
nanque non admodum concedunt quicquam ex iis,quæ ſola ratione noſci uidentur, apparens
dici. Rurſus ueteres philoſophi duplex eſſe genus apparentium decernunt: Vnum, quod ipſi
Empirici comprobant,nempe eorum,quæ ſenſu aliquo noſcuntur,ueluti albi,nigri, duri mol-
lis,calidi frigidi,& ſimilium: Alterum indemonſtrabile,eorum nimirum,quæ intelligẽtiæ primo
occurſu patent:ueluti,quæ eidem ſunt æqualia,ea ẽt inter ſe eſſe æqualia: &, ſi ęqualibus æqua
lia addantur,tota etiam æqualia fieri:& ſi ab æqualibus æqualia demas,quæ reſtant, etiã æqua
lia fore. Huius eſſe generis aiunt,& q nihil citra cauſam fiat,& q omnia ex ente quopiam, & q
ex eo,quod omnino non ſit,nihil fiat:ſimili modo,nihil corrumpi in id, quod ante penitus non
ſit: item,quòd affirmare uel negare de quoq; ſit neceſſe: aliaq; id genus non pauca,de quibus in
logicis tractatibus agitur,& ipſe in commentariis de demonſtratione,quàm potui,dixi clariſſi-
me. De his inter eiuſmodi principia, quæ logica nuncupamus, quidam Philoſophorum con-
tendunt,atq; ambigunt:hi tamen hactenus ſaltem ſunt modeſti,q omni demonſtrationi fidem
ſuam abrogant,intelligentes(arbitror)tametſi id non dicãt, illud ſaltem ſe certo ſcire,nihil om
nino demonſtrari poſſe,ſi logicis principiis fides non ſit adhibita. At, qui euſque rudes amen-
tesq;

teſq; ſunt, vt ne id quidem intelligere queant, hi demonſtrare quidem conantur, cæterũ quæ, E
qualiave, & quot demonſtrationis principia ſint, nec noſcere, nec quærere uolunt, nec aliũ do
centem audire ſuſtinent: ſed abſolute pronunciant, & uerba loquũtur, quæ nec quid ſignificẽt,
ipſi clare explicare ualeant. Merito igitur eorum æmulis centum uoluminũ opera ſcribuntur,
partim inueſtigantibus, de quo quodq; diei nomẽ Theſſalus voluerit, partim nihil tale inueniẽ
tibus, cui oĩa ab eo particulatim dicta conſentiant. Nam, quæ demum apparentes illæ cõmuni
tates ſint, aut quo modo apparentes, dicere non poſſunt, nec ſi iterum atq; iterum totidẽ libros
ſcripſerint: quippe quod apparet, aut ſub ſenſum omnino cadat, oportet, aut ſub intelligentiã,
vno ſemel occurſu utrunq; ſine ulla demõſtrationis ope: quod uerò intellectui ſe uno occurſu
non exhibet, protinus id controuerſum eſt, ac demõſtratione eget, nec artẽ ullam à tali princi-
pio incepiſſe conuenit. Hæc ſi in logicis methodis exercuiſſent, & ipſi ea intelligerent, & tẽpus
noſtrum fruſtra non contererent. Nunc, quoniã inexercitati, rudeſq;, per amentiam audent de
monſtratione uti prius, q̃, quid ea ſit, didicerint, neceſſe eſt cum ſimilibus ſui, omnes aberrent,
prorſuſq; nugentur: ac eos, qui recte demonſtrant, minime intelligant, ſed tempus inaniter cõ- F
ſumant. Ergo cum his nequaquam, ut cum rationalibus animalibus, uel diſputãdũ amplius eſt,
vel ijſdem impenſe contradicendum prius, quàm didiciſſe, quæ nam res demonſtratio ſit, ue-
lint: & quatenus exercitatum eſſe oportet, qui ea probe ſit vſurus.

De deſcriptione nominis morbi, ac de Methodo nominum recte imponendorum. CAP. 5.

TEcum verò omnem deinceps ſermonem conferam, ipſis uſus methodis, quas in commẽta
rijs de demonſtratione tradidi. Quippe non ſolũ principia omnis demonſtrationis eſſe ea,
quæ tum ſenſui, tum intelligentiæ manifeſte ſe exhibent, ſed etiam in oĩ re quærenda nomẽ ip
ſum aſſumi in diſputationem oportere, in illis docuimus. Nunc neutrum præcipere ſtatui, nec
quemadmodum inuenire, nec quemadmodum demonſtrare cõueniat: ſed ijs, qui iã didicerũt,
& exercitati ſunt, ſimul aliquem laboris opportunum fructum reddere, inuenta nimirũ non te
nui re, quã nunc inſtituimus: ſimul, ſiqui ſunt, quibus artium maxima cordi eſt, q̃ circa animũ
hominis uerſatur, ipſos quoq; in minoribus prius exercitare conuenit. Quippe id tenaciter ſer
uare in oĩ methodo oportet, ut in ea re multis ſæpe leuioribus problematis prius exerceas, q̃
maioribus manũ admoueas. Hoc igitur nobis ueræ diſciplinæ principium eſto: quod uti q; ſta-
tim inter initia facturi fueramus, tum artem ipſi inquirentes, tum aliis præeuntes, qui adhuc ꝑ-
uerſi nõ eſſent. Quoniã omnis morbi curationem inuenire propoſitum eſt, neceſſe eſt morbo- G
rum numerum prius ſciri. At, quoniã fieri nequit, ut aut differẽtias generis ullius, aut ſpecies ĩ-
uenias, ipſo, quod diuiditur, nõ planè explorato, oportet ꝓfecto nũc etiã, quid morbus ſit, nar-
remus, quò ſic diuiſionẽ eius rite adeamus. Qua igitur rõne id methodo inueniamus? Qua nã
alia, niſi ea, quã in libris de demonſtratione præcepimus? nempe ut de notione ipſa prius con-
ueniat, cum ſine hac, propoſitæ rei ſubſtantiam inuenire non liceat. Ipſam uero notionẽ, quæ
omnibus in confeſſo ſit, ſumendam diximus, ut quæ aliàs principiũ iure non dicatur. Quæ igi-
tur eſt de ægrotando omnibus hominibus confeſſa notio, & de qua maxime ſubiecta re uerbũ
hoc ægrotare enunciant? Nũquid, ubi citra offenſam omnium corporis partiũ actiones obeũt,
& ualere ſe tunc dicunt, & minime medicis egere putant: ubi uerò naturaliũ corporis actionũ
ſenſerint quãpiã uel male geri, uel prorſus nõ geri, & ægrotare ſe illa parte corporis exiſtimãt,
cuius actionem læſam uident, & medicum de remedio cõſulunt? Ego ſanè omnes homines ita
video tum morbi, tum ſanitatis, nomen vſurpare. Quin etiam eam, q̃ dixi, notionẽ omnes ob-
ſeruant, non in his modo nominibus, ſed etiã nihilo minus in omnibus, quæ cũ his coniugata
ſunt, tum nominibus, tum uerbis. Quippe cum & ualere illum exiſtimẽt, cui nullius partis actio I
ſit vitiata: & ægrotare, cui ſit uitiata: & ualentem eum nominent, cuius omnes corporis partes
actiones ſuas ſecũdum naturam edant: & ægrotãtem, cui male affecta pars aliqua ſit. Nec quiſ H
quam omnino Græcorum aut aliis nominibus vtitur, aut de alia re enũciat iam dictorũ nomi-
num quoduis: id quod diffuſe in medicinalium nominum interpretatione oſtendimus. Atque
hoc ſaltem mihi per omnem diſceptationem memoria teneri maxime velim, nominum quidẽ
interpretationem ex Græcorum me cõſuetudine facturum (ſicut in commẽtariis de demon-
ſtratione dixi) ipſius autem rerum eſſentiæ tum inuẽtionem, tum inquiſitionem, tum demon-
ſtrationem, nõ ex iis, quæ multitudini uidẽtur, immo ex ſumptionibus ſciẽtificis, quæ lemma-
ta græce uocãt: de quorum inueniẽdi ratione in illis eſt proditum. Ergo accepto eo, quod oẽs
cõſitentur, principio, nempe illud in medendi methodo propoſitum eſſe, ut ægrota corpora in
ſanitatem uindices: id verò eſt, vt naturales partiũ actiones, ſi quæ vitiatæ ſint, corrigas: iã, qđ
deinceps eſt, inquiramus, quot numero in totum res ſint, quæ loco inter ſe ſibi ſunt ꝓpinquę:
necubi aliqua, procedẽte ſermone, uel pro morbis accipiamus, cũ ſint his ſimilia, vel pro ſanita
te, cũ ad huius naturã prope accedãt. Proponamus aũt claritatis cauſa particulas aliquas, in q-
bus cõfirmetur, quod dicimus, ac primum quidẽ ante cæteras, oculum. De hoc igitur oĩbus ho
minibus nõ medicis modo, ſed etiam aliis quibuslibet conuenit, eius opus eſſe, vt videat. Seu
verò opus, ſeu actionem inter loquẽdum dicam, in præſentia ſaltem nõ refert. Ad eũdem mo-

dum

A dum, nec, ſi quis aſpicere, oculorum eſſe opus dixerit: nec, ſiquis aſpectũ, aut uiſum, aut uiſionẽ, aut quomodocunq; aliter nominet, quicquam refert: quando etiam ſi quis ſolœciſmum cõmittens nominet, ad rei ipſius ſcientiã nihil id afferat incommodi, modo, de qua re nomen pronunciet, clare explicet, in hoc enim præcipua doctrinæ vis eſt. Nominetur igitur oculus pars corporis: neq; hic referat, partem ne, an particulam quis dixerit. Quicquid enim totum complet atq; integrat, id totius uidelicet corporis, quod complet, particula, ſiue pars nominatꝰ. Eſt enim pars ex iis, quæ ad aliquid dicuntur, quippe pars totius integriq; pars dicitur: æque profecto, ut totũ & integrum per relationem ad partes, & particulas proprias nominatur: eſtq; ſicuti dextrũ ad ſiniſtrum, & ſiniſtrum ad dextrum, ita & totum ad partem, & pars ſe habens ad totum. Ergo, ſiquis hac ſeruata notione malit partem dicere, q̃ particulam: aut ſiquis contra, particulã potius, q̃ partem: is mihi ad rerum inuentionem impedimento non ſit, cæterum imperitum ſe linguæ *latinæ prodit: quemadmodum certe, ſiquis integrum à toto ſecernat, is quoque linguæ * latinæ eſt ignarus. Dictum uerò alibi (ut ſcis) diffuſe de nominum uſu eſt. Ac nunc, quãtum ſatis ad rẽ ſit propoſitam, adiiciam, illud duntaxat indicans, nõ oportere nominibus ſeduci, nec, qui in iis diſſentiunt, hos ſtatim in rebus quoque ipſis diſſentire putare. In quo genere omnes (ut uno uerbo dicam) non medicos modo noſtræ tempeſtatis, ſed etiam philoſophorum pleroſque parum
B exercitatos uides: ut quorum pauciſſimi nominum * diuerſitatem à rerũ diuerſitate diſtinguere norint. Verũ huius quoq; rei methodum in Logicis ſpeculationibus tradidimus: cuius opportunitas, ſi quando aliàs, utiq; nunc quoque ad uſum uenit. Quæ nã igitur fuit ea methodus? Nempe ut à rerum incipias differentia, nõ autem nominum: tum oſtendas, quatuor, exempli gratia, eſſe res, quæ in uicino ſunt poſitæ: poſt deinde, ut demonſtratione cõfirmes neq; plura eſſe, neq; pauciora, quæ in propoſita diſceptatione cõtineantur: poſtremo ut accomodato rerum cuique ſuo nomine, ſic reliquum ſermonem abſoluas, nec mutans dehinc, nec trãſferẽs nomen ullum, ſed, cui rei ipſe ab initio impoſueris, de eadẽ perpetuo uſurpans. Quippe ita, & dilucida doctrina efficitur, atq; à cauillationibus, quas homonomia parit, libera: &, quod fruſtra eſt additum, facile deprehenditur, &, quod deficit, cito inuenitur, &, quæ conſonant diſſonantque, maxime in eiuſmodi explicationibus, exacte diſcernuntur.

*Synonymias.

Quid nam actio, & paſſio exemplo uiſus, & oculi: quid latio, & alteratio, pars, & inſtrumentum. CAP. 6.

C ERgo illud repetamꝰ denuo, Viſus, oculorum actio eſt: locutio, linguæ: inceſſus, crurum. Ipſa rurſus actio, motus eſt actiuus. Iã horũ ipſorũ motus, prioris habitus eſt immutatio: Actiuꝰ, qui à ſe edit̃: paſſiuus, qui ab alio quopiã extrinſecus poſito excitat̃: ueluti uolatio, actio eſt aĩalis uolatilis: & inceſſus, animalis greſſilis: quod aũt ab alio ſic agitur, ut locũ mutet, id utiq; non agit, ſed patit̃. Egit nãq;, qui ex Piræo Suniũ commeauit, quippe motus actiue eſt, i. ex ſe ipſo, & propria natura: contra, paſſus eſt, qui ex Piræo Sunium nauigauit, utpote qui naui uectus eſt. At, qm̃ motũ prioris eſſe habitꝰ mutationẽ diximus: ea uerò immutatio dupliciter fit, nẽpe aut in qualitate, aut loco: utiq; mutatio, q̃ in loco agitur, latio dicitur, quæ in qualitate, alteratio: ita uidelicet, ut latio ſit ĩmutatio, uel demutatio, uel mutatio prioris loci (de ĩduſtria.n. multis ſum uſus nominibus, maxime.ſ. inſinuare ſtudens, ꝙ licet unius rei multas definitiones efficere, q̃ uocibus tñ, non ẽt notionibus differãt) alteratio uerò, uel mutatio in qualitate, uel demutatio eiꝰ, q̃ prius fuit qualitatis, uel immutatio in qualitate, uel tranſmutatio qualitatis, uel q̃uocunq; aliter auditori, qđ dicitur, clarũ fore ſperaueris, quippe huc tibi uarietas interpretationis ſit utilis. Ergo uiſio (nã redeũdũ ad oculũ eſt) actio partis eſt: oculus uero ipſe aĩalis eſt particula, nã particulam, an partem dicas (ut prædiximus) nihil refert. Inſtrumentum uerò appello aĩalis partẽ, quæ perfectã edere actionẽ poſſit: ueluti oculus uiſionẽ, & lingua loquelam, & crura itionẽ. Ad
D eundẽ modũ, & arteria, & uena, & neruus, tũ inſtrã, tũ partes animalis ſunt. Pro hoc nãq; nominũ uſu nõ à nobis modo, ſed etiã ueteribus definito, oculus quidẽ, & pars aĩalis, & particula, & inſtrumentum uocabitur: cornea uerò tunica, particula quidem, & pars, non aũt inſtrumẽtum. Simili modo, & quæ rhagoudes, & quæ arachnohudes, & quæ amphibleſtroudes græce dicunt̃, quippe quarum ſingulæ primũ q̃dẽ, ac maxime oculi particulę ſunt: &, quia is ẽt faciei pars eſt, itidẽ & illæ faciei ſunt partes, ſed ſecunda quadã ratione: ita uerò & totius corporis partes ſunt, propterea, ꝙ facies ipſa totius corporis eſt particula. Homæomeres uerò, i. ſimilaris pars eſt, ſicut ipſum clare indicat nomen, q̃ undiq; in ſimiles diuiditur particulas: ueluti in oculo uitreus humor, & cryſtallinus, & tunicarũ propria cuiuſq; ſubſtantia. Porrò hęc latius indicata ſunt in diſſectionum cõmẽtariis. Hic uerò ea tñ dixiſſe ſat eſt, quorũ ad id, quod inſtat, meminiſſe eſt opus. Eſt aũt opus oſtẽdere, in ſingulis particulis plura ineſſe, quæ inter ſe diſſideant, nec tñ à medicis ſint percepta: hoc autem utile eſſe prædiximus ad nomina nobis recte utenda, utiq; cuius cauſa nunc id tractandum ſuſcepimus: indicabitur aũt, & ad ipſam nobis propoſitam methodum maxime neceſſarium. Eſt enim inſtrumẽtum oculus, actio uerò uiſio: una ex particulis eius ſimilaris, ac primum uiſionis inſtrumentũ, cryſtallinus humor: ſicuti in libris, vbi de iis egimus, monſtratum eſt: id nanq; eſt, quod alterari debet ab aliquo extrinſecus occurrentium colorũ, ut ani

mal

mal uideat:alterari uerò non potuit,niſi purum omnino perſpicuumq́; eſſet.At purum ita perlu E
cidumq́; eſſe non poteſt ſine eo,quod nunc obtinet,temperamento:quippe oſtenſum eſt,unam
quãq; rerum talẽ eſſe,qualis eſt,ꝓꝑ calidi,frigidi,humidi,& ſicci temperamentũ. Ideoq́; ſiquid
horum magnopere immutatũ ſit,aut planè nõ uidebit,aut male uidebit anima.Verũ hoc nobis
parum adhuc conſtat,modo artẽ quærere orſis:nec oporter aliquid ex iis,quæ poſt ſunt inqui-
rẽda,uelut ſcitum præſumere:nec ipſe huius gratia,eorum,quæ de cryſtallino alibi demonſtra-
ui,mẽtionẽ feci,ſed claritatis cauſa eorũ,quæ nunc ſunt dicẽda.Vidẽtes.n.oculũ probe munus
ſuũ obire,ac rurſus nequaquã uidere:atq; illud ſanitatẽ ei⁹,hoc morbũ,vel uitiũ,uel ꝗcquid li-
bet,vocãtes,nihil.n.ad rẽ propoſitã refert:quęrimus deinceps,quę demum ſit eius noxę cauſa.

Aduerſus Theſſalum, Iulianum, Olympicum, & reliquos Methodicos, de ſanitatis ac morbi definitione. CAP. 7.

VNde,inquies,ad hoc moti?Certe ex indemonſtrabili axiomate,de quo tñ inter oẽs conue
nit, propterea,ꝙ intelligẽtiæ euidens eſt.Qnod ergo eſt id axioma?Nihil abſq; cauſa fieri.
quippe hoc non conceſſo,nõ datur,aut lęſæ uiſionis,aut prorſus amiſſę,cauſam requirere.Sed,
qm̃ id ex iis eſt,quæ intelligentiæ ſunt maniſeſta,præſumentes iam aliquã ſubeſſe læſionis cau
ſam,ad eius inquiſitionẽ uenimus.Ergo hãc cauſam ſeu affectũ aliquẽ corporis,ſeu corpus cer F
to modo affectum,appellare uelis,nihil ſanè ad rem propoſitã intereſt.Illud oĩno fateberis, aut
morbum ipſum hãc eſſe:aut,ſi quidẽ morbus eſt ipſa actionis læſio,affectũ,ꝗ huic officit,mor-
bi cauſam eſſe. Exiſtitq́; hoc loco rurſus de noĩe controuerſia, ipſum ne oculorũ affectũ, à quo
uiſus læditur,morbũ vocemus,an ipſum actionis uitium.Verum,ſiue quis actionẽ uitiatã mor
bũ dici uelit,utiq; multo prius ſtatuat,neceſſe eſt,ſanitatem eſſe naturaliter ſe habentẽ actionẽ:
ſiue affectum,qui actioni incommodat,multo quoq;,ante,qui ſecundum naturam eſt, ſiue hũc
affectũ,ſiue cõſtitutionẽ dici uelit,ſanitatis uocabulo appellet.Quippe cõmittere,ut cũ in actio
nibus poſueris ſanitatẽ,in affectibus exiſtimes ſtatuẽdũ morbũ,aut cõtra,cũ in partiũ cõſtitu-
tione ſanitatẽ,in actionis uitio morbũ:tũ reliquis methodicis, tũ verò principe huius inſaniæ
Theſſalo digna ſnĩa eſt.Etenim oẽs ferè,qui ſunt indocti huius,inſaniq́; dogmatis ſectatores, ſa
nitatẽ eſſe naturaliũ actionum firmitatẽ,ac robur aiũt:morbũ uerò nequaꝗ actionis læſionẽ,&
ĩfirmitatẽ,ſed alii corporis quẽdã affectũ,alii corpus certo mõ affectũ.Qua quę nã,obſecro,ma
ior dementia ſit?Hoc.n.uel quiuis deprehẽdat,nõ oportere in altero ſanitatẽ,in altero morbũ,
ſed in eodẽ omnino genere ambo cõſtitui:ſiquidem contraria ſunt,quæ in eodem genere pluri-
mum inter ſe diſſident,ueluti cãdidum,& nigrum:etenim unũ eſt horum genus,color. Ideoq́;, G
ſi contraria inter ſe ſunt ſanitas,& morbus,in quocunq; genere eorum, quæ naturaliter ſe hñt,
ſtatuetur ſanitas,in eodẽ,cum præter naturã ſe habet,ponẽ morbus.Quare,ſi ſanitas actio eſt,
quæ ſcđum naturã ſe habeat,oĩno morbus præter naturã actio fuerit.Sin aũt affectio quæpiã,
aut conſtitutio naturaliter ſe habens,ſanitas eſt,& morbus affectio conſtitutio ve pręter naturã
neceſſario fuerit. Ac Theſſalus quidem finire morbum ne aggreſſus quidẽ uſquã eſt:quin poti⁹
hariolandum nobis reliquit,de qua re uocabulum id enunciet. Quòd.n.nihil intereſſe cenſeat
inter morbum,& pathos,iã tibi ex ipſius hominis cõmentariis oſtendimus, in quibus translati
tie ambo ponit,transfertq́; utrunq; in alterius locum,ceu nihil interſit,hoc an illo mõ loquaris.
Eius uero ſectatores uniuerſi ſurſum deorſumque aguntur,ratiocinantes, ac ſe tegentes, oĩaq́;
facientes,ut uel obſcure loquãtur,uel omnino nihil, ut Theſſalus ipſe,atq; ante hũc Themiſo,ꝗ
fundamentum illis huius inſaniæ iecit.Quòd ſi tibi ea,ꝗ̃ Proclus,& Rheginus, & Antipater, ad
hæc,quæ Eudemus,Mnaſæus,Philo,& Dionyſius in hoc genere prodiderũt,dicere uellm,utiq;
à propoſita tractatione,quæ & ſcientifica eſt, & ipſum,quod utile ſit,docere conatur,imprudẽs
excidã.Verum de horũ diſſidentia licebit aliquando,fortaſſe ẽt in ſequentibus, mentionem fa-
cere:unaq́; cum his Menemachi,qui oẽs eorum res aſtutius turbauit,atq; confundit:& nugacis H
Olympici,cumq́; hoc etiam Apollonidæ,& Sorani,& qui adhuc uiuit,Iuliani,quem utique, &
nos conuenimus,ut uiua uidelicet hominis uoce meras nugas condiſcerem:ſed nec is explica-
re potuit,quid pathos,& morbus eſſet.Cuius rei uel maximum ſignum eſt,ꝙ,cũ uiginti plus an
ni iã ſint,ex quo illũ Alexandriæ cõuenimus,ſcripſeritq́; iterum,atq; iterũ inſtitutiones, (nam
has aſſidue tranſponit,transformatq́;,nunꝗ̃ iis,quas ſcripſit,cõtentus) nuſquam tñ earũ eſt au
ſus,quid morbus ſit,prodere,tametſi certe adeo ea,ꝗ̃ nihil ad rem pertinent,in iis agitet,ut etiã
illud inquirat,Sitne pictura medicis ex uſu.Et tñ,tã multa taliaq́; cum ſcribat, nec diſſimulare
queat,(ſicut nec Menemachus)quin Methodicæ ſectæ abſurditatem clare norit,ne in hodiernũ
quidem diem in inſtitutionibus ſuis uſquam ſcripſit,quid morbum pathosve nominet.Mihi cer
te ipſum interroganti,adeo multa,obſcuraq́; reſpondit,ut,nihil eorũ,quæ dixit,planè intellige-
rem, cogererque illud tantum homini dicere,ꝙ mihi deſciſcere ab Olympico uideretur,quan-
quam is auus doctrinæ ipſius fuerat. Nã Iulianus hic Appollonidæ Cyprii, ille Olympici diſci-
pulus fuerat.Ergo Olympicus(ut dixi) ſanitatem *morbumque finire auſus,illam eſſe affectum
dixit, qui abſentia ſit morbi: Rurſus * morbum,mutationem à naturali in id, quod præter
naturam ſit, ſtabilem, Quorum ſanè utrique permulta inſunt à ratione aliena,quæ & tunc Iu-

*pathosque.
*pathos.

A liano expoſui,& nũc ſummatim dicã.Quod.n.(inquã)confuſionẽ facit, id eſt,ꝗ Olympicus nõ
illud tñ abſolute dicit,ſanitatem affectum eſſe,poſitum extra morbum , ſed ẽt illud definitioni
adiicit,quẽ affectum definimus naturalium actionum cõſtantiam,& firmitudinem : haud enim
coniicere ualeo,in ſola ne actionum cõſtãtia,an in corporis affectu,an in ambobus , ſanitatem
ſtatuat:ſed ſorte,ut utiq; cum reliquis methodicis aſſolet,cõfuſe, alienèq; abuti Græcorum uo-
cibus,ita nunc quoq; affectũ nõ ad corpus, ſed ad actiones refert:ut nimirum ad hunc modum
definitionẽ intelligas:Sanitas affectio eſt actionis in abſentia morbi.Porrò iuſtum,arbitror,fue
rat alterum duorũ definitioni adieciſſe,aut actionum,aut corporis,ut uidelicet,aut ita ſe habe-
ret finitio: Sanitas eſt affectus actionum in abſentia morbi:aut certe talis : Sanitas eſt affectio
corporis in abſentia morbi.Quin etiam,ſi ambo iungere uoluiſſet,ita quoq; licuiſſet, ut diluci-
de,ſic breuiter dicere:Sanitas eſt affectio tũ actionũ,tũ corporis in abſentia morbi . Quid autẽ,
cũ ſubiicit.Quẽ affectũ definimus cõſtantiã,ac robur actionum naturã ſuam tuentiũ,utrum ne
pars hæc putãda eſt eius,quod prædictũ eſt,iungendaq; tota definitio eſt ad hunc modum?Sani
tas eſt affectus corporis in abſentia morbi,& conſtantia actionum,q̃ ſecundũ naturã ſe habẽt,
ac robur : an iſta ipſa per ſe ipſam perfecta definitio eſt, ac , quid ſanitas ſit,docens, prout ſanè
B nõ nullis methodicorũ placuit,ꝗ ſanitatẽ eſſe dixerũt cõſtãtiã ſecundũ naturã ſe habẽtiũ actio
nũ?Verum,ſi hæc abſoluta eſt,haud ſcio,quid doceat,ea q̃ ante dicta eſt,q̃ affectum eſſe ſanita-
tẽ ꝑcipit.Quippe illud quod dixit,in abſentia morbi,eiuſmodi planè eſt, quod uel puer rideat:
cũ ſi ita definire permitterẽ,manifeſtũ ſit & morbum fore affectũ corporis in abſentia ſanitatis:
ita uidelicet,ut utraq; definitio,nõ quid ſit id,quod quæritur,ſed quid nõ ſit,doceat. Sed mitta-
mus,inquã, ſi placet,& hæc,cũ ſint ad rẽ nõ admodum neceſſaria.Illud certe ꝓterire,diſſimula-
req; non licet,ꝗ in ſanitatis explicatione oĩa actionibus tribuantur,uel ſolis,uel ẽt cõfundẽdo ,
inuoluendoq;,ac obſcure quodã modo miſcendo ipſum affectionis uocabulum,quemadmodũ
fecit Olympicus:in ipſius uerò *morbi definitione,nulla ſit actionum mẽtio:nã illud dicere ſatis
habuit, *morbum eſſe mutationem corporis à naturali ſtatu ad eũ,qui ꝓter naturã ſit,cõſtãtẽ,& *pathus.
ſtabilẽ.At debuerat,inquã,aut in actionibus,aut ĩ affectibus,utrũq; cõſtituere. Quid uerò mihi *pathos.
reſpõderit,& ſæpe tibi iã mi Hiero narraui,& nũc repetere nõ erit alienũ. Nihil,inquit,miri eſt,
in actionum quidẽ conſtantia cũ robore,ſanitatẽ poni:in affectu aũt corporis præter naturam,
morbum.Neq;.n.contraria ſunt,ut tu reris,inquit:eſt.n.eorum aliquid medium , quod nec ſani
tas ſit,nec morbus.Quo ego ſermone audito,abii ſtupefactus ſimul,ac dolens:fatendũ enim eſt,
C quod accidit.Antea.n.neminem unquã eorum,qui in ea opinione prorſus ſunt ſtupidi,cõuene-
ram:tum aũt primũ cõueniens,merito obſtupui, nõ ꝗ is ſolus adeo ſine ſenſu eſſet, ſed ꝗ multo
etiam agreſtiores tot haberet diſcipulos, qui , cum ſtatim in initio doctrinæ ſuæ methodicos ita
errare uiderent,tñ à ſecta non deſciſcerent:aut ſi omnino non uiderent,prorſus eſſent attoniti.
Nã quid,q̃ſo,ad rem,morbũ ſanitati nõ eſſe cõtrariũ,propterea,ꝗ aliquid eorum ſit medium ?
Patet.n.hac ſ.ratione non fore album nigro cõtrariũ,propterea,ꝗ horum ſint media flauum, &
fuſcum,& rubrum,& pallidum,& reliquorũ colorum ſinguli:nec calidum frigido, quippe horũ
quoque ſunt media,tepidum,& temperatum . Ac ſapientes iſtos methodicos,cum nec leui,nec
ſpernendo lapſu ſic ſint inter initia ſtatim lapſi,ſperemus ne ueritatẽ ullã eorũ, quæ ſequantur,
poſſe intelligere?minime profecto:quippe,q̃ in arte medica ſpectanẽ,oĩa ex his pẽdere docebi-
mus,idq; merito:ſiquidẽ in iis artibus,q̃ methodo aliqua traduntẽ, earũ cõſtituẽdarũ principiũ
eſt finis ipſius notio.Ac in huius quidẽ notitia,aliis quoq; ꝑmultis uarie eſt erratũ, aliis medici
næ finẽ eſſe affirmãtibus,ut plurimũ ſanare:aliis,ea facere,q̃ ſint ad ſanitatẽ cõducibilia : aliis ;
morborũ cauſas adimere:aliis,ꝓ ſe quenq; oĩa peragere:aliis prout cuiq; ſuccurrit:ac de his de
finire ſeorſum cõueniet.Nemo tñ adeo fuit ſtupidus,ut in alio genere poneret ſanitatẽ, in alio
D morbũ:ſed uel actionibus naturaliter ſe hñtibus tribuit,uel partiũ conſtitutionibus, quos aliq
affectus uocant.Siue aũt in actionibus naturaliter editis ſit ſanitas,in iis, q̃ præter naturã ſunt,
erit morbus:ſiue in conſtitutionibus naturaliter ſe habentibus, in iiſdẽ præter naturã ſe haben
tibus erit morbus:ſiue in affectibus,in his ipſis erit & inualetudo. Neq; enim profunda ulla ſpe
culatione ad hoc eſt opus:tñ ſufficit non eſſe peruerſum.Nã quis,obſecro,dubitet, ſi uidere ſa-
nitas ſit,morbũ eſſe uel cæcutire,uel omnino nõ uidere?Quis non intelligit,ſi audire ſanitas ſit,
eſſe morbũ uel ægre audire,uel prorſus nõ audire.Pari modo,ſi concoquere,bona ualetudo eſt,
male cõcoquere,uel planè nõ cõcoquere inualetudo eſt.Et ſi ſuo aliquẽ arbitrio moueri ſanitas
eſt,utiq; morbus fuerit & cõuulſio,& palpitatio quẽ palmon uocant,& neruorum reſolutio,&
tremor:& deniq; q̃cquid uoluntariũ motũ,uel penitꝰ deſtruit,uel ẽt certo mõ impedit.Ad hæc,
ſi naturaliter ſentire ſanitatis opus ſit,inſenſibilitas,& difficilis ſenſus,& ſtupor,& dolor,ęgritu
dines erũt.Rurſus,ſi ordinatè reſpirare ſanitas eſt,utiq; ſpirãdi defectꝰ,uel difficultas,morbꝰ eſt.
Atqui,ſi hi morbi ſunt,dubiũ nõ eſt,particularũ affectus,ex q̃bus hęc ædunẽ,morborũ eſſe cau
ſas,nec oportere,aut phlegmonẽ,aut ſcirrhũ,aut eryſipelas,aut abſceſſum,aut ulcꝰ, aut ędema
morbos dicere.Quòd ſi hæ ægritudines ſunt,manifeſtũ eſt,nullũ illorum eſſe morborũ.Quippe
duo rerũ genera ſunt nuſq̃ inter ſe ſimiliũ,ſed oĩtariã diſſidentiũ, & tota natura differentium:

alterum

alterum horum generum corpus uocãt,alterũ actionẽ. Ergo oculus, & lingua,& auris,& crus, E atq; id genus ſingula,corpora ſunt certo modo affecta: uiſus, auditus, ſermo, inceſſus,actiones prædictorum ſunt corporum.Si itaq; in certo quodam corporum habitu ægritudo conſtituitur. certe in certo quodam actionum habitu non ſtatuetur:qñ,ſi in hoc morbus cõſtat, planum rurſus eſt in corporũ affectu non eſſe.Verũ,ꝙ affectus ipſe cauſa,actio uerò id,quod ab affectu corporis efficitur,id uerò eſt,quod omnium maxime,& ſatendum medico ſit,& tenendum.Adeo, quiſquis hoc ignorat,is in re labitur,q̃ planè eſt ex neceſſariis. At,qui uel actionis læſionem,uel corporis affectum,morbum,uel quoquo nomine,appellat, quanq̃ parũ cõuenienter nominat, põt tñ de rebus ipſis rectã habere ſententiã. Contingit aũt non ex nominum,ſed rerum recta opinione recta morborum curatio.Iã hoc ipſum multos medicorum ignorantes inuenias,putãteſq;,in rebus diffidere eos,qui corporum affectus morbos eſſe cenſent ab iis, qui in actionis uitio eoſdem conſtituunt.Atq; horum omnium errorum(quod,& ſæpe iam dictum eſt,& poſt dicetur)unica cauſa eſt,ꝙ,qui inuenire quiduis logice ſunt aggreſſi,non fuere in logica methodo exercitati:ſed ſimul,ueluti ratione cogitationeq; exercitati fuiſſent,ab experientia deſciuerũt: ſimul,cum in illis inexercitati fuiſſent,magnopere ſunt lapſi,ſiquidem millies eos de nominibus tanq̃ de rebus litigãtes inueni.Rurſum,ubi rem quãpiã maximã ignorarint,nomen ſe ignorare F putantes,ueluti in eo,quod nunc eſt propoſitum,diſcernere nequeunt corporis quidem ſtatum cauſæ rationem ſuſtinere:actionẽ eius,quod ab eo perficitur:ſed nec,quod ſanatur id eſſe corporis affectũ. Quippe comitatur neceſſario hunc naturaliter ſe habẽtẽ naturalis actio: contra, ſi à natura receſſerit,actio ſtatim pręter naturam habeat,neceſſe eſt.Porrò in hoc totum uertitẽ; eſtq; hoc principium,ac ueluti primum quoddã elementum omnis methodi, q̃ de medendo inſtituitur.Cæterum,an hoc ipſum appellare morbũ oporteat,an actionis uitium, id eſt de nomine dubitare.Dicemus aũt aliquid,& de nominum uſu,ſicut in aliis prius iã fecimus. Verum nũc de ipſis nondum diſtinguo,quò uidelicet hoc ipſum rerum fide magis comprobem:oſtendamque,quod nam ſit huius de medẽdo methodi principium,& radix. In quo cum alii multi ex iis, qui rationales ſe dogmaticoſq; appellant,tum uerò probi iſti methodici,ſunt falſi.Atq; illud q̄dem iis,qui prudentes ſunt,iam quodam modo apparet,nihil eſſe aliud,quòd à medicis curetur quàm corporum affectum,ueluti proximo libro monſtrabitur.

De cauſarum,affectuum,actionum, ac ſymptomatum generibus, ex quibus uniuerſa dignoſcendorum,ac curandorum morborum methodus pendet. CAP. 8.

NVnc illud nobis propoſitum erat,ut ignorantiã eorum corrigeremus, qui,quot in uniuer- G ſum res ſint,quæ in præſenti diſputatione proximæ inter ſe habeantur,ignorãt.Videtur.n. unum genus eſſe ipſorum corporum,alterum actionum. Ac corporum quidem genus præcedere actiones,eaſq; gignere,has uero ſequi,idq;,ſi corpora naturaliter ſe habeant,inculpabiles,ac naturales:ſin pręter naturã ſint affecta,aut nullas prorſus,aut oĩno certe impeditas.Tertium p̃ter hæc genus eſt cauſarum,quę hos affectus creant.Nã,quam rationem habet affectus ad actionem,hãc alterum quippiam ad ipſum affectum omnino habeat oportet,illo duntaxat euariãs, quòd affectus,cum actione una conſiſtit,nec poteſt unquam, aut proba actio eſſe,ſine corporis naturali affectu: aut uitioſa,niſi cum corpus ſit uitio affectum. Eius autem affectus,qui actionẽ impedit,cauſæ poſſunt quidem non etiam eſſe:poſſunt autẽ & adhuc nunc manere.Ergo diuerſæ omnino ab affectibus cauſæ ſunt.Ac tertium hoc iã inuentũ genus diuerſum eſt, & ab actione,& ab eo,qui hanc gignit,affectu.Ab hoc quartũ aliud genus eſt affectus eorũ,quæ,cũ corporibus,& naturaliter,& præter naturã ſe habentibus inſint,actioni nec cõmodant,nec incõmodant:ſicut,exẽpli cauſa,color corporis ex diuturna in Sole mora niger ex cãdido factus,aut cõtra,vbi uerſatus in umbra q̄s ſit,ex nigro candidus:aut ruber,lotis: aut pallidus, expaueſactis. Quippe hæc,nec actiones ſunt,nec corporis affectus,q̄ ſint actionis cauſæ: multoq; minus ipſæ H cauſæ,q̃ affectus,qui p̃ter naturã ſunt,creant:ſed ſunt ſymptomata,q̃ diuerſas corporum alterationes neceſſario ſequuntur,ſiue hæ ſecundum naturam,ſiue pręter naturam,ſe habeant.Ergo, cũ quatuor definita genera iam ſint,ex quibus uel noſcendis,vel non noſcendis,probe ſecus ve incipiendam eſſe medendi artem monſtrabimus, liceat de cætereo cuiuis, prout uolet, iis nomina imponere: ueluti affectum corporum præter naturam ſe habentem,cum actionem aliquã vitiat,morbum,ſi placet,appellato:ipſum uerò functionis uitium,inſigne quoddã morbi ſymptoma.Quę alia ratione accidunt,ceu colores,ea quoq;,ſi uolet,appellato ſymptomata,cæterũ ea diſtinguat à functionũ uitio:& ſi illa inſignia,morbi ſymptomata uocet,hæc,familiaria propriaq; nominet.Quædam ẽt præter hæc,ſi uolet,nec familiaria, nec propria, ſed forte quadam incidentia.Quartũ uerò ab iis genus ſtatuito,quod ſit inſalubrium, ſiue (ut ita dicã)morbificarum cauſarum. Atque harum,quæ quidem in ipſo animalis corpore conſiſtunt,*internas nominet:q̃ extrinſecus,*externas:ſiuſi malit(ut nunc uulgus medicorum inſueuit)illas antecedẽtes, has primitiuas uocare.Poſitis autem pro arbitrio,uel hoc,uel alio modo nominibus, dummodo clare, & ex uſu legentium,nec mutet poſtea, nec tranſponat eorum uſum,ſed perpetuo per omnem diſputationem obſeruet,quò,& quæ dicat,facile intelligamus,& refutationes redargutioneſq;

* προηγούμενα
* προκαταρκτικά

A tioneſq; oẽs ad aliquid clarum diſtinctumq; referamus. Qualiter, inquis, & ad quem modum? (nam idipſum quoq; indicandum adhuc arbitror propter ſtupidos iſtos methodicos) nẽpe eſto, dicat aliquis, phlegmonẽ affectũ eſſe præter naturam: ipſam verò læſam phlegmone laborantis particulæ functionem morbi inſigne ſymptoma, veluti pedum quidem {læſum} ingreſſum, oculorum viſum, aurium auditum: ruborem aũt, tenſionem, & renixum, & tumorem, qui præter naturam ſit, ac phlegmonis ſuccedat, diuerſum quoddam genus ſiue ſymptomatum, ſiue accidentium, ſiue quo alio noĩe appellare malit: illud modo ſciat, clareq; definiat, nõ eſſe idem genus cũ vitio actionis. Rurſus ſanguinis redundantiam (ſi forte hæc fuit) internã phlegmones cauſam: externã verò, & quæ hanc præceſſit, ciborum abundantiam. Ergo, ſicuti ipſe exempla ſermonis habendi clara poſui, & quatuor genera diſtinxi, ac notiones †eorũ dixi, ita & Theſſalo, arbitror, faciendum fuit, præſertim poſt tot & tantos viros, quos ſe viciſſe prædicauit, nouam ſectã condituro. Nunc verò nec ipſe apertum quicquam attulit, nec ſectatorum eius quiſquam. †Al. cauſas.

Refelluntur, quæ Olympicus, ac Theſſalus de ea, quæ eſt inter pathos & ſymptoma, differentia prodiderunt. CAP. 9.

OLympicus enim, cum auſus ſit definire, quid pathos ſit, non eius, ſed ſymptomatis retulit
B notionẽ. In ſumma igitur, nec quid pathos ſit, nec quatenus à morbo differat, intelligunt. Verũ hoc nos in ſequentibus docebimus, ſimul enim oĩa dici non poſſunt. Verum conceſſo ijs
“ idẽ eſſe morbum, ac pathos, inſpiciamus ea, quæ dicit Olympicus. Pathos (inquit) eſt conuerſio
“ corporis à naturali habitu in eum, qui præter naturã eſt, permanens. Poſt paululum progreſſus
“ ait, Sciẽdum eſt differre à ſymptomate pathos, ꝙ pathos, vt pauloante dixi, affectus corporis eſt
“ præter naturã permanens: ſymptoma, quod huic accidit, quodq; in ijs, quæ præter naturã ſunt,
“ ſpecialem, ac magis ẽt particularem figurationem habet. Hæc eſt egregia interpretatio ſapiẽtis Olympici, qui pathos ac ſymptoma finire eſt auſus. Quæ ſanè tot vitijs ſcatet, vt mihi in mentẽ veniat illud ſtulti ad cribrũ, negantis inuenire ſe, quid eius obturet, aut nõ obturet. Quid enim primum ex ipſis dicas, aut quid omittas? quippe oĩa refutare, quæ perperam ſunt dicta, lõgum ſit. Num omnẽ mutationẽ ab eo, quod ſm naturam ſe habet, ad id, quod præter naturã eſt, morbum cenſetis, ſi modo permanẽtia illi adſit? Ad vos tum coloris vitium, tum atrophiã .i. affectũ, in quo corpus nõ nutritur, ſymptomatis, nequaq̃ morbis annumeratis. Quid aũt cacochymia .i. vitioſus ſuccus? quid cachexia .i. malus corporis habitus? quid ſucci defectus? quid verò ipſa redundantia? nonne præter naturã ſunt? Si ergo permanentia his accedat, inter morbos numera-
D buntur. Atqui nec ipſi id vultis, & merito ſanè. Etenim ſupra id, quod pręter naturã ſit affectus, adijci oportet ẽt aliquam ab eo lædi actionem: nam, quoad illeſæ hæ oẽs ſeruantur, etiam ſi millies corpus ſit alteratum mutatumq;, nullus tñ eorum affectuũ adhuc morbus eſt. Quod .n. curationẽ deſiderat, aliud planè non eſt, q̃ affectus, qui vitiat actionem. Siquidem quod primum maximeq; omnium deſideramus, id naturalis eſt actio: propter hanc, & naturalem ſiue affectũ, ſiue conſtitutionem nominare velis. Videre nanq;, & audire, & loqui, & ingredi indigemus, non aũt oculis, auribus, lingua, aut cruribus: nam, ſi videre alia particula liceret, quis oculorũ eſſet vſus? Et, ſi alio quouis inſtrumento audire liceret, quæ aurium eſſet vtilitas? Pari modo & lingua, & cruribus minime profecto eſſet opus, ſi loqui atq; ingredi ſine his poſſemus. Ac videre quidem, noſtra ipſorũ cauſa indigemus: oculis non noſtra, ſed ideo, vt videamus. Iam linguã, aures, crura non propterea requirimus, vt † inſtrumentis & multis affluamus partibus, ſed loquelę gratia, & auditus, & inceſſus. quippe demortua quauis particula, quæ abſcindi poteſt, veluti digito, pede, aut ſumma manu, non patimur hanc ocioſam geſtare, ac veluti põdus alienũ circunferre, illud clare hoc ipſo declarãtes, haudquaquam nos particulis illis, ſed functionibus egere. Veluti igitur totã particulam actionis cauſa requirimus, eodem (arbitror) modo naturalem quoq; eius †Al. ocioſis.
C conſtitutionẽ actionis gratia deſideramus. Sicuti enim ſupra diximus, cauſæ vicem ad actionẽ conſtitutio præſtat. Quæ verò conſtitutionẽ, vnde actio naſcitur, neceſſario ſequuntur, ſanis quidẽ nobis accidentia, ægrotantibus ſymptomata nuncupãtur. Atq; hæc quatuor genera ſunt omniũ, quæ in corpore noſtro habentur, ſeu ſm naturam nos, ſeu præter naturam habeamus, actiones, conſtitutiones, quæ has præcedunt, q̃ ſequuntur: his dehinc noĩa, qui volet, imponito, ſingulis ſcorſum: &, ſi Dionem, aut Theonem appellare velit eorum quodlibet, mea nihil refert: illud modo intelligat ſeruetq; vbique, quatuor in vniuerſum res eſſe, quæ ſitæ inter ſe proxime ſint. Et, qm̃ huc ſermonis veni, videor mihi hoc iuſte exigere, vt ſicuti nos illis permittimus, q̃ velint, noĩa indere, ita illi inuicem nos vſitatis & antiquis vti ſinant. Alioqui ſanè graue atque adeo iniuriũ ſit, ſi illis ſolœciſmum cõmittere tyrannorum ritu licebit, nobis vel græce, {vel latine} loqui non cõcedetur. Vocanto, ſi placet, ſanitatẽ, ipſarum functionum conſtantiã: quanq̃ oſtenſum à nobis eſt affectum conſtitutionemq; partium, cuius ope functiones ſm naturã edimus, hygian, i. ſanitatem ab omnibus Græcis appellari. Atq;, id cũ ſtatuerint ſanitatẽ, morbum tamen cenſento non actionis vitium, ſed qui præter naturam ſit affectum. Tanquam ergo nos illos nec græce {latineve} nec dialectice nominantes, non impedimus, ita illi nobis permittant & græce {latineve} & dialectice non omnem, qui præter naturam ſit, affectum, ſed qui actioni incommodat,

incommodat,morbum nominare:qui præter naturam ſit,nec tñ actionem obturbet, non mor- E
bum,ſed morbi ſymptoma.Rurſus,ſicut illi permanentiam adijciunt, nec indicant,quot horas
eiuſmodi affectus moratus,morbus ſit cenſendus,ita illi nobis cõcedant illud permanentię no-
men ſubtrahere.Nam,ſi quis ſiue tribus horis,ſiue quatuor,ſiue horæ tantum dimidio,toto cor
pore vehementer ſit arreptus ſic,vt neq; ſentiat,neq; moueatur,hunc nos apoplecton, ſiue atto
nitũ dicimus: Æque,ſiquis conuulſus toto corpore ſit,hunc & comitiali morbo laborare,nulla
nec horarum,nec dierum ratione habita. quippe nomina id genus,naturæ rei,non tẽporis mo-
di ſunt indicia:non aliter q̃ album,& nigrum,& calidum,& frigidum. alioqui mirum mehercu
le ſit,ſi aqua calida,calida non ſit,niſi perpetuum diem talis perduret: aut qui ſex horis febrici-
tauit,nõ febricitauerit:opportuiſſe.n. vt febricitauerit,duraſſe malum:quanq̃, quod tempus id
ſit,quod durationẽ illam,iuſtane fuerit,an ſecus,determinet, nemo eorũ tradidit: vtrumne die-
rũ aliquis numerus ſit,{an menſium,}an horarũ:aut cur durabilem dicant,cum licuerit diutur
num dicere·aut cur hoc quidẽ mutantes non nulli eorũ,difficile ſolubilem dicant. At certe hoc
non generaliter morbi,ſed longi morbi propriũ eſt:perinde ac facile ſolubile,breuis. Verũ exi-
ſtimare referre,ægre ſolubilem,an durabilẽ,an diutinum dixeris,nonne extremæ eſt ruditatis?
Iam illud profecto magis mirum, q; ipſi veluti à graui ſomno experrecti, diſtinguere pathos à F
ſymptomate aggrediuntur:cũ auctor ſtupiditatis eorũ in ſecundo de methodo,ſic ſcribat: Ea-
dem nanq;,cum præcedunt,pathe dicuntur:cum ſuccedunt,ſymptomata. Quamuis & lõge mi
rabilius hoc ipſum ſit,q̃ ea,quę ab illis dicuntur, vtiq; iecinoris phlegmonen,ſi primo ſtatim die
irruat,pathos eſſe concedere:ſin alteri cuipiam ſecundo, aut tertio die ſuccedat, abire in ſym-
ptoma:quanq̃ quid diem ſecundam memoro,cum melius ſit horam ſecũdam à morbi inuaſio-
ne dicere? An enim in ſecundo die phlegmone iecinoris in ſymptoma migrabit, in ſecunda ab
initio hora non migrabit,nec ſymptoma erit?cum illud ſaltẽ,quod eſt,alicui,quod pręceſſit,ſu-
peruenire illi omnino cõpetet.At,quod tam celeriter,inquiunt,ſuperuenit,ab eo, quod vnà ir-
ruit,non diſtat.Rurſum igitur dictũ ab illo clare oportuit,quot horis determinet, diſtinguatq;,
quod ſuperuenit,ab eo,quod vnà inuadit. Ac Theſſalus quidẽ eiuſmodi eſt. Olympicus verò,
ceu in arcẽ ipſam ſapientiæ euectus,non ita pathos à ſymptomate diſcernit, ſed pathos id eſſe,
Al. cauſam. quod dictũ eſt,ſymptoma verò,quod huic accidit. mirifice videlicet,ac dilucide † eſſentiã eius
interpretatus. quippe,quid ipſum ſymptoma,quod pathos comitatur,ſit,adijcere(vt arbitror)
ac definire oportuit,num corporis aliquis affectus,nũ læſio quæpiã actionis,num pariter vtrũq;
eſſet.At ille quidẽ minime id dicit,ſed nobis videlicet diuinare eſt opus. Illud verò,quod defini G
tioni appoſuit,nempe ſpecialem,atq; etiam magis particularem in ijs,quæ pręter naturam ſunt,
figurationem habens,quã non excellentiam claritatis habet,atq; etiam nominum græcam,per-
lepidãq; interpretationem? Si magis ſpecialem quandam figurationẽ, in ijs,quæ præter naturã
ſunt,ſymptoma habet,quid ergo eſt, quod magis generalem notam habet? non enim dixit, an
ſine collatione ad generale, magis ſpeciale liceat inuenire. Sin ad nihil omnino referens magis
ſpeciale pronũciat,oppido q̃ diligenter,clareq; interpretatur:quanq̃ & paucis,& dilucidis ver-
bis dicere ei licebat oĩa,quæ circa corpus animalis præter naturam ſunt, vel morbũ eſſe, vel cau
ſam,vel ſymptoma.Quibus omnibus cum illud præter naturã ſit commune,morbus actioni of-
ficit,cauſa ipſum præcedit,ſymptoma eũ ſequitur,ipſum videlicet natura duplex, alterũ actio-
nis læſio:alterũ affectio quædã morbum ſequens.Verum(vt dixi) ſi quis oẽs eorum errores ex-
cutere velit,finem dicendi non inueniat:ipſeq; mi Hiero optime ſcis eorum nos ne milleſimam
quidem ipſorum partem refutare conatos.Ergo,ſi illud tantum adiecero, primum hunc librum
hoc loco claudam:nempe q; in ipſo ſtatim methodi principio non pauci medicorum falluntur,
vtiq; qui Theſſali,ac Themiſonis ſunt æmuli,quiq; methodicos ſe appellant, inſignibus, ac ma-
ximis erroribus:cum his verò non pauci eorũ,qui ſe analogiſticos,dogmaticos, ac logicos no- H
minant.Siquidem,niſi quis oẽs affectus,à quibus actio læditur,inuenerit,numerum ipſum mor
borum,quantus,qualiſq; ſit,ad vnguem definire non poteſt. Id cum quidam eorum facere nun
quam vel tentauerint,tyrannorum more,quæ ipſis videntur,citra demonſtrationẽ pronunciãt.
Alij non modo ipſi non demonſtrant, ſed nec à demonſtrantibus diſcunt. Ac plurima (vt ſcis)
medicorũ pars,qui nunc ſunt in pretio,eiuſmodi eſt:nec id fortaſſe mirum. Nam, vbi philoſo-
phorum pleriq; citra demonſtrationẽ credẽdum ſibi poſtulant,quid de medicis mirere,quibus
nec vacat veritatis inquiſitioni vacare? vt qui mane in ſalutationibus (ita enim appellant) ſint
occupati,veſperi cibo diſtenti,ac ebrij. Verum ego veteris tibicinis exemplo, mi Hiero, vel cũ
muſis ipſis certauero:cum alioqui turpe putem,tibicinem,qui præſertim haud magnã rem pro-
ſpere moliebatur,adeo repertum fuiſſe laudis cupidum:me autem, qui medẽdi methodum ab
antiquis inquiſitam,non tamen hactenus exacte proditam,inueſtigare, abſolueréq; valeã,pro-
pter eam,quæ hac tempeſtate regnat,ignauiam,grauari,atque cunctari,ac differre.Quare cõtra
nunc affectus,q̃ ante,mihi videor. † Non enim proprium vobis, qui me ad medendi artem to-
tam ordine perſcribendam hortati eſtis,hoc munus dedico.} Ac primus liber hic mihi finiatur:
totius,quod ſequitur,operis ſecundus ad hunc modum deinceps incipitor.

† Al. ex ant. cod. Vobis n. qui me ad medendi artẽ totã ordine perſcribendã hortati eſtis, quibus & dedico, gratias habeo.

GALENI

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER SECVNDVS

ARGVMENTVM LIBRI

Quid ſit Morbus,ac quæ prima ipſius genera : & quo pacto ſtatuendæ ſint indicationes,
quibus vniuerſa morborum curandorum methodus,
tanquam fundamentis ſubſiſtit.

Affectum,à quo immediate actio læditur, proprie dici morbum, quando & ad ipſum remouendum vniuerſa curatio dirigitur. CAP. I.

QVæ corporibus noſtris à naturę ſuę modo egreſſis,Hiero optime,accidunt,
B eorum quatuor traditæ differentiæ ſunt:Vna ipſius functionis uitiatæ: Al-
tera eius,qui hanc peperit, affectus : Tertia cauſarum,quæ ipſum præceſ-
ſerunt affectum: Quarta ſymptomatum,quæ hũc neceſſario conſequunt.
Quòd itaq; uel cuncta hæc eſſe morbum oporteat,uel horum quędam,uel
certe ex his unum,id promptum colligere cuiuis eſt . Cum.n.ægrotãtibus
præter hæc nihil inſit,utiq, præter hæc morbus non fuerit.Quod ergo reli-
quum eſt,aut oĩa hæc collecta morbus erit,aut horum quædam,aut unum
ſaltem omnino.Sed enim omnium eſſe collectionem,præter id,ꝙ neminem uſquam habuit au-
thorem,etiam dici non poteſt. Nam quæ,quæſo,morbi cauſa,aut quod morbi ſymptoma erit,
ſi omnium pariter collectio morbus cenſebitur?Neutrum profecto erit. Ergo duo præter mor-
bos genera relinqui neceſſum eſt:alterũ cauſarum,quæ hos creant:altreũ eorum, quæ neceſſa-
rio ſequuntur,non tamen homini officiunt. Verum , ſi hæc abſtuleris,reliquum eſt,ut in altero
duorum ſtatuatur morbus,aut ipſis functionibus afflictis: aut, qui has edunt,affectibus . Fuitq;
& antiqua ſanè de hoc controuerſia,& hodie diſſident inter ſe omnes,non modo medici, ſed ẽt
philoſophi,alij ipſius actionis uitia,alij affectum unde actio prodit,morbos nominantes.Et diſ-
C ſidere uiros in rebus iam obſcuris minime eſt mirum:non intelligere tamen eos,quòd de nomi
ne contendant,ſanè taxatione eſt dignum. Quippe, ſi inter omnes conuenit, ad affectum,qui
functioni obeſt,curationis conſilia dirigi,q̃d ad artis officia cõferat definiuiſſe,affectusne,an læ
ſa functio,morbus ſit appellandus?Vtrouis.n.modo appellantibus æger ſanitati reſtituetur, mo
do quis affectui commodis præſidijs occurrat:hic nanq; eſt,quem alterare mutareq́;, & prorſus
ſubmouere oportet,non uitium functionis. Nemo.n.ipſam claudicationem ſanat,(id.n.eſſet ri-
diculum)ſed affectum, qui hanc efficit,ueluti phlegmonen,ſi huius uitio claudicatur:atq; hanc
& perſundit,& cataplaſma ſuperimponit,& ſcarificat,& per halitum digerit,& omni ratione di
ſcutere tẽtat,utpote cum hac abolita,reddatur rectus inceſſus: nec hac ſubmota claudicationẽ
corrigere prorſus ſit opus,cũ nec remaneat quicquã prauæ functionis,ſi,q huic obſuit,prorſus
ſit amotus affectus:quoad uerò huius quicquã relinquitur,neceſſum eſt ad portionẽ eius, actio
nem uitioſe edi . Hunc itaq; affectum, ſeu morbum appellaſſe,ſeu pathos,{uitiumve,}ſeu morbi
cauſam, ſeu pathus {vitij ve}cauſam quis uelit,id nihil ad curationem nec proſit,nec obſit . Sed,
neq; ſi Theonẽ,aut Dionẽ hunc uocet quis,modo rite ſanet, nec hic quidem ægrotanti officiat.
Quinimmo,ſiquis prorſus innominato eo,tñ quæ ex uſu ægrotantis ſunt,adhibeat remedia,nõ
D ſolum hic nihil offendet,ſed ẽt belliſſime curabit.Verum,qui alterum docere uolet,quæ ipſe te-
net,huic prorſus nominibus propter res uti eſt opus.In quorum uſu claritas quaſi meta ſpectan
da erit.Nam,qui ſic nominare quæq; ſtudet,ut qui diſcit,clariſſime intelligat,is optimus pręce-
ptor fuerit. Quoniam igitur & nos iam docendi munus ingredimur,neceſſe eſt alicubi rebus no
mina imponamus : an uerò dilucide, id uos æſtimetis, licet . Ergo affectus,qui actionem uitiat
Morbus appellatur : hunc ſiquid ſequitur , Symptoma : quod illum excitat , Cauſa .

Qua ratione veteres medici nomina morbis impoſuerint, & quibus ex libris Morborum ac Symptomatum numerus & cauſa declarentur. CAP. 2.

HIs ita diſtinctis , inſpicienda diligenter eſt nominum diuerſitas , quæ ægritudinibus impo-
ſuerunt ipſorum primi authores.Subinde.n.à læſa particula ſunt indita,ut Græcis Pleuri-
tis,id eſt laterum compunctio: Peripneumonia,id eſt pulmonum phlegmone: Iſchias,ideſt co-
xendicũ morbus: Podagra,ideſt pedum uitium:Nephritis,id eſt renum uitium:Arthritis,id eſt
articulorum uitium: Ophthalmia,id eſt oculorum phlegmone:& Cephalalgia,id eſt capitis do-
lor:& Dyſenteria,id eſt inteſtinorum tormina.Subinde ab ipſo ſymptomate,ut Eileos,id eſt †te
nuioris inteſtini morbus:Tineſmos,id eſt deſidẽdi aſſidua cupiditas:Spaſmos,id eſt conuulſio:
Palmos,id eſt Palpitatio:& Tromos,id eſt tremor: Paralyſis,ideſt neruorum reſolutio : & Ape-
pſia,id eſt cruditas : Dyſpnœa, id eſt difficultas ſpirandi,uel inordinata ſpiratio : Apnœa,id eſt

defectus ſpirãdi:& Agrypnia,id eſt uigilia:& Paraphroſyne,ideſt deliriũ:& Coma,id eſt ſopor. E Sæpe ab ambobus ſimul,ut Cephalalgia:& Otalgia,id eſt auriũ dolor:& Cardialgia,id eſt cordis dolor:Odontalgia,id eſt dentiũ dolor:Hyſteralgia,id eſt uteri dolor. Sæpenumero à cauſa puta ta, ut Melancholia,ab oĩbus Choleræ,ijs qui ſunt à Cnido medicis. Hinc & fortaſſis & Leucophlegmatias hyderos,q̃ aquæ intercutis eſt ſpecies,nomen accepit.Non nunquã à ſimilitudine ad aliquid extra poſitũ,ut Elephas,ſiue Elephãtiaſis,Cancer,Polypus:Staphyle,id eſt vua: Leuce,id eſt uitiligo alba:Myrmecia,id eſt Formica,ſiue ſeſſilis uerruca:Atheroma,id eſt tuber,cui pulticulæ ſimile quid ineſt,quã Græci Atheran dicunt:Steatoma,qđ ſeuo ſimile quid continet: Staphyloma,id eſt oculi morbus,cũ in ſumma tunica q̃ddã acino ſimile eminet:Meliceris:Anthrax,id eſt carbo:Alopecia,id eſt areæ in capite:Ophiaſis,id eſt uitiũ ſerpentis formã repræſentans:Sycoſis,id eſt ficus:Satyriaſmi,& Priapiſmi,pudendi præter naturã erectiones. Ipſorũ uerò morborum,quæ nec locum affectũ noĩe repræſentent,nec cauſam,quæ eos effecit,per *pauca ſunt nomina,phlegmone,gangræna:Scirrhus,id eſt durities uix ſentiens:Eryſipelas:Apoſtema,id eſt abſceſſus:Oedema,qui tumor eſt laxus citra dolorem: Empyema,id eſt collectum in thorace pus:Vlcus,Exarthrema,id eſt luxatio:Catagma,id eſt oſſis fractura:ſpaſma,id eſt conuulſum:rhegma,id eſt ruptũ:Coloboma,id eſt mutilum,ſiue curtũ: Dothien,id eſt furunculus: F Ionthos,id eſt uarus:Phyma,id eſt laxarũ partium phlegmone.Quanquã horũ quoq; non nulla partim locũ corporis ſiue particulã afflictã ſubindicare uidentur,partim à prægrauante ſymptomate nominari. Quòd ſiquid citra hmõi inſinuationẽ eſt noĩatum,at certe differentias ſuas multiformes habet:ueluti ulcus,tametſi ipſo nomine,unitatis ſolutionem in carnoſa parte non indicet,atq; ita afflictam partem unà inſinuet, at particulares eius differẽtiæ uarie ſunt noĩatæ, chironium,thelephium,cancer,herpes,phagedæna,omniaq; id genus, partim ab iis,qui primũ ea ſanarunt,ut chironium:partim ab ipſis,qui ijſdem ſunt affecti,ut telephium:cancer autem à ſimilitudine ad animantem:Phagedæna à ſymptomate,ſimiliter herpes.Verum phagedæna ulcus omnino eſt,idq; depaſcens,ſiue exedens,ſiue q̃uocunq; appellaſſe libet:herpes non ſemper ulcus eſt,quotiesq; cum exulceratione eſt,non utique ſeruata ueteri ſede,uicinas partes depaſcit,ſed,ſicuti nomen ipſum indicat,ritu ſerpentis beſtiæ,relicto priore loco tranſit ad alterum. Cauũ uerò ulcus,& ſordidum,& purũ,& æquale,& quod hyperſarcon græce dicitur,id eſt cuius ſupercreſcit caro,hæc magis ꝓprias ſortita ſunt appellationes,no tñ ſimiliter oẽs,ſed æquabile à proptia nimirum differentia,ſicuti & cauũ,& ſupercreſcens.At cruentũ,& purum,& ſordidum,non à proprijs differentijs,ſed ab externis ſymptomatis ſunt appellata. Ergo,cum tam G impar nominũ impoſitio ueteribus fuerit,multoq; etiam magis cum epinyctida, & acrochordona,id eſt penſilem uerucam,& nyctalopa dicant:primũ,quod noctu eſt enatum:alterum,qđ ſummam occupat cutem:tertium, quod noctu uiſum aufert: aliaq; eiuſmodi multa faciant,nã ſi omnia numerem,(quod ipſe fugere iuſſi)ſuperuacua perſequi uidear: id omni modo agendũ eſt ei,quem ueritatis ſtudium tenet,ut ab ea,quam noĩa imaginationem faciũt,recedens,ad ipſam rerum ſubſtantiã ſe conferat,atq; hanc inſpiciat:tum quot uniuerſum ſint & morbi,& ſymptomata,& proximæ ſiue internę horũ cauſæ,requirat.Nos igitur id alijs cõmentarijs ſecimus, quorum unus de ægritudinum numero eſt,inſcriptus aũt eſt de morborum differentia:alter de ſymptomatum eſt differentia. Adeo uerò in eo opere cauſas horum utriuſq; ſeorſum explorare ſtuduimus(dico tum morbi,tum ſymptomatis cuiuſq;)ut ad præſentem diſputationẽ nihil amplius deſideretur,ſed præparata oĩa iam ſint. Itaq; ne legenda quidem,quæ hic dicemus,ulli ſuaſerim,prius,quàm in illis ſit exercitatus. Quippe,ſiquis,illis tam numeroſis theorematis neglectis,huc ſe contulerit, nec ipſe fructum percipiet,&,quæ recte ſunt tradita,temere incuſabit.

Quid differat Morbus & Pathos, & quòd omnis morbi dignotio ex ijs pendeat,quæ corpori ſecundum naturam inſunt. CAP. 3. H

AC in illis quidem particulatim omnia, tum morbos,tum ſymptomata,tum cauſas inquiro. Hic duobus adhuc additis,quæ neceſſaria erunt ijs,qui medendi artem exercebunt, tũ me ad uſum inuentorum prodendum conferam.Quæ nã ſunt,inquis,duo illa,quæ dicere paro?Certe unum,quid inter morbũ,& quod Græci pathos uocant,interſit,indicabitur: Alterum ꝗ ſine corporis elementis, & quibus primum conſiſtit,noſcendis,non poſſint morbi inueniri,oſtẽdet. Hoc igitur nos accuratiſſime tradere ſtudebimus.Qui ea legent,oro,ne prius ad ipſam methodum medendi ſe conferant,q̃ & ipſi,quot in totum morbi ſint,per ſe inquiſierint:&,quæ prodita à nobis ſunt,curioſe inſpexerint.Ergo ceu hæc fecerint,incipiam,q̃ promiſi.Tres eſſe in corpore affectus præter naturã oſtenſum iã eſt,Cauſas,morbos,ſymptomata.Cauſas,ueluti redundantiam uel corruptelam:Morbos,ut phlegmonen,ulcus:Symptomata,ut malũ colorẽ,& gracilitatẽ.Diuerſa ab his ſunt,quæ immodice à corpore excernuntur,aut quæ præter naturã retinentur,& functionum uitia,omnia ſcilicet communi nomine ſymptomata dicta,cæterũ nõ uni generi ſubiecta.Quippe affectus quidam corporis eſt uitioſus color:quod excernitur,aut retinetur, affectus nõ eſt, ſed affectũ ſequitur.Similiter actio uel læſa,uel integra,affectus ſanè nõ eſt: particulæ autem,unde editur, affectum neceſſario comitatur. Ac œdema quidẽ & phlegmonę

*Al. οὐκ ὀλίγα, i. non pauca.

A ex ijs ſunt,quæ abſolute eſſe dicuntur:Eodẽ modo & redundantia(ſi ea ſit) ſanguinis,& corpo
ris pallor.Actio uerò ex eorum numero non eſt,quæ eſſe abſolute dicuntur,aut certe non ſimi-
liter,ſicut iam comprehẽſa: ſi quidem nullo temporis ſpatio manent eius partes,ſicuti profectò
nec ſermonis, nec etiã motus ullius,ſed horum quilibet in ipſo(ut ſic dicam)fieri eſſe ſuum ob-
tinet.Cum uerò duplex ſit motus genus,unũ in loco,aliud in qualitate, prius latio,ſecundũ al-
teratio dicitur.Ac oĩs quidẽ actio,motus eſt actiuus: Omnis alteratio,eius quod alteratur,mo-
tus eſt paſſiuus : patitur nanq; quod alteratur. Ergo affectus,dum alterantur,mouentur: cum à
motu ceſſauerint,iam alterati ſunt,nõ autem amplius alterantur .Quicquid.n.quocunq; modo
ſe habet,aliquo omnino affectu eſt præditum : quod autem in conſtanti ægreq; auferibili affe-
ctu eſt,id habitu iam quodam affectum eſt.Sanè alteratur is,qui nigreſit : alteratus eſt,qui iam
obnigruit,ſiue (ut ſic dicã) nigreſactus eſt. Itaq; alteratio generatio eſt qualitatis,aut affectus,
aut quocunq; appellare uelis. Nec,ſi alterationem eſſe depoſitionem,uel mutationem eius, qđ
prius fuit,dicas,id pugnet cum eo,quod dixi,alterationem generationem eſſe qualitatis : cum
ambo in idem recidant,nam,& quæ prior in corpore qualitas fuit,mutatur,& nũc noua gigni-
tur.Quippe eius,qui in Sole uerſatur,cãdor mutatur,nigritia gignĩ:† rurſus eius,qui igni ſe ca
B lefacit,‡ frigus mutatur,calor fit. Quoties uerò cuiuſpiam,quod ſubſtantia non ſit,generationẽ
eſſe dicimus,nõ idem eo ſermone ſignificamus, ſicut cum abſolute generationem proferimus.
Nam,quæ abſolute generatio nominatur, uia eſt in ſubſtantiã:quæ uerò huius, uel illius gene-
ratio dicitur,uia eſt in illius(ut ſic loquar)entiam,ſiue ſubſiſtentiã. Verum hoc,ueluti extra rẽ,
ſit dictum.Quod uerò propoſitum nobis in diſputatione maxime fuit,fermè iam definitum eſt,
nẽpe aliqua,in generatione,& mutatione,& alteratione,&,ut ſemel dicã,in motu,ipſam eſſen-
tiam habere:aliqua in ipſius ſubſtantiæ conſtantia. Ac ſanitas quidem,& morbus,& quęcunq;
ſymptomatum cauſarumq; affectus,uel habitus ſunt, ex permanentium cõſtantiumq; numero
ſunt:actiones omnes alterationesq;,in quacunq; re fuerint, in ipſo fieri eſſentiam ſuã poſſidẽt:
& corpus,ſecundum quodcunque mouetur, ſecundum idem patitur,motusq; eius pathos,ſiue
paſſio eſt.Sane priſci,motus omnes,ẽt qui naturaliter ſe habent,niſi actiui ſint.pathe græce,id-
eſt paſſiones nominant:ſicuti ẽt ipſos actiuos motus,actiones. Eo pacto & Plato ſenſuum alte-
rationes,pathe,ideſt paſſiones appellat:cũ iunioribus aliter (neſcio quomodo) ſit uiſum,ut ui-
delicet de ſolo eo,qui præter naturam ſit,motu id nomen uſurpent. Ac à ueteribus quidem pa-
thos priuatim de omni extrinſecus motu dicebatur:nunc per abuſum etiã affectus, qui ex paſ-
C ſione iam prouenere,nec amplius in motu ſunt,pathe,id eſt,paſſiones appellant,† nõ tamẽ diu-
turniores,aut ægrius auferibiles.Sed eiuſmodi nomenclaturæ à iunioribus ſunt inuectæ.Dixi-
mus aũt alibi diffuſius de medicinalium nominum uſu: nec illud nobis ad conſideratione̅ pro-
poſitum nunc eſt,ſed tñ,quemadmodum ipſi utemur,claritatis gratia diſtinguere neceſſarium
eſt uiſum.Nam contrarium ſanitati affectum,à quo lædi actionem dicimus,morbum tñ appel-
lamus,ſiue diutinus hic,ſiue breuis ſit,ſiue momẽto duret. Ex reliquis affectibus,qui præter na
turam ſunt, eos,qui hunc præcedunt,cauſæq; rationẽ obtinent,cauſas tñ dicimus,non pathe:
Qui illum ſequuntur,ſi actionum offenſæ ſunt,& ſymptomata,& pathe:eodem modo & immo
dicas,uel inanitiones,uel retentiones.Qui uerò affectus ſunt,ueluti uitioſus color,ſupra paſſio
nis & ſymptomatis appellationem,etiã affectus,uel affectiones uocamus,ita nimirum, ut ſunt.
Omnium igitur horum cõmune id eſt,ꝙ præter naturam ſunt,& cauſæ,& morbi,& ſymptoma
tis.Proprium autẽ morbi quidem eſt actioni incõmodare: ſymptomatis hunc ſequi:cauſæ præ
cedere.Ergo nec is,qui morbum eſſe motum præter naturã dixit,intellexit,quid diceret:quem
admodum in proximo libro docuimus methodicorum non nullos definiuiſſe,adiecta ex ſuper-
abundanti,conſtantia:nec is,qui mutationẽ eſſe ab eo,quod ſecundum naturã,ad id,quod pr̨æ
D ter naturã,uoluit:quippe quæ non magis morbi,q̃ cauſæ & ſymptomatis definitio eſt,quando
omnia ea affectus ſunt præter naturã. Verũ,ſi breuis ſpatii ſunt,conſtat acuta eſſe:ſin ægre auel
luntur,diuturna.Noſon autem,an Noſema dicas,nihil intereſt:quemadmodum etiã non inter-
eſt,Pathos,an Pathema dicas.Atqui pathus,id eſt paſſionis, appellationẽ de morbo dixiſſe ue-
teres,quemadmodum & Arrhoſtian,id eſt infirmitatem,& Aſthenian,id eſt, imbecillitatem,o-
ſtenſum nobis eſt in ijs,quæ de medicinalibus uocabulis ſcripſimus. In quibus illud quoq; tra-
ditum eſt,nihil referre,dicere † ualetudinem infirmã,an infirmitatem ualetudinis:‡ nã & ipſos,
qui ægrotant,appellant non ſolũ Noſuntas , id eſt ægre habentes,ſed & Aſthenuntas,id eſt pa-
rum ualentes,& Camnontas,id eſt laborãtes. Reliquum nunc fuerit,ut,cuius cauſa hæc omnia
diximus,in medium adducto,ad aliquid eorum,quæ proxime tractanda ſunt, deinceps tranſea
mus.Id quid ſit,rogas ? Certe non aliud,q̃ quod ſæpius iam ante dictum eſt, primũ ac maxime
id medicos ſtudere,idq; ferè proprium eorum munus eſſe,ut morbos adimant:quippe ſimul cũ
hoc non modo actionis uitium ſtatim euaneſcit , ſed ẽt reliqua omnia ſymptomata tolluntur.
Siquidem primũ ac maxime actionis ipſius , quæ ſecundum naturam edatur , omnes egemus,
propter illam uerò & ſanitatis:ſed & functionis incommodum amoliri omnes cupimus, ob id
uerò etiam morbum ipſum.Cæterum non functionis uitio,ſed morbo ipſi,id eſt affectui pr̨æter

† In quibuſdam codi. hæc non habentur.

† Antiqui codi. quos uidi & impreſſi , legunt, ἡμῖν χρονιώτερον γε οὐδὲ δυσλυτώτερον ἀφαιρεῖσθαι, τῆς ἕξεως, ὥσπερ οὐδὲ ἀρρωστία, i. non tamen diuturnior , aut ægrius auferibilis eſt affectio, quã habitus: quẽadmodum nec imbecillitas. Linacer tamen meliorem lectionem uidetur habuiſſe.

† Arrhoſtian an Arrhoſtema.

naturam,qui actioni incõmodat,applicamus remedia. Quiſquis igitur ex ijs,quę particulis na- E turaliter inſunt,& quæ temere accidunt,& quæ actionis ſunt cauſæ,diſtinguere nõ poteſt,quomodo credibile eſt,ut ipſe affectum,ex quo primum actio læditur,inuenire poſſit?Nam,quæ temere corporibus accidunt,ẽt ſi millies ſint alterata,nocere profectò actioni non poſſunt, quandiu,à quibus fiebat,omnia naturam ſuam tuentur. Horum uerò ſi uel unumquodlibet ſit alteratum, actionem quoq; ipſam ſtatim lædi intantum eſt neceſſe, inquantum ab eo, cum ſecundum naturam ſe haberet, eſt adiuta.

Tribus exemplis oſtenditur dignotionem morbi, ac curationem, ex intellectione affectus, qui ſecundum naturam ineſt, pendere. CAP. 4.

AC mihi quidem res tota explicata iã eſt,clareq; oſtenſum,ijs pręſertim,qui intelligere uera poſſunt, fieri non poſſe,ut oĩum morborum numerum methodo quis comprehendat, niſi idem omnium cauſarum actionis numerum,corpore ſcd̃m naturam ſe habente,norit. Nihil tamen ex iam dictis intelligere adhuc poſſunt,quicunque uel* rudiores ſunt,& ingenio craſſiore, uel methodicæ ſectę nugis innutriti. Denuo igitur,quod nunc generatim dictum intelligẽtibus eſt,illis quoq; ſpeciatim exponamus,unum aliquod atq; alterum ueluti exemplum ſermoni proponentes. Cur lingua ſapores percipit,nec ulla pars alia? Num ꝑꝑ colorem,aut ſitum,aut ma- F gnitudinem,aut figuram?Quippe ea affecta,nec commode ſapores ſentiente,aut colorẽ eius ad naturã ſuam reducemus, ſi uidelicet huic actionem debet: aut iam dictorum quoduis,ſi ab illo agendi uim accipit. Quòd ſi propter aliud ab his quippiam,conſtat,ſi illo tm̃ tenus ad naturalẽ habitum ſit reſtituta,nullo etiã reliquorum fore opus. Nam eſto,exempli gratia, denſitas certa pororum cauſa ſit, cur ſucci ſaporem diiudicet:nũquid horum ſymmetriam, quæ in ſanitate uiſitur,tuebimur: rurſusq; ametriã,id eſt à iuſto modo receſsũ,quoties laborat,corrigemus? Eſto (ſi placet)mediocris calor cauſa ſit,cur ſaporem intelligat:nũ hic quoq; manifeſtum eſt,cæteris neglectis,unã adhibendam curam, ut illud ſeruemus, à quo agendi facultatem accepit? Iam,ſi propterea,ꝙ ita in ſicco,humidoq; attẽperata ſit, idcirco ſentiat, quis non reliquis poſthabitis huc tm̃ intendat,ut neq; iuſto ſiccior ſit,nec ẽt humidior?Quis rurſus,ſi hoc uerum eſt, non facile prompteq; colligat,duos eſſe uniuerſos linguæ morbos, alterum ſiccum,alterum humidũ? Veluti rurſum,ſi per moderatum calorem,& frigus habet,quod ſentiat,quis nõ hic quoq; duos eſſe morbos eius intelligat,caloris,frigoriſq; à modo receſſum? Non aliter quoq;,ſi propter tenuium meatuum† cõpetentiam ſenſum eſt nacta,prõptum profectò hic quoq; colligere eſt,omnino cã ex horum† contrario habitu eſſe uitiandã:duplexq; uitium fore,denſitudinem eiuſmo- G di meatuum,& raritudinem. Sed num etiã plura dicam,quo ſtupidos iſtos inducam,ut,ſi nihil aliud,illud ſaltem intelligant,non poſſe quenquam nec inuenire,nec demonſtratione aſſerere, morborũ numerum,qui non ex ijs,quæ particulis inſunt,tum q̃ cauſæ actionis ſint,tum quæ temere accidant,norit?Num ẽt alterum adhuc tertiumq; exemplum adijciam?ſępe nanq; multitudine exemplorũ,ſtupidorum animi ueluti à ſomno excitantur. Age igitur ita homines interrogemus: Idcirco ne corpus calida,frigida,dura,mollia,lenia,& aſpera,omnia deniq; tangibilia ſentit,ꝙ candidum colore eſt,aut nigrum,aut rufum, aut uno uerbo,ꝙ talis coloris eſt? an ꝑꝑ horum nihil,ſed aliud quippiã?Neminem.n.arbitror latere,quin,ſi quid probe ſentiendi munere utetur,id tm̃ illi tuendum cuſtodiendumq; ſit, ex quo uno probe ſentiendi facultatem accepit.Nam,ſi ex eo ꝙ candidum fuit,id dotis obtinuit,eius nimirum tuendi maxima erát habenda cura,ſicut nigri fugiendi.Sin contra ex eo ꝙ nigrum fuit,ſentiendi uim habuit,omnes, arbitror,alios colores fugere,formidareq; oportebat. Ad eundem modum,& ſi inde adeo ſentit, ꝙ flauum,uel rufum eſt,fugiendi,arbitror,alij colores ſunt, ceu ſenſum uel penitus abolentes,uel uitiantes.Præterea,ſi eo,ꝙ durum ſit,ſenſu eſt prædìtum,ſi molle fiat,deterius ſentiet:æque ut, ſi eo,ꝙ denſum ſit,ſi ad raritudinem mutetur.Iam,ſi tenuium meatuũ ſymmetriæ acceptã ſen- H tiendi uim refert,ubi ab hac receſſerit, uitiabitur. Et generaliter, ut ſentiat, id tm̃ ipſum adſit, oportet,unde ſenſum obtinuit:atq; id tm̃ corrigatur,unde ſenſus eſt læſus, cum à natura receſſit.Num igitur tertio exemplo eſt opus?an hæc abunde ſatisfaciunt?Sane prudentibus uel hæc ſuperuacua puto,ut qui uniuerſale intelligere ſine exemplis poſſint:rudibus autẽ,&* auerſis,& contentioſis,ne ſi tertium quidem addam exemplum,quicquã fortaſſe profecero. Veruntamẽ, qñ duo iam dicta ſunt,& inaniter tempus noſtrum ſemper terunt, non fuerit alienum,unũ etiã num ijs exemplum adijcere. Proponatur itaq; iam, quemadmodum uentriculus male concoquens nobis ſit corrigendus. Verba autem faciemus,non ſolum contra methodicos,ſed etiam contra eos rationalium,qui non cognita ipſius actionis prima cauſa,quam continentem ẽt nominare ſunt ſoliti,methodo quadam ac ratione cõſtitui poſſe artem putant. Eſto igitur,quiſpiã dicat(ab ijs.n.quæ obuiam promptamq; abſurditatem exhibent,cœpiſſe pręſtat,quò eos,ſi fieri poteſt, ad ea, quæ confuſa magis ſunt intelligenda ſenſim perducamus,)eſto,inquam,aliquis dicat,hunc quempiã,qui nunc cruditate laborat,ꝙ multos deinceps dies ſolo lacte eſt altus,uentris colorẽ mutaſſe,albumq; ex rubro reddidiſſe,idcircoq; uentris ſui functionem uitiaſſe.Fortaſſe iam rides, & iure profectò rides. Verum,ſi ſcias, quam ſit ſimile,& huic de coloribus citra

vllam

* σκαιότεροι.

† συμμετρία.

† ἀμετρίας.

* σκαιοῖς.

A ullum demonſtrationem adhibitam quiduis pronunciare,& ibi de exiguorum meatuum(uerbi gratia)ſymmetria,aut alio quolibet affectu,non,arbitror,iure ridebis:nã aut in tete riſum nertes,aut non in hunc.Nã eſto,impudens ſit,qui cauſam minus probe concoquendi colori imputet,dicatq;,ꝙ, qm̃ ex naturali colore uentriculus ruber eſt, nunc uerò redditus eſt planè albus, idcirco cruditate laboret,eſt neceſſe.Libens ſanè audiam,quid tn̄ contra hunc obijcias.Ego.n. aliam rationem non inuenio,q̃ ut iubeam,qui ita dicer,prius oñdat , an omnino propter colorem,iuſtam ac naturalem actionem uentriculus edat.Tu ſi quam aliam habes,libens audiã.Sed nec habes,nec habere aliam cõtradicendi rationem potes contra eum , qui colorem cruditatis uentriculi cauſam eſſe dicit,q̃ exigere,ut doceat, quo modo ex naturali colore conſecutus ſit, ut concoqueret uentriculus.An igitur huic,qui colori cruditatis cauſam imputat,fides nõ adhibebitur ante,quàm doceat etiã hoc nomine agere uentriculum:tu,cum uel tenuium meatuum ſymmetriæ uitio,uel alij cuipiã hanc aſcribas , credi tibi poſtulabis prius, q̃ doceas,quo pacto ex ſymmetria in illo genere agat?At non hoc aio,inquit,nec aliud quicquã eſſe cõcoctionis cõtinentem cauſam,ſed prorſus id ignorare me fateor . Atqui,ſi ei,qui colori actionis cauſam tribuit,neceſſe eſt etiam,eidem læſionem actionis imputer:qui uerò tenuiũ meatuum ſymmetriã

B actionis cauſam dicit,etiam horum ipſorum à iuſto modo receſſum,eandẽ uitiare fateaĩ:tum, qui temperamento quatuor qualitatum,caloris,frigoris,humoris,& ſiccitatis,actionis cauſam aſſignat,ẽt eorundem ipſorum intemperiei offenſam eius aſcribat : utiq; & tibi neceſſe erit eo, quod ſcd̃m naturam eſt,prius præſumpto,ita quod pręter naturam eſt,inquirere:aut, ſi ipſum, quod ſcd̃m naturam eſt,non noſti,nec,quod egreſſum à natura eſt,noſti.Etenim nos etiam ipſos audio contra Empiricos dicere,fieri nõ poſſe, ut,qui id, quod ſcd̃m naturam ſit,non norit, dignoſcere id,quod præter naturam ſit,poſſit . At noſco,inquit,quod ſecundum naturam ſe babet.Quæro totumne,an partem eius aliquam?atq; pars ipſa,quã noſti,eſtne actionis ipſius cauſa,an uentriculo ineſt ocioſe ? Nam quid demum eius noſti?ſitum uidelicet,& magnitudinem, & contextum,& figuram?At nihil horum actionis eſt cauſa.Sed nec Empiricos horum quicquã latet:quippe qui & ſe partium diſſectione, cum occaſio hãc offert,uti fatentur,& ex illa ſe hæc intelligere,nõ tñ actiones uſuſq; particularum. At noui, inquit,& actionẽ : eſt.n.circumplexus & attritio. At, niſi cauſam eius noueris , nec morbum intellexeris . Nam ſi quatuor qualitatum mediocris temperies actionis ſit cauſa, earum intemperies oĩno uitij cauſa erit. Tu uerò reris phlegmonen, & ſcirrhum, & œdema, & abſceſſum,alia, quæ oculis uſurpari poſſunt,ſolos eſſe

C uentriculi morbos,quamuis ne hæc ipſa quidem,ueluti Empirici, ſolis oculis,manibus,& reliquis ſenſibus apprehendas:ſed ad ipſam eſſentiam eorum tentas aſcendere, atq; hãc diligenter diſquirere,uidelicet non contentus ijs ſymptomatis,quæ ſenſui apparent.Quæ tñ ſymptomata Empiricis definiunt,ac circunſcribunt ſuã ſyndromen: ſic.n.ipſi appellandam cenſent ſymptomatum congeriem,quæ in affecto ſunt loco . Sed nec curationis indicationem ex apparentibus ſymptomatis accipis.Non.n.an tumor præter naturã:nec,an renitens:nec,an cum dolore:nec, an ruber:ſed,an ſit in finibus arteriarum impactio ex coincidentia, conſideras : ac curationem (ut ipſe fateris)ad hoc referens exploras.An non ea eſt Eraſiſtrati docẽdi ratio, ubi de febribus agit?ſicuti rurſus alia Dioclis,alia Praxagorę,alia Aſclepiadis ? Itaq; nõ à ſymptomatis,quæ in phlegmones apparent loco, indicatio præſidij his ſumitur,ſed ab ipſa ſubſtantia. Neq;.n.an tumor à natura egreſſus:neq;,an renitentia:neq;,an dolor pulſatilis:ſed,an & coincidentia,& impactio in finibus *pulſatilium,aut obſtructio in exitu uenarũ,aut putredo aliqua ſuccorum,aut corpuſculorũ rõne contẽplabilium,in laxitatibus æque ratione ſpeculabilibus intentio ſit, æſtimant.Quare hi oẽs ab affectu phlegmone laborantis partis,non à ſymptomatis, quæ hanc ſequuntur,præſidiorum indicationem ſumunt.Ad eundem,arbitror,modum , & ſiquis calidum, * arteriarum.

D frigidum,humidum,& ſiccum cauſatur. Verum hic,ẽt ſi uentriculus citra phlegmonen, aut ulcus,aut abſceſſum,aut alia id genus,eo tm̃,ꝙ frigidior euaſerit,non recte concoquar, tñ remediis nõ deſtituitur.At,qui phlegmonas,ſcirrhos,aliaq;,quæ oculis uidere licet, tm̃ eſſe morbos putant,ridicule planè cruditates,quæ ſine iis fiunt, ex imbecillitate uentriculi incidere dicunt, ceu affectum aliquem priuatum ſeiunctumq; imbecillitatem eſſe uelint,non autẽ,uelut in ſuppurantibus,aut ſcirrho grauatis, aut phlegmone affectis,aut alia quauis ratione laborantibus, ineſſe.Quippe oĩa hæc uitia,ſiue in uentriculo,ſiue in iecinore, ſiue in pectore,ſiue in alio quouis accidant,illico partem,in qua ſunt,ad propriã functionem edendam imbecilliorẽ reddunt. Sed id non ſatis illis erat ad indicanda remedia:alioqui fruſtra inquirunt affectus , fruſtraq; ad ipſam morbi eſſentiã ſubeunt,tanquã non aliter detur idonei cõpotes eſſe remedij. Nõ igitur, qui imbecillitatem *vitium eſſe dicunt,ubi nullo ex ijs,q̃ ipſi *morbos definiunt,affecto uentriculo animal cruditate laborat,ij,dum à nobis refellanĩ,expectant: ſed ipſi ſe ipſos redarguunt, cum non proprium aliquod,ſed cõmune omnium dicant,quodq; nec illis ipſis iudicibus,remediorum inuentionem indicare facile poſſit . Quippe illud,roborare imbecillitatem, nomen nudum,ac ueluti meta potius eſt,quò curans dirigit,non curatio:nã quid faciendo ijs,qui inualidi ad actionem ſunt,robur uindices,nõ dicunt . At in hoc curatio conſiſtebat,&,niſi uentriculi * πάθος. * πάθη.

affectu inuēto,ut remediorũ ſis compos,fieri nõ poteſt. Quippe,ſi refrixerit,calfaciendus eſt:ſi E
humentior effectus,ſiccandus eſt:pari modo,ſi immodice incaluit,refrigerandus eſt:ſi ſiccatus,
humectandus eſt.Atq; hæ quatuor ſimplices curationis rationes ſunt. Alteræ quatuor compoſi
tæ ſunt.Si frigidiore ac ſicciore tẽperamento redditus uentriculus eſt,calfaciendus ſimul hume
ctandusq; eſt.Sin humidior & calidior iuſto euaſit,ſiccandus ac refrigerandus eſt.Pari modo,ſi
calidior ac ſiccior eſt affectus, tũ refrigerandus,tum humectãdus eſt. Sin humidior ac frigidior,
quàm pro natura eſt,ſiccandus ac calfaciendus eſt. † Quare octo tum uentriculi ipſius affectus
ſunt, quas illi imbecillitates dicunt:ʒ tum octo medendi rationes.

† In antiquis legitur, ut Linacer uertit. Ex impreſſis tamẽ ita uerti poteſt. quare & octo ſane ipſius uentriculi affectus, qui ſũt cauſæ ipſius (ut ipſi dicunt) imbecillitatis.

Aduerſus eos medicos, qui naturalis actionis cauſam negarunt inquirendam, ut methodus dignoſcendi & curandi morbi conſtitueretur. CAP. 5.

NEc,ſicut Empiricis, ſic ulli dogmatizantiũ dicere licet,ſint hæc,an non ſint,nihil eſſe opus
intelligere. Funditus nanq; logicam ſectam ſubuertẽt,ſi ignorato affectu,curationis tamẽ
facultatem abunde ſibi ſupereſſe dicant. Etenim ab uſu ipſo omnes, quõ curandum ſit,intelli-
gent,ſi ab ipſius rei natura indicationem non ſument.Ac Empirici quidem,& ꝙ inuenire poſſe
non putent quicquam eorum,quæ abſtruſa ſunt:& ꝙ id ẽt,ſi inuentum ſit,nõ deſiderent,quip-
pe obſeruatas à ſe eſſe curationes in apparẽtibus cõcurſibꝰ:merito nec ſcire ſe,an octo affectus F
ſint,quibus uentriculus imbecillus ſit,aiunt,& citra eiuſmodi ſuperuacuã moroſitatẽ,remedijs
ſe abundare.Qui uerò & rationem ſe hr̃e profitentur,cuius ope ẽt abſtruſa inquirant,& ipſorũ
inuentionem præſidiorum præſtare indicationem dicunt,hos quõ non pudeat dicere, aut non
noſſe ſe,an octo affectus ſint,aut eos ad medendum ſe non requirere? Neq;.n.id tñ dicere ſatis
eſt,nõ noſſe ſe,ſed refellere par eſt eos,qui ſe ſcire affirmant,ceu parum uera profeſſos. Quoad
uerò,nec ipſi id faciunt,alijq; non pauci demonſtrationis fide cõfirmant,omne corpus pro cer-
to quatuor qualitatum temperamento opus ſuum edere,rationabilius eſt illis accedere:niſi for
te,qui nuda afferunt uerba, plus ſibi credi poſtulabunt, quàm qui cum demonſtrationum fide
loquuntur.Atqui illi,ſi non aliud,ſaltem ſuadere,ac docere auditorem ſtudent, non cogere,iu-
bereq;:hi totum contra,tyrannorũ ritu iubent,ne quæramus actionis cauſam. Verum nos hoc
nomine Dionyſium,Phalarim,cæterosq; tyrannos odio proſequimur,ꝙ iubent,imperantque,
non ſuadent,ac docent,ſicut Solon,Draco,& Lycurgus. At,inquit, ego intra limites artis ma-
neo:vos & ab ijs exceditis,& ad naturalis philoſophię principia nos reducere conamini.An igi
tur,homo lepidiſſime,ne hoc quidem ipſum demonſtrabis, qui nã uidelicet medicinæ artis ſint
limites:quæq; nouiſſe expediat ei,qui ratione,remediorum muẽtionem molitur: ſed terrifico G
vultu tuo nos reddere attonitos putas? Audio quidem,& te illud dicere,non oportere actionis
inquiri cauſam.Audio & empiricos dicere,nec actiones ipſas eſſe conſiderandas. Audio uõ mi
nus illum,qui dicit,non tñ has eſſe æſtimandas,ſed etiam cauſas, unde naſcantur, quærendas.
Num igitur ex eo eſſe me iniquorum iudicum numero iubes,qui prius,quàm omnes, qui inter
ſe diſſideant,audierint,uni ſtatim ferunt ſuffragium?An primum,quæ ueſtrũ quiſq; dicat,ſeor-
ſum audire uis,dein conferre,atq; perpendere,quis tum ſibi,tum apparentibus cõſentiat:quis
rurſus nec ſecum,nec cum ijs,quæ apparent?Atqui,ſi ita faciam,Empiricos audiam,etſi,quæ di
cunt,ſtabiliter non demõſtrent,ſaltem ea lenire conantes.Vos ne id quidem facitis. Nam ſanè
libenter audierim,quis ueſtrum, uel lenimen aliquod,uel demõſtrationem aliquã afferre ſit cõ
natus,cur actionis cauſam inquiri non expediat. Quæ.n.à me methodus ſupra eſt poſita,inqui-
rendam eſſe demonſtrauit:Vos,ꝙ inquirenda non ſit,nec demonſtrationem ullam,nec rationẽ
ullam probabilem afferre conamini,ſed tñ elato ſupercilio tetrice nos obiurgatis,abſcedere à
ſumma phyſiologia iubentes,nec ſic quærere hominis naturã intelligere, ut philoſophi faciũt,
qui ad prima uſq; elementa ratione aſcendunt. Illud quoq; uobis uel dixiſſe tantum ſatis uide-
tur,nempe arteriam,& uenam,& neruum,principia continentia, & ueluti elemẽta eius phyſio H
logiæ,quæ de hoĩe inſtituitur,ponenda eſſe.In quo quidam Herophilum laudauit,ꝙ ita ad uer-
bum dixerit:Eſto hæc prima eſſe,tametſi prima nõ ſint.Sed,q ad demõſtrationem prouocat:ac
hypotheſes iſtorum,qui ſic opinanẽ,pugnare ſecum oñdit:hũc auerſamini ac fugitis, prorſusq;
non auditis,& contemnere ſimulatis,ibiq; rationem faſtiditis,ijdem ſcilicet,qui cõtra Empiri-
cos rationem,demonſtrationemq; extollitis. Nam,ꝙ ſecum diſſideãt rationes oĩum,qui uel ex
dimidio dogmatizant,etiam ijs, qui tenuiter in demonſtrandi methodo ſunt exercitati, facile
perſpicere licet.Cum.n.phlegmone uentriculus laborat,atq; inde adeo concoquere non ualet,
quæ nam phlegmones cauſa ſit, quærendum cẽſent,atq; inde præſidiorum copiam coniectant,
ſpreta Empiricorum inuentione. Cum uerò citra phlegmonen,aliudve id genus uitium,ſolius
intemperantiæ culpa concoquere non ualet,hic rurſus auxiliorũ facultatem ab experientia pe
tunt.Atqui hæc ſecum non conueniunt,cum Empiricorũ opinio ſibi conſtet:præterea demon-
ſtret efficiatq;,quod uolunt,ex ijs,quæ uos ipſi non inficiamini,lẽmatis. Quippe,ſi fieri ullo mo
do poteſt,ut ex ijs,quæ apparẽt,ſymptomatis curandi ratio coniectetur,ignorato affectu,utiq;
non hic poſſibile in alio fuerit parum poſſibile,ſed æque in omnibus poſſibile erit. Ergo ne hoc
quidem loco rationem ullam afferre poteritis,quo minus,ubi affectum explorare nequitis,ex-

perientia

A periencia ipſa ſatis ſit ad remediorum inuentionem. Omnia igitur tyrannorum ritu imperatis:
uti uerò demonſtratione nec ipſi vultis,(præſtat.n.ita forraſſe dicere,q̃ nõ poſſe uos)nec ijs,qui
uti tum uolunt,tum poſſunt,acceditis.Itaq; quid aliud ſunt diſceptationes ueſtrę,quàm lites,&
contentio,& prouocatio ad cõuitia,& pugnas?cuiuſmodi præceptorum ueſtrorum,quidã per-
petuo exercuit,aut irridens,ſi quis calidi,uel frigidi mentionem faceret,tanquã balneatoribus
magis,q̃ medicis,ea nomina conuenirent:aut uehementer increpans,quaſi lõgiſſimè à meden-
di arte digreſſum:aut Eraſiſtrati grauem illã authoritatem obijciens.Verum hæc,ut primo au-
ditu oblectabant,ita,cum ſecundo,& tertio audiui,moleſta ſanè fuerũt,ceu ſcurris, q̃ medicis,
magis cõgrua.Si.n.ſemel authoritas eorum, qui ultra non eſſe procedendum iubent,legitimus
teſtis eſſe ad demonſtrationem putabitur, oĩa iam meræ nugæ erunt, nec finis in diſputatione
ullus,niſi,qui nunc uiſitur,inimicitia,pugna,conuitiũ.Quippe,qui à logicis demonſtrationibus
digreſſi,credi quippiam cenſent,propterea,ꝙ Herophilus,aut Eraſiſtratus ita iuſſit, hos neceſſe
eſt oĩs generis conuitia pugnasq; ſequi,admiranda ſcilicet diſputationum,quæ nunc habentur
præmia.Fingamus.n.alius dicat,huic,qui commodè non concoquat, uentriculum frigidam &
ſiccam intemperiem contraxiſſe,proindeq; humectandum,ac calfaciendum eſſe: Alius,ꝙ na-
B turalis eius habitus mutatus ad frigidius,& humidius ſit,calidum ſiccumq; uictum adhibendũ
ſuadeat: Tertius autem quiſpiam accedẽs,ꝙ,q̃ comprehenſa ſunt,non rectè ſint dicta,id ne ten
tet quidem oſtendere,ſed tñ eos,qui dixerint,obiurget,quaſi ſuperflua ſcrutentur,& teſtes ad-
hibeat Eraſiſtratum,uel Herophilum:nonne(ut dixi)diſſidij hinc,mutuiq; conuitij initium ex-
citabitur? Quippe illos contra neceſſe eſt Athenæum,& Mneſitheum,& Dioclem,& Pliſtoni-
cum,& Hippocratem,& Philiſtionem,& ſexcentos alios tales opponere teſtes. ſi.n.teſtibus de-
cidenda lis erit,non modico hi uincent. Nam,ꝙ tum *inſalubris intemperamenti plures ſint ſpe
cies,tum cuiusq; earum diuerſa curatio,ubi non Hippocratis modo,& plurimorum aliorũ me-
dicorum,ſed & Platonis,Ariſtotelis,Theophraſti,Zenonis; Chryſippi,& omnium illuſtriũ phi-
loſophorum teſtimonio comprobarint,utiq; & ꝙ citra naturam corporis exacte inuentam fieri
nequeat,ut uel de morborum differentia quicquam inuenias, uel auxiliorum cõuenientium co
piæ ſis compos,ijſdem ipſis,tum philoſophis,tum medicis confirmabunt, hisq; non tyrannorũ
ritu,ſicut iſti,iubentibus,ſed euidenti ratione probantibus. Contra hæc igit̃,qui calidum,& fri-
gidum,balneatorum,non medicorũ dicunt eſſe uocabula, dicteriis uidelicet utent̃,& riſus mo
uebunt,motiones,phrygas,aut ſcholaſticos narrantes. Quippe conſcij ſibi ſunt,nõ modo nihil
C demonſtratione confirmatum ſcire,ſed nec;quid demum demonſtratio ſit,intelligere. Ergo ex
his dicterijs neceſſe eſt,oriatur diſſidij initiũ. Vt.n.primum omnium memorem,quæ nugantes
ſine demonſtratione dicere non dubitant,conſidera,quo pacto neceſſe ſit ex eo pugnam ſubſe-
qui.Nam,ubi contra dicta eorum nuda,& demonſtrationis expertia,ac contra teſtes ipſos,qui
bus credendum cenſent,alij tum celebriores,tum longe plures teſtes opponunt,neceſſe eſt,uel
cedere,uinciq; utroq; nomine, † & ꝙ demonſtrare recuſarunt.} & ꝙ numero teſtium ſint impa-
res:uel perfricta fronte Eraſiſtratum oĩbus illis teſtibus dicere maioris eſſe fidei.Siquidẽ hic ne
ceſſum eſt,alterum negare eſſe maioris fidei,aut Hippocrate,& Mneſithæo medicis, aut Ariſto
tele,& Platone philoſophis:alterum eſſe maioris fidei inſtare:deinde uarie ultro citro,tã immo
deſta contentioſaq; contradictione iactata alterum eorum impelli,ut dicat † non eſſe,alterũ be-
ne ſanè,ſi tu Eraſiſtratum in ordinem redigas.} Hæc.n.quotidie fieri in medicorum diſputatio-
nibus,ò Hiero,uides.Ea uero ſemel data porta,omnia iam mulierculatum uerba ingerũtur:&,
cum mutuis ſe maledictis aſperſerint,inutiliter amiſſo tempore diſcedunt.Atq; hanc turpitudi-
nem,non eſt,ꝙ dicat aliquis non eſſe ab ijs,qui demonſtrationem fugiunt,inceptam. Fugiũt au
tem multifariam,ut ſcis,alij cum grauitate tantum increpantes:alii ſcurtile aliquid commenti:
D alij in riſum ſannasq; diſceptatione abrempta.Quòd ſi quis ſermoni ſtare,demõſtrationesq; au
dire audet,primum quidem omnino non intelligit:neq;.n poteſt, qui demonſtratiuæ methodi
ſit imperitus,eos,qui ipſa utuntur,intelligere.Quòd ſi aliquatenus intelligit,at,ꝙ dogma ſuum,
in quo eſt innutritus,propugnare omnino decreuit, cõtra tendere aggreſſus,dein deprehẽſus;
quę nec ritè eludant,nec colligant,ſed uana nugaciaq; ſint,dicere,iraſcitur,& deuouet Dialecti
cos,ceu malorum authores,ꝙ uidelicet pituitã à naribus ipſorum detergent,ipſisq; mederi co-
nantur adhibitis ſcilicet non melle & placentis,ſed allijs,& cæpis,quæ ẽt pituita tentatos galli-
naceos ſanare ſolent,Quippe millies affuiſti ijs,cum à diuerſe eludentibus argumẽtis nõ aliter,
q̃ ab ipſo allio,& cæpis cogerent̃ lachrymari. Nec te profectò latet multos ſæpe nobis priuatim
faſſos,ſentire iam ſe ſuam ſectam,q̃ ſit abſurda,nec tñ hanc poſſe publice mutare, cum alioqui
nec alia noſſent,unde haberentur in pretio,& iam vulgo propter hęc,& noti,& in pretio forẽt.
Itaq; ob hæc ipſe quoq; ſæpius diſtuli cõmentarios de medendi methodo ſcribere,pro comper
to planè habens,pauciſſimos huius tempeſtatis ab iis adiutum iri.Etenim,niſi magna quæpiam
*miraq; mutatio humanarũ rerũ fiat,actum de bonis ſtudijs eſt,utpote cõfuſis,ac corruptis ne-
mine ueritatẽ ipſam,ſed tñ ſcientiæ famam quærente.Optimè.n.profectò ſcis,ne quinq; quidẽ
usq̃ inueniſſe nos,q̃ eſſe potius,q̃ uideri docti cuperent. Atq;,niſi quis ſapientiam ipſam ꝓpter

*νοσώδης.i.morboſi, ut ipſe alias uertit.

† ἐν τῷ τοῦ μὴ συνακολουθῆσαι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν.

† Al.non tibi ſanè ita bene erit, ſi Eraſiſtratum negligas.

* uel θαυμασία.

ſe ipſam expetat, ne tempus quidem ullum inueniet, quo ſe in logica methodo exerceat, immo E diuitijs, & famæ, & potentiæ ciuili inhians, in horum *ambitu uitam omnem conſumet.

*ἀρχῶν.

Aduerſus, eos qui morbos à ſola plerunque intemperie fieri negarunt: & quot ſint prima morborum genera, quæ in ſimilaribus, & inſtrumentalibus oriuntur. CAP. 6.

ERgo dimiſſis his, rurſus ad propoſitum redeamus. Eſt autem ab initio propoſitum illud, qui omnem morborum numerum methodo non inuenerit, hunc maxime in ipſis medendi methodi foribus lapſurum: cum cõſtet, totidem eſſe medendi rationes, quot ſint morborum ideæ. Ergo ſic in enumerãdis morbis egiſſe, ut neq; priuatis proprietatibus attentus, infinitos ſtatuat, nec in primis ſtatim generibus ſubſiſtat, id in promptu cuiq; non eſt, ſed ei tñ, ſicut antea dictũ eſt, qui in diuidendi methodis ſit exercitatiſſimus. Principium uerò *diuiſionis eorum eſt (ut & alibi diximus) ut eſſentiæ ratio rei diuidendæ conſtituatur. Igitur illud monſtratum nobis eſt, morbum oĩno unum ex ijs eſſe, quæ præter naturam ſint. Hæc aũt quatuor cum ſint, actio offenſa: affectus, unde actio prouenit: affectus ipſius cauſa: & quæ hunc ſubſequuntur ſymptomata: ſiue functionem ipſam uitiatam, ſiue, unde hæc prouenit, affectum, morbum nominare uelis, nihil in medendi methodum immutare oſtenſum eſt, modo unum illud intelligatur, primã ipſam curationem, quam & non nulli continentem appellant, affectus eſſe, qui actioni incommodat. F

*Abinuentio.

Porrò oſtenſum à nobis diximus, rationabilius hunc morbũ appellari: non tñ uetare nos, quin, ſi cui id cordi ſit, actionis noxam morbũ nominet: affectum, qui hanc creet, morbi cauſam. Præſumpto igitur, ꝙ morbus uocetur affectus is præter naturã, qui functioni officiat, inquiſiuimus deinceps, quot in uniuerſum morbi eſſent. Vbi clarum obiter fecimus, ſiquis uia ordineq; proceſſurus ſit, nec (ſicut vulgus medicorum facit) tyranni ritu imperaturus, huic primum inueniẽdum eſſe affectum illum, qui functionis effectrix ſit cauſa. Hũc ſanè nos eucraſian diximus eſſe calidi, frigidi, humidi, ac ſicci. Proindeq; primum morbum in ſimilaribus eſſe ex horũ intemperie oſtẽdimus. Alius quiſpiam corpuſculorum, & meatuũ ſymmetriam ſtatuet, proptereaq; ex indebito meatuum ipſorum modo ægrotare animantes. Cæterum, ſiquis nec ipſe actionis cãm, in quo nam entium ſit genere, audebit ſtatuere: nec ijs, qui ſtatuunt, cõtradicet, ac nihilo ſecius tñ ratione methodoq; ſe procedere arbitrabitur: hunc egregie improbum eſſe diximus, ut qui nec tutum ſe ab Empiricorum accuſatione facere poſſit, & ſecũ planè pugnet: quippe eiuſmodi homines ex dimidio logicos eſſe, q, qua rõne phlegmone, ſcirrhus, œdema, & alia id genus fiãt, multo labore diſquirunt, lædi autem &, citra hęc uia, ex ſola intẽperie actionem non intelligũt, ſed empirice talia curant. Quiſquis igitur, quantum hi aberrent, ſcire uolet: tum quos morbos G tranſiliant, quantoq; plures ignorent, ꝗ norint; librum de morborum differẽtijs perlegat. Intelliget enim, Hippocratem primum omnium recta inſtitiſſe uia: quæ cum à poſteris abſoluenda fuerat, non modo nemo eorum abſoluit, ſed pleriq; &, quæ probe fuere inuenta, corruperunt. Proxime autẽ, ut uiam, quæ inchoata eſt ab eo, perficerent, abſoluerentq;, Ariſtoteles & Theophraſtus acceſſerunt: &, ſi fateri uerũ oportet, poteſtate abſoluerũt, cum conſtituerint aliud eſſe in corporibus ſimilaribus morbi genus, aliud in ijs, quæ inſtrumentalia dicantur: quippe à ſimilaribus functiones edi, eoq; eſſe cuiuſq; inſtrumenti unam *tãtum ſimilarem: reliquas uerò, quæ cum hac quoduis inſtrumentum perficiunt, eas uſus alicuius gratia, illius, quæ prima erat actionis cauſa, factas eſſe: ſed & horum tñ rurſus cuiuſq; eſſe per ſe actionem, ueluti in oculis. Satius enim fortaſſis ſit, quæ in alijs diffuſe oſtẽdimus, ſtrictim hic cõmemoremus. Ipſum uiſus inſtrm eſt cryſtallinus humor: reliquæ oculi partes, eius cauſa ſunt factæ: quarum omnium uſus narrauimus in decimo operis de partium utilitate libro. Cæterum, quanquã cryſtallini maxime cauſa omnes ſunt factæ, ſingulæ tñ earum aliquam ſeorſum actionem ſunt nactæ: ac uena quidem, & arteria, & neruus toti animanti communem: membranulę oculi omnes, cum ſint nutrimenti participes, omnino naturalibus facultatibus ſunt præditæ, ac perinde etiam functionibus, quæ H ab his proficiſcũtur. Quoties igitur cryſtallinus humor ex intemperie laborat, omnino læditur oculorum functio: cęterum non eſt eorũ, ut organa ſunt, morbus: at, quod hypochyma uocant, nullius ſimilarium eſt morbus, ſed oculi totius, ut inſtrumenti. Ad eundem modum, ſi in finibus uenarum, quæ in cauo iecinoris habentur, obſtructio ex lentis, aut craſſis ſuccis ſubhæſit, digeſtio quidem in corpus per has morabitur, ægritudo tamen totius iecinoris, ceu inſtrumenti cenſebitur, nulla ſimilarium eius partium ægrotante: quòd ſi intemperies uenas eius infeſtauerit, ipſarum quidem illarum morbus primum erit, ex accidente uerò etiam iecinoris. Ac Eraſiſtratus quidem in phlegmones ſubſtantia tradenda eſt lapſus, cũ nec in particulis, quæ phlegmone laborant, in finibus *pulſatilium impactio neceſſario cernatur: nec arteriæ ſpiritum tãtum, cum in naturali habitu ſunt, contineant: ueluti in tractatione de his oſtẽdimus. Si igitur phlegmone eius generis morbus ſit, cuius autumat: & ſcirrhus eius generis, cuius ille opinatur: & reliquorũ ſinguli, ſicut ipſe obſcure, & multi ſequaces eius clarius explicare conantur: utiq; ſolidas ipſas partes liberas propemodum à morbis relinquit, niſi quatenus ulcerari, colli di, incidiq; ualeãt, atq; id genus aliud quidpiã pati. Laborare uerò eas ſe totis eiuſmodi morbis, quales nos octo intemperantias oſtendimus, id nuſquam dicit. Atqui corpora uniuerſa, etiam quæ difficillime afficiuntur,

*Iſtor.

*arteriarum.

A tűr, veluti æs, lapis, ferrum, ſaltem calfieri, frigefieri, ſiccari, humeſcereq; cernuntur, ut vtiq; mi
rum ſit, ſi tantum arteria, & uena, & neruus, nihil eiuſmodi ſentiẽt. Atq; hoc etiam magis mirũ,
ſi patientur quidem, functionẽ tamen legitimam edent: veluti (ſi ita ſors tulit) in corde facultas
quædam eſt, (vt ipſe quoque Eraſiſtratus confirmat) qua laxatur, & cõtrahitur: hanc autẽ lædi
profectò oportet, ſi uiuenti animali cor ſit exemptum, quemadmodum ſæpe factũ in ſacrificijs
videmus: quippe, ſi non læditur, perpetuo mouebitur, nec tantum ad tempus aliquod, vt nunc
cernitur. Manifeſtum eſt igitur, læſam eſſe, proindeq; mouere deſinere. Illud igitur conſideratu
non inutile erat, cum poteſt ſaltem facultas ea lædi, etiam ante, q̃ cor ſit exemptum, quæ nam
ſit eius læſio: quæ nam alia, præter intemperiem: nam neq; figura eius mutata apparet, nec caui
tas, nec ligamentum, nec oſculum, nec alia vlla pars perdita, ſed tãtum naturalis tẽperies muta
ta. Ergo omnes hi ſimilarium partium morbi omnino, ut dictum eſt, ab illo ſunt omiſſi. Siquidẽ
vbi ſanguis in finibus arteriarum impactus actionẽ uitiat, id arterias ipſas, quatenus inſtrumẽ-
ta ſunt, male habet: ut uerò ſimilares particulæ ſunt, octo quidem ſecundũ nudas qualitates in
temperies habent, octoq; rurſus cum fluxione. Oportet igitur, quiſquis horum certa ſcientia
demonſtrationes cœpiſſe uelit, à libro de elemẽtis incipiat: poſt deinde reliquos ſigillatim (vt
B dictum eſt) legat. Sunt verò proximi huic cõmentarij de temperamentis. Ab ijs proximus eſt,
qui de inæquali intemperie inſcribitur: mox, qui de naturalibus facultatibus: alijq;, qui de ani-
mę affectibus ſunt proditi, idq; de unoquoq; deinceps, & ſeorſum. Hos excipiũt, qui de particu
larum vſu ſunt inſcripti: quos ſequuntur, qui de morborum, ſymptomatumq; differẽtiis titulũ
habent. Plerique uerò medicorum, nec tantũ experientiæ applicantes animum (cum tamẽ lice
ret ex Empiricorũ inſtitutione bonis eſſe medicis) & perfectioris rationis cupidi, cum aut ijs,
quæ citra demonſtrationem ſunt enunciata, credant, aut uitioſis demonſtrationibus fallantur,
non ſolum nihil excogitant boni, ſed etiam, quæ per experientiam ſunt cognita, corrũpunt. Si
quidem ratio non leue momentum obtinet ad experientiam uel ornandã, uel corrumpendã:
ſed, quantum recta ratio ornando adijcit, tantum, uel etiam amplius, uitioſa detrahit. Atq; hæc
me ſæpe medicorum vulgo prædicãtem audis, qui prius, quàm in methodis logicis ſe exercue
rint, uel, cũ demonſtrare aliquid tẽtant, ſe ipſos fallunt: vel, cum diuidere quidiis in ſpecies ac
differentias, hic quoque imperitorũ coquorum ritu, non per membra incidunt, ſed conterunt,
collidunt, ac dilaniant, veluti in eo, quod nunc eſt propoſitum. Conſulo igiť (vt ſcis) talibus om
nibus, experientiæ animum intendant: cum non leue inſtet periculum ijs, qui ſupra vires aliq̃d
C moliuntur, ne & id non conſequantur, &, quæ intelligere aliàs poſſent, omnino amittãt. Ergo
cum iis, qui tum recto ſunt ingenio, tum diſcere parati, ipſi rurſus ſermonem conferamus, illud
tantũ ex iis, quæ inter initia diximus, commonentes, non eſſe committendum, ut utraq; ſimul
confundantur miſceanturq;, & quæ per experientiam ſunt inuenta, & quæ ſola rõne ſunt inue
ſtigata: ſed cum utrunq; ſeorſum ſit tractatum, poſt ambo coniungant̃. Ergo, cum ipſi de expe-
rimentali * inuentione alibi egerimus, de logica in his commẽtariis diſſerere propoſuimus. At
mihi videor iis præſertim, qui commentarios noſtros de morborũ ſymptomatũq; differentiis
perlegerunt, cũ quibus ſcilicet mihi deinceps ſermo erit, iã clare oſtendiſſe, maxime in ipſis ſta-
tim foribus lapſum Theſſalum eſſe. Lapſus enim non leui lapſu & Aſclepiades erat, ubi inter ini
tia de elementis corporis male ſenſit: cæterum multo & maiore, & grauiore Theſſalus, quippe
qui omnes in victus rõne morbos in duos, ſimiliter illi, cõtulit affectus: multos uerò medicina
lium ſcoporum ademit, quibus ille eſt vſus. Peſſimum autẽ grauiſſimumq; illud admiſit, quòd
nec ipſas actionum noxas, nec affectus, qui earũ cauſæ ſunt, morbos cẽſet, ſed ſolis uacuationi
bus, uel ſtatis, uel præcipitatis intentos eſſe vult, cum nec, quid ſit plus iuſto ſiſti, ꝑcipitari ve ua
cuationem, clare nos doceat. Quippe uel ad uires, uel ad cauſam, uel ad affectum, uel ad id, qđ
D per ſanitatem ſemper eſt obſeruatum, referri iudicium oportet. Ex quo factum arbitror, ut pu-
gna inter eius ſequaces non parua ſit orta, ut qui tum de reliquis omnibus inter ſe diſſideãt, tũ
de eorum, quæ pathe uocant, & notione, & ſubſiſtentia. Verum, ſi nunc de pugna eorum hiſto-
riam moueam, deflectam ad inutilia ſermonem. Omnem igitur deinceps ſermonẽ faciam, ceu
cum illis agam, qui commentarios de morborum, ac ſymptomatũ differentiis, præterea de cau
ſis eorum legerint: ad hæc, qui ea omnia, quorũ paulo ante memini, reuoluerint. Atque hinc or
diar. Quoniã actiones omnes à ſimilaribus corporibus proficiſci oſtẽdimus, reliquas uerò om-
nes ſingulorum inſtrumẽtorum particulas uſum quempiam ipſis præbere, duplex ſanè morbo-
rum genus erit, alterum in partibus ſimilaribus, alterum in totis organis. In ſimilaribus intẽpe-
rantię: in totis organis unum in figura ſpectatur, aliud in particularum numero, aliud in cuiuſq;
quantitate obſeruatur, quartum in poſitura. Vtrarunque uerò partium, id eſt ſimilarium inſtru-
mentaliumq;, communis eſt ipſa unitatis diuiſio. Ergo ſex in uniuerſum morborum ſunt gene
ra. Vnum ipſorum ſimilarium proprium, nempe intemperies: quatuor, ut modo dictum eſt, in-
ſtrumentorum cuiuſque: & cum his ſextum, quod tum ſimilaribus, tum inſtrumentalibus eſt
commune, ipſius unitatis ſolutio. Horum cuiuſque differentiæ ad ultimas uſque ſpecies in li-
bro de morborum differentia ſunt traditæ.

Quid

Quid ſit indicatio, & quo pacto ex intellectione eorum, quæ multitudine differunt, ac ſpecie unum ſunt E
Methodus communis indicationis oriatur de affectibus paſſionibusq́,
ac ſymptomatis amouendis. CAP. 7.

HIs ſic ſe habẽtibus, iam de medẽdi indicationibus eſt dicẽdũ, ſed hoc ipſo indicationis uocabulo prius expoſito.† Quippe ipſam ſequẽtis ſiue agẽdi inſinuationem ꝫ indicationem dicimus. Nã inuenitur quidẽ & ab ipſa experiẽtia id, quod conſequens, faciendũve ſit, cęterum non ita quaſi in præcedẽti aliquo deſignatũ: proindeq; nemo Empiricorũ dicit, id iſto indicari: quanq̃ certe hoc ſequi illud dicunt, & hoc præcedere illud, & cõſiſtere hoc cũ illo. Deniq; oẽm artem horum obſeruationem memoriamq; eſſe dicunt, nempe quid cum quo, & quid à quo, & quid poſt quid idẽtidẽ ſit uiſum. Ergo ex ipſa rei natura ordiri, atq; ab ipſa, qđ ſequens ſit, citra experientiam inuenire, id eſt indicatione inuenire. Definito iã hoc quoq;, ac rurſus, quod ante diximus, ad memoriã reuocato, omnem medẽdi methodum ſeiunctã ab experientia procedere: nec recte facere eos, qui ambas doctrinas, Empiricã, Logicamq; in unum cogunt, atque confundunt: quæ reliqua ſunt, proſequamur. Fuerit autẽ omniũ, quæ reliqua ſunt, ordine primum, quod & propoſita iam proxime ſequitur. Sequitur autem primum, ac maxime illud, ꝙ oĩs medendi methodus, per indicationẽ ſit: quippe, quicquid ab experientia ſeiunctum eſt, id totum indicatio nominatur. Quare, quiſquis condere medendi methodum ad unguẽ parat, huic à primis eſt indicationibus auſpicandum: atq; hinc ad eas, quæ deinceps ſunt, tranſeundũ, rurſusq; ab his ad proximas: itaq; pergenti nõ prius deſiſtendum, q̃ ipſius compos ſit finis. Porrò finis propoſitæ nunc nobis tractationis eſt, inuenire cuiuſq; morbi remedia. Quodnam igitur uię, quæ huc perducit, ſtatuetur principium. Nempe morbi ipſius cognitio, qualis ſcilicet is natura ſit, ut prius eſt oſtẽſum: quippe, ſi id, quod curatur, is eſt, ratio profectò eſt ab ipſo quoq; indicationes eſſe incipiendas. Ergo primum, quæ generalis cõmuniſq; morborum omnium indicatio ſit, inueſtigandum eſt: ab hac deinde ad alias ſpeciatim deſcendendum. Quippe neceſſe eſt oẽs morbos unius eiuſdemq; participatione morbos appellare, ueluti, arbitror, & hominẽ, & bouẽ, & canem, & reliquorum ſingula. Vnũ nãque idemq; in oĩbus hominibus habetur, cuius gratia omnes eandem appellationem hominis ſortimur. Pari modo canibus unum idemq; omnibus ineſt, cui cogitatione innitimur, cum canem intelligere uolumus. Similiterq; in omnibus equis unum idemq; ineſt, propter quod omnes equi dicuntur. In homonymis autẽ hoc clarius perſpicere licet. Nam omnibus quadrupedibus animalibus, quæ latrant, unum idemq; ineſt, utiq; qđ & quadrupedia ſunt, & latrabilia. At marinis illis rapacibus belluis, quas ipſas quoq; canes ap- G pellamus, unũ rurſus idemq; ineſt, quod terreſtribus nõ eſt, ita, ut his cum illis in canum natura nulla ſit, niſi tantum nominis, conuenientia. At hominis cum homine, ueluti Socratis cũ Alcibiade, non nominis modo, uerum etiam eorum, quę ijs inſunt, ſocietas eſt: nã & animalia, & bipedes, & pedeſtres, & rationales, & mortales ſunt: deniq; nihil ulli ſingularium hominũ, quà homo eſt, ineſſe deprehendas, quod nõ & reliquis hominibus inſit. Cęterum terreſtribus canibus, ab ijs, qui ſunt marini, multa inſunt diuerſa, ſeu corporis ſpectes formã, ſeu animi mores. Quippe ille cicur eſt, hominiſq; amans, hic inſidiator & ferus: ille terreſtris, hic marinus: ille quadrupes, hic* nõ rurſus, ille latrabilis, hic ad latrandum minime habilis. At non terreſtrium canum hic latrabilis eſt, ille non: nec rurſus hic quadrupes, alter nõ quadrupes: ſed oĩbus ipſis una forma ineſt, qua canes nominantur. Nec uerò ſubſtantiis modo id ineſſe uidetur, uerum etiã ipſis accidẽtibus, uel ut affectus ſunt, uel ut actiones, uel ut paſſiones. Verbi gratia, homo inambulãs ab homine inambulante nihil differt ſecundũ ipſam inambulationem, ſed nec uſtus ab uſto, nec cæſus à cæſo, nec albus ab albo, nec niger à nigro: uerũ in maioris minoriſq; ratione ſinguli horum non paruã obtinent differentiam, ueluti magis minusve albus: uerum quatenus albus, unũ idemq; cum altero albo poſſidet, ita nimirum, ut, quà homo eſt, unum idemq; cũ alio quolibet H eſt homine. Et in ſingulis deniq; ſignificatorum unũ idẽ oĩbus ineſt. Ita igitur & ipſum ægrotare, & ualere ſe habẽt: illud enim ęgrotãtibus oĩbus ineſt, hoc ualentibus, utiq; unũ idẽq; utrũq;. Et, ueluti nomine hominis unum, ita etiam nomine ſanitatis unũ ſignificatur. Declarat autẽ & quotidianus inter uos ſermo, ꝙ, in quibus homonymia nõ eſt, in his unũ eſt, qđ ſignificatur. Si enim dicat quiſpiã uulneratũ ſibi eſſe lapide caput, nemini, qui audiat, ſermo eſt obſcurus, aut ambiguus, ſicut eſt, cum dicitur deuoratum eſſe à cane Coriſcũ. Siquidem à quo cane, ſtatim rogabit auditor, propterea uidelicet, ꝙ duo ſunt canum genera, terreſtre alterum, alterũ marinũ. At non, quo lapide, aut qđ caput, rogabit: cum & omnis lapidis, quà lapis eſt, una ſpecies ſit, & omnis capitis, quà caput: canis uerò, ut canis, ſanè non una, ſicut nec linguæ, quà lingua, quãdo & tibiæ, & calceamenti, & animantis pars lingua eſt. Ac, ſiquem audias miniſtro iubentẽ, ut linguam afferat, incertum eſt, quam linguam dicat: ſin uẽtrem, aut ueſicã, aut iecur afferre iubeat, non item. Ergo ſingulis ſignificatis una certa ſubiecta res eſt, nõ tamen cuiq; uoci una res ſubijcitur: interdum enim tantummodo ſignificatur per uocem, nec quicquam ſubijcitur. Verũ de his, quæ ita dicuntur, differere, præſentis propoſiti non eſt. Quibus autẽ non tantum ſignificatũ aliquid, ſed etiã res aliqua ſubiecta eſt, his quotquot ſignificata fuerĩt, totidẽ ſunt & rerũ ideę.

Ac

† τὴν [illegible] ἔμφασιν τῆς ἀκολουθίας.

* ἄπουν eſt in antiquis. i. ſine pedibus.

A Ac uocis quidem unum ſignificantis una neceſſario erit & rei ſpecies:numero tamē plures has
eſſe licet,ſicuti α.Eoq; ſeptem eſſe uocales dicimus:elementa Græcorū idiomate quatuor & ui
ginti,ad communem uidelicet omnium ſpeciem,quæ una eſt,referētes,non ad particulares, q̄
chartis,lignis,membranis,& lapidibus ſunt ſcriptæ:quarū maximus numerus eſt,nec potis nu
merari,peneq; in infinitum extenſus:nam poſſunt in toto temporis ſpatio infinita ſcribi tū α,
tum β, tum γ: eodem modo & reliquarum literarum ſingulæ.Verum ea in uniuerſum quatuor
eſſe & uiginti numero dicimus,non particulares intelligētes,ſed tantū ſpecies,quibus(vt arbi-
tror) ipſa nomina indimus.Quippe non hoc,quod in charta ſcribitur,α dicit̄:illud, qđ in ligno
pingitur,non α dicitur:immo tū hoc,tū illud:idq; ſiue deſcribas in terra,ſiue in lapide:ſiue ſcal-
pas,ſiue coloribus pingas.Sed nec pueros docet quiſpiā multa α,& β,& γ,& reliquorum ſingu-
la,immo quodq, horum unū,ſimul autem omnia uigintiquatuor. Simili genere , ſi equū unum
puero indices,aut camelum,ubi alium rurſus equum,aut camelum aſpexit,nō rogat,quod ani
mal id ſit,ſed illum equum,hunc camelum nominat,atq; illū,quem prius,cum hoc,quem nunc
cernit,eūdem eſſe dicit,quāuis fortaſſis alter mortuus iam ſit,alter (hic uidelicet quē cernit)ſu-
perſit.Iam uinum homines heri,hodieq; idem bibiſſe ſe dicūt,nempe ſpecie idē: interim tria ſe
B vina hodie bibiſſe narrant,aut etiā unum,ad ſpeciem ubiq; reſpiciētes:præterea quindenas ſo
res uno ſigillo obſignatas,ad ſpeciem ſcilicet in omnibus his ſermonem referentes. Adeoq; eſt
euidens,ac omnibus natura inſitum tum hominibus,tum brutis,ut aliud quid ceu in ſubſtātia
ſubiectum,aliud ceu ſpecie unum intelligant,ut uel aſinorum (qui tamen omnium brutorū ſtu
pidiſſimi uidentur) aliud eſſe ſpecie unum,aliud numero,notitiam non fugiat.Cōſpecta nanq;
camelo,aſinus ſe retrahit,& fugit,ac timet,ſi nunquam antea camelum conſpexit.Sin aūt uide
re iam aſſueuit,quamuis aliā aliamq; illi demonſtres,tamen propter conſuetudinē nō amplius
timet,ſed ueluti unam ſpeciem intuetur & illam,cui inſueuit,& hanc,quæ nūc primū apparet.
Ad eundem modum nec homines timet propter cōſuetudinem,ſed hos quoq; uelut unam ſpe-
ciem uidet.Verum,ſi curatorem inſpexit,non ſolum ut hominem,ſed etiam ut hunc hominem
agnoſcit,& micat auribus,& caudam quatit,& rudit,& laſciuit,cum eū aſpexit,utiq; indicās ſe
familiarem agnoſcere.Hunc itaq; tum ut hominem,tum ut familiarem noſcit:eum autem,quē
primum iam uidet,ut hominem ſimiliter,ut familiarem non ſimiliter.Quare non nos modo,ue
rum aſini quoq; iam aliud ut numero idem tum uident,tum etiam noſcūt,ac meminerūt:aliud
vt ſpecie.Ac Dionem curatorem (eſto enim ita uocet̄) aliter ut hominē,aliter planè,ut curato
C rem ſuum agnoſcunt uernaculi aſini,utiq; communem eius cum alijs hominibus ſpeciē,ut ho
minis,capientes:priuatam uerò ac ſecretam,ut Dionis tātū.Ergo tantum abeſt,ut ueteres phi-
loſophos laudem,tanquam amplum aliquid,magnęq; ſubtilitatis inuenerint,quod idem ac di-
uerſum,unum ac non unum,non ſolum numero,ſed etiā ſpecie,ſit inaudiendum,ut etiam ipſis
aſinis hoc ineſſe natura dicam.Sanè adijciunt ueteres philoſophi non tantū numero ac ſpecie
aliquid idem dici,uerum etiam genere. Verum id iam ad rem propoſitam non deſidero . Mihi
enim unicum illud ſatisfacit,q̄ ipſis aſinis ſtupidiores oſtendi,qui non concedunt aliud ſpecie
vnum,aliud numero dici:magiſq; his etiam , qui unum eſſe phreniticum,& unum Empiricum
dicunt,unum tamen eſſe hominem non concedunt:aut qui nō intelligunt ſpecie quidem unū
eſſe hominem,numero non unum,nec Socratem unū eſſe,tum ſpecie , tum numero : phreniti-
cum autem ſpecie eſſe unum,multitudine non unū:cū fieri non poſſit ut Dion,Socrates,Theō,
& Coriſeus,pariter,ſi ita fors tulit,phreniti laborantes,cū quatuor ſint,unus multitudine ſint,
ſed ſpecie unus,multitudine non unus.Abſurdius autem multo eſt, quod Empirici dicunt , cū
vnum eſſe Empiricum dicunt,deinde rogati,quomodo unum dicant eum,qui uiuit,cum eo,q
mortuus eſt,& eum,qui eſt in Græcia,cum eo,qui eſt in Aegypto,mirificum reſpōſum afferūt:
D Quatenus,inquiunt,Empiricus eſt,hactenus etiam unus eſt.Hoc enim extremę ſtupiditatis eſt,
ſi adiectis illis,quatenus & hactenus,nec quæ ipſimet loquuntur,intelligunt. Si enim hactenus
Serapion & Menodotus unus ſunt,quà Empirici ſunt,profectò in alijs unus non erunt:quādo,
ſi omnifariā unus eſſent,ſuperuacue,arbitror,ac fruſtra addita eſsēt illa,quatenus,& hactenus,
cùm promptum eſſet ſimpliciter dicere,unum eſſe Serapionem & Menodotū:ita nimirum, ut,
ſi de ipſo tantum Menodoto loquens,adiectione non egeres,ſed abſoluto ſermone diceres,Me
nodotus eſt unus.Ergo,ſi unus abſoluto ſermone eſt Menodotus,Serapion autem & Menodo-
tus non abſoluto ſermone unus,ſed quatenus Empirici,omnino profectò ipſis alia quæpiā in-
erunt,q̄bus duo ſunt,& nō unus ambo.Efficiturq; hoc illud,quod antiqui philoſophi dixerūt,
aliud numero & idem & unum eſſe,aliud ſpecie:nec eſſe mirum,ſi Menodotus Serapioni in ali-
quo idē ſit atq; unus,in aliquo nō idē,neq; unus:quatenus enim Empiricus,idē: quatenus aūt
hic reſimus,ille naſo adunco,aut cādidus,aut niger,aut magnus,aut paruus,nō idem. Nūquid
igit̄ ſic eſt vterq; eorū homo,vt vel naſo eſt adūco,uel reſimus,an ſic,ut Empiricus eſt. An hoc
quoq; puer intelligat,q̄ quà homo,unus ſunt:quà hic reſimus,ille grypus,non unus? Num igit̄
extremi ſtuporis eſt,aut p̄tinaciæ,aut,neſcio quo nomine merito appellē,fateri unū eſſe phre-
niticū,quà phreniticus,ſimili modo lethargicum,& pleuriticū,hominem uerò , quà homo eſt,
non

nõ unum. Præterea Empiricum unum dicere, quà eſt Empiricus: equum uerò, ut equus eſt, nõ E
vnum? Cum audire liceat Ariſtotelem, & Theophraſtum affirmantes, ſpecie quidem poſſe alte-
rum alteri idem eſſe, numero uerò nõ idem: atque etiam ante hos illum, qui ipſos huiuſmodi ſi
gnificatorum diſtinctionem docuit, audire dicentem, nihil eſſe miri unum eſſe multa, & multa
vnum. Quippe adeo dilucide omnem hanc diſceptationẽ Plato in principio Philebi abſoluit,
vt mihi uel ipſis ſtupidis uideatur eſſe dilucidus. Aſini nanque norunt tum hominem, tũ came-
lum, tum bouem: præterea hunc hominem quendam, hunc camelũ, hunc bouem. Eodem mo-
do uiam norunt, non tantum abſolute ut uiam, ſed etiam ut hanc aliquam uiam. Nã in ingreſſu
viæ, quam non nouit, aſinum ſtatue, attendeq;, ut illam perambulet, ac totam peragat in neutrã
partem declinãs, niſi ſicubi in diuerſa ſcinditur, utique declarans ſe ſpeciẽ ipſam uiæ meminiſ-
ſe, & clare agnoſcere. Quippe inambulat eã, quæ trita eſt: quatenus autem ignorat, fallitur: ne-
que enim ex recordatione eius, quæ inſectilis, unaq; numero eſt, hanc, quã nõ nouit, peragere
poteſt. Manifeſtum uerò eſt, eum hanc uiam, qua nunc primum inſiſtit, quatenus uia eſt, ut ſpe-
cie noſcentem inambulare: quatenus uerò numero una eſt; eatenus ignorare, propterea, ꝙ &
nuſquam ad nõ tritam diuertat: &, quà in duas ſcinditur, neſciat, utra ſit eundum. Quod tamẽ
omnino non ignoraret, ſi ſecũdo, aut tertio, nunc per hanc ingrederetur. Nã, quoniam alterum F
nouit, alterum non nouit, propterea uidelicet, ꝙ communem uiæ ſpeciem cognoſcit, propriam
autem huius uel illius ignorat, utique, quatenus nouit, nõ fallitur, quippe qui tritæ inſiſtit: qua-
tenus ignorat, fallitur ſubinde in triuiis, neſcius, quam eligat. Duplicem ergo cognitionẽ habẽt
* λόγον. & aſini, communium ſpecierum alteram, priuatarum alteram. † In ſumma, *ſiue vnam ſpeciem
appellare commune illud uelis, ſiue genus, ſiue communitatem, ſi illius hanc, quam ipſe nũc in
terpretor, notionem cuſtodias, de nominibus cõtendes, rem tamẽ mutare nõ poteris. Et de no-
minum quidem impoſitione alius fortaſſe quiſpiã tecum contendet, utique qui æque in rerum
contemplatione, ut tu, parum eſt exercitatus. Cæterum nos ſaltem nõ contendemus. Illud po-
tius te monebimus meminiſſe, quod Plato ait: Multa enim unũ eſſe, & unum multa. Mirificum
ſanè dictum. Nec facile eſt contendere cum eo, qui horum utrũlibet ſtatuat: etenim, ſi hoc ob-
ſerues, nõ erit, quòd cõtendas, ut nunc contendis, partim ignorantia, partim adductus ꝑtina-
cia. Sed, ſiue qu is unum eſſe phreniticum dicat, unum eſſe conſenties: ſiue multa, ita quoq; cõ-
ſenties: ſimili modo & Empiricum, & Dogmaticum, & Methodicum: non aliter ſanè & medi-
cum unum eſſe, ac multos dices, unum quidem, quà medicum, nõ unum uerò particulari multi
tudine. Non enim de Empirico loquens, illud, quatenus, adhibebis, de medico loquẽs id tolles. G
Neq; rurſus de medico loquens adijcies, de homine loquens auferes. Nec phreniticũ unum eſſe
dices, quà phreniticus, ægrotantem uerò nõ unum: ſiquidem hic quoque, quà ægrotãs eſt, unus
eſt. Dediſce igitur tandem nugas illas, quibus in alijs libris captioſe utens, cẽſes oſtẽdi tibi ipsũ
hominem ſolum, & ſeorſum à particularibus hominibus: tanquã ipſe oſtendere poſſis Empiri-
cum citra Menodotum, & Serapionem, & alios particulares Empiricos: aut etiam phreniticum
ſeorſum à particularibus phreniticis. Vbi igiẽ eſt error, undeq; hæc mutatio, ut aſinis adeo ipſis
ſint ſtolidiores: nempe unde in alijs quoque infinitis falluntur. Quippe ubi à notionibus ad re-
rum ſubſtantias tranſire tentant, deinde per logicæ cõtemplationis imperitiam falluntur, vtiq;
ſubuertentes cum rerum addubitatione etiã ipſas notiones. Siquidem excipit eos hic quæſtio
de generibus, & ſpeciebus, quæ nõ modo homines, qui in logicis methodis nõ ſunt exercitati,
ſed etiã, niſi acriter intẽdãt, aliquos ex ijs, qui ſunt exercitati, poteſt fallere. Cæterũ nõ opotet
propterea, ꝙ de rerũ ſubſtãtia dubitant, à manifeſtis recedere notionibus: nec putare cõſultum
aliquid inueniſſe utroſuis, uel Empiricos ſi unũ dicant, non adiecto, quo ſignificato unũ ſit: vel
Methodicos, ſi pro genere, uel ſpecie, uel cõmuni, cõmunitatem uſurpent. Mihi enim melius ui
ſum eſt notione ipſa clare iam definita (nempe quà phrenitici ſunt, hac eſſe omnes unũ: quà ue H
rò hic iuuenis, ille ſenex, aut gracilis, aut obeſus, aut uir, aut mulier, hac multos) ueteri elocutio
ne de cætero vti, ac cũ Ariſtotele, Theophraſto, & Platone loquẽdo perclitari, qui oĩa id genus
ſpecie eſſe vnũ dicunt, multitudine uerò nõ vnum, non phreniticum modo, aut lethargicum,
aut Empiricũ, ſed etiã Dogmaticũ, & Methodicũ, & hominem, & equum, & virum, & mulierẽ,
& reliquorũ ſingula, Quòd ſi ad particularia deſcẽderis, veluti hãc mulierẽ, quę indicari digito
poteſt, hãc ſanè nõ poſſis ſpecie quidẽ vnam dicere, multitudine verò multas. Quippe hæc mu-
lier, quæ indicari digito poteſt, vna eſt vtroq; modo, & ſpecie, & multitudine, quod etiã aliter
numero dicere ſolemus. Hi verò ita nõ faciũt, ſed alii communitates nominant, ceu verò non
magis dubitari de ijs, quàm generibus & ſpeciebus poſſit. Alij, quatenus hoc quippiam eſt, vnũ
eſſe dicunt: quatenus autẽ nõ vnum, nequaquam explicant. Etenim par erat hos quoque, quẽ-
admodum oſtendunt, quòd Menodotus, & Serapio, & Theodas, & Glaucias, & Apollonius, &
Callicles, & Diodorus, & Heraclides, & Lycus, vnus omnes ſunt, quà Empirici: ita rurſus, quẽ-
admodum non vnus omnes, ſed multi ſunt, exponere. Siquidem in his exponendis alicubi
planè deprehendiſſent idem tum unum, tum multa non modo eſſe, ſed etiam dici poſſe. Me-
nodotus nanque & Serapio, quà Empirici ſunt, unus ſunt, immo uerò & quà medici, & quà ho

mines

A mines.Quid uerò quà animalia?Nam id quæri ab his operæprecium eſt.Num hactenus quoq; Menodotus & Serapio unus ſunt?Nam,ſi id negent,nec nos concedemus, quatenus Empirici ſunt,eatenus duos homines eſſe unum.Sin cõcedant hac quoq; duos eſſe unum,nempe quatenus ambo ſunt animalia,protinus illud ſubiiciemus:recte igitur ab antiquis philoſophis dictũ eſt,aliud numero,aliud ſpecie,aliud genere eſſe,quod tum idem,tum unũ eſt.Dehinc rurſus interrogabimus:phreniticus Menodotus:phreniticus Serapio,idem ne eſt,an diuerſus.Si reſpõdent eatenus † unum phreniticum eſſe,unumq; & eundem ambos,{quà phrenitici,rurſus pcõtabimur:quid autem,quà ægrotantes:num hac quoq; ambo unus ſunt.Si negent, neq; nos illis concedemus,quà phrenitici.Sin annuent,utiq; rem aliquam ponemus,cuius una ſit ſpecies,de qua omnes homines morbi nomẽ enunciant.Non enim phrenitis res aliqua fuerit, cui una ſit idea,atq; eatenus omnes,qui ea ſunt affecti,unum efficiens:morbus autem ſimiliter unum nõ faciet eos,quos occupauerit.At nulla eſt,inquit,ita diſtincta ſpecies,aut animalis,aut morbi,ſicut hominis,& phrenitidis.Quid ais ĩprobe.}An nihil tibi ſignificare uidenẽ hæ uoces, animal, & morbus,ſed ſimiliter efferri,ut blityri,& ſcindapſus?An ſignificãt quidem,uerũ nulla res ſubſtat,quæ uocibus reſpõdeat,ueluti in Scylla,& Centaurus?an etiam ſignificant, atque id quod

B ſignificatur,unũ eſt?Quippe,ſi nulla ſit res,quæ his uocibus,animal, & morbus, indicetur,non recte dicis hominẽ eſſe animal,aut phrenitim morbum.Sin eſt res aliqua,& uere dicis,tũ hunc, qui aduenit,animal eſſe:tum hunc,qui decumbit,ægrotare:eſt utiq; omnino aliquid eorum, ꝗ ipſis inſunt,de quo uocem,utranq; enuncias.Verũ ad hæc intelligenda,parum es exercitatus, tametſi ea ex primis ſint,quæ in logicis inſtitutionibus tradantur.Cæterum quid hoc ad ipſam ueritatem?Non enim profectò ex ijs,quæ tu non intelligis,iudicanda ueritas eſt,ſed ex ijs,quę quiſpiam intelligit,qui & natura prudens ſit,& ea didicerit,ac exercuerit,nec idem cõtẽtioſus ſit,ſed ueritatem amet:quorum nullũ in te eſt,quãquam medius fidius haud ſcio, an iſta,natura prudentem deſiderent. Quis enim neſcit non idem ſignificare Socratem,ac reſimum,ſed ſocratem totius eſſe ſubiectæ ſubſtantiæ nomen,reliquorum autem nominum nullũ de tota corporis ſubſtantia dici,non ſimum,non uentroſum,non caluum,ſed horum aliud figuræ naſi eſſe nomen,aliud defectus capillorum in capite,aliud magnitudinis eſſe uentris? Atq; hęc ſunt,quę reſpectu partium dicuntur.At,ſi cãdidum aut nigrum Socratem dicam,de oĩbus,arbitror, corporis partibus nomina pronũciẽ,cæterum non totam ſubſtantiam,ſed unũ ex iis,quę illi accidunt,indicem,nempe colorem.Quin etiam,ſi obeſum dicam,aut gracilem,durũ aut mollẽ, hir

C tum aut glabrum,aut cætera id genus,quæ Socrati accidunt,ne ſic quidem de omni eius ſubſtantia appellationes aſſero:ſed unum aliquid eorum,ꝗ ipſi accidunt,oſtendo.Ad eundem modum,& ſedere ipſum,& inambulare,& moueri,& dormire,& uigilare,& ſingula id genus nomina de nulla profectò ſubſtantia dicimus:ſed aliquid eorũ,quæ Socrati inſunt,his ſignificamus: quæ nimirum in ſuperioribus, uel actiones eſſe,uel paſſiones,uel affectus quoſdã diximus. Satius ergo fuerit,nunc quoque ſub hac te formula exerceam,quemadmodum etiam in ſuperioribus oſtendimus non à nominibus,ſed à rebus orſum.Incipe uerò à te ipſo primum, æſtimaq; ſimplexne res ſis,an compoſita:utrumne pes ſis,an naſus,oculus, an caput. Conſtat enim nullum te horum eſſe,ſed nec ſine his:uerum & ex his,& ex reliquis partibus uniuerſis,quarum ſingulæ debitam habeant poſituram, totus es compoſitus. Eſto igitur nomen Themiſo.At cum Themiſona claudum eſſe aio,eò,quòd dico claudum,pedum affectum ſignifico: Themiſo uerò totius eſt nomen.Quin etiam ſimus,cęcusque à partẽ dicitur Themiſo:ruſus uerò,& craſſus nõ à parte,ſed ab affectibus,qui toti inſunt,non aliter,quàm inambulans,ſedens,diſputans, & uiuens.Num igitur intelligis non eſſe hæc totius ſubſtantiæ tuæ ſigna,ſed alia à parte quapiam eſſe nominata,alia,ab uno affectu?Cum uerò bonum te,iuſtumue quiſpiam dicit,num etiam pro

D ſpicis hæc eſſe affectuum nomina,qui in animo tuo conſiſtunt?Atqui,ſi noris,ꝙ hæc ad proportionẽ ſe habent cum albo,& nigro(quippe ſicuti iſta corporis, ita illa animi affectionũ ſunt nomina)intelliges,arbitror,& artificem,& inertem, {uel ſiquod nomen artifici eſt contrarium,}ab animi affectibus eſſe impoſita. Iam,ſi artifex unde nomen accepit ſcias,ſcies,arbitror,medicus quoque unde ſit appellatus.At,hunc ſi, unde dictus ſit,cognoris,non eſt quòd magnopere labores,ut inuenias,cui demum inditum ſit nomen Empirici. Sanè ipſum,quod à uobis exigo, nec adeo difficile,nec magnum eſt.Quippe ipſa prædicamenta diuidere,logicæ ſpeculationis eſt initiũ:cuius eſſe uos oĩno expertes facile declarant ea,quæ temere nugamini. Vel nunc igitur reſipiſcentes,poſt hac incipite,quæ corpori accidũt,nominare,ueluti quòd hic albus eſt, & niger, aut certe uehementer calidus adeo, ut ægre ferre calorẽ poſſit. Deindẽ calorẽ ipſum, qui adeo auctus ſit,ut occaſione eius corpus laboret,nec probè perfungi actione poſſit,permittite uolẽti appellare febrẽ:ſiquidẽ omnes homines eum,qui ita ſit calidus, febricitare dicunt.Nec ſanè rẽ magnã facietis nomen mutantes,niſi quòd tempus ueſtrum perdetis. Illud potius uir bone facito:Cum Themiſonem febricitare dices,& Dionem febricitare,& multos deinceps ad eum modum febricitantes nominabis,perpende diligenter,nunquid in iis omnibus unum idemque ſit ipſum(ut ſic dicam)febricitare,an diuerſum:inuenies enim unum eſſe idemq; ſpecie:multitudi

† Aliter unũ & eundem ambos eſſe.

A L.4.c.1.t.7. c.1.411.b

ne autem

ne aūt,quod ēt numero dicimus,nō unū.Cū aliter tibi,nec ut reſpōdeas,fas ſit, nec intelligas. E
Ergo,q ſebricitat,is,quà febricitat,unus planè eſt:qū,& qui delirat,quatenus delirat, ēt eſt u-
nus.Quid uerò & qui ſimul ſebricitat & delirat:nūquid & is unus eſt,quà ſimul & febricitat &
delirat?Sanè id neminē latere arbitror.Ponatur igit̄ ambobus ijs unū nomen,febricitāti,dico,
ac delirāti:uoceturq́; phreneticus,quia ita laborat.Quòd ſi nō intelligis, quemadmodū ambo-
bus unū nomen ſit poſitum,admonebo te fortaſſe nominum,quæ ipſe uſurpas.Quippe equum
aliquid appellas,nēpe animal (vt ita dicam) hinnibile,ſiue quod ad hinnitum ſit habile: an igit̄
intereſſe cenſes,equum dicas,an animal,quod ad hinniendum ſit habile?Ego ſanè non cenſeo.
Atqui,ſi ita eſt,ambobus illis nominibus,& animali,& hinnibili,quo utiq; breuior eſſet ſermo
equum indidiſti. Ad hunc etiā modum,ſi,quod pedeſtre & bipes animal ſit,pro tribus nomini-
bus uno interpretari uelis,hominē uocabis.Et ſanè ſolutio cuiuſq; nominis in ſuam* orationē,
* λόγον. ad eum modum abſoluitur.Quin etiam,ut coniicias componasq́; * orationem in unū nomen,
non aliter,quàm iam dicto ſit modo:cum uidelicet & ſimplicium cuiuſq; notionē ſecundū ip-
ſius nomen tenes,& ſimul ex duobus ſimplicibus rurſus alteram notionem efficere compoſitā
potes:mox illi nomē imponere:ſubinde rurſus ipſi cōpoſitæ alio ſimplici adiecto,ubi ex tribus
iam ſimplicibus unam notionem feceris,huic quoq; nomen aliquod imponere.Quomodo, in- F
quies,& qua ratione id?ſiquidem non grauabor exercendo eos, qui reſipiſcere à diuturna iſta
ignorantia nō recuſant,longius progredi.Calor,ſimplicis rei nomē eſt.Præterea actionis læſio,
ſimplex quædam res eſt. At tantus calor,quantus iam actioni officiat,nō etiam ſimplex res eſt.
Quòd ſi etiā totum uexet corpus,multo ꝓfectò minus iam ſimplex eſt.Ergo,quò minus mul-
tis utantur homines,ad compendium alioqui natura procliues,eiuſmodi calorem febrē uocāt.
Quippe expeditius dictu eſt febricitare Dionē,q̄ tantū in toto corpore caloris habere,ut mul-
tas functiones corrumpat.Ergo,cū affectum ipſum ſignificare uolunt,ſebrim:cum uero eū,qui
affectu laborat,ab affectu ipſo nomen declinant,uocantq́; febricitantem,ad eum modū, quo à
candore candidum,& à nigrore nigrum.Itaq; cōpoſitæ rei nomē febris eſt, atq; hoc etiā magis
febricitans.Simplex autem eſt delirium:uerū,ſi ſimplex hoc cū compoſito copules, homo ipſe
phreniticus,affectus phrenitis nominatur:quēadmodū & homo ipſe,ne animal rationale mor-
tale dicamus,breuitatis cauſa homo eſt nominatus,ipſo hominis uocabulo* orationis uim quā
dam cōprehendente.Atq; id eſt,quod ueteres philoſophi * orationē nominis dicere appellant.
Cæterum non ducunt in infinitū,ſed uſq; ad ſimplicia ſubeunt.Nam,cum hominē in animal &
rationale & mortale ſolueris,poſtea ipſum animal ſolues in ſubſtantiam ſenſilem:at non ipſam G
ſubſtantiam amplius ſoluere poteris, nec etiam ſenſile:quippe ſimplex primumq́ue eſt horum
vtrunq;.Quo ſit,ut mihi mirari ſubeat de ijs,qui phreniticum & hominem eſſe concedūt:mor-
bum uerò & animal eſſe non concedunt:quippe quod perinde eſt,ac ſi cōpoſita eſſe des,de ſim
plicibus dubites,quaſi non priora compoſitis natura ſimplicia ſint. At nō uidi (inquit) ipſum ꝑ
ſe animal.Sed nec hominē inſulſe uidiſti,& tamen te ipſum ais hominē eſſe.An illud fateberis,
animal autem eſſe te non fateberis?Nuſquam (inquit) vidi per ſe morbum. Sed nec phrenitim
vnquam ſolam uidiſti,ſed in Theone,aut Dione,aut alio quopiā homine.Quare hoc planè pue
rile eſt,eo,ꝙ nuſquam morbum ipſum per ſe ſolum uideris, idcirco putare morbum non eſſe:
quippe ita nec febrim,nec phrenitim,nec aliud quippiam id genus eſſe dabis, ut quorum nullū
uſquam ipſum per ſe ſolum uideris.Sanè expediebat potius nō ita,ſed,ut dictum ſupra eſt,à re
bus ipſis cœpiſſe,cogitationeq́; ipſa ſpectaſſe,quot eſſent in rotū ſimplicia:mox proprio nomi
ne cuiq; impoſito,ex ipſis iam compoſita nectere. Ergo ſubiecto corpori unū hoc primū inſit,
quòd ſentit.Num, cui id ineſt,animal non appellabis?Nō,inquies.Atqui de nomine hoc pacto
hæſitabis.Sed nec ſenſile corpus eſſe concedes.Iā ita de rebus ipſi falsò opinaberis.At,ſi & cor-
pus aliquid ſenſile eſſe,& nomen hoc animal de eiuſmodi corpore dici cōcedes,audebis poſtea H
dicere animal nihil eſſe?Ergo nec album aliquid erit,nec inābulans,nec currens:quippe ab ijs,
quæ ipſi accidunt,dicitur corpus album,inambulans,& currens:ipſorum uerò accidentiū, hoc
albedo,illud inambulatio,tertium curſus dicit̄.Eodem modo ſenſus,unum quid eſt ex iis, quæ
corporibus accidunt:ſentiens uerò ipſum eſt corpus:hoc uerò etiam animal nominat̄.Quis igi
tur,ubi ſentiēs corpus aſpexit,omiſſo hoc nomine,animal,aliud quærat,quod de eo dicat?Nū
corpus duntaxat intelligitur,tanquā Cētaurus,an res quoq; aliqua huic appellationi eſt ſubie
cta?Patet proculdubio eſſe ſubiectam aliquam.Age quid ſenſus:intelligiturne tantū,an aliquid
eſt eorum,quæ corpori inſunt?Mihi uerò etiam id clarum eſſe uidetur,nempe ſenſum unū eſſe
ex ijs,quæ corpori inſunt.Atqui,ſi neq; corpus tantummodo intelligitur:ſed etiā ſubſiſtit: nec
etiā ſenſus,immo is quoque ſubſiſtit:qui fiet,ut ambo coniuncta cōpoſitum efficiant non ens?
Nā id iam perridiculum ſit,corpus quidem eſſe;ac ſenſum,nihil tamen eſſe ſentiens corpus: ſi-
cut illud magis ridiculū,ſentiens quidem corpus eſſe,animal autē nihil eſſe,ceu aliud quiddam
animal ſit,& non hoc:aut quicquam interſit,* oratione,an nomine indicare aliquid uelis. Aeq;
abſurdū ſit & morbum negare aliquid eſſe. Quippe,ſi affectus nihil ſit, morbus quoque nihil
erit:ſin affectus aliquid eſſe detur,utiq; & morbus aliquid fuerit. Quicūque enim affectus fun-

ctioni

A ctioni officit, is eſt morbus. At non potes (inquiunt) oſtēdere mihi, ipſum per ſe morbū. Immo nec phrenitim uir bone, nec febrim: quæ tamen & ipſa eſſe fateris, ſicuti multa alia. Nā micrologiam nominum, quam philoſophi quidam ſcite ſunt commenti, ſed quæ omnē in uita loquēdi cōſuetudinem ſubuertit ſic, ut ne ipſi quidem in ſuis ipſorum operibus ea uti poſſint, impræſentiarum omitto, ut qui & alibi de ipſis diffuſius egerim: & in opere de elemētis, quæcūq; ſunt neceſſaria dixerim. Intelligo autem micrologiā, qua diuidūt in genera, græca illa τὸ ὄν, τὸ ὑπάρχον, & τὸ ὑφεστός, {latine ens, & ſubſiſtens, ſiue ſubſtans dixeris,} quippe, quæ * translatitie nobis tum hic, tum in ſequentibus, {latine} ponentur. Vt autem omnes in omnibus refutem, fieri omnino non poteſt. Sed enim, quòd non modo propria morbi notio ſit, ſed etiam res aliqua ſubiecta, quæ hanc appellationem ſit ſortita, ſatisfaciant ad præſens, quæ hactenus ſunt dicta: clarius autem idem ipſum in progreſſu ſermonis intelligetur, ubi de primis indicationibus abſoluta diſputatio erit. Quæcunque uerò nunc dicta de morbo ſunt, ea mihi & de ſymptomate, & paſſione eſſe dicta cenſeo: præterea ſanitate, & paritate, & robore, & potentia, omnibusq; aliis, quorum nomina & notiones de rebus quibuſdam ſubiectis ſunt dicta. Omnia nanque hæc corporibus inſunt, partim ut affectus, partim ut actiones, partim ut paſſiones: præterea quædam ceu naturali
B ter inſint, quædam ceu præter naturam. Indicatio quoque ex ſingulis eorum ſeorſum præbetur, à plurimis tamen medicorum prætermiſſa.

* ἀδιαφόρως. i. nullo diſcrimine.

* ἀρτιότητι.

GALENI METHODI MEDENDI IDEST DE MORBIS CVRANDIS LIBER TERTIVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Docet, qua uia, ac ratione vlcera curanda ſint, quæcunque maligna non ſunt.

Prima fundamenta methodi, qua vnitatis ſolutio curanda eſt. CAP. 1.

A.li.4 f.1.t.3 f.7.4.18.d C SI igitur, Hiero, indicatio, quæ ab ipſa rei natura primum oritur, qđ agendū ſit, inuenit, neceſſe * eſt remediorum inueniendorum initium ex morborū ipſorum natura ſummi: ſiquidē abſurdū ſit aliud eſſe, quod curādi rationē præſcribat, aliud, quod curetur: etenim indicare de ſe quidq; magis pōt, q̄ de alio. Hoc autem clarius fiet in ſequentibus. Verum, qm̄ oībus in confeſſo eſt, primas indicationes ex affectibus eſſe ſumendas, certe laborādū pluribus fruſtra non eſt, ut hinc eſſe incipiendum doceā. Illud potius mōſtrare tentemus, neq; totum hoc eſſe, nec prorſus magnam aliquam partē, ueluti Methodici putant, ſed minimam, & tātum initium. Igitur iidem ipſi aiunt, calculum, qui in veſica ſit, propterea, ꝙ toto genere præter naturam ſit, ablationem ſui indicare. Ad eūdē modū verrucas, * & myrmecias, & atheromata, & ſteatomata, & melicerid as, & alia id genus. At inteſtinū, qđ iā in ſcrotū decidit, omniaq;, quæ luxata ſunt, ꝙ uidelicet loco ipſo ꝑter naturā ſe habent, reponēda ſe in ſuum locum docent. Atqui tantū abeſt, ut horum quippiam artificij cuiuſquam ſit, ut etiam priuatorum cuiq; patere poſſit: quippe qui membrum, quod luxatū ſentiūt, reduci in artus iubēt: præterea uerrucam tolli, & ulcus ad cicatricem duci, & aluum fluētē ſiſti. Verum, quibus hæc rationibus fiāt, id ſanè neſciūt: atq; id eſt, quod adiici à medico debet. Itaq; indicatio, quæ à morbis ſumitur, principium tm̄ eſt, & (vt ſic dicam) carcer, unde medēdi ratio
D promouet, nulla ꝓrſus ipſius medicinę artis adhuc portio, aut certe nec magna nec ꝓpria, ſed q̄ etiā plebi ſit communis. Ergo, cui facultas eſt illa inueniendi, ex quibus perfici poſſit, qđ à prima indicatione ſuggeritur, is merito morborum eſt curator. Qui ſi per experientiā inuenit, obſeruator & empiricus eſt nominādus: ſin ratione quadā & methodo, logicus, & methodicus, & dogmaticus. Ergo plebeius quidē (altius enim idem repetendum eſt) medicum adit, reponi ſibi membrum iubens: aut os, quod forte fractū eſt, formari atq; cōponi: aut melicerida ſibi tolli: uerum, quo pacto horum quodq; peragatur, id ſanè inuenire medicę artis eſt munus. Ac Empirici quidem per experientiam inueniri omnia cōtendunt: nos partim experientia, partim ratione, cum neq; illa inuenire omnia queat, neq; ſola ratio. Veruntamē confuſam miſtamq; tradēdam eſſe doctrinam nō cenſemus, ſed ſeorſum empiricā, & ſeorſum logicā, quò facile appareat, quā habeat utraque uim. Nunc uerò de ea, q̄ ratione paritur, inuētione, dicere ſtatuimus. Num igitur eſt nobis methodus aliqua, qua uſis inuenire prædictorū ſingula liceat? dico, quod ſuperuacaneum genere ſit, adimere: & quod motum loco ſit, id proprio loco reddere: &, quod unitatis ſolutum ſit unire: an empiricen ad hæc requiremus. Ego ſanè methodum eſſe aliquā, qua quæſita inuenias, planè mihi perſuaſi: eiusq; principium eſſe id, quod ſinguli morbi faciendū dictant. Vnitatis nanque ſolutio unitionem poſtulat. Ea in oſſe fractura dicit̄, græce Catagma: in carno

* ἀκροχορδόνας i. verrucas penſiles.

ſa parte

ſa parte ulcus:ſicuti ēt vulnus,& ruptio,quod Rhegma: & cõuulſio,quod ſpaſma dicitur: Vul- E
nus quidem ſolutio quædam ex vulnerando in carnoſa parte relicta: Ruptio, & conuulſio citra vulneratione͂ facta.Prior.n.carnoſæ partis diuiſio eſt,poſterior neruoſę.His omnibus unitio molienda indicatur. Quæ an præſtari ubiq; poſſit,an in multis nõ poſſit,hoc utiq; internoſcere primum iam artificis eſt. Quippe nemo plebeius nouit: nec neruoſam tranſuerſi ſepti partem,nec inteſtina tenuia non poſſe, quem indicant, finem recipere. Sed & de præputio,& de tenui buccarum parte,qđ ſimiliter ſe habet,idem ignorat.Præterea an caries in oſſe,quæ Teredon græce dicitur,ſanari queat,ſicut eroſio in carne, cõpertum non hēt. Iam,an coaleſcere fractura poſſit, ueluti vulnus,præterea an callo agglutinari poſſit,non intelligit. Pari modo in capitis fracturis uulgus oīno non nouit, ſitne expectanda calli gn̄atio,an aliter curandum. Porrò multo adhuc magis ignorat,an corde vulnerato,aut pulmone,aut uentriculo,aut iecinore,fiducia ſanationis ſit.Nec in ſumma quicquā ultra primam *indicationem vulgaris quiſquā nouit.Itaq; hoc ipſum primū artis eſt opus,ut intelligas,ſperarene † id,quo tendis,debeas,an ſecus.Eius rei duplex cognitio eſt,nec poteſt addi tertia,altera per experientiā:cui longo uſu eſt opus: altera per ipſius rei naturam:ſiquidem hæc tum cuiuſq; particulæ ſubſtantiā ęſtimabit,tum actionem,tū uſum, ſitumq;.A quibus procedens,non ſolum,quod ſanari non poteſt,præuidebit,ſed etiam de inne- F
niendis ei remedijs deliberabit,quod recipere ſanitatem poteſt.

* ϲκοπὸς,& ubi cunque dictione hanc aſteriſco notatã uideris, ſcopos græce legitur.
† τὸ τέλος.

De inuentione remediorum,quæ cauum ulcus carne implent. CAP. 2.

CONſtat autem,q̃ à ſimpliciſſimis incipiet. Porrò nihil eſt ſimplicius ulcere,quod in ſumma carnoſa parte ſit.Huius ergo,ſi quidem ulcus tantum ſit,curationis ſcopus unitio eſt.Sin ēt cum cauitate ſit,duplex eius propoſitus eſt finis,ſicuti etiam duplex eſt affectus, nempe ulcus, quod eſt unitatis ſolutio:& cauitas,quæ ex amiſſa aliqua animalis propria ſubſtantia eſt cõtracta.In quo genere ſæpe fieri poteſt,ut alterius propoſitorum finium non ſis cõpos: veluti ſi non modo caro ipſa,ſed etiam ſubditum illi os perierit: quippe impleri ad unguem cauitas eiuſmodi non poteſt,cicatrice induci certe poteſt: ſed hæc ulceris ſanatio eſt, cauitas autem inſanabilis remanebit.Hoc igitur ipſum,aut per experientiam,aut rationis ope,dignoſci omnino oportebit.At Theſſalus nec his utitur,nec tertium quicquam adijcit:& tamen nugari non erubeſcit. Sed id mittamus.Illud potius doceat imitator Theſſali medicus, quo pacto cauū in carnoſa parte ulcus,nullo ex ijs,quæ ſubſint,læſo ſanabimus.Sarcotico(inquit) medicamento,id eſt quod carne impleat,impoſito.Bene ſanè,magna facilitas:fortaſſe autem ſtupiditas potius erat dicendum,ſi,cum ſarcoticum dixit,ſatisfeciſſe ſe quæſtioni putat: quippe, ſi ſarcoticum iam ſcimus, G
quid amplius requirimus?Dic nobis,quod illud ſarcoticū ſit,quo es uſurus? Thus,reor,īquies, aut irim,aut ariſtolochiam, aut erui farinam, aut panacem:nam de ſiccis medicamentis principio mentionem faciam.Age igitur,hæc medicamenta quo pacto inueniſti?Experientia,inquis. Quid igitur eſt,quod per te amplius eſt adiectum?Siquidem,quod cauum implēdum ſit,id quidem uel priuatus nouit:at ex quibus id,& per quæ medicamenta fiat,experientia docuit.Theſſalus uerò nec ut empiricus,nec ut logicus,medicamentum illud nouit: ut empiricus,quia uidelicet non vult: ut logicus,quia nõ poteſt:nam ego eū ut empiricum id ſcire planè noui. Cum.n. duo ſint omnis inuentionis inſtrumenta, nempe experientia, & ratio, qui quod inuentum eſt nouit,ſed tamen rationem eius dicere ‡in promptu‡ non habet,is prodit ſe per experientiam id inueniſſe. Vt igitur,quantum erret, intelligat, aurium nobis operam paulisper accommodet. Volo.n. paucis cum ſolius experientiæ profeſſore agere. Etenim hunc quoq; dicere par eſt,quo pacto ſiccum hoc,quod carnem producat,medicamentum inuenerit: quod utique Cephalicon nominant.Porrò componitur id ex iride,& ariſtolochia,& eruo,& thure,& manna,‡id eſt purgamento thuris.‡Eſt aūt & aliud,quod præter iam dicta corticem panacis recipit: ſicuti etiam aliud,cui elota cadmia admiſcetur. Dicat itaque mihi, hæc quomodo ſint inuenta Et quid (in- H
quit)attinet de inuentione eorum quærere,ac non recte potius inuētis uti?Atq; hęc quidem initio ſtatim reſpondent: [a] † poſt uerò interim ex ſomnijs inuenta eſſe potuiſſe talia dicunt:‡ interim forte quapiam aliud fuiſſe in aliud effuſum: mox aliquem uti miſto auſum,cæterum audaciæ eius ſpem nõ dicunt.Hæc igitur manifeſtæ ſunt nugæ. Tertius his inueniendi modus planè eſt [b] *rationalis. Siquidem ſimplicium illorum priuatim quiſpiam unumquodq; ut ſarcoticum expertus, mox carnem aliquando non facere cernens, ratione deprehendit non omni naturæ eorum quodque competere. Si enim,cui ariſtolochia ulcus carne non impleuit, huic thus cõtulit:cui autem thus non profuit,huic iris admota,fuit utilis:rationabile erat(arbitror)nõ omnes ab omnibus ſimiliter affici. Hoc ubi ſemel in [c] *ratiocinationem uenit, optimum factū eſt uiſum,q̃ plurima eiuſdem ſpeciei in idem miſcere, quo nulli corporis naturæ deeſſet,quod cõueniat. [d] † Atqui amice in commiſtis ſpeciebus non ſeruatur actio ſuæ cuiuſq; ſubſtantiæ, ſic, ut in unaquaq; corporis ſpecie adſit,quod morbo curando conueniat.‡ Nam,ſi aut corporis naturam inuenire poſſent,aut adhibiti medicamenti uim,non eſſet fortaſſe ijs tali uarietate opus, ut quibus unum illud medicamentum,quod uni corpori conueniret, inuenire in promptu ſemper eſſet. Nunc,cum ignorant utrunq;, [e] † parū recte‡ omnia miſcent:unum ſcilicet, quod omnibus

A † Addendum ex codicib' græcis impreſſis & manuſcriptis in congreſſu uerò (id eſt κατὰ σύμβασιν) hic enim ipſi hoc uerbo uocant, interim quidē ex ſomnijs &c.
B * ἐπιλογιστικός.
C ἐπιλογισμόν.
D † In aliquibus antiquis hæc nõ leguntur.
E † οὐ καλῶς. i. non male, eſt in antiquis quibuſdam.

A nibus naturis quadret,moliri medicamentum ſtudentes . Hanc ego componendorum medica-
mentorum rationem primis illis medicis excogitatam arbitror, atq; ut antiquum inuentũ reci
pio.Cæterũ tñ eam à uera medicinali methodo abeſſe reor,quanto certe rationabilior eſt trãs
fuſis in ſe mutuo cribris.Quippe niſi illud primum cogitet, ſolius ſe compoſitionis,quæ ex ſimi
libus ſpecie medicamentis conflatur,non eius,quæ ex contrarijs initur,methodũ dixiſſe*:mox *Al. εὑρηκέναι, inueniſſe.
in eius miſcellæ multitudine unum fortaſſe eſſe medicamentũ,quod laboranti ſit utile, fortaſſe
uerò nec unum:contra ſeptem octove , quæ ex uſu non ſint,ita ut pluribus numeris obſit eiuſ-
modi medicamentum,q̃ proſit:hæc,inquam,niſi reputet,plus eum ignorare de re ipſa, q̃ nouiſ
ſe dixerim.Oleum nanq; cauo * vulneri infuſum , aduerſiſſimum omnium medicamentum eſt , *vlceri.
cum ſi ita mederi uelis,uſu ipſo intelliges ſordidũ,ac male olens ulcus fieri.Quòd ſi tps quoque
anni calidius ſit,ac uitio mali ſucci homo laboret,aut fluxionibus obnoxius natura ſit,aut ẽt in
uictus ratione delinquat,timor eſt,ne illi pars ea cõputreſcat,in qua ulcus eſt factum.Timor ue
rò eſt,& ſi cera,ſiue ſola,ſiue in oleo ſoluta utare.Atq; hæc quidem putreſcere ulcus facient.At,
ſi æruginem ad læuorem tunſam inſperges,ea quidẽ nullo modo putrefaciet:dolorẽ tamen, ac
mordicationem inferet non paruã:præterea exedet,ac phlegmonen excitabit:ꝗ ſi largius ute-
A.li.4.f.42.3. c.7.473.d B re,conuulſionem quoq; accerſet.Quoniam igitur,neq; oleum,neq; ærugo, neq; cera cauum ul
cus implere carne poteſt, conſtat,ꝗ ex ijs,qui experientiam profitentur,nemo uſquã ea miſce-
bit.At ego ſanè hæc miſcebo,immo debita menſura non hæc modo , uerum ẽt alia mille phar-
maca ex ijs,quæ cauo ulceri ſunt inimica.Quippe ſi non iiſdem facultatibus lædunt,ſed quodã
modo contrarijs,imparia quidem immodicaq; profecto fuerint, ut ad cauum ulcus implendũ .
Verum,quemadmodũ ex duobus temperamentis immodicis unum efficiatur modicum , id in
medicamentorum componendorũ rationibus docuimus. Non eſt igitur difficile ex oleo,cera,
& ærugine medicamentũ,quod carnem producat,conficere.Si.n.noris eiuſmodi ulcus medio-
criter ſiccandum eſſe,non ſiccare aũt,nec ceram,nec oleum, utiq; intelliges, nec alterum ſeor-
ſum,nec ambo ſimul cauum ulcus implere poſſe:immo uerò,nec æruginẽ ſolam,ut quæ immo
dice ſiccet.Ergo,ſi omnia miſcueris,modice ſiccũ efficere medicamentũ poteris.Quis uerò cu-
iuſq; eſſe* modus debeat,id mihi in libris,qui De medicamentorum cõpoſitione ſunt inſcripti, *μέτρον.
iam traditũ eſt:nunc quoq;,ſi res poſtulet,indicabitur in ſermonis progreſſu .Nã primum om-
nium abigendus mihi à ſequentibus libris amethodus iſte Theſſalus eſt, ſed indicato prius illi,
quantũ à recto aberret . Nã prudenti,uel q̃ nunc dicta ſunt,ſatis oſtenderint, qualis eſſe debeat
C medendi methodus.Verum non eſt cũ talibus ſermo.Itaq; etiam neceſſe eſt,cum iſtis adhuc di
ſputemus,hinc ſumpto initio. Omnis,quæ præter naturã eſt,cauitas impleri poſtulat : quare &
quæ in carnoſa etiam accidit parte.Ipſa uerò impletio,inueniendorum remediorum finis , quò
tendit,eſt.Vt uerò,quæ impleant,inuenias,& multa ratione opus eſt, & multiplici particulatim
indicatione,& methodo rationali exacta.Etenim ſæpe uidiſti difficilia ſanatu ulcera curare ne-
quiuiſſe nec eos,qui experientiã profitentur,iſtos inquam,qui remedijs ſcatẽt : nec etiam eos,
qui *rationem ſibi uindicant,omnes.Quippe Theſſalij iſti,quos methodicos nominant,ſunt au *ἀναλογισμόν.
tem re uera à methodo alieni,tanquã aſini ad lyram,ne ad audiendam quidem eiuſmodi ſpecu
lationem ſunt idonei,nedum,quod rectum eſt,*ratione inueniant.Vidiſti autẽ ſubinde in eiuſ- *λογισμῷ.
modi ulceribus Empiricos quidẽ aliàs ſe ad aliud medicamentum transferre,cum nulla profe-
cto ratio tranſitũ ipſum monſtraret:uerum,quoniam multa ſunt experti,quæ cauum ulcus im-
pleant,ipſam uero,ut ijdem uocant,idioſyncraſian,id eſt,corporum proprietatẽ,in qua ſingula
eorũ pollere ſunt uiſa,nec dignoſcere,nec meminiſſe poſſunt,ideo nunc quoq;, ad quod trãſfe
rant,non intelligentes,ſed ſperantes in multis particularibus experiendis,obiter,quod conue-
niat,oĩno inuentum iri,aliàs ad aliud tranſiliunt,fortunæ potius,q̃ *rationi eius, qđ conducat, *λογισμῷ.
D inuentione permiſſa.Similes his ſunt, tametſi id nolunt, & qui ex dogmaticis ad naturalia cor-
porum principia ſubire ratione non ualuerunt.Quippe hi(ut ante oñdimus)ex dimidio dogma
tici ſunt.†De iſtis uero amethodis Theſſalijs,quid etiã loquare?Soli igitur ii,qui uera methodo
curant,tum ſingulis id genus ulceribus idonea medicamenta, & uictum aptum inueniunt, tum
liquidiſſime rebus ipſis oſtendunt,quantopere cõducat,quantumq; ad medendum lumen præ-
ſtet ipſa de natura tractatio.Etenim prætermitti negligiq; aliquando,qđ utile ſit,ijs,qui ab alio
pharmaco ad aliud aſſidue tranſeunt,non ſemel tibi oſtendi,uno aliquo ex medicamentis,qui-
bus illi fuerant uſi,eiuſmodi ulceribus ſanatis. Spreta uero eiuſmodi medicamenti facultas ab
ijs merito eſt,ꝗ uidelicet & propter intempeſtiuum uſum, non ſolum non prodeſſe , ſed etiam
obeſſe eſt uiſum,& quòd in primo uſu nihil aliquando,quod eſſet euidens,effecit. Vidiſti porrò
non minus oculorũ nos grauiſſimos dolores ſanare,aut balneo,aut uini potione,aut fomentis,
A.li.3.f.3.2.1. c.13.224.c aut ſanguinis miſſione,aut purgatione,quibus nihil aliud adhibet medicorũ vulgus,q̃ medica-
menta hæc,quæ ex opio & mandragora,& hyoſcyamo fiunt, maximam planè oculorum perni
ciem:vtpote quæ nulla re alia ſublati ad præſens doloris ſpeciem præſtant, quàm ꝗ ipſum ſen-
ſum *enecant.Multoſq; noſti ab eiuſmodi medicamentorum uſu, cum liberalius fuiſſent admo *Al. ναρκοῦν, id eſt obſtupefaciunt.
ta,nunquam poſtea naturalem ſtatũ recepiſſe, ſed ex his principio quidem obſcure atque ægre

†Impreſſi codices græci hęc addunt:qui ne prima quidem elementa potuerũt aſſequi,quæ tamen in antiquis nõ habentur, & ſuperflua eſſe uidentur.

uidiſſe,tempore uerò ſuffuſione,quam hypochyſin uocant:uel pupillæ nimia dilatatione, quã E
mydriaſin appellant:uel tabe:uel corrugatione,quam rhetidoſin uocant,occupatos. Noſti ꝑfe
cto non minus & illud,cum ab ephebis uſque mecum ſis uerſatus,nec ſub ullo me uſquã præce
ptore uidiſſe eiuſmodi opus, ſed id per me ratione excogitaſſe, & q̃ longo tempore aphoriſmũ
* Aph.31. Extr. ord.49 c. illud,|Dolores oculorũ meri potio,uel balneum,uel fomẽtum,uel uena inciſa, uel purgatio tol „
lit,cõſiderauerim:quamq; ex reliqua Hippocratis diligentia ſperarim,ne in hoc quidem uel fal
ſum quippiam,uel quod fieri nõ poſſit,præcipi:idq; fuiſſe,quod me ad inquiſitionem incitauit,
quoad ipſa Hippocratis inſiſtens uia,inueni,quo pacto diſcernerem,quando,quomodoq; dicto
rum quoq; ſit utendum.Qua ratione multis,qui talia uiderunt, manifeſtum feci, quãta medici
nalis methodi uis ſit:quãtaq; mali occaſio fuerint,qui nõ ſeruata ueteri medicina, nouas ſectas
condiderint.Itaq; & uos præterea me,quanquam à principio recuſantem,orãdo tamen impuli
† τῶν καλῶν. ſtis,ut omne hoc opus tractãdum ſuſciperẽ:quod,Deos precor,alijs quoq; hominibus alicui ſit
uſui.Certe minimã ſpem habeo propter eum,qui nunc regnat,†bonarum artium ʒ contemptũ,
diuitiarũ uerò,exiſtimationis,& ciuilis potentiæ admirationẽ; ad quæ quiſquis ſe conuertit, is
nulla in re ueritatem inuenire poterit. Verum hæc,prout Deo placebit,ita finientur.At nos me
dẽdi methodum,quæ ueteribus quidem exculta eſt,nunc uerò neglecta iacet,pro uirili reſtitue F
mus,repetita nimirum,quam de cauo ulcere inchoauimus,diſputatione. Ac de prima quidẽ in
uentione eorũ,quæ eiuſmodi ulcus carne impleant,ſatisfaciant,quæ paulo ante diximus: cõce
damusq;,ſi libet,Empiricis,quæ dicunt omnia.At de inuentorum uſu & ſæpe tibi in ipſis rebus
oſtendi,& nunc nihilo minus ratione demonſtrare conabor, quemadmodũ Empirici, ubi ſolen
ne cuiq; medicamentũ nihil profecit,apte ad aliud,certaq; ratione trãſire neſciant. Atq; id iure
accidit:ſiquidem,cum cauſam improſperi ſucceſſus prioris medicamenti ignorent,nec, quò eã
in ſecundo declinent,habent.Quippe,cum cauſam ignorent,cur munere ſuo medicina fungañ,
nec,cur fallat,intelligere ualẽt.Hoc uerò ignorato, neq; ad aliud trãſire rationabiliter poſſunt,
quando nec in illo uitare eandem cauſam poſſunt.

Qua Methodo ulcus cauum curari debeat. CAP. 3.

AGedum igitur ipſi iam Hippocraticam,ueramq; caui ulceris ſanãdi methodum tradamus.
Porrò hanc ab ipſa rei ſubſtãtia ordiri oportet.Itaq;, quoniam in cauo ulcere id nobis pro
ponitur,ut caro,quæ perijt, reſtituatur, ſcire licet, gnerandæ carnis materiã, ſanguinem bonũ
eſſe:opificem(ut ita dicam)authoremq; naturam.Verum non ſatis eſt naturã ſimpliciter dixiſ-
ſe,niſi etiam,quorum natura,ſit adiectum,& ubi.Conſtat autem,ꝙ ſubiectorum corporũ,qui- G
bꝰ ſuperinduci caro debet,natura ipſa gignẽdæ carnis opifex eſt.Porrò cuiuſq; corporis natu-
ra monſtrata eſt ex calidi,frigidi,humidi,ac ſicci temperatura cõſiſtere. Quare manifeſtũ eſt iu
ſtum horum temperamentum in ſubiectis particulis,quibus reſtituturi deficientem carnem ſu-
mus, opificis habere rationem. Ac primum quidem in omni cauo ulcere duo illa conſideranda
nobis ſunt. Et quod ſubiectum eſt,iuſtane temperie ſit,id eſt an ſecundũ naturã ſe habeat:quip
pe monſtratum eſt ſanitatem in ſimilaribus corporibus,ipſarum quatuor qualitatum eſſe iuſtã
temperiem:Et præterea ſanguis, qui affluit, bonusne, ac mediocris ſit. Si igitur horum alteru-
trum uirioſum ſit,multi ſanè affectus præter naturam exiſtunt.Nobis tamen una cauitas in cat
noſa parte proponitur. Fingamus igitur & ſanam eſſe partem, & ſanguinis confluxum citra ul-
lum uel in qualitate,uel quantitate uitium.Porrò his ita ſe habentibus,nihil eſt præterea,qđ ob
ſtet,quò minus prima carnis gñatio proſpere cõtingat, idq; nullius externi medicamenti ope.
Quippe cauſis ambabus,unde naſcitur,præſentibus,nulloq; extrinſecus,quod impediat,obſtã
te,non poteſt prohiberi carnis generatio.Verum in ipſa primæ carnis generatione duplex pro-
* λογισμῶν. uenire excrementum neceſſe eſt,ueluti etiam in *commẽtarijs De natura docuimus,quod oẽn
qualitatis alimenti mutationem alterum craſſius,alterum tenuius,excrementũ ſequitur.His ex H
crementis etiam per uniuerſum corpus ſemper prouenĩetibus,quod tenuius eſt,ipſa inuiſibilis
eſt perſpiratio.Quæ etiam ſubinde fit uiſibilis,quoties uel naturalis calor languet:uel nutrimẽ-
to utitur,quàm iuſtum ſit,ampliore:uel motus quiſpiam uehementior animali cõtingit. Alterũ
eſt ſordes,quæ in ſummo corpore noſtro colligitur.Quin etiam in ulceribus tenuius excremen
rum ſanies,(græce ichor)appellatur:quod craſſum eſt,ſordes. Ac ex tenui quidẽ excremento ul
cus humidum redditur,ex craſſo ſordidũ:eoq; duplicibus medicamentis eget,utique,ut humi-
dum eſt ſiccantibus:ut ſordidum,quæ ipſum expurgent.Ergo, cum nullo unquã tempore natu
ra ceſſet,certe nec tempus ullũ erit,in quo nõ ambo hæc in cauo ulcere colligentur.Quare nec
tempus ullum erit,in quo non utrunque medicamentorum genus deſiderabit,utiq; & quod ſic
cet, & quod expurget. Ac cuiuſmodi quidẽ genere eſſe medicamentum debeat, inuentum iam
eſt. Verum non eſt id ſatis. Siquidem ſpecie aliqua inuenta eſt opus, quæ ſit ulceri admouenda.
Hęc igitur quomodo,& qua methodo inuenietur?Nempe ea,quæ in libris De ſimplicium medi
camentorum uiribus eſt tradita.Oſtendimus nanque in ijs quædam medicamenta ſiccare, quæ
dam humectare,quædam refrigerare:quædam calfacere,non nulla per coniugationem, uel cal-
facere & ſiccare,uel frigefacere,& humectare,uel calfacere & humectare,uel refrigerare & ſic-
care:

A care: eſſeq́; in ſingulis eorum maioris minoriſq́; rationem multitudine ſanè infinitã, cæterũ ad
uſum medicinalẽ limitibus, qui facile comprehendantur, circũſcriptam, primo quodam in his,
& ſecundo, & tertio, & quarto ſtatuto ordine graduve. Cuius igitur ordinis erit medicamentũ,
A.l.4.f.4.c.1. c.4.fol.464.b quod carni producendæ ſit aptũ: quodq́; modice tum ſiccare debere, tum detergere propoſui-
mus? Certe primi ordinis. Quippe, quod ſuper hunc fuerit, ita ut non modo humoris, q influit,
redundantiam conſumat, ſed etiã affluẽtem ſanguinem ipſum populetur, id refici carnem, ceu
materiam eius abſumens, prohibebit. Porrò talia eſſe oſtẽſum eſt thus, & hordeaceam, & faba-
ceam, & erui farinam, & irim, & ariſtolochiam, & cadmiam, & panacem, & pompholygem. Om
nia uerò hæc tum maioris minoriſq́; diſcrimine inter ſe diſſidere, tum alia eorũ ſimplices* quali
tates uincentes habere, alia compoſitas, monſtratum eſt. Siquidẽ ariſtolochia & panax, tũ cete- * δυνάμεις.i.facultates.
ris plus ſiccant, tum natura magis calent. Hordeacea fabarumq́; farina multo his minus ſiccãt,
nec ullum calorem obtinent. Thus uerò moderate calet, minus tamen illis ſiccat, adeo, ut quaſ-
dam corporum naturas omnino non ſiccet. Erui farina, & iris, horũ, atque ariſtolochiæ & pana
cis medium locum tenent. Verum, quod ſermo noſter utiliter attigit, denuo repetamus. Quip-
pe thus in humida corporis natura carnem producere poteſt, in ſicca non poteſt. Scire nanq́; li-
B cet, duas eſſe primarum indicationum differentias, quod ſecundum naturam ſe habet, cuſtodiã
ſui indicante, & propterea, quæ ſimilia ſui ſint, poſtulante: quod præter naturam eſt, ſublationẽ
ſui, eoq́; contraria, requirente. Perit enim quidq́; in contrarium, & à cõtrario. Atq; ulcus quidẽ
quò eſt humidius, eo ſanè medicamento, qđ magis ſiccet, indiget. Corporis uerò natura quãto
eſt humidior, tanto quod minus ſiccet, medicamentũ poſtulat. Quare, ſi qua ſunt ulcera, quibus
par eſt humiditas, quod in ſicciore corporis medicamento cõſiſtit, utiq; magis ſiccari poſtulat:
quod in humidiore, hoc ſanè minus, quò natura naturæ intereſt: ſiquidem productam carnẽ ei,
quæ ante erat, ſimilem eſſe oportet. Vbi igitur priſtina ſiccior fuit, nouellam quoque ſicciorem
fieri conueniet: quare uberius hæc ſiccari, quantoq́; magis ſicca fuerit, tãto, quod admouetũ me
dicamentum, magis ſiccã facultatem habere debebit. At in humidiore natura tanto rurſum ijs,
quæ minus ſiccent, medicamẽtis eſt opus, quãto caro ipſa minus eſt ſicca. Thus igitur, ut ad hu-
mani corporis naturam, eiuſmodi obtinet temperamẽtum, qđ cum temperatis & medijs natu-
ris conſentit, humidiores autem paulo liberalius ſiccat: ſicuti rurſum ijs, quæ ad ſummũ ſunt ſic
A.l.4.f.4.c.3. c.2.fol.472.d cæ, paulo eſt humidius. Merito itaq; thus in quibuſdam tum ulceribus, tum naturis pus quidẽ
mouet, carnem non producit: in quibuſdam etiam carnẽ producit. Itaq; ſi obſeruaueris, rationi
C reſpondere euenta deprehendes. In humidiore nanque natura producere carnẽ poteſt, in ſiccio-
re nõ poteſt. Præterea in modice humidis ulceribus carnem efficere poteſt: in ijs, quæ præ humi
da ſunt, prorſus non poteſt. Videsne igitũ clariſſime, qui recta methodo curare ulcus uelit, quot
huic theorematis ſit opus? Nam, poſtquam inuentum eſt humorẽ omnino huic uitio ineſſe, uti
que ſiccans parandum medicamentum indicauit. At, quoniam ipſorum ſiccantium quędã ma-
gis ſiccant, quędam minus, partim ex ulcerũ diuerſitate, partim ex ægri natura, qđ expedit, eſt
deſumptum. Itaque non modo de corporis natura meditatus ſit, oportet, quiſquis commode ſa
nare ulcus debet, uerum etiã diligenter ſpeculationem omnem de medicamentis didiciſſe, tum
ſicci, humidiq́; corporum temperamenti notas callere. Contemplare igitur, quanta ſit Metho-
dicorum iſtorum pronũciandi temeritas, qui unum id ſibi ad cauum ulcus ſanandũ ſatis facere
putant, ſi ſciant, quod carne eſt implendũ. Non enim in hoc curandi ratio conſiſtit, immo in eo
inueniendo, quod carne ſit impleturũ. At, quod implebit, iam (inquit) experientia eſt inuentũ.
Dic proinde, & quod ſanabit, inuentum experiẽtia eſſe: nec fruſtra gloriare, nec methodũ ex-
tolle. Quanquam apud ipſos quoque Empiricos experientia, quæ ſine certa limitatione fit, dam
natur. Scribunt nanque in commentarijs de medicamẽtis ad hunc modum: Emplaſtrũ ad eos,
D qui molli ſunt corpore, & pueros, & mulieres. Noruntq́, thus in naturis eiuſmodi carnẽ in cauis
ulceribus (modo aliud nullum ſymptoma ſit) producere, eademq́; implere: utrum tñ eiuſmodi
corpora humida ſint, atque idcirco modice ſiccantia deſiderẽt, an alia euẽtus cauſa ſit, ſanè nõ
norunt. Rurſus enim ad ſenilia corpora aliud ſcriptum medicamentum inuenies, aliudq́; ad ea
ulcera, quæ ægre ad cicatricẽ ueniunt, oraſq́; prætumidas habent, quæ ochthode Græci uocãt:
multasq́; alias diſcretiones in omnibus ſuis medẽdi cõmentarijs ſcribunt, quibus, quoad licet,
ad curandæ naturæ proprietatem appoſitum pharmacum inueniunt. Quippe diſcretiones in
quaque arte proprium à cõmuni ſecernere conantur: quantoq́; plura quis diſcreuerit limitaue
ritq́;, eò proprius ad proprietatem accedit. Ipſum uerò ad unguẽ proprium nec ſcribi omnino
poteſt, nec dici. Eoq́; tum Empirici ij, qui in arte fuere diligentiſſimi, tum Dogmatici ferè oẽs,
fatentur, nullam ſcribi poſſe curationem ad unguem exactam. Sed id, quod ad coniecturam de
laborantis natura deſideratur, alij ex proprio cuiuſque medentiũ uſu, alij ex artificioſe ratioci
nando, adijciendum eſſe affirmant. Nemo tamẽ eorum adeo fuit præceps, ut omni ulceri cauo
unam ſe habere medicinam, quæ carnem reſtituerit, profiteretur. Non enim apud ullum inue-
nies eiuſmodi pharmacum, quod omne ulcus cauũ ſanet, immo pro modo humoris, ſordiſq́;,
atq; ipſo laborantis temperamento immutãdum medicamentũ eſſe. Miſſa ergo hic Methodico-

rũ impudentia,age uideamus, quid Empirici dicãt, qui ex proprio cuiuſq; uſu exercitationeq; E
adijciendum aliquid cenſent ad propria laborantis inuenienda remedia.Siquidẽ (ut ſæpe dixi
mus)nulla eſt in arte medica,nec res,nec medela,quç ſpecie dicibilis nõ ſit:ſed,qđ nec dici, nec
ſcribi,nec omnino præcipi poteſt, id quãtitas,in quoque eſt.Nam in ulceribus humor,& ſordes
dici poſſunt,quantitas in neutro dici poteſt:quanquã hic quoq; accedere proprius ad indicãdã
eam ſtudemus;exiguã copioſamq; ſordẽ dicentes,præterea tenuem & craſſam,& prorſus mul-
tam,& admodum paucam,& mediocrẽ & competentem, aliterq; ad hunc modum uarie nomi-
nantes,quô uidelicet,quàm proxime licet, ad quantitatẽ indicandã accedamus. Diligenter igi
tur attendas nunc,uelim, ut intelligas, quantũ pſtet methodo quiduis, q̃ ſola experiẽtia , face-
re,Eſto nanq; notum ſit,hoc, uel illud pharmacum ad cauũ ulcus implendum facultatem habe- A.li.4.f.42 | c.3.472.g.
re in ijs,qui,ut nos loquimur,humidiore ſunt temperamento,ut autẽ obſeruator & Empiricus,
ijs,qui molli ſunt carne,ac mulieribus & pueris:deinde nunc tali admotum nihil proſit.Nos igi
tur,cuius cauſa nihil profuit,inueſtigabimus, atq; hãc in duo æſtimãda reducemus. Nã aut par
cius ſiccauit medicamentum,aut nimiũ:horumq; notas habebimus ſordem, & ſaniem. Nam,ſi
pluſculum ſordis ſit,totumq; ulcus humidius,intra modũ ſiccanit: ſin purum, & abſq; humore
cernitur, ultra . Statim igitur mẽſuram quoq; exceſſus defectusq; ex ipſo notarũ * modo intelli F
gemus:tantoq; pharmacum,qđ deinceps applicabitur, uel ſiccius, uel non tale admouebimus.
Empiricus autem,ſi admotum cuipiam medicamentũ carnem non reſtituir, id quidẽ uidet, cæ
terum ignarus,partiusne,an nimium ſiccando,id euenerit,tranſire ad alterũ non poteſt . Ad eũ
dem planè modum,& Eraſiſtratus,Herophilusq; ex dimidio(ut dictum eſt)Dogmatici,male ul
cus ſanabunt : quippe qui ea tantũ uitia curare ratione tentant, q̃ inſtrumentalium partiũ ſunt
propria:ulcus uerò(ut iam dictum eſt) commune ſimilariũ,inſtrumẽtaliumq; eſt: ideoq; id,qua
tenus in ſimilaribus prouenit,catenus empirice curabunt.Quin ẽt,ſi ea curare tentent,quorum
ſubſtantia omnino perijt,aut ẽt manca curtaq; eſt, in his quoq; neceſſe eſt,à logice curãdo mul
tiſariam aberrent.Si enim,quod perijt,ſubſtantia quæpiam ſimilaris ſit,neceſſe eſt eum,qui regi
gnendæ huic cõſulet,totius eſſe naturæ peritum.Ac de his quidẽ poſt dicetur. Illud interim cla
riſſime oſtenſum arbitror,non eſſe cuiuſq; probe ulcus curare,primamq; omnium indicationẽ,
quæ uel plebeis patet,minimam eſſe curationis partem.Nam & calorẽ,frigus, humiditatem,ac
ſiccitatem,actiuas qualitates eſſe demonſtratione accepiſſe neceſſe eſt:& perinde,quç nobis,tũ
de temperamentis ſeorſum dicato uolumine ſunt ſcripta,tum quæ huc pertinẽt in alijs uolumi
nibus,omnia nouiſse. Atq; hactenus quidem de ulcere cauo ſermo eſt habitus, ipſam tãtum ca G
uitatem curantibus nobis:ſiquidem,quæ ulceris propria curatio ſit,nondum traditũ eſt.Perfici
tur autẽ ea quoq; iuxta eandem methodum : quippe quæ,tũ à laborantis partis temperamen-
to,tum à medicamentorũ facultate, accipitur . Porrò ambo hæc à tractatiome de elementis pẽ
dẽt.Etenim,niſi illud in methodo cõceſſum ſit,quatuor qualitates geniture, & corruptelæ cau
ſas eſſe,nec methodũ inchoaſſe,nec ,puexiſſe,nec abſoluiſſe fas eſt.At uerò, ut illas agẽtes mu-
tuo,patientesq; oſtendas; id ad ſpeculationẽ de elementis pertinet. Quod igitur in prædecenti
bus oſtendimus,id nunc præſenti ſermone confirmatur, nempe nihil poſſe medicũ de ulla ſimi-
larium partium agitare ſine naturali,quã uocant, ſpeculatione. Verum illic de ſimilaribus dun-
taxat id eſt oſtenſum:hìc iam ſermo noſter quodam modo inſinuat,ne in ipſis quidẽ inſtrumẽ-
talibus cuiquam integram inuenire curationẽ licere, qui illam nõ attigerit. Porrò idem in toto
opere etiam euidentius monſtrabitur.

De Ratione curandi Simplex ulcus, & planum. CAP. 4. I

VErum ad ipſam ulceris , quod ſolũ conſiſtit, curationem tranſire nunc tempeſtiuum uide-
tur.Fuerit autẽ ſolum, ſi nec affectus ullus ſimul adſit,nec ſymptoma.Eſto igitur,quæ exul
cerata eſt particula, nec fluxione uexata , nec malo ſucco uicioſa ,nec oĩno extra naturalẽ tẽ- H
periẽ:ſed nec ulla ei cauitas adſit,nec ulla cutis amiſſio. Nam id quoque bona pars medicorum
præterit,non intelligens,poſtq̃ cauũ ulcus carne iam impletum,ac planũ effectũ , nihilo minus
tamen hiat,duplicẽ adhuc particulæ affectum ſupereſſe ; alterum ſubſtantiæ cutis amiſſionem;
alterum continui ſolutionem.Ergo, quoties unum id habetur , nempe continui ſolutio,ſiue ea
ſummæ eſt cuticulæ,(quam epidermida uocant)ſiue cutis totius,ſiue etiã pariter ſubiectæ car-
nis,uitium quod ulcus diciur,ita exiſtit,poſtulatq; tãtum agglutinari . Quippe,ſi cõmiſſæ ſimul
ſint cutis oræ,nihil erit in medio cutis generis diuerſi,quemadmodũ in eo, quod iam repletum
eſt,planumq; redditum:in hoc.n.oræ ulceris ſe nõ contingunt,ſed totius ulceratæ partis cutis
perijt:quã utique reſtituere oportet.At in eo, quod acuto aliquo eſt diuiſum, una agglutinatio
requiritur,non etiam cutis generatio.Quoties ergo ulceris ſimplicis propoſitum ſit inuenire cu
rationẽ,præſumendum in ſermone eſt diuiſam eſſe carnoſam particulam citra ullius portionis
amiſſionem.Nã latum , quod cicatrice induci poſtulat , omnino cuticulam , quam epidermida
græce uocauimus,deſiderat.Hanc igitur tum gignere, tũ ſibi unire oportet : duoq; tibi hoc lo-
co exiſtunt,ad quæ,ſicuti in cauo ulcere,conſiliũ diriges,propterea,quod affectus ipſe geminus
in ambobus eſt.Quo igitur (ipſorum inquiet forte aliquis) planũ ulcus à cauo diſcernitur, ſi &

geminus

A geminus utrobiq; eſt affectus,& geminus curanti propoſitus finis? nempe multitudine amiſſa-
rum partium.Quippe in cauo ulcere non ipſa modo perijt cuticula,uerum etiã reliqua cutis na
tura uniuerſa,& ſubiectæ carnis portio aliquãdo nõ exigua:in repleto ulcere caro nõ deeſt, ex
terius tamen cooperimẽtum deſideratur.Ac,quæ eius generis ulcerũ curatio ſit, poſt dicemus.
Nunc eius,quod ulcus tãtum ſit,nec alium ullum affectum adiunctum habet , quænam debita
curatio ſit,præcipiamus.Ergo,quoniam hic ſola diuiſio proponitur, diuiſorum oras unà coniũ
A.l.4 f.41.r. c.1.fol.463.d ctas eſſe oportet.An non id ſolum,uerum etiam coniunctas manere?Porrò bifariam ſimul ma-
nent,quæ commiſſa ſunt,cum alia per ſe,alia ope aliorum maneãt:per ſe quidem,quæcunq; ſe-
cum concreſcunt ac coaleſcunt:aliorum ope,& quæ colligantur, & quæ glutino aliquo tenenť.
Ac,quæ concreſcant,omnino mollia naturaliter ſint,oportet:talis ſanè eſt tum caro ipſa,tũ quę
cunque ex carne conſiſtunt. Quæcunque uerò dura ſiccaq; ſunt, eorũ diuiſæ partes coire ſimul
nequeunt,ſed glutinum aliquod uinculumve, quo commiſſa maneant, requirunt. Et taliũ qui-
dem corporum ſanatio in ſequentibus præcipietur.Nunc de ijs,quæ uniri poſſunt, inceptũ ſer-
monem peragamus,hic quoque ipſam coitionis coaleſcentiæq; cauſam inueſtigãtes. Eſt uerò,
ſicuti in cauis ulceribus ut caro producatur,ita in ſimplici ulcere ut oræ ipſæ ſecũ coaleſcãt, na
B tura certe cauſa adeo,ut,ſi,quæ diſſident, in idem ad amuſſim componas, citra omnem reliquã
extrinſecus molitionem coaleſcant.Oriturq; tibi iam alius attẽdendus finis,nempe orarũ addu
ctio:à quo orſus,quibus id efficias,inueſtigabis. Quippe aut uinculo ex duobus initijs circũda
to,aut ſutura,aut fibulis(quas græce ancteras uocãt) impoſitis,aut horum quibuſdã,aut omni-
bus,quæ diducta ſunt,in idem adduces.Expedit autem,quod circuniicitur, neq; molle nimium
ſit,& algæ ritu fragile (bryødes græce uocãt)quo uidelicet tuto cõtineat : neq; rurſus ita durũ,
ut premẽdo offendat.Tum uerò ipſa circunductio nec ita laxa ſit,ut nihil efficiat:nec ita uehe-
A.ibid.c.3.g mens,ut premendo dolorem excitet. Hæc ſi feceris , fueritq; ulcus ſolum citra uitioſum ſuccũ,
aut fluxionẽ,aut intemperiem,aut phlegmonẽ, aut aliud quodlibet uitiũ, proculdubio coibit.
At,ſi uel prę eius magnitudine fieri nequeat , ut diſiunctæ ipſæ partes exacte ad imum uſq; ſibi
coniungantur,uidelicet nec ſutura,nec fibulis,nec deligatura pertingere ad eas ualente, uel ẽt
ſanies iam illic ſit collecta, uel dolor quiſpiã adiunctus, eiuſmodi ulcus ex ſola partiũ commiſ-
ſione agglutinari omnino non poteſt:Quando,quod dolet,plus aliquid affluere facit:atq; ẽt,ſi,
quod affluit,pro iuſto naturæ modo ſe habeat,attamen uires ipſæ partium,q̃ tum propter dolo
rem,tum ẽt ex vulnere ſunt imbecillæ, nec,quod iuſtum eſt,ferent,ſed ueluti ab iniuſto graua-
C buntur.Atque hinc omnino ſuperuacua facies proueniet:mirum etiam,niſi & phlegmone.Iam
uerò,ſi etiam citra dolorem ſanies in medio adductorum labrorum ulceris interuenerit: aut ẽt
locus quiſquã medius interfuerit,qui ſanie quidem ſit uacuus,ſed aere plenus:non poteſt eiuſ-
modi ulcus ſola diſſidentium partium coniunctione glutinari:quando & ſanies iam unionẽ di-
ſpeſcit,&,quæ coniungendis interueniunt loca uacua, interiorum laterum frontes prohibẽt ſe
contingere.Quare illæ ſaltem ulceris partes,ut coeant,ẽt carne prius impleri naturæ opera po-
ſtulant . Porrò hæ adeo planè ſunt exiguæ , ſi modo diuiſæ ulceris partes rite ſint cõiunctæ , ut
unius diei ſpatiũ deſiderent,aut ad ſummũ bidui.Hoc igitur tempore medicamento opus eſt,ꝙ
particulã ſiccet,ut,& ſiqua ſanies iã ſubſit,hanc conſumat:&,ſiqua in uacua loca influxura eſt,
hanc prohibeat.Nunc igitur medicamentum,quod carnem producat,& mediocriter ſiccet,rur
ſus mihi ad memoriã reuocabis,ut intelligamus,ſicciuſne eo eſſe glutinatorium debeat, an ſe-
cus.Sanè,quod carnem producit,ſi totum,qui confluit,ſanguinem conſumeret, ipſam materiã
creandæ carnis ſic adimeret:at glutinatorium aut omnino carnis generatione non eget,aut pla
nè exigua:quare plus ſiccet,oportet,quam quod carnem producit.Ergo tum hac ratione tenui
quadam differentia inter ſe diſſident:tum uerò altera non parua, quatenus ſcilicet, quod carnẽ
D producit,ſtatim etiam detergendi vim obtineat, oportet, quò nõ modo redundãtiam humoris
ſiccet,ſed etiã ſordẽ auferat:glutinatorium uerò, nec detergeat,nec expurget,ſed contra pror-
ſus ſubſtantiam omnem in idem cogat. Cuiuſmodi facultatem habent medicamẽta ea,q̃ auſte
ra & adſtringentia uocantur: hęc nanque in idem cogendi,ac ſtipãdi,non detergendi,neq; pur
gandi facultatẽ habent . Quo fit,ut, ubi carni producendæ ſtudemus, maxime cauendum ſit à
medicamẽto,quod adſtringat, utpote quod ſordẽ ulceribus arctius affigat,q̃ ut facile poſſit ab-
ſolui. Vinum igitur omnis ulceris,quà ulcus eſt,optimum eſt medicamẽtum. Quod ſi nec illud,
quà ulcus,ſermoni ſit adiectum,idem tamen,arbitror, intelliges:quippe recordationis tantum
cauſa eſt additum,(ne quis obaudiat)nõ ſicut neceſſarium aliquid definiens.Adeo, ſi memorẽ
te eorum omnium:quæ in proximo libro ſunt tradita † de rebus ſingulis tũ nominandis, tũ ue
rò ſubiectisꝫ præſtiteris,nihil eſt,ꝙ talia tibi de cætero definiã.Illud tantum abunde mihi erit,ſi
per ſingula eorũ ſimplices affectus à compoſitis ſecernam. De quibus mihi non nihil prius eſt
dictũ,ac nunc nihilominus eſt dicendum,non adeo mehercle rei ipſius cauſa,quàm ꝙ plerique
medicorum dictione ipſa decepti,cauum & æquabile, recens & inueteratum, ſordidum & pu-
rum,liberum phlegmone & phlegmone impeditum, putant differentias eſſe ulcerum. Neceſſe
igitur eſt diſtinguere,quæ propriæ ulcerum differentiæ ſint,& quæ aliorum affectuum comple

xiones. Verum hoc poſterius paulo. Sanè ſolennis ueteribus doctrina (quæ utinam nunc eſſet in E
uſu) maxime naturalis eſt. Quippe ij ſimplicis cuiuſq; affectus propriã curationem dicunt, præcipueq; omnium Hippocrates. Medendi nanq; methodus ad hunc modũ belliſſime procedet, ſi de ſingulis ſimplicibus ſeorſum præceperimus: poſt deinde de compoſitis omnibus alterã aliquam methodum indicauerimus. Veluti.n. ſi duo uere eſſent in uictus ratione morbi, clauſus & fluens, (id eſt, qui in retentione, & fluore ſpectarentur,) cũ ſeorſum utriuſq; curationem dixiſſemus, de coniunctione amborum eſſet agendum, ſicut Theſſalus ipſe cenſet: eodẽ, arbitror, modo, q̃m ulcerum, quà ulcera ſunt, una omnino eſt ſpecies: tum phlegmonarum, quà phlegmonæ ſunt, altera itẽ ſpecies una eſt: oportet, ubi ſeorſum ulceris, ſeorſum rurſus phlegmones, curationẽ tradideris, poſt deinde ambas in idem coniungere. Id igitur ſi fecerimus, omne profectò ulcus, tũ ſiccari debere, tum etiam adſtringi, pro dicta iam methodo inueniemus, nõ tamen detergeri: cõtra, cauitatem in carne ſiccari quidem poſtulare, & abſtergeri, minime aũt adſtringi. Quin etiam ad eundem modum, quẽ prius diximus in cauis ulceribus, nunc ad proportionẽ naturam corporis ęſtimabimus, mollis ne, ac † laxa ſit, an dura, ſicca, & *cõpacta. Siquidẽ prior, quãto eſt humidior, tanto medicamentis minus ſiccãtibus eget: Poſterior, quatenus eſt ſiccior, eatenus rurſum, quæ uehementius ſiccẽt, magiſq; adſtringant, deſiderat. Empiricus.n. arbitror, F
hic quoque pueros, & fœminas, & qui tenero ſunt corpore, memorabit, iuuenes, agricolas, & nautas his opponens. Cæterum, cum non intelligit, ꝙ in pueris, & fœminis propter humiditatẽ temperamenti eiuſmodi medicamenta uiſa ſunt conducere, rurſus altera meſſoribus, ac nautis propter ſiccitatem cõuenire, nec cuiuſque corporis curationẽ exacte coniiciet, nec erroris cauſam deprehendet. Quo fit, ut nec intelligat, quemadmodum ſe ad potius transferet, ubi parum ceſſit ijs, quæ per experientiã prius nouit. Hæc igitur ſummatim de glutinatoriis medicamẽtis diximus. Hinc uerò altera quædam methodus ſuccedit, ad eorum præparationem compoſitionemq; pertinens. Siquidem cauo ulceri, quicquid uolumus, ſtatim applicamus, ſiue ſiccũ id, ſiue humidum medicamentum ſit: licet.n. omni parti ulceris ea, tum inſpergere, tum illinire: at in uulneribus, quorũ maior eſt profunditas, id non licet: quippe, ubi ſemel oras coniunxeris, cõtingere, quæ in immo ſunt diuiſa, non poſſis. Conſiderandũ *igitur eſt non modo, an ſiccãs adſtringenſq; modice medicamentum ſit, uerum etiam an peruenire ad imum ualeat. Nam & ceruſſa, & lithargyrus ſiccant, adſtringuntq; modice, ſed, ſi ea cineris ritu circa uulnus inſpergas, nihil proficies, neque enim ad fundum peruenit medicamenti uis, quod ita ſit ſiccum: humiditatem igitur quandam deſiderat, quò ſimile emplaſtici ſit, uel etiam humidioris cuiuſquam me G
dicaminis. Verum hæc operis eius, quod de medicamentorum compoſitione præcipit, propria ſpeculatio eſt, nõ eius, quod de medendi ratione inſtituitur. Quòd ſi quid ea ad rem propoſitam indigebimus, id procedente opere attingemus.

Apud Gr. muſco-ſa. hac ... & primo de ſimpl. med. fac. 8. pro qua nobis [illegible], purulenta, reponendum uidebatur. Sed ſicut muſcus laxum quiddã eſt, in ſe cadens, ita ſit, & cauato loco, & hic muſcoſa, pro eo quod laxa, & in ſe cadens, caro illa appellatur, q̃ humidior eſt.

A. li. 1. f 4 c. 28. 83 c

Quid differant glutinatoria medicamenta ab ijs, quæ cicatricem inducunt. CAP. 5.

NVnc ad ulcus, quod cicatrice induci poſtulat, reuertar: de quo paulo ante dixi, eius quoq; primum, quò tenditur, finem ex eodẽ eſſe genere, cuius eſt, & caui. Quippe regignere aliquid opus eſt, qđ periit, non tantum unire, q̃ diſſident: cæterum diuerſa ratione hic gignere, qđ deſit, q̃ in cauo: quando illic ſanguis, hic caro pro materia ſit. Siquidem, quod cauum eſt, impletur ex gignenda carne, quæ ex ſanguine ortum habet: at ad cicatricem perducitur, quod iam eſt impletum, ex gignenda cute, quæ ex ſubiecta creatur carne. Cęterum caro eadem ſpecie cũ ea, quæ periit, gigni in cauo ulcere poteſt: cutis talis omnino, qualis erat, quæ periit, prorſus reſtitui non poteſt, ſed ſimile quiddam cuti, & quod eius officium ſuppleat, poteſt, non tamen planè cutis. Ac cauſa quidem, cur ſicuti caro adepſq; regignuntur, ita cutis, q̃ prorſus perierit, regigni nequeat, ex naturalibus problematis eſt petenda: quẽadmodum autem, tum naturam, tum H
uſum cutis imitemur, hinc accipiendum: eiuſq; rei methodum iam tradamus. Quoniam tegere carnem naturali aliquo tegumento propoſitum eſt (quippe ideſt ducere ad cicatricem ulcus) aut cutis nobis generanda eſt: aut ſumma caro cuti ſimilis efficienda. Verum, ut cutis regeneretur, fieri omnino nequit: quod ſupereſt igitur, efficere eſt tentandum. At quæ igitur huius efficiendi eſt ratio? Nempe alteratio: quippe, ut carnis pars quæpiam non amplius caro permaneat, ſed ueluti cutis euadat, poſtulamus. Quo pacto igitur (inquies) alterabitur? Profectò alicuius alterantium qualitatum ope. Incidit enim rurſus hoc loco, uel nolentibus nobis, de elementis ſermo: ſine quo nec, quod cicatricem inducat, inuenire medicamẽtum licet, nedum qđ carnis producendæ, aut agglutinandi facultatem habeat. Ergo, quoniam cutis carne ipſa, tũ ſiccior eſt, tum etiam dẽſior, ſi carnem ſiccabimus, & adſtringemus, cuti etiam perſimilem reddemus. Habes medicamenti, quod cicatricem inducit, ſummam. Verum ea non ſatisfacit: nam & glutinatoria, tum ſiccabant, tum *etiã adſtringebant. Ergo, quo hæc ab illis diſtẽt, id, ſi ipſam rerum ſubſtantiam inſpicias, inuenies. Nam, quoniam in *glutinatione ulcerum ſiccandum, quod affluit, eſt, quò uidelicet affecta pars ſuperuacuis uacet: in cicatrice ducenda non modo, quod affluit, uerũ etiam humor, qui in ipſa carne cõtinetur, eſt cõſumendus: multo profectò ſiccius,

A. li. 1. f 4. 28 83. a

quod

A quod cicatricẽ inducat,quàm quod agglutinet, eſſe conueniet : quando glutinaturo unũ id ꝓpoſitum eſt,ut eius,quod ſecũdum naturam eſt,redundantiã cõſumat:qui cicatricem inducet, non hoc modo,uerum etiã ut ei†,quod ſecundum naturam ſe habet,aliquid deradat. Galla igitur immatura hoc loco,& mali coriũ, † & Aegyptiæ ſpinæ fructus,modice ſiccantia pharmaca ſunt:Chalcitis,& æs uſtũ,& æris ſquama,& miſy,& fiſſum alumẽ,multo his ſunt ualentiora,miſy quidem & chalcitis præcipue, mitior autem æris ſquama,atq; etiam hoc mitius æs uſtũ : qđ etiam ſi lauabis,utiq; †minus mordens‡ medicamentũ habebis. Porrò hoc quoq; ad ſpeculationem de componendis medicamentis pertinet, quæ ſanè medẽdi methodum ordine ſequit̃. Nã medicamentorum facultates noſſe,id quidem medendi methodũ præcedit, tractatumq́; de his alibi eſt:compoſitio uero medicamentorum,medendi methodũ ſequitur. Quippe, ubi hæc uniuerſale præcepit,dico autem ſiccandum, aut humectandũ, aut calfaciendum, aut refrigerandũ eſſe:tũ uel modice id faciendum eſſe,uel ualenter,uel leuiter : intelleximusq́; cuiuſq; ſimpliciũ medicamentorum facultatem,hancq́; per ſe ſeorſum perpenſam:tum profectò,quo pacto quis ea cõmode ad uſum miſcuerit,conſiderare conueniet.Exiſtit igitur eo pacto duplex de medicamentis peritia,altera de eorum uiribus:altera de compoſitione ac præparatione. Verum ad id,
B quod ſupereſt methodi de ulceribus, redeundum eſt.

> † humido, additur in antiquis.
> † Antiquus addit, & balauſtia.
> † ἀδηκτότατον, eſt in antiquis. i. minime mordens.

De Methodo Vlcerum curandorum, quibus caro ſupercreſcit. CAP. 6.

A.li.4.f.4.t.3. c.14.475.a SVpereſt autem(ut arbitror) de ſupercreſcente carne dicere,quam hyperſarcoſin Græce uocat pleraque medicorum pars.Eſt porrò is quoq; morbus ex eo genere,qđ in quantitate magnitudineve partium ſpectatur:licet enim, ꝑ arbitrio uoces. Ex eodem genere & cauitas erat, de qua iam egimus.Ergo,ueluti,quod ulcus cauum uocant,non unum eſt uitium,ſed pariter & cauitas,& vlcus:ita ulcus,quod ſupercreſcentẽ carnem habet,nõ unus eſt morbus,ſed ſimul caro ſupercreſcens,& ulcus.Indicat autem magnitudo,quæ præter naturam eſt,primã indicationem,(quam etiam ueluti metam inueniẽdorum remediorum diximus,)ipſius ſcilicet exuperãtis ablationem.At hæc ſola medicamentorũ ope perficitur,non opera naturæ:uidelicet contra, quàm in carne reſtituenda,aut glutinatione ſe habuit.Hæc.n.naturę ipſius ſunt opera, pharmacis tantum,quæ actioni eius obſtant,ſubmouentibus: at ſupercreſcentis carnis detractio, nullũ quidem naturæ opus eſt,ſed medicamentis perficitur,quæ uehementer ſiccent.Porrò proxima ſunt eiuſmodi medicamenta tum ijs,quæ ualenter detergẽt,tum ijs,quæ cicatricẽ inducũt, ſic,
A.li.4.f.4.t.3. c.3 472.g ut non pauci interim per errorem medicamentum, quod carnem minuit, uel pro eo quod for-
C dem deterget,uel ꝓ eo quod cicatricẽ inducit,accipiant:ut (ne ab exẽplo noſtro recedamus,) miſy & chalcitim,ſi humidæ naturæ applicabis, potius carnem demere, quam cicatricẽ inducere,deprehendes.Vnde,ſi quando ijs uti ad cicatricem inducendã in aliorum penuria cogimur, parciſſime ipſis utemur, ſummum tantum ſpecillum in ea ad exactiſſimũ leuorem tunſa demittentes,ac poſt uelut tenuiſſimum quẽdam pollinem partibus, quæ cicatrice induci poſtulãt,imponentes:quod ſi minuerẽ,q̃ ſupercreuere,ſtudemus,liberalius imponemus . Sanè ærugo magis etiam,quàm hæc,minuere carnem poteſt,ita,ut genus eorum,quæ cicatricem inducant,oĩno ſit egreſſa.At, ſi illa etiam aduras, ut minus acria, ſic ad cicatricẽ inducendam reddes magis apta:ſi uero etiam laues,adhuc fient mitiora.Meminiſti uero,arbitror,& tu eius, qui celebri illo uiridi medicamento ſordidum ulcus citra rationem curabat,mel quidẽ ei admiſcens,multis autem deinceps diebus æque ſordidũ repetiens:deinde inops cõſilij,nec habens,quò ſe uerteret, (accidebat enim,ut non modo non purgaretur ſordes, ſed etiam ut de ſubiecta quoq; carne nõ nihil unã detraheretur,& colliquaretur,propterea,quòd medicamentum ualentius,quàm ꝓ laborantis natura,erat,)plus deinde(ut erat egregius medicus) mellis aſſidue medicamento adijciebat,quo uidelicet adhuc ualentius purgaret,ceu non ſatis id medicamentum prius adhibitũ
D feciſſet.Eueniebat autem planè contra:quippe, quantum ille intendebat medicamenti acrimoniam, tantũ caro ſubiecta colliquabatur. Quod uero in ulcere ex liquata carne ſordis apparuit, id medico,ceu medicamentum nihil efficeret,impoſuit. Atque huius quidem ignorantia etiam in diſcernendi peritia erat,non ſolum in medendi methodo. Etenim, ſi quàm maxime ſimiliter ſordidum ‡& humidum‡ ex utroque medicamento ulcus deprehenditur,at certe cauitas maior ex ualenti,&,quod colliquat,medicamento efficitur:quin etiam labiis prætaltis,rubrumq́ue, & phlegmone quodam modo affectum, ulcus cernitur. Aliquando uero mordicationem quoque manifeſtam ex huiuſmodi medicamẽto æger ſentit,Quod uero minus, quàm par eſt, ſiccat,nec mordet, nec quicquam efficit eorum, quæ retuli. Patere autem & in his arbitror Empiricum, etiam ſi experientia quàm maxime diſtincta diſcretaque utatur,tranſire tamẽ,ubi quid nõ ceſſit,ad id,quod expedit,artificioſe non poſſe ; immo uni illi id licere,qui uera methodo(quã ipſe nunc inſtituo)medetur.

Quid differat ratione recta curare à curatione Methodicorum, ac Empiricorum. CAP. 7.

QVippe, quam Theſſalij iſti amethodi methodum profitentur,nomen duntaxat eſſe nudum intelligis,omnis effectus uacuum.Qui, cum tanta, tamq́ue multiplex ſaltem methodus ſit in ulcere ſanando, neque Empiricorum diſcrimine ad inuenienda remedia ſunt uſi, neq;

ſicut Dogmatici, ab ipſa rerum natura indicationem agendorum ſumpſerunt: ſed ſolum id, qđ E nec uulgares lateat, proponentes, nempe cauũ ulcus carne impleri poſtulare, plenum cicatrice induci: quod carne ſupercreſcente luxuriat minui, ſordidum expurgari, † mundũ uel cicatrice induci, uel agglutinari: ulcerum curationis methodum quandam explicaſſe ſe putant: tantum ſcilicet abſunt, ut intelligant humidioribus naturis minus ſiccãtes medicinas cõducere, ſiccioribus, quę magis ſiccẽt. Ergo, quod in tota diſputatione noſtra manifeſte apparuit, id denuo reſũmendum eſt, ut & nos illi quàm maxime ſimus attenti: & reliqui omnes, qui ueterem methodũ corrumpunt, quantum aberrent, clarius intelligant. Incipiam uerò ab eo ulcere, quod carne impleri poſtulat, unum id pro exemplo proponens, quando etiam proxime de eo ſermonem feci. Ab hoc, de omni ſimul in uniuerſum curatione loquar. Ergo illud non ratione modo, uerum etiam experientia conſiderantibus apparuit, non omnem naturã eadem medicamenta requirere, ſed infirmiores molliores'q; mitiora, ualidiores ſicciores'q; ualentiora. Ita uerò tũ in ijs, quibus cicatrix inducebatur, ſe habebat: tum etiã, quæ glutinatione egebant. Omnino enim nullum uehementiũ pharmacorum ferunt molles naturæ. In eiuſmodi uerò ſermonis noſtri decurſu perſpicuum planè fit, tum ægri naturam eſſe cõſiderandam: tum cuiuſque hominis propriã eſſe curationẽ: tum ſupra hæc illud tertium, nempe, quoniã cuiuſque naturæ proprietas ineffabilis eſt, nec exactiſſima ſcientia comprehenſibilis, hũc eſſe optimum cuiusq; particularis ægritudinis medicum, qui iam methodũ quãdam comparauit, ex qua & dignoſcere naturas poſſit, & coniectura conſequi, quę ſint cuiuſque propria remedia. F Porrò exiſtimare communem quandam eſſe omnium hominum curationẽ, ſicuti ſtupidiſſimi methodici putant, extremæ eſt dementiæ. Atqui illi ob id ſtata eſſe putant omnia medicinę artis theoremata, hoc eſt eiuſmodi eſſe, quæ ſcientes homines faciãt, firmamq; ſui notitiam præſtent: † ipſorumque artem, notitiã quandam eſſe communitatum, non proprietatum, tanquam communem & generalem hominẽ, non particulares curarẽt. Ergo, ſicuti in alijs omnibus ſtatim inter initia ſunt lapſi, ſic in hoc quoque. Siquidem curatur non homo communis & generalis, ſed noſtrum quiſque, alius uidelicet aliud temperamentum naturamque obtinens. Hi uero unam eſſe omnium hominũ curationem exiſtimant. Ego contra, ſi cuiuſque priuatim naturam explorare ad unguem ſcirem, utiq;, qualem fuiſſe Aeſculapium mente concipio, talem me eſſe putarem: ſed, quoniam id fieri nõ poteſt, certe ut, quoad homini licet, quàm proxime accedam, tum ipſe me exercere decreui, tum alios, ut idem faciant, adhortor. Ac conantur quidem, quantum poſſunt & Empirici, ut à communibus ſecedere, ita propius ad ea, quæ propria ſunt, accedere: uerum, quantum hi quoq; ab G eius rei perfectione abſint, ſupra eſt dictum. Non enim hæc in pueris, uel mulieribus, uel ſenibus, uel mollem carnem albamq; habẽtibus, aliaq; id genus, pro certis diſcretionibus (ſicuti illis placet) ſunt ponenda, immo, quemadmodum in humore & ſiccitate corpus ſe habeat. Ac Empiricos quidem medicos, tum ob alia multa, tum ob id probare maxime cõuenit, quòd accedere, quantum licet, ad ægri proprietatem conantur. Poſt enim reliquas diſcretiones omnes, quas adhibent, etiam, quæ à conſuetudine ſumitur, adijciũt, tanquam hinc remediorum, quæ ęgro magis ſint propria, compotes futuri. Dicetur autem à nobis in ſequentibus de cõſuetudine ſuſius, ubi pro cognoſcenda proprietate laborantis naturæ, etiam diſcrimen à conſuetudine priſcis inuentum eſſe probabimus. Hanc itaque cum reliquis Empirici recipiunt: & præter hanc, ipſum etiam medicum, qui ſæpe ægrum inuiſit, quã eum, qui nõ uiderit, commodius curaturum aiũt. Poſtea tamẽ, cum hæc omnia adiecerint, ſtabilem ſe atque ſcientificam habere notitiã propriæ curationis ægri adhuc non dicunt. At uerò impudentiſſimus Theſſalus illud modo unum intelligens, quòd cauũ ulcus ſit implendum, conſtantia tamen & firma dicit eſſe medicinæ theoremata: quanquam hoc ſaltem omnes (ut ante iam dictum eſt) homines ſciunt, non ij modo, qui nunc ſunt, poſtquam Theſſalus iſte, alter uidelicet Aeſculapius, in lucem hominum uenit, ſed etiã, arbitror, qui ante Deucalionem, & Phoroneum fuerunt, ſi modo hi rationales erant. H Immo uerò præter hoc, quod carne eſſe implendum cauum ulcus nouerunt, etiam illud non ignorarũt, qui medicamenta noſſet, quæ tale ulcus carne implerent, hũc medicum eſſe. Atque hæc ſi per experientiam ſunt inuenta, conſtat Empirice nobis eſſe curandum: ſin ratione inuenta ſunt, logicè: non enim profectò aliud inuenit, alio autem nunc commode utetur. Verum de eo nobis cum Empiricis lis eſt. Quod autem dicere cœperam, uera ipſa medicina de laborantis natura coniecturam facit. Nominat, arbitror, id uulgus medicorum græce Idioſyncraſian: omnesq; id incõprehenſibile fatentur, ideoque ipſam ueram medicinæ artẽ Aeſculapio Appolliniq; concedũt. Pendet porrò omnis hæc ratio ex duplici principio, Empiricis, obſeruatoribusq; ab ijs, quæ manifeſte apparent: Logicis autem, ab ipſis elementis. Nam, quòd alij aliud medicamentum proſit, etiã pueri iam ferme ſciunt: & ratio pariter, quæ ab elementis ducitur, id confirmat. Si nanque quindecim differentias in hominũ temperamentis ex minoris in ijs, maioriſq; ratione, idq; in humida tantum natura ſtatuas, neceſſe profectò eſt, medicamentorum ẽr, quibus ſis uſurus, quindecim differentias noueris: quarum aliæ magis, alię minus ſiccent, quo nimirum, qđ cuiq; naturæ congruat, inuenias. Quòd ſi etiã in ſicciore natura alijs quindecim poſitis, ad has quoque pari mo-

do alia

†Codices Græci legunt, mundum cicatrice induci, recens agglutinari.

† [illegible] qui cod. ut Linacer, ἑαυτῶν τὴν τέχνην αὐτῶν γνῶσιν τινὰ, &c. impreſſi aũt uice uerſa. εἶναι τὴν γνῶσιν αὐτῶν τέχνην τινά. i. ipſorumq; notitiam, artem quandam eſſe.

A do alia quindecim medicamenta requiras,habebis in totum triginta medicamenta, quæ triginta
naturis conuenient:quibus uti is demū ſolus cōmode poterit,qui in corporum temperamentis
diligenter ſe exercuerit.Nunquid igitur,ſi totum corpus temperamento ſit ſicciore,ab iis,quæ ma
gis ſiccent,medicinis iuuabitur:ſi uerò pars quæpiam eius cæteris partibus natura ſit ſiccior, quæ
minus ſiccent,requiret? An liquido patet hic quoq;, quæ pars ſiccius temperamētum obtinuit,
hanc etiam,quæ magis ſiccent,poſtulare:quæ humidius ſit ſortita,minus ſiccantia?Atq; hoc to
tum prætermittunt amethodi iſti Theſſalii,qui unam omni particulæ congruere medicinam pu
tant.Empirici autem,quantum in hoc Theſſalios iſtos Methodicos ſuperant,tantum à ueris Me
thodicis Logicisq; ſuperantur.Habēt enim profectò illi quoq;, ab ipſo ſcilicet uſu edocti,aliud
medicamentum ad ea ulcera,quæ in oculis accidunt:aliud ad ea,quæ in auribus, aut articulis,
aut carnibus,aut ſola cute.Cæterum,quòd nec in iis ſe transferre ad aliud poſſint,ex iis,quæ ſu
pra diximus,facile patet.

Quo pacto in curandis ulceribus,corporum temperiei, aerisq;, ac partium naturæ,
ratio ſit habēnda. CAP. 8.

QVoniam autem,& de his ſatis iam dictum eſt, rurſus ad diſputationis initium reuertamur:
B miſceamusq; ulceri oēs,qui ſimul cum ipſo incidunt,affectus,ab intemperie primum orſi.
Si enim exulcerata caro,uel prius etiam ex quauis occaſione,uel ipſo vlcerationis tēpore,iuſto
calidior frigidiorve eſt effecta,utiq; medelam exigit,quæ non modo moderate ſiccet,ſed etiam
in tm̄ calſaciat,refrigeretve,in quantum ſubiecta caro à naturali ſuo habitu receſſit: cū fieri nō
poſſit,ut in vlcere,uel carnis productio,uel ſinus impletio, uel agglutinatio, uel cicatricis indu-
ctio recte unquā cedat,niſi ſubiecta caro pro naturali modo ſe habeat:nec fruſtra dictum ſupra
eſt, hæc oīa naturæ eſſe opera:purgari tn̄ ſordida,minuiq; ſupercreſcentia, ēt carne naturalem
ſtatū nō ſeruāte, poſſunt, ꝓpterea,ꝙ tn̄ hæc medicamentorū ſunt opera.Quocirca legitimi ul
ceratarū partiū tēperamēti,quoties eas,vel carne implere,uel glutinare, uel cicatrice inducere
ſtudes,maior tibi ſolicitudo erit.Seruari nanq; debebunt naturæ motus, quos cōprehenſorum
ſingula comitātur. At aliàs nō ſeruabuntur,niſi prorſus ſe pro naturæ ſuæ ratione pars habeat.
Veluti igit̃,ſi phlegmone cū ulcere unà eſſet,prius,quā hæc diſcuſſa ſit,nemo id uel carne implere,
vel glutinare,vel cicatrice inducere tētarit:ad eundē,arbitror, modū ēt,ſi ſine phlegmone ſola
ſubſit intēperies,nullū horū fore prius ſperabimus,quā illa ſit ſanata.Rurſus igitur hinc indicatio
quædā ad medicamentorū,quę ſuperius cōprehenſa ſunt,inuētionem oritur:quippe omnia ea ſic
C cantia erant,ſed diſſidebant inter ſe pro intenſionis remiſſionisq; modo.Cęterum definitum an
tea non eſt,quatenus in calefaciendo frigefaciendoq; ſe haberēt: ſed methodus hoc quoq; inue
ſtigare quodāmodo cogit.Non enim tantū,an ſiccet,ſed an etiā nō ualde calefaciat, aut refrige
ret,expendi oportet.Ergo altercum,& mādragoram,&*meconium,ceu ſupra modū refrigeran
tia,fugies,tametſi ſiccant ea quoq;,quātū ſit ulceri ex uſu.Reſina uerò,& pix,& aſphaltus,quan
quā modice ſiccāt,tn̄ immodice ſunt calida:ideoq; eis nemo utetur ſolis,nec aliter,niſi cū leni-
ter refrigerantibus admiſtis unum ex omnibus medicamentum fecerit,quod ſit temperatum.Si
igitur hæc ita ſe habent,ſicuti profectò habent,inſpici etiam conueniet & circundantis nos ae-
ris temperiem.Siquidē,ueluti medicamentum quoddam,is quoq; corporibus noſtris forinſecus
incidens,ubi immodicus calore,uel frigore eſt,ſanationem moratur.Danda igitur opera eſt,ut
medicamenta eius exceſſui occurrāt. Ideoq; Hippocrates in calidioribꝰ anni tēporibus,iis, q-
bus frigidior facultas ſit,medicamentis utitur,calidioribus autē per frigidiora.Non ignoras ꝓ-
fectò hic quoq; ex ſtupidis Methodicis quendā fateri,quo pacto in calore, & frigore ſe habeat,
qui ægrum continet,aerem ſe inſpicere,non tn̄ anni tempora inſpici permittere : quaſi nomina
ipſa temporum anni proſint obſintve,nō eorum temperamenti ratio:aut non huius cauſa uete
D res medici ad ea reſpexerint.Verum,quòd,qui certa methodo curare ulcus debet,huic neceſ-
ſe ſit,tum ad prima elementa uel maxime uenire,tum anni tempora,& corporum temperamen
ta non in toto modo,uerum etiam in ſingulis partibus conſiderare, abunde monſtratum reor.
Rurſus uerò repetendum hoc etiam loco eſt,quod prius diximus in indicatione,quæ à ſicco hu
midoq; ſumitur. Nā,ſicuti in illis humidior natura humidiora, ſiccior ſicciora medicamēta exi
gebat:ita nunc calidior calidiora,frigidior frigidiora requirere, contrariam ſcilicet ſemper iis,
quæ præter naturam,& iis,quæ ſecundum naturam ſunt, indicationem præſtantibus: quippe,
quæ ſecundum naturam ſunt,ſimilium ſibi indicatiua ſunt:quæ præter naturam, cōtrariorum,
ſi modo illa ſeruari,hæc ſubmoueri neceſſe eſt.

A.l.4.f.4.c.3. & 3.dol.472.h

Antiqui codi. legunt μηκώ-νιον. impreſſi κώνειον.i.cicuti.

De curando ulcere cur indicationes contrariæ inuicem extiterint,ac de triplici fonte
indicationum curatiuarum. CAP. 9.

AC,quòd tum corporum tēperies,tum anni tempora,tum partium naturæ, conſideranda il
li ſint,qui probe ulcus ſit ſanaturus,clarē me docuiſſe exiſtimo:ad hæc, quòd prima quidē
medicationis indicatio à ſolo ſumatur affectu, remedia tamen inde inueniri nō poſſe, niſi prius
ad corporum elementa ſit aſcenſum,& ægri temperamētū perpēſum,nō corporis modo uniuer
ſi,ſed ēt afflictæ particulæ,cum hoc quoq; ambientis temperie æſtimata:quæ utiq; cū ad* præ-
ſentes

εἰσιδιῶντ.

ſentes ſtatus,tum verò regiones extenditur. Quòd aũt contrariæ ſubinde in una curatione in- E
dicationes ſint,atq; has quemadmodum tractare conueniat,latius quidem dicetur in ſequenti
bus:non tamen alienum ſit nunc quoq; paucis de ipſis egiſſe. Etenim,quòd ægri temperamen-
tum ſit humidius,particula ipſa,quæ laborat,ſiccior:aut contra,quòd hæc ſit humidior, totius
tẽperamẽtũ ſiccius,mirãdum nõ arbitror:pari modo in calore,& frigore,quòd contrario tem-
peramento ſit pars,cum toto. Veluti igitur,ſi totũ corpus medio temperamento eſſet, (quod eſ
ſe optimum docuimus)nihil planè, quantum ad laborantis naturã attineret,in medicamentis
nouaremus:ita,ubi uel ſiccius,uel humidius,uel calidius, vel frigidius iuſto cernitur,eatenus in
tendere uires medicamẽtorum oportet,quatenus corpus ad naturalẽ intemperiem eſt uerſum.
Non enim,arbitror,excidit nobis,quę naturalis intemperies ſit,& quæ præter naturam: dictum
enim de ipſis eſt in aliis,ac pręcipue in libro,qui de inæquali intemperamẽto eſt inſcriptus. Po-
ne igitur totum laborantis corporis temperamentum humidius eſſe, eoq; medicamenta deſide
rare,quæ minus ſiccent: ipſam uerò ægrã particulam ex earum numero eſſe,quæ ſicciores ſint,
(qualia eſſe diximus, quę minus ſunt carnoſa, cuius generis ſunt, quæ circa digitos, & articu-
los habentur:præterea,quæ circa aures,& naſum,& oculos,& dentes,ſunt:ac,ut ſemel dicam,
ubi crebræ chartilagines,& membranulæ,& ligamẽta,& oſſa,& nerui ſunt,adeps uerò,& caro, F
uel omnino nulla eſt,uel perquàm exigua,) diuerſa in his eſt ea, quæ à patiente particula acci-
pitur indicatio,ab ea,quæ ex ægri ſumitur natura. Quare,ſi,quanto ægri temperamentum iuſto
eſt humidius,tanto particula iuſto ſit ſiccior, nec adiiciendum,nec detrahendum pharmaco qc
quam eſt,ſed tale adhibendum,quale,ſi ulcus in medii temperamenti particula corpotis medio
criter tẽperati cõſiſteret,adhiberemus: Sin ſiccior debito particula magis fuerit,quàm corporis
temperamentum iuſto eſt humidius, utiq; in tantum intẽdi ſiccitatem medicamenti cõueniet,
quantum particulæ temperamentum totius temperamẽtum excedit: ueluti,ſi quatuor numeris
ſit exulcerata pars medio temperamento ſiccior,ægri natura gradibus tribus humidior, mani-
feſtum eſt particulam,quæ nunc exulcerata eſt, ſiccius uno gradu deſideratutam medicamen-
tum,quàm quæ pars ſit temperata. Quòd autem hæc omnia coniectura ſint accipienda, tum ꝙ
optime conÿcere poterit,qui in ratiocinando de his ſit exercitatus, liquido patet. Ac in talibus
quidem omnibus contrariæ ſubinde indicationes uno tempore fiunt: neq; enim eſt,quòd de in
dicationibus, ꝙ à calido,& frigido ſumuntur,etiamnum dicam,utpote, quæ ad proportionẽ di

† Al. διῦσ̃ιν, id eſt ſtatum.

ctorum intelligi poſſunt: In aliis uero,etiam temporibus † quibus perficiendæ ſunt,indicatio-
nes ſeparantur: oportetq; in principio præſertim curationis alteram ceſſare, alteram officio fun G
gi: Sicut,exempli cauſa,cũ ulcus cauum ſimul ſit,& admodum ſordidum: quippe affectus præ-
ter naturam in hoc triplex eſt,ulcus,cauitas,& ſordes. Ordo uero ſanationis à ſorde expurgan- A.l.4.c.4.t.3. ca.fol.462.b
da ordietur,quòd uidelicet nec glutinari quicquam,nec carne impleri poteſt prius, quàm purũ
fuerit. Secundum locum exiget cauitatis ſanatio. Si nanq; uel glutinabimus, uel cicatricem in-
ducemus,uel(ut ſummatim dicam)curabimus ulcus,cauitatem implere nõ poterimus. Pone er
go nõ ſolũ tria hæc particulam obſidere,ſed etiam phlegmonen,uel eryſipelas,uel gangręnam,
uel intemperiem aliquam ſimplicẽ,compoſitamve: num nam hic manifeſtum eſt, quòd, niſi qs
illam prius ſanauerit,implere carne cauum ulcum non poterit? Quippe dictum ſupra eſt carnis
generationem ex ſana,quæ ſubiecta ſit,ortum habere: ex ea uerò, quam phlegmone premit, &
intemperiem,& uno uerbo ægrota,caro gigni noua nõ poteſt. Ergo in omnibus eiuſmodi com
plexionibus triplex tibi propoſitus finis erit,unus ueluti à cauſis ſumptus,eius,quod poſt futu-
rum eſt: alter,ut quod rationem obtinet eius,ſine quo non: tertius eius,quod ueluti accelerãtiũ
& urgentium nominatur. Siquidem iuſta, ac recta carnis temperies,cauſæ rationem habet,ut ꝙ
concreſcere ſecum,quod ulceratum eſt,faciat,& cauitatẽ impleat: Putitas ulceris rationem ei⁹,
ſine quo non: atq; hanc ſordes interpellans,curationẽ moratur. †Habet uerò,& ipſa cauitas ad H
ulcus rationem eius,ſine quo non: quando,niſi cauitas prius impleta ſit, induci cicatrice ulcus
non poſſit. Ergo,ſi ad hæc reſpexeris,ordinem ſanationis inuenies,ueluti,ſi phlegmone,& caui
tas,& ulcus,& ſordes,ſimul in eadem particula conſtiterint,primum phlegmonen,ſecundo lo-
co ſordem,tertio cauitatem eſſe ſanandam,& quarto ulcus. Ac in iam dictis quidem,tum ordo,
tum agendorum inuentio ex his ſumitur. Vrgentis uerò indicatio inter iſta nõ habetur: in aliis
autem habetur. Nam affectus,unde primum maximeq; imminet homini periculum,hic primus
curari debebit: Interim uerò non primus modo,uerum etiam ſolus,ueluti ſi puncto muſculi ca-
pite,conuulſio,quæ nulla conuenientium medicamentorum vi remittatur,ſuperueniat: quippe
præciſo per tranſuerſum toto muſculo conuulſionem quidem ſanaueris,aliquem tamen ex par
ticulæ motibus uitiaueris. Ad eundem modum,cum è uena,uel arteria ſanguis immodice pro
fluit,ſi totum uas per tranſuerſum præcideris,ulcus quidem eius ſanare poſtea non poteris, pe-
riculum tamen,quod ex profluuio ſanguinis impendebat,ſuſtuleris. Iam neruum punctum ſæ-
pe cogimur tranſuerſum præcidere,quoties uel conuulſiones, uel deliria, uel ambo, magna
ægreque ſanabilia ſuperuenire uulnerationi cernimus. Pari modo, ubi luxatio, cum ulcere in
aliquo maiorum articulorum incidit,ulcus ſanamus,luxationem autem inſanatã relinquimus;

† Al. ex cod. impreſſis græcis, ueiti poteſt. Habeo autem, & ul [illegible] ſine quo non, quando, [illegible] inducam cicatrice fuerit, non amplius cauitas, impleri carne poteſt.

quando

A quando,ſi hanc quoq; ſanare conemur,conuulſiones omnino ſequentur. Tertius itaq; propoſitus medendi finis is eſt,qui ad id,quod urget,dirigitur,diuerſus nimirũ à duobus illis modis dictis.Neq; enim idẽ eſt, aliquid uel ut cauſam cõſiderare:uel ut id quod rationẽ obtinet eius, ſine quo non:uel ut id,quod urget. Sed & quod urget,tum eiuſmodi interdũ eſſe,ut alium inſanabilẽ affectum relinquat,dictum iam eſt: tum uerò affectum ipſum nõ nunq̃ à nobis ipſis induci partim in neruo puncto,uel tendone,uel uaſorũ cuiuſq; ſanguinis profuſione, partim in muſculo,cuius caput eſt uulneratum.Nam,ubi luxatio cum ulcere unà conſiſtit, nõ ipſi affectum facimus,ſed tantũ eum,qui factus eſt,non ſanamus.Dicetur verò de his accuratius in ſequentibus.

De proprijs ulcerum differentijs,ac quæ ex ipſis indicationes præbeant. CAP. 10.

IN præſentia nanque redire ad proprias ulcerum differentias placet,ac propoſitum ſermonem breuiter cõplecti,quò, ſiqua ex his etiam indicatio remediorum ſit reliqua,eam non prætermittamus.Ergo phlegmone laborant,& putreſcens ulcus,& quod exeditur,& quod gangræna,
A.li.4.f.4.t.3 c.1.fol.471.c. & quod eryſipelate affligitur,& canceroſum,& dolens, & indolens , quæq; alia id genus ueluti ulcerum differentias loquuntur,ſiquis Empiricam curationem prodens, † nec aliud cogitans; † τἄλλως. i. aliter.
pertractet,non eſt,cum eo contendendum,ſi ulcerum ea differentias nominat,millies enim di-
B ctum eſt, nõ oportere de nominibus contendere:Sin tãquam artificioſum aliquid de indicationibus hinc dicturus,docendus eſt,omnes iã dictos affectus compoſitos eſſe:alias uerò eſſe differentias ſimplicis ſoliusq; ulceris,& cui nullus alius adiũctus ſit affectus.Nam ſi,ab acuto aliquo facta tantum diuiſione,forma eius,quod uulnerauit,parti diuiſæ impreſſa eſt,exiſtent profectò ſic multæ ulcerũ differentiæ,obliquorum,rectorum,pampini modo retortorum , hami ritu uncorum,aut aliter quoque modo ſe habentium.Atque hæ quidẽ differentiæ omnes à figura ſunt. A magnitudine rurſus pro maioris minoriſq; ratione mille aliæ:nam & magnum,& paruum,& maius,& minus ulcus ulcere,tum dicitur,tum uerò eſt:quin etiam breue,& longum,in ſummo reſidens,& in profundum penetrans.Atq; in ſingulis horum , tum quod magis tale , minuſque eſt,ſiue in ſpatii,ſiue magnitudinis,ſiue quantitatis,ſiue quocunque modo appellaſſe liber,dſta. Quòd ſi hæc ita ſe habent,omnino profecto,& æquale ulcus,& inæquale, penes diuiſionis profunditatem,erit.Quippe diffiſſo,ſi ita ſors tulit, per longitudinem ſemore,poteſt ſuperior diuiſionis pars alte deſcendere,inferior in ſummo corpore hærere:aut cõtra,in ſummo eſſe,quæ ſuperior eſt,profunda,quæ inferior.Iam illa quoq;,nempe *diruptum aliqua ex parte , aut ex toto * σπᾶσθαι. i. diuulſum.
fuiſſe:& inciſum fuiſſe:& ubi,quod uulnerauit,oblique ſub cutẽ ſe dedit , alteram ulceris partẽ
C in conſpectu eſſe,alteram ſub cute latere,idq; uel ex ſupernis partibus eſſe uel infernis, uel lateralibus:omnia hæc ulceris differentiæ ſunt.Ab ipſo tempore rurſus aliæ ulcerum differentiæ ſumuntur,*cruentum,recens:exigui temporis,& diuturnum . Atque in omnibus his ipſa maioris * Pro ἔναιμον legẽdũ, παλαιὸν. i.uetuſtum . ut paucis poſt lineis indicatur.
minoriſque ratio numeroſa eſt.Atque ab ipſa ulceris natura hæ differentiæ ſumuntur, maxime quidem propriæ,quæ à ſubſtantia rei capiuntur:nempe , quæ à figura ducuntur,& à diuiſionis magnitudine,idque uel in longitudine,uel in altitudine,uel in ambabus dimenſionibus; præterea æqualitate in his,& inæqualitate:Extrinſecus uerò accidentes, & quæ ſcilicet rationem obtinent eius,ſine quo non:tum à tempore,in quo factum ulcus eſt,ita enim aliud recẽs,aliud uetus uocatur:tum ex eo,quòd totum parsvè conſpectum fugit,uel cõſpiciendum ſe præbet: Iam uerò,& à generationis ratione,eo,quòd totum ſit inciſum,uel totum *diruptum:uel pars inciſa, pars *dirupta.Quòd ſi,quæ à loco quoq;,in quo eſt ulcus,differentias cenſeas, ueluti ſi finis muſculi,uel principium muſculi,uel medium muſculi,uel cutis ſit,quod ulceratum eſt,uel iecur,uẽterve ſit,in quo ulcus conſiſtit:fuerint profecto & ipſæ ulcerum differentiæ,non utiq; à propria ipſorum natura,ſed à locis,in quibus cõſiſtũt,deſumptæ. At,cum phlegmone quis obſeſſum ulcus dicit,aut ſupercreſcente carne preſſum,aut cauum:deinde ſimiles ulceris differentias dixiſ-
D ſe ſe iis , quas modo retuli , putat : hunc neceſſe eſt in medendi methodo falli . Quippe græce φλεγμαῖνον ἕλκος ex formula dictionis ſimilem habet interpretationis figuram cum paruo ulcere:cæterum,quod ſignificatur, ſimile non eſt.Siquidem profundum, aut ſummotenus factum , cum de ulcere dicimus,propriam eius differentiam oſtendimus: φλεγμαῖνον uerò omnino ulceris differentia non eſt:cum poſſit phlegmone pars affici,etiam ubi ulcus non ſit.Quo fieri arbitror, ut hic immutare dictionem liceat.Si enim accidiſſe alicui ulcus,cum phlegmone dixeris,propiꝰ ad rei naturam,& clarius interpretatus ſis:non autem ſi alii cum magnitudine , alii cũ paruitate factum dicas:quippe cum,& magis ex natura rei,& clarius loquare,ſi huic magnum accidiſſe ulcus,illi paruũ dixeris. Adeo,ſi fieri poſſit, ut mutata dictio, & rei naturæ conuenientior,& auditoris clarior ſit,cõmittendũ nõ eſt,quo minus id fiat . Quippe caput ad effugiendam in rebus deceptionem eſt,ut definita locutione utare.Quãnã igitur in talibus methodum ſtatuamꝰ? etenim tradenda quæpiã præceptio eſt,ac ueluti ſcopus, quo ſemper intentis diſcernere ſtatim liceat,differentiam ne alicuius affectus dixerit quis,an alterius affectus complexum. Eſto igitẽ tibi diſcrimen hoc:Quod cõſiſtere ſeorſum,& per ſe põt,id nullius unquam alterius fuerit differentia.Ergo magnitudo,paruitas,æqualitas,inæquabilitas,tempus, & figura,ex eorum numero ſunt,quæ aliis accidũt:ulcus uero,&phlegmone,gãgræna,& putredo,ſingula ſeorſum,& per

ſe

ſe conſiſtere poſſunt. Sunt nanq; corporis noſtri affectus quidam præter naturam, minime ea, q̃ E
affectibus neceſſario accidunt. Quippe omnibus his neceſſario accidit, ut uel parua ſint, uel ma
gna, uel æquabilia, uel inæquabilia, uel recentia, uel inueterata, uel euidenter appareant, uel cer-
dantur nec uideantur: phlegmone uerò affici, ex iis, quæ ulceri accidunt, non eſt, ueluti nec pu-
treſcere, nec gangræna tentari: ſunt enim hęc oĩa ex morborum genere, ſiquidem affectus prę-
ter naturam ſunt, & actionem uitiant. Alio rurſus modo ulcus crucians, & ulcus ſordidum, ceu
quędam ulceris differentiæ dicuntur: cęterum compoſitum quippiam hic quoq; indicatur, ſed
diuerſa ratione, quàm ut phlegmone tentatum, aut putreſcens ulcus dicebatur: quippe hic affe-
ctus ſunt phlegmone, & putredo: illic dolor, & ſordes ex ſymptomatũ ſunt genere. Pari modo,
& cum dr̃ cacochymõ vlcus, id eſt uitioſo ſucco obſeſſum, aut fluxione uexatum, aut arroſum,
cauſa cum affectu copulatur. Manieſtumq; ex talibus eſt, methodi eius, quę de medendo inſti-
tuitur, primos, ac ſimplices, ſineq; vlla compoſitione morbos, ueluti elemẽta quędã eſſe. Quos
magis in commentariis, qui de morborum differentiis ſunt ſcripti, omnes eos enumerauimus.
Sanè nihil teſerat, primos, an ſimplices dixeris: quando quod primum eſt, ſimplex eſt: & quod
ſimplex primum, † ideoq; ẽt elementare. Indicatio uero curationis, ex differẽtiis fit, ſed nõ om
nibus. Nam recens, vetusve vlcus nihil indicat: quanquam indicare uidetur non nullis: ſed hi ſe F
ipſos fallunt non aliter, quàm in iis, quæ ad uictus rationem ſpectant, cum aliã initii, aliã incre-
menti, aliã ſummi uigoris, aliam remiſſionis, indicationem eſſe dicunt. De quibus latius in ſequẽ
tibus dicturus, non eſt, q̃ nunc ſim uerboſior: uerum, quod tantum ad rem præſentem ſit ſatis,
id adiiciam. Recens ulcus, cum omnino ab altero quolibet affectu eſt liberum, nec ſymptoma ul
lum habet adiunctum, aliam putant indicare curationem, quàm uetus. Id uerò non ita ſe habet.
Siquidem, quod ulcus tantum eſt, (nec quicquam aliud, (eſt porrò eiuſmodi, cui nec cauitas ad
eſt, nec dolor, nec ſordes, quodque & omni alio affectu eſt liberum) ipſam tantum ulceris ſana-
tionem deſiderat: cuius utique propoſitus finis, uel unitio, uel agglutinatio, uel coitio, uel conti
nuatio eſt: quippe millies diximus licere, appelles, ut lubet, modo rei nihil mutes. Eiuſmodi igr̃
ulcus, ſiue recens, ſiue antiquum ſit, eandem ſemper curationem requirit, nihil planè propriũ in
dicante diſcrimine eo, quod à tempore ſumitur. At, ſi cauitatem alte recõditam ſub cute habet,
conſiderare oportet, utrum ea in ſuperiore parte ſit ita, ut ſanies ex ea prona effluat: an in inſe-
riore ſic, ut illic ſiſtatur. Eius igitur, cui effluxus patet, eadẽ, quæ aliorum, curatio eſt: cui nõ eſt,
huic ipſi moliamur effluxum quẽdam, oportet. Eius duplex ratio eſt, aliàs tota cauitate deſecta,
aliàs in fundo tantum aperta. Quando uerò harum alterutra ſit ineunda, docebit tum locorum G
ipſa natura, tum uerò ulceris magnitudo. Si nanq;, & loca ipſa periculoſam ſectionem faciãt, &
ulcus magnum fuerit, in fundo aperire magis expedit: ſin contra ſe habet, perſcindere præſtat.
Deligatio uerò eius incipiat quidem ſuperne, ſed finiatur infra, ubi ſcilicet patet effluxus. Quòd
autem differentia ea ulcerum, quæ à uulneratis omnibus particulis ſumitur, ad indicandam cu-
rationem ſit maxime opportuna, id in ſuperioribus eſt dictum: uerum ea quidem, ut ſimilariũ,
hæc autem, cuius nunc memini, ut inſtrumentalium eſt indicatio. Sanè dicetur de ea, quæ uel,
ut ſimilarium corporum, uel ut inſtrumentalium indicatio eſt, in ſequentibus uberius. Nunc ad
proprias ulcerum differentias eſt redeundum, ac de ipſo, ſeu tranſuerſum ſit, ſeu rectum, ſeu pro
fundum, ſeu in ſummo corpore, ſeu paruum, ſeu magnum, definiendum. Tranſuerſa nanque ul-
cera, eo, q̃ labra eorum magis diſſident abſuntque à ſeſe, coniungi diligentius poſtulant: ideo-
que, tum ſuturis, tum fibulis in his utendum. Quæ uerò per longitudinem muſculorum ſunt ſa-
cta, hæc ſi à duplici initio deliges, nec ſuturis nec fibulis egebis. Sin aliter deligare placebit, † uel
fibulis, uel ſuturis utere: ſufficient autem, pauciſſimæ omnino ſuturæ. Et magna quidem ulcera, A.li.4.f.4.t.i. c.3.fol.463.3
ſi recte ea, quæ prius dicta ſunt, meminiſti, iis, quæ ualentius ſiccent, medicamentis curabis: par
ua uerò, uel quæ moderate ſiccent abunde ſanauerint. Profunda verò vlcera, omnino etiam ma H
gna ſunt, uoluntque, tum à duobus initiis deligari, tum verò nec labra ſua præpropere glutina-
ri: At, quæ profunda multum longaq; ſunt, ut duplici ratione ſunt magna, ſic duplicem quoque
indicationem præſtant: itaque, & quæ valenter ſiccẽt, poſtulant, & ne immature labra coniu-
gas, & ut à duobus initiis deliges, & vt altis ſuturis conſuas. Ad eundem modum, & ſi multæ ſi-
mul differentię coierint, quarum ſua cuique ſit indicatio, ſi quidem inter ſe minime pugnent,
omnibus uti maxime expedit: ſin aliquatenus ſecum pugnent, quemadmodum diſtinguere de
talibus oportebit, dictum quidem alicubi in præcedentibus eſt, locupletius tamen dicetur in ſe
quentibus. Nunc enim finiendus hoc loco tertius hic liber videtur. In quarto, qui ſequetur, de
iis affectibus, qui ulcera comitati plurimum ſolent, diſceptatio erit. Tradentur autem, cum his
etiam internarum cauſarum curationes.

† Multi codi. græci legunt, ut Linacer uertit, non nulli tamen ſunt, qui habent ἀλλὰ στοιχειώδεις· τὰ δὲ πρῶτα ἁπλᾶ, i. quare, & elementaris indicatio curationis. Melior tamẽ uidetur Linacri lectio.

† In codice uetuſto legitur tantum, ἢ τοῖς ἀγκτῆρσιν ἀρκέσουσι, δι' ὀλίγων παντάπασι. i. aut fibulæ ſufficient, aut minimæ omnino ſuturæ.

GALENI

GALENI METHODI MEDENDI IDEST DE MORBIS CVRANDIS LIBER QVARTVS

ARGVMENTVM LIBRI

Methodum tradit, qua Maligna ulcera, quæ græci Cacoethe dicunt, curentur.

Quot ſint ſpecies ſolutæ unitatis, ac quæ differentia ulcerum ægre ſanabilium. CAP. I.

VNum eſſe morborum genus, ipſam quoq; continuitatem ſolutam diximus. Hæc in omnibus animalis partibus incidit: nō tamen unum nomen in omnibus ſortitur. Quippe, quæ in carnoſa parte, Vlcus: in oſſe, Fractura (Græcis Catagma) dicitur: in neruo, Cōuulſio, Græci Spaſma uocant. Eiuſdem B generis ſunt, & quæ Græci † Apoſpaſma, & Rhegma, & Thlaſma dicunt: illud in ligamentis: hæc in uaſis muſculisq; ex uiolento ictu, uel graui caſu, uel alio quopiā ualente motu excitata. Quæ uerò Ecchymoſis græce dicitur, plurimum unà cum contuſione ruptioneq; incidit. Fit autem aliquando & ex oris uaſorum apertione, quam Anaſtomoſin uocant, & ex ea, quæ à non nullis Diapedeſis dicitur, † aliud utique tunc ſolutæ continuitatis* genus. Iam uero, & ex eroſione, quā Anabroſin græce uocant, ſoluitur interim in animalis partibus continuitas: uerum is iā miſtus affectus eſt, ut qui aliud quoddā morbi genus adſciſcat, quod in quantitate partium conſiſtit: ueluti ſupra, cum de cauis vlceribus egimus, eſt mōſtratū. Eſt enim horum ipſorum duplex ortus, aliàs ab exciſione, ſæpe ab eroſione proueniens. Verū, exciſio quo pacto eueniat, nō latet. Eroſio, ſi intrinſecus ab ipſo animali prouenit, vitioſi ſucci ſoboles eſt: ſin extrinſecus, aut à ualentibus medicamentis fit, aut ab igni. Et ſanè (ut dictum ſupra eſt) diligenter attendere oportet, & ſimplices affectus à cōpoſitis diſcernere: cum ſimplici morbo ſimplex adhibenda curatio ſit, cō poſito non ſimplex. At, quæ nā in compoſitis curandis tenenda methodus ſit, ſupra eſt dictum. Cæterum non tantum generalitatem eius didiciſſe, ſed etiā in ſingulis eius partibus exercitatū C eſſe oportet: cum in his quoq;, aliis nō paucis methodis (ut ita dixerim) particularibus ſit opus: propterea, ꝙ cuiq; morborum ſpeciei ſua ſit methodi ſpecies. Ergo, quod reliquum eſt ulcerum curationis, in hoc libro exequamur, hinc ſumpto initio. Omne ulcus, aut ſolum eſt, ipſumq; per ſe, nullo nec cum eo ſimul inuadente, nec ipſum præcedente, aut ſequente alio affectu: aut cum alio quopiā uno multis ve conſiſtit: quorum alii nō modo ſtatim ab initio ulcus excitarunt, ſed ēt nunc maius efficiunt: alii eius, ſine quo non, ut ad curandi opus, rationem obtinent. Verū de his prius dictum eſt. At, quæ maius ulcus reddunt, de iis hoc uolumine agetur. Ac duplex in his curationis* conſilium eſt, ut uel eiuſmodi affectus è corpore prorſus eximas: uel incommodum quod inferunt, uincas. Verum hoc, ubi exiguus planè affectus eſt, fieri licet: ubi magnus eſt, duci ad cicatricem ulcus prius non poterit, quàm illi affectui remedium attuleris. Ergo qui nam, & quot numero eiuſmodi affectus ſint, diligenter nobis conſiderandum eſt, inde nimirum ſumpto initio, unde ſupra eſt cœptum. Omne ulcus, ſiue ſolum ſit, ſiue vna cum cauitate, & ſubiectā ſibi carnem naturaliter habere poſtulat, & nequid inter oras conglutinandas interſit: quod tamē ſæpe fit, ita, ut pilus, arena, ſordes, oleum, aliudve id genus glutinationē prohibeat. Cæterū hęc ceu ſymptomata quædā ulcerum ſunt, & quæ morari ſanationem, ſi ſint, poſſunt: efficere; ſi non D ſint, nō poſſunt. Subiectæ uerò carnis affectus cauſę rationem obtinet ad id, quod efficitur: quippe ex hac, & per hanc, tum, quæ diſſident, glutinantur: tū, quæ caua ſunt, carne implent. Ea ergo planè pro natura ſua ſe habeat, oportet, quò hæc utraque commode perficiātur: atq; ea recte quidem ſe habuerit, ſi, id quod reliquis etiam omnibus eſt commune, & proprium temperamentum, tueatur. Itaque temperatam eſſe ſubiectam carnem ad ulcera, tum glutinanda, tum carne implenda, prorſus oportet. Nunquid igitur hoc tantum ſatis eſt? an etiam ſanguinem, qui affluit, & bonum eſſe, & mediocrem quātitate oportet? Mihi id quoq; multo maxime uerū eſſe uidetur. Nam, & qui corruptus ſanguis eſt, tantum abeſt, ut ad glutinandum, & carne implendum ſit utilis, ut etiam ipſe non nunquam corpus erodat, atq; exulceret: & multus humor, cum in ulceribus excrementa creet, ſanationem (ceu prius diximus) moratur. Atq; hi tres ægre ſanabiliū ulcerum modi uidentur: qui ex intemperie ſubiectæ prouenit carnis: qui ex uitio affluentis ſit ſanguinis: & tertius, qui ex menſura confluentis naſcitur. At non ita facienda diuiſio eſt, ſed ſic potius? Nempe ęgre ſanabilium rebelliumq; ulcerum alia propter ulceratę carnis intemperiē, alia ob affluentem humorem, talia fieri: tum intemperiem rurſus ipſam bifariam diduci, cum aliàs in qualitate ſola naturæ modum egreſſa ſubdita caro ſit: aliàs etiam cū acceſſorio quopiā tumore. Iam ipſum confluxum bipartitò etiam ſcindi, nempe in confluentis ſucci tum qualita-

tem

† ἀπόσπασμα [illegible] quando [illegible] quæ ipſa colligat. [illegible] ſecedunt. 3. de off. med. 31. & l. 7. cap. 219. c. Ex quo lo correctius hic [illegible] legi[illegible]

† [illegible] συνεχείας λύσιν. diuerſum quoddam genus à ſoluta continuitate. Diſtinguit enim à ſolutione cōtinui anaſtomoſin & diapedeſin [illegible] quæ ſunt morbi [illegible], non autem in ſolutione cō tinui. Vide infra cap. 10. c.

* Al. εἶδος.

A. l. 4. f. 4. t. 1

* c. 3. fol. 463. B

tem,tum quantitatem: Interim uerò miſceri dictorum affectuum, aut aliquos, aut etiã pariter E
omnes.Porrò tradenda eſt medendi methodus non omnium ſimul,ſed cuiuſq; ſeorſum.

De Methodo curandorum ulcerum, quæ uel carnis intemperie, uel ſucci affluentis maligna ſunt. CAP. 2

AC carnis quidem intemperies ſi ſquallens ſiccaque uidetur,aqua temperata fouens humectansq; corriges.Quoties autem eo remedio uteris,eſto tibi perfuſionis humectationisque meta,ut,cum primum rubeſcit,attolliturq; particulæ moles, tũ deſinas : quippe ſi ultra perfundas,quod attraxiſti,id euocabis:itaq; nihil profeceris.Quin etiam medicamẽtorum humectandi facultas plenior eſto,quã ut in ſana carne præceptum eſt.Si uero humidior,quàm pro naturali habitu,caro fuerit,contraria ratio ineunda eſt, ac medicamentorũ facultas ad ſiccius trãsferẽda,aqua uero nullatenus admouenda:immo,ſi lauandum ulcus uideatur, uinum , aut poſca, aut decoctum auſteræ cuiuſquam herbæ præparandum.Eodem modo,& calidiorẽ,quã par eſt,carnis habitum refrigerabis,& frigidiorem calefacies.Agnoſcẽs uerò horum utrunq; partim colore,partim tactu,partim laborantis ſenſu.Quippe uſtionem ſentire ſe fatentur,alias manifeſtum frigus in particula:gaudentq;,uel frigidis medicamentis,uel calidis.Et aliis quidem rubor leuis inſidet,aliis color magis albicat. Verum hæc diſtinguere propoſiti operis officium nõ eſt: quippe in quo non dignoſcendi,ſed medendi,methodum inſtituimus:ſed conſequẽtia quadam ſermonis inuitante digreſſi in hanc ſumus.Rurſus igitur ad ea,quæ propoſuimus,reuertamur. F
Partium,quæ cum aliquo præter naturam tumore exulceratæ ſunt, earum prius ſanandus tumor eſt.Quæ verò omnis præter naturam tumoris curandi ratio ſit,in ſequentibus dicetur. Nunc, quantum eius rei coniunctum cum ulcerũ curatione eſt,tractabitur. Cum labra tantum ulceris decolorata,durave pluſculum fuerint, excidenda ea ſunt ad ſanam uſq; carnem. Cum verò amplius progreſſus eiuſmodi affectus eſt,deliberatio incidit,excidendum ne omne id ſit, quod præter naturam viſitur,an ſpatio potius curandum . Proculq; dubio eſt ægri animum hoc caſu cõſulendum eſſe. Aliqui enim longiore tẽpore curari citra ſectionem malunt:aliqui quiduis ſubire,dummodo citius ſanẽtur,ſunt parati. Atque uerò, & mali ſucci,qui ad exulceratã partem confluit,ut ulcerans quidem eſt,ſanatio eius hic dicetur:ut malignus ſuccus eſt,aut copia redũdans,in propriis ipſorum locis tractabitur . Cum ergo , qui exulceratis partibus influit ſuccus, nec multo plus iuſto,nec multo deterior ſit,auerti hunc regeriq; conueniet,adſtrictis ſcilicet refrigeratisq; iis particulis,quæ ante exulceratam ſunt.Inchoanda quoq; deligatio eſt à laborante ipſa particula,deducendaq; uerſus ſanã : ueluti in fracturis oſſium præcepit Hippocrates.Sed & quæ ulceribus ipſis admouentur pharmaca,ſiccent ualentius,oportet,quàm ea,quę ſimplici G
admouentur ulceri.Quòd ſi ſiſti compeſciq; medicamentis influxus nequeat,cauſa eius inueſtiganda eſt,atque hæc prius adimenda.Ac,ſi quidem ob partis,quę fluxum recipit,imbecillitatẽ aliquam id fiat,huic nimirum medendum eſt:fuerit autem hæc ulceratæ quoq; partis propria quædam curatio:ſin propter ſanguinis copiam,uitioſumve ſuccum uel corporis totius,uel alicuius ſuprapoſitarum partium,illa ſcilicet prius ſunt corrigenda.Ac imbecillitas quidẽ partis, propter quam plus iuſto ſuccorum illi influit , omnino ab intemperie prouenit, non tamen ab omni.Eoq; fit,ut exulcerata caro non nunquam intemperata tantum ſit,non autem imbecilla: non nunquam utrunque,& intemperata & imbecilla : quippe imbecillitatis affectæ partis ualentior intemperies cauſa eſt.Hãc autem,ſicut prius dictum eſt,curabis utique, calidam refrigerando,ſiccam humectando,frigidam calfaciendo,humidam ſiccando.Quòd ſi per coniugationem frigidior pariter humidiorq; locus ſit,calfaciendo pariter ac ſiccando:& in aliis ad eũdem modum,uincentem uidelicet qualitatem contraria ſemper oppugnans.Huius rei ratio hæc eſt: Quicquid rectum eſt,nõ in animalibus modo plantisve,verũ etiã aliis quibuſq;,id ſymmetron eſt,mediumq;,& omnis uitioſi exceſſus expers.Cui enim nec demere quicquam , nec adijcere non partem aliquam,non qualitatem poſſis,prorſus id recte ſe habet.Cõtra,quod demi ſibi ali H
quid,adijcive poſtulat,id iam ab optimo ſtatu receſſit.Ad quem utiq; redire aliter non eſt,niſi, & quod ſuperuacuum eſt,tollatur:& quod deficiens eſt,adiungatur.Ac de iis quidẽ,quibus partes quæpiam abundant,deficiuntve,alibi ſermo erit. Vbi uero qualitas aliqua plus iuſto inualuit,ibi & continuo uinci contrariam illi neceſſe,& continuo uitiũ corrigi ex ea,quę uicta ante eſt,reſtituenda.Quippe refrigerans,quod immodice incaluit,unà & quod deficit,reſtitues: &, quod ſuperat,diminues.Quare,quæ per intemperiem aliquam à naturali habitu receſſerũt,eorum ſanationem per ea,quæ contraria uiribus ſunt,fieri omnino eſt neceſſe.Atque ad hunc modum caro,aliave carnoſa quæpiam pars,quæ fluxione humoris ob imbecillitatem affligitur,ſanari debebit.Vbi intemperiei affectum iam ſanaueris, deinde etiam exulcerationis affectum ſanabis,non aliter planè nunc curata intemperie,quàm ſi citra ulcus incidiſſet.Quo manifeſtũ fit non eſſe ulceris,ſed intemperiei, propriam omnem eiuſmodi curationem.Ad eũdem modũ, ſi aut alterius cuiuslibet particulę occaſione:aut etiã totius corporis,cũ in eo sãguis,malive ſucci redundant:uitioſum aliquid exulceratis partibus influxerit;medendũ prius eſt uel ei,qđ fluxionis eſt cauſa,uel etiam toti corpori.Ita igitur & uarices,qui ſępe ſupra exulceratũ locũ ſunt, prius ſanabimus,ut deide mox ulcus ſanemus.Etiam qui ex liene,aut alia quauis notabili parte

m iij laborant

A.li.4.f.4 r.3. c.a fol.472.a

Lib. De Fractu. ſect. 1.t.23.7; 227.g

A laborant, ipſa prius parte percurata, mox ad ulceris curationē accedemus. Cæterū nulla harū curationū ipſius eſt vlceris, ſed alterius cuiuſquā affectus, qui vlcus vel gignit, vel certe auget.

Externam cauſam ad morbi quidem cognitionem neceſſariam, ſed tamen nullam ex ipſa indicationem curationis præberi. CAP. 3.

NAm illud quoq; iā definiri tēpeſtiuum vī, nullam* externarū, ſiue (vt nunc loquuntur) primitiuarū, cauſarum curationis indicatricē eſſe, ſed huius indicationē ab ipſo affectu initiū habere: quæ uerò particulatim ſunt agenda, hæc tum ab eo, quod prima* indicatio dictat, tū verò ab ęgræ partis natura, tum ambiētis tēperie, quęq; alia ſunt his cognata, inueniri. Nā (vt breuiter dicā) à nullo eorū, quæ adhuc non permanēt, indicatio ſumi eius, quod ex vſu ſit, pōt. Sed ꝓpterea, ꝙ ad eū affectū noſcendum, qui omnino tū rōnē, tū ſenſum lateat, ſępe cogimur de externa cauſa inquirere, opinatur vulgus hanc quoq; ſanationis rōnē indicare: quod planè ſecus eſt. Apparet id liquido in iis, quibus noſci affectus exacte pōt. Siue.n. ecchymoſis, ſiue ulcus, ſiue eryſipelas, ſiue putredo, ſeu phlegmone in parte aliqua cōſiſtat, ſuperuacuū eſt cām, q̄ horū quodlibet effecit, inquirere, niſi iā ēt faciat. Sic.n. ſimul, quod iā factū eſt, curabimus: ſimul, qđ adhuc facit, facere inhibebimus. Si verò fecit illa quidē, cæterū iā abiit, utiq;, quod factū eſt, curabimus: quod adhuc non eſt, nec ſi uelimus, ſubmouere id poſſumus. Quippe rei præſentis eſt curatio: eius āt, quod futurū eſt, prouidētia, qđ verò nec nūc lædit, nec læſurū timeī, id ab utroque artis munere, tū eo, quod curat, tū eo qđ prouidet, exceſſit. Quare nec indicatio ab hoc ad curationē ulla, nec prouidentiæ rō ſumiī: ſed, uti dictū eſt, ad eos tm̄ affectus, q nr̄am notitiam fugiūt externæ cauſæ cognitio eſt utilis. Empiricis tn̄, ceu pars totius ſyndromes, i. cōcurſus, in quo curationē obſeruarūt, externa cauſa interim ſumiī: ueluti in iis, q à rabido cane, & oībus, q à uenenoſis beſtiis ſunt læſi. Quin ēt ex Dogmaticorum quoq; numero iis, q ſine rōnali indicatione, ſola experiētia curare ſe talia cōfirmāt. Quippe his quoq; externa cauſa ceu pars toti⁹ ſyndromes, i. cōcurſus, ēriī: iis uerò, q ex priore uſu venenoſarū aīantiū uim norūt, atq; ab hac indicationē curationis ſumunt, nō ſanè ad curationis īdicationē cōducit externa cauſa cognita, ſed ad p̄ſentis affect⁹ cognitionē. Nā pone, ſciā ſcorpionis uenenū frigida ui eſſe: ſumāq; ueluti à frigido, remedii indicationē, nullo tn̄ ſigno intelligā tale eſſe in hoc corpore affectū: manifeſtū eſt, ſi ſcorpiū ꝑcuſſiſſe didicero, ꝙ calfacere tū corpus totū, tū pūctā ab eo particulā conabor, nulla amplius expectata experiētia, ſed ab ipſa rei natura indicatione ſumpta. Mōſtratū.n. in iis libris eſt, q de medicamētis ſunt inſcripti, in quibus exercitatū eſſe cēſui. q ſquis ex his cōmētariis fructū ꝑcipiet, nullā eiuſmodi facultatē ſine experiētia inueniri. Eſſet.n. profecto fœlicitatis cuiuſdā munus, ſiquis inſpecto lithargyro, aut caſtoreo, aut cātharide, ꝓtinus eorū uires intelligeret. Verū, ſicut in oībus peccata, tū ab iis, q modū excedūt, tū q citra cōſiſtunt, cōmittuntur, ita nimirū hic quoq;, ac Dis dia paſōn (vt in prouerbio Græco eſt) non ſemel, arbitror, inter ſe diſcordant, & qui neq; in hodiernum uſq; diem affirmant ſciri medicamentorum uires, idq; poſt tantā experientiam: & qui ex una experientia ſciri eas cenſent. Nam & hoc pręcipitāter inconſulteq; dictum eſt, ſi utiq; inconſultum eſt, quod fieri omnino non poteſt: & illud hominum eſt, aut omnino attonitorum, aut planè litigioſorum. Verum de his plura expectare nunc non oportet, utpote de quibus dictum latius eſt, tum in tertio De tēperamentis, tum in iis libris, quos De medicamentis inſcripſimus. Cæterū (ut dixi) ad noſcendos affectus aliquæ externarū cauſarū conferunt †: vbi uerò p̄ſentis affectus nihil latet, nulla iam externæ cauſæ eſt utilitas. Ac diximus quidē in ſuperioribus, nō eſſe in idem coniungendas utraſq; doctrinas, ſed ſeorſum empiricen, & ſeorſum tradendam rationalem. Memoria aūt tenendum nunc quoque eſt, ꝙ, quoniam propoſitum nobis in his commentariis eſt ſolam rationalem tractare, quāquam ad quæpiam horum, quæ dicimus, non apponitur, ꝙ abſolute uera non ſint, ſed ſolis iis, qui methodo curāt, aliquis tn̄ eorum id per ſe ratiocinari, ultroq; apponere debet. Nūc enim ipſi appoſuimus nullam externarum cauſarum ad curationis indicationem conducere, ſed ad affectus aliquādo agnitionem, ſatentes uidelicet externam cauſam iis, qui empirice quiduis curant, unā eſſe partem totius concurſus: idq; ſiue ii ratione reliqua curant, ſiue omnia empirice. In iis autem, quæ deinceps ſcribentur, non erit neceſſe hoc adſcribere. Rurſus igitur ad propoſitum redeamus. indubitatum illud principium præſumentes, quo ēt in præcedentibus ſumus uſi, vbi diximus, primum ſcopum, quò medicus tendat, affectum ipſum, qui curari deſideret, indicare: ex hoc uerò & reliqua omnia ſumi. Quòd verò cum hoc ſcopo nulla externę cauſæ ſocietas ſit, ex ipſis maxime ulceribus, à quibus ſermo eſt ortus, intelligas. Finge enim † ex eo, quod in partem aliquā procubuerit, ꝯnatū ulcus eſſe. Quod ſi ſit, ex uitioſis prouenire ſuccis manifeſtū eſt. Ita enim in morbis facere natura ſolet: cum corpus expurgat, omne excrementum ad cutim trudit: atque hanc quidem ulcerari, totum uerò corpus purgari accidit. Quæ nam igitur eſt eiuſmodi ulcerum ſanatio? Nempe, quæ reliquorum omnium, quibus nullus affectus malignus, quem cacoethe græce uocant, eſt adiunctus. Verū, ſi hoc ſic ſe habet, manifeſtū eſt nullam eſſe ad curationē à cauſa, quæ vlcus excitauit, indicationē. Atqui, ſi uitioſus ſuccus remaneret, oīno aliqua ab hoc quoq; indicatio ſumeretur. Verū alioqui ēt abſurdū eſſet, ſi curationē poſtularet, quod amplius nō ſit: aut

* procatarctica rum.

† τῶν ἀδήλων i. ubi ſint immanifeſta, additur in nonnullis antiquis codicib.

† ἐξ ἀποσκήμματος, eſt in nonnullis, ut etiam uertit Linacer. ἐξ ἀποστήματος autem, eſt in impreſſis, i. ex abſceſſu.

aut ſi curationẽ indicaret,quod nullius indigeat. Quare dicere indicationẽ curationis ab exter- E na cauſa ſumi,omni modo eſt abſurdum.Quoniam ergo non ab hac, perſpicuum eſt ab ea,q̃ p̃ſens eſt,indicationem fore.At qualis tandem eſt indicatio?Nempe ei,qui exacte loquetur, q̃ ad prouidentiam pertinet(prophylaticen Græci uocant:) qui abuti uocabulo uolet, *medicinalis. Quando quidem ipſorum etiam ulcerum,ſiue tantum ulcera ſimpliciter ſint, ſiue etiam cum ea uitate,ſiquis diligenter æſtimet,ex fugiendis proſpiciendisq; iis,q̃ naturæ officient,ſanatio p̃ſicitur.Et in ſumma,in quibus, qđ efficitur,naturæ ipſius opus eſt,ueluti ulceris glutinatio, & ex carne impletio,in iis ad eã,quæ prouidet,artis partem,omnis pertinet cura:cæterũ ſanatio vulgo dicitur.Ideoq; etiam huius,quæ prouidet,partis artis,in altero genere conſtitutũ eſt , quod morboſum affectum iam pręſentẽ ſubmouet:in altero,quod eum,qui nondum urget,prohibet. Itaq, hic quoq; iuniores medici de nominibus contendere ſe non intelligunt.Par autem erat,ſi de rebus ſtudioſi eſſent,illud inueniſſe,duas eſſe functionũ medici primas differẽtias . Aut enim eos,qui nunc urgent affectus,iis,q̃ moliuntur,curant:aut eos,qui nõ ſunt,fieri prohibent. Ergo præſentes iã affectus tollere,ſiue amouendis iis,quæ naturæ opus impediunt,id fiat,ſiue per medicamenta quid ipſi moliamur,omnes profecto homines curare dicunt:cauere aũt, ne accidãt, proſpicere.Et ſanè ea,quæ ſuccorum uitio ſunt exulcerata,curant ii,qui ratione,ac methodo ar- F tem adminiſtrãt,ſimul illos purgantes,ſimul ea,quæ naturæ motus impediunt,auferentes: quorum utraque qui exacte loquitur,prophylactica uocat:uetãt nanq;(ut in proximo oſtenſum eſt libro)omnia talia,aut ſordem ulceri,aut humiditatem nimiam uitioſamve innaſci.

Falſa Methodo,ac improprijs nominibus uſum fuiſſe Theſſalum, cum de curandis ulceribus diuturnis loqueretur,ac de more loquendi Hippocratis,& ueterum medicorum. CAP. 4.

NOn eſt igitur de nominibus anxie contendendũ,ſed methodus potius aliqua ſanandorum ulcerum tradenda:qualem(arbitror)ipſe tum proximo libro,tum in hoc præcipio. Ego nãque,uel ſtupiditatem Theſſali demiror,ita in ulcerum,quę cacoethe dicuntur,curatione ſcribẽtis:Sunt aũt perquàm neceſſariæ,& communitates ulcerum diuturnorum, ac non ſaneſcentiũ, aut poſt cicatricem inductam redeuntium: ad hoc ut in iis,quæ non coaleſcunt quidem æſtimetur,quid ſit,quod prohibeat,idq; tollatur:in iis uerò,quæ poſt cicatricem inductã renouantur, ut cicatricem tenere cogas,roborans ſcilicet(ſic enim τὸ *μετασυγκρίνειν uertimus)uel patientem particulam,uel etiam cõmuniter totum corpus:atq;,ne facile patiatur,id præparans per ea,quę hæc faciãt,præſidia.Atq; hæc quidem Theſſalus cum in principio ſtatim libri De Chirurgia p̃poſuiſſet , poſtea de iis ipſis latius ad hunc modum ſcripſit : Diuturna ulcera,& quæ non ſane- G ſcunt,aut quæ ad cicatricem perducta denuo reuertuntur,hæc indicant: Quæ quidem ad cicatricẽ non perueniunt,ut,quæ coitionem fieri uetant,auferas, ac locum affectum noues : poſtq̃ ſimile recenti uulneri feceris,rurſus ut cruentum ſanes:quod ſi non proceſſerit, ut phlegmonen mitiges,& reliquam diligentiam adhibeas:Quæ uerò ad cicatricem ueniũt,& rurſus ſe aperiũt, in acceſſionibus quidẽ,& exulcerationibus,ut ſimili modo cures iis,quæ recens phlegmone urget,ex iis,q̃ mitigare ſolent,cataplaſma inducens,idq; donec deferueat ira*:ubi deferbuit,adiu ues ad cicatricẽ inducendam:poſt hæc,ut partes circumpoſitas late cõplexus malagmate , qđ ex ſinapi ſit cõpoſitum,rubere facias,aut alio quopiam,quod mutare poſſit:ac, ut minus malo pateant,efficere.Quòd ſi ita non ceſſent,etiam totius communiter corporis curã habeas,ipſum per uarias exercitationes,& geſtationes, & uociferationes, adhibitis ſcilicet earũ rerũ peritis, *roborans,& uictus ratione gradatim,tum diminuta,principio à uomitione p̃ radiculas facto. Vteris & albo ueratro,aliisq; omnibus,quib*utimur in iis,qui diuturni, ægrèq; ſubmoti morbi uictus rationi ſubiiciuntur. Atq; hæc quidem eſt Theſſali dictio . Operæprecium uero eſt æſtimare hominis uel ſtuporem,uel audaciam:utique,ſi recte ſe dicere ſibi perſuaſit,ſtuporẽ: ſin cõſcius ſibi nihil dicere,imponere omnibus legentibus ſperat,audaciam.Ex diuturnis ulceribus, H quæ nã eſt,ò generoſiſſime Theſſale,curationis indicatio?Ego ſanè neque ex his,neque ex recẽtibus,nec omnino à tempore,in ullo morbo curationem unquam inueni,ſed ex ipſo,quẽ ſanãdum mihi propoſui,affectu.Prorſus enim,ſi tempus ſpectabitur,tanquàm ab eo indicatio ſumatur,alteram omnino ſecundus,alterã tertius dies,indicationẽ dabit:ad eundẽ modum, & quartus alterũ à quinto,& ab his omnibus ſextus, & reliquis ſingulis,q̃ poſt iſtos. Sic affectus,quos curamus,non ultra nobis ad conſiderationem proponẽtur,nec ab his indicatio ſumẽ̃: quo tamen nec cogitari quidẽ magis alienum à ratione poteſt.Quomodo ergo neceſſariæ ſunt diuturniorum ulcerum communitates,ubi nihil indicare tempus ipſum per ſe poteſt?non enim profectò,ubi à malis ſuccis eroditur,diuerſam ex eo, poſt quatuor menſes indicationem ſumemus ab ea,quã ſtatim ab initio ſumpſimus.Ego ſanè nec ſinerem quidem eiuſmodi ulcus diuturnũ eſſe,ſed protinus in principio cauſam eius adimerem.Nã & noſſe affectum à principio plerũq; licet,& indicationẽ ab affectu ſumi eſt neceſſe.Tempus uerò quid amplius,quàm dierũ numerum docere nos poſſit,non hercle poſſum coniicere:niſi id uoluit Theſſalus,ad eiuſmodi vlcera noſcenda tempus omnino eſſe manendum.Verum ſic primum idiota prorſus ſit,ſi uidelicet fateatur nõ prius agnoſcere ſe affectũ,quã ulcus inueterauerit.Deinde illud quoq; aperte fateatur,

oportet ,

A nportet,ex alio ſuggeri ſanationis indicationem,ex alijs prẹberi affectus notitiam.Nã eſto,cõ-
ferat aliquid tp̃s ad agnitionem, certe indicatio curationis à tempore non ſumitur. Quid.n.ad
rem pertineat,ſi quod ulcus inueterauit,adimere,quæ coitionem impediant, & nouare locum,
qui affligitur?Nam,ſi ꝑp fluxionem malignam,quam cacoethe dicunt,uir inepte,ulceris labra
hoc uel illo modo ſunt affecta,quid commodi erit,ſi ea excideris ante, quàm fluxioni ſiſtendæ
conſulueris?Videlicet ulcus latius efficies,ueluti non nulli ſaciunt eorum,qui ſimiliter,ut tu,ul
cera curãt. Siquidem cauſa,quæ ea & dura,& calloſa prius reddidit,adhuc manẽte, nihil aliud
ex his excidendis accedet,q̃ ulceris amplificatio:quippe illa ipſa,quæ excideris,perinde & du-
ra,& calloſa rurſus erunt, atq; ea,q̃ prius. Quanquã ne id ipſum quidẽ adiecit prudens ſcilicet
Theſſalus,calloſa,& dura,& decolorata exulceratę partis excidenda eſſe,ſed abſoluto ſermone
abſcidi,q̃ coitionẽ morantur,iubet,ac nouari.Ac,ſi quidẽ ſubmouere cauſas,quæ glutinationẽ
morantur,ſuaderet,& uetus ea ratio eſſet,nec ipſe eum accuſarem:pręcipitur.n.ab omnibus ſe
re antiquis medicis,quicunq; ratione quadã,ac methodo de ulcerũ curatione ſcripſerunt,cau-
ſas,quæ illa creanr,abſcindendas eſſe,æque ꝓſectò,ut cæterorum oĩum morborum.Non.n.ar-
bitror,in ulceribus manente adhuc cauſa,quæ ea excitauit,hãc prius tolli expedit, in alijs mor
B bis non expedit:ſed oĩno in omnibus,in quibus effectrix cauſa adhuc manet, ab hac inchoãda
curatio eſt. Quòd ſi,quæ coitionem impediunt,non dixit de omnibus cauſis,quæ eã impedire
poſſunt,ſed de labris tñ,ueluti ex ijs,quæ ſubiecit,oſtendit,plus certe neſcire,q̃ ſcire eorum,q̃
ad ulceris curationem ſpectãt,uidetur. Quippe fieri aliqñ poteſt,ut & hæc cauſa ſola ſit,quò mi
nus ſaneſcat ulcus.Poteſt ẽt (ut dictum eſt) cauſa eſſe,& quæ citra tumorem præter naturam ſit
in exulceratis partibus intemperies: & quæ cum tumore quidem aliquo coniuncta ſit,non tñ,
qui omuino ſibi labra excidi deſideret.Poteſt & *uarix ſuperiacens,uel lienis auctior,uel in ieci
nore uitium aliquod,præterq; hæc omnia imbecillitas partis ægræ,quæ ipſa quoq; intenſa quæ
dam eſt intemperies:quin ẽt uitioſus in toto corpore ſuccus(cacochymian uocãt)maxima ſci-
licet cauſarum,quæ incommodare ulceribus poſſunt.Vexat ſanè non minus ulcera,& ſuccorũ
æqualiter ſe habentium exuperantia,quam plethoram uocant. Horum quoq́; ſi adimi Theſſa-
lus iubet,laudo hominẽ,ceu ueteribus ſubſcribentem:ſin labra tñ, unum nouit ex multis, ſed
quod nec opiliones lateat.Quippe,ſi opilio ulceris labra dura,& calloſa,& liuida,& nigra,& a-
lio quopiam notabili coloris uitio uideat,prorſus ea circuncidere non dubitabit. Eſt.n.circun-
cidere res promptiſſima:maius uerò quippiam,atq; artis egens,medicamẽtis ſanare: Theſſalus
C aũt uec,quæ labra molliri medicamentis pnſſunt,unquam nouit.Quippe fatentur,eum penitus
hanc artis partem declinaſſe,ita utiq;,ut ipſe quoq; indicat:nec omnino experiẽtiam, rationa-
lemve ſcientiam de ullo medicamento uiſus eſt habere, quod ipſum quoq; ex libro eius de me
dicamentis oſtenditur.Verum de iis,quæ ibi nõ recte ab eo ſunt prodita, in progreſſu operis di
cemus. Nũc de diuturnorum ulcerum ſanatione,quã in prius poſita dictione tradidit,paramus
diſſerere.Sanè melius fuerat nõ diuturna,ſed cacoethe ea uocaſſe: tum naturã eorum narraſſe,
& cauſas generationis eorum expoſuiſſe:curationemq́; cuiuſq;,primum quidem cõem omniũ,
quatenus ulcera ſunt,qualem in tertio libro deſcripſi: deinde priuatam cuiuſq; pro efficientis
cauſæ ſpecie,ueluti in hoc libro docui.Hic,cum nihil horum fecerit, & nouandum ulceratũ lo
cum cenſet,&,ubi inſtar recentis vulneris fecerit,ut cruenta ſanandum.Hoc ſanè quis in operi
bus artis exercitatus non euidentiſſime intelligat ab eo eſſe ſcriptum, qui nunquam ulcus cura
uit?Sanarene ulcus diuturnũ,ut cruentum,quiſquam põt, ubi id ſimile recenti uulneri fecerit?
utrumne labris eius fibula adductis,an ſutura coniunctis,an potius horũ nullo,ſed medicamen
to,quod cruentis ſit aptum,& cum hoc ſola deligatura fretus? Quis eſt,q nõ norit,ulcus omne
cacoethes ſtatim ẽt cauum eſſe,utpote ex roſione natum? Nunquid igitur inſulſe Theſſale fieri
D poteſt,ut coaleſcat cauum ulcus prius,quàm cauitas carne ſit impleta?an non eſt hoc,ut cruen
tum,ſanare? Ergo ipſe tu fruſtra cauorum ulcerum curandorũ indicationem nõ eſſe glutinatio
nem,ſed impletionem ſcripſiſti.Quòd ſi ẽt non eſſet ex ſe cauum omne ulcus contumax, certe
dum(ut tu præcipis)exciſis uidelicet labris,ut cruentum efficitur,ex neceſſitate cauum fit, ma-
ximamq́; conquirit laborum diſtantiã: adeo,ut non uideam,qũo id glutines,& coire,ut cruen
tum,facias.Nam,ſi adducere uiolenter labra,quæ plurimũ diſtant,tentabis,phlegmonẽ neceſ-
ſario accerſent,nec coaleſcent.Id,quod tñ intelligere mihi Theſſalus uidetur. Subdit.n.Si non
" fuerint uicta,ut phlegmonen mitiges.Satius uerò fuerat ſcribere:Cum non uincentur,ut phleg
monem mitiges,nam neceſſe eſt non eſſe uincenda.Verum,ut hoc quoq; Theſſalo donetur,atq;
id trãſeamus,nec ualde anxie examinemus,illud cuiuis apertum eſt,quod à communitate,quã
ipſemet tradidit,prorſus receſſit.Quippe ſi,quod obſtat,auferemus,nihil amplius de communi-
tate diuturnorum ulcerum,quà diuturna ſunt,ſumemus. Sed detur hoc quoq;. Videamus,quæ
" ſequuntur:ſcribit enim ad hunc modum:Quæ ad cicatricem ueniunt,& rurſus ſe aperiunt,hęc
" in acceſſione,& ulceratione ſimiliter curabis ijs,quæ recẽter uexata phlegmone ſunt.Poſt hæc
" ſubdit: Malagmate, quod ex ſinapis ſemine fit, circumpoſitis partibus ruborem excitandum.
Quid ais inſane,etiam ſi acre & calidum ſit,quod influit,rubefieri particulam ex ſinapis ſemine

* Antiqui etiam legunt κιρσὸς, ut Linacer, non σκιῤῥὸς, ut in impreſſis.

oportet,vt,quod in multo tpe contrahere ex fluxione debebat, id ſtatim ex tuo medicamento E
obtineat.tota uidelicet ulcerata,atq; eroſa?Nã ueteres eas partiũ imbecillitates,quæ uel ex fri-
gore,uel plurimo humore,citra manifeſtum calorẽ acciderant,rubefaciendo curabãt. Tu rubri
ficatione in oĩbus deinceps uteris:primum nullo facto diſcrimine,propterne partis imbecillita
tem,an propter fluxionis malitiã,non ſanetur ulcus.Deinde ordinem inuertis. Nam,cum ſina-
pi particulam uſſeris,nec quicquã profeceris,tum ad corporis totius curationem accedis : cum
cõtra,ut arbitror,tum ratione,tũ experimẽto de ijs ſit ſtatutum , ut toto prius corpore à ſuper-
uacuis liberato,tum calidum aliqđ acreq; medicamentum parti admouere ſit audendum:quip-
pe eiuſmodi medicamẽta oĩa cucurbitæ ritu ad ſe trahere à toto corpore ſunt habilia. Itaq;,niſi
id prius uacuaueris,materiã fluxionis acri medicamẽto relinques. Hoc.n.tum Empirici medici
fatentur,tum Dogmatici:hoc philoſophorum optimi ſenſerunt,nam,cum eorum quoq; memi-
nerit Theſſalus,non alienum ſit eos citare teſtes : ꝙ oculum recte ſanare ante totum caput non
licet,neq; hoc ante totum corpus . Sic Ariſtoteles,ac Plato de morborum curatione ſenſerunt,
ſanè & Hippocrates,& Diocles,& Praxagoras,& Pliſtonicus,& ueteres uniuerſi. Theſſalus ue-
rò ſolus non ſic,ſed primũ ad medicamẽtum ex ſinapi uenit: poſt de toto corpore ſolicitus eſt,
ne hic quidem prudenter quicquã docens.Nam,cum liceat corpore medicamento, qđ purget, F
ſemel uacuato,mox ſalubri uictu ipſum reficere, hic uociferationũ meminit, exercitationũq;,
& geſtationum,& uictus certo ambitu mutati,tum uomitionis ex radicula:mox ſummã his im
ponit,ipſum ueratrum:idem ſcilicet,qui ſine ullo magno negocio oĩa ſanare promiſit. Ego ue-
rò,ne intelligere quidẽ poſſum,qũo quiſquã,aut deterius,aut maiore tpis diſpendio, aut inani
magis opera,ulcus ſanauerit.Age igitur,ſicut uſu non nunq̃ uidimus , ſic uerbis quoq; hominẽ
fingamus,cui ſanari ulcus contumax ſit opus.Eſto aliquis,qui cætera quidẽ ſit ſanus,ſed ex ſca
benda de repẽte quapiã particula,ueluti brachio, puſtulã ſtatim excitarit:mox eadem ipſa par
ticula iterum,atq; iterum pruritu uexetur,puſtulaq; dirupta ulcus decolor inæqualiter eroſum
gignat:atq; hæc in tribus quatuorve diebus à principio inciderint:dicat mihi hoc loco quiſpiã
ex medicis,qui Theſſalum imitantur,quonã pacto ſanare eiuſmodi ulcus cõueniat . Ego nanq;
cacoethes oĩno id dico:& ob id,qualis ſit totius corporis affectus,ſtatim cõſiderabo.Inueniam
nanq;,tum ex ulceris ipſius ſymptomatis,tum ex notis,quas totũ corpus præ ſe feret, cuius ma
xime generis ſit is, qui redundat ſuccus : atq; hunc medicamento protinus educã , nec protra-
hã , dum totus hominis cubitus affectum quendã contumacem rebellemq; curationi cõtrahat.
At Theſſali ſectatores,ipſius uidelicet pcepta ſeruantes,primum expectabunt,dum ulcus inue- G
teratum ſit, quò in mirificam illam inueteratorum ulcerum cõitatem recidat : quaſi non longe
melius eſſet contumacium ulcerum,non aũt inueteratorum cõitatem, quæ curationem indica
ret,tradere.Mox duorum alterum,aut excident,& ceu recens vulnus reddent,ac ueluti ad glu-
tinandum partes eius adducent:aut primum, quod ex ſinapi cõficitur, medicamento utentur.
Quo non pficiente,ad ſublatas uoces,& geſtationes,& reliquas exercitationes,& uictũ per cir
cuitus mutandum confugient:ab ijs uomitionem ex radicula mouebunt . Quòd ſi his ulcus nõ
ſanabitur,ueratrum dabunt. Sin nec id profecerit,hominem in Libyã ablegabunt:nã id quoq;
adijcere debuit Theſſalus,poſt eximiam illam contumacium ulcerum curationẽ.Quippe in uo
ciferationibus,geſtationibus,& alijs eiuſmodi immoratur,quaſi malum habitum corporis(quã
cachexian Græci uocant)non uitium humorum(quã cacochymiam dicunt)curent.Et quid mi
ri,ſi tum fatentur ſe ulcus cacoethes ſtatim,ut eſt natum,non noſſe:tum uerò, dum ſit inuetera
tum,ac ſæpe cicatricẽ ducat,ſæpe ſe aperiat,manent † ante,q̃,qđ facto opus ſit,intelligant:vbi
etiã eos,qui quoquo modo febricitent,acceſſionem,ꝗ tertio die futura,non futurave eſt,trãſire
cenſent?Adeo uidelicet ad unguem contemplationem de criſi pnouerunt,aut ſummum morbi
incrementum futurum proſpicere poſſunt.Quid igitur ſępe accidit?Nẽpe tabeſcere in lectulis H
horum culpa homines,qui ſtatim ſcđo die explicari potuiſſent . Quippe non ſemel nos, aut bis
terve,ſed ſexcenties,tum ipſi multos febricitãtes ſimul,ut prima acceſſio deſijt,lauimus:tũ prę-
ceptores noſtros id ipſum facere uidimus:intrepideq; de cætero uictitare permiſimus,ceu poſt
febri carituros:quos ſapiens.ſ.Theſſalus,qui primam diatriton, (id eſt tridui inediã) excogita-
uit,prorſus areſeciſſet,totis(puto)tribus diebus fame confectos:mox dein,arbitror, modice.ſ.
in quarto die nutriuiſſet:ab hoc paulatim reficiẽs,uix ſexto,aut ſeptimo ad conſueta munia ; q̃
ſemel febricitaſſent,dimiſiſſet. Adeo ſemper hoĩes in morbis tabefaciunt , à quibus utiq; facile
poſſent liberari.Nã,cum pauciſſimis diebus ſanari ulcus contumax incipiens poſſet, Theſſalus
id in annum,aut ẽt longius tpͣs incurrere ſinit. Manere nanq;,dum id cicatricem ſæpe inducat,
ſæpe etiam ſe reſoluat,ut ſcias,an contumax ſit:mox,ubi curationem inceperis, ne tunc quidẽ
corpus ſtatim purgare,ſed primum medicamento ex ſinapi,dein geſtatione,& uociferatione,&
certo uictu,poſt radicula,ab his ueratro uti:hæc quid aliud,q̃ annum expectantis,ſunt?An per
Deum immortalem,cum ſex diebus,aut plurimum ſeptem,poſſet homo curari,multos menſes
trahemus,quò uidelicet primũ,an cacoethes ulcus ſit,ſciamus;dein curationem inchoabimus?
Et quæ demũ neceſſitas erat propriam inueteratorum ulcerum communitatem tradendi , præ-

† Impreſſi codi. & manuſcripti quidam legunt ut Linacer: alij πρὸς τὸ γνῶναι, ut intelligant quid facto &c.

A ſertim cum nihil ad curationem conducat,licueritq́; nō inueteratorum,ſed contumaciũ,nec horum mehercle communitatem indicatricem,ſed curationem ſcribere?Quippe accidit quibuſdã tum ulceribus,tum morbis,ut contumaces rebellesq́; ad curandum ſint:nec tñ inde curationis indicatio ſumitur,ſed affectus ipſe primam curationis indicationē ſuggerit. Ex ea uero & quæ ſunt agenda,inueniuntur,ad eum modum, quem ipſe tradidi. Quare hoc eſt methodo curare; quod nos facimus,ueteres imitantes:ſi modo methodum eſſe oportet unam quandã uniuerſalem uiam,quæ oĩum particularium ſit cōis.Hic uerò etiam in hoc ſallitur,putatq́;, quicquid omnino in ijs habetur,qui methodo aliquid faciunt,ipſam methodum eſſe. Nam notitiam certe habeat,oportet,tum ſimilis,tum diſſimilis,qui methodo quiduis molitur:non tñ ipſum hoc methodus eſt,ſimilis ſcilicet diſſimilisq́; notitia : neq; hoc Ariſtoteles Platove affirmat, quos falſo Theſſalus citare audet. Verum hæc ad præſens reſellere non attinet. Quare rurſus ad medendi methodum reuertor,promittoq́; oſtēſurum,me tum unum eſſe eius in oĩbus curationibus principium:tum uiam,quæ ab eo principio ad finem uſq; ducit, in oĩbus particularibus ſimilē eſſe. Quare, etſi in ſingulis morbis priuata quædam methodus ſanandi uidetur,commune tñ in oĩbus genus unum eſt. Auſpicari nanq; perpetuo oportet ab indicatione,quæ ab effectu, cui me-

A.li.4.f.4.t.3 c.a:472.b B deri paramus,accipitur. Aeſtimare uerò ac diſcernere,an cauſa,q̃ affectum excitauit,iam deſierit:an nunc quoq; ipſum,tum augeat,tum faciat:dein,ſi deſijt,ad eã,quæ in tertio huius operis libro traditur,methodum eſt ueniendum:ſin adhuc facit,ad eam,quę hic docetur.Quippe eadē hac methodo,tum phlegmones,tum ſebris,tum oĩum uno uerbo morborum, remedia inuenias, utiq;,ſi nihil etiamnum fit,de præcedentibus cauſis non laborans,ſed ab ipſo tm̃ affectu ordiēs: Sin nunc quoq; aliquid fit,duos tibi curationis fines præponens,tum alia deinceps, ut dictũ eſt, faciens.Sed.n.mirari ſtupiditatem eorum,qui Theſſalum ſequuntur,eſt operæpretium: nō utique,ꝙ in talibus delinquunt,ſed ꝙ dyſpathias,& metaſyncriſus,& imbecillitates,& firmitudines,& alia id genus nomina non pauca proſerentes,quæ per ea ſignificentur, ne nunc quidem, ſi interroges,reſpondere poſſunt.Nam,quid ſit,quod in omnibus diuturnis ulceribus græce dicunt μετασυγκρίνειν τὴν ἕξιν,nec ſimiliter inter ſe oēs,nec clare,nec prudenter reſpondent. Atqui, ſi uel antiquum nomen eſſet,uel ab ullo Græcorum uſurpatum, ex ijs fortaſſis,q̃ illi ſcriberent, intelligi poſſet,de quo id negocio dicerent:nunc,qm̃ ſtupiditatis ipſorum proprium eſt,utique ex Aſclepiadis hypotheſi natum,ſicut & reliqua eorum placita,æquum profectò eſt ipſi ſua ſomnia interpretentur:unde ſcilicet,quod græce dicitur συγκρίνεσθαι τὰ σώματα, καὶ διακρίνεσθαι,quaſi

C miſceri ſecernique corpora dicas,ſolis ijs,qui corpuſcula & meatus,aut indiuidua & uacuũ,aut deniq; impatibilia & inalterabilia,prima elementa ſtatuunt,liceat uſurpare,ſicut certe uſurpãt, & aſſidue ipſis nominibus utuntur.Quin etiam ipſe Theſſalus in canone,cum hæc principia cōfirmat,nouat quidem aliquid ibi quoq; præter ea,quæ à Themiſone, & Aſclepiade ſunt poſita: cæterum,quod ſentit,docet ſanè non obſcurè. Non.n.prorſus,ſicut Aſclepiades,cum in ſymmetria quadam,(id eſt competentia)exiguorum meatuum ſanitatē:in ametria,(id eſt incōuenientia)morbum cōſtitueret:reditum ad priſtinam meatuum ſymmetriam,ſanationem putauit: ita Theſſalus quoque eſt arbitratus, ſed totum exiguorum meatuum ſtatum cenſet immutandum. Atq; ex hac opinione proceſſit metaſyncriſeos nomen,idē plane indicans poteſtate, quod græce metaporopœeſeos,id eſt exiguorum meatuum ſtatus mutatio. Cæterum nō decebat ipſum, in quibus ſugere ab incertis obſcurisq́; iubet,& tñ ijs cōmunitatibus,quæ euidenter apparēt, animum intendere,in ijs quoque Dogmaticorum uti nominibus. At noli (inquiunt ſectatores eius)cũ his utitur,dogmatice eum audire,ſed ἀφελῶς, id eſt ſimpliciter. Nam ita ferre ſuppetias ex ſectatoribus eius quidam ſolent,uidelicet ad aliud rurſus nomen nos reuocãtes,nempe ἀφέλειαν,{quam nos ſimplicitatem uertimus:}quam ne ipſam quidē,quid ſignificet,ipſe ſanè intelli-

D gere poſſum.Si.n.ſicuti ipſi hoc quoq; rurſus exponunt, ad aliud.ſ.magis friuolum nomen nos remittentes,nempe græce ἰδιωτικῶς,quod ipſum rurſus exponentes ſignificari,per id dicunt idē, quod vulgo hominum ſimiliter,utiq; tantundem fuerit ἀφελῶς ei,quod nō definite,nec exacte, ſed ſine omni,tum arte,tum ſcientia Siquidem loquuntur homines, qui magis ſunt ad loquendum præcipites,artium nomina ſub ſenſibus quibuſdam,qui nullo fundamento nitantur:rogati uerò,quid ſignificent,oſtendere clare non poſſunt. Quod ſi hoc Theſſalij iſti accidere ſibi fatentur, loqui ſe quæpiam, nec intelligere ſe exacte, quæ loquantur,id ipſum profectò fatentur, quod nos illis obijcimus. Nã metaſyncriſis illa,ſi quidem de immutanda poropœia,id eſt exiguorum meatuum ſtatu,dicatur, certe intellectus aliquid habuerit,ſignificaueritq́; rem aliquã, cæterum friuolam multis modis. Nam nec ex corpuſculis & meatibus corpora noſtra conſtãt: nec, ſi hoc uerum eſſet, poſſet tamen aliquis docere, qua ratione ſinapi meatuum illorum ſtatũ immutaret. Nec,ſi id quoque oſtendere aliquis poſſet,conſentiens eorum ſectæ eſſet,qui ſe apparentibus communitatibus contentos eſſe dicunt. Ne igitur utantur hoc nomine, nec nobis negocia faceſſant: licet enim & ſine metaſyncriſeos nomine, diuturnorum ulcerum curationē alijs uerbis dicere,ſicut Empirici faciunt.Quòd autē & in Atonias,ideſt imbecillitatis uocabulo,ſimili modo nugentur,monſtratũ prius eſt in ſecundo libro. Si enim, ſicut Empirici,nomen

uſurpant,aliud prorſus non ſignificant,q̃ ꝙ actio non ſeruatur.Sin autem facultates aliquas gu- E
bernare animal proponunt, quas tum nos aſſerimus,tum oẽs ferè ueteres,præter id,ꝙ Aſclepia
dis dogmatis contradicunt,ẽt incerta,& de quibus parum inter authores conueniat,attingunt,
quamuis ea fugere iubeāt.Sed dic nobis Theſſale clare,quid ſibi uelit illud μετασυγκρίνειν.Si nan-
que exiguos meatus mutare,& falleris,&,quæ incerta ſunt,uſurpas:Si firmari, ſanāq; reddi cor
poris particulam,uel hominem totum,nihil hic præter nomen plus,q̃ Empirici,doces.Quippe
ſciunt hi quoq; remedijs quibuſdam admotis reddi hoīem ſanum: cæterum,qua ratione reme-
dia id faciant, utiq; neſciunt. Neq;.n.an exiguos meatus mutet medicamenti facultas, neq; an
ſymmetrian efficiat,neq; an totam patientis particulę qualitatem alteret,pōt Empiricorū quiſ-
piam dicere.Atq; illi ſaltem ſunt modeſti,ut qui unum ſe ſolum ſcire dicant,huic ſcilicet morbo
in hoc tp̃e ſi medicamentum ex ſinapi adhibeatur, ſæpe notaſſe ſe utilitatem ſecutam : nōn tñ
methodos loquuntur, ſupercilium attollunt, nec tali ſibi notitia placent, nec antiquis maledi-
cunt, nec Hippocratem pro nihilo habẽt,immo uerò ipſum laudant,fereq; oīa uere dixiſſe affir
mant. Hic uerò Theſſalus,qui tum hunc,tum reliquos omnes medicos contemnit,Empirica cõ
tumacis ulceris p̃cepta ſe ſcribere nõ intelligit:quāquam,ſi uel hoc commode faceret,utiq; ali-
quid operæpretium faceret:atqui ne id quidem feciſſe uidetur,cum ordinem remediorū inuer F
tat,& prius partis remedijs utatur,q̃ totum corpus præparauerit.Nā hoc inſignis inſcitię argū
eſt:cum in uno eo ferè omnibus medicis conueniat,quamuis in plurimis diſſentiant, ꝙ totum
corpus uacuum purumq; ab excremẽtis ante ſit reddendum,q̃ ulla pars ualentibus remedijs ſit
ſubijcienda.Nā,ſiue experientia iudicare quis uelit,ſiue ẽt ratione (tertium.n.quo iudicet,ne-
que in alia quapiam arte, neq; in ulla uitæ parte quiſquam habet) maximum eſſe incõmodum
deprehendet,cum,toto corpore ſuam curam requirente,prius,q̃ illi ſit proſpectum,afflictæ par
ti acre aliquod,& calidum medicamentum ſit admotum. Trahit.n.ad ſe,cucurbitæ more,ex to
to corpore ſuperuacua,atq; ita in graui parte affigit,ut ægre auelli poſſint. Quo magis operæp̃re
tium eſt Theſſalios iſtos p̃cunctari,vndenam Theſſalo in mentẽ uenerit de contumacium ulce
rum curatione talia nugari,cū nec Empiricus quiſq̃ ante,nec rationalis ita ſcripſerit: ſed nec ip
ſe Theſſalus,nec eius ſequaciū quiſquā eiuſmodi remediorum ordinẽ,aut cum experientia con
ſentire,aut cum ratione,affirmare auſit.Adde,ꝙ nec docere poſſunt,qūo tempus indicet,nõ au
tem affectus:ſed neque(qđ hoc maius eſt)qūo Theſſalus,qui æſtimandum cenſet,quid ſit,qđ ci
catricem ulcerum moretur,atq; id tollendum, non prorſus ſit ſtupidus, ſimul cum hoc tñ ſatis
eſſe non uideat,diuturnitatem autem ulcerum nihil eſſe ad rem:ſimul cum nõ in ulceribus mo G
do,uerum etiam reliquis morbis omnibus,id eſſe faciendum,ueluti ueteres monent,non aduer
tit.Verum ad hæc nobis nihil rñdent:ſed ſemper non recte intelligere nos dictantes, tanquā ui
delicet ipſi uel Hippocratis,uel ueterum cuiuſquam ſententiam ad unguem intelligerent,recte
Theſſalum dixiſſe affirmant,diuturnorum ulcerum,unam quandam cõitatem eſſe:Ita.n.Hippo

Nō longe à principio. Non habent tamen hæc uerba græci codi. impreſſi, ſed habuiſſe uideť Vidij cōtextus.

cratem quoque ſenſiſſe in libro de ulceribus,cum ita ſcribat:"Etiam ab inueteratis ulceribus id »
agere,ut ſanguis crebro effluat,conducit,quomodocunq; uidetur opportunū eſſe. Fortaſſis er- »
go ad rem pertineat, tametſi non prædixerim,me de Hippocratis mente hoc loco diſſerturum,
uel ſummatim aliquid de ea perſtringere.Fuerit uerò,quod dicemus,non minus & priſcorū ſen
ſus interpretatio.Hos nanq; uiros,ceu nullius adhuc dogmatum ſectæ addictos,ſed pura & ſim
plici mente ſtudentes,utile quippiam ad ſanitatem inuenire,credibile ſanè eſt quædā uſu,quæ-
dam inueniſſe ratione:tum ſcripſiſſe,q̃ inuenerant,ſubinde non adhibita inuentionis ſuæ rõne,
aliqñ uerò & adhibita:atq; id feciſſe ipſius legentium utilitatis cauſa.Quippe,ubi ad dextrū in-
uentorum uſum conducturum poſteris ſperabant,ſi rationem inuentionis nouiſſent,tum eā di-
ligenter prodiderunt:ubi ſecus,& ſuperuacuā relatu putauerunt,& p̃ pea omiſerunt.Nā,ꝙ ſer-
monis cõpendium priſci in primis coluerunt,id oẽs uel me tacente iā norunt:atq; ob hanc ma- H
xime cauſam non Hippocrates modo,uerum ẽt reliqui priſcorum, medio interim tranſgreſſo,
primo tertiū adnectunt.Si.n.primum ſecundi ſit ſignum, atq; hoc tertium ex neceſſitate ſequi-
tur,ita tertium primo ſubiiciunt,ſcđm prætereuntes. Oſtendi uerò perſæpe,tum reliquos anti-
quos,tum uerò maxime oīum Hippocratem,talia ſcripſiſſe:debetq;, qui callere priſcorū inter-
pretandi genus uolet,in illis exercitari.Nunc uerò ipſum,quod propoſitum eſt,tñ exponam.

Quid ſit ulcus,quod græcis appellatur cacoethes: ac de Methodo ulcerum omnium curandorum ex Hippocrate. CAP. 5.

NAm,quæ ulcera, oībus rite decenterque factis, tñ nõ ſanantur,ea medici græce cacoethe,
nos maligna,contumacia,rebelliave dicimus.Diuturna aūt prorſus fiunt, cum duntaxat,
ut ulcera ſunt,curantur.Quæ uerò ſit ulcerum,ut ulcera ſunt,curatio,in libro, qui hunc præce-
dit,definitum eſt.Hæc igitur ulcera &.cacoethe,& inueterata,& diuturna uocant,indifferenter
his nominibus in ipſis utentes.Quin etiam ad noſcendum,ꝙ affectus ipſe,cacoethes, id eſt con
tumax ad ſanandum ſit,unà cum alijs notis etiam id,ꝙ peractis etiam,quæ decẽt,omnibus,diu
turna fiant,aliquam portionem habet. Non tamẽ,aut ipſa diuturnitas,aut ꝙ diuturna,& uocen
tur & ſint,idoneam curationem indicat,ſed ex hoc, ꝙ male affecta ſit ulcerata pars, licet colli-
gere.

A gere.Hoc uerò inuento,& curationis ratio conſtabit.Quo,inquies,modo?Nẽpe,ubi tũ eæ partes,quibus ulcus inſidet,ita ſunt affectæ,ſi has ſanaueris : vbi totũ corpus uitioſo aliquo ſucco abundat,ſi hunc uacuaueris.Ac ſignum quidẽ uitioſi ſucci eſt ipſa ulceris diuturnitas: inuentio autẽ eius,quod expedit,non ex diuturnitate,ſed ex ſucci uitio ſuggeritur. Quare tria hæc deinceps ſe hũt,ſignum,affectio,& curatio:ſignum quidem,ipſa diuturnitas:affectus, ſucci uitium: curatio,eius uacuatio.Atq; hac ratione ſubinde ueteres inuenias,medio prætermiſſo,tertiũ ſta-
“ tim primo ſubijcere: veluti Hippocrates fecit,cũ dixit:‖Tum ab inueteratis ulceribus,confert, Ibidem.
“ ut aſſidue ſanguinẽ effluere facias,utcunq; id opportunum uidebitur. non utiq; curationẽ indi-
“ cante uetuſtate,ſed ſanguinis uitio:quippe ipſe mox ſubijcit: Prohibet nanq; maxime quidem eiuſmodi ulcera ſaneſcere.poſt uerò ẽt reliqua omnia,putredo ſanguinis , & ſiq̃d ex ſanguinis tranſmutatione eſt ortum. Quin ẽt poſt paulo,cũ de ulceribus,quæ ad cicatricem nõ ueniunt,
“ differit:nec ſi(inquit)quæ ulcus ambiunt,nigricent,ſanguine putri, aut ẽt varice fluxionẽ ſup-
“ peditante,id genus ulcera coire poſſunt,niſi quæ ulcus ambiunt,ſana reddas. Poſt ẽt de uaricũ ſanatione ſcribit.Ad hæc ẽt purgationis meminit totius corporis , tum in alijs quibuſdam uulneribus,tum ijs quibus cariem,quam ſphacelon uocãt,inſtare eſt metus. Præterea herpetibus,
B & eſthiomenis oĩbus,(id eſt,quæ exeduntur,)ita.n.græce nominare ſolet ea , quæ humor aliq̃s
“ erodit.Iam uero in ijs,quæ mox ſequuntur,rurſus ad hunc modum ſubiungit: ‖In quocunque
“ ulcere eryſipelas ſuperuenerit,purgatio totius corporis adhibẽda eſt. Et in ſumma,ſi curioſe librum de ulceribus reuoluas,inuenies ſemper eũ ab effectu indicationem ſumere: vti uerò interim & tẽpe,ſed ad affectum noſcendũ.Quòd uerò hæc ita ſe habeant,ex ipſo libri ingreſſu agno- Ibidem.
“ ſcas,qui talis eſt:‖Vlcera madefacere,quæcunq; ea fuerint,niſi uino,non oportet. Tum cauſam Ibidem.
“ adijciens,ait: Nã ſiccum ſano uicinius eſt,humidum uero non ſano.Et mox: vlcus.n.humidum
“ eſt,ſanum aũt ſiccum, Ideoq;, per totum librũ cum totius ulcerum curationis finẽ ſiccationem ſtatuat,mox particularia inuenit,ẽt finis ipſius ſubinde nos cõmonefaciẽs . Cum.n ita ſcribit:‖ Ibidem.
“ Quodcunq; ulcus acuto telo cæſim percuſſimve diuiſum eſt,medicamentum,quod cruẽtis ſta-
“ tim imponitur,Enæmon græci uocãt,ac ſiccans,& quod ſuppurare uetet,admittit. Fit.n.effluẽ-
“ te ſanguine ſiccius.Et rurſus: Quæcunq; probe,& opportune purgata,ſemper ad ſiccius promo-
“ uentur,†ijs caro magna ex parte non ſupercreſcit, ‡niſi ſi contuſa ſint. Et rurſus:ſi quod coire nequit, humecta caro in cauſa eſt: In his oĩbus primæ ſanandorum ulcerum *indicationis nos admonet.Siquidẽ ulceris,quà ulcus eſt,ſanatio,mediocris ſiccatio eſt: cuius rei demõſtratio in

† Hæc non ſunt in græco exemplari:nec eo ſen ſu , loco paulo poſt ſequente, ſunt ab Hippocrate poſita.

C libro,qui hunc præcedit,tradita eſt. Verum ulceris,quod cum alio affectu cõiunctũ eſt,cuius uidelicet ꝓcedere curationem oportet,eius curatio,ut ulceris ſolius,non eſt,ſed prior illius affectus,ſecunda ulceris.Nã,ſiue phlegmone quæpiam,ſiue nigritia, ſiue ecchymoſis, ſiue eryſipelas,ſiue œdema,ulceratã carnem obſederit,primum eius molienda curatio eſt.At uerò,ꝙ ulcus interim nõ ſolum non cõmode curatur,ſed multo ẽt maius redditur,id neminẽ lateat. Nã,ſiue contuſa fuerint circumpoſita ulceri loca,ſeu phlegmone aliusve tumor in his cõſtiterit, ꝓpria eius affectus ſanatio inuenienda nobis eſt,illud pro certo habentibus , fieri non poſſe , ut ulcus
“ ſanẽt,niſi locus,in quo conſiſtit,prius ſit ſanatus . Ac proinde Hippocrates ipſe redigens nobis
“ in memoriam ea,quæ ſtatim in libri initio tradiderat,tum q̃ reliqua paulo antẽ ſunt cõprehen-
“ ſa,tum uerò hæc adſcripſit: Quodcunq; ulcus cæſim ꝑcuſſimve acuto telo eſt diuiſum,medica-
“ mentum enæmon,& ſiccans,& quod ſuppurare uetet,admittit.Sin caro aliqua telo tũ contuſa, tum cæſa ſit,huic ita medendum eſt,ut q̃ celerrime ſuppuret: nã & minus phlegmone urgebit, & neceſſe eſt carnes,q̃ contuſę cæſęq; ſint,*putrefactas & in pus uerſas liquari: poſtea nouã carnẽ naſci.Indicat.n.hoc ſermone manifeſte ſolos eos ulceratarũ partium affectus nõ eſſe ſiccandos,in q̃bus gigni q̃ celerrime pus cupimus,utiq;,ꝙ cũ aliqua putreſcentia pus fiat, obiter do-

* σαπείσας etiã eſt in antiquis.

A.li.4.f.4.t.5 c.1.471.a D cens.Porrò oĩa,q̃ putreſiunt,ex calido,& humido ſic afficiunt. Ideoq; *ẽt ea cataplaſmata,q̃ ex hordei farina cõponuntur,ceu q̃ calefaciant humectẽtq;,oĩbus ijs affectibus,q̃bus moueri pus expedit,admouemus.Hordei nanq; farina ex aqua & oleo , itẽq; panis ex aqua & oleo, ꝓterea fomentum multæ calidę aquæ,& tetrapharmaci uis,oĩa deniq; q̃ calefaciunt,& humectant,celerrime pus mouent.Ideoq; ẽt iis partibus, q̃ phlegmone infeſtanẽ,ubi uehemẽtius iã pulſitãt, ſic,ut iam deſpereẽ de horum citra pus curatione,ueteres oẽs eiuſmodi applicant medicamenta: ante uerò nequaq̃. Atq; hoc Hippocrates ipſe aperte nos docet in memoratis iã uerbis, qui-
A. ibid.c. a.b. bus iubet,q̃ ſine contuſione uulneratæ partes ſunt,q̃ maxime ſiccare: q̃ cum contuſione quadã
“ ſunt læſæ,iis q̃ primum pus mouere.Quin ẽt,cum dixit: ‖Quæcunq; ulcera non probe,& ut con- Ibidem.
“ uenit,expurgata,ſemꝑ prius pullulare incipiunt,iis maxime caro ſupercreſcit: quæ uerò probe
“ & ut decet,expurgata,ſemꝑ ad ſiccius promouentur,iis,niſi ſit contuſa,caro ut plurimum non
“ ſupercreſcit.Quippe hic illud,niſi ſint contuſa,qđ adiicit,redigit nobis in memoriã,qđ in ſuperius proditis uerbis eſt dictum,nẽpe oportere oĩa ſiccari ꝓter ea,quæ contuſa ſunt. Neq;.n.ſicubi cataplaſmate,qđ calfaciat humectetq;,illinuntur, q̃ phlegmone infeſtãtur, ex prima rõne id fit,hoc eſt,ut remedium affectus,ſed ut ſymptomatis mitigatio: ſiquidem ipſius phlegmones re-
“ media ſicciorum ſunt uirium.Audi nanque loquentem Hippocratẽ: Cataplaſmata œdematũ,&

phlegmones,q̃ in circa poſitis conſiſtit,uerbaſcum coctum,& folia trifolij cruda, & epipetri fo E
lia cocta,& poliũ:quippe oĩa hæc ſiccandi uim habẽt,ueluti in cõmentariis De ſimplicibus me
dicamentis docuimus. Et cõpẽdiaria obſeſſarũ phlegmone partiũ curatio per id genus p̃ſidia
obitur,quæ ſanè,uel affectum prorſus ſubmouent:vel,ſi quid exiguum,quod ſuppuret,relique
rint,alterum medicamentũ acre,quod educere pus queat,requiritur: vel,ſi tenuis circũpoſita
cutis ſit,uelisq; q̃ celerius explicatũ ægrũ,ſectio petenda eſt. Cæterum curatio phlegmones p
hordei farinam dolorẽ lenire ſtudentis eſt,nõ medentis,& cõtra malum pugnãtis.Verum de ta
lium differentia in ſequentibus plenius docẽ.Illa porrò mihi demõſtrata manifeſte puto,Hip-
pocratẽ,tum ulcera quæq; ſiccanda eſſe iuſſiſſe,tũ hunc eſſe curationis finẽ ſanxiſſe,ipſo ſcilicet
affectu indicationem præbente,non t p̃e.Quòd ſi quis hoc magis ẽt ſibi perſuaſum cupit, librũ
eius de vlceribus totum diligentius euoluat. Intelliget enim illud ipſum p̃ſpicue, tum unã eſſe
ulcerum oĩum generalem curationem,nempe quã nos proximo libro docuimus: tum uerò nõ
minus illud,nullã eſſe à t p̃e,nec in ulceribus,nec in phlegmone, nec deniq; in alio quopiam af-
fectu indicationẽ.Qm̃ uerò in hunc ſermonis locum peruenimus,æquum eſt oſtendere nõ mo
do horum,q̃ iam retulimus,fuiſſe inuentorem Hippocratem,ſed etiam reliquorum nĩum,quę-
cunq; hunc ſcire,qui commode ulcus ſit ſanaturus,eſt opus.Videtur.n.is non ſolum ulcerũ,quę F
citra aliũ affectum conſiſtunt,ſanandorum rationem inueniſſe,ut q̃ in ſiccando conſiſtat,ſed ẽt
priuatim per ſpecies affectuum cuiuſq;.Nã aut uitioſus ſuccus ad partem,cui ulcus inſedit,am "
plius nõ fluit,aut ẽt fluit.Ac ſi non amplius fluit,ipſi tm̃,quod laborat,ſuccurrẽdum eſt,ſiquidẽ
uel liuidũ,uel nigrum,uel rubrum conſpicitur,ſcarificando,ac ſanguinem emittendo:mox(ut
ipſius uerbis utar)ſpongiã ſtatim ſicciorem magis,q̃ humidiorem,ſuperimponẽdo:neq; enim, "
arbitror,ignorabit quiſpiã,particulã illam,q̃,negationis hoc loco uim habere, tanq̃ ita diceret
ſicciorem,nõ humidiorẽ:poſt hæc uerò ẽt ſiccantia remedia applicando:ab his, ſi res poſtulet, "
Ibidem. rurſus ſanguinem auferendo:ac mox iterum talia peragẽdo,donec parta oĩno ſanitas ſit: Iq ſi
labra ulceris dura calloſaq; appareant,etiam ea excidẽdo.Etenim de his quoque ita ait: Circu "
laria ulcerũ,ſi ſubcaua ſint,circulo præcidere,q̃ abſceſſerunt,oportet,uel oĩa,uel ex dimidio cir "
culi ſecundũ hominis longitudinẽ.Scripſit uerò,& de tumoribus,qui coniuncti cũ ulcere ſunt, "
uniuerſis,quemadmodũ curandi ſinguli ſint:ſimili modo,& de uaricibus,qñ horum quoq; oc-
caſione cõtumax ad ſanandum ulcus redditur,qm̃ aliqua ex his humiditas ad exulceratas par-
tes defluat.Ad eundẽ modum,& cum ex toto corpore humor cõfluit,totũ purgare iubet,nuſq̃
uidelicet in his indicationem à tempore ſumẽs. Nã & ridiculũ planè ſit,adeò multas,ac uarias G
ſæpe ẽt contrarias indicationes ab una communitate fieri.Nam,ſi etiam demus indicationẽ ali
quã à tempore ſumi,quæ tandem ea ſit,dicere par eſt,ac ſumma quapiam una eã cõplecti: uelu
ti in reliquis oĩbus ipſe quoq; Theſſalus facit,nedum nos.Quippe unũ illi p̃petuo indicat aſtri-
cti corporis affectus,nempe ut remittatur,ac relaxetur:unũ rurſus ſoluti,utiq; ut adſtringatur.
Quinetiã in ipſis ulceribus,quod ſordidum eſt,abſtergeri poſtulat:quod cauũ ẽſt, impleri:qđ
æquabile eſt,cicatrice induci:cui caro ſupercreuit,hãc ſibi detrahi,etiã eo ipſo authore. Ergo,
ſicut in horum ſingulis, ita in diuturnis quoq; alterum aliquid ad portionem oſtendat, qđ unũ
ſit:uerum non poteſt:nam & excidenda ea p̃cipit.At quæ nam,quæſo,ſit iſta rationabilis à tẽ- "
pore indicatio:tũ remedio ex ſinapi uti,de quo uanum illud nomẽ metaſyncriſeos uſurpat: ab
hoc ex radicula uomitu:& poſtremo,cum nihil ultra inueniat,ueratro.Verum hæc quidẽ(quẽ- "
admodum dixi)etiam in ſequentibus plenius dicentur,ubi nihil uſquam ullo in morbo à tẽpo-
re indicari,ſed ſignum id non nunquam affectus eſſe docebimus.

De indicationibus venæ ſectionis, & humorum purgationis,quæ ab ulceratarum partium temperamento, & ſubſtantia ſumuntur. *CAP. 6.*

VErum rurſus ad Hippocratem reuertor:quẽ ſanè diligẽtiæ noĩe admiror cũ in alijs oĩbus, H
tum uerò q̃ ſcopũ,qui medico ad indicationẽ non in uno alterove,ſed prorſus oĩ morbo,
ſit ſpectandus,nõ omiſerit.Eſt porrò is,qui ab affectus magnitudine ſumiẽ, quẽ non modo Me
thodici prætermiſerunt,(non.n.eſt id mirum)ſed ẽt rationalium plurimi,atq; ẽt Empirici (quã
ἐπὶ τῷ πλήθει καλουμένῳ συνδρομῇ. quã alio modo)oẽs.Nam,ubi † in redundantis ſanguinis(ut illi loquuntur)concurſu,ʒuacuatio-
nem à ſe obſeruatam dicunt,manifeſte fatentur ob nullius alterius eorum,quæ in ægro uiſunẽ,
reſpectum,ſe ad uacuationem accedere.Neq; hoc dico propterea,q̃ purgatio uacuatio ſit, quã
redundantis ſanguinis concurſus non indicet,ſed q̃ ẽt, tametſi redundãtis ſanguinis cõcurſus
nõ adſit,ad ipſam tñ ſanguinis miſſionẽ interdũ ſit cõſugiendum: qñ,ſi ualens morbus ſit cũ ui A.li.4 f.4.t.a c.3.l 406.h
rium robore:nemo eſt,q̃ ſanguinẽ non mittat,q̃ utiq; in artis operibus ſit exercitatus. Quippe
ipſos Empiricos uidemus,cũ lapſus ab alto quis ſit , aut altàs plaga aliqua contuſas uehemẽter
corporis partes habuerit,ad ſanguinis miſſionẽ cõſugere , quanq̃ idem homo paulo ante ſanus
fuerat,prorſusq; redundantiæ ſanguinis expers. Ex quo patet nõ hoc eſſe,qđ mittendũ ſangui
nem indicet,ſed magnitudinẽ morbi,ac uirium robur,exceptis tñ à ſermone pueris. Nã & alia
ratione,ſiquis etiamnum ſanus,nec adhuc quicquam læſus, in ſanguinis redundantis concurſu
ſit poſitus,nõ ſtatim huic mitti ſanguinẽ eſt neceſſe:imò alijs ſatisfacit inedia,alij cibi parcitas,

A alij ſoluta aluus,uel purgatio,uel frequẽtius balneũ:alij ſola exercitatio,uel multa frictio abunde fuit.Miſſio uerò ſanguinis ne ab ipſis quidẽ Empiricis, ijs,qui ita ſe habent, neceſſario adhibetur.Ad eundem modum nec purgatio in ſola uitioſi ſucci abundantia conuenienter ſuſcipitẽ. Sed,ſicut miſſio ſanguinis uel propter ipſius abũdantiam, uel ꝑꝑ morbi magnitudinem,ita purgatio & ꝑꝑ abundantiam alterius cuiuſquam ſucci,& ꝑꝑ uim morbi adhibetur. Ac de ſanguinis miſſione, tum in alio libro egimus,tum uerò in ſequentibus agemus . De purgatione in hoc libro diſſeram: deſiderant.n.ægri hanc,nõ modo ut quod noxium ſuperuacuum,quo urgentur, educat,ſed etiam,ut quod tum ad diuerſum trahat,tum uacuet. Atq; ob eam rẽ Hippocrates tũ in reliquis omnibus operibus, tum in eo,quod de ulceribus prodidit, etiam morbi magnitudi-
“ nem ad purgationis indicationem conſiderat,‖Purgatio,inquiens, per aluum plurimis ulcerum Ibidem.
“ prodeſt:præterea vulneribus,quæ in capite ſunt accepta: item,quæ in uẽtre & articulis: ad hæc
“ ijs,inquibus oſſi caries impendet. Præterea,quæ ſuuntur,& quæ exeduntur,& herpetibus,& re
“ liquis,quæ ulcera diuturna reddunt,etiam quæcunq; deliganda ſunt, per aluum purganda ſunt.
“ His uerbis clare docuit ulceribus oĩbus,& vulneribus,quoties perualida ſunt,purgationem eſſe utilem.Cum.n.trifariam non hæc modo uitia,uerum etiam reliqua oĩa grauia magnaq; reddã-
B tur,nempe,uel ꝑꝑ afflictæ partis præſtantiam, uel ꝑꝑ affectus magnitudinem, uel propterea,ꝙ ſunt cacoethe,cuiuſq; horum ſeorſum uidetur Hippocrates mentionem feciſſe , utiq; in capitis uentriſq́; vulneribus præſtantiam læſæ indicans partis . Ventrem autem hoc loco nõ ſolum inferiorem intelligendũ eſſe,ſed ẽt ſuperiorẽ,patere cuiuis arbitror. Diuiſo nanq;,quod inter collum & crura eſt trunco in duas capacitates maximas, prior ſub thorace , ſcđa ſub membrana,q̃ abdomini ſubtenditur(Peritonæon Græci uocant)continetur. Et ſanè vulnus,quod intra thoracem,intrave ẽt peritonæon penetrauit, non paruum periculum affert , potiſſimum ſiquid interiorum unà ſit vulneratum.Quin ẽt cacoethe ſtatim fieri,quæcunq; in articulis accepta vulnera ſunt,id quoq; oẽs fere ſciunt,Empirici quidem ex ſola ipſa experientia,cui ſoli attendũt:qui uerò corporis naturæ ſcientiam comparare ſtuduerũt,ex ipſa vulneratarũ partium natura.Vbi .n.tendones, & nerui,& carne uacua,atq; oſſea loca ſunt, hic doloris,uigiliarum,conuulſionis, & delirij periculum inſtat. Tum hæc igitur vulnera,tũ quæ ſuũtur,id eſt quæ adeo ſunt magna, ut ſuturis indigeant, aut ſi non his certe deligatura, aluĩ purgationem deſiderant . At uerò iam dictum in proximo libro eſt, quæ magna ulcera ſunt, ea uel ſuturis uel deligaturis eſſe coniungenda. Quin ẽt,quibus corrumpendi oſſis periculum impẽdet,ea utiq; cum magnitudine phleg-
C mones ſunt.Iam,quæcunq; exeduntur,ea tum cacoethe ſunt,tum malorum ſuccorum ſoboles. Herpetes quoq; à bilioſo excremento ortum habent: reliquaq;,quæ inueterantur oĩa,ex hmõi quapiam cauſa proueniunt.Quare in oĩbus his non ſine rõne purgare per aluum iubet. In pro-
“ greſſu uerò hæc inſuper adijcit:In oĩ ulcere,cui eryſipelas ſuperuenit, purgari corpus oportet,
“ qua parte ulceri maxime conducit,ſiue id per ſuperna,ſiue per inferna ſit.Cuius ẽt ipſius rei diſcrimẽ in libro de ſuccis nos edocuit,auertere‖nos iubens ad cõtraria, deriuare uerò adlatora: quin ẽt,cum maxime influit,tum ad diuerſa reuellere.Dictũ uerò & de hoc in eo libro eſt.Quare nunc quoq; , ſi etiamnum fluxio ualenter irruat, reuellere ad cõtraria ſtudebimus,utiq;,ſi in ſuperioribus ulcus conſiſtat,per inferna purgãtes:ſin aũt in inferioribus ſit,ſuperiorem uentrẽ uacuantes.At,ſi iam fluxio reſtitit,atq; in mẽbro inhæſit,deriuare per uicina magis expedit: cũ & in propinquiora translatio ſit,& purganti medicamẽto promptior,tũ acceſſus,tum attractus è uicino detur . Hanc uerò rationẽ ad aliã quoq; artis partem ſpectare, nempe quæ de ſuccorũ medicatione præcipit,neminem latere arbitror . Proindeq; in ſequentibus ẽt repetere eam erit neceſſe,ac totam abſoluere. Nũc illud docere uolo,tũ ipſam morbi ſiue uim, ſiue magnitudinẽ appellare uelis,pro indicatrice quadã ſanguinis detrahendi,uel purgationis adhibendæ ſtatuen-
D dam eſſe:tum uerò Hippocratem hanc oĩum,quos nouimus, primum indicationẽ adinueniſſe. Ac de alijs quidem morbis in ſequentibus libris id oñdam,de ulceribus uerò in hoc, qui in manibus eſt.Ac de purgationibus quidem mihi explicatum iam eſt. Nam,cum triplici genere morbus quiſq; ſit grauis,aut ꝑꝑ præcellentiam partis,aut ꝑꝑ affectus magnitudinem, aut ꝑꝑ ipſius cacoethĩan, omnium horum meminit Hippocrates, ubi de purgatione egit. Quid igitur(dicet aliquis)nunquid etiam ſanguinem detrahi interdum ſuadet propter has ipſas cauſas ? Mihi uerò,id quoq; iubere uidetur,uerum breuiter,nec ſine demonſtratione:ueluti tum ipſi,tũ reliquis
A.li.4 f.4.t.1 c.3.463.L. “ mos fuit . Id ita eſſe intelliges, primum quidem, ſi hæc eius uerba relegeris : Omni recens facto
“ vulneri,niſi in uentre ſit,expedit ex ipſo ſtatim ſanguinem plus minusve effluere:quippe phleg-
“ mone minus tentabitur,tum ulcus ipſum,tum quæ circumpoſita loca ſunt. Poſt hæc aũt ſi uer-
“ ba,quæ in libro de ulceribus ab eo ‖ ſunt ſcripta, tũ quæ in alijs omnibus libris ſæpe propoſuit, Non longe à principio.
recorderis, debere ſcilicet imitatorem eſſe medicum non tñ naturæ, ſed etiam eorum,quæ,cũ ſua ſponte ueniunt, conferunt,clare iam ſenis mentem intelliges de ſanguine,cum magna ſunt vulnera,detrahendo.Si nanq; expedit in talibus ſanguinem effluere,non aũt effluxit,qđ deeſt, ipſe adijcias,oportet:declarant id ea,q̃ ſubiũgit,quippe hæc ſtatim cũ iã dictis uerbis copulat:
“ Et ab ijs,q̃ inueterata ſunt ulcera,ut ſanguis crebrò fluat efficere prodeſt,utcunq; opportunum

uidebitur,tum ab ipſis ulceribus,tum à circumpoſitis ulceri partibus. Nã,qm̃ prædixerat omni E
ulceri recẽs facto ſanguinem emitti debere, cernens, niſi ẽt de inueteratis mentionem faceret,
fore,ut ab aliquo putarẽ de recentibus tm̃ ita pronunciaſſe,idcirco illud rectè adiecit,& ab in-
ueteratis ulceribus ſanguinem mittendum eſſe.Ac,ſi perpetuum eſt,quod ab eo didicimus,inci
pientem fluxionem ad contraria trahendã eſſe : fixã uerò iam in laborante particula uacuãdã
eſſe uel ab ipſa particula,q̃ affligitur,uel à maxime uicina: in promptu nobis & de ſanguinis de
tractione colligere nunc eſt , ꝙ in principio hæc è longinquo, poſtea ab ipſis exulceratis parti-
bus, ſit emoliẽda . Quin ẽt,ſi ijs,quę iã dixi,illud quoq; adijcias,nempe ꝙ ipſum,qui redundat,
ſuccum uacuandum eſſe Hippocrates ſuadet,aliàs ſanguinis detractionem adhibebis,cũ uideli
cet is uincit : aliàs pharmacum, quod ad bilem flauam,uel atram,uel pituitã educendã uim ha
bet,dabis, illins interim in oĩbus his non immemor,non eſſe ulceris,quà ulcus eſt,ullã id genus
curationẽ,ſed uel uitioſi,q; cõiunctus eſt,ſucci, uel redundantiæ,uel phlegmones,uel herpetis,
uel eius generis alterius: Sed nec illius oblitus,ꝙ aliquid interim ex ijs,quę ulceribus accidunt,
indicationem propriã ſuggerat,ueluti & magnitudo.Dictũ aũt & de ipſis ulceribus eſt in libro,
qui hunc præcedit:ubi ulcerum dr̃ias oẽs,& quot,& quæ ſint,& quæ ſit uniuſcuiuſq; indicatio ,
expoſuimus.Præberi tñ uacuãdi indicationẽ ab ipſa ægritudinis ui,in eo libro non dixi:propte F.
rea,ꝙ & longiorem demõſtrationem requirebat, & totius corporis curam cum ulceribus in eo
non coniunxi:hic uerò exequutus ſum quantum ad rem propoſitam erat utile.

De reliquis indicationibus ulcerum curandorum,maxime vero de ijs , quæ à poſitu, & Figura partium oriuntur . C A P. 7.

NAm abſolutus ſermo de hoc genere indicationis,quã à magnitudine morbi ſumi diximus,
ẽt inſequentibus habendus reſtat:pari modo de indicatione,q̃ ab ætate ſumitur:præterea
de ea,quæ ab humoribus ſanandis accipitur. Ad eundẽ modum,& quæ ab afflictis partibus in-
dicatio exhibetur,conſummatius in ſequentibus libris tradetur.Nunc.n.quod ab earum natu-
ra,id eſt temperamento,& ſubſtantia ſumi ad curationẽ potuit,tm̃ diximus:quæ uerò tũ à po-
ſitu,tũ à forma,itemq; uſu,præterea ſenſus acumine,hebetudineve,indicatio ſuggerĩ, hanc nõ
attigimus.Dicatur itaq; & de his,quantum ſit ad ulcerum curationẽ utile.Igitur, quæ acuti ſen
ſus pars eſt,eam q̃ maxime citra dolorem curare tentãdum:tradita uerò eiuſmodi remediorũ
materia eſt in ijs libris,qui ſunt de ſimplicibus medicamentis inſcripti.Quæ parũ acri ſenſu eſt,
hæc, ſi affectus ita ſuadet, ualentiora remedia recipit.Et principis quidẽ membri robur ſeruari
oportet:ueluti latius,ubi de phlegmone agemus,docebitur: Quod tale nõ eſt,licet,huic eã me G
dendi rationẽ tutò adhibeas,quæ relaxando remittendoq; mitiget,Chalaſticen Græci uocant.
Atq; hæc quidem in ſequẽtibus fuſius tractabimus. In hoc libro indicationem,quæ & a poſitu,
& à figura partium ſumitur,trademus,atq; ita quarto huic libro finem imponemus.Hinc igitur
excogitarũ eſt,ei,cui exulceratus uentriculus ſit,medicamẽta eſſe bibenda : cui gula,nõ ſemel,
nec tota ſimul aſſumenda , ſed paulatim & aſſidue ; qñ ex tranſitu & contactu vulneribus,q̃ hic
ſunt,utilitas accedit,non ex continendo,& diutius adhęrendo,ſicut ijs quæ in uentriculo ſunt.
Quinimmo & ꝙ craſſiora hæc,& magis lenta ſint adhibenda,id quoq; à poſitu figuraq; eſt indi-
catum. Nam,qm̃ gula tranſitus quidam comeſtorũ bibitorumq; eſt,idcirco remediorum eget,
quæ adhærere,& undiq; quaſi concreſcere,& agglutinari poſſint:non autem quæ elui ac deflue
re ſunt prompta. Ac circa partes eius ueluti concreſcunt,quæ craſſa ſunt: agglutinantur,quæ lẽ
ta ſunt.Quæ uerò vlcera in craſſis ſunt inteſtinis,ijs,quæ per ſedem inijciuntur,remedijs magis
egent,quippe cui magis ſunt propinqua: Quæ in tenuibus habenĩ(qm̃ & longinquiora ſunt,&
medio ſitu poſita) ambo requirunt,& quæ ſuperne ſumuntur,& quæ per ſedem infunduntur.Sa
nè cõis omnium internarum partium indicatio eſt,ut ea eligantur,quæ animalis naturæ maxi-
me ſint familiaria,ſiue ea cibi ſint,ſiue medicamenta:fugiant reſpuanturq; huic contraria.quã- H
quã in ijs,quæ foris ſunt,ulceribus innoxius ẽt taliũ medicamẽtorum eſt uſus,æruginis,ærisq;
uſti,& æris ſquamæ,& cadmiæ,& pompholygis,lithargyri,& ceruſſæ. Hæc igitur & ſimilia inte
rioribus exhiberi non debebunt.Porrò proditũ de natura horum eſt,tum in tertio de tẽperamẽ
tis uolumine,tum in libris de ſimplicibus medicamentis . Eligenda uerò alimenta ſunt,ſiquidẽ
ad cicatricem perducere,aut glutinare ulcus ſtudemus,tum auſtera,tum glutinoſa,tum quę mi
nime mordeant:ſin emundare,quæ modice abſtergeant:quod munus mel non coctũ præter cæ
tera p̃ſtat. Auſteræ uerò potiones,& eiuſdẽ rõnis alimenta cuiq; ſunt nota. Voco auſterũ id,qđ
Styphon quoq; græce,id eſt adſtringens,dr̃: Acerbum uerò,quod intenſum auſterum eſt,gręce
Stryphnon.Quæ uerò medicamenta citra internarũ partium moleſtiã ſumãtur, ea tradita ſunt
in iis libris,qui de medicamentis ſunt ſcripti: dicẽ tñ & nunc eorũ formula.Ergo internis ulce
ribus opitulantur,hypocyſtis,& balauſtiũ,& cytini punicorum,& galla,& malicoriũ, & terra
ſamia,& lemniũ ſigillum,& rhois,roſarumq; ſuccus,& acacia,aliaq; id genus,q̃ ulceribus inter
nis p̃ſidium afferunt,nec ullã uiſceribus noxã inferunt.Danda uerò hæc ſunt ex aliquo adſtrin
gẽtiũ decocto,uel mali cotonei,uel lentiſci,uel ſummorũ rubi, uitisve,uel myrtorũ,uel deniq;
ex uino aliquo auſtero.Nõ latet aũt,& de uini uſu,qđ cauendũ id eſt,ubi phlegmones ſuſpicio
adeſt:

A adeſt:aliàs dari nihil uetat. Nec illud obſcurum eſt,eiuſmodi medicamina præparanda,ac iā dictis humidis excipienda eſſe: tum uerò tragacāthen,& gummi illis admiſcenda, potiſſimum ſiquis ea ijs,quæ in gula ſunt,exhibebit.Sed & gargatizare quoque iubēdum eſt ei,qui ad ſauces & pariſthmia his utet̄.At ad ulcus,quod in aſpera ſit arteria, ut ſupinus quàm diutiſſime in ore teneat,ac omnes,qui illic ſunt,muſculos relaxet,remittatq́;,præcipiēdū:influit enim ſic ſenſim & paulatim de medicamēto aliquid ſenſibiliter & maniſeſte in ipſam arteriam:nā,& cum naturaliter ſe habet,ſcire licet potionis nō nihil huc percolari.Sed,ueluti in ſecunda ualetudine,ita nimirum in aduerſa cauendum eſt,ne largius influat,utpote qđ tuſſim excitabit.Nā,quoad humor undiq; iuxta tunicas arteriæ,ceu iuxta murū aqua,deſcendit,tuſſim utiq; non cit:ſiquid ꝑ mediam ſpiritus uiam incidit,tuſſes ſtatim excitat.Tum hæc igitur à ſitu & forma partium oīa ſunt deſumpta:tum uerò non minus illud,ꝙ omnibus medicamentis,quę thoracis & pulmonū

A.l.3.f.10.t.5 c.5.274.f

vlceribus ſunt deſtinata,mel* ſit admiſcendū:quando,ſi auſtera ijs duntaxat medicamēta exhibebis,ea in uentriculo morabuntur. Ergo digeſtionis eorum in corpus, inſtrumentū mel erit, ac celeris tranſitus ueluti uehiculum:cum eo,ꝙ nec ulceri nocebit.Ad eundem modū,quoties in ueſica & renibus uitium conſiſtit,non ſolum mel ipſum,ſed etiam eorū, quæ urinas mouēt,

B quippiam,ulcerum medicamētis miſceri oportebit.Illud quoq; patere, uel me tacēte,cuiuis arbitror:exulceratas partes tum ex earum ſubſtantia,tum functione, tum utilitate, tum poſitu, tum figura diſcerni. Monſtratum autem id abunde eſt in libro de notis affectorum locorum. Verum nō eſt de illis nunc locus.Rurſus igitur ad medendi methodum reuertor. Aio igitur nō hæc modo,ſed etiam alia non pauca ex figura partium,poſituraque indicari:quippe quādo nec deligare commode ægram particulam poſſis,niſi prius uel ex figura,uel poſitura,uel utriſq́;,indicationem ſumpſeris: ſed nec immittere in ſedem clyſteris fiſtulam commode queas abſque eius generis indicatione.Iam per penem iniÿcere medicamenta in ueſicā ſæpe neceſſum eſt.Illud de cathetere apponere opus non eſt,quòd eo probe uti omnino nequeas, niſi & poſitum,& figuram totius ueſicæ planè perſpectam habeas.In talibus ergo omnibus clare patet non parū ad totam curationem affectum ipſum locum indicare.In ruptis autem,(quæ Rhegmata Græci vocant,) plures indicationes in idem concurrunt:ſiquidem,& quæ à poſitura capitur, recte ad examen uenit.Nam propterea,quòd & in profundo corporis ſunt,& latent, idcirco diuerſam curationem ab ijs, quæ apparēt,poſtulabunt.Quoniam uerò cum ecchymoſi quidem omnino, aliquando uerò & cum contuſione circum ipſam præruptam carnem conſiſtunt,idcirco plures

C curationes indicabunt:ſemper enim pro affectuum numero,etiam medendi* indicationes reſpondent. Ac docebitur quidem,ubi de phlegmone differemus,locupletius,quòd ualētiora medicamenta requirant,quæcunque in profundis partibus laborant,quàm quæ in ſummo corpore ſunt affecta.Nunc id ſaltem arbitror patere,ꝙ ſolui neceſſum eſt præſidiorum, quæ foris applicantur,uim,ubi,quod ab his iuuandum eſt,in profundo latet:quare intendere hanc eatenus oportebit,quatenus per tranſitum ad profundum eſt remittenda.Sanè ecchymoſis omnis, uacuationem pro remedio curationis indicat:quare calfacientibus huic & modice ſiccātibus medicamentis eſt opus.Quippe,quæ uehementer ſiccant,digerunt illa quidem in principio euidētius,quàm quæ ſunt imbecilla,cæterum non nihil ipſius uitij ſcirrhoſum difficileq́; curatu relinquunt.Ac dicemus de his in ſequentibus diligentius:ſed & nunc,quātum ad rem pertinet, abūde eſt dictum. Quæ enim humectant calfaciuntq́; pharmaca:præterea hæc,quæ omnes iam græce uocare Chalaſtica,id eſt relaxantia,ſolent:atque ex his quæcunque ad ſiccius paulo uergūt, nec tamen adhuc clare maniſeſteq; cōtrahentia ſunt,quæ*Syntatica uocant:hæc omnium ſunt ecchymomatum remedia.Curandum uero eſt,ut una cum ruptis,quę in profundo hærent corpore, hæc tum uires magis habeant intentas: tum ipſa magis acria magisque* diſſipantia ſint:

* Al. ξηραντικά ſ. exiccantia.
* τμητικώτερα ſ. incidentia.

D tum(ut ſemel dicam) tanto efficaciora, quanto magis à cute ad profunda ecchymoſis exceſſit.

A.li.4.f.4.t.2 c.5 487.a

In talibus ſanè nec cucurbitæ uſus ſit inutilis: id etiam eſt inſtrumentum ad uiolentum attractum à medicis excogitatum. Cæterum, cum totum ecchymoma digeſtum per alitum eſt,ſiccare iam uehemētius ruptum ipſum permittitur,ac deligatura coniungere, omniaq́; in ſumma facere,quæ,ut ulcus coaleſcat,efficiant.Ergo,ſi euocatum celeriter ecchymoma ſit,ſacile coaleſcet rupta ipſa caro,ſin longiore ſpatio,ſordes multa ſubnaſcens medium inter ulceris labra ſpatium occupat ita, ut iam coire ruptio non poſſit. Atque inde adeo fit, ut qualibet leui de cauſa nos hæc ſui admoneant: nam,ſiue quis obriguit, ſiue parum concoxit,ſiue febri laborabit,ſiue ſe uehementius fatigauit, eiuſmodi particulis ilico dolet: non enim in idem coiere ruptionis labra, ſed tantum prope ſunt admota: quo fit,ut leue momentum ea facile ſeparet,& medium locum ſuperuacuo humore repleat.Et quid,quęſo,aliud,quàm aſſidue nouum ecchymoma his gignitur: & primo illi,cum uidelicet primum caro eſt rupta,ſimile?niſi quòd nunc ex tenui magis*ſanie conſtat, cum in principio è ſanguine ecchymoma eſſet:ideoque facilius etiam nunc, quàm intra initia,digeritur.Hæc itaque,quæ hactenus diximus, diſputationi de ulceribus ſatisfacient.Finemque iam quarto huic volumini impono.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER QVINTVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Sanguinis Profluuia,quæcunque uenis uel arteriis læſis contingunt,
ſanantur, ac vlcera in pene uel in ſede.

Epilogus vniuerſæ vlcerum curationis ſuperioribus libris explicatæ. CAP. 1.

QVemadmodum quis ulcerum curationẽ optime moliatur,cum duobus an
te hunc libris docuerimus, illud obiter oſtẽdimus, reliquos oẽs medicos,
qui ſimpliciũ in nobis particularũ elemẽtis minime inquiſitis artẽ adeũt,
non poſſe quicq̃ certa rõne ſanare , minimeq; oĩum , qui Theſſali dogma F
profitẽtur.Reliqui nanq; ea ſaltẽ ulcera, q̃ in diuerſis ſint partibus, diuer-
ſis rõnibus ſananda cẽſent,ipſa nimirũ experiẽtia docti. Qui uerò Theſſa
lum authorem ſequuntur , ꝑꝑ excellentẽ ſcilicet ſapiẽtiam, omne ulcus,
quacunq; in parte aĩalis ſederit, ſimilis egere curationis putant. Quippe,
ſi cauum ſit,impleri:ſi æquale,cicatrice induci:ſi caro ſupercreſcat,hanc detrahi:ſi cruentũ,re-
cẽsq; ſit,agglutinationẽ poſtulare aiunt:ceu uerò,q̃ hæc norit,cũ recte mederi ſit neceſſe : nec
ſit hęc ratio ẽt cuilibet è plebe cõis,cũ nemo ſit,qui horum quidq̃ ignoret. Cæterũ nec,quẽad-
modum carne implendus ſinus ſit: nec,quẽadmodũ ad cicatricem perduci,qđ impletũ eſt,de-
beat:aut cõprimi,qđ ſuperauctum:aut coaleſcere,quod purũ citraq; ſinum eſt,intelligũt : ſunt
enim eiuſmodi opera tũ medicorũ,q̃ uel ratione,uel experiẽtia, uel utriuſq; ope ſunt inuenta.
Rurſus igitur repetentes, ſummatim ea percurramus,quò dicẽdorũ caput cum dictorum copu
letur calce. Monſtrarũ eſt omne * ulcus ſiccantia medicamenta requirere : Cæterũ, quod ſinum A.li.3.f.10.r. 4.c.18.171.f
hẽt,ut minus ſanè,q̃ reliqua,ſic ea,q̃,præterq̃ ꝗ modice ſiccent, etiam abſtergendi facultatem
obtineant,deſiderare:Quod uerò coniungi ſibi labra poſtulat(cuiuſmodi ſcilicet ſunt,q̃ medi-
cis latine Cruenta,græce Enæma dicuntur)huic,tum quæ magis ẽt ſiccent, tum uerò , quæ ci- G
tra abſterſionẽ leuiter adſtringãt,opus eſſe:Iam,q̃ ulcera perduci ad cicatricẽ poſtulãt,hæc nõ
ſolũ magis adhuc ſiccantibus,ſed ẽt ſtrenue adſtringentibus remedijs egere:Quòd ſi caro eorũ
ꝑter naturæ modũ intumuit , acria & demolientia (quæ eadem calida ſiccaq; nec ſ[illegible]io ſunt)
deſiderare . Si qđ uerò aliud ſymptoma ulceri adiũctũ erat,ab eius natura curationis indicatio
ſumebatur:atq; ex hac rurſus remediorũ facultas petebatur:Si nanq; ſordes innaſceretur,q̃ hãc
tollerent,opus eſſe:caq; oĩa abſtergendi uim habere multo ſanè maiorem,q̃ ea, q̃ carne imple-
rent : Si uerò copioſior in his humiditas cerneretur , etiam quod magis ſiccaret, medicamento
opus eſſe,cæterũ quod propriam ſpeciẽ nõ egrederetur : Ac , ſi agglutinatur[illegible] medicamentum
eſſet,ſiccans adſtringensq; id eſſe debere:ſi carne impleturũ,ſiccãs & abſtergẽs: atq; in ſingulis
reliquorũ,ut dictũ eſt.Si uerò intemperata ſubiecta caro eſſet, primũ eius intẽperantiæ ſuccur-
rendum eſſe,utiq;,q̃ ſiccior iuſto eſſet,hanc humectantibus: q̃ humidior,ſiccantibus: tum quæ
calidior eſſet,refrigerantibus:q̃ frigidior,hanc calefacientibus: &, ſi gemina qualitate eſſet in-
temperata, pharmacũ quoq; eligentibus, quod gemina eſſet qualitate contrarium : Quippe id
oĩum, quæ præter naturam ſunt,cõe eſſe, nõ poſſe ad naturã ſuã redire quicq̃ ſine ijs, quæ ipſi
facultatẽ haberent contrariam : Conſiderandas ꝑterea & intemperantiæ cauſas hoc tempore H
eſſe,ſiue hæ totius corporis eſſent cões,ſiue quarundam partium propriæ,q̃ uidelicet per ſocie
tatẽ(quã Symphathian uocant) exulceratũ membrũ infeſtarent : Medendũ uerò primum eſſe
cauſæ,q̃ intemperantiam adhuc foueret : poſt hanc uerò ipſi,q̃ iam facta eſſet , intemperantiæ:
quippe hanc cõem *indicationem eſſe oĩum,quæ ex cauſa qnapiã oriantur . Oſtendimus autẽ
tum ab ulcerũ differentiis diuerſas ꝑberi indicationes:tũ eas,q̃ à laborantis corporis tẽperamẽ
to ſumuntur,diuerſam ab his hr̃e rationẽ.Siquidẽ illæ,cum ex iis,quæ ꝑter naturã ſunt,ſuman
tur,oẽs contraria eſſe adhibenda dictant:hæ,cũ ab ipſa natura capiantur,ſimilia . Nam , ſi qua
ſiccior pars eſt,ea magis ſiccari poſtulat:q̃ minus talis eſt,ea minus eſt ſiccanda.Ad eũdem cer-
te modum,& de calefaciendo,refrigerandoq; eſt ꝑceptum.Nec illud omiſimus,ex præcellentia
membri,aut contrario ſtatu,itemq; ex ſenſu acri,hebeteve diuerſum medicandi conſiliũ peti.

De vnitatis ſolutione in vena,vel arteria. CAP. 2.

ERgo,quod reliquum eſt huius morborum generis curandi,id nunc apponamus. Nos genus
id,lucidioris doctrinæ cauſa,unitatis ſolutionẽ appellauimus,nec refert, ſi cõtinuitatis ſolu
tionẽ uoces.Incidit hęc nõ in ſimilaribus modo,& ſimplicibꝰ partibus,ſed ẽt in cõpoſitis,& in-
ſtrumẽtalibus. At uerò remediorũ indicationes aliæ à ſimilaribus ſumunẽ,aliæ ab inſtrumẽtali
bus.

bus. Quarum ambas norunt, qui methodũ Hippocratis cõſectantur, propterea, ꝙ utrarunque partiũ naturam intelligũt: alteram aũt duntaxat (nempe q̃ ab inſtrumentalibus præbetur) qui Eraſiſtratum, & Herophilum ſequuntur. Quare in iis, qui ſequentur, ſermonibus, quæcunq; à calido, frigido, humido, & ſicco, corpore, morbove indicationes ſumũtur, nullius certe methodũ hi habebunt: q̃ uerò à forma, poſitu, præcellentia, acri ſenſu, aut his cõtrariis ꝑbentur, has non ignorabunt. Illuſtrius erit, quod dicimus, ſi partes ipſas propoſuerimus. Quoniã igitur de iis maxime ulceribus, q̃ in carnoſis accidunt partibus, hactenus abunde tractauimus, nũc tempeſtiuũ vř de iis agere, quæ in arteria, uena, & ueruo contingunt: nec de iis abſolute, ſed ut in quouis ſunt viſcere, uel deniq; inſtrumentali animalis parte. Ergo, ſi cui arteria uenave, magna uulnerata eſt, & copioſum ſanguinis profluuiũ continuo ſuperuenit, & glutinari id uulnus difficile quidem ẽt in uena eſt: in arteria uerò non ſolum difficile, ſed ẽt quod fieri (ſicut nonnullis medicorum eſt uiſum) omniuo forraſſe non poſſit. Dicendum ergo uiciſſim de utriſque eſt, ac prius de ſanguinis profluuio: ſecundo loco de agglutinatione. Quoniã autem, & per anaſtomoſim, & ꝑ diapedeſin, ut mox docebimus, profluuia huiuſmodi fiunt, non alienũ ſit, propterea, ꝙ curatio-
B nem communem habent, etiam hoc loco de iis meminiſſe, tametſi ex alio eſſe morborum gene
A.li.4.f.4.c.2 re uideantur. Sanè * profluit ex uena, uel arteria ſanguis, aut reſerato earũ ore, aut tunica earũ
c.16.469.e diuiſa, aut (ut ſic dicã) tranſcolatus, ſiue ſudoris modo trãſmiſſus. Porrò diuiditur ipſa tunica, tũ ex uulneratione, tum contuſione, tũ ruptione, tum eroſione. Anaſtomoſis accidit propter tũ uaſis imbecillitatẽ: tum ſanguinis, qui ad eos eius impetu ruat, copiã: ad hæc, acrẽ quampiã, q̃ illi extriuſecus incidat, qualitatẽ. Diapedeſis uerò ex tunica q̃dẽ ipſa rareſãcta, ſanguine uerò tenuato oritur: accidere ꝑterea interim põt, & ex graciliũ uaſorũ orẽ adaperto. Dicẽdum igitur eſt de horũ affectuum unoquoq; ſeorſum: ac primũ de diuiſione, quam uel ex eroſione, uel uulnere, uel contuſione, uel ruptione diximus accidere. Quæ itaq; uulnerant, ea ſunt acuta, atq; ad
A ſecandum habilia: q̃ cõtundendo ſoluunt, ea grauia duraq; ſunt: quæ rumpunt, omnia id tenſionis interuentu faciunt: idem & iutẽſior actionis uehementia facit, tũ ſucci abundantia, nõ utiq; uirium reſpectu, ſed cum à uaſe ſuo nõ continetur: etiam caſus ab alto, tũ graue quippiã durũq; incidens. Quippe eiuſmodi aliquid cum uel uaſis uacuis, uel puſillam oĩno rem continentibus iu ea inciderit, ſi durũ ex oppoſito obiectum hẽt, contuſa reddit: At, ſi plenum uas ſit, prius id rumpit, q̃ cõtundat: cũ ſit, quod tum accidit, perſimile, ac ſi utrem ueſicãve impleas, atq; in hãc
C lapidẽ iactes: uel cõtra lapidi utrem uiolenter illidas. Sanè huic perſimile eſt, quod accidit in caſibus ab alto: quam nanq; rationem uter habet ad lapidem, hanc homo habet ad ſolũ. Quiſquis uerò ex maximo acutiſſimoq; clamore, in pulmonibus uas perfregit, is uiolentiæ actionis acceptũ malũ referet. Similiter huic, & qui ex eo, ꝙ prægraue onus, aut humeris imponerẽ eſt conatus, aut aliàs manibus attollere, uas fregit. Atq; hoc etiã magis, cui ex concitatiſſimo curſu, aut ualentiſſimo ſaltu, aut aliter particula ulla uiolenter extenſa id accidit: eſt enim id quoq; perſimile, ac ſi funiculum, aut lorum, quàm maxime diſtendas. Porrò perrumpi quoque non pauca, propterea, ꝙ ſanguinem, quem in ſe habent, nou continent, potiſſimũ cum flatulentus is ſit, indicio ſunt, tum dolia, quæ ſæpe muſto rumpuntur: tum alia multa ualentiſſimorum corporum.

Quibus remedys venarum, & arteriarum vlcera agglutinari, & fluxus ſanguinis derinari, ac renelli queat. *CAP. 3.*

AC, ſi ex uulnere, uel clamore, uel caſu, uel cõtuſione perruptũ uas eſt, utiq; in his cauſa ipſa deſiit: Si uerò ex abundantia, fieri poteſt, ut uas ẽt amplius rũpatur, effectrice ſaltẽ adhuc manẽte cauſa. Atq; in hoc quidẽ affectu uacuanda quã primũ abũdantia eſt: abhinc ſanguis ſupprimendus: mox ulcus ipſum curandũ. Vbi uerò effectrix cauſa iam deſiit, primũ ſiſtere ſangui
A.li.4.f.4.c.2 D nem expediet, poſt ulcus ſanare. Quomodo igitur ſiſtemus ſanguinẽ? Obturato * quidem, qđ
c.17.470.a perruptum eſt: auerſo aũt, atque aliorſum trãſlato, quod per id ferebatur: qñ, ſi id eo, quo inter initia, impetu cõfluat, oſculũq; uaſis pari modo pateat, citius planè moriatur animans, q̃ profluuio laborat, q̃ ſanguis ceſſet effluere. Porrò ulcus ipſum claudetur, uel labris eius, q̃ diſſident, in idem adductis: uel oſculo eius obſtructo. Adducentur in idẽ labra eius, tum noſtrarum manuũ opera, ubi ſic ad manum ulcus ſe exhibet: tum per deligaturã: tum uerò per ea remedia, quæ refrigerent, & adſtringant. Neque.n. ſuere fas eſt arteriæ uenæve uulnus: ueluti dixerint, q̃ nullã à uulneratæ partis ſubſtantia naturaq; ſumi indicationem aiunt. Obſtruetur uaſis oſculũ, & ſanguine ipſo concreto (qui Thrombos græce dicitur:) & iis, q̃ foris illi imponuntur. Poſſunt autẽ ſuperimponi, tũ carnoſæ ipſæ, q̃ circa ulcus ſunt, partes: tum in nonnullis uulneribus ipſa cutis: adhæc q̃cunq; ipſi comminiſcimur: Ea ſunt, & linamenta, quos Motus græce uocãt: & medicamenta ea, quæ idcirco, ꝙ ex lenta craſſaq; ſubſtantia conſiſtant, meatus obſtruunt, (Græci Emplaſtica uocant:) præterea, quæ cruſtam, quam Græci Eſcharan uocaut, efficiunt: quippe hanc quoq; ceu ſeptũ quoddã huiuſcemodi ulceribus ueteres excogitarunt. Efficiunt hanc tũ ignis ipſe, tũ q̃dã medicamina, quibus ignea uis ineſt. Atq; his quidẽ rebus obſtruitur uaſis oſculum. Auertitur aũt ſanguis, atq; ad alia mẽbra cõuertiť, tũ ad proxima deriuatus: tũ ad cõtraria reuulſus. Illud Parocheteuſin: hoc Antiſpaſin græci uocãt. Nã hæc quoq; Hippocratis inuẽta ſũt, Lib. de Humoribus à principio. Verba interpretis.

omnis

omnis ſcilicet immodicæ uacuationis cõmunia remedia. Deriuatio ad uicina loca fit, cũ id, qđ E
per palatum uacuatur, per nares deriuatur: reuulſio autem ad contraria, cũ ad inferna reuellit.
Rurſus, quod per ſedem profluit, id per vuluam deriuamus: ſurſum uero reuellimus. Ita nanq;
5.Aph.32. Extr. ord.4 d & natura ipſa facere ſolet. Mulieri.n. inquit Hippocrates, ſanguinem uomenti menſes superue-
5.Aph.50. Extr. ord.42.a. nientes remedio ſunt. Hac igitur de cauſa, ſi vel menſes confertim eruperint, uel ſanguis ab ute
Et 2.Epid. sect. 6.circa mediũ. ro quoquo modo profluxerit, ſurſum reuelles, cucurbitã maximam ſub mammis defigens: nã A lib.1 fo.4. c.23.f
& hoc Hippocratis inuentũ eſt. Eandem ob cauſam, cũ è naribus ſanguis erumpit, id retinent
maximæ in præcordijs defixæ cucurbitæ. Infigendæ aũt ſunt; ſi ex dextra nare profluit, ſuper ie
cinore: ſin ex ſiniſtra, ſuper liene: ſi ab utraq; nare, ſuper utroq; ſunt imponendæ uiſcere. Quòd
ſi reſolutus adhuc æger nõ ſit, ẽt uena ex eo cubito incidenda eſt q̃ profuſioni è directo reſpon
det: ubi paulum detraxeris, mox unam horam intermittens, rurſus detrahes: poſt iterum atque
iterum, pro laborantis uiribus. Ad hunc modum & reliquas oẽs fluxiones (quippe communis
ratio eſt) tum ad contraria reuocabis, tum per uicina deriuabis, utiq;, quæ per aluũ fluunt, ea uel
per vrinas, uel uterum tranſmittens: quæ uerò per vrinas, ea uel per uterum, uel per ſedem trãſ
ferens: pari modo, quæ per uterum erumpunt, uel per vrinas, uel per aluũ: quæ uerò in oculis,
aure, uel palato fluxiones accidunt, eorũ ad uicina deriuatio per nares eſt. Reuulſio uerò in ijs, F
quæ ſupra ſunt, oĩbus, deorſum ſemper agitur: ſurſum, in ijs, quæ ſunt infra. Præterea à dextris
ad ſiniſtra, ſicut ab his rurſus ad illa: ſimiliter ex ijs, quæ intus habentur, ad ea, q̃ foris ſunt: con-
traq;, ab his ad illa. Ergo frictio contrapoſitæ partis, potiſſimum per ea medicamẽta, quæ calfa
ciant: præterea uincula ualentius adducta: ijs, quæ ad contrariũ reuocant, remedijs ſunt annu-
meranda. Non ſecus profectò & naturalium meatuum, qui poſiti ex aduerſo ſunt, recluſio. Quę
uerò id præſtare medicamẽta poſſint, tradita eorũ materia à nobis eſt in libris, quos de medica
mentis prodidimus: ſed de omni fluxione in ſequentibus ẽt libris tractare neceſſum erit. Nunc
ad ſanguinis profluuium eſt redeundum. Quippe de genere obturantium quodammodo eſt & A.ibidem.
uinculum ipſis profluentibus uaſis iniectum: ipſiq; noſtri digiti, dum ea committunt, ſtringunt-
que. Eſt & alia huc pertinens ligatio, quam Græci Epideſin uocant: quanquam ipſum uas circu
lo non complectitur, ſicuti uinculum: uerum cum ex parte complexu ſuo committat quodam
modo vulnerati membri diſſidentia labra, & q̃ ſuperimpoſita ſunt, contineat, meritò inter clau-
dentia remedia numeratur. Præter oĩa iã dicta, inter hæmorrhagiæ remedia cenſeatur & appoſi
tus vulneratæ partis ſitus. Porrò appoſitus fuerit, ſi ad geminum hunc finem ſit directus, nempe
ut & dolore pars careat, & ſurſum ſpectet: ſi uerò uel prona ſpectet, uel doleat, non ſolum proflu G
uium non ſiſtetur, ſed ẽt, ſi non ſit, prouocabitur. Ergo, qui hæc norit, ſi qñ aſtiterit ei, cui ex vul
nere ſanguis profluit, (de his enim primum agã) ilico digitum ſuper os vulneris uaſis imponat,
blande inniтens, ac ſine dolore comprimens: quippe ſimul tum ſanguinem ſiſtet, tum eum con-
creſcere in vulnere facit. Quin immo ſi uas, unde profluit, alte ſit demiſſum, certius ipſis tum po
ſitum intelligat, tum etiam magnitudinem: præterea, uenane ſit, an arteria: poſt hæc iniecto un-
co attollat, ac modice intorqueat. Quòd ſi ne tunc quidem ſiſtitur ſanguis, ſi uena fuerit, tentet
citra uinculum ſanguinem ſupprimere aliquo ex iis medicamentis, quæ ſanguinis ſupprimendi
facultatem habeant. Sanè optima horum ſunt emplaſtica ea: quæ ex frixa reſina, & farinæ triti-
ceæ tenuiſſimo polline, & gypſo, alijſq; id genus ſunt cõfecta. Sin arteria ſit, duorum alterũ, aut
uinculo amplectens, aut totum uas præcidens, profluuium ſiſtes. Sanè uinculum magnis quoq;
uenis iniijcere interdum cogimur: atq; etiam interdum totas præcidere utiq; trãſuerſas. Incidet
autem huius neceſſitas in ijs, quæ ex profundiſſimo loco rectæ aſſurgunt, præſertimq; per angu
ſtas, uel principes particulas. Quippe ita retrahitur ex utraq; parte pars utraque, celaturque ac
integitur à ſuperiacentibus corporibus vulnus. Tutius tamen eſt utrunque facere, & uinculum
uaſis radici iniijcere, & quod deinceps habetur præcidere. Radicem uaſis uoco priorẽ eius par- H
tem, quæ uel iecinori propior eſt, uel etiam cordi: hæc in collo ab inferiore eſt parte: in brachiis
& cruribus à ſuperiore: in ſingulisque reliquarum partiũ, prout ex diſſectione intelligere licet:
quam nec ipſam amethodi iſti Theſſalij admittunt.

Quo pacto implenda carne ſint ulcera, cum ſanguinis impetum ſtiterimus: ac
de medicamentis, quæ cruſtam inducant. CAP. 4.

His peractis, implendũ carne vulnus q̃ primũ eſt prius, q̃ uinculũ à uaſe decidat. Niſi.n. pdu
cta caro prius locũ, q̃ circa pciſam arteriã eſt, impleuerit, ſed locus aliqs uacuus ſuperfue-
rit, utiq;, qđ Græci Aneuriſma dñt, ſequiẽ. Quã ob rẽ eo potius gñe ſanguinẽ ſiſtentium utendũ
ſuadeo, qđ ſua lẽtitia meatus obſtruat, (emplaſticõ uocãt) q̃ qđ cruſtã efficit, ppea, q & citius
& minore cũ periculo poſt ipſum impleẽ vulnus. Quippe periculũ in altero eſt, ne, ſi defluat cru
ſta, rurſũ ſanguinis pfuſio ex uaſe exciteẽ. Optimũ igiẽ oĩum, q̃ noui, medicamẽtorũ, quo ẽt ad
cerebri mẽbranarũ hæmorrhagias tutiſſime utemur, eſt, qđ nũc ſubiiciã: Thuris pars una, aloes
partis unius ſemiſſi miſceẽ: mox cũ utẽdi tps inſtat, tm̃ huius cũ oui cãdido ſubigiẽ, quantũ mel
lis reddat craſſitudinẽ: hoc dehinc leporis molliſſimis pilis excipitur: deinde tum uaſi ipſi, tũ ul A.l 3.f.3.r.c.9.fo.240 f
ceri toti, liberaliter imponiẽ. Alligandũ aũt id forinſecus faſcia eſt ex tenui linteo: cuius faſciæ

primi

A primi quatuor quinqueve amplexus ipſi profluenti uaſi iniicientur: abhinc uaſis radicẽ uerſus
ducentur,in quibus uidelicet partibus radicẽ uerſus ducere licet:licet aũt ferè in omnibus,pręter
A.li.4.f.72.a. terq̃ cerebri membranis.His factis,vbi * tertio die ſolueris,ſi tutò adhuc medicamen vlceri ad-
c.17.l 470.c. hæret,aliud rurſus ſuper impones:ac ueluti linamentũ id,qđ ex pilis factũ inhæſit, madefaciẽs
deligabis ita,ut initio deligaſli . Sin prius ſua ſponte linamentum decidat, radicem uaſis digito
blãde cõprimens,quatenus uidelicet nihil cõfluat,hoc quidẽ ſuſpenſa manu adimes,atq; alterũ
impones.Ad hunc modũ,quod carne munietur,curare uas debebis, utiq; a principio ad finem
vſq; particulam ſupinam ſeruans,cuſtodito tñ in hac ſitus figura,modo. Vitandum enim,ne do
lor incidat,ac rurſus profluuiũ excitet:cum nihil ſit,quod profluuium magis,q̃ dolor, proritet,
& phlegmonas augeat.Hoc medicamento multifariã utor, aliàs (ut dictum eſt) duplum thuris
A.ibi.c.18.h aloe * admiſcens:aliàs pari modo ambobus utens:aliàs paulo ſuperante aloen thure,aut etiam
pluſculo,ſed nondum duplo:etiam mannã pro thure aliquando iniiciens.Eſt autem manna me
dicamentum,qđ magis,q̃ thus,adſtringit:thus uerò,q̃ mãna magis emplaſticum. Porrò cõſtat
in duris corporibus plus aloes eſſe immiſcendum,in mollibus plus thuris . Eritq; alterum eorũ
magis adſtringens:alterum lentitia,& craſſitudine ſua tenuibus ſpiramẽtis magis inhærẽs : qđ
B emplaſticoteron uocant.Itaq; ẽt,magis tenax,ac(ut ſic dicam)reſinoſius deligas thus,oportet,
ubi magis eſſe emplaſticum medicamentum ſtudebis: id ſanè,tum mollius eſt, tum albidius,tũ
qđ manſum ritu aloes,& mannæ non comminuitur,ſed partes ſuas ſibi cohærẽtes defendit,ue
luti Chia maſtiche.Verum hæc eius tractationis ſunt propria, q̃de cõponẽdis pharmacis præ-
cipit:quam in hoc opere nõ alicubi attigiſſe oĩno nõ licuit. Siquidem aut nuſquàm nobis par-
ticularis exẽpla faciẽda mẽtio fuit,ſed ipſis tñ uniuerſalibus cõtẽtos eſſe methodis oportuit:
aut,ſi particularia poneremus,ẽt ꝑparatio eorum fuit attingenda . Verum (ut ante eſt dictum)
eius generis remediorũ,quæ methodo ſint inuenta, uno alterove exemplo hic poſito contẽtos
eſſe conueniet.Id uerò ſemper mihi teneri memoria uelim. Sed reuertamur rurſus ad id, quod
dicendo,parum abſoluimus. Mentionem.n. iam dicti medicamenti idcirco pluribus feci,ꝙ cæ-
A tetis id omnibus præſtare mihi perſuaſi:mirorq; , ſicui melius inuenire continget . Ideoq; tum
in cerebri mẽbranis ſemper:tum in colli uulneribus eo utor : etiã ipſarum uenarum iugulariũ,
quas Sphagitidas uocant,utpote cum harũ quoq; profluuium citra uinculum ſiſtat.Non eſt aũt
in his committendum,ut in opere properes,ueluti quidã ſtolidi chirurgi faciunt: ſed altera ma
nu inferiorem uaſis partem comprimes,aut complexus tenebis:altera medicamentum uulne-
C ri impones,ac blande ei apprimes, donec concretum adhæſerit : mox deligabis ſuperne deor-
ſum,nõ(ut in artubus)inferne ſurſum:ſiquidem radicem uerſus uaſorum ducere deligationem
oportet,ac,quod cõfluit,reprimere.Sunt porrò,& alia non pauca pharmaca,quæ citra omnem
dolorem emplaſticam uim obtinent : uerum nullum ita carne implet . Expedit autem q̃ maxi-
me in eiuſmodi caſu,ut priore medicamine cadente,caro circum uas ipſum ſit producta. At, q̃
cruſtas generant,ubi cruſta decidit,magis nudam partem,q̃ pro ipſius naturali habitu, derelin
quunt.Eſt nanq; ipſius cruſtæ generatio ex ſubiectis circumpoſitisq́; corporibus (ut ſic dicam)
ſemiuſtis,ſic,ut * cuiuſmodi in hyemem extinctos hos carbones rem parant,eiuſmodi ipſæ cru
ſtæ carnis exuſtæ ſint reliquiæ.Quare,quantum particulæ aduſtum ad cruſtam eſt, tantum pro
fectò ipſi de naturali carne deperditur.Id itaq; omne particulæ decedit,cum cruſta cadit:atque
ob eã rem nuda ſineq; carne uiſitur.Multisq; poſtea,q̃ cruſta decidit,ꝓfuſio ſanguinis, q̃ ægrè
ſupprimi potuit, ſuperuenit . Quare in his quoq; quiſquis methodo adminiſtrare omnia uolet,
is tum modos oẽs,quibus ſanguis ſupprimatur,longe prius conſiderabit:tum.n.eliget,qui mi-
nus ſit cum periculo,utẽs non minus,& reliquis omnibus,quoties neceſſitas urgebit : Maximã
aũt neceſſitatem,uel cruſtificis medicamentis,uel ignitis ferramentis utendi animaduerti , ubi
D ex eroſione putreſcẽtis alicuius,profluuium ſanguinis cõcitatur.Quinetiam,ubi in tali affectu
totũ,quod cõputruit eſt ſublatum,tutius eſt,uel ipſius ueluti radicem adurere,uel certe cruſti-
ficis medicamentis uti. Hac uerò ratione,tum in pudendis,tum ſede,ad talem neceſſitatẽ ſæpe
deuenimus,ꝙ uidelicet hæ partes,tum propter naturalem humiditatẽ,tum ꝙ excrementorum
ſunt canales,ex leui cauſa putreſcãt:id uerò,quò pro incruſtantium pharmacorum delectu cõ
A.l.1.f.4.c. ſilium diriges,erit nõ utiq; ſolus calor,ſed cum quo * adſtringẽdi facultas ſit cõiuncta, qualis in
33.l.5. chalcitide,& myſi,& atramẽto ſutorio,ſiue uſtis his,ſiue inuſtis utare,uiſitur.Quæ uerò ex cal-
ce non extincta cõficiuntur, ea vtiq; valentiora his ſunt:cæterum calx adſtringendi uim nõ ha
bet.Excidunt igitur citius,q̃ ab his fiunt cruſtæ:hærent autem corporibus diutius, quæ ab ad-
ſtringentibus:quod utiq; longe eſt utilius, quando ita prius naſcitur in imo earum caro, effici-
turq́; profluenti uaſi uelut operculum quoddam. Vnde nec noſmet ꝑcipites eſſe(ueluti nonnul
li ſunt)ad cruſtas,ubi hæmorrhagias periculum imminet,detrahendas,oportet,niſi in illis tan-
tũ affectibus , in quibus propter putredinẽ candens ferrum corpori hominis admouere coacti
ſuimus.Appellant,neſcio quomodo,eũ affectum oẽs nũc medici Græci νομὴν à uerbo, quod pa
ſcere ſignificat,propterea, ꝙ pergere paſcendo id uitiũ ab ægris particulis ad eas, quæ integræ
ſint,ſoleat,atq; harũ ſemper aliq̃d ęgris adiicere:ita,ut nõ à ſubſtãtia indicatę rei,ſed ab acceſ-
ſorio

ſorio appellatione indiderint. Copia materiæ medicamentorum omnium, quæ hac prædita fa- E
cultate ſunt, in propriis commentariis dicta eſt. Proprios intelligo, & qui de ſimplicibus medicamentis, & qui de compoſitione eorum ſunt ſcripti.

Capita Methodi ſanguinis profluuium ſiſtendi, ac de eo profluuio, quod de profundo corporis erumpit. CAP. 5.

ERgo recenſitis huius methodi, qua ſanguinis profluuia, q̃ ad manum ſunt, cures, capitibus, mox ad eorũ, quæ in alto ſunt corpore, tractationem accingemur. Qui igitur è uaſis ꝓfluit ſanguis, aut propterea, ꝙ amplius non cõfluet, ſiſtetur: aut ꝙ occluſa diuiſio erit: aut etiam propter utrunq; ſimul, id quod reor tutiſſimum. Porrò cõfluere prohibetur, & * propter animi deli- A.li.4.f.4.t.2. c.17.470.b
quium, & cum ſad cõtraria; reuellitur, & cum ſad uicina; deriuatur, & per refrigerationẽ tũ corporis totius, tùm uerò præcipue ipſius partis afflictæ. Hac enim ratione ẽt frigida pota ſæpe hæmorrhagias ſuppreſſit. Idẽ facit, & frigida foris in ſotu affuſa, ſed & poſca, & uinũ acerbũ, aliaq; q̃cunq; uel aſtringendi, uel ſimpliciter refrigerandi uim habent. Clauditur ipſa diuiſio, ſi uel cõtrahatur, conniueatq; id, quod diuiſum eſt, uel obſtruatur. Sanè cõtrahitur, tum adſtrictione, tũ refrigeratione, tum deligatura, tũ uinculo exceptũ. Obſtruitur uel intrinſecus, uel extrinſecus: Et intrinſecus quidẽ, à ſanguine concreto, Græci Thrombon uocant: Extrinſecus, tũ hoc ipſo, F
tũ uerò linamentis, & ſpongiis, & cruſtis, & medicamentis iis, q̃ lentitia craſſitieq; ſua meatus obſerant, (Græci Emplaſtica uocant,) ad hæc corporibus iis, q̃ circumiacent, propius admotis. Quorum ſingula quemadmodum perficiantur, dictum iam eſt. At, quæ de profundo ſanguinis profluuia erũpunt, ea nec uinculo, nec deligatura ſanes: ueluti nec ignitis ferramentis: nec (ut ſemel dicã) ijs, q̃ diuiſum ipſum corpus partemve cõtingere machinamur: immo ꝑ reuulſionẽ, ac deriuationem ſad uicina; præterea cibũ potionẽq;, qui & emplaſticam uim habeant & refrigerent, & medicamẽta, quæ adſtringant. Habes uerò uberẽ talium materiem in proprijs operibus. Quę uerò a partibus indicatio ſumiẽ, ea cõmunibus, quæ iã dictæ ſunt curandi * indicationibus, ueluti auctariũ in ſingulis affectibus accedit: ſiquidẽ inſtrũs aliqñ utimur pro partis ipſius ꝓprietate, alijs ad * uterum, alijs ad ueſicam, alijs ad oĩa inteſtina craſſa. Quipe in hæc, per A.li.4.f.4.t.2. c.16.469.g
clyſterẽ: in uterũ, per ea, quæ Metrenchytas Græci nocant, idoneorũ aliquod medicamentorũ immittimus: ſic & in ueſicã, per in directũ foratas fiſtulas. Sanè rariora ex his profluuia ſanguinis fiunt, ſed tñ aliqñ fiunt: &, q̃quam non profuſione ipſa, periculoſa, at certe ob diuturnitatẽ non ſine periculo. Siquidẽ quaternis diebus uidimus è vulua profluere ſanguinẽ, nec potuiſſe

* arnogloſſi.

ullo remedio ſiſti, quoad quarto die * plantaginis ſucco utentibus nobis prorſus conſtiterit. Eſt G
porrò id medicamen & ad ea, q̃ ex eroſione excitanẽ, ſanguinis profluuia utiliſſimũ: cui ẽt ualẽtius aliquod hoc caſu medicamẽtũ, aliàs aliud ei miſcere ſoleo, utiq; ad totũ reſpiciens affectũe id qđ ſemper eſt faciendũ, ac ꝓ maximo documẽto in oĩbus habendũ. Nã in his ipſis q̃ ex vulua, ueſica, & inteſtinis, profluuia citantur, æſtimari debebit ipſius profuſionis quantitas, ut uidelicet, hanc iã uel ut primã, uel ut ſcđam, * indicationẽ curationis habeamus, nec tñ obiter rõtius affectus non habentes rationem. Nã, ſi perruptum uas aliquod magnum eſt, aut uehementer recluſum hiat, utiq; adſtringentibus medicinis eſt opus, ueluti balauſtio, & hypocyſtide, & rhoe, & omphacia, & acacia, & gallis immaturis, & malicorio. Sin uel exiguũ uas eſt, qđ perruptum eſt, uel modice recluſum, ſic, ut nõ multus ſit qui in eo profluit ſanguis, ẽt aloe, & manna, & pini cortex, & lemnium ſigillum, & ſpinæ ægyptiæ fructus, & crocũ, & lapis hæmatites, aliaque id genus ex uino nigro auſtero utilia medicamenta ſunt. Quòd ſi nec genus id uini præſto

*arnogloſſum.

ſit, nec * plantago, nec ſolanum, (quippe hæc quoq; ſunt idonea) coquemus in aqua & rubi germina, & cynosbati id eſt canini rubi, & myrti, & lentiſci, & hederæ, in ſumma omnium quibus adſtrictoria uis ineſt, ſiue radix, ſit ſiue fructus, ſiue cortex, ſiue germen: ideoque etiam adſtringentium malorum, maximeque cotoneorum, itemque myrtorum, & meſpilorum decoctum, H
idoneum ad propoſita præſidium eſt.

De profluuio ſanguinis ex eroſione, vel diapedeſi. CAP. 6.

AT, ſi ex eroſione profluuium quoddam incidit, nõ eſt id magna ex parte profuſius, ſed exiguum & paulatim effluẽs: eoq; Paſionis, uel Andronis, uel Polyidę paſtillis utendum eſt: aut ẽt (ut dictum eſt) noſtro †, qui genere eandem uim obtinet, cæterum magis potentẽ. Siſtũt .n. hæc eroſionem, ſi tñ etiã toti corpori ſit conſultum, ut prius eſt dictum. Sin profuſior hæmorrhagia ſit, ijs, q̃ uehementiſſime * adſtringant, utendũ medicamentis eſt, quoad uehemens eius A.li.3.f.10.t.3 c.6.266.h
impetus frangatur: mox deinde admiſcendi illis paſtilli ſunt: poſtea ad ipſos ſolos ueniendum, cum aliquo ex ante dictis ſuccis aut decoctis. At uerò, quæ extrinſecus profluenti particulę admouentur, tum adſtringentia, tum citra adſtrictionẽ frigida, hæc ipſe (ueluti pleriq; medicorũ) non ubiq; probo: ſed mihi contra omnino, q̃ fieri res poſtulat, ipſum ſanguinẽ intrò cõpellere, ac uenas quæ in alto ſunt implere uidẽtur. Vidimus .n. quoſdã eorũ, qui ex pulmonibus ſanguinem reijcerẽt, ex thorace refrigerato manifeſte læſos: æque ut, q̃ ſanguinẽ uomuerunt, nõ nullos, ꝙ uenter foris eſſet refrigeratus: eodẽ mõ & eorũ, q̃bus naribus ſanguis ꝓfluxit, aliqui ex capitis refrigeratione deterius habuerunt. Ergo nec oĩno, nec ſine diſcrimine, nec oĩ tpe loca,

† Impreſſi codi. & manuſcripti quidam, ut Linacer trãſtulit, habent [illegible] tamẽ [illegible] χάρτου. i. ex charta confecto.

quæ

A quæ circa particulam, unde ſanguis profluit, ſunt poſita, refrigeranda ſuaſerim, immo poſtea, q̃ in alia prius auerteris: ut, exẽpli grã, in naſo, ubi ſanguinis miſſione (ut diximus) ſis uſus, uel artuum frictione deuinctioneq́;, uel ad *pcordia defixis cucurbitis. Quin ne ſic quidem ad frontẽ & caput ilico refrigerantibus utendum, ſed prius eſt ad contraria reuellendum, utiq; affixa † in ſumma ceruice cucurbita. Quippe duplex eſt in ſanguinis ex naribus profuſione auerſio, & q̃ eſt ad totius corporis inferna: & q̃ eſt ad capitis poſteriora: propterea uidelicet, q̇ ipſe nares, & in ſuperiore, & in anteriore parte ſunt ſitæ. Aduerſatur aũt ei, quod ſupra eſt, id, quod infra: & ei, qđ poſt habetur, id quod ante. Verum de ſanguinis profluuio, uel hactenus dictũ abunde ſit. Patet nanq; & diapedeſin, quã uocant, refrigerantibus, adſtringentibusq́; eſſe curandã: &, ſi ꝓ p tenuitatem ſanguinis aliquando incidat, craſſiore uictu. Is uerò cuiuſmodi ſit, dicetur in ſequẽtibus: dictumq́; iam ad quendam modum eſt in libro, qui De attenuante uictu eſt ſcriptus. Iam uerò ad memoratorũ affectuum curationem eſt redeundum. Ergo, qđ uenæ inſedit ulcus, ubi ad manum eſt, eandẽ deſiderat curationem iis, q̃ in carne accidũt: de quibus, duobus ante hoc uoluminibus diſputaui. Nã, ſiue ex recenti uulnere factum eſt, id agendum eſt, ut medicamẽtis iis, q̃ Enæma uocant, coeat: ſiue ex eroſione, quæcunq; dicta de rebellium ulcerum curatione

B ſunt, ea prius ratione diſcernenda, mox, ut opere perficiantur, tentãda. Quinetiam, ubi uinculo uas ſis complexus, aut medicamentis ſanguinem ſupprimentibus, aut ferramentis ignitis uſus, illudq́; tibi curationis propoſitum reſtet, ut, quæ circa ulceris labra ſunt, carne impleas: iiſdem omnino medicamentis utere, quæ in methodo ſinuoſorum ulcerum nobis ſunt præcepta.

*Hypochõdria, quam dictionẽ Linacer tetẽ, ſẽper præcordia tranſtulit.

*Clarius græci κατ᾽ ἰνίον, i. in occipitio.

De vulnerata arteria curatione. CAP. 7.

DE arteria aũt uulnerata iam dictum eſt nonnullis medicorũ, uideri nõ poſſe fieri, ut coeat. Atq; id aſſerunt aliqui quidem ſola experientia ſe cõtentos profeſſi: alii uerò & ratione uſi eiuſmodi. Siquidem duram eſſe, ac chartilagineam aiunt alteram arteriæ tunicã, taliũ uerò nihil poſſe in unum coire, cum ſit mollium tantũ corporũ in unũ coeundi habilitas, ut tum in externis uidere licet, nullo nec lapide cum lapide, nec teſta cum teſta, unquã coeunte: tũ uerò in nobis ipſis, qñ nec chartilago cum chartilagine, nec os cum oſſe coaleſcat. Non.n. fracta oſſa ꝑ unitionẽ cohærent: ſed per callum eum, quem πῶρον Græci uocant, ceu glutino iunguntur. Igitur nos quoq; ab experientia noſtra primum incipiamus, in mediumq́; proferamus ea, q̃ ipſi uiſu uſurpauimus. Vidimus.n. in mulieribus, & pueris * tum cõglutinatas arterias, tum carne undiq; circundatas, idq; in frõte, malleolo, & articulo brachij ſummæq́; manus medio. Simile q d-

A. li. 4. ſ. 4. t. 2. c. 16. 4. 9. c

C dam aliquando, & agreſti contigit iuueni, dum ſanguinem ſibi mittẽdum ueris tẽpore curaret, qđ noſtratibus maxime eſt in uſu. Cum enim medicus, qui uenã inciſurus erat, brachium hoĩs deligaſſet, cõtigit attolli uelut in gibbum arteriã: itaq; hanc pro uena medicus diuiſit. Exigua ſanè inciſio erat: ſanguis aũt flauus, & tenuis, & feruidus ſtatim eiaculabatur, idq; cum quodã ueluti ſaltu. Ac medicus quidẽ, ut erat admodum iuuenis, & operũ artis parum peritus, uenam ſe inciſiſſe putabat. Ego uerò cũ quodam alio ex iis, qui aderant medicis, utiq; ſeniore, ubi, qđ accidit, aduerti, præparato ex emplaſtrorum genere, † quod ſanguinẽ ſupprimit, medicamẽto, & tum inciſionem curioſe cõiunxi, tum ſuper medicamen ilico impoſui, ac ſpongiã molliſſimam extrinſecus ſuper hoc deligaui. Mirante uerò, q arteriã inciderat, † inſolitam noſtrã in hoc caſu prouidentiã, indicauimus homini rem factam, ſed poſtea, q̃ inciſi hoĩs diuerſoriũ exiiſſemus: iuſſimusq́;, ne uel ſolueret nobis abſentibus, uel ante quartum diem id aggrederetur, ſed ita, ut erat, deligatum haberet, ſpongiã duntaxat deſuper madefaciens. Poſtea uerò, q̃ in quarto ſoluentes planè conglutinatã inciſuram inuenimus, rurſus idem medicamen imponere iuſſimus, tũ ſimili modo deligare, nec multis poſtea diebus ſoluere. Atq; ita percurata eſt huius hoĩs inciſa arteria, ſola oĩum, quas in cubito inciſas uidi: nam reliquis omnibus aneuryſma, aliis maius,

D aliis minus ſuperuenit. Ac, quemadmodũ quidem aneuryſmata curare conueniat, in progreſſu dicetur ſuo loco, utiq; cũ reliquorum omnium præter naturam tumorum curatio tradetur. Nũc cœptam diſputationẽ abſoluamus. Siquidẽ arteriæ natura difficultatem quidẽ durioris tunicæ ſuæ conglutinandæ prorſus indicat, nõ tñ eiuſmodi, quæ euinci omnino nequeat: neq; enim ita eſt ſicca duraq́;, ut os uel chartilago, immo lõge his mollior, ac magis carnoſa. Quo utiq; minus de vnienda ſectione eius eſt deſperandum, ubi tum ipſa ſit parua, tum hoĩs corpus natura molle. Videtur aũt experientia quoq; ipſa rationi ſubſcribere: cum & in pueris, & in mulieribus ꝓpter corporum humiditatẽ, & mollitiam, eam uiderim glutinari: & in uno iuuene, cui (ut dictũ eſt) exigue erat inciſa. Cum verò ſanatu difficilior ſit arteria, q̃ uena, nõ tñ eſt medicamentorũ admodũ diuerſus in utraq; uſus, immo ſpecie planè idem maioris minoriſq́; ratione euarians: quippe tanto ſiccioribus medicamentis eget arteria, q̃ uena, quãto ipſa eſt ſuapte natura ſicciorIs temperamenti, q̃ uena. Quòd ſi carnẽ circa gigni eſt opus, eadem ambæ requirunt: ſiquidẽ ad eundem modum prouenit carnis generatio in his circundandis, quo in cauis ulceribus ꝓuenire eſt traditum. At, q̃ in vtero, veſica, vel inteſtinis venæ arteriæq́ue ſunt, cum eadem genere medicamenta, vbi exulceratæ ſunt, requirant, etiam inſtrumenta, quibus infundantur, metrenchytas. i. vterinos clyſteres, & ſyphonẽ rectum, & clyſterem deſiderant. Ad ea uerò, q̃ in recto

† Ἐναίμων φαρμάκων.

† Quidã cod. legũt: τὴν προνοίαν τὴν αὐτοῦ &c. i. modum ſolitæ nobis in hoc caſu prouidentiæ. Alij τὸν λόγον τῆς ἐπιμελείας, & c. i. rationem, ſeu modũ prouidẽtiæ, quæ nobis in hoc caſu ſuccurrit.

intestino

inteſtino ſunt vlcera, etiam per veſicam, cui ſit fiſtula recta ad finem annexa, iniicere liquatum E medicamen tepidum licet. Variabitur itaq; remediorum conſiſtentia pro inſtrumentorum ſpecie: neque enim fas eſt, eiuſmodi inſtrumentis craſſa medicamenta infundere, ſed humidiora poſtulāt, atque idcirco mediocriter plerunque calida. Proinde ſicca medicamenta, magis ſunt idonea, quàm ea, quæ liquabilia uocantur, quoniam facile, uel *plantaginis, uel alterius eius generis ſucco miſceantur. Eiuſmodi medicamenta ſunt, & crocum, & pompholyx, & aloe, & quæ Cephalica græce dicuntur: in ipſo autem primo producendæ carnis tempore, quod ſuppreſſionem ſanguinis continenter excipit, etiam lemnia terra ſalutare auxilium eſt.

*arnoglossi.

De vlceribus pulmonis, & Sanguine de pectore erumpente. CAP. 8.

AT, quæ in pulmone hæſerunt ulcera, difficiliora ad curandum ſunt. Quibuſdam uerò non difficilis modo eorum curatio, uerum ēt, quæ perfici omnino nequeat, uidetur, idq́ue tum ratione cōiectantibus, tum experientia: Ratione, quoniā pulmo inter uiſcera propter anhelitū perpetuo ſit in motu, cum utique quietem requirant ea, quæ ſint ſananda: Experientia, ꝙ nemī nem unquam eorum, qui ita ſunt affecti, ſanatum uiderint. Atque de experientia quidem (nam hinc cœpiſſe par eſt) dubitare fortaſſe licet, propter agnitionē. Nos enim uidimus alium, ex eo, ꝙ maxime uocem in clamore intendiſſet, alium, ꝙ ab alto cecidiſſet, aliū in palæſtra percuſſum, F non ſolum ſtatim grauiſſime tuſſiuiſſe, ſed etiā ſimul cum tuſſi alios unam duasve, alios plures, heminas ſanguinis ſpuiſſe. Qui uerò ita erant affecti, aliqui omnino ſine dolore erant, alij in pectore dolebant. Quinetiam ſanguis iis, qui doluerant, nec cōſertim reiectus eſt, nec multus, minusq́ue tum ruber, tum calens, ceu è longinquo ueniens. At, quibus citra dolorem eſt reiectus, ijs & cōſertim, & plurimus, tum ruber feruensq́; expuebatur, clare docens, ꝙ non procul ueniret. Porrò aliam dubitationē facit, nec hanc leuem, ipſa ſanguinis ex thorace in aſperā arteriā tranſumptio, propoſitam uidelicet à medicis iis, qui tranſmitti eum per membranam, q̃ pulmonem inuoluit, poſſe non putarunt. Forteq́; (niſi multis eorum, qui ita ſunt affecti, tū ſtatim ortus dolor, tum uerò quibuſdam eorū phlegmone ſuperueniens, q̃ poſtea ſuppurauit, manifeſtum inditium præbuiſſent in pectore conſiſtentis affectus,) pronunciaſſent ſanguinē ex pectore per fauces nunquam reiici. Nunc uerò his indiciis confuſi, à pectore quidē uenire concedunt: cæterum, dum aliam uiam, q̃ per pulmonis membranulam, inquirunt, multa, eaq́; abſurda proferre coguntur: quāuis in iis, quos Empyus græce uocant, ipſum pus, quod medio ſpatio inter pectus, & pulmonem contineri ipſi fatentur, uideant, arbitror, apertiſſime ex pulmone expui. Nos uerò in iis, quibus erat in pectore tantus abſceſſus, ut ēt oſſium aliquid carie corrūperetur, ma- G nifeſte ipſis oſtendimus, mulſam, q̃ iniecta in pectus fuerat, ex pulmone expui. Sanè nouimus in urbe Roma, † loco profectò fluxionibus maxime obnoxio, eiuſmodi affectus in pectore nō raro conſtitiſſe, ut neceſſe fuerit ipſum os, quod affectum fuerat, excidere. In plurimis uerò etiā membrana, quæ coſtis intra ſubtenditur, unà cū corrupta coſta inuenitur putrefacta. Solemus ergo in curatione, mulſa per vlcus infuſa, iubere aliquando quidē, ut inclinati in laborantem partem tuſſiant: ſæpe uerò molliter cōcutere: interim etiam organo, quod pus extrahit (Pyulcon Græci uocant) educere, qđ intus ex mulſa reliquum eſt. Hoc facto, ubi tū pus uniuerſum, tum ēt *ſaniem ulceris eluiſſe confidimus, mox medicamenta iniicimus. Ergo in eiuſmodi affectibus, ſi quem in medio pectoris, ac pulmonis ſpatio humorē reliqueris, ſtatim hunc tuſſi eiectum contemplabere. Mirandi profectò ſunt ij, qui de uia per pulmonem hæſitēt, quo pacto nō magis hæſitent, quemadmodū craſſus ſanguis in fracti oſſis callo effundatur. Nam & ipſe, qui effunditur, non paulo naturali eſt craſſior, & cutis ſubſtātia longe utiq; craſſior pulmonis inuolucro eſt. Quod igitur diximus, cum uel caſu, uel præualida acutaq; uoce uas aliquod in pulmone rumpitur, citraq; dolorem cōſertim ſanguis feruens floridus multusq́; cū tuſſi expuitur, ſcirelicet in uiſcere uulnus eſſe. Aggredienda uerò curatio eſt, prout nos ſæpe ſumus aggreſſi: quiH bus vtique non raro ſucceſſit. Igitur laboranti ipſi iniungendum eſt, ut nec magno utatur reſpiratu, ac ſemper agat ſilentium: ꝑterea uena cubiti interna protinus incidenda: à qua bis terq́ue poſtea ſanguis eſt detrahendus, utiq; eius auertendi cauſa: tū artus oēs fricādi uinciendiq́; ita, uti ipſi ſolemus: vbi hæc ſunt facta, primum poſca tū diluta, tū tepida, potui eſt offerenda, quò, ſiqs in uiſcere thrōbus. i. cruor cōcretus latitet, reſolutus expuat: atq; hoc nihil uetat bis terve ternis horis facere. Ab his uerò etiam aliquod eorum, quæ tū emplaſticā uim habent, tū adſtringunt, medicamentū exhibendū, idq́; aut ex poſca diluta primum, aut ex malorum myrtorūve, uel alicuius eiuſmodi adſtringentium decocto. Ruſuſq́; ueſperi medicamen hoc ſimiliter dandum, circunciſo, ſi ualentior ſit, omni nutrimento: ſin aliter, ſorbitionis, quod ſatis eſt, exhibendū. Maximè uerò ad rē ꝑtinebit, ſi etiā poſtero die, modo fortis cubans ſit, parū ſanguinis ab inciſa iā uena rurſum detrahatur: tū uictu medicamentisq́; eodem modo in quartū uſq; diē utatur, pectore interim, ſi æſtas ſit, undiq; melino, roſaceove madefacto: ſin hyems, nardino unguēto. Quòd ſi emplaſtico aliquo uti medicamēto placet, habes à nobis optimū, quo ēt ad reliqua uulnera cum fiducia utare: cōſtat id ex bitumine, & aceto, aliisq́;, q̃ illis miſceri medicamētis ſolēt, q̃ enæma barbara à medicis dicūtur. Quòd ſi mulieri mederis, puerove, aut deniq; corpori,

†Linacer uidetur legiſſe, τόπῳ ῥευματικῷ. codices tamen græci habent τρόπῳ ῥευματικῷ, vel τρόπῳ ῥευματικῶν vt hic uertatur. Sanè nouimus in vrbe Roma eiuſmodi affectus rheumatico modo in pectore non raro conſtitiſſe. & ita legit etiam uetus interpres.

quod

A quod mollis ſit carnis,quod ex chalcitide ſit,ſatis habile medicamentũ fuerit:cuius vires in pri
mo libro eorũ,quæ de medicamentorũ compoſitione inſcripſi, explicauimus. Hac nos ratione
multos,ad quos ſtatim,ut malũ ſenſerunt,acceſſimus,percurauimus. Quippe hoc maximũ eſt,
cuiq; te attentum eſſe magnopere oportet,an uidelicet ſtatim à ruptura uaſis facta curationẽ in
cipias,quò cruentum adhuc vulnus,prius,q̃ phlegmonẽ excitet,glutines. Nã,ſi ea ſemel inuaſe
rit,exigua ſpes eſt eius poſtea glutinandi:in longius tñ trahere põt tp̃s.Quòd uerò eiuſmodi ul
cera,uel difficulter,uel planè nunq̃,curari poſſint,hoc in cauſa eſt,ꝙ,cũ phlegmone ſoluitẽ,eluẽ
da pus ulceris,& ſanies ſunt:atq; ex utero quidẽ,& ueſica,tũ ſua ſponte excernuntur,qm̃ uide-
licet pronis delabi licet,tũ elui ꝑterea à nobis poſſunt:in pulmone neutrum oĩno fieri põt.Qua
re oĩbus,q̃ huic loco hærent,ulceribus una reliqua expurgatio eſt ea , q̃ per tuſſes fit.At,ſi recte
A.li.3.f.1.t.4 his tũ reliquam oẽm *quietem ſuaſimus:tum uerò,ut ſenſim reſpirarent,nec quicquã loqueren-
c.18.f.372.e tur,ut uulnus glutinaretẽ,iniunximus:quæ põt tuſſiẽtibus eſſe ſanationis ſpes? Nõ igitẽ propte-
rea,ꝙ in ꝑpetuo ꝑꝑ reſpirationẽ motu uiſcus,id eſt,deſperata curatio eſt,uelut,q̃ ante nos fue
re,ſenſerunt,ſed ꝑꝑ ſaniei,& puris uacuationẽ.Ideoq; ſi ſtatim quis ſit aggreſſus, ac iã dicta rõ
ne medeatur,coeunt:ſin phlegmone prius occuparit,difficilem incertamq; curationẽ recipiũt,
B qñ pus,& ſanies prorſus totaq; ex ſpatiis pulmonis non expelluntur, & tuſſis ægras partes ual-
de lacerat.At,quæ ex pectore educunẽ,triplex cõpendiũ præ iis,q̃ ex pulmone uacuanẽ,hñt:nã
& uaſa ipſa multo sũt minora,& ſanies in ſpatiũ interiꝰ effluit,& in ſumma magis carnoſum pe
ctus eſt,quã pulmo.Nã aſperæ arteriæ ſubſtantia,quæ admodum carnis expers ſiccaq; eſt,nulla
alia aĩalis in parte inuenitur:quæ etiã ipſa in eiuſmodi *reiectionibus rumpi ſolet,cum,ſi qua re
liqua uena uel arteria ſit rupta,ipſis aſperis illæſis manentibus,per ſolas oſculorum(ut ſic dicã)
coapertiones trãſlatio ſanguinis fit.Itaq; nec calidus in talibus , nec ruber, nec multus ſanguis
emittitur.Ac uidentur quidem prima ſaltem fronte leuiores eiuſmodi affectus,ut qui copia ua-
cuationis minime terreant:ſunt uero vel ob hoc ipſum grauiores: quippe cõcretus circa ruptũ
uas cruor,cui facilis tranſitus in aſperas arterias non eſt,glutinationem prohibet.

*σπάσεσι eſt ĩ manuſcriptis aliquibus, in ĩpreſſis, πτώσεσι.i.caſibus.

De uulneribus ſepti tranſuerſi,ac earum partium,quæ intra Peritonæum continentur. C A P. 9.

SImili modo,& tranſuerſi ſepti uulnera,quæ foras nõ perueniunt,in carnoſis quidem partibꝰ
ſubinde coaleſcere ſunt uiſa,eius motu non obſtante:quæ in neruoſis eius hærẽt,inſanabilia
ſunt.Sanè difficilis curatio eſt ẽt eorum,quæ in carnoſis ſunt partibus,ſi has iam phlegmone oc
cupauit:idq; non ipſi modo diaphragmati,uerum etiam omnibus , quæ intra peritonæon ſunt
C contenta,ꝙ in ea.ſ.ſanies defluat.Cæterum danda opera eſt,ut ea quacũq; ratione ſiccemus, tũ
per ea præſidia,quæ extrinſecus imponuntur , tum per ea, quæ ex aqua uinove tenui bibũtur.
Porrò horum maxime idonea ſunt & quæ,propterea,ꝙ ex ſeminibus fiunt, Diaſpermaton græ
ce dicunẽ:& quod ſolenne nobis eſt,quoq; in pectore perforato ſemꝑ utimur,quod ex caſia cõ
ponitur.Cæterum tum hæc,tum *humida quædam foris applicanda, quæ eiuſmodi uulneribus
ſunt accommodata,ad tractationem de medicamentis pertinent. Hĩc methodos tantum tradi-
mus,quæ præſidiorum indicent genus.Quare,ſi quando quędam à nobis particulatim pro exẽ
plis adhibeantur,hæc addita claritatis cauſa fuiſſe exiſtimandum.

*ἢ σπασμοὶ

Aduerſus methodicos, quòd medicamentorum genera è partium ulceratarum ſubſtantia immutentur. C A P. 10.

RVrſus igitur propoſitas methodos repetamus:monſtremuſq;,quantum generalis omnium
ulcerum curatio per ſingulas animalis partes ſpeciatim immutetur. Hinc nanq; diſcemus
præcipue quidẽ id,quod in toto opere eſt propoſitum,nempe minime in curationibus errare:
uelut appendicẽ uerò,etiam eorum,qui ſe Methodicos uocarunt,audaciam . Qui(ſi quid mihi,
q nec ad gratiã quicq̃,nec ad odium loqui ſoleã,eſt credẽdũ,)cũ oĩum ipſi medicorũ maxime
D à methodo ſint alieni,damnant(quatetus ſaltẽ ſcribunt,)nõ ſolũ reliquos ueteres, ſed ẽt ipſum
oĩum nobis methodorum authorem Hippocratem.Ac Empiricus quidem omnia,quæ nos per
indicationem inueniri oſtendimus,ea dicit per experientiam ſibi cognita. Cũ uero præter indi
cationm,& experientiam nullum innentionis organum tertium prætercа ſit,iſti neutro utẽtes,
tamen appellandos ſe Methodicos cenſent.Ergo ſequantur nos,& nunc ſaltem oſtendant ulce
ribus oĩbus per ſingula mẽbra curandis unã eſſe ſanationis rationẽ . Audiamus homines, quo
pacto ulcus curent,aut quales indicationes ab eo ſumant : num alias ullas, quàm ꝙ planum ci-
catrice ſit inducendum:ſinuoſum carne implendum:cruentum glutinandũ? At quo pacto inue
niam,quod cicatricẽ inducat:& quod carne impleat:& quod coaleſcere faciat? Ne labora,in-
quiunt,ſunt.n.inuenta.Atqui haud ſcio,an recte,aut non omnia.Fieri enim poteſt,ut uel ex de
teriorum nota quędam inuenta ſint,potiora inuenta non ſint:uel ut,quę inuenta eſſe uideãtur,
etiam ipſa ſint mala:Indeq; adeo accidere,ut quædam ulcera prorſus nõ ſanentur,quędam lon
giore ſpatio,& cum dolore,& famis cruciatu minime neceſſario.Neq; enim audet quiſquam no
uam aggredi experientiam prius,quàm ſibi perſuaſerit priorem curandi rationem recte ſe dam
naſſe:ueluti in iis ulceribus,quę in pulmone conſiſtunt,quę ne agnouiſſe quidẽ omnino fas eſt
citra diſſectionum,actionumq; notitiam:quorum nimirum utrunque auerſantur.Ceterum cõ-

cedatur ad præſens cognoſci ab iſtis Theſſali ſectatoribus ulcus,quod pulmoni inſederit.Nunquid igitur,ſicuti hoc illis conceſſimus,ſic &̃,& ꝙ ſordidum ſit,intelligant,an purum,an æquale,an ſinuoſum,an ſanici uel puris plenum,concedemus,uidelicet uel ex diuino afflatu, uel per inſomnium ea uidẽtes?An hęc quoq; quomodo agnoſcant,percontabimur? An uerò citra horũ agnitiones pharmacũ quoduis exhibere concedemus?Ego nanq; exiſtimo primũ expurgãdã eſſe inmundorum ulcerum ſordem:implenda uerò carne eſſe,quæ pura & ſinuoſa ſint:rurſus pus ſaniemq; expurganda,quibus hæc circum hæreant:mox ita cicatricem inducendã.Iſti verò,haud ſcio,quo nam modo talia ulcera ſanauerint: nã Theſſalus de his prorſus nõ ſcripſit, ne uidelicet uel ignorantiam ſuam,uel inconſtantiam proderet.Quippe uel rationi parũ conſona & falſa de his dicent:uel,ſi quis uera dixerit,eorum indicationem ex mẽbri ſubſtãtia,præterea ſitu formaq; accipiat,neceſſe eſt.Nã eſto,ulcus in pulmone ſordidum,purumq;,& cũ phlegmone,& ſine phlegmone,&ſinuoſum,& planum,dignoſcere norint:etiam illud ſcire eos detur, quanquã ne eius quidẽ,tametſi minimi,inuentionẽ ſibi uindicent,nẽpe ꝙ tale ulcus viridi medicamento expurget,Macherionis(ſi libet)uel Iſidis,nihil enim refert:Reſpondeant igitur mihi,ſi ulcus in uiſcere hæſerit,quid facient?Num uiridis medicamenti aliquid deuorandum dabunt?Omnino ridicula res eſt.†Sed dicant, vnde nam medicamen id in pulmonem deferẽdum ſciunt?Quòd ſi id quoque ſciant,illud certe intelligere non poterunt,an ipſam uim ſuam,quam in extrinſecus poſitis ulceribus habuit,ſeruabit.At eſto ſciant hæc quoque, ꝙ & eãdẽ tuebitur uim,quam in externis vlceribus obtinuit,& ꝙ ſordes deterget:certe,an tuſſim mouerit,intelligere non poterũt:cũ tamen,niſi per tuſſim ſordes expurgetur,nullus ſit detergẽtis medicamẽti vſus.Ergo id quoque iſtis detur.At illud ſaltem effugere non poſſunt,quin diuerſam curationẽ in ulcere femoris,& ulcere pulmonis adhibeant:ſiquidẽ alterum aqua perluunt, alterum tuſſibus expurgãt.Pone verò rurſus ulcus,quod in pulmone ſedit,craſſo eſſe pure circũdatum:nũquid tum quoque viride medicamen exhibebunt,an mel potius lingere iubebunt? At id dicãt, vnde nam inuenerint.Non enim profectò id reſpõdebunt,qm̃ tenuandi incidendiq; uim quãdam obtinet,cum ipſi à facultatibus eiuſmodi diſquirendis vltro diffugiant . Sed nec,ꝙ Empiricis in eiuſmodi notarum concurſu inuẽtum eſt, mel prodeſſe,propterea iſtis,ſicuti illis, eo vti fas eſt,primum,quòd experiẽtiam contẽnunt:deinde,quòd Empiricus in eiuſmodi concurſu, quæ nam ſit in pulmone affectio,ignorare ſe fatetur,cæterũ,quæ conducãt, ſe per experiẽtiam obſeruaſſe.At Theſſalo non ſatis eſt curare,quod omnino nõ norit,ſed ab affectuũ indicatione ꝑcedit.Sanè,ſi omnia illi ſciare donemus,ſicuti prius,nõ minus q̃ nos,at nũquã profectò effugiet,quin in diuerſis corporis partibus curationis ſpecies mutetur. Non enim eadẽ curationis ſpecies profectò eſt,aut mulſam in uterũ propter ſordidũ ulcus infundere,aut mel comedendũ exhibere,aut ſpõgia ulcus eluere.Cæterũ hæc adhuc parua:illa planè maxima ſunt. Fingamus diutinum ulcus citra phlegmonen in multis eſſe partibus,oculo,aure,naſo,ore,femore,ventre, vtero,ſede,pudendis.Fingamus & illud,ſi placet,vlcus eiuſmodi vel planum omnino eſſe, vel exiguo minus planum:reſpõdeant que nobis iſti ſectatores Theſſali,qui hæc uuſquã diſcreuit, quomodo id cicatrice tegemus?Nempe eo medicamine,quod ex cadmia cõficitur:id enim vlceri,quod in femore conſtitit,belle cicatricẽ inducere poteſt:ſed num igit̃ & ei,quod in audiẽdi meatu conſtitit?Dicã fortaſſis incredibile,cæterũ dijs ipſis notũ.Deprehendi aliquãdo quẽdam ex ſapientiſſimis iſtis Theſſali ſectatoribus ſic vlcus medicantem diuturnum: cũ citius homini auris putruiſſet ac vermes creaſſet,quàm medicamento,quod ex cadmia componitur,inductum cicatrice fuiſſet:cæterum,permiſſo homine pluribus diebus medicamẽto ſimiliter uti, poſtea,quàm in dies grauius auris oleret,&ſanie impleretur,etiã incredibilius quiddã,q̃ prius, auſum uidimus. Quippe ratus meatum ipſum in profundo contraxiſſe phlegmonen, confugit ad tetrapharmacum:quod planè multo magis augere putredinem partis debuit, utpote quod ſiccare ulcus prorſus non poteſt,maturare phlegmonen poteſt.Ergo,ubi hoc medicamento ad affectum ſanandum uno die†eſt uſus,ut facile uideres id maxime eſſe contrarium, & multiplicata ſtatim ſaniei uis eſt,& fœtor intolerabilis obortus.Itaque, qui propinqui laborantis erãt, contingere amplius aurẽ Theſſaliũ non ſinebant. Ille uerò præ impudẽtia ſtultitiaque uolebat non modo medicamenti tetrapharmaci aliquid inijcere, uerum etiam extrinſecus cataplaſma relaxans imponere.At,cum eum propinqui hominis abigerent,timerentq;, ne in magno periculo æger foret,nos unum diem amplius permitti Theſſalio aſino curationẽ exorauimus. Erat aũt profectò poſtridie, tum ſanies multo copioſior futura,tum odor grauiſſimus.Quo die tentaui,an fieri poſſet,ut ſententiam Theſſalij aſelli mutarem,ne omnes perderet ęgros,immo aliquos iam,tametſi paucos,ſeruare aliquando poſſet, tam aliena ſcilicet ab omni uera methodo deſerta ſecta:ergo ſic agere cum homine ſum orſus. Nunquid(inquam) phlegmone tibi eſſe uidetur in intimo meatu,proinde relaxantibus uteris auxilijs? Ille tum ita eſſe magnopere cõtẽdit,tum aliter eſſe non poſſe.An igitur(inquam) aliquando ulcus, quod cum phlegmone coniunctum eſſet,aceto acerrimo cum glaucio curatum uidiſti?Minime gentium(inquit)immo,ſiquis paſtillis andronijs ex aceto liquatis utatur, etiam conuulſionem fortaſſe accerſat. Ergo (inquam)

E F G H

† *In antiquiſſimo codi. græco hac etiam addita leguntur.* ἐπειδὴ γὰρ ἐκ τῆς ἀνατομῆς ἐγνώσθη εἰς τὸν πνεύμονα τῶν φαρμάκων διάδοσις, οἱ δ' ἀπὸ τοῦ Θεσσαλοῦ τὴν ἀνατομὴν διαπτύουσι, πόθεν γνώσονται πῶς εἰς τὸν πνεύμονα τὸ φάρμακον πορεύεται; *id eſt. Quoniã .n. ex anatome cognitus eſt medicamentorum in pulmonem trãſitus, Theſſali autem ſectatores anatomen reſpuunt,unde cognoſcent,quo in pulmonem medicamẽtum meat? Dicant igitur vnde nã, &c.*

† *Additur in antiqs, ἢ δύο, id eſt aut duobus.*

A (inquam) ſiquis alio quopiã medicamẽto,quod ſit Andronijs multo ualẽtius,ex acerrimo ace
to utetur,idq́; ad aurẽ,itã propinquã cerebro inuolucrisq́; eius particulã, nũquid planè te au-
thore conuulſionẽ accerſet,ſi phlegmone præſertim aliqua ſubſit?Hæc tum ipſi,tũ ijs, qui ad-
ſtabant,uniuerſis recte dici ſunt uiſa.Ergo,quantum(inquam)ad ipſarum partium habitũ ſpe-
ctat,quæ ea,quæ ad ſummũ ſiccent,deſiderãt,tametſi nũc curatione tua ſint ueluti effœmina-
tæ,iã tali medicamento uterer:nunc qm̃ plures iam dies male ipſas aſſueſeciſti,trãsferre eas ad
contrariũ uno impetu,& ſemel non licet:nã tibi,ac Theſſalo contemnere conſuetudinem licet,
non minus,q̃ partium naturã:nobis autem non licet:ſed primo die aceto utar cũ glaucio:ſecũ
do utar andronio:tertio ad ualẽtius aliquod,q̃ ipſum ſit androniũ, trãſibo.Atq; hoc tribus qua
tuor'ue diebus uſus,ſi mihi uehementius ẽt medicamentũ requirere vlcus uidebitur, eo etiam
uti non dubitabo.Extrinſecus uerò (inquam)imponam capiti ea parte,qua auris infeſtatur,nõ
me hercules,ſicuti tu,cataplaſma,quod relaxare poteſt,ſed eorum medicamẽtorũ aliquod,quę
uehemẽtiſſime ſiccare poſſunt,cuiuſmodi eſt,quod ex ſalice conficitur: aut ẽt ipſum androniũ
ex aceto illiniam:aut ex ijs aliquid,quæ hoc magis ſiccent.Nã,qm̃ particula cui medemur,ſic-
ciſſima eſt,neceſſe eſt,ualentiſſime ſiccetur:indicat.n.ueluti uitiũ ipſum,ut curetur,ſibi applicã
B dum eſſe contrariũ:ſic particula ipſa,quod ſit ſibi ſimillimum.Itaq; &,prout dixi, egi: ſanauiq́;
hominẽ,nullo potentiore requiſito remedio.Quibuſdam uerò,qui potentiora deſiderabãt,qui
bus vno altero'ue anno ulcus aurem infeſtauerat,ualentius oĩbus iã dictis medicamentũ adhi-
buimus:id fuit ferri ſcoria tunſa,cribrataq́; tenuiſſimo cribro,mox in tenuiſſimũ ueluti pollinẽ
læuigata,poſt cum acerrimo aceto ad mellis ſordiumq́; craſſitudinẽ cocta.Conſtat autem mul-
tiplex eſſe debere in miſtione acetum.Verũ(quod ſæpe iam dixi) materiæ medicamentorũ co-
piã ex alijs cõmentarijs petes.Nunc,quæ ad methodũ ſpectant,abſoluantur.Nã audiẽdi locus,
qm̃ eſt ſicciſſimus,idcirco medicamentis eget, quæ uehementiſſime ſiccent. Quorũ nullũ reli-
quarum partium cuiuis applicaſſe expedit:ſed oculo exulcerato collyriũ fortaſſe, qđ ex thure
A.li.3 f.5.c.2. c.4.fol.242.g conficitur:naribus uerò,quod multo ſanè magis ſiccet,q̃ ut oculis conueniat,minus uerò,q̃ ut
auri quadret.Itaq; & prius cõprehẽſi oẽs paſtilli utiles ſunt,&medicamẽ quod ad Muſam refer
tur,aliaq́; generis eiuſdẽ.Vlcerũ uerò,quæ in ore accidunt,quæcunque admodum ſunt humi-
da,ea medicamentis egent,quæ uehementer ſiccent, ueluti diphryge, tum ipſo per ſe, tum ex
melle,& uino,& mulſo:præterea & quæ iris dicitur,& quæ anthera,hiſq́; uel ſiccis,uel ex mel-
le,uel mulſo,uel uino.Vtile uerò ad talia eſt & Muſæ medicamen:pręterea rhois ſuccus,& om-
phaciũ,aliaq́;,quæcunq; ſtrenue ſiccant.Quid enim materias percenſendo morer?At,quæ ſim-
C pliciora oris ulcera ſunt,hæc ſanare commode poſſunt etiam medicamẽta, quæ modice ſiccãt,
ueluti hæc ipſa,quæ,propterea,ꝙ in aſſiduo ſunt uſu,Stomatica græce ſunt dicta. Ea ſunt,quod
ex moris conficitur,& quod ex rubi fructu,& quod ex ſucco corticis iuglandium uiridis;atque
etiam his magis quod ex muſto & cupreſſi ſphærulis componitur.Quæ uero in ore admodum
humida ulcera ſunt proxime oſſa,unde carie tentari oſſa periclitentur, hæc propter oſſium na-
turam,quæ ſicca eſt, uehementiſſimis medicamentis indigent. Itaque ego iam comprehenſos
paſtillos ſemper læuigo,ac ſiccum ipſum medicamentum ſuperimpono.

De indicationibus,quæ à ſubſtantia,ab affectu,à forma,atque à ſitu partium ſumuntur,exemplo ulceris in pulmone. *CAP. II.*

PORrò dicta paulo ante ſunt,& ad veſicam,& vterum,& inteſtina,& pulmonem idonea medi
camentorum genera,quibus ſit in ſingulis vtendum, genere quidem medicamẽti ab ipſa cũ
randarũ partiũ ſubſtantia deſumpto,ſed cum affectu prius etiam æſtimato: modo verò vtendi
eius,tum à forma,tum ẽt ſitu.Hinc nanq; excogitati ſunt,& auricularii clyſteres,quos Otenchy
tas uocant:& uteri clyſteres,quos Metrenchytas:& recti ſyphones, quibus in ueſicam aliquid
infunditur,quos Catheteras dicunt:& ipſi clyſteres:Hinc rurſus,q̃ in uẽtriculo,pectore, & pul
D mone vlcera conſiſtunt,per ea,q̃ eduntur,ac bibuntur,eſſe curanda: Quæ verò in teſtinis,biſa-
riã:nam,quæ uicina ventriculo ſunt,his per comeſta,& bibita ſuccurritur: q̃ verò inferius ſunt
ſita,per ea,q̃ iniiciunẽ:qñ neq; ad ea,q̃ vicina ventriculo ſunt ſubire poteſt, quod ꝑ ſedẽ infun-
ditur:nec integris viribus ad inferiora ꝑtingere,qđ per os ſit ingeſtum.Ideoq; ẽt,quæ vlcera in
thorace,& pulmone conſiſtunt,tũ difficilius iis,quæ ſunt in ventriculo,ſanantur,ut quorũ ſitus
lõgius abſit,atq; idcirco medicamẽtorũ uis remittaẽ:tũ ꝓꝑ hoc ipſum multo ualentiora ea,quę
deuorentur,præſidia requirunt,q̃ ſi ipſis ſtatim vlceribus admouerẽtur.Indeq; adeo excogita-
ta medicis ſunt,ubi expurgandum ex pectore,& pulmone pus eſt,fortiſſima,quæq́; maxime diſ
ſecent,pharmaca,taliaq́; oĩno,quæ,ſi ulcus in uentriculo eſſet,ipm̃ exacerbarẽt.Quin etiam, ꝙ
hæc per tuſſes expurgenẽ,nõ aliunde,q̃ ex forma particularũ eſt deſumptũ: ꝙ hæ nullum talem
exitũ habeant,qualẽ uterus,ueſica,ſedes,auris,naſus,& os.Hinc ẽt fit, ꝙ uentriculus utrinq; ex
purgari poſſit,ſurſum per uomitũ,deorſum ſecundum naturã.Quippe hoc genus indicationum
ab inſtrumentalibus,quatenus inſtrumentalia ſunt,eſt ſumptum:ſicuti,quæ ſiccãdũ eſſe docẽt,
ab ipſarũ ſimilariũ ſubſtantia ſumunẽ.Ab ipſis uerò morbis rurſus tales,ueluti ab ulcerib⁹ (qm̃
de his diſputatio erat)& ꝙ ſiccanda ſint,ut ſupra eſt cõprehenſum:& ꝙ,qui è uentriculo eluere

pus uolūt, non ſine periculo uomitum mouent, ſicuti ſi aliter infixam illi pituitam per oxymeli E
ac radiculas detergerent: ſed tutius deiectione utuntur, cùm uomēti periculū ſit, ne &, qđ exul
ceratum eſt, dilaceret, & ſuccum quempiam inutilem ex vicinis attrahat. Quo nomine (ut dixi) A.li.3.f.10 t.4 c.15.fol.171.
& ulcera, quæ pulmoni inſident, difficillima ſanatu ſunt, ut quæ nec citra tuſſim expurgare poſ-
ſis: &, ſi tuſſim excites, laceraueris. Itaq;, quaſi per mutuas operas, malū ijs in orbē redit: quip-
pe cum, quæ lacerata ſunt, rurſus phlegmonen excitent: ſecundo rurſus phlegmonē ipſam ma-
turari & pus expurgari deſiderant. Quare ex omnibus ſanandi difficultas his exoritur, & quòd
ea, quæ idonea ulceribus medicamenta ſunt, contingere ulcus, ſicut in uentriculo, non poſſunt,
& ꝙ per medium interuallum ferè uim ſuam amittunt: & præterea ꝙ reſpirando mouentur, &
tuſſiendo lacerātur. Itaq;, cum in pulmone ruptum uas eſt, ſcire aperte licet, niſi protinus ante,
ꝗ phlegmone excitetur, glutinatum ſit, id poſtea inſanabile fore.

Hippo. lib. de aff. intern. ſcribit multos rupto pulmone uitam degere vſquequo moriantur.

De Vlceribus, quæ in Aſpera Arteria ſunt, & in ſumma eius parte: ac de Lactis, quod apud Tabias habetur, perfectione. CAP. 12.

CAeterum ulcera, quæ in aſperæ arteriæ interiore ſunt tunica, & potiſſimū, quæ ſummæ eius
parti (quā Larynga uocant) ſunt uicina, aut ēt in ipſa, hæc & curationē recipiunt, & nos nō
paucos eorum, qui ita ſunt afflicti, ſanauimus. Sanè curationē eorū hinc maxime inuenimus. In F
grauis huius peſtilētiæ initio (quę utinam aliqñ ceſſet) iuueni cuidam, cum nonē iā dies ægro-
taſſet, totum corpus ulceribus ſcatebat, † ueluti omnibus ferè, qui euaſerāt. Eo die etiam tuſſie-
bat paululum. Poſtridie uerò, ubi ſe lauerat, ilico & uehementius tuſſiuit, & tuſſi expulit cruſtu-
lam, quam græce Ephelcida uocant. Eratq; homini ſenſus manifeſtus ulceris in aſpera, quæ in
collo eſt, arteria prope iugulū nati. Quin aperto quoq; hominis ore fauces eius inſpeximus, nū-
quid in iis alicubi ulcus eſſet: ſed nec ſic inſpectantibus apparuit uitiū: & planè laborāti ſenſus
eius aliquis manifeſtus ex comeſtorum bibitorumq; tranſitu fuiſſet, ſi illic ulcus fuiſſet. Quin ēt
ex aceto & ſinapi, certioris notitiæ cauſa, quædam ei deuoranda dedimus. Sed nec horū quicꝗ A.li.3.f.10 t.5 c.5.fol.
eū momordit: & ſenſus doloris manifeſte in collo erat: quo loco etiam adeo irritabaẽ, ut tuſſire
impelleretur. Suaſimus itaque reniti quantū poſſet, nec tuſſire. Quod & fecit, eo certe facilius,
ꝙ exiguum erat, quod proritabat: & nos omnibus modis operam dedimus, ut ulcus ad cicatri-
cē perueniret, foris medicamētū aliquod, quod ſiccaret, imponentes: tum cubāti ſupino humi-
dū aliquod ex iis medicamentis, quæ ad eiuſmodi ulcus facerent, exhibentes ac iubentes id in
ore continere, paulatimq; permittere in aſperā arteriā defluere. Sic igitur faciens ſentire ſe ma-
nifeſte aiebat adſtringentis medicamenti circa ulcus uim, ſiue ea uis huc tranſmiſſa eſt, ſiue me G
dicamē. ipſum roris ſpecie in arteriam ad ulcus defluxit, & tāquā percolatū eſt. Erat autem nec
æger ipſe medicinæ imperitus, ſed ex iis quidā, ꝗ ex uſu & exercitatione empirice medicabā-
tur. Ergo ſentire ſe aiebat tum medicamentū in arteriam defluere, tum tuſſim quoq; aliquando
mouere: obluctabaẽ tñ plurimum, ac tuſſim cohibuit. Igitur ipſe quoq; ſua ſpōte Romæ quidē,
ubi † correptus fuerat; triduum etiamnum poſt nonum diē eſt moratus: poſt hoc conſcēſo naui
gio, primū per flumē ad mare nauigauit: quarto die poſt, naui peruenit ad Tabias: uſuſq; eſt la-
cte, quod & mirificā planè uim habet, nec ſine cauſa prædicaẽ. De cuius uſu aliquid dicere ob-
latū nunc tēpus uideẽ, nec de eo tantū, quod apud Tabias habetur, uerū ēt de alio omni. Neque
enim iis modo, qui Italiā incolunt, eſt ſuccurrendum, ſed, quoad fieri poteſt, qui ubiuis habitāt
gentiū. Igitur ad lac, quod in Tabiis habetur, commendandū multa concurrūt, & locus ipſe ſa-
tis editus, & aer illi circūdatus ſiccus, & paſcuum pecoribus ſalubre. Atq; hoc quidē alibi quoq;
arte præparare licebit, ſiquis in colle modice edito herbas fruticeſq; ſerat, qui ſalubre ſimul ad-
ſtringēſq; lac reddāt: quorū exēpla paulo poſt dicenẽ. Cæterum ut ambientē aera ſimilem red A.ibidem g
das, fieri oīno nequit: eligere tñ ſimillimum ex ea, quæ datur, aerum copia licet. Simillimus au-
tem is fuerit, cui eadē adſunt, quæ illi: altitudo collis mediocris: uia à mari ad ipſum triginta ſta H
dia, ampliuſq; aliquid, ſed non multo: locus autem ipſe uerſus mare, nēpe Tabiæ in imo maxi-
me ſinu eſt, qui inter Surrentū & Neapolim cōſpiciẽ, magis tñ in latere, quod ad Surrentū per-
tinet. Porrò totū id latus collis eſt ſatis magnus, lōgitudine ad Tyrrhenum mare porrectus. In-
flectitur aūt leuiter collis hic ad occaſum: nec in meridiem in totū planè ꝑcurrit. Ergo hic col-
lis à uentis iis, ꝗ ab ortu flant, Euro, Subſolano, & Borea, totū defendit ſinū. Coniungitur illi in
imo ſinu alter collis non paruus, quem & ueteres Romani in hiſtorijs, & ꝗ nunc diligentiores
ſunt, Veſuuium nominant. Celebre nunc nouumq; nomen * Veſuuium eſt, omnibus hominibus
notū, propter ignem, qui in eo ex terra ſubmittitur. Quę res non parum mihi ad ambiētis aeris
ſiccitatem conducere uideẽ: & alioqui præter ipſum ignem nec ſtagnum propinquū, nec palus,
nec fluuius alicuius momenti uſquā in ſinu habetur. Oībus uerò uentis, qui ab Arcto ad æſtiuū
occaſum perflant, Veſuuius collis obiiciẽ: multuſq; cinis ab eo ad mare uſque peruenit, reliquię
uidelicet materiæ, tum quæ in eo combuſta eſt, tū quę nunc etiā uritur. Omnia hæc aerem effi-
ciunt ſiccū. Licet porrò & alibi terrarum eligere collem ſimili modo ſiccum, ſcilicet nec longe
à mari: nec adeo magnum, ut uentorū impetui ſit expoſitus: nec adeo humilem, ut ſubiectorum
cāporū halitum prompte recipiat. Caueatur autē, ne ad Septentrionem ſit uerſus: ita enim eſſet
aucrſus

† Codices impreſſi & multi etiā ex manuſcriptis legunt, ut Linacer uertit καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι σχεδὸν ἅπαντες οἱ σωθέντες. & ita ēt uetus interpres. Sunt tamen, qui non habent, οἱ σωθέντες. vt ſic uerti poſtea deberet ueluti alijs ferè omnibus.

† ἑάλωκεν.

* Ald. habet Βέσβιον: manuſcripti aliqui Μέσβιον, alij Τάβουρνον.

A auerſus à Sole. Quòd ſi ēt in temperato orbis loco collis ſit, ueluti is, qui ad Tabias conſpicitur, longe magis ad rem pertineat. Hoc in colle ſunto herbæ quidē, agroſtis, & lotus, & polygonon, & meliſſophyllon: Frutices verò lentiſcus, & arbutus, & rubus, & hedera, & cytiſus, aliiq; his ſimiles. Atque ita tibi collis præparetur. Pecora uerò, q̃ in colle ad Tabias paſcuntur, boues ſunt. Eſtq; eius animalis lac ſpiſſum ita, ut aſinorū tenue. Ego uerò, ne quod lactis gen* uſui deſit, ex uaccis *craſſum, ex aſinis tenue, ex capris mediū, & boues, & aſinos, & capras in paſcua depulerim. Veteres uerò ēt mulierē lactantē iis, qui phthoe conſumerentur, adſtare uoluerunt: quorū ſententiæ ipſe quoq; accedo, & q familiare id ſit, & q prius, q̃ ab ambiēte refrigeretur, id ſumi uoluerint. Porrò hoc tibi de lactis uſu pro maximo præcepto ſit, ut ii, q̃bus eo eſt opus, omnino id aſtante animali ſtatim mulctum bibant, ēt melle iniecto, ſi cui cogi in uentriculo ſolet: quòd ſi ipſum deſcendere ad aluum citius cupis, ēt ſale. Atque ille quidem adoleſcēs, cū ulcus in arteria ex peſtilenti morbo haberet, ſanatus eſt: ac poſt eum ſimiliter alii. Alter uerò adoleſcens annos natus circiter decem & octo, cum multis diebus ex deſtillatione laboraſſet, primum quidē ſanguinem floridū cum tuſſi expuit, non ſanè multum: poſtea uerò etiā tunicæ ipſius partē, quæ tegens intrinſecus totam arteriam, in fauces & os per ipſum arteriæ caput (Larynga uocant)

B aſcendit. Videbatur aūt mihi, tum ex craſſitudine eius coniectanti, tum ægri ſenſu, ipſius laryngis eſſe interna *tunica. Quin ēt læſa illi ex eo uox eſt. Atq; hic quoque longiore quidem tempore, ſed tamen ſanatus eſt. Cæterū, †qui ex peſtilentia hoc uitio laborarunt, ꝓpterea mihi facile ſanati uidentur, q præſiccatum iis, præpurgatumq; totū corpus fuerit: quippe cū & uomuerint ex iis non nulli, & omnibus uenter profluxerit. Atq;, cum ita iam uacuati eſſent, qui euaſuri erant, iis puſtulæ, quas exanthemata uocant, nigræ toto corpore confertim multæ apparuerunt, ulceroſæ quidem plurimis, omnibus certe ſiccæ. Eratq; intuenti perſpicuum reliquias eas eſſe ſanguinis, qui in febri putruerat: quas, ueluti cinerem quempiam, natura ad cutim truſiſſet, ſicuti alia ex ſupernacuis non nulla trudit. Verum medicamētis ad eiuſmodi exāthemata opus non fuit, cum ſiderent ſua ſponte, ad hunc modum: Aliis quidem, quibus uidelicet exulcerata ſumma pars fuit, decidit ipſa ulceris cruſtula; quam Epheleida nominant: deincepsq;, quod reliquum fuit, propinquum ſanitati erat, ac poſt unum duos'ue dies ad cicatricem peruenit: aliis, quibus ſcilicet ulcerata ſummitas non eſt, exanthema quidem ipſum, & aſperum, & ſcabioſum erat, decidit uerò ueluti ſquamma quædam: ac dehinc omnes fuere ſani. Nihil itaque miri, ſi ēt ii, quibus eiuſmodi exanthemata in pulmone ſunt orta, propter ulcerum ſiccitatem ſunt ſanati.

C Quod nanq; in cæteris ulceribus uniuerſis ſupra mōſtrauimus curationis eſſe propoſitum, hoc iam iis, quæ ex peſtilentia ſunt orta, præſtò fuit. Omnia nanq; ſicca, & aſpera fuere, plurima q̃dem ſcabiei, quædam uerò etiam lepræ ſimilia. Ergo, cum experientia rationi atteſtetur ulcerū curationem hunc unum habere finem, ut ſiccentur, poterit quiſpiam ex iis, qui ſanguinem ex pulmone reiiciunt, ſeruare permultos ita, ut nos fecimus.

De Curandis ſtatim iis, qui ob Deſtillationem, aut membrorum ſpiritus refrigerationem ſanguinem reiiciunt. CAP. 13.

AC, quemadmodū quidem medendum iis ſit, qui notabile in pulmone uas fregerunt, inde adeo, q ab alto ſint lapſi, uel immodice clamarint, uel pōdus ſupra uires ſuſtulerint, uel q durū *magnumq; aliquid extrinſecus ipſorū pectori inciderit, dictū prius eſt. Quemadmodum uerò, qui ex catarrho ſanguinem reiiciunt, commodiſſime tractentur, nunc dicemus, propoſita claritatis cauſa curatione, quā Romæ in ſplendida muliere peregimus. †Hæc nanq; cū eiuſmodi ſermones audiiſſet, quales nūc de iis, q̃ ſanguinē ex pulmone reiiciunt, habuimus, ſiue ex catarrho id, ſiue uehemēti tuſſi paululū quiddā per noctē expuerat, ilico ad me miſit, ſe, q eq d exigerem, præbituram promittēs. Audiuerat uerò ante id tp̄s, niſi quis ilico præſidiū ſtrenue afferet

D ret prius, q̃ ulcus phlegmonen contraheret, eum operam amiſſurum: atq; hāc eſſe præcipuā eorum, qui ſanguinē reiiciunt, interitus cauſam. Igitur incidere mulieri uenam, quæ iā quarriduū propter catarrhum propemodum ſine cibo egiſſet, nō placuit: ſed iuſſi, ut acri uteretur clyſteri: tum crura, manusq; calfaciēti pharmaco plurimum fricaret, & uinciret: mox caput raderet: cui deinde medicamē, quòd ex palūbiū ſtercore conſtat, impoſui: interpoſitiſq; tribus horis in balneū duxi, ac laui, nullo caput contingēs pingui: dein caput idoneo pileo cōtexi, & pro eo, q tū erat, t pis ſtatu, nutriui ſola ſorbitione: poſtq̃ ſtatim fructū aliquē autumnalium auſterum dedi. Deinde, cum dormitura eſſet, quod ex uiperis conficitur, medicamētū dedi (rheriacē uocāt) circiter quatuor mēſes ante confectū: habet enim id ætatis adhuc præualentē papaueris ſuccum, qui in antiquatis ignauus redditur: ideoq; & ſomniferum eſt, & fluxiones tū ſiccat, tum leuiter craſſat. Finito uerò prorſus catarrho, liquido apparebat tū ex reſpirandi ſpecie, tū ſonitu ſemel excitatæ tuſſis, pulmonē expurgatione egere. Cæterū exhibere hanc non placuit ſecundo ſaltē die, ſed in omni taciturnitate & qete muliere ſeruata, tū artubus eius perfricatis uinctiſq;, iuſſi reliquas quoque oēs partes perfricari, excepto capite, quod adhuc ex medicamento incaleſcebat. Rurſus aūt ueſperi dedi theriaces ceu fabæ noſtratis magnitudinem: erat uerò, quod pridie acceperat, hoc lōge amplius. Poſtea uerò, q̃ hac quoq; nocte ꝓbe dormiuiſſet, tertio die mane

A. li. 3. ſ. 10. c. 5 c. 5. fol. 275 b

A li. 3. ſ. 10. c. 3 c 6 fol. 267. c

* τύμα.ī. corpus.

† οἱ ἐκ λοιμοῦ.

* Al. graueque.

† *Clarius ex græcis. Hæc nāq; cum eiuſmodi ſermones audiſſet, quales nunc de iis habuimus, qui ſanguinem ex pulmone ſiue ex catarrho aliquo ſiue vehementi tuſſi reiiciunt, cum paululū quiddam per noctē expuiſſet, ilico ad me miſit, præbere ſe promptā afferens ad faciendū, quæ quid ego vellē.*

mel coctū copioſe exhibui,ac in quiete ſeruaui. Procedēte verò die totū corpus ſimiliter perfricui,ac ptiſanæ cremorē cū pane exiguo pro cibo ſumere iuſſi. Mox quarto die mane quidem dedi medicamētū,quod ex uiperis fit,ſed quod iā in ætate uigoris eſſet, idq; cum copioſo melle. Capiti uerò mulieris eodē pharmaco,quod uehemēter cū ſiccat,tum calefacit, impoſito,ac deinde ipſa lota,nutritaq; modice,ualētius iā pulmonē expurgare in quinto ſum aggreſſus. Ac dehinc rurſum,rurſumq; ex interuallo,ad caput quidē conſueto cerato, quod thapſiā recipit, ſum uſus. Totā uerò corporis curā,in geſtatione,frictione,a*mbitione,lauandiq; abſtinētia, ac uictu tū moderato,tū uerò boni ſucci,ad reficiendū direxi. Hæc itaq; mulier rectè ſeſe habuit, minime lactis opem requirens. Alteri uerò adoleſcenti,cui non ex deſtillatione, ſed ex refrigeratis ſpiritus inſtrumentis,orta tuſſis fuerat,cum ſanguinem & ipſe ad dimidiam heminam reieciſſet,ſtatim uenā incidi,ac bis eodē die ex ea ſanguinē detraxi: deinde rurſus poſtridie bis: ſed artuū frictione & uinctura priore die uſus,ad ueſperā dedi pharmacū noſtrū,quod diaſpermaton dicitur. Secundo die poſt alteram detractionem impoſui toti pectori ceratum, quod ex thapſia conficiē,mox ueſperi,ne ſupra modū calfaceret,id auferēs. Tertio die rurſus ad tres horas impoſito,hominē laui. Cibaui aūt ſimiliter tribus his diebus, prioribus quidē duobus, ſorbitiunculis: tertio uerò,ptiſanæ primum cremore,deinde piſce ſtatim aliquo, qui & facilis cōcoctu eſſet & ſimplici ratione præparatus,adiecto. Dedi quoq; medicamentū dia ſpermaton,& ſecundo,& tertio die ſimiliter ad ueſperā: quippe quod & ſomnum conciliat,& ſenſum doloris elevat,& ſiccandi uim habet. Tū uerò, cum & ſpiritui delegatæ partes in naturali temperamento eſſent,& totum corpus uacuatum, ac nulla phlegmones ſuſpicio circa ruptū uas ſupereſſet, expurgare cœpimus. Mox bibito medicamento, quod uiperas habet, ætatis iam uigentis, ad Tabias dimiſi. Sic ego omnes,qui primo ſe die mihi curandos permiſerunt,ſanaui.

*περιπάτῳ. Ambulatione.

E

F

De Curando Pulmonis Vlcere,quod tribus,quatuorue diebus inſedit. CAP. 14.

QVi uerò poſt duos,aut tres,nō oēs: ſed aliquibus eorū inſanabile ulcus fuit. Quotquot aūt phlegmone ſic occupauit,ut iā ſebricitarent,horū nullus eſt in totū perſanatus. Sed q poſtea ſic per omnia præſidia rite tranſierunt,ut ſiccaretur ulcus,ij tantū ſaltē lucrifecerunt, ut illud nec ultra progrederetur,nec maius fieret: ſed ſiccatum,ac callo duratū,lōgiore uita frui hominem ſineret. Ex ijs uerò, qui ulcus in pulmone habent,ij demum inſanabiles mihi eſſe uidentur,qui ex ſucci uitioſi eroſione id poſſident, quorū aliqui ceu ſalſilaginē ſputū ſuum ſentire ſe aiunt: nam longo arbitror tempore omnino opus eſſe,ut ſucci corrigatur uitium. In tempore uerò neceſſe eſt duorū alterū,aut ſiccando ulcus,ceu callū fieri,eoq; fore omnino inſanabile: aut non ſiccando,tū ipſum putreſcere,tū quæ circa ſunt depaſcere, atq; ita ſpacio pulmones putrefacere. Porrò multi ex ijs,qui eiuſmodi ſuccū uitioſum congeſſiſſent,cū ex eo tuſſuērs, non tñ etiamnū ſanguinē reijcerent,huius noſtræ prouidentiæ cōpotes facti, prorſus ſunt perſanati. Oportet aūt in principio nullius rei æque eſſe ſolicitū, q̄ ut neq; tuſſiant, neq; ex capite aliquid in pulmonē defluat. Cauetur id triplici præſidio,purgatione primum: ſecundo,medicamine,quod dia ſpermatō dicitur: tertio,ipſi capiti prouidēdo. Quod purget,diuerſas facultates habeat,oportet: cuius generis noſtræ ſunt pilulæ,quę ex aloe,ſcāmonia,colocynthide,agarico, bdellio,& gummi arabico conficiuntur,ad plures uidelicet excrementorū purgandas ſpecies. Sanè ſatisfaciant ad uſum,& quæ ſine gummi componuntur. Poſtea uerò,ſi res poſtulabit,etiā ijs,quæ nigrā bilem expurgent,utare. Capiti prouidebitur cerati uſu, quod fit ex thapſia. Atq; hæc quidē in principio peragenda ſunt. Poſt uerò reficiendus æger ſalubriter eſt cibis boni ſucci,frictione,in*ambulatione,& balneo. Tradetur autem de his methodus in idoneo operis loco. Porrò ij ſunt,qui maxime lac requirunt: neglectoq; eo, omnium maxime ſunt inſanabiles. Cæterum de mittendo his ſanguine ſciri illud licet, Quicunq; parum habere ſanguinis uidebūtur,ijs ad quendam ſuccum probiorem (ſicuti prædixi) reduc͂tis,detrahere ſanguinem poteris, tum rurſus reficere: eoſdem etiam rurſus purgare,ac rurſus reficere: denuoq;,ſi res ſuadet, ſanguinem mittere,potiſſimum,quibus ueluti limus uitioſus & craſſus,totus eſt ſanguis. At, qui ualidi ſunt,multiq; ſanguinis,ijs ſtatim à principio eſt detrahendus.

G

A.l.5.f.10.r.5 c.5.fol.174.G

*περιπάτῳ.

H

Quàm perperam Eraſiſtratus,ac Theſſalus Sanguinis reiectionem curarint, ac de Vlceribus,quæ in Sede,ac Pene conſiſtunt. CAP. 15.

HOrum,quæ retuli uel modo uel ante,ſiue ea inueni ipſe,ſiue iuxta Hippocratis uiā uſurpaui,nihil planè non examinatū,ac iudicio cōprobatū eſt: ſed p experientiā oīa iudicata: in qbus *erroris pericula ipſi ptulimus. Fructū ex eorū uſu habituri ſunt, qbuſcūq; artis opa ſunt curæ: ſiquidē alij ueri ſunt,alij ſophiſtarū ſermones. Quanq̄ quid ſophiſtas memoro? Cū ēt non cōtēnendorum medicorum aliq, ēt q integra uolumina de ſanguinis reiectione prodiderunt, alia qdē multa & parua rectè perſcripſerint,maximorū aūt auxiliorū nullius meminerint,parū intelligētes p multa illa & parua,quæ rectè admonēt, lōgū ipſis ægrotis cōparandum interitū. Per hæc aūt tria,q planè deplorati nō ſunt,oēs ſeruanē,p ſanguinis miſſionē,& purgationē, & ea quæ caput roborāt. Sanè in ſequētibus,cū de *ſuccorū curatione pcipiemus,dicemus de ſanguinis miſſione diligētius. Minime igiē (ſicuti medicorū non nulli cenſent) à paruis incipiendū

*ἀποτυχίας. *χυμῶν eſt in impreſſis, & multis ēt antiquis codic. In antiquiſſimo tamē quodam exēplari legitur, κακοχυμιῶν.

auxilijs

A auxilijs eſt: Nec, ſicut illi dicũt, ſentiendum, iſta ſcilicet prius eſſe tentanda: mox, ſi nihil profe-
cerint, aggrediẽda maiora. Nã in morbis, in qbus periculũ non impẽdet, vera ea opinio eſt: at;
vbi moriẽdum ægro prorſus eſt, ſi phthoe ſemel exceptus ſit, alieniſſimum à ratione eſt à mino-
ribus inchoaſſe. Nã, ſicuti reliqua oĩa ab Hippocrate tradita, ita illa quoque ſententia recte eſt
dicta, Nẽpe ad ultimos morbos vltima prorſus remedia maxime valere. Quà nã igitur indu- 1. Apho. 6. Ex. ord. 4 d
ctus opinione Eraſiſtratus in taliũ affectuũ principio ſegnis tarduſq; eſt: poſt diligens, cum pe-
rijt occaſio? Nã ſanguinis miſſione, cum ſanguis reijcitur, nuſquam prorſus utitur, uitioſiſſima
ratione inductus: ſed nec purgat quenq̃, nec caput ſiccat. Quibus nimirũ ſiquis phthoe occupa-
ri periclitãtes fraudet, quãuis reliqua oĩa probe peragat, nihilo plus, arbitror, agat. Nã ſangui-
nẽ mittere recuſat: ac ſolis artuũ deuinctionibus ad eũ auocandum utitur, quò (ut ipſemet ait)
ad phlegmones tempora ſat nobis ſanguinis ſuperſit, nec propter inopiam eius ęgrũ nutrire co-
gamur. Sed heus tu Eraſiſtrate, dicat arbitror aliquis, ſi poſt venam ruptam phlegmone iã pul-
monẽ occuparit, nõ eſt, quòd ſperes hominem ſanandum propter ipſas, quas paulo ante cõpre-
hẽdi, rationes. Quare amplius opera tua nõ egebit, proditus videlicet per te inter initia. Quip-
pe idẽ facis, quod gubernator, qui, vbi per eius incuriã euerſa nauis eſt, vectorum cuipiã aſſe-
B rẽ in manũ dat, indeq; ſalutẽ comparare ſuadet. Sed Eraſiſtratus fortaſſe exiſtimabat, phlegmo
nen eſſe ex ijs, q̃ neceſſario vulnus comitentur. Verũ, ſi ita ſentiebat, in magna planè erat igno-
rantia: cũ videre cuiq; liceat, ſexcentis eorum, qui quotidie ſingulari certamine decertãt, maxi-
ma citra phlegmonẽ glutinata uulnera ſic, ut ſecundo uel quarto die ſint omnino in tuto. Nos
uerò ẽt plurimos ex ijs, q uas in pulmone ex caſu, clamore, plagaue rupiſſent, prius, q̃ phleg-
mone in uaſe rupto excitaret̃, curauimus. Quòd ſi horũ quoq; pulmones phlegmonẽ inuaſiſſe
aſſerit, ipſe ſuis ipſius placitis repugnat, ſimul princeps uiſcus, quod maxime uicinum cordi ſit,
phlegmone laborare affirmãs, ſimul hominẽ febri carere, itẽq; rupta phlegmone nihil expuiſſe.
Ergo à nobis quoq; inuicẽ audiat nec fieri poſſe, ut glutinetur ulcus, ſi phlegmone pulmonem
inuaſerit; omninoq;, ſi inuaſerit, febricitaturũ: ac purulẽta deinde, cũ phlegmone ſoluitur, tuſ-
ſi expuiturũ. Ergo, ſi quis nec febricitabit, nec tuſſiet, nec ſaniẽ aliquam ex ulcere, & phlegmone
ſpuet, quæ ratio eſt, ut huius ineſſe pulmoni phlegmonen dicas? Itaque tũ hoc maximum certe
præſidium non recte ab eo damnatum eſt, tum purgatio ſine ulla mentione prætermittitur. At
nec ullũ pharmacon, quod efficax ſit, contra ullum ex comprehẽſis generibus ab eo eſt politũ.
Quin, ſiue caput fluxionẽ mittat, eo ſtatu ſeruabitur: ſiue ex intemperie ipſorum ſpũaliũ tuſſis
C incidat, etiã ipſa ſic manebit. Ergo Eraſiſtratus ſtatuario illi aſſimilis uidetur, qui reliquis omni-
bus partibus ſcite perfectis, ſtatuã reliquit cæcã. Nã quæ, quæſo, reliquæ pulchritudinis gratia,
cum oculos deſideres? Poſtea, ſi dijs placet, cũ tanti uiri maxime aberrent, egregius uir Theſſa-
lus, qui artem ne nouit quidẽ, Methodicũ ſe cenſet appellandum. Ac nunc ferme oẽs ſectato-
res eius ſanguinẽ mittere uidemus, tum alijs ægrorum non paucis, quibus non ſolum non utile,
ſed ẽt noxiũ exiſtimare id præſidij oportebat, præſertim ſi proprijs ipſis hypotheſibus ſtarent:
tũ uerò ijs, q ſanguinẽ, ſiue hunc p uomitũ, ſiue ẽt cũ tuſſi, reijciũt, modo ualẽtes uires habeãt.
Sed qũo cohærebunt hæc ſecum, ut uenam, ubi ſanguis reijcitur, incidere iubeant, & in com-
mentarijs ſuis ſcribant, remediũ id adſtrictis uitijs conuenire? Ergo, ne ſe Methodicos amplius
nominent, ſed Empiricos, ſi reiecta ratione, quã eſſe rectã putabant, experientia utuntur ad in-
ueniẽda præſidia. An igitur in ijs quidẽ clare deprehẽdunt nec methodo, nec oĩno rõne aliqua
quicq̃ facere, ubi uerò partes inutiles eſſe ad curationis inuẽtionẽ aiunt, nõ multo magis? Atq;
ſiquis ad memoriã reuocet ea, quæ de auribus, naribus, oculis, ore, pectore, pulmone, præterea
utero, ueſica, & uentriculo, diximus, errare eos tota uia uidebit. Talis igitur erat, q ad phlegmo
nẽ, quæ in pudẽdo erat, macedonico medicamẽto eſt uſus, ac cũ eo ẽt cataplaſmate, quod rela-
D xãdi uim habebat, nẽpe ſolẽni hoc, quod ex pane, aqua, & oleo conficitur. Etiã alius quidã illi
perſimilis, qui ad ſedẽ exulceratã ijſdẽ eſt uſus. Verũ de talibus, ubi de phlegmonis diſputabi-
A.l.3.c.10.c.a 6.11.10.324.d tur, agemus. Cæterũ ulcera, quæ citra phlegmonẽ in pene ſede ue conſiſtunt, nullũ cataplaſma
deſiderant, ſed medicamen, quod cicatricẽ inducat: non tñ, mehercle eius naturæ, quæ ulcera,
q̃ in carne ſunt, inducere cicatrice poſſit, immò quæ tanto magis ſiccare poſſit, quãto hæ partes
ſunt carne ſicciores. Quin ẽt, quod magis admirere, ipſorũ, quæ in pene ſunt, ulcerũ magis etiã
ſiccari poſtulant, & quæ in toto cole hæſerunt, & quæ extra hunc ẽt finẽ eius, q glãs dicit̃, infe-
ſtãt: minus uerò, quæ in præputio ſunt: atq; ẽt his minus, quæcũq; in reliqua ſunt cute, quæ to-
tũ colẽ ueſtit. Cũ igit̃ humidũ in glande ulcus quidam ex amethodis iſtis medicis, iſtis inquam
Theſſalijs, ſanare aliqñ non poſſet medicamẽtis ijs, quæ epulotica uocant̃, id eſt, quæ cicatricẽ
inducunt, adhibuit in conſiliũ me. Vbi igit̃ ex me audiuit longe ſicciore medicamento particu-
lã egere, propterea, q ſiccioris naturæ eſſet, primũ non credidit: vt uerò coactus neceſſitatẽ eſt
aliquo ex noſtris medicamẽtis uti, tribus diebus ſanatũ ulcus eſt: perſpicuũq; erat medicũ non
tam fuiſſe de ſalute hominis lætatũ, q̃ inde adeo triſtatũ, q in mala diſciplinæ ſecta fuiſſet edu-
catus. Siquidẽ medicamen, quod ex papyracea charta cõbuſta fit, hoc ſcilicet nobis uſitatũ, id
genus ulcerũ ſanat: ſicuti etiã anethum uſtum ſimili modo inſperſum; itemq; cucurbita ſicca,

atq; uſta ad eundem modū: alia præterea multa ex iis, q̄ uehementer, ſicut illa, ſiccant. Siqua ue- E
rò eiuſmodi ulcerū, ſine madore ſunt, ac recentia, iis ſola aloe ſalutare medicamē eſt. Inſpergit A. ibidem:
autem ſicca, ſed in tenuiſſimum ceu pollinē redacta. Hæc uerò ēt, quæ in ſede conſiſtunt, ſicca ulcera probe percurat. Simillimā huic uim hēt, & cadmia uino elota, & ſicca. Ab hac quoq; nō longe abeſt argenri ſpuma, Lithargyros græce dicta. Deinceps uerò molybdæna ſequitur, Omnibus uerò, tum minus inferens doloris, tum nullo minus efficax, pompholyx eſt. Sin humidiora ſunt, ipſe per ſe pini cortex, itēq; lapis hæmatites uocatus, idoneus eſt. Quòd ſi profunditas quæpiam ipſis adſit, ubi excitata fuerint, dictorum alicui tātulum mannæ admiſcendū eſt, quātum ſit ad carnem gignendam ſatis. Neq; igitur horum quicq̄ uel per ſomnium norunt, q̄ iſtius ſunt alienæ à methodo ſectæ, cum oē ulcus, in quacunq; animantis ſit parte, eandem poſtulare curationē opinentur: neq; etiā, quemadmodum ſuere quædā ulcera oporteat, ueluti ea, quæ in abdomine contingunt: de quibus in ſequenti libro cum iis, quæ reſtant, uniuerſis agetur.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS F
LIBER SEXTVS

ARGVMENTVM LIBRI

Neruorum, tendinum, ligamentorum, partiumq́ue, quæ illorum natura participant, oſſium quoque curationem abſoluit.

Prolixitatis librorum excuſatio, ac quæ hactenus monſtrata ſunt. CAP. I.

NOn dubito fore nonnullos, quibus eſſe prolixus uidebor, qui unū hactenus morborum genus, quemadmodum methodo curetur, exponā. Par eſt aūt, non tam mihi lōgitudinem hanc imputent, q̄ iis, qui parum intelligentes, quæ rectiſſime ab Hippocrate ſint ſcripta, ea calūniari ſunt conati: quos, ne quēadmodum ulcus quidem recte curent, ſcire oſtendi, nedum, quod majus ſit, quicquam. Atq; ipſum quidem morbi genus, cuius una ſpecies ulcus eſt, ſeu cōtinuitatis, ſeu unionis ſolutionē voces, nihil referat. Illud mō- G
ſtratum eſt, methodum curādi eius, in quocunq; corporis membro ſit, quę quidem ab affectu ipſo ſumantur, indicationes ſeruare cōes: quæ uerò ex partibus præbeātur, alias atq; alias habere. Cum enim in carnoſis particulis inciderit, nominatur quidem ulcus: habet uerò curationis indicationem omnium quidem, quæ p̄ter naturam ſunt, cōem, ſui ſcilicet ademptionē: quam uerò, ceu affectus, præſtat, ut per cōtraria tollatur: quam, ut diuiſio eſt, unitionē, quippe generatio huius uitij in diuiſione unitatis cōſiſtit. Ideoq; in oſſe uocatur fractura, græce Catagma: in neruoſis fibris Spaſma: in muſculis vlcus, & ruptio: quorū differentia prius iam dicta eſt. Idem tñ morbus, cum in neruum, & arteriam, & uenam inciderit, nullam propriā appellationē eſt ſortitus, mutuatur aūt interdum ulceris, interdū uulneris, uel ruptionis, appellationem. Cæterū parum eſſe de nominibus ſolicitū debere eū, cui rerum ſciam inuenire ſit ꝓpoſitum, ſæpe iam diximus. Itaq; hue potius noībus neglectis ꝓperemus: qn̄ nō ex horū exquiſita impoſitione, ſed ex appoſitis remediis, ægro ſalus parit̄. Rurſus igit̄ reuocandū ad memoriā eſt, quemadmodū audaciſſimus Theſſalus, cū nullā curādi ulceris methodum tradiderit, oēs tñ dixiſſe ſe arbitratur. Siquidē, ꝙ ſinuoſum ulcus poſtulet impleri, & ſimplex glutinari, hæc nec idiotis ſunt ignota: quēadmodum tñ methodo quis pharmaca inueniat, q̄bus uel impleatur, qđ H
ſinuoſum eſt, uel glutineт̄, qđ ſimplex eſt, hæc uulgus nō nouit: at id eſt, qđ medicis conſiderandū proponitur, atq; in eo alius alio eſt p̄ſtantior. Quippe, ueluti in præcedentibus oſtēdimus, & inueniet remedia, & inuentis recte utetur, quiſquis in medendi methodo eſt exercitatus.

Aduerſus Theſſalum de nerui punctura, ac de medicamentis, quibus curatur. CAP. 2.

VT enim iam aliquid perſequamur, quod p̄cedentibus ſit deinceps, fingamus quempiā ad nos uenire, cui tñ cutis acu ſit puncta. Hunc hoīem, ſi is ſit, cui facile ulcera ſaneſcant, ēt A li.1. f 4 c. 28. 83. 1
ſi citra medicamentū nudoq; mēbro ad opera conſueta dimittas, nihil ſentiet mali: ſin, cui difficulter ſanentur, primū quidem dolebit, poſt ēt tū pulſu particula infeſtabitur, tum phlegmone. Ac Empiricus quidē examinando percontādoq; hoīs naturā diſcet: Nos uerò, tū ex eiuſmodi examinatione q̄bus his uſi, q̄ per experientiā inueniātur: tū nihilominus ex iis notis, quas de boni ſucci maliq; naturis habemus; p̄terea de iis, qui acris hebetiſq; ſunt ſenſus: tū plenitudine grauatis, modiceq; ſe in ſuccis habentibus: nō ignari, ꝙ, qui uel plethoricus eſt, uel uitioſis ſuccis premitur, uel acris eſt ſenſus, uel horum quibuſdā, omnibus ve premitur, phlegmone tentabitur: qui contrà eſt affectus, nihil mali ſentiet. Atq; hæc proſpicientes, nō equidem medicamē, quod glutinet, imponemus, cuiuſmodi plurima ſunt eorum, quæ Enæma uocant, (ea ſunt, quæ

recentibus

Arecentibus ſtatim applicantur vulneribus)immo molle,& blãdum,& quod dolorem mitiget:ſi
quidem,ubi magna diuiſio eſt,ibi ſtudiũ impendi debebit,vt magis ſiccantibus remediis labra
vlceris uniantur,atq; coaleſcant:vbi autem acu ſtilove facta diuiſio eſt,id duntaxat curãdũ eſt,
ne phlegmone particula tentetur.Atq; ex hoc manifeſtum eſt,cruentorum vlcerum *indicatio-
nem,quæ à Theſſalo eſt prodita,nihil nos maius adhuc docere,q̃ ſi cuilibet è plebe notũ.Nõ.n.
ſcire,quid fieri oporteat,id magna res eſt,ut quod oĩbus hominibus natura inſit:ſed, quibus ra
tionibus illud efficias,id uerò ſcire artificum eſt.Nã,ſi nauem quiſpiam ſit ædificaturus, ſcimus
profectò omnes,ẽt qui nauium ſabri non ſumus,quo loco poni gubernacula debeãt, quo loco
puppis,quo prora,ac reliquorum quidquis:cæterũ nihil nobis hęc ad rem conferunt,utpote ne
ſcientibus,quemadmodum ipſa ſtruãtur.Aeque,& qui ædes molitur,utiq; nõ ignorat,nec ꝗ ia
ciẽda primum parietum ſundamenta ſint,neq; ꝗ ſuper his erecti minimeq; inclinãtes erigendi
ſint parietes,nec ꝗ ſuper his ſtrui tectum oporteat,nec ꝗ oſtia , & feneſtræ,ſingulæq; reliquarũ
domus partiũ propriis collocandæ ſunt locis: verum hæc ad domum ædificandã quid cõferãt,
quoad ipſe ſabrilis artis ignarus ea ſabricare neſciat? Vni igitur Theſſalo omnium hominum ſa
pientiſſimo,noſſe,quid fieri oporteat, ad artificioſam notitiam ſatis eſſe uidetũ . Sed nos per ſu-
B perius cõprehenſa monſtrauimus id eſſe operum,quæ ex artibus expectentur; ueluti principiũ
quoddã,nondũ aliquam eorum propriam partem , ſed quæ etiam ſit cuiuis è plebe communis:
quippe primæ in omni arte indicationes omnibus hominibus natura ſunt præſtò.Quare,ſi hę ſa
tis ſunt ad opifices faciendos,nihil uetat,quin & naues ipſi ædificemus,& materiã fabricemus:
promptumq; ſit omnibus,tum calceos ſacere,tum ueſtes,tũ domos, ſed & architectos eſſe,& ci
thara perſonare,& rhetoricari. Verum nõ ita ſe res habet:nec,qui vulneratæ parti naturalẽ uni
tionem eſſe moliẽdam nouit,is medicus eſt,ſed qui,q̃bus id rebus perficiat,intelligit:quanq̃ ne
hoc quidẽ ipſum per ſe ſatis eſt,ſi quis etiam quò pacto his ſit utẽdum, neſciat : ſed qui uiã om-
nẽ curationis eouſq; percalluit,ut ipſum cõſequi deſtinatum finem queat , is demum eſt,q me-
deri nouit . Ergo iſtis amethodis Theſſali æmulis illud accidit , ut maiora uiribus audeant,nec
ad ea,quæ conſequi alioqui poſſent,accedant.Quippe,cum dudum ſtilo quidam vulneratus in
manu eſſet ita,ut tota diuiſa cute aliquid neruorũ,qui ſuberãt,pungeretũ,ſapiens ſcilicet Theſſa
lius in principio emplaſtrũ quoddã impoſuit,quo ſæpe in maximis vulneribus uſus ꝓſpere fue
rat.Putabat.n.(arbitro)omne vulnus eãdẽ curationẽ requirere. Phlegmone uerò oborta,ad ca
taplaſma,quod ex farina tritici cõponitur ſe cõferẽs, atq; interim hominem putrefaciens,intra
C ſeptimum diẽ iugulauit.Nec ſanè cõprehẽdere numero eſt,quot,vbi in Pæonias iſtorũ manus
incidere,conuulſione perierint:quò,ſi diis placet,ſanctio illa Theſſalia ſeruetur.Omne cruentũ
vlcus ſimiliter eſſe curandum,idq; partibus iis,quę laborent,nullam indicationẽ cõferentibus.
Cæterũ vera ipſa methodus non perinde,atq; hæc Theſſali,eſt amethodos,immo põt vel nunc
etiam poſt tot tantoſq; medicos non ſolum meliora medicamenta,q̃ prius fuere, ſed ẽt vniuer
ſum curationis modum inuenire.Nemo.n.ſtatim ab initio iis vſus,quæ nos inuenimus,ex ner-
A.li.4.f.4.c.4. c.1.fol.475.d ui vulnere in conuulſionẽ incidit.Aduerti nanq;,vbi punctus neruus eſſet,ei ex ſentiẽdi, quod
obtinet,acumine neceſſe eſſe,tũ dolorem incidere,quàm reliquis partibus maiorem,tũ ex ne-
ceſſitate phlegmonem conſequi,niſi quis,& medelam dolori inueniret, & phlegmones genera
tionẽ prohiberet. Rationabile igitur mihi eſt viſum,cutis quidẽ uulnus apertum inglutinatũq;
cuſtodire,quò per id ex neruo vulnerato ſanies efflueret:totũ verò corpus ſuperuacuis humo-
ribus liberare:ac,nequis dolor vulneratam partẽ vrgeret,in primis ſolicitudinem habere.Itaq;
etiam medicamenta excogitaui nõ pauca,q̃ vulneri impoſita ad utrunque mire ſunt compara-
ta,tũ vt dolorem mitigent,tum ut exitum ſaniei patefaciant.Tutius uero fuerit etiã, ſiquis cu-
tem latius incidat,ac totum corpꝰ ſanguinis miſſione inaniat,utiq; ſi fortis ſit uirtus. Si uero ui
D tioſis ſuccis repletum corpus ſit,protinus purget.Aqua uerò calida, quanquam reliquas phleg-
monas ualde mitigat,uulneratis tamen neruis eſt inimiciſſima:cum præſertim eorũ ſubſtantia
ex refrigerata concretaq; humidiore materia ſit condita.omnis enim eiuſmodi conſtitutio per
ea,q̃ ſimul calefaciunt,& humectãt,reſoluitur,ac putreſcit.Itaq; ab aqua calida eos,qui ita uul
nerati fuerant omnino prohibui , utilius iudicãs oleo calente fouere;propterea,ꝗ demonſtratũ
à me eſt,hoc quoq;,ſi frigidum applicetur,tenues meatus obſtruere:ſin calidũ,digerere . Porrò
fugi ex huius quoq; generibus,& crudum,quod Omotribes græce dr̃,& quod deniq; adſtringẽ
di uim haberet . Delegi aũt tenuiſſimum, cuius generis Sabinum eſt,quod etiã utilius fuerit, ſi
bimum trimumve ſit,quippe id,q̃ recens,magis per halitum digerit : quoq; magis eſt antiquũ,
hoc ſemper magis digerere eſt potẽs,uerum dolorem minus ſedat.in pharmacis aũt huc omne
conſilium direxi,ut eſſet eorum facultas tũ tenuis,tũ modice excalfaciens, & quæ ſiccare citra
dolorẽ poſſet : cum ſola hæc trahere ex profundo ſaniẽ, neq; cõtracta neq; demorſa particula,
poſſit. Vſus ſum aũt primũ terebinthina reſina,tũ per ſe,tũ ẽt paulũ euphorbii admiſcens: Et ꝑ
A li.4.f.4.c.4. c.3 fol 476.d ſe quidẽ in pueris,& mulieribus,& generaliter iis,qui molli eſſent carne : cum euphorbio uerò
in iis,qui dura.Nõ ſecus aũt,& propoli,nõ per ſe modo,uerum etiam cũ euphorbio ipſam mol
liens:ꝗ ſi durior eſſet,cum tenui quopiã oleo.Quin & ſagapeno in duris corporibus ſum uſus,

utique

vtiq;,cum oleo,& terebinthina id miſcens:ſed & opopanace ad eũdem modum, quo & ſagape E
no.Mihi uerò,& lachryma cyrenaica nõ inutilis fore uidetur,ſiquis *emplaſtrũ ex ea faciat,cu-
iuſmodi eſt,quod nos ex euphorbio cõpoſuimus:uerũ nondum id experiẽtia,quemadmodum
reliqua oĩa,comprobauimus.Quippe pcedere oportet eam,quæ à uera methodo proficiſcitur,
remediorum inuentionẽ,huic uerò experiẽtiã ad certiorem ẽt fidem ſubſcribere. Siquidem ex ,,
tali methodo ẽt ſulfur,quod ignem expertum non ſit,quodq́; lapidoſum nõ ſit,ſed oĩno tenuiũ
partiũ,ei,cui neruus uulneratus eſſet,conducturum ſperauimus, tantũ eius tenui oleo miſcen-
tes,dũ,quod ex utriſq; miſtum erat,ſordium haberet craſſitudinem.In ualẽtioribus uerò durio
ribusq; corporibus,ẽt ſi ad mellis ſpiſſitudinem redigas,ſic quoq; iuueris.nã id quoq; cõproba-
tum experientia eſt.Quin etiam totam calcem ſimiliter oleo admiſtam his applicandam exco-
gitauimus:quæ ẽt,ſi mari lauetur,magis proficiet. Lauatur optime p æſtatem in æſtu caniculę.
Quòd ſi bis terve eam laueris,utilius medicamen efficies.Quo pacto aũt talia præparanda ſint,
ex cõmentariis,quos de medicamentorũ cõpoſitione edidimus,intelliges.Nũc mihi tm̃ dixiſſe
ſufficit,me,tũ hæc,tũ alia multa medicamenta aduerſus neruorum vulnera inueniſſe , cum nec
ſub aliquo magiſtro ea uſurpata uiderim,nec in ueterũ alicuius,aut medẽdi libris,aut quos De
Facultatibus ex propria ſapiẽtia inſcribũt,prodita:ſed ex ipſa rerũ natura indicationes ſumpſe F
rim.Id quod proprium eſſe medici methodo utentis exiſtimo . Mirificus aũt Theſſalus,cum ne
unũ quidẽ medicamentum inuenerit,iã pridem materiam eorum notã eſſe affirmat. Atq; mul-
torum medicamentorũ,quæ nos excogitauimus, non modo Theſſalo, qui ante eũ medici fue-
runt,materia nota non eſt;ſed nec iis,qui poſt eũ in hũc uſq; diem fuerunt.Siquidem ipſe, cum
accerſitus aliqñ eſſem ad quendã, qui a Theſſalijs iſtis amethodis medicis putris fuerat factus i
ac cernerem eum cataplaſma,quod ex triticea farina fit, impoſiturum: ubi nullũ ad præſens mi
hi medicamentum erat,popoſci ex figulo quodã,quem uiderã ægri uicino,aquã lixinam:tũ co
quens in ea farinam hordaceam,non autem ſicut illi in oleo,& aqua triticeam, impoſui. Poſtea
verò farinã erui ſimili modo coctã,iã phlegmone inflãmato,& putri ex bella horum curatione,
neruo imponens,uindicaui ab ea putreſactione hominem. Verum de iis,q̃ cum phlegmone pu
treſcunt,alia diſceptatio ſequetur;eaq; diffuſa in opportuno operis loco.De neruis uero uulne-
ratis ſatisfaciant,quæ dicta iam ſunt.Et ſanè ex iis,quę ipſi inuenimus,plurimi uno illo empla-
ſtro utũtur,quod ex euphorbio,& cera,& fricta reſina eſt compoſitum . Cui,neſcio quomodo,
aliqui ſinopidis,aliquid poſtea miſcuerunt,aliqui ochræ,quo uidelicet ſucatũ,unde cõponatur,
lateret,†ægre ferentes,ſi meum id eſſe uideretur.‡Verũ nõ eſt à principio ſic à me cõpoſitũ. Mi G
ſcuerint fortaſſis ei nonnulli, & è ſalis flore aliquid,aut aliud quippiam tale, quod colorem eius
immutet,nec uim eius minuat.Poteſt quis per ignorãtiã etiam tale aliquid immiſcere,qđ facul
tatem eius immutet.Verum nos illud ex cera,reſina terebinthina,pice,& euphorbio compoſui
mus,immiſcentes ex cera partem unam:ex terebinthina,& pice,utriuſq; partis unius dimidiũ:
ſic,ut quod ex utriſq; conflaretur,ceræ par eſſet.Licet autem interim, & plus ſit,quod ex ambò
bus conſit,q̃ cera:licet rurſus,& alterum eorum tantum ceræ admiſcere . Quin etiã penuria te
rebinthinæ,tum humidam pineam,tum etiam frictam,cõmode admiſceas: non minus etiã his
& abietinam immittas.Strobilina uero duris tantũ corporibus idonea eſt:ad mollia uerò immi
ſcenda non eſt.Si itaq; humidã reſinam immiſcebis, tunſum cribratumq; euphorbium reliquis
immittes,liquatis:eſto vero pondus eius, ceræ pars duodecima,ẽt plus aliquando , ubi ſcilicet
ualẽtius efficere eſt in aĩo: Sin ſiccam,ſicuti,quæ fricta eſt,utiq; olei puſillũ deſiderabit euphor
bium.Quare ego,tum id cum oleo contũdens, ac ad ſordium ſpiſſitudinem redigens,mox reli-
quis poſt liquationem refrigeratis *terens miſceo.Sæpe etiam tantulum aquæ immiſcui medica
mento conficiendo,quantum in miſtis ipſis liquãdis, tũ abſumi, tũ euaneſcere , prorſus potuit.
Verum omnia huius generis ad tractationẽ de medicamentorum cõpoſitione magis attinent. H
Nunc ſuffecerit,ſicuti antea fecimus,indicato,quale eſſe debeat medicamenti genus,pauca par
ticulatim exẽpli cauſa apponere. Vberẽ nanq; omniũ materiã in opere De ſimplicibus medica
mẽtis inuenies:præparare aũt debebis,ut in opere de eorũ cõpoſitione eſt traditũ. Nunc igitur
ſatis eſt hoc tm̃ dixiſſe,atq; ad alia tranſire. Vulnerati nerui curatio medicamenta poſtulat,quę
& tepidũ calorẽ excitent,& ualenter ſiccent: tum quæ ex ſubſtãtiæ ſuæ natura,& trahendi uim
habeant,& tenuiũ ſint partiũ.Sanè non ad medicamentorum mõ, uictusq; inuentionẽ ipſa me
dendi methodus proficit,ſed ẽt ad ipſum inuẽtorum uſum.Nã ueluti in ſuperioribus oſtẽdim⁹,
quiſquis citra methodũ,q̃ ulceri apta medicamẽta ſunt,molitur,eum ne minimo quidẽ eorum
probe uti poſſe,ita & nunc oſtendere licet.Siquidẽ intellexiſſe, quantopere affectũ uel ſiccarit,
uel calefecerit,uel mitigarit,uel laceſſerit medicamẽti applicatio,is demum potis eſt,q methodo
quadã curat.Idẽ uerò ipſe ſolus ẽt intẽdere ea,quibus inter initia eſt uſus, uel remittere no-
uit. Cum nanq;, quod δι' εὐφορβίου propterea q euphorbium accipit,uocãt, quidam uulnerato
neruo ſtatim impoſuiſſet:idq; ſubinde prius proſpere fuerat expertus: tertio die indicauit mihi
uulneratam partem,tũ dolentẽ,tum phlegmone tentatam,miratus medicamen nihil contuliſ-
ſe. Percontatus igitur laborantem ſum,num primo die,cum impoſitum medicamentũ eſſet, ca
lorem

*ὀποπάνακι in græco, est in manuſcriptis.

† In aliquibus cod. græcis hæc non habentur.

* ξηραν.

A.l.4.f.4.c.4 c.3.fol.476.e

A.l.4.f.4.c.4 c.2.fol.475.f

A lorem quempiam veluti ex Sole ſuauẽ ſenſiſſet: is ſe quicquam eiuſmodi ſenſiſſe negauit. Rurſus itaque percontabar & medicum, quanto iam tẽpore præparatum apud ſe medicamentum habuiſſet, ac quos eo ſanaſſet. Ille plus anno apud ſe habuiſſe: ſanatos uerò à ſe aiebat pueros duos, & adoleſcentẽ vnũ. Cũ aũt & de corporis habitu adoleſcẽtis rogaſſem, albũ eũ, molliſque corpore fuiſſe affirmabat. His ergo auditis, cũ intelligerẽ, vt ad propoſiti adoleſcẽtis tẽperiẽ, cuphorbiũ deeſſe, poſtulans tũ ipſum emplaſticũ medicamẽtũ, tũ ẽt euphorbiũ: ſumenſq; ex his, quantũ ad ea inter ſe miſcẽda ſatis putaui, iuſſi manibus medicamentũ ſubigere, ac euphorbiũ diligenter cõtundere. Poſtea, ꝙ hæc facta ſunt, miſcere ea ſimul iuſſi: ipſe uerò oleum Sabinum utiq; ſubantiquũ modice calefaciens, foui uulneratam partẽ. Reſectoq; leuiter puncturæ, quod conniuebat, foramine, impoſui medicamen: iniunxiq; homini inediam. Medico uero præcepi, ut ueſperi rurſus, cum ſolueret, ac ſimili modo, quo me viderat, oleo uteretur. Atq; his peractis apparuit poſtridie pars ægra & ſine dolore, & ſine phlegmone: intellexeruntq;, qui huic operi aderant oẽs, ueriſſimum eſſe (quod nos ſæpe vſurpamus) non eſſe adeo magnum, quod medicamen præſtare poſſit, niſi nactũ ſit, qui eo dextre utatur. Eſt autem dexter uſus, qui tali plane methodo, qualem ipſi iam ſæpe in cõmentariis, qui ante hunc ſunt, oſtendimus, procedit, omnium
B medicamentorum uſu ad calidum frigidum, humidum, & ſiccum, ueluti ad normas, relato. Quã nimirum methodum non ſolum amethodi Theſſali ſectatores probe tractare nõ ualent, ſed nec Eraſiſtratus, nec alius medicorum quiſquã, qui corporum elementa aut prorſus non inueſtigarunt, aut alia, quàm quæ comprehenſa à nobis ſunt, poſuerunt. Sed de his hactenus.

De curandis neruis per longitudinem uel tranſuerſum uulneratis, ac contuſis. CAP. 3.

SI autem non punctus, ſed planè cæſim vulneratus neruus ſit, conſiderandũ eſt, quo pacto ſacta vulnerario ſit, utrum ne per tranſuerſum neruum, an per longitudinem eius: tũ uero quã
A. ibidem. f tum interuenientis diuiſum ſit cutis. Proponatur igitur primum, multum eſſe cutis adapertum adeo, ut neruus nudus appareat, iſq; per directum non per tranſperſum diuiſus. Huic neruo nullum iam memoratorum medicamentorũ, quæ ex euphorbio, ac ſimiliter acribus emplaſtri ſpecie fiunt, applicabis: nudatus nanq; non feret eorum uim ita, ut, cum interpoſita cutis erat, tulit. Optime igitur eo caſu calce elota in multo oleo ſoluta utere. Salutare vero eſt, & quod ex pompholyge medicamentum fit, ſi in largo roſaceo ſit liquatum: quod utiq; melius fuerit, ſi tũ roſaceũ ipſum, tum oleum, ſalis ſit expers: ſiquidem nudato neruo, omnis curationis conſilium huc tibi dirigendum eſt ut minima cum mordicatione ſicces: poſſunt uerò id præſtare planè pauciſſima medicamenta. Eſto igitur hoc caſu calx ſalubri aqua æſtatis tempore ſæpe elota. Eſto præ-
C terea (ut dictũ eſt) & põpholyx elotus, ita uidelicet, ut elotus habetur in eo compoſito medicamẽto, quo publice utimur, quodq; alia elota in ſe non pauca continet. Quippe, ꝙ ex metallis cõſiſtunt, ea elota eſſe oĩa oportet, ſi modo citra morſum ullum ſint ſiccatura. Salubre uero medicamentũ eſt, & quod ex melle ſub emplaſtri ſpecie cõponitur, utique cum ex optimo ſit melle. Solui uerò & id roſaceo oportet, quod tum reliquis cõditionibꝰ ſit optimũ, tũ ſalis omnino expers. Quin etiam, ceram, quæ eiuſmodi medicamentis ſit miſcenda, elotam eſſe cõuenit. Aeque, ſiquid terebinthinæ reſinæ inicies, hæc quoq; elota ſit oportet: atq; hac magis, ſi alterius cuiuſquã reſinæ quid immittes. Quippe medicamentis oĩbus, ꝙ laueris, acris mordenſq; ſanies eluitur, atq; abſtergitur. Si uerò robuſtus ſit, qui vulnus accepit, & cui corpus ſit à ſuperuacuis humoribus mundum, in hoc fas eſt etiã ualentioribus remediis non nullis uti: Veluti ipſe aliquando, cum id genus uulneris in carpo accepiſſet iuuenis quidã philoſophiæ ſtudioſus, alioqui corpore bene habito, & tum in æſtiuo Sole peruſto, ex Polyide paſtillis ſapa ſolutis, poſtea ſuper calida aqua tepefactis, linamenta imbuta impoſui. Nã id quoq; uel in primis ſemper habendũ curę
A. ibidem. g eſt, nequid ex iis, quæ uulnus contingent, frigidum ſit: quandoquidẽ ipſa laborans pars, & ſenſilis maxime eſt, & principium partium primati continua, & temperamento ſuo frigida: quorũ
D omnium occaſione, & ex facili à frigido offenditur, & ſuam offenſam impertit cerebro. Quòd ſi ex iis fuerit, quæ in muſculos perueniant, ẽt conuulſionem facile accerſit: ſiquidẽ monſtratum eſt muſculos uoluntarii motus inſtrumenta eſſe. Idem fore, & in tendonibus expectabis, iiſdem de cauſis. Cæterum cum memoratum remedium, tum uulneri ipſi iuuenis impoſuiſſem: tum verò partium, quæ ſupra erant, non parum eodẽ cõplexus fuiſſem: quæ citra axillas, collũ, caputque eius erant, omnia calente oleo aſſidue madefeci. Detraxi uerò illi, & primo ſtatim die ſanguinem ſcariſicata uena. In quarto igitur hic quoq; iuuenis recte habuit adeo, ut & rugoſum, & paruum, & contractum ulcus iam cerneretur. Veruntamen conſultius uiſum eſt uſque ad ſeptimũ nihil nouare: poſt quem diem plane redditus eſt ſanus. Sanè oleo perfundere tale ulcus non oportet, præſertim cũ, ut nunc cõprehenſum eſt, curatur: nam oleũ paſtilli huius uiribus eſt aduerſum, ac ſordidum ulcus reddit. Neq; enim parum intereſt, nudo ne neruo oleum, an per interpoſitam cutem admoueas. Abluenda igitur à uulnere ſanies eſt molli lana ſpecillo circumuoluta. Madefacere uerò lanã ſi placet, ne ſcilicet ſicco ulcus attingas, ſireũ, id eſt ſapa, ſuffecerit, quã, & hepſema vulgo apud nos in Aſia uocant. In hac igitur lanam intingens, mox exprimens, vlcus detergebis. Eſto uerò hæc quoque ipſa tepida primis maxime diebus. Quòd ſi omnia ex

ſententia

ſententia ſucceſſerint,etiam vino dulci madeſacere citra periculum licebit: verũ dulce id omni E
mordente qualitate careat,cuiuſmodi tum thetæũ eſt,tum ſcybelites,atq; ab his,quod caryinũ
uocãt:quæcunq; verò,& dulcia pariter,& fulua ſunt,ueluti ſalernum,inutilia ſunt; quippe acria
ſunt oĩa talia,ac ſupra modum calida. Vlcere uerò iam ad cicatricem ueniente, quæ alba planè
ſunt,& tenuia,nec multã aquã tolerant,nec odora ſunt:ea dulcibus præſtant. Aquæ uerò uſum
ad neruũ uulneratũ ſemper fugies,ſicuti etiam relaxans cataplaſma. Ad iam dicti verò paſtilli
uſum prope etiã accedit,& medicamenti uſus,quod Dia chalciteos vocamus,quo publice vti-
mur.Liquari verò & hoc debebit æſtate roſaceo,hyeme ſabino oleo.Deſcriptum autem eſt me
dicamentum hoc à nobis in primo De medicamẽtorum compoſitione. Polyidę uerò paſtillus,
vel trochiſcus,vel quomodocunq; appellaſſe libet,omnibus fermè notus eſt. Cuius ſi copia nõ
eſt,Andronis,uel Paſionis,pro eo eſt ſumẽdus: uel noſter,qui etiam omnibus illis eſt ualentior.
Sanè iam dictum eſt robuſtis corporibus ualentiora medicamenta,imbecillis mitiora eſſe adhi-
benda.Iſta & uera methodus inuenit,& experientia confirmat. Theſſalus uerò, cum ſuis unà ſo
phiſtis in alto throno reſidẽs,† ἐν κεχηνόσιν ἀνθρώποις, i. apud pecuinos,& brutos homines (ut Cer-
cidas ait) in pretio erit:dum ſuis rationibus confirmat,oĩs ulceris recentis eandem eſſe curatio
nem,neq; hanc,ullam ex partium natura indicationem ſumere. Vnus tamẽ magni in eius ſapiẽ F
tia nominis,admirãdam vulneratorum neruorum curationẽ excogitauit:nam protinus eos to
tos præcidit,ne admonito quidẽ,qui uulneratus fuerat: quãquã in hoc quoq; à ſecta ſua deſci-
uit.Siquidem par erat vel,& muſculos uulneratos, & arterias,& uenas, & aliud quiduis totum
præcideret:uel nec neruũ.Alioqui ſic,quod fugiunt,id facere deprehendunẽ,ut diuerſam pro di
ſcrimine partiũ indicationẽ accipiãt. Verũ hos iã mittamus, ac de tranſuerſo nerui uulnere aga
mus,in quo maior conuulſionis metus impendet,phlegmone. ſ.à deſectis fibris ad nõ ſectas cõ
municata,cæterũ conuulſione ab ipſis non ſectis excitata.Ac,q̃ ad ulceris curationẽ attinẽt,his
quoq; ſunt eadẽ;cæterũ detrahere largius ſanguinẽ,ac tenui magis,q̃ in illis,uti uictu,tũ in quie
te oĩno,ac lectulo molli hominẽ continere oportet:tũ oleo calẽti vbertim in axillis, collo,tẽdo
nibus,ligamẽtis,& capite uti.Quòd ſi uulneratus neruus ex iis ſit,qui in crure habenẽ,ſicuti,cũ
in manu erat,alæ,ita in his bubones largo oleo imbuendi:tũ ꝑ totã ſpinã ad collũ,& caput aſcẽ
dẽdum. Cõtuſi uerò nerui,ubi cũ his unà cutis quoq; cõtuſa exulcerataq; eſt,medicamẽta po-
ſtulãt,q̃ in ſiccãdo quidẽ eõe nerui ulcera ſanantiũ cõſiliũ ſeruent,cæterũ quæ partes,q̃ per cõtu
ſionẽ à ſe diſſidcãt,cõtrahere cõſtringereq; ſint apta. Qui uerò abſq; cutis ſimili affectu ſunt cõ
tuſi,hos oleo calẽte,cui euocãdi facultas inſit,ſępiſſime perfundere oportet,ac toti⁹ corporis ſi- G
milẽ curã habere.Semel hoc incidere uidi,ſanauiq; id mature,ipſa ex oleo perfuſione. Verum
una cũ cute neruos cõtuſos ſæpenumero uidi:& ꝓꝑ eius ſymptomatis frequentiã athletæ ipſo
uſu edocti habent cataplaſma,quod ex oxymelite,& fabacea farina conficitur:quod planè ſalu
tare medicamentũ eſt.At,ſi dolor unà cũ cõtuſione uexat,etiã picẽ liquidã immiſcere,ac bene
coquere,tum calens medicamentum imponere oportet: ubi uerò magis ſiccans efficere uoles,
erui farinã iniicies.Quòd ſi,ut amplius quoq; ſiccet,deſiderabis, irim illyricã immittes. Totius
ãt corporis cura his quoq; cõis eſt. At ſi totus præciſus neruus ſit,metus præterea nullus inſtat:
*debilis tamẽ particula manebit. Curatio uerò eius communis eſt,cũ ea, q̃ aliorum eſt ulcerũ,
quãq; unã Theſſali immitatores norunt.Ergo de neruis hæc abunde ſint dicta.Phlegmonæ ue-
rò,quæ his ſuperuenient, quemadmodum curandæ ſint, vbi de phlegmonis agemus docebitur.

† Inter muccoſos inſtar aretũ uiros

* ἄνευ νεύρου, i. inutila.

A.li.4.f.4.c.4. c.5.fol.476.h

De uulneribus ligamentorum,inteſtinorum,Peritonai,& omenti, & quo pacto ſutura fieri debeant; cum partes abdominis interna uulnerata ſunt. CAP. 4.

Ligamenta uerò,(q̃ græci Syndeſmus uocant,)cum ſimillimam habeant tendonibus ſpeciẽ,
ualentiſſimorum remediorum uim tolerant,quòd nec ad cerebrum pertingãt,& ſenſus ſint
expertia:nam nerui omnes,alii ex ipſo ſtatim cerebro ortum habent, alii ſpinali interueniente H
medulla.Tendones quoque,quoniam compoſitam eorum eſſe ſubſtantiam ex neruo ligamen- I
toque oſtendimus,quatenus nerui participes ſunt,eatenus ex cerebro oriũtur,cæterum minus
ſaltem,quàm ipſi nerui,conuulſionem accerſunt. Ligamenta uerò,cum ex oſſe ortum habeãt,
quęcunq; rotunda ſunt,ea neruis aſſimilia ſunt,duritie tamen plurimum diſſident:uerum in eo,
ꝙ alba ſunt,& exanguia,& cauitate carentia,& in fibras diuiduntur,ſimilitudo illis,cũ neruis,
& tendonibus conſtat.Ergo,ubi teretia ligamenta tendonesq; uiſuntur, qui diſſectionum ſunt
ignari,neruos eos imaginantur,potiſſimum,qui multo duriora ea neruis eſſe nõ intelligunt: at,
ubi lata ſunt,ibi ea à neruis diuerſa eſſe intelligunt, quãquã ne id quidem omnia:cæterum ipſa
à ſeſe diſcernere non ualent. Verũ tu,qui præſertim cuiuſque trium partium naturã perſpectam
habes,tũ uerò,& formam,& quam in toto corpore poſituram obtinẽt,in quocunq; mẽbro vul
nus fieri contigerit,ſtatim intelliges,neruus ne ſit,quod in eo uulneratum eſt,an ligamentũ, tẽ
dove.Et de nerui quidem,ac tendonis curatione iã dictum nobis eſt.Ligamentum uerò uulne-
ratũ ſi id eſt,quod ab oſſe ad os permeat, & maxime ſine periculo eſt, & omnino ſiceãs quibuſ-
libet medicamentis,nihil hominẽ offendes.Sin id quod in muſculũ ſe inſerit, quanto eſt neruo,&
tendone minus periculo opportunum,tãto utiq;,niſi rite curetur, reliquis ligamẽtis magis ter-

A.li.4.f.4.c.4. c.1.fol.465.f

rere

A tere debet. Horũ nihil peragi methodo ab iis medicis põt, qui indicationem, quæ à particulis ſu
mitur, utilẽ eſſe ad ulcerũ curationẽ negãt: nec ab iis, qui id quidẽ cõfitentur, ſed tñ cuiuſq; par
ticulæ naturã ignorãt: quæ nimirũ (ſicut oſtendimus) ex ipſo elementorum conſtat temperamẽ
to. Verũ ij, q̃ q̃ nihil aliud, ſaltẽ, quæ ex inſtrumẽtaria partiũ cõſtitutione indicantur, intelligũt:
A.li 4 t 4.r.\ c.7.fol.464e Theſſalus uerò, & qui ſequaces eius ſunt, ẽt hæc ignorant: Veluti ſtatim, ſi diuiſum * abdomẽ tã
alte ſit, ut inteſtinum ex eo procidat, nec quẽadmodũ id reponere conueniat: nec, ſi omentũ ex
ciderit, abſcindendum ne id ſit an non: nec an uinculo id excipiẽdũ, an ſecus: nec an ſuẽdũ uul
nus ſit, necne: nec, ſi ſuendum ſit, qua rõne ſuendũ, quicquam intelligũt: ut quæ ne nos quidem
intelligeremus, niſi ex diſſectionis rõne, oĩum, q̃ iſtic continenẽ, partiũ naturam didiciſſemus:
quam ẽt exponere neceſſum eſt, non claritatis modo gratia eorum, quæ dicenda ſunt, ſed etiã
probationis. Cutis extrinſecus oĩbus anteſtat: hæc uerò in mẽbranam finitur. Acute, medio cir
citer loco, neruea tenuitas muſculorũ (quã Aponeuroſin Græci uocant) gemina tenditur mem
branarũ ritu. Eas pleriq; anatomicorũ duas eſſe minime norũt, cũ & una cohęreant coaleſcãt-
que ſic, ut labor ſit, eas ſeparaſſe, & ſumma p̃terea ſint tenuitate. Poſt has deinceps habenẽ duo
muſculi recti, & carnoſi, qui à pectore ad ipſa pubis oſſa perueniunt: Atq; hæc qndẽ memorata
B oĩa & ſibi cohærent coaleſcuntq;, & quod cõflatũ ex ipſis eſt, Græci, † qui, quẽadmodũ diuiſum
uentrẽ ſui cõueniat, prodiderunt, Epigaſtrion, id eſt abdomen, nominarunt. Quod uerò hoc de-
inceps excipit, ab illis quidem uocatur Peritonęon, putantibus uidelicet unũ, & ſimplex id eſſe
corpus, minimeq; compoſitum, ſed falſo, cum id cõpoſitum ex duobus corporibus ſit, quorum
utrunq;, & exãgue, & neruoſum ſit. Verum alterum eorum neruoſa tenuitas eorũ muſculorum
eſt, qui per tranſuerſum ſe agunt: alterum mẽbrana prætenuis, uelut aranea, quæ utiq; uere eſt
peritonæum. Ac tale quidem in medio ſui eſt abdomen. Partes uerò eius, quæ utrinq; latus ad
quatuor quaſi digitos recedunt, hæ ſtatim à cute obliquos muſculos habent, priores quidẽ, q̃ à
pectore demittuntur: ſecundos, qui ab ilibus aſcendunt: deinde poſt hos tranſuerſum muſculũ,
ſub quo eſt peritonæon. Ergo & minus periculi in hoc loco, quàm in medio eſt, cum tenuẽ eiuſ
modi membranã, qualẽ aponeuroſin uocãt, nullã habeat: & ſutura in medio difficulter admini
ſtratur, quippe cũ & procidant hac parte maxime inteſtina, & ægre inibi * cõtineri queant: qui
.n. conſtrinxerant contraxerantq; ea, recti illi carnoſiq; muſculi erãt, quos ex pectore ad pubis
oſſa demiſſos diximus. Ergo, quoties horum aliquis eſt uulneratus, duplici de cauſa procidere
inteſtinum eſt neceſſum, à partibus quidem, quæ ſunt ad latus, propterea, q̃ muſculis, qui iſtic
C ſunt, conſtringitur: à mediis uerò, q̃ nec muſculum eũ, qui contineret, habet etiampum ualidũ,
& q̃ locus opportune ad procidentiam eſt comparatus. Quòd ſi maius etiam uulnus fuerit, tum
plura neceſſe eſt inteſtina excidere, tum difficilius denuo immitti. Porrò alia ratione parua uul
nera tractatu ſunt difficilia. Nam, niſi, quod procidit, ilico in locum ſuum reponas, inflatur, ſur-
gitque in tumorem: quo euenit, ut per anguſtum foramẽ immitti nequeat. Minus igitur graue
in eiuſmodi vulnerationibus mediocre foramen eſt. Atq; hæc quidem præſciſſe oportet. Proxi-
mum eſt, ut, quemadmodum quis hoc genus uulnerũ cõmodiſſime contrectet, conſideremus.
Nam Theſſali præceptum, quo cenſet, ęnẽmis ea pręſidiis glutinanda eſſe, parum ſatisfacere ma
A.ibidem.f nifeſtius puto, quàm ut quenquam latere, q̃ compos ſit mentis, poſſit. Quoniam igitur * princi-
pio id agendum eſt, ut inteſtina, quæ exciderunt, in ſuum locum recondantur: ſecundo loco, ut
ulcus ſuatur: tertio, ut medicamen imponas: quarto, ut, nequa præſtantior pars ſimul afficiatur,
proſpicias: age iam de primo horum agamus. Cum igitur triplex (ut dictum eſt) diſcrimen ho-
rum vulnerum in magnitudine ſit, propriam à quoq; indicationem ſumere tentemus. Eſto aũt
principio vulnus adeo paruum, ut inflatum iã, quod excidit inteſtinum, remittere amplius non
ſit. Nunquid igitur hoc loco alterum è duobus eſt neceſſum, aut flatum educere, aut vulnus am
D pliare? Præſtiterit aũt (ut arbitror) prius, ſi modo id conſequi liceat. At non alia potius ratione
id cõſequare, quàm ſi cauſam, unde excitata inflatio eſt, ſubmoueris. Ea igitur, quæ demum eſt?
Certe ambientis aeris refrigeratio. Itaque etiam ſpatio calefaciendo petetur. Ergo ſpongia
A.ibidem.g * molli, & ex calente aqua madenti, ac mox expreſſa, calfacere inteſtinum conueniet. Præparetẽ
uerò interea uinum auſterum calidum: quippe id magis [illegible] quàm aqua, ac robur inteſtino
acquirit. Quòd ſi huic etiam præſidio inteſtini inflatio non ceſſerit, incidendum peritonæi tan-
tulum eſt, quantum ei, quod excidit, reponendo ſit ſatis. Appoſita porrò ad eiuſmodi inciſionẽ
ſunt ea, quæ Græci Syringotoma uocant, i. quæ ad fiſtulas incidendas ſunt comparata. Scalpel-
li uerò, quibus acies utrinque habetur, aut quibus cuſpis acuta eſt, omnino fugiendi ſunt. Situs
uerò laboranti appoſitus fuerit, cum in inferiore parte factum uulnus eſt, ſi ſurſum uergat: cũ ue
rò in ſuperioribus, ſi deorſum. Vnum autem utrobiq; cauetur, ne, quod exciderit, ab aliis quic-
quã inteſtinis degrauetur. Itaq; ex hac ratione conueniet, ut, ſi in dextris uulnus ſit, corpus in
contrariã partem inclinetur: ſin in ſiniſtris ſit, in dextram ſic, ut quæ uulnerata pars eſt, ſemper
altiorem locum occupet. Atq; hoc tũ in magnis, tum etiã in mediocribus uulneribus conduci-
bile fuerit: quippe id oĩbus cõmune conſilium eſt. Cęterum repoſitio inteſtinorũ in ſuum locũ,
ubi ex magno exciderunt uulnere, planè miniſtrum poſtulat dextrum. Debet enim, ubi mani-
bus

† Ad uerbum, qui quemadmodum uocatas gaſtroraphias (i. uentris ſeu abdominis ſuturas) fieri conueniat.

* Al. immitti.

A audire eſt operæpretium: utrũ ne præcident, an intra peritonæon remittent? Omnino enim, uel ab ipſa experientia, quid agendũ ſit, intelligent: uel ab ipſa particulæ natura indicationẽ ſumẽt. Atqui refugiunt hæc utraq;, eam quidem quam experientia ſuppeditat, cognitionem, dũ uenerandum. ſ. hoc ſectæ ſuæ nomen methodum extollunt: eã quæ ex particulæ natura ſuggeritur, q nec ſubſtantiam eius norũt, nec actionem, nec uſum, dum à diſſectione ceu inutili abhorrẽt. Itaq; neſciunt, ſit ne ex iis, quæ neceſſariæ ad uitam ſint, an, quæ neceſſariæ quidem nõ ſint, non tamen omnino infimæ notæ: ſed nec, an cum eius affectu ſimul afficienda pars aliqua primaria ſit, an ſecus: adde, q nec ãn uaſorum, quæ in eo continentur, aliquod poſſit per ſanguinis profuſionem hominem interimere, nec, ſiquis poſt nigrum eius abſciſum, quod integrum eſt, uinculo cõplectatur, quò ſanguinis profluuium declinet, an id ipſum periculo ulli ſit futurum: nam leui ſaltem intuitu omẽtum neruoſum uidetur: proinde, niſi quis exacte naturã eius habeat compertã, nunq̃ audebit uinculo uti, conuulſionis. ſ. metu. Horum cum nihil mirifici iſti Methodici intelligant, ubi nigrum redditum omentum eſt, ſanè dicere, quid agẽdum ſit, non poſſunt. At nos (arbitror) poſſumus, qui, cum uſum eius non adeo eſſe animali magnũ, ſubſtantiãq; eius ex mẽbrana tenui, ac arteriis uenisq; compoſitã ſciamus, horum tamen initia ex maximis orta, tũ arB teriis, tum uenis intelligamus, ſanguinis quidẽ ꝓfuſionẽ cauebimus; cõuulſiõ efficiẽdos uerò neruos nõ timebimus: proinde id, quod ſupra nigricãs poſitũ eſt, uinculo excipiemus: quod poſt uinculum eſt, amputabimus: atque, ut in imo fine iam comprehenſæ †gaſtroraphiæ uinculi fines pendeant, curabimus, quò nimirum facile eas, cum ex uulnere ſuppurante euomentur, recipiamus. †Ventris ſutura.

De ratione fracturarum oſſium curandarum. CAP. 5.

AC de reliquis quidem corporis partibus dictum abunde ſit: nũc de oſſibus agẽdum ſupereſt: quãdo his quoque, de quo nunc agitur, morbus accidit, quem unitionis ſiue continuitatis ſolutionem appellamus. Huic, cum in hanc inciderit partem, proprium nomen inditũ græce eſt Catagmã, omnibus ferè hominibus, qui græce loqui norũt, tritum. Apagma nanque, medicorum appellatio propria eſt, plebi inuſitatum: ſolent autem ita nominare, quoties oſſis finis, qua parte maxime cum alio committitur, abruptus eſt. Sed, & e fracturis ipſis, quæcũq; fracti oſſis partes iã prorſus ſepararunt, eas Cauledon factas græce dicunt. Paret uerò eiuſmodi diuiſionẽ per tranſuerſum eſſe factã: ueluti alteram per longitudinem magis eſſe, in qua ſanè nõ oĩno ſeparantur à ſe partes ſic affecti oſſis, ſed ueluti per rectitudinẽ finduntur: quod genus Schidacedon fieri dicere ſolent. Nõ deſunt ex medicis iunioribus, qui adeo ambitioſe omnes fracturarũ C differẽtias propriis interpretentur nominibus, ut etiã aliquam †Raphanedon, id eſt ad raphani ſpeciẽ, fieri dicant, nõ contenti oratione os, quod uarie ſit fractum, explicaſſe. At non Hippocrates huius fuit ſentẽtiæ, ſed quoad fieri licuit, uſitatiſſimis utens nominibus, oratione interpretari non eſt grauatus nõ has modo fracturarũ differentias, uerum etiã earum, quæ in capitis oſſibus eueniunt. Ac ſi ad eum modum de omni uitio egiſſet, profectò breuis mihi propoſita tractatio fuiſſet: nunc, cum plurimorum uiã, qua ſit inſiſtẽdũ, indicarit, ſed, quæ particulatim ſunt agẽda, inchoata indefinitaq; reliquerit, neceſſum eſt, in illis immoremur: nec tamẽ in ipſis plus iuſto, ſed quæ tradita illi perfecte ſunt, ea ſummatim cõmemoremus: quibuſdã ẽt demonſtrationẽ adiiciamus, utiq; iis, quæ ab eo ratione parum ſunt munita: eorum præterea, quæ parũ ſunt definita, quædã definiamus: & quæ inordinata ſunt, ea in ordinẽ diſponamus: poſtremo ex iis, quæ ille parum lucida reliquit, quibuſdã lucem addamus. Verũ, ſi in ſingulis uerba eius adſcripſero, expoſitorii commentarii longitudinẽ liber noſter habebit. Nec deerit fortaſſis aliquis, q immodicam lõgitudinẽ noſtram hic merito accuſabit, qui de hac in tertio, & quarto uolumine parũ merito eſt quæſtus. In iis. n. neceſſe fuit mihi multa Hippocratis ex eo libro, q de *uulneribus inſcribitur, loca apponere: q bus reliquis medicis oſtẽderẽ, cuiuſmodi res ſit methodo quaD dã vlcerum curationẽ cõſcribere. In libro aũt, quo de fracturis præcipit, quis adeo eſt ſtupidus, vt doctrinam eius oẽm, ceu lucidam planeq; abſolutiſſimã, nõ ſuſpiciat? Quòd ſiquis etiã unus uidelicet alterve dicat parũ ſe id opus mirari, his opportuniſſime reſpõdeatur illud poetæ: Hos « unum atq; alterum permitte tabeſcere. Quænã igitur ſit fracturæ curandę uera methodus, quãque ipſa rei natura præſcribat, iam tẽpeſtiuum dicere uidetur, atq; hinc ſumpto initio. Quoniã fracti oſſis ſoluta partiũ continuitas eſt, utiq; finis, quò tendet is, qui eas curabit, ſaltẽ primus, unitio eſt: q ſi is per affectarum partium ſiccitatem perfici poſſe nõ videatur, reſtat alter, qui eſt, ut alterius cuiuſdam interuentu glutinetur: qui ſi nec ipſe comparabilis aduertitur, inſanabile eſſe uitium dixeris. Quòd igitur coaleſcere nequeat tam durum os, quàm id, quod in iuuenibus & adoleſcẽtibus, & in uiris, multoq; magis in ſenibus cernit, id profectò uel cuiuis patere põt. Poteſt certe illud tãtum unitionem recipere, quod abunde molle eſt: cuiuſmodi conſpicitur in puerulis. Quòd autem alia quapiam interueniente ſubſtãtia ceu glutino quodã agglutinari colligariq; ſecum ſeparatæ fracti oſſis particulæ queant, hinc maxime ſperet quiſpiã. Monſtratum eſt omnẽ animalis particulam proprium, ac ſimile ſibi trahere alimentũ. Id ſi uerũ eſt, oſſiũ certe idoneum nutrimentũ, & craſſius, & magis terreum, q̃ aliud quoduis nutrimẽtum in toto animali, fuerit. Non eſt igitur nec à ratione alienum, nec quod fieri omnino non poſſit, ut quod ex hoc

Marginal notes: † ἀλφιτηδόν. i. ad polentæ ſpeciẽ: ſic Paulus. — Lib. De Vulne. cap. non longè à principio. — *ulceribus.

hoc ipſo proprio alimēto redūdat,& in labris fracturæ cōcreſcit,ſuo ipſius interuētu illa quoq; E
cōglutinet.Quin ēt ita uſu euenire cōſpicitur:ſubſcribitq; ſpei,quam ratio ſuppeditat, ēt expe
rientia ipſa.Itaq; cōſiderandū deinceps eſt, quanā potiſſimum ratione corpus hoc, quod fractu
ris innaſcitur,quantū qualeq; ſit,prouenire poſſit.Nā,ꝙ nec quātūlibet,nec qualecunq;,ſed qđ
mediocritatē in utroq; ſeruet,requirimus,id planè eſt euidens.Porrò huius ſymmetriæ,tū qua-
litate,tū quantitate inuenta,deinceps eſt,ut,qua maxime qs utrūq; aſſequať,rōnem ipſam quæ
rat. Sed nec tempus,quo hæc effici conueniat, minus neceſſarium quæſitu eſt,utrum ne ſtatim
à fractura facta,veluti ſtatim in vulneribus moliebamur vnitionē:ad id cōmodū tps nō eſt,ſed
aptius aliud requirendum.Sanè inuenias hoc quoq;,ſicuti & reliqua oīa ex ipſa rei natura edo
ctus. Quænā igiť eſt ipſius rei natura?Nēpe os fractum ſub aliqua paulo ante comprehenſarum
differētiarū.Age igitur uideamus,nunquid à ſingulis differentiis aliquid deſumi ad eius curatio
nē poſſit,ab ea quā Cauledon,id eſt per tranſuerſum,fieri diximus;orſi. Diſſident ſic à ſe in hac
fracti oſſis partes,vt è directo non iaceāt.Quare patet primum id eſſe agendum,ut in directum
agātur,tum eorū,quæ deinceps ſunt,aliquid geratur.Sanè eum ſitū habuerint, ſiquis ea,quę ſic
diſſident,integræ partis exemplo uſus,in contrarium adducat: à quā nimirum certiſſima indi-
catio trāſpoſitionis eorū erit.Fieri.n.pōt,vt tum prorſum,tū retrorſum,tum in hanc partē,tum F
in illā,mēbri facta translatio ſit.Quæcunq; igitur retrorſum magis ſunt acta,ea prorſum impel
li cōueniet: nec minus in alterā quoq; fracti oſſis partē modice ad cōtrarium retrudi : Cōtra,ꝗ
prorſum ſunt emota,hæc rurſus ipſa quidē retrorſum,reliquam uerò partem ſenſim duci pror-
ſum.Eodē ēt modo,& eorū,quæ ad dextrā ſunt detorta, medicatio eſt,ſi ad ſiniſtrā ducanť:cō
traq; eorū,ꝗ ad ſiniſtram,ſi mutenť ad dextra, ſemper.ſ.altera parte modice in cōtrarium acta.
Cæterum in adducendis cōtrario motū partibus,ne quæ frāgantur earum extantiæ,nō leue pe
riculum eſt:neq;.n.(veluti in ſerra deſectis uiſitur)læuis eſt utriuſq; partis finis.Nā ſi ille frangā
tur,non poterunt ad amuſſim ſecum coaptari fracti oſſis fines,duplici de cauſa. Nam , ſiue ipſa
fragmenta inter partes coniungendas interciderint,nō ſinent ea,quæ adaptantur, ſe cōtingere:
ſiue quid forte oſſium extra ceciderit,ne ſic quidē eorum,quæ effinxeris , exacta cōiunctio erit
ſic,ut priſtinā vnionē imitentur,quippe quæ ſolum,tum demū erit,cū oſſis extantiæ in ſuas ca-
uitates fuerint reconditæ.Quòd ſi ſemel cōminutæ perierint,neceſſum eſt,inter applicata ſimul
oſſa vacans interueniat ſpatium,in quod ſanies collecta,atq; in tempore putreſcens,totum pari
ter mēbrū ſecum corrumpet.Atq; ob hæc quidem,quę diſſidēt oſſa,è directo admota eſſe opor-
tet:quod commode certe fieri nequit,niſi retrorſum prius ſint tracta : Antitaſin uocāt. Oportet G
igitur,aut manibus ipſis,utiq; ſi paruū ſit membrum:aut uinculis circūpoſitis:aut unà cū iis, ēt
inſtrumētis,cuiuſmodi nos Hippocrates docuit,antitaſin oſſium facere:poſtea vero,ꝗ abunde
retracta fuerint,nec ullus ſuperſit metus,ne ſe in adducendo tangant,tum in directum oppone
re,vinculaq; remittere,ac muſculis ipſis diductorum in idem cōmiſſionem permittere:interim
verò te ipm quoq; manibꝰ ſubſeruire,ac,ſicubi aliquid paulū ſubſultet,corrigere,atq; formare.
Ab his ſecūdū,quò diriges,fuerit,ut immotū prorſus mēbrū cōſiſtat, neq; đ eorū , ꝗ effinxeris,
moueatur:qm̄ ita neceſſe eſt ea rurſum diſſidere.Ac,ſi ipſi quidem ægrotāti,ut quietudini mem
bri proſpiciat,permiſeris,uigilans fortaſſis probe id curauerit,at dormiens omnino membrum
mouebit.Vt igitur non dormientis modo hominis,ſed ēt ad deſidendum,itemque, cum cubile
reſternitur,ſurgētis,eorū,quæ formata ſunt,poſitura ſeruetur,tuta deligatura cōplecti fracturā
oportet,quæque fracti oſſis partes ſecū coarctare ad amuſſim poſſit.At uerò,cum laxior deliga-
tura oſſibus moueri permittat:arctior uerò cōſtringēdo,dolorē exciter:danda opera eſt,ut ui-
tato ambarū incōmodo,utriuſque fruamur cōmodo.Id fiet, ſi,quod nimiū eſt, declinabimus.
Ergo nec adeo arctare deligaturam debebimus,ut iam comprimat:nec adeo remittere,ut laxa
ſit.Ac,ſi quidē æqualis eſſet craſſitudinis mēbrū quodq;,utique latiſſima faſcia eſſet cōmodiſſi- H
ma,ut pote quæ totū æqualiter continēterq; ex omni parte fractū os complecterei: ſed, qm̄ id
nō eſt,pectori quidē latiſſimā licet circumponas,artubus certe & iugulo non potes: ſed in tali-
bus utilior eſt anguſta,utpote quæ nec rugas cōtraher,& totius mēbri,cui circundata eſt,cutē
cōtinget: uerū,ſi paucis cōplexibus fracturā cōtinet,parū tuta eſt.Quantū igitur ſecuritatis ex
anguſtia deficit,tm̄ ei ex iniectionis numero,& uerſus integrū deductione,eſt adijciendū.Sed,
qm̄ deligationū,quæcunque citra dolorē carnē conſtipant coarctantq;,id uirium habent,ut ex
ijs partibus,quibus primum inijciuntur,ſuccos exprimant in eas,in quas ipſæ ſunt finitæ,repo-
nant,atque figant,non alienū à ratione arbitror deligaturæ principium ſuper ipſam fracturam
inijci,abhinc uerò ad reliquū membrū diſpenſari:etenim, qui contra deligat , is ab integris ad
ægram partem ſanguinem compellit.Atqui,ſi ab ægro loco incipiat,in integrum finiat,non ſo-
lū innoxia eiuſmodi deligatura in ijs,quæ diximus,erit,ſed ēt utile quiddam contulerit:quip-
pe cum nullā circū fracturā ſinet excitari phlegmonē:cuius rei curā habere in primis oportet.
Timendum.n.eſt,ne tū ex illa in diuerſum uulſione,quā mēbrū in ſuā formā effingentes admi-
niſtrauimus:tū uel magis ex eo,ꝙ cauſæ,quæ fracturam faciūt,plerūque circūdatā oſſibus car-
nē conſtipando contundendoq; prius lædūt:magnę ſubſequātur phlegmonæ.Nec ſanè mirer,

ſi phlegmones

Lib. De Fract. cō.2.t.3. 7.232 b
Ex cō.3.t.39. 7.246.h.

A.li.1.f.4.c.28.fol.82.b

A.li.4.f.5.t.2.c.5.fol.484.1

A ſi phlegmones quiddam ſimile & ipſis fractis oſſibus ad portionem accidat: quũ etiam, quæ parum
probe ſunt curata, magis humida, quàm pro natura ſua, manifeſte cernantur, ubi uidelicet unà cum
vulnere os perfractum ſub aſpectus notitiã ueuit. Quinimmo nec oſſis caries, quem ſphacelon
uocãt, ex alia occaſione oboritur: quæ ipſa totius oſſium ſubſtantiæ corruptela quædã eſt. Non
igitur negligendum, quin totum ſuperuacuum humidum ex oĩbus, quę circa fracturã habentur,
partibus ex primas. Incipies itaq; ab ægra parte, ac, cũ bis terve circundederis, inde ſanum uer-
ſus ꝓgredieris: ſiquidem, qui ita deligat, & ab integris ad laborantem partẽ ſanguinis confluxũ
arcet: &, quod iã collectum in ea eſt, exprimit. Cum uerò duæ partes ſint, quæ & recipere aliquid à
laborante particula, & tranſmittere ad eã poſſint, utiq;, quę ſuperiacent, tum ꝓp multitudinem,
tum magnitudinem, ad ambo magis ſunt habiles: Extremæ uerò, ꝓp contrarias conditiones,
exiguum quidem aliquid uel recipere, uel trãſmittere poſſunt, multum uerò nec ægris partibus
ſubminiſtrare, nec ab ipſis recipere. Quo circa, cum duas primas fecerit Hippocrates deliga-
ras, priore quidem, tum qđ in laborante particula continetur, ad ſuperpoſita expellit: tum qđ
ex his confluit, repellit: reliqua uero primis quidẽ complexibus, quos ſup ipſam fracturã facit,
itemq; faſciæ ad inferna progreſſu, eo quædam extrudit, quædam, ne quid illinc cõfluat, prohibet:
B Reliquis deinceps oĩbus, quibus uidelicet ab infimis partibus ſurſum recurrere deligaturã cen
ſet, ut eodẽ uidelicet loco cum priore finiat, tum ad ſuperiora repellit, tum cõfluxum ab iis pro
hibet. Muniunt igiť, ac ſtabiliunt fracturã, nec phlegmonen oriri ſinunt, prima duo lintea: nõ tñ
ea, quæ dicta ſunt, ad ambos hos uſus ſatisfaciunt, ꝓ̃ſertim ſola. Vnde ad eorum quidem tu-
telam Hippocrates ꝓſidium excogitauit, ut ſplenia unà cum exterioribus faſcijs adhiberentur,
quæ hæc quoq; ipſa ſtabiliant. Ne autẽ phlegmone oriatur, medicamento quopiam ex iis, quæ
phlegmonen prohibent, uti iubet: quale nimirum eſt ceratum humidũ. Hæc igitur oĩa rõne, ut
cõprehenſum eſt, dictante, ſunt inuenta: & præter hæc ipſa repoſitionis figura: Quæ ipſa quoq;
geminæ indicationi ſubijcitur, priori, quæ ex ſolis cõibus notionibus pendet: alteri, quæ ex cu-
randorum organorum naturali conſtitutione præſtatur. Prior igitur eam, quę maxime à dolore
abeſt, eligendam figuram ſuadet, quo nec phlegmonen particula contrahat, & æger ꝑſiſtere in
una ea diutiſſime immotus poſſit. Secunda, quæ ex curãdorum ſumitur natura, arterias, uenas,
neruos, & muſculos, quàm rectiſſimos poni ꝑcipit. Sed & conſentiunt inter ſe hę indicationes, quñ &
*rectiſſima cuiuſq; partis figura maxime eſt à dolore aliena: & quæcunq; magis, quàm alia, eſt à do-
lore libera, ea maxime naturalis mẽbro eſt, brachio quidem anguloſa, quæ Engonios græce di-
C citur: cruri uero, quæ paulo minus porrecta eſt. Porrò ad dolorem uitandum non modo naturalis
habitus cuiuis inſtrũ eſt utilis, uerum etiam conſuetudo quoque conducere non nihil uidetur.
Atq; hæc quidem figuræ, in qua cuſtodire membrum cõueniat, inueniendæ ratio eſt: eadẽ por-
rò inueniendæ figuræ ratio eſt, & in retractione partium à ſe, quam *Antitaſin uocant: & cũ in
naturalem ſitum aptanť fracti oſſis partes. Etenim expedit, ut in rectiſſima, atq; à dolore alieniſ
ſima forma membrum, tum † retrorſum retrahas, tum in naturalẽ habitum coaptes: multoque
& magis, ut ſub eadem figura, tum deliges, tum ad quietẽ reponas. Siquidem ſub alia deligare,
in aliã uerò mutare, non dolorem modo incitare põt, uerum & oſſa intorquere: nã, niſi eorum,
quæ præcepta ſunt in cõmentarijs, quos de muſculorum motibus ſcripſimus, obliuio obrepſit, ne
ceſſe eſt, ubi figura mutatur, alios muſculorum tendi, ac uelut contractos rotundari, alios ſolui,
ac remitti. Ergo ubi tenduntur, tum premi eos à deligatura eſt neceſſe, tum ex cõpreſſione ipſa
dolere: vbi uerò tenſio remittitur, ea in parte deligaturã eſſe laxam, fracturamq; fulcimento de
ſtitui. Horũ igitur oĩum cauſa, tum extendere, tum effingere, tum deligare, tũ reponere una ea
figura, quæ doloris minimum habeat, ꝑcipue eſt ſtudendum. Atq; ad primum quidem opus, qđ in
fracturis molimur, nullum iam relictum eſt præceptum. Soluere aũt ex Hippocratis ſnĩa tertio
D die debebis, quò in membro pręter ſolitum cooperto, nec dolor, nec pruritus creetur: nec eius,
qđ iam infixum fracturæ eſt, perſpiratio prohibeať, cuius occaſione nõ modo noxius pruritus
quibuſdam accidit, ſed & cutem ex acrimonia ſaniei eroſam exulcerari. Infundẽdum igitur tñ
temperatæ aquæ eſt, quãtum ad euocandã eiuſmodi ſaniem eſt ſatis. Quod ſi rurſus quoq; ſimi-
li modo facies, utiq; ſeptimo id à primo die facere debebis. Apparuerint uerò iam oĩa, modo ni
hil impediat, phlgmone libera, ac, quã pro naturali habitu, magis aliqñ gracilia. Tum igiť lice-
bit & ferulas circũponere, & ſoluere ex maiore interuallo: nam antea, cum phlegmones ſcopus
uinceret, tutum non erat ferulis premere: nunc cum ea deſijt, ac ſtabilire fracturã eſt opus, ſanè
non incõmode his utare. Sed & ſoluere ex maiore interuallo licet, uidelicet non deſiderãtibus
præterea partibus ſaniẽ excernere. Quin & callus, quem Poron Græci dicũt, fœlicius ita proue
nerit: quñ ad hunc gignendum (ſicut dictũ eſt) cogi concreſcereq; aliquid proprij oſſium alimen
ti oportet. Non eſt igitur hoc à labris fracturæ eluendum, aut foras euocandum: quod certe aſſi
dua ſolutio faciet. At uerò nec tanto interuallo intermittendum, ut neſcias, quẽadmodum fra-
ctura procedat. Vidimus. n. non ſemel, cum ualenter ſiccarentur oſſa, ægre prouenire callum.
Expedit igitur, iſtis tertio uel quarto die modice aquã calidam infundamus, hanc metã finien-
dę perfuſionis habentes, cum carnes in rubrum tumorem attolluntur. Atq; in his quidẽ prius, quàm

* Al. [illegible] i. familiariſſima.

* Al. Diataſin. i. extenſionem.

† διατείνῃ. i. extendas.

ſubſidere incipiant, deſiſtendum eſt. Contra, ubi digeri quid uolumus, non prius eſt deſiſtendũ, E
q̃, qđ ex perfuſione intumuit, ſubſidat. In quibus uerò, quò minus callus in fractura proueniat, humiditas abundantior obſtat, ibi hanc ſiccare (ſicut prius eſt dictũ) conuenienti deligatura, & pfuſione aquę, quę. uel minima oĩno ſit, uel plurima, conabimur. Quippe minima, cũ prius deſiſtat, q̃ aliquid cõfluat, & qui ad manũ humores ſunt, per ſpiritum digerit, &, qui in alto ſunt, modice liquat: expedit aũt ita ſolui liquariq́; ea, quæ per deligaturã ſunt expellenda. Plurima uerò digerit plus, q̃ attrahit. Sanè conſtat in ea quidem deligatura, q̃ exprimet, minus eſſe arctandos faſciarum fines: in ea uerò, q̃ ad renutriendum eſt cõparata, nec minus hos arctandos, & uniuerſos circunductus laxiores faciendos. Qñ autẽ non ſolum, quo tempore ſubueniendum callo gignendo ſit, ſed ẽt quo pacto eſt inuentum, reliquum fuerit de uniuerſa uictus ratione præcipere. Ac, q in principio quidem ſit tenuiſſime cibandum, id, ubi de propria phlegmonarum curatione agemus, dicetur. Porrò monſtrabitur, & q uenam incidere interdum oportet, & per uentrem ſuperuacua expellere. At quo tpe callus gignitur, nutriendum corpus eſt cibis boni ſucci, & qui multum nutriant, ex quibus prouenire ſuccus ſoleat, non ſolum bonus, ſed etiam tenax, ex quali fieri callum maxime expedit, quippe cum ex ſeroſa humiditate, ac tenui gigni prorſus nequeat: ex craſſa uerò, ſed quæ fragilis ſit, ac pinguitudinis expers, gigni quidẽ poterit non F
ſegniter, cæterum tpe ſiccescens, friabilior, atq; ita fractioni obnoxius reddetur. Magnitudo calli ea ſit, quæ & oſſibus tuto uinculo ſit, nec muſculos tñ cõprimat. Nam, qui minor iuſto eſt, hic oſſa parum reddet tuta: qui maior eſt, dolorem muſculis inuehet. Attendendum uerò diligenter eſt, ut uel promoueatur, ſi minor iuſto proueniat: uel inhibeatur, ſi immodice increſcat. Sunt uerò, quibus hæc efficies, † ipſius perfuſionis, tum quãtitas, tum uerò qualitas: prætereaq́; ciborũ quantitas, ac medicaminum, quæ illi extrinſecus imponunẽ, facultates. Ac de pfundendo quidem, & uictus ratione ſupra eſt dictum. Ex medicamentis uerò, quæcunque emplaſticam ſubſtantiam habent, ac modice calfaciunt, ea callos, tum promouent, tum uerò augẽt: quæ uerò digerendi uim obtinent, ea magnos iam callos diminuũt. Si uero nec augere callum, nec minuere ſtudes, ſed eo, ſicut ultro prouenit, es contentus, medicamento aliquo eorum, q̃ cruentis adhibentur uulneribus, utere quæ, cum modice ſiccent, ẽt coagulari, ac concreſcere mediocriter callum faciunt. Ac de tranſuerſis quidem fracturis hæc ſatisfaciant. De longis uero reliqua oĩa ad eundem ſe habent modum: cæterum cõprimendæ hæ magis in ipſo fracturę loco ſunt: tum, quod receſſit, retrudendum introrſus eſt. Quæ uerò cõfracta multifariam ſunt, potiſſimum cum ulcere, quemadmodum fieri plurimum ſolet, ijs ſplenia circundanda aſciæ ritu incurua Hippo- G
crates pcepit, eaq́; uino imbuta, tum auſtero, tum nigro, ęſtate potiſſimum. Quippe putreſcunt, ſiue oleo quis utatur, ſiue cerato: cum poſtulent amplius, q̃ reliqua, ſiccari, utpote uitio ipſo reliquis maiore. Quin ẽt medicamenta quoq; omnia ex ſiccantium ſint numero, ſicuti ille præcepit, ſimul modum ipſum ſiccationis definiens: etenim ex enæmis eiuſmodi eſſe pharmaca uult. Quòd ſi protinus ab initio quis ipſis utatur, tale eſſe debere encmõ ſuadet, qđ imbui ſit aptum. Ac reliqua quidem oĩa ex illius præceptis ſunt peragenda, non in ijs, q̃ dicta ſunt, modo, uerum ẽt ſiue nudatum os † deſecari ſerra poſtulet, ſiue fragmẽta quępiã, uel te ipſum eximere, uel expellenti naturæ ſubſeruire oporteat. De ijs uerò, q̃ cruribus ſupponunẽ, organis, quos Solenas græci uocant, quæcunq; Hippocrates addubitauit, utenda ne ſint, necne, & oẽs norunt, & laudandas eſſe rationes cenſeo. Quod autẽ neotericis inuentum eſt gloſſocomon, quo maxime tpe gignendi calli utimur, laudandum id quidem, quantum aliam quamuis eiuſmodi machinarum, ducimus. Verum non uĩ id Hippocrates nouiſſe, quanquã aliàs in organis, quæ uſui forent, excogitandis non indiligens. At uerò, quod cruribus ſubijcitur inſtrm, a † recte illis excogitatum eſt: quod per unicum axem, qui in finem machinæ ad infernam eius partem eſt collocatus, contrarium nixum toti membro gemina tenſione efficit. Nominatur earum altera, quæ utiq; mem- H
brum tẽdit in directum, græce Euthypotos, id eſt in rectum procedens: quæ uerò prius ſurſum, mox deorſum, ea Metaleptice græce dr, quaſi tranſlatiuam dixeris. Obeuntur ambæ per laqueorum circumplexũ. Porrò aptiſſimus in hunc uſum laqueus eſt, b † qui duas hẽat appendices. Hic igitur, cum in partibus membri, quę infra fracturam ſunt, iniectus eſt, priorem ſiue euthyporon efficit tenſionem, c * brachijs. ſ. ipſius axi circumpoſitis. Cum uero in partibus, quæ ſupra fracturam ſunt, idem laqueus imponitur, metalepticen tenſionem efficit, abactis uidelicet ipſius brachijs prius ſurſum, mox deorſum: quippe hæc quoq; circundanda axi ſunt. Porrò circumactum ac ueluti flexum brachiorum laquei, q à ſuperioribus partibus ad inferiores agitur, p trochilia fieri oportet, q̃ in lateribus glottocomi ſint poſita. Licebit, & Solena uoces eiuſmodi machinam, & cum adiectione ſic, Solena mechanicũ, aut glottocomion mechaulcum. Verum de inſtrumẽtis ubetius præcipiemus, qñ † de luxatis agemus: ubi etiam de uarietate deligaturarum, quæ ſuperimponuntur, non minus dicetur. Nunc uerò, poſtq̃ de mechanico Solene mentionem feci, qui plurimum cruri commodat, tum aliàs, cum reponitur: tum uel magis, cũ æger cubile mutat, aut etiã è uentre aliquid excernit: non ab re fuerit, quo nihil tractatione de eo deſidereẽ, multo magis illud glottocomion laudare, cuius alterum laterum itemq́; tabellulã, in qua pedem collocant,

A.l.4.f.c.2. c.18.l.416.b

† Al. Ex antiquis tum ipſius perfuſionis quãtitas, tum ciborũ quãtitas ac qualitas, habent enim [illegible]

† Cod. antiq. legunt ἀνατρίψεως, ut etiã Linacer uertit, impreſſi ἀνατρήσεως. i. perforatione.

A† In antiqu. codic. legitur ὀρθῶς τοῖς μετ' αὐτὸν ἐξεύρηται, i. recte ijs, qui poſt ipſum fuere, excogitatũ eſt.

B † i. ἐκ δυοῖν [illegible].

C * σκελῶν.

† De luxatorum curatione.

A locant,quo nulli non quadret membri magnitudini,mobilia faciunt.Ac de reliquis quidem fracturis hæc noſſe, cum ijs, quæ Hippocrates præcepit,ſat fuerit.

De curandis fracturis oſſium, quæ in capite conſiſtunt. CAP. 6.

DE ijs uerò,quæ in capite accidũt,Hippocrates certe integrum uolumen ſcripſit, ubi omnia præcipit,quæ in ijs ſunt agenda:& nos,cum huic operi finẽ impoſuerimus,enarranda eius opera aggrediemur.Ad præſens uerò,qm̃ in his cõmentarijs,& quæ ſupra ea,quę ille dixit,ſunt inuẽta,adijcimus:& q̃ indefinite dixit,definimus: neceſſe eſt primũ de capitis exciſorijs ſcalpris, quos græce Cycliſcus uocant,mox de ijs quos à lenticulæ ſpecie Phacotos uocant,poſt hos de anguſtis ſcalpellis,demum de medicamentorũ uſu,aliquid agamus. Ergo de fracturis caluariæ quædam uſq; ad ſecũdam laminam,quam græce Diploen uocant,perueniunt: quædã uſq; ad internam oſſium faciem:quædam ẽt ſimplices fracturæ:quædã contuſione:quædam ueſtigia eorum,quibus inflicta plaga eſt. Quæ igitur ſimplices fracturæ ad ſecundam uſq; laminam perueniunt,ijs,quos modo diximus,anguſtis ſcalpellis indigent. Expedit *aũt hos ut numero multos, ita magnitudine impares eſſe,ne cubi deſit,quod operi ſit cõmodiſſimum:poſtea uerò nudato, prout fieri ſolet,uitiato oſſe,utendum primo quidẽ latiore:ſecundo loco,eo, quod illo eſt anguſtius:mox ita reliquis deinceps uſq; ad anguſtiſſimum.Hoc uerò in ipſa diploe eſt utẽdum.Poſt hæc tum protinus,tum ad finem uſq; ſiccis medicamẽtis eſt medendum:quæ ob id ipſum κεφαλικὰ græce,id eſt capitalia,ſunt dicta. Ea componuntur ex iri Illyrica,& erui farina,& mãna,& ariſtolochia,& panacis radicis cortice:† in ſumma,oĩbus,quæ extergere citra morſum pñt.Ipſa nanq; generatio carnis,naturæ opus eſt:itaq; ægro ad eã rẽ nihil opus eſt arte medica. Vt autem,q̃ prouenit caro,coaleſcat circumhæreatq; omni oſſis parti,id inde maxime eueniet, ſi neq; ſordes ſup eo ſit,nec oleoſa q̃piam pinguitudo.Id igiẽ eſt, qđ ægris medici ad carnis productionem præſtãt,ut totus locus ſiccus ſit,tum q̃libet uitiati oſſis pars planè pura. Atq; hæc quidem oĩum fracturarum,cum caro in his produci incipit,cõia ſunt.Ex fracturis uerò,quæ ad cerebri uſq; membranas peruenerunt,ſi ſimplex tm̃ fractura ſit,iam dictis ſcalpellis anguſtis utendum: Sin cũ contuſione aliqua,quod contuſum eſt,excidi debebit,idq; uel terebellis prius in circuitu perforatum,mox deinde ſcalpris admotis,uel protinus ab initio cycliſcis. Ac,quæ per terebellã quidem ratio ſungitur,parum tuta eſt,propterea,ꝙ dum audacius eã tractant,duram membranã,quæ oſſi ſubſternit,non rarò uiolãt:Quod uerò per cycliſcos opus adminiſtratur,ne id quidẽ oĩno uitio caret,cum quatiat immodice caput,qđ potius quietẽ poſtulat.Mihi igiẽ hic quoque placet,ſi magnæ ſint fracturæ:& oſſa,q̃ fracta ſunt,uehemẽter mota,cycliſcis uti,q̃ppe paucis exciſionibus facies lenticulatis exciſorijs locum. Sin firma plurimum oſſa ſint,foranda terebella ſunt.Quidã aũt,quò minus uſquã aberrent,eiuſmodi terebellas excogitarunt,q̃ mergi nõ poſſint,quas ab argumẽto Abaptiſtas dicunt: circumcurrit.n.parum ſupra terebellæ acutam cuſpidem *circulus quidã parum extans. Sane expedit complures id genus præparatas habere,ad omnem caluariæ craſſitudinem.Nã craſſiori longior terebra conueniet,uoco aũt ita,cuius ſpatium,quod inter ſummam eſt cuſpidem,& circulum qui extans circumcurrit,maius eſt: tenuiori breuior, eſt aũt hic quoq;,quod intereſt inter cuſpidem,& quod circumcurrit,minus. Aliqui uerò (ſiue illos his timidiores,ſiue tutiores appellem) ẽt ijs,quas Chœnicidas uocãt,ſunt uſi. Tu uerò,ſi neq; improuidus eorum, quæ fallere poſſunt,ſis futurus,neque plus, q̃ ſatis eſt,timidus, commodiſſime cycliſcis utere: & primo quidem agreſſu,latioribus: poſtea magis anguſtis, donec ad craſſam membranam perueneris. Cæterũ,quod excidi oportet,id totũ circulo cycliſcis nudandum nun eſt,ſed ex ea maxime parte,qua fractura eſt grauiſſima. Nam præter alia,etiam membrana ipſa ab oſſibus,q̃ uehemẽter ſunt afflicta,celerrime recedit,adeo,ut nullus ſit metus eam,quæ iam ſeiuncta eſt,tetigiſſe.Si uerò unã ſemel nudaueris partem: ac ſcalprum,qui in cuſpide præfixam habe robtuſam læuemq; lenticulæ ſpeciem,aciem uerò per lõgitudinem erectã, ſubmiſeris:ubi latam partẽ lenticulæ ſuper membranã ſtatueris,feries malleolo,ac ſic caluariã diuides. Euenient.n.ita agentibus,quæ requirimus,omnia.Nã membrana,ne ſi dormitans quidem quis agat,lata tm̃ lenticulæ parte occurrens uulnerari poteſt: ꝙ ſicubi adhæreat caluariæ, huius quoq; adhærentiam innoxie dirimit ipſa lenticulæ rotunditas:ſubſeqnitur uerò præeuntem eam à tergo ipſe ſcalper caluariam ſecans.Quare,nec qui minus cum periculo,nec qui celerius perficiatur,forandi modum alium inuenias. Maxime aũt hunc in uehemẽtiſſimis fracturis laudabis:quas utiq; recentiorum nõ nulli medicorum græce Enguſomata, & Camaroſus nominant:Enguſomata quidem,quæ in medio ſui membranæ innituntur: Camaromata uerò, quæ eandem ipſam partem,exltatã habent,cæterum,qua primum ab integris fracturæ partibus diduci ægra cœpit,intro magis recedunt,ac membranæ innituntur.Quippe celerrime in talibus, quod ægrum eſt,totum exciditur: utpote cum promptius ſubintret lẽticulati ſcalpri finis in iis, quæ plurimum à naturali habitu receſſerunt.Quin etiam inſtrũ,quod Oſtagran uocant,aliquibus oſſium,quæ uehementer ſunt comminuta,uel exaltatis,uel conuerſis,ea potiſſimum parte, ut demittatur lenticulatũ ſcalprum,præparabimus. Quo facto ſuccedunt deinceps omnia,quibus eſt opus,cum ſecuritate ſimul, ac celeritate: ut fermè dixeris celebre illud dictum in reli-

A.li.4.f.5.c.3 a.t.fo.486.l

A.ibidem.f.g

A li.1.fo.4.c. 27.fo.81.g

† Cod. impreſſi, ac antiqui etiã multi,habẽt, ut Linacer uertit. Sunt tamen qui addant καὶ λιπῶδες χαλκῷ ἐς ἰοῦ & ſquamæ æris, æqua portione.

* ἴτυς.i.labrum ſiue ſupercilĩ.

quis omnibus probe ſe babere: Dimidium facti, qui bene cœpit, habet. hic uerò nõ totius dimi E
dium, ſed uel totum, uel paulo minus totum habeas, ubi lenticulatum ſcalprum immiſeris. Atq;
hæc optima eſt fracturarum, quæ in caluaria ſunt, manualis tractatio: quã Chirurgian uocant.
Quantum uerò excidere conueniat eius, quod affectum eſt, deinceps exponam. Quod uehemẽ A.l.3.f.13.t.1 c.29.l.290. d
ter eſt confractum, id totum eſt auferendum, Si uerò ab eo fragmenta quædam longius excur-
rant, (quemadmodum aliquando cernitur accidere) hæc perſequi ad finem non expedit, illud
perſuaſum habentibus, minime futurum, ut ex eo noxa ſequatur ulla, modo reliqua omnia ri-
te ſint peracta. Nos enim non ſemel aut bis, ſed planè perſæpe, ſic facientes uoti compotes fui-
mus. Indicatio uero agendorum hic quoque ex natura ipſarum partiũ affectarum ſubminiſtra
ta eſt. Nam deligaturam, quam in alijs fracturis, ceu maxime phlegmonas arcentem, ratio inue
nit, capiti adaptare non poſſis: itaq; nec, quod affluit reprimere, nec, quod in ægris partibus cõ
tinetur, exprimere queas: ſine quibus præſidijs, nec reliquorum oſſium ullum ſeruari ſanum po
teſt. Nam pone in brachio ad medullam uſque fractum os eſſe, neminemq; poſtea pro fracturæ
legibus id deligaſſe: Omnino neceſſum erit ſaniem, non ſolum, quæ foris ſub cute & muſculis
eſt collecta, ſed etiam, quæ in medulla continetur, tum ipſam primum, ac maxime corrumpere,
tum cum ipſa os uniuerſum: quando etiam nunc quoq; omnibus rite peractis, aliquando talia F
contingunt. Quomodo ergo non uel magis in capite ea accidant, cum nec deligaturã, quæ fra-
cturis debetur, admittat: & omnis ſanies prona feratur ſic, ut ſuper membranam uniuerſa coa-
ceruetur? In alijs igitur fracturis deligatura cum rite adhibetur, tantum abeſt, ut ſuperuacuam
aliquam humiditatem colligi in læſo oſſe patiatur, ut etiã gracilius, quàm pro naturali habitu,
membrum reddat: In capite uero ratio, quæ per deligaturam eſt excogitata, nec poteſt ita, tum
os ipſum confractum, tum, quæ illi circunſtant, ſiccare, ut neq; phlegmonen contrahant, neque
penitus ullam efficiant ſaniem: nec medicamẽtum eſt ullum, quod uel in alijs quidem partibus,
citra deligaturam os fractum, quatenus nunc dictũ eſt, ſiccum, atq; ab ſuperuacuis purum red-
dere ualeat. Neceſſum igitur eſt nobis primum fracturæ aliquid nudare, quo uidelicet deterge-
re, & abluere ſaniem à membrana liceat: poſt uero, cum phlegmones tẽpus præterijt, omniaq;
ſicca ad unguem ſunt, carnem producere, ac cicatrice locum includere. Non eſt hic ſermo nu-
dus, rerumq; uacuus, cuiuſmodi eſt ille ſophiſtarum, qui operum artis neſcij, quærunt, cur capi
tis fracturæ callum non ducant. Ducunt enim, uiri boni. Voſq; tam *dementes eſtis, ut eorum,
quæ non ſunt, tanquam ſint, cauſas aſſignetis. Nouimus enim aliquando ſincipitis os fractum:
quod autem os huic oſſi protinus ſuccedit, temporis os uocatur, in quo ipſas ſquamatim cõpa- G
ctas commiſſuras eſſe accidit: in eo luculenta fractura longiſſime pertinebat: quam ipſe equidẽ
minime contingens, ſed tantum ſincipitis os excindens, hominem ſanaui ſic, ut nunc quoque
multos iã annos uiuat. Quòd ſi ſincipitis quoq; os dimiſiſſem, putruiſſet citius, quæ illi ſuberat,
cerebri membrana, quàm callum fractura duxiſſet. Nam, ſi nulla ex læſis partibus ſanies intrò
conflueret, ſuperfluum eſſet os excindere. Ergo illi, prout ſolent, nugentur. Ego uerò in alia ſimi
liter ſe habẽte fractura cogitaram ſupernum os dimittere, ac, quod à lateribus erat, quo ſanies
deflueret, eximere: mox, cum & craſſitudinem eius, & duritiam æſtimaſſem, utilius fore iudica-
ui ſupernum os potius eximere, quàm ob defluxus ſolicitudinem cerebrum ualenter concute-
re. Cogitaui præterea accidere poſſe, ut, ſi à latere magnum fieret in oſſibus foramen, promine-
ret fortaſſis hac parte cerebrum. Eſt porrò, & in lateribus non uno in loco etiam neruorum, ho
rumq; non leuis momenti, quidam exortus: cum in ſupernis capitis ne minimus quidem uſquã
oriatur neruus. His admonitus abſtinui ab eximẽdo oſſe, quod in latere capitis eſſet. At callum
ſemper duxit, modo rite curaretur. Ac iam, quod diſquiramus, hoc ferè ſupereſt, quænã ſit, poſt
quàm foratum os eſt, tum medicamentorum, tum uniuerſæ diligentiæ noſtræ præcipua omniũ
ratio: utrumne blandiſſima, & quæ maximæ uoluptati cubãtis ſubſcribat, ueluti qua nunc ple- H A.l.3.f.3.t.3: c.14.309 b
riq; utuntur: an quæ huic maxime eſt aduerſa, nempe quæ per medicamenta, quæ uehementiſ-
ſime ſiccent, perficitur: cuiuſmodi & Meges Sidonius laudat, & ciuis quidam noſter ſemper eſt
uſus ſic, ut etiam emplaſtrum, quod Iſin uocant, ilico nudatæ membranæ imponeret, & ſuper
hanc foris oxymeli. Sanè is ſenex erat ſatis exercitatus in hac artis parte: cæterum neq; alium
quempiam his uſum uidi, nec ipſe uti ſum auſus. Tantum tñ teſtificari Eudemo poſſum (nam id
ſeni nomen erat) magis fuiſſe ſeruatos, qui ab illo curabantur, q̃ qui ab ijs, qui blandis utebant.
Aggreſſus uero fuiſſem aliqñ ipſe quoq; experiri eiuſmodi curationis rationem, ſi perpetuo in
Aſia manſiſſem: ſed, cum Romæ plurimum agerem, ciuitatis morem ſum ſecutus, permiſſa iis,
quos Chirurgos uocant, maxima eiuſmodi operum parte. Cęterum ipſam rei naturã æſtimãs,
talem quandam determinationem longa noſtra experientia confirmatam concipio. Qui audi-
torius meatus dicitur, non ſolum uſq; ad cerebri duram membranam pertinet, ſed etiam neruũ
contingit, qui in ipſam à cerebro deſcendit. Is autem, quanquam ita poſitus in uicino; tamẽ ue
hementiſſima (ſicut dictum prius eſt) medicamẽta tolerat. Nihil igitur miri ſit, ſi poſt forationes
craſſa cerebri membrana ante, quàm notabiliter phlegmone occupetur, ualentiſſimis gaudeat
medicamentis, ceu ſiccam naturaliter ſubſtantiam habens.

* ἀνόδεοι.

GALENI

GALENI METHODI MEDENDI IDEST DE MORBIS CVRANDIS LIBER SEPTIMVS

ARGVMENTVM LIBRI

Ventriculi exemplo uniuerſas partium intemperies curare docet, ſiue illæ quidem
ſimplices, ſiue cum ſuccorum affluxu, conſiſtant.

Galenum veritatis, ac ſcientiæ ſtudio inflammatum ad exercitationem tantum, ac ob amicorum preces, hos, & reliquos omnes libros ſcripſiſſe. CAP. I.

MEdendi methodum, Eugeniane chariſſime, quam olim in Hieronis gratiam
ſcribendam ſuſceperam, poſtea, quàm illum ſubito lõgum iter ingredi coa
ctum nõ multo poſt diem obijſſe nũciatum, ipſi quoq; perſequi deſtitimus.
B Tu.n.mihi conſcius es, neq; hoc me opus, neq; aliud ullum, popularis auræ
ſtudio ſuiſſe aggreſſum, ſed quò uel amicis gratificarer, uel me ipſum ſimul
utiliſſima ratione ad rem propoſitam exercitarem, ſimul † ad obliuionem † εἰς τὸ τῆς λή-θης γῆρας.
ſenij (ut Plato inquit) commentarios mihi reponerem. Quippe multitudi-
nis laus, commodum ad uſus non nullos inſtrumẽtum uiuentibus aliquan
do eſt: mortuis certe nihil prodeſt, ſicut neq; uiuenti[illegible] quibuſdam. Nam, qui uiuere in trãquil-
lo optarunt, ac fructum, ex philoſophia ceperunt: & iis, quæ corpori curando ſufficiunt, ſunt cõ
tenti: ijs utiq; impedimento nõ paruo eſt, apud uulgum fama, ut quæ eos à rebus pulcherrimis
plus iuſto tranſuerſos auferat: ueluti me quoq; non ignoras ab iis, quę ſunt moleſta, ſic non nũ-
quam tædio affectum, ut bono interim ſpatio ne tãgere quidem librum poſſim. Ego uerò (haud
ſcio qua ratione) ab ipſa uſq; adoleſcẽtia mirifice, ſiue in[illegible]tus, ſiue furore percitus, ſiue quõ-
cunq; dixiſſe libet, & vulgi famam cõtempſi, & ueritatis ſcientiæq; ſtudio flagraui, nullam eſſe
hoĩbus, nec honeſtiorẽ, nec diuiniorem poſſeſſionem ratus. Atq; ideo nulli librorũ meorum no
men meũ præſcripſi: immo uos (ſicut ipſe teſtis es) rogaui, ne me immodice (ut ſoletis) apud ho-
mines laudaretis: nec nomen meum operibus, quæ proderem, inſcriberetis. Ob hæc igit̃ oĩa, &
C medendi methodus, quam inceperam, à me eſt depoſita, cum capita inuentorum breuibus cõ-
mentarijs mihi ipſi ſcripſiſſem, nec ullam *pleniorem docendi rationem etiamnum adieciſſem. * ἀδιεξοδικήν
Nunc, quando & tu, & alij ex amicis non pauci exigitis, quæ ſubinde me opere in ægris perage
re uidiſtis, ut ea in commentarios redigam, adiiciam huic operi, quod reliquum eſt.

Quid ſuperioribus libris eſt actum, quid ſequentibus agendum: & quòd imbecillitatis affectum Empirici, & Dogmatici non rectè intellexerunt. CAP. 2.

ERgo in horum cõmentariorum tertio, quarto, quinto, & ſexto, quemadmodum ſimilarium
inſtrumentaliumq; partium cõem morbum curari conueniat, ſcripſeram, idcirco nimirũ ab eo au
ſpicatus, quod & conſpectior reliquis eſſet, & euidenter oẽs propemodũ priores medicos, qui cer-
ta methodo artẽ tradere polliciti, amethodi in ipſis curationibus deprehenduntur, confutaret.
Nã, cum ab Hippocrate diſceſſeris, qui nobis oĩum † ſalutarium præceptorum ſemina prębuit, re † τῶν καλῶν.
liquorum certe nemo, uel conatus eſt genus hoc morbi methodo curare. Poſtulant aũt, & quæ
Hippocrates ipſe reliquit, nõ malos agricolas, qui ea tum ſeminent cõmode, tum augeant, tum
perficiant. Id aũt fecisse ante nos neminem, ſed pleroſq; ẽt ſemina, quæ reliquit, corrupiſſe, iis, qui
animum aduerterunt, clare monſtratum arbitror. Itaq; hoc morbi genus, uel continuitatis ſolu-
D tionem, uel unitionis, uel qualitercunq; eſt libitum, appellare cuiq; permiſimus: quũ de noĩbus,
nec in hoc opere, nec in alio medicinaliũ ullo laboramus, ſed quo pacto artis maxime finẽ cõſe
quamur. Reuertamur aũt nunc ad morbũ eum, qui oĩum eſt primus, nẽpe, qui in ſimilaribus na-
ſcit̃, quibus.ſ. primum animantis functiones referunt̃ acceptæ. Siquidẽ monſtratum in aliis ope
ribus eſt, quemadmodum inſtrumentalium, quanque partium aliquid agere dicamus, ueluti oculũ ui-
dere, aut crus ambulare: Eſſe.n. ſicuti id, quod přpuũm eſt actionis crurũ, non cruris totius, ſed
muſculoſi in eo generis: ſic uiſionẽ non oculi totius, ſed cryſtallini in ipſo humoris: ac in reliqs
quibuſq; organis ad portionẽ. Porrò oñſum in ſecundo horum uoluminum eſt genus hoc mor-
bi non ſolum cognitu eſſe maxime neceſſarium, ſed ẽt neminem ipſum rõne curare poſſe, qui pri
ma corporis elementa non norit: prætereà non intelligere ea, quæ dicant, non nullos eorum, qui ra-
tionales ſe nominant, quoties imbecillitatẽ eſſe dñt uel uentriculi, uel inteſtinorum, uel iecino-
ris, uel oculorum, uel alterius cuiuslibet partis. Si nanq; ita noĩant infirmitatem impotẽtiamq;
ad naturale opus, nihil plus plebeio intelligunt: quippe quẽ dicere audias imbecillũ ſibi uentricu
lum eſſe, non.n. concoquere eum, uel minima leuiſſimaq;, quæ ſumpſit. Quòd ſi imbecillitatẽ, quæ
eſt in uentriculo, affectũ quempiã eſſe aiunt, interpretent̃, quæſo, nobis, quẽnã demũ hunc eſ-
ſe uolunt, quemadmodum in phlegmone fecerunt: nã Empirico ſat fuerit, ſi ſymptomata labo-

rantis particulę expoſuerit, nempe tumorem præter naturam,& renixum,& pulſatilē dolorem, E
& tenſionem,& ruborē,aliaq; id genus: impoſuitq; non nunq̄ breuitatis docendi cauſa cunctis
ſimul collectis unum nomen,ſicuti comprehenſis iā phlegmonen. Dogmatici uerò non idem,
ſed ipſam morbi naturā inſpiciūt,quā ſymptomatum illorū collectio neceſſario ſequit̄. Siquidē
Eraſiſtrato uſ ſanguis, qui in arterias incidit,ubi ſpū impellitur,in exitu earum impactus hære-
re,idq; phlegmone eſſe.At par(arbitror)erat uel Eraſiſtratum ipſum, uel aliquē ex ſectatoribus
eius ſimili modo, affectum,qui imbecillitate cuiuſq; partis ſubeſt, interp̄tari. Vt.n.de phlegmo-
ne,in quid nam translatus naturalis partis habitus ſit,explicuit,ita ratio exigebat,ut & trāslatio
cuiuſq; particulæ in imbecillitatem ab eo explicaret̄. Non.n.cū pro naturæ ratione eſt affecta,
ad propriam actionem eſt imbecilla:ſed acceſſit oīno aliqua pręter naturā occaſio,quæ eā diſſol
uit deiecitq;,& mortuæ ſimilē effecit:quā utiq; nec Eraſiſtratus dixit,nec Herophilus,nec alius
quiſquam medicorum, qui de primorum corporum natura auſi aliquid pronunciare non ſunt.

Communis methodus intemperiei dignoſcendæ & curandæ. CAP. 3.

CAeterum immorandum in his diutius non eſt,cum præſertim abunde prius monſtratum ſit
& genus hoc morbi utiliſſimum eſſe,quod à medicis diſquiratur:&,qui commode id ſit tra-
ctaturus,huic neceſſe prius eſſe de elemētis conſideraſſe. Itaq;,qui nobis habendus ſermo eſt,is F
totus ex prius demonſtratis elementis abſoluet̄: de quibus unū (ut ſcis)uolumen edidimus,qd̄
de Elemētis ſcd̄m Hippocratē inſcripſimus. Sanè eadē opinio de corporis natura eſt tū Diocli,
tum Mneſitheo,tum Dieuchi,tum Athenæo,tum probatiſſimis ferè quibuſq; medicorū,itidem
ut præſtantiſſimis philoſophorum: ut qui ex calido,frigido,humido,& ſicco miſta putēt,tū alia
corpora uniuerſa,tum uerò animantium in primis.Cæterū ei,qui de his oībus primū pronūcia-
uit,demonſtrauitq;,iuſtum eſt,arbitror,reddere,qd̄ inuenit.Ideoq; et nos ea ſcd̄m Hippocratē
elementa uocamus:ēt ſi maxime Chryſippus,Ariſtoteles ve,aut alius quiſpiam medicus,philo-
ſophusve,ſimiliter de ijs ſit opinatus. Ergo,qm̄ unaquæq; animalis particula propriam actionē
edit,quæ tm̄ ab aliarū actionibus differt.quantū ipſa particula ab alijs,q̄ illas edunt,eſt diuerſa
(differt uerò ab alijs particula quæq; eo,ꝙ calidior,uel frigidior,uel ſiccior,uel humidior ſit:aut
ꝙ binis horū quibuslibet ſit affecta,) qui tueri actionē vult, hic tēperamentum earū cuſtodiat,
oportet. Cuſtodiet aūt,ſi id,quod ad calidius eſt cōuerſum,refrigerabit: qd̄ ad frigidius inclina
tū eſt,calfaciet: Pari modo,ſi,quod ad ſiccius eſt alteratū,humectabit:&,quod ad humētius eſt
uerſum,ſiccabit:Rurſus quoq;,ſi ſiccabit pariter ac calfaciet,qd̄ humidum eſt redditum,& frigi
dum: ſiccabit pariter & refrigerabit,qd̄ humidius ſimul & calidius euaſit:& in reliquis duabus G
cōiugationibus ad portionem. Semper.n.pro eo,qd̄ exuperat,inducendum eouſq; contrarium
eſt,quoad particulam in ſymmetriā, & naturalem habitum uindicaueris. Ac genere quidē,oīs
ægritudinis,quæ in ſimilaribus conſiſtit,iā dicta mihi medendi eſt methodus. Cum.n.octo earū
ſint dſīæ,ueluti in libris De morborum differētia eſt traditum, octo nimirum erunt & medendi
rōnes, quarum una(quo medentis conſilia diriguntur)curationis meta cōis eſt,ipſius ſimilaris
corporis alteratio: qm̄quidem ēt morbus ipſe ex intemperie & naturalis temperamenti altera-
tione eſt ortus.At,quæ membratim medicatio agitur,ex his duobus conficitur,nempe materię
copia,& huius congruo uſu. Ac medicamentorum quidem copiā,tum ex libro de ſimpliciū me
dicamētorum uiribus,tum ex ea,quæ de eorum cōpoſitione præcipit,methodo haurias,licebit:
Eorum,quæ ad uictus rationē pertinent,hinc ſumimus.Sed &,quemadmodum cuiuſq; * morbi
intemperiē agnoſcere oporteat,ex tribus operibus intelligas,primo eo, quod de Temperamen
tis: ſcd̄o eo quod de Partibus affictis:deinde eo,quod Ars medica inſcribitur. Nō eſt igitur ad
ea,quæ nūc ordimur,ijs, qui prudentes natura ſunt,ac cogitationē in primis exercitarunt,mul
tis prætera opus: cui neutrum horum adeſt,huic certe ad præſentem diſputationem nō parua
re eſt opus.Quòd ſi in prauæ doctrinæ ſecta pręterea ſit altus,hic geminum tempus requirit,al- H
terum,in quo prauas opiniones dediſcat: alterum,in quo melioribus ſe exerceat.

* μορίου.i. particulæ.

Quid rationalis curatio intemperiei,quæ in ventriculo eſt,differat ab empiricorum curatione. CAP. 4.

SAnè te ſcimus & ex ijs, q̄ in uniuerſum dicta ſunt particularia p̄ te inuenire poſſe: & alioqui
multos id genus morbos à nobis percuratos uidiſſe ſic,ut utraq; ratione particulariū tracta-
tionem minus requiras. Sed qm̄(ut Plato ait)non poſſunt,q̄ ſcripta ſunt,non è manibus excide
re,quò,ſiqn̄ liber in alterius non exercitatæ rōnis manus deuenerit,facilius hunc doceat,adijci
particularium quæpiā oportet:ex quibus ēt protinus clare id,qd̄ proxime dixi,intelligetur,fie-
ri poſſe,ut † per te ipſum particularia īuenias. Siquidem ipſe ea per me ipſum oīa inueſtigaui,rō-
ne ipſa uiam monſtrāte:qm̄,ſi præceptores ſecutus fuiſſem,ipſe quoq; uentriculo imbecillis ſua-
ſiſſem,ut cibis adſtringentibus & ſubamaris uterent̄:uino quoq; ſimiliter auſtero:prætera ab-
ſinthio,& quod ex mali cotonei conficitur ſucco,aliiſq; eiuſmodi,quæ deuorantur,medicamē-
tis.At uerò,quod ad ea pertinet,quæ extrinſecus applicātur,primum perfundi uentriculum ex
abſinthio,& oleo * crudo iuſſiſſem:mox hapſum lanæ,tū ex iiſdem ipſis,tum uerò ex unguentis
melino,& maſtichino,& nardino imponi:ab ijs ceratū ex iiſdē cōpoſitum:poſt alia pharmaca,

† Ant. habent ἑαυτῷ, ut ſic poſtea uertatur, ut ille alter per ſeipſum particularia inueniat.

* ὠμοτριβοῦς.i. ex oliuis immaturis expreſſo.

A utiq; ceratis ualentiora, quæ à medicis uocantur epithemata. Ea tum ex dictis unguentis, tũ ex iis, q̃ ſimilem uim obtinent, medicamentis cõponuntur: in quibus eſt aromatum quoq; multitudo non parua, ſpica nardi, & amomũ, & calamus aromaticus, & iris, & ladanum, & malabathri folium, & ſtyrax, & bdellium, & opobalſamũ, & *balſamum, & xylobalſamum, reliquusq́; aromatum catalogus. Quòd ſi horũ nihil profeciſſet, cõe omnium remediũ, quibus imbecillitas nocet, in fine adhibuiſſem, nempe rubrificationem, (φοινιγμὸν græce uocant,) q̃ uel per thapſiã, uel ſinapi, uel tale aliquid excitatur: deinde ad uſum aquarũ *calidarum ablegaſſem. Quippe ultra hæc Empiricus nihil nouit, ueluti cõmentarij eorum docent. Quintus uerò iis, qui de cruditate aut inappetentia quererentur, primum quidẽ exercitari ſuadebat: tum eſſe, quæ & concoctu q̃ facillima eſſent, & non multa: quibus hæc non contuliſſent, cogebaẽ ipſe quoq; ad Empiricorũ dogmata confugere. Nã quis neſcit, quemadmodũ calidum, frigidum, humidũ, & ſiccum, mordere ſit ſolitus, balneatorum eſſe nomina dictitans? ſine quibus tñ methodo curare partium imbecillitatem oĩno non eſt. Quare per hos nihil obſtitit, quo minus ipſe quoq; eadem inſtitiſſem uia in eiuſmodi affectibus ſanandis. Verũ ratio me docuit octo imbecilli uentriculi curationes.

* Al. carpobalſamum.

* αὐτοφυῶν. i. ſponte naſcentium.

A.li.3.f.13.t.a c.4.fo.293.d Vidiſti igitur, & tu quoſdam uno die, uel potius hora, frigidæ *potione leuatos: quorum alijs nõ

B aquã modo dedi fontanam recentem, ſed etiã, quæ niue eſſet refrigerata, ueluti Romæ præparare ſolent, *calfaciens ſcilicet prius, quam ipſi dicoctã appellant: cibos præterea ad eundẽ modum refrigeratos, identidem me illis permittere uidiſti: in quibus eſt, & quã Melcã uocant, unus is quoq; Romæ laudatorum ciborũ, ueluti etiam Aphrogala: ſed & frigidę facultatis fructus, ſimiliter refrigerans ijſdem dedi, & ptiſſanam probe coctam, pari ratione refrigeratã, aliaq́; id genus ſexcẽta. In quibus unã rem mihi propoſui, ipſam. ſ. refrigerationem. Vetui aũt abſinthium, & quicquid adſtringeret, contingere: ueluti alios rurſus à refrigerantibus abſtinui. Calfeci aũt omni rõne, uinum uetus ex eorũ genere, quæ facultate ualde calfaciunt, exhibens (cuius maxime generis ſunt Falernũ, & Surrentinum) tum nutrimentum, quod calfaciendi uim hr̃et, cũ largo pipere. In non nullis oẽ conſilium curationis ad ſiccandum direxi: dabamq́; ijs tum cibos, q natura eſſent ſicci, ac probe aſſati: tum prorſus exiguã potionem. Iniunxi aũt & adſtringẽtium omnium uſum: quem unũ, qui illis citra rõnem medent, norunt. Aliũ uerò non pridem, qui iam adeo ſiccatus fuerat, ut ſimillimũ habitum præferret ijs, qui maraſmo marceſcunt, ſanaui, cõtrarijs oĩno exhibitis, iis, q̃ egregij iſti medici ſuaſerant. Quippe non ex alia occaſione eo periculi uenerat, (cũ inter initia exiguã intemperiem ex ſiccitate, q̃ madefieri poſtulabat, habuiſſet) q̃ q

* Calefacientes prius ſecundum eam præparationem, quam ipſi decoctã uocant, ſic Græce. Quæ porrò eſſet decocta, & quomodo fieret docet Pli. lib. 31. c. 3.

C ii, q eum curandum ſuſceperunt, tũ abſinthio potantes, tum amaros aſparagos, & bulbos edendos dantes, itẽq; mala cotonea, & ceſtiana, & punica, poſt quoq;, vbi uenter nihil horũ cõtinebat, ẽt rhois ſuccum bibere cogentes, tum, quæ paulo ſupra dixi, extrinſecus imponẽtes, paulo minus, omnis madoris expertem reddiderunt: hunc nos ſanauimus omni ratione humectãtes, ipſiq́; materiam inuenientes ex ea methodo, quæ in opere de medicamentis eſt tradita.

Quæ ventriculi intemperies citius ac ſecurius: quæ longo tempore & cum periculo ſanentur. CAP. 5.

NAm, ſicuti in libro de demõſtratiua ſecta* dixi, numeroſis medicorũ inter ſe diſſidijs vndique conſuſus, ubi me ad iudicandũ de his cõuerti, intellexi prius in demonſtratiua methodo exercitandũ me eſſe. Quod cũ multis deinceps annis feciſſem, ſingula ipſi dogmata ſubieci: atq;, prout inuentorũ indicatio me ducebat, ita curationes inſtitui. Verũ, qm̃ id non oẽs ſaltem pñt, expediet ipſis ſcribi per octo curãdi * indicationes particularis materiæ cõparandæ meditationes, à uentriculo rurſus ſumpto initio, qm̃ huius primũ mẽtionem modo fecimus. Ac facillimæ *quidem ad curandũ alterationes ſunt, quæ ex calido, & frigido conſiſtunt, propterea, q maxime actiuis qualitatibus corriguñ. Aegrius curantur, q̃ in humido ſiccoq́; hñt, q imbecillis & (ut ſic dicam) magis materialibus qualitatibus eorũ curatio perficitur, potiſſimumq́;, cũ hume-

* ἀπίστως, eſt in impreſſis, ſed in manuſcriptis εὑρέσεως. i. inuentione.

A.l.3.f.13.t.T c.14.fo.289.c

D ctandum eſſe requiritur. Ac tp̃s quidem caloris, frigoriſq́; reparandi, par quodã modo eſt, ſecuritas tñ impar. Niſi. n. cuncta, quæ ei, quod curatur, circũdata ſunt corpora, ualida planè ſint, metus eſt, ne ab iis, quæ refrigerent, noxam contrahant non leuem. In reliquis duabus qualitatibus ſecuritas ſimilis eſt. Tempus curationis in ſicca intemperie multo amplius: quippe, quod ſeniũ in ſanis eſt, id ſicca intemperies eſt in ægris. Itaq; etiam inſanabilis eſt, ſi prorſus ſit conſummata. Eſt autem prorſus conſummata, ubi ſolida ſimilarium partium ſubſtantia reddita eſt ſiccior.

De Quadruplici corporum curanda ſiccitate, ac de optimo melle, & lacte, cæteriſq́; cibis, qui ſiccatis corporibus conueniunt, eligendis. CAP. 6.

A.l.1 f.1.d.6. c.2.fo.16.b NAm* eſt & altera ſiccitas, utiq; cum ea, quorum ſubſtãtia ex humore concreto cõſtat, ſicut caro & adeps, ſunt liquata. Etiam tertia, cum propria humiditas, unde partes nutriuntur, omnino eſt abſumpta. Continetur ea in omnibus animalis partibus, ceu ros quidã per eas ſparſus: de qua dictum alibi ſæpe eſt. Hanc igiẽ inſerere particulis ſine nutrimento non eſt. Ideoq́; difficillima eſt omniũ eiuſmodi affectuum curatio. Diuerſa ab iis ſiccitas eſt, quæ in propriis cuiuſq; particulæ exilibus arterijs ueniſq́; conſiſtit: prouenit & hæc ex ſanguinis penuria. Oĩbus itaq; his ſiccitatibus maxime contrarius eſt auſterorum uſus, ſiue ea cibi ſint, ſiue potiones, ſiue etiam medicamenta: quippe quæ, ſiquid in ijs ſupereſt naturalis humoris, id abſumunt, partim

ebibentia, partim in ſinũ uentris per exiguos meatus exprimẽtia, partim ad cõtinentes partes E
trudentia. Curabis igiť ipſas, ſi meatus, qui contracti ſint, dilataueris: ac quod in uicinas particu
las eſt cõpulſum, reuellas: præterea ſingulas ſimilarium partium propria humiditate, humectan
tis nutrimenti ope repleas, ueluti nos, quẽ memorauimus à medicis ſiccatum, curauimus. Is in
ea contrarietate, quæ in frigido, & calido conſiſtit, nullã euidenter uincentem habebat intẽpe-
riem, nec in uniuerſo corpore, nec in uentriculo: ſiccus tñ & gracilis admodum eſt redditus, ꝓ-
pterea, ꝙ uentriculus eius ex ſicca intemperie imbecillus male concoxerat. Huic nanq; omne
curationis conſilium huc tendebat, ut humectaretur, tum uẽtriculus ipſe, tum reliquum omne
corpus. Quibus aũt ſigillatim agendis, quibusq; maxime materijs ſim uſus, ut uoti compos eſ-
ſem, non ſit ab re dicere. Domũ ei paraui maxime balneo uicinam, quales multas eſſe in diuitũ
domibus non ignoras. Ab hac ſtatim in balneum ſuper linteis mane intuli, utiq; ne, ſi ipſe ſe mo
ueret, tum ſiccareť: tum ante, q̃ commodũ eſſet, exolueretur: horum.n. alterum cõtrarium affe-
ctui eſt, alterum moram in balneo minuit. Longiſſime nanq; in aqua uerſari hominem expedit:
ideoq; ẽt *natationes utiliores ſunt, q̃ parui aluei, quos Pyelus græce uocant: atq; ex ipſis nata-
tionibus potiſſimum, quæ propinquæ ſunt foras egreſſui, quo ſcilicet illi ab aqua foras non lon
ga ſit uia: nam aerem balnei in iis, qui ita ſunt affecti, haud quaquã deſideramus. Eſto autẽ aqua F
ad unguem temperata, cum, quæ frigidior eſt, latenter frigus corpori infirmo inſinuet: calidior
aũt cogat conſtringatq; tenues meatus, ac denſet. At nos eos, cum coacti ſunt, remitti, laxari, ac
dilatari poſtulamus: quod temperatiſſimæ aquæ qualitas præſtat, utpote quę, iucundiſſima cum
ſit, naturam ad explicandam ſe, atq; ad dulcedinem, quam præſtat, quoquo uerſus extendendã
prouocat, contraria uidelicet ratione ijs, quæ ſunt iniucunda: ab iis.n. recedit, fugitq; ad profun
dum. Quo minus mirum eſt ex offendentium contactu ſtipari, conſtringi, ac durari corpora, te-
nuesq; eorum meatus cogi, ac denſari: contraq;, iis ſcilicet, quæ iucunda ſunt, ſuccedere contra
ria, utiq; fundi, ac molliri corpora, dilatariq; meatus. Ab eiuſmodi lauacro ſtatim aſininũ exhi-
bui lac, ſed inducta in ipſam, qua iacebat, domũ aſina. Quippe ſic mihi perſuaſerã maxime qui-
dem celeriter hominem ſanandum, ſi fieri poſſet, ut ipſe aſinam ſugeret: ſin id grauaretur, expe-
dire, ut q̃ minimo tpe in aere ambiẽte lac moraretur: propterea, ꝙ celerrime mutari ſit aptum,
utique genitalis ſeminis ritu, quod nec ipſum aliquandiu extra propria uaſa, ſi modo ſuas uires
ſeruabit, morari patitur, ſed uel in ipſius maris partibus contineri, uel ipſius fœminę partibus ſi-
tum eſſe poſtulat. Et ſanè utiliſſimum lac eſt, cum ex ipſis mammillis quis hauſerit, ueluti Eury-
phon, & *Herodotus, & Prodicus cenſent: qui tñ in eo ad corpora reficienda fiduciam habue- G
runt, ut etiam, qui phthoe contabuerant, ex ipſa mulieris papilla lac ſugere iuberent. Verum cũ
hoc plurimis non placeat, melius eſt calens adhuc ex mammillis, id in ægri uentriculum, quàm
ocyſſime transferre. Ac optimũ quidem, utpote cognatum, muliebre lac eſt. Sed, qm̃ id exhiberi
ſibi, ceu pueris pleriq; recuſant, utiq;, ceu aſinis, aſininum ipſis dari conueniet. Id.n. reliquis om
nibus ad propoſitum affectum eſt utilius: quippe, cum tenuiſſimum ſit, & minime coagulatur, &
quoquo uerſus ocyſſime in corpus digeritur. Eger autem horum utriuſque, cui uẽtriculus labo-
rat, utiq; ne coaguletur, cõis commodi gratia, omnibus.n. id eſt incommodum: ut quoquo uer-
ſus digeratur, propterea, ꝙ & celeriter nutriri eſt opus, & ꝙ uiæ, per quas alimentum trãſit, iam
conniuent. Igitur tum lac ipſum per ſe eſt, his dandum, tum etiam mellis tepidi pauxillulum im
miſcendum. Maxima uerò habenda cura eſt in eiuſmodi affectibus de utriuſq; bonitate. Quod
igitur mel colore flauo ſit, & odore ſuaui: tum purum adeo, ut totum pelluceat: ac guſtanti parũ
acre iucundiſſimumq;: præterea tam ſibi cohærens, ut, ſi digito attollatur, continuũ ſibi, nec in-
terciſum ad humum defluat: id omnium eſt optimum. Si uerò abrumpitur, nec demiſſum ad ter
ram uſq; cõtinuitatem ſeruat, id aut craſſius iuſto eſt, aut tenuius, aut anomœomeres. Voco au
tem anomœomeres, (quod ſanè & nomen ipſum indicat,) quod ἐξ ἀνομοίων μερῶν, id eſt ex diſſimi H
libus partibus, eſt compoſitum. Deprehẽdas autem id, ſi diligentius inſpicias, aut craſſitudines,
aut humiditates habere innatantes, quæ nec inter ſe ſint ſimiles, nec etiam toti. Ceroſum itaque
magis mel eſt, quod & craſſius eſt. & cui tales quæpiam craſſitudines innatant. Excrementoſius
uerò ac perfici concoquiq; difficilius, tum quod totum humidum eſt, tum in quo multæ in par-
tibus ſparſæ apparent humoris guttæ: porrò, in quo uel ceræ qualitas aliqua, uel propolis, uel id
genus alia guſtu deprehenditur, adeo non eſt optimum, ut etiam malum ſit: quippe nullã peni-
tus alterius cuiuſquam rei eminentem in ſe cõtinere qualitatem debet. Quocirca, quod thymũ
planè redolet, non probo: eſt.n. id parum cõſummatum, nec planè quodãmodo mel. Quanquã
nõ ignoro à quibuſdã id laudari, eoq; fieri, ut non nulli uenditores inciſum thymũ illi iniiciãt,
quò id redoleat, uideaturq; optimum. Ipſe tñ, quod tam improbe thymum olet, nõ laudo: mul-
toq; minus, ſi cui iniectum thymum ſit. Quod autem confuſam quandam qualitatem odore gu
ſtuve præ ſe ferat, id non uitupero. Ad eundem modum, & lac nullam externam qualitatẽ odo-
re guſtuve præ ſe ferat, ſed eſto quàm dulciſſimum, & ſibi ipſi continuum, & prout lacti conue-
nit, ſplendens: ſuper omnia, quoad eius fieri poteſt, ſimiles habeto partes: nanque hanc dotem,
ueluti mel optimum, ad perfectionem non recipit. Quò uerò tale lac fiat, & idoneis nutrimentis

* κολυμβῆθραι.

* Al. Herodicus.

alendum

A alendum animal eſt,& exercitationibus mediocribus admouendum,& pullus,ſi quẽ lactat,auferendus. Quod aũt ætatis quoq; maxime florentis eſſe debeat,id neminem latet. Curandum item,ut q̃ optime concoquat,contẽptis uidelicet iis,qui,ſi aſinis quoq; uictus rationem præſcribemus,ridebunt. Si.n. Veneti & Praſini ſtudioſi ſectatores,equorum ſtercora, quo intelligant, quemadmodũ alimenta concoxerint,odorantur, tanquam ex eo oẽm eorum bonam habitudinem cognituri,multo profectò magis noſtrum fuerit, pro hominis ſalute nihil tale non proſpicere:atq; herbas animali,quæ non admodũ ſint humidæ,fœnumq́; & hordeum,quod ſit mediocre,obijcere,ſed nec illa omittere,ut aſinæ corpus refrigeremus, & fricemus,& detergamus,& mundemus. Porrò ſi humidiora,& olentiora,& flatus plena excreuerit, planum profectò eſt nõ concoxiſſe probe. Quare aut detrahendũ aliquid de alimento eſt,aut exercitationi aliquid adiiciendum,aut qualitates immutandæ,aut refrigerationis, frictioniſq; cura uariãda. Sin duriora reddat aĩalis aluus,ad contraria eſt inſpiciẽdum,atq; illorũ aliquid immutandũ. Nã,ſi ipſe oĩa, quæ cõſideranda circa animal ſunt,cuius lacte uſuri ſumus,deinceps perſequar,totam tuendæ ſanitatis artem cõmemorem,quam teneat,neceſſe eſt,quiſquis idoneum lac præparabit: nunc uerò dici opus non eſt,cũ alibi de ea traditum ſit abſolutiſſime. Sed ad propoſitum reuertor. Ac

A.li.4.f.4.c.3 c.2.472.b

B mihi iam rurſus memoria repetes hoĩem,qui & lauatus eſt,& lac ſumpſit. Hunc itaq; ad ſecundam uſq; lauationem quieſcere permittemus: tum modice fricabimus,& pinguiter,utiq; ſi lac, qđ ſumpſit,iam ad unguem confecit,id quod tum ex ructu,tum uentriculi mole licebit conĩicere. Modicúm uerò temporis inter primam & ſecundam lauationem interuallum erit,ſi quatuor aut quinque æquinoctialium horarum ſpatium interſit,ſcilicet ſi tertio adhuc lauare paras: ſin aliter,plurium. Sanè tertio lauabis,ſi multis lauationibus fuit aſſuetus: hi nanq; & delectãtur,& iuuantur,ſi ſæpe lauent. Quin & poſt quanq; lauationem hominem ungemus prius,quàm ſe ueſtiat: quippe conducit ad renutritionem id quoq;,ſicut & frictio. Reddita uerò de horũ omniũ facultate ratio eſt in libris,qui De ſanitate tuenda ſunt ſcripti: non tamẽ inutile fuerit nũc quoque ſummatim ea repetiſſe. Nam,ſiue cuilibet parti corporis temperatam infundas calidam aquam,ſiue frices,ſiue aliter quomodocunq; calfacias,idem fieri cernes, quod Hippocrates de ijs dixit,quibus aqua calida deſuper infunditur. Nam primum attollitur,mox gracile efficitur. Ideoq; ubi carne implere quodlibet corpus ſtudemus, id eatenus calfaciendũ nobis eſt, dũ intumeſcat: Vbi uerò digerere, & uacuare cupimus, eatenus continuandum eſt, dum quod prius intumuit,ſubſidat. Sanè,qui eiuſmodi operibus præficit, ſollicite attentus eſſe debebit, potiſſi-

Lib. de Off. me. com. 3. t. 16. 7. 215. h

C mumq́; ubi carne implere ſtudetur: nam digerendi certe tempus adeo late patet,ut,etiam ſi uelis,in eo non aberres. At carne implendi planè præceps eſt occaſio: ſiquidem, cum primũ intumuerit,tum eſt deſiſtendum. At intumeſcere hoc,ſingulis corporibus ſuum eſt. Non enim fieri poteſt,vt,qui nunc nobis ꝓpoſitus gracilis eſt,ita intumeſcat,ut illi,q ſani ſunt: immo,poſtquã leuiter intumuit,protinus digeritur. Itaq; attendendũ diligẽter eſt,ne clam te elabatur propoſitus temporis articulus. Siue igitur hominẽ,qui extrema gracilitate eſt,perfrices,ſufficiat ibi ſolus rubor: ſiue laues,ſatis eſto mediocris calor: ſi quid ultra peragas, reſolues hominẽ magis, q̃ nutries. Vngendum uerò poſt lauationem oleo eſt,ne uidelicet plus iuſto digeratur, ſed obſtruantur exigua cutis ſpiramenta: Idem protinus,& ſiccitatis remedium fuerit: & aduerſus incõmodum,quod ab aere ambiente contingit,ueluti munimentum. Ac, ſi quidẽ delectatur lacte,poſt ſecundam quoq; lauationẽ id exhibebis: ſin aliter,ptiſſanam diligenter coctam,aut alicam ptiſſanæ ritu præparatam. Hinc,ubi rurſus quieuerit,ad tertiam reducendus lauationẽ eſt, aut ilico ad cœnã. Sit autem præparatus illi panis purus,& qui curioſe in furno ſit coctus, & tũ fermenti,tum ſalis,quod ſatis eſt,habuerit. Obſonium quoq; ex ſaxatilibus piſcibus, aut ex albo iure aſellus. Præterea alæ,teſteſq́; gallinacei,qui lacte ſit altus,idonei ſunt. Quorum ſi copia

D non eſt,*aliis utendũ. Ad eundẽ modum,& perdicibus,& *paſſerculis,qui montani ſint,& mollis carnis,ueſcendum. Vitanda autem, & q̃ paluſtria ſunt,& quæ carne ſunt dura. Et (ut paucis alimenti ſummam complectar) ſit coctu facile,& nutriens, minimeq́; glutinoſum, atque excrementoſum. Porrò omnium,quos nouimus,ciborum maxime nutriens ſuilla caro eſt: uerũ non æque,ac prædicta,cõcoctu facilis eſt: ꝑterea glutinoſum ſuccũ craſſumq́; generat. Alioqui nec alio eſſe habitu poteſt,quod in ſummo ſit nutriens: quippe adhęrere id debet,& firmiter affigi, non autem præ tenuitate diffluere. Non tñ ad propoſitum affectum, uti hac conuenit. Si.n. nutrimentum ipſum ſe ipſum cõcoqueret,ac in partes digereret, præterea alendis partibus aſſimilaret,&,q̃bus alimento plurimo eſt opus,adhæreſceret,proculdubio maxime nutriẽte cibo eſſet opus. Verum,qm̃ non aliud eſt, quod nutrimẽtum deſiderat,aliud quod ipſum conficit: ſed, quod nutriendum eſt, ipſum ſibi & nutrimentum attrahit, & mutat,& concoquit,& adiungit, & aſſimilat: ad duo nimirum nobis in opportuno cibo eligendo ſpectandum eſſe dictat,unũ ipſius cibi naturam,alterũ uires ſuas ꝓprias inſitaſq́;. Itaq; ex his illud patet,nec planè,qđ maxime nutriat,optimũ eſſe ijs corporibus,q̃ refici magis egent,utpote quibus concoquendi facilitas nõ eſt: nec ẽt,quod facillimum cõcoctu eſt,cũ ſcilicet ipſum nequeat maxime eſſe nutriẽs. Cum igitur hæ *indicationes ex aduerſo pugnent,cõmittendum non eſt,vt,dum † alteri nimiũ

* Al. ἀγρίοις, id eſt agreſtibus.

* ὀρνιθίοις, id eſt auiculis. Nam ὀρνιθίς genere dicit ad auiculas omnes montanas. ſtruthias ſunt paſſeres: lib. 4. & 5. hiſtoriæ animalium.

† τὴν ὑπεροχὴν ἑτέρου, id eſt alterius exceſſus.

ſis

ſis intentus,alterius omnino obliuiſcaris,ſed vtriuſq; memor,quoad licet,vtrunq; miſceas: qđ E
mihi præceptum vbique memoria teneri velim.Iam uini tum qualitatē, tum quãtitatem, me-
moremus,utpote,quod maximam ad talia uim habeat:qñ uno hoc in potu utendũ cēſeo omni
bus,quibus refici corpus eſt opus,modo nõ ſebricitent.Eſto igitur uinum(quod exēpli loco di A.l.3.ſ.13.e.1 c.19.ſ.190.d
catur)quale eſt Sabinũ in Italia,*Arſiniũ uerò in Aſia,ac(ut ſumma quadã,ac generatim cõpre
hendã,) qđ aquoſum quidē aliöqui eſt,cæterũ leuiter adſtringit. Aquoſum natura appello ui-
nũ,†qđ tenue eſt,‡& purum,& oligophoron,vt ‖ Hippocrates græce nominauit.Eſt aũt Oligo-
phoron,quod,ſi diluatur,minimã ſuſtinet aquæ miſtionē.Id eſt ſanè imbecilliſſimũ,&,ut in ui-
nis,aquoſiſſimum:nam,quod plurimum aquæ in miſtura ſuſtinet,id tum vehemētiſſimũ,tũ ua-
lidiſſimum eſt.Eiuſmodi vinũ ‖ Hippocrates Oenodes,hoc eſt(vt uerbi vim exprimã)vinoſum,
nominat.Verum ab hoc cauendũ eſt,qñ imbecillas uires feriat.At,qđ *aquoſum natura eſt:cæ
terũ auſterũ,id percommodum eſt,ꝙ & ab aquæ imbecillitate receſſit,& uini noxã nondum ha
bet.Ad hæc itaq; reſpiciens,tum ætatē eius,tum tēperamētũ inuenias.Quippe,qđ nouellũ eſt,
id tum aquoſius,tum verò imbecillius quodãmodo eſt,q̃ ut vino cõueniat: adde ēt, ꝙ ægrius
cõcoquitur,ac magis excremētoſum eſt.Antiquius uerò,ut uinoſius eſt,ita uehementius eſt,q̃
vt propoſitis ſit ex uſu.Quo circa citius ſexto anno nobile Sabinũ idoneum nõ eſt, ꝙ & diutiſſi
me in ſtomacho,ac uentriculo innatet,& fluctuationes faciat.Nobile uoco,qđ auſtetũ eſt,non
Sabinum modo,verum ēt Adrianum, & Albanũ,& *Arſynium,& Titacazenũ, oĩaq; id genus i
dictũ nanq; ſuſius de oĩbus uinis ſeorſum eſt.Ad has igitur,ueluti metas,reſpiciens, ēt miſturã
eius cum aqua temperabis.Quinetiam exactius coniecturã de iã dictis facies,ſi uitiorum aquæ
capita memoria tenueris.Porrò pendent ea ex frigiditate eius oĩa:cuius culpa,& in præcordiis
diutiſſime moratur,& fluctuationes excitat,& in flatum mutatur,& corrumpitur,& ita ventri-
culi reſoluit robur,ſic,ut deterius proinde concoquat: ſed nec digerendo per corpus alimento
aliquid magnopere cõducit.At verò memoratorum vinorum virtutes cõprehenſis iã aquæ vi-
tiis aduerſam quodammodo naturã habent,cum nec inflent ꝑcordia, immo ſi inflata ſint, ſub-
ſidere faciant:nec inibi moram trahant,propter caloris mediocritatē: adde,ꝙ,cum digeſtionis
uias aperiant,& pariter impellant, ac nutrimentum ſurſum agant, ad celeritatē deductionis in
corpus conducunt.Sunt ꝑterea boni ſucci,& ad *miſcenda concoquendaq; ea,q̃ in uentriculo,
& uenis ſunt,idonea.Iam uires quoq; organorum adaugent,& expellendis excrementis uiã fa-
ciunt.Eoq; fit,vt etiam talia vina præter cætera vrinas moueant:qñ & ipſa totum corpus celeri
ter tranſeunt,& impetu curſus ſui excrementa ſecum expellunt.Ac dictum quidē alibi diligen- G
tius eſt de vinorum facultate æque,ac ciborum . Cõuenitq;,ut,qui artem *methodo tradi ſibi
ſtudet,omnis materiæ uires prius ꝑdidicerit : nec expectet,ut eas in ſingulis affectibus audiat:
ſed,ſimul ac curationis tñ ſpeciem norit,debitam victus rationem inuenire poſſit.Ego verò oĩs
conſulens,qui veritatis diſcendæ ſunt auidi,eiuſmodi doctrinam attingere ſaltē non grauabor:
quò ſcilicet,q minus exercitata cogitatione ſunt, exēplis à generalibus ad particularia , ueluti
manuducti,deſcendant.Ergo,qđ reliquum eſt,apponēdum.Potionis modus erit,ut nec in uen
triculo innatet,nec fluctuationis ullius ſenſum inuehat. Ciborum uerò,potiſſimum ſi fieri põt,
ut ne grauent quidem ipſum . quod cum difficile ſit,uel fortaſſe eiuſmodi,qđ uitari in imbecil-
lo uentriculo oĩno nequeat,proximum eſt,ut q̃ citiſſime grauis eſſe deſinat. Ab hoc tenſio in-
flatioq; præcordiorum uitandæ iis ſunt.Quòd ſi tale quippiã primo die inciderit,pro magnitu-
dine ſymptomatis ad portionem detrahendum poſtridie de cibo eſt : ſin recte omnia cedunt,
paulum adiiciendum.Ad eundem modum,& in tertio die uel demere,uel adiicere conueniet
cum præcedente conferentibus.Atque ita ſemper omnia pro renutriendi reficiendiq; ratione,
*frictionibus,geſtationibus,inambulationibus,prout corporis incrementum procedit,admini
ſtrare,etiam reliqua oĩa pro refectoria uocata ratione adiicientibus. Quæ ſane genere à propo H
ſita ratione non differt,ſed in eo,ꝙ ſub illa perinde totum corpus eſt affectum,ſicuti ſub hac vē
triculus.Accidit aũt ſic affici corpus in diuturnis potiſſimũ morbis, utiq; cum natiua cuiuſque
partis humiditas,ex qua prima nutritur,propemodum oĩs exhauſta iam eſt: nam,ut ſolidarum
ipſarũ ſiccitas corrigatē,id fieri oĩno nõ poteſt,ſicuti nec ſenium,ueluti in libro de Maraſmo do
cuimus:hanc verò humiditatē,ēt ſi oĩno ſit abſumpta,regigni modo dicta uictus ratione licet.
Atq; in aliis refectionibus ventriculus egregie præ cæteris nõ afficitur:in propoſito aũt affectu
morbus eſt ipſius vētriculi,tēpore verò totum corpus,vtpote parum probe nutritũ,macreſcit:
quo rationabilius eſt exquiſitiorem hos victus rationem requirere,propter cõcoctionis imbe-
cillitatem.Cæterũ,cum meliores ſunt effecti,transferendi ſenſim ſunt ad renutritoriam refecto
riamq; vocatam victus rationē,Analepticen Græci vocant.Id fiet, ſi pluribus, & frictionibus,
& geſtationibus,quàm ante,vtemur.Mutanda verò interea eſt,& ciborum, tum qualitas, tum
quantitas ſic,vt tum plures,tum valentiores,q̃ prius,exhibeantur.Ac tempore procedente, cũ
ad ſanitatis ſtatum prope ventum iam eſt,ſeponenda ſunt ptiſana,& lac : præterea ſorbitio ex
alica:ac ad cõſuetos cibos veniendum:poſt etiam piſces detrahendi,niſi ſi in conſuetudine fue
runt,ac volatilibus cibãdũ:tũ ſuillas carnes eſſe à pedibus in ptiſana elixis incipiēt: poſt verò
etiam

Al. Arſyenum.
† Antiqui legũt τὸν λεπτὸν καὶ λευκὸν καὶ λαμπρόν,i.quod tenue eſt, & albũ, & ſplendidum.
‖ Li. de Rat. uic. in ac cõ 3.t.20. 7.128 g
‖ Ibid.cõ.3.t.8. 7.125.a
* Al. Arſyenũ.
* κατακεραννύναι,i. contemperanda.
* ἐργάζεσθαι.
* κινήσεσι,i motionibus, eſt in impreſſis.

A etiam imum crus rectè ſumãt: ab hoc etiam reliquas partes: primum quidẽ iuuenis porcelli: q; ſi hyems ſit, ẽt pridie iuguletur, nam heſternum, q̃ recens necatum, facilius cõcoquitur. Aeſtate ſat fuerit, ſi mane immolatus porcellus ſit, ac circa Solis occaſum comedatur: quippe. quod in ſuperioribus ſuaſimus, cum ualentius alimentũ veſperi exhibendum cenſuimus, id ſemper obſeruare ſtudebimus, vtiq; non leue percepturis commodum iis, qui ita cibabuntur: quod ſanè diligentius inſpiciens agnoſces: ſatius enim eſt à principio rem cępiſſe. Quoniã, qui ita ſe habent, plurimo nutrimento indigent, nequeunt autem, vel quod mediocre eſt, cõcoquere, paulatim hos, & ſæpius cibare melius fuerit. Atq; idcirco fieri nõ põt, ut ſemel eos cibaſſe ſit ſatis, ſed nec bis, quoad ſcilicet ſunt gracillimi: atq; hac de cauſa ipſe ter eos cibare ſum ſolitus. Verũ, qñ iam manifeſte meliores facti apparent, etiam bis nutriuiſſe ſit ſatis. Ergo tantã exhiberi primã cibationem eſt rationale, quanta prius q̃ ſecunda ſumatur, tota prorſus erit cõcocta. Id contingere ualentiori alimento non põt. Quare primo loco leue ſumẽdum his eſt, quò uidelicet concoquatur celerrime, & excrementum eius diſcedat, & uacuus puruſq; uẽtriculus ſecundum excipiat. At, quoniã non ſolum quies, & ſomnus, ſed etiam longius tempus huius naturalem adminiſtrationem excipit, rationabile eſt, ut ualẽtiores ciborũ hoc maxime tẽpore offerant. Itaq;

B etiam athletæ oẽs ſic faciunt, qui cum dum non ſolũ aliqua ratione inuenerũt, ſed etiam longa experientia cõprobarunt. Sed enim, & quod illi faciunt, nihil mali ſit, ſi ij, qui conualeſcentium

A li. 4. ſa. t. 1. c. 102. l. 449. b. c

victu utuntur, etiam faciunt, ut ilico post cœnam non bibant, uidelicet ante, q̃ cibus fuerit cõctus: ſiquidẽ innatant cibi, ſi bibant, ita, ut eos uentriculi corpus propter interpoſitũ humorẽ non cõtingat. Verum, ſi ſitibũ di fuerint, prohibere eos in totum, ut graue eſt, ita nec expediẽs: ſed tantillum indulgendum, qđ & moleſtiam ſedetur, & ſitim lenet. Poſtea uerò, q̃ nutrimentũ concoxerint, abunde bibere ſunt ſinendi: quippe celerrime, ſi ita faciant, per corpus digeritur. Manè uerò poſt ſomnum, cum deiecerint, & paulum inambulauerint, modico ſunt fricandi. Eſt autem modica his frictio, quæ eatenus adminiſtratur, dum corpus incaleat: mox geſtationibus utendum: dein rurſus, tum lauandi ſunt, tum fricandi, idq; intra meridiẽ, aut planè circa ipſum meridiem: quò uidelicet inde ad ueſperã abunde ſpatium interueniat. Quòd autem & de domibus, in quibus conualeſcens nutritur, habenda inprimis cura ſit, potiſſimum, ne frigidiores calidioresve iuſto ſint, ſuperuacuum dicere arbitror: pari modo, & de aliis eius generis, quæ inuenire ſibi quiſque, ſine noſtra opera põt, doctus uidelicet non ſolum ex his, quæ hic, ſed etiam q̃ in opere De ſanitate tuẽda ſunt dicta. Eſt nanq; cõualeſcentium uictus ratio media quædã in-

C ter eam, quæ ſanorum propria eſt, & quæ ægrotantiũ. Quare difficile non eſt ex iis, quę de utraque ſunt prodita, ut per ſeipſum quis mediam inueniat. Nam, ſicut nec aliarum rerum, ita nec victus vna omnibus ſpecies in cõſuetudine eſt: cũ aliis ſemel eſſe, aliis bis: & aliis citius, aliis ad ueſperam incepiſſe cibũ, moris ſit. Iam cibus ipſe aliis piſcis plurimum eſt, aut deniq; aliquid ex mari: aliis olera magis, aut deniq; hortẽſia: alijs *poma: aliis legumina: aliis *nuces: aliis aliud quippiã: alijs quadrupedum carnes, atq; harũ aliis aliæ: aliis auium, idq; aliis aliarum. Quinetiã caſeo, & lacte utuntur nonnulli plus, q̃ cæteris cibis, generaliter quidem caprarum, uel boum: ſunt tamen, qui & aliorum aĩalium. Bibunt quoq; alij calidum, alij frigidum: & uinum, uel liberaliter, uel parcius, uel omnino nullum: uel hoc genus, uel illud. Ad ea igitur reducendus quiſq; eſt, quibus inſueuit. Scriptum autem diligentius de conſuetudine ſeorſum eſt. Nũc illud dixiſſe abunde ſit, non modo in conualeſcentium victus ratione, ſed etiam in morbis magnam partem †ad totius uictus, medicamentorumq; inuentionem ex cõſuetudine ſumi. Ratio enim totũ genus indicare poteſt: materia cum ex aliis, quæ retuli, tum uerò ex cõſuetudine nõ minime eſt ſumenda. Sed & naturarum inſpiciendæ ſunt proprietates. Noui.n. quoſdam, qui, ſi quod uigilantium opus nocte obire fuiſſent coacti, dormire pterea non poterant. Talibus igitur, ut noctu bi-

* ὀπώρα
* ἀκρόδρυα

D bant, conſulendum non eſt: ne uidelicet ea occaſione uigilare coacti, maximam inde noxã ſentiant: ſiccat nanq; totum corporis habitum uigilia, eoq; infeſtiſſima eſt iis, qui ex ſiccitate laborant. Sunt & qui, ſi ptiſſanam guſtent, protinus nauſeeut: eadem in quibuſdã facile aceſcit. Eſſe uerò aliquos, qui facile carnem bubulã concoquant, iam vnum ex publice iactatis eſt: præterea alios eſſe, qui ad alios cibos potuſq; rectè ſe, aut nõ rectè habeant. Non ſolum autem ex his materiæ, q ad uictum pertinet, copia ſuggeritur, ſed ẽt ex regione, & tempore. Scriptaq; iam hæc ſunt à multis, qui me præceſſerunt: quo minus ipſe iſtis inſiſto: qui ideo tantũ ea commemoro, nequid uidelicet ſit omiſſum. Quod uerò ab omnibus iunioribus medicis eſt omiſſum, id perſequar: nempe quemadmodum affectus corporum methodo curentur. Eam methodum ueteres (ut ante dixi) probe inchoarunt, nemo tamen eorum ipſam abſoluit. Verum rurſus ad propoſitum redeundum. Siccæ intemperies, ubi ſolida ipſa corpora cõtigerunt, ſiquidė in una quapiã parte conſiſtant, ueluti nunc in uentriculo propoſitum eſt, nunquam ad perfectionem ſanabuntur, nec in eum ſtatum, qui ante morbum fuit, reuertentur. Sed, quod dici in conſuetudine uulgo ſolet, re ſcilicet ipſa edocto, id talibus maxime intemperantiis accidit, morbum uentriculũ afflixiſſe, & in reliquã uitam imbecillũ reddidiſſe. Quippe ſenum ij uentriculũ obtinent prius, q̃ conſenuerint: quo ſit, ut facile ex leuibus lædantur cauſis, perinde ac ſenes, nec probe conco-

† εἰς δ᾽ ἅπαν τροφῆς ἔκλεξιν. eſt in antiquis id eſt ad electionem materiæ alimenti.

quere

quete poſſint: quo euenit, ut ẽt totũ his corpus deterius ſe habeat. Ad eundẽ modum, & ſi alia E quauis afficiantur parte. Quòd ſi ipſo ẽt corde ſint affecti, celeriter areſcũt: uocatq; ariditatẽ ſiue maraſmũ eiuſmodi Philippus ex morbo ſeniũ. Is igitur maraſmus breui mortẽ affert: proxime huic, qui ab iecinore eſt inceptus: mox qui à uẽtriculo: q ab alijs particulis ortũ habet, tãto ſanè tardius, quãto quælibet harũ minoris eſt præſtãtiæ, q̃ ille. Si uerò leuiter cordis corpus ſiccatum ſit, ſeneſcunt quidem celeriter, cęterum plures annos trahunt, q̃ qui uehemẽter ſunt lęſi. Ad eundẽ modum in iecinore & uentriculo, ceu dictum eſt: ac in reliquis oĩbus ad portionem. Cæterum uictus ratio eadem genere eſt, tum in hac ſiccitate, tum in illa, quæ ſolã eam humiditatem abſumit, quæ ſolidas nutrit: præterea ẽt in tertia, quam ſupra memorauimus, ſiccitate. Facillima uerò nĩum ſanatu quarta eſt, in qua uenę ſucco ſunt inanitæ. Immo hic affectus, ut frigiditas potius habitus, curatẽ, quã ui ſiccitas: uel (ut clarius loquar) frigiditatis reſpectus in hac ſiccitate exuperat, periculumq; in ea uertitur. Siccitas ſcđm locum obtinet, habetq; proinde ſanationẽ, tum expromptã, tum celerrimã. Siquidem, ſi biduo quis uictus rationem his caute exhibeat, modice calſaciens, & tutò nutriens, ſtatim in tertio pleniorem uictum citra noxam admittunt: multoq; id magis in quartò & quinto. Atque hoc ſanè erat, quod Hippocrates præcipit: | 2. Apho. 7. Extr. ord. 11. h Quæ longo ſpatio extenuata corpora ſunt, ea ſegniter reficere oportet, quæ breui, breuius. F

Ratio curandi frigidam, & ſiccam intemperiem uentriculi. CAP. 7.

SCire aũt licet ſolidorũ corporũ ſiccitatibus, ſi perdurent, ſuccedere neceſſario frigiditatem. Quippe permanere ſiccitas ipſa per ſe, non mutata oppoſitione, quę ex calido, & frigido conſiſtit, non poteſt. Celerrime. n. ex nutriendi defectu refrigerantur partes, propterea ſcilicet, q ex calido ſucco ſanguinis nutriuntur. Sed, quod inter initia dictum eſt, nũc ſiccitatis curationẽ exequuti ſumus, & quæ ab initio ſola eſt contracta, & quã nulla diutiſſime ſecuta eſt notabilis frigiditas. Ergo proximum fuerit frigiditatem illi copulare, quæ euidentes quidẽ habeat notas, cæterũ magna non ſit. Eſt itaq; curationis conſilium non ſimplex, ut prius, cum non modo tibi, ut humectes, danda ſit opera, ſed ẽt ut calefacias. Quare intendendum acriter eſt ad præſidiorũ materiã, necubi imprudentes, ijs, quæ humectant, ea, quæ nimiũ calefaciant, ádiungamus: quippe his uehementer ſiccãdi uis ſubeſt. Iam uerò quantitas noxæ in utraq; intemperie ad materiæ inuentionem poteſt uiam oſtendere: ut iamiã maximę quidem ſiccitatis ſanationẽ modo pſcripſimus. Modicę uerò adeo ſcrupuloſa uictus ratione non indigent, qñquidẽ nec uires ipſis funditus ſunt collapſæ. Etenim nulla alia de cauſa difficilis redditur ualidæ ſiccitatis in corpore commoda curatio, q̃ q refici quidem corpus poſtulat: cibus uerò per ſe coaleſcere cum eo nõ poteſt, ſed eius, G quod nutritur, operam, qua præparetur, requirit, quod eſt imbecillum. Ergo, cum id modice ſiccum fuerit, propterea, q uires nõ penitus conciderunt, uberius cibare licet: nec metus eſt ullus, ne à modo aberres. Quo magis ipſi de difficillima intẽperie diſſerere inſtituimus: ac in ea, ueluti exemplo, ſtudioſos exercuimus. Hic nanq; orſi ipſimet, ad mediocres ſiccitates corrigendas idoneam materiam inuenient. Proponatur aũt & nũc ſiccitas quidem ſimilis priori, copuleturq; ei frigiditas. Ergo calefacientis materiæ ad miſcendum iam dictis tm̃ erit, quãtum particula ad frigus inclinauit. Proponamus igitur eam primum modice refrigeratam: Ergo ijs, quæ paulo ante retulimus, in lactis quidem uſu mel uberius adijcietur. Vinum uerò, quod quidẽ ad genus ſpectat, idẽ, cæterũ quod minus aquoſum, q̃ prius, & plurium annorũ ſit, dabimus. Quin ẽt eſculenta oĩa calidiora exhibebimus; idq; non naturalibus modo ipſorũ temperamẽtis, uerũ ẽt recentibus { ex igni } qualitatibus. Nardino prętérea unguẽnto ungendus aſſidue uenter eſt ſic, ut nunq̃ remaneat ſiccus. Sin id unguentum non adſit, maſtichinum ſatisfecerit: ſed & opobalſamo eum perungas, tum ipſo per ſe, tum uerò cum iam dictis miſto. Quòd ſi corpori ea magis adhærere ſtudebis, ẽt ceræ aliquid admiſcebis. Si uerò etiam aer ambiens ſit frigidus, lanam ex his imbutã impones. Quin etiam chiam maſtichen in opobalſamo, aut nardino unguẽto liquans lanam inde madentem uentriculo impones. Sanè utilius fuerit, ſi, quod madefacies, etiam optima ſit purpura, qualis eſt Tyria: † quando & adſtringi ipſum modice, & cutis eius meatus obſtrui expedit. { Siquidem, quæ ratum habitum faciunt, & relaxant, ea tum digerũt ſuccos, tum particulas frigidis extrinſecus aduenientibus obnoxias reddunt: quæ uerò ualẽter adſtringunt, ea ſiccant. Quo fit, ut medicamentum, quod eiuſmodi corpora excalfaciat, id nec euocantẽ ulm habere expediat, nec adſtrictoriam multam ſibi immiſtam. Memineris. n. uelim, tum eorum, quæ in ægris es contemplatus, tum quæ in opere de medicamentis es edoctus, nempe acerbam qualitatem ſua quidem ipſius uirtute, & refrigerare & ſiccare: q ſicui ualide calfacientium ſit admiſta, quod ex ambobus compoſitum eſt, minus quidẽ in calfaciendi munere efficere, q̃ alterũ: ſiccãdo uerò non minus, q̃ utrunq;. Maxime contraria faciunt ijs, quæ præcepimus, noſtri temporis medici, qui ſiccæ parti, & quæ nutrimento male fruitur, compoſitum ſæpe medicamentũ ex calida, & acerba materia imponunt. Eſt aũt eorum, quæ ſτυφά græce dicuntur, { nos inopia cõmodioris uocabuli acerba diximus, } nullũ profectò modice *adſtringens, ideoq; nec modice ſiccãs: quo uidelicet magis prohibẽda ea in iã dictis affectibus ſunt. At uerò, ſi cũ ſiccitatis intemperie multa frigiditas ſit, ſic, ut forti⁹ calfacere ſubigat, oĩum primũ intẽperamẽti genus ad memoriã

A. l. 3. c. 13. a. 1 c. 30. f. 290. c

† codices græci impreſſi habẽt, ut Linacer uertit, quanquã antiqui ad Tyriã retulerũt, ita enim habent, πορφύρα γὰρ μετρίως αὐτὰ ἐμπλάττει τοῦ δέρματος τοὺς πόρους, id eſt ea enim modice adſtringit, cutisq; meatus obſtruit. utraq; tamen lectio bona eſt.

*codices impreſſi, & plerique ẽt manuſcripti habent, ut Linacer uertit. Suntq; tñ, qui habeant ψύχει, i. refrigerat.

H

reuocabis

A reuocabis,quippe quod omnium grauiſſimũ eſſe oſtendimus.Quocirca ad corrigendum quoq;
eſſe difficillimũ,multaq; ſolicitudine egere,id minime eſt ignorãdũ. † Incipere* uero ſimili mo
do à cõprehenſis prius materijs tẽtabis, ſperans ſcilicet fore, ut lõgiore tpe per tutiores ſanes
affectus. Sunt porro tutiores hæ,nam repetere ea, quæ ſunt tã neceſſaria,eſt ſatius. In nardino
unguẽto ſolues maſtichen chiã q̃ pinguiſſimam,ac purpura excipiens uteris.Eritq; utilius,mo
do copia eius ſit,ſi opobalſamũ adieceris. Dãdũ præterea uberius cũ lacte mel eſt, ſed detracta
prius ſpuma, quo & minus ſit excremẽtoſum,& magis nutriat.Quin etiã mel ipſum* deſpuma
tũ,per ſe optimũ nutrimentũ frigido uentriculo eſt,ita, ut calido aduerſiſſimũ. Atq; hæc ambo
meminiſſe in primis oportet,utiq; plurimis medicis ignota. Ac neq; aliquid in frigido corpore
melle magis expetendũ,neq; in calido magis reſpuendũ.Ergo plurimũ huic affectui pro nutri-
mẽto mel optimũ eſto,ſed quod prius ſup prunas ex quercu,uiteve ad ſummũ candẽtes,fuerit
decoctũ,ac curioſe deſpumatũ.Vinũ autẽ eligendũ ſemper eſt antiquum : eoq; antiquius,quò
maior fuerit frigiditas.Tum,ſi res poſtulabit, totũ genus immutandũ : ac primo loco Adrianũ,
mox Tyburtinũ,aliudve ſimilis generis eligendum:uetera quidẽ oĩa, cæterũ nõ adeo, ut ama-
ra iam ſint:ſiccant enim quæ amara ſunt,immodice. Sanè optimũ medicamentũ talibus oĩbus
B ſit,quo piſcatores quotidie utũtur.Ergo illinire eo totũ uentrẽ cõueniet, ac poſt auelli prius, q̃
refrigeretur:atq; hoc,ſi bis uno die deinceps feceris,abunde erit:ſæpius aũt nõ expedit,qđ ita,
per halitũ digeras,non ſanguine bono particulã impleas. at nos ex propinquis locis attrahere,
non id,quod continetur,educere ſtudemus. Idẽ omnibus particulis, quæ ex nutrimẽto fructũ
non ſentiunt,(atrophuſas Græci uocant) mirificũ medicamen eſt,ſiquis eo moderate ſciat uti.
Sed & calfacere uentriculũ:ita,ut in qualitate calorẽ eius non intẽdas, ſed q̃ maxime naturale
eius temperamentum tuearis,ac ſubſtãtiam inaugeas,id ex leuiſſimis in eiuſmodi affectu cõſi-
liis non eſt.Efficit hoc in uictu ſimul cum ijs,quæ iam dicta ſunt,maxime uinũ: ex ijs uerò,quæ
A.l.3.f.13.t.1 c.9.f.298.g uentri extrinſecus applicantur,boni habitus* puellus una ſic accubans, ut ſemper abdomẽ eius
contingat.Sunt,qui catellos pingues in hunc uſum habeãt, neque id in aduerſa modo ualetudi
ne,uerum etiã in proſpera:tales itaque ijs,qui propter ſiccitatem quoq; ſolam imbecillũ uẽtri-
culum habent,ſunt idonei.Seruandumq; ante oĩa eſt,ne puellus humecta ſit cute: qui enim no
ctu ſudore perfunduntur,refrigerant potius, q̃ calefaciant. Nocẽt præterea tali affectui & calida
fomẽta: quæ quidem ſicca ſunt,eo,q rorem ſimilarium corporũ depaſcunt: quæ humida ſunt,
q hunc digerunt,potiſſimum ubi largius his utimur: præterea q nimis rarum frigoriq; oportu-
C num corpus efficiunt.Ac de hac intemperantiarum coniugatione hactenus ſit ſatis.

De curanda Ventriculi ſiccitate, cui caliditas iuncta ſit. CAP. 8.

ABhinc multę,ut propoſitum eſt,ſiccitati iuncta caliditas eſto nõ admodum multa.In eiuſ-
modi intemperie primum curationis modum ſeruabimus, ſed uini uim, melliſq; copiã di-
minuentes,nõ ſolum nõ augentes,ita,ut mel prorſus nõ deguſtetur,uinum uero exhibeatur,q
minime ſit antiquum.Iã cibos apponemus † ſub lactis tepore:{ſed ſi æſtas eſt, † ſub aquæ fonta
næ frigore.} Sed & uentriculum ungemus oleo,tum crudo, tum melino. Ac multo ſanè magis,
ſi pluſcula caliditas ſit, ipſum uinũ,tum aquoſius exhibemus, tũ ſub eo frigore, qđ fontis aqua
per mediũ uer exhibet,illud nobis perſuadẽtes,eiuſmodi affectũ febri proportione reſpõdere:
quippe, quod illa uel in toto animali,uel in corde eſt, id propoſitus nunc affectus in uentriculo
eſt. Atque ipſe ſcio me unà cum præceptoribus primum omnium uidiſſe hominem quẽdã ma
turæ ætatis nõ paucos iam menſes uexatum:ſed nec eorum quiſquam affectum eius intellexit;
nec etiam ipſe:poſtea uerò,cum iam medendi{eius affectus}methodum inueniſſem,uenit mihi
in mentem hunc utique illum eſſe affectum,quem olim fueram contemplatus. Melius autẽ eſt,
rem etiã exponam: quippe utilis oĩno erit ijs,qui audierint,non ſecus,ac fuit mihi.Homo erat
D quadraginta annos natus:medio,dũ ualebat,craſſitudinis & gracilitatis habitu. Is ſiti uehemẽ-
ter affligebatur, ac calidã auerſari ſe dicebat, cum illi frigidã nemo daret, tametſi hanc impẽſe
flagitabat: febricitare tamen medicis non uidebatur:& uentriculus, quæ ſumpſerat, tribus aut
quatuor horis poſt euomebat ſimul cum potione. Itaq; gracilis iã effectus erat, ac periculo pro
pinquus,minime uidelicet adiutus ab auſteris acerbiſq; tũ cibis,tum medicamentis. Sumebat
uerò & poſt cibum,auſterum uinum is homo, cum nec ultra ſitim toleraret,ac (ut aiebat) mori
A.l.3.f.13.t.1 c.31.fo.298.g mallet,q̃ in cruciatu uiuere.Aquam* frigidam ſimul multam ſuper cibum hauriẽs, protinus ſiti
re deſtitit,paulo uerò poſt plurimum{eius}euomuit.Ab hinc horrorẽ in toto corpore ſenſit,plu
raq; operimenta popoſcit,cũ prius oĩa abijceret:tunc igitur reliquum totum diẽ, quo id fecit,
noctemq; totam in quiete egit,cooperimentis ſe fouens.Venter uero circa mediam noctem ſe
mel excreuit,q̃ mediocriter erant coacta.Itaq; nec ſiticuloſus pterea erat.Poſterò autẽ die,tum
coloratior multo,tum firmior eſt effectus.Ac deliberabant iam medici,an hominẽ lauare expe
diret,alii quidẽ ſuadentes,alii diſſuadentes: uicit autẽ ſententia eorũ, q lauare ſuaſerunt. Itaq;
ẽt lauatus citra offenſam eſt,ac modice cibatus:tum melius ei,q̃ pridie, uenter concoxit. Que
ſtus autem eſt,q difficulter tranſglutiret:uiſumq; oĩbus eſt propter uomitum, qui pręter cõſuę
tudinẽ inciderat,uellicatam illi* gullam fuiſſe,ac proinde male habere.Cæterũ,ut ẽt ſecutis die-
bus

* ἀποδέχεσθαι eſt in aliquibus cod. ut Linacer uertit. ἀπέχεσθαι i. abſtinere eſt in impreſſis. In aliquibus & cod. legitur ἀπέχεσθαι δὲ ὁμοίως τῶν ἰσχυρῶς θερμῶν καὶ στρυφνῶν τροφῶν. i. Abſtinere uerò ſimili modo à uehementer calidis & acerbis tenta bis.

* ἀποφλεγμάτων

† tepentes, quos medici γαλακτώδεις, i. lacteos uocare conſueuerunt.

† quos uocant κρηναίους. i. fontanos.

* στόμαχον græce legitur.

bus ſymptoma permanſit, conſtabat nobis omnibus uentriculi imbecillitatẽ eſſe ſanatã, gulã E
autem eſſe perfrigeratam Nec ſanè mirandum erat, ſicur potione illa, quod immodice calfactũ erat, ad mediocritatem eſt reuerſum, ſic, qđ mediocriter calebat, fuiſſe refrigeratum. Cæterum gulam eius nemo potuit ſanare: ſed uitio in uitium mutato, tandem mortuus eſt. Aliũ uerò huic ſimilem non paucis annis poſt uidi, cum oẽm uentriculi intemperiem diſcernere iam poſſem. Viſum igitur eſt mihi ſtatim maiore conatu refrigerandum eſſe prius, q̃ homo magis extenuatus ſimile quippiam priori ex refrigeratione pateretur. Tutius igitur uiſum eſt primũ, refrigerantia medicamenta, quæ præcordiis imponuntur, experiri. Quo facto, æſtus ſanè uentriculi eſt remiſſus, cæterum homo ſuſpiranti ſimiliter reſpirabat, tanquam ægre totũ thoracem moueret. Quin ipſe quoque interrogatus, talem quampiam ſentire ſe offenſam fatebatur. Aduerti itaque illi tranſuerſum ſeptum refrigeratũ eſſe: proindeq; abiectis refrigeratorijs, foui locum oleo calido. Cum aũt reſpiratio ſtatim naturalem motus ſui ordinem recepiſſet, a fouendo deſtiti: ſtatui aẽt hominem longiore ſpatio moderate refrigerare. Ergo, & quæ extrinſecus refrigeratoria applicui, infra magis impoſui, à ſepto vmbilicum uerſus recedens: & cibum potionemq; oẽm (excepto lacte) ſub fontanæ aquæ frigiditate exhibui. Atq; ita lõgiore ſpatio ſanat⁹ eſt, nuſquã alibi offenſus. Sciri tamen illud ante oĩa debebit, ubi ualide in ambab⁹ qualitatibus immutata F
quæuis particula eſt, omnem eius actionem perire: nec facile, quod ſic eſt affectum, ad ſuam naturã reuerti poſſe. Vbi uerò altera tantum qualitas pluſculum immutata eſt, ueluti nunc ſiccitatem finximus, reliquarum aliqua mediocriter ſe habet: utique, qui ita affectus eſt ſanari poteſt.

De caliditate ventriculi curanda, cui humiditas, uel ſiccitas coniungatur. CAP. 9.

PRoponamus itaq; rurſus exuperare intemperiem calidã, huic aũt adiunctam eſſe modo humiditatem, modo ſiccitatem, ſed mediocrẽ utranq;, ac prius humiditatẽ. Hanc intemperiẽ minore metu aqua frigida curabimus: qñ minime ex ea lædentur vicinæ partes, q̃ mediocriter ſe habeãt. Nã in ſiccis affectibus neceſſe eſt, nõ ea modo, q̃ proxima ſunt, ſed ẽt totũ corpus gracilius reddi: uentriculo aũt ipſo nondũ ſiccato, ut nunc eſt propoſitum, nec totũ attenuatũ eſſe corpus põt: quare nec frigidæ potu lædi. Sicubi uerò adeo uehemens caloris intẽperies uẽtriculũ occupet, ut uſq; ad cor ipſum ꝑueniat, febricitare hoĩem neceſſe eſt Quominus mirum eſt, ſi eiuſmodi intẽperiẽ maius periculũ inſequiť, ſanatio tñ genere eadẽ eſt: tradetur aũt poſtea, vbi de febrium curatione diſſeretur. Qui aũt cum ſiccitate coniunctus calor eſt, eadẽ genere remedia poſcit, cæterũ non adeo ſecurus eſt refrigerantiũ uſus propter eas, quas retuli cauſas. Humida verò intẽperies, ſiue ſola cõſiſtat, ſiue cũ calore frigoreve coniuncta ſit, oĩum facillime curať. G
Et qm̃ tres hæ intẽperies creberrime uentriculũ affligunt, ſuntq; curatu facillimæ, harum curationem in memoria habent, quicũq; abſq; methodo, hoc eſt uia, & ratione, morbis medẽtur: ac ad alias eã intẽperies (ut dictũ eſt) transferunt, ignorãtes uidelicet plures eſſe. Sunt porrò ipſius humidæ intẽperãtiæ, cum ſola cõſiſtit, remedia, cibi, qui citra ualentẽ calefactionẽ, refrigeratione ve ſiccent: ꝑterea cõſuetæ potionis parcitas. Eius aũt, quæ cum caliditate cõiuncta eſt, adſtringentium, & ciborum, & potionum uſus: ſint autem & hi auſteri, ſine calefactione. †At eius, quæ cum ſrigiditate eſt coniuncta, optima præſidia ſunt, acria oĩa: quibus admiſceri debebunt, quæ acerba, ſed citra manifeſtum frigus ſint. Optimum eſt & his ꝑſidiũ exigua potio, atq; ea uini cuiuſquã inſigniter calentis: conſtat autem id minime nouũ eſſe. Ad portionem uerò eorũ, quæ comeſta, & bibita ſunt, etiam reliqua omnia, quæ foris applicantur, adhiberi debebunt.

†quin & frigida potio ei eſt conueniens. additur in cod. græcis.

Epilogus curationis intemperierum ſimplicium, & iunctarum. CAP. 10.

ET quoniã de his abunde tractatũ eſt, repetito rurſus ſermonis initio, capita eius colligamus. Calida ergo intemperies refrigeranda eſt, frigida uerò calfaciẽda: ſimiliter humida ſiccãda, & ſicca humectanda. Quòd ſi per copulationẽ aliquam duarum qualitatum intẽperies cõſiſtat, miſcenda amborũ conſilia ſunt: ac, q̃ humida calidaq; eſt, ſiccanda, & refrigeranda: q̃ uerò humida, & frigida, ſiccanda, ac calfacienda: ad eundem modũ ſicca, & frigida, humectanda, ac calfacienda: ſicca uerò, & calida, humectanda, & refrigeranda. Scire uerò licet omnium harũ peſſimam eſſe inter ſimplices ſiccam: in compoſitis ſiccam ſimul, & frigidam. Atq; hoc loco finem habeant uentriculi intemperies, quas ſcilicet extrinſecus nullus alit ſuperuacuus humor. H

De curanda ventriculi intemperie, cum uitioſi humores, uel in eius cauitate, vel in tunicis continentur. CAP. 11.

DEinceps ad eas, q̃ ex eiuſmodi quapiam occaſione fiunt, ſtilũ conuertã. Sæpe igitur in ipſo ſinu uentriculi contentus humor, qui aut calfaciendi, aut perfrigerandi, aut humectãdi, aut ſiccandi, aut etiã horũ aliqua per cõiugationẽ efficiendi naturã obtinet, intemperiẽ creat: interim uerò, & in ipſas uẽtriculi tunicas (ut ita dicã) imbibitus, ſiue impactus. Ergo prior affectus, ſi ſemel cõſtiterit, per uomitũ expurgatus, facile quieſcit. Sin rurſus ex alia quapiã, uel aliis particulis humor confluit, diligẽter diſcerni ĩdiget. Curatio uerò poſt effectricis cauſæ cognitionẽ ſtatim ſe exhibet. Dictũ.n. nobis eſt, tũ alibi, tũ uerò in iis, q̃ De differentiis febriũ ſcripſimus, cõfluere nõnunq̃ ex aliis in alias particulas id, qđ in his redũdat: ueluti ex capite ad oculos. Quo caſu oportet, curata ea parte, quæ trãſmittit, dũtaxat firmitati ꝓſpicere oculorũ: quò uidelicet

eorum

A.l.3.f.13.r.t c.33.fo.291.a eorum,ꝗ ad ſeſe cõfluũt,minus prõpte quicꝗ admitrãt. Ita igiẽ & in *uẽtriculi affectu oportet, ubi id,qđ ſuperuacuũ tranſmittir,inueneris,oẽm huc curã conferre: de uentriculo aũt tãtiſper eſſe ſolicitũ,ne,quæ cõfluant,prõpte recipiat.Id qđ duplici(ut arbitror)rõne fiet,una oĩum fluxionũ cõmuni,quippe ꝗ ab adſtringentibus repercutiunẽ:altera uerò nõ minus ipſa quoq; omnium partiũ, quę ad bonã habitudinẽ reducunẽ,cõi, nẽpe ex ipſarum temperiei mediocritate. Ergo primum inſpiciẽdum totũ corpus eſt,an excrementoſum,an pletoricon,i. nimia æqualiũ humorũ copia redundans,fluxionẽ uentriculo immittat.Secundo loco,ſi id non uideẽ,ſingulæ partes expendendæ. Atq; in toto quidẽ corpore æſtimando,tum redundantiæ, tũ excremẽtorum notas & ex opere De ſanitate tuenda,& ex libro De plenitudine didiciſti. Super has tñ illa quoq; æſtimabis:primũ quidẽ in mulieribus,an naturaliter nõ purgẽtur: mox in uiris an excretio aliqua cõſueta his retenta ſit.Pleriſq; enim ora uenarũ,ꝗ in ſede habẽtur,uacuare ſuperflua ſunt ſueta. Alijs ꝓfluẽs è naribus ſanguis,aut uomitus,aut alio quopiã *modo in certis periodis uas aliquod recluſum: noui enim tũ in ore,tum in faucibus id multis cõtingere. Nõ deſunt,quibus & ꝑ uentriculũ ſanguinis expulſio certo tꝑe fiat,ꝑciſſimũ ijs,qui cũ uehementẽ exercitationẽ depoſuerunt,à priore tñ uictu nõ deſtiterunt:aut ẽt artuũ toto aliquo ſunt priuati,ueluti * πρώτων est in antiquis, vt Linacer uertit. τόπον est in impreſſis,i.loco.

B ẽt Hippocrates indicauit. Sũt, quib⁹ diarrhœæ & choleræ certis interuallis oẽm corporis redũdantiam educunt. Ab his illud æſtimandum,quanã uictus rõne ſit uſus,utrumne frequenti cruditati aut ſatietati inciderit,idq; in ocioſa uita,ac ꝑcipue ꝑter cõſuetudinẽ,an cõtra. Illud deinde perpẽdendũ,an aliud mẽbrũ corporis certo tẽporũ circuitu uexari ſolitũ, nunc nõ uexetur. Alijs.n.articularis morbus,aut coxẽdicus,aut podagra:alijs cephalęa,aut ẽt fluxio aliqua,quæ in oculos uel aures procubuit,nunc migrauit ad uentriculũ. Nõ paucis uerò catarrhi & coryzę,(id eſt deſtillationes ꝑ guttur & nares,) quæ aſſidue uexabant, conuerſæ certo tꝑe in uentriculi loca ſunt. His igitur oĩbus conſideratis, ſi quidem ex minus momẽtaneis translatio facta eſt,ꝗ ſuperfluum eſt,rurſus ad ea reuelles:Sin ex ijs,ꝗ maioris ſunt momẽti,ambobus ſimul cõſules, eũ ſemper ſubmouẽs affectũ,qui fluxionẽ excitet.Fiet id,ſi oẽs corporis partes ab bonã habitudinẽ reducam⁹,ac oẽs naturales expulſiones,fluxiles ſemꝑ reddamus. Hæc quemadmodũ efficere poſſis,in opere de ſanitate tuenda eſt pręceptũ. Nec illud latet,ſi propter æqualium in toto corpore ſuccorũ redũdantiã uẽtriculus fluxione tẽtaẽ,totũ corpus uacuãdũ eſſe: Simili modo ſi ꝓpter mali ſucci abundãtiã,eã purgandã eſſe,atq; hinc ad uentriculũ ueniendũ. Prorſus.n.cũ plures iã dies delata in eũ ſuperuacua ſint,aliquid uitij ex malitia eorũ cõtraxit. Itaq; non intẽ

C peſtiue,qui ita laborat,abſinthij potione utetur. Sed nec,ꝗ poſtea adhibẽda ꝓuidentia ſit,quoad uentriculo priſtinũ habitũ recuperatis,latere arbitror. Quippe, ſi pro tẽperamẽto noxiæ fluxionis, intẽperie aliqñ laboret, corrigi nimirum per contraria ꝑſidia poſtulat. Facillimũ uerò eſt eiuſmodi noxã corrigere,ubi paucos durauit dies. Nam,ſi *deſiderio eius,qui curaſſet,lõgiore ſpatio permanſit,aliqñ tunicæ eius malo ſucco implẽtur:aliqñ ipſa ſimilaris earum ſubſtãtia intemperata non leuiter effecta,ſimilis curę indiget ei,quã prius de intemperantiis in hoc libro retulimus. Reliquũ igiẽ eſt, ut exponamus, quemadmodum curari ſuccus uitioſus debeat, qui in uentriculi tunicis eſt receptus. Sunt porrò ad eiuſmodi affectus idonea pharmaca genere quidẽ ea, quæ modice purgant ſic, ut eorum uis ſuper uentriculi & inteſtinorum loca nõ aſcẽdat: * Sι ἀπορίαν. ob confuſiõ, inopiam.

A.l.3.f.13.r.8 c.24.f.289.d aut,ſi quid ultra,uaſa tãtum in meſenterio cõtingant. Speciatim uerò, quæ ex aloe cõponuntẽ, ſunt aptiſſima. Etiã,ſi illa prę ſto non ſint: aloe ipſa per ſe. Hæc itaq; nõ elota ualentius uacuat: elota purgat quidem minus,ſed roborat uentriculum magis:expedit ergo paratam habere,quã oẽs medici Picran,id eſt amarã,uocant:atq; hanc dupliciter confectã,utiq; ex aloe elota,& nõ elota. Admiſcentur autẽ huic cinnamomũ,& xylobalſamũ,& aſarũ,& ſpica nardi,& crocus,& chia maſtiche. Sunto autẽ horum cuiuſq; drach. ſex,ſolius aũt aloes drachmæ centum. Præſtan

D tiſſimũ hoc medicamẽtum eſt ad uitioſos ſuccos, qui in tunicis uẽtriculi hñtur: utiliusq; eſt eo ſicco ex aqua uti duum paruorũ coclearium menſura,ubi mediocriter ac medio quodã modo eo uti ſtudemus: nã maximus eius modus ac abſolutiſſimus eſt duorum non utiq; paruorum,ſed magnorum,potio in aquæ tẽperatæ cyathis tribus: minimus, unius parui. Vtendum uero hoc tempore & ptiſanæ cremore eſt:qui primus à balneo ſumetur. Nã medicamen ipſum ſolito purgantium medicamentorum tẽpore dabitur. Poſt id uero,ubi modice inambulauerit,& modice ſe mouerit,de reliqua uictus ratione nihil eſt immutandum. Sunt,qui reponunt medicamẽtum, excipientes id deſpumato melle. Et fit quidem ita durabilius,cæterum non perinde ad propoſitos hoc loco affectus utile,cum & minus uentriculum roboret,& magis aluum deiiciat. Verum quibus lenta pituita uẽtriculo eſt infixa,ijs prius exhibẽda ſunt, quæcunq; hanc diſſecent: poſt deinde purgandum. Quòd ſi ad uomendum ſunt idonei, non inutile ſit per radiculas ex oxymelite uomere. Sin uero nec lẽtus humor ſit,nec craſſus,utiq; abunde ſit à ptiſanæ ſolius cremore uomuiſſe:item à mulſa: quo caſu ſumendum utriusuis plus eſt, quàm uel nutrimenti uel etiam deiectionis cauſa ſumeret. Idoneum uero eſt,& ſi mulſa,in qua incoctum abſinthium ſit, bibaẽ: nam id quoq; tenues ſuccos,quicunque uidelicet in ipſius uentriculi ore continentur,cõmode deorſum impellit. Sanè cõmunis eſt totus hic ſermo,qui de intemperie agit,cum ſanitatis tuen

dæ

de præceptis, ea ſcilicet ſui parte, qua de parũ firmis actionibus diſputat: nõ enim profecto ea, E
qua de pditis, ac uirioſe functis agit. Quippe pars illa à ſanitatis tuẽdæ contẽplatione planè ſo-
iũcta eſt. Imbecilla uero actio, ꝓut magis minusve talis eſt, aut ad ſanitatis tuẽdæ, aut ad medẽ
di tractationẽ ꝑtinet: leuiter quidẽ impedita ad priorẽ, grauius ad poſteriorẽ. Diſcernit̃ utraq;
ex eo, ꝙ à conſuetis actionibus obeundis ꝑꝑ noxæ magnitudinẽ uel deſiſtat̃, uel nõ deſiſtatur.

De ratione curandi, cum intemperies, humoresq; in cauitate ac in uentriculi tunicis contenti coniunguntur: ac de indicationibus, quæ curandi initium ſibi uendicant. CAP. 22.

DIctum autẽ & de his eſt in opere De ſanitate tuenda: quo utiq; celerius trãſeunda eorũ tractatio nunc eſt, præſertim omni methodo, qua uentris intemperies ſint curandæ, iã ꝑſcripta, ſiue hæ firmius ex mora inhæſerint, ſiue leuius. Nec uerò illud latere puto, eſſe aliqñ miſtũ ex tribus iã dictis ſimplicibus in uentriculo affectum ita, ut & ipſæ ſolidæ partes intemperie laborẽt: & mali ſucci ita uẽtriculo ſint infixi, ut elui ex facili nequeãt: & alij in interno eius ſinu contineant̃. Poteſt nanq; interim fieri, ut primus cũ ſecundo cõſiſtat: põt & ſecũdus una cũ tertio: põt & primus cũ tertio: ſæpe ẽt oẽs ſimul. Pro quibus methodũ, quã prius de uulnerib⁹ tradidimus, ubi oẽs affectus ſimul coniunximus, ad memoriã reuocabis: quã nunc quoq; apponere non ſit inutile. Primum nanq; in eiuſmodi cõplexu æſtimabis, à quo maxime diſcrimen ęgro F
impendere uideatur. Secundo loco, quid, quæve ex his cauſæ rõnem obtineant, & q̃ ab ipſis efficiantur. Tertio, quæ ſanari ante alia poſſint, & quæ nõ poſſint: ueluti de ulceribus, quæ una cũ phlegmonis conſiſterẽ, oſtendimus. Vbi nãq; à quoquã affectuũ nõ leue periculum inſtat, ad id quod urget, dirigi primũ curãtis conſiliũ debet. Vbi aliud efficiens eſt, aliud, quod ab eo efficit̃, ipſa cauſa ſpectãda. At ubi curari hoc ante illud non licet, ad id qđ ordo dictat, eſt reſpiciendũ. Atque in eo quidẽ curationis conſilio, quod ab urgente initur, affectus magnitudo perpendenda eſt. Ea triplex eſt, alia, quæ ex læſæ actionis præſtãtia ſpectat̃: alia, q̃ ex propria affectus eſſentia: & tertia præter has, q̃ ex facultate, quæ totum corpus gubernat, æſtimat̃. In eo uero cõſilio, quod ex cauſæ ratione initur, animaduertẽdũ eſt, quid nã eorum, q̃ inter ſe cõiuncta ſunt, augere aũt gignere reliqua poſſit: quæ rurſus ab eo uel gignant̃, uel incrementũ accipiant. In eo uero quod ordo præſcribit, quid ante qđ, uel quid cũ quo, uel quid poſt quid, ſanari poſſit. Fingatur igitur in uẽtriculum defluere ex cerebro ſuperfluũ quendã humorẽ frigidum, atq; eius occaſione intemperiẽ quandã in uentriculo cõtractã iã eſſe: adhuc uerò ẽt magis malũ iam ſuccũ per totũ eius corporis media oĩa ſimilariũ particulariũ ſpatia occupaſſe. In eiuſmodi cõplicatis dignatione maior eſt intẽperies, ꝓpterea uidelicet, ꝙ & ipſa tẽperies: propriæ uero eſſentiæ rõne G
quodcũq; utiq; tale fuerit, circa ꝓpoſitũ in ſermone ægrũ. Ac ponat̃ ad præſens maximus triũ affectus eſſe ſuccorum, qui in tunicis uẽtris cõtinent̃. Eſto (ſi libet) ut idẽ quoq; affectus morſus ſenſum faciat: atq; ex eo ipſo animi defectũ & ſudores quoſdã cũ ſyncoptica diſſolutione accerſat, ita uidelicet, ut quatenus ſupra uires eſt, reliquis ſit maior. Cõſtat igit̃ primã eſſe adhibẽdã curã, ut ei, quod uires reſoluit, occurratur. Deinde, quũ omniũ maximum propriæ eſſentiæ rõne hoc finximus, utiq; ad id primum te uerteris, ac primũ id ſanes. Vbi id mediocriter ſe habuerit, ac neq; uires amplius labent, neq; plurimũ uitioſi ſucci in uẽtriculo ſit, tũ nimirũ ad cauſam accedes, illud pro cõperto habens, nõ poſſe ad perfectionẽ ullum affectũ ſanari, manẽte adhuc ipſa, unde natus eſt, cauſa. Ordo aũt curationis, modo cõtraria inter ſe remedia, ſicut in phlegmone & ulcere, indicat: oſtẽſum nanq; eſt, q̃ phlegmonẽ ſanãt, ea mai⁹ reddere ulcus: modo alteri affectui nihil nocet, ſicut in propoſito nunc caſu. Qui enim educit humorẽ, qui in ſinu uẽtriculi continetur, is humorum, qui in tunicis cõtinent̃, alimẽtum adimit: æque & qui cerebrum ita ſanat, ne quam ſenſibilẽ redundantiã creet, is ueluti fontem fluxionis in uentriculum deſtruit. In his ergo ordo curationis cum ordine cauſarum cõſentit, quanq̃ in alijs diſſentit. Cęterum, ꝙ ex magnitudine ſpectatur, id diſtingui, prout dictum eſt, debebit. Ac primum quidẽ id agẽdum H
eſt, ut ei, qđ maximum eſt, propriam medicamẽtorum materiem accommodes: deinde ꝓ cauſarum ordine totum cures. Etenim, cum neq; copia notabilis excremẽtorum in uentriculo ſit, nec eorum quæ incapacitate eius continentur, nec eorum quæ in tunicis, ſed neq; mordicatio quæ uiribus officiat, tum omnium primum ſanandum ipſum cerebrum eſt. Ab hoc ſinus ipſe uẽtriculi uacuandus extergendusq; eſt: poſtea ipſæ tunicæ expurgandæ: poſtremũ intẽperies eſt medẽdum. Dicta uero prius ſunt cuiuſq; horum medicamẽta. Itaq; nec ꝓlixus habẽdus adhuc ſermo eſt, ſed finis iam libro imponendus. Omnium enim reliquarum partium intẽperies ſimiliter ijs, quas in uentriculo propoſuimus, ſanabunt̃. Semper enim cõparandum remedium eſt, quod ſit affectui contrarium: ac illi remediorum indicatio, quæ à laborãtis natura ſumitur, adiicienda: de qua dictum in ſuperioribus iam eſt, dicetur tamen in ſequentibus uberius. Neceſſum uerò erit & nunc paucis de ea mentionem facere.

Methodus indicationum, quæ à Læſæ partis natura deſumuntur. CAP. 23.

PRima quidẽ indicatio a laborantis loci tẽperie ſumit̃, quę calfaciẽdi, refrigerãdi, ſiccãdi, uel humectãdi, uel aliquid horũ cõiuncte cum alio faciendi, menſurã præſcribit. Secunda ex eo ſumit̃, ꝙ actio eius oĩbus animalis partibus ſit cõis, aut ꝙ cõem uirtutẽ ſubminiſtret. Tertia, ab

ipſa

A.l.1.ſ 4.c.3 fol.84.c

A ipſa partis figura. Quarta, ab ipſius poſitura: cui⁹ portio eſt ad vicinas aĩalis partes ſocietas. Tũ præter hæc oĩa, ipſa ſentiendi, uel acrimonia, uel hebetudo. Ac dicẽtur quidẽ in ſequẽtib⁹ de ſingulis horũ latius: nunc paucis ea trãſcurramus. Quæcunq; calidiores natura partes ex frigore laborant, hæ & liberalius & diutius calfieri poſtulant: ſicuti ẽt, quæ frigidiores natura ſunt, ſi ex calore laborent, refrigerari: & ſicciores, ſi ex humiditate male habeant, ſiccari: ad eundẽ uerò modũ humectari, quæ humidiora naturaliter ſunt, ubi ex ſiccitate laborant, tũ uberius, tum diutius poſtulant. Quippe eatenus redeat ad naturam eorũ quodq;, neceſſe eſt, quatenus à natura receſſit: ac, ueluti quadã uia, retroferaẽ, q̃ in diuerſum agat ei, quæ facta in ipſo eſt, trãſmutationi. Contra uerò pars, q̃ calidior natura eſt, ſi calido morbo ægrotat, exigua breuiſq; tẽporis refrigeratione eget: ſicut, quæ frigidior eſt, calfactione: ad quemmodũ in humidis quoq; & ſiccis ſe habet. Siquidẽ paruus eſt in eiuſmodi in id, qđ pter naturam eſt, lapſus: quare & rurſus in id, quod ſecundùm naturã, reditus. Vñ ẽt minus periclitantur, quicunq; cognato naturæ ſuæ morbo laborant. Nõ latet uerò, & ꝙ, ſicubi coniugatę intemperies inciderunt, eatenus hæ reduci ad naturã poſtulant, quatenus à natura receſſerunt. Atq; ita quidẽ à tẽperamẽto laborantis partis, auxiliorũ indicatio ſumitur. Ab eo uerò, ꝙ actio eius oĩbus animalis partibus utilis ſit,
B aut paucis quibuſdã, aut uni ſibi, in ijs intemperiei generibus, q̃ abſq; humore infeſtant, utique nihil ex hac indicatione ſumitur. Nã & refrigerari, & calfieri, & ſiccari, & humectari, & p coniugationẽ quiduis horũ pati, ſingulæ particulæ pro morbi portione requirũt. In ijs tñ, q̃ ex humoribus ſunt ortę, ſi particula ſoli ſibi inſeruiat, audacter uacues, licet, prout affectus ſuadebit, ſed tñ ẽt uirtuti attentus: Sin neceſſarium opus eius ſit oĩbus aĩalis partibus, ueluti uentriculi & iecinoris, non leuis habenda ſolicitudo de robore uirtutis eſt, ne hanc magna ſemel uacuatione uſus diſſoluas. Eſt porrò cõe opus & uenarum, & arteriarũ, & cordis, & thoracis, & renum, & utriuſq; ueſicę, tum eius q̃ lotium excipit, tum eius quę bilẽ, cum uaſis ẽt, q̃ ab utraq; procedũt. Cerebri uerò opus, cũ ſani ſumus, ad uolũtarias actiones neceſſariũ eſt, ijs. ſ. inſtrũs, quib⁹ eiuſmodi actiones obimus: cum ægri ſumus, neceſſarium non eſt, niſi ijs tñ, quæ ad reſpiratum ſũt deputata. Reliquorum uerò organorum actio certe nõ eſt: miniſteriũ tñ eſt ad vitã neceſſariũ, ueluti pulmonis, & aſperæ arteriæ, & faucium. Ergo ex eiuſmodi particulis q̃ primũ uacuare redundantiam licet, prout nolueris: ex uentriculo uerò, & iecinore utcunque uacuare non licet, ſed cum cautione, ut nequid uirtuti officias. Qm̃ autem non par eſt actionum dignitas ad ægros ſeruandos, ſed aliæ magis his, alię minus, utiles ſunt, utiq; ad portionẽ actionum dignitatis, etiã
C cuiuſq; partis proſpiciendum eſt robori. Maxima igitur eſt cordis officij dignitas, atq; ægrotantibus maxime oĩum neceſſaria: cerebri uerò ad uitam quidem par eſt momentũ, non tñ par robur eius in ægrotis requirimus, cũ neceſſe omnibus non ſit neruorum ac muſculorũ opera uti. Itaq; abunde fuerit, ſi tñ eius ſeruatum ſit, quo reſpirationis munus ſit obeundum. At uerò iecinoris opus oĩbus particulis per neceſſariũ eſt: non tñ adeo ſaltẽ perpetuam neceſſitatem hẽt, ſicuti ipſius cordis. Ad portionem aũt iecinoris, ẽt uentriculi opus ſe hẽt. Intelligẽs ergo oĩum particularũ tum functiones, tum uſus, quos in aliis cõmẽtarijs tradidimus, haud difficulter inuenies, quatenus cuiuſq; robur cuſtodiri oporteat. Ad eundẽ uerò modum, & quæcunq; partes alijs authores facultatũ ſunt, harum quoq; robur ſeruare decet pro facultatis earum uſus portione: quo uidelicet aĩalis partibus ſubminiſtrẽt. Sanè de his particulis illud, arbitror, didiciſti, cerebrum neruis ac muſculis: cor arterijs: iecur uenis ſuppeditare uirtutẽ. A figura uerò indicatio ipſius modi uacuandi excremẽti ſuggeritur, ad hunc modũ. Ventriculus uomitu deiectioneq; inanitur. Inteſtina deiectione tñ, ſicuti etiam iecinoris caua. Renes uerò, & ueſica, ac iecinoris gibba, ſi multo uitioſo ſucco ſunt referta, † per deiectiones, & pharmaca deiectoria (Catoterica Græci uocant) ‡ expurgantur: ſin mediocri, p urinales meatus: Cerebrum uerò p palatũ, & nares, & aures: Pectus & pulmones per aſperã arteriã, & fauces. A ſitu indicatio dabitur
D tum ad ſolidarũ intemperies, tum aũt ad ſuccorũ uitium ſane non leuis. Nã, qui per ſumma corporis intẽperie laborãt, ijs medicamẽta, q̃ intẽperies requirit, applicabimus. Quibus aũt in profundo corpore intẽperies eſt, in ijs rõnẽ interualli inibimus. Si.n. medicamentis ijs utere, q̃ intẽperies requirit, utiq; multo imbecilliora, q̃ pro uſu tuo, ad locum affectũ peruenient. Iam ad uacuationes quoq; non nihil ſitus indicat, dum ſocietatem laborantis particulæ cum aliis docet. Nam, niſi illud compertum haberemus, ꝙ cauo iecinoris ſubijcitur uentriculus, & ieiunum: tũ ꝙ ieiuno ipſi tẽnue inteſtinum ſuccedit: id uerò colon excipiat: ac colon, quod appellant rectũ: utiq; inueniſſe illud non licuiſſet, ꝙ iecur & p aluum, & p uomitũ, expurgari poſſit. Cæterum aptior ſit prior uacuatio, tanq̃ uſu iã callentibus inteſtinis iecinoris ſuperflua tolerare. Nõ ſpernenda uerò indicatio eſt, & ea, quã ſenſus partiũ acuitas hebetudoq; ſuppeditant: qñ omne medicamen cõtemnunt, q̃ tardi ſunt ſenſus, ẽtſi non leuiter mordeat. At, q̃ acuti ſunt ſenſus, eorũ uires dolore reſoluũẽ. Expedit igiẽ, has nec cõfertim, nec ſemel ualentibus auxiliis, mederi tẽtes, ſed tutò potius in tpe. At, ubi tardus eſt ſenſus, in his ẽt celeriter obire, qđ iuſtum eſt licet, ſemel uſis remedio, qđ ſit idoneũ. Verum qđ ſupra dixi † de horũ indicatione, ‡ latius diſceptabitur in ſequẽtibus, idq; eo pcipue loco, quo de tumorum præter naturam curatione agemus.

† διὰ τῶν ὑπηλάτων τε καὶ κατωτερικῶν ὀνομαζομένων φαρμάκων. i. per medicamenta deiectoria, quæ græce hypelataq; & catoterica nominantur.

† Al. ex antiquis ὑπὲρ τῶν ἀπὸ τῶν τόπων ἐνδείξεων. id eſt de indicatione, quę à locis ſumitur

GALENI METHODI MEDENDI A
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER OCTAVVS

ARGVMENTVM LIBRI

Abſoluit vniuerſam Curandi rationem, que Diarijs febribus debet adhiberi.

De communibus differentijs atque Indicationibus febrium curandarum. CAP. I.

QVemadmodum verò febres quoq; nón ſecus, q̃ alij morbi, qui ex intẽperie
in nobis conſiſtunt, quosq; in præcedẽti libro narraui, methodo curẽtur,
tempeſtiuum nunc dicere videtur. Quòd igitur, Eugeniane chariſſime, ſim
plicium ac primarum partiũ (quas Ariſtoteles ſimilares vocat) natura ex
calido, frigido, humido, & ſicco, inter ſe miſtis cõſtet, vno uolumine oſtẽdi F
mus, in quo de elementis ſecũdùm Hippocratem diſputauimus. Quòd ve
rò ex eo, q̃ hæc calidior ſit, illa frigidior, vel humidior, vel ſiccior, uel ſimul
horum aliquibus copulatis affecta, ſimplices ac primæ particulæ iter ſe dif
ferant, id in libro De temperamentis eſt aſſertũ. At in libro, quo de morborum differentijs agi-
tur, duo in uniuerſum eſſe morborum genera, quæ in ſimplicibus animalis particulis oriantur,
docuimus: alterum, quod ẽt ſecundis, & compoſitis, & inſtrumentalibus ſit commune, uocaui
mus aũt id unitionis ſolutionẽ: alterum ipſarum peculiare, qđ in calidi, frigidi, humidi, & ſicci
intemperie, conſiſtat: Eſſe autẽ ex intẽperantijs ipſis, quæ quidem in una ſunt cõtrarietate ſim-
plices; q̃ in ambabus, cõpoſitas: In ea itaque, q̃ eſt inter calidũ & frigidũ, oppoſitiones duas eſ-
ſe ſimplices intemperies: alteram, ubi quicq̃ tanto efficitur, q̃ ante erat, calidius, ut eius læda-
tur actio: alterã, vbi pari modo inualuit frigidũ: In ea uerò oppoſitione, q̃ eſt inter humidũ &
ſiccum, alteras ẽt geminas, nempe humidã, & ſiccam. Copulatis uerò inuicẽ ſimplicibus, alias
exiſtere quatuor humidam & frigidã, humidam & calidam, ſiccam & frigidã, ſiccam & calidã.
Traditæ verò ſunt & cauſæ, q̃ has intẽperies generent, in alio libro, in quo morborũ cauſas red
didimus. Sanè unus quiſpiam morborum eſt, qui per intemperiẽ fiunt, & febris, utiq; cum adeo G
immodice auctus calor eſt, ut & hoĩem offendat, & actionẽ lædat: qñ, ſi neutrũ adhuc efficiat,
quantumuis ſit homo nunc, q̃ ante, calidior, non tñ febricitare eum mõſtrauimus. Qm̃ autem,
quicquid præter naturã in nobis oritur, ſiue ſpeciale nomen ſortitum ſit, ſiue generale, id extra
corpus non eſt, ſed tum phlegmone, tum pleuritis, tum morbus, tria ſimul in vno cõſiſtunt cor-
pore, uerbi gratia, Dionis: indicat autem & horum quodq; propriam indicationẽ ęque ꝑfectò,
ut eius, qđ maxime oĩum ſpeciale eſt, ipſæ differentiæ: ob hæc utilius uiſum eſt ſeorſum de fe-
briũ differentijs tractare, quò oĩbus prius præparatis ſermo nobis hoc loco citra omnẽ eorum,
qui parũ rectè de ijs ſcripſerunt, refutationem abſolueretur. Reuocemus igitur ad memoriam
diſcriminis earũ capita, quò propriã ex unaquaq; indicationẽ ſumamus. Eſt igitur una earũ dif
ferentia illa, in qua cauſa adhuc adeſt febrim creãs: aut febri excitata iam deſijt. Altera uerò,
qua uel (ut Græce loquuntur) hectica febris eſt, quæ iam facta eſt: uel ẽt (ut aliquis eorundem
dixerit) ſchetica. Nam, qm̃ eos affectus, qui facile diſcutiuntur, ἐν σχέσει græce vocant: qui tales
non ſunt, ἐν ἕξει. concedendum eſt, dilucidioris doctrinæ cauſa, etiã febriũ ipſarum eas, q̃ ægre
diſcutiunĩ, hecticas: quæ facile, ſcheticas nominari. Dicendũq; febriũ alias facile ſolubili affe-
ctu eſſe, perinde ut calfactũ in Sole lignum: alias difficile ſolubili, ueloti qđ igni eatenus excal- H
factum eſt, ut iã accendatur, & fumum edat. Hæ ſunt primæ febrium differentiæ. Quas ubi cũ
ſummis primũ indicationibus iũxerimus, mox ad magis illis ſpeciales ueniemus. Prima.n. oĩs
febris indicatio, ueluti à morbo eſt, ablationẽ eius pręſcribens. Secunda uerò ceu abs tali eſt
morbo, quæ non abſolute ſublationem, ut prior, ſed certam quandã ſublationem indicat. Nã,
cum febricitantes ex intemperie laborant, neceſſe eſt ſanationem quoq; eorum intemperãtiæ
depulſionem eſſe. Omnis autẽ exceſſus ꝑ contrarium exceſſum ſanatur: etenim id quoque an-
te eſt oſtenſum. Quare febrilis quoque intemperantiæ exceſſus per cõtrarium exceſſum ſana-
bitur. Eſt aũt febrilis intẽperantiæ exceſſus in caloris abundantia. Huic ergo ad temperamen-
tum * uia erit per id, qđ refrigeret. Itaq;, ſi iam præſens * febris eſt, ſed cauſa, quæ eã excitauit,
iam deſijt, huc tñ ſanandæ eius conſilium dirigetur, ut refrigetur. Quare quærenda nobis talis
materia eſt, quæ cũ redundante calore paria refrigerando faciat. At, ſi in generatione adhuc fe
bris eſt, cauſa, quæ eam accendit, ſubmouenda eſt. Sin pars eius iam genita eſt, pars in gignen-
do adhuc eſt, utriq; conſulendũ eſt: primũ quidẽ ſubmouendo, quæ eam accendit, cauſam: de-
inde extinguẽdo, q̃ ab hac accenſa eſt, febrẽ. Ergo, niſi quis ad unguẽ memoria teneat, & quæ
cauſæ febres generent, & in quo cuiuſq; corporis affectu, is nunq̃ methodo febri proſpiciet.

* eucraſiam.
* γεγονὼς. i. genita.

De ratione

A *De Ratione curandi febrem Diariam ex meatuum conſtipatione in calidis & ſiccis naturis: ac Aduerſus eos, qui hac febre correptos triduo inedia excruciabant.* CAP. 2.

DIctum nanque eſt in ijs corporibus meatuũ conſtipationẽ febrem excitare, in quibus, qđ tranſpirat, halituoſum non eſt (Atmades Græci dicunt) cuiuſmodi viſitur in ijs, qui boni ſunt ſucci, ſed mordax & acre, fumo fuliginive nõ abſimile. His igitur corporibus ſaluberrima eſt ex aqua dulci & tẽperata lauatio: tum frictio, quæ rareſaciat: & exercitationes mediocres: & victus, qui dulces efficiat ſuccos: Aduerſiſſima verò ſunt lauatio frigida, & aluminoſa, & lauationis abſtinentia, & exercitatio acuta, & frictio vel planè nulla, vel dura, & victus mali ſucci, & vigiliæ, & ira, & triſtitia, & cura, vſtioq; in Sole, & fatigatio. Verũ de reliquis poſt dicam. De ſtipatione verò meatuũ, vnde digreſſus ſermo eſt, liquido ſcire licet ſolam eã, ſi reliqua oĩa deſint, accendere febrem poſſe. Si itaq; eiuſmodi naturas à cõuenientibus ſibi lauationibꝰ prohibeas, protinus febricitant. Vidiſti autẽ profectò, quo tẽpore Romæ nobiſcũ egiſti, aliquos ita laborare. In quibus, qui mirificam diatriton tranſmittere eos in cibi inedia cẽſent, ipſi difficillimas* febres faciunt: qñ protinus in primæ acceſſionis inclinatione, in balneum eos ducere oportebat: ibiq; ſinere crebro, ſi vellent, nedũ ſemel, aut bis lauare. Ego nanque reliquis omnibꝰ omiſſis, cum tibi in memoriã reuocabo, qui in aquis aluminoſis (quæ Albula vocant) lauerat, ac B ex eo cute denſata, poſt cœperat febricitare: quippe ſatisfaciet is pro claritate ſermonis noſtri ueluti exemplum. Sanè hominẽ inuiſebant medici quidã nõ incelebres, alter Eraſiſtratius, alter Methodicus. Viſum autem eſt ambobus hominem à cibo continere. Quod tñ nos, cũ poſt illos digreſſos superuenimus, non permiſimus: ſed ſtatim in balneũ perductũ, & tepẽti oleo largiſſime perfuſum, tum blandiſſime perfrictum, q̃ plurimum temporis in calidi ſolij aqua verſari iuſſimus. Mox egreſſo, ac frigida ex conſuetudine vſo, tum ſindone cooperto, conſidere paululũ ad vires recreandas præcepimus Poſtea denuo in balneũ perducto, ac rurſus ſimiliter tum uncto, tũ perfricto, ac in calida morari iuſſo, dein rurſum educto, ac frigida merſo deterſoq;, exhibuimus cibũ protinus quidẽ, ut egreſſus eſt, atq; aquam bibit, ptiſſanæ cremorem: dein paruo interuallo lactucã: ac poſt hanc ex ſimplici albo iure piſciũ aliquid eorũ, qui molli ſunt carne, cuiuſmodi ſaxatiles ſunt oẽs, & aſelli quos uocant. Porrò non alienum ſit, quò nihil narrationi deſit, oĩa recenſere. Tempus anni erat, quo hæc agebantur, paululũ poſt caniculares, quos uocant, dies. Homo ipſe citciter quinque & triginta annorũ, colore nigello, & habitu corporis gracili, atq; hirto: tum qui tangentibus, ẽt cum ualeret, manifeſte calorẽ exhiberet mordentẽ. Vrinas quoq; habebat abunde flauas, ac, ſi pluſculũ cibo abſtineret, ẽt mordẽtes. Aluus aſſidue C ſicca erat: tum, q̃ excernebat, exigua acriaq; & ſicca. Mores animi ad irã & cogitationem propenſi. Ipſe pauci oĩno ſomni, & qui ꝓpetuo de uigilijs quereretur. Hic quodã loco, quò negociorũ gratia conceſſerat, Albulis (quæ haud longæ aberant) eſt uſus ſeptima (ut aiebat) diei hora, ac ter quaterq; ſe lauit, ſalubriter ſibi cõſuluiſſe ratus. Hinc quoque, ubi rurſus in agrũ ſe recepiſſet, ac cibũ ſumpſiſſet, & paululũ ĩdormiſſet, venit ad urbẽ ſero veſpere: ubi diſtitutus idoneo balneo, nocte febricitauit. Cũ aũt tertia ferè diei hora cõtemplati eum medici eſſent, iuſſerunt non eum modo diem, uerum ẽt poſterum totũ per inediam tranſigere, quò tertiæ diei noctem obſeruarent. Atq; his dictis abierunt. Nos tum lauato, tũ, vt prædictũ eſt, cibato, miniſtris præcepimus, ſi medici ueſperi venirent, quieſcere hoĩem dicerent: eoſq; ſtatim remitterent, ac poſtridie mane redire iuberẽt. Vt verò abierunt, rurſus hoĩem ſimili modo lauatũ, ac cibatum, ijs ipſis, quæ egimus, dormire ꝓbe fecimus. Accedẽtes aũt mane poſtridie medici, cẽſuerũt ẽt eo die cibo illi abſtinendũ, ẽt ſi q̃ maxime ſine febri prorſus eſſet. Illo verò ꝓmittente ſe facturũ, quod iuberent, ſcis, quantus illis digreſſis riſus ſit excitatus: quẽ nos paulo poſt ſuperuenientes deprehendimus. Non fugit verò, nec quomodo cũ laborante ipſo ſit actũ. Nã, qñ (inquã) cũ ualeres, bis lauare ſolebas, ac medici cibũ tibi oĩno circuncidunt, nec illis iure in totũ obſequẽ D dum eſſe, & aliquid eorũ, quibus ꝓ ſanitatẽ es vſus, immutandũ arbitror. Eo uerò putante me ſibi ſuadere, ut lauaret quidẽ, ſed non bis: tum paratũ ſe affirmante, quicquid iuſſerim, exequi: ergo (inquã) neq; inediã tolerabis, neq; lauabis bis: ſiquidẽ & laboraſſe mihi uideris iã triduo; & calfactus uehemẽtius à Sole fuiſſe: Propter igitur laborem (inquam) & uſtionẽ, vnã te adijcere lauationẽ ad duas oportet, ac ter mihi audiẽtẽ lauari, qñ id mihi facturum te pollicitꝰ es. Ille ſubridens, dura (inquit) imperas, cęterũ, qñ ſtare pactis eſt iuſtũ, faciam, quæ iubes. Quæ verò medici poſt hęc egere, noſti planè, quanto erant digna riſu. Bis iã lauatus fuerat, pranſuſq; dormierat, cum circa occaſum Solis miniſtrorũ quiſpiã adeſſe medicos nũciat. Hic verò febricitare ſe ſimulat: ac ueſte circundatus inuolutuſq;* quo minus bibiſſe uinũ ab ipſis deprehẽderet, amico cuidã mandat, medicis, ſiquid percontẽtur, ꝓ ſe reſpondeat. Erant autẽ de more, ubi inuolutũ curioſe hominem ẽt cum capite viderent, primum illud ſolenne ipſi rogaturi, quota hora acceſſio inuaſiſſet. Cum autem amicus reſpõdiſſet, fermè ne unam quidem integram, ex quo cœpiſſet, interceſſiſſe horã, cum horrore ne an frigore cœpiſſet, rogant. Eo cum horrore reſpõdente, tangunt hoĩem iam corpore propter riſum & operimentum madentem. Itaque ubi hominem laudaſſet, quòd ſibi obtemperaſſet, nec quicquam ante tertiæ diei acceſſionem deliquiſſet,

quiſſet, ob id ipſum (inquiunt) nſic te deſeruit horror, eſtq; ſudoris indicium, ac multa humiditas circa cutẽ: q̃ haudquaq̃ eueniſſent, niſi inediam toleraſſes, & triduũ tranſmiſiſſes. E Iuſſis igitur propinquis, ſi q̃ guttulæ illi manarent, diligenter detergerent, ne frigore afficeret̃, tum manẽ ſe redituros præfati diſcedunt, ne tum quidem poſt ſudores iuſſo hoĩe nutriri: uiſæ nanque ſunt illis noctes eo tẽpore breues, utiliusq; eſſe poſtridie mane nutrire. Digreſſis igit̃ ipſis, perfuſus ſudore iuuenis, ita, ut inuolutus ueſtibus fuerat, in balneum cucurrit, ac tertio lauit: & ſimiliter eſt cibatus. Poſtridie prius, q̃ aduentarent medici, egreſſus domo dedita opera eſt, ne ſe deprehenderent. Itaq; cum paulo poſt uenirent, & egreſſum intelligerent, mirati inter ſe ſunt, qd tandem hominẽ egredi ſubegiſſet iã bidui paſſum inediã. Ergo, ſi hoc uno male ab eiuſmodi medicis ægri afficerentur, ꝙ pluribus diebus in cubilibus detinerentur, cũ liceret ſine intempeſtiua hac inedia multo citius ad cõſueta uitæ munia redire, eſſet ꝓfectò uel id pergraue: Verum longe grauius eſt, qđ accidit. Cum.n. memoratæ naturæ, ubi ſub tali uictu reguntur, grauiſſimis occupentur febribus, qui hunc iniungunt medici, nihil mihi à carnificibus differre uidentur. Non.n. ueluti qui humidi, ac boni ſucci ſunt, ubi in febri diaria tranſmittere mirificam diatriton coguntur, unũ id tm̃ patiuntur incommodum, ꝙ fruſtra crucientur, ſic ẽt naturæ iã comprehenſæ: immo ex longiore inedia acerrimis * acutiſſimisq; corripiuntur febribus: à quibus promptus eſt in hecticas tranſitus: atq; ab his rurſus in torridũ maraſmũ: aut, ſi os uentriculi facile iniurijs patet, in eum, qui Syncopen, id eſt animi defectum, infert. ‡ F Audiſti.n. ſubinde non nullis talium medicorum dicentẽ me, licere ipſis euidenter intelligere, quantũ mali cõmittant, dum eiuſmodi naturas in inedia cuſtodiunt, ſi uelint, dum ſani oĩno ſunt, biduum eos inediam iubere tolerare. Cernent.n. illico febricitantes, idq; ob nullum profectò aliud, q̃ famẽ. Siquidem, cui nec ſuberat prius quicq̃ in corpore, quo grauaretur, nec quicq̃ illi interim acceſſit extrinſecus noui, is planè ex inedia febricitauit. Quãdo.n. (ut dictum eſt) non unus, alterve ſic intemperatorum, ſed planè oẽs, ubi inediam tolerarunt, & balnei ſolio abſtinuerunt, febri corripiũtur, ne uel leuis quidem amplius relinqui nobis ſuſpicio põt, quaſi ob aliud quippiã, & non inediam febricitarint. Quibus nanque in corporis tẽperatura ſiccum præualet humido, & calidũ frigido, his corporis habitus gracilis, hirſutus, & nigrior eſt: ac reliquis a † tribus intemperamẽtis, quæ hoc ſunt minus calida, ‡ tactu calidior aduertitur: plurima quoq, his flaua eſt bilis, urinæq;, ac deiectio bili ſatura, & pulſus magni, & ſomni leues & pauci, & b † * animi impetus‡ uehemens. Ergo rectè horũ Hippocrates tum generalem uictus formulã, cuiuſmodi eſſe cõueniat, tum, quot ac qualia ſymptomata in eiuſmodi hoĩes incidãt, non ſolũ ubi totũ diẽ in G cibi inedia tranſegerint, uerum ẽt ubi altero cibo, qui ꝓ prandio datur, abſtinuerint, prodidit. Quippe in ſexto de populatim graſſantibus morbis ita inquit: c ‖ In calida natura refrigeratio, aquę potio, quies. d ‖ In libro autẽ de acutorum uictu, quem aliqui e † Gnidijs ſententijs adſcribunt, ‡ cũ de ijs diſputat, qui ſolitum prandium dimittunt, ẽt huius naturæ hominũ meminit, Picrocholus eos græce, quaſi amaræ bili homines, ab redundante. ſ. ſucco nominans. Habẽt uerò eius uerba ſe ad hunc modum: Sed &, qui bis die comedere conſueuerunt, ij, ſi non prandẽt, „ ægrotant: tum imbecilli & infirmi fiunt, ac timidi ad quoduis opus: præterea cordis dolorẽ ſentiunt. ſiquidẽ ſuſpenſa illis uiſcera uidentur, & calidum, pallidũq; mingunt, & deiectio uritur. „ Sunt præterea, quibus os f * ventris amaricat, oculi cauantur, tẽpora g ſaliũt, * & extremæ partes frigẽt. Hęc ubi prædixit, mox alia quędã tum de cœna, tum de nocte, h ‖ ad finẽ ſermonis ait, huiuſmodi notæ homines (quos Picrocholus vocant) tum unicũ in die uictum, tum inediã, q̃ alios homines, difficilius ferre, uiam nimirum in eo libro exponens partẽ eorum, q̃ in ſexto Epidemion monuit in uniuerſum, nempe qđ ad uictum ſpectat. i ‖ Nam refrigeratio, quam calidis naturis ſuaſit, efficitur cum ex alijs quibuſdam, tum non minime ex cibi exhibitione. Qui nanque originalẽ tẽperaturam parum moderatam habent, horum inſitum calorem, ſi ſqualens H acerq; eſt, cibi mitiorem minusq; mordentem reddunt. Sanè illud non later, & boni ſucci, & exquiſita debere eſſe, q̃ his exhibeantur, nutrimenta: non tñ ea, quæ boni ſucci propterea, ꝙ exiguum huiuſmodi ſubſtantiæ in ſe habent, nominentur, ac nutrire nequeant, immo ꝙ utile plurimũ in ſe contineant. Sunt nanq; & maluæ, & braſſicæ, & betæ, & lactucæ, & deniq; oĩa olera, & fructus, * nutrimenta, cum ſubſtantia in his habilis ad alendum contineatur. Verum, ſicut in his exiguum eſt, qđ nutrit, non exiguum, quod eſt inutile: ita in pane puro, & ouis, & carne, & alica, plurimum eſt, quod nutrit, minimũ, quod eſt inutile. Quòd ſi id inutile, quod admiſtũ utili eſt, præterquã ꝙ non nutrit, ẽt acrem, aut acutam, * aut acerbam, aut amarã, aut denique uitioſam quampiã qualitatẽ habet, non modo non proprie nutrimenta ſunt, ſed ẽt medicamẽtoſe facultatis non parum in ſe habent. Expedit igitur tales homines illis nutrire cibis, quicunq; nec medicamentoſam ullam ſenſu perceptibilem uim habeant, ſed nec ipſum, quod nutrit, plurimum: qñ hoc quoq;, ſi exuperat, uitio non caret. Principio nanq; nec, q̃ in ventriculo eorũ agitur, concoctio eſt exacta: nec, ſi uentriculus ea ſuperet, q̃ in uenis obitur, eſt abſoluta. Quòd ſi hic quoque haud magnus ſit error, ſaltem tertiã (quæ ſingulis partiũ propria eſt) difficile fuerit in omnibus illis rite perfici. Conueniet ꝓfectò huic, & vt frigidum humidumq; quodam modo

ci

* Al. ξηροτάτων .i. ſicciſſimis.
† εἰς τὸν συγκοπώδη. i. in ſyncopoſum. ſyncopoſus autẽ maraſmus non infert ſyncopã; immo ſit, vbi, qui iam ſyncopa fuerint correpti, vehementiam quidẽ periculi euitarint, relictum tamẽ ipſis fuerit aliquid ſyncopoſæ affectionis.
A † non eſt in antiquis.
B * θυμός.
C Sect. 4. t. 15. 3. 181. e
D Cõ. 2. t. 24. 7. 119. h
E † πρὸς τὰς κνιδίας γνώμας ἐπιγράφουσι. i. aduerſus Cnidias ſententias inſcribunt.
F * nec in Græco eſt exemplari, nec forte addendum.
G * πάλλονται. i. palpitant.
H Ibidem. t. 29. 7. 120. c
I Com. 4. t. 15. 3. 183. e
* ὀπώρας.
* ὀξεῖαν, i. acidam.

A ei nutrimentum exhibeas, vbi corpus tum calidius, tum ſiccius ſolito eſt redditum. Quare commodiſſimus huic eſt ptiſſanę cremor ad unguem coctus, in quo nullum ſit ſuperfluũ condimentũ, utpote qui & refrigerare, & humectare, ac ſine ſiti ſeruare hominem poteſt: cũ eo, ꝙ nec halituoſum, nec humidũ, nec ſiccũ detinet excrementũ. Voco halituoſa, quæcunq; ꝑ cutim ſoris effluere ſunt apta: humida, quæ per ueſicam: ſicca, quæ per aluum: quippe à uincenti in ſingulis eorum ſubſtantia, nomina ipſis impoſui. Quòd aũt nullum horũ retinebit ptiſſanę cremor, manifeſtũ eſt. Quæ enim per aluum excrementorũ deiectiones ſunt, eas adſtringentia retinere ſolent: quæ per urinas, & uniuerſam exeunt cutim, hæc detinent ea, quæ exiguis meatibus inhærent, Emplattomena uocant: præterea, quæ ualẽter adſtringunt, ea Stryphna Græci uocãt: Ptiſſana uerò nec exiguos cutis meatus obturandi, nec adſtringendi uim habet ullam. Ac, ꝙ nõ adſtringat q̃dẽ, vel guſtus ipſe docet, cuius unius eſt proprium, quod adſtringendi uim habeat, diſcernere. Quòd uerò nec cutis meatibus {lentitia, craſſitudineve ſua} inhęreat, id ratiocinari ex aliis eius effectib⁹ eſt promptum. Nam ſiue ſordidũ corpus extrinſecus ptiſſana defrices, utiq; ſicut aphronitrũ, & mel, deterget: ſiue ex uẽtriculo per uomitũ educere mediocrem pituitã uelis, nihilo minus mulſa utilem ptiſſanæ cremorẽ experieris. Additum tñ in dictione eſt (medio-

B crem) qm̃ ſi multa, & uehementer glutinoſa, & craſſa pituita ſit, hanc radicula ex oxymelite, nõ mulſa aut ptiſſana detergere eſt habilis. Eſt ſanè & mulſa ad omnes ante dictas expulſiones idonea, uerũ nec ſitim reſtinguit, ut ptiſſana, & in amara bili abundantibus naturis facile uertiẽ in bilẽ. Optimũ igiẽ (ut prædiximus) in eiuſmodi tẽperamentis nutrimẽtum eſt ptiſſana. Proximũ ab hoc alica, cui paululũ aceti† ſit adiectum: Tertiũ, quæ ſine aceto liquida eſt, non craſſa, qualem non nulli præparant aſſimilem pulti: iniecíſſe uerò huic, dũ coquiẽ, aliquid porri ſatius eſt: nã, ꝙ tũ anethi, tũ ſalis aliquid neceſſario habebit, neminẽ latet. Quin etiã in furno* coctus panis vtilis eſt cibus: Sicut etiã è piſcibus ſaxatiles oẽs. Nec ipſis minus aſelli, niſi ſi propè lacũ, aut magnũ flumen, quod in mare decidat, depaſti, humidam magis glutinoſamq; habeant carnem: Proxime aſellos ſunt ſolea & torpedo, itemq; lupus, & mulus, poſt mugil è pelago. Omnis aũt piſcis deterior eſt, qui prope lacum, qui mari cõiungitur, aut magni fluminis oſtium paſcit. Ex uolatilibus autẽ optimi ſunt perdices, ac mõtani omnes paſſeres.* Ab his gallinacei, & phaſiani, &{iuuenes*} columbæ, ſed nec hæ tñ intus claudendæ, cũ excrementoſa ſint oĩa, quæ exercitatione carent. Excrementoſa uerò non minus ſunt, tum lacuſtria, tum paluſtria oĩa. Quo fit, ut ẽt ex ipſis ſuillis carnibus optima ſit montana: Ab his deinceps hędi ſunt. In oĩbus iam dictis fugienda, tum uetula, tũ recens edita, ſunt: illa nanq; duriora, cõcoctuq; difficiliora ſunt: hæc im-

C modice humida, & excrementoſa: ac potiſſimum quæcunq; ex animalium generibus ſunt, q̃ naturaliter humida ſunt, ut oues, ſuesq;. Verum de oĩum ciborũ facultate alibi præcepimus. Nunc ueluti alia in hoc opere, ſic iſta quoq; exẽpli cauſa ſint dicta. Siquidẽ propoſitum nobis in hoc eſt non, tanq̃ in ijs, q̃ de alimentis & medicamẽtis ſcripſimus, materias inueſtigare, ſed ſolas facultates generales. Nihil aũt profectò referat, generales ne facultates, an uniuerſales, ipſas appelles. Reuertamur ergo rurſus ad propoſitum. Quibus acre aliquid quotidie trãſpirat, ij, ſi cutis ipſis ſtipetur, prompte ſebri corripiuntur. Stipant' uerò hanc tum q̃ adſtringunt, oĩa, ueluti paulo ſupra memorauimus de Albulis aquis: tum quæ {lentitia, craſſitudineve ſua} exiguis meatibus inhærent. Aliqñ aũt ipſius cutis immoderatior ſiccitas exiguos ipſius meatus denſat. Proinde, q cenanthe in balneo utebatur, hunc nos uidiſti, quo tꝑe inæqualitatem ſentire ſe quererẽ, uti uetuiſſe: Simili modo, & qui largo uino cum oleo exiguo utebatur. Itẽ, qui lẽtiſcino, tum cũ denſitudinẽ ſentiebat, hunc quoq; de cætero (ut ſcis) uti prohibuimus. Inhibuimus non minus, & eũ, q quotide inſolabaẽ: & eum, qui puluere utebatur. Alteri uerò, qui iã ad inęqualitatem ſebrilem peruenerat, uehementiã remittere frictionis iuſſimus. Iã alium (ut ſcis) curauimus, mirantẽ, quo pacto una lauatione ac debita frictione horridã eius multorum dierũ inæqualitatem diſſolueri-

D mus. Vtebatur aũt & ille adſtringente oleo, hoc, inquã, iure ꝑ ꝑ alios uſus celebri: Hiſpanum uocant. Hoc igitur mutantes, ac Sabino tũ pinguiter, tũ molliter uberius perfricantes, ac bis lauantes, ilico ſanum reddidimus. Nõ ſolum igiẽ hæc oĩa uitanda ijs ſunt, qui fumidum & fuliginoſum è corpore exhalant, ſed ẽt quæ glutinoſum, & q̃ craſſum gignunt ſuccum: qñ hæc paruis meatibus inhærentia tranſpirationem morantur. Retinent nõ minus (ut dictum eſt) tranſpirationẽ, & q̃ cutim immodice ſiccant. † Multos ſiquidẽ talium, cũ Sole uterenẽ: alios uerò, cum uberiore nitro: alios, cũ ſale, aut exercitatione multa, aut frictione dura, præterea frictione ſicca, (Xerotribian uocãt,) {& calidis fomentis,} & puluere, & horũ occaſione quotannis ægrotarent: ipſe teſtis es, ut ab is prohibitos, multis iã annis ſanos ſeruauerimus. Sunt autem meritò eiuſmodi præcepta tum ualentium adhuc, tum eorum, qui iã de ualetudine querunẽ, cõia. Nõ.n.ei, q̃ iã facta eſt, febri conſulunt: ſed ei quæ nunc in gñatione eſt, proſpiciunt, tollendis.ſ.ijs, quæ illas excitant, cauſis: ꝗppe, quæ adhuc in generatione ſebris eſt, dum auferẽ cauſa, ipſa una interit. Quare q̃ in libris de ſanitate tuenda de eiuſmodi temperamentis ſunt prodita, ea oĩa ad eos, qui ſebricitare incipiunt, ſiue id ſanationẽ appellaſſe oportet, ſiue ꝓuidentiã, ſunt trãsferẽda. Siquidẽ ſanamus id febris, qđ iã inuaſit, ẽt ſi exiguũ eſt ꝓſpicimus, nequid amplius ꝓueniat, adimentes cauſam.

† Ita habent antiqui codd. vel. [illegible] nacer uertit. Impreſſi tamen addunt χάριν ἀναδόσεως. i. diſtributionis gratia. Vidi porrò hæc uerba in margine cod. antiquiſſimi repoſita, ut gloſſema ac declaratio. cur acetum adijciatur.

* clibano.

* σπουδεῖ. i. auiculæ.

* In antiquis nõ inueniuntur.

A.l.4.ſ.1.t.1. c.3 fol.4 14.d

† Impreſſi cod. græci habent, πολλοὺς γοῦν ἐν ἡλίῳ χρωμένους τῶν τοιούτων, id eſt multos, ſiquidem cum talibus in Sole uterentur.

De curanda Febre Diaria ex Vſtione, Ira, Refrigeratione, Vigilijs, Triſtitia, Curis, ac Laſsitudine. CAP. 3. E

VEluti uerò iam dictarũ maxime naturarum, & cũ valent, & cũ de ſe querunt, illud cõe cõſilium eſt, ut fluxile, & tranſpirabile undiq; corpus reddatẽ: ita illud quoq;, ut tum vigilias, tũ iram, tum triſtitiã, tum curam, tum vſtionem, tum frigus, tum laſſitudinem fugiãt: cũ prõptiſſime poſt hæc, eiuſmodi tẽperamẽta ſebri capiantẽ. Sanare uerò ea, quoties ex aliqua dictarum occaſionum febricitarint, oportet, partim ſimiliter ijs, quos ex ſtipata cute laborare diximus, partim diſſimiliter. Quippe in prima accesſione inclinante ducendi in balneum omnes ſunt: tũ pinguiter ſimul ac molliter fricandi, ij quidem, qui ex aliquo, quod cutim adſtrinxit, laborant, ſicut dictũ eſt: qui verò ex ſiccitate, fricandi quidem & ipſi, ſed parcius, lauandi aũt vberius. Reſpiciẽdũ uerò ſemper ad uirtutis modũ eſt in oĩb[9] eiuſmodi auxilijs. Atq; irę quidẽ, & triſtitiæ, & uigiliæ, ac curæ, nec frictionibus, nec lauationibus multis, indigent: ſed omnibus, qui ex eiuſmodi occaſione febricitarint, oleũ inſundendũ tepidũ large eſt, cui minime adſtringens uis inſit: tũ paululũ fricandi, atq; ex cõſuetudine lauãdi. Vſtio verò protinus ab initio refrigerationẽ deſiderat, tum crebriorem lauationẽ: minime uerò aut oleũ largũ, aut crebram frictionẽ. Sint aũt, quę refrigerẽt, & roſaceũ, & omphacinũ, quod etiã, arbitror, omotribes, id eſt crudum oleũ F nominant. Vtiliora uerò ex his ſunt, quæ nihil in ſe ſalis oĩno habent. Efficies hęc magis frigida ſi ita uas, in quo cõtinentẽ, in puteo ſuſpendas, ut aquã tangat. Præterea, ſi defluxus frigidæ aquę vaſi ſe illidat, magis humorem refrigerat. Quòd ſi largius refrigerata cupis, vas niue circũdabis. Infundere aũt ſincipiti, ſublata in altum manu, per mediocrem lanæ modum oportet. Hæc uſq; ad inclinationẽ faciens, in balneum duces. Si uerò, qui memorato eſt temperamẽto, de quo oĩs hic ſermo eſt, ex frigore febricitet, & ducendus ad balneum in remiſſione is eſt. Si aũt cum grauedine & deſtillatione febricitet, prius, q̃ hæc cõcocta ſint, lauãdus nõ eſt. At, qui ex uſtione febricitãt, ij, uel cum hæc adſint, lauari debebunt: ueluti in libris de ſanitate tuenda oſtendimus. Poſt lauacrũ uerò ijſdem, quibus ante, madefacienda amborum capita ſunt: eorum quidẽ, qui ex uſtione febricitarunt, refrigerantibus: qui ex frigore, calfacientibus. Sunto aũt & hæc poſt balneum mediocria: cuiuſmodi irinum eſt, & nardinum unguentum. Verum de his immorandum pluribus nõ eſt, p̃ſertim in libris de ſanitate tuenda iam proditis. Sed ſuffecerit dixiſſe reliqua ſimili modo in febricitãtibus eſſe facienda, quemadmodum in uſtis & refrigeratis citra febrẽ, faciẽda p̃cepimus: Nõ tñ quouis tẽpore lauãdos febricitantes eſſe, ſed in acceſſionis remiſſione: Præterea, qui ex uſtione febricitant, ijs intẽdendã, quæ ex refrigerãtibus conſtat, curatio G nẽ eſſe: ijs uerò, qui ex frigore, eã, quæ ex calfaciẽtibus conſiſtit, remittendam. Reliquum autẽ fuerit, ut cõmunitatem ac differentiã in uictu omnium cõprehenſarum cõditionum in p̃poſito tẽperamẽto, ubi febri diaria laborat, exponamus. Omnium igitur cõmunis victus ſpecies eſto, quæ & boni ſit ſucci, & concoctu facilis, & quæ nuſquã exiguis cutis meatibus inhæreat: Sed ijs, qui exuſti ſunt, cum eo, quod refrigeret & humectet: Pari modo ijs, quos ira male habuit; Ijs uerò, qui refrigerati fuerunt, cum eo, quod calfaciat modice: Ijs, qui peruigilio, & nimia cura ſunt affecti, quod humectet ac ſomnum cõciliet: Ad eundẽ modum ijs, qui fatigati ſunt, magis nutriens: Iis, qui refrigerati ſunt, minus nutriens: Reliquis, quod medium ſit amborum. Vinum uerò ipſe conſcius es omnibus me eiuſmodi naturis cõcedere, ſed quod tum aſpectu, tum uiribus, ſit aquoſum: id enim ad oĩa utilius, q̃ aqua, eſt, utpote quod & cõcoctionẽ iuuet, & urinas ac ſudores prouocet. Conſtat autẽ & Hippocratẽ non in diarijs modo febribns, uerum etiã in acutis, ex iis, quæ de acutarum uictu prodit, uinum dare. At in ſexto Epidemion, ſiue ipſe ſit, ſiue Theſſalus eius filius, uinum calidis tẽperamẽtis prohibet: idque nõ modo cũ febricitant, ſed etiã per ſanitatem: quippe in calida natura ſuadet tum refrigerationẽ, tum aquę potionem, tũ quietẽ. Niſi forte copioſius utendũ eſſe aqua, q̃ uino, eiuſmodi naturis ſuadere eum dixeris, H queadmodũ non nullis placet. Hoc igitur ſeorſum per ſe diſquiratur. De potione uerò frigidæ decidendũ. Ego igitur cenſeo, eius generis naturas & dum ualent, eiuſmodi potione magnopere iuuari: nec in diaria febri iis, quibus in uſu fuit, eam circũcido. Si quis uerò nõ aſſueuit, huic per febrem dare non inceperim, niſi priſtina planè ſanitate prius reddita. Quòd ſi uel propter timiditatẽ, uel propter conſuetudinem à pueris, vel falſam opinionem, frigidam timeat, tum opere homini perſuadeam, obſeruãs in æſtate cum æſtuat, tum oratione poſt opus. Nam, ubi poſt uſum eiuſmodi potionis liberatus ſtatim ab urendo æſtuandoq; * eſt: uiſusque firmiorem ex eo ſtomachum, q̃ ante, habere: tum uentriculus illi bilioſum deiecit, & probe concoxit: ac corpus cũ ea iterũ, iterumq; uſus fuerit, reficitur: tum vero aliis quoq; ei indicatis, quibus ſimili ratione contuli: expoſuerim: Primũ quidem illud eſſe omnium longe veriſſimum, quòd contraria cõtrariorum ſunt remedia, proditum autem mihi de hoc prius eſt: Mox illud, ꝙ temperamentum eius ſanitatis ſymmetrian egreſſum morbo eſt propinquum: Tum, ꝙ ſanitas eiuſmodi corporũ dubia eſt, ac potius in affectu, quã ſcheſim uocant, q̃ in habitu, quã hexin: Prætera ꝙ ſi boni tẽperamenti eſſet, hoc illi omni ſtudio tuerer: cum uerò uitioſi ſit temperamenti & naturæ, in melius immuto. Porrò dictum & de his fuſius eſt in libris De ſanitate tuenda. Vnde nec immorandum

A.li.4 f.1.c.i. c.9.fol.413. a

* Al. ſubſtrae. i. affectiouis.

A.li.4.f.3.c.3 c.9.fol.412. h

3. de Rat. uic. in ac t. 1 7. 125. d. Sect. 4. t. 15. 3. 183. e

* ἐγὶ ἐχύνο.

dum

A dum mihi hic multis eſt eos imitanti ſcriptores,qui, cum pauca ꝓrſus ſciant,ipſa in omnibus li
bris iuculcant.Id.n.non multa eſt docere,ſed multa ſcribere, & multas chartas conſumere,.cũ
licet paucas: ac multũ tẽporis nulla neceſſitate cõterere.Itaq; nec notas diariarũ febrium hoc
loco deſcribo, ut pote iam ꝑdictas mihi in ſecũdo De criſi ꝓpemodũ uniuerſas, ſi quę uerò re
liq; fuerunt,ẽt in primo de febrium differẽtijs proditas.Quin etiam in libris De pulſib⁹, quan-
tũ ex ipſis ſit vtile,expoſuimus,ſoli(vt ſcis)oĩum,qui ante nos fuerũt:ſ idq;ʒadeo(arbitror)cla-
re,vt nec puerũ,quod tradidimus,lateat:cum Archigenes(vt oſtendimus)non docuerit,ſed de
blaterarit plurima tum in opere de pulſibus, tũ in eo,quod de ſebrium ſignificatione inſcribit.
Vt aũt eũ, q in aluminoſa aqua ſe lauit, medici vſq; in tertium diẽ cibo abſtinere iuſſerunt, ad
eũdem ſcis modũ,neminẽ eorũ,qui vel exuſti ſuerunt,† vel alia quapiã ex iam dictis cauſis fe-
bri tẽtati,lauiſſem,aut nutriuiſſe prius,q̃ diatriton tranſmiſiſſent:neceſſe.n.profectò eſt & me-
diatriton dicere, ne in hoc quoq; nugis eorũ me exponam, dicẽtiũ aliã eſſe tertij diei acceſſio-
nẽ,aliã ipſam primã diatriton:quippe hactenus eorum nugas proceſſiſſe ipſe aliqñ audiſti. Sed
ſiue primã diatriton,ſiue aliud quiduis,appellaſſe velint,non ſemel nos bis ue aut ter, Verũ ſæ-
pius, q̃; vt meminiſſe poſſimus,tum in primo ſtatim die ad veſperã eos,qui diaria ſebri labora-
B rũt,lauimus,tum vel magis in ſecũdo,immo ẽt in ipſo tertio:ceu paulo añ dixim⁹ de eo,cui ſti-
pata cutis fuerat. Verũ hanc cauſam rarenter vidi febrem accendere, itaq; etiã maxime tractã
dã deſumpſi: vſtionẽ verò & laſſitudinẽ,& cæterorũ ſingula,planè ſæpe. Vidiſti aũt eos omnes
quarto die mane ad ſolita redire munia: ac medicis, qui ipſos tertium diem prorſus in cibi ine-
dia exegiſſe fuerant opinati,occurrere.Itaq; etiam mirãri tibi ac quærenti,quid demum cauſæ
eſſet,cur uel nunc ſaltem eiuſmodi medici ab ijs,quæ perperã opinanẽ,non recedant,cõueniẽ-
ter(vt arbitror)reſpondi,ꝙ neq; verã ſpeculationẽ noſcerent, & nunc eam incipere diſcere eru
beſcerent:Aliqui tñ(ueluti confitentẽ aliqñ ex ijs quendã,idq; cum lacrymis,ueritatem nobis
ſolis audiuiſti)nec vitã ſibi neceſſaria aiunt affutura,ſi,qui eos ſcire aliquid exiſtimãt,diſcentes
iã videãt. Verum tu hoc ſemel audiſti: deos autem oẽs teſtor,multos id mihi ſępe ſoli confeſſos
idq; lacrymãtes, ac infœlicitatẽ ſuam deplorantes, ꝙ ſub malis præceptoribus tẽpus perdidiſ-
ſent. Iuroq; tibi rurſus deos,illud quoq; mihi perſæpe à condiſcipulis dictũ eſſe,cum eſſem ad-
huc ætate adoleſcens. Nam cum mihi mos eſſet, vbi aliquis me de ſecta aliqua, num ſana eſſet,
percõtaretur,dicere,me reſpõdere non poſſe,niſi reliquorũ oĩum dogmata didiciſſem ac† me
thodũ quãpiam mihi comparaſſem,qua,quod potius eſſet,diſcernerem,non pauci ex condiſci
C pulis,qui hæc audierant,mihi reſponderunt,me & excellenti natura,& ſingulari propter patris
mei liberalitatem eſſe eruditione,tum & ætatem ad diſcendũ idoneã,& impenſas,unde diſcipli
nis uacẽ,ſuppeditatas habere: ſecũ nõ ita agi, qui & rudes in primis diſciplinis eſſent,nec acu-
to,ut ego,ingenio,nec,quod impenderent,habere:itaque cõtentos eſſe oportere ijs,quæ nunc
noſſent,qualiacunq; ea forent.Minime igitur mireris,cur pleroſque medicorũ nõ pudeat diatri
ton in ore habere,etiã ſi ſexcenties nos preſagire in egris viderũt,diaria ne febri laborarẽt, an
ea,quæ tertio quartò ue die acceſſionẽ aliquã eſſet habitura. Illud potius æſtima,quod Hippo-
" crates monuit,homo aliàs ingenio maxime philoſophico: ᴬ[Cum ᴮ† in acumineʒ morbus eſt,ſta
" tim tum ultimos labores infert,tum ᶜ* tenui ad ultimũ uictu neceſſe eſt uti. Vbi uerò non, ſed li-
" cet liberalius cibare,tantũ eſt de ultimo remittendũ,quantũ morb⁹ ultimis eſt mitior. Labores
nãque dicit omnia,quæ hominẽ offendũt: ultimos uerò, maximos: quales utique in ſummo ui-
gore fiũt. Iubet aũt reſeruari in id tẽporis ſummã uictus tenuitatẽ,nihil profectò docens diuer-
" ſum ab eo,quod alibi dixit: [Cũ in ſummo vigore morbus eſt,tũ uictu uti tenuiſſimo eſt neceſ-
ſe. Atqui fieri non poteſt,ut ſummam uictus tenuitatẽ ad ſummi vigoris tempus differas,niſi in
ter initia conieceris,circiter quotum diem in uigore morbus ſit futurus. Sed & inſanire Hippo
cratem dicunt,qui hæc ſcripſerit: & tameſi nos opere ea oſtendimus,omnia potius putant,quã
D poſſe quẽpiã in prima aliquando acceſſione certam notitiam affectus ægrotantis habere. Ego
uerò nec in omnib⁹ ægrotantibus fateor exacte me ſcire in primo die affectum, nec ullam dia
riam me febrem poſſe fugere: at uerò, ut nihil in victus ratione primis ſaltẽ diebus pecces,hoc
ſatis eſt,ſi diſcernere diariam à reliquis queas. Ac propterea quarto die,in quo illi hominẽ, q̃m
iam *ſiccarunt,primũ nutrire incipiunt,nos ad cõſueta dimittimus; ac à diarijs in acutas febres
tranſitũ fieri hac uictus ratione prohibem⁹: cum,ſi quis aliter cibet, excipiant neceſſario iã di-
ctas naturas ardentiſſimæ febres. Sunt enim aliæ naturæ,quibus aut nihil, aut non magnopere,
incommodet tot dierum inedia: ſicut ẽ diuerſo aliæ,quib⁹ non modo innoxia , ſed etiam utilis
eſt triũ dierum inedia. Verum de cæteris naturis poſt decernam. Propoſitum uerò nunc nobis
ab initio temperamentum inediæ in ſummum ducunt diſcrimen, in quacunque iniungantur fe
bri,non ſolum ijs,quas modo commemoraui,diarijs.

Quo pacto Diaria Febris ex Obſtructione curanda ſit, ut præcaueamus, ne in putridam pertranſeat. C A P. 4.

ET enim,ſi propter obſtructionem aliquando(ut dictum eſt,) morata tranſpiratio eſt,ſi parua
ea ſit, qui recte deterſerit,ſecundam fore acceſſionem vetabit: ſin momentanea , non poſſis

† Addũt antiqui cod. [illegible] lauerit [illegible]

† Addunt antiq. cod. [illegible] .i. facultatẽ uel.

A 1. Aphor. 7. Ex.ord.4.d
B † peracutus.
C * Al. tenuiſſi- [illegible]

1. Aphor. 8. Extr. ord. [illegible]

* [illegible]

Melius, Iſin eſſa tu digna ſit,græce.n. [illegible] quus interpres magna nere facta.

ita promittere. Quòd ſi & multi, & craſſi, & glutinoſi impacti ſucci ſint, q̃ hos excipit febris, fie- E ri non poteſt, ut intra fines diariarum conſiſtat: qñ ex neceſſitate huic in mali ſucci naturis ea, q̃ ex putredine humorum accenditur, ſuccedet. Nam in alijs ſaltem temperamentis, quæ in ſe-quẽtibus ex ponã, excitari ex tali cauſa poteſt citra humorum putredinem aliqua continentis febris ſpecies. Porrò capere eiuſmodi ſermones oĩno non poteſt, qui prius in memoratis operibus non ſit exercitatus: ac potiſſimum in eo, quod de febrium dr̃ia inſcribitur. Nam, ubi obſtructio quæpiam mediocris eſt, ob quam febricitant, quibus uitioſus eſt ſuccus, in primo die, atq; etiam ſcd'i aliqua parte, nullum eſt in pulſu putredinis ſignum, æque ut nec cruditatis in vrinis. Protracta tñ inclinatione, nec amplius pro ratione, ſicut poſt ſummum uigorem inceperat, cẽdente, ſuſpectus affectus eſt: ueluti è diuerſo, in quibus ad ſolutionem feſtinat, uel halitus aliqui † uel ſudores exierunt, uel multa bona urina, cũ ſignis in pulſu bonis, in ijs proculdubio diaria febris eſt. Sed, q̃ ex parua oritur obſtructione, ea (ut dictum eſt) ſaltem inter initia ſimilis diarijs eſt. Protracta tñ inclinatione, ſuſpecta redditur, q̃uis putredinis indicia in pulſu adhuc non appareant: quippe, niſi uitioſus ſuccus penitus tranſpiret, neceſſe eſt, putreſiat. Ergo, ut trãſpiret, maiore iã auxilio eſt opus. Ac, ſiquidẽ uel puer, uel ſenex ſit, ſanguinẽ detrahere nõ licet: inter has ætates, ubi robur ægro non deeſt, ſecanda uena eſt, ẽt ſi plenitudinis ſigna non adſunt. Præ- F ſtat.n. uicioſi ſucci maiore parte emiſſa ad detergendas obſtructiones accedere: cũ alioqui metus ſit ſi obſtructionibus liberandis prius, q̃ uacuaueris, ſtudeas, ne ipſas magis impingas. At ſoluunt quidẽ obſtructiones, q̃ deterſoriã facultatẽ, obtinẽt, ſeu foris cuti ſint admota, ſeu intrò in corpus accepta. Periculũ uerò eſt ẽt, ne, q̃ foras trahũt, unà cũ ijs, q̃ *obſtruunt, ẽt aliud quippiam attrahant: &, q̃ ab interno ſurſum ferunt, aliquid ſecũ in ijs, q̃ in uaſis continent, rapiant. Quod ipſum ſi tenax ſit *& craſſum, obſtructionẽ planè geminabit: ſin aliter, multitudine certè ſua non parũ oĩno nocebit. Cernimus.n. aliqñ, ẽt quod multũ eſt, cũ ſimul totũ confluit, obſtruendo hærere, infigiq; non minus, q̃ ea, quæ glutinoſa ſunt & craſſa: ꝙ ſi per meatus anguſtos eſt tranſitus, multo profecto magis retineri. Quo igiť & his iter liberũ, & ijs, q̃ foris admouentur, attractio tuta ſit, utiliſſimũ eſt corpus inaniſſe. Quin ẽt fumoſa fuliginoſaq; ſuccorũ excrementa, q̃ trãſpirant, ſuccis ipſis imminutis pauciora reſtabunt. Quare inde quoq, minor reddetur febrilis calor, ſic ut foras tranſpirare, ſi exiguæ obſtructiones ſint, queat. Ergo, *cũ ſuſpicio erit eutim eſſe ex obſtructione occluſam (id quod tũ ex eo conijcies, ꝙ nõ fuerit in primæ acceſſionis remiſſione uacuatio ſatis magna, tũ ꝙ ſimilis ſibi ꝑdurauerit remiſſio) ſi homo ex nulla manifeſta febricitauit cauſa, ẽt certius argumentũ obſtructionis habes: ſin ex euidẽti aliqua cauſa, fie- G ri poteſt, ut duæ ſimul coierint cauſæ: nam, ſi altera tñ cauſarum, nempe quam externa impreſſit, ſubeſſet, imminuta remiſſio fuiſſet cũ ſenſibili alicuius expulſione. Haudquaq̃ igitur differẽdum eſt ſanguinẽ ita laborantiũ mittere: ſ:tum ad uirtutis, tũ ad obſtructionis modi portionẽ. Diſcernet aũt obſtructionis magnitudo ex ipſa magnitudine febris: ut q̃ ex maiore obſtructione maior, ex minore minor inciderit. Vbi uerò modice uacuaueris, haud multo poſt aut nutrimentũ aliquod, aut pharmacũ ex ijs, q̃ detergeant, exhibebis. Sunt porrò non multa, q̃ in febribus id præſtent. Sed, ſicut dictũ prius eſt, in alimentorũ rõne ſunt ptiſſana, & mulſa: in pharmacorũ oxymeli, & quæcunq; incoquere in mulſa licet, ceu calaminthã, & hyſſopũ, & origanũ, & ſerpillũ, & irim, & apiũ. Verũ hæc oĩa iuſto ſunt calidiora, ideoq; febres accendunt, ita utiq, ut uinũ. Oxymeli uerò ſolũ nec febres accẽdit, & ſtrenue deterget ſic, ut ea, q̃ glutinoſa craſſaq; ſunt, diſſoluat, & meatus obſtructos liberet. Porrò inter mulſam & oxymeli mediũ locũ habet, qđ Apomeli græce diciť: cuius plurimus in Pelopõneſo eſt uſus. Nõ immerito, arbitror, & ſaccharũ inter hæc numerãdũ. Ex hoc uictu ſeruabis, q̃tum de febrili calore minuiť. Etenim ſi tertio die mane uideris minimũ eſſe, qđ de febri relinquiť: ac *neq; putredinis humorum in pulſu nota ſubſit, neq; in urina cruditatis: ſuſpecta uerò hora, quà primo die febris occupauit, extra meridiẽ nota ſit: audacter hominem, q̃ ocyſſime lauabis, lõge ante ſextã horã. Abũde eñ fit ſi intra H tertiã horã lauationem cõpleueris. Ad eundẽ modũ, & ſi decimã horã ſuſpectã habueris, uſq; ad ſeptimã laues, licet: cũ tres æquinoctiales horas quatuorve inter balneũ acceſſioniſq; tps interponi, abũde ſit ſatis. Debet aũt in balneo corpus prius unctum ac moderatiſſime frictũ, mox detergeri extrinſecus, abluiq;. Sanẽ detergentium materiam expoſitam habes in cõmentarijs ijs, qui de medicamentis ſunt conſcripti. Deligẽda uerò ſemper ſunt, q̃ ad eam propoſitã ſint ac commoda: quippe diſtincta in his ſunt, tũ q̃ magis, tum quæ minus, detergent. Sed & nunc exẽpli cauſa pauca dicemus. Meracatiſſime detergent tum erui farina, tum hordei, tum fabarum: præterea mulſa, q̃ ſit aquoſa: magis uerò, q̃ hæc, iris, & panacis radix, & ariſtolochia, & mulſa, q̃ mediocri eſt miſtura: ueluti etiã hac magis, quæ meraciſſima eſt. Fit hæc, ubi mulſa melli exigua eſt aqua ſic, ut liquatum mel exiguos cutis meatus facile ingredi poſſit. Poſſunt aũt uel hac magis detergere tũ ſpuma nitri, tum nitrum ipſum, tum aphronitum. Si aũt nitrum, oportet, quod ex tenuibus partibus conſtet, cuiuſmodi Berenicium eſt; ſi uerò lapidoſum ſit, uti id læuigariq; diligenter debebit: Mel autẽ puriſſimũ, acerrimumq;, cuiuſmodi eſt Hymmetium. Eſt autem & ſapo ex ijs, quæ maximè detergere ualeant. Atq; hæc ſatis multa detergentiũ materiæ exempla

† Antiqui. cod. addunt. ἢ ἱδρῶτες, i. uel madores.

* In A. C. Græ. legit. ἐμφράξεως, i. ſoluunt obſtructionem.

* Al. ἢ, i. uel.

A. li. 4. l. c. 1 c. 33. 10. 4. 14. c.

A. ibidem. g

A pla ſunt. Tempeſtiuum.n.eſt iã ad ea, quæ poſt balneum adhibentur, accedamus. Sunt ãt ea minime multa. Nã præter aquam, quæ parum apii incoctum in ſe habuerit, nihil his eſt offerẽdũ, licet, quod inter balneum, & ſuſpectas horas ſpatium erit, trium fore horarũ coniiciamus. Si uerò citra ueſperã, aut duab⁹ horis citius, q̃ primo die, acceſſio inuadet, tũ lauiſſe mane liceat, tũ cibaſſe, ſed tãtũ ptiſſanæ cremore. Deinde, ſi ſuſpectæ horæ nihil prorſus afferant, & lauare rurſus, ſi uelit licet, & cibare, ad eas, quas diximus, conſiderationes intento. Sin aliquid eueniat, & cõferẽdum id eſt cũ acceſſione, quæ primo die inciderat: & tum urinæ conſiderandæ, tũ pulſus ſunt: quæ oĩa profectò mediocria apparebunt, ubi exigua relinquitur obſtructio. Quare ipſum, & lauabis quarto die, & cibabis, ad iã dictas conſiderationes ſpectans: ſperabisq; nihil quinto die ſuperuenturum. At, ſi magna obſtructio facta ſit, ea febris ex diariarũ genere non erit. Quare in proximum differatur librum, cum in hoc de diariis tantum agerẽ ſtatuerimus.

De Diariis febribus, quæ ſuperueniunt cruditatibus ciborum. CAP. 5.

A.l.4.f.1.t.1. c.34.f.414.h

QVoniam igitur diariæ febres in propoſitis corporum temperamentis ſæpenumero etiam ciborum cruditatibus ſuccedunt, proximum fuerit de ipſis diſſerere. Ergo peſſima quidem in eiuſmodi temperamentis cruditas eſt, citiſſimeq; febrem accẽdit, in qua cibi in nidorulentam, B & fumoſam qualitatem corrumpuntur: quando ea, quæ in acidam uertit, ut *raro talibus naturis contingit, ita minus nocet. Dicemus autem de utraq; ſeorſum, incipientes ab ea, quæ ſæpius his incidit, & magis lædit. Ea eſt (ut diximus) nidoroſa quædam, ac fumoſa: quæ utique, ſi aluus lubrica eſt, minus eſt noxia: ſin adſtringitur, grauis eſt. Siquidem ex adſtrictione eius *uitioſæ naturæ iis febres prompte incidunt, ac potiſſimum, cum neglecto conſilio in lectulo do[rmi] manendi, ad ſolita conuertuntur opera. Febricitant autẽ nõ nulli, & ex iis, quos dirrhœa [ex] cruditate male habet: quibus utique nõ minime increſcit febrilis affectio, & ex deſurgendi frequentia. Quòd ſi etiam roſio, aut dolor, aut calor immodicus in uẽtriculo, & inteſtinis ſit, hinc utiq; uel lõge magis affectio febrilis increſcit. Eſt autẽ eorum, quibus clauſa aluus eſt, & q̃bus fluẽs, nõ eadem ſanatio. Itaq; ẽt ſeorſum de utriſque agetur. Apparebit.n. ſic tractantibus non ſolum, quatenus differunt, ſed ẽt quantum ambobus ſit commune. Si igitur ea tantum, quæ corrupta fuere uacuata eſſe uidentur, tũ lauãdum, tum nutriẽdum in remiſſione febris eſt, ſed iis, quæ circa uentriculum ſunt, prius conſulto. Sin ita multa inanitio, aut prius facta ſit, aut nunc etiam in homine duret, ut uirtus iã defeſſa ſit, ſatius eſt omiſſa lauatione, cibare, ſed cõſulto prius iis, quæ circa uentrem ſunt. Cõſuletur ita laborantibus, ſi modo uacuatio amplius nõ duret, *fomento ex oleo, & abſinthio: expedit autẽ tingi abſinthium, quo minus nidore offendat, feruẽti aqua. C Quòd ſi q̃s morſus, aut doloris ſenſus, in uẽtriculo adhuc ſuperſit, incingi illi peniculus poſt fomentum debebit, qui uel ſiccus, & calidus ſit, uel ex oleo, in quo abſinthium incoctum fuit, madẽs, ac plurimũ expreſſus. Satius autẽ fuerit, ſi nardini unguẽti, quod curioſe ſit factũ, facultas ſit, ex eo *peniculum eodem modo imbutum uentri incingere. Iã multò ẽt ſatius ſit, ſi purpura marina is ſit atq; ẽt longe optimum, ſi optima ſit Tyria: quippe tenuiorem adſtringẽdi uim habet tum ea purpura, tum optima nardus ita, ut uis earũ ſiccando, calfaciendo, ac robur inferendo, in corpora, quæ circa uentriculum habentur, altẽ penetrare poſſit. Quòd ſi os uentriculi (qđ ſtomachum appellare ſolemus, abutentes nimirũ appellatione) imbecillius ſit, ẽt tãta portione chiæ maſtiches in nardino tunſa, unde ſordium craſſitudo exiſtat, madefactam ex c[o]mpurpurã imponemus. Eſto autem abunde calens talũ quodque, cum primũ imponitur: quippe quæ tepida ſunt, oĩa uentriculi firmitudinẽ diſſoluunt. Non aũt te fugit ſolere me unguenta calefacere in uaſe duplici, utiq; coniecta prius in uas maius, aqua feruente: quũ aliter calefactis uitiatur eorũ facultas. Cæterũ fluente adhuc aluo, utilius ẽſt optimo recenteq; melino ſimili modo, quo nardino, uti. Vtile aũt ad omnia talia eſt, & maſtichinum. Non in poſtremis accõmodata ſunt eiuſmodi uentriculi affectibus, & unguenta ea, quæ ad gratiam delicatarum mulierũ fiunt: hæc, D inquam, pretioſa, quæ Romanorũ luxus vr̃ inueniſſe, appellationesq; Romanas dediſſe: nominantur.n. tum ſpicata, tum foliata. Si uerò, qui affligitur, cinctum non patitur, ſiue ob conſuetudinẽ, ſiue delicias cingi recuſet, licet, cerato idem efficias. Eſt aũt in eiuſmodi uſum optimũ, qđ ex cera ſit Tyrrhenica in unguento nardino liquata, † cui poſt, q̃ refrigeratũ eſt, ‡ aloes, ac maſtiches molliſſimus puluis eſt admiſtus. Debet aũt ſingulorũ hic eſſe modus: Ceræ, ac nardi partes pares: aloes pars octaua: ſic ẽt & maſtiches, uel (ſi placet) huius paulo aliquid plus. Quòd ſi cerato aliq̃d è ſumptuoſis his unguẽtis admiſceas, pſtantius medicamentum habebis. Si aũt uẽtriculus intus urit̃ ita, ut affectus quidã phlegmonæ ſimilis in eo cõſiſtere uideatur, utilius eſt ceratum, qđ ex melino cõficit̃. Sunt porrò alia medicamenta nõ pauca, alia quidem ex œnanthe, alia ex hypociſtide, & balauſtiis, & palmularũ carne cõfecta, q̃ uentriculo tum refrigerando, tũ uerò firmando, ſint idonea. Horũ ergo, quod ad rem præſentẽ ſit commodiſſimũ, id deliges, iis, quas memorauimus, cõſiderationibus intẽtus. Cibãdi uerò deinceps his ſunt: fluente quidẽ ẽtiam uẽtre, polenta, & pane, quẽ græce Oxylipe uocãt: qui utiq; minimũ aceti habeat, nõ ſicuti in dyſenteria, & diutina diarrhœa pparare ſolemus. Inſpergere autem polentam debebis aliàs aqua calida ubertim: aliàs ubi, ſi uẽter adhuc plus iuſto excernit, uel mali punici, uel pirorũ, uel malorum

A.l.4.f.1.t.1. c.26.fo.418.a

*Al. rariſſime

*κακοχυμοι

*ἐμβροχῇ

*εἰλήματα ψαπτῶ coactæ lanæ.

*In antiquis ita legitur [illegible] cui poſt, quam refrigeratum eſt, ac duratum, &c.

malorum ſucco,potiſſimum coroneorum.Quod ſi iucundius labotãti erit, ẽt decocto ex piris, aut malis,aut myrtis,præpararo,polentã inſperges.Sin uenter non amplius excernit, ſuffecerit, tum alica ſimiliter ptiſſanæ præparata,hoc eſt aceti habens pauxillum: tum ex ea ſine aceto ſorbitio:tũ gallinaceorũ teſticuli:& ſaxatiles ex albo iure piſces:preterea*fructuum aliquis ex iis, qui adſtringant,uel ſolus,uel cum pane. Hos uerò vel magis ẽruẽtre adhuc fluẽre dabis. Quòd ſi appetentia careant ſic,ut cibos auerſentur,(incidit nanq; id non paucis eorum,quos diarrhea ex cruditate male habet)etiam de medicamento,quod ex ſucco fit cotoneorum,unum,aut duo cochlearia dãda his ſunt:aut,ſi huius copia non eſt,eius,quod ex carne eorum cõponitur. Tradita uerò eius generis medicamentorũ cõpoſitio eſt in libris De tuenda ſanitate. Atq; ita quidẽ in prima remiſſione,iis,qui ex cruditate febricitant,uentre excernente,mederi cõuenit. Si uerò oĩno uenter adſtringitur,pertractatis prius*præcordiis,mox toto uentre, conſiderabis diligenter,nũ cibus in gracile inteſtinum,aut in colon deſcenderit. Deinde ægrũ interrogabis,qua maxime in parte uel morſum,uel grauitatem ſentiat,qualesve habeat ructus. Vbi ex his compertũ habueris,in qua nã totius uentris parte nutrimentum conſiſtat,ſi in ſuperioribus partibus pendet,aliquid diatrion pepereon dabis,non medicamẽtoſi illius,ſed eius,quod in opere de ſanitate tuenda,ceu & ſimpliciſſimum,& iis,qui cruditate laborarẽt,aptiſſimũ laudauimus. Poſt deinde præcordia,omnẽq; uentrem perfundes. Hoc verò,etiam ſi inferius deſcenderint, q̃ uirioſa ſunt,facies,pluris minoriſq; ratione id uariãs. Siquidem plus,& temporis,& perfuſionis exigũt ad præparationem eorum,quæ deinceps ſunt agenda,quibus in ſuperioribus uentris corruptũ nutrimentum adhuc manet. Sin motum id notabiliter ad inferiora ſit,adiuuandũ,aut glãde ſubdita,aut leui per inferius infuſione eſt,utiq; ſi morſus ſimul adſit,hũc mitiganribus:ſi flatus,hũc *cõprimentibus:ſin neutrum fuerit,ex melle,aqua,& paululo olei id,quod ſubter infundetur,facientibus. Vbi verò uehementior morſus urget. Sabinum oleũ, in quo aliquid ſeui anſerini ſit liquatum,eſt utilius; ſi uerò eius copia nõ eſt, gallinacei ſeui:ſin nec huius facultas eſt, caprini:q ſi huius quoq; penuria eſt,iniiciendum oleo parum ceræ eſt,potiſſimum elotæ. Flatus uerò ſanãdi ſunt oleo,in quo ruta,& ſemina,quæ flatus diſcutiũt,fuere incocta,cuiuſmodi ſunt apii,& cumini,& marathri,& ſinonis,aliaq; id genus. Vacuata uerò aluo,nutriendum protinus in cæteris quidẽ iis,quos memorauimus,ſimiliter eſt,amotis tñ iis,quæ adſtringant. At,ſi quidem primo die ad ueſperam hæc egeris,aut ẽt noctis qualibet hora, etiam ſecundo die ſimilem adhibebis prouidentiã. In quo ẽt,ſi planè deſiit febris,lauari hominem ſines. Ac,ubi in ſequenti nocte,quietus citra offenſam dormierit,ſanũ iam hominẽ prorſus exiſtimabis. Si uerò,qui cruditati ſucceſſit,dies cũ ſequẽti nocte febrem attulerit,ueluti in ſecundo die,ita nunc,& accurandus, & nutriendus homo eſt. Si uerò,& nox tertiæ diei febrile quiddam paululum afferat,ne ſic quidẽ formidandum,ſed hos quoq; poſtridie lauabis,nutrieſq;,ac reliqua omnia in illis, ut ante definitũ eſt,ad portionẽ exequeris. Sanè mutationes crudi alimenti in acidam qualitatem nec incidere in eiuſmodi naturis cernuntur,niſi admodum raro,idq; ex cibis,qui promptè aceſcunt:nec febrem accendere diariã,æque,ut nec tarditas concoctionis:quãdo,ſicubi propter talem cruditatẽ febricitant,quibus amara bilis in temperamento abundat,obſtructionis,& humorum putredinis ſuſpicio eſt. De qua poſtea diligentius definiã,cum de putredine agam. Nunc huic de diariis febribus diſputationi hoc adiecto,ad alia trãſibo. Fumidus uapor ex tardirate cõcoctionis, aut cruditate,in qua ructus ſentiuntur accidi,nũquã excitatur. Quippe frigidi halitus abs talibus ſuccis*aſcendunt,hiq; omnino pauciſſimi,minime autem uapores multi fumidiq;, ac fuliginoſi: cum nec in iis,quæ extra ſunt,aliter aut fumũ edi,aut fuliginẽ videas, q̃ fumũ ex materiis (ut ita dicã)ſemiuſtis,fuliginẽ ex immodice aſſis uſtiſq;:eſt nanq; fuligo uapor terreſtris,fumus miſtio quædam ex terreſtri aqueaq; ſubſtantia. Verum nõ eſt,quòd hoc loco audire expectes, aut quẽadmodum iis,qui tarde concoquũt,aut iis,qui acidum ructant,ſit proſpiciendum:eſt.n. de his tractatio ad opus de tuenda ſanitate pertinens. Hic tantum earum cruditatum mentionẽ faciemus,quas febris ſubſequitur. Quoniam igitur diaria febris cruditates, quæ cum acido ructu ſunt,non conſequitur:quæ uerò ex putredine humorum oritur,ea quandoq; ſequitur: non ſine ratione in eam tractationem, q̃ de illis inſtituitur,diſtuli de his cruditatibus præcipere,ſed ne tunc quidẽ eo modo,quo in ſanitatis tuẽdæ libris. In illis.n.diximus quę nã per ſanitatẽ agẽda ſint illi,qui cruditate laborat:hic uerò,quæ nam in iis febribus,quæ cruditati ſuperueniunt.

Quo pacto,qui Diaria ex Bubone correpti ſunt,ſibi ipſis conſulant,ac Diatritarios uacatos irrideant. CAP. 6.

Dicta mihi fermè ſunt de diariis febribus uniuerſa:qũ qui ex bubone febricitãt,medicos,q̃d ſibi ſit agendum,ne conſulunt quidem,ſed,ubi tum ulceri,quod bubonis occaſio fuit, tum poſtea buboni ipſi proſpexerint,in remiſſione eius,que inciderit,acceſſionis lauãtur. Ac, ſiquis tũ diatriton uel nominet,oẽs irrident, ſcolaſticumq; appellant, natura(puto)ipſa intelligentes id tranſmittendum non eſſe,quod omnino non erit. Cenſentq; etiam in omnibus iis, quæ ſenſum fugiũt,tales debere eſſe medicos,quales ipſi ſunt in iis,quæ ſenſui apparẽt. Porrò in oĩbus tales eſſe,nihil eſt aliud,q̃ intelligere,quando ſit in tertio acceſſio futura,& quãdo futura nõ ſit.

* ἀναρῶν.

*Græce hypocondria. Linacer autem cum Celſo ſemper uertit præcordia.

* καλι`ςωντες, eſt ĩ impreſſis, ĩ manuſcriptis μαλῶντες.

* ἀναφέρεται.

A.li.4.c.1.2.1. c.14.c.15.a

Quin

A Quin etiam, qui refrixerunt, aut uſti ſunt, aut fatigati, aut tale quippiam paſſi, poſtea uerò febri-
citarunt, hi, vbi remiſſione talẽ ſtatus qetem, qualis erat per ſanitatẽ, ſentiunt, ne tunc quidem
eos, qui diatriton nominent, ferre poſſunt. Quod.n.uſurpate ſæpe ſoleo, quemlibet priuatum,
qui ſecundum naturã ſe habeat, quouis ſophiſta uetiores opiniones habere, hoc etiã in diuiniſ-
ſima iſtorum diatrito uidere licet, ut quæ ab omnibus, qui naturaliter ſe habẽt, ſit irriſa. Nup.n.
è plebe quidam, qui in ſplendida cœna prolixius ſibi epulis potuq; indulſiſſet, uenit domu erra
bundus, ac manu deductus. Cum aũt ea, quibus grauabatur, in uẽtriculo eius fluitarent, omnia
ea euomuit: & per noctem quidẽ febricitauit. Dormiuit autem in magnam partẽ ſequẽtis diei.
Poſtea ſurgens, ac paululum inambulans, lauit, riſitq; eum, qui ſibi diatriton manendã ſuaſerat:
illo nanq; authore etiam poſtero die inediam tolerare debuiſſet. Vt autem (res ipſa mouebat, &
ipſe ſua ſpõte faciebat) lotus, & modice cibatus, poſt ſomno deditus, eoq; inoffenſe fruens, ma-
ne ſurrexiſſet: ad conſuetaq; rediiſſet etiam in ipſa diatrito, in qua eum tolerare inediam opor-
tuiſſet, ſi diatritariis medicis paruiſſet, ita.n.eos per iocũ eleganter nominauit quidam, & quidẽ
cum cœnatus iã ex conſuetudine homo eſſet: accedẽs facetus ille, riſum excitauit, commemo-
rans quẽadmodũ eũ, qui tertio ante ueſperi uomuiſſet, oportuiſſet etiam biduo inediam ſiccũ
B ac *ſordium plenum tolerare, ad horasq; ſpectantẽ pro diatritariorum iuſſu decumbere. Sunt.n.
arbitror, uel plebi non obſcura, quæ præter rerum euidentiam temere audentur. Atq; inde me-
rito alios medicos, alios græce Logiatros, id eſt uerbis tenus medicos eſſe dicunt. Quomodo.n.
non iure hac appellatione cenſeantur, qui ea neſciant, quæ nemo è uulgo ignorat? Quomodo
non meritiſſime irridendi carpendiq;, qui etiam, cum talia ignorent, Hippocrati ſe præponunt?
Verum illorum ſtupiditatem ne Mercurius quidem ipſe cum Muſis ſanauerit.

De curanda Diaria in calidis, & humidis naturis, ac in habitibus, qui ſunt acquiſiti. CAP. 7.

ABſoluta uerò in iis naturis, quibus amara bilis redundat, (in quibus.ſ. elementum frigidũ
uincitur à calido, & elemẽtum humidum à ſicco) de diariis febribus diſputatione, ad aliud
corporum temperamentum tranſeamus, quod nihil minus, quàm ſupra dictum, uitioſo eſt ſuc-
co, in quo.ſ.calidum præualet frigido, & humidũ ſicco. Maxime enim omnium putredinis mor
A. li 4 f.1.t.1 ei. fol. 411. e bis hæc intẽperies *expoſita eſt: propterea, quòd per ipſam ſanitatem proxime putredinẽ acce-
dit: uelut tum ex ſudoribus conücere eſt, qui grauiter his olent, tũ uerò ex urinis, deiectione, at
que ẽt ipſa *reſpiratione. Etenim, qualis eſt hircorum, talis eſt, & taliũ naturarũ tẽperies. Ideoq;
prompta eſt ex qualibet occaſione, tum aliis multis morbis, tũ uerò febribus, corripi. Nam, qui
C hac intemperie ſunt, cum ſtipata cutis eorum eſt, effugere febrem non poſſunt: ſed nec, cũ ualẽ
tem cruditatẽ contraxerunt, aut peruſti ſin Sole fuerunt, aut tale quippiã aliud paſſi. Ac uitioſis
quidẽ habitibus ſtipatio cutis plurimum eſſe incommoda ſolet. Ideoq; quibus amara redundat
bilis, non minus, q̃ qui ad putredinem ſunt proni. (Sepedonodes, id eſt putredinoſos Græci uo
cant) febribus iis, quæ ex ſtipata oriũtur cute, patẽt. At ab nidoroſis cruditatibus, quæ humidæ
& calidæ naturæ ſunt, (quas modo putredinoſas propterea uocaui, ꝙ ſucci facillime in iis putre
ſcant) promptius lædentur. Nam de obſtructione quid attinet dicere? quam idcirco maxime fe
bres accendere diximus, quòd putredinem in iis, quę non tranſpirant, corporibus creet. Verum
de eiuſmodi febribus poſt agemus. Sanè diariæ omnes prõptiſſime in iam dictis temperamentis
accenduntur, idq; ex qualibet earum cauſarum, quas modo in amara bili uitiatis naturis retu-
li: curationemq; perſimilem illis habent, ac in paucis omnino diſſidentem. Nam, cum humidio-
res naturæ ſint, magis ferunt, quàm illæ, famem ſitimq;. Itaque minus læduntur hæ, ſiquando fa
me per diatritarios crucientur, ſi modo libera ipſis tranſpiratio non deſit. Atq; idcirco balneum
hi, ceu quod cutim eorum laxet, uel magis, uel certe non minus, quàm qui amara bili abundãt,
requirunt: ceu quod humectet, non requirunt. Quæcunq; uerò de eiuſmodi natura ſunt dicta,
D eadẽ de acquiſito habitu dicta eſſe cenſendum. Aliqui enim, quibus boni ſunt natura ſucci, coe-
untibus aliqñ eodẽ tempore pluribus ſiccantibus corpus, calfaciẽtibusq; cauſis, in amaræ bilis
uitioſum habitũ mutantur. Da enim ueniſſe hominem æſtatis tempore in regionẽ calidam, &
ſiccam: eſſe præterea eodẽ tempore ſtatum cœli calidum, ac ſiccum: tum ueſci eum cibis calidis
ſiccisq;: cogitare quoq;, ac triſtari, & uigilare, & iraſci, & quàm plurimum laborare: fieri autem
poteſt, ut idẽ homo per id tempus uenere ſit uſus frequenti, & in Sole maiore ex parte uerſatus,
& medicamenta, quæ ſiccent calfaciantq; biberit, ueluti aliqui Theriacen, non nulli Ambroſiã,
alii Athanaſiã, ſcimus enim profectò medicamenta à iunioribus medicis eiuſmodi nominibus
uocari: Cui ergo omnia iam dicta per æſtatem contigerunt, hunc, neceſſe eſt, calidum, & ſiccũ
reddiderint, ac propterea eo habitu, qui amara bili abundet, quamuis antea optimi ſucci fuerit.
Itaq; ẽt ex omnibus ſupra dictis cauſis facile febricitauit. Ad eundem modũ, & ſiquis natura-
liter boni ſit ſucci, ac locum temperatum incolat: ſi illinc ſe in alterum locum, qui calidus ſit, &
humidus, ueris tempore trãſferat, idq; ſtatu cœli calido humidoq;: tum omni uictus ratione ca-
lida humidaq; utatur: is quoq; ſimiliter illis, qui natura ſunt putredinoſa, tum cæteris tentabitur
morbis, quibus illi: tum febricitabit non ſolum aliis, ſicut illi ex iiſdem cauſis, febribus, ſed etiã
non minime diariis, de quibus nunc inſtituimus.

Quæ inter Diarias febres, in acutas, aut multorum dierũ, prõptius, ac facilius pertranſeant. CAP. 8. E

CVm verò octo intemperies in uniuerſum ſint, ut oſtendimus, opportuniſſima ad febres eſt calida, & ſicca: ac, niſi quis hãc, ut dictum eſt, cibet, ociſſime in ea mutatẽ diaria febris in acutam. Propinqua huic eſt, præſertim, ꝙ ad febrem attinet, quanuis ad alia ſit deterior, calida intẽperies, & humida. Tertia ab his intemperies eſt ſimplex illa, in qua oppoſitio altera recte ſe habet, utiq; quæ ex humido, & ſicco cõſtat, in altera calidũ exuperat. Quippe opportunior eſt hęc, q̃ cæteræ, quæ ſequuntur, tũ ut oĩbus ſupradictis occaſionibus lędatur, tum ex diariis in† pluriũ dierum‡ febres tranſeat: nihil enim alienum fuerit eas ſic appellare. Huic proxima eſt, quæ in calido, & frigido debitum modum ſeruet, cæterum ſiccum elemẽtum hẽt humido prævalens. Ab hac deinceps media oĩum eſt. ſ. quæ mediocritatẽ in utraq; oppoſitione ſeruat. Quatuor, quæ reliquę ſunt intemperies, neq; facile febribus occaſione iam dictarũ cauſarum patent: neq; diaria tentatæ, ſi inediam tolerant, in plurium dierum febres tranſeunt: Immo aliquæ ſaltẽ earum, ubi redundantiam humorũ citra corruptelã cõtraxerunt, (cõtrahunt autem eiuſmodi intemperies aſſidue) utilitatẽ ex inedia ſentiunt: ac potiſſimum, quæ frigida eſt, & humida: ab hac, q̃ humida eſt: tertio loco, q̃ frigida: quarto loco, quæ ſicca eſt, & frigida. Siquidem poſt diarias febres diſcuſſas, ubi coactus quiſpiã nulla neceſſitate eſt mirificam diatriton tranſmittere, alia quidẽ nulla in frigidis temperamentis ex inedia febris excitabitur: lædetur tñ ipſe ſiccus, & frigidus corporis habitus q̃ maxime, ut, niſi longo tpe, redire ad naturam, qui ea ſunt intemperie, non poſſint. Ceterũ, ſi quod forte fortuna his adſit acquiſititium humorum uitium, fieri poteſt, ubi in fame, & illoti per triduum cuſtodiuntur, ut ex diariis in plurium dierum febres immigrent. At, quæ ſicca quidẽ corporis natura eſt, ſed in altera cõtrarietate tẽperata, ea in lõgioribus inediis gracileſcit magis, q̃ quæ ſicca eſt, & frigida: reficitur tñ facilius, cum idoneum nacta eſt uictum. F

A.li.4.c.1.r.e. c.2.fo.41 1.d.

‡ πολυημέρους

Quo pacto curatio, ac uictus ratio, inſtituenda ſit, cum diſſidentes indicationes in Diarijs febribus coierint. CAP. 9.

ENimuero eiuſmodi omnibus uictus ratio alteranda eſt, multo profectò magis, quã iis, de quibus primũ oĩum eſt dictum, nẽpe calido, & ſicco, item calido, & humido. Quippe, qui frigidus, & huimidus natura eſt, quoniam calido ſiccoq; in utraq; intemperie contrarie eſt affectus, contrario nimirũ utetur uictu. Melius tñ eſt nõ abſoluto ſermone, cõtrario, dicere, ſed ex ſolius tẽperamenti indicatione, qñ ex eo, ꝙ eadem febri febricitant, non diuerſam, ſed omnino eandẽ ſortientur indicationem. Dictum nanque ſæpe numero iam eſt, id, quod ſecũdum naturam eſt, ſimilia ſemper poſtulare: quod præter naturam eſt, contraria. Siquidem, quod naturaliter ſe habet, cuſtodire: quod præter naturam eſt, tollere oportet. Porrò febris omnis pręter naturam eſt: ideoque uictus rationem humidam frigidamq; exigit. Tẽperamẽta vero ipſa aliàs ſimilia, aliàs poſtulant contraria. Quæ enim uitio carent, ſimilia perpetuo, quippe quæ ſeruare expedit: quæ uitium habent (ueluti in opere de ſanitate tuenda eſt dictum) aliàs ſimilia, aliàs contraria. Idq; merito accidit, cum nec ad unguẽ naturaliter ſe habeãt, quomodo enim eſſent uitioſę? nec prorſus præter naturam, quando, qui ſic attẽperati eſſent, perpetuo ægrotarent: Ergo ſimilia deſiderant, tũ in aliis, de quibus mox dicetur, tum uerò in *ulceribus omnibus: monſtratum enim id ſępe numero iam in ſuperioribus eſt: contraria uerò in eo uictu, qui per ſanitatem adhibetur, uelu ti in libris de ſanitate tuenda, docuimus: ſed neq; hæc perpetuo, ſed tum, cum corrigere intẽperiem eorum ſtudemus. Quippe duplex nobis in iis, qui ſani ſunt, finis proponitur: nempe uel corpus ſanum in priſtina eius temperie tueri: uel etiam hãc meliorẽ reddere. Sic igitur, arbitror, in iis, qui diaria febri laborant, cibandis, uel uni febrili affectui contrarium, uel ẽt ipſi laborantis in temperamento, deſumemus. In ea tamen natura, quæ haud dubie in medio temperamento eſt, ab ipſa febri contrariorum indicatione accepta, eatenus humidum frigidumq; uictũ adhibebimus, quatenus ſiccius calidiusq;, quã ante, iã redditũ corpus apparet. Verum hoc tũ perſpicuũ, tũ indubitatũ eſt. Reuertamur autem rurſus ad intẽperatas naturas. Nam, quoniam eas (ſicut in libris De Sanitate tuẽda eſt proditum) licet & quales accepimus, ſeruare, licet & ad melius trãsferre, ſatius, arbitror, eſt, cum palanè ualent, non cum ægrotant, uel de ſe queruntur, uictus illis rationem mutare. Gaudent enim naturæ conſuetis ſempẽr, ut & Hippocrates evidentiſſimis argumentis in libro De acutorum uictu adſtruxit: & in omnibus, qui ſe ſecundũ naturam habent, maniſeſte apparet. Quòd nanq;, qui ſibi iam diſplicẽt, extra cœtum eorum, qui ſecũdũ naturam habent, ſint ponendi, id nemo, qui compos eſt mentis, dubitet: cęterum, ij an præter naturam ſe, an non naturaliter ſolum habeant, id utiq; quis æſtimãdũ duxerit. Atqui, ſi ex ipſa cõſuetudine indicationem aliquam ſumi conueniet, ſiquidem multo iam tempore intemperatas naturas cõtrario uictu ei, quæ uicit, intemperiei cibauimus, ita ẽt, & cum parum ex ſententia ſe hñt, faciemus: ſin minus, q̃ ſimilia tẽperamento ſuadet, indicationẽ præferemus. Ita uerò, & Hippocrates mihi ſentire uidetur, ubi ait: Humidus omnis uictus febricitantibus eſt idoneus, potiſſimũ autẽ pueris, & aliis, q ita cibari ſunt ſueti. Febricitãtibus. n. inquantũ febricitant, ex ipſa contrariorũ indicatione humidus uictus conducit: pueris, ex ſimilium. Eodẽ aũt modo, & eã, quæ à conſuetudine præbẽt, quo eã, q̃ ab ætate datẽ, accepit, Nã & ætas, cum ex iis ſit, q̃ natura nobis inſunt, G H

Al. ulceratis.

2. de Rat. Vict. in ac. 20. & dein cep. 7. q. 119. a

2. Aph. 16. Ex. ord. 8 h

A ſimilem ſibi uictũ poſtulat. Et, quę à conſuetudine indicatio ſumitur, ſic ſumpta eſt, ſicut ea, quę ab ætate: quippe ſeruare quoq; hanc iubet, perinde ac proprium ætatis tẽperamentũ. Itaq; etiã nos, tũ ex oĩbus, quæ circa ægrũ ſpectant, eius, quod conducit, inuẽtionẽ moliri: tũ, qñ indicationes oẽs ſecum conſentiant, & qñ inter ſe diſſentiant, inſpicere ſemper cõueniet. Oĩbus.n. cõſentientibus, unam prorſus victus ſpeciẽ cõſtituemus: diſſidentibus uerò inter ſe, quæ ualentiores, ac plures ſint, præferemus ita, ut uictus ſpecies, quã hæ pſcribant, præferatur, ſic tñ, ut nc cõtraria ſit neglecta. Porrò prælatio hæc aliàs utriſq; in unius auxilii materiã miſtis perficiẽ, aliàs ſeorſum ſumptis. Ac cõis quidẽ hæc ratio eſt oĩum, quæ inter ſe cõplicatæ ſunt, cõtrariarũ indicationũ. Qũo aũt hanc ad uſum conferre oporteat, cum aliqñ ipſi morbi coeuntes ſint cõtrarii: aliqñ morbus unus ſit, ſed qui contrariã indicationẽ ſubĩciat, aut naturali laborantis tẽperamẽto, aut ei, quod nunc acquiſierit: præterea ætati, & cõſuetudini, & regioni, & anni tẽpori; in ipſa particulatim tractatione oſtẽdã. Nunc ergo, cũ propoſitũ nobis hoc loco ſit unicuiq; memoratorum intemperiei generum idoneum inuenire uictum, cõis, quæ cępimus methodi modus, uelùti ſub exẽplo, examinetur. Pone.n. cotreptos ſebri eſſe duos homines in regione natos, educatosq; tẽperata: nunc in ea non eſſe, immo alterũ in calida, & ſicca, alterũ in humida, & frigida:

B præterea eoſdem diuerſo eſſe tũ temperamento, tũ natura, tum conſuetudine, tum ætate: ẽt ſub diuerſo (ſi placet) & anni tẽpore, & ſtatu cœli ægrotare, ſic, ut alter calidus ſiccusq; natura ſit, ac tali uictus rationi in totum inſueuerit: præterea iuuenis ſit, & hyeme ęgrotet, idq; in humida, & frigida regione, ac ſtatu cœli ſimili: Alter humidus, & frigidus, ſimul uictu aſſuetns, tũ puer ętate, ac æſtate, in calida ſiccaq; regione, ac ſimili cœli ſtatu laboret: Quæ nã igitur in utroq; horũ ſunt indicationes? Nẽpe, quę à ſebricitando ſumitur, cõmunis amborũ eſt, ac, quæ refrigerent, humectent, deſiderans: reliquorũ nulla eſt præterea cõmunis. Siquidem priori, & propter naturam, & propter ætatem, q̃ ſimili ſibi uictu fuere aſſuetæ, ſiccioris calidiorisq; tẽperamenti cibus idoneus eſt: idemq; propter, & anni tẽpus, & ſtatum cœli, & regionem conuenit: non enim, quæ ab his ſuppeditatur, indicatio ſimilia deſiderat, ſed cõtraria: Alteri ex propoſitis propter ętatẽ, & naturam, & cõſuetudinẽ, ſimilia ipſis exhibenda indicantur: pp ętatem quidem humida, modiceq; calida: propter naturam, & conſuetudinem humida, & frigida: propter regionem, & anni tempus, & ſtatum cœli, contraria: quæ & ipſa nimirum ſunt tanto temperatis frigidiora, & humidiora, quãto regiones ipſæ ſunt calidiores temperatis, & ſicciores. A cõſuetudine.n. ſemp eſt indicatio ſimilium, quoad.ſ. ægrotant homines. At ab ætate, natura, regione, anni tẽpore, & ſta-

C tu cœli, ubi temperata hæc ſunt, ſimilium ſemper * præſidiorum eſt indicatio, ſiue ualeant homines, ſiue ægrotent. Contra ab intemperatis anni tempore, ſtatu cęli, & regione, contrariorũ eſt indicatio: cæterum ab ætate, & natura non abſolute, ſed cum cõſuetudine. Porrò nihil in cõtrariis indicationibus tã conuenit expendi, q̃ magnitudinem † eorum, quæ ad indicationem coierunt. Quã utiq; in libris De ſanitate tuenda duplicem eſſe oſtendimus: alterã, quæ ex ipſorũ, q̃ indicant, dignitatibus cenſeatur: alterã, quæ ex ipſorũ (ut ſic dicã) proprijs ſubſtantiis ſpectetur quas ex conferendo, cum mediocri, & quod ſecundum naturam eſt, accipiendas eſſe teſtati ſumus. Niſi enim ita quis indicationum poteſtates examinet, nequeat ſanè menſuram uictus inuenire. Cum enim refrigerandum humectandumque eſſe ſebris perpetuo indicet, reliquorum uerò quodq;, prout dictum eſt, ubi concors eorum indicatio eſt, nullum exhibetur negocium: ubi diſcors, pro pluribus, ac potioribus formari uictus ratio debebit. Siquidem in modo propoſitis, ex eo, ꝙ ſebricitant, communis refrigerantium, ac humectantium indicatio præſtatur, nõ tamẽ ex cæteris. Sed cuius, tum ætas, tum temperamentum unà cũ conſuetudine, tum regio, tum anni tempus, & cœli ſtatus, humectantia refrigerantiaq; exhibenda indicant, hunc haud dubium eſt non ſolum humectandum refrigerandumq; eſſe, ſed etiam nec leuiter hęc, nec utcunq;, faciẽda eſſe, immo planè magnopere, ac uehementer, omnibus ſcilicet * indicationibus idem dictan-

D tibus. Cuius uerò reliqua omnia refrigerantem quidem humectantemque uictum, quemadmodum, & febris, non indicant, ſed contrarium ipſi, calfacientem ſcilicet, & ſiccãtem, utique ambiguitas pugnaq; indicationum inter ſe oritur: quo caſu magnopere opus eſt, tum numerũ indicationũ, tum magnitudinem, ſimul conferas. Quippe, quæ à febri ſumitur, ea reliquis, qñ oẽs cõtrarium faciendum præſcribunt, numero quidẽ inferior eſt: magnitudine tñ, quæ ex dignitate, aut poteſtate, aut quomodocunq; appellaſſe libet, ſpectatur, utiq; ſuperior eſt, potiſſimum, ſi lõge à natura receſſit: quippe duplex, tum magnitudo illi accedit, & q̃ ex febris genere prouenit, q̃ oĩbus eſt cõis: & quæ propria, ſuaq; ipſius eſt. Siquidẽ, & quia febris plus cæteris omnibus ſolicitos nos habet: & quia, præterquam, ꝙ ſebris eſt, etiam magnitudo illi notabilis acceſſit: idcirco cõtrarias indicationes inducit, atq; obumbrat. Sin parua fuerit, fas eſt reliquas oẽs unà cõiunctas cũ ea conferri, atq; expẽdi. Ac, ſi quidẽ pares uideantur, neq; febris indicatio præferẽſit, ut humectandum, & refrigerandũ ſit: neq; ẽt reliquorum ſic, ut calfaciendum, ac ſiccandum ſit: immo media uictus ratio, ubi ita ſe corpus habet, eligẽda erit. Sin altera indicatio exuperet, tñ receſſiſſe à tẽperato, & medio uictu par eſt, quantum ea, quæ pollent, ſua contraria ſuperãt. Ergo tum exercitatũ in his omnibus, tum natura prudentẽ, eſſe medicũ cõueniet, quò cuiuſq;

indicationis

*Quidam cod. græci habent, βοηθημάτων ut Linacer uertit. alij διαιτημάτων καὶ βοηθημάτων, i. uictus rationum, & præſidiorũ. alij διαιτημάτων ſolum, ut etiã Aldinus: quæ melior lectio uidetur.

† ita legendum eſſe, ut Linacer uertit, tũ ex codicibus græcis, tum magis ex libro tertio de ſanitate tuenda patet, ubi de hoc diffuſe tractatur. Neq;.n. legendum eſt τῶν συμπεσόντων, i. eorum q̃ coiuerunt.

indicationis poteſtate diligenter cõſiderata,omnibusq; inter ſe collatis,unã idonei uictus ſum E
mam,q̃ laboranti ſit commoda,cõparet. Ac diariatum quidẽ febrium indicationes ex his* ge-
*Scopis.
neribus capiuntur,raroq; accidit,(ſi alicubi) à laborantis virium modo: cũ febriũ,quæ pluribus
diebus affligunt,indicationes,tũ uirium reſpectum neceſſario adhibeant, (non enim leue in his
conſilium eſt,quod à uiribus petitur) tum cauſarũ,quæ ipſas excitant, exceptis tamen hecticis:
† ἀνάπτεσθαι. accendi.
utpote quas nulla † accendit cauſa,quemadmodum nec corpus id,quod iã habitu calorem ignis
in ſe ſuſcepit, ſiue id lapis,ſiue lignum ſit. Illud nanq; commune cum diariis habent, q̃ uidelicet
nõ amplius fiãt. Differũt aũt in eo,q̃ diariæ in leui (ut ſic dicã) affectu (κατὰ σχέσιν Græci uocãt)
calorem habent: hecticæ in habitu,qui ægre ſoluatur. Licet etiam dicas eã quoq;,quæ à uiribus
ſumitur,indicationem tum reliquis oĩbus morbis,tum in diariis febribus,ſemper adhiberi: no-
bis tamen in præſenti diſputatione opus ea non eſſe,propterea,q̃ ex prima quidem ratione nõ
indicet,ex accidenti uerò indicet. De eo uerò accidente in ſequentibus differemus.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS F
LIBER NONVS

ARGVMENTVM LIBRI

Curandi ratio febrium continentium: ac ordo, & dignitas indicationum,
quibus curatio uniuerſa continetur.

De tranſitu diariarum in alias febres, ac de ipſarum perduratione. CAP. I.

* τὴν ἰᾶσιν θεραπείαν μὲν:
DIariarum,ò Eugeniane,*curationẽ in libro,qui hunc p̃cedit,expoſui,totius
p̃poſiti operis octauo. Eſt ãt huius febriũ generis unica acceſſio,uno plurĩ
mũ die ex ipſius ſaltem natura circunſcripta. Quippe,*quæcunque uel per A.li.4 f.1.c.1 c.1.fol.418.g
medicorũ ignorantiã,uel ægrorũ intemperãtiã,uel miniſtrantium errorẽ;
in eiuſmodi febribus cõmiſſa in aliud ipſas genus transferunt, hæc ſuæ na
turæ ſpõte nõ incidũt. Nõ.n.eſt profectò mirũ, ſi per ea, quæ delinquunt, G
nõ ſolũ porrigatur,aut in aliud genus trãſeat,morbus quiuis,ſed ẽt,cũ prius
nõ eſſet,nũc excitet. Nã cũ iis,q̃ integri ſunt,delinquere nõ ſit tutũ, haud
quaquã id ægris ſine diſcrimine contingat. Reliqua uerò cũ ſint genera duo,(ueluti in libro De
febriũ differentiis eſt oſtẽſum) alterũ ex humorũ putredine naſci docuimus: alterũ, quod iã ſoli
das aĩalis particulas occupauit,hecticũ noĩant. Tranſeunt ſæpe aũt diariæ febres,ueluti ſuperius
oſtẽdimus,in utrũq; genus,niſi quis eas cõmode tractet. Veluti aũt in cæteris rebus oĩbus,quæ
cunq; uno genere comprehenſæ ſocietatẽ in naturis habẽt,ac propterea mutuo in ſe trãſire ua
lent,tertia quædã formula in tranſitu ipſarũ exiſtit,quę neutrius extremitatũ formã planè exhi
bet: ita nimirũ,& in diariarũ febriũ trãſitu imagineris,licet,alterũ quoddã genus in trãſitu exo
riri,quod neutri extremitatũ ſit idẽ. Ac primũ quidẽ de hoc differendũ eſſe mihi uidet̃: quò,ſi
cuti reliqua,ẽt ipſum tũ protinus noſcat̃,cũ incidit: tũ ſic inhibeatur in primo ortu,ne aut ægre
ſanabile,aut inſanabile,poſt q̃ auctũ eſt,euadat. Cæterũ,mediũ id,cũ inciderit,nec noſſe ij poſ-
ſunt,nec ſanare,qui extremitatũ,quarũ eſt mediũ,ſpeciẽ ignorant. At tibi, qui præſertim nõ ſo
lũ diariarũ,ſed ẽt reliquorũ duũ generũ,notas intelligis,ubi uel diariarũ notæ aliquatenus ſunt
alienatæ,uel reliquarũ notæ ſimul apparent,haud difficile fuerit iã trãſitũ ſuſpicari. Ergo ex adu H
ſtione,cruditate,laſſitudine,uigilia,animi perturbatione,uel bubone, qui ex euidenti aliqua ſit
cauſa,nunquam ad tertium uſq; diem progredietur febris acceſſio,niſi quid delictum circa labo
rantem ſit. At quibus ſtipatio febris occaſio eſt,iis etiam ultra hos porrigi acceſſio poteſt. Nam,
qm̃ ſtipatio* uel obſtructis exilibus meatibus,uel conniuentibus,uel etiam corpore ipſo immo- A.li.4.f.1.c.8 c.1.fol.416.d
deratius denſato accidit,merito,arbitror,diximus ex frigore, & balneis, quæ uel cõtactu refri-
gerent,uel facultate: præterea pharmacis ſimilis generis: pari modo iis,quæ cutim ſiccent,uelu
† ἀνάπτεσθαι. reaccendi.
ti Sole feruente: nec minus ẽt iis,quę denſent,ueluti dura cũ iis,quæ frigefaciãt,frictione: & de
tineri intra corpus ceu fumida fuliginoſa ve excrementa,& ab iis febrem † accendi. Verũ ex his
denſationem quandã corporũ ipſorum fieri,ac ueluti exiguorum meatuum conniuentiam: ob
ſtructionẽ uerò uel propter glutinoſos,uel craſſos,uel copioſos ſuccos incidere. Quin ẽt febres
quaſcunq; uel conniuẽtia meatuũ,uel recens corporũ dẽſatio excitant, has & deſiſtere poſt pri
mã acceſſionẽ,ſiquis recte eas tractet,& uerè diarias tũ eſſe,tum appellari: at, q̃ ex obſtructio-
ne creant̃,ſi hæc puſilla ſit,ſolui ipſas quoq; ſimiliter,ut alias diarias,ſiquis eas legitime ſanet: ſin
ualẽter impacti humores ſint ſic,ut ualẽtius aliquid,quod eos eximat,deſiderẽt, eas febres por
rigi ultra unum diem neceſſe eſt; ac diariarũ febriũ genus uideri egreſſas. Quomodo enim dici
ultra

A ultra diaria febris poteſt,quę in tertium uſq; diem extenditur,qñ ex ipſa nominis ratiõne in ſecũdo eam deſiſtere par erat? Dictum enim ſupra eſt uigintiquatuor horas eſſe ſic appellatæ diei ſpatium,utiq; ut cum nomine diei nox quoq; una comprehendatur. Atqui,ſi neque humor putreſcens ſubſit,nec corpus ipſum febrilẽ calorem, ut habitũ,ſuſceperit,à duobus generibus diuerſum ſit. Aut ergo aliud præter tria iã dicta genus eſſe in prima febrium diuiſione dicẽdũ eſt: aut appellatione pro nihilo habitu diarias ipſas nominare oportebit. Neq; enim profectò de ſubſtantia ipſa talium febriũ eſt diariæ uocabulum: uerum conuenienti nomine deſtituti, clarioris ſimul breuiorisq; doctrinæ gratia,ab eo,quod ſæpius eis accidit,nomen indidimus. Ac natura quidem eadem his eſt,quæ diarijs, nomen autem non idem.

Quæ ſint febres,quæ Synochi appellantur,& quæ ipſarum enumerentur inter diarias. CAP. 2.

SIquidem,in quibus una acceſſio ab initio ad finem perpetuo manẽs,in multos dies porrigiť, eas febres ſynochos,i.continentes,appellant,non illi quidem græco nomine uſi,cęterum ſolœciſmum committendum potius rati,q̃ formam ipſarum ſine nomine linquendum. At nõ,ſicuti idea una eiuſmodi febriũ eſt,à qua ſynochos eas nominant,ita & natura ſimplex unaq; eſt. Quædam nanq; earum manifeſtam habenr putredinis notam: quædam prorſus nõ habẽt, quas B nimirum ex diariarium febrium genere eſſe diximus. Cum enim acceſſionis* remiſſio ex feruentiũ humorum tranſpiratu cõtingere ſoleat. non tranſpirant autem in uehementi ſtipatione, neceſſe eſt multorum dierũ fieri acceſſionẽ. Igitur,ubi in tali febri nulla ſubeſt occaſio,quæ alteri? acceſſionis principium exciter,ultra hoc,ꝙ multorum dierum febris eſt, nec inuaſionem alicuius† febrium ſignificationisꝫ facit,ſed permanet ab initio ad finem una febris,quæ nec quotidianæ,nec tertianæ,nec quartanæ* notã præferat. Cęterũ,cum me audis dicentem, ubi uehemẽter ſtipata corpora ſunt,cohiberi intra corpus febrilem calorem,non ita factã prorſus dẽſitudinem putandũ eſt,ut nullũ ex iis humoribus,qui tenuati admodũ ſint,effluere foras ſinat: cum nec,ſi de oſſibus ita dixeris,id uerum ſit,nedũ carne,& cute. Verum,cum à feruentibus humorib? uapor attollatur plurimus,effluat aũt foras exiguus,hunc,qui relictus eſt,febrem ſeruare eſt neceſſe,neque id modo propterea,ꝙ ipſe manet,ſed etiam propterea,ꝙ quæ proxima ſunt,adurit.

A.l.4.f.1.t.2. c.43.to.425.b

Quo pacto febris continens,cum putredine,aut ſine putredine oriatur. CAP. 3.

QVoniam igitur ex duobus his ſeruari febris põt,& ꝙ totus uapor non tranſpiret,& ꝙ idem uapor ea,quæ contingit,etiã excalfaciat,neceſſe eſt tres eſſe in ſynochis febribus differentias: nẽpe uel pari permanẽte magnitudine ea,quam in prima acceſſione ſummam* habuit: uel adiiciente ſemper exiguum aliquid,diminuenteve: atq; hæc uel æqualiter faciente,uel inæqua-C liter. Ac,ſi quidem,quod accenditur,ei,quod tranſpirat,par fuerit,nec augeri , nec minui febrilis calor cernetur,ſed perinde ſibi ſimilis permanebit,ac ſi nihil illi prorſus adiiceretur , aut demereť. Quippe ad æqualitatis cuſtodiam,nihil intereſt,ſerueturne eadem aſſidue ſubſtantia: an ei,quæ uacuatur,par ſit ea,quæ adiiciatur. Verum,ſi altera earum uicerit,utiq; ſi,quę uacuať,minui febrem neceſſe eſt: ſin,quæ adiicitur,omnino increſcere. Sed nec illud ſanè quẽquam latet, ꝙ,cum ex febribus altera magis minusve,q̃ altera,tum augeť,tum minuitur, id ob exuperãtiæ imparitatẽ neceſſario accidat. Nam,ubi alias ampliore mẽſura,aliàs minore,uel febriũ generatio uel trãſpiratio exuperat,nec iis,quæ augenť,omnibus par eſſe auctio: nec iis,quæ minuunť, demptio,omnino põt: immo plurimã eſſe,tum exceſſus,tum defectus,differentiã eſt neceſſe. Atque unum quidẽ hoc(ſiue genus,ſiue ſpeciem,ſeu quiduis aliud appellare libet) συνόχων,id eſt cõtinentium febrium eſt,quodq; ex eadem,cum diariis natura conſtat. Alterum eſt, ubi in omnibus uaſis,ac potiſſimum maximis,æquabiliter ſucci putreſcunt. Eiuſmodi febrium in gracili, & frigido corpore neutra conſiſtere ſolet: ſed plurimum in iis,qui ſanguine abundant,& *corpulẽtis,gigni cernuntur: qñ nec obſtructio citra putredinem excitare febrem ualet,niſi id, qđ trãſpirat,& copioſum ſit,& calidum: nec humorũ putredo in oẽs,quę inter inguina,& alas interſunt, D uenas æquabiliter,ac cito porrigi in frigido habitu poteſt. Debent.n.ſemperꝫ, quę putreſcunt, tum calida humidaq; eſſe,tum uerò difficilem tranſpirationẽ habere. Eoq; fit, ut nec in frigida ętate,nec in frigido corporis temperamento,ſiue id ab initio conſtitit,ſiue modo frigidum ſit factum continẽs excitetur febris: Sed nec in gracillibus,uel qui raro ſunt corporis habitu: Immo tũ ętate,tum natura,tum acquiſititio temperamẽto,quę calida ſint,ac præcipue ſi, & carnoſus, & bono,ac multo ſanguine affluens,& denſo corpore ęger ſit,aut ẽt calidis excremẽtis refert?. Proinde fit,ut,qui ita febricitant,iis & pulſus maximus ſit,& ęqualis,& uehemens: quibus etiã arterię* habitus,nec durior,quàm pro natura,eſt,nec mollior,celeritatis tñ frequentięq; eò peruenit, quò febris ipſa magnitudinis. Atq; hęc quidem ambarum ſunt communia: alteri uerò priuatim putredinis inſunt notę,idque tum in lotio,tum pulſu, tum caloris ingrata qualitate.

* πολυσάρκων.

* σύστασις,i. conſiſtentia.

Adoleſcentium duorum curatio,quorum alter Continente ſine putredine,alter cum putredine febricitabat. CAP. 4.

AC tibi exẽpli cauſa redigã in memoriã adoleſcẽtes duos,quos unà mecũ uidiſti. Erat alter eorum liber,& palęſtrę peritus: alter ſeruus,haud inexercitatus ille quidẽ,cęterũ in palęſtra parũ uehemẽs,nec tñ ad quotidiana,quę ſeruũ deceãt,tum exercitia,tũ opera tractãda, nõ idoneus.

idoneus.Porrò liber continenti citra putredinem ſebri laborauit:ſeruus continenti, cũ putredine.Horum utriq;,quæ nam ſit adhibita curatio,non intempeſtiuum dictu nunc arbitror,quãdo quidem in exemplis exercitari,quiduis diſcentes maxime expedit:neq; enim ſatisfaciũt ad exactam cognitionem uniuerſales methodi.Sunt autem exemplorum ea pro potioribus habenda, quæ ipſi oculis uſurpauimus : qñ,ſi omnes,qui docere ſcribereve aliquid ſunt aggreſſi, ea prius operibus oſtendiſſent,prorſus paucula quædam falſo dicerentur.Nunc uero pleriq; alios docere tentant,quæ nec ipſi unquam fecerunt,nec aliis oſtenderunt.Cęterũ uulgus medicorum,nihil miri eſt,ſi contemptis bonis moribus,opinioni ſapientiæ magis,quàm ueritati,inhiat. Verũ non ſic fuit ratio noſtra.Nõ enim heri,aut nudiuſtertius,ſed ſtatim ab adoleſcẽtia, philoſophię ſtudio capti,primum nos ad eam contulimus:Mox patris euidenti inſomnio moniti ad medicinæ ſtudium excolendum uenimus, ac per totam uitam operibus magis,q̃ uerbis,utriq; ſtudio incubuimus.Quo minus mirum eſt,ſi,in quo tempore alii totam urbem ſalutando luſtrãt,& cũ diuitibus cœnant,ac eoſdem comitantur,hoc omni uos ſedulo laborantes, primum quidẽ oĩa, quæ ueteribus pulchre ſunt*inuenta,didicimus:mox eadem opere tum indicauimus, tum exercuimus.Ergo,qui palæſtræ peritus iuuenis erat,ubi febricitare hora prima noctis cœpiſſet, poſtridie eum mane circiter horam diei tertiam uidimus. Cum autem inueniſſem febrem admodum calidam,ſed pulſus æquales,& maximos,& celeres,& frequentes,& uehementes:tum caloris qualitatem,quæ tactum minime moderet: iã uerò,& urinas,tum craſſitudine,tum colore, à naturali habitu non multum alienas:audiens præterea hominem circiter triginta dies exercitationis conſuetudinem intermiſiſſe,pridie tamen exercitaſſe ſe uehementius,cæterũ non multum:ſumpſiſſe autem ſolitos cibos,atq; eos concoxiſſe,quamuis tarde,& ægre,utpote cũ febris ueſpete occupaſſet:cum interim rubicundus plenusq; homo appareret,atq; etiam plenitudinis ſenſum ſe percipere diceret:faciente interim quodam eorum, qui aderãt, de uena ſecanda mentionem : uiſum nobis eſt eius auxilii cõſiderationem in aliud tempus remittere,ſimul ut certius ſciremus,cuius generis febris eſſet:ſimul neceſſario propter eam,quæ præceſſerat,concoctionis tarditatem.Cum autem ueſperi ſimilem uigorẽ tueri febris eſt uiſa,ceu nihil ſenſibiliter remittens,ſuſpicio iã erat ſynochon eſſe,hancq́, ex obſtructione,& ſanguinis abundantia,& præ carnis copia,ſtipatione. Ac,cum parem magnitudinem per totam noctem febris ſeruaret, poſtero die uiſum eſt medicis omnibus,qui inuiſerant,ſanguinem eſſe mittendum. Diſcordia uerò orta de tempore:& uincentibus,qui id in ſequẽtem diẽ differendum ſuaderent:febris per totum cũ diem euidenter uiſa eſt uigorem ſuum augere.Mox tertia ſequente nocte, alia quidem acceſſio minime incidit,quæ primæ ad portionem reſponderet:erat tamen æſtus ipſe laborãti intolerabilis:urgebatq; cum tenſio totius corporis,utpote repleti,tũ capitis pulſatio:atque ob hæc grauis uigilia,iuuene in aliam alias ſe figuram iactante.Itaq;,cum ultra ferre nõ poſſet,hora noctis circiter octaua mittit ad me miniſtrum,rogatq;,ad ſe ocyus ueniam.Ipſe annuo,atq; abeo,inuenioq; febrem calidiſſimam,pulſumq;,qualem prædixi. Quoniam autẽ nec in hoc, nec in lotio; nec in ipſa caloris qualitate,indicium aliquod humorum putreſcentium apparuit,optimum factu uiſum eſt uenam incidere ante,quàm putredo inciperet. Auferо itaq; ab homine eouſq; de induſtria ſanguinem,quoad animo linqueretur,maximum planè ubi ualentes uires ſunt, continentis febris remedium:id quod,tum ratione,tum experientia didici.Primum nanq; in contrarium ſtatum agitur corpus,celerrime ex animi defectu refrigeratũ.Hoc uerò nemo inuenire poteſt,neq; quod ipſis ægris,neq; quod naturæ,quæ animantes gubernat, iucundius utiliusve ſit. Poſtmodũ in eiuſmodi corporibus neceſſario ſuperuenit alui deiectio,nõ nunq̃ etiã bilis uomitio:quas res ſtatim à toto corpore madores ſudoresve excipiũt.Quæ nimirũ oĩa,cũ huic quoq; contigiſſent,protinus febrẽ extinxerunt,ut quidã ex iis,qui aderãt, iugulaſſe me febrem per iocum dicerent:unde oẽs riſimus.Verum,quò narrationem oẽm abſoluam,nihil mali erit paucula addidiſſe.Poſt duas nãq; à ſanguinis miſſione horas paulo nutrimẽti dato,ac iuſſo quieſcere, diſceſſi.Quinta vero hora reuerſus, tam profundo ſomno indormientem inueni,vt tangentem me prorſus non ſentiret.Cum uerò,& miniſtri adeo illi altum ſomnum fuiſſe dicerẽt,ut nec,cũ madores eius abſtergerent, expergiſceretur,ſuaſi ita facerent:eſſe nanq; hominẽ iam prorſus à febri liberũ.Reuerſus antẽ,& decima rurſus hora,ẽt nunc dormientem inueni.Egreſſus ãt iterũ ad alios viſendos ægros,redeo hora prima noctis,non tñ,ut ante, tacens, ſed uoce de induſtria ſublata,quò ęgrum à ſomno excitarem.Quod cum ita accidiſſet,ubi ſolo ptiſſanę cremore ipm nutriui,abii.Cuius modum poſtero die augens,tertio lauatum dimiſi.Ac, quæ ad hunc pertinebant infirmum,ita ſunt geſta.Quæ uerò ad alterum,nunc dicam.Is,cum toto die multum laboraſſet,deinde lauatus paucula comediſſet,cœpit nocte febricitare,totum ẽt cõtinuãs ſequentẽ diẽ.Hunc nos poſt ſecundã noctẽ uidimus,in cæteris quidẽ oĩbus iã dicto iuueni ſimiliter affectum,uerũ putreſcẽtium humorũ euidẽtes præbẽtẽ notas.Itaq; uena quoq; huic protinus inciſa uſq; ad animi defectũ uacuauim⁹.Poſt id,idoneo interpoſito ſpatio,cibauimus primũ mulſa: deinde una interpoſita hora,ptiſſanæ cremore.Atq; hæc oĩa intra quintã acta ſunt horã. Cũ ãt ſimilis ſibi pſeueraret febris,ſynochõ eã fore ex putredine expectauimus.Itaq; accidit. Quippe cum

*εὑρημένα eſt in impreſsis, ut Linacer: εἰρημένα, i. dicta, eſt ĩ manuſcript.

A.l.4.f.1.t.2. c.44.f.42 g.d.

A.ibidem.e

A pe cum eam ſecũda noctis hora pari magnitudine cerneremus, tertiæ diei acceſſionẽ, futurane eſſet, an ſecus, diligenter obſeruare uolebamus: cuius in ſeptimã horã noctis ſuſpicio erat. Itaq; cum ſummo mane ſuperueniſſem, inueni, qđ expectaram. Nam nec tertiana inciderat acceſſio: febriſq; remiſſior paululo, q̃ ueſperi fuerat, apparuit. Vt autẽ rurſus hoĩem meridie uidi: eratq; iam certiſſimum, & febrẽ decreuiſſe, & ſynochen febrẽ eſſe, ſed quæ aſſiduè decreſceret: ſatius uiſum eſt, tũ quoq; hoĩem ſimiliter nutrire. Quarta uerò exacta nocte, manifeſte minor ẽt quarto die erat. Quo rurſus quoq; ad eũdem modum hoĩe cibato, aduertimus, tum illo die toto, tũ, quæ hũc ſecuta eſt, quinta nocte magnitudinẽ remittere ſic, ut quinto die liquido planè appareret minor eſſe febris, q̃ ante. Itaq; ad portionẽ minuentis ſe febris, urinę quoq; cõcoctio ꝓceſſerat. Eratq; haud obſcurum ſeptimo (id quod factum eſt) finiendã. Hanc igitur planè continentẽ ex humorum putredine febrem, & q̃ aſſidue decreſceret, uidimus. Multas uero alias cõtinentes conſpeximus, †quarum aliæ creſcentes: aliæ ſimilẽ tenorem ſeruantes erãt (illas Epacmaſticas, has Acmaſticas uel Homotonus Græci uocant:) aliæ, ceu quã modo memorauimus, decreſcentes, quas Paracmaſticas dicunt. Aliæ rurſus in primo die putredinis notas habuerũt: aliæ in tertio, aut certè ad ſummũ quarto, idq; aliàs medicorũ ipſorum inſcitia, q̃ ſanguinem nõ miſerãt,
B aliàs laborantium ipſorũ timiditate. Siquidẽ eorũ, qui ex ſola obſtructione febricitarẽt, nemo in putredinis febrem incidit, qui prius ſanguinẽ miſerat. Quem, ubi ualida uirtus ſubeſt, & ætas permittit, uſq; ad animi defectum mittere expedit: ubi horum alterum nõ ſatis rñdet, tutius eſt, quantũ ſatis uiſum fuerit, tñ principio detrahere: quod defuit, iteratione ſupplere. Etenim hoc præſidio omiſſo, qui ita febricitant, in ſummum diſcrimẽ ueniunt, niſi ſi eos uel uiriũ robur, uel
Alia f.1.r.a c.4 fo.417.e largũ ſanguinis *profluuium, uel ſudor copioſus, ex manifeſta pernicie eripiat. Et tñ non nulli ex medicis ſunt, qui, tametſi manifeſtiſſime uident, naturã ſanguinis ꝓfluuio non paucos eorum, q̃ ſic periclitentur, ſeruare, tñ ſanguinis miſſionem fugiãt, nullã nec experientiã, nec uerã rõnem ſecuti. Cæterum hos mittamus, diſputato præſertim contra illos abunde uno integro libro, qui eſt De ſanguinis miſſione contra Eraſiſtratum ſcriptus: ipſi uerò ad propoſitum reuertamur.

De ratione curandi continentes febres per venæ ſectionem, & frigidæ exhibitionem. CAP. 5.

ERat uerò in pñti diſputatione ꝓpoſitũ de ijs febribus diſſerere, quæ ex ſtipatis ꝑ obſtructionem meatibus oriuntur. Quas, ſi ſine putredine conſiſtant, ex diariarum eſſe genere dixi: ſin ijs putredo aliqua uel ab initio ſtatim, uel poſt modũ ſuperueniat, ubi in oĩbus uenis, ac p̃cipue magnis ea conſtitit, cõtinentes excitari febres: ubi in unica animalis parte, febres, q̃ certo ambi
C tu accedant. Verum de his poſtea. Quod aũt & bis, arbitror, & ter, & ſæpius, iterumq;, dicendũ eſt, q̃ ita laborant, ſi recte curabunẽ, ijs ſanguinis miſſio eſt adhibẽda: qñ, quibus corpus ex ſuccorum abundantia inhabile ad trãſpirationem iam redditum, tñ caloris congeſſit, ut inde iã febricitet, ijs tñ ſanguinis eſt detrahendum, quantum uires tolerant. Pro certo quoq; habendum, niſi ijs, qui hoc per naturam ſunt habitu, id adhibeaẽ præſidium, fore, ut uel ſuffocẽtur, uel certe ſyncope prehendi oĩno periclitentur, niſi (ut dictum eſt) eos uel uiriũ robur, uel plurimus ſudor, uel largum ſanguinis profluuiũ, à morte uindicet. At illud uel me tacente conſtat, ijs præſertim qui librum de plenitudine ſtudioſe perlegerunt, quanq̃ & nunc quoq; à me dicẽ, non eſſe nunc nobis de ea abundantia ſermonem, quæ ad uirtutem comparaẽ (quippe q̃ nec ſic obſtruit uenarum ora, ut refrigerationẽ prohibeat, nec tunicas earũ diſtendit, nec ruborem, nec tumorẽ inuehit, multoq; minus uel carnis, uel cutis tranſpirationẽ moraẽ) uerum de ea, quæ cõtineri à uaſis ultra non ualet: quæq; ob id ipſum, tũ perrumpere uaſa, tum recludere ſolet: reliquaq; modo dicta ſymptomata inducit, obſtructionem, diſtentionem, tumorẽ:ruborẽ: de hac, inquã, mihi oĩs ſermo tum habitus eſt, tum uerò nihilo minus habendus. Siquidẽ copia hæc, dum bonitatẽ ſuã ſeruat, ut pariter augeri cum robore uiriũ eſt nata, ita, ſiqñ has grauat, nec de cætero augebitur,
D & bonitatem naturæ amittet. At, ſi 1 naturalem ſemel bonitatem amiſerit, ꝫfieri nequit, ut non putreſcat: qñquidem nec aliud ullum ex ijs, quę foris ſunt, humidum calidumq; corpus manere imputreſcibile cernimus. Ergo feſtinare ad ſanguinem detrahendum oportet, quo *uenarum natura ex tranſpirando uentilandoq; naturalem temperiem ſeruans, humoribus eo, quo inter initia, modo dominetur: qñ, ſi ad intemperiẽ uerſa laborabit, metuendum eſt, ne hi putreſcant. Excitatur aũt intemperies in ea ex febris calore. Quem ſiqñ rudis quiſpiã medicus auxit, nõ uacuata ſtipationis cauſa, in incerto reliquum oẽ remedium eſt. Vbi nanq; emitti abundãtia poſtulat, calor autẽ refrigerari, pugna diſcordiaq; inter ipſa ſanandi oritur remedia, ſcilicet ijs, quæ refrigerent, quamuis temperiem naturæ concilient, ſaltem abundantiam intra corpus detinẽtibus: quę uerò rareſacienda cute hanc educant, oĩbus calfacientibus, ſic, ut, ſi abundantiam emittere uelis, febrem augeas: ſi febrem refrigerare, abundantiam moreris. In hanc conſilij inopiã deueniunt, qui ſtatim à principio non uacuarunt, Eraſiſtrati perſuaſione inducti: qui nec ſpontanea ſanguinis profluuia potuit imitari. Optimum igitur factu eſt (id quod nos ſemper in te quaq; facere uidiſti) ſtatim non numero dierum, ſed uni uirium robori, in febribus eius generis attentũ eſſe: quippe quod ſi ſeruatum eſt, non ſolum ſexto ſeptimove, ſed etiam ſequentibus diebus ſanguis eſt mittendus. Quòd ſi curare aliqñ infirmum cogeris, cui non ſolum antea ſecandæ uenæ

remedium prætermiſſum eſt,ſed nunc quoq; uel per medicorũ ignorantiã,uel ipſius laborantis E
propinquorumve eius timiditatem procedẽte tpe mittere ſanguinem prohiberis, ad * frigidam
exhibendam accedes,ſed diligenter ante diſcernens,quantum ex ea nocumentum contingere
poſſit.Nã,ſi id aut exiguum erit,aut nullum,offerenda potui eſt,quæ prorſus ſit gelida,quãtum
bibere ægro libet quinimmo magis id audebis,ſi frigidę potioni inſueuerit.Sin magnum time-
tur incõmodum,ab hac quidẽ abſtinendum,atq; alijs auxilijs,quibus obſtructio eximat̃,& abũ
dantia uacuetur,& febris feruor deferbeat,utendum. Porrò incommoda,quæ frigidã potionẽ
intempeſtiue Immodiceq; exhibitã ſequuntur,in his conſiſtunt,ꝙ lentos craſſosq; † humores,
ſiue hi obſtructiones,ſiue putredinem,ſiue phlegmonẽ : ſiue,qualis eryſipelas,aut ſcirrhus,aut
œdema eſt,affectũ creauerint:attenuari digeriq; prohibent.Ergo,quoties ex his febris accendi
tur,atq; ad eos uacuandos frigida data non conducit,ad præſens quidẽ non paruum affert leua
men,propterea,ꝙ iam accenſam febrem extinguit:uerum,cum cauſa eius adhuc perſtet,aliam
denuo accendi eſt neceſſe,atq; ea,quæ præceſſit,non nunquam difficiliorem,propterea,ꝙ den-
ſatum ex frigida corpus eſt.Atq; hęc una noxæ ſpecies eſt minime cõtemnenda.Altera talis eſt.
Multæ laborantis imbecillæ particulæ,ſiue ita ſe ex naturali intẽperie habeant,ſiue ex ultio ad-
ſcititio,à frigida lædunt̃.Alij nanq; gula adeo uehementer eſt affecta,ut uix deglutiret.Alij uen F
triculus ſic,ut uix concoqueret : Alij ipſum uẽtriculi os,aut iecur, aut colon,aut pulmo,aut ſe-
ptum tranſuerſum,aut renes,aut ueſica,aut tale quippiã aliud à frigida percuſſum,ad proprium
opus infirmum eſt redditum.Non nulli aũt ex intempeſtiua immodicaq; eius potione,nõ mul-
to interpoſito tpe,nec poſtmodũ, ſed illico,difficultate ſpirandi,& conuulſione,& tremore cor
ripiuntur : ac toto(ut ſemel dicam) neruoſo genere læduntur . Nec ignoro,ꝙ formidoloſum te
ad frigidam offerendam ex ijs,quę memoraui,redderem,niſi ea me uſum ſubinde uidiſſes,ſem-
perq; cum ſucceſſu,nec ægrum in ullo manifeſte læſiſſe.Quibuſcunq;.n.in principe particula tu
mor aliquis è phlegmones,œdematos,aut ſcirrhi genere conſtitit,ijs frigidam offerre nõ opor-
tet:ſed nec ijs,quibus obſtructio,putridusve humor non concoctus incommodat.Quòd ſi eui-
dentes percipis abſq; iam dictis tumoribus concoctionis notas,illud duntaxat æſtimabis,ſit ne
pars aliqua temperamento adeo frigido,ut in hanc noxa procumbat.Porrò eryſipelas,quod ue
rum eryſipelas ſit,non aliter ſanaueris: at,ſi miſtum cum phlegmone ſit,in hoc cõcoctionis ex-
pectandæ ſunt notæ. Atq; hæc làtius,q̃ pro re nunc propoſita,cum poſtmodum etiam ſorte ne-
ceſſum erit de frigida exhibenda mentionem facere.Nunc.n.altera cõtinentium febrium ex ſo
la obſtructione eſt orta:altera uerò ẽt cum putredine per omnes uenas . Cum ergo concoctio- G
nis humorum in ijs notas uideris, de quibus dictum abunde in libris de Criſi eſt,audacter frigi
dam dabis:quippe ſolidarum animalis partiũ natura roborata prętenuatos iã humores aggre-
ditur ita,ut qui utiles ſint atq; ad nutriendum habiles,hos quidẽ ad ſe trahat:inutiles uel ꝑ uen
trem,uel per cutim eijciat. Quòd ſi ẽt frigidæ aſſuetus æger fuit,magna cum fiducia frigidã ex-
hibebis, ipſa ſcilicet experientia iam doctus,omnia uiſcera eius occurſum familiariter tolerare.
Omnino nanq; , ſiquod frigidũ adeo eſſet,ut ab hac offenderetur, id per ſanitatis tꝑs euidenter
offenſam ſuam oſtendiſſet : nulla uerò per ſanitatem particula quicquã ab hac lęſa,nec ẽt inter
febricitandum quicquam lædetur. Vbi nanq; nõ nulli aquę frigidæ potioni non aſſueti, tñ ꝓpter
ardentem febrem eam bibere coacti,nullum incommodum ſenſerunt,multo profectò minus eo
rum,qui aſſueuerunt,quiſquam lędi debet:cui etiam quaſi pro munimento maximo accedit ip
ſa caloris copia. Hic nanq;,cum in uaſorum ſinibus plurimus contineatur,utpote tum aerea in
his ſubſtantia,tum ẽt ſuccis omnibus inflammatis,quantum ab frigido patitur refrigeratus,tñ
rurſus calfaciendo in ipſum agit.Ideoq; minus tuta ijs,qui exiguum ſanguinem carnemq; obti-
nent,frigidæ potio eſt:celeriter nanq; ad ſolidas aĩalis peruenit partes,nulli,quod eius uim fran
gat,occurrens . Eo ẽt fit,ut hecticæ febres nec perinde eam,quæ prorſus ſit gelida,nec multam, H
deſiderẽt:ceu quę extenuatis oĩno,exiguiſq; ſanguinis corporibus,incidant.Verum de illis poſt
agetur . Maxima uero continentium febrium remedia hæc duo ſunt,detractio ſanguinis,& po-
tio frigida.Verum illa nullo non tpe,modo uires ſuſtineant:hæc,cum & in pulſu,& urinis,con-
coctionis euidentes cernuntur notæ,febris autem eſt maxima.Attendenda uerò:cum uenæ ſe-
candæ * indicationibus ſunt,tum quę eam præcedũt,tum uerò,quæ oĩno excipient.Nam,* ſi prę-
cedat ciborum cruditas,tãto tpe differre uenæ ſectionem iubebis,quantum ſatisfacere tum ad
eorum cõcoctionem,tum ut excrementa deſcendant,uidebitur. Sin ſequetur neceſſario uacua
tio quæpiam, tñ illi de eo, quod ſuperfluum eſt relinquendum, quantũ eſt ꝑ eam uacuandum.
Itaq;,ſi tempore mittendi ſanguinis menſes moueri contingit, ſiue ẽt hæmorrhois ſit recluſa, ſi
inſpectus fluentis impetus ſatis fore uidebitur,qui ſolus,quod requiris,uacuet,naturę rem oẽm
permittes:ſin minus,tñ ipſe detrahes,quo ex coniunctis ambobus perficiatur,qđ poſtulas.Ve-
luti aũt in his ad ipſam naturalem uacuationem,quæ ſenſu uſurpetur,non leuiter attentum eſſe
oportet,ita alibi uel ad naturam ipſam,uel ætatem,uel cœli ſtatum .Sunt.n.non nulli ad exhalã
dos digerendosq; corporis ſuccos natura propenſi: pueri certe propter ætatem perpetuo : cœli
uerò ſtatus,ubi calidus nimiũ eſt & ſiccus. Voco cœli ſtatum ipſam ambientis nos aeris tempe-
riem:

†Linacer uertit ut impreſſi legunt. antiqui addunt καὶ πολλοὺς .i. & multos.

A.li.4.f.1.v.a. c.7.fol.418.f

A riem:ſub qua & anni tempus,& regio comprehenditur: qñ horum quoque utrunq; ex ambientis temperie indicationẽ mutuatur. Propenſi aũt ad digerendos corporis ſuccos ſunt, quicunq; natura ſunt humidi: magisq; ſi accedat caliditas: prætereа,qui raro corporis ſunt textu:ad hæc; quibus os uentris,aut amara bili abundat,aut imbecillum eſt,aut ſupra modum ſenſile. Atq; hæ quidẽ indicationes ſunt,quæ ſanguinem detrahendum dehortanť. Contra poſtulant, unà cum affectu,cuius cauſa primum requirebatur,habitus durus,denſusq;,&,uno uerbo,qui haud facile digeriť:tum ambiens humidus frigidusq;. Sanè merito quædã ſanguinem mittendum adhortantur,ꝙdam dehortantur:ſiquidẽ id pro uacuatione oĩno ſuſcipitur. At eorum,quæ cõprehenſa ſunt,quædã tranſpirationes morantur,quædã promouent:& quædam ad uacuandum prompta ſunt,ꝙdam ſecus. Sanè tranſpirationem corporum prohibent,tum meatuum ſtipatio,tũ circundantis nos aeris humiditas,& frigiditas:contra ꝓmouent ea,quæ his ſunt cõtraria. Eorum autẽ,quæ uacuanť,quę calida humidaq;,ac tenuia ſunt,ea celerrime digeruntť:contra,ꝙ craſſa, glutinoſa,& frigida ſunt,ægre tranſpirant. Atq; hæc quidẽ ad rem propoſitã de miſſione ſanguinis,ac frigidæ aquæ potione,non ignoraſſe expedit. Quarum utranq; metuentes nõ paucos medicos uidiſti,utiq; imperitos. Quorum alteros Hæmophobus,id eſt ſanguinis mittẽdi timidos:

B alteros Pſychrophobus,id eſt frigidæ exhibendæ formidantes,ſic græce noĩamus,ſicut,ꝗ à rabido cane ſunt morſi,Hydrophobus: ſunt.n.proculdubio horum quoq; aliꝗ præ dogmatis ſui ſtudio,non leui in tabie. Ergo relictis his,qđ initio inſtitutum nobis fuerat, ꝓſequamur,ad memoriam reuocantes,quẽadmodum ſermo noſter occaſione cõium quorundam in ipſis accidẽtium,à diarijs uenit ad cõtinentes. Qm̃.n.obſtructionis affectus,cum & ipſa exilis eſt,& rite curatur,diariã febrem efficit:cum uerò uel propter magnitudinem,* uel medici inſcitiam,cõſuetum diariarum tempus exceſſit,aut continentem, aut aliquam earum,quæ certo ambitu repetunt:merito nos de ea,quæ diarijs cognata eſt,continenti febre diſputatio excepit:propter has uerò protinus & de hac,quę cum putredine humorum erat. Viſumq; ſatius eſt uel claritatis,uel exercendi legentis cauſa,unius ægroti in utroque febrium genere mentionem facere.

A.li.4.f.1.2.1. c.7.fol.41.a.g

Indicationes non à traditis tantum ſuperiori libro ſcopis, ſed à cauſa morbi, ac ægrotantis uiribus petendas eſſe:& illarum methodum exercitatione in particularibus comprobandam. CAP. 6.

IGitur,qm̃ hæc nobis peracta ſunt,ac per ea demõſtratum euidenter eſt(id qđ in præcedenti hunc libro ad calcẽ eſt dictum)oportere in alijs febribus,ꝙ amplius diariæ non ſint, non modo ab ijs*rebus,ꝙ in illo libro ꝑcipiantur,faciundorum indicationes peti,ſed ẽt ab ea cauſa,quę

C febrẽ excitet,ac laborantis uiribus,ad uniuerſalem denuo exercitationẽ reuertamur, pro comperto hñtes,non licere ullius artis ſcientiã nanciſci,niſi & methodum quandã habueris per uniuerſalia uocata theoremata, & in particularibus te exemplis exercueris. Cum neq; fieri poſſit, ut ſine multiplici in ægris ſingulatim exercitatione,quod ex uſu ſit,facias: nec ſine uniuerſaliũ cognitione probe exercitatio ꝓcedat, quippe cũ in uniuerſalibus methodus,in particularibus exercitatio,cõſiſtat. Tanꝗ igiť,ꝗ iter aliqđ ingredi ſtudent,utroq; inuicẽ utũtur crure:ꝗ altero claudus eſt uno duntaxat utiť,& longo ſpatio,& ſæpe errãs,uiã peragit:ita ſanè,& qui ſinẽ cuiuslibet artis cõſequi parat,duobus his ueluti cruribus,uel inſtrumentis, uel q̃uocunque appellaſſe libet,uti debebit:in uniuerſalibus theorematis,methodo: ĩ particularibus,exercitatione.

* ſcopis.

Aduerſus eos, qui curandi indicationem à laborantis uiribus ſumi negabant. CAP. 7.

REuerſi igitur ad methodum,nunc age de ægrotantis agamus uiribus,conſerant ne ad curationẽ hæ quippiã,an planè nihil,ceu non nullis eſt uiſum. Videtur tñ eorum, qui inutilem uirtutem eſſe ad curationem inueniendã dicunt, non propria operum artis diſceptatio eſſe,ſed logica potius,ac ſophiſtarum. Aiunt.n.ab eo,quem curamus,affectu,faciendorum indicationẽ præſtari,haud quaquam à uiribus. Ergo & anni tꝑs,& regionem, & ſtatum cœli,& ætatem, &

D cõſuetudinem,& corporum temperies inutiles eſſe,eadem ſcilicet ratione dicunt. Poſtea,cum mutare curationem ꝑꝑ hæc coguntur,immemores eorum,quæ inter initia dixerant,quædã eorum contraria aliqñ indicare aiunt ijs,quæ ad curantis conſilium dirigitur:quędã ad præſidiorum materias eſſe inutilia,quẽadmodum & aĩalis partes. Etenim in illis quoq; eadem utuntur ſtropha,in principio ſermonis inutiles eas eſſe ad curationis inuentionẽ aſſerentes: poſt,ubi redarguuntur,ad curationis quidẽ indicationem inutiles dictitantes,ad materię tñ mutationem, uel inuentionem,uel q̃ñtiam,uel qualitatem(nã nominant eodem oẽs modo)neceſſarias eſſe fatentes. Itaq;,quod modo dixi,nunc quoq; repetam, nempe ꝙ egreſſi ex eo,quod in arte eſt utile,in logicã diſceptationem ueniunt. Eſt nanq; artis utilitas,auxilia,quibus æger ſanetur,inuenire:quo illi relicto,de noĩbus litigant,Enduxus,& Antenduxus(quaſi indicationes, & indicationum contradictiones dicas)item cõitates,& ſcopos,& auxiliorum materias,aliaq; ſimilia loquentes.ſ.hac noĩum diuerſitate purgaſſe ſe pro ijs,quæ falſo affirmauerant,arbitrãtes. Ego uerò minime ueto noĩbus,quibus libitum ſit,uti:meminiſſe tñ eos uelim eorũ,quæ ab initio propoſuerunt. Ea ſunt auxiliorum inuentiones:ad quas quicquid cõducere q̃uolibet uidebiť,id fatendum eſt ad curationem eſſe neceſſarium. Sic igiť,& uirtus neceſſaria ne conſideratu in ęgris à medico ſit,an nõ,indagemus. Ego.n.ſæpe maxime eſſe neceſſariã aio ſic,ut,quæ circa ægrum

ad miniſtrantur,omnia fermè eius unius cauſa fiant:aliqñ mediocriter neceſſariam fic, ut aliqd E
ex hac quoq; ad ea,quæ facienda ſunt, conſilij petatur, non tñ pcipua faciendorũ ratio huc oĩs
referatur. Poſſum rurſus oſtendere tibi uirtutem adeo exiguum ad inuenienda remedia confer
re,ut propter exilitatem etiam lateat:aliàs uerò prætermitti,ac ſilentio præteriri, quaſi prorſus
ex utiliter conſiderandis non ſit.Verum,quod accidit in uirtute,id in reliquis omnibus,quæ ali
quid faciendum indicant,uſu uenit.Nam aliqñ aliud eorum alio minus,aut plus ualet: aliquan
do adeo eſt ualens,ut ſolum indicare uideatur:aut ita imbecillum,ut omittatur.

Medendi methodum primum ab Hippocrate inuentam, deinde à Galeno declaratam,ac abſolutam fuiſſe. CAP. 8.

HAec igiẽ dum doceo,adſis aĩo uelim,illud habens in memoria,ꝙ nec in alijs ullis curatio,ꝗ
per methodũ agiẽ,cõſiſtit:nec alius ante nos quiſq̃ oĩa ea ordine definiuit,qnãquã ẽt ab
Hippocrate uia eſt inuenta.Hęc.n.ipſa,ꝗ ego nunc enarraturus ſum,ille curationẽ indicare pri
mus oĩum ſcripſit:uerũ,ceu primus inuentor,nec debitũ oĩbus ordinẽ dedit,nec cuiuſq; indica
tionis dignitatẽ ad unguem finiuit:& quaſdã in ipſis diſcretiones omiſit, obſcureq; plurima ꝓ
antiqua dicendi breuitate eſt interpretatus. Præterea de cõplicatis affectibus pauciſſima oĩno
ꝑcepit.Ac,ut breuiter dicam,oẽm ad medicationem uiam aperuiſſe mihi vř,ſed ita tñ,ut ea cu- F
ram diligentiamq; ad abſolutionem deſideret: ueluti nunc quoq; uidemus,quaſdã ueterũ in ter
ris uiarũ,quibus pars quæpiã eſt,uel lutoſa,uel lapidibus ſentibusve impedita, uel moleſte ar
dua,uel periculoſe prona,uel feris obſeſſa,uel ꝓꝑ magnitudinem fluminũ inuia, uel longa, uel
aſpera.Itaq;,cum ſic ſe haberent oẽs in Italia uiæ,eas Traianus ille refecit: quæ quidem earum
humidę,ac lutuoſæ partes erãt,lapidibus ſternens,aut editis aggeſtionibus exaltãs: ꝗ ſentico-
ſæ & aſperæ erant,eas expurgans:ac flumina,quæ tranſiri nõ poſſent,pontibus iungens:ubi lon
gior,q̃ opus erat,uia uidebaẽ,aliã breuiorem excindens:ſicubi uerò ꝓꝑ arduum collẽ difficilis
erat,per mitiora loca deflectens:iã,ſi obſeſſa feris,uel deſerta erat,ab illa transferẽs,ac per habi
tata ducens: tum aſperas cõplanans.Itaq; mirari nemo debet,ſi,cum uiã rõnemq; medendi ab
Hippocrate inuentã eſſe ſim teſtis,ipſe tñ hoc opus ſcribere ſum aggreſſus. Neq; n.ceu ea planè
non eſſet inuenta,ſed ueluti,ꝗ proxime diximus,deſideret,ad hęc conſcribenda uenimus,nemi
ne priorum,qui eã methodum abſoluerit,ante me inuento:qñ alij oĩno eã nõ nouerant:alij, cũ
noſſent,non potuerunt tñ,quod defuit,adijcere:non deerant,qui incognitam eſſe,umbraq; in-
ductam,ac prorſus è medio ſublatam uoluerunt,ij uerò qui fuerint,in ſermonis progreſſu dice-
tur.Nunc quod promiſi,aggrediar: omneſq; deinceps medicandi indicationes exponam. G

In diarijs febribus ab affectus cauſa, atque ægri uiribus non præberi præcipuam indicationem. CAP. 9.

VTile aut ad claritatem eorũ principium ſumeẽ ex reuocatis ad memoriã iis,quæ in ꝓximo
libro diſſeruimus,cũ de diariis agereẽ.Videbaẽ.n.in illis prima,ac(ut ſic dicã)maxime præ
cipua faciendorũ indicatio eſſe,ꝗ affectũ ægrotantis amouendũ ſuadet, æque,ut in ſanis prima
eſſe,ꝗ ſtatum eorum ſeruandũ mouet.Verũ hic,ſicut ꝑ ſimilia ſeruaẽ,ita per contraria perimiẽ.
Conferre ꝑterea ad auxiliorum inuentionẽ diximus tum ipſam corporis tẽperiẽ unà cum con-
ſuetudine,tum regionẽ,tũ anni tps,tum cœli ſtatũ:In quibus uerò morbis egregius aliqs in una
parte aĩalis affectꝰ ſubſiſteret, ueluti ex aduſtione in capite,à parte quoq; ipſa aliquã faciẽdorũ
indicationem ſumi.De uiribus tñ,uel cauſa ꝗ affectum creet,in eo libro nihil eſt dictum,ꝓpterea,
ꝙ nec uires in diariis febribus egregiam ullam ꝓuidentiã requirant,utpote ꝗ oĩno ualidæ ſint:
nec affectus ullus in uera diaria ſubſit,qui eam uel gignat,uel augeat,nam utroq; modo loqui li
cet.Verum nunc prius de uiribus præcipiam:deinde ad cauſas,quæ febrem excitant,accedam.

Triplices genere in nobis eſſe uires,ac quo pacto illarum ratio ſit habenda, quando,quæ ab eis eſt indicatio,cum reliquis indicationibus pugnarit. CAP. 10. H

GVbernant animal(ut in libris de Hippocratis,& Platonis dogmatis eſt monſtratum)tres di A.L.1.f.c.d.6. c.1.10.15 h
uerſi inter ſe gñis facultates,toti corpori ex ſuo quodam ueluti fonte quæq; diſtributa:eas
Plato aĩas uocat,propriã cuiuſq; ſubſtantiã inueniens. Eſt.n.earum quædam ad nutriendũ ani
mal neceſſaria,ac cum ſtirpibus cõis;quæ iecur ueluti pro fonte habet: canales uerò ad hoc in
totum corpus ſparſos,ipſas uenas:hanc ſeu appetitricem,ſeu ᵃ naturalem,ſeu altricẽ uoces, ni
hil intereſt:ueluti nec,ſi aĩam,aut facultatem.Altera eſt,quæ nõ modo ut ſtirpibus,aut uita præ
ditis,ſed ẽt ut animalibus ᵇ aĩa eſt inſita:hæc ſedẽ in corde habet,ipſo quoq; inſiti caloris quo-
dã ceu fonte:ab hoc fonte canales arteriæ ſunt:uocaturq; hæc multis ſanè nominibus, nã & fa-
cultas ſiue uirtus uitalis,& facultas ſiue uirtus ᶜ animoſa,& aĩa uitalis,& aĩa animoſa dicitur.
Tertia aĩa,ratiocinatrix,in cerebro domicilium habet:ea uoluntarijs actionibus unà cum ſenſi
bus ꝑſidet: utitur & hæc particulis quibuſdã,ceu canalibus,nempe ipſis neruis,ſenſum motũq;
ꝑ hos in totum aĩal trãſmittens.Ergo has facultates ſeruare,nihil plane eſt aliud,q̃ uitã ſeruare:
ſiquidẽ monſtratum eſt,qualibet earũ amiſſa neceſſe eſſe reliquas quoq; unà perire.Ac,ꝓpterea
in opere De ſanitate tuẽda,huc oẽ conſilium direximus.In hoc uerò,quod eſt de methodo me-
dendi,primũ propoſitum,& ei,qđ in opere de ſanitate tuenda proponitur,ad portionẽ rñdens,
morbi

A * φυσικὴν eſt in impreſſis i. naturalem: in antiquis φυτικὴν. i. uegetabilem. * B nobis. C * θυμοειδὴς.

A morbi eſt ſublatio: qñ cuiuſmodi in illo ſanitatis eſt tuitio, eiuſmodi in hoc eſt morbi ſublatio. Quorum utriq; unũ eſt cõe, ipſa ſcilicet uitæ cuſtodia: q̃ nimirũ in illo de ſanitate tuenda opere ſanitatis cuſtodiam ſequebatur: quod.n.ſcđæ ualetudinis tuendæ gratia geritur, idem ſtatim & uitã tuetur. At in boc opere aliter ſe habet, propterea, ꝙ, quæ affectiones præter naturam in nobis diſcutiunt, ea nõ omnino uitam cuſtodiãt: quippe aliqua eiuſmodi p̃dita ſunt facultate, ut, ſi immoderate, aut intempeſtiue utare, uitam adimãt. Siquidem in ſanguinis miſſione, quã uſq; ad animi defectum faciendam eſſe paulo ante diximus, quò flãma in continentibus ex meatuũ clauſura febribus extingueretur, nõ paruum merito ſubſequetur incõmodum, niſi opportuno tempore, aut debita menſura fiat. Duos nanq; in ipſis medicorum manibus perire uidi, q poſt, q̃ animo liquerentur, nunquam reuixerunt. Multi uerò, etſi non protinus, at poſtea p̱p̱ uirtutis infirmitatem perierunt: quos ſiquis citra eius reſolutionem uacuaſſet, minime perijſſent. Quin etiam aliqui in morbos inciderunt longos, poſt q̃ immodica inanitione reſoluta naturalis uis fuit. Alijs, cum immodicæ uacuationis noxã ſarcire non potuiſſent, in oẽ reliquum uitæ tp̃s totius corporis temperamentum redditũ eſt frigidius. Ex qua refrigeratione facile ex quauis occaſione læſi, alij decolorati, ac malo corporis habitu uixerunt: alij ex eo ipſo in morbos deci-
B derunt exitiales, aquam inter cutem, & orthopnœã, & iecinoris ac uentriculi imbecillitatẽ, & apoplexiã, & *deliria. Ergo, cum uirtus tantopere neceſſaria ſit: eam aũt lædant oĩa uacuantia remedia, ſiq̧s ſcilicet ijs parum moderate utatur: utiq; aduerſę inter ſe faciendorũ indicationes in talibus corporibus ſunt, in quibus affectus, quò expugnetur, notabilem uacuationem deſiderat: uirtus autẽ hanc ferre non ualet. Verum, cum ſæpe ex uacuatione uirtus lædatur, hinc ſumitur inconſideratis, & temerarijs medicis occaſio, ut eam prætermittãt, ceu nuſq̃ quicq̃ indicet. Falluntᷣ aũt (ut dictũ eſt) ꝓp̱ea, ꝙ non intelligunt alterius cuiuſdam rei cauſa uirtutẽ eſſe ſpectandã, nec quicq̃ ad affectũ amouẽdum indicare. Tanq̃ igitur in ijs, qui ualent, ſemper ea comitanᷣ, q̃ ſanitatis gratia adminiſtrantur: nec eſt quicq̃ inuenire, qđ ſanitatẽ tueatur, † qđ idẽ uires corrumpat: ſic in ægrotantibus aliqñ ijs ſuccedit, q̃ ueluti in perniciem eius adminiſtranᷣ: aliqñ ab ipſis ſoluitur. Si nanq; abundantia paulo uiribus ſuperior fuerit, utiq; ex moderata uacuatione, adeo nullũ accedit uiribus incommodum, ut ẽt maximum cõparetur cõmodum, qđ eas premebat, ſublato. Sin, quò affectus ſanetur, multa uacuatione eſt opus, reſoluanᷣ aũt ex tanta inanitione uirtus, nõ modo rurſus homini nõ proderit, ſed ẽt maximum illi periculum afferet. Porrò in ijs continentibus febribus, quæ ex ſtipatione meatuũ accenduntur, qñ ualida plerunq; uirtus
C eſt, citra periculum uacuatio adhibeᷣ: in aliis uero morbis maxime eſt p̱iculoſa, ueluti ſi forte incidit in corruptela humorum. De qua tẽpeſtiuum eſt mentionẽ facere, quò oẽs mittendi ſanguinis *indicationes in hoc libro decidamus. Ergo, qđ corruptum eſt, id alienum à natura eſt: qđ tale eſt, id ſe auferendum dictat. Si igitur cũ uiribus imbecillis corruptela incidit, utiq;, qđ affectus remedium eſt, id cum uirtutis cuſtodia pugnat. Siquidẽ affectus uacuãdum eſſe p̃cipit, idq́; uel uena inciſa, uel purgatione: harum aũt neutram ferent imbecillæ uires. Qm̃ igiᷣ in omnibus eiuſmodi repugnantijs incerta ſuccurrendi ratio eſt, aliàs inſanabilis oĩno affectus relinquetur: aliàs ſpatio, & ægre, idq́; ſi magnum nactus ſit medicum, ſanari poterit. Oportet nanq;, ubi indicationes ita ſibi aduerſanᷣ, & paulatim, qđ uitioſum eſt, uacuare: & paulatim inuicem, qđ ſalubre eſt ꝓ eo reponere. Vocant medici eiuſmodi uitioſi ſucci curationẽ græce Epicraſin.

Venæ ſectionis exemplo oſtenditur, quando uirium indicatio conſideranda, aut omittenda uideatur. *CAP. 11.*

MEmineris uerò mihi ad ea, quæ dicenda ſunt, ẽt quorum cauſa uenæ ſectio petitur. Nã, qm̃ hæc ſanguinis uacuandi cauſa adhibetur, ſanguis aũt *inutilis naturæ eſt, utiq; probe hanc adminiſtrari conueniet ſic, ut, quod inutile naturæ ſit, emittat. Fit aũt ſanguis naturę inutilis bi-
D fariam, uel cum propriam qualitatem ad unguem nõ ſeruat, nec amplius nutrire, ſicut prius, cũ utilis eſſet, poteſt: uel ita multitudine creuit, ut aut uires premat, aut tum uenas, tũ arterias, uel diſtendat, uel findat, uel obſtruat. Ac in his quidem miſſio ſanguinis utilis eſt, ceu uacuantiũ pręſidiorum una: † in aliis, ceu quorũ uehementiorem impetum ad diuerſam partẽ reuocet, uel ꝓ propinqua deriuet. Poſtulat aũt ſemper ualentes uires, quę modo uacuationis eius rñdeant. Ad
A. li. 4. ſ. 1. c. 2 c. 7. ſo. 419. e hæc igitur reſpiciẽtes ſanguinem detrahimus, aliàs ſemel, aliàs bis, uel ter, uel ſæpius: ueluti in ſequentibus patebit. In præſentia uerò illud manifeſtum fecimus, uirtutem uacuantia remedia aliqñ citra noxam ferre, utpote nec adiutã ab his quicquã, qđ ſit æſtimandum, nec uerò læſam: Sæpe uerò magis minus ve, tum iuuari, tum lædi: præterea, quoties notabilis illi ex uacuãtibus auxilijs noxa incidet, toties patere ipſam quoq;, tunc utile aliquid ad conſiderandum indicare, æque utiq;, ut cum manifeſte iuuabitur: Vbi uero ex ijs, quæ affectum ſubmouent, nec commodum illi accedit ullum, nec incommodum, ibi uelut inutilis, prætermittitur.

Ex ijs, quæ indicant, quædam ſimplicem indicationem, quædam non ſimplicem præbere. *CAP. 12.*

POrrò una ſemper eſt, quę ab hac præſtatur, conferentis indicatio, ueluti etiam reliquorũ omnium. Nam, quicquid pro natura ſua indicat, id unum ſemper indicabit, ceu quod unam habeat naturam. Atq; id unum, ſi, quod indicationem facit, ſimplex eſt, ipſum quoq; ſimplex erit:

* παραπληξίαι, ſeu παραπλήγιαι, quid autem hic paraplexia, tũ ex pleriſq; alijs Galeni locis, tum præcipue ex commento 27. quarti cõmentarij de diæta in morbis acutis, patet.

† *Clar^s. quod idem uirtutẽ tollat: ſic in ægrotantibus ipſa (uirtus) aliquando ijs ſuccedit, quæ pro ſolutione morbi adminiſtrãtur: aliquando ab ipſis ſollitur.*

* χρηστὸς. i. utilis.

† *Ad uerbũ. in alijs autem ut reuulſiuũ, uel deriuatiuum, quando impetũ humorum uehementiorem uel in contrarium reuellemus, vel deriuabimus in latera.*

ſin illud eſt compoſitum,hoc quoq; erit cõpoſitum.Sanè quædam ſui cuſtodiam indicant, quę- E
dam amotionem. Siue autẽ hanc indicent,ſiue illam,quod ſimplex eſt,ſimplicem quoq; indica
tionem habet:quod non ſimplex,ẽt non ſimplicem. Idcirco in ſuperioribus ſemper ſimplicem
intemperiem ſimplicem indicationem præbere diximus, ueluti in frigiditate caliditatem: non
ſimplicem uerò,etiam indicationem ſuggerere non ſimplicem: calidam enim ſiccamq; intem-
periem curationem ſui per ea,quæ humectent, & refrigerent,moliendam indicare.

Quo pacto indicatio,quæ eſt à viribus,nunc reliquis prior,nunc poſterior eſſe videatur. CAP. 13.

ERgo uires quoq; unam rem ſemp̃ indicabunt,utiq; ſui cuſtodiam. Quibus ergo (roget quis) A.li.4.f.r.r.a. c.7.lu 418.d
rõnibus ſeruabitur? Nempe potiſſima rõne ex eo,qđ de ſubſtantia earum uel inanitum, uel
alteratum eſt,corrigendo: Secundo loco ex prohibendis ijs,quæ ipſarum ſubſtantiam uacuare
alterareve pñt. Comprehenſa uerò inter ea,quæ alterãt,breuitatis cauſa ſint,& quæ earũ unita
tem diſtrahunt.Hæc itaq; cum uires p̃petuo indicent,in ualentibus(ſicut dictum eſt)conſenſus
agendorum oĩum ad ipſarum perennitatem eſt:in ægrotantibus aũt non ſemper. Quo t̃pe æſti
mari debebit,quod uel magnitudine,uel dignitate(ut prius eſt dictum)præualeat.Maxima igi-
tur dignitas ipſarum eſt uirium:qñ uiuere ipſum nobis ex harum cuſtodia conſtat,utpote cũ ui
tam,aut ipſas eſſe uires,aut earũ actiones, ſit neceſſe:at uita ipſa nihil eſſe prius in animãtis cor F
pore poteſt:propterea,ꝙ nec ſanos eſſe citra uitam licet. Virtus ergo omniũ prima cuſtodienda
hominibus eſt.Seruabitur aũt,ſi nec eius ſubſtantia inaniatur:nec tãta alteratione alteref̃,ut ca
corruptioni ſit propinqua.Atq; huius cuſtodiæ pars eſt,ubi uel*temperiem ipſam præſentẽ ſer-
uamus,uel abſentem inducimus.A uiriũ indicatione proxima eſt,quæ ab affectibus,quos cura
re proponimus,datur:poſtea deinceps reliquæ.Quicquid igitur indicationi,quã uires prębent,
aduerſatur,id ſcđi eſt loci,ac poſterioris ijs,quæ illæ præcipiunt:quæ uerò cum iis,quę uiribus
conducunt,in idem competunt.hæc utrunq; calculum referunt,& eorum,quæ primæ(ut ita di-
xerim)ſint notæ,& eorum quæ ſecundæ.Itaq; hæc citra cõtrouerſiam ſunt facienda: quæ uero
aduerſantur,aliqñ adminiſtranda prorſus non ſunt,aliqñ *paulatim.Quippe,ſi,quem curare ſtu
des affectum,is uacuationem requirit,uires autem extrema imbecillitate laborant,toto illo tẽ
pore,quo uires reficimus,eorum,q̃ affectum ſanent,nihil planè ægrotanti exhibebimus.Vbi ue
ro eò roboris perueniſſe eas conijcimus,ut nihil,aut parum ex uacuãdo ſint lædendæ,tũ eſt ad
affectus quoq; curationem accedendum.Prima igitur oĩum*indicatio eſt,quæ à uirtute ſumif̃:
uerum non ſic prima,ut quæ curationẽ doceat, cum ex numero curatricium indicationum nõ
ſit,uerum(ut ita dixerim)uitalium,ſiue quæ ad uitæ cuſtodiam pertinent.Nam,neq; ut ualea- G
mus,nec ut à morbis liberemur, ab ea quicquam primum deſumimus,ſed ut uiuamus. Additũ
in ſermone eſt illud,primum, ꝙ ex accidente aliquando uirtutis roboratio ad affectus curatio-
nem conducit. Verum id in ſequentibus docebimus.

* εὐκρασίαν.

* ἐπ' ὀλίγον.

Curatiuas omnes indicationes tribus hiſce contineri, affectu ſcilicet naturali, affectu præter naturam,& aere nos ambiente. CAP. 14.

NVnc ad penſum rurſus redeamus,in paucas ſummas, compẽdij cauſa, rem oẽm cogentes.
Medicatoriæ indicationes à morbo ipſo ſumunf̃,à corporis temperamento, & tertio am-
biente nos aere. Quòd ſi aliæ quædam antea ſunt poſitæ,uel poſtea nõ hæ modo,uerum ẽt aliæ
dicentur,oẽs tñ ex ijs in partes diductis natæ uidebuntur.Siquidem corporis temperies,quæ il
lo tempore fuit,quo ægrotare id cœpit,quæq; ad inueniẽda remedia eſt utilis,ex natura,ætate,
conſuetudine,& ambiente nos aere ortum habet.Ambiens uero ipſe eiuſmodi eſt redditus p̃p̃
tum regionem ipſam,tum anni tempus,tum cęli ſtatum. Ergo,cum unum ſit eorum utrunq;,ex
pluribus tñ tale efficitur.Affectus uerò haudquaquã in cauſas diduci eſt aptus, ſed in differen-
tias:nam aut in ſimilaribus cõſiſtit partibus,aut in inſtrarijs.Ac in ſimilaribus quidem, uel ſim-
plex eſt intemperies,uel compoſita:in inſtrarijs,circa ſimplicium partium uel poſiturã,uel for- H
mam,uel numerum,uel magnitudinem,tum quæcunq; horum ſingillatim traditæ ſunt differẽ-
tiæ,conſiſtit.Hæc itaq; tria illa prima ſunt,quæ curationem indicant, nempe ambiens ipſe cum
geminis corporis ſiue affectionibus,ſiue conſtitutionibus libitũ eſt appellaſſe,una naturali:alte
ra,quæ præter naturam ſit,quæ ſanè morbus eſt. Non poſſe aũt plura eſſe prima genera indica-
tionum,quæ ad medendum pertineant,q̃ tria,quæ modo diximus,ex ipſa rerũ ſubſtantia ſcire
licet.Nam morbus & ſanitas,corporis ſunt affectus,ille ſe tollendũ,hæc ſe tuendã indicans:am
biens uerò is eſt,ſine quo,nec tolli morbus,nec teneri ſanitas põt.Hic igitur cauſę,ſine qua nõ,
obtinet rationem.At uerò cum id,quod ęgrotat,alteramus,niſi conſtat,quouſq; ſit mutandum,
utique, qñ ſit ab alterando deſiſtendum,non inteligemus. Generatim igitur in omni curatione
agendorum indicationes in his ad ſummum tribus cõſiſtunt.Membratim uero(ut ſupra eſt cõ-
prehenſum)aliquæ ſimplicium particularum ſunt propriæ,aliquæ compoſitarum.Eorum ergo,
quæ in ſimplices incidunt partes,unum eſt intemperies ea,quæ in calido conſiſtit. Hæc,cum in
totum diffuſa corpus eſt,febris nominatur:ideoq; oĩs febris,qua febris eſt, humectatio refrige-
ratioq; remedia ſunt.Ac,ſi ſola hęc ſit,ad refrigerandum humectandũq; omne medentis conſi-
lium ueluti ad finẽ,dirigif̃, ita,ut nihil ſit, quod pręterea ad curationẽ deſiderẽ,niſi ut materiæ
inueniantur,

A inueniantur,quæ huic propoſito ſunt idoneæ : materia uerò inuenta,ut opportunũ tþs ex qua-
tuor febris tẽporibus captes:quantitatem uerò, ex conferendo cum naturali habitu morbum,
quippe quantum is à naturali habitu receſſit,tm̃ opus eſt, ægrum refrigeres & humectes . Sanè
ambiens,ſi contrariã morbo temperiẽ habet,è pſidiorum numero unus eſt:ſin ſimilem, ægritu
dinalium cauſarum eſt unus. Qm̃ aũt reliquas materias,tum deligere,tum fugere licet: quã aũt
ambiens pſtat,fugere non licet,immo neceſſe eſt pñti cœli ſtatu uti:idcirco huic quoq; attenti
eſſe cogimur:qui utiq; ſæpe cum ijs,quæ morbus facienda ſuadet,(ut diximus)eſt cõcors:ſæpe
diſcors,& qui cõtra moliatur.Habebit ergo(ut diximus)ambiens rõnem modo materiæ ſanan
tis:modo cauſæ morbum fouẽtis.Quippe,cum humectari refrigerariq; morbus poſtulat, ſi hæc
præſtat,ſanantis materię rõnem obtinet:ſin calefaciat & ſiccet,morbificis cauſis eſt annumerã
dus.Vbi igitur cum medendi indicationibus conſonat,pro gr̃a eſt habendum: ſicubi aduerſat̃,
inhibenda eius noxa eſt,ſcilicet reliquorũ auxiliorũ humiditate,ac frigore intenſis,adauctisq;.
Sedulo igitur agendum eſt,ut ambientem,quo ad fieri põt,qualem eſſe expedit,præpares.ſ.hu-
midiores frigidioresq; domos,tum deligens,tum uero pparans:ſicut è diuerſo,ſi frigida ſit hu-
midaq; morbi ſpecies,quæ calfieri ſiccariq; poſtulet,& eligendæ,& pparandæ domus ſunt,quę
B calfaciant,& exiccent.At deligendas quidem dico,q̃ ex ſe ipſis eiuſmodi ſunt: pparandas uero,
cum arte noſtra molimur per æſtatem ſubterraneas eas,& ad ſeptentriones uerſas:ac pauimen
ta earum aſſidue humore aſpergentes:tum ut ex euripo aliquo aura inſpiret,machinãtes:flores
præterea,ac germina,quæ frigidæ,humidæq; facultatis ſint,per areã proijcientes:per hyemem
uero contraria horum molientes,præſertim ubi morbus(ut prædictum eſt)ſuadet:vbi non ſua-
det,exceſſus tantum utriuſq; temporis remittentes . De quo mihi aliquid neceſſario,poſtea eſt
dicendum.Nunc auxiliorum materias indicare non decreuimus,ſed methodos docere.

Quo pacto curatiuæ indicationes modo in plures diduci,modo in pauciores cogi poſsint. CAP. 15.

QVare rurſus ad has diſputationem reuocemus : doceamusq; quemadmodum, & paucæ,&
multę pro diuerſa ſectione curatorię indicationes ſint:qñ & tres uniuerſas(ut proxime do
cuimus)facias,licet, in pauca capita tota ſumma reducta:& qualibet earum rurſus diuiſa,
ex ipſis multas efficere:id quod ẽt iam monſtratum eſt.Quin & ipſarum ſectionum, quamlibet
rurſum diducas in mẽbra,licet,donec ad inſectile uenias.Iam primas quoq; illas tres,quas me-
morauimus,fieri poteſt,ut redigas ad pauciores ſic,ut duo eorum ſcoporum , qui curationẽ in-
dicent,oĩno capita ſint,nempe præſens affectus,quem morbum nominamus : & qui prius fuit,
C quem ſanitatẽ & naturalem habitum diximus.Neq;.n.aliud eſt ipſa ſanatio,q̃ præſentis in cor-
pore uitioſi affectus in naturalem habitum mutatio:cum autem contrarij hi affectus ſint,neceſ
ſe eſt,p contraria fiat eorum alterius in alterum translatio.Atq; ita rurſus una ſola erit curatio-
num maxime generalis indicatio,nẽpe cõtrarietas.Ergo hinc rurſus ſumpto initio,age particu
lares indicationes diſquiramus.Qm̃ id,quod ægrotat,ei,qđ ualet,eſt contrarium,utiq; per con-
traria eſt ab illo in hoc uia.At qũo(inquies) in contrarijs inuenietur modus?Non.n.ſatis eſt ca-
lido affectui admouiſſe frigida,niſi id debita fiat menſura:cum alioqui metus ſit,ſi intra modum
id fiat,ne morbi reliquum quippiam relinquatur : ſin modum excędas,contrarium genus mor-
bi inducas:qui.n.ſupra,q̃ par eſt,calidum morbum refrigerat,is ſanitatis mediocritate tranſmiſ
ſa,alium excitabit morbum,qui ſit frigidus. Quòd quò minus accidat,naturam curandi corpo-
ris ſcias,oportet:quò,quantum morbus ab illius ſymmetria diſceſſerit,intelligens,menſurã re-
frigeranti præſidio imponas.At fieri non poteſt,ut quantum à ſe inuicem diſtent,inuenias, niſi
compertum habeas,q̃ eſſet corpus,aut humidum,aut frigidum,aut calidum,aut ſiccum,cũ ua-
leret:quantumq; ex his exceſſerit poſt,q̃ ægrotauit. Quippe,quod plurimum a naturali habitu
receſſit,id uehementibus eget contrarijs:quod non plurimum,leuibus.Sanè plurimum receſſit
D frigidus morbus à corpore natura calido,ita ut è diuerſo calidus à frigido:minus receſſit, tũ ca
lidum à calido,tum frigidum,à frigido.Quare ex utriſq; indicatio curationis pſtatur. Verum,cũ
materiæ reliquorum præſidiorum oĩum electio in noſtra poteſtate ſit : eius uerò,quam ambiẽs
pſtat,in noſtra manu non ſit:ratio eſt,ex hoc quoq; propriam quandam indicationẽ ſumamus.
Cæterum,qm̃ noſci ad unguem oportet corporum tẽperamenta,id uero eſt planè difficile, uti-
que tentandum eſt , tum ex ijs,quę in libro De tẽperamentis ſunt ſcripta,ea inuenire:tum uerò
ultra hęc,quò magis ſcientifica notitia ſit ex ætate,& tota anteacta uicta,q̃ nimirum in uitæ ex-
ercitio,& uictus ratiòne conſiſtit:pręterea in hac regione,& hoc anni tpe,& hoc ſtatu cœli,cõ-
uerſatione. Si nanq; natura gracilis & tangenti calidus & bilioſus,& propenſus ad irã,& hirtus
ſit,calidus hic ſiccusq; natura eſt.Non tñ neceſſe eſt nunc quoq;,cum ægrotare incepit,eundem
planè habere affectum:fieri.n.poteſt, ut in deſidia uixerit,idq; cum frigidis humidisq; potione
& cibis,ad hæc ẽt cum balneis poſt cibos, & multo ſomno:præterea in regione humida & frigi
da,& hyeme in qua frigidus & humidus exuperabat cęli ſtatus.Rurſus fieri poteſt,ut horum p-
ceſſerint contraria,id eſt calfacientia & ſiccãtia,idq; per ſingula dictorum iam generum. Ergo,
ſi quo ad præſens temperamentum noſcendum deficimus,id ex pręeuntibus ipſis ſupplebimus:
ex illo uerò inuento, adminiſtrandorum indicatio ſuppeditabitur.

Vtilem eſſe ac minime contemnendam indicationem, quæ à conſuetudine præbetur. CAP. 16. E

AC dictum quidem prius eſt, ubi de frigida exhibenda pręcepimus, illud quoq; ex ijs unum
eſſe, quæ conſideranda tum eſſent, nunquid particula quæpiã, cui frigida natura eſſet, lædi
magnopere ex eius potione poſſet. An igiť fas eſt in ægrotante homine, cuiuſq; particulæ tempe
ramentum inueniſſe abſq; ijs notis, quas libris de ipſis retulimus? Atq; illi quidẽ nec inquirunt,
nec norunt, ſed iuxta prouerbium, uno calopodio oẽs calceant. Nos certe (quibus inquirẽdi cu
ra fuit) illud inuenimus, ꝙ per plures, ac cognitu difficiles notas cuiuſq; membri tẽperamẽtum,
(* μακρῷ est in græcis, i. longe.) cõiectura potius, q̃ ſcientia, inueniatur. Si igiť notis multis & *paruis aliqua certior apparuerit,
non ne abiectis illis hãc pro oĩbus arripiemus? nemo id arbitror, qui mentis eſt cõpos, negabit.
Atqui, ſi oẽs temperamentorum notas in unum colligas, hæ lõgiſſime abſunt, ut parem ei, quam
conſuetudo præſtat, fidem faciant. Si.n. antea per ſanitatem quiſpiam frigidã perpetuo biberit,
neutiquam nec in iecinore, nec ueſica, nec uentriculo, nec alio quopiã talium offenſus, planũ eſt
& ualida illi eſſe hæc oĩa, nec nunc à frigida lædenda. Non eſt igitur, ꝙ paruum quidam, atq; ad
ſpectandum leue, ad inuentionem remediorum conſuetudinem exiſtimemus: ueluti nec ad ſani
tatem tuendam. Nemo.n. adeo eſt ſtupidus, ut magnopere ex frigidæ potione lęſus, hanc in diu-
tinum uſum duxiſſe uelit, propterea, ꝙ læſus interim, atq; ab ea euidenter ægrotans, oĩno abſti- F
nebit. Ergo, ſicut alia non pauca quidem medici præter cões ſenſus, ita illud quoq; effuderunt,
ꝙ nulla, nec ſalubris inueniendi uictus, nec ægrorum curationis, ex conſuetudine ſumatur occa
ſio: uidetur.n. non ſicut alia quædam, exiguam leuemq;, ſed maximam ac maxime principalem
uim habere: ut quę ſingulorum corporum naturam oſtendat. Sanè ipſi uia rationeq; ab ea ꝓce-
dentes fatemur nos partium affectum inuenire, dein ex illo rurſus ad faciendorum indicationẽ
uenire. Empiricus uero pręterire ſe naturæ inquiſitionẽ profiteť, quippe, quod per eã conſecutu
tus fuiſſet, id iam ſe habere, intelligere. ſ. ſe, nõ lędi à frigidæ potione ægrotantis corpus: id uerò
eſſe, quod nobis ab initio proponatur, non ut naturam noſcamus. Poſt (arbitror) nos quidem, ue
luti ambages fruſtra ſecutos, merito taxet: eos uerò, qui in totum inutilem eſſe conſuetudinẽ di
cunt, ueluti à cõi ſenſu alienos, iuſte accuſet. Quid igitur, inquies, eis reſpondebimus nos, q̃ me-
thodo artem condimus? Nempe quid aliud, q̃ ꝙ uera dicunt de ijs conſuetudinibus, quæ adeo
euidentem utilitatẽ offenſamve oſtendunt? quippe quas nemo uel ante methodum non nouit.
At reliquarum quaſdã, quæ ſcilicet paulatim magnum contrahunt incommodum, non æque li-
cet per experientiã inuenire: dictum aũt fuſius de eiuſmodi cõſuetudinibus eſt in libris De ſani
tate tuẽda. Vnde, ſi in frigidæ quoq; exhibitione cõſuetudo citra methodum ſatiſfacit, nec nos G
profectò experientiam fugimus: immo oẽm, quã illi, utilitatem ab ea capientes, & extrinſecus
præter hãc adijcimus, qui ſaltem id poſſumus, eam, quæ à rerum natura ſuggeritur indicationẽ.
In hoc uerò libro methodi rationem ſequentes fatemur lõgiore uia idem inuenire, qđ breuius
(* ἀναλογισμοῦ) inuenire citra *ratiocinationem liceret. Siquidem, cum ſæpe iã uiderimus non paucos ex ijs, q
febribus ardentibus premerenť, cum iam mediocriter cõcocti humores eſſent, ſtatim ex frigidæ
potione febre liberatos, quãuis ei potioni parum aſſueti fuiſſent, multo (arbitror) magis in ijs, q
aſſueuerunt, utilitatem fore citra noxã ullam ſperabimus. Habes itaq; nunc & de conſuetudine
rationẽ, etſi ex incidenti oblatam, tñ ſatis definitam. Eſt.n. ea quoq; unum quiddam eorum, quæ
(* corporis.) curationis rationem per *morbi naturam intercedentem indicent, quemadmodum & ætas. Si-
quidem ipſa quoq; temperamenti interuentu indicationem præſtat, ueluti puerorum: quę, cum
humidam & calidam temperiem habeat, facile digeritur.

De indicatione ab ætate, ac ſumma uniuerſarum indicationum. CAP. 17.

ADſis.n. animo, uelim, ad ea, quæ de corporum diuerſitate hoc loco dicam. Lapidum ſubſtã
tia conſtans ſtabiliſq; propter ſiccitatem, & frigus eſt: ad eundem modum æris, & ferri, &
auri, & uno uerbo, omnium, quæ ex terra ſunt, corporum. At, quæ humida calidaq; ſunt, eorum H
ſubſtantia celerrime in ambientem diſſipatur, aliàs in halitum ſenſibilẽ ſoluta: aliàs in perſpira-
tiones, quæ uiſum fugiant, ſed ratione deprehendanť. Atq; hæ corporum naturæ, ueluti ex dia-
metro, (ut Græci loquuntur) id eſt longiſſimo interuallo, à ſe diſtant. Reliquarum oĩum illæ, q̃
frigidæ, ac ſiccæ proximæ accedunt, ægre quidem per halitum digeri poſſunt, minus tñ ægre, q̃
ferrũ, & lapis, & adamas. At, quæ calidæ, & humidæ ſunt uicinæ; hæ prõptius quidẽ digerũtur,
atq; exhalant, cæterum minus hæ quoq;, q̃ aqua calefacta. Nam citra calorem non poteſt in ha
litum digeri corpus ullum, ſubſtantia eius coacta, denſataq; manente: ſed nec ꝑ calorẽ oẽ, imò
qđ habile eſt in halitum reſolui: tale porrò eſt, qđ humidum eſt. Ergo puerorum ſubſtantia om
nium facillime digeritur, ac diſſipať, propterea, ꝙ eſt omnium humidiſſima: nulla uero frigidior:
Quo minus uacuãtis præſidii eget, cum habeat ex ſe ipſa, unde naturaliter uacuetur. Fit autem
profectò, & ꝓp calidam ſiccamq; regionem, & tp̃s æſtiuum, & ſtatum cœli impenſe calidum &
ſiccum, notabilis per cutim uacuatio. Itaq; etiã huius cauſa iis, qui ſanguinis detrahendi egẽt,
aut prorſus uenam nõ ſecabimus, aut parum detrahemus. Sanè erunt in hac quoq; detractione
multi ſcopi medico ſpectandi, natura ab initio, conſuetudo, ætas, locus habitationis, anni tp̃s,
cœli ſtatus: ad hæc ęgritudinalis, quẽ curamus, affectus: aliaq; tõne ante hunc laborantis uires.

Cum

A Cum uerò affectus numeroſi ſint, cuiq; eorũ ſua eſt curationis indicatio. Quippe à calido indicatio eſt refrigerandi: à frigido calfaciendi: ac à reliquorũ quolibet cõtrarium applicandi. Quare, cũ octo intemperamenta ſint, octo ẽt erunt morborum, quibus ſimplicia corpora ſunt obnoxia, particulares indicationes. Vltraq; has una eius affectus, qui etiam inſtrumentalium eſt cõmunis, cuius nullum apud priores nomen fuit: ſed nos, qui eum interpretari ſumus coacti, continui ſolutionem appellauimus: oſtendimusq; communem curationis *indicationem hic quoq; eſſe unitionem. At uerò, quæ ex hoc turſum in partes diducto particulares conſiſtant, hæ quatuor uoluminibus ſunt proditæ, nempe tertio, quarto, quinto, & ſexto, huius operis. Ac nũc q[ui]dem inſtitutũ de intemperamentis ſermonem ẽt in ſequentibus libris perſequar. Hoc abſoluto ad inſtrumentalium partium morbos cõuertar: oſtendamq; ſecundum eandem methodum in ijs quoq; tum primas omnium curationis *indicationes, quas vtique generaliſſimas appelles, licet: tum quæ ex harum ſectione naſcantur: deinde rurſus, ꝙ ex illis oriantur, donec ad eas, quæ ultra ſectionem non admittant, peruenero: hanc etenim omnis conſtituendæ artis methodum Plato nos docuit. Verum de inſtrumentalibus poſtea (ut promiſi) dicetur. Nunc (ſi prius, in qua parte propoſiti operis ſimus, admonuerimus) præſenti iam diſputationi finem idoneum imponemus.
B Eſt igitur unum morbi genus, quod ſimilares, & ſimplices aĩalis uexat partes, quam intemperiem uocant. Huius aliquas differentias ex corporibus nuda qualitate alteratis prouenire docuimus: aliquas cum materia quapiam, ꝙ in ipſa confluit: rurſusq; ambas incidere, vel in unicã animalis particulam, uel plures, uel etiam totũ corpus. Ergo, cum in operis huius libro ſeptimo intemperies eas, quæ alteratis tantum qualitatibus in partibus proueniũt, pertractarim, in duobus deinceps libris ad eas, ꝙ in totum ſe animal extendunt, uenientibus, primũ agere de febribus placuit. At, quoniam harum ipſarum aliquæ adhuc fiunt, manente ſcilicet in corpore cauſa, quæ eas excitauit: aliquæ factæ iam ſunt, ſed, quæ eas accendit, cauſa iam abiit: ſatius uiſum eſt de ijs primum ſermonem facere, utpote ſimplicem primam curationis indicationem habentibus: deinde illas quoque ſtilo aggredi, quarum in corpore cauſa ſubſiſtit.

GALENI METHODI MEDENDI IDEST DE MORBIS CVRANDIS LIBER DECIMVS

C

ARGVMENTVM LIBRI.

Docet præcauere, ne diariæ febres in Hecticas pertranſeant, ac ipſas Hecticas, cum inuaſerint, curare.

De ratione curandi, cum indicationes ab affectu, à cauſa, & à viribus in idem coierint, uel inuicem pugnarint. CAP. I.

ERgo in diarijs febribus ſimplex quidã eſt in corpore ꝑter naturã affectus, utpote cauſis, quæ primũ eas excitarunt, iã ademptis. In quibus uerò cauſa, ꝙ eas accẽdit, adhuc manet, in ijs, nec affectus ſimplex, nec ſanatio eſt: ſiquidẽ, qđ febris iã receptũ in corpore eſt, id ex propria ipſius curãdi indicatione diſcutere oportet: qđ adhuc eſt futurũ, id propulſare, ac, ne fiat, uetare: uetabitur aũt, ſi, ꝙ id excitat cauſa, prorſus ſit ſubmota. Itaq; in diariis faciẽdorũ indicationẽ ex ipſa febre maxime capiemus, ſed cũ illa naturã, & ætatẽ, & cõſuetudinẽ, præterea anni tẽpus, cœli ſtatũ, & regionẽ, †& uires, ſimul expendentes.
D In reliquis, ꝙ accenſionis ſuæ cauſam intus hñt, prima *indicatio ab ipſa ſumetur cauſa. Itaq;, ſi febriũ, ꝙ multos dies cõtinuant, recte oſtendimus putredinẽ eſſe cauſam, hæc nimirũ ſananda eſt prima: ſed nec interim extinguẽdæ febris, ꝙ per eã iam accẽſa eſt, ratio nõ habenda. Ac, ſi quidẽ in idẽ cõſentiant, & ꝙ febrẽ extinguunt, & ꝙ cauſam oppugnãt, quod ab utriſq; indicatũ, cum unũ ſit, ſine cunctatione agẽdũ eſt. Sin febris, quæ iã accenſa ſit, ſanatio, cauſam, quæ hanc excitauit, eſt auctura: aut, quæ cauſam ſubmouent, febrẽ exaſperabũt, diligens habenda conſideratio eſt de remediorũ ſpeciẽ. Sanè diligenter cõſiderauerit, qui totã deliberationẽ in tria hæc æſtimanda diuiſerit, febris ne ſola curanda ſit nõ ſolicito de cauſa: an cauſa oppugnanda, minime curanti de febri: an plurimũ quidem remediorum ad alteram earũ ſit adhibendum, non tñ altera neglecta. At, quod primo quidẽ loco eſt dictum, probare non debemus: qñ, ſi, quibus præſidiis id febris, quod ſemper gignitur, oppugnamus, ea effectricẽ eius cauſam auxerint, planè nec generationem eius aliquando inhibebimus, nec magnitudinẽ minuemus: q[ui]ppe & generatio eius, effectricis cauſæ ſpeciẽ imitabiť: & magnitudo cũ illa pariter inaugeſcet. Quod ſecundo loco diximus, ſi id diſtinguemus, poterit eſſe nõ incommodum. Nã, ſi intolerabilis ægro magnitudo febris ſit, cõmittẽdũ non eſt, ut ꝑ ea, q[ui]bus cauſam adimimus,

A. li.4 f.1.t.a c.7.f 418. b,c

†Hęc uerba impreſſi cod. græcĩ habent, antiqui non habent.

febrem

febrē augeamus. Simul enim arbitror utrunq;, & febrim ſuſtulerimus, & hominē. Sin ita medio- E
cris ſit febris, ut, quo tempore contra cauſam tantum pugnas, obruēdæ interim uires ægrotātis non ſint, utique contēnendus is modus nō eſt. Nō cōtemnendus autē, nec tertius eſt, qui cōtra id, cuius maius momentum eſt, inſtare iubet, nec tamē alterius omnino negligentem eſſe. Sanè plerunque cauſæ maior eſt uis. Fieri tamen aliquando poteſt, ut ea ſit febris magnitudo, quæ p̄ſentē pniciē, niſi occurras, afferat: quo caſu oportebit hac pri⁹ ſubmota, deinde ad cauſam ſubmouēdā accedere. Atq; hæc, mi Eugeniane, decidēda tibi inter initia ſtatim de cōtrarijs indicationibus ſunt. Cum autē in ijs examinādis nō parū uiſa eſt ad hominis ſalutē momenti habere uis ipſa {naturalis,} utique de ea quoq; nō leuis ad agendorum inuentionē cōſideratio eſt habēda. Ita fit, ut tres primi ſcopi ſint, qui † in propoſitis iā ob putredinē febribus {agendorum indicationē nobis præbeant: una febris ipſa: altera effectrix eius cauſa: tertia uis ipſa {naturalis.} Cæterum priores duo ſcopi ſubmouendi ſunt: tertius eſt tuendus. Erit igitur rurſus hic quoq; eadē tibi conſideratio, quæ paulo ſupra, ut cū uiribus, tum febrem, tum cauſam inuicē cōferas. Mox, ſi eadē ambo remedia requirent, ea prōpte exequaris. Sin indicationes pugnabunt, unam præferas, uel quæ à uiribus ſumitur, uel quæ à cauſa, uel q̄ à febre: ac quæ cęteris ſit ualentior, hāc magis ſequaris, nec tñ cęteras negligas. Ex hac nanq; diſcretione doceberis primā cauſam febrēq; F
profligare, ubi uidelicet conijcis harū remedia uires poſſe ferre: rurſus primā roborandā uirtutem eſſe, ubi hæc imbecillior eſt, q̄ ut cauſæ febriſq; præſidia ſuſtineat. Quin etiam omnia pariter ſub coniecturam agi licet, ueluti paulo ſupra de febri & de cauſa eſt monſtratum.

† ἐν τοῖς ὑποκειμένοις τῷ σκέμματι πυρετοῖς. in ſubiectis conſiderationi febribus & ita uertit interpres.

Quæ ex diarijs febribus magis aptæ ſint perdurare, & in alias febres tranſire: quaq; ratione id periculi declinemus. CAP. 2.

ERgo, cum tria hæc ſint, ad quæ attentum te eſſe in propoſitis febribus curandis oporteat, febris ipſa, huius efficiens cauſa, & ægrotantis uires: inuentiq; præterea ſint generales indicationum modi, quos & generales uniuerſaleſq; dicimus: trāſeundum, arbitror, nūc eſt ad p̄ſidiorum differentias, quæ ſpecialia particulariaq; ſunt, ſed menſione de diarijs repetita: qn̄quidē ab ipſis in eas, quæ plures dies continuent, aliqui tranſeunt. At uerò, cū in has tranſeant una quidē rōne maxime communi, ipſa medicorum inſcitia: duabus magis priuatis, ꝙ ipſarum febriū, uel cauſa effectrix iā abijt, uel etiāmnū manet: de utriſq; ſeorſum eſt dicēdum. Porrò abijt effectrix cauſa, quoties ab ira, dolore, uigilia, cura, æſtiuo Sole, fatigatione, & bubone iā inclinato, excitata citra ſtipationē febris eſt. Manet, quoties uel ab externa cauſa, uel ab ipſa febre ſtipatio aliqua facta eſt. Nam & frigiditas, & adſtringentium uſus, per mediā ſtipationē ſemper febrē excitant. G
Vſtio præterea nō nunquā corporis habitum conſtipat. Iam ipſum febris principium, ubi cum horrore inuaſit, ſtipationē ſubinde fecit. Quin etiam glutinoſi, & craſſi, aut etiam copioſi ſucci, ubi mediocriter obſtruxerunt, diariam aliquando febrē accendunt, utique cum idoneum ſortiti ſunt medicū, ut ſuprà eſt iudicatum. Sanè dicuntur idcirco id genus febres omnes diariæ, quia ſolui, (quod utiq; ex ipſis eſt) uno die ſunt aptæ, computata cum hoc unà & nocte: quemadmodum cum dicimus menſem eſſe triginta dierum, & annum trecentorum ſexaginta quinq;, & hoc geſtum eſſe ante tres dies, aut gerendum eſſe poſt quatuor. Cæterum, non eſt, idem ipſarū oīum affectus, ſed ab aliquibus inſeparabilis ſtipatio eſt: ab aliquibus minime inſeparabilis, ſed uel ut plerūq; ſimul adeſt, uel ambigua ſorte, uel raro. Inſeparabilis ſtipatio eſt ijs, qui ex aluminoſa aqua, uel chalcanthode, uel tali quapiā alia, aut ex frigore, aut leui obſtructione, febricitarunt: Plurimum uerò ijs adeſt, qui ex uſtione febricitant: Ambigua ſorte, ijs, qui ex fatigatione: Quicūq; uerò ex ira, uel triſtitia, uel uigilijs, uel pertinaci ſtudio, uel cruditate, uel bubone febricitant, ijs raro adiuncta ſtipatio eſt. Atq; harum omnium febrium nulla, (quod utiq; ex ipſa ſit) ad ſecūdam uſq; acceſſionē perdurat, ſed intra quatuor & uiginti horas * oīno deſinit. Aut, ſi qū earum aliquæ (quod tamen rarius ſit) longius trahunt, duæ ijs accedunt cauſæ, q̄ ipſas ſolui uetant: carum una frigus eſt, qđ uel ex ambiente aere, uel ex unctione quapiam extrinſecus admota, proueniat: Altera egregia iſta diatritos eſt, ſiqui uidelicet hanc tranſire medicorū inſcitia cogunt. Quòd ſi & ambiens aer calidus ſit: & nemo ex medicis, qui diatritō ſuſpiciūt, ad ęgrotantem accedat: febris quidem poſt primā acceſſionē finietur, idq; cum ſudore, uel madore, uel tranſpiratu, qui halituoſus ſit. Aeger autē, ubi ſe liberatum à febri ſenſerit, ad cōſueta munia redibit, lauans, ungenſq; ſe: aut etiā, ſi agreſtis quiſpiam monticolave ſit, his omiſſis, comedens. Ac uulgus quidem, ſicuti multa alia, utiq; ab ipſa rerum natura edoctum, melius, quā ſophiſtæ, agit, ita & in diarijs febribus omnia ſibi ipſi præſtare ſufficit, præſertim ubi citra ualētē ſtipationem conſtitere. Vbi uero cum eiuſmodi ſtipatione inuaſerunt, qui infortunati ſunt, in medicū aliquem incidunt eorum, qui diatriton efferunt: qui fortunati, in eum, qui ipſos & lauabit, & nutriet, cæteraq; oīa præſtabit, quibus ſtipatio ſoluatur. Sæpe nanq; (ceu dictum eſt) ex leui obſtructione cum cutis latente denſitudine, quæ uel ex uitioſa lauatione uel alio quopiā eſt cōtracta, diarijs nō nulli febribus ſunt correpti: quo tēpore, niſi quis celeriter obſtructionē ſubmouerit, in plurimū dierū febres tranſeunt. Eſt nanq; eiuſmodi febris (quantū ex ipſa eſt) earū, q̄ plures dies infeſtant, & quæ diariæ ſunt, cōis, cæterum p̄p cauſæ paruitatem, unius diei efficitur: ſicut

** [illegible]*

A. li. 4. f. 1. z. 1. c. 3. fol. 4. 12. c

etiam

A etiam propter magnitudinem, multorum interim dierum: uerum acceſſio eius ab initio ad exi-
tum uſque una eſt, modo ne ipſam excipiat ea, q̃ ex putredine humorum naſcitur. Ergo, quoad
nec in pulſo, nec in calore, nec lotio, putredinis adhuc aduertiẽ nota, atq; ex ſola obſtructione
ortum habet, utique ipſa obſtructionis ſolutio eius eſt ſanatio: quemadmodumq; hanc ſoluere
conueniat, ante eſt dictum. Multæ igitur apparent diariarum eſſe febrium particulares differen
tiæ: Vna, quando iam prorſus abijt effectrix ipſarum cauſa, ueluti uſtio: Altera, quando hæc ẽt
adeſt, ſicut ſtipatio: cuius duæ monſtratæ ſunt differentiæ, nempe exiguorũ meatuum dẽſitas,
&, de qua nũc agimus, obſtructio. Sanè dẽſitudo ipſa alias ex ſiccitate ꝓuenit, ueluti poſt feruo
res, aut fatigationes, aut iras: alias ex frigore, eoq; uel ſimplici, uel cum adſtrictoria ui: q̃ quem-
admodum inter ſe differant, in libro de medicamentis eſt præceptum. Iam uerò obſtructionũ
ipſarũ alia eſt, quæ ex abundantia: alia quæ ex qualitate ſuccorũ, ſcilicet qui aut lenti, aut craſſi
ſint, incidit. Præfertur autẽ inter remedia, in ea, quam copia facit, ſanguinis miſſio: In ea, q̃ ex
humorum qualitate conſiſtit, attenuãtium uſus. Quod uero ex uiribus cõſilij petatur, ut in dia-
rijs ſanè eſt exiguum, ita in ijs, q̃ pluribus diebus urgent, ſatis magni eſt momenti: eoq; maior
quo hæ ſunt longiores. Enimuero, ubi naturaliter ſe uires habent, ne minimum quidẽ † in plu-
B rium dierum febribus; uacuantium auxiliorum uſum morantur: Vbi nõ naturaliter ſe habent,
(uoco autẽ non naturaliter, cum infirmiores quodãmodo ſunt) pro magnitudine imbecillitatis
impediẽ uacuantium auxiliorũ uſus. Sanè rarius accidit, ut protinus in primo ſecundove die ui
res imbecillæ cernanẽ: accidit tamen interdum, uel propter ægrotãtis malum corporis habitũ,
uel propter ſenium. Non nullis etiã fatigatio, ubi uſtio, & triſtitia, uigiliæq; præceſſerunt, & ine
dia per totum ſecuta eſt diem, dein febris prius, quàm homo cibareẽ, circa ueſperã occupauit,
& nox inſomnis eſt acta, uires magnopere reſoluit.

† ἐν τοῖς πολυημέροις πυρετοῖς, legunt, tum impreſſi, tum plerique ex manuſcriptis codicib. ut etiam Linacer uertit. Sunt tamen quidã codi. qui addũt καὶ τοῖς ὀλιγημέροις. i. & in iis, quæ paucorum ſunt dierum.

Quo pacto in iuuenẽ febricitante diatritariorum errorem Galenus indicauerit, ac emendarit. CAP. 3.

NEc alienum ſit, ſi tibi talem ægrotum deſcribam, in quo primum auſus ſum rõne ipſa mihi
uiã monſtrante, & diatriton contemnere, & uirium rõnem habere: poſteaq; alios, quos
in ſimili caſu uidi, audacter eodem modo, quo illum, curare: ſiquidem primum periculum poſt,
q̃ ijs, q̃ ab indicatione ſunt inuenta, ſubſcripſit, ad ſecũdum uſum reddit magis animoſos. Ergo
iuuenis, q. febri eſt correptus, annos natus erat quinq; & uiginti, gracili corpore & muſculoſo,
ueluti carus: tum ſicco calidoque oĩno temperamento. Iam idem exercitatione quodammodo
C delectabatur, & alioqui cogitabundus & induſtrius erat. Is peregre agens, cum nuncium parũ
gratum accepiſſet, & triſtatus eſt, & propere ſe accingens ad urbem feſtinauit. Ac priore quidẽ
die & laborauit modice, & lotus cœnatuſq; in quodã diuerſorio quieuit, ſed maxima ex parte
ſine ſomno. Poſtera die etiã magis feſtinauit: ac longa uia, & ſabuloſa, & ſqualente, tum ſub fer
uente Sole confecta, hora prope ſeptima & ſemiſſe peruenit in urbẽ. Ibi, cum ea, quorum cauſa
maturaſſet, meliora audiret, in gymnaſium lauaturus proficiſcitur: dein unctus, una cum quodã
eorum, qui aderant iuuene, perfrictus eſt. A quo cũm, ut paululum dimoueret, prouocaret, orta
inter eos cõtentione, (qualia ſæpe incidunt ijs, q. exercitationibus indulgẽt) plus iuſto eſt exer
citatus: eratq; iam immodice ſiccus. Egreſſus uero gymnaſium, inuenit amicorum quoſdã pu-
gnantes: quos dum dirimit, imprudens in aliam exercitationem nõ leuem incidit, dum alios eo
rum diuellit, alios impellit, alios cõplectitur medios, alios ut iniurios increpat, ac pro ijs, qui in
iurijs affecti eſſent, iraſcitur, adeo, ut domũ ſe in ſumma ſiccitate reciperet, laſſitudinẽ inæqua
litatemq; ſentiens. Aquam igitur ex conſuetudine bibens, ubi nihilo ſe leuatũ, ſed inequalitatẽ
ſibi intendi ſentit, hancquidẽ uomuit. Ratus aũt utilius adhuc cibo abſtinere, accubuit, ac quie-
ti ſe dedit hora ferme diei undecima: q̃ cũ feciſſet, ac nocte tota febre diuexat⁹ uigilaſſet, poſtri
D die quoq; quieuit uſq; ad meridiẽ, ſperans ſe ſomni aliquid conſecuturũ. Quo tp̃e cũ eũ medici
quidam diatriton colentes, inuiſerent, tũ quidem homini ſatis magnam eſſe febrem aiebant, ue
ſperi aũt ſe illũ reuiſuros. Itaq;, & ueſperi cum redirent, ac febrem inclinatam cernerent, ne tũ
quidem nutriendum cenſuerunt, quãuis & id alius quidam medicus ſuaderet: immo ſtrenue re
ſtiterunt, adijcientes, ſi quidẽ ſine febri eſſet, fortaſſe cibum daturos: febricitante adhuc mini-
me id facturos. Quin etiã, cum tertio die mane redirent, etiam tertiæ diei acceſſionẽ tranſmit-
tendam cenſuerũt: erat autem (ut prius dictum eſt) ſuſpecta hora illius diei undecima. Ergo di
greſſis illis, ipſe acceſſi, ac faciem iuuenis contemplatus, uidi talem eſſe, qualem in prognoſticis
Hippocrates his uerbis pingit: Naſus acutus, cõcaui oculi, ac reliqua, quæ deinceps ab eo dicta
ſcimus. Itaq; cum omnino mihi perſuaderẽ fore, ut tum in hecticam febrem, tum quam maraſ-
mode uocant, homo, niſi cibaretur, incideret, ſorbitionẽ ex alica quam primum paro, atq; exhi
beo. Et tñ quamuis hac ſumpta, cum acceſſio ſuo tempore circa undecimã inuaderet, ſic extre
mis partibus perfrixit, ut calfieri hæc uix poſſẽt, & pulſus illi paruus * rarusque q̃ maxime fuit. * [illegible]becillus.
Qua ex cauſa illi etiam quarto die tum mane, tũ ueſperi cibum dedi, quo. ſ. & uires repararẽ, &
A. li. 4. f. 1. c. 8 corpus humectarẽ: erat nanq; cutis eius, ceu coriũ, arida. Vbi aũt febris tenuis & ſimilis ꝑſeue-
c. 8. fo. 4. c. o. d. rauit, ſtatui deinde quinto die nõ ſimplici ſorbitione hominẽ cibare, ut ante, ſed alica ex aqua
calida,

calida,citraq; conditoram,iniectis in eã mali punici granis.Eſt nanque is optimus cibus bilioſo E
ſtomacho:nã & roborat hunc malum punicum:& alica, cum diutiſſime in uentriculo citra cor
ruptionem maneat,ſenſim cõcoquitur,nec aceſcens,nec innatans:q̃ uitia accedere ſorbitioni-
bus aliquando ſolent.Incidit uerò & in ipſo quinto principium acceſſionis ſimile.Itemq;, cum
& ſexto & ſeptimo eum ſimili ratione cibaſſem,in*nono rurſus ſimile principiũ pręcedentibus
fuit.Vbi nimirũ uel amentiam,uel pertinaciam,uel,haud ſcio,quid dicam, eorum,qui in prin-
cipio hoĩem tranſmittere tertiæ diei acceſſionẽ ſine cibo iuſſerant , prorſus intelligere licebat.
Nam,cum cunctis euidenter appareret tanquam peruenturum eũ ad quartum fuiſſe,ſi nutritus
ante acceſſionem tertij non fuiſſet, illi & tum eũ, & ſecutis ẽt diebus non recte nutriũ aiebãt.
Cæterum committendum non erat, ut eorum redarguendo ſtudio,ægrum quis, non exhibito
in ipſo acceſſionis die cibo,proderet. Igitur nono die ſimiliter hominem nutriens: cernẽsq; in
acceſſione pulſum eius redditum,q̃ prius erat,firmiorem,cæterum imbecillitatem illam adhuc
præſerentem cũ extremarum partium frigore : non potui ſuſtinere medicorum illorum meras
nugas,ſed undecimo die præfatus prius ægrotantis amicis,fore,ut ipſo die intelligerent homi-
nẽ hactenus noſtra opera fuiſſe ſeruatum,permiſimus illi præterire acceſſionis horas. Ergo, cũ
& ſine pulſu omnino in ipſis eſſet : & frigus eum uehemens totius corporis premeret ſic, ut nec F
loqueretur amplius,& uix impellentem ſentiret:conuocati in unum medici omnes, qui ab ini-
tio videramus,ab ęgrotantis propinquis propemodum ſumus diſcerpti,ego quidem,q̃ ob per-
tinaciã ultro ægri ſalutem prodidiſſem:qui uerò diatriton colebant,propter ignorantiã,& ſtu-
piditatem.Ac illi quidem pallidiores frigidioresq;,q̃ ipſe æger,conſilium quoddam fugæ capta
bant.quod ego proſpiciens, aulæ oſtium obſerari iuſſeram , & ſimul amico cuidam clauem ſer-
uare.Poſt medius eorũ ſtans,iam,inquam,uobis conſtare planè arbitror, qui hactenus hominẽ
ſeruarit.Seruabitur autem,& nunc noſtra opera . Neque enim, ſi periturum omnino in hac ac-
ceſſione putaſſem,à cibatione deſtitiſſem:ſed,quoniam ex præcedenti iã uictu tantum illi robo
ris ſupereſſe noueram,ut tolerare acceſſionẽ poſſet,permiſi acceſſionis horas,ſine cibo trãſmit-
tere.Ac ſatius quidem fuiſſet multo ante hominẽ nutrire:uerum,quò & iſtos redarguam:& q-
buſdam his auſcultãtium, qui confici à nobis iuuenem,q̃ illam occaſionem omiſerim, dicunt,
perſuadeam:nunc illis oſtendam,uel in acceſſione ipſa ægrotantes quoſdã nutriri debere, nedũ
ante hanc . His dictis, ac diductis hominis maxillis, infundo ex anguſti oris uaſculo , cremoris
ptiſſanæ tres cyathos:paulo autẽ poſt albi,& tenuis uini,modiceq; calida diluti,duos cyathos.
Poſt quos,& ſuſtulit oculos,& tum audire,tum loqui,tum præſentes noſſe cœpit,cum ante,ue- G
luti lignum aridum.porrectus,ſine uoce,ac ſenſu iaceret. Rurſus itaque dato ex uino, quo dixi
modo,diluto,pane ad comedendum exiguo,prorſus hoĩem reuocaui . Quem,ut rurſum ad in-
ſtitutam ab initio uictus rationem reduxi, & tertijdecimi diei acceſſionẽ facile tolerare uidi, in
quartodecimo rurſus mane cibaui:ac poſt circiter horã octauam laui: deinde rurſus liberalius
cibaui: ac mox uinũ bibendum exhibui.Idem uerò, & in duodecimo, & tertiodecimo fecerã.
In quinto autẽ decimo rurſum cibaui mane.Cum uerò facilius tum quoq; acceſſionem ferret,
in ſextodecimo denuo laui:cæteraq; circa hominem peregi,ſicut in præcedentibus diebus.At,
vbi in decimoſeptimo minime grauis paruaque acceſſio fuit,audacter hominem de cætero ſub
conualeſcentium uictus ratione habui. Hic æger non paucos ſemimalorum, ac nõ penitus aſi-
norum,docuit,etiam ante acceſſiones ipſas nonnunquam eſſe cibandum, uel ſi duarum hora-
rum intercedat ſpatium:ac multo magis ante acceſſionem tertij diei . Oſtendi autem tibi, & in
prima ipſa acceſſionis inuaſione eiuſmodi homines eſſe nutriendos. Dico autem eiuſmodi ho-
mines,in quibus corporis intemperies ad ſiccum,& calidum conuerſa febres accendit.

*Ratione atque experimento monſtratur , quàm utilis nonnunquam ſit ante ac-
ceſſionem, vel in ipſa acceſſione cibatio.* CAP. 4. H

PORrò hoc quoq; pleriſque medicorum fortaſſe ſit incredibile . Sed , ſiue rationi ipſi fides eſt
adhibenda,ſiue operibus, nos fidem ambobus facimus:Operibus quidem,dum homines iis
monſtramus,qui,ſi biduo patiantur inediam,neceſſe eſt,febricitent,ita ſcilicet,ut nonnulli,ubi
concitati ad iram ſunt,uel mœrore,uel vigiliis affecti:euidentiſſime enim,tum in conualeſcen-
tibus ex diutino morbo talia fieri cernuntur,tum iis,qui calido, & ſicco ſunt temperamento.
Quam uerò ratio ipſa fidem huic rei facit , alibi iam dicta eſt : dicentur tñ & nunc eius rei ſum-
mæ. Mordens halitus, & ſuccus, ubi per ſenſibilia corpora fertur, horrores & inæquales totius
corporis concuſſiones (ϱίγη græce dicunt) facit : ex quibus cute ſtipata , quæ prius tranſpira-
bant, iam retenta, quoties ſuliginoſa ſunt, febres accendunt. Ergo eiuſmodi halitus & ſuccos,
tum multa,& uehemens dimotio,tum uigiliæ,& ira, & dolor, & cura augent: tum proxime ab
iſtis unum illud per ſe interdum augere eos ſufficit , utique ſi cibum quis non ſumpſerit : effici-
tur enim corporis habitus in ijs naturis,quæ facile amaram bilem generant, ex longa inedia bi
lioſus.Si igitur tum id incidat:tum ęger motu quopiam ualentiore,quàm pro uiribus,uſus,mor
dentium excrementorum impetum conſertim foras excitarit:neceſſe eſt(ueluti in ſymptoma-
tum cauſis oſtendimus) uel concuſſionem,quam modo dixi, uel horrorem ſubſequi . Ac con-

A cuſſio quidem iſta ſuccedet propter eorum,quæ feruntur,excrementorum,tum multitudinem, tum acrimoniam,tum impetus celeritatem: tum laborantis uirium infirmitatem. Nam, & quæ multa,paucis:& q̃ qualitate ſunt inſigni,ijs,quæ ita non ſunt,mordẽt magis:pari modo, & quę eum celeritate feruntur,ijs,quæ tarde. Iam uires,ubi ualentes ſunt,oĩa contemnunt ac tolerãt: ubi infirmæ ſunt redditæ,uel abs quouis offenduntur. Horror fiet,ubi & qualitas eorũ, & impetus uelocitas eſt remiſſa:tum copia minor:ac potiſſimum,cũ uires triſtanti obſiſtunt. Si uero iã dicta largius remittantur,ne horror quidem fiet, ſed uel ulceroſus quidam ſenſus, uel tantũ inæqualitas. Ergo coeuntibus omnibus iã dictis, † quod uehementiſſimum eſt,oritur, utique ſupradicta totius corporis concuſſio: ‡ rurſus remiſſis omnibus,nullus ex tranſitu excrementorũ fit ſenſus. Quod ſi quædam ſint,quædam non ſint: & quædam maiora ſint, quædam minora: in eiuſmodi mixtionibus media latitudo omnis,†quæ inter id,quod maximum eſt,quod ῥῖγος græce uocari diximus,& minimum,qui eſt nullus omnino excrementorum ſenſus, ‡ efficitur. Itaq; nihil mirum eſt,ſi dictarum cauſarum quælibet uel per ſe,uel cum aliis iuncta:alii inæqualitatẽ, alii ulceris quempiam ſenſum,aut horrorem,aut dictam concuſſionem,afferre uideatur. Nã pone,uires imbecillæ ſint,corpus ipſum admodum ſenſile, quippe id quoq; oſtenſum eſt, nõ parũ

B ad eiuſmodi ſymptomatum generationem conferre: habitus autem corporis gracilis,& tẽperamentum bilioſum,ſtomachusq; ſimiliter bili affectus, tũ his omnibus accedãt inedia cibi, & uigiliæ quæpiam,& triſtitia,& ſolicitudo:ad hæc progreſſus à domo, qui ex urgẽte quapiã cauſa fit neceſſarius:poſtea his propoſitis(id quod aliquando fieri uidiſti)det ſedulo operã,ut plus itineris per urbem,re ita poſtulante,feſtinus peragat: nũquid huic ex eo,qui excitatus eſt, mordẽtium excrementorum motu,primum quidem inęqualitas quædam,mox uero etiã horror, prõpte incidet? quod ſi motum quoque continuet,uel cibum ſumere non anteuertat,protinus etiã febris? Equidem ita febricitantes aliquos oſtẽdi tibi, maxime ex iis, qui è lõgo morbo cõualuerant. Quorum enim uni ſorte fortuna occurriſſem,qui mox ante horreſcere cœpiſſet,ut rẽ expoſuiſſet,dato ex uino diluto pane,continuo horrorẽ inhibui. Verum hunc(uti ſcis)per uiã in officinam quandam perductum febricitare prohibui:alios uerò, qui prius ſe domũ ſuam recepiſſent,in ipſo principio horroris,uel paulo poſterius,cibauimus. Atq;,ut ſemel dicã, quibus incipientis adhuc acceſſionis aderãt ſymptomata,iis omnibus panem ex uino diluto, ac calẽte mature exhibẽs,& horrorẽ ſtatim inhibui,& febrem prohibui. Quanto uero hos citius cibaueris, tanto ſcilicet magis febrem prohibueris. Quod ſi paululum aliquando morere,utique febris ne

C tum quidem,calor tñ multus,iis,aduenit, ſimillime planè iis, qui per uehemens frigus facto itinere,reuerſi domum,calidis ſunt nutriti. Quippe,ſi pluſculum morere, maiorem calorẽ ſentiẽt, talemq; ac tãtum,ut dubites,an hunc febrem appelles: Sin duæ horæ ab initio inæqualitatis interpoſitæ ſint,nutries tunc quoq;,modo horror adhuc duret,prædicens tamẽ,quòd hi ſebricitabunt,cæterum innoxia febre,& cui cutis mador ſuccedet:quo facto,tum lauare,tũ rurſus nutrire debebis. Quod ſi horror præterierit,ac iã planè febricitent,cibandi id temporis non ſunt,ſed decreſcente iam acceſſione illico ſunt nutriendi integritate non expectata. In nullo nanq; ſqualido affectu commode finiẽ acceſſio prius,quàm illi uel ex lauacro,uel humido uictu, humectatio acceſſerit. Hæc ego omnia cum operibus indicarem,qui me uel laudabant, uel æmulabanẽ, ſcilicet quod ſupra eorum opinionem erant,quę egeram, παραδοξοποιὸν ,quòd paradoxa facerẽ, (ut ſcis)uocabant. Cum uero ratione de iiſdem diſſerens,docerem aliquos ante acceſſionẽ eſſe cibandos: aliquos in ipſa,idq; uel inclinante iam incipiente, uel etiã in ipſo ſummo uigore:tum παραδοξολόγον me,quod paradoxa dicere uiderer,appellabant. Ergo quid facias his hominibus, quibus nec opere,nec ratione perſuaderi poteſt? At,inquiunt,fieri nequit,ut eiuſmodi affectus quis agnoſcat. Quomodo igitur nos eos agnouimus? Videturne cuipiam fieri non poſſe,ut cali

D da & ſicca intemperies agnoſcatur, uel quæ ab ortu uſq; fuerit, uel quæ in præſenti tempore talis ſit reddita? Mihi ſanè tã uidetẽ facile,quàm has ipſas agnouiſſe literas. Quid illud uerò, ſi huic non ſit adhuc in ſuccis putredo ulla,illi uero ſit,nõ poſſe uobis uidetẽ hoc diſcerni? Mihi poſſe uidetur. Nam & ex pulſu, & urina,& ex ipſa non nunquam,q̃ in calore eſt, qualitate, euidẽter id diſcernimus. Quod ſi propterea,quòd nec ipſi quicquã diſcere uolunt,nec ſe ſe exercitare, ſciẽtibus parum credũt,quid uetat,quo minus tum geometris ipſis,tum arithmeticis, tũ reliquis artificibus omnibus nihil credant?

Calidas & ſiccas naturas inediam non tolerare: ac de primis capitibus, quibus ratio cibandi continetur. CAP. 5.

MIſſo igitur hoc genere hominum , rurſus ſeriem ſermonis noſtri perſequamur . Calidis ac ſiccis naturis aduerſiſſima res inedia eſt , ac febrium paratiſſima cauſa . Voco naturas calidas & ſiccas nõ ſolum,quæ à primo ortu tales ex proprio temperamẽto ſint, ſed ẽt, q̃ poſterius ex calido ſiccoq; uictu,& plurima dimotione,& uigilia,& cura,& triſtitia,& regione calida ſiccaq;,& tẽpore æſtiuo,& cæli ſtatu calido ſiccoq;,ſint acquiſitæ . Sanè licet & citra tẽporis anni mentionem,in eiuſmodi ſermone ſtatum cœli ſolum nominare. Verum,ſi altius repetam,id, quod dico,magis credes. Calida & ſicca tẽperamẽta, ſiue ea ex prima origine talia ſint, ſiue ex uictu,

&

† τὸ σφοδρότατον ἐστι ῥῖγος. i. uehementiſſimus oritur rigor.
‡ [illegible] ῥίγους καὶ [illegible] παντελοῦς τῶν περιττωμάτων ἀναισθησίας. ad uerbũ. inter maximum rigorẽ, & omnimodam excremẽtorum inſenſibilitatẽ.

& immodico labore,& animi pturbationibus,& regione,& cœli ſtatu,inedia uehemẽter lędit. E
Iu hac dictione,ipſis ſaltem uerbis,omiſſum eſt anni tempus: poteſtate tñ omiſſum non eſt, ut
pote quod in cœli ſtatu comprehendiť, quãdo calidus in ſummo ſiccusq́; cœli ſtatus iam dictã
temperaturã efficit. Hic autẽ ſtatus alio anni tempore, quam æſtate, plane incidere nõ poteſt:
quãdo nec in autumno,nec in uere,multoq́; minus in hyeme,fieri poteſt, ut calidiſſimus ſimul
ſicciſſimusq́; cœli ſtatus fiat:ſicut nec humidiſſimus pariter frigidiſſimusq́; in alio,q̃ hyeme.Ob
hæc igitur ipſe quoq; aliquando prætermiſſo anni tempore,cœli ſtatu ſum contentus.Liceat ta
mẽ cuique nominibus,quibus uelit,uti, modo à rerum natura nõ diſcedat. Eſt porrò rerũ natu
ra,qualem & modo diximus,& nihilo minus nunc dicemus:nam,quæ maxime ſunt ad curatio
nem neceſſaria, eademq́; maxime ignorata, nec Hippocrates ipſe idẽtidem repetere grauatur.
Igitur inedia ſiccis calidisq́; corporibus,ualentibus quidẽ noxia eſt:ijs uerò,qui in calida & ſic
ca æſtate febre laborant,quæ ſcilicet ex uſtione,aut labore immodico,aut uigilijs,aut cõprehẽ
ſis iam animi *motibus ſit contracta,nõ ſimpliciter noxia eſt,ſed,ſi quicquã aliud,planè perni-
cioſa:quippe uel in febres ardẽtes ex ea incidunt,à quibus,niſi prius mors occupet,in hecticas
migrant,atque ab his in maraſmũ:uel protinus ab initio,ardentibus præteritis,in hecticas. Ma
xime tñ(ut dictum ſæpius eſt) ſiccos calidosq́;*affectus ſtatim à principio hectica corripit: Si- F
cuti mulieri accidit,q̃ autumno ex triſtitia,& uigilijs febricitare cœpit:perſeuerauit aũt ad plu
rimum hyemis.Hanc quarto die(ut ſcis)uidimus,deprehẽdimusq́; ſtatim *hecticam eſſe febrẽ,
cum alia,quam humores excitarant,coniũctam. Curatio autem una tum fuerat, ut frigida tẽpe
ſtiue & moderate daretur,conſuetæ ſcilicet hanc per ſanitatem bibere: uerũ alijs curatio huius
erat commiſſa,quare nobis ſilere eſt uiſum. Alteri uerò,qui eodẽ tempore ægrotarat,& ſe nobis
cõmiſerat,quoties nutritus eſt, ſontanæ planè gelidæ dedimus interim binos cyathos, interim
ternos:quando frigidã ſimul multam ſibi dari,qui ita ſunt affecti,citra noxam non ferunt.Quo
circa utiliſſimum eſt,ubi febris ideam perſpexeris,in prima ſtatim acceſſione minore cũ pericu
lo,copioſiore frigida uti,corporibus ad ualidam ſiccitatem nondum perductis. Qui enim in fer
uoribus ſub canicula ex ira febricitauit,(iuuenis autẽ hic erat ſiccus & calidus)ubi in prima ac
ceſſione duas frigidæ heminas bibiſſet,ſtatim quidẽ euomuit flauiſſimam bilem:non multo au-
tem poſt etiam deorſum excreuit. Deinde, cũ rurſus poſt cibum aquæ circiter heminã ſimiliter
ſumpſiſſet,iam febricitare deſijt.Non defuere tamen medici,qui,cum nullam à principio febris
ſpeciem agnoſcerent, ſed poſtea, cum iam præterijſſet occaſio, intelligentes uel in hecticã,uel
etiam in maraſmoden febrem ægrotantẽ incidiſſe,frigidam bibendam,nos imitantes, præbue- G
runt.Sed nemo metã attigit:nam magna ſolicitudo habenda eſt in ijs,qui ita ſe habent, de frigi
dæ potionis menſura.De qua paulo poſt dicemus, ubi propoſitæ diſputationi finem impoſueri
mus.Quippe æger is,quem ante deſcripſimus,exemplo omnibus eſt, quibus propter ſiccitatem
à principio ſtatim dari cibus debet,etiam ſi febricitare iam incipiãt. Nam,cum accendiť in his
febris propter mordentem acrimoniã excalfacti,attenuatiq́; ex Sole,& inedia,& laboribus ſuc
ci,maximũ eius remedium eſt humidũ nutrimentum:ſicuti è diuerſo,ubi ob copiã, uel obſtru-
ctionem,uel phlegmonen,uel(ut ſemel dicam)humoris alicuius putredinẽ,febris eſt orta, maxi
mo malo eſt cibus.Atque hos quidẽ nec in inclinatione febris citra noxã nutrias,nedũ ipſa ac-
ceſſione inuadente: illos uero omni certe tempore, ſed potiſſimum per inclinationẽ. Me quoq;
ſubinde uidiſti eos,q ex abundantia, & qui ex phlegmone laborarẽt, ſub longa inedia tenuiſſe
ſic,ut prorſus ante ſeptimum diem non cibarem,ſed ſola mulſa cõtentus eſſem, uiribus ſcilicet
ualentibus.Quoſdam eorum,quibus uidelicet uires ualidæ non fuerãt:aut ſtomachus bilioſus,
aut imbecillus,aut plus iuſto ſenſilis: ſolo ptiſſanæ cremore uſq; ad ſeptimũ diẽ traxi, quo mor
bus †in ſummo eſſe incremento debuerat,aut etiam omnino per criſin diſcuti.Sunto igitur tibi
à primo ſtatim die in omni ægro ſpectanda duo illa,quæ Hippocrates iuſſit,à quibus cibãdi cõ- H
ſilia petas,morbi ſummus uigor,& ægrotantis uires.Poſtea,ſi tranſiri ſummum incrementũ ſine
omni cibo poteſt,in cibi abſtinentia hominẽ ſeruabis:ſin exiguum adminiculũ requirat,abũde
erit ſola mulſa:quod ſi maius deſiderat,q̃ ſit ex mulſa,ptiſſanæ cremor ſatis erit.At,ſi fas nõ eſt
ſummũ morbi incremẽtũ,aut tenui uictu,aut inedia trãſmitti,id agendũ, ut homo ſtatim in pri
mæ acceſſionis inclinatione cibeť . Aliquos uero eorũ (ut dictũ eſt) & cũ inuaſura adhuc eſt, &
cũ incipit,cibabis.Sint porrò hi ſicco tẽperamẽto ac calido,aut à primo ortu,aut certe illo tẽpo
re,oportet:tũ uiribus neceſſario imbecillis : neq;.n.fieri põt, ut abũde ſiccũ calidumq́; corpus,
cũ febricitet,uiribus ſit ualẽtibus. Si tñ cũ eiuſmodi febri ac corpore, momẽtaneæ febri phleg
mone ſit cõiuncta,oĩno æger morieť:(nã id quoq; p̃dixiſſe me ſemp, nunq̃ uero falſum, ipſe te
ſtis es.)Magisq́; id certũ eſt,ſi pulmonis,uel mẽbranæ,quæ coſtis ſubtendiť,uel uẽtriculi,uel ie-
cinoris phlegmone ſit:etenim,quæ has partes phlegmonæ occuparunt,non modo ijs , qui tam
imbecillis ſunt uiribus,ſed etiã ijs,qui ualentiores ipſis ſunt,mortiferę eſſe ſolẽt. Vnaq́; ſalus tũ
pleuriticis,tũ peripneumonicis,adde ẽt ſynanchicis.i.qui angina laborant,eſt ipſum uirium ro
bur:nõ ſecus uero,& quibus uel iecur,uel uentriculum phlegmone obſidet. Nã,quod ad phleg
monen,quæ in ijs eſt partibus,ſpectat,minime planè eſt cibandum : quod ad uiriũ infirmitatẽ,

utique

* διάθεσιν eſt in impreſſis, ut Linacer uertit. κράσεων autem. i. temperaturas, eſt in quibuſdã antiquis.

A.li 4.f 1.t.1 c.1.fol.431.a.

† Al. παρακμάζειν. i. declinare.

1. Apho. 2.

A utiq; ſæpe.Ita neceſſario aut uires reſoluent̃,aut phlegmone augebit̃. Atq; hæc mihi latius for-
taſſis,q̃ pro re ꝓpoſita,ſunt dicta:q ꝑſertim hoc libro ſtatuerim de febrib⁹, q̃ abſq; phlegmone
īfeſtāt,differere.Cęterū tractationis cōueniētia fecit,ut quaten⁹ neceſſariū eſſet,digrederemur.

Quo pacto præcauendum ſit, ne febris in ſqualente habitu in hecticam pertranſeat: ac de duplici putredine, quæ febres accendit. CAP. 6.

DEnuo igitur redeamus ad febres,quæ iam comprehēſis febribus ſunt affines, quas nomina
re hecticas ſolemus.Nā,qui ſupra deſcriptus à me iuuenis eſt,hectica febri laboraſſet,ſi mi
rificā diatritō trāſigere fuiſſet coactus:niſi tñ prius ab ijs,q abſq; methodo uictus rōnē ordina
re cōſueuerūt,fuiſſet interēptus. Proponat̃ igit̃ ali⁹ quiſpiā, cui cū ſupradicto cętera quidē oīa
ſint eadē,uires tñ tāto ſint ualētiores, ut tridui inedia tolerata duret: Neceſſe eſt hūc, ſi modo
ita cibet̃,quemadmodū cibāt,q diatritō extollūt,in hecticā incidere.Nā ij primū in quarto ip-
ſum cibarēt,poſt in ſexto,mox in octauo,deinde in decimo: qꝑpe talis eſt(ut ſæpe uidiſti)eorū
cibādi formula.Prima quidē cibatio poſt primā diatriton:reliquæ alternis diebus.Protinus aūt
(arbitror)& ex artomelite,i.pane ac melle,ſiccaſſent eius ꝓcordia : nā id quoq; ex legibus eiuſ-
modi medicorū eſt,ſiue phlegmone uiſc⁹ aliqđ laboret,ſiue ſecus.At, quemadmodū quidē eos
B cibare,q ita laborent,inter initia cōueniat,ſupra eſt dictū: ſed nihilo tñ ſecius nunc quoq; ſum
matim repetet̃.Quoties uel ex laſſitudine,uel ira,uel pluribus curis,uel uigilijs,uel triſtitia, uel
lōga inedia, uel uniuerſis unà(ſicut in ſupra deſcripto iuuene)coeūtibus ſiccatū corp⁹ eſt:ac fe
bris inuaſit,q̃ & aridā reddat cutē,& igneū habeat calorē: utiq; hunc talē timor eſt febri hecti-
ca correptū iri,potiſſimū in ęſtate,ac cœli ſtatu calido ſiccoq;.Oportet aūt,q̃ primū ptiſſanę cre
more,& ſorbitione ex ālica nutritū,paneq; poſt oblato,aq̃ frigidę potione hoīem cures:quippe
protinus extinguit̃,ac ceſſat oīno febris,modo(ut dictū eſt)nec phlegmone aliqua ei ſit adiun-
cta,nec putredo humorū. Nam, ſi horū utrumuis ſit,attēdere diligenter oportet,ac diſcernere,
quo primum tꝑe aquā frigidā dare homini ſit audēdū . Ego enim taliū quoq; non paucis dedi,
tutius eſſe ratus phlegmonas in præſens augere, q̃ ſinere hoīem hecticā febrē incurrere. Vbiq;
igitur(ut ſemper dicere ſoleo) curatio dignotionē prænotionemq; conſequit̃.Siquidē,& digno
ſcat,qđ præſens eſt,& pręnoſcat,quod ex eo futurum eſt,oportet,qui uolet notabilis efficaciæ
remedio uti.Si tñ magnū fore incōmodum uel humorum putredini,uel phlegmonę, conijcies,
à frigida quidē danda abſtinebis,refrigerantibus aūt remedijs,q̃ foris applicant̃, uteris, modo
ea ſuper os uentriculi, aut tota præcordia,modo ſuper pectus imponēs,ubi ſ.plurimum ſubeſſe
C caloris maxime iudicabis.Sanè diximus ijs,qui ita laborant,balnea quoq; eſſe non incōmoda:
dico ijs,qui ſiccato plurimū corpore ſunt,& ex aliqua earū,q̃ dictæ ſunt,cauſarū citra humorū
putredinem febricitant. Monſtratum uero nobis eſt in ijs,q̃ de febribus ſcripſimus,phlemonas
quoq; ꝑꝑ putredinē humorū,qui in ipſis habent̃.febres ſubſequi.Quocirca,ſiqñ dicā febribus,
quæ ex putredine accendunt̃,tale quippiā conducere,uel nō conducere,ēt eas,quæ à phlegmo
ne excitant̃,in cōi putredinis genere cōprehēſas intelliges.Sicubi uero deinceps utraſq; nomi-
nare uideris,ſcias eas,q̃ ex phlegmone,ab ijs,quæ ex ſola putredine ortū habēt,tū diſcerni.Cu
iuſmodi aūt ſit phlegmones affectus,tum in libro De inæquali intemperie, tum uero in eo, qui
De tumoribus præter naturam eſt inſcriptus,docuimus:admonuiſſe tñ & nunc te nō ſit inutile.
Cum ſanguis calidus copioſior in aliquā animalis partem procubuit,maiora eius uaſa protinus
diſtenduntur,utpote abundantiæ continendæ non ſufficientia:ab his deinceps, q̃ minora ſunt.
Mox,ubi nec in ijs ſatis continetur,exudat foras in ea ampla ſpatia , q̃ inter uaſa ſunt,ſic, ut ēt
oīa,q̃ in cōpoſita carne habent̃, loca occupet. Atq; hæc quidē eſt phlegmones affectio. Poſſūt
uero & ſine hac in ipſis uaſis humores aliq putreſcere, idq; aut in una animalis particula in fini
bus ipſorum impacti:aut etiā in totis eorum capacitatibus, q̃ inter bubones & alas ſunt, cōpre
D henſi.Cum igitur(ceu diximus)citra putredinē ſqualenti corpori febricitare contigerit,caput
totius curationis in ijs remedijs.quæ refrigerent, & humectent, ſtatuere oportet.

Sex eſſe materiæ differentias, quibus frigus & humiditas hecticis febribus conciliantur. CAP. 7.

POrrò duplex genere eſt harum rerum prima materia: una eorum, quæ foris * admouentur;
altera,quæ intro in corpus ſumūtur,quæ ſane & proſpheromena,id eſt ſumenda, uocantur.
Extrinſecus corpori incidunt tum aer ipſe,qui nos ambit:tum pharmaca,quęcunq; humectādi
refrigerandiq; uim obtinēt:& tertiū præter hæc, dulcis aquæ balneū. Intro in corpus ſumunt̃,
quæ edunt̃, ac bibuntur,& inſpiratus aer. Ab his generibus tentandū eſt propoſitis hoc loco fe
bribus tum humiditatem,tum refrigerationē comparare. Verū refrigeratio, quū per efficaciſſi-
mam qualitatem inducitur,& parui temporis eſt,& periculoſa: cōtra,ſiccitatis per ea,q̃ hume-
ctent,curatio,ut longi temporis eſt opus,ita minus eſt,q̃ refrigeratio, periculo expoſita. Igitur
dictas ſex materiæ differentias deinceps iam examinemus, ab ambiente exorſi.

De eligendo, ac parando aere, qui hecticis febribus conueniat. CAP. 8.

HIc igit̃ ſi tēperatus eſt,qualē ſe exhibet,utiq; tali nobis eſt utendus, nihil amplius de eo ſo
licitis. Sin admodū calidus eſt,uel admodū frigidus,ꝓ calido inducēd⁹ arte cōtrarius eſt,
ſubterraneis inuentis domibus,quæ & frigidiſſimæ ſint,& maximè perflatæ,& ad ſeptentrionē
uerſæ:

uerſæ: tum autis quibuſdã, quæ ipſis ſint* propriæ, opera noſta paratis, aliàs ex euripis, in quo ſe E
deijciant multi aquarũ fontes: aliàs aqua frigida de uaſis in uaſa transfuſa. Iã hoc ſtatim ẽt ſom
niferum eſt. Præterea domo aſſidue aqua q̃ prorſus frigida ſit, aſperſa: ac roſis plurimis humi ſu
ſis, aut uitium capreolis, aut ruborũ ſummitatibus, aut lentiſci ramis, aut deniq; reliquarũ, quæ
refrigerent, ſtirpium aliquibus. de quibus ẽt prius eſt dictum. Turba quoq; hominũ ingredi ꝓ-
hibitaınam id quoq; domũ calefacit. Atq; ita quidẽ calidiſſimũ aerẽ refrigerare, qui. ſ. in æſtate
calida & ſicca accidit, eſt tentandum: quandoquidẽ in hyeme calidiſſimus eſſe nõ poteſt, ſicuti
nec frigidiſſimus in æſtate, At, ſiquis modice frigidus eſt, hoc eſſe cõtẽtos oportet, nihil aut ma
chinantes, aut de temperie eius alterantes. Qui uero frigidiſſimus eſt, utiq;, quatenus reſpirãdo
attrahitur, admittendus eſt, ut qui calorem, qui eſt in corde, admodũ refrigeret: nõ tamẽ quate
nus extrinſecus ægrum contingit, quippe id denſat cogitq; cutim, ac* putredinoſorum humorũ
affluxum tranſpirare prohibet. Siquidem per pulmonem, quod rarum uiſcus eſt, difficile nõ eſt,
ut tum qualitas ipſius, tum ẽt ſubſtãtia, ad cor facile perueniat: at, per cutim, fieri nequit, ut eius
uel qualitas, uel ſubſtãtia, ad cor perueniat, utpote prius denſatam. Nã, quod in libris De ſimpli-
cium medicamentorũ facultate, de ijs, quæ uehementer adſtringunt, eſt dictum, id hic quoq; re
uocari ad memoriã debebit, ac ſciri, qui nimium frigidus aer eſt, hunc cutim denſando, ſemper F
ſibi ipſi uiam præcludere. Scire tñ licet maius fore ex frigida inſpiratione commodum, q̃ ex cu-
te denſanda incõmodum: præſertim cum operimentis hanc calfacere licet. Porrò utendũ maxi
me euiſmodi aere eſt in ijs hecticis, quibus primum, quod afficitur, ipſum eſt cor: æque, ut ſi uẽtri
culus primum eſſet afflictus, ipſi per comeſta, & bibita eſſet ſuccurrendũ: huic. n. illa cũ integris
adhuc uiribus occurrunt, ſicut cordi inſpiratus. At iecinori ex inſpirato aere nulla certe utilitas
accedit: à comeſtis uerò & bibitis minor planè, q̃ uentriculo, cęterũ aliqua nõ obſcure aduenit.
Communis autem oĩum ſanatio eſt per ea, quæ extrinſecus applicata refrigerant & humectãt.
Atq; *in his quidem uiſceribus magna ex parte hecticas maraſmodesq; febres accidere contem-
plati ſumus. Superueniunt tñ aliqñ & pulmonum ſiccis calidisq; intemperamentis: attamen op
portunum eiuſmodi febribus id uiſcus non eſt, utpote humidum laxumque. Incidunt præterea
& *pectori, & pingui mẽbranæ, quod Meſaræon dicitur, & ieiuno, & colo: interim uerò & utero,
& renibus. In *ſepto uerò tranſuerſo maraſmum non uidi, hecticam ſanè febrem uidi, & hanc ſe
mel quidem plane abſolutam, ſæpe uerò citius interimentem, q̃ planè eſſet completa. Eiuſmodi
nanq; affectũ, & ſpirandi difficultas, & deliriũ excipere ſolet: ex quibus magna ex parte prius
moriuntur, q̃ hectica prorſus ſit perfecta. Eſt autem eorum agnitio facillima, tum ex pulſus duri G
tia: tum ex eo, ꝙ præcordia plurimum trahuntur ſurſum: tum ex difficultate ſpirandi, quæ il-
lis eſt & inæqualis & uaria: quippe aliàs q̃ maxime paruum & frequentes ſpirant: rurſus aliqñ
manifeſte ſpiritum tardant, dein ſubito, quemadmodum gementes reſpirarunt: uel duplicẽ ſpi-
ritus intromiſſionem, quaſi ſuperinſpirantes, uel duplicem foras miſſionem faciũt: †ueluti, reſpi
ratio reſpirationẽ comprehendat.‡Reſpirant uerò hi ſæpe & reliquo thorace toto, non ſenſibili
ter modo, uerum ẽt notabiliter, tũ opertas ſcoptulas, quas Homoplatas uocant, attollentes: ali-
qñ admodum raram & magnam reſpirationem edunt, utiq; cum delirij malum præcipue domi-
natur. Verum præſentis inſtituti nõ eſt uel laborantium partium notas, uel earũ cauſas referre.
Quare denuo ad curationes reuertamur: æſtimemusq;, quas uires propoſitæ iam materię aduer
ſus hecticas febres habeant. Sanè diximus iam non nulla de aere tum calido, tum frigido: q pr̨æ-
cipue quidẽ eſt utilis, cũ, quod primum afficit, ipſum eſt cor: q̃uis cõfert & in reliquis febribus
nõ parum, qñdoquidẽ in his quoq;, neceſſe eſt, cor ſimilẽ intemperiẽ recipiat: citra quã nec ma-
raſmus, nec hectica, nec reliquarũ ulla febriũ cõſiſtere poteſt. Quò facile apparet ẽt pulmones,
ubi ſcilicet ij ſunt, qui primum patiuntur, plus cæteris omnibus refrigerantem aerẽ requitere.

De parandis medicamentis, quæ extrinſecus hecticis admouentur. CAP. 9. H

SEquitur iam, ut de ijs medicamentis agam, q̃ extrinſecus ad mota humectent, & refrigerent.
Porrò horum quoq, ea deligenda eſſe, quæ citra uehementem adſtrictionem refrigerent, ne A.li.4.ſ.1.t 3. c.4.lol.4.12.a
minem latet. Talia. n. præterq̃ ꝙ non humectant, etiam demittere frigiditatem ſuam alte non ua
lent, propterea, quòd cutim cogunt, ac coarctant. Optima uerò ſunt, quæ non modo citra adſtri
ctionem refrigerant, ſed etiam corporis ſubſtantia ſunt tenui. Ac, quæ quidem abſolutiſſime te-
nuium partium ſit, ſubſtantiam exacte frigidam inueniſſe fortaſſe non eſt. Dixi, exacte, propter
acetum, quod cum omnium, (quæ nouimus) poteſtate refrigerantium, planè tenuiſſimarũ ſit
partiũ, admiſtam ſibi aliquam caliditatem habet. Præterea corpora, q̃ contingit, ſiccat, quãuis
ad imaginationem ſit humidum. Quo fit, ut ad eos affectus, quos humectari & refrigerari expe-
dit, ſolo eo nõ utamur, ſed tanto aquæ frigidæ admiſto, ut poſſit bibi. Cæterũ, quanquã corpus,
quod abſolute tenuium partium ſit & ſimul frigidum, inuenire non eſt, attamen deligi materias
oportet, quæ ad eiuſmodi medicamenti compoſitionem maxime ſint idoneæ. Ac dictum quidẽ
latius de his eſt in opere de medicamentis. Dicetur autem in exemplis non nihil & nunc, quò in
hoc quoq; genere membratim ſis exercitatus. Incipiam autem ab eo medicamine, quod oĩum
quæ humectent ac refrigerent, eſt ſimpliciſſimum: quo etiam aduerſus eryſipelata utor, & phle-
gmonas

*ἱδρῶτας, id eſt ſudores.
*al. ... per i. corum, q comburuntur.
*ex pectore, & meſaræo, &c.
*ex
*al. ... ὑπερεκπνέοντες, i. ueluti ſuper expirantes.

A gmonas in pudēdis, vtiq; inter initia, prius, q̄ depaſcens aliqua ſubindicetur putredo. Debebit
autē ad id præparata eſſe cera quàm optima, & elota. Sanè optima fuerit vel alba pōtica, vel q̄
Al. li. 4. c. 3. & 2. c. 3. fo. 452 b. ex atticis ſit fauis. Eſto autē & roſaceū, quod ex oleo fit à nōnullis uocato omphacino, ab alijs
crudo, quodq; citra ſalem ſit cōfectum. Maxime verò ad rem pertinebit, ſi & ipſum oleum tenu
ium prorſus ſit partium: cuiuſmodi ſabinū eſt. Cum uti uoles, ambo miſta liquantor in vaſe du
plici: factoq; humido cerato, (cuiuſmodi. ſ. erit, quod triplum aut quadrupulū ad cerā roſaceū
habet) poſt, quàm ipſum fuerit refrigeratū, miſcetor *ei paulatim in mortario tātum æquæ, quā
tum in ſe, dum cum ea mollitur, accipere poſſit. Expedit autem & ceratū ipſum prius admodū
eſſe refrigeratū: atq; etiam, quæ huic admiſcebitur, aquam eſſe frigidiſſimā. Abunde autē cera-
tum refrigerabis, ſi, cum modice coiuit, totum uas, in quo continetur, in aquā frigidiſſimam di-
mittas. Quòd ſi aceti quoq; admodū tenuijs ac clari paululum adijcere velis, utiq; magis adhuc
tū refrigerās tū humectans medicamentū efficies. Non debebit autem medicamentum hoc eò
vſq; ſuper ægrum corpus manere, dū manifeſte incaleat, ſed aſſidue ſubinde mutari. Aliud me-
dicamentū. Oxalidos, aut oxylapathi ſuccus cum exigua tenui *polenta miſta excipiatur duph
cato †peniculo detrito: affatimq; frigidū & ipſum imponatur. Quòd ſi eiuſmodi peniculi occa
B ſio non ſit, tū linteū duplicatū, & madefactum refrigerādæ particulæ impones. Quin etiam por
tulacæ, & ſemperuiui, & vuæ immaturæ ſuccus, ſimiliter *polētę miſcētur. Ad hæc lēs paluſtris,
& uiridis tribuli, & polygoni, & lactucæ, & intybi ſuccus, aliaq;, quęcūque refrigerare eſt dictū
cum tenui *polenta. Præterea ſine *polēta licet integris herbis tunſis uti. Iam uerò, q̄ epithema
ex pinguibus fit palmulis, quas πατητοὺς græce uocant, ſalutare medicamen eſt. Porrò coquere
oportet harū carnē, omni membranoſo exempto, aliàs ex ſolo claro aceto: aliàs & aqua ipſi ad
miſta: atq; hac, ubi tenera ſatis reddita eſt, tunſa uti. Quòd ſi parū molli craſſitudine uidebitur,
præſtiterit iam dicti aliquid admiſcuiſſe cerati. Quòd ſi roſacei quidpiā dictorum ſingulis aliq̄n
miſcere ulueris, nihilo inutilius pharmacū habebis: eſto autem, quod admiſcetur, tum minimū,
tum & ſimplex & perfrigidum, & quod factū ex oleo ſit ſalis experte. Sanè, quoties ſimplex ro-
ſaceum, aut aliquid quiduis id genus dico, quod ſine aromatis eſt cōfectū, intelligi uolo. Eſt ue-
rò ſalutare ad talia medicamen & roſarum ſuccus frigidus, unà cū *polenta. Salutares uerò ſūt
& ipſæ roſæ tunſæ: præterea ſtirpium, quæ moderate adſtringūt, germina trita. Ad quem modū
uti aliquando licet & herbis, quæ mediocriter adſtringāt, ueluti ſolano. Verū eiuſmodi medica
minū materiā in alio opere reddidimus uniuerſam: nunc abunde pro exemplis ſunt, quæ iam
C dicta ſunt. Porrò utendū his eſt, non (ſicut uulgus facit) toti impoſitis thoraci, aut toti uētri, im
mo illi maxime, quod primo eſt affectū. Neq; enim neceſſum eſt, ut aut cum eo, quod refrigera-
ri ualenter deſiderat, etiam id refrigeres, quod prorſus non deſiderat: aut ante inſtū tēpus refri-
gerare deſiſtas, timens uicinam aliquā particulam lædi. Ego nanque hominē ſcio, qui, impoſito
prҫcordijs refrigerāte medicamēto, difficultate ſtatim ſpirandi laborarit: alterum uerò, qui pro
tinus tuſſierit: atque paulo poſt utrique finitum ſymptoma, ubi, quod refrigerauerat, eſt ablatū.
Quòd ſi adeo ſtrenue refrigerare non ſtudebis, habes, quę id modice efficiant, *adhærētiū medi
caminū, ac cerati ſpeciē referentium magnam copiam. Quorum non materiæ modo uim, ſed
etiam compoſitionis methodum didiciſti.

*ξυσθεῖον, id eſt deraſo, ſic in antiquis co di. græcis.

*ἄλφιτον, quam dictionē alij farinam uertunt.
†φανος. Laciniā linea. peniculi. n. uoce ſupra car. 33. c uertit πίλημα, quod eſt coacta lana.
‡ i. paſſas, ſeu calcatas.

*ἐμπλαστῶν.

De balneorum partibus, ipſorumq; facultate, ac qua ratione hectica febre laborantes ſint in balneum ducendi. CAP. 10.

VErum ego, cum iam ſentiā menſuram præſentis inſtituti me excedere, ad ea, q̄ tractationis
ſeries proxima exhibet, conuertar. Proxime uerò ſe à iā dictis exhibet conſideratio de bal
neo, tum ipſius rei cauſa, tùm uel magis propter Philippum, qui †hecticis, quas μαρασμώδεις uo-
cant, ipſum noxium putat. Ipſe igitur, tum de omni balneorum ui, tum etiā quæ ad eos, qui he-
D ctica, & maraſmo laborāt, vel (ut ſemel dicam) omnibus eſt accommoda, in hoc maxime libro,
quid ſentiā, explicabo. Memini nanq; me, & ſupra in diariis febribus illa laudare: & in ſeptimo
huius operis libro, in ijs, qui propter ſiccā uentriculi intemperiē cruditate laborabant, atq; ex-
tenuati erāt, ſæpe utēda iubere. Cæterū de uniuerſa eorū ui nullo alio libro diſſerui, ſed in hūc
ſeruaui: vbi & de ijs agitur, quibus efficaciſſimus eorū eſt uſus, & quibus Philippus ea interdi-
cit. Atq; prius quidē, vbi de ulcerum curatione egimus, indicata cauſa eſt, cur propriæ cuiuſq;
morbi indicationes ſint ignoratæ: dicetur aūt nihilo ſecius, & nunc, utpote, tum ad ea, quæ nūc
paramus, tum ad ea, q̄ dicenda ſunt, utilis. Cum. n. unus in corpore affectus eſt, eius curationem
inuenire, ſi non ratione, certe experientia, haud difficile eſt: ubi uerò connexi duo trésve ſunt,
præſertim, qui maxime contraria inter ſe auxilia requirant, fieri nequit, ut experientia, qđ agē-
dum ſit, inueniatur: immo nec facile ratione. Siquidē & ſubſtantiam cuiuſq; affectus ad vnguē
nouiſſe oportet: & propriā curationis indicationem à quoq; affectu cepiſſe: præterea quē pri-
mum oīum, aut magis: quem curſum minus, aut ſecundo tertiove loco curare conueniat. Hæc
igitur cauſa eſt, cur uulgo medicorū ignotū ſit, & q̄ febrium omnium, quà febres ſunt, propriū
remedium refrigeratio ſit, ſiue ea talis actu ſit, ſiue poteſtate: & quòd alia multa ex accidenti
refrigerantia, febrium ſint remedia. De quibus & dictum nonnihil in præcedentibus eſt, & in-

† τῶν μαρασμώδων. i. eas, quæ marceſcunt.

ſequentibus dicetur. Quædam nanque remedia complicatam quodam modo duplicẽq; facultatem habent ita, vt & prima rõne proficiant, & ex accidente. Quod genus & balneũ eſt. Nam frigidæ potio per ſe quidẽ proficit, vt pote actu refrigerans: ſuccus autem vuæ immaturæ poteſtate refrigerans medicamentũ eſt. Atque hæc quidem ambo refrigerãt primũ, id eſt ꝑ ſe ipſa, nec intercedẽte alio; at ſanguinis miſſio (veluti prius indicauimus in febribus cõtinẽtibus, quas ſynochos uocant) non primũ, ſed ex accidẽti calidam aliquãdo intemperiem ſanat. Ad eundẽ modum & clyſter, & purgatio, & *fomentũ ex calido liquore, & cataplaſma, quod digerat, aut concoquat. Vtranque verò facultatem in ſe comprehenſam habet propoſitum nũc in ſermone balneũ, utpote ex partibus varia facultate præditis cõpoſitum. Quippe ingrediẽtes in aere verſantur calido; poſtea in aquã calidam deſcẽdunt: mox ab hac egreſſi, in frigidã: poſtremo ſudorem detergent. Poteſt autẽ prima eius pars †materias per totũ corpus tum calfacere, tum verò liquare: præterea, quæ inæqualia ſunt, æquare: & cutim rarefacere, & multa, quæ ſub hac ante *detinebãtur, uacuare. Secunda eius pars, vbi quis in ſicco corporis affectu ea vtitur, poteſt madorẽ utilẽ ſolidis partibus immittere. Tertia balnei pars poteſt, ubi quis frigida vtitur, & totum corpus refrigerare, & cutẽ dẽſare, & uires firmare. Quarta uerò corpus ꝑ ſudores citra refrigerationis noxam uacuare. Ergo, cũ hæc omnia circa hominis corpus efficere valeat dulcis aquæ tẽperatũ balneũ: & præter hæc etiam, ſiquis intẽpeſtiue lauetur, tum horrores, tum cutis denſitatẽ: tentãdum nobis eſt omnia deinceps diſtinguere, ac primum de illis ſermonẽ facere, qui, cum in balneo ſe lauãt, horrore tẽtantur. His enim una (ut ſic dicam) continẽs excitati ſymptomatis cauſa eſt: aliæ, quæ hanc præcedunt, multæ. Sanè horroris cauſam eſſe dico mordẽtiũ excremẽtorũ confertim actorum citatiorem motum. Proinde, quibus horũ eſt abundantia, caro verò ac cutis dẽſę, ſiue balneũ ſint ingreſſi, ſiue ſteterint in Sole, ſiue quoquo modo vel geſtati, uel perfricti, vel exercitati, vehemẽtius ſint dimoti, utiq; ijs horror incidit. Cõtra, qbus hæc pauca ſunt: & corporis habitus, ut laxetur rareſiat que à balnei calore, prõptus: ij nõ modo non horrent, ſed etiam meliores redduntur, ut pote excremẽtis ꝑ id uacuatis. Quo rationabilius nec in febrilis ſignificationis principio, nec in incremẽto quiſquam ægrotantem lauit: quippe denſata eſt hoc tempore coarctataq; & cutis ipſa, & quæ ſub hac habetur, carnea ſubſtãtia. At in febris inclinatione uel incipiente, uel ꝓcedente, vel amplius progreſſa, & nos ſæpe, & alij medici non nulli multos ſæpe numero ægrotos lauãtes, nõ parum his cõtulimus. Porrò, quãdo inclinatione incipiente, aut iam ꝓgreſſa, aut etiam in ſummo incremento (interdũ enim id quoque accidit, tametſi rarò) æger in balneum ſit ducẽdus, in ſequẽtibus definiemus. Nunc, cũ de generali G facultate ſingularũ balnei partium diſſerere inſtitui, unum omnium primum exponam. Dicoq; multos eorum, qui cruditate laborãt: plures verò eorum, in quibus mordentium excremẽtorũ abundãtia ſubeſt: omnes præterea, qui uel in febrili ſignificatione, uel in aſcenſu: etiã omnes, q in ſummo ſunt incremẽto, præter admodũ paucos: ſiue hi ſint in balneum ingreſſi, ſiue ſteterint in calido Sole, ſiue exercitationes, frictiones, geſtationes ve tẽtauerint, merito horreſcere: ſingula nanque horũ cõfertim & impetu agi excremẽta ſubigunt. Cum igitur tàm adhuc denſa lauãtis cutis ſit, vt ad primũ ambientis aeris occurſum nequeat naturalẽ ſuum habitũ recipere, ſed maiore ad id ſpatio indigeat, excremẽta verò foras uerſus ruant uniuerſa, & retineri illic ea eſt neceſſe, & quã ſub cute ſunt aceruata, &, quã per carnes ferũtur, mordere. Porrò in libris de cauſis ſymptomatũ indicauimus, mordẽtia excremẽta, ubi ꝑ ſenſibilia corpora feruntur, tum concuſſiones, quas ῥίγη uocant, tum horrores excitare. Ergo, quamobrẽ horreãt in balneis omnes, qui ante ſunt cõprehenſi, iam cauſas inuenimus. Pari modo, & cur nõ horreãt, quibus aut nullum eſt in corpore excremẽtũ mordens, aut tantillum, ut facile uacuetur. Ergo de his deinceps loquamur: propter quos etiam de ijs, qui horrent, meminimus. Siquis enim balneum ingreſſus non inhorruit, ſed laxata eſt illi rarefacta que cutis, huic planè neceſſario prædicta ſuccedẽt, ex H cremẽtorũ uacuatio, æqualis ꝑ totum corpus calor, exiguorum meatuum rarefactio, tẽſorum relaxatio, denſatorũ fuſio. Ac uacuatio quidem excrementorum omni febri eſt utiliſſima: pari modo, & rarefactio, & relaxatio: fuſio tamẽ & calor nõ itẽ. Sed calor omni febri eſt inimicus: quando refrigerari, nõ calfieri febrium affectus poſtulat. At fundi æqualiter, id ſolidis quidem aĩalis partibus nõ eſt alienum: ſuccis certe nõ ꝑpetuo eſt utile, ſed quoties in animali uel phlegmone quæpiam, uel affectus phlegmonæ ſimilis cõſtitit, uel utrarũ abundãtia, ſiue ea quę ad uires cõfertur, ſiue ea quæ ad uaſorũ capacitatẽ, omniũ profectò inimiciſſimum. Ac phlegmonæ quidem, cũ calefacti, & liquati ſucci ad ipſas confluunt, augentur. Tunicæ verò uaſorum impares abundantiæ, quæ iam ex liquatione ſpiritu eſt impleta, diſtenduntur: ac uires hoc ipſo male afficiũtur. Ergo calidis his ſiccisq; affectibus, de quibus agebamus, *e miſſio mordẽtiũ eſt ſalubris: fuſio enim eorũ eſt citra periculum: calefactio tamẽ noxa non caret. Atq; hæc quidem ex prima balnei parte ijs, qui ita laborãt, prouenire, modo tẽpeſtiue balneo utantur, memoria teneamus. Tranſeamus modo ad ſecundã eius partẽ, quæ erat id, quod maxime propriè lauacrũ uocant. Ergo in hac, ſicut ex humectatione iuuantur, ſic ex calore nihil illis cõmodi accedit. Accedamus & ad tertiã, in qua & refrigerãtur innoxie, quæ fuerant excalfacta, & uires firmantur.

Margin letters: E (beside "ſequentibus dicetur"), F (beside "rationis noxam uacuare").

Side notes:

* ψυχρῷ.

† In codicibus græcis impſſis, ac antiquis pleriſq; legitur, θερμῆναι τε δι' ὅλου τὸ σῶμα, καὶ χέαι τὰς ὕλας, i. tũ totum corpus æqualiter calfacere, tũ materias fundere. Linacer uidetur legiſſe, ut alij qui & codices legũt, διϊέναι τοῦ σώματος. priorẽ tamẽ lectionem meliorẽ eſſe indicabunt uerba paulo inferius à Galeno ſcripta, hoc eſt, æqualis per totũ corpus calor &c.

* Impreſſi codi, & multi ex antiquis legunt, κατεχομένων, ut Linacer uertit. ſunt tamen, qui legunt, καταχωθέντων, i. fuſa erant.

* ἀποχεῖσθαι

A Siqua verò & rareſacta,& iuſto plus ſunt laxata,ea in naturalẽ redeũt mediocritatem: id quod
quarta balnei pars indicat.Quippe,quibus omnia ritè ſunt adhibita,ij poſt frigidæ vſum adhuc
ſudãt,& omnia ipſis excremẽta vacuantur . Itaq; ex oĩbus,quæ de balneis retulimus,vna ſum-
ma colligitur,ꝙ vacuatur quidẽ quicquid in corpore vel fuliginoſum, vel fumidũ fuit: cõſiſtũt
autem in naturali ſymmetria,tum caro ipſa,tum cutis:ſolidarũ partiũ ariditas corrigitur:& ca-
lor nõ modo is,qui ex lauacro acceſſit,verũ etiã qui prius fuit,ex frigidæ vſu ſubmouetur. Ma
ximo huius rei documẽto eſt ſtatus,qui ex huiuſmodi balneo redditur,poſt,q̃ Sole feruẽte iter
fecerimus. Quippe accedimus ad id,ne loqui quidẽ præ linguæ & fauciũ ariditate valentes,to-
tumq; corpus ſtipulæ ritu aridum habentes. At egreſſi è frigida,ilico omnia pro naturæ habitu
recipimus,nec febrili calore vexati,nec ſiccitate afflicti,ꝑinteq; loquẽtes, ac plurima ſitis par-
te leuati . An igitur euidẽtius adhuc balnei vires in ſicco & calido corporis affectu cognoſcere
deſideras?Ego ſanè nõ arbitror.Licet autẽ,cui placet,experiatur,ꝙ incõmodum ſequatur , vbi
tali peracto itinere non lauerit.Aut enim ſtatim febricitabit,aut multo plenus tædio,grauato.ſ.
A.k.4. f.1.c.3. capite,ꝑſeuerabit,potiſſimum ſi frigida calorẽ nondum extinxerit. Multi tamen iuuenes eiuſ-
c.6. l.431.8. modi cõfectis itineribus,vbi ilico ſe in aquam frigidam proiecerint,iuuantur:ac potiſſimum,q
B valentibus ſunt uiribus,& frigido ſolio aſſueti.Ita uerò & ruri faciunt,vbi,ꝙ balneæ nõ ſunt,in
ſtagna uel flumina ſe ipſos conijciunt, nullo medici ſuaſu,ſed ipſa gubernãte corpus natura,ad
id,qđ cõducat,ĩpulſi.Quæ eadẽ,etiã ratione carentibus animalibus inſtinctum inſerit ad eorũ;
quæ offendũt,cõtraria:ſiquidem ea quoq;,vbi æſtu uexantur,frigida ſe lauant:ſicuti etiam,vbi
frigore urgẽtur,calida cubilia ſibi inueniũt.Eodem contrarietatis ſtudio etiam,cum eſuriũt,co
medunt:&,cum ſitiunt,bibunt:reliquaq; omnia naturæ impulſu obeunt.Ac ſi certã febricitan-
tiũ naturæ notitiã haberemus,non,arbitror,dubitaremus eorum aliquos aſſidue in aquis frigi-
dis citra balneum lauare. Nam,ꝙ ſint quidã,qui eam deſiderent,uel ex ijs, quos iuuit,conſtare
poteſt: ut quibus frigida lauatio haudquaquam contuliſſet , niſi eo tẽpore rectè ad eã diſpoſiti
fuiſſent. Verũ,qm̃ exacta nobis diſpoſitionum notitia nõ eſt,ac maxima ex errore impẽdet no
xa,utiq; eiuſmodi præſidia recuſamus: potiſſimũ in febribus hecticis· quando per has, & pauci
ſanguinis,& nudũ carne,& expers adipis redditum corpus eſt. Nullum enim hi ſolidarum par-
tium munimẽ habẽt,quod frigidæ occurſum ſine noxa excipiat: ſed protinus ſimilaribus ipſis
partibus occurrit,à quibus omnes animãtiũ actiones obeuntur. Iuuenis uerò,cui abũde ſit car
nis,æſtatis tẽpore,atq; in febris ſummo uigore,modo nulla uiſcerum phlegmone ſubſit,ſi in fri-
C gidã ſe cõiecerit,ſudabit:quòd ſi frigidæ lauationi ſit aſſuctus, ſecurus remedio utetur. Verum
de eiuſmodi corporibus poſt agetur.Qui autem ex calida,& ſicca intẽperie, hectica febricitãt,
ac potiſſimum qui iam maraſmodes fiunt,ijs, ubi tale præſidium petunt, tutum nõ eſt in totam
conijci,æque,ut nec gracilibus & imbecillis,qui æſtate calida & ſicca,lõga uia peracta,refrige-
ratione indigẽt: nam neq; his tutus eſt frigidi ſolij uſus,niſi prius fuerint in balneo æqualiter ex
calfacti. Quippe ſimile quiddã nobis accidere uidetur,cum in frigidum ſolium poſt balneũ in-
gredimur,ei,quod ferro accidit,cum tingitur: etenim tum refrigeramur,tum roboramur quem
admodũ & illud,ubi candens iam redditũ frigida mergitur. Atque huius rei cauſa ad imbecilla
corpora inuentę ſunt balneæ,quæ ea præcalfaciãt,atque ad frigidum ſoliũ præparent.Non diſ-
ſimile quiddã faciunt,& qui ſine balneo frigida utuntur , cum ſcilicet ſe ab exercitatione in eã
ſaltu demittunt. Siquidẽ,cuiuſmodi nobis eſt balneũ,eiuſmodi illis eſt exercitatio: ut quæ non
tantũ calfaciat,ſed etiã inſiti caloris motum à profundo corpore extrorſum cõcitet ſic, ut & fri
gidæ impetui occurrat: & quò minus uiolenter in profundũ ruens,uiſcerum aliquod feriat, ad-
uerſetur,atq; prohibeat. Nam neq; ipſam frigidæ ſubſtantiã , neq; eius qualitatẽ omnino inte-
gram uſq; ad uiſcera pertingere,eſt ſalubre: Immo & ſatius & tutius eſt ſolam eius qualitatẽ, † p
D ea,quæ intercedunt(ut ſic dicam,) propagatã,ꝫ citra ſubſtãtiam ad profundum permeare. Iam,
qui hectica febricitantes ad balneum accedunt,niſi in frigidã ſint dimiſſi,nihil iuuantur.Qui.n.
aliter febricitant,eorũ ſolidæ partes nondum difficile ſeparabilem calorẽ obtinent. Itaq; etiam
ex ſudoribus,unà cum inſenſibili tranſpiratu,abunde his remedij eſt: & ſanè diariarum febriũ
ipſam propemodũ ſubſtãtiam uacuari per hæc contingit. In ijs uerò, qui ex ſiccitate & calidita
te febribus hecticis urgentur,ſolidarum partium affectus candenti ferro eſt ſimilis.Quo utique
minus eos in balneis calfeciſſe duntaxat humectaſſeq; contẽti eſſe debemus,quippe cum ſic ali
mentum,incrementumq; febri præbuerimus: immo melius erit,ut merſis in frigidam extingua
mus calorem. At in hoc metus eſt,ne corpus in diuerſa trãsferas,ac frigidum reddas. Quis hoc
negat?Non tamẽ propterea uitio dãdum eſt,quod proſpere ex pręſidio ſuccedit: nec ꝓpterea,
ꝙ menſura eius deprehendi eſt difficilis,prorſus eſt deſerendũ. Siquidẽ,ſi aliter liceret tum cæ-
teras hecticas febres,tum maraſmodes ſanare,cõſultius eſſet tutiore uia inſiſtere: nunc,quoniã
totum curationis momentũ in refrigerando humectando que conſiſtit, omnibus uerò refrige-
rãtibus auxilijs propter corporis horum gracilitatẽ noxa imminet,neceſſariũ arbitror Thucy-
didis eſſe conſiliũ,Agentes aliquid uel periclitari. Quibus enim alia ſalutis ratio non eſt,& quę
unica uidetur,ea dubia eſt,neceſſũ,arbitror,his eſt, aduerſos ꝑiculis ire. Sed nec error ipſe aut

mortiferus eſt, aut irremediabilis. Siquidem, quos in extinguenda febre aqua frigida in cōtra- E
rium affectū tranſtulit, hos licet in toto, qđ ſequitur, tpe calfaciendo ſanare. Iam nec periculū
par eſt nec frigidi affectus, nec etiam ipſius remediorum. Indicauimus nanque tum prius in hu
ius operis ſeptimo, tum in libro de maraſmo, tum ante hos in libris de tuenda ſanitate, fieri nō
poſſe, ut ſolidarum partium ſiccitas conſummate ſanetur. Quòd ſi fieri id poſſet, utiq; fieri poſ-
ſet, ut non ſeneſceret, qui ea uictus rōne uteretur. Si igitur inſanabilis ſolidarum partiū ſiccitas
eſt, tum expeditiſſima in eam per hecticas febres uia patet, melius eſt hominem in frigidā intē-
periem transferre, ac, cui curationem deinde adhibeamus, habere. Quippe, q ſecerit, is poſtea
noxam oppugnauerit: qui uerò mortiferam inſiſtere uiā ſinet, is deſperatam ægrotanti ſalutē
fecerit. Quanto itaq; ſatius eſt aliquid non nulla fiducia, uel cum periculo facere, q̄ ſpe adēpta
certò perire: tāto profectò ſatius eſt potētibus præſidijs pugnare, q̄ nihil agere. Ergo ilico eos,
q hectica febricitāt, omni rōne refrigeremus ante, quàm progreſſi in maraſmum peruenerint.
Quem autē maraſmus plane iam occupauit, hunc ſanare ne tentaueris. Nam, etſi calorem eius
extinxeris, attamen ſiccitas, quæ relinquitur, ſenectutis ritu hominem conficiet, tantiſper nimi
rum uicturum, quoad ſolidæ eius partes reniti aduerſus ſummam ſiccitatē ualebunt. Atqui ma
luerit fortaſſe propinquorū ægrotantis aliquis, atq; ēt ægrotans ipſe, aliquo ſpatio in ſenis ha- F
bitu uiuere, q̄ ilico mori. Itaq; curare hos quoq; cum præfatione expedit, ac in alterū transfer-
re maraſmū, quem iam nominare ſenium ex morbo inſueuimus: licebit. n. his nō tantū plures
dies, uerum etiam menſes uiuere. Ego nanque, cum iuuenem quēdā, qui ita laborabat, ſanaſ-
ſem, reficiens deinde, ac ſenilem eius imbecillitatem pro ſenū rōne tractans, nō ſolū in mēſes,
ſed ēt annos uiuum ſeruaui. Nec eſt, q hic eiuſmodi maraſmi curationem audire deſideres, ut-
pote tū in huius operis ſeptimo, dum ſiccas & frigidas intemperies ſanauimus, traditā poteſta-
te: tum operis de ſanitate tuenda ea in parte, quæ ſenibus alēdis eſt delegata. Præſens aūt liber
non maraſmorum, ſed hecticarum ſebrium curationē docendam promiſit. Ex quo genere ſūt,
& quæ maraſmodus græce dicuntur: de quibus tum alia non pauca diximus, quæ nō mō ratio-
nis, ſed ēt uſus iudicio probauimus: tum illud, ſ. non oportere balneum (ut Philippus facit) for-
midare: qui cautius fortaſſis eo utitur, ad eum modū, quo in cęteris ſolemus febribus, quas uel
phlegmonæ, uel putreſcentes ſucci accenderunt. In his enim nihil offendes, etiam ſi in frigidā
ægrum non merſeris, ſed eum (ut mos eſt) perſundas primum tepida, poſtea quæ ueluti ex So-
le tm̄ æſtiuo tepet: mox hoc ēt paulo, quàm illa, frigidiore. In hecticis uerò febribus, id, qđ re-
medium affert, calidę ſolium non eſt, ſed frigidæ: ad quam balneæ ægrotantis pręparant corp9 G
æque, ut reliquorū omnium, qui per ſanitatem lauantur. Porrò non propter id modo uidetᷣ mi-
hi Philippus ignorare, q̄ ſalubris res balneum ſit in ijs, qui maraſmode hęctica laborāt, q tàm
extenuatos in frigidæ ſolio tingere nemo audet, aut ſaltem ultimā aquā ipſis frigidā infundere,
ſed etiam q ſæpe altera coniuncta ſebris eſt, quæ uel ex humoris putreſcentia, uel phlegmone
ſit excitata: tum uerò q tali hectica laborantium mortiferum eſt uitiū: ac propterea quidā non
recte omnia, quæ his exhibentur, culpant, cum nō ſit illis imputāda culpa, ſed affectui. Ergo re-
cenſitis denuo, q̄ diximus, huic diſputationi finem imponemus. Quicunque hectica febre labo
rant, atq; ex his præcipue, qui iā maraſmode hectica febricitant, modo his alia nulla febris, uel
ex ſola putredine humorum, uel cū phlegmone, ſit adiuncta, eos oēs audacter lauabis, ſed pror
ſus citra oēm laborē, ne uires reſoluas: quod ipſum cum noceat uehementer, occaſio ſit balnei
culpandi. Qđ citra laborē dixi, id ita intelligo. Volo, " æger in balneum ſuper lectulo deporte- A li.4.f.1.c.3. c.6.fo.431.c.
tur: † in cuius prima è tribus domo nudetur, ac trāsferatur in ſindonem calentē prompte in id
ipſum paratā. ſint autem quatuor, qui hanc teneant, à quoque ſini unius. Ac, ſi quidem prima
domus ſatis calida ſit, æger in ea nudatus, in ſecundam portetur: ſin tibi frigidior uidetur, nō nu
dus, ſed coopertus, uel alia ſindone minime frigida, uel tali aliquo inuolucro. Cōſtāt aūt, & ſin- H
donem eā, qua portabitur, eſſe ualentiorem oportere: aut, ſi imbecilla per ſe ſit, duplicari eam
erit ſatius. Eſto autē media domus non tm̄ ſitu media, ſed ēt temperie, tanto ſcilicet prima cali
dior, quanto eſt tertia frigidior. In hac domo oleum tepidum eſto, quo æger ſuper ſindone illa-
tus protinus pſundatur. Hoc facto tertiam ingrediantur domum, ſdncantq; hominem, ubi ſo-
lium eſt ſic, ut per tres balnei domos duntaxat tranſferint. Per quas nec celeri gradu trāſibunt
ij, qui ægrū portant, ſed tantiſper in prioribus domibus morabuntur, dum in altera trāſferatur
tm̄ à lectulo: in media uerò, dum perfundatur oleo. Eſto autem & aer cuiuſq; domus nec sūmo
calore, nec ēt frigēs, ſed admodum tēperatus, & modice humidus: id ſiet, ſi aqua temperata ex
labro ſit liberaliter proiecta, ſic, ut perfluat per omnes domos. In ipſa uerò ſolij aqua mediocri-
ter moretur, idq; in ſindone ſuſtētus, nulla infuſione aquæ, cuiuſmodi in alijs uti ſolemus, adhi-
bita. Immo nec capiti eius infundi quicquam uelim, cū ſit ſatis id quoq; bis terve unà cum to-
to corpore in aqua mergi, demiſſa mediocriter deorſū ſindone, ac rurſum, p quatuor iuuenes,
qui eū portant, leuata. Mox hinc eductus, in frigidā ſemel totus tingatᷣ, ne uel breuiſſimo quidē
ſpatio illic moratus. Porrò, qui eum portant, tum reliqua omnia curioſe eſſe edoctos cōueniet:
tum celeritatem tingendi, nō documenti modo, uerum etiā præcepti loco, p̄ter cętera habere.

† Paratamq; ad manum, habeat calentē ſindonē, ſuper quā, in prima trium domorum balnei eudatus, transportetur.

A Protinus uerò alter paratã habens ſindonẽ ipſi inijciat, ac deinde aliam. Tum in lectulo collocatus, primum ſpongijs detergatur, deinde mollibus linteis. Nec cõmittent, qui eũ detergebunt, vt uiolentius eum contrectẽt, ſed, quoad fieri poteſt, blandiſſime. Poſt hæc unctum, ac ueſtibus amictũ, rurſus ſup lectulo in domũ, ubi cibatur, reducent, ac nutrient. Sanè dictum ſupra eſt in horũ cõmentariorum ſeptimo, ubi ſiccam uentriculi intemperiem ſanauimus, domũ balneo debere coniungi. Ac de balneis quidem ſatis (quod ad rem propoſitam ſpectet) hactenus.

De alimentis eorum, qui Hectica correpti ſunt, ac de curandis hecticis, quæ Maraſmodes appellantur. CAP. II.

A. li. 4. c. 1 t. 3. c. 4. fol. 43 a. d. SEqui prædicta uidetur, vt de nutrimenti facultate præcipiam. Sanè frigidum eſſe, ac humidũ, qđ hecticis febribus ſit conducturũ, nemo neſcit. Eiuſmodi verò ſunt tum ptiſſanæ cremor, cum frigidus ſumitur: tum alica ſimiliter ptiſſanæ cremori condita, id uerò eſt ex aqua, & exiguo porri, & anetho, tũm ſale, oleo, & acetò. Commodus præterea ijs, qui ſic laborãt, eſt & exiguus in aqua frigida panis. Cæterũ nullius horũ pura frigiditas eſſe debebit, ſicuti potionis. Quippe hæc mature tum incaleſcit, tum per corpus digeritur: illa, cum pluſculũ tẽporis in uentriculo morentur, ipſum fortaſſis refrigerant, ſi fuerint immodice frigida. Vbi uerò febris iã mo-
B ram traxerit, dandum quoq; aſininũ lac eſt, ſed diligenter obſeruato, ne in uentriculo cogatur. Id uerò interim ipſe nos æger docebit, vtpote ſuæ ipſius naturæ peritus: interim id nobis inueniendũ eſt, paulatim ad eius vſum accedentibus: ac expedita quidẽ rõ eſt ad ſymptoma declinandũ, ſi mel illi admiſceas, aut ſalis, quo ueſcimur, exiguum. Cæterũ abſtinendũ (quoad fieri poteſt) in hecticis febribus à melle eſt, atq; idcirco ẽt à mulſa: quippe protinus uertit in bilem, & ſicciores acrioriſq; caloris febres reddit. Dandũ itaq; principio eſt aſinini lactis nõ plus cyatho, ueluti à me datum uidiſti, ſed inducta in ipſum cubiculũ aſina, quò nullũ tps interponatur, ſed æger id ꝓtinus bibat, cõtemplantibus diligenter nobis, ac conferentibus arteriæ motũ, qui à ſumpto lacte agitur, cum eo, qui ante id ſumptum, fuit. Si. n. corruptum ſit, eiuſmodi inuenies pulſus, cuiuſmodi in oris uentriculi afflictione* accidere noſti: ſin aũt corruptũ non ſit, & maiores & ualentiores redditos inuenies. Itaq; ẽt licebit, cũ poſtea exhibebis, mẽſurã lactis dimidio cyatho adaugeas, ac deinde rurſus alium dimidium adijcias, ſicq; ſenſim uſq; ad medioerẽ mẽſurã addas. Menſuræ uerò non lactis tm̃, ſed ẽt reliquorũ ciborũ omnium metæ, qbus attẽtus eris, in ſeptimo huius operis, ubi uentriculi ſanauimus intemperies, ſunt traditæ. Nã, cũ pmũ in eo libro frigidam* eius intemperiem hactenus inueteratã propoſuerimus, ut totũ iã corpus
C gracile reddiderit, indicauimus, quo pacto quis ſimul ambo probe ſit ſanaturus, tum uẽtriculi intẽperiem, tum corporis gracilitatẽ. Ideoq; fortaſſe ſit ſatius, quò minus multa ſcribamus, ad illum te librum pro reliquis oĩbus cibis remittam: cum. n. ſimiles affectus ſint, ſimilia nimirũ remedia poſtulant. Verum, quanto hecticarum febrium affectus eſt calidior, tanto utiq; frigidiora requirit auxilia: & ſimul maiorẽ ſolicitudinem, ne ualentibus axilijs urẽtes, quicq̃ lædamus. At, qui iam maraſmo urgentur, eos, ſicut dictum eſt, lauabis: quos uerò hectica premit, nondũ tñ maraſmo tentantur, eos, licet, ẽt ſine ſindone ſubiecta, laues, utpote uiribus adhuc ualentes. Inſerri tñ & hos in domũ, vel ſup lectulo, uel ſaltẽ alio quopiam idoneo* cõueniet: mox ipſos ex ſe ipſis ĩgrediẽtes ad calidã duci, quò in ea morenẽ. At, qui ex his minus ſunt ualẽtes, eos nõ tutũ eſt pmittere in frigidã natationẽ deſcẽdere, ſed foris potius ipſos pſundere, primũ tepida, ſecundo frigida. Eſto autẽ tunc pparata in labro aqua frigida (quãta. ſ. ex eo ſemel hauſta pfundere ſimul totum iam lauatum poſſit) ea frigiditate, ut nullam euidentẽ qualitatẽ nec pſus frigidarum nec tepidarum aquarũ pferat, ſed qualẽ ea, quæ fontana uocatur, quæ & frigoris qđ ferit, & teporis qui reſoluit, eſt in medio. Ac, ſiquidem oĩa curioſe adminiſtrabũtur, tum q̃ ad balneum, tum q̃ ad nutrimenta ſpectant, utiq; ſanandi iam eius, quem maraſmus conſumit, ſpes
D eſt: ſin error uel in uno committatur, is reliqua ſubuertit oĩa: quippe, cum exitialis horũ affectus ſit, ne leuiſſimum quidẽ errorem tolerat. Ac, ſi q̃s taliũ eſt ſeruatus, huic carnoſam portionem maraſmus occupauerat: ipſis uerò ſolidis ſiccatis fieri nequit, ut homo pſus pſanet: ſed oĩno uel ſtatim eum febris ipſa iugulauerit, uel poſt, q̃ in eum affectũ eſt trãſlata, quẽ ſeniũ ex morbo uocamus. Nã primũ eiuſmodi febris ppriam partiũ humiditatẽ, ex qua nutriunẽ, depaſcit: hinc verò ad carnoſum genus tranſit, quod circa tum fibroſas, tum mẽbranoſas partes ſolidorum corporũ hæret: ita deinde ipſas ſolidas populatẽ. Siquidẽ in ſingulis ſimpliciũ ac primatũ, quas uocant, partium (ut in diſſectionibus es contemplatus) alia portio ſubſtantiæ eorum eſt ueluti fibroſa, alia mẽbranoſa, alia carnoſa. Sicut, exempli cauſa, cũ uena unã tunicam habeat, & eam tenuẽ, licet fibras in ea inuenire multas, q̃ ſint araneoſis quibuſdam interſitis cõtextæ: q̃bus utriuſq; ipſa ppria uenæ ſubſtantia adnaſcitẽ. Hęc alia in alijs partibus habetẽ, nec ullũ cõe nomen eſt nacta: cæterũ docendi cã nihil uetat, eam carnoſam ſubſtantiam uoces, uel certe huius particulæ quandã carnẽ, quæ in uentriculo quidẽ ſit alia, in iecinore alia, ſimiliter in arteria & muſculo. Vocatẽ aũt caro tm̃ ea, q̃ in muſculo eſt: reliquarum nullã hoĩes carnem uocant, præterq̃ admodum pauci: ſed, quę in uiſceribus, ceu iecinore, renibus, liene, & pulmone uiſuntur, eas Parenchymata (quaſi affuſiones dixeris) græce uocãt: quæ in inteſtinis, uentriculo, ſto-

*δήξει.
*ſiccam.
*φορείῳ, id eſt uehiculo.

macho,& utero ſunt,ſine nomine relinquũt.Tu tñ de nominibus nõ laborabis.Illud potius in- E
telliges,ſingularum particularum ſubſtantiæ molem ex tali maxime completam eſſe natura, q̃
vtiq; (vt in ſinuoſis vlceribus uidere licet)& perire,& regigni põt.At verò nec fibrioſa,nec ner
uoſa mẽbranoſave natura eandem gñationem habere cernitur : nec ſas eſt eiuſmodi ſingularũ
partiũ fibras à malignis ſebribus liquari,ſicuti carnes:qñ animal ipſum prius, q̃ hæ prorſus ſint
ſiccatæ,interemerint. Sanè ſunt,& quas maraſmodes febres vocant, uniuerſæ ex earum gene-
re,quæ colliquant:ſed in eo differunt,ꝙ,quæ portio carnis in his colliquatur, ea ſemper uapo-
ris vice digeritur:in illis defluit in uentrem.Cernitur hoc ẽt in carnibus,dum in craticulis tor-
rẽtur,euidenter fieri: ſiquidem ab aliquibus plurima liquatio defluit,deciditq; in prunas largi-
ter:ab aliquibus nihil omnino,quod vtiq; ſentias,defluere videt̃,ẽt ſi pat ſir prunarum ſubdita
copia . Quippe feris ſuibus,aut nihil oĩno,aut planè minimũ eſt,quod defluat,cicuribus verò
plurimũ:quantoq; magis vel adipe,uel carne,animal abundat,tãto profectò, quod ab ipſis car
nibus,dum in craticulis torrentur,defluit,cernitur copioſius.Ad eundem itaq; modum in cali-
diſſimis febribus,ſi carnes humidæ ac molles cũ adipis copia fuerint,eas ſenſu liquari depreh̃e-
das:ſin ſine adipe & ſiccæ ſint,in maraſmodes ſebres tranſeunt.Clariſſimo huius rei argumẽto
ſunt infirmi,qui ꝑ aluũ,quod liquat̃,excernunt:qui,niſi prius vel morbi uiolentia,vel medico- F
rum inſcitia moriantur,in maraſmodes febres incidunt. Siquidẽ,quoad materiã ubetem hñt,
hanc colliquant:ubi illis tum adeps,tũ caro mollis defecit , duras & ægre liquabiles carnes ſic-
cant,à q̃bus ꝑꝑ ſiccitatẽ nihil defluit:veluti nec ab ijs,q̃ ſale ſunt ſiccæ,ſiqs has quoque torre-
re parãs,pari cum alijs igni admoueat:nam & ſicciores earũ carnes reddentur,& corij ritu du-
rabũtur:nec defluet ex his vlla ſenſibilis liquatio.Hæc igitur cum ſcias, ẽt colliquãtium febriũ
ijſdem methodis curam ages,tum ad frigidam exhibendam q̃ primum properans,tum ijs,quæ
humectent & refrigerent,nutriens. Mulſam verò inimiciſſimam cenſebis: qua tñ vti pleroſque
medicorum in eiuſmodi febribus vides.Verum de colliquantibus ſebribus diſſerere in poſterũ
licebit,æque,ut de ijs hecticis febribus,quæ in peſtilentijs contingunt:cuiuſmodi ea eſt, q̃ nũc
publice graſſatur:dicetur nanq; & de hac inter peſtilentes ſebres.Reliquarum uerò tum hecti-
carum,tum quas maraſmodes uocamus,abunde mihi ſanationis methodum tradidiſſe uideor.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER VNDECIMVS G

ARGVMENTVM LIBRI

Indicationes omnes explicat , quæcunque in curandis Putridis Febribus æſtimantur
ac pertractat de Cataplaſmatis , Perfuſionibus, & Balneis , quæ pro
ratione inflammatarum partium adhibentur .

Quid actum ſuperioribus libris, quid hoc agendum : ac de primis, & communibus fontibus curatiuarum indicationum CAP. I.

FEbrium,quas putreſcens accendit humor,primæ remediorum indicatio-
nes dictæ prius ſunt : quo loco, eas quemadmodũ & duas & tres efficias,
docui:ẽt ſi uelis,unam.Nunc uerò,qđ in alijs ſebribus fecimus, ut ex pri-
mis generibus deductis, ad ultimas vſq; ſpecies diuidendo ꝑueniremus,
idẽ & in propoſita differentia facere tentemus,illud prius admonẽtes, qđ H
ẽt in libris de pulſuum differentia oſtendimus,ſiue primas differentias,ſi-
ue prima genera,ſiue maxĩe gñales ideas,ſiue quomodocũque aliter ap
pellare libeat,modo exactam rei notionem ſerues,nihil interfuturũ. Ac ſe
briũ quidem ipſarum quemadmodum eas,quas diarias uocamus,cures , in horum cõmẽtario-
rum octauo expoſui:pari modo & quemadmodũ continentes,in libro,qui illum ſequitur: atq;
ẽt quemadmodum tertias,hecticas ſcilicet,in eo,qui illi ſuccedit,qui totius operis eſt dicimus.
In quibus non propria modo cuiuſq; , ſed ẽt communium pleraq; explicaui. Nunc quẽadmo-
dum,quæ ex putreſcẽtibus humoribus excitentur,methodo ſint ſanandæ,aggredi ſtatui.Quæ
curationem indicant,ꝓut in duo diuiduntur,affectus quem curamus,& partiũ ęgrotantis tẽpe
ries ſunt.Licet autẽ,ea (ut dictũ eſt)& una ſumma interpretemur,dicentes,unam eſſe omnium
morborũ cõmunem curationis indicationem,nẽpe cõtrarietatẽ ipſam:qua rurſus diuiſa, duas
exiſtere,morbo,ſ. ex ijs,quæ ſibi contraria ſint,adhibenda remedia indicãte:laborãtis uerò tẽ-
perie,vnà cum ipſo morbo,contrarietatis menſurã definiente.Porrò dictũ in illis eſt ambientẽ
quoq; nos aerem unã efficere Indicationẽ poſſe: Et,cum primam ſectionẽ in duo tm̃ facimus ,
ambientẽ uel ægritudinis cauſis,uel ſanitatis,annumerandũ eſſe. At verò cũ ſanitatis cãæ ſint
omnia,

A omnia,quæ ſanitatem efficiunt,una certe earum eſt,quod auxilium,remediumue uocatur:qđ pro uarijs notionibus & ultima, & prima ſanitatis cauſa recte dicitur. Quippe tpe ultima erit, propterea,ꝙ tẽpore natura,& ars,& fortuna priores eo ſanitatis cauſę ſunt:prima uero eſt,quatenus id laborãtis corpus tangit,alteratq́; eius affectũ:ac pp alterationem,quã id facit,cũ ęgra corpora ad ſanitatem perducuntur,ars & artifex † ſanitatis cãæ fiunt,nõ ꝙ hæc morbos primũ ſubmoueat,ſed ália materia ad id cõmoda intercedente,qđ auxilium appellaẽ.Siquidẽ ſanguinis miſſio,quam phlebotomiam vocant, ipſa quidem per ſe hoc, quod iam dictum eſt, nomen poſſidet: at, cum homini malũ affert, ex cauſis fit morbificis:contra,cũ prodeſt,ex ſalubribus. Ac propterea,cum proficit,uocatur auxiliũ:ſicut ꝓfectò oĩs materia, quæ quomodolibet corpus alterat,quo tpe iuuat,auxiliũ diciẽ. Ad eundem modum & ambientis proprium ꝓ natura ſua nomen eſt aer:relatus tñ ad nos,aliàs auxilium & ſanitatis cauſarum vna efficitur: aliàs ijs contrariũ,nempe morbificarũ. At,qm̃ aeri tum ex præſente cœli ſtatu,tum anni tpe,tũ regionis natura,ſuę in humido,ſicco,calido,& frigido mutationes accedunt,ex illorum rurſus vnoquoq; aliæ particulares indicationes oriuntur. Ac fortuna quidem,& ars,& artifex, materiarũ interuentu agunt:natura uerò per ſe ipſa.Ea ex tribus his partibus cõpletur,ex ſpũs,& partiũ, B quæ vere dicũtur ſolidæ,ſubſtantia,quas alibi ex ſemine genitali conditas eſſe monſtrauimus: & tertia ab his carnoſa,quæ cuiq; particulæ eſt ſua. Singulę aũt iam dictarum trium ꝓpriã ꝓ natura ſua tum qualitatẽ hñt,tum quantitatẽ.Ac qualitas quidẽ earũ ex congrua temperie humidi,ſicci,calidi,& frigidi conſiſtit:quantitas verò ſolidarũ partium par ſemper manet,ſed ijs,qui adhuc inaugentur,numero duntaxat:qui verò abſoluti iam ſunt,ẽt magnitudine. Carnoſæ uerò ſubſtantiæ magnitudo uariatur,ẽt ſi præterea nõ augeatur aĩans. Pari modo & ſpũs ſubſtantia,tm̃ non quolibet momento,tũ minor,tũ maior cõſpicitur. Ergo ẽt ſupra ea, q̃ indicationes præſtare prius diximus, uirtus vel ſola ijs tribus ſubſtantijs,quas modo cõprehendimus, ſimul enumeratis additur:vel,ſi temperies ſeorſum ſit diſcreta,in ipſa. Atque hæc ipſa rurſus bifariã quoq;,vt oſtenſum eſt,ſcinditur,& in originalẽ naturam, & in acquiſititium affectum,ſic nimirũ,ut ex iſtis,& alijs,q̃ prius dicta ſunt,ꝓpria quædã cuiuſq; remediorũ ſit indicatio. Sæpe aũt adſcititia tẽperies ad efficientes cauſas reducta, illis indicationẽ concedit.At hunc itaq; modũ ex ætate,uitę inſtituto,& cõſuetudine,indicationẽ remediorũ ſuggeri diximus,cõſentireq; inter oẽs iã dictas indicationes:ſiquidẽ in ijs,quæ magis ſunt ſpeciales,contineri ſemꝑ, q̃ magis ſint gñales:agi verò in uſum,quæ magis ſint particulares,ſ.ex magis gñaliũ ſectione inuentas.

De indicationibus, quæ ab affectu febris præſtantur: ac quid differat putridarum curatio à reliquarum febrium curatione. CAP. 2.

C PRima nanq; oĩum curationis indicationum,q̃ ex ipſo,qui curatur,morbo accipitur,cõtrarietatẽ præſcripſit.At,qm̃ morborum plura ſunt genera,cuiq; eorũ ſua erit cõtrarietas. Verum cætera in præſens omittanẽ. Proponatur aũt nobis ad pñtem diſputationẽ duntaxat morbi,quem curamus,genus in intemperie poſitum. Id igitur ꝑ contrariam ipſi intemperiem ſanabiẽ.At, qm̃ uniuerſi febriũ gñis intemperies eſt calor, nimirũ per frigiditatẽ curabiẽ, ſic, ut oẽs indicationes inter ſe concordent.Nã,ſiuẽ dixerimus abſoluto ſermone,febrem ꝑ ea, q̃ cõtraria ſunt,ſanandã eſſe,ſiue adiecerimus,per ea,q̃ contraria ſunt temperamento,nulla pugnantia in ſermone erit:ſimiliter nec,ſi per frigida ſanandã febrẽ eſſe dixerimus.Sed nec,ſi diuidentes id, dicamus aliqñ,ſanare nos febrẽ ꝑ ea q̃ actu,aliqñ & per ea quæ ptãte,aliqñ & per ea quæ ex accidenti refrigerant:aut ẽt iſta coniungentes,nulla pugnantia cum ijs,quæ dicta ſunt, in ſermone erit.Pari modo nec,ſiquis dicat,q̃ actu,uel ptãte,uel ex accidenti calſaciant, ea febres deteriores reddere,q̃ prius fuerant:contra quæ actu,ptãte,uel ex accidente refrigerent,ea febres ſanare. Quippe indicatio,q̃ ab affectu ſumitur,in tot numero particulares indicationes eſt diducta.Hæ verò rurſum ipſę particulares indicationes materias inueniunt iuxta eas methodos, q̃ D in opere de medicamẽtis ſunẽ traditæ:qñ illarũ principiũ id eſt,in quo finita eſt curãdi affectus diuiſio.Ac maxime quidem propria in ſoluendo morbo intelligitur curatio, ſed per abuſionẽ etiam miſtum genus tum ex uera curatione,tum prouiſione,quam Prophylacen appellant. Ac diariarum quidem febrium,quemadmodum & hecticarum,uera & propria curatio eſt. Earum uerò,quæ ex putreſcẽtibus excitanẽ humoribꝰ,uocata curatio,prophylacẽ quoq; ſibi adiũxit, cuius officium eſt cauſam, quæ morbum creat,adimere. Sanè nominatur hæc ipſa quoque artis pars,curatrix : q̃ utique ab ea,quæ pure ſynceréq; prophylactice dicitur, in eo diſtincta eſt, ꝙ ſub hac iam ſenſibiliter ex ipſa cauſa morbus eſt genitus,in prophylactice uerò eſt futurus. Atque nominibus quidẽ quiſque,prout uolet,utatur,(id enim ſemper monere oportet) ſed remediorũ indicationẽ,quæ à rebus ſingulis præſtetur,ſeruet:quando,ſi uel unam aliquam earũ prætereat,ad portionem tum magnitudinis illius,tum facultatis,curatio claudicabit.

De curationum modis,qui ex indicationibus ab ægroti viribus ſumptis præſtantur. CAP. 3.

POrrò,quemadmodum ab effectu ad materias pręſidiorũ peruenimus,eodem modo ab ſingulis reliquorũ generũ primorum deſcendendum ad eas eſt:ueluti à uirtute. Nam ea morbo ceu aduerſatrix eſt oppoſita: propoſitumq; medico eſt,huic omni ratione opitulari ac ſub-

† καὶ ἡ τύχη, i. & fortuna, addũt antiqui cod.

uenire. Ergo quis primus eſt à uirtute ſcopus, aut quæ'nam indicatio prima? nam hic quoq; lo E
qui pro arbitrio poſſis, ſ. uirtutem ipſam vnum ſcopum ac primum ſtatuens: quod verò ab ea indicatur, alterum & ſecundum. Itaq;, cū monſtratum ſit virtutem ſui cuſtodiā præſcribere, ſicuti morbū ſe tollendū, erit rurſus in uirtute ſecundus ſcopus, ipſius cuſtodia: ſicut in morbis, ipſorum ſublatio. At uerò cuſtodia ſimilium exhibitionem indicabit: ſublatio contrariorum. Quoniā uerò uirium ſubſtātia tum ex ſpū, tum ex carnoſa ſpecie, tum ſolidis ipſis completur, ex ijs, quæ ſimilia ſunt, moliri cuiq; ſuā Diamonen, i. cuſtodiam, conueniet: Spiritui ex reſpiratione, ac tranſpiratione, &, qui ex ſanguine attollitur, vapore: licet uerò hic quoq; uolenti, uel græce Aeraſin, quaſi aerationē dicas, uel ſanguinis attenuationem, uel in haliū ſolutionē, * uel, utcunque libuerit, appellare: Solidorum uerò generi, ex ſolido nutrimēto. Quemadmodū carnoſo generi, per eam naturā, q̄ in medio humidorū ac ſolidorū corporū eſt. Porrò cuiuſq; horum menſuram ex conſeruandæ ſubſtantiæ quantitate inuenies: qualitatem verò ex ipſius tēperie. Cū uerò horum cuiuſq; uel optima temperies ſit, uel aliquatenus uitioſa, quæ quidē optima eſt, ſemper ſeruari debebit: Quæ uerò oīno vitio non caret, hæc in ſanis quidē uel ſeruanda eſt, uel alteranda: in ægris uerò ſeruanda eſt, ea ipſa, ſ. rōne, qua prius oſtēdimus, maximam eſſe à conſuetudine indicationē, quippe uel temperamētū originale ipſam ſeruare, vel adſcititiū F
inducere: Præſtari verò (ut p̄dictū eſt) menſuræ auxiliorū indicationē ex eo temperamento, q̄d iam præſens ſit, ita nimirum, ſicut ex ætate, non quam æger prius habuerit, ſed quam nunc habeat: Cum uerò diuerſitas nō parua ſit in partiū aīalis temperamento, propriā cuiq; menſurā fore eorum, q̄ ipſi ſint ſimilia: nempe ei, quæ terrea magis eſt, eorū, q̄ magis ſint terrea: & ei, quę humidior eſt, eorum, q̄ ſint humidiora: ad eundem modum & ei, quæ magis aerea eſt, eorū, quę plus huius ſubſtantiæ in ſe habeant: ſicuti calidiori, eorum, q̄ magis ſubſtantiæ igneæ participent. Hinc uerò iā materias particulares oēs in cibis, potione, acre, & oībus † peragi ſolitis, inueniendas eſſe: Vbi uerò ſecum pugnauerint indicationes aliquæ, ſuperius comprehenſa methodo ad ea, q̄ agēda ſint, inuenienda utendū eſſe, ppenſis ſ. indicantium ſcoporū tum magnitudine, tum dignitate. Oſtendimus. n. eligendas eas indicationes eſſe, quas ſcopi digniores maioresq; præſcribent: ac dignitatem eorum, uel uitæ, uel ſanitatis reſpectu iudicandum: Magnitudinē uerò duplicem eſſe, uel propriæ ſubſtantiæ rōne, uel declinationis à naturali habitu. Ergo ab his iā methodis agedum exercitemur in genere febrium, quod ex putredine naſcitur.

Indicationes, quæ ab Affectu ipſo, qui putredo eſt, in continentibus putridis præbentur. CAP. 4.

QVoniam putredo uel æqualiter in omnibus ſubſiſtit uaſis: uel in maximis, maximeq; prin G A. li. 4. f. 1. c. 2. c. 1. fol. 416. d
cipalibus, ea porrò ſunt inter alas & inguina: uel una quapiam particula, q̄ uel phlegmonem in ſe habet: uel etiam citra phlegmonen, ueluti in ſoco quodam, principium febris in ſe cōtinet: in ſingulis his differentijs ſeorſum exercitari conueniet. Ac primum eam tractandā proponemus, quæ uel in maximis uaſis, uel ſimul omnibus cōſiſtit. Quæ igitur ex tali affectu orię febris, plane neceſſum eſt ſynochon, i. continentem, eſſe. Nec fieri poteſt, ut ea ſanetur, niſi inhibita prius putredo ſit. Porrò ea inhiberi, cauſa manente, non poteſt. Quare ſubmouenda ipſius cāſa eſt, ſi modo putredo ipſa prior, mox poſt ipſam, febris ſanari debebit. Ergo quæ cauſa putredinis eſt, quæ ſe per oīa uaſa æquabiliter diffundit? Sanè reuocare in memoriā prius conueniet, quæ'nam aliàs putredinis indicata ſit cauſa: ac deinde, cur pari modo in oībus aīalis partibus fiat, inquirere. Ergo oſtenſum eſt, ubi morborū cauſas reddidimus, illa tm̄ putreſcere corpora, quæ, cū calida humidaq; natura ſint, neque perflata, neque uentilata, in calido humidoq; loco maneant. Quòd ſi in motu ſint, uentilenturq; ac perflentur, poſſe ea non putria integraq; ſeruari, potiſſimum quæcunque corpora ſua ipſorū natura reguntur, ut animalium & ſtirpium: ea nanque (ſicut in opere de naturalibus facultatibus eſt proditū) ab initio congenitos ſecum motus habent, quibus ſuperflua excernant. Oſtenſum non minus & in aliis duobus libris eſt, quan H
ta ſit tū reſpirationis, tum pulſuum utilitas ad perflatū uētilationēq; corporis, atque eius natiuum calorem tuendum. Itaq;, ſiquid in eo manifeſte putreſcere debebit, dictas tranſpirationes impeditas eſſe oportet. At uerò qui fieri pōt, ut illæ per totum animal ſiſtantur, niſi uel finibus uaſorum ſtipatis, uel tota cute? Porrò accidere in finibus uaſorum ſtipatio pōt, uel ex uehementi extrinſecus refrigeratione, uel ex ſuccorum, qui extrorſum in ipſis conſertim ruerint, craſſitudine, multitudine, uel lentitia. Accidit hoc illis & ex ijs exercitationibus, q̄ in palæſtra, uel aliàs obeūtur, & itinere laborioſo, uel ambientis ſtatu, cum ex rigore in ęſtū ſubito eſt mutatus. Nō nullis uerò feruētes ex ira ſucci, ac foras ſimul impetu ruētes, dictas ſtipationes effecerūt. Quiſquis igitur propoſitā ſanaturus eſt febrem, hic ſimul cauſam eius adimat oportet: ſimul calorē, qui in animali excitatus ab ea eſt, refrigeret. Ac, quemadmodū quidē ille ſit refrigerādus, prius eſt dictum. Cauſam uerò adimi oportebit propria cuiuſque naturæ inuenta contrarietate: utique, ſi ex frigida cauſa ſtipatum denſumq; redditum corpus eſt, relaxato eo, omniq; rōne rarefacto: ſin ex obſtructione ita eſt affectum, hac recluſa. Quod uerò recludet, hic quoq; ad cōtrarietatis indicationē attētus inuenies: ubi nanq; abundātia humorū eſt, hos uacuabis: ubi craſſi ſunt & glutinoſi, tenues eos, ac fluxiles efficies. Si plures cauſæ aliquando coibunt, oībus per

contraria

A cõtraria occurres: ſiquidem fieri poteſt, ut & coarctatum corpus ſit, & exigui meatus dẽſati, & multi ſimul, ac lẽti humores ſubſint. In eiuſmodi autem cauſarum complexu, ſi rectę, quæ prius comprehenſa ſunt, meminimus, cœpiſſe à ſanguinis miſſione conueniet: ac abundatia uacuata, tũ ad extenuandos humores uenire: ab hoc ad remittenda, quæ ſunt conſtricta, & rarefacienda quæ ſunt denſata. Atque hæc quidem à morbi affectu indicatiue ſunt ſumenda.

Indicationes à uiribus eorum, qui continente febre putrida correpti ſunt. CAP. 5.

A Viribus autẽ (qm̃ has cibi, potiones, & *ſpiritus certa menſura, & apta qualitate exhibita ſeruabant, inuentus aũt eſt quãtitatis eorũ *modus ex uirium ſubã: qualitatis uerò à temperamento) nimirum æſtimari debebit, quemadmodũ uires, q̃ corpus regunt, in his ſe habeãt. Quippe, ſi ualẽtes ſint, audacter uacuãtibus p̃ſidiis uteris, hæc aũt ab affectu morbi ſuere accepta: ſin infirmiores ſint redditæ, uacuãtia remedia cautius adminiſtrabis. Sed & nutrimẽti *modus hinc tibi eſt deſumendus. Quippe, cum uires legitimum robur ſuum habent, & morbi ſummus uigor breui futurus expectatur, tenuiſſimo uictu licet uti: cum ſunt infirmiores, nõ licet ſine graui noxa: ſed adiicere ad nutrimenta tantũ oportet, quantum eſt de robore uirium imminutum. Atq; ex his ſcopis accipiendus eſt nutrimẽti *modus. Qualitas uerò ex morbi affectu, unà cũ ſolidorũ corporum, quod tum eſt, naturali temperamento: ab affectu, ſi is obſtructio eſt, quæ extenuet: à B naturali ipſorum tẽperie, unà cum cõſuetudine, prout ẽt prius eſt definitum. Tempus uerò nutriendi, quod quidẽ ad reliquas ſpectat febres, quæ ex putredine oriũtur, in progreſſu ſermonis dicetur. Quæ uerò unicam tantum à principio ad finẽ acceſſionẽ habent, (de his nanq; præſens eſt ſermo) in his facilis toleratio, & conſuetudo ſpectari debebunt: qñ cibus illis eo tempore eſt offerendus, quo facilius, q̃ in cæteris, morbum tolerant: eoq; potiſſimum dici tempore, quo pri in ſanitate cibari erant ſueti: etenim facillime cibum ferent, ſi ex his cõſiderationibus aſſumẽt. Quòd autẽ frigida quoq; iis, qui ita laborant, ſit exhibenda, cum ſ. iam ſucci concoquuntur, & craſſitudo eorum prætequata eſt, id ex iis, quæ prius ſunt comprehenſa, manifeſtum arbitror.

Quid cõe habeant Continentes febres cũ Diariis, & reliquis, quæ ex putredine oriuntur. CAP. 6.

SIquidem cum eiuſmodi febris cõia quædam cum ambabus habeat, tum iis, quæ ex humorũ ortæ putredine circuitibus quibuſdam acceſſiones hñt, tum iis, quas diarias uocamus: merito in utroq; genere de ipſa mẽtionẽ facimus, cũ unicam acceſſionẽ habeat, ut diariæ, cæterũ ex putredine orta multos duret dies. Itaq; unũ cum diariis cõe habebit: duo cũ iis, q̃ ex putredine ortæ multos durant dies. Reliquũ continẽtiũ febrium (quas ſynochos uocãt) genus duo hẽt, cũ diariis cõia, nẽpe &, ꝙ ſine putrediue ſit, & ꝙ abſq; circuitu: tertium uerò commune nõ eſt, cũ C ſubinde in quintum porrigatur diem. Atq; harum quidem continẽtiũ febrium prodita prius curatio eſt. Continentiũ uerò, quas putredo excitauit, curatio, cum utriq; generi cõis eſſet, ẽt nos in ambobus de ipſa diſſerere coegit. Cæterũ ſubſtãtia earum totaq; natura ex eo eſt genere, qđ nunc nobis proponitur. In uno autem eorum, quæ ipſis accidunt, cum diariis conueniebant. Id fuit, ꝙ una in totũ totius morbi acceſſio erat. Ergo & curatio earũ unũ hoc duntaxat cõe cum diariis habeat, oportet: in reliquis aũt oĩbus biſariam diducatur. Atq; alię quidem curationis in*dicationes ex communi genere earum, q̃ ex putredine ſunt ortæ, accipiantur: alię ex propria earum ſubſtantia. Ad eundem uerò modum, & cæteras natarum ex putredine febrium differẽtias ſanari conueniet: nempe (ſicut ſæpe prius dictum eſt) indicatione, tum à communi ipſarum genere, tum uerò à cuiuſque propria differentia deſumpta.

Quot in totum ſint primæ febriũ putridarũ differentiæ, ex quibus petenda eſt curandi ratio. CAP. 7.

ERgo denuo repetentes, dicamus primum, quot ſint febrium, quas humorum putredo accendit, in uniuerſum differentiæ: deinde quę nã ſit ipſius generis earum communis *utilium auxiliorum indicatio: mox quæ ſit ſingulatim cuiuſq; propria. Par eſt enim profectò, ut quod omnium earum cõmune eſt, cõmunem habeat indicationẽ: & quod in ſingulis eſt *proprium, quã- D tum à reliquis eiuſdem generis eſt diuerſum, in tantum & diuerſam ab illis ſortiatur indicationem. Sunt igitur natarum ex humoris putredine eiuſmodi differentiæ. Vna ex eo, quòd cauſæ ipſius putredinis adſunt, uel non adſunt. Secunda ex eo, quòd per totum animal, aut eius partem aliquam diffuſa putredo ſit. Tertia, quatenus cum phlegmone eſt, aut citra hanc. Igitur conſiderandum nobis eſt, quid nã commune habeat indicatio, quæ à cauſa ſumitur adhuc manente: quid nam ea, quam putredo ipſa præſtat: ab his deinde, quid indicatio putredinis, q̃ p totum diffunditur animal, aut certe maxime principalia in eo uaſa: quid eius, quę in una cõſiſtit parte: mox deinde earum, quæ in una quadam parte ſunt, æſtimabimus differentias. Quippe aliam eſſe indicationem eius, quę cum phlegmone coniungitur, ratio eſt: aliã eius, quę ſine hac cõſiſtit. Rurſus in his etiam ipſis aliã eſſe præſente adhuc effectrice cauſa: aliam uerò hac ſubmota: Poſtremo cuiuſq; cauſæ adhuc manentis differentias, per omnia, quæ in ſpecierum diuiſione ſunt inuenta: ſiquidem hic iam deſinant neceſſum eſt, indicationes, quæ ex curandis ſumuntur affectibus. Poſt has uerò eas nimirum, quæ ab ipſis curandis ſuggeruntur particulis, pro iam dicta methodo ſumemus. Quibus ſi eas, quæ à uiribus præbẽtur, adiecerimus, abſoluta nobis methodus de febribus omnibus † ſanandis erit.

*μέτρο. menſura.

*ποσὸν. quantitas.

*ἰαθησομένων, i. ſanaturorum.

*ἴδιον.

† In græcis impreſſis additur ἐπὶ σήψει, i. à putredine ortis.

De

De putredine,& eius cauſa curanda. CAP. 8. E

ERgo ordiamur ab eo,quod primum in diuiſione indicans fuit,ea erat humorum putredo:ac
conſideremus,quibus maxime indicantibus,quibusq; indicationibus uſi,curationẽ eius in
uenire poſſimus.Principiũ uerò inuentionis,ipſa erit rei natura,qua de agitur:etenim id quoq;
in demonſtrandis methodis didicimus.Quæ nã igitur eſt putredinis natura?nempe mutatio to
tius putreſcentis corporis ſubſtantiæ ad corruptelã,à calido externo.Nõ.n.profectò à proprio
calore corrumpitur quicq̃,immo contra prorſus,quicquid in rebus ſubſiſtit, id gliſcit,roborat,
ſanum eſt,ac uiuit,dum proprio calore regitur.Veluti nimirũ ipſa animãtiũ corpora,tametſi plu
rimam ſubſtæ ſuæ portionem humidam,& calidã ſunt ſortita,magnũ tñ annorũ numerũ ſine pu-
tredine,ac ſana,uiuaq; exigunt,ſi ſeruetur(ut monſtratum eſt) eorum proprius calor , in cordis
quidem corpore,per reſpirationem:in reliquis oĩbus partibus,tum per communitatem , quam
habent cum corde:tum per aliam quãdam reſpirationis ſpeciem,quæ per totam agitur cutẽ, &
trãſpiratio pſpiratiove dr̃:his uerò læſis,unà ẽt naturalis calor lædit̃. Alter uerò quidã alienus,
ac pręter naturã in corporibus excitatus,primum,quidẽ ipſos ſuccos propter humiditatem, &
putrefacit,& corrumpit,ſpatio uerò tũ adipem inuadit,tum ẽt carnem.Tanquã igitur in iis cor
poribus,quæ non uiuunt,ac putreſcunt,primum quantum eorum iam cõputruit,ſeparant,dein F
ei,quod reliquum eſt,in frigidum aerem ſublato,perſpirationem refrigerãtẽ moliunt̃:ita utiq;
& putredinem,quæ in uiuis eſt orta,ſanabimus,id ſcilicet,quod iam corruptũ eſt,omni ratione
uacuantes:quod reliquum eſt moderatis motibus,& refrigerãte perſpiratu , ad exactã ſymme
triam reducẽtes.Ac uacuationem quidem illius per urinam,deiectiones,uomitum,ac ſudores;
moliemur:poſt hanc dimotiones mediocres, unà cũ ambientis bona temperie,adhibebimus.
Quemadmodum aũt horũ quodq; recte adminiſtrandum ſit,paulo poſt æſtimabimus.Nunc ad
ſecundũ in diuiſione tranſeamus,nempe quẽadmodum quis cauſæ,quæ putredinem excitauit,
adhuc manentis remediũ facillime inueniat.Eſt autẽ neq; in hoc difficultas ulla, quippe cum p
contraria tollat̃.Itaq;,qm̃ tranſpirationis prohibitio,putredinis occaſio fuit,hanc,arbitror,ſub
mouere oportet.At,ea cũ uariis generibus eſt orta, & denſatis exiguis meatibus,& conſtrictis
corporibus,& humoribus,tũ abundantia,tum craſſitudine,tum lentitia ſua obſtruentibus,ſin-
gulæ harum affectionum curandæ per contraria ſunt,denſitas,per ea,quę rarefaciunt:cõſtrictio,
per ea,quæ fundunt.abundantia,per ea,quæ uacuant:craſſitudo,per ea,quæ diſſecant:& lẽtor,
iis,quæ detergent.Ac,ſi quidẽ totũ corpus dictorũ iã ſingula occuparint, ẽt toti corpori per cõ-
traria eſt ſuccurendum:ſin unã partẽ quampiam putredo inuaſerit , illi adhibendá iã dicta ſunt G
remedia:Sanè non eaſdẽ omnes partes uacuationes,medicamentave requirent,cum,& tẽpera-
mentis,& poſituris,& forma,& omni denique conſtitutione naturaq;,inter ſe diſſideant.

De curandis putridis febribus per medicamenta purgantia,balnea,inunctiones,& potus. CAP. 9.

ERgo,quemadmodũ ſingulis ſit opitulandum,id poſtea pro conueniẽte ſermonis ordine diſ-
quiremus:cuius initium à putredine,quæ totum corpus occupet,quæ ipſa continentes quo
que febres,quas ſynochos uocant,excitet,faciemus.Ergo à corporibus,quæ ſic afficiuntur,ex-
pellenda,quæ putruerunt,per urinas,& aluum,& ſudorem ſunt:ꝙ ſi ad os uentriculi aliquando
ſua ſponte impetum capiant,etiã per uomitiones:aliter autem nõ eſt,ꝙ ea pręter naturam irri-
tes.Ac eorum quidem,quæ iam dictas uacuationes promoueant,non parua materiæ copia eſt,
ſed maior eorum portio,cum calida ſiccaq; facultate ſit,febrem auget. Itaq; deligenda medico
ſunt ea,quæ citra calfactionem ſiccationẽq; ualentem,ſupradictas uacuationes præſtent: cuiuſ
modi ſunt cremor ptiſſanæ,& aqua mulſa,& oxymeli,& apomeli,& apii radix in aqua,quæ po
tui datur,incocta.Hæc autem ipſa uentri quoq; ſunt idonea:qui ſi nihil redat,inciienda per cly
ſterem aqua mulſa,cũ oleo eſt.Sanè totum corpus prius,quàm id uacuaris,rarefacere non expe
dit:ubi uacuatum eſt,utique licebit id medicamento aliquo,cui calor tepidus inſit, rarefacias: H
cuiuſmodi eſt,quod ex chamęmelo conficitur.In hoc tempore ſi uinum quoque aquoſum biba
tur,id omnes uacuationes promouerit:idem faciat,& temperatum dulcis aquæ lauacrũ. Quòd
ſi appoſitum aliquando in dictione uocabulum dulcis non ſit,utique id ſubaudire debebis, cer
to ſciens de eo nos in febricitantibus lauacro ſemper loqui,nõ bituminoſo,aut ſulfureo,aut alu
minoſo,aut chalcauthode,aut ſalſo,aut ex marina ipſa.Cæterum,ubi magnitudo febris obſtat,
ſicut in continentibus,nec uino eſt utendum,nec lauacro,nec iis,quæ habitum rarefaciant,un-
ctionibus:ſed aqua frigida,ſicut prius diximus,pota in his febribus eſt aptiſſima,niſi tamen ali-
quid eorum,quæ prædicta ſunt,hanc quoque prohibeat. Quippe ipſius febris frigida pota per-
petuo eſt remedium,non tamen putreſcentium humorum per aluum , urinas,uel ſudorem ua-
cuandorum .Quo magis exercitatum eſſe in iis , quas nunc tradimus , methodis oportet:ac in
ægrotantibus cõſiderare,& quæ ſint ipſius febris remedia:& quę ipſius,ubi per ſe ſola ſubſiſtit,
putredinis:quæ rurſus efficientis hanc cauſæ: atque huius quoque , cum per ſe ipſam ſubſiſtit.
Quippe non ſemper inter ſe conſentiunt hęc omnia,ſed plerunque aduerſant̃.Quo caſu memo
res eorum,quæ didicimus,id,quod maximum omniũ eſt,aggredi oportebit, atq; ei uel ſoli,uel
magis,q̃ cæteris,ſubuenire.Sanè ſcire licet difficile eſſe,acriq; iudicio indigens,febrem,putredi
nem,

A nem,& effectricẽ cauſam,ubi ſ.ipſa quoq; adeſt,inter ſe cõferre:difficilius tñ eſt, ſi uires,quoq; cum illis unà conferre uelis: qđ utiq;,ſicut ante cõprehenſum eſt, ꝑ ꝑ uitæ ipſius reſpectũ ſemꝑ eſt neceſſarium:aliqñ uerò & ex accidenti,ſicut ad morborum ſanationem.Hoc uerò me oſtẽſurum promiſi.Siquidẽ,quod putreſcit,ſi ueſtis eſſet,aliudve inanime corpus,utiq; ex his duntaxat,quæ prædicta ſunt,indicationem caperemus.Nunc,cum in uiuente corpore putredo concipitur,quod tũ alterare põt,tum concoquere,tũ utile reddere,quicquid putreſcentiũ, ueluti ſemiputreſcens ſeminalũq; eſt,utiq; facultatem eius,qua naturaliter cõcoquit,excitans firmãſq; quę putreſcentia ſunt,ſanabis. Itaq; ẽt tum maxime eos cum fiduciá uel in balneo lauamus:uel iis,quæ habitũ rareſaciãt,medicamentis utimur: uel aquãfrigidã, uel uinum bibẽdum damus, cum notas humorum concoctionis cernimus.Neq;.n.pulſus duntaxat uires ad eiuſmodi agenda firmas requirimus,ueluti nec eius facultatis,quæ uolũtarium motum præſtat,ſed,ſicut eſt dictũ,ipſius potius concoctricis.Ergo,ſi & uires cunctæ ualentes ſunt,& febris ardentiſſima,& cõ-

Afi.4.ſt.ẽ.3. c.43.l.424.8.

coctionis notæ planè euidentes,frigidã homini dare audacter debebis:conſtat nanq; talẽ hominẽ ſenem non eſſe,ex quo oẽs illi uirtutes ualentes eſſe propoſuimus.Quòd ſi ẽt bona corporis habitudine ſit,quod εὐσαρκον Græci uocant,tum ſtatus cœli calidus,ac ſiccus,ẽt ſi in frigidã na-

B tationem hunc dimittas,haudquaquam lædetur.Eiuſmodi nanq; tẽporis opportunitate vſi,qui ſe ſe in frigidam coniecerunt,& protinus oẽs ſudarunt,& nonnullis eorũ aluus biliosa reddidit. At,ſi mediocris eſt febris,& uires †non ualidę,ſed cum notis conconcoctionis,iis qui ita ſe hñt, balneum prodeſt,& uini potio:tũ uerò ex unctionibus eæ,q̃ rareſaciunt , idq; multo magis,cũ ambiens eſt frigidus.Neq;.n.aut frigidam in balneo lotionẽ, aut frigidã potionem in eiuſmodi cœli ſtatu ſerè expetunt,utpote inſpiratu ipſo aſſidue refrigerati:cũ,ſiqñ in frigido ambiente uehementer uri ægrotũ contingat,exigua ſalutis eius habenda ſpes eſt. Si uerò nec concoctionis habeat ſigna,nec uires ualidas,ſeruari is planè nõ põt;quo minus,aut idem lauandus in balneo eſt,aut medicamentis ũs,quæ rareſaciant,ungendus,aut uinũ illi dandum,frigidave offerenda. in quo enim deſperata oĩno ſalus eſt,imprudentis conſilii fuerit, apud uulgum inſamare præſidia,quæ multis fuere ſaluti.Ipſe ſiquidẽ aliquos noui ex amethodis iſtis medicis,qui,cum ea, q̃ nos geſſimus,eſſent imitati : iiſdẽq; præſidiis in iis,qui prorſus morituri erãt, vſi:adeo nihil profecerunt,ut ẽt tẽpeſtiuum eorum uſum ſuſpectum formidoloſumq; reddiderint. Verum nos tẽpora præſidiaq; iis,quos ſeruari ſpes eſt,ſcribimus,quando ægris,qui inſanabiles ſunt,ũs nec tẽpus ullum opportunum,nec pręſidium eſt.Atq; hoc mihi per oẽm ſermonẽ teneri memoria ue-

† non ualidæ gr. τῶν ἀδυνάμων οὐσῶ. οὐχ ἰσχυρῶν. Sanè an legendum ſit, οὐκ ἀνισχυρῶν. non inualidæ. inferius enim uerbis linea proxima quoniam ſcribitur balneum non conuenire,quod et Hippocra. 3. de r. m. in ac. 59.

C lim,quò minus præcipua illa,primaq; omnium curationis*indicatio conuelli aliqñ poſſe uideatur.Quippe,cum dicat Hippocrates‖Contraria eſſe contrariorum remedia,quid uetat omnibus febricitãtibus frigidã vno ordine exhibere? Verum nec exhibenda eſt,nec ſubuertitur eo tꝑe generalis oĩs curationis*indicatio. Vnum enim ex iis,quæ actu refrigerant,aqua frigida eſt.Sed & aliá plura ſunt,quę partim poteſtate(ut dictum eſt)refrigerent,partim ex accidenti:quorum aliis propter concurſum pugnantiũ inter ſe*indicationũ aliàs vtimur . Porrò tradita iã methodus eſt,eius,quod conducit,ante alia ſemper deligendi.Oſtenſum pręterea eſt ipſius febris,ꝑut febris eſt,aquã frigidã ſemper eſſe remedium:quod verò ad aliá ſpectat,nõ ſemper:ueluti, cum ex obſtructione glutinoſorum,& craſſorum humorum putredo oriẽ.Ponatur verò, & cũ his redundantiã in toto eſſe corpore,tum uirtutem non imbecillã.In eiuſmodi nanq; cõplexionibus cum multa præter naturã in corpore ſint,quędã eorum præcedentes cauſæ erunt,ueluti redundantia,cum glutinoſis,& craſſis humoribus:horum.n.uitio obſtructio eſt orta,q̃ morbus inſtrumẽtalis eſt eorũ,q̃ obſtructa ſunt,corporũ.Hanc ſymptoma ſecutum eſt,ipſa tranſpirationis retentio:quam rurſus putredo humorum excepit,ipſa.ſ.febris antecedens quędam cauſa.

Lib. de Flati. à principio. Et .2. Aph.22 .Et.or. 15 2.Et.2.de Natura hu.t.1.7. 181.0

Quæ putredinis,& cauſæ ipſius indicationes ſint,& quæ remedia præſcribant. CAP. 10.

D ERgo, qui febrem curare uolet,neceſſe eſt,putredinẽ inhibeat. Ita duæ *indicationes ſe exhibent,altera à febri:altera à putredine.Atq; à febri rurſus duæ,ſcilicet ut portio febris,q̃ iam facta eſt,percuretur:quæ verò in generatione eſt,inhibeatur.Aliæque duæ rurſum à putredine erunt*indicationes,ut & quod putredinis iam factum eſt,ſanes : & quod in generatione adhuc eſt,ſiſtas.Porrò,quod in generatione eſt,id adiapneuſtia,id eſt perſpiratio impedita,facit: nihil enim deterius fuerit clarioris doctrinæ gratia ita eam nominare. Ita ab hac quoq; aliæ duę indicationes naſcentur,tum ur,quod retentũ eſt, vacuetur:tum,vt quod retinẽdum eſt, prohibeaẽ. Sanè prohibebitur iis præſidiis,quæ obſtructioni medentur. Cuius rurſum ipſius,quod iam factũ eſt,ſanandum eſt:quod futurum eſt,inhibendum.At curabitur quidem,quod obſtructionis iam factũ eſt,per ea,quæ obſtructa liberant:inhibebitur,quod futurum eſt,ſi affluxum obſtruẽtium ſuccorum compeſcas. Ergo , quod vltimum in ipſa reſolutiua methodo eſt inuentum,id primum omnium in curatione eſt peragendum . Oſtenſum enim in prioribus libris eſt,ſi iis auxiliis,quæ obſtructione eximant,uti, nõ vacuata prius abundãtia, uelimus , fore, vt non modo nihil proficiamus,ſed etiam affectum maiorem reddamus,pugnantibus ſcilicet inter ſe indicationibus.At,ſi vacuata prius multitudine ad curandam obſtructionẽ accedamus, medicamentis iis,quæ obſtructiones expediãt,erit opus. Verum,quoniam horũ plurima calida ſunt, metus

eſt

eſt,ne tũ putredinẽ,tum febrẽ augeãt.Itaq; iis,quæ citra calorẽ liberare obſtructiones valeant, E
vtemur:vbi aũt,q̃ obſtruunt,deterſa diſſectaq; ſunt,ꝑ aluũ,vrinas,& ſudorẽ, ea vacuare tentã
dum.Cũ verò materiæ,q̃ hæc efficiant, etiã calidæ ſint, neceſſe eſt interea,tũ putredinẽ augeri,
tũ febrẽ.Quare,quoad licet,id agendũ,vt,quę minus calfaciat,materia deligat̃:aut, ſiqua inue-
niri põt,q̃ nõ calfaciat,quẽadmodũ in hoc caſu balneũ:utiq; ea eſt petẽda. Hoc verò tpe ẽt vi-
res roborare,quò putredinẽ ſuperãtes,ſuccos concoquãt,ſtudebimus. Quòd uerò febris ipſi⁹ iã
factũ eſt,id refrigerabimus:in auxiliorũ.n.inueniẽdorũ ordine ultima eſt,q̃ ab hac ſumit̃,ĩdica
tio,quãuis alia rõne ſit prima:quippe,cũ à febri cœperit inueniendorum pręſidiorũ methodus.

Ex ſymptomatis ſuperuenientibus nunc protrahi,nunc peruerti febrium curationem. CAP. 11.

AC,nullum quidem interim uehemens incidat ſymptoma,prohibeatq;, quò minus auxilia
ab initio morbi ad finẽ ita procedant,celerrime finieẽ febris : ſin tale quippiã incidat, qđ
totã ad ſe curationẽ reuocet,neceſſe eſt,ſerius aduẽniat curationis finis.Siquidẽ,qđ ita interue
nit,oĩno uel cõtrariũ eſt remediis,q̃ antedictũ cãrũ,affectuũ,& ſymptomatũ ordinẽ ſanent:uel
oĩno nihil ſaltẽ cõfert.Enimuero,ſi eius,qđ interuenit, ſanatio antedicto ſ͞ſidiorũ ordini ſit cõ
traria,neceſſe eſt interim cuncta deteriora reddi:ſin nihil originali affectui interueniẽtis obiter
mali correctio nec officit,nec prodeſt,totius curationis celeritati in mora erit:ſi ãt nocet,neceſ F
ſe eſt,aut uniuerſam medicationẽ in lõgius ſpatiũ trahi,aut aliquod ſubſequi periculũ,aut ẽt ſo
re utrunq;.Finge nãq;,exẽpli gratia,afflicto interim ſtomacho ſyncopẽ incidiſſe, cui ſuccurrere
coacti cibũ intẽpeſtiue dederimus,ac uinũ cũ frigida:Ex horũ.n.uſu tũ obſtructionẽ, tũ corpo
ris coarctationẽ,tũ putredinẽ,auctas eſſe neceſſum eſt:atq; ex harũ auctu ipſam ẽt febrẽ:Verũ,
ubi,tũ uirtus ſatis ualens eſt,nec quicq̃ interuenit,cuiuſmodi,quã mõ diximus ex uitio ſtoma-
chi ortã ſyncopẽ:ſed nec,q̃ aliqñ accidere poſſunt,aut ſanguinis ꝓfluuiũ,aut uigilia,aut dolor,
aut error aliqs,uel ipſius ægrotãtis,uel eius familiariũ:ubi inquã nihil tale accidit,tot⁹ q proxi
me dictus eſt,remediorũ ordo hoĩem ꝑfectò ſanabit.Sed nec ipſe tñ quocũq; remedio oĩa,quæ
ꝑter naturã ſunt,ſanat.Nã aqua mulſa,qđ ad craſſos ſuccos extenuãdos,& glutinoſos detergẽ-
dos,& excretionẽ promouendã attinet,optimũ planè medicamẽ fuerit in iis ſynochis, quos ha
bitus coarctatior,& putredo excitarũt:quatenus uerò calorẽ febris adauget,eſt noxia:vñ,ſi hic
immodicus ſit,parcendum aquæ eſt,utendumq; ptiſſanæ cremore:Quòd ſi difficiles, ac contu-
maces eſſe obſtructiones iudicaueris,ẽt oxymelite.At hoc ipſum rurſus, ſi immodice utare, &
inteſtina radit,& tuſſim excitat,& neruoſa lędit.Adeo ſ.difficile eſt eiuſmodi aliqđ auxiliũ inue
niſſe,quod citra ullã noxã magnifice proſit.Id accidit(ut dictũ eſt)ex cõplexione ortorũ in cor- G
pore præter naturam affectuum,unã cũ præcedentibus eos cauſis,& ſequẽtibus ſymptomatis.

Præceptum hoc,contraria contrariorum eſſe remedia, non in affectibus modo, ſed & in Symptomatis uerificari. CAP. 12.

NVnquam tñ propterea præceptum illud,ꝙ Contrariorum contraria ſint remedia, aliquan
do uerum erit,aliquando falſum:immo id perpetuo uerum eſt:quando fieri non poteſt,ut
eorum,quæ præternaturam ſint,quicquam per aliam ullam remediorum ſpeciem curetur.Non
tñ ex uſu eſt ſemper oĩbus,quæ præter naturã ſint,mederi,ſed cum ſola per ſe ſubſiſtunt.Nam,
ſi cum aliis una incidant,aliis ſępe eſt ante illa medendũ:ſicut in cauis ulceribus,ubi ea ſimul cũ
phlegmone ſunt cõiuncta.Quippe uerum in his quoq; manet,ꝙ per ea,quæ carne implent,curã
tur:cæterum his uti prius,q̃ phlegmonen curaueris,non licet.Ac interim,dum hæc ſanatur,ul-
cus cauum adeo non melius,q̃ fuit,redditur,ut etiam fiat magis cauum. Quòd ſi iis, quæ carne
impleant,medicaminibus vti velis,neq; ipſum impleueris,& phlegmonen auxeris. Quæ nanq;
carne implent,ea demum implere poſſunt,quæ phlegmone vacãt, nõ q̃ phlegmone adhuc ſunt
oppreſſa.Hoc itaq;,quod in dictione tam eſt breue,nempe,Contraria contrariorum eſſe reme-
dia,poteſtate deprehendit̃ maximum.Quippe omnem medendi methodum confundet,quiſqs H
hanc indicationem neglexerit:cum omnia,quæ præter naturam ſunt ab iis, quæ ipſis ſint con-
traria,curentur.Cũ autẽ eorum,quæ præter naturam ſunt,duplex prima differentia ſit,aliis per
ſe ſubſiſtentibus:aliis in ipſo(ut ſic dicam)fieri,eſſentiam ſuam habentibus,ac umbræ ritu affe-
ctus comitantibus,ſanatio quidem affectuum ipſorum eſt ſublatio:hãc verò ſymptomatũ amo
tio ſequitur.Quibus quanq̃ ipſis nihil prima rõne adhibetur,attamen in iis quoq; perpetuum il
lud præceptum manet,quòd Contraria contrariorum ſunt remedia:quippe,cum affectus,quos
ſymptomata ſequũtur,ſanamus,ſymptomata nimirum ipſa in contrarium ſtatum perducimus.
Quare,quæcunq; ſymptomata exiguorum meatuum denſitas inuexit,ea rarefactione tollẽtur.
Quòd ſi ipſi quoq; ſymptomati,quod ex dẽſitate ſpiramentorũ eſt natũ,id eſt minori,quã iuſtũ
ſit,excremẽti effluxui,(qđ ſanè paulo ſuꝑius adiapneuſtiã uocauim⁹) ſymptomatũ gen⁹ aliud
cõtrariũ opponere uelis,ne ſic quidẽ † deſit,qđ dixeris:ſũt nãq; plura iuſto defluuia,iuſto pau-
ciorib⁹ cõtraria.Adeo,ſicuti ĩ ſymptomatis ipſis libet Cõtraria cõtrariorũ remedia dicere, ĩ iis
quoq; ſtat ĩmotus primus oĩum,quæ ꝑter naturã ſunt,curationis index.Verũ ſati⁹ eſt(ut ꝑdixi
mus)eorũ , quę uere,& primũ curantur,id eſt affectuum in corpore,qui uere ſunt ſubſiſtentes,
cõtraria eſſe remedia exiſtimes. Quippe actiones eorũ,atq; ẽt offenſas,ut eas in ipſo , ut ſic di-
cam,

A eam, fieri eſſe dixeris, ita abſolute ſubſiſtere minime dixeris. Nã manũ extẽdere, aut flectere, ex iis, q̃ abſolutæ ſunt, dici non poſſunt, ſed ex iis, quæ fiunt: multoque minus ipſius immobilitas, q̃ ipſa quoq; ſymptoma eſt eius, qui in muſculis neruisve ſubeſt, affectus: ſed affectũ, q̃ ex ſubſiſtetiũ numero eſt unus, cõtraria poſtulare remedia dixeris. Hunc uerò ſolutũ, contrariũ ſeq. ſtatũ, quæ ſanitas eſt: atq; hanc rurſus, quãdã naturæ actionẽ, q̃ ſymptomati iã finito ſit cõtraria. Sed nec noĩbus falli, (quæ ſæpe alia forma proferunt, q̃ ut cõtrariis conueniat, ſæpe uerò planè non ſunt,) ſed ex ipſa rerũ natura cõtrariũ inuenire debes, babẽs. ſ. quò pro illo diſcernẽdo ſpectes, confeſſum illud, cõtraria eſſe, quæ ſub uno genere plurimum inter ſe diſtent. Ergo ſi intellexeris in illo genere, qđ mediocre eſt, (id uerò eſt, ut ſæpe mõſtrauimus, qđ inter extrema eſt mediũ) infinitã quandam contrariarum rerũ multitudinẽ, quæ maioris minoriſq; ratione inter ſe diſſideant, ex eo inuenies. Verbi gratia, In affectibus, tenuium ſpiramentorũ ſymmetriã intelligens, ex utraq; parte duo ĩmodica, quæ inter ſe ſint cõtraria, inuenies: in actionibus uerò, ſymmetriã uacuatorũ conſiderans, ipſi quoq; ex utraq; parte ametria reſpondet. Verũ in paruis ſpiramẽtis nomina exceſſibus non deſunt, nẽpe dẽſitas, & raritas, in uacuatis poſita nõ ſunt. Eoq; fit, ut cogamur plures paucioreſq; efflux⁹ dicere, ita nimirũ, ut ſi dẽſitatis raritatiſq; nomina nõ eſſent,
B ſpiramẽtorũ ipſorũ alibi plura iuſto eſſe, alibi pauciora, dicere cogeremur. Ergo (ſicut diximus) hoc maxime cauare debemus, ſimul ẽt in eo nos exercitarẽ, quò celerius cuiuſq; ſic dicti contrarium inueniamus. Non. n. in corporum modo qualitate, uerum ẽt in quantitate eiuſmodi contrarietatẽ inuenias: quam utiq; Ariſtoteles oppoſitionẽ uocat, nõ contrarietatẽ. Neq; enim magnum paruo uult eſſe contrarium, ſed in eo, quod ad aliquid dicitur, oppoſitum: neq; multum pauco: ſed nec rarũ dẽſo: neq; relaxatum contracto: neq; ipſi, quod ſecundum naturã eſt, id qđ præter naturam eſt. Verum Hippocrati omnia id genus contrariorum habẽt appellationem, ſicuti etiam Platoni, qui generationes ex contrariis eſſe dicit. Oſtenſum quoque à me in aliis eſt, nec Ariſtotelem ipſum ſuam ipſius legem in nominibus ſeruare, quo loco principia eorum, quæ natura reguntur, materiam, *ſpeciem, & priuationem ſtatuit. Verum (quod diuinum. Platonem ſecuti ſemper teſtamur·) contemnere nomina oportet, minime autem ſcientiam rerum. Ea nanq; ad ſalutẽ hominum pertinet, ẽrroriſq; in ea finis eſt pernicies: nominibus ſiue proprie, ſiue improprie utare, ad ægrotos id parum attinet. Intelligas id clarius, ſi non contrariorũ contraria, ſed quemadmodum illis placet, oppoſita ſibi inuicem, eſſe remedia dicas. Siquidem copia ſanat uacuatio: defectum nutrimenta: in ſumma, quod exuperat, ablatio, quod deficiens eſt, adiectio. Itaq; ẽt in alio opere recte arbitror à ſene dictum: Medicina appoſitio eſt, & detractio: *deficientium quidẽ appoſitio, redundantium detractio. Porrò deficiunt redundantq;, quædam in
C quantitate, quædam in qualitate: in quãtitate, cum ſanguis immodice eſt auctus, aut rurſus minor redditus: in qualitate, cum uel calidus, uel frigidus, uel craſſus, uel tenuis pl⁹ iuſto minusve eſt effectus. Siue igitur contrarietatem, ſiue oppoſitionem, nominare libet, eius *indicationibus medẽdi, q̃ ab oĩbus, quæ p̃ter naturã ſunt, præbetur, ſemper meminiſſe debebis, eiq; eſſe intentus: potiſſimum quidẽ, ut dictum prius eſt, in affectibus: ſed tñ, & in ſymptomatis: quamuis horum nec primum curatio ſit, nec proprie contrarietas, ſed curatio quidẽ ſimul, cum affectibus, ex accidenti: contrarietas uerò, lucidioris ſ. breuioriſq; doctrinæ cauſa loquentibus, abuſiue.

*formam.

Lib. De Flat. à principio

Indicationes omnes tradit tum rerum Præter naturam, tum Secundum naturam, quibus uniuerſa continentium putridarum curatio continetur. CAP. 13.

VErum ad medendi *indicationis propoſiti nobis febrium generis reuertamur: repetamuſq; ſingula genera, quæ in nobis præter naturam ſunt, nõ cauſarũ modo, uerum etiam morborum, & ſymptomatum. Et cauſarum quidẽ genera ſunt, multitudo, & craſſitudo, & lẽtor humoris. Cauſa ſimul, & ſymptoma eſt, tranſpirabilis excrementi retentio. Simili mõ cauſa pariter, & affectus eſt ipſa putredo. Morbus uerò, tum obſtructio, tũ febris ipſa. Symptoma uerò eſt ipſa
D tranſpirabilis excrementi retentio. Ergo indicabit (ut dictum eſt) præcedentium cauſarũ quælibet propriũ aliquid: multitudo ipſa, quæ ex eorum eſt numero, quæ ſunt ad aliquid in p̃dicamẽto quãtitatis, uacuationẽ: lentitia uerò, & craſſitudo, q̃ ſunt in qualitatis affectu, ſanationẽ, quæ per contraria perficiatur. Cũ uerò in pleriſq; oppoſitionibus conſueta nomina non ſint, accidit, ut, qui in rerum ſcientia minus ſunt exercitati, fallantur. Cũ. n. uno nomine nequeunt, quod animo concipiunt, nominare, id, ceu prorſus non ſit, dimittunt, quẽadmodum profectò in glutinoſis, & craſſis ſuccis faciunt. Quippe *craſſus ſuccus ex aduerſo oppoſitum habet tenuẽ: glutinoſus uerò (ſicut ipſe *primus græce nominaui) rhypticon, quaſi deterſiuũ dicas: ſicuti uerò aliqs dixerit, q̃ à ſolidis corporib⁹ nominãdi occaſionẽ acciperet, friabile. Siquidẽ hoc pacto ſemper uidet̃ Ariſtoteles oppoſitionem facere, uerum nõ in ſuccis, (ut dixi) ſed in ſolidis ipſis corporibus. Quòd ſi glutinoſi humoris naturã ſub ea ratione intelligas, q̃ quicquid tetigerit, huic ægre diſſolubilis adhæret, nõ immerito, arbitror, eũ, qui nec adhæret, & ea, quæ adhærent, deterget, contrariũ ipſi ſtatues. Et antecedentium quidẽ cauſarũ cõtrarietates abunde ſunt dictæ. In inſtrumẽtali uerò morbo, q̃ eſt obſtructio, cõtrariũ ei eſt græce ecphraxis, quã recluſionẽ (puto) dixeris, ſymptomati uero, qđ eſt trãſpirabiliũ retẽtio, excretio ipſorũ contrariũ eſt. At uerò in hu

A. T. a. de me. cor. ca. 1. fo. g. 981. b.

*Al. [illegible] i. aptea.

morum

morum putredine,& excretio,& refrigeratio,& uẽtilatio,& ſemiputridorũ cõcoctio, ex aduerſo reſpondent: E ipſius uerò febris,refrigeratio,& oppoſitio eſt.Porrò,quibus methodis materiã, quæ ſingula mõ memoratorum perficiat,inuenias,iã diximus.Pugnantibus igiť his(ſicut diximus)alias aliæ tũ indicationes uincẽr,tũ materiæ.Indeq; factũ eſt, ut quidã,cũ ignoraſſent unã ſemꝑ dari ex re quaq; indicationẽ,ac,ſi ꝑter naturã ſit,qđ ĩdicet,cõtrariũ id ſemꝑ indicare:ſin ſcđm naturã ſe habeat,nõ cõtrariũ,ſed ſimile:nec medẽdi hi,nec ſanitatis tuẽdæ, methodũ cõſtituere potuerint.Siquidẽ,cũ in primis ipſi*indicationibus ſunt lapſi, multo profecto magis in iis,quæ ſecuturę erãt,decipi debebãt.Debẽt.n.(arbitror)ędificijs fundamenta iaci firma,& ſcaphis poni idonea carina,ſiquid ædificãdorũ pangendorũq́, in iis futurũ eſt firmum.ubi.n.prima ipſa baſis ſtatim ab initio debilis fuit,qui fieri põt,ut,qđ ſuperſtruxeris, futurũ infirmũ non ſit? Itaq; , qm̃ in cõtinẽtibus ex propoſita ſtipatione febribus(neq;.n.grauari debemus iterũ,atque iterũ ſermonẽ repetere,quò nunc ſaltẽ medicorũ vulgus uerã methodũ cõdiſcat)qm̃,inquã, ſe ptẽ ꝑter naturã poſita ſunt , à quibus indicationes ſumunť,humorũ multitudo,craſſitudo,lentor,obſtructio,trãſpirationis retentio,putredo,& febris carens intermiſſione:atq; hæc cõtraria oĩno eſſe adhibẽda docebant:Præter hæc uerò ab iis,q̃ ſcđm naturã ſe habebãt,poſitæ ĩdicationes sũt ex tẽperamẽto tũ ipſius laborãtis partis,tũ reliquarũ oĩum,quę principes ſunt,ex ſubſtãtiæ F ipſarũ quãtitate,& ex ſpiritus ipſius ſubſtãtiæ tũ q̃titate,tũ qualitate : horũ uerò indicationes non cõtrariorũ erãt,ſed ſimiliũ:ad iſta uerò(ſicut diximus)dignoſcenda,tũ ætas tũ cõſuetudo , tum oẽs quæ externæ morbo cauſæ fuere,cõtulerunt,utiq; ortis hinc quoq; indicationibus nõ paucis:Oẽs ꝓfectò inſpicere ſimul medicũ decet,quò.ſ. intelligat, quo nã primũ, ac magis , quònã minus,& ſecundo,quo nã adhuc, & tertio,atq; deinceps,quo poſt quod præſidio, ſit utendum.

De ſanguinis mittendi ratione in propoſita febre. CAP. 14.

QUippe,ſi uires eius,qui ex putredine humorũ(ut poſitũ eſt)febricitat,ualentes ſint,mittendus ſtatim ſanguis eſt,ſi cruditas uẽtris non ſit,ſtatim morbo incipiente.Sin uires infirmæ ſint,aut ætas diſſuadet,incidenda uena non eſt.Porrò dictum ſupra eſt,eiuſmodi febrẽ in uirtutẽ imbecillã non incidere: quippe ſynochos bene habiti corporis,ac calentis ætatis,ꝓpria eſt. At,ſi in puerũ incidat,qui quartũdecimũ annum hactenus non attigit,mitti illi ſanguis nõ debebit,ꝓpterea,ꝙ tantillis,cũ præſertim calidi,ac humidi ſint,plurimũ corporis ſubſtãtiæ quotidie defluat,ac digerať.Ita,quod ex incidẽda uena moliendũ nobis fuerat,id ultro nobis ex curati corporis natura ꝓ̃ſtatur.Quòd ſi corpus quartũdecimũ annũ exceſſerit,æſtimãdum eſt,qualis nam eius†natura ſit,num gracilis,& ſpiſſa,& dura,& copioſi ſanguinis,an contraria: atq; ita in priori G miſſionẽ ſanguinis adhibebis:in ſecunda nequaquã.Quin ẽt*modus uacuãdi ſanguinis ex iiſdẽ *indicationibus ſumeť.Si.n.cui ſanguis mittitur,triginta annos natus ſit,ſed laxus,&mollis,pinguis,& albus,ac gracilibus uenis,huic aut planè ſanguinẽ nõ mittes,aut parũ detrahes.Et oĩno q̃dẽ nõ mittes in tꝑe,æſtatis,& regione ęſtuoſa,& cęli ſtatu calido,ac ſicco:parũ detrahes in reliq̃s rũ anni tẽporibus,tum regione,tum cęli ſtatu.Etenim,ſi neq; obſtructio ſubeſſet,nec putredo,ſed ſola ſuccorum redundãtia,protinus à miſſione ſanguinis, ꝓ naturę ſuæ ratione ſe haberet.Itaq; tm̃ ſuccorũ in oĩ tum corporis tẽperamento,tũ regione,tũ anni tẽpore,tum ſtatu cœli detrahi par erat,quãtũ ſupra naturalẽ ſtatum fuerat inauctum. Verum, qm̃ nec obſtructio , nec putredo curari ꝑ ſanguinis miſſionẽ põt,ut quę aliæ remedia(ceu prius eſt monſtratum) deſiderent,reponi ſanguinis aliquid ad curationis ſpatium debebit,quo minus intẽpeſtiue nutrire neceſſitate ulla cogamur.Quãtũ nãq; ad eiuſmodi pertinet febrẽ,prorſus nutriendum non eſt:ſiquidẽ oſtenſum prius eſt,ſolum uirtutis reſpectum eſſe,qui de nutrimento indicationem præbeat. At uero,quantum ad id,qđ inanitum corpus eſt,nutrire oportet.Ita neceſſum eſt duorũ alterũ, aut febrẽ,ſi nutris,augere:aut uires,ſi nõ nutris,deiicere. Satiꝰ itaq; fuerit(ut dictum eſt)aliquid ſanguinis,qđ proprium partibus aĩalis nutrimentum ſit,relinquas:ac ipſe pauciſſimas ſorbitio H nes potionesq́; exhibere ſis contentus:quibus utiq;,ceu medicamentis potius, quã nutrimẽtis, egemus. Nam id quoque ſupra(quo minus multa de iiſdem adhuc loquamur) eſt oſtenſum .

Aduerſus methodicos,qui omiſſa uena ſectione, præcordia cataplaſmatis, & perfuſionibus relaxabant. CAP. 15.

IMmo de cataplaſmatis,ac ꝑcordiis perfundendis eſt loquẽdum. Quippe pleraq; medicorum turba unum quiddã hoc quoq; ex†methodicorum iſtorũ curandi ſanctionibus ſtatuit. Oẽsque,ſicuti poſt tertium diem nutriunt,ita ẽt oleo prius perſundũt. Inde uno die interpoſito rurſum nutriunt,cataplaſma prius imponentes:ꝙ ſicui aluus eſt adſtricta,ẽt hanc clyſtere ducẽtes. Itaq; his ſaltem authoribus ordinandi uictus artem, una hora quis didicerit . Verum non ita ſe uera res habet:ſed,cum ars ipſa tota ſit magna,non leuiſſima eius pars eſt ſcientia ordinandi uictus.Quę utique ex his maxime remediis conſtituitur,cibo,potione,perfuſione,cataplaſmatis,& clyſteribus.Quippe iidem medici,cum ſanguinis miſſionem in principio etiam ſolam adhibuerint, reliquam omnem ægri curationem uictui mandant. Itaque (ut dixi) unius horæ eſt uictus eorum diſciplina:ꝙ ſi,qui diſcit,ingenio ualeat,ne huius quidẽ integræ,ſed minimæ eius partis,in qua.ſ.quæ nunc dicã,audiſſe licuerit.Qui febricitant,ſi ualentes uiribus ſint, omnibus

ſanguinem

†Al. ἕξεως. i. habitudo. male Baſil codex. habet ἔργον.

†Al. [illegible] partias.

A ſanguinem ab initio mittes: perfuſosq; oleo poſt tertiæ acceſſionē, uel mulſa cum alica nutries uel ſorbitione. Deinceps uerò alternis cibabis diebus, ſed cataplaſma ex artomelite prius imponens. Sicubi uerò aluus adſtricta fuerit, clyſtere hanc duces. Atq; illorum quidem uniuerſam ordinandi uictus artē, in his uerbis iam audiſti, non utiq; in ſex menſibus, ſed ſex uerſiculis. Veram autem diæteticen. i. uictuis ordinandi artē, nunc audies. Calfacere præcordia cataplaſmatis, aut perfuſionibus non eſt perpetuo tuum, ſed in iis tantum ægris, quibus in toto corpore nullum* erat ſuperfluum: cæteris omnibus extrema eſt pernicies. Nā, ſiue redundantia utrauis ſit, uel quæ ad uires, uel quæ ad uaſorum continētiam cōparatur: ſiue ēt in una parte pluribusve uitioſa excrementa ſint, omnia ad partem excalfactā trahuntur. Quoties. n. uidiſti pcordia, cū planè phlegmone carerent, intra quatuor dies, q̄ ea gregales iſti medici perfundere cœpiſſent, phlegmonē cōtraxiſſe, cum ego ēt id ipſum tibi prædixiſſem, iuſſiſſemq;, diligenter ad phlegmonem futurā attentus eſſes? In quibus id maxime intellexiſti, quantum malum ſit, uſui, qui alienus à ratione ſit, inſueſcere. Quippe hi, cum ex iis, quæ ipſimet faciunt, phlegmonas ſemper excitent, id non animaduertunt, ſed iiſdem ſemper erroribus implicantur: ueluti Hippocrates† iis accidere dixit, q hinc, & inde oſſium fracturas cum ulcere deligabant. Etenim illi, cū phlegmonas in ulcere crea-

B rēt, nō tn̄ deſtiterunt: rati id adeo non ex deligatura, ſed alio quopiam errore incidiſſe. Et quo, quæſo, ad aliam curationis rationem ſe tranſtuliſſent, qui uſum ſine ratione profitebātur ex iis, quæ tum ipſi ſemper facere eſſent aſſueti, tum præceptores ſuos ante ſe facere contēplati? ſiquidem huius generis homines ne tentandum quidem cenſent, ut ex indicatione quicquā ſumāt: ſed ſola experientia ſunt contenti. At Hippocrates ab ipſa rei natura idoneum curationis modū inuenit. Quo poſtea in uſum ueniente cognitum eſt, quantus eſſet, in priori error. Quin ſiquis in eiuſmodi affectibus, cataplaſmatis & perfuſione ex oleo relictis, uelit ad curationem, quam ratio docet, accedere, ipſe, quantopere aberrent, qui plethorica, & quæ parum pura ſunt corpora, ſic curant, haud magno negocio experientia ipſa indicabit. Sanè accidit, ut in eiuſmodi morbis diuites potius, q̄ pauperes perperā curentur. In his enim propter ipſorum delicias duplex peccatum non raro cōmittitur, & ꝙ ſanguis non mittitur: & ꝙ à medicis impenſior ſcilicet adhibetur diligentia, ut quotidie aliquid circa ægrotātis corpus fiat. Ac inter initia quidem ſanguinis miſſionē maior eorum pars propter mollitiem non admittit, tametſi magis, quàm pauperes, redundantiæ ſanguinis affectibus ſunt obiecti, ut qui magis, tum cibis ſe impleant, tum in ocio uiuāt: Medici, uerò, qui eos curant, ubi ſummum remedium eſt omiſſum, aliorum uſu ſarturos ſe, quod

C deficit, putāt. Huc accedit, ꝙ ipſi quoq; ægri, † ſiquis uictu cōtra morbū minore cum negocio inſtet, ſ negligentiā rati: ſiquis rurſum quiduis agat, diligentiam: cogūt eos pcordiis aliquid quotidie admouere, ſed nec inuitis profectò ipſis medicis: ut q facere ſēper aliq d uideri uelint, ꝙ ſic ſe maiorem mercedem accepturos ſperant. Itaq; accidit, ut illo ipſo tēpore phlegmonæ diuitibus incipiāt, quo iā pauperibus morbus propemodum perductus eſt ad finem. Quippe miſſo in propoſitis febribus inter initia ſanguine, non pauperibus mō, uerū ēt diuitum ſeruis, plurimis quidem quinto, aliquibus ſeptimo, criſis contigit, nemini ſerius. At diuites, qui & ſanguinis copiam, & excrementorum plus, q̄ pauperes, & ſerui habent, cum ſanguinis mittendi prætermiſere remedium, ac quotidie, tum calido oleo perfundantur, tum laxantibus cataplaſmatis utanī, phlegmonem nimirum aliquā uel in iecinore, uel uentriculo, uel reliquorum iſtic uiſcerum aliquo contrahunt, alii in quarto, alii in quinto, oēs planè in ſexto. Nec oblitus, arbitror, es eius, q dum perfunderetur, difficultate ſpirandi laborauit, omni ſuperuacuo † ad præcordia ſ caloris ui tracto. Ergo non hic modo periit, ſed alii quoq; infiniti quotidie pereunt, cataplaſmate ipſo cucurbitulæ ritu corporis ſuperuacua in uiſcera trahente. Non defuerunt profectò, & qui cucurbitula quoq; ipſa ſunt uſi, eo tantum conſilio, ut circa ægrotātem aliquid ſemper moliri uiderentur.

D Saluberrimum igitur (ut prædiximus) eſt in febribus uenam incidere, nō continentibus modo, uerum etiam aliis omnibus, quas putreſcēs humor concitat ubi pſertim nec ætas, nec uires prohibent. Leuata nanq;, quæ corpus noſtrum regit, natura, exonerataq; eo, quo, uelut ſarcina, premitur, haud ægre, quod reliquum eſt, uincet. Itaq; proprii muneris haud oblita, & coquet, quod concoqui eſt habile: & excernet, quod poteſt excerni. Eorum. n. quæ in medio ſunt corpore, (ut iſti uocant) prouidentia, ubi detractus ſanguis nō eſt, maximum planè eſt malum: ubi detractus eſt, non maximum. Quanquam ſic quoq; noxia eſſe in ſynochis febribus poteſt: quippe deuſta immodico calore uiſcera ēt amplius deuruntur, ac torrētur. Ergo eiuſmodi prouidētiam illi duntaxat requirent, quibus in una particula putredo conſiſtit: ſi tn̄ hi quoq; ſanguinē prius miſerint. Prouidebitur autem his, non ſicut triuiales iſti medici prouidēt, qui ſtatim inter initia relaxant, ſed in plurimis prorſus cōtra. Relaxātia nanq; remedia, ſicuti quod in membris continetur, euocant: ita, ſi in principio ſint admota, ꝓ eo plus attrahunt. Cum enim adhuc ad affectū locum fertur fluxio, reprimere remittereq́; hāc expedit, nō ad ipſum attrahere. Quæ uerò Apocruſtica. i. reprimētia dicūtur, quæ adſtringēdi certe uim obtinēt, in principiis idonea ſūt duplici ratione, & ꝙ robur affectis particulis inferunt, unde minus ꝓpter affluxum excrementorū in ſe recipiant: & ꝙ eorum, quæ in iis iā cōtenta ſunt, tenuiſſimum extrorſum exprimāt. Quòd

ſi tum

* Al. καταλείπεται i. relinquitur.

† de Fract. 2. & 7. 241. b

† τὴν ἐν ἀσυχίαις δίαιταν.

† ἐπὶ τὰς φρένας, i. ad ſeptum tráſuerſum.

ſi tum fluxio humorum per ea remedia compeſcitur: tum denſitas, quæ adſtringendo in affecta E
particula relicta eſt, craſſiora detinet: iã tẽpeſtiua relaxatio eſt, quò ea, quæ retenta ſunt uacuet.
Præcipue aũt adſtringẽtibus eſt utendũ, ubi in iecur, aut uentriculũ ſuperuacuũ profluit: qñ &
è primoribus admodũ hæ partes ſunt: & munus ſuũ obeãt uel in ipſis morbis, eſt neceſſum. Por
rò eſt non exiguũ eorum munus, qualeq; reliquarũ partium, quibus illud modo negocium eſt,
ut id, quo nutriantur, conficiant: uerũ quod tãtopere animalis interſit, ut, ſi neq; in uẽtriculo p-
be alimentum fuerit concoctum, nec in ſanguinẽ in iecinore mutatũ, utiq;, quod in fame nobis
accidit, ut cibi penuria degere in abſtinẽtia cogamur, idem tũ oĩbus aĩalis partibus accidat: nõ
enim ex iis, quæ deuorarit quis, ſed ex iis, quæ in iam dictis uiſceribus confecerit, alimentum to
ti corpori ſuppeditatur. Atq; ob hæc nimirum impenſius, q̃ cętera mẽbra, uẽtriculus, & iecur ad
ſtringentia deſiderant. Ergo, cum ea, quæ iam infixa ſunt, euocandi tẽpus eſt, tum quoq; modi-
ce adſtringi poſtulant: quod.n. adſtrictionis in principio largius iis, q̃ cæteris partibus, adhibeẽ,
id ſeruandum aſſidue eſt, nimirũ manente, qui id indicet, uſu: uſus uerò eſt (ut paulo ante teſta-
ti ſumus) nutrimenti confectio. Si igitur per imbecillitatem parũ rectè cõcoxerint, nõ mõ aſſum
pti cibi nulla eſt utilitas, ſed ẽt uentriculo non raro ex eius corruptela laceſſito, expelliẽ quoque
aliquid prioris. Ita fit, ut duplex iam noxa toti corpori accedat, cum nec ex cibo ſumpto nutriã F
† τῶν ἐνδεῶς παρειδᾶς. — tur, & aliq̃d † ex eo, quod ſibi repoſuerat, amittat. Huc accedit, & q ciborũ cõcoctio, ſiue ea in ie
cinore, ſiue in uentriculo ſit improſpera, febres intendit, ac ſucci uitio exacerbat. Quo magis in
omni febre, ciborũ concoctioni proſpicere magnopere oportet: atq; eius rei cauſa roboris quo-
ς. de artic. t. 47. 7.275.c — que inſtrumentorũ, quibus perficitur non leuis habenda eſt cura. Sanè aliqui ſunt (ut Hippocra
tes ait) qui ex eo, quod ignorãt, non parum lucrifaciunt. Arbitrantur.n. iecinoris ſe phlegmonẽ
relaxantibus præſidiis curare, ex eo ſcilicet famã ſibi comparantes, q in agnitione fallũtur: ſiq-
* περιγραφῆ, i. circumſcriptio. — dem uidentur non nunquam * lineamenta muſculi, qui à coſtis thoracis ad p̃cordia peruenit, p̃ſi
milia iecinori. Mirum autem minime arbitror, eos, qui nec aliud quicquam in arte probe didice
runt, nec in agnoſcendis affectis partibus ſe exercuerunt, ſic laudem aliquando conſequi.

Qua ratione Cataplaſmata parare oporteat, quæ uentriculo, iecinori, lieni, & reliquis inferioris uentris partibus conducant. CAP. 16.

VErum iſtos mittamus. Nos, uel ſi minima ſuſpicio ſit iecur uentriculumve laborare; abſin-
thium protinus oleo incoquemus, ac eas particulas perfundemus. Cum aũt duplex in omni
abſinthio facultas, & qualitas ſit, ueluti in libris De medicamentis eſt traditum, utique in ponti-
co adſtringendi facultas non parua eſt: in reliquis omnibus amara quidem qualitas eſt uehemẽ- G
tiſſima, adſtrictio verò (quam ſaltem guſtu agnoſcas) aut planè obſcura, aut prorſus nulla ſentiẽ.
Proinde ponticũ ad iecinoris, & uentris phlegmonas eligi præſtat. Porrò id eſt tũ folio, tum flo
re longe, q̃ cætera abſinthia, minore: odor quoq; huic nõ mõ non inſuauis, uerum etiam aroma
tum quid præferens, reliquis autem omnibus eſt fœdus: quare hæc fugere cõueniet, uti aũt ſem
per pontico. Etiam reliquorum medicamentorũ, in quibus miſta cũ amaritudine adſtringendi
uis eſt, aliquid in oleum coniicere, atq; ad eundem modum uti licet. Oſtẽdimus nanq; opere, qđ
De medicamentis inſcribitur, amaram qualitatem præire, ac uiam adſtringenti facere. Quo fit,
ut medicamentum id genus, omnibus, quæ tantũ adſtringant, ſit præſtantius. Ac, ſiquidem intẽ-
* θαλλῶν, libro, ſequẽti uertit, germina. — dere adſtrictionem ſtudes, etiam oleum ipſum adſtringẽdi uim habeat, cuiuſmodi eſt, & qđ Hi-
ſpanum uocãt: & quæcunq; cum * frondibus oleæ præparare ſolent: uel quale eſt crudum, quod
græci omphacinon uocant. Sin leuiore uti adſtrictione placet, aliud olei genus præparabis, præ-
cipue, quod tenuium ſit partium: quod genus Sabinum eſt. Optimum tñ, ubi adſtringere uehe-
mentius eſt opus, Hiſtricum oleum eſt, ut qđ ambas in ſe uirtutes habeat, & amarã, & q̃ adſtrin
gat. In penuria uerò abſinthii inter initia uel melinum, uel maſtichinũ, uel lentiſcinum ſatisfece
rit: quòd ſi exigua febris ſit, ẽt unguentum, quod ex nardo componitur. Eſto autem optimum H
id quoque: neq;.n. parum intereſt inter id, & quod uitioſum eſt: cum id, quod Neapoli in Italia
conficiunt, nomine tantum nardinum unguentum ſit, ſi cum eo, quod in Aſia fit, conferatur. Id
antea Laodiceæ tantum cõponebatur: nũc ẽt in multis fit oppidis. Quòd ſi inclinatio febris, in
qua iſta moliris, non admodum ſit facilis, abſtinebis à nardino: uteris autẽ hoc tempore rectius
melino: aut, ſi id non eſt, lentiſcino: ab hoc uerò, maſtichino. Omnibus nanq, his nardinum un-
guentum ualentius excalfacit: quare, ſi reliquorum copia non eſt, roſaceum illi admiſcebis. Sa-
nè myrtini adſtrictio idonea non eſt, cum craſſiorum ſit partiũ, q̃ ut alte deſcendere poſſit. Atq;
hæc quidẽ exempli gratia protulimus: nam magnam eorum copiam deligere ex medicamento
rũ libris licet. Ad eundem uerò modum, & cataplaſma compoſitam uim habeat ex ea, quæ tenu
ium ſit partium, ac relaxet, tum uerò ex amara, & adſtringente. Superet autem in iis, ubi.ſ. tũ re-
primere, tum robur addere ſtudemus, quod adſtringat: ubi tenuare, ac detergere, amarum: ubi — A.l.2.f.1.c.4. fol. 95.b
euocare, quæ ex relaxantibus tenuium maxime ſint partium: ſiquidem, quæ craſſæ ſubſtantiæ
ſunt, ea pus mouẽtibus mõſtrauimus eſſe accõmoda. Cũ aũt definitũ in opere De medicamẽtis
ſit, & q̃ uel ſolã obtineant adſtringendi qualitatẽ, uel amaritudinẽ, & q̃ ambas poſſideãt quali-
tates; maxime deligenda ſunt, q̃ ambas habẽt: ubi ea non adſunt, ipſe amara iis, quæ adſtringãt,

miſcebis

A miſcebis,ita nimirum,uti nos in iecinoris phlegmone,ex copijs præſentibus cõponere catapla-
ſma uidiſti.Erat.n.is,qui ægrotabat,medicus: quem iam lucernis accenſis inuiſimus:quo tp̃e ab
ijs,qui talia uenditant,nihil emi potuit.Ergo,cum inclinatã notabiliter febrem inueniſſem,uten
dum occaſione q̃ primum cẽſui, eo certe magis, ꝙ ſuſpectam horam,quę gallicinio futura erat,
alterius acceſſionis initium allaturam uerebamur.Incoxi in oleo quidẽ abſinthium:in aqua ue-
rò malum cotoneum.Dum autem hæc coquebãtur,myrobalani pieſma, & ireos radicem,quæ
intus inueneram,cõtudi cribrauiq;: dein olei & aquæ,quæ parauerã,portionem in lebetem im-
miſi:ac ubi modice coxeram,myrobalanum & irim unà cum exigua cera inieci.Coquimus aũt
cotoneum non in aqua modo,uerum ẽt perſępe in auſtero uino:ac omnibus eiuſmodi catapla-
ſmatis de ipſa quoq; cotonei carne interdum admiſcemus.Quippe,ubi & quod confluit,copio-
ſum eſt,& particula ipſa infirmior,adſtringentem uim(ſicut ſcis)inaugemus:ubi uerò tum cor-
pus totum purum eſt, nec membrum ipſum imbecillum,nec ultra quid confluit,ibi in ijs,q̃ mi-
ſcentur,materijs minimum quidẽ ſit,quod adſtringat: copioſius uerò nõ ſolum,qđ relaxet, ſed
ẽt & quod amarum eſt,& quod acre. Quòd ſi exigua febris ſit,ac phlegmone non adeo calens,
tum æger ipſe inædiã tolerare ualeat, hoc caſu digeſtoriam quidem curandi ſpeciem intendes,
B adſtringentem autem remittes.Neq;.n.amplius ipſi ſaltem phlegmonæ conducere poſſunt,quę
adſtringunt , ubi nec affluit quicq̃, & craſſus humor affecto loco tenaciter eſt infixus, ſed(ſicut
prædictum eſt)trahẽdæ potius curationis:ac,quæ adſtringant, miſcẽdi conſiliũ probamus,quò
robur membrorum tueamur.Vnde nec colo laborante,nec reliquorum inteſtinorũ quouis,nec
muſculis,qui in præcordijs habẽtur,aut ipſo peritoneo,miſcenda adſtringentia ſunt:ſed nec,cũ
ueſica male habet,uterusve,modo(ut dictum eſt)nihil ultra ad locũ fluat, nec ſanguinis redun-
dantia,nec excremẽtorũ copia in toto ſint corpore. Porrò renes & pectus in media prædictorũ
conditione ſunt,quantam,ſ.à uentriculi iecinoriſq; ſolicitudine abſunt, tm̃ reliquorum ſuper-
greſſa:ſiquidem in uentriculo ac iecinore exolui robur eſt pernicioſiſſimum,illis minime eſt pe
riculoſum . In his uerò eſt quidem periculoſum, non tñ perinde,ut in illis:niſi ſi pus educere ex
pectore,aut pulmone,aliqñ ſit opus.De liene pronunciare abſolute nõ eſt,nec niſi prius defini-
ta tum corporis totius natura,tum uerò affectu, qui curationis tp̃e occupauit. Nam,ſi uel æger
ex ijs ſit,qui † atræ bilis excrementum naturaliter congerant, uel ẽt eo tp̃e ſuccus is in eo abun †melãcholicũ.
det , neceſſe eſt in liene curando adſtringentia reliquis admiſceas,uiſceris robur cuſtodias. Ita
enim & excrementa ad ſe trahet: &,cum corpus expurgarit,ipſe rurſus per uentriculum excer
C net:ueluti in naturalibus commentarijs de his eſt proditum.Sin nullum oĩno ſit † atræ bilis ex- †melãcholicũ.
crementum,aut oĩno adſtringendum non eſt,aut parciſſime . Obſeruandum uerò diligenter eſt,
non in liene modo,uerum ẽt in oĩbus partibus,in quibus humor putreſcit,quod ſymptoma ma
xime ſit uehemens,quod ſecundo loco, aut tertio:quò uidelicet affectu ex ipſis plane inuento,
idoneam ei curationem adhibeas. Aliàs nanq; in membro affecto calor ſuperat:aliàs tumor,q
uel propter abundantiam humoris, uel propter craſſitudinem ſit durus . Si igitur calor præpon-
derat,id agendum,ut ſenſum per ea, quæ tepentem calorẽ obtinent,digeratur: quod genus eſt,
tum lini ſemen,tum chamæmelum : quibus adijci uel hordei uel ſabarum farina debet, quippe
quorum neutrum excalfacit. Sæpe aũt(uti nõ ignoras)quod medici artomeli uocant,pro cata-
plaſmate eiuſmodi phlegmones præparamus,atq; aquæ aliquid miſcemus: ad lienem uerò etiã
aceti aliqñ aliquid. Si uerò laborantis phlegmone partis calor non multum à natura exceſſerit,
ſed magnitudo eius notabilis fuerit, digerere haud timide ſine aqua debebis, ẽt fœnigræci ali-
quid ſupradictis immiſcens . Si uerò,ueluti ſcirrhoſa phlegmone,ſi ꝑꝑ humorũ,quos continet,
uel craſſitudinem, uel lentorem,tum aceti aliquid,tum amara medicamenta ſimul immiſcenda
curabis:potiſſimùm in liene.Etenim uiſcus hoc propterea,ꝙ ab iecinore craſſum humorem tra
D hit,eiuſmodi humoris occaſione plerunq; laborat.Quo magis cataplaſma,quę ex oxymelite,&
abſinthio & cappari fiũt, illi ſunt idonea . Hæc igitur cum medicorum uulgus ignoret, oẽs oleo
perfundunt:& cataplaſmatis relaxantibus curãt prius, q̃ corpus uacuetur,oĩumq; maxime di-
uites:quibus non ſolum in talibus obſequuntur,ſed ẽt eos lauari in balneo permittunt.Ego ue-
rò nec eorum,qui ex putredine humorum febricitent,lauem quenquam:nec relaxantibus cata
plaſmatis prius,quàm ſuperuacua purgarim,utar . His uacuatis non ſolum audacter lauem,ſed
etiam cataplaſmatis utar,in alijs quidem membris,ijs, quæ relaxent:in iecinore uerò ac uẽtri-
culo,additis etiam, quæ mediocriter adſtringant.

Quæ cataplaſmata cordi,& pulmoni,& omnino pectori conueniant. CAP. 17.

PArcius uerò ad pectus, q̃ ad ea,eſt adſtringentibus utendũ: qñ talia humores,q phlegmonẽ
excitant,in pulmones & cor non nunq̃ reprimunt.Ac cibis potius horum firmitudini eſt cõ
ſulendum: neq;.n.ſicut in iecinore & uentriculo,ita hic quoq; tenuiſſimo uictu eſt utendum: In
illis nanq; alimentum concoquit̃,metuſq; eſt, ne ipſis phlegmone laborantibus nec nutrimen-
tum rite concoquatur,& phlegmone augeatur: in pectus uerò tm̃ alimẽti iã concocti peruenir
quantũ uni ipſi particulæ nutriendæ ſatisfaciat.Ac longe quidẽ magis in pulmonis phlegmone
abſtinendũ ab adſtringentibus eſt:qñ in eo ipſis quoq; relaxantibus admiſcendũ aliquid acriũ

quodammodo & euidenter calſacientiū eſt:quippe foras trahere potius,q̄ reprimere,in eo de- E
bemus.Itaq; ēt cucurbitula utiliter ijs,qui ſic laborant,ſi prius ſint uacuati,applicabitur:ſi uerò
abundantia ſuccorum(quam uocant Plethoram)in his ſit,non magis ex pulmone in pectus ali-
quid excrementi transferet, quàm ex toto corpore attrahet in utrunque.

Cataplaſmata laboranti cerebro & capitis partibus accommodata. CAP. 18.

EAdem rōne nec in cerebri, & eius membranarum phlegmonis,cucurbitulis in morbi initio
utemur,uerū ubi nec influit adhuc quicq̄, & totum corpus prius eſt uacuatum.At reprimen
tibus in his quoq; inter Initia utendum, Sed,cū oſſibus cranij medium occupantibus in altū de
ſcendere reprimentium uim cupimus, eorum,q̄ præire ac deducere ea poſſunt,aliquid reprimē
tibus admiſcebimus:ea ſunt,quorū ſubſtantia ex tenuibus partibus conſtat. Sanè acetū nō mo
do tenuium partium eſt,ſed ēt non mediocrē reprimendi uim obtinet.Quo profectò rōnabilius
in principijs affectuū ipſo utunē,roſaceo admiſcentes. Procedente uerò tpe ēt ſpondylij & ſer-
pilli(quibus iam non modo partium tenuitas,ſed ēt calor ineſt)aliquid admiſcent:quo.ſ.tēpore
tranſire ad ea,quæ concoquant ac digerant,cōuenit: atq; hæc utraq; ualentiora,q̄ poſtulet ipſa
pars phlegmone affecta,deligere,ceu uiribus eorum per ea,quæ interſunt,oſſa remittēdis.Sanè
ad eum modum & caſtoreo utimur, cum tū eo in alijs phlegmonis minime utamur,quamuis ēt
in ſumma inclinatione ſint:eſt.n.calidius id,q̄ ut phlegmonis ſit idoneum. At uerò locis circa ce
rebrum, phlegmonis ipſis iam inclinantibus, eſt utiliſſimum, qm̄ non continuo his, ſed oſſibus
interuenientibus occurrat. Ineſt autem eiuſmodi pharmaco & partium tenuitas, quod ipſum
ijs,quorum per denſum obicem tranſmitti uim oportet, eſt accommodum.

Quæ partes per quas uias, & per quæ remedia vacuentur. CAP. 19.

ILud te profectò non fugit,nos ſingularū particularum meatus,qui ijs ad ſuperuacuorū emiſ-
ſionē ſunt proprij,fluxiles reddere,Inteſtino,uentriculo,& meſenterio,& concauis iecinoris
inteſtinum rectum:Renibus,ueſicæ,iecinoris gibbis,uenę cauæ,& arteriæ magnæ,& oībus q̄ in
lumbis habentur,eum,qui urinis eſt delegatus:Pulmonibus & pectori,ipſam aſperam arteriam
& fauces:Cerebro & eius inuolucris eum,qui per palatum & nares deſcendit. Parit fluxibilitas
ijs quidem,quę per ſedem excerni habent,mulſa,& cibis ijs,qui uentrē molliunt,& pharmacis,
quæ modice proritate poſſunt:quæ.n.acriora ſunt,uitare oportet,qm̄ phlegmonas exacerbent.
Ad uentriculum uerò iecur,& lienē,ſiqn̄ phlegmone ſunt uexata,nec mulſa ipſa eſt utilis,qm̄ il
lico in bilē tranſeat,ac uiſcerum phlegmonas augeat.Excrementa uerò,ut cum urinis excernan
tur,ijs medicamentis,quæ urinas mouent,(Diuretica Græci uocant) promouebis.Non ſecus,q̄ G
in pectore & pulmone continentur,tuſſi (per ea ſcilicet,quę hanc moueant,)uacuabis.Porrò in
opere de medicamentis cuiuſque materiam didiciſti, non eorum modo,quæ iam comprehenſa
ſunt,ſed etiam, quæ cerebri membranarumq; eius ſuperflua per nares emittunt.

Quo tempore, & qua ratione cataplaſmata relaxantia & balneum ægrotos iuuent. CAP. 20.

ETenim horum quoq; omnium uberem materiæ ſuppellectilem in illis commentarijs habes.
Quare abunde ſunt ad rem præſentem, quæ hactenus de phlegmone laborantium partium
dr̄ia diſputauimus.Dicturus.n plura de ijs ſum in ea methodo,quæ omnium tumorum,qui præ
ter naturam ſunt, curationem comprehendet: neq .n.in præſentia dedita opera & ſtudio hunc
ſermonem ſum ingreſſus,ſed præter penſum in eum,ſequela quadā rerum inuitante,diuerti.Si-
quidem propoſitum nobis in hoc libro non fuit,ut te partis cuiuſq; phlegmone obſeſſæ optimā
curationem docerem:immo ut noxā eorum oſtenderē,quibus cataplaſmata in febribus non ua
cuato prius toto corpore imponūtur: potiſſimum ubi intra corpus aliquid phlegmone infeſtat:
q̄ppe,ſi ambiens ita calet,ut materias ualēter liquet,maior noxa eiuſmodi cataplaſmatis ſucce
dit,q̄ lotioni in balneo. Quanquam autumant,qui quotidie præcordia perfundunt,& cataplaſ-
matis inducunt,non modo nullam ex ijs noxam,ſed etiam magnam utilitatem ægris cōparari: H
contra ex lauando non modo nullam utilitatem,ſed etiā maximum incōmodum,ſcilicet igno-
rātes,ſicut reliquorum oīum,quæ circa ęgrum adminiſtrant,ita & balneorum naturam.Ego ue
rò de uniuerſa eorum vi in ſuperioribus diſputaui pleniſſime.Nunc tm̄ dixiſſe eſt ſatis quibuſdā
prorſus nihil nociturum balneum:quibuſdam minus,q̄ cataplaſmata.Quod,n.in præcordijs re-
laxantia(quæ iſti uocant)præſidia faciunt,id balneum in toto efficit corpore.Eoque,cum in re-
miſſione febris adhibetur,corpore iam mediocriter tranſpirante, non exiguum affert commo-
dum,oīa ex eo tum fuliginoſa excrementa,tum fumida educens.Et,ſiquidē nullius uiſceris im-
becillitas ſubſit,proficiet ægrotanti:ſi tū horror inter exhibendum non incidit. Tribus.n.his in
balneo,quod in quacunq; febri adhibebis,intentus ſis oportet:uni,ꝗ citra horrorem ſit admini
ſtratum;ſecundo,ꝗ nullum primę notæ uiſcus ſit imbecillum:tertio,ꝗ multitudo crudorum hu
morum in primis uenis non contineatur.Horror nanq;(ut prius dictum eſt)non ſolum intende-
re iam præſentem febrem poteſt,ſed etiam,cum non fuit,eam interim excitare:partes uerò im-
becillæ liquatos iam humores magis recipiūt,q̄ ante,quàm liquarentur:crudorum uerò humo-
rum copia in totum corpus digeritur.Horum ſi nihil obſtet,ex balneis duo hæc ægro cōpendia
accedant,& ꝗ redundantiæ humorū aliquid uacuabit; & ꝗ multū febrilis caloris tranſpirabit.

Quod

A Quòd ſi, præter q̃ ꝙ nulla princeps pars imbecilla ſit, ẽt inferioris notæ partium aliqua ſit inualida, ueluti podagricis pedes, & ijs, qui articulari uitio laborant (Arthriticos Græci uocant) uniuerſi corporis articuli maxima ſalutis pars ægro ex balneo cõparabit, ipſis ĩfirmis partibus q̃ ſuperuacua ſunt excipientibus. Aſſolent.n. non nunq̃ & citra balneũ ſuperuacanea in partes infirmas confluere: á balneo uerò magis, utpote tum ſuccis ipſis per id liquatis, tũ uijs, ꝑ quas meẽt, patefactis: ambo.n. hæc ex moderato calore proueniant, neceſſe eſt, ut tum humores liquent, tũ uiæ dilatentur. Proinde fit, ut, cũ iecur, uẽtriculus, pulmones, pectus, uel principiũ id genus partium aliquod imbecillum ſit, maxime lædant quicunq; ſe lauerint, ſi illis ſuperuacua in corpore ſint: ijdemq; ipſi cataplaſmate uſi, duplex incommodũ ſentiant, nullo cõmodo. Quippe balneũ tum corpus totum uacuat, tum, qđ fumidum eſt ac fuliginoſum, digerit: relaxãtia cataplaſmata, ac ſimilis facultatis perfuſiones, ut nihil horum bonorum afferunt. ſic ſuperuacuum oẽ ad imbecillius, quodcunq; id circa medium corpus ſit, contrahunt, ſiue iecur id, ſiue uentriculus, ſiue ſeptum tranſuerſum, ſiue meſenterion, ſiue ieiunũ, ſiue colon, renesve ſit. Quòd ſi diligentiã oſtentare uolentes, ẽt pectus unà excalfaciant, uel in ipſum, uel ẽt in cor, uel in pulmonem, ſuperflua rapient. Voco imbecillam partem, uel quæ natura eſt intemperatior (alij nanq; alia ſic ſe habet)
B uel quæ ex præcedente aliquo morbo intemperiem contraxit: uel quæ in præſenti tꝑe in hanc ſit perducta. Non.n. partium omnium, quæ aut phlegmone laborant, aut putreſcentes humores, aut obſtructiones continent, uirtus ſtatim infirma eſt: promptius tñ in ijs quoq; ſuperuacuum, qualecunq; id ſit, in ægram, partem propter calorem, quem affectus excitat, fertur: quippe particula, quam obſtructio, aut putredo, aut phlegmone obſedit, ſebris ipſius ueluti ſocus eſt. Ergo, cùm huic propter calorem ſua ſponte trahenti, alia quæpiã occaſio extrinſecus ex ijs, quæ poteſtate excalfaciant, acceſſit, neceſſe eſt affectũ intendi. At uerò, ſiquis, uti prædictum eſt, toto corpore prius uacuato, relaxãtibus curet, ubi ſcilicet maxima febris non adeſt, utiq; prodeſſe aliqñ poteſt. Tum uerò, ceu dictum ẽt eſt, lauare citra noxã licet. Cauendum tñ à frigido ſolio his eſt: qñ & crudi & putreſcentes ſucci, † minus apti ad exhalandum redduntur, ſiquis in eo moretur. Sanè officit ijs ẽt, ſi aqua admodum ſit frigida: qñ ſic affectorum tum corpus, tũ uel maxime afflicta particula, diſſlari euaporariq; poſtulat. Quo fit, ut uel perfundere illos aqua idonea ſoleamus: uel, ſi moderate, q̃ in natatione eſt, frigeat, ingredi permiſſos celeriter exire iubere. In progreſſu tñ morbi, quo tempore & abſumpta iam ſuperuacua ſunt, & tum cruda, tum putreſcentia concocta, & cataplaſmatis relaxantibus, & balneis ſine periculo utare.

C *Quo pacto ratio uictus, æſtimato initio ac febris uigore, ſtatuenda ſit.* CAP. 21.

PORrò aptiſſimum in febribus, quæ intermittunt, & repetunt tempus eſt, cum uti dictum eſt, exhalare iam cœperit ſebrilis calor. Statim.n. corpus ad nutrimentum præparat, huius quoque opportuno tempore ex duplici coniectato reſpectu, nempe ſummo præcedentis acceſſionis uigore, & futuræ principio. Ad hæc nanq; ſpectantes operam dabimus, ut q̃ longiſſime ab utroque nutriamus. Ergo, ſi ſpatium, quod inter ſummum prioris acceſſionis uigorem, & ſequentis principium interuenit, ſatis ſit amplum, facile eſt idoneum tempus inuenire: ſin exiguum id fuerit, alterum facias, neceſſe eſt, ut aut ægrum admodum adhuc calentem nutrias, aut ſequentis acceſſionis inuaſione iam iam affutura. Quo magis præſagi medici eiuſmodi febris indiget, qui primis ſtatim diebus, quanto ſpatio duratura febris ſit, conijciat: quippe, ſi* continens fuerit, cõſtat breui finiendam. Si itaq; ultra ſeptimum progreſſura non uidebitur, prorſus continendus à cibo æger eſt: utique ſi uirtutem non defecturam conijcimus. Sin ad nonum, aut undecimum, aut quartumdecimum uſque progreſſura uidetur, aut etiam in ſeptimo finienda, cæterum æger uires infirmiores habere, quàm ut in tãtum tempus ſufficiat, neceſſum erit nutrire, ac deligere, ſicut in re ancipiti conuenit, quod minus ſit noxium, diſtinguẽdo id diſcernendoq; ab eo, quod
D magis ſit nociturum, idq; tum ex loco afflicto unà cum affectu, tum acceſſionis & principij, & ſummi etiam uigoris* conſuetudine. Siquidem, ubi uel iecur, uel uentriculum phlegmone prehendit, perniciofiſſimum eſt ante aceſſionem cibare: ubi hæc abeſt, quibus infirma eſt uirtus, utiliſſimum. Aſſolent* enim eos, qui ita ſe habent, iecinore quidem afflicto, alui deiectiones unà cum acceſſionibus inuadere: ore autem uentriculi uexato, ſyncope. In alijs uerò animalis inſtrumentis, quod iam dictis portione reſpondeat, tum ex ſitus eorum ratione, tum dignitatis, æſtimabis: ageturq; de ipſis poſtmodum. Ad ſummi uigoris, & acceſſionis principij morem ſic conſideres, cenſeo. In ſummo uigore notabis, an citra magnitudinem febrilis caloris ſiccus ſit & ſquallens, an citra ſquallorem urens. Priorem nanq; humectante uictu madefacere quàm primum oportet: in ſecundo, dum plurimum caloris ſe remittat, expectare. In principij uerò acceſſionis more æſtimabis, an corporis extrema perfrigeret, & magnam ſanguinis reuocationem ad interiora corporis faciat: an omnino corpus non premat. Quippe ſecundum hoc, ceu facile manſuetumve, contemnes: in priore diſtinguas, oportet. Nam ſi abſque uiſceris phlegmones, aut ſuccorum redundantia, motus ad interiora in acceſſionibus pollet, nihil offendes paulo ante cibans: ſin uel phlegmone, uel redundantia ſubſit, cauenda eſt ante acceſſionem cibatio, ceu res maxime noxia.

† Al. ἀπεπτότεροι. i. minus apti ad concoctionem.

* συνεχὴς. i. continua, eſt in cod. græcis. σύνοχος legit Linacer.

* ἔθει. i. more. quẽadmodũ inferius uertit.

* Al. autem.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER DVODECIMVS

ARGVMENTVM LIBRI

Symptomata,quæcunque inſigniora ſunt ad euertendas uires,ac cum febribus inuadunt, curare docet.

Quo pacto aduerſus Symptomata pugnandum pro ratione noxæ, quam viribus inferunt. CAP. I.

NOn ſunt,ſicut non nulli autumant,eæ, quæ cum ſymptomatis conſiſtunt,febres,aut febrium genus ullum,aut ſpecies differentiave: ſed ueluti,tū alius morbus alij morbo, tū ſymptoma ſymptomati,uno tempore,eodē in corpore copulatur,ſic & cum febre incidunt quædā grauiora ſymptomata,q- bus proſpici maiore medentis ſolicitudine debet. Nā de leuioribus,quæ febrium generationi neceſſario ſuccedunt, adeo omnino nō meminerūt, ut ēt,ceu prorſus non ſint,innominata ea reliquerint: at,quæ uel rarenter febricitantibus incidunt, uel cōmunem magnitudinē excedunt, ſeorſum ab alijs tradenda cenſent.Sunt porrò eorum primæ differentiæ tres.Aut.n.in actionū offenſa conſiſtunt:aut in retentorum uacuatorumve immodico exceſſu:aut corporū ipſorum affectu.Quartum.n.genus numerandum inter ſymptomata non eſt,etiā ſi inter ſymptomata q̃ maxime non pauci id poſuere,ſicut eryſipelata,ophthalmias,ulcera,parotidas,reliquaq; id genus.Ex prædictis uerò tribus,actionum quidem offenſæ ſi contriſtant,ſolicitudinem medici ad ſe cōuertunt, affectumq; deſerere cogunt:idem faciunt & eorum,quæ retinenī uel expelluntur,exceſſus. At genus ſymptomatum,quod in affectibus conſiſtit,alterius quidem,quē curare oportet,affectus eſt ſignum:ipſum tñ nullam ſeorſum curationem exigit,utpote cum affectu,unde naſcitur,unà ceſſans,Vt.n.in ſumma dicā,nullum ſymptoma,quà ſymptoma eſt,nec curationis rationem indicat,nec primum immutat.Monſtratum.n.eſt,ex morbis ipſis curationis indicationem pręſtari,ueluti ex cauſis ipſis prouidētiæ.Dictum præterea eſt & quomodo prouiſio ipſa cum medendo ſimul ſit miſta.Ex accidenti tñ ſymptoma quoq; curandi rationem aliquando mutant,cauſę ſcilicet locum eo tempore habentia.Eorum omnium,cum,ueluti cauſę,curationem immutant, unum caput eſt: dico id unum læſionem,ſiue ea ipſius uirtutis ſit,ſiue affectionis:quando,ſi nihil ijs officiant, curationem non interpellant. Lædunt aut uires uigiliæ,dolor,& immodica uacuatio. Affectui uerò eadem non utiq; ſemper,cæterum magna ex parte nocent,ac potiſſimum cum fuerint immodica.Ob hæc igitur ſola curādi ratione,quam ab initio inſtitueramus,ad pręſens mutata,ſymptoma ſubmouere ptimū cogimur.Ergo,ſi reſoluantur uires,non tñ uehementer ſunt iam reſolutę,ſed adhuc reſiſtunt,ad ſymptoma tantum ſumus attenti,atq; id q̃ ptimum ſubmouere maturamus : ſin iam reſolutæ uehementer uires ſunt,non modo ſymptoma ſedare, ſed etiam illas firmate, properamus. Quòd ſi uno remedio tum ſymptoma leniri, tum morbus curari queat,id utiq; nō fuerit ſymptoma reſpicere,aut ſymptomatis cauſa remedia ſumere:ſed oīs eiuſmodi auxiliorum ſpecies planè morbi curatio eſt.Neq;.n.cum lateris dolorem in pleuritide,miſſo ſanguine,uel corpore purgato,ſanamus : nec,cū abſceſſum diſtentum & cum dolore pulſantē diuidimus,ac pus emittimus:eiuſmodi curatio ſymptomatis eſt:ſed cum,exempli gratia,in dyſentericorū deiectionibus, ubi uehemēter rodūt, uel tragi ſuccum,uel †hircinum ſeuū, uel roſaceum ceratum, per inferius indimus : quibus utiq; præſidijs ipſa exulceratio inteſtinorum non ſanatur,maxime ſi putredinoſum aliquid habeant:ſed uires interim cōquieſcunt:atq; id eſt contra ſymptoma inſtare,morbo ad id tempus neglecto.Quippe,ubi uirium roboris fiducia eſt,adeo nunquam contra ſymptoma pugnamus,ut contra prorſus per ea non nunquā præſidia,quæ dolorē afferunt,morbos ipſos curemus:veluti profectò dyſenteriæ ipſi mordentibus maxime medicamentis tum potiſſimum medemur, cum utiq; eſt grauiſſima. Quippe medicus quidam quinquagenarius,cum iam ſeptimam noctem ægrotaret,nec uiribus admodum ualentibus eſſet,dolore illi capitis uehementi in dextro potiſſimum tempore oborto, nō expectans,dū amicorum quiſpiam ad ſe ueniret,ſibi ipſi nocte uenam incidit.Itaq; dolor illi protinus conquieuit,cæterum longo tempore,tum decolor,tum uiribus imbecillis,tum exilis manſit:aliq́ue corpus eius deſijt (Atrophian Græci uocant) ſic,ut uix priſtinum habitum receperit. Eſt porrò hic quoq; duplex medicorum contra dolorem inſtātium ratio,altera, qua delicijs cubantium ſubſcribunt:altera ex artis ratione. Quippe,ſi licet ægrū doloribus obnitentē ualentibus remedijs uno die perſanari,qui tota neglecta curatione dolori tantū eſt intentus,non id ex artis ratione, ſed in ægrotantis gratiā facit. At ſi ex dolore uires reſoluuntur,atq; ex eo periculum impendet,

& miti-

F

G

A.li 3.f.1.t.2 c.1.fol.189.b

H

A.li.3.f.16.t. 2.c.7.f.319.c

† Græcus codi. habet. στέαρ αἴγειον. i. caprinū ſeuum,ſicut & uetus interpres: & ſi uerba præcedētia male trāſferat. Nam Gal. de ſimpl. med. cap. 6 ſcribit ſeuum hircinum acre multum, & igneum eſſe.

A & mitigari dolor,& roborari uires debebunt:quò & morbo reſiſtere,& curationis ſpatio ſufficere ualeant. Equidem noui quoſdã,tum medicos,tũ ægros,qui,dum animoſi uideri uolebant,ob id ipſum perierunt,ꝙ fortiter ac uiriliter contra dolorẽ ſemper ſunt renixi,nec,quod eum leniret,quicq̃ ceperunt,ſed in aſperis,& (ut ipſi interpretabãtur) affectũ deſtruentibus auxilijs perſeuerarũt. Quos ſanè ſpatio lõgiore curatos eſſe ſatius fuiſſet, q̃ breui uiriliter mori. Quidã aũt (ut ſibi eſt uiſus) generoſe dyſentericos uehemẽtiſſimo medicamẽto curãs,multos uno ſanauit die,quoſdã uerò iugulauit. Erat nanq; eius medicandi ratio eiuſmodi. Cæpas id genus,qđ Græci (arton uocant,uno die comedendas cum pane dabat,tum potum parcũ:poſtridie mane muriam acerrimã per inferiora infundebat:ſcđm hanc etiam pharmacum ualidum. His igitur tolerandis quicunq; ſufficere potuerunt,prorſus ſunt ſanati:aliqui uerò conuulſione, † aut aïæ ex dolore defectu,unà cum madore cutis oborto,interiere. Eſto igitur terminus in ægrotantibus, quẽ nõ tranſibit is,qui ex arte generoſe contra morbum pugnat,ut tuto medicet:ei uerò,q̃ dolorem mitigat,ut uires cuſtodiat. Vbi ultra pergitur,*crudelis hominis officium facit,qui unà cũ morbo uitã quoq; homini auſert:qui uerò cubantis delicijs ſubſcribit,eiusq; uoluptatẽ non ſanitatẽ pro meta gerendorum habet,adulatoris. Committunt medici eiuſmodi exceſſus cum in

A.l.3.f.16.t.2 & 7.fol.340.b

† Aut ſyncopa ex dolore.

* exaũ.

B alijs quoq; remediorum generibus non paucis,tum uel maxime in ijs uocatis anodynis:q̃ ex papaueris ſucco,uel alterci ſemine,uel mandragoræ radice,uel ſtyrace,uel tali quopiã fiunt. Nam, & qui ægris gratificanť,in eorũ medicamentorũ uſu modum excedunt:& qui intempeſtiue immodiceq; ſunt animoſi,dum prorſus horũ uſum refugiunt,doloribus ægros iugulant. Ergo,ueluti in oĩ totius uitę,tum habitudine,tum actione,ita hic quoq; conſilium illud ſapientis,q,Nequid nimis,dixit cõplectemur,hñtes pro fine,quò tendamus,cubantis utilitatem. Quippe,ſi fas eſt ijs remedijs, q̃ morbum ſanent, utendo,quod optamus,efficere,abſtinendum ab ſopiẽtibus medicamentis eſt,q̃ uocant Anodyna. Sin ex uigilijs,& uiribus reſoluendis,ad mortis diſcrimẽ æger tendat,tũ profectò tempeſtiue eiuſmodi medicamentis utare,ſcilicet nõ ignarus,corporis habitum non nihil ex his lædendum:læſionem tñ,q̃ mortem,potius eligendã. Nã,ſi hæc admodũ magna non ſit,ſaltẽ poſtea ſpatio longiore eã ſarcire licebit:ſin ita eſt immodica,ut nec prolixo ſpatio perſanari queat:ac certe hanc ipſam eligendã potius remur,q̃ ut homo pereat. Hac nimirum perſuaſione ipſe quoq;, tametſi oĩum maxime ab uſu grauiter ſopientiũ abhorrẽs,aliqñ tñ ea & colicis exhibeo,& ijs,qui uel oculorum,uel auriũ,uel aliarũ partiũ uehementiſſimo dolore cruciantur. Interim uerò,& cũ ęger ex tenui deſtillatione,uigilijs,& uehementi tuſſi urgeť,

C pauxillulum eiuſmodi medicamenti offero,facile noxã eius,ſiquis ſemel eſt uſus,ſpatio emendatum iri ratus. Porrò diſſident inter ſe ipſa medicamenta. Quippe q̃ plurimum ſopientium in ſe hñt,ea ad præſens quidem magis ſunt efficacia,cæterum ualentem,& remedijs rebellẽ in ægrotantis corpore frigiditatem relinquunt: q̃ horum in ſe hñt minus,calfacientium uerò ſibi admiſtorum plurimũ,ea,quanto ſunt ad pręſens minus efficacia,tanto in futurum minus ſunt noxia. Oĩa tñ id genus magis ſunt ſalubria, ſi poſt annum à cõpoſitione ſumantur,ueluti quod ad Philonem referunt authorem: quod ad dolores ſedandos ſenſum ſtupefaciendo nullo minus eſt celebre. Sunt ſanè & alia medicamenta nõ pauca ex ſeminibus confecta,græce Dia ſpermatωn,& Trigωna nominata,quæ,ſicut ad torporẽ in præſens inducendum mitiora,ita in futurum ſunt tutiora:atq; hæc quoq; oĩa utilius annotina ſumunť. Philonis uerò medicamen,ẽt ſi duorum triũve,aut quatuor annorum ſit,multo ſanè eſt melius,ſed nec inutile tñ ſequentibus annis ad decimum uſq;. Quod.n.ultra inueterauit,tanto quidem eſt minus noxium,quanto eſt uetuſtius:cæterum languidis eſt uiribus,eoq; parum nauiter,cuius gratia paratum eſt,perficit. Ergo,ſicut cauendus eſt,quoad fieri poteſt,eiuſmodi medicamẽtorũ uſus,ita,ſi neceſſitas urget,nec admodũ noua ſunt offerenda,ꝙ frigida,q̃ in his ſunt,præualentes uires adhuc habeant, nec ita antiqua,

D ut ſpem noſtrã fruſtrenť:ſed,uti comprehenſum eſt,tãdiu dimittenda ſunt,quoad uiolentia refrigerantium ab eorũ,quæ calefaciunt,ui mitigetur. Et taliũ quidem medicamentorũ uſus,eorum,qui aduerſus ſymptoma pugnant,eſt proprius, potiſſimum ubi ex frigida cauſa dolor eſt excitatus:obſunt enim talia plurimum toti affectui,ac curationi contumacem eum reddunt.

Inter remedia, quædam unà cum affectu,cui adhibentur, quædam ſeorſum ſymptomata curare. CAP. 2.

AT ſanguinis miſſio,quæ ſcilicet uires non deiicit,ſymptoma ſpectãtis medici, opus nõ eſt, ſed eius,qui totũ affectum adimere ſtudet. Ad eundem modum & balneum, & purgatio, & fomenta calida,& uini potio. Quorum omniũ Hippocrates in aphoriſmis | ubi de oculis dolentibus loquitur,his uerbis meminit: " Oculorum dolores meri potio,lauatio,fomẽtum calidũ, " uenæ ſectio,uel purgatio ſoluit. Hæc nanq; omnia,dum affectus ſanant,unà etiam cum ipſis dolores ſedant. Eodem modo nutrimentum,(ut in ſuperioribus eſt dictum) ubi in ſicco & ſqualente *corpore,ſtomacho laborante exhibetur,dum affectum ipſum ſanat,etiam ſyncope prehendi prohibet. At non ea,quę ex redundantia frigidorum humorum incidit,ſiue exolutio,ſiue ſtomachi ſyncope eſt,alimentum ceu medicamen deſiderat:quanquam ẽt in eiuſmodi affectibus non ſolum nutrimentum,ſed etiam uini aliquid,non raro ęgrotanti dare cogimur,nõ utiq; quò affe-

6. Apho. 31. Ext. ord. 49.

* Al. ſqualenti l. morbo.

ſtum curemus,ſed quo periculum in præſens depellamus,Quippe uacuatio potius,quàm adie- E
ctio,eſt hoc genere laborantium curatio:licetq́; quotidie uidere ſic ægrotantium plurimos,*me A.l.3.f.11.t.2 c.8.fol.282.d
dicorum ignorantia perditos. De quibus agere nunc mihi tempeſtiuum uidetur.

De curandis ijs, qui ex ſumma crudorum ſuccorum copia febricitantes, ſyncope facillime corripiuntur. CAP. 3.

ERgo febricitare incipiunt non nulli, ubi maximam crudorum * ſuccorum copiã unà cũ oris A.l.4.f.1.t.3. c.52.l.426.h
uentriculi(qđ ſanè ſtomachum uocant,)offenſione,uel ex cruditatibus,uel alia quapiam oc
caſione congeſſerunt.His & præcordia inflata,& totũ corpus ampliore mole,q̃ pro naturæ mo-
do,cernitur:tum color alijs quidem ad albidius,quàm pro naturali habitu,& † inter cutẽ aqua
laborantium magis ſimile,eſt mutatus:non nullis etiã ad nigrius,aut liuidius,quos quidem me
dici plumbei coloris appellãt.Omnibus pulſus minores ſunt q̃ pro caloris ratione:præterea ob-
ſcuri omninoq́; inęquales,ſæpe ea inæqualitate,quam Syſtematicen Græci uocant:ſemper ue-
rò ea,quæ in uno eſt ictu. Nulli talium ſanguis mitti ſine maximo diſpendio ſolet,cũ tamen ua-
cuationem deſiderent:uerum nec ſanguinis*miſſionem,nec purgationem ſuſtinẽt, utpote quos A.li.4.f.1.t.3 c.30.fo.422.f
ſine his ſyncope ſubito adoritur.Quæ nã igitur eſt ratio talibus medẽdi,qui,cum uacuari poſtu
lent,uacuantia præſidia non ferunt? Sanè nullã aliam his idoneam uacuationem inueni,præter F
eam,quę ex frictione parat̃.Incipere uerò in principio ſtatim morbi oportet,ac primum à cruri
bus,ſuperne deorſum,idq́; linteis nõ admodum mollibus,ſed aſpredinis mediocre quid habẽti
bus:debet.n.*radi ab his cutis,cum ſimul & calefieri per eam,& digeri ęgrotus poſtulet.Dehinc
tota brachia,ab humeris uſque,ſuperne deorſum ſimili modo ſunt fricanda.Vbi uerò artus oẽs
abunde calere uidebuntur:& metus fuerit,nequis ex multitudine frictionis,cõtuſa iã carne,laſ-
ſitudinis ſenſus ipſis superueniat:oleo relaxante uteris,quod genus eſt Sabinũ: ab adſtringente
uerò abſtinebis,cuiuſmodi Hiſpanum eſt,Hiſtricumq́;,& quod unà cũ*germinibus uel ex oliua
adhuc immatura conficit̃.Hyems uerò ſi fuerit, nihilo deterius ſit, ſi ad digerentiũ aliquod trã-
ſieris,cuiuſmodi Sicyonium eſt,aut quod cum chamæmelo cõponitur, aut quod apud Aegy-
ptios eſt in prætio.Quòd ſi horum copia nõ ſit,oportebit accepto relaxantium oleorũ aliquo,&
in quo nulla ſit adſtrictio,potiſſimumq́; quod eſt antiquius,immittere ipſi anethi, quod uidebit̃
ſatis.Mox(ut ipſi ſolemus) ubi in uaſe duplici tantiſper calfeceris,dũ mediocriter qualitatẽ her
bæ imbiberit,ungere hoc artus,& fricare tunc quoq́; q̃ plurimum debebis:poſtea oleum,qm̃ tæ
dium afferat,detergere: atq; ad ſpinam dorſi tranſire, hancq́; totam pariter fricare, primũ ſicca
frictione,poſt oleo. Ab hac rurſus ad crura te cõferes,& ab his ad brachia,exin denuo ad ſpinã, G
ita totum agens diem in domo purę lucis,nec madente:eſto eius domus & calor media tẽperie.
Sanè mulſa,in qua coctum hyſſopum fuit,his eſt aptiſſima. Seruandumq́;,ne uel cibũ,uel ſorbi-
tionem, uel aquã exhibeas,uel oino liberaliter bibere ſinas,niſi mulſa tribus primis diebus dun
taxat uti,ipſe,quas dixi,partes*ordine fricans,eoq́; ſolum tempore intermittẽs, quo ſomnus ho
minem occupauerit:ad quem ẽt alliciendum,& frictio uberior facit:itaq; uel hoc nomine utile
præſidium fuerit,nedum ꝙ uacuet. At uerò nec uberior*ſomnus his eſt ſalutaris, cum nec cru- A.L.4.f.1.t.2. c.55.fo.424.d
dos ſuccos digeri ſinat,& uiſcera grauiora reddat:ſed,ſi quis alius affectus eſt,q ſomnũ & uigi-
lias modicas deſideret,hic profectò in is eſt. Quippe ſomnus concoquit,uigiliæ digerunt:quo-
rum utroque eſt opus ijs,qui ex multitudine crudorum ſuccorum ægrotant. Ergo inuicem me-
diocriter adhibiti,iuuare ſe mutuo utiliter poterunt. Atque,ſi pulſus his paruus admodum infir
muſq́; ſit,aut etiam ſupra hæc uehementer inæqualis, ſcire licet extremum periculũ eſſe:facien
da tamen nobis,quæ retuli,ſunt,nec aliud quicquã moliendum. Sin pulſus robore mediocri ſit
ac magnitudine,præterea minime intercíſus,& æqualis,conſidera,q̃ ad aluum ſpectant:ac,ſi ſua
ſponte commode non deijciat,audacter per inferius aliquid infundes. Accidit nãq́; poſt aquam
mulſam,vt,quæ in primis uenis,quæ.ſ.circa iecur,& meſenterium ſunt,colligi ſuperuacua ſolẽt H
hac commode deijciãtur. Quòd ſi maior iuſto ſuperfluorũ impetus ad aluum citetur, principio
quidẽ percoquere mulſam amplius oportebit:ea nãque, ſicut minus aluum ſubducit, ita magis
nutrit: Contra cruda ut minus nutrit,ſic magis ſubducit. Poſt hæc,ſi ſuperuacua largius deſcẽ-
dant,ne ſic quidem ſiſtenda, ſed exhibendus pro aqua mulſa ptiſſanæ cremor eſt. Si verò fluere
pergãt,alicæ ſorbitione nutries,pulſuũ interim ratione obſeruata:aliquãdo enim ſubito ad im-
becillitatem,uel inæqualitatem,uel paruitatem mutantur. Quo tempore panem ex vino diluto
exhibere cõueniet,vtique,ſi nec vẽtriculus,nec iecur,phlegmone laboret:quãdo, ſi hac infeſtẽ
tur,iam corpore crudis ſuccis referto,plane deſperata ſalus ægro eſt,pulſibus ſic mutatis. Ergo ĩ
eiuſmodi ægri caſu te ipſum à culpa immunẽ præſtabis,ſi moriturum prędixeris, ac nullo gene
roſiore medicamẽto uſus fueris. Quibus verò ſpes eſt ſalutis (eſt autem omnibus, qui ita citra
phlegmonen ægrotant) maximũ medico,qui utique ipſos in principio ſuſceperit, uidetur mihi
dedecus eſſe,ſi in ſyncopen inciderint:quãquã per inſcitiam medicorum quotidie id fieri cerni
tur. Verum nõ eſt,ꝙ hos ſpectemus,aut cum his noſmet conferamus,ſed eum eo,qui cũ re uera
peritus in arte ſit,fœdum putet,ægrum † animo extemplo linqui, ipſo nec ſymptoma pdicen-
te,nec ad id præparato,aut idem prohibente. Sanè dictum à me etiã in ſuperioribus eſt,qui cata

plaſmatis

† ὑπὸ σάρκα ὕδερον i. aquoſus.

* ἀμύσσειν.

*Libro ſuperiore ueſtis lródes.

* ἐν διαδοχῇ.

* ἀλκάλαι.

† Syncope extẽplo deprehendi. Inter ſyncopen autẽ & lipopſychiã differentia eſt, ut inferius patebit ca.5.

A plaſmatis & perfuſionibus aſſidue ꝓcordia uexant,ipſos in eiuſmodi affectibus phlegmonas accerſere.Minime igitur eſt his utẽdum prius, q̃ ſuperuacua magna ex parte partim uacuata ſint, partim concocta:tum uerò ẽt his utaris,licet,non tñ duntaxat relaxans,ſed ex abſinthio mediocriter perfundens:ſi tñ febris nõ planè ſit magna.Si uerò medicãti tibi tres primos dies,ut dictũ eſt,nihil occurrat incõmodum, iiſdẽ ipſis uteris uſq; ad ſeptimum,aqua duntaxat mulſa,in qua incoctum hyſſopum ſit,contentus:ſiquidem longiſſimã,qui ita ſunt affecti,cibi abſtinentiam ferunt,corpore ſcilicet ex crudis ipſis,quos continet,ſuccis concoquendis alto.Quòd ſi nõ modo crudi ſucci ſint, ſed ẽt eò corruptionis peruenerint,ut concoqui ad perfectionem nõ queant,q̃ ſic ægrotant,eorum deſperata eſt ſalus. Sed qui,ſi nullus præſertim committatur error,ſeruari poſſunt,ij aqua ſolũ mulſa ad ſeptimũ uſq;ſunt nutriendi:aut ſicubi id res exigat,uel aluo fluente,uel ægro mulſam faſtidiente, ad ptiſſanæ cremorem eſt tranſeundũ.Sin hunc quoq; auerſet, alica ad eundem,quo ptiſſana,modum ei præparabitur:neque.n.iis, qui ita ſunt affecti,acetum incõmodum eſt:immo,ſicubi crudos affatim ſuccos eſſe animaduerteris,oxymel pro mulſa exhibere aſſidue debebis. Quòd ſi huius aſſiduus uſus tædio eſſe cœperit,tranſire inuicem ad mulſam & ptiſſanã conueniet:dein rurſus ad oxymeli reuerti.Maxime uerò,quibus tum paruus,tũ
B tardus ac rarus pulſus eſt,iis frigidos ſubeſſe ſuccos putandũ.Iiſdẽ protinus & color uitiatus in toto corpore manifeſte cernitur: qualis nimirum prius eſt traditus.Sed fieri fortaſſe,quod dictũ eſt, non poſſe cuipiã uideatur,cum nulli febricitantiũ aut tardior,aut rarior pulſus fiat. Cæterũ duplici ratione uerum eſſe,quod dictum eſt,cõperietur:una,q̃ euidenter in acceſſionibus appareat & tardiores & rariores,q̃ pro naturali ipſorum habitu,pulſus fieri:altera,q̃ reliquis præter acceſſionem tẽporibus, horum arteriæ tum rarius,tum tardius,q̃ aliorum quorumuis qualitercunq; febricitantium, pulſant. Ergo,ſi æſtas ſit,& æger frigidæ potioni aſſuetus,frigidum huic oxymeli dabis:ſin hyems ſit,oĩbus calidum,tum iis,qui calidæ,tum iis qui frigidæ inſueuerunt, offeres:æque ut,ſi immodicus æſtatis tp̃e æſtus ſit,ẽt ij,qui calidæ aſſueti ſunt,frigidum,utiq; ſi nullum ſit iis uiſcus ad iniuriam opportunum. Sanè propoſitis aduerſiſſima ſunt tum balneum, tum aer ambiens,quoties uel nimium calidus eſt,uel frigidus. Itaq;,ut lauandi non ſunt,ſic & reclinandi in domo ſunt, æſtate quidem, quæ frigeat:hyeme, quæ caleat. Læduntur nanque non parum ab utroq; exceſſu,uidelicet in balneo,æſtate, & omni caloris incremento,crudis humoribus liquatis, ac per omnes corporis partes fluentibus ita,ut metuendum ſit,ne ad pulmones & cor ferantur:aliqñ ẽt ne ad cerebrum ſubeant:cum longè præſtet,ut circa iecur & primas uenas
C adhuc ipſis ſubſiſtant. In domo uerò immodice frigida, & hyeme, & deniq; ambiente frigido, ſucci qui crudi ſunt,& inepti ad cõcoquendum manent:& iecinoris obſtructiones,ſi leues ſunt, augent: ſi nullæ ſunt, eas craſſitudine ſua hærentes impactiq; creant. Atq; hæc quidem agenda ſunt,ubi à primo die ipſe curationem ſuſceperis. Si autem ad eos, quos ſyncope iam præmit,ſis accitus,ſi ea,quæ retuli,loca phlegmones uacent, panem exhibebis non multum,huncq; ex uino aliquo,quod celerem in corpus digeſtionem adiuuet: ſtatimq; ad frictiones uenies:quas et pro tradito iam modo adminiſtrabis. Ac, ſiquidem æſtas ſit,& regio naturaliter calens & æſtuans,aut ſtatus cœli uehementer calidus,cum frigida uinum dabis:ſi nihil eiuſmodi ſit,cum calida.Quæ tamen ſecundo & tertio dabitur potio,omnino calidam exhibendam curabis.Quippe ad uniuerſam eam curationem,cuius gratia frictiones adhibuimus,calidum præſtat,utpote crudorum ſuccorum concoctionem adiuuans.

De curanda Syncope, quæ oritur ex flaua bile: ac de natura vinorum, quæ curandis Syncopis conueniunt. CAP. 4.

AT, quibus ex flaua bili,q̃ os uentriculi infeſtat,ſyncope incidit,iis frigida exhibenda potio eſt.Vinum tñ quod & calidum natura ſit,& deductionem in corpus promoueat,omnibus,
A.l.3.c.16.t.s c.3.ml.281.s D quos ſyncope male habet,offerre conueniet: diſtribui nanq; per corpus nutrimentum,quod ſumptum eſt,non in uentre manere uolumus. Cõſtat autem ex uinis ea deligenda eſſe, quæ & flauo ſint colore,& ſubſtantia tenui,ætate uetera:talia nimirum & boni odoris cõtinuo fuerint.Quin etiam ipſe,ſi paululum,ubi miſta ſint,guſtes,ſenties colorem per totum corpus tranſmitti.Cæterum amara præ uetuſtate uina ne ſumito,præſertim quæ iis exhibebis, quorum ſtomachus flaua bili urgetur. Talia nanque ſimul laudabilem ac nutrientem uini ſuccum iam amiſerunt:ſimul, iniucũda cum ſint,hoc ipſo ſtomachum offendunt. Commodiſſima igitur bis uina ſunt,quæ,cũ naturaliter auſtera ſint, ſenſilem iam adſtringendi uim propter uetuſtatẽ nõ amplius exhibent, calorem tamen admodum euidentẽ habent.Omnia enim,quæ requirimus,in iis,quorum ſtomachus amara bili uexatur,efficient, cum & iucunde ſumantur:& tum ad concoctionẽ,tum ad digeſtionem in corpus,etiam faciant:& ſucci uitium mitigent:& corporis habitũ excalfaciant:& ſtomachum ipſum firment. Huiuſce generis uinorum optima ſunt Surrentinum,Signinum,Sabinum,Tiburtinum, Marſum,omnia quidẽ Italica,& adſtringentia, non tamen pari modo omnia.Nam Surrentinum,cum mediocriter adſtringat,tum calidius cęteris,tum iucundius eſt.Ab hoc nobile Tiburtinum:eſt enim & aliud quoddam imbecillum Tiburtinum, quod etiam,ſicut Sabinum, leuiter poteſt adſtringere. Signinum uero auſterius eſt: ſicut etiam Signino multo

magis Marſum. Hæc omnia uina ſtomacho, qui amara uexatur bili, ſalubria ſunt. Ideoque illis E
utendum, quoties is uel ex ardenti ſebri offenſus ſyncopē attulerit, uel aliàs multa in eum bilis
fluxerit, uel multam imbiberit. Quibus tñ ex crudis humoribus ſyncopes periculum imminet,
ſanè Falernum tanto iā memoratis præſtat, quãto tum melioris eſt ſucci, tum ēt calidius: utpo-
te quod & uelocius illis per corpus digeretur, & crudis ſuccis cõcoquendis auxilio erit. Quæ cũ
dictorum ſingula, aliud magis, aliud minus, faciant omnia, tñ Falerna magis ſtomachum robo-
rant. At, qm̃ ipſorum Falernorum, aliud dulce admodum eſt, quod Fauſtianum uocant: aliud, ſi
cum hoc cõferas, auſterum: ſi cum Signino & Marſo, dulce: deligendum ad talia ſecundum eſt.
Si uerò cubans per ſanitatem dulcibus uinis inſueuit, huic nihil prohibet dulcius Falernum ex-
hibere. Verum in Aſia, & Græcia, & nationibus, quæ his ſunt uicinæ, vbi copia iam dictorũ ui-
norum aliquando non eſt, ex ijs, quæ illæ regiones ſuppeditant, aptiſſima ad digeſtionē in cor-
pus ſunt Ariuſium, & Lesbium: hoc quidem, ueluti ex ipſo nomine patet, in Lesbo natum: Ariu
ſium locis quibuſdam in Chio prouenit. Cum uerò tria ſint in Lesbo oppida, minus certe, tum
odorũ, tum dulce in Mitylene gignitur: magis & odoratum, & dulce in Ereſſo, dein in Methym
Hæc erant in græco. na. Porrò ſumenda ex his, †quæ aparachyta ſunt, ita.n. nominãt ea, ‡quibus marina aqua admi-
ſta non eſt, ratis maximum futurum incõmodum ex ijs, quibus eſt admiſta. Alioqui nec aſſolēt F
in Lesbo nobilibus uinis, de quibus nũc agitur, marinam aquam immittere: ueluti nec Ariuſio
* Al Myſium. in Chio. Prouenit & in Helleſponti Myſia uinum Surrentino non abſimile: *Myſinum per emi- A.li.4.f.1.1
† & calida. nentiam uocant. Hæc omnia uina flaua† & odora ſunt, & cõſiſtentia, quæ inter aquoſa craſſaq; c.1.fol.412.a.
ſit media. Aquoſæ porrò conſiſtentiæ ſunt Adrianum, & Sabinum, & Albanum, & Gaurianum,
& Thuſcum, & Neapolitanum Aminæum, quod ſcilicet in locis Neapoli uicinis gignitur, unde
etiam ita id nominãt: in Aſia uerò & Tibecinum, & Titacazenum, & tertium ab iis Arſyinum.
Contra uerò craſſa ſunt, ueluti Siræon, id eſt ſapa, quod apud nos hepſema nominant, & Scy-
bellites, & Thæreum, & Albates: in Aſia uerò Aegeates, & Perperinũ. Ergo, quibus ex abundan
tia crudorum humorum ſyncope incidit, ijs craſſa uina ceu noxia, aquoſa ceu parum efficacia,
ſunt fugienda: deligenda uero eorũ ſunt media, quæq;, ut prædictum eſt, flaua ſint & calida. Ne-
que.n. inuenias ex albo uinorum genere calidum ullum: qñ etiam auſtera, & mediocriter alba,
cum inueterauerint, fuluiora quodammodo reddantur: ꝙ ſi aliter nominare fuluum colorē ue-
lis, licet, uoces igneum pallēs. Quotquot aũt in ipſis calidiſſima ſunt, omnia certe flaua ſunt: cu-
iuſmodi in Italia eſt Cæcubum. Quod etiam unũ quoddam genus eiuſmodi uinorum ab initio,
ſicut aliqui putant, non eſt, uerum ex uetuſtate eo peruenit, ut igneum colorem cõtrahat, unde G
ipſum quoq; nomen eſt ſortitum: non tñ eo omnia perueniunt, cum prius craſſenť, quàm in per
lucido flauorem accipiant. Reliquorum uini generum, auſterorum, quæ mediocriter alba craſ-
ſaq; ſunt, certe nullum ad digeſtionem in corpus eſt idoneum: ſi tñ abunde inueterauerint, nec
aliorum copia ſit, uti illis licebit: ſunt uero eiuſmodi omnia, cum inueterauerint, ſtomacho uti-
lia. Quò uero habeas horũ quoq; exemplum, tum eius, quod ex Nicomedia affertur, memine-
ris, uelim, quod oĩbus hominibus eſt notũ: tum Siculi Aminæi, quod in magnis reponitur fictí-
libus: quod.n. in paruis ſeruatur lagunculis, maxime huic eſt contrarium, cum & malum ſtoma
cho ſit, & capitis dolorem excitet. Ac ſemper quidem eſt id agendum, ut optimũ eligas: ſi id nõ
eſt, quod illi pro iam comprehenſis notis eſt, quàm ſimillimum. Aptiſſima nanque ad deductio-
nem in corpus ſunt Ariuſium, & Lesbium: ſed, ſi ea deſint, ſimuſque in Aſia, aut Aphrodiſienſe
petemus, aut auſterum Tmoliten, aut aliquod his ſimilium, quod & colore ſit fuluum, & ilico,
cum bibitur, manifeſte excalfaciat. Conſiderandum uero ante omnia eſt, qualis nam ægrotãtis
natura ſit. Nam, ſi imbecillum illi caput eſt, & quod facile calidis uinis impleatur, quæ minus ca
lida ſint, potius ſunt offerenda: ſin firmo admodum capite eſt, & talibus uinis delectatur, aut ēt
citra noxã ea ferre eſt ſolitus, haud timide his utcť. Porrò uina, quæ odora fuluaq; ſunt, quantũ H
ex ipſorum eſt natura, omnia caput grauant: eoq; tum Falernum, tum Tmolites, tum Lesbium,
infirmo capiti noxia ſunt. Qualis autē in Falernis tradita nobis differentia eſt, talis profectò, &
in Tmolitis habetur: alterum.n. admodum eſt dulce: alterum auſterum, ſi cũ illo conferatur: ca-
lida tñ admodum ambo ſunt, eoq; caput grauãtia. Auſtera uina uentriculum roborãt, caputq;
inter omnia uina minime tentant: cæterum digeſtionem in corpus non promouent: quo magis
fugienda tibi in ſyncope prehenſis ſunt non ſecus, q̃ aqua. Habile uerò ad facilem in corpus de-
ductionem, & Hippodamantium, cum inueterauit, eſt, ipſum quoq; ex ea ſpecie, cuius tum dul-
ce Falernum eſt, tum uerò Tmolites: ineſt huic & adſtrictio manifeſta, quæ tñ in neutro illorum
eſt, itaq; etiam ſalubrius ſtomacho eſt. In penuria uerò uini, quod accommodum utriq; ſynco-
pæ ſit, ei inquam, quæ ex multitudine crudi ſucci oritur, & ei, quæ ex bili incidit, coactus pror-
ſus uino uti, ſugere (ut prædiximus) oportebit oĩa tũ auſtera, tum noua, itemq; craſſa: deligere
uerò aquoſa, magisq; ſi ſint antiqua: talia nanq;, tametſi non ualenter excalfaciunt, tñ facile in
oẽ corpus deducuntur. Proinde, cum celeritas digeſtionis in corpus ſit his cum fuluis commu-
* [illegible] aliter [illegible]. nis, differentia rurſus in his erit, ꝙ concoctioni, quæ uel in uentriculo, uel uenis agiť, fulua magis
conducunt, propterea, ꝙ magis excalfaciunt: præterea miſtibilia* ſunt & nutrientia, eoq; ad ſuc-
ci boni

A ci bonitatem opportuna utilia ve. Quorum omnium nihil in aquoſis uinis eſt, minimū enim ex horum ſubſtantia in ſanguinis mutatur ſpeciem. Sed, cū fulua caput feriant, q̄ aquoſiora ſunt, nuſq̄ id contriſtant: urinas aūt præter cætera uina mouent. A quibus ſecundū locum obtinēt, quæcunque fuluorū maxime ſunt tenuia: quæ ēt ad ſyncopas poriſſimū ſunt deligēda. Tardius his deducūtur in corpus, q̄ fulua ſunt, & craſſa: quanq̄ ea quoq; auſteris oībus magis ſunt penetrabilia. At uero nutriunt hæc magis, q̄ tenuia, ac uitioſos ſuccos omniū uinorum celerrime, bono ſanguine generando, corrigunt. Ergo inſtitutum ſermonem denuo repetamus.

De affectibus tum in ſpiritu, tum in partibus corporis, quibus uires læduntur, & ſyncope exoritur, remouendis. CAP. 5.

A.l.3.ſ.ti.t.a ca.6.fo 279.h.

QVòd ſyncope præceps uirium lapſus ſit, id ab alijs ante me dictum eſt. Sed, cum* eſſentia uirium, quibus regitur corpus, ut in ſpiritu, tum in ſolidorum corporum tēperamento conſiſtat, hæc nobis, & ubi integra ſunt, ſeruari: & ubi corrumpuntur, ad integrum reuocari omnino debent. Ac quemadmodum tueri ea per ſanitatem cōueniat, in opere De tuenda ſanitate eſt præceptum. Quemadmodum uero & in morbis, traditum iam *aliquatenus & in præcedētibus commentarijs eſt. †Non tamen adhuc res tota ad talem, qualem exigit,* contemplationē B eſt perducta: nec talem methodum babuit, qualē priora. Quod igitur deeſt, id nūc adijciamus. Spiritus ſubſtantia una cum ſolidis corporibus ſic nobis cuſtodienda in morbis ſunt, ut tū qualitate, tum quantitate, quoad fieri licet, naturaliter ſe habeāt. Ac, ſi quidē ſic proſpici his poſſet, ut nec ſubſtantiæ eorum quicq̄ aut uacuaretur, aut prorſus immutaretur, id eſſet optimū: ſed, quoniam in cōmentarijs de ſanitate tuenda oſtendimus fieri nō poſſe, ut id generabili corpori unquam contingat, id agendum eſt, ūt, q̄ ſubſtantiæ portio defluit, hanc apponēdo ſarciamus: quod alteraſcit, in debitam temperiem per cōtrariam alterationem uindicemus. Si igitur tū uacuatio, tum alteratio ſenſim paulatimq; fiant, etiā correctio utriuſque ſenſim adminiſtrabitur: quod munus ad artē ſanitatis tuendæ ſpectare eſt monſtratum. Sin cōfertim & ſemel ac magna aliquando uacuatio, uel etiā adiectio incidat, & morbus ita efficiatur, & medendi methodū ad eorum ſanationem requiremus. Veluti enim mutationem in non naturalem habitum, quæ ſenſim paulatimq; irrepit, corrigere; ſanitatis tuēdæ artis ſunt partes, ita eam, q̄ multa ſimul irruit, ſarcire, ad medendi peritiam ſpectat. Ergo animalis ſpiritus cerebrum ueluti fontem eſſe, clare oſtendimus: qui partim ex inſpirando, partim ex eo, quod reticularis plexus ſuppeditat, irrigatē atque alitur. Vitalis ſpiritus non æque euidens demonſtratio erat: ſed tamen in corde eū & arte C rijs contineri exiſtimare, alienum à ratione nō eſt: eundemq; nutritum maxime quidē ex reſpiratione, ſed tamen & ex ſanguine. Quod ſi naturalis quoq; aliquis ſpiritus eſt, utique is quoque in iecinore & uenis continebitur. Sanè dictum fuſiſſime de uirium eſſentia eſt in libris, quos de Hippocratis & Platonis placitis ſcripſimus. Solidorum uerò corporū ſubſtantia certa eſſe quātitate proculdubio deſiderat: eoq; nutrimēta mortale genus tuentur. Sed nihilo ſecius & elemēta, ex quibus componitur, mediocri eſſe temperie requirit: dictumque ſubinde eſt, quemadmodum temperies ea ſit tuenda. Cæterum, uirium lapſus, de quo nunc agere inſtitui, qui quidem ſolidorum corporum ſubſtantiæ digerendæ ſuccedit, in longiſſimis morbis ſubinde incidit, animante ex frequenri atrophia, id eſt nutriēdi defectu, extenuato: † præterea in ijs ſebribus acutis, quæ corpus liquant: Qui uero ex ſubſtantiæ temperie mutata, prouenit, cum uel immodice ipſa fuerint calefacta, uel frigefacta, uel madefacta, uel ſiccata, aut horū aliquibus copulatis affecta. Alteratio uero in ſpiritu, tum ex uitioſis prouenit ſuccis, tū ex ambientis aeris malitia, qui aliàs alia de cauſa in hanc eſt mutatus: præterea uenenatis facultatibus, aut animalium, q̄ uirus eiectant, uenenis. Verum hæc à præſenti inſtituto ſeponātur. Ipſius uero eſſentiæ ſpiritus corruptio, & quæ futura timetur, & quæ iam adeſt, quæ tum ex affectu animi incidit, tū ingenti dolo D re, tum pluribus moribus, cuius generis & uigilię ſunt, tum ex immodica eius tenuitate, & cōtinentium eum corporum raritudine, tū uero ante hæc omnia ex ipſo reſpiratu prohibito, & nutrimēti defectu, diligentius corrigi profecto poſtulat. Sūt porrò affectus animi, timor ſubitus & uehemens, quem Ecplexin Græci uocant: præterea, quæ contraria huic timori eſt, uoluptas maxima, Gręci Pericharian uocant, quaſi exceſſum gaudij dixeris. Scimus enim amborū occaſione perijſſe quoſdam. Iam reliqui quoque magni timores oēs, & cū his maximę uoluptates, etſi nō pululant, at certe facile reſolubilem infirmumq; ſpiritum reddunt. Triſtitia* uero, & anxietates, & ira, & cura, eo genere ſunt noxiæ, quo frequentes uigiliæ, quoniam uires reſoluant. Ac in ijs quidem omnibus ipſa per ſe ipſam mouetur anima, in *corporalibus aūt actionibus ipſa corpus mouet: reſoluitur autem eius robur utroque motuum ſuorum genere, ſi modum excedāt. De laboribus uero quid attinet dicere, quo pacto & uehementius aucti quoſdam iugularint, & omnes certe lęſerint, tametſi non ſuſtulerunt? In omnibus eiuſmodi caſibus manifeſte uidentur ægrotantes, tum animo linqui, tum uiribus reſolui: non nulli uero (ut dictum eſt) etiā mori, ſcilicet aliàs ſpiritu ipſo deperdito, aliàs alterato, aliquando ex parte digeſto, non raro hæc utraq; perpeſſo. Tractatum autem fuſius de his eſt cum in alijs libris, tum uero in ijs, quos de Hippocratis & Platonis dogmatis prodidimus. Ad rem uero propoſitam, modum, quo ſingula lædere ſunt

A ibidem.

† *Adduntur quidem hoc in loco & in græcis cod. & in tralatione ueteri, dicetur uerò & in præſenti, ea tamen uerba Linacer uidetur conſulto omiſiſſe.*

* σύνοψιν.

Græcus contextus hunc in modū habet. ὥσπερ οὖν τῆς ὑγιεινῆς ἦν ἔργον τὸ κατὰ μικρὰ τὴν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπὴν ἐπανορθοῦσθαι, οὕτω τῆς θεραπευτικῆς ἐστι τὸ κατὰ μεγάλα. quemadmodum ergo tuendæ ualetudinis partes ſunt mutationē ad ſtatum præternaturalem in paruis corrigere, ſic in magnis ad curatoriam pertinet. Habet autē Galenus ſimilem huic ſententiam lib. 7. huius fere tractationis i fine.

† *præterea in acutis, per febres colliquatiuas.*

* Prączicis, eſt in pleriſq; cod. gręcis ψυχικαῖς, i animalib⁹ eſt in aliquibus.

re ſunt nata,diſquirere neceſſe nõ eſt,immo,ꝙ lædunt,ab ipſa euidẽtia accipere, ac eo ad uires E
tuendas in morbis ſalubriter uti.Pari modo,& ſi ſpirituum,qui noſtrũ corpus regunt, ſubſtãtia aliqñ plus iuſto extenuata fuerit,utroq; profecto modo imbecilla fuerit,& tanq̃ tẽperie alterata,& tanq̃ diſſipabilis,uel exhalabilis,uel,quocũque modo libet appellaſſe,reddita.Eadẽ nimirum ratione,& ſi totum corpus tranſmutatum in immodicam raritudinẽ ſit,facile ſpirituũ ſubſtantia digeretur:ꝙ & ipſa tenuium partium ſit,& corpus eã non contineat.Ergo nec rareſaciẽ dum immodice ægrotãtis corpus eſt,ſi ſpiritum retineri in ipſo ſtudes:ſed nec,ꝗ in eo ſunt, per comeſta & bibita ualenter extenuãda.Iam uero,ꝙ ipſorum quoq; ciborum,ac potionum nõ leuis habenda ſit cura ad robur uirium tuendum,ut uidelicet tum quantitate modici,tũ qualitate exacti exquiſitiq; ſint,id neminem latere arbitror:Sicut illud profectò cuiq; perſpicuum,ꝙ etiã ſubſtantiæ,quam inſpiramus,habẽda ſit cura,ut ſcilicet tum optima temperie ſit : tum ab omni inquinamẽto puriſſima,nec aliq́d ex metallis,aut caminis,aut barathris ſibi admiſceat:aut aliquid ex putredine leguminum,uel olerũ,uel animaliũ,uel cuiuſcunq; rei contrahat:aut halitus ex ſtagnis,paludibus,uel fluuio recipiat.His itaq; oĩbus proſpiciat,oportet, qui uires illæſas tueri uolet.Ad hæc etiã ipſorum corporum ſolidorum,in quibus utiq; uel maxime cõſiſtere uirium ſubſtantia uidetur,nõ parua habenda prouidentia eſt,ut.ſ.ſano temperamento ſint:atq; hoc q- F
dem omnium partiũ cõmune cõmodum eſt.Ad robur autẽ uirtutis cõſeruandum, & ad ſyncopalem acceſſionem,quo minus de repente incidas,cauendã,ſingulare præſidium eſt tẽperamẽti cuſtodia,ante omnia quidem triũ principiorũ:mox uero reliquarum partium, quæcunque in conſortium affectus,principia ſecum ex facili trahunt:eiuſmodi eſt uentriculi os,qđ propter exquiſitum ſenſum,tũ alia ſymptomata non pauca,tum uerò ſyncopas accerſit.Porrò memoratus iã crudorũ humorũ affectus,ſi & copia ſua hi uires premant, & propter tũ multitudinẽ tum craſſitudinẽ exiguos aĩalis meatus obſtruant,iã multis noĩbus exitialis eſt,ac ſyncope opportunos reddit:nempe & ꝙ animal ſub eo non nutriatur,& ſuffocetur,& ꝙ mediocritas tẽperamẽti eius nõ ſolũ alteret,ſed ẽt corrũpat.Quippe crudi ſucci nutrire prius,q̃ ſint cõcocti,nequeunt: ijdemq;,cum multi ſunt,grauant:ſi uerò ſpiramenta,quibus perſpiratio agitur,obſtruãt,calorẽ extinguunt:qđ ſi nec obſtruant,nec onerent,ſyncopen ij certe nõ inferunt,ſed animi deliquia, quas Lypopſychias Græci uocant,ſiquidẽ reſoluuntur eiuſmodi ægrotantes,niſi frequẽtius nutriant.Porrò exhiberi his oportebit non copioſe ſemel,nec quæ craſſa ſi frigidave poteſtate nutrimenta ſint,ſed,ſicut dictum prius eſt,quæ ex genere extenuantiũ calfacientiumq; ſint.Ad eundẽ modum & medicamenta,quæcunq; ſaltẽ medicamenta ſumere febricitans homo põt,extenuã G
tia calefacientiaq; ſunt offerenda.His & aquoſum uinum idoneũ ab initio ſtatim eſt, ſi tñ uehemẽter nõ febricitent:quod haud ſanè frequenter in hoc affectu fieri aſſolet:magis ẽt,ſi,ꝗ laborant,ſenes ſint,ꝑbendũ ijs poſt quãq; cibationẽ uinũ eſt,magiſq; ẽt,ſi interpoſita quietis ſpatia mediocria ſint.Sanè,ꝗ ex eiuſmodi ſuccis laborant,hos quotidie acceſſiones exercẽt,ꝑcipueq; ad ueſperam,& noctu,non mane,nec uſque ad meridiem. Atq; de his quidem hactenus abũde.

De curanda ſyncope in ijs,qui tenuiſſimos ſuccos, & qui facillime exhalant,obtinent. CAP. 6.

Age modo tranſeamus ad eos,qui contrario quidem huic laborant affectu, ſed tñ ſyncope ſimiliter opprimuntur,niſi quis ſedulo ſit attentus.Hi ſunt, qui ꝑtenues * ſuccos habẽt ſic, ut ocyſſime* exhalent. Itaque ẽt diuerſa à iam dictis ratione ſunt curandi. Illos nanq; paulatim & aſſidue uacuauimus,propterea,quòd multã ſimul uacuationẽ ferre non poterant: at,ꝗ ſic ſe habent,hos paulatim & aſſidue nutriemus.Quòd ſi à principio hos uiribus adhuc ualẽtibus,cu tandos ſuſceperimus,nec paulatim eos cibabimus: poſſunt nanq; ij , uel qđ liberius ſemel datũ eſt,nutrimentum ſuperare. Tanq̃ autẽ eos, qui ex crudi humoris multitudine ſyncope periclitantur, prorſus periclitari diximus,ſi uel iecur his,uel uentriculum phlegmone obſedit,itidẽ de H
quibus nunc agere inſtituimus,inſanabiles ſunt exiſtimandi,ſi uiribus iam languentibus aliq̃ eorum uiſcus phlegmone infeſtetur: quando nec aſſidue hos nutrire fas eſt, ſed tantũ in remiſſionibus,nec ſeruare eos,ſi nõ nutriant,licet. In eiuſmodi affectibus mortifera illa ſpecies in facie celeriter apparet.|Naſus acutus,oculi caui,& reliqua,quæ deinceps ſunt adſcripta. Nã, ſiue multum excernant,ſiue uigilent,ſiue triſtenẽ, ſiue non cito nutriantur, ꝑtinus eiuſmodi faciẽ habent.Porro,ſi alicuius horum,aut etiam plutium occaſione tales eſſe uidebuntur, minus eſſe malũ putabis,q̃ ſi abſque his eſſent emaciati.ſin abſque his tales appareãt, pernitioſum iudicabis:atq; hoc amplius,ſi à principio morbi eam hẽant ſpeciem,neq; enim,dum cõcoquatur,ſufficient.Atq; ob id Hippocrates dixit,ſiquid eiuſmodi cõſenſerit:minus ſubeſſe periculi putãdũ. In morbi nanq; principio(ut prædixi) etiã ſi cum aliquo dictorũ in eo ſint ſtatu, haud quaquã id bonum eſt:cęterum minus id periculi minatur,quàm ſi cum horũ nullo,immo ex ſpiritu ipſo prompte digeſto.Non ſolum autem extenuatis ad eum modum ſpiritu horũ,& ſanguine,digeſtio ſæpe incidere aſſueuit,ſed etiam expultrice ui per uniuerſam corporis molẽ immoderatius cõcitata.Id qđ incidere maxime ex imbecillitate retentricis ſolet.Sane nutrire,quicquid horũ inciderit,eſt neceſſe:ſicut etiã corporis ſumma denſare non ſecus,q̃ ꝑiorum rareſacere. Cũ.n. maxime

Marginal notes: A.li.3.f.13.c. 1.c.1.f.284 d — * διαπνεῦσαι. — A.li.4.f 12.a. c.53,f.417 a — * ὀλιγαίμους ἔχειν. — 1. Progn.8.4. 191.e

A maxime ij affectus inter ſe diſſideant, etiam præſidiorum ſpeciē diuerſiſſimā requirūt. Ergo frigidum ijs aerem adſtringentemq; comparabimus: qui, quemadmodum fiat, prius eſt dictū. Vngendi præterea ſunt adſtrictorijs unguentis. Tum cibi ijs dandi, qui non admodum prōpte diffluāt, nō aqua mulſa, nō ptiſſanæ cremor, ſed panis, & ſorbitio ex alica, & fructus auſteri, & qui nō facile corrūpantur, tum ipſi per ſe, tum uero & cum pane: ēt alica, q̄ in aqua ſit cocta. Dabis uero ᴬ*aliquādo ijs & oua, præcipueq; eorum uitellos, album enim eorum ægre cōcoquitur: prę terea gallinaceorū, q̄ lacte ſint alti, teſticulos: itemq; ſuillum cerebrum, ſed uel diligēter aſſum, (quando, ſi ᴮ*cruentum detur, ſummopere lædit) uel in albo iure legitime elixū, porro & anetho iniectis. Deniq; omni ratione agendum, ut & ſuccorum materiam craſſiorē reddas, & cutim dēſes, & exhalationem inhibeas. Vinum uerò ijs aquoſum neceſſarium †inter initia eſt, ſumptum poſt cibum. Quod ſi ex ſententia nobis omnia reſponderint, etiam carnei ijs aliquid nutrimēti poſt alia dabimus, potiſſimum poſt quartum diē, ſuccis, qui febrem excitauerunt, iam ad cōcoctionem uenientibus. Tali affectu laborantis iuuenis, in decimo libro meminimus, quē (uti dixi) quotidie nutriui, idq; ante acceſſionem potiſſimum: tum, quemadmodū, ſemel dedita opera nō exhibito illi cibo, acceſſio cū ſyncope inuaſerit, memorauimus. Ergo in omnibus eiuſmodi cu-

A.li.4.f.1.1.a. c.20. l 422.ſ. Et l 1 3 f 11.1. a.c.2.l.280.g. B rationibus, ſi iā deprehenſus ſyncope cubans eſt, oīs ſolicitudo medentis ad *ſymptoma uertitur: ſin nondum ea premitur, utriuſq; curā habebit, & ut ſymptoma non incidat, & ut morbus paulatim diſcutiatur. Celerius autē hunc diſcuteremus, ſi nullus ſymptomatis ſubeſſet metus. Quippe, qui multitudine crudi ſucci grauaē, hunc, ſi modo iuſtā ſemel uacuationē ferre poſſet, nec metus aliquis ſyncopes impenderet, ſemel, arbitror, uacuatū à morbo explicaremus: ᴰ †cū uero, cuius ſpiritus & ſucci facile exhalant, ‡ ſi ante acceſſionē cibare non cogeremur, longiorē illi morbum certe non redderemus. Ac de ijs quidem hæc mihi dixiſſe ſit ſatis.

De reliquis Syncopes cauſis, ac primum de affectibus, quibus dolores ſuccedunt. CAP. 7.

A li.3 f 11.1. a.c.6. l.279 h NVnc reliquas occaſiones, quibus ſyncope ſuccedunt, deinceps referemus. Hę ſunt numero quatuor: dolor *uehemens, uigiliæ, immodica *uentris inanitio, ac in ijs, qui aliena loquuntur, aliquando motus. Sed & quintam, ſi non diſplicet, addas, nempe principiorum intemperiē: de qua in calce libri agemus, ideirco maxime, q̄ dupliciter ꝓuenit, uel q̄a in nudis qualitatibus particulæ alteranē: uel quia uitioſus aliquis ſuccus in has recipitur. Deinceps igiē de oībus, quæ memorauimus, eſt, agendū, initio à doloribus ſumpto. Ergo, ſi cauſam ipſam, unde dolor excitatur, adimere poſſis, ita utiq; contra ſymptoma non pugnaueris, ſed ægritudinē curaueris: ſed,

C ſi qua occaſione prohibitum, affectui ſubmouendo intentū eſſe nō licet, uehemētiā doloris mitigabis. Verum, q̄n nec dolorum cauſas ſubmouere, nec uehementiā eorum remittere fas eſt, niſi intellexeris, cuius uitio is dolor in cubātis corpore excitetur, ꝑpendēdæ prius tū cauſæ dolorum ſunt: tum uero ſigna, quibus hæ dignoſci queant: nā, cū ſenſui plerūq; parū pateāt, hoīem, qui in tali ſpeculatione ſit exercitatus, nimirū poſtulāt. Itaq;, cū nobis in alijs operibus nō pauca de dolorū generatione ſint præcepta, ipſorumq; omniū opportunū tempus iā uenerit, neceſſum arbitror totā eorū rationē ſummatim percurrere. Quoniam igitur in aīalis corpore omnibus cōſentientibus ſectis, non omnes partes ſenſiles ſunt, manifeſtū eſt, quæ prorſus ſunt inſenſiles, eas non dolituras. Igitur, cum ſenſilibus duntaxat dolor accidat, ſequēs eſt, ut æſtimemus, eiuſmodi corpora perpetuo an dolitura, an uno aliquo tempore, cū uidelicet ortus in his crucians affectus ſit. At, ſi ipſa euidentia nos docet multum eſſe temporis, quo nihil omnino doleamus, non obſcurum eſt, certo aliquo tempore, quo ſcilicet excitatur in ſingulis, quæ dolent, crucians affectus, neceſſe eſſe ea dolore. Ergo, ſi inuentū nobis fuerit, quænam affectio ea ſit, quę in ſenſilibus corporibus orta, facit ut animal doleat, utiq; & quod quærimus, iam fuerit inuentū. Hic igitur ab ijs naturalibus notionibus, q̄ omnibus nobis ſunt cōmunes, procedere methodo

D ad id quod conſiderandum proponitur, conueniet. Porrò naturalis notio nos docet uitiū id corporis, ex quo ſit doliturum, aut continuitatis diuiſionem oportere eſſe, aut alterationē aliquā. Ita etiam nō īncōmode dictum ijs eſt, qui ex inſectilibus, uel inſenſilibus, uel incōpactibilibus elementis corpus cōponunt, affectum, unde dolor naſcatur, prorſus inueniri † non poſſe. ‡ Quippe, quæ tantummodo tangunt, eorum nihil uidetur dolorificum: at talia corpora tantum ſe inuicem tangunt. Quòd ſi non contingant modo, ſed etiam ſe inuicem in concurſu frangant, ad dolorem creandum nihilo plus conferunt, ſi, quę franguntur, inſenſilia ſtatuunē: niſi ēt lapides, cum diuiduntur, dolore affici dicemus. Verū de his latius tum alibi, tū in quinto de Aſclepiadis placitis diſſeruimus. Nunc aūt confeſſum hoc principium ſumētes, neceſſe eſſe, ut affectus, qui dolorem excitet, uel diuiſio ſit, uel alteratio, illud etiam memoria repetamus, ne alterationē q̄dem ipſam ſenſim irrepentē, dolorē afferre animali poſſe: ſed quæ dolore animal afficiet, cū mutationem, tum confertim factam, tum uerò uiolentā eſſe debere. Videnē.n. corpora non ſolum, cum in habitum contra naturam confertim aguntur, triſtem mutationem ſentire, ſed ēt in ipſo ad naturalē ſtatum ſuum reditu, niſi eū paulatim accipiant, cruciari. Scimus.n. qui in uehemēti frigore iter fecerunt, eos cū ſe ſe non ſenſim, ſed ſemel calfacere ꝓperarēt, dolore circa unguiū radices adeo uehementi affectos, ut ferre non poſſent. Illud uerò inquirere, an ipſum, qđ uehementer

mementer

A* in multis quidē cod. græcis manuſcriptis hāc dictionē non inuenis, eſt tamē in aliquibus, & in tralatione ueteri.

B * ὠμόν, i. cruentum, eſt in impſſis ὠμόν, quod ſubcrudū ab aliquibus uertitur, eſt in manuſcriptis quos uiderim.

C † ſtatim.

D † τὸν δ' ἐνδεία φέρειν.

In plurib cod. græcis antiquis hæc dictio, uentris, nō habetur.

† ἀ... (illegible)

menter excalfacit,aut refrigerat, diuiſionem aliquã continui efficiat, longiorẽ fortaſſe diſputa E
tione eger : & utique hoc oſtenſum à nobis eſt in commentarijs de ſimplicium medicamẽtorũ
facultatibus. Verum quid agendo , quæ uehementer uel excalfaciunt uel refrigerant , dolorem
inferant, quærẽre , ad rem propoſitam minime eſt neceſſe : ſiue enim ut ſubſtantiæ ſenſibilium
continuitatem diuidentia, ſiue ut eam ſemel & confertim alterantia, id ad eorum inuentionẽ,
quæ dolorem leuabunt,nihil refert,modo ſciamus,quod uiolenter uel excalfacit uel refrigerat, A.li.3.f.r.t.a c.1.fol.189.a.
id ſentientia corpora dolore afficere.Ergo ſi cœpiſſe ab euidentibus conueniet : euidenter aũt
uidentur,eorum,quæ corporibus noſtris propinquant,hæc ſola eſſe dolorifica, & q̃ uehemẽter
uel excalfaciant uel refrigerent,& quæ ſubſtantiæ continuitatem diuidant,hæc autẽ ſunt, quæ
uel contundunt,uel incidunt,uel diſtendunt:utique curationis eorum inuentionem quæremus
uia aliqua inſiſtentes,quæ à quærẽdorum natura ſit accepta, quæ methodos appellatur. Rurſus
igitur ſupra repetentes dicemus . Quoniam id quærimus, quemadmodum in morbis dolore af-
fligamur,ubi nihil nobis extrinſecus triſte appropinquat, neceſſum eſt, aliquam talẽ cauſam in
corpore quæramus,quæ ſcilicet uehementer excalfaciens,uel refrigerans,uel diuidens ſubſtan
tiam ſenſilis alicuius corporis,nos excruciet. Ac primum illud ſpeculabimus, cuiusnã eſſe natu
ræ debeat,quod continuitatem diuidet.Neceſſe igitur eſt,uel ruptionem, uel contuſionem,uel F
eroſionem,eſſe affectum eum,qui diuiſionẽ continui faciat. At uerò ruptio ex diſtentione qua
dam:contuſio ex grauante:eroſio ex modente prouenit qualitate.Ergo, cum nihil extrinſecus
ſit,quod uel diſtẽdat,uel grauet, uel erodat,ſed ex ſe ipſo horum aliqđ corpus ſentiat, neminẽ
latere poteſt,diſtentionem ab aliqua intrinſecus ſubſtantia,quæ multitudine ſua corpus ſe cõti
nens diſtendat,aut immodica ſiccitate,prouenire:contuſionem ex eo,quod aliquod corpus ab
*externo ſuperceciderit,quod uel durum,uel magnum,uel graue,uel ſimul ambo ſunt:eroſionẽ
uero ex ſucco aliquo,cui mordens natura inſit.Igitur,ubi uehemens dolor urget,ſcrutandũ no
bis eſt, an ſuccus plurimus, an ſpiritus cui nõ ſit exitus, an grauis moles, an mordẽs humor,an
ſiccus affectus ſubſit:ad hæc,ueluti inter initia eſt definitum,an aliquid, quod ualenter excalfa-
ciat,uel refrigeret.Quorum ipſorum quoque rurſum cauſæ uel in ſpiritu,uel in humoribus, uel
in ſolidis ipſis ſunt ſtatuendæ:quicquid enim eorum uehementer excalfactum, refrigeratumve
ſit,quando,quod uicinum eſt,tangit,dolorificũ illi redditur. Igitur, quemadmodũ ſingula, quæ
comprehendimus, agnoſci poſſint : tum uerò quod non omnium habeamus manifeſtas notas:
quodque,ſi aliud quicquam,etiam cauſarum & affectuum,quæ ſenſum fugiunt, agnitio ex mul
ta exercitatione,& curioſa omnium perpenſione nobis tandem pariatur:alibi monſtratum eſt. G
Nunc uerò id conſiderare propoſitum nobis non eſt , immo ſolam ipſam medẽdi methodũ per
ſequi.Ex qua ſcienter perſpecta quantum auxilium compendiumq́; medicis non ad præſidiorũ
modo curationumque facultatem,ſed etiam ad affectus aliquando agnitionem cõparetur,ſæpe
uobis in ipſis ægrotãtibus manifeſte oſtendi:quorum iam duos tresve,qui haud pridem ſunt ſa
nati,referam.Vnus enim,ut ſcis quadragenarius erat:qui cum colo laborare putarẽtur,nõ mo-
do nihil eſt à fomẽtis tum humidis tũ ſiccis leuatus,ſed nec cataplaſmatis,nec clyſteribus,qui-
bus ſcilicet publice uti in eiuſmodi affectibus ſolent , uerum ẽt à plurimis eorum exacerbatus.
Nam à rutaceo oleo per ſedẽ infuſo deterius habuit,itemq́ue à caſtoreo:quin etiã, ubi mel co-
ctum cum pipere aſſumpſit,extremis doloribus eſt afflictus:iam, cum cremorem cocti fœnigræ
ci unà cum melle accepiſſet,uehementer eſt irritatus.Ipſe igiř,ubi mordẽtes ſuccos in tunicis in
teſtinorum immerſos conieci,qui ſcilicet ſecum unà corrũperent tum ea,q̃ per inferiora eſſent
infuſa,tum ea,quæ per os ſumebat,exhibui homini nutrimentum,quod non facile corrũperet.
Deinde,cum minus eum cruciatum intellexi,uitioſos humores purgandos iudicaui.Cum uero
aptiſſimum ad eiuſmodi uitioſos humores eſſet medicamentum,qđ ex aloe cõponitur,quodq́; A.li.3 f.r.t.a
iam uulgo picran appellant, utique ſemel hominẽ iuſte purgare non ſum auſus, q doloribus & H c.2.fo.346.a
inedia duobus menſibus confectus eſſet: uerum ex quibuſdam interuallis moderate id faciẽs;
quindecim circiter diebus hominẽ (ut ſcis)prorſus ſanaui; idq́; nullo p̃terea adhibito præſidio.
Atque hic quidem illo primum tempore ſic eſt uexatus , nunquam prius inteſtini dolorem ex-
pertus.At alius iuuenis huic quidẽ ætate prope par,ſed qui ſæpe antè colicis cruciatibus fuerat
affectus,accepto ſcammoniæ ſucco fuit purgatus.Cum autẽ bene largiter fuiſſet uacuatus, pri-
mo quidem die ueſperi in balneo lotus,mox ptiſſanæ cremorẽ ſumens, poſt piſcẽ quoq; come-
dens,nocte ea,quæ ceperat,euomuit:Secundo die itidẽ lauatus,comedit primum lactucã,mox
auiũ carnis aliquid in albo iure elixæ: ab hac alicam ex aqua ſumpſit uino auſtero iniecto. Vbi
uerò ab ijs mediocriter ſe habere eſt uiſus, etiam tertio die nutritus ſimiliter eſt. Reddidit tamẽ
per aluum plura,quam pro ciborum portione,eaq́; cum morſu.Deinde quarto die etiam magis
dolere ſibi uentrem ſenſit:&,cũ ſe in balneo alicubi frigus accepiſſe imprudentem putaſſet,ru-
taceum ſibi oleum per ſedem infundens, non ſolũ uehementiſſime eſt uexatus,ſed etiã liquidã
deiectionem copioſiſſimam excreuit:qđ facile declarauit aliquid à toto corpore ad loca uẽtris
deferri.Poſt deinde p circuitus ſimilis redibat cruciatus.Audientes aũt ei⁹ ſymptomata,intelle-
ximus noxã ex ſcãmonia in illis maxime inteſtinis procubuiſſe,quæ prius ẽt fuerant, imbecil-
la ſic,

* ἔνδοθεν, id eſt ab interno, eſt in aliquib. cod. græcis & ita uidetur eſſe legendum.

* ἐντροπίαν.

A la ſic,ut quaſi fluxionis quidam exortus eſſet affectus. Ergo,quemadmodũ hunc quoq; ſanauerim,ſcis. Abijcere enim iuſſi præſidia colica,alicaq; calẽte,q̃ cocta in aqua eſſet, nutriri, immiſſis ei mali punici granis. Cum autẽ tota nocte citra dolorẽ dormiuiſſet, miratus profecto eſt remedij nouitatem: rogauitq́; quid eſſet bibẽdum. Dedimus itaq; bibendũ dilutum rhois cremorem:quo uidelicet, ſiue aliqua eſſet in ſummo inteſtino facta ulceroſa affectio, eã adſtringeret: ſiue etiam ex conſuetudine aliquid ex ſuperioribus locis in partem afflictã confluerer,id reprimeret:prandioq́; eodem uti iuſſimus : deinde ad ueſperã cœnare pane puro madefacto in uino aliquo naturaliter quidem auſtero,ſed ueteri. Conceſſimus ꝑterea,ut auſterum quæcunq; uellet,*fructũ ſumeret,ſiue malum,ſiue pyrũ, ſiue punicum . Simili ratione etiã tertio die cibatus , in quarto theriacẽ bibit,ſanusq́; omnino eſt redditus:ac de cætero ad conſueta reuerſus, nullũ ſenſit incommodum.Simili genere & alteri cuidam in æſtate affecto,cum ſitibundus admodum eſſet,ſupra alia,quæ memoraui,etiam frigida potione uti permiſi. Ergo, ne requiras in omni affectu eiuſmodi notas,quales in pleuritide uel dyſenteria apparẽt.Quippe ſcientifica eſt morborum id genus agnitio,certis uidelicet definitisq́; notis comparata:cum eorũ,q̃ proxime ſunt dicti, coniecturalis agnitio ſit,ac ſolis ijs inueniri potis, qui exacte cuiuſq; morbi propriã curatio-

B nem norint.Quare,quoniã de hac propoſita nunc diſputatio eſt, ipſam per ſe abſoluamus. Nec affectuũ agnitiones attingamus: maxime quæ ex coniecturalibus notis incipientes, cum eorũ, quæ proſunt obſuntq́;, cognitione ſunt coniunctæ. Methodum enim in ijs,atque ẽt exercitationem,in morborum agnitionibus ſeorſum per ſe fecimus:quò ſcilicet arte quis inſtructus , in omni ægro tum locum,qui affligitur,tum ipſius affectum,ſicuti nos,inueniat.

Ratio curandi dolores. CAP. 8.

ERgo reuertamur ad affectus,qui dolores excitant. Si ſanguinis abundantia ſit, quòd diſtendat, ueluti profecto in phlegmone fieri ſolet, protinus, ubi uires ægri ualentes ſunt , ſanguis mittendus eſt. Sed,ſi is uel ſanguinis miſſionem timeat, uel imbecillis uiribus ſit, tũ reuellẽdus ⟦in diuerſum⟧ſanguis eſt:tum⟦per propinqua⟧deriuandus: dictumq́ue nobis prius eſt, quemadmodũ hæc fieri conueniat. Quod ſi his peractis dolor etiã perſtat,patet ꝑfectò in ægrotãte particula impactum eſſe,qđ contriſtat.Patet uerò non minus, & ꝙ curatio ipſa per digerẽtia medicamenta ſit molienda.Pari ratione,& qui ex flatuoſo ſpiritu dolores fiunt,curabimus,ſed ſimul in ijs potius, tum extenuantibus cibis, tum potione,tum per ſedem iniectionibus, tũ cataplaſmatis,tum humidis ſiccisque ſomentis, auxiliantes.Sin moles aliqua grauando cõtundendove

Interpretis uerba.

C dolorem excitet,moli ipſi eſt medendum.Sin mordens humor eſt,qui affligit,aduerſiſſima huic ſunt,quæ extenuãt & calfaciunt.Poſtulat nanq; huius generis affectus,ſi modo curandus eſt,ut ea,quæ contriſtant,uacuẽtur:ſi id oĩno fieri nequeat,ut per epicraſin ſanẽt:ſin id quoq; fieri nõ poſſit,ut,quæ torporem*inferant,medicamenta exhibeantur. Quæ quanq̃ ſunt reliquorũ communia,minus tamen hos affectus,q̃ alios,lædunt. Quippe tenuis cõſiſtentiæ, & calidarũ uiriũ, plurimi talium humorũ ſunt:quæ autem ex papaueris ſucco,& alterco,& eo modo frigidis cõpoſita medicamenta ſunt,ſimul oĩno & refrigerant & ſiccant: qua ratione non ſolum, ut ſenſui torporem inducentia,ſalutaria ſunt, ſed etiã ut humorum tenuitatem cogẽtia atque craſſantia, prætcrea uehementem calorem refrigerantia . Vbi uerò craſſi glutinoſiq́; humores exuperant, alieniſſima ſunt,quæ torporem iuducunt : cauendusq́; magnopere in eiuſmodi affectibus eorũ uſus eſt.Sed nec alioqui comitatur eiuſmodi ſuccos,modo ſoli ſint,dolor uehemens.Si uero ex accidenti aliquo coniunctus his halituoſus ſpiritus eſt,qui ex ijs,quibus cõtinetur, corporibus erũpere prorſus non poteſt,grauiſſimis omnino doloribus,qui ita ſe habent, cruciantur . Porrò accidit id illis duplici ex cauſa, uel obſtructione , uel calore, nã & obſtructio ſpiritum cohibet, nec exire permittit:& craſſa glutinoſaq́;, cum calefiunt, flatuoſum ſpiritũ gignere ſolent. Eiuſ-

A l.3.f.16 c.4 c.a.f.346.b.c

D modi ſanè affectus ijs,qui ſe cibis natura frigidis, & conſiſtentia craſſis ac glutinoſis referſerũt, qñ in ipſis inteſtinorum tunicis flatuoſus ſpiritus continetur,potiſſimũ incidit. Nam,cũ hæ duplices ſint, ubi medio earum ſpatio eiuſmodi collectus humor eſt,in flatulentũ mutatur ſpiritũ. Sanè is & craſſus,& frigidus,& tardi motus eſt.Vbi igitur tum retinetur:tum tunicas diſtẽdit tum ſuccus,unde oritur,inteſtini partes,quas cõtingit,uehemẽter refrigerat:duplici occaſione affliguntur,qui ſic laborant.Ac ad tempus quidem,ubi torporem faciens medicamen biberũt, prorſus indolentes redduntur,cæterum affectus his omnino fit maior:nam & inteſtinorũ tunicæ medicamentorum frigiditate denſiores, minusq́; flatui tranſmitendo habiles redduntur : & humor ipſe tum craſſior,tum ad motum ineptior euadit.Itaq; & ſpatio lõgiore ad ægri curationẽ,& medico,qui egregie in arte ſit exercitatus,eſt opus.Niſi enim certa ratione poſtmodũ curationem aggredietur,uerendum erit,ne ſucci ſecundo in flatuoſum ſpiritum uerſi,eũdẽ dolorem renouent:unde rurſus ſtupefacientium aliquid medicamentorum exhiberi ſit opus,eadem ſcilicet neceſſitate urgẽte:ac pari modo tertio,& quarto,& ſæpe deinceps, quoad homo inſanabilis effectus, in malum totius corporis habitum perueniat,& poſt longa tandem tædia pereat. Quo pacto igitur dolores eos, quos frigidus humor in medio inteſtinorũ intercluſus excitauit, ſanare cõueniet?Sanè non ꝑfuſionibus & cataplasmatis,quæ ualenter excalfaciãt:quippe lenti

A li.1.fo 4.c 30.fo 84.b

omnes

omnes craſſiq;, & frigidi humores ab ijs, quæ calſaciunt, niſi ẽt ualenter digerant, liquanẽ,ac E
in flatum mutanẽ. Conuenit igitur eos incidere ſimul & concoquere: quas res tenuantia medi
camenta præſtabunt:potiſſimum tamẽ, ſi calida uehemẽter non ſint. Quod autem horũ quoq;
ipſorum ea maxime deligenda ſint,quæ magis flatũ diſcutiant,magisq́ue ſiccent,nemini poteſt
dubium eſſe.Sæpeq́ue ex plebe non paucos audias,minus ſibi dolere colon affirmantes, cũ nec
ipſis cataplaſma imponitur, nec oleo aliquo perſunduntur, nec per clyſterem aliquid inſundiẽ.
Et ſanè,qui generoſi animi forteſq́ue ſunt,ſi mediocri utuntur uictu, tutius lõgiore in tempore
percurantur,quàm qui uiolenter(ut dictum eſt) calfacientibus utũtur. A nullo enim in eiuſmo
di ſuccis tam eſt metuendũ,quàm à calore, qui eos liquet,atque in flatũ uertat,ſed digerere nõ
ualeat. Vidimus nanq; ex agreſtibus operis,quempiam,qui,ubi coli dolorem ſenſit, protinus ſe
cinxit,cum cingi ante non ſoleret: comedit autem cum pane allium, nullum dimittẽs conſuetũ
opus:nec toto die quicquã bibit,ſed ueſperi meracius:ab his & tota nocte dormiuit,&mane ab
omni dolore planè liber ſurrexit.Eſt enim profectò allium in eorum ciborum genere, qui & fla-
tum diſcutiant,& minime ſitim inferant. Sunt, qui parum id experti exiſtiment maiorem, quã
cępas,ſitim excitare,ſed planè errore:cum non modo non maiorem, quã cępæ, ſed nec oĩno ſi
tim faciat.Idem omnium planè eduliorum maxime flatum diſcutit.Itaq; ipſe certe agreſtiũ the F
riacẽ id appello.Ac, ſiquis uel Thracas.uel Gallos, uel denique qui frigidam regionem incolũt,
ueſci allijs uetuerit,nõ leuiter ijs hominib⁹ nocuerit. Ac, quos ex ſupradicta cauſa uehemẽs in
teſtinorum dolor citra febrem exercet,iis & allium eſſe licet:& theriacen bibere,quippe q̃ ciuſ-
modi affectibus magnopere ſubuenit. At,ſi cum febri unà talis dolor aliquando incidat, princi-
pio quidem,ſi id ferunt,ſomentum ſiccum ex milio eſt adhibedum.Si ab hoc non quieſcant,ſe-
men aliquod,quod flatum diſſipet,in oleo,quod tenuium ſit,partium,coquere:mox per linteũ,
quo purum ſit,oleũ colare·deinde anſeris ſeuum in oleũ liquare, & per ſedem infundere opor-
tebit.Si anſeris ſeuum non ſit, gallinaceo eſt utendum:in primiſq; curã dum, ut ſit expers ſalis,
eſto autem nec admodũ uetus:licet uerò & recẽti uti,præſertim anſerino. At, ſi neq; ex hoc re
mittuntur dolores,ſecundo rurſus inijciendũ idem eſt, adiecta etiamnum caſtorei & papaueris
ſucci,utriuſq;† fabæ nõ amplius magnitudine:olei uerò hemina *modus eſto. Excipit & lanula
ex hoc medicamento aliquid debebitq; appenſa forti filo, quam penitiſſime in rectũ inteſtinũ
dimitti,quo utique,& cum libet,id facile recipiatur,& euidentem conferat utilitatẽ. Ad eundẽ
modum & oculorum & aurium dolores,qui ex huiuſmodi humore,aut ſpiritu flatulẽto in febri
excitantur, ſedare conueniet tum fomento ex milio,quoniam id omnium & leuiſſimum eſt, & G
maxime ſiccans,quodq́ue ab eo defluit,innoxium experſq; morſus eſt: tũ auribus medicamẽ-
tũ id quod ex caſtoreo & papaueris ſucco conficitur,infundentibus:quo ſcilicet ad talia uti ſo A.li.3.f.7.c.8 fol.249
lemus.Liquor,quo hæc liquantur,ſapa eſto,quod apud nos uocant Hepſema:pleriq; medicorũ
Siræon græce appellãt. Quod ſi imponi cataplaſma aliquando oportebit, papauerũ capitibus
in aqua coctis,ac fœni græci,uel hordei,uel lini ſeminis farina aquę ĩmiſſa, cataplaſma cõficies.
Scire aũt licet medicamentum, quod caſtoreum recipit, non ſolum aurium ſedare dolorẽ, ſed
etiam oculorum & dentium,ſi auribus inſtilletur.Iam uero collyria,quæ ex opio fiunt, uehemẽ
tiſſimos oculorum dolores remittere omnes norunt: Vtendumq́ue(ut prædiximus)his eſt, cum
maxima neceſſitas urget,illud minime ignorantibus,particulas ipſas nõ nihil lædẽdas, imbecil
lioreſq́ue in reliquam uitam ex refrigeratione futuras, cæterũ ſaluti hominis in præſens,ipſam
futuram poſtea noxam poſt habentibus.Siquidem non paucos eorũ,qui his ſunt uſi,eò infirmi
tatis ueniſſe,ut alij ferè nihil omnino uiderent,alij propemodum ſurdi forent, id oĩbus iam no
tum eſt.Itaque nos,ſi qñ cogimur his uti, poſtmodum in ſanitatis tempore particulas ipſas ex-
calfacimus,nempe auribus oleũ id,quod ſolũ caſtoreum habet,infundentes:oculis uerò colly-
ria,quę tantum excalfaciant:ad quod ſcilicet munus maxime id probamus, quod ex cynnamo H
mo conficitur.Ac de doloribus quidem, qui ex craſſis glutinoſiſve aut frigidis ſuccis, uel etiam
flatuoſo ſpiritu excitãtur,hactenus abunde.Similis nanque eſt eorum omnium curatio, ut quæ
per comprehenſas iam materias perficiatur,niſi ꝙ is,qui ſpiritum flatuoſum comitatur,propriã
quandã curationem eſt ſortitus ex cucurbita cum flãma copioſa ſubinde admota.Videbiturq; A.li.3.f.12.c.3.fo.3
tibi præſidium hoc in huiuſmodi affectibus incantamẽti cuiuſquam ſimile quid efficere,ſiue hi
in ĩteſtinis,ſiue in quauis corporis particula ſunt excitati.Ilico enim cucurbita admota, q̃ ſpiri
tu flatuoſo cruciantur,tum à dolore liberi, tum omnino ſani redduntur.Quos uerò nõ ſpiritus
modo flatuoſus, ſed etiã humor quiſpiam, unde is oritur,male habet, ijs ilico ad tempus dolor
ſedatur, redit tamen uel in ſequente nocte,uel poſtridie,uel ẽt tertio die ſimilis dolor:ac potiſ-
ſimũ,ubi in uictu aliquid deliquerint,aut importunius particulas excalfecerint. Tibi uerò hoc
quoque maximũ indicium affectus erit: ac curationẽ pro ratione proſequeris, nec impẽſe par
ticulã excalfaciens, & tenuatoria curationis ratione utens.Quod ſi in uentre quoq; taliũ quip-
piam incidat, mirifice hi ex acrium iniectione leuantur. Sed percuranda in his primum doloris
acceſſio eſt,admota ſcilicet cucurbita,quo uentoſus digerat ſpiritus:poſt id uacuandus humor
eſt,infuſo per ſedem eiuſmodi medicamentorũ aliquo. Ego uerò oleo quopiã tenuis ſubſtãtiæ
vti

Tex. Græ. Baſil. μὴ μεῖζον κυάθου. i. non plus cyatho. quo etiã pacto uidet antiquus interpres legiſſe, at meliꝰ κυάμου: ut hic legit, aut ſaltem correxit.

A uti aſſueui, rutam incoquens. Porrò aliqui in tali curandi ratione, ubi oleũ acceperũt, maximo dolore cruciantur: poſtea exiguo interpoſito ſpatio excernunt humorem uitreum, atq; ex hoc protinus ſimul & à dolore & ab affectu liberantur: quippe ſublata cauſa, quæ ſpiritũ flatuoſum gignit, omnia conquieſcunt. His humoribus contrariã maxime naturã habent, qui tenues ſunt atq; acres, ſed ſimilem dolorẽ inferunt: non nunq̃ autẽ & cõuulſiones *crebras accerſunt, utiq; cũ in ore uentriculi ſunt collecti: ueluti dudũ illi contigit, qui paulo poſt æruginoſum humorẽ euomuit. Satius uerò ſit non æruginoſum ipſum dicere, ſed exactam planè æruginẽ: talis nãq; erat, qualis pulcherrima eſt ærugo. Verum huic adoleſcenti cum conuulſione & ſyncope, etiam *guttæ quædam frigidæ, & pulſus in ſummo gradu parui erant. Ex quibus cum conijcerẽ in ore uentriculi, quem publice ſtomachum uocant, mordentem aliquẽ contineri humorem, dedi illi aquam tepidã bibere: poſt quã protinus tale quid euomuit, quale ſi ipſe facere uelles, floridiſſimã æruginẽ aquæ miſceres. Cum igitur talis humor in uentriculo conſiſtit, uomitu eſt expellendus: cum in inteſtinis, inijcere per ſedem conueniet, quod eluere eiuſmodi humorẽ ſit aptũ. At id deterſiuum ſit omnino, oportebit. Cum aũt talium plurima mordeant, commodiſſime ex ijs aliquod deligitur, cui morſus abſit: eius generis maxime eſt ptiſſanæ cremor. Cibi uerò exhi-

*σπασμοὺς uehementes.

*ῥανίδες.

B bendi his ſunt, & qui boni ſint ſucci, nec facile corrumpantur: quorũ etiam exempla in priore libro iam tradita habes. Quoniam uero etiã eorum, qui ex ſiccitate uehementi tẽdunẽ cruciantur q;, mẽtionẽ feci, ſatius fuerit de his ẽt aliquid apponere. Scire nanq; licet eiuſmodi affectũ, ſi modò curabitur, humectationem poſcere, cæterũ curatu perdifficilem eſſe, uel potius, qui curari omnino non poſſit, ſi febris occaſione eſt contractus. Succedit maxime exitiali phrenitidi. nec ſanatũ quempiã, ita conuulſorũ aut ipſe uidi, aut alium narrantem audiui. Nam temere cõuulſio uel ex repletione neruoſarũ partium incidit, qua rõne eos, quos magna phlegmone premit, adoritur: uel *ex mordente & tenui humore, qui neruoſa corpora rodat: uel ex ingenti frigore, quod tale quippiã, quale gelu, efficit. Atq; hæ tres conuulſiones ſubinde percurãtur: ſed, quæ ex neruoſarũ partiũ ſiccitate prouenit, inſanabilis eſt. Quippe etiã in libro de maraſmo docuimus ſolidorũ corporũ ſiccitatẽ omnino eſſe inſanabilẽ. Quo minus adijciendum quicquam de eiuſmodi ſymptomatis præterea puto: ſed nec de ijs, q̃ uitio immodicæ uacuationis uel per aluum, uel per uomitũ, uel ſanguinis profuſionẽ incidunt: ꝗ & antea de his mediocriter ſit dictũ, & poſthac dicere ſit neceſſum, potiſſimũ cũ mihi de tumoribus, qui præter naturã incidũt, erit agendum. Itaq; librũ hunc iam claudã, qñ de ſymptomatis ijs, quæ utiq; tractatu maxime erãt

A.li.5 f.2.c.9 f.215.e

C neceſſaria, & præcipue quæ cum febrium affectibus ipſis ſunt connexa, abunde diſſerui.

GALENI METHODI MEDENDI
IDEST DE MORBIS CVRANDIS
LIBER TERTIVSDECIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI

Inflammationes, ac reliquos præter naturam tumores curare docet, idque indicationibus diligenter adſcriptis, ac ijs maxime, quæ ſumuntur ex affecta parte.

Quid hactenus hoc opere actum eſt, quid hoc libro agendum: ac de duplici inflammatione. CAP. I.

D DVo iam genera morborum, quemadmodum quis methodo ſanet, docuimus, alterum in intẽperie poſitum, cui antiqua eſt appellatio: alterum cui nos nomẽ indidimus, cõtinuitatis ſolutionẽ. De qua prima in tertio, quarto, quinto, ac ſexto horum commentariorum præcepimus. Poſt eã de ijs, quæ in intemperie conſiſtũt, uſque ad duodecimũ egimus. In hoc uerò totius operis tertio decimo de tumoribus, qui præter naturã incidunt, diſſerere incipiemus, in quibus ſcilicet partes à naturali habitu in quãtitate receſſerũt. Sanè, ſanitatem, an naturalẽ habitum dixeris, ad ea, quæ nũc paramus, nihil intereſt. At, cum plures ſpecie affectiones in his ſint, primũ agemus de phlegmone. Expedit enim ab hac cœpiſſe, & ꝗ frequẽtiſſime incidit, & ꝗ febres aliaq; ſymptomata periculoſiſſima excitet. Cum aũt ueteres Phlogoſin (quã inflammationẽ interpretere) ſubinde phlegmonẽ appellant, ſciri uolumus nõ hoc loco nos de hac phlegmone diſſerere, ſed de ea, q̃ ſupra inflãmationẽ, tenſionẽ quoq; in particula facit, quã nõ modo ipſi tactu deprehendamus, ſed ẽt ipſe æger †proprio ſenſu aduertat. Quin etiã pro tenſionis modo tangenti quoq; remittiẽ pars phlegmone obſeſſa, auctiorq; eſt, q̃ ꝓ naturali habitu: nec dolor illi deeſt, maior minorve: cum quo nõ nunq̃ & pulſationis eſt *ſenſus, cũ ſ. malum amplius increuit, ac potiſſimũ cũ ſuppurat.

† διὰ τῆς ἰδίας ὀνομάζομεν συναισθάνεσθαι, eo ſenſu, qui peculiariter συναίσθησις (quaſi cõſenſum dixeris) appellatur.

* συναίσθησις.

Rubor

† In cod. græcis antiquis legitur ἀεὶ δὲ πάντως φλεγμαίνουσιν, i. ſemper tamẽ (ipſo rubor) omnino ineſt partibus phlegmone laborãtibus: & ita omnino uidetur legendum.

† [illegible] quod porro ſit [illegible] docet Caſſius probl. 76. [illegible]

Rubor quoq; in parte, quæ phlegmone laborat, maior minorve ſemper uiſitur. †Semper autem E
oĩa partibus inflammatis inſunt; adeo, ut ſiue in ipſo pedis ueſtigio, ſiue in parte interna manus magna phlegmone incubuit, hæc quoque magis rubra uidentur, quam ante.

Indicationes, quæ ex fientibus uel factis inflammationibus præbentur. CAP. 2.

ETenim oſtenſum eſt, phlegmonen omnem e ſanguinis confluxu conſiſtere: qui aliis ſtatim calidior eſt, quàm pro natura fuit: omnibus certe in ipſa parte, quæ phlegmone uexatur, calidior efficitur. Atq; hoc omnium ſectarum commune eſt, ſiue impactum tantum ſanguinem in finibus uaſorum, phlegmones cauſam uelint: ſiue intercidentiã eius (paremptoſin uocant) in ſolis arterijs, ſiue obſtructionem aliquam, ſiue in raritatibus ratione contemplabilibus reſiſtẽtiã. ‡Quo fit, ut ẽt curationis *indicatio omnibus ſit cõis, nempe uacuatio redundantis in particula phlegmone obſeſſa, ſanguinis. Phlegmones uerò, q̃ in generatione adhuc eſt, duplex *indicatio eſt, ueluti in reliquis morbis omnibus, quicunq; in gignẽdo adhuc ſunt, nec dũ abſolutionẽ ſunt nacti, oſtẽdimus. Nam, quod eorum generatum iam eſt, id medicinæ artis parti, q̃ morbos curat, ſubijcit: quod in generatione adhuc eſt, parti, quæ futurum morbũ præcauet. Atq; idcirco diximus non ſimplicem, ſed compoſitam eſſe totã, de ijs ægritudinibus, q̃ in generatione adhuc ſunt, medentis ſolicitudinem, ex ea. ſ. quæ prouidet, & ea, quæ curat. Sicuti etiã, ſi omnino F
phlegmone laborare adhuc non cœperit, ſed tamẽ appareat iã ſubeſſe in corpore genus aliqđ eorum, quæ phlegmonen excitare poſſint, in talibus, quoq; omnibus ſola prouiſio *indicat. At, ſi nulla adhuc in corpore cauſa ſubalitur, ijs, qui ita ſe habẽt, ea, q̃ ſanitatis eſt tutrix, prouidet. Ergo, quæ cauſę phlegmonen accerſere uidentur, has, cum iam in corpore ſint conceptæ, ſed tamen exiguæ adhuc & incipientes, utique ne maiores fiant, inhibere conueniet. Atq; hoc p̃cauẽtis phlegmonen eſt officium. Cum uerò ea magnitudine ſint, ut iam phlegmonẽ creent, eas ſubmouere oportet, ac, quantum iam phlegmones genitum eſt, ſanare.

De ortu inflammationum. CAP. 3.

AC communis omnium phlegmonarum generatio ex ſanguinis influxu eſt, copioſioris. ſ. q̃ pars poſtulet: ueluti tum in libro de tumoribus præter naturam oſtendimus: tũ in eo, qui de inæquali intẽperie eſt inſcriptus. Sanè copioſior ſanguis influit alia quapiam, alijsve particulis aliquando eum mittentibus, ac ea, quæ phlegmone laborare incipit, recipiente: aliquãdo particula, quæ affligitur, hunc ad ſe trahente. Partes, quæ mittunt, alìàs ut copia ſuperuacuũ, uel ut qualitate moleſtum, alìàs utroq; nomine, ſuccum propellunt: quę attrahunt, ea morboſo calore trahunt. Porrò in doloribus incipit quidẽ cauſa ab eo, quod affligitur, ſed quicquid eſt phlegmones, id ſuperpoſitæ partes efficiunt. Ergo, q̃ ad partem excalfactam, uel trahunt uicini ſucci, (ut nos cenſemus) uel confluunt (ut Aſclepiades putabat) euidenter cernit: & cõſtet hoc loco ex ipſo, quod cernitur, ſermoni fides. At uerò, quæ dolent, cernũtur ea quoq; phlegmonen ex dolore pati: ſed cauſam eius quidam omnino non aſſignant: quidam nullo modo probabilẽ. Noſtra uero ſententia talis eſt. Docuimus in eo opere, quod de naturalibus facultatibus edidimus, unã eſſe naturę facultatem, quam excretoriam dicimus. Ea ſuo munere tũ fungitur, cũ triſte aliqđ ſentit. Vnum uerò quiddã eſt ex ijs, quæ eam contriſtant, ipſa, quæ dolorem excitat, cauſa, quæcunque ea ſit. Hanc igitur eijcere dũ properat, phlegmonen interdum in particula cõcitat. Cum enim primis ſuis conatibus nihil profecit, uehemẽtius aggreſſa, quod infeſtat, expellere, ſanguinis & aliquid ſpiritus ex ſuppoſitis partibus in afflictam ſimul exprimit. Atque hinc fit, q̃ ex dolore particula, pro portione confluentis in eam humoris, in tumorem attollitur. G A.li 4 ſ 3.c.r. c.2. fol 451.f

Tumores oẽs præter naturam ex rei influẽtis natura variari: et quæ ſint inflãmationis cauſæ. CAP. 4.

QVin etiam omnium tumorum, qui præter naturã ſunt, uarietas ex eius, quod influit, natura naſcitur. Vbi enim flatulenta materia copioſior acceſſit, flatuoſi magis tumores fiunt: phlegmonæ uerò magis ſimiles, ubi ſanguis: ſicut eriſypelati, ubi flaua bilis: & œdemati, ubi pituita: ſimiliter ſcirrhoſi, ubi uel craſſus, uel uehementer lẽtus humor eſt, qui parti eſt infixus. Sanè craſſus humor, quodammodo iã melancholicus magis minusve eſt. Lentus autẽ ex glutinoſis prouenit cibis: ſed & ex ipſis aliquando neruoſis partibus, utique cum multũ excremẽti genuerint. Verum de cæteris tumoribus poſt dicetur. Nunc de phlegmone agemus, ac prius, q̃ oĩum ſunt, cõia, ad diſputationem propoſitis, ſic deinde, q̃ ſolius eius uitij ſunt propria, adijciemus. Cũ igiť particula aliqua phlegmone urgeri cœperit, uidendũ eſt, an p̃p calorẽ aliquẽ, qui in illa præter naturã ſit ortus, an p̃p dolorẽ uel ipſius, uel propinquæ alicuius partis, hanc cõtraxerit: quo. ſ. adempta cauſa, phlegmone non amplius increſcat. Poſt hanc conſiderationẽ proxime illa contẽplabere, nunquid uicina aliqua particula ſanguinẽ largius ad partẽ phlegmone obſeſſam tranſmittat: deinde num totum corpus † ſanguine nimium abundet, πληθώραν uocant. ‡ A li 4 ſ 3.c.2 c.1.f.457.c H

† πληθωρικὰς ἐκάλεσαν.

Inflammationes in glandoſis carnibus facillime excitari: & quo pacto curari debeant. CAP. 5.

NAm tibi (arbitror) non excidit, utpote ſæpe à nobis monſtratum, ſuperuacanea, *quæ à ualentioribus partibus ob redundantiam uel qualitatẽ expelluntur, ea in imbecilliores procũbere: atq; hinc accidere, ut glãdulæ, quas adenas uocãt, facile fluxiones recipiãt, & maxime quę rariores natura ſunt. Quippe ualentius eſt arteriarum, & uenarũ, & neruorum, & muſculorum A.l.1.ſ.1.c.1. c.1.fol.10.c

A rum robur,imbecillus aũt,ac forte prorſus nullum,corporum , quæ glandularum ſunt naturæ. Sic*igitur fit,ut & propter ulcus,quod in manus,aut pedis digito ſit,eiuſmodi gladulæ in inguinibus,& alis,tũ intumeſcant,tum phlegmone occupentur,cum defluẽtẽ†ad ultimos artus ſanguinẽ priores exceperint.Quin etiam in collo,& ſecus aures ſæpenumero glandulæ iis, quibus in collo,capite,uel aliqua uicina parte ulcus eſt natum,intumeſcũt:nominãt aũt ipſos Adenas: cum ſic intumuerunt,Bubones . Quòd ſi ſcirrhoſior earũ partium phlegmone aliqñ fuerit,hæc & ægre ſanabilis eſt,& Chœras,ideſt ſtruma, dr̃ . Quænam uerò ſit ſtrumarũ curatio,in proximo dicetur libro.Nunc de phlegmonis,qm̃ de iis differere propoſuimus,denuo repetentes dicamus,ꝙ inhibitio earum incipientiũ,ex generante illas cauſa tollenda præſtatur. Primũq; de iis, q̃ ulcera ſequuntur,agamus;poſtea.n.q̃ prope magnam arteriam,aut uenam ulcus ortum eſt,celerrime bubones excitãtur . Cernitur autem aliqñ ipſa quoq; uena per totum * membrũ rubra, & calens,& diſtenta,ac ſi quis eã tangit,dolens.Ergo,ſi uel totũ corpus ſit plethoricum,uel malo ſucco redundet,difficilis curatio redditur:ſin ſanum planè ſit,facilis.Quippe excalfacere, & humectare modice totum membrũ,quò dolor mitigetur,oportet(noſti aũt eiuſmodi præſidiorum materiam)ipſi utiq; ulceri tetrapharmaco in linamẽto impoſito,liquatur id oleo potiſſimũ

A.li.4.f.4.t.g. c.a.f.472.c

† ἐπ᾽ ἀκρωτὰ κώλων.

* κώλων.

B roſaceo,uel,ſi id non adſit,relaxanti aliquo:toto uerò mẽbro,hapſo lanæ ex calente oleo imbuto circundato.Quinetiam ipſi ulceri calidum imponi medicamentũ oportet, ac ſuper ipſum,calidũ extrinſecus cataplaſma ponere,qđ ex farina,uel hordeacea,uel triticea, uel ambabꝰ miſtis conſtet:humorem aũt habeat aquam cũ pauco oleo. Non ſecus uerò ẽt ipſi adeni, q̃ phlegmone urgeri cœpit,ut mitigetur,imponi debebit primo die lana ex oleo calente madẽs , nõ aũt ſicut nonnulli faciunt,ſtatim addito ſale:poſt enim ſale utemur,cũ & tumor ꝑ totum membrum fuerit remiſſus,& dolor ulceris ſedatus.Quinetiã macedonicum,quod uocant, pharmacum ſimiliter,ſicut tetrapharmacũ,ipſi ulceri imponere licebit:etenim ſimilia inter ſe ſunt,ſolo thure tetrapharmacum macedonico ſuperante.At,ſi uel plethoricũ corpus ſit, uel malo ſucco redundet,curatio per ea,q̃ ſic calent,fluxionem ad membrum citat.Atqui nec alia ulla uti datur.Cogimur ergo aliàs ſanguinem mittere,idq; aut uena inciſa:aut mẽbris iis,quæ læſa nõ ſunt,ſcarificatis.Manu enim laborante,ſcarificabis crura:altero crurũ male habente,reliquum. Has nãq; uacuationes indicat ipſa copia,ſicut etiam ſuccorũ uitium, redundantis ſucci purgationẽ . Ac plerunq; poſt hæc præſidia,glandularum phlegmone deſinit.Sæpe tñ,uel ipſo,qui curat,ad corporis totius uacuationem ſegniore:uel ipſo,qui laborat, præ mollitie eã non admittente : earũ

C phlegmone maior efficitur,ſic,ut ad ſuppurationem ꝑueniat. Sed &,q̃ Phymata quoque græce appellant,memoratis *carnibus,ſicubi fluxio in eas procubuit, citra ulceris occaſionẽ accidũt. Vbi ergo diſtentæ uehementer glandulæ ſunt,aut alia deniq; particula quæuis, quam phlegmone premit,cogimur toto corpore prius uacuato ipſam ſcarificare . Sanè uacuamus totũ corpus (ſicut in libro De plenitudine monſtrauimus) non modo cũ in redundãtiæ ſuccorũ eſt habitu, ſed ẽt cum mediocritatem ſuccorum cõtinet,ſi morbi magnitudo ſuadeat . Siquidem dolor, & calor *membri,in quo phlegmone ſedet,ẽt ſi purum ab excrementis totum corpus ſit,fluxionis cauſæ fiunt.Expedit igitur parcius id,hoc caſu facere:ac uacuare,prout maxime,tũ ætati laborãtis,tum naturæ,cõgruere uidebitur,æſtimatis prætera,tũ anni tempore,tũ regione,tũ ęgrotantis ipſius cõſuetudine:de quibus ſæpe iam in multis diximus ſic,ut, etiam ſi adhibita in ſermone non ſint,ſubaudire ea conueniat . Vbi uerò phlegmones ipſe ueluti feruor iam ſubſedit, mitigatoriis cataplaſmatis dimiſſis,ad ea,q̃ digerunt,paulatim eſt tranſeundum.Ac primũ cum mitigatoriis paulum mellis miſcendũ.Mox triticea farina in totũ prorſus auferenda, contentis hordeacea cũ melle uberiore. Deinde ad aliquod eiuſmodi digerentium medicamentorum eſt ueniendum,q̃ uel humida cõſiſtentia ſint,ſimiliter iis,q̃ in linamentis, uel linteolis excipiuntur

* glandulis.

* μέρους.

D (Emmota græce uocant)uel cerati ſpecie.A duris autem abſtinendum eſt, qualia pleraq; emplaſtra ſunt:nã & phlegmonarũ reliquias contrahunt , & rurſus phlegmonem in ægra parte excitant.Quin,ſi pus aliquod notabile in ſuppurante particula ſit contentum,nõ expedit (quod nõ nulli faciunt)protinus incidere,immo exhalationẽ moliri medicamentis ad id ualentibus,quorũ uſus ex affectu ſit cõiectatus:quippe, cum phlegmones naturæ quicquã in * membro adhuc reſtat,acria medicamẽta magis irritant,q̃ digerant . Cum uerò,qđ ex phlegmone relinquitur, ſcirrhoſum effectũ uidetur,fidenter iam valẽtibus medicamẽtis uteris,ſed obſeruato bis in die, quem præſtent effectum,primum mane,ſecundo ueſperi . Quòd ſi balneo quoq; utatur, etiá in eo tempore fiat . Si quando ergo ægram partẽ medicamenti acrimonia irritatam uideris,ut tumentior,aut rubicundior ſit,aut magis doleat,mitigabis eam interea fomẽto, quod per ſpõgiã adminiſtrabis.Id aũt aliquando ex aqua dulci eſto, aliquando etiam ſal habente, ubi.ſ.ſcirrhoſiores phlegmonæ ſunt.Sin aliquando puris copia medicamẽta ſuperet, nec ea uideãtur tibi totum digerere poſſe,†ſecare exitũ ei,quod digeſtioni non ceſſit,ʒeo potiſſimũ loco oportet,quo eſt editiſſimum:quippe tenuiſſimã etiam illic inuenies cutim . Memineris præterea in ſectione & alterius indicationis,q̃ ad effluxum pertinet:atq; ad ambo reſpiciẽs,ita,quod ſuppurauit,incide:ac deinceps medicamentũ aliquod eorum,quæ ſine morſu ſiccent,impone . Quòd ſi com-

* μορίῳ.

† τέμνειν χρὴ τὸ ἔτως ἀφεστάμενον, idest, quod ſic abſceſſit, ſecare.

† Ex antiq. ita uertendum, ex leui occaſione phlegmonem fa cile contrahat.

*ὑπόστεμα.

*ἐμβροχαῖς:

putruiſſe portio aliqua ſupputãtis partis videbitur, excidi eã eſt neceſſe. Sanè quidã in ijs, q̃ in E axillis, & inguinibus ſuppurant, in myrtei folij ſpeciẽ ſemper excidi cutim iubent, qm̃ in ijs laxa ea naturaliter ſit, ideoq; oẽ, quod ipſi aduenit, prompte recipiens: † p̃terea ipſa ex leui occaſione phlegmonem facile cõtrahant.‡ At maximas aliqui ſectiones facere ſolent: quarum occaſione particula, vbi ad cicatricẽ eſt pducta, nõ ſolum turpiſſima redditur, ſed ẽt fit imbecillior, & q̃ ſæpe homini ad motus ſit in mora. Hæc igitur ipſi uitantes, ſæpiſſime certe ſola inciſione, & medicamentis valenter ſiccantibus, huiuſmodi affectus ſanauimus. Quòd ſi aliquãdo excidere aliquid pp multitudinem non puris modo, ſed ẽt corruptarum partium, fuit opus, contenti eramus ſectione, q̃ myrti ſolium imitatur, planè non magna. Cum autem in ea exciſione longitudo maior, q̃ latitudo ſit, eſto in inguine longitudo per tranſuerſum ducta; nõ aũt p membri rectitudinem: quippe ita, cum membrum inflectimus, naturaliter cutis ſibi applicatur. Poſt exciſam cutim, medicamento, qđ Græci Mannam uocant, affectam partem implebimus: eſt autem ea *purgamentum thuris, leui adſtrictione prædita, atq; hoc nõie etiam thure ipſo ad nonnulla utilior. Thus.n. puris tm̃ mouendi facultatem obtinet, utpote nullam adſtringẽdi uim habens: magisq; id facit, qđ pinguius ex eo eſt, & magis albicãs: ſicuti etiam, quod flauum ex eo magis eſt, validius ſiccat. Mannæ uerò, ẽt corticis thuris paululum eſt admiſtum: vnde.ſ. adſtringendi F vim hẽt. Ipſe uerò cortex thuris, tũ adſtringit, tũ ſiccat inſigniter. Itaq; ẽt ad moderatiores ſanguinis pfuſiones eo utimur ſolo: ſicut ẽt ad valentiores ſolo vſto, ſed tunc & cribrato, & in molliſſimum puluerem redacto. Quin ẽt mitigare prius inciſam partem (ſicut dictum eſt) quantum poſcere uidebitur, oportet, *ſomentis primũ, dein cataplaſmate, mox humectãte aliquo medicamento, aut non ſiccante: ſingulis.ſ. extrinſecus impoſitis. Nam in ipſo ulcere tum manna, ut dictum eſt: tum ex p̃ſidijs, q̃ linteolis excipiuntur, primum ea, q̃ pus citãt: dein ea, q̃ expurgant, ſunt imponenda: poſt quæ, ſi cauitas etiamnum ſit, quę impleant, adhibenda ſunt: ſin minus, ea, quæ cicatricem inducunt (græce Synulotica, & Epulotica uocant) ueluti quod ex cadmia conficitur. At, qm̃ in horum quoq; uſu plurimis medicorum non paruum quiddam peccatur, non ab re fuerit etiam de iis diſſerere. Tũ nanq; ducere ulcus ad cicatricem incipiunt, ac idonea illi rei medicamenta applicãt, cum iã penitus ſit impletum, nec quicq̃ illi reſtat cauum. Hinc illis accidit, ut cicatrices efficiant circumpoſita cute magis eminentes. Quò igitur illi cuti ſint æquales, cõueniet id genus medicamentis uti prius, q̃ ulcus ad æqualitatem prorſus ſit impletum, impoſito ſuper ipſas ulceris oras ex ſpecilli mucrone medicamẽto aliquo ſicco ex iis, q̃ in ulcerũ curatione retulimus: ſuper reliquum, linamento dato, quod aliquo medicamẽto ex iis, q̃ cicatricẽ G inducant, & humida ſint conſiſtentia, fuerit imbutum. Cedente aũt proſpere curatione, etiã id amouebis: ac poſtea ſicco tantum medicamine uteris, lato ſpecilli mucrone ‡ex eo‡ ſuper toto ulcere uolutato. Foris aũt ſuffecerit linamentũ, uel ſiccũ, uel ex uino madens: at potiſſimũ qđ ex mollibus ſit elychniis: cuiuſmodi Tarſenſia ſunt, qm̃ hæc quoq; ad ulcera, q̃ ſupercreſcant, ſubmittenda uim aliquam obtineant. Atque hæc ducente nos rerum ſocietate diximus.

De curatione ſingulorum affectuum, qui ad inflammationem excitandam concurrunt. CAP. 6. A.li.4.f.3.2.1 c.3.fol.451.g

NVnc ad ſermonem de phlegmone reuerſi dicamus, cõem omnium phlegmonarum curationis indicationem eſſe uacuationem. Quæ uerò adhuc in generatione ſunt, in ijs prior uacuatione eſt cõfluentis ad affectum locũ ſanguinis inhibitio. Inhibebitur is cõmode, ſi ipſam fluxionis cauſam inuenerimus. Sanè ea duplex eſt: aliquando.n. ex ipſa parte, quam phlegmone uexat, oritur: aliquando ex alia quapiã, aliisve. Ex ipſa, quoties aut calidior eſt facta, aut dolore (ſicuti ante diximus) urgetur: nõ ex ipſa, qñ uel ab alia quapiam, uel ab aliis, ſuperfluum illi tranſmittitur: uel ẽt ex totius corporis affectu. Fit igitur calidior, uel pp immodicum motũ, uel aliquem ex Sole, aut igni teporem, uel acre medicamẽtum. Dolore uerò angitur, & propter H intemperiem, & vulnus, & contuſionem, & diſtorſionem, & tenſionem, p̃terea obſtructionem quandam, & ſpiritum flatuoſum. Intemperies modo extrinſecus illi prouenit: modo ex ſuccis, qui in ipſo habentur corpore: Et extrinſecus, uel ab aliquo uenenatorum animalium: uel pharmaco, qđ uehementer excalſaciat, aut refrigeret: ẽt ex ambiente nonnunquam: Ex ipſo uerò laborantis corpore, cum id uitioſos ſuccos, qui facultate ſint diſſimili, congeſſit. His igitur omnibus æſtimatis, q̃ phlegmonæ adhuc in generatione ſunt, earum cauſas prius abſcindes: quæ uerò iam ſactæ ſunt, has utique curabis ſolas. Ergo quidnam medenti agendum ſit, ſi totũ corpus male ſit affectum, & dicta prius, tum in his non pauca ſunt, tum in libro De plenitudine: & nũc ſummas eorum, quæ dicta ſunt, recenſebimus. Vbi enim æquabiliter inter ſe ſucci ſunt adaucti, ‡id & Plethos, & Plethoran Græci uocant: ‡nos plenitudinem, & ſuccorum redundantiam diximus.‡ Vbi uerò uel flaua bili, uel nigra, uel pituita, uel ſeroſis humoribus refertum corpus iam fuerit, eum habitum Cacochymiam (quaſi ſuccorum uitium dicas) non plethoram nominant. Ergo plethora, tum ſanguinis miſſione curatur, tum frequenti balneo, tũ exercitatione, tum frictione: p̃terea digerentibus medicamentis: & præter hæc oĩa media: de quibus in iis, quæ De ſanitate tuenda ſunt prodita, dictum abunde eſt. Succorum uitium purgatione, quæ cuiq; ſuperanti

peranti

A peranti ſucco ſit accommodata, corrigitur. Dictum porrò & de hac eſt in ea parte operis De ſanitate tuẽda, quæ de præcauẽdis morbis eſt inſtituta. Illinc igitur huc ea transferas, oportebit, ac cõſideres, quò nam ex ipſis uti maxime expediat. Siquidẽ, ſi iã ſebricitet æger, nec exercitatione uacuare exuperãtiã licet, nec unctione, quæ excalſaciat: ſed nec multa frictione, nec balneo: Immo ſanguinis miſſione unà cum inedia, uel purgatione aliqua. At, ſi nõdũ febricitat, omnibus iam dictis utare, optimũ quodq; ad id, ꝙ inſtat, deligens. Illud enim patere, uel me tacẽte arbitror, eum, cui crura phlegmone laborãt, nõ eſſe uel ambulatione, uel curſu exercitãdũ: ſed nec ſtare illi eſſe iubẽdũ: immo ſedenti plurimum fricari, mox manuum motu exercitari, illi eſt ſatius. At, ſicut in ſupernis partibus cœperit pars aliqua phlegmone tentari, huic motus ex inãbulatione aut curſu eſt ſalutaris. Similiter & frictio his quidem ea potior eſt, quæ cruribus adhibẽt: illis, quæ in ſupernis partibus adminiſtratur: quippe præceptum in cõtrarium reuulſionis, in omnibus talibus commune eſt. Neque igitur, cum uel circa ſedem, uel aliquam huic uicinam partem initium phlegmones incidit, aluum deijcies: neque, cum in ueſica, uel cole, vel renibus eſt cœpta, pharmaca, quæ urinas prouocent, bibenda dabis: nec, ſi mulieri in vtero, uel pudendo inſedit, menſes huic prouocabis: ſed ad partes, quæ maxime longinquæ ſint, ſemper reuulſio B nem facies, æſtimata ſcilicet tum phlegmones magnitudine, tum corporis totius ſtatu. Nam, ſi plurima ſuccorum abundantia ſit, nec exercitatione, nec balneo ſine periculo vtare: ſin exigua ſit, licet, & per hæc vacues Cæterum (quod dixi) hæc tum in ea parte operis de ſanitate tuenda, quæ morbos præcauet, ſunt ſcripta: tum in libro, qui de plenitudine inſcribitur: tum in ijs, quæ de phlebotomía, ſiue incidenda vena: tum, quæ de purgantium medicamentorum facultatibus edidimus. Sed, quod ad commonefaciendum tantum de ijs ſit ſatis, nunc etiam abunde eſt dictum. Itaque ad propriam de phlegmone diſputationem nunc eſt ueniendum. In qua primum merito verba faciemus de phlegmone, prout ab affectu partis, cui inſidet, oritur: quippe ſatis conſtat affectum illum principio tibi eſſe ſanandum: mox, quicquid iam phlegmones eſt factũ. Porrò Interim ijſdem præſidiis ambo tolluntur: ueluti cum ex flatulento ſpiritu & dẽſitate particulæ dolor quiſpiam eſt ortus. Hoc enim caſu eorum, quæ modice caleſaciunt (quæ etiã Chalaſtica, id eſt relaxantia, ſiue remittentia uocamus) vſus eſt commodus: ut qui pariter & conniuentia corporis laxet, & flatuoſum ſpiritum tenuet, &, quod phlegmones iam conflatum eſt, digerat. Ad eundem modum, & ſi ex frigido dominante intemperies ſit oborta: nam tunc quoq; caleſaciendo non ſolum intemperantiæ, ſed etiã phlegmonæ, vnà medeberis. Itidem, ſi calor C uehementior intemperiem fecit, refrigerantibus præſidiis ambo ſiſtes: ſiquidem intemperantia contraria ſemper requirit: Vacuatur autem, quod impletum eſt, non modo medicamentis iis, quæ digerunt, ſed etiam, quæ adſtringunt & refrigerant. Magisq; profectò ad incipiẽtes phlegmonas frigidis adſtringentibusq;, q̃ iis, quæ digerunt, eſt vtẽdum: atque etiamnum magis, ubi craſſum, quod confluit, non eſt. Sed, ſi ſanguis in particula, quam phlegmone prehendit, uehementer eſt impactus, non eſt amplius repercutientibus utendum: ſed tum digerere eſt tempeſtiuum. Vbi autem ex animalis punctu morſuue dolor incidit, duplex ſedandi doloris ratio eſt, uel uirus ipſum uacuando: uel, quod dolorem excitat, alterando. Sanè uacues id eorum medicaminum ope, quæ uehementer attrahunt: alteres iis, quæ ſunt contraria, idq; uel qualitatibus, uel tota ſubſtantia. Monſtratum nanque eſt in libris de medicamentis quædam eſſe totis ſubſtantiis inter ſe contraria: quædam ſolis qualitatibus. Sed & illud indicatum ęque eſt, ꝙ corũ, q̃ contraria qualitate ſunt, methodus quæpiam ſit: eorum, quæ tota ſubſtantia ſunt aduerſa, methodus non ſit, ſed omnia ſint per experientiam inuẽta. Tu igitur, quæcunque methodo curandi explorentur, hinc diſces: quæ experientia tantum deprehendit, ea in iis operibus, quibus de medicamentis agitur, ſunt collecta, uno, quod de facultate eorũ inſcribitur: altero, quod de cõ D poſitione: & tertio, quod de facile parabilibus inſcribitur. In quibus operibus oſtendimus, quę nam ex ſola experientia: quæ nam ex ſola ratione: & quæ nam ex ambabus, inuenta ſint pharmaca Ergo methodus, quã hoc opere tradere inſtitui, in doloribus uniuerſis, qui uel ex animalium medicamentorum ue noxa excitantur, duplicem indicationem habet, nempe eius, quod dolorem creat, uacuationem, atque alterationem. Vacuant id tum calfacientia omnia: tum quę citra caleſactionem uehementer trahunt, ueluti & cucurbitulæ, & caua cornua quædã, quibus nõ nulli cucurbitularum uice utuntur. Sunt autem, & qui ore ſuo uirus extrahunt, ægræ uidelicet particulæ admoti, ipſamq; labiis complexi. Huc ſanè pertinet & cauteriũ, & medicamenta, quæ cauteriis ſimiliter eſcharã efficiunt. Atque hæc omnia totam eius, quod infeſtat, ſubſtantiam exinaniunt. Alterum auxiliorũ genus eſt eorum, quæ qualitatem per contraria alterant, ſ. exhibentibus nobis, ſi uehementẽ calorem ęger uel in ipſo demorſo loco, uel in toto corpore ſentiat, auxilia refrigerantia: ſin frigus ſentiat, caleſacientia. Docuimus autem utraque in iis operibus, quæ de medicamentis ſunt ſcripta. At tales quidem omnis phlegmones communes medicationes ſunt: uariãtur autem pro laborantium particularum ratione Etenim id iam quoq; oſtenſum eſt, ubi de ulcerum curatione egimus: nec longo ſermone eſt opus ei, qui meminerit eorum, quæ ibi ſunt dicta, ſed ſat erit paucis tranſcurriſſe.

A.b.4.f.6.r.3. fol.490.d

Indicationes, tum ex ſimilaribus partibus, tum ex inſtrumentarijs, in inflammationum curatione præberi. CAP. 7. E

VNa itaque indicatio ex ipſis ſimilaribus accipitur partibus: altera ex inſtrumentariis. Et ea, quæ ex ſimilaribus ſumitur, †modum calfaciendi, refrigerandi, ſiccandi, ac humectãdi determinat: Quæ uerò ex inſtrumentariis, tum locum ipſum, per quem uacuare oportet: tũ uacuationis rationem: tum uerò in ſimilis ſpeciei medicamentorum uſu ipſum †pluris minoriſq; modum. ‡ Ac de ſimilarium quidem partium indicatione ſupra, ubi de vlcerum curatione eſt tractatum, diximus: de inſtrumentaria uerò hic agemus.

† τὸ ποσόν. menſuram.

† Plus & minus.

In inflammationibus vacuandi indicationem, indicationem refrigerandi ſuperare, contra in eryſipelatis. CAP. 8.

CVm enim phlegmone duplici ratione à natura receſſit, & q pars ipſa multo ſanguine ſit referta: & q eadem ſit calidior: utiq; uacuationis indicatio refrigerationis indicationem uincit: contra. ſ. q̃ in eryſipelate, in *illo nanq; refrigerationis indicatio magis urget, q̃ uacuationis. Quanq̃ utriuſq; affectus curandi cõe caput eſt infeſtantis humoris uacuatio. Ideoq́; poſt, q̃ refrigeratum eryſipelas eſt, ad ea, quæ digerunt, medicamenta cõuertimur. In phlegmone igitur †tantiſper eſt refrigerandum, quatenus & ad incremẽtũ eius ſiſtendum inhibendumq́; eſt commodum. Etenim, cũ immoderatus calor dolorem excitet, atq; etiam aliquid ad ægram partem attrahat, utroq; nomine augeſcere phlegmonẽ accidit. Ergo, quãtum refrigerationis phlegmonæ, ceu calido morbo, congruit, tantum certe, & incremẽtum eius inhibere eſt aptum. Idẽ parẽ gratiam præſtat, & cum repercuſſerit id, qđ affluit. Quod uerò ex eo, quod in laborante membro continetur, quidpiã in proximas partes repellit, hoc phlegmones iam genitæ medela eſt. Simili modo, & quæ modice excalfaciunt, utraq; interdum ratione proſunt, quoniam & dolorem ſedent, &, quod contentum in laborante particula eſt, digerant: quippe dolorem mitigando, augeri phlegmonas uetant: digerendo, quod earum iam conceptum eſt, ſanant. F

A.li 4 f.3.z.1. c.5. fol. 452.f

† In antiquis codi. quibuſdã additur ζωώτας. i. ſeruente.

Quatuor eſſe in totum vacuationum genera, quæ ex partium natura oriuntur. CAP. 9.

QVoniam igitur momentũ oẽ curationis laborantis phlegmone partis, in redundãtis in ipſa ſanguinis uacuatione conſiſtit: uacuatio autem hoc genus affectorũ excogitata eſt duplex, aut tranſlato ad alias partes, qui in ægra continebatur ſanguine, aut foris à corpore expulſo: ſatius profectò eſt utraq; uti, obſeruantibus diligenter, nequa ex accidenti læſio ſequatur. Ergo, cũ gemina ſit dictarũ uacuationum utraq;, quadruplex in uniuerſum naſcitur uacuantiũ auxiliorum genus. Tranſlationis. n. ſanguinis ad alias partes alterum genus eſt, ubi ipſa pars, q̃ phlegmone laborat, ſanguinem abigit: alterum cum eæ, q̃ integræ ſunt, ad ſe trahunt. Eius aũt, q̃ extra corpus educit, alterum ſenſibilibus effluxibus: alterum rõne tñ contemplabilibus pficitur. Atq; id, quod ſenſibilibus effluxibus peragitur, aliàs per ipſam ſit partem, in qua phlegmone reſidet: aliàs † per ea, quæ unà cum hac aperiuntur. ‡ Proinde etiam diſſectionum notitia ad eiuſmodi conſortiũ intelligendum eſt opus. Ergo tũ hæ indicationes phlegmonarum curationem immutantes à partium natura præſtãtur: tum ſupra has, quæ tum ex poſitu, tũ figuratione ſumuntur: quas nimirum laborans locus, quà inſtrumentalis, non quà ſimilaris eſt, indicat. G

De reliquis Indicationibus Similarium & Inſtrumentalium partium communibus. CAP. 10.

SVnt etiam aliæ, quæ tum inſtrumẽtalium, tum ſimilarium communes ſunt: ſicuti cum actionem earũ inſpicimus: præterea an rara pars ſit, an dẽſa: an acuti ſenſus, an hebetis. † Ad quæ omnia intentum eſſe oportet, qui recte curare ſtudet.

† Addendum ἢ ἀναίσθητος, i. an ſenſu careat.

Ratio Reuellendi, Deriuandi, ac omnino Vacuandi Inflammatas partes, iecinoris exemplo. CAP. 11.

QVoniam uerò (ut ſemper teſtati ſumus) non ſatis eſt ipſa rãrum vniuerſalia nouiſſe, niſi qs etiam in particularibus ſe exerceat, ita utique & nos nunc faciamus, nõ tamẽ omnia particularia percurrentes, ſed ea tantum, quæ nobis ſatis eſſe lectori uidebuntur. Proponatur itaque iecur iam phlegmonen contrahere incipere: tum, quæ nam mali eius commodiſſima ſit curatio, quæratur. Omnium ergo primum ab ijs, quæ retuli incipiens, an *totum corpus inanitione indigeat, conſiderabis. Quòd ſi indigere inueneris, mox ægri uirtutem æſtimabis, poſſit ne ſemel iuſtam uacuationẽ tolerare. Primum ergo ualida eſto. Ab hac æſtimabis ætatem. Nam, ſi puer ſit, quæ per diſſectam uenam ſit (ut ſupra eſt monſtratum) uacuationem non feret: uerum, cum pubertatem attigerint, iam pueri miſſionẽ ſanguinis tolerant. Ergo pariter tum reuellendus, tum educẽdus, qui ad iecur fluit, ſanguis eſt, interna in dextro cubito ſecta uena, ppterea, q & è *regione, & ampla uia cum uena, quæ caua dicitur, ſocietatẽ habet: hac nõ apparente, media ſecanda eſt: quòd ſi nec ea ſe oſtẽderit, reliqua, ac tertia eſt incidenda. †Modum uero uacuationis tum ex redũdãtiæ modo, tum ex reliquis, quæ in ſuperioribus diximus, inuenies, ætate, natura, tẽpore anni, regione, & cõſuetudine: tum ante hæc, ipſa laborãtis uirtute. Hæc enim in omnibus ſunt cõmunia. Illud uerò, interna ne, an media, an humeralis uena, ſecãda ſit, an ea q̃ iuxta malleolum eſt, an quæ in poplite; id uerò ex laborãte particula indicatur. Ac definitũ iã eſt in iis, quæ de incidẽda uenã ſcripſimus, de uacuationibus id genus omnibus: diceturq́; nũc, quantũ ſit ad rem propoſitam opportunum: primumq́; hoc ipſum, Non eſſe ſcilicet ſolum illud H

A.l.5.f.14.z.1 c.12.f.315.g

* κατ' ἴξιν. i. è directo.

† Menſuram.

ſatis,

A ſatis,quod uacuandũ ſit,inueniſſe:ueluti ſentiunt,qui amethodon ſectam colunt: quibus nulla de laborantiũ locorum differẽtia habetur ratio. Non.n.ratio ſolũ, uerũ etiam vſus ipſe indicat aliam alij parti vacuationẽ congruere. Siquidem ex ijs,quibus oculi tentari phlegmone cœperant,nõ nullos ſola purgatione per aluum,vno die ſanatos vidiſti. Quã rẽ ſi quis facere in iecinore,cum phlegmone laborare incipit,tẽtet, maximam excitabit phlegmonẽ,æque ut,ſi,cũ renes aut veſica phlegmone tentari cœperint,quæ urinas cieut,medicamẽta exhibeat: aut; ſi cũ uterus phlegmonẽ laborat,menſes deuocet: ſiquidẽ lõgiſſime † à tẽtata fluxione parte,‡quod redundat,reuellere,nequaq̃ ad eam trahere cõuenit. Hac itaq; ratione, nec ſi uentriculũ aut inteſtina phlegmone occupare iam cœperit,medicamine,quod aluũ deiiciat, uti cõueniat. Eãdem cum his indicationẽ & uterus ſortitur,ſicuti cum urinæ vaſis,pudenda. At vomitu vti pudibũdis laborãtibus, ‡in diuerſa‡ reuellens auxilium eſt Græci Antiſpaſticon vocãt. Eadem ratione in omnibus,quæ circa caput accidunt,medicamẽtum,quod aluum deijcit,ad cõtrariũ auertit. Siqua uerò circa fauces,& palatum,aut linguã,aut deniq; in ore,phlegmone laborare incipiãt, in his omnibus cauenda ſunt,quæ pituitam per os euocant,Apophlegmatiſmus uocãt: quippe cum id ſimile ſit,ac ſi deijcere aluũ,inteſtinis ægrotãtibus velis: aut vrinas mouere, cũ renibus

A.l.1.f.21.c.4. c.12.l.195.c.

† A parte, quæ fluxione tentari incipiat.

Interpretis uerba.

B aut veſicæ ſit ægre: aut vomitũ laceſſere,cum partes ſtomachi ſint afflictæ. Satius igitur ſit, ubi partes,quæ in ore ſunt,phlegmonẽ accerſere incipiant,deſtillare ad nares. Pari modo uenã quoque,ubi hę partes ſic laborãt,incidere humeralẽ in manu: ſi ea nõ cernitur,mediam: Vbi iecur, pectus,pulmo,aut cor ſic afficiuntur,internã: In angina,quam ſynanchen græce uocãt, primas in manibus: ſecundas eas,quæ ſub lingua habẽtur: At ijs,quæ in occipite ſunt,afflictis,etiã eã, quæ in cubito eſt,nec nõ eam,quæ habetur in fronte: Renibus uerò,& ueſica,& pudẽdo,& utero ſic habentibus,eas,quæ in cruribus ſunt ſitæ,ac potiſſimũ,quæ circa poplitẽ ſunt: ſin minus, eas,quæ iuxta malleolos: Ac ꝑpetuo quidem in omnibus eam,quæ è directo eſt: ubi iecur phlegmone inuadit,quæ in dextra ſunt manu: ubi lienem,contra. Itaq; ſtatim prima uacuationis diuerſitas pro particularum diuerſitate uariatur: conſtatq; cõmunem indicationẽ nõ magis eſſe utilitatis,q̃ noxæ,cauſam. Siquidẽ,ꝙ uacuãdũ ſit,id cõmunis indicatio eſt: unde autẽ,aut quomodo,uacatiuo ſit facienda,id æger ipſe docet locus. Ad eundẽ nanque modũ,vbi pectus, aut uentriculus,aut partes circa collum caput ue,phlegmone laborãt,excogitatũ eſt artus uincire. Quippe ipſum,ꝙ phlegmone infeſtatur,uinciẽdum non eſt: ſed,ſi in manibus phlegmone eſt orta,crura: ſin in cruribus,manus.

C *Ratio Refrigerandi ac Adſtringendi inter initia Inflammatas partes.* CAP. 12.

SEd nec refrigerare inter initia,aut adſtringere,citra laborantis particulæ indicationẽ utilitatis magis,q̃ noxę,ſunt cauſæ. Nam in particulis,quæ circa artus ſunt,ſat fuerit etiã ſpõgiã uel ex frigida aqua,cui paululũ aceti ſit immiſtum,uel ex aqua ſola madentem,imponere: ſicut etiã ex uino aliquo auſtero: In iecinore uerò,ſi phlegmone laborare cœpit, nemo cõpos rõnis his utatur: immo nec ſi melino infundas,aut myrteo,aut maſtichino,aut nardino,aut lẽtiſcino aut aliquo oleo,quod adſtringat,aut etiã alio quopiã,cui abſinthium ſit incoctum,ne horũ quidem ullum cõueniet frigidum,ſicut nec ullum cataplaſma frigidum. Sed,ſi mala præcipue cotonea uino incoquens, cataplaſma ex eo præparaueris, ſi iecur phlegmone laborare adhuc incipiat,ne id quidẽ admouebis frigidũ: ueluti nec oleũ,ut dictũ eſt,præparatũ,uel oculis, uel oris partibus,ſicubi hæc tẽtari phlegmone incipiãt. Auri uerò,etiam ſi acetum cum roſaceo infundas,nihil offendes. At nõ eſt hoc oculis phlegmone laborãtibus utile,ueluti nec medicamẽ,qđ ex moris conficitur,aut aliud quippiam eorũ,quæ Stomatica græce dicũtur: ſunt enim eiuſmodi omnia oculis triſtia, quanquã genere ſunt ex ijs,quæ indicentur. Glandulis uerò phlegmone tentari incipientibus,ſæpe ſolum oleum calens ſat fuit.

D *Quid differat Victus ratio, Iecinore, aut Ventriculo, & Glandulis, ac Artuum partibus inflammatis.* CAP. 13.

SEd & reliquus uictus ordinãdus is,quibus,† glãdulæ,aut etiam aliquid circa artus phlegmone tẽtatur,unam tãtum indicationem habet,quæ tot ac talia exhiberi iubet, quot & qualia facillime concoquẽtur. Nec quicq̃ refert,alicã,an ptiſſanam,an mulſam,an punicũ,an malum, an tale quippiã exhibeas. At,ſi iecur phlegmone infeſtatur,exquiſitiſſimo uictu eſt opus: æque profecto,& ſi uentriculus ſic laborat. Quippe munus eorũ toti animali eſt cõmune: acceditq; omnibus animalis partibus maximũ incõmodum, ſiue non probe concoctum alimentum ſit, ſiue nõ rite in ſanguinem cõuerſum. Artuum uerò partes tm̃ alimenti capiunt, quanto ſunt nutriendæ. Quo fit,vt,ſiue ex malo,quod probe in uentriculo ſit concoctũ,alimentum ad eas ꝑueniat,ſiue ex alica,ſiue ex ptiſſana,non multum interſit. In iecinore uerò quantum referat nutrimentorum differentia,tum ꝙ maximam in utranque partem uim habeat, hinc diſcas,licet.

A.l.1.f.4.c.25 fol. 82.c

† τὰ τῶν κατὰ τὰ κῶλα μορίων. aliqua pars circa extrema, ſic an ſignus interpres & paullo ſupra, & paullo infra tranſtulit ſemper τὰ κῶλα extrema.

Quæ Nutrimenta medicamentave aſſumpta Iecinoris inflammationi conueniant. CAP. 14.

NAm expelli è iecinore oportet,quicquid in eo tum amaræ bilis,tũ ſaniei,q̃ ex phlegmone prouenit,eſt collectum. Id uerò fieri nequit,niſi & vaſa,quę ſunt in uiſcere,detergeantur,& meatus,q ad ieiunũ pertinet,ſit apertus. Ergo alica,cum & huic inhæreat, & uaſa, q̃ in uiſcere

ſunt condita, obſtruat, præcipueq́; eorum ora, & bilem in inteſtinũ deſcẽdere, & alimentum in E totum corpus digeri ꝓhibet. Poſcit ergo tum iecur ipſum, tum os meatus, qui bilem trãſmittit, cibos & pharmaca, quæ obſtructa recludant. Talia uerò omnia ſunt, lenta quidem minime, ſed tenui conſiſtentia, & qualitate mordente. At uerò ab his, vtpote mordẽtibus, phlegmonæ irritãtur. Quare quæ citra morsũ ea detergeãt, indigemus, cuiuſmodi. ſ. mulſa eſt. At nouimus dulcibus omnibus tũ iecur, tũ lienẽ maxime intumeſcere. Superſunt igitur, quæ culpa vacãt, ut in cibis ptiſana: quippe quæ ſine morſu deterget, ut in pharmacis oxymeli aqua miſtũ. Nã & punicum, & malum, & cætera, quæ adſtringũt, dum bilis meatus os arctant, bilem ipſam excerni ꝓhibent: atque inde iecinoris phlegmonis ſunt incõmoda, præſertim ijs, quæ in cauo uiſceris cõſiſtunt: quibus ad anguſtias, quas facit ipſa phlegmone, etiam ea, quæ ex adſtringẽtibus & lẽtis fit cibis, accedit. Ac, quæ mordẽt, ea phlegmonas ipſas, quæ in cauo ſunt uiſceris, magis irritãt: q̃ppe ijs, quæ in gibbis eius cõſiſtunt, mutata iam ueniũt ea, quæ aſſumpta ſunt, ita, ut nec, quæ adſtrictoria ſunt, ſimiliter adhuc adſtringant: nec, ꝙ mordẽs eſt, ſimiliter mordeat: nec ꝙ ꝓpter lentorẽ in anguſtis vaſis hærebat, ſimiliter etiamnum maneat lentum. Eſt autẽ his occaſio mutationis duplex, & ꝙ prius ſunt cõcocta: & ꝙ ſanguini, q̃ in iecinore prius erat, ſunt admiſta. Cauo autẽ iecinoris phlegmone obſeſſo, ꝓtinus etiam venas, quæ in meſenterio ſunt, unà phlegmone laborare eſt neceſſe, quãdo ex ea, quæ ad portã pertinet, omnes ſint ortæ: protinus etiã, quæcunque oſculis earum incidunt, uim ſuam oſtendunt. F

Aduerſus Attalum Methodicum, qui Theagenem Cynicum inflammatione Iecinoris laborantem relaxantibus cataplaſmatis enecauit. CAP. 15.

AN tibi ad communẽ phlegmones curationem parua ex particulis ipſis accedere differẽtia uidetur? Mihi ſanè maxima uidetur: quamuis ij, qui Theſſali ſtupiditatẽ æmulantur, communẽ indicationẽ ſolam ſatisfacere putent. Placet autem nunc ad memoriam reuocare tibi egregiam eorum curationem, quam Theageni philoſopho Cynico adhibuerunt: ſiquidem hanc norũt plurimi propter viri famã, ut qui publice diſputare in Traiani circo* quotidie ſit ſolitus. Erat, qui hominẽ curabat, unus ex Sorani diſcipulis, nomine Attalus. Is impoſuit quotidie iecinori cataplaſma ex pane & melle, haud intelligens viſcus hoc mediocriter adſtringi debere ꝓpterea, ꝙ animalibus altricis facultatis principiũ ſit, & venoſum ab hoc oriatur genus. Ita igitur uiſcus curauit, ſicut bubonas, meris. ſ. & ſolis relaxantibus utens, cataplaſma ex pane & melle imponens: ac prius oleo calẽte perfundens: tũ ſorbitione ex alica cibans. Hæc nãq; tria fermè omnibus nunc amethodis iſtis Theſſalijs ad acutorum curationem ſufficiunt. Viſum autem eſt mihi G ſeorſum Attalum monere, ut adſtringens aliquid admiſceret, nec nudis uteretur relaxantibus. Ac de uiſceris quidẽ natura nihil erã homini dicturus (id enim fuiſſet planè aſino fabulã narrare) ſed, quod me ꝑſuaſurum homini arbitrabar, & cui omnes homines facillime aſsẽtire video, id tantum expoſui, nempe lõgam experiẽtiam medicos docuiſſe, vt iecur miſta medicamentorum materia curarent: eam autem ſcriptam inuẽturum in ijs medicorũ libris, qui ſint de medẽdi ratione cõſcripti. Si ergo, inquam, tibi uidetur, miſce aliquid de abſinthij coma diligenter tũſa, cataplaſmati: oleo uerò, totius herbæ aliquid, modice id, quemadmodũ alios cernis in illo incoquẽtes. Cataplaſmati verò Myrobolani †pieſma, & irim, & iunci florẽ, aut narditidos herbæ radicẽ, aut cyperi miſcebis: nõ inutile ſit, & ex vino ea aliquãdo præparare, ac miſcere interim etiam de fęce ipſa: quin etiam aliquid adſtringentium incoquere malorum, cuiuſmodi cotonea ſunt, & quæ vocantur ſtruthia, prætereа, quæ Romæ abundant, vocata ceſtiana. Oleũ verò (nã id quoque video miſcere te) non quodlibet eſto, ſed uel hiſpanum, uel hiſtricum, vel crudũ, vel lentiſcinum, uel myrteum, vel melinũ, vel nardinum vnguentum. Porrò aliam materiam pluri mam eſſe dixi eorũ, quæ incoquere liceret: nam & lẽtiſci tenera germina, & myrti, & rubi, & vitis præſertim ſylueſtris, à qua œnãthen uocatã decerpimus. Non alienum etiam ſit & atticum H *hyſſopum tum cataplaſmati, tum etiã ceratis miſcere; nam & cerata quæpiam illi ex eiuſmodi materia imponere poſt cataplaſma ſuaſi. Et apponere illi tẽtabã vniuerſam deinceps curationem, quò ſcilicet etiã, quæ à medicis grecæ Epithemata uocãtur, ex miſta materia cõponeret. Nam melius, inquam, eſt ſublato cataplaſmate aliquid ſuper viſcus eſſe. Attalus uerò ſermonẽ meum interpellans, Niſi multum (inquit) tibi tribuerẽ, nihil horum toleraſſem: nam, in quibus ſuperiores medici paſſi naufragia ſunt prius, quàm uera medicina inuẽta à noſtris eſſet, ea mihi veluti ignaro ſuades. Cæterũ tres (inquit) aut quatuor dies ſine me Theageni ex mea ſentẽtia proſpicere, & ſanum eum penitus conſpicies. Sed quid, inquã, ſi, cum ſubito pauci & hi lẽti apparuerint ſudores, moriatur, recordaberis ne, quæ promiſeris, ac de cætero ſententiã mutabis? Atq; Attalus poſt hæc abijt irridens, nec quicq̃ præterea reſpondens, ſic, ut neq; de alica quicq̃ me conſulere permitteret: ſed nec quòd ex ijs, quæ urinas cient, miſcere aquæ paulo poſt oporteret, ꝙ ſcilicet iecinoris gibba eſſent afflicta. Nam, ſicut iecinoris cauum ꝑ aluũ purgatur, ceu paulo ſupra diximus, ſic gibba eius ꝑ ea, quæ modice urinas mouẽt, cuius generis eſt apiũ. Procedẽte autem tẽpore, ubi phlegmone iam concoquitur, etiam ualentioribus uti licet, aſſaro, & celtica nardo, & phu quod uocant, & petroſelino, & ſmyrnio, & meo: ſicut etiam per uentrem

vacuare,

*γυμνασίῳ

† quod à myrobalano expreſſa reliquũ eſt.

* œſypũ, legunt antiqui codi.

A. li. 1. c. 1. d. 5. c. 1. fol. 2.

A uacuare,ſi cauũ afficitur,enico cibis admiſto,& urtica, & mercuriali, & epithymo,& * filiculæ: oĩbus præterea,quæ modice aluum deijciunt. Magisq; in remiſſionibus tum his ipſis audacius q̃ ante utẽdũ,tũ uerò quæ his ſunt ualẽtiora,partim in ptiſſana incoctis,partim tunſis,ac ĩ mol liſſimnm puluerẽ redactis:exhibenda uerò & hæc ſunt uel ex ptiſſana,uel ex aqua. Ego nãque etiam filiculę aliquid in ptiſſana aliquãdo incoxi,& nigri ueratri corticẽ. Etiam clyſtere uacpa re eos conueniet,inter initia uel ſale,uel nitro,uel aphronitro aquæ mulſæ admiſto,cõtẽtis: in remiſſione uerò,potiſſimũq;, ſiquid ſcirrhoſum relictum è phlegmone eſt,etiam ualẽtoria medi camẽta miſcentibus:quippe hyſſopum eo caſu aquæ incoquimus,& origanũ,& colocynthida, & minus centaurium. Opportuniſſima nãque ad ſcirrhum ſunt iecur,& lienis,† ſiue quis parum habita de his ratione,glutinoſo cibo utatur,ſicut Attalus,qui Theageni quotidie alicã exhibu- it:ſiue nihil offerat,}quod tum obſtructiones eximat,tum detergeat. Verũ quod cõtingit Thea geni,uel potius Attalo,dici eſt tempus. Vt enim promiſerat poſt tres dies daturũ ſe hominem à iecinoris phlegmone liberatum,tum magis,q̃ prius,calente oleo uiſcus plurimus perfudit:tum cataplaſmate frequẽtius eſt uſus,hac diligẽtia fœlicius ſibi curationem ceſſuram ſperãs:reſpõ- ditq; percõtãtibus de Theagene gloriabundus, meliora. Cæterũ contigit, prout ipſe prædixe-

B ram,ſubito hominem mori. Et,quod omnium maxime dignum riſu fuit, ducebat Attalus ſecũ ex ijs,qui de hominis ſtatu rogaſſent,quoſdam,quibus oſtenderet adeo recte eum ſe habere, ut iam eſſet lauãdus,lætusq; cum multis ingreſſus eſt domum,in qua iacebat: cum Theagene mor tuũ quidã ex amicis,qui & Cynici quidã erãt,& alioquì philoſophi , lauare ex more pararent. Itaque etiam uſque ad mortuũ accedere,idq; unà cum ſpectatorum cœtu Attalo cõtigit: utpo te cum nemo intus lugeret. Nam Theageni nec ſeruus erat,nec puer , nec mulier,ſed cũ eo ſoli amici philoſophantes verſabãtur: qui iuſta quidem mortuorũ, citra tamen omnẽ luctum obi- bant. Atque hanc laudẽ Theſſalius aſinus inter multos ſpectatores eſt cõſecutus, oſtendens ex plicatum à phlegmone hominem intra quatuor(ut pollicitus eſt)dies.Reliqui uerò methodici, cum innumeros quotidie iugulent,adeo rationẽ curãdi mutare adhuc nolũt,ut, quæ à medicis ſunt ſcripta,qui artis operibus vere inſudarũt,ne uel ſemel experiri uelint: adeo ĩdelebile vitiũ vehemens ignorantia eſt, præſertim ſi cum ſuperbia ſit coniuncta. Eiuſmodi igitur in omnibus ſunt Theſſali ſectatores.

* Polypodiũ.

Non omnia quidẽ exẽplaria græca habent, ut Linacer uertit: impreſſa autẽ hoc modo.

† Si quis ipſa neglexerit, uel glutinoſo cibo uſus fuerit, ſicut Attalus,qui Theageni quotidie alicã exhibebat, ac nihil offerebat.

Qua ratione Viſcera quædam facile Scirrhoſis affectibus corripiantur:ac de ea,quæ à Particulis præbetur, Indicatione. C A P. 16.

C NObis autem uitandi eiuſmodi errores ſunt:ac,ſi nihil aliud ſuppetat,ſaltẽ ipſi experientię credendum. Id quod ipſe perpetuo ſuadere nõ deſino ijs, qui circa rationem parum ſunt exercitati.Nam melius profecto ijs eſt,quãdo & rudes ſunt,& ſimul in rationabili methodo, q̃ nos nunc ꝓdimus,minime exercitati,ut nihil penitus ex ratiocinando accipiãt.Quippe iecinoris ſubſtantia ſcirrhis maxime opportuna eſt, vtpote quæ naturaliter lutoſum quippiã cõtinet,veluti medicus quidam noſtri temporis ꝑ iocum dixit. Lienis verò rarior ſubſtãtia,q̃ iecinoris eſt,cæterum crebrius ſcirrhoſis vitijs affligitur,propter nutrimenti , quo utitur , ſpeciem. Monſtratũ nanq; eſt,ꝙ craſſo nutritur ſanguine,qui ueluti limus purioris eſt, facillimeq; nigra bilis efficitur:ideoq; etiam ipſum,melancholicum {ſiue atrum}appellamus excrementum.Atq; hæc duo uiſcera ſcirrhoſis tumoribus tentari,uel experientia ipſa clare indicat. Renes uerò,ꝙ cõditi ſunt,tactum effugiunt:cæterum hos quoq; facile ſcirrhis dep̃hendi ratio docet,atq; idcirco nephritidas † alias facile ſolubiles,alias ægre ſolubiles eſſe.}cũ renes,ambo habeãt,q̃ in uiſcerum utroque prædicta ſunt ineſſe,tum ſubſtãtiæ qualitatem,tum excremẽtorum, quæ per eos dilabũtur,uitium.Quo fit,ut,qui craſſi ſucci cibis ueſcanẽ,calculi uitio corripiãtur.Ergo,quãto trium *horũ uiſcerũ ſcirrhoſi affectus difficilius curantur,tanto magis eſſe ſolicitos oportet , ne

A li.3.ſ.14.c.3. c.11.l.3.15.c.

† Græci codices legunt τὰς μὲν ἀλύτους παντάπασιν εἶναι, τὰς δὲ πάνυ δυσλύτους.i. alias omnino inſolubiles, alias ęgre admodum ſolubiles.

D quis in hos incidat. Maxime autẽ(ut dictum eſt) incidũt,qui ipſis phlegmone uexatis, ijs cibis vtuntur,qui craſſos lentosq;ſuccos efficiant. Quin etiam eiuſmodi affectuũ medicamina inter omnes conuenit ea eſſe,quæ diſſecent,& diſſoluant,& frangant:quæ utique ex eorum ſunt genere,quæ obſtructiones eruunt & detergẽt,cæterũ uiribus valẽtoria. Horum non ſolum materiam, ſed etiam facultatẽ in opere de ſimplicibus medicamẽtis expoſuimus. Itaq; etiã breuior nunc erõ,contentus generali facultate,& ſola methodo,cum paucis exemplis.Nã,cũ & facultatum materiam iam habeas præparatam:&,quæ curationẽ vnà coindicent,ſint prædicta : nihil nunc aliud ſupereſt,niſi ut ꝓprias cuiuſq; morbi indicationes cõmemorem.Coindicãtia igitur voco uirtutem,naturã,ætatem,anni tempus,regionem , & conſuetudinem,& ſiqua ſunt id genus alia. Proinde de ea,quæ à particulis ſumitur,indicatione deinceps dicã,initio ab ea, quæ à iecinore ſumitur,ſumpto. Quippe,ubi id phlegmone laborat,quæ extrinſecus applicantur , ea miſtę eſſe facultatis debere poſtulat, idq; non in generatione phlegmones modo,(eſt.n.id omniũ phlegmonarũ commune:quãdo etiã,ſiquis repellentibus tãtũ illo tẽpore utatur , non peccet) ſed etiã cum nec affluat amplius quicquam,nec repelli, quod in laborante particula continetur,poſſit. Accidit enim hoc quoque multis de cauſis.Sanè in principio tum parum eſt,quod affluit:tum magna ex parte tenuius:tum partis ipſius,quæ recipit,uirtus non nunquã ualẽtior,

utpote nondum laſſata:tum quod in afflicta continetur parte,nondum uiolenter impactũ. At, E
cum phlegmone in uigore ſuo iam cõſiſtit,tum multus in ea ſanguis cõtinetur,isq; craſſior ſub-
inde,ac uehementer impactus:tum uirtus partis iam eſt debilior: quam alioqui ualentem req-
rimus,quò.ſ.à ſe ſuperuacua amoliatur: quandoquidẽ haud ſatis potens eſt adſtringentium p-
ſidiorum uis,ꝗ ſola totum efficiat. Quippe põt hæc cogendis,ac conſtringendis, & ueluti den-
ſandis,& exprimendis corporibus,ꝗ tenuiora cõſiſtentia ſunt,ad circumpoſitas partes expelle
re:cæterum,niſi etiam laborãtis particulæ uirtus aliquid auxilietur, nihil adeo magnũ efficiat.
Tunc igiẽ,ꝗ a phlegmone ſumaẽ,una duntaxat agendorum eſt indicatio:hanc Græce Diapho-
reſin uocant(latine digeſtionẽ euaporationẽve dixeris:)hæc humorẽ, ꝗ in phlegmone obſeſſa
parte cõtineẽ,ꝑ meatus inſenſibiles educit.Quæ uerò ab ipſa ſumitur parte,ea in diuerſam nos
partem trahit,ſ.robur eius ſeruari iubens.Coeũtibus igiẽ una contrariis indicationibus,compo
ſitũ quoq; eſſe medicamentũ oportet.At,ſemur ſi phlegmone laboret,aut tibia,aut cubitus,aut
brachium,aut,qui in his ſunt,adenes,cauſa nõ eſt,cur horum robori conſulaś. Hæc tibi cõmu-
nis indicatio ſit in omnibus iis partibus,quarum munus eiuſmodi eſt,ut toti corpori ſit ex uſu.

Vnde ſimilia diſsimiliave medicamenta, maioris quoque,ac minoris ratio, & locus uacuationi aptus, indicentur. CAP. 17. F

ERgo nec lienem tantum relaxantibus curare oportet, cũ hic quoq; ex iecinore,quicquid li-
molum,& melancholicum eſt,expurget,propterea ſcilicet,ꝗ ex eo humore nutritur.Idcirco
quoties obſtructio ꝗdam in eum incidit,aut phlegmone, potiſſimum cum ſcirrhoſa ſit, tum ea,
ꝗ obſtructiones eximant,tum quæ diſſecent,uehementiora exigit.Nam,quale medicamentum
iecinori eſt abſinthium,tale eſt lieni capparis cortex:quale rurſus iecinori,quod uocãt eupato-
riũ,tale eſt lieni ſcolopendrium.Siquidẽ ſimilia genere medicamenta, ambo uiſcera poſtulant:
cæterũ tanto ualentiora lien,quanto craſſiore utitur alimento.Scirrho igitur laborantibus ipſis
conuenientia nutrimenta ſunt genere quidẽ eadem,ſed maioris minorisq; rõne dr̃ia.Itaq;,& ſi
capparis ex oxymelite edatur, utilis ſanè eſt utriq; uiſceri,cæterum nec ipſa pari modo, nec ſi-
militer miſtum habẽs oxymeli:nã & ipſa copioſior,& ex minus diluto oxymelite lieni erit uti-
lior.Atq; hæc dr̃ia eſt,ꝗ ex maioris minorisq; ratione accepta eſt. At ſimiliũ genere,uel ſpecie,
aut quomodocunq; dixiſſe libet,ꝑſidiorum, ex actione & * compoſitione indicatio ſumpta eſt.
A ſocietate uerò cũ uicinis partibus,quod idẽ cum ſitu eſt,illa capiuntur, ꝗ gibba iecinoris per
renes expurgari oporteat:caua uerò ꝑ inferiorẽ uentrem. In liene uerò alterã duntaxat eſſe ſu
perflui uacuationem:cum,ꝗ per renes agatur,nulla huic uiſceri uacuando uia pateat. Proinde, G
ubi phlegmone premitur,deiectoriis id medicamẽtis,tum detergemus,tum laceſſimus,quò di-
mittat relaxetq; ſuperuacua.Sanè duplex ratio eſt eiuſmodi medicamentorum uſus. Cum par-
tes ſuperius poſitæ laborant,per ea,ꝗ eduntur,ac bibuntur:cum inferiores, per id,quod ſit per
clyſterem infuſum.Quãdoquidem,ꝗ eduntur,ac bibuntur,eorum uis ante,ꝗ ad inferiores par-
tes perueniat,reſoluitur: ꝗ infuſa ſunt,ea oĩno ad ieiunum uſque aſcendere nõ poſſunt:immo,
etiam ſi admodum nitaris, fortaſſe tenue tantum inteſtinum contingant. Ergo illud quoq; ex
partium poſitura didicimus,nempe inferioribus inteſtinorum aliquid eſſe per clyſterem infun
dendum:ſuperioribus uerò,atq; etiam ipſi uentriculo,lieni,& ſtomacho,ſuperne aliquid exhi-
bendum.Voco hoc loco ſtomachũ,gulam,quã proprie Græci ſtomachum appellant: non nun-
quam enim ita etiam uocant os uẽtriculi:ueluti cum ſtomachice† anima linqui aliquos dicũt.
Verum gulæ,quæ proprie uocatur ſtomachus,cataplaſmata ſuper ſpinã dorſi imponimus: †nõ
autem ad pectus idem facimus,cum os uentriculi phlegmone urgetur,ſiquidem ſpinę gula ſuꝑ
iacet,per collum & pectus deorſum uſq; ad uentriculum porrecta.

* διατάξεως. i.conformatione.

† συγκόπτεσθαι. i. syncope corripi.

† Non autẽ in parte anteriore, quemadmodum cum os &c.

Quo pacto differentia remedia indicet laborans locus. CAP. 18.

NEque igitur hæc nouere,qui Theſſalum imitãtur(ideoq; oẽs vna ratione curãt)neq; utiq; H
illud,ꝗ omne membrũ phlegmone laborans,niſi cutim ſibi circundatam habeat ſpiſſam,
tenuis ſaniei foras aliquid dimittit,ac laxat. Eo fit,ut ex ijs,quæ ĩ ore,& naſo,& faucibus,& ſto
macho,& inteſtinis,& uentriculo,& uiſceribus omnibus ſunt,aliquid foras effluat. Ad eũdem
modũ etiam ex interna facie pectoris,cũ phlegmone premitur,excernitur aliqua ſanies.Quem
admodum igitur lien, & iecinoris caua, per inteſtina: gibba uerò iecinoris, & renes, per uri-
nas purgantur:ita pectus,ubi interna eius phlegmone tentantur,per membranam, qua tegitur
(Hypezocota uocant) aliquid in medium ſui pulmonumq; ſpatium trãſmittit:id autem expur
gari per eandem,qua pulmo,uiam debebit. Dabimus igitur ijs, qui ſic laborant,medicamenta,
quibus tenuatoria ſit uis,quibus,& uiæ aperiantur, &, quæ deferenda per eas ſunt,diſſecentur
ac diſſipẽtur: præſertim cum uel craſſæ cõſiſtentiæ ſunt,uel glutinoſæ,qualia in ijs ſunt,quos
empyos uocant. Deligẽda tamẽ ex ijs ſunt,(quãdiu adhuc phlegmone inualeſcit,) quæ medio
cria ſunt:cum uerò planè iam decreuit,aut penitus ceſſauit,& educi excremẽta poſtulant,quæ
ualẽtoria ſunt. Ergo mediocre in hoc genere eſt tũ priſſanæ cremor,tum mulſa:ualẽtius autem
& urticæ ſemen,& mulſa,in quam coniectum fuit paululum aliquid acrium herbarum, quales
ſunt origanũ,& hyſſopum,& calaminthe,& pulegium, & illiricę ireos radix. Quòd ſi uel plus

horum

A horum admiſceas,uel Irin in molliſſimũ puluerem tunſan cribatamq́; in mulſam immittas, maxime incidens,medicamen habebis.Ad eundem modum,& quod ex marrubio cõficit,oxymeli,aliaq; eiuſmodi ualenter craſſiora excrementa,quę in pectore,& pulmone continẽtur,incidere poſſunt.Omnium eorum copiam inuenies in operibus iis,quæ de medicamentis edidimus.

Differre curationem inflammationum,quæ in ſummo,& in profundo ſunt corpore:ac de reuulſione pro ratione partium laborantium. CAP. 19.

NOn ſolum autem iam dictã remediorum differentiam ex laborante loco didicimus,ſed & illud,q, quæ in ſummo corporis phlegmone laborãt,ea propriis phlegmones remediis curantur:quæ in alto ſunt corpore,ſi cum his aliquid acrium medicamentorum ſit immiſtum : reſoluuntur enim eorum uires,dum alte deſcendunt.Hac ratione,& cucurbitula(ſtrenuum planè auxilium)eſt inuenta,tum ut foras euocentur,quæ ſunt in alto:tum ut eximantur atq; eruant,quæ iam in ſcirrhum abeunt.Verum utendum cucurbita in ipſa parte,quę phlegmone urgetur,inter initia non eſt,immo poſtea,q̃ totũ corpus uacuaueris,ac neceſſarium ſit,eorum,quę in inflammata parte continentur,aliquid educas atq; eruas,aut etiam foras uerſus attrahas. * Gene-
B randis autem adhuc uitiis,minime ipſis mẽbris,quæ laborare incipiunt,ſed iis,quæ continuata his ſunt,cucurbita imponi debebit,auellendi in contrarium cauſa.Sic nanq; ad mãmillas cucurbitam imponimus,cum ſanguis ex utero profluit,defixo maxime in ipſis communibus pectoris & uteri uaſis,eius ore.Sic,ſi ex naribus ſanguis profunditur,præcordiis maximas cucurbitas affigimus.Sic & omne aliud ſanguinis profluuium ad cõtrariũ per cões uenas auertimus. Quẽadmodum rurſum,& ſanguinẽ(ſi ita eſt opus)attrahimus:ſiquidem cum mẽſes euocare in animo eſt,in pube,& inguine cucurbitã figimus. Præterea cucurbita in occipite defixa efficax eſt remedium ad oculorum fluxiones.Vacuari tñ prius totum corpus expedit:nam,ſi †refertum ſanguine corpus ſit,in quacunque parte capitis cucurbitam defixeris,totum ipſum implebis. † plethoricũ.

Ea medicamenta ad curationem uſurpanda,quæ noxiam qualitatem cum ea,quæ conuenit,admixtam non habent. CAP. 20.

ERgo hæc oĩs phlegmones communis*indicatio haudquaquam ſimiliter in qualibet parte adminiſtratur. Accedit ad omnia,quæ prædicta ſunt, pro non leui portione, ipſius exhibendi medicamenti natura.Neq; enim abſolute,ſi adſtringere incipientem phlegmonẽ eſt opus, quidlibet adſtringens in iis,quæ deuoranda ſunt,adhibebimus,ſed ea,quibus nulla corruptrix admi-
C ſta uis eſt.Nam calchantus inter præcipua adſtringit,ſicut etiam miſy,& ſori,& chalcitis,& diphryges,& ęs uſtum,& ſquama eius,& flos:uerum hæc medicamẽta deuorata,noxia ſunt: quocirca ſtomaticis ea miſcere tutum non eſt,defluit nanq; interdum ex his aliquid ad uentriculũ. Sed nec aloen probe miſcueris iis medicamentis,quæ phlegmone alicuius cauſa,quæ intus conſtiterit,deuoranda ſunt:quando huic quoq; adnuſta purgãdi uis quędã eſt.Cæterum,ubi phlegmone prorſus inclinauerit,ſiquis paululum aloes admiſceat cauſa deiiciendi uentris , qui prorſus non deiecerit,nihil lædet.Verum ſatius eſt mercuriali,aut urtica,aut cnico,aut taliũ aliquo, aluum ſic laborantiũ ſubducere.In ſumma uerò,ſiquis eam,q̃ à partibus ipſis præſtatur,indicationem adimat,nihil obſtat,quo minus medicinã nõ ſex menſibus, ſed ſex diebus totam perdiſcas.At uerò,nec ſi,quæ à partibus ſumitur,indicationem adiicias , iã totum,quod exigitur ad curationem,habeas,niſi etiam methodos de medicamentis didiceris . Itaque eas aggrediatur, oportet,quiſquis conſummate ſanaturus eſt morbos.Nunc enim,ſi alicuius medicamenti meminimus,id(vt ſæpe teſtati ſumus)exempli cauſa fecimus .

Quid differat phreniticorum,& lethargicorum curatio:ac de loco Principis animæ facultatis,aduerſus Theſſali ſectatores. CAP. 21.

D SEd adiiciamus adhuc ea,quæ de indicatione,quæ à partibus ſumitur,nõdũ attigimus, Theſſaliorum iſtorum ſectam euidentiſſime præcipitantes:qui, cum nec diſſectionis rationem attigerint,nec partium actiones uſusve norint,tamen,cum floccos carpentem quenquã cernunt, & feſtucas legentem,audent oxyrhodino caput madefacere,noſtro exemplo.Nam cur,quæſo, nõ thoracem potius?ſiquidem indicatorie remedia inueniunt. Sanè fieri poteſt,ut etiam corde affecto phreniticus quis efficiatur.Empiricus nanq; ab experientia ſe ait eiuſmodi medicamentorum nactum inuentionem.Qui autem,& hanc uituperat,& inquiſitionem de actionibus refugit,huic unde,quæſo,ſuccurrit,ut pro thorace caput in phreniticis madefacere eligat ? Cęterũ, hoc ipſum oxyrhodinum,quod capiti phreniticorum applicamus,ceu,quidam ex amicis dicere ſolebat,non ſolum amethodos iſtos Theſſali ſectatores, ſed etiam reliquos manifeſte redarguit uniuerſos,quicunq; principem animi partem in corde ſtatuunt. Nam, cum aliquãdo uidiſſem quendam ex Athenæi diſcipulis caput aceto,& oleo miſtis perfundentem,prohibui:iuſſiq́; pectori admouere id remedium:quippe læſam in delirio eſſe partem principem , eam autẽ eſſe authore Athenæo in corde: itaq; non recte relicto pectore caput eum,integrum præſertim mẽbrum,uexare,eiq́; negocium faceſſere nunc oxyrhodinum inſundendo,nunc radendo,tũ ſpon-
A.li.3.f.1.c.3. c.3.10.197.g. dylium,aut ſerpillum,aut id genus aliquid admouendo,immo uerò ſi malum traheret,etiam ca-

ſtoreum,

ſtoreum,aut certe etiam cucurbitã : quippe id eſſe perſimile, ac ſi,cui in femore phlegmone ſit, E
calcaneo remedium applicet.Quin etiam in lethargicis nemo eſt,qui capiti nõ applicet auxilia: A.ibidem.b
nam & id uitium contrarium quodammodo ſecundum ſpeciem phrenitridi eſt.Gignitur autem
cerebro patiente:in quo ſcilicet princeps animi pars reſidet.Ergo,cũ humor,qui in cerebro re-
dundat,frigidus eſt,inſenſibilitas immobilitasq; hominem opprimunt:cũ uerò calidus eſt,per-
petuus potius motus,unà cum rationis noxa . Accidit enim, ueluti monſtratum in libris de his
eſt,ex frigore ſegnitia:ex calore immodicus motus:ex humoris uerò uitio dementia. Itaq; inci
denda in talibus affectibus uena eſt ſtatim ab initio, ſi modo tam ualens uirtus ſit, ut ſine noxa
miſſionẽ ſanguinis toleret:ac nihil prohibeat eorum,quæ de ſecanda uena retulimus, ſicuti uel
crudi humoris copia,uel puerilis ætas,uel anni tp̃s,uel regio,in qua ſit extrem calor,aut frig⁹.
Atq; hoc quidem cõmune utriq; uitio,& ei,quod cũ ſopore,& ei,quod cum uigiliis incidit.Cõ-
mune præterea utriuſque eſt,ut oxyrhodinum in principio admoueas: nam repellendus à capi
te humor eſt,quiſquis is fuerit: Quæ ſequuntur,cõtraria ſunt: nam,quę cum uigiliis coniuncta
ſunt,ea lenire expedit:quæ cum immobilitate,excitare. Iure ergo,cum in ſummo incremento
ſunt,iis uitiis,quæ peruigilio,& delirio infeſtãt,perfuſiones ex papauerum capitibus applicabi-
mus:odorem quoq; naribus obiiciemus:ac narium alas intus,uel frontem,ex ſimilibus medica F
mentis illinemus . Quippe ſopire,ac ſtupefacere principem facultatem oportet,cerebrum ſcili-
cet,quod ſupra modũ incaluit,refrigerando:In cõtrariis autẽ uitiis excitare:ac noxii humoris ,
qui citra putredinem,& citra febrem altos ſopores inuehit,craſſitudinem incidere,atque excal
facere.Tales nimirum altos ſopores,Apoplexias,& Caros, & Catochas græce uocant.Quòd ſi
aliqñ humor putreſcat,utiq;cum febri incidũt ea genera:uocaturq; morbus græce Lethargus.
Incoquentes igitur in aceto thymum,& pulegium,& origanum,aliaq; id genus,naribus ſic affe
ctorum admouebimus:quò uapor ad cerebrum ſublatus,craſſitudinem humoris diſſecet. Mox
etiam palatum ualentibus,& acribus medicamentis ungemus.Ab his uerò etiam ſternutatoriis
utemur.Tum capiti ſimiles præſidiorum facultates imponemus , adaucta ſemper eorum etiam
ad ipſum uſq; ſinapi uehementia,ſi uitium diu trahat . Quin etiam cucurbitis ad utrunq; uitiũ,
ſi diutinum ſit,utemur:itemq; caſtoreo,quippe quod ipſum probe concoquit,ſi debito tempo-
re ſit adhibitum.Quare hic ad communem rurſus curationẽ redeũt lethargus,& phrenitis.† Er
go in eiuſmodi affectibus manifeſte redarguuntur,& qui Theſſalum ſequuntur,oẽs,& quiſquis
medicus principem animi facultatem ſtatuit in corde.Non ſolum enim iam dictorum præſidio
rum deſtituentur copia,ſed etiam,cui ea parti accõmodabunt,non intelligent.Neq; enim, tan- G
quam in ophthalmia,uel pleuritide,uel angina,tum ab ipſo ægro affectus locus ſentitur:tũ no-
bis partim tactu,partim uiſu innoteſcit:ſic in lethargo,& phrenitide,& epilepſia, & *delirio,&
cõuulſionibus,& tetanis,præterea eo,quod proprie uocatur catoche,ſe habet. In quibus omni
bus præſidiorum formula ex affectus inuenitur natura:locus uerò , cui maxime ſint applican-
da,ex prænoſcendis tum affectionibus,tum uſibus partium.

*In impreſ. ἀυτό, i.ipſum, in antiquis ἀυτά, i.ipſa referendo ad ambo uitia.
† eſt præterea in græco, ἐπὶ τῶν [illegible] in declinatione.
* παραφρονήσεις ſeu παραπληγίας, uide ſuperius lib. [illegible] cap. [illegible]

Qua ratione extrinſecus medicamenta capiti,aut oculis apponenda ſint:ac de communibus præceptis illarum partium curandarum,ac de arteriarum ſectione. CAP. 22.

ILlud aũt,quamuis in ſermone aliquando omittatur,ſæpenumero prius dictum eſt,meminiſ-
ſe oportere nos eorũ,q̃ ſimul indicent.Cęterum in præſenti eam,quæ à partibus ſumpta eſt ,
indicationem propoſitũ eſt perſequi:ueluti ſtatim in iis,quæ ad caput pertinent , etſi nõ aliud,
ſaltẽ illud noſſe cuiuis eſt promptum, obiectam nobis ante cerebrum eſſe craſſam membranã,
quæ coriis iſtis externis ſit aſſimilis:poſt hanc ẽt cranium.Itaq; reſolui in denſis obicibus,& du
ris,præſidiorum,q̃ imponuntur,uim eſt neceſſe:ac,niſi ſuturas in capitis oſſe natura ipſa fuiſſet
molita,nihil æſtimandũ efficeret pharmacum ullũ extrinſecus impoſitum. Sed,quoniam etiam
ſuturæ,& in his præcipue coronaria non ſolum impoſiti medicamenti qualitates,ſed etiam ſub H
ſtantiam,ſi tenuis eſt,facile intro tranſmittit,merito multa circa cerebrum uitia ab extrinſecus
applicatorum remediorũ facultate iuuanrur.Ipſe enim in me ipſo expertus memini,cum infun
deretur roſaceũ frigidum, citiſſime clariſſimeq; ſenſiſſe me in ſyncipitis loco eius intrò penetra
tionem.Quin ẽt plurima diuerſitas ſuturæ huius in hominibus,ſi inter ſe conſerantur, etiam an
te diſſectionẽ manifeſte apparet.Vidimus enim in iis,quibus rarum caput fuerat,inter manden
dum,commiſſionis oſſium in coronali ſutura manifeſtum motũ ſic ut facile appareret, homini-
bus illis eſſe eiuſmodi oſſium capitis compoſitionem.Merito igitur ad hac maxime partem ap-
plicant omnes medici capiti infuſiones,uidelicet accepta quaſi per manus à primis inuentori-
bus ratione,ad id opus uenientes:ſed & ipſi,quicunque non negligenter iis, quæ fieri aſſolent,
attendunt,cernentes,& quemadmodum ſutura ea liquido moueri appareat, & quemadmodũ
celerrime homines hac parte, ſiue ab externo admoto quopiam refrigeretur , ſiue excalfiat , id
ſentiant:nam præter reliqua etiam tenuiſſimum eſt hoc loco cranium,& rariſſimum.Ergo,quo
ties medicamenti cuiuſquã uim uehemẽter deſcẽdere uoles,hoc maxime loco impones. Com
modius etiã fuerit,ſi & cum infrictione id facias,aut tonſis capillis,aut etiã planè abraſis: quòd
ſi humidũ ſit,qđ applicãdũ eſt,ſi id ex alto effundas,ac ueluti,fontis ritu,illidas,quippe penitus

intro

A intrò ab ictu magis compellitur. Sicut aũt hic uehementior humoris caſus conducit, ita in oculis eſt contrarius: in capite nanq; os eſt, quod feritur: in oculis membranoſa quædam imbecillaque corpora. Et in capite quidẽ aliud eſt, quoq; ictũ excepit: aliud quod curatur, quodq; ut ictũ non ſentit, ita facultate, quæ ex incuſſu ad ipſum peruenit, fruitur: at in oculo nõ eſt, qđ feritur, diuerſum ab eo, quod curatur: ſed idem ipſum, quod eſt curandum, ualenter icitur. Ad hęc os capitis ſenſu caret: oculus acerrimi eſt ſenſus. Ergo infundere huic medicamẽta oportet, primum ſuperiorẽ*genam blandiſſime attollentes, mox minime, quemadmodum in capite, incutientes. Inueniendi prterea humores mitiſſimæ, minimeq; mordentis naturę, qui cum medicamentis ſint infundendi. At mihi quidem magna cum conſideratione uidentur ueteres ad oui deueniſſe humorem, electo ſcilicet ex eo, quod & mordens minime eſſet, & glutinoſum. Nã ex eo, quòd minime mordet, modo dictam*indicationem iis compleuit: ex lentore aũt, ad indolentiam non nihil confertur: quippe lenire eiuſmodi humores poſſunt aſperitates omnes, quaſcunque acris fluxio excitat. Accedit, quòd craſſus mediocriter, ac lentus humor conſtantius, quã tenuis, & aquoſus, in loco permanet. Sanè quòd lentum id, quod abſq; morſu ſit, cum modice incaleat, dolorẽ maxime leniat, id profectò ex mordentibus in aluo deiectionibus didiciſti: in quibus iniectum B ſeuum ilico*dolorem mitigat. Quòd autem permanere quoq; in laborante particula eiuſmodi humidum expediat, manifeſtum eſt. Siquidem in iis, quæ in uentre accidunt, per clyſterem aſſidue infundere moleſtum eſt: in iis, quæ in oculis, *genam attolere. At uerò exquiſitus membri ſenſus, læue eſſe, quod iniiciendum, nihilq; debere in ſe aſperum*ſabuloſumve habere, omnino indicat. Hinc igitur excogitatum cõmode eſt, tum humido oui utendum, tum, quę terrea corpora ophthalmicis, id eſt oculariis, medicamentis miſcenda ſunt, ea eſſe cum ſumma diligentia ad unguẽ leuiganda. Quoties tamen dolores his accidunt uehementes, repetitis iis, quæ de omniũ dolorum generatione accepiſti, diſquires, quo nam ex his affectu dolere oculos in phlegmone, de qua nunc ſermo proponitur, contingat. Nã aut ex uehementi acris cõfluentis humoris morſu: aut quòd eorum tunicæ plenitudine diſtenduntur: aut propter craſſorum humorũ flatuoſive ſpiritus extenſionem, uehementes in his excitantur dolores. At morſum quidem, tum purgantibus medicamentis, ſcilicet & deorſum reuellendo, & uacuando curare conuenit: tum ipſi particulæ oui humore infuſo, quò per eum acris fluxio ſine offenſa eluatur. Vbi autem prius cõcocta iam phlegmone ipſa fuerit, & ſimul corpus uacuum, tum utique lauationes, in balneo his ſunt aptiſſimæ: nam & dolorẽ ſtatim ſedant, & fluxionem, quę ad oculos fertur, ſiſtunt, maxima qui- C dem eius parte inter lauandum per totum corpus excreta, reliquo uerò*diluto. At uerò diſtenſionem, quæ ex repletione prouenit partis, miſſione ſanguinis, & alui deiectione, & infernarum partium frictione, curare conueniet: quòd ſi neceſſitas aliquando urgeat, ligandis artubus: mox fomentis ipſi laboranti particulæ ex aqua dulci modice calida adhibitis. Atque humorum uel flatuoſi ſpiritus extenſiones curabimus, uacuato prius in his quoque toto corpore: ſed & humorum momento deorſum auerſo. Mox localibus remediis (Græci Topica uocant) utendum, non tamen medicamentis iis, quæ repercutiant, ac reprimant, immo iis, quæ*euocent. Fouendi igiĩ ſunt, ſicut modo diximus: ac fœni græci decoctum iis infundendum, ſed lauato prius curioſe fęno græco, nequid illi uel pulueris uel ſabuli adherens clam latet. Eſt nanq; medicamen hoc maxime omnium, quæ oculis applicantur, ſine offenſa digerens. Meminiſſe uerò in omnibus, quæ membratim docentur, cõmunium præceptorum oportet. Quorum unum id eſt, digerentia medicamenta, ubi redundantia in toto corpore ſubeſt, ſi particulis quibuſdam applicentur, implere potius, quàm uacuare. Ergo tum reliquos morbos, tum uerò phlegmonas (de quibus agimus) ſicubi curas, nullo*euaporante auxilio prius fidẽter uteris, quàm totũ corpus*purgaueris. Illud quoque attendas in*omni uitio, nedum phlegmone oportet, aliqñ totum corpus mediocri habi- D tu eſſe in humorum, tum qualitate, tum modo: unam autem aliquam, aut duas earũ, quæ ſuprapoſitæ ſunt, partium, redundantiam ſuam ad ægram tranſmittere: ueluti non raro, ſed planè ſæpenumero accidere in oculis uidere licet, capite his fluxionem mittente. Manifeſtum igitur arbitror in iis quoq; eſſe, ipſum prius caput ſanandum eſſe, explorato eius affectu, quẽ ſuperfluorum generatio comitatur. Et diutinas quidem oculorum fluxiones curamus oculis ipſis dimiſſis, atq; ad capitis procurationem conuerſi. Cuius uitium, ſi ex genere intemperantiarum ſit, curationem ex ſibi contrariis, ſicut prius monſtratum eſt, adhibendam indicat. Plurimum igitur, uel frigida intemperies caput uitiat, uel humida: nec dubium eſt, quin etiam ambæ congrediantur. Rariores ſunt, quæ propter calorem acrem oculis fluxionem immittunt: in quibus haud expedit iis, quæ ex thapſia, & ſinapi fiunt, medicamentis uti, immo contrariis omnino, oleo crudo, & Hiſpano, & roſaceo, tum frequenti ex aqua dulci in balneo lauatione. Atq; aliquando cerebrum ipſum fluxionem traſmittit: debetq; huius intemperies totius capitis epithematis corrigi. Aliquãdo uaſorum ipſorum uitium eſt, cum uenæ uel arteriæ imbecilliores ſunt ſic, ut aliorum uaſorũ ſuperuacua recipiãt. Quo caſu aliqua earũ parte exciſa, aut etiã totis bene alte pciſis, *dura cicatrice, quod intereſt, intercipimus: qua diſiunctę inciſæ uaſis partes, cõtinuę prterea non ſint, nec ex altera in alterã confluere aliquid poſſit. Cæterum, cum eorum uaſorum, quæ in

profundo

Marginal notes:

*βλέφαρον, palpebram.

*Al. δῆξιν. i. mordicationẽ.

A.li.3.f.3.1.1. 9.c.fol.223.a.

*cõtemperato.

*διαφορῶν

*διαφορητικῷ. uacuaueris.

A.li.3.f.3.1.3. 9.f.222.g.

*Aliqui cod. habent σμικρᾷ, i. exigua. plures tamen σκληρᾷ, i. dura.

profundo ſunt recondita,ac è ſuperiore ad oculos unà cum neruis perueniunt,utilū eſt,nihl horum agi licet:proinde ægre curabiles omnes eiuſmodi fluxiones ſunt.Quæ uerò extrinſecus poſita uaſa ſunr,ea uel ſine chirurgia roborare licet,illitis medicamentis,quæ robur inſerant, Græci Tonica uocant.Eſt & quando calidus ſanguis,ac uaporum plenus,ad caput aſcendit,ac maxime in arteriis redundat.Cui uitio excogitatum ſaluberrimum remedium medicis eſt,ut ipſa incidatur arteria. Oportet autem deraſo capite curioſe tangere,tum quæ retro,tū quę ſecundum utranq; aurem ſunt arterias:præterea quæ in fronte,& quæ in temporibus ſunt. Quarum, quæ calidiores aliis apparebunt,ac maiorem exhibentes pulſum,hæ ſunt incidendæ:quęcunq; vero & paruæ,& prope cutem reſident,harum uel ſi partem aliquam excideris,ueluti facere in crurū uaricibus ſolemus,aptius erit.Noſtroq; tempore quidam ex oculariis medicis nō minimus, ex arteriis,quæ in temporum ſummis muſculis reſident,non exiguam excidir partem.Ac ferè quidē,cum exciſa eſt arteria, reliquæ eius partes ad ſibi continuas retrahuntur: euenitq; id magis in iis arteriis,quæ tum minores ſunt,tum minorem exhibent pulſum.Quòd ſi inter nudandum appareat tibi uas magnum, aut magnum exhibere pulſum,tutius fuerit uinculo id prius excipere:mox,quod in medio eſt,præcidere.Sunto autē eiuſmodi uincula ex materia aliqua ægre putreſcibili:talis autem Romæ eſt ea,quæ Gaietanorum dicitur, ipſa ex Gallis aduecta:†uendita F uerò maxime in ſacra uia,quæ à templo deſcendit ad fora. Ac horum quidem Romæ facilis eſt copia:uiliſſime enim uenduntur.At,ſi in alia urbe artem exerceas, comparetur filū aliquod ex iis,q̃ ſerica nuncupātur.Hn̄t.n.ea diuites mulieres in multis ſub ditione Romanorum locis,potiſſimum in magnis urbibus,in quibus multæ ſunt mulieres id genus. Sin huius facultas nō eſt, ex iis,quæ inueniuntur in regione,quā incolis, deligito materiam, quæ minus ſit putreſcibilis, cuiuſmodi eſt gracilium chordarū:nam,quæ facile putreſcunt,eæ cito à uaſis decidunt.Nos uerò poſt,quā undiq; ſunt carne impleta,decidere uincula uolumus.Quæ nanque caro in abſciſis uaſorum partibus coaleſcit,ea pro operculo eſt,ac oſculum eorum cludit.Poſtea uerò,quā id factum cernitur,decidere iam uincula ſecure poſſunt.At uerò,cum uenarum partem aliquam excideris,nō eſt opus,eas tam imputreſcibili materia deliges,ſed ſuffecerit alia quæpiam. Siquidē in arteriis perpetuus motus infecti uaſis ora reſoluit:in uenis aūt,poſtea,quā ſemel ſunt utcūq; clauſæ,ſiue per deligaturam conſtrictæ, ſiue per medicamentum adſtrictæ, permittunt circumpoſitā carnē circa coaleſcere,potiſſimum ſi,qui curatur,immotā partem ſeruet, magisq; ēt,ſi toto corpore uacuato ipſam attollat.Quippe etiā uarices ita curamus.Vocatur aūt uarix uena dilatata.Porrò dilatatur in teſticulis,& cruribus omnino*.Sed,quoniam,cum hos adhuc ſcriberē G cōmentarios,nō pauci amicorū rogarunt,ut in fine totius operibus oīa,quæ ad chirurgiā pertinent,deinceps memorē,idcirco,tractatio de uaricibus nunc differarur. Cum uerò nō pauci ſpeciatim ſint oculorum morbi,qui magis ſpecialem curationem deſiderent,ne de his quidem hoc loco pluribus eſt agendum.Nam,qui curioſe,quæ prædicta ſunt,legerit,& naturali prudētia fuerir,huic omnia inuenire,eorum ratione ſequenti,nullo negocio licebit. Qui aūt tales non ſunt, iis ſatius fuerit omnium uitiorum,quæ oculis incidūt,curandi rationem priuatim ſcribere: maxime cum amicorum non pauci ita poſtulent,

A.ibidem.g

† σιμπαραχεί-νας δὲ μάλιστα κατὰ τὴν ἱερὰν ὁδὸν, ἥτις ἐκ τοῦ τῆς ῥώμης ἱεροῦ κατάγει πρὸς τὰς ἀγοράς. i. uendita aut præſertim In uia ſacra,quę à templo Romę ad plateas deducit. Nam in uia ſacra fuit templum Romæ dicatum,quod hodie Coſmæ, & Damiani titulo uocatur.

* τὸ παράπαν

A.l.ç.fa.s.r c.ç.f.4oo.c

GALENI METHODI MEDENDI IDEST DE MORBIS CVRANDIS LIBER QVARTVSDECIMVS

ARGVMENTVM LIBRI.

De reliquis tumoribus,& affectibus præter naturam curandis, ſumpta ex ſingulorum generibus curandi indicatione. H

Quid differat inflammatio, & eryſipelas. CAP. I.

DE tumoribus,qui præter naturam in corpore conſiſtunt,quot numero,quales'q; ſint,proditum à nobis ſingulari uolumine ſeorſum prius eſt.Quemadmodum autem hi methodo curandi ſint(quod utique docere propria propoſiti operis profeſſio eſt)in horum commentariorum tertiodecimo præcipere cœpimus. Et, quoniam in ſuperioribus de omni febrium ratione ſermo erar habitus,aptius mihi uiſum eſt de phlegmone primum diſſerere,ut quæ,& frequentiſſime incideret,& febres ſubinde accenderet. Ac dictum quidem nō nihil fuerat in febrium curatione inter cæteras carū cauſas,etiam de phlegmone:uerū abſolutus ſermo, & qui proprie illi debebatur,in libro qui hunc præcedit,eſt traditus:in quo methodum curandæ eius,qualis nam eſſe conueniat; tradidimus:

nequaquam

A nequaq̃ tñ auxiliorum materiam,niſi tñ exẽpli gratia,ſicut in ſuperioribus fecimus. Haud longe uerò à phlegmone abeſt,& alius morbus,quem Græci Eryſipelas uocant.Is,uti monſtratum eſt,ex bilioſo ſucco naſcitur.Sed ꝓſtiterit fortaſſis eum pluribus uerbis à phlegmone diſtinguere.Ergo communia amborum ſunt,tum tumor,qui præter naturam ſit,tum uerò calor.Diſſidẽt inter ſe primum,& maxime colore:quando,ſi is ruber ſit, phlegmonen uitium appellant:ſin pallidus flauusve,uel ex pallido flauoq; colore miſtus,eryſipelas.Præterea pulſatio magnæ phlegmones proprium eſt ſymptoma,quippe quæ alte magis in corpus demittitur:eryſipelas verò in cute potius conſiſtit,q̃ alte deſcendit.Tenuis nanq; ſubſtantiæ eſt calidæ bilis humor:itaque facile ad ipſam cutim transfluit,carnoſis rariſq; corporibus *tranſmiſſis.Cutis uerò denſitas non æque eſt huic bili peruia, niſi ſi admodum tenuis aquoſaq; ſit: talis nanq; maxime eſt etiã, quæ quotidie cum ſudore exit.Licetq; multorum, qui in balneis ſudorem ſibi ſtrigilibus detergunt, hunc eius uidere coloris,cuius lotium eſt,iis,qui diutius cibo abſtinuerunt. Neq; enim ignoras eorum,qui inediam diu tolerant,pallidius ex aquoſo lotiũ reddi,mox uerò etiã flauum, niſi q̃s prius humectãte nutrimento potioneq; ſquallorem corporis irroret.Ac corpore quidem pro naturæ modo gubernato,amaræ bilis ſuccus inuiſibiliter exhalat:præter naturã uerò ſe habente,
B tum aliis(de quibus poſt agetur)uitiis redundat:tum uerò eo,de quo nunc agitur,quod eryſipelas uocant.Cum enim uel longe copioſior,uel craſſior,q̃ pro naturæ modo redditus,*uniuerſus ad cutim compulſus fuerit,eam tum perurit,tum in tumorem attollit.

Quo pacto inflammatio, & eryſipelas oriantur, ac de ipſorum generibus. CAP. 2.

SEd ſatius eſt,ueluti ſemper non dicimus modo,ſed etiam facimus,ita nunc quoq; à rebus nõ à nominibus initiũ faciamus:alterũq; principium,priore ſcilicet commodius,eiuſmodi ſermoni demus.Cum ſanguis copioſus in aliquam particulam procubuit ſic, ut ab eius particulæ uaſis nequeat contineri,exilitq; aliquid inſtar roris ex ipſis uaſis in ea muſculorũ ſpatia,quæ ſimilaribus corporibus, ex quibus componuntur,interueniunt,utiq; tumor ex plenitudine oritꝰ: cui ſuccedit cutis tenſio,†& in alta carne cum pulſu dolor,‡& tangenti renixus quidam, & rubor,& calor,ipſa nimirum cute ea,quæ ſubiecta ſibi caro patitur,ſentiẽte. Similis iam dicto,& in uiſceribus affectibus oritur.Eſt.n.his quoq; ſua quædam caro,quam aliqui Parenchyma græce uocant,in quã uidelicet ſanguis ex refertis uaſis halitus ſpecie exudans,iã dicta ſymptomata efficit.Atq; hic unus affectꝰ eſt ſanguineę fluxionis ſoboles,in carnoſa corpora maxime incidẽs. Secundus alter bilioſæ fluxionis germen eſt, ac circa cutim maxime cõſiſtens, tum hanc exter-
C nam,quæ omnium partium cõmune eſt tegumentum:tum membranoſam,& tenuem,quæ ſingulis internarum eſt circundata.Ergo,ſicuti prior affectus & cutis aliquid apprehendit, ita hic quoq; aliquid ſubiectæ ſibi carnis occupat.Quòd ſi craſſior humor acriorq; ſit, ſummam cuticulam(Græci Epidermida uocant)excoriat:ſpatioq; temporis ad profundum aliqñ cutis exulceratio peruenit.Atq; hic quidem affectus eryſipelas nuncupetur,duplicem (ut iã dictum eſt)habens differentiam,q̃ uel abſq; exulceratione,uel unà cum hac,incidat.Prior autẽ affectus uni*rationis eſt,uoceturq; phlegmone.Cum ergo nec planè bilioſa,nec ſanguinea fluxio eſt, ſed ex ambabus miſta,utiq; ab eo,quod in miſtura exuperat,nomen ipſi indatur: ac dicatur de eo id, quod exuperatur,ſic,ut uel phlegmonem eryſipelatoſam id uocemus, uel eryſipelas phlegmonoſum.Vbi autem neutrum uincit,ibi uitium phlegmones eryſipelatoſq; medium nominetur.

Ratio curandi ſimplex, & cum reliquis affectibus iunctum eryſipelas. CAP. 3.

CVrationis uerò methodus ſicuti in aliis compoſitis,ita & nũc tradatur, initio à ſimplicibus ſumpto.Ergo omnibus,qui ſic pręter naturam conſiſtunt,tumoribus communis* indicatio uacuatio eſt.Adieci uerò illud,ſic,admonens te multitudinis humorũ,qui eos excitẽt. Nam,ſiquis eos uacuet,naturalem habitum membrum recipiet. Iam uacuatio pari modo in omnibus
D duplex eſt,una repellentium ad alias partes:altera foras digerentium per eũ, qui ſenſum fugiat, halitum.At,quoniam eryſipelas non quantitate modo affligit, ſed etiam qualitate ipſa ex uehementi ſcilicet inflammatione cruciat,ampliorem refrigerationem q̃ phlegmone,requirit. Nec tamen non periculoſa toti corpori eſt eiuſmodi curatio:propterea, q̃ bilis interim ad aliquod princeps membrum fertur:quippe cum,ſi uel ſanguis ipſe abũdet,haud tutum ſit ex minoris notæ membris fluxionem eius repellere.Tanquam igitur in illa,poſt totius corporis uacuationem Apocruſticis id eſt repellentibus uocatis auxiliis uſi ſumus,ita nũc quoq; faciemus,ſed pro ſanguinis miſſione,medicamento,quod bilem trahat,purgãtes: ipſam uerò afflictam particulã refrigerantes.Eſto autẽ refrigerationis terminus,ipſa coloris mutatio.Etenim,quod purum eryſipelas eſt,ſtatim cum hoc quieſcit:quod non purum eſt,ſed iam quodammodo phlegmonodes, ſi pluſculũ refrigeres,liuidam cutim præfert.Sin ne ſic quidem quis deſiſtat,nigricat, potiſſimũ in ſenili corpore,ſic,ut quędam ita refrigeratorum ne digerentibus quidẽ medicamentis ad ꝑfectionem ſanentur,ſed ſcirrhoſus quidã tumor in particula relinquatur.Ergo ſatius eſt,ubi laborantis particulæ alteratum colorem uideris,à refrigerantibus adſtringentibuſq; ad contraria trãſire prius,quã uel liuida, uel nigra ꝓrſus fiat.Porrò refrigerãtiũ materia in opere de medicamẽtis eſt tradita:ſolanũ,& ſemperuiuũ,& portulaca,& umbilicus ueneris,& pſylliũ,& altercũ,

& lactu-

& lactuca,&*intybum,& lenticula paluſtris,& cerata ex aqua admodũ frigida, & alia id genus. E Vbi uero inflammatio ægrotantis mẽbri iam deſiit,cataplaſma illi prius,q̃ liueat, ex hordei farina (ἀμὰν λύσιν græce uoco) eſt imponendum. A.ibidem.b Quòd ſi iam liuor occuparit, inciſa cute cataplaſma ſuperponendum [a] †perfundendusq́; locus plurimum quidem ex aqua calida: ſed & marina aqua,& muria interim conducet.Quin etiam ipſi cataplaſmati eiuſmodi aqua , uel acetum, uel oxalme miſceatur,‡Hoc tempore etiam coriandrum cum * polenta quidã eſſe ſalubre eryſipelatum medicamentum ſcripſerunt.Alii rurſus eodem inter initia uſi,magnæ noxæ occaſio laborãtibus fuere.Sed & roſaceum ceratum,cui immiſtum ſit calcis aliquid,eodem modo ſunt,q̃ prodiderunt eryſipelati prodeſſe,aliaq́; ſimilis generis non nulla ex iis, quæ ualenter excalfaciant. Quorũ nullũ eſt eryſipelatis medela ante, q̃ uidelicet mutatũ deſinat eſſe id, quod ab initio fuetat,atq; alterum iam,illiq́; contrarium euaſerit.Quomodo enim,quęſo,non ſit cõtrarius calido affectui frigidus:aut ei,qui flauo,aut pallido colore eſt,is qui liuidus aut niger eſt?Sicuti autem ſubinde phlegmonæ admiſcetur eryſipelas,ita ẽt aliquando œdemati:ac uocetur, quod ex ambobus tum eſt conflatum,eryſipelas œdematoſum non ſecus,q̃ ubi ex refrigerando durũ ęgreque reſolubile redditur,uocabitur eryſipelas ſcirrhoſum.Iam curatio quoq;,ueluti in omnibus compoſitis,ita in his adminiſtrabitur:ac potiſſimum quidem cõtra exuperans pugnabitur, nõ F prætermiſſa tamen nec ea,quæ ex admiſto præſtatur,faciendorum indicatione.

De curandis Oedematis,& ſcirrho. CAP. 4.

SIcut autẽ ex bilioſa fluxione eryſipelas, ita ex pituitoſa cõſtat œdema ipſum,rarus quidam atq; indolens tumor.Equidẽ ſcio aliter quoq; ędemata prouenire, [b] *ſicut in pedibus, in intercutis aquæ affectibus,& phthois,aliiſque, [c] †qui uehementes ſint,‡malis corporis habitibus. Atq; in illis quidẽ œdema [d] *multitudinis eius,quæ hominem præmit,eſt ſymptoma,nullã ſeorſum propriã curationẽ requirẽs. Nam ſatis erit,(ſi modo curatione egebit,)ipſa tum crura perfricare alias oxyrhodino,aliàs oleo cum ſale,aut etiam oxyrhodino ſal habente. At,*ſi ex pituitoſo humore in particulã influente œdema conſtitit, abunde aliqñ ſatisfacit ſpõgia,q̃ ex aqua, A.li.4.f.1.c.3.[illegible] in qua ſit aceti aliquid,maduerit.Porrò hæc ita attemperabit̃,ut uel bibi poſſit, uel ut non multum ſupra hoc,aceti habeat . Deligare uerò ſpongiam debebis,ab inferiore parte incipiens , ac ſupra finiens.Eſto autem ſpongia,ſi modo cõductura ſit,omnino noua : huius ſi copia non eſt, cuius erit,hanc detergebis expurgabisque nitro , & aphronitro,& aqua lixina.Quòd ſi ſub his œdema non ſubſidat,ubi rurſus deligabis,puſillum aliquid aluminis coniicies,ac nouam ſpongiam admouebis:ſi nouæ copia non ſit,melius eſt,eo, quod uulgus uocat Elychnion , utare.Id G uerò ante omnia molle eſto,quod genus Tarſicum eſt: cuius ſi facultas eſt,audacter utitor, utilius enim expereire, quàm ſpõgiam.Madeat uerò ex puſca, quæ aliquid habeat aluminis : tum (ut pręſcriptum eſt) deligetur ab inferiore ſurſum . Sit autem arctatio mediocris,ueluti in oſſis A.ibidem.a fractura:ac primæ quidẽ faſciæ iniectiones,quæ ſcilicet inferne incipiunt,magis arctãdæ: quæ deinceps ſunt,ſenſim remittẽdæ,cæterũ nõ adeo, ut laxa ſit aliqua deligationis pars.Porrò idoneum medicamentum ad hæc,& Glaucium eſt,tum ipſum per ſe liquatũ ex puſca, tum vel magis medicamentum noſtrum,quod ex eo cõpoſitum eſt.Cuius compoſitionem habes in eo opere,quod de medicamẽtis eſt inſcriptum.Sanè hactenus à me ſcripta fuerant opera tria,unum de ſimplicibus:alterum poſt hoc de compoſitione medicamentorum:& tertium de facile parabilibus.Quartum autem adſcribere conſtitui,quandoquidem multi amicorum ita ſuadẽt. In eo de communibus,& propriis cuiuſq; partis,& uitiis medicamentis agetur. Verum medicamẽ illud, quod Glaucium habet,non œdemata modo,uerum multo ẽt magis tum eryſipelata , tũ phlegmonas incipientes ſanat,ac potiſſimum calidas.Manifeſtum autem,quòd eryſipelatoſas phlegmonas,& eryſipelata phlegmonoſa,idẽ medicamentum ſanet:At non eas phlegmonas, quæ in ſcirrhum iã tranſierunt: aut eryſipelata,quæ iam refrixerunt: aut denique ullum ſcirrhoſum af H fectum ſanauerit:de quibus utiq; in quinto de ſimplicium medicamẽtorũ facultatibus aliquid eſt proditum:dicetur uerò,& nunc. Siquidem humor,unde eiuſmodi uitium naſcitur,aut glutinoſus eſt, aut craſſus,aut utriuſq; rationis particeps.Curãdi uerò eius communis*indicatio eſt; ut,quod præter naturam in particula eſt,totum uacuetur.Modus tamen uacuationis eius proprius eſt:nã detergere,id ubi contumaciter inhæret,oportebit. Quòd ſiquis iis, quæ uehementer trahunt,digeruntq́;,medicamentis vacuare tentet:nec iis,quæ humectent , & excalfaciant, molliat,ac liquet:huic paucis primis diebus egregie proceſſiſſe curatio uidebitur, cæterum,qđ de affectu reſtabit,id inſanabile erit,ſiquidem toto,quod in eo tenuium partium erat, degeſto, quod reliquum eſt,ueluti lapidoſa concretio,linquetur.Quippe etiam, qui in articulari morbo fiſuntur pori,ex humore craſſo glutinoſoq́; proueniunt: quando is non paulatim eſt digeſtus , ſed uiolentis medicamentis totus ſimul ſiccatus.Ad eundem modum , & calculi generantur in renibus,aſſo ſcilicet in his craſſo glutinoſoque ſucco.Hac igitur de cauſa ad ſcirrhoſos affectus nullum uehementer excalfaciens ſiccansve medicamentum eſt aptum,ſed ea tantum , quæ cũ molliendo digerere poſſunt:cuiuſmodi ſunt,tum ceruina medulla,tum ultulina: tum ſeuũ hircinum,& taurinum,& leoninum:ad hæc ammoniacum thymiama,& bdellium utrunque , ma-

*σέρις.

A [illegible] quidam cod. ita legunt. [illegible] ſit locus plurimum quidem ex aqua calida, & marina aqua, & muria. non nunquam uero conducet ipſi cataplaſmati eiuſmodi aquam [illegible] tum, uel oxalmen miſcere.

*B Dictio hæc non eſt in cod. græcis.

C†Cod. multi græci hæc non habent.

D, in antiquis legitur [illegible]

A gisq́ue Scythicum,quanto uidelicet eſt humentius. Pari modo, & ſtyrax, qui humentior eſt,
ſicco utilior eſt. His igitur* indicationibus attentus, etiam complicatos affectus ſanare poteris,
ſubinde iam dicta in omnibus compoſitis uitiis methodo.

Indicationes remediorum, quæ in ſcirrhis, & œdemate ab affectis partibus præbentur. CAP. 5.

Mihi uerò iam tempeſtiuum fuerit de affectarum partium differentia mẽtionem facere: quã
ſemper in omnibus, tum morbis, tũ ſymptomatis, in memoriam habendam cenſui. Dixi
mus aũt non pauca de indicatione, quæ ab iis ſumitur, in libro, qui hunc pręcedit. Siquidem om
nium, qui præter naturam ſunt, tumorum, in quibus utiqui adhuc non ſunt geniti pori, prima
curationis* indicatio uacuatio eſt. Earum uerò partium, quæ iam ſcirrhum cõtraxerunt, uacua-
tio per iam dicta medicamenta perficitur: uocareq́; ea malactica, id eſt mollientia, medici ſolẽt.
Qm̃ autem membrorum alia rariora naturaliter ſunt, alia denſiora, etiam uacuationem eorum
diuerſa ſpecie remedia poſtulare eſt neceſſum. Hac igitur de cauſa, tum in tendonibus, tum in li
gamentis, (cum ſcirrhoſa fuerint,) uiſum mihi ſatius eſt ei curationi, quam per mollientia medi-
camẽta molimur, aliquid incidentium admiſcere. Ex quorum numero, uel in primis acetum eſt.
Interim uerò, & in aliis partibus, quas ſcirrhus affecit, eo utimur: ut paulo poſt dicam. Verum in
B tendonibus, & ligamentis in hunc modum: In aceto acerrimo candentem igni lapidem extin-
guo, ac, ſi quidem haberi poteſt, qui certe in magnis urbibus rarus non eſt, pyriten: ſin eius co-
pia non datur, molarem, Gręci Myliten uocant, ſcilicet ex quo molas, quibus molimus, faciunt.
Deinde aſcendente poſt infuſum lapidi acetum uapore calido, in hoc dimoueri ſcirrhoſum liga
mentum uel tendonem cogo, atq; exinde rurſus medicamen, quod molliat, impono. Oleum tñ
principio curationis, non quotidie omnino laborantẽ particulam perfundo. Eſſo autem id oleũ
haudquaquàm adſtringens, ſed planè tenuium partiũ, cuiuſmodi Sabinum eſt. Incoquimus aũt
oleo interdum althææ radicem, ac ſylueſtris cucumeris, & ſiqua eſt eius generis alia. Atque hoc
utor (ut dixi) quotidie. Cæterum* curatio, quæ præter acetum adminiſtratur, utilis eſt uitio iam
A. li. 4. c. 3. c. 2. & 12. l. 45. p. e.
adulto, & cum præparata iam ſubmollientibus pars fuerit. Excogitaui autem, & compoſita quæ
dam ex aceto medicamenta, quæ inter mollientium uſum ad unum diem impono. Siquidẽ aceti
uis, modo ea quis modice, & debito tẽpore utatur, ſalutaris eiuſmodi affectibus eſt, ceu craſſos
uiſcidosq́; humores diſſecans, ac diſſoluens: ſin uel immoderatius uel in tempore nõ idoneo, te
nuiores partes uiolenter abſumens, id, quod reliquum eſt, lapideſcere ſinit. Sed & ſiquis eo diu-
tius utatur, ſubſtantiam ipſam neruorum delibauerit. Ob id igitur nec ſæpe, nec inter initia, nec
C longo tempore, medicamentis, quæ ex aceto componuntur, ad ligamenta, & tendones eſt uten
A. ibidem.
dũ. At* in liene, & carnoſis muſculi partibus ſcirrho affectis tutus eius eſt uſus, quippe raræ ſunt
naturaliter hæ partes, nec eſt quod metuas, nequis neruus eius ui lędatur. Ammoniaco quidem
thymiamate cum aceto etiam alii non pauci lieni imponẽtes utuntur, ad luti. ſ. craſſitudinẽ, qđ
ex utriſq; miſtum eſt, redacto: idq́; ſolum ei curando ſæpe ſatis fuit. Ad muſculos uerò, alium ſa
nè non uidi: ego uerò ẽt ſæpe ſum uſus, utiq; mollientium uſui interponens. Atq; ſub illis nulla
cernitur euidens utilitas: ſed poſtea, q̃ mollitus per ea ſcirrhoſus tumor eſt, maximũ certe uſum
ammoniacũ aceto liquatũ confert. Sufficit aũt eo uno alterove die uſos, rurſus ad mollientia re
uerti: ac rurſus his pluribus diebus uſos, denuo ad medicamẽ, qđ ex aceto fit, redire, ſiue id am
moniacũ, ſiue quid aliud habeat eorum mollĩetium, q̃ paulo ſupra ſunt cõprehẽſa. Neq;. n. aliud
quicquã eſt admouẽdũ, cuiuſmodi ſ. pleraq; ſunt eorũ medicamẽtorũ, q̃* ſicca uocãt: ſiquidẽ in-
ter initia medicamẽtũ probabis, ſed id inſanabiles affectionis reliquias relinquet. Ego nãq; eius
rei cauſa in medio tpe cataplaſmate ex althæa ſum uſus: uocat aũt hãc vulgus Anadendroma-
lachẽ. Huius igiť radix ſcuo ſoluta ſalutare ad talia medicamẽtum eſt. Eſto aũt ſeuũ, ſi fieri põt,
anſerinũ: ſin id nõ ſit, gallinaceũ: ſin nec hui9 facultas ſit, ſuillo utendũ. Sed & ſylueſtris maluæ,
D q̃ paſſim naſciť, ſolia cũ ſupradictorũ aliquo tuſa proficiẽt: meliora tñ crudis ſunt, q̃ modice ante
ſunt decocta. Ac eiuſmodi quidẽ auxilia, & curationis uariatio, qualis iã cõprehenſa eſt omniũ
particularum, q̃ ſcirrhoſis uitiis ſunt affectæ, cõia ſunt. Ad eundẽ modũ œdematũ curatio, quã
paulo ante memorauimus, cõprehẽſis iã differẽtiis, ꝑ particulas uariať. Iis. n. q̃ in ꝑcordiis ſunt,
œdematis nemo frigidã ex poſca ſpõgiã applicuerit: ueluti nec aliis, qui in his ſunt, tumoribus.
Iã qs abſinthiũ oleo incoquẽs, genu unq̃ ꝑfudit? quis oculũ, aut aliquid eorũ, quę intra os ſunt,
qualitercunq; affectũ? at iecinori ægrotanti, & lieni ſubinde, cum maxima utilitate adhibeť. Do
cet id ipſum, & experientia, quæ uim eorum euidenter indicat, non ſecus, q̃ ratio. Nos tñ nunc
hoc opere ſolam eam remediorum inuẽtionem, quæ methodo paritur, qualis nã ſit, diſſerimus.
In operibus de medicamentis ambas miſcuimus, omnia medico cognoſcenda eſſe rati, tum quę
ſola inuenta ſunt uſu: tum quæ ſola ratione: ad hæc tertio loco, quæ conferentibus ad inuentio
nem utriſq;. Omnibus autẽ his ille ſolus commode utetur, qui in hac methodo eſt exercitatus.

* In aliquibus antiquis codi. legitur ὀξυρῶν. i. quæ acetum recipiunt.

Tumorum induratorum differentia, & qui proprie ſcirrhi appellentur. CAP. 6.

AC de phlegmone quidẽ, ſcirrho & œdemate ſatis ſunto, quæ hactenus ſunt comprehenſa,
illo non omiſſo, quòd ſcirrhum nominamus tumorem durum, qui ſine dolore eſt, non ta-
men omnino ſine ſenſu: talis enim ſanabilis non eſt: reliqui omnes, ſicut ægrius ſenſilem ipſam

partem

partem affectam reddunt,ita omnino inſenſibilem non faciunt,utique ſi ſenſilis natura ſit:liga- E
menta nanq; ſcimus inſenſilia eſſe.†Quòd ſiquis eos duntaxat tumores, qui & præter naturam ſunt,& omnino inſenſiles,‡ſcirrhos appellandos cenſeat,reliquos non ſcirrhos,ſed tumores ſcirrhoſos,& ſe de nominibus litigare ſciat,& nos quoties cum eo diſputabimus, ita quoq; affectũ nominabimus:ſiquidem is mos noſter eſt,quibus quiſq; nominibus delectatur, iiſdem in diſputatione cum illo uti.

† Quòd ſiquis duntaxat tumores præter naturam, qui omnino ſint inſenſiles.

De inflammationibus curandis, ac præſertim de priapiſmo. CAP. 7.

NVnc tempeſtiuum eſt,ut de inflationibus diſſeramus:quibus diuerſa ab œdematis curatio eſt.Illa nanq;,ceu diximus,ex pituitoſo ſucco ortum habent:proinde, prementibus nobis cedunt,digitiq; admodum alte in ipſa deſcẽdunt. Inflationes* uerò ex flatuoſo ſpiritu collecto naſcuntur,aliàs ſub cute,aliàs ſub membranis,quæ oſſibus circundanť,aut muſculos uiſcerum ve aliquod includunt. Porrò colligitur aliqñ nõ parum etiam in uentriculo,& inteſtinis,itemq; in medio ſpatio horum,& peritonęi.Differunt quoq; hæc ab œdematis,& preſſa digitis non retinent ueſtigium:& ſonitum,ueluti tympanum,reddunt:itemq; ꝙ in cauitate ſenſibili ſubinde cõtinentur,atq; hac nõ nunquã maxima.*Indicatio autem curationis omnium communis eſt, ut,quod pręter naturam eſt,uacuetur,in quocunq; id contineatur:propria uerò poſt hanc com- F
munem eſt,ut tenuiſſimis,& calidis poteſtate medicamẽtis.Atq; in uentriculo quidem, & uiſceribus oleum,quod tenuium eſt partium,quodq; rutam habet incoctam,aut aliquod calidorũ ſeminum,cuiuſmodi ſunt cumini,& apij,& petroſelini,id præſtabit.Aliqñ uerò,& cucurbita magna bis terve ſine inciſione medio uentri affixa.Tanta uerò ac taliter applicata etiam totũ umbilicum comprehender. At in artubus, & muſculis,qui ſub cute,aut etiam mẽbranis, quæ oſſa ueſtiunt,inflatio orta,ſi citra dolorem ſit,liquor aliquis tenuiſſimarum partiũ, cuiuſmodi eſt lixiuium,noua ſpongia exceptum,ſatisfecerit:ſin dolor quoq; urget,ungenda pars eſt oleo,quod relaxandi remittẽdiq; uim habeat.Incidũt porrò ex percuſſionibus eiuſmodi affectus, ubi ſcilicet uel muſculus,uel membrana,quę os circuit,eſt contuſa.Ac ſuper membranam quidem,quę os ambit,antedicta ponenda eſt ſpongia.Ad muſculos uerò(nanque hi aliquando dolent)medicamentum,quod magis mitiget,eſt adhibendum.Quo fit,ut ad hos ſolo lixiuio non utamur,ſed immiſſa ei tum ſapa,tum pauculo oleo.Satius autem fuerit in principio non addidiſſe lixiuium, ſed ſapa cũ uino,& exiguo aceto uti,ac quod mediocre ſit,olei adiicere:ubi miſta ſunt,modice excalfacere,ac lanam non lotam,quam œſyperon id eſt ſuccidam uocant,ipſi imbutã imponere.Quòd ſi eiuſmodi lanæ facultas non ſit,ipſius œſypus iniiciendus miſcellæ ſupradictæ eſt: ꝙ G
autem Atticus œſypus cæteris omnibus præſtet,tametſi à me non dicatur,ipſe ſcis.Quin etiam ceratum,quod ex œſypo componitur,medicamentum eſt omnibus notum:utuntur plurimi eo ad phlegmonas,quæ in præcordiis ſunt.Ergo huius quoq; aliquid,ubi œſypus præſto nõ eſt,recte inieceris.Debent enim contuſi muſculi leniri medicamẽto, cui miſta facultas ſit, quæ ſimul concoquat,digerat,& modice adſtringat: quando,ſi nihil haber adſtrictionis, auget aliquando phlegmonas,ac maxime in iis corporibus,quæ plethorica ſunt. Ergo trium iam comprehenſarum*indicationum in inflatis ex plaga quadam muſculis memor,ubi dolor maior urget, mitigatiua magis ratione uteris: ubi abeſt,† maiori vi inſtabis. ‡ Maiorem uim intelligo, cum breui uia properatur ad finem.Porrò breuis uia fit per ea medicamenta, quæ ualentes habent uires: hæ maxime in lixiuio,& aceto habentur,poſt hæc in uino.Quoties igitur de mitigando non laboras,horum plus in miſturã coniicies.Rurſus,ubi repellere ſtudes,uini plus,quàm horum,immittes. Porrò id optimum in hunc uſum fuerit,ſi nigrum auſterumq; ſit.At,ſi digerere malis,lixiuii plus indes.Acetum uerò ſi his miſcebis,ad ambo erit vtile:propterea,quòd miſtas(ut mõſtratum eſt)habet facultates.Vbi uerò muſculus ſine dolore eſt, licet ſanè in lixiuii penuria pro eo aphronitrum immittere: eſto autem id minime lapidoſum,ſed magis ſpumoſum. Eſt verò, H
quod lapidoſum eſt,durum & ſpiſſum,ac ægre liquabile,cum dictis liquoribus miſcetur:ſpumoſum verò molle eſt,& laxum,itẽq; candidius,quàm lapidoſum:hoc itaq; tum celerrime ab humore ſoluitur,tum iuuat maxime,utpote tenuium partium. Quæ verò huius generis inflationes neglectæ inueterarunt,primo quidem loco his ea,quæ ex lixiuio componuntur (ut prædictum eſt)adhibeas:ſecundo loco emplaſticum aliquod.Dicam autem,& horũ exemplum.Strigmenta*gymnaſiorum feruefacta percola primum ſic,ut pura ſint:deinde rurſum in cacabum immiſſis,calcem uiuam in farinæ ſpeciem tunſam inſperge ad luti uſq; craſſitudinem. Salutare his eſt,& medicamẽ,quod ex ſycomoro componitur,aliaq; id genus.Nũc enim(ut dictum eſt)exẽpla tñ eorum medicamentorum ſcribo,quorum generalis facultas per medendi methodum inuenitur.Tanquam uerò medicamentorum hoc loco ponuntur exempla, tum ut tota hæc methodus clarius intelligatur: tum ut magis nobis ad inueniendam materiã facultas ſuppetat:ſic etiã,& affectarum corporis particularum proponuntur.Statim enim affectus quidam eſt,quem iuniores Priapiſmum nũcuparunt,propterea,quòd iis,qui ſic ſunt affecti,etiam inuitis pudendum arrigitur:quod ubi uiderit quiſpiam,qui in his cõmentariis eſt exercitatus,protinns intelliget ex inflationum eſſe genere.Qui enim memoria tenuerit tũ oĩa,ꝗ in diſſectione eius mem-

A.li.4 f.3.t.2. c.1.fol.457.c

† ἀγωνιστικω- τέρῳ τῷ χρῶ.

A.li.4.f.3.t.2 c.20.f 460.d

bri

A bri apparent,tū quę de ſunctione eius & uſu in naturalibus libris ſunt prodita,is nullo negocio intelliget,ꝙ cauernoſus neruus,qui propriam colis ſubſtantiā conſtituit,halituoſo ſpiritu impletus affectum hunc excitat. Porrò halituoſum ſpiritū in animalis corpore ex ſuccis,qui lente ſenſimve excalfiāt, naſci didicimus. Quippe,ubi tū inſitus calor ualidus eſt,tum partis humiditas ad ſummū cōcocta, utiq; in tenuem halitum ſoluta inſenſibili tranſpiratu in ambientem effluit: Contra, ubi uel ingenitus calor imbecillior eſt, uel naturalis humor tū ſemicoctus,tum craſſus, tum glutinoſus, ibi craſſior excitatur halitus,q̃ ut trāſpirare poſſit,ac potiſſimū ſicubi particula ipſa denſior eſt reddita. Nonnunquam uerò humor,qui in membro continetur,ſub frigidus eſt, præterea craſſus & glutinoſus: auctior uerò calor in halitus cū craſſos reſoluit. Quæ res profectò magnopere tibi ad curationem æſtimanda diſcernendaq; eſt. Siquidem principiū ambobus affectibus cōmune eſt,nempe,ᵃ* totū prius corpus uacuare, ᵇ † modo id capax uacuationis ſit. Dictum uerò à nobis ſæpe eſt de uacuantiū auxiliorum facultate. Ea ſunt miſſio ſanguinis: & purgatio,tum per ea medicamenta,quę ſubter expellunt,tū per ea,quæ ſupra,ſiue ea uomitoria dicere mauis: præterea multa frictio,& omnis dimotio: itemq; balneū potiſſimum quod ex aquis ſit digerentibus. Sed & acria medicamenta illita per halitum digerunt,omniaq; uno uerbo,q̃ cal

A.l.3.f.10.t.1 c.39.fo.377.A

A † eſt quidem in īpreſſis cod. græcis τὸ ὅλον ὄγκον, i. totum tumorem, ſed in manuſcriptis eſt, τὸ ὅλον, i. totum ut intelligat de toto corpore, ſicuti uertit Linacer.

B faciunt & ſiccant. Ex accidenti etiam uacuare indicauimus, & cibi abſtinentiam,potiſſimū ubi ambiens calet. Ergo,quicquid horum ſuſtinere cubans aptiſſime poteſt,eo eſt uacuandus,imponendumq; ipſi laboranti particulæ medicamentū,ſi ea calidior ſit effecta,quod ad portionē caloris abundantis refrigeret. Sin aliter,inter initia quidē omnino,quod modice refrigeret: poſtea uerò id neceſſum non eſt. Pari modo,& quæ circa lumbos ſunt particulæ oēs,eiuſdē facultatis medicamento comprehendendæ. Etiam reliquus uictus exhibendus, qui & flatui aduerſetur, & ſiccet. Incidit uerò uitiū hoc non ſanè multis, ſed iuuenibus magis,q̃ alijs ætatibus: quo magis his ſanguinis miſſio præcipue eſt ſalutaris,cum nec ætate eorū eam recuſante. Scio enim ipſe quēdam à me curatum tribus diebus, naturalem habitum recepiſſe,ſanguine primū miſſo,dein medicamento hoc adhibito. Ceratum ex ſimplici roſaceo factū ita liquidum,ſicut ad fracturas uti ſolemus,aqua frigida imbuens, ac ſimul cū ea ſubigens(nam æſtatis initiū erat)pudendo ac lumbis impoſui: atq; ita quidem hūc percuraui: Simili modo & alium,qui poſt miſſum ſanguinē humido medicamēto, quod ex chamæmelo conficitur,eſt uſus. Porrò iſtis etiam nymphææ aliquid potandum exhibeo,ſaltem in principio: mox ᶜ * amerinę ſemen: ac,ſi traxerit adhuc uitiū, rutæ ſemen copioſe comedendum. Eſt enim illud commune præceptum omnium fermè, quos

B † ἐν ᾧ ἂν αὐτὸν τὸ ὅσον ἀλέξασθαι κένωσιν legūt antiqui cod. i. ea nimirum euacuatione, quam ipſum ferre poſſit.

C uitioſus ſuccus creat, morborum, ꝙ in fine calefacientibus & ſiccantibus ſit utendum: quippe hæc,quod reliquum humoris eſt, prorſus abſumunt.

C † τῆς ἀγνου ...

Qua pacto prætumida lingua laborans à Galeno curatus ſit. CAP. 8.

A.l.3.f.6.c.10 fol.243.f

SAnè linguam ita tumefactam cuidam uidimus,ut ore hominis contineri non poſſe. Huic nec uena unq̃ inciſa fuerat,& ſexagenarius iam erat: horaq; diei ferè decima erat,cum ad eū primum acceſſi & uidi. Ac uſus mihi eſt uſitatis mihi pilulis,quæ ex aloe,ſcammonea,& colocynthide conſtant,ueſpere datis purgandus: ipſi tū particulæ afflictæ ſuaſi refrigerantiū aliquid imponere,ſaltem in initio: poſt enim,inquam,applicabimus,prout ſuadebit euētus. Verum id uni medicorum non placebat: ac propterea pilulas quidem ſumpſit,de locali tamen remedio deliberatio in diem poſterum eſt dilata: quo tempore etiam efficacius aliquid præſtiturum quicquid probatum fuiſſet, ſperabatur, & purgato ſcilicet iam toto corpore,& humoribus ad inferna reuulſis. Cæterum ea nocte euidentiſſimum per quietem inſomnium,noſtrum homini conſilium approbauit,ac materiam ipſam medicamenti definiuit, lactucæ ſucco collui iubens: quo ille ſolo uſus,prorſus eſt ſanatus,nullius alterius egens. Quòd autem priapiſmo uomitorijs medicamentis potius,quàm ſubducentibus,ſit utendum,in linguæ uitio contra,id ex partium ſitu indi

A.Ibidem.

A † In libro de Humoribus a principio.

D cari manifeſtum eſt. Nam auerſionis in contrarium(quæ ab Hippocrate ᵃ ‖ antiſpaſis dicitur)nō à ſubſtantia,ſed à curandi membri poſitu, inuentio præſtatur.

De Cancri ortu, & curatione. CAP. 9.

IAm uerò tempus monet,ut ad aliud tumorū genus tranſeamus,atq; à re potius,q̃ nomine,initium faciamus: ea nanq; eſt haud dubie uereq; ſcientifica doctrina. Quòd igiſ omnibus eiuſmodi tumoribus ſuccus aliquis influit,id in libro,quem de tumoribus pręter naturā ſcripſimus, indicatum eſt. Quòd aūt non idem in oīb⁹ ſit,ipſe ſenſus euidenter docet,differentibus nimirū ipſis tumoribus nō colore modo,uerum etiā ijs, q̃ ex calore,frigore,mollitie,duritieq; ſpectantur,dr̄ijs. Ac ruber quidem tumor euidenter ſubeſſe ſanguinis indicat humorem: ſicuti flauus & pallidus perſimilem ipſis bilem: ſubalbidus uerò & laxus pituitā. Sunt āt & præter hos tumores quidam, qui colore ſint inter rubrum & nigrum medio: cuiuſmodi color fuſcus eſt. Hunc,cū in corporis partibus ſæpe incidat,plurimi medicorū liuidum,græce Pelidnon uocant. Renixus aūt his quoq; tumoribus ualens eſt: ac,ſi uenas euidentiores membrū haberet,exaltatas eas à craſſo & nigriore quodam modo ſanguine, cuiuſmodi ꝑ aluū aliqñ nō paucis hepaticorum excernit̄, uidere licebit. Suntq; medici,q mihi eum nō abſurde uident̄ fæci, ᵇ § q̃ ſuper uini dolijs hæret, aſſimilare. Ergo hic humor,ubi amplius incaluerit,aut ꝑꝑ putredinem,aut febrem ᶜ * phlegmo

A.l.1.f.1.d.4 c.1.fol.7.h

B † Cod. impreſſi habēt τῶν τοῖς οἴνοις ἐφιζανόντων. ueteres codic. τῶν τοῖς πίθοις ἐφιζανόντων. ut uertit Linacer.

C * φλεγμονώδη, eſt in impreſſis. in aliquibus āt manuſcriptis φλογώδη. quid āt inter phlogoſin,quā Linacer uertit inflā mationem, & phlegmonē differat, tum hoc uolum. Epi... cap. 1. tum alibi, uidere pōs.

† ne ipſæ quidem muſcæ, & [illegible] interpres.

nodem,nigram efficit bilem,quam nullum animal,†ne ipſi quidē mures guſtauerint:terra quoque raditur ab ea:ac partes,quę raduntur,oēs in altū attolluntur:uocaturq; is affectus(ut Plato quodam loco inquit)tum feruor,tum fermentatio. E Eſt nanq; is humor talis,quale eſſe acetū docuimus: ex quo ipſo quoq;,ſi in terrā effuderis,idem affectus uiſitur. Quo minus alienum eſt,ſi ueteres eiuſmodi humorem acidum nominarunt æque,ut pallidæ bilis amarum. Sanè non raro ēt in uomitionibus talis apparet. Verum,ſicuti paulo ante dixi,unum quoddam uitium eſſe proprium uerumq; ſcirrhum, qui præter alia ēt inſenſilis ſit : reliquos tumores,qui uidelicet nondum ſunt omnino inſenſiles , dupliciter eſſe à medicis uocatos,nempe uel ſcirrhos,propterea, ꝙ generis ſcirrhorum ſunt,uel ſcirrhoſos tumores: ſic & in humoribus, ꝗ quidē haud dubie nigra eſt bilis, ea talis eſt, qualem modo pinximus,certe acida,& terram fermenti ritu eleuans,tū oī animanti iniucunda. Quæ uerò fieri talis eſt idonea,hæc bifariam nuncupatur,uel melancholicus humor,uel nigra bilis.ſcilicet.qui ſic eam nominant,affirmaturi s aliam eſſe nigram,quę dū animal naturaliter ſe habet, quotidie gignitur:aliā quæ ex uſtione,ac uelut aſſatione conflatur. Quod autē ſemper præcipio, ut nominibus contemptis ipſam naturæ rerum ſcientiā exerceas, id nunc eſt faciendū,ac nominandum quidem,prout ſuccurret:cæterū oratione ſic interpretandum,ꝙ quidam præter naturam tumores ex eiuſmodi naturæ ſucco proueniunt,cuiuſmodi eſt F fæx in uino,& amurca in oleo:& ꝙ hi ſpatio temporis putreſcente humore, propterea,ꝙ in uaſis ſit impactus,exulcerantur. Ergo,ſicuti reliqua oīa uitia plurimam habent particularem in maioris minoriſq; ratione drīam,ſic etiam hoc uitium habet. Quippe phlegmones alia quidem admodum rubra eſt:alia paulo magis,quàm naturali habitu,rubra. At ſpecies,ſiue genus,ſiue quomodolibet appelles,ambobus eſt idem:nam & rubiores,quàm pro naturæ modo ſunt: & dolor omnino cum ipſis eſt,qui ipſe quoq; magnam habet in exceſſu defectuq; differentiam : ad eundem modum nec renixus,nec cutis tenſio omnibus eſt æqualis. Commune tamen eorum eſt,tū ꝙ pars magis renititur, quàm ante,cum naturaliter ſe haberet: tum ꝙ in tumorem quendam attollitur,extenta ſcilicet attentaq; eatenus ente,quatenus tumor aſſurrexit. Simili ratione & uitium,qđ modo deſcribimus,aliàs confuſa exiguaq;,& quæ vulgum fortaſſe latere poſſint,affert ſymptomata:aliàs ita uehemētia,& magna,& cunctis euidentia, ut ne puerum quidē clam ſint. Verum cōe illud in omnibus particularibus , quod intelligentiam ad ſe trahit , unus id morbus eſſe oſtenditur, & unam ſibi appellationem imponi cogit. At, ubi magna quidem omnia ſunt, nemo de appellatione ambigit,ſed nomināt uno aſſenſu omnes eiuſmodi affectum Cancrū. Cū autem adhuc incipit,nihil miri eſt,ſi uulgus lateat,non ſecus profectò,ꝗ ſtirpes,quæ è terra iā G exeunt:qñ hæ quoq; peritis tantum agricolis agnoſcuntur. Ergo,quæ nam in cancro,tum communis,tum propria curationis indicatio ſit,opportune nunc dicetur. Cōmunis igitur eſt,ut humorem,unde uitium eſt natum,ilico uacues ſimili uacuationis genere ei,quæ in alijs tumoribus ſupra eſt comprehenſa:mox prohibere,potiſſimum ſi fieri poteſt,ne de cætero eiuſmodi ſuccus in uenis colligatur:ſin id fieri nequit,ſaltem eū omnino ex interuallis uacuare,& ſimul particulam firmare, nequid humorum redundantiæ ad eam confluat. Veluti ergo amaræ bilis humorē medicamento,quod eum humorē trahere ſit aptum,educimus ſic & melancholicum educemus uel ſimplicium aliquo,cuiuſmodi eſt epithymum pondo drachmarū quatuor in ſero lactis mulſave exhibitum : uel compoſitorum aliquo, cuiuſmodi noſtrum eſt,quod ex duobus & triginta ſimplicibus medicamentis eſt compoſitum . Sed horum māteriam in alijs traditam habes . Hic autem, quæ ad propoſitam methodum proprie pertinent,dicamus . Poſt nanq; purgationem illud de omnibus eiuſmodi affectibus prius eſt præceptum , ꝙ uel retro regerere humorem , qui in membro procubuit,oportet,uel ipſum digerere:præterea,ꝙ in principio quidem tam in ipſo purgationis tempore,quàm ante id,repellere:ubi iam totum corpus exquiſite purgaueris,digerere. Vbi tamen mediocris tantum purgatio præceſſit,miſtum eſſe,quod applicabitur pharma- H cum, ex repellente digerenteq; facultate conueniet. Sanè ad craſſum humorem inutiles ſunt tū imbecillæ,eo,ꝙ nullum operæpretium efficiant:tū ualentes,ꝙ uehementer tenuiores,quæ in uenis ſunt,ſanguinis partes uel digerant,uel retrudāt:craſſas uerò & melancholicas,quas fæci aſſimilauimus,nec euocent,nec repellant. Ergo,ſi his inter initia utare,utiq; minutus aperte tumor erit,cæterum,quod reliquum eius eſt,contumax ad ſoluendum reddetur. Quare mediocriū uirium medicamentis eſt opus: quæ nec propter imbecillitatē uincentur,nec propter affectus uehementiam ualenter ſanguinē craſſabunt: Ad hæc item,quæ omnino haud mordeant:quandoquidem uitij malignitas ab ijs, quæ mordent,irritatur,ac,ut dici ſolet,efferatur. Propter hæc igitur,quæ uiribus quidem ſunt mediocria,qualitate uerò minime mordentia,eiuſmodi affectibus ſunt idonea . Materiæ uerò copia,ſicuti in libris de medicamentis eſt traditum,ex uſtis elotiſq; metallicis habebitur. Quippe,quæ medicamenta ex his componuntur,unà cum purgationibus, ad ſanandos incipientes cancros magnā uim habent : maiores uerò,ſat fuerit,ſi his prohibeanē augeri. Proſpicere uerò,ut,qui iam ſunt ſanati,amplius non regenerenē,id artis de tuenda ſanitate eſt opus: cuius ſanè portio eſt ea,quæ de cibis præcipit. Cæterum,ſiquando cancrū per chirurgiam curare audebis , cœpiſſe quidem ab uacuando per purgationē melancholico humore oportebit.

A.li.4.f.1.c.2. c.15.fo.159.b

A ibid. c.18. fol.460.b

A oportebit. Vbi uerò totum, quod uitiatũ eſt, prorſus excideris ſic, ut nulla ſuperſit radix, ſines eſfluere ſanguinem, nec propere eum inhibebis: immo premendo potius, quę circum ſunt, uenas, exprimes ex ijs craſſiorem ſanguinem: mox alijs ulceribus ſimiliter curabis.

De carbunculis & reliquis affectibus curandis, qui ulcere cruſtoſo conſtant. CAP. 10.

A. li. 4 f 3. t. 1. c. 9. fol. 453. b

EST tñ & aliud uitium, quod ex humore craſſo ferventeq; naſcitur. Incipit hoc plerunq; à puſtula, aliqñ uerò & ſine hac. Cæterum inter initia, quibus hoc inſtat, ſcabunt particulã oĩnot mox oritur puſtula quædam: qua rupta, ulcus cum cruſta gignitur. Sæpe uerò non una orit ſcabentibus puſtula, ſed multæ exiles, ueluti milij ſemina, † crebrę in particula reſidentes: quibus perruptis, ſimiliter cruſtoſum ulcus prouenit. In carbunculis uerò, qui per Aſiã populatim ſunt graſſati, ẽt citra puſtulas nõ nullis excoriata ſtatim cutis eſt. Omnibus tñ, uti dixi, cruſtoſum ulcus fit, modo cruſta ipſa cineris colorem præferente, modo nigrorẽ. Omnibus præterea his circumpoſita caro in ſummã peruenit inflammationem: nõ tñ colore aſpicitur eryſipelatis, immo q adhuc phlegmones colore ſit nigrior, ueluti ſi pluſculo rubro minus miſceas nigri. Quòd aũt neceſſario febricitent, qui ita ſunt affecti, idq; non minus, immo magis, q̃ illi, † quibus erypelatoſa eſt phlegmone, id utiq; latere neminem poteſt. Sed & incipiendam ab inciſa uena curatio-

† κατα πυκνοῦσαι τὸ μέρος, i. denſantes particulam.

B nem eſſe, id quoq; neminem latere arbitror, qui præſertim meminerit, quę in curatione febrium de ſanguinis miſſione diximus. Nec illud obſcurum, ſanguinis uacuationem, quæ ad animi defectum uſq; ſit adhibita, magis his ẽt collaturã: niſi tñ aliud q̃ppiam obſtet ex ijs, quæ uenam incidi uetenr. Imponi uerò ſibi laborans particula, quod ad humorum inflammationẽ ſpectat, refrigerantia deſiderat. Cæterũ p̃p humoris craſſitudinem atq; ẽt malignitatem, nec fluxionem auertere unq̃ poteris: &, ſiqñ id feceris, aliud quippiam, qđ in alto ſit corpore, offendes. Atqui nec affluere is permittẽdus eſt: quin potius inquirenda remedia ſunt, quæ cũ modice reprimendo, ẽt digerere poſſint. Tale profectò eſt tum cataplaſma, quod ex *plantagine conficitur: tũ qđ ex cocta lente, ſ. miſcentibus his nobis micam panis teneram, qui clibano ſit coctus. Eſto autẽ panis nec oĩno à furfure purus, nec nimium eius habens. Siquidem, qui omnino purus eſt, eius ſubſtantia in cutis meatibus hærere eſt apta, Emplaſticæteron Græci uocant: furfuraceus autem craſſiorum eſt partium. Super ipſum uerò ulcus, ualens aliquod imponẽdum eſt medicamentũ: cuiuſmodi eſt Andronis, Paſionis, uel Polyidæ: liquariq; id cũ uino aliquo dulci ad ſordiũ craſſitudinẽ debebit. Porrò cõmodiſſima ad hũc uſum uina ſunt, tũ theræum, tũ ſcybelites: in quo-

† In antiquis quibuſdã legitur ἐν ἐρυσιπελασιν ἢ φλεγμονῇ, i. quibus eryſipelas eſt, uel phlegmonie.

A. ibid. c. 10. d rum inopia ſapa utendum, quæ apud nos Hepſema dicitur. Quæ autem pharmaca reliquis adhi

C beri ulceribus ſolent, nẽpe quæ concoquant & pus moueant, ea nunc adhibẽda non ſunt: qñ ita putredinem particulæ auxeris. Quin ẽt ſcarificare eiuſmodi tumores poſt ſanguinis miſſionem alienum non ſit: ſunto autem inciſiones mediocribus altiores propter infeſtantis humoris craſſitudinem. Ceſſante uerò iã inflammatione ulcus ad cicatricem ſimiliter reliquis ulceribus perduces. Atque hactenus de carbunculis dixiſſe ſat arbitror.

De Strumis, quas chœradas dicunt. CAP. 11.

A. li. 4 f. 3 t. 2 c. 9. fol. 458. d

DEinceps de reliquis agã tumoribus, orſus à ſtrumis, Chœradas Græci uocant. Exiſtunt hæ glandulis in ſcirrhoſum affectum mutatis. Eſtq; curatio earũ, quod ad ipſum attinet uitiũ, ijs ſcirrhis, qui in alijs partibus naſcuntur, cõis. Cęterum, quod ad ipſius partis naturã ſpectat, in quibuſdam glandulis alias geminas curationis indicationes adijciunt: Præſtiterit fortaſſis hoc loco de nominibus aliquid clarioris doctrinæ gratia diſtinxiſſe. Quippe glandulæ, quæ, quod in medio uaſorum in diuerſas partes diductorum habetur, implent, eiuſq; diductionis pro firmamento ſunt, earũ haud magnus uſus animantibus eſt: ſed ex abundãtiore prouidentia, ſicut alia quædam, ſic has quoq; glandulas natura fabricauit. Earũ uerò, quæ uel ſaliuam, uel lac, uel genitale ſemen: ad hæc quæ pituitoſum quendã humorẽ in meſenterio, uel faucibus, uel larynge,

D generant: earũ maior eſt uſus. Atq; aliqui has non glandulas, ſed glanduloſa uocant corpora, ut quæ non paulo, q̃ reliquæ glandulæ, & rariorẽ ſint & magis ſpongioſa ſubſtantia: quin ẽt in has tum arteriæ, tum uenæ ſenſibiles perueniunt. Atq; hæ quidem, cum in ſcirrhoſo ſunt affectu, nõ aliter, q̃ cæteræ omnes partes, † ſunt ſanandæ. At, quę in medio uaſorum ſpatio conſiſtunt, in ijs alia curationis indicatio præſtatur: qua ſimul cum uitio etiam pars ipſa tollitur. Eſt uerò duplex ea quoque, nempe uel totum, quod uitiatum eſt, ſcalpello excidentibus nobis, ueluti in cancro: uel putreſcere id medicamento cogentibus. Porrò quæ eiuſmodi medicamentorum materia ſit, id in opere de medicamentis eſt proditum.

† σκιρρωθέντα, i. ſcirrho affecta, additur in antiquis.

De Abſceſſibus, quæ apoſtemata dicuntur. CAP. 12.

MIhi uerò tempeſtiuum eſt de alijs tumoribus docere. Quorum ſe primum abſceſſus offert, Apoſtema id græce dicitur. Huius duplex item genus eſt, unum, cùm phlegmone in pus uerſa, pus ipſum tanquam in ſinu aliquo eſt collectum: alterum, cùm nulla pręcedente phlegmo-

A li. 4 f. 3 t. 2 c. 10. fo. 455. a ne, humor aliquis ſtatim ab initio, isq; aliàs ſpecie alius, cęterum oĩno acris, in parte aliqua colligitur. Porrò excoriat hic circũpoſita corpora, ſpatium uidelicet ſibi moliens, uel inter duas tunicas, uel ſub certis membranis. Excoriat autem omnino ipſa copia diſtendens: interim uerò acrimoniam quandam putredinoſam tempore cõtrahens. Sanè inueniuntur in huiuſmodi abſceſſi-

bus,cum ſcalpello ſunt diuiſi,proprietates quædam non paucæ, nec humorum modo,ſed ēt ſolidorum quorũdam corporum. Siquidem unguium, pilorum,oſſium,teſtarum,lapidum,& pori fragmentorum ſimilia inuenta in his corpora q̃dam ſunt. Ac humorũ ipſorum alius,ueluti lutũ, uel cœnum,uel olei quidam limus,uel uini fæx:alius adeo grauiter olens,ut oẽs auerſent. Verũ hæc rarius incidunt. Frequentiſſima uerò huius morbi ſunt tria genera: quorũ ſingula propriã appellationem græce ſunt ſortita. Ea ſunt, Atheroma,Steatoma,& Meliceris,à ſimilitudine contentarum in tumoribus ſubſtantiarum dicta:eſt.n.aliud eorũ ueluti ſeuũ,aliud ueluti mel,aliud pulticulæ,quam Atheran uocãt,ſimile. Curationis uerò eorũ indicationes ſunt cões, nempe id, quod continetur,uel digerere,uel totũ putre reddere,uel excidere. Aliqui igitur eiuſmodi tumorum triplicẽ curationis rationẽ admittunt,quotquot,ſ.ex tenuiore humore conſtant,ut meliceris:aliqui duplicem tñ,ueluti atheroma,quippe quod tum excidere,tum putrefacere licet:ſteatoma uerò ſola manuũ opera curatur,cũ nec putrefieri poſſit,nec digeri. In ijs uerò abſceſſibus, qui in alto corporis conſiſtunt,ac potiſſimũ in uiſceribus,medicamenta,quę ex aromatis componuntur, maxime ſunt utilia, utpote quorũ uis collectum humorem,tum in halitũ reſoluat, tũ digerat. Sunt profectò & alia eius generis nõ pauca,quorũ laudatiſſima ſunt tum antidotus,quę ex uiperis componitur (Theriacen uocant) tũ,quæ Athanaſia uocatur,tum Ambroſia:atq; hæc quidem ſumptuoſa: uiliorũ ſanè optimum eſt noſtrum,quod ex cretica calamintha eſt compoſitum. Omnia uerò id genus in opere de medicamentis colligemus:quod,uti paulo ante diximus, ſatius arbitror ijs tribus, quæ ſupra memoraui,quo nihil deſit,ſubijcere.

De tumoribus,qui toto genere præter naturam ſunt,ac de optima curandi via. CAP. 13.

QVoniam uerò eorum,quæ per chirurgiam fiunt,curationis indicationes aliquid cõe habẽt, aliquid propriũ, ſatius nobis uiſum eſt ea nõ diſtrahere, ſed uniuerſa in calce huius operis apponere. Nunc porrò tantulum etiam de tumoribus, qui præter naturam conſiſtunt,eſt adijciẽdum, ꝙ quicunq; ex his toto genere præter naturam ſunt,ij ſui ablationem indicent,cõmunior.ſ.indicationi quæ per omnia,quæ totis ſubſtantijs à naturę habitu receſſerunt,extenditur,ſubiecti: ueluti in ſteatomatis & atheromatis habet. Huius certe generis eſt,& q̃ Myrmecia græce uocatur,& quę Acrocordon,præterea in ueſica calculus,& hypochyma:& in mulieribus molæ in utero geſtatio,ita uerò appellant informem carnem: omnia nanq; talia ſummouere in totum properamus. Quorum uerò etiam locus ipſe affectus una quæpiam* naturalium partium eſt,prima indicatio,ut affectus ſanetur. Secunda ab hac,ſi inſanabilis is ſit,ue unà cũ uitio pars quoq; ipſa excidatur:ſicut in cancro & omnibus ulceribus,quæ curationem reſpuũt. E cõtrario uerò in ſuffuſione,quod Hypochyma uocant, † uicti in prima indicatione,ꝫ ad aliũ eã locũ,qui minoris ſit momenti,transferimus. Non deſunt,qui hæc quoq; uacuare ſint aggreſſi:ſicut in ijs, quæ chirurgia tractantur,dicam. Nunc illud dixiſſe ſufficiet,ꝙ humor,qui in hydrocelis uiſitur, alienus à corporis ſubſtantia tota natura ſit, ſicut etiã,quę in aſcitis hydropibus continet aqua. Quarum certe uacuationẽ uel medicamentis, quæ digerant,molimur,uel chirurgia,in hydrocele quidẽ immiſſo ſiphone: in hydropibus uerò adhibita punctione,quam paracenteſin uocant. Porrò exciditur unà cum affectu ipſo ueluti in ijs,quæ ante comprehenſa ſunt etiã pars affecta: ita & in hernioſis aliquid peritonęi. Pari modo & columella aliqñ una cum uitio ipſo exciditur. Itidemq; cruribus & teſticulis,unà cum uaricibus ipſæ uenæ. Ad hæc,tunica in naſo cũ polypo, & foratus dẽs cum foramine:uerum ex his nullum eſt, quod ad naturalem habitũ poſſit reduci. In columella uerò id oĩno eſt conandum,nec properandũ ad eã excidendã:ſed qñ gracilis eſt,& ad lori tenuitatem redacta,tum eſt auferenda. Porrò talem eam reddet longius tp̃s:at,qualẽ Hippocrates in præſagijs† deſcripſit,paucorũ dierum numerus:æque uero & cætera,quæ in magnitudine naturalẽ habitũ exceſſerunt: in quibus annumeranda ſunt oĩa,quibus ſupercreuit caro, & encanthides,& qui in ſede thymi dicunt. Sunt ex iſtiuſmodi* ulceribus,& quæ ambigua ſint ſpecie,ueluti cicatrices,quæ ſupra circumpoſitam cutim multũ extant:item,quæ in oculis ſunt pterigia. Curationis tñ eorum indicatio manifeſta eſt. Siquidem talia oĩa amouere oportebit atq; id ſemper agere, ut rõnibus,quibus id fiat, penſitatis,optimam ſemper earũ deligas. Sanè optimæ rõnes tripliciter iudicantur, tum ex tp̃is curandi breuitate:tũ ex curando citra dolorẽ, tũ ex maxime tutò curãdo. Rurſus,ut tutò cures,tria propria ſunt, quibus intentus ſis,oportet, unum primumq;, ut oĩno abſolutionẽ operis conſequaris: alterũ,ut ſicubi hunc non conſequaris,ſaltem cubantem non lædas:tertium,ut uitiũ nõ facile reuertat. His cõſiderationibus ſi optimam curationis uiam iudicaueris,inuenietur in oĩbus,quæ nunc ꝓpoſuimus,qñ potius chirurgiæ,& potius medicamentorũ ope,ſit curandũ. At chirurgiæ quidem ſtudium in ijs præſertim, quæ nunc ſunt propoſita,ad interemptionem eorũ feſtinat: ut quæ,quod in aĩalis corpore toto genere præter naturã habetur, id prorſus tollẽdum ſibi proponat:quod ſi perficere nequeat,ꝓximum illud conſilium habet, ut uitium trãſferat,ueluti in hypochymati. Quod uerò ex medicamentis petitur,primum huc tendit,ut, quod præter naturam eſt,tũ uacuet,tum digerat:qđ ſi per membri naturam, aut etiam uitij rebellionẽ fieri non licet,ut id tum in pus uertat,tũ putrefaciat:hoc uerò ſecundo loco deſtinat. Quippe ita in columellæ uitio facimus,primũ ſcilicet ad

naturalem

Marginal notes:
* τῶν κατὰ φύσιν. i. earum quę ſecundum naturam ſunt.
† ἐν τοῖς ἑξῆς τῶν ...
3. Progno. t. 21. 4 209. c
* Non eſt in ...
A. l. ſ. ... c.18 lo.188.h

A naturalem habitum eam reuocare tentantes: id ſi conſequi non eſt,prorſus amputantes, idq́ue uel chirurgiæ opera,uel per cauſtica medicamenta. Verum medicamenta,melius eſt in tractationem de ijs differamus(quandoquidem tribus iam proditis,aliam quoque quartam adijciendam ſtatuimus) ac chirurgiam in calce huius operis apponamus.

Quæ ſecundum naturam, quæ præter naturam propriè in nobis dicantur. CAP. 14.

NOn eſt igitur,ꝙ in his amplius immoremur: ſed tranſeundum ad ea,quæ ſimilem ijs,q̃ cõprehenſa ſunt,curationem deſiderant.Ea ſunt,tum quæ in numero & magnitudine conuenientem modum excedunt:tũ quæ in ambobus his deficiunt. Dixi hoc loco conuenientẽ: ꝙ ſi conferentem, uel conducentẽ,uel ſcd̃m naturam,uel utilem alibi uſurpauero,eadem ſermonis uis erit. Ac dictum quidem de his eſt alibi latius: cęterum redigere in memoriã ſummatim oĩa, etiam hoc loco alienum nõ fuerit.Omnium ergo,quæ in corpore habentur,primum,cuius maxime indigemus, eſt ipſa particularium minime impedita functio. Hanc uerò,quia poſſidemus natura,idcirco publice dicimus expetere nos ſecundum naturam agere. Et, quia hoc ipſum cũ eo,quod ſecundum naturã ſe habet,eſt coniunctum,merito profectò nihil intereſſe arbitramur ſecundum naturam habere,an ſecundum naturam agere dicamus. Quin & ſine additione interim græce dicimus,expetere nos τὸ κατὰ φύσιν,utiq; ſubaudito in dictione, uel habere,uel agere,uel ambobus: {Latinitas propter articuli fortaſſis inopiam,ea figura deſtituitur.} Atque hæc quidem cauſa eſt,cur medicis recte uſurpata uox hæc,Secundum naturã,ſit de omnibus,quę in corpore ex ſententia noſtra eſſe cupimus. Scire autem licet in ijs,quibus natura *deficit,nec primum,nec propter ſe ipſum,ſecundum naturã à nobis expeti,ſe † propter actionem,}& ex accidente.Siquidẽ ſextus digitus non nullis ab ipſo ſtatim ortu eſt congenitus,& quintus defecit:& alia quædam ſimilia,aliqua in numero,aliqua in legitima quantitate,uitioſa. Ac,ſi quidem hæc plurimum,recta uerò rara fierent,contra, quàm nunc, de naturæ operibus ſtatueremus,utique non tuentes ut nunc,ſed auferentes ea.Hęc ratio memoria tua nunquam excidat,cum ſit ad non minum uſum utilis,quæ tum fallere incõſideratos poſſunt,tum diſcordiæ phantaſiam excitare, ſicubi alter dicat,totum,quod præter naturam eſt,eſſe tollendum: alter,quod nocet,aut inutile eſt, aut incommodat actioni.

* ἀποτυγχάνει
† δευτέρως. i. ſecundario.

De ijs,quæ in magnitudine, & numero excedunt uel deficiunt: ac primum de curandis ijs, qui obeſitate,& corpulentia onerantur. CAP. 15.

ERgo denuo repetentes, de rebus loquamur,q̃ſi de nominibus eſt nobis definitum,hinc orſi. C Coniuncta comprehenſis iam morbis ſunt ea,quę uel magnitudine,uel numero,à debito naturæ modo ſunt aliena:in quibus amputare quidem conueniet,quod magnitudine uel numero redundat,reficere autem & fingere,quod deſit,ubi uidelicet fieri id licet.Quintum nanque digitum,aut tale aliud membrum,medico certe gignere nõ licet,ſed unius naturæ opus ſunt omnia talia. Verum in totũ tollere,quod numero redundat,aut præcidere aliquid eius,quod magnitudine modum exceſſit,hæc nobis quoq; licent.Siquidem ex medici officijs unum eſt,nec id leuiſſimum, ubi in corpulentia eò deuenit corpus,ut nec ingredi ſine moleſtia, nec ſedem propter uentris molem contingere,ſed nec reſpirare libere poſſit,hanc liquare ac tollere, † æque nimirũ ut cum corpus ali deſinit, (Atrophian Græci uocãt) quod genus,quos uomica male habet,patiuntur, } huic quoq; reficiendo proſpicere.Sæpe aũt euenit,ut non totum corpus,ſed una quępiam pars ex atrophia tabeſcat:quã ſcilicet uel neruorum reſolutio,uel ipſius partis intemperamentum præceſſit.Opportuneq́; iam de curatione horum conſiderabimus,orſi ab ijs,qui corpulentia nimium onerantur.Oſtenſum uerò in libris eſt,qui de temperamentis ſunt inſcripti,ꝙ calidior ſiccioŕq; temperies exile corpus reddit. Ergo id agendum,ut nimium obeſi corporis tẽperamentum tale eſſe faciamus,ſi modo ad debitum modum redibit.Sanè docuimus tũ in illo opeD re,tum nihilo ſecius in opere de tuenda ſanitate,ꝙ acuta exercitatio,& tenuans uictus,& id genus medicamenta, & animi cogitatio, temperamentum totum non ſolum calidius,ſed etiã ſiccius,ac ꝓpterea corpus exilius reddunt.Igiť in exercitationibus celerrimus curſus eſt idoneus. Tenuãtis uerò uictus materia ſeorſum ſingulari libro eſt prodita.Quod ſi medicamenta tenuantia quoq; requirant,etiã,hæc in operibus,quæ de medicamentis conſcripſimus,ſunt edita:quãquam referentur eorum nunc quoq;,quæ ſunt efficaciſſima: quibus,ubi demere nimiam obeſitatem ſtudes,utaris,ſuadeo.Ergo,quæ ad articularia uitia quidẽ exhibere ſolent,quę ſcilicet ualentem incidendi facultatem habent,ijs, tu quoq;,cum nimiam obeſitatem curabis,utitor.Sunt porrò talia,rutæ ſemen,pęrſertimq́; ſylueſtris,unà cum ipſis corymbis,& ariſtolochia rotunda, & minus centaurium,& gentiana,& polium:pręterea ex urinã cientibus,ea,quæ pollentes habent uires,ueluti petroſelinum.Vnumquodq;.n.talium,tum ipſum per ſe,tum uerò alijs miſta, uniuerſa & extenuare potenter ſuccos,& uacuare ſunt habilia, partim quidẽ ſenſibiliter per urinas,partim per inſenſibilem tranſpiratum:ſed & ſal,quod ex cõbuſtis fit uiperis,potenter extenuat.Multiq;,cum uel graciliores,uel mediocris habitudinis eſſent,ex eiuſmodi medicamentorum potione perierunt, ſanguine ipſorum excocto. Ruerant autem ad ea, propterea,ꝙ liberatos aliquos articularijs uitijs uiderant, minime.ſ.æſtimantes,ꝙ tẽperies corũ,qui ſanati fuerãt,

† Clarius. æque nimirum, ut cũ corpus in ea redigatur atrophia, qualem ij, qui phthoe detinentur,patiuntur.

humidior pituitoſiorq́; erat, qualis nimirũ obeſorum eſt:in quibus huiuſmodi medicamentorũ ſecurus eſt uſus. Ipſe nanq; iuuenẽ quendam quadraginta circiter annos natum,oppidoq́; obeſum percuraui, uſum tũ antidoto,quæ aduerſus articularia uitia eſt cõpoſita,tum ſale theriaco, ipſaq; theriace,ac reliquo extenuãti uictu,& pro exercitatione curſu ueloci. Porrò p̃paraui hominem ad curſum, perfricãdo primum linteis aſperis, quoad cutis juberet:dein ſtatim cũ oleo, quod in ſe digerens aliquod medicamentum habebat: quo ẽt poſt curſum rurſus utebar. Talia medicamẽta ſunt,tum ſyluestris* cucurbitæ radix,tum althæa,tum gentiana,tũ ariſtolochia,tũ panacis radix,tum polium,tum cẽtaurium.Per hyemem uerò ẽt à balneo iam dicto oleo hominem reunxiſſe profuerit. Verum cibum exhibere non ſtatim à balneo,ſed interpoſito ſomno, conueniet.Quòd ſi uelit ẽt rurſus ante cibum lauari,permittes. Magis etiam ad rem pertinebit, ſi aquæ ipſi digerendi facultas inſit. Ac,ſi quidem talem aliquam ſponte natã habemus,ipſa utemur:cuiuſmodi in Leſbo uiſitur,à Mitylene ſtadijs quadraginta:ſin minus,ipſi ſimilem aliquam moliemur. Eſt porrò ea,quæ in Mitylene conſpicitur,& uiribus & colore talis,qualis utiq; fiat, ſiquis florem ſalis aquæ marinæ miſceat.Hæc ipſa aqua etiam hydropicis,& reliquis tumefactis idonea eſt,utpote ualenter deſiccans,ita profectò,ut præpinguibus,ac p̃cipue ſiquis ipſo cogat in ea celerrime natare, nec poſt largam lauationem protinus eſſe,bibereve,ſed ſomno interpoſito,aut omnino ſaltem quiete. Sanè illud eſt ſciendum,atque ab eo,qui obeſitatem curat,prædicendum;quòd aliquando ex multo ſimul obito motu,& febri hominem tentari eſt credibile: & quòd febris ad rem propoſitam non aliena erit utiq;,ſi medicus recte omnia faciat. Etenim perſpicuum eſt,ubi ex laſſitudine febricitarint,qui ita curantur,quòd ſopita eorũ febre,rurſus ad eandem curationis formulam redibimus.Sanè fugere in ijs curandis conueniet & uina,quæ multum nutriunt,cuius generis craſſa ſunt:uti uerò uel aquoſis,id eſt colore albis,& conſiſtentia tenuibus,uel quibus mare eſt admiſtum.

E

F

* σικυ.i. cucumeris.

De reficiendis corporibus extenuatis,ac reſtituendis particulis,quæ deficiunt. CAP. 16.

AT,ubi eos,qui extenuati ſunt,reficere in animo eſt,ijs uinum exhibebimus craſſum:cibum uerò,qui ſuccum efficiat craſſum:exercitationes paucas,frictionem mediocrẽ:ac,ut ſumma complectar,oĩa iam comprehenſis contraria moliemur.His uerò ẽt picari commodum eſt, †idq; tertio,aut quarto quoq; die:(quippe id ad carnem inſtaurandam, egregium medicamentum eſt adeo,ut ſiquod ſingulare membrum hoc uitio laborat,id hoc præſidio reſtituatur.Ac nobis quidem in omnibus fermè hoc unum ſatisfecerit,ſi quidem humectat & calefacit,ſanguinis multitudine accita.Ergo nec aſſidue id ægrotanti corpori admouere conueniet,nec,cum cõueniet,ſæpe illinere,uerũ in hyeme bis,in æſtate ſemel id feciſſe eſt ſatis. Quibus uero à natali die gracilia ſunt membra quædam,ijs etiam mangones puerorum hoc ipſo p̃ſidio ſuccurrunt, unà cum certa percuſſione,quam græce Epicruſin uocant. Eſt porrò,& illius mediocritas quædam, ut ſcilicet,nec plus iuſto,nec minus fiat.Ea talis eſt.Ferulas paruas,ac leues modice illitas gracilibus partibus incutiunt,donec modice attollantur: q̃ppe in hoc ſumma rei eſt:ueluti Hippocrates de perfuſione aquæ calidæ dixit,Primum quidẽ pars intumeſcit,poſt gracileſcit. Ergo,quibuſcunq; particulis bonam habitudinem reddere ſtudemus has & fricare,& perfundere,& percutere,& picare oportebit tantiſper, dũ intumeſcant:hoc ubi factũ eſt,protinus deſiſtere prius, q̃ digeri cœperint.Etenim,quæ calefaciunt oĩa,ſicut attrahere,ita ẽt digerere ſunt apta. Si ergo perſtes,dum,quod attractum eſt,digeſtum ſit,operam luſeris. Ad hunc modum mango quidam proximè nates pueri † fame conſumptas,breui auxit,percuſſu mediocri quotidie uſus,aut ſaltem alternis diebus:item moderata picatione.Cæterum,quibus totum corpus eſt extenuatum, ijs lauari quoq; poſt cibum eſt idoneũ. Veluti autem metus erat,ne tenuantibus auxilijs febris ſuccederet,corpore ſcilicet immodice per hæc calefacto,ſic ijs,qui à cibo lauanẽ,timẽdũ eſt,ne ſibi iecur obſtruatur,potiſſimum p̃p ciborum ſpeciem: quippe cum aliter quoq; obſtruere ſoleant,quæ ſuccum craſſum gignũt,ſi quis his liberalius utatur. Vbi igitur aliàs id efficere ſolent, multo profectò promptius idem poſt balneum facient.Incidit tñ ex tali uictu diutius exhibito, ẽt calculi in renibus generatio:quod uitium cur oĩbus non cõtingat,ſatis patet. Quippe incredibile non eſt quibuſdam uel denſos admodum eſſe renes, uel peranguſta uenarum in iecinore ora:quibuſdam contra eſſe habita. Horumq́; dignotio nulla planè certa eſt:ſed percuntandum aſſidue ab eo, qui iam dicto modo eſt cibatus, num quis illi grauitatis ſenſus in dextris p̃cordijs & circa A *renes ſit.Quòd ſi q̃d tale aliq̃n ſenſerit,protinus cappari ex oxymelite in principio cibationis,donec conſtiterit grauitas,dabitur.Ad membra uerò,quæ ægre reficiebanẽ.ac pluſculum iam refrigerata erant, uſus aliq̃n & thapſia ſum,aliàs ea ex melle membrum illiniens: aliàs etiã ex cerato: ſiquidem attrahit ea quoq; partibus, quibus ſuperpoſita fuerit,ſanguinis copiã. Quibus autem exiguum aliquid pudendi præputio de naturali deeſt quantitate,ijs non raro citra thapſiam ſola tenſione debitum modum reddidi, B * membranulam mollem firmamq́;, cuti gummi illitæ circumuoluens. Satis aũt conſtat, q̃ etiam membranulæ finem C † parti ſubiectæ agglutinari gummi oportebit: ſiquidem & ſiccatur cito,& ſine dolore adſtringit.Porrò cuti præputij ex interna parte rotundum aliquid ac mediocre ſupponi prius oportebit, quod uidelicet

A.li 4 f 7.c.4. c.a.lul.519.b

† δι' ἡμερῶν ἢ τοι τριῶν ἢ τεττάρων .i. idque trium uel quatuor dierum ſpatio.

G

Lib. de Offic. med ſect.3.c.16 7.a 15.h

† In impreſſis cod.& in pleriſque manuſcriptis græcis legit, ὑπολέπτῳ .i. gracilioris.in aliquibus autem ut Linacer uertit .ὑπὸ λιμοῦ συντακέντος .i. fame conſumpti.

H

A * ψόας .i.lumborum carnes.

B * ἶνα χάρτου .i. fibram uel mẽbranulã chartæ.

C † τοῦ ὑποβεβλημένου ἄνω μέρους τῇ ἰνί .i. illi parti mẽbranulæ, quæ in ſuperiori regione ſibi ſubiecta eſt.

poſtea,

A poſtea,quàm agglutinata mẽbranula eſt,facile eximas. Eorum uerò,qui thapſia pręputium adducunt,quidam rotundum id è plumbo fecerunt,ueluti ſolenarium quoddam: mox illi extrinſecus pręputij cutim circuntendunt,ac molli loro deligant. Fueritq; & id non nunquam utile,utique quibus multa deſit cutis: quibus autem exiguum eſt,quod deeſt,ijs(ut comprehenſum eſt) ſola membranula circundata ſufficiat: ubi autem circundabitur cuti, & agglutinabitur, ſubtus imponi ſolenarinm prius oportebit. Ego uerò,cum nihil horum præſto eſt,modicum chartę inuoluens, immittere pro fulcimento præputij ſoleo, ut poſtea,cum planè coaluit, quod foris eſt circundatum,exempto,quod fulciuerat,facile meiat is,qui curatur. Conſtat uerò hoc quoq; uitium ex eo morborum eſſe genere,quod naturalem magnitudinẽ eſt egreſſum,aliás putreſcente præputio incidens: aliás ab ipſo ortu minore,quàm par erat,congenito. Subijcitur autem duplici chirurgiæ rationi, interim in ſuperna pudendi parte circulo inciſa cute,quo uidelicet eius unitate ſoluta,eatenus deorſum trahatur,quoad glãdem cooperiat: Interim uerò ſcalpro ex interna parte, qua glandis initium eſt,excoriata, mox deorſum tracta, ac deinde(ut ſupra cõprehenſum eſt)molli quopiam deligata. Dicemus aũt, & de eiuſmodi rationibus in ſermonis progreſſu æque profectò,ut de curtis id genus,quæ Colobomata Græci appellant: quippe ita uocãt,
B quæ in labijs,aut nariũ alis,aut aure deficiũt. Nam methodo quadam curãtur hæc quoque,primum quidem excoriata utrinq; cute,deinde adductis coniunctisq; inter ſe cutiũ oris: ac utriuſque,quod calloſum eſt,detracto: mox,quæ reliqua ſunt,adſutis: atq; agglutinatis. Eiuſdem generis ſunt,& quas in maiore oculi angulo Rhœadas græce uocant,utiq; uel impenſius minuto,uel prorſus perdito ipſo angulo. At prorſus quidem perdito eo, omnino inſanabile relinquitur uitium: minuto uerò,ijs,quæ modice adſtringũt,curatur,ſi tamen totum corpus primum ante purgaueris,dein caput. Sunt mediocriter adſtringentia medicamenta,& quæ è glaucio componuntur & croco,& quæ nardina uocantur: & in primis,quæ ex uino ſunt confecta. Vt uerò ſumma complectar, quibus perit aliquid ſubſtantiæ, maxime quidem id agendum, ut ei quàm ſimillimam faciendam curemus: ſi id fieri nequit,ſaltem aliquid,quod eundem præſtet uſum,machinabimur: erit autem profectò & id eatenus ſimile. Etenim,cũ oſſis tibię ſæpe excindere portionem magnam cogimur, ad alteram loco eius ſubſtantiam producendam, carnem gignentibus medicamentis naturam ipſam prouocamus: quæ utiq; inter initia uelut dura eſt caro: poſtmodum calli durioris firmitudinem accipit: ac temporis ſpatio roborata,ad ingreſſum,oſſis loco,fit habilis. Quin etiam,ubi internodia digitorum excidimus,in exciſorum loco alteram,qualẽ pręC diximus,naturam prouenire cernimus. Quòd autem uenas quoq; ſenſibiles generatas aliquando uidimus,prius eſt dictum: uerum has non tam ſimiles ijs,quę prius perierant,quàm eaſdem, renaſci dixeris: uelut in cauis ulceribus carnem. Cicatrix uerò,quæ in hac calli modo durata gignitur,ea cuti quidẽ eſt quàm ſimillima,cutis tamen non eſt: quando & denſior ea uiſu tactuque ſentitur: & ratione ex eo,quod pilos non edit,intelligitur. Hæc igitur ſi præſtò tibi ad manum ſemper erunt,quæ tibi in curationibus peragenda ſint,minime requires.

De reliquis curandis affectibus, qui ad prædicta genera referuntur. CAP. 17.

Mihi uerò iam tempeſtiuum eſt ad alia morborum genera tranſire,ſed quibus eſt cum ſupra comprehenſis ſocietas. Ergo ſerpens ulcus,qui Herpes græce dicitur, is eiuſdem eſt generis cum exulcerato eryſipelate: Ramex uerò,quam Sarcocelen uocant,cum ſcirrhis. At uitia,quæ Ophiaſin,Alopecian,& Ptiloſin appellant,ex eo ſunt morborum genere, in quibus naturale aliquid amiſſum, æque nimirum, ut Myrmecia eorum eſt, quæ toto genere ſunt præter naturam. Porrò triplex omnium horum eſt differentia. Quædam nanq; ex mutatione cõſiſtunt ſolidarũ partium: ſicut myrmecia, & leuce,& uitiligo,& oſſis caries,quã ſphacelon uocant,& elephas,
D & ſcabies,& lepra. Quædam,cum prius omnino non fuerint,poſtmodũ ſunt orta: ueluti meliceris,& atheromata, & ſteatomata: atq; alio modo helminthes,& aſcarides,& ceria,ita.n.uocant longam latamq; helmintha: omniaq;,quæ ſupra diximus in abſceſſibus quibuſdam,calloſæ ſubſtantiæ,aut lapillis,aut oſſibus,aut pilis,aut alijs quibuſdã id genus ſimilia inueniri. Itaq; attentum eſſe ſemper oportet in omnibus, quæ præter naturã habentur,atq; diligenter aduertere,ex quo ea genere ſint: ſi modo illud recte á nobis dictum eſt,primã ſaciẽdorum indicationẽ,unde ad oĩa, quæ deinceps ſunt adminiſtranda, initium capietur,à genere ipſo ſumi. Herpeta nanq; bilioſus procreat ſuccus: quo fit,ut eatenus eiuſdem ſit cũ eryſipelate generis,atq; huius quoq; magis ẽt cum eo,quod exulceratum eſt. Differt autem ab eryſipelate humoris tenuitate: eſt.n. admodum tenuis,qui herpetem excitat,adeo profectò,ut non ſolum oẽs interiores partes,quæ utiq; carnoſæ ſubſtantia ſunt, tranſeat,ſed ẽt cutim ipſam ad ſummam uſq; cuticulam (Epidermida Græci uocant,) quam ſolam,propterea,quod ab ea remoratur,tum erodit,tum exedit: quando,ſi hanc quoq; ſudoris uice tranſiret,haudquaquam ulcus excitaret. Quippe id ulcerum,quod ex mordente humore oriuntur,quæ nimirum ſpontanea uocant,cõe eſt,quod humor,qui ea facit,ſiſtitur in exitu ac tardat. Porrò ex eo,quod alter humor altero ſit tenuior craſſiorve,ulcerum differentiæ,quæ ex profunditate ſpectantur,proueniunt. Huius certe generis eſt,& quod Phagedæna Græcedi-

ce dicitur,& exulcerati cancri.Quorum omnium cõis curatio eſt,ut inhibeatur primum humo E
ris confluxio,poſt ſanetur ulcus: propria uerò cuiuſq;,tum ex membri inuenitur natura,tum ex
humoribus non ſolum ſpecie,ſed ẽt quantitate. At tenuiſſimus quidem in eiuſmodi humoribus
eſt is,qui exulceratum herpetem excitat : craſſiſſimus,qui cancrum:proximũ ab his locum oc-
cupat,quod ad craſſitudinem attinet, qui phagedænas creat . Harum ſpecies quædam ſunt,quæ
Chironia ac Telephia græce dicuntur.Iam aliæ quædam eiuſmodi appellationes ſunt,ſed inuti-
les & ſuperuacuæ:ſiquidem ad curationem pernoſci oportet humoris tum copiã,tum craſſitudi
nis tenuitatisq; eius modum,tum potentiam: Veluti ſtatim in herpete, qm̃ humor tenuis eſt (ut
qui ex genere flauæ ſit bilis) ubi ſummam cuticulam in tranſitu perrupit, utiq;, cum digeſtus is
eſt, permittit cicatricem ulceri induci . Itaque,ſi quis toto prius corpore purgato,mox,quæ in-
fluentem humorem reprimant regerantq; , medicamentis utatur,iam herpetem curauerit . Sin
neutrum horum fecerit,ſed tantum ea,quæ cicatricem inducunt,adhibuerit,utique exulceratã
cuticulam ita ſanauerit: proximę tamen illi,quò minus exulceretur,non conſuluerit.Poſt modũ
uerò illa quoq; cicatrice incluſa, quæ ipſi continua eſt,exulceratur:idq́ue longo ſpatio,ceu ſer-
pente malo ipſo,fit,donec humor,qui id facit,ſit uacuatus . Etenim Romę mulier quædam illu-
ſtris,cum herpetem in malleolo haberet, primum quidem medicamento, quod algã recipit,eſt F
uſa.Hoc cũ protinus cicatrix induceretur,proxima illi ſumma cutis eſt excoriata, ueluti ex de-
ſquammatis.Cui cum deinde ſuperpoſitum medicamentum eſt,ruſus illi cõtinua eſt exulcera-
ta . Idq; ita aſſidue perrexit,donec ad genu exulceratio perueniret:cum interim quiduis potius
pati,quàm medicamento,quod bilem traheret,purgari parata eſſet.Itaque etiam,(quod fieri in
talibus aſſueuit , quoniam pleriq; culpant non culpanda) damnato ex alga medicamento aliud
admoueri iuſſit. Deinceps igitur,quod ex ſandice componitur,utebamur . Vt uerò id quoque,
quod exulceratum iam fuerat,ſanauit:quod uerò nunc exulcerabatur,nõ inhibuit,ſed iã ad bu-
bones uſq; uitium aſcenderat,ipſa neceſſitate coacta,ſerum ſe lactis ſumpturam annuit.Immit- A.L.4 c.1.t.r. c.7.10.451 g
tentes igitur clanculum minimum ſcammoniæ,inuitam purgauimus,ac ſanauimus.Ergo,cuius
gratia hæc dicta ſint,denuo repetamus.Poſt quàm communem omnium,quæ ſub eodem gene-
re uitiorum ſunt,indicationẽ acceperis,utiq; nõ hanc in particularibus * exequeris,ſed reduces
ſemper ad dñiam,quę tum affectibus,tum ipſorum cauſis,ſit cõmoda:ſicuti de ſpontaneis oſtẽ-
ſum eſt ulceribus. Vacuabis nanque eum,qui redundat,humorem,cæterum aliquando medica
mento,quod flauam purgat bilem : ſæpe eo,quod nigram : modo eo, quod miſtæ eſt facultatis,
quod ſcilicet bilem ſimul & pituitam educat: ueluti in altero herpetum genere,quem à ſimilitu- G
dine, quam habet cum milio , Cenchrian græce appellant . Quippe [illegible] protinus ulcus facit,
quemadmodum alter,ſed admodũ exiguas puſtulas,ad ſpeciem milij:quæ ipſæ interpoſito ſpa-
tio in ulcus abeunt. Adeo non ſine ratione quibuſdam uiſum eſt in eiuſmodi uitio bilis eſſe ali-
quid pituitæ admiſtum . Incidunt ſanè non nunquam & citra uehemens totius corporis humo-
rum uitium in partibus ulcera,quæ haud difficulter medicamentis,quæ repellendi, digerendiq;
miſtas facultates habent,curantur.Ac repellunt quidem nõ ſolum ea,quæ [illegible],ſed etiã,
quæ ſine adſtrictione refrigerant : digerunt uerò,quæ calefaciunt . Conſtatq;, quòd in genera-
tione ulceris exuperare debebunt,quę repellendi facultatẽ habent:ubi non amplius confluit in
ægrotantem particulam uitioſus humor, quæ digerunt . Siquidem exiguum uitioſi humoris,ẽt
ſiquis ad uiſcera & magnas uenas retrudat,nullum profectò,quod ſenſu percipiatur malum cõ-
mittet : at,ſi eius non leuis quantitas ſit,in princeps aliquod membrum aliquando procumbit,
ubi ſcilicet prius naturę uiribus totum corpus expurgantis non ſit,uel per deiectionem,uel uri-
nas,uel cutim,quæ totum corporis includit,uacuatum.Atq; flauæ quidem bilis uacuatio eſt fa-
cilis : pituitæ uerò,ac potiſſimum eius, quæ craſſior glutinoſiorq; eſt,itemq́ue nigræ bilis,diffi-
cilior:quo magis purgãtis medicamenti ope indigent. In herpete uerò,quoniam tenuis humor H
eſt,qui id uitium creat, abunde eſt etiam aluum leuiter ſoluiſſe,uel urinas per ea,quæ id modice
efficiunt,citaſſe.Verum,quoniam de medicamẽtorum methodo proditum etiam aliquid in ſu-
perioribus eſt,non pauca autem & in operibus,quæ proprie his ſunt dicata,ſatius ſit ſermonem
nihil ultra proferre: quando ſatisfacere etiam ei,qui attentus erit,hæc poſſint, neque enim nos
ea à muſis accepimus. Verum homini,qui prudens ſit,& diligens,& mente exercitatus,ipſa re-
rum natura, quid agendum ſit, ſuggerit: ubi uerò etiam inueniendi uiam ab alio quis traditam
ceperit,huic facillimũ eſt per eam ultra progredi. Huius rei amplum teſtimonium fuerit, quòd
eiuſmodi uiri artem maximis operibus illuſtrarunt:qui uerò parum ſunt prudentes,ij nihil pręe-
terea inueniant,etiam ſi tota uita infinitos artis effectus conſpexerint. Plurima nanq; inueniun
tur , hodie , quæ apud maiores noſtros non fuere inuenta : ueluti nunc Romæ quidam excogi-
tauit,quemadmodum acrohordonas & myrmecias ore ſanet.Verum de prioribus,utpote à cu-
te extantibus,minus eſt mirum : de myrmecijs uerò,potiſſimum quæ cum ſumma cute prorſus
ſunt æquales,mirum uidebatur. Veruntamen has quoque primum labiorum applicatione,ceu
ſuctu,ad ſe trahebat, atq; à radice euellebat:deinde primoribus apprehenſam dentibus totã ſi-
mul eximebat. Sed & ſcalpro ad myrtacei folij ſpeciem formato, & ferramẽto eo,quod Scolo-
pomachærion

* ἀναιρέσει.

A.li.4 ſ.7.t.3. c.13. ſ.516.h

A pomachæriõ Græci uocant, quiſpiã manibus exercitatus, facile eas excidat: cum proprijs lineamentis à circumpoſita cute circunſcripta diſcernantur. Aeq; ' uero & ualẽte aliqua pinna circulo myrmeciæ impoſita ipſam educimus. Debebit porro pinnę fiſtula eſſe mirmeciæ craſſitudini par, ut eam undique prorſus conſtringat: q̃ poſtea circumacta, ac ſimul deorſum impulſa, celerrime ita myrmeciam etiam cum ipſa radice totã educet. Conſtat uerò & quòd finis ipſi pinnæ, quæ eã circulo ſecabit, non tenuis modo, ſed etiam acutus & firmus eſſe debebit. Itaq; tũ galli ueteris pinna, tum uel magis aquilæ, ad hunc uſum eſt commoda. Abſcindere uerò ab his tñ radicem uerſus oportet, quatenus reliquę partis fiſtula complecti myrmeciã poſſit. Sanè ex ipſa ſtatim abſciſione, ſi modo ſcite fiat, etiam acumen ipſi comparabis. Atq; hoc quidem ratio inuenit, non caſus. Iã, quòd hæc uehementer attrahentibus medicamentis ſurſum uelletur, & putreſacientibus enecabitur, ratione ab aliquo eſt inuentum, qui ijſdẽ poſtea uſus, experientia rẽ compobrauit. Quædam nanque etiã ante experientiam fiduciam de ſe manifeſte præbent: ueluti, quæ aculeũ ac telum, quod modo infixum ſit, eximunt: itemq; arenulas, ſi quæ oculo inciderunt. Quædam ratione certe excogitantur, confirmantur autem †ipſo uſu. Quò autẽ facilius etiam per te eiuſmodi uias ad curationum comparandam copiam inuenias, non tædebit aliqđ

† ipſa experientia.

B huius generis exemplum proponere. Nominamus autem id genus, in numero particularum uitium. Quoniam enim quædam deficiunt, ſicut dens, uel digitus, uel è naſo ala, uel auris quæpiã particula, uel pudendi pellis: quædam redundãt, ueluti ſextus digitus, & quæ Græce Exoſtoſes dicuntur, & dentium ij, qui naturalibus adnaſcuntur: adimere quidem, quod ſuperuacuũ eſt, ſanè haud difficile eſt: aliud uerò producere, quod ſimile ei ſit, quod deſit, id in quibuſdam quidẽ eſt facile, in quibuſdam difficile, in alijs, planè fieri non poteſt. Si nãque carnoſum ſit, qđ deeſt, haud magno negocio id reficias: atq; eius rei in cauis ulceribus tradita methodus eſt. Sin os ſit, ipſum quidem inſtaurare non eſt, cæterum aliud pro eo durum efficere, id licet. Dictũ uerò etiã in præcedentibus eſt de reficiendis uenis, nẽpe quod aliquando nouas alias ſenſibiliter ꝓgenitas uidimus: aliquando omnia tentantibus non prouenerunt.

A.li.1.ſ.1.d.5 c.1. fo. 10.b

De Reſarciendo pilorum defectu. CAP. 18.

AT, ſi digitus deſit, uel tale quippiam, reſtituere id prorſus non licebit. Sanè proditum & de præputio prius eſt, quemadmodum id quiſpiam inſtauret. At, quæ in naſo, uel aure, uel labio ſunt curta, ea quidem ut refeciſſe non licet, ita decorem aliquẽ his adijcere licet, ſiquis diuiſam utrinque cutim mox in unum conductã queat agglutinare. Alia uero ratione huic morbo-

C rũ generi annumerantur atheromata, & ſteatomata: & meliccrides, & aſcarides, & ceria, & helmintes: præterea, qui in articulos & pulmones incidunt, calli, quos poros uocant: itemque, q̃ in renibus & ueſica inueniuntur, calculi: quippe in omnibus his communis eſt, ſubſtantiæ generatio, quę ante non fuit. Contra fit in alopecia, & ophiaſi, & ptiloſi, item caluitie, in quibus amiſſio particulæ eſt, quæ utilis fuerat. Tanquam igitur in cæteris omnibus, in quibus gigni quippiã uolumus, id agimus, ut naturæ motus liberos minimeque impeditos reddamus, eodẽ certe modo & in pilis amiſſis. Quippe naturæ opus eſt, ueluti in ſinuoſis ulceribus generatio carnis, itidẽ in capite & palpebris productio pilorũ. Ergo, ſi recordaberis ea, quæ in naturalibus libris noſtris de pilorum generatione didiciſti, utique ex ipſis amiſſionis eorum cauſas inuenies. Siquidem oſtenſum ' in ijs eſt, quod ex ſuccis qui per cutim tranſpirant, quod limoſum eſt, id pilos tum à principio gignit: tũ de cætero ueluti ſuccreſcendo auget. Hoc igitur quoties uel prorſus perijt, uel redditum eſt uitioſum, toties pilos corrumpat eſt neceſſe. Corrumpuntur nanq; & ſtirpes ipſæ duplici de cauſa, aliàs nutriente ſucco deſtitutæ: aliàs non idoneo uſæ. Ac prorſus quidẽ ꝓdito eo, qui pilos alat, ſucco, caluities oritur. Eodem uitiato, tum quas. Ophiaſes græce uocant, tum alopeciæ proueniunt. Ad primum quidem †ex naturali eorum, tum ortu, tum mutatione, ȝ

A.l.4. ſ.7.t.1. c.1.a.fol.505. g.h

* ἰλυῶδες eſt in impreſſis & in aliquibus antiquis: in alijs λιγνυῶδες, i. fuliginoſum.

† In græco eſt, ἐκ τῆς κατὰ φύσιν αὐτῶν ... i. ex naturali ipſorum moderatione.

D etiam alienam à natura cauſam inueſtigabis. Ab hinc curationis rationẽ inuenies. † Quæ utiq; per indicationes omnibus iam dictis (in quibus uel aliud quoduis uitium, uel etiã ulcus, ex humoris uitio incidit) communes peragetur: ſiquidem & inhibere, quod influit, & abſumere ac digerere, quod iam ægrotantem locũ occupauit, conueniet. Ergo, ceu in ulceribus illis purgationem nocentis ſucci primum adhibuiſti, eodem modo in pilis ipſis ab hac primum curationẽ inchoabis, ſcilicet diligenter prius æſtimans, quis color, cutis ſit, cuius cernis corruptos pilos. Nã, ſi his albidior, quam pro naturæ habitu, ſit, pituitoſi humoris purgationem exhibebis: ſin pallidior, eiuſmodi bilis purgationem non ſecus, quam, ſi nigrior cõſpicitur, quæ nigram detrahãt, bilem, offeres. Sanè ad uitioſi humoris ſpeciem certius agnoſcendam non leue tibi adiumentũ præcedens uictus conferet, præſertim intelligenti, quinam ciborum nigræ bilis ſuccũ colligãt, quinam pallidæ, uel pituitæ. Ergo cum iam planè purum ex purgatione corpus exiſtimas, eũ, qui in cute continetur, humorem digerentibus medicamentis diſcuties, ſic tñ, ut in ijs caueas, ne adeo calida acriaque admoueas, ut cutis exulceretur. Quin etiam ea, q̃ ualẽter ſiccant, cauere cõueniet, ne uidelicet cum uitiato humore etiam utilem, qui adfluit, abſumas: ueluti in caluitie fit. Hæc igitur ipſe aduertens, admiſcui primũ ijs medicamentis, quæ alopeciam ſanarẽt, exiguum thapſiæ. Deinde conſiderans quotidie, quemadmodũ ægrotãtis natura ab hac eſſet affe-

† ἐνδεικτικῶν ὑπὸ τῶν κατὰ ἀγωγὴν σκοπῶν ἁπάντων τῶν προειρημένων, i. quæ indicatiue per ſcopos omnibus iã dictis &c.

cta,

ćta,ubi uel tumefactam pluſculum,uel quodammodo excoriatam uidi,illo quidẽ die à medica E mento abſtinui:illeui autem particulam uel galli uel anſeris liquato ſeuo,ꝑpterea, qđ hæc magis tenuium ſunt partium,& altius deſcendunt. Deinde poſtero die,ſi quidem aliquid iã dictorũ remanſerat,ſimili modo illeui.Sin nihil tale apparuerat, rurſus medicamento ſum uſus:atq; ut id alte demitteretur,etiam cutim prius linteo infricui,quoad manifeſte rubra fieret. Verũ,ſi à balneo uti eiuſmodi medicamento uoles,id ipſum ex balneo factum cernes,quod prius ex frictione habebas. Iam eos quoque,quibus periere ex cilijs pili(quos græce Ptilus nominant) ſimilibus genere medicamentis ſanabis.

De oculorum uitijs,qui ſunt toto genere præter naturam,ac de alui lumbricis. CAP. 19.

DEliges autem materiam oculis idoneam:nec per negligentiam committes, ut medicamentum intra tunicas eorũ confluat.Itaque ſicca tutiora ſunt de quibus æque, ac de cæteris, in noſtris de medicamentis operibus eſt proditum.Nunc enim(quod dixi)abunde eſt ſola genera medicamentorum,prætermiſſa particulari materia,trãſcurrere,quo minus de ijſdem, identidẽ dicere cogar. A † Ergo, q̃cunq; ab ipſa naturæ moderatione ſunt aliena, ea tota tollere cõueniet: quæcunq; uerò B † ſub hac ſe tenent,ʒcæterũ quodãmodo corrupta ſunt,ea reſtituere, quatenus licet,oportebit.Sanè dictum à nobis eſt,aliqua ambiguæ naturæ eſſe. Nec illud non dictũ, ꝗ eo F rum,q̃ aliena ſunt,quædam tota ſubſtãtia ſunt aliena,C † logica ſcilicet inquiſitione,nec ad curationes in quibuſdam affectibus perinde utili.Siquidem pterigium à ſanitatis habitu alienũ eſſe, patere cuiuis arbitror:non tamen idem ſubſtantiæ ratione, quemadmodũ atheroma & meliceris,eſt alienum.Sanatio uerò huius quoque dum paruũ adhuc eſt & molle, per ea medicamẽta, quæ detergent,perficitur,cuius generis ſunt,quæ trachomatica uocant: ubi magnum durumq; euaſit,chirurgiam poſtulat.Simili ratione & aquularum (quas Hydatidas uocant) quæ magnæ ſunt,chirurgia curabis:quæ paruæ ſunt,ſiccantibus medicamentis iuuantur. At Chalazion(eſt enim id quoq; ex uitijs,quæ oculos infeſtant,unũ)cũ toto genere alienũ à natura ſit,auferri poſtulat. Ad eundem modum, & pus ab oculis,quos Hypopius uocant:uerum id pleruncq; medicamentis digeritur.Hypochyma uerò iam incipiens digeritur:ubi diu conſtitit,nõ poteſt.Acrate uerò noſtra ocularius quidam medicus, cui Iuſto nomẽ erat, etiam concuſſione capitis multos hypopius ſanauit.Collocans enim eos in ſella rectos,ac capita eorum utrinq; à lateribus apprehendens,mox quatiebat adeo,ut manifeſte deſcendere pus ipſi uideremus. Manſit autem horũ pus deorſum propter grauitatẽ ſubſtantiæ, tametſi hypochymatis nequaq̃ã manentibus, niſi admodum ea quis diligenter impingi cogeret.Etenim leuius eſt,ac,ut ita quis aſſimilet,nebulæ G ſimilius hypochyma,quàm pus:quanq̃ horum quoque ipſorum quędam(hypochymatũ dico) ſeroſioris humoris ſunt.Hæc autem punctione ad præſens diſcutiuntur: interpoſito tamẽ haud longo ſpatio,† ceu limus quidamʒ deorſum fertur. At quando pus, quod in oculis eſt, digerere placet,collyrijs,quæ myrrhã habent, maxime utemur: quæ utique & diaſmyrna Græci ꝓprie uocant:his certe minus,ſed reliquis melius faciunt,quæ Dia libanu uocãt.Quæ uero impẽſe ſiccant,ad præſens certe ualenter uacuant,ſed quod reliquum eſt, ita cogũt,ut ægre reſolui poſſit, ueluti de ſcirrhoſis tumoribus prius eſt comprehenſum. Subinde uerò multum ſimul puris uacuauimus diuiſa tunica ea,quæ cornu eſt ſpecie paulo ſupra locum,quo committuntur inter ſe tunicæ uniuerſæ.Nominant porrò locum græce alij irin,alij ſtephanon id eſt coronam.Quo fit, ut hoc quoque uitium tribus ſubijciatur uacuandi modis,& chirurgiæ,quę ſimul multũ aut totum expellit:&ꝑper medicamenta,quę paulatim:& ei, quæ ad alium ignobiliorem transfert locum,ueluti in concuſſione.Sunt profecto (ut dixi) ex genere eorum, quę tota ſubſtantia, præter naturã ſint,& aſcarides,& helminthes,ſiue eæ teretes ſint,ſiue etiam latæ.Quocirca & prorſus eas expelli è corpore conueniet.Expelles autẽ,ſi prius enecaueris.Necabis autẽ amaris medicamentis:uiuentes nanque obſiſtunt inteſtinis adhęrentes,at mortuæ expelluntur unà cum ſtercore. Expelluntur cum hoc etiam uiuæ, ſed ſtupefactę,&,ut ita quis dixerit,ſemimortuę factę.At teretes quidem abſinthium perimere poteſt.Latæ uehementiora medicamenta deſiderantʒcuiuſmodi eſt filix:ʒPari modo, quæ *Ἀσπληνὶς* gręce dicitur. Verum de medicamentorum copia dicere non eſt pręſentis propoſiti.Quare hic iam huic quoque libro finem imponamus. H

A † ἕτερα μὲν τῶν ἀλλότρια τῆς κατὰ φύσιν ἐστὶ διαθέσεως.
B † ὅσα δὲ μέν.
C † Hoc in loco inter dictionem aliena,& logica codex quidã antiquiſſimus græcus intercapedinem pluriũ uerſuum habet, in qua uox λείπει, quę, deeſſe, ſignificat, legitur.

† Al. καθάπερ ὥσπερ τις ἰλύς, i. ceu uini fęx quędam

GALENI DE ARTE CVRATIVA AD GLAVCONEM LIBRI DVO

Nicolao Leoniceno interprete

Ab Auguſtino Gadaldino recogniti.

ARGVMENTVM LIBRI

Docet rationem curandi, febrium exemplo, quæ uel abſque putredine, uel cum ipſa hominem inuaſerint: Item propoſitis ſymptomatis, quæ frequentius aut uehementius lædunt.

De communi & propria hominum natura dignoſcenda, ac ex quibus medendi uia ac ratio conſtituatur. CAP. I.

QVòd quidem non communem tantum hominum naturam medicum
cognoſcere oportet, ò Glauco, ſed & uniuſcuiuſq; propriam, & dudũ
C ab Hippocrate recte traditum eſt, & nos in ipſis artis operibus (ut no 1. Epid. ſect. 3. t. 3.5.417.a
ſtri) circa id ſufficienter ſtuduimus. Non tamen propriam ſingulorum
naturam æque, atque communẽ, poſſibile eſt ſcribere. Verum ſcripta
contrario modo ſe operibus habent, tum in pluribus alijs rebus, tum
præſertim in ijs, quæ ad præſentẽ pertinent intentionẽ. Petijſti enim
à nobis, ut tibi uniuerſalem quandam medendi uiã ac rationẽ, quaſi
per figuram & quoddam compendium, oſtenderemus: hæc autem
qualitate & quantitate ſingulorum auxiliorum perficitur, nec non &
modo eorum uſus, & temporis occaſione, quæ præ omnibus eſt cognitu difficillima: circa quã
præcipitem admodum exiſtentem (quemadmodum quodam in loco etiam ſcribit omnium bo 1. Apho. 1. Ext. ord. 2. b
norum nobis author Hippocrates) uides plerunque medicos nõ modo uulgares, ſed & pręcellẽ
tes, aberrare. Quin & quod magni etiam momenti ſit, ſi quãtitas bona coniectura uiribus accõ
modetur, idem uir pariter ſcripſit. Cum igitur ad recte medendum plurimum conferre & tem- Lib. de Alimento poſt mediũ.
poris occaſio, & auxiliorum quantitas, uideatur: inuenies autem hæc unicuique ægrotanti pro
pria, nihil autem proprium poſſit ſermone explicari: hoc pacto, quod cõmune eſt, cogimur ſcri
D bere, quamuis id ſit uſu ſecundum. Nam & quoſdam aliquando ægrotos uiſimus, cum quibus
dum ſani eſſent, non eramus uerſati: quo fit, ut neque, quem colorem, quam habitudinẽ, aut na
tiuum calorem, aut quem arteriarum pulſum, à natura habuerint, agnoſcamus: quę ſi ſciremus,
magnitudinem morbi ſatis aliquando iudicare poſſemus: nam, quantum unumquodque à natu
rali ſtatu recedit, ad tantam morbus magnitudinem peruenit: quantũ uerò recedit, ſolus ille ſci
re poteſt, qui naturalem ſtatum exquiſite cognouerit. Cum igitur hoc in ipſis fuerit nobis igno
tum, ne omnino hæſitemus, ad commune confugimus, quamuis ad uſum ſecundum locũ obti-
neat: hic uerò artifex plus aliquid, quàm ij, qui arte carẽt, aſſequitur. Quid uero hoc ipſum plus 1. Progno. t. 2. 4. 189. c
ſit, primus omnium, quos nouimus, & hoc memorauit Hippocrates: plenius aũt de hoc ſcripſe
runt, qui Hippocrate fuere poſteriores, atque illius ſcripta accurate legerũt: ex quorũ numero
unus fuit † Mneſitheus Athenienſis, uir tum in alijs omnibus, quæ ad artẽ pertinent, ſufficiẽter
doctus: tum uero, qua uia ac ratione medendi ſcientiam oporteat exercere, nemini peritia ſecũ
dus. Hic igiť Mneſitheus à primis atq; ſupremis incipiens generibus, putauit ſecari illa oporte-
re in alia genera ſpeciesq; & differentias: hæc rurſus in alia diuidi: ac denuo iſta eodẽ modo, do
nec ad talem perueneriмus ſpeciem, poſt cuius diuiſionem in unum numero, & indiuiduũ de-
finiremus. Mihi uerò, qui ad te ſcribam, ſatis eſt breuibus meam explicaſſe ſentẽtiam. Nã ridi-
culus

† hunc Mneſitheũ refert Plutarchus in cauſis nat. 26. ſentiſſe, eos in peripneumonia ſanari, q à principio capat appetũt, eos uero iterare qui ſicus.

culus uideri poſſem,ſi tua uelim docere, tanquã non multo antea à Platone illa didiceris: neq; E
enim ut te docerẽ, quam uiam ac rationẽ in diuiſionibus ſectari oporteat, hæc uolui meminiſ-
ſe,ſed quoniam mihi ad ſequentia omnia,plurimũ conducere exiſtimaui . Et, cũ à me exigeres
ediſcere cauſam,ob quam medicorum plurimis aberrare contingit,non aliter tibi oſtẽdere po-
teram:etenim,quæ in alijs hæreſibus contingunt errata,& quæ multi medici nunc in ægrotan-
tium curatione delinquũt,hanc primam atque precipuã cauſam habent, diuiſionis ſcilicet pra
uitatem.Quidam enim in primis & ſupremis generibus ſtant,ſolum,quæ ab illis ſumuntur,indi
cationibus contenti:quidam uerò uſque ad aliquid diuidunt, non tamen uſque ad finem perue
niunt:non nulli uerò etiam uitioſis utuntur diuiſionibus. Qui uerò & omnia, quæ ſunt ſecũdũ A.li 4 f.1 t.2 c.7.fol.418.d
naturam,& quæ præter naturam,ad eiuſcemodi methodũ reducit,atque ab omnibus his ꝑ di-
uiſionem inuentis ſufficiẽtes ſumit indicationes,hic ſolus,quantum humanis permittitur uiri-
bus,medẽdo non errabit:atq; illos quidem,quorum habet notitiam,melius curabit,quã alios:
ignotos uerò proxime illis quoad fieri poterit,ad ſanitatem perducet.Si quis enim primũ diſtin
xerit eam,quæ ſecundum ætates,differentiam:deinceps autem eam, quæ ſecundum tẽperatu-
ras atque potentias,cæteraq; omnia,quæ ominibus inſunt,colores dico,atque calores,habitu-
dinesque,pulſuum motiones,exercitia,aſſuetudines,atque animi mores:his quoque adiũxerit F
eam,quæ maris à fœmina,differentiam:&, quæcunque ad regiones, & anni tempora perinde,
aliasque eius,qui nobis circũfunditur,aeris conſtitutiones,recto modo diſtinxerit:hic ad pro-
priam laborantis naturã agnoſcendam proxime acceder. Sed ex his omnibus non nulla quidẽ
in libris de pulſibus:non nulla uerò in ijs, in quibus agitur de temperaturis, ſunt determinata:
Sicuti,quę præter naturam ſunt,uniuerſa quomodo inter ſe & ſpeciebus,& generibus differãt,
in libro de paſſionibus eſt præfinitũ. Nunc uerò de ijs ſolum ægrotis dicere propoſuimus,quo-
rum natura,antequam morbum contraherent, nobis erat exquiſite perſpecta : cum quibus tñ
& reliqui omnes intelligentur,qui nobis erant ignoti:nihil enim difficile ab eo, quod eſt perſe-
cte diſtinctum,id,quod non tale eſt, inuenire.

De cauſis & ſignis febrium ephemerarum. CAP. 2.

INitium igitur ſumemus à ſebridus : quoniam & tu in his præcipue curandi artificiũ habere
cupiebas.Et primum quidem de his ſermonem habeamus,quæ ſimpliciſſimæ ſunt, quas Hip
4 Apho.55.Extord 51.e pocrates ephemeras,id eſt diarias,appellat. Hæ uero ſunt,q̃ propter laſſitudinem eueniunt , &
ebrietates,atque *iras, *furores,atq; mœrores,atq; alias animi curas uehementes. Et,quæ ex bu G
bonibus febres ortum habent,ex hoc genere ſunt,præterquam ſi abſq; ulcere fiant manifeſto :
tunc enim ſuſpicionem afferunt,& nullo modo mites ſunt. Et,uigiliæ plerunque ſimplicem fe-
brem induxerunt, ſicut frigefactio & exuſtio quandoq; . Atque hæ omnes febres ſoluuntur fa-
cillime . Oportet ſiquidem eos confeſtim ducere ad balneas , atque ad aliam conſuetam uictus
rationem : quãdoquidem, qui per tritum illum ſermone medicorum triduanum terminum ad-
mittunt,ſæpius acriores febres effecerunt,quamuis & aliter ꝓterea delinquant: quemadmodũ
cernis ex eis plures in quolibet ingreſſu delinquere ita,ut manufactas planè faciãt ęgritudines.
Sed curatio quidẽ harum febrium in promptu eſt, ſed earum dignotio maiorem exigit diligen A.li 4.f 1 t.2 c.5.fol. 412.d
tiam,de qua nemo ante nos,quantum oportuerit,ſcriptum reliquit:quare minus mirandũ, cõ-
plures tantum in medicinæ operibus aberrare,quantum etiam cognitione falluntur.Sæpius.n.
quidã ab initio caſu aliquo in graues morbos incidunt,ueluti uino pleni,aut Sole exuſti,aut fri
gefacti,aut laſſitudine oppreſſi,aut uigilias paſſi,aut ira concitati, aut quauis alia cauſa, q̃ per ſe
nocere natura ſit apta,correpti:deinde totum in cauſa antecedente conſiſtere,neq; aliã ſubeſſe
diſpoſitionem arbitrati,circa uictum negligentius ſe habent adeo,ut ſe ipſos lateãt in inſanabi-
les,aut ægre curationẽ admittentes morbos prolabi . Ob hæc igitur ante omnia curare oportet H
7. Progn.t.2. 4.189.c quemadmodum etiam Hippocrates admonet,ut non ſolum futura præcognoſcamus,ſed prętę
rita etiam,atque pręſentia.Nam,& quod nunc proponitur,ad eam artis attinet partem:qđ pro
uiribus manifeſte trademus . Neq; enim parua eſt differentia,ſi laueris iam ægrotantem , & ſe-
curum eſſe iuſſeris, aut eum per omnem cuſtodiam ſecuritatemque traduxeris . Cum igitur ad
ægrum accedes,primum à maximis,quæ circa ipſum ſunt,conſideratio incipiẽda, deinde & ab
alijs,adeo ut nec minimum aliquod pro uiribus omittamus:nam ut magis aut minus ei,quæ fit
ex maximis,indicationi credamus,ex aliorum fit adiunctione.Maxima quidem in omnibus fe
bricitantibus ſigna,in pulſibus atq; urinis conſiſtunt.His uerò addere oportet,& quęcunq; alia
circa faciem Hippocrates ſcribit:accubitũ quoque,& reſpirationem:item ea, quæ per ſuperio-
ra,uel inferiora excernuntur:Et ſiquid aliud accidens circa aliquam corporis partẽ,aut opera-
tionem conſiſtere uideas,qualia ille mille in millibus ſcripſit: neque ex his ullum aliquod negli
genter prætereas.Hæc quidẽ omnibus febribus communia ſunt . Itaq; etiã in ſimpliciſſimis,de
quib⁹ pręſens eſt ſermo,nihil horũ relinquere oportet. At,poſtq̃ ex pulſibus, atq; urinis febris
* Ἰδέαν. i.morẽ. Al. εἶδος, id eſt ſpeciem ſeu formam. *naturam perceperis:cum pulſus nullum inflãmationis ſignum habuerit,neq; omnino inæqua-
litas in una arteriæ cõpulſione apparuerit,aut ſi hoc affuerit,oĩno ſit imbecille: urinæ aũt oĩno
ſimiles

A ſimiles ijs,quæ ſecundum naturam ſe habent,ant non multum à naturali ſtatu receſſerunt : tūc
& ad omnia illa,quæ antea à nobis ſunt dicta,accedere oportet. Et,dum neluti chorus quidam
oīa concinne loquuntur,tunc etiam fidere oportet,ac,ſi libeat,interrogare,nunquid aliqua ma
nifeſta anteceſſerit cauſa.Siquid enim huiuſmodi æger fateatur, expectata prima ſebris ſolutio
ne,ſtatim oportet lauare, cum tūc certior tibi ſit facta dignotio & ex ipſo ſolutionis modo. Nā
A.l.4.f.1.c.1. c.6.fol.412.f *arteriarum motus in hoc in totum aſſimilatur ei,qui in ſanis deprchēditur: cum in nulla alia fe
bre ad naturalem habitum reuertatur,neque ſi multum temporis inter primæ acceſſionis finem
& ſecundæ principium intercidat,quemadmodū in tertianis,atq; quartanis: in illis enim febris
remanet ſignum, in ephemeris autē in totum aboletur,acceſſione ceſſante. Plurimis uerò earū,
& humidi quidem uapores,& quibuſdam etiam ſudores optimi apparent:aut omnino quidam
plurimus ueluti uapor ex intimo corporis erit.Sed & urinæ quoque multo nunc meliores, quā
circa ſebris principia,uidebuntur.Et,ſi capitis aut alterius partis dolor ſimul inuaſerit,neq; hic
amplius perſiſtet.Aegrotantis quoque in tolerando facilitas,magnum & ipſa ſignum, tanquam
ſigillum quoddam,ultra omnia alia ſigna,febris bonitatem tibi indicabit.Et,ſi,dū lauant, neq;
horror quidam inſolitus moleſtauerit , neque alia triſtitia affuerit:&, ſi poſt balneum deinceps
B bene ſe habere perſeueret,tunc ne uerearis cibum offerre.Vinum quoque ſine formidine ad po
tandum exhibe,adhibito tamen,ut præſentia exigūt,modo.Nos autem,ut te non latet, eis cau
ſam,quę anteceſſerit,ſolemus dicere, neq; expectamus,ut illam ægrotus anticiper enarrare:qđ
maximum eſt argumentum,illum nō errare,qui talem ſit adeptus facultatem. Si igitur remanē
tibus adhuc animi affectibus conſideratio habeatur, tunc ex pulſibus maxime tentanda digno
tio,quemadmodum in libris de pulſibus ſcripſimus,poſt hos uerò & ab alijs dignotio eſt peten
da.Quòd ſi illi iam quidem ceſſauerint,remaneat autem diſpoſitio,paruum quidem ex pulſibus
habebis indicium eatum,quæ febrem attulerunt,paſſionum:ſufficient aūt tibi, & ſine pulſibus
A.l.4.f.1.t.r. c.11.f.413.e reliqua.Communiter quidem omnibus *urinæ rufæ.Adiungitur uerò ijs , qui propter triſtitiam
febricitāt,acritudo potius,quàm abundantia caloris:quemadmodum è diuerſo ijs, qui ꝓpter
furorem.Sed & extenuatio corporis in ijs,quos triſtitia,quàm in ijs,quos cura uexauit,conſpe
ctior exiſtit:oculorum præterea cauitas,ac quædam inconſueta decoloratio.hæc quidē ſunt &
in alijs , qui quouis modo diu cogitarunt,communia. Maxime autem & ex oculis diſtinguere
oportet:nā ex his etiam in ſanis animæ mores poſſumus coniectare: at in ægrotis, ſiquis diligē
ter inſpicere queat,ſunt indicia certiora.Sic quidem eos,qui propter diſciplinas, aut cōtempla
C tionem aliquam diu cogitarunt,ab ijs,quos triſtitia corripuit,diſcernere oportet. At eos,qui ui
gilarint,diſtinguit forma palloris:nam in ipſis facies eſt ſubtumens:& oculorū motus* maniſe- * Alligatus.
ſtus,uix enim palpebras attollunt:ineſt etiam palpebris humiditas,nam qui triſtantur,aut cogi
tationibus detinentur,his exiccātur.Cauitas uerò eſt commune accidens omnibus,mœrori,ui
gilijs,cogitationibus,non tū furori:in hoc enim neque oculorum cauitas, neque pallor maniſe
ſtus,& plus caloris,atque celerius ex imo prorumpit:neq; pulſuum magnitudo deſtruitur, quē
admodum in uigilijs,triſtitia,& cogitationibus. Quare hæc à * furore apertiſſime diſtinguunt,
abinuicem uerò,quemadmodum diximus antea. Eorum autem , qui ex laſſitudine in febrem
inciderūt, cutis eſt ſiccior,quàm in alia aliqua ephemera febre.Sed hoc quidē omnibus ex laſ-
ſitudine febricitantibus commune exiſtit in tempore acceſſionis,donec cōſiſtit , poſt hoc uerò
pluribus,modo nō ſint ſupra modū labore uexati, quidam humidi uapores,aut calidus uapor,
ex intimo corpore effertur:quibuſdam uerò,etiam poſtquā febris conſiſtere deſijt,ſiccitas per-
ſeuerat:qđ maxime accidit ijs,quos ſuperfluus labor oppreſſit, aut refrigeratis, aut à Sole exu-
ſtis ſimul cum laſſitudine. Et quidem pulſus non eodem in utriſq; modo ſe habent , quia parui
quidem ijs ſunt,quos ſuperfluus labor uexauit : in aliis uerò magni . Quæ uerò cute condenſa-
D ta accidunt febres(condenſatur autem hæc,aut ex frigore,aut ex qualitate aliqua, q̃ uīm aſtrin
gendi habet,*ſubito ei adueniente,uelut illi,qui aqua aluminoſa ſe lauit,accidit)hæ quidem ex * Al.inſolita.
omnibus febribus ſolæ ſunt aſtricta paſſio.Has uerò tactu cognoſcere licet,quemadmodum,&
arentes febres,& quæ ex laſſitudinibus,& exuſtionibus fiunt : nam neque harum denſitas eos
queat latere,qui tactum habent exercitatum. Sed caloris motus neſcio quo pacto reſurgit , qui
mitis quidem in primo tactu ſentitur:acris autem,ſi pluſculum tardemus.Non tamen & his uri
næ ſunt rufæ,neque corporis moles concidit , neque etiam oculi caui atque aridi fiunt:quoniā
etiam quibuſdam humecti magis,atque prominentes apparet,quam ij,qui ſecundum naturam
ſe habent.Neque ſunt pulſus minores,cuiuſmodi in mœroribus,curis,aut uigilijs,aut ualde im
modicis exercitijs apparent.Febres autem,quæ ex bubonibus fiunt,pulſus habēt maximos,ue
loces,atque frequētes:multusq; illis calor ineſt:ac poſtquam febris conſtiterit, ſtatim ex ꝓfun
do quidā emergit humidus uapor,calidus quidem,ſed mitis,acrimonia enim & mordacitas mi
nime omnium febrium,huic generi febrium adeſt: atque ut plurimū facies rubicūda illis & ma
gis tumēs:urinæq; ſubalbidæ. Communis autem omnibus huiuſmodi febribus eſt pulſus ęqua
litas:nam paucæ admodum ex his febribus eam,q̃ in uno ictu, inæqualitatē oſtendunt, & neq;
ipſæ ſatis aperte,ac manifeſte illam præ ſe ferunt.Talia quidem ſunt ipſarum indicia.

De curatione Febrium ephemerarum. CAP. 3. E

CVrare autē oportebat omnes quidē balneis. At,qui ex denſitate cutis,aut ex bubonibus febricitāt,ſi in aere balnei morari iuſſeris,haudquaq̃ nocebis: reliquos oēs q̃ citiſſime oportet ab aere ſemouere: ſi uerò diutius in aqua immorari uoluerint,permittendū.Oleo aūt tepido & multo,& manibus mollibus perfricare quàm plurimum oportet,præcipue quidē,qui ex laſſitudine febricitant: ſecundo aūt loco,qui meatus habent adſtrictos: & tertio,q ex bubonibus febrē incurrerūt: ſæpius aūt iſtos lauare oportet,in quantū cōtigerit.Cibū aūt aſſumere,q ex laſſitudine febricitāt,poſſunt multoties,nō ęque tñ,q ex dēſitate cutis,aut bubonibus febricitāt: at his utriſq; tenuis uictus eſt optimus: qui uerò ex laſſitudine febrierint, ꝑcipiēdū eſt, ut cibos aſſumāt cōcoqui faciles,ac cruditatē ꝑcipue deuitēt. Sed & uinū potare, quātū poſſunt cōuincere,ſunt ꝑmittēdi. Mēſuræ aūt ratio,quēadmodū in alijs oībus ex uiribus,& ętate ſumiť ęgrotantis,nec nō & ex naturali tēperatura,& præterea ex cōſuetudine,& anni tēpore, & regione, atq; alijs huiuſmodi.Qui uerò ex bubonibus febricitāt,arcēdi ſunt à uini potu,donec bubones ſoluantur.At,qui cutis foramina habent adſtricta,uel refrigerati ſunt,ſi nō multū hoc affectu laborēt,neq; plenus corpus habeāt,nō ſunt à uini potu prohibēdi: at, qui pleniore corpore ſunt, uel multum refrigerati,prohibere utile eſt.Qui uerò ex uigilijs,aut aliquo animę affectu febricitant,poſtq̃ balneaueris,cibo humectante ac boni ſucci reficere expedit. F Vinū uerò ꝯoībus,ſed ꝯ præcipue ijs, qui uigiliam paſſi ſunt intrepide offerendū eſt, niſi capitis dolore premantur, aut pulſum uenarum in temporibus ſentiāt: liquet aūt,ꝙ ēt in alijs eadē obſeruāda ſunt. Sed & ijs, qui † ira,aut mœrore aliquo,aut cogitatione febricitāt,uinū eſt exhibendū: & q † furore febricitant,qñ oīno ab affectu quieuerunt,prius uerò non tutū eſt uti uino.Tentare aūt oportet & cōtrariū ſemꝑ afferre ei, qđ moleſtat: labori qdē,quietē,uigilijs uerò,ſomnū: † irę aūt,& † furori, atq; triſtitiæ,eā animi iocunditatē,quæ ex ſermonibus,actionibus,ſpectaculis, enarrationibus percipiť: Sic,qui cogitatione laborat,oīno ratiocinationes omittat: &, q ex bubone febricitat, prius huius curationi intēdat,ac multo pri⁹,ulceris unde originē habuit. Hæc qdē febriū ephemerarū indicia atq; remedia ſufficienter ſe habeant. Reliquæ uerò febres non nullæ ex inflāmationibus,nō nullæ ex humoribus,accēduntť.Et, q̃ ex inflāmationibus fiunt, ſunt ueluti quædā accidētia partiū phlegmone laborātiū: & morbus magna ex parte ab inſtrumēto patiēte denominať phrenitis,aut peripneumonia,atq; pleuritis,aut aliquid tale: ſed de his poſtea dicemus.

A.li.4 f.r.t.r c.9 lo 412.h

A.li.4 f.r.t.r c.15.lo 413.f

† indignatione.

† ira.

De Febribus putridis. CAP. 4.

AT,quæ ex humorū putredine febres accenduntť,hoc ipſo nominanť febres, & ſunt nō accidentia morborū,ſed ipſæ morbi. G Ex his uerò nō nullæ quidē ſunt ſine accidētibus, & q̃ mitiſſimæ ſunt: q̃dā uerò ſimul cū accidētibus infeſtant.Nos uerò de prioribus dicamus febribus, quę accidētib⁹ carēt: in qbus maxime,ſi fieri poſſit,primo die,qualis ſit febris,an acuta uel lōgi tēporis,eſt cognoſcēda: & utrū ex ijs,q̃ intermitentes dicunť,an cōtinua.Quòd ſi primo ſtatim die fieri nō pōt,ſecūdo ſaltē formā inuenire eſt tentandū: ꝙ ſi neq; in hoc aliquid firmū aut ſtabile ſciatur,in tertio ſaltē aliquid manifeſtum apparebit: nā paucæ oīno ſunt,q̃, ut exquiſite dignoſcantur,quartum deſiderent. Ego uero,q̃ breuiſſime potero,indicia explicare tentabo, ex quibus ſpeciem febris intelliges: planius autem ac manifeſtius de omnibus alibi diſſeruimus.

Signa febris tertianæ. CAP. 5.

QVæ igitur cum rigore inuadunt,non ab re ex earum numero eſſe iudicabis,quæ per circuitum infeſtant. Tertianæ enim atque quartanæ in totum cum rigore faciūt acceſſiones. Sed tertianæ quidem in primo inſultu cum uehementi ſępe rigore incipiunt: quartanam uerò nō uidimus cum uehementi rigore incipientem,ſed poſt tēpus magnitudo illi ſuperuenit, præter id,ꝙ neq; ſtatim ab initio hæc febris ut plurimū ſolet inuadere, ſed alijs, q̃ anteceſſerint, ſubſequi.Quartana itaq; eas,quæ errabundæ aut erraticæ dicunť,† inſequitur. H Quotidiana uerò raro aduenit,quin os uētriculi patiatur, quemadmodum quartana ex male affecto ſplene generatur: tertiana ex iecore laborante. Quæ quidem cum ualido rigore incipit, magis febrē tertianam,q̃ aliquā aliarū febrium,fore par eſt. Si uerò & alia,quæ poſtea dicentur, ſigna atteſtētur, hanc proculdubio in prima die tertianā eſſe cognoſces. Quòd ſi cum paruo rigore inceperit,tunc magis & alia ſigna attendere mente oportet: quoniā non quotidiana tantum atq; quartana,ſed ēt hemitritæus,id eſt ſemitertiana,aut aliqua alia ex continuis eſſe poteſt. Alia uerò ſigna & ex caloris qualitate & quantitate,& arteriarum motu,ſumunť: ex ipſa iam rigoris, q ſentitur,forma,& anni tempore,& regione,& temporis ſtatu,atq; ex natura & ætate ægrotātis, & ex præcedentibus cauſis,& ijs,q̃ concomitātur. Nā calor quidē, multus & acris eſſe debet. Pulſus aūt magni,† ac calidi,ꝯ uehementes,ueloces, atq; frequentes, omnis inæqualitatis, ꝑterquā febrilis,expertes: Rigor autem,ueluti ſi à re aliqua acuta magis,quam frigida,cutis pūgeretur: cum ijs,qui quartanā,aut quotidianam patiuntur, potius frigidum rigorem ſentiant: Tempus autem anni æſtiuum,ſicuti & locus,& præſens conſtitutio calida.Sit autē & ægrotantis natura calidior,biloſior,& ętas iuuenilis: & exercitatiōes potius,quàm ocioſitas,anteceſſerint: magis deuſtio,quàm frigefactio: & parcitas cibi potius,quàm crapulæ: uigiliæ quoq;,mœrores, atq;

A li.4. f.r.t.r. c 62. f.429.c.

† quidam cod. adiunt,propter pulegius.

† in antiquis quibuſdam hæc nō leguntur.

laſſitudines,

A laſſitudines,& intenſæ cogitationes ad eundem perducunt effectum.Quòd ſi multos alios codē tēpore laborantes contigerit tertianis corripi febribus, hoc quoq; maximū præter ea, q̄ nuper diximus,ſignum erit,Quòd ſi,cum hæc omnia affuerint indicia,aut ſaltē q̄ maxima ſunt & longe pcipua,ſitis quoq; uehemēs adiungat,uomitusq; bilis, aut ſudor , uel utraq; ſuperuenerint: tunc ēt aperte manifeſta erit.Quòd ſi poſt hæc à febre quieuerit homo,hac inquā,q̄ in ſuo motu eſt & oībus nota:propria uerò febrium inæqualitas in arteriarū motu relinquat : tūc certiſſime poteris,eſſe tertianam febrē enūciare, æque, ac ſi per tertiū diem acceſſionē feciſſe uidiſſes.

Signa Quartana. CAP. 6.

QVartana autem (nam & huius ſigna tibi ſcribere oportet) manifeſtiſſimum, ſui præbet indicium in principijs acceſſionum , quando rigent adhuc ,qui quartana laborant . Nam eorum pulſus ſatis tardi ſunt ac rari. Cum autem conſiſtit febris, aut etiam augetur, neceſſe quidem eſt,ut ueloces fiant atq; frequentes.Seruatur tamen & tūc propria ipſius tarditas ac raritas,ſi additam uelocitatem atq; frequentiam acceſſioni,ratione perpendas.Etenim, ſi cōparaueris quartanæ febris conſiſtentiam tertianæ conſiſtentiæ,non paulo ueloциores atque frequētiores in tertianis pulſus oſtendere arteriæ uidebunt. Et ipſius unius motus inęqualitas in quar
B tana febre eius formā oſtēdit:nam,quæ omnibus communis eſt febribus, in uno pulſu arteriæ inæqualitatem,in hac manifeſtiſſime licet comprehendere ; multo enim uelocius principiū finemque motus inuenies,quàm medium.Non ſic in tertiana ita ſe habet : breuis etenim in ipſa eſt uelocitatis exceſſus,atq; in conſiſtentia præſertim.Verū & caliditatis indicia diuerſo modo ſe habent: nam tertianarum calorem & ęſtum & ueluti feruorem,in quartanis haudquaquā inuenies.Hæc igitur ſigna maxima ſunt.Reliqua uerò extrinſecus: nam neque hæc ſunt omittēda
A.li.4 ſ.1.t.8 c.61.ſ.419.4 ſed & ægrotantis natura eſt inſpicienda,ſi in ea atra bilis abundat: & tempus quoq; anni,ſi autumnus: & præſens conſtitutio,ſi inęqualis: ſic uerò & loci natura, & morborum peruagātium populariter: & ſi lien intumuerit,febriſque ſine ordine anteceſſerit, & ætas ſenior, quàm conſiſtentium: & ſi cum ſudore febres deſinant.In his uerò bilis flauæ uomitus minime eſt expectandus,quemadmodum nec in quotidianis: hoc enim tertianarum proprium eſt.At,cū febris ceſſauerit,ſi adhuc ſignum febris remanſerit: pulſusque his,qui ſecundum naturā,rariores ac tardiores fuerint : quartana proculdubio erit huiuſmodi febris.

Signa Quotidiana. CAP. 7.

FEbrem uero quotidianam uel ex his maxime ſignis agnoſces.Nam eius caliditatē humidio-
C rem cum quadam acritudine eſſe oportet,non, cum primum manus admouetur, confeſtim occurrentem,ſed per moram: nam quædam fumoſa caliditas, cum multo uapore cōmiſta exire uidebitur: cum magis ignis in multo humore ſuffocetur,quàm ipſum poſſit conuincere. Sed & his multo minores ſunt pulſus pulſibus quartanarum, quàm iſtarum pulſus pulſibus tertianarū. Rurſus uero tanto rariores ſunt in quotidianis pulſus ijs,qui in tertianis,quāto illis pulſus quartanarū: ac tarditas in utriſq; eodē modo ſe habet.Minus uero ſiticuloſa hæc febris eſt : tātumq; eam quartana excedit,quantum iſtam tertiana.Lingua uero,& totum corpus ſicciſſimum eſt in tertianis: at in febribus his humidiſſimum.Et uomitus pituitoſi.Et, quæcunq; per uentrē excernuntur,frigidiora ſunt,atque humidiora,& crudiora,aquoſiora,& pituitoſiora. Vniuerſum cor
A.li.4 ſ.1.t.8. c.46.10.415.h pus deniq; in hiſce febribus plenū crudis humoribus inuenit. Ideoq; * ætatibus, naturis, anniq; temporibus, regionibus, & temperaturis humidioribus accidunt. Nam iuuenē biliosa ac ſicca temperatura nunquam uidi huiuſcemodi corripi febre.Pueri aūt,& maxime paruuli,& ex his, qui iam perfectum corpus habent,pituitoſi & habitus craſſi, atq; ocio plurimo dediti,crapulis, ebrietatibus,balneis aſſiduis poſt cibū præſertim,utentes, à quotidianis facile capiuntur. Loca etiā humidiora,atque ex anni temporibus hybernum,atq; ex cōſtitutionibus humidiores,hāc
D præcipue afferunt febrem. Quòd ſi ſit etiam populo communicata,tūc præter ea,quæ antea diximus ſigna,hoc quoq; non parum ad eam dignoſcendam conducit. Non tamen harum febriū declinationes,quemadmodum tertianarū & quartanarum,ſudoribus terminantur.Quare neq; ad integram quietem manifeſte(exceptis paucis) perueniunt.Vrinæ uero, quæ procedentibus ipſis adueniunt,totius morbi tempora docent: quæ autem in principijs uidentur,febris etiā ſpeciē indicabunt.Nā in quotidianis uel albæ ſunt & tenues,uel craſſæ & turbulentæ,* uel rubidæ. • Aliter.
In tertianis autem rufæ uel ſubrufæ.In quartanis uero uariæ quidem,ſed crudæ omnes.Hæc.quidem febrium intermittentium ſunt indicia.

Indicia febrium Continuarum. CAP. 8.

A.li.4 ſ.1.t.8 c.5.ſ.417.c.d FEbres* autem continuas ex eo cognoſces,quod nullum eis adeſt ex ſignis,quæ intermittentibus oportere adeſſe diximus . Et ſi citra etiam quatuor & uiginti horas nō ceſſauerit febris. Si uero inęquale habuerit incrementum,hoc præter alia ſigna, longius etiam tempus oſtendit. Et quidem ſi & proprium febrium ſignum in pulſibus manifeſtum habuerint.Si uero & inordinatio quædam,uel inęqualitas ipſis,uel inconcinnitas adſit, & hoc etiam indiciū erit,ſimul magnitudinis ac continuitatis,Si uero in hoc ſtatu permanentes,tertio die maiorē acceſſionē oſtēderint,aut excremēta,& urinæ omnino crudæ apparuerint, nō poſſunt huiuſcemodi febres ad

ſeptimum

ſeptimum diem iudicari. Si uero & quarta dies tertiæ diei ſimilis fuerit, & febris quodammodo E
*ſubmerſa, neque facies aut reliquum corpus collabatur quicq̃, huiuſcemodi febris ad lõgius tẽ
pus extendi conſueuit. Tales quidem ſunt differentiæ earum febrium, quæ accidentibus carent.
Curatio autem earum deinceps ſcribetur, primum quidem intermittentiũ, deinde continuarũ.
Ex intermittentibus uero breuiſſima quidem ac mitiſſima eſt tertiana. Longiſſima aũt, ac, quan-
tum in ipſa eſt, haudquaquã periculoſa, quartana. Quotidiana uero, longa, & non ſine periculo.
Quare ab initio ſtatim ad uniuerſum ægritudinis tẽpus inſpicientes, rõnem uictus inſtituemus:
nam ægritudinibus, quę acutæ ſunt, ac celeriter ad ſtatũ ueniunt, & ſi ualde tenuem uictũ exhi A.li 4 f.1 c.5
bueris, haud magnum afferes detrimentũ. Quæ uero ſunt diuturniores, niſi ab initio grandiori c.8. tul.4.19.b
cibo reficias, hominẽ cum morbo pariter perimes: aut intempeſtiue uictus modũ cõmutabis:
neque enim oportet ſtatu aduentante grandiorẽ, q̃ prius, cibũ offerre, ſed cõtra potius, tenuiſ-
ſimum uictum, qui in toto morbo exhibeatur, ad ſtatum reſeruare. Hoc igitur in omnibus febri
bus commune præceptum. Sed oportet præterea, quæ ſingulis febribus intermittẽtibus ꝓpria
ſunt, conſiderare. Veloti confeſtim in tertianis (neq; enim male ab his initium ſumendũ) primũ
diſtinguas, ſi exquiſita ſit febris, & (ut quiſpiam diceret) legitima: aut nõ exquiſita, ſed uelut no
tha. Nam, quæ exquiſita eſt, in ſeptem, quod longiſſimũ eſt, circuitibus iudicatur, præter id, ꝙ ẽt F
minime periculoſa eſt: alteram uero, q̃ non eſt exquiſita, uidi qñq;, cum in autumno incepiſſet, A.li 4.f 1.1.2
in uere deſinere. Deinde uero, ut par eſt, in tempore adeo longo: tum quia ægrotus medici ꝑce- c.35.10.422.h
ptis parere noluiſſet, ſed in aliquo deliquiſſet: tũ q̃a ex hyeme læſus eſſet: liẽ ualde intumuit, &
*precordia flatibus ſunt oppleta, & iã ut ſubtumida quædã erat decoloratio in facie, ac ꝑſertim
circa crura: adeo ut nobis de iuuene dubitare cõtigerit, ac maioribus uti remedijs fuerit neceſſa
rium. Sic igitur nihil ſimile habet huiuſcemodi tertiana cum exquiſita. Quare & ab initio eas di
ſtingnere oportet: quantum enim natura differunt, tantum rationabile eſt rationẽ uictus ꝑmu-
tare. Vt igiẽ eas optime ſciamus diſtinguere, q̃ adoleſcenti acciderint, mihi ſat erit ſcribere: q̃,
ueluti quoddam exemplum ac monumenta tibi futura ſunt earum, quæ non exquiſitæ tertianę
ſunt. Erat tempus anni medium inter occaſum pleiadum, & æquinoctium antecedens. Incepe-
rat aũt febris cũ horrore adoleſcenti circa aurorã ferè, ut neq; in caliditate ſimilis tertianę uide
retur, neque in pulſibus: ſed neq; uomitus bilis ſubſecutus eſt, neq; ſudor ſufficiens, ꝑterq̃ ꝙ in
die ſecundo tantummodo circa horã tertiam quidã pauci humidi uapores exierunt: ex quibus
febris quidem tranſpirabat, at ita pedetentim, ut uix circa ueſperã expers febris uidereẽ: nã fe-
bris ſignũ ſatis manifeſtũ in pulſibus manſerat: in reliquis uero circa ueſperas ſatis bene ſe ha- G
bebat: & ꝑ totã pariter noctem. Rurſus uero circa tertiæ diei aurorã ſecunda acceſſio facta eſt,
omnino, præterq̃ in tempore, ſimilis primæ; nam nocte ſuperuenięte paululũ ante dię uapores
humidi exhalarunt, ac circa quartæ diei aurorã febris ceſſauit; Ac reliquo deinceps autũni tꝑe
atq; hyemis, quo ægrotauit, alia oĩa & hora acceſſionis & ſolutionis febris eũdẽ modũ ſeruaue
runt. Agebat aũt adoleſcens circiter decimũoctauũ ætatis ãnnũ, albus aſpectu, & pinguis, q̃ ſæ
pius ante in ocio degerat, & crapulis balneiſq; plurimis & repletionibꝰ uſus erat: quare neq; be
ne cibos cõcoquebat. Simul aũt aduenit ei durus pulſus, in prima quidẽ die atq; ſecũda medio
criter: in tertia aũt & quarta atq; ſequẽtibus uſq; ad ſeptimã, ad tantã peruenit duritiẽ, ut quiſ-
piã, qui ſoli crederet pulſui, multorum fore menſium ægritudinẽ iudicaret: talis aũt perdurauit
uſq; ad uernũ æquinoctium, in quo cœpit molleſcere. Et rurſus poſtea quadrageſimo die oĩno
ęger à tertiana eſt liberatus, tẽdẽte paulatim ad mollitiẽ pulſu, ac minore quotidie fiente acceſ-
ſione, uriniſq; bonam habẽtibus ſubſidentiã, etenim hæ quoque in priore tẽpore erant admo
dum crudæ. Talis quidẽ eſt tertiana, quæ alteri exquiſitæ maxime contraria exiſtit. Reliquas ue
ro intermedias haud numero paucas, ex extremis determinatis haud difficulter inuenies. Quæ
enim in principio ſermonis tertianarũ febriũ indicia ſcripſimus, ſi oĩa affuerint, exquiſitã red- H
dũt tertianã: cuius acceſſionis tẽpus breue eſt, quatuor nimirũ horarũ, aut quinq̃, aut ſex, aut
(quod lõgiſſimum, eſt) undecim, aut duodecim. Huiuſcemodi ꝑterea febrium urinæ tertio die,
aut ad ſummum quarto, coctionis ſignũ oſtẽdunt. Hoc pacto quidẽ exquiſitã, aut nõ exquiſitã
tertianã cognoſces: eadẽ quoq; rõne & quartanã, & quotidianã. Cui enim oĩa inſunt indicia, q̃
in quartanis febribus antea ſcripſimus, hæc uera atq; exquiſita quartana eſt: cui uero minime,
ſpuria eſt, & nequaq̃ exquiſita: & quotidiana quoq;, cui oĩa, q̃ diximus, inſunt, exquiſita eſt: cui
aũt nõ, non exquiſita. Non igiẽ ſicuti exquiſitæ quotidianę, & quartanę ita ẽt nõ exquiſitę, ſunt
diuturnæ, ſed, quẽadmodũ exquiſita tertiana breuis eſt temporis, ſic & quartana & quotidiana
exquiſitæ, diuturni. Hęc quidẽ in ijs, q̃ ꝑ circuitũ quendã febricitãt, oportet cõſiderare. In alijs
aũt febricitãtibꝰ urinas, atq; excremẽta, atq; uniuersũ corporis habitũ inſpicere oportet: calo
rẽ quoq;, atq; arteriarũ motũ, & q̃cunq; alia ꝑter hæc Hippocrates, & longus uſus inſpicere iu-
bẽt, ueluti regiones, anni tẽpora, cõſtitutiones, & ętates, corporũ tẽperaturas, cõſuetudines, & Lib. de Humoribꝰ à principio.
cauſas antecedentes, & q̃ ſimul cum morbis inuadunt, & quæ in medio tẽpore apparent. Iã to-
tum, ut cuiq; uideatur, admonitũ eſt, nõ tñ re uera ita ſe habet: nã quoddã maximũ ẽt inter hęc
oĩa, breue tamen dictu, nõdum ſcriptum eſt. Quid hoc eſt? morbi quantitas ac uirium, res, quæ
ad eam

A ad eam explicandam unò indiget verbo, ad uſum uerò permagna: neq;.n. bene ꝑnoſcere poſſu-
mus, niſi horũ ſingulorum magnitudinem diligenter penſitemus. Nam, utrum morbus ſit exi-
tialis, an non: & qñ magis debeat mori, aut ſanitati ægrotus reſtitui: niſi oĩum, q̃ diximus, quã-
titatem, diligentius animaduertens, ad duo redegeris capita, ad ipſius .ſ. morbi magnitudinẽ, &
ægroti uires, nõ poteris uere ꝑnoſcere. Nam, ſi uires adeo ualidæ fuerint, ut poſſint morbum ſu
perare, neceſſe eſt ægrotum euadere: ſi uerò contra, oĩno morietur. Non igitur ſolum inſpicias,
qualis ſit morbi ſpecies, ac forma, ſed & eius magnitudinẽ aduerte. Non paruam autẽ hoc exi-
git experientiam, tum alias ob cauſas, tum quia neq; ſcribi, neq; omnino ſermone edoceri ſin-
gulorum quantitas põt. † Et, ſi quid in nobis eſt, ex nulla re adeo poſſumus ad exquiſitam perue
nire notitiam, quantum ex crebra exercitatione circa quãtitatis coniecturã: hoc quidẽ in ipſis
operibus, & diſcere, & docere poſſibile eſt: quæcunq; uerò in qualitate determinantur, hæc dili-
genter, ac manifeſte, q̃ breuibus poterimus uerbis tranſigemus.

† Al. Et ſi id, quod ſũmum eſt, aliquid forte eſt, ex nulla alia re ad ſũ perfectionem ... nit, quã ex crebra &c. Vide explanationem Stephani.

Tertianæ exquiſitæ febris curatio. CAP. 9.

EXquiſitam ergo tertianam, ut q̃ ex flaua bile commota inualeſcat, quãto magis fieri poteſt,
refrigerare oportet, ac humectare: nã contrariorum contraria remedia ſunt, quæ quidẽ qđ
B ſuperfluum eſt, reprimãt: quod uerò deficit, ſuppleant. At flauæ bilis humor inter omnes, qui in
corpore ſunt, humores ſicciſſimus calidiſſimusq; exiſtit. Hunc igitur, cum ad uentriculũ repit, ꝑ
uomitum educere oportet: cum uerò uergit ad inferiora, ꝑ inferiorẽ excretionẽ: hoc quidẽ &
ſponte fieri ſolet in tertianis exquiſitis. Per urinam quoq; & ſudores oportet diuertere. † Iuuat
A. li. 4. f. 1. t. 2. c. 38. t. 423. 4. aũt & per inferiores partes bilis expurgatio. Venter aũt mollibus * clyſteribus exinaniẽdus eſt.
Vrina uerò potionibus, in quibus apium, aut anethum maduerunt, prouocãda. Et, ſi tibi coctio-
nis ſigna mõſtrantur, iam cum fiducia abſinthium potes exhibere: qđ alioquin ſummum eſt re
medium mordicationũ ſtomachi, q̃ à bile proueniunt, ſi ꝓſertim ex ipſius coma, quantum ſuffi-
ciat, accipiẽs melicrato intinxeris. Balnea uerò calida ex aqua potabili proſunt, tũ quia aliquid
bilis educunt, tum ẽt quia ſua qualitate plurimum iuuant: nam huiuſcemodi oĩa balnea hume-
ctant, ac potentia refrigerãt. Marinæ aũt aquæ & ſalſæ, nitroſæ atq; ſulphureæ, plus quidem bi-
lis educũt, ſed multo minus, q̃ potabiles, proſunt: ꝓſtat uerò, neq; ipſas utiles dicere, qñquidem
plus qualitate nocent, q̃ euacuationibus iuuent. Equidem noui quendã corrupto iudicio hiſce
balneis uti ꝑſuaſum, deinde extenuato corporis habitu ad tantã ueniſſe ꝑniciem, ut tabe con-
ſumptus interierit: reliqua uerò uictus ratio ad bilem ẽt [a] * excernendam exhibita fuerat. Sẽper
C aũt oportet cõtrarias qualitates illis, quæ ꝓter naturam inualuerint, opponere, cum hoc [b] * mul
to plus iuuet, q̃ quomodolibet euacuare: ſed neq; hoc ipſe nouerat, neq; alio docẽte didicerat.
Hæc igitur in balneis intẽtio ſit, ut corpus madeat, atq; humectetur: atq; iccirco neq; nitrũ, neq;
ſal, neq; ſinapi inſpergere oportet, (qđ genus mali cõplures ægrotis afferre vñr) at plurimũ olei
calidi infundentes ad aquã perducere, ac madefacere: &, ſi in ea natare uoluerint, quantũ id fa-
cere poſſunt, permittendum. At, qui balneis admodum delectãtur, ſi etiam bis in die lauari per-
miſeris, non aberrabis: ſed illud ſemper habeto in memoria, ut in tempore id faciant. Si uerò ẽt
coctionis ſigna oſtendantur, tunc, ẽt ſi ſæpius laueris, nihil deliqueris. A uino uerò ante, quàm
morbus concoquatur, oĩno abſtinendum: at, ubi concoqui cœperit, dandũ eſt ab initio tenue,
aquoſum, & paucum: ubi uerò iã propè eſt, ut morbus ſoluatur, amplius eſt offerẽdum. Cibi au
tem, quicunq; humectant, atq; refrigerant, oẽs utiles ſunt exquiſitis tertianis: quantitas uerò in
ipſis ſit tanta, quanta optime concoqui poſſit. Ex oleribus quidẽ attriplex, blitum, lapathum, &
A. ibidem. malua, & lactuca, & * cucurbita: ex aliis uerò, & ptiſanæ ſuccus, & ex alica ſorbitiones. Et ex pi-
ſcibus, ſaxatiles: ex uolatilibus aũt, q̃ mollibus cõſtant carnibus: q̃ aũt talia non ſunt, eorũ alæ.
Teſticuli quoq; gallorum: & ſuum pedes, & cerebra: paruorum uerò ſi ẽt dederis carnẽ liquefa-
A. ibidem. g D ctam, nihil nocebis. Sed & oua * ad ſorbendũ ſunt concedenda, & ꝓſertim uitelli eorũ: nam hi fa-
cilius, q̃ pars alba, concoquuntur. Ex fructibus aũt ꝑmittendum eſt, ut illos deguſtent, qui non
ſunt omnino difficiles concoqui. Oportet aũt abſtinere à melle, ſinapi, & ſalitis, atq; oĩbus acri-
bus: & à uinis ſatis uetuſtis, & q̃ natura ſunt calida. Hæc quidem ſit uictus ratio in pluribus uelu
ti ad cõiecturam expoſita. Qui uerò non ſunt delicioſi, ijs talis uictus eſt inſtituendus, qualem
noſti me aliquando inſtituiſſe in exquiſita tertiana ſecundum ſermonem Hippocratis, ex ſuc-
co ptiſſanæ uſq; ad criſim. Hæc quidem in exquiſitis tertianis ſeruare oportet.

† Al. Iuuat enim & per has partes (urinam .ſ. & ſudorem) bilis expurgatio.

a * Quidã codi. habent γίνε ... ad generandam. ſed melior uidetur eẽ Leonicen. lcõ.
b * multoties.

Tertianæ nothæ curatio. CAP. 10.

IN ijs uerò, quæ non exquiſitæ ſunt, prouidendum eſt pro uiribus, ne morbus augeatur: neve
ægrotantis uires proſternantur, q̃ longiori tempore debent laborare. Difficile uerò eſt ſerua-
re utrunq;, quoniam inediæ quidem, quantum proſunt ad morbi coctionem, tñ uel ẽt amplius
officiunt uiribus: cibi uerò, quantum ægroti robur adaugẽt, tantũ coctiones impediunt. Sed &
id quoq; noſcere opus eſt, ad quantã magnitudinem perueniat morbus, ac quãtæ ſint ægroti ui
res: ut ad ea, q̃ maius auxiliũ expoſcunt, inſpiciens, inedia quidẽ in ualentioribus audacius uta
ris uiribus, & morbo coctu difficili: largiori aũt cibo, ubi uires ſunt debiliores, neq; morbus ad-
modũ cõcoqui contumax. Hæc quidẽ, & in oĩbus aliis morbis conſiderare oportet. In tertianis

uero non exquiſitis, neq; ſtatim circa initia balneare expedit,ſed cū iā coctionis ſigna apparue E
rint:neq; quotidie cibū oportet exhibere,ſed ſatis eſt alternis diebus.Quies uerò & calſactio circa præcordia iuuant,& ſorbitiones concoqui faciles,& clyſteres non admodū molles. Quòd ſi ſanguinem mittere oporteat,neq; hoc quoq; omittendū,ſed ab initio ſtatim adhibita earū rerū quas ſcis,diſtinctione tñ mittendum,quantum pręſens exigit ſtatus.Sit aūt totius uictus ratio, non q̄ humectet atq; refrigeret uniuerſum corpus, qualis in exquiſitis exhibet̄ tertianis,ſed & aliquē modum aſſumat ad calefaciendum,atq; incidendum.Plurimum igitur eos iuuat ptiſſanę ſuccus, pipere adiecto:uel ēt byſſopum,uel origanum, uel ſpicam nardi mulſa aqua infundens & decoquens,ad bibendū propina: & quæcunq; alia,quæ cient urinam,præterquam illa,quę ſupramodum calefaciunt atq; exiccant:maxime uerò poſt diem ſeptimā danda eſt iugiter abſinthij coma. Et quidē oxymeli potione plurimos iuuat: & aliquid ex ijs,quæ molliter uentrē ſubducūt,quibus me aſſidue uti nouiſti. Vomitus autem poſt cibum adeo ijs, quibus hæc febris pduraucrit, utilis eſt,ut multos ſciam ſolis uomitibus ſtatim prorſus fuiſſe curatos. A.li.4.f.7.t.4 c.19. l.41.f.c.

Quartanarum Curatio. CAP. 11.

DEinceps de quartanis dicemus,quas ēt ipſas ab initio mediocriter ac leniter tractare oportet,nullum forte medicamen aut euacuationē exhibentes,niſi forte ſanguis uehemēter ſuperabundans appareat. F Et,ſi uena inciſa,is qui fluit,niger uideat̄ ac craſſus(præcipue uerò in ijs qui liene laborant,huiuſcemodi uiſit̄)audacius mittendus eſt: q ſi flauus aut tenuis apparuerit, ſtatim ſupprimendus. Venam uerò ſecare oportet uel interiorē,uel mediā ſiniſtri cubiti: Et uictum deinceps inſtituere minime flatuoſum,& optimum: Ventrē,quantū poſſibile eſt,mollem faciens ijs,quæ uſitata ſunt: Quòd ſi hæc nihil proficiant,clyſteribus utendū eſt,à principio quidem mollibus,poſtmodū uerò acrioribus:Arcendi ſunt aūt à carnibus porcorum atq;, ab omnibus edulijs,quæ tenacia ſunt,& tardū habent exitum,ac quæ refrigerant* exiccatq́ue corpus: Vino uerò utēdum eſt albo ac tenui, ac mediocriter calido: & uolatilibus,quæ boni ſucci ſunt, & non in paludibus degunt.Piſces aūt adhibendi concoqui faciles, mollibus carnibus nihil tenax habentibus præditi. Vtendum eſt aūt ſalſis,& ſinapi.Et certis diebus id medicamen,quod Dia trion pepereon uocatur,uel quod Dioſpoliticum,eſt aſſumendum: &, ſi quotidie piper tñ cum aqua biberent,recte etiam facerent. A frictionibus autem, & ambulationibus,& balneis, atq; alijs uſitatis non ſunt penitus prohibendi. Et,ſi oīno poſſent à balneis abſtinere,ſolis contenti frictionibus,q̄ plurimum ex eo iuuamē admitterent. Et,ſi quartana febris breuis ſit, neq; admodum uiolenta, nihil nocuerit, ſi diebus interiectis, ad conſueta exercitia ſe transferant. G
Hæc quidem ab initio,& uſq; ad ſtatum ſunt peragenda.Si uerò in ſtatu morbi præcipue ęgrotus eſſe uideatur,tunc ſubtilioris uictus ratio eſt adhibenda,q̄ ante uel poſtea.Statim uerò præcipiendum eſt,ut diu conquieſcat,ac uiſceribus prouidendum, ungendo, atq; emplaſtrando ijs,q̄ mollire ac laxare poſſint:deinde medicamentis utendū,quę ciendi vrinā uim habent. Etſi cōcoctionis morbi indicia apparuerint,tunc purgare oportet ijs, q̄ humores atros exinaniendi uim habent,non ſemel tñ, ſed & ſæpius,ſi fuerit neceſſarium. Vtendum aūt & uomitibus poſt cibū tunc continue:&,ſi nihil prohibuerit,elleborum*album eſt exhibendum,primum quidem*permiſtum radiculis: q ſi nihil fecerit,elleborum ipſum. Qui uerò nequeūt euomere,hi per inferiora ualentius ſunt purgandi. Ex his poſtea medicamen confectum ex uiperis in potu dandum,& alia,quæ ad huiuſcemodi febres commēdantur: ex quibus eſt & illud nobis familiare p̄ cæteris laudatiſſimum,quod ſuccū cyrenaicum recipit.Quicunq; uerò ab initio aliquod ex his medicamentis exhibuerunt,aut oīno ante ſtatum,quartanam,quæ erat ſimplex,ſæpius fecerunt duplicem,aut oīno maiorem ac difficilorem: ex duplici autem triplicem,aut omnino ambas difficiliores maioresq́; reddiderunt.Noui aūt medicum,qui auſus eſt homini,qui triplici quartana laborabat,medicamen ex uiperis exhibere ,quando nondū morbus in ſtatu eſſet,deinde (ut par H
eſt) auctis omnibus,febris continua ſubſecuta hominem occidit. A.ibi.f.430.d

*Codices græci impreſſi,& manuſcripti oēs, Oribaſius; Paulus, Aetius, & Trallian' i hoc Galenum reprehendētes, legūt, humectant. unde [illegible] quomodo hunc locum explanet.

*ſaſſamentit.

*Al. mixtum.

Quotidianæ Curatio. CAP. 12.

QVotidianam autem cū uolueris curare,utere oxymelite,†poſt primos dies,‡& illis, q̄ poſſunt urinam ualide ciere:& uniuerſum totius uictus caput ſit ad incidendū efficacius.Circa ſtatum uerò,de uentriculo eſt habenda ſolicitudo,ac de eius ore præſertim. Deinceps iubendum eſt,ut poſt radiculas & cibos aſſumptos euomant:ijs etiam,quæ pituitam ſubducūt, utendum.Reliquam uerò uictus rationem ad communes intentiones inſpiciens inuenies.

†Al. primis diebus.

Curatio Febrium Continuarum, quæ carent accidentibus. CAP. 13.

IN cōtinuis autem febribus, quibus quidem ſtatus morbi non ultra ſeptimā futurus eſt,& uires ualidæ ſunt,atq; ætas præterea conſentit, ijs quidē admodum exquiſitus & tenuis uictus eſt inſtituendus. Quibus uerò uel ſtatus totius morbi ultra ſeptimā,uel uires inualidæ,hi ab initio ſolidiori cibo ſunt reficiendi: prope uerò ſtatū,tenuiori. Cum aūt iam ad eſt ſtatus, tenuiſſimum uictum ſeruare oportet: deinde rurſus aſſidue ſolidiorē,ac ſimile augmentum efficere illi, quod ante ſtatū fiebat,decremento.Sanguinē uerò mittere oportet & ob morbi magnitudinē: Et quibus rubor multo plus, q̄ naturæ conueniat: & maior,q̄ pro conſuetudine,totius corpo-

ris

A ris tumor,& uenæ eminentes,atq; extenſæ:his omnibus eſt auferendus,niſi uires,aut ætas,aut aliquid eorũ,quæ ſupra commemorauimus,prohibuerint.Quòd verò humidus uictus in febribus acutis omnibus iuuat,dudum rectè dictum eſt.Succum igitur ptiſſanæ ijs,quibus non aceſcit,exhibere oportet: & melicratum,quibus non bileſcit: & ſorbitiones ex alica,& panem ex aqua,& quæcunque alia eandem,aut ſimilem vim habent.In ijs uerò, quæ præter modum calidæ,& æſtuoſæ ſunt,cum primum uideris coctionis ſigna, tunc audacter aquam frigidam potandam exhibe:modus uerò in quantitate ſeruetur,quemadmodum tẽpus anni,regio,ætas,& natura,& conſuetudo etiam expoſcit.Talis quidem eſt,ut in uniuerſum dicam,febrium, quæ accidentibus carent,curandum ratio.

Febrium,quæ cum accidentibus affligunt,curatio. CAP. 14.

QVæ uerò cum accidentibus ſunt,non æque ſimplicem exigunt curationem. At pro uiribus metiendum eſt,quanta ſit febris,quantumve ex accidentibus periculum immineat:atque ad id,quod uehementius,ac difficilius eſt , intendendum, non poſthabita omnino etiã alterius B cura.Age enim ſi quis febricitet,*& adſit plethorica diſpoſitio,uerũ ex recentibus cruditatibus ſit,ac morſum ſentiat afflictumq; os uentriculi: uel ſi etiam humorem aliquem malum euomuerit,& in huius tranſitu non parũ fuerit offenſus,adeo ut grauiter ſe habeat,atq; anxie:nunquid hic ad febrem reſpicientes ſolã multitudinem euacuare tentabimus,(qđ alioquin ſine moleſtia faceremus,)an prius ori uẽtriculi prouidebimus,ac deinde,poſtquam circa hoc bene ſe habuerit,quam contigerit,totius corporis euacuationem faciemus? Mihi quidẽ ita agẽdum uidetur? Multos itaque ſæpius uidi, qui ita affecti erant, quoſdã interiiſſe,alios ad extremum periculum fuiſſe perductos,cum medici eos euacuare tentaſſent, antequam os uentriculi corroboraſſent. Sed neq;,ſi fuerit febris cum profluuio uentris,alia eſt opus euacuatione:uerum hæc ſola ſufficit,quamuis non ſit pro multitudinis ratione:quicunq; enim his plus adimere fore neceſſarium putantes,aut ſanguinem mittere,aut uentrẽ mouere tẽtauerunt, in grauiora pericula duxerũt. A.li.3.f.2.c.7 fol.216.h Sed neq;,ſi quis ſimul,& diſtentione neruorũ laborauerit,& ſanguinis eguerit miſſione, huic tã tum ſemel mittere oportet,quantum exigit*morbus:ſed aliquid etiam accidenti eſt relinquendum:cuius cauſa ſæpe ſudores eueniunt,& uigiliæ moleſtant, & uires ægroti debilitantur . Ita etiam,ſi uehementiſſimæ uigiliæ,aut dolor intenſus ægrotum inſtant,cauendæ ſunt ſubitæ,ac C multæ euacuationes.Ipſa præterea ambientis aeris temperatura,loco accidentis cuiuſdam habenda,qñ exquiſite calida,ac ſicca fuerit,†qualis eſt tempore medio inter Canis ortum, & Arcturi.Atque ideo omnes,quibus medici nihil omnino de temporum ſtatu cogitantes, ſanguinẽ abſtulerunt,interierunt. Si etiam ualde frigida fuerit, tunc quidẽ ſanguinem mittere eſt formidandum:cum nõ ignoremus non parua ex ſimilibus ſequi pericula.Interierunt autem nõnulli, qui in calidis admodũ cõſtitutionibus nõ rectè euacuati ſunt,ex ſyncopa uocata,& diſſolutione:in frigidis uerò,cum acceſſiones incipiunt,nimium refrigerati non amplius releuantur. Ob hæc igitur neq; in locis ſupra modum calidis,aut frigidis ſanguinem mittere audemus: ſed,ſi regio ipſa,& temporis ſtatus cõſentiunt,oĩno abſtinemus:cum uerò non cõſentiunt,euacuamus quidem,ſed multo minus,q̃ ſi neutrum prohiberet.Tanquam etiam accidens quoddam,ægrotantis ad patiendum facilitatem conſiderare eſt neceſſarium:multi.n. †neque unquã ſunt euacuati,neq; euacuationem ullam integram,aut inediam longam poſſunt perferre: ſed alij quidẽ ex his in omnimodam corporis imbecillitatem facile incidunt: quidã uerò ſtatim os uentriculi male affectum habent,adeo ut cibos abhorreant:9 ſi eos cogantur aſſumere, aut non retinent, aut male concoquunt.In hac dignotionis parte etiã ægrotantis temperaturam contẽplari opor D tet:quicunq; enim calidi,& ſicci natura ſunt,hi oẽs facile ab integris euacuationibus offenduntur.Et conſuetudo quoq; non parui momenti eſt,tum ad oĩa alia, tum præcipue ad euacuationis indicationem:†quidã.n.nunq̃ antea fuere euacuati,neq; vnq̃ euacuationem integram pertulerunt,& multis cibis vſi ſunt:nonnulli cõtra,neq; multis cibis vſi fuerunt,& euacuationibus ſunt aſſueti:hos igitur intrepide euacuare oportet,qñ & reliqua etiam conſentiunt,cęteros uerò(nẽpe inſolitos)nec ſi oĩa alia id ſuaſerint.Eodem pariter modo, & corporis habitus conſiderare oportet:nam,qui denſa,& ſolida carne cõſtant,his habitus haudquaquam facilis pati:quare nõ oportet uereri ipſos euacuare ex toto,ſi quidem,& alia id iubent.Sed qui mollẽ, & humectã,& diffluentẽ hñt carnem,hi mirum in modũ ſunt ad patiendum habiles:quare,& ſi reliqua oĩa ſanguinem eſſe minuendum perſuadent,non tamen id facere audendum eſt:ſed & aliis euacuationibus,quantũ moderate,& caute fieri põt,utendum eſt.Eodem modo, & quicunq; ſupra modum craſſi ſunt,aut macilenti:nam & his uenam incidere cauendum eſt, aliaſq; euacuationes integras uereri oportet. His ẽt & ætas annumeranda eſt ueluti accidens quoddam,qđ prohibendi integrã uacuationem uim habet:neq; enim pueri,neq; ſeniores hãc ſine noxa tolerãt. Hoſce igitur oẽs,quos diximus, ubi diſpoſitiones hortentur,non ſemel, neq; ex toto, ſed paulatim oportet euacuare inediis moderatis, et frictionibus , et clyſteribus mollibus , humecta-

** Eſt quidẽ in impreſſis cod. & manuſcriptis omnibus quos viderim μὴ ἰ, nec. Leonicenus tamen uidetur legiſſe καὶ.Steph. etiã Athen. legit affirmatiue. & omnino hæc uidetur melior lectio.*

*Al. multitudo.

†Multi cod græci legunt [illegible] &c. idem quaſi hoc anno ſui tẽpore medio,&c.

† In quibuſdam cod. græcis hæc non habentur.

†Manuſcripti tamẽ quidam cod. hñt , quidam.n. nec unquã euacuationem integrã pertulerunt, & multis cibis vſi ſunt &c. Sũt etiã cod. qui habeant , quidam enim nec unquã euacuationẽ integrã ptulerunt, nec multis cibis ſunt vſi. quidam cõtra, & multis utuntur cibis,& euacuationibus ſunt aſſueti.

Septima Claſſis. nnnnnnn a tionibusq;

tionibusq́;& cataplaſmatis,& balneis:quorum ſingulorum indicationes rurſus ab ijs, q̃ antea E
diximus,ſunt aſſumendæ.Ita etiam,ſi q̃n duo contraria accidentia cōſequantur,inſpicere opor
tet,utrum eorum ſit fortius.Eodem modo,ſi duo morbi eundem hoīem obſederint, qui inuicē
pugnantes habeant indicationes:nā & tunc quoq; aduerſus illum,qui magis urgeat, inſtandū,
neq; alter omnino negligendus.Eas uerò, quæ habentur ex accidentibus,& morbis indicatio-
tiones,non ſimpliciter,ſed ſecundum cauſam,à qua ſingula fiunt,]conſiderandum : qualia ſunt
defectus animi,& diſſolutio:nā conſueuere medici de una re hæc duo nomina dicere. Eſt unū
quidem res ipſa,cuius ſunt plures cauſæ:nā animo deficiunt,& ex choleris nominatis,& ex ꝓ-
fluuiis uentris,& difficultatibus inteſtinorum, ac læuitatibus,& muliebri fluxu, & uulneribus:
& ſanguine per ora uenarum,quas Græci hæmorrhoidas appellant,emanante,aut per ſuperio-
ra educto,aut per nares,aut alios meatus:& ex enixarum purgationibus immoderatis.Nonnū-
quam uerò,& uehemens cruditas animæ defectum attulit:& tunc ꝑſertim, cum uentrem ſupra
modum ſoluerit.Et,qui bulimus appellatur,nihil aliud eſt,q̃ animæ defectus. Omnē præterea,
q̃ ex utero prouenit,ſtrangulationem,defectus animi antecedit,ſicuti ad uteri nerſus ſuperiora
recurſus, & ad latus inclinationes,atq; inflāmationes,plerunq; cōſequitur.Antecedit aūt mor-
bum attonitum,& comitialem,cum malignus exiſtit, & diſſolutiones, & ſyncopen, & tabem. F
Sed & in principiis ſebrium non admodum paucarum aduenit,& tunc ꝑſertim,cum ſupra mo-
dum,aut ſiccum,& ſquallidum,aut plenum immoderate corpus extiterit. [a] † Et nonnunquam
etiam ſimul cum febre incendente,atq; maligna inuaſit.Et quibus extremæ corporis partes in A li.4.f.2.t.1 c.48.fo.444 b
principiis ſebriū plurimum ſunt refrigeratæ. Et quicunq; ob inflammationis magnitudinē uel
hepatis,uel uentriculi,uel ſtomachi ſebricitant, his etiam in principiis acceſſionum nonnunq̃
animi defectus adueniunt,illis ꝑſertim,quibus humores crudi,& incocti redundant,aut qui ali
quam præcipuā partem obſtructam habent. Animo etiam deficiunt, quibus os uentriculi male
affectum eſt, aut humorum uitio mordicatur : aut craſſis,uel lentis, [b] vel humidis,uel frigidisq;
humoribus aggrauatur. Quidam etiam in uehementibus animæ affectibus animo defecerunt,
ſed præcipue ſenes,& qui alioquin ſunt imbecilles:etenim plures eorum triſtati, aut lætati,aut
irati,animo defecerunt. Sed & totidæ humiditates quædam aliquando his ita affectis haud in
tempore ſuperuenie͞tes,animi defectum inducunt:ſicuti,& qui magis robuſto ſunt corpore, ex
immoderatis ſudoribus idem patiuntur: Et,ſi abſceſſus quiſpiam rumpatur uehementer ei, qui
non admodum robuſtis ſit uiribus:ac tum præcipue, cum materia ſimul tota ad uentriculum,
vel uentriculi os,aut thoracem defluxerit: Et,ſi q̃n etiā nos abſceſſus ſecantes totū ſimul emit- G
tere pus tentauerimus,animi defectum ſubſequi eſt neceſſarium: Et,ſi quandoq; purgantes,aut
clyſtere abluentes,aut quomodocunq; euacuantes,id aliquo modo uehementius, q̃ oporteat,
egerimus:neque enim in morbo intercute tota ſimul ſuperfluitas,quamuis ſit præter naturam,
poteſt ſine noxa euacuari: ſed tunc quoque neceſſarium eſt hominem deficere animo. At uerò
ex uehemētia dolorum ueniunt diſſolutiones,cum morſus quidam,ac tormina,aut ilei, aut in-
teſtini craſſioris affectus,ſubito accidunt.Sed & neruus percuſſus,& muſculi caput animi defe-
ctum intulerunt,& maligna in articulis ulcera,omniaq́; gangrænoſa, & depaſcentia, & immo-
derata frigiditas,atq; caliditas,uitaliſq́; robotis diſſolutio.Hæ quidem ſunt defectus animi cau-
ſæ. Singulæ uerò earum propriam curationem deſiderant, & de omnibus quidem non cōtingit
nunc ſcribere:nam,q̃ paſſionibus aſſident,ſine illis curari non poſſunt.Tantum igitur in præſen
ti ſermone de ipſis dicemus,quātum quiſpiam de eis edoctus,poſſit ijs, q̃ repente ingruunt, ac-
ceſſionibus occurrere: Veluti ꝙ eos,qui ex choleris,& uentris profluuio,& multis aliis uniuer-
ſim factis euacuationibus diſſoluuntur, aqua frigida ſpargere oportet, & nares apprehendere,
& os uentriculi ꝑfricare,ac iubere, vt euomant,ſtomachum irritando digiti, vel pēnę immiſſio
ne.Sed neq; malum manus,& crura alligare: Oportet aūt nexus fieri plures, ac fortiores circa H A.li.3.f.1 1.t. 1.c.8.f.281.h
manus,q̃n per inferiores partes fiunt euacuationes, quemadmodum, q̃n per ora uenarum hæ-
morrhoidum ſanguis profluit,aut uentris profluuia adſunt, aut cum per uteros exeunt in mu-
lieribus menſtrua:nam,ſi tunc crura fortius ligentur,ſæpius aliquid ad partes inferiores attrahi
tur.Cōtra aūt fit in fluxibus ſanguinis factis per nares,atq; uomitibus,in quibus crura ſunt ve-
hementius alliganda. Et quidem,quibuſcunq; in vulneribus ſanguis emanat,eodē modo, ſi ex
ſuperioribus partibus accidit,inferiores:ſi ex inferioribus,ſuperiores,uinculis,ſunt aſtringēdę.
Situm quoq; aliquem in aduerſum tendentem parti expedit inuenire, non tñ hoc multum fiat:
nam,ſi nimium tendatur,atq; ex hoc fatigetur,nihilo minus irritatur, q̃ ſi inclinaret ad eūdem
locum. In uniuerſum autem, aut ad communia membris patientibus in aduerſum retrahere
oportet,aut ad ea,in quibus eſt euacuationis origo. Atq; ideo uehementes euacuationes, quæ
ex vteris fiunt, cucurbitulæ iuxta mammas appoſitæ ſtatim ſedāt: q̃ uerò ex naribus,hepati,ac
ſpleni,ſecundum narē patientem : ꝙ ſi ex ambabus naribus ſubito,ac multus ſanguis effluxeret,
utriq; uiſceri ſunt adiiciendæ.Vinum etiā aqua frigida temperatum curat eas,q̃ ex magnis fiūt
euacuationibus,diſſolutiones,& tunc ꝑſertim,quādo ad uentriculum fluunt humores.Sed ad-
uertendum eſt,an aliquid ſit,qđ prohibeat huiuſcemodi exhibitionē: veluti ſi aliquod unū ex
uiſceribus

A † Et cum ardēti & maligna febre non nunquā ſimul inuaſit & eos, quibus extremæ corporis &c. Nam de ijs potius dēt intelligi, qui in inuaſionib[9] cauſi maligni extremis corporis partib[9] refrigeratis,animi defectum incurrunt, ut uidere licet pag 99.c

B † *In exēplari Stephani Athenie͞n. hæc uerba non habentur.*

A viſceribus inflãmationem patiatur: aut caput vehementius doluerit: aut paſſio aliqua, q̃ delirare cogat, affuerit: aut febris incendens in morbo crudo: magna.n.& quaſi inſanabilia ex potu uini in huiuſcemodi affectibus nocumenta proueniunt. Quòd ſi nihil prohibeat, poſtmodum ægrotantis naturã, & conſuetudinem, & ætatem, & ambientis aeris temperaturam, diſtinguere oportet: ad hæc enim reſpiciens, uel frigidum, uel calidum potum exhibebis. Nã, qui aſſueti nō ſunt potare frigidum, aut manifeſte ex ipſo offenduntur, & quicunq; natura ſunt frigidiores, & qui in extrema ſunt ſenectute, & loco natura degunt frigidiori, tẽpore hyberno, cauere frigidũ oportet: at qui cõtrario modo ſe habent, hiſce intrepide offerendum eſt. Sit uerò uinũ in fluxionibus, q̃ ad uentriculum fiũt, calidum & tenue, quale Lesbium: in ſanguinis autẽ fluxibus craſſum, ac nigrũ, & acerbum. Ipſis uerò locis imponere oportet, ueluti uentriculo, & utero, & ſtomacho, & thoraci, q̃ corroborandi uim habent: capiti autem, & fronti, præter hæc, illa etiam, q̃ refrigerant. Et, quibus in ſummis partibus, & in naribus uena aliqua dirupta eſt, medicamẽ aliquod ex ijs, q̃ ſanguinem ſupprimere poſſunt, imponendum. Balneæ uerò in fluxionibus quidem ad ventrẽ aptiſſimæ ſunt, ſanguinis verò fluxũ acriter irritãt. Et, quicunq; ob ſudoris multitudinem animi defectum patiuntur, iis etiam plurimum nocent: horũ enim adſtringere opor- A.li.4 f.1.2.2. c.13.fo.421.0

B tet, ac refrigerare, non laxare cutem: & vinum frigidum præcipue his exhibere, & nihil omnino calidum offerre. Sed neq; ẽt crura, ac manus ligare oportet, neq; cogere ad uomitum, neque ullo modo mouere: ac uentis refrigerantibus aditum præparare: aerem quoq; domus alterare frigida, atq; aſtringente qualitate, myrtorũ foliis, uitium capreolis, ac roſis, pauimentum conſternentes. Nihil uerò horum confert, ubi ad uentrem fluxiones fiunt: nã, quo magis cutem dẽſaueris, tanto ipſæ magis augentur. Ijs igitur, qui ex euacuationibus diſſoluuntur, ita cõfeſtim ſuccurrẽdum eſt: At, qui ex multitudine, non ita: uerum in illis artus q̃ plurimum fricare oportet, calfacere, atq; alligare: à uino uerò, & cibis abſtinendum, & balneis etiam, ſi ſebricitauerint: ſufficit autem, ſi eis dederimus melicrati potum, in quo ebulliuerit thymus, uel origanũ, uel pulegium, uel hyſſopus: conuenit quoq; oxymel, & ligare ac fricare manus potius, q̃ crura. Et, q̃ etiam ex utero laborante exoluuntur, non aliter curandæ ſunt, excepto oxymelite: fricare etiã atque alligare magis crura oportet, q̃ manus. Et, quemadmodum in multo effluxu cucurbitas iuxta mammas imponimus, ſic, quibus ſurſum, aut in latus tractus eſt uterus, inguinibus & coxis adhibebimus. Et naribus quidem ea, quæ fœtidiſſimum odorem habent: utero autem odorata, & ea, quæ laxare, ac calefacere poſſint, medicamenta afferemus. Si uerò os uẽtriculi fuerit

C imbecille, atq; ideo animi ſequatur defectus, ea, q̃ roborãdi uim habent, oportet emplaſtra adhibere, quale eſt, qđ fit ex palmulis, uino, farina hordei, croco, aloe, ac maſtiche: madefacere autẽ ijs, q̃ cõſtant ex abſinthio, & oleo melino, & maſtichino, & nardo, & œnanthe, & uino: Et, ſi ipſum æſtuet, miſcere ex refrigerantibus aliquid, ueluti cucurbitæ ſuccum, atq; lactucæ, & portulacæ, & ſolani, & ſereos, & vuæ acerbæ: hæc quidẽ non ſolum refrigerat, ſed etiam aſtringit. Aqua etiam frigida æſtuãti ori uentriculi plerunq; prodeſt, ſi in tempore detur, alioquin plurimum obeſt. Atq; ijs, qui uentriculi os imbecillũ habent, vinum calidum potius oportet exhibere, ſi nihil fit aliud, qđ prohibeat. Plurimum uerò iuuat eos, qui ita laborant, etiam frictio extremorum. Quòd ſi ex his remediis nihil melius ſe habuerint, exæſtuantes quidẽ q̃ primum ad balneas ducere oportet: q̃ uerò aliquid frigiditatis ſentiũt, medicamẽ dia trion pepereon nominatum, atq; ipſum piper ſolum, atq; abſinthium bibant. Qui uerò ex uitioſis humoribus os uentriculi mordicantibus diſſoluuntur, hos poſt aquæ calidæ, aut hydrelæi potum fac euomere: q̃ ſi difficulter euomãt, prius concaleſacere, oportet, q̃ os uentriculi circunſtãt, loca, & manus, & pedes: q̃ ſi neq; hoc mō poſſunt euomere, digitos aut pẽnas demittendo irritare oportet: q̃ ſi neque ſic euomant, rurſus his oleum calidum, q̃ optimum exhibendum. Solet autem ſæpius oleũ A.l.3.f.11.t.2. c.8.f.281.e.A [illegible]

D nō ſolum ad uomitum irritare, ſed etiam uentrem molliorem facere. Eſt autem & hoc præſentibus rebus non parum utile: quare niſi ſponte accidat, arte procurandum eſt: præcipuè uerò, & glandibus ſuppoſitis hoc tentandum eſt facere. Quòd ſi ex iſtis facilius fiat, etiã abſinthij comã in melicrato decoquens ad potandum exhibeas, atq; deinceps uinum: ac omnibus modis membra oportet corroborare partim ijs, q̃ extrinſecus apponũtur, partim abſinthij potionibus. Nō tamen id in principiis faciendum ſuadeo, ſed poſtea, quando partes, quæ circa aluum ſunt, fuerint expurgatæ: quãdo uerò adhuc humores in ipſis continentur, nondũ adſtringere, ſed tantũ cõcaleſacere (ut antea diximus) cõuenit: Vbi verò multa pituita frigida in ore uentriculi fuerit aceruata, ſouere quidẽ plurimũ oleo, in quo abſinthium ebullierit, poſtea uerò etiam melicratũ exhibere, uel hyſſopũ, uel aliquid ſimile infundendo: dandũ etiam oxymeli, aut piper, aut diatrion pepereon, aut diaſpoliticon medicameo: & uniuerſum uictus rationis caput incidẽdi uim habeat. Quæ uerò ex nimia frigiditate ueniunt exolutiones, eodẽ modo curãdæ ſunt, quo bulimi, omni modo calfaciendo. Vinum igitur eis exhibere oportet calida temperatũ, ac cibos, q̃ calefaciẽdi naturã hñt, fricareq;, ac calefacere ad ignẽ ſimul. Quæ uerò ex nimio calore accidũt, ijs, q̃ refrigerandi, ac corroborandi uim hñt, curãdæ ſunt: hę uerò maxime eueniũt ijs, q̃ in aere ſuffocãte, ac balneo cõmorantẽ. Statim igitur ipſos corroborabis, ſi aqua frigida ſparſeris, & fla-

bellaueris ad uentũ cõuerſos,& os uentriculi perfricueris,atq; agitaueris, ac poſtmodum uino E
ciboq; refeceris.At,qui ob inflammationis magnitudinẽ, aut uehementis febris malignitatem
animi defectũ patiuntur, †& in principiis acceſſionum refrigerantur, his artus fricare fortiter,
& calefacere,cruraq. ac manus alligare,ac uigilias,cibiq; & potus omnimodã abſtinentiam,p-
cipere oportet.Optimum uerò in his,quid futurum ſit,præcognoſcere,atq; hæc ante acceſſionẽ
facere anticipare. Eos etiã,qui ex ſiccitate in principiis acceſſionum ſyncopam ſunt incurſuri,
optimum eſt præuidere: nam,ſi duabus, aut tribus horis ante acceſſionẽ exhibito cibo,manus
ac pedes conſtringi iuſſeris,non interibunt.Oportet autem cibos eſſe concoqui faciles, & uen-
triculo aptos. Quòd ſi magnum imminere periculum fueris ſuſpicatus,uinũ dare anticipabis,
uinumq; pſertim in alicam elixatam infuſum : q ſi aliquid † panis loco alicæ exhibueris, idem
ualebit.At,ſi mediocris ſyncopa expectatur,uino parcendũ:ſufficit enim tunc mala punica,aut
pyra,aut poma,uel aliquem alium fructũ aſtringentem cibis admiſcere: &,ſi ad hæc mediocri-
ter tulerint acceſſionẽ,cum rurſus cibũ obtuleris,non erit neceſſarium fructibus uti.Hęc quidẽ
facienda ſunt,ſiquid futurum præuideris. At,qui ex inopinato in periculũ inciderint,uinũ ca- A.li.4.c.1.t.2 c.30.f.421.E
lidum cum pane eſt exhibendum,& paululum aliquid cum eo alicæ calidæ: nam, ſi iis, qui ita
affecti ſunt,amplius obtuleris,aut cibos difficiles concoqui,nõ modo ſyncopam patiẽtur,uerũ F
& penitus ſtrangulabuntur. At,qui aõ deficiunt ex membri principalis obſtructione, his oxy-
mel dare oportet:atq; ex hyſſopo,origano,pulegio,& melle potum : ciboſq; incidendi naturã
habentes,nam craſſi,ac tenaces magnas in ſimilibus afferunt noxas.Sed neq; deterius fuerit ar-
tus pfricare,atq; alligare.Prodeſt etiam illis potibus uti, quæ urinam ciendi uim habent, ueluti
qui anethum,& fœniculum,& apium,& petroſelinum,& ami,& daucum, & ſpicam nardi reci-
piunt : q ubi manifeſte iuuerint,iam uino utendum eſt albo, & tenui, non admodum antiquo.
Noſces uerò huiuſcemodi obſtructiones cũ ex aliis inæqualitatibus pulſuum:tum ex his præci
pue,q ſecundum magnitudinem,paruitatem,ac uehementiam,& debilitatem fiunt,vbi ſyndrō
me id eſt cõcurſus,quam plethoricam uocant,non adſit:nam iſtius quoq; communes ſunt.Fiũt
verò & in huiuſcemodi diſpoſitionibus,cum uehementes fuerint,pulſus intercidentes.Hæc q-
dem in libris De pulſibus à nobis latius explicantur.Nunc uerò trãſgrediamur ad eũ ſermonẽ,
qui ſupereſt de reliquis exolutionibus, ueluti,q ex abſceſſum diruptione, aut ſectione contin-
gunt:aut ex ſuperflua euacuatione in ijs,qui aquã inter cutem patiuntur: confeſtim quidem hi
optimis odoribus fouendi ſunt,paulo poſt aũt ſorbitionibus concoqui facilibus ſunt reficiẽdi.
Si uerò ob triſtitiã,aut gaudiũ,aut timorem,aut iram,aut terrorem exoluantur,odoribus,& na G
rium apprehenſionibus ſunt reuocandi,cogendiq; ad uomitum.Eodẽ pariter modo, qui ex uul
neribus,aut *purgationibus,aut doloribus,qui in articulis,neruis,& muſculorũ tẽdonibus eue
niunt,exoluuntur,ſtatim ſunt reuocandi:poſtmodũ uerò cõueniens paſſioni curatio eſt afferẽ-
da. Animi uerò defectus, qui inteſtini laxioris doloribus, aut ilei, aut ſimilibus uehementibus
cruciatibus fiũt,ex patientium locorũ cõcaleſactionibus frictionibuſq; extremorum præcipue
curantur.At,q ex propria imbecillitate uirium,q regunt corpus,eueniunt exolutiones, ex intẽ
peratura uidelicet ſactæ partium,de quibus uires proueniunt,contrariis curare intemperaturis
oportet:frigidas quidem,cõcaleſacientes:calidas uerò,refrigerantes:atq; in aliis eadẽ ratione.
Virtus igitur,quã uitalem uocant,quam ex corde prodeuntem oſtendimus, ex pulſuum debili A.li.1.c.1.d.6 c.1.fol.25.h
tate cognoſcitur:At,q ex hepate oritur,ac naturalis dicitur,ex ſanguineis egeſtionibus ab ini-
tio aquoſis, atq; tenuibus, poſtmodum uerò craſſis ad modum fæcis. At,quæ ex cerebro origi-
nem ducit,quam præcipue nonnulli animalem appellant,ex motuum uoluntariorum imbecilli
tate deprehenditur. Sed de his quidem diſpoſitionibus proprio tractatu ſeparatim tibi ſcribe-
mus: permulta enim ab ipſis medicis ſunt prætermiſſa.

† In principiis acceſſionum, & refrigerantur.

† Al. panis loco alicæ.

*Al. ſitruati, i. ruptis.

Curatio capitis à varÿs cauſis moleſtati. *CAP. 15.* H

QVoniam uerò ſermonem de accidentibus hucuſq; fecimus, rurſus ad primum inſtitutũ re-
deamus,unam in omnibus communem intentionem habentes,cauſas nimirum,à quibus
fiunt eorum ſingula,conſiderare: hæ ſiquidem tibi conuenientem curationem indicabunt: Ve-
luti ſi quis doleat caput, ſi quidem os uentriculi illi mordeatur, & faſtidium ſentiat, iubendum
eſt,ut euomat:nam uel bilem euomet,uel pituitam,uel utrunq;.Quòd ſi nulla inſignis appareat
in uentriculo paſſio,conſiderandum,nunquid multitudo,uel obſtructio,aut inflãmatio aliqua-
rum capitis partium adſit.Inuenies uerò primum quidem,ſi interrogaueris, nunquid dolor per
totum caput extendatur, aut alicui particulæ fortius inſideat: deinde nunquid cum grauitate,
uel tenſione,uel mordicatione,uel pulſu.Nã,qui cum grauitate dolore ſiunt,multitudinẽ oſtẽ
dunt:qui aũt cum mordicatione,uel uaporis,uel humoris acritudinem: cum pulſu uerò, inflam
mationẽ:at cum tenſione, ſi quidẽ ſine grauitate ac pulſu,ſpiritus crudi, ac flatuoſi multitudo:
ſi uerò cum pulſu,corporis membranoſi inflammatio:at ſi grauitas adſit,multitudo intra mem-
branas contenta ſignificatur.Cum igitur omnia diſtinxeris,cauſam, ex qua horũ ſingula fiunt,
cõſiderare oportebit:illa enim tibi modũ curationis oſtendet.Veluti ſi multitudo uaporis,atq;

humoris

A humoris contineatur,aduertere noportet,nunquid ob magnitudinẽ febrium humores diffuſi,ac
ueluti efferueſcentes ad caput aſcenderint,an propter eius partis imbecillitatẽ,an ob totius cor
poris plenitudinẽ.Hanc.n.totius corporis euacuationibus haud difficulter curauetis : eum ue-
rò, qui ex partis imbecillitate cõtingit, partim quidem in cõtrarium retrahẽdo per totum cor-
pus,partim ipſi patti remedia adhibendo.Ac retrahes quidẽ clyſteribus acribus,& nexibus,&
frictionibus in partibus inferioribus plurimis, &,ſi expedierit, aliquid ẽt ſanguinis abducẽdo.
Partem autẽ ſanabis eo tempore,quo ad uniuerſum corpus retrahis, iis utens perfuſionibus , q̃
à capite uim repellendi habent,ac deinde euacuantibus,poſtremo uerò corroborantibus. Re-
pellit aũt oleum,quod omotribes,id eſt immaturum,nominatur,aut tale aliquid ſimile:& quod
oxyrhodinum,& roſaceum uocatur, ipſum p ſe ipſum:& quæcunq; ex capitibus papaueris, &
teneris oliuæ germinibus,& hederæ corymbis,mentaq; uiridi,& ſiſymbrio parantur. Vtendũ
uerò ipſis in *multitudine quidem crudiore,ac frigidiore,tepidis: in calidiore autẽ, & bilioſio- * Al. affectu.
re,frigidis. Euacuat autem,atq; diſſoluit,& oleum calidum ipſum per ſe ipſum,magisq;,ſi anti-
quum fuerit,uel ſicyoniũ,aut anethum in ipſo ebullierit:nã multitudo humorum, qui non ad-
modũ ſunt craſſi,atq; tenaces,ſufficienter per huiuſcemodi euacuatur Sed,& ſi ſpondylion,vel
B ſerpyllum intus decoxeris,aut pulegij comã,uel calamenthi,uel mẽthæ,uel ſiſymbrij,ita ẽt id,
q̃d craſſius eſt,euacuabis.Hæc uerò ipſa, uirium ẽt aliquid membris adijciunt, &, quæ debilia
ſunt,roborant:utendum igitur ipſis deinceps vſque ad integrã ſanitatis reſtitutionẽ.Et,ſi opor
tuerit,per nares ẽt & palatum expurgabis:& ſternutamenta excitabis.Et,ſi ad balneas hominẽ
induxeris,ſiccis ſindonibus caput eſt perfricandum,ſalq; & nitrum,& ſinapi,ſine oleo imponẽ
dum.Hæ quidem ſunt ex particulæ debilitate doloris capitis medicinæ. At,q̃ñ ex magnitudine
febrium accidit,& medicamenta adhibere eſt neceſſarium,frigidæ qualitates,ac vires, &, quæ
ex hydrelæo,& oxyrhodino,& papauerum capitibus conſtant,Infuſiones expediunt. In dolo-
re autem capitis,qui ſanguinis fluxum,aut uomitum decretorium ſignificat, non ſunt remedia
quærenda:neq; enim accidẽs quoddam,ſed bonum ſignum potius tale quicquam eſt exiſtimã-
dum,ſicut & multa alia,quæ ante criſes contingunt: quæ plurimis quidem terrorem incutiunt,
bonum tamen quoddam oſtendunt. Optimum uerò eſt poſſe dignoſcere,vbi corpus perturbat̃,
natura cum alias excretiones,tum præſertim uomitum , & ſanguinis fluxum moliente , quorũ
inſeparabile indicium eſt capitis dolor.Diximus autẽ plenius de hiſce omnibus alibi: nunc ue-
rò,quãtum poterimus,primum ſeruantes inſtitutum,breuiter de ipſis tranſigemus . Conſidera
C igitur primum quidẽ ſpecies febrium,ſi calidæ ſunt,atq; urentes:nam hæ per excretiones iudi-
cati conſueuerunt,quemadmodum,q̃ molliores ſunt,ac ueluti ſubmerſæ,diu durant, & ſæpius
feruntur in abſceſſus.Secundò loco,ſi morbus ſit ad ſalutẽ decliuis:quis.n.bonã criſim in mor-
bo pernicioſo expectauerit? Tertio ad hæc,totius morbi tempus conſiderandum : ſi enim prin-
cipij,uel augumenti fuerit ſignũ,nondum autem ſtatus,neq; concoctionis ſigna apparuerint in
vrinis,uel ſputis,uel alui excrementis,nõ expectãdum eſt bonam fieri criſim. Hæc ſunt,quibus
ſperauerit quiſpiam morbũ per excretiones criſim habiturum.Eius uerò,quod iam inſtat,neq;
iam etiam futurum eſt,hæc ſigna ſunt. Difficilis quædam tolerantia oẽm criſim antecedit, &, ſi
quidem in die criſis eſſe debet,noctu:ſi autem noctu,in die.Si igitur tale aliquid uideas,conſide
randum eſt,quotus ſit ægritudinis dies.Sunt enim,& qui ad criſim apti ſunt,uel paruo etiã mo-
tu à natura accepto:multi uerò in magnis motibus nequeunt oĩno magnitudinem perturbatio
nis inſpicere,nunquid ſit ſecundum diei naturã. Nam ſeptimus dies ẽt ex paruo naturæ appara
tu ad criſim per euacuationem mouetur:ſextus uerò magno apparatu indiget,& ſæpe neq; ulla
in eo fit criſis:q ſi fiat,neq; ſine periculo,neq; fideliter accidit.Sic autem & unicuiq; diei ũ alio-
rum quædam ineſt propria natura,quam,ubi de diebus decretoriis agitur,definiuimus. Age,iã
D ſit dies pro magnitudine perturbationis:deinde oportet conſiderare,qualis erit criſis. De aliis
igitur nihil in præſentia dicere oportet.At, ſi uomitus, aut ſanguinis fluxus ex naribus futurus
eſt(nam huiuſcemodi criſibus unum diximus eſſe ſignum, dolorem capitis) ex his maxime de-
ſtinguere oportet.Primum quidem , ſi ſtatim ab initio non inuaſit , ſicut quoddam ægritudinis
accidens,ſed in perturbatione,q̃ ante criſim fit.Secundo loco, etiam ſi ceruix compatiatur, &
hypochõdrium retractum ſit,aut anhelitus difficilis repente ſuperuenerit, thorace ueluti angu
ſtiore facto:ſi enim poſt hæc omnia pulſus in tumorẽ ſubito elati nõ reciderint in paruitatem,
neq; debiles facti fuerint,ſtatim criſis expectanda eſt.Si uerò non modo nõ deciderint,ſed etiã
in altum attollantur,& uehementiã aſſumpſerint,iã faciem ægrotãtis inſpicere oportet . Nam,
ſi aliqua ex iis,q̃ in ipſa ſunt,partibus palpiter:aut uenæ,q̃ ſunt in temporibus,pulſent : aut ge-
na,uel naſus,uel oculus rubidior factus fuerit:magis etiam criſis expectãda eſt.Si uerò,& inui-
ti lacrhyment:aut marmarigas.i.ſplendores uidere imaginẽtur:ac manus naribus ueluti ſcalpẽ
tes admoueant:tunc nõ iam fluxurum,ſed iam fluentẽ ſanguinem inſpicies: nã,ubi ſemel, aut
bis ſcalpſerint,ſtatim erumpit.Neq; uerò ex his perterrearis,ſi hominem deſipientem, aut reſi-
lientẽ inſpexeris:nam & hæc humorũ repentium ad partes ſuperiores indicia ſunt,quemadmo
dum, & anhelitus difficilis , & hypochondrium retractum , & collum ſimul cum capite aggra-

uatum. At tibi unà cum his indicio ẽt ſit deſipientia. Et hæc quidem ſufficere ſigna poſſunt. Sed E
accedit quandoq; & ægrotantis ætas, & natura, q̃ ſpem magis confirmat, ac præterea anni tempus, & præſens conſtitutio. Nam, ſi ægrotus fuerit adoleſcens, aut alioquin natura calidus, aut multo ſanguine abundauerit, magis adhuc de hoc ſperandum erit: &, ſi etiam ſæpius antea, dũ ſanus eſſet, aut ægrotaret, ſanguis ex naribus fluere uiſus eſt, hoc uel ſolũ ſufficit fluxus ſanguinis ſpem afferre. Si uerò, & tẽpus anni æſtatẽ uideris, uel non quidẽ æſtatem, alioquin tñ calidã præſentem conſtitutionem, nonne ex his aliquam indicationem aſſumes? Quòd ſi & plures eo tempore criſim ex ſanguinis fluxu habuerint, & hoc tibi ſpem uehementius augebit: & ſi corpus plethoricum extiterit, & cõſuetæ excretiones fuerint retẽtæ. Mihi quidem nõ modo nõ uidetur difficile eum, qui tot, & talia habuerit indicia, futuri ſanguinis fluxus ꝓcognoſcere, uerũ ẽt abſurdum, & magnæ imperitiæ, non præcognoſcere. Noſtri uerò temporis medicorum indiligentia ea admiratur, q̃ admiratione digna nõ ſunt: nam, ſiue ex dextra nare, ſiue ex ſiniſtra, fluxurus ſit ſanguis, nihil difficile ex nuper dictis ꝓnoſcere: plures uerò medicorum hoc nõ ſolum difficile, ſed neq; omnino poſſibile exiſtimant. Tametſi has, & alias excretiones omnes ꝓnoſcere licet, ſi hæc duo tantum conſiderauerimus, & unde naturæ motus agatur, & in quam partẽ: nam, & quæ deficiunt adiuuabimus, & q̃ immoderate feruntur coercebimus, ſi iſta nouerimus: F A.li.4.f.12.a. c.7.10.415.b
Veluti, uerbi gratia, ſanguinis fluxus ex ſplene, magnæ cucurbitæ ſiniſtro hypochondrio ſuppoſitæ facile retrahunt: at, qui ex hepate prodeunt, dextro: &, qui ab aliis membris, eadẽ ratione: nam ex uno de omnibus colligere poteris, uniuerſale contemplando. Quare & ego hoc in loco ꝓſentem finiã ſermonem: deinceps aũt de febribus, quæ ex inflammationibus accidunt, tibi trãſigã, deq; aliis paſſionibus, q̃ in ſingulis partibus corporis cõſtituuntur. Phlegmonæ autem, id eſt inflammationes, à ueteribus uocabantur, quæ ſunt ueluti phlogoſis, id eſt inflammina; uel incenſiones: à iunioribus aũt non omnes: neq; enim herpetas, neq; eryſipelata, neq; tale aliquid quicquam inflammationibus annumerant: ſed uni tantum affectui ex calidis, qui fit cum tumore duro, atq; dolore pulſatili, hoc nomen accommodant. Non tamen ad hunc ſolum febres, & dolores ſequi uidemus, ſed ad omnes ſimpliciter calidas, ac ueluti efferueſcentes paſſiones. De his igitur, atque aliis ſimilibus morbis ſequenti libro uerba faciemus.

GALENI DE ARTE CVRATIVA AD GLAVCONEM G

LIBER SECVNDVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Ratio curandi omnes præter naturam affectus, qui communi nomine Inflammationes dicuntur.

De generibus, ac differentijs inflammationum. CAP. I.

DE ijs autem, q̃ in ſingulis corporis partibus fiunt paſſiones, ò Glauco, deinceps dicemus, ab inflammatione incipientes. Etenim ſæpius hæc fit, plurimasq; habet differentias, ex quibus omnibus ſolẽt febres cõtingere. Cõis igitur in oĩbus immoderata caliditas, & ueluti phlogoſis, id eſt inflãmen, unde & phlegmones.i. inflãmationis, nomẽ de ipſis afferre antiqui cõſueuerunt. Propriã aũt in ſingulis differentiam inuenies, ex qua eius ſpeciem agnoſces, & conuenientẽ aſſequeris curationem. Aliter.n. qui herpetes, ali H
ter q̃ eryſipelata, atq; aliter, q̃ phygethla uocanẽ, ac reliquas inflammationis ſpecies curabis. Itaq; hoc ẽt in loco antecedit ea facultas, qua poſſumus recte agnoſcere paſſiones: tibiq; hoc primũ conabor ſcribere, oẽs ab initio diſtinguẽs inflãmationum differẽtias. Prima igitur inflãmationis differẽtia eſt, ſecundũ quã hanc quidem humidam, hãc uerò ſiccã, eſſe contingit: humidã quidem, quæ ex calida fluxione membrum occupãte cõtingit: ſiccã uerò, qñ nullo humore influente calor naturalis igneſcit. Hoc aũt uſq; ad aliquid quidẽ ueluti febris eſt mẽbri: cũ uerò iam ad immoderatam caliditatẽ, ac ſiccitatẽ peruenerit, corruptio, atq; extinctio oĩmoda fit. Quare neq; in plura ſecari põt, quemadmodum differentia altera, ſecũdũ quã quoſdã influere humores particulæ dicebamus. Multæ.n. ſunt huius ſpecies: nam fluente ſanguine, altera: flaua bile, altera: ambobusq; ſimul humoribus, alia tertia. Et quidẽ in earũ ſingulis, uel iam putruit id, qđ influit, aut in mẽbro cõſtrictum putreſcit: & uel craſſum eſt, uel tenue: & uel optimum, uel acre. Sanguine igitur optimo, ac mediocrem craſſitudinem obtinente A.li.4.f.32.a. c.1.fol.451.d e.&c.a.
ad particulam aliquam uniuerſim fluente, atq; ob multitudinẽ cõculcato, uehemens dolor arripit hoĩem, niſi membrum ſenſum omnino hebetem habuerit: pulſusque in profundo moleſtus accidit, tendiq; oĩno, ac contundi membrum apparet: & uehementem calorem perſentit adeo,

A ut cõbuti uideatur,& refrigerari deſideret:taliſq; rubor per ſumma uiget,qualis ex balneis aduenit,aut ex igne,aut quouis alio modo calefactis.Hæc quidẽ paſſio totius generis nomen accipit,atq; Inflammatio nominatur,ſicut multæ aliæ ſpecies nomen generis accipiunt:fitq; aſſidue ex omni ferè occaſione.Nã & vulneribus,& cõuulſionibus , & cõtuſionibus,& diruptionibus, & defatigationibus ob exrecitationem, & ex articulationibus,atq; fracturis,& ſpõtaneis ulceribus aduenit:& præter hæc omnia, qñ ad immoderatam humorum repletionem uenæ pertingunt,tunc ſuperfluum effundunt ad aliquam partem,quæ eo tempore recipere apta ſit. Omnino autem hæc reliquis omnibus eſt imbecillior,uel rarior,aut ad attrahendum paratior, uel immobilior,quacunq; cauſa fuerit ad has perducta diſpõnes: neq; .n.de hoc dicere propoſuimus. Flaua uerò bilis,quãdo ſui ſeruans naturam unà cum ſanguine per totum corpus defertur,morbum facit,qui Icteros,id eſt regius,appellatur.Sola verò,quando ſecreta eſt, & in aliquo membro conſiſtit,Herpes uocatur. Si quidem craſſa ſit ſecundum ſubſtantiam,totam exulcerat cutem uſq; ad carnem ſuppoſitam:atq; hunc affectum Hippocrates nominat Herpetem exedentem.Si uerò tenuior fuerit,id,quod in ſuperficie eſt,tantum ueluti deurit:atque hæc ſpecies generis ſortitur appellationem,cum ſimpliciter,& ſine additione,Herpes uocetur.Nam ex duab⁹ B aliis ſpeciebus,q̃ quidẽ nuper dicta eſt , Herpes exedens nominatur:reliqua uerò altera, miliaris,qm̃ in hoc affectu puſtulæ paruæ,ac multæ per ſummã cutem ſimiles milijs excitãtur:fit aũt Herpes huiuſmodi ex bile quidẽ,& ipſe,ſed minus calida,& acri,q̃ ſint priores.Quòd ſi ex ſanguine,& flaua bile calidioribus,q̃ oporteat,miſta fluxio fuerit:uel ex ſanguine quidem,ſed ferueſcente,& tenuiſſimo ſecundum ſubſtantiam,Eryſipelas paſſio uocatur , multo inflammatione calidior,magiſq; colorem flauum repræſentans:Et ſi tetigeris,facile ſanguis ſubterſugit, rurſuſq; illabitur exquiſite tenuis,& aſpectu rubidus. Non tamen dolet hoc, ueluti inflammatio; neq;,ut aliqua inflammationis ſpecies,pulſum,aut cõpreſſionem,aut tenſionem inuehit ſimilẽ; ſed quandoque ualde parum infeſtat,ac tum præſertim,quando per ſolam cutem diffuſum fuerit,nihil inferiorem carnem moleſtãs:& tale ſæpius accidit , atq; hoc eſt exquiſitum eryſipelas. Quemadmodum,quod attingit ſubiectam carnem,neq; ex uere tenui fluxione conſiſtit,neque tantum eſt eryſipelas,ſed iam diſpoſitio permiſta ex eriſipelate,atq; inflammatione.Exuperant autem in ipſa quandoque propria eryſipelatis accidẽtia , atq; hic affectus à iunioribus medicis eryſipelas inflãmationis participans,nominatur:non nunquam uerò inflãmationis, & tunc ipſum nominant inflammationẽ eryſipelatis participantẽ.Quòd ſi neutrius accidentia manifeſte C obtinuerint,ſed æqualia apparuernit,tũc eryſipelas atq; inflammatio miſceri dicuntur.Exquiſitum igitur eryſipelas cutis ſolius paſſio eſt, nõ tamen ipſa inflãmatio partium tñ cuti ſubiectarum,ſed harum quidem præcipue,non nunquam uerò etiam cutis.Et eſt ipſa quidem dolorem afferens nihilo minus,quàm altera,pulſus tamẽ ei deficit.Cũ uerò ſanguis influens calidus ſufficienter extiterit,& craſſus, quodcunq; membrorum ſubito occupauerit,hoc cõburendo facit ulcus cum cruſta:quicquid uerò circumiacet,in inflammationem leuat , efferueſcentem grauiterq; dolentem:uocatur autẽ Antrax,i.carbo,huiuſmodi paſſio.Cum uerò ſanguis influens niger extiterit craſſuſq;,ac fęculentus,ac feruens,qualis,quem antea diximus:ſimul autem,& ſanies non nullas tenues admiſtas habuerit:puſtulas quaſdam per ſumma cutis excitat,ſimiles iis, quę ex igne fiunt,quibus diruptis cruſtoſum ſub ipſis ulcus inuenitur:hocq; etiam Carbo eſt.Inflammationis quidem ſpecies tot ſunt ſecundum ipſam paſſionis diuiſæ naturam . Multas uerò quiſpiam prætermiſſas putaret,deceptus multitudine nominum veluti à Græcis bubonas, phymata,phygethla,ophthalmias,ſynanchas,peripneumonias,pleuritidas, & multa alia ſimilibus appellationibus dicta:hæc enim oĩa inflammationes quædam ſunt,in prioribus comprehenſæ ſpeciebus.Singula uerò diuerſa ſunt ſortita nomina,quoniam,qui ptimi ea impoſuerũt,uno no D mine,& paſſionis ipſius, & patiẽtis particulæ cõpoſitam intelligentiam interprerari voluerunt. Sunt enim bubon,phyma,& phygethlon,partiũ laxarum(quas glandulas,id eſt adenas, vocãt) paſſiones:Bubõ quidẽ inflammatio:Phyma autem,quod ſtatim augetur, atq; ad ſuppurationẽ feſtinat.Phygethlon autem eſt,id quod eryſipelas particeps inflammationis,aut inflammatio eryſipelatis nominatur.Sic autem & Ophthalmia eius membranæ,quæ corneæ inhæret,eſt inflammatio:Pleuritis autem eius,quæ latera ſuccingit:Synanche autem faucium:Peripneumonia uerò pulmonis:eademq; in ſingulis ratione.Eas igitur,quæ ſunt in partibus apparentibus inflammationes,promptum eſt cognoſcere:quæ autem in occultis,& febres afferunt omnino,nõ æque diſcernuntur.At mihi uidetur mente egere perſpicaci eiuſmodi agnitio,ac præterea peritia naturæ membrorum,quam ex ſectione ſimul,& exquiſita ſcientia operationumq; atq; uſuũ comparamus.De his quidem in aliis tractatibus diximus.Nunc uerò non datur de his ſermonẽ adiungere,quando tibi repente peregrinandi neceſſitas ingruat. Quo pacto uero quiſpiam eas optime curet inflammationes,quæ in apertis partibus conſtat,hoc tibi primum tranſigere ſatago,principium ſumens ab ea paſſione,quæ plurimum fit,atque idcirco totius generis affert appellationem.In qua hoc in primis conſiderandum exiſtimo,quod & in aliis omnibus magnam uim habet,ut morbi occaſionem inueniamus.

A.li.4.f.3.t.1. c.1.fol.41.1.4

A.li.3.f.3.t.1. c 6 fol.221.G

De cauſis

De cauſis inflammationum,ac de communibus indicationibus illarum curandarum. CAP. 2. E

EST igitur una quædam apparentium inflammationum occaſio, quæ non admodum occulta
eſt,quæ Fluxio appellatur,niſi quandoq; illis coniungantur;quæ aliqua alia ex cauſa euiden
ti factę uidentur: q̃ñ enim nulla ex iis pręcedentē membrum confeſtim patitur inflammationē,
ea,quæ hanc paſſionem cauſa generat,rheuma,id eſt fluxio,uocatur:ipſa uerò paſſio,diſpoſitio
rheumatica.Oportetq́, in his inflammationibus principia curationum optima fieri:nam quæ in
ipſis errata contingunt,difficulter ſanabiles,aut omnino inſanabiles,faciunt diſpoſitiones.Sunt
autem hæc duo maxime errata,ſi nulla de toto corpore prouidentia habeatur:& ſi calefiat atq;
humectetur etiā membrum.Hæc uerò duo medicorum pleriq; delinquunt,non nulli quidem à
Methodicorum hæreſi perſuaſi,& inflammationes omnes eſſe paſſiones aſtrictas exiſtimantes,
quas elaxare oporteat.Sunt uerò quidam,qui ſine ratione,atque ulla cōſideratione iſtos ſequū-
tur,unam excuſationem ad male agendum habentes,cū multis delinquere. Sed neq; ex Dog-
maticis medicis quiſpiam,neq; ex Empiricis ita ſenſit:ſed,quod & ratio,& experiētia ſuadet,
totum quidem corpus euacuare cōgruis euacuationibus conſulunt:Ipſam uerò inflammatam
partē perfundere,ac ſuperlinire eis, quæ id,quod influit repellendi uim habēt:id uerò,quod in
membro patiente continetur,euacuandi:uim autem,ac robur adiungendi iis, quæ iam affectæ F
ſunt,partibus.Ad quę uerò inſpicientes oporteat euacuare,iā & antea diximus:ſed & nunc bre
uiter cōmemorabimus,ut in ſequentibus memoria ſeruata;nō ſit neceſſarium in ſingulis paſſiō
nibus eas,quæ euacuationes indicant,audire contentiones.Aetatē igitur, & tempus anni,& re
gionem,& præſentem conſtitutionem,& eius qui afficitur,robur,habitūq;,& conſuetudinem,
atq; ipſam ægritudinis naturam diximus conſiderandam:ex his enim,q̃ñ euacuare,uel non eua
cuare oportēt,& unde,& quomodo,inuenitur:Veluti in ea,de qua nunc agitur,diſpoſitione,ad
genu fluxus deferatur,atq; hoc ſubito plurimum attollatur:tibi verò totum corpus plenum ſan
guine appareat,& ualida laborantis vis,tempus autem anni ſit ver,regio temperata,æger uerò
ſit adoleſcēs,aut iuuenis:is ſanguinis euacuatione ex ſuperioribus partibus indiget.Oportetq́;
incidere eius in cubito uenam,aut ſcilicet interiorem,aut mediam: ſi uerò aliqua pars ſuperior
pateretur,per inferiora ſanguis eſt educendus:ſemper enim fluxionis motum ad contrarium re
trahere expedit.Atq; emplaſtrum apponendum eſt ex ſemperuiuo, & corticibus malorum pu- A.li.4.c.3.c.1
nicorum in uino decoctis,& rhu,& farina hordei cōpoſitum:hoc enim in talibus optimum eſt, c.3.fol.452.a
atq; ad omnia,q̃ facere intendimus efficax:repellit enim id,quod influit, atq; id,quod cōtinet,
exiccat,& mēbra circunſtātia corroborat.Milleq́; alia medicamina eodē modo cōponere licet, G
quorum cōpoſitionis uiam,ac modum in libris de medicaminibus didiciſtis.Vnde ego quoque
in ſingulis unum aliquod tibi ſubiiciam,futurum tibi,& monumētum,& exemplum eius, quæ
in aliis eſt,facultatis.Si quidem non admodum doleant,talibus utendum eſt: cū magno autem
dolore fluxu incidente, non ſic oportet,neque aquam calidā neq; oleum,neq; farinæ triticeę ca
taplaſmata afferre:hæc enim omnia diſpoſitionibus rheumaticis aduerſantur,quamuis ab initio
aliquid iuuare uideantur.Sufficit autem in huiuſcemodi affectibus uehementiam doloris miti-
gare aliquo ex iis,q̃ ex paſſo,& oleo roſaceo,& pauca cera,q̃ in utroq; ſit liquefacta,cōficiunt.
Oportet autem hæc lanis excipere ſordidis,quæ plurimū œſipi habent: & æſtate quidem frigi-
da,hyeme autem tepida apponere : Sic etiā cataplaſmata ex arnogloſſo,lente,pane , & roſaceo
oleo adhibere: paulo autē ſupra patientes particulas apponere ſpōgiam uino acerbo intinctā,
aut aqua frigida:melius uerò fuerit,ſi parum aliquid aceti adiungatur.Quòd ſi hæc cura inſigni
ter profuerit,neq; alicubi pus ſe oſtenderit,emplaſtris,quæ ad fluxionem mollia parant,eſt utē
dum.Optima uerò ex iis ſunt,quæ exiccādi,& repellendi, quod fluit ſanguinis,ſine dolore uim
habent: quemadmodū ea,quæ uehementer intendunt, atq; idcirco dolorem afferunt,plus do-
loribus obſunt,quam exiccando proficiunt. Tale igitur oportet eſſe medicamē,quale nobis in H
uſu eſt,quod ex chalcite conſtat oleo roſaceo diſſolutum:ſi uerò lanam mundā uino acerbo ma
defeceris,& exterius appoſueris,plus iuueris.Quòd ſi pus ſe in particula oſtenderit,cataplaſma
imponere oportet ſemel aut bis:plus uerò in præſentibus iuuat farina hordeacea: adiungendū
tamen in his aliquid vel aceti uel uini.Et poſt,q̃ ſecueris,& pus euacuaueris,cauēdum eſt dein-
ceps,ne oleum aut aquam imponas.Et,ſiquando uulnus abluere,aut abſtergere opoteat,meli-
crato uel oxycrato,& uino & mulſo utendum.Superponendum uerò ſi adhuc inflammetur,ex
lente cataplaſma:ſi uerò ſine inflammatione fuerit,aliquod ex iis medicamentis, quæ emplaſti
ca uocantur:quibus in huiuſcemodi ſectionibus uti conſueuimus,& pręcipue eo,quod ex chal
cite conſtant.Apponenda uerò ſuper hæc extrinſecus ſpōgia,aut lana uino acerbo perfuſa:q ſi
acerbum non affuerit,tanto aceti aqua temperāda eſt,ut adhuc potari poſſit,atq; hac intingere
oportet.Sunt uerò,& ad hoc opportuna ea uina,quæ aliquid aquæ marinæ reijciūt: & tu quoq;
ubi ſit opportunum, potes conficere permiſcendo ſal ei,quod affuerit. Vulneri autē nullum ex
medicamentis,quæ oleoſa ſunt,apponendum,quale eſt macedonicum,& quod tetrapharmacū
nominatur:nam exquiſite exiccare expedit.Ita quidem ſanare oportet,quæ ex fluxione fiunt,
inflammationes.Quæ uero alia ex cauſa fiunt,humectare,& calefacere nihil prohibet. Et,ſi ad

A ſuppurationem perducere uolueris, cataplaſma ex farina triticea, quę in oleo atq; aquã ebullie-
rit, apponendum. Et, ſiquando ſcarificare oportuerit, neq; hoc uerendum eſt. Si uerò eas, quę ex
fluxionibus fiunt inflammationes ſcarificaueris, magnũ afferes malum, ac per initia pſertim.
Nam, quæcunq; ex ipſis longioris temporis exiſtentes, poſt totius corporis euacuationem, atq;
aliam opportunã curationem, quaſdam durities atq; nigrities in membris habent derelictas, his
ſanguinem auferre nihil abſurdum eſt: neque enim amplius hæ inflammationes exiſtimandæ
ſunt, ſicuti neq; eryſipelas, quod iam liuidum eſt. Etenim, & hoc per initia quidẽ infrigidandum
eſt, tunc præſertim, cum ſine manifeſta occaſione factum fuerit: qñ uerò iam illi deerit feruor,
& ſcarificare cõuenit, atq; emplaſtrum ex farina hordeacea calida, & ceratum, & aliud aliquod
medicamen ex diſſoluentibus, apponendum. Non tamen ex uena in talibus ſanguinem mittere
neceſſe eſt, ſed uentrem tantummodo expurgare ſufficit: dandum autem medicamen, quod bilẽ
flauam educat. Si uerò paſſio parua fuerit, neq; hoc facere eſt neceſſariũ, ſed ſufficit clyſtere acri
uti. Quæ uerò ex ulceribus fiunt eryſipelata, & quæcunq; adeo manifeſtas cauſas habent, ſi ſta-
tim uolueris cataplaſma apponere ex farina hordeacea, & pſertim ſi antea ſcarificaueris, nihil
nocebis. Inflamationibus uerò, quæ cũ eryſipelate coniunctæ ſunt, & eryſipelatis cũ inflamma
B tione iunctis, miſta, quantum fieri põt, curatio eſt adhibenda, ſemperq; illi, quod magis ſuperat,
reſiſtendum. Et eorum quoq;, quæ Bubones, & Phymata, & Phygethla à Græcis dicuntur, ſi-
milem iis, quæ in aliis partibus ſimiles accidunt diſpoſitiones, curationẽ oportet adhibere, præ-
ter quam in partibus, quæ acriora medicamenta in eiſdem affectibus poſſunt tolerare, quemad
modum laxiores partes, quas adenas uocant. Herpetas autem, quantum ad totius corporis eua
cuationem attinet, ut eryſipelata, curare oportet: quantum uerò ad patientem particulam, non
omnibus ſimilis curatio adhibetur. Nam, qui exedentes ſunt, refrigerari quidem deſiderant ſimi
liter aliis herpetibus, & eryſipelatis: nõ tamen ea ferunt medicamenta, quæ præter id, ꝙ refrige
rant, etiam humectare natura apta ſunt, ſed ſola admittunt refrigerantia, quæ etiã maxime poſ-
ſunt exiccare. Non igitur uel lactucam, uel polygonum, neq; ex ſtagnis lentẽ, aut paluſtrem lo-
tum, uel anthylion, uel pſylion, uel portulacam, uel ſerin, uel ſemperuiuã, uel tale aliquid, quod
refrigerare poſſit atq; humectare, apponere oportet, quæ eryſipelatibus erant oppotuna: neque
unquam ſpongiæ fidas frigida aqua perfuſæ: neque ſolano, quamuis refrigerãdi, atq; una exiccã
di uim hẽt, ſed mediocrem. Cum igitur maiorem, q̃ ſolano adſit, expetunt ſiccitatem, ſuperim-
ponere ipſis oportet ab initio quidẽ ex uite capreolos, & folia rubi, & rubi canini, & arnogloſ-
C ſi. Poſt hæc uerò, & lens adiungẽda, ſi oporteat, & aliquando mel, & farina hordeacea, &, quod
antea ſcripſimus ad inflammationes, quæ ex fluxione eueniunt, cataplaſma, dempta ab eo ſem
peruiua. Ipſa uerò loca exulcerata inunge medicamentis, quæ ad herpetas in libris, qui Pharma
ceutici dicuntur, ſcripta ſunt: multa uerò huiuſmodi apud omnes inueniuntur, plurimaque ex
his ad figuram paruorum circulorum formantur. Et, ubi uti uolueris, ex paſſo liquefacere opor-
tet: ꝙ ſi paſſum non affuerit, uino tenui, & albo, & ſubadſtringente, quale eſt Falernũ*, & Maſſi-
lioticum, & Sabinum, & Adrianum, & Arſyinũ, utendum eſt: cauendum tamen, ne ob antiqui-
tatem, aliquam contraxerit in guſtu acritudinem. Et, ſi poſca aquoſa loco horum aliquãdo uſus
fueris, nil deterius feceris. Iam uerò in longum tempus protractis ulceribus, neq; paſſo circuli
parui ſunt diluendi, neq; poſca adhuc aquoſa ſit: & uina, quæ ſunt adſtringentia, ſufficienter cõ-
ueniunt, præcipue quidem nigra: &, ſi ea nõ affuerint, alba. Medicamina autem in hoc tempore
ipſis præcipue ſunt accommodata, & quod Polyidæ uocatur, & Paſionis, & Muſæ, & Andronis,
& quæcunq; alia his ſimilia ſunt. Herpetas uerò, qui ſumma tantummodo exulcerant, niſi diu
perdurauerint, nullo horum inungere oportet, †comburunt enim fortiter, ‡& uehementer exic
cant: uerũ iſtis ſufficiunt, quæcunq; uim glaucii habent, medicamenta. Diluere autem maxime
D quidem aqua: ꝙ ſi nil profecerit, etiam acetum adiũgere oportet: quòd ſi etiam ſolani ſucco in-
tinxeris, aut arnogloſſi, plus etiam proficies. Summatim uerò hæc te cognoſcere oportet, quòd
omne ulcus, ſiue ſponte, ſiue ex accidenti, ſiue ex uulnere factum fuerit, exiccari deſiderat, medi
camento (ut inquit Hippocrates) non aſpero[a], hoc eſt, non mordente, neque uehemẽter irritan-
te, præterquam ubi malignum, & cum putrilagine fuerit: talia enim acriora expetunt medica-
mina, & quæ ignis uires habent, quale eſt miſy, & chalcitis, & arſenicum, & calx, & ſandaracha:
etenim non aliter, quàm ignis adurunt medicamenta huiuſmodi: ſæpius uero, ubi iſta ceſſerint,
ipſum ignem adhibemus. Quapropter & iis, qui Carbones appellantur, ſuper ipſam cruſtã, ubi
præcipue particula putreſit, huiuſcemodi medicamentorum natura eſt conueniens. Non tamen
circumiacentia tangere expedit, ne te ipſum lateas ea exulcerans, quæ minime expedit, ſed an-
tedictis circulis paruis utendum eſt, qualis eſt, qui Andronius nominatur. Si quando uero tu-
bor inualuerit, & multa phlogoſis, medicamentum paſſo diluendum, uel arnogloſſi ſucco. Si ue-
ro magnus ſit tumor, uino quidem acerbo in principio, poſtmodum uero, & aceto. Cataplaſ-
ma etiam ex orobi farina, & oxymelite confectum apponendum: atque ante hæc ſtatim ab ini-
tio tantum ſanguinis auferendum, quantum ſufficit, niſi aliud prohibuerit. Hæ quidem ſunt
paſſionum per genera curationes: quæ pro naturæ inſtrumentorum patientium uarietate mu-
tantur.

*Cum Falernũ, & Maſſilioticũ fuerint alterius generis, forſan loco ipſorum legendum eſt Tyburtinũ, & Marſicum uinũ, & apud antiquum interpretem ea uox Falernum deſideratur.

† In aliquibus codic. antiquis græcis [illegible] ἰσχυρά, i. ſunt. n. fortia.

[a] Lib. De Vlceribus non longe à principio.

tantur.Quatuot uerò ſunt ab his indicationes, ab eorum temperatura, à formatione, à ſitu, atq; E
à uirtute . A Temperatura quidem, ſi non nulla quidem ex ipſis natura ſicciora ſunt , non nulla
autem humidiora: quædam frigidiora, quædam calidiora exiſtunt: Et ſecundũ coniugationem
humidiora, ac calidiora, vel humidiora, & frigidiora: uel ſicciora, & calidiora, uel ſicciora, atque
frigidiora: aut ex toto tẽperata . Oportetq; in curationibus intentionẽ hr̃i ad membri naturã:
hæc.n.quouſq; infrigidandum, aut exiccandum ſit, docet. Nam, ſi carnoſæ partes inflammatio-
nem patiuntur, paulum exiccandę ſint: uenoſæ quoq; quãuis ſint carnoſis ſicciores, non tamen
& ipſę multũ exiccari deſiderant. Sed, quęcunq; natura arterioſæ ſunt, magis uenoſis ſunt exic-
candę, atq; his amplius neruoſæ, & multo magis his chartilaginoſæ, & oſſeæ: nã prius, quàm ad
propriam naturam particula redeat, nondum curationi impoſitum eſſe finẽ arbitrandũ. Ad ſic-
ciorem uerò temperaturam reducunt, quæ natura ſicciora ſunt: & ad frigidiorem, quę frigidiora
& ſecundum alias qualitates eodem modo : ad mediocrem uerò referunt, quæ ſunt in ſingulis
mediocria. Sic quidem partium temperaturę paſſionũ uariant curationes: At Formationes hoc
modo: nam quædam ex ipſis intus habent ſpacioſitates, quędam extrinſecus, quædam utrinq;,
quædam neutra parte. Veluti ex ſimplicibus arteriæ, ac uenæ, & nerui, quæ quidem ſunt in ar-
tubus ſeu membris extremis, quæ græce cola dicuntur, intus: quæ uerò intra peritonæum, utrin F
que. Nerui autem qui in membris, extremis ſunt, neutra parte: qui uerò intra peritonæũ , ex al-
tera parte. Viſceribus autẽ ferè omnibus intrinſecus atq; extrinſecus ſunt magnæ ſpacioſita-
tes. Ac prǣterea caro ipſa, pulmonis quidem, ſpongioſa: contra uerò renum, denſiſſima : & poſt
hanc, hepatis caro: ſplenis uerò caro, quanto denſior eſt carne pulmonis, tanto hepatis carne ra
rior. In omnibus igitur his, quæ neutra ex parte habent cauitates, quæ ſuperfluum fluxum exci
piant, fortiter exiccare oportet, quamuis nõ fuerint natura ſicciores, ſicuti nerui; & præcipue il
li, qui ſunt in membris extremis. Sed, quæ intus, & extra aliquid inflammationis poſſunt relaxa
te, non multum huiuſcemodi fortiter exiccantibus egẽr, ſi prǣſertim laxã carnẽ habuerint, quẽ
admodum pulmo. At ex Poſitu indicatio, neq; ipſa neglinenda eſt: nam, per quæ euacuare opor
teat, atq; quõ, ipſa præcipue demonſtrat. Fluentium igitur adhuc humorum, Antiſpaſis, id eſt re
Lib. De Humo. à principio. tractio, ſic.n. Hippocrates nominat: eorum autem, qui iam membrum obſederũt, Parocheteuſis
i. deriuatio, medela eſt. Vtrunq; autem euacuationis genus per communes uenas fieri præcipit.
Veluti in locis mulicbribus retrahes, ſi eas, quæ in cubito ſunt, ſecueris uenas, aut iuxta mãmas
cucurbitas appoſueris, uel manus concalefeceris, & fricueris atque alligaueris: Deriuabis autẽ;
ſi eas, quæ in poplitibus, aut talis ſunt, uenas diuiſeris, & cucurbitas coxis applicaueris, & crura G
calefeceris, ac perfricueris, atque alligaueris. Et, ſi quidẽ in parte dextra locorum muliebriũ paſ
ſio fuerit, à dextra manu, aut crure detraxeris ſanguinem : ſi uerò in ſiniſtra, à mẽbris, quæ illi
1. de Rat. uict. in acut. 29.7.113.d Et alibi ſæpe. è directo ſunt. Quod enim ab ipſo Hippocrate Cat'ixin, dicitur, hoc ipſum eſt ſecundum recti-
tudinem. Interiores autem uenas incidere oportet: hæ enim uiciniores, magiſq; è directo ſunt
patientibus membris. Nam ſi ſplene inflammationem patiente; ſanguinem uis euacuate, inte-
riores in manu ſiniſtra uenas ſecato: & ſi hepate, eadẽ ratione in dextra: Siquid uerò ex ſuperio
ribus inflammationem habuerit, ueluti in his affectibus, quos Græci ſynanchas & ophthalmias
uocant, & quicunq; alii capiti aduenerint, eas, quæ extrinſecus ſunt, atq; è directo. Patientibus
uerò mẽbris extremis , à coniugibus euacuatio faciẽda eſt, ſiue retrahere uelis, ſiue deriuare, p̃-
terquam ubi paſſio ſit inueterata: tũ enim à membro ipſo patiente detrahimus : Sic igitur in ſy-
nanchicis eas, quæ ſub lingua ſunt, uenas incidimus, quando iam totum corpus uacuũ ſe nobis
obtulerit, paſſio uerò diuturna. Sic & hepati, & ſpleni cucurbitulas applicamus. Sic & aliud q̃d-
libet patiens membrum ſcarificamus, ſi non amplius humores influant (tunc enim magis irrita-
ueris, ac malum duplicaueris) ſed quando iam totum corpus expurgatum fuerit, neque iam ali-
qui influit, aliquid uerò, quod pridem influxerat, in membro contineatur. Et quidẽ laboranti- H
bus gibbis hepatis partibus, quòd per vrinã trahere oporteat: concauis autem per excretionem
inferiorem: ſitus ipſe uiſceris indicat: atque etiam thoracem, & pulmonem per tuſſes expurga-
re: uentriculum autem, & ſtomachũ per uomitus: inteſtina autẽ per inferiores excretiones: quẽ
admodum, & ſplenem, & renes per urinas: locos autem muliebres per mẽſtrua: cerebrum autẽ
atque eius membranas per palatum, & gargareonem, & nares, & aures. Sed, quòd & iis , quæ in
ſuperficie ſunt, partibus talia medicamenta apponere oporteat, qualibus eget paſſio : iis uerò,
quę in profundo ſunt, & quas per multa interpoſita debent eorum uirtutes attingere : non qua
lia nunc ſint, ſed qualia futura ſint, ex ſitu membrobrum agnoſcimus. Quare, ſiue medicamentũ
eſt ex iis, q̃ extrinſecus apponuntur: ſiue ex iis, quæ comeduntur, aut bibũtur: non præſens eius
uis conſideranda eſt, ſed qualem obtinebit, qñ ad membrum affectum peruenerit . Ob hæc igiť,
quæcunque in pulmonis inflammationibus extrinſecus thoraci applicãtur medicamenta, ual-
de fortiora atq; acriora natura ſunt, quàm ſi ipſa uiſceri patienti apponerentur: quod enim per
multorum corporum media membro patienti eſt occurſurum, omnino exoluitur, & uiribus de
ficit, ſi ab initio fuerit imbecille. Tantũ igitur aduentitii roboris adiungere oportet, quãtum in
trãſitu amittitur, ut, quod relinquitur, ęquale remaneat ei, q̃d tactu iuuat. Ob id igitur in thora-

A eis inflammationibus,quę in parte ſumma conſiſtunt,ea,quæ ſolum elaxare poſſunt,ſufficiunt·
intrinſecus autem,ſicuti in membrana ſuccingente,acriora ſunt neceſſaria. Et de ſplene etiam,
atq; bepate, omnibusq; uiſceribus intra peritonæum ratio eadē. Sæpius enim ex medicamen-
tis impoſitis ulceratur cutis,quamuis durior minusq; ad pariendum habilis,quam uiſcera: Et,ſi
ipſis viſceribus medicamenta applicare poſſemus,quibus ſubinde indigent, tanto molliora eſſe
oporteret,quanto,& ipſorum natura facilior affici. Et quidem oīa,quæ comedere uel bibere iu
bent,medicamenta uiſcerum paſſionibus opitulantia,hæc multo acriora,ac potentiora uiribus
eſſe cōuenit prę iis,quibus indigent mēbra morbis affecta:exceptis illis,quę & uētriculo,& ſto
macho auxiliantur. Hæc.n ſola talia exhibenrur,qualia à paſſionibus exigunt:reliqua uerò om
nia acriora,ac uiribus potentiora ſunt,eaq; præſertim, quæ vel tenum,vel pulmonis occaſione
dantur. Conſidera itaq;,quot numero partes pertranſire oporteat id medicamen, quod ad pul-
monem ſit peruenturum:primum quidem os,& fauces, & ſtomachum:deinde & uentriculum
ipſum,& quædam ex tenuioribus inteſtinis:deinde eas,quæ ſunt in meſenterio,uenas: deinde
eas,quæ in cauis partibus hepatis:ex quibus ad eas,quæ in gibbis ſunt, tranſumptum, hinc ad
cōcauam peruenit uenam:poſt quā ad cor:& deinceps boc modo ad pulmonem. Neq; negare
B poſſumus,quin in ſingulis partibus his,quibuſdam admiſceatur bumoribus, ac quandam tranſ
mutationem,atq; alterationem pro natura uiſceris capiat:quare,quod de eius uirtute relinqui-
tur,minus omnino eſt atque imbecillius,quàm ut membrum affectum iuuare poſſit. Quæ igitur
à ſitu partium indicatio ſumitur,tantum curationem euariat, Quæ uerò à Virtute,quantū nunc
dicturus ſum. Quonim ex partibus corporis non nullę ab influentibus uirtutibus gubernantur:
quædam verò à propriis atq; natiuis:atq; ex his ipſis quædam ſibi dūtaxat,quædam etiam aliis,
fons & origo ſunt quarundam uirtutum:& aliæ quidem opus habent peculiare,aliæ autem com
mune:permutare opus eſt curationis formam pro ratione earum,quas diximus, differentiarū.
Nam pleraq; ex remediis,morbum quidem finiunt,ſed natiuas membrorū uirtutes offendunt,
quæ quidē offenſio ad totum corpus pertinet. Quod dupliciter ſit,quatenus aut uiſcus illud ali-
cuius uirtutis eſt origo omnibus partibus communicatæ,aut ipſius opus toti corpori utile eſt.
Hepar enim,cor,cerebrum,& teſtes communia vniuerſo corpori principia ſunt uirtutum:uen-
triculo autem,atq; locis muliebribus propriæ inſunt uirtutes nulli alteri parti communes:opus
tamen uentriculi quidem toti corpori confert,locorum muliebrium autem nequaquam. Nocet
autem ſæpius paſſionis curatio membri patientis uirtuti. Quę enim immoderate laxant,ſoluūt
C robur,quare & membri uirtutem:quæ autem ſupra modum refrigerant, natiuum calorem ex-
tingunt,qui fortaſſis(ut non nulli arbitrantur philoſophi,ac medici ſummi)ſubſtantia uirtutum
eſtiſtit:&,ſi non boc,ſaltem primum,& maxime neceſſarium ipſarum inſtrumentum. Iam verò
& qualitates quædam extraneæ virtutes diſſoluere poſſunt. Nihil igitur horum in curationibus
præterire oportet,ne noſmet ipſos lateamus,in eum incidentes ſermonem, Morbus quidem cu
ratus eſt,homo autem obiit:quod à quàm plurimis quotidie factitari uidemus, qui irrationalē
experientiam colunt,atq; hęreſim metbodicā,omnia artis bona deſtruentē,quæ rationes quaſ
dā dogmaticas quidem,ſed multis erroribus plenas,conſectatur. In indicatione autem,quæ ha
betur ex virtute partium,quiſpiam etiam reponeret,& Facilitatem,& Difficultatem ad ſentien
dum. Nam,quæ facile ſentiunt,acria medicamenta non tolerant,ſicuti neque etiā humores. Nā
cum acris humor in uentriculi ore continetur,ſæpius ſyncopa corripiuntur. Quòd ſi mediocris
ſit affectus,anxietatem,& nauſeam habent: & non nunquam humorem, quo infeſtantur,euo-
munt: non nunquam verò fruſtra agitantur:hocq;.in illis affectibus accidit,in quibus in ore vē
triculi vitiatus humor imbibiē. Eodem pariter modo,cum ad oculos huiuſmodi defluxerit hu-
mor,maximum affert dolorem:& puſtulas vlceroſas,quæ difficulter curationem recipiunt,ex-
D citar. Sic quoq; rurſus oculi ipſi ob eam,quam habent ad ſentiendum facilitatem, tolerare non
poſſunt acrium medicamentorum viciniam,quemadmodū neque etiam ventriculi os:quin im
mo nec aliquod extrinſecus aggrauans hæ particulæ tolerant,& minus ventriculo oculus,vtpo
te,qui non nunquam etiam ab iis, quæ inunguntur,grauatur. At,quæ difficilem ſenſum habēt,
hæc cataplaſmata grauia ſuſtinent,& medicamēta mordacia. Siquis igitur velit ex facilitate ſen
tiendi indicationem illis quatuor,quas antea memorauimus,quintā annumerare:uel in ea cō-
prehendere,quæ ex uirtute ſumitur:nihil,quantum ad recte medicādum,differt. Has igitur om
nes indicationes in memoria habere oportet in quacunque particula morbo aliquo affecta: nā
& ipſius Temperatura,& Formatio,& Situs,& Virtus,ſingulas,quæ in nobis fiunt, operationes
commutant,communi intentione ſeruata: banc enim ex morbo ſemper aſſumendam eſſe do-
cuimus. Qui igitur ſecundum ſolam,& ſimplicem intemperiem morbi fiunt, per contrarias qua
litates curātur: Calida quidem intemperies per refrigerātia,ſiue primo,ſiue ex accidēti refrige-
rent:frigida verò per calefacientia:ſic ſicca per humectantia:humida autem per exiccantia, cu
rantur. De eo verò,quod primo calefacit,aut ex accidenti,plenè(vt noſti)diximus in eo tracta-
tu,quem de Simplicium medicamentorum poteſtate compoſuimus: Vbi id,quod primo refrige
rat,quandoq; ex accidenti calefacere oſtendimus, quemadmodum aquæ frigidæ infuſionem,

ſibi

vbi caloris naturalis fecerit reuocationem:& quod calefacit,refrigerare,cũ rarefaciẽdo corpus E caliditatem fecit euaporare.Quæ igitur ſecundum ſolas actiuas qualitates corporis ſunt alterationes,ex ſola,quæ ex calefacientibus,refrigerantibus,humectantibus,atq; exiccantibus poteſtate adhibetur,ad naturalẽ habitum reſtituuntur,neq; ſenſibili egent euacuatione : Quæ verò ob materię influxum,ſi quidem bene temperata ſint,ſolam euacuationem deſiderant:ſi verò intemperata,euacuationem,atq; vnà per contrarias qualitates expetunt alterationem,veluti,quę rheumaticæ dicuntur diſpoſitiones.De quibus(vt noſti) unum à uobis volumen eſt editum,in quo , & hoc ſtatim ab initio oſtenſum eſt,ꝙ ea,quæ totum alit,facultate debilitata , huiuſmodi fiunt diſpoſitiones,cum aceruata ſuperfluitas ad partes pręcipue defluat imbecilles.Si enim per rheumaticam diſpoſitionẽ ſanguis, qui in huiuſmodi partes fluat,aliquam habeat cacochimiã, miſta oritur diſpoſitio:quod forte rariſſime euenit.Sanguis enim ſine pituita, aut flaua vel atra bile,fluens,tenuis ſemper mihi conſiſtentiæ apparuit.Ex alia autem quapiam cauſa ſi pars intumeat,conſiderandum eſt,an huiuſmodi affectus ſit phlegmone,an ſcirrhus,an ędema,Phlegmonen id eſt inflammationem nominantibus nobis omnem calidam, ac veluti flammeam diſpoſitionem:cuius differẽtias paulo ante diximus.Tempus itaque eſt,vt de œdemate breuiter ſubiiciamus,vt memineris eorum,quæ latius de hoc nos dicere audiuiſti. F

De Oedemate. *CAP. 3.*

OEdema igitur vocamus tumorem mollem,doloris expertem , quẽ ex pituitoſa ſubſtantia, A li.4 f.3.r.2. aut ſpiritu vaporoſo fieri conſtat,qualis in cadaueribus euenit : Nõ nunquã etiam in pedibus,& cruribus eorum,qui aqua intercute,& phriſi,& alio malo habitu (Græci cachexian uocant)laborant. c.11.l.459.b Verum tale œdema in periculoſis illis diſpoſitionibus accidens eſt,nulla propria pręcipuaq; curatione indigens:ſola enim frictio ex oxyrhodino,aut nõ nunquã ex ſale,& oleo, uel etiam ex ſale iniecto oxyrhodino, ſiſtit ipſum , aliaq; huiuſmodi multa . Cum uerò propter pituitam parti influxam huiuſmodi ſit affectus,ſpongia in aqua, quæ parum aceti habuerit,infuſa,paſſionem aliquando ſedat:quæ ſi non quieuerit,plus aceti miſcendum eſt:ſit tamẽ moderata ipſius temperatura,vt poſſit ipſam quiſpiam bibere.Quæ aũt ex ea plus aquæ cõtinet, in principio adhibenda eſt,maxime in mollibus corporibus:quæ verò hac fortior fuerit in robuſtis,& duram habentibus pellem,& quæ ad primam ſpongiæ appoſitionem non iuuantur. Oportet ẽt ſpongiam omnino nouã eſſe,quæ ſi non affuerit,ſaltem exquiſite abluatur ex aphronitro, & nitro,& ex ea,quæ conia ſtacte,id eſt lixiuium,diſtillatũ,à Gręcis nominatur.Quòd ſi ex his œde G ma non quieſcat,aluminis parum imponendum eſt,ſpongiaq; omnino noua applicetur.Si uerò in aliquo ex mẽbris extremis tale fuerit œdema,incipiẽdo ligaturã in imis partibus finire oportet in altioribus,iniectionem,& compreſſionem,& vniuerſam diſtributionem faciẽdo,uelut in fractionibus.Curationis enim intentio in huiuſmodi affectibus miſta eſt,una quidẽ , vt eorum ſubſtantiæ aliquid diſſoluatur:alia uerò,ut aliquid congregetur,ac reſtringatur.Si igitur per ea, quæ dicta ſunt,non ſedetur, tunc aliquid fortiorum medicamentorum , quod tẽperaturã miſtã habeat,ex dictis uiribus adiiciendum eſt.Ego in diuturno œdemate,ubi prius particulam oleo illeuiſſem,deinde ſpongiam ex lixiuio appoſuiſſem,atq; uehementius ſtrinxiſſem, affectum ꝑfecte curatum uidi,non amplius uidelicet hac curandi regula habente miſtam uirium intentionem,ſed ad diſcutiendum,& incidendum declinante : id quod in omnibus ferè diuturnis affectibus probatum haberi non ignoramus.Poſtquam uerò ſatis ad te de œdematis ſcripſimus,de ſcirrhoſis deinceps tumoribus dicendum eſt.

De Scirrho. *CAP. 4.*

EXquiſitus ſcirrhus eſt tumor præter naturam ſenſu priuatus duruſque: non exquiſitus verò H A.l.4.f.3.r.2. non omnino inſenſibilis eſt,difficulter tamen omnino ſentit. c.11.fo.417.c Scirrhus igitur inſenſibilis curationem non recipit:qui uerò difficulter ſentit,non incurabilis quidem eſt,non tamen facilẽ curationem admittit.Fit aũt ex humore lento,& craſſo,qui partibus,quæ indurantur,tenaciter infigiẽ.Interdũ itaq; ſtatim à principio congregatur paulatim,& augetur:crebrius uerò medicorum imperitia paratur,cum uehementer eryſipelata,& inflammationes aſtringũt, & infrigidãt. Siquis igitur medicamenta uehementer diſſolutiua induratis corporibus adhibuerit, ꝗ manifeſtam faciant ſcirrhi diminutionem,breui tempore ſperabit perfectam curationẽ,non uere,ignorãs,quòd reſiduum paſſionis hoc curationis mõ incurabile redditur:tenuiori enim ex eo diſſoluto humore,reſiduum exiccatum lapidis duritiem aſſequitur. Non igitur curandæ ſunt partes induratæ medicamẽto immodice ſiccante,ſed eo,quod calorem habeat tepidum,humiditatem uerò nec multam,nec omnino minimam:quod enim ſuperfluum humorem habet , nihil omnino diſſoluit:quod uerò minimum,plus,quàm oportet,exiccat.Oportet igitur induratũ corpus, à medicamẽto,quod auxilio futurum ſit,ſimile quid pati iis,quæ ſub Sole funduntur: uocantur antẽ Malactica,id eſt mollificantia,huiuſmodi medicamẽta:de quibus amplius diximus in quinto tractatu libri,qui de ſimplicium medicamentorum uiribus inſcribitur . Et exẽpla eorũ dicta

ſunt,

A ſunt,ſimplicia quidem,medullę omnes atq; adipes.Ex medullis primas partes obtinet ceruina,
deinde uitulina:ex adipibus aũt adeps anſeris in uoluerum genere : leonis uerò in pedeſtrium,
cæteris præſtat.At uero,qui ex gallina ſumitur,anſerinum,& qui ex pardo leoninum ſequitur,
ac deinde urſinus,atq; taurinus.At,qui ex capris accipitur,& craſſior,& ſiccior p̃dictis eſt, eoq;
adhuc magis,qui ab hirco capitur:at,iã dictum eſt,ꝙ huiuſmodi affectus medicamentis uehe-
menter ſiccantibus non indiget·De differentia uerò:quæ ex eorũ tenuitate craſſitudineq; orit,
indicatiue q̃dem dictum eſt,manifeſte uerò nequaquam adhuc:iccirco in memoriam tibi reuo
canda ſunt,quæ inuicem commentabamur,quando Cercillii puerulum curabã, cui ex eryſipe-
late nimis infrigidato atq; aſtricto tumor ſcirrhoſus in toto femore relinquebatur. Exiſtimaui-
mus enim medicamenta,quæ ipſum curare deberent,tenuia eſſe oportere:quare femur oleo p-
fundebam in profundã peluim poſito puero,quæ multum ſabini olei continebat, eo, ꝙ omni
tenuiſſimum ipſum eſſe ſciebam:à balneo uerò abſtinebam,niſi in longo interuallo dierum,to-
tius corporis curandi gratia.Poſtquam uerò partem fouimus,medicamenta ex p̃dictis medul-
lis,& adipibus confecta adhibuimus,miſcendo nõ nunquã bdellium ſcythicum,maſtichẽ ægy
ptiam,atq; ammoniacum thymiama uocatum,quod pingue,& non uetuſtum eſſet:ſimiliter,&
B chalbanen.Et poſt,q̃ per hæc præparatum fuerat,ſoluens ammoniacũ pinguiſſimum in acerri-
mo aceto,circumliniui totum femur circũ circa : deindę per aliquot dies rurſus opopanacẽ pin
guiſſimum miſcui aceto acerrimo,& huius uidelicet exoluens id,quod recens erat:alioquin pin
gue nõ permaneret,quemadmodum nec bdellium,nec ammoniacum,neq; etiam chalbane:iuſ
ſiq; puerum alteri cruri innixum ſaltare,ut plus cibi ad illud ferretur.Poſtea,ubi repulſus erat iã
ſcirrhoſus tumor,timens,ne eius reliduũ maneret , omnia è cõtrario facere aggreſſus ſum , fe-
mur ex aliquo medicamento eotũ,q̃ pice conſtanr,perungens. Manifeſte itaque clarebat, ꝙ ex
aceto linimenta egregie tumorem comminuerant,laxatiua aũt molliorem reddiderant , mino-
rem aũt nequaquam: uiciſſim tamen eis utendo, adhibito conuenienti moderamine,puerulum
curaui,ſic,ut,ſi altero duntaxat medicamentorũ genere quis curationem attẽtaſſet,nihil ad ſcir
rhi ſolutionẽ profeciſſet.In tẽdonibus(uoco autẽ ſic muſculorum aponeuroſis, id eſt enerua
tiones)ex prædictorum medicamẽtorum uſu maniſeſtiſſima auxilia uideri licet:ſiquis recte uta
tur curatione ex pyrite lapide.Oportet autem eum,cùm igne excãduerit, acerrimo aceto aſper
gere,ac deinde ſuper lapidem mouere partem affectam,ut à uapore ſurſum lato ſcirrhus diſſol
uatur.Multę.n.partes iam planè curuatæ conuolutæq; hoc curationis modo membrum dimo-
C nendo,perſectè ſanatæ ſunt,ut ferè magicum opus uideretur.At oportet præparare mollificãdo
partem ſcirrhoſam medicamentis,de quibus ſupra diximus.Quin etiam in hac ipſa, quæ fit per
pyritem lapidẽ curatione,abunde multum oleum ſabinum calidum prius perfundendum eſt,
aut aliquod aliud,quod extenuandi uim habeat.Nec minus proderit anethi comam decoque- A.l.4.f.3.t.2. c.12.fo.459.f
re,præſertim cum uiride fuerit atque recens. Quòd ſi pyritem habere non poſſis , molari uten-
dum eſt:uocant autem ſic lapidem,ex quo molæ parantur,quæ frumentum molunt.

De ſcirrho Lienis, & Iecoris. *CAP. 5.*

SPlenem induratum non ſolum deforis fortibus medicamentis curare conuenit , ſed etiam p
fortiſſimas potiones:nam eas ſine moleſtia tolerat.Ex quorũ numero primas partes ſibi uen
dicant cortices radicum capparis,& ſcolopendrii,& myricę,tum radix,tum germina,oĩbus hu
iuſcemodi in aceto uel oxymelite coctis.At ſępe numero,cum tangitur ſplen,renitens uidetur:
non tamen ſcirrhoſus,ſed flatuoſus potius eſt tumor.In quo oportet,ubi prius locum abſinthio
perfuderis,medicamen emplaſticum miſtas uires continens ſuperponere,quale eſt,quod ex ſul
ſure, atq; alumine conſtat: ſunt profectò multa huiuſcemodi in medicamentorum tractatibus
D deſcripta:non ſimpliciter autem miſtorum medicamentorum uiribus attendendum eſt , ſed &
quantum miſceatur.Cum itaq; ſplen flatuoſo tumore afficitur,& magis ędemate:ſi multum alu
minis adhibueris,nihil nocebis:in ſcirrhoſis autem tumoribus uim diſſolutiuam ſuperare con-
uenit:parum autem eius,quod ſtringẽdi uim habet, admiſcendum eſt. Cum igitur de numero
ſimplicium,& ſponte naſcentium medicamẽtorum flos ſalis talis ſi natura p̃ditus, ſanat ſplenes
induratos,ſi extrinſecus ipſis in ueſica apponatur.Scirrhum autem hepatis ab initio quidem ſa
nauimus ſæpius:ubi uerò ad plures dies forte foret extenſus,neq; ipſe potui ſanare , neque aliũ
uidi,qui poſſet.Omnibus igitur,qui ita affecti ſunt,ex neceſſitate ſubſequitur aqua intercus: pe
reunt autem quàm plurimi in tempore longo:quoſdam uerò noui etiam breui pereũtes, quibꝰ
aluus multa deiiciebat.Liquet igitur,ꝙ iis ſufficienter anguſtata erãt ora uaſorũ,per quæ tranſ-
mittitur cibus ex ſimis hepatis partibus in deuexas , adeo quòd , ſiqui ex eis ſanati ſunt,ea quã
antea diximus in muſculoſarum partium ſcirrhis,curationis ratio ſaluauit:neq;enim p̃fert hoc
membrum fortia medicamenta,ueluti ſplen.Augere autem oportet ea,quæ ratione inflamma-
tionis ipſi apponuntur,miſtura emollentium:erant autem illa ex abſinthii coma,& expreſſione
myrobalani,& utraq; nardo ĩdicaq;,ac celtica:adhuc aũt,& croco,& ęnãthe, & maſtiche chia,
& unguentis,q̃ ex ſpica nardi conficiuntur:adhuc autem,& maſtichino,& melino,& œnanthi-

Nı no.

no. His igitur ammoniacum thymiama,& bdellium,& quas diximus medullæ,& adipes miſſi, E
& quę incidere poſſunt,factum in hepate ſcirrhum ſanare poterunt,ſi etiam ratio cõueniens vi
ctus adhibeatur unà cum medicamẽtis,quæ in potu ſumuntur ad aperiendum abſtergendumq;
eum,qui in uiſcere continetur,humorẽ.Sunt uerò hæc omnia etiam eos, qui in renibus cõtinẽ
tur,lapides comminuere apta,de quorum materia multi medici conſcripſerunt.Admiſcere aũt
oportet & ex iis,quæ urinam mouere poſſunt aliquid. Plurima uerò eſt etiam iſtorum materia,
quæ à multis quidem ſcripta eſt,atq; à nobis comprehenſa in eo,quem de medicamentis ſcripſi
mus,tractatu.Quare nunc etiam,quæ dicta ſunt,tibi ſufficiant.

De Tumore flatuoſo. CAP 6.

TEmpus enim iam eſt tranſgredi ad alterum genus tumoris,cui materia generationis eſt ſpi A.l.4.f.3.c.a.
ritus flatuoſus.Vocatur autem non ſolum flatuoſus,ſed etiam flatus,huiuſcemodi ſpiritus, c.19.f.460.c.d
craſſus, ac uaporoſus exiſtens,non ſecundum ſubſtantiam æthereus neq; tenuis. Cogita uerò
eius naturã,ex circunſtante nos aere,in memoriam reuocãs, qualis in auſtrinis cõſtitutionib9,
qualisve in aquilonaribus fiat:ei enim qui in auſtralibus,aſſimiliatũr,flatuoſus:alteri uerò,q in
aquilonaribus,is,qui in nobis ſcd̃m naturã eſt,ſpiritus,Adiuuat ãt,ne huiuſcemodi ſpiritus diſ
flet,etiã denſitas corporum.Quare huiuſmodi affectus curatio unam communemq; habebit in F
tentionem,ad claxanda ea,quæ aſtricta ſunt,corpora, atq; ad craſſos ſpiritus extenuãdos. Nã,
ſi ſubtiliori ſubſtãtia ſufficienter calefeceris,id quidem,quod denſatũ eſt,rarefacies:quod uerò
craſſius eſt affectum,extenuabis.Patientium autem particularũ natura cõuenientem auxiliorũ
materiam indicabit,ac in ipſa maioris minoriſq; rationem.Nam ſpiritus iſte craſſus,& uaporo
ſus non nunquam ſub membranis,quę integunt oſſa,comprehenditur:non nunquam uerò ſub
peritonæo:aliquando intra inteſtina vel uentrem:conprehenditur uerò aliquando,& intra mẽ
branas, quæ muſculos complectuntur,quemadmodum,& à membranoſis tendonibus:compre
henditur etiam ab iis,quæ ratione cognoſcuntur,ſpatiis in muſculis atq; aliis partibus corporis,
quorum locorum naturam in adminiſtrationibus anatomiacis didiciſti.Ita igitur ipſe muſcul9
inflatur,atq; in uentris uel inteſtinorum corpore flatuoſus includitur ſpiritus:& cum ſufficien-
ter frigidus fuerit,tunc maximum dolorem excitat.communis autem curatio omnibus(quem-
admodum diximus)per ſubtiliorem ſubſtantiam:quæq;,quando paſſioni dolor adiunctus ſit,ta
lem habeat naturam,ut dolorem queat ſedare; Secundum uerò patientium partium differẽtiã,
& materia curationis cõmutatur:& augetur,atq; obtunditur uis. Cum igitur ex tali ſpiritu do-
lor interuenerit in uentre inferiore,ſubtile oleum cum medicamẽtis,quæ in ipſo ebullierint, p G A.ibi.c.20.d
clyſterem iniiciẽs,ſtatim dolorem ſedabis.Quæ uerò debent ebullire in oleo medicamenta, cũ
ſubtili ſubſtantia calefacientia ſint,cyminum,& id quod apud nos eſt,& magis quam ipſum,id
qđ æthiopicũ nominatur:& apii,& petroſelini ſemẽ, & marathri,& ſinonis,aneſiq;,atq; lybiſtici,
& ſeſeleos,& dauci,& ſpondylii.Et ſi coniectura cõprehenderis frigidã eſſe dolentiũ partiũ di-
ſpoſitionem,rutã,& marathrum,& grana lauri intus decoques:miſcebiſq; aſphalthum, ipſum-
que oleum laurinum,& ſiqua alia ſimilem naturam habent.Quòd ſi inflammationem huiuſmo
di doloribus adiunctam putaueris,auferes ea,quæ admodum acria ſunt, & quæ uehemẽtius ca
lefacient:ad ea autem,quæ in hoc mediocrem naturam gerunt,quæq; uim claxandi hñt,tranſi
bis.In oleo itaq; ad ebulliendum pones anethum,& non rutam:etiam admiſcebis adipem anſe
rinum,uel gallinaceum:ſed hæc quidem,ubi uehementiores dolores infeſtant. Mediocres uerò
etiam extrinſeca cõcalefactione iuuãtur,ea præcipue,quæ ex miliis fit:nam eorum leuitas,do-
lentibus commodiſſima eſt.Si hæc non affuerint,uel ex ſale calefacito,uel ex lini ſemine crudo,
uel quocunq; alio modo.Cucurbita etiam magna cum multa flamma abſq; cutis ſcarificatione,
ſæpius ſtatim dolorem amouit : oportet autem eam umbilicum cõprehẽdere.Quòd ſi etiã poſt
hæc dolores permãſerint,medicamentis ex opio uti non dubitabis,quale eſt Philonis Tarſenſis H
omnibus medicis notum:quamuis ſcires aliquam noxam ex huiuſmodi medicamentis, mem-
bris patientibus neceſſario affuturam.Sed certe ei,quod magis urget,obſiſtendo,hominem , q
ex nimio dolore ſyncopa corripitur,parua cum noxa ſaluare eliges:nam & ſequentibus dein-
ceps diebus noxã mẽbro ex medicamento contractam emendare licebit. Vocantur igitur hiuſ
modi medicamẽta,Anodyna,id eſt indolentia,quoniam dolorem ſedant:& dolorem quidẽ ſe-
dant,non tamen diſpoſitiones penitus ſanant,ſed uim ſentiendi obtorpeſcere faciunt. Vti autẽ
oportet Philonis medicamento,omnibuſq; ex opio confectis,non ſtatim,ſed poſt tempus com
poſitionis annuum,aut omnino ſemeſtre.Maxime uerò atque citiſſime ex potu horum medica
mentorum laborantes dolore liberantur,ubi inteſtina gracilia patiuntur : ſicuti ex iis,quæ ſedi
imponuntur,craſſorum inteſtinorum paſſiones præſentaneum habent remedium.Non modica
autem fit uirtutis diſtributio,& ex ebibitis,cum inferiora afficiuntur:atq; ex iis,quæ ſedi impo
nuntur,cum ſuperiora fuerint affecta.Quę quidẽ in carnoſis fit partibus ſpiritus flatuoſi ag-
gregatio,non nunquam omnino uacat dolore,ac longiori tempore durat,ac tum præcipue , cũ
fuerint articulationi uicina:hic .n. ſunt muſculi magis neruoſi,ac denſi, atq; in media ſui parte
carnoſiores,ac rariores.Tales uerò(ut noſti)paſſiones ſanaui medicamentis ex pice,reſina,tere
binthina,

A binthina,& adipe leonino atq; taurino. Conuenit autem ipſis & quod ex ſorde balnei,& calce
fit, & ex ſycomoro,& (ut ſummatim dicam)ea, quæ inſigniter ſubtili conſtant ſubſtantia, qui-
bus ea, quæ molliendi uim habent admiſcentur.

De Abſceſſibus. CAP. 7.

ENimuero,cum de his ſatis dictum,iã tempus eſt,ut tranſeamus ad apoſtematũ.i.abſceſſuum
tractationẽ:ſic aũt nominant eas diſpoſitiones,in quibus inuicem diſtant,quæ prius ſe cõtin
gebant,corpora.Spatiũ igitur uacuũ in medio fieri oportet,quod aliquam ſubſtantiam ſpirituo
ſam,uel humidam,aut miſtã ex utriſq; comprehendat. Tranſmutantur autẽ in abſceſſum inflã-
mationes q̃dam,atq; ex inflammationibus eryſipelatis participantibus,& ex eryſipelatibus in-
flammationis participantibus non pauca. Sine his uerò ẽt abſceſſum diſpoſitio cõſiſtit ex mul-
titudine quorundam humorum, aut ſpirituũ uaporoſorum, ſiue in ipſis patientibus partibus[in
medio]generentur,ſiue ex alijs confluant,ea ratione,qua fiunt illa,quæ Apoſcemata,id eſt decu
bitus uocãtur.Nominant uerò ſic huiuſmodi diſpoſitiones,cũ,qui prius unũ membrũ infeſtant
humores,eo relicto ad alterũ tranſeunt.Quocunq; uerò modo fiat abſceſſus,id ſpatiũ quod ab-
ſcedentes interiacet partes,humiditatibus,quæ ipſum faciunt,repletur:quæ,ubi aliquando per-
B durauerint,multiformes habẽt alterationes.Nã & lapidibus,& arenis,& teſtis,& lignis,atq; car
bonibus, & limo,& ſordiciei balnei,fæci,& amurcæ,& multis alijs talibus ſimilia in abſceſſibus
corpora cõtineri ſæpenumero inueniuntur.Qui igitur per ſumma ſub cute conſiſtunt,facile di-
gnoſci poſſunt, neq; eſt eorũ ſanatio difficilis: nã ex tactus proprietate facillime diſcernuntur.
Curantur uerò ex extrinſecus adhibitis medicamentis,ijs,q̃ bibuntur,non indigentes,ueluti q
in profundo,atq; uiſceribus præſertim,fiunt.In dignotionibus igitur,cũ ſuppurant,cedunt,digi
tis prementibus non reſiſtentes,quẽadmodum membra inflãmata: dignotionẽ igitur præbent
manifeſtam. At proprietas ceſſionis alia eſt in tenuibus humoribus, alia in craſſis,quemadmo-
dum & in tenacibus, atq; mucoſis humoribus.Sæpius uerò nobis ſubijcit̃ cũ tentione ſpirituo-
ſã pars aliqua abſcedens:quę ubi ſecta fuerit,inuenitur ſanguis cõcretus,adeo ut, qui bis aut ter
huiuſmodi uiderit diſpoſitionẽ,ſi ſolers & memor fuerit,comprehenſum in huiuſmodi tumori-
bus ſanguinem ita concretũ agnoſcere poterit,cũ in memoriam ex collatione reuocauerit ten-
ſionis ac ceſſionis proprietatẽ. At forſan præſtat non proprietatem,ſed quantitatẽ tenſionis, ac
ceſſionis nominare. Curatio aũt earum, quæ in ſupeficie cutis abſcedunt, inflammationum,fit
incipiente quidẽ adhuc abſceſſu per ea,quæ dolorem ſedant, atq; claxant: procedẽte uerò tẽ-
C pore ad ea, quæ concoquendi ac ſuppurandi uim habere proprie dicuntur, tranſire oportet. De
his autem dictum eſt,ſicut de pluribus alijs,in quinto de medicamentorum ſimpliciũ poteſtate
tractatu. Statim igitur aqua abundanti perfundere,atq; fouere oportet:& oleo calido partẽ in-
flammatã conſpergere:atq; ex farina triticea,q̃ in aqua,atq; oleo moderate ebullierit,cataplaſ-
ma imponere,nã hoc citius ad ſupputationem perducit,quàm id,quod ex pane conficitur.Illud
enim maxime diſſoluendi uim habet, ut cũ adſint ſales,atq; fermentum, optimeq; coctum ſit:
hæc uero omnia deſunt triticeæ farinæ.Et cum ſuppurari incipientem inflammationem curatu
rus,ſuppurationem prohibere poſſe ſperaueris, tunc plurimum panem ebullire permittas,oleo
ſcilicet ac acqua ſubigẽs:ſit autem aquę ad oleum multiplex proportio.Plus aũt,quàm hoc,ſup
purationẽ probibet hordeaceæ farina ſimili modo præparata. Quæ uerò in tali curatione inſun-
ditur aqua,habeat althææ radices intus decoctas. Si uerò per ſumma cutis in parte inflammata
tenſio ualida fuerit, multis ſcarificationibus incidere oportet in ſupeficie,ac poſtmodũ ex fari-
na hordeacea elixata,ut diximus,cataplaſma apponere.Tentaui aũt ſæpius multas & in ſuperfi
cie ualdeq; tenues ſcarificationes:contrario aũt his modo alias profundiores magnas:& tertias
quæ mediũ tenebant in longitudine ac profunditate.Quæ igitur in ſuperficie fiebant,debile au-
D xilium afferebant:Quæ uerò longæ erant,atq; profundæ,plurimum quidem ſanguinis exhaurie
bant adeo,ut fere animi defectum afferent:rurſus uerò ipſæ propriam curationem,ueluti vulne
ra,exigebãt: Quæ autem earum ambarum medium tenebant,ſemper inueni ab inconuenienti-
bus dictis eſſe remotas;atq; ideo eas in uſu cenſui p̃ferendas. In quibus igit̃ difficulter ad ſuppu
rationem peruenit̃,neq; facile diſcuti tumor poteſt,ibi humores eſſe cõpactos craſſiores ac tena
ciores eſt exiſtimãdum.In his uerò diſpoſitionibus tantũ conuenit ea,quæ fit per profundiores
ſcarificationes,curatio. Conuenit etiã id,quod ex caricis conſtat in aqua decoctis,cataplaſma.
A.li.4.f.3.e.1 c.28 f.456.a Oportet autem non ipſas aſſumere caricas,ſed aquam,in qua ebullientes ſunt liquefactæ.Expe
dit uerò & caricas pingues eſſe & dulces, ut earum humor nõ diſſimilis melli uideatur:&,ſi eas
aſſumens decoxeris uſq; ad plurimum temporis,reddetur aqua melli tenui ſubſtantia ſimilima.
Huic igitur aliquando hordeaceam farinam inijcere oportet, aliquando panem Syncomiſtum,
ſic autem nominant eum, qui medius eſt inter exquiſite purum & furfuraceum: uocant autem
non nulli eundem panem Autopyron, quoniam in puro farinam,nõ qualis natura eſt,talem ad
conficiendum panem aſſumunt, ſed prius purgantes furfur excernunt:contra autem in furfura
ceo prius adimunt eam farinæ partem, quæ puriſſima eſt:panis autem,qui autopyros appellat̃,
qualem habet ex natura farinam triticum,talem etiam ſeruat. Oportet autẽ triticum ipſum,ex

quo farina ſumitur, eſſe ex ijs, quæ generoſa dicuntur: quædam.n.ex ipſis multum furfuris con- E
tinent, quæ ignobilia nominant: quædam uerò ſiliginem, quæ (ut dixi) generoſa uocant. Nequa
quam igitur oportet furfuraceum eſſe frumentum, ex quo utilem ad cataplaſma farinam accipi
mus, ſed, quemadmodum dictum eſt, multã habere ſiliginem: quòd ſi ignobilis tritici farinã aſ-
ſumpſeris, craſſiorem furfuris partem oportet excernere, atq; ita panem mediũ cõficere. Ex hoc
igitur pane partem mediam ac teneram ad cataplaſmata commiſcebis, quando potentia mediũ
farinæ hordeaceæ & triticeæ uolueris facere cataplaſma. Nã farina triticea maxime ad ſuppura
tionem ualet, hordeacea uerò plurimũ reſoluit: hic uerò, quẽ diximus, panis mediam naturã ſer
uat, ſicuti & eius farina inter nuper dictas farinas triticeas eſt media. Ad hoc igitur reſpiciens cũ
decoctione caricarũ miſce, quod tibi conuenientius uidetur, ſiue ex panibus, ſiue ex farinis. Si
uero tumor reſoluatur, minus tñ, quàm oporteret, ſimul coquere oportet cũ caricis hyſſopum,
uel origanum. Si quando uehementius tumorẽ exiccare uolueris, ſales decoctioni adijcias, dein
de hoc modo infunde farinã hordeaceam. Eximatur autem & hinc, quicquid furfuraceum eſt:
&, poſtquam plurimum ebullierit, appone cataplaſma. In tumoribus quidẽ, qui difficulter reſol
uuntur uerendum eſt, ne eorum reliquiæ ſcirrhodes.i.duræ, relinquãtur. Quare in ſingulis ſolu-
tionibus attendere oportet, ad quid tranſmutetur omnis cuius curatio ſuſcipitur, tumor: nã ea F A.li.4.f.r a c.12.f.459.e
curatio, q̃ fortiter exiccãtibus agitur: reliquias duras operaẽ. Hoc uerò in ſingulis ſolutionibus
animaduertes, ſi partem patientẽ tetigeris, &, quod nunc apparet, illi, quod prius uidebatur, cõ-
tuleris. Si igiẽ unquã tale ſuſpicatus fueris, decoque in aqua cucumeris agreſtis radicẽ, aut bryo
niæ, aut aſſari, ſæpius quidem per ſe ſolas, nõ nunquam caricas pingues adijciens: deinde aquæ
farinã admiſce, commiſcens & aliquid adipis, anſerini præcipue uel gallinacei: q ſi hi non affue
rint, ſuillũ adiunges: Radices quoq; earũ, quas nuper diximus, herbarum, atq; præterea althææ,
ſi poſt moderatam decoctionem cũ pane, atq; adipe conterantur, huiuſmodi tumores reſoluũt.
Fortior aũt hiſce omnibus eſt dracontij radix: &, ſiquando ea uti uolueris, cũ ſit ijs, quas nuper
diximus, multo ſubtilior atq; ad reſoluendum potentior, omnino adipem commiſce. Niſi.n.hũ-
mectaueris atq; mollieris induratos tumores, ſed fortibus medicamentis reſoluere tantũ ſtudue
ris in primis quidẽ diebus eos inſigniter decreſcere facies, ſed pariter id quod relinquiẽ, indura
bis: hoc uerò induratũ difficulter reſoluetur. Melius igitur, ſicut diximus, ut fortiter reſoluenti-
bus medicamentis commiſceamus mollientia, uerentes, ne tumores in ſcirrhos (quorũ curatio
nem in præcedentibus audiuiſti) conuertantur. Rurſus igiẽ ad ſuppuratos tumores accedamus,
quos ubi poſſe reſſoluere deſperaueris, ex farina triticea utere cataplaſmatibus, nã ad celeritatẽ G
ſuppurationis plurimum conferunt. Deinde aperiens, ſi uideris ea, quæ circa ſectionẽ ſunt, libe-
ra omnino ab inflammatione, medicamẽtis, quæ emplaſtica dicuntur, utere. Sit autem eorũ uis
ad exiccandum habilis: careant ẽt morſu, ut neq; adſtringentia medicamenta habeant admiſta,
ſed ea potius, quæ ſine doloris ſenſu reſoluunt, uel parum aliquid adſtringentis habeant. Ego ue
rò ſępius in huiuſmodi uſus ſum medicamento ex fermento & oſtreis cõbuſtis cõfecto. Si uerò
pars aliqua ſectioni circumſtans inflãmata fuerit: eo, quod ex chalcite cõſtat, uſus ſum, oleo lique-
faciens: &, ubi paulatim refrigeratũ fuerat, in mortario temperans & molliens manibus, atq; ui-
num infundens, ut noſti. Ad multa uerò utile eſt hoc medicamentũ, quemadmodum in libris de
Compoſitione pharmacorum diximus. Faciemus etiam alios (ſi Deus uoluerit) de Paſſionibus,
quæ ſingulis partibus accidunt, in quibus omnium medicamentorum, quibus uti conſueui, dili
genter uires explicare tentabo, atque eorum uſum oppoſitũ exponere. Sed tu iam in hiſce me
dicamentis, de quibus in hoc libro memini, habuiſti à me antea & menſuras & præparandi mo
dum. Vbi uerò plus opportuno cutis colliquata fuerit in ſuppurationibus, adeo ut panno lacero
ſimilis efficiatur, nõ facile ſubiectis corporibus agglutinatur, ut neceſſe ſit eum, qui κατὰ πλάτος,
id eſt per latitudinem, nominatur, curationis modum adhibere. H

De Sinu. *CAP. 8.*

CVm uerò amplius agglutinandi cutem ſubiectis corporibus creuerit difficultas, huiuſmodi
affectum Sinum appellant. Deinceps tibi in memoriam reuocabo hujus quoque curationis
modum, quem uidiſti me ſæpius in pluribus adhibere. Vbi talis diſpoſitio cõſiſtit, ſatius eſt fiſtu
lam directe perforatã uel ex ære, uel ex cornu factã habere paratam: quòd ſi hęc non fuerit, unũ
ex ijs inſtrumentis, quæ Pyulca id eſt puris attractiua, dicuntur, quod foramen latiſſimũ habeat
& eius, quod à nobis compoſitum eſt ex charta combuſta medicamentũ, tu ſępe uidiſti me exi-
guam portionem multo oleo roſaceo permiſcere, ac per id inſtrumentum puris attractiuũ in ſi-
nus inijcere, deinde filis cuulſis orificium claudere. Quæcunque uerò emplaſtica medicamenta
oleo roſaceo liquefacientes inijcimus, hoc inſtrumentũ non permeant. In his uerò oportet ueſi-
cam ſuillam accipientes, fiſtulam directũ foramen habentẽ apponere. Eſſe uerò acriora medica
menta liquefacta, quàm illa, quæ Emmota, id eſt linamentaria, dicunẽ, eſt neceſſariũ, qualia ſunt
apud omnes uſitata, colore uiridi inſignia: hęc enim oportet non pauco oleo roſaceo liqueface-
re, ut in ſinum inijci poſſint. Diſſoluitur autem emmotorum uis in huiuſmodi miſſionibus.

A Igitur Emplaſtica omnino medicamenta, quale eſt Macherionis, & Epigoni, & quod Iſis cognominatur, ubi ad emmotorũ uſum deducuntur, cerati indigent admiſtione, hæc.n. ad ſinus utilia ſunt: qua.n. ratione eis ceratum admiſcetur, eadem etiam ſunt ad ſinus utilia. Miſcentur autem; quũ uires mordaces hñt, ſi per ſe ſola liqueſcerent, nõ admiſto ipſis cerato: ſed, ubi quidẽ oleum roſaceum plurimum fuerit, quod uerò in ipſo liqueſcit, medicamentum paucum, non amplius acritudinem ſeruant. Vbi uerò ſinus mediocriter carne oppletus fuerit, tunc agglutinantia medicamenta apponere oportet, ueluti ſi recenti & ſanguinolento uulneri medereris. Mulra uerò tali ſunt natura prædita, alia quidem, quæ ex aſphalto conſtant, uocant autẽ huiuſmodi, neſcio quõ, emplaſtra Barbara: alia uerò, quæ Cirrha id eſt fulua, uel Phæa id eſt fuſca, à colore dicuntur, ex lithargyro & ærugine æris decocta plurimũ, ſic.n. ærugo fuluum colorem accipit: ſi uerò paucum ebulliat, facit emplaſtra, quæ Melina id eſt lutea, dicuntur. Te uerò non latet, quòd omnia metallica medicamenta ſubtiliores partes habent, & uim exiccandi maiorẽ, ubi multũ ebullierint. His uerò medicamentis fuluis, ubi ſtatim reponuntur, quædam extrinſecus ſupereminentia fuſca concreſcit, ſub qua pars medicamenti profundior plus, quàm ab initio fulua uidetur. Atq; idcirco non nulli huiuſmodi emplaſtra uocant Dichroma, id eſt bicolora, quidam uerò

B Diproſopa, id eſt bifacia. Quanto uerò ſubtiliora fuerint, ac maiorem exiccandi uim habuerint, tanto plus in ſinum operabuntur: nam ad eius profundum oportet tranſmitti uim, ſi intentionẽ propoſitam aſſequi uelimus. Quæ uerò recentia, & ſanguinea uulnera agglutinant, quanquam his minus exiccant, labra uulnerum, ſi breuia extiterint ac minime profunda, agglutinant: atq; ob hoc facile ac cito, quod oportet, efficiunt. Si uerò in profundum uulnus protendatur, & ſuturis & fibulis ſolemus in unum cogere. Sinus itaque omnes non ſimplices ſunt diuiſiones, ſed frequenter in ipſis modo una pars, modo alia excoriata eſt, quod neque te oportet latere. Cum igitur ad locum ſuperiorem ſinus extenditur, facile per os humor uitiatus (ichor græce dictus) elabitur. Si uerò uergit ad ima, cum intus retineatur, partem aliquam continuam erodit. In his quidem ' ſinibus, niſi prius ad effluxum feceris ſectionem, nihil proficies, neque cum carnem generare, neque cum agglutinare uolueris. In alijs uerò non opus eſt ſectione, ſi modo conuenientẽ figuram in parte patiente ſeruaueris: ex qua figura potes aliquando ſinum ad partem ſuperiorem uergentem, facere ad inferiorẽ declinare: ac contra, uergentem ad ima, conuertere ad ſuperiora. Vidiſti me igitur ſinum in brachio exiſtentem, cuius os erat prope cubitum, figura in ſuperiora tendente, ſanaſſe ſine alia facta ex aduerſo ſectione: & in coxa ſimiliter figura ſinus ad

A.li.4.f.4 t.3: c.5.lo 47 f.b

C ima uergente, cũ ſinus uerſus genu quidẽ terminaret, altius uerò os media coxæ regione ſuperius, ſine ulla ex aduerſo diuiſione uidiſti factã eſſe curationẽ, ſubijciente me popliti ceruical molle, ut inferiorem ſitum haberet inguen, q̃ genu. Suffecit autẽ in hoc ſinu, & alijs iſto maioribus ſolum melicratum ' immiſſum, aptum ad cõglutinandum omnes eius partes profundiores. Quidam autem lixiuium inieceruut, ſe ipſos coarguentes in ijs, quæ prius ad carnem ſinui inducendam medicamenta appoſuerunt: neq;.n. caro noua priori adnaſci poteſt, cum ſordicies circumſedit. Quo modo igitur ſufficienter carne innata ſinui, conglutinatiuum adhibent medicamentum, ſiquidem ueluti ſatis ſordidum exiſtentem lixiuio abſtergere tentant, cum pura caro neq; acrius melicratum toleret? In hoc igitur ſatis eſt, ſi hoc tale immittatur, quale quiſpiam cũ uoluptate potaret. Et poſt melicratum ſolitus ſum deinceps, antequam medicamentum conglutinatiuum imponam, aliquando uino ſolo, aliqñ uino mulſo, ſinum abluere. Nam ad abſtergendum, atq; ad expurgandum circumſtantes humores uitiatos melicratum eſt melius: ſed ad conglutinandum uinum eſt melius & efficacius: ſit aũt inter dulce & adſtringens medium. Et quidẽ poſt medicamenti agglutinantis appoſitionem ſpongia noua ex mulſo uel uino circumijciatur quam molliſſima: atq; alligatio quidem incipiat à fundo ſinus; finiat autẽ ad os. Sed & linteorũ

A.ibidem.c

D circumuolutiones fundũ ſinus ſine dolore conſtringant, paulatim uerò laxent uſq; ad os ſinus: hoc ipſum habet laxam pharmaci alligationem, emplaſtro, quod circum apponitur, ita cũ forficibus diſciſſo, ut ex ore ſinus humores uitiati, ſi qui excernantur, poſſint effluere, paruo aliquo alio ipſi impoſito emplaſtro uſq; ad ſolutionem: quã tertia quaq; die faciẽs, auferes hoc ipſum, quod ueluti ſuprapoſitum circumiacet, id, quod per totum ſinum circumiectũ eſt medicamentum relinquẽs. Indicium autem tibi ſit, nunquid pars ſinus profunda ſit bene conglutinata, humor emanans ſi multus aut paucus, decoctus aut crudus: adhuc autem ſi neq; in ipſo ſinu dolor ſentiatur, neq; tumor appareat, ſed totus locus depreſſus ſiccus atq; expers doloris exiſtat. Si autem & pus bene coctum in ore uideris paucum, adhuc magis bona tibi ſit ſpes de ſinus cõglutinatione: imponensq; rurſus ſpongiam, ac denuo alligans, ut diximus, ſecunda quaq; die uel tertia ſolue, permutãs ſemper, quod ori ſinus ſuperſtat, linteum eodem emplaſtro perunctũ, quod totum os in circuitu comprehendet. Oportet autem non eſſe admodum impreſſum, ſed ita, ut omnis humor uitiatus ex ſinu per ipſum poſſit euacuari. In prima igitur & ſecunda die ſi aliquis humor tenuis à ſinu excernitur, noli omnino de conglutinatione deſperare. Sepius enim circumiecti membro patienti uis medicamenti uehemẽter exprimit ex ipſa cute & carne ſubiecta tenuem humiditatem, quando ita affectũ fuerit corpus ægroti, aut ex naturali temperatura,

aut ex malo uictu,qua humiditate expreſſa ſpatia mediocriter exiccata conglutinant. In tertio E
aũt & quarto ab initio die ſi ichor crudus ex ore ſe oſtenderit,tunc ſcito ſinũ nõ eſſe conglutina
tum. Sit aũt præ omnibus id,quod patienti membro circumijcitur,medicamẽtum uehementer
quidem exiccans, neq; mordens uerò,neq; intendens,ueluti eſt noſtrum,quod cirrhum.i.ſuluũ,
ſeu giluum uocatur,ſine cera confectũ ex metallicis medicamẽtis elixatis,& oleo cicino,& ace-
to,quod uulnera ſanguinolenta conglutinat, ac ſine moleſtia ſinus exiccat. Vidiſti uerò & ipſo
ſanatas fiſtulas aliqñ,in quibus anguſto lõgoq; exiſtente foramine,cum nondum intus callũ ha
berent,ſed ſordiciem ſolum,immiſi primum lixiuium: deinde tãdiu intus ꝑmanere permiſi, do
nec ſperaui totam ſordiciem penitus excidiſſe poſtmodum medicamentum appoſui. Sic uerò &
eos,qui ſub cute ſunt ſola ſinus,in quibus nondum carnem generari oporteat,quiq; inſcite à qui
buſdam curati erant,ſimul atq; curandos ſuſcepi,hoc medicamento conglutinaui,cum tñ prius
lixiuio abluiſſem: qñ,qui ulcera curant,nullo ex ijs,quæ ex purgandi uim habent,utuntur me-
dicamento. Vbi uerò,qui ad abſceſſum perueniunt,tumores tarde ſecti fuerint,aut ob medican
tium imperitia: aut,eorum,quibus medela adhibetur,timiditatem,qui ſecari nõ patiuntur,ſed
expectant, ut longiori tpe cutis à pure rodatur: contingit ſæpius uniuerſam cutim à pure circa
abſceſſum aggregato ſufficienter extenuari inſtar τοῦ ῥάκους,id eſt laceræ ueſtis, unde & illi nomẽ F
Rhacodes.n.laceroſa, à medicis inditum puto. Eſt itaq; huiuſmodi cutis cõglutinari contumax,
præcipue ſiquis ſcđm ſubſtantiam ſiccum medicamentũ imponat: ex his.n.magis fit laceræ ue-
ſti ſimilis & ſicca cutis,inſtar pellium detritarum. Viſum eſt igitur mihi opportunum,ſi quis ad
eius conglutinationem utatur medicamento,ſubſtantia quidem humido,potentia autem ſicco.
Dictum autem in libris de medicamentis; ꝙ potentia ſicca medicamenta dici ſolent à medicis,
quæ exiccandi uim habent. Optimum autem ex omnibus medicamentis,quæ ſubſtantiam qui-
dem humidam habent,uim autem exiccandi,eſt id,quod à me compoſitum eſt ex lithargyro &
adipe ſuillo antiquo,& chalcite,quibus additum ſit oleum uetuſtiſſimũ. Nam uim eius eſſe effi-
caciorem ſum expertus ad huiuſmodi diſpoſitiones, cũ neq; admodũ durum fuerit,neq; exqui
ſite non inficiens. Sed, & ſi tale conficiatur, & vulnerũ ſanguine manantium conglutinatiuum
erit: & oĩo etiam ulcera ad cicatricem perducet,ſi & oleo antiquo remittatur, & cum uino me-
diocris ætatis cõmiſceatur,deinde in circuitu eiuſmodi diſpoſitionibus apponatur: quas ſæpius
ſine ulla moleſtia cõglutinauit. Confert aũt,ut diximus,in laceroſis cutibus non parum & mel,ſi
uſq; ad emplaſtri conſiſtentiam elixetur. Eius uerò elixationis mediocritas uix recte perficitur,
niſi inſpiciatur. Oportet.n.ipſum,neq; adeo eſſe durum, ut difficulter labatur: neq; ita humidum G
ut circumfluat; nam, quod durum eſt, ad eandem peruenit cum duris emplaſtris abſurditatem;
humidum uerò ueluti ſuperiectum calido corpori; undiq; circumfluit, & ſiccum linteum dere-
linquit,quod nõ modo nihil iuuat,ſed etiam non nunquam obeſt cuti,quæ debet conglutinari:
at,ſi mediocriter elixetur,hoc quidem optimum eſt medicamentum in huiuſmodi ſinibus. Sed,
qm̃ elixationis eius mediocritas non facile poteſt coniectura attingi, rectius mihi uiſum eſt et
myrrham ſubtiliſſime tritam aſpergere,aut aloen,uel thus,aut aliquod ex his,uel oĩa ſimul tum
præcipue,cum linteo inunctum humidius apparet. Oportet autem aſpergere iſta per cribrum,
quod ſublime ſupra mel teneatur: ſufficit autem ſemel,aut bis illud agitare,ut mediocriter exci
dant. Non nunquam uerò &,dum elixatur, adijcio melli aliquid ex antedictis medicamentis,
quando præſertim ſinus maior fuerit,atq; profundior. Vſus ſum aliquando,& tenui centaureo,
quod mirum eſt ad huiuſmodi medicamentũ. Poſt ipſum uerò,& ſymphytum utile eſt, & dein-
de ireos illiricę radix,poſtea farina ex orobis. Neq; obſcurum eſt,quin & contundi oporteat,&
per cribum ſubtile tranſmitti,ac poſtmodum conteri talia omnia: melli autem commiſceantur
eo tempore,quando debet ab igne amoueri,tantum nobis ſuperterentibus, donec melli deco-
cto optime uniantur. Melius autem autem fuerit,ſi cacabum ab igne amouentes,hęc omnia ad- H
miſceamus,& deinde diligenter agitemus,donec mel adeo tepidum reddatur,ut corpori,cui cu
ratio adhibeatur,poſſit imponi.

De Gangræna. CAP. 9.

CONſequens eſt,ut deinceps dicamus de inflammationibus,quæ gangrænæ fiunt. Nominant
autem(ut noſti) Gangrænas, eas,quæ ex magnitudine inflammationis nondum factæ ſunt,
ſed adhuc fiunt,mortificationes. Nam cum, omnino membrum effectum eſt emortuũ,ut pun-
ctum uel ſectum uel aduſtum non ſentiat,quę patitur,ſtatim recidere oportet,quà ſanam partẽ
uicinam attingit. Sed, quod ita affectum eſt, denigratur: quod uerò in medio eſt conſtitutum,
ita ut tendat ad mortificationẽ,Gangręna nominatur. Curatur autẽ euacuantibus nobis quàm
poſſumus plurimum ſanguinis, qui in mẽbro patiente compactus eſt, cuius cauſa fiunt morti-
ficationes,ob id,quòd arteriæ ex anguſtia loci nequeunt ſe attollere: reliquo autẽ tranſpiratio-
nes exhibentibus. Aut igitur cutẽ uniuerſam multis ſectionibus profundis ſecare oportet unà
cum ſubiecta ſubſtantia: aut plurimis ſcarificationibus profundis incidere. Sanguinẽ uerò ma-
nare permittens,imponere debes ex medicamentis aliquod ad putreſcentia utilibus: cuiuſmo-
di ſunt,quæ ex oxymelite & farina orobi uel lolij conficiuntur: ſi uerò talia non adſint,fabarũ
farinam

A farinã adhibe,atq; ipſum oxymel ſolũ: &,ſi fortius medicamẽ apponere uelis, adijce ſal,aut ex
trochiſcis aliquem exquiſitiſſime tritum , qualis Andronis & Polyidæ & Paſionis eſt . Et Muſæ
medicamen ad hæc aptiſſimum,quod in Heræ tomo ſcriptum eſt.Vtaris autẽ & his,& alijs,quæ
antea diximus,animum aduertens ad corpus ægroti.Nã,ſi ruſticum fuerit & durum natura,for
tiſſima medicamẽta deſiderat:fœmineũ uerò & molles carnes habens,imbecilliora. Sic & uiri,
quicunq; & molles carnes hñt,& balneas amant,& in ocio degunt,mollia exigunt medicamen
ta.Neq; dubium eſt idem in pueris faciendum eſſe.Et,ſi qñ ẽt putrefactam atq; emortuam partẽ
abſcideris, ut ſecurius agas, nuper dictis utere medicamentis, naturam corporum ſimul atten-
dens,atq; eius inſuper partis,quæ male affecta eſt.Quædam.n.ſunt,quæ citiſſime ad putredinem
ueniunt:et ſatis eſt ob maiorem ſecuritatem,quando abſcindis aut circuncidis id,quod iam pu
A.li.1.f.4.c.29 fol.83.f truit,eam,quæ ueluti quædam radix eſt,ſanæ parti adiunctam, ' adurere,ſicuti ſæpius in puden-
dis facere conſueuimus,non nunquam quidem male affectis partibus,quę adurunt,afferentes,
qñq; uerò linamentum ante ſubmittentes.Facta uerò aduſtione,ſolemus(ut noſti)uti ſucco por
ri:qui ubi non adſit,ijs,quæ paulo ante diximus.Vbi uerò tibi uidebitur his remedijs adhibitis
ceſſare putredo,ut cito cruſta excidat,medicamento,quod nominatur Cephalicũ,cũ melle ute-
B re. Melius uerò & ex hydrelæo panẽ decoquentes,uel farina hordeacea eodẽ modo parata,uel
etiam cum ipſa miſcendo triticeam,facere cataplaſma. Id ẽt medicamentum,quod Tetraphar-
macum nominatur,ac præterea Macedonicum,ſunt cruſtarũ ſuppurationibus,atq; earum exci
dentijs accommodatiſſima.Similiter aũt & quæcunq; uim habent ad ſuppurationem perducen
di . Et paſtis uerò tritus cũ apio uel ocymo optime cruſtas dirumpit,& à ſanis partibus ſeparat.
Ex ſimplicibus autem medicamentis iris cum melle,uel radix panacis,uel ariſtolochiæ, uel aco
ri.In mollibus uerò corporibus ſufficit orobi farina cum melle uel thure. Auſert autẽ & cruſtas
Machærionis medicamentum,† & iris cum melle. Cum uerò exciderint cruſtæ,huiuſmodi ulce † In grę.cod.legitur, & ibis cũ melle. legitur etiam, & ibis,commota.
ra poſſunt quibuſcunq; medicamentis, quæ carnem inducant,ad ſanitatem perduci.

De Cancro & Elephantiaſi. CAP. 10.

CVm de his abunde dictum ſit, reliquum eſt,ut de cãcroſis tumoribus diſſeramus,qui in oĩ-
A.li 4.f.3.c.2 c.15.fo.159.g bus quidem partibus corporis fieri conſueuerunt ,ſed in ' mammillis pręſertim mulierum,
quæ purgationem ſcd'm naturam non habent : quæ ubi modum ſeruauerit,tunc mulier integra.
fruitur ſanitate . Hi uerò oẽs præter naturam tumores ex melancholica ſuperfluitate generan-
C tur,de qua diximus in commentarijs in quibus de potentijs,naturalibus egimus: Vbi oſtendi-
mus hunc humorem, dum ſanguis in hepate fit,fæcis uinariæ proportione generari:expurgari
aũt à ſplene,qui ex eo naturaliter habet alimentum.Cum igitur naturalis temperatura hunc hu
morem paucum generauit, & ratio uictus adhibita confert,& ſplen ſatis attrahit ex eo,qui ge-
neratur,nulla huiuſmodi ſuperfluitas in uenis coaceruatur.At,cum contraria eueniunt,tunc in
uenis multiplicatur:& eas,de quibus dicturi ſumus,facit ægritudines.Dico autem ijs,quę dixi-
mus,contraria,ut ſcilicet hepar ad generandum huiuſcemodi ſuperfluitatem ſit aptum: ſit etiã
ratio uictus per tales adhibita cibos,qui craſſum & fœculentum humorẽ procreare natura apti
ſunt : ſplen uerò ſit natura imbecillior,&,quicquid de ea ſuperfluitate generatur, ad ſe minime
trahere potens.In hoc uerò corpore turbidus fit,ac craſſeſcit is,qui in uenis continetur ſanguis.
Et non nunquam à uenis habentibus(ſicut & alia omnia)uim excernendi id, quod extraneum
eſt, per hæmorrhoidas excernitur. Sæpius autem & ad uarices decumbit . Et quandoque ad cu-
tem uniuerſam expellitur , fitque is morbus, quem Elephantem nominant . Nam & aliquando
ad alias corporis partes , quæ cæteris ſunt imbecilliores , humor iſte defertur : atque euidenter
apparent , quæ in illa parte ſunt , uenæ nigro ſanguine ac craſſo planæ : quantoq; craſſior fuerit
D ac nigrior,tanto deterior eſt paſſio.In mammillis autem ſæpe uidimus tumorem forma ac figu-
ra cancro animali exquiſite conſimilem : nam , quemadmodum in iſto pedes ex utraque parte
ſunt corporis, ita in hoc morbo uenæ diſtenduntur,ac figuram omnino ſimilem cancro repræ-
ſentant . Hunc morbum per ſui initia ſæpe ſanauimus : ſed , ubi in molem inſignem ſatis eue-
ctus eſt,nemo ſine manus opere potuit curare.Itaque uniuerſæ chirurgiæ tumorem præter natu
ram excidentis intentio eſt totum tumorem, qua partibus ſanis adhæret, circuncidere : ſed ob
uaſorum magnitudinem, cum præſertim fuerint arteriæ , profluuij ſanguinis ſtatim periculum
imminet : quòd ſi laqueis eas circumprehendas, ſympathuæ id eſt compaſſiones, inſequuntur.
Si autem & morbi radices exurere ſtatuas, neque huic rei maximum periculum deeſt,cum pro
pe principes partes ſit aduſtio . Hunc igitur morbum (ut diximus) in principio ſanauimus , &
tunc pręſertim,cum melancholichus humor non admodum craſſus uidebatur exiſtere:nam hic
purgantibus medicamentis,ex quibus ſanitas ſequitur, prompte ſuccumbit . Neque obſcurum
eſt huiuſmodi medicamenta debere eſſe euacuandæ atrę bili accõmodata.Quod tam diu facien
dum eſt,donec ſanitas priſtina parti ſubſequatur,quando ratio uictus optimos generans humo
A.li.4 f.3.c.3 c.1. fo 461.b res interim adhibeatur . In Alexandria ' quidem elephantis morbo plurimi corripiuntur pro-
pter uictus modum & regionis feruorem:at in Germania & Myſia rariſſima hæc paſſio uidetur:

& apud Scythas lactis potatores nunquam fere apparuit. In Alexandria uerò plurimum genera- E
tur ob uictus rationem: comedunt enim farinam elixatam, & lẽtem, & cochleas, & plura ſalita,
& non nulli ex ipſis carnes aſininas, & alia quædam, quæ craſſum & melancholicum humorem
generant. Nam, cum circunſtans aër calidus ſit, motus humorum agitur uerſus cutem. Huic igi-
tur morbo quas antea diximus, conſerunt purgationes. Quòd ſi & ętas & uirtus permiſerint, ſan
guis prius mittendus eſt. In cancris uerò non inutile eſt, neq; in iſtis, ubi nihil prohibet ſangui-
nem mittere, demum purgare: &, ſi fuerint mulieres, mẽſtrua euocare, ſiquidem nondum quin-
quageſimum annum attigerint. Patienti aũt particulæ ſuccus ſolani imponatur, nam hoc medi
camen ad huiuſmodi utile eſt. Quòd ſi nolit ægrotans medicamento adeo humido illiniri, cum
præſertim domum exire cogatur ad conſueta negocia peragenda, medicamen ex pompholyge
conſtans eſt imponẽdum, quo me uidiſti uti ad cancros exulceratos: &, ſi hoc non adſit, adhibe
alterum medicamentum noſtrum, quod ex chalcite fit. In uictus uerò ratione ſuccus priſſanæ
abundanter exhibendus, & ſerum lactis: & ex oleribus malua, atriplex, & blitum: &, quando
tempus tulerit, cucurbitas, ipſis etiam eſt utendum & piſcibus petroſis, & auibus omnibus, ex-
ceptis paluſtribus. Sed ijs, qui elephantiam patiuntur, in uiperarum eſu eſt mirabile auxilium.
Ita uerò eas condire oportet, quemadmodum uidiſti Marſos, qui feris uenenatis & aſpidibus F
nutriuntur, Capite quidem primum abſciſo & cauda uſq; ad digitos quatuor: deinde omnibus
interaneis exemptis, cute etiam nimirũ adempta: aqua deinde abluto corpore ipſarum. Sed ne-
que aliter, cum theriacam antidotum conficere uolumus, uſque ad hoc præparamus: ſed dein-
ceps concoquimus differẽter, in theriaca quidem paululum anethi & pauci ſalis in aqua ponen
tes: in ijs autem, qui elephantiaſi laborant, in olla anguillarum modo præparantes, ex albo iu-
re. Fit autem hoc modo. Aqua abundanter in ollam funditur & paucum olei, & cum hoc por-
rum & anethum adijcitur. Liquet autem, quòd uiperarum carnes ſunt decoquendæ, donec ex-
quiſite molles reddantur. Ipſum etiam medicamentum confectum ex uiperis, quòd theriacam
appellant, optimum eſt ad potandum ijs, qui huiuſmodi morbo laborant, uel etiam, ſicui libue-
rit, ad cutem oblinandam: nam, cum omnia hæc facta fuerint, non nunquam ſolet ſquama à cu-
te decidere, quale in ſerpentibus quod ſenium appellatur.

Strumarum, Meliceridum & hydropum curatio. CAP. II.

IN alijs autem tumoribus præter naturam non putaui oportere eam, quæ manu fit curatio-
nem hoc in loco ſcribendam, cum tu medicamẽta probatiſſima à nobis acceperis. In ſtrumis G
enim ea, quæ † adſtringere, & exiccare, & pus etiam facere poſſunt. In ijs autem, quæ Meliceri-
des dicuntur, ea, quæ has diſſoluendi uim habent, & quæ pus reſoluunt, & aquam in ſcroto &
abdomine, medicamenta accepiſti: Quibus etiam in aqua intercute laborantibus utaris: in
ijs enim duplex intentio eſt, ſcilicet ut ſanetur tumor durus in uiſcere, & coaceruata humi-
ditas diſſoluatur. At prius de induratorum uiſcerum curatione dictum eſt: § ſed differunt cum
talem tumorem partes patiuntur, & differentem exigunt curam. § Quare curatio hydropum
ad has tres reducitur intentiones, ut ſanemus durum tumorem, qui in uiſcere eſt: ut ea appona-
mus, quæ humiditatem diſſoluunt: * & medicamenta, quæ urinam mouent, in potu demus.
Hæc quidem tibi, qui ad longam peregrinationem accingeris ſatis eſſe arbitror. Si uerò (ut
inſtitui) librum de medicamentis ſecundum * morbos & loca patientia compoſuero,
illum in tuo reditu habebis. Sed & aliud opus magnum amicis expoſtulan
tibus exarabitur, in quo tota ars curandi continetur. Quòd ſi ti
bi peregre detineri diũtius contigerit, ſingulos, qui
à nobis ſcribentur, commentarios ad te
mittere non grauabimur. H

† ... ad æqualitatem redigere, id eſt, ut puto, diſſingere id quod tumorem facit.

* Al. genera.

*Poſt hunc librum collocari debuerat liber, cui titulus eſt, Quos & quando, & quibus medi-
camentis purgare conueniat: qui in quinta Claſſe pag. 88. habetur.*

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE IN MORBIS ACVTIS COMMENTARII QVATVOR

Ioanne Vaſſeo Meldenſi interprete

Ab Auguſtino Gadaldino pleriſque in locis emendati.

ARGVMENTVM

Pertractat de ijs, quæ veteribns medicis in acutorum morborum victu controuerſa erant: ac in primo quidem libro agit de ptiſſana.

1 *QVi Gnidias appellatas ſententias conſcripſerunt, hi ſanè, quæ ægri in morbis ſingulis patiuntur, & quo nam modo non nulla ijs eueniant, rectè ſcripſerunt. Atque hactenus uel medicina quoque imperitus quiſpiam rectè ſcribere potuiſſet, ſi ab ægro unoquoque, qualia patitur, probe intellexiſſet. Verũ, quæ medicum non referente ægro ipſo perdiſcere oportet, multa ex his ſunt prætermiſſa, alia in alijs.*

C

Non ſolum nihil eorum, q̃ ægri patiuntur, prætermiſerunt, qui Gnidias ſcripſerunt ſententias: uerũ quoq; & ultra id, quod iuſtum eſt, de quibuſdam mentionem fecerunt: ut paulo poſt oſtendã. Neq; id artis opus eſt, ſi nihil prætermiſerint eorum, quæ à plebe ipſa cognoſci poſſunt: non etenim is artifici eſt ſcopus, ſed, quæ ad curationem idonea ſunt, omnia ſcribere. Quapropter ſæpius non nulla adijcere, quę vulgus nouit, erit opus: & multa, quæ huic nota ſunt, auferre, ſi nihil ad finem artis conferre uideantur.

2 *Et quædam ad coniecturalem cognitionem (τέκμαρσιν dicunt) peropportuna.*

Τέκμαρσις eſt, quæ per τεκμήριον fit, cogitio: Τεκμήριον autem appellant ueteres ſyllogiſticum ſignum, non autem ſimpliciter ſignum omne, ut in opere de coniectura et ſigno eſt demonſtratum. Quæ igitur medicis ad huiuſmodi cognitionem tum neceſſaria tum utilia exiſtunt, nõ omnia ait Gnidijs in ſententijs ſcripta eſſe, ſed prætermiſſa pleraq;.

3 *Cum autem ad coniecturalem cognitionem dicatur, quo nã modo curare ſingula oporteat, in his multa aliter, quàm illi enarrauerunt, ſentio.*

Ex quo multa, quæ ad coniecturalem cognitionem utilia exiſtunt, à gnidijs medicis prætermiſſa eſſe dixit: quam nam dicat coniecturalem cognitionem, ipſe deinceps docuit, inquiens, Quo nam modo curare ſingula oporteat. Nempe, quod ad horum inuentionem utile fuerit, id ex arte eſt. Sed forſan quis opinabitur prætermiſſas eſſe, quæ tum ad dignotionem, tum ad prænotionem conferunt, coniecturas. Verum res non ita habet, cum de neceſſitate in illis, quæ ad curationem idonea ſunt, hæ contineantur. Si enim ad optimæ curationis inuentionẽ nihil conferrent morborum dignotio, & futurorum prænotio, prorſus hæ ſuperuacarent: nunc autẽ, quòd conferant, ob id utiles exiſtũt. Ergo, quòd affectuum dignotio ad curationẽ ualde neceſſaria ſit, recenſere non eſt opus. Nam in primis, quis nam ſit morbus, dignoſcere oportet, deinde curationem ipſius ita aggredi. Quòd uerò prænotio ad curationem quoque utilis ſit, demonſtrauit in præfatione ‖ prognoſtici Hippocrates. Qui ergo omnia, quæ ad medicinam ſpectãt, utilia ea uel ad dignotionem, uel curationem, uel prænotionem eſſe dixerit, uirtute idem dicit. Curatio ſiquidem per ſe à medicis exercetur: prænotio autem & dignotio propter curationem. Quo fit, v. Progno. t. 3 4. 189 d

ut nemo finem artis dignotionem uel prænotionẽ, ſicuti curationẽ, aſſeuerauerit. Intellige aũt E in præſentia curationem, ſublationem morbi, non eam quidem, quę adhuc fit, ſed quæ iam facta ſit. Sed de omnibus abunde eſt ſcriptum in eo libro, qui de fine medicinæ agit. Nec expedit, ut impræſentia quippiam præpoſtere, & præter inſtitutum faciamus (græce παρέργῳ ἔργον ποιῆσαι, dici ſolet) utpote, qui iá ueteris mentem uel ſine exquiſito finis examine cognouerimus. Verũ, cùm & modo alio dictio præſens pleriſq; in exemplaribus fide & dignis ſcripta ſit, de ea mentionem facere non intempeſtiuum fuerit. Differt aũt ab ante ſcripta dictione litera una, uidelicet, ἢ id eſt, uel, ut ad hunc modum grçce ſit: ὁκόταν δέ τι ἐς τὸ τεκμαίρεσθαι λέγηται, ἢ ὡς χρὴ ἕκαστα ἰητρεύειν, id eſt, Cum autem quippiam ad coniecturalem cognitionem dicatur, uel quo nam modo curare ſingula oporteat. Quin ita ſcribunt, per τεκμαίρεσθαι dignotionem & pænotionem intelligunt: & per uerba hæc ὡς χρὴ ἕκαστα ἰητρεύειν, id eſt quo nam modo curare ſingula oporteat, curationem: nolentes eam in τεκμαιρομένοις nomine cõtineri. Quod ſi ita habet, in ante ſcripta dictione, qua dicitur, Multa prætermiſſa ſunt alia in alijs, & non nulla ad coniecturalem cognitionẽ peropportuna, nõ recte ſanatoriam artis partem prætermiſiſſe uidetur Hippocrates. Sed, ꝗ hi reſpondeant ob id reſumptam ſcriptamq́;, quæ ſequitur, dictionẽ, ut, quod ſanatoriũ eſt, adijceret, nemo eſt, qui ignoret. Verum, quoniam de re ad curationem utili diſceptatio non ſit, ob eas res ſermonem protrahere F eſt ſuperfluum. Pergamus igitur ad ea, quibus, quæ ad ſanationem utilia ſunt, docet.

4 *Atque non ob id ſolum non laudo: uerum quòd & paucis numero ſint uſi medicamentis. Nempe maximus numerus medicamentorum †. quibus in morbis non acutis uſi reperiuntur,§ tũ tempeſtiue exhibitorum, tum elaterij, tum ſeri, tum lactis. § Quæ ſi bona eſſent, morbiſq́ quibus dari cenſerent, cõgruerent, multo ſanè digniora laude erant, quòd pauciſſima ſatisfacerent. Sed res impræſentia non ita habet.§*

† *Alia lectio ex cod. & manuſcriptis et impreſſis. quæ tradiderũt uſi in morbis acutis. & hæc magis quadrare uidetur cũ Galeni explanatione.*

Paucis quoq; numero auxilijs uſos eos ait, niſi in acutis morbis: quaſi in his multa dixerint: quod ſanè fecerunt. Quæ uerò longis in morbis dixerunt, hæc re uera contra ſe habent. Nam & per tempeſtiuam elaterij, ſeri, & lactis potionem perficiuntur.

5 *Qui uerò ſecundum adornauerũt librũ, hi medice magis, quæ ſingulis exhibenda ſunt, percurrerũt.*

Liber ſecundus poſt primum ſcriptus, ἐπιδιεσκευάσθαι, id eſt adornatus digeſtuſq́; dicitur, cum inſtitutum habens idem, & plurimas dictionum eaſdem, non nulla quidem eorum, quæ in priore erant, detracta habet, alia autem adiecta, & alia permutata. Exemplum rei huius, ſi perſpicuitatem deſideras, ſecundum Eupolidis Autolicum ex priore adornatum digeſtumq́; habes. Sic & G gnidias ſententias à primis ſecundas gnidij ediderunt medici: quæ non nulla quidem haberent eadem omnia, alia uerò adiecta, & alia detracta, ueluti & alia permutata. Secundum igitur hũc librum Hippocrates priore medicinalem magis eſſe aſſerit.

A † *Vide in libro de paſſionibus non longe à principio.*

6 *Sed de Diata, ideſt victus rõne, nihil, qđ effatu dignũ ſit, cõſcripſerũt veteres, quãq̃ id magnum eſſet.*

Is curationis ductus cõtextuſq́;, qui per conſuetas materias efficiẽ, Diæta, id eſt uictus ratio, nũcupatur: ut, qui per conſuetas, tum ſectiones, tum aduſtiones & alia quæcunq; manibus fiũt, Chirurgia: tertia ab his medicinæ pars eſt pharmaceutice, ꝗ ſcilicet per medicamenta abſoluitur perficiturq́;. Accuſat autem priſcos Hippocrates, quòd de uictus ratione nihil effatu dignum conſcripſerint: idq́; dixit, non quòd nullum diæteticum theorema conſcripſerint, ſed quòd non effatu dignum. Quale nam autem ſit effatu dignum, docebit in ſequentibus.

B † καὶ τὰ ἄλλα νοσήματα ὅσα τοιουτότροπα ἐστίν.

C * τοιαῦτα.

7 *Fuerũt verò, ꝗ varios morborũ ſingulorũ modos, diuerſaſq́ horũ ſectiões diuiſioneſq́, nõ ignorauerĩt.*

Non ſolum uarios morborum modos non ignorauerunt, uerum quoq; & ultra, quàm decet, de his ſcripſerunt: ut oſtendam in ſequentibus. H

D * *In cod. manuſcriptis legitur εἶπον, i. dixi. et ita uetus tralatio. & ita omnino uidetur legendum: ſuperiori. n. cõmẽto 7. de hoc dixit Galenus.*

8 *Verum morborum ſingulorum numeros clare pronunciare volentes, nõ recte ſcripſerunt: quippe cũ non facile numerari queant, ſiquis languẽtium morbos alterum ab altero quadantenus differre, nullũq́ morbum eundẽ uideri, quin idem quoq; nomen habeat, cõiectauerint. Mihi uerò placet omni in arte animum aduertere. Nam, quæ probe uel recte procedunt officia, probe & recte ſingula peragere oportet: quæ item celeritatem deſiderant, celeriter adimplere: &, quæ puritatẽ, pure: &, quæ ſine dolore adminiſtrari poſtulant, citra dolorem omnem adminiſtrare. Cætera quoq; huiuſmodi omnia inſigniter præ alijs ad meliorem formam nos redigere conuenit. Maxime autem medicum laudauero, qui in morbis acutis, ui quorum plurimi hominum enecantur, inſigniter præ cæteris in melius procedat.[a] † Sunt autem acuti morbi, quos priſci nominatim perſtrinxerunt, pleuritis, peripneumonia, phrenitis, lethargus, cauſus,[b] † & quicunq; alij hos conſequuntur morbi, quorum febres [c] * prorſus continuæ interficiunt.*

E † *In libro de internis paſſionibus traduntur, phthiſes tres, morbi à renibus quatuor, ilteriqua tuor, tetani tres.*

F * *Al. ſymptomatum.*

[d] * Dixit paulo ante gnidios medicos confeſtim ab initio de morbis, pluſq̃ oportet, ſcripſiſſe. [e] † Scripſerunt ſiquidem bilis morbos ſeptem: pari modo & paulo infra, ueſicæ duodecim: renum quoq, quatuor: ſtranguriȩ quatuor: deinde tetanos tres: morbi præterea regij genera quatuor: atq; tandem phthiſes tres. Nempe ad [f] * corporum uarietates, quæ multas ob cauſas permutabantur,

A tabantur, reſpexerunt, morborum identitatem handquaquã contemplati: quo modo eſt cõtẽplatus Hippocrates, ad horum inuentionem methodo uſus, qua duntaxat morborum numerũ inuenire conceditur. Methodum autem eã in methodi medendi principio demonſtrauimus, diximusq́; aliqd in libro de elemẽtis ſcd̃m Hippocratis mẽtem. Habes quoq; & à nobis cõpẽdio quodam ſcriptum unũ de morborum differentijs commentariũ. Sed hoc in loco dictiones ꝓſe qui eſt opus, nempe is expoſitionis ſcopus exiſtit. a †Nã ſi quis inter exponendum demõſtrationes ſcripſerit, ſermonẽ ptotrahet, & præcipuã, quæ ſanationis morborũ cauſa exiſtit, dimittet: partem, inquam, quæ ad maxime lethaliũ morborum curationẽ excellit præſtatq́;. Summa quidem præſentis dictionis hæc eſt, particulatiã uero dictionis deinceps explicabo.

9 *Cum enim nullus communis peſtiferi morbi modus paſsim graſſatus fuerit: ſed morbi σποράδες, id eſt ſparſim priuatimq́; prehendentes, & ſimiles fuerint: ab his plures, quàm ab alijs omnibus, intereunt.*

Oſtendit hac oratione Hippocrates[b]† morbos multos uno fieri tẽpore, quos, ſi pernitioſi fuerint, peſtem appellanr: ſi uero mitiores, altera quadam indicãt appellatione, epidemos uel epidemios nominantes: vt Epidemus morbus ſit, qui tẽpore aliquo in regione aliqua abundet: Peſtis B uero, epidemia pernitioſa. Eſt autem & aliud morbi genus cõmune multis, [c]† quod in regione ſuperuenit acceditq́;, endemumq́; uel endemium appellitaẽ, quaſi patriũ dixeris, aut uernaculum. His autem omnibus aduerſantur σποράδες, id eſt qui ſpatim priuatimq́; prehendũt, ægros diſcrepanter ſatigantes, neque ſecundum communem modum conſtantes. Sed quidnam eſt, quod ab Hippocrate dicitur. Sed morbi, & σποράδες, & ſimiles fuerint? Nempe contrarium dicendum fuit, & non ſimiles eos inter ſe eſſe: ſi utique ipſa morborum ſimilitudine & endemũ & epidemum, & peſtiferum iudicabatur. Duorum igitur alterum, uel meliorem hanc ſcriptionem exiſtimare oportet. Sed morbi & σποράδες, & nõ ſimiles fuerint: uel ſimiles eos [d]† dicere oportuit; nõ inter ſe, ſed morbis antedictis, id eſt conſuetis: quoniã rarius quidẽ tum epidemij, tũ peſtiferi fiunt, uocati nero ſporadici frequenter. De quibus & hoc in loco ab ipſo habeẽ: ueluti de epidemijs in libro epidemiorum morborum, & de endemijs in libro de aquis aere & locis. Nullum autem peculiarem de peſte confeci t librum, quoniam ex epidemijs unum eſſe illam per libros epidemiorum demonſtrauit.

10 *Idiotæ uero non admodum cognoſcunt eos, qui in huiuſmodi alijs præſtant.*

C Idiotas ait non omnino cognoſcere medicos eos, qui, quantum ad huiuſmodi morbos attinet, alijs præſtant. Quòd autem acutos dicat, palam eſt, de quibus ante ſermonem fecit.

11 *Aliaq́; auxilia magis laudant uituperantq́;.*

Neque conuenientes, neq; laudabiles curationes dignoſcere ait idiotas, ſed alias magis. Quo fit, ut illi nequaquam recte laudent culpentve. Deinceps tanquam eorum, quæ dixit, demõſtrationem adiciens, hæc ſcribit.

12 *e †Magnum autẽ rei argumẽtum, ꝙ uulgus morbos huiuſmodi ſanationẽq́;, utpote rude, planè ignoret, eſt hoc: Nempe, ꝙ medici non ſunt, medici eſſe ob huiuſcemodi morbos præcipue uidentur: facile ſiqdẽ nomina diſcuntur, quæ apud ægros uſui eſſe exiſtimata ſunt. Si.n. quiſpiam ptiſſanæ cremorem, uinumq́; tale uel tale, uel etiam melicratum nominauerit, referre omnia eadem medici, tũ boni, tum mali plebeijs huiuſmodi uidẽtur. Sed res ipſa ſecus habet. Nẽpe hi, quãtũ ad hæc attinet, ſupra modũ inter ſe differunt.*

Quod materiis huiuſmodi eorũ, q̃ ad uictus rationẽ ſpectant, medici utãtur tũ boni, tũ mali, ob id quisnã melior ſit, dignoſcere nequeũt idiotæ, q diſcernere nõ poſſint, quinam tempeſtiD ue & debito modo pręſidiorũ materias ęgris adminiſtrent: & quinã citra hęc. Hippocrates aũt, ubi impræſentia ſecũdum præfiniuit proœminum, à præſenti oratione conſequentia exordiẽ.

13 *Digna aũt ſcribi mihi maxime uidentur, quæ, quanquã medicis utilia exiſtant, tamẽ ignorãtur: q̃, inquã, inſignes profectus & inſignes offenſas afferunt. Quæ aũt ignorantur hæc ſunt: Cur in acutis morbis medici quidã ptiſſanas non colatas ꝑpetuo exhibeãt, & recte curare ſeſe exiſtiment: Alij omnino cõtendant, hordeũ ut nullũ æger uoret, ſubſecuturã inde, quæ inſignis ſit, offenſam ueriti: ſed cremorẽ linteo colatum porrigant: Alij uero neque craſſam ptiſſanam, neque cremorem exhibeant: atque ex his quidam, quoad æger ad ſeptimam uſque peruenerit diem: alij perpetuo, donec morbus iudicatus fuerit.*

Logicam magis ſpeculationẽ ſapere vr̃, qđ ab Hippocrate in q̃ſnem diſceptationẽq́; ponĩ: cũ & ſine hmõi ſpeculationibus recte ſanare queam⁹. Nẽpe morbos recte ſanare ineſt medicis ex faciendorũ cognitione, & non ex inueſtigatione cauſæ: ob quã ſunt controuerſi, q uarias in hmõi morbi ſcripſerunt curationes. Eſt uero ſcd̃m ueritatẽ id nõ commodiſſimum modo, uerũ quoq; & omniũ primũ, atq; q̃ſitu neceſſariũ, ut ꝓcedẽte exponã ſermone: ꝙ enim q̃ſne dignũ ſit, quod proponit, & quo ſoluat modo, ante percurrere eſt melius. Quòd igitur q̃ſne dignũ ſit, hinc diſces. Nã de philoſophorũ cõtrouerſia nullã habemus, quæ euidens ſit, coniecturã. Neq; enim

A † Al. ex Græcis antiquis. Nã, ſi qs inter exponẽdum demonſtrationes ſcripſerit, nec poſtea longum ꝓſe certe ſermonẽ ſanationis morborum cauſa, & præcipuã partem dimittet: partem &c.

B † Al. morbos quoſdã cões multis hoibus euenire uno tpe & ita etiã uetus interpres.

C† *Legitur quidẽ hoc i loco i impreſſis cod. græc. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο τι καθ' ὥρας ἐπιγιγνόμενον. i. quod eſt in tpe ſuperueniẽs. & Laſcaris loco καθ' ὥρας uidetur legiſſe κατὰ χώρας. At in manu ſcriptis qbuſdã hæc uerba nõ habentur: ſed ſunt gloſſema in margine poſitũ, ac uelut declaratio ſuperioris morbi epidemici, ꝙ ſit morbus, q aliquo tpe unius regionis ſuperueniat: q̃ poſtea uerba per librarij incuriã in cõtextũ loco non debito irrepſerunt: quãdoquidẽ morbi endemij ſunt illi, qui perpetuo ĩ una regione abũdãt, ut hr̃ à Gal. 1. cõmẽ. primo Epid. diffuſe.*

D † *dictos eſſe cenſendum eſt.*

E † Al. Nicolaus Lauachius ita uertit. Curus rei indicium manifeſtum illud eſt, ꝙ ipſi inter ſe uulgares aduerſiſſimi in affectibus huiuſcemodi uidentur. quãobrẽ diligentia eſt aiaduerſione opus. Qui enim medici non ſunt, credũtur medici, in his præſertim morbis, cũ ij eorũ leue didiciſſe nomina, quæ patientibus eiuſcemodi conteſte adminiſtrãtur.

enim ſi genitus mundus ſit,neq; ſi interitus conſcius:neq; ſi extra ipſum inane nõ ſit,neq; ſi fini E tus:neq; ſi is ſolus unus ſit,neq; ſi plures;neq; quot numero,ſi plures:neq; ſi horũ multitudo incomprehenſibilis ſit,aut infinita:maniſeſte coniectari poteſt.Ad hũc ſanè modũ, & de alijs multis,quæ in philoſophia quęrunt̃, nõ nulla quidẽ iudicare prorſus nequiuimus, alia uero nõ ſine magna contemplatione.Verũ de ipſis,q̃ ęgros iuuant,uel lędunt,non ſimiliter eſt.Nẽpe, etſi ad ipſa inuenienda longo opus ſit tpe,uiroq; à multis diſcrepante,q̃ tñ ſe ſe reperiſſe quidã iactãt, ea facilẽ habere iudicationẽ uidebuntur.Nempe,ſi ęgris quidẽ adhibita præſidiũ attulerint,laudare oportet atq; agnoſcere: ſi uero detrimẽto fuerint,uitare atq; repellere: q̃ uero nihil auxilij uel offenſæ effatu dignum præſtiterint,in neutrius horum ratione cenſere cõuenit.Sed ſanè medicos ab euidenter offẽndentibus abhorrere oportet.Si ergo parũ*exuperãtibus inſiſtãt,q quouis modo ab initio ſunt*opinati,nihil mirum uideri debet.In ijs uero,q̃ admodũ receſſerũt,atq; uſque adeo, ut à quibuſdam laudentur, ab alijs culpentur,admirari quiſpiã eos poterit,q ualde offendentia extollunt,uel eos,qui uere iuuantia uituperãt.Id ſanè eſt,qđ Hippocrates particulari uno exemplo proponit. Dictum autẽ & id,nec ſecus ipſius ſolutio, ab Eraſiſtrato in primo libro de febribus,paucisq; & euidenter,utpote qui Hippocratẽ planè eſt ſecutus. Percurrens et enim in libro præfato medicos tum eos,qui aduerſiſſimum febrientibus uictum p̃ſcribunt:tum F eos, qui lõgis inedijs ægros ipſos conficiunt,atq; Petronam ipſum,qui tum carnes,tũ uinum ex „ hibebat:in textura ſermonis hoc ĩſert pacto.In multis igit̃ ualde magnis plagis decidebãt:ſi au „ tẽ febrientes oẽs ex tali curationis modo male liberabãtur, qui ita curabant, à curatione deſi- „ ſtebant.Sed,ut uidetur,non febribus oĩbus opem fert is ſanationis modus.Laudãdi igitur cum Eraſiſtratus,tum alij, qui q̃onem hanc propoſuerunt,& ſolutionem eius ſcripſerunt : laudãdus quoq; & qui præ cæteris eam propoſuit. Sciueris præterea & eã nõ magis de acutis morbis, q̃ de alijs omnibus,proponi ſoluiq;.Nempe reſponſio de omnibus cõis eſt. Non enim in acutorũ modo,uerum quoq; & morborum aliorũ curatione controuerſi fuerunt medici:atq; ob id lõgo tpe ſua in cibi exhibẽdi regula permanent,ꝙ nõ nullos ab ea euidẽter iuuari uident. In cæteris autẽ,qui nihil inde auxilij recipiũt , cito quidem & ægros occulte aliquid deliquiſſe ſuſpicant̃, quanq̃ id nõ ſit,ſed qđ retulit Hippocrates in libro de fracturis : ubi agens de ijs, qui fracturas cum uulneribus perperam ligãt,atq; ob id lædunt,ait, ‖Nõ enim deligationẽ cauſam eſſe exiſti „ mãt, ſed aliud quoddã inſortuniũ.Sic & eos in uictus ratione opinari par eſt. Quod autem præ „ ſenti in oratione recẽſuit Hippocrates, id palam eſt,ubi quis eã ſecũ cogitans bis & ter legerit. Nempe ex particulari exemplo cõem doceri ſermonem comperiet:quẽ & uniuerſalem uocare G conſueuerunt,non Philoſophi modo,uerũ quoq; & prope omnes Logicæ artis nõ imperiti.Eraſiſtratus ergo aduerſiſſimarũ meminit uictus rationũ.Hippocrates uerò relictis mõſtruoſis alienisq;,ad moderatiores ſe contulit . Monſtruoſæ etenim alienæq; uere ſunt, tum q̃ per inediam fiunt ſummam:tum quæ per replerionem immoderatã,qua utebatur Petronas.Moderatę uero, quarũ meminit Hippocrates in acutis morbis,ab inſignibus exhibentur medicis . Quidã enim hordeaceam ptiſſanam in his adminiſtrant,alij cremorẽ duntaxat, alij ne hunc quidẽ in acutis morbis ante iudicationẽ , ſed tempore interiacente ſolos exhibent potus, aquam,melicratũq;, &,ſi opus ſit,oxymeli.Controuerſiæ igitur cauſa eſt,quam Hippocrates ipſe in ſequẽtibus exequetur,& quam ab Eraſiſtrato in primo de ſebribus bene enũciari aſſerebam.Eſt autem ea, qđ aliqui ſolo ptiſſanæ cremore indigẽt:alij hordcacea ptiſſana:& alij horũ neutro,ſed potibus ſolis ad iudicationẽ uſq; fœliciter ſeruantur. Demonſtrabit autem in ſequentibus, quinã hordeacea indigent ptiſſana,& qui ſolo ptiſſanæ cremore, & qui neutro horum.

14 *Sanè quæſtiones huiuſmodi ꝑponere medici nõ conſueuerunt:neq; forſan, ſi ꝑponantur, ſoluũtur.*

Quòd primus Hippocrates quæſtionem hanc propoſuerit,ſolueritq;,ex hac notum euadit di H ctione . Neque enim,inquit, tales quæſtiones proponi à medicis conſueuerunt. Quod ſi & eas quis fortaſſis propoſuerit , ſolutio non reperietur .

15 *Calumniã uero uſq; adeo grauẽ patitur apud uulgũ ars tota,ut nullo pacto medicina eſſe uideatur.*

Hac quoq; in oratione ex particulari exemplo rem quandam uniuerſalẽ docet . Nẽpe in primis qualemcunq; ingredientiũ exercitationẽ controuerſia iuſtam ignorantiæ ſuſpicionẽ oſtẽdit.Secũdo concordia ipſa iuſtam magnamq; cognitionis ſpem demonſtrat : quod nimirũ mathematicis demonſtrationibus ualde contulit : Neq; enim diſcipulos ſolũ alliciunt, creduloſq; reddunt,uerũ quoq; & apud idiotas ſeſe ueriſſimas exiſtimandas præſtant.Mathematicis igitur demonſtrationibus uſos * ait,qui euidenter quippiam & citra quamuis ambiguitatẽ demõſtrauerunt. Sed controuerſiæ rationem diligenter in ſequenti oratione proſequitur.

16 *Quapp acutiſſimis ĩ morbis uſq; adeo diſſentiũt inter ſe artifices, ut q̃ alter porrigit optima eẽ exiſtimãs,ea alter mala eſſe putet:atq; ferè ob id uaticinatiõi(quã græce μαντικὴν uocãs)ars ipſa ſimilis eẽ uideatur, Augures ſiquidẽ alitẽ eãdẽ,ſi ad ſiniſtrã uolauerit,bonã fauſtãq; eſſe putãt:ſi ad dextrã, malã infauſtamq;*

*Al. lædentibus.

de Fracturis t. 7. 243. b

* Aiunt. ſ. idiotæ, eſt in ueteri tralatione.

A *ſlamque. Talia quoq; in Aruſpicina (quam ἱεροσκοπίαν dicunt) uidentur, alia in alijs: ſed uaticinantium non nulli cōtraria ſentiunt. } Dico autem ſpeculationem hanc eſſe & pulcherrimam & germanam, propter quàmplurima & commodiſſima, quæ in arte comperiuntur. }*

μαντικὴν appellauit Hippocrates, οἰωνιστικὴν: ἱεροσκοπίαν uero, θυτικὴν à pleriſq; appellatam, quā uere antiqui etiam alij ἱεροσκοπίαν uocant, ꝙ ἱερεῖα id eſt hoſtias, ſuſpiciētes, qui in ea ſcientia graues & præſtantes ſunt, ex ipſis uentura prænuncient: ἱερεῖα, autem ſcimus appellari omnia, quæ dijs ad honorem exhibemus, quales ſunt, quæ litantur uictimæ, quarū extra inſpicientes ἱεροσκόποι, id eſt aruſpices, prædicunt. Eos uero, qui ex auium uolatu augurantur, quos οἰωνιστὰς, & οἰωνοσκόπους, id eſt auſpices, appellant, nunc μάντεις, id eſt augures, appellauit Hippocrates: quanquā μάντεως nomen & μαντικῆς de omnibus, quæ ita prędicunt, artibus proferatur. Nempe μάντεις uocantur & ἱεροσκόποι, & οἰωνισταί, & qui appellantur γαλεῶται, & qui per notas & uictimas, futura prædicunt. præterea & χρησμολόγοι, i. fatidici & θεομάντεις, id eſt diuini uates. Sūt, qui & ὀνειροπόλους, id eſt ſomniorum interpretes, à poeta appellatos inter μάντεις, id eſt uaticinantes, collocant. Sed conſtat Hippocratem ſolos οἰωνιστὰς appellare μάντεις, ut poeta appellauit. Nam is in pleriſque
B ſui operis poetici partibus οἰωνιστικὴν artem, uenturorum prænotionem eſſe demonſtrat. Quo modo & in primo Iliados circa initia ait, ἀλλ᾽ ἄγε δή τινα μάντιν ἐρείομεν, ἢ ἱερῆα, ἢ καὶ ὀνειροπόλον, καὶ γάρ τ᾽ ὄναρ ἐκ Διός ἐστι, id eſt, Conſulamus itaque augurem quempiam, aut aruſpicem, aut ſomniorum interpretem: nempe & ab Ioue oſtenduntur inſomnia. ἱερῆα quidem dicens, ἱεροσκόπον: ὀνειροπόλον uero, qui circa ſomnia uerſatur: μάντιν autem οἰωνιστὴν, id eſt augurem auſpicemque. Sæpius etenim in ſuo opere poetico huius meminit in maximis rebus, diuinandi etiam arte per alites uſus. Sed forſan hæc, & ꝗ̄ decet, plura de huius nominis μάντεως appellatione dicta à nobis ſunt: atq; ob id, ad quod dicitur, trāſire iam eſt tempeſtiuū. Quod enim ait Hippocrates, tale eſt. Qui diuinatorias artes proſequuntur, in particularibus multis nihil minus, quam medici, diſcordant. Vidi equidem aliquando augures in uolatibus ipſis, quos dextros & ſiniſtros memorauit Hippocrates, diſcordātes. Alter Arabs erat, alter Græcꝰ, atq; ex Aſia noſtra. Arabs dicebat dextram alitem, laborantes mulieres ſeruare, ſiniſtram uiros. Qui uero ex Aſia noſtra erat, dextram alitem in uirorum morbis apparentem, interrogātibus ipſis, ſi ſeruarent̄, aſtruere interrogationem recenſebat, ſiniſtram uero denegare. Interrogabam igitur eos, ſi quomodocunq; uolantem uel dextram uel ſiniſtrā alitem pollere eadem ſignificandi facultate dicerent, nihilq; differre pu
C tarēt, ſi aut celſiſſima aut terræ propinquiſſima, aut media uolaret. Et ſi media, an ſi proprius uel celſiſſimam, uel infimā, uel adhuc inter has mediam. Pari modo, & ſi auis uel propinqua uel longinqua uolaret, an ne in his nulla foret diſtinctio. Arabs eas nihil ea, quæ uel in altitudinē uel lōgitudinem uel latitudinem eſſet, diſtantia diſcrepare reſpōdebat. Græcus uero de ſymmetro diſtinguebat, dextro & ſiniſtro: afferebatq; ab auguribus hæc ſcripta eſſe: atq; immoderatas diſtātias moderatis cōtrariari: teſteſq; in eā rē libros Apolletis, Athenæi, Chæremonis, Artemidori, Phocæ, atq; aliorum multorum, qui in augurandi arte clari eſſent, proferebat. Deprehendi ꝓcul dubio Arabem & cōfuſum & à diſtinguendi arte alienum: Græcum uero diſtincte loqui, & artificem eſſe. Nempe artis, quæ ſuorum theorematum iudicium per experimenta habet, diſſidētia ex diſtincta & indiſtincta rerum explicatione oritur. Quod ab Hippocrate edoctus, gręcū augurē in auiū uolatu artificioſum magis uideri iudicaui: ex abundantia uero celebratiſſimos augurum teſtes adducens, adhuc magis fide dignus erat. Cum uero etiam Arabs plurimos ęgrotātiū, quibus uera prædixerat, teſtes citaret, ſuccedentis ut plurimum euenti ſubſecuti cauſam ꝓnunciaui. Nempe, ſi auis dextra moderate diſtās uiros ſeruat, immoderate uero diſtās fęminas: ſint autem cōlpures, quæ immoderate diſtent, una uero duntaxat, quæ moderate: iure quidē multis
D ſuccedet ex animi ſententia, paucis uero non ſuccedet. Græcus aūt alias adiiciebat diſtinctiones quibus, etſi dextra auis immoderate diſtaret, interdum tamen ſeruandū uirum laborantē declararet. Nempe, qui molle & muliebre ſtudiū exerceret, ueluti & *ſacrificulum, mulieris ſchemate ſeruari dicebat: rurſumq; & id ab optimis ſcriptū eſſe auguribus demonſtrabat: Addeꝙ & alias quaſdam adijciebat diſtinctiones, in quibus Arabs nihil intelligere uidebat̄. Retuli hæc propter ſequentem dictionē, quā nemo conuenienter expoſuit, ſicuti neq; eā, quę ante ſcripta eſt, ubi ait, Quæſtiones ſane huiuſmodi proponere nō conſueuerunt medici: neq; forſan, ſi ꝓponant̄, ſolui reperiuntur. Nam, cum inquit gręce τοιάδε, latine huiuſmodi, i. quæ ita diſſident, quidā de ptiſſana ſola perperam intellexerunt: alij autem paulo his melius de uictu acutorum: alij de oī ſimpliciter uictu: alij uero de curatione uniuerſa, prioribus quidem melius, ſed neq; adhuc abſolute. Cauſam autem, ut dixi, totius diſſidij quæſiuit Hipppocrates in omni arte, quæ experimētis iudicari poſſit. Quod autem id ita habeat, manifeſte per ſequentem condiſces orationem.

* Al. laniſicum.

A. li. 4. f. 1. t. 8 c. 8. fol. 498

17 *Nempe & ægris omnibus ad ſanitatem magnum quippiam poteſt, ſaniſq; ad ſecuritatē, ſe ſeq; exercitantibus ad bonum habitum, atque quod quilibet uoluerit.*

Sermo præſens eos arguit, qui Hippocratem exiſtimant præſcriptam dictionem de ptiſſana

ſola

ſola propoſuiſſe:eosq;,qui de uictus ratione ſiue acutorũ morborũ,ſiue ſimpliciter uniuerſa,ſa- E
ctum id putant pari modo & eos,qui de curatione uniuerſa problema eſſe exiſtimauerunt.Nẽ-
pe prior oratio,quæ ita habet, Nempe & ęgris omnibus ad ſanitatẽ magnũ quippiã poteſt, eos
arguit,qui de ptiſſana:atq; alios, qui de ſola uel acutorum,uel morborũ aliorũ uictus rõne ante
cedentem orationem eſſe opinãtur.Neq; enim ęgri oẽs à ſola uictus ratione curantur: cũ multi
ſint,qui manuum opera & medicamentorũ adminiſtratione indigeant: adhuc uero magis neq;
à ptiſſana ſola.Neq; igitur de diæta ſola acutorũ,neq; dięta ſimpliciter,quę eſt in oĩbus morbis,
ſermo Hippocrati exiſtit:neque de ſola ea, quæ ex his oritur controuerſia:ſed de oĩ ſimpliciter
arte,quæ experimentis,tum diſcerni,tũ iudicari nata ſit. Qui etenim cõe uniuerſaleq; iudicãdi
inſtrumentum reperit,per id,quę particularia ſunt,iudicat. Particulare autem unũ eſt, & qđ de
ptiſſana medicis in controuerſiã uenit:ſicuti & quod de uictus rõne non acutorũ modo,uerum
quoq; & morborum aliorũ:atq; ẽt,quod generalius eſt,de curatione uniuerſa:& qđ adhuc hoc
generalius eſt,de oĩ corporis prouidentia, & ſi ſanorum ea fuerit:nempe & hi ea indigent arte,
non quæ ad conſequẽdam ſanitatem præcepta tradat,ſed præſentem conſeruandam. Quod nõ
prætermiſit Hippocrates,cũ inquit,Saniſq; ad ſecuritatẽ.nempe,ut talis ſeruetur, ſecuritate eſt
opus.Vtilem quoq; ait eſſe ſpeculationẽ & ijs,qui exercitantur ad habitũ bonum.Vt enim ęgro F
rũ curatio ea,quæ nunc ab Hippocrate propoſita eſt,ſpeculatione indiget: ſic & ſanorũ ſecuri-
tas,ut pręſens ſanitas conſeruetur:ſic & ſeſe exercitantium prouidentia,ut bonũ habitum cõſe
quant. Hæc igitur oĩa artis,quæ circa corpus uerſatur,ſunt:ſed,quod ſerie continuata dicit,ad
omnẽ extenditur artẽ.Quidnam etenim eſt,quod ait,Et ad quod quilibet uoluerit?Nempe au-
gur,aruſpex,muſicus,rhetor,& artifex oĩs ſimpliciter cauſam eius,quæ in ſua arte reperitur,cõ
trouerſiæ unã eſſe exiſtimat, cũ ſcilicet unuſquiſq; ex particulari uniuerſale facit. Ita ſanè & in
auguribus factã conurouerſiã depręhedi:cumq;,qui ueriora loqueret,iudicaui: atq; ob id augu
rum memini Arabis & Græci. Nempe artis omnis conſtitutio ex propriorum à cõmunibus di-
ſtinctione oritur:qui enim hæc diſtinguere poteſt,is optimus cenſetur artifex.Vt autem cõſtitu
tio,ſic & iudicatio in diſtinctione ſubſiſtentiam habet.Nẽpe falluntur,qui artes conſtituũt, cũ,
quod cuipiã contigit,id uel in oẽs,uel in plures q̃ oportet,extẽdunt: qđ ſiquidem nulli prorſus
contigit,nemo id in tali arte perſuadebit ſibi uerum eſſe. Nã in hoc uere orit controuerſia, cũ,
unuſquiſq; ſibi ipſi perſuadet,non cum ſimulans confingenſq; cõtentioſe litigat: quo modo nõ
nulli de quibuſdam ſecus,q̃ animo ſentiebant,fecerunt: quo modo & qui proponunt ambiguũ
eſſe,utrũ uigilamus dormimusve,aut ſapimus,inſanimusve. Quòd ſi manifeſtũ eſſe id cõceda- G
tur,utri ſanè magis uera loquunt,anceps inquiũt eſſe,an qui uigilant,ijs,qui dormiunt:uel, qui
non inſaniũt ijs,qui inſaniunt.Nullus ſiquidem ita perſuaſus,aut ſecum animo opinans, ſed liti
gans,hos ſermones facit.Quidã autem in arte medicinali res nouas quidem ſunt aggeſſi, cũ tñ
rebus prioribus melius quippiam inuenire nequirent, ſed uulgi affectionem, quã Hippocrates
dixit,intelligerent.Nempe uulgus qđ nouum inuſitatumq; eſt:& nondũ,ſi utile eſt, intellectũ:
laudat magis,q̃ aſſuetum,qđ utile eſſe eſt cognitum.Sunt,qui ob uictus ſuauiſſimi pollicitatio-
nem perſuadentes ægros alliciunt,doli uafriciæq; nõ ignari: ſed uel propter lucri,uel ꝑpter glo
riæ cupiditatem talia doloſe committere,aggrediuntur. *Dicta ergo ea,q̃ uerbo tenus fit cõtro-
uerſia,quam uiri huiuſmodi inter ſe habent,illa quæ ſecũdum rei ueritatẽ,eſt, cõtrouerſia orit,
ꝙ enunciatio non diſtinguatur,ſed uel de pluribus, q̃ oportet, uel de oĩbus tãquam ſimiliter ha
bẽtibus,efferatur.Atq; ob id iuſte laudandus uenit Hippocrates,qui de ſola ſecundũ rei ueritа-
tem meminit controuerſia:quam,qui artem cõſtituere aliquam uolunt, patiũtur, cũ ſecũ ſuaq;
in anima differenter opinant,& nõ uerbo tenus ſimulate ac ſubdole id agũt,ob gloriæ uel lucri
cupiditatem.Nullus enim,qui animi conſilia uere per experimenta iudicat, Ptiſſanæ uictus rõ-
nẽ recipiet, carnes aſſas adminiſtrãs uinumq; nigrum in ijs,qui acuta laborãt febre:neq; in tã- H
ta ſiti ita temperans,ut cotulæ aquæ uigeſimã porrigat partem.Talia ſiquidem dię temata abſur
da ſunt:quorumq; alterũ exiſtit,nempe uel ob nouitatẽ uafris ab hominibus parata,uel ob ſum
mam ſtupiditatem,ſi plane ſoli ueritatẽ repetiſſe exiſtimauerint.Quæ uero ab Hippocrate ſcri-
pta ſunt,ea in prudentibus uiris,qui uere artem conſtituere ſtudent,reperiri poſſunt: cũ nõ ma
xima ſit læſio,quando,quibus non oportet,offeruntur.Ac talia quidem diſtinctu difficilem ha-
bent eã,quæ experimentis cõficitur,iudicationem: quæ autem ualde differũt,facilẽ.Cõtrouer-
ſiam igitur in ijs,quæ parum inter ſe exuperant,iudicare,& quibusnã ptiſſana ſola exhibẽda in
acutis morbis ſit,& quibus hordeacea:& quibus nullo pacto id faciendũ ſit, ſed potus ſolus ad
iudicationem uſq; porrigendus ſit,demonſtrare, Hippocratis intelligentia eſt dignum.

* Græce [illegible], id eſt ſubiata.

18 *Ptiſſana igitur frumentaceis guſtamentis recte prælata fuiſſe mihi uidetur in acutis morbis:eosq;, qui eam præferunt,laudo.Nempe uiſcoſitas eius lenis,continua,iucunda,lubrica,& mediocriter humẽs, ſitim minime infert:& ſiquid ablui eget †probe abluit:non aſtringit,non male turbat,neque in uentre tumeſcit:nempe inter coquendum,quoad maxime potuit, intumuit.* A.li.4.f.1 t 2 c. 8.f.419 g

† In antiquis lo codicibus [illegible] legi tur [illegible]. & ſic in commen. ut ſit interpretã dum, & ſi quid excepit, facile ipſa excernit.

Orationem hanc tãtummodo legiſſe mihi uidentur, qui librũ hunc de ptiſſana inſcripſerũt:

uelut

A †ueluti procemij partem primam,qui aduerſus gnidias ſententias titulum fecerunt. Nã Hippo
crates in ſecũda pœmij parte nõ amplius cõtra gnidios medicos agere, ſed ſe ſe ad curationis
acutorum morborum exercitationem conuertere eſt uiſus. Tertia autẽ procemij pars,quã huc
uſq; percurrit,ad eam,quæ uictum morbis acutis præſcribit,artem ſpectat.Neque tamen ad eã
ſolam eſt utilis,uerũ quoq; & alteri,qui generalior ſit,ſubiecta eſt ſermoni. Demõſtrauimus au
tem in ijs, quos in ſcripta de fracturis articuliſq; parauimus, commentarijs, Hippocratẽ ſubie-
ctos ſermones,pro alijs quibuſdã uniuerſalioribus obſignare conſueuiſſe:doctrinamq; uniuer-
ſalium ex ipſis,quæ tanquam exẽpla conſtituit,efficere:neq; enim ita ab inſtituto recedit, neq;
ſæpius docet,quod multorum commune exiſtit.Quo autem modo in ptiſſana ſermonem fecit,
cauſam eius,quæ de ipſa eſt,contentionis tum ueſtigans,tum decernens,ſic & de omni acutorũ
morborum uictu rectum tulit iudicium. Nam & de uenæ ſectione, & purgatione, & tũ glandis
tum clyſteris uſu:de cataplaſmatis itẽ,fotibus,uino,aqua mulſa,oxymelite,& balneo nõ parua
inter medicos exorta eſt cõtrouerſia:quę omnia libro in hoc percurrit Hippocrates methodo
una,quam nuper dixi. Vim cuius etiam nouiſſe uiſi ſunt, qui ſe empiricos nominauerũt, dioriſ-
mis,id eſt diſtinctionibus propria à communibus ſeparantes: cõſueuerũt autẽ diaſtolas magis,
B q̃ dioriſmos appellare ſermones eos,qui, quod proprium eſt,à cõmuni ſeparant diſtinguuntq;.
Iam ergo,quæ ab Hippocrate de ptiſſana dicuntur,uideamus. Videntur ergo mihi(inquit)prio
res medici frumentaceis guſtamentis recte prætuliſſe in acutis morbis ptiſſanam. Frumẽtacea
guſtamenta intelligit,quæ ex frumento fiunt: frumentũ autẽ græce σῖτον homines appellãt,ma-
xime quidẽ triticum, ſed iam tum hordeũ ipſum,tũ zeam σῖτον appellant. Appellationẽ uero ad
plura extẽdẽtes,δημήτρια quoq; i. cerealia appellata ſemina connumerãt, lentẽ uidelicet, fabã,
lupinum,ciceculam,panicum,milium,piſum,fœnum græcum,auenam,tipham,cicera,& quæ
cunq; id genus alia. Horum igitur omnium frumentaceorum guſtamentorũ cætera quidẽ uul-
go damnantur,q̃ protinus magnum inferant detrimentũ. Panis autem unus,& chondrus in acu
tis adminiſtrantur morbis:& cum his ſolis ptiſſana eſt conferenda:lens ſiquidẽ,& miliũ,& fœ-
num græcum,tanquam medicamenta, ob quoſdam uentris morbos exhibentur & nõ tanq̃ nu
tritura cibaria. Ptiſſanã igitur recte prælatã eſſe ait frumentaceis edulijs,pani ſcilicet , chõdro,
& zeæ,ex qua fit tragus appellatus. Nempe eorum,qui chõdrum tẽporibus Hippocratis nõdũ
fuiſſe exiſtimant,ignorantiã argues tum ex quibuſdam antiquis Comicis,qui chõdri memine-
rũnt:tum etiam ex Hippocrate ipſo,qui in libro de uictu ſalubri, de chõdro ipſo mẽtionẽ fecit.
C Nam,etſi liber ille Hippocratis non ſit,ſed uel Euriphontis,uel Phaõtis,uel Philiſtionis, uel Ari
ſtonis,uel alterius cuiuſpiam ex antiquis (nempe ad multos librũ hunc referunt)ſanè oẽs hi ue
teres uiri ſunt,atq; ex eis quidam & Hippocrate antiquiores,alij uero tẽpore ipſius uixerũt. Lo
quor autem de Hippocrate Heraclidæ filio, qui librum hunc confecit:nã auus ipſius Gnoſidici
filius Hippocrates,quorundam iudicio nihil oĩno ſcripſit : aliorũ uero ſententia duos ſcripſit,
librum ſcilicet de fracturis,& librum de articulis. Quare autem ptiſſana frumentaceis edulijs re
cte antepoſita ſit,demonſtrabitur per ea,quæ ipſe infert, inquiens. Quæcunq; etenim ad acuto-
rum morborum ſanationem inſunt bona, nulli alteri ineſſe comperies. Recte aũt iudicabis,ſi &
acutorum morborum naturam,& ptiſſanę uires,cognoueris. Natura igitur acutorum morborũ
eſt,ut ipſe paulo ante dixit,ut horũ febres *oĩno ſint continuæ. Febris uero ortus, caloris natiui
ad igneũ eſt conuerſio,ut alibi demonſtrauit,& nunc manifeſtabit, inquiens,ex thorace quidẽ
incipere,ad caput uero flammam mittere. Prętcrea in libris uulgarium morborum, febrem ma-
gnam,ignem uocare conſueuit, quaſi non aliam habeat naturã , præter quam ignis ſubſtantiã.
Si igitur contraria contrariorũ remedia exiſtant, ſanè febris peculiare remedium,ut uirtute tũ
refrigerante, tum humectante ſit , oportet : id nanque febris naturæ, quæ & calida & ſicca eſt,
D contrarium erit:talis ſiquidem naturæ eſt ignis. Præterea,cum febres & ex humorum putredi-
ne oriantur,non paruam diligentiam adhibere oportet,ut,quicquid ex ipſis cõcoqui poſſit, cõ
coquantur:&,quod iam exuſtum ſit , neque amplius concoqui poſſit , euacuetur. Quod ſi fe-
brientibus ipſis cibi uſus ſit,qui hæc efficere queat:ſi etiam facile tum coquitur,tum diſtribuit:
iam omnia hæc quibus eſt opus,habuerit. Quænam igitur ſit ptiſſanæ uirtus , ex Hippocrate au
diamus. Viſcoſitas,inquit,læuis eſt. Læue exaſperanti opponitur. Exaſperant autem, acria,aci-
da,& aſtringentia. Acria ſanè omnia calfaciunt, ut eruum, fœnum græcum . Acidorum cætera
quidem dimittere oportet:de oxymelite uero eſt duntaxat agendũ. Dimittãtur pari modo ex
aſtringentibus pyra agreſtia,& meſpila,& quæcunque huiuſmodi,atq; ex frumentaceis lens &
ſimilia. Exaſperantium igitur malitiam ptiſſana effugit , utpote quæ leuorem non tactu ſolum,
uerum quoq; & facultate habeat. Eſt itẽ & uiſcoſitas eius continua : eſt ſiquidem in omni parte
ſibi ipſi ſimilis propter exactam coniunctionem:†quod zeæ nullo ineſt pacto. Laudatur præte-
rea non parum,quod in ptiſſana iucundum & mite exiſtit:quod immiti iniucundoq; opponĩ,
id eſt quod,dum ſumitur,inſuauitatem quandam facit:ſicut denique & panis inſuauis eſt,dum
ſumiĩ, niſi abunde ipſum maceraueris madefeceriſq;:immo & ita ſuperatur ab ea,quæ in ptiſ-
ſana eſt, iucunditate,quæ mandi non indigeat,ſed potuum inſtar ſorberi poſſit. Neq; paruæ eſt
conditionis

† *Veluti primũ procœmiũ, qui aduerſus gnidias ſententias titulum fecerunt. oſtenſum eſt enim ĩ ſecundo, non amplius cõtra gnidios medicos agere, ſed ad curationis acutorum morborum exercitationem adhortari. Tertia aũt oratio, quam &c.*

*In antiquis codi. legitur, ὅπερ οὐχ ὑπάρχει τοῖς λοιποῖς ζωμοῖς, i. quod non ineſt reliquis iuribus.

conditionis ptiſſanæ lubricitas, præſertim cremoris. Pertranſit enim thoracē, in nulla ipſius par- E
te quippiam, dum tranſit, relinquens: ueluti faciunt, quæ in meatibus infarcta adeo abſtruſū, ut uix abſolui poſſint: quod accidit uiſcoſis ferè oībus, excepta ptiſſana. Hinc ſanè, quæ ex chōdro fit ſorbitio, quod quidem uiſcoſum ſit, habet, ſed lubrico eſt deſtituta: ptiſſanæ aūt ineſt & lubricum & detergens. Quapropter medici ad detergēdum eum, qui in uentre infarctus eſt, humorē uomitibus, exhibito ptiſſanę cremore, ueluti & aqua mulſa, utuntur. Crudam quoq; conterunt ptiſſanam puerorum mangones, facieſq;, ut uitioſos cutis exterant colores, illinūt. Quod aūt in ea deterſoriū exiſtit, id & ad deiectionē eſt idoneū, diſtributionemq;, præſertim ubi ex ſima hepatis ad gibbā tranſmeare debeat, quæ diſtribuit alimonia: hic etenim infarciūtur, q̄ craſſi ſucci ſunt, & quæ tenaciter collæ modo adhęrent. Atque ob id chondrus non in affectis iecinore ſolū maxime nocet, uerū quoq; & in ijs, qui uiſcus hoc nullo quidē pacto læſum, ſed cū meatuū anguſtia naturaliter afformatum habent. Qui igitur ita natura affecti ſunt, ipſis tū tenacia tū craſſi ſucci oīa infarciunt, atq; opplent: atq; ob id grauitatē in eo uiſcere ſentiūt, cū hæc diſtribuunt. præterea ptiſſanæ uiſcoſitas humens eſt, ſed non uehementer, ut aqua & melicratū, ſorbitio itē ex chondro,[a] † & eo, quæ ſorbentur oua: nēpe ea oīa ſtomachū languentibus ipſis ita manifeſte ſupinant, ut ſubuerſum ipſum eſſe exiſtiment: uerū ptiſſana humectare quidē ualet, ſed ſtoma- F
chum ſubuertere non poteſt. Stomachum autē hoc in loco intelligere oportet, ut huiuſce tēporis homines dicere conſueuerunt, non meatum tantummodo, uerum quoq; & os uētriculi. Cū igitur id imbecillum fuerit, atq; exolutū, manet diutius in eo, quod ingeſtū eſt, ſupernatans. Sed contrarium uſu euenire natum eſt,[b] † ubi à cibo aliquo boni ſucci reductum, & qđ continet expellit. Nempe humor protinus [c] * ab ipſo recedit, & coquitur, atq;, quod ita expulſum eſt, deiicit. Sicuti ſi crudum manet, tardeq; cedit, quod in ore uentris ſupernatat: nēpe partis huius munus eſt appetere, non concoquere. Quæ igitur aſtringunt edulia, ut uentriculi os roborāt, ſic & plus iuſto exiccāt. Pari modo, & quæ ex chōdro parat ſorbitio, ut humectat, ita & ſupinare nata eſt. Ptiſſana igitur humectantium uim aſſecuta, malitiam effugit. Deinceps ptiſſanam ſitim minime inferre ait Hippocrates, maximum quippiam & hoc eſſe in ijs, qui corpus tum exurūt tū ſiccāt, morbis, teſtatus Hac ſanè occaſione ptiſſana, q̄ aqua mulſa, lōge melior exiſtit, quāquā abluēdi bonitatē, quā deinceps huic ineſſe ait, ſimiliter aquæ mulſæ nacta fuerit: immo, ſi ptiſſanā aquæ mulſæ comparaueris, ptiſſanā ipſam in acutis morbis & ſuperiorem & melioris cōditionis eſſe reperies: quod procedente oſtendam ſermone. Nā de ptiſſana ſermonē abſoluere eſt tēpeſtiuū. Proinde ſiquidē abluere dixit cum adiectione, ſiquid ablui egeat, quaſi nō in oībus acutis mor- G
bis probe abluente utamur edulio. Nempe cætera oīa, q̄ de ptiſſana dicūtur bona, morbis oīnō proſunt acutis: ſed abluendi bonitas, quibus uētrē ſubduci uolumus, ubi cibus in uia moraт, eſt idonea. Probe igitur abluere febrili affectioni, neq; tanq̄ contrariū, neq; tanq̄ familiare auxiliū unum utile exiſtit, ſed bene tanq̄ ſymptomatis alicuius emēdatorium correctoriūq;. Deinceps inqt, neq; aſtringit, neq; male turbat, uiſcoſitas ſcilicet ptiſſanæ: ſic etenim ſermonē de ea inchoauit. Non aſtringere aūt quibuſdam maxime bonum exiſtit. Nemo ſiquidem aſtringētibus utit cibis, niſi uel propter ſymptoma, quod animi deliquiū inducat, uel ppter immoderatum uētris profluuium: cogunt ſiquidē conſtringuntq; corpora, uiaſq; tum diſtributionis, tum alimoniæ, tum eius, quæ fotas fit, perſpirationis conniuere faciunt: quas recluſas apertaſq; eſſe conducit. Quòd aūt non turbet, i. nullam, dum concoquitur, faciat perturbationē, in laudem & ipſum præſtat ptiſſanæ. Perturbatio autem huiuſmodi ex multis paritur edulijs, his quidem uentrē mordentibus, alijs uero inflantibus, alij itē, quæ pugnantibus facultate partibus conſtant. Quod tū in lenticula, tum in braſſica reperitur: nempe ſolidum ipſarum corpus uētrem cohibet, ius aūt ipſum proritat, ſubducitq;. Sic & qui cerebrum cum oleo & garo condiunt, totū ex ipſis, tū diſſimilare, tum ſibi ipſi pugnās efficiunt, cerebro quidē ſtabili, & tarde meante, miſtis uero ipſi ad H
deiectionem excitare idoneis. Pari modo & de ouo dicendum, ſiue cum melle, ſiue cū ſale, ſiue cum garo aſſumatur: nempe quod ex ipſis conſtat, differētes habet facultates. Iura itē ferè oīa. Quapropter & circa ſermonis initia uiſcoſitatem ptiſſanæ laudans, inquit, continua, qđ ſanè citra totius in partibus omnibus ſimilitudinem nō fit. Verum in præſentia huic uerbo, turbat, adiecit hoc aduerbium, male, (ſic græce οὔτι ἔρεσθον κακῶς) ptiſſanam non turbare haudquaquā ſimpliciter aſſerens, ſed, male, adijciens: nihil enim ciborū concoctioni, q̄ hoc ipſum, aduerſat magis. Quo fit, ut qui de concoctione ſcripſerunt, ciborum uarietatem, præſertimq; ubi uarijs conſtent facultatibus, nocentiſſimam dixerint, utpote quæ ingeſta ipſa probe cōcoqui prohiberet. Obſeruant id maxime, tum qui luctantur, tum qui legitime certant. Prandio ſiquidem panē dūtaxat edunt, in cœna uero carnem. Plura de his enunciarē, niſi ſcirē te inuenire ipſa poſſe, q̧ ex ijs, quæ de concoctione in cōmētarijs de facultatibus naturalibus dicunt, ſis inſtructus. Cōmētarios autē huiuſmodi ſi neglexeris, fruſtra in his uerſaris. Quapropter de perturbatione huiuſmodi ſuperſedens, ad oīum ultimū me trāſferā, quod ab Hippocrate de ptiſſana adhuc loquēte dicit, Neq; in uentre tumeſcit. Nēpe multos ptiſſanā, q̧ flatuoſa eſſet, dānantes haudquaq̄ ignorās, nō abs re adiecit. Nā inter coquēdū, quoad maxime potuit, intumuit. Qua ſanè adiectione

crimina

A † Legitur quidē in omnibus cod. græcis quos uiderim, καὶ τὰ ῥοφούμενα τῶν ὠῶν. Vetus tamē interpres uidetur habuiſſe aliā lectionē, qui uertit, & quod ex ouis cum ſpeciebus conficiuntur.

B † Codd. manuſcripti habent, ubi a cibo aliquo caco ſtomacho ſubuerſum. manuſcripti habent, ubi a cibo aliquo euſtomacho ſubuerſum. uetus tranſlatio haber. ſed, quando cōfortatur p quoſdam cibos cōfortatiuos cōuenientes ſtomacho &c. quā lectionem ſecutus etiam eſt interpres noſter.

C * Al. cum.

A criminationem coindicauit,& ipſius ſolutionem dixit,elixationemq; edocuit.Scribit quædã & nihilo minus de coctione in ſequentibus:ſed in pręſentia tantillũ hoc ſermoni de ptiſana adijciam.Ptiſanam ſi plurimum coxeris, cibum flatus expertem efficies : †Etnos autẽ ſabaceũ(ita Græci dicunt)neq; ſi tribus coxeris diebus,flatu unquam orbatũ reddideris:nempe ex propria ſubſtantia,flatuoſitatem habet, non autem ob diminutã coctionem, ueluti ptiſana. Sunt, q ab ipſius coctione ocyus recedere conſueuerunt,potiſſimumq; diuitum coqui : terunt ſiquidẽ crudam eam,atq; deinde parum calfaciunt:nõ enim coctã dominis offerunt.Sed de coctione ptiſanæ,ut dixi,rurſum dicetur.Nunc autem, poſteaquã uires ipſius demonſtrauit,deinceps uſus diſtinctiones docebit:ad quem & ego me conſeram,ubi me in ſequentibus abſoluturum ſermonem de ptiſanæ ad aquam mulſam & alia,comparatione, præmonuero.

† ἔτνος δὲ αὐξ- ... [illegible]

19 *Quicunq; igitur in hmõi morbis ptiſana utũtur,ijs ne uno quidem die uaſa,ut ita dicã, inaniri pmittendũ, ſed utendũ, nec deſiſtendum, niſi uel propter medicamentum,uel clyſterẽ eos deſiſtere opus ſit.*

Soluere hoc in loco incipit,quod quæritur. Sed quoniam dictionem ipſam non exacte interpretatus ſit,ob id obſcurum reddidit ſermonem. Quapropter, quonam maxime expoſitus modo nihil obſcuritatis habeat,referre conabor:ſermonemq; ab initio hoc repetam pacto.Quęnã eſt cauſa diſcordiæ,cur in acutis morbis alij quidẽ ptiſana hordeacea utantur,alij ſolo ptiſanę cremore,alij ne hoc quidem ad morbi uſq; iudicationem?hoc ſanè eſt problema.Sed ſolutionẽ deinceps audi.Qui acutis laborant morbis, alij quidẽ à cremore ſolo , alij à ptiſana ipſa,alij ab horũ neutro iuuantur . Sed ſanè petulantius de omnibus morbo acuto laborantibus tulit medicorum unuſquiſq; ſententiam,nõ conſiderata ea,quę in omnibus eſſe debuit,experiẽtia.Sed diſtinguam ego,demonſtraboq;,quinam à ptiſana iuuantur ,quinam à cremore ſolo , & quinam neutro indigeant. Tota igitur ptiſana uti debent ex acuto morbo laborantes,qui neq; alio quopiam ante utantur remedio,quale,perſectam uenam, uel uentris ſubductionem, uel quippiam ſimile fieri ſolet,neq; etiã eis inſit,quod periculũ minetur, ſymptoma : Cremore aũt,qui aliquid tũ fallacius,tũ periculi magis particeps habent.Quos uero uel ſanguinis miſſione, uel purgatione uacuare expedit, uel etiam dolores ſedare,his nõ ante uel ptiſanam,uel cremorẽ dabis,quã quippiam eorũ, quæ dixi,feceris.Sanè hæc Hippocratẽ præſcripſiſſe oportuit , & ab unoquoq; ſingularium incepiſſe: atq; hoc pacto ſermonem feciſſe,ſi ſanè clarus futurus erat. Verum quoniam id non fecit,non abſq; cauſa obſcurus,abiecto cõueniente ordine,eſt effectus.Nos aũt dictiones ipſius ſecuti,reducamus unãquanq; ad ea,q ante dicta ſunt,capita: atq; in primis diligẽtia adhibita præſentem exponamus dictionem.Quare me †latius explicantem Hippocratis dictionem,ſimulq; & uerba aliqua gratia perſpicuitatis adijciẽtem audito. Quicunq; igitur ægrotantes ptiſana in his morbis utuntur(dicam autem paulopoſt,quinã ea utantur)ijs quidẽ nulla die uaſa inaniri(ut ita dicam)permittendum, niſi deſiſtere debeat, uel propter medicamẽtũ, uel propter clyſterẽ. His ergo ſi bis dederis,cum opus habuerint,bene facies,atq; quãtũ corporis tolerat uirtus.Explicabo autẽ tibi ſcopos,quibus attẽtus uel per uentrẽ, uel per uenas ipſos euacuabis,aut fortibus cataplaſmatisve uteris. Hæc ſi ita pdixiſſet,deinde unũquodq; ipſorũ ſeriatim reſumens conuenienti expoſuiſſet ordine,non obſcurus fuiſſet ſermo ipſius.Nunc autẽ, quod interrepit,interlabiturq;,ſemper †ad finem uſq; perſequi cupiens,ubi ſermonẽ diutius ſuſpenſum eſſe permiſit, iure obſcurũ fecit.Vera autẽ me loqui deprehendes,ſi dictiones ſingulas omnes claras manifeſtaſq; inueneris:orationem uero totam incompoſitam,& ob id obſcurã.

† κατασκεδάζοντα.

† τελέως.

20 *Proinde,qui bis die cibari cõſueuerũt,bis ptiſanã dare oportet:q ſemel,ſemel qdẽ †primo die detur:deinde ἐκ προσαγωγῆς,id eſt ſenſim paulatimq;,ſi fieri põt,bis quoq; detur,† ſi quid putes adijciendũ.*

† τὸν πρῶτον, id eſt, primo. & ita in commento.

† ſi putes oportere. & ita in commento.

D Bis cibãdos ipſos inquit,qui bis cibari conſueuerunt: cũ uero neceſſitas fuerit eis, qui ſemel cibari conſueuerunt,bis aſſumẽdi cibum,ptiſanam bis dabis,ab ipſo quidẽ ſemel incipiẽs, ſed paulatim ad bis ipſum procedens : nempe ἐκ προσαγωγῆς,id eſt ſenſim, id declarat. Fitq; res hoc pacto.Semel quidem dabis,quod ſatis ſit:ſed minimũ ſit,quod ſecundo exhibeas:deinde paulatim augebis:idq; efficies,donec ambas ęquari alimonias continget.Sed nondũ ſermonis huius fides huic patet,qui librum hunc Hippocratis legit,q neque ab ipſo eſt præmonſtratum, quinã ſint,qui commode ptiſana utantur.Verum,cum paulo ſuperius, eos qui mediocriter ægrotãt, ab ipſo ita cibari,prædixerim,paulo poſt & Hippocratem ipſum uelle id demõſtrabo.Atq; hęc tibi ſit præſentis huius dictionis expoſitio.Sunt autem plerique, qui dictionem hoc ſcribant pacto.Qui ſemel cibari conſueuerunt,ſemel quidem prima die dandum ſenſim paulatimq; : qđ ſi fieri poteſt,bis quoque detur,ſiquid adijciendum putes.Sed mente caret dictio hæc. Nã, quod prima detur die ſenſim paulatimq;,fieri non poteſt : cum ſenſim ipſum pluribus ingeſtionibus fieri natum ſit:non ſemel neque ſtatim in prima.

21 *Verum inter initia neque multam,neque craſſam admodum, dare oportet:ſed quantum & ob conſuetudinem, & ne multa uaſorum inanitio fiat, ingerere conuenit.*

Qui

Qui Hippocratem replere ægrotantes aſſerunt,q̀ his,qui citra periculum agunt,bis quotidie E
† ptiſſanam dare iubeat,ſi,quod in dictione retulit,conſiderarent,ſe ipſos cõdemnarent.Tantũ ſi quidem ſorbitionis dari præcipit,quantũ alimoniæ corpori,& ob conſuetudinẽ,& ut nõ multa fiat uacuatio,adminiſtrare conuenit.Si igitur ptiſſanæ oxybaphum,‡id eſt cotulę quartã partẽ‡ quæ quotidie ad ſeptimã uſq; uel nonam diem exhiberur,minoris eſſe facultatis, quam id, quo alunt,nutrimentũ,ſatebunẽ,mea ſentẽtia à nugis ſe ſe cohibebũt. Sed paulo poſt id declarabo. Atq; in præſentia uerbum hoc,inter initia,quod Græci dicunt κατ' ἀρχὰς,exponam. Neq; enim morbi principium id ſignificat:ſed ex eo generalius adhuc audi ſignificatum. Nempe, cũ ægrotans primum ptiſſana egere uidebitur,tunc protinus neq; multam,neq; admodũ craſſam dato: à multa ſiquidem & ſubita tum repletione, tum uacuatione, ſemper abſtinuit Hippocrates.

22 *Verum dandę ſorbitionis quantitas augenda hoc obſeruabitur pacto.Nempe,ſi morbus ſiccior,quã ut quiſpiam exiſtimet, fuerit, non multum dare oportet:ſed ante ſorbitionem, uel mulſam,uel uinum, utrum magis congruat,propinare conuenit: quod autem modis ſingulis congruat, dicetur.*

Morbus ſiccior uarijs dignoſcitur modis, quanquam uniuerſalem communemq; rationẽ habeant eandem,Peripneumonia quidem,& pleuritis,atq; omnino,qui tum pulmonẽ, tum aſperã arteriã infeſtant,morbi,cum nihil ab affectis expuitur partibus:Iecinoris uerò,uel meſaręi, F uel uentris,uel ieiuni,uel inteſtinorũ,uel lienis,ubi aluus prorſus cohibita ſit, aut ꝑ neceſſitate excernat tum ſicca,tum dura,& caprarum ſtercori ſimilia excremẽta. Morbi ſicci tũ arteriarũ, tum uenarum dignoſcuntur linguæ ſiccitate,& ea,quæ †totum corpus‡occupat,ariditate.Phlegmonæ pari modo fiunt ſiccæ in ijs,quæ tum ſoris tũ conſpicue apparent, ulceribus, ubi ſcilicet nulla ex ipſis ſanies effluat. Sępius & in oculis phlegmonæ etiã ſiccæ oriunẽ nihil excernentes. Cerebri præterea ægritudines,quæ neq; per nares, neq; per palatum expurgantur,iure optimo ſiccæ dicuntur.Et ſanè ſuperfluitatum nihil excernere, ſiccorum omnium morborum notã eſſe non ignoras. Non immerito igitur Hippocrates humectantium aliquid ante ptiſſanã aſſumi iubet:ut uel aquam mulſam,uel uinum;tanquam hæc,quam aqua,magis humectent.Sed,quoniã uires ipſorum ſeſe enarraturum pollicetur,ob id & nos eorum, quæ ad aquam eſt,comparationem,in eam differemus libri partem,quæ horum uires edocet.

† Al. totam cutim.

23 *At ſi os madeſiat, &,quæ à pulmone expuũtur,talia ſint, qualia eſſe oportet, ſorbitionis quãtitatẽ, ut dicam ſummatim,augere conuenit.Nempe,quæ citius magisq; madeſcunt, indicationis denunciant celeritatem: quæ uero tardius minusq;,tardiorem ſignificant iudicationem.* G

A morborũ ſiccorum genere ad eos,qui contrario pugnant modo conuerſus, deinde memorato citra omnium adiectionem uno, narrationẽ eius commune omnium eiuſdem genere exẽplum ratus,nõ abſq; cauſa obſcuritatem fecit. Nempe os madeſcere,& talia à pulmone exſpui, qualia oportet, morbi non ſimpliciter ſunt humidi notæ, qui oĩno in ſua corporis parte, ſed cum cuiuſpiam eorum,quæ reſpirationi ſubſeruiunt,inſtrumentorum affectione.Ob eam rẽ,ut dixi,dictio Hippocratis obſcurior eſt reddita.Sed quod ab eo enunciatur,uerũ oĩno eſt, q̀ ſcilicet,q̃ per ſputa,qualia eſſe oportet,excreta expurgantur,celeriter iudicantur. Contraria uero duorum alterum ſubeunt:nempe aut in pernitiem,aut in lõgum finiuntur tempus. Ergo, q̀ probe expurgantur,his ptiſſanã dare oportet, ut roborata uirtus ijs, q̃ per tuſſes ex pulmone fiũt, humidorum expuitionibus ſufficiat.Nempe uerba hæc,qualia eſſe oportet,coctionis habẽt notas:de quibus abſolute diximus tum in ijs quos de criſibus, tũ illis quos de tẽporibus morborũ fecimus,commentarijs: præterea & in expoſitione aphoriſmi illius,ubi Hippocrates, quonam oporteat modo ex apparentibus prænotiones facere, oſtendens, ſermonis exemplũ pleuritidẽ ſcripſit hoc pacto: | Veluti in pleuriticis ſi ſputũ inter initia protinus appareat,morbũ breuiat: H ſi uero poſtea appareat, producit.

1. Apho. 12. Ext. ord. 5. 2

24 *Et hæc quidem per ſe talia parte plurima exiſtunt.Sed multa quoq; & alia peropportuna, quæ præmonſtranda ſunt, prætermittuntur, quæ poſtea dicentur.*

Dixi & ego ſermoni huic deeſſe non pauca, quæ ad diſtincte definiteq; loquẽdum utilia exiſtunt:de quibus & ipſe agere pollicetur.Sed in præſentia de his ſolum uult intelligere,quę dicta ſunt:ea ſi quidem per ſe talia ſunt, qualia ipſe percurrit.

25 *Et q̃to copioſior fuerit expurgatio, tanto plus ad iudicationẽ uſq; dare oportet.ſed maxime duos ab iudicatione dies,quibus utiq; uel quinto,uel ſeptimo,uel nono fieri debeat morbi iudicatio: quaſi dierum tũ paritas,tũ imparitas ꝓpẽdẽda ſint.Poſt hoc aũt mane ſorbitionẽ dabis,ſero autẽ ad cibaria tete cõferes.* A li. 4. c. 2. r. 2 c. 10. l. 4, 8. h

Κρίσιν,id eſt iudicationem,nunc dixit uel perfectam morbi ſolutionẽ, uel permutationẽ eã, quæ uſq;adeo inſignis ſit,ut æger periculum omne euaſerit.Duos autẽ ab iudicatione iubet ad notari dies,ut & eos,qui diebus tum paribus,tum imparibus fiant,acceſſionum circuitus obſeruemus.Contingit ſiquidem interdum,ut tanquam ſoluto exacte morbo ægri confidant,cibenq;

deinde

A deinde negligentius,& eius,q̃ per circuitum repetat,acceſſionis occaſionẽ p̃beant. Tutum igitur eſt,etiam ſi morbus iam uideatur iudicatus,ad duos vſq; dies diligẽtem uictus rationẽ, qua æger uſus fuit,ſeruare.Præteritis aũt ab iudicatione diebus duobus,iam ſecurum eſt plenius cibare:ſic ut neq; mutationem eam,q̃ uniuerſim ſubitoq́; fit,efficiamus:ſed mane quidẽ ſorbitionem demus:poſtea uerò progrediente die iã,& frumentacea exhibeamus alimenta.Cõſtat igiẽ Hippocratem languentibus ipſis,neq; aliud quippiam ante p̃finitum tempus nuper dictũ dare, neq; panem,ſed ptiſſana omnino contentũ.Quod ægrum replẽtis nõ eſt,ſed potius,ſi quis uitio uertere uoluerit,tenuius,q̃ oportet,cibantis.Verum ita cibare,neq; tenuius iuſto eſt,neq; plenius,q̃ oportet,ſed exuperantiarũ exacte eſt medium,& maxime laudabile.Quòd aũt ita cibare ſit mediũ,demonſtrat & eorum,qui contraria uitio uertunt,cõtentio.Quo è numero Theſſalus eiusq́; ſequaces,tanq̃ ægros replentem accuſant Hippocratẽ : Eraſiſtratus uerò,tanq̃ fame necantem·Nempe,q̃ ab Eraſiſtrato in primo De febribus aduerſus Apollonium Dexippumque Hippocratis diſcipulos dñr,calumniã habent eius, qui per famem fit cruciatus , qui ad Hippocratem magiſtrũ refertur.Sed ſanè Eraſiſtrato ignoſcendũ magis,utpote,q uerìſimilia dicat:cęteros uerò,q Hippocratem ægros replere eiunt, uiros Theſſalo dignos eſſe eſt exiſtimandũ : q neq; aliud quippiã ſcriptorum Hippocratis, neq; quæ de uictus ratione proferuntur,nouerunt.

B

26 *Talia autem magna ex parte proſunt ijs, qui protinus tota utuntur ptiſſana.*

Siue totã,ſiue hordeaceam, ſiue ptiſſanam ſimpliciter dixerit, unũ & idẽ ex tribus his ſignificatur uocabulis, ptiſſanam unnoquoq; nõ colatam ſignificante. Nẽpe ſi à decoctione qs ipſam colauerit,deinde cremorem ſeparauerit,dederitq́;,is neq; tota,neq; hordeacea,neq; ſimpliciter dicta,uti ptiſſana dicetur,ſed ſolo ptiſſanæ cremore.Rurſus aũt impręſentia memorabo,qui nã ſint,qui ptiſſana tota ab initio uti debent:breuisq́; erit memoratio,niſi ſegniter deſidioſeque,q̃ prædicta ſunt,audieris.Si ergo,q̃ expuuntur,utilia fuerint,ægerq́; neq; medicamento,neq; clyſteri egere uideatur,ptiſſana hunc cibare iubet.Sed rationem conſilij adiecit inquiens.

27 *Dolores ſiquidem pleuriticorum confeſtim ſponte deſinunt, ubi aliquid effatu dignum,tum expui, tum expurgari cœperit.Nempe & purgationes longe perfectiores eſſiciunt,minusq; purulenti ita fiunt, quàm ſi quis aliter cibaret.Præterea iudicationes ſimpliciores facilioresq;, & minus reuerſoria.*

A.l.3.f.10.t.5. c.1.fol.272.e Probe autem hęc omnia à ptiſſana fiunt,tùm q humectet,mediocriterq́; incidat,quæ expui debent humida,tum demum,q uirtutem roboret. Concurrentibus ſiquidem utriſq; ocyus expurgantur,qui reſpirationis inſtrumẽta infeſtant humores : quos quidẽ & humectare & ſecare põt,ptiſſanæ modo,aqua mulſa,ſed uirtuti robur non addit.Contraria aũt pollent facultate, & panis,& chondrus:nempe uirtutem quidẽ roborãt,ſed neq; humectãt,neq; ſecant. Quod neq; alteri cuipiam ineſt eorum,q̃ medici languentibus dare cõſueuerunt:uerbi gratia,ouis,gallorũ teſticulis,alis,piſcibus,iuuenibus columbis,& quæcunq; id genus ſunt. Quare,qui lenticulã ex aceto cõfectam pleuritico morbo iam declinato,ut nihil aliud, q̃ coctorum expuitionem deſideraret,exhibuit,is non immerito languenti ipſi,qui ſequenti nocte ſuffocatus eſt,mortis cauſa fuiſſe eſt uiſus.Verũ lenticulam nemo,q̃ mentis cõpos fuerit,dederit.Quòd ſi æger aquam mulſam ptiſſanamq́; faſtidierit , piſces ſaxatiles ſunt maxime idonei,ex aqua.ſ.& porro, & anetho, & ſale,& modico oleo parati:atq; ex nõ ſaxatilibus aſelli.Sed antea oxymeli p̃pinare oportet: neque n.id ſtomacho aduerſatur,niſi affectis in languente neruis,& in muliere,utero . Quòd ſi oxymelitis loco medicamẽtum aliud dare uolueris,dabis eam,q̃ ex† marrubio,& iride fit, cõfectionem.Nempe hæc etiam,ſi per ſe cum mulſa bibatur,maturat probe, quæ tum in thorace, tum in pulmone ſunt ſuperflua,atque ad expuitiones p̃ræparat.

C

† *Addit antiqu^s interpres liquiritiæ radicem marrubio & iridi, particula hæc, non ad totam confectionem, ſed ad ſolam iridem eſſe conferendam contextus græcus indicare uidetur.*

28 *Ptiſſanam autem ex optimo confectam eſſe hordeo oportet, atq; quàm probiſſime coctam, & maxime ſi non ſolo uti debeas cremore.*

D Probatiſſimũ hordeum prius, q̃ experiaris,ex eo ſolum, q & plenũ ſit, & nihil rugoſum in ſe habeat,iudicabitur.Sed experientia iudicatũ per decoctionem deprehendetur,ubi ſcilicet plurimũ intumeſcat:& ſuccũ faciat plurimum:qđ ſtabile ratũq́; uirtutis ipſius eſt argumẽtum:nẽpe,qđ à plenitudine ſumitur,id ſcientificum nõ eſt,neq; p̃petuo uerum, quanquam magna ex parte inſigne egregiumq́;. Ptiſſanam aũt perpetuo optimã eſſe iubet : ſed maxime ſi nõ ſolo uti cremore uelimus,uerũ & ipſa tota.Quare aũt id præcipiat, manifeſte declarauit, cum inquit.

29 *Nam præter reliquas ptiſſanæ uirtutes lubricitas eius, ut hordeum, cum deuoratur, noxam inferat,efficit:neq; enim adhaeret,neq; in recto thoracis manet tramite, (ἰϑυωρίην uocant.)*

Hippocratem ἰϑὺ magna ex parte quidem ἰϑυωρίαν,ideſt rectum tramitem : interdum autem & φορὴν,ideſt lationem,dicere nõ ignoramus. Quòd autem ptiſſanæ hauſtæ per thoracem, tum rectum iter,tum latio ad uentrem vſq;,per ſtomachũ fiat,liquido conſtat omnibus, uultq́; Hippocrates in ea re nihil ipſi adhærere . Nempe, cum multa in thoracis pulmoniſq́; affectionibus

exiſtit caliditas,quod adhæret,areſcitq́;,atq; adeo pertinaciter obſtruit,ut uix abſolui poſſit,id E
cibotum faſtidium quoddam,& ſitim facit.

30 *Lubriciſsima autem eſt,& ab inferenda ſiti maxime aliena,facillime concoquitur, & infirmiſſima exiſtit,ſi optime cocta fuerit:quibus omnibus eſt opus.*

Ptiſſanam ꝓbe coctã nõ lubriciſſimã modo,maximeq́; ab inferenda ſiti alienam.& facillime cõcoctionis eſſe aſtruxit,ſed tandẽ infirmiſſimã eſſe adiecit. Ac ꝙ quidẽ maximè lubrica ſit, ſi ꝓbe cocta fuerit,iã antea eſt enunciatũ Sed,ꝙ ab inferẽda ſiti maxime aliena ſit,hic ꝑꝑ hordei naturã cõtinuo adiicitur,eſt aũt hordeũ temperamẽto frigidũ.Verũ,quo nam pacto ſubſtantiã ipſam,tũ frigidã,tũ calidã iudicare oporteat,inter aĩantia quidẽ in libris De temperamentis diximus:inter ea uerò,q̃ aĩa carent,in iis,quos De ſimpliciũ medicamentorũ uiribus fecimus,cõmẽtariis.Immo & facillimæ ait eſſe cõcoctionis ptiſſanã huiuſmodi,utpote,q̃ diſſoluta ſit, neq; quippiã habeat,quod & durũ ſit, & difficulter cõfici poſſit: atq; flatus expertem iã ꝑꝑ longam cocturã effectã eſſe.Quod uerò in dictionis fine dixit,ptiſſanam ita coctam, infirmiſſimam nominans,ſi nihil de probiſſima ipſius cõcoctione prædixiſſet, promptum eſſet ſermonem Hippocratis ad eam,q̃ in uentre fit,confectionem referendum affirmare:quaſi infirmiſſimam dixiſſet, F quæ in uentre,& facillime uincatur,& conficiatur,& permutetur.Sed,quoniam id p̃dixit,infirmitatem illam intelligere oportet,ꝙ uel paucam præſtet corpori alimoniam,uel nullam habeat qualitatem uehementem,vt uel neruos, vel mentem feriat, quo modo acetum uinumq́ue.

31 † *Niſi igitur quis,quantum deeſt,contulerit,ut ptiſſanæ ſorbitio ſufficienter paretur, crebrius ſanè detrimentum afferet.*

Docere incipit hoc in loco,q̃ paulo ante ſe dicturũ promiſit,cum dixit,multa quoq; alia peropportuna,quæ p̃moſtranda ſunt, prætermittuntur,quæ poſtea dicẽtur. Quòd autem uerbum τιμωρῆσαι,i.conſerre,tum apud antiquos,tum apud Hippocratem ipſum ſæpius pro βοηθῆσαι,i.auxiliari dictum ſit,demõſtratum & in aliis libris per eas,quas in ipſos cõfecimus, enarrationes.

† *Niſi igitur quis cõtulerit, quantum opus eſt, ut ſufficiẽs ſit eiuſmodi* [illegible] *ſanè modus, crebrius &c. De exhibendo* [illegible] *non de apparatu intelligendum eſſe hæc verba, ex ſequentibus innoteſcit.*

32 *Quibus enim cibus ſtatim incluſus,ſiquis non ſubuacuato eo ſorbitionem dederit,dolorem,ſi adeſt, ad augebit:ſi non adeſt,protinus inducet,frequentiorq́; reddetur ſpiritus: quod malum eſt. Nempe pulmonem exiccat fatigatq́;,tum hypochondrium,tum uentrem imum,tum ſeptum tranſuerſum.*

Cibũ(græce σῖτον)dixit,qđ ab eduliis(hoc eſt ἀπὸ τῶν σιτίων) in inteſtinis ipſis cõtinet̃ excremẽtũ,qđ græci,& σκύβαλον & κόπρον appellãt.Si igit̃ incluſo eo,ideſt ex multo tp̃e haudquaquã eiecto,ptiſſanã q̃s propinauerit,lateri offenſam fieri eſt neceſſe, ꝑꝑ inteſtinorum oppilationẽ, quã ex collecto in ipſis ſtercore flatuq́; ꝑꝑ oblatã ptiſſanam haudquaquã ꝑtranſeunte, & demũ ob prauam,q̃ ad affectam partem fit,diſtributionẽ,nacta ſunt.Quo fit,ut exhauſta ptiſſana, neceſſario dolorẽ,ſi lenitus fuerit,adaugeat:&,ſi cõquieuerit,generet. Nempe uapores,flatuoſiq́; ſpiritus,& exhalationes ſcybalorũ, cum ad latus ꝑueniunt,dolorẽ ipſi pariunt, adaugẽtq́;, ob eas cauſas,& frequentior fiet reſpiratio. Vocauit aũt totam reſpirationem ſpiritum, & in ꝓgnoſtico,& in libris populariter uagãtiũ morborum. Denſata aũt frequẽsq́; reddita reſpiratio, reſpiratoriis in organis aſſiduũ ob motũ caliditatem efficit maiorẽ,qua ſiccãtur,tum pulmo,tũ ſeptum tranſuerſum:ſiccanturq́; unà,& calfiunt eæ,q̃ tum in hypochondrio,tum in peritonæo exiſtunt animalis partes:oẽs ſiquidẽ in reſpirationibus unà cũ thorace mouent̃.Quod aũt principio dictionis dr̃,Quibus.n.cibus ſtatim incluſus,uocem hãc,ſtatim,ordine hẽt cõmutato:q̃ ſi ſuã peculiaremq́; acceperit cõcinnitatẽ cõpoſitionemq́;,dictio ita habebit: Niſi præfato ptiſſanaceæ ſorbitionis modo ſuppetias tulerimus,frequentius orieт̃ læſio:ſtatim ſiquidẽ,quibus cibus incluſus eſt,niſi quis prius ſubuacuato eo ſorbitionẽ ita dederit, maximã afferet offenſam. H

A.I.4.f.I.2. c.9.fol.421.f

33 *Præterea,ſi lateris dolor aſſiduus eſt,calidiſq; fomẽtis nõ remittitur, ſputũq; nõ ꝓcedit, ſed κατα-γλισχραινόμενον ἀσαπέως,ideſt ſumme citra coctibilitatẽ glutinoſum ſit,niſi quis dolorẽ,vel alui emollitione,uel ſecta uena, ꝓ vtriuſuis exigẽtia, ſoluerit,ptiſſanã aũt ita affectis dederit, ꝓcipitẽ aget in mortem.*

Quòd de pleuritide tanquam exemplo agat Hippocrates,memoria non excidat:fieri autem pleuritidem ipſam propter inflammationem eius,q̃ coſtas ſuccingit,membranæ oſtendimus.Si igitur,cum in uigore fuerit inflãmatio,ptiſſanam quis dederit,ægrum grauiter offendet. Vigentis autem inflãmationis notæ ſunt,dolor aſſiduus,& quòd nullo pacto à calidis fomentis remittatur.Continuò autẽ, & alia adiicitur,pleuritidis non magnæ modo,uerum & moroſæ,nota,ꝙ ſcilicet ſputum abunde glutinoſum ab euacuatione arceatur,infarctum affectis partibus,& detentum.Nempe hoc uerbũ καταγλισχραίνεσθαι plus aliquid indicat,dictione maximã ſignificante glutinoſitatem,facta præpoſitionis huius κατὰ adiectione.Satis igitur fuerit ex ipſius additamento,quod ita glutinoſum ſit,ab eo,quod concoquitur,diſtinxiſſe. Nempe, quod concoquitur,mediocriter glutinoſum exiſtit,non tamen καταγλισχραίνεται,i.neque extreme,neq; ſumme id habet. Et,ne quis in ea re falleretur, continuo Hippocrates uerbo huic καταγλισχραινόμενον

aduerbium

A aduerbium hoc ἀσαπτῶς adſcripſit, quo idē cum ἀπέπτως, ideſt incoctibiliter ſignificat. Nempe κατεγλισχρασμένον ἀπέπτως, ideſt citra coctibilitatem glutinoſum, malum eſt. Aegro aũt ita affecto ſiquis ptiſſanā dederit, priusq̃ dolorē, uel ſecta uena, uel uētris euacuatione ſoluerit, hoīem perimet. Nempe in p̄ſenti, & tali pleuritide, poſtea q̃ à calidis ſomentis non remiſſum eſſe dolorē dixit, ſtatim duo alia hēt aduerſus dolorem remedia, ſanguinis miſſionem, ſ. & purgationem. Nempe eorum, q̃ ex opio, hyoſcyamo, & mandragora cōficiuntur, medicamentorum uſus, doloroſam pleuritidis affectionem non ſanat, ſed ſenſum tollit enecatq;. Nunc ergo ſectionis uenæ meminit ſimpliciter, & purgationis. Sed deinceps ſuper utriuſq; uſu diſtinguetur.

34 *Ob has igitur προφάσιας. i. cauſas, atq; ob alias ſimiles adhuc magis, qui tota utuntur ptiſſana, ſeptimo die, uel celerius moriuntur: aly quidem mente læſi, aly verò ob orthopnœam ſtertoremq́; præfocati.*

Quòd ſæpius appellet cauſas προφάσιας, demonſtratum quidē in ijs, quas in alios libro parauimus, enarrationibus. Sed, quas nam alias p̄ter dictas unà celeriorem inſerre mortē dicat, adijcere ſermoni oportet. Nunc ſiquidē ſumptionē ptiſſanæ, prius q̃ ſoluatur dolor, recenſuit, ſputiq;, ob frequentem reſpirationem, glutinoſitatē, ob quam & ſuffocantur. Sed lædi quoq; *aſſe

B rit, ſi prius (ut ſuppoſuit) q̃ uacuati ſint, uinum ſumpſerint, aquam item mulſam, & oxymeli. Nēpe de alijs omnibus, neq; idiotis ipſis non conſtat. Non abs re igitur ait alios mente læſos mori. Id enim contingere natum eſt, ſi uinum, uinoſaq; intempeſtiue ſumpſerint.

35 *Non perperam autem hos antiqui ſideratos eſſe exiſtimauerunt, tum maxime ob id: tum non minime, quòd mortuis latus liuidum plagæ ſimile uideretur.*

Veteres talis prehendit opinio, tum propter necis celeritatem, tum q nonnullorum latus affectum liuore uideretur, ubi ſcilicet inflammationis erat radix. Sanguine etenim in latus ob dolorem perueniente, quicquid in cute diuiſum ſolutumque eſt, id in morte refrigeratum nigrorē contraxit, ſimiliter illis, qui ita ex plaga affecti ſunt.

36 *Rei huius cauſa eſt, quoniam prius, q̃ dolor ſoluatur, pereunt. Celeres ſiquidem fiunt reſpirationes.*

Quòd autem hoc reſpirent pacto, deinceps ipſe oſtendit, inquiens.

37 *A multo autem frequentiq; ſpiritu, ut iam dictum eſt, ſumme tum viſcoſum, tum incoctum, effe-*

C *ctum ſputum, fieri egreſſum prohibet.*

Quod prius ἀσαπτὲς dixit, nunc ἄπεπτον, ideſt incoctum, dicit: fidemque facit, q & probe tunc uocis tranſpoſitionem fecimus.

38 *Nempe et ſputū, qđ intus retinetur, p̄hibet ſpiritus ad internã lationē, cogitq́; ipſum celeriter egredi.*

Nō oīs ſpūs in hmōi affectionib⁹ ad interna ferri p̄hibeť. Nēpe, ſi id fieret, hoīem p̄tinus mori eſſet neceſſe, nō ſecus, q̃ iis accidit, q ſtrāgulanť. Verū, qđ uſui reſpirationis cōferat, intro ferri p̄hibeť: quapropter ad tēpus aliquod ſufficiunt, ſed tractu t p̄is aucta indigentia moriuntur.

39 *Et ita aduerſus malum ſibi inuicem opitulantur. Nempe retentum ſputum frequentem ſpiritum reddit: qui frequens effectus ſputum agglutinat, atque expui prohibet.*

Quòd uerbo hoc τιμωρεῖν pro opitulari, tum antiqui alij, tum Hippocrates uſi ſint ſæpius, antedictū eſt: & nunc ſanè συντιμωρεῖν ἀλλήλοις ἐς τὸ κακὸν dixit, pro συμπράττειν καὶ λυσιτελεῖν, id eſt opitulari, & prodeſſe. Atq;, quo nam modo ſibi inuicem opitulentur proſintq;, perſpicue quidē

A.l.3.f.20.r 4 c.1.l.a68.g ipſe oſtendit, ſed & à nobis dicetur. Sputum *in bronchiis pulmonis tenaciter adhærens, tranſi-

D tui ſpiritus anguſtiam parit: atq; ob eam anguſtiam minus ægri inſpirant. Quo autem minus inſpirant, eo magis inexpletam reddunt reſpirationis neceſſitatem: atq; ob id citius à priore inſpiratione ad ſecundam properant: quod frequentem ſpiritum uocant.

40 *Præhendunt autem hæc, non ſolum ſi ptiſſana intempeſtiue utantur, uerum, & multo magis ſi quippiam aliud, quod ptiſſana deterius ſit, uel ederint, uel biberint.*

Iam rei huius paulo ante mentio habita eſt, quando dixit, Ob has igitur cauſas, atq; ob alias ſimiles magis. Immo eo in loco de uino, aqua mulſa, & oxymelite mentionem fecimus: hic autem & alia intelligere eſt opus, quæ ita affectis non aliter pleriq; medici exhibent: quæ etiam, quàm aqua mulſa, uinum, & oxymeli, nocent magis.

41 *Bene igitur, ut plurimum ſimilia ſunt auxilia, tū ijs, qui tota utuntur ptiſſana, tum ijs, qui cremore ipſius: uerum, qui neutro horum, ſed potione ſola utuntur, his interdum diuerſimode auxiliandum eſt.*

Auxilia, inquit, ſimilia ſunt & ijs, qui ptiſſana, & ijs, qui cremore ipſius utuntur. Sed, qui potione duntaxat utuntur, his interdum diuerſimode opitulari oportet. Sed, qualis nam ſit huiuſmodi diuerſitas, in ſequentibus perdocet.

42 *Verum omnia hæc ad hunc modum facere oportet. Si nuper paſto cuipiam, & alui oneribus nondũ* E
expurgato, febris, uel cum dolore, uel ſine dolore inceperit, à ſorbitione tantiſper eſt temperandum, donec
cibum ad infernam inteſtini partem deſcendiſſe coniectum fuerit.

Sermonem lacerum fruſtatimq; ſectum, neq; cõtinenter, & cõuenienti digeſtum ordine, fe-
ciſſe ſeſe deprehendit Hippocrates: quapropter reſumẽs ipſum, ad accõmodum perducit prin
cipiũ. Hoc aũt ideo ipſi accidit, ꝙ quæſtionẽ ſuper medicorum cõtrouerſia ſoluere conatus, in
ea ſolutione de rationibus curatorijs mentionẽ fecit: qui ſanè re intellecta, atq; his quidẽ ꝑmu
tatis, ſermonẽ ab initio aliter percurrere debuit. Nẽpe & ita mihi aliqñ fœlicius contingere eſt
uiſum, utpote qui ijs, q̃ ante ſcripta fuerant, permutatis, alio de ipſis ſcripſerim modo. Sed, quò
nam pacto, & quæſtionẽ ab ipſo propoſitã ſoluere, & ſermoni ordinem dare debuit, ijs exponã
ego, qui talia interpretari exponiq; deſiderant, uiamq; dilucidabo. Iam ergo aĩum conuerte, ſer
monẽ ab initio auditurus. Quare cõtingit, ut interdũ pręſtantes medici de curatione diſſideãt?
ꝙ ſcilicet in nonnullis expertum, conuenire oĩbus putauerunt. Sic ſanè & in uictus ratione in
morbis acutis fuerunt cõtrouerſi, alij quidẽ ægros ad iudicationẽ uſq; ptiſſanæ cremore ſeruan
tes, alij ptiſſanam ipſam exhibentes, alij aũt neutrum horum adminiſtrantes: ex parte aũt uerũ F
quidem dixerunt oẽs, ſed ex parte falſi circumuẽtiq; ſunt. Nẽpe quidam ex eis, qui acute ægro
tant, ptiſſana indigẽt, alij cremore, alij horũ neutro ad iudicationẽ uſq;: uerum claritatis gratia
de acuto morbo uno, tanq̃ exemplo, ſermonem faciã. Proponatur igitur pleuritidis curatio tra
dẽda. Si lãguẽti nõ multo ante tẽpore cibato, neq; uẽtris oneribus expurgato, febris inceperit,
ſorbitionẽ huic nõ dabis, donec, q̃ adminiſtrata eſt alimonia, penetratis plurimis inteſtinis, ad
vltima uſq; eorũ ꝑueniſſe uidebitur. Principium huiuſmodi ubi quiſpiã ſermoni fecerit, atque
deinceps omnia proprio dotauerit ordine, doctrinam in his haudquaquam obſcuram pariet.

43 *Vbi autem dolor aliquis vexauerit, oxymeli bibendum dabis: hyeme calidum, æſtate frigidum.*
Quòd ſi multa ſitis fuerit, melicrato vtendum, & aqua.

[a] † Siticuloſo exiſtẽte ægro, alioqui oxymeli admodũ multũ deuitãs, quapropter cõſequen-
ter, tum melicrati, tum aquæ mentionẽ fecit. ‡ Nempe, quantũ ad morbum ſpectat, oxymelite
magis eſt utendum: uerũ, ſi æger accepto multo oxymelite adhuc ſitiuerit, melicratum inſuper
dare oportet. Quòd ſi & ab hoc ſitiuerit, aqua offerenda eſt: nempe aqua per ſe pota culpa non
caret. Cauſas uerò, ob quas aqua pota culpetur, in ſequentibus in ea libri parte, q̃ de uirtutibus G
ipſius agit, ꝑdiſces. Nunc aũt, qđ ꝑſenti appoſuit orationi, conſiderabimus, qua. ſ. præcipit oxy-
melite utendũ hyeme quidem calido, æſtate uerò frigido. Nempe id ad eam, q̃ in acutis morbis
[b] † magno eſt adiumento, ‡ nos hortatur gelidæ aquæ potionem: quam oĩno ꝑtermiſiſſe uidetur
Hippocrates, atq; ob eã rem à quopiã culpari poſſet: res etenim doceri, nõ negligenter incurio-
ſeq; narrari debuit. Quã ergo opinionem habuit de aquę frigidę potione, ex hoc ſermone intel
ligi põt. Nẽpe, ſi Hippocrates ſitientibus oxymeli frigidũ aliqñ exhibeat, ꝙ & aquam daturus
ſit, eſt manifeſtum. Quamuis ſiquidẽ non prorſus de frigidæ potione id præceperit, uerũtamen
dogmata ſequitur ipſius: utpote, q̃ febrẽ ex natiuo calore igneſcẽte ſuſcitari exiſtimet, atq; cõ-
traria cõtrariorum eſſe remedia. Cum aũt ignis (græce πῦρ) tũ calidus, tũ ſiccus ſit, atq; ob id ẽt
febris (græce πυρετός,) ſanè aqua febris naturæ aduerſiſſima eſt, corpus tum refrigerãs, tũ hume
ctãs. Et ſanè ab ea, ſi tẽpeſtiue detur, febres protinus extingui vĩr. Dictũ ſanè abunde in libris
methodi medendi: ſed & nũc rei ſumma dicetur. Cũ ergo febris fuerit, cõſtante uirtute, tunc nõ
ſolum nõ offendes dans frigidam, uerũ & iuuabis abunde. Potio aũt frigidæ huiuſmodi tãta ſit,
quantũ frigidæ aquæ æger [c] * inſpirãdo haurire poſſit. Oxymelitis uerò exiguum datur, neq; ſin
gulis oblationibus [d] † plus dimidio: ‡ in hoc ergo exhibitionis ſcopus eſt diſſimilis. Nempe ad H
febris extinctionem frigida affatim, atq; ad laborantis uſq; ſatietatẽ bibitur: q̃ enim ita bibitur
aqua, ſanationis gratia bibitur. Oxymeli uerò æſtate datur frigidũ, ne laborãtis adaugeat ſitim:
immo ut aduerſus ẽt contrarium cõferre poſſit. Ob eas ẽt cauſas frigidum oxymeli ante morbi
coctionẽ dari iubet: quaſi frigidam aquã ad ſatietatem uſq; in eiuſmodi affectione dare æſtate
haudquaquã debeamus. Denſat ſiquidem inflammationẽ, ſi ex ea febrierint, crudos refrigera-
tione [e] * reddit humores, ubi ex ipſis morbũ contraxerint: [f] † ſed ab oxymelite reducũtur, ꝙ ſe-
candi uim habeat. Nempe quod ſecat penetratq;, id ſpiſſanti cogentiq; corpora eſt contrarium.

44 *Poſtea, ſi dolor quiſpiam, uel periculum comparuerit, ſorbitionem dare oportet, neq; multam, neq;*
craſſam: ſed poſt ſeptimam ‡ uel nonam, ‡ ſi ualidus ſit.

Qui Hippocratem ægros ἐμπιπλᾶν, ideſt replere dixerunt, (ita enim uerbo ſunt uſi) dictionẽ
hanc prætermittere mihi uidentur: ut, qui fame necare ipſum dicunt, ſolam hanc legiſſe appa-
rent. Quòd ſi utrique animaduertiſſent, eorumque, quæ ab ipſo bene enarrata ſunt, meminiſ-
ſent, quo nam ſcilicet pacto naturæ inter ſe ualde differant, forſan eos cõtraria Hippocrati im-
ponere puduiſſet, & potiſſimum ſi reliqua animo uolutaſſent, quæ ipſe demonſtrauit, regiones
à regionibus

A † *Antiqua tralatio hoc in loco habet, Nõ eſt uſus eius in hydromelle in eo, qui ex infirmis his ſitim, ut non abſcindat ſitim eius, ſed ut faciat eum cauere ab uſu ſecantibus plus: propter hanc ergo cauſam dixit aquam, poſtquã dixerat hydromel.*

B * ἀγωνιῶν γονιμάτων. unde in lib. de marco re. c. 8.

C * ἀναπνεῦσαι.

D † Al. oxybaphum. Antiqua tralatio habet, plus uncijs quatuor, & ſemis.

E * Al. φυλάξει, ſeruat.

F † Hæc addi debent ex antiquis cod. græcis. ſed tunc oxymelitis parum dam⁹, tanq̃ in uentriculo primũ ſeu cua ſurũ tepidũ, quã et⁹ frigiditas ad coſtã uſq; diſtribuatur, ꝙ ſi q̃d exiguũ fuerit et diſtribuĩ, illud ab oxymelite corrigetur, ut quod ſecandi uim, &c. & ita uetus tralatio.

A à regionibus magnopere differre oſtendens,& anni tẽpora ab anni tẽporibus,& ætates ab ętatibus,& cõſuetudines à cõſuetudinibus, & proprios peculiaresq; languẽti unicuiq; ante morbum uictus. Si ergo in omnibus,quæ dicta ſunt,contrario habentes modo inter ſe comparaueris,maximas in uictus ratione cõperies differentias. Quas ubi è regione inter ſe ordinaueris,iã & hoc pacto, q̃ multas conſiſtere in medio exacte uidebis. Sed de huiuſmodi differentiis dictũ quidem abſolute in libris methodi medendi, dicetur quoque & nunc rei ſumma. Statue igitur quempiam natura ſiccum quidem corporis habitu,ſuperficie autem denſum,latis uenis,uirtute uitali ualida,cibiſq; non multis aſſuetum,ægrotare hyeme non admodum frigida, in loco tali,atque prius,q̃ ægrotaret,ocio deditum,inſatiabiliterq; † ciborum uarietate abuſum: præterea,& os uentris ualidum ſit,quod & ſtomachum quidam appellant. Sit autem & alter cõtrario affectus modo,humidus quidem,& mollis,& uirtute uitali imbecilla,& qui plures cibos ingerere conſueuit: ægroterq; æſtatis tempore æſtuoſo,regione huiuſmodi: ſtatuamusque hominem, antequam ægrotaret,tum curis,tum aſſiduis neceſſitatibus fatigatum,pauca præter conſuetudinẽ ediſſe,& oleracea,& quæ haudquaquam nutriunt: uentris item os non ualidum, ſed natura imbecillũ habere: atque his ita habentibus uterq; eodem; ſi uolueris,morbo infeſtetur,ea ſcili-
B cet,quam Hippocrates ueluti exemplum hoc in loco cõſtituit,pleuritide. An ne una tibi uictus ratio in utroq; definienda uidetur? An poſterior à prima die alendus: prior uerò potu ſolo ad ſeptimam uſq. gubernandus, ubi morbum non longius protracturum ſeſe ſperaueris? Ego ſanè, qui longa experiẽtia utrunq; probauerim,optimam ita fore uictus formam aſſero. Nam,ſi uice uerſa feceris,priorem ſcilicet à principio nutrire aggreſſus,poſteriorem uerò ad ſeptimũ uſque ſine cibo ſeruare uolueris,trucidabis ſanè ante quartum diem utrunq;: nempe alterum citiſſime ꝑfocando,alterius uerò uires proſternendo. Cęterum adiice,ſi uelis,ætatem utriq; contrariam, priorem quadragenarium cõſtituens,poſteriorem puerum: nã hoc pacto citius adhuc ad mortem uterq; properabit. Sed ſanè omnia hæc,q̃ nunc dicta ſunt,ad unum reducuntur ſcopum, q. uno uerbo ab Hippocrate eſt declaratus. Quid enim ait? Sorbitionem dare oportet poſt ſeptimam,ſi ualidus fuerit. Verbum ſiquidem unum eſt: ſed ex omnibus,quæ nuper dicta ſunt,inuenitur. †Si enim ualidus ad ſeptimum uſque diẽ fuerit,oxymel & melicratum,& aquam dare ſatis erit: ꝑ quæ,ut dixi,omnia tum liberabitur,tum ſanabitur. Quaſi ſanè ex ipſis alia quidem p̃ſtò ſint,alia uerò non, quorũ uires ſi uice uerſa cõparaueris, quot diebus ſufficere ex tali uictus ſpecie æger poſſit,deprehendes. Verum hæc noſtris in tractationibus demonſtrata ſunt,quas ſi
C legiſti,memoriæ mandes,oportet: ſi non legiſti,in eas te prius transfer,ſi ſententiæ Hippocratis ueritatem cognoſcere uolueris. Omnia ſiquidem in operibus oĩbus dicta ſunt à nobis,qui ueriſſima Hippocratis dogmata ſequimur. Sed,cum fieri non poſſit, ut homo unus conuenientem methodum,& ſingularia,q̃ in ea ſunt,omnia doceat, neque ideo ab Hippocrate ſingularia omnia auditurum te exiſtimaueris. At potius culpa eos,qui,cum ea,q̃ ab Hippocrate bene præcepta ſunt,elaborare,& conficere deberent,laudis appetentia ducti ſectam aliam cõſtituunt. Verum nos,qui ueritatem honoramus,laudamus Hippocratem cum in cęteris omnibus,tum ꝙ in unoquoque opere proprium ſcopum ita docuerit, ut huic attentus omnino quiſpiam definitã certamq́ue inuentionis auxiliorum habeat uiam. Sic ſanè,& cibandi ſcopum unum communẽ prorſus,tum ſanis,tum languentibus eſſe demonſtrauimus. Is autem facultatis uitalis cuſtodia eſt,quam nunc manifeſte explicuit,cum dixit,ſi ualidus fuerit. Ob eandem ſanè facultatem ſani edimus,& bibimus,aliaq; omnia uitæ munia exequimur: propter hanc eandem, & ægrotantes ad cibos potuſq; procedimus. Nempe morbus ſuæ affectionis indicat auxilia, phlebotomiam uidelicet,clyſma,cataplaſma,purgationẽ,oxymeli, aquam mulſam, atq; aliorũ unum quodq;: uirtutis uerò cuſtodia ſolam indicat alimoniam. Si igitur morboſam affectionem nullo pacto
D offenderet alimonia,nos uirtuti ſoli attendẽtes,ægros,ut ſanos,aleremus: ſed,quoniam ſæpius noxam,uti oſtendimus,affert,ob id morbi affectionem,non tanquam cibi indicatricem,ſed tãquam prohibitricem contemplamur. Vbi ergo non prohibuerit, facultaſque præceperit, tunc nutrimus. Nunquam enim cibus morboſam affectionem ſua ratione iuuabit. Id ſanè dixi,quoniam ſæpius materia una uim, tum cibi, tum medicamenti obtinet,ut ptiſſana. Nempe, quòd uirtutem roboret, id ea efficere tanquam alimentum nata eſt: ſed, quoniam & ſecat, & humectat,quæ expui oportet,ideo medicamenti obtinet rationem. Chondrus ergo pleuritico cibus tantum exiſtit: oxymeli uerò medicamentum. Sed utrorumque facultatem ptiſſana obtinet, uſumq́ue languentibus ipſis exhibet: ſed ingeritur uirium quidem conſeruandarum gratia,tanquam alimentum: ut uerò ſoluatur morbus,tanquam medicamentum. Cũ igitur uirtus ad morbi uſq; iudicationem,ſine ptiſſanæ ſorbitione ſuffecerit,oxymeli,& aqua mulſa ſatis ſunt: oxymeli quidem uim medicamenti ſolã habens,aqua mulſa uerò cibi pauci, & imbecilli. Si igitur iudicationem ſeptima die citius futuram ſperaueris, ut uerbi gratia circa quartam,uel quintã, ægros ſanè multos ſufficere citra ptiſſanæ ſorbitionem poſſe comperies: ꝙ ſi ad ſeptimam uſq; protrahatur, paucos omnino: ſuntq́ue,qui & uirtutem habent ualentem,corporiſque habitũ, tum durum,tum ægre tranſpirabilem,ſuccoſque,uel craſſos,uel uiſcoſos, atque ſi ambiens aer

†In A.C.Gr.legitur, πολυτρόφοις ἐδέσμασι, i. cibis multi nutrimenti.

†Ex antiq. græc. cod. & tralatione ueteri,ita legi pôt. Si n. ualeat ad ſeptimã uſq; perdurare, diæta utens ex oxymelite, & melicrato, & aqua, ex iis omnibus,quę dixi, inueniri,et cognoſci poterit: quoniã, ſi alia quidẽ præſto ſint, alia uerò abſint, uires præſentiũ cũ abſentiũ uirib⁹ comparando, quot diebus &c.

A. li. 4. f. 1. 2. 3. c. 8. 1. 419. g

calidus non fuerit. Nempe, ſi nihil è noſtro effluetet corpore, alimento opus non eſſet: ſed, qm̃ E
effluit, ideo huius proportione cibi quantitatẽ definimus. Quibus igitur per cuticulares meatus parum exhalat, fieri poteſt, ut his ſummã conſulamus inediam, & magis, ubi uirtutem ab initio ualidam habuerint: quaſi ualociter laboret, quæ imbecilla, ueluti ſenum, fuerit, & ſi corpus parũ exhalauerit. Quapropter & paulo ante quadragenarij meminimus, & non ſeptuagenarij.

45 *At, ſi nuper cibo to cibus prior non deſcenderit, virtusq́; valida fuerit, & floruerit ætas, ſubluere oportet: ſi uero virtus imbecilla fuerit, glande eſt utendum, niſi aluus ſua ſponte probe deiecerit.* A. l. 5. f. 12. a. c. 8. t. 419. f

Rurſus & hoc in loco remediorũ indicationẽ ab affectu corporis accepit, ſimulq; uirtutem cõſiderauit, neq; tanquã remediorum uſum aliquando indicantem, ſed tanquam cõtrario indicantẽ modo, interdum autem & prohibentẽ. Non enim, ꝙ æger ualida ſit uirtute, ob id clyſmate eſt opus, ſed clyſmatis indicatio ex uentris deſumitur affectu. Si uerò uirtus ualida fuerit, euacuationi non reclamat: q́, ſi imbecilla eſt, uacuationẽ ipſam inhibet. Sed rurſus ad Hippocratis cõſuetudinẽ conuerte aium, qui in talibus aliquando de ſola uirtute mentionem facit, ſicut in antedicta uidere eſt dictione, interdum aũt adiicit ætatẽ. Præcipuus ſiquidem eſt uirtutis ſcopus: ſed ad notitiã eius confert & ętatis cognitio, cito quidẽ in pueris laborante ꝑ copiam effluuij uirtute, in ætate uerò florentibus abunde ſufficiente. Cæterũ, quo modo in pueris, corporis ſubſtãtia, tũ mollis, tum humida ꝑcipua exolutionis uirium cauſa efficitur, ſic & in regionibus, & anni tẽporibus res hẽt: nempe horum caliditas uelociter cõfeſtimq; uirtutẽ vacuationis quantitate ſoluit. Iure igitur Hippocrates ex uirtute interdũ ſola diſtinctionum huiuſmodi doctrinã efficit: interdum & quippiam ex aliis adiicit, unà cum ipſis, & cætera commemorans. F

46 *Tempus autem dandæ ſorbitionis, tum per initia, tum per omnem morbi decurſum, hoc maxime ſeruare oportet. Nam, ſi pedes frigidi fuerint, non à ſorbitione modo, uerum quoque & maxime à potu temperandum: at, cum caliditas ad pedes deſcenderit, tunc dare expedit. Sanè tempus ualere admodum putandum cum in morbis omnibus, tum præcipue in acutis, & potiſſimum quibus febris uehementior ſuberit, periculumq́; ſummum.*

Quo modo dixi, unũ quidem eſſe alimoniæ ſcopũ cuſtodiam uirtutis, neceſſario autem ſimul morbi affectionem contemplandam eſſe, ita cibi offerendi tempus ex morbo non prohibente G
inuenitur. Quantum ſiquidẽ ex primo uirturis ſcopo eſt, interdum & per acceſſionum initia alimoniæ exiſtit neceſſitas: ſicuti & in ſanis, ubi primũ in naturalibus euacuationibus quis eò deuenerit, ut propè laborare incipiat, refocillatione eſt ſibi opus. Sed, qm̃ in acceſſionum, tũ principiis, tum incrementis ingeſta alimonia lędere admodũ nata ſit, ob id differimus ipſius exhibitionem, quanquã corpus ipſum iam iam indigere uideatur. Quod nam igitur optimum languẽtibus ipſis dandæ alimoniæ tẽpus? Sanè, cum moderatiſſime habuerint, tũ thorax, tum uenter: deterrimũ uerò, cum ea deterrime habuerint. Deterrime aũt hñt in acceſſionum principiis: moderatiſſimè uerò in declinationibus. Conſtat igitur optimum cibi miniſtrandi tempus in ægrotantiũ declinationibus eſſe. Acceſſionis aũt principium ſit calore omni toto ex corpore ad cor thoracemq; cõcurrente: Incrementũ, cũ paulatim ad extremas corporis partes ſeſe expandit: Status, cũ ex æquo corpus totũ occupat. Verũ declinatio cõtrariũm principio modum hẽt, ꝑſpirante. ſ. caliditate, atq; medium corporis relinquente, qđ uno oſtendit uerbo inquiens, Cum ad pedes calor deſcenderit. Neq; enim idem eſt calidos ex frigidis fieri pedes, & caliditarem in eos deſcendere: nam deſcendere cõmutationem caliditatis ex alia parte in aliã maniſeſtat. Fieri aũt poteſt, ut pedes calfiãt manente in corporis medio caliditate, quod in uigore ipſo cõtingit. H A. l. 4. f. 1. t. 1. c. 1. ſo. 411. f

47 *In primis autem, & maxime cremore, deinde ptiſſana vteris, præſcriptis coniecturis diligenter attentus.*

Poſteaquam Hippocrates ꝑdixit, quando potu ſolo regere ægrotantes oporteat, & quando ptiſſana, nunc, quando cremore ſolo, & quando ptiſſana ipſa utendum ſit, diſtinguit breui quidem, & conſpicua diſtinctione. Nempe ad coniecturas, quas recenſuit, animũ conuertens, quis nam ex languentibus ptiſſana uti poſſit, comperies: ſic tñ, ut à cremore ipſo exorſus ad ipſam ſenſim paulatimq; te transferas. Dico aũt ſenſim paulatimq;, ut primum quidem ſolo vtaris cremore: deinde cremoris quidẽ plus exhibeas, ptiſſanæ antem exiguum: deinceps æqualiter utrũque, mox ptiſſanæ plus, atque tandem eam ſolam: ſciens ptiſſanam ipſam ad corporis nutrimentum uirtutisq; robur exuberare, cremorem autem ad concoctionem confectionemque facilem eſſe. Cum igitur morbi conditionem uirtutiſque robur uergere ad melius uideris, auge & tu ptiſſanæ oblationem.

GALENI

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE IN MORBIS ACVTIS COMMENTARIVS SECVNDVS

ARGVMENTVM

Exemplo doloris lateris agit de ui, ac uſu fomentorum, deinde de repentina tum in victu, tum in reliquis rebus mutatione, ſuſe lateq; pertractat.

Lateris autem dolorem, ſiue is per exordia fiat, ſiue poſtea, tentare calidis quidem fomentis primum diſſoluere, non abs re exiſtit.

B Quod à me ſæpius eſt enunciatum, ad memoriã, & nunc id reuocare eſt melius. Nempe, ꝙ explanatio fit in dictionibus, q̃ obſcuritatem habeant: neque tamen expoſitores id tantummodo in commentariis faciunt, uerũ quoq; & ea, quæ dicuntur in libris, in quos commentaria parant, aſtruunt, & demonſtrant. Ob hunc igitur morem cogor ego, & illis cõſentire, quos non probo, atque ſæpe numero ad ea, quæ explicatione egent, ſententiam meam prodere, & efferre. Neque tamen eorum, quæ in huiuſmodi commentariis uera mihi apparent, demonſtrationes ſcribo, utpote qui de his peculiariter in eorum vnoquoque ſcripſerim: ſed ſolas earum, quæ cæteris in tractationibus demonſtratæ ſunt, rerum ſummas ad memoriam reuoco: quod & hoc loco in dolore ſum facturus. De doloris ergo generatione diximus quidem libro De elementis ſecundum Hippocratis mentem: diximus ẽt & in libris, quos de ſymptomatum cauſis fecimus: ꝙ dolor in ſenſilibus fiat corporibus, mutationem ſubitã in id quod præter naturam eſt ſuſcipientibus: & ꝙ duplex eſt hæc mutatio, aliàs quidem, dum ipſa tum ſubito ſimulq; ſecundum qualitatem alterantnr: aliàs verò, dum continuitas ſoluitur. Alterantur autem ſubito ſimulque ab efficientibus qualitatibus, cum & calfiunt, & refrigerantur, & ſiccantur, & humectantur: corrumpitur autem eorum continuitas, ubi illa uehementer, uel diſtenduntur, uel comprimuntur. C Ad hũc igitur modum, & dolor lateris fit in pleuriticis affectibus, de quibus agit Hippocrates, dum q̃ illis in locis eſt phlegmone, tum multitudine caliditatis præter naturam, particulas ꝑ diſtemperantiam contriſtat, tum ẽt repletione corpora phlegmone laborantia diſtendit. Primo ergo auxilio ſi dolor is, uel ſanari, uel mitigari fomentis calidis poſſit, tentandũ præcipit Hippocrates. Nempe fomenta calida cutim ipſam ad perſpirationes rariorem efficere, phlegmonesq; ſanguinem, tum tenuare, tũ per halitum digerere, conſueuerunt. Quæ ſi facta fuerint, non ° ſolũ ſanguinis aliquid euacuabitur, uerum quoque & affectæ, quæ minus diſtenduntur, partes mitius exinde, & manſuetius dolebunt. At, cum ſanguis in phlegmone non diminuitur, uel etiam ſpiritus vaporoſus ex calore generatur, tunc dolorem augeri contingit. Sanguis aũt non diminuitur propter eam, quæ in toto corpore eſt, humorum redundantiam. Nã pars, quæ calore afficitur, plus trahit, q̃ euaporet: nempe, quæ calfaciunt, ſuapte natura hæc, ut, quod uicinis continetur partibus, digerunt, ſic, & quod redundat, ex propinquis trahunt. Cum igitur fomenta calida dolorem non ſoluerint, corpus totum insigni aliqua uacuatione præuacuabis. Vacuatio autem inſignis in morbis acutis, aut per uentrem, aut per uenæ ſectionem fit. Quarum alteram aſſumi præcipit Hippocrates, ſcoposq; eius, quæ præſidio magis eſſe poſſit, edocet. Summa ergo præſentis narrationis hæc eſt: uerum, quæ particulatim ab eo dicuntur, & quæ multis obſcura, exiſtunt, in ſequentibus explanabo. Multis dixi, quoniam iis, qui ſeſe in dictionibus antiquis D intelligendis exercuerunt, pauca omnino obſcura ſunt. At in hiſce commentariis intentionem non eõ tantum dirigimus.

A.l.3.f.10.2.5 c.2.fol.272.g

A.l.2.f 4.c.30 fol.84.c

2 *Fomentorum autem calidorum probatiſſimum eſt aqua ° calida, vel in vtre, vel in veſica, vel in vaſculo, aut aeneo, aut teſtaceo poſita.*

θερμάσματα, i. fomenta calida, proculdubio uocat, quæ corpus quouis modo calfaciunt. Quorum alia prorſus humida, alia ſicca, & alia ex utriſque miſta: mordẽtia præterea alia, & alia mordendi facultate carẽtia, & ex ijs cõmiſta tertia. Primum igitur horum genus, cuius in dictione meminit, morſu caret, atq; humidum exiſtit. Secundũ ex utriſq; ſicco, & humido, mordenti, & morſu priuato, commiſtum eſt. Tertium aũt ſiccum quidẽ, ſed uel mordens, uel morſu carens, quòd ſi, & affectiones, quæ unoquoque dictorum generum egent, recenſuiſſet, orationem pro-

fecto ſuã tãto pſectiorem melioꝛẽq;, quãto & legentibus ipſis utiliorem, feciſſet. Sed q̃a nõ re- E
cenſuit, ꝑpterea neq; id recẽ ſere neceſſariũ erit nobis, q̃ doctrinam alterius explanamus, non nſam pſequimur. At uerò, qm̃ partes meæ ſunt cõtra, q̃ expoſitores cæteri, agere (nẽpe illi ſuis in enarrationibus ſophiſticas, q̃ diſcentes ipſos ad finẽ artis nullo pacto iuuare poſſint, ſuperſeminãt q̃ſtiones: ego aũt ſemper, q̃ commodiſſima ſunt, proſequi molior) ob id, & nũc doctrinæ Hippocratis ꝑtermiſſa quidẽ ab eo, ſed q̃ toti ſnĩæ dogmatiſq;, atq; uniuerſalibus ꝑceptis quodã accedunt cõſequio, adiicere nõ cunctabor. Qua nã igitur ratione fotus (græce πυρίαι) omnis doloribus ſæpiuſcule adiumento ſit, prius dictũ eſt. Dictum quoq; & de illis eſt doloribus, qui à fotu nullo pacto, niſi prius uacuato uniuerſo corpore, iuuant. Verum, cũ hęc fotibus oĩbus cõia ſint, humidi quidẽ phlegmonis iis, q̃ à bilioſiore ſucco factæ ſunt, opitulantur: ſicci uerò iis, q̃ à tenui aquoſoq; ſanguine exortæ ſunt. Perpetuo ſiquidẽ cõtraria contrariorũ eſſe remedia meminiſſe oportet. Hoc igitur ſcopo, fotus morſu carẽtes aduerſus mordẽtes ſuccos proſunt: mordẽtes uerò, ꝙ tenuent, contra craſſos uiſcoſoſq; ualẽt humores. Eam ob rẽ quisnam in ea, quæ phlegmone obſidetur, parte euincat humor, obſeruabis, ab iis, q̃ retuli, auſpicatus, ętate ſ. laborãtis, naturali tẽperatura, anni tẽporibus, locis, & uita antecedente: &, ſi phlegmone uideatur, ex iis, q̃ ipſi, tũ in colore, tũ in magnitudine, tum in duritie, tũ in mollitie cõtigerunt; &, ſi pleu- F
ritidẽ, vel peripneumoniã curaueris, ex iis, q̃ ſpuendo excernuntur. Verũ, cum ꝑfata oĩs dignotio cõiecturalis ſit, & nõ ſcientifica, non certa cõpertaq;, ꝑſertim ubi in corporis imo ſita ſit, q̃ dolore afficitur particula, ab iis inchoare te oportet, q̃, q̃ cætera, magis auxilio eſſe tibi uidebũtur. Quòd ſi nihil ꝑſidij tuleris, ad alia ẽt te transferre conueniet. Dolore aũt nõ ſedato, ad totius corporis accede euacuationẽ. Vt̃ ergo Hippocrates ab eo incepiſſe fotu, qui periculo omni uacat: is aũt eſt, qui minime mordet, humidusq; ° exiſtit. Nempe, tametſi nihil aduerſus malũ fecerit, non tñ magnum, & inſigne afferet detrimentum. Cæterum fotus, qui ex aceto, uel orobo, vel ſale fiunt, niſi propriam conuenientemq; conſequantur affectionem, nõ ſolum nõ ſalutares erunt, uerum quoq;, & malum augebunt, utpote qui fortem efficacemq; habeant facultatem. A.l.4.f.10.c.5 c.3.f.173.a

3 *Verum prius molle quippiam lateri, ut & mitior, & iucundior fotus fiat, ſupponere oportet.*

Poſtea quàm in utre, uel ueſica, uel uaſculo, aut æneo, aut teſtaceo, poſitã aquã lateri adhiberi ꝑcepit, hac in dictione prius molle aliquid ſupponi ijs, q̃ lateri, tum quadrare, tũ cohærere debeant, ut nullo pacto angat, prorſusq́ iucunda ſit eorũ, q̃ exhibentur, applicatio, ꝑcipit Hippo- G
crates: Cuiuſmodi fuerit lana mollis, uel linteum multiplex, uel quippiam eorum, q̃ tum tenera tum mollia exiſtunt. Sed paulo poſt de eo, qui per ſpongiam fit, fotu agens, nihil ſupponi iubet.

4 *Vtilis aũt ° & ſpongia mollis magnaq;, atq; ex aqua calida expreſſa applicatio. Sed fomentum linteo veſtiendum, ut uis eius pluſculo ſufficiat tempore permaneatq;; atq; ſimul ne halitus ad laborantis ſpiritum feratur: niſi forſan, & id prodeſſe aliquando uideatur, nempe interdum prodeſt.* A.ibidem.c

Cætera quidẽ, q̃ in dictione cõtinentur: liquida manifeſtaq; exiſtũt: ſed de halitu eſt diſcutiẽdũ: q multum, & lædit, & cõtriſtat, non ſpirãdi difficultatẽ caloris incremẽto ſolũ proritãs, ſed pulmonis anguſtiã, qua, ob replentem, qui humidus eſt, halitũ afficit. Solis igitur laterum doloribus, tũ ſiccis, tum quibus nihil expuitur, idonea eſt halitus inſpiratio, plus auxilij, q̃ noxæ, afferens. Hoc igitur in loco ſcriptũ eſt primum fotus genus. Mox ad ſecundũ ſeſe cõferens inquit.

5 *Præterea, et hordeũ, & eruũ ° in aceto ita diluto, ut paulo acidius ſit, quàm ut quis bibere poſſit, madefacta perfuſaq;, & feruefacta, atq; in ſacculos coniecta lateri apponuntur: atq; ad hunc modum furfur.* H A.l.1.fol 4.c. 30.fol.84.d

Hordeũ eruumq; non ſemina, q̃ integra ſint, ex aceto, & aqua excoquere ꝑcipit, ſed prius cõciſa comminutaq;: conſtatq; Hippocratem uelle id ex uerbo hoc δεύειν, δεύω ſiquidem madefacio, & perfundo ſignificat: atq; aliter ex actione ipſa certior fies, nempe hoc pacto, tum blandior, tum efficacior erit fotus. Furfur deniq; & hoc pacto parare ꝑcipit: fotus autem huiuſmodi priore efficacior uirtute aceti redditur. Quòd ſi & ex eruo paretur, conferet ſanè, & id non parum: nempe eruum craſſos humores, tum ſecare, tum conficere, tũ euaporare poteſt: ob id fotibus huiuſmodi utemur, ubi craſſos uiſcoſoſq; humores in ea, q̃ phlegmone obſidetur, parte collectos ſuſpicabimur. Tibi autem ſanè id conſtabit ex antecedẽte uictu, ſi humores huiuſmodi produxerit, anni temporibus, & locis, & ętate. Præterea & ſi beneuoli fotus manſuetiq;, quos prius memorauimus, nihil præſidij attulerint. Nã, ubi de corporis totius repletione diſtinxeris, cũ uidelicet, neq; huius notæ apparuerint, neq; beneuoli miteſq; hi fotus quippiã iuuerint, ſuſpicatũ exiſtimabis craſſitiem, q̃ in halitum ſoluitur, flatuoſumq; ſpiritum, qui ob denegatum exitum contriſtat. Flatum ergo hunc patienteſq; ipſum humores, præfati diſcutiũt fotus, & potiſſimum, qui ex eruo parantur. Præterea & ſermonem percurrens Hippocrates manifeſte ſimul,

& optime

A & optime metricam aceti ad aquam temperaturā memorauit. Nempe acetum ita dilutum eſſe oportere inquit, ut paulo acidius ſit, quā ut quiſpiam biberit, ut ſcilicet, & acrius ob mordēdi facultatem, & aquoſius propter operationis ignauitatem utemur. In incidendis igiť atq; per halitum digerendis, tum craſſioribus, tum uiſcoſioribus ſuccis, aquoſo oxycrato congruentius fuerit quod acrius: ſed, quoniam medicamenta huiuſmodi non tolerant, quę phlegmone obſidentur partes, ob id mediam utriuſq; exuperantiæ temperiem fecit. Hoc tibi ſit ſecundum fotuum, quos ab initio trifariam ſeparauimus, genus.

6 *Ex ſiccis autem fomentis maxime conueniunt, quæ ex ſale milioque frictis torrefactisque, atque in ſacculis concluſis parantur. Leue ſiquidem quippiam, & beneuolum iucundumque eſt milium.*

A. ibidem. Ad tertium fotuum, quos initio diſtinximus, genus ſeſe transfert Hippocrates, mentionē milii, & ſalis faciens. Eſt autem communis utrique ſiccitas: ſed ſali proprium eſt, ut mordax ſit, milio autem ut morſu careat.

7 *Fomentum huiuſmodi, & dolores ad claniculam, humerumque pertinentes ſoluit.*

B Ex adiectione huius coniunctionis, &, oſtendit & dolores alios ſoluere, utpote eos, qui ad hypochondria pertinent.

8 *Sectio autem non ſimiliter ſoluit dolorem, niſi is ad claniculam pertingat.*

Sectio, inquit, venæ ſcilicet: quam non ſimiliter ſoluere inquiens, auxiliari & ipſam non negauit. Sed de huiuſmodi auxilio in ſequentibus fuſius latiuſque ſcribit.

9 *Verum ſi fomentis dolor non ſoluatur, ne diutius calefacito: ſiccat enim id pulmones, atque ad ſuppurationem excitat.*

Fomēta uaria, alia q̄dē humida, alia ſicca, & alia mordētia, aliaq; mordacitate carētia, ubi percurreris, ſi ab horū experiētia facta dolor nō leueť, totū corp⁹ uacuabis à fomētis deſiſtēs, cum pulmonē exiccēt, & ſuppurationē excitent. Fit aūt ſuppuratio hmōi, lateris inflāmatione non exhalāte, ſed in pus tranſeunte: mox pure ipſo in mediā thoracis pulmoniſq; regionē cōfluēte.

10 [a] † *Si uerò dolor ad claniculam pertigerit, aut moleſtus ſit, uel bracchio, uel mamma, uel partibus* C *ſepto tranſuerſo ſuperioribus, grauitas, internam cubiti uenam ſecare expedit. Neque, ut copioſe ſanguis detrahatur eſt cunctandum: ſed eouſque auferendus, donec rubidior* [b] † *multum, uel pro puro rubido liuidus fluxerit: nam utrunque contingit.*

Pro eorum, qui inflāmationē pariunt, humorum uergētia inclinationeq;, uacuationes facit Hippocrates. Nempe, quod dicitur, [c] Quò natura uergit, per loca conferentia eò ducere, id uerißimum exiſtit. Cōtingit aūt interdū id ob differentiam partium eius, q̄ coſtas ſuccingit, membranæ. Nēpe ſuperiores ipſius partes, cū inflāmantur, ad clauiculam, brachium, & māmam condolentiā extendunt; inferiores uerò ad ſeptū trāſuerſum, & hypochondriū. Cū igitur ſuperiorū cōdolentia ſignum fecerit, uenā in cubito ſecare eā oportet, q̄ ſanguinē ab affecta parte, & magis, & uelocius, tum reuellere, tum uacuare poſſit: uerū, ſi partibus infernis affectus conſenſerit, purgatione uacuare expedit. Recte autem grauitatem circa brachium eſſe, & non dolorē dixit. Nēpe, q̄ hoc in loco ſanguis magis aceruetur, repatq;, ſignum eſt grauitas, quæ ex multitudine fit. Tēſiones aūt, & in ſola affectus participatione fieri conſueuerunt: cum uidelicet partes iis, q̄ inflāmantur, attiguæ, citra ſanguinis in eis redundantiā tenduntur. Ob id igitur ſanguinē redundantē ſecta interna uena uacuandū præcipit. Sunt aūt in [d] terno cubiti articulo plures, quas ſe- D care cōſueuimus, uenæ: de q̄bus abunde quidē in anatomicarū tractationū tertio, atq; in alio libro, qui ſeorſum de uenarū arteriarūq; ſectione ſcriptus eſt, diximus: ſed impręſentia de ipſis ſummatim agemus, ab initio ducentes orationem. Vena caua ex gibba hepatis ſurſum ad dextrā cordis aurē ſanguinē ferens, partibus quidē interiacentibus exiguū ipſius diſtribuit, ſed cordi ipſi plurimum elargitur. Deinde ab eo, tanquā ab initio, pgreſſa, ad collum recto feſtinat tramite, atq; in duas rectas ſcinditur in thoracis parte uenas, eaſq; inſignes, quas iugulares uocāt. Propagatur autem ab ipſa prius, quàm ad cor ipſum pertingat, inſignes quidē uenæ ad ſeptum tranſuerſum: paruæ autē ad [e] † inferiorē thoracis partem, q̄ octo coſtis conſtat, contendentes. Pars autē hæc ab una, quæ coniugio caret, nutritur uena: quę in quibuſdam animantibus ſupra cor adnaſcitur: in quibuſdā uerò, [f] † ut in hominibus, ex ea emergit parte, qua iam cordis aurē uena caua tangit: hinc ſiquidem emergens, humilius depreſſiuſq; per cor defertur, atq; in ſpinā contorquetur. Vena igitur, quæ ad inferiorē thoracis partem defertur, utrinq; coſtis octo ad ſeptum uſq; tranſuerſum diſtribuitur. Cæteræ autem ſublimiores thoracis coſtæ quatuor ab alio uenarum nutriuntur coniugio, quod à uena caua propagať prius, q̄ ea in iugulares ſcindať. Ab his igitur duabus uenis deinceps ſunt; quæ ad manus per axillas pertingunt. Verum, q̄ humerariæ appellantur, poſtquā caua in iugulares ſciſſa eſt, ab utraq; una, progignuntur, habentq; radices iis,

A † *Ad. Sed ſi ſignum quidē faciat dolor in clauicula, uel in brachium grauitas, uel circa, māmā, uel ſupra phrenas īterna etc.*

B † Aliqui cod. addunt, & flauior.

[c] In. Apho. 1. Ex. ord 10. 2

D * Dictio hæc nec in antiquis quibuſdam græcis codi. nec in trāſlatione ueteri habetur.

E † *Ant. tralatio. in panniculos qui ſunt ī pectore: pars aūt inferior pectoris compoſita ex octo coſtis. ab una, q̄ coniugio, &c.*

F † ὥσπερ καὶ ἐπ᾽ ἀνθρώπων [illegible], *ut et in hominibus. Bartholomeus tamen Euſtachi⁹ medicus inſignis reiq; anatomicæ profeſſor eximius aſſerit ī cod. ueteri legi* ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἐνίοτε *quandoq; ī homin* [illegible] *lectioni aſſipulatur ueť tralatio q̄ habet, & in quibuſdā hoībus it.*

ces iis,quæ in ſuperficie extāt,iugularis communes.A iugularis ſiquidem quæ in ſuperficie ex E
tant,partes ferè oēs,tum colli,tum capitis in ſuperficie conſtitutæ nutriuntur:ſicut & à iugula-
riis altius profundiusq; latentibus partes oēs altius profundiusq; latentes. Verū,quæ circa ſca-
pulas atq; circa dorſalē medullā,quæ eſt in collo, exiſtunt loca,venas habent,quæ ex inferiori-
bus præſatæ radicis communis partibus ad ipſas ſcendunt.Communē dico radicē, quā proxi-
me dixi,& iis,quæ in ſuperficie conſtitutæ ſunt,iugulariis,& humerariis cōmunem eſſe. Nō im
merito igitur humeraria partes,quæ ſupra clauiculas ſunt , q̄ & in collo, & capite exiſtunt,tum
magis,tū uelocius euacuat.Axillaria uerò thoracis partes,& magis eas,q̄ in ſublimi ſitæ ſunt, p̄
ſertimq; in hominibus ipſis.Nēpe infernas demiſſasq; oēs uena una altera nutrit , quæ ſub cor-
de à uena caua procedit.Ex ſiniſtra autem parte uenæ illius,q̄ infernas thoracis partes alit,atq;
ad coſtarum radices prona fertur,aduſq; ſeptū tranſuerſum ſingulis intercoſtalibus ſpatiis,tum
ſiniſtris,tum dextris rami diſtribuuntur.Verum,quod reliquum ex ea eſt,ſeptū tranſuerſum pe
netrat,primisq; ab eo corporibus diſpenſatur.Cæterum,quæ per axillas ad manus feruntur ue
næ,proximas iis,quæ ſublimes quatuor thoracis alunt coſtas,radices hn̄t:ſuntq;,q̄ quæ per hu
merum ad manus contendunt,non paulo maiores,aſcendunt autem ad internam regionē bra-
chii utriuſq;:atq;,cū per ipſam pronæ feruntur,muſculis ipſis,qui inibi ſitū hn̄t,notabiles diſpē F
ſant ramos.Verū,cū ad cubiti articulum prope utraq; uenerit, uenas brachii internas ad ipſius
cubiti oſſis nodum,qui hic poſitum habet,producit:quicquid uerò reliquū eſt biſariam ſciſſum
diuiſumq; per cubiti flexum deſertur,parte ea,quæ in ſuperficie conſtituit,uenā eam,quę in eo
cubiti flexu ſecatur,efficiēte:penitiore uerò eam,quæ cū arteria diuiditur. Secatur quoq;,& ue
na alia in cubito obliqua,veluti †ea,quæ in utraq; manu vna eſt‡ humerariæ nō exigua portio.
Nempe & humeraria ipſa per brachium ſubter cutem conſpicue percurrens in ipſo cubiti arti-
culo,qua ſublimiſſimæ extant partes,figurata ſ.ut Hippocrates in libro De fracturis docuit,ma
nu diuiditur.Quæ igitur ſublimior uenæ ipſius à fiſſura portio per externa cubiti loca deſert,ea
apud fiſſurā ipſam ſecatur,qua primæ uenę radici è directo maxime reſpōdet. Eā ob cauſam,&
ſublimiora clauicularū* loca citiſſime euacuat.Portio autem,quæ in cubiti flexum oblique fer-
tur,minus quidē ea,ſed cæteris magis eas euacuat partes.Pars,uerò,q̄ ab interna notabili uena
obliq; etiam fertur,minime quidem præfatas uacuat partes: uerū maxime thoracis ſuperiora,
‡ꝙ radices tum eius,q̄ per axillam ad manum fertur,tum eius, quæ ſuperiores thoracis alit par-
tes,uicinæ admodū exiſtāt.‡ Secare igitur hanc iubet Hippocrates prius,q̄ uenæ, quæ ex hume
rariæ fiſſura prouenit,præſens ſit,inſeraturq;.Quæ ſi aliquando non comparuerit, uice huius ſe G
camus aliquam ex internis,quas* recta in os cubiti deſerri didicimus.Quòd ſi,& eæ nō compar
uerint,accedimus ad eam, quæ ex præfatarum duarum uenarum obliquatum inſitione progi-
gnitur.Verū,& cum ea interdum non apparere poſſit,humeraria apparēte,ſeca humerariam: q
ſcilicet uacuationes ab uniuerſo aīalium corpore fieri noueris,quanquā neq; celeriter,neq; ſimi
liter,ex uena omni fiant.Nos uerò partem eam,quæ phlegmone obſidetur,tū celeriter, tū ꝙ cæ
teras partes magis,in acutis præſertim morbis uacuare contendimus.Quod ſanè interna cubi-
ti vena facit, multoq; magis,ubi ſanguinis redundantia ad ſuperiora uergere uidet̄, aut ſuperio-
res thoracis partes affectę ſint.Tunc enim grauitas magis in brachio,& circa mām̄ā fit.Verum,
q̄ partes thoracis inferiores prope ſeptum trāſuerſum infeſtant phlegmonæ,nō abs te dolorem
ad hypochondrium trāſmittunt . Quo fit,ut dolores hmōi non admodum iuuet,quæ in cubito
fit,uacuatio,corde.ſ.mediū occupāte:nempe uenam, q̄ inferiores thoracis alit partes,infra cor
emergere nuper audiuiſti.Dicta quidem mihi hæc ſunt ſuper eo,quod ab Hippocrate bene ſcri
ptum eſt,de ſecanda ſ.interna cubiti uena.Sed,cum* uacuādi ſanguinis terminum coloris muta A.l.3.f.10.c.2.l.272.
tionē poſuerit,deinceps eſt de eo diſſerendum. Quicquid ergo ſanguinis in phlegmone cōtine
tur,id caloris abundātia colore permutatur:reliquū autem in partibus omnibus ſimile manet. H
Eam ob cauſam ſanguine,qui in totū ſpargitur corpus,pituitoſiore exiſtente,rubicundior ſanè
erit,qui in eo,quod phlegmone obſidetur,latere continetur. Quòd ſi ſanguis in corpus totū dif
fuſus, rubidus fuerit,is proculdubio,qui ad phlegmonē eſt, aduſtus aſſatusq;,in nigrū permuta
bitur.Liuidus aūt in ea,quæ fit à rubido ad nigrum tranſmutatione mediū obtinet. Coloris igi
tur mutatio ſanguinis ex particula inflāmata translationem ſufficienter commonſtrat. Vacua-
tionis igitur modum menſuramq;,quæ affectui peculiaris ſit,diximus.Sed ſi interdum uirtus rā
tū uacuare prohibeat,parti ipſi,quæ phlegmone obſeſſa eſt, minus quidem futurum auxilium
ſcire oportet:ſed melius eſt uirtutem non exoluere,quàm ſanguinem uacuare redundantem.

†ueluti, & hæc, in utraque manu una.

Sect.1.2.l.7.223.e.Lit.c.16.226.

*Clauiculis.

‡Hæc ex antiqua translatione, & recte.

*κατ' ἴξιν.

11 *Si uero eas,quæ ſub ſepto tranſuerſo ſunt,partes dolor infeſtat,nullumq; ad clauiculam ſignū fece-
rit,uentrem uel nigro ueratro,uel peplio mollire oportet. Sed ueratro nigro uel daucum , uel ſeſeli*,uel
cyminum , uel aniſum , uel aliud quippiam boni odoris miſcebis. Peplio uerò ſilphy ſuccum , quan-
quam, & hæc inter ſe miſta non diſſimiliter agant . Caterum ueratrum nigrum , tum melius,tum ad
indicationem iuuantius , quàm peplium , uentrem ſoluit , ſed peplium flatum magis excutit. ‡ Do-
lorem præterea ambo hæc ſedant . Sedant quoque, & alia multa, † quæ expurgant medicamenta. Ve-
rum*

non. id

†...μάτα.

A *rum omnium, quæ nouerim uiderimq́, hæc potiſsima exiſtunt. Nēpe, & quæ in ſorbitionibus dantur purgantia medicamēta, ſoluere poſſunt, quæcunq; ſcilicet non ualde inſuauia exiſtunt uel propter amaritudinem, uel aliam quampiam iniucunditatem, uel quantitatem, uel colorem, uel ſuſpicionem aliquam.*

26 Quòd medicamenta purgantia per experientiā inueniātur, & quem nam expurgēt humorem, & ſi omnino purgent in libris De ſimplicium medicamentorū facultate didiciſti. Quòd uerò purgationis neceſſitas ſit, ſi redundātes humores deorſum repāt, eſt quoq; ratione ſeuū animaduerſum: ſed id, teſtimonium ratamq́; fidem ab experimentis habet. Edocuit autem Hippocrates facultates medicamentorum, quæ in huiuſmodi affectibus propinat, ueratrū quidem nigrum κρισιμώτερον i. ad iudicationem iuuantius uacuare, peplium uerò flatus magis excutere affirmans. Sint autem, quæ ab Hippocrate κρισιμώτερα, id eſt ad criſim iuuantiora, dicuntur, ea quę morbi iudicium faciūt magis, quod facultate uerbo huic ὠφελιμώτερα, id eſt iuuantiora, idē exiſtit. At, cum purgantia omnia medicamenta uētrem, præſertimq́; os ipſius, q maxime tū neruoſum, tum ſenſile exiſtat, affligant lædantq́;, ob id eorum, quæ boni ſunt odoris, miſtio excogitata eſt, ne ſola ſynceraq́; purgantium medicamentorū uirtus os uentris tāgat. Permiſta quoq; inter ſe, tum pepliū, tū elleborum, ὁμοιότροπα id eſt modi ſimilis, eſſe ait, quod eſt facultatibus conuenire, & in nullo controuerſa eſſe. Nā & in purgantium medicamentorum permiſtione controuerſia eſt, non quando aliud quidem bilis, aliud uerò pituitæ excretorium fuerit, (nā eodem tēpore uacuari, tum bilis, tū pituita poſſunt) ſed quando aliud quidem protinus, aliud uerò longo à propinatione tpe, purgationem mouere natum ſit. Nempe hoc pacto inęqualis (eis ſimul ingeſtis) fit uacuatio: inæqualem dico, cum iam altera quidem deſinere, altera uero incipere uideat. Nempe, quod citius purgare conſueuit medicamentū, id & ex alio quippiam ſimul uacuat: quo fit, ut, quod exiguum ipſius relinquitur, imbecillius reddatur, & lōge tardius ſuam inchoet purgationem. Præfinita igitur uacuationis lege ſimile eſt elleboro peplium, pōteſtq́; elleboro ſimiliter nigrum ſubducere humorē. Cæterum tum dictionis huius, tum ſequentium patent. Cōſiderate igit̄ hęc atq; in memoria tenere nos oportet, ſed nō perpetuo in pleuriticis uti debemus, ad memoriā reuocantes aphoriſmū illum, ubi dr̄, ‖In acutis morbis raro, & in principiis, purgantibus medicamentis eſt utendū. Vbi (igitur) non ſolum acutus morbus fuerit, cuiuſmodi eſt pleuritis, uerum & cum febre uehementiſſima, multo magis uitanda eſt purgantis medicamenti adminiſtratio: atq; per ſectionem uenæ uacuandum magis, etiam ſi ad hypochondrium dolor pertingat. Nempe & ſi minus quidem auxilium, q̃ per purgationem, ſequatur, ſecurius tamen multo exiſtit. Immo nullum ex eo, quod per uenæ ſectionem fit, periculum impendet, eo diſcrimen maximū ſubeunte, quod per purgationem tentatur: Et potiſſimum ſi laborantis naturam expertus quis non fuerit: nēpe alii difficulter natura purgant, alii modico aſſumpto medicamēto purgantur copioſe. Quibus igitur dare quadrābit, his medicamenti tantum propina, quātum in plurimis mediocriter uacuari, tū nouiſti, tum ſis expertus. Si enim hominis naturam non noueris, metus eſt, ne plus iuſto uacues, uel nullo pacto uacuationem moueas: aut, ſi mouetis, non tamē ſufficienter uacues. Quæ omnia magnas in morbis acutis pariunt offenſas: quod non facile, ut in iis, q non febricitant, emendat̄. Cū igit̄ febris uehemens nō fuerit, naturāq́; laborantis expertus fueris, ad medicamenti purgātis potū te conferes, iis, quę ab Hippocrate dicta ſunt, uel etiā aliis ſimilis naturæ uſus. Quo è numero eſt, quod ex colocynthide paratur medicamentū: qđ iā ex uſu hieram uocant. Id ſanè uariis parant modis, ſed, quod elleborum accipit ſcammoniamq́; non habet, id iis, qui medicam[illegible] ſubductorium omnino aſſumere poſſunt, optimum eſt.

A.l.3.c.13.t.1 c.36.f.392.d

1.Aph.24.Ext. ord.10.c

12 *Vbi autem quis medicamētum ebibit, ptiſſanam protinus ſorbendam date, neque inſigniter minore quàm conſuetum eſt, quantitate,*

D

Et maxime quidem uentris ori, quod & ſtomachum uocant, ut in ipſis purgantium medicamentorum potibus illæſum maneat, conſulere oportet: præſertimq́; ubi febrientibus tale quippiam propinatur. Verum præcipua, ne offendatur, cautio eſt, ſi medicamentum, quod propinatur, purum non ſit: ſed cum aliis, quæ malitiam ipſius hebetare nata ſunt, temperatum miſtumque. Nempe purgantium omnium medicamentorum natura, corporum, quæ purgantur, naturis contraria eſt, atque, ut quiſpiam dixerit, lethalis, & deleteria. Vt autem ſucci papaueris, mādragorǽq;, & hyoſciami, atq; aliorum huiuſmodi multorum, quæ nobis, & ſubſtātia, & uiribus aduerſa corpus perimere nata ſunt, portionem exiguam aſſumentes, magnā percipimus commoditatem: ſic & purgantium medicamentorum, quorum natura corporibus noſtris aduerſa eſt, exiguam aliquam partem præcidentes ad ſuppetias ferendas utimur. Quo item modo in horum medicamentorum potu ſeminum aliqua, quæ boni ſint odoris, miſcemus, quæ & malitiam obtundere nata ſint, & operationem ipſorum non prohibeant, tenuandi incidendique facultatem obtinentia, ita ut, & craſſos incidant humores, & uias quibus uacuatio fiat, aperiant pateſaciantq́;, ſic & à ſumpto medicamento ptiſſanam ſorbere confert. Nempe purgās medicamentum

tum

tum ipſum, tanquam exiguum ſit, ad uentris quidem fundũ peruenit: uerum, dum trãſit, ſtoma E chus, & quæcunq; uentris ſublimior pars non qualitatem medicamenti purgantis modo, uerũ & ſubſtantiæ, quæ in tranſitu hæret, aliquid aſſumẽs, uehemẽter læditur. Ptiſſanæ igitur cremor ſuperingeſtus cõmoditatẽ affert. Nẽpe & detergere, & deorſum trahere, qđ uiæ adhæret, & qualitatem medicamenti, quod his adhæret partibus, tũ cõtemperare, tum ꝑmutare poteſt. Ob eas igitur cauſas à purgantis medicamenti potu, ptiſſanam ſuperſorberi præcipit: ſed, ubi purgatio cœpit, ab ea uult abſtinendũ, purgãtis medicamẽti operationẽ exolui veritus: atq; ob eã rẽ ait.

13 *Et, quoniam ab re non eſt, purgatione in media ſorbitionem dare non conducit. At, ubi purgatio defierit, tunc ſorbitio detur, ſed conſueta minor: deinde liberalius perpetuo exhibeatur, ſi & dolor ceſſauerit, & nihil aliud obicem fecerit.*

Contra, quàm plerique huius temporis medici, rem hanc docuit Hippocrates. Nempe hi, ubi uacuauerũt, copioſe nutriũt: Hippocrates uerò à purgatione, ptiſſanæ minus miniſtrari iubet. Nã corporũ, quæ purgata ſunt, natura, purgatione agitata labefactataq;, tolerare alimoniã nõ poteſt, neq; probe eam conficere, niſi omnino pauca fuerit. Purgatis igitur tãtum cremoris primo exhibendum, quantũ domare poſſint: deinde paulatim ſenſimq; adaugere oportet, ſi & dolor, ut inquit, ceſſauerit, & nihil aliud prohibuerit. F Quod de dolore ait eſt manifeſtum: ſed, nihil aliud prohibere, ad præfatas referre oportet, ſi intelligere uolueris, diſtinctiones, in quibus demonſtrauit, quònam pacto morbis acutis laborantes abſq; ſorbitionibus regere oporteat. Summa uerò horum eſt, cum uel morbum ante indicationẽ nulla ſorbitione indigere ſperabimus: uel in quibus ſumma eſt, quæ phlegmonem facit, cruditas.

14 *Ratio autem mihi eodem eſt, ſi & ptiſſana cremore utendum ſit.*

Tempus exhibendorum, tum ptiſſanæ, tum cremoris ipſius, & antea ſimile eſſe demõſtrauit, re una duntaxat differentiam horum definiens. Nempe à cremore principiũ exhibitionis facit.

15 *Melius ſiquidem eſſe dico, ut protinus à morbi initio ſorbere incipias, quàm inanitis uacuatisq; uenis uel die tertio, uel quarto, uel quinto, uel ſexto, uel ſeptimo, ſi ante hoc tempus morbus haudquaquam iudicatus fuerit, ſorbitionem inchoare.*

1. Apho. 8. Ext. ord. 4. 6

Quod in Aphoriſmis ſcripſit Hippocrates, id & impræſentiarũ perſequitur, in morbi omnis uigore, tenuiſſimo utendum uictu præcipiens. Si igitur, quinta die morbi uigor futurus ſit, & æger, G ſolo uſus potu ſufficere nõ poſſit, melius eſſe ait ſi protinus ab initio ptiſſanã dederis, & neq; tertio die, neq; quarto, ſorbitionẽ inchoaueris. Sic ſanè, & eos, q uel quinto, uel ſexto, uel ſeptimo, ſorbitionẽ ĩchoãt, falli circũ ueniriq;, ſi ante hoc tþs morbꝰ nõ fuerit iudicatus. Per iudicationẽ intelligo, ut dixi, nõ ꝑfectã morbi mutationẽ ſolũ, uerũ quoq; & effatu dignã tranſmutationẽ.

16 *Præparationes aũt, & his tolet fiant, qualis dicta ſunt. De ſorbitionis igitur exhibitione ita ſentio.*

Et, quibus ab initio ſorbitionem daturus ſis, preparationem ſimiliter fieri præcipit. Id eſt, ſiue ſectionis uenæ, ſiue clyſmatis, ſiue balani neceſſitas fuerit, illud ante faciendum iubet.

17 *De potu quoq;, qualemcunque ex declarandis pototurus quiſpiam ſit, eadem omnino mihi eſt ratio.*

Si laborantem potu ſolo citra ptiſſanæ ſorbitionem rexeris, præfatas quoque præparationes te facere iubet, id eſt aut uenam ſeccare, aut clyſmate, uel bal[illegible] uti.

18 *Verum & medicos contra omnino, quàm oportet, agere ſcio. Nempe omnes, lãguentes ipſos per initia morborum duos, uel tres, uel etiam plures dies inedia ſiccare, atque ita tum ſorbitiones, tum potus exhibere uolunt: idque forſan, ꝙ magna corporis mutationi magnam quampiam obiicere mutationem ipſis decens eſſe uideatur. Verum mutatio ipſa bene quidem habet † non modica, § ſed recte transferenda uenit. Iam autem, & ciborum exhibitio mutationis rationem maxime ſubit.* A.l.4. f.1. r.2. c.8 fol. 420. a H

Medicos culpat Hippocrates, qui languentes ipſos in abſoluta ciborum abſtinentia ſeruant: deinde eos protinus alii quidem ad ſorbitionem, alii ad potuum ingeſtionem deducunt. Nõ tñ mentionem eorum fecit, qui cibos ualidiores ante morbi concoctionem miniſtrant. Conſueuit ſiquidem, ut antea dixi, interdum prætermiſſis, quę maxima ſunt, erratis, culpare minora: & eã, quæ ex illius oritur, demonſtrare offenſam. Qui autem ita trãſmutant, forſan (inquit) rationabiliter tranſmutare arbitrantur, in magna corporis tranſmutatione effatu dignam uictus permutationem facientes. Quod ſanè bene eos exiſtimaſſe ait: non tamen de trãſmutatione omni, ſed bene aliqua eſt putandum. De qua partim prædixit, & partim quippiam eſt dicturus, ſermoni adſtruens declinandas eſſe repentinas mutationes.

19 *Maxime ergo lædentur, qui tota utentur ptiſſana, niſi recte transferantur: lædentur quoq;, & qui ſolo utentur cremore, quanquam minus: lædentur preterea, & qui ſolo utentur potu, ſed hi minime.*

Dictam

A Dictam paulo ante ſubitam uictus mutationē,qua primis diebus in abſoluta ciborum abſtinentia ſeruatos languentes circa diem quartum nutrire incipiunt,maxime quidem nocere ait, ſi in ptiſſanam totam transferātur:minus uerò,ſi in cremorem:ſed ἧκιστα,id eſt ἐλάχιστα, quod mi nimum indicat,offendi eos,qui ad ſolos procedunt potus. Nempe ex magnitudine uirtutis corum,quæ offeruntur,magnitudo oritur offenſæ.

20 *Oportet autem,& ex ſanorum hominum uictu diſciplinam,quæ conferat,facere. Nam,ſi ſanis quibuſdam tales,uel tales cibi uariare uideantur cum in alijs quibuſdam,tum in non nullis mutationibus quomodo,& in morbis quibuſdam,& maxime in acutis non ualde euariabunt?*

Incipit Hippocrates præfatam ab ipſo de uictu ſententiā demonſtrare,arguens unà & eos,q̄ contrario uictum inſtituunt modo.Sed,ut dilucidus cōſpicuusq́; reddatur ſermo, ſummā ipſius omnem præfari melius eſſe mihi uidetur.Eſt autem earū,quæ in eam rem aſſumuntur,ſumptionum dignitas, altera uniuerſalis hæc: Si bene ualentibus læſionem afferant repentinæ uictus ad cōtraria mutationes,multo magis ægrotantibus ipſis.Quod uariis ēt modis poſſumus interpretari,aliud in aliam tranſumentes dictionē,ut hoc pacto,In repētinis uictus mutationibus, q̄ ſani ſunt,ægris minus læduntur:Vel ſic,Aegri ſanis magis læduntur:Vel ad hunc modū, Detri- B menta ſanos minus,q̄ ægros,afficiunt:Et adhuc generalior hac:Validiores minus afficiunt, imbecilliores magis detrimenta: Licet,& aliter uim ſermonis interpretari, aut ex eo,q̄d per ſe,& primū utile fit ad quod demonſtratur:aut ex aliqua continentium ipſum uel dignitatū uel ſumptionum.Talis quidē tibi ſit per ſe credibilis altera ſumptionū(lemmata Græci dicunt)quas ſanè uocare conſueuit Ariſtoteles axiomata id eſt dignitates.Sed alteram,cui fides per experientiæ lucem acceſſit,deinceps audi.Sanos ēt repentina uictus mutatio offendit.Ex utraq; hac ſumptione cōcludit,languentes à repentina uictus mutatione lædi magis,ſed multo magis,qui acutis infeſtant morbis.Hęc eſt uis ſermonis.Verum Hippocrates alterā ex ſumptionibus per ſe tū prius,tum credibilius,protinus citra probationem accipit. Alterā uerò iis, quæ ſingulatim per experientiam noſcuntur,fide donat,& auctorittate.Quod & ſequens declarat oratio.

21 *Atqui,quòd uitioſus* uictus cibi,& potus ſemper ſibi ſimilis ad ſanitatem tutior omnino* ſit, quàm ſiquis ſubito ad alterum vel meliorem ſe transferat,facile diſcitur,intelligiturque.*

*Dieta φαύλη, id eſt uulgaris, ac ſimplex, q̃d dr̄,habetur à Galeno in cō. lib. de tractu pag. 310.g. & pag. 248.e.
*τὸ ἐπίπαν.

Alteram ſumptionum earum,quæ ad præſentis ſermonis demonſtrationē præſtant,nunc ex multis particularibus exēplis aſtruere incipit, fidem ipſius in unam colligens ſummā, quæ talis C eſt.Magnæ & repentinæ præter conſuetudinem mutationes non paruam ſanis afferūt læſionē. Quanquam ſermo hic conſpicuus ſit,tamen,ſi quippiam,quod explanatione indigeat, intercidere uidebitur,iis,qui exercitati non ſunt,in ſequenti ſerie explanare non cunctabor.Nēpe hic commentarius liberalior,ac humanior eſt, ſi non eos modo, qui in rationibus ſunt exercitati, ſed etiam,qui non ſunt exercitati,ſpectet.Quòd ſiquis præſatas diſciplinas neque didicerit,neque expertus fuerit,aliud quippiam agat.

22 *Nempe tum ijs,qui bis die comedunt,tum ijs,qui ſemel,noxas,& infirmitatem pariunt repentinæ mutationes:eosq;,qui prandere non conſueuerunt,& prandent,ſtatim infirmos reddunt,toto item corpore graues,& imbecillos,& deſides.Quòd ſi ſupercœnauerint,acidum ructant: alios alui lautitas exercet. Nempe uentriculus præter conſuetudinem grauatur,ſuperſicceſcere conſuetus,non bis tumeſcere,neque bis cibos* coquere.*

*ἕψειν. i. elixare. uide in fine commenti.

Non ſolum,q̄ in repentina conſuetudinis mutatione ualde lædantur, uerū quoq;, & quæ nā læſiones fiant,& quo nā modo ſingulas emendare oporteat,ſcribens Hippocrates,ob id ſermonem prolixum facit:quomodo,ſi duntaxat,q̄ in repentina conſuetudinis mutatione lædantur, oſtēderet,ob id ſermo illi totus breuis foret.Prima igitᷣ cōſuetudinis mutatio,quā nunc exprōpſit,eſt de iis,qui prādere nō aſſueti, prāſi aliqñ ſunt. Ait enim tales,& infirmos,& toto corpo- D re graues fieri,imbecillos item,& deſides reddi.Contingunt autem hæc ipſis,grauata ab alimēto,ueluti à pondere,facultate, neq; enim imbecilla ea redditur propria ratione,ueluti in cibi penuria fieri cōſueuit. Ob eam igitur cauſam hoc in loco ſermoni adiecit totū corpus grauari iis, qui bis cibati ſunt,eoſq́; fieri deſidioſiores. Verum in aſſuetis prandere,& non pranſis imbecillitatem quidem uirtutis ſcripſit,ſed grauitatem non adſcripſit.Nempe & in talibus mutationibꝰ imbecillitatur ſua ratione uirtus.Præterea,cum deſides fieri in præſenti victꝰ mutatione aſſerat, in contraria timidos eſſe dixit,quaſi opus omne poſos,& ueluti opus aggredi ueritos, diceret: Nempe res ita habet.Nam,qui ita ſe habent,uirtutis imbecillitatem uere ſentiūt:atq; ob id eas, quas ante promptius obibant,obire non audent actiones.Quin etiam,& iis,qui diminute cibantur,uiſcera uideri pendere ait,eoſq́; tum calidum,tum χλωρόν,id eſt uiride,mciere,Calidum inquiens,id eſt ſolito calidius:χλωρόν uerò,id eſt uiride, iuxta morem quendam Aſiaticorum Græcorum,qui & nunc obſeruatur: ὠχρούς ſiquidem,i. pallidos quoſdam uidentes,cauſam, cur ita χλωροὶ,id eſt uirides facti ſunt,interrogant,χλωρὸν & ὠχρὸν,id eſt uiride,& pallidum,nihil differre exiſtimantes.

† Al. ὥσπερ πυρὸς καὶ τὸ τῆς καλουμένης ὤχρας i.ueluti & color &c.

*In antiquis legi διαιτηθέντες, i.cibatus.

exiſtimantes.Viſumq́; quendam ſe ipſo χλωρότερον,id eſt uiridiorem,dicunt: ὠχρότερον, id eſt pallidiorem,ita ſignificantes.Eſt autẽ ὠχρὸν χρῶμα,id eſt color pallidus, † ueluti ignis,& color ὤχρας uocatę,cuius prima ſyllaba acuitur.Fitq́; talis color permiſta aquoſo excremẽto pallida,& amara,& flaua appellata bile.Nempe flauus color,quantũ à rubro in albiorem ſecedit,tantum à flauo pallidus.Scripſit,& alia quædam ſymptomata,q̃ ita *affectis fiunt.De quibus,cum ad eam, q̃ de ipſis eſt,mentionem perueneri mus,agemus.Præſentem autem dictionem diſcutiamus.Quæ in non aſſuetis prandere contingere ait,iis adhuc,& hoc adiecit.Si autem ſupercœnauerint,acidum ructant.Quòd autem ructus acidi fiant,& propter uentriculi frigiditatem,& propter pituitam ſæpius in eo aceruatam,& propter ciborum multitudinẽ,aut,ſi pauci quidẽ ſint, poteſtate tamen frigidorum,didicimus.Omnium aũt præſatorum commune eſt calorem uentris ingenitum uinci à cibis,non eos uincere,neq; iis præſtare,neq; probe ipſos conficere poſſe:ut ſi modicæ flammæ lignorum multitudinem ſuperaceruaueris,uel & citra multitudinem,tum uiridia,tũ humida ſuperpoſueris.Cæteris ita cibatis σπατίλην,i.alui læuitatẽ ſiue humidã deiectionem fieri ait.Verum in exemplaribus non paucis non σπατίλην,ſcriptũ inuenies,ſed ἄσην, ut eo uocabulo ῥιπτασμὸν,i.proiectationẽ intelligamus corporis hominis huius,qui ita cibatus eſt:corporis, in quam,ob cibi multitudinem ἀσωμένου,i.grauiter moleſteq́; habentis, atq; implacidi inquietiq́;, F dum in lecto iacet,& ſeſe permutantis.Cæterum,ꝙ circa dictionis finem *concoctionẽ *elixationi ſimilẽ eſſe oporteat,manifeſte oſtendit,tanquã à calido fiat non ſicco ſqualentiq́;,cuiuſmodi eſt febrilis,ſed humido uaporoſo,cuiuſmodi eſt,qui in animalibus ſecundum naturam exiſtit.

*πέψιν *ἕψησιν.

23 *Conuenit autem his permutationem aqua uirtute compenſare. Dormire ſiquidem eos oportet tanquam noctem à cœna,hyeme quidem citra frigus,æſtate uerò citra calorem,agant. Quòd ſi dormire non queant,plures lente ambulando abſoluant circuitus,neque ſtent:nihil cœnent,aut pauca, innocua. Minus præterea bibant:ſed meracius,& non dilutum.Magis præterea, & is afficietur, qui ter die replebitur:ac etiam multo magis,qui crebrius:quanquam ſint non nulli,qui ter die ſatiati facile ferant,utpote qui ita ſunt conſueti.*

Hoc in loco referre hæc non erat neceſſe.Nempe docere propoſuerat,quonã pacto repentinę conſuetudinum mutationes nos lædant, non autem, quo tales læſiones modo curare oporteat.Verum,quoniam Hippocrati hoc tentare eſt uiſum,propterea,quæ ſcripſit, perſequemur. Maxime quidem his dormire ipſos plurimum iubet:&, ſi dormire nequeãt, plures lenta ambulatione abſoluãt circuitus:idq́;,ut q̃ plurimi expoſitorũ aiunt,poſt cœnã: ſed, ut eorum,quæ dicuntur,ſenſus præcipit,poſt prandiũ.Nam oratio hæc,tanquã noctẽ agãt,de ſomno meridiano nõ de nocturno dici expoſtulat.Præterea,quod cõtinuata eſt ſcriptũ ſerie,ubi inq̃t. Si uerò dormire non queant,plures lente ambulando abſoluant circuitus,neq; ſtent: nihil p̃terea cœnent, uel pauca,& innocua,teſtatur Hippocratẽ uelle eos à prãdio dormire,non à cœna.Duorum igitur alterũ:Nã aut emendanda,tanquã errati cõſcia,ſcriptio,atq; ita ſcribẽdũ, Dormire ſiquidẽ eos oportet poſt prandiũ,tanq̃ noctẽ agant,hyeme quidẽ citra frigus,æſtate, uerò citra calorẽ: Vel,ſi ſeruare uolumus orationẽ hanc à cœna,intelligenda eſt hoc pacto dictio:Dormire ſiquidẽ eos oportet,ut à cœna ante dormiebãt:ſic & nũc poſt prandiũ,tanquã noctẽ agant.Quòd ãt uelit Hippocrates eos uel nihil oĩno,uel parce,uel leuiter cœnare,ſenſus eſt manifeſtus.Ventrẽ ſiquidẽ uult requieſcere,laboremq́;,quo grauatus afficiebatur,refoueri, ꝙ præter cõſuetudinẽ pranſus homo fuerat.Hinc ſequẽs eſt,& minus bibere,ſed nõ aquoſum,nõ dilutũ.Nẽpe fluctuationẽ humiditatẽq́; & refrigerationem uitare oportet,ubi à ciborum multitudine uenter grauatus fuerit.Potum autem,qui exhibetur,non aquoſum eſſe conuenit,ſed uẽtris, tũ calfactoriam, tum roboratoriam obtinere facultatem.Cætera,quæ continuantur,liquida ſunt,& manifeſta.

24 *Præterea,qui bis die cibum ſumere conſueuerunt,ij,niſi pranſi fuerint,imbecilli, & infirmi fiunt,* H *timidiq́; ad quoduis opus,& cardialgici. Nempe his uiſcera pendere uidentur,calidum mingunt,& uiride,id eſt pallidum,ſtercusque exuritur.Sunt, quibus os, amareſcit,oculi cauantur, & tempora ſaliunt, parteſque frigeſcunt extrema.*

Cætera quidem huius dictionis in eorum comparatione, quæ præter conſuetudinem pranſi contingere diximus,ſunt explanata:ſed de reliquis nunc dicam.A φόδον, id eſt ἀποπάτημα, id eſt ſtercus ipſorum ſiue alui purgationem exuri inquit, à calore ſcilicet aſſatã. Nẽpe corpus magis tum ſicceſcit,tum igneſcit iis,qui conſuetũrelinquũt prãdium.Aliis os amaricare ait,utpote iis, qui bilioſiorem habent naturam:hiſq́; caui fiunt oculi ab eadem, qua excrementum aduritur, cauſa ſicceſcentes.Quòd autem in amaræ bilis naturis innatus calor in id,quod igneum eſt,digrediatur,propterea,& tempora ſaliunt,id eſt temporum arteriæ euidenter pulſant.Partes præterea corporis extremæ frigidiores fiunt, quòd uenter bilioſis repleatur humoribus: quorum morſu atque contriſtatione affectus uirtutem diſſoluit,corporiſque extrema refrigerat.

25 *Plurimi quoq; horũ,q̃ prãſi nõ ſunt,cœnare nequeũt:q̃,ſi cœnauerint,uẽtris grauitate afficiũtur:ac*

difficilius

A *difficilius cubant multo, quàm ſi pranſi fuiſſent.*

Picrocholi natura præter conſuetudinem imprāſi permanentes, cibos auerſantur, uētre ſcilicet male affecto. Verum, qui coacti cibum ſumpſerint, grauantur: atq; ob id δυσκοιτέουσιν, ut ipſe inquit, id eſt male habentes in lecto permanent, & traducunt.

26 *Cum igitur talia ob dimidiata diei uictus à conſuetudine digreſsionem ſanis contingant, neque adijci quicquam, neque ſubtrahi commode uidetur.*

Rurſus Inter exponendum, quæ contingunt ualentibus iis, qui ſublto conſuetudinem permutauerunt, ſermonis ſummā obiter atq; ueluti appendicem adiecit cuius gratia omnia hæc exponit, q̄ ſanis contingunt. Nempe, ut conſtat, ſi bene ualentibus dictus dimidiatæ diei permutatio adeo moleſta ſit, quo modo non admodum languentibus ipſis moleſta erit? Deinde rurſus ad explanationem eorum, quæ ſanis contingunt, reuertitur in ſequenti dictione, quæ ita habet.

27 *Qui igitur præter conſuetudinem ſemel paſtus toto die exinanitis uaſis, quantum conſueuit, cœna-*
B *uit, ſi tunc impranſus laborauerit, ægreque habuerit, atque aſſumpta cœna tunc grauatus fuerit, multo magis eum grauari par eſt. Quòd ſi adhuc pluſculis horis uena exinanitę fuerint, atque repente *cœnauerit, magis adhuc grauabitur.*

* *μετὰ δειπνήσῃ, i. poſt cœnauerit, eſt in impreſsis, & multis manuſcriptis cod. in aliquibus autē πλῆρα δειπνήσῃ, i. copioſe cœnauerit.*

Quod ait huiuſmodi eſt. Si qui præter conſuetudinem Impranſus permanens minus conſueto cęnauerit, nocte grauetur, multo magis grauabitur, qui ſolito plura eſt cœnatus. Qui autem pluſculo tempore exinanitis uaſis repente cœnauerit, magis adhuc grauabitur. Nempe, qui impranſi pręter conſuetudinē permanent, horum alii ad minus temporis inediam protēdunt, alii ad longius interuallum: hos igitur grauari adhuc magis ait.

28 *quibus igitur præter conſuetudinē uenæ ſunt inanitæ, ij eodē die ueniunt reficiendi. Vitent in primis, frigus, calorē, & laborē: nēpe hæc omnia moleſte feruntur. Deinde cœnam ſolito minorem faciant, eāque non ſiccā, ſed humentiorē: deinceps bibant, neque dilutū, neq; minus, q̄ ingeſtorum ratio poſtulat. Poſtero autem die pauca prandeant, ut acceſsione ἐκ προσαγωγῆς creſcente, ad conſuetudinem redeant.*

Vt eorum, qui præter conſuetudinem pranderunt, detrimenta emendauit: ſic & eos qui, q ſemel duntaxt die præter conſuetudinem ederūt, afflicti ſunt, uult imprimis uitare, tum calorem,
C tum frigus, tum labores: hęc nempe omnia moleſte ferri ait. Adde, quòd & minus ſolito cœnare ipſos iubet; quanquā plerią; maxime contra agant. Nam prandere ob negocium aliquod prohibitos, uolunt in cœna, & eam, quæ in prandio omiſſa eſt, aſſumere alimoniam, haud ſcientes quòd eget quidem uere alimonia omiſſa corpus, ſed ipſam conficere non poſſit uentriculus ob longiorem abſtinentiam læſus. Quin etiam Hippocrates, ut alimoniæ minus uult exhiberi, ita & eam humidiorem. Nempe huiuſmodi alimonia exiccatis, tum uentri, tum corpori uniuerſo peculiare auxilium præſtat. Roborare præterea, & uentrem ipſorum iubet uini potu, neque dilutum, neque minus, quàm cibi proportio exigit, potandum pręcipiens. Dilutum enim, uentris tonum ſeu robur exoluit: minus uerò, quā cibi proportio expoſtulat, uentri areſacto inhabile exiſtit. Poſtero tandem die ita affectos uictui proſpicere iubet: qui, Hippocratis præcepto, cōſuetorum ciborum minus ingerere debeant: ut ἐκ προσαγωγῆς, id eſt ſenſim paulatimque, in priſtinam redeant conſuetudinem.

29 *Talia uerò moleſtius ferunt, qui parte ſuperiore picrocholi exiſtant.*

Iam & ego paulo ante dixi picrocholos, id eſt amarę bilis homines, ſubitariam eam, quæ à uictu ad abſtinentiam fit, digreſſionē pituitoſis difficilius moleſtiusve ferre. Bileſcit ſiquidē ocyus
D his totus, tum corporis, tum uentris habitus. Sed quare non ſimpliciter dixit picrocholi, at parte ſuperiore? Nempe, cum flaua bilis, quàm & pallidam, & amaram nominant, ſuperiori ſupernatat uentri, iure optimo tales parte ſuperiore picrocholos dicimus: cum uerò per ſedem demittitur, parte inferiore picrocholos aſſerimus. Paulo ſiquidem rhetori, qui toto corporis habitu pituitoſus erat, diebus ſingulis ſupernatabat flaua bilis, primamque ipſam uomebat à lauacro nō paucam. Eudemo autem philoſopho, qui temperamento bilioſus erat, per ſedem demittebatur: raroq; is (quanquam aliquando) pallidam uomebat bilem. Vt autem Pauli excrementa bilis exiguum habebant, ita & Eudemi multum. Qui igitur pręter conſuetudinem non prandent, ſi & toto corporis habitu, & ſuperiore uentre, picrocholi fuerint, his neceſſario contingunt, quæ paulo ante dixit omnia. At, qui uentre duntaxat ſuperiore picrocholi exiſtunt, his tolerantiæ difficultas ſimiliter cōtinget: ſed ex reliquis ſymptomatis alia quidem nullo pacto erunt, alia erunt quidem, ſed moderatiora. Prædixit quoque & eos, qui præter conſuetudinem non prandent, *timi-
A.li.4.f.1.c.4 dos ad quamuis operationem eſſe, ſtomachi eroſionibus, hoc eſt cardialgiis, affici, pēſilia uideri
c.li.1.420.c ipſis uiſcera, calidum & uiride meiere, exuriq; excrementa: aliis os amaricare, oculos cauari, tēpora palpitare, & extrema perfrigere. Sed horum alia toto habitu picrocholis contingunt magis, alia autem ſuperiore duntaxat uentre talibus. Atq; ob id ad quamuis operationē timiditas,

extremorum

extremorum perfrictio,mictus calidus uiridiſq;,deiectionum aduſtio,cauatio oculorum,& tem E
porum ſaltus,toto habitu picrocholis uſu eueniunt. Vtriſq; autem penſilium uiſcerum opinio, & oris amaritudo. Nã ob inſuetã abſtinentiam, tum ſuſpenſa, tum pendula percipiunt uiſcera, Verum ob bilis* exuperantiam picrocholis toto corpore amaricat: non q affectio in ore magis fiat,ſed q ſentiendi partem eam natura generis humorum diſcretoriam fecit. Venter autem magis quidem iis exuritur,quibus ex hepate in uentrẽ bilis effuſa ſupernatat: minus autẽ, quibus deorſum mittitur. Nam his quidem inteſtinum proritat ad excretionem, illis uerò ſtomachum mordet. Ob eam rem Eudemus diebus ſingulis,bis & interdum ter diiiciebat: Paulus autem interdum nullo pacto excernebat. Niſi etenim inteſtina à mordente aliquo irritentur,uel copioſo excremento grauentur,excretionis promptitudinem non accipiunt. Neutrum horum impranſis contingit,neque enim mordentur inteſtina bile in os aſcendente,atq; illa non mordẽte contriſtanteque: neque grauitas his fit,qui nullo pacto comederunt.

*Al. amaritudinem.

30 *Non aſſuetam autem cibi abſtinentiam facilius† omnino ferunt,qui parte ſuperiore pituitoſi ſunt. Quo fit,ut,ſi ſemel die cibo utantur,facilius etiam ferant.*

ὅτι ἰσίαι

Prius quidem parte ſuperiore picrocholos uſum cibi,qui ſemel die ſit,difficilius tolerare dixit. Nunc autem ad pituitoſos ſe transferens,pro cibi uſu qui ſemel die ſit,inediæ meminit, ex habente manifeſtius detrimentum,ad minus noxium, translationem ex proportione faciens. Nã,ſi magis quidẽ lædi eos,qui ſine cibo totum pter conſuetum permanſerunt diẽ,æquum ſit, minus aũt,qui non prãdent: & pituitoſi picrocholis cibi uſum,qui ſemel die ſit,facilius ferant: q ſanè,& inediam facilius ferãt,palàm eſt omnibus. Cauſa aũt,cur pituitoſi facilius† cibi uſum, qui ſemel die ſit,} ferant,ex iis,q̃ antea de bilioſis dicta ſunt,euadit conſpicua. Nã bilis humor in ipſis inediis amarior redditur: pituita uerò temporis proceſſu coquitur, ſanguiſq; efficitur, neutra bile in ſanguinis ſubſtantiam redire ualente: cum ex ſanguine quidem plus calfacto flaua bilis generetur,ex eodem uerò aſſato, atq; etiam ex craſſo, atra. Pituitæ autem generatio in pituitoſis eduliis ſanguinem perpetuo antecedit: atq; generatione ipſius media cibi in ſanguinem tranſeunt. Neque hoc deterioribus tantum cibis contingit, uerum & quibuſdam eorum, qui ſalubres admodum eſſe uidentur: ut pani,chondro,ſemidali. Ego ſanè eã, quæ mihi optima eſſe uidetur,enarraui conſcriptionem. Nempe,quod in ea docetur,per ſe uerum eſt: atq; continuatam eum iis,quæ ante dicta ſunt,habet ſeriem: qui optimæ explanationis ſunt ſcopi. Nõ tñ in exemplaribus omnibus conſimilem inuenies deſcriptionem,ſed in aliis, & aliis pugnantem. G
Cæterum aliter in libris fere omnibus repetitur dictio hæc falſo ſermone, & nullam, quę antedictis continuetur,ſeriem ſeruare.

†In manuſcriptis legitur. τὴν ἀσιτίαν καὶ τὴν μονοσιτίαν, } cibationis abſtinentiam, & cibationem ſemel die factã.

31 *Potiſſimum ſanè,& hoc argumentum,quòd maxima mutationes eorum, quæ circa* naturam noſtram habitumq́; contingunt,maxime morbos committunt.*

*περὶ eſt in impreſſis. ſed in aliquibus manuſcriptis legitur παρὰ id eſt præter.

Multa quidem apud Hippocratem φύσιος id eſt naturæ,nomen indicat: ſed hoc in loco tẽperaturam ſignificari quiſpiam exiſtimauerit, ueluti & partium ipſarum ſtructuram compoſitionemq́;,ἕξιν,id habitum,appellari: quo in ſtructuræ genere continetur, & bilis ad partes ſuperiores fluctuatio,& ad inferna deiectio,& uiſcerum, tum ſuſpenſio, tum conſtantia ſtabilitaſque. Nẽpe,cum uenter magnus exiſtit,uiſcera confirmat & ſtabilit,tametſi cibis uacuus,deſtitutuſque fuerit: uerum,cum paruus eſt,cibis quidem refertus cõfirmat, uacuatus uero ſubſidentia relinquit: hinc fit,ut ſuſpenſa ſentiant uiſcera. Quibus autem bilis flaua ſurſum natat fluctuatque, ante eſt dictum,meatu,qui bilem ipſam ex hepate ad id inteſtinum,quod Græci ἔκφυσιν uocant, }quaſi è uentre enatum dixeris,} defert,ſtructuram differentem habente. Nam interdum quibuſdam portio aliqua ab ipſo ad uentrem procedit: his quidem ſupernatat bilioſum excremẽtum: H
cæteris uerò deorſum omnino uoluitur.

32 *Non igitur intempeſtiue,neq; fortes uaſorum inanitiones moliri: neq;,cum morbi uigent,feruorẽque habent,cibum dare,neque repente huc uel illuc in toto negocio quicquam mutare licet.*

Dictio hæc præter ordinem ſcripta eſt,copulari ſiquidem debuit cũ ea,quæ ſcripta eſt ante: ut tota oratio talis foret: Talia uerò moleſtius ferũt,qui parte ſuperiore picrocholi exiſtunt. At non aſſuetam cibi abſtinentiã facilius omnino ferunt,qui parte ſuperiore ſunt pituitoſi: quo fit, ut cibi uſum,qui ſemel die ſit,facilius etiam ferant. Non igitur intempeſtiue,neq; fortes uaſorũ inanitiones moliri: neq;,cum morbi uigent,feruoremq́; habent,cibum dare licet. Nam, poſtea q̃ ſermonem,quo magnas uictus mutationes oſtendit ſanos ipſos,non modo languentes,lædere,compleuit abſoluitque,iure intulit,cuius gratia mentionem de his omnibus fecit,inquiens, Non igitur intempeſtiue,neq; fortes uaſorum inanitiones moliri licet. Quanquam autem,& inſtitutum etiam per relata ſufficienter demonſtrauerit,uidetur tamen,& ad alterum tranſire ſermonem,qui hæc commonſtret,ex abundanti teſtimoniis uſus. Principiũ igitur ſequentis ſermonis iure cenſetur dictio hæc,Potiſſimunm ſanè,& hoc argumẽtũ, q maxime mutationes eorũ,

quæ

A quæ circa[a] naturam noſtram habitumq́; cõtingunt, maxime morbos committunt. Cui quidẽ dictioni continua fuerit, quæ ita ſequitur: Multa autem his germana, eorũ, quę uentri contingunt, atq; alia quis dixerit. Dictionem ſanè hãc ſum explanaturus: ſed nunc ad præſentẽ reuertar, quę hanc habet mentem. Nõ intempeſtiue, neq; uehementer fame necare, neq; in morborũ conſiſtẽtijs uictum ex inedia ad cibi oblationem permutare licet, ſicut neq; ſubito ad contrariũ. Ex quibus ſequitur talem inſtituendam uictus rationem, qualem is pręcepit. Summa autem horum eſt, declinandas eſſe ſubitas repentinasq́; ad contraria permutationes.

33 *Multa autem his germana, eorũ, quæ ventri cõtingunt, atq; alia, quiſpiã dixerit: ut exempli gratia, Cibos, quibus uti conſueuerunt, facile ferunt, tametſi natura haudquaquam boni fuerint: ſimiliter & potus. Cibos verò, quibus vti non conſueuerunt, ẽt ſi mali nõ fuerint, moleſte ferũt: conſimili modo & potus.*

Quæ ſimilia exiſtũt atq;, ut quiſpiã dixerit, genere admodũ iũcta cognataq́;, cõſueuit uocare Hippocrates ἀδελφεὰ, i. germana: quòd eorũ, quæ gñe iunguntur, & familiariſſimi & gñe oĩum iunctiſſimi ſunt ἀδελφοὶ, i. germani. Nã propinquitates cęterę his poſteriores ſunt, ut patrũ matrũq́;, fratres ſororesq́;, & fratrũ ſororũq́; filij, filiæq́;, & quæcunq; id genus ſunt. Cætera dictionis cla-

B ra ſunt. Nam demonſtrat Hippocrates ſermonem eundem, quem ab initio demonſtrauit: cuius ſumma eſt, Cõſuetudo maxime poteſt: repentinaq́; ab ea digreſſio corpora nõ parum offendit.

34 *Si ergo multa pter ſolitũ carnis deuoratio, vel allia, vel ſilphion, vel ipſius ſuccus, vel caulis, vel alia conſimilia, quæ ſeorſum inſignibus ſunt prædita uiribus, vẽtriculis quibuſdam magis, quàm alia, labores inferant, minus quis admirabitur.* [a] † *At iure admiraberis, ſi didiceris, quantam maza turbationem, tumorem, flatum, torminaq́; mazam deuorare non aſſueto pariat, ſi præter conſuetudinẽ ingeſta fuerit; vel qualem Panis ipſe calidus deuoratus ſitim inferat, & repentinam plenitudinem, quòd tum exiccet, tũ tarde deſcendat: Et quàm varia inter ſe pariant puriſſimi confuſaneiq́; panes, ſi præter conſuetudinem deuorentur: & maza ſimiliter vel arida, vel humida, vel tenax: qualiter item & polenta afficiant, recentes quidẽ eos, qui recentibus vti nõ conſueuerũt, & alia eos, qui recentibus ex conſueto vtũtur: Ad hæc quid faciant vini, & aquæ potationes præter conſuetudinẽ in aliud ſubito translata: quid dilutũ item uinum, meracumq́;* [b] *repente pota: dilutum enim cum infirmitate humentem reddit ventrem ſuperiorem, flatuoſumq́; inferiorem: meracũ verò venarũ palpitationem efficit, capitiſq́; grauitatem, & ſitim infert: Præterea quid vinũ albũ nigrumq́; præter ſolitũ mutata: quaſi ambo vinoſa fuerint, valde alterant corpus. Quare dulce vinoſumq́; minus quis dixerit mirum eſſe non idem poſſe, vbi repentina fuerit mutatio.*

C Sermonis totius ſenſũ intelligẽtiãq́; ubi prius dixerimus, ad particulares, quæ in eo ſunt, dictiones perueniemus. Orationis igit totius ſenſus talis eſt: Victus mutationẽ in eos, qui inſigni pditi ſunt uirtute, tum cibos tum potus, nemo, qui lædentẽ corpora uiderit, admirabitur: uerũ eã, quæ fit, neq; ſine læſione in cibos potusq́; nõ inſigni præditos uirtute, iure quis admirabit. Talis quidẽ eſt ſermonis totius intelligentia. Sed, ut particulatim dicã, orõnis totius principiũ mentionẽ eorũ facit ciborũ, qui fortẽ uehementẽq́; hñt facultatem, ut carniũ deuorationis, alliorũ, ſilphij, ſucci eiuſdẽ, & caulis: nempe ſilphium totum fortẽ habet facultatẽ, ſigillatimq́; ſuccus ipſius, & caulis. Verũ hęc quidẽ ſimpliciter dixit, ſed cũ carniũ deuorationis meminit, adiecit hoc uerbũ, multa: nempe multa carniũ deuoratio magnã habebit facultatẽ, mediocris uero nõ magnã. Quę huic ſuccedit dictio, ad eos accedit cibos, quæ nõ magna cõſtãt uirtute, mazã uidelicet, & panẽ uel calidũ, uel frigidũ, uel ſyncomiſton, id eſt cõfuſaneũ. Quòd uerò panẽ nõ purũ ſyncomiſton appellet, cõſtat & ex ea, quæ ad purũ eſt, oppoſitione: panẽ hunc homines huius tẽporis autopyron appellant, nõ diſcreto .ſ. furfuraceo, ſed unà cũ ſyncera puraq́; farina macerato cõſperſoq́;. Poſt hæc de polentarũ dfia mentionẽ fecit, recentesq́; uocauit, ποταινίας, Ionũ uoce uſus & antiquo-

D rum. Memorauit poſtea & uini & aquæ potationes præter ſolitũ mutatas: meraciorẽ item, & dilutiorem potum. Quibus adiecit dilutũ uinũ in uentre ſuperiore πλάδον, i. humiditatẽ infirmitatemq́; facere, flatũq́; in inferiore: meracũ uerò palpitationẽ [c] † temporũ, capitis grauitatẽ, & ſitim, idq́; caliditate: dilutũ aũt contraria, tũ humiditate tũ frigore. Mentionẽ quoq; & de uinorũ ipſorum dfia fecit, ex his oĩbus colligens, quod in uniuerſum ab initio ipſi propoſitũ inſtitutumque, omnem .ſ. conſuetudinis ſubitã permutationem nõ paruum corpori afferre detrimentum.

35 *Cæterum partẽ hanc ſermone contrario τιμωρεῖν, id eſt iuuare oportet. Nempe his victus mutatio facta eſt, corpore neque ad robur, vt cibos adijcere, neque ad infirmitatem, vt cibos diminuere oporteret, haudquaquam permutato.*

Verbum hoc τιμωρεῖν opitulandum ſiue iuuandum indicat. Neq; aũt opitulatio alia ſermoni huic fuit præter patrocinium, quòd uera loquitur. Nempe cũ ex duobus ſermonibus unus ipſi placuerit, alter uerò huic aduerſet: & ei quidẽ, qui placuit, huc uſq; eſt patrocinatus: nũc ad alterius patrocinium deſcendit: cuius ſñiam quis conuenire dixerit, ut lãguentes ab inſigni uictus mutatione iuuentur, quando & corporis affectio in contrariũ his quidem, qui antea ſani uiuebant, nunc uerò ægrotant, permutata ſit. Sanè & in huius ſermonis gratiam uniuerſaliter antea eſt lo-

Septima Claſſis. qqqqqqq cutus

[a] *Al. præter.*

A † *Codex quidam antiquiſſimus gr. plura hoc in loco habet, quã impreſſi: quæ ta-* [illegible] *crates: hæc ῥ.* • Ἀλλ' εἰ καταμάθοις ὅσον ἂν μᾶζα τὸν ὄγκον καὶ ὄγκον καὶ φῦσαν καὶ στρόφον τῇ κοιλίῃ παρέχει παρὰ τὸ ἔθος βρωθεῖσα τῷ ἀρτοφαγέειν εἰθισμένῳ ἢ ὅσον ἄρτος βάρος καὶ τάσιν κοιλίης τῷ μαζοφαγέειν εἰθισμένῳ ἐδεσθ. *At iure admiraberis, ſi didiceris, quan-* [illegible] *mo em. & flatum & tortionem vẽtriculo inferas præter cõſuetudinem comeſta ei, qui panẽ comedere ſis ſolitus: vel qualem panis grauitatẽ & tenſioni vẽtriculi ei, qui mazam comedere ſi. ſolitus.*

B • *præter conſuetudinem.*

C † *venarum, additur in antiquis.*

† Al. ſi modica al. non modicū.

Supra.t.18.

Supra.t.32.

cutus his uerbis:Tranſmutatio autē bene habet†non modica:¦ſed ὀρθῶς,i.recte,transferenda ue E nit.Deinde,quid aduerbium hoc ὀρθῶς indicetur,non paucis oſtendit, ſed ad ſummā ſubducens colligensq; dixit,Non igitur intempeſtiue neq; fortes uaſorū inanitiones moliri:neq; cū morbi uigent feruoremq; habent,cibum dare:neq; repente huc uel illuc in toto negocio,quicquā mutare licet.Quare & ambiguitatē ſoluere iam anticipat,quam nuper enunciauit ſermoni conſentiens.Adjicietq; impręſentia aliquid,cum inquiet, Conijcere autem oportet & robur,& morbi cuiuſq; modum,& cætera quæ his ſuccedunt:quæ in ſequenti dictione explanabo.

36 *Conijcere autem oportet & robur,& morbi cuiuſq; modum, hominis item naturam,atq; ægrotantis in uictu conſuetudinem,non in cibis ſolum,uerum quoque & in potionibus.*

Conuenienti in acutis morbis uictus inſtitutioni, quam docuit,& roboris conſiderationē,& morbi modum, præterea & hominis naturam,conſuetudinēq; ipſius adijcere iubet Hippocrates. Nempe ſumma,quā aſtruit, eſt,Non permutandū eſſe uictus ſpeciē prius. q̄ ſigna coctionis manifeſta ſint:id aūt fiet,ſi,quot diebus ad uigorem morbus uenturus ſit,præcognoueris. Verū, cum uictus, quē manifeſtabo,pro maioris minorisve ratione permutari poſſit,ꝗ laborantes inter ſe differant uirtutis tū robore,tum infirmitate,naturali item temperamēto,& morbi modo, F atq; antecedente conſuetudine,ſi ad ea reſpexeris, poteris artificioſe,tū magis,tū minus in ſpecie uictus conijcere:¦ſpeciem uictus intelligo,¦ſi uidelicet uel oxymelite,uel melicrato,ægrū regere debeas:aut ſolam aquā bibendā adusq; coctionis notas dare:aut ptiſſanā,aut ptiſſanæ ſolū cremorē:deinde ſi bis & ſemel die.In uictu ergo tum magis,tum minus per ea q̄ dixit,conijcere oportet.Nam, ſi ægrum ptiſſanæ cremore indigere comperis, iam tibi conſtat, quantū de eo ſis propinaturus:conſimili modo de oxymelite,melicrato,& aqua. Verū,quemadmodū ſpeciei uictus inuentionē,operępretiū eſt,ut cognoſcas,an robuſta uel infirma ſit laborātis facultas,quot item diebus morbi coctio futura ſit:ſic & cōſiderandū, quantū uel robuſta,uel imbecilla fuerit, nempe in uirtutis tū robore,tum imbecillitate magis & minus ualde diſcrepant.Sic morbi quoque d̄rias conijcere oportet. Neq;.n.ſatis eſt cognoſcere,quòd pleuritis, uel peripneumonia ſit, ſed & qualis nam ea ſit,cognoſcere oportet in dolore,febre, & ſputis. Nempe pleuritidum,quæ cum dolore ſunt,aliæ quidem magis,aliæ uerò minus,tales exiſtunt:febremq; uehementem habēt tum magis, tū minus particulares pleuritides.Sed nō parua quoq; eſt in ijs,quę expuuntur, d̄ria,ut in prognoſtico eſt dictum.Cum igitur particulatim in dictis differentijs uarient ęgri,fieri nequit, ut in Empiricorum appellatis ſyndromis reperiatur diſciplina. Neq;.n.eorum qui in G uirtute comperiuntur,exceſſuum differentiæ ſcribi poſſunt,neq; febris uehementia,neq; ſputorum quantitas,neq; in particularibus coloribus diſſimilibusq; eductionibus magis minusq;. Verum cuiuſq; rei uirtute intellecta,oēs inter ſe comparare,ſummamq; unā ex ipſis colligere oportet.Qua quidem in re tum meliores,tum deteriores reperiuntur medici, quanquam eadem didicerint.Nempe qui perſpicaci magis pollent ratiocinio,ijs,qui hebetius hn̄t, euadunt probatiores:laboris item amantiores ſegnioribus,exercitatioresq; minus exercitatis;atq;, qui memoriā tenaciorem habent,ijs,qui minus ea ualent. Ex particulariū igitur omnium uirtute colligere in unam ſummā uniuerſam uictus formam, ſingulorumq; ciborum quantitatem commodius eſt. Nam imbecillitas ſæpius quidem,ſed paulatim cibādum indicat: fidemq; rei huic facit,ꝗ æger bis cibari ſuetus ſit.Facultatis aūt robur contrarium indicat,nam,ſi in homine ſemel cibari ſueto uideatur,ſemel ipſum cibare oportet:qđ indicant ambæ cōiecturę.Sic & corpus bene diſſlabile ad cibationem ſtimulat:qđ ægre diſſlatur,ad contraria agit.Quod itē tenues habet ſuccos, id cibandum indicat: quod his non conſtat,contrarium cōmonſtrat. Atq; in ſingulis,quæ dicta ſunt,magis minusq; proportionaliter ſibi et auxiliorum uſum tū auget,tum remittit. Sed de huiuſmodi,omnia in methodo medendi deinceps,& ordine ita exarata ſunt, ut tū citiſſime condi H ſcere,tum facillime ad memoriam reuocare poſſis:fieri ſiquidē nequit, ut libro uno præſenti bene omnia ſcribat Hippocrates atq; ordine doceat: præcipueq; cū ipſe primus horum inuentionem ſit molitus.Qui tn̄ hæc ab Hippocrate tùm trāſuerſim, tum inordinate ſcripta didicerit,totamq; ſuam uitam in eam,quæ ex operibus docetur, meditationē exercitationemq; deuouerit, is & lucem & ordinem doctrinæ adijcere poterit. Quòd ſi & pluribus libris fecerit,quāta futura ſit claritatis eorū,q̄ docentur,exuperantia,liquido patet. Nemo ergo animo deſpondeat, ſi hoc in loco confundatur,ſcoporum multitudine affatim circum ſeptus.Nam,ſi ꝗ particulatim horū unumquodq; à nobis in methodo medendi demonſtratum ſit,intellexerit,atq; ad illam tranſlatus ſedulo ſingula didicerit,ea ſanè,quæ nunc inordinate dicuntur,liquido cognoſcet: ſpeculationemq; in ipſis artis operibus exercens, ueritatem ipſius laudabit.

37 *Ciborum autem adiectioni intendendum multo minus:nam ſubtrahere omnino ſæpenumero expedit, vbi æger ſufficere poßit, donec morbi vigor maturuerit.*

Quoniā uictus cuiuſq; ſpecies ex ijs,quæ antea dixit,inuenitur:atq; inde,quæ in ante ſcripta dictione dicuntur,conijcere operępretium ſit,ut in ſingulis uictus formis quantitas reperiatur:

A præſenti dictione, ciborum autem adiectioni intẽdendũ multo minus: nã prorſus ſubtrahere, ſæpe numero expedit, cognoſcens præſidiorum ſingulorũ quantitatem artificioſa egere coniectura: artificioſe autem conijcere uiri eſſe, qui uires oĩum, quæ in arte ſunt, didicerit, memoriæ mandauerit, atq; diligentia oĩ adhibita ſeſe in operibus artis exercuerit: paucosq; tales exiſtere: Iure optimo, quæ præſenti, inquã, dictione dicuntur, adſcripſit, in quantitate ipſa ad id, qđ minus ſit, procedendũ eſſe magis, q̃ ad id, qđ exuperat, ubi quis à iuſto modo abſcedit, admonẽs. Nempe, quod plus eſt, noxas interdũ inemendabiles facit: quod uero minus eſt, facile emendatẽ. Nẽpe, ſi uirtus labaſcere uideatur, cibi exiguum miniſtrare poſſumus: uerũ, ſi in uentrẽ abſorptus fuerit cibus, qđ ſuperfluit, ſi aliàs, multo magis in acutis morbis tollere eſt difficile. Nam prorſus ſubtrahere, ſæpenumero expedit, ubi æger ſufficere poſſit, donec morbi uigor maturuerit. Rurſum præfatæ dictionis partem hanc [a] *aſſumpſit, nos familiaris huius ſcopi admonens, qui tum hic, tũ in Aphoriſmis habetur: [b] ‖Nempe, ſi æger ad morbi uſq; uigorem ſine cibo ſufficere poſſe uideatur, in omni ciborum abſtinentia eum, & potu ſolo moderaberis, cum tibi uidebitur neceſſitas.

38 *In quibus autem id faciendum ſit, ſcribetur.*

B Quòd prædixerit Hippocrates commonſtrata uniuerſali uictus ratione in hoc libro ſe trãſiturum ad cæteras oẽs acutas ægritudines, liquido conſtar. Veruntamen [c] *opus huiuſmodi non reperitur. Nempe, q̃ in hoc libro à balneorũ conſideratione [d] * extant, ſiquis, ueluti in typo, ab Hippocrate ſcripta, qui ſibi hæc ad rememorationem præparauerat, in domo reperiẽs poſt uiri mortem, deprompſit, forſan ratione quidẽ hoc fecit, ueruntamen ut *liber, digna Hippocratis mente non ſunt: ſicuti neq; ea, quæ de morbis & affectibus inſcripta ſunt, quanquam multa in ijs bene ſcripta ſint. Sed ſuper ea re in ijs, quæ in ea ſcriptæ ſunt expoſitiones, diſceptabimus.

A ἀνέλαβε, ſed forte ἀνέλαβον, i. aſſumpſi. ut ſic uertatur. prælatæ dictionis partem hanc rurſus aſſumpſi, ut quis uelim ad memoriã reuocare familiarem hunc ibi ſcopũ, & hic & in aphoriſmis. & ita uidetur legiſſe uetus interpres.

B 1. Apho. 9. Extr. ord. 4 g

39 *Multa autem & alia ijs, quæ dicta ſunt, germana quis ſcribere poteſt.*

Rurſus ad eum reuertitur ſermonẽ, quẽ multis certũ rarumq; fecit exemplis, mutationem cõſuetudinis languentibus noxam afferre demonſtrans: ſed, qm̃ à ſanis in eos tranſijt, [e] †ob id, q̃ ſimilia ſunt & cõgruentia bene, ἀδελφιζόντα, i. germana dixit. Quod aũt poſtea dicturus eſt, ſermonis huius teſtimonium exiſtit, *quanquam nõ ſimile, nõ congruens, nec germanũ ut ipſe appellauit, ſed id qđ perueſtigatur. Patebit aũt tibi mens Hippocratis in ſequẽtis dictionis expoſitione.

C [illegible] [illegible]

D* [illegible] ſed legendũ eſt ut in antiquis [illegible] i. adiecta ſunt.

E † Al. ex antiquis, ob id ἀδελφιζόντα, i. germana dixit, per germana ſimilia intelligens.

A. L. 4. [illegible] C 40 [f] †*Hoc autem uerius efficaciusq; teſtimonium. Neq; n. rei, de qua plurimus factus eſt ſermo, germanũ exiſtit, ſed res ipſa commodiſſimum eſt documẽtum. Nempe quidam per morbi acuti exordia eodem, quo laborare cœperunt die, comederunt, alij poſtero die, alij quiduis, alij cyceonem ſorpſerunt. Sanè hæc oĩa deteriora quidem ſunt, quàm ſi modo alio cibaretur quis: ſed, quæ hoc tempore peccata fiunt, ea minus multo lædunt, quàm ſi primis quidem diebus, uel duobus uel tribus uaſa quis integre exinaniuerit, mox quarto uel quinto talia miniſtrauerit. Adhuc tamen deterius erit, ſi omnibus his diebus uaſa ante exinaniuerit, & ſequentibus diebus ita pauerit prius, quàm morbus maturus reddatur. Nempe hoc pacto mortem pluribus liquido affert, niſi morbus omnino beneficus fuerit. Quæ uerò in principio cõmittuntur delicta, ea non ſimiliter his, domantibus renituntur, ſed facilius domari poſſunt.*

Ante ab ijs, quæ bene ualentibus ex cõſuetudinis mutatione cõtingunt, ad languentes ipſos per ſimilitudinem tranſijt: tranſiturus aũt & nunc, atq; ipſum, quod nunc inſtituitur, ferè ita habere eſt demonſtraturus. Sed quid nam id fuit? ſanè q; neq; à principio, neq; primis diebus fame cruciatos ægros, cũ prope uigorẽ iam peruenerint, replere oportet. Tota aũt dictione uult oſtendere grauiorem contingere ægris offenſam, cum prope uigorem erratum ſit, q̃ ſi in morborum principijs quippiam delinquatur. Inquit enim, Quę hoc tempore peccata fiunt, ea minus lædũt, D quàm ſi primis diebus, duobus uel tribus, uaſa q̃s integre exinaniuerit, mox quarto uel quinto talia miniſtrauerit, [g] † atq; etiam ante, quàm morbus (ut græco uerbo inquit) πέπειρος reddatur. Quòd πέπειρον appellet πεπασμένον, i. quod ad maturitatem eſt perductum, palàm eſt omnibus. Morbos prærerea εὐήθεας, i. beneficos dixit, non quidem maleficos moroſosq;, quos Græci κακοήθεας uocant, ſed εὐτρέπτους, i. qui facile ad bonum uergunt. Scimus etenim ueterum multos ita uti dictione, ita quoque & Hippocratem, ut alibi eſt dictum.

F † Al. ex antiquis. Hoc tamen melius eſt teſtimonium. Neq; conſimilium germanũ eſt res, de qua plurimus mihi factus eſt ſermo, ſed res ipſa &c.

41 *Hoc ſanè maximum reor eſſe documentum, quòd primis diebus quauis ſorbitione nequaquam eos priuemus, quibus futurum eſt, ut paulo poſt ſorbitionibus quibuſuis uti debeant.*

Sermonem hoc in loco eundem dixit, quem ſępius antea enunciauit, nutrire ſcilicet ſorbitionibus ab initio præcipiens eos, qui ad uigorem uſq; ſufficere citra ptiſſanę ingeſtionem nõ poſſunt. Nam eos prope uigorem nutrire compellemur, cum ad tenuiorem uictus formam, etiam ſi antea plenius cibati fuerint, tranſeundum ſit.

G † Hæc addẽda ex antiquis codic. græcis. Adhuc tamen deterius erit, ſi omnibus his diebus uaſa ante exinaniuerit, et ſequentibus diebus ita pauerit, priuſq; mã morbus, ut græco &c.

42 *[illegible] ergo, q hordeacea utũtur ptiſſana, q ægri lædẽtur, ignorãt. ſi duobus uel tribus dieb⁹ antea exinanitis uaſis ſorbere incipiãt: neq; ẽt, q ſolo utũtur cremore, q ſorbẽtes læduntur, intelligunt, ſi ũ ſorbi-*

tionem non rectè inchoabunt. Sed tunc conent, magnamq; intelligũe læſionẽ, ſi æger ante mutationẽ mor E
bi, ptiſſanam hordeaceam ſorbeat, cũ mòre uti ſuetus. Omnia igitur hæc magna teſtimonio ſunt, medi-
cos non rectè ægrotantes ad uictum inducere, quippe qui & in quibus morbis nõ oportet uaſa exinanire,
ijs qui ſorbitionibus cibari debent, uaſa exinaniant: & contra, in quibus ex uaſorum inanitione ad ſorbi
tiones tranſeundum non ſit, in illis tranſeant.

Aduerbium hoc πάμπαν, uel παντελῶς, id eſt omnino, uel ἐξ ἀρχῆς, id eſt ab initio, Hippocrati indicat. Nam medicos ignorare ait, quãdo primum uel ptiſſanam, uel cremorem ægrotis dare oporteat: bene tamen ſcire, ſi ante morbi coctionem ptiſſanam hordeaceam dederint, ſe ægrum læſuros. Sequentem autem dictionis huius ſeriem, quæ eadem ex eiſdem ſępius dictis oſtendit, de induſtria ob claritatem tranſgrediar.

43 *Et plerunq; ἀπαρτί, id eſt exquiſite. Interdum autem hoc tempore, interdum & alio, ex uaſorum inanitione ad ſorbitiones tranſeunt, ubi ſępius à ſorbitionibus ad uaſorum inanitionem tranſire expedit, ſi ita ex morbi acerbatione contigerit.*

Hoc aduerbiũ ἀπαρτί, & apud auctores Atticos, & apud Hippocratem, eſt in uſu pro ἀπηρτισμένως καὶ ἀκριβῶς, id eſt exquiſite & abſolute. In quo ſignificatu & nunc eſt uſus Hippocrates, de- F
monſtrare uolens, medicos in illo maxime tempore permutare uictus rationem ex abſtinentia cibi ad ſorbitiones, quo ad abſtinentiam accedere oportet: atq; hinc maniſeſtiſſime oſtendens, cum morbi uigor adeſt, tunc tenuiſſimo de neceſſitate uictu eſſe utendum.

44 *Interdum autem & cruda tum à capite, tũ à thoracis loco attrahuntur bilioſa: uigiliæq; his accidũt,* A. li 4. f. r. r. a
ob quas non coquitur morbus: pertriſteſq; & amari hi fiunt, deſipiunt, incerti & diſcurrentes lucis ſplen c. 8. lo 4: o. d
dores oculis obijciuntur, aures implentur ſono, frigent extrema, urinæ crudeſcunt: ſputa tenuia fiunt, ſal-
ſa, colore ſyncero, & exiguo: ſudores circa collum, anxietates inquietationeſq;: & ſpiritus offendens, in
ea q̃ ſurſum fit, aeris latione frequens, uel ualde magnus: ſupercilia quadantenus amplificantur, deliquia
animi fiunt, ueſtium à pectore reiectiones, manuum tremor, atq; interdum labij inferioris concuſſio.

† ὀφρύες βαρύνονται μετέχουσαι, i. ſupercilia grauitate participant.

Vniuerſa hæc cõtingere ijs ait, qui perperã cibati ſunt à medicis: qui primis diebus exiccatos ægros, die tertio, uel quarto, uel quinto, uel ſexto repente edulia, nõ peracto morbi uigore ꝑmutauerunt: quaſi peracto morbi uigore, conuenienter eos uictũ permutaſſe dicat. Quod igitur dicebat: Permutare quidẽ oportet ſanorum uictum in morbis, neq; tñ temere id agendum, iam patere ex prædictis arbitror. Nempe, cũ una quidẽ corporis conditio ſalubris ſit: altera, quæ à mor G
bi initio ad ſtatum uſq; extenditur: mox & tertia, quæ ad perfectam uſq; morbi ſolutionem ſeſe prorogat: deinde & quarta, quæ totius conualeſcentiæ tempus aduſq; ſanitatis habitũ occupat; in nulla harum quatuor cõditionũ permutationes uictus inſignes facere oportet, niſi prius in alteram conditionis ſpeciem peruentum ſit. Qui igitur ægros morborum exordijs in oĩ ciborum abſtinentia ſeruant, ſi ad uigorem uſq; talẽ uictus ſpeciem ſeruare poſſint, nemo eos culpauerit: quod ſi facere non poſſunt ob interlabentes ægrorum uires, ꝙ perperam incedia utantur προταριχεύοντες, id eſt exiccantes ægros, palam eſt omnibus. Hoc autem uerbo abſtinentiæ importunitatem plus iuſto corpus exiccantem euidenter demonſtrat: ubi etenim, quo tpe prope uigorem tenuius cibandum fuit, in eo cibum dare coacti ſunt, ꝙ ægros abſtinentia immoderate exiccauerint, eſt manifeſtũ, quod uocatur ταριχεύειν. Ob id igitur modo cibandi huic ſuccedere ait ſymptomata multa, & praua: quæ omnia continuata recenſet ſerie, à bilioſis crudis exorſus. Nempe bilioſa cruda ita appellauit, quoniam & excrementorum coctionem appellat, quanquam mutata nutrire non poſſunt, ut bilis utraque, & qui gręce ἰχῶρες dicuntur. Veruntamen, quoniam & talia euincit natura, cocta quidem uocare conſueuit Hippocrates excrementa huiuſmodi, quæ à natura ipſa euicta ſunt: cruda uerò, quæ non ſunt euicta. Ob id & pus in phlegmonis, quæ conco- H
quuntur, fieri ait, quanquam pars nulla ex pure alimoniam accipiat, ueluti accipit ex crudis appellatis humoribus & pituita: quæ reliquum perfectionis aſſecuta & prorſus cocta, corpus nutrire poſſunt. Sic igitur bilioſorum humorum concoctio exiſtit, ut ſanguinis, qui in phlegmone eſt, in pus migrantis, intelligentibus nobis coctionis nomen in ſuo uniuerſaliore ſignificato. Eſt aũt uniuerſalius, cum natura cauſis fortior fuerit, permutaueritq; eas pro ſuo robore. Quæ igitur, ueluti in corpore inanimato, putreſcunt, nihil ad permutationẽ conferente innato calore, à cõcoctionis ratione degenerant: hoc ſanè aliqñ contingit etiam aquoſis ijs ichoribus, qui per urinas excernuntur: atq; ob id incoctas urinas concoqui dicimus, quanquam corpus ex coctis urinis ali non poſſit. Generali præterea hoc concoctionis ſignificato utimur, cum uel catarrhũ, uel coryzã, uel fluentes ex his ichoras, uel eos qui ex oculis manãt, aut incoctos aut coctos eſſe dicimus. Ad hunc modum & bilem uel crudam, uel incoctam, uel coctam eſſe pronunciamus. Cruda quidem flaua admodum eſt & acris, & male olens: cocta autẽ & pallidior, & minimum male olens. Bilem igitur incoctam ait ad uentrem de neceſſitate confluere, quæ ob prauam uictus rationem tum ex capite, tum ex thorace trahitur, idq; cum fame ægros necant, nullo utili ſolatiũ uentri præſtantes, atq; cum ex incedia ad ualidos cibos prope uigorem intempeſtiue tranſeunt.

A Recenſet deinceps & ſymptomata alia, quæ prauam ob uictus rõnem oriuntur, In primis quidẽ uigilias, quæ longã inediam, ciboſq; intempeſtiue exhibitos conſequunẽ, quæ utroq; noĩe medicorum culpant uictus rationẽ. Quod autem uigilias morbi apepſia.i.incoctio.ſeu cruditas cõſequatur, manifeſtũ ſanè exiſtit, ſi ſomnos concoctio ſequi debeat. Cęterũ pertriſtes, inquit, fiũt tũ ob longã inediã, tũ ob ualidũ repentinũ alimentum, quo grauatur uenter, grauatuſq; languidos reddit & mœſtos. Adde, ꝙ & amaros fieri ait, quippiã manifeſte præfato cõſimile adſtruens: ut enim ſunt, qui ex melancholia tum lãguidi, tũ mœſti ſunt, ſic alij quidem ſępius acriter excandeſcunt, tanquã collecta in ſtomacho bile. Vel ſanè, cũ amaros fieri ait, eã, quæ in ipſorum ore ex tali bile fit, amaritudinem indicat. Deſipiẽtiæ & acres excandeſcentias, & bilẽ amarã uel in ſtomacho, uel in cerebro collectã, conſequi natæ ſunt. Incerti & diſcurrentes lucis ſplendores, qui μαρμαρυγαὶ gręce dicuntur, oculis fiunt ꝑꝑ eam, quæ à uentre eſt exhalationem, & propter ſanguinis, qui ad caput fertur, abundantiam: atq; ex his prius quidem ex importuna interdũ fit ciborum oblatione, alterum autem ꝑꝑ iudicatoriam ſanguinis eruptionem, uel delirium imminens. Conſimiliter & aures ſonis implentur, tum propter eos, qui à uentre ſurſum ferũtur uapores, tum propter flatuoſum ſpiritum, qui in capite ipſo oritur. Corporis extrema, quæ ſunt pedes &

B manus prompte perfrigere, male habente uentris ore, haudquaquã nos præterit, utpote cum uel propter longam inediam uehementer à mordentibus mordetur ichoribus, uel ob importunam cibi multitudinem grauatur. Patitur aũt utrunq; ex ea, quæ antedictã eſt uictus ratione, qua medici, ęgros primis diebus ubi fame exiccauerint, tunc, cum tenuiter cibandũ ſit, ad frumentacea repente tranſeunt edulia. Ob eandẽ rationem neq; eorum, qui ita cibantur, urinæ concoquunẽ. Nam in ea, quæ citra uel cremoris ptiſſanæ, uel melicrati, uel oxymelitis oblationẽ fit, exiccatione, ſanguis propterea, ꝙ non purgetur, bileſcit: propterq; ſubitam ad eſculenta permutationem uẽter, cõpatiente ipſi facultate uitali, grauaẽ. Quo fit, ut ſtomachicæ appellatæ ſyncopæ manifeſto nobis indicent facultatis uitalis ad os uentris condolentiã. Hoc ſiquidem tum magis, tũ primum ex importunis, tum inedijs, tum cibis affligitur. Ob id igitur ſputa & tenuia, & ſalſa, & exigua, & ſynceris coloribus fieri ait, & ſudorem circa collũ duntaxat, & anxietatem inquietationemq;, & ſpirandi difficultatem. Incoctus ſiquidem manet morbus ꝑꝑ exceſſum utrunq; longã ſ. inediam, & intempeſtiuam cibi oblationem. Apepſiam autem ipſam conſequuntur ſputa commemorata, ueluti & circa collum ſudores, uirtute & ob famis anginam langueſcente, & ob cibũ intempeſtiuum grauata. Conſimili modo & ἀπορίη id eſt anxietas, inquietatioq; commune eſt

C utriſque ſymptoma, & ob longam inediam, quæ uentrem ichoribus replet, & ꝑꝑ cibum intempeſtiuum grauantem. Verũ ſpirandi difficultas, qua ſpiritus offendit, ob cibum intempeſtiuũ magis, q̃ ob indigentiam, oritur. Nam ſpiritum inter *inſpirandũ & offendere & quaſi ſiſti, tum anguſtiæ, tũ cõuulſionis eſt nota: latio etenim, quæ ſurſum fit, expirationẽ facit. Tali aũt ſpiritui contrarium, tũ in ſecũdo, tum in ſexto de morbis populariter uagantibus libro percurrit inquiens, Duplex intro reuocatio ueluti *aſpirantibus. Quod aũt ob cibum intempeſtiuum & non ꝑꝑ penuriã talis fiat ſpirãdi difficultas, patet ex ſermone Hippocratis, ſpiritum frequentẽ uel magnũ, ualde perperã cibatis fieri aſſerentis: fit ſiquidẽ frequens magnuſq; acto in anguſtiã ſepto tranſuerſo ab ea, q̃ in uentre continetur alimonia, cũ uidelicet neq; uicta, neq; probe à uentre confecta, inflationẽ parit. Nempe tunc ob ſepti tranuerſi anguſtiã de neceſſitate minus aeris inſpiraẽ, quanq̃ thorax ſe ea, qua prius dilatabat, dilatatione dilatet. Ergo, qđ nunc aeris deeſt priori, qui inſpirabatur, id deficientẽ diminutumq; reſpirationis uſum facit, atq; ob eã rem animal maiorẽ reſpirationem facere cogitur, uel frequentiorem, uel utranq;. Dictum aũt abunde de ſpirãdi difficultatibus oĩbus, in libris de ſpirãdi difficultate: ubi harum, tum aliarum difficultatũ ſpirandi cauſas unà cum proprijs demonſtrationibus ſcripſimus: uerũ, quantũ ad præſens attinet, hæc

D ſufficiunt. Ait pręterea, & ex præpoſtero cibatu ſupercilia quadantenus amplificari. Verũ idbifariam ſcriptum inuenitur. Nempe in quibuſdam exemplaribus ſingulari numero ad hunc modũ, ὀφρὺς δ' ἀνάσιος μετεχουσα, id eſt ſupercilium quadantenus amplificatur. In cæteris uerò pluraliter, ὀφρύες δ' ἀνάσιος μετεχουσαι, i. ſupercilia quadantenus amplificantur. Significatur aũt ex ea dictione † ſupercilia ipſa quodam modo euelli, uel retrahi. Fitq; illud interdũ quidẽ ambobus conuulſiue intentis, aut altero ſolo: interdũ aũt & altero reſoluto. Deinceps ait, deliquia animi fieri, ſermonẽ ad ſymptomata referens, per q̃ & ueſtiũ reiectiones fiunt ardẽtibus ægris. Interdũ aũt & manus totæ tremulæ fiunt, plus aucto malo. Concuſſio aũt labri inferioris, morſum in ore uẽtris uehementem ſignificat. Quo fit, ut tale ſymptoma, uomitus acrium humorum etiam ſignum ſit.

45 *Hæc ſi in initijs apparuerint, delirium uehemens indicant, atque magna ex parte ægri moriuntur.*

Dicta, inquit, ſymptomata ſi circa morborũ initiũ fiant, deliriũ uehemens denunciãt. Morbi *initium nunc intelligere oportet totũ illud tp̃s, in quo nondũ exiſtunt cõcoctionis notę. Nẽpe & in libris de iudicationibus dictum eſt nomẽ principij & plura ſignificare: & ſignificatũ, quod nunc dictum eſt, ſecundum eam eſſe diuiſionem, qua morborum tempora diuidentes, morbos ipſos conſtare ex principio, augmento, uigore, & declinatione aſſerimus. Ergo cum nuper di-

Marginal notes (left): 2.Epi de ſect.2. circa mediũ. 2. in ſextum Epid. t. 10. 3. 162.d — A.li.4.f.1.t.1. c.3.fol.411.e

Marginal notes (right): *M. expirandũ. & ita uetus interpres. — *ſuperinſpirantibus. — † παρεσπάσθαι τοὺς αὐτὰς ἀνεσπάσθαι, i. ad latus trahi quodammodo ipſa ſupercilia, uel ſurſum trahi. Antiquus interpres, quod tempora certa trahuntur ad latus aut ſurſum. Nam dictionẽ ... uertit ipſe tempora.

ćta ſymptomata,ubi prope morbi uigorem apparent,iudicationē futuram ſalubribus in morbis E
ſignificent:ſanè,ſi in principio fiant,iudicationē quidem non denunciant, (nihil.n.in principio iudicari poteſt)ſed delirij notæ exiſtunt.Scriptum aūt & de his abunde in libris de iudicationibus,ex quibus totum, qui de his eſt,ſermonem perdiſces, cum illic plenior ſit,q̄ ut nunc omnino percurrere oporteat.Sed ſanè,ut in cæteris,ita in his ſummatim perſtringere ſatis erit.Ergo, quoties natura ad excretionē properat,effatu digna in corpore fit permutatio,ob quā ſymptomata huiuſmodi cum manifeſtiſſimis coctionis ſignis apparēt. Verū, cum perturbatio efficitur ſimilis, nullo à natura ad inſtantium excretionē facto apparatu, tunc periculoſiſſimum eſt ſignum. Dictum iam & cæteris in cōmentarijs de κρισίμων,id eſt iudicatorijs ſymptomatis,qualia ſint,& quæ nam ipſorum natura,& quo nam pacto ab ijs differant,quæ ἐπιφαινόμενα.i.ſuperapparentia,uocantur,quo in genere ſunt & ipſa coctionis ſigna.Nempe & Prognoſticum,& librum de humoribus,& Aphoriſmos,iam ante hūc librum expoſuimus.Sanè ſemper de his eadem dicere ad eum ſpectat, qui prolixioribus uti conſueuit ſermonibus.

46 *Qui autem euadunt,hi uel cum abſceſſu,uel ſanguinis è naribus fluxione,uel puris craſſi expuitione euadunt,neque aliter.* F

Cum mori ipſos dixit,non ſimpliciter dixit, ſed magna ex parte aſcripſit:quapropter,quo nā pacto quidē ex ipſis ſeruentur,dicere ſequens erat. quos nunc percurrit, atq; quoſdam ex ipſis ſeruari ait,aut per ſanguinis eruptionem,aut per abſceſſum,aut prius abūde cocti expuitionē,ſimul ex ijs, quæ retulit, ægros in huiuſmodi ſymptomata incurrere ꝓꝓ multitudinē ſignificans.

47 *Neq; ſanè horum ita peritos uideo medicos,qui ut oportet,dignoſcant eas,quæ in morbis cōtingunt, uirium imbecillitates,& quæ ob uaſorum inanitionem,& quæ ob aliam quampiam irritationem,& quæ ob laborem,& ab acumine morbi fiant.Quas item natura noſtra habitusq́; ſingulis,affectuum ſpecies omnigenas fabrefaciat: quamuis cognitæ ſalutem,& mortem ignoratæ,ferant.*

Quoniam de ægri robore imbecillitateq́; ſermonē fecit,qui uictus ſcopi ſunt non contemnendi,ob id nunc ſermonē de imbecillitate repetit,q̄bus hæc fiat modis,medicos cognoſcere debere aſſerens:Nempe,ꝙ quædam fiat ob uaſorū inanitionem:hoc.n.uocabulum κενεαγγίη id proprie & primum ſignificat,atq; ob id ἀσιτία.i.ciborum abſtinentia,κενεαγγία.i.uaſorum inanitio, ſæpius dicitur,tanquam nomine generis ēt in ſpecie homines omnes uti conſueuerint. Alia aūt ob πόνον.i.laborem ſeu proprie dictum,ut dolori idem ſit,ſeu,ut quiſpiam dixerit,malā affectionem,qua in acutis morbis ægri male afficiuntur. Aliam prærerea uirium imbecillitatem ob aliā quandā fieri ait irritationem.Nam,ſi morſum dixit uel oris uētris, uel inteſtinorum,ſymptoma hoc ſub dolorum nomine intellexiſſe eſt uiſus. Verum,ſi uel uigilias uel oris uētris affectionem dixit,non proprie interpretari uiſus eſt.Cæterum uirtus exolui uidetur,& ob euacuationē,quæ fit uel ſanguinis eruptione, uel uomitu, uel deiectionibus,uel ſudoribus,& ob longiorem,q̄ par ſit,inediam,ꝓꝓ tum dolorem aliquem,tum uigilias,tum aſſiduas purgādi uentris ſuſcitationes: atq; etiam cum os uentris ita affligatur,ſyncopas minetur,idq́; uel propter grauantis alimoniæ multitudinem, uel contriſtantem quandam ipſius qualitatem, nempe hæc uirtutem celerrime tum fatigant,tum diſſoluunt.Omnes igitur hę uirium offenſę ex manifeſtis quidem fiunt cauſis: ſed aliæ ex non manifeſtis:ut qñ abſq; manifeſta uacuatione,uel uigilijs,uel incdia,uel oris uentris ſenſu,ægri ad talē ſubtrahuntur corporis affectionem,quā in prognoſtico ſcripſit Hippocrates,inquiens,‖Naris acuta,oculi concaui,collapſa tempora,& quæ deinceps ſunt.Nā hæc corporis conditio fit quidem & ob uigilias, & ob excretionem quandā, quæ multa ſit,& ob incdiā:fit quoq; & abſq; his,cum.ſ.corpus humores tenues fuerint,& febris calor acris. Nam euaporant, qui ita extenuantur,per inſenſibilem euacuationem. Cæteris autem & ob intemperaturā principis unius partis affectæ imbecilla redditur facultas. Primum ſiquidem affecta prima laborat, deinde affectuum participatione & reliquæ duæ. Didiciſti.n.unam eſſe in neruis facultatē,quæ principium habet cerebrū:alteram in arterijs,cuius principium eſt cor:tertia uerò in uenis,quę ex hepate oritur.Ergo partis unius,quæuis illa fuerit,intemperatura propriā interdum facultatem uiolauit,cui affectus participatione conſenſerunt reliquæ duæ facultates. Velociſſimæ igitur fiunt corde patiēte mortes:deinde affecto cerebro:tardiſſimæ ab hepate ꝓdeunt.† Vt enim partes hæ intemperie affectæ maximam facultatis unaquęque ſuæ offenſam incurrūt: ſic partes aliæ principio unicuiq; propius appoſitæ, ſi forti intemperatura affligantur, uirtutum principia ad ſympathiam agunt. Sunt etiam aliæ,quæ quamuis propius appoſitæ non ſint,ob *generalem tamen communitatem,uel quandam affectionis proprietatem, partes uirtutum principia continentes lædunt.Os igitur uentris,cum uitalem facultatem ad ſympathiam agit, ſyncopas infert: cum uerò proprie animalem appellatam,delipientias uel conuulſiones. Vterus interdum & apnœas(quas non ſpirationes propè dixeris:)interdum & neruorum contentiones.Verum ſingula hæc completa ab oībus cognoſcuntur:cum uerò fiunt,& ſenſim increſcunt,medicos pleroſq; latent. Quæ ſanè non,quando ob magnitudinem auxilio iam carent,tunc cognoſcere oportet,

quod

Marginal notes:

A.l.3.f.11.c.8 c.9 fol.281.b

1.Progn.6.& 7. 4.191.a & b

† βραδεῖαι h.l. tarda uero.&c. cōtrarium tamen habetur 3.aphor.5.

* generis. quid autem ſit cōitas gñris, uide lib. 3.Epid.ſectio. 1. com.4 pa.130.c

A quod vulgo contingit,ſed & cum incipiunt,& fiunt:hoc ſiquidem optimum eſt.Quòd ſi fieri nõ poteſt,ſaltem oĩno, cum increſcunt,dignoſcere eſt neceſſe.Sanè hæc omnia Hippocrates ſignificaſſe mihi uidetur,cum inquit, Quas item natura noſtra habitusq; ſingulis affectionum ſpecies omnigenas fabrefaciat:ubi naturam,temperaturam dixit:& habitum,ſtruem corporis compoſitionemq;. Nam,qui raram ex natura habent texturam,tum euaporantur, tum ſyncopam facile incurrunt:qui uerò denſiore conſtant textura,hi in morbis cunctãtur,diutiusq; trahunt.Sic autem & partes non nulli habent, alias quidem frigidiores, alias calidiores, alias ſicciores, & alias humidiores: ſed omnibus peculiare temperamento malum.

48 *Maius ſiquidẽ malũ eſt,ſi ob laborẽ & acumẽ morbi imbecillitato porrexerit qs potũ uel ſorbitionem copioſiorem,uel eſculentũ,imbecillitatem eã ex uaſorum inanitione contigiſſe arbitratus.Neq; ſanè calũniã effugere poteſt,qui imbecillitatẽ ex uaſorũ inanitione non cognoſcit,præmitq; uictu. Periculum ſiquidem aliqđ adfert errorũ hoc: ſed lõge minus,q̃ alterũ,atq; riſu dignũ magis.Nam ſi medicus alius uel plebeius agrũ interuiſerit,cognouerit q̃ ea,qua contigerunt,dederitq;, tũ edendũ,tum bibendũ,qđ alter uetuerit,is pſidium attuliſſe exiſtimabitur.† Talia autẽ maxime ab ÿs uituperãtur hoĩbus,q res ad nigrum uertunt.Nempe,qui agrum interuiſit uel medicus uel plebeius, hunc à mortuis ſuſcitaſſe ipſis uidetur.*

† Aliqui ita uertunt, Talia autem artificis facinora maxime ab ... hominibus uituperantur.

B Ob dolores ſæpius ægri ſine pulſu reddunt̃, animiq; deliquia incurrunt, & nullo pacto queũt moueri:ſimiliter & ob morbi acumen.Sunt aũt,quibus non ob hæc uirtus offenditur,ſed ob uaſorum quolibet factam euacuationem . Siue igitur ob euacuationẽ ſenſui manifeſtã,ſiue ob eã, quæ per halitũ fit,diſcuſſionem,ſiue ob inediam,uirtus labefactata fuerit, qui ita affecti ſunt,cibari q̃ celerrime expoſtulant.Cõtra aũt,qui ob dolorem,uel morbi acumen parum ualentẽ habent facultatẽ, uacuatione interdũ magis, q̃ repletione,indigent : immo,qui cibũ his exhibet, maximũ affert detrimentum.Verum,qui ex uaſorum inanitione imbecilles ſunt,hos ſiquis diæta tenui prtſſerit,lædet,quanquã nõ æque euidenter uel celeriter.Ignorare autem,ſi æger ſit imbecillus ob uacuationem magis, q̃ ob dolorẽ,probro uertitur.Cætera dictionis manifeſta ſunt.

49 *Scribemus autem & horum notas , quibus ſingula dignoſci poſſint.*

Rurſum & hic pollicetur Hippocrates, ſicuti paulo ante , ſe librum alium quẽdam de morbis acutis ſcripturum.

50 *Similia porrò ÿs,q̃ uentriculo contingunt,hac exiſtunt. Nã,ſi corpus totum pter conſuetudinẽ ualde*
C *geuerit,nõ confeſtim robuſtum magis euadit:q ſi diutius ociatũ ad labores ſeſe repente uerterit,utile pfecto quippiã euidenter operabitur.Ita de ceteris corporis partibus eſt exiſtimandum.Nempe et pes,et catera,q̃ articulis pradita ſunt partes,laborare non conſueta,tale quippiam patiuntur ,ſi poſt longum tps ad laborem ſubito ſe uertant. Hac patientur & oculi et dentes,& quicquid hmõi eſt.Praterea & cubile prater conſuetudinem,& molle,et durum,laborem facit.Quod item ſub dio eſt,pter ſolitũ corpus indurat.*

Rurſus ad inſtitutũ redijt Hippocrates abſoluto de uirtutis imbecillitate ſermone,quẽ per digreſſionẽ à priſtino mutauerat inſtituto:aitq;,quæ nunc dñt,ſimilia quodã modo eſſe ijs,q̃ uentri contingere dicta ſunt. Nempe ſcopũ dirigit ad ſũmmã eã,in qua mutationes ſubitas magnã languentibus afferre læſionẽ aſtruit.Qđ aũt hoc in loco ſcribit,huiuſmodi eſt . Vt uẽter diutius oĩno ociatus functionẽ perficere probe nõ poteſt, niſi prius ſenſim rurſum aſſueſcat, & ſuas exerceat operationes:ſic corpus uniuerſũ,ſingulæq; aliæ partes.Deinde & partes aliquas ſerie cõtinuata nominatim cõmemorat:atq; tandẽ in fine ſermonis,eius,q̃ in cubili fit,mutationis mentionem fecit,aſtruens ſanè & tunc,qđ ab initio de conſuetudinis mutatione eſt ab eo propoſitũ.

A.li.4.ſ.4.t.3 c.2.fo.47a.c D 51 *Sed horum oĩum exempla ſcribere ſatis fuerit.Nã ſiqs ulcus,neq; admodum ĩſigne,neq; valde uile, in tibia accepit:fueritq; hõ,cui neq; admodum difficulter, neq; valde prõpte ulcera ſanentur : & prima ptinus die ita iacens curetur,vt nequaquã crus tollat: hoc ſane pacto ſine inflãmatione manebit,citiusq; ſanitati reſtituetur,quàm ſi oberrans curetur. Quòd ſi uel quinto,uel ſexto,uel ſuperiore adhuc die ſurrexerit,atq; ambulare uoluerit,magis laborabit,quã ſi ſtatim ab initio oberrans curatus fuiſſet. Porrò ſi et multũ & repente ſe fatigauerit, multo magis laborabit,q̃ ſi ita curatus in dieb⁹ hmõi ſe ſe fatigauerit.*

De repentina adhuc mutatione,ut antea in exemplis alijs,ita & nunc in ulcere ſermonẽ facit Hippocrates . Nam,ſi quiſpiã(inquit) ulcus in tibia habens,qui & quieſcere & iacere indigeat, quiete ambulet (hoc enim ſignificat πλανώμενος ἰητρεύηται, id eſt oberrans curetur) lædetur quidem prorſus,ſed minus,quàm qui primis diebus quieuerit, deinde ſubito circa quintum uel ſextum, uel diem etiam ἀνωτέρω,id eſt ſuperiorem,tertiũ uidelicet uel quartum,ambulare cœperit: Sunt,qui uocabulum hoc ἀνωτέρω de ſequẽtibus dici diebus exiſtiment,ſeptimo ſcilicet, octauo & nono : quod ſi ipſis placebat , eos principum dictionis per ι & ξ,ἐξωτέρω,& non ἀνωτέρω per α & ν,ſcribere oportebat.Quare autem,inquiunt,tale fieri non ualet ulcus,ut non parum lædat, qui ſeptima uel octaua ambulare cœperit, & antea quieuerit : & grauiter, dixerim,ſi ulcus magnum fuerit, uel laborans fuerit unus ex illis, quibus ulcus difficulter curatur:& magis,ſi ambo

concurrerint: Quòd ſi neq; ulcus magnũ fuerit,neq; laborãs fuerit,cui difficuter ulcera curenẽ: E
curetur aũt cõuenienter,nã & hoc ſubaudire in ſermone oportet,iã circa ſeptimã aut octauã be
ne habebit,& ambulare citra lęſionẽ poterit. Quã ob cãm ſermoni adiecit, Vlcus neq; admodũ
ἐπίσημον,i. notabile inſigneq;, neq; ualde εὐτελὲς,i. uile, ſimplex ſcilicet εὐτελὲς uocans. Fueritq; item
homo, cui non admodum difficulter ulcera ſanẽtur. Is ſiquidẽ, ſi nihil aliud circa curationẽ erra
tum ſit, ſolũ quia mediocriter ambulet & incedere indigeat, lædeẽ quidẽ: ſed non ita grauiter, ut
ſi primis diebus quieuerit, mox tertia, uel quarta, uel quinta, uel ſexta, obãbulare cęperit. Qui uę
rò magnũ ulcus habuerit,& is ſit cui difficulter ulcera ſanenẽ, nõ mediocriter ſed grauiter læde-
tur ab initio obãbulãs: ueluti & qui paruũ ulcus habuerit, atq; is ſit cui facile admodũ ulcera ſa-
nenẽ, ſi primis diebus quieuerit, & quinta uel ſexta ambulare cœperit, nõ grauiter ſed mediocri
ter offendetur. Ob eã igitur cauſam Hippocrates de eo, qui in utraq; oppoſitione medium obti-
net, ſermonem fecit. Oppoſitionem autem dicit tũ eam, quæ in magno & paruo ulcere comperi
tur: tum eam, qua homo dicitur δυσαλθὴς & εὐαλθὴς id eſt cui tum difficile, tum facile ulcera ſanan
tur. Quòd nihil referat dicere inſigne ulcus, uel magnum, palàm eſt. Nempe ἐπίσημον, i. inſigne,
propter loci naturam tale ſit: magnum uerò uirtute perficitur, etiam ſi ſectione corporis paruũ
ſit, uel ipſa ſectionis magnitudine inſigne fiat: εὐτελὲς uerò, i. uile, qđ ſimplex eſt, & paruũ, uel pro- F
pter loci naturam, quæ uilis & abiecta eſt, uel propter lectionem ipſam paruam factam, dicitur.

52 *Omnia igitur hac inter ſe ſubitam omnem ſupra modum huc, & illuc mutationem nocumentum inferre perpetuo teſtantur.*

In exemplis ſingulis præſentis ſermonis mentionẽ facit Hippocrates: quapropter & nunc in
exemplo, quod de ulcere facit idem eſt executus. Nempe, διὰ τέλους, id eſt perpetuo, idem ſignifi
cat, quod διὰ παντὸς & ἀεὶ, id eſt ubique & ſemper.

53 *Multiplex itaq; in ventre eſt læſio. Nã. ſi ex multa vaſorum inanitione repente quid plus iuſto ingeratur, ſimiliter ſi reliquum corpus diutius ociatum ſubito ad laborem uehementẽ ſeſe uerterit: multo magis lædetur, quàm ſi ex multo cibo ad uaſorum inanitionem transferatur. Corpus re uera his ceſſare oportet, etſi ex multa fatigatione ſubito ad ocium ignauiamq; deſciuerit. Oportet autem & illis uentrem à ciborum ceſſare multitudine: alioqui læſio in corpore fiet, & totius corporis grauitas.*

Quod primum omniũ demonſtrare decreuerat, id de ſubitis in uẽtre mutationibus fuit. Dein
de ab hoc ad generalius, quod & uniuerſalius dicunt, tranſiens, de repẽtina oĩ cõſuetudinis mu G
tatione hucuſq; percurrit. Nã, cũ ſpecialiora in generalioribus, et particularia in uniuerſalibus,
contineantur, uentriſq; permutatio cum ſubita oĩum mutatione demonſtrata ſit, nunc rurſum
ad uentrem reuerſus, mutationum, quæ in eo fiũt, dĩas edocet. Aitq; longe grauiorẽ in uictus
mutatione eſſe læſionem, cum ex multa inedia repente plus modico ingeritur, q̃ ſi ex multo ci- A.l.1.f 1.d.a.
bo ad inediam tranſmutatio fuerit. Simile huic fieri in toto corpore deprehendit. Nam minus lę c.7.10.61.h
duntur, q ex motione ad quietem ſubito tranſeunt, quã qui ex quiete ad motionẽ demigrant.
Rurſum & hoc in loco permutationis intẽpeſtiuę emendationes correctioneſq;, ueluti & in præ
miſſis, adſcripſit, quanquã id ad præſentem non uideatur pertinere ſpeculationem. Quæ autem
adſcripſit, hæc ſunt: Qui ex motu quidem actioneq; in ociũ ſegnitiemq; tranſeunt, eos ἐλινύειν,
2.Apho.16.Ext ord.12.g id eſt ceſſare toto, & quieſcere corpore pcipit: quod idẽ huic ſententiæ exiſtit: Vbi fames, labo
randum non eſt. Verum, qui ex multa fatigatione ad quietẽ tranſeunt, eos pauciora ingerere iu-
bet, quod eſt & uẽtriculum quieſcere. Quoniam, qui toto corpore non laborans conſueta inge-
ret, is multitudinem ſubalet: qua efficitur ratione, ut totũ corpus grauetur, laboretq;. πόνος, autẽ,
ideſt labor, nunc Hippocrati læſionem indicat, multis ſpecialibus læſionibus genus exiſtens.

54 *De mutatione in uictu, quæ in hac uel illa fit, plurima ſum locutus: q re uera hęc nouiſſe commodiſſimum ſit, cum ad omnia, tum ad id, de quo nunc agitur. Nam & in morbis acutis ex uaſorum inanitione ad ſorbitiones tranſeunt. Tranſeundum quidem, ueluti iam præcipio ego: deinde ſorbitionibus haudquaquam utendum prius, quàm morbus ad maturitatem perductus fuerit, aut ſignum aliquod aliud apparuerit, ut in inteſtinis uacuatorium uel proritatorium, uel in hypochondrijs qualia ſcribentur ſigna.* H

Rurſus ſermonem totum in ſummam unam coegit Hippocrates. In habentibus quidem ſimi
liter, uictus haudquaquam permutare præcipiens: uerũ in ijs, qui ex ſanitate ad morbum tran-
ſeunt, permutare quidem, non tamen ut cæteri permutant. Deinde compendio quodam uictus
ſcopum in acutis morbis declarauit. Nã, ſi morbus maturuerit, tranſeundum ad cremoris ptiſ-
ſanæ exhibitionem præcepit: &, ſi adhuc incoctus fuerit non tranſeundum, niſi forſan ſympto-
ma aliquod, quod uires proſternat, apparuerit, ut uel uacuatio uentris immodica, uel aliud quip
piam, quod proritet. Communi autem proritationis nomine comprehẽdit omnia, quæ quouis
modo uirtutem ad infirmitatem agunt, quo in numero cenſentur & morſus, quem acris humor
ſiue in inteſtinis, ſiue in uẽtriculo & pręſertim ipſius ore parit, & uigilia, & ira, & mœror, & lum-
brici helminthes, qui ab inteſtinis ad uentrem uſq; aſcendunt, & cutis totius aut membri alicu-
ius,

A iis,qui nocte aggrediatur,pruritus:ita ut uirtus non ſolum ob irritationem,uerũ quoq; & propter uigilias,exoluatur.Præterea inquit,Vel in hypochondrijs qualia ſcribentur ſigna.Nã & ipſa dandam uel non dãdam commõſtrabũt alimoniã. Fieri ſiquidem poteſt, ut intelligat̃ utrunque:ſed alterum magis prò ſermonium intelligẽtia.Nempe præcipiens à ptiſſana abſtinendũ ante quàm morbus maturuerit,cũ ſcilicet æger ſufficere poſſit,adiecit,Niſi ſignum aliqđ apparuerit uel in inteſtinis uacuatoriũ aut proritatoriũ,uel in hypochondrijs qualia ſcribentur : tanq̃ & hæc cremoris exhibitionem antequã morbus maturuerit,admoneãt.Forte hypochõdria dicit,q̃ uehementer exaruerunt,& ſquallida admodum exiſtunt.Talia nempe contingunt & mortiferæ faciei,de qua in prognoſtico dixit,‖ Naris acuta,oculi cõcaui, & collapſa tempora. Nẽpe iis ſignorũ concurſus hypochondriũ habet ita contractum , ut quempiã ex inexercitatis fallat, tanquam reuulſum uideatur.Verum contrahi uehemẽter ob ſiccitatem, & propter phlegmonẽ reuelli,idem non ſunt,ſiquidem exuperans corporis ſiccitas tenſionẽ ſepto tranſuerſo,& hypochondrio pariat maiorẽ.Sed maxime animaduertas diſtinguasq; à ſiccitate phlegmonẽ, ꝗ ſanatio non una ſit,oportet.Nẽpe,qui hoc ipſum ob phlegmonẽ habẽt,tenuiſſimo egent uictu : qui uero ob ſiccitatem,contrario, ubi ſæpiuſcule pauculum exhibemus ptiſſanę cremorem. ‖ ſ.Progno.4 & 7.4.191.a&b

B 55 *Fortis uigilia potus,ciboſq; tum crudos,tum incoctos reddit: uerum ea,quæ in alia ſit tranſmutatio, corpus diſſoluit , excoctionemque & capitis grauitatem parit .*

Sæpius exiſtimaui librum hunc in typis repertum, poſt mortem Hippocratis eſſe publicatũ. †Non ſecus etenim,quàm hoc pacto,facta eſſe uidetur inordinata ſermonum compoſitio.Nam quæ ab Hippocrate inueniebãntur exẽpla, hæc in libro ad fidẽ uniuerſalis ſcripta ſunt, alia quidem in facie,alia in tergo.Neque enim unicuique tum adſcripto,tum addito ſuũ aſſignare ordinem potuit.Ergo,quod ab Hippocrate impræſentia dicitur, id manifeſte inordinatũ exiſtit. Neque enim hoc in loco aſcribẽdæ rei huius occaſio fuit,ſed certe paulo ante,cum de ea, q̃ præter conſuetudinem ad contrarium fit,mutatione, exempla ſcripſit.Nẽpe illis adſcribi debuit,Quæ etenim ad uigiliam inſueta fit mutatio,incoctiores tum cibos,tum potus efficit:ad ſomnũ uero multum, eumque ſtudio quodam accerſitum ſegnitiem corporis & capitis grauitatem. Quã enim dixit ἐκλύσια,id eſt excoctionem,& diſſolutionem,& capitis grauitatẽ,uerbo uno coniũctam comprehẽſamq; manifeſtat roboris exolutionem.Commõſtrat autem & nomẽ ἐκλύσιος, id eſt excoctionis,quæ ob calidam humiditatem fit,non ob ſiccitatem.Nempe uigilia per alitũ

C digerere & ſiccare,non,quæ in imo ſunt,coquere nata eſt:ſomnus uero humectare, ſpiritumq; & effluuia cohibere . Non igitur abſque ratione in eorum , qui plurimum præter conſuetudinẽ dormiunt,corpore halituoſa redundant excrementa: atque ob eam rem tota ipſorum conſtitutio ex coctis ſimiliter exoluta redditur.

† Lauachius ita vertit, & meo iudicio recte. Inordinatus nanque ſermo haud aliter eſſe factum quam ſic monſtrat.

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE IN MORBIS ACVTIS

COMMENTARIVS TERTIVS

ARGVMENTVM

Exponit uini, mulſæ, oxymelitis, aquæ , & balneorum facultatem.

D

DE VINO.

1 *QVibus autem uinum dulce uinoſumq; & album & nigrum, melicratumq; & aqua & oximeli inſigniantur, in morbis acutis, diſtinguere oportet.*

Non inordinate ſolum uero quoq; & diminute uinorũ catalogum fecit. Eſt ſiquidem una ipſorum differẽtia in colore: alterã qualitas in guſtatu facit:tertia cõſiſtentiam reſpicit:quartam odor progignit:& quinta in uirtute reperitur.Quæ ergo in colore eſt,ea in album, nigrum, fuluum, & flauũ, & rubrum diuiditur:uerum cum & aliæ, quæ medium obtineant, ſint differentię,ſanè ut in colore, ſic in uirtute permiſtæ reperiũtur.Quæ aũt ex uinorum guſtatu eſt differẽtia, ea in dulce & auſterum diuiditur:& ex his medium,tum quod nullã, q̃ manifeſta ſit, habet qualitatem:tũ quod ex utraq; cõſtat qualitate:præterea & in id,quod acre appellitat̃. Verũ, quę in cõſiſtentia reperitur differẽtia,in aquoſum ſecatur & tenue , & in ualde craſſum, & in horum mediũ, atq; in ea,quę mediũ hoc & extrema interiacent. At ſecũdum eã, q̃ in odore eſt,alia quidẽ boni odoris ſunt, alia uero non boni odoris exiſtunt , ſed & fœtẽtẽ quandã & inſuauẽ nacta

ſunt

ſunt qualitatem: alia nullo pacto odorem habent, ſed ſunt aquæ inſtar inodora. Dĩfiã uero in facultate eſt, ob quam aliud quidem potens, aliud uero imbecillum, aliud medium, atq; aliud, qđ medium hoc & extrema interiacet. Vinum potens uehementer celeriterq; corpus calfacit, caputque ferit: imbecillum cõtrario agit modo: quæ uero mediũ obtinẽt, nota euadũt, ſi ab extremis diſtinguantur. Potens, uinoſum appellatur: imbecillum, aquoſum. Nempe in quo uinum aquam euincit, id cum in aliquo uehementiſſimũ eſſe uidebimus, iure uinoſum appellabimus: ſicuti & contrarium, aquoſum, quod aquæ maxime in oĩbus ſimile exiſtit tenuitate ſcilicet, & colore, & odoris carentia, & non manifeſta calefactione. Hæ igitur in uinis ſecundum propriã naturam reperiuntur differentię. Sunt, qui his adiciant eam, quæ ex tempore deſumitur, differentiam: qua, uetuſta quædam ſint admodum, alia recentia, & alia, quæ in medio horũ cõſiſtãt. Sed, quòd differentiæ huiuſmodi eorum ſint, quæ extrinſecus accidãt, palam eſt. Nempe, quatenus tempore acriora & calidiora fiunt uina, atq; una cum his tum colorem, tum ſubſtantiã, tũ odorem mutant, eatenus differentiam aliquam in uinis tẽpus facere uidetur. Quod ſi nihil horũ immutetur, neque ab aliquo uinũ uetus dicetur, neque recens: immo neq; nunc ita dicunt, tãquã uini ipſius annis opus prima ratione habentes, ſed tanquã ſimul cum annis facultatem commõſtrantes. Non enim ob tempus uina uel iuuant uel lædunt, ſed ex propriarum differentiarũ mutatione id habent. Ergo cum de uinorum agimus differentijs, temporis mentionẽ facimus p accidens, & non proprie, neque primum. Cæterum inter proprias uinorum differentias quædã iuuant lęduntque propria ratione: aliæ non per ſe proprieque, ſed per accidens: Dulcedo quidẽ & auſteritas propria ratione, ſic tum potentia tum imbecillitas, tũ tenuitas tũ craſſities. Sed differentiæ, quę tum colore tum odore deſumuntur, non primum, ſed per accidens: quoniã uinorũ hæc quidẽ & aquoſa, & alba, & fulua, & pigra, alia aquoſa & inodora ut aqua, uel iſtãr aromatis unguentique beneolentia. Si igitur uinorum hæ ſint differentiæ, quæ ſecundum propriam uirtutem & per accidens numerentur, iam tibi conſtat de eo, tum ordinis tum numeri, qui in pſenti dictione ſit, defectu. At, ſi in ſequentibus omnium, quæ commodæ ſunt, differentiarum meminiſſe Hippocrates uidetur, ueniam eius inter exponendum defectui dabimus.

2 *Vinum dulce uinoſo minus caput grauat, minusq; mẽtem ferit, atque quouis alio facilius per inteſtina deſcendit: lienem tamen iecurq; tumefacit: picrocholisq; nullo pacto eſt idoneum, nempe his ſitim facit, ſuperiusq; inteſtinum inflat: non tamen inferiori pro flatus ratione eſt inimicum, etſi non admodum penetret, qui à dulci uino eſt, flatus, ſed diutius circa hypochondria moretur.*

Vinum dulce ſecundum guſtandi qualitatem nominatur, qua & auſterũ & acre, ut aquoſum prætermittamus, qđ non omnino ab aſtringẽdo excidit: tametſi penitus exolutã habeat aſtringendi qualitatem. Nam, ſi ipſum aquæ comparaueris, percipies manifeſte ex ea cõparatione guſtum huiuſmodi uinorum, eorum eſſe, quæ modicam nacta ſunt aſtringẽtiam. Aquoſum autem uinum appellant homines, quod aquæ tum colore tum ſubſtantia ſimile eſt: perſpicuum ſiquidem, ut aqua, ſplendidum & purũ, & ſubſtantia tenue uidetur. Protinus autẽ & facultate aquæ ſimile exiſtit, neq; imbecillum caput feriens, neque infirmos neruos, quando ne quidẽ manifeſte calfacit. Sed de uino hoc rurſum tractabitur. Dulce igitur uinum hoc quidẽ modo ab ea, quę in guſtu reperitur, qualitate eſt nominatum, ſed multis numeris aqua & colore & ſubſtantia receſſit. Neque enim tenue exquiſite, neque album uidiſti aliquãdo uinum dulce: ſed plus minus dictis recedit, & neutrum horum habet. Dulcia autẽ uina maxime ſunt theræum, & ſcybelites, craſſa utraque, & nigra. Dulcia quoque & ea, quæ in Mæonia ſunt, therinum & caryinum tãto dictis & craſſitie & nigritie ſuperiora, quãto dulcedine inferiora. Præterea, quod hepſema & ſiræon à Græcis, & a Latinis ſapa appellatum ex cocto muſto conficitur, quo dulcius uino perficitur, eo & colore nigrius & ſubſtantia craſſius apparet. Quarto autem de ſimplicium medicamentorum uiribus dulcem omnem saporẽ à caliditate, quæ non immoderata & uehemẽs ſit, fieri demonſtrauimus: ſicuti & acrem in uehementer calefaciẽtibus, acrimonia ſiquidẽ horũ eſt inſeparabilis. In uſu uero uinum dulce mediocriter calfacere uidetur, ſitimque facit propter tũ caliditatem, tum craſſitiem. Ita ſanè & muſtum, quo diutius in igne uerſatur, eo tũ craſſius, tũ nigrius, tum dulcius euadit: quanquã ſupra modum coctum amaritudinem contrahat, quo modo & mel ipſum, quod, quanquam omnium dulciſſimum ſit, longa tamen coctione amarum redditur. Sed, ut iam retuli, de qualitatibus omnibus guſtabilibus in quarto de ſimpliciũ medicamentorum uiribus eſt tractatũ: atq; hoc in loco, ut in alijs ſuper Hippocratis libros expoſitionibus, non demonſtrationes, ſed concluſa tantumodo recenſeo. Cum igitur uinum dulce uiſcus calfaciat, ſitque, ut dictum eſt, ſubſtantia craſſum, particulares ipſius facultates, quas epotum commonſtrat, ſecundas qualitates cõſequuntur: color ſiquidẽ ſua ratione nullo pacto uel iuuare uel lædere poteſt. Ergo uinum huiuſmodi pro ſubſtantiæ craſſitie tarde meat: quapropter tantum abeſt, ut ex obſtructis partibus aliquid adunat, ut etiam obſtructiones adaugeat. Atque ob id hepati affecto maximum affert detrimẽtum, præſertimque ubi uel phlegmone, uel ſcirrhus ipſum occupauerit. Sed moderatius lædit, ubi uel ab humorum craſſitie uiſcus oppilatũ, uel pro- A.li 3.f.14.t. 1.c.19.l.309.g

pter

A pter imbecillitatẽ afficitur, uti in affectionibus,quę proprie hepaticæ nuncupantur. Poſt hepar
A.l.3.f.10.t.5 lien à uinis craſſis lęditur:non tamen pulmo,quãdo in bronchijs craſſum habet humorem.Nẽ
c.1.lo.372.d pe in hepate ex amplis portæ uaſis,ac anguſta ſtrictaq; uaſorum tum gibbæ,tum ſimæ procedit
extrema:per quæ cotum oĩum,quæ in corpus totum digeruntur,trãſmeatio fit : at in pulmone
contrario euenit modo:nam per uenas multas digeſtum confectumq; in amplã bronchiorũ, &
primo minorũ,irruit capacitatẽ:atq; ab his ad maiora excipitur,ſecum & craſſos tollens humo
res, quibus non calidius ſolum,uerum quoq; & tenuius exiſtit . Scis autẽ pulmonem ipſum ab
humoribus craſſis uiſcoſiſq; per tuſſes expurgari: nã, qui aquoſi ſunt, & exquiſite tenues, aerẽ
qui tuſſiendo extra mittitur,circumfluunt. Aer etenim tanquam manus quædam exiſtit, q̃ ſur-
ſum craſſos humores ſecum ferat : ſed craſſitiem humorum talẽ eſſe oportet, ut ab aere ſurſum
ferri poſſit,& non,ut lutum,bronchijs illitã eſſe & infarctã. Ob id ſanè uiſcoſos humores tuſſes
non expurgant:nẽpe manent,& interna,uiſci inſtar,occupant bronchia.Ergo, quæ ad eductio
nem eorum,qui in pulmone continentur,craſſorum humorum ſutura ſunt idonea medicamen
ta,moderatam humiditatem habere debent. Quòd ſi uiſcoſi humores fuerint, non humiditate
ſolum eſt opus,uerum quoque & ea,quæ ab acidis fiat ſuccis,deterſione . Ob eam rẽ melicratũ
B quidem ad craſſorum humorum expuitionem eſt conuenientiſſimum,oxymeli uero ad uiſcoſo
rum.Poſt melicratum ptiſſana eſt,atq; ab ea uinum dulce, ſi coctis iam tum peripneumonia, tũ
pleuritide propinetur,amplius non uexatis inflammatione corporibus.Quod ſi uinũ huiuſmo-
di epotum ſitim faciat,ad expuitionem minus idoneum redditur. Verum,ut uno abſoluam uer
bo, uinum dulce in acutis morbis ad expuitionem tum propter dictas operationes, tũ propter
communem uinorum oĩum rationem,qua uires roborant,idoneum exiſtit, & maxime ijs, qui
quæuis humida,quæ tum in thorace,tum in pulmone continentur,expuunt. Didiciſti autẽ hu-
mida illa uaria tum ſubſtantiis,tum qualitatibus,tũ uirtute eſſe,in prognoſtico, ubi ſputorũ ex
poſuit differentias. Nullum ſanè bonum aliud uinũ huiuſmodi habet febrientibus propinatũ:
minus tamen uinoſo,quod uehementer calfacit,lędere poterit. Commodum præterea aliud ni
hil habet præter antedicta,niſi quod uentris permeationẽ modice iuuet.Ob id igitur Hippocra
tes, ubi à minus lædentibus,quæ multa ſunt, doctrinæ exordium fecit, ad iuuamenta ipſorũ,q̃
pauca ſunt,circa finem ſermonis tranſit. Percurramus igitur,quæ recẽſet, dictiones ipſius perſe
quendo. Vinum dulce minus,quàm fortia potentiaque, mentem ferire ait, id eſt minus delitia
progignere: fortia ſiquidẽ uina uehementer calfacientia,caput humoribus uaporibusque & ca-
C liditate replent. Vina igitur dulcia, quo magis à uehemẽti caliditate abſunt,eo minus cũ caput
grauant,tum mentẽ lędunt.Sed facilius per inteſtina deſcẽdere ait,& uiſcera tumefacere,id eſt
uiſcerum tumores augere . Sed de his dixi paulo ante . Præterea dulce uinum non idoneũ eſſe
ait picrocholis,id eſt qui amaram bilem ſibi aceruant. Nempe medici χολὴν,idem bilem, ſimpli
citer & pallidam & flauam dicere conſueuerunt,μέλαιναν uero χολὴν, ideſt nigram bilem hoc to-
to appellare,& non χολὴν,ideſt bilem ſimpliciter : ſed hæc quidem acida eſt, amara autem, quæ
flaua. Ob eas res picrocholos appellat Hippocrates,qui redundantem habent huiuſmodi bilem.
Permiſta autem aquoſis ichoribus, & liquidiſſima & pallida uidetur: ſola uero cũ exiſtit,& craſ-
ſa & flaua eſt. Quæ autem huiuſmodi bilem procreant,ſunt calida & ſicca temperamenta: ad cu
ius generationem idonei ſunt & dulces omnes humores. Quo fit, ut oĩum horum maxime mel
bileſcat,quòd dulciſſimum ſit:deinde & dulcia uina. Non ſolũ autẽ , quòd caliditas multa tales
humores amaros reddit, propterea dulce uinum febriẽtibus, præſertim ubi calidi & ſicci tem-
peratura fuerint,idoneũ non eſt: uerum quoque & quod craſſa ſint huiuſmodi uina,neq; ꝑ uri-
nas ueclociter deſcendant,neq; cito diſſlentur tranſpirentq; : quo fit,ut biliofos humores,neq; ſe
cum agant,neq; excernant. Solis ergo his unum ineſt bonum,quod uẽtrem emolliant: qđ ſi nõ
D fecerint,omni pacto nocent. Pręterea & ſiticuloſa ſunt,hac re,quod facile bileſcãt,cõmonſtrã-
tia. Flatuoſum quoq; uinum huiuſmodi eſſe aſſerit. Nempe incaleſcentes craſſi humores flatũ ſi
bi ſimilem generant,tum uaporoſum,tum craſſum:quod autẽ tale eſt,inflationes parit. Quapro
pter ex tenuibus uinis non prodit flatus,quanquam interdum quippiam generetur, quod & te-
nuium ſit partium & aeroſum,non nebuloſum uaporoſumq;. Cæterum dulce uinum inferiori-
A.l.3.f.10.t.5 c.1.lo.372.d bus inteſtinis non eſſe inimicum ait,quãquam tarde meet,qui ab ipſo eſt,flatus,moreturq; cir-
ca hypochondrium . Ea autem occaſio eſt,ob quam non admodum turbet inferiora inteſtina,
quia circa hypochondrium moretur,donec perfecte coctum & tenuatũ fuerit:quod ſi ſemel co
ctum fuerit,commeabiliorem tenuiorumq; partium habebit naturam. Qua igitur ratione à ſu-
pernis ad infernas expellitur partes,eadem ab infernis extra mittitur.

3 *Vrinas ſiquidem hoc minus,quàm uinoſum album,omnino mouet.*

Quodnam uocauit uinoſum album,conſiderabimus : nam antea uinoſum uinum tũ eſſe, tũ
appellari diximus, quod iure optimo aquoſo opponitur. Valenter igitur ipſum & calfacere, &
caput replere,& deſipiẽtias procreare,& calorem febrilem augere,eſt operæpretium . Sed uinũ
huiuſmodi album non eſt:neq; cum nouum exiſtit, neq; cum uetus : quæ quidem aliud quip-
piam

piam antiquorũ uinorum manet album, etſi quã maxime circa initia tale fuerit: immo ſemper E
fuluius redditur,& tandem flauum. Viſus eſt ergo Hippocrates dixiſſe uinoſum album, auſterũ qđ neq; urinas mouet: ſed,ſi tale craſſum fuerit, circa hypochõdriũ moraẽ: ſi uero nõ craſſum, neq; multũ moratur,ut nigrũ,neq; albis ſimul & mediocriter auſteris ſimiliter ad urinas deſcẽdit. Nempe uina hęc urinas cient,quòd utranq; tarde per urinas deſcendendi effugerunt ꝓprietatem,tũ eam,quę* aquæ eſt,quam ob frigiditatem nacta eſt,tum eam, quam uinũ nigrum propter craſſitiem habet. Vinum ſiquidem albũ auſterum minime calidum inter uina exiſtit: atque ob id ijs,quæ ad uentrem fiunt,diſtillationibus idoneum. Non tamen abunde ciet urinas hoc uinum. At forſan Hippocrates uino huic nigrum comparans, minus ciere urinas ipſum ait.

*Al. ὑδατώδους.

4 *Sputum autem alio efficacius educit, quod dulce eſt.*

Quodnam aliud dicit? utrumne præſens, ad quod dulce comparans dixit, Vrinas ſiquidem hoc minus,quã uinoſum album,omnino mouet: an non hoc ſolum,ſed ſimpliciter omne id, qđ dulce nõ eſt? Cum ergo Hippocrates,quantum ad dictionem hanc attinet,obſcurus ſit,credibiliusque ſit ipſum nunc de * uinoſo albo ſermonem intelligere,rurſum & alia oritur ambiguitas, A.l.3.c.10.t.5.
quidnam ſit uinoſum album: ꝙ non ualde manifeſtum ſit,utrumne id, quòd uehementer calfacit: an quod ualde aſtringit,quod ϲρυφνὸν,ideſt acerbum,Græci appellitant: ueluti quod moderatius: auſterum. Quonam igitur pacto habeat,quod in dictione eſt,ego impræſentia exponam. F C.1.fol.172.d
Sputum maxime omnium uinorum dulce educit,ubi non ſupra modũ craſſum fuerit, ueluti & quoties non uſque adeo ad fuluum ſeceſſerit,ut exoluta in eo ſint,tum craſſities tũ dulcedo. Prauum autem febri auxilium eſt uinum fuluum,ꝙ uehementer calidum ſit. Verum poſt uinũ dulce non admodum craſſum ad eorum,quæ in pulmone ſunt,eductionẽ conueniens eſt aquoſum uinum,uirtutem ſcilicet roborans,& humores tum humectans,tũ incidens mediocriter. Quod cæteris uinis omnibus innocentius febrientibus exhibetur.

5 *Et ſanè,quibus propinatum ſitim facit,his minus,quam uinum aliud, educit: quibus uero ſitim non facit,uino alio magis educit.*

Vinum aliud nunc dixit,quod omnino ſiticuloſum non eſt. Quare autem uinum ſiticuloſum minus ſputa educat,facile intelliges,ſi,quæ antedicta ſunt ad memoriã reuocaueris. Nẽpe ſitis his perſeuerat,qui dulce uinum bibũt, quòd febrilis calor in ipſis moroſior maleficentiorq; exiſtat. Qui ſi talis fuerit, ſputum ſiccat, craſſiusq; & uiſcoſius reddit. Quod autem ſputum huiuſmodi difficulter educatur, uerbis non eſt opus. G

6 *Vinum autem album uinoſum iam plurima maximaq; parte laudatum quidem,& culpatum in uini dulcis enarratione. Ad ueſicam uero uino alio magis penetrat,urinasque prouocat, & perpetuo* purgat, atque multa ad opem his morbis ferendam facit. Nempe etſi uino alio ad cætera inhabilius exiſtat,uerum tamen,quæ in ueſica ab eo fit purgatio,liberat.ſi propinetur,quale oportet. Bonæ hæ coniecturæ ſunt de uino tum profectus,tum detrimenti: quas,qui me ſeniores ſunt, non didicerunt.*

* καταῤῥηκτικῶς.

De uino hoc in dulcis uini mentione diximus,poſtea quam uires ipſorum comparauit, ꝓquiſuitq;: dixi autem non paruam eſſe quæſtionem,ſi album ſimul & auſterum uinum,album uinoſum dixit, uel quod uehementer inter uina alba calfacit. Nempe ex uinis albis nullum ualẽter calfacere poteſt: quod enim ſumme calidum eſt, id cõtinuo & flauum exiſtit, ueluti & quod ab ipſo eſt fuluum: mox ab his rubrum,& deinde dulce. Album autem minus quidem his omnibus calfacit: ſed differentias particulares aliaq; omnia ꝓ pluris minoriſq; ratione habet interualla. Quòd autem uinum huiuſmodi dulci facilius ad ueſicam penetret,dictũ antea: ſed ad alia dulci inhabilius eſſe ait,quæ ſunt uentris ſubductio,& eductio ſputorum. Bonas autem has ait coniecturas eſſe, id eſt notas indiciaq;, facultatis uinorum. H

7 *Fuluo autem uino & nigro auſtero in morbis huiuſmodi ad hæc uteris,ſi neq; grauitas capitis fuerit neq; mentis concuſſio,neq; ſputo uia concludatur,neq; teneatur urina: excrementa autem humentiora & ramentoſa magis fuerint. In his autem ab albo migrandũ præcipue eſt: & ijs,quæ his ſimilia exiſtunt.*

Dulce quidem uinum continuo & nigrum exiſtit: non tamen nigrum omne continuo & dulce: nam ex his quædam auſtera ſunt, qualia apud nos in Aſia prope Pergamum in Perperine & Aegis. Quod autem in Cilicia eſt * Albates, auſterum ſimul & dulce exiſtit, qualitatibus cõſtãs contrarijs,quo fit,ut prauum ſit,quia neq; diſtribuatur,neque deſcendat,ſed plus iuſto in uẽtre permaneat ſuperiore,atque ipſum inflet. At, quod citra dulcedinem nigrum auſterum eſt,id uẽtri utile exiſtit,quando uel plura iuſto deſcendunt uel ramentoſa: tũc enim eſt idoneum, ſicuti & uinum album auſterum,& quęcunque alia aſtringentia. In eum uſum & fuluum uinum prodeſſe ait,non omnino ſimpliciter fuluum affirmans,ſed fuluum auſterum. Nã de utriſq; te intelligere oportet,quod in principio dictionis exiſtit,qua dicitur,Fuluo autem uino & nigro auſteris,in morbis huiuſmodi ad hæc uteris. Duplex ſiquidem fuluum, ut nigrum: aliud ſiquidẽ dulce,aliud

* In textu eſt Anabates. Aliqui legunt Sybates. Codex quidã ma nuſcriptus habet Ἀβάτος. In lib. etiam de cibis boni & mali ſucci cap. 11. tractat de uino Cilicio Abate.

A ce, aliud auſterum. Atque, cum tertium præter utrunq; exiſtat, ex utriuſq; qualitatis ꝑmiſtione conſtans, attamen, quod una eſt præditũ qualitate, id colore utroq; duplex exiſtit. Caput aũt & mẽtem fuluum magis ferit, ꝙ & calidius nigro exiſtit. Febres quoq; rõne eadẽ auget: his.n. idonea ſola ea ſunt, quæ aquoſa ſunt. Nõ immerito igiẽ uinis auſteris utendũ ꝓhibuit, ſiue ea colore fulua, ſiue nigra fuerint, in capitis grauitatib⁹ & mẽtis læſione, ubi nimirũ febris ipſã ꝑcuſſerit: atq; amplius in thoracis pulmoniſq; ægritudinibus, in qbus ſputũ detinetur, uina huiuſmodi inhabilia eſſe ait, atq; cũ urinę ſuppmunt, propter craſſitiẽ uidelicet, & aſtringẽdi facultatẽ.

8 *Quòd autem ſuperiora quidem omnia veſicamq; minus offendet, ſi dilutius fuerit; inteſtina vero iuuabit magis, ſi meracius, neminem latere debet.*

Vinum meracius, ut dixit, inteſtinis magis conuenit: quo fit, ut non abs re iuuet ipſa aſtrictionis ratione, propter quam omnino iuuamentum habet. Verum huiuſmodi aſtrictionẽ exoluit, ſi aqua temperatum fuerit, atq; ob eam rem minus inteſtina iuuat. Quo autem modo hæc iuuat magis aſtringendi ratione, ubi meracius fuerit, ſic thoracem caputq; magis offendit: hæc ſunt ſanè quæ maniſeſtauit, inquiens, ſuperiora quidem omnia lædit. Lædit quoq; & corpora ea, qbus B per urinas expurgari eſt opus: nempe auſterum uinũ excretiones omnes cohibet. De uinis hęc locutus Hippocrates, continuo ad melicratum tranſit, cæteris quidem ferè omnibus de uino demonſtratis, at prætermiſſo uno, quod nõ abſoluit, & ego obiter percurram, ꝙ ſcilicet febrientibus maxime idoneum aquoſum ſit. Eſt autem uinum hoc album colore, ſubſtantia tenue, nullã earum, quæ cæteris uinis inſunt, habẽs qualitatem, neq; auſteritatem, neq; acerbitatẽ, neq; dulcedinem, neq; acrimoniam, neq; odorem. Nempe uino huic omnium ſoli, ut tum aquæ, tũ uini mala effugeret eſt datum. Prodeunt autem talia in unaquaque gente aliqua. In Italia imbecillũ Sabinum, quod febrientibus adminiſtrant. In Aſia Titacazenum & Tibicenum. Sed uini huius notas ubi intellexeris, talia facile in qualibet gẽte reperies, ubi & ualde tenuia & aquoſa ꝓducuntur uina. Repperi equidem talia in Cilicia, Phenicia, Palæſtina, Scyro, & Creta, in quibus regionibus non facile gignuntur uina tenuia & aquoſa: immo, ut retuli, in regionibus uidi oĩbus, & qđ mirum magis, in Aegypto. Craſſa ſiquidẽ uina & odora & ualde fortiã in feruidis progignuntur regionibus: In Italia uero, & Bithynia, & Aſia, ſi multa producantur aquoſa, nihil mirum. Sed merito quæret quiſpiam, quã ob rem Hippocrates in antecedente dictione peculiarẽ de his uinis prætermiſit ſermonem, cum febrientibus, quã cętera oĩa, ſint minus noxia. Neq;.n. C eſt dicendum, ꝙ ſcilicet Hippocrates tale uinũ ignoraret: nẽpe poſt paulo, tũ de melicrato agit, hæc ſcribit: Cæterum uino albo tenui paucifero & inodoro quodã modo fortius eſt, & quodã modo infirmius. Hæc ait Hippocrates, uino albo tenui, & paucifero id eſt parum aquę ferẽti, & inodoro, melicratum comparans. Vini igitur uinoſi notas tum conſpicue, tum exacte ubi recẽſuiſſet percuriſſetq;, quonam ſcilicet pacto, tum caput, tum mentem feriat, de aquoſo ipſi cõtrario diſciplinam ſufficientem eſſe exiſtimauit, cum contraria ipſi ineſſe ratiocinari poſſimus.

* [illegible] .i. percurri commento ſcilicet ſuperiori.

* Tibinum.

* Al. Cyro.

DE MELICRATO.

9 *Melicratum, id eſt mulſa, per totum morbum in acutis epota parte plurima tum picrocholis, tum megalosplanchnis (id eſt quibus magna ſunt uiſcera,) minus, quam non huiuſmodi, eſt idonea.*

Oratio hæc, per totum morbum, oſtendit Hippocratẽ de ijs intelligere morbis, in quibus cremorẽ exhibere idoneũ nõ eſſe demõſtrauit prius, quã ad morbi peruentũ ſit uigorẽ. Nã, ſi ęger acuta febre laboret, neq; tũ in thorace, tũ in pulmone fuerit morb⁹, uireſq; ualuerint, & morb⁹ quintũ ultra diem ſeſe prorogaturus non ſit, aqua mulſa ſola epota abũde ęgro ſufficere poteſt. D Cæteris quidem omnibus in morbis huiuſmodi eſt cõuenientiſſima: ſed picrocholis minus propitia exiſtit. Nam in ipſis bileſcit, niſi prius uel inteſtina uel ueſicã pertranſierit: quæ ſi pertrãſierit, non ſolum nihil lædit, uerum quoq; & maxime iuuat, nã ſecum bilioſa deducit excremẽta. Hac ſanè cum ratione temperaturam quoq; ipſius demonſtrauit: nẽpe in huiuſmodi naturis, dilutior exhibita mulſa confert, neq; enim hoc pacto ſiticuloſa exiſtit, neq; bilem generat. Vt aũt picrocholis, ita megaloſplanchnis haudquaquam idoneam eſſe ait. Megaloſplãchnos nũc dixit nõ eos, quibus magna ex natura ipſa ſunt uiſcera, ſed qbus ea ex affectu aliquo intumuerũt, ſiue ſcirrhum, ſiue phlegmonem, ſiue œdema nacta ſunt. Mala ſiquidem in his, ꝙ cito ptranſire uiſcera ipſa non poſſit, & facile bileſcat, præſertimq; in phlegmonis propter caloris magnitudinem: in cæteris autem, qui præter naturam ſunt, tumoribus, minus detrimenti affert.

10 *Porrò & ſiticuloſa minus, quam dulce uinum, exiſtit. Nempe & pulmonem mollit, & ſputum mediocriter educit, & tuſſes mitigat. Habet etenim uim quandam exterendi, quæ plus, quàm mediocriter uiſcoſum, facit ſputum.*

Quam ob cauſam aqua mulſa minus, q̃ uinum dulce, ſiticuloſa ſit, dixi antea, cũ utraq; quatenus dulcia ſunt, eatenus facile bileſcere demonſtrarem. Verum, ꝙ tenuior penetrãtiorq;, ut oĩa

ſubeat

ſubeat,exiſtit,ea ratione minus uino dulci eſt ſiticuloſa. Quo fit,ut,ſi aliquãdo pluſculo tẽpore E
in uentre manſerit,tunc uino dulci nõ minus ſiticuloſa reddatur: quod rarẽter cõtingit. Aqua
uero mulſa, uino dulci citius uentrem inteſtinaq; omnia penetrat: nec ſecus hepar,aduſq;,tũ re
nes,tum ueſicam nõ rarenter quidẽ,ſed perpetuo.Ob hæc igitur uino dulci minus ſiticuloſa exi
ſtit.Hippocrates idem,quanq̃ non ita,ſed modo alio dixit,mulſæ uirtutem ex ijs,q̃ in pulmone
facit,demonſtrans: nempe,ꝙ hæc nõ efficeret,niſi uias ipſius penetraret abſtergeretq;, palã om
nibus exiſtit.Præterea ſputum educere non ſimpliciter dixit,ſed hoc aduerbiũ,mediocriter,ad
ſcripſit:neque enim ualenter educit,ut oxymeli: ſanè mitigat,quo oxymeli priuatur.Nẽpe oxy
meli tuſſes incitat,tũ irritans,tũ aſperans,quatenus ſcilicet uehementer detergit: mulſa uero &
præſertim aquoſa,deterſoria,quæ minima ſit,participat facultate. Vocat autẽ huiuſmodi facul
tas etiam σμηκτικὴ, à qua & nunc Hippocrates nomen fecit σμηγματῶδες, de mulſa ita ſcribens,
ἔχει γὰρ σμηγματῶδές τι,id eſt habet etenim uim quandam exterendi detergendiq;.Mediocri au-
tem participare ipſam facultate huiuſmodi oſtendit adiiciens uocabulo huic σμηγματῶδες,uoca
bulum hoc τι: nempe,quibuſuis adiiciatur,paucitatem indicat. Ergo exigua mulſæ abſtergendi
uis,non q̃a abſtergendi uis eſt,ob id impotens infirmaq;, ſed quia exigua eſt.Ad glutinoſum ſi-
quidem ſputum,medicamentum uehementer abſtergere oportet,quod glutinoſum eũ, q̃ brõ- F
chijs pulmonis inhęret detergere poſſit humorem.Quòd ſi talis quiſpiã in thoracis pulmoniſq;
medio aceruatus fuerit,iam & maior,ut probe ſpuatur,tũ inciſoriæ,tum deterſoriæ uirtutis eſt
neceſſitas,quæ id à ſuccingẽte coſtas membrana detergat,diſſecet,& tenuet: nã fieri nõ poteſt,
ut talis humor aliter per membranam,quæ uiſcus ambit,ad pulmonis bronchia trãſferatur.Nõ
igitur bene eſt uſus dictione Hippocrates,cum huic orationi , habet enim uim quandã exterẽdi
eam,quæ ſequitur,adiecit, quæ plus,quàm mediocriter,κατεγλισχραίνει, id eſt uiſcoſum reddit,
ſputum.Nam melius dixiſſet,Habet enim uim quandã exterendi detergendiq;, quæ exigua ſit,
& quæ ſępenumero uiſcoſum fieri ſputum ſinit. Non enim ob mulſam glutinoſum fieri ſputum
contingit,ſed id quidem ſputo huiuſmodi propriũ ineſt: mulſa uero nil iuuat, ſed excremẽti na
turam talem permanere ſinit: quapropter melius dixiſſet,nihil glutinoſum ſputum iuuari,& nõ
tale à mulſa fieri.Nam hoc uerbum κατεγλισχραίνει, quod ab Hippocrate dicitur, ſputũ à mulſa
tale fieri, cum emphaſi ſignificat.

11 *Ciet autem & urinas abunde mulſa,niſi ex uiſceribus aliquod prohibuerit.*

Mulſam ante,quòd uias oẽs,quę uentrem reneſq; interiacent,facile penetret,ciere urinas di G
xi: atque,ubi iecur male afficitur,uſui haudquaquam conuenire demonſtraui.Lieni præterea,ſi
phlegmone obſideatur,moleſta eſt: atq; multo magis inteſtinis uentriq;,nam cito igneſcens ob
phlegmones caliditatem in bilem conuertitur.Melle ſiquidem ob dulcedinem delectantur,tum
uiſcera tum uẽter: quo fit,ut tum citius, tum rapitin magis eliciant. Melli quoque & dulcia alia
idem habere quis dixerit,atque ideo ut ad uentrẽ,ita ad uiſcera ſe habere. Venter autẽ his oble
ctari uidetur. Nempe,ubi ea deglutiuit,manifeſte quodã modo ab aſſumptis delectatur, ueluti
è cõtrario ab aſperantibus amariſq; offenditur: neque ſolum,cum aſſumuntur, uerum quoq; &
ubi aſſumpta ſunt,ad aliquod uſq; tempus.Quo fit,ut nemo ea,niſi interdũ,uice medicamẽti,&
ob humores præter naturam collectos in uentre,ingerat: ubi enim ſecundũ naturã habuerit,in
iucũda ipſi talia omnia ſunt: iucunda autẽ ſola,quæ dulcia exiſtunt. Sanè in appellato* gutture
maxima ex deuoratis dulcibus exoritur uoluptas,corpore.ſ.loci illius pẽculiare quippiã cũ ſuc
co huiuſmodi habente.Corpus autem hoc facit uentriculi interna tunica, ut & ea, quæ linguã
ambit: uerum in lingua euidẽtiſſimam habet dulcedinis ſenſionem, in * gutture autem uolupta
tis.Senſio uero manifeſta continuo efficitur,& in uentris ore, quod dulcibus aſſumptis delecta
tur,modo animans ſecundum naturam habuerit. Viſcera igitur hoc pacto dulci gaudere ſucco, H
plurimumq; ipſius celeriter attrahentia,cum ualent,frui,aliq;: cum uero febriunt & phlegmo-
ne obſidentur,in id,quod bilioſum eſt,dulcem ſuccum conuertere par eſt. Videntur igitur,quæ
συκωτὰ,id eſt ficata, ex carycarum eſu appellantur , tum maxima , tum ſuauiſſima eſſe , iecino-
re ipſo,ut liquet, ex dulcium eſu alimentũ uberius accipiente . Verũ in phlegmonis febribuſq;
rerum huiuſmodi ingeſtio non in probam alimoniam,ſed in bilis generationẽ,demigrat: febri-
lis ſiquidem calor exuperat: natiuus autem deficit, qui bene temperatus erat.

* λαιμῷ.

12 *Bilioſa quoque alui deijcit magis,interdum quidem bona,ſed interdum,quam decet,*redundan-
tiora ſpumantioraq;: quod bilioſis,magis,& megalosplanchnis, contingit.*

* καταχορέστερα

Reuocare ad memoriam oportet dictionem ante enunciatam: in qua mulſam uino dulci cõ-
parans dicebat,Porro & ſiticuloſa minus,quam dulce uinum.exiſtit.Nã & hoc in loco mulſam
eandem ad uinum dulce comparans, bilioſa alui excrementa deiicere magis pronunciauit. Nẽ-
pe & bilioſa deijcere uinum dulce poteſt: uerum mulſa,bilioſa interdum,quæ bona ſunt,ſubdu
cit: interdum & uitioſa,quæ ſyncere admodũ bilioſa exiſtunt,bilem ſ.uel* igneam,uel flauã ha-
bentia,craſſamque.Bilis igitur ea ſpumam accipit ſæpius quidem ratione ea, qua in ijs, q̃ uehe-
menter

A menter igne calfiunt,ſpuma exurgit:ſæpenumero autẽ & in ijs,quæ à flatu agitantur,humidis. Horum primum caliditatis exuperantis nota eſt: ſecundum uero inſtrumentorum anguſtiã, & flatuoſi ſpiritus intercluſi,uiamq́; haudquaquã liberã habentis,agitationẽ denotat. Billioſa autem huiuſmodi maxima ex parte ſubducuntur in ijs febribus q̃ colliquant, quibus ferme oĩum aduerſiſſima nocentiſſimaq́; eſt mulſæ potio,ueluti & modo contrario potio aquæ frigidæ iuuãtiſſima. Excrementũ huiuſmodi ait à mulſa magis generari ijs,qui natura bilioſi, id eſt immoderate calidi exiſtunt,atq; in ijs morbis,quibus uiſcus aliquod phlegmone infeſtatur. Cõmune ſiquidem hoc nomen peculiare nunc factum eſt eorum, quæ inflãmantur: neq; enim propter ſcirrhum uel œdema febris incenditur. Ergo,qđ in acutis morbis,de quibus agit Hippocrates,ubi tumor in uiſceribus genitus fuerit,phlegmones ſymptoma ſit,non œdematis uel ſcirrhi,cõſtat omnibus. Hos autem & nunc *μεγαλοσπλάγχνους* appellauit, {quaſi uiſceroſos dixeris.}

13 *Mulſa igitur quæ aquoſior eſt,ſputum educit magis,pulmonemq́; mollit. Meracior uero ſpumoſa excrementa, atque plus, quam conuenit,ualde bilioſa calidioraq́;, quam aquoſior,agit magis.*

B Mel in acutis morbis bileſcere,atque ob id nobis afferre moleſtiam anteà dixi;: aquam præterea tarde penetrare,atque in hypochondrijs diutius morari,atque ob eas res fugiendam. At,qđ ex utriſque miſtum ſit,conueniens redditur,quãdo ea cõſtat tẽperatura, qua aquæ plurimę tãtum mellis permiſtum fuerit,ut uiam aquæ paret,& ad diſtributionem agat: nempe his ita tẽperatis,urinæ facilius penetrabunt,ocyusq; ſputum educetur. Quòd ſi mellis plurimum admiſtũ fuerit,ſitim facit,& uiſcoſum reddit ſputum. Atque ob eas res aquoſior mulſa,tum ad ſputi eductionem,tum ad penetrationem urinarum,idonea magis exiſtit: meracior uero ad uentris deiectiones: nẽpe,quanto magis proritabit,tanto magis & uelocius ſubducet. Clyſteribus ergo infuſa,quò meracior,eo magis excretoria reddetur. Cauſaq́; erit deiectionum,tum earum, q̃ *κατακορέως*,id eſt,*ἱκανῶς*,hoc eſt ualde,bilioſæ exiſtunt, tum ſpumoſarum: talia ſiquidem trahere magis poteſt,quia inteſtina tum mordet,tum deterget. Adde, quod & in bilem flauam tranſiẽs,ea occaſione bilioſorum excrementorum copiam ſimul adauget: quo fit, ut ipſius uſum nõ laudet Hippocrates. Declarat autem ex horum uerborum adiectione, *καὶ μᾶλλον τοῦ καιροῦ κατακορέως χολώδεα*,id eſt atque plus quàm conuenit,ualde bilioſa. Nã *μᾶλλον τοῦ καιροῦ* dicere conuenit pro *μᾶλλον τοῦ προσήκοντος*,id eſt plus,quam conuenit. Spumoſas item deiectiones & in prognoſtico

A. li. 4 f. 1. t. 1 c. 8. lo. 419. g

C damnauit. Et *κατακορέως*,id eſt *ἀκρήτως*,hoc eſt ſyncere,bilioſa praua ſunt: neq; enim *κατακορέως* neque *ἀκρήτως*,ſed mediocriter talia eſſe oportet. Horum igitur non immemor, cum uel ex mulſa epota,uel abſque ipſa quis ſpumoſa ſimul & ſyncere bilioſa deiecerit,febrem ſciueris eſſe, q̃ colliquet: atque ob id ab uſu mulſæ abſtineto,atque in ptiſanæ cremorem deuenito, obſeruãs ut aliquod ſignum,licet exiguum,coctionis morbi ex urinis uideas. Nam,ſi tunc frigidam dederis, maximo eris præſidio.

14 *Deiectiones autem hmõi habent quidem & alias magnas offenſas. Neque enim hypochondriorum extinguunt ardorem,ſed excitant. Inquietationemq́; & iactationẽ membrorum faciunt. Inteſtina etiã, ſedemq́; exulcerant.*

Conſueuit Hippocrates *βλάβας*,id eſt offenſas,*σίνεα* dicere,ut in libris de fracturis & articulis eſt demonſtratum: nam *σίνεσθαι* Iones dicunt pro *βλάπτειν*, id eſt lædere: immo & *βλαβερὰ*, id eſt nocua *σινάμωρα* ſæpe numero appellauit. Magnas igitur offenſas habent (inquit) præfatæ deiectiones,id eſt puræ bilioſæ ſimul,& ſpumoſæ. Conſueuit autẽ Hippocrates inter ſigna notaſq́; uocibus uti,tum cauſarum,tum,quæ læduntur,corporũ. Deiectiones ergo huiuſmodi ſignificare cõ

D modius dixiſſet: ſed habere dixit,quanquam corpora affecta læſiones habeant,cauſę faciãt,& ſigna indicent. Sed, quænam ſint,quę a dictis proueniunt deiectionibus offenſę, ab Hippocrate audi inquiente, Neq; enim hypochõdriorum extinguunt ardorem,ſed excitant. Hoc autẽ ideo dixit,quoniam ſæpius bilioſorum deiectio hypochõdriorum feruorẽ protinus extinguit. Quare in malignis maleficiſq́; bilioſis adiecit, ꝙ talia excernẽtibus ipſis nõ extinguuntur; ſed oĩno uice uerſa increſcunt augenturq́;. Neq; ardor hypochondriorum ſedatur,quin potius uehemẽtior reddit. Adde,ꝙ *ῥιπτάζονται*,id eſt *ἄσην* & *δυσφορίην* habent, id eſt implacidi inquietiq́; fiunt: deiectiones ſi quidem huiuſmodi flammantis in hypochondrijs ipſis affectionis ſymptomata exiſtũt. Atque in inteſtinis ramentoſam parit acrimonia affectionem. Sanè affectionis huius q̃ bilioſa ſunt,cauſæ exiſtunt: eius uero,quę in hypohõdrijs exiſtit,ſigna: Verum Hippocrates,ut dixi, uocabulis cauſas indicantibus inter ſigna uti conſueuit.

15 *Sed horum auxilia ſcribentur.*

Quòd morborum ſingulorũ remedia ſe ſcripturũ dixerit,ut antea expoſuit,ſic & hoc in loco nõ minus. Verum,ſi & q̃ libro huic poſt ſermonẽ de balneis adiecta ſunt,digna Hippocrate exiſtant,& q̃ in libris de morbis,uel de affectionib⁹ ſcripta ſunt,ea inter exponẽdũ cõſiderabimus.

Qui

16 *Qui ergo in morbis huiuſmodi, relictis ſorbitionibus, mulſa potionis alterius uice utetur, is multo feliciter conſequetur: ſic & nequaquã præter animi ſententiam ſuccedent multa. Verum, quibus danda ſit, & quibus non, & quam ob cauſam, iam magna ex parte eſt dictum.* E

Significauit & nunc manifeſtiſſime, donec morbus iudicatus fuerit, ſola uti mulſa cõſulens. Nempe in ſolis, qui colliquefaciunt, morbis, uel in quibus hominum uirtus ad morbi uſq; iudicationem ſufficere non poſſit, ad ptiſſanæ cremorẽ perueniemus. In alijs uero ſola cibare mulſa eſt melius.

17 *Damnata autem propterea ab hominibus eſt mulſa, quod bibentes ſumme imbecillitat, atque ob id citam afferre mortem ſit credita. Verum id ob °languentes ipſos dictum fuerit. Sunt enim, qui ſola utãtur mulſa, tanquam huiuſmodi exiſtat.*

°ἀποκαρτεροῦντας, id eſt inediam ſponte tolerantes.

Dicere καταγυιοῦσθαι, id eſt ſumme imbecillitari à mulſa, & mulsã nullo pacto nutrire, uel exigue, idem non eſt: quippe cum tria hæc inter ſe diſtent. Nam, quæ uires imminuũt, ut ſanguinis eruptio, deiectio ſuperflua, ſudor immodicus, & ꝑ accidẽs cibi abſtinẽtia, ſumme imbecillitare dicuntur. At, quæ nullo pacto nutriunt, ut aqua, ea uirtutẽ neque ſumme imbecillitare neq; roborare quiſpiam uere dixerit, niſi id aliquando per accidens contingat. Aqua ſiquidẽ nõ ut alimentum uires recreat, ſed bene ut medicamentum, ad temperamenti ſymmetriam, quę propter ipſius immoderationẽ imbecilla ſunt, reducens. Tertio deinceps loco ſunt, quæ exigue nutriũt: quibus qui tantummodo utitur, tametſi interire poſſit, non tñ tanq̃ uires imminuentibus, ſed tanquam eas non, quod ſatis ſit, roborãtibus. Quo è genere eſt mulſa. Nã, ſiquis diebus quatuor cibo priuatus interire deberet, is mulſæ uſu non quintum modo, uerũ quoq;, & ſextum attingere poſſet. Sermonem hũc & de melle intelligas. Nempe mellis naturã & mulſam ipſam inter modice nutrientia facit. Nam humiditatem non modo Hippocrates, uerum quoque & medicorũ probatiſſimi ferè omnes, cibi uehiculum non cibum cenſuerunt. Hæc ſanè eadẽ, quæ nũc dicũtur, de mulſa & melle ſcripſit non obſcure Hippocrates in ſequentibus. F

A. li. 4 f. 1. t. 2 c. 8. fol. 419 G

In lib. de Alimẽto in fine.

18 *Sed hoc ita non omnino habet.*

Non omnino ſiquidem uerũ eſt °ægros ipſos propter mulſam mortẽ obire, moriũtur etenim, & ſi aquam ſolam biberint: ſed, quia exiguam corpori pręſtet alimoniam, ob id ſolum uitã ſeruare non ſufficit: quod etiam accidit, ubi quis ptiſſanæ cremorem ſolum perpetuo ſorbeat. G

°ἀποκαρτεροῦντας.

19 *Sed mulſa, quàm aqua multo potentior eſt, ſola epota, niſi aluum perturbet.*

Indicare uidetur per hanc uocem, potentior, quod & aqua aliquam nutriendi uim habeat: euenit autem eo, quod corporis uentriculi ariditas irrigatur, ut diu, qui aquã bibant, magis durẽt, quã qui nihil aſſumunt. Secure autem, niſi aluum perturbet, addidit, de mulſa ſermonẽ faciens, illos enim iure peius habere facit propter euacuationẽ, quibus aluum perturbat: ſimulq; uerbũ id, perturbat, immoderatam ſignificat excretionem & nõ mediocrẽ. Scire quidẽ oportet mulſam crudam aluum magis ſoluere, coctam autem bene, magis nutrire. Hoc autem obiter à te ſit cognitum. Videamus autem, quæ deinceps ſcribit, uino mulſam comparans.

20 *Cæterum uino albo tenui paucifero & inodoro, quodã modo fortior eſt, & quodã modo imbecilior.*

Sunt, qui dictionem ſcribant ſine hoc uerbo, eſt, hoc pacto: Cæterũ uino albo tenui paucifero & inodoro, quodam modo fortior, & quodam modo imbecillior. Alij pro, quodam modo, legunt, interdum, ad hunc modum: Cæterum uino albo tenui paucifero & inodoro, interdũ quidem fortior, interdum autem & imbecillior. Sed ex omnibus uis eſt eadem, atq; idẽ intellectus. Nam Hippocrates mulſam uino huiuſmodi quadantenus fortiorem, & quadantenus imbecilliorem dicit. Feci autem mentionem uini huius in ea, quam de uinis feci, tractatione. Quod tanquam neſcientis uice functus Hippocrates ſubticuit: ſed nunc quædam manifeſtauit, tũ ſubſtãtiam memorans ex hoc uerbo, tenui, tum uirtutis imbecillitatem, cũ adiecit, oligophoro, id eſt paucifero. Vocatur ſiquidem oligophorum ſiue pauciferum, quod, ut °bibatur, minima eget aq̃ miſtione. Contrario autem modo polyphorum uel multiferum appellatur, quod, ut bene temperetur, multam exigit aquam: æquiualenter dixeris, quod aquæ multum ſuſtinere poſſit ad bene temperatam miſtionem. Quod uero pauciferũ appellatur, id exolutũ imbecillumq; & ad potũ inutile redditur, ſi multa dilueris aqua. Atqui, quæ in uino hoc eſt carẽtia odoris, ea imbecillitatis frigiditatiſq; efficaciſſima exiſtit nota, quippe in hoc aquæ eſt aſſimilis: non ſecus, quã fortis odor efficaciſſimum roboris ſignum. Vinum ſiquidem aquoſum leuiſſimã in ligno uitis habuit tranſmutationem: leuiſſimam quoque, & elementi terrei permiſtionem, ita ut aqua ſit, quę tum paulũ terræ calidæq; ſubſtantiæ aſſumpſerit, particeps ve fuerit, tum leuiſſima in horum coniunctionem indiguerit confectione. Contrarium autem tum uinoſum tum multiferũ, neque à leui confectione tale efficitur, utpote quod ab aqua longiſſimo recedat interuallo. Qua de cauſa inſignem H

°κραθῆναι, i. temperetur.

A ſignem conſecutum fuit,tum calidum,tum odorem.

21 *Multum tamen differt,& uini,& mellis meracitas,ad utriuſque robur. Nam ſi duplam uini menſuram ad mellis delinctum quis biberit,à ſolo nimirum melle ualidior longe reddetur,niſi uentrem turbauerit. Nempe multo plus ſtercoris deyicietur.*

Si mulſæ,& nõ mellis dixiſſet Hippocrates,*manifeſtius enunciaſſet. Nã de mulſa hucuſque egit,ipſamq́; uino ex aqua diluto cõparauit,neq; ipſam per ſe: ſed,ut iuſta fieret cõparatio, ob id ſermonẽ ſuũ ad mel uinumq́; reuocauit. Sunt aũt,q in huiuſmodi cõparationibus non reliquos modo uolẽtes,ſed ſe ipſos quoq; inuitos circumueniãt fallantq́;. Cæteri meraciora puriorаq́; experti nõ puris ſolis,ſed quouis modo tẽperatis illorum uires adaptãt. Nõ ſecus alij aquoſiora experti, ex illis de oĩbus quoquo modo temperatis ſententiã ferunt. Non ita tñ de rebus iudiciũ eſt faciendum. At,ſi iuſtam facturus ſis de ipſis cõparationem,mulſam ad eorũ,q̃ bibũtur,uinorũ temperaturam in aquæ ꝑmiſtione,ita ex proportione exiſtimabis,ut uinũ non meracius,& mulſa aquoſior fuerit. Sed,qñ in miſtione proportionẽ exacte ſeruare difficile eſt, ob id ad ea,q̃ uere immiſta,& proprie ἄκρατα,ideſt pura,appellantur,tranſtulit ſermonẽ Hippocra-
B tes,uino nullo pacto diluto mel ipſum cõparans. Aitq́; duplum uini epotũ minus alere,q̃ mellis ſimplũ. Verum,qñ plura uinorum genera exiſtũt,non,q̃ fortia ſunt,caputq́; feriunt, & deſipientias creare poſſunt,in hoc exprompſit ſermone,ſed uinum imbecillũ aquoſumq́; : melq́; ipſum huic cõparans plus alere enũciauit. Cæterum, cũ uini duplo mel dimidium cõparare uoluerit, nõ ꝗ ſolum utrunq; ꝑ ſe,& citra aquę miſtionem æger ſumere debeat,aſſeruit: ſed,ſi poſt utrũque dimẽſum,pro arbitrio ingerat,non minus differt. Põt ſiquidẽ,ſi res tulerit,mellis cyathum unũ,vel ꝑ ſe accipere,uel aquæ,quantũ uolet,miſtum ingerere,atq; id quotidie bibere: uel denuo uini cyathos duos diebus ſingulis,ut uolet,aqua temperatos. Tali ſiquidẽ experimento,tũ in plurimis ſimiliter in cæteris habẽtibus hoĩbus,tum ẽt in uno magis,per idẽ temporis ſpatiũ cognoſcetur exquiſita utriuſq; facultas. Si.n.mel nõ ex naturę proprietate uentrẽ turbat,q mel le utuntur,diebus pluribus abunde ſufficiẽt. Si ergo res ita hẽt,cur in principio orationis dixit Hippocrates, Cæterũ uino albo tenui paucifero,& inodoro interdum fortior,& interdũ imbecillior eſt mulſa? Non.n.interdum fortior,& interdũ imbecillior,ſed ſemper fortior ſecundũ nuper dicta vr̃. Qñ prius,q̃ de comparatione iuſta diſtinxiſſet,docuiſſetq́; citra diſtinctionem abſoluto ſermone,bene & ſecure dixit, Inuenietur mulſa uino quadantenus fortior,& quadante-
C nus imbecillior. Si.n.temperamenti utriuſq; analogiã q̃s non diſtinxerit,interdum quidem imbecillius uinũ,interdum & mulſa,eſſe uidebitur. Verum,ſi hæc diſtinxeris,ut eſt dictũ: atq; eã, quã mel in uentre facit turbationem contemplatus fueris: mulſam ad nutriendum validiorem ſemper deprehendes, q̃ uinũ eadem proportione dilutũ tẽperatumq́;. Quòd ſi & ſtercus,quod ex mulſa ita moderatũ excernitur,ut uirtutẽ non exoluat,adnotaueris, tibi ẽt magis ex mulſa copioſior uidebitur nutritio,q̃ ex uino. Nam,& ſi duplum exeat ſtercus, laborans tñ pluribus ex diebus mulſa ſufficiat,certe ad nutritionem mel uino tum potentius, tum ualidius uidetur.

22 *Mulſa tamen poſtea ptiſſanæ ſorbitionem epota ualde replet,inflat, & hypochondriorum uiſceribus eſt inutilis. Sed,ſi ante ſorbitiones bibatur, non ut ſuper epota lædit,ſed iuuat.*

De ordine ait Hippocrates: quẽ in uſu mulſæ ptiſſanæq́; q̃s optime ſeruare debeat. Verũ uno mulſæ ptiſſanæq́; edoctus exẽplo,uniuerſalẽ hũc accipe ſermonẽ. Nã ꝑpetuo prius ingerenda ſunt,q̃ & facilius corrũpuntur,& q̃ ſubducunt magis: poſterius uerò cõtraria. Ptiſſana autẽ, ꝙ mulſa difficilius corrũpitur,& deſcẽdit tardius. Si ergo mulſa primo ſumpta fuerit,ex ea quædã ptiſſanæ ad deiectionẽ fit prouocatio: uerũ,ſi ptiſſana primum ſumpta fuerit,ſubduci mulſa ꝓ-
D hibetur: inflabit hypochondria: atq; tandem in bilem conuerſa, ptiſſanæ detrimentum afferet.

23 *Cocta autem mulſa,facie quidem cruda longe eſt melior: ſplendida ſiquidem,& tenuis,& alba,& pellucida exiſtit. Sed,qua ab ea euariat uirtute,non habeo. Neque enim eſt ſuauior,ſi mel bonum fuerit, imbecillior tamen,& minus ſtercoris habens: quorum neutro,ut auxilietur,mulſa opus habet. Cocta tamen probiſſime,utendum ſi mel uitioſum fuerit,impurum,nigrum,& mali odoris: nempe coctura plurimam malignitatum turpitudinem tollit.*

Tota dictione coctæ crudæque mulſæ differentias docet Hippocrates: ſed nullam deſiderat expoſitionem.

DE OXYMELITE.

24 *Oxymeli uocatum potum,ſæpius quidem in his morbis commoditatem habere reperies. Nam ſputũ educit,& facilem reddit ſpirationem.*

καλούμενον,ideſt uocatũ,aut quod uocatur,& καλεῖσθαι,i.uocari,atq; his ſimilia adiicere Hip-

*In aliquibus antiquis cod. legitur ἀκρατέστερον, i. obſcurius.

pocratem non ignoras: interdum quidem ꝙ hæc appellatio Grecis omnibus nullo pacto vſita- E
ta ſit, interdum uerò ꝙ improprie dicatur: atq; interdum ꝙ artificioſum quippiam demonſtret, ut ἐπὶ τῶν κροταφίτων καὶ μασσητήρων μυῶν, ideſt temporalibus, & maſticatoriis muſculis, declarauimus. Sed, ꝙ artificioſum nihil indicet oxymelitis appellatio, conſtat omnibus. Appellationẽ igitur ex adiectione τοῦ καλουμένου, vel dãnauit, uel tanquam inuſitatam indicauit. Poteſt autẽ & utrunq; feciſſe, nam forſan tunc primum in communem cœpit uſum uenire. Forſan & uocẽ damnat, tanquam ex ſolis aceto, *& melle conſtare medicamentum explanantem, uel tanquam mellis differentiam indicantem: quaſi ita quiſpiam diceret: †Mel aũt acetumq; tali ſunt prædita facultate. Ergo de uerbi huius καλουμένου adiectione nemo ignorat: quapropter ad id, qđ utile eſt, deſcendamus. Non.n. ex aceti melliſq; miſtione tm̃ oxymelitis eſt compoſitio: uerum ex mulſa paulũ aceti accipiente. Sed melius eſt, ut cõcoquatur: nempe uirtus aceti ita coctura imminuitur, ut mulſa quidẽ ab eo, cui miſcetur, auxilium ſumat, offenſam aũt non habeat. Auxilium autem in orationis exordio enunciauit, atq; ab his enunciabit: offenſas uerò ad dictionis totius calcem adiiciet. Dictum eſt igitur in exordio, Sputum ſiquidem educit, & facilem reddit ſpirationem. Quæ autem deinceps ſunt, dictiones ſecuti, ab eo diſcemus.

A l.3.f.10.c ſ c.1.fol.272.d

† Græce τὸ δὲ μέλι τὸ ὀξὺ δύναμιν ἔχει τοιαύ-δε. id eſt, Mel autem quod acidũ eſt, tali eſt prædi tum facultate.

25 *Tempora verò hæc habet.* F

: Καιρούς, ideſt tempora, dixit, uel tempora, quibus ex conſuetudine utendum ſit, uel tempora, quibus iuuare ſoleat. Nempe & in hoc ſignificatu καιροῦ, ideſt temporis, appelatione interdum uti Hippocratem oſtendi.

*ὀξὺ, i. acidũ, & ſic ubique.

† τὰ ἐγχρίπτοντα.

† διαπτερώσει.

26 *Quod ualde *acre exiſtit, nihil mediocriter in ĳs, quę non facile educuntur ſputis efficiet. Nam, ſi †quæ detinentur, educeret, gutturq; lubricaret, & ueluti †geſtientem redderet, pulmonem certe leniret: nempe ipſum molliret: quæ ſi contingerent, maxime prodeſſet. Interdum uerò accidit, cũ ualde acre fuerit, vt ſputum non educat, ſed viſcoſum reddat, afferatque detrimentum.*

In quibus acri oxymelite utendũ ſit, in iis fieri aliquãdo ex eo offenſam docet Hippocrates. Nempe, in quibus nemo prorſus tali, qđ acre eſt, medicamento uteretur, tales recẽſere offenſas ſuperfluum eſt. Neq;.n. ſimpliciter de acri oxymelite ſermonẽm fecit, ſed aduerbiũ hoc κάρτα, ideſt ualde, adiecit: quod λίαν & σφόδρα, ideſt admodũ, uehemẽterq;, ſignificat. Tale igitur oxymeli nihil mediocriter in craſſis glutinoſiſq; pulmonis ſputis efficere cõſueuit, in qbus eo ſolo quiſpiã utatur, ſed ea uel ſecat, detergit, educitq;: uel facere id non ualens, exiccat. Nẽpe, ut hu- G
iuſmodi medicamentũ ſecandi uim hẽt, ita & exiccandi: utimur aũt eo in craſſis pulmonis ſputis nõ tanquam exiccante (nempe hoc pacto detrimentum afferret) ſed tanq̃ incidẽre, & detergente. Cum igitur hæc facere nõ ualet, tm̃ abeſt, ut utilitati ſit, ut etiam maxime noceat: ſed, qñ neq; ſecat, neq; detergit, in ſequentibus docebit. Volo aũt impræſentia de ea, q̃ in multis reperitur libris, ſcriptura agere. Non.n. per σ, ſecundam huius nominis μέσον, ideſt mediocriter, ſyllabam, ſed per ζ, ſcriptam inuenimus, ut dictio tota talis ſit, τὸ μὲν κάρτα ὀξὺ οὐδὲν ἂν μέζον ποιήσειεν, ideſt, quod ualde acre exiſtit, nihil inſigne efficiet. Sed id falſum eſt: nempe inferens magnũ aliquando fieri ab eo iuuamentũ, oſtendit interdũ, & detrimentum. Quare perpetuo inſigne quippiam facit, & nullo pacto leue paruumq;. De quo aũt eſt uerum dicere, ꝙ perpetuo magnum, uel malum, uel bonum facit, de illo melius nihil mediocriter ab eo fieri quiſpiam dixerit.

27 *Potiſſimum autem ita afficiuntur, qui maxime pernicioſe habentes, neque tuſſire, neque, quæ intus continentur, excreare poſſunt.*

Sputa craſſa uehementer glutinari, nihilq; ab exhibito, quod acre ſit, oxymelite iuuari, ait iis contingere, qui maxime pernicioſe afficiũtur, ideſt quibus crudus ſupra modũ exiſtit morbus: H
nempe hi nihil expuunt.

28 *Cum hæc ita habuerint, uires hominis perpende. Nam, ſi de eo ſperaueris, dabis.*

Poſtea quàm eos, qui maxime pernicioſe ægrotant, ab acri oxymelite nihil iuuari p̃dixit, paucíq; ex ipſis adiuti liberantur, ob id, & ipſius, quod rarenter cõtingit, nõ tacuit auxilium. Fit autem auxilium huiuſmodi ab acri ſupra modum oxymelite, cum ægri uires ualent. Nempe, ſi nõ ualent, non iuuabit, quod tale eſt oxymeli. Duorum ſiquidem alterum efficiet: nam uel prorſus non ſecabit, ſed, quod glutinoſum eſt, glutinoſius reddet: uel diſſecabit, abſtergetq;, uerum ſubitam uniuerſamq; tum eductionem, tum uacuationem, quam molietur, non ſufferente natura, continget ſtrangulari hominem.

29 *Cum autem dare uolueris, perquàm tepidum paulatimq;, & non affatim dabis.*

Si æger ob ſputorum, tum craſſitiem, tum uiſcoſitatem nihil expuerit, uirtuſq; ualida fuerit, oxymeli dari iubet ualde acre, paulatim & ἀκροχλίαρον, quod eſt ἄκρως χλίαρον, ideſt perquàm tepidum. Id autem calidi frigidique exacte eſt medium. Nam, quòd uehementem habeat facul-

tatem

tatem,propterea copioſe ipſum uno hauſtu offerre ueretur.Pari modo,& æſtate frigidũ porrigere,ut antea p̃cepit,ideo rimet,q̃a tum pleuritides,tũ peripneumoniæ, in quibus nihil expuitur,incoctæ ſunt. Coctioni aũt perpetuo calidum opitulatur confertq́;: frigidũ uerò renititur, & aduerſatur.Cur ergo calidũ ẽt oxymeli deuitat Hippocrates?An ob morbi malignitatẽ malumq́; morem,ne uidelicet protinus ex tali potione cruda p̃ſiſtat affectio,hominemq́; à calido oxymelite ſiticuloſiorem fieri cõtingat?nempe,ꝙ ſymptoma hoc uiſcoſum reddat ſputum,expoſuit.Tutius ergo mediocriter tepidum eſſe oxymeli arbitratur Hippocrates,utpote qui calidi eam,quæ ſuccedere poſſit,frigidiq́; de neceſſitate ſucceſſuram,fugiat læſionem.

30 *Quod aũt parũ acre eſt,os faucesq́; humectat,ſputum educit,& ſitim ſedat: qua occaſione hypochõdrio viſceribusq́; eſt beneuolum,mellisq́; inhibet noxas:nempe,quod in melle bilioſum eſt,caſtigat.*

Poſtea,q̃ de ſupra modum acri oxymelite ſermonẽ abſoluit, ad id, qđ mediocriter acre eſt, trãſiit,humectare ipſum os faucesq́;,& ſputum educere,& ſitim ſedare,in textura orationis inquiens.Nẽpe,qđ oĩa,quibus iuuari ægritudines natæ ſunt,hẽt,id eorũ,q̃ nocere ualent ob uim tẽperaturæ,nihil hẽt.Nam mulſæ tñ aceti eſt admiſtum,ut, qđ in ipſa bilioſum ſit, queat ſufficienter κολάσαι,ideſt καθελεῖν & ταπεινῶσαι,ideſt caſtigare,inuertere,& ſupprimere.Nẽpe in quar
B to De ſimplicium medicamentorum uiribus dulcẽ ſuccũ acri maxime potẽtia aduerſari monſtrauimus. Cum itaq. mulſæ facultas cætera quidẽ omnia, quibus morbi huiuſmodi opus hñt, contineat:in uno aũt duntaxat contraria,ꝙ.ſ.ſupercalfacta ipſa bileſcat: migrationem ſanè huiuſmodi permiſtio aceti cohibens,optimũ efficit medicamentum. Nempe minime ſiticuloſum erit:atq́; ob id ſputa,q̃ non omnino craſſa glutinoſaq́; ſunt,facile educet:hæc autem, q̃ duo numero exiſtunt opera,cõſequitur partium oris fauciumq́; humectatio. Qua uerò occaſione hoc facit,ea tum lieni,tum hepati maximam affert commoditatem,uiſcera innoxie expurgans.

31 *Flatum præterea diſcutit, & urinas mouet.*

De mediocriter acri oxymelite adhuc differẽs,hæc protulit. Nã in pulmonis thoracisq́; affectionibus plurimo eſt uſui, maximeq́; inſignem hẽt patrocinatũ ob metricã illam aquę acetiq́;, & mellis permiſtionem.Tale ſiquidẽ oxymeli ſpiritũ craſſum flatuoſumq́; in hypochondrio ſecat:flatusq́; abrũpens,uias oẽs expurgat:atq́; ad urinas, tũ ſeroſa, tum bilioſa agit excremẽta.

A.l.4.f.1.t.4. c.8.fol.419.h 32 *Sed° partem inteſtini infernam reddit humentiorem, facitque ramenta.*

C Eam,q̃ ſupra id,quod ſecundum naturam eſt,innaſcitur partibus,humiditatem,πλάδον Hippocratẽ nominare neminem ex nobis præterit:hoc igitur efficere ait oxymeli. Nam,quicquid craſſi glutinoſiq́; ſucci ſuperius infarcitur,id abradit ſecatq́;, atq́; tãquam ad excretionẽ ſubducit:facile item & hac facultate ab iecinore facit excrementorum eductiones,ita ut collectis ſuperioribus cunctis humiditatibus in inteſtinis ipſis,& potiſſimum infernis,ob multitudinẽ quidem innaſcatur ea,q̃ ſupra naturam eſt,humiditas,ob qualitatem uerò inteſtini abraſio: nẽpe, & oxymeli detergente p̃ditum facultate,tandem abradet inteſtinum. Eiuſdem quoq́; eſt facultatis,quod cum oxymelite deſcendit *chyloſum excrementum:quapropter,& ſine oxymelite, ſi aliquando exuperauerit,inteſtinum abradet.

*In oĩbus antiquis græcis legitur χολῶδες, i. bilioſum, & ita etiam habet uetus tralatio.

33 *Interdum aũt,& in acutis morbis eſt inutile,& potiſſimum, ꝙ non flatum modo foras prodire uetet,uerũ quoq́;,& reuerti faciat.Prçterea, et maxime uires imbecillitat,et extremas infrigidat partes.*

In acutis interdum morbis abradi inteſtinum,bonum non eſt.Vlceratio.n.q̃dam ſuperficialis eſt ipſa ramentoſa affectio.Quæ cum talis exiſtat,ab irrumpentibus oĩbus,& præſertim mordentibus,moleſtiã recipit inteſtinum.Quod affectum,niſi protinus mordẽtia excreuerit,ad regionem ſuperiorem ea,q̃ irrumpunt,remittit. Quo fit,ut ea occaſione flatus etiã ſurſum recur-
D rat. Naturalẽ ſiquidẽ functionem circumſtrictoriã ſortita ſunt inteſtina, ut in cõmentariis De facultatibus naturalibus eſt demonſtratum:ſed,quæ irrumpunt,à partibus,quibus cõtinentur, reijci *uelocitatis eſt opus.Cum igitur ſuperne motus exordium habet,q̃ cõtinentur, deorſum hñt excretionẽ: uerum,ſi motio inferne capit exordia,ſurſum ferũtur.Quod ſanè in habẽtibus ſecundum naturam uſu uenire vr̃,cum ſcilicet uniuerſim raptimq́; ſubeunte ad inferna inteſtina bile cõtinemus excretionem, aut propter aliquã, q̃ prompta ſit,negocij curam, quæ interpellari nõ poſſit:aut ꝙ non prope ſit,quo uenter exoneretur,locus. Nempe tunc recurrere,ſurſumq́; ſerri bilẽ ita p̃cipimus,ut nõ adhuc excerni poſſit. Sũt,quibus ex huiuſmodi bilis recurſu ſtomachus male hẽt:aliis caput repletur,& ob morſum dolet:alij patiuntur utrunq́;.Hoc igitur pacto ramentoſa in inteſtinis affectio deorſum interdũ excernit celeriter, ægrorũ moleſtiã nequaquam ſuſtinens: interdum autẽ & à partibus inferioribus ad ſuperiores, ubi, quæ irrumpunt,non protinus ad ſedem prodierit,ſed is, q̃ ſedẽ circulariter ambit muſculus, tum contractus,tum recti inteſtini extremum ipſum obſtringendo complexus, principiũ motionis obſtri-

*uetus interpres legit, huius uirtutis.

ctoriæ ex infernis partibus ad ſuperiores fecerit. Ob eam igitur cauſam nō flatus modo, uerum E & excrementum in huiuſmodi affectionibus reuertitur. Contingit aūt & uires offendi ob eum, qui in tranſitu ipſo ſequitur, morſum. † Nempe abradentia, tametſi, quod irrumpit, breuiſſimū habeat morſum, uehementer tamen infeſtant. Scimus autem dolorem omnem uires exoluere, atque ob id partes infrigidare extremas.

† Nempe quæ abradūtur, tametſi id quod pertranſit, minimā habeat mordicationē, uehemēter tamen infeſtantur,

34 *Et hac ſola eſt, quam nouerim, oxymelitis noxa, quæ ſcribi digna ſit.*

Oxymeli mediocriter temperatum, noxas omnes, quæ ex mulſa, uino, & aqua emergunt, effugiſſe paulo ante eſt monſtratum. Si quando igitur nocuerit, ſolum nocet, quod abradat inteſtinum: idq; facit in ijs, qui imbecillius habent natura, & pati idoneum inteſtinum. A.l.4.f.12.2. c.42.l.424.b

35 *Exiguum autem potionis huius nocte quidem & ieiuno ante ſorbitionem dare expedit, quanquam & à ſorbitione, modo longum interſit tempus, nihil vetet bibere.*

Vbi facultatem, quam habet, percurrit, ad rationem temporis, quo maxime ipſum quis porrigere debeat, in præſenti peruenit: a † & potiſſimū, cum, qui oxymelite uti debet, is ſorbitionibus alatur. Nempe, ubi quis non ſorbitionibus, ſed potione ſola regatur, tēpus in illis poſtea docet. F Ait ergo in ſorbitione utentibus illud duntaxat obſeruandum tēpus, quo ſorbitio ingeri debet. Ptiſſanæ autē cremor ſorbitio eſt: qui, ut corpus alat roboretq;, aſſumitur. Adq; confert, ſi nutritionis tempore ſolus in uentre contineatur: nempe antea didiciſti cibos multiplices, & præſertim facultate diſſimiles magnam progignere in uentre turbationem. Ob eā igitur cauſam nō porrigendū oxymeli, niſi cremor cōcoctus fuerit. Qui ſi coctus fuerit, licet tum nocte, tū appetente die ante ſorbitionem ſumere. Tempus autem inter ſorbitionem oxymeliq; medium ſatisfacit, b † ſi ptiſſanæ cremor uacuum ſimul, & purum ex ea, quæ ab oxymelite facta eſt, abſterſione, uentriculum ingrediatur.

A † Ex Græcis co. & tralatione ueteri clarius, & primo quidē tēpus explicat, quo maxime quiſpiā ex ijs, qui ſorbitionibus aluntur, oxymelite uti debeat: poſtea uerò, licet non ſorbitionibus, ſed potione ſola quis regatur, tēpus quoque quo illi exhiberi debeat, docet.

B † Antiqua tralatio hæc addit, quantitas duarū horarum, quod eſt, quia oxymeli procedit in hoc ſpatio, & penetrat pars eius ad uenas, & pars eius deſcēdit: ita ut ptiſſanæ cremor uacuum ſimul, &c.

36 *Qui autem non ſorbitionibus, ſed potione ſola utuntur, his nō ſemper oxymelite uti expedit, c † præſertimq; quod inteſtina abradantur fatiſcantq;, & ſuccumbant. Nam, cum ſtercore uidua, & deſtituta ſint, vacua item vena, atque ablata à melicrato uires, citius inducuntur.*

Qui uictus rationem nō ex ptiſſana, ſed ex potu ſolo, ſibi inſtituunt, ijs nō per totum morbū eſt cōueniens oxymeli, d † quod uehemētius inteſtinum ipſum, tū nudum, tū humore alio deſtitutū abradat. Nēpe à ptiſſana quodā modo inungitur, ubi eam aſſumpſerint, & cum corpus nihil G à mulſa auxiliū acceperit. Mulſæ aūt auxiliū, quod corporibus affert, cum de mulſa ageret, prædixit. .8.2.1

C † Præſertim quidē ob abraſionem, uel exaſperationē inteſtini: ei enim ſine ſtercore exiſtentes magis uelque hæc inferat præſente uaſorum inanitione. poſtea uero, quia melicrati et uires auferat.

D † Tum quia, cum inteſtinum nudum ſit, id uehemētius abradit, a ptiſſana quodam modo iuungitur, ubi eam abſorpſerint: tū quia à mulicrati utilitatē corpus haudquaquam aſſumit. ἀπαγορεύει.

37 *Quòd ſi potum hunc quidem multum per totum morbi tempus profecturum exiſtimaueris, paulum aceti, tantumq;, vt duntaxat ſentiri poſſit, infunde: ſic enim & iuuabit, & lædens, minimum lædet, & ea, quæ oportet, præſtabit.*

Cum ſitim quidem mulſa inferat, ſputa aūt in bronchiis pulmonis cōtineantur, vel glutinoſa uel admodū craſſa, tūc ſolo eſt utēdū oxymelite. Neq; memoria excidat dicta hęc fuiſſe de iis, qui ſolo potu, ſine ſorbitione utunt. Si igitur, ut dixi, ſolo utendū ſit oxymelite, paulū aceti mulſę infundere cōuenit, ut aceti uſu cōmodoq; fruatur: & fugiat, quod ab eo eſt, detrimentum. Sed acetum mulſæ cōmiſtum excoquere oportet, nēpe hoc pacto ad nocendum imbecillius redditur.

38 *Vt autem in ſumma dicatur, quæ ab aceto eſt acredo, picrocholis magis, quàm melancholicis, prodeſt. Amara ſiquidem diſſoluuntur deſciſcuntq; in pituitam, cum ab aceto in ſublime attolluntur. Nigra autem fermentantur, attolluntur, & multiplicantur: nempe nigra educit acetum.*

Picrocholas naturas appellat Hippocrates, qui amarum ſibi contraxerunt ſuccū, cuius generis H eſt bilis flaua: his idoneum eſſe ait acetū, quod melancholicis aduerſiſſimū exiſtit. Nam & bilē nigrā acidam eſſe cōtingit, cum. ſ. præter naturā habēte corpore, e † & ſyncera, & impermiſtaq; fuerit. Nempe, eū recte ualet, plurimum quidem prædictæ habet qualitatis, non tamen exquiſitā ipſam. Reliqua dictionis manifeſta ſunt. Docet ſiquidem in ea, quo nam pacto acetum picrocholis, qui in temperamento calido cæteros uincunt, adiumento ſit, utpote quod frigidum ſit.

39 *Mulieribus autem longe magis, quàm uiris, aduerſatur acetum: nam uterum dolore afficit.*

Quòd acetum ſuapte natura neruos offendat, teſtatur experimentum, & ratio demonſtrat. Nempe exangues ſunt, & ideo frigidi, facileq; ab ijs, quæ refrigerant ſimul, & tenues habēt partes, afficiuntur medicamentis. Læduntur præterea, & à reliquis refrigerantibus omnibus: ſed, ſubſtantiæ aceti, quod tenuium eſt partium, in eorum mergitur profundum: atq; in oēs ita penetrat partes, ut ne minimum quidē ex eis illæſum maneat. Sic igitur acetū neruoſas offendit partes. Vterum autem anatomici ferè omnes neruoſum eſſe dicunt. Verum & abſq; eorum adnotatione, quā ex anatomica inſpectione fecerunt, poteris & tu de eo ratiocinatione colligere.

Nempe

A Nempe ad maximam laxatur molem,& ad minimam contrahitur: quãtus etenim fętus fuerit, tantũ ipſum perpetuo circulariter ambit:Impleturq; ſpatiũ omne ab eo,ẽt ſi fœtus paruus ſuerit vel magnus, veluti venter à cibis. Sed ventris non magna eſt ad cõtraria permutatio, vteri autẽ maximæ: plurimum aũt dilatari neruoſorum proprium eſt corporum, & non carnoſorũ.

DE AQVA.

40 *Aquæ,quæ in acutis bibitur morbis,nullũ ſanè aliud habeo,quod illi concedã officium.Neq; enim in *peripneumonicis tuſsim ſedat,neq; ſputũ educit: immo cæteris minus,ſiqs aqua potione prorſus utatur. Verum,ſi inter oxymeli,& mulſam paulum aquæ *inſtilletur, ob qualitatis potionũ tranſmutationẽ ſputum educit:nẽpe intus inundationem quandam parit. Aliàs neq; ſitim ſedat,ſed amareſcit:nempe ei,qui ſuapte natura biloſus exiſtit,ea eſt biloſa. Hypochondrio præterea eſt mala, atq; etiam peſſima biliosiſſimaq́;,& uires maxime labefactat,ubi in uacuitatem uenerit. Adde,ꝙ lienem auget iecurq́;, ubi inflammata ſunt,fluctuatq; & innatat:tarde ſiquidem meat,ꝙ ſubfrigida,et incoctibilis ſit,neq; aluum deijcit, neq; vrinas mouet. Atq; ex eo quoq; nocua eſt,ꝙ ſtercoris ſuapte natura expers ſit. Quam ſi pedibus fri-* B *gentibus aliquando quis biberit,ea his omnibus multo magis nocebit,ad quoduis eorum venerit.*

A. li.4.ſ.2.t.1. c.73.l.445.B

* Al. pleuriticis

* Al. ἐπιῤῥοφούμενον, i. inſorbeatur.

Neq; incidẽdi vim aliquam hẽt aqua,ut acetum: neq; calida eſt,ut mel:qđ ſanè non calfacit modo,uerũ quoq; & detergit,ſecatq́;.Tarde igitur iure optimo meat aqua, difficulter cõcoquitur,atq; ægre deſcendit,q̃q̃ alioqui,& optima ſit,& culpa oĩ uacet.Nam,q̃ uel limoſa, uel male olens,uel ſalſa,uel alterius cuiuſpiam medicamentoſæ qualitatis particeps exiſtit, ea nõ ſimpliciter eſt aqua,ſed eũ tali quadã ꝑmiſtione medicamenti:ut ſi mel uitioſum,uel ptiſſanã,uel acetũ,uel uinũ,uel quippiam tale deſignaueris: non.n.ex illo genus totũ culpabis, ſed id ſolum,ad qđ cõuertis mentem.Cum igitur ſuper ſingulis,de qbus enunciat Hippocrates, ſermo de optimis ſit,ita & nunc intellige,ſingula,q̃ dñr,ad optimã referens aquã.Ea aũt puriſſima eſt,& omni aliena qualitate deſtituta.Hæc igitur q̃q̃ optima ſit,multo tñ tpe in uẽtriculo manet,fluctuationesq́; plurimũ parit.Quo fit,ut,cum bilioſus uentriculus fuerit,corrumpaẽ,& illa.Præterea, & cũ ex uentriculo ad ieiunum inteſtinum ægre ꝑueniat,non facile diſtribuitur,neq; in hepar, & minus in renes,thoracẽ,& pulmonẽ.Quo fit,vt neq; urinas mouere nata ſit, neq; ſputũ educere.Immo neq; ꝑ totũ corpus molitur trãſpirationes:id nanq; ſubſtãtię, q̃ tenuium ſit partiũ,
C opus eſt,calidæq́;,nõ frigidæ,& craſſarũ partium.Neq; p̃terea ſitim ſedat, ꝙ in amplis,tum uẽtris,tum inteſtinorum aĩalis inſtrumẽtis plurimo maneat tpe,neq; prorſus imas ipſorum penetret partes,neq; ariditatẽ humectet.Quòd aũt non alat,antea eſt dictum: quo fit, ut neq; facultatẽ uitalem roborare poſſit.Atq; ea eſt cauſa,ꝑꝑ quã Hippocrates ad mulſam,oxymeli, & uinũ ſe cõtulit,in ægris ab aqua abſtinens.Iam igitur ob eas cauſas nunq̃ ea quis utatur: utuntur tñ & alij qdam medici,atq; ẽt Hippocrates:ſed hic minus,cæteri magis. Nempe,ꝙ cæteris ꝑperã utantur,circumuenti,ad aquã ipſam recurrunt,q̃ nõ inſigniter, quod p̃ter animi ſñiam ſuccedat,hẽt,qñ ne uirtutem quidem. Sic.n.Eraſiſtratus dicebat, Fortes,tum ciborũ,tum potuum facultates tẽpeſtiue qdem aſſumptæ maximum iuuamentũ:intẽpeſtiue uerò maximam offenſam afferunt. Quẽ aũt uitioſum eſſe dico, tum oxymelitis,tũ mulſæ,tum uini uſum, is quidem oritur,& ob repẽtinas mutationes, ut ipſe oſtendit,& magna ex parte ob ſyncerã, q̃ à medicis fit,ꝑmiſtionem. Cum igitur ſeni cuidã ægrotanti quotidie uinũ aquoſum exhiberẽ,quidam ex huiuſmodi medicis p̃ſens,me uini minimũ aquæ ipſi inſtillantẽ contemplatus riſit, ægrumq́; ut unum nõ bibere,ſed duntaxat uidere dixit,nõ ſanè intelligens miſtionis uini,qđ gratia uoluptatis daẽ,ad aquam aliam eſſe ſymmetriam,& aliam eſſe eius,qđ ad opem ferendam miniſtratur.
D Nam uini omnino minimum ueluti*excitationẽ quandam,q̃ ad diſtributionem aquam trahat, permiſcemus,quo duntaxat aquę tollamus ſynceritatem, non autem aquam uinum faciamus. Sũt autem pleriq; ex ſanis,q uinum aqua dilutum bibãt,in his aũt aquã guſtatu ipſo euincere non oportet,ſed uinum:in ægrotantibus uerò adhuc magis, † ita ut pauca ſit uini repræſentatio.Sic & de oxymelite paulo ante dicebat,aquoſum laudans:ꝙ item tutius quiſpiã ea uteretẽ,q̃ aquoſa eſt,mulſa.Nam ſyncera puraq́;,niſi uentrem ſubducere anticipauerit,magis nocebit,& potiſſimũ in amarę bilis hoĩbus,& illis,quibus p̃ter naturam tumefacta ſunt uiſcera:in quibus & aqua detrimentũ affert,cum plus iuſto in hypochondriis morata bileſcit.Nempe & p̃ter hęc oĩa,q̃ habet mala,ſtercoris adhuc expers exiſtens,nullo pacto aluum ſubducit.Aquam autẽ in principiis acceſſionũ potam lædere,(qđ manifeſtauit,cum dixit,quam ſi pedibus frigẽtibus qs aliquãdo biberit,ea his omnibus multo magis nocebit) eorũ eſt,quæ omnibus, & nota, & certa,& cõfeſſa ſunt.Quando igitur bibi idonea eſt aqua? Cum ſcilicet potu ſolo æger uſus fuerit, nondum accepto ptiſſanę cremore: tunc enim in potionum aliarum medio aquam tempeſtiue quis ingeſſerit,& præſertim cum ſiticuloſus æger fuerit:nempe eam πλημμυρίδα quandam,ideſt humidi cuiuſpiam copiam facere ait. Quo fit,ut inter mulſam oxymelique parum aquæ exhibeat,quod ijs,quæ expui debent,conferat ad humectationem. Immo,& eum uinum grauiter

*Al. manum.

† *Addendum uidetur. Dilutum conuenit.*

noeet,tunc aquã propinant.Quo nam autẽ pacto id enunciaturus ſit Hippocrates,audiemus. E

*κίῤῥον, quod ſuperius uerterat fuluum, Gellius Giluũ uertit.

41 *Cum uerò in huiuſmodi morbis fortem capitis grauitatem, uel mentis læſionem ſuſpicatus fueris, à uino penitus eſt abſtinendum: aquamq́; tunc dare oportet, uel uinum aquoſum, *flauumq́;, & prorſus inodorum: atq; ab ipſius potione, aqua exiguum ſuperbibendum, nam hoc modo vini potentia caput mentemq́; minus tentabit.*

Mens tentari lædiq́; dicitur, cum æger febre correptus deſipuerit. Nunc ergo mentis læſionẽ deſipientiam dicit: in qua uino abſtinẽdum pcipit. Pari modo, & in uehemẽtibus capitis doloribus. De utroq; antea eſt dictũ. Sed impræſentia, ubi in pdictis ſymptomatis à uino oĩno abſtinendum pdixit, cõſequenter aquoſum *flauumq́; oĩno, & quod odore careat, dandũ ait. Aquoſum quidẽ, & inodorum dare bene dicitur, ſed *flauum nõ admodum recipio: nam ad ea aquoſum album melius exiſtit. Etiam uerò in eam gratiam, cum uina talia ſunt, ſuperbibendam cõfeſtim aquam tutius pcepit. Minus.n.(inquit) uini robur, quod uehemens eſt, caput mentemq́; tentabit, ἅπτεται q̃dem uerbo uſus ſibi ipſi uſitato conſuetoq́;, quo ἅψιν τῶν φρενῶν, id eſt mentis læſionem, ab huiuſmodi uerbo, quod ἅψις noĩe hominibus uſitatius eſt, ſeſe feciſſe oſtẽdit: caput autem mentemq́; uino tentari ait, ꝙ propter caliditatem celeriter ad caput feratur, feruentesq́; in corpore ſecum ferat humores. Qua autem ratione caput male afficit, ea & mentem: nã in capite ſapere ipſum ſitum eſt, & ea animæ pars, quæ ratiocinatur. F

42 *In quibus autem maxime aqua utendum ſit, & quando ualde multa, & quando modica, & quando gelida, & quando calida, partim quidem antea dictum eſt, partim uerò ſuo tempore dicetur.*

Eraſiſtratus quidẽ in libro De febribus malitioſe ſatis criminatur Hippocratẽ, diſcipulos ipſius propè accuſans Apollonium, & Dexippum: quos ait cereos cyathos duodecim in ſextãtali cotulæ cyatho effinxiſſe, atq; unũ ex illis, uel duos febrientibus admetiri. Verũ Hippocrates nõ hic ſolum, uerum quoq; & in ante dictis potionibus oĩbus, copioſius largiusve manifeſte uti uiſus eſt. Quod & in pſenti dictione liquido oſtendit inquiens, In quibus aũt maxime aqua utendum ſit, & quando ualde multa. Nam & τὸ κάρτα πολλῷ, τὸ λίαν πολλῷ, ideſt ualde, & ſupra modum multa ſignificat: ſed ſanè ſatis erat dicere multã aliqñ dari aquã, ſine adiectione aduerbii huius κάρτα, in oſtenſionẽ malitiæ Eraſiſtrati, qui de Apollonio, & Dexippo mẽtionẽ facit, nec ullum horũ librum oſtendere põt: nec Hippocratem ipſum intelligit aperte dicentẽ, Et qñ utẽdum uale multa. Quin etiam & ſuperiore oratione mulſam inter oxymelique aquam porrigẽs G utilem eſſe ait, ꝙ πλαδαρείαν, i. humiditatis abundantiã parit. Scripſit, & antea de mulſa, & oxymelite aquoſis, ꝙ os humectant, & urinas cient, nõ utiq; cyathum horũ porrigens, ſed quantitatẽ inſignem, qua & os humectari, & urinæ cieri, &, q̃ pulmonẽ infeſtent, expui poſſint. Præterea & de oxymelite ita ſcripſit, Quòd ſi potũ hoc & q̃dem multum per totum morbi tẽpus profuturũ exiſtimaueris, adiiciens hic multũ. De malitia itaq; Eraſiſtrati aduerſus Hippocratẽ dicta hæc ſufficiant. Cæterum recordemur Hippocratem, quo modo ante, ita & nunc, polliceri ſe in morbis ſingulis propriã facturum doctrinã: cum hoc in loco victus inſtituendi artem non ſufficienter conficiat, ſed uniuerſalia ſola in exemplo morbi unius, ſcilicet pleuritidis, proſequatur.

43 *Ve reliquis potibus, cuiuſmodi eſt hordeaceus, & qui ab herbis viridibus, uua paſſa, uinaceis, piris, cnico, myrtis, punico, & alijs parantur, cum horum aliquo uti tempeſtiuum fuerit, in morbo ipſo ſcribetur, ubi & de compoſitis agetur medicamentis.*

*tritico.

Habet quoq; ſuam, & hæc dictio doctrinæ alterius, quę de morbis ſingulis ſit, promiſſionem. Verum, quicq̃d ſit, liquido cõſtat, uel libros, q̃ de ſingulorum acutorũ morborum curatione ab Hippocrate ſcripti ſunt, non extare, uel prorſus nõ ſcriptos. Hi ſiquidẽ, q̃ nunc circunferuntur, H ꝑſtãtiæ Hippocratis nõ ſunt: hñt tñ multa, q̃ mentẽ ipſius oleãt: ueluti, & q̃ huic libro adiacent ab eo, q̃ de balneis eſt, ſermone. Sed, ut dixi, de ſingulis in horũ expoſitione cõmodiꝰ diſſeremꝰ.

DE BALNEIS.

*ἀμφιστάναι τὰς ἐν ταῖς οἰκίαις ἐπιθερμαινομένου τοῦ ὕδατος ἐν λέβησιν εἶτ' ἐγχεομένου τοῦ ὕδατος ταῖς πυέλοις, ἔνδειξιν ἔχει. quorũ uerborũ ſniam optime vſ expreſſiſſe uetus tralatio. ſignificans, ꝙ hoies adhuc, qñ uolebãt balenari, calefaciebant aquã in uaſis, & fundebant eam in tinam. deinde ſedebant in alla tina.

44 *Balneum in pleriſque morbis confert, in his quidem perpetuo, in alijs uerò non. Eſtq́; quando minus utendum ſit, ꝙ imparatum homines habeant: nam in paucis domibus parantur *neceſſaria, reperiunturq́;, qui rem, ut oportet, curent. Quòd ſi exacte quiſpiam non lauetur, nõ mediocrem incurret noxam. Tecto ſiquidem eſt opus, quod fumo careat: copioſa item aqua, & crebra lauatione, ſed qua immediocris non ſit, niſi res ita poſtulauerit.*

Balnea huiuſmodi, tẽporibus Hippocratis nondum parari uidebantur. Nempe dicere paucis in domibus parari *neceſſaria, & reperiri, qui rẽ probe curent, opusq́; ꝑterea tecto eſſe nõ fumoſo, copioſa aqua, & quæcunq; deinceps dixit: †ꝙ item in domibus calefiat adhuc intra lebetes aqua, labriſq́; infundatur: argumentum habet. Quòd autem in fine dictionis ait, crebra opus eſſe lauatione, ſed quæ immediocris non ſit, niſi res ita poſtulauerit, ſi utique memoria nõ excidat,

A dat, in ſequenti doctrina obſeruabimus. Nam ipſe dicet, qui nam ſint, qui immediocri aliquãdo egent lauatione: id autem eſt, cum æger multa, dũ lauatur, perfunditur aqua. Quòd ſi dicere ipſe non uideatur, nos ipſi non ſimpliciter quidem, neq; ut inciderit, ſed cum eorum, quæ ab ipſo ſcribuntur, conſequentiæ obſeruatione percunctabimur.

45 *Et magis q̃dẽ nõ abſtergendũ eſt: Quòd ſi aliquãdo abſtergendũ ſit, calido aliquo, atq; multiplici plus, quàm exiſtimetur, utendum abſterſorio, perfundendaq́; aqua non pauca, & celeriter poſt perfundenda.*

Nullus æger, cum lauatur detergi expoſtulat, niſi ſordidus ſit, & pruritu uexetur. Nempe, q̃ ægrotant, aqua citra laborem oẽm, læſionemq; prolui debent. Deterſio aũt purgamentis fit tũ mordentibus, tum ſiccãtibus: quo fit, ut ea, tum uirtuti, tum uſui balneorum aduerſiſſima ſit. Si uerò æger detergi debeat, uel propter ſordes, uel propter pruritũ, uim medicamenti deterſorij multa admiſta aqua, immiſſo quoq; oleo, exoluere oportet. Quocirca inquit Hippocrates, Atq; multiplici plus, quam exiſtimetur, id eſt, quàm ſanis conſuetum ſit, utendũ abſterſorio. Non.n. ſubſtantiam medicamenti abſterſorij in ægris multiplicem accipiendam p̃cipit, cũ non*abſtergendum eſſe magis, quàm abſtergendũ uelit: ſed deterſorij quantitatẽ in ęgris multiplicem fie-

* ὅτι γε καὶ τὸ μὴ σμηχᾶσθαι μᾶλλον αἱρεῖται τοῦ σμᾶσθαι, cũ non abſtergendum eſſe magis, quam purgandũ uelit. ut σμᾶσθαι hoc eſt purgare, leuiter ſit detergere, σμηχᾶσθαι autem detergere per medicamentum.

B ri iubet p̃ aquæ adauctionem. Ea ſiquidem ratio detergentia quoq; uitare p̃cipit non excitante, uel ſorditie, uel pruritu, acribusq́ue ipſis, & ſynceris non utendum. Sicut autem multitudine aquæ admiſtę exoluit detergentis medicamenti acrimoniam, eodẽ modo totius deterſorij uim exoluit, ſuperinfundens ſtatim multam aquam calidam puramq́ue, atque deinceps aliam.

46 *Via ad ſolium breuis ſit.*

Cõe, id eſt, ſiue in balneo hoĩem laueris, ſiue in domo aliqua extruxeris pyrã, & labrũ aqua impleueris. Quod & nunc in caſtris fit ſæpius, cũ lauari quempiã deficiẽte balnei loco oportet.

47 *Facilisq;, tum ingreſſus, tum egreſſus.*

Prorſus ſiquidẽ citra fatigationem laſſitudinemq; ægrũ ſeruare iubet: atq; ob id ſolium facilem, tũ ingreſſum, tum egreſſum hr̃e uoluit. Id proculdubio fiet, ſi paries, qui aquam continet, neq; ſublimis, neq; anguſtus fuerit. Maxime autem laudabile, & à labore omni alienũ eſt, quod in aquarum ſponte naſcentium conficitur lauacris. Nempe ſolia humilia ita, depreſſaq; propè omnes conficiunt, ut nihil ſolij pauimento, quod prope eſt, emineat.

C 48 *Qui lauatur, componat ſeſe, taceat, & nihil agat: ſed cæteros, tum perfundere, tum abſtergere ſinat.*

Hæc quoque p̃dictis ſimiliter, ut æger non laboret, conferunt. Nempe & ægrotantis quies, ut corpus in balneo, tum laxius, tum mollius reddatur, eſt idonea, Nam, cum mouetur corpus, muſculi tenduntur, tenſi uerò, minus tum molliuntur, tum relaxantur.

49 *Multa quoque aqua miſturæ parentur.*

Cum Hippocrates inquit, καὶ μετακέρασμα πολὺ ἑτοιμᾶσθαι, i. multæ quoq; aquæ miſturæ parẽtur, põt unico legi uerbo μετακέρασμα, atq; intelligi hæc p̃poſitio μετὰ per ſe, & ſeorſum κέρασμα. Nam Hippocrates nõ in hoc ſolum libro, uerũ & in alijs, Ionum more per defectum uti præpoſitione μετὰ, uidetur. Plene enim atq; integre, ita legẽ, καὶ μετὰ ταῦτα κέρασμα πολὺ ἑτοιμᾶσθαι, i. multæ quoq; poſt hæc aquæ miſturæ parenturi Siue autem quis uno intelligat uerbo μετακέρασμα, ſiue diſtinguat diſtrahatq; pro μετὰ ταῦτα κέρασμα, una eſt dictionis utriuſq; intelligẽtia: vult ſiquidem miſturam parari, eum, qui in labro lotus eſt, perfuſurus: quod medici huius temporis oẽs efficere conſueuerunt, cum ægrum lauerint. Neque.n. in ſolium frigidum ingredi p̃mittũt,

D ſed tepida perfundunt aqua. Alij labra tota aqua huiuſmodi replent. Nam, ut corpus, tũ laxius, tum rarius, calida lauãtione eſt redditum: ita rurſum quiete paulatimq; cõtrahere ipſum, & cogere, & denſare in aĩo habet. Nẽpe id ad uirtutis robur confert, ut nõ facile homo lædatur, *niſi ſubita q̃dam in ambiente aere fiat ad frigidũ permutatio. Ob id, q̃ recte ualent, à balneo calido ſeſe in frigidam proiiciunt aquam. Sed, qui ægrotant, contactum frigidæ non ſuſtinent citra lęſionem: quapropter frigiditatẽ calidæ miſtione frangimus. Miſtionis autẽ quantitatem inueniemus, in primis quidem, ſi corporis affectionẽ inſpexerimus: deinde & propriam laborantis naturam, ætatemq;, & anni tẽpus, & regionem, & p̃ſentem cœli ſtatum. Melius autem facient, qui à calido balneo tepidas non minus trium generum aquas, q̃ inter ſe differant, parabunt: ut prima quidem admodũ tepida ſit, ſecunda uero minus: & tertia adhuc, quæ magis ad frigidũ declinet. Tale autem quippiam uelle uiſus eſt Hippocrates, cũ p̃cepit miſturas parari. Nempe, quod paratur, id nõ ſimpliciter modo multum, uerum & multiforme eſſe eſt melius, ut paulatim à calido ad frigidum procedatur, cum ſubitam ad contrarium mutationem æger non ferat.

* Al. ſi.

50 *Celereſque faciant perfuſiones.*

Ταχέας, i. celeres, referre oportet, non ad eam ſolum, quæ in perfuſione fit, actionem: uerum

quoq; & ad illud, quod actiones interiacet, ſpatium: ut primã inter perfuſionẽ, ſecundamq;, pa- E
rũ ſit interualli. Quòd ſi quis proprie nominauerit, nõ ταχείας, ideſt celeres, ſed πυκνάς, ideſt frequentes, dixerit. Quanquam apud ueteres uſus horum nominum πυκνοῦ & ταχέος, cõfundatur: nam aliquando πυκνάς, id eſt frequentes actiones, ταχείας, ideſt celeres uocant.

51 *Et ſpongijs pro ſtrigili utantur.*

Neq; ſtrigilibus in ægris ipſis, neq; ſpongia, medici huiuſce tẽporis utuntur, ſed à balneo eos linteo cõtegunt: alij ueſtibus, & potiſſimũ *puris, ut plurimum ſudent, obuoluunt. Sed non ſemper ægrum ipſum à balneo copioſe ſudare conuenit. Nempe ſæpius laborantem ad balneum nõ uacuandi corporis gratia ducimus: ſed prorſus contrariam ob rationem, ut ſcilicet humectetur madeſcatq;, q immoderatius exaruit. In talibus igitur, neq; intus in balneo ſunt expectandi ſudores multi: ſed quàm citiſſime labri aquam ingredi, & poſtea egreſſos reſiccare expedit.

*ἀγνάπτοις.

52 *Et non valde ſiccum perungant corpus.*

Oratio hæc ſuccedit q dẽ huic, Et ſpongijs pro ſtrigili utanẽ. Sed, q ſermonis ꝓprietatẽ contẽplatus fuerit, is de unctionis in balneo uſu intelliget, ne eorũ, q̃ de neceſſitate dicenda ſunt, q ꝓ- F
piã ꝑtermiſſum eſſe uideatur. Nã ubi poſt balneũ ſpõgia aquã deterſit Hippocrates, obſcurũ q dẽ eſt, ſi corpus unxerit: bene tñ ægri corpus, cũ humidũ exiſtit, nõ perungẽdũ eſſe cõſtat: niſi quiſpiã dixerit, q Hippocrates hoc ipſum oleũ, qđ cũ aqua eſt, reſiccet. Eſt igitur utile, ut de unctionis in balneo uſu diſcutiatur: ſed neceſſaria magis eſt ſuꝑ unctionis tẽpore diſcuſſio, ſi oleũ ꝓfundere cõueniat, uel ubi, q lauatur, ſudauerit: uel cũ ſiccus adhuc eſt, cõfeſtim, ubi ſeſe exuerit, & prius, q̃ ſudauerit: uel horum neutrum fuerit, ſed ubi humeſcere cœperit. Sanè, qnicunq; eorum meminit, q̃ de olei facultate in ſimpliciũ medicamẽtorũ tractatione dñr, is exacte nouit optimũ eſſe olei uſus in ijs, qui lauantur, tẽporis, quod tertio dr̃ loco: nouitq;, quo nã pacto calfactũ corpori exhibere cõueniat. Nempe id corpus mollius reddit laxiusq;: cum frigidum ſuo contactu nõ ſolum horum neutrum efficere natũ ſit, ſed & eos, qui lauantur, frigentes reddat.

53 *Caput uerò ſpongia, quoad maxime fieri poterit, reſiccare oportet.*

Quòd in balneo caput curioſe reſiccandum ſit, vt ne minimũ q dem ſuperſit humiditatis, ne quaq̃ eſt ambiguũ: nam, q cquid relinquĩ, refrigerare cõſueuit. Non tñ, à ſpongia ut fiat, effici põt, niſi ſtatim ab initio poſt miſturarum uſum. Capitis tñ aquam linteo reſiccare eſt melius. G

54 *Neq; °caput ipſum mõ, uerũ, et extrema, et q̃uis aliã partẽ corporis, à frigoris iniuria ꝓhibere cõuenit.* A.l.3.c.3.d.2. c.5 fol.61.c

Dixiſſe id per ſe ſeorſumq; parum eſſe mihi uidetur: quòd enim pars nulla omnino nuda eſſe debeat, cum à balneo aquam eorum, qui lauantur, reſiccãt, conſtat liquido omnibus: nam, quæ ita denudantur partes, cito eas refrigerari nemo ignorat.

55 *Lauari quoque is non debet, qui nuper vel ſorpſit vel bibit.*

Non ægris modo, uerum quoq; & in ſanis, nullus confeſtim à cibi uel potus ſumptione lauari debet. Nam qui biberunt, his caput repletur: qui uerò cibum ſumpſerunt, his non caput modo, uerum & corpus totum, alimoniam ad ſe prius, quàm concocta fuerit, trahent.

56 *Neque confeſtim à balneo ſorbendum, neque bibendum.*

Sedata, quæ ex balneo eſt, turbatione, tum eſſe, tum bibere melius eſt: ueluti & cõpoſita ea, q̃ ab exercitatione oritur. Nam cibum protinus, uel potum ſumere, caput replet, deuoratumque interdum ſuperfluitare facit. H

57 *Magni aũt admodũ pẽdere oportet, ſi æger, cum recte ualuit, balneum ualde affectauit, & lauari fuerit aſſuetus. Nempe tales magis appetunt, iuuanturq;, cum loti fuerint, adeo, ut lædãtur, ſi nõ fuerint loti.*

Demonſtrata ſunt hæc per totum ferè horum commentariorum ſecundum, ubi dictiones expoſuimus, in quibus parte prima conſuetudinum uires enarrauit.

58 *Peripneumoniæ aũt magis, quã ardenti febri, cõfert. Nã lateris pectorisq;, & dorſi mulcet dolorẽ, ſputũ maturat educitq;, & ſpiritum facilẽ reddit, laſsitudines° tollit, mollit articulos, & cutem ꝑ ſumma apparentem, urinas ciet, capitis ſoluit grauitatem, & nares humectat. Tot ergo inſunt balneo bona, quibus omnibus eſt opus. Cæterum, ſi in apparatu re uno, uel pluribus defectum ſit, metus eſt, ne non proſit balneum: unum ſiquidem horum, quoduis fuerit, ſi à miniſtris non, ut oportet, præparetur, ualde lædit.*

Quare peripneumonias magis, q̃ febres ardentes, iuuet balneum, oſtendit Hippocrates, cum inquit, Nam lateris pectoriſque, & dorſi mulcet dolorem, ſputum maturat educitque, & ſpiritum facilem reddit. Ob hæc etenim omnia peripneumonicis maximo eſt præſidio. Sanantur ſiquidem, qui contenta in pulmonibus ſputa expuunt. Pleuritici quoque ob doloris mitigationem

A nem ualde iuuantur. Quapropter duorũ alterum: nempe uel ita ſcribẽdum, Peripneumoniæ autem, & pleuritidi magis quã ardenti febri confert: uel in peripneumonia pleuritidem ſubaudire oportet. Nã pleuritis dolorẽ in latere habet: Peripneumonia nõ habet. Cæterum, cum peripneumoniis magis, quàm ardentibus febribus conferre balneũ inquit, docet quoque, & æſtuantibus quibuſdã auxilio eſſe: uerum oratio hæc diſtinctionem expoſtulat, quam nõdum efficere poſſumus, quia tempus, quo lauari ægrotantes, uelit, non definierit. Vbi autem ſequẽti dictione enarrãtẽ Hippocratẽ, quos nã haudquaquã lauare uelit, intellexerim⁹, ad balnei tẽps ita pueniem⁹,

59 *Qui in morbis aluum plus iuſto humidiorem habent, ij non ſunt lauandi: neque ij, quibus magis, quàm decet, deiicitur, et ſoluta non ſit: neq; ſumme imbecillitati, nec cibum faſtidientes, nec uomitabundi, nec biliosa ructantes: nec quibus ſanguis è naribus profluit, niſi minus, quàm decet, fluxerit, quod autem decet, non te latet. Si uerò minus, quàm decet, fluat, lauabis, & ſi uniuerſum corpus in cæteris, etſi caput duntaxat iuuerit. Si igitur apparatus hi conuenientes fuerint, æger q. fœliciter balneum ſuſcepturus ſit, quotidie lauare oportet.*

A. li.4.c.2.1. c.73.l.445.g

Quibus complura per uentrem ſubducũtur, iis balneum ſiſtit, ea ad corpus uniuerſum reuellens: atq; hac occaſione detrimentum affert. Quòd aũt, qui nullò modo deiecerũt, eos antea uetuſtã fæcem euacuaſſe melius ſit, nemo ignorat: ſicuti, neq; quòd γεγυμμένος, hoc eſt, τοὺς καταλελυμένους τὴν δύναμιν, i. uiribus reſolutos, balneum amplius euertit. Ait præterea, & ἀσώδεις, id eſt †cibum faſtidientes, & uomitabundos haudquaquam lauando: nempe hos uiribus ita deficimetus eſt, ut ſuccedat ea, quæ ſtomachica appellatur ſyncope. Succedunt his, quibus os uentriculi bile redundat, quos nota indicauit inquiens. Nec biliosa ructantes. Pari modo neq; eos lauare conuenit, quibus profluit abunde è naribus ſanguis: †nam, ſi minus fluxerit, lauare eſt conſentaneum. Hi autem ſunt, qui etiam largo egent balneo: ut ſanguis, qui in capite eſt uehementius moueatur. Conſimiliter lauabimus, ſi ſanguis nullo pacto erumpat, & erumpere debeat. Ex adiectione autem huius ſermonis, Et ſi uniuerſum corpus in cæteris, & ſi caput duntaxat iuuerit, clarius adhuc ſignificauit, quò nam pacto ſæpius in domo calfacta ægrum abſq; labro collocent, & caput duntaxat citra reliquas corporis partes calida perfundant aqua.

B

† *Potius anxietate, uel æſtu laborantes. Iactationem corporis dixit Celſus li. 3. c. 9. Et ſi. n. qui anxietate torquentur, cibos etiã auerſentur, res tamen diuerſa eſt utraque, cũ non omnes qui cibũ faſtidiũt, ſimul etiã anxietate teneantur.*

† Ex antiquis codi. græcis, & ex tralatione ueteri hæc addenda. immoderatiſſime enim ipſis p fluet ſanguis.

60 *Lauandi autem cupidos ſi quotidie bis lauerit, nihil nocebis.*

Qui Victori Romano principi librum De uictus ratione Hippocratis tradidit medicus, is dictionẽ hanc, & alias quaſdam decurtatas ſcripſit: ſicuti & illam, in qua dicit, † Non protelentur primi ſorbẽdi dies: Præterea &, †Qui bis die cibum ſumere ſunt aſſueti, iis bis dare oportet. Verũ utriuſq; harum dictionum dimidiam partem ſubtraxit, ſed præſentis quidẽ nihil: tempus uerò *non adiecit, ubi φιλολουτρεῦντες, id eſt lauandi cupidos, eos intelligit, qui cũ ſani ſunt, lauari gaudent, atq; ob id ſæpius lauantur. Nẽpe hi, cum lauantur, eum accipiunt, qui ex conſuetudine eſt, ſcopum. In ſequentibus autem ab Hippocrate tempus, quo ægros lauari uelit, audiemus.

C

† Vide text. 41. lib. 2. ubi ad uerbũ interps tradu xerat. primis, dieb⁹ quantũ ſorbitione, nequaquam eos priuemus, qbus &c.

† Tex. 20. libri primi.

61 *Tutius autem longe balneo uti poſſunt, qui tota utuntur ptiſſana, quàm qui ſolo utuntur cremore: quanquam & ij interdum uti poſſint: minimum autem, qui potu ſolo utuntur.*

Tempus, quo lauãdum ſit, hoc in loco pateſecit. Hippocrates: quod ſi ab initio pronũciaſſet, multa ſanè, quæ loco medio dicta ſunt, non obſcura eſſent. Ptiſanam ſanè totam porrigit iis, q mitius habent: ſolum uerò cremorẽ iis, qui deterius degunt: uerum iis, qui periculoſius acutiuſque laborant, potus ſolos. Quòd autem toto in hoc cõmentario de thoracis pulmoniſq; affectibus ægerit, plurima quidem exempli uice in his morborũ partibus, & præſertim pleuritidis uniuerſalia præcipiens, ſæpius eſt demonſtratum. Eſt expoſitum quoq; quo nam pacto coctis morbis ptiſſana uti uelit. Eo igitur tempore etiam balneum ſine periculo cõciliatur, utpote quod ad ſputorum, quæ in thorace, & pulmone continentur, expurgationem maxime conferat. Qui igitẽ ita habent, & quæ ex conſuetudine eſt, acceſſerit indicatio, his lauationem duplicare nihil prohibet. Ait præterea balneum ἥκιστα id eſt minimum iuuare eos, qui ſolo utuntur potu: ubi ἥκιστα ἐλάχιστον id eſt minimum ſignificat, & non, ut quidam aiunt, οὐδαμῶς, id eſt nullo pacto. Nam inferens, inquit.

D

62 *†Sunt autem, & ex ijs, qui uti poſſunt.† Ex ijs autem, quæ ante ſcripta ſunt, quos nã in ſingulis uiuendi modis iuuaturum ſit balneum, & quos non, conijcere oportet. Nam quibus aliquid eorum, quæ balneum, et bonum reddere, et iuuare poſſunt, deeſt, hos lauare non expedit: quibus uero nihil deeſt, ſignumque adeſt ipſis, in quo lauare conueniat, lauare oportet.*

† Hæc uerba in cod. antiquis & ĩ tralatione ueteri coniunguntur cũ ſuperioribus uerbis Hippocratis, ita ut unũ duntaxat ſit cõment.

Non adiecit autem, quando ij balneo uti poſſint, ſed nos, qui ſententiam ipſius ſequimur, dicemus. Potum ſolum iis exhibet Hippocrates, quos acuti infeſtant morbi, ubi uires ad morbi uſque uigorem, qui interdum cum ipſa coctione exiſtit, ueluti in morbis thoracis, pulmoniſq;, ſuffecturas ſperauerit. Coctis ſiquidem, qui affectum progignunt, humoribus, confeſtim excreabunt.

†Nõ ſunt in aliquibus ueterib⁹ cod. nec in tralatione ueteri.

bunt. Quòd ſi, qualia oportet, ſolum expuere cœperint, in neutro adhuc modorũ neq; in affectu, E
neq; in ſymptomatis, morbus augebitur. Nã ſæpius affectio ipſa, qua laborant, mitior quidem exiſtit, ſed ſymptomata augẽtur, ut in phlegmone obſeſſis particulis quo ipſe inquit modo, |Cũ pus conficitur, tunc dolores, & febres fiunt magis, quàm cum factum fuerit. Sæpius autẽ mutuis exultant incrementis decrementisq; ſymptomatum magnitudines, & ea, quæ affectionis eſt: fit que id in iis phlegmonis, in quibus pus effluit, quod iam eſt confectum, ut in uulneribus quibuſdam fieri conſueuit, & in peripneumoniis pleuritidibusq;. Poſſunt ergò in his morbis, & ii, quibus potus ſolus uſui eſt, non inutiliter lauari, nempe dolorem ipſorum balneum mitigare ait, & ſputa maturare. Sed ſanè uacuato prius corpore id factitandum. Scierisq; in uniuerſum de balneorum uiribus, quod, ſi non antea uacuato corpore exhibeatur, membris affectis fluxionem parit. Vacuato autem ſi exhibeatur, coctionem iuuat: nempe corpore toto ante uacuato adhibitum, aduacuatoriam obtinet facultatem. Quo fit ut ex febre ardente laborãtibus, iis tantum opituletur, qui ſine tumore uel phlegmones, uel eryſipelatos laborant, feruente in ipſis per totũ corpus bile. Quòd ſi coctionis ſigna habuerint, his multo magis conferet. Verum, ſi ardẽs febris ob ſalſam pituitam putreſcẽtem oriatur, aduerſiſſimum illis eſſe balneum ſcire oportet. Neq; enim pituitoſus humor, ut bilioſus, per cutim euacuatur, propterea quòd tum craſſus, tum glutinoſus F
fit, neque extinguitur, longa egens concoctione.

2. Aph. 47. Ext. ord. 18. h

A.1 4f.t.1.2. c.4.4.f.414.h

DE IIS QVAE Pollicitus fuerat ſe poſtea dictum.

Sect. 1.2.1.108.c

Nõ ſum immemor uerborũ Hippocratis, quæ in principio libri huius hoc refert pacto: |Quæ autem medicum ante animaduertiſſe, ægro non referente oportet plurima dimiſſa ſunt. Hæc ſiquidem, qui Hippocratẽ dogmaticũ eſſe putant, locos affectos eſſe dixerunt, & affectiones ipſorũ, & cauſas. Sed, qui Hippocrates empiricum eſſe exiſtimãt, anni tẽpora eſſe, regiones, ætates, & ambientis nos aeris conditiones, affirmauerunt. Hæc equidẽ oĩa, tum quæ à dogmaticis tũ, quæ ab empiricis dicuntur, utilia eſſe non ignoro. Verum ſcopos multos hoc in libro recenſens Hippocrates, ad quos quis reſpiciẽs uictus formam inuenire poſſit, nullius eorũ, quæ dicta ſunt, præter quam conſuetudinis, mentionem fecit: ſed ſanè non nulla, quæ reminiſcentiã exigunt, præpoſuit. Atq; ob id ſermonem ſum remoratus, ut hac quæ breuis ſit, interpretatione eos, qui totũ legerunt librum, habeam ſermonis huius per intelligentiam aſſecutores. Vnus ſanè, & præcipuus ſcopus, tãquam in exemplo pleuritidis, talis in dictione ab Hippocrate enarratur: |Siquidem ſiccior fuerit morbus, quàm ut quiſpiã putauerit, non multum dare oporter, ſed ante ſorbi G
tionem, uel mulſam uel uinum, utrũ magis auxiliaturum putauerit, propinare cõuenit. Poſt hæc deinceps ait. At, ſi os madeſcat, &, quæ à pulmone expuuntur, talia ſint, qualia eſſe oportet, ſorbitionis quantitatem, ut dicam ſummatim, augere conuenit. Verum tum hæc, tum quæ ſerie cõtinuata dicuntur, nõ ſunt à gnidiis* ſententiis definita. Sed & poſt hæc, morbi coctionẽ animaduertendam eſſe ait Hippocrates, qui ſanè ſcopus totius propemodum eſt Hippocrati ſpeciei uictus inſtituẽdæ, atq; earum, quæ in ea particulariter fiũt, permutationum. Sed & alias deinceps appo nit definitiones, quæ tales ſunt: |Quibus enim cibus ſtatim incluſus eſt, ſiquis nõ uacuato eo ſorbitionẽ dederit, dolorẽ, ſi adeſt, adaugebit: & ſi non adeſt, protinus inducet. Et rurſus deinceps: Præterea, ſi lateris dolor aſſiduus eſt, calidisq; fomentis non remittatur, ſputumque non procedit: ſed extreme citra coctibilitatem glutinoſum ſit, niſi quis dolorẽ uel alui ſubductione, uel ſecta uena pro utriuſuis ſignificatione ſoluerit, ptiſſanam autẽ ita affectis dederit, præcipitẽ aget in mortem. Poſt hæc, & rurſus definiens, ait, Si nuper paſto cuipiam, & alui oneribus haudquaquam purgato, febris uel cum dolore, uel ſine dolore inceperit, à ſorbitione tantiſper eſt tẽperandum, donec cibum ad infernam inteſtini partem deſcendiſſe conicctum ſit. Tum rurſus, |Si nuper cibato cibus prior non deſcẽderit, uirtusq; ualida fuerit, & floruerit ætas, ſubluere oportet: H
ſi uerò uirtus imbecillior fuerit, balano eſt utẽdum, niſi aluus ſua ſponte probe deiecerit. Adiecit ergo in hac dictione eum, qui à uirtute eſt, ſcopũ, ueluti in ſequentibus ſæpenumero, & id cõſiderari præcipiens, quæ nam cauſa, & affectio ſit, quæ uirtutem proſternãt: ubi & hoc à medicis ignorari adiecit. Præterea adiecit, |quod iis, qui dolorem ad hippochõdrium pertinentem habent, ea, quæ per talia medicamenta fiat, auxilio ſit purgatio: cæteris autem, quibus dolor uel grauitas ad brachium uel pectus extenditur, uenæ ſectio. Hæc igitur, & reliqua huiuſmodi, quæ item de conſuetudine dicta ſunt, à gnidiis medicis omnino ſunt prætermiſſa, multoq; magis naturæ, & corporum temperamenta, de quibus ſæpenumero in hoc libro egit, hos picrocholos appellans, †alios melancholicos. His ſcopis inhærens, ac inſiſtens† de ea, quæ tũ in ſanis, tum in ægris fit, uictus ratione agit, quo nam pacto, & emendare, & corrigere oporteat, demonſtrans. Præterea, & in eo, quẽ de uino, oxymelite, & aqua facit, ſermone ſcopos recẽſuit eoſdẽ. Meminit quoque, & coctionis morbi ſæpius, nõ paruũ ſcopũ uniuerſæ uictus rõnis, earũq;, quæ in ipſa fiunt, mutationum hunc faciens. Pari modo & de morbi uigore quippiam dixit, & ad hunc reſpiciens, non tãquam ad abiectiſſimum in uictus ratione ſcopum, alimoniã miniſtrat, Cuncta hæc, & reliqua talia à gnidiis medicis prætermiſſa ſunt, quæ medicũ ante animaduertiſſe, non dicẽte ægro, oportet.

Sect. 1.t.22.213.e

*medicis.

Ibid. t. 32.213 f

Ibid. t. 42.214.e

Ibid. t. 45.215.e

Sec. 2.t.21.117.e

†*In quibuſdã cod. græcis ad. ditur.* τοὺς δὲ φλεγματίας, *i. pituitoſos, & ita uetus inter pres.*

†*de ea quæ in ſanis fit, mutatione dicta, de tuis, quo corrigẽda ſit: & de ea, quæ ĩ ægris.*

Galeni

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE IN MORBIS ACVTIS

COMMENTARIVS QVARTVS

ARGVMENTVM

Liber à quopiam ex Hippocratis diſcipulis,multis diuerſiſq; theorematis,inordinateq; diſpoſitis, conflatus,quorum plurima ad acutos morbos uidentur pertinere.

QVæ in libro De uictus ratione poſt eũ,qui de balneis eſt,ſermonem ſcripta ſunt:iure optimo plerique medicorum Hippocratis non eſſe ſunt ſuſpicati:nã à ſuperioribus,& ui interpretationis,& theorematum integritate lõgo diſcedunt interuallo. Neque tamen abs re moti ſunt, qui & Hippocratis eſſe exiſtimauerunt. Nempe eorum,quæ ſcripta ſunt,ſententia, propo-
B ſitum ipſius mentemq; uſque adeo redolet, ut diſcipulum Hippocratis aliquem ſcripſiſſe ſuſpicio ſit:immo & ex bis multa dictionem unà cũ ſententia ita abſolutam inculpatamq; habent,ut rurſum & ea ab Hippocrate ſcripta eſſe ſuſpicandum ſit,utpote qui librum componere, ubi ſingulariter morbi cuiuſq; acuti cũ rationẽ doceret,ut in libro De uictus ratione in morbis acutis promiſerat,ſeſe apparauerit. Prꝗterea,& alias in præſenti libro reperies dictiones,quę Hippocrate ita indignæ ſunt,ut legitimis iuſtiſq; adſcriptas eſſe ſupicari te oporteat. Sicuti & in aphoriſmis ipſis quidã huiuſcemodi uiſi ſunt,partibus libri ultimis adiecti. Qui enim interſerunt,quia multis in memoria ſunt primæ librorum partes,ultimis adſcribunt. Quod & in libro De capitis uulneribus factum eſſe uidet̃,& in ſecundo de morbis uulneribus. Nec ſecus in eo,qui nunc nobis proponitur,libro reperimus, quę interſeruntur,atq; adhuc magis partibus ultimis. Cum igitur quatuor,ut quiſpiam dixerit, in eo reperiantur ſpecies,una quidem,quæ & dictione,& ſententia Hippocrate digna ſit, altera aũt quæ alterutro ſolum,uel dictione uel ſententia,non nullæ uerò , quæ horum neutro:in ſingulis earum,quæ ad expoſitionem nobis expromentur,dictionibus id ipſum declarabimus.

C I. *Cauſus, id eſt febris ardens ,ſit,cum uenulæ tempore æſtiuo exiccatæ,acres,& biliosos ichoras ad ſe traxerint.*

Aeſtiuum anni tempus dixit calidum,& ſiccum,ſiue ultimo uere fuerit,ſiue prima ęſtate,ſiue media,uel extrema,ſiue primo autumno. Quòd aũt aeris nos ambientis temperamẽtum diſpoſitionẽ corporis ſecum mutet,ſiccum quidẽ ad ſicciorem, humidũ uerò ad humidiorem,in cõmẽtariis Epidemiorum eſt demonſtratum: Quòd item,& anni tẽpus mediocre,& temperatum naturalem ſeruet tẽperaturã,cæteris, quæ in uniuerſa uictus lege agunt homines,modo habentibus ſimili. Demonſtratum præterea,& corpus,quòd à naturali moderataq; codõne ſeſe alienauit,commutauitq;,id,propter quod alienatũ eſt,& cõmutatũ , ob id peculiari egere auxilio, ut arefactum humectatione,humectatum exiccatione,calfactum refrigeratione , & refrigeratũ calfactione. Cum igitur ob aliquam rerũ,quarum exempla dicit Hippocrates,circunſtantiã uenulas aliquas qualibet in parte corporis exiccari contigerit, à uicinis partibus trahũt hæ humiditates. Si ergo,ꝙ ad arefactas uenas feruntur humiditates,ut ſubſtantia humidam naturam, ita & uim humectatoriam habuerint, pars naturalẽ cõmoderationem recipit. Verum,ſi humiditas qualitate acris fuerit,& facultate ſiccatoria,corpus incenditur:ut ſi ex nobis quiſpiã ſiticuloſus effectus liberaliter biberit,uel uinum,quod,quia aqua marina largior miſta ſit,tethalaſſomenõ dicunt,putũ,uel aquã ſalſam. Scio equidem me aliqñ ex ęſtiuo itinere ſiticuloſum redditũ bibiſ-
D ſe uini ueteris paulo ſincerioris calicem unum,atq; ex eo ſitim magis auxiſſe,nõ placaſſe. Vt igitur nos,quanquã mẽte,quæ appetitũ moderetur, prædiri,interdum quidem negligentius,interdũ aũt,& incõtinẽtius,atq; ẽt,cum in prõptu melius nõ ſit,ad potũ aliquẽ,qui & ſalſus, & acris ſit,peruenire cogimur:ſic & uenarũ facultas attractoria ꝑpetuo uicinis ex partibus humiditatẽ attrahit,ſubſtam ipſius,qualis nã ſit,nullo pacto diſcernẽs . ratione etenim caret,qua quippiã ex meliori ſcrutari poſſit:ſed,ut pueri:brutaq; ad caſu oblatũ humidũ,cum ſitiunt,irruũt, hoc pacto,& illa. Si ergo in una quapiã corporis parte affectio ea fiat,in ea ſolũ,q eryſipelas referat,affectus quiſpiã erit. Verũ,ſi uenæ totius corporis ſupra modũ exiccatæ calidas carnoſis è partibus humiditates traxerint,in toto corpore fiet,quæ cauſum referet,affectio. Cauſus uerò ꝓprie dictus nõ caliditatis,ꝙ per totũ fit corpus,præſtat modo uehementia,uerum quoq; & ſiti:nam ſitis in eo uehemẽs eſt,& incompeſcibilis. Deeſt ergo præſenti dictioni ſingularis de cauſi generatione ſermo de partibus,quẽ nos nuperadiecimus : Nempe in una corporis parte,quæuis illa ſit:interdũ cauſus gignitur,interdum,& toto in corpore . Verum,cum in toto fit corpore,ſitim

omnino parit:cum uerò in una parte,non de neceſſitate,niſi pars ipſa ſitim pariat.Omnium aũt E
primum,& maxime id facit os uentriculi,deinde uẽtriculus,atq; ab eo ſtomachus,poſt pulmo, & ſubinde ieiunum inteſtinum.Vtrum igitur ita tantũmodo fit cauſus,ut dixit,cũ ſcilicet acres & bilioſos ichoras ad ſe traxerint uenulę?An ne,& carne id patiẽte erit cauſus,ſiue in parte una ſiue toto in corpore,pati eã cõtigerit?Oſtendimus etenim eã uim habere eorum,quorum indiga eſt,attractoriam.Præterea & fieri poteſt,ut modo altero ſimilis affecto fiat.Modum alterũ dico,cum ex ualidioribus partibus ad imbecilliorem aliquam mittãtur excremẽta: nempe,quòd particulis ſingulis,ut attractoria,ſic & expulſoria inſit facultas,eſt declaratum.Feri ergo poteſt, ut interdum quidem ex parte una interdum vero,& ex pluribus, acres & bilioſi ichores exacte ad dictas fundantur particulas,q̃ ſcilicet imbecilliores ſunt.Quòd Hippocrates ichoras, tenues humiditates appellet,liquido conſtat.

2 *Febris quoque multa habet,corpusque ueluti ab oſſearia laſſitudine habitum laborat,doletque.*

Febris ergo multa habet,propter naturam ichorum,quos & acres,& bilioſos ait. Nempe his ſuperueniunt febres vehementiſſimæ,id eſt quæ multam, & acerrimam habent caliditatem: ſicuti quæ,& minorem,& minus acrem habent,& pituitoſos ſequuntur ſuccos. Laborat autem F
corpus totum laſſitudine ulceroſa propter ichorum acrimoniam. Sed de laſſitudinum omnium differentiis abſolute in libris De tuenda ualetudine eſt tractatum.

† *Aliqui cod. antiqui habẽt acres calidosq; ichoras.*

3 *Fit autem magna ex parte longum ob iter,longamque ſitim,cum uenulæ areſactę,† acres calidasque fluxiones ad ſe traxerint.*

Tum in principio dictum eſt,tum rurſum hoc in loco adiecit uerbum hoc,areſactæ,procatarcticas appellatas cauſas,ueluti exemplo,manifeſtãs{primitiuas nunc dicunt.}Siquidẽ calide omnes,& ſiccæ cauſos progignere poſſunt.Scio equidem non nullos ob liberalem uini,quod tethaſſomenon uocant,potionẽ,cauſo fuiſſe correptos: Veluti & alios ob ſalſamentorum ſalſarum que carnium atq; aliorum quorundam ſalſorum uſum immoderatum. Alius ex ambulatione, & æſtu ueniens,primum quidem lauit ſe,deinde domum perductus,† uini miſti plus bibit, cœpitq; protinus affici cauſo.Alius autem ob iram,& alius ob uigilias cauſum incurrerunt.

† καὶ πιὼν οἶνον [illegible]

4 *Fit quoque,&° lingua aſpera,ſicca,& ualde nigra:uentrisq̃. morſu dolet,deiectionesque, & liquidæ & pallid. fiunt:urgetque ſitis uehemens,& uigiliæ,atque interdum mentis aberratio.* Ali.4.l.1.22. c.41.1424.c

Percurrit hoc in loco,quæ cauſum ſubſequũtur, quæ & συνεδρεύοντα id eſt cõſidentia uocãt. G
Sunt autem hęc,lingua ſicca,aſpera,& nigra,uentris morſus,deiectiones pallidæ,uehemẽs ſitis, & uigiliæ,interdum quoq; & deſipientia.Lingua ſanè areſcit, ꝙ tota corporis affectio ſicca ſit, & calida,febrisq; ipſa talis.Ventris uerò morſus propter ichorum,qui illuc confluunt, acrimoniam oritur.Deiectiones autem pro ſucci redundantia.Liquidasq; eas (græce ἐξύγρας)dixit,nullo pacto concoctas exprimens:coctio enim omnia cogit incraſſatq;.Qui autem ita habent,uigilant ob ſiccitatem.Nempe humiditatem immoderatam ad ſomnum delationes(græce cataphoras:)multam uerò ſiccitatem uigilias procreare eſt demonſtratum. Accedit quoque, & ab aliis ſymptomatis fatigatio,† quæ ob uigilias efficitur.Deſipientiam autem fieri ſciuimus ob eam, q̃ ad caput recurrit,bilem,& ob temperaturę caliditatem ſiccitatemq;. Quòd autem,ubi quiſpiã bilem ſimpliciter dixerit,amara ſignificetur,antea eſt enunciatum:quòd item bilem eãdem, & pallidam,& flauam appellent. Vt ergo nihil eorum,quæ ad cauſum bilioſum ſpectant,prætermiſſum uidetur,niſi quòd non ſolum fit per attractionem,ſed & per effluuium ichorum, ſic inordinate ſcripta quædam ſunt.Nempe ex iis,quę dicta ſunt,quędam ſunt ſymptomata cauſum indicantia,quæ παθογνωμονικά dicunt,alia uerò συνεδρεύοντα,i.conſident.Verũ,quæ cauſos procreãt, H
alia quidem προηγούμενα, i.antegredičtia:alia uerò προκατάρχοντα, ideſt præincipientia à medicis appellantur.Omnium autem,quæ dixi,prægredientium* ſymptomatum,potes tibi,ut lubet,catalogum facere.Sed,qui librum hunc ſcripſit,à prægredientibus fecit exordiũ. Venulas etenim exiccari prægrediens cauſa eſt.Deinceps autem,cum præincipientia,ut ambulationem lõgam, & ſitim,dicere debuit,non ea dixit,ſed ex iis,quę affectum indicant,quippiam dixit,ut febrem uehementem.Debuit & hic ſitim uehementem adiicere,quam poſtea ſimul cum aliis, quæ conſidentia uocãtur,ſymptomatis dixit:quorum quædam aliquando, alia perpetuo, cauſis inſunt: quod & ipſe oſtendit inquiens,interdum autem,& mentis aberratio.Nam,interdum,perpetuo, opponitur. Ego autem dico,& uentre morderi,& bilioſa deiicere non eſſe ex iis,quę perpetuo cauſis inſunt.Nempe,quòd uehemens morbus ſit,motusq; acrium ichorum ad interna ſit,propterea hæc contingunt,iis quidem,qui uentrem heparq; cauſi ueluti* ſedem habent: uerum iis, qui pulmonem ueluti* ſedem habent,hæc non admodum contingunt,ſed quę de lingua dicunt, & deſipientia magis.Difficulter etiam,& hi ſpirant,ea ſcilicet,quæ denſa,& magna eſt, ſpirandi difficultate, efflantq; continenter os aperientes, igneiq; ſpiritus effuſione leuantur:uerum totam ſpirandi difficultatem prætermiſit,quam in prognoſtico dictam oſtendimus.Cæterũ inordinate

† Al. quæ eſt ex uigiliarum.

*In aliquib. antiquis hæc uox non habetur.

ἕδραν, i. locum.

dinate

A dinate ſymptomata linguæ recenſuit. Nẽpe debuit primum ſiccam dixiſſe, deinde aſperam: nã ob immoderatam ſiccitatem lingua aſpera redditur: ut ſi aſpera ſit, omnino & ſicca exiſtat. Qđ autem ob caliditatem immoderatã nigreſcat, ut iis, q̃bus cutis Sole uſta ſit, iã ante didicimus.

5 *Huic, aqua, mulſaq; cocta, & aquoſa, quantum uoluerit, bibendum dabis.*

Liber hic, etſi Hippocratis non ſit, antiquus tamen eſt, quippe qui legitimo operi iã Eraſiſtrati temporibus adiectus fuerit. Quapropter mirandum, quo nã pacto Eraſiſtratus calices cereos in Apollonium, & Dexippum retorſiſſe auſus ſit. Nã, qui librum hunc ſcripſit, mentem Hippocratis Eraſiſtrato melius intelligens, cauſo laborantibus, quantum placet bibere cõcedit: demõſtrauitq; & in legitima uoluminis huius parte ita ſentire Hippocratẽ. Sed de Eraſiſtrati malitia ſatis hæc ſint. Et iã ſcrutemur, quæ in oratione dicuntur. Præcipit ſiquidem neq; aquam ſolam, neque mulſam ſolam, iis propinandam, qui cauſo laborant. Scis etenim aquã, quòd natura frigida ſit, tarde penetrare, & quam plurimo tempore in hypochõdriis manentẽ corrũpi in acutis morbis: mel autem facile bileſcere. Ob id mulſam aquoſam dari iubet, ut aqua, nulla in ſuperiore uẽtre facta mora, à miſto melle ad diſtributionem trahatur. Ob eas cauſas, & coctã ipſam exhibet:
B nẽpe, quàm cruda, ſitim magis arcet, & flatu magis uacat: urinaſq; magis ciet, ut quæ cruda eſt, deiectionem. Minus ſiquidẽ acris, quæ cocta eſt, non ſolum, ꝙ in coctura peragatur, conficiaturque, uerum, ꝙ & ſpumoſum ipſius omne tollatur. Nẽpe, quod acre, & flatuoſum exiſtit, in mellis eſt ſubſtantia: cocta autem, tum morſu caret, tum flatu uacat, diſtribuiturq; melius, q̃ per inteſtina deſcendat: quo fit, ut eam ob cauſam magis alat, q̃ cruda. Cæterum, qui ita laborãt, citra ptiſſanę ſuccũ mulſa nutriendi ſunt. Sed, quod in acutiſſimis morbis ſolos exhibere potus oporteat, in libri huius non ſpuria parte eſt prædictum. Hæc omnia, quæ ad præſentis orationis expoſitionem pertinent, iis, qui & ante legerunt, & meminerunt eas, quæ in illis factæ ſunt, expoſitiones, ad hunc modum, & dicta ſunt, & dicentur.

6 *Quòd ſi os amarum fuerit, uomere confert, & uentrem ſubluere.*

Bilis amaritudo, amarum os reddit. Nempe communem unamque efficiunt tunicam, & quæ uentri interna eſt, & omnis ea, quæ os ſubungit. Non ergo ſine ratione ſermonis huius ſcriptor bilem tum per uomitum, tum per clyſterem euacuat.

C 7 *Verùm, ſi ad hæc non ſoluatur, lacte aſinæ cocto purgabis.*

Quòd omnino quidem eam, quæ in uẽtre eſt, bilem, vacuare præcipiat, timeat autẽ purgantia medicamenta, ꝙ & acria, & calida profus exiſtant, ob id ad lac aſinæ diuertit, utpote quod nullam, ut non aliud ullum, habeat acrimoniam, ſed præ omnibus unum humiditate exuperet, atq; ob id ſolum uentrem ſubeat. Præcoquit autem ipſum ob flatus. Sed ſanè ſolo uti ſero poteris, per oxymeli ipſum, ubi lac ante coxeris, ſeparans, uas *eneum frigida plenum aqua continẽter in lac demittens: nam, & hæc ſi probe fiat demiſſio, ſerum à caſeo ſeparat. Al. argenteum, & ita etiã Dioſcorides.

8 *Salſum autem nihil, neque acre exhibendum, non enim deſcendet.*

Salſus ſuccus qualis nã ſit, ex ſale apparet. De acris autẽ, tum ſubſta, tum facultate dictũ eſt in quarto ſimplicium medicamentorum. Piper ſiquidem, ſinapi, pyrethrum, & quæcunq; ſunt eiuſmodi, uiribus calida ſunt, & acria guſtantibus apparẽt. Quo fit, ut tũ acria, tũ ſalſa, tãquã cauſũ augẽtia, uitare iubeat. Hęc ãt acribus magis ſiccãt, quãquã illis nõ ſimiliter, ſed minus calfaciãt.

9 *Sorbitionem uero, †niſi iudicationes tranſierint, non dabis.* † *Aliqui cod. habent, donec extra dies iudicatorios ſit, ne dato.*

D Sermonem ita, ut robuſtam eſſe uirtutem ſubaudiendum ſit, intellige. Nempe hoc pacto Hippocrates doctrinam faci magna ex parte, quæ ſingulis in ſcopis præcipiuntur, ſcribens: atq; ita deinceps ſemel dicẽs, comparare inter ſe, quæ demonſtrata ſunt cõſideratis ipſorũ uiribus oportere. Quòd uerò ſorbitio ante iudicationem danda non ſit, ſi uirtus ſufficit, in prima huius libri, quæ legitima eſt, parte eſt demonſtratum.

10 *Et, ſi è naribus fluxerit ſanguis ſoluitur ægritudo, atque ſi ſudores ſuperuenerint indicatorij legitimi, cum urinis albis craſsiſque, & lævibus ſubſidentijs.*

A.l.4.ſ.1.2.2. c.40.l.424.e In acutis febribus quod ex ſanguine feruet, ad caput fertur. Cum igitur reſciſſis *ruptiſq; uenis natura id ipſum unà cum aceruatis uaporibus effuderit, cæteris prõptius dominatur, & imperat. Pari mõ, & cũ per ſudores ichoras feruentes expulerit, morbũ ſanat, ſi utique morbo iam cocto ſuperuenerint. Nã de re huiuſmodi iam ſæpius in aliis explanatoriis commentariis eſt dictũ, atq; in aliis, qui de iudicationibus ſunt confecti. Vt igitur in prima libri huius parte, ‖quam omnes legitimam fatentur, eum, qui à morbi coctione eſt, ſcopum ad uictus rationem cõmodiſſimum accepit, ſic & nunc ad prędictionẽ. Subticuit quidem coctionis nomen: ſed conſtantiſſimã ipſius notam in urinis ſcripſit. Optuma igitur urina eſt, quæ albam, & læuem habet ſubſidẽtiam, Sect.1.2.23.111. fol.

2. Prog. t.26.4 200.b tiam,ut in prognoſtico,‖eſt demonſtratum.Neq; tamen ad ſpem ſalutis ſemper apparere expo- E
ſtulabis,ſed ſatis tibi ſæpenumero fuerit, ſi enæorema naturali tũ colore, tum ſubſtãtia cõmo-
dum uideris.Et iam his ita habentibus in interpretatione exuberauit dictio:nã ob dictas urinas
cõſtat & ſudores iudicatorios eſſe,quapropter & fruſtra adiectum.Legitimi præterea non pro-
prie in ipſis dicitur:nam ſecundum morborum ideas talem inferre conſueuerunt appellationẽ
cum alii medicorum probatiſſimi,tum Hippocrates ipſe.

11 *Et ſi abſceſſus aliquis factus fuerit.*

Rariſſime ꝑ abſceſſum iudicatur cauſus,atq; adhuc magis,ſi citra partis corporis adiectionẽ
recenſionẽ quis ſecerit.Nempe parotidibus,‖id eſt abſceſſibus,qui poſt aures fiunt, ‡cauſos ali-
quos ſcio iudicatos,ſed non legitimos.Id autem paulo poſt condiſces poſt expoſitionem.

12 *Verum,ſi abſque his ſoluatur,reuertetur ægritudo,uel coxa uel crus dolebit,expuetque craſſa,ſi ſa-
nus eſt futurus.*

Vbi de ſanguinis eruptione ſudoreq; egit,ſi abſq; his cauſus deſierit, ſuſpectam ait eſſe ſolu-
tionẽ:nã paulo poſt reuertetur.Erit ſiquidem,ait,in recidiua crurũ dolor uel coxę,ſpuetq; craſ F
ſa.Nẽpe,ꝙ iudicandus,ſanguinis eruptione,uel ſudore,uel abſceſſu opus habeat,põt quis arbi-
trari recte dictum eſſe,ſi dictis adiecerit,quæ curationi intendens ipſe ſcripſit, uomere ſcilicet
ꝑcipiens,atq; aluũ ſubducere,potumq; aquam,& mulſam aquoſam coctã cõminiſtrans.Quare
ſi cum his quidem,& ſanguinis eruptionem,& ſudores,& abſceſſum,cauſum ſoluere quis dixe
rit,aliàs autẽ ſolui non poſſe, ſermonem fortaſſe ἐπιεικῆ, hoc eſt iuſtum æquumq; dicere uide-
bitur.Iuſtũ autẽ æquumq; dico,quaſi mediocriter uera loquentẽ,atq; priore magis,nõ tamẽ in
4. Aph. 58. Ext. ord.13.B culpatum prorſus.Neq; enim uerus eſt ſermo.Nempe,quod in aphoriſmis dicitur,‖A cauſo ha-
bito rigore ſuperueniente ſolutio,ueriſſimum exiſtit. Rigorem autem hunc de neceſſitate ſequi
tur interdum q̃dem ſudor ſolus,interdum uerò,& bilioſorum uomitus ſolus,atq; interdũ deie-
ctio ſola:ſed plerunq; ex dictis tribus duo fiunt,& rurſum quandoq; tria.Nẽpe horum duorum
de neceſſitate alterũ in cauſo fit,ſi perfecte ſolui debeat:nã bilioſi humores, uel perfecte uacua-
buntur,uel extinguentur. Prætermiſſa itaq; uidebitur præcipua cauſorum ſanatio, frigidæ ſci-
licet potus,quo cauſos perpetuo curauimus,nullo ex his moriẽte, quibus frigidam propinaui-
mus in tempore opportuno:cuius expoſitionem priore quidem libri huius parte paucis percur
rimus,at in cæteris,tum cõmentariis, tũ operibus fuſius . Sed forte quiſpiã me aſſerere putabit G
nullũ ex iis,qui cauſo laborant,moriturum,qui aquã tẽpeſtiue biberit:quanquã id non aſſerui,
ſed ꝙ oĩbus,quibus ꝓpinaui,cũ adeo multi extiterint,ut numeri nõ meminerim,ſucceſſit auxi
liũ,& ſalus:quod idem non eſt,ut ſi diceres,cauſo laborãtes omnino,ſi frigidam biberint, ſeruã
*inſanabiliter. dos.Nã,qui pernicioſe*inſalubriterq; hñt,eos neq; per aliud quippiam,neq; per aquam,ſeruari
eſt poſſibile: quibus neque miniſtrare ſum conatus.Quòd autem in fine dictionis narratur,Ex-
puetq; craſſa,ſi ſanus eſt futurus,in his tãtum cauſis obſeruare debes,q̃ paſſo pulmone oriunꝰ.

13 *Cauſi genus aliud. Aluus ſoluta,ſitis magna,lingua aſpera,ſicca,ſalſa.*

Veteres Græcos reperio nomen generis interdum in homonymis,i.æquiuocis,uſurpare:ho-
monymis inquã,quæ unum quidẽ hñt ſignificatum, ſed ex ipſius diuiſione ad plures deducunꝰ
differentias.In quo ſæpius dicere conſueuimus genericas rei huius differentias eſſe uel duas,uel
tres,uel quatuor,uel quotquot eſſe poſſunt.Sed,cum & homonyma duplicia ſint, aliqua quidẽ
nullo pacto inter ſe cõmunicantia,ut cum canem dicimus,& terreſtrem,& marinum:alia uerò,
quæ cum ſynonimis,i.uniuocis,aliquatenus communia exiſtãt,cum ab uno factã appellationẽ
†quo tandem referantur duo cauſarum genera cõſiderandũ. habuerint,†ad quam interdũ referantur:cõſiderandum,ut dictum eſt,duo eſſe cauſorum gene- H
ra:quod exacte quidem cognoſcetur,ſi ſubſtantiæ utriuſq; ratio,quæ in appellatione eſt,oſtẽſa
fuerit.Sed qm̃ à mentis conceptu ratio iudicium accipit: perſcrutãdum,ſi mentis conceptũ cau
ſi ita conſonum habemus,ut hominis,bouis,& equi.At,cũ oratio commentario prolixior futu
ra ſit,tum ipſam,tum cęteras ad breuẽ cõtrahere ſummã conabimur,hoc exorſi modo.Febrem
cauſum medicos reperio appellantes,cum urens caliditas ſitiſq; incompeſcibilis hominem tor
quet.Quod ſi ita habet,*cauſum eum,in quo corpus non uritur,ſitiſq; leuis ſit, cauſum quidem
ſimpliciter,exquiſitum aũt legitimumq; non dicemus:pro dimidia autẽ parte cũ talis ſit,breuio A.l.4.ſ 1.t.2. c.40.ſ.424 d
ris doctrinæ gratia,cauſum nothũ appellare haud perperã fuerit.Quo aũt mõ tertianis in febri-
bus appellatione huiuſmodi uti conſueuimus,ita duo cauſorũ genera eſſe intelligemus,*ut ter-
tianarũ genera duo eſſe quiſpiã dixerit,unũ exquiſitum legitimumq;:alterum uerò nothũ ſpu- A.l.4.ſ.1.t.2. c.35.ſ.422.h
riumq;,cui uidelicet ex legitimi quidem ſymptomatis non nulla inſunt,aliqua uerò nõ . Quòd
aũt ſecundus cauſus,de quo in hac parte docere inſtituimus,tãquam diminutus quidã ſit , atq;
non exacte abſolutus,certior fies,ſi mentẽ ad ea ſymptomata,quæ à ſcriptore ipſo in eo fieri di
cuntur,conuerteris.Nẽpe principio ait,Aluus ſoluta,ſitis magna,lingua aſpera,ſicca,ſalſa, non
eo adiecto , quod in priore adiecit . Nothus ſiquidẽ cauſus ex legitimi ſymptomatis alterũ qui-
dem

A dem habet,alterum non.Deinceps autē linguam aſperam eſſe inquiens,& ſiccā,non adiecit nigram,quo modo in priore:ſed pro hoc ſymptomate ſalſam dixit.Nēpe,ut,cum lingua amarulēta redditur,flauā redundare bilem oſtendit:ita cum ſalſa,ſalſum ſalſuginoſumq́; appellatum humorem,qui unum exiſtit ex pituitæ generibus:quæ tria ſunt.ut tibi innotuit,acidū ſcilicet,dulce,& ſalſum .Quo modo igitur prior cauſus ex amara bile conſtans pallidas geminā ob cauſam parit excretiones,tū ꝙ tenuis fuerit,tum ꝙ febris urens augeatur, prænata in eo , quæ flaua eſt, bile:ſic pituitoſus humor neq; facile excernitur,neq; febrem auget,neq; ſitim ardentem habet, neq; in ſpiritum uertitur:atq; ob id de eo dixit,aluus ſoluta,excernere ipſam ſolum oſtendens, quod ipſi non excernere aduerſatur: ſubit ſiquidem his uenter,non tamen ſecundum humoris, cuiuſpiam ideam,ſed iis,quæ in alimentum miniſtrata ſunt,corruptis.Non enim hi potu regun tur,ut q̄ plurimi eorum,qui priore infeſtātur cauſo:nempe ii citam habent excretionem,ex tenui ſcilicet,& feruenti humore conſtituti: ſeram uerò hi ob frigidam, glutinoſamq́; craſſam pituitæ ſubſtantiam.Fieri,ergo nequit,ut qui ita laborant,ſolo utantur potu.Id ſiquidē didicimus in iis morbis,qui in quinta uel ſeptima die ualida exiſtente uirtute coctionem ſunt recepturi:uerum,ſi morbus ad nonum,vel decimumquartū, uel uigeſimum, ſeſe prorogaturus ſit, in eo cir-
B ca initia ptiſſanæ cremore utimur.

14 *Vrina interceptio.*

Dici id ab ipſo conſueuit,uel cum non effatu digna,uel nullo pacto mittitur urina : fit autem in inſtituto præſenti ſermoni cauſo propter humoris craſſitiem.

15 *Vigilia.*

Cauſo utriq; hoc commune eſt,atque ob id in priore mentionem huius fecit:fit ſiquidem in illo magis,quòd caput accendatur,inflammeturque magis.

16 *Et refrigerata extrema.*

Symptoma hoc ſecundi eſt cauſuſi . Verum ſermonem non ſimpliciter efferre conuenit , ſed cum definitione aliqua:neq;.n.perpetuo talis exiſtit,at cū malignus fuerit. Nēpe in bilioſis urētibusq́; febribus,caliditatē ad extrema uſq; corporis extendit,etſi *non malignus cauſus fuerit: at in pituitoſis fumoſa eſt caliditatis ſubſtantia,cum,ſ.uel in uentre,uel hepate,uel pulmone ſal
C ſus humor putruerit,ob quā quidē caliditas idonea redditur.Verū,ſi malignus euaſeritmorbus, refrigerantur extrema ob uirtutis imbecillitatē,phlegmonesq́; totum ad ſe ſanguinem trahentis magnitudinem:nam abſq; his nunquam lethalis efficitur morbus.

* *Sunt qdam cod. qui nō habent illam particulam, non.*

17 *Cauſus hic,niſi ſanguis è naribus fluxerit,uel circa collum abſceſſus fiat,uel crurum dolor , & eger ſputa craſſa expuat (hac autem adſtricta aluo fiunt) uel coxarum dolor, uel pudendi liuor ſuperuenerit , non indicatur:teſtis quoque intenſus indicatorius exiſtit.*

Quòd ſolnantur per abſceſſus magis,q̄ per excretiones,quæ ex pituita putreſcente oriuntur febres,ſępius eſt demonſtratum.At in pręſenti cauſo non abſceſſus mō commemorauit,uerum
q quoq;,& ſanguinis profuſionem adiecit,magisq́; in iis cauſis,quorum ſedes in pulmone exiſtit. Nempe in huiuſmodi affectionibus caput incaleſcens,ſanguine repletur,effunditq́;,quod ex eo redundat,tum ruptis,tum adapertis uenis.Ob eandem cauſam circa ceruicem abſceſſus fiūt,& parotides,iis,qui ita afficiuntur.Verū,quibus affectionis conſtitutio in partibus , quæ ſecundū ieiunum,uel hepar ſunt,exiſtit,deorſum magis fiunt abſceſſus:qua efficitur ratione,ut coxę doleant,pudendum liueat,teſticulusq́; iis tendatur qui ita afficiuntur.Fit aūt teſtis intentio inter-
D dum ab ea,quæ in eo ſit inflammatione:interdū quoq;,quia à quopiam eorum,quæ ſuperius inflammantur,attrahitur†.Quoſdam autem eorum,qui in pulmonē afficiuntur,craſſa expuere cocto iam morbo diximus.Ex eo igitur liquet doctrinam confuſam eſſe,& inordinatam,& indefinitam:quod,tametſi eam,quæ τῶν συγγραμμάτων,i.librorum gratia fit ὑποτύπωσιν,i.ſubfigurationem deceat,libro tamē nullo pacto eſt peculiare propriumq;.Nam,cum ex multis membris paſſis tales fiant febres,deinceps,& ex ordine ſymptomatum catalogum ſcribere oportet , & non inordinate indefiniteq;,ſed ſcd̄m peculiarē propriumq;,& propoſitū morbum, efficere.Et ſanè in hunc dictum eſt modū,Alnus ſoluta,non ꝙ cauſis ſymptoma hoc perpetuo inſit,ſed ut interdum.Nam,qui in uentre dictam habent affectionem,iis, corrupto cibo deiectiones liquidæ exiſtunt . Qui uerò in pulmone habent, uentre haudquaquam patiente,iis deiectiones huiuſmodi de neceſſitate nō fiunt,cū interdum cōtrariū ita affectis cōtingat , ut dura ſcilicet ſit aluus,difficulterq; excernat.Pręterea†& quib⁹ in iecinore cauſi ſubeſt radix,‡& q̄ ob iecur cauſo laborāt, iis,quæ excernūtur,interdum quidem liquida exiſtunt, & interdum ſicca,ueluti quę σπυραθώδη appellantur, ‡ quaſi capratum ſtercori ſimilia excrementa dixeris ‡ combuſtis ſcilicet à uiſceris phlegmone ſcybalis.Cum igitur uiſcus huiuſmodi ſolū phlegmone obſidebitur,id efficiet:uerū cum phlegmone fuerit,& imbecillitas,liquida deiiciuntur,uiſcere ſcilicet alimentum ad ſe trahere

† *Quod āt qui damcorū craſſa ſputa expuant, hoc dictū eſt, ac intelligi debet ī iis, qui affectū in pulmone habent concoctione iā facta.*

†Hæc non habētur. in antiquis codicibus.

here nequeunte.Sed deiectiones hmõi ab iis,quæ uentre affecto fiunt,chyloſitate diſtinguunt. E

18 *Sorbitiones dato attractoriis.*

Quod ſæpius dicere ſum ſolitus,ꝙ.ſ.obſcura lectio nihil doceat,id & nunc dicam. Nã,qui ex pituitæ uitio laborant:pro potu quidem oxymeli eſt utiliſſimum,pro alimẽto uerò ptiſſanæ cremor.Ego tñ,quanquã hoc noſcam,nec opus habeã,ut ab alio diſcã,diuinare non poſſum, quas nã dicat attractorias ſorbitiones.Oxymeli ſiquidẽ,& ſecatorium, & inciſorium, & abſterſoriũ dici põt,attractorium tñ nullo pacto,quia ſanè,quod ab ipſo attrahatur demonſtrare nõ poſſumus.Ad hunt modum neq; ptiſſanæ cremorẽ attractoriũ eſſe aſſeremus. Sed forte quiſpiã dicet uelle ipſum uentrem ſubducere attractoriis.i.quæ craſſum trahunt ſuccum,cuiuſmodi eſt,quod pituitam trahit.At uerò ſorbitiones non dixiſſet.Nẽpe hoc munus medicamentorum eſt,& non ſorbitionum,ſicuti neq; potuum.Innotuit ergo,quo nã pacto in obſcuris dictionibus nihil certi cõpertiq; habeamus.Quapropter neq; dictionẽ hanc defendere conabimur,ꝙ nihil in ea certum finitumq; reperiatur . Cęterum nõ mihi cõſtat,quo nã homines pacto: ut in aliis multis manifeſte errent,ſic & in eo,ꝙ iis,quæ obſcure dicuntur,gaudeant : quanquam omnes uno fermè ore perſpicuitatem orationis uirtutem eſſe,obſcuritatem uerò uitium,proclament. F

19 *In acutis autem morbis ſanguinem detrahes, ſi uehemens morbus uideatur, uigeatque ægrotanti ætas,& uirium adſit robur.*

Sermo hic nimirũ Hippocrate eſt dignus . Subitq; mihi in admirationẽ,quòd inter aphoriſmos eum non ſcripſerit,cum in paucis uerbis uis magna cõperiatur: quod aphoriſmis uſu euenire ſolet.De his ergo,qui ſanguinis egent detractione,frequens apud medicos fuit ſermo.Quorum,quæ de ea detractione maxime probabilia uidẽtur,duobus à me ſcriptis ſecure ſunt enarrata libris.Quorum alter de ſanguinis detractione inſcribitur:in quo, ꝗ cõmodãt,omnia docentur.Alter ſcriptus eſt,ut dixi,medicis tum empiricis,tũ dogmaticis . Verum amethodi,id eſt ab omni methodo alieni,Theſſalij,uti & cætera ſine demonſtratione ſimpliciter dicũt,ſic & ſanguinis detractionem χαλαστικόν,id eſt relaxatorium,cenſent eſſe remedium: χαλαστικόν uerò non uno exponunt modo,ut per commentarios noſtros, cum de methodica ſecta ageremus,oſtẽdimus. Qui autem omnem de ſanguinis miſſione hiſtoriam intelligere uoluerit,legere tum noſtros, tũ reliquorum medicorum libros poteſt.Nunc uerò ſummã ipſam in paucos tandem relatam ſcopos audi.Sanguinẽ etenim primum detrahes,ſi magnus tibi uideatur morbus. Manifeſtè à per- G ſpecta quantitate tali utitur remedio propter uehementes affectus:neque refert, ſi uel uehemẽtem,magnum morbum dixeris.Secundus ſanguinis detrahendi ſcopus eſt,ſi æger ętate uigeat: neque enim puer,neq; ſenex ſanguinis ſuſtinent detractionem,etiam ſi morbus,quo ipſi laborauerint,magnus fuerit.Tertium ſcopum non prætermiſit libri huius cõſcriptor,qui facultatis uitalis robur exiſtit:neque enim in iis, qui ętate uigent, cum ægrotant , perperuo robur apparet. Quã ob cauſam qs forte duo hæc ſola pro ſcopis detrahẽdi ſanguinis ſatis eſſe autumabit,magnitudinẽ.ſ.morbi,& uirtutis robur.Neq; enim ſenex,ꝙ annoſus ſit, per ſe, ſed propter uirtutis imbecillitatem non fert ſanguinis detractionem.At certe pueri , quanquam uitali facultate ualeant,tamen neq; hi ſanguinis ſuſtinent miſſionem:prompte enim eorum ſubſtantia , tum propter humiditatem,tum propter temperamenti caliditatem,euaporatur.Detractione igitur ſanguinis non egent,qui connatam habent à temperamento uacuationem. Ob eam cauſam ſcoporũ ſanguinis detrahendi numero non ſatisfacere uidentur magnitudo morbi,& uirtutis robur, meliusq; feceris,ſi & uigentium ætatem adieceris. Quod porrò in frõte dictionis dictum eſt,In acutis morbis ſanguinem detrahes,ut conſidereтur,eſt dignum.Quo modo enim longorũ morborũ non meminit?Quoniam ſanè de acutis nunc docet,atq; ob id ſolos eos memorauit: nẽpe & ex longis multi ſunt,qui ſanguinis egent detractione,cum & hi dictis tribus ſubiaceãt ſcopis. H Cæterum,cum oĩa hæc recte dicta ſint,quoſdã tamen nõ recte uſos fuiſſe eſt putandum. Quo è numero eſt Menodot⁹ empiricus in ſola plethorica appellata ſyndrome ſanguinis miſſionẽ obſeruari aſſeuerans.Nos aũt,& ea non exiſtente,uenam ſecamus,cum dolor uehemens hominẽ ſtatim prehẽderit,uel pars aliqua fracta fuerit,uel os ex loco pulſum ſit, uel alius quiſpiã articulus cõtractus reductusq; ſit.Neq; etiam plethorica facta ſyndrome ſanguinem ſemper mittim⁹, ſed & frictione,& balneis multis,& abſtinẽtia,quæ tribus,uel quatuor diebus fiat,ad id, qđ naturale eſt,reuocamus.Verum de his abunde,tũ in libro De plenitudine,tum in libro De ſanguinis detractione,eſt pronunciatum,præterea & in libro methodi curatiuæ.Ad præſens ergo hæc de ſanguinis detractione,ueluti in cõmentario,dicta ſufficiãt.Verũ,ut nihil deſit,adiiciã, & eũ, qui ab ambiente nos aere deſumitur,ſcopum,cum fuerit abũde calidus,& ſiccus, ita ut cito ab eo corpus euaporetur.Nempe tunc à ſanguinis miſſione abſtinemus, etiam ſi morbus magnus fuerit,uigensq; ætate homo.Id ergo auctor ſolum prætermiſit,reliquis ſcriptis, atque etiam patientis ipſius corporis habitum.Verum procedente oratione , & mentionem habitus fecit:qui & ætatis differentias in ſe comprehendere poteſt,ut oſtendam.

A 20 *Porrò, ſi angina fuerit, et ſi aliud quodpiam ex pleuriticis malum, ecligmate repurgato. At, ſi imbecilliores appareant, uel plus ſanguinis detraxeris, clyſmum tertio quoq; die uentri infundes, donec in tuto æger fuerit, & fame indigeat.*

Συνάγχη id eſt angina, partium, quæ in ſaucibus ſitæ ſunt, phlegmone eſt, quæ poſt ſanguinis miſſionē repurgari eclegmatibus poteſt, id eſt quæ in partibus phlegmone obſeſſis cõtinentur, per ſputa euacuari poſſunt. Nempe corpus impurũ excrementoſumq;, quod uacuatur, iure optimo expurgari quiſpiam pronunciauit. Cæteris aũt acutis morbis omiſſis, de pleuritide mentionem facit, quo modo & in prima libri parte fecit. Si uerò imbecilliores, inquit, tibi eſſe uidebuntur, uel ꝑꝑ ſanguinis ablati copiam, uel ob aliam quamuis rationem, purgationis uice clyſterẽ tertio quoq; infundes die. Nempe relaxato per ſanguinis miſſionem corpore, quod ex morbificis humoribus qualitate uitioſum ſuperfluit, per clyſteres id euacuari iubet. Quòd autẽ ſcopus illi ſit non ſolum alimenti excremẽta ſubducere, uerum quoq; & paſſum locum expurgare, palàm eſt. Quod uerò finẽ orationis facit, Et fame indigeat. ijs, qui in primo libro à nobis demonſtrata meminerunt, etiam manifeſtum euadit.

B

21 *φλεγμαίνοντα hypochōdria nō ſpirituũ interceptione ſepti trãſuerſi intẽſio, uel ſpirituũ protenſiones, quibus orthopnœa ſicca pus nō ſubit: ſed à ſpirituũ interceptione pathemata ſuperueniunt. Potiſsimũ uerò et iecinoris* dolores, et lienis grauitates, atq; inflãmationes aliæ, et ſuperiores ſepto* dolores, morborũq; collectiones, quas συστροφὰς dicunt, ſolui non poſſunt, ſiquis prius medicari aggreſſus fuerit. Nam uenæ ſectio in his præferenda uenit: deinde clyſmis eſt opus,* ſi uehemens & magnus fuerit morbus: ſi uerò non, & poſtea medicamento, opus ſit, ſanè id poſt ſanguinis miſsionem ſecure & mediocriter porrigendum.* *ὠμοδυνία. *Alnis.

Morborum, qui prius ſanguinis egent miſſione, deinde ab ea purgari expoſtulant, catalogũ facit. Primumq; inter oẽs ſcribit, φλεγμαίνοντα hypochondria. Neque uocem hanc, φλεγμαίνοντα ex Hippocratis conſuetudine audias, uelim. Nẽpe flammantes morbi oẽs & calidi uoce hac ſignificantur: cuiuſmodi ſunt eryſipelata, herpetes, & carbunculi, & quæ propriè phlegmonæ appellantur. Verum recentiores medici oẽs ſpeciei flagrantium* corporum uni uetus cõe nomen indunt: uocantq; hoc pacto ſolum eum tumorem, qui renitet cum dolore & multa caliditate exiſtit. Verum, cum & alij præter naturam exiſtant tumores, ut ſcirrhus, & qui à recentioribus me-
C dicis œdema appellatur (fuit ſiquidem & id aliqñ commune nomen tumorum omnium præter naturam, neq; ipſius inflationis:) diximus quidem alibi, libro uno, de tumoribus præter naturã, uerũ impræſentia, ut cætera, ita & hoc ſummatim dicatur. Scirrhus quidẽ renitens tumor eſt, et doloris expers. Verum inflatio bifariam fit, nẽpe collecto in quibuſdã cauitatibus uel ſenſui expoſitis, uel ratione cõtemplabilibus, flatuoſo ſpiritu. Fuerunt ſanè, qui aliqñ tumores præter naturã in muſculis ſecuerũt, tanq̃ pus in imo reperturi, ſed nihil aliud, præter q̃ ſpiritum, qui totã per carnem minutatim diſſeminatus eſſet, inuenerunt. Pręterea & thrombi ſoli aliquãdo ab ijs, qui ita ſecant, uel uiſcoſa humiditas uel mucoſa eſt reperta: uerũ in talibus tumor uel ex thrombo uel mucore erat, carne ad hunc affici modum apparente, ſpiritus autem in ea per minuta eſt diſſeminatus. Non igitur in præſenti dictione φλεγμαίνοντα hypochondria ſcđm aſſuetum Hippocrati ſignificatum dicta eſſe uidentur. Nempe quam mentem habebit, quod ipſi adijcitur, nõ flatuum interceptionę, cum flammea caliditas in hypochondrijs, ſiue cum flatu fuerit, ſiue non, eandem habeat indicationem? Neq; etiam ita dicere eſt uiſus, ut coniunctim tum phlogoſin, tũ ſpirituum interceptionem, fieri dicatur, cum id falſum ſit: nunquam. n. ſpiritus interceptio, flammeam hypochondrio infert affectionem. Qui ergo hæc ſcripſit, φλεγμαίνοντα hypochondria, di-
D cere eſt uiſus, quæ in tumorem ſublata ſunt. Poſt hæc autem mentionem de ſepti tranſuerſi intenſione fecit, deinde & protenſione ſpiritus. Septi tranſuerſi intenſio manifeſta eſt omnibus: ſed ſpiritus protenſos dicere uiſus eſt, ueluti interruptos. De quibus in prima libri huius parte ſcriptum eſt, Spiritus offendens in ea, quæ extra fit, aeris delatione. Super quo in dictionis illius expoſitione eſt enarratum. Siccam autem orthopnœam dixit eam ſpirandi difficultatem, quę ſine ſputis uel eductione per tuſſim uſque adeo uehemens eſt, ut* inclinari citra ſuffocationem, qui ita afficitur, non poſſit. quam fieri non ignoras ab anguſtia † earum pulmonis capacitatum, quæ ſpiritum deferunt, quæ id patiuntur iacentibus magis, minus autem ſtantibus, & profecto recte collocatis omnibus, quæ in thorace exiſtunt partibus: quo fit, ut & orthopnœa appellitetur. Sed, cum ea interdum fiat ob uiſceris phlegmonen, ut in peripneumonijs, interdumque & oppletis bronchijs, ſanguinis miſſione ait egere eos, qui orthopnœa ſunt affecti, eos inquam, quibus pus collectum non ſit. Nẽpe, quibus pus collectum ſit, eos puris uacuatione egere conſtat. Qui autem à ſpiritus interceptione (quod in anguſtiam acto pulmone fieri ſolet) hæc patiuntur, eos ſanguinis miſſione iuuabis. Pari modo & iecinoris *dolores ſpleniſque, atque cæteras omnes inflammationes, ſanguinis detractio iuuabit, atque uniuerſas morborum collectiones, Græci συστροφὰς dicunt. Quod autem morborum συστροφὰς dixerit ea, quæ ab in-

*Aliqui cod. habẽt non, σωμάτων, id eſt corporum, ſed νοσημάτων, i. morborum.

*κατακλίνειν.

†capacitatum ſpiritus, q̃ ſunt i pulmone, quæ id, &c.

tumeſcentibns fiunt partibus, par eſt: audin ſiquidẽ & nunc multos in Aſia noſtra tũmores prę- E
ter naturam omnes ita nuncupantes. In his ſiquidem prius quã ſanguis mittatur, purgationem interdicere oportet, quanquam & hanc quoque mentem rationemq; deinceps dicat in ea, quæ ſequitur, dictione.

22 *Quæcunq; autẽ ea, quæ inflammantur, ſtatim morborũ inter initia medicamẽto ſoluere conantur, ij non ſolum ab intenſa inflammataq; parte nihil adimunt, cum non cedat obſequaturq;, quæ adhuc cruda eſt affectio: verum quoq; & quæ morbo reſiſtentia & ſana ſunt, abſumunt colliquantq;: vbi autẽ corpus imbecille ſit, morbus prævalet: vbi autem morbus corpori prævaluerit, remedium non habet.*

1. Apho 22, Ext. ord. 10 b

Hunc expoſuimus aphoriſmum, cum illũ exponeremus, | Cocta medicari & mouere. Atq; in eiſdem, quibus & nunc, ſymptomatis recte ad ſanguinis miſſionẽ propius deueniendum præcipit, ubi uitioſi aliqui humores in partem aliquã confluant, atq; in ea aceruentur, † quod modo quodam ut dixi συναθροίζεσθαι, i. colligi, in ea parte dicuntur. Quòd aũt in fine ante hãc ſcriptæ dictionis ſcribitur, quidam dignotioni inacceſſum efficiũt nomen φαρμακείας in caſu accuſandi pro genitiuo haud recte legentes ad hunc modum: ἀσφαλείας μὲν καὶ μετριότητος δεῖσθαι φλεβοτομίαν μετὰ φαρμακείαν, id eſt ſecuritate & mediocritate indigere ſanguinis miſſionem poſt medicamentum: qua F
dictione ſignificari uolunt ad ſanguinis miſſionem à medicamento ueniendum. Verũ in tota dictione prius ad ſanguinis miſſionem ueniendum, deinde ad medicamentũ, præcipitur: non aũt è contrario ut ij ſcribunt, aſſumendum medicamentum, deinde ad ſanguinis detractionem deueniendum. Cætera dictionis dilucida ijs ſunt, qui exacte dicta eius animaduerterunt.

† *Manuſcripti quidam codices habent, ὅπερ ὡς ἔφην συναθροίζεσθαι λέγεται [illegible] χωρίῳ, i. quod ſanè, ut dixi, συναθροίζεσθαι dicitur hoc in loco.*

23 *Quòd autem quis repẽte obmuteſcat, id venarum interceptiones occluſionesq; faciunt, ſi ſano abſq; occaſione, vel forti alia cauſa id contigerit.*

Venarum ἀπολήψιας, i. interceptiones, appellat oppletiones, quæ à copia exoriuntur. Cum igitur ſupra modũ oppletæ fuerint uenæ, grauari uirtutẽ eſt neceſſe, atq; in extinctionis agi periculum natiuam caliditatem, quæ ob copiã ſuffocationi quippiã ſimile patitur. Oriuntur ſiquidẽ epilepſiæ, & apoplexiæ, & syncopæ cardiacæ. Nempe uno cõi aphoniæ, i. uocis carentiæ, ſymptomate, ſymptomata huiuſmodi ſignificauit. Adiecit autem orationi. Si ſano abſq; occaſione uel alia forti cauſa id contigerit. vbi πρόφασιν, id eſt occaſionem, dicit cauſam manifeſtam, ut ſiquis in lucta uel pãcratio ex brachiorũ accommodatione ad periculum ſuffocationis circumductus fuerit. Cauſam uerò aliam fortẽ dicit, qualis uel timore uel maximo animi mœrore ꝑcuſſis acci- G
dit. In ægris aũt uocis priuatio huiuſmodi fieri poteſt, interdũ læſi duntaxat ijs, q̃ uoci efformandæ ſubſeruiunt, inſtrumentis, uel ẽt ijs, quæ reſpirationi deputauit natura. Poteſt quoq; cõtingere ob recentem quandam exolutionem & afflictionem uirtutis. Vt autem ab huiuſmodi aphonijs uocisq; priuationibus eam diſtinguat, quæ orationi appoſita eſt, adiecit, Si ſano contigerit.

24 *Venam igitur brachij dextri internam ſecare oportet.*

Velociſſime & plurimum ex ijs, quæ principes ſunt, partibus, uena ea corpus uacuat: atq; ob id in acutiſſimis morbis ad eam ſe confert.

25 *Sanguinemq; auferre, inſpecta ſecundum habitum ætatemq; pluris minoriſue ratione.*

Superius, cum de ſcopis miſſionis ſanguinis ageret, corporis habitũ quidem omiſit, ſed hoc in loco uirium non meminit. Verum habitus nomen pro uirtutis nomine dictum eſſe opinantũ nõnulli, una ex re duo dici perperam exiſtimantes. Nempe habitum ad corpus conſtitutionẽ referentes dicimus, utpote cum quis uel mollis, uel durus fuerit: robur uerò uirtutis functionũ uehementiæ attribuimus. Ex quo fit, ut duo hi ſint ſcopi, uacuandi quidem † indicationem, quæ commu- H
nes ſint, habentes, ſed inter ſe differentes, ueluti & ab ætate. Verũ ætatem ipſam ad corporis habitum referre eſt melius, & non uirtutem. Nam pueris ꝑ habitus molliciem, ſucci perſpirabili cute facile digerũtur: ſenibus uerò non facile propter ſiccitatem & frigiditatem. Satiſq; eſſe tres hos detrahendi ſanguinis ſcopus quiſpiam dicere poteſt, indicationẽ euacuandi accipientibus nobis & à morbi, qui curatur, magnitudine, & habitu, & uirtute. Cuius nã autem ambiens nos aer eſſe debeat temperaturæ, inſpiciendum eſſe, eſt ſupra dictum.

† Al. κοινὴν ἔνδειξιν, i. communẽ indicationem.

26 *Quàm plurimis aũt horũ accedunt hæc, faciei rubores, oculorũ cõſtantia, manuũ porrectiones, dentiũ ſtridores, pulſus, maxillarũ contractio, refrigeratio extremorũ, & ſpirituum in uenis interceptiones.*

Inter hæc, quæ* deinceps accedunt, faciei ſolius, qui ante ſcribuntur rubores, ſanguinis copiã indicant. Succedit oculorum conſtantia, id eſt immobilitas, & manuum porrectiones: nẽpe & eas lædi ob neruorum principium contingit, ſed aliter, quàm ſit oculorũ cõſtantia. Nempe ea ueluti torporem quendam functionum in neruorum primordio indicat: manuum uerò porrectiones & dentium fremitus neque ob quietem, neque ob principij immobilitatem, ſed propter uitiatam motionem, exoriuntur. Quid autem pulſus indicent, non omnino conſtat. Nempe ue-

* Al. ἐξαίφνης, id eſt repente.

A teres in motionibus dolorẽ in membris inflammatis excitãtibus, hoc proferunt nomen: in palpitationibus quoq;: & præterea in uehementi arteriarum motione. Maxillarum uerò contractio conuulſionis eſt ſymptoma, manuumq́; porrectiones, & fremitus dentium. Extremorum uerò perfrictio in huiuſmodi affectionibus caliditatem natiuã ab humorũ multitudine grauari oſtendit. Quod autem in fine dictionis apponitur, ſpirituũ in uenis interceptiones, id ut de pulſus carentia (ἀσφυξίαν Græci uocant) dicatur, probabile eſt: nam ueteres, arterias, uenas appellabant. Spirituum ſanè interceptiones, quaſi *inclinationes & quietes, ab auctore dici poſſunt. Sunt, qui ſequentis dictionis alteram habentis ſententiam principium cõſtituant dictionem hanc: cui, quæ deinceps ſcripta eſt, copulant.

* κατακλίσεις.

27 *Cum dolores acceſſerint, bilis atræ fluxuumq́, acriũ influxiones fiunt: dolẽt morſa interna, morſæq; atq; admodum arefactæ uenæ intenduntur, inflammatæq; trahunt, quæ influunt. Quapropter corrupto ſanguine, nequeuntibusq; ſpiritibus naturales pertranſire meatus, infrigidationes fiunt ob ſtationem, uertigines, aphoniæ, capitis grauitas, & cõuulſiones, ſi iã ad cor uel hepar uel in uenam peruenerint. Hinc epilepſiæ, et paraplexiæ, ſi cõtinẽtes locos fluxiones inuaſerint, atq; ſpiritibus exire nequeũtibus exaruerint.*

B Eiuſdem cum prædictis generis eſt ſermo, qui nunc effertur: quem & non nulli illis copulant. Atq; ob eam cauſam bifariam uerbum hoc [illegible], i. acceſſerint, ſcribi reperitur. Sunt enim qui præſentem ſermonem cum prædictis coniungant, ſcribentes [illegible] ſyllabam cum σ elemẽto: alijs uerò non cõiungunt, ſcribuntq́; [illegible] ſine σ. Verum, quod in oratione dicitur huiuſmodi eſt. Dolorum motio influxionem humiditatum ad eam, q̃ dolore uexatur, partem excitare conſueuit. Cum igitur uitioſis ſuccis corpus refertũ fuerit, bilis atræ cæterorumq́; acrium humorũ influxiones exoriuntur, ob quas dolet æger magis, mordenturq́; interna, grauantq́; morſæ à p̃dictis humoribus, q̃ in affecto loco ſunt uenæ: idq́; ipſum rei alterius cauſa reddit *contraria. Nempe repleta à fluxibus huiuſmodi, quæ afficitur particula, corrumpitur quidẽ in primis ſanguis ipſe, uaſa uerò opplentur, ꝗ in eo cunctas ſpirituum uias arcet cohibetq́;. Nam aperte & id declarauit inquiens, Nequeuntibusq́; ſpiritibus naturales pertranſire meatus. qđ ſanè ſpirituũ interceptiones paulo ante uocauit. Cum autẽ ſanguis ſteterit, atq; cum eo ſpiritus, infrigidationes fiunt, uertigines, aphoniæ, capitis grauitates, & conuulſiones: q̃bus ſuccedũt paraplexiæ, & epilepſiæ, cũ in locos oppletas uenas continentes defederint ipſi fluxus. Locos dixit corporis partes, quas auctor ante ſcripſit, cor, hepar, & uenã, q̃ prædicta coniungit uiſcera: uenã, inquã, poſtea à

Marginal notes: A. li. 4 [illegible] c. 8. — † ſine ſpaſmo ... in gloſſa. — † Cum apoplexia frequenter ſine cõuulſione fiat: planè uel loco (apoplexia) legendum (epilepſia) uel particula illa, cõuulſione, omnino mutãda, quãdo etiã in antiqua interpretatione Legitur, ſine ſpaſmo, iam uerò epilepſiã interdum fieri abſque cõuulſione manifeſta, aperte docuit Auicennas.

C medicis cauam appellatam, ꝗ uenarum omnium, quæ per corpus animalis diſſeminantur, latiſſima ſit. Iure igitur ſanguis in locis huiuſmodi propter uenarum repletionem ſpiritũ penetrare non permittit, ſed ueluti in mortuo corpore, concreſcit: qđ & auctor ipſe oſtendit inquiẽs. Atq; ſpiritibus exire nequeũtibus, exaruerint. At proprie magis dixiſſet, concreuerint: cõcreſcũt ſiquidem, & quæ ſiccantur, & quæ refrigerantur: nunc autem non propter exiccationẽ cõcreſcit ſanguis, & qui in ipſum influunt uitioſi ſucci, nẽpe exeuntibus ipſis & flabellatis, incorruptus & naturaliter fuſus redditur ſanguis: uerum, cũ manent, natiuamq; caliditatẽ reſpuunt extinguũtque, concretio ſanguinis tãquam in mortuo corpore fit. Cum ergo ita affectis ſanguis detrahiť, is frigidus craſſusq; & uix effluẽs apparet, idq́; propter huiuſmodi refrigerationem. Interdũ autem & toto corpore conuulſiones fiunt: interdumq́; ſalubriter & conferunt. Nẽpe corpus totũ quatientes, uniuerſas calfaciũt partes adeo, ut multitudo partim ꝑ cutim digerať, partim ad aliquam ex non præcipuis expellatur partem: ubi cũ indiſſolubiliter impacta fuerit, paraplexiã facit: Nam, quòd eas, quæ apoplexia uel epilepſia ad aliquam ex non præcipuis partẽ irruũt, paralyſes, id eſt reſolutiones, Hippocrates ita appellet, eſt demonſtratũ. Interdũ quoq; & facta abſque † conuulſione apoplexia non nullis affectus in partis reſolutionem finiuit, qui paraplexia

D appellatur. Cętera dictionis ſunt manifeſta.

28 *Talibus ſanè prius adhibitis fomentis, uenam confeſtim ab initio ſecare oportet, cum † nondũ fixa ſint omnia, quæ contriſtant, tum ſpiritus, tum fluxiones: facilius etenim remedijs patent.*

Qui ita habẽt, his ante adhibere ſotus oportet, qm̃ coaluit in ipſis ſanguis, difficulterq́; effluit. Sed, qm̃ & in fotu ipſo fricatio aliqua fiat, facere, ꝗ ſcripſimus, eſt meli⁹, † ſecare. ſ. internã cubiti uenã: non enim ſemꝑ ita concreuiſſe ſanguis reperiť, ut effluere non poſſit. Fricãdæ igiť in eo tp̃e multis ab hoĩbus cũctę corporis partes: &, ſi mediocriter ſanguis fluxerit, rurſus fricãdæ, ſuperq́; auferendus ſanguis: ſi uero nõ fluerit, fricandæ quidẽ & fouẽdæ donec fluxerit. Vbi uero in paraplexiã deſierit affectio, breui fricare expedit tẽpore & fouere: rurſum fricare & fouere, donec citiſſime hæc deſierint, † dum fixi adhuc non ſunt ſpiritus, & euacuationi contumaces.

Marginal notes: † μετέωρα. ſublimia. — † αἰεὶ τάμνειν αὐτίκα, i. ſemper ſecare ſtatim internam &c. in aliquib⁹ autem manuſcriptis, ἔπειτα τάμνειν αὐτίκα, i. poſtea ſecare ſtatim, &c. & ita uetus tralatio. — † dũ ſublimes ſunt ſpũs nec euacuationi cõtumaces.

29 *Poſtea reficere expedit, & habita indicationis ratione ſuperiorem uentrem, ſi nõ leuetur, purgare: inferiori uero ſi nõ deiecerit, clyſmum inijcere. Coctum deinde aſinæ lac dabis: bibetq́. heminis duodecim non minus: & ſi uirtus tolerauerit, ſedecim magis.*

Ab ea, quæ per ſanguinis miſſionẽ fit, uacuatione refici hominẽ præcipit: ut ſi nihil leuatus

videatur, ad eã, quę per ſuperiores partes, id eſt per uomitum fit, purgationẽ agatur. Verum purgans medicamentũ neq; nominatim perſtrinxit, neq; ipſius fecit delectũ: nẽpe, ꝙ ad morbi magnitudinem uirtutisq; robur reſpicientes, uel album ueratrum, uel ex alijs, q̃ uomitũ cient, quic quam exhibeamus, nemo ambigit. Quę aũt de aluo inferiore dicta ſunt, clara exiſtunt, expoſitoriſq; haud indiga Neq, admirationi ſit lactis copia, cum † antiquis omnibus ita ſuerit aſſuetum. Quòd autem lac aſinę propter humiditatem exhibeat, ſupra eſt dictum: atq; amplius, quòd non coaguletur epotum, ueluti quæ craſſa ſunt. At cum eo mellis quippiam ſaliſq; miſcere cõuenit. E

† *Impreſſi habent πᾶσι τοῖς ἀρχαίοις, i. antiquis omnib⁹. aliqui manuſcripti habẽt, παρὰ τοῖς παλαιοῖς, i. apud antiquos. et ita uetus ĩterpres.*

30 *Synanchus, id eſt angina, fit, cũ hyeme uereq́ fluxio multa & uiſcoſa à capite ad iugulares defluxerit uenas, plurimumq́ hæ propter latitudinem traxerint* *ſpiritum. Cum autem & frigida & glutinoſa fuerit, ſpiritus obſtruit permeationes, ſanguinemq́ coercens, quæ ſanguini uicina ſunt congelat, ſanguinemq́ ipſum immobilem reddit & ſtabilem, quipe cum frigida natura ſit, & obſtructoria. Ob id ſuffocantur liuente lingua, atq; in rotundum acta, reflexaq; propter eas quæ linguæ ſubduntur, uenas: nã præciſa uena, quam* ⁑ *non nulli cionida, id eſt columellam, uocant, uena utrinq; craſſa apparet. Cum igitur hæ oppletæ fuerint, lingua, q̃ ob ſiccitatem et rara & ſpongioſa exiſtit, innituntur. Lingua autem ut ex uenis humidum accipiens, ex lata, rotunda: ex bene colorata, liuens: ex molli, dura: atq; ex facile flexili, flectenti contumax efficitur: ita ut cito ſuffocet, niſi quis cito auxilium ferat, ſanguinem ex brachijs detrahens, & uenas, quæ ſub lingua ſunt, ſecans, & medicans quibuſdam attractorijs, & calida exhibẽs gargariſmata, & caput abradens. Debet item ceratum tum collo, tum capiti circumponere, laniſq; circumuoluere, mollibusq; ſpongijs ex aqua calida expreſſis fouere. Bibat etiam aquam, & mulſam non frigidam. Cremoremq; aſſumat, ubi ex indicatione in tuto fuerit.* F

* *Al. ῥεῦμα, i. fluxionem.*

Siue ſynanchon dicere uolueris, ſiue cynanchon: uel alterũ quidẽ horum ſynanchen, alterũ uerò cynanchen: ſiue utrũq; ſynanchen uocaueris: duas ſynanches ſciueris eſſe rationes. Nẽpe ad curationem nominibus opus nobis non eſt: conſueuit ſiquidem eam docere longe melius, q̃ ij, qui in nominibus monſtroſa enunciant. Subſcribam aũt tibi cõpendioſe [a] † doctrinam ipſius peculiarem, ⁑ ſuſcepto ita exordio. Fluxionũ, quæ ex capite deferuntur, quædã ſubſtantia tenues exiſtunt, aliæ ex craſſis uiſcoſiſq; humoribus conſtant. Quæ igĩ tenues ſunt, hæ latis penetratis uenis in anguſtioribus detinentur. Tales aũt ſunt, quæ in [b] *larynge. i. gutture ſunt. Contrarium aũt in craſſis cõtingit, ꝙ non ingrediantur uniuerſas, quæ ſtrictæ admodũ exiſtunt, uenas, ante .ſ. in capacioribus detentæ. Cum igitur in faucium uenis tales impacti fuerint humores, pars in tumorẽ attollitur, ueluti guttur ex alijs: tanq̃ gutturis, q̃ fauciũ, ſtrictiores multo exiſtãt uenæ. G Corpus autẽ totũ uacare excremẽtis debet & nõ plethoricum eſſe geminã ob cauſam, [c] † nẽpe tum ob eam, quæ à uacuatione eſt, reuulſionẽ: tum ꝙ uacuato corpore, cũ a parte affecta, quod influit, expellimus, id facilius conſentit, nihil, ſi calido aliquo euaporare uolueris, à corpore ipſo parti calfactæ mittet. Corpus igĩ totũ uena ſecta uacuare oportet, & purgatione, & clyſteribus: uerum affectas partes medicamentis aſtringentibus, q́ profluentes retrudãt humores, atq; ex firmatis eos, qui non admodũ infarcti ſunt, & glutinoſi & craſſi: tum calidis & acribus, quæ cõtentos in membris paſſis digerãt humores. At ſine medicamentis uenæ, quæ ſub lingua ſunt, eam, q́ in faucibus eſt, phlegmonen uacuant. Sed, quũ humorũ craſſi aliqui, glutinoſiq; ſunt, acrioribus propterea indigent medicamentis, quæ .ſ. & ſecare, & in tenuia diuidere, & glutinoſa tum craſſa cõfringere poſſint. Præterea & ad exteriorẽ ſuperficiẽ reuellere oportet, circumpoſitis collo, quæ attractoria polleãt facultate, medicamẽtis. Nempe colli ſuperficiarias partes, q̃ imas, affici eſt melius: ꝙ ſpiritus quidem, cum inſpirationes fiunt, ad fauces gutturq; irruat, & cum expirationes fiunt, per ea foras deferatur. Sæpius uerò, q́ ad partes prodictas procedunt fluxiones, eæ ad partes quaſdam alias exprimente natura tranſmutantur: atq; interdũ principio ita deferunĩ, ut rurſum aliæ oriantur tum faucium, tum gutturis, fluxionum differentiæ. Quòd autẽ, quæ ad H cutem receſſerunt, ijs quę in profundum decubuerunt, multo ſalubtiora exiſtãt, conſtat oĩbus. Commune tñ in utriſq; tum colli, tum capitis, à quo fluxiones fiunt, auxilium tibi ſit. Sermo hic & ſynancharum ſpecies, & cauſas, & affectos locos, & curationes docuit: neq;, ſi uel ſynanchen uel cynanchen, uel ſynãchon uel cynanchon, appellaret, fuit ſolicitus. Qui igitur librũ hunc ſeripſit, neglectis nominibus, oẽs, qui tum in faucibus, tum gutture exiſtũt, arctãtq; reſpirationem, affectus ſynanchos appellitans, duas horum ſpecies eſſe ait, alteram quidem, quæ à glutinoſa frigidaq; fluxione facta ſit, quam pituitoſam uocare poſſis: alteram uerò à calida acriq;, quam ſi picrocholam bilioſamq; ſimpliciter appellaueris, non peccabis. Priorẽ autem fluxionem in latiores decumbere uenas ait: bilioſam, etiam in tenuiores peruenire oſtẽdes. Cætera dictionis ſunt manifeſta. Ad ea autem, quæ retuli, conuertas animum, oportet: &, ſi prima uice nõ intellexeris, bis & ter lege, & intelliges: ego autem ad ſecundam ſynanchi ſpeciem tranſibo. A.l.3. fol. 253.c

A † Legitur ĩ manuſcriptis codicib. τὴν τοῦ τοιούτου διδασκαλίας ἰδέαν, i. talis doctrinæ ideam, ſeu formam. & ita uetus ĩterpres. male enim legitur ĩ impreſſis διδασκαλίαν.

B Al. pharynge, i. faucibus. & ita uetus interpres.*

C † Clarius ex antiquis. tũ ob reuulſionẽ quæ ad uacuãdum fit, tũ quia uacuatum corp⁹, ubi ab affectis locis, id quod influit retrudimus, facile ſuſcipiet, nihilq́ &c. & ita uet⁹ interpres.

31 *Cum æſtate uel autumno fluxerit ex capite calida & nitroſa fluxio, quaſi ab anni tempore tum acris, tum calida fuerit, atque huiuſmodi ſit, mordet, ulcerat, ſpiritu implet, orthopnœam parit, ſiccitatemq́ multam: præterea, quæ intuenti apparent, gracilia uidentur.*

Quomodo

A Quo modo, & quam ob cauſam hæc fiant? qm̃ à calidis & acribus. Priorem ſiquidem fluxionem, quæ pituitoſa eſt, hyeme uel uere decumbere ait: hanc uerò ſcđam autumno uel æſtate: in alijs anni temporibus ex proportione, ut antea eſt dictum. Orthopnœam aũt huic ſuperuenire anginæ generi ait, quæ inſignis nota eſt anguſtiæ, partẽ ex ijs, quæ reſpirationi ſubſeruiunt, aliquam fatigantis, ut ſupra eſt demonſtratum. Quòd ſi his ampliſſime aperire os uolueris, linguã que repreſſeris, ut, quæ in faucibus ſunt, inſpectare queas, nullum ſanè præter naturam tumorẽ, ut in ante dictis, inuenies: qđ ſcriptor explanauit, cum inquit, Præterea, quæ intuenti apparent, ἰσχνὰ id eſt gracilia, uidẽtur. Nempe, quod in faucium* meatu inflammatum eſt, non vř: quod aũt ex apertis uidetur, id omne citra inflammationẽ exiſtit, parteſq; ipſæ ſunt graciles: nempe hæc uox ἰσχνὸν, tumenti præter naturam interdum opponitur. Quam uocis huius nunc dictam ſignificationem ignorantes non nulli, dictionem ridicule exponunt. Alij autem permutant, ut & qui ad hunc ſcribunt modum: Præterea, quæ intuenti apparent, ἄχροα id eſt decolora uidentur. Cęterum ita affectis fit interdum, ut & fluxionis partem recipiant• faucibus uicini, atq; à tergo ſiti ordinatiq; muſculi, ubi & ſtomachus, qui ſæpius & ipſe unà afficitur. Poſt hoc ſanè in præſenti dictione ſcriptum quoque eſt, quod ſequitur.

* Al. χώρῳ.i. loco, & ita uetus interpres.

• Laryngi, habent [illegible] omnes, quos uiderim.

B

32 *Tendines quoque ceruicis poſteriores contenduntur, apparentq́; tetani modo intendi.*

Quod deinceps dictum eſt, magis adhuc guttur affici oſtendit: nempe & uocis generationem in ea animalis abſolui parte eſt demonſtratum. Quapropter inquit.

33 *Voxq́; ἀπὶ ἔῤῥωγε, id eſt abrupta eſt, & ſpiritus paruus eſt.*

Nempe uox oĩno ἀπέῤῥωγε, i. ἀπόλλυται, i. diſperijt abruptaq; eſt, paſſo, ut dictum eſt, gutture. Reſpiratio aũt parua redditur, p̃p meatus anguſtiã. Recenſet aũt in cõmentarijs de difficultate ſpirandi, quòd longior t̃pe ſit & interuallis frequentior: qđ ſcriptor in hunc enunciauit modũ.

34 *Spiritusq́; reuulſio frequens & uiolenta accedit.*

Spiritũ, & eam, quæ inſpirationi ſuccedit, expirationem: & eam, quæ expirationi ſuccedit, inſpirationem, dixit. Ex utroq; enim frequens redditur ſpiritus: nam ita affectis, quæ inſpirationi ſuccedit quies, breue tempus habet ſimiliter & quæ expirationi ſuccedit ante inſpirationem. Demonſtrationes horum in libris de ſpirandi difficultate enarratæ ſunt.

C

35 *Talibus arteria ulceratur, inciditurq́; pulmo: neq; externum aerem admittere intro queunt. Quibus niſi ad exteriores partes malum ſua ſponte perferatur, hi grauius ineuitabiliusque habebunt, & propter anni tempus, & quòd à calidis acribusque id ſit humoribus.*

Arteriam quoq; ulcerari ijs, qui ita affecti ſunt, dictum eſt & p̃p humoris acrimoniã, ſed pulmonem ardere † uiduatum deſtitutumq; ait, dogmati uerò ſermonem copulans. Nempe in cõmentario de uſu reſpirationis demonſtratum eſt, animal in reſpirationis priuatione, non ob ſubſtantiæ penuriam perire, ſed q̃ calor natiuus tum refrigerio, tũ uentilatione deſtituatur: quapropter non immerito, qui immoderatior exiſtit, pulmonem accendit. Hanc igitur anginæ ſpeciem tum grauiorem, tum ineuitabiliorem eſſe priore ait, tum p̃p ante dicta, tum q̃ æſtiuum autumnaleq; ſit anni tempus, & quòd ex acrioribus oritur humoribus. Qua efficitur ratione, ut ea, quę cum coniunctione, &, eſt dictio, melior ſit, quàm ea, quæ ſine coniunctione, &, eſt. Significat aũt ab ijs, quę ante dicta ſunt, & propter anni tempus, in quo ſit, & propter humorem, à quo oritur, maioris eſſe periculi ſecundam anginæ ſpeciem. Non eſt ergo ſimpliciter ſcribendũ, q̃ tum grauior, tum uitatu difficilior ſit propter anni tempus. Quòd ſi & abſq; coniunctione ſcriptionem

D ſeruare quis uoluerit, cõiunctionem eam ita ſubaudire oportebit, ut ſi in dictione eſſet: multa ſiquidem atque alia apud antiquos defectiuo modo ſcripta reperiuntur.

† Al [illegible] & ita etiam uetus interpres.

36 *Si febris hominem prehenderit, uetere excremẽto deſcendente, uel nuper cibatum, ſiue cum lateris dolore, ſiue non, is quieti tantiſper permittendus, donec cibus primum ad uentrem imum deſcenderit.*

Dictiones quoq; huiuſmodi ea, quæ librò de uictu in acutis morbis adiecta ſunt, Hippocratis ſcripta non eſſe oſtendunt. Non enim, qui perfecte de pleuritide in legitima libri huius parte tractauerat, eum rurſus hic pauca apponere oportebat.

37 *Sumat autem in potu oxymeli. At, cum grauitas ad lumbos uſq; deſcenderit, tũ uel clyſmum dare, uel medicamẽto purgare oportet. Atq; cum purgatus fuerit, ſorbitionem primum & aquam mulſam, deinde cibaria & elixos piſces miniſtrare: uinumq;, quod aquoſum ſit & exiguum, noctu, interdiu uerò dilutam mulſam. Cum uerò flatus male olentes fuerint, balanus uel clyſmus confert: ſi non, bibentẽ oxymeli tantiſper cohibere oportet, donec ad inferiorem aluum deſcenderit, deinde clyſmate ſubducere conuenit.*

Indefinite indiſtincteq; dictum eſt: quanquam, quod hic ſcriptum eſt, definite diſtincteq; in legitima libri huius parte dictum ſit, & quæ poſt id, uſquequo piſcium meminit Hippocrates:

quoniam adhuc de languentibus in libro ipſe agebat, & non ijs, qui ex morbo reualeſcunt. E
Cætera dictionis manifeſta ſunt.

† φαρμακεύειν.

38 *At, ſi liquidum aluum habenti cauſus ſuperuenerit, ſi tibi* * *purgatio idonea videatur, eam non tribus primis diebus adhibebis, ſed quarto.*

Quod intempeſtiue quidem hic de cauſo egerit, prædictis ſcilicet in principio tum dijs, tum curationibus, nemo eſt, qui ignoret. Nempe dictiones ex mente ſunt aphoriſmi illius, ‖ Cocta medicari, & mouere, non cruda, neq; in principio, niſi turgeant: plurima uerò non turgent. Quidam aliter ſcribunt, cauſos ab initio medicari uolentes: ut dictio talis ſit: Intra tertium diem adhibebis. Expedit igitur non oīno à tertio medicari die, ſed ut aphoriſmus canit, ‖ In acutis morbis raro & in principijs medicamento purgante uti. Rem ergo ſecundum aphoriſmorū mentem definire oportet, ſcrutariq;, cum in principijs purgatione utendum ſit, & cum morbi coctio expectanda ſit. Qui autem uel in principio ſimpliciter dixerit, uel neutrum definierit, fallitur.

1. Apho. 22. Ext. ord. 10. b

1. Apho. 24. Ext. ord. 10. c

39 *Cum aūt* * *purgaueris, ſorbitionibus utitor, obſeruatis ita febrium acceſſionibus, ut nunq̃, cū adſunt, neq; cū futura ſunt, exhibeas, ſed uel cū ceſſant, uel quieuerūt, & maxime à principio receſſerunt. Frigentibus ergo pedibus, neq; potum, neq; ſorbitionem, neq; aliud quippiā huiuſmodi, dabis: ſed maximū exiſtimato, ſi id tantiſper obſeruaueris, donec ualde incaluerint. Deinde ita, quod confert, exhibe. Frigiditas ſi quidem pedum, magna ex parte febris acceſſuræ ſignū exiſtit: quo tempore ſi quid porrigas, maxime prorſus peccabis, nempe & morbū nō parū augebis. At uero, cum febris deſinit, contrario modo, pedes reliquo corpore calidiores fiunt: nempe, cū augetur, pedes refrigerat, incenſoq; ex thorace ad caput flammam mittit. Calore igitur toto ad ſupernas partes concurrēte, atq; ad caput exhalante, non abſq; cauſa pedes frigeſcunt, utpote qui natura & carne carent, & neruis abundent: præterea & à calidiſſimis diſtantes locis refrigerātur, ſeſe ad thoracem colligente calore. Rurſum, & cum febris ſoluitur, & in minutas redigitur partes, calor ad pedes ex proportione deſcendit. Quo tempore caput, & thorax refrixerūt, atq; ob id cibus dandus. Nempe, cum pedes frigidi fuerint, uenter de neceſſitate calet† faſtiditq; cibum, intenditur hypochondrium, iactatur, propter internam turbationē, corpus, † mens fixa non eſt, dolet æger, lacinatur uelliturq;, uomere affectat: & ſi mala uomuerit, dolet. Ergo, cū calor ad pedes deſcenderit, curritq; urina: & ſi non ſudet, omnia ceſſant: Quo tempore ſorbitionem dare expedit, nam alias pernicioſa exiſtit.* F

† καὶ πολλὰ δ' ... dictio autem ἀεί, & ... nario modo ab hoc interprete uertitur hoc in libro.

† καὶ κατωπτερ... μὴ γνώμη.

De particulari cibi miniſtrandi tempore dictum quidem eſt paucis in legitima libri parte: ſed æque & nunc prolixius manifeſtiusq; dicitur, quaſi ſermo præſens ſit illius explanatio, ſeruata Hippocratis mente, quam tum in cæteris dixit, tum in eo, quòd febrem ex thorace, hoc eſt ex corde, accendi, atq; in caput flammam mittere, ait. G

40 *Quibus aūt aluus per febres perpetuo liquida eſt, pedes maxime calfaciens, ceromatiſq; contegens, atq; faſcijs obuoluens ita attende, ut reliquo corpore frigidiores non ſint. Si uerò pedes calent, calorificum nullum exhibe, ſed, ne frigeſcant, obſerua. Potu eſt utendum quam minimo, aqua frigida uel mulſa.*

Διὰ τέλεος, idem cum διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, ſemper & perpetuo ſignificat. At cum multi exiſtant affectus, in quibus per totū malum aluū liquidam eſſe contingit: fieriq; nequeat, ut curationē habeant unam, quo modo ſæpius eſt demonſtratum; tm̄ abeſt, ut ex dictione quicquam utiliter dicatur, ut et iacturam facturus ſit, qui ſcriptum curationis modum in affectibus multis iuuare crediderit. Nā, ut cætera omittam, cum aluus liquida eſſe poſſit tum ꝑꝑ uentris phlegmonem, tum propter colliquantem febrem, frigidæ potus maxime contrarius eſt phlegmonæ: colliquantibus uerò febribus conuenientiſſimus, eo, quod didiciſti, tempore exhibitus.

41 *Quibus per febris aluus liquida eſt, & mens turbata: horumq; multi floccos uellunt, nareſq; fodiunt: & parum quidem interrogatis reſpondent, ſed ex ſe nihil, quod compoſitū ſit, dicunt: talia his melancholico eſſe arbitror. His igitur ita habentibus, ſi uenter liquidus fuerit, & colliquans, ſorbitiones frigidiores craſſioreſq; exhibendas eſſe puto: potuſq;, qui ſiſtant, uinoſioreſq;, uel etiam aſtringentiores.* H

Phreniticorum ſanè cętera sūt ſymptomata: ſed uentris liqdi ſymptoma, interdū qdē ī phrenitide fit, nō tn̄ id ꝓprie ipſi ineſt: quaꝑꝑ aluū liqdā ex diſtinctione curare expedit: phrenitim uerò alia ſeorſum ꝓſequi ſanatione. In ea aūt, quā auctor ſcripſit, ſanatione, nullo pacto animi intentionē ad phrenitidē dirigit, ſed curare eū magis uelle arbitror affectionē quādā, ex uētris qdē parte aliqua ꝓdeuntē, ſed caput ita ad cōdolentiā trahentē, ut ex uentris affectu deſipiat. Talia aūt nō recte melancholica eſſe dictū eſt: magis.n. ea à flaua ꝓficiſcunt bile, cohibita aluo.

42 *Quibus item febribus uertigines à principio, et capitis pulſus ſunt, & urina tenuis, his ad iudicationes uſq; febris acceſſionem expectare oportet. Quòd ſi delirarent quoque, non mirarer.*

Cum caput circūmagi uidetur, δῖνος, i. uertigo, uocatur affectio: cū autē, & tenebricoſa ſimul fuerit uiſio, σκοτόδινος, id eſt tenebricoſa uertigo, appellitatur. Fit autem ob inordinatā ꝑ ſpiritus flatuoſi motionem, qui uel in capite localem habet generationem, uel ſurſum ex inferis fertur

partibus

A partibus. Omnes aũt ſpirituum huiuſmodi generationes turbationem indicant: ob quas & cum ſymptomatis tumultuoſis iudicationes fiũt. Scire etenim oporter affectiones huiuſmodi mediũ quodam modo obtinere tum earum, quæ periculo uacant, tum pernicioſarum. Conatur ſiquidẽ caliditas natiua corporis humores tũ diſſoluere, tũ effundere: ſed tenuare ipſos & ꝑ inuiſibilia foramina excernere non poteſt. Cũ uerò perfecte languet, (hoc eſt ἀῤῥωστεῖ) neq; ſoluere incipit, atq; ob id ſpiritus flatuoſus non ſumme languente natiua caliditate ortũ habet. Languere igitur periculo oĩ uacat, natura ſiquidem morbo ſuperior exiſtit: uerum maxime languere lethale eſt, natura.n.non parum à morbo uincitur. Cum aũt nõ uincitur, prædicta fiunt ſymptomata: atq; poſtea, q̃ ægrotauerit, iudicationes abſoluuntur, aliæ ad ſalutẽ, alię ad mortem. Pulſus aũt, qui in capite fiunt, id eſt ſenſibiles arteriarũ motiones, caliditatis multæ ſymptomata exiſtũt: ob quas cauſas ſæpenumero deliria fiunt. Ad hunc itaq; modum uniuerſim habentibus, quæ dicta ſunt, cum, ubi quis parum ualere cæperit, ab urinarum quidẽ tenuitate cruditas morbi indicetur, caput aũt flatuoſo impletum eſſe ſpiritu ſignificent uertigines cum pulſibus, ſcire oportet naturã haudquaquam quieſcere, ſed interdũ contentos in corpore prauos humores ita aggredi, ut à bonis eos ſeparet, atq; quouis modo excernat: uel ad eam, quæ minus præcipua ſit, reijciat partem.

B Prædictus igitur ſermo ad antedictorum prænotionem maxime confert. Nempe interdũ ab initio morbi, febres quidem moderatæ fiunt, ſed ſymptomata huiuſmodi caput infeſtant ꝑ ꝑ exuſtionem, uel exhalationem humorũ in uentriculi corpore contentorum. Sanè capitis ſolius, quouis aliter modo habentis, caliditatẽ balneũ iuuabit: ptiſſanæq; cremor pro ſorbitione ſatis erit. A.li.4 f.1.c.2. c.8. lul.419.8 Verum, cum ſpiritus calidus flatuoſusq; ob humorum prauitatẽ ad caput fertur, lauare hos non confert. Tute igitur ſingula hæc facienda ſunt. Definitio aũt affectionum una ſola eſt, ex urinarũ cruditate & cõcoctione: quorum auctor recte meminit inquiens, urina tenuis, quod ſæpius cruditatis ſignum eſſe eſt pronunciatum. Quo fit, ut nullus ſit medicus, qui in morbis huiuſmodi negligentius urinarum inſpectionem negligat.

43 *Quibus principio urinæ & nebuloſæ & craſſæ exiſtunt, hos, annuentibus cæteris, ſubpurgare conuenit. Quodſi vrinæ inter initia tenues fuerint, tales non* purgabis: at ſi videatur, clyſterem exhibebis. Tales autem ita curare confert.*

Siue ijs, q̃ in antedicta oratione relata ſunt, hæc coniungit, ſiue non, qđ ex ipſis utile quis habere cõe poteſt, ꝙ ſcilicet corporis purgationem prorſus uitare oporteat, cũ in humoribus adeſt C cruditas, id manifeſtauit, inquiens, urinæ tenues, tanq̃ craſſæ coctionis notas habeant. Iã hoc ipſum ſubſtantiã indicat: & uerbũ hoc νεφελώδεα.i.nebuloſæ, urinas ſignificat, nebulas hñtes. Nẽpe nigras adiecilſet, ſi nos eas audire uoluiſſet. Multa ſiquidẽ noĩa cõia citra diſtinctionẽ dicere conſueuerunt, cum id, quod in ſignificantijs rerum melius eſt, declarare uoluerint. Sic ſanè, cũ iudicationes ad ſalutẽ fuerint, ſimpliciter dicũt, iudicatus eſt: defuncto uerò iudicato, non ſimpliciter efferunt, ſed hoc totũ, iudicatus obijt. Præterea, cũ qs excretã bilẽ ſimpliciter dixerit, pallidam, & nõ nigrã intelligimus. Sic certe, impræſentia urinas nebuloſas audire oportet eas, quæ albas hñt nebulas, quæ coctionis notæ exiſtũt. Qm̃ igiĩ cocta medicaĩ, ob id & nunc ita ſcripſit libri huius author: Tales aũt ita curare confert. Nihil aũt de ſanguinis miſſione locutus, ea particulatim enarrat ex ordine omnia: non ꝙ interdum ita habentibus, ſanguinis miſſione pus non ſit, ſed quòd nunc ſola alia docere uelit: nempe de ſanguinis miſſione abunde ſupra eſt dictum.

44 *Corpus quieti permittere, vngere, & æqualiter contegere oportet: ac pro potu mulſa aquoſa vti, pro ſorbitione autem cremore ptiſſanæ veſperi. Ventrem ab initio clyſtere duces, ſed medicamenta purgantia non admouebis. Nempe ſi ventrem moueris, vrina non maturabitur, febrisq́ citra tum ſudorem, tum iudicationem in longum protrahetur tempus.*

D Sermonem quoq; hunc percurrit, ſcopum in eo habens eam, q̃ cum moderata calfactione ſit, quietem. Cremorem aũt ptiſſanæ ab initio dat, ꝙ mulſa ad uigorẽ uſq; & iudicationem ſufficere non poſſit: morbus ſiquidem crudus eſt, & longe abſunt concoctiones. Præterea mulſam, quæ aquoſa ſit, exhibet, propterea, ꝙ aquã per ſe & ſolam nihil bòni habere demonſtratũ ſit. Veſperi aũt ptiſſanã mauult exhiberi, q̃ mulſam. Nempe, cum antea in legitima libri huius parte didicerimus, ptiſſanã mulſa poſterius exhibendam, melius fuit, & nunc ita dicere, Mulſam quidẽ prius, poſteriorem uerò ptiſſanã exhibe. At uero, cum ueſperi pro poſterius dixerit, particulariorem efficit doctrinam & non uniuerſaliorem. Cur aũt eos purgare haud uelit, in quibus ſumma ineſt cruditas, cauſam recenſuit epilogiſticam magis, q̃ analogiſticam: quã recenſere ad eũ ſpectat, qui quod ſit, ſola citra logicã indicationẽ experiẽtia nouit. Dogmatici aũt uiri erat docere quam ob cauſam purgantibus nobis ita habentes, non coquaĩ urina, febrisq; ſine ſudore & iudicatione perſeueret. Perfectius quidẽ & diligentius alibi hæc oĩa ſumus contemplati: ſed impræſentia, quod præſenti enarrationi prodeſſe poſſit, ſummatim dicemus. Tu ergo animũ ad me cõuerte. Cum facultates, ut ſcis, quatuor ſint, atq; inter eas non minime ualeat alteratrix, per quã, diſpenſatis ab ea corporibus natura alimentũ aſſimilat, coctio nuncupatur nutrituræ ſubſtantię

permutatio ſcd͞m qualitatē exiſtens. Natura igitur aſſumpto in uentrem deuoratoq́; alimento, E à cæteris quidem motionibus ceſſare debet, ut ſoli, qd̄ coquendis deputatū ſit, operi uacet: ſed auxilio externo aliquo indiget, ſi aliqn̄ imbecillior reddita fuerit, quomodo & in ea humorū, q̄ in uenis fit, concoctione contingit. Quiete quidem indiget ſequentem ante caliditatem, ꝙ calfactum, frigefactumq́;, uel exiccatum, & humectatum ſit, ſingulis horum alio & alio tp̄e factis. Ob id igitur, qui hæc ſcripſit, hominē curari uoluit quieti permiſſum, unctum, & æqualiter ueſtimentis obuolutum. Nempe aduerſus uim febris humiditatem eam, quæ unctionibus comparatur, remedium eſſe putauit: præterq̄ quòd neq; ualēter calfaciat neq; refrigeret, ſed leniat mulceatq́;: quibus maxime indigent, quæ coquuntur maturanturq́;. Quòd ſi hæc coctioni humorum cōferant, purgationes contrariæ exiſtunt: nēpe corpus uehementer mouentes frangunt: tali ſiquidē uirtute prædita ſunt omnia, quæ purgant, medicamenta. Hæc eſt ergo cauſa, cur purgationes coctionibus aduerſentur. Ad eam autem, quæ ſermoni huic continuatur, ſeriem pergamus.

45 *Cum iudicatio propè fuerit, ſorbitiones ne dederis, ſi perturbetur, ſed cum perturbatio deſierit, atq; melius profectū ſit. Obſeruandæ aūt febrium omnium iudicationes, ſorbitionesq́; hoc auferendæ tēpore.*

Mentem Hippocratis hoc in loco ſeruat, qui librum hunc ſcripſit. In principio quidem mul- F ſam & ptiſſanæ cremorem exhibens: &, cum propè eſt iudicatio, cremorem tollens.

46 *Conſueuerunt febres hæ protrahi & abſceſſus habere, † ſi aurium quidem ceruicisq; infernæ partes frigidæ fuerint. Quòd ſi frigidæ non fuerint, alias mutationes habent: nempe fluit è naribus ſanguis, & ventres his turbantur.*

† Si quidem infernæ partes fuerint frigidæ, circa aures & ceruicem. ſ. ſolent habere abſceſſus.

Quibus vrina ob humorū cruditatē tenuis eſt, his iure optimo protrahunt̄ febres, q̄ ante coctionē ſolui nequeunt. Quòd aūt tales per abſceſſus iudicentur, ſæpius iā eſt dictū. Rarius aūt & per excretionē ſolutiones horū fiunt. Vtrum aūt in ſuperiore corporis parte, uel īferiore abſceſſus generabitur, q̄ hic dicuntur, ijs, quæ in prognoſtico ſcripta ſunt, concordant, conſentiuntq́;.

47 *Quibus febres graues & implacidæ ſunt, & hypochondria contendunt, iacentesq́; ægri ſeſe continere non poſſunt, atq; extrema frigeſcant, abſolutiſſima tum diligentia tum cuſtodia indigent: eosq́; ita degere oportet, vt nihil præter oxymeli aquoſum tangant, ſorbitionem autem non dabis, donec ſeſe malum remiſerit, & vrina maturentur.*

Ἀσώδεις febres appellat, in quibus ægri ἀσῶνται, id eſt grauiter afficiuntur, atq; implacide ha- G bent. Hæc aūt difficilis tolerantia, atq; implaciditas ſeu inquietatio, ſequitur interdum quidē febrem ſtabilē & æſtuoſam, ſæpius aūt & ſtomachi malitiā: os aūt uentriculi ita me dicentē nunc audi. Incipit ergo à febrib⁹ ipſis, ἀσώδεις, i. graues & implacidas, ipſas eſſe inquiēs, & hypochondria cōtendentes, deinde ad febrientes pertrāſijt. Nā, ꝙ iacentes ſeſe continere nō poſſint, de febrientibus eſt dictū: ueluti & ꝙ extrema refrigerant̄. Iacentes aūt ſeſe nō cōtinere, grauiter affectorū, atq; difficulter ferentiū, implacidiorumq́; & inquietorum, nota eſt: Extrema aūt frigere, magnæ uiſcerum & phlegmones, q̄ ex craſſis ſuccis orta ſit: ut antea monſtrauimus, cū de ſcd͞a cauſi ſpecie ageremus. Quòd ſi uehemens frigus fuerit, ꝙ uirtus ualde infirma ſit, iam tibi coniectura eſt. Non immerito igitur ita languentes plurima tum cuſtodia, tum diligētia indigere ait. Dat aūt & ipſis non abſq; cauſa oxymeli, ut pote qui à craſſis uiſcoſisq́; humoribus moleſtātur. Adiecit aūt ſermoni, aquoſū, tanquā *contrariū illi, qd̄ illis exhiberi ſolet, in quorū pulmonibus tales continētur humores. Nam acrius longe in illis eſſe conuenit, ꝙ propter longam in diſtributione ad affectā partem delationem de neceſſitate ſoluatur uirtus: his uerò tale hypochondrio incurſat, quale epotum eſt. Nullo aūt pacto ſorbitionem ita habētibus dare prius, quā morbus ad maturitatem deductus fuerit, indiſtincte eſt pronunciatū: ſeruātibus nobis, qd̄ edocuit Hip- H pocrates. Adijciendū eſt ſermoni, ſi æger ſuffecerit: quod, tanquā manifeſtū, forte prætermiſit.

48 *Decumbere autem in conclaui obſcuro debent, & lecto maximè molli, diuq́; decumbitum eum ſuſtinere: & quam minime ſeſe proijcere & iactare, nempe id tales maxime iuuat.*

Nunc decubitū obſcura in domo, nō tanq̄ maturatoriū auxilium, ſed tanq̄ difficilis tolerantiæ inquietationisq́;, quæ ob ἄσην, id eſt, moleſtiā angoremq́; fit, correctoriū uoluit: gratia cuius & lecti mollis meminit. Tentare autē ſe ipſum non proijcere, ſed cōquieſcere, laboranti modo utroq; commodat, tanquam & morbi totius concoctionē iuuans, & uirtutē ipſam conſeruans.

49 *Hypochondrium autem lini ſemine illines, canebisq́;, ne, cum apponitur, frigeſcat: ſit autem ſumme tepidum ex aqua & oleo coctum.*

Mollit lini ſemen, nec manifeſte calfacit: q̄ maxime expoſtulat phlegmones omnis. Et ſanè tactu tale ipſum *oſtendit, quale & ſcd͞m uirtutē eſt ſumme tepidū ipſum adhibere præcipiens. Cæterū aquæ & olei miſtura tepidam generat caliditatē, molliq́; & mitigat, ut pote moderatā hn̄s facultatē: cuius potiſſimū eſſe debent, ut demonſtrauimus, q̄ & maturant & per halitū digerūt.

* pr para*.

Coniectura

A 50 *Coniectura autem colligere oportet ex urinis, quidnam futurũ ſit. Nempe craſsiores pallidioresq́, meliores: tenuiores uero & nigriores, deteriores.*

Non, quicquid futurum ex urinis, docet, ſed uel ſalutem uel mortem. Salutẽ indicant craſſiores & pallidiores. Craſſiores autem dixit, tenuibus & nõ naturalibus cõparans, ut & paulo ante intelligere uoluit: neq; enim craſſas, neq; tenues, quæ ſecundũ naturam habent, dixeris, ſi recte uolueris interpretari. Porrò tenues & nigrę, deterrimæ ſunt. A tenuibus ſiquidem ſolis, morbi incoctio indicatur: nam, quod exacte tenue eſt, id aquoſum eſt, quapropter & album. Sed prænotiones ex urinis in commentarijs prognoſtici dictæ ſunt.

51 *Si autem mutationes habent, tempus indicant: morbusq; de neceſsitate, modo ad peius, modo ad melius, permutat inæqualitatem.*

Nempe, ſi id & in laborantibus obſeruaueris, uere hominẽ ex urinarum uarietate in longius decidere tempus reperies, atq; medias incurrere permutationes. Plures nanque ſignificant affectiones, quæ non eadem egent curatione, neq; æqualem habent ſolutionis præfinitionem.

B 52 *Inconſtantes uero febres, donec conſtent, ſinere oportet: ubi autem conſtiterunt, uictu & curatione conuenienti pugnabis, quod naturale eſt, contemplatus.*

Febres ἀκαταστάτους, i. inconſtantes, dixit, in quibus nihil καθεστὼς, i. cõſtans quietumq́; exiſtit, quod ſignificat τὸ βέβαιον, i. certum cõpertumq́;. Sunt autẽ certa, q̃ in periodis, & urinis, & exquiſitis febriũ formis apparẽt. Periodi itaq; †principiũ nõ oſtendunt; primis diebus: Vrinæ uero ſuperueniũt aliâs aliæ: & ſæpenumero ter quaterq; interdiu & noctu meiere cõtingit, diſſimilesq́; inter ſe apparẽt urinæ. Formã ergo talis febris incõſtãtẽ eſſe ait, ꝙ idẽ eſt perinde, atq; ſi diceres non exacte formã unã ſeruantẽ. Expoſui tibi exactas febriũ formas & in cõmẽtarijs de febriũ differentijs, & in ſecundo iudicationũ libro. In huiuſmodi itaq; febribus non in principio uictu uti præcipit, ſed ſinere, donec, qualisnam ſit febris, cognoſcamus, & tũc uictus formã pręfinire.

†τὴν ἀρχὴν οὐδὲ φαίνονται id eſt, nullatenus apparent, ut uertit uetus interpres.

53 *Sunt autem facies ægrotantium multæ.*

ὄψιες, i. facies, dixit, quaſi differentias, uel modos, uel formas: ægrotãtiũ uero, ꝓ ijs, q̃ ægrotãtibus fiunt, morbis. Nempe ſæpius eſt demonſtratũ eã eſſe antiquis oĩbus cõſuetudinẽ, ut à pathematis ad patiẽtes, & a patiẽtibus ad pathemata, transferãt appellationes: quaſi febriũ uel febrientiũ differentias dicere nihil referat: ſic & pleuriticorũ uel angina laborãtiũ, aut pleuritidis, C uel anginæ. Facies ergo dixit laborantiũ, quoniam eos oculis contemplantes, reperimus drias.

54 *Quo fit, ut animaduertere debeat medicus, ne quampiam occaſionem ignoret.*

Quòd manifeſtas cauſas græce προφάσιας, hoc eſt occaſiones, appellet, didicimus: & ſanè nunc eam de his appellationem ferre conſtat. Infert igitur.

55 *Neq; eas, quæ ad ratiocinationem ſpectat, neq; quæ in numerũ parẽ, uel imparẽ apparere oportet.*

Quaſi cauſarum alias quidem manifeſtas abſq; ratione artificioſa cognoſcant oẽs: alias uero ſoli, qui ratione artificioſa utuntur. His quoq; & attendẽdum ait, quas in numerum parẽ uel imparem apparerę oportet.

56 *Maxime uero numerus impar eſt obſeruandus. Nempe hi dies in hanc uel illam declinantes partẽ reddunt laborantes.*

Dies impares multa pollere uirtute non ſimpliciter, ſed in acutis morbis, eſt intelligẽdũ, ꝙ inſignes in utranq; tũ ſalutem, tum mortem mutationes efficiant: id. n. ſignificat uocabulũ: ꝙ gręce ἑτεροῤῥοπίας, i. huc & illuc declinãtes, dixit. In acutis quidẽ hi ſunt, tertius, quintꝰ, ſeptimus, D nonus, undecimus, decimuſquartus, & decimus ſeptimus: In lõgis, ſexageſimꝰ, & octogeſimus. Medij horum ſunt uigeſimus, trigeſimuſquartus, & quadrageſimus. Impares autem & hi.

†καὶ τῶ σῦν ματος ... αὐτὸν ἔχει. qd alij uertunt. et ſi bona ſpiritus tolerantia ipſum habeat. et ſic in cõmente.

57 *Obſeruare autem oportet primum diem, quo æger parum ualere cœpit, principioq; unde & quando, inſpicere: exiſtimatur ſiquidem id ſitum præcipuum. Cum autem ægrum interrogaueris, atq; omnia fueris perſcrutatus, inprimis quidem, quo nam habet caput modo, ſi dolore careat, nec grauitatem in ſe habeat: deinde ſi hypochondria lateraq́; dolore infeſtentur, ſi uidelicet hypochondrium laboret, uel attollatur, uel obliquitatem habeat uel ſatietatem, aut latus doleat, ſimulq; cũ dolore tuſsicula fuerit, uel tormina dolorue uentris: cum inquam horum quippiã hypochondrio aderit, potiſsimũ uentrẽ clyſmis ſoluere oportet: bibat autem mulſam calidam coctamq;. Ad hæc perdiſcendum, ſi, cum exurgit, defectu animæ corripiatur: †& ſi facile ſpiret. Inſpiciendum quoque utrumne, dejectio nigra admodum colore fuerit, uel ſyncera, qualis ſanorũ exiſtit: & ſi febris exacerbet in tertium diem, †nempe in huiuſmodi morbis, tertiana conſideranda ſunt exacerbationes. Conſpicienda præterea & alia, & ſi quarta dies tertia quippiam ſimile attulerit, nam tunc æger in periculo eſt. Quantum autem ad ſigna attinet, nigra dejectio mortem indicat: Quę uero ſanę ſimilis, cum omni die apparuerit, ſalutem.*

†Vbi aũt optime perſpexeris tales ĩ his morbis tertianas, poſtea iam & alia cõſpiciũto: & ſi quarta dies aliqd ex eiſdem ipſis ſimile tertia habuerit, tunc æger &c.

Obſer-

Obſeruandā in primis ait primā eſſe diē, in qua morbi cām cognoſci iubet: nēpe hæc oratio E
ἐξ ὅτου, καὶ ὅτι, id eſt, unde & qn̄, quiſnam ſit morbus, indicat. Interrogari autē pręcipit in primis quidem, quonā modo habet caput, mox hypochondria, & latera: hypochondria quidē, ſi dolor quiſpiā afficiat, uel attollanē, uel quādā habeāt σκολιότητα, id eſt ἀνωμαλίαν, id eſt obliquitatē, ſiue inæqualitatē. ꝙ in prognoſtico hac dictū eſt otōne: Si inæqualiter affecta sūt dextra ac ſiniſtra parte. uel ſi κόρον, i. ſatietatem habēt, inqt: qđ ciborū repletionē eſſe arbitror. Interrogari quoq; & alia, q̄ in dictione ſequenti habenē, iubet. Deinde hypochōdrijs ita affectis ſoluere aluū clyſteribus ꝑcidit, mulſamq; bibere calidā & coctā. Sed indiſtincte hæc locutꝰ deinceps ſcribit, Ad hæc ꝓdiſcēdū, ſi, cū exurgit, defectu animi corripiař: & ſi inqt, facile ſpiret, ꝙ defectu animi cot repto opponiř. Cōſpiciendā ꝑterea iubet deiectionē, utrumne nigra ſit, uel ſincera & inculpata qualis in ſanis eſſe vř: ueluti & ſi febris in tertiā exacerbet diē. Et, ſi his ita hn̄tibus, quarta dies tertiæ q̄ppiā ſimile in acceſſione attulerit, periculoſam eā eſſe aſſeuerat: nēpe quartā diē, q̄ ſeptimæ index eſt, rē nouā edere ex grauibꝰ eſt notis. Rei aūt nouæ editio deſignatioq;, patet oībus. Nam, ſi prima die, & tertia acceſſio fiat, & ſecūda facta haudquaquā fuerit, ꝙ quinta acceſſionē habitura ſit, par eſt, & nō quarta: quapropter, ſi quarta habuerit, mali cuiuſpiā alterius generationem demonſtrat. Si aūt & nigra deiecerit, mortē indicat fore. Tu autem multa ex dictis F
prætermittens, memoriam rei huius habe. Nā, ſi prima & tertia die proportionalē attulerit acceſſionē febris, [a] † atq; nouiter quidē quarta paroxiſmū fecerit, ſed æger nigra deiecerit, ſignū eſt lethiferum. Quòd ſi diebus omnibus, ſanis ſimilia deiecerit, ſalutem ægro fututam ſpera.

A † nonnus quidem, ſi et quarta paroxyſmū fecerit: ſi uerò & nigra deiecerit, lethiferū eſt ſignum.

B † ἐὰν δὲ τὸ πνεύματος ἠρεμ.

C † δοκέει δ' ἠρεμέειν ἔχειν ὁ κάμνων.

58 *Cum autem uenter glandi non obedierit, [b] † ſpiritusq; tum placidus, tum quietus fuerit, ſurgensq; æger in ſedem, uel dum in lecto eſt, animę defectu corripiatur: ſi hac uel mari, uel fœminæ inter initia fuerint, delirium fore expecta.*

Cōfuſa eſt dictionis huiꝰ intelligētia. Nēpe ubi glās nihil ꝓfecerit, [c] † uidetq; æger placidus, quietusq; eſſe, ſi utiq;, & cū exurgit, defectu aīæ corripiř, deliriū expectandū, perperā dictū eſſe mihi vř, cū rei huic, neq; experientia, neq; rō patrocinentur: quanquam tale quippiā aliqn̄ fiat. Prænotiones tamē nō eorū ſunt, quæ raro accidunt, ſed eorū, quæ ſemper, uel magna ex parte.

59 *Manus quoque contemplari oportet. Nam, ſi tremulę fuerint, huic ſanguinis è naribus deſtillationem futuram expecta.*

Sermo quoque hic neque quod continuum eſt, neq; quod magna ex parte fit, ſed quod raro G
accidit, docet.

60 *Nares quoq; inſpicienda. Nā, ſi per utrāq; ſpiritus ęqualiter trahatur, & ſi multus ex ipſis feratur, conuulſio fieri conſueuit: {quæ ſi fiat, propinqua mors eſt: quam prædicere pulchrum fuerit.}*

Cū tremulę ſunt manus, nempe ita dicere expedit, ſi ſpiritus multus per utramq; narem feratur, conuulſionem ſuperuenire ait. Conſueuit autem ita appellare cōuulſificam affectionē, quæ in muſculis naris pinnas mouentibus fit.

61 *Si in febre hyemali lingua aſpera reddatur, prehendantq; animæ defectiones, huic, tametſi febris remitti conſueuit, in eo tamen, qui per famem fit, cruciatu conſeruare ægrū oportet, & aquę mulſæq; potione, & ptiſſanę cremore. Neq; febris quieti eſt fidendum: nempe, qui ſigna huiuſmodi habēt, his mortis periculum impendet. {Ergo, cum hęc noueris, optimeq; contemplatus fueris, ita prędicere pulchrum fuerit.*

Sunt, qui febrem hyemalem ſimpliciter intelligant eam, quæ in hyeme fit: alij eam, q̄ hyemī peculiaris ſit. Ea autē ex pituita eſt, ueluti æſtiua ex ipſa bile. Si ergo, inquit in huiuſmodi febre lingua aſpera fuerit, atq; animæ defectus, eam periculoſam eſſe eſt fatendum. Atq; ob eā rem fe H
brium quieti fidendum non eſt, ſi cum prauis fiant tum ſymptomatis, tum ſignis, ueluti in ꝑſentia cū animæ defectu & linguæ aſperitate. Nō negligenter itaq; ait regendos ægros: aquamq; & mulſam & ptiſſanæ cremorem exhibendum. Sed ſanè hæc pugnare uidentur aduerſus id, qđ fame cruciandos dixerit. Nam huiuſmodi cruciatus, qui gręce λιμοκτονία dicuntur, maxime quidē abſtinentiam omnimodam ſignificat: aut, ſi non, ſaltem eā, quæ in potibus ſolis fit, uictus rōnē: hic tn̄ auctor & mulſam, & ptiſſanæ cremorē dare permiſit. Videtur ergo eos ob id fame cruciandos dicere, ꝙ, qui remiſſiones huiuſmodi quietiſſimas habent, longo ita tēpore in his morētur, protrahantq;, ut falſi circūuentiq; non nulli ualidiorem miniſtrauerint alimoniā, & potiſſimum ob animæ defectionē. Quo fit, ut ad uictum hunc ijs, qui per mulſam atq; ptiſſanæ cremorem multis ſit diebus, recte dictus ſit λιμοκτονία, id eſt ex fame cruciatus.

62 *Cum autem in febribus quinta die terrificum quippiam fuerit, uel uēter repente liquida deiecerit, & animæ defectus prehenderit, uel uocis priuatio, uel conuellatur æger, uel ſingultiat, ex his angi grauiterq́; affici conſueuit, ſudoresq; circa tum muſtacem, tum faciem, tum ceruicem ab occipitio eſſe conſueuerunt. Qui autem hæc patiuntur, ſpirituoſi paulo poſt morientur.*

Ex

A Ex ijs, quæ per obſeruationē empirice à medicis ſcripta ſunt, quædā talia exiſtunt, ut ex ſemel aut bis conſpectis, modi uniuerſalis annotationem habeāt, tanquam ſæpenumero in eiſdē & ſimiliter conſiderari poſſint. Tale autem quippiam & id eſt, quod nunc dicitur. Nēpe cōtemplatus ægrum quendam liquida quędā deiecisſe, atq; animæ defectu prehenſum, uoceq; priuatum, alium uero cōuulſum: & poſtea uel ambos, uel alterum ἀσώδη, id eſt faſtidijs plenum grauiterq; affectum, parteſq; tum faciei, tum colli ſudantes, deinde obijſſe: hæc ſcripſit, φ ſignorū empiricorum concurſum exiſtimaret. Sed ſanè hæc poſſunt & ſtomachicā prægredi ſyncopē: fieriq; ualent & propter copiam oppreſſa uirtute, uel ea ipſa alio languente modo. Vnūquodq; ſiquidem eorum, quę dicta ſunt, per ſe malum eſt, nedum ſi omnia conuenerint. Nempe ex repētinis deiectionibus deficere animā periculoſum eſt, ueluti & uoce priuari, & faſtidijs angoreq; plenum eſſe. Partibus uero tum faciei, tum capitis duntaxat, ſudare, non bonū. Quo igiť modo hæc tum multa, tū mala exiſtunt, ſic & alia, quæ in prognoſtico ſcripta ſunt. Poteſtq́, quiſpiā hęc inter ſe connectens uideri nouum quippiam docere. Quòd ſi & dictionem obſcurā ueluti ænigma, ſermoni miſcuerit, iam plebeiis & ex ea ſapientior eſſe uidebitur: admiranť ſiquidē plebeij, quę non intelligunt. Viro autem, qui ſuperuenientia ſymptomata ab horum, quæ morbū indi-

B cant id eſt pathognomonicorū concurſu diſtinguere nouit, ſermo is uarius quidem deprehēdetur, ſed inutilis: nēpe pathognomonica ſyndrome morbi ſpeciē demonſtrat: ſuperuenientia uero ſymptomata manſuetudinem ipſius & malignitatem. Eumq;, qui ſingulorum horū ſymptomatum uires didicit, quæ apparent, tum ęſtimare, tum inter ſe cōparare oportet. Et, ſi quidē tū fortiora tum plura uidentur, q̄ bona, mala, hominem in periculo eſſe eſt ſciendum: uerū ſi bona malis & fortiora & plura fuerint, de ægro bene ſperādū. Quod te facere iubet & ipſe Hippocrates. Nempe in prognoſtico ſingulorum tum ſymptomatum, tum ſignorū uires particulatim docuit, atq; circa libri finem ita ait: ‖ Oportet autem eum, qui recte ſit tum conualituros, tū morituros ꝓdicturus: præterea & in quibus ægritudo pluribus diebus, & in quibus paucioribus, permanſura ſit: ſigna omnia perdiſcere, atq; æſtimatis eorū inter ſe uiribus, ut ſcriptū eſt, ferre ſententiam. Signorum autem uires æſtimari præcipit, atq; ex ipſis prænoſcere, quidnam futurū ſit. Vbi ergo bona malis ꝑmiſta fuerint, uiribus quodā modo paria æquaq;, exercitato eſt opus uiro, qui in operibus ea ſępenumero fuerit cōtemplatus. Vbi uero oīa uel mala, ut nunc, fuerint, uel bona, cuiuis patet, quod futurum ſit. Cum enim deiiciente aluo deficere animam ſignū per ſe malum ſit, pari modo & malum uocis priuatio: ſi præterea æger neruorū diſtentione cōflicte- 3.Progno.

C tur, uel ſingultiat, uel faſtidijs refertus ſit, manifeſtius indicabit periculū. Si præter hæc & aliud quodpiam malum ſuperuenerit ſignum, ut circa faciem ceruicemq; ſudores: atq; adhuc, q̄ nūc a ſcriptore huius libri dicūtur, nullo, quod bonū ſit, malis permiſto ſigno: φ talis de neceſſitate ex ſignorum malorum aceruatione morietur, notum euadit. Adiectum autem in fine dictionis πνευματώδεες, id eſt ſpirituoſi facti, tanquam ęnigma, ceu quippiam eorum, quæ de neceſſitate fore conceduntur, quicquid ſignificet, ſiue ſpirituum copiam, quibus uenter inflari poſſit: ſiue magnam & frequentem reſpirationem, quā ſanè ijs, quas comitatur, affectionibus haudquaq̄ bonam eſſe didicimus, ueluti & eam, quæ uentris eſt. Quapropter ueſtiganda alia ſigna nō ſunt, his de neceſſitate antegredientibus. Neque enim amplius ex his, ueluti ex non nullis, quæ caſu eueniunt, futurorum obſcura quædam ſit prænotio.

63 *Quibus per febres crura tuberculoſa ſunt, eaq́, tractu temporis, manente etiam nū febre, non maturuerint, faucibusq́, gracilibus exiſtentibus irrepſerit ſuffocatio, non maturuerint, ſuquam, † ſed extincta ſint, ijs ſanguis è naribus fluere conſueuit: qui ſi multus fluxerit, morbi ſolutionem portendit: ſi non multus, morbi prolixitatem. Quo minus uero fluxerit, eo deterius & prolixius erit malum. Quodſi & alia*

D *facilia fuerint, pedum dolores ſunt expectandi: qui ſi pedem affecerint, & doloroſus perſeueret, inflameturq;, & non leuetur, dolores poſt paulo ad ceruicē peruenient, clauiculaq;, & pectus, & articulū: nempe & hic tuberculoſus fieri debet. His autem extinctis ſi manus uel contrahantur, uel tremulæ fiant, talē neruorum diſtentio prehendet, & deſipientia: ſed & ſupercilijs oriuntur, quæ φλυζάκια uocant, ruboreſq; ęgrum habent: & ex palpebris altera ad alteram germinat; dura prehendit phlegmone: tumet uehementer oculus, et delirium ualdę creſcit, intenditurq;: atq; noctu magis, quàm interdiu, indicatur. Signorum aūt multa ſiunt in numero impari magis, quàm pari. Vtro tamen horum fiant, pernicioſi ſuperueniunt.*

† Codi. aliqui manuſcripti habent. ἀλλὰ μὴ … ſed nec extincta ſint. & et uetus interpres. Galenus tamē uidetur legiſſe, ſed extincta.

Qui librū hunc confecit, is hæc omnia, quæ dicta ſunt, deinceps inter ſe contēplatus, uniuerſalē quendam particulari ex obſeruatione ſermonēm temere feciſſe mihi uidetur. Melius ſiquidem erat, ſi, quo Hippocrates modo in epidemijs ſcribere conſueuit, is ita feciſſet, præfatus quidem ab initio patientis nomen, deinde dies, in quibus ſingula facta ſint, narratione aſſecutus, ut & in ipſis, quę nunc dicta ſunt, ſymptomatis facere potuit. Nempe in cuiuſpiam cruribus orta ſint tubercula, eaq; non recipiant maturitatem, febriat quoque is; & ſuffocationem incurrens ab his liber fit tuberculis: exiſtimabit profecto quis ſurſum factam humorum, qui crus infeſtabant, tranſmutationem, quæ in horum tranſitu ſuffocationem homini peperit. Si ergo talis, (ut Hippocrates dixit) euaſurus eſt, profluere per nares ſanguis poterit: qui ſi multus fuerit, morbū

ſoluet:ſi non,protrahetur ægritudo.Et,ſi reliqua bene fiant, rurſum ad pedes decũbere huic do E
lor poterit.Quòd ita factum eſſe ſtatuatur, ueluti ex his hominem πυριφλεγῆ factum eſſe, qđ ca
liditatẽ multã circa pedem manifeſtare conſueuit,uel febrem multam igneamq́;.Et,ſi poſt hæc
* Al. morbus. nõ ſoluta fuerint *ſymptomata,reuerſa iterũ ad ſuperiores partes humorũ copia dolores pariet in collo,clauicula,humero,& pectore.Vt aũt huic omnia hæc abſq; ratione contigerũt(nẽpe id extincta eſſe,fuit)ita manus tremulas factas eſſe ſtatuaſ:deinde neruorũ diſtentionẽ,ꝙ ad neruoſas partes decubuerit humorum copia,principiumq́; ipſorũ prchẽderit,unde deſipiẽtia,ſub ſecutam eſſe.Contemplatus igitur autor quendã ex ijs,qui ita affecti ſunt, φλυκταίνας in ſupercilijs habentem,(nempe id ſignificant φλυζάκια,) omnibus ita habentibus futurũ ſymptoma hoc temere pronunciauit.Idemq́; de ijs,quæ continuata ſerie ſcripta ſunt,ſermo exiſtit. Nempe,qđ uni ita affectorũ uel duobus factũ eſt,id ad oẽs extendens,ait,& ipſos rubores habere,& ex palpebris altera ad alterã germinare , durã quoq; fieri phlegmonẽ , & uehemẽter tumere oculos. Quorum cætera quidem cuiuis patẽt,ſed ex palpebris altera ad alterã germinare eſt ambiguũ, utrumne ſignificare uoluerit quandam ex parte earum exurgentem conſertionẽ, uel carnoſam quandam germinationem, ab altera quidem enaſcentem , ſed ad alteram ſeſe extendentem. At uero ſi rei huius aliquo pacto inuẽtio quippiam utilitatis afferret,de ea amplior foret ſcrutatio. F

* φαρμακεύειν. 64 *Hos ſi ab initio *purgare volueris,id ante diem quintũ facito,ubi uẽter murmurauerit: ſi nõ, à medicamentis abſtineto. Verum, ſi murmurauerit , fuerintq́ excrementa biliosa , ſcammonia mediocriter ſubpurgato. Quantum uero ad aliam pertinet ſanationem , quàm minime exhibebis tum potus,tum ſorbitiones,ut melius æger habeat,niſi decimamquartam fuerit egreſſus.*

Sanationem prædictæ concurſionis ſcribit,quã nominatim perſtringere mihi,ut dixi,nõ placet,cum etiam & ſanatio nihil commune habeat præter ea,q̃ ſæpius ante ſunt enarrata.Ait ſiquidem conſiderandam aluum, quam per murmurationes cognitam purgandã eſſe præcipit: &, ſi biliosa deorſum repant,ſcammoniã biliosa purgantẽ exhibet.Quod uero ad reliquũ ſanationis attinet, ſorbitiones perq̃ exiguas miniſtrari præcipit,quouſq; decimumquartũ pertranſierint diem: qua oratione morbum ante decimumquartum diem coctum eſſe non poſſe ſignificatur.

65 *Cum febricitanti decimoquarto die uox intercepta fuerit,tantum abeſt,ut morbus celeriter tũ ſolui,tum diſcedere conſueuerit,ut etiam diuturnitas ipſi indicetur. Cum ergo in eo die apparuerit uocis interceptio,morbus protrahitur.* G

Dictio hæc his ſuperfluit,qui mala ſymptomata maiori prædita eſſe facultate didicerũt,cũ in diebus iudicatorijs apparent. Nempe,qui librũ hunc ſcripſit,nũc in re una,quæ decimoquarto diei eſt particularis,hoc eſt uſus uniuerſali.Nẽpe, ut diebus cæteris iudicatorijs , ſic & decimaquarta,ſi malũ aliqđ ſymptoma apparuerit,id maiorẽ habet efficaciam.Annotare autem oportet,quod futurum eſt,neq; ſimpliciter,neq; ut res tulerit,ſed cũ definitione.Nã fit,ex ſignis bonis,quæ maiorẽ habent efficaciam,laboranti quædã affuerint, longiori tẽpore ſaluari æger poterit:at,ſi nullũ tale fuerit,morietur,nequeunte morbi concoctioni ſatisfacere uirtute. Qui igiẽ hęc ſcripſit,prolixiorem omnino fore morbum male pronunciauit.Nẽpe & is cito mori poteſt, cui uox decimo quarto die interrupta eſt, ſi cum ſæuis alijs notis factum fuerit hoc ſymptoma.

66 *Cum febrientis lingua quarto die turbata quadam loquitur , uenterq́ liquida biliosa deijcit , tales delirare conſueuit.Sed obſeruare oportet, quod euenientibus ſuccedit.*

Id quoq; & in alio quodã die apparet: uerum, ſi quarto apparuerit, in primis periculoſiorem ſeptimum fore demonſtrat, id eſt quæ illo die futura ſunt.

67 *In acutis morbis,quæ æſtate & autumno fit repentina ſanguinis deſtillatio,robur multamq́ in uenis inflammationem ſignificat:itemq́ quòd poſtero die urina tenuis apparebit.Et,ſi æger ætate uiguerit, fueritq́ corpore ob exercitationes bene carnoſo uel melancholico , uel ex potatione manus tremulæ fuerint, delirium uel conuulſionem prædicere bene eſt.* H

Dictio quoq; hæc ſymptomatũ multorũ,q̃ non in ægro omni coeunt conueniuntq́;, cõplicationem habet:quo fit,ut inutilia ſint,q̃ ad hunc ſcribuntur modũ,cũ doctrina ab uniuerſalibus recipiat cõmoditatẽ,quo Hippocrates modo facere conſueuit. Dictum autẽ eſt,ꝙ uniuerſaliũ,q̃ quidem perpetua ſunt,primã habent uirtutẽ utilitatemq́;:quæ uero magna ex parte ſunt,ſecũdam.Quod ſi anceps quippiã uel rarum fuerit, id ad doctrinã inutile cenſetur. Quæ igiẽ recenſuit,particulatim cõtẽplemur,atq; ante omnia quod primo eſt dictũ. In acutis morbis,q̃ æſtate & autumno fit repentina ſanguinis deſtillatio, robur & multam in uenis inflãmationẽ indicat. Melius ſiquidem erat pronunciare,quod robur uenas curatione egere indicaret. Nouimus.n.ꝙ ſanguinis è naribus ſtillationes malũ ſemper quippiã eſſe ait, ꝓpterea ꝙ natura quidem cõcupiat , ꝙ ſuperfluũ eſt,excernere, ſed ob ꝓpriã imbecillitatẽ nequeat,uel ſanguinis craſſitiẽ,uel partium denſitatẽ,uel quædam ex his,uel propter omnium concurſum. Cum autem malũ ſem

per hoc

A per hoc ſignum ſit, magiſq; quod primis tum æſtatis, tum autumni temporibus uirtutẽ ipſius intẽdi cõtingit (nẽpe in eis diebus flaua redũdat bilis, ambienſq; nos aer calidus eſt: quo fit, ut ſanguinem utrâq; ob cauſam, bene fluentẽ eſſe oporteat,) magnitudo quædam cauſæ indicat, propter quam fluere inhibetur, quam robur eſſe ait, forte dẽſitatẽ ita appellans. Quòd porrò ita affecti uenarum curatione egeant, nondũ oſtendit, prius quàm aſtruat, quamnã dicat curationẽ, nec tñ dixit. Prędictionem pręterea primam dixit, quod ſcilicet poſtero die urina tenuis apparebit, nõ ſolo eo die de neceſſitate incoctis apparentibus, uerum quoq; & alijs præcedentibus. Cõuulſionẽ quoq; & deſipientiã fore ait, ſi laborãs ætate uiguerit. Pręterea & exercitati, & bonæ ipſius carnoſitatis meminit, & temperamenti: nẽpe melancholicus, nomen eſt tẽperamenti. Huc adde, quod ex potatione eũ manus habere tremulas ait. Hæc ergo ſymptomata poſſunt inter ſe cõplicari, non tamen de neceſſitate, neque magna ex parte ſuccedent deſipientia & conuulſio.

68 *Et, ſi paribus quidem diebus ſuperuenerint, melius: in iudicatione autem pernicioſum, niſi multus abunde effuſus ſanguis uiam redundantiæ fecerit uel per nares, uel per ſedem, uel per abſceſſus, uel commutationes, uel ad hypochondriorum dolores, uel ad teſtes, uel ad crura. Coctis autem his, uia patent ſputis: urinæq́; excernuntur craſſa, læues, & alba.*
B

Gemina eſt ſcriptio in hoc uerbo ἐπιγίνεσθαι, id eſt ſuperuenire, una quidẽ ſcripta per τ elemẽtũ tertia ſyllaba, altera per γ. Verũ, ſiue per priorẽ ſcriptionem ægros diebus paribus ἐπιτείνεσθαι, id eſt intendi dixerit: ſiue ſecundũ poſteriorẽ prædicta ſymptomata diebus paribus ἐπιγίνεσθαι, id eſt ſuperuenire affirmauerit: non continuo exiſtit & melius, quãquã id dixit. Neq; enim, ſi pares fuerint, intueri oportet, ſed ſi iudicatorij: nempe quartam, quæ par eſt, & ipſe ex ordine paulo ante maximam habere facultatem aſſeruit. Cæterum, quod deinceps dicitur, uerũ exiſtit. Nã, ſi ſanguis multus, quouis modo id fiat, excretus fuerit, ſalutis ſpẽ habet. Præterea & per abſceſſum ipſos, & per commutationem, ſeruari ait: abſceſſum quidẽ ferè ſua peculiari appellatione declarans, ſed commutationem, cũ ait, ad hypochondriorũ dolores, uel ad teſtes, uel ad crura. Diſſerunt autem inter ſe, quod ἀπόστασις, id eſt abſceſſus, iudicationem infert, ægrumq; à moleſtijs oĩbus liberat: μετάστασις autem, ideſt cõmutatio, aliarum habet principium acceſſionum offenſionũq;, ut & aliud exigat tempus ad coctionem mali, corporis locus, ad quem infeſtantium humorũ facta ſit cõmtatio. Eam ob cauſam adiecit, Coctis autem his permeationes fiunt ſputis, uel craſſis urinis lęuibus & albis, ſigna coctæ commutationis edocens ex coctis, tum ſputis, tũ urinis.
C

69 *Febri ſingultuoſæ laſerpitij ſuccum, oxymeli, daucum tritum propina: galbanumq́; ex melle & cyminum in eclegmate: poſteaq́; ſorbendum ptiſſanæ cremorem dato. Talis autem euadere non poteſt, niſi ſudores ſuperuenerint indicatorij, & ſomni æquales, urinæq́; exierint craſſa & acres, aut in abſceſſum firmetur morbus.*

λύγγας & λύγγους, id eſt ſingultus, appellare conſueuerunt. Sunt autem motiones quædam ſtomachi conuulſoriæ, quas quidem fieri aiunt propter immoderatam uel inanitionem, uel repletionẽ. Quæ ſi propter inanitionem fiant, ferè ſanationẽ non recipiunt: ſi uerò ob repletionem fuerint, ab ijs, quæ infarcta ſecant abſterguntq́;, ſanantur medicamẽtis: quo è numero ſunt, quæ in hoc loco ſcripta ſunt. Videtur autem & nunc morſus is fieri propter acrimoniam ſtomachum mordentẽ, ut cum quiſpiã piperis plus, uel ſimile quippiam deuorauerit. Et ſanè fuerunt ex febrientibus, qui in ſingultu rodentem acerrimumq; uomuerunt humorem: à quo tandẽ ſymptomate ſunt liberati. Verum febris huiuſmodi nequaquam ſingultuoſa appellatur: nempe, ut ſingultuoſa uocitẽtur, permanere amplius debet ſingultus, uel etiam per totum morbum ſimul cum febre exacerbare. Febrem hanc per ſudores iudicatorios, ſomnoſq; æquales, uacuataſq; urinas, tum craſſas, tum acres, ſanari ait, talibus quidem uel excretis, uel in abſceſſum firmatis.
D

70 *Coccalus, id eſt nux pinea, & myrrha, in eclegmate exhibeantur bibantq́; oxymelitis perq̃ exiguũ.*

Scriptum quoq; & inordinate hoc eſt. Cõmodius ſiquidem feciſſet, ſi paulo ante in ea orationis parte, qua eos ſanauit, quibus tum thorax, tum pulmo per ſputa expurgari debẽt, id ſcripſiſſet, & non febri ſingultuoſæ adiecisſet. Et ſanè, quod dicitur, obſcurum eſt. Nempe κόκκαλος ab ipſo dictus, non ita, ſed κῶνος magis, ab antiquis Græcis appellitatur, ueluti à recentioribus medicis propemodum omnibus στρόβιλος. Conſueuit autem ex eo eclegma confici, ubi maxime pinguis fuerit, id eſt ubi multam circumfuſam habuerit, quæ peculiaris ſit, reſinam. Coquunt autẽ fructum hunc in aqua cum praſſio, hoc eſt marrubio, recenti: mox decocto mellis exiguum miſcent, coquuntque iterum, donec mellis accipiat craſſitudinem: quo ad hunc modum confecto medicamento utimur ad thoracis pulmoniſque expuitiones. Quo autem modo & alia quædam medicamento huic ſæpius immittunt, ita & auctorem libri huius myrrham immittere uetiſimile eſt: quod poſtea, uelut compendio, manifeſtauit, inquiens, Coccalus & myrrha in eclegmate exhibeantur. Poteſt autem & ipſos, qui eduntur, conos cum myrrha exhibere: atq; huic fortaſſe

taſſe

taſſe mel nō perperam medicamento miſceri intellexerimus. Sunt, qui dictionē hanc ab ante- E ſcripta ſeparant, ſeorſumq́; ſcribūt: alij finem ante ſcriptæ principiū huius efficiunt hoc pacto: Si autē abſceſſus firmentur, coccalus & myrrha in eclegmate exhibeantur: ut morbis in abſceſſum firmatis ei medicamentum eſſe intelligamus: quod à ratione alienum cenſeo propter id, ꝙ ita infertur. Bibantq́; oxymelitis perquàm exiguum. Nempe in ſingultuoſa febre formidandū acetum præcipit ratio: in ijs uero, quę in abſceſſum firmantur, nequaquā. Eam ob cauſam ſunt, qui dictionem hanc quadantenus quidem antea ſcriptæ copulent, quadātenus uero ſeparēt, atque adiecta coniunctione, autem, ita ſcribant: Si autē in abſceſſum firmetur. tanquam de ſingultuoſa ante dicta febre id dictū ſit: uolēte auctore, ſi in abſceſſum aliquādo firmari cōtigerit ſingultuoſam febrem, coccalum cū myrrha exhibere, & copioſam oxymelitis uitare potionē. Syllaba autem ultima uerbi huius ςηρίζῃ, id eſt firmetur, ſiue per ζ literam ſcribatur, ſiue per ξ, nullam, quæ inſignis ſit, facit ſermonis mutationem.

71 *Quodſi ſupra modum ſiticuloſi fuerint, bibant aquam hordei.*

Quod potum hunc, tanꝗ ſitim adimentē, exhibeat, eſt maniſeſtū. Sed melius feciſſet, ſi prius, quonam pacto parare hordeum oporteat, enunciaſſet: utrumne ſimpliciter madefacere: uel ex F eo zythum, ut huius temporis homines, conficere: uel quouis alio parare modo.

72 *In peripneumonijs & pleuritide ita cōſiderare oportet. ſi febris acuta fuerit: ſi dolores lateris uel alterum, uel utrunque infeſtent: & ſi æger in ea, quæ ſurſum fit, ſpiritus latione laboret: tuſſesq́; adſint, & ſputa educantur, rufa, uel liuida, uel & tenuia, & ſpumoſa, & florida: & ſi quippiam aliud diſcrepans præter ea, quæ didicimus.*

Pleuritidis peripneumoniæq́; tum magna, tū effatu digna quidem omnia in legitima libri huius parte ſunt definita diſtinctaq́;: ſed, ꝙ medicis omnibus patent, ea ſunt prætermiſſa. Talia aūt ſunt, quæ impræſentia ab auctore ſcribuntur. Et primū quidē à ueteribus empiricis appellata ſyndrome, quā ueteres affectibus cōſidentia ſymptomata appellabant: ſi uidelicet febris acuta, dolorq́; lateris, uel alterius, uel utriuſq́;, & potiſſimum, qui in expiratione fit: nēpe id eſt, Et ſi æger in ea, ꝙ ſurſum fit, ſpiritus latione laboret: tuſſes adſint, & ſputa educātur, rufa, uel liuida, & tenuia, & ſpumoſa, & florida, & quouis aliter modo præter ſolitū euariantia. Nēpe hoc ſignificat, inquiens, Et ſi quippiam aliud diſcrepans habent præter ea, quæ didicimus. Quæ omnia in pleuriticis peripneumonicisq́; apparere ait, ſi contingant. Sed hos ita regere oportet. G

73 *Si dolor ſurſum penetrauerit uel claniculam, uel mammam, uel brachium, uenam brachij internā ſecare oportet, qua dolor afficit parte.*

Rurſus & in præſenti loco partis legitimæ ſentētiam elaborat, qm̄ in ea prætermiſſum eſt, ꝙ ſimul cū dictis intelligitur: adiicitq́; illud, uenā ſcilicet ſecandā recto a latere dolente tramite: ꝙ expoſuit inquiens. Venā brachij internā ſecare oportet, qua dolor afficit parte: ſed manifeſta uſus breuitate orōnē negligentius ꝑcurrit: nā uenā cubiti dicere debuit, cū uenā brachij dixit.

74 *Sanguinemq́; auferes pro corporis habitu, anni tempore, ætate, & colore. Ampliusq́, non ueritus, ſi dolor acutus fuerit, ad animi uſque defectionem detrahes.*

Rurſus hoc in loco plus, ꝗ mediocriter, ſcopos detractionis ſanguinis oēs recēſere conatus, quoſdā ſilētio ꝑterijt. Neq́;.n. uirtutis meminit, neq́; ſanguinis mutationis, nec uero regionis, nec cōſtitutionis. Plus aūt auferre, atq́; ad aīæ uſq́; defectionē id audacter agere ꝑcipiens, delinquit ſanè in dictione, cum adiecit, quam ob cauſam audere conueniat. Nēpe, ꝙ dolor acutus ſit, plus quidē ſanguinis uacuamus: ſed fluere ſinimus, nō q̄a acutus ſit, ſed ob alia: utpote ſi uirtus H robuſta fuerit, uiguerit ætas, ſanguis abundauerit, & laborantis natura tū dēſior, tū durior, atq́; ægre magis ꝑſpirabilis, & ſanguinis copioſi fuerit: anni ēt tēpus, & cōſtitutio bñ tēperata: ſic ſanè & regio. Nēpe, ꝙ ad aīę uſq́; defectionē ſanguinē auferre nō uereamur, nobis ex his accidit.

75 *Clyſterem poſtea exhibebis.*

A ſanguinis miſſione clyſterem exhibere iubet. Sed melius erat adieciſſe, ſi non ſponte ꝓbe deiecerit aluus.

76 *Si uero dolor ſub thorace fuerit, ualdeq́; infeſtauerit, pleuritico uentrem ſubpurgabis: nihilq́., dum purgabitur, dabis, à purgatione autem oxymeli. Verūtamen † purgans medicamentum miniſtrabis quarto die, {tribusq́; primis diebus clyſteres exhibebis: quibus ſi non leuetur, ad hunc ſubpurgabis modum. Cuſtodies deinde ægrum, donec ad febris priuationem & ſeptimum peruenerit diem: qui ſi in tuto eſſe videatur, in primis exiguum tenuemq́; cremorem, eumq́; melle miſcens, dabis: ſi uero facile reuocatur, & facile ſpirat, lateraq́; non doleant, ſenſim craſſiorem copioſioremq́;, & bis die miniſtrabis.}*

Pleuriticum nominauit, id quod ab Hippocrate in legitima libri huius parte eſt dictū: ubi ita

habentes

A habētes pleuriticos purgat:facit aūt id duobus modis. Quarto uero die medicandū indiſtinctè ꝓnūciauit. Neq; n. inter initia aliqđ remediorū hmōi ægro iniūgere oportet;deſumpto à numero dierū ſcopo:ſed,ꝙ Hippocrates recēſuit,eſt exequendū. Nā uel ſtatim ab initio pri⁹ q̃ in partē aliq̃ firmati ſint humores,medicādū,uel poſtea cū cōcocti fuerint. Quā ob cām & prima īterdū die,& ſecūda,& quarta,& interdū q̃nta,medicati ſum⁹, & nō ī quarta ſolū quo mō is dixit.

77 *Quod ſi non facile liberetur,patianis minus,ſorbitionem exiguam,cremo remq̃ tenuē,& ſemel exhibebis:atque ea,quo melius degit tempore,quod ex urinis deprehendes.* { *Nempe in eiuſceemodi morbis ſorbitio non prius danda eſt,quam lata,aut ſputa matura facta uideris. Quòd ſi purgatus multa deiecerit,dare oportet , minus tamen & tenuius . Non enim poterit præ uaſorum uacuatione dormire , neque concoquere ſimiliter,neque indicationes ſuſtinere: uerum,ubi crudorum colliquatia facta fuerit, &, quæ renituntur reiecta, nihil abſtabit.* }

De particulari cibi exhibēdi tēpore agens Hippocrates & libri hui⁹ auctor in ijs, q̃ ſupra ſcripta ſunt,eā quę tum in thorace,tū in pedibus eſt caliditatē aīaduertendā eſſe uoluerunt. Nēpe urinarū conſideratio ad uniuerſalē uictus formā , nō ad particularē utilis eſſe uidet̃. Quo fit,ut
B nō recte dicat hoc in loco cremorē tenuē ſemel exhibendū eo,quo meli⁹ degit, tēpore,idq̃; deprehēdendū ex urinis. Nēpe tametſi breuiſſimā in particularibus acceſſionibus ad melius inclinationē urinæ habuerint, tēpus tñ huiuſmodi non uſqueadeo ꝓtrahit̃,ut has recondamus,expectemusq̃;,dum nebulas uel ſublimes uel ſubſidentes habuerint : hæc ſiquidem nō pauco fiūt tēpore. Atqui in acutis morbis interdū ægri in declinationis principio de neceſſitate ſunt alēdi.

78 *Cocta autem ſunt ſputa,cum puri ſimilia fuerint: Vrina autem, cū hypoſtaſes erui modo ſubrubras habuerint. Cæteris autem laterum doloribus tepefactoria apponere & ceromata nihil uetat,cruraq;, & lumbos calido iniungere,& pinguedine illinere: hypochondrijs quoque aduſque mammas ex lini ſemine cataplaſma imponere. Vbi autem peripneumonia ad ſtatum peruenerit,quando non repurgantur,auxilium non habet,& mala eſt. ſi labor ac ægre ſpirauerit,fuerintq; urinæ tenues & acres,atque ſi ſudores circa ceruicem caputq; oriantur. Nempe ſudores huiuſmodi mali ſunt,uincente ob æſtum impetumq; & uiolentiam ægritudine, niſi urina multa & craſſæ prodierint, & concocta exierint ſputa. Vtrum autem ex his ſponte euenerit,ſoluit morbum.*

Neq; ſui ipſius eſt memor,q̃ nō ad hūc modū de coctis urinis ſupra ſcripſerit, neq; Hippocra
C tis,q̃ aliter dixerit [Nēpe ꝙ urina optima ſit,q̃ ſedimētū hēt,tū albū,tū læue,tū æquale. Cætera, a.Progno. t.26. 4 200.b
q̃ peripneumonicis pleuriticisq̃; ī eorum textura narrant̃,cōſpicua ſunt,tū ubi libri hui⁹ auctor ab Hippocratis recedit ſnīa,tū ubi maxime,uel ꝓrs⁹,uel aliqua ex parte,huic annuit & cōſētit.

79 *Peripneumoniæ eclicton ſeu eclegma. Galbanum & nucleum pineum ex melle attico dabis,abrotonū ex oxymelite. Piper quoque & nigrum elleborum,ubi feruefecerit , pleuriticis etiam circa initia dolenti bibendum afferes . Quod ſi panacem ex oxymelite feruefactam percolatamq; propinauerit , benefacies. Proderit autem & hæc hepaticis,aut ex ſepti tranſuerſi dolore affectis, atque ijs omnibus,quæ aut per aluum aut per urinas expelli deſiderant,ex uino & melle. Verum, quæ uentri expurganda exhibiturus ſis, ea cum mulſa aquoſa & multa propinabis .*

Medicamentum primum ſecundumq̃; ſputa educunt. Sed , quod ex elleboro nigro conficit̃, uentrem ſubducit. Quòd uero ex panace eſt quibusnam utile ſit recenſuit.

80 *Dyſenteria , quæ ceſſauit, abſceſſum uel tuberculum aliquod pariet , niſi deſierit uel in febres, uel ſudores,† apparuerintq; urinæ craſſæ & albæ et læues,{uel in tertianas,uel in uarices,aut dolor in teſticulum, uel crura, uel coxam firmetur .* † et urinas craſſas, & albas et ualde perſpicuas.

D Sermo quoq; præſens ſine definitione & diſtinctione eſt prolatus, ꝙ neque,qualem dicat dyſenteriam,demonſtrauerit,& ꝙ neque omnis,quæ ceſſauerit,hæc inferat.

81 *In bilioſa febre morbus regius cum rigore ante ſeptimum diem enatus morbum ſoluit:ſi uero abſq; rigore præter temporis occaſionem ſuperuenerit , pernitioſum.*

Neq; ꝓculdubio añ ſeptimū diē cū rigore enat⁹ morb⁹ regius febrē ſoluit,neq; poſt ſeptimū. Sed ſane ita diſtinguere oportet. Febriētibus morb⁹ regius ſupuenit,interdū q̃dē tanq̃ affectionis hepatis ſymptoma: īterdū quoq; & natura bilē ꝑ cutim excernere cōtēdēte,ſed nequeūte: ueluti ī abſceſſib⁹ oībus fieri cōſueuit. Verū in [Aphoriſmis de hmōi morbis regijs eſt enūciatū. 4 Aph. 62 Ext. ord. 34. b

82 *Lumborum tetanus,atque in melācholicis per uenas ſpirituum interceptiones cum fuerint, ſanguinis detractione ſoluuntur.*

Cum inquit,propter melancholicum ſanguinem in uenis redundantē ſpirituum interceptiones fiunt,ſanguinis miſſio ſoluit: ſi interceptionem dicit ſpirituum,qui in arterijs ſunt,nā & arterias antiqui uenas appellabant:quænam alia fuerit,quàm pulſus carentia priuatioq̃; ? Grçcis

ἀσφυξία dicitur: ſi uero eorum, qui in pulmone ſunt ſpirituum interceptionem dicit; rurſum & appellatam apnœam, quaſi reſpirationis priuationem dixeris, obſcure inſinuabit. Poteſt quoq; ſanguinis tum copia, tum craſſitudo non arterias modo inflare, ut permeare non poſit, uerum quoque & proprie appellatas uenas. E

83 *Cum aũt ob tendines uehementer in anteriorem reuelluntur partẽ, ſudoresq́; circa ceruicẽ facie mq́; oriuntur, morſis ob laborem & areſcentibus ijs, qui ad οὐραῖον id eſt caudam, uergunt tendinibus: craſſiſſimi hi ſpinam continuant, quæ* maxima enata copulæ ad pedes uſq; finiuntur: Is ſi neq; febris, neq; ſomnus ſuperuenerint, fuerintq́; ſecuta coctionem habentes urinæ, ſudoresque indicatorij, uinum creticum uinoſum bibat, edatque polentam coctam. Cerato quoque perungatur: & crura ad pedes uſque calidis in pelui madefacta, ſuperimpoſito uelamine contegantur: brachia item ad digitos uſq; inuoluantur. Spinam præterea à ceruice ad coxam uſq; molli pelle, quæ pinguedine & cera illita ſit, uelabis ita, ut anteriora & contineantur. Intermiſſis'q́; quæ per utriculos fiant, fomentis, calido perfundes aqua, linteo obuolues, & in conclaui cubare ægrum facies. Ventrem autẽ ipſum non admodũ ſolueris, niſi balano, ſi longo iam tẽpore ſe continuerit, idq́; ſi bene tibi proceſſerit: ſin autem, modi* radicem in uina odorato trita & daucũ mono ieiuno, prius quam madefeceris, propina. Poſt hac ciſſa farinam coctam tepidam uoret plurimã: uinumq́; cũ uoluerit, bene tẽperatũ ſuperbibat, idq́; ſi ad melius tibi proceſſerit: ſi nõ, prædicere te oportet.* F

*Al. [illegible] media.

*Al. moleos.

Sermo quoq; hic indiſtincte & indiſcrete eſt prolatus, p̃ter id, quòd & nomina quędã impropriè ſcripta ſunt. Nempe ob labores morderi tendines impropriè eſt dictũ, uerbo hoc mordere acribus humoribus & non doloribus quadrante: præterea & quod in principio dictionis dicit. Vehementer in anteriorẽ reuelluntur partem. Deinde ait, Areſcẽtibus, qui ad *οὐραῖον* id eſt caudam, uergunt, tendinibus, qui craſſiores ſpinam cõtinuant, eos, qui uſq; ad caudam protẽdũt, ita uocans: appellant autem *οὐραῖον*, oſſis extremũ. Quòd ſi partẽ utranq; tendi manifeſtare uoluerit, atq; tum in ſcapulas, tum in pectus tetanũ intẽdi, fieri ſanè poteſt: quo modo paulo ante dixit, Tetani lumborum. Non tuto autẽ morbi facilitatem ex urinarũ concoctione p̃noſcit. Nẽpe, tametſi febris cruditates per urinas manifeſte iudicẽtur, morborum tñ muſculos infeſtãtiũ, haudquaquã ſecura eſt per urinas ſignificatio: ſed hoc quidem exiguum. Vinũ aũt his exhibere diſtinctione non facta, utrumne ob frigiditatẽ paſſus æger fuerit, an aliã ob cauſam, nõ exiguũ eſt delictũ, immo petulãs potius immodeſtũq;. Abſq; itẽ ratione dictum eſt, uentrẽ ſoluẽdũ nõ eſſe, niſi balano. Nẽpe in hmõi morbis cõmode interdũ ſoluit. Cætera dictionis manifeſta ſunt.

84 *Morbi omnes ſoluũtur uel per os, uel per aluum, uel per ueſicam, uel per aliam, quæ talis ſit, partem. Sudor autem morbis omnibus eſt communis.* G

Sermo hic neq; uniuerſalis eſt, neq; communiter ineſt omnibus: neque enim per hæc ſolum morbi ſoluuntur, uerum quoque & per uterum, & per ſanguinis è naribus eruptionem.

85 *Quibus à capite fluxio eſt, his elleborum dare oportet.*

Elleborum dare omnibus, quibus à capite fluxio eſt, non eſt neceſſe: nempe interdum capiti ſoli prouidere conſueuimus.

86 *Quicunq; propter abſceſſus, uel phlebarrhagian, uel incõtinentiam, uel aliam quampiam fortẽ cauſam ſuppurati facti ſunt, his ne ellebarum dederis: neq; etenim proderit: &, ſi quippiam afficiatur æger, feciſſe id uidebitur elleborus. Si uero corpus diſſoluatur, uel dolor ĩ capite ſit, uel oppletæ aures, uel nares, uel ſputatio, uel genuum grauitas, uel corporis præter ſolitum tumor: quodcunq́; horum contigerit, dabis: modo hæc neq; ob potum fiant, neq; ob ueneres, neq; ob triſtitiam, neq; ob curas, neq; ob uigilias. Si enim quippiam horum cauſam fecerit, ad id curationem dirigere oportet.*

Phleborrhagian, uenarũ ruptionem dicit. Quòd autẽ neq; ijs, qui ob huiuſmodi cauſas, neq; ijs qui propter abſceſſus, neq; ijs qui ob cauſam aliam ſuppurati facti ſunt, dare elleborũ oporteat, nemo ignorat. Sed qui ob incõtinentiã intẽperantiamq́; ſuppurati ſunt, p̃perã in hoc recẽſentur catalogo, intemperantia ipſa per ſe intẽperantes lædente, ut redundantia, cruditate, crapula, uenere multa, uigilijs, & quibuſdam ſimilibus. Cęterum prædicens, quibuſnã elleborũ exhibere oporteat, Inquit, Si uero corpus diſſoluatur, i. fractũ admodũ reddat̃, abſq; ſ. occaſione, uel dolor in capite diuturnus & ſolutu difficilis fuerit. Nempe & id te ſubaudire oportet in capitis dolore, & deinceps in ijs, quæ ſerie continuata dñr omnibus, oppletis ſ. auribus, naribus, & ſputatione. Adijcit & genuum grauitatem doloremq;, & corporis præter ſolitum tumorem. In omnibus ſiquidem ijs, quę ſine manifeſta cauſa facta ſunt, uult elleborum exhiberi. Diuertens autẽ ſermonem uniuerſalem ad particularia inquit, Modo neq; ob uenęres, neq; ob curas, neq; ob uigilias, dicta facta ſint. Si enim ex horum aliquo facta ſint, pugnandum aduerſus efficientẽ cauſam præcipit. Quænam autem ex his omnibus, quæ recenſuit, uere diligenterq; dicta ſint, & quæ non, didiciſtis tum in Hippocratis libris, tum in commentarijs noſtris. H

87 *Dolores ex itinere ſi fuerint, laterũ, dorſi, lũborũ, & coxarũ, et q inter reſpirãdũ dolẽt, occaſionẽ habentes*

A *bentes.Sæpius enim dolores ex crapula cibiſq́ inflantibus ad lumbos & coxā venire conſueuerunt.Quibus talia fuerint,vrinæ difficultas accedit.Harum iter cauſa eſt,coryzæ item & raucedinis.*

Sine ordine hęc interpretatus eſt.Nā prędicens dolores ex itinere,laterũ,dorſi,lũborũ,& coxarũ,rei inanis exhibitionē repreſentationēq́; fecit,perinde atq; quonā mō hęc curenſ,eſſet dicturus.Deĩde facto ita additamēto,Sępi⁹. n.dolores ex crapulis cibiſq́; ĩflātib⁹ venire cõſueuerũt:intulit,Quib⁹ talia fuerint,vrinę difficultas accedit.Poſt hęc quoq; inquit,Horũ iter cā eſt,coryzę itē & raucedinis:acephalũ vt qſpiā dixerit,i.ſine capite,& vertice,rei faciēs ſermonē.

88 *Quę ob uictus rationē eueniũt, multa quidē vnuſquiſq; pro nā aſſueta victus forma maxime declarat.Nam,q prandere non conſueuerunt,& pranſi fuerint,his tumor ventris ingens accidit,dormitatio,& pandiculatio,et plenitudo:q ſi ſupcœnauerint,vēter turbabitur.{Hi a balneo(confert.n.)dormiant,expergefactiq́ plures lenta ambulatione abſoluant circuitus.Et ſi ventrem exonerauerint,cœnent,parũq́ vini,ſed meracioris,bibant:ſi ventrem non exonerauerint,corpus calido perungant.Et ſi ſitiuerint,vinũ aquoſum albũ & dulce bibant:ſi non,amplius dormiant,conquieſcantq́.Cęterũ talis inſtituatur victus,*
B *qualis ex crapula laborantibus inſtitui ſolet.Pocula aquoſiora tarde meant,ac veluti in orbē aguntur,innatātq́ circa hypochondria,& non decurrunt ad vrinas:qbus q repletus fuerit, nullũ celeriter ex ijs abſoluet opus,q̄ °compoſitum corpus vi vel celeritate conficere pāt:maximè aũt qeſcat,donec cum cibis concocta fuerint.Meraciora verò,& auſteriora palpitationem in corpore, atq; in capite pulſum efficiunt:his bene fuerit,ſi ſupdormiant,calidumq; qdpiam ſorbeant ex ijs,q̄ ſuauiſſima hēnt:ieiunium.n.aduerſus capitis dolorem crapulamq; malum eſt.Qui ſemel tantum die cibum aſſumunt,imbecilli fiunt,& calidum mingunt,vtpote pter conſuetum vacuati:os ipſis ſalſum efficitur,et amaricat:atq; in quauis opere contremiſcunt,tpa contenduntur: cœnamq; non ita concoquere perinde,atq; ſi pranſi fuiſſent, queunt. Minus igitur,quam conſuerunt,bibant,liquidioremq; mazam panis loco aſſumant: atq; ex oleribus rumicem, vel maluam,vel betas,et ptiſſanam. Dum autem cibantur,vinum modice bibant,aquoſiusq; atq; a cœna parum ambulent,donec excurrat vrina,minxerintq;. Piſcibus præterea elixis vtantur.}* °ξυνταθὲν.

Totum hunc ſermonem in legitima libri huius parte abunde tum elaboratum,tum explanatum ſcimus:quo fit,vt ex illis,quæ modo dicātur ſimili,poſſis tum diſcernere,tum iudicare. Neque mihi diutius morari in his eſt neceſſe.

C 89 *Cibi autem maximè notas & indicia faciunt.*

Eduliorum vim nõ ex rõne aliqua,ſed experiētia iudicari conuenit. Neq; hic refert βρώματα vel ἐδέσματα,i.cibos vel edulia,dicere.Cæterum,qui hæc ſcripſit,tale quippiam oſtendit p hoc verbum, ἐπισημαίνειν,i.notas & indicia facere.Nēpe nota corporibus ſignumq́; fit(vt inquit)ſecundum vnamquanq́;, quæ ex cibis valētibus fit,mutationē. Conſequenter aũt ea enumerat.

90 *Allium flatum parit,caliditatemq́ in thorace:capitis item grauitatem facit,& †cibi faſtidium:& ſi alius quiſpiam dolor ex conſuetudine ante infeſtauerit, irritat. Cæterum vrinas ciet,eſtq; hoc præditum bono: eumq;, qui potaturus ſit,& ſeſe crapulæ daturus,vorare allium optimum eſt.* †anxietatem.

Si vnumquodq; eduliorũ experientia iudicandum ſit, non recte dictum eſſe vr̄ flatuoſum eſſe allium:neq; caliditatis maioris ſenſum,q̄ cępam comedētibus,inferre,nec in vlla alia corporis parte,neq; ēt in thorace;neq; ſimiliter ἄσην,i.†cibi faſtidiũ: & potiſſimũ vbi quis ipſum parũ ante feruefactũ aſſumpſerit.Eduliorum aũt multa corpus,ſi plethoricum fuerit, *calfaciunt: cũ verò ante vacuatũ fuerint,ſiccant abũde.Peccauit igitur libri huius auctor,qui indiſcrete rē enunciauit:nā melius erat,vti dictũ eſt,definire.Impræſentia aũt ſimpliciter de allio cēſuit:ſed melius feciſſet,ſi & exiccare & calfacere ipſum dixiſſet,& non flatuoſũ eſſe:nēpe aduerſus indi- †anxietatem. *Al.humectant.
D ſcretum indiſtinctumq́; ferre ſnīam conſuetudo non eſt.Subaudire autem oportet, vbi tēpeſtiue datũ fuerit:quod parato ante corpore manifeſtat. Ante aũt paratur,ſi neq; plethoricũ neq; cacochymũ fuerit.Non recte igitur capitis grauitatem ab eo fieri ait:nempe,ſi præuacuato corpore allium obtuleris,capitis grauitatem ſanabis,partiſq́; alterius oīs.Demiror aũt,quonā pacto,q̄ hucuſq; pcurrit,præfatus,deinceps dixerit,eumq;, qui potaturus ſit,& ſeſe crapulæ daturus,vorare ipſum optimum eſt.Videtur autem ex his neq; crapulam neq; ebrietatē efficere,ſed ab his ita præſeruare,vt & grauitatē expellere poſſit,& flatus ſanare.Vera quidē hęc dixit,atq; adhuc ex cientibus vrinas vnũ eſſe allium.Sed alia falſo adiecit,ſimulq́; & pugnantia,ſi dicant.

91 *Caſeus flatum, atq; aſtrictionem,& ciborum accenſionem facit:crudum & incoctum: † atq; ijs,qui ſe potu repleuerunt,deterrimum eſt.* †Ad verbum. peſſimum autē in potu comedere repletus.

Caſeus recēs & mollis duro & ſicco flatuoſior exiſtit:minuſq́;,q̄ durus ſiccuſq́;,adſtringit,i. ſiſtit ventrē.Siccus etenim flatuoſus minus eſt,ſed vētrē magis ſiſtit:præterea & ſiticuloſus magis exiſtit:quod oſtēdit,cũ inquit,& ciborũ accenſionē facit.Crudum aũt & incoctũ in dictionis iacet medio:qđ exacta enunciatione caret. Oſtendit aũt,q crudum oē incoctumq́; in cor-

poris humoribus cõtractum ex huiuſmodi edulijs fieri natum eſt: cuiuſmodi eſt caſeus, crudũ E
& incoctum exiſtens edulium: quaſi ita diceret, Caſeus flatum parit,atq; adſtrictionẽ uentris,
æſtuoſusq; eſt: præterea,& crudum,& incoctile eſt eduliũ,talesq; ſuccos generat. †Ait pterea,
& deterrimum eſſe ijs,qui ſe potu repleuerunt: quod & idiotis ipſis patet: neq; ſiquidem aliàs
bonum eſt eduliũ caſeus,utpote,qui craſſum ſuccum,& coctu difficilem pariat.Si uerò inter bi
bendum eo quis utatur repletus,deterrimum omnium eduliorum redditur:grauat ſiquidem os
uentris,primusq; ipſe corrumpitur,& alia deinceps ſecum corrumpit.

† Peſſimũ aũt ait, & repletos cũ potu comedere ipſum.

92 *Legumina omnia flatuoſa ſunt,& cruda,& elixa,et fricta:minime uerò uel macerata,uel uiridia. His autem utendum non eſt niſi cum cibarijs. Sed horum ſingula ſuum uitium habent.*

Ventrẽ implent legumina oĩa,coctuq; difficillima ſunt,q̃ cruda exiſtunt: fricta,flatuoſa minus,ſed cõcoctioni nõ minus renituntur:q̃ aũt plurimum elixa ſunt, ea exiſtunt moderatiora. Quod autem ſequitur,in exemplaribus nonnullis ſcriptum eſt ita: Et macerata,& uiridia:ut & talia pſatis uitiis ſint pdita. In q̃ plurimis uerò nõ ita ſcriptum reperitur,ſed principio altero in hunc modum:Minime autem macerata,ſuel uiridia;Viridia dñr,quæ neq; ſicca ſunt,neq; exq-
ſitæ iam perfecta:macerata uerò,q̃ in aqua fuerint madefacta.Cæterũ leguminibus haudquaq̃, F
ſine cibariis utendum eſſe præcipit, cibaria nimirum maxime quidẽ eos, qui ex tritico panes fiunt,affirmans:uel ſimpliciter oĩa,quæ quouis modo parantur:forſitan uerò,& alia oĩa,ex quibus panes conficiunt,zeam ſcilicet,tipha,& hordeum:ruſtici aũt & ex milio panes conficiunt.

93 *Cicer° flatum parit crudum frictumq́,& laborem.* A.lib.2.t.2.c.182.l.114.d

Sunt,qui cicer ſcribant ob id flatuoſum eſſe,ꝗ pudenda intendat. Quòd autem in fine dictionis laborem dixerit,id ad eum referre oportet,qui propter inflationem fit,dolorem.

94 *Lens aſtringit,atque turbationem facit,ſi cum cortice ſit.*

Vocem hanc ἄραδον,turbationem quandam,& ueluti pugnam,q̃ in uentre ex diſcrepantibus facultate cibariis oritur,ſignificari dixi:quo modo,& nunc ſignificat,ſi cum cortice aſſumatur, utpote quæ,quàm caro ipſius, longe coctu difficilior exiſtat.

95 *Lupinus inter hæc minime mala habet.*

Vocabulum hoc ἥκιστα,ideſt minime,uocabulo huic μάλιστα,ideſt maxime,cõtrarium indicat. G
Lupinum autem minime prædictorum omnium ait habere mala.

96 *Laſerpitij,tum caulis,tum ſuccus,nonnullis quidem maxime, inexpertis uerò per uentrem non deſcendit. Nominatur autem hoc malum cholera arida.*

Laſerpitij radicẽ hoĩes æquiuoce cum tota herba uocare cõſueuerũt: hãc & herbæ ſuccum inexpertis,i.inaſſuetis ſiccã generare cholerã ait. Sed, quænã ea ſit,poſt paulo ipſe docebit,ita inquiẽs,Ab arida cholera uenter inflatur,& ſtrepitus inſunt.Patet ergo ſpiritũ flatuoſum ex laſerpitij ingeſtione colligi in uẽtre,eſt.n.acre,& æſtuoſum. Quidnã aũt ſignificet uocabulũ hoc, nonnullis,nihil ex dictione eſt manifeſtũ.Atq; ob id explanaturus quiſpiam horum ſingula,qđ maxime probabile ſibi uidebitur,dicet:nẽpe in talibus dicere,qđ ex ratione eſt,difficile exiſtit.

97 *Maxime autem id fit,ſi cum multo caſeo,aut bubularum carnium edulio,miſceatur.*

Siccam ab eo uocatam choleram ait maxime ijs fieri, qui laſerpitium ſimul cum caſeo multum ingeſſerunt,aut cum carne bubula.Nempe flatus,qui ex laſerpitio oritur,cum emplaſticis
& tarde penetrantibus eduliis miſtus manet in uentre,& non deſcendit. H

98 *Bubula etenim carnes melancholica proritant pathemata.Nempe harum natura inſuperabilis eſt, nec quiuis ventriculus eas concoquere poteſt.*

Agebat quidem de laſerpitij uirtute,ſed bubularũ carniũ eſum ſupermiſcuit: factoq; ad pathemata melãcholica trãſitu,ea à bulis carnibus proritari ait. Deinde geminas aſſignãs cauſas hoc ait,Nẽpe harum natura inſuperabilis eſt. Vſus eſt igitur hac coniunctione, nempe, eorum modo,qui dictorũ cauſas referunt. Non tñ, cur à bubulis carnibus melancholica proritentur pathemata,cauſam dixit:quanquam aliam quampiam cõmuniorem dixerit, qua.ſ.natura ęgre conficiatur,& ualida ſit:natura enim ea inſuperabilis eſt,quam nullus ſuperauerit.

99 *At optime liberabuntur,qui perelixis utentur, & perquàm uetuſtis.*

Hæc quoq; ſermonis textura uniuerſaliorẽ hẽt admonitionẽ non in melancholicis.Nã bubulis carnibus,& perelixis,& uetuſtis uti pſtat,ſicuti & aliis oĩbus,q̃ difficulter concoquuntur.At improprie uoce hac βέλτιστα,i.optime,eſt uſus.Neq;.n.melancholico laborantes morbo,neq; homo alius qſpiã,uel ſanus,uel ęger,optime liberatũ,bubulas, carnes,& perelixas,& uetuſtas ingerens.

A rens. Nẽpe inter oĩa, q̃ edunt, hæ nõ bonã præſtant alimoniã : bene tñ talia ingerentes cæteris minus lęduntur. Si ergo ꝓ uoce hac, βιλτιστα, dixeris ἥκιστα, i. minime, ſermonem reddes integrũ.

100 *Caprinæ carnes, q̃ in bubulis malæ sũt, oĩa habẽt, et* cruditatẽ. Sũtq; flatuoſiores, ructusq; magis generãt, et cholerã pariũt. Verum, q̃ odoratiſſima, ſolida, et ſuauiſſima ſunt, hæ optimæ ſunt, tum perelixæ, tum frigidæ: q̃ uerò ſuauitate omni carent, male olent, & dura ſunt, hæ deterrimæ, & quæ recentes.* * ἀτελίας.

Cur caprinæ carnes bubulis uitioſiores ſint, cauſam hoc in loco dixit. Nẽpe, cũ coctu difficiles bubularum modo exiſtant, flatuoſiores ẽt ſunt, & ſæpius mouent ructus, qui malã habeant qualitatem. Cum igitur bubulis, & acriores, & calidiores ſint, ſi incoctæ maneant, choleram pariunt. Qua efficitur ratione, ut frigidas eas magis, quàm calidas, eſitare oporteat.

101 *Optimæ autem æſtate, autumno uerò peſſimæ.*

Optimas eſſe ait caprinas carnes, ĩter ſe q̃dẽ nõ cũ cæteris cõparatas: oportebat igit̃, q̃tũ ad anni tp̃s attinet, uitioſiſſimas ob tẽperaturã ẽẽ. Cõtingit ãt capris tp̃e ęſtiuo meliorẽ ẽẽ alimoniã: quo mõ praua sũt, q̃ herbas uorãt aĩalia, ubi uiridẽ herbã nõ hẽant. Capris aũt maxime idoneã ꝓbent alimoniã germina arborũ caulesq;: quos à fine veris æſtas largiter hẽt. Quòd aũt alimo-

B nia ad carnis bonitatẽ plurimũ poſſit, potes ex uulpibus certior fieri, q̃ autũno ꝓbatiſſimã ob vuas hñt carnẽ. Sic paſſer, & ficedula maxime laudabilẽ carnẽ obtinẽt. Autumno igit̃ capræ nutrimẽto idoneo deſtitutæ, tũ deterrimã, tũ perq̃ tenuem, hñt carnem. Hyeme aũt meliorẽ* ſanguinis cõſequunt̃ habitũ, naturalẽ intemperiem à temperatura tẽporis cõtractam corrigentes. * αἵματος, eſt in impreſſis. σώματος, idest corporis, eſt in manuſcriptis. & ita uetus interpres.

102 *Porcelli carnes prauæ ſunt, cũ vel crudiuſculæ, uel ambuſtæ fuerint: nẽpe tũ choleraceæ sũt, et turbatoriæ: Suillæ aũt carniũ oĩum optimæ ſunt: ualentiſſimæ uerò, q̃ non admodum, neq; pingues, neq; graciles ſunt, nec uictimæ ueteris ætatem ſunt aſſecutæ. Edendæ uerò ſunt detracta pelle, & frigidiuſculæ.*

Χοῖρον proprie appellabant ueteres porcũ ualde paruum, ut apud poetam reperitur, ἔσθιε νῦν ὦ ξεῖνε τά τε δμώεσσι πάρεστι χοίρε᾽, ἀτὰρ σιάλους γε σύας μνηστῆρες ἔδουσιν, i. veſcere nunc ò hoſpes, ſeruorum cibus porcelli ſunt: proci etenim plus, q̃ abſolutos, edunt ſues. Non ſanè uideo, quo pacto ſyalos ederent proci, (nam & ſyalos ueteres appellabant ſues eos, q̃ ꝑfectos abſolutosq; ſupra eſſent,) niſi q̄ & ignariſſimi eſſent dignoſcendorũ, tum eorũ, q̃ facile concoquuntur, tum ſuauiũ eduliorum: quales, & ſeſe oſtẽdebãt, cũ uentres caprarũ pingui, & ſanguine plenos eſitarẽt: quo ſanè, qđ difficilius concoquatur, eduliũ reperies nullũ. Caro aũt optima, tũ ad ſuauitatẽ, tũ

C ad cõcoctionẽ eorũ eſt, q̃ mediam ætatẽ ſunt aſſecuti: hæc ẽt ſanguinẽ bonum gignit. Veluti deterrima eſt porci uetuſtiſſimi: atq; eius, q̃ cõfeſtim à partu uoratur, porcelli: nẽpe hi terreſtriũ ferè oĩum, q̃ uorãt hoĩes, animaliũ maxime humidã obtinent carnem. Atq; ob eã rem, cum nuper genitorum caro exuperãter humida ſit, plurimã inde generat pituitã: &, ſi ſubcrudior fuerit, multo adhuc magis. Simili quoq; ratione pinguiſſimã ſuum carnem ea, quam medij, & bene carnoſi hñt, deteriorẽ exiſtimat, ſuſpicionẽ humiditatis habẽs, ob quã pinguedo oĩs carne ſui generis deterior, tũ ad concoctionẽ, tum nutritionem exiſtit. Quæ aũt ob aſſationem ambuſtæ ſunt, tũ ad ſucci bonitatem, tũ ad cõcoctionẽ, ſunt inhabiles: cholerámq; pariunt ꝑp eam, q̃ his accedit, acrimoniam: nempe ea choleraceorũ eduliorũ cõis eſt malitia, cum & humida, & acria fuerint. Talia ſiquidẽ ſimiliter corrumpuntur, ſuaq; acrimonia uaſorũ eorum, q̃ ad uentrem decumbunt, ora remordent: atq; fluxionum earum, q̃ ex toto corpore in eum fiunt, cauſæ efficiuntur. Quòd aut porcelli abſq; pelle, i. abſq; cute edendi ſint, nemo ignorat: non. n. cutis aĩalis carni ſimiliter concoqui nata eſt, utpote, q̄ frigidior exiſtat. Frigidiuſculos quoq; & hos manifeſtę edendos ꝑcipit, calidas oẽs carnes ueritus, ac fortaſſe calidas frigidiuſculis tũ æſtuoſiores, tum flatuoſiores eſſe exiſtimãs. Ego aũt in caprinis carnibus, & quæcunq; calidæ ſunt natura, ſermonẽ admitto. In moderatis uerò, tũ caliditate, tũ frigiditate, cuiuſmodi ſuillæ carnes ſunt, ſimpli-

D citer indiſcrete ita dici nõ admitto : nẽpe ei, qui diſtinxerit, calidæ frigidis idoneæ magis erũt.

103 *Ab arida cholera uenter inflatur, ſtrepitus ſiunt, & dolor tum laterum, tum lumborum, nihilque aluus deijcit, ſed adſtricta eſt.*

Choleram ab hoĩbus ſimpliciter appellatã ab arida ꝑ humiditatẽ diſtinguit. In vtraq; autem noĩe cõi eſt uſus, generationis modũ, q̃ cõis eſt, reſpiciẽs. Vt. n. cholera humida ex acribus orit̃ humoribus, q̃ ex eſorum corruptione prodierunt, ſic arida ex ſpiritu flatuoſo acri. Quo fit, ut, q̃ prope uentrẽ ſint, neruoſa corpora mordeant̃, intendanturq;, & dolorẽ pariant. At, cũ ſpiritus hi poſſint interdum quidã retineri, interdũ & exire, aridã ꝑp retentos ſpiritus generari cholerã aſſerere non poſſum: nam probabilius fuerit, ita appellare eos, qui penetrant egeruntur que.

104 *Ita affectum, ne uomat, ſeruato, ſed uenter ſubducatur. Clyſterẽ ergo ex calido, & perquàm pingui celeriter adhibebis: perunctumq; in aquam demittes calidam, & quàm plurimam in ſcapha reclinans, & calida ſenſim perfundens: & ſi calfacto ipſi uenter ſubducitur, morbus ſolutus eſt.*

Quã citiſſime clyſterem exhibere, & uomitum prohibere pcepta ſunt cõia oĩum, q̃ in uen- E
tre præter naturam continẽtur, & q̃ deorſum excernanẽ, apprime cõtendimus. Simili modo, & calidũ exhibere clyſma: prouocat liquidẽ calidum, & frigidũ reprimit. Clyſma aũt pingue aridam proprie ſanat: qm̃ & uirtute contrariũ eſt, ſiccitatẽ nimirum humectans, morſuſq́; leniẽs. Eundem habes ſcopũ, ſi in ſcapha fouendo, tum aqua, tum oleo, & calfacis, & mitigas ſolariſq́;.

105 *Confert quoque & huic dormire.*

An eum, dum in ſcapha fouetur, dormire uelit, an ſine illa, non conſtat. Quòd autem ipſum dormire per ſe cruditatibus omnibus maximo remedio ſit, conſideranti patet.

106 *Bibere item uinum tenue, & uetus, & meracius.*

Vinũ quidẽ exhibet, ut cõcoctioni adiumẽto ſit: ſed tenue, ut in uentre non moretur: uetus verò & meracius, ut calfaciat magis. Vinũ ſiquidẽ omne habitũ calfacit, magiſq́; qđ uetus eſt.

107 *Oleum quoque dabis, ut quieſcat, & venter ſubducatur, & ſoluatur morbus.*

Oleum, quæ acria ſunt, lenit, placatq́;, & ſiccitatem emendat, uentremq́; moderate ſubducit: F
quibus omnibus ei, qui curatur eſt opus.

108 *A cibis autem, atque alijs *abſtineat.*

* Al. [illegible] i. potionibus. & ita uetus interpres.

Si corpori nihil deſit, nullaq́; apponẽdi quippiã premat neceſſitas, & cruda q̃dã cõcoctionis indiga contineantur, his requie eſt opus, & nõ cibariis, priuſq̃ cõtẽta mediocriter cõcoquanẽ.

109 *Verum, ſi dolor non ceſſauerit, lac aſina bibendum, ut purgetur, dabis.*

Si feceris, qđ dictũ eſt, & dolor nõ ſoluaẽ, cõtriſtãtis cauſæ maiorẽ eſſe acrimoniã exiſtimandum, atq; ob id corpus purgare oportet. Lacte aſinæ utendũ pcipit, qđ purgantia inter medicamẽta oĩa mitius trãquilliuſq; exiſtit: id quoq;, & lacte oĩ humidius eſt, & uẽtrẽ magis ſubducit.

110 *Si uenter liquidus fuerit, biliſque excernatur: vexentque tormina, & uomitus, & mordicationes: quieſcere his eſt optimum, mulſam bibere, & uomere.*

An de arida adhuc colera agat, an p ſe hæc intelligenda ſint, non ſatis cõſtat. Sed, quocunq; res ierit, contineri in uẽtre vr̃ bilis, q̃ acris, & eiui cõtumax ſit. Ventrem aũt moderate ſubduce G
re, atq;, q̃ in uentre cõtinentur, concoquere molitur. Subducetur autem mediocriter aqua mulſa: & per requiem concoctio fiet. Qui aũt in affectionibus huiuſmodi ſæpius ualenter auxiliatur, is cacochymiam ualente medicamẽto affatim expurgat, uires ægri, & habitum contemplatus, anni tẽpus, ætatem, & conſtitutionem. Quod aũt in fine dictionis dicitur, mulſam bibere, & uomere, quaſi ſuperiorem uentrem expurgari auctor uoluerit, melius cum aduerbio, non, dicetur. Nam mulſa detergendi pollens facultate, quę corrupta ſunt, in naturalem præuertit uiam, idq́; citra oris uentris, tum læſionem, tum periculum, quæ per uomitum contrahi poſſunt.

111 *Hydropum duæ ſunt naturæ, quorum hypoſarcidius. ſi fieri aggreditur, uitari nõ poteſt: alter ex flatibus cõſtat, multaq; & bona indiget fortunã. Curatur maxime tolerantia, fotu & temperantia. Sicca autem, & acria edat: ita enim maxime, tum minget, tum ualebit. Si difficulter ſpirauerit, fueritq; anni tempus *æſtiuum, & uiguerit ætas, uiribuſq́; fuerit ualentibus, ſanguinem à brachio tolles: deinde calidos panos ex uino nigro, & oleo tinctos edendos dabis: iſq; quàm minime bibat, & quàm plurimũ laboret: ſuillamq; carnem edat carnoſam ex aceto coctam, ut aduerſus arduas reſiſtat inambulationes.*

Sunt, q̃ nõ hypoſarcidium, ſed epiſarcidium ſcribant. Neq; tm̃ anaſarca, & cataſarca alicubi ſcriptũ repperi, quanq̃ recẽtiores, ita nominẽt. Cũ aũt hydropũ naturas duas eſſe affirmauerit, H
atq; de poſteriore flatus citra quoduis aliud ſymptoma dixerit, de priore aũt nihil oĩno; manifeſtũ eſt aliqua ex parte cõfuſum ipſum eſſe, ac falli in hydropũ dr̃ia. Quidam ergo ex medicis quatuor hydropũ dr̃ias eſſe affirmant, à iuſto recedentes: aduerſus quos uerba impræſentia facere tempeſtiuũ non eſt. Verum, q hæc ſcripſit, manifeſte defecit. Nẽpe hydropum unus humidi cõſiſtentia tenuis copiã, in tota † inferiore thoracis‡ regione aceruat: quam aliqñ perpungentes, humidum euacuamus. Alter locũ hunc nõ aqua, ſed ſpiritu, plenum habet, & ferè ſuperiora oĩa tumentia: hunc Tympaniã appellant. Alius aũt habitũ totũ pituitæ plenũ hẽt: eum Hyposarcidiũ nõnulli appellãt. Quo fit, ut deficiẽter duas hydropũ eſſe naturas dixerit. Neq; ẽt recte ptulit ἐγχειρέειν γίγνεσθαι, i. ſi fieri aggreditur: nã uerius dixiſſet ita ſcribens, interficit aũt ꝓtinus poſtea q̃ factus fuerit. Scripta eſt aũt ita dictio, ſed pperam, ab eo, qui primũ ſcripſit. Alterius ſanè hydropũ, quẽ ex flatu conſtare ait, ſanationẽ ſcribit: †q̃ profecto hydropum oĩum, quod cõmune eſt, hẽt. Principio aũt ſcripſit tolerantiam, fotum, & temperantiã, calida, & ſicca guſtare admonens: qđ ſolius anaſarca eſt, quem, ut inſanabilẽ, ptermiſit. Nempe hic ſolus, cum incipit, eget interdum ſanguinis *detractione, cum. ſ. ex retentione, uel hæmorrhoidum, uel muliebriũ,

† infra thoracem.

‡ quæ aliquid quidem cõe habet oĩum hydropũ ſicuti in principio ſcripſit, tolerãtiã, & fotũ, & tẽperantiã, cõſulens comedere calida & ſicca: aliquid uerò ſolius anaſarca, quem, ut &c.

* A. L. 3 f. 142. a c. 14. fo. 324.

A vel ex quapiã, q̃ ita in plethorica ſit cauſa,inceperit. Tympaniã uerò, & Aſcitem nullus ꝑ ſanguinis miſſionẽ ſanare eſt auſus.In eo igitur,ꝙ ſanguinis detractione eget,fiat,q̃ ſubſequens eſt curatio,q̃ ſcilicet calfacit,& ſiccat.Sanè,ꝙ hæc ſcripſit,ad id,qđ expedit,intentionem direxiſſe vr̃.Non tñ recte dixit,Si difficulter ſpitauerit,ſanguinis eget detractione: ſi re uera nõ ꝓꝑ plethorã hydropa incurrat,propè ſcilicet ad extinctionẽ accedente naturali caliditate, ut igni cõtingit.Nempe,ut ignis propè extinguitẽ immiſſis lignis, tũ humidis,tum multis, niſi quis multitudinem ſuſtulerit : ſic & in frigidiore ob copiã ſanguine, ubi calor natiuus propè extinguitur, præſentiſſimum eſt remediũ ſanguinis miſſio,quo tempore periculũ ita prehenderit. Perperam quoq; dictioni apponitẽ,Fueritq; anni tẽpus æſtiuum . Nẽpe plus minus auferẽdi ſanguinis alia q̃dã ſcopi eſſe dicta ſunt,ſicuti & anni tẽpus:auxilij uerò huius,affectionis natura.Dioſcorides nõ ęſtiuũ anni tp̃s ſcripſit,ſed uernũ,uirtutis exolutionẽ ęſtate affuturam ſuſpicatus,hyeme uerò affectionis refrigerationẽ. [a] Vulgariter aũt,& [b] *inepte admodũ panes calidos ex uino nigro & oleo ei,cui ſanguis eſt detractus,exhibet,ſcopũ q̃dẽ uerũ roborãdę uirtutis habẽs,ut exercitationũ patientiis ſufficere poſſit.Sed materiã ſcopo dignã nõ inuenit: uinũ etenim nigrũ,ſanguinem plurimũ generat,ſed tñ,ut & ſuperfluus ſit,& melancholicus fiat.Verũ huic melius eſt

B uinũ dare fuluũ,tenue q̃dẽ ſubſtãtia,ut urinas moueat,ſed nõ ætate nouũ:quo modo ſanè multis cõtingit,Vinorũ etenim nouorũ nullũ eſt fuluum,ſed uel albũ,uel rubrũ,uel nigrũ: uetuſtate aũt fiũt,& fulua,& flaua.Atqui,quã minimũ bibere,& quã plurimũ laborare,rectiſſime eſt dictũ:nẽpe talis uiuẽdi modus calfacit,& ſiccat.Suillæ carnes,ſi,quo dictũ eſt,modo edantẽ, uigẽtib⁹ ætate,& ualidis nõ male dari pñt:cæterorũ aũt nullus utiq; eas ꝓbe coquere põt,utpote,ꝙ iam ꝓpe eſt,ut caloris natiui patiatẽ extinctionẽ.Melius ergo ita affectis dare,q̃ probe coquent.

A* ἰδιωτικῶς.
B* ἀπειρικῶς.

112 *Qui uentrẽ inferiorem calidum habent,ſubeuntq; acres deiectiones,& inæquales,hi à colliquatione id patiuntur. Qui ſi ualentes fuerint,reuelles ellebore* alba:ſi non,cremorẽ tritici frumentacei craſſum frigidumq; dabis,& quod ex lente ἐρυοῦ conficitur,panemq; ſubcinericiũ:& piſces febrientibus quidem elixas,non febrientibus uerò aſſos.Vinum præterea non febrientibus nigrum dabis : alijs uerò aquã aut à meſpilis,aut myrtis,aut malis,aut ſorbis,aut palmulis, aut uitium œnanthe.*

*Gloſſema eſt, nec in antiquis quibuſdam eſt, nec in tralatione ueteri.

Excremẽta his ob cõbuſtionẽ nõ ob colliquationem ſubire proprie magis dixiſſet.Nam colliquatio in eo fit,liquata cõtabefactaq; ꝓꝑ febrẽ malignam,uel pinguedine,uel molli carne:cõbuſtio uerò in uẽtre oritur ꝓꝑ acrẽ eorũ,q̃ ingeſta ſunt, caliditatẽ,ob quã, & febrire cõtingit.

C Elleborũ ergo huic album exhibet:qđ indicauit ꝑ hoc uerbum ἀντισπᾶσαι,i.reuellere,nẽpe per uentrẽ ſuperiorẽ.Si uerò æger quauis ex cauſa nõ poſſit elleborum aſſumere,uiceritq; acrimonia,pocula dare iubet,tũ aſtringentia,tum refrigerantia . Adiicit aũt eduliis,& q̃ aſſiccare poſſunt,ueluti panes ſubcinericios,atq; aſſos piſces.His ita,& nõ ſine ratione enũciatis, quẽ nã uẽtrem inferiorẽ dicat,eſt contẽplandũ . Veteres.n.thoracẽ interdũ uentrẽ ſuperiorẽ appellãtes, alimenti receptaculũ omne,qđ à ſepto trãſuerſo eſt,uentrẽ inferiorẽ noĩant. Interdum autem uentrẽ ſuperiorẽ appellantes, in quẽ cibi aſſumunẽ, q̃ ab eo ſunt oĩa,uẽtrem inferiorẽ uocitãt: Interdũ quoq; & ſola,q̃ craſſiora ſunt inteſtina.Sũt,ꝙ colon duntaxat uentrẽ inferiorẽ uocant. Forſan igitur q̃ſiuiſſemus,quã nam,uel quas nam ex p̃dictis particulis ꝓbabilibus impræſentia intelligere deberemus, ſi effatu dignũ quippiã ꝑcepturi fuiſſemus: ſed,cũ horum inuentio nihil nos admonet magis,q̃ ea,q̃ ipſi & ſcimus,& diſcernimus , ꝙ nõnulla quidẽ recte dicta ſunt, nonnulla uerò non,cognitioniſq; curioſitatem magis,q̃ commoditatem,habent: melius eſt cito relinquere,& potiſſimum cum huiuſmodi liber Hippocratis legitimus non ſit.

113 *Si uerò febris* non habeat,& tormina adſint,primum quidem lactis aſinini calidi pauxillum , deinde† ſenſim paulatimq; plus bibat,& lini ſemen,& triticeam polentam miſta hordeacea,& ſparſa adẽpto amara faba ægyptia:uel ana ſemicoctę eta edat aſſa,& ſimilam,& milium, & chondrum ex lacte coctum.Cocta hæc,& refrigerata edat,atq; his ſimilia,tum pocula,tum edulia ingerat.*

D

*ἐκ προαγωγῆς.
†Dictio, non, nõ habẽtur in aliquibus cod. græc.nec in tralatione ueteri.

Quàm plurimi exponentiũ cõuenientius hæc cum p̃dictis cõponunt,præſentem ſermonem adhuc de iis,qui calidum hñt uentrẽ inferiorem,fieri exiſtimantes.Alij,pauciq; ſeparãt,& ſeorſum exponunt: ſcopuſq; his eſt partim q̃dẽ cacochymiã expurgare , partim uerò ἐπικεραννύναι, hoc eſt cõtẽperare infrenareq;:partimq; reſiccare,& partim refrigerare.Lac ergo aſininũ expurgare põt & cõtemperare:Lini ſemẽ,tum ſiccare,tum refrigerare.Quę aũt ex tritico cõficiuntur polentæ,cõtẽperãt:quibus nõ ꝑperã remiſcẽtur hordeaceæ,utpote,q̃ ſiccent,& refrigerent.Fabæ ægyptiæ mediocriter refrigerare poſſunt, Oua aũt & ſimilia, & chondrus craſſi ſunt ſucci,& boni,& humorũ acrimoniã infrenãt.Siccat aũt in edulio milium,quo refrigerat modo . Omnia hæc frigida exhibet propter humorũ,qui affectũ procreant,tum acrimoniam,tum caliditatem.

114 *Eius medicinæ partis,q̃ uictu medetur,maximũ eſt febrium, tum intentiones, tum declinationes, non in acutis modo,uerum quoq; & in lõgis morbis,obſeruare,ut tempora,quibus cibi offerendi nõ ſunt, & tuto,& quibus offerendi exiſtunt,cognoſcas,atq; adhuc quando plurimum ab intentione aberunt.*

Artis ciborum exhibēdorum maximū eſſe ait particulare cibi porrigendi tempus noſſe: ſco- E pumq; unum ait, ꝙ ſcilicet tēpus illud, quo cibus exhiberi debet, quàm plurimū abſit ab febris intentione, quam ἐπίτασιν dicit, acceſſionis principium intelligens. Id aūt non in diuturnis ſolū, ſed quoq; in acutis uerum eſſe uidetur. Sed quare longis in morbis adiecit? Nempe ꝙ in his magis & forſan ſolis euidens ſit ſcopus. In acutis etenim morbis deprehenſa in pedibus caliditas, cibi tempeſtiue offerendi ſignum ſufficiens fuit: non tñ in longis ita nutrire oportet, ſed melior declinationis pars eſt expectanda: quod in acutis haudquaquam expectari poteſt, timore cito futuræ acceſſionis. Sunt qui dictionem hanc ita ſcribant: Eius medicinæ partis, quæ uictu medetur, maximum eſt, ut in acutis, ita & in longis, obſeruare & ſcire, quando cibum dare oporteat. Alij finem dictionis ita ſcribunt: Atq; adhuc, cū plurimum à febris acceſſione aberūt, ſcire oportet: ut præter cætera, quę nos in ęgro contemplari uoluit, & id admoneat. Quod ſiquis perquirit, & non particulari tempeſtiue cibandi inuentioni copulat, id importunum eſſe de alimonia præceptum, atque re nulla dignum, uidetur.

115 *Cognoſcere aūt eos oportet, qui capite dolent uel ob exercitationes, uel curſum, uel iter, uel uenatum, uel quemuis alium importunum laborem, uel uenerea: Decolores item, raucos, lienoſos, exangues,* F *ſpirituoſos, ſicce tuſsiētes, ſiticuloſos, flatuoſos, & uenarum interceptiones. Huc adde, quibus extenta ſunt* (* Al. intenta.) *tum hypochondria, tum dorſum, tum latera, torpentes, obſcure uidentes, eos quibus aurium tinnitus eſt moleſtus, eos qui urinas non continens, morbo laborantes regio, quorum uenter cruda egerit, ſanguinem è naribus uel ſede uehementer profundentes, inflatos, & quos uehemens infeſtat. Nulli etenim horum niſi ſuperuicerint, *medicamentum exhibebis. Nam periculo agrum expones, nihilq́; iuuabis: ſpōtaneasq́; tum permutationes, tum indicationes adimes.* (* φαρμακεύειν.)

Quòd inordinate, & præparationis ad commentationem modo, oīa hoc in libro ſcripta ſint, cuiuis patere arbitror. Multa ſanè, ut dixi, in hoc bene dicta ſunt, ob quæ ijs, q̃ dicta ſunt, non recte quidem fidē adhibuerunt, magisq; qui ſibi conſcij fuerunt ueluti diſcretiora eorū, quæ ſcribuntur, ſcientia carentes. Quæ ergo hac in dictione dicuntur, catalogū habent eorū, qui, ut *medicationem recipiant, idonei non ſunt: καθαίρεσθαι aūt, id eſt purgari, & φαρμακεύεσθαι, id eſt medicamento purgante uti, idem ſignificant, ut φαρμακεύειν & καθαίρειν. Videamus ergo, quibus nam ab initio purgationem interdicat. Capite dolentes recenſet uel ob exercitationes, uel aliū quēuis importunū laborem, ſummarim eos intelligens, qui ex intempeſtiuis laboribus capite dolēt, haudquaquam purgandos. Labores aūt intempeſtiui importuniq; omnino ſunt, quos præſens G hoc tempore corporis affectio ferre nō poteſt. Admonebo aūt tete impræſentia rei, quæ ad multa eſt utilis, quā ſemper in memoria haberi uelim. Corpore igitur noſtro ad morboſam affectionē non nunquā parato, ita ut propè completa ſit, externum quippiā obueniens, eā affectionem manifeſtauit, febrem uidelicet accendens: uel capitis dolorē, uel catarrhum, uel tuſſim excitās, uel aliquod quod tale ſit. Deinde ex eo continenter ad morboſæ affectionis præparationē non ſine periculo languent, neq; curſu morbū excitāte, uel uehementi omnino motione, ut neq; intemperantia, uel refrigeratione, uel alia quauis ſimili cauſa: nihil etenim horū ſuapte natura uehementē generare longiorem poteſt. Nam, ſi febris ab horum aliquo fiat, hæc ex diariarū genere erit: aut, ſi ſymptoma aliquod aliud genereē, id pauco edurabit interuallo. Et ſanè ſæpius, ut retuli, p̄p corporis diſpoſitionem unumquodq; horum non morbi cauſa, ſed πρόφασις, id eſt occaſio, redditur. Nam huiuſmodi cauſas proprijſſime quis appellauerit προφάσεις, non ſimpliciter euidentes, & manifeſtas, ut hi ſæpius uocare conſueuerunt, cum ab aliqua manifeſtarum cauſarum noxa in corpore euidens fuerit. Si.n. nulla alia corporis diſpoſitio affuerit, neq; morbus effatu dignus ſubſequetur: eiusq́ue, quod in corpore ſit, detrimenti, quod ipſum fecit, cauſá eſt. Scieueris itaque hoc in loco de his agi cauſis, quæ nō ſua rationè corpori afferunt detrimentum. H Summa aūt horum eſt qua quidem & prima labores uarijs & particulares: curſus ſcilicet, luctæ, pancratia, uenerea, frictio, æſtuatio, frigus, uigilia, ira, mœror, & timor. Venereorum quidem meminit, uerum cætera ſubticuit, quanquam uirtute eadem prædita forent. Nam, quæ, ut dictum eſt, ſpiritū perturbant, ea purgatione nō egent, ꝙ morbus huiuſmodi à cacochymia contractus non ſit. Ab his autem digreſſus indicijs auctor, quos prius dixit, declarauit. Proprie autē ἀχρόους, id eſt decolores, λειφαίμους, id eſt ſanguine carentes, uocant ſeosq;, qui propter aliam affectionem corpus non ſecundum naturam, affectum habent, κακοχρόους, id eſt mali coloris, appellant. Hi ergo decolores calfieri expoſtulant tum exercitationibus, tum uini facultate calidi potu, & cibis, qui talem obtineant facultatem. Raucos deinde ſubiungit. Nempe & horum humiditatem & frigiditatē ob delapſum ad guttur rheuma ſanare conuenit, exiccatis ſcilicet topicorum auxiliorum uſu tum capite tum cæteris, quæ affecta ſunt, membris. Præterea & lienoſos purgationes haudquaquam egere inquit: quod non recte dictū arbitror, cum lienoſis, ſi alijs quibuſdam, purganda ſint, quæ nigra exiſtunt. Poſt lienoſos meminit λειφαίμων, id eſt eorum, qui ſanguinis inopiam habent, etſi non aperte manifeſteque fuerint decolores. Deinde mentionem de ſpirituoſis facit, ſicce tuſſientibus, & ſiticuloſis, obſcure ita locutus, ut non conſtet

A ſter, vtrum ne ſinguli horum ſeorſum intelligẽdi veniant, an hi tres vna comprehendẽdi. Neq; adhuc in ſingulis horũ ſeorſũ intellectis ꝑſpicuus eſt ſermo, ut eſt antea iã enũciatum. Nempe πνευματώδεις, i. ſpirituoſos, ſæpius eos duntaxat uocant, qui, cum inſpirãt, aeris indigẽt: interdũ aũt & inflatos: quorũ uterq; multas hẽt cauſas, quas oẽs ſi ꝑcurrero, ꝓlixior, q̃ par ſit, ſermo eſt futurus, præter id, ꝗ quidam ex his ſanguinis miſsionem exigere uñr, alij purgationẽ, & remedium aliud alij. Sic & ſicce tuſsientes non affectione una fiunt, neq; ſiticuloſi. Neq; ẽt impręſenti certiores fieri poſſumus, an de dé febrientibus ſiticuloſis ſermo ſit, an de nõ febrientibus ſiticuloſis, an de utriſq;. Quòd ſi unius horũ, quæ in aphoriſmis recenſentur, meminerimus, quod uniuerſale eſt, tollet. Dictũ aũt in aphoriſmis, Si nõ febriẽti inappetẽtia fuerit, oris uentriculi morſus, tenebricoſa uertigo, & oris amaror, id ꝑ ſuperiora purgatione indigere ſignificat. Si ãt os amaricat, ſiticuloſi ſunt. Pari modo, & quinam flatuoſi ab ipſo dicanẽ, haud ſcio, an uidelicet cũ uenarũ interceptione flatuoſi effecti intelligẽdi ſint, cũ adſint nõnuli, qui per ſe legant. Atq; adeo ſingula dictionis huius poſſem trãſmutare: poſſemq; oĩa, q̃ cognoſcere utile ſit, citra librorum multitudinẽ docere: ueluti & de ijs, quæ deinceps dñr. Ait. n. Quibus extenta ſunt tum hypochõdria, tum dorſum, tũ latera, torpentes, obſcure uidẽtes, eos. quibus auriũ tinnitus eſt moleſtus, & qui urinas non continent. Nẽpe in ſingulis his pathematis & cauſæ & affectiones ſunt 4. Aph. 17. Ext. ord. 19. a

B multæ, uarijsq; egentes curationibus. quarum profecto nõnullæ eam, quæ per bilis eductoriũ medicamentũ fiat, purgationẽ expoſtulabũt. De his ergo oĩbus, atq; adhuc de ijs, quę deinceps dñr non enunciationes indiſtinctas, ſed diſtinctiones doctrinasq; tum claras, tum longo rerum uſu probatas, habes in noſtris tractationibꝰ, quas qui ĩtellexerit, oĩa quæ ab auctore hoc recitãtur, diſcernere ualebit: atq; an partis meminerit, quã & legitimã & commodę doctrinę plenam faſsi ſumus. In ea ſi quidẽ parte cum demonſtratione & explanatione congruentibusq; diſtinctionibus ſcripta ſunt oĩa. ſed, quæ ita diſſeminata ſunt, ut pręſens oratio, nihil iuuare poſſunt. Nẽpe, ſi quis nunc ſingula horũ ſimpliciter & indiſtinctè audierit, ĩs multa in arte perperã molietur. Quòd ſi ſingula, ut oportet, diſtinxerit, primũ quidem nihil imprę ſentia ad eorum inuentionẽ iuuari deprehender, deinde ad eam, quæ de pręſentibus ſit, contemplationẽ multis egere libris cognoſcet. Nec uerò pleriſq; hoĩum ſuaderi poteſt, ut aggrediãtur quidem ſola ea ſcripta, quæ manifeſta ſunt: quę uerò talia non ſunt, ijs, qui ea ſcripſerunt, relinquant. Nẽpe, ſi nullã illi curam habuere, ut nos ea, quæ ſcripſerũt, intelligeremus; & nos haudquaquam diligenter adhęreamus, ea, quæ dicuntur, tum quærentes tum diuinantes, par eſt.

C 116 *Si cuiplam ſanguinem auferre confert, ventrem confirmare oportet, & ita auferre, & inediã pręcipere, & vinum tollere: deinde congruenti victu & fotibus humidis reliquam curationem abſoluere.*

Fluente aluo ſanguinem non detrahes. Nam, ſi poſt detractionem perſeuerat fluor, uirtutẽ ꝓſternit. Inediam autem præcipere, hoc eſt λιμοκτονεῖν, quibus detractus fuerit ſanguis, & uinũ tollere, rectè dictum eſt, ut & congruo uti uictu. Sed fotibus humidis curare, ſi de omnibus quidẽ, quibus ſublatus fuerit ſanguis, dicatur, id falſum eſt: ſi uerò de aliquibus, dicere oportuit.

117 *Si verò venter denſus aſtrictusq́; tibi videatur, mollem huic adhibe clyſterem.*

Dignum conſcriptione, quòd omnibus pateat, hoc non eſt.

118 *Quòd ſi medicamento opus ſit, ellebero tute ſurſum expurga: deorſum verò talium neminem.*

Tanq̃ ægritudinem prædixerit, in qua hęc fieri iubet, ſermonẽ facit, tametſi nihil pręd ixerit, Vel ergo exempta eſt quædam oratio, in qua oſtendebatur ægritudo, uel obliuioſus fuit, q hęc ſcripſit, uel talis, qualis a multis appellatur μετέωρος, ideſt nondum fixo animo, ſed ſuſpenſus.

119 *Optimum autem eſt, ſi vrinæ cieantur, ſudores prouocentur, inambulent, & tranquille ita ſeſe perfricent, vt non denſiorem reddant habitum. Quòd ſi in lecto iacuerit, perfricent eum aly.*

D Scripſit quoque & hæc ita, tanquam ægritudinem prædixerit.

120 *Et ſi in thorace ſupra ſeptũ trãſuerſum infeſtet affectio, reſideat frequẽtius, qui afficitur: minimeq́; reclinent, donec uires valeãt, ſedentemq; calido multo diu refricent. Si uerò dolor ventrem inferiorem ſub ſepto tranſuerſo infeſtat, iaceat is (conuenit. n.) nulloq; pacto corpus moueatur, ſecluſa ẽt frictione oĩ.*

Oratione ex hac quis conlecerit, tum hæc, tum quæ ea præcedunt omnia, de dolorib9 ſcripta eſſe Prætermiſſa igitur principio dictionis ſunt, hæc, peccãte primo libri huius ſcriptore, & manente poſtea peccato. Quamobrem fieri non poteſt, ut quiſpiam in his ueritatem peruestiget, etſi plus, quàm temere, in huiuſmodi tempus conterere uideamur.

121 *Quæ autem ex uentre inferiore ſoluuntur, tum per vrinas, tum per ſudores, ſi mediocriter per ſe delabuntur, quæ parua ſunt, ſoluuntur. Vehementia uerò pernicioſa ſunt: nempe tales, uel intereunt, uel non ſine malis alys ſaneſcunt: nam eiuſmodi confirmari ſolent.*

Per talem quoque dictionem conijcere licet de dolorum curatione omnia, quę ab ipſo ante ſcripta ſunt, dicta eſſe, & hoc etiam. E

122 *Poculũ hydropi. Cantharides tres abiectis ſingulorum, tum capite, tum pedibus, tum alis, in cyathis aqua tribus terantur: atq;, cum bibens laborauerit, calido perfundatur, vngatur prius. Ieiunus bibat, & panes calidos ex oleo vel pinguedine edat.* A.lib 3.f.1.c.4 c.13.fo.322.b

Quidã dictionis huius mentẽ haudquaquã intelligẽs audax medicus, ꝓdictas partes a cãtharidibus abiecit, deditq; hydropi: cui cũ à primo die abſceſſus in ſura cõparuiſſet, poſt tres alios dies ſectus eſt, effuſaq; copioſa aqua, curatus eſſe uiſus eſt, ꝙ pars tumoris ꝑter naturã plurima ſtatim ad moderationẽ redacta ſit, ueruntñ non multis poſt diebus obijt. Quã ob cãm medico quidã crimen ingeſsit, perperam data eſſe cantharidũ corpora inquiẽs: nempe propinãda ablatis corporibus, tũ caput, tũ pedes, tũ alas, idq; eſſe, quod in dictione enunciaretur. Quare non cũctatus audax ille medicus, hydropi alteri ita ꝓpinauit, moxq; facto ſimiliter in femore abſceſſu, ſectoq;, atq; effluxo ſimiliter humore, multis poſt dieb⁹ hoĩem mori cõtigit. Quanq̃ urinarũ ꝓuocatorio medicamẽto ex cantharidibus confecto quidam citra bibẽtiũ incõmodũ uſi ſint.

123 *Sanguinem ſupprimentia, q̃ Græci ἴσχαιμα dicunt. Fici ſuccum lana ſuſceptũ intus ad venam oppone. Vel coagulum inuolutum ad nares immitte. Vel chalcitidem digito ante troctom preme, chartilaginesq; vtrinq; foris comprime. Ventrem lacte aſinæ cocto ſolue, caputq; rade, et aſtringentia, ſi calidũ omni tp̃s fuerit, exhibe. Seſamoides ſuperiorem ventrem purgat ſeſquidrachmę pondere in oxymelite tritũ, & potui datum. Miſcetur aũt veratris ita, vt tertiam efficiat partem: nempe id hoc pacto minus ſuffocat. Ad Trichiaſin. Filum vbi acui foramen habenti ſubieceris, celſioremq; atq; acuminatam ſupra tenſa palpebræ partem ad inferiorem vſq; traieceris, quod ſuperius eſt, inferiori liga. fila aũt extendens conſue et colliga, donec deciderit. Et ſi ſatis quidem fuerit, bene cedat: ſi non, deficitq; aliquid, hac refice. Hamorroidas modo ſimili pſequeris. Nam acui craßißimum lanæ pinguis filum, & q̃ maximum colligabis, ſecurior etenim eſt hmõi curatio: deinde comprimes, & putrefaciente vteris medicamento, neq; prius, q̃ deciderit ꝓfundes: vnamq; ꝑpetuo relinques: & poſtea purgabis elleboro. Exercitetur deinde, & ſudet, & mane multum ꝑfricetur. A curſu contineatur, & crapula, & ab acribus, excepto origano. Vomat ſeptem diebus, aut ter in menſe: nam hoc pacto optime corpus habebit. Vinum fuluum bibat, auſterum, & aquoſum, & paucum. Purulentis diſſectos ſcillæ orbiculos in aqua excoques, aquamq; valde ferue factam effunde, aliamq; infunde, & coque ita, vt tangenti percoctum, et molle appareat. Deinde, vbi triueris, cymini frictum miſce, ſeſamaq; alba, & recentes, quæ trita ſint, amigdalas: atq; ex melle ecclegma facito, datoq;. Poſt hoc vinum bibat, papauerisq; albi triti† leciſcium aqua perfuſum, & cum frumentacea farina melleq; coctum tepidumq; ſorbeat. Sicq; diem traijciat. Deinde ad ea, quæ contingunt, reſpiciens, cœnam dato. Ad Dyſenteriam. Fabarum purarum quadrãtem accipe, ſurculosq; rubiæ duodecim immiſce, atq; abundanter excoque, deinde delingendum porrige. Ad Oculos. Cinerem (græce ſpodon) lotum abundãterq; maceratum, vt pinguedinem non liquidam leuemq; teres: acerbæq; vuæ acerbæ amaræq; ſucco humectabis, in Sole deſiccabis: humectare .n. oportet, vt nõ ſolutu facilis ſit. Cum uero ſiccus factus fuerit, leui trito & ſicco perunge oculos, & angulos conſperge. Ad eoſdem. Ebeni drachmam, æris uſti obolos tres, in cote tere: quæ vbi triueris, vini dulcis cotulam atticam infunde: deinde Soli expone, contege: atq; vbi concoctum fuerit, eo vtere. Ad eorum dolores. Chalcitidis drachmam, vuæ expreſſæ partes duas, myrrham, crocumq; tere, muſtum permiſce, in Sole excoque, & eo dolentes oculos perunge: ſit autem in vaſe idaneo. Quonam pacto Vuluæ ſtrangulatio cognoſcatur. Digitis duobus comprime: ſi ſentit, ea eſt: ſi non, conuulſio eſt. Hydropi potio conueniens. Mecony .i. peply rotundi leciſcium atticum. Catapotia eidem. Lepidos .i. ſquammæ, melis tres latitudine cum farina triticea agglutinentur. terantur q;, & in catapotia conuoluantur, denturq;: deorſum .n. aquam purgant, & fęcem deijciunt. Aliud. In caricas ſingulas, tithymalli guttas ſeptem etiam pueris inſtilla. Deinde in vaſe nouo compone concinnaq;, & aſſerua: atq; ante cibum exhibe. Aliud Meconium tere, aquam infunde, & percola, farinam macera, itrium coque, mel coctum infunde, & edendum hydropi exhibe: bibendumq; vinum dulce aquoſum, vel dilutam mulſam, porrige. Quod ab excrementis meconium colligis, aſſerua, & cura.* F A.li.3.f.17.c. c.4 fol.353.d G H

Liber hic ex his planè oñdit cõmẽtarius eſſe, uarijs miſtiſq; cõſtãs theorematis, ꝙ in eo inordinate ab alijs in alia fiat tranſitus: quõ & hic in ea, q̃ p nares fit, ſanguinis ꝓfione, ſcripta ſũt auxilia. Nẽpe alia parti ipſi, q̃ ſanguinẽ ꝓfundit, exhibent: alia reuellũt, ut alui ſolutio: alia caput addẽſant, aſtringũtq;, ut refrigerãtia. Quæ deinceps ſunt, oĩa medicamẽtorũ ſcriptiones hñt, & qdã cõmiſta auxilia. De appellato igr̃ ſeſamo ſermonẽ ĩ primis facit, Mox pilorũ ĩ palpebris manualẽ operationem ſcribit, quam ἀναβρογχισμὸν appellant. Pari modo & hemorrhoidon, alteriusq; earum ſanationis meminit. Poſtea purulentorũ, tũ medicamenta, tũ ſorbitiones, ſcripſit. Atq; ab his cõpoſitiones eorũ, q̃ ad oculos deputata ſũt, medicamẽtorũ. Præterea de ſtrãgulationis uuluæ dignotione egit: mox de meconio: poſtea de aq̃ eductorio medicamẽto, & ſubĩde fęcis. Et demũ hydericis ex meconio & itrijs exhibet. Sũt aũt eorũ, q̃ ſerie cõtinuata dicta ſũt, plurima quidẽ manifeſta: alia nequaquam manifeſta ſunt; de quibus deinceps faciam ſermonẽ.

Quæ hoc ĩ loco de Flatibus in vetuſto libro sũt adiecta, sũt ad verbum fere, ſunt ex libro 3 de compoſ. ſ. m. c. 2. cl. 3. pag. 27. f

GALENI DE DIAETA HIPPOCRATIS IN MORBIS ACVTIS

Auguſtino Gadaldino interprete

In omnibus quos uiderim Græcis codicibus hic liber ſub Galeni nomine,& ſine principio circunfertur. Galenus certe in libro De propriis lib.cap.4.& 6.quendam huius argumenti librum ſe feciſſe aſſerit. ſed an hic il
B le ipſe ſit,dubium eſt:tum ob doctrinam,quę Galeni doctrinæ haud ex toto ſimilis uidetur:tum ob uerba quędam medica ab hoc ſcriptore uſurpata,quæ fortaſſe nuſquam alibi apud Galenum reperiuntur:tum præterea, quòd in fine libri pollicetur ſe in libro De conſuetudine de quibuſdam tractaturum, quorum tamen nulla fit mentio in eo libro quem de conſuetudine habemus. Quiſquis tamen eſt huius libri auctor,is in Hippocratica doctrina eſt admodum uerſatus. Magis autē ipſum extollere poſſemus,ſi hunc librum integrum haberemus. Nam licet aliquid adiumenti alter huius libri interpres attulerit, & nos etiam trium græcorum exemplarium ope,ac Hippocratis lectione non paucas mendas ſuſtulerimus: principium tamen libri hucuſq; inueniri non potuit:atque aliqua adhuc ſupereſſe fatemur,quę uelut interiecta eſſe uidentur,nullamq́; cum ſuperioribus,& inferioribus connexionem habere:aliqua item, quæ nullo modo,aut uix intelligi queant.

Deeſt principium.

In paroxyſmis quietem,ac ſolamen non motum indicari. CAP. I.

quietem uerò,& mitigationem indicat,ac obſequendum potius,quàm cogendum,omnibus, q̃ mouere poſſint,præſidiis amotis. [a] Cum uerò irruunt morbi, quieſcere oportet, & laborantē, & medicum à curationibus,ne quid mali fiat.Hoc idem etiam de particularibus paroxyſmis id
C eſt exacerbationibus uaticinatus eſt,inquiens. [b] Iis,qui per circuitus exacerbātur, nihil dādū, neq; cogēdum,quod eſt,nullo,quod cogere poſſit,utendum.Nil enim in paroxyſmis, quod uel apponere queat,uel uiolentum ſit,aſſumendum cenſet.Forte uerò,& hoc idem innuit,cum inquit. [c] Quæ iudicantur,uel iudicata ſunt integre,neq; mouenda ſunt,neque innouanda,neque pharmacis,neq; aliis irritamentis: ſed ſinenda. [d] †Satis ſit paroxyſmi malum: ne ſimul adſit & hoc,& id,quod ab arte fit.Verum de indicationibus deinceps conſiderabimus.

A Libro 3. De morbis. cap. de pleuritide ex dorſo.
B 1.aph.19. Ex. ord.9.f.Et lib.de humo.
C 1.aph.20.Ex. ord.g. Et libro De humo.
D †*Videtur in nuere locum si b* [illegible] *præceptorum, nō longe a principio.*

Morbos omnes ſua tempora habere. CAP. 2.

VIdeamus autem,& tales temporum ✱ deinceps differentias. Dicamus morborū alios natura quatuor ipſa tempora acuta habere:alios producta:nonnullos tarditatem,cum celeritate cōpenſare,hos in principio,illos in fine,alios,ut ſors tulerit.✱ In Epidemia enim,cū prius poſuiſſet febrium differentias ſecundum ipſarum figuras, continuarum ſcilicet,intermittentium, ſemitertianarum,tertianarum,quartanarum,& reliquarum:poſtea hæc infert. [e] Sunt aūt modi & conſtitutiones,& paroxyſmi ſingularum harum febrium tā cōtinuarum,q̃ intermittentium. Et.n.continua quibuſdā incipiens floret,ac uiget maxime,atq; ad grauius perducit:circa criſim
D uerò atq; unà cum criſi attenuatur.quibuſdam uerò molliter incipit,ac ſummiſſim,increſcit āt, & exacerbātur quotidie:circa criſim uerò,& unà cum criſi ſatis elucet, quibuſdam aūt blande incipiens increſcit,exacerbaturq́;:atq; cū aliquandiu uiguerit,rurſus ſubmittit ſe uſq; ad criſim & circa criſim:cōtingit aūt hæc fieri in oī febre,& omni morbo.Eſto,ut hæc Hippocratis uerba præcipue quidē intelligātur in febribus cōtinuis ob notabilitatē:prædictæ tñ tēporum motiones nō ſolū in omni febre contingunt,ſed ēt in omni morbo.Ita ut nec ab Eraſiſtrato nec ab ullo recentiori diſcēdum nobis ſit,ophthalmiā.i.oculorum inflāmationē,& otalgiā,i.auriū dolorem periodos ſeu circuitus habere,ſed ab eo,qui medicinā inuenit,& perfecit.Cōtingit.n.(ait) hæc fieri in oī febre,& omni morbo. Cū aūt intuliſſet omnē ēt morbū quatuor habere tempora,rationē ad uſum reduxit,inquiēs:[f] Oportet autem diętemata ex horū cōſideratione offerre. Sed quia nō ex hoc ſolū diętemata ſumit,icciroo addidit. [g] Multa uerò ēt alia opportuna ſigna his ſunt germana,de quibus partim quidē ſcriptum eſt,partim uerò ſcribetur:ad quæ ratiocinādo examinare atq; cōſiderare oportet,cui horū acutus,& lethalis uel ſalutaris ſit:& cui adhibēdū ſit,uel nō:& quando,& quantum,& quid offerendum erit. Et quis breuiori ſermone remediorum ſcopos tradidiſſet,q̃ hic ipſe Hippocrates,qui conſiderandum eſſe ait quantum, quid,

E 1.Epi.ſect.3.t. 10.cl.3.12 a.
F 1.Epid.ſect.3. t.11.cl.3.120 b
G Ibidem.

&

ut æger ante uigorem diſſoluaẽ: primis certe diebus uirtus reſumi debet, ut poſſit poſtea æger, dum uigor aderit, tenuiter cibari: nõ enim in oĩbus dictũ eſt, in principio pinguius cibari oportere: ſed in iis, in quibus futurum eſt, ut uirtus circa uigorem diſſoluatur. Diſcamus autem & huius dogmatis rationem: ita enim ipſo audacius ad artis opera utemur. Natura archegonõ, id eſt primogeniam, & primam ſuæ ipſius eucraſiam ſeruans, oportune appetit, quæ offerũtur, riteq; quæ aſſumpta ſunt diſpenſat, & in uniuerſum corpus diſtribuit, appoſitionesq;, & detractiones commoderatas facit. Dum autẽ morbi inciderint, ac στάσιν, i. ſeditionem, & ἀναρχίαν. i. carentiam principatus rebellionemve effecerint, quantum utiq; paſſiones ualuerint, tantũ etiam natura fatigatur. Ac circa quidem morborum principia, exigua eſt naturalis ſtatus euerſio: multum uerò eſt naturæ robur. circa uigores autẽ magna eſt ſtatus præter naturam uis: multa uerò naturę infirmitas. Quare, ſi futurum eſt, ut quiſpiã à principio tenuiter nutritus, circa uigorẽ ſolidiora alimenta, uirtute prius conſumpta, ſit poſtulaturus: hunc in principio roborare conſulit, ut cũ poſtea uigor adfuerit, tenuiter cibetur. Etenim rationi conſentaneum eſt, ut in difficillimo morbi tempore, & in quo potiſſimum* pugnare natura creditur, paucus ſit cibus tenuiſſimeq; id, quod offertur, nutriat: ne in diſtributione uellicet, neq; multã faciat additionem, ſed non ſecus, ac irrigationes, ſoleẽ: totumq; corpus permeet, labore, aut tpe quo diſpẽſetur, minime indigens. Ne-

B que. n. in particularium quidẽ paroxyſmorum uigore cauendæ ſunt alimentorum oblationes, in uniuerſaliũ aũt morborũ uigoribus nutrimenta ſunt danda. Prope poſita eſt (inquis) declinatio. Ego uerò haud quæro quid ſit, quod futurum eſt, ſed quid quod præſens eſt. Neq;. n. id quod humanius eſt uigorem denotat, ſed declinationem. Morbi uis adeo cita eſt, ut minime cõprehẽdi poſſit. Nonne ſæpius magnitudinem neſcimus, quamuis etiã uirtus uiguerit? Hæc certe plurimum eueniunt. Quòd aũt nõ omnes circa principium uelit pinguius nutrire, ſed quibus futurũ eſt, ut circa uigorem uirtus diſſoluatur, patet ex iis, quæ inferuntur: quid enim ait? ‖ Neq; igitur licet præter tempus, neq; uehementiſſimas uaſorum uacuationes facere, neq; uigentibus morbis, & in inflãmatione exiſtentibus, cibos offerre. Et rurſus ‖ Hoc igitur maximum documentũ eſſe cenſeo, quod primi dies non ſint ſorbitione tali, uel tali priuandi, iis qui paulo poſt talibus uel talibus ſorbitionibus ſunt uſuri. Præſumpſiſſe hoc decebat, propterea ꝙ de acutis ſermo eſt. Et paulo poſt oſtẽdit, ſe non in* omnibus, ſed in aliquibus, talẽ uictum inſtituere, inquiẽs. ‖ Hæc igitur oĩa magna teſtimonia ſunt, ꝙ non recte medici ad diętemata ægrotãtes ducunt, ſed in q̃bus morbis non oportet uaſa uacuari, iis ſcilicet, qui ſorbitionibus cibandi ſunt, uaſa uacuant, & in quibus ex uaſorum uacuatione ad ſorbitiones mutationẽ facere non oportet, in iis muta-

[2. de Vict. acu. 32.7.120.h.]

[2. de Vict. acu. 41.7.122.d]

[2. de Vict. acu. 42.7.122.e]

C tionem faciunt, & plerunq; abſolute. Aliqñ aũt in his temporibus ex uaſorũ uacuatione ad ſorbitiones mutationem faciũt, in quibus ſępenumero expedit à ſorbitionibus ad uaſorum uacuationem accedere, ſi ita morbum exacerbari contigerit. Hoc autem eſt uigoris tempus, in quo ob uirtutis diſſolutionem coacti, à tenuioribus ad ſolidiora cibaria accedunt, cũ tñ corpora iam ab inflãmatione detineantur. ‖ Non igitur licet præter tps nec uehemẽtiſſimas uaſorũ uacuationes facere, neq; uigentibus morbis, & in inflãmatione exiſtentibus, cibos offerre. Neq; decet, ait, immodicas ἀνατάσεις, i. protractiones aſſumere, neq; intempeſtiue nutrire. In multis autem intẽpeſtiuum maxime eſt, ad tertium uſq; diem aſcẽdere: nocua ẽt male eſt, quæ alternis diebus fit nutrimenti oblatio. Ad eos enim qui ita cibant, reſpiciẽs, omnia hæc ſcribit. In principiis enim magnum peccatum eſt ipſa diatrite, i. triduana inedia, qua tñ etiam Hippocratis tẽpore utebãtur. Teſtis eſt ipſe Hippocrates rurſus in libro aduerſus Cnidias ſententias, dicens. ‖ Noui autem medicos, qui contrario maxime modo, ac oportet, faciunt. uolunt. n. cuncti, ubi in morborũ principiis, duobus uel tribus, uel pluribus diebus fame areſecerint homines: ita offerre ſorbitiones, & potiones. Nec increpat, ꝙ aliquos ad prædictum uſq; dierum numerum protrahant, ſed ꝙ omnes quandoquidẽ, & ipſe protrahit ad tres, & ad quatuor uſq; dies: ſed protrahit quos oportet. ‖ Inconſtantes enim febres, donec cõſtiterint, ſinit, ubi uero conſtiterint, hoc modo curat, ſorbi-

[2. de Vict. rõne ac. 32.120.h]

[2. de Vict. acu. 18.7.119.h]

[4. de Vict. acu. 54.7.124 a]

D tiones. n. & potiones in conuenienti die offert. Conſuliq; tertium, & quartum diem cauendos eſſe ‖ qñquidem hi dies, παλιγκοτίας, i. recrudeſcentias, ut ipſe ait, potiſſimum pariunt: ea item, tũ quæ ad phlegmonem, & immunditiam incitant, tumquæ ad febres tendunt, & magni admodũ momenti, perinde, ac quoduis aliud, documentum hoc eſt. cum qua enim ex opportuniſſimis in medicina rebus non circa ulcera ſolum, ſed etiam circa alios multos morbos non communicat? Niſi quis alios etiam morbos ulcera eſſe dixerit. habet enim quãdam, & hæc oratio æquitatem. Videamus ergo id, quod ſequitur, per quod patrocinatur iis, qui in plures dies protrahunt. Et forte aliqua etiã ęquitas uidetur ipſis eſſe, ut cum magna mutatio in corpore facta ſit, aliqua etiam ualde magna mutatio obiciatur. At mutare quidem, nõ parum bene habet. Recte quidẽ ſane transferenda eſt, & ipſa mutatio. & ex mutatione, exhibitio guſtamentorum adhuc magis. Recte ergo cum mutatio facta eſt in corpore, protractionem ad tres uſq; dies faciẽdam laudat. ſed recte ac artificioſe hoc facit, dum genus, & magnitudionẽ affectionis, & tẽpus, & regionẽ,

[5. de Fract. t. 33. 7.246. d.]

[T. 34.]

[2 de Vict. acu. 18.7.118.h]

& ætatem,& anteactæ diætæ formam conſiderare contulit,quæ certe mutationis diætæ,firmiſ- E
ſimæ ſunt indicationes.Illud certe eſt obſeruandum,ne cum alimentum circa primos dies ſub-
traxeris,qñ id,& laborans ſumere,& uirtus conficere poterat,circa uigorem poſtea,dũ virtutẽ
ferè diſſolutã vides,mutationẽ aggrẽdiaris,pugnareq; adhuc magis uirtutẽ cogas, quo tẽpore
ne ſorbitiones quidem confici ab ægrotante poſſunt,id illi hoc ſuadens,nutrimentisq; cũ ſuffo
cãs.Videre enim licet ratione qdẽ methodicos,opere vero amethodos medicos,uinum,& car
nes dare,tanquam in uas inanime alimenta infundentes.Ac ei quidẽ qui recta ratione in princi
pio protrahit,in uigore etiã uirtus cõſtãs perſeuerat.ei uerò qui indebite protractionibus uſus
fuerit,circa principium etiam debilitatur, partim quidẽ à morbo, partim uerò à prauo artifice
Libro præceptorum non longe à principio.
coacta.Eiuſmodi ẽt medicos in aliis redarguerat, inquiens. |Quid enim tandẽ mali erat,ſi præ-
mium ignorantiæ ferrent ii,qui artis opera male adminiſtrant?nunc aũt ægrotis qui extra cul-
pã ſunt,non ſufficiens uidebatur ex morbo noxa,niſi ẽt medici imperitia accederet.Oportet er
go ita ſemper circa initia,& protractionibus uti,ut ne quidem cogitandũ ſit,circa uigores*mor
bos eſſe mitiſſimos,ẽt ſi poſt protractiones, & maxime eas,quæ plurium dierum ſunt,cibus ex
1.de Vict.acu. 18.
hibeatur.Didicimus aũt,& ex iis,quæ intulit:rationem enim ſubnexuit.|Ac mutare quidẽ non
parum bene habet:recte quidem ſanè transferenda eſt,& ipſa mutatio, & ex mutatione exhibi F
tio guſtamẽtorum adhuc magis.A communi ratione,ſi recte fiat mutatio, firmiter etiam debet
ſequi iuuamentum.Malum ſanè eſt in alterutro peccare,peius tñ eſt in additione.Audiamus, &
2.de Vict. acu. 36.7.121.e
quæ deinceps dicat.|Coniectandum ſanè eſt,& robur,& modus morbi in ſingulis & naturæ ho
minis,& conſuetudinis,& diætæ laborãtis,non ſolum ciborum, ſed etiam potuum:multo autẽ
minus ad additionẽ eundũ eſt,qñquidem ſubtractionem omnino auferre ſæpenumero cõfert,
ubi perduraturus eſt laborans, donec morbi uigor concoctus ſit.Neq; enim uirtutem conſide-
rare debemus,an phlebotomiam § uel aliud quicpiam ualidum præſidium§oĩno ferre queat,ſed
an his neglectis,perdurare,ac portare morbi uigorem poſſit. Quare mihi ne dicas,& ego uirtu-
tẽ inſpicio,neq;.n.ita inſpicis,ut oporteret.quocunq; autem modo inſpicis, præterquàm quòd
nihil noui dicis,†tua etiam ipſius§uniuerſalia theoremata ſubuertis.Quę igitur artificialis ratio
†, τεαυτ, i.tui ipſius ſorte tamen αὐτ, i.ipſius ſcilicet Hippocratis.
eſt?|Coniectandum eſt,an ægrotans ex diæta uſq; ad morbi uigorem perdurabit, & utrum ille
deficiet,& ex diæta non perdurabit,uel morbus prius deficiet,ac obtundetur.

Notæ traduntur ex Hippocrate quibus ſcire poſſimus,qui morbus cito,& qui tarde uigorem ſit habiturus. CAP. 5. G

1.aph.9.Ex.ord. 45

CVm autem ipſe ſciret,non cuiuſuis medici eſſe,à primo morborum inſultu, ſcire,qui nã ci-
to,& quinã tarde uigeant,multas ad hoc notas dedit in omnibus ſuis libris, præcipue uerò
2.Epid.ſect.2.
in ſecundã Epidemia,dicens,|Circa principia morborum conſiderandũ, an ſtatim floreant:ma
nifeſtum autem hoc fit ex incremento. Noſces,inquit,ipſum uigorem prope, uel procul eſſe,ſi
probe incrementum conſideraueris.Morbi enim qui paulatim increſcũt,tardum:qui celeriter,
Ibidem.
celerem denotãt uigorem.|Incrementa autem ex circuitibus,& criſes quoq; hic manifeſte.Pẽr
incrementum quidem uigorem agnoſces:incrementa uerò,per circuitus.Aliud enim eſt,ſingu-
lis diebus adnotationem habere:& aliud,uno die uel duobus interiectis. Nec hoc tantum ſatis
Ibidem.
fuit:ſed adiecit etiam artificioſiora.| Ex paroxyſmis in circuitibus conſiderandum eſt, ſi citius
an non:& ſi longiori tempore an non:& ſi magis an non: Vult ut ad præcognoſcendum accele-
rantem,uel tardantem uigorem,prædicta obſeruemus, ideſt utrũ feſtinanter,an ſecus incremẽ
tum adueniat:& utrum modus propius accedat ad continuitatem,an multum abſit à continui
tate.Ad hæc etiam paroxyſmi in circuitibus an citius an non,hoc eſt,an anticipent,an poſtpo
nant.Nam qui anticipant,celeritatem,qui poſtponunt,tarditatem magis ſignificant. Quoniam H
autem poteſt qui anticipat paroxyſmus,prius etiam deſinere:ob id addidit, Et lõgiori tẽpore,
an non.Præterea cum ſciret non in longitudine tantum,& breuitate paroxyſmorum,differen-
tiam eſſe,uerum,& in uehemẽtia,& imbecillitate,fieriq; poſſe, ut in æquali adnotationis dimẽ
ſione difficilius uel leuius aliquis exacerbetur:iccirco additur.Et magis,an non.Cũ uideris ma
gnũ aduenire incremẽtum:ac ſequentem paroxyſmum pcedenti ſemper,& multo longiorẽ, &
Ibidem.
multo difficiliorem,ſcias uigorẽ ſtatim affuturum.Nam & eorum qui repente moriuntur,cele-
* Al.febres.
res ſunt ipſæ criſes,quoniã & celeres ſunt*dolores,& continui,& ualidi.Ex contrariis autem cõ
trarium.Forte uerò,& aliarum rerum hoc commune eſt,ut quæ quidem citius fiunt, breuiores
ſint:quæ uerò tardius,longiores.Non ſolum autem in Epidemiis,ſed etiam in aphoriſmis,ratio
1.aph.12.ext.ord.5.a
nes docet,per quas præſcire poteris uigorẽ prope uel procul eſſe.|Paroxyſmos autem,& conſti
Ibidem.
tutiones indicabunt morbi.Nam horum alii natura acuti:alii natura diuturni. Et tempora an-
3.Epid.3.t.88. 3.152.h
ni.Quæcunque enim ipſorum adiuuãt,morbis*aduerſantes,celeriter,& incrementa,& uigores
facient.|Ideoq; neceſſariũ eſt ſcire,bonum eſſe,quod in conſtitutione,& morbo commune eſt.

Et

A Et circuituum inter ſe incrementa.|Hæc quidẽ ſunt communia cum iis,quę in Epidemiis dicta ſunt.Adiicit aũt,& aliam quadam præterea rationem,per quam uigorem ſcite poteris.| Et ex iis,quæ mox apparent,ut in pleuriticis,ſi ſputum ſtatim appareat incipiẽte quidẽ modo, abbreuiat:ſi uerò poſt appareat,prolongat.|Concoctiones enim celeritatem criſeos ſanitatisq; ſecuritatẽ ſignificant.Et urinæ,& deiectiones,& ſudores,mox apparentes,morbos ægrę,& facile iudicandos,breues,& longos indicant.Habes,inquit,vbertatẽ,ſi noſtra legas,nec ſolũ celerẽ,uel tardum uigorẽ,ſed etiam alia multa eorum,quæ futura ſunt,prænoſces.Hoc tãtũ prius accipe,ac firmiter crede,optimum eſſe,ut medicus prouidentiã adhibeat,non ad gloriam tantũ,ſed & multo magis ad curandi rationem.His prius conſtitutis,rationem ad artis opera accõmodato.

1.Apho. 12. ext. ord.5.a
Ibidem.
1. Epi. cõm.2.t. 47 1.112.b
4 ord.5

Regulæ cibandi pro ratione totius morbi. CAP. 6.

QVibus|igitur ſtatim eſt uigor,ii ſtatim tenuiter ſunt cibãdi. Neq;.n,de uirtutis diſſolutione eſt timendum,ubi uigor ſtatim affuturus eſt,ſicuti in angina uſu uenit.Licet enim, ut totus ad morbum tollendum incumbas,nihil de uirtute formidans.|Quibus autem poſterius eſt uiB gor:in illud tempus,& paulo ante illud ſubtrahendus eſt cibus:antea uerò pinguiùs eſt cibãdus æger,quò durare poſſit.Hoc in loco de utriſq; ſimul paſſione inquã , & uirtute coniectari oportet.Cibari aũt plenius,eſt paulo ſolidius nutriri,quàm fiat in extreme tenui diæta.|In paroxyſmis autem ſubtrahere oportet.Per hæc uerba documentum ualde curatiuum , ac ad artẽ maxime ſpectans tradit,hoc eſt incumbente grauiori paroxyſmo , nihil nutrimẽti apponendũ eſſe, ſiue.n.per *ἐπανάβασιν*,quaſi dixeris ſuperaſcenſionem,uehementiores fiant paroxyſmi,pulchrũ ſanè eſt,uirtute proirritata, ad detractiones accedere:ſiue etiã nunc quidem leuiores,rurſus ãt grauiores fiant adnotationes , ex arte rurſus eſt,ante difficiliorẽ paroxyſmum non nutrire:ſed ſemper poſt grauiorẽ adnotationẽ.Sed exacerbabò,inquies,morbũ,ſi primis diebus alimentũ dedero,atq; ita quẽ curandum ſuſcepi,lædã.At certe magis iuuabis,uirtutẽ ſeruando.Omni ſanè auxilio noxa aliqua coniuncta eſt:quod.n.iuuat,id & nocet.Si ergo eum in principio nutriuero,cui futurum eſt,ut uirtus circa uigorẽ diſſoluatur,morbũ quidẽ aliquantiſper augebo : at uirtutem magnopere corroborabo.|Qui verò opinatur uirtutem non refici,ſed morbũ exacerbari,mortẽ is proculdubio ægrotanti affert. Peccata aũt,quæ per initia committũtur,nõ ęquę, ut hæc,immedicabilia ſunt,ſed multo facilius corrigi poſſunt.patet ergo,ꝙ non iubẽs in primis C diebus ad alimenti exhibitionem accedit,ſed tanquam in anguſtia quadam detentus,cõmodiſſimum eligit tp̃s.Quòd,ſi nihil ipſe de uirtute uereatur,maxime ex arte eſſe exiſtimat,ad tertiã & ad quartam uſq; diem,non nunquam etiam,& ad longius tempus protractionibus uti,qñ,& robur uirium adſit,& morbi modus cogat,multaq; ſubſit humorũ redundantia:& loco phlebotomię,uel aliorum uacuantium præſidiorum,longiorem eligimus protractionem.Aliquibus.n. in diatrite,aliquibus ante diatriten,aliquibus poſt diatritẽ,probe primum exhibitum eſt alimẽtum.Et in uniuerſum quidem,ſymmetriam attingere oportet.Si autem hoc fieri nequit,urgendum eſt magis ad protractionem,plurium dierum, quàm ad celeriorem appoſitionem, ſi uirtus nihil prohibeat.

1.Aphor.16.Ex ord.4 h
Ibidem.
1.Aphor.12.Ex ord.5.a
Locus mẽdis nõ uacans. vt antẽ inquere.tex.40. 2.libri de Vict. rõne in morbis acu. Sed ſanè de tertius agit qui omnibus uaſa ante &c.
3.de Vict.ratione in acu.t 40.7 122.c

Animaduerſiones de uirtutis fortitudine,& imbecillitate.Signa imbecillitatis uirtutis ob inanitionem, ob morbi acumen,ob irritamentum aliquod,exemplo flamma lucernæ. CAP. 7.

SEd quiſpiam ex iis,qui methodum perturbant, inquiet , Et ego uirtutem animaduerto. Ad quẽ licet reſpondere.Et quomodo uirtutem inſpicis?non enim apparet.nam ſæpius qui primo aſpectu fortis uidetur,imbecillus eſt;diſſolutuq; facilis.Nam ꝙ fortis uidetur, non per ea, D per quæ uirtus, dignoſcit . Accipis ætatem,anni tempus,regionem,& ſimilia . Nonne tibi licet pulſus tangere?At neque ſi tetigeris cognoſces,utrum in ſpiritu,uel in humoribus,uel in ſolidis ſit uirtus. Mentem adhibes naturalibus actionibus,ut ſcire poſſis,à quot rebus uirtus impediatur.Si autem nunc quidem permittat poſterius autem diſſoluetur,præuidere poteris; ſi naturas *κράσεις* , id eſt temperamenta conſideraueris.præcognoſcere item uigores poteris.Si uerò noueris alicui quidem firmam eſſe uirtutem,alicui uerò facile mutabilem, diiudicabis alterum ſeptentrionalem,alterum meridionalem eſſe.Quoties aũt imbecilla uiſa eſt manere uirtus,ut per detractionem corroborata eſt?Audi Hippocratem ignaros medicos redarguentem.|Non enim uideo medicos talium rerum eſſe peritos,quomodo ſcilicet dignoſcere oporteat imbecillitates in morbis , & quæ ob uaſorũ uacuationẽ fiunt,& quæ ob aliud quoddam irritamentum,& quę ob dolorem,& ab acumine morbi: itemq; quot paſſionis omnigenas formas natura noſtra , & habitus ſingulis pariat.quamuis talia ſalutem uel mortem inferant cognita uel ignorata : Neq; enim paruum periculum eſt,ſi ignoretur utrum uirtus per indigentiã diſſoluatur, ita ut nutrimenti

2.de Vict.rõne in acu. 47. 7. 133.c

menti additione indigeat,an ob phlegmones magnitudinem ſuffocatur,Ita ut detractione indi E
geat:an ob aliud quoddã irritamentum,id eſt ob mutationem,& corruptionem eorũ,q̃ aſſumũ
tur.Sicuti enim lucernæ flamma,& ob defectum olei extinguitur, & ob multam conſertamque
inſuſionem:& quando non purum,& argilloſum eſt: eodem modo,& calidũ,quod eſt in nobis,
natura exiſtens flammę ſimilis,& indigentia,& abundantia,& prauitate alimenti corrumpitur.
Itemq; quot paſſiones,& omnimodas formas,natura noſtra,& habitus ſingulis pariat. Quidam
enim natura*famelici ſunt,quidam ſtomachum habent,qui facile afficitur,& animo facile delin
quunt,ac à minimis affectionibus lædunẽ,& alimenti appoſitione ſemper indigent.Et aliæ ſunt
priuatim in ſingulis ſyncriſus.Animaduertendumq; eſt ne cum in eiuſmodi habitus incidimus,
aliquod peccatum committamus.|Maius enim malum eſt,ſi ob dolorem, & acumen morbi debi
litato,potionem uel ſorbitionem copioſiorem, aut cibũ quis obtulerit, exiſtimans ob uaſorum
uacuationem imbecillũ eſſe. Indecorum ẽt eſt ob uaſorum uacuationem debilitatum non co-
gnoſcere,ac diæta eum premere.Affert etenim aliquod periculum, & hoc peccatum, multo tñ
minus quàm alterũ.|Ridiculoſum autem magis eſt hoc peccatum, quàm alterum.Si enim alius
medicus uel ẽt idiota ingreſſus cognouerit ea,quę contigerunt,& edenda potãdaq; dederit ea, F
quæ alter prohibuit,aperte iuuaſſe exiſtimabitur.Talia artificum inſtituta maxime ab homini-
bus uituperantur.uidetur enim ipſis ille qui ingreſſus eſt medicus,uel idiota,tãquam mortuum
ſuſcitaſſe:ſcribẽtur autem,& de his ſigna,quibus ſingula dignoſcere oportet. De uniuerſalibus
igitur temporibus,& de*prima alimenti exhibitione hæc ſatis ſint.

1 de Vict. rõne in acu. 48. 7. 144.

Regula cibandi pro ratione particularium paroxyſmorum. CAP. 8.

VIdeamus iam & de particularibus.|Iis qui in circuitibus exacerbantur,nihil dare oportet,
neq; cogere,ſed detrahere de additionib⁹añ criſeis.Itẽ in paroxyſmis ſubtrahere oportet,
addere enim noxa.Et,quæcũq; per circuitus exacerbantur in paroxyſmis ſubtrahere oportet.
In morbis ſanè qui per circuitum uexãt,ſiue continui ſint,nullaſq; habeãt intermiſſiones, ſiue
ex quibuſdam interuallis exacerbentur,ac reiuueneſcant, obſeruandum eſt ne, in paroxyſmis
eſculenta,aut poculenta,aut diacly ſmata demus:q̃nquidẽ quicquid tũc offertur, morbi nõ cor
poris fiet alimentũ.|Si quis enim alimentũ febricitanti dederit,ut ſano robur,ita laboranti mor
bus.Neq; cogere,hoc eſt,nulla re cogente uti.ſolamine.n.potius eſt opus, quã ui ĩ paroxyſmis,
expectandumq; eſt remiſſionis tp̃s,& in eo uehementia cogentiaque remedia aſſumenda ſunt: G
ubi uerò paroxyſmi inciderint,lenientia.Quemadmodũ.n.feræ etiam ualde agreſtes,ſi quis eas
placide adeat,blandeq; demulceat,manſuetæ reddũtur:ſi uerò ex aduerſo ipſis iraſcaẽ,uiq; ado
riatur,agreſtiores efficiunẽ:Ita & morbi quodam mõ agreſtiores effecti, ſi quis eos in paroxyſ-
mis ſoletur,& mitiget,leuiores,ac manſueti euadunt:ſi uerò ex aduerſo ſe opponat uimq; infe
rat,excitanẽ,ac exacerbanẽ.Propter alias id genus cauſas nec reb⁹ cogẽtibus,nec alimẽtis uult
uti in paroxyſmis:partim quidẽ ob additionẽ,partim uerò ob turbationẽ q̃ in diſpẽſatione fit.
|Et quæcunq; p̱ circuitus exacerbantur,in paroxyſmis ſubtrahere oportet,addere.n.noxa.|Nõ
ſolum aũt dũ adſunt paroxyſmi,nulla re,q̃ mouere,aut addere poſſit, utẽdum eſſe cenſet: uerũ
neq; dũ mox futuri ſunt:ſed dũ deorſum inclinat morbus. Hocq; ſapiẽter admodũ in libro De
morbis demõſtrat,cũ ait.|Cũ aũt irruũt morbi,quieſcere oportet & laborãtẽ,& medicũ à cura
tionibus,ne q̃d mali fiat.Omnium,aut clarius,ac magnificẽtius in libro aduerſus Cnidias ſentẽ
tias,cum inquit.|Tempus autem exhibendæ,ſorbitionis hoc maxime obſeruare per initia, & p̱
omnem morbi decurſum oportet.Quando ſanè pedes frigidi fuerint,inhibere oportet ſorbitio
nis exhibitionem.Maxime uero,& a potu abſtinendum eſt. Quando autẽ caliditas ad pedes de
ſcenderit,tunc exhibendum eſt,& putandum magnopere ualere hoc tempus in oĩbus morbis, H
nõ minime uerò in acutis,maxime uerò in magnis febrilibus,& periculoſiſſimis morbis. Forte
quis dictionis græcanicæ ignarus,dicat,Hippocratẽ in uigore alimenta offerre: cum enim cali-
ditas in pedes deſcẽderit,tunc febrẽ uigere,corpore uniuerſo æque,ac ſimiliter calefacto.Verũ
qui hæc in ueteres dicere audet,ſtoliditatẽ ſummamq; inſcitiam præſefert. nec quid ſit *τὸ κατα-βαίνειν*,id eſt deſcendere, intelligit. Diſcant ergo qui hęc aduerſus Hippocratem effutiunt,cum
non in uigore ſed in remiſſione febris alimentum dare.Quid enim ait? Quando caliditas in pe-
des deſcenderit,tunc exhibendum eſt.omne aũt quod iam deſcẽdit ſuperiores partes reliquit,
& infernas adiit:caliditate nõ extenſa,ſed ad infernas regiones tranſpoſita.Et hoc adeo clare ip
ſe edocet,ut & à ſtolidis ẽt intelligi queat.dicit aũt in hunc modum. |Cum uerò pedes ſunt frigi
di,neque potum neque ſorbitionem, neque aliud quicquam tale dato: ſed maximum hoc eſſe
exiſtimato,ſi obſerues,quouſque ualde calidi fiant.deinde ita id, quod confert,exhibe.Vt pluri
mum enim ſignum eſt futuræ exacerbationis febris,ipſa pedum frigiditas.Si uerò in tali tempo
re exhibueris,maxime per omnia peccaueris:morbum enim non parũ augebis.Cum autem fe-
bris

1. Aph. 18. Ext. ord. 9. 1. lib. De humo.
2. Aph. 11. Ext. ord. 5. a
1. Aph. 64. Ext. ord. 59. g
1. Aph. 11. Ext. ord. 5. a
Lib. de Alim.
Lib. 3. De Morb. ca. de pleur. ex dorſo.
1. de Vict. rõne in acu. 46. 7. 115. f
1. de Vict. rõne in acu. 39. 7. 139. f

A bris deſinit,è contrario pedes calidiores fiunt reliquo corpore. Augetur etenim,frigefaciens pe
“ des,accenſa ex thorace,in caput flammã emittens. Vbi uero calor totus ſurſum concurrerit, &
“ exhalauerit in caput,merito pedes ipſi frigidi fiunt,cũ ex carnes neruoſiq; natura ſint:pręterea,
“ cum multum à locis calidiſſimis diſtent,frigefiunt,calore ſeſe in thoracem colligente. Et rurſus
“ ex proportione;cũ febris ſoluitur,& in minutas partes redigitur, in pedes deſcendit. Hoc ergo
“ tempore caput, & thorax ipſorũ perſrigerata ſunt. Non eſt ergo in toto corpore caliditas,neq;
extenſa eſt: ſed ſicuti,dum uigebat paroxyſmus,partes circa thoracem caputq;,affatim incẽde-
bantur:ita & nunc,ubi adeſt remiſſio, caliditas nobiliores quidẽ partes reliquit, circa pedes au
tem extremos uerſatur.hocq; naturaliter fit.Rationi enim maxime conſentaneum eſt,ut hos,q
ualde prius refrigerati erant,calor etiã ingens deprehendat,natura nimirum tribuente ipſis mu
tuam contrariorum ſucceſſionem.Vnde cum quis per frigidas regiones iter fecerit,ubi in æſtuo
ſam peruenerit,ignitos obtinet pedes.quandoquidem cum magis ii friguerint,magis etiam, ac
uehementius iure incaleſcunt.Quapropter,& in difficillimis febribus, quando inuaſio cum pe-
dum perfrigeratione fit,in remiſſione pedes uehementer calefieri contingit.Quare cum locum
B abſolueret Hippocrates,inquit.|hac de cauſa offerendum eſt.nam ubi pedes frigidi ſint,neceſſe Ibidem.
“ eſt inferiorem uentrem calidum eſſe,multoque faſtidio plenum,& hypochondrium extenſum,
“ & proiectationem corporis ob internam turbationem,& mentis ſuſpenſionẽ,& dolores, & uel
“ licatur æger,ac uomere affectat:ſique praua uomat,dolore afficitur. Vbi aũt caliditas in pedes
“ deſcenderit,urinaq; pertrãſierit,etſi non ſudauerit,omnia ceſſant. In hoc igitur tempore opor-
“ tet ſorbitionem dare:tunc autem pernities.*Et præcipue nocumentum, quod ex intempeſtiui
“ tate in morbis acutis euenit:mortem eſſe inquiens ſub paroxyſmũ nutrire. Aperte igitur,& hęc
imperat.Oportuerat igitur ſatis iam hæc te edoctum fuiſſe: ſi quid tamen diſcere cupis, audi &
hæc aperte præcipientem Hippocratem.|Cum autem medicamẽtum dederis ſorbitionibus ute 4. de Vict. rõne
“ re,ac obſerua paroxyſmos febrium,ut nunquam cùm adſunt,neq; cum futuri ſunt,offeras: ſed i acu. 39.7.13 9.e
“ ubi deſinunt,aut deſierunt,& quàm longiſſime à principio. Alimenta danda ſunt, nõ expectata
“ exquita febris* declinatione, ubi nimirum laborans fame intolerabili premitur, uel à longis ci-
borum protractionibus male admodum affectus eſt, uel aliqua pars à ſtomacho obriguit, &
ualde exoluta eſt. Tunc ſanè in remiſſionibus febrium,corpore adhuc calido exiſtente, alimẽtũ
apponimus:potiſſimumq; cum remiſſionis interſtitium anguſtum fuerit. Qui enim paulo ante
C quàm terminauerit,cibum offert:is longius à futura adnotatione cibum exhibet. Quòd autem
perfecte iam ceſſata adnotatione cibus offerri debeat;clare ipſe oſtendit,inquiens. Et quàm lõ-
giſſime à principio. Vt enim adnotatio alimentum non diſpenſatione priuatum, ſed probe con-
coctum,ac iam corpori familiare redditum ſuſcipiat,ceſſata nuper adnotatione alimentũ præ-
“ bet.quod tempus plurimũ à futuro paroxyſmo abeſt. Adhuc uerò,& in libro aduerſus Cnidias
“ ſententias ea adiungit,quæ & iis quæ dicta ſunt,& artis etiam operibus cõſentiunt.|Diætecticæ 4. de Vict. rõne
“ partis maximum eſt obſeruare,ac cauere,ſicuti in acutis ita in longis ægritudinibus,& intentio i acu. 14.7.14 9.d
nes febrium,& remiſſiones. ita ut tempora obſeruare ſcias,quando cibaria offerre nõ oporteat,
& quando tuto offerre oporteat. ea autem ſunt,cum longiſſime ab intẽtione diſtant. Et hæc, ur
ſus fatebitur,qui in artis operibus fuerit exercitatus.

Quomodo in morbis diuturnis ſint obſeruanda tempora. CAP. 9.

MAximum enim eſt in morbis diuturnis obſeruare tempora. quandoquidem in iis obſcuri,
ac latentes ſunt paroxyſmi,& per ſymbola deprehẽduntur,ex uigilia grauitate,motus dif
ficultate,inſomniorum turbulentia,decoloratione,inappetentia,& ſimilibus. In acutis.n. quos
D potiſſimum febres continuę comitari ſolent, magna ſunt inter paroxyſmos, & remiſſiones di-
ſcrimina:ita ut & ab idiotis etiam ſępenumero dignoſcantur:in diuturnis autem tenues quidẽ
ſunt febres,uixq; deprehenduntur,occultiq; ſunt paroxyſmi,ac præcipue ubi plurimum traxe-
rint,ut & ipſos etiam ægrotos multoties lateant. Vnde uel exquiſitum omnino ſignũ illud erit,
ſi aliquantulum differentiæ ipſorum dignoſci poſſint.

In febribus ſynochis matutino tempore eſſe cibandum. CAP. 10.

IN febribus autem,quæ non cedunt(quas ſynochos uocamus)conſentaneum eſt mane alimẽ 3. Epid. ſect. 1.
tum dare. Sæpius enim,tum alibi,|tum in Epidemijs,diem anno cõparauit,ita ut tempus ma
tutinum,ueri aſſimilatum ſit:meridies,æſtati:pomeridianum tempus, autumno: nocturnum,
hiemi. Vnde pomeridianum tempus, quod autumno aſſimilatum eſſe tradidimus, ſi matu-
tino, quod ueri ſimile eſſe diximus, comparetur, exitialiſſimum erit:ſicuti matutinum, ſalu-
berrimum.

berrimum.ita ſanè crepuſculum ueſpertinum conturbans,& exacerbans eſt: matutinum tempus,benignum,ac relaxans.[Tanquam annus circuitum habeat morborum. quale eſt dies morbi,quale eſt ueſpertinum tempus ad exacerbationem,tale eſt morbi, & uniuſcuiuſque conſtitutionis inter ſe inuicem.Quare ubi nullum ſit ueſtigium remiſſionis , tempus eucraſiæ aeris aſſimilatum eligito,id autem eſt,quod circa crepuſculum matutinũ eſt : idq; accommodatiſſimum eſſe poterit,tum ad alia remedia,tum ad cibum offerendum . Hæc quidem ſatis ſint ad ſuadendum,id quod à nobis propoſitum eſt.Portionem enim elegi ex infinitis ferè : quæ apud Hippocratem leguntur.Ex arte tamen erit,ut ex iis,quæ adhuc citari poſſent,aliqua quidem in librum De Conſuetudine à nobis conſcribendum,aliqua uerò in librum De Qualitate, & Quantitate, reponamus. illic ergo quàm plurima ponentur ex Hippocrate , quæ in præſenti libro ſilentio præteriuimus,largaque etiam copia in unoquoque theoremate tradetur . E

3.apho.sect.1.

Vt oculi ſe habent ad Solem,ita imperitorum hominum animas ad ſcripturam Hippocratis ſe habere. CAP. II.

TEmere ergo aduerſantur illi,qui ad Hippocratis ſcripta imparati prius accedunt,quàm primas literas didicerint.Suam enim ipſorum ignorantiam incuſare cum debuiſſent, obſcuritatem Hippocratis reprehendunt:quippe qui ob propriam imbecillitatem non poſſint magnitudinem Hippocraticæ uirtutis aſſequi . Ita enim opinor affectę ſunt ad Hippocratis ſcripturas inſipientum abiectorumq; hominum,animæ,ut oculi ad Solẽ,dum in ipſum intuentur,ut enim illi de propria imbecillitate redarguuntur à Solis pulchritudine, conuincunturque,quippe qui haud poſſint perſeueranter citra laborem in ipſum intueri,ſed tandem cæcutientes ad tenebroſa ſe uertunt:ita animæ proſanorum hominum,quæ prius in encyclopędiis non fuerint educatæ,à pulchritudine ſcripturarum Hippocratis,& fulgore circumcirca perculſę & dogmatum lumine uallatæ,quodam modo cæcæ fiunt,& ab iis,quæ maiora ſunt,quàm ut ipſæ ferre poſſint auerſæ,ad parua quædam, ac obſcura,ſuæque ipſarum ignorationi acccommodata accedunt.Nos autem nõ illorum cauſa,ſed ut illis qui probe inſtituti ſunt gratificemur, tum hæc conſcripſimus:tum omnia,quibus res medicæ ex Hippocratis ſententia abſolutiſſimæ fiant , digna, ut rurſus ſcribantur cenſebimus . F

Finis ſermonis Galeni de diata Hippocratis,in morbis acutis.

GALENI DE REMEDIIS PARATV FACILIBVS LIBELLVS AB HVBERTO BARLANDO PHILIATRIO LATINO SERMONI TRADITVS

Nunc denuo,accuratiſſime caſtigatus,& ab omni labe purgatus.

PROOEMIVM

ARtem medicam,nullis unquã ciuitatibus,nullis locis publicis;opulen-
tisve hominibus,aut nobilibus,aut principibus,aut potentibus circũ
ſcriptam: ſed quæ potius,præ ingẽti erga genus humanũ beneuolen-
tia,ſuaq́; maxima utilitate,ad omnes tandẽ homines pertinet:quæq́;
ſaltem poteſtate,quamuis actione,ob negligentiam eorũ,qui illi ope-
ram nauãt, nunc uideatur deficere, ad rura ipſa ac etiã ſolitudines fi-
nes ſuos prorogauit: æquum eſſe duxi ut pro mea uirili,ad eorũ mini
ſterium,qui iter facerent, & eorum ẽt maxime qui ruri,ac in ſolitudi-
C ne uerſantur traducerẽ,ubi in corporibus facilis quidẽ,& præter om-
nem expectationem eſt morborum tum prouentus,tũ uis:nec tamen
poſtea ita facilis eſt remediorũ copia. Nã neq; quocunq; loco in promptu medicamẽta pretioſa
eſſe poſſunt,neq; præterea medici præſentes ſunt,qui eis uti nouerint:eum tñ tales plerunq; ad-
ſint circunſtantiæ,ut nullam dilationis occaſionem præſtent: ut in angina,uenenoſisq́; medica-
mentis,atq; morſibus animantium uirus eiaculantiũ, nec nõ in ſanguinis profluuijs,cholerisq́;,
ac id genus alijs ſolet euenire. Vnde neq; ſcientificam,atq; exquiſitam curandi rationem oĩbus
ſuis præceptis abſolutam, hoc in loco explicare inſtitui:ſed eam,qua poſſit quis,uel ẽt vulgaris,
periclitãtibus caſu quopiã,aut alioqui male affectis hominibus illico opem ferre,illis ſanè reme
dijs uſus,quæ in tanta rerum difficultate,ſint paratu faciliora:id.n.reor iure eſſe ſupponendum,
ꝙ ratio materiæ,quæ exquiſita,& omnino ex arte eſt,atq; ẽt remediorũ uſus,qui ex ſcientiæ ra-
tione ſit,eo maxime tempore neceſſaria ſunt,quo & medicamentorum,atq; ẽt medicorũ copia
nobis ſuppetit. At ubi occaſio præceps eſt,nec in promptu copioſa, ac larga ſit remediorum af-
fluentia, ſummopere neceſſariam eo tpe facultatem medicamentorũ,quæ paratu facillima ſint,
illis eſſe arbitror, q quauis corporis particula male affeciuntur.Deſcribam igitur remediorũ fa-
D cile parandorum materiam:qñq; tñ,quamuis id raro,aliquam etiam exquiſitiorum medicamen
torum,quæ propterea ꝙ in uſu multis ſint,facile haberi poſſunt,mentionem faciam: ſumamq́; à
capite exordium.Ipſum etenim tãquam arx totius corporis eſt,& ueluti habitaculum ſenſuum,
qui in ſummo ſunt honore,atq; hominibus maximopere neceſſarij.& proinde,ab illis remedijs
quæ illi ex uſu ſunt,initium faciam:in primis proſequens quæ facile haberi poſſint, quæq́; maxi
me aperta ſint. Caput multifariam affici poteſt:nã ex æſtu, frigore,ex uaporibus qui à uentri
culo tolluntur atq; id replent,ex externis ẽt quæ grauitatem illi afferũt,quæq́; fœtida ſunt, & ex
alijs multis.Præterea uerò ſæpe turpitudine quadã ſcd̃m cutẽ & capillos tenẽt,ut ſunt alopeciæ
& ophiaſes,uariæq́; ulcerũ drĩæ. Aeſtus itaq; ac frigoris,uaporũq́; præterea qui ex externis re-
bus excitanẽ,ſigna quæ ſatis eſſe pñt,ſunt illæ ipſæ cauſæ manifeſtæ,procatarcticas græci appel
lant.Iã uerò illos qui ex æſtu laborãt,hæc conſequunẽ, dolor cũ pulſu,ut uniuerſũ caput ſidera
tione teneri uideatur(græci ſphacelũ uocant)cũ ſenſu ignei caloris,uaſorũ circa frontẽ diſtẽtio,
oculorũ rubor,plerunq; ẽt uigilia.Eos uerò qui ex frigore,grauedo cũ ſtupore:congelatio,uaſo
rum ſcd̃m frontem conciſio:ꝙ ſi frigori iungatur humiditas,ſopor.At eos qui ex uaporibus,do
lor pungens,pulſus arteriarum quæ circa frontẽ ſunt,uertigines,oculorũ hallucinationes,aurĩu
ſonitus : quæ eadẽ etiam his, quibus ex interna cauſa caput uaporibus repletur,euenire ſolent.

De capitis Dolore, & primo de dolore ex Solis æſtu. CAP. I. E

CApitis ex Solis æſtu dolori medetur ſotus ex oleo immaturo,frigido: quòd ſi uehementior fiat dolor, ex roſaceo & aceto. At ſi ad manū nō fuerit roſaceum,oleo acerbo ſiue immaturo utendum.Porrò olei partibus quatuor,aceti unam commiſcero,ſi mediocriter refrigerare cupias,alioqui plus aceti foret adijciendum. Feruente aūt æſtuanteq; uehementius capite,cōmiſcēdus aceto ſuccus,aut polygonij id eſt ſanguinariæ,aut plantaginis,aut portulacæ,aut lactucæ,aut vuæ acerbæ, aut deniq; alius quiuis, ſimilis cum dictis facultatis.Ad ex ſuccis hiſce,magisne an minus temperatura frigidus cōueniat, ſatis ſuperq; docebit affectus ipſius magnitudo ſiue uehementia. Conſultius ad hæc fuerit,decumbere ægrotum in domo quapiam frigidiori,ſi non natura,ſaltem arte,utpote ſtrata folijs & uitis,& rubi,& pomi:& alijs horum ſimilibus,quibus fuerit pro tempore refrigerandi facultas. Dicto porrò affectui perquàm ſimiles ſunt, qui è quauis intemperie ortum habent,& non à cauſa externa.Verum ut ab intemperatura,tum calidiori & ſicciori,tum frigidiori & ſicciori,graues oboriuntur dolores,ita nulli ab humidiori.Cæterum curantur ab intēperie orti capitis dolores modo eodem,quo à cauſa oborti externa,ſuo nimirum contrario.

De Capitis Dolore ex Frigore. F

Capitis ex frigiore dolori medētur ſotus natura calidi.Qui ſi ex mediocri habuerit ortū,ſatis fuerit uti oleo aut anethino,aut rutaceo,calido:ſi aūt intendatur ex uehemētiori uidelicet frigore,cucumeris agreſtis radix prodeſt,cui modicum euphorbij interdū addito.Vel oleo irino,aliove id genus tenuius ſubſtantiæ utitor, aliqua ijs commiſcendo. Porrò admiſcebitur horū quantitas modo maior,modo minor,pro ratione uincentis frigoris conſiderando ac metiendo.

Ad Capitis Dolorem ex Vaporibus.

Quibus caput ex uaporibus doler,his ſubducenda aluus eſt: proſpiciendūq; de domo undiq; perſpirabili,aeriſq; clari ac puri:cienda ſternutamēta,præſertim ſi febre uacent,attracto per nares trito aut ſtruthio, aut pipere: uacuatis enim ratione hac uaporibus,facile diſcutietur dolor. Fouendum præter hæc oleo caput eſt,cui adiectum ſit aceti non nihil : ſic enim reprimetur immodica ad caput uaporum ſublatio,quodq; nunc cerebri uentriculis inſedit,diſcutietur. Nō ſinatur autem talis dormire, & potiſſimum interdiu.

De Dolore Capitis ex uentriculi cruditate.

Quibus caput ꝑ conſenſum dolet ex cibi in uentriculo cruditate,aqua tepida liberalius eſt in potu exhibenda,dein ut uomant iubendū.Multis eorum ſanè,qui ſtomacho laborant,cum è lecto ſurrexerint, caput dolere conſueuit: ijs ſtatim aſſumpto cibo dolor leuari ſolet. G Quòd ſi qñ præ nimio capitis dolore,repente aliqui obmuteſcant, idq; cauſa non ſatis cognita,horū caput aqua tepida liberalius in fuſa foueri conuenit, auribusq; oleum infundi, & lanam inſeri.

Ad Capitis Dolorem ex uini potu.

Quòd uinum natura calidius capitis faciat dolorem,opplens ipſum facile uaporibus,interdū autem & ſuccis:ꝙ ēt citra uini potum uapores id genus petant facile non nunquā ipſum caput, dolorem inducentes,præſertim ijs, quibus cerebrū contingit temperaturæ calidioris:omnibus manifeſtum exiſtimo.Proinde curationis intentio in his eſt,uaporum uacuatio ac diſcuſſio:qui qm̃ natura calidi ſunt,caput ipſum diſtendentes, egent refrigerantibus: hinc illinendum capiti roſaceum actu admodum frigidum. Conueniunt etiam talibus ſomnus ac quies,& ſub ueſperā balneum,cibus boni ſucci,cui tn̄ caleſaciendi natura non ſit,cuius generis ſunt ptiſſanæ ſuccus, oua ſorbilia non addito garo,panis aqua maceratus,lactuca,ut quæ refrigeret,& braſſica,ut cui ſit uapores deſiccandi natura:utendum ad hæc aquæ potu. Cæterum ijs,quorum os uentriculi aquæ potu ſubuertitur,dabimus aut malum punicum,aut coctum,ſeu pomum,ſeu pirū,quę coquenda ſunt ratione hac. Infuſa in ollam aqua* feruida,ſuſpenſiſq; in ipſa olla fructibus eiuſmodi autumnalibus, tantiſper ſub hac ignē ſuccendemus,donec fructus illi percoquantur, ſolo ab aqua illa ſeruente ſublato uapore. H Quin ēt vuæ paſſę corroborandi uentriculi habent facultatē: At palmulis in totum abſtinendum,utpote natura ſua inducentibus capitis dolorē.Quòd ſi poſt hæc,ſic affecti nondum probe dormiant,in craſtinum ducendi rurſus in balneum ſunt,aquaque calida frequenter perfundendi interiecto aliquantulo tempore denuo lauandi,ac tandem cibandi eodem,quo nobis paulo ante dictum eſt,modo.Cæterum ſiquando poſt omnia hæc relinquatur adhuc priſtini non nihil ſeu uaporis ſeu ſucci,exilioribus capitis meatibus impacti:atque ita perduret adhuc ueteris ueſtigium : roſaceo abſtinentes,fouebimus ipſum caput chamæmelino moderate calido,deinde irino,quod maxime quadrat id genus affectibus. Cæterum omnibus his uino eſt abſtinendum.

* Al. modica.

De dolore Capitis ex Ictu, & Caſu ab alto.

Quandoquidem ex ictu & caſu ab alto,obueniunt capitis dolores, exiſtimaui non inutile,ſaltem paucis,de his etiam agere. Admouendus igitur his per ſpongiam aut lanam molliorem,uapor aquæ calidæ:iniungenda poſt hæc quies,cibi ſubtractio,inferioris uentris uacuatio.Fugienda autem ſunt,Sol,balneū,uini potus,clamor atq; uociferatio,omnes præterea cibi acres,acidi,

ac

A ac falſi. Cæterum illud cuiuis manifeſtum exiſtimo, uariandas inueniẽdorum auxiliorum inten
tiones pro cauſarum affectus inducentium uarietate ac natura.

Ad Capitis dolorem ex contuſione ſiue colliſione.

Vſu uenit non raro, ut ipſum caput contundatur, interim ſine vulnere, interim cũ vulnere, ita
ut ob hoc cõplicent̃ curationis intentiones. Porrò contuſioni propria ſunt remedia. Græcis παρ-
ηγορικὰ, Latinis uerò mitigatoria dicta: cuius generis ſunt, aquæ calidæ ſuper caput effuſio, & fo
tus capitis hapſo lanæ ex oleo. Quòd ſiqua adſit capitis fractura, q̃ occaſione hac conglutinari
prohibeatur, huic deterſæ prius ſpõgia ex uino, ſideritin herbam tritam alligabis. *Aliud.* Reſinã
frictam cataplaſmatis modo impoſitam vulneri alligato. *Aliud.* Aloen tritam ac melli miſtam
imponito. *Aliud.* Vlmi uirentia ſolia conciſa, deinde contrita, applicato: quin ulmi etiam cortex
pro uinculo vulneri circumuolutus idem præſtat.

De Capitis dolore ex ebrietate ac Solis æſtu.

Quãdoquidem Archigenes ſcripſit cõferentia capitis dolori remedia dicta Græcis περίαπτα,
[Latinis uerò amuleta, ſic appellata, ꝙ de collo ſuſpenduntur, aut alicui corporis parti alligantur]
haud exiſtimaui abſurdum, adſcribere paulo ante dictis & hæc. ¶ *Capitis arcentia dolorem, tam*
B *ex Ebrietate, quàm Solis æſtu.* Polygonij, id eſt ſanguinalis herbæ, duos connectens ramulos, ca-
piti coronæ in modum imponito. [*Aliud.*]Polygonio læuigato ex lactis crema, caput ſub ueſpe-
ram inungito, ac ſuperponito leporis pellem, ſicq; in craſtinum ſinito: tũ enim hanc detrahens,
comperies finitum dolorem.] *Aliud.* Cichorion, quod Romani Intybum dicunt, applicato do-
lenti capiti. *Aliud.* Sertum roſaceum, ex recentibus roſarum floribus conſarcinatũ, inducito do
lenti capiti. *Aliud.* Cinge caput ſerto ex callitricho, quam alij adianton, alij trichomanes uocãt.
Aliud. Scripſit Archigenes ſummopere conferre capitis dolori uerbenacam, quam quidem ſa-
cram herbam uocant tam ſerti modo impoſitam, quàm ex aceto & roſaceo inunctam. Teſtudi-
nis lacuſtris, quam Amyda quidam appellant, ſanguinem inſtillato capitis ſincipiti.

Ad Capillorum defluuium. *CAP. 2.*

Ladanon conſperſum uino odorato adſtringentiq;, contere, adfundẽs & myrteum, ut ſordiũ
conſequantur craſſitiem, capitiq; inunge. *Aliud.* Nuces uirides, ſed iam ſubmatureſcentes, con-
fractæ numerò centum, olei ſextaria duo, aluminis liquidi libræ tres, conijciunt̃ in nouũ uas te-
ſtaceum præſaturatum aqua, ne combibat concreditũ ſibi humorem: quod poſtea accuratiſſime
oblitum reponitur in domum liberi patentiſq;, aeris diebus quadraginta: demum aufertur, atq;
C in uſum conſeruatur ſic præparatum oleum. *Aliud.* Ladanon [a] † abſinthium, & iuniperi baccæ: A † æquis portionibus.
[b] † cõteruntur, linteoq; illigata conijciuntur in oleũ, macerunturq; diebus quinq;: quod poſtea B † decem.
fuerit uſui. Idem poſſunt nigræ myrti, [c] *aut gallæ partes duæ, ex oleo: quin hoc ipſum medetur C * adianti partes æquales.
etiam capitis furfuribus. *Aliud.* Ladanon detritum ex [d] † uino dulci quoad ſordiũ habeat ſpiſſi-
tudinem, infricatur. *Aliud.* Anemones florem læuigatum ex oleo, illine. Idem hoc reddit etiam D † oleo, &
capillitium nigrum. *Aliud.* Verbenacam rectam, unà cum radicibus deſiccatam, deinde exacte
admodum læuigatam, cum pauxillo miſceto oleo, quantulo opus ſit, ut luti conſeqatur craſſitiẽ,
ſinitoq; deinde ad tempus ſimul putreſieri, demum utitor.

Ad capitis furfures, quam πιτυρίασιν dicunt Græci. *CAP. 3.*

Præfricatũ caput illinit̃ betæ ſucco, fœnogræci farina, & nitro, oĩbus æqua portione cõtritis.

Ad Capitis Pediculos. *CAP. 4.*

Herbæ pedicularis partes duæ, ſandarachæ † pars una, ex aceto ac oleo capiti infricantur. † & nitri, ana.
Aliud. Alumine ſciſſili ex oleo utitor.

De manantibus capitis Vlceribus, quas ἀχῶρας, dicunt Græci, & Fauis. *CAP. 5.*

Αχῶρες, ideſt manantia ulcera, cutis capitis uitium ſunt, ab ipſo ſic dictæ affectu, ꝙ cutem te-
D nuiſſimis foraminibus perforent, ex quibus glutinoſa effluit ſanies. Huic uitio affine eſt, quã κή-
ριον dicunt Græci, (nos fauũ) in quo foramina ſunt, q̃ in illis maiora, melleũ continentia humorẽ.
Eſt autem utriq; uitio initium ex humore ſuperfluo. Porrò incipiunt cum pruritu, demum exu
beraſcunt. Curatio eſt, ſi quidem graue ac magnum fuerit uitium, corporis totius uacuatio, ca-
tapotijs ex ſcamonia, aloe, & colocynthide: hæc enim æquali pondere contrita excipiuntur
braſſicæ ſucco, ac conformantur in catapotia erui magnitudine. Quorum maxima uice unica
offerenda quantitas, ſunt catapotia decem, & ſeptem numero: cæteræ autẽ uariant pro uiribus
eorum, quibus ſumũtur. Sin mitius ac minus fuerit uitium hoc, ſatis fuerit topica, ideſt localia,
tantum dicta remedia applicuiſſe, è quorum albo eſt cimolia ex acerrimo aceto illita. *Aliud.*
Creta ex acerrimo aceto ſimiliter inungitur. Idem poſſunt ſamia terra, & pompholyx. *Aliud.*
Illinitur ſimiliter lythargyrus cum charta uſta ex aceto. At, achores ac faui, quibus adiuncta
eſt ulceratio doloroſa, præfouendi diebus ſingulis ſunt aqua calida, in qua decocta ſit aut myr-
tus, aut rubus, aut morus, aut aſparagi radix, demum inungendi. *Aliud.* Salicis folijs ex aqua
aut lente ex melle, aut decocta aſparagi radice, deline caput, aut betæ ſucco cum fœnogræci
farina. Apposita præter hæc remedia his, ſunt pini cortex cum cera, uel cadmia ex oleo, aut li-
thargyrus, aut ceruſſa. Proderit etiam abſtergere in balneo cimolia ex betæ ſucco. Cæterum il-

lud neminem latere uelim,in mollis carnis corporibus, ut mulieribus, remedia hæc non aceto, E ſed uino illinenda.

De alopecia, & Ophiaſi,id eſt Areis. CAP. 6.

Idem in lib. de cōp medi. ſec.loc.c.1.a

Geminum aceidit pilis capitis uitium,alterum defectu,alterum mutatione ipſorum in colorē contrariū ſiue diuerſum:defectu,ut in caluitie:mutatione coloris,ut in alopecia & ophiaſi,id eſt areis,uitijs pilorum cum primis indecoris.Euenit aūt pilis hoc uitij genus,eadē ferè qua ſtirpibus ratione,quæ corrumpunt intereuntq;,interim penuria nutrientis ipſas ſucci,interim immutatione huius in alienū ac contrarium. Porrò tam alopecia,q̃ ophiaſis,ut ſunt ex æquo affectus præter naturam, ita ſimiliter eandem habent tum ortus,tum curationis rationem,ob ſolam tm̃ figuram ac formam,diuerſas ſortitæ appellationes:ſiquidē in ophiaſi perſimilis ſerpenti ſpecies in capite apparet:at alopeciam ferunt dictam, ꝙ ἀλώπηξ id eſt vulpes, uitio eo frequenter laboret:quod aliud eſt nihil,q̃ pilorū denudatio, qua locus affectus apparet colore prorſus exangui. At nos cur hoc aut illo modo appellatum quidpiam ſit,curioſius non inquirimus,pro comperto habentes, idq; phyſica ſiue naturali quadam ratiocinatione adducti, horum oīum cauſam eſſe, F uitioſos ſuccos. Proinde tempus iam eſt,ut ad ipſorum tranſgrediamur curationem,quę & ipſa uaria eſt, pro nimirum affectus, ſeu uitij diuerſitate,quā tibi cutis color monſtrabit:qui in alijs confeſtim albidior eſt,in alijs pallidor,in alijs uerò nigrior. Eſſe porrò oīa hæc uitioſi ſucci germina,neminem fugit.In quibus igit̃ cutis in capite color apparet albidior,à corrupta pituita uitium eſſe indicat:quod curatur medicamentis pituitā educentibus,nec non apophlegmatiſmis, hoc eſt medicamentis quibus per os pituita purgatur. In quibus aūt color apparet pallidior,utēdum medicamentis, quæ bilem pallidā euacuant: ſicuti ijs q̃ nigrā, ubi color apparuerit nigrior. Neceſſum.n.totum prius corpus purgari, q̃ loco affecto topica,id eſt localia, dicta remedia applicentur,ne his irritato affectu,plus etiā affluat ad membrum læſum uitioſi ſucci : cuius rei cū præpurgato toto corpore nullum ſit periculum, tum demum locabilibus remedijs utendum. Sunt porrò ἀποφλεγματικά, id eſt,pituitā per os educentia medicamenta,pyrethron,& vua tamínia,quorum alterum per ſe,aut ēt utrunq; ſimul,cum maſtiche maſticatur : & ſal gleboſus cum pulegio aut ſinapi contritum,ex oxymelite,& diutius ore contentum ac gargariſſatum.Cęterū purgantium medicamentorum quodq; peculiarem ſibi humorem trahit,educitq;:aliud quidem pituitam,aliud uerò bilem, hoc flauam,illud nigram. Sed longum nimis eſſet quodq; horū ſin- G gulatim recenſere,nec adeo ad rem,cum alterius ſit inſtituti.At in cōi quidē,alopecię & ophiaſi hæc ferè cōueniunt. Initio catapotia ſiue pilulæ cæ,quæ conſtans ex medullæ colocynthidos parte una,aloes ac ſcammoniæ partibus duabus, ſucci abſinthij parte una : excipiuntur autem oīa hęc ſucco pomorum.Quantitas horum exhibetur pro ſumentis ea corporis uiribus.Deinde paucis , utpote ſeptem ferè interiectis diebus utendū hiera διὰ κολοκυνθίδων,ſic dicta,ꝙ colocynthidos ſit particeps. Porrò ratio hæc curandi nō raro uel ſola ſatis eſt,ubi nimirū uitia hæc ſunt etiamnum noua,ac tm̃ non recentia:inueterata.n.difficilioris ſunt curationis,egentq; remedijs localibus . Cum igitur (ut modo dictum)fuerit iam corpus totum,q̃ fieri poteſt,mundum,ſubductis ſuperfluis uitioſis ſuccis purganti medicamento , tum confidenter admouebis loco affecto topica,id eſt localia remedia,quæ oīa in genere calida ſunt,& diaphoretica,qua facultate uitioſos ſuccos tum uacuānt,tum diſcutiunt.E quorum albo eſt thapſiæ ſuccus,cum ceroto inunctus. *Aliud.*Euphorbium detritum,& ex oleo illitum:ſulfur ignem non expertum,& nitrum alexandrinum,ex aceto infricata. *Aliud.* Laurinum illitum:naſturtij ſemen ex oleo. *Aliud.* Erucæ ſemen tritum,pinguedineq; agnina exceptum,illinitur. *Aliud.*Alcyonium aſperum illud toſtum ac læuigatū,ex aceto aut cedrino liquore inducitur. *Aliud.* Calami radix uſta,aut cortex H uſtus ex oleo cedrino,aut pice liquida delinitur. *Aliud.*Murium ſtercus contritū ex aceto inungitur. *Aliud.*Integras amygdalas uſtas imbue acri aceto. *Aliud.*Erinacei terreſtris pellis unà cū ipſius capite toſta,& in puluerem tuſa,ex melle inungitur. *Aliud.* Cępam uetuſtā affecto loco, ſed præfricato panno lineo donec rubeſcat, frequenter infrica . *Aliud.*Raphani corticem contritum ex melle illinito. *Aliud.*Læuigatam ferri ſquamā ex oleo & aceto inducito,infricans donec locus rubeſcat. *Aliud.* Hordeum toſtum,& muſcerda,id eſt murium fimus,æquali pondere ex aceto illinuntur.Cæterum cum dictorum medicamentorū ſit hoc quidem uehementer,illud uerò minus calidum,ſilentio neutiqnam prætereundum,calidiori utendum tum in durioris carnis corporibus,tum uitijs hiſce uetuſtioribus:ſicuti contra minus calido,cū in recentibus id genus vitijs,tum ēt puerorum ac mulierum,ſimilibusq; alijs tenerioris carnis corporibus.Eſto autem commune præceptum hoc in omnibus eius generis remedijs. Huic adde præfricandam partem affectam panno lineo,neque ruditer adeo, ut non excorietur, neque contra leniter adeo,ut nō mediocriter ſaltem rubeſcat,ante prædictorum remediorum applicationem. Eſt poſtremo affectus locus frequenter radendus : qui ſi quando uſu ueniat ut dictorum medicaminum impoſitione ulceretur,illinendus aut * porcino adipe,aut roſaceo.

* *Al. anſerino.*

A *De Aurium vitijs,& primo de doloribus.* CAP. 7.

OBoriuntur auriũ dolores interim à frigore: atq; fiũt hi ferè à frigidis aut uẽtis, aut balneo: interim ab aqua medica, quæ auri incidit: interim ab inflammatione,q̃ conſiſtit modo extrinſecus,utpote in foraminis ſeu meatus auditorij cute,modo parte huius ima,inflãmata ea,atque ita diſtendente & particulas proximas.Eſt cũ ſpiritus flatulentus auri incluſus,nõ reperiens egreſſum,huiuſcemodi excitet dolorem.Quin efficit raro idẽ ſanies auribus quauis occaſione innata.Cæterũ dolores ad frigus relatos,diſcutiunt celerrime calefacientia. Cuius generis ſunt,inſtillatum auribus oleum,in quo incocta ſit cœpa. *Aliud.* Piper curioſe admodũ detritũ ex oleo. *Aliud.* Nardinum calidum auri infuſum. *Aliud.* Oleum,in quo decocta eſt ruta.

Ad Aurium nocumenta ex aqua.

Oleum calidum frequentius inſtillato,quod molli deinde lana exuccato, rurſusq́; aliud ingut tato. *Aliud.* Oui aquato,modo eodem,quo in oculorum inflammationibus uti ipſo conſueuimus, præparato, aut lacte muliebri tepido,utitor. *Aliud.* Confert adeps anſerinus,tum uulpinus,tum gallinaceus.

Ad Aurium inflammationes.

B Nardus cũ medicamine baſilico immiſſa iuuat.Quòd ſi immenſus,intolerabilisq́; ſit dolor,caſtorio ex lacte muliebri,aut aquato oui tepido,utitor. *Aliud.* Parua opij portio cũ ſapa.Cæterũ cauendum hic,ne præter rationẽ & temere auditorio meatui ſaceſſas negociũ : qui ſuauiter tũ detergendus ſiccandusq́; eſt,ſpecillo molli lana circumuoluto.Fouẽda porrò auris ſpõgijs mollibus ex aqua, in qua decocta ſit althæa, quam quidem à magnitudine uocant ἀνδρομαλάχην,id eſt arboreſcẽtem maluam: aut furfuribus tenuioribus macrioribus. Quòd ſi flatulentum fuerit, quod in aure includitur: & obſtructio uerius,quàm dolor, hanc obſideat: aphronitro ex aceto utitor, aut ſucco dracontij herbæ, aut centaurij,aut polij.

Ad igneum in auribus feruorem.

Ardorem igneum in auditorio meatu perceptum, cui non ſit adiunctus pulſatilis dolor, ſolet initio iuuare acetum cum roſaceo.

Ad Aurium vlcera.

Glaucium ex aceto contritum inſtillato.Quòd ſi plurima ab his defluat humiditas citra dolorem,ſcoriam ferri ex aceto acerrimo curioſe detritam multos dies in Sole immittito.

Ad Grauem auditum,auriumq́ ſonitus ſeu ſibilos.

C Ad aurium ſonitum repente obortum,nardinum ex aceto inſtillato. *Aliud.* Cyminũ tantillo miſceto oleo,quo ad mellis habeat craſſitudinem,ac infundito. At ſibilos morbi cuiuſpiam reliquias,curamus fotu auris ex abſinthij decocto,cui poſt hæc acetũ ac roſaceum inguttantur,aut raphani ſuccus cum roſaceo,aut helleborus† cum aceto.Quinimmo ſolum acetũ,ſed acre,inſtillatur tepidum,aut ſolum mel,aut aqua mulſa,aut miſtũ oleo acetum,quod ὀξέλαιον dicunt Græci. *Aliud.* Porri ſuccum cum lacte muliebri aut roſaceo immittito. *Aliud.* Oleum amygdalarum amararum in cæpa decoctum inguttato tepidum. *Aliud.* Cœpam,allium,& adipem anſerinum æqua portione ſimul terito,deinde colatum adipe infundito. *Aliud.* Lentis decoctũ addito melle immittito. *Aliud.* Vinum dulce in quo decocta ſit myrtus,in aurem mittito.Vel ſuccum ex oliuæ folijs expreſſum,melli incoquito,ac poſtea utitor. *Aliud.* Idem poteſt cœparum ſuccus cum melle. *Aliud.* Naſturtium tritum roſaceo diſſolue ac utitor.Vel inteſtina terræ ichori incoque & inſtilla.

† niger cum aceto coctus.

Ad Grauem auditum.

Subduc initio uentrẽ catapotijs ex colocynthide.Vtere dein apophlegmatiſmo,id eſt medicamento pituitam per os educente,ex pyrethro,& maſtiche. Ipſi autem auri extrinſecus admo

D ueto fomẽtum per calamum ex abſinthij decocto: cui deinde inſtillato acetum album, & aquã æquali menſura,in quibus ferueſactum fuerit nitrum. *Aliud.* Vtitor ſimiliter decocto, aut foliorum, aut baccarum lauri.

[In Aurem infundi apta.]

Porri ſuccum irino unguento miſtum infundito. *Aliud.* Fel ſeu taurinum ſeu caprinum roſaceo miſtum inſtillato. *Aliud.* Corticis raphani ſuccum ex roſaceo immittito.

Ad Vermes aurium.

Auribus uerminoſis infundito ex bubulis carnibus inter aſſandum defluentẽ liquorem. Aut ariſtolochiam tritam ut emplaſtrum ipſis admoueto.Idem poteſt immiſſus ipſis ſuccus tam nepetæ,quàm rubi.Eodem modo ſuccum abſinthij inſtilla.

De Parotidibus,id eſt abſceſſibus iuxta aures.

Quæ ex morbis proueniunt, parotides, ab alijs ratione alia obortis inflammationibus differunt: proinde diſſimilem etiam poſtulant curationem. Quæ.n.à ſola deſtillatione,ſeu defluxu materiæ proueniunt,neq; multa exiſtente,quæ influit materia,neq; uenenoſa,nec toto denique corpore plethorico,ſola ſpongia ex poſca impoſita ſiſtuntur. Contra in parotidibus,[quæ morbi alterius ſunt ſoboles,] medicamẽtis utimur, quibus in cutem attrahendi eſt facultas,aut etiã

impoſita cucurbitula. Tantū.n.abeſt ut reprimamus influentem hic ſuccum, ut contra è profun- E
do in ſumam cutem euocandi ſit ſtudium nobis: niſi forte uehemēs fuerit ac copioſus humoris influxus, ſic.n.nihil opus iuuemus naturæ conatum: q̄nquidem ſi tum aut cucurbitulā quis admouerit, aut attractorium medicamentum, quo ex alto in cutem pertrahat materiam, grauem excitabit dolorem, qui & uires ægrotantis proſternet, & ſomnum ac quietem turbabit. Proinde mitigatorijs eſt hic remedijs opus, non autem ijs, quæ humoris fluxum iuuent ēt. Cataplaſmata autem παρηγορικὰ, id eſt mitigatoria, ſunt Panis oleo maceratus ac impoſitus. *Aliud.* Triticea farina ex oleo appoſita. *Aliud.* Hordeacea farina cum axungia admota. *Aliud.* Hyoſcyamus herba, cum butyro in modum emplaſtri applicata. Quòd ſi abſceſſus ad ſuppurationem deuenerit, aut cute diſciſſa pus excernendum, deinde ulcus ipſum cōi ulcerum ratione curandum, aut tentandum poſſit ne pus diſcuti diſijciq́;, idq́; remedijs ſimul attrahendi, ſimul extenuandi facultatem habentibus: q̄ bis ſunt diebus ſingulis renouanda. Fouendus porrò locus affectus donec ſedetur dolor: quo iam mitigato, locū habebunt, quibus eſt diſcutiendi facultas, è quorū numero ſunt, plantago detrita cum ſale, utq́; emplaſtrum impoſita: rumicis radix in uino decocta, ſulfur ignem non expertum, & cimolia ex aceto, fici in muria decoctæ ac tritæ, marrubium cū ſale. Applicatur ēt cōmode ſal tritū cum butyro, ſuccidaq́; lana exceptum, maxime parotidum initio, F
multo autē magis in teneræ carnis corporibus. Induratis enim parotidibus, omniq́; iam dolore carentibus, ſtercus caprillum ex aceto utiliter imponitur. Cæterum ſi quando breui tempore uolemus pus mouere, fouebimus parotidas aſſidue calida, & farina hordeacea oblinemus.

Ad Narium uitia, & primo ad Ozænam ac polypum. CAP. 9.

IN curandis narium uitijs, & potiſſimum ozæna, ac polypo, exiccandū initio roborandumq́; eſt ipſum caput, impoſito emplaſtro δι' ἰτεῶν, ſic dicto, q̄ ſalicem cōtineat: aut anemonite, aut barbaro, aut de limacibus, cuius hæc eſt confectio. Myrrhæ *uncia, ruris tantundem, limaciæ integræ †, duo ouorum aquata. Oīa hæc contuſa in pila miſceantur: deinde linteo excepta capiti admoueantur, quod continuis fiat diebus nouem: atque tum demum localibus hiſce utendum in naribus remedijs, nempe ſucco nepetæ naribus infuſo: ac ipſamet nepeta ſiccata, & trita, demum naribus per arundinem inſpirata. *Aliud.* Ranunculi herbæ ſuccus cum melle ſupine iacentis naribus iniicitur, utq́; ipſum ęgrotus attrahat præcipitur. *Aliud.* Mali punici ſuccum æreo uaſe tantiſper decoquito, donec craſſeſcat, demum naribus infricato. *Aliud.* Gallas ac myrrham æqua portione conterito, naribusq́; inſpirato. G

* Al. triens.

† Deeſt hic limacum numerus.

De Polypo.

Atramenti ſutorij unciæ quatuor, milti uncia una, redacta in puluerem, naribus per calamum inſpirantur. Simili modo inſufflatur puluis toſtæ radicis bryoniæ. *Aliud.* Atramentum ſutorium & ſandaracha æquo pondere teruntur, naribusq́; inſpirantur. *Aliud.* Cornu ceruinum uſtum & ſandarachen naribus inflato. *Aliud.* Plumbum uſtum ex uino inungito. *Aliud.* Acidi mali punici ſuccum coquito in uaſe æreo, donec mellis habeat conſiſtentiam, deinde illito. *Aliud.* Auripigmentum læuigatum ſtylo applicato. *Aliud.* Auripigmentum & calcem aqua non reſtinctam æqua portione, trita applicato.

Ad Sanguinis è naribus fluxum.

Principio concretum in naribus ſanguinē ſpecillo, cui lana ex aqua madens addita ſit, abſterge: dehinc lycium aqua diſſolutum, penicilloq́; ex intorto panno lineo exceptū, naribus inſere. *Aliud.* Linamentum tortile igni accenſum, ſuccoq́; aut polygonij aut porri extinctum, naribus inſerito. *Aliud.* Acetum acerrimum coquito, in quo maceratam ſpongiam naribus immittito: quam ut facilius poſſis, cū uoles, extrahere, præſtat lineo filio deligatā imponi naribus. Frōtem præterea ſpongijs ex aqua frigida foueto; ſitq́; ægrotus capite eleuato erectoq́; iubeto. Manus H
& pedes uinculis conſtringito, nec non aures ualide obturato. *Aliud.* Gypſo, aut luto figulino frontem illinito. *Aliud.* Cucurbitulam magnam applicato, hepati quidem, profluente è dextra nare ſanguine; lieni uerò, à ſiniſtra: ſin ex utraque nare effluat, utrique uiſceri.

De Vitijs oculorum. CAP. 10.

OMnia ſanè corporis membra exactiſſimis in curādo præſcriptionibus egent, ſi re uera ad ſanitatem reduci debeant. Verum oculi, quo præſtantiorē habent præ cęteris uſum, dignitateq́; p̄cellunt, hoc debent exactius conſiderari ab eo, quiſquis inoffenſe curabit crebros in ipſis affectus, uarijs differētibusq́; de cauſis euenientes ac augeſcētes. De q̄bus exactius uerboſiusq́; agere, alterius eſt commentarij opus: præſens tñ eatenus de ijs agit, quatenus id patitur ipſius compendium. Affectus igitur oculis accidentes ortū habent, interim ab æſtu & calore, interim à frigore, cum particulę ſenſu quodam ſubſtupido, His accedit, fieri modo cum inflammatione, modo ſine hac. Eſt ēt cum ortum habent ab humorum defluxu ſeu deſtillatione, & cum ſine his. Non nunquam ad hæc cum partis affectæ grauedine & dolore, non nunquam abſq́; his. Cæterum leues ſed calidas oculorum perturbationes ſatis ſuperque reprimit fotus oculorum ex ſola poſca, ſicuti frigidas fomentum per ſpongiam ex uino albo diluto: at ualidas uehementesq́;, ut

A quas magna grauiſq; comitatur inflammatio,ſiquidem ſanguinis in fronte uaſa,pręplenitudine
diſtenta fuerint ita,ut ultro ſe proferat cóſpiciendã ſanguinis plenitudo,curat facta mox ab ini
tio uenæ ſectio,niſi quid prohibeat hãc fieri,ſicuti eas, quę ab alijs cauſis fiunt,atq; infarctu có-
citantur,uentris per medicamenta uacuatio. Quibus factis utẽdum τοῖς ἐγχυτοῖς,ꝙ in oculos in
ſtillentur,ſic dictis medicamẽtis:ut fœnogræci decocto eũ in uſum pulchre præparato:quod op
time hac fit ratione.Principio lotum diligenter in aqua dulci fœnogræcũ, leuiter in eadẽ coqui
tur,donec quicquid habet in ſe acre abijciat: deinde alij rurſus aquæ incoquiṫ effuſa priore.Vti-
le ẽt in uſum eundem eſt oui cãdidum ac tenue,oculis frequenter inſtillatum:quin ẽt lac mulie-
bre,quod neceſſum & boni ſit ſucci,& ex ipſis mulieris mammis in oculum immulgeatur.Mi-
gandus porrò ſedandusq; oculi dolor impoſitis emplaſtris ad inflãmationes conſcriptis, nec nõ
ex oui exiguo luteo,ſertula campana ſeu meliloto,pane,& roſaceo. Quin utendum ẽt collyrijs
hunc in uſum cóſcriptis præparatisq;,quę longa quadã experientia longoq; uſu oĩbus ferè ſunt
non cognita,alijs alio uti conſuetis,ſi tñ eorum adſit copia. Sunt autẽ ea ex oui candido leniter
& indoloroſe adhibenda. Innatans porrò oculis lippitudo,detergẽda eſt ſpógia ex aqua calida.
Victus ratio ſit tenuiſſima.Quòd ſi uehemens fuerit capitis grauitas,auferenda erit,ac occipitio
B cucurbitula adfigenda,cóciſa prius cute ſcalpello,copioſusq; inde ſanguis detrahendus. Quòd
ſi ſublatis ſurſum uaporibus caput impleatur, ac pituita obſtruat oẽs ipſius meatus, ſternutato-
rijs mitioribus,apophlegmatiſmisq; utẽtes purgabimus ipſum caput, humorumq; infarctum di
ſijciemus: ſternutatorijs quidem ex piperi,quod tritum naribus attrahãt,iubebimus:apophleg
matiſmis uerò ex ſinapi accuratiſſime læuigato, additis aceto tenuis ſubſtantiæ & quantitatis
mediocris,melle,& aqua,ea portione ut fluidiora oĩa, & ore faciliter cõtineanṫ & gargariſſenṫ:
facta.n.hunc in modum per nares;ac palatum;uacuatione liberaliori, infarctus obſtructionesq;
oẽs capitis diſcutientur. Porrò ꝙ modo curandæ lippitudinis,uerum etiã cuiuſuis ferè alterius
ægritudinis, primus præcipuusq; curandi ſcopus conſtat in exacta uictus ratione, neminem ſu-
gere exiſtimo.Cæterum lippitudinibus æſtiuis medemur aridarum roſarum decocto,quod ocu
lorum palpebris per ſpongiam aſſidue admouetur.

Ad Diuturnas lippitudines.

Specilli mucronem allio tantiſper inſertum, donec huius tingatur ſucco, oculis inducimus.
Aliud. Triticum ignitis ferreis laminis incoctum ex uino illinimus palpebris. *Aliud.* Atramen-
to ſutorio ex melle inungimus & frontem, & palpebras.

C *Ex Archigenis de pharmacorum compoſitione commentarijs precepta;*
ad humorum in oculos defluxum.

Deſtillationi humorum in oculos, maxime ab ipſo protinus exordio cõducunt parcitas tũ ci
bi,tũ potus,aquæ potus,ac præ oĩbus abſoluta à coitu continentia,uentris inferioris laxitas,fri
gidæ multa potatio,frontis aſſidua irroratio ex aqua, cui ſit adiectum aceti pauxillũ. Quidã ex
aqua id faciunt,in qua præmaceratum fuerit calcanthum. Fugiant oẽs acres odores,puluerem,
fumum,ſplẽdorem tam lapidis ꝙ̃ Solis. Imponatur fronti per noctem lana,aut munda ex uino,
aut ſordida ex aqua frigida:mane abluẽtur.Quòd ſi deſtillatio ingrauescat accedatq; dolor,cõ-
ueniunt uenæ ſectio,& omnimoda abſtinentia tum cibi tum potus,niſi forte & ægroti uires pro
ſternantur,& protrahatur morbus. Sit uenter continue fluidus,aut medicamento ad hoc appo
ſito,aut ualidioribus clyſteribus. Poſt hæc iuuant uirida uitis folia,in modũ cataplaſmatis fron
ti aſſidue inhærentia: aut folia ſeu myrti, ſeu lentiſci. Similiter ſuccus tũ rubi,tum braſſicæ.Idẽ
præſtant uitis folia cũ tenui polenta,uel ſampſuchi,uel ſedi,uel portulacę,uel cotoneorũ:cuiuſ-
que.n.horum tenera folia,cũ uino & tenui polenta inſtar cataplaſmatis fronti utiliter applican-
tur.Ipſis aũt oculis foris lana munda ex oui aquato,nec non coctum oui luteum cum uino & te
D nui polenta,ut emplaſtrum aut fronti,aut ipſis oculis admouetur. Iuuant prætereea tum eryngij
radix trita ex aqua,tum cicutæ ſemen eodem applicatũ modo:nec non mollis ac nuper* ſalitus * Al. coagulatus.
caſeus,cum apij folijs.Panis præterea ex uino aut roſaceo mi ũ in modũ confert,In ſumma,ꝙ̃-
cunq; adſtringendi reprimendiq; uim habent,utilia ſunt initio, ut ſunt cicuta, pſyllium,apium,
ſolanum,& paludibus innatãtes lentes,ſerpyllum,ſampſychon,folia uitis,coriandrum,portula
ca, lens aquis innatans.Horum unumquodque ex uino tritum emplaſtri modo apponatur,pſyl
lium ac lentes paludibus innatantes ex aqua.

Ad Calidam deſtillationem.

Braſſica & polẽta trita,ex aqua inſtar cataplaſmatis imponuntur. Eodem applicantur modo,
cõtrita folia tum ocimi,tum ſampſychi.Multam impetuoſamq; deſtillationẽ cohibent papauc-
rum capita:herba apollinaris,quam hyoſcyamum dicunt,cum tenui polenta ex uino.Meminc-
tis tamen non niſi foto prius loco,cataplaſmata applicanda. Quòd ſi protuberent palpebræ di-
ſtendanturq;,linteum butyro madens oculis imponitur. Porrò graui difficiliq; oculorum chy-
moſi(dicta eſt autem chymoſis rubra carnoſaq; corneæ oculi pelliculæ inflammatio)medetur
præſentiſſime,accuratius detritæ †murium carnes,cum crudo oui luteo,ad ceræ conſiſtentiam, † Al. muſcarũ
& ex panno lineo impoſitæ.

Linimentum pro oculis. E

Panis purus toſtus, additis acacia & ſatiuæ punicæ flore (cytinon dicunt) ex aqua illinitur.

Ad Oculorum dolores.

A † Al. paſſo.
A † Al. ac croci quantum ſufficit.
C * Al. paſſo.
D † Al. aut oui aſſati luteum cū pauco croco læuigatū uino modico.

Roſas aut aridas aut uirides in [a] † aqua dulci ꝓmaceratas ac leuigatas addito cādidi oui luteo, [b] † emplaſtri mō īpone, aut hordeaceā farinā coctā ſimiliter ī [c] † aqua dulci. Quòd ſi grauior moleſtiorq; fuerit dolor, hyoſcyami folia, aut carnē ſeu peponis, ſeu cucumeris [d] cū ouo cocto, aut huius luteo, & pauco uino, ut cataplaſma applicato. Pulchre his medeē pini cortex & polēta ex uino.

Ad Vehementes oculorum dolores.

Coriandri ſuccum cum lacte muliebri oculorum angulis guttatim inſtillato. Aut platani folia trita cum tenui polenta, in modum emplaſtri oculis extrinſecus imponito.

Ad Deſtillationem in oculos cataplaſmata.

† Codi. impreſſi hoc in loco legūt, ut interpres uertit, ſ μάλαγμα κηρὸν σὺν ὄξει &c. Alij μάλαγμα χυλὸν σὺν ὄξει &c. id eſt, præter tum ſuccum cū aceto ad malagmatis craſſitiē redactum, &c. Alij μάλαγμα χυρρὸν σὺν ὄξει &c. i. præterea iulū, ſeu gilū cū aceto ad malagmatis &c.

Conducit ad hanc uiridis tum cupreſſus, tum ſabina herba ex uino: & folia tum paliuri, tum portulacæ, detrita cū pinguedine anſerina, & croco: nec non iris ſicca ex melle, & apij folia cum polenta. Porrò graui impetuoſoq; defluxui cōfert uiridis pulegij ſemen: † quàm hoc autem, magis adhuc cera cum aceto ad malagmatis craſſitiē redacta, capitisq; ſyncipiti admota, cui ſuperdato lanam, ſuauiterq; illigato: aut imponito ipſis oculis in modum emplaſtri roſas, melilotum, F & amylum ſimul cocta: aut amylum ex uino † albo.

Anacollemata, id eſt reſtringentia fluxum.

Limacem cum teſta tuſam, toti fronti & temporibus illinito.

Ad Hæmalopas & Hypoſphagmata.

Incipientibus oculorū ſanguinolentis ſuffuſionibus ab ictu percuſſuve, confert ab ipſo cōfeſtim initio, ne inflāmatio ac dolor comitētur, inſtillatus ſanguis columbinus, præſertim alis expreſſus tenerioribus. Cōfert & oui aquatum eodem modo immiſſum, aut lana pura exceptū, & foris admotum. Plurimum ad idem faciunt oui luteum aſſum ex uino impoſitum. Et trita roſarum tum folia, tum flores per ſe, aut cum uino, cum tenui polenta, ut emplaſtrum appoſita.

Ad Oculorum molles ex ictu tumores, dictos Oedemata.

† Additur ī ant. aut oui.

Plurimum ad hoc facit fomentum ex poſca molli ſpongia frequēter adhibitum, deinde ſpongia noua ex eadem poſca oculo impoſita.

Ad Oculorum pſorophthalmiam, i. pruriginoſam ſcabiem, à Sole & puluere ortam.

Iuuat hęc aqua liberalius infuſa, ęſtate frigida, hyeme calida: nec minus fotus ſpongia factus ex lentis decocto: immittere etiā guttatim ipſis oculorum angulis ſuccum, aut rubi aut roſarū, G quenq; ſingulatim ex aqua: aut applicare roſas aridas tritas ex uino. Porrò illinuntur dormituri oleo †. Abſtinendum his in totum ab omnibus tam acribus, quàm acidis.

† ueteri.

Ad Inueteratos palpebrarum affectus, præcipue callum.

Coctam amurcam, & ex oleo tritam inunge.

Ad Caluas piliſq; carentes palpebras ſummopere hoc conducit, faciens renaſci pilos.

† calami græci duplum.

Muſcerda, id eſt fimum murium, & caprinum, æquali menſura torrefacta † ex melle illinuntur. Facit hoc etiam ad uitiligines.

Ad Pilos palpebris innatos oculum infeſtantes.

Euulſis radicitus pilis, cimicis ſanguine confricato locum, & nunquam renaſcentur. Idem poteſt illitus pediculi canini ſanguis. Idem præſtat, euulſis prius radicitus pilis, fel aut hyænæ fœminæ, aut hirci, inunctum confeſtim à pilorum euulſione.

Ad Oculorum λευκώματα, id eſt albugines.

Celeriter his medetur nitrum exacte contritum & ex oleo ueteri inunctum. Idem præſtant illitus lacertæ fimus, & nycticoracis ouum, his enim tinguntur oculi.

Ad Viſus obſcuritatem. H

Omnem oculorum obſcuritatem, incipientemq; ſuffuſionē, curat fel vulturis cum marrubij ſucco, & melle attico: cuius ſi nulla ſit copia, tenero ac molli utere: eſto autem tum ſucci marrubij, tum mellis, dupla ad ipſum fel portio. Idem poſſunt fel taurinum liquidum cum æquali pondere ſucci fœniculi, & duplo mellis: & fel urſinum cum aquæ duplo.

Ad Pterygion, ideſt oculi unguem.

Populi nigræ liquorem cum dupla mellis portione miſtum illine.

Ad Nyctilopa, id eſt nocturnam oculorum cæcitatem.

Iecur hircinum aſſa, interq; aſſandum defluentē saniē ſiue ſanioſum humorē, collectū oculis infrica, ipſumq; iecur edendū præbe. Iuuat ēt colūbę ſanguis inſtillatus, & fel capræ. Aut capræ iecur decoquens, ꝓcipe, ut habentes caput pannis circumuolutū, teneāt intentos in ollā oculos, ſuſcipiātq; uaporem. Vel expreſſum ex recenti onide, id eſt ſtercore aſinino, ſuccū oculis illine.

Ad Oculorum tubercula, quæ crithæ, i. Hordea appellantur.

Cera alba foueto. Aut muſcæ reliquū corpus, ꝓciſo abiectoq; capite, tuberculo ipſi infricato.

Ad Sugillata.

Raphanus, quam radiculam dicunt, trita & impoſita, iuuat confeſtim: quam ubi erodere ince

A petit,aufer.Iuuat ſimiliter impoſitus caſeus recēs ſalſus. Porrò cerotum cū abſinthio uel rapha
ni ſucco impoſitum ſummopere confert ad recentia & liuida ſugillata.Itē ſpongia ex muria aſſi
due admota.Præter hæc frequens fotus ex calida plurimū iuuat liuida ſugillata.Cęterū quibus
ſanguinolenta ſunt,aut ſubflaua,aut ſubpallida,muria uitanda eſt,imponēdumq́; emplaſtrū ex
*rubo,aut abſinthio,aut hyſſopo,aut origano,aut raphani cortice,aut uua paſſa abſq́ue acinis: * Al. ῥυγμῷ λιῶν.
horū enim quodq́; ſingulatim imponitur:aut ex melle,aut aceto,aut incocta aqua.Nec nō bul-
bus candidus cum ouo ac melle,aut cyclaminum cum uua paſſa. At uetuſtis iam & denigratis
ſinapi cum duplo adipis ouilli:uel fabacea farina cum melle miſta, aut manſa & cum ſaliua inū
cta.Aut cyminum ueteri linteo illigatū intinge feruenti aquæ,oculosq́; hoc foue. Aut hordea-
ceam farinam † cum cocta aqua mulſa ʒapplicato. Aut tritum fœniculi ſemen cum ceroto. † Cum oxymelite coctam.

Ad Sugillata cum molli tumore.

Spōgiam ex aceto impone,& emplaſtro utere ex farina hordeacea, cocta † cum aqua mulſa, † Cum oxymelite, donec tumor reprimat.
ad iuſtam craſſitudinem:poſt hæc apponito coctam lentem & cum melle tritam.

Ad Recentia ſugillata.

Imponitur trita ex aqua cicuta, aut detrita, uitis albæ radix ex mulſo.

B *De Vitys faciei, & primo de uaris.* CAP. 11.

NAſcitur in faciei cute tumor exiguus durusq́;,dictus Græcis ἴονθος,Latinis uarus,Differt au
tem à ficoſis tumoribus in mento prouenietibus, non ſolum ꝙ ex craſſo humore cōſiſtat,
† uerū ēt ꝙ participet tenui quadā ſanie,rōne cuius facile ulcerat̄,nō recte atq; ex arte curatus. † Ficoſus tumor.

Ad Varos in facie.

Acetum acerrimum cum melle æquali menſura miſtū uaris accuratius illine,digito infricās.
Aliud. Ex amygdalis amaris aceto diſſolutis ac curioſius tritis,conformato paſtillos,atq; in um
bra deſiccato. Vbi autem uſus poſtulabit,dilutum ex his aliquem aceto uaris inducito,& ſimul
atq; aruerit, tunc ſapone abſtergito. Facit hoc ad tumidos affectus,faciei pruritus, & principiū
elephantiaſis.

Ad Ficoſas in mento excreſcentias.

Salem foſſilem ex aceto, aut glutinum fabrile cum milto,id eſt rubrica illine.

Ad Menti impetigines.

Acceptum magna copia triticum incudi impone, cui deinde applicato candentem laminam
æream: quiq́; effluit humorem etiamnum calentem affectui infrica.

C *Ad Diuturnas impetigines.*

Trita capparis folia ex aceto acerrimo cum tantundem mellis imponito. *Aliud.* Idem poteſt
contritus ex aceto radicis rumicis cortex. *Aliud.* Chamæleontis radicem in aceto decoctam,ac
læuigatam ſuperdato. *Aliud.* Detritam rumicis radicem, & hordeaceam farinam, ex acerrimo
aceto applicato.

Ad Scabras impetigines.

Tritis amygdalis amaris frequenter ipſas inungito.

Ad Genarum exanthemata ſiue papulas.

Ferrum candens paliuri ligno imponito, acceptumq́; qui ex hoc defluit humorem, illinito.
Aliud. Contritas myrti baccas ex uino inungito.

Ad Dentium uitia, & primo ad dolorem. CAP. 12.

ABluito dolentes dentes calido gallarū ex aceto decocto,aut tedæ pinguis talearū,aut aliter
ci tū ſeminis,tū corticia,aut cedreæ id eſt cedrini liquoris,uel ꝑpoleos, uel ſolani,uel cap-
paris,uel allij, uel myrti ramulorū ī aceto decoctorū,aut calidę uini fęcis,aut polij corticis,aut
etiam ipſiuſmet herbæ,aut *marrubij:horum inquam quodq; cum aceto iuuat.Idem p̄ſtant pla-
D tani pilulę,& roſæ aridæ,decoctæ in uino albo ad tertias uſq;, quo dentes frequenter colluant̄.
Idem efficit tum eupatorij radix cocta in uino,tum pulegium.Aut decoquito ceruinū cornu in
oxycrato,ſæpeq; eo os abluito.Aut ſcillæ interiora in minutas ſecato particulas,additoq́; aceti
ſextario, in uas aliqđ coniicito librā unā: ſinitoq́; hæc in fimo aſinino defoſſa macerari diebus
triginta, eluitoq́; eo dentes. Eiuſdem eſt effectus lac aſininum, qđ motos dentes confirmat ēt.
Aut tithymalli radicem in oxymelite ad medias uſque incoquito, aut ēt hyoſcyami, lauatoq́;
decocto eo dentes.Item lacte mori commiſto probe cum uino,deinde tepefacto,collue dentes.
Aliud. Lauantur item dentes utiliter decocto allij,ſeminis erucæ, & nitri.

De fomentis ad dentium dolores.

Extrinſecus ad dentiū dolorem conueniūt fomenta ex fricto ſale,uel milio,in marſupiū cō-
iecto:aut etiā ex ſordidis panniculis admodum calentibus.At intrinſecus huiuſcemodi ſunt fo
menta utilia.Aridi origani ramulum in feruens oleū demiſſum,ſuperne affecto dēti applicato.
Vel ricini fruticis coliculū ſimul cum cera imponito dolenti denti. Aut tange hunc frequenter
ſpecilli mucrone,uehemētiſſime calente. Cæterū illius in uniuerſum meminerimus neceſſum,
utendum fomentis id genus omnibus, tam iis inquam,quæ extrinſecus, q̄ quæ intrinſecus ad-
hibentur,ante cibum, aut longo poſt aſſumptum cibum tempore.

Apophlegmatiſmi

Apophlegmatiſmi pro dentium dolore. E

Optimi apophlegmatiſmi utiliſſimeq́; dẽtiũ doloribus ſunt, herba pedicularis maſticata, aut ſingulatim, aut cũ pulegio. Vel quod in galla nigrum interius eſt affecto dente cõmordeto, ſinitoq́; hians interim effluere pituitam. Aut quinque allij nucleos cũ nigræ myrti pauculis folijs in aceto ad dimidias decoquito tædæ rude aſſiduo commiſcens, ac eluito eo dentes, oreq́; cõtineto: poſt hæc hiato, donec pituitæ ſatis profluat: demum roſaceo os abluito.

In nares inijci idoneum, pro dentium dolore.

Solum radicis betæ ſuccum naribus immittito, & dentium leuabis dolorem.

Ad dentes denigratos.

Prærigatum melle foſſilem ſalem, torreto ſuper igne, ex ſarmentis uitis, teritoq́;: deinde adiecta paucula myrrha dentibus infricato.

Ad colluendos dentes.

Vino odorato, incoctam aridam iridem habente, dentes colluito.

Ad colluendum gingiuas.

Lauato gingiuas aceto, in quo coctus ſit hyoſcyamus.

Dentes à dolore præſeruantia. F

Lauato dentes bis mẽſibus ſingulis uino, in quo ad medias decocta ſit tithymali radix, & nũquam dolebunt. ¶ *Subſcripta dentiſfricia maximopere conducunt ad dentium à dolore præſeruationem, & ad confirmandum tam dentes, quàm gingiuas, conciliandumq́ dentium candorem.*

Lanam ſuccidam linteolo alligatam torreto: adiecta deinde tertia ſalis portione, terito oĩa ſimul, & perfricato hoc puluere dentes. Idem pręſtat puluis uſti contritiq́; capitis leporis. *Aliud.* Contritum ex melle ſalem ad ceræ craſſitiem, linteoq́; mundo illigatum, urito: quo deinde addita iridos portiuncula perfricato dentes.

† Ad gingiuarũ affectiones.

† *Ad Oris grauecolentiam.*

Hordeũ melle & uino præmaceratũ illigatᷣ chartæ, teriturq́;: quo deinde cõfricanᷣ gingiuę.

Ad motos dentes, ut confirmentur.

Teritur ex oleo attramentum ſutorium, quod lana exceptum dentium applicatur radicibus. Vel ulmi cortex in uino decoquitur, decoctumq́; hoc ore continetur, confirmat enim dentes.

Ad Dentium eroſionem.

Folia capparis in aceto acerrimo ad dimidias coquito, ac tepido eo lauato dẽtes. Idẽ poteſt coctus ſimiliter capparis cortex: hoc idem dentium medetur dolori. *Aliud expertum.* Nigellã pfrictam, deinde tritam ex acerrimo aceto, dentis eroſioni, ut emplaſtrum imponito; ſic enim in poſterum plus non erodetur, ſed perdurabit, ut eſt eroſo. G

Ad omnes tam oris, quàm columellæ ac faucium inflammationes, cæteroſq́ affectus, ſeu ulcera ea ſint, ſeu cruſta, ſeu putredo. CAP. 13.

COmmune in omnibus hiſce præceptum, reprimendum repellendumq́; mox ab initio omnem è capite defluxionem. Cæterum ab elapſo iam morbi initio, ad ipſius finem uſq; utendum ſimul reprimentibus ſimul reſoluentibus. Reprimendi igitur facultatem habet medicamẽtum διὰ μόρων ſic dictum, quod ex moris cõficitur. Eiuſdemq́; ſunt facultatis uuæ immaturæ ſuccus, cum pauxillo melle & florum roſarum, aut ipſarum intet roſarum ſiccarũ: ſicuti & pini corticis ex aqua decoctum. At ubi iam morbi principium præterierit, quando adhuc à capite deflueret, alia digerendi ratione eſſet opus. Proinde adijciendum cuiuis prædictorum aphronitrũ, aut ipſum nitrum beronicarion dictum. Vel incoquendũ in ſapa pulegiũ, aut ſatureia, aut thymus, aut nepeta. Poterit porrò quiuis copioſo repente influente ſucco paratam habere ſimiliũ medicamentorum copiam, ſeu uenator erret per agros, ſeu opus ruſticum in agro faciat, ſeu etiã uiator iter ſuum, enumeratorum medicamẽtorum indigus, ſi meminerit dictis affectibus rubi ſuccum, ac dictorum etiam quemuis, immo omnia ferè quibus adſtringẽdi facultas eſt, oris affectibus eſſe accommodata. Electiſſimum tamen ad ipſos medicamentum fit ex ſucco corticũ nucũ uiridium cocto, cum pauco melle. Vtile ſimiliter ad eoſdem, decoctum cotoneorũ, adiecto mellis pauxillo: ſed quòd ex uiridibus nucibus fit medicamentum, multo eſt utiliſſimũ, ad uehemẽtes tonſillarum inflammationes, & ſuffocationes. *Aliud.* Accipe dulcis mali punici ipſi cum ſuo cortice expreſſum colatumq́; ſuccum, cuius ſex partibus addito unã mellis, demũ coquito ad mellis ſpiſſitudinem, ac utitor. *Aliud.* Muſti ſextarium decoquito ad tertias, adiectis rhu coriarij uncijs quatuor: demum reponito in uſum. *Aliud.* Tuſas gallas numero triginta, decoque in mellis ſextario, quo utere. H

Optimum medicamentum ſtomaticum.

Florum roſarum uncias duas, πιτυΐδων, id eſt fructus pini unciam unã, tere ex melle, ac utere.

Ad inflammationes tonſillarum, ac columellæ, & oris putredines.

Succi mororum, aut rubi, & roſarum aridarũ, ſingulorum uncia una, coquuntur parũ cum melle, quod his illinitur. *Aliud.* Cotoneorum acerborum ſuccum cum æquali mellis portione

A coctum illinc. *Aliud.* Acerbum malum punicum cũ ſuo cortice tuſum incoquito paſſo: quo colato utitor. *Aliud.* Immittito in ſapã pulegium, aut thymum, aut origanũ, aut hyſſopum, aut nepetam, ac ſimul coquito ſufficienter, deinde colatum hoc teneatur in ore.

Ad Oris putredines ac cruſtas.

Album canis fimum inungito ex melle: ſit aũt eius canis fimũ qui ſolis ueſcitur oſſibus. Aut aquam rhu ſutorij cum melle ad ſordium craſſitudinem decoctam. Aut etiam uſtarum hirundinum cinerem ex melle illinito.

Ad Columellæ inflammationem & relaxationem.

Palmularum ex aqua decoctum, adiecto pauxillo melle, gargariſſatur, oreq; cõtinet. Ad idẽ faciunt decoctum roſarum, & clauicularum uitis, rubi, ſentis caninæ, pomorũ acerborũ, ſorborum denique immaturorum, rhoi quo in cibis utimur, & rhoi coriarij, & fructus myricæ: horũ enim quodq; ſingulatim, aut cuiuis ex prædictis adiunctum, & ex aqua decoctum, gargariſſatꝰ. Aut ex his ſiccatum quodpiam in puluerem conteritur, & columellæ apponitur, q̃ ſenſim ac leniter ſurſum ducitur: ſolet autem is cochleario iniectus, columellæ apponi. Quin ẽt cuiuſuis prędictorum, tam plantarum, quàm fructuum ſuccus, cum pauculo melle uuæ illitus iuuat. *Aliud.*
B Ad uuulæ inflammationes conferunt ſales triti & ex melle inuncti. *Aliud.* Palmularum oſſa, ac nuces tenerę, uitides, aridæq; pari portione uruntur, inq; puluerem comminuuntur, quo columella tangitur. *Aliud.* Roſas ſiccas in tenuiſſimum pollinem læuigatas ex melle inducito.

Ad Aphthas, quæ oris ſunt ulcera.

Portulacam melle madentem maſticato. Aut foliorum oliuæ ex uino decoctũ gargariſſato.

Ad Aphthas nigras depaſcentes.

Deterſas prius, orobea farina ac gallarum ex melle illinito. Aut lycij decoctum gargariſſato. Aut fæce dulcis uini ex melle perfricato. Aut tamaricis fructum cum melle tritum infricato.

Ad Depaſcentes aphthas.

Gallarum decocto cum mellis æquali menſura miſto feruefactoq; utitor.

Ad Aphtas albas.

Pluma oleum in quo chalcitin præcoxeris illine, & confeſtim curabuntur. Aut deterſo nunc mundatoque loco affecto, tritum tamaricis fructum ex melicrato aut uino pluma ſimiliter inducito: & cito ſanabuntur.

Ad Aphthas nigras.

C Vuam paſſam ſine acinis & aniſum tere, locoq; affecto ex melle infrica. Aut pruni ſolia concisa, aſinino lacte miſceto, colluitoq; ex eo os. Idem poſſunt marrubij ſuccus, & lentis ac rubi decoctum: nec non tritum cornu ceruinum, locoq; infricatum.

Ad Aphthas infantium.

Lẽtem cum pauco pane & cotoneorum ſucco miſtam exhibe, & roſarum florem: quin ipſas etiam roſas aridas: utitor autem oris collutione ex rebus mediocriter adſtrinſtentibus. Cæterum oleum aphthis ipſis aduerſiſſimum eſt, nec non omnia uehementer acria: illud quidem qđ humectat ſordidatq;, hæc uero q̄ ſua mordicatione noceant.

Ad Vitia inſtrumentorum uoci reſpirationiq́; deſeruientium, & primo ad uocalis arteriæ aſperitatem, CAP. 14.

DVlcis radicis, quàm glycyrhizan dicunt, unciæ tres minutim admodum conterantur: deinde addita gummi tragacãthæ uncia una, excipiantur omnia paſſo, cõformenturq; ad fabæ magnitudinem pilulæ: ex quibus contineat unam ſub lingua dormiturus.

Ad Interciſam uocem.

D Ficus & eryngiõ affatim coque, huicq; decocto adde gummi pauxillum, ita ut quàm mellis, craſſior ſit ipſorum conſiſtentia, & ſub noctem exhibeto. *Aliud.* Braſſicę ſuccum cum melle decoctum lambat. Conducit hoc idem ad tuſſim. *Aliud.* Lini ſemen toſtum, ac per cribrum excretũ, uuas paſſas bene pingues ſine acinis, purgatos pineæ nucis nucleos ac frixos, nuces põticas ſiue auellanas prępurgatas, omnia hæc in pari portione trita excipe melle crudo: datur cochleārij menſura.

Eclegma Tuſſi accommodatum.

† *Nugium*, id eſt nucleorum pineorum uncias duodecim, carnem duorum dactylorum, terito ſimul exactius, melleq; crudo excipito.

Ad Tuſſim ſiccam.

Iridis ex aqua decoctum, cui mellis pauxillum adiectum ſit, da frequenter ſorbendum.

† Hanc compoſitionem integrã inuenies li. 7. de compoſi. medic. ſecundum locos fol. 183.h

Ad Sanguinis reiectionem, expuitionemve.

Roſarum aridarũ unciæ octo, gummi tragacanthæ hexagia tria, terũtur, & in paſtillos drachmæ pondere ex aqua conformantur: propinantur ex aqua. *Aliud.* † In cucumeris domeſtici uentrem infundito aquę ſextarium, coquitoque ad tertias: demum expreſſum ex his cremorẽ in ſorbitione dato. *Aliud.* Rubricæ ſynopicæ uncias duas, terræ ſamiæ uncias duodecim,

† vide lib. 7. de compoſi. medic. ſecundum locos fol. 184.c

amyli

amyli uncias tres,coge ſanguinalis herbæ ſucco:propinato trium obolorum quantitatẽ. *Aliud.* Fricti ſeminis lini unciæ octo, gummi tragacanthæ unciæ duodecim, prædicto modo cõmode excipiuntur. *Aliud.* Poligonij ſiue ſanguiſugalis herbæ radices aqua incoquito ad tertias, additoque trito pauculo gummi offerto in ſorbitionem. E

Ad Tabidos, & thoracis uitia.

IReos decoctum cum melle ad potandum dato. Aut ad ſorbendum hyſſopi decoctum cũ melle. Aut coctum marrubij herbæ ſuccum cum melle. Aut eruum ruffeſcens, frixum primo, deinde tritũ cũ uiginti partibus mellis, da in eclegmate. Aut amygdalas amaras lęuigatas cũ melle exhibeto. *Aliud.* Seminis apij uncię ſex, piperis nigri uncia una, mellis libra una, datĩ cochlearij menſura. *Aliud.* Miſtum cum melle, lentoq́, igne decoctum, butyrum offerto. *Aliud.* Apij & piperis cuiuſq; uncia una trita, cum mellis libra una, ſenſim decoquitur, propinaturq́;. *Aliud.* Scillæ crudæ expreſſum ſuccum cum mellis æqua portione, carbonibus ſuperpoſitum coquito ac dato ex hoc myſtri quantitatem ante cibum & poſt cibum. *Aliud.* Abrotonon, pingues paſſulas ſine acinis, rutæ germina, in aqua decoquito, percolatoq́;, decocto huic mel adijce, rurſusq́; decoque, ac utere.

De Stomachi, & uentriculi affectibus. *CAP.* 15. F

INflammationes tam oris uentriculi, quàm hepatis, adſtringentium medicaminũ indigẽt admiſtione. Etenim ſi in curandis his utatur quis ſolis relaxantibus, uitæ adducet diſcrimẽ, idq́; omnibus empiricis uocatis medicis experiẽtia edoctis, & in artis exercitatione obſeruãtibus. Non pauci uero eorũ, qui ſe methodicos nominant, curandi hac rõne innumeros ſuſtulerũt è medio, oborta ſyncopa ſtomachali: ſicuti non paucos etiã hepatis uitio affectos, ſolis uſi relaxãtibus, quibus hepar pleriſq; diſſoluitur. Cuiuſmodi nihil eueniet, ſi eorũ, quibus eſt ãſtringẽdi facultas, aliquid his ſemper adiiciatur, ſeu oleo affectum locũ foueas, ſeu admoto cataplaſmate cures. Sunt porrò ex adſtringentium numero, abſinthium, unguentum nardinũ, aloe, cotoneorum tam decoctum quam oleum: nec minus Ceratum ex aloe, maſtiche, cera, & nardo, cuius fuerit hæc confectio. Accipitur ceræ uncia una, maſtiches unciæ quatuor, aloes unciæ duæ, & nardi quantitas cõueniens. Quòd ſi uehemens adeo fuerit uentriculi imbecillitas, ut ne alimentum quidem cõtineat, adiiciantur his ſucci uuæ immaturæ †unciæ duę. ‡Porrò ſi ſucci abſinthii fuerit facultas, addatur & *huius uncia una, aut labruſcæ flos, aut ſuccus rhu.

† drachma una

* drachma.

De Calida uentriculi intemperie.

In calida uentriculi intemperie medicamentum hoc per os commode exhibetur, qđ cõſtat maſtiches uncijs duabus, mentæ uncia una, coactis ſucco plantaginis: huius medicamenti fabæ exhibetur magnitudo ex aqua. Quòd ſi contra uentriculus frigida afficiatur intemperie, dicto medicamini adiicito caſtorei unciam unam, exhibetoq́; ſimiliter. Cognoſcetur autem calida uentriculi intemperies partim ex bilioſo uomitu, partim ex ſenſu mordicationis bilioſæ in ore uentriculi perceptæ, partim ꝙ hoc ipſum admotæ manui calidum appareat. G

Ad Ventriculum iuſto frigidiorem.

Ad uentriculum refrigeratum, quiq́; ob pituitæ in ipſo hærẽtis craſſitudinem opus habet ſimul calfactione, ſimul humorum inciſione, perquàm aptum eſt medicamen hoc, qđ cõſtat corticis radicis fœniculi uncijs ſex, aceti libra una, mellis libra una. Decoquũtur primũ radices cũ aceto, ac coctæ nunc exprimuntur, abiiciunturq́;: demum adfuſo melle incoquuntur rurſus ſimul omnia ad mediocrem craſſitiem. Propinantur autem huius cochlearia tria ex aqua.

Ad eos quibus in uentriculo cibus aceſcit.

Quibus aſſumptus cibus in uentriculo aceſcit, medicamentũ hoc accommodatum eſt, quod conſtat piperis uncia una, ſeminis anethi uncia una, cymini unciis quatuor: omnibus diligẽter tritis, propinatur ex eis cochlearium ex aqua uino miſta. H

Ad Ventriculi ſubuerſiones.

Ad ſubuerſiones uentriculi idoneum eſt hoc medicamentum, quod conſtat ex ſucci mali punici acidi, cum ſuis acinis expreſſi, partibus tribus, ſucci mentæ parte una: decoquuntur hæc in uaſe fictili, aſſidue miſcendo: cumq; iam craſſeſcunt, ſublata reponũtur in uſum. Datur ex medicamento hoc poſtulante neceſſitate, ante cibum omnem myſtrum unum, aut etiam duo.

Ad Dyſentericos, & cibum uomitu reijcientes.

Radicis arboris cotoneæ libram unã, decoque in uini myrtei ſextariis tribus ad tertias uſq;: expreſſo deinde cremori adde mellis libram dimidiam, coquitoq́; rurſus aſſidue miſcendo: tandem reponito in uſum. Datur huius ante omnem cibum myſtron.

Ad Ventriculi ſubuerſionem, cœliacos, & dyſentericos.

Mala cotonea quatuor numero, integra mala punica decẽ numero, ſorba octo, in aquę ſextarijs tribus accurate decoquito: cumq́; omnia flacceſcere iam cœperint, exprimito: demũ adiectis craſſis fructuum partibus cremorem eum iteratò coque ad tertias uſq;: poſtremo additis generoſi mellis libris quatuor, rurſum coquito impoſitum carbonibus, continuo miſcendo ad conuenientem conſiſtentiam: ſicq; in uſum reponito. Vtitorq́; ut medicamento præcedenti.

Immodicam

A *Immodicam ex nimio ardore ſitim extinguentia, catapotia.*

Seminis cucumeris domeſtici unc.octo,ſeminis portulacæ unc.octo,tragacãthæ unciæ quatuor: diſſolue tragacantham recentium crudorum ouorũ aquatis, diſſolutamq́; adfundito cæteris probe tritis:conſormatoq́; ex oĩbus miſtis catapotia,quæ in umbra deſiccentĩ: teneaturq́; ex ipſis unum ſub lingua, ſolutusq́; ſaliua humor paulatim deglutiatur.

Ad Ventriculi ſubuerſionem, & feruidos hal tus.

Aniſi,apij,cuiuſq; unciæ duæ: cymini uncia una:propinato ex his bene læuigatis,ieiuno q-dem cochlearium ex aqua,ſub ſomnum autem aliquando ex uino. *Aliud*.Bibatur tribus continuis diebus abſinthii dilutum.

Ad Ventriculi refrigerationem & ſingultum.

Piperis unciæ tres,caſtorei uncia una mediocris cochlearij quãtitas, ex aqua ieiuno datur. At ſi ex calidis ſuccis in ipſa uentriculi concoctione corruptis ſingultus ortum habeat,ꝙ ex uẽtriculi ardore mordicationeq́; cognoſces,aqua tepida epota, iube affatim uomant, & ceſſabit confeſtim ſingultus.Porrò ſternutamentum in tempore factum, ſedat ſingultum: ſicuti etiam acetum in ſorbitione acceptum.

B *Ad Aeſtuantem uentriculum.*

Quibus uentriculus præ nimiò ardore exoluitur,aut animi ſequitur defectus,ſiquidẽ ſine febre hoc uſu ueniat,dato in potu frigidæ cyathos tres,aut quatuor,idq́; per temporis interualla. Quòd ſi his malum miteſcat,cibo eſt reficiendus æger: ſin uero perduret,aſtrictis coniunctisq́; extremis,ei præbeto ſorbendam aſſidue aquam,in qua maduerint cotonea,pirave,aut meſpila, aut baccæ iuniperi,aut pampini uitis,aut roſarũ. Vel ſuccum mali punici, aut uuæ acerbæ. Vel dato,quem bibat,tritum menthæ ramulum,aut labruſcæ florem,& ſinito quieſcat.

Ad nimiam ex uentriculo ſaliuam.

Nimia diffluentes ſaliua maſticent ſiccam conyzam Porrò extrinſecus imponantur uentriculo,contrita uitis uiridia folia,aut cotonea,aut uiridis portulaca, aut etiã cucurbitę ramentũ.

Ad dolorem uentriculi.

Ventriculi ex inquietudine aut anxietate dolores ſedat, ac mitigat potum lac muliebre, aut uaccinum,aut aſininum,cui incocti ſint lapilli. Et roſarum decoctum. Quin etiam aſſum,oui luteum cum polenta potum.

Ad Vomitus bilis nigræ.

C Ad nigræ bilis uomitum uentriculiq́; inflationem, & potiſſimum † inter manducandũ,ʒ imponitur utiliter uẽtriculo ſpongia ex aceto quàm acerrimo calido. Aut hederæ folia uino decocta,ut cataplaſma,ipſi applicant.Porrò cibus ſit boni ſucci,cuius generis ſunt oua, alica, & iuſcula,utpote auicularum,extremarũ porci partium, phaſiani, iuuenis perdicis, aliorumq́; oĩum his ſimilium.

† Al. in diſtentionibus.

Ad Ventriculi inflationem.

Ad inflatum diſtentumq́; uentriculum iuuat polij faſciculus foris impoſitus,nec non potum eiuſdem decoctum.Idem præſtant nepetæ decoctũ addito mellis momento, & piper drachmæ pondere.

Doloris ſtomachi mitigatorium.

Stomachi dolorem ſedat cuminum aſſum, & apij pauxillum potui ex aqua datũ. Item abrotani ac thymi utriuſque obolos duos potui dato.

Ad eos qui grandem famem dictam Βούλιμον facile incurrunt in uia.

Βούλιμον dictam famem incurrentes,ſeu in itinere, ſeu modo alio, refocillamus reficimusve, porrigentes olfactandum acetum,aut pulegium,aut terram aceto madentẽ,aut poma,aut pira, D aut his ſimiles fructus alios,quorum pro tempore fuerit facultas: aut etiam panem ex uino eos aſſumere cogentes.

Ad Singultientes.

Singultientibus da rutam,cum uino in ſorbitionem,aut nitrum ex melicrato,uel apium, uel caſtoreum,uel abrotonon,uel ariſtolochiam,uel cyminum,uel aniſum,uel calaminthem, ʒquam nos nepetam dicimus.ʒ

Ad Hepatis uitia, & primo ad obſtructionem. *CAP. 16.*

AMygdalarum amararum unciç tres:cymini,ſeminis apij, cuiuſque uncia una:daĩ cochlearium ex uino. *Aliud*.Baccarum iuniperi unciæ tres,ſeminis braſſicæ uncia una, ſeminis erucæ unciæ duæ,excipiuntur melle crudo,daturq́; cochlearium unũ. *Aliud*. Succi cichorij cyathum cũ aquæ calidæ cyathis duobus,& mellis cochlearijs duobus,exhibeto. *Aliud*.Succi anethi cyathus cum tribus cyathis aquæ mulſæ calidæ. Porrò dictorum omnium quodq́; ſeorſum, aridum,tuſum,aut cibo inſpergitur,aut coctum bibitur. *Aliud*.Chamæpityos decoctũ cum pauxillo melle bibiĩ. *Aliud*. Chamæpityos uncias octo,radicis cichorij uncias quatuor, contũde, & excipe melle cocto, datur huius auellanæ magnitudo ex aqua calida.

Paſtillus Hepaticus, id eſt ad iecur, inſcriptus. E

Aniſi, ſeminis aplj, aſari, amygdalarum amararum præmundatarum, abſinthij, cuiuſq; uncia una cõformantẽ ex aqua in paſtillos drachmæ unius pondere: exhibeto febrientibus ex hydromelite, non febrienribus ex uino miſto. *Aliud.* Erigerontis eundem in uſum bibitur decoctum. *Aliud.* Ariſtolochiæ drachma dimidia trita offertur, ſebriẽtibus ex aqua, ſicuti ex uino non ſebrientibus. *Aliud.* Triſolij herbæ ad rertias decoctum dato potui.

Ad affectos morbo regio.

Morbo regio affectũ lauato in balneo aq̃ potabilis, totumq; corpus oleo confricato anethino. Quòd ſi febre uacet, in colocynthidos corio caleſactum uinũ propinato. *Aliud.* Lanariæ tritę cochleariũ ex aqua dato: aut ex mulſo, liberis à febre. *Aliud.* Cichorij ſucci cyathos tres propinato, febrientibus quidẽ, nullo admiſto alio: non febrientibus uero, ex mulſo miſto. *Aliud.* Ciceris dicti κρίου id eſt arietini, & fœniculi, coctorum cremorem exhibeto: febre carentibus, cũ uino miſto. *Aliud.* Tenerrima folia tam naſturtij, quàm roriſmarini terito: expreſſoq; ex his ſucco, utitor, ex mulſo, ſi febre careant. *Aliud.* Elaterion cum lacte muliebri maceratum naribus infundito, & iubeto ſurſum attrahi. *Aliud.* Cyclamini ſucco aqua miſto, ut modo dictum, utitor. *Aliud.* Editur eundem in uſum ſentis caninæ rubens fructus. *Aliud.* Chelidonii herbæ ſuccum cum uino & aqua mulſa porrigito non febricitantibus. *Aliud.* Hyperici drachmam unam propinato ex aqua mulſa. Porro ieiunis dato in cibum amygdalas amaras. F

Ad Lienoſos. *CAP. 17.*

DAtur his in potu decoctum chamædryos, uel chamepityos, uel polij, uel rubiæ: idq; aut per ſe, aut cum oxymelite non febricitantibus. *Aliud.* Candidæ hederæ corymbi numero tres, dantur deuorandi, & ſuperbibẽdum acetum mulſum. *Aliud.* Radicis capparis ex oxymelite decoctum non febricitantibus datur. *Aliud.* Tamaricis fructum tritum & per incerniculum excretum duorum cochleariorum quantitate, dato ex oxymelite. *Aliud.* Ferrum ignitum aqua reſtinguito, quam da in potu cum uino, ſi nulla adſit febris.

Epithema Splenicum, id eſt lieni aptum.

Fœnogręci uncię quatuor, hordeaceę farinæ uncię tres, ſeminis naſturtij unciæ tres: caricas acerrimo primum aceto maceratas contundito fortiter in pila: deinde adijciens cætera, unito omnia ſimul, ac utitor. *Aliud.* Moly herbam etiamnum uirentem cum ſuo ſemine in ollam conijcito, in qua diligenter obturata coquito plurimum lento igni: coctamq; nunc & in pila tritam imponito lieni, ante tres dies non ſoluturus. G

Ad hydropicos, id eſt aqua inter cutem affectos. *CAP. 18.*

FOenogræci uncia una, hordeaceæ farinæ unciæ tres, ſtercoris columbini unciæ quatuor: frixæ reſinæ picis, cuiuſque libra una: axungiæ ueteris libræ duæ: liquato quæ liquari ex his poſſunt: demũ addito cętera ex aceto trita, ac utitor. *Aliud.* Fimi caprilli ſicci libras duas coctas in oxycrato, ut malagma imponito.

Ad Colicos. *CAP. 19.*

Anethum & cyminum in tribus olei uncijs coquito, & ſimul exhibeto. *Aliud* Rutam coctã ſimiliter in dicta olei menſura, adiecto reſinæ terebinthinæ cochleario, prębeto.

Ad eos qui refrigerati ſunt.

Anethino utere, cui additum ſit triti caſtorei cochlearium.

Ad inflammationes.

Anethino utitor, cui admiſta ſint caſei non ſaliti duo cochlearia. *Aliud.* Additur ſimiliter, uel pinguedo anſerina, uel cerui medulla.

Ad Dyſentericos & cœliacos, & primo ad dyſentericos. *CAP. 20.*

IN dyſentericorum curatione, illud præmeminiſſe fuerit perquam opportunũ, uidelicet optimum dyſenteriæ remedium cibi eſſe paucitatẽ. Neceſſum ad hæc ſunt ea, quæ dyſentericis in cibo dantur, quàm licet leuia, ab omni aliena grauitate, & cõcoctu facilia. Porrò decoctũ malorum punicorum integrorum, nec minus cotoneorum commode his tum ad ſorbendũ propinatur, tum per clyſterem inijcitur. *Aliud.* Plantaginem herbam cum oryza exacte decoctã da in cibo: quin huius ipſius ſuccum adiecta pinguedine hircina cõmode ſubminiſtrabis. *Aliud.* Myrti baccas uino incoquito, ſi quidem febre careant: ſin aliter, aquę: ac immittito. *Aliud.* Cochlearum integrarum uſtarum uncia una; cornu cerui uſti uncię duę, unianẽ ſucco plantaginis: exhibeatur ex hoc fabæ magnitudine, febre carentibus cum uino, cum aqua uero febricitantibus. H

Ad Cœliacos & dyſentericos.

Baccarum myrti ſiccarum contuſarumq;, roſarum aridarum, cuiuſq; uncia una: baccarũ iuniperi decem numero, pyrorum aridorũ tuſorumq; tria & uiginti numero: ceratiorum, quas dulces ſiliquas dicũt, cõtuſorũ uncia una: corticis pini unciæ quatuor: ꝓpinato excreti ex his pulniſculi cochleariũ ex uino. Porrò ſolidius illud, craſſiorumq; partium pinguibus palmulis coactum uẽtri imponito. *Aliud.* Potum leporis tum hinnuli tum etiam capreæ coagulum ex uino, nec non immiſſum cum oryzæ cremore iuuat.

A *Ad diuturnam dyſenteriam.*

Chartæ uſtæ, calcis, cuiuſq; unciam unã uuæ immaturæ ſucco excipiens in paſtillos conformato, ponderis diuerſi, nempe modo unius, modo duarum, modo etiam trium unciarũ, ut cuiq; ætati apta ſit ad manum quantitas. Porrò ubi uſus poſtulabit, unũ ex his uino auſtero diſſolutũ adiecto oryzæ cremore, per clyſterem inijce. *Aliud.* Cocti anſerini oui putamen minutiſſime tritum dimidiæ drachmæ quantitate ex uino propinato.

De Sedis uitijs, & de applicandis ſedi medicamentis. CAP. 21.

SEdi diuerſa accidũt uitia, ut ſunt rhagades, i. rimæ, condylomata, aliæq; inflãmationes. Apta autem his ſunt tenera, mollia, omniq; uacantia mordicatione, inuncta medicamenta.

Ad Sedis ex ardore dolores.

Oui luteum ex uino albo tritũ, & roſaceo cerato exceptũ illine, emplaſtriq; modo utere. Cõueniunt autẽ his ἁπαλὰ id ex mollia teneraq; dicta pharmaca, & ἄδηκτα id eſt mordicatione carentia, illita. *Aliud.* Recentem anſeris adipem inungito, & emplaſtri in modum imponito. Vtile his etiam cataplaſma ex pane mũdo diſſoluto coctoq; in aqua & roſaceo: ꝙ fuerit efficacius, additis ouorum luteis aliquot coctis. *Aliud.* Fœnogræcum elixum tritumq; adiecto butyro ut
B cataplaſma applicato. *Aliud.* Anſerinum adipem inungito. *Aliud.* Roſarum unciæ tres, coctorũ ouorum lutea duo, trita ex uino albo, roſaceoq; cerato excepta, illinuntur.

Ad Ani pruritus.

Terram uocatam cimoliam tritam cum uino, ceratoq; myrteo exceptam appone.

Ad Procidentem anum.

a †Recrementi plumbi uncia una, roſarum ſiccarũ unciæ quatuor, accurate admodũ trita, ſicca inſperguntur ano, eloto prius uino myrteo. b † *Aliud.* Cyclamini ſuccum & mel æqua portione decoque in uaſe æreo, donec cerati habeat craſſitudinem, & inunge.

a †Vide lib. 9. de compoſi. medic. ſecũdum locos. b †Vide ibidem cap. de hæmorrhoidib⁹, Extra ſtorum hæmorrhoidum magni Tarſenſis.

De Renum & ueſicæ uitijs. CAP. 22.

POtio ad Renum & ueſicæ affectus inflammationis participes, & exulcerationes. Seminis lini unciæ duæ, amyli uncia una: propinato ex aqua cochlearium.

Ad Veſicæ ulcerationem, & urinæ difficultatem.

c †Pinei nuclei, & amygdala ſingulorũ numero uiginti, palmulæ quindecim, tragacãthæ unciæ quatuor. Datur ex his cum aqua.

c †Vide lib. 2. de compõne medi. ſecundum medicamentum Andromachi integram illius medicamenti compoſitionem.

Ad Renum obſtructionem.

C Apij decoctum tribue in potu febre carentibus ex condito, febrientibus ex aqua. *Aliud.* Decoctum cicerum, quæ à ſimilitudine κριὰ. i. arietina appellantur, cum condito, detur in potu.

Ad Calculoſos.

Lini ſemen exacte tritum, datur ad bibendum cũ condito. *Aliud.* Seminis cucumeris domeſtici frixi unciæ ſex, ſeminis maluæ unciæ quinque, nucleorum pineorum frixorũ unciæ ſex, ſeminis apij unciç octo, amygdalorum amarorum mundatorum unciç nouem, paſſo excipiunť. Cochlearij datur menſura, ut ante dictum eſt.

Ad Coxendicum, pedum, & articulorum dolorem. CAP. 23.

EIuſdem inter ſe ſunt generis omnes huiuſmodi morbi: proinde eandem fere poſtulant curationem, differentes ſolum efficientibus ipſos ſuccis: quorum hi quidẽ calidi ſunt, illi uero frigidi. Dignoſcuntur autem, ꝙ calidum ſuccũ comitentur rubedo, calor, & ſi adiuncta fuerit inflammatio, uehementes dolores. Contra frigidum, tumor albus, laxus, ac mollis. Porrò utriuſq; curatio eſt, ut calido frigida, frigido uero calida diſcutientiaq; applicenť. Et ſi quidẽ magna fuerit efficiens morbum ſucci abundantia, hic uacuante medicamento primo eſt educẽdus. Quòd ſi corporis adſit plethora, principio ſecãda eſt uena: deinde repellẽdus cohibẽduſq; influxus
D oxycrato, aut hoc ẽt frigidioribus medicamẽtis alijs. At omnibus de his ſcriptum nobis abũde eſt, cum alijs in libris plurimis, tũ maxime, mi Glauco, duobus illis de arte curatiua ad te miſſis. Proinde uerboſius de his differendum non eſt, hoc præſertim cõmentariolo, qui de rebus acquiſitu facilibus tantummodo inſtituitur nobis. Cæterũ in coxendicum doloribus, reprimentibus medicaminibus nunquam eſt utendum. Cũ enim in alto corpore ſit iuncturæ huius ſitus, reprimentibus medicamẽtis ſuccus à circunſtantibus uaſis muſculiſq; deferetur ad ipſam iuncturã, grauius etiam diſcrutiaturus. Quapropter mitigãtibus tantum lenientibuſq; eſt remedijs utendum. Neque porrò uehementer aut calidis, aut frigidis medicamentis in coxendicũ eſt dolore agendum, ꝙ ab his irritetur uerius, quam curetur humorum fluxio: †admodũ enim calida attrahunt magis, ꝗ uel diſcutiunt uel diſijciunt: è diuerſo frigida congelant coarctantq; quodãmodo fluentes humores, diſcutiq; reddunt contumaces. Cæterum coxendicũ dolore affectos uomitus, quàm alui deiectio, iuuat magis, ꝙ humorũ ad inferiora defluxum retrahat. Prouocãdus autem initio uomitus, eſt ab accepto cibo. Poſtea uero ad ciendũ hũc licet etiam uti bulbis uomitorijs, & raphano, id eſt radicula, exhibentur autem in aqua cocti bulbi, oxymelite. radicula uero conciſa in tenues particulas, editur ſimiliter ex oxymelite. Deinde ubi nunc à ſumptis his longũ ſatis tẽpus præterierit, ad uomitũ ducendi ſunt, quo prouocato, deinceps lõgo interpoſito tem-

†Ex impreſſis cod. ita pollet uerti calor. n. multus ipſas attrahit magis quàm diſcuti prohibet. ex li. aũt x de cõpoſitione med. ſecundum locos hoc pacto. caliditate nimirum ipſum fluxionẽ magis attrahente, quàm prohibente.

to tempore,lauandi ſunt:deinde iterum tantiſper eſt ipſis quieſcẽdum,donec oĩs oborta ex eo E corporis turbatio conquieuerit: demum tenui ſunt uictu reficiendi.

Ad Podagræ paroxyſmum, id eſt acerbationem.

Braſſicæ folijs decoctis ac tritis addito aceti fæce,lutea duorum ouorum crudorum, ac roſacei parum:quę accuratius deinde miſta in modum cataplaſmatis tepida imponito,frequẽter renouans. *Aliud.* Cataplaſmati uulgari & uſitato ex caricis elixo adiecta hyoſcyami folia incoquito,ac utitor.

Ad feruidas inflammationes.

Lentem paluſtrem ex aceto & roſaceo imponito. *Aliud.* Vlmi folijs expreſſum ſuccum,& coctum, cum cerato illine.

Ad Excedentes & ueluti immenſos ardores.

Lactucæ folia exacte cum pane trita,applica,frequenter remutans. *Aliud.* Coriandrum uiride tritum cum polenta ut emplaſtrum admoueto.

Ad Laxatas inflationes.

Salem ex oleo diligenter tritum ſuccidaq; lana exceptum ut emplaſtrum impone.

LICET commentarij huius initio de cholera dicto uitio, & mortiferis pharmacis, deque ſerpentibus qui ictu morſuve uenenum relinquunt,& ſanguinis etiam fluxu,ſit non nihil dictũ nobis,non fuerit tamen à ratione alienum paucis adhuc de ijs agere,licet ad alium locum hæc pertineant. F

Ad ſanguinis è naribus fluxum. CAP. 24.

Triticeam farinam porri ſucco maceratam tortili linamento adfrica,perfluentiq; nari inſerito. *Aliud.* Tortile linamentum aceto quàm acerrimo madens ad lucernam comburito, & mananti nari inſere. *Aliud.* Aſinini fimi, etiamnum calentis ſuccum, miſtum cum ęquali aceti portione,& tanta farinæ triticeæ,ut ſordium habeant conſiſtentiã,linamento adfricato:que affectę nari imponito.Iuuant ad hæc tam pedibus quàm manibus iniectæ uincula, nec nõ refrigerare caput.Magnas præterea cucurbitulas præcordijs adfigere, iecoris quidem,profluente dextra nare ſanguine:ſicuti ſiniſtris ſiue lieni, affecta nare ſiniſtra. Cæterum de ſanguinis per os reiectione, dictum nobis antea eſt.

De Fluxu ſanguinis è uulnere. CAP. 25.

Sanguinis è uulnere effluxum curant myrrha,& thus trita,& ex oui aquato pro uulneris ratione impoſita. *Aliud.* Vſtæ ranæ cinerẽ uulneri inſpargito.Superponẽda porrò his ſpõgia ex oxycrato,& frequẽter ſiccitatis ratione mutanda. *Aliud.* Recentem ac calidum adhuc fimum aſininum cataplaſmatis modo ſuperdato: quòd ſi aridus fuerit, diſſolue pauxillo acero. G

Ad Choleram dictam affectum. CAP. 26.

Si ſine febre,aliaq; uacuatione eueniat,da buccellã panis ex uino miſto,daq; potu frigidã,& cucurbitulas magnas medio adfige uentri. Quòd ſi is, qui affligit̃ quadrato ſit habitu, in frigidũ inducito lauacrum,in quo diutius permaneat. Porrò cibus conuenit adſtringentis facultatis,ut ſunt ex autumnalibus fructibus poma,tam cotonea quam punica.

Ad Pharmaca mortifera. CAP. 27.

De lethalibus medicamẽtis,ueque indiſtinctius hic agere tutũ ſatis eſt,neq; parui laboris de omnibus ſingulatim,deq; ſequentium ad hæc ſymptomatum ſiue accidentiũ curatione: ne interim referam adiunctam huic rei male faciẽdi occaſionẽ, præſertim ijs, quibus male facere uolupe eſt. Proinde ea hic tantum tradam,quę in communi ferè creduntur conferre ijs,quos lethalia eiuſmodi medicamenta deuoraſſe contigerit.Principio igitur iubendum,ut hi tales cõfeſtim uomant,epoto prius hydrelæo,id eſt miſtis aqua & oleo,& plurimo & frequẽter.Deinde uarijs diuerſiſq; ſunt cibandi ferculis:à quibus non ita multo poſt rurſus uomant,iubeto:ſic enim aut ſimul reijcietur mortiferum medicamentum, aut ſaltem infringetur ipſius uirtus. Quòd ſi poſt hæc uentriculus uideatur à uomitu ueluti aduri,hydrorhodynõ, id eſt aquam roſaceo oleo miſtam,potui offerto:dehinc uomãt rurſus iubeto. Quòd ſi uſus poſtulare uidebitur, dabis theriacen ex uino,aut iuniperi baccas numero nouem,& rutæ trita uiginti folia,aut herbæ chamæpityos.A ſomno in totum abſtineat,præcipito,extremarumque partium utitor frictione.Quòd ſi malum uidebitur tibi altius in uentrẽ nunc deſcendiſſe, quod ex mordicatione irritationeq; inferioris uentris cognoſces,inſtandum acrioribus clyſteribus:cuius generis ſunt, qui ex melle copioſiori,& aphronitro conſtant,aut alio quouis,cui irritãdi uentris ſit facultas. At ſtrangulationi à deuoratis fungis medetur nardus ex oxymelite pota. Idem poteſt gallinarum domeſticarum fimum, ex oxymelite. Cæterum ſuffocationi, ex concreto in uentriculo lacte, auxiliatur potum cum uino coagulum. H

GALENO

GALENO ASCRIPTVS LIBER
DE MEDICINIS FACILE PARABILIBVS AD SOLONEM MEDICORVM PRINCIPEM

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete

CENSVRA

Liber, cuiuſcunq; is fuerit non omnino inutilis

GALENVS CLAVDIANO SOLONI ARCHIATROS.

Ex tralatione veteri.

C QVia petijſti, ut de facile parabilibus remedijs ad te ſcriberem, Solon chariſsime, gratum tibi fore putaui, ſi quæ mihi per experientiam cognita ſunt, ſcriberem, & ad te mitterem, a capillis vſque ad pedes procedens, ut homo facile poſſit ipſa adipiſci. Incipiamus igitur primo a capillis.

De Tincturis capillorum. CAP. 1.

Vnctiones capillorum, ut etiam cani fiant nigri. Scoriam ferri, et plumbum, coque in aceto uſque ad tertiam partem, et illine: interim tamẽ ne tange capillos oleo *Aliud.* Radices capparis tere, et coque in lacte aſinæ vſque ad tertiã partem, et utere. Hoc ſerua, quia prorſus denigrat pilos capitis. *Aliud.* Teſtudinis marinæ fel diſſolue cum oleo, et unge capillos. *Aliud.* Racemulos in nucibus pendentes in oleo coque, bitumen liquidum adde, & unge. *Aliud.* Plumbum cum oleo repone in vaſe plumbeo, & eo unge capillos. *Aliud.* *Melongiam terreſtrem combure, & cum eo diſſoluens, unge capillos, & dimitte per totam noctem. *De prohibenda Canitie.* Accipe colocynthidem, & perfora eam, & purga ipſam bene ab ijs quæ ſunt intus: deinde imple oleo laurino, & adde ſemen hyoſcyami non contritum: dimitte unum diem, & vnge ſemel in anno. *Ad dealbandos capillos.* Stercus hirundinis terens cum felle tauri, vnge. *Aliud.* Verbaſci albi combure florem, & extingue aceto, & leniens unge. *Vt flaui fiant capilli.* Alumen coque in aqua, & madefacito capillos duobus diebus: & poſt hoc laua cum aqua, in qua eſt diſſoluta fæx uini combuſta. *Aliud.* Decocto lupinorum amarorum madefacito capillos: uel ipſos lupinos amaros crudos terens, & permiſcens cum aqua, illine. *Aliud.* Fæcem uini permiſce cum ſordibus balnei ad ſpiſſitudinem cerati, & unge caput, quando uadis dormitum. *Aliud.* Folia liguſtri infunde in ſucco lanariæ, & utere hoc diluto. *Aliud.* Rubiam, ſtœchadem citrinum, polytrichum, abſinthium & lupinos, coniijce in aquam, reponens in uaſe uitreo: & dimitte per nouem dies, mouens bis in die. Tempore uerò uſus accipiens dictæ aquæ quod ſufficit, mitte in eam ſpongiam, & dimitte ut imbibat aquam: & quando fuerint deſiccati capilli ea aqua prius irrigati, ablue cum aqua calida & ſapone.

*Aliter ſtratiotem.

D

De caſu capillorum. CAP. 2.

Ad caſum capillorum, ulmi radicẽ, & foliorũ manipulũ, j, macera in iiij cyathis aquæ, & vnge, & poſt hoc unge cum oleo. *Aliud.* Sambucum comburens, miſce cum cerato, & unge. *Aliud.* Aloen permiſceto cum uino nigro auſtero, & ungito. *Aliud.* Myrrham & ladanum illine cum uino aut oleo myrtino. *Aliud.* Accipe apes multas, & combure, & miſce cum oleo, & unge, cauens ne ungas ea, quæ ſunt circa. *Aliud.* Nigellam accipiens combure, & miſcens cum aqua illine: maxime autem hoc confert ſupercilijs. *De capillis, qui cadunt ys, qui reficiuntur ex ægritudine.*

Septima Claſsis. xxxxxxx Ladanum

Ladanum cum vino & oleo roſaceo coquito,ad ſpiſſitudinem cerati,& ungito. *Aliud.* Radicem E
mori decortica,& combure,& coque vt dictum eſt. *Aliud.* Pulicariæ ſemen terens,pone in lixi-
uio,& laua caput:deinde coque lentiſcũ,& collue caput. *Vt in loco combuſto ab igne oriantur capil
li.* Folia ficus terantur,& in farinā vertantur, & aponantur loco. *Pſilothrum.* Cerebrum veſperti
lionis terito cum lacte mulieris, & illine. *Aliud.* Fel thynni miſce cum gummi hederæ , & illine.
Aliud. Accipe ſanguinem recentem leporis , & adhibe . *Aliud.* Sanguinem cerui permiſce
cum aceto , & obline. *Aliud.* Semen urticæ ſylueſtris accipe,tere cum oleo , & frica ipſo lo-
cum . *Aliud.* Veſpertiliones plures viuos pone in bitumine, & dimitte, vt putrefiant,& vnge
quem uis locum.

De alopecia. *CAP. 3.*

Murem combure,& tere,& puluerem permiſce eum adipe vrſino,& unge prius fricans locũ
cæpa alba. *Aliud.* Cãtharidas combure,& tere,& puluerem permiſce cũ melle,& ungito. *Aliud.*
Folijs ficulneis frica diligenter,deinde unge cum adipe urſino. *Aliud.* Spumam maris combure,
& terens permiſce cum oleo,& unge. *Aliud.* Ranam habentem longa crura combure , & terens
miſce cum pice liquida, & unge locum præfricando ipſum. *Aliud.* Equi fluuialis pellem combu
re,& unge locum. *Aliud.* Sanguine teſtudinis marinæ unge locum. *Aliud.* Accipe muſcerdam & F
tere & permiſce cum aceto,ad mellis craſſitudinem,& unge præſricato loco. *Aliud.* Aſphodelũ
tere,& permiſce cum aceto,uel uino,& præradens locum frica folijs ficus uel panno aſpero , &
illine. *Aliud.* Radicem cannæ urito,& permiſceto cum adipe urſi,et ungito: *Aliud.* Tithymallum
tere , et unge locum .

De porrigine. *CAP. 4.*

Cimoliam perfunde aqua,et miſce ſuccum betæ,et unge:deinde laua: poſt accipe thus ma-
ſculum,tere,et permiſce cum uino et oleo atque unge:ſequenti uerò die herbam pediculare͂ ex
oleo illinito. *Aliud.* Accipe nitri,fecis uini,mirobalanorum,ſingulorum libram: herbę pedicula
ris ſeſquilibram,permiſce cum oleo antiquo,et unge. Humidas autem porrigines aqua ſalſa,vel
decocto lupinorum,ablue:eſt enim uſu probatum. *Aliud.* Laua caput ſucco portulacæ. *Aliud.*
Vnde caput ſucco betæ cocto vel crudo permiſto cum melle . *Aliud.* Cimoliam permiſce cum
decocto fœni græci,et impone. *Aliud.* Radicem cucumeris ſylueſtris coque, et eius decocto la-
uato . *Aliud.* Scillam in fornace obrue:ubi fuerit mollis,exprime ſuccum,et ei parum olei ad-
miſce et unge.

De Pſydracijs & exanthematibus. *CAP. 5.* G

Pſydracia ſunt parua exanthemata facta in capite, ſimilia ueſicis eminentibus in ſuperficie.
Exanthemata uerò ſunt ulcerationes factæ in ſumma cutis ſubrubicundæ et aſperæ . Curantur
autem ſic. Accipe lomentum,et funde in uinum,et appone ut ceratum. *Aliud.* Fac ceratum ex li
guſtro,et ceruſſa,et illine, *Aliud.* Accipe amyli,ceruſſæ,aluminis,foliorum viridium rutæ,ſingu
lorum drachmas quatuor:permiſce cum aceto,et oleo myrtino,et unge . *Aliud.* Accipe ſpumę
argẽti,ceruſſæ,ſingulorum ſeſquiunciam:ſulfuris ignem non experti drachmas octo:dilue oleo
myrtino,et unge.

De achoribus & fauis. *CAP. 6.*

Achor eſt affectio oriens in capite,perforans cutim ſubtilibus foraminibus, per quæ exit ſa-
nies parum uiſcoſa. Fauus autem facit foramina maiora continentia humiditatem melli ſimi-
lem. Curantur autem ſic. Abraſum caput foue bis,aut ter,aut ſæpius aqua calida decocti myrti,
aut rubi,aut lentis,aut lupinorum amarorum,aut radicis aſparagi: cum autem effluet multa ſa
nies capiti,folia ſalicis,aut lentem coctam in aqua imponito. Confert etiam ante caput ſulfure
et parietaria et ſapone oblinere. *Aliud.* Accipe lithargyri drachmas xvj. foliorum rutæ drach-
mas viij,herbæ pedicularis drachmas quatuor,attramẽti ſutorij drachmas duas: aceto et oleo H
myrtino excipito.

De tremore capitis. *CAP. 7.*

Stœchadem da bibendam ex aqua. *Aliud.* Artemiſiæ ſuccum parua habentis folia permiſce
cum oleo roſaceo,et unge neruorum origines. *Aliud.* Spinæ albæ ſemen bibendũ exhibe. *Aliud.*
Caſtoreum aqua dilue,et bibendum præbe.

De dolore capitis. *CAP. 8.*

Cornu cerui combure,et tere, et permiſce cum oleo roſaceo , et unge frontem ac tempora .
Aliud. Cerebrum uulturis terens , illine caput , et tempora. *Aliud.* Pſyllium fundens in oleum
roſaceum permiſce,et utere:hoc autem confert et ad hemicraniam. *Aliud.* Styracem liquidam
permiſce cum oleo , & applica . *Aliud* . Oniſcos id eſt aſellos , ſub hydrijs degentes, coque in
oleo, et unge caput. *Aliud.* Flores mali punici,uel ipſa balauſtia,coque in uino,aut aqua ma-
rina uſque ad conſumptionem tertiæ partis , et tere , et cum cerato permiſcens admoue .
Aliud. Pulegio et fœniculi radice cum farina hordei line tempora. *Aliud.* Mentam aut ſina-
pi cum aceto permiſce, et madefac tempora bis in die . *Ad Dolorem capitis & temporum.*

Accipe

A Accipe opij magnitudinẽ fabę,& pulegij partes ſex,& lẽtiſci: & excipe aceto ac oleo roſaceo,
& vngito. *Aliud.* Rumicem acidum & gallam tere,& vnge tempora & frontem. *Aliud.* Caſtoreũ
diſſolue cum oleo roſaceo & aceto:unge frontem & tempora. *Aliud.* Iridem ſiccam & cardamo
mum minus aceto reſolue,& line capillos,ſicut faciunt mulieres,cum inungunt eos. *Aliud.* Sue
cum peucedani oleo irino diluens imponito. *Aliud.* Hirundinum nidum ne permittas in terrã
cadere:& lutum,quod eſt ſtercori miſtum,capito:& aceto in naſe lineo ſubigito,& illine frõtẽ.
Aliud. Gũmi hæderæ aceto & oleo roſaceo diluens vnge tempora. *Aliud remedium.* Caprinum
ſtercus ex aceto & oleo roſaceo terito,frõti illinito,& faſcia deligato:id facito multo mane, ac
ueſperi,& caput dolentẽ ſanitati reſtitues. *Aliud.* Euphorbio,& atramẽto ſcriptorio una cũ ace
to detritis frontem illine. *Aliud.* Puer uenerem nõ expertus in limine ægroti ianuę mingito: tu
uerò acetum infundito,atq; utrunq; in unum ſuper limen commiſceto,donec ſordium acquirat
craſſitudinem:ac eadem illa hora frõti imponito. *Aliud.* Si qua ex partu capitis dolore tẽtetur.
cinerem cum aceto admiſcens fronti ſuperdato. *Aliud.* Hederæ lachryma cum aceto & roſaceo
miſta tempora & frontem obline. *Epithema ad idem.* Naſturtium cum aceto & roſaceo miſceto
B ad cerati craſſitudinem:imponitoq; ita,ut a tempore ad tempus pertineat: illico dolorem auſe
res. *Ad eos,qui ex Altera Capitis parte dolent.* Acaciam roſeo cerato excipiens vtere. *Aliud.* Cicho
rium impoſitum & capitis dolores,& exuſtiones à Sole,efficaciter tollit.

Ad Comitialem Morbum. CAP. 9.

Ictinum,hoc eſt miluum,in olla cremato uiuentem:cineremq; propinato,& ſanabis. *Aliud.*
Eiuſdem iecur exuſtum & tritum ex aqua potui dato. *Aliud.* Aſini ſtercus frictum cochleariorũ
duorum pondere quotidie exhibeto,atq; ægrotus morbo liberabitur:id remedium longa expe
rientia comprobatũ eſt. *Aliud.* Vrina uerris in fumo areſacta ex oxymelite pota bene facit:eſto
aũt urinæ portio ad ægyptiæ ſabæ magnitudinem:ſed optima eſt apri. *Aliud.* Hircinum ſtercus
ad morbum comitialem proficit,ſi ex eo quindecim globuli ſummum exhibeãtur. *Aliud.* Agre
ſtis maluæ ſuccum ægrotus per triginta dies ieiunus bibat,& curabitur. *Aliud.* Muſtellæ iecur
aridum ex aqua propinato:id ſacias autem,cum ægrotus mox eſt caſurus. *Aliud.* Parum olei le
poris coagulo inſundito,& pilulas facito:ex quibus modo unam,modo duas præbeto. *Aliud.*
Muſtellę ſanguine oblinito,ac muſtellam pedibus capiteq; abiectis edendam apponito. Pariter
& ſtrumis exhibita muſtella prodeſt. *Aliud.* Murem diſſeccans per Lunæ ſilentium, iecur ipſius
C extrahito:& aſſum ægro,ut comedat,exhibeto. Iuuat etiam oxymel ſcilliticum, & Iuliani, &
theriaca *Aliud Odorabile ad Comitialem affectum.* Tithymallum cum aceto & polenta terẽs pla-
centulas conficito,olfaciendaſq; laboranti offerto,& non cadet. Conſert ẽt odorari peuceda-
num & picem. *Suffimentum Comitialem morbum detegens.* Lapidem gagaten ſuffito,ipſum circũ-
uelãs,ne odor diſſipetur,cadetq;,ſi re uera comitiali morbo affectus eſt. *Potiones, per quas digno
ſcitur, vtrum Comitialis morbus ſanabilis ſit.* Acaciæ drachmam aqua diluens bibendam dato; ſi
uomuerit,inſanabile malũ eſt:ſin autem ſebricitauerit,potio ipſi prodeſt. *A Sidere percuſſorum
curatio.* Aſini lotio ipſos conſperge, & ſaneſcent. *Si Comitiali morbo humi proſtratum confeſtim ex
citare vis.* Thymum, aut pulegium conterens eius naribus admoueto. *Materiam per nares detra
hentia.* Anagallidis cœruleum habentis florem ſuccum naribus inſtillato,iubetoq; ſupinũ ægro
tum ſpiritum adducere:hoc.n.omnibus ex capite laborantibus opitulatur. *Aliud.* Succũ hæde
ræ albæ naribus inſtillato. *Aliud.* Nigellæ expreſſum ſuccum cũ mulſa inſtilla. Ad eundẽ modũ
& iride ueteri oleo admiſto utitor. *Aliud.* Betæ radicis ſuccum in nares infunde & caput purgat.

De Aurium vitijs,primumq; de illis quæ in Auditorijs ſinibus fiunt. CAP. 10.

D

Vino diluto,aut mulſa,aurem ſubluitio:ac lycium in oui putamine macerans inſundito. *Ad
Inflammationes, & Dolores.* Allij capitula cõterens cum oleo in olla calefacito:oleumq; in aurẽ
infundito,& dolor ſedabitur. *Ad magnum dolorem.* Anſerinum iecur ſalſum cũ nardo cliqua-
to,& repurgans in aurem indito. *Ad Aures Sanie manantes.* Liquidum alumen aqua diluens in
uitreum uas conde,& maceratum inſtilla. *Ad Aures purulentas & grauiter dolentes.* Porri ſucco
melle diluto utere. *Aliud.* Opium dulci uino eliquans ac tepefaciens in aurem inijce. *Aliud.* Ce-
dri lachrymã ex pauca nardo immittito. *Aliud.* Mel & oleum unà in uaſculo ptius tepeſacta in
ſtillato. *Ad Teredines & Saniem.* Alumen ſciſſile cum aceto & dulci uino elixum ad mellis tem-
peraturam, infuſum,tam in recentibus quàm antiquis uitijs efficax eſt. *Ad Sonitus Aurium in-
tra ſeipſas & acres dolores.* Cedri lachryma cum melle admiſta, & infuſa prodeſt. *Aliud.* Aloe,
quæ iecoraria dicitur, cum mulſo ad ſordium craſſitudinem temperata, & infuſa beneſacit.
Aliud. Vulpis adeps eliquata infundatur. *Aliud.* Nardum tepefactum inſundito. *Aliud.* Caſſiam
ex roſaceo inijcito. *Aliud.* Blattæ domeſticæ oleo roſaceo inſeruefactæ opitulantur. *Ad Dolores
paulatim ingruentes.* Lanam ſuccidam in aceto ferueſacias, exprimitoque humorem in au-
rem:deinde foramen ſummum,ipſius lanæ ſuccidæ portione integito. *Aliud.* Mali punici im-

maturi ſucco cū melle vtere:aut lētiſci,aut herbæ muralis,aut liguſtri,aut rubi: horum cuiuſq; E
ſuccum,aut per ſe,aut melli admiſcens & elixans,vrere:pariter & plantaginis, aur lactucæ,aut
ſanguinalis,ſucco vtendum eſt. *Ad Dolores abſq; vlcere.* Sulſur ignem non expertum per calamū
naribus inſufflctur. *Aliud.* Papaueris lachryma muliebri lacte remperata inſtillatur. *Ad Grauem
auditum.* Abſinrhium in aqua decoquēs,aurem decocto eluito. *Ad Surditatem naturalem.* Capræ
nuper iugulatæ cornu caprino lotio impleto,& ad ſumum per dies nouem ſuſpendito , deinde
vtere. *Ad Sonitus ex profundo.* Acetum,& oleum roſaceum,rutam , & cuminum cum melle ma-
cerans,vtitor. *Ad Tinnitus Sonosq; repente exortos.* Acetum acre tepefactum in aurem demitte.
Aliud. Vitis albæ,mellis,ueratri,albi,& roſei olei portionem,in unum permiſcens in aurē dato.
Ad aurem dolentem & Sanie manantem. Acetum, mel, roſeumq; permiſce,& tepeſactis vtere.
Ad acerbos Dolores. Subactam oleo *euthypaſton adipem infundito; & ſpongia locum occludi
to:bene facit & ad neruorum morbos cum uulpino adipe atq; ſuillo æqua portione permiſta.
Ad Dolores aurium ac Plegmonas. Haſtulæ regiæ radicem mundato,& in oleum uaſe uitreo con
tētum demittito,& per continuos quadraginta dies ſub Canis æſtu inſolato,deinde utitor. *Ad
Vlceratas aures, & purulentas.* Lacertas puſillas uenatus mūdo oleo eliquato,atq; ita in aurē de-
mittito,& uermes,ſi in aure ſuerint,interficies. *Ad aurium vermiculos:& ad ea,quæ in aurem ſubie* F
runt. Cæpas & hyſſopum in lotio uetere conterens inſtillato. *Aliud.* Partis inrerioris cucurbitu-
læ ſyluaticę ſeminū,aluminis ægyptij,pares portiones in cedrino oleo macerans infundito. *Ad
Sordes aurium educendas.* Lanam unguentaria glande madidam in aurem demitte, & ipſam ſor
dium plenam inuenies. *Aliud.* Nitrum tenue in aurem conijcito,acetumq; inſtillato: ſuper lana
mollis addenda eſt,& per noctē relinquenda:ſequenti uerò die calida aqua & oleo aurē eluito.
Ad aurem dolentem. Salis flos cum roſeo,& aceto infundendus eſt. *Ad Saniem aurium & ma-
gnum dolorem.* Nitrū roſaceo dilutū in aurē demitte. *Aliud.* Albū ueratrū ex uino,aur aceto, cū
alumine infundēdū eſt.Radicis præterea calaminthæ ſuccus aceto maceratus inſtilletur. *Aliud
ad Diuturna vitia.* Lycij & mellis ęquas portiones commiſcens utere. *Ad Inflammatas aures.* Ca
Extralatione ueteri. pitulorum papaueris cortices contere,& tertiam partem cum hordeacea farina permiſce;& in
dulci diluto incoque,cataplaſmaq; confice.§ *Ad Aures Sanie manantes & dolentes.* Medullam ui-
tuli liquefaciens inſtilla. *Aliud.* Scoriam ferri terens in aceto acerrimo inſtilla.

Ad Strumas,& Parotidas. CAP. 11.

G

Strumas communi quidem curatione diſcutiunt ea,quæ ſcirrhos,propria uerò ita. Farinam
lupinorum amarorū coque in oxymelite, & illine. *Aliud.* Stercus bouis aut capræ coque in ace
to,& appone. *Aliud.* Calcem melli,aur oleo,aut adipi porci permiſce,& appone. *Aliud.* Farinam
iridis,& ſtercus columbi,coque in uino,& adhibe. *Aliud.* Accipe axungiæ ueteris,ſeminis hyo-
ſcyami,picis,olei antiqui,ſtercoris citrini gallinæ, ſingulorum pares portiones : commiſce, &
admoue.

De Morbis Oculorum,& primo de Ophtalmia incipiente. CAP. 12.

Succum mentæ infunde:reſoluit enim,ſed melior eſt ſanguis columbi. *Aliud.* Fœniculi ſuc-
cum exprime,& utere:antiquus autem eſt melior:permiſce autem cū aquæ,& utere. *Aliud.* Ex
ruta recēte ſuccum exprime,& pone in pyxide æris rubri,& utere. *Aliud.* Ex coctanis coctis,&
farina hordei,& uino albo cataplaſma faciro. *Aliud.* Folia papaueris & cortices granatorū cum
* polline hordei ſuperdato. *Aliud.* Roſas coctas & tritas impone. *Aliud.* Decoctū meliloti infun-
de. *Aliud.* Ex ſolijs coctani tritis ſac cataplaſma cum uino & polēta. *Ad Vngulam.* Dicitur ungu- H
la morbus oculi,qn̄ cornea aliqn̄ quidem ſuperficietenus,aliqn̄ uerò in profundo, pus cōtinet:
& aſsimilatur paruæ ungulę,quare morbus ille uocatur ungula.Ad moderatas ergo ungulas cō
fert mulſa,& ſuccus ſęni græci,& collyrium quod fit ex thure.Ad maiores autem accipe,aloes,
myrrhæ,croci, ſingulorum,partem i,vini partes iij,mellis partes vj.diſſoluas crocum cum mo-
dico uini,deinde aloen & myrrham:deinde infunde mel:& uniens,in uaſe uitreo reconde : &
utere bis in die , expurgat enim , carnem gignit , & ſolidat. *Ad Sugillata.* Sinapin tere, & ap-
pone cum cerato. *Aliud.* Oſſa ſepiæ teræ ſubtiliſsime , & permiſcens aceto illine noctu, tollit
enim ea. *Aliud.* Radicem cucumeris agreſtis melli commiſce , & impone. *De Liuoribus Ocu-
lorum.* Hyſſopum tritam liga in panno , & infunde in aqua calida , & tange liuores ſomen-
tum faciens. *Aliud.* Farinam iridis melli admiſce, & adhibe. *Aliud.* Cyminum tritum ad-
miſce lacti mulieris , & appone , uel origanum appone ſimiliter. *Aliud.* Erucæ ſemen teren
cum ſelle bubulo imponito. *De Pterygys.* Pterygium dicitur neruoſa ſupernatæ oculo mem-
branæ eminentia,incipiens ab angulis & procedens vſque ad corneam : quando uero amplius
augetur , cooperit & pupillam. Magna igitur & diuturna pterygia per chirurgiam incidun-
tur : recentia uerò & moderatæ magnitudinis iuuant æs combuſtum , uel atramentum ſu-
torium

A rium cum adipe porci. *Aliud bonum.* Atramenti ſutorii partem j, gummi arabici partem mediã:
dilue vino, & unge. Quidam autem hepar capræ melli miſcentes inungunt. *Aliud.* Accipe Lyciũ
& liguſtrum, & cum aqua fac collyrium, & illine. *De Vlceribus Oculorum, & Albuginibus.* Vlcera,
quæ fiunt in oculis, quæ quidem ſunt ſuperficietenus, nephelia nominant: quæ verò profundũ
petunt, albugines. Nephelia ergo ſuccus anagallidis expurgat, & ſuccus centaurij minoris cum
melle. Diuturna verò extenuat cedria, & æs vſtum ſolum diſſolutum aqua in modum collyrij.
Albugines autem iuuat nitrum diſſolutum diligenter oleo, & illitum. *Aliud.* Accipe ſuccũ dra-
cunculi, & miſce cum melle crudo, & unge. *Aliud.* Felle hirci confrica oculum. *Aliud.* Os ſepiæ
combure, & diſſolue cum melle, & impone. *Aliud.* Ex ſtercore lacertę faciens collyrium cum a-
qua indito. *Aliud.* Felle canis marini vnge, uel raphani ſucco, vel ſelle galli. *Aliud.* Sumito ſuccũ
malorum granatorum, & pone in uaſe terreo, & contege panno, & expone Soli, donec habeat
mellis craſſitudinem: & ei miſce mellis tantundem: & ſerua, quia inueteratum valet magis: &
cum it dormitum patiens, unge oculos. *Aliud.* Felleonis cum melle indito. Si uerò puer paruus
habet albuginem, mater infantis mandat ammoniacum, & inſufflet in oculum: ſimiliter ungat
oculum menſtruo alicuius de cognatione ſua: & ſimiliter mater eius incidat paruum digitum
B ſuum, & ſanguine, qui effluxerit perfundat oculum. *Ad Caliginem & Nebulas Oculorum.* Illine o-
culos ſucco foliorum dracunculi. *Aliud.* Succum betonicæ miſto uino calido inſtilla. *De Hordeo-
lo.* Aqua decoctionis hordei foue oculos, uel cera alba. Vel accipe muſcas, & abſcinde capita ea
rum, poſtea reliquo corpore frica oculum. *De Madaroſi.* Madaroſis & Milphoſis eſt caſus pilorũ
genarum. Curantur autem bis, Accipe nucleorum palmularum combuſtorum drachmas tres,
ſpicæ drachmas duas: tere, & vtere. *Aliud.* Stibij aſſi, piperis, ana drachmam unam: ſpicæ drach
mas tres. *Aliud faciens ad caſum pilorum ſuperciliorum.* Auellanas combure, & permiſce cum adi-
pe urſi aut capræ, & unge. *Aliud quod etiam confert ad Alopeciam barbæ.* Alterci drachmas
duas, muſcerdæ drachmam, polytrichi drachmas duas, olei irini cyathos quatuor: tere & per
permiſce oleo, & præfouens ungito. *Aliud.* Vernationem anguis combure, & inſperge: facit
enim naſci pilos. Vel nigellam tere, & fac ſimiliter. *Ad Supercilia Piloſa.* Origanum combure,
tere, & applica: prius tamen euelle pilos. *Aliud.* Lacertam uiridem coque in oleo, & poſtquam
euulſeris pilos, unge locum. *Aliud.* Chamæleontis ſeu chamæleæ radicem permiſce cum ſan-
guine ranæ, & vnge locum. *Ad habentes Oculos Glaucos.* Glaucos mulierum oculos nigros reddit
hyoſcyami flos cæruleus ſiccatus in umbra, & tempore vſus permiſtus uino auſtero & illitus.
C *Ad Suffuſiones.* Theriacam, quæ fit ex uiperis, permiſce melle ſine fumo, & impone. Conferunt
etiam caput purgantia, & purgatio cum hiera, & fomentum cum decocto fœniculi, & ſagape-
num, & helleborus albus cum melle appoſitus, uel mel cum ſucco fœniculi. *Ad Aegilopes.* Aegi-
lops eſt abſceſſus paruus inter magnum oculi angulum & nares: qui ſi negligatur, ſcinditur uſq;
ad os: & dicitur ægilops, ante quàm ſcindatur. Huic confert glaucium & crocum ſimul cum
ſucco perdicij appoſitum: oportet autem frequenter ea permutare. *Aliud.* Conchulas cum
teſtis ſuis tere, & appone. Aliqui uero miſcent, & aloen, uel myrrham. *Aliud.* Fel porcinum
ſicca, & appone. *Aliud.* Ex perditio cataplaſma facito. *Aliud.* Ex ægilope herba cataplaſma
impone. *Aliud.* Portulacam & thus maſculum appone: prius tamen ea manducabis ieiunus.
Aliud. Caluariam hominis tere, & appone. *Ad Nyctilopas.* Hepar hirci aſſa, & unge liquore
qui defluit, oculum: iuuat enim duodecies illitus. *Ad Pediculos Oculorum.* Aqua marina te-
pida foue.

De affectibus Narium, & primo de Polypo & Ozæna. CAP. 13.

Atramentum ſutorium terens ex aceto illine. *Aliud.* Corticum granatorum drachmas xvj.
D fellis tauri, amomi, myrrhæ, calaminthę, marrubij, ana drachmas viij. croci, drachmas ij, ellebo
ri albi drachmas ij: utere ſicco. *Ad Fœtorem Narium.* Accipe amomi, myrrhæ, roſarum ſiccarũ,
pares portiones cum oleo nardino, & vnge: cõfert autem & vnctio cum hedychroo magmete.
Ad Vlcera Narium. Cape lithargyri drachmas iiij. rutę recentis, aluminis ſciſſi, ana drachmas ij.
dilue oleo myrtino & aceto. *Aliud.* Accipe ceruſſæ, drachmam vnam, lithargyri drachmas iij.
ſcorię plumbi, vel plumbi combuſti, drachmas iij. omnia lauẽtur & excipiantur oleo myrtino.
Ad Extrahendum Sanguinem è Naribus. Florem graminis impone. *Aliud.* Rubiam cum oleo acci
pe, & unge nares. *Ad Fluxum Sanguinis è Naribus.* Corticem oui combure, & accipe partem u-
nam, & gallæ partem mediam, & inſuffla. *Aliud.* Lycium impone. *Aliud.* Aſini ſtercus comburẽs
inſuffla cinerem eius: aut exprimens inſtilla ſuccum. *Aliud.* Lapidem molarem candentem ex-
tingue in aceto, & olfaciendum præbe. *Aliud.* Thus maſculum & aloen albo oui excipe, & fac li
namentum, & impone, addens pilos leporis. *Aliud.* Cucurbitulam magnam affigito hypochon
drio è regione naris patientis. Oportet autem & ijs, quæ aſtringunt & prohibere poſſunt impe-
tum ſanguinis, vti.

Ad Nares Vlceratas, & Polypos, & Ozænas. *Spuma nitri attinge. Et ad ſpiritus odorem concilian- E
dum, albæ violæ florem nondum ex coliculo delapſum lege: tereq́; ex aqua, donec mellis craſſi
tudo fiat. *Aliud.* Aerugine ex melle decocta locum attinge. *Ad Interiores Plegmonas.* Adipe anſe-
rino cum porri ſolaniq́; ſucco æquis portionibus diluto interdiu obline. *Ad Narium Vlcera cum
duritie.* Plumbum tritum vino puro macera: myrteiq́; olei, quod ſatis eſt adde, ad mellis ſpiſſi-
tudinem. *Aliud.* Aeris ſquamma ex melle decocta vtere. *Sanguinem per Nares euocantia.* Mentam
excipiens melle, & collyrium faciens, in nares mitte. *Ad Profluuium Sanguinis è Naribus.* Rutam
tritam oleo excipito, & intra nares conijcito. *Aliud.* Gummi ac thus contrita & aceto liquata in
* ſpodium. nares da. *Aliud.* †Cinerula cypria cum ſucco porri temperata bene facit. *Aliud.* Spongiam vſtā
pici admiſtam, & areſactam, linamento inſperſam in nares pellito. *Aliud.* Acuti iunci florem na
ribus imponito. *Ad Sanguinis Eruptiones, quæ Supprimi nequeunt, præſertim cum diutius febricitan
tibus ſanguis effunditur.* *Pyrion imponito, nonnunquam aridum, nonnunquam linamentum illi-
tum: & craſſitudinem cauis naſi reſpondentem faciens, ita immitto: ijſdem & nares & tempora
* & frontē illinito. *Aliud.* Diphryges vſtum, & ex aceto tritum ſuperimpone. *Aliud.* Lanam oui al
bo madentem admoue. *Aliud.* Lanam herbæ ſanguinalis aut ſolani ſucco imbutam in nares da-
to. *Aliud.* Ruta ex aceto trita circumponenda eſt, & ſuffienda. Vtendum preterea eſt reprimere F
cohibereq́; ſanguinis impetum ualentibus: Vt cicutam naribus ſuffito, odoremq́; æger attrahi-
to: nares ēt digitis comprimito: aut cerato, aut alio quopiam diligēter occludito: quin ēt penis
extremum papyro deligato: in mulieribus verò, mammarum papillas ſimiliter. Item refrigerare
potentibus frontem caputq́; oblinito, & conſpergito. Præſentiſſimum remedium eſt capiti cu-
curbitulam affigere: vel ēt frontis venam ſoluere. Sternutamenta quoq; plerunq; ſanguinem re
uocant. Aut herbam bugloſſon, aut aſini fimum ex aceto in nares cōijce. *Ad Stertentes.* Anethū
capiti clam ſubiicito: id & proſiliētibus ex lectulo remedio eſt. *Ad Puncta & Acram vocatam ab-
* *ſq; cicatrice & vlcere.* Nitro locum detergens reſinam terebinthinā ſuper dato, & per dies quin-
que dimittito: mox locum ſoluens puncta ſcriptorio ſpecillo perforato: deinde thus nitrum ac
mel pari modo miſta, vt cerati craſſitudo ſit, imponito: poſt ſolue, & ablue. *Aliud.* Ex trito vera-
tro cum pane, aut ex acido lacte per ſe, cataplaſma facito. *Aliud.* Fici trito cortice illine. *Aliud.*
Vuam taminiam, in cataplaſmatis modum imponito.

Ad Vitiligines, Ephelidas, Lenticulas, & alias id genus Faciei affectiones. CAP. 14.

G

Cucumeris ſyluatici radicis tritæ & cribratæ ſucco faciem deterge. *Aliud.* Alcyonio ex vino
trito faciem obline. *Aliud.* Vitem ſylueſtrem contuſam, & vino ægyptio maceratā, & in farinā
redactam ſuperdato. *Aliud.* Erucę agreſtis radice trita, & ouis felle excepta vtitor, facie prius ni
tro perfricata. *Aliud.* Elateriū ex aceto terens, & ad mellis craſſitudinē redigens, ceratoq́; admi
ſcens inunge. *Aliud.* Cinabari ex melle faciem illine. *Aliud.* Cachrys ſemine trito ipſas lenticu-
las inunge, & areſactum ablue. *Aliud.* Syluatici cucumeris radicē, ficiq́; ſummos ramulos in ace
to decoctos tritosq́;, imponito. *Aliud.* Veneris vmbilici radicibus ex melle contritis faciē illine.
Aliud. Rubia ad maculas à Sole contractas & vitiligines benefacit, ſi ea trita ex oleo facies inū-
gatur. *Aliud.* *Zochum amarum terens, ex melle faciei imponito. *Aliud.* Anethi ſemen ex vino
vetere tritum & ad mellis ſpiſſitudinem redactum, faciei obducito, atq; ita per integram noctē
* remaneto: ſequenti mane illud remouero, recensq́; aliud reponito. Eodem quoq; ſemine com-
manducato ephelidas & lenticulas utiliter illinito. *Aliud.* Alba viola ex aqua ad eadem profi-
cit. *Aliud* Aphronitrum tritum cum cerato ex tyrrhenica cera confecto faciei ſuperdato. *Ad Vi
tiligines, & album colorem.* Alcyonium vſtum melliq́; admiſtum illitum prodeſt: eodem quoque
cum erui farina & tritici miſto quàm maxime calido faciem detergito. *Aliud.* Amara amygda- H
la cortice ſpoliata aceto acri excipito, & cataplaſma facito. *Aliud.* Ocymi ſemē cum gallinaceo
aut anſerino adipe tritum bene facit. *Aliud.* Fœnum græcum ex aceto tritum ſquammulas, ſi il
linatur, detrahit. *Ad Ephelidas, & Lentigines.* Myrrha & crocum ſi aqua macerentur, illita iuuāt.
Aliud. Purpuras, aut vocatas ceryças, hoc eſt buccina, expiſcatus, in ollulam coniice, & in fur-
num aſſandas mitte; deinde ex melle tritis vtere. *Ad faciem albam & extenta cute reddendam.* Cu
cumeris ſylueſtris radices in fruſta diuide, & refrigera: deinde aqua elixatis ac tritis in cataplaſ
ma utere. *Aliud faciem ſplendidam reddens.* Ex eruo bene olente uino macerato ac trito cataplaſ-
ma facito. *Aliud.* Tritici, quod ſemidalin vocant, ſuccum exprimens, humidiorem partem abii-
ce: parti illi autem, quæ ſubſedit, oui album commiſceto ad mellis ſpiſſitudinem: atque hoc fa-
ciem perunctam oleo deterge. A Sole autem maculatam faciem frigida multa lauato, & per v-
* num diem facies coloratior redditur. * *Violam elixās parum aluminis iniice: deinde lixiuium
admiſcens ac terens utere multo inungens oleo: ſic enim facies grati coloris, bonorumque o-
dorem os ſpirans efficitur. Cupreſſi atque ilicis ramenta una feruefaciens, decocto corpus
totum madefacito. *Aliud.* Thuris & pæderotis æquas portiones miſce, & ex melle tere: ita
faciem

A faciem inunge,atq; integrum diem ſic dimitte,deinde ablue. *Aliud.* Lini fęcē melli admiſcēs ſub Sole iter facturus corpus inungito,eo tamen prius nitro perfricto. *Ad impediendum Solis exuſtionem,& Exuſtam faciem ſanandam.* Bulbo candido trito ex melle inungito. Quòd ſi facies citra plegmonem tumefacta fuerit,nigram terram ex aqua conterens ſuperdato. *Aliud.* Alcyonio & nardo gallico ſimul tritis utere.§ *Ad Panum & Lentigines.* Dracunculi radicem cum melle in cataplaſma redige:uel nigellam cum aceto,uel pentaphyli ſemen. *Ad faciendam faciem rubicundam.* Rubiam tere & permiſce cum oleo,& unge. *Aliud.* Bulbum amarum terens permiſce cum melle,& unge. *Aliud.* Accipe ciceris,rubiæ,thuris,myrrhæ,ana drach.ij.excipe adipe uituli, & oleo maſtichino, & unge: & poſt ſpatium abſterge ſpongia calida.§ * Extralatione ueteri.

Ad Oris vitia & primo ad Labiorum Rimas. *CAP. 15.*

Immaturā gallā tritam accipito,& reſinam terebinthinam cum hyſſopo & melle,atq; his perunge. *Ad altiores Sciſſuras.* Caprinus adeps mundatus proficit. *Aliud.* Adeps anſeris,& mel,& terebinthina,æquis portionibus,addito flore roſarum,hyſſopo arido,& maſtiche,fiat inūctio. *Ad Oris Halitum commendandum.* Vino uetere bene olente,in quo iris maduerit,os collue,aſſidueq;
B in ore breui tempore contine. *Aliud.* Vino pauliſper os ſublue,in quo ſerpillum maduerit. *Ad Oris tetros abſq; vlcere odores.* Nonnulli meraco uino,cui myrrha admiſta ſit,os eluunt: atq; rotundum odoratum iuncum terentes,partes oris internas perfricant:& cimoliam cum ſale tritā affricant:perinde & marmore uſto cum aniſo utuntur:ita & hordeo cum ſale & melle. Quidā & linteolum cremant,& uino inijciunt,atq; ita trito utuntur,& pumice & nardo & myrrha ex melle. Semidalin quidam & irin cum melle miſcentes comburunt,atq; ita utuntur:& ex oſtreis purpura & buccino cum myrra:cum cubitum eunt,aceto acerrimo colluūt. Commanducant * autem nonnulli domum egreſſuri,piceæ folia,& aqua os ſubluūt. Quidam pręterea & aniſum, aut dulcem radicem,aut irin,idq; genus alia,aliqui iter facturi commanducant. *Ad Oris Vlcera & putredines.* Melanteria contuſa prodeſt. Ad eadem benefacit oleum immaturum per ſe, aut cum melle propinatum. Prodeſt etiam glaucuris uocata contuſa: eius ſuccum ex melle & aqua paribus portionibus ad gargarizandum exhibeto.§ *Ad Fluxum Sanguinis ab ore.* Colluatur os ex decoctione roſarum in poſca,poſtquam erit frigida,& deglutiatur. *Aliud.* Gargarizet patiens & colluat decoctione roſarum frigida,aut extremitatum uitis,aut foliorum lentiſci,aut rubi, aut cytoniorum,aut uinaciorum,aut rhoe. *Aliud.* Semen roſæ cum maſtiche da ex uino adſtringē-
C te bibendum,uel ex uino decoctionis rubi,aut roſarum. *Ad Oris Vlcera.* Gallam in uino coquēs collue os,deinde appone gallam tritam permiſtam cum melle, aut florem roſarū: collue etiam os decoctione foliorum oleæ.§ Extralatione ueteri.

Ad Dealbandos Dentes, Aliaq; eorum vitia ſananda. *CAP. 16.*

Vtuntur autem & huiuſmodi quibuſdam dentiſricijs,quę una & gingiuis proſunt,& dentes ſpendidos firmioresq; reddunt. Terram eretriada uocatam uſtam tritamq; adhibēt: hoc ualde bene ſplendidos dentes reddit. Farina erui lotio ſubactam illine. *Aliud.* Cuniculi caput uſtū cū fœniculo quàm albiſſimo ſæpiæ tritis oſſibus admiſcens utere. *Aliud.* Cornu ceruino uſto trito que utitor:hoc & dentium dolores tollit,& ex roſaceo impoſitū capitis dolores diſcutit. *Aliud.* Pulegio & ſale fricto miſtis ad eadem tritis utere. *Aliud.* Ouillo talo uſto ad ſimilia utitor. *Aliud.* Hordeo toſto & ſale miſtis tritisq; utere. *Diaclyſma, id eſt lauatio ad Vlcera, & Dentes titubantes infirmosq;.* Alicacabi radicem unà cū malicorio craſſiore elixā imponito. *Aliud.* Albæ populi, aut uerbenacæ,radicē accipito:aut eryngij radicē uel ipſam herbā:aut poliū radicē accipito: & terens apponito. *Ad Concuſſos Dentes & dolentes.* Aſini ungulam uſtam tritamq; aceto excipe, &
D orbiculos faciens repone:ad uſum aceto orbiculum unum liquato,datoq; ore continendū:illico.n. dolorem ſedat tollitq;. *Aliud.* Nigri chamæleonis decocto ſi foueas, dolorem dentiū curabis:id & mures necat. *Aliud.* Betæ ſucco ſi fiat collurio,confeſtim dolor finitur. *Aliud.* Alterci radicis calidiore decocto ſi foueas,dolor quieſcit. *Aliud.* Rutam,hyſſopum,& myrrham, ex uino tritas ore contineto. *Aliud.* Si ex aceto,poſca,aut uino,ubi uerbaſci radix incocta ſit os colluatur,bene facit. *Aliud.* Ex nitro cū oleo facta collutio dolorem pellit *Aliud.* Cupreſſi baccis ex uino & roſa elixis os foue. Quòd ſi dentes oēs doluerint,cedri liquore os ſi collues, protinus dolori ſuccurres. Dens molaris ſi doleat,maluæ unicum habentis cauliculū radice ſi tangas,dolor abibit. Dentes dolentibus herbæ muralis radicē,cum balneas ingrediuntur, commanducandā præbeto:quā ſub molari dēte,quoad ex balneis egrediātur,retineto:& dolor euaneſcet. *Aliud.* Pyrethri radicula commanducata eodem die fugat dolorem. *Aliud.* Herbæ pontitidis uocatæ radix manducata dolorem finit. *Suffimentum Dentes dolentibus.* Alcyonii ſuffitu continuo dolor tollitur. *Aliud.* Alterci ſemen ſuffitum dolori medetur. *Vt Dentes bene oleant.* Cimo-

liam cum ſale terito, dẽteſq; fricato. *Aliud.* Dentem canis accipito,& in ignem conijce,ſuffitũq; E
facito:vt.n.iſte crematur,ita dentes confirmat. *Ad Exeſos Dentes.* Ad exeſos autem dentes,atra-
mento ſutorio trito permiſtum piper accipito,aut gallam. Aut ex melle fiſſum alumẽ in cauum
dentis inſerito,& dolorẽ leuabis. *Aliud.* Limacis lapidem in fruſtula ſeſami magnitudinẽ ęquã-
tia cõfringe,& in dentis foramẽ immitte:illico dolorẽ ſedat,ſed ex cera operculũ facito. *Aliud.*
Taurinum iecur lẽto igne fricium,dentiq; impoſitum,ſimul atq; tetigit,dolorẽ diſcutit. *Aliud.*
Teſtudinis vnguis in maxillaris dentis exeſi foramẽ coniectus multũ proficit. *Aliud.* Fel urſi im
poſitum illico dolorem leuat:curat aũt ẽt,quoquo modo illinatur. *Ad Dentes motos & labantes.*
Teſtudinis ſanguis diu ore contentus dentes corrobora. *Aliud.* Alcyonio indico ex uino trito ſi
os colluatur,motus ſiſtitur. *Ad Dentes ex ictu concuſſos.* Corallium imponito,& ſatis diu conti-
neto.} *Ad Dentium Stuporem.* Aegrotus portulacam mandito. Aut oleo omphacino perungito.
Aut amurcam olei in vaſe æneo ad mellis temperaturam coquito:hac.n.vetuſta ſi inungas,ual
de prodeſt.} *Ad Dentes Eximendos ſine ferramento & abſque dolore.* Fermentum denti circunda-
to,& pauliſper relinquito:mox dentem lacertæ ſanguine circunfundito,& excidet. *Vt Sponte
Dens excidat.* Pyrethrum aceto mollitum,ſaleq; per triginta dies maceratum,denti prius mũdo
facto circumponito. *Aliud.* Artemiſiam herbam ex aceto tritam obline. *Aliud* Dentem circum F
ſuffodiens,uermiculis,quas campas uocant,in ſummis braſſicarum aliarumq; herbarum folijs
repertis illine,ab alijs dentibus cauens. Quòd ſi inferiores dentes eximere uoles, illis uermicu-
lis utere,qui in inferiore parte illarum herbarum reperiuntur. *Aliud.* Sandaracham ex aceto tri
tam ſiccari permitte,& ſicca utiliter utitor,prius ſanguinem circum dentem eliciẽs:ſic.n.pauli-
* ſper dimittens,digitis ipſum eximes. Aut agreſtis cucurbitulæ radicem in foramen dentis conij
ce. *Aliud.* Mędi immaturi radicẽ in umbra areſactam tritã & cretã radicibus dentis circũda: &
paulo poſt digitis apprehende,ſequeẽ.n. Aut ęthiopicæ oleę lachryma affectum dentẽ tangito.
Aliud. Lacertã agreſtem areſactam,diſſectam,contritamq; repone: cũ dentem circum purgaue
ris,imponito:& paulo poſt attrahito,qm̃ ſequetur. *Aliud.* Vrticæ ſemina cum galbano miſta af
fecto denti circumline,& protinus excidet. *Ad Eximendos ſine dolore Dentes.* Herbæ lapæ radix
calefacta,& denti appoſita facit,ut ſtatim digitos ſequaẽ. *Vt Dentes digitis euellantur.* Syluestres
cucurbitulas contunde,& aceto macera ad mellis ſpiſſitudinem:deinde ferramentũ ad ſcalpen
dos dentes in medicamentum demitte,eoq; dentem circum ſcarifica,atq; os pauliſper clauſum
haberi præcipe:deinde apprehende digitis dentem & attrahe:abſq; dolore euelletur. *Aliud.* Fa
rinam ex lacte tithymalli adhibe,& hederacea folia ſuper impone,per horamq; dimitte:frãge- G
Extralatione veteri. tur.n.ſine dolore.} *Ad Dealbationem Dentium.* Nitrum, os ſepiæ,& os palmularum terens ute-
re. *Aliud bonum.* Corallium rubrum,pumicem,oſſa palmularum,oſſa ſepiæ,& ſalem aſinum terẽs
utere. *Ad Dolorem Dentium.* Oleo lentiſci non antiquo colluantur dentes. *Aliud.* Colluatur os
cum folijs rutæ coctis ex oxymelite:uel colluatur cũ aceto ſcillitico:uel coquatur in aceto py-
rethrum & hyſſopum:oportet autem humiditatem & humorem euacuare.

De Morbis Gingiuarum. *CAP. 17.*

Ad gingiuas corroſas,florum roſarũ drachmas viij,gallarũ drachmas iiij,myrrhæ drachmas
ij,commiſce,& appone. *Aliud.* Lacte aſinæ gingiuas collue. *Aliud.* Foliorũ oleæ decocto os col-
lue. *Aliud.* Aceto ſcillitico gingiuas ablue. *Aliud.* Rubiginem ferri & balauſtia ſicca appone. *Ad
Gingiuas tumidas, & carnis incrementum.* Succum portulacæ ore detine,vel aquam ſalitam oli-
uarum colymbadum,vel oleum ex immaturis oliuis expreſſum calidum,vel lentiſcinũ, uel de
coroneis. Sicca verò,quæ proſunt,ſunt,rubigo ferri,aut æris,radix ariſtolochiæ,ſemen planta-
ginis,attramentum ſutoriũ aſſatũ,& balauſtia. *Ad inflammationem Gingiuarum.* Collue decocto
foliorum oleæ,& appone gallã. *Aliud.* Coque in ſapa folia oleæ & gallam. *Ad Gingiuas denigra-* H
tas & putridas. Confert fricatio ex fæce uini uſta:abſtergit.n.mũdat,dealbatq;. *Ad Gingiuas ſan-
guinolentas:* Confert miſſio ſanguinis è cephalica,& ſcarificatio gingiuarum:confert etiam ſuc
cus hyoſcyami,uel eius decoctũ ex ſapa,ſi retineatur in ore. *Aliud.* Extremitates lentiſci & ba-
lauſtia coque in poſca,& collue. *Aliud.* Radicem rubi coque in uino,& os collue:uel rhun & gal
lam coque in uino,& utere ſimiliter.} *Ad Oris Vlcera, & putredines.* Melanteria cõtuſa efficax eſt.
Ad eadem proficit & oleum omphacinum per ſe & cum melle potui datum. Prodeſt & Glaucu
ris tuſa,ſi ex melle & aqua pari portione eius ſuccus gargarizandus exhibeatur.

Ad Columellæ morbos. *CAP. 18.*

Gallam tritã per ſe admoueto,digito oleo intincto:aut in cõchleariũ inijciẽs,applica. *Aliud.*
* Spinę ęgyptię ſemen tritũ atq; aridũ appone. *Aliud.* Caricas cũ oleę foliis eſui dato. Succũ cyre
naicũ cũ ſale areſactũ apponito,prius gargarizatione ex aqua calida facta, Aut fiſſũ alumẽ uſtũ
diligẽter admotũ iuuat. Aut ſtellionem uiteis lignis crematũ ĩponito,& bene facit. *Aliud.* Rubi
* cauliculos ex melle & pice liquida maceratos circũda. *Aliud.* Lapidis agerati florẽ admiſtũ gar-

A garizandũ dat. At braſſicæ ſucco admiſtũ alumẽ ſiſſum,& gargarizatũ mirifice prodeſt. *Vllorum columellæ apponendum.* Miſy,& calcem uiuã æquis portionibus reſina terebinthina excipe,
& ſubde,retinendãq; permitte:intra horas tres,aufert. Item proficit ad uuæ affectũ picis recrementũ,quod ex Cilicia aduehit̃, cochleario exceptum , & ſubditum. Et uuæ acerbæ ſuccus ex
melle, aut prædulci uino. Dĩ aũt incolumen ſeruare columellam, ſiquis uuæ acinos quotãnis ie
iunus deuoret:& nunquã eius partis affectu uexabitur. Iiſdem præterea gargariſmatis in uuulę
uitiis utendum eſt,quæ ad tonſillas affectas deſcribent̃. Primum atq; inter initia iube aqua cali
da os fouere:deinde frigida gargarizare,aut poſca,aut mali punici dulcis ſucco ad mellis craſſitudinẽ decocto,& oxymelite eliquato:aut poſca,aut dracũculi ſucco gargarizet, & optime pro
ficient. §*Ad Vuulam phlegmonem patientem.* Fiat gargarizatio cũ ſucco mali punici ex mulſa,uel
cũ aqua decoctionis roſarũ,uel cũ Diambron ex aqua calida. Confert ẽt glycyrhizæ ſuccus cũ
melle appoſitus,& terra ſigillata,& fructus ſpinæ ægyptiacæ. Mitiora autem ſunt hæc,gummi
arabicum,tracanthum,ſarcocolla appoſita. *Aliud.* Fructum ſpinæ ægyptiæ,& ſuccũ appone:uel
cauliculos rubi terens illine cum melle.§ Ex tralatione ueteri.

Ad inflammationes tonſillarum,& Anginas. CAP. 19.

B Id uerò benefacit in tõſillarum inflãmationibus. Myrteas baccas præparantes melle,& abſin
thiũ,& dracunculum inungere conſueuerunt:hoc autem medicamẽtũ illitum, aut cum aliquo
gargarizatum mirũ in modum prodeſt. Quòd ſi aliquæ phlegmonis reliquiæ ſuperſint,tõſillęq;
exaſperatæ ſint,lacte planè calido per ſe,aut cum ſupra poſitorum aliquo utendum eſt:aut furfuribus aqua elixis,aut mulſa,aut furfurũ diluto:aut oryzæ aqua calida farinã ſubigens bis,aut
ter,ſucco utere:aut gallinæ hędive iuſculo:aut hordeum cortice liberatum unà cum paſſulis de
coque:aut maluæ decocto per ſe utere:aut unà cũ melle maluam elixa, aut cũ lupinis,& paſſo,
& utitor. *Ad tonſillarum humores,& Anginas.* Dulcis radicis ſuccũ eliquãs utere. Quòd ſi cruſtæ factę ſint,ad has remouẽdas,mulſa gargarizãdũ eſt,aut lentis decocto per ſe,aut cum hyſſo
po,aut iride. Vel etiam oliuarum ſalſarum aqua gargarizet̃. Aut croci parũ, & myrrhæ cum mo
dico paſſi inferueſcant. Aut ficis elixis hordei farinam permiſce,ſuccũq; exprimens percola , &
ſucco utere. Aut ficorũ decocto ſinapis modicũ adiiciens gargarizãdum propina,pituitam nan
que detrahit,& phlegmonẽ diſcutit. *Ad abſceſſus in tonſillis.* Aliquod ex iis,quæ ſupra comprehenſa ſunt,proficit. Itẽ aphronitro cõtrito locum tãge:interdum aurem, & florẽ nitri adiunge,
ſeparat.n.cruſtas,& abſceſſus attenuat,ſi per collutionem detur . Et lixiuio percolato marrubii
C ſuccus dilutus utiliter exhibetur: Aut ipſum marrubiũ in mulſa coctum: Aut rutæ decoctum cũ
marrubio,aut per ſe,aut in mulſa elixũ ſubſidio eſt. Itẽ & ſuccus gargarizatur , & erui decoctũ
ſimiliter prodeſt: Aut miſy cum galla immatura miſtum: Aut myrtum liquido alumini,ac melli
paribus portionibus tritam miſcẽs illine: hoc remedium nõ cruſtas ſolum abiicit,uerum ẽt an
tiadas à Græcis uocatas glandulas mirifice diſſipat. Aut porcelli cruore manus imbuẽs,ter labo
rantis collum attinge. *Aliud.* Cochleas teſta nudatas in ollam iniice,deinde torreas:& in cinerẽ
redigens,puro melle,ac leni excipe atq; perunge:uis eius incredibilis eſt .

Ad interruptam ſubmiſſamque uocem. CAP. 20.

Bulbos duos crudos ex melle eſui dato. Auxiliatur & fici decoctũ cũ thure,& myrrha gargarizatum. Ad idẽ facit,& ſulfur ignem nõ expertum in ouis deuoratum cochleariorum duorum
aut trium menſura. *Aliud.* Accipe amygdalas amaras xx,ſeminis lini aſſi drachmas quatuor,tra
gacanthæ aqua maceratæ drachmas duas,nucleos pini triginta:melle excipe,& utere. *Aliud.* Pulegii drachmas quatuor:ſeminis lini,piperis,calamenti,ana drachmas duas : petroſelini drachmã unã,mellis librã unam. *Ad eos qui propè ſuffocantur.* Humanum ſtercus in panniculo deliga
rum,& crematum potui dato:hoc his,qui iam ſtrangulantur opem fert. *Aliud.* Et caprinum ſter
D cus cum melle,& liquida pice illitum angina laborantibus ſumme prodeſt. Aut rutæ ſucco,& la
cte per clyſterem tranſmiſſo laborantis fauces collue : multam enim lachrymã detrahit,& malum leuat. *Aliud.* Vrina aſſidue gargarizata ſanitatem reſtituit: una uero,& ſuccum braſſicæ gar
garizare oportet. *Ad puerorum cruſtas in faucibus.* Prius inungito:deinde uinum,in quo ariſto
lochia decocta fuerit,gargarizetur:citiſſime curabitur.

Ad oſſa deuorata,aliaq; omnia ex gutture excutienda. CAP. 21.

Aquæ & olei parem modum in os fundens contineto , quo ad rem deuoratam eiiciat. Siquis
comedens aliquid deuorauerit,& ſuffocetur:ex eadẽ re,quã comedebat,particulam utriq; auri ſuperimponat,ac ſuper caput:res enim deuorata ſtrangulansq; deſcendet. *Ad hirudines ex
gutture eiiciendas.* Marina aqua gargarizetur. *Aliud.* Oleũ,aut ſuccus cyrenaicus,ad magnitudinem erui ex uino puro calidus potui detur: Aut ſuccum anagallidis,aut acetum acre , cum thy
mo propina:poſtea calenti aqua gargarizetur.

Ad diſtillationes. CAP. 22.

Caſeus antiquus in cibum ſumptum iuuat:ipſas enim reſiccat. Oleo ueteri nares aſſidue perunge: Aut ſulfure,& myrrha contrita cum uino, & melle,& oleo.

Ad tuſſes.

Ad tuſſes. CAP. 23. E

Fici puro uino madefacti,& in cibum ſumpti bene faciunt. *Aliud* Reſina terebinthina in mel
le cocta linctui detur,poſtea uinum merum dulce ſorbendum exhibeatnr. *Aliud pueris magis
commodum.* Coagulum purum cocto melle comprehende,& exhibe. *Aliud.* *Canem lycurgum
uocatum excoriatum epulandum appone. *Aliud.* Allium ex melle decoctum ſuccurrit tuſſienti-
bus. *Aliud.* Scillam accipito,& eius ſummũ exacuato: in cauo coniice ouum,locumq́; creta ob-
tege:& toſtum edendum exhibe. *Ad tuſsientes aſsidue.* Hyſſopi faſciculum in aqua ad tertias
decoquens, ieiuno per triginta dies calidam potui dato : pueris uerò etiam cum caricis. *Aliud.*
Pernam contundens,& inſtar farinæ in potione ſpargens,iuuat.Hoc idẽ,& ſanguinis ex ore eie
ctioni ſuccurrit egregie. *Aliud.* Sinapi tuſum tritumq́; cochlearii menſura cum uini cyathis duo
bus deinceps per dies tres , bibendum dato. *Ad nocturnas tuſſes.* Mentham tritam in acetum
coniice,& ſorbendum præbe. *Suffitus ad tuſsim.* Styracis,maſtiches, piperis, petroſelini,ana
drachmam unam: ſandarachæ drachmas ſex: baccam lauri unam : impone carbonibus accen-
ſis,& per calamum æger fumum excipiat.

Ad aſthmaticos,id eſt ſuſpirioſos. CAP. 24.

Vinum,aut mulſam,ubi ſcilla decocta fuerit,propinato.Facit,& pulmo vulpis ſiccatus,& tri- F
tus,ex uino nigro potui datus. *Aliud.* Naſturtium album tuſum , & melli miſtum lingendum ex-
hibeto. *Ad ſpiritus difficultatem.* Ouium pilos,qui circum anum ſunt,accipe,hosq́; uſtos,ac tri
tos in paſſo propinato. *Aliud.* Sulfur ignem non expertum ex uini cyathis quatuor potui dato.
Ad recta ceruice ſpirantes. Radiculam ex aqua calida propinato. *Aliud.* Sedum ex melle tritum
* linctui dato : aut bulbum,aut abrotonum, aut halicã ex mulſa,aut hyſſopum in mulſa coctum,
* aut herbam ſtœchada,aut caſtoreum ex dulci uino, aut ſcillæ intranea ex aceto mulſo.
*

Ad ſanguinis ex ore profuſionem. CAP. 25.

Symphyti herbæ radice,quanta poteſt, ueſcatur,eodemq́; diem acetũ ne guſtato. *Aliud.* Ter
ram ſamiam dato,interdum cum ſucco herbæ ſanguinalis,interdum per ſe. Dicebat autem Hip
pio Centaurius,Ad ſanguinis eruptionem magnifice proficit urticæ ſuccus ex uini cyathis tri-
bus epotus.Iuuat præterea acetum abſortum præcipue ſcillinum:item & mẽthæ ſuccus, & tra-
gacanthæ ſub lingua contentus.

Ad eos quibus ex aliqua ui interiora ſanguis erupit. CAP. 26.

Accippe uitis cinerem acero extinctum,plusq́; aceti ſuperfundẽs madefacito, & ꝑ pãniculũ G
excola: id modica aqua temperatum propina cochleariorũ ſex mẽſura : hoc & locum ſanguinẽ
fundentem adſtringit,& concretum ſanguinem deuoratum excernit,& cruotis profluuium cõ
peſcit: nam ſanguinis in interioribus locis exitum coercet. *Ad omne ſanguinis profluuium.* Sym
phyton herbam ex aceto faciei ſuperdato , ſi ex naribus ſanguis decurrat: ſi ex thorace feratur,
oſſi pectoris: ſi ex veſica,aut utero,aut renibus,coxendicibus imponito.

Ad ſanguineum ſputum,& tabem uel Phthiſim. CAP. 27.

Gummi partem nigram paſſo elixam exhibe ſub lingua continendam,ac deuorãdam: ad ſpu
tum enim ſanguinis,& tuſſim *gummi nigra pars uehementer facit . *Ad Phthiſim non perfectam
ſanandam.* Pulmo cerui calamo extractus,& areſfactus conteratͬ : ipſius cochearia tria ex mellis
cyathis tribus exhibeantur: deinde paucis diebus interpoſitis iterum propinetur . *Ad Phthiſi-
cos & purulenta ſanguineaq́; ſputa reycientes.* Vtimur ſalſamento cum pane eſui dantes , ipſum ita
colluentes aqua ter,& quater,donec aqua ſalſa non reddatur: ipſum deinde charta inuoluentes
crem amus,damusq́; ſine oleo,exiguum mulſi infundentes.Herophilus autem ſalſamentum,cũ
pane exhibet: poſtea uerò aquam potandam iubet,dicens, cum ſal in ſalſamento aluũ ꝑturbat,
uinum quidẽ datum ſoluit. Vtimur & ſcilla toſta,cum ſalſamento in ipſa, & uehementer purgã H
tur: item & porro,cum pane. Poſtea cum diligenter purgati eſſe uidebuntur , ſi infirmiores fue-
rint,ipſos carnibus,& aliis id genus reficimus. Eadẽ ratione utimur in iis,quæ ad purgationem
* attinent,ubi abſceſſus eruperint. Herba quoq́; piſcis uocata , cum axungia non ſalita eſui data
Ex tralatione ueteri. ſanguinem reiicientes,ac tuſſientes mirifice adiuuat. *Ad ſputum ſanguinis.* Iuuat etiam terra ſi-
gillata,& trochiſci ex electro,& trochiſci ex corallo.& theriaca data in lecto.§
*

Ad lateris phlegmonem. CAP. 28.

Ex tralatione ueteri. Radicis corticem in potum exhibe.Cuminum,in obſoniis utimur,in aquam iniice,& biben-
dam præbe *Aliud.* Rutæ coliculos quinq́; contritos quotidie dato: aut herbę ſtœchadis quantũ
tribus digitis capi põt.Itẽ trifolii ſemen,aut panacis radicẽ,aut aiugã ſimilitet potui dato. §*Ad
pleuritidem.* Si quidẽ uſq́; ad claviculã ꝑuenerit dolor,mittendus ſanguis eſt: ſi uerò ad præcor-
dia deſcẽdat,corpus eſt purgãdũ,& utẽdũ clyſteribus ualentibus.Si dolor fuerit moderatus,dã
da eſt aqua mulſa,& ptiſſanæ cremor,aut chõdri: in proceſſu uerò morbi permiſcendũ ſorbitio
ni calamentũ uel marrubium: confert ẽt ſemen urticæ cum melle . Ad fortiores autem dolores
utendum eſt ſacculis è milio , & furfure: uel fomentis ex aqua calida, aut oleo in aliqua ueſi-
ca poſito,

A ca poſito,uel lana ſuccida perſuſa oleo,& uino habente ſal.Poſt ſeptimum uerò diem, & empla
ſtro dicto rutaceo utemur.Multoties autem bulbi cum axungia ſuffecerunt.Dandũ eſt,& ecleg
ma,quod fit ex nucleis pineis,& amygdalis amaris,& ſemine lini,& amylo. *Vnguentum bonum.*
Accipe bdellium,coſtum,cauliculos braſicæ combuſtos,& redactos in cinerem, permiſce cum
adipe:hoc enim medicamentum præclare diſcutit.}

Ad extollendas diſtendendasq; mammas pendulas,ac flaccidas. CAP. 29.

Terram pictorum capiens,& cum melle elixans,pãniculo illitã imponito à ſummo mane uſ-
que ad ueſperã:deinde ſpõgiã ex olla ſuperaddito,quoad cataplaſma abduxeris:hoc aũt,& ere
ctas,& turgidas mãmas facit.Craſſius aũt cataplaſma imponas. Si uis ipſum efficacius reddere,
gallæ acerbæ uncia una miſceatur.*Vt mammæ plures annos molles ſint.*Ex cicuta cariſtia cataplaſ
ma facito. *Vt mammæ maiores ne fiant.*Porcellum diſſecans cruore mãmas obline, amplius nõ
augeſcent. *Ad lac,ſiccandum.*Cretarium*aceto maceratũ illitum,& impoſitum lac areſacit. {*De* Ex tralatione
*Mammillis,& primo de abſceſſu mammillarum.*Cimoliã,thus,& oleũ roſatum ꝑmiſce,& appone. ueteri.
*Aliud.*Principio infunde ſpongiam in poſca tepida,& exprime, & appone,& ſuperliga. *Aliud.*
B Palmulas & micã panis tere,ꝑmiſce cum poſca,& appone tepidũ.*Aliud.*Coriandrum,& pſyliũ
cum cerato appone.*Aliud.*Panem & herbã muralem uiridem cũ cerato imponito ꝑ diẽ. *Aliud.*
Panem cũ aqua mulſa,uel melle,& uino admoueto:ſi uerò non tolerant grauitatem mãmillæ,
ꝑfunde oleo calido,& lana ſuccida molli,uel decoctione fœnigræci,uel althææ,uel ſeminis lini.

*Ad attrahendum lac.*Raphanum cum furfuribus in uino coque,cola,& propina.Seſamũ ex ui
no dulci da potui.*Aliud.*Anethum,uel ſemen eius coq; cũ carnibus,uel cũ facientibus lactis co
piã.*Aliud.*Furfures cũ radicibus fœniculi coque in aqua,& da potui. *Aliud.* Nigellæ drachmã j.
pone in mulſa,& propina.*Aliud.*Porrũ coque in aqua,& da bibẽdũ eius decoctũ.Vel porrum te
re,& cola,& da aquam potui.*Aliud.*Succum fœniculi da bibẽdũ.*Aliud.*Radicẽ fœniculi,& hor
deum aſſum coque in aqua,& ꝑmiſce butyrum,& da bibendum. *Aliud.*Decoctum erratici fœ-
niculi da bibẽdũ:da ẽt eſui ipſum fœniculum.*Aliud.*Cardamomum cũ uino da potui.*Aliud.*Se-
men uiticis da cum uino bibendum.*Aliud.*Succum betæ da bibendum.Oportet autem abſtine
re ab acribus,& ſalſis,& acidis,& oleribus crudis. *Ad prohibendum lac.* Foue mãmas ex aqua
marina,& eis admoue adſtringentia,& ſiccantia. *Vt mammillæ remaneant tenſæ diu.* Cicutam
mãmæ imponito per dies nouẽ,ſpongimaq; poſca madentem ſuperdato.Cyminum terens im-
pone cum aqua,deinde ſpongiam ꝑfuſam poſca ſuperappone,& liga:poſt tres aũt dies aufer cy
C minũ,& tege mãmillas cũ radice lilii,& melle,& dimitte tribus diebus:& hoc fac ter in menſe.}

Ad Fœtidos ſudores,& alarum tetros odores. CAP. 30.

Aſaro alas ſubline à balneo,& ſummo mane quotidie.Aut alumine liquido punge quotidie.
Aut ocymi ſemine ex uino,& melle illinito:hoc odores fœdos alarũ diſcutit.Aut puluerẽ tenuẽ
admoue.

Ad uitio ſtomachi laborantes. CAP. 31.

Cedri liquoris cochlearia duo,olei immaturi cyathũ,in unũ miſcens ſorbẽdũ dato:id omnẽ
dolorẽ ſundit⁹ tollit:eſt ãt*Serapionis,fidẽq; hoĩum ſuperat. *Aliud.* Aniſum in panniculo ſucci *
plenũ deligato,& in aquã calidã coniicito,& ſorbere iubeto. *Ad imbecillos,& Nauſeantes.*Men
tæ coliculos duos aut tres,mali punici dulcis ſucco atq; aceto inſerueſaciẽs,ſorptui dato.*Aliud.*
Sãbuci tenera folia ex munda aqua ſi bibant,ſupra fidẽ ꝓficiunt. *Ad morſus uentriculi ſine bi-
lis uomitu.*Tragoriganũ in aqua pari mõ macerãs ſorbẽdum exhibeto, lactis faciẽs tẽperaturã.
*Ad ſtomachi imbecillitates.*Sinapi frictũ ex aqua tritũ,& potũ bũ facit. *Epithema ad ſtomachi Hy
pochondriorumq; uitio laborãtes.**Fecem aridã cerato myrteo, aut roſaceo excipe,& utere. *Ad
ſingultum.*Cũ ſemel ſingultũ ſenſit,digitũ tuũ ſiniſtræ manus,quẽ ſalutatoriũ uocãt,ter ore con *
D tincto:aut acetũ ei ſorbendũ dato:aut cuminũ,& alicã:aut uomat,& ſingultus ſedabit:aut ſpm̃ *
cõtineat:aut ſternutatione utatur:aut rutã ex uino bibat:aut micã panis aceto madẽtẽ bibito,
aut porcelli oſſiculũ manu atterito.Singult⁹ quoq; terror incuſs⁹ finit. {*Ad dolorem ſtomachi.* Ca Ex tralatione
ſtoreũ da bibẽdũ cũ poſca,& ſi eſt flatus cauſa,coque in oleo cyminũ,& ſemẽ dauci, & petroſe ueteri.
linum,& unge:& ſi eſt frigus coque in oleo baccas lauri,& rutã,& nigellã,& ſemen fœniculi. In
immoderatis aũt doloribus fac fomẽtũ cũ milio. Cõfert ẽt cucurbitula magna umbilico impo-
ſita. *Ad Debilitatem ſtomachi.* Cõfert oleũ de ſucco cotoneorum. Semẽ ſinapis uſtulatũ tere,&
ex aqua propina.*Aliud.*Maſtiches,ſtyracis,ana partes ij.abſinthii,œnanthes,ana partes tres,olei
malini partes quatuor,uini qđ ſufficit:roſarũ partes duas:hæc trita,& miſta aſſume ex purpura
aut lana,& appone ſtomacho.Quidã addũt cyphi uocatum.Quidã apponunt cerã,& ceratũ fa-
ciunt.*Aliud.*Menthæ ramos duos, uel tres,coque in ſucco punici dulcis,& aceto,ac potui dato.

Ad choleram & uomitum,& uolunlum,& uomitum ſtercoris. CAP. 32.

Vinum albinum in cholera ex uſu eſt,ſtomacho enim commodat,& ad uentrem bene facit.
Ad uomitum comprimendum. Herbæ ſanguinalis ſucco cibos inficito. *Aliud.* Abſinthium in
aqua ad tertias decoctum potui dato, habitum ægroti conſiderans : centaurium præterea, aut
thymum,

thymũ,aut nigras myrti baccas ſimiliter exhibeto. *Vt facilis ſit uomitus.*Sãpſuci folia eſui dato. E
*Aliud.*Lixiuio percolato oras poculi oblinito. *Ad uolulum mirum auxilium, et ad ſtercus uomentes.* Ita facito.Oleum,in quo anetũ decoctum ſit,propinato:quoad aũt elixatur,ægrotum in cali
* dam aquam demitte,& ab olei potu calidas micas eſui concedito:ſeruabitur enim etiam ſi iam
ſtranguletur.Hoc ego principem in noſtra Aſia ſeruaui. *Ad eos,qui crebro uomunt*. Rhun, & cuminum in unum contundens da ex aceti mulſi cyathis ſexunciam in potum. *Ad cholera uexatos ualde efficax.*Mentha ex uino ſumpta,ſi febris abſit,herba quinq; folia arida trita ex uini cyathis ſeptem,aut ex aquæ calentis cyathis duobus pota,ſtatim dolorem leuat.*Aliud.*Cochlea cũ teſta contuſa potui danda eſt. *Ad ſupprimendum uomitum*. Foliorum & capreolotum uitis ſuccus cum polenta ieiuno in potum detur ex aqua cochlearii menſura.*Aliud.*Panacis obolum ex uino,& oleo calido propinato.

Ad iecinoris uitia. *CAP.* 33.

* Petroſelini ſeminis cochlearia,mentha inſperſa,& epota proficit.*Aliud.*Herba*fumaria uocata in ſuecum ſoluta,& in paſtillos redacta aridaque,indolentiam præbet:ter autem ex aqua pota liberat.*Aliud.*Lupi iecur denarii põdere ex paſſi ſextario exhibitum bene facit.*Aliud.*Piperis
albi grana nouem,& myrrhæ,quod auellanæ magnitudinem æquat,omnia unà contuſa ſereno F
* cœlo alternis exhibeto ter,aut quater.*Aliud.*Equi iecur penu*cediino reponito: deinde chio uino,& aqua dilutum exhibeto:quibus enim iecur ulceratum eſt, ne amplius exedatur,efficitur. *Aliud.*Maluæ ſuccus ex melle potus iecinoroſis medetur. *Aliud.* Haſtulæ regiæ radix pota iecinoris dolores leuat.*Aliud.*Alba uiola pota confeſtim iecinoroſos dolore liberat. *Epithema iecinoroſis commodum.*Laſerpitium contuſum ueteri axungia comprehende,& linteolo illitum ſupimpone.*Aliud.*Fico in mulſa decocto,& trito abſinthium contuſum quàm plurimum admiſceto,& utitor.*Aliud.*Braſſica cruda ſuperdata iecinoroſis celeriter opitulatur.

Ad arquatos. *CAP.* 34.

Radices acanthi,quod Romani tricardumæã uocãt,uirides tres,aut aridas quatuor,in aqua decoquito,donec dimidium relictum ſit,& expreſſis radicibus aquam potui dato. *Ad auriginem ualde efficax medicamentum,& longa experientia comprobatum.* Raphanos uirides cum foliis contunde,& unius duorumve ſuccũ ex uini cyatho uno exhibeto:ante balneũ uerò, ſi ieiunus fuerit,propinato,& in calidum ſolium deſcendere iubeto,uidebis.n.auriginem aquæ ſupernatãtem.Quòd ſi contumacior ægritudo fuerit,ſuccum bibere iubeto.Aut anchuſæ radicis aridę co
* chlearia duo accipiens ex aquæ cyathis tribus potandam dato. Aut ſulfuris ignem non experti G
cochlearia quatuor ex uino.Aut herbæ ſabinæ unciam ex mulſo.Ego ſanè,& hoc utor,uehemẽter faciente. Aphronitri uncias duas in uini aminæi cyathis duobus macerans,ſub diuoque noctem integrã exponens, do ieiuno potandum. idq; facio per tres, aut quatuor continuos dies, & ſanitatẽ reſtituo. *Aliud.*Herbã hypericon,& adianton aquæ incoctã potandã offeras. *Aliud.* Myricam ex aceto tritam potui da:arquatos curat.Regio morbo affectũ in balneum abducẽs, & in ſoliũ deſcẽdere iubens iunci odorati uncias duas ex uini mulſi cyathis trib⁹ potui exhibe: diſcutiet longã auriginẽ,& liberabit. *Aliud.*Herba rubia utere in quotidiano uictu abſq; carne ſuilla:ipſam contundens, & cribrans da uſq; in ſextum diẽ cochlearium unum ex uini decẽ co-
* chlearis:deinde ſemper ſubtrahens dato uini cochlearia nouem,deinde octo,deinde ſeptẽ,poſtea ſex,poſtea quinq;,deinde quatuor,deinde tria: quòd ſi trigeſimo die fuerint aliquæ morbĩ reliquię,eandẽ exhibeto,ſimilem ordinem ſeruans.*Aliud.*Chamæmelum ex aqua potum arquatum pellit,& iecinoroſis uehementer auxilatur.*Aliud.*Radicula ex melle, & lacte pota medeť. *Aliud.*Afelli,hoc eſt centipedæ,ſub aquariis uaſis repertæ,tritæ,ex mulſo potæ,regio morbo liberant.*Aliud.*Serpillum aquæ incoctum,& potui datum,auriginẽ ſubmouet.*Aliud.* Sulfur ignẽ
non expertum menſura unius cochlearii,aut duorũ,ex uino potum arquatum curat.*Aliud.* Fer H
ri ærugo cito liberat.*Aliud.*Capreæ ſtercus aridum tritum cribratum cochlearii menſura ex uini odorati cyathis quatuor ieiuno,& loto exhibe:febricitantibus autẽ ex aqua eãdẽ portionẽ. *Aliud.*Vrſini ſellis quantum græcã fabã æquat,exhibeto,deinde aquam ſuperbibito. *Aliud.* Sabinæ cyathis ex mulſo potus hoc morbo liberat.*Aliud.*Thus aquæ incoctum propinato. *Aliud.* Terreſtrẽ lumbricum tritum potui dato.*Aliud.*Ariſtolochiam ex aqua exhibeto. *Aliud.*Cichorii ſucci cyathos quatuor ſibiberit,ſanabitur.*Aliud.*In medium balnei conclaue deſcendere iubeto,ut ſudet:& egreſſus ſanus erit.*Aliud,*Stercoris canini albi,quod genubeos uocãt, cochlearium ex uini optimi cyathis tribus per dies decem propinato.Hoc idem ad colicos dolores, & inflationes pariter proficit. *Medicamentum ad morbum regium,quod in nares fundi debet.*Elaterii quãtum fabæ græcæ amplitudinem æquat,muliebri lacte liquatum in nares fundatur.*Aliud.*Nigella aquæ incocta in nares coniecta in balneo auriginem detrahit.

Ad Lienoſos. *CAP.* 35.

Rumicis agreſtis radix tũdatur in pila,& tritæ ſuccus exprimatur,& per tres dies ſinguli cya

thi

A thi bibantur. *Aliud.* Panacis radix contuſa cochlearii menſura ieiuno ex aquę calidę cyathis tri
bus exhibeať. *Ad lienoſos cum præduro tumore.* Capparis radicis corticis unciam accipe, aceti ſex *
tarium ſemis, aquæ ſextarium integrum: decoque ad tertias: propina à cibi pſecta cōcoctione
cyathum unum duosve, & hoc per interualla facito. *Aliud.* Hederæ foliorum aceto incoctorum
& contuſorum ſuccus expreſſus robuſtis purus potui detur: ſed delicatioribus, aqua dilutus:
anteq̃ bibant autē ipſos concitatius ambulare cogito. *Aliud.* Centauri tenuioris, quod iā conſe
nuerit, in pila contuſi, cochleariū febre carētibus dato. *Aliud.* Leporinus lien recens ita deuora-
tus, ut ne dentibus attingatur, lienoſos magnifice iuuat: ignoret aūt laborās quid deuorauerit,
oculis faſcia uelatis. Idem facit, & catellorum nondum uiſum adeptorum lien perinde in uentri
culum trāſmiſſus. *Aliud.* Venatorii canis catulum aridum tritum modico nardo adiecto ieiuno
exhibe. Dicebat aūt Marcellus id quoq; ad lienoſos uehementer facere, ſi cardamomi cochlea-
rium unum, aut duo ex aceti ſcillini cyatho uno duobusve ieiuno dentur: idq; per tres dies con
tinuos faciro. *Aliud.* Radices hederæ molles elixæ ex uino bibantur: aut crudæ contuſæ ex uino
itidem. *Aliud.* Aſini ſtercus aridū aceto diſſolue, & per linteolum excolatum potui dato. *Aliud.*
Raphani ſuccus ex oxymelite maceratus p tres dies accipiatur, ſingulis diebus cyathi bini: lie-
nem attenuat. *Aliud.* Ferri recrementi cochlearium ex poſca potui dato. *Aliud.* Irin longam ace
B to incoque, & acetum propinato. *Aliud.* Elcorodani*cor potui eſuiq; exhibeto. *Aliud.* Muxin ex
aqua elixum, ſi aridus ſit, ſuccum propinato: muxin uerò dicitur lingua Cappadocica. *Aliud.*
* Stœchadis triti cochlearium ex uini lentiſcini cyatho bibatur. *Aliud.* Ammoniacam guttam ex
aceto tritam ieiuno exhibe cyathi menſura. *Aliud.* Muris lienem, & piperis grana ſeptem, in fi-
co torreas, & clam epulanda exhibe. *Epithema ad lienoſos.* Lapidem aſium in ueſicam bubulam
coniicito, & aceto acri madeſactam lieni ſuperimponito: ipſum comminues. *Aliud.* Glandem,
qua unguentarii utuntur, ex aceto maceratam, & ad cerati craſſitudinem redactam imponito.
Aliud. Vulpis lienis ſuper locum alligatus lienoſos morbo liberat. Item hœdi lienis impoſitus
lienem digerit. *Aliud.* Syluestris braſſica, ſi ex ea cataplaſma fiat, lienoſis medetur. *Aliud.* Perſici
arboris ſolia eodem modo impoſita bene faciunt. *Aliud.* Myricæ ſemen aceto incoctum, tritum,
atque ſuperdatum, iuuat. *Aliud.* Ammoniacam guttam aceto maceratam linteolo illitam impo-
ne. *Aliud.* Crocomagma aceto maceratum, & ad cerati temperaturam redactum, imponitor
non amouetur, quoad ex toto ſanauerit. *Aliud.* Capparis radix curioſe trita, & linteolo illita, ac
loco impoſita eodem die opem tulit. *Ad lienoſos.* Radicis capparis corticē in aquæ libra, & ace
ti ſemilibra incoquito uſq; ad tertias, & potandam præbe ſeſquiunciam. *Aliud.* Hæderacea ſolia
C aceto inferuefacta contunde, & humorem exprime, ac robuſtioribus ipſum præbeto: delicatio-
ribus autem aquam admiſceto: ſed prius ipſe ambulato, atque ita bibito. *Aliud.* Capparis radi-
cem tuſam, & aceto mulſo incoctam ieiuno potandam præbeto. *Aliud.* Accipe cypreſſi baccas,
& ualde conteras: & erui farinam quàm tenuiſſimā in acetum mitte, & uſque ad emplaſtri tem
peraturam decoque: lieniq; per triduum impone: poſt tertium diem ſolue, & emplaſtrum aquæ
plenum inuenies. *Aliud.* Ammoniacam guttam in ſcillino aceto per triduum demerſam, ac leui-
gatam panniculo illine, atq; impone: neq; amoue, quoad emplaſtrum decidat. *Aliud.* Folia ſyca
mini mori refrigerata, & areſacta in umbra terito: & aridum medicamentum facito ſcrupulorū
quatuor pondere: & cum pauco pipere et caryophyllis, & ex uino mero calido, cum deſcendit
in balneum, potui præbeto.

Potio ad aquam inter cutem ut humor incluſus per lotium eiiciatur. CAP. 36.

Aeris uſti quantum fabam ægyptiam æquat, fimi columbini unciam, uini cyathos tres, exhi-
be: eſto aūt uticia potio. *Aliud nobis in multis uſu comprobatum.* Tithymalli characiæ uocati radi
cem pro ægroti uiribus eſui dato: ſtatim enim largiter aquam ducit. *Aliud.* Granum cnidum tu-
ſum, & cribratum melle comprehēde, ut ſordium craſſitudo fiat: & cochlearium plenum ex uini
D mulſi cyathis tribus, & modico aquæ calidæ ad lactis temperaturā, aut ex ouo ſorbili, propina-
to: plurimum enim aquæ deiicit. *Aliud.* Hebuli radicum ſucci cyathi duo, uini tātundem, in unū
miſti, & exhibiti liberant abſq; ſtomachi ſubuerſione. *Aliud.* Graminis decoctum potui datum
* urinam citat. *Aliud.* Solani ſucci cyathi quatuor, mellis cyathi ſedecim, in porum ſumpti, bene-
faciunt. *Aliud.* Hyſſopum, & hirci lotium, ex paſſo potum, urinam mouet: perinde, & ſi caprini
copiam habueris. *Epithema ad hydropicos.* Hederam*crematam diligenter in modum cataplaſma
tis impone. *Aliud.* Raphanos aquæ incoctos, quod teneritate flacceſcant, accipe: deinde hordea
cea farina adiecta miſce: decoque, & cataplaſma facito.

Ad umbilicos procidentes. C P. 37.

{Gallas combure, uel tere, & permiſce cum cortice thuris, & albo oui, & appone.} Ex tralatione ueteri.

Ad tormina, & ventris dolorem. CAP. 38.

Ariſtolochiæ radicē in uino potui dato: ad tormina, ſingultum, capitis dolorē, & partus dif-
ficultatem bene facit. Sternutatio ad tormina, & omnia interna uitia proficit. *Aliud.* Lych-
nitidis

nitidis herbæ radix lota dulci uino incocta, deinde percolata,& pota magnifice prodeſt: ſin mi E
nus aũt cibis tuis adiice modicum caſiæ,& olyrę non contuſæ. *Ad tormina inteſtinorum,& uen
tris.* Cumini fricti,& contriti cochlearium unum duove ex aquæ cyathis tribus potandum eſt.
Et aduerſus inſtationes acetũ feruefacito ac refrigerato:poſtea apii ſemen tuſum admiſceto, ac
iterũ acetũ feruefacito,ex eoq; potionẽ dato. *Aliud.* Irionem herbam ex aqua tritam potãdam
dato. *Aliud.* Ex lampro,quod ſatis eſt,tritum ex aceto ieiuno exhibe. *Aliud.* Laurum comman-
ducans ieiunus ſuccum deuorato:partem commanducatam umbilico imponito:illico tormina
finientur. *Medicamentum ano immittendum alui purgatorium.* In fel tauri lanæ hapſum intingi-
to,anoq; immittito. *Aliud.* Gallicum ſaponem lana inuolutum ſubmittito,aut liquidum alumẽ
potiſſimum. *Ad inteſtinorum tormina.* Lentem teneram contuſam cum rubi radice elixam im-
ponito,ac eſui dato. *Aliud.* Flores mali punicæ domeſticæ acido lacti incoctos contere : & oleũ
eodem modo infunde,& edendos appone. *Aliud.* In milium contuſum elixum uitulinum adipẽ
infunde,& quàm pinguiſſimum calidiſſimumq; ſorbendum exhibe : poſtea gelidiſſimam aquã
ſorbeto,& cõfeſtim erit incolumis. *Aliud* Gallæ interiorem partem tritam,ac læuigatam accipi
to,farinaq; admiſta,& oui albo paſtillos effingito:atq; aſſos frangito,uinoq; ſimplici madefaci-
to,& eſui dato. *Medicamentũ ad terminoſos,ventriculoſos, & lauore inteſtinorum laborantes, quod* F
per linctum accipitur. Laſerpitii ramenta melli commiſcens linctui dato. *Aliud.* Ouum,mel, uinũ,
mali punici putamina,pari portione in unum miſcens frigito , & piperis modicum inſpergito,
ac potionem dato:uehementer facit. *Aliud.* Oua tria accipiens in aceto coniicito,ac ita per tri-
duum macerari ſinito:deinde ſimilaginis modicum capiens,cum tribus ouis ſubigito:mox aſ-
ſans,& meraco uino madefaciens,exhibeto. *Potiones od terminoſos,& ventriculoſos, & lauorem
inteſtinorum.* Vinum aſtringens,cui rhus obſoniorum uſq; ad tertias incoctus ſit, potandum iu
beto,quibus uentriculus male ſe habet. *Aliud.* Vinum auſterum,cui galla in cocta ſit,illi potui ꝓ
Ex tralatione ueteri. uiribus concedito,quorum uentriculus fluxione uexatur . *Ad tortiones, & dolores ventris.* Da
cyminum mandendum,& deuorandum. *Aliud.* Cnicum,& fœnumgręcum tere,& coque: & da
decoctum bibendum. *Aliud.* Baccas lauri ſiccas, & excorticatas tere , & da bibenda cochlearia
nouem. *Aliud.* Serpyllum terens da cum uino bibendum. *Aliud.* Decoctum ſampſuci da cum ui-
no in potum. *Aliud.* Eringii radicem da cum uino potui,uel decoctum ſpicæ,uel caſtoreum. Ad
dolorem autem dyſentericorum,cotonea cum cerato roſeo aut myrteo,æquis portionibus,uẽ
tri impone. *Ad colicam.* Spolium ſerpentis in uaſe æneo frigens cum oleo quouſque combura
tur,diſſolue ipſum in illo oleo,& unge ex eo cum tuo digito. *Aliud.* Glandulam opio in ſucco la G
ctucæ liquato obline,& ano indito.

Ad uentris profluuium. *CAP. 39.*

Gallitrichi ex aqua decoctum potui dato *Aliud.* Stœben*,qua ad teſtacea uaſa uti ſolent,ſpi-
nis aſperam,in pila contundito,& aquæ incoquito:& aquam in dolore uentris abſq; uino pro-
pinato cum febrem hñt:cum febre uacant,uinum commiſceto. *Aliud.* Nucũ putamen, quod nu
cleos includit,tritum,ex aqua potui dato cochleariorum trium menſura. *Aliud.* Cornu ceruinũ
mollius uſtum,cum gallæ pari portione in potum dato. *Aliud.* Rumicis ſemen contritum, & po
tioni ciboue inſperſum optime facit. *Aliud.* Nucum internum illud,quod inſtar columellæ eſt:
& capitum papaueris,quod ueluti operculũ eſt:pari portione ex uino exhibeantur. *Aliud.* Quer
nas glandes contuſas,& diutius cribratas,ut polentã in uinum auſterum ſpargito,potionẽq; cõ
cedito. Carabi teſtas frictas,& tritas ex aqua porrigito. *Aliud.* Struthocameli uentriculus,& gal-
linarum ſimiliter,cochleariorum duum menſura ex uino potus febri abſente,præſente uero ex
aqua. *Aliud.* Thuris grumus fabæ magnitudinis in uini nigri cyatho uno, ſolani ſucci cyathis
duobus,eliquatus,in potum detur. *Aliud.* Gummi albi contuſi unciam ex uini nigri cyathis ſex
bibito,ad idem ano impoſitum facit. *Aliud.* Cochleam aphricanam ſumens,in eam liquidã picẽ H
inſunde,& calefactæ carnem exime,& in anum bis,aut ter immitte. *Aliud.* Serpentis ſeniũ,hoc
eſt ſpolium,in uaſe æneo ex oleo frigens,quoad in carbonẽ uertatur,contere : & digito in oleũ
intincto anum perunge. *Aliud.* Herba ſacra inferius foueto,aquam ne attingito. *Aliud.* Beta ex
aceto contuſa,& cataplaſmatis more à ſuperioribus ad inferiora uſq; impoſita,torminoſis ma-
gnificę prodeſt. *Aliud.* Cornorum oſſa contuſa uentri illinito. *Ad Dolores torminoſorum.* Malum
cotoneum aſſum,cum cerati roſei pari portione impoſitum ,illico dolorem leuat.

Ad laxioris inteſtini,quod colon vocant,dolores. *CAP. 40.*

Oſtreorum teſtæ crematæ,& tritæ potui dentur: duarum ligularũ modus ſit ex calentis aquę
cyathis tribus. *Aliud.* Thymum cretenſe aquæ uſq; ad tertias incoctum ex attico melle propine
tur. *Aliud.* Sacram radicem tenuem in aquam mitte, & ad dimidias elixa: decoctum per quin-
que dies potui detur,& morbo liberat: hoc in multis probatum eſt . *Aliud.* Viridis menta elixa
per triduum exhibeatur , & nunquam dolebit . *Aliud.* Lauri ſummitates teneræ ligneæ eſæ
per triduum , liberant:ollula uerò, ubi menta incoctaſit , caue ne per triduum illud terram
attingat . *Ad interſeptum* . Fraxini ligni ramentorum cyathus triduum potui datus ſani-
tatem

A tatem reſtituit. *Aliud ad multa faciens.* Cucurbitulam ſylueſtrem alexandrinam excauatam nō
ferro,& expurgatam,in uini Coi ſextarium mitte,& feruefacito: uinum poſtea ad temperatum
calorē reuerſum bibito,& deambulato:& dolore ſolutus eris. Detrahit multa excrementa hæc *
potio:ſalem autem,ne nauſeet,ore contineto. Bene facit, & ad coxendicis dolores. *Medicamen
tum ad coli dolores ano immittendum.* Opium Hiſpanum lactuca excipe,& in peſſum redactum ſe-
di immitte. *Aliud.* Allĳ nucleolum lixiuio calefactū ex inferiore parte indito,& arido ſtercore
detracto ſaneſcit. *Aliud.* Si coli dolore tentatus dormientem canem expergefecerit:& in locum
ubi canis dormiebat,meierit:ſtatim dolore leuabitur,& canis moritur. *Remedium colicis,& in-
flatis exterius imponendū.* Cerato liguſtrino laſerpitiū comprehēde,& impone. Ego uerò,& mo-
dicum caſtorei admiſceo,& efficacius redditur. *Ad tormina.* Græcum cuminum manducato,ac
deuorato. *Aliud.* Cnici contuſi,& fœnigręci elixi ſuccum potui offer. *Aliud.* Pectinem in aqua ca
lida madefactum,& ablutum propina. *Aliud.* Baccarum lauri aridarum corticis cochlearia no-
uem in potum dato. *Ad omnes inteſtinos dolores.* Ex inteſtinis dolenti ſiquis pedes lauerit, &
ex aqua ea potui dederit,dolor confeſtim euaneſcit.

Ad inteſtinorum Sciſſuram. *CAP.* 41.

B. Aegyptiæ ſpinæ radicem,& carnes hœdi caprę ve cum pilis,& corio,caplens,terito,& ſimila
gini commiſtas cæpas uino temperatas potionem facito. Eadem radix, & phlegmone pulmo- *
num laborantibus in potu auxiliatur. Eadem ſuſpēſa tertiana febri,& quotidiana liberat, & ex
oleo pota uulneribus medetur.

§ *Ad renum,& coxendicum dolores.* *CAP.* 42. Ex tralatione
Accipe farinam iridis,& acetum potens:permiſce eis reſinam pini,& lupinos,& pyrethrum, ueteri.
& terebinthinam,& ſulfur,nitrum,& baccas lauri:miſcens omnia cum melle appone. § *Ad co-
xendicis dolores purgatorium.* Tithymalli ſucci guttas quinque in ficum inſtillato, & eſui dato:
purgat.

Medicamenta,quæ exterius impoſita aluum ducunt. *CAP.* 43.

Granum cnidium cortice liberatum cerato comprehende,& uentri puerorum ſuper umbili-
cum imponito. *Aliud.* Felle tauri umbilicum perūgito. *Aliud.* Suillus talus uſtus tritusq́; ex aqua
potui detur. *Aliud.* Herbam anthemin,hoc eſt chamæmelū ex oleo terito,& inungito:ſtatim do
lor finietur. *Aliud.* Reticulum, cuiuſmodi uolueris, de mulieris capite detractum capiti labo-
rantis imponito: ſanitatem ei reſtitues: melius fuerit autem,ſi prius calefactum reticulum impo
C ſueris. *Aliud.* Coriandrum uſtum,oleo maceratum,umbilico ſuperimponito,& lana cōtegito.

Ad vrina difficultatem, & calculos. *CAP.* 44.

Scorpii uſti edantur,illis autem,qui forſitan aborrerēt,cum adipe miſti,toſtiq́;,clam et citra
ſuſpicionem exhibeātur:mirifice proſunt. Calculus ēt urinam redditus oliuę nucleo ſimilis, cō *
tritus,et igne candens,ſi bibatur,eos qui in ueſica ſunt,calculos exterit. Felis iecur uſtum tri-
tumq́; ita,ut bibi poſſit,calculoſis remedio eſt. Iaſpis quoq; lapillus potui datus ueſicæ calculos
diſſipat. *Aliud.* Vmbilici uerris radix elixa,et trita unciæ pondere in diem ex diluto uino bibat:
ad renum calculos uehementer proficit. *Aliud.* Succi uuæ immaturæ,et rufæ hederæ corymbo-
rum,par modꝰ ex albo uino terat:ſucco illinito mictus difficultate male habitos. *Medicamen ex
terius calculoſis imponendum.* Vrina reddita butyro ueteri remollito panem oblinito, et cubitum
eunti lanā apponatur per triduum. *Epithema vrinam proritans:prodeſt,& calculoſis renibus.* Cala
mintham cū aceto,et pipere cerato colligito,et umbilico ſuperdato. *Aliud.* In ſampſūci decocto
deſideat. *Aliud.* Herbā perdicion,ideſt parietariam,oleo incoctam ſuper locū ueſicæ imponito:
illico urina decurret. *Ad calculoſ.* Montana trixago mulſæ incocta potanda offeratur: hoc re-
D medio Samius Priſcus utebatur. *Aliud.* Albæ hederæ corymbi ex uino poti lapillos confringūt.
Aliud. Salicis folia tuſa ex uino auſtero tantiſper accipiatur, dum ſanitas reſtituatur. † *Ad eos* †*Hæc in græco
qui nolentes vrinam reddunt.* Galli guttur uſtum ligulæ mēſura ieiuno ex aqua propinato. *Aliud.* codice in fine
Leucanthemi flores ſeptem tritos ex aqua potui dato. *Aliud.* Leporis teſticulum aridum minuta *ſunt ſcripta.*
tim conciſum ex uino odorato potandum præbe. *Aliud.* Cimices tres contuſos ex uino auſtero
propinato per nouem dies *Aliud.* Calaminthā,et myrrham ex aqua ante cœnam potui dato.
Aliud. Anſerinas linguas per triduum,quoque die unam,edendas apponito. *Aliud.* Rutæ ſyluati Ex tralatione
cæ ſemen per triduum eſui dato. *Aliud.* Ipſius penis cimolia ex muralis herbæ ſucco oblinatur. ueteri.
Ad difficultatem mingendi. Rhum,et corymbos hederæ rubræ tere ex uino albo: et unge par-
tes,quæ ſunt ſub umbilico patientium dyſuriam. *Ad ſiſtendum exuberantiam vrina exeuntis.* Ac
cipe pelliculas,quæ ſunt in uentre gallinarum,et ſicca in Sole:et ſume ex eis drachmam. Et thu
re maſculo,et glande ſicca,et floribus punici ſylueſtris,et galla,ana drachmas iii: tere, et da ex
eis ieiuno cum melle roſacco,ex aqua frigida.

Ad fœminarum vitia,& primo ad conceptum. *CAP.* 45.

Caricas ieiuna, cum oleæ foliis edito. *Aliud.* Ruminantis pecudis ſpumam digito ſumens
ex uino

ex uino in potum exhibe. *Alind.* Naſturtium tritum ex aceto per quatriduum edito, poſtquam E
corpus mundatum fuerit. *Alind.* Vulpinum ſtercus in peſſo apponatur, & loci mulicbres ſubli-
nantur, atque ita uenere utatur. *Alind.* Artemiſiam tritã apponito: inunge autem muliebre pu-
dendum gummi, cum à purgatione menſtrua tertius fuerit dies, & cõcipiet. *Vt mulier marem ge-
neret.* Alba ſaſcia puerili dextrũ pedẽ ligato, & coeat. *Vt fęminam.* Nigra faſcia ſiniſtrum pedem.
Vt mas concipiatur. Anſerino adipe, & reſina terebinthĩ loci perungãtur per biduum: tertio die,
Ex tralatione ueteri. cum uiro coniungatur, & marem cõcipiet. Vt Mas gignatur, uir ſiniſtro teſte ligato uenere uta-
tur: ut fœmina, dextro. *Ad conceptionem.* Vterum leporis ſicca, & tere, & da potui quando fuerit
à menſtruis purgata. *Ad difficultatem partus.* Aiugam, & bitumen, pone ſuper carbones, & ſuffu
miga: uel ipſa appone. *Ad extrahendum fœtum mortuum.* Fellis tauri magnitudinem amygdalæ
diſſoluens in uino aquato, da cochlearia ij potui, & emittet confeſtim. *Alind.* Licium crudum tri
to caule iunge cum cedria, & calefacias, & da bibendum ieiuno. *Alind.* Artemiſiam coque in
mulſa, & propina.. *Alind.* Super lapidem, quem mordet canis, quando proiicitur in eum, poſitum
in Sole, tranſeat mulier, quæ patitur difficultatem partus. *Ad educenda menſtrua.* Marrubium,
nepitam, rutam, corticem celſi, ana drachmas iii, coque in uino aut aqua, & da bibenda. *Alind.*
De aqua, qua diſſoluitur ſermentum uetus, quando fit panis, potui dato. *Ad dolores uteri.* Pæo- F
niæ radicem propina, uel radicem iridis, uel ſeminis pæoniæ granula xv, uel pulicariæ, aut urti-
cæ ſuccum appone, uel folia apiaſtri cocta in uino. *Alind.* Accipe rutam uiridem, & tere: & cum
butyro, & adipe porci fac unguentum. *Vt mulier uiolata appareat uirgo.* Accipe gallarum im-
maturaturum, liguſtri, xylocaſiæ, roſarum ſiccarum, piperis albi, grani gnidii, ana exagium
unum: tere, & prius lotæ uuluæ apponat iſta. Confert autem, & ſemen rumicis acidi tritum, &
appoſitum.}

Nota maris, & fęmina in utero. CAP. 46.

Apium inſcia muliere ſuper caput imponito, quodq; primum uoce protulerit, aut marẽ, aut
fœminam, illud pariet: incorruptæ ueritatis hoc ſignum eſt. *Alind.* Grauidæ mulieris urinam ac-
cipiens duas foueolas facito: in unam hordeum, in alteram triticum coniicito: deinde urina cõ-
ſpergito, atque ita demum terram ſuperiacito: ſi prius triticum expullulauerit, mas pariter: ſin
uerò hordeum, fęmina.

Vt fœtus retineatur. CAP. 47.

Lapis Aetites appendatur. Fœtum quoque, & lapis ille retinet, qui in piraſtro adnatus inhære-
ſcit: iſte ſimiliter penſilis geſtetur. Ex maluæ agreſtis radix, quam epiboſcõ nominant, appenſa. G
Sardonius etiam lapis retinet fœtus uſque in finem: uentri autem eum deligare oportet. Eſt her-
ba quoque ſideritis, cuius appenſu fętus cuſtodiuntur.

Vt partus acceleretur. CAP. 48.

Bulbi amari triti ex uino dulci potui dentur illico pariet. *Alind.* Dictamnũ ex uino, aut aqua,
propinatum idem facit. *Alind.* Suillum lac ex melle bibitum. *Alind.* Galbanũ ex aqua tritum po-
tumq;, confeſtim educit fętum. *Suffitus ad Aegre parientes.* Aiuga ſuper carbones poſita: aut
bituminis, quo ſabri ferrarii utuntur duplum carbonibus iniectum, mirifice prodeſt. *Alind.* Pule-
gii faſciculum in aquam calidam mittito, in eaq; mulierem deſidere iubeto: ipſiq; in aurem dici-
to, Chu, ca, mi dus. *Alind.* Oleum manibus continens eius ilia perfricato, atq; ita dicito: Secun-
dę ſiſtite corpus, quoniam præcipit uobis magna Dei genitrix.

Ad lac creandum. CAP. 49.

Radices cum tritico uino incoctos, percola, & uinum potui offeras. *Alind.* Aquam, cui furfu-
res, cum fęniculi radicibus incoctæ ſint, propinato. *Alind.* Mulſæ nigellam permiſtam habentis
uncia bibatur. *Alind.* Mulſa hederæ folia contuſa habens potui detur.

Ad lac reſiccandum. CAP. 50. H

Aqua maris foueto, & aſtringere ſiccareq; ualentia ſuperimponito. *Alind.* Muriam calidam
ſpongiis exprimens, & thuris puluiſculum inſpergẽs, deligato, & chartas eodem modo. *Quòd
ſi mammæ duræ inflammatæq; fuerint.* Lini ſemine aceto mulſo incocto illine: aut fęno græco ſi-
militer elixo: aut ſeſamo non loto refrigerato, trito, & melli admiſto: aut ex ficis cataplaſma faci-
to. *Alind.* Cuminum tritum mulſo temperatum ad cerati craſſitudinem linteolo illitum impone.
Potio fœtum mortuum, aut non ritu naturali exeuntem, eiiciens. Fellis tauri quanta eſt nux amygda-
la, uini ueteris diluti ligulis duabus temperatum, potãdum offeras: ſtatim fętum excludit. *Alind.*
Ouum crudum cedri lachryma illinito, calefacito, & ieiunæ ſorbendum dato. *Alind.* Mulſam ar-
temiſiam incoctam habentem propinato. *Alind.* Lapis phęnicites uocatus illitu fętum detrahit.
Item lapidis demorſus a cane fętum adhuc perfectum euocat, ſi prægnans mulier ſuper ipſum
tranſeat: nam quod in uentre eſt, ualde cito expellit.

Vt cognoſcatur, mulier an abortum fecerit, & ad abortiendum, & fętum mortuum, ac menſes ducendos. CAP. 51.

Mammæ graciIeſcentes abortum ſignificant. *Cataplaſma ad abortum impellens.* Viciæ mun-

dæ cyathi

A dæ cyathi duo in ollula ex aceto decoquantur: cum ad dimidium cõſumptũ fuerit, aloes uncia adijciantẽ, ut malagmatis ĩſtar reddatẽ: deinde illinito ab umbilico ad pectinẽ uſq; et adalligato. *Cataplaſma ad necandum fœtũ citra noxam, ullamq́; ſuſpicionis notam.* Cupreſſi foliorum partem aqua elixã curioſe terito ad malagmatis tẽperaturã: atq; umbilico et abdomini ĩponito, faſciaque deligato: deinde ſupinã iacere iubeto, aut in ſella ſedere, qua in partu mulieres uti ſolẽt: et ſopita ſine dolore fœtũ emittet. *Medicamẽ diſcriminis expers, ut trimeſtris, aut quadrimeſtris fœtus eijciatur.* Opopanacis obolũ accipe, et collyriũ fac, et locis mulicbrib⁹ ſubmitte: tutũ eſt, atq; multis expertũ. *Aliud.* Radiculã tritã melle exceptã peſſis illine paruis, et eos mulieris genitalibus impone: educit hoc ſecũdas et mẽſtrua purgamẽta. *Aliud.* Artemiſiæ folia teras ex roſeo, & ſordiũ craſſitudinẽ faciens appone: menſes ciet. *Aliud.* Caricas duas & ſemiſſem, nitri obolũ accipe: peſſum facito, & ſubmitte. *Aliud.* Artemiſiam tritam impone. *Aliud.* Rutæ agreſtis ſemẽ immitte. *Aliud.* Galactites lapis ſuffitus non purgatis mulieribus menſes ducit. *Ad mulierem, quæ a partu non purgetur.* Ari ſemẽ tritũ ex uino albo ieiuna bibito. *Ad pallorem mulieris a partu.* Panacis radices contuſæ ex dulci uino à ieiuna potæ pallorem diſcutiunt. *Aliud.* Flores mali punicæ domeſticę odorato oleo incocti potui dentur. ¶ Accipe fęcem uini antiqui, & radicẽ lilij, & Ex tralatione ueteri.

B allia, & lenias: & unge faciem ueſpere, & mane laua: et hoc quouſq; facies rubefiat.

Ad uentris, mammarum, femorum, coxendicumq́; ſciſſuras. *CAP. 52.*

Marinã cochleã oblongã cremato et cõterito: deinde oui albo, aut aſinino lacte adiecto illinito. *Aliud.* Lapidẽ, qui diaphanes hoc eſt perſpicuus uocatẽ, cõtere: cõtritumq́; in ingreſſu balnei, anteq̃ inũgatẽ, illinito: et uiceſimo die ſciſſuræ euaneſcẽt. *Ad ſudores uentris, præcordiorum, femorumq́; a partu.* Cimoliæ et pulueris thuris (mannã uocãt) par modus oui albo exceptus cũ liguſtrino cerato illinatur. *Ad inflationes in coxendicibus.* Panis medullã et melanteriã una ſubigito, et imponito: bene facit. *Ad prominentes umbilicos.* Gallas uſtas tritasq́; ex aqua ſuperdato. *Vt umbilicus à partu magnus ac elegans fiat.* Operculũ urcei chartaceũ ſumẽs pãniculo inuolue: deinde thuris puluiſculũ oui albo cõprehẽdens illine, & in umbilicũ mitte, tenaciterq́; alligato;

Ad uteri ſtrangulatus. *CAP. 53.*

Teſtudinis terreſtris iecur tritũ in peſſo naturalibus imponito: perpetuo reſpondet, cuiquã ne communices. *Potio ad uteri dolorem.* Leporis cor aridum, & in ramenta conciſum, potui detur. *Ad tormina uteri a partu, corruptiones, & ſtrangulatus.* Leptoſphæros accipito ad oboli ſemiſſem, (oreſinema uocant) tribus digitis, et ex dulci bibito. *Ad uteri dolores.* Mali punicæ dul

C cis radicem ex uino propinato. *Ad uteri duritias.* Cuminum tritum et rutæ folia pice liquida excepta & butyro, in peſſo ex lana facto impone. *Alia. Potio ad mulieres ex utero laborantes.* Caſtoreum cum aniſo propina. *Alia.* Cuminum tritum, & nigellæ ſemiſſum, ex aceto mulſo propina.

Potio ad muliebre profluuium. *CAP. 54.*

Peucedani radicis, & cupreſſi baccarum, pares portiones, ex uino albo potentur. *Alia.* Vuæ nigræ acinorum arida ſemina ex uino nigro auſtero potui dentur. *Alia.* Hædi coagulum acerrimo aceto maceratum ieiuno propinato. *Alia.* Corallium ex nigro uino dato, & confeſtim ſupprimetur profluuium. *Alia.* Ferulæ cinerẽ, & papaueris puluerem ex aqua pauxillum exhibeto: quòd ſi largius effluat, ſpongiæ combuſtæ drachmas iii. exibeto. *Alia.* Cornu ceruinũ uſtũ potui dato. *Medicamenta naturalibus imponenda.* Malum punicum in lana more cataplaſmatis appone. Aut mali punici coria elixa in lanaq́; trita in peſſo apponenda ſunt. *Aliud.* Gallæ interiora, & thuris tantundem, in peſſo accipiens ex aqua appone. *Aliud.* Pulegium tritum lana munda comprehendens naturalibus impone. Opitulatur etiam ſpongia feruenti aceto madida, & mediocriter expreſſa: femorum prætera coitio, extremorum deligatio, atq; in caput decubitus.

Vt ne mulierum naturalia in concubitu humeſcant. *CAP. 55.*

D Gallæ immaturæ grana quatuor: cinerulæ, qua in oculorũ uitijs uti cõſueuerũt, myſtra duo: terito, in unũ miſceto, et in uitreo uaſe reponito. Ex hoc myſtrũ ſumẽs ueteri uino dilutũ eo primis diebus nupta naturalia ſublinat, ac per totã uitã locorũ illorẽ humiditatẽ nõ p̃cipiet. *Aliud.* Gallas p̱ octo dies in aqua macerato: deinde lanã mollẽ ſulfure ſuffumigatã, aqua illa madefacito et nõ expreſſam ſicceſcere ſinito: ex lana peſſum faciens naturalibus immittito: in congreſſu uenereo uirgo putabitẽ: deinde lanã tollito, exiccatoq́; atq; iterũ, ſi lubet, utitor. *Aliud.* Acidi rumicis ſemẽ tritũ ſubmittẽdũ exhibeto, et nõ differẽt à uirgine. *Aliud.* Gallas cõtuſas in aquã demitte, ex qua ſubluantẽ mulierum naturalia, anguſtiora. n. reddentur. *Aliud.* Pãniculos tenues in aquã alumen liquatũ hñtem demergito, et exiccato: deinde quadrati iũci, caſiæ, gallarũ, ſingul. parẽ modũ ex uino ueteri cõterito, donec mellis craſſitudo fiat: ĩ hoc panniculos madefaciẽs reſiccato, utq́; ĩponãt, cõcedito: atq; ita p̱ duas horas retineãt, uel prout req̃rit neceſſitas: et cũ uenere uti uolẽt, eximant. *Aliud.* Melle et nitro uſq; ad pubẽ naturalia oblinito, atq; ita concubito.

Vt ne cui penis arrigi poſſit. *CAP. 56.*

Buccinũ uſtũ lotio bouis caſtrati extinguito: hoc ĩ cibis, aut potionibus, utitor: qđ remanet, in uaſe reponito. *Aliud.* Paruulũ lignum appẽdito, et deſinit. *Aliud.* Acutus iuncus impoſitus, ut in figurã cyrici redactus illius, q̃ cito ſemen excernit, ſub ſtragulis ueſtibus poſitus impetũ in ue nerem cohibet. *Aliud.* Coriandrũ aut pulegiũ ſi frequentius edatur, penẽ flaccidũ reddit. *Aliud.*

Fel torpedinis ſiquis potui det,genitale membrum minime rigebit. *Aliud.*Lucernę ſponte extin E
ctæ ſcintillam adhuc uiuam ſi in poculum conieceris,& potui dederis,per totã noctẽ penis arti
Extralatione ueteri. gi non poterit.§*Ad arrectionem pudendi.*Pudendum intendunt & mouent ad coitum iſta, nucum pinearũ,piperis,petroſelini,ſcobis pudendi ceruini aridi,terebinthinæ,ſingulorum partes ęquales excipe melle:& ex uino bibendas præbe. *Aliud.* Cicerũ crudorum,nucũ pinearũ,ſingulorũ partes duas:ſeminũ erucę,piperis albi,ſingulorũ partẽ unã:mellis qđ ſufficit:da cũ uino. *Aliud.* Vnge pudẽdum melle anteq̃ coeas. *Aliud.* Semen erucæ bibendum exhibeto cum melle. *Aliud.* Succi erucæ cyathos ij cũ pipere albo,qđ ſufficit,da tribus diebus alternis diebus.Vel ſucci erucę & piperis albi da cochlear unum ieiuno.Confert ẽt teſta marini erinacei bibita:& lac bubulũ bibitum, *Aliud.*Sanguinalis herbæ ſemen,& carnẽ piſciũ fluuialiũ ſiccã terens,bibendã præbe: tentiginẽ.n.facit.Similiter ſemen portulaceæ coctũ cũ lacte bubulo mire prodeſt.Itẽ oua perdicis,ſi comedantur. *Aliud.*Semen porri cũ uino mero bibendũ exhibe. *Aliud.*Succus ſanguinalis herbæ bibitus facit promptiores ad coitum.*Aliud.* Aquã,in qua extinguitur ferrũ,bibe cũ uino. *Aliud.*Teſticuli vulpis ſicci bibe cochlear unum. *Aliud.*Succũ expreſſum,è radice haſtulæ regiæ da bibendum. *Aliud.* Quando taurus,poſtq̃ coiuerit,minxerit,terram commiſce:& luto,quod fit ex urina,unge pudendum. *Aliud.* Stercore bouis recenti unge pudendum. *Aliud.* Granum F
gnidium tere,& permiſce cum oleo roſaceo,& unge. *Aliud.*Succo uerbenacæ unge pudendum.

Ad ſomnum conciliandum. CAP. 57.

Lauri ſolia inſcripta capiti clanculum ſubiicito, nominans Coucophou brachereou.

Ad eos,qui coire nequeunt. CAP. 58.

Scammoniam ex aqua illinito.

§*Ad morſum venenoſorum animalium.* CAP. 59.

Extralatione ueteri.

Ad morſum uenenoſorũ animaliũ fraxini folia tere,et ſucci da cochlaria tria non febricitantibus cum tribus cyathis uini. *Aliud* Corticem arboris glandis,uel erucam,quæ in oleribus naſcitur,uel aiugam,uel allium,unũ ex his terens da cum uino non aquato ieiuno bibendum. *Aliud.* Sanguis anatis aduerſatur oĩbus uenenoſis & mortiferis. Hoc idem etiã faciunt carnes gallinæ nuper occiſæ,ſi morſibus imponantur:obſiſtunt.n.omnibus uenenoſis,& curant,pręter aſpidis morſum. *Aliud.*Rutam da cum uino bibendam. *Aliud.* Cerebrum gallinæ bibitum iuuat. *Inunctio ad morſus viperæ.* Ex chalbano cum cyprino unge. *Aliud.* Serpyllum cum aceto ſimiliter illine. *Suffumigia fugantia venenoſa animalia.* Pyrethrum & ſulfur incende,& fugient. *Aliud.*
* Cornu cerui & eius pinguedo idẽ facit.Pellis etiam & pedes dextri ſi infigantur ianuæ prohibẽt G
ingreſſum cuiuslibet uenenoſi. *Aliud.* Pulmo aſini ſi fumigetur,omne uenenoſum fugat. *Vt vipera non mordeat.* Dracunculum tere & obline manũ,& non mordeberis.Semen uerò ipſius herbæ tritũ cum aqua,& poſitum in aquis peregrinantium,fugat eas. *Aliud.*Ex ſucco ſolani manus illine. *Epithema in morſis à vipera.* Viperæ caput abſcidens applica partem cruentam loco demorſo,liga,& dimitte ſic. *Fomentum ad morſum viperæ & muris aranei.*Trifolium bituminoſum coque:& decocto calido locum demorſum foue.Nullus autem fomento illo utatur,qui non patitur:tranſit enim affectus in eum,ut putet ſe à uipera uel araneo mure demorſum.§

LIBER TERTIVS DE MEDICAMENTIS QVAE AD MANVM SVNT GALENO ASCRIPTVS

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete H

CENSVRA

Liber ordine ac iudicio uacans.

De Gurgulionis, quæ & vua dicitur, uitijs curandis.

GVrgulionem male habitũ ita ſanè curare poteris. Initio phlegmones,uictus tenuis & boni ſucci eſto. Sorbitiones & gargarizationes ex mulſo fiãt,aut mulſa,aut ſapa tepida,aut ex acero mulſo,quod gargarizetur ſolũ & effundatur,& ne deuoretur.Manducetur autẽ pyrethrum, aut piper,aut vua taminia,quã & ſtaphida agrian uocant:hęc trita cum nitro & ſale,palato columellæq; affricta, phlegmonem diſſipat:exterius autem hæc eadem impoſita, & alia, ſimiliter calefacientia & phlegmonen mitigantia, & dolorem leuantia:epithemata uerò & cataplaſmata idonea ſunt.

Ad pendentem columellam.

Hyſſopi radicem & caricarum ſuccum vnà miſceto,& gargarizato.Perinde & ad tonſillas ac columellam unà feruefaciens palmulas & lentem gargarizato.

A *Vt ſine ſiti diu quis conſeruetur.* CAP. 2.

Dulcis radicis ſuccus potui dēt. Aut portulacæ ſucci cyathū deuorato. *Aliud.* Anceſorū pōdo uncia, dulcis radicis ſucci pōdo unciæ duæ, tragacāthæ madefactę pōdo tantūdē: cōficito paſtillos, & in umbra ſiccato: ex his unū ſub lingua cōtineto, & ſuccū deſcēdere ꝑmittito, & nō ſities.

Ad grauem auditum & ſurditatem. 3.

Caprinum fel recens cum pari portione mellis ad carbones decocti miſtum tepidū in aurē inſtillato. *Aliud.* Leporis fel recens cum pari mellis portione miſtum, & in cæpæ corio tepefactū in aurem mitte: hoc.n. remedium ei, qui uel nihil audiat, auditum reſtituit. *Aliud.* Suis manſueti fel pari mellis ad carbones cocti portioni admiſtum tepidum infunde. Aut ſcillæ ſuccum & roſaceum miſcens utere. *Aliud.* Erui ſuccum inſtillato, & ſtupam roſaceo imbutam ſuperimponito.

Ad cœliacos, hoc eſt ventriculoſos. 4.

Myrteas baccas uirides, roſas aridas, malicoria, flores mali punicę ſylueſtris, gallas quinq;, mulſo uino ſubigēs, ī uētriculū mitte. Aut fabę cortices uino īferuefactas ꝑ clyſterē inijce. aut lētis decoctæ, aut oryzæ nō purgatę, aut ſideritidis herbę ſuccū tepidū ꝑinde ꝑ clyſterē immitte. Itē & acaciæ ſuccū ꝑ inferiores partes ī uētrē da: aut cerusā, & argēti ſcoriā, ex melle & uino tritā.

B *Ad ventris tormina.* 5.

Cuminum ex melle eſui dato, & profectum miraberis. Aut calami radicem ex uino calicis unius menſura propinato.

Ad ſupprimendum alui profluuium.

Aquam origanum incoctum habentem propinato. *Aliud.* Sepiæ teſtam & capillamenta cremata ex uino ueteri potui offerto. Aut rubi fructus cū ſolijs ad tertias decoctū ꝓpinato. *Aliud.* Cuminum græcum & gallam non tritam cremato, & ex uino ueteri potui dato, cum ad tertias redactum fuerit: id facito per triduum.

Ad eminentias internas, ſciſſuras, ficosq́; in ſede. 6.

Auripigmenti fiſſi pondo uncias tres, quernæ cariei pondo uncias quatuor: ex omnibus in unum tritis aridum medicamentum componito. Ita uerò utitor, locum prius urina pueri uenerem non experti ſubluito, deinde inſpergito.

Ad eminentias, quæ intus forisq́; in ano ſunt.

Laſerpitij radicem tuſam tritamq; ſuperdato.

Aridum medicamentum ad exeſas gingiuas, dentesq́; labantes. 7.

C Maſtiches pondo unciā, thuris pondo uncias duas: myrrhæ, roſarū aridarū, utriuſq; pondo uncias tres: ſarcocollæ, gallarum, utriuſq; pōdo uncias quatuor: oīa in unū contere, & gingiuas cōſperge: quas pri⁹ ſedi, aut myrti, aut lētiſci, aut uiticis, aut oleæ ſoliorū, decocto tepido collueris.

Ad dentium dolorem. 8.

Aceto, cui hyſſopum aut origanum incocta ſint, foueto. aut pyrethrū, piper, & zemna, & maſtichen, paribus portionibus commanducanda exhibeto. *Aliud.* Vuæ taminiæ acinos quatuor, maſtiches micas uel grana octo manducari iubeto.

Ad dentes ob ictum decidentes.

Oleo vuulas paſſas incoctas habente locum foue: deinde aceto, dolore uidelicet exacerbato: triduo interpoſito iterum repete, atq; ita dentes renaſcentur.

Ad corroſas gingiuas. 9.

Ariſtolochia ex melle cōtrita gingiuas conſpergito. Aut ceruinum cornu exuſtū, donec albeſcat, & ceruſam, & argenti ſpumam, & nardum, & pumicem, cerato comprehende, & illine. Aut teſtudinis crematam teſtam ex oleo tritam in gingiuam inſtillatò. *Aliud.* Erucæ ſemen cum ſucco, & capræ fel cum melle, aut nigellam itidem cum melle, illinito.

D *Ad oculorum dolorem.* 10.

Caprina medulla oblinito, & ſanabis: Aut caprinam, ouillamve adipem calida aqua madentem imponito. Aut lini ſeminis ſucco, aut muliebri lacte madefacito.

Ad Albugines oculorum, Græci leucomata vocant, & cicatrices veteres paucißimis diebus curandas, remedium, quod etiam viſum mirifice exacuit.

Aeruginis raſæ uncias quatuor accipe, ammoniacæ guttæ tantūdē, ceruſæ uncias duas, gummi unciam unam: liquidum autē medicamen, eſto cucumeris agreſtis radicis ſuccus. *Aliud.* Lauri baccarum mundatarum & tritarum, gummi, quantū ſatis ſit, permiſce, et fiant collyria. Quando uti uoles terito, & ex pueri uenerem non experti vrina illinito: probatum eſt.

Ad Aegilopas, hoc eſt fiſtulas oculorum.

Fimi columbini aridi drach. iiii. accipe, & cum maſculo thure tritas inſpergito: expertum eſt.

Ad Albugines comprobatum, multos enim iuuit.

Perdicis maſculi, felle ex melle illinito. *Aliud.* Ladani uncias duas terito: ex uino optimo, & oleo quantum ſatis erit, illinito.

Ad ſuffuſionem admirabile, quod illico viſum reſtituit.

Muris ſanguinem & galli fel, & muliebre lac, æquis ponderibus miſce: et bene ſubactis utere: probatum eſt enim, et magnifice profuit.

Aliud ad inueteraſcentes ſuffuſiones, hebetem viſum, & ad omnia, quæ oculis tenebras affundunt. E
Baccas lauri cortice liberatas numero decẽ, gũmi drach.ij. ex aqua pluuiatili collyria facito, &
illine, ſuffuſos quidem ex urina pueri uenerem non experti: cęcutientes aũt ex aqua pluuiatili.

Ad oculorum dolores, & vigilias.

Mulſam inſtillato: & ouum prius coctum, putamine mundatum in duas portiones ſecato, &
ſuper oculum deligato: & ſomno occupabitur.

Ad carbunculos oculorum totiusq; corporis.

Herbam muralem cum panis micis poſca prius madefactis tritam adhibeto.

Ad acuendum viſum.

Fœniculi caule trito ex melle in nouo alueari facto, & ſuper carbones cocto, illinito.
Acacia ex uino utere. *Ad fluxiones oculorum.*

De ardeolis in palpebris enatis.

Oculis fluxione laborantibus initio quidẽ cibus modicus conuenit, aquę potus, à uenere bſti
nentia, & aluus ducatur. Primũq; multa frigida modico aceti permiſto aſſidue faciẽ lauet, & in
lectulo olfaciat. Puluerẽ, fumum, lucernæ, Solisq; ſplendorem deuitet. Deinde roſas uirides uel
aridas paſſo madefactas cõtere, ouiq; uitello admiſtas ſuperdato: aut ex hordei farina paſſo in- F
cocta cataplaſma facito: quòd ſi dolor uehementiſſime cruciet, altercum quoq; admiſceto.

Ad capitis uitia diuerſa. 11.

Cataplaſma ad caput fluxione vexatum. Hæc compoſitio caput fluxione tentari non ſinit, neq;
oculum male haberi. Accipe cimoliæ, nitri, albę uitis radicis aridæ, cucumeris ſyluatici radicis,
fabaceæ farinæ, ſingulorum pondo uncias duas: pariter tritis & in unum redactis ad ſordium
craſſitudinem utere in balneo: longe ualentiſſimum remedium eſt.

Vt manducatu pituita ex capite detrahatur.

Vuam taminiam & maſtichen manducato, aut maſtichen & zingiber: ſi maſtiche dura ſit, pa
rum ceræ admiſceto. *Ad capitis dolorem.*
Rutam diligenter contere, & ex aceto atq; roſaceo frontem illine.

Ad capitis ab altera tantum parte dolorem, quem Hemicraniam Græci vocant.

Porri caput comãq; oleo incoquito, ex eo caput perſundito, ſtatimq; dolor tollitur. *Aliud.* He-
deræ extrema oleo incoquito, & ex eo caput perfundito: effectũ miraberis. *Aliud.* Amaris amyg
dalis tritis frontem oblinito.

Ad clauos probatiſsimum, etiamſi in capite ſint. G

Accipe ſandarachæ, aluminis ſciſſi, attramenti ſutorũ, myſios, uiuæ calcis, ſaponis, ſingulorũ
parem modum, ſed calcis tantum duplum: tritis ex primo ſaponis iure utitor: admirabile eſt.

Ad dolorem capitis hemicraniam vocatum.

Accipe erucæ ſeminis uncias tres, rutę uiridis uncias ſeptem, piperis grana unum & triginta,
ouorum trium alborem, aceti quod ſatis eſt: omnibus permiſtis illinito frontem.

Paſtillus celebris Socratis ad capitis dolorem & Hemicraniam, omniaq; ex fluxione vitia, mirificus.

Accipe euphorbii drac.iiii, thapſiæ ſucci drach.vi, zingiberis drachmam unam opii drac.iiii.
opopanacis drac.ii. oĩa in unũ ex aceto liquato, paſtilloſq; conficito. Cũ uti uoles, aceto dilue,
& fronti illine. Suffiri ẽt poteſt, & ad membrũ aliquod fluxione male habitũ magnifice proficit.

Ad clauos. 12.

Clauos enumera, & totidẽ formicas accipies, et in panniculo lineo raro deligato, & cũ his ẽt
cochleam: deinde cremato, tritaſq; ex aceto oblinito. Aut fimum bubulum aceto maceratũ per
triduum imponito, omneſq; claui decident. *Ad clauos, & uerrucas myrmecias uocatas.* Palmularũ
oſſeam partẽ uſtam ac tritã cũ ſale, & gutta ammoniaca in Sole ſubigito, imponito, & curabis.

Ad dolorem capitis Hemicraniam dictum. 13. H

Lumbricos terreſtres quindecim accipito, piperis grana quindecim, aceti quod ſatis ſit: oĩa ſi
mul contrito, & illinito. *Ad ictus venenatarum.* 14.
A beſtiis uenenatis, rabioſoq; cane demorſos, ſanat cãcri ĩteriorũ cinis ex aqua ſemel ac bis
potus, quantum manu capere potes. *Ad dolorem capitis ex vini potu.* 15.
Herbæ ſanguinalis coliculos duos connecte, & ſertum capiti circundato.

Ad hemicraniam dolorem. 16.

Naſturcii ſemen tuſũ cũ oui albo permiſce, frõtiq; impone, & ſtupã ſuperda. Aut aquilæ capi
tis os ſimile, ſimili appẽde, pinde & vulturis. *Aliud.* Lapilli in capite labracis, i. lupi piſcis, reper-
ti dolorem capitis leuant: & ad hemicraniã faciunt appenſi, dexter dextræ parti, ſiniſter ſiniſtræ.

Ad defluuium capillorum & barbæ. 17.

Betam ex myrteo, & polythrichis capillis illinito: aut adiantũ ladanũq; paribus portionibus
trita, ex immaturo oleo, aut myrteo, aut lentiſcino ĩponito. *Aliud.* Ladanũ uino amynęo, & oleo
myrteo, maceratum, utroque ad mellis ſpiſſitudinem, caput in balneo perungito: melius eſt au-
tem, quod aliqui polytrichon uocant, ſi portio ſeptima ladano adijciatur, atque ita illinatur.

Ad capillos defluentes, vt plures inſtaurentur.

Murini ſtercoris drach.iij. accipito: calamorum, quos conatellos uocant, drach.iiii: amygdala
amara

A aiſara numero lxxlj: ſucci balſami, ladani, utriuſque drach. iiii: polytrichi drac. vij; nardi gallici drach. unã: in pice liquida madefaciẽs ladanũ uino oleoq; macerato, arida uerò in puluerẽ redigens, cũ liquidis permiſce & utere, quotidie perungens. Mihi uĩ & caluis poſſe capillos reddere.

Ad Tuſsim diuerſa remedia. 18.

Iuniperi fructus eſu potuq; ſumptus. Aut bdellium epotũ. Aut daucus creticus, ex uino potus. Aut dracunculi radix pariter elixa, & ex melle trita. Aut Inulæ. Aut pediciadis herbę ſuccus tepidus ante cibũ ex aqua potus. Aut ſanguinariæ ſuccus eodem modo ſumptus. Aut perſonatæ radix. Aut pineus nucleus ex aqua potui datus. Aut propolis ſuffita. Aut reſina epota, & terebinthina ſuffita. Aut arſenicum ſciſſile cũ chalbano ſuffitum, & fumus deuoratus. Præterea bituminis, thuris, ſtyracis, cuminiq; ſuffimentum. Aut cinnamomum ex melle tepido potum. Aut cupreſſi baccę cõtuſæ ex uino cũ myrrha ieiuno exhibitæ. Aut fœniculi radix ſemenq; uino incocta, & propinata. Aut uinum, cui uiridis ferula incocta ſit. Aut origanũ melli incoctũ & bibitum. Aut myricę flos, ſemen, ac folia, uino elixa, & potui data. Aut piceæ cortex ex aqua potus. Aut albæ populi folia & ramuli ex aqua aut uino potui oblata. Aut uerbaſci radix ex uino ĩ balneo pota. Aut allium crudũ elixumve eſui datũ. Aut lanariæ herbę radix ex melle ſumpta, peſſi-
B me affectos liberauit. Leporinũ ſtercus contritum ex uino calido ſumptum arterię & columellę uitijs, & ſpiritus difficultati ſummopere opitulaẽ. Ad eadẽ facit & lingua aquilæ collo ſuſpenſa. Aut nucleus pineus integer uſtus tritusq; cũ modico piperis, melle exceptus, laborãtiq; exhibitus cochlearij menſura. Ad ueterem tuſſim autem leuandam ſulſur ignem non expertũ ouo inijcito & in balneo ſorbeto. Aut ſinapi terens miſcẽsq; melli dacolos tres exhibeto. Aut naſturtij
∴ ſemen tritum ex aqua potum cubitum eunti. Aut thus cũ melle tritum linctui datũ ſummo mane, aut cubitum eunti. Aut raphani ſuccus ex melle ſorptus diluculo. *Aliud.* Iuniperi baccæ quinque, aut ſeptem, ex melle potæ. *Aliud.* Accipiantur piperis drach. iiii, nucum drach. ij: nucleorũ pineorum hyſſopi, utriuſq; drach. i: pulegij, iridis, ſeminis urticæ, ſingulorum drach. iiii: mellis quantum ſatis ſit: detur ligulæ menſura. *Aliud.* Sinapi, cuminum, nigella, naſturtium, paribus portionibus unà conterantur: uino excipito, & propinato. *Aliud.* Pulegium aſſidue manduceẽ: tritumq;, & uino maceratum, bibatur. *Aliud.* Cumini fricti, nigellæ frictæ, utriuſq; unciam: piperis grana quadraginta: unà trita, & melle fermentata ieiuno dato & cubitum eunti. *Suffumigatio.* Accipe auripigmentũ ſciſſile, piper, marrubium, hordei farinam, * trixaganis, & uitis radicis corticem, chamæleucen, maſtichen, croceum oui, coſtum: oĩa in unũ miſce, & collyria confice,
C & ieiunum ſuffumigato, cubitumq; euntem. *Aliud.* Piper, nuces auripigmentum ſciſſile, ſimul terito, miſcetoq; cum melle, & propinato. *Aliud.* Butyrum, anſerinum adipem, & reſinam, unà cum melle conterito: & ieiuno cubitumq; eunti exhibeto. *Aliud.* Virgulam fœniculi, ſemen piperis, unà terito, & melle fermentata concedito. *Aliud.* Veſicarium ſolanum cum radicibus elixum potui dato. *Ad tuſsim, reiectionemq́ ſanguinis.* Accipe coſti, cinnamomi, rheubarbari, ſingulorum unciam: ſimul & trita, & in unum corpus redacta, ex uino tepido propinato. *Aliud.*
∴ *ad tabeſcentes faciens.* Accipe thuris, piperis, auripigmenti ſciſſilis, cariophyli, ſingulorum parem modũ: omnia conterito ex melle, & fermentata concedito diluculo, et cubitum eunti. Aut auripigmentum ſciſſile pro ſale in ouum ſorbile mittito, et ſorbeto ieiunus. Aut arſenicum tritum ex uino tepido in balneo propinato. Aut arſenicum fiſſile et uitellum oui miſceto, et bombici illinito, et per inſtrumentũ, quod cichonen Græci uocant, ſuffumigato. Cũ uerò laborans ſuffumigio triſtabitur, ipſi butyrum ad auellanæ nucis magnitudinem deuorandũ exhibeto: iterumq; ſuffumigato: id autem ſepties repetes. *Aliud.* Styracem bonum, et braſſicæ ſuccum, unà terito: et fermentata ieiuno, aut dormitũ eunti, exhibeto. Aut laurei olei, et uini boni accipe ſingulorum uncias iii: miſce, et tepidũ in balneo propina: et œnelæo. i. uino oleoq; miſto, in olla ca-
D lefacto ſtomachum foue. Oenelæũ phthiſico potui ne dato, ſed œnelæum curioſe paratum calefacito, et ſpongia ſtomachum foueto. *Aliud.* Lupinorum decocto calido myrrham ſtacten uocatam madefacito, et pedes tuſſientis foueto, et ſpongia detergens inungito butyro: deinde iterum foueto: hoc ter facto curabitur. *Aliud.* Hederæ granis, aut lignis, aut folijs, tuſſientem ſuffumigato. Aut reſinam ex uino ueteri tritam ieiuno propinato. Aut agreſtis canabis ſemen tritũ ex aqua. Aut cedri liquorem ieiuno potui dato. Aut hyſſopum et pulegium in poſca incoctum.
∴ Aut beronicem melle ſubactã edendã offeras. Et raphani aſſi mane, ac ueſperi ſi edantur, bene faciunt: et chamæleuce ſuffita. *Aliud.* Baccas laureas cũ pipere, et nucleos pineos ex melle, dato mane et cubitum eunti. *Ad tuſsientes, arteriam aſperam, vocem amiſſam, & ſanguineum ſputum.* Accipe tragacanthæ, gummi, utriuſq; unciam: myrrhæ bonæ tantundem: dulcis radicis ſucci, ac uini dulcis, quantum ſatis eſt: omnia contuſa in unum redige: cum trita fuerint, arida cũ reliquis miſce. *Aliud ad tuſsiculam, & vlceratam arteriam.* Accipe terebinthinæ, gummi, mellis boni, ſingulorũ unciam: et terebinthinæ, prius cũ melle elixæ gummi adiice: et exhibe oleæ magnitudinẽ ore continendã. *Aliud.* Gummi, lycii, utriuſq; uncias quatuor in aquã mitte, macerariq; ſinito: deinde heminam cretici paſſi infunde, et ferueſacito uſq; ad ſordium ſpiſſitudinẽ: et delingendũ præbeto. *Aliud, ad tuſsiculas, raucedines, & ſanguinis ſcreatum.* Accipe tragacãthæ

uncias ij,lini ſeminis fricti uncias IIII,amygdalas delibratas decem,nucleũ pineũ adipi incoctũ: E
tragacanthã aqua calente madefacito,& reliqua admiſceto,paſſũq; infundens conterito. Ad uo
cem autem amiſſam,& ſanguineum ſputum,pro paſſo melle utitor. *Aliud.* Raphanum in taleas
rotundas concidito,& ſuper prunas aſſato,ex melleq; ieiunus edito. *Ad tuſsim diuturnam.* Acci
pe piperis unciam,lupinorem farinæ uncias tres,& mellis ligulam:ſorbẽdum dato. *Aliud.* Au-
riculæ porcinæ os perforatum collo alligatum à tuſſi futura cuſtodit. *Ad tuſsim, columellæ vitia,
& tonſillarum phlegmonem.* Lapilli in nidis pullorum hirundinum reperti,appenſiq;,à tuſſi tutum
reddunt. *Ad tuſsim,& vitia radicis vuæ,& deſtillationem.* Accipe zingiberis drach.i: chalbani,
opij, ſtiracis, ſingulorũ tantundẽ:paſſo excipe,& globulos erui magnitudinis conficito:& loco
pilulæ duos cubitum eunti concedito,& paſſum dilutum poſtea ſorbeto. *Aliud.* Zingiberis,ſty-
racis,ſingulorum drachmas quatuor,paſſo excipito,& inſtar erui cõficito:& cubitum eunti pro
pilulis tria dato,paſſumq; dilutum poſtea ſorbeto. *Ad deſtillationem & tuſsim probatum.* Acci-
pe papaueris lachrymæ.ʒ.ii, caſtorei drach.i. confice paſtillos erui magnitudinis,& eunti cubi-
tum pro eius uiribus dato. *Aliud quo vtebatur ſapientiſsimus Alexander.* Accipe pyrethri drach.
ii.coſti drach.i:tunde & cribra:in utendo autem iube nares tangere,ſtatimq; conſtringe. *Ad ar-
teriam ex deſtillante pituita laborantem,& tuſsim.* Accipe ſtyracis drac.viii.caſtorei drac.iiii:zin F
giberis,chalbani,utriuſq; tantundem: in unum miſceto,paſtillosq; magnitudinẽ erui æquantes
efficito: & de nocte duos,tresve exhibeto,poſteaq; bibat,ſed non illico,& iuuabitur.

Medicamentum capiti inſpergendum eius fluxionem finiens. 19.

Accipe hyperici,iunci odorati,iridis,ligni balſami,ſingulorum unciam unã: contuſa cretaq;
caluariæ inſpergito. *Aliud caluariæ inſpergendum exiccatorium.* Accipe coſti,foliorum,*malaba
thri,gallarum,ſpicæ nardi,iridis,nardi gallici,roſarum aridarum,ſingulorum unciam unam:tuſa
cribrata inſpergito. *Aliud.* Ericæ ſeminis,gallarum,iunci odorati,ſanſuci,coſti,iridis,ligni balſa-
mi, ſingulorum unciam unam:tuſis cretisq; caput conſpergito.

*fœniculi.

Medicamentum,quo hyeme per manducationem ex capite pituita detrahitur. 20.

Accipe hyſſopi, origani, utriuſq; drach.iiii:pulegij drach.ii,calaminthæ drach.unã,pyrethri
drac.ii:vuæ taminiæ, marrubij,ſinapis, ſingulorum drach.i:ſapæ,aceti,utriuſq; ſextarium unũ:
omnia in unũ miſceto, & uſq; ad tertias decoquito & gargarizato. *Aliud eiuſdem facultatis,quo
verno tempore vtendum eſt.* Accipe hyſſopi uncias iiii,origani unc.iii, pulegij uncias ii,calamin-
thæ uncias i,ſapæ ſextarium unum,aceti ſextarios tres. *Aliud quo æſtate & autumno vtendum.*
Accipi hyſſopi unc.iiii.origani unc.tres,pulegij unc.ii:calaminthæ,ſpicæ nardi,caryophyllorũ, G
ſingul. unciã unam: cinnamomi unc.iii,marrubij unc.iiii,iridis unc.tres,iunci quadrati uncias
duas,pyrethri unc. unam:ſapæ, aceti,utriuſq; ſextarium unum;decoq; uſq; ad tertias,& utere.

Ad deſtillationem. 21.

Accipe origani faſciculos duos,pulegij faſciculum unum, cum aceto in mũdam ollam demit
tito:item caricas ſex,vuæ paſſæ acinos duodecim:omniaq; decoquito uſq; ad tertias:mox per-
colato,& in poculum conijcito,ac gargarizato.

Ad Humores in pectore contentos. 22.

Vrticæ folia cum hordei cremore decocto exhibeto:hoc inflationes digerit, & materiam ex
pectore euocat.

Ad tuſsim,ſpiritus difficultatem à ſtomacho,& ſanguinea ſputa. 23.

Nouam ſpongiam & candidam accipito:huius uſtæ tritæq; cinerem cũ melle & pipere,quan
tum ſatis eſt,commiſceto:in eamq; formam redigito,ut delingi poſſit:ueſperiq; à cœna,quantũ
tribus digitis capere potes,accipito. *Ad anginam.* 24.
Bouis maſculi felle collum oblinito. *Ad tuſsim exiccatorium.* 25.
Fænumgræcum uſq; ad tertiam partem delixato,iuſculumq; ſummo mane ex melle propinato. H

Paſtillus ad tuſsim, fluxionemq; pectoris. 26.

Accipe pulegij,hyſſopi,piperis,naſturtij,ſingulorum unc.unam: melle comprehende,& pa-
ſtillos effice, ſingulos unciæ pondus æquantes: his utitor.

Ad tonſillarum vitia. 27.

Salicis folia & ſemen in aqua diutius feruefacito,gargarizandamq; exhibeto:hoc pinguẽ pi
tuitam maxime detrahit,& ad anginam bene facit. *Aliud.* Ex myrti lenticulæq; decocto gargari
zari præcipito. *Ad anginam.* 29.
Caprinum ſtercus ex melle gargarizato. Aut rutæ ſucco ore adaperto fauces ſublinito.

Ad deſtillationem. 29.

Hyſſopum, ficos,mel,ac rutam aquæ incoquito,eamq; gargarizato.

Ad vocis claritatem. 30.

Tragacantha uino madefacta & epota uocem claram præſtat.

Ad amiſſam vocem. 31.

Styracem aqua maceratum in globulos ciceris magnitudinis redigito:tres exhibeto:& ſtatim
uoce recuperata loquetur.

Ad

A *Ad inflammationem ab eryſipelate.* 32

Sedi folia cũ polẽta ĩ cataplaſmatis modũ ĩpoſita. Aut portulacæ folia cũ polẽta. Aut braſſicę, aut calami, folia uirẽtia cõterito, & ſuperimponito. Aut rubi, aut rhãni, & roſarũ folia ſupdato.

Ad lumbricos aluum occupantes. 33.

Polypodij radicem cum ſapá miſtam edito. Aut raphani ſemen ex aqua potato. Aut alliũ corrodito. Aut ulmi radicẽ ex mulſa aqua bibito. Aut ſycamini radicis cortex aquę incoctus potui detur. Aut nigella potui detur, & in cataplaſmatis modũ imponatᷣ. Aut ex aqua braſſicæ ſemen habente potio fiat: aut ex mẽtæ ſucco: aut ex naſturtio atq; menta. *Proprium experimentum.* Canabis ſemẽ aridũ tuſum cretumq; miſceto cũ aqua, ut ſucci temperatura fiat: mox linteolo mũdo percolatum in potum offer. Aut bubulum fimum aridum combuſtum in pulúerẽ redigito, ex eo potui drachmam unam ex uino dato. *Ad Lumbricos latos & rotundos.* Accipe nitri, naſturtij, piperis, ſingulorum unciam: fac puluiſculum, & ex uino ligulam propinato.

* *Ad citandum ſudorem, finiendamq; febrim.* 34.

Canchryos ſemen ex oleo illitũ prodeſt. Aut pyrethrum ex oleo calefactum, & per horã ante inuaſionem illitum bene facit. *Aliud ad febrem expertum.* Oleum cum cinnamo paratum,
B oleum chamęmelinum, acetum, nitrum cum laureis folijs: oĩa bene elixentur, & ex eo laborans perungatur: & undiq; contectus ſtatim ſudabit. *Illitio ad febricitantes.* Butyri partes duas, mellis partem unam, miſce & calefactis utere. *Aliud.* Lactucæ foliorum ſucci partem unam, olei vulgaris partes duas, miſce: & curioſe agitans totum corpus inungito: experientia probatum eſt. *Aliud.* Artemiſiæ ſucci partem unam, roſacei olei partes duas, miſce, & utere.

Ad dolorem hemicraniam nocatum. 35.

Solani ſuccus ex oleo illitus uehementer proficit. *Aliud.* Sinapis ſemen ex melle imponito. *Aliud.* Rutam domeſticam aceto & roſaceo incoctam illinito.

Ad canis morſum. 36.

Vrticæ ſemen impoſitum iuuat. Aut nigri marrubij folia. Aut apiaſtrum ex uino potum, & morſibus illitum. Allium quoq; illitum prodeſt: & toſtum in cibum potumq; aſſumptum. *Ad timentes canum impetum.* Nerij radicem collo circundato, & liberabitur: q̃ ſi experiri uolueris, cum canis in furorem uerſus ſit, illi circumponito, ſtatimq; furorem deponet. *Ad Morſus canis rabioſi.* Vulneribus rabioſi canis morſu factis braſſicę folia cum laſere trita ex aceto imponantᷣ: per ſe enim braſſica aduerſus rabioſi canis morſus proficit: & ipſius decoctum potui datum. Eli-
C xa uerò braſſica ante alios cibos ſumpta phthiſicos ſanat, uitijsq; arteriæ ſubuenit. Contuſa autem, & cataplaſmatis modo lieni impoſita, illum extenuat.

Ad anginam, colliq; dolorem. 37.

Alba populus arida contrita, & collo illita. Aut naſturtij ſemen, & fimus colũbinus, ex melle impoſita bene faciunt. Aut mel tepidũ gargarizatum. Aut canino ſtercore candido trito ex aceto collum oblinito. *Ad Narium fœdum odorem.* 38.

Hederæ foliorum ſuccus tepidus naribus inſtillatus. Aut calaminthę ſuccus æque tepidus infuſus. Aut mirrhã ex muliebri lacte trita infuſaq; naribus narium halitum commendat.

Ad prorumpentem è naribus ſanguinem. 39.

Acaciam ex aceto tritã naribus infundito. *Aliud.* Acetum cum ſale ſumẽs in ollã aut mortarium mittito, lanamq; accipiens in ipſis madefacito: hæcq;, quantũ laborãs ferre poterit, calefacta, eius capiti imponito: illicoq; uelamentis quàm plurimis cõtegi præcipito. *Purgatorium narium.* Thymum, & origanum melle exceptum in paſtillos redige, commanducandosq; exhibe.

Ad lateris phlegmone correptos. 40.

Hæc oĩa benefaciũt, Bdelliũ ex uino pariter & ex aqua potũ: aut balſami ſemẽ ex aqua potũ,
D aut ex melle delinctũ: aut ariſtolochiæ radix ex aqua potui data: aut ruta ex mulſa itidem pota.

Ad acutam Febrem. 41.

Peponis domeſtici ſuccus, aut cucurbitæ ramentorum ſuccus, illitus benefacit. Aut roſæ ex oleo: aut plantago, in cataplaſmatis modum impoſitæ iuuant.

Præſagium in febricitantibus. 42.

Roſaceo prius inunge, & apij ſemen tritum ſuperda, deinde ſtupam rotundã inſtar rotæ cordi ſuperimponito, luteumq; oui infundito, & reticulo contegito. Tum ſi fiat oui diſperſio, mortem adeſſe ſcito: hoc enim ipſa anima facere dicitur.

Ad glutinanda uulnera. 43.

Radix graminis cõtuſa, ut aridũ medicamen imponatᷣ. Aut ſideritidis herbæ folia ſuperdentᷣ.

Curatio ad dolorem Auris. 44.

Amygdalinum oleũ in aures inſtilletur: aut ex nucibus oleum, aut laureum, aut balſaminũ. Aut dracũculi herbę ſeminis ſuccus ex oleo infuſus. Aut herbæ urceolaris ſuccus ex oleo roſaceo tepidus inſtilletᷣ. Aut ruta uirẽs oleo incocta, & tepida in aurẽ mittatᷣ: aut myrrha ex melle tepida. Aut ruta ex mulieris, q̃ marem peperit, lacte tepefiat, & inſtilletᷣ. Aut ex allio expreſſum ſuccum in aurem mittito: aut porri ſuccũ tepidum: aut ſapã tepefactã: aut porri ſuccũ melli ad-

miſtum. Aut oleũ ore continens in aurem inſpuito. Aut cucurbitæ ſuccum ex roſaceo inſtillato. E

Ad Scabiem pruritumq. 45.

Vlmi folia arida trita in balneo inſpergito. Aut ſulfure ignẽ non experto, & ſylueſtri uua, & auripigmẽto, & ſandaracha ex oleo & aceto in balneo obliuito. *Aliud.* Myrrha ex muliebri lacte cutem oblinito. Aut dulcis radicis ſuccũ ex paſſo potui offerto. Aut oua gallinę integra in acetũ acerrimũ demitte per diẽ noctemq;: quæ ſi tria fuerint, ipſis cũ putaminibus in eodẽ aceto contritis adijce ſulfuris ignẽ nõ experti, auripigmenti ſciſſilis, uuæ taminiæ, ceruſſæ, ſpumæ argẽti, nerij ſucci, ſingulorũ unciã unam: olei ueteris quantũ ſatis eſt: oĩbus contritis obline in balneo.

Remedia ad ſtomachi uitia. 46.

Ex folijs calaminthæ ulrentibus, & hordeacea farina, cataplaſma cõficito. *Ad cruditatem inflationesq; ventriculi: quiſquis hoc vſus fuerit, ſtatim eſuriet.* Accipe aneſorum drach. duodecim: piperis albi, libyſtici, ammij, petroſelini, fœniculi, ſingulorũ drac. ſex: hęc tuſa & creta melle cocto comprehende: exhibe drachmam unam. *Ad Aeſtuantem ventriculum nec cibi tenacem.* Lactucæ ſuccum ex dulci uino potui dato, nec uomet amplius. *Ad Dolorem ventriculi.* Lac, in quo carbones querni extincti ſunt, laboranti propinato. *Ad Acorem in ventriculo.* Trixago ex uino pota acore liberat. *Ad Inflationem ventriculi.* Piperis, baccarum lauri, cumini, aneſi, pares portiones F contuſas & cribratas ex temperato uino ieiuno dabis ligulæ unius menſura per triduum. Aut aneſum ieiunus manducato.

Ad quadam oculorum vitia & primo ad oculos fluxione laborantes. 47.

Fœniculi ſuccus ꝑ triduũ illitus, aut thus ex melle & lacte, aut centaurij ſuccus ex melle, aut folia herbæ quinq; folij ex melle impoſita, benefaciunt. *Ad Caliginem oculorum.* Cucurbitæ ramentorum ſuccus ſuperdatus proficit. *Ad Albuginem oculorum.* Alterci folia cum polenta ſuperdato. Lignum balſami quoq; ex muliebri lacte illinito. Aut rutam uiridẽ imponito. Herba prætera pulicaris ex muliebri lacte, aut calami uirentium foliorũ ſuccus, illitu prodeſt. *Ad Oculorum vertiginem remouendam.* Oleæ folia contunde, & ſuccum expreſſum illine, atque miraberis. *Ad Oculorum fluxionem cataplaſma.* Portulacam cum croco & adipe anſerino contere: aut apij folia cum polenta. In magnis autem fluxionibus roſas ſertulamq; cũ amylo coctas oculis imponito.

Ad Dentium dolorem. 48.

Aceto nigellã habente os collue: aut oleo acerbo gallas incoctas habẽte: aut aceto, in quo platani globuli incocti ſint, aut quinq; folij radix. Item peucedani radix trita & cõbuſta illinatur. Aut malicorij roſarumq; decocto os collue. *Ad Dentium vulnus.* Accipe nitri, ſepiæ teſtæ, myrrhæ, ſingulorum unciam: tritis utere. G

Aridum medicamen, quod humidum os cruentumq́ deterget, gingiuarum carnem inſtaurat, dentesq́ dealbat. 49.

Accipe nitri combuſti, myrrhæ troglodytidis, ſepiarum teſtæ, ſingulorum unciam: roſarũ aridarum unc. iiii: tritis & cretis utere: addito etiã iridis unciam unam: huius effectum miraberis.

Ad Lateris dolorem. 50.

Virentis braſſicæ caules cum radicibus cõbuſtos adipe ſuilla cõprehende, & utere: ualentiſſimũ remediũ eſt. Aut apii ſemen decoctũ, donec tertia pars relicta ſit, potui da: uehemẽter iuuat.

Ad internos anitumores. 51.

Amaranthum aqua maceratum mane ueſperiq; propina.

Ad Lienem cataplaſma valde bonum. 52.

Accipe apiũ, ſinapi, baccas lauri bene contritas: deinde detrahe corticẽ nouellæ arboris nucis: & parũ contunde: deinde oĩa in pilam coniecta uehementius contundito: mox extracta acerrimo aceto per triduum macerato: & oĩa in unũ confuſa tyberiadis ſucco incoquito, donec cataplaſma fiat: deinde lieni ſuperimponito à matutina uſq; ad octauam horam, aluo tñ prius ſubducta: medicamenti effectum miraberis. H *Aliud, ad lienem, experientia comprobatum.* Ficus nouellæ arboris corticem uiridem detrahito, & cum cinere permiſceto & calefacito.

Ad Tertianam febrem. 53.

Mel cum ſcammonia ſemel potum curat. *Ad Quartanam.*

Accipe piper cõtritum, laureas baccas, cuminum, maſtichen, myrrham, thus mundũ: ſingula ſeparatim trita in unũ cõmiſce: & mellis boni, quod ſatis ſit, adijce: & per quatriduũ imponito.

Ad Sanguinis ex naribus profuſionem. 54.

Oui putamen integrum comburito, & liquorem ex eo exactũ cum fiſſili arſenico permiſceto, in nareſq; patientis immittito: ſi arſenicũ præſto non fuerit, ſolus oui liquor ſuffecerit. *Aliud.* Capræ fœminæ ſetas uſtas & tritas, & myrrham ſimiliter tritam, cum ſetiſq; caprinis miſtam, in nares ſufflato, ſi uiri fuerint, cum charta: ſi fœminæ, cum alio quopiam: qua parte autem ſanguis erumpit, arctiſſime deligato.

Ad violentas ſanguinis eruptiones. 55.

Gallas mola tritas, & malicorium, & punicæ mali grana contuſa & miſta cum oleo, ſciſſili, & melle, ac bene ſubacta, mane ueſperiq; propinato, ut mel gallarum.

A *Ad Ventris tormina & inflationes.* 56.

Accipe piperis,rutæ,zingiberis,pares portiones:& tritas ex aqua calida propinato. Aut arte miſtam tuſam cretamq́; dato. Aut nitrum uſtum tritumq́; ex humore aliquo exhibeto.

Vt ne boues ægrotent. 57.

∴ Cerui cornu in Panis dei ſacello ponito,cādeláq́; deſup accēdito,& ne interdiu accēſam ob liuione demittito:& in t̄pe ſanctū Demuſarim īuocato,& Arsū,q. armēta tua & uitā cuſtodiēt.

Vt ne porci ægrotent. 58.

* Rhaſdi radicem tritam in aquam,ubi ſeſe proluunt ſues,proijcito.

Ad Carnem glutinandam. 59.

Terræ lumbricos frictos tritosq́; inſpergito.

Plagarum Curatio. 60.

Myrrham & aloen tritam inſpergito. Aut reſinam pini,uel & maſtichen,& hederę lachrymā, ex his factum emplaſtrum imponito. Aut hircina axungia plagā obline, & capræ nigræ cornu inſperge. *Aliud.* Aut coſtum,ſpicam,cinnamum, zingiber, cuminum, ſingulorum parem modū terito:cum pice ſubigito & imponito. Aut panis cruſtam aridam tuſam,& uino oleoq́; ſubactā,

B ſuperdato quotidie per uices mutans.

Ad Equorum ſcabiem. 61.

Anguem diſcindito, eiusq́; adipem capiens ligno equi ungularum oras inungito.

Ad ſomnum conciliandum. 62.

In lauri folijs hæc elementa inſcribito, iacentisq́; ſtragulis ceruicali eo neſciente ſubijcito.

ϛs,χes,φl. *Vt Ne homo noctu ſomniet.* 63.

Rutæ ſemen ceruicali ipſius neſcientis ſuſpendito,nullasq́; in ſomnis imagines uidebit.

Ad Pectus. 64.

Cum ouo arſenicū fiſſile miſceto,& piper,& hordei farinam,& lauri baccas,pineosq́; nucleos,& exhibeto. *Aliud.* Allij accipe ſpicas ſeptē:arſenici fiſſilis,piperis,utriusq́; grana tredecim:

∴ bambacem,pini nucleum, ceræ modicum miſcens, cum oui uitello accipe frequenter.

∴ *Ad corroſos dentes.* 65.

Arſenicum,piper,caſeum,calcem uiuam,aceto macera,& appone.

Clyſter ad renum uitia. 66

Accipe pulegium,origanum,ſampſucum,ſerpyllum,chamęmelum,abſinthium,centaurium,

*C lauri folia, cucumerem ſyluaticum,peponem:una omnia prius contuſa aquæ incoquito: deinde cum melle oleo & ſale decocti quantum ſatis eſt,injicito.

Clyſter ad coxendicis dolorem. 67.

Accipe cucumeris ſylueſtris radices,lauri folia,rutæ folia,abſinthiū,plantaginem,trixaginē,

∴ marrubium,calamintham,pulegium,origanum,thymum,lactucam,euphorbium,anethum,pyrethrum,uuam taminiam: hæc omnia in aqua incoquito. deinde melle oleo & ſale adiecto, per nutrimentum admoueto.

Vt Dentes putridi nigriq́ ſplendidi reddantur. 68

∴ Accipe ſalis contriti,ropi,ſepiarum teſtæ,pares portiones:omnibus in unum tritis dentes fricato,quos prius aceto puro collueris.

Cataplaſma ad caput fluxione tentatum. 69.

Hoc remedium præſtat, ne caput fluxione uexetur, neq́; oculum unquam iniuria affici ſinit. Accipe maſtiches,myrrhæ,ſarcocollæ,thuris,ladani, nitri,ceruſſæ, terræ cimoliæ,ſtyracis,roſa-

∴ rum aridarum,ſingulorum unciam:ſaponis ſanci libram, mellis tantundem,lupinorum amarorum decoctum quod ſatis eſt:omnia in unum miſceto,& pro ſapone in balneo utitor.

D *Paſtillus de ſeminibus ad tuſſientes.* 70.

Accipe aneſorum amarorum unciam, fœniculi ſeminis, alterci ſeminis, ammij, ſingulorū drachmam: apii ſeminis drachmas tres, opij drachmam:ſingula bene terito,& aquam paulatim tepidam infundito,donec ſordium balnei ſpiſſitudo fiat: paſtillos fabæ magnitudinis conficito, unumq́; exhibeto, tuſſientibus nanque prodeſt.

Ad Iecoris uitia remedia experientia confirmata. 71.

Gallorum cum papaueris capitulo coctū ius in balneo potato, cōtectus, & in latus affectū

∴ iacens. Aut hederæ radicis decoctum cum uino propinato. *Aliud.* Baccas lauri ſeptem,grana piperis ſeptem.trita ex uino in potū dato. *Aliud.* Aloes drach.iiij:aſſari,coſti,eupatorij, hedyſari,

* fertulę campanę,maſtiches,croci,ocymi ſeminis ſingulorū drachmas duas: cōterito,cribrato, & ex aqua temperata exhibeto. *Aliud. Iecori & uentriculo commodum.* Accipe lauri baccarum cinnami boni,caryophyllorum,aloes,hedyſari,coſti,ſingulorum drachmam:contrita,& melle, excepta,ex uino utere potui dato. *Aliud.* Accipe acori,ſeminis lini,zingiberis,rutæ foliorū mollium,ſingulorum drachmam:aneſorum drachmas quatuor: ex mulſa dato. *Aliud.* Mel cū pane miſtum calidum emplaſtri modo imponito. Aut abſinthij ligulam unam ex tēperato melle potui præbe, & ſuper iecur ægrotus decumbat.

Ad Linguam fluxione laborantem. 72. E

Cynaræ folijs cõtuſis ex melle linguam perungito. Aut uenam partis, unde fluit materia, incidito, & bene faciet. *Ad Oris ariditatem.* 73.

Palmularum ficorumq; decocto per pennam illinito, & contineto.

Ad Labia ſciſſa. 74.

Lini ſemen ex melle contritum imponito.

Ad eos, quibus menti pili decidunt, quos Græci appellant ſpagopogonas, hoc eſt raribarbos. 75

Accipe piperis, euphorbij, pyrethri, ſingulorum unciam: calami foliorum molliorum ſuccũ, murinum ſtercus, oleum per combuſtionem expreſſum: trita omnia affricato, & aſſidue radito.

Vomitorium Medicamentum, quod miſtri menſura exhibetur. 76.

Aphronitrum album in aquam tepidam conijce, quoad diſſolutum ſit: & modicũ olei adiicie, potandumq; exhibe. *Reprimentia uomitum.* 77.

Mẽta tuſa creta, & roſacco admiſta nares pectusq; illinito. *Aliud.* Palmulas Thebaicas, & mẽtæ ramulos, aquæ duorũ ſcyphorum menſura incoquito, quoad ſordium balnei tẽperatura fiat: dimidium propinato. *Aliud.* Palmæ glandium contuſarũ, quod ſufficit, accipe: uini myrtini modicum inſtillato: deinde exceptas ex mulſo, aut aquæ hemina exhibeto. F

Ad Sanguinem vomentes. 78.

Iunci odorati ex aqua decoctum propinato.

Ad Citandum vomitum pituitæ. 79.

Viridem mentam, aut ſiccam ex aqua temperata bibito. *Vt Facile autem uomat.* Sampſuci folia potui, raphani uero ſemen eſui, dato: pituitam multam uomitu reiiciet.

Compoſitio Pilularum purgantium pituitam. 80.

Accipe aloes vnc. ſex: maſtiches, abſinthii ſucci, utriuſq; unc. duas: cucurbitæ ſyluaticæ unc. quatuor: dentur pilulæ nouem & uiginti.

Ad Oris Stomachi uel cordis uitio uexatos. 81.

Lentem cum ſpantæo, palmulis, & uino mendeſio, elixam potui offerto. *Ad Dolorem autem Oris ſtomachi, uel cordis.* Herbam ſanguinalẽ curioſe tritã, aut mala, aut cotonea elixa cõtritaq;, roſaceo cerato comprehenſa, in modum cataplaſmatis imponito. Aut portulacam roſeo cerato aut myrteo exceptam ſuperdato. *Aliud admirabile, expertentia comprobatum.* Accipe ſeminis lini heminas quatuor, aquæ heminas ſeptem: elixato, & utitor: hoc medicamentum ſanitatem creat: neque enim ægrotus in peius ruet, ſed in melius proficiet. G

Paſtillus ad ſpiritus difficultate laborantes, & diu tuſsientes, ſuffitu proficiens. 82.

Accipe naſturtii, ſinapis, abrotoni, rutæ ſyluaticæ, ſandarachæ, ſingulorum unciam: terito, & ex aqua factis paſtillis accurate utitor.

Ad Difficultatem ſpiritus. 83.

Thymum cũ pipere tuſum, & melle exceptum, delinctui dato: ſtudioſeq; utitor, ualde enim efficax eſt. *Aliud.* Porrorum capita melli incocta ieiunus edito. Aut rutæ aridę, mentæ, utriuſq; uncias quatuor, cum melle terito: & ceratia duo cubitum eunti ex aqua temperata propinato. Iuuant autem ægre ſpirantes & piſtacia eſui data.

Ad cruentum ſputum. 84.

Accipe ſymphyti, maſtiches ruffæ, utriuſq; drachmas quatuor: lemnii ſigilli, balauſtiorum, utriuſq; drachmas duas: terito & cribrato, & ex aceto mulſo ligulã potui dato. *Aliud expertũ.* Lemnij ſigilli, unciam: terræ, quæ aſtrum dicitur, uncias duas: coralli tantundem: dato ex aceto mulſo puro heminam unam: mane & ueſperi hoc utere. *Aliud.* Acaciæ ruffæ, amyli medicinalis, pares portiones, terito: & ex aqua temperata potui dato ligulas quinque.

Ad Febrem ardentem tollendam. 85. H

Semperuiui & anethi folia quinq;, aut ſeptem accipito, & oleo roſaceo incoquito: & ex eo à capite uſque ad pedis ueſtigium perungito, & demiraberis. Aut oleo, in quo pyrethri radix macerata fuerit, inungito: hoc. n. ſudores mouet, & diuturnos rigores diſcutit, corporis partes refrigeratas aut reſolutas curat. *Aliud.* Lauri baccas & thymum ex uino terito & illinito, ueſtibusq; contegito: ſudabit enim. *Ad Vim genitalium & veteres affectus.* 86.

Calamintham tuſam cribratamq; in pilam coniice: & melle exceptam decoque uſq; ad cataplaſmatis ſpiſſitudinem: et tenui linteolo illitã imponito, et faſcia deligato: à multis probatũ eſt. *Aliud ad genitalium confirmationem, & renum. Sed quenquam ne curato, antequam mercedem acceperis: à multis enim expertum eſt.* Accipe zingiberis drach. iiij: herbę ſabinæ, piperis albi, utriuſque drachmam: ex mulſo exhibeto. *Aliud.* Picis aridæ, telephij, colophoniæ, maſtiches, nitri albi, pares portiones: conterito, et aridum medicamentũ facito: et locum prius lotũ, et adhuc calentem, liquida pice oblinito: et aridum medicamen inſpergito, ſuperq; imponito, et bene deligato.

Ad Diſcutiendas genuum fluxiones. 87.

Caprifici contritæ ſucco perfricato. Aut radicis ſuccum in balneo affricato. Aut ſalem colũbinumq; fimum terens ex oleo inungito.

A *Cataplaſma ad pedum laborem ex offenſione, aut caſu, aut aliquo alio acri dolore.* 88.
Accipe ſalis uſti, origani, cineris ſarmẽtorum uitium, pares portiones: uitellos ouorum duos aut tres: cum uino miſta ſuperimponito.

Ad ſcabros ungues diuinum auxilium. 89.
Vnguibus ex caſu reuulſis, & uitio, qupd paronychiō græce, latine Reduuia dicitur, affectis, ſachar tritum & in puluiſculum redactum. ac inſperſum, ſuccurrit. Scabros autē ungues mūdabis, ſi ſulſur ignē nō expertum & oui luteum æqua portione miſcebis, atq; ex aceto impoſueris.

Ad ambuſta. 90.
Accipe argenti ſpumæ, croci, utriuſque uncias duas: ouorum aſſatorum uitellos ponderis unciarum quatuor: roſacei, quod ſufficit. *Aliud.* Linteoli uſti cinerem cum roſaceo miſce, & cera anchuſaq; adiecta utere.

Ad ſanguinis ex quauis parte eruptionem. 91.
Accipe ſoreos, atramenti ſutorij, aluminis, chalcitidis, myſios, gypſi, gummi, ſingulorū drachmas octo: tritis utitor ualdc bonum eſt, & experientiæ teſtimonio comprobatum. *Aliud.* Chalcitidis drachmas vj, reſinæ frictæ drachmas iiii, pulueris thuris drach. duas: arido medicamine
B utitor. *Ad impetigines expertum.* 92.
Ex his conſtat. Thuris maſculi, zingiberis, aloes, ſulſuris ignem non experti, ſingulorū drachmas binas: aceto excepta penna illinito, loco prius laneo panno perfricato. *Aliud.* Ammoniacę guttæ, alcyonij, ſulſuris ignem non experti, pares portiones: contere, & utere.

Ad dealbandam faciem. 93.
Accipe alcyonium combuſtum: & tritum, cum melle & farina miſce, & deterge. *Aliud.* Lyſomumudon terens ex aceto in Sole illinito. Aut ollarum florem terito ex aceto: deinde locū panno perſrictum, quoad rubeſcat, in Sole inungito. *Vt facies munda fiat.* Butyro cum ſapone miſto faciem illine.

Ad dolorem uteri remedium ſanctorum argentum non poſsidentium. 94.
A ſatum cum pulegio potui offerto. *Paximadum uocatarum, i. panis biſcocti, purgatoria.* 95.
Accipe ſcamnioniæ drach. ij. aut tres, maſtiches drach. iij, apij ſeminis drach. ii, polypodii. 3. iiij, cinnamomi drach. j, fermenti mundi libram j: atida permiſce, & ſubige diligenter.

Ad necandos culices. 96.
Ex nigella & ſutorio atramento ſuffimentum facito. *Ad abigendos ſerpentes.* 97.
C Chalbanum, cerui cornu, caprinas ungulas, & lilii radicem, ſuffito. Ad morſum uero ſerpētis ſal porrumq; imponuntur utiliter. *Ad fugandos pulices.* 98.
Syluestris cucumeris ſoliorum decocto domum conſpergito.

Ad difficultatem urinæ iumentorum. 99.
Salſatum oliuarū quod intus ligneū eſt, conterito, & contegens per dies quinq; ſuffumigato.

Ad ictum calami. 100.
Radicis calami combuſtæ cinerem ſuperimponito.

Ad morbum comitialem ualde efficax. 101.
Coturnicū cerebrū ex unguento myrteo tritum ſtāneo uaſe reponito: & cū quēpiā morbo comitiali prolapſum uideris, eo faciē illinito: admiraberis. n. huiuſce naturalis auxilii efficaciā, nam ſtatim ęgrotus conſurget. *Ad appetentiam cibi excitandam.* 102.
Accipe myrthā, thus ammoniacū, maſtichē: & ex oui albo tritis pectus uiſceraq; oblinito, & ſtupam ſuperdato. *Ad hirudines deuoratas.* 103.
Eos, q hirudines deuorarūt, aduerſus Solē conſtituito: & locū, ubi inhæreāt animaduertito, & garū ipſis inſtillato: ſtatim. n. locū relinquūt, & expuunt. Aut acetū cū butyro miſtū, in quo
D ferrum candens extinctū ſit, potui dato: hirudines. n. eiicit. Aut eum, qui hirudinē deuorauit, in calidā aquā mento tenus demittito: phialā uero frigidæ plenā ori eius admoueto, ſed potui ne dato: ſtatim hirudo exibit. *Aliud.* Hirudines deuoratas calidum acetum abſorptum excutit, aut ſuccus ſyriacus epotus: aut ſuffiti cimices. *Ad apum ictus.* 104.
Succus maluæ ab apibus ictos indolentes reddit. *Ad ſerpentum morſus.* 105.
Cornu ceruinum uſtum & ex aceto tritum illinito: aut furni fuliginem. Aut calami radices, & cicer, & baccas cupreſſi, & cornu cerui, combuſta omnia tritaq; in unum miſceto, & ex aceto ac porro propinato.

Ad inflammationes à uenæ inciſore factas, & duritias humerorum, & deuſtiones, & ſanguinis concretiones. 106.
Fermento triticeo, cum axungia ſubacto, ſummo ſtudio utere: probatum enim eſt.

Ad hydropicos. 107.
Stercus bubulū accipito, ſi mas ægrotet, maris: ſi fœminæ, fœminę: in ollam nouam coniice, contege: operculum luto, ne diſſlctur, obline: ollam deinde ſuper cinerem uiuæ calcis p dies ſeptem ſtatue. Octauo die detecta olla ſtercus exime: & aridum medicamentū uitreo uaſe repone. Cum uti uoles, tres ligulas ex uino per ſeptē dies exhibeto, ſed in uino rutā ferueſacias. Hęc

potio

potio bene facit,etiã ſi tumores adſint,& œdemata: reſiccat,euacuatq́; per lotiũ: ægrotus autẽ E non potet per totum diem,niſi ter,expertum nanq; eſt.

Vt uinum odio ſit, & quo modo cauenda ebrietas. 108.

Vinum,in quo anguilla ſuffocata ſit,potui exhibitum,uini odium patit.Idem præſtat & uua inſeruefacta.Si tutus ab ebrietate & morbo cuſtodiri uelis,folia rutæ edito: ſiniunt eadem capitis dolorem ex uino.Idem & acorum facit in cibum ſumpta,& Thebaica palmula.Ebrietate nõ tentatur,qui prius aut ſeptem,aut nouem,aut undecim amaros amygdalas ederit.Ita etiã qui pulmonem ouis elixum ieiunus ederit, quantum uis bibat,ebrietatem non ſentiet.

Vt quis ex uno tantum uini ſcypho ebrius fiat. 109.

Sarmentorum uiridis aut aridæ uitis modicum comburens, in phiala,ubi uinum eſt, extinguito: ſtatim ebrietate corripietur.

Ad lenticulas in facie. 110.

Baccarum lauri interiora ex melle trita illinito. Aut nucleum pineum melli incoctum oculis imponito. *Ad infantium procidentem ſedem.* 111.

Fabrorum aqua, in qua candens ferrum extinguunt, calefacta ſubluito, deinde cochleam combuſtam & in puluiſculum redactum inſpergito. F

Ad gingiuas pueri, & dentes orientes. 112.

Roſarum floribus tritis ex melle illinito, aut ouis cerebro ex melle,aut butyro ex melle.

Ad lac multum creandum. 113.

Seſami ſemen tritum ex paſſo potum, aut ptiſſana elixa cũ fœniculo abſorpta, aut naſturtiũ cum braſſica potum.

Ad exuſtiones per hyemem. 114

Muria foueto. Et elixa lente & micis panis cum roſaceo tritis cataplaſma facito.

Ad aquoſum ramicem. 115.

Plumbaginem cum ſulfure,& aceto pauco, & oleo decoque, & illine locum. *Aliud.* Veteres nuces putridas cõtritas in mortario accipe et inunge. *Aliud.* Acetũ potui dato,& cerui cornu uſtum ad cataplaſmatis modum imponito.Aut ex argenti ſpuma cum aceto & oleo miſta ad Solem perungito.

Ad uulnus incurabile in quauis corporis parte. 116.

Bugloſſon herbam euellito,& ſucciſas radices curioſe lotas in pila conterito ſuillam axungiã adiicito; ac bene emolliens uulneri imponito. G

Ad uomitum. 117.

Accipe apij radices quinque, fœniculi radices teneras quatuor,aneſi drachmam, acetũ mel, & crocum merum:omnia ſine croco decoquãtur:& poſt cocturam crocum iniiciatur, deturq; phialæ dimidium. *Ad aphtas,hoc eſt oris ulcera.* 118.

Oliuæ molles manducentur. Aut uuæ paſſæ agreſtes aceto incoquantur, & ex eo os colluat.

Ad capitis tumores, quos talpas nominant. 119.

Locum prius mulſo lauato,deinde bubulum fel iniicito,& leporis ſtercus, aut quod ex ſapone confectum eſt.Aut rutę ſuccum in foramina inſtillato.Aut ariſtolochiam tritam in ipſa foramina cum aceto infundito.

De uiribus rutæ. 120.

Ruta in primis eſui potuiq́; data uiſum acuit:ueneris appetentiam extinguit: capitis dolorẽ leuat, ſiquis teneris eius folijs capitis oſſa contegat. Succus præterea rutæ cum fęniculi ſucco, & melle commiſtus atq; illitus hebetem uiſum acutiorem reddit.Idem pręſtat & feminis rhãni ſuccus ex mulſo illitus.Mẽta quoq; cũ polenta in cataplaſmatis modũ impoſita abſceſſus ſanat.

Ad ſupprimendum ſanguinem. 121. H

Beronicem mellis ſuper prunas cocti plenam ederidam apponito: et braſſicæ ocymiq́; ſeminis, utriuſq; grana ſex trita potui dato ex uino mulieri à multi ſanguinis ꝓfluuio male habitæ.

Præſagium de ægrotante. 122.

Salicis tenera folia contuſa illinito: ſi roſeus fiet,euadet: ſi uiridis,morietur.

Ad impediendum uenerem. 123.

Erucam ſacerdotes edunt, et rutam, et uiticẽ. Erucæ igitur ſemen ex melle aut cũ fœnogręco ieiuno illitum penem arrigi non ſinit.

Ad dolorem oculorum. 124.

Crocum tritum,et cum liquore,qui à roſa ſtillauit,fermentatum,illinito.

Ad capitis dolorem. 125.

Si hæc adſint ſigna,oculorum tenebræ,capitis ipſius dolor, auriũ ſonus,naſi obſtructio,ſummo mane oculorum lachrymæ,non nullis et oculi caligant: quibus hęc adſunt,caput hũc in modum purgato: origano hyſſopo et ſale nares perfricato,neq; in poſterum caput dolebit. Quod ſi neglexeris,morbi huiuſmodi ſequentur,obtuſus uiſus,aurium ſonus,capillorũ caſus, et dentium dolor.

A *De pectore humano.* 126.

Cum pectus aliquod uitium paſſurum eſt, in primis humiditatem in ipſo ſentire uidet̃, & in coſtis, crudis abundat humoribus, æſtuationẽ ſitimq; habet, ipſius lingua aſpera eſt & ſpumãs, & ſingulis horis ſaliua decurrit. Cõuenit autem ipſum à cœna uomere: aut ſummo mane ſtomachũ purgare præſumptis raphani radicũ corticibus, aut ſinapi uirẽti, aut eruca, aut naſturtio ex aqua tepida, & ſtatim uomens ſanabitur. Si negligenter ſe geſſerit, in ſpiritus difficultatẽ, & lateris dolores, & febres acutas incidet, atq; penitus ſomno carebit.

De uentre. 127.

Quando in uentre uitium aliquod ſuborturũ eſt, primo tormina doloresq; in uentre ſentiũtur: & alui ſuppreſſio, & excretio: & in ipſo cibi perturbantur, & potiones amaræ uidẽtur: & grauitas in genubus, & circa lumbos renesq; dolores ſunt: & oĩno febricitabit. His ita ſe habẽtibus ſimplicibus medicinis purgare oportet. Cnicum igitur contuſum, & aqua diſſolutũ, potui dato. Aut braſicæ, aut beręſuccũ melle cõditũ adiecto modico ſalis propinato, & miraberis. Si res neglecta fuerit, difficultas inteſtinorũ, deſidendi immoderata cupiditas, & dorſi dolores impẽdẽt.

Ad grauem auditum, & aurium ſonum. 128.

Nitrum in acetum coniice, oleumq; roſeum & uinum infunde, & capitis poſteriora inunge.

B *Aliud.* Nigri ueratri radicem coniice, & ſanabitur: expertum enim eſt.

Ad cuſtodiendam uitem. 129.

Centaurij decocto palmites uitis conſpergito: hoc canes, uulpes, & cœli uolatilia propulſat.

Ad uteri ſtrangulatus. 130.

Os cordis cerui accipe, tere, & potui da mulieri: & uidebis gloriam Dei.

Ad lumbricos mirabile remedium. 131.

Nigellam tritam ex garo potui dato.

Ad dignoſcendum maſne, an fœmina, ſterilis ſit. 132.

Lentem in utriuſq; urinã ſeparatim coniice: et utrius lens germinabit, ille eſt filium creãs, cuius uero lens non germinat, ille ſterilis eſt.

Ad rigorem. 133.

Scribe in tribus malis Pepopulas: aut dicito, Sauus, drauus, danonus, danubius: et eſui dato.

Confectio gari Ioachi martylopolita. 134.

Accipe fruſtulorum panis non fermentati, non conditi, putrefacti, libram: nigellæ tziaricã, ſemicontuſam mẽtam, calamintham, buniſam aridam, utrãq; ſemilibræ pondere: rutæ, ſylueſtris thymbrę, fœniculi, ſingulorũ tramia quadraginta: aniſi tramia triginta, nanachuã tramia qua-

C draginta, uuarum paſſarum pinguium maturarum ſemilibrã. palmularum mundarum tziaricã: mellis ueri, hilari meliſij ſemilibram: ſacchari tantij tziaricam: roſarũ aridarũ, aut humoris ab ipſis per ignem extracti, tramia centum. Hæc in doliolum cum aqua coniiciẽda ſunt. Soliq; per quadraginta dies exponẽda. Ipſis uero adiicere oportet in puro linteolo deligata, ligni aloes tramia quinque, ſpicæ tramia ſeptem, caryophyllorũ tramia duo, croci tramia tria: maſtiches, thuris, utriuſq; tramia decem: ſtruthij corticis tramia quindecim, muſci tramiũ, ampar tramia duo. Omnia linteolo incluſa in dolioli medium ſuccum demittito: et per quadraginta dies quotidie terito, et exprimito, ſuſpendens uidelicet in dolio in medio ſucco et poſt quadraginta dies aquã ſucco ſuperfluitantem colligito, et in altero uaſe reponito: et in ſuccum alterã aquam iniicito, et utraq; inſolato Sed poſtquan totum ius coactum fuerit in altero uaſe, tunc in nitido cacabo aut in olla uſq; ad tertias decoquito, et cotoneis maturis impleto: linteolum autem nunquam de medio garo eximito: et optimum garum, omnibusq; hominibus utile conficies.

De capitis dolore Barnabæ monachi. 135.

Accipe farinam fabaceam, quantũ manu capere potes: et maſtiches, cuminiq; parum, in unũ miſcere oportet cum ſucco malorum cotoneorum: emplaſtrum facito, et membranæ illitũ frõti

D imponito.

Ad urinæ difficultatem. 136.

Vnguentum optimum in urinarium iter infundito, ſtatim urinã reddet. Aut mel, et ſilueſtrẽ canabim, in unum miſce, et perinęo impone. Aut moſcum in urinarium meatum immitte.

Ad ſanguinis è naribus profluuium. 137.

Canabina folia trita et arida in narem ſufflato. Aut pannum lineum combuſtum ex acri aceto in nares immittito.

Ad uteros. 138.

Obſonium è iuſculo, et amanetarium uerum, et cardid: uſta ex uino ueteri potui dato.

Ne arbor fructum amittat. 139.

Lilij radicem arbori ſuſpendito: ubiq; fructus hærebit, et non cadet.

Ad uulnus. 140.

Cor cum pelle et cornu cerui combure, et ex oleo inunge.

Ad ſtomachum. 141.

Rutam et thymbram cum ouo: et cuminum, et mentæ radices potui dato.

Ad impetigines. 142.

Pipere trito ex muliebri lacte inungito, et ſanabitur.

Ad dolorem dentium. 243.

Ouorũ putamina, ſæpiam, & oleum miſceto: & coquito, donec tertia pars relinquatur: & tepidum ore contineto.

Ad lumbricos uentris. 144.

Cornu cerui ramenta ex uino uetere potui dato à balneo.

Ad urina

Ad urinæ difficultatem. 145. E

Coriandrum,mentam,& aquam cum melle decoquito,quoad tertia pars ſuperſit,& in potū offerto. *Ad uulnus,dulce.* 146.

Suillum fimum cum oleo & acri aceto miſceto: & locum prius ſetaceo panno excoriatū inūgito. *Ad dolorem lateris.* 147.

Paliuri radicem uino incoquito,donec tertia pars remaneat: & à balneo potui exhibeto.

Ad iecur & ſtomachum. 148.

Accipe aloes,& ſpicæ,utriuſque miliariſium: e x uino à balneo propinato.

Ad conciliandum ſomnum. 149.

Caprinum fimum cum trixagine ad luti ſpiſſitudinem miſceto, & faciem oblinito.

Ad tuſsim. 150.

Raphani ſemen & fœniculi , ex melle potui dato. *Ad cordis dolorem.* 151.

Rutam,& lini,fœniculiq; ſemen cordi imponito.

Ad lumbricos aluum occupantes. 152.

Lupinos,lauri baccas,taurinum fel miſceto , & umbilico ſuperdato.

Ad hæmorrhoidas. 153. F

Teſtudinis teſta ſuffita bene facit. *Ad exuſtionem.* 154.

Ouorum,aſſorum uitellos in ſartagine combure,& in modum emplaſtri impone.

Ad pruritum. 155.

Garum ſulfur ignem non expertum,& oleum miſce,& inunge:effectum miraberis.

Ad morbum regium. 156.

Chryſolachani ſemen,mel,& crocum cōfundito,& in lectulo cubantem illinito : bene facit.

Ad uermes. 157.

Chamæleonis radicē contunde,& urticæ ſummitates contritas iniice. *Ad Tuſsim.* 158.

Fœniculi radices contritas ieiuno potui dato,admirabile remediū eſt. *Ad Comam.* 159.

Maluam, & ſaluiæ radicem conterito diligēter, & in uas cum generoſo uino coniicito, à balneoq; comam illinito. *Ad aurium dolores.* 160.

Rubi ſuccus expreſſus, tepefactus , & in aurem infuſus dolorem finit.

Ad regium morbum. 161.

Chryſolachani contuſi,mellis,utriuſque ligulam unam,ex uino calido ieiuno exhibe. *Aliud. ualde bonum.* In dextram aurem iacenti tenuem uenam cædito: & ſanguine effluente utilitatem G miraberis.Si lienis uero doleat, idem facito in ſiniſtrum latus iacenti.

Ad iecinoroſos,lienoſos,& à ſtomacho laborantes, præſentiſsimum remedium. 162.

Viticis grana eſui potuiq; ex uino mane ueſperiq; exhibeto. *Aliud.* Apii & petroſelini macedonici ſemen,& cicer,& uiticis ſemen,omnia conterito,& ex uino calido potui dato.

Remedium ad renum uitia. 163.

Erucæ,naſturtii,raphani ſemina,conterito,& melle attico comprehendito,et ex uino uetere drachmam potui concedito.

Baſilij Icti Melitinoti de Ratione uictus ad regium notarium grammaticum,

Confectio uini perſpicui & coccini. 164.

Dolium uino impleto,quantum fuerint menſuræ uiginti:et ex ipſo menſuras duas accipe,et in lapideam ollam coniice:et adde ſeminis fœniculi,lini,ſingulorū miliaria centum:aniſi miliaria l.cum bis bene ferueſacere oportet: et ex ſacculo percolare, et ſextariū in polium mittere: deinde accipe triſpidu miliaria centum,caryophyllorum miliaria quinque,croci miliariū : cyperi,ligni aloes,utriuſq; miliaria quinque: omnia in unum trita et cribrata lineo linteolo inuoluito,et in medio dolio ſtatuito , atque utitor. H

Eiuſdem roborantia ſtomachum pituita plenum , & dolorem capiti inferentem. 165.

Te oportet ſingulis diebus roſei mellis miliaria uiginti accipere , apii ſeminis miliariū unū, aniſi miliarium ſemis:et ieiunare uſq; ad meridiē,et tunc cibum capere.Nā propterea ita te facere ſtatuimus,quoniam roſa ſtomachum confirmat,*maſtiche calefacit:fœniculū et apiū,ſi in iecinore ac liene multitudinem atrorū ſuccorum offenderint, detrahunt, et per lotium eiiciūt abſq; moleſtia:aniſum uero,eo ꝙ flatus à uētre deiicit,ſtomachūq; corroborat.Iccirco te uſq; ad meridiē cibo abſtinere præcepimus , ut ne alter morbus appareret, utq; uis herbarū diutius in uentriculo moraretur.Cum uero decem dies præterierint,eundem ordinē aſſidue obſeruato cum roſeo ſaccharo,ut ſtomacho robur addatur,uiuasq; indolenter . Fecimus aūt et de alimēto ſermonem hunc in modum. *Ratio uictus in cibis & ieiunio.* 166.

* mel.

Primo die amygdalas amaras decem cum pane et uino,quantū ſatis ſit,te edere cōuenit.Secundo die mel cum pane et uino,ꝙ ſufficiat,edito. Tertio die agni anniculi carne ueſcaris:eius ſcapulam elixam igne torreto,cū pane biſcocto et uino quod ſatis,edito. Quarto die oryzā ſolam aquæ incoctam,addito melle cū pane et uino,quantū ſufficit,edito.Quinto die grana punici mali,amygdalas,allium,cum dauco,ficis aridis, et uuis paſſis decoque:& ueſcere cū pane & uino,

A uino,quod ſufficiat.Sexro die ſimilem carnẽ anniculã in ſartagine cum daueo decoquito, & ue
ſcere:panis & uini,quod ſatis eſt,addito,ut uis punici mali obrundarur,frigida.n.eſt:atque ideo
malum punicum adiectum ſuit,ut quæ antea per quinq; dies aſſumpra fuerant,refrigerarentur,
erant enim re uera calida. Septimo die carnem minutatim conciſam cũ cicere & cõdimentis de
coque:& ueſpere,quanrũ ſatis eſt.Octauo die carnem cum aceto,caricis,amygdalis,nucibus ſy
riacis,croco,dauco,paſſis vuis cũ alijs carnibus conciſis,cũ melle.quod ſatis ſit,decoque: & ue-
∴ ſcere cum uino,quantum ſufficiat.Decimo aũt die ciborum ieiunijq; rario ita ſe habet:mali pu-
nici granum,quemadmodum & prædicta,decoque:& cum uino,quod ſufficit, ede. Hæc eſt ſu-
mendi cibi ratio:ſemper tẽpore cœnę menta ex melle utitor,ut cibi conficiantẽ,& ne pituita uẽ-
triculus abundet. Quò aũt bona ualerudine ſruaris,uenam ſine noxia cauſa ne ſecaro. Quòd ſi
∴ morbus caput tentauerit,uenam caluariæ ſecato,& exrrahe ſanguinis miliaria decem:hoc aurẽ
bis ſeceris,& aprili menſe,& ſeptembri,per triduum ante & poſt abſtinentiã imperans. Auxiliũ
quoq; bis ꝑdictis mẽſibus deuorato:& capitulis papaueris,ut dormias uerere:caueasq; a coitu:
ꝙ ſi uelis,ſemel in ſeptimana poſt noctem mediam id facito.At Iulio menſe & Auguſto te per bi
duum uomere oportet:utrunq; ,qm̃ per diem unicum ſtomachus purgari nõ poteſt.Quando au
B tem uomis,caueto,ne aquam prius,aut poſtea biberis:dumq; uomis,oculos uelato,& deligato,
ſtansq; uomito loco edito, aut ſuper fluuium:á uomitu ſi ſitias, bibe zulapiũ,& ſobrius eſto.Te
uti lauatione oportet menſe Aprili uſq; in totũ Nouembrem:cæteris menſibus abſtincto:ꝙ ſi la
uari uolueris,ſemel tantum in ſeptimana lauator, idq; ſemper ieiunus.Si ſitias,temperatã aquã
bibito:& balneum egreſſus oleo,& mulieris lacte,quæ fœminam peperit,caput irrigato: per no
ctem autem pedes calenti aqua cum ſurſuribus foueto.

Ad Capitis dolorem. 167.

Accipe amygdalarum libras rres,ſeminum cucurbitę librã unam:oleo ab utriſq; expreſſo,ca
pitis uerticem,nares,pedes ac manus inungito. *Aduerſus Vini noxam.* 168.

Cotònea mala matura dulcia accipito,& mũdato: deinde ſuccũ exprime,& in uino inſunde.

∴ *Inunctio experta ad artuum dolorem,manuum pedumq; intertrimenta,corruptelas,aduſtiones hyemis*
* *& uenti manus pedesq; lædentis,qui Sarracenica lingua Tleu dicitur.Cõpoſitio ita ſe habet.* 169.

∴ Accipe axungiæ anſerinæ partes duas, & medullam ceruorum iuuenũ , et martaſancẽ rapa-
rã,et mel ſuper carbones decoctum et percolatum:pone in lapideum lebetẽ,et feruefacito,quo
ad prædicta pinguia tabeſcant:quibus adhuc calidis marraſancẽ inijcito:et cũ prorſum reſixe-
C rint,mel addito, et bñ inſtar malagmatis ſubigito:et ad ignẽ,aut in furno inungito,et bene per-
fricato:tantiſper autem inunge,donec dolor abſceſſerit.

∴ *Ad ægilopas,i.fiſtulas angulorum oculi.* 170.

Taurinum ſel,& liquidam picem,& acetũ,in unum miſcens,emplaſtrum conficito, & impo-
∴ nito. Aut rutæ folia cum chorygio in foramina immittiro. *Ad uulnera incurabilia.* 171.

∴ Ariore panij radicem in uinum dulce demittito, & ægrotanti potui dato.

Ad pulmonum inflammationes. 172.

Piperis grana xv,ſalis micas nõ lotas totidẽ:terito,& teaphen addito,in unũq; cogito: & cũ
* fimo gallinę ruſæ,atq; oleo inũgito.Aut dauci ſemẽ,& nigellã,& porrũ cõtere,& potui exhibe.

Ad talpas. 173.

Accipe trixaginem & hordeaceam farinam cum melle fermentato,& inungito,& in modum
cataplaſmatis imponito. *Ad dolorem uentris & ſtomachi.* 174.

Thus cum uino antiquo in cacabũ coniicito,& donec terria pars ſuperſit,decoquito, atq; ita
in balneó propinato. Aut oleum & uinum perinde coquito, & tepidum in balneo potui dato.

Ad ſtomachi uitia. 175.

∴ D Cuminum & cinnamomum cõterito & myrrhã,maſtichẽ, bliſcun e modicũ adiicito:deinde
cocta & miſta potui offerto.Aut mẽtę ramulos tres,& grana punici mali,& palmulas ꝓpinato.

Ad debilitatem genuum. 176.

Lini ſemen & mel in aqua feruefacito,& cordi in modum cataplaſmatis imponito.

Ad dolorem lateris. 177.

Ex cumino triticea farina & uino ueteri cataplaſma facito,& cordi ſuperdato.

Ad lienoſos. 178.

Braſſicæ folia,ammoniacũ,acre acetũ: oĩa miſceto,conterito,et locũ ꝑ triduũ oblinito. Aut
platani ſolia aquæ incoquito, quoad tertia pars ſuperſit, & potui dato. Aut braſſicæ folia igne
torreto,& trita ex uino propinato. *Ad profluuium ſanguinis muliebre.* 179.

Taurini cornu ramenta ex aqua pota ſanguinis profluuium ſiſtunt.Aut lulacẽ, & braſſicæ ſe-
∴ mina,& ſcammoniam,in unum miſceto,& potanda exhibeto.

Ad ſtomachi compreſſionem. 180.

Accipe gallas tritas,& rhoi flores,aut mali coria,& uſq; ad tertiam partem decocta:aut fęni-
græci melli incocti ius,potui dato. *Ad cæliacos, hoc eſt uentriculoſos.* 181.

Naſturtii ſemẽ ĩ nouã ollã coniĩce,& decoque:deinde ouũ ſeparatim elixa,& ciꝰ putamẽ de
trahito

trahito,& ipſum diligenter cõterito:& naſturtij ſemini elixo adiicito,& unà feruefacito:atq;,ſi E
uelit ægrotãs,edito,ſin id non poſſit,aquã potato. Aut taurinos renes frictos potui dato. aut ue
terem caſeum acri aceto incoctum ieiuno eſui concedito. *Ad urinæ difficultatem.* 182.
Pagurum fluuiatilem conterito,& panniculo expreſſum potui exhibeto. Aut fœniculi radi-
ces ad tertiam partem decocta s laboranti propinato.

Ad externe prominentes ani tumores. 183.

Viuam calcem & recens auripigmentũ in unũ miſta imponito. *Ad artuum dolores.* 184.
Quinqueneruium & ſcorpidium & acetum modicum miſceto,& locum oblinito. Aut ſinapi
& caricas in unum conterito, & in balneo ſuperdato. *Ad dolorem genuum.* 185.
Maluam,hordei farinam,lini ſemen,unà contere: & in ſartagine cũ oleo fricta loco impone.

Ad oſſa fracta. 186.

Accipe picem,thuris puluerem,palmulas,maluæ florem,oui albũ: omnia miſta imponito, &
∴ ſtupa ſuperaddita,calamis ac faſcia deligato:ſanabitur. *Ad quartanam.* 187.
Vinum uetus trixaginem incoctam habens ter potui dato.

Ad morſum ſcorpy. 188.

Teſtam igne candentem impone. Aut alam ex melle potui dato. Aut humum reſpiciens, quẽ F
∴ lapidem premebas, eum imponito. *Ad ueneficia & præſtigia.* 189.
∴ Caridion & latum cuminum & zochij radicem ad tertiam partẽ decoque: & ex uino uetere
potui da. Geſtet & glaneum oſſa: hæc enim ſuffita dęmonas abigunt.

Vt mulier concipiat. 190.

Leporis uterum ſrige,tritumq; aſſidue propina: habeat autem & leporis ſanguinem. Aut uul-
pis ſtercus cum ſeuo bubulo miſce, & mulieris uiriq; genitalia inunge.

Ad fœtum in utero mortuum. 191.

Muliebre lac cũ melle & radicibus amaranthi potui dato,& exibit. *Vt lac abundet.* 192.
Fœniculum & anethum cum melle & uino decoque,& quotidie mammas obline: lacte mu-
lier affluet. *Ad uteros.* 193.
✱ Gallinam iugulato,& feſtucam lineo panniculo inuolutã intra eam condito,atq; ita elixato:
∴ ius potui dato: ſuito uero gallinæ oculos,& manetarem uerum,& caridion ure, & propina.

De inuoluntario mictu. 194.

Galli gulã gutturi annexã cõcidito, & urito,ac diligẽter terito,& ex uino uetere potui dato.

Ad roborandum penem. 195. G

∴ Rapi ſemen tritum melli admiſceto: & panniculo attrito illitum peni circundato.

Ad ſcabiem unguium. 196.

Sinapi mentamq; ex aceto coctam imponito. *Ad intertrigines.* 197.
∴ Muſcum marinum aquę marinæ incoquito,& expreſſo humore imponito.

Ad podagram. 198.

Accipe myrrham Mur uocatam, herbamq; policarem, aut pyzurcatum myſtri menſura ex
aceto, pedes illinito. *Ad roborandum ſtomachum.* 199.
✱ Accipe lignum aloes,acorum,cyperum,maſtichen,thus,nigellã,fœniculũ, & ſpanthos: ual-
de cõterito,& in unum corpus redigito: & ex ſucco punici mali & melle ſuper carbones cocto
potui offeras. *Ad ſputum.* 200.

Roſaceum Zupha, aut hyſſopi, quod ad tuſſim facit, & anguſtiam & dolorem pectoris. Cõpoſitio hæc eſt.

✱ Accipe manuſiacorũ drach.ij,unapia,uel zizipha numero uiginti,zepiſtania,uel myxia toti
✱ dem,ficos aſpr.dulces numero xv,aut dulcem radicem ſemitritã menſura drachmæ: chaſchaſis
✱ cõtuſi,uel papaueris capitularum drach.v: pareſauſa,uel polytrichi, drach.ij: aneſuẽ uel dulcis
✱ aneſi.ʒ.ij: tolme caraus,uel apij ſeminis, drac.ij: uuas paſſas, grana bona logaricæ s. zupha uel H
✱ hyſſopi drach.iij: rhazani,uel ſeminis fœniculi,drac.duas. Vuas paſſas,granaq; miſta lauato: &
✱ emoſchaſum ex aqua refrigera per diem unum & ſummo mane: ut elixatum cũ prædicto uidel
✱ cet logaricyon unc.iiij: & tãtiſper decoquatur,donec aquæ remaneat logarica una & ſemis: &
✱ tunc percoletur,ut certo ſciatur in ipſa nullam remanere materiã: deinde ſacchari logaricã unã
addito,ut zulapion fiat: et quotidie unum potato per dies octo, et oleũ amygdalinũ inſtillato.

Ad uomitum bilioſum. 201.

Bilem uomentibus huiuſmodi cataplaſma adhibendum eſt,qđ ex his conſtat: palmulis mali-
corio gallis in uino aut poſca incoctis et pane exceptis. Acacia p̃rerea, hypociſtis, et balauſtia,
et thus cataplaſmatis adiiciantur. Item cucurbitula magna cum multa flãma ſtomacho ſi affiga
tur,bene facit. Cibus paucus et crebro exhibendus eſt. Verum ad atram bilem uomentes et ſto
machũ inflatum ſpõgias aceto acerrimo calido imbutas adhibeto. Aut ex hederæ folijs uino
incoctis cataplaſma facito. *De ſingultu.* 202.
Singultus aut ex repletione,aut ex inanitate,aut ob acres humores ſtomachũ mordẽtes,ex-
citatur: quibus uomitu reiectis deſinit. Pleriq; autem,ſi cõpoſitione ex tribus piperibus deuo-
rata,mox uinum biberint,ſingultire ſolent. Cibo pręterea in mordacẽ qualitatẽ corrupto qui-

dam

A dam ſingultiunt. Vomitum ſanè ob plenitudinem aut morſum ſingultientibus remedio eſſe in-
uenimus:calorem ijs,qui ex refrigeratione.Si verò ex humorum copia ſingultus fiat, euacuare
vehementius oportet, id ſternutatio præſtabit: ſed ab euacuatione ſingultum ſternutatio non
curat.Singultientibus autem ruta ex vino danda eſt,aut nitrum ex mulſa,aut ſeſeli,aut daucũ,
aut cuminũ,aut zingiber, aut calamintha, aut nardum gallicum. Hæc ſingultibus ex cibi cor-
ruptela,aut ex frigore,aut ex multitudine ciborum,auxilia ſunt. Ad eos verò, qui ob frigido-
rum,aut craſſorum ſuccorum multitudinem ſingultiunt,caſtorium ex poſca potui datum bene
facit:cuti quoque ex oleo vetere cucumerino illitum prodeſt. Scillinum quoq;,aut mulſum ace
tum potum iuuat. Item ſpiritus retentio magnifice ſingultum diſcutit.

Ad Pedum Intertrimenta, Sciſſuras, & Perniones. CAP. 203.

Rubricæ vel ſinopidis,& cimoliæ,paribus portionibus ex caprifici ſucco illinito. *Aliud.* He-
deram, calamintham, & ſalem, in aqua ſimul incoquito diligenter, ac pedes ſemel atque iterũ
lauato: & ſanitatem recuperant. *Aliud.* Muriam craſſam cum feceris,calidæ aquæ admiſceto:
ex ea pedes ac perniones foueto.Tertium,ſal,cuminum,oleumq; miſceantur:& prius inunctos
B pedes illinito curioſe: nam per occultos ſenſibus meatus materia elabitur.

Ad Podagram. 204.

Semperuiui ſucco diligenter cocto vtere. *Aliud.* Vini ſuccum aſinino lacti,ac dulci vino ad-
miſce,& illine. *Aliud.* Phocæ aut leonis, aut lupi, aut vulpis corium ſiquis elaboret, & calceos
geſtet,pedes non dolebunt. *Aliud.* Veſpertiliones tres aquæ pluuiatili incoquito: deinde hæc
aquæ adijcito, lini ſeminis triti uncias quatuor,oua cruda tria,olei cyathum unum:bubuli ſter
coris,ceræ,utriuſque uncias quatuor:omnia in unum corpus redacta ſubigito,& cubitum eun-
ti ſemel atque iterum applicato.

Aceti Scillini confectio ex Galeno. 205.

Remedium optimum ex ſcilla à Pythagora ſcribitur,quo omnes Imperatores uſi ſunt.Ab ip
ſius auctore fertur, quicunque hoc utantur, longæ uitæ fore,& eius extrema integra uſque ad
finem permanſura. Et ipſe quidem Samius ſenex huiuſmodi extitit: quantum enim temporis
uixerit, haud ignoras: de ipſo enim in libro traditum eſt, quòd cum ſuis conſanguineis hanc
facultatem communicauit, cumq; hoc medicamento uti incepit,quinquageſimum annum na-
tus erat, & uſque ad centeſimumdecimumſeptimum uitam produxit integer, & nulla unquam
C aduerſa ualetudine tentatus. Hæc ſanè medicamenti autor diſſeruit, qui uir philoſophus erat
mentiri neſcius:nos autem uiri huius fidei periculum ſecimus, ac firmam cõſtantemq; huiuſce
medicamenti facultatem eſſe teſtamur. Oportet igitur ſcillam montanam libræ unius pondere
capientem dura circuncidere, & mollia minutatim concidere:& aceti acerrimi ſextarios octo
in uitreum uas mittere, atque obturare: ac per triginta dies in caniculæ caloribus,ut macere-
tur ſinere:deinde ſcillam extractam exprime. Id genus aceti parũ mane ſorbeto:tibi enim hæc
euenient, ut ne ſaucium oriſque partes unquam remolleſcant: os uentriculi bene ualebit, fa-
cile ſpiritum duces, uox recte habebit,oculi acutiſſime cernent,aures in officio manebunt,nul-
luſq; flatuoſus uapor in uentre unquam excitabitur, nullum uiſcus ſuſpenſum erit: bene ſpi-
rans,bene coloratus deges,ad ciuilia negocia recte affectus: non acidum,non ſalſum ructabis,
ſi aliquid aceti huius aſſumpſeris. Et ieiunus ut aſſumas præcipio, ſeptemq; poſtea ſtadios de-
ambules, ita enim diſſoluetur. Hoc aceto qui utitur, in uictu quamuis licentioſus eſto: omnia
enim cibaria conficiet,& à nullo unquam offenſam patietur:neque ualde implebitur, & eius,
quod utiliter ſumitur, nihil ſuperuacui in corpore reſidebit, non flatus,non bilis, non ſtercus,
non urina, ſed omnia facile excernit,atque educit: aluus lubrica omnino eſt,totiuſq; corporis
D purgatorium eſt medicamentum, etiam ſi in oſſibus ſordes inhæreant. Item phthiſicos ab om-
nibus deploratos hoc medicamento ſanitati reſtitutos nouimus.Morbo comitiali diuturno ef-
ficaciter profuit,ut niſi poſt longa temporis interualla non redierit: incipientem uerò ac nouũ
perfecte diſcutit, neque reuerti amplius hunc affectum permittit. Ad podagras præterea,& ar-
ticulorum morbos, iecoris lieniſq; duritias, uehementer facit. Et ſingulares quidem aceti ſcil-
lini effectus hi ſunt: communes autem quàm plurimi,quibus nos commoti ſalutare hoc medi-
camentum ſanitatis integritatiſq; cauſa tibi tradidimus. Deficit.

Vini Scillini compoſitio ex Galeno.

Vinum hoc potui datum omnem ſanitatẽ affert.Humores enim attenuat,ſed maxime pitui-
tã:neq; ipſam in ſtomacho,aut uẽtre,aut capite,aut iecore,aut liene,aut neruis,aut oſſibus,cõ-
ſiſtere permittit,neq; aliũ id genus tenacẽ humorẽ obſtructiones faciẽtẽ,ſed oĩa diſſoluit,& uẽ
trẽ lenit,atq; ita ſubducit.Et urinam mouet,& per ipſam cauſas attenuat excernitq;.Adeo ue-
rò caput purgat,ut nares prorſus humore vacent.Commodũ eſt podagrę,articulari & comitia-
li morbo:deniq; oĩs ſanitatis autor eſt.Ex his cõſtat.Scillã albã mõtanã circiter canis exortũ ac
cipito libræ põdere:per dies decẽ in umbra refrigera: deĩde ſcillę folia refrigerata in uitreũ uas
mitte,& uini albi ueteris ſextarios duodecim ſuper funde, & ſuſpẽſum uas ꝑ quadraginta dies

habeto: poſtea ſcillam exime, & abijce: & vino ad antedicta vitia vtere, & eius vim percipies. E

† *Aliter a ſomno.* Subinde ante cibum vini duas vncias exhibe: ſin † à cibo, ℥ vnciam mediã. Quod ſi ipſum potui commodum efficere velis, vt magis delectet, mellis ſextarios duos aut tres admiſceto.

Medicamentum, quod Manducatum Stomachi pituitam detrahit, GargariZatum Caput purgat. CAP. 206.

∴ Origanum, gummi, hyſſopum, ſampſucum, pulegium, thymum, paſſi vncijs iij incoquito, donec vna remaneat: & gargarizandum dato: excutit enim etiam pulmonis materias, ſi manducetur. Id autem quotidie facito: probatum eſt enim.

Ad Vrinam reddentes ægre, aut nequaquam. 207.

Lectuli cimices terito, & vrinarium foramen illinito: ſtatim vrina decurret. Id etiam ad pueros mingere nequeuntes benefacit.

Ad Calculoſas, & Vrinam prouocandam. 208.

Baccarum lauri, & piperis, æquas portiones terito & cribrato: & ex mulſæ mẽſura vna exhibeto: mulſa verò calida eſto. *Aliud Lapides atterens, mulieribus viriſq́; Vrinam prouocans.* Lauri corticem aquæ incoque & permiſce, ſorbendumq́; propinato: vehementer facit. F

Ad Sanguinis Mictum. 209.

Accipe zingiberis drach. ij, braſſicæ ſeminis drach. iiij, papaueris drachmam, ſucco excipe, & globulos facito, laborantiq́; exhibeto.

Ad Vrinæ Stillicidium. 210.

Thymi & fœniculi æquas portiones conterito, & ex aqua temperata calida potui dato.

Ad Dolorem Viæ Vrinariæ, & Difficultatem mictus, atque ſpiritus, & ad Sanguineum lotium, & Calculum. 211.

Aſari, myſios, nardi gallici, æquas portiones accipito: melle attico cuius ſpuma abiecta ſit, excipito: & dato nucis ponticæ magnitudinem: facit enim etiam ſenes conualeſcere, quibus eſfluxus ſiccior eſt, eumq́; validiorem reddit.

Ad Inuoluntarium Vrinæ exitum. 212.

Lilij radicem elixam potui dato. Alterci quoq; ſuccum aut ſemen in vino & lacte maceratũ corio cerui includito, & dextro ſemori appendito: miraberis. *Aliud.* Apri vngulas vſtas ex vino potui dato. Aut galli teſtem vſtum edendum apponito. *Ad Inuoluntarium Mictum.* Cochleam cum teſta vſtam tritamq́; ex vino cubitum eunti potui offerto. G

Ad difficultatem Vrinæ, & Calculum. 213.

Lini ſemen, piper, petroſelinum, tuſa & creta: ex condito accipe cochlearium vnum.

Ad Exterendas Calculas expertum. 214.

Scorpiones marinos exiguos tres integros comburito, & cinerem ex condito propinato.

Ad Supprimendum Aluum. 215.

Rhun atque oryzam vino incoque, donec tertia pars remaneat, & per inferiores partes immitte, Aut vinum auſterum, in quo hirci iecur incoctum ſit, potui dato. Aut gallas vſtas bene terito, & ſuillam adipem miſceto, frictaſq́; ex aceto eſui dato laboranti ✱ piperis drachmam, farinæ lupinorum drachmas tres, mellis ligulam.

Ad Citandum Sudorem, & finiendam Febrem. 216.

Cachryos ſemen ex oleo illitum. Aut pyrethrum ex oleo calefactum & illitum horæ unius interuallo poſt annotationem.

Ad Canis morſum. 217.

Vrticæ ſemen emplaſtri modo impoſitum. Aut nigri marrubij ſolia ſimiliter. Aut apiaſtrum ex uino potum, uel morſibus impoſitum. Aut allium illitum, aut aſſum, potui eſuique datum. H *Ad Morſus Canis rabioſi.* Braſſicæ ſolia cum laſſere ex aceto trita imponito: per ſe enim braſſica rabioſi canis morſibus aduerſatur, & ipſius decoctum potui exhibitum. Elixa autem braſſica ante alios cibos aſſumpta phthiſicos ſanat, & arteriæ uitia emendat: contrita uerò & lieni ſuperdata ipſum conſumit.

Ad Anginam, & colli dolorem. 218.

Alba populus arida, trita, & ex melle illita collo. Aut naſturtij ſemen, & columbinum ſimum ex melle, inſtar cataplaſmatis imponito.

Ad internas Ani prominentias. 219.

Amaranthum aqua maceratum mane ueſperiq́; potui dato.

Ad Lienem Cataplaſma valde efficax. 220.

Inulam, ſinapi, baccas lauri ſecũdũ proportionẽ, accipe & tere: deinde nucis nouæ corticẽ parũ contundito, mox in pilam coniectum ualidius terito, & eximens aceto acri macerato per triduum: & omnia in unum redigens cũ ſucco Tiberiadis uſq; ad cataplaſmatis temperaturam decoquito: & lieni ſummo mane per octo dies imponito, euacuato prius uentre, atq; miraberis.

Aliud

A *Aliud ad comminuendum lienem.* Capparis radicum vnc.iij,calcis uiuæ vnc.iiij, contuſas cribratas,acetoq; commiſtas,imponito non diutius horæ ſpatio:totus lienis abſumitur. *Aliud.* Braſſicæ decoctum ſolum ex aceto mulſo ieiuno potui dato, Aut rubi radicem uſq; ad tertiam partē decoque,& decoctum per triduum dato. *Aliud.* Corticem nucis aceto ac melli incoctam ieiuno propinato. Aut ferrum candens in mulſo extinguito,& potui dato:admirabile eſt.

Ad nigros dentes. CAP. 221.

Palmularum oſſibus maſtiche & melle dentes per ſeptem dies perfricato: & albi redduntur.

Ad lumbricos alui. 222.

Lupinos,lauri folia,ac fel taurinum miſce,umbilico impone:id bene facit.

Ad interiores exterioresq; ani prominentias. 223.

Amylum,picem,aquam,una feruefacito,donec tertia pars remaneat:ac per ſeptem dies potui dato.

Ad dolorem aurium. 224.

Vitis racemum capiens in ſartagine frigito cum oleo,auriq; inſtillato:& conualeſcet.

Ad Hirudines. 225.

B Ariſtolochiam terito,& ſale conſpergito.

Ad calculoſos. 226.

Lauri baccas piperq; miſceto æqua menſura,& ex mulſa myſtrum unum dato. *Aliud calculos frangens.* Lauri corticem aquę incoquito,quoad tertia pars ſuperſit,& ſorbendum exhibeto. *Aliud calculos frangens.* Turturis ſtercus uſtum ex mulſa præbeto,lapides.n. per urinam exturbat. *Aliud expertum ad calculoſos.* Struthii,rha pontici,capparis,ſingulorum drac. accipito:dato quotidie ex uino albo drach. & per mictum ſubſidentiam calculoſam eiiciet. *Aliud.* Origanum in aqua uſq; ad tertiam decoquito,& decocti cyathum unum potui dato.

Ad ſtillicidium,& difficultatem urinæ.& primo ad ſtillicidium. 227.

Fœniculi,ſeminis palmularum Thebaicarum pares portiones conterito , & ex aqua temperata calidas propinato. *Ad urinæ difficultatem & ſtillicidium.* Coſti,mellis, aquę cyathos nouem accipe:des potui craterem,mercede prius petita. *Aliud.* Cyperi aſiatici cochlearium unum,ex uino meraco,aut ex melle exhibeto:periculum de ipſo factum eſt. *Ad vrinæ difficultatem.* Petroſelinum macedonicum terito,& ligulam unam exhibeto. *Ad ſtillicidium.* Cucurbitam aridā conterito,ut farinæ inſtar ſit:cuius exiguum coclearium ex aqua potui dato . *Ad mingentes in ſtratis.*
C Leporis cerebrum ex uino propinato. *Aliud.* Veſicam aſſam eſui dato per triduū. Aut cyperium tritum*potui dato. Aut leporis teſticulum ex uino odorato tepido propinato. *Ad ſtillicidium.* Thus accipe,& in uino diutius feruefacito,propinatoq; per triduum*. Accipiens Raphida marinum piſciculum,comburito,& potui cinerem offerto.

Ad impetigines. 228.

Cornu ceruini ramenta aceto incoquito,vſq; dum tertia pars remaneat:ex eo illinito.

Ad feras impetigines. 229.

Hordei farinam aceto acri permiſtam imponito. Aut haſtulæ regiæ radice ex aceto trita illito frequenter. Aut lineum panniculum ſuper candenti ferro comburito,& illinito. Aut nucis virentia folia cataplaſmatis modo imponito:hoc & ad ſcabiem facit.

Ad penis dolorem,& inflammationem. 230.

Cuminum & ouorum putamina bene decoquito,& foueto:effectum miraberis.

Ad Impetigines. 231.

Allium,& theaphen,aquam,& oleum:omnia miſceto,& illinito.

Cataplaſma ad vulnera recentia a gladio aut ligno illata. 232.

D Salicis folia trita imponito,& ſanguinem profluentem ſupprimes,& vulnera glutinabis,atq; ſanabis. Aut ouillum fimum ex oleo tritum inſtar cataplaſmatis imponito.

Ad pernicioſa medicamenta. 233.

Rutam,ficum,& nucem terito,ac ex uino potionem dato. Aut fulicæ ſanguis liquidus ex oleo potus ſeruat a potu uenenoſi medicamenti,& a uiperę morſu liberat.

Ad fluxionem Gutturis. 234.

Nido hirundinis trito ex aceto illinito.

Ad mammarum mulierum tumores. 235.

Caprinum ſtercus aridum ex uino meraco imponito:inflammationem enim diſſoluit.

Ad dolorem capitis lupinum. 236.

Suillum fimum comburito,& cinerem melli admiſceto,caputq; raſum inūgito,ac ſuper braſſicæ folia dato.

Ad Tuſsim,& Hecticanam febrem. 237.

Styracem & braſſicæ ſuccum ſimul terito , & fermentatos ieiuno & cubitum eunti exhibeto . Aut laurei olei, & uini generoſi,utriuſque drach.iij,miſce,& calefacias*in balneo interius: & uinum oleumque calidum temperato,& ſtomachum foueto. *Aliud.* Lixiuium percolatum

calefacito, & tuſſientis pedes foueto, & ſpongia deterſos inunge, & foue: id uerò tuſſibus E
medetur.

Ad Tuſſes. 238.

Reſinam ex uino uotere tritam ieiuno potui dato, & pulegium in poſca decoctũ: & beroni- *
cem cum melle fermentatam eſui dato. Aut raphanum toſtum mane ac ueſpere edẽdum appo-
nito. Aut butyrum inſulſum, quanta eſt nucis regiæ magnitudo, deuorato.

Ad Humores Pectore contentos. 239.

Vrticæ folia cum ptiſſana decocta potui dato: bene facit ad inflationes, & materiam ex pe-
ctore euocat.

Ad Tuſſes. 240.

Fœnum græcum, quoad tertia pars ſuperſit, decoque: & iuſculum ſummo mane ex melle ex
hibe.

Vt Vox Canora reddatur. 241.

Tragacantha uino madefacta, & in potum aſſumpta, uocem ſplendidam reddit.

Ad uocem amiſſam. 242.

Styracem terito, & ex aqua globulos amplitudinem cicerum æquantes conficito: &, tertio F
cum dederis ſtatim loquetur.

Vt capilli & barba creſcant, ſi decidunt. 243.

Betam, & myrteum oleum, & polytrichum miſceto, capilloſq; oblinito: Aut adiãtum, & lada
num, æquis portionibus terito ex immaturo oleo, aut myrteo, aut lentiſcino, & illito. *Aliud.* La
danum in uinum aminæum myrteumq; oleum mittito: & terens utrunq; ad mellis ſpiſſitudinẽ
redige, caputq; in balneo perunge. Melius eſt & illud adiantum, quod nonnulli polytrichon uo
cant, ſi ſeptima pars ladano addatur, & illinatur.

Ad renes dolentes. 244.

Cum pulegio farinæ furfures decoquantur, & ius percoletur, ſpongiaque eo imbuta fomen
tum fiat.

G

GALENI DOCVMENTVM
DE PVERO EPILEPTICO

Nicolao Leonico Thomeo Patauino interprete.

CAP. 1.

EGO te Ceciliane exiſtimabam ad ægritudinem filii tui noſtris admo-
nitionibus haudquaquam indigere: nam qui prius ipſum uidit, & te- H
cum Athenas iterum nauigaturus eſt, Dionyſius, idoneus eſt & præ-
ſens facere ea, quæ opus erunt: & rurſus diſcedẽs, ad habitudinẽ ægri
tudinis condecentia documenta relinquere. Ego autem, qui nunquã
puerum hunc uidi, forſan multum decipi poſſem: cum neq; a princi-
pio morbi qualis fuerit ipſius natura, neq; nunc qualis ob morbũ ſit,
cognouerim: ſed a uobis hoc tantum audierim, epilepſiæ acceſſioni-
bus puerũ infeſtari. Verum, ne forſitan me ſuſpiceris negligentẽ ma-
gis, quàm ueridicum ſcriptionem hac ſubterfugere, quod nunquã an
tea feci, laborem hunc libens ſubibo, ut tibi rem gratam faciam, ſcribendo quædam medicina
lia præcepta pueri epileptici: in quibus neceſſe eſt medicæ artis imperitum decipi & aberrare
circa menſuram uel tempus utendi. Demonſtratum.n.a nobis eſt in aliis libris, ꝙ non contingit
quempiam recte mederi ne minimis quidem ægritudinibus, nedũ adeo magnis ut eſt epilepſia,
niſi methodum aliquam curatiuam nouerit. Atqui Dioniſius mihi iam cõicauit, & mecũ prius
conſiderauit, de tota pueri curatione, quam tu mihi impoſueris, ut hæc documenta conſcribe-
rem. Dioniſioq; meam tum ipſe ſentẽtiã facile manifeſtaui, cum intelligeret, omnia quę ego di-

A cerem:nihilq́; ille obandiret,ceu methodi curatiuę ualde peritus. Tecum verò neq; q̄uo ſermo
nem,inſtituam,noui: nam accuratus diſtinctionibus multis indiget, & obſcurior eſt q̄ imperi-
to homini conueniat:breuis autem & manifeſtus haudquaquam accuratus eſſe poteſt.Quapꝑ
ſubuerebar tibi documenta conſcribere,q̄uis rem tibi gratam facere percuperem, exiſtimans
mihi ſimile quippiam euenturum,quale Phidiæ utiq; accidiſſet,ſi,poſtq̄ Palladis ſimulachrū ab
ſoluit,quiſpiam illum coegiſſet ſeparatim digitum,manū,pedem,naſum,aures, ſingulasq́; cor-
poris partes effingere.Ego uerò methodum curatiuam tanquam quoddam ſimulachrum in plu
ribus commentarius a nobis ſcriptam fuiſſe arbitror,q̄ non modo imperitos hoīes,ſed ne medi
cos quidē quoſcūq; iuuare nō pōt. Qm̄ aūt cogis me de parte una artis curatiuæ ſermonē face
re ſeorſum ab alijs,tuæ cedo volūtati & pareo:atq; in tuā gratiam documēta ſcribo, q̄ tibi in hoc
ſufficient:ſatis.n.eſt medicę artis inexperto nō magnū aliq̄d & irremediabile,in medicorū prę
ceptis cōmittere,præcipuè cū didiceris legitime uerſari in his cōmentarijs.Eruditis illis curati
uę methodi negocium ſcriptum eſt,tibi aūt & alijs,qui nonnullarum rōnalium artium ſcientes
eſtis,medicinæ aūt inexperti,arbitror,ſortaſſe nonnihil utilitatis & in his commentarijs,proue
B niet. Conabor aūt quantum fieri poterit maniſeſtiſſime enarrare quanam utens puer diæta nō
parum iuuetur:& ab accidentibus quotidie ipſum inopinate inuandentibus minimè lædatur.

CAP. 2. *A.l.3.f.2.t.5. c.10.fol.210.* Conuenit igitur in primis,quantum fieri pōt,hęc obſeruare.Namq; puerum neceſſe eſt inter
dum occurrere magnis frigoribus,immenſis caloribus,ventis validis,balneis malis,cibarijs ca
put tentantibus,rotarum obuolutionibus,corruſcationibus præterea,& tonitruis,& uigilijs,&
cruditatibus,triſtitiæq́; ēt,& iracundiæ,& laſſitudini,atq; alijs huiuſcemodi rebus,a quibus(vt
ſummatim dicam)corpus vehementer moueri & perturbari ſolet,atq; in reminiſcentiam quan
dam morbi referri,& ad generationem paroxyſmi deduci.Hæc igitur conuenit multo ante ca-
ueri.Etſi qn̄q; his præcedentibus paroxyſmus ſuccedet, tunc ab omni penitus motu oportet il-
lum remouere,& domi continere,& victu ualde tenui illum nutrire, donec a paroxyſmi incō-
modo liberetur.Quis autem ſit tenuis uictus,quamuis arbitrer te cognoſcere , tamen ſi ea,quæ
ſequuntur perlegeris,aliquid etiam de ipſo percipies .

CAP. 3. Tēpus itaq; eſt,ut huiuſce rei documenta tradere aggrediar.Accedente uere(nā ęgritudines
q̄ reuerti ſolent,quodam modo tunc moueri contingit,)puerum purgandum affirmo mediocri
purgatione.Huic aūt purgationi Dionyſius præſens moderabit̄, & quæ opus erunt imperabit,
accurate cognoſcens quonam modo ad purgationem corpus pręparare oporteat,& quo uti de
C beat pharmaco,quave quantitate,& in quo t̄pe:nam de his inter nos ſæpe conſultum eſt. Qua
re Athenis præſentem habes Dionyſium,ſed nihilo minus cum ipſo mentē ſimul & conſiliū ha
bes meum.Poſt purgationē aūt qn̄ receſſerit Dionyſius,& puer Athenis remanſerit,hāc opor-
tet ipſum uictus rōnem obſeruet.Cum a cubili mane ſurrexerit,anteq̄ ad præceptorē accedat,
mediocri deambulatione utatur,greſſu non admodū frequēti:poſthac aūt uſq; ad paleſtræ t̄ps,
diſciplinis uacet quibus aſſueuit:cum primū aūt ab illis diſceſſerit,ubi mediocriter rurſus deam
bulauerit,ad pædotribā accedat . Hunc aūt pędotribam,ſi quempiam alium ex iis qui puero p̄-
ſunt,multum oportet eſſe prudentē:ſed talē inuenire difficile eſt,p̄ſertim cum electio fieri dēat
ex hoībus ineruditis & ignaris,non minus aīam q̄ corpus hebetem & craſſam habentibus . Nō
igitur tanq̄ paruum hoc te fugiat:neq; cuiuis è populo pueri curam tradas, probe cognoſcēs,q̄
ſumma curationis in hiſce duobus uerſatur,in uſu uidelicet a me tibi dati pharmaci,& in exer-
citij modo.alia namq; oīa horum ſunt præparamenta quædam.Pędotribam igitur hunc tecum
ſimul Dionyſius eliget.Sit aūt ipſius ſcopus in exercendo quo ad quantitatē quidem,ut puerū
anteq̄ defatiget̄,ceſſare faciat,nec nō vt uniuerſum corpus calefaciat, & mediocriter euacuet .
Ambo aūt in eodem t̄pe contingēt:qn̄.n.quod ſuperfluit ſufficienter euacuatur,& quantum ſa
D tis eſt corpus incaleſcit,tunc ſi quiſpiam ab exercitio ceſſauerit,quieſcet anteq̄ in defatigatio-
nem incurrat.Exercitium uerò ab hoc t̄pe ultra,inſolida iam agit mēbra,& corporis habitum
colliquat:aggregat aūt omne id quod colliquat in iūcturis maxime & muſculis:ad hocq́; ſequi
tur uirtutis laſſitudo:poſtea ulceroſus ſenſus,qn̄ aliquam corporis partem mouere tētauerit,&
hoc eſt ipſa laſſitudo.Non ſolum igitur pædotribam prudentem eſſe oportet, ſed etiam medio-
cris exercitii expertū,ne citius quàm par eſt puerum ab exercitio ceſſare faciat, ſecuturā timēs
laſſitudinē : nevè ſatagens calefacere,& complete quod ſuperflui eſt euacuare, in laſſitudinem
puerum ducat.Mediocrium igitur exercitiorū in quantitate huiuſcemodi ſunt ſcopi:In qualita
te uerò,ut corroborent̄ oēs corporis particulę,maxime caput & uentriculus,& huius pręcipue
quod ori circumſtat. Vt autem quiſpiam iſtud aſſequi poſſit,nunc dicam. Primo,qm̄ exercitia
vehementia caput replent,ab his abſtinere præcipio.Secundo,ſi quando his uti neceſſe fuerit,
capite erecto quæ infra ſunt moueantur,& ex his maxime crura. Tertiò a paruis & tardis mo-
tionibus incipiat pædotriba , & ſic ad uehementiores & celeriores motus deueniat:nam ſubi-
to ab intenſis exercitijs incipere non ſolum imbecillibus,ſed etiam robuſtis corporibus , ſum-
me perniciosum eſt . Conſiderare præterea oportet , quòd fricationes exercitij loco haben-
tur,maxime in corporibus imbecillibus : immo ſæpenumero ſolæ , modo recte fiant , aliarum

motionum uicem ſupplent.Opus eſt aũt primum manibus molliter cum ſindone a ſupernis par E
tibus ad inferna delatis,corpus ad rubedinem deducere initio a brachijs & manibus facto,atq;
ad pectus & uentrem deuenire.Subinde etiam crura multum fricare conuenit,ut ſi quid ex ſu-
pernis partibus illuc fuerit deriuatum,commodè abſumatur. Poſtremo ad caput deueniẽdum
eſt,nam ſtatim a principio ad ipſum accedere periculoſum:corpore. n. adhuc pleno exiſtente,
ad id quod primo calefit,facile ſuperfluitates attrahuntur.Vltimo igitur loco poſt alias corpo-
ris partes,caput confricati oportet,ut nunc diximus, abſq; oleo : qñ autem & oleum applicare
libuerit,nihil prohibet capitis fricationem ſimul cum alijs fieri membris, ut unus caput fricet,
duo alij pectus & venrrem,& totidem alij crura. Sic autem & poſt exercitia,immo uerò magis
tunc,omnia ſimul confricentur membra:ita.n.celerius ad quietem corpus deducitur,& minus
refrigeratur. Oportet autem ſi de quapiam alia re, de hac ipſa magnam curam habere. Non la-
uari autem,ut plurimum conuenit:neq; ſtatim poſt exercitium palæſtram exire,ſed poſtquam
planè quieuerit ſpiritus,& ab exercitijs commorio prorſus ceſſauerit: atque tunc etiam ſindo-
ne caput multum fricare conuenit,& ſæpenumero pectine uti.

CAP. 4. Poſt hæc autem ad prandium eat:& prius quippiam ex ijs quæ uentrem molliunt aſſumat,
vel olus,uel ſalſamentum,vel ptiſſanam, uel oliuas, cum tertia parte panis; reliquas uerò duas F A.ibi.Ea
in cœnæ tempus ſeponat cum ualentioribus obſoniis. Quæ autem huiuſmodi exiſtent,paulo
poſt dicentur,ſi prius enarrauero ex olerum genere omnia quę abſq; nocumento ſumi poſſunt.
Ex oleribus igitur,nec a lactucis,nec a malua,nec ab atriplice,nec a blito,prorſus illum prohi-
beri iubeo:non tamen idem ſemper capiat uolo,verum aliàs aliud,moderate. Ex eodem etiã
eſt genete beta,& braſſica:oportet.n.etiam ex ijs quippiam moderate guſtare. Porrum quin ẽt
interdum,& apium,& ſmyrnium,deguſtate conferet : & de horarijs fructibus quicunque non
ſunt pœnitus crudi,aut ſuapte naura difficulter concoquũtur:ij nanque & ſuas ipſorum ſuper-
fluitates,& aliorum etiam eſculentorũ,retinere conſueuerunt. Ergo & mora, & quæ pręcocia
nominantur,& ficus,& ſi qui ſunt eiuſmodi notæ,ſine moleſtia deſcendunt. Et quæ cucurbita
dicitur,nihil ab oleribus uentrem mollientibus differre uidetur: item pepones cucumerini, nã
qui tales non ſunt,praui ſunt.Maturæ etiam uuæ aliquantulum qñq; puero concedi poteſt:ma-
la uerò & pyra raro,& in parua quantitate deguſtet:& hæc ipſa non ſolum ut in arbore ſua ſint
bene cocta, ſed etiam domi ſeruata ad maturationem recte peruenerint. Scire autem opor-
tet eadem poma,quæ recenter a matre ſunt decerpta,& quæ domi depoſita reſeruãtur, per mul
tum inter ſe differre, nullamq; inter ſeſe ſimilitudinem habere.Poſſunt autem conſeruari poma G
pyraq;, nec non plurimi etiam alii fructus,& pruna quæ uocantur damaſcena. Ficus quin etiã
quas carycas uocant,ex huiuſcemodi ſunt genere:& ex arbore palma dactyli, quorum come-
ſtionem penitus illi non interdico,ſed opportune & moderate illis uti permitto: aſſidue autem
& multum illis uti minime uelim.Atq; ut ſemel concludam,quicunq; mali ſucci ſunt cibi,uel al
uum aſtringunt,uel inflant,uel difficulter concoquuntur,ſi aſſidue,uel pluſquàm conueniat,aſ-
ſumantur,non ſolum huic morbo,ſed oĩbus ẽt alijs nocere ſolent.Atq; hucuſq; ſermo de diætæ
modo protractus,aliis etiam quamplurimis ęgritudinibus cõueniens erit: Huiuſce autem mor
bi peculiaris & proprius eſt,ut caueamus ab iis præcipue eſculentis,quę pituitam generant.Vn
de in cibariis,quæ,tametſi in aliis non obſint,uiſcoſos,aut frigidos,aut craſſos humores gene-
rant,haudquaquam eſſe immorandum cenſeo.Huiuſmodi autem ſunt atriplex,& blitũ,& mal-
ua:quos ſanè ut guſtet non prohibeo,aſſiduum autem eorum uſum uehemẽter damno. Ex hoc
ſunt genere & cucurbitæ:multoq; magis cucumeres,& poma,& pyra:& demum quæcunq; hu
morem pituitoſum gignunt,aut uiſcoſſum,aut craſſum:uel quæcunq; ſunt in genere peſſimorũ
eſculentorum,quales ſunt qui vulgo appellantur fungi:ab iis.n.omnino abſtinere conſulo,quẽ
admodum & a rapis,& a quibuſcunq; radicibus,quæ mandi ſolent:craſſos.n. habent ſuccos, & H
& male cõcoquũtur , exceptis quibuſdam,quę acrimoniam quandam & caliditatem in ſe hñt,
quemadmodũ ſunt dauci,& raphani:ſed ex raphanis haudquaq̃ illum deguſtare ptohibeo,ue-
rum quodam intercedente ſpatio:a dauco autem abſtinere cõdiſcat, magiſq; ẽt a rapis.In eſcu
lentorum aũt uſu abundent illa quæ acria ſunt,& uirtutem incidendi habẽt, dummodo inſigni
ter non ſint mali ſucci,odoremq; habeant qui caput tentet: quorum ex gñe ſunt quæcunq; per
caliditatem replent caput,quemadmodum uinum,& ſinapi,& petroſelinum,& daucus, & cœ-
pæ,& ſmytniũ:hæc. n.ultra modũ inflãmatiua ſunt,& malos humores gñantia. Sinapi verò li-
cet conueniat ad humores craſſos incidendos,tñ ab eo abſtinẽdum eſt,qñ caput tentat.In oxy
melitis aũt uſu ſecure cõfidat,etiamſi quotidie ſumere uelit. Põt aũt cappares ex illo comeſſe,
& parua quædã ſalſamenta oleo modico ſuperinfuſo, ut concinnetur obſonium : qđ profecto
huiuſcemodi ægritudinis,veluti medicamentũ quoddam reputari põt, p̃cipue ſi ſit acetũ ſcilla
conditum:hoc oẽs vulgo iã ſcilliticũ uocant:qđ ego ſi quippiam aliud in hoc caſu ſanè laudo.
Horũ uerò alterutrũ ſingulis diebus aſſumere cõcẽderim,dico aũt uel cappares, vel ſalſamenta
oxymelite condita.Si uerò puer oxymel bibere uelit,id ſit in prõptu,& ante p̃paratum, & non
ex tempore ex utriſq; crudis confectum:quo autẽ modo ipſum præparare oportet, paulo poſt

recen-

A recẽſebimus. Cæterũ plurima aqua cõmiſceatur, nã quod ſic factũ eſt, ſuauius redditur, ac hyeme quidem calidum accipiatur: æſtate uerò non erit malum ẽt, ſi plerunq; frigidũ ſumatur, ſi & vehementes fuerint calores, & ipſe vehementer ſitiat, potuiq; frigido aſſueuerit antea: nam inter alia ſitim egregie ſedat oxymel non ualde dulce, p̄ſertim ſi aquæ frigidæ miſceaẽ. Mihiq; nõ ſemel contigit puerum a comitiali morbo penitus liberaſſe, non immutata uictus rõne, cũ poſt primam purgationem oxymel ſumere, eoq; uti pharmaco iuſſiſſem. Verum qm̃ neq; filij tui naturam noui, neſcioq; quantum uirium is ſibi aſciuerit morbus, & ipſe aſſiſtere nequeo, diuinare haudquaq̃ poſſum, q̃ pauciſſimis indigeat remedijs. Melius itaq; mihi vr̃ de oĩbus ſermonẽ facere. Igitur poſt exercitium, in prandio (vt dictũ eſt) vtatur & quibuſdam oleribus, & oliuis, & nucibus, & ficubus, cum ſiccis, tum recentibus; uerum non ſimul quotidie oĩbus, unum.n. ſit & ſimplex quod aſſumat: ſed ut uictus rõ uariari poſſit, de omnibus uerba feci. Eodem ẽt t p̃e (ut dictum eſt) ſi deſiderauerit puer, alij ẽt fructus concedi illi põt: cum alioqui ab ipſis melius ſit abſtinere, non ſolum morbi illius deuitandi cauſa, ſed ad integram ẽt totius ualetudinis incolumitatem: quemadmodum uides nos ferme ab oĩbus horarijs fructibus abſtinere. † Verum qm̃ philoſophis in præſentia ſalubris uictus præcepta non conſcribimus, ſanè perq̃ optandum erit ſi non

B ſolum ad pueri curam hæc documenta, ſed ad uniuerſam illius uitam facere poterunt. ‡ Eſt igiẽ illi cõcedendum vt palã & tempeſtiue eos comedat fructus, quicunq; magni non fuerint nocumenti, ne clã & intẽpeſtiue illos comedens, magis lædaẽ: qui.n. palam ab aliqua re, quam ualde appetunt, prohibentur, ij cum data eſt facultas, plus nimio ingurgitare ſe conſueuerũt. Quamobrem pueris ego plura eſculẽta concedere ſoleo ex iis, quę non ualde nocent, ut tempeſtiue & palam illis moderate utantur potius, quàm, ut diximus, propter uehẽmens deſiderium furtim ex his & uoraciter aſſumere feſtinent. Atq; hæc de cibi ratione ſufficienter ſint dicta.

† At ſane philoſophis ſalubris victus documenta non conſcribimus quod certe maximo opere optaré, nõ ſolũ ad huius affectus curationẽ ſed ad vniuerſam pueri tui uitam.

CAP. 5. Poſt cibum aũt ubi paululum t p̃is intermiſerit, priuſq̃ ad ſtudia diſciplinarũ accedat, leuiter deãbuler cenſeo, & rurſum ut id ipſum a ſtudiis rediens añ cęnam faciat, ſanè conſulo: quo t p̃e duas reliquas panis portiones quas reſeruauerat, aſſumat, itẽ aliorũ unũ quodq;, ſic (ut dictũ eſt) carnes quidẽ ex oĩ ferè auiũ gñe, p̃ter paluſtres: ab oĩum aũt quadrupedũ eſu p̃cipuè abſtineat.

A l.3.ſ.4.t.9.e 21.ſ.113.h.

Quòd ſi qñ illis vti neceſſitas fuerit, domeſtici quidẽ ſuis extremitatibus & ſtomacho ueſcatur, ſyluestris uerò carnibus uniuerſis bene uti põt: hędorum quin ẽt carnes deguſtet, & nonnunquã leporũ ẽt. Carnes aũt oẽs ſint vel ſimpliciter conditæ, uel ſine nidore aſſę: ſimpliciter cõdiũtur ſi aquæ incoquanẽ, & anetho porro ſale & oleo concinnenẽ. Quonam aũt modo ſine nidore

C rectè aſſeẽ caro, clibanũ qđ apud me uidiſti, exemplo tibi eſſe põt. Ex marino aũt gñe cruſta intecta quidẽ oĩa nocua, & incõmoda: ex piſcibus uerò optimi ſunt ij, qui in ſaxoſis degunt locis: ſumere ẽt poterit ex iis qui in alto degũt, quos pelagicos uocant: ex chartilagineo aũt torpedo ferè ſola conueniens eſt & commoda. Cæterũ de leguminibus ptiſſana quidẽ p̃cipua eſt: hanc ſequiẽ lens, alica, & piſum: alia oĩa mala. Et ut uniuerſaliter dicatur, quæcunq; viſcoſum, & craſſum gñant ſuccum, uentoſaq; ſunt, & multarum ſuperfluitatum, nec nõ difficilis concoctionis, ſicut ante dicebamus, maximè ſunt cauenda: Oſtrea quin ẽt oĩa, & chartilaginea ea quæ σελάχια uocantur, & ſquammis carent: p̃terea bulbi, & cochleæ, & caſeus, & fungi, bouinęq: carnes: & oua in aqua durata cum difficilis ſunt concoctionis, tũ craſſos gñant ſuccos. Alica uerò & carnes ſuillæ bonum quidem gñant ſanguinẽ, ſed uiſcoſum. Paluſtria aũt oĩa ſuperfluitates gñant plurimas. Legumina uerò oĩa uentoſa ſunt, & pręcipue faba, & cineres: ptiſſanaq; non diligẽter cocta, uentoſa eſt, quamobrem bene coquere illam oportet, uel ea non uti: lens quoque bene decocta omnem ponit uẽtoſitatem, uerum illa non aſſidue crebrove uti oportet, quoniam humores generat craſſos. Cæterum ad uictus quotidiani rationem hæc abunde ſufficere poſſunt.

A.l.3.ſ.4.t 5.e 10.ſ.110.g

CAP. 6. Medicamento aũt ex ſcilla, qđ tibi tradidimus, purgatione præmiſſa, quodq; primo uere fieri

D iuſſimus, ſingulis diebus ſecure filius tuus utatur, priuſquam ad palæſtrã accedat: nã niſi ualde magna fuerit ægritudo, & † occallucrit, ſperãdũ ſanè eſt in quadraginta dierũ ſpatio hoc medicamento illam perfectè ceſſaturam, qm̃ iam innumeros pueros nulla ellebori opera ſic curaui. Verum poſt purgationem prius, q̃ hoc utatur pharmaco, ſemel aut bis abſinthiũ ſumere oportet.

† καὶ [illegible] ἡ νόσος: uox ſane Galeno inuſitata in ſimili morbo.

CAP. 7. De oxymelite autem ut dicamus, id certè acidiſſimum eſſe cenſetur, quod ad mellis proportionem quartam aceti habet partem; dulciſſimum uerò, quod octauam: aliæ aũt intermedię mẽſuræ quanto ad extremorum alterutrum appropinquant, tãto aciditatis, aut dulcedinis participare vñr. Oportet autem ipſum penitus decoquere, ita.n. quæ miſcentur, accurate in unum ambo deueniunt: & aciditatis uehementia, quæ in aceto eſt, retunditur: & quod in melle inflatiuũ eſt, caſtigatur: ſpumam.n. illius, qui rectè decoquit, auferre debet. Nec me præterea latet in Gręcia, & in pleriſq; locis inſularum oxymel etiam ex fauis confici ſolere, quo etiam tibi ſecure uti licet, puero prę ſertim ęſtiuo t p̃e Athenis degente. Minime aũt ad me in præſentia pertinet declarare, qñ dulcius id, aut acidius, vel dilutius, aut meracius exhibere oportet: neq; in alius particularibus immorari meum eſt, ſed illius qui & præſens fuerit, & curandum corpus quotidie inſpexerit, & de humorum habitu rectè coniectari poterit. In craſſis enim & viſcoſis humoribus

acidiori,& meraciori oxymelite vtendum eſt:in ijs autem qui huiuſmodi non fuerint,dulciori E
& diluto magis.Eodem ēt modo reliqua quæ dicta ſunt oĩa, pro quotidianis corporum cõſtitu
tionibus commutare,& variare conuenit,quemadmodum & omnibus alijs ægritudinibus face
re contingit.Quapropter ſi quis methodi curatiuę ignaro & inexperto innumera etiã perſcrip-
ſerit documenta,haudquaquam illum ſufficientem efficiet medicum non modo non maxima-
rum ægritudinum,ſed ne minimarum quidem.Iſtud.n.ſæpenumero palàm oſtendi cum inuete
rata vlcera malaſq; oculorum diſpoſitiones ad ſanitatem redegiſſem ijſdem ſanè medicamētis,
quibus pleriq; ante me uſi nihil profecerant. Et profecto temporis opportunitas in uſu uniuſcu
iuſq;,vt Hippocrati placuit,poſt quantitatem ad vires diligēter accommodatam,reliquum uti-
litatis apportat:nam pharmaca potius ſunt iuuantium materia,quàm iuuamenta,quemadmo-
dum ēt ab excellentibus aſſeueratur medicis.Et vt meus quidem,vnde exordium ſumpſit,finē
accipiat ſermo,haudquaq̃ fieri poſſe,vt minimum quippiam quod ad artem pertinet pertracta-
re ualeat is,qui artis penitus ſit ignarus & expers,ſed illi ſemper aſſiſtentis periti opus eſſe.

Verum qm̃ pleriq; ſcillæ ſuccum non rectè cõficiunt,qñ id tibi ēt cognoſcere cordi eſt, huic CAP. 8.
ego ſermoni adiungam,quonam modo illum cõficere ſim ſolitus.Vas quodpiam accipio a quo A. l.3.ſ.t.ſ.
extractum fuerit mel,meliterium id Græci uocant,in quod ſcillam conijcio manibus prius illã F c.11.ſa11.e
in exiguas diſcerpens particulas Poſtea bene apto operculo illud obturans, extrinſecuſq; pel
le circundans,& diligēter colligans ,in loco quopiam meridiem ſpectante colloco, qui a borea
libus oĩno non perflctur ventis.Id aũt facere ſoleo ea anni parte, in qua caniculam exoriri oēs
aſſeuerant Græci : quadraginta aũt huiuſcemodi ſunt dies,uiginti quidem ante, totidēq; poſt
exortum:paulatimq; in ijs diebus uas illud ad Solem conuertere ſoleo,ut ex omnibus ſimiliter
partibus incaleſcat.Tranſacto poſt modũ præſtituto tpis ſpatio,vas illud aperiens,in illo reperi
re ſoleo ſcillæ partes elixis ſimiles,ſuccumq; ex illis in uaſis fundo quendã defluxum,quē colli-
gens,q̃ optimo melle concinno.Huius ſingulis diebus,cui dare uoluero,cochlearis pleni mēſu
rã p̃beo,pueris quidē minoris,adultis verò maioris.Quin ēt ſcillę ipſius carnes accurate contũ
dēs,illaſq; cum melle diſſoluens,& conterens,ex illis cochleare unum ut dictũ eſt,prębere con
ſueui:qđ ſanè quo ad vires,& efficaciã ſecũdũ a p̃dicto locũ obtinet.Cæterũ quicunq; ſcillam
elixantes,illã poſtea conterunt,illius proculdubio uires reſoluũt:quēadmodũ, qui iſtud ipſum
ex aceto faciunt, pharmacũ quidem ualidum admodũ conficiunt, uerũ neruis non innoxium.

G

GALENI IN LIBRVM
DE NATVRA HVMANA
COMMENTARIVS SECVNDVS.

Victore Trincauelio interprete

Hunc librum Galenus inter Hippocraticos non agnoſcit.

H

IN priore horum commentariorum libro opus de natura humana expoſui:
nunc quę illi perperam adiecta ſunt aggrediemur: quæ & ipſa quodam or
dine compoſita digeſtaq; ſunt.Eſt etenim liber vnus exiguus,in quo de ui
ctu ſanorum agitur, is a Polybo Hippocratis diſcipulo videtur fuiſſe ſcri-
ptus.Quod autem inter hunc,& illum de natura humana, eſt interpoſitũ,
ab eo qui primum hoſce duos libros de natura humana, Hippocratis, &
Polybi de ſalubri uictu in unum coegit, conſcriptum & collocatum eſt.
Quo enim tempore Attalus & Ptolomæus certatim inter ſe de comparan
dis ſibi libris contendebant:ab his,qui ex oblatis celebriorum uirorum ſcriptis pecuniam a Re
gibus reportabant,cæpere inſcriptiones & digeſtiones librorum vitiari.Vnde, quum utrique li
bri, & qui de natura humana eſt , & qui de ſalubri victu, eſſent puſilli : arbitratus quiſpiam ob
paruitatem neutrum ipſorum multi faciundum,ambos in unum contulir : ſubinde verò alius
quidam,uel ille idem etiam qui hos primum in unũ redegit,hæc ipſa illis interpoſuit quę nunc
exponenda ſuſcepturi ſumus.

Oportet

A 1 *Oportet præterea, & hac noviſſe, quòd morbos, quicunque ex repletione ortum habent, euacuatio ſanat: quos uero parit uacuatio, repletio curat: quos gignũt labores, illis quies remedio eſt: quos nimium inducit otium, labor tollit. Summatim uerò ſciendum quòd oportet medicum præſentibus morbis, formis, anni temporibus, ætatibusq; contrarium opponere: atque contendentia laxare, laxata contendere. Sic enim maxime, quod moleſtum eſt, remouetur: mihique curatio hoc ipſum eſſe uidetur.*

Sigillatim oĩbus huius orationis uerſibus ſignũ id Dioſcorides aſcripſit, quod obeliſcũ appellant: quo ſigno Ariſtolochus omnes notabat uerſus, q apud poetã ſibi erant ſuſpecti: Sic & Dioſcorides agebat, quia ſuſpicabatur partẽ hãc fuiſſe Hippocratis, q fuit Theſſali filius. Nã duo hi magno Hippocrati fuere filii, Draco, & Theſſalus, amboq; genuere filios noĩatos Hippocrates. Hæc ſanè in præſenti capite propoſita ſunt. Expedit aũt, ut & nos de ipſis diſquiſitionem inſtituamus, particulatim dictionẽ unãquamq; examinãtes. Quicunq, morbi ex repletione ortũ habent, euacuatio ſanat. Idẽ non eſt, ut dicas repletionẽ eſſe continentẽ morborũ cauſam, uacuationẽve, & cętera quoq;, quorũ ſubinde mentio habita eſt: aut ꝙ à repletione, uel ab aliquo alio
B rũ quippiã fiat. Nã ꝙ morbi aliqui ex repletione fiãt, uel à repletione (nihil. n. intereſt hoc uel illo mõ dici) uerũ eſt: haud tñ uerũ deinde eſt, ꝙ repletio ſit cauſa morbi cõtinẽs. Quippe ꝙ morbus affectio q̃dam eſt in aĩantis corpore, quæ, ut in libro De morborũ differẽtiis mõſtrauimus, primum actionẽ lædit. Repletio uerò ipſa, ut & id in libro De plenitudine oſtẽdimus, primum minime lædit actionẽ, ſed intermedia alia affectione: quã aliter Eraſiſtratus, aliter Aſclepiades, ſecus etiã medici qui Pneumatici uocati ſunt, gigni conſtituere. Nos ẽt alibi pluribus explicauimus, in quẽ modum ex utraq; plenitudine exoriantur morbi. Monſtrauimus etenim duplicem eſſe plenitudinem, alterã quo ad uires: alterã quo ad uaſorum cõcauitatem. Quæ uires reſpicit, humores ad corruptionẽ ꝑducit, fluxionemq; ad imbecilliores in corpore particulas immittit. Quæ uerò infuſionem, & uaſorũ ora aperit, eaq; ſæpe dirumpit, ſæpe ẽt mortẽ repẽtinam infert, ſi corporis obſtruat perſpirationes. Iã & curatio non modo dr̃ morborum eorũ, qui facti ſunt: uerum & eorum qui fiunt. Porrò ſiquis uoluerit in his uti nomine proprio, huiuſcemodi omnia, cauſæ προηγούμεναι, quaſi præcedentes dicas, erunt, ut fecit Atheneus, appellandæ: ſicuti ea à quibus hæ ipſæ, præcedentes inquam, efficiuntur, προκαταρκτικὰς uel προκατάρχοντας, quaſi ante incipientes, nominabis: ciborum enim multitudo, cruditates, balneæ, exercitationes non opportunæ, & cętera tandem, quæ in commentariis de procatarcticis cauſis recenſuimus, præcedẽtium
C uniuſcuiuſq; morbi cauſarum effectrices ſunt. Quos uerò parit uacuatio, repletio curat. Qui hęc ſcripſit, abuſus nomine repletionis uidetur: quum nedum medici oẽs, uerum, & cæteri Græci repletionis uocabulum exceſſibus immoderatæ quantitatis accommodare ſoliti ſint: at uacuatio per cõtrarium exceſſum corrigẽda nõ eſt. Subinde tamen audi rationem, quæ immoderatis exceſſibus fauet. Sunt cibi quidã, qui ad alicuius iam ſani habitum moderati ſunt: horum collatione exceſſum, & defectum intelliges. Qui uerò uacuatus eſt, ſi id quod de ſuæ prioris mediocritatis quantitate detractum eſt, reſarcire uelit: cibum adaugebit. Qui ſi tantundem nunc alimẽti ingerat, quantum ante quàm uacuaretur ſolitus erat: nunquam id, quod exinanitum eſt replebit. Ad artificem ſanè pertinet moderate incrementum id afferre, ut neq; intempeſtiuę repleat, qđ demptum eſt, neq; confeſtim atq; repente. Sunt nonnulli ex medicis, qui nolint in cauſis morborum ponendas eſſe uacuationes, quas dicunt tum uirium imbecilitatem, tum habitus gracilitatẽ ſolummodo parere, & ꝙ nullus unquã morbus ex defectu oritur. Hi profectò non aĩaduertunt, qui morbi eos arripiant, qui immoderate uacuantur. Nam facillime ex quacunq; occaſione refrigerantur, itemq; paruo negotio uruntur, faciles etiam ut in laſſitudines incurrant, oĩbusque externis cauſis obnoxii ſunt: & longe præterea magis ij ex uigilia, triſtitia, cruditate, & ira,
D quã qui bono ſunt habitu, in morbos decidũt. Quos labores gignũt, quies remedio eſt. Labores eos appellat, qui in motionibus fiũt ꝑter modũ. At uerò q in hunc modũ affecti ſunt, ꝙ quiete ſint reficiendi, nemo mortalium eſt, q hoc neſciat, quiq; id ẽt non agat, ut neq; id hac te medici conſilium expectent: immo et bruta ẽt (ut iã oſtendimus) nedum homines, noxam per ea, quæ cõtraria ſunt, lædentibus auferunt. Quos nimium induxit otium, labor tollit. Neq; primum, et per ſe otium morbos excitat, ſed media plenitudine: ocioſis. n. minus corporis particulæ digerũtur, et præterea imbecilliores redduntur, ut inde utraque gignatur, plenitudo. Itaq; immoderatior motus uires quidẽ nequaquam ualidiores reddit: humores tamen qui redundãt, euacuat. Liquet igitur, ꝙ ſi in his motus qui modum parumper excedat adhibeatur, ſenſim à laſſitudine capietur homo, ut tamen non illico febricitet. Summatim uerò ſciendum, quòd oportet medicum præſentibus morbis, formis, temporibus anni, ætatibusque contrarium opponere. formas appellare uidetur corporum naturas, quarum ſubſtantiam oſtẽdimus in tẽperatura quatuor elementorum ſitam eſſe. Morbi itaq; curantur ab his, quæ facultatibus contraria ſunt, ut iam monſtratum eſt, non aũt apparentibus imaginationibus. Porrò natura corporis, quæ temperamento idem eſt, non omnis per contraria corrigitur: quẽadmodũ neq; anni tẽpora, aut ætates: ſunt. n. in ipſis temperatæ quædam, ſicut multæ etiã intemperatæ: unde temperatarum ſimilibus ſer-

uatur

A.f.r.f.a d.1. c.1.fol.18.d

uatur temperies:contrariis uerò intemperies intemperatarum emendatur.Hęc quippe in libris de tuenda ſanitate definita ſunt.Atq; contendentia laxare,laxata uero contendere.Nequaquã, ut decebat,morborum oppoſitionem cõſtituit:contendenti.n.laxans,laxato contentũ proprie opponitur:contendentia uerò,& laxantia proprie de cauſis,& nõ de læſis dicũtur corporibus: cõtenta aũt,& laxáta,ad ipſa læſa iã corpora referuntur.Præterea ẽt contenta, & laxata corporum nomina ſunt,minime uero morborũ cõtentorũ,aut laxatorum: quemad modum durũ, & molle,rarũ,& dẽſum de quibus à nobis probe in ſexto epidemiorum libro factũ eſt eo loco.Cutis duræ mollitio,contentæ remiſſio.Quo etiam in libro ſubinde de cõdẽſando,qđ rarefactioni contrarium eſt,ſermonem habimus: id aũt eum inſpiſſare idem eſt,ſicut inſpiſſatũ,& dẽſatum. E

Nõ reperio hæc uerba in lib. Epi. habentur tamen ĩ li. de uſu humidorum Hipp. in principio.

† ἀπὸ διαιτήματος.

† διαιτήματα.

2 *Fiunt autem morbi,tum à † uictu,tum uerò à ſpiritu,quo attracto uiuimus.*

Victum nonnunquam ſolum cibum potumq; appellant:ſæpe etiã hoc nomine omnia uitę inſtituta comprehenduntur:qua ſignificatione hic uſurpatum eſſe eſt arbitrãdum. Neq; enim ex his ſolũ,quę comedendo,uel bibendo ingerimus,uerum ex balneis quoq;,& exercitationibus, otio,uigiliis,mœrore,ira,refrigerationeq;,& æſtu,morbi ortum habent: quandoq; etiam ex ſolo ſpiritu,quo reſpiramus,lædimur,ut in locis, qui Charonii dicuntur. F

3 *Vtroſque uero hoc dignoſcet modo.quum multi homines uno corripiuntur morbo tempore eodem:id in cauſa eſſe arbitrandum,quod communiſſimum ſit,quoque omnes maxime utimur:id uero eſt,quo reſpiramus.Conſtat enim quòd uictus cuiuſq; noſtrum cauſa minime ſit,ubi morbus omnes ſubinde tentat, tam iuuenes quàm ſenes,tam uiros quàm fœminas,prætereaq; tam eos,qui uinum, quàm qui aquam bibunt,quiq; maza,& qui pane ueſcuntur,& tam eos qui in multis ſunt,quàm qui in paucis laboribus.Nõ igitur,quum homines quocunque uictu uſi in eundem morbum incidunt,ratio uictus erit cauſanda.Verum ubi eodem tempore varij ſuboriuntur morbi;clarum eſt quòd ſuus cuique uictus cauſa ſit.*

Quòd communem cauſam habeat,ſiquid multis morbis cõmune ſit:probe profectò ab eo dictum eſt,perinde,ac cætera huius orationis : ut tñ id non omnino recte dictum ſit, quòd ortus cõmuniũ morborũ in aerẽ ſolummõ ſit referendus:quando ex fame in Aeno leguminibus ueſcentes,crura imbecilla habuere:qui uerò eruo,illis genua dolebant.Iam ẽt nouimus, quòd comeſſe ſemiputridum triticũ famis neceſſitate cõpulſi quidam,communi morbo ex cõmuni cauſa arrepti ſunt.Sed & exercitus quandoq;,dum prauis uterentur aquis,ſimili in omnibus militibus noxa uexatus eſt.Cætera huius capitis clara ſunt. G

4 *Sic autem curatio inſtituenda eſt,ut contra occaſionem morbi(quem ad modum alibi à nobis dictum eſt)& victus etiam rationem venias.Nam ſatis patet,quòd ea,quibus homo in victu utebatur, uel omnia,uel pleraque,uel ex illis ſaltem unum,illi inopportuna ſunt.Quæ quum animaduerteris, commutabis:atque hominis tum ætate,tum forma,anniq; tempore,& ipſo morbi modo recte examinatis ad curationem accedes,nunc detrahendo,nunc addendo.Iam enim docuimus ſemper tam in exhibendis medicamentis,quàm in victu inſtituendo,proſpiciendum eſſe ad ætates ſingulas,& anni tempora,ad formas,et ipſos morbos..Quum uero idem morbus populariter inuaſerit,tunc obſcurum nõ eſt, victum haud eſſe in cauſa,ſed id quod ſpirando trahimus: quippe quod morboſa quædam habeat excrementa.Itaque eo tempore homines ſic monebis,uictum,quòd minime cauſa ſit,ne mutent: ſed id curent,ut corpus quàm minime fieri poßit tumidum aut imbecille ſit:paulatim etiam de cibis,& potionibus,quibus uti conſueuere,demant.Nam ſubita uictus immutatio citra periculum non eſt,ne quid in corpore innouetur ab ea permutatione.Porrò h c uictus ratione erit vtendum.ſi quando nihil videatur hominem eo offendi . Verum cura erit adhibenda,ut quàm parciſsime ſpiritus in corpus influat,ſitq; maxime familiaris. Locum præterea,in uim alienam ab eo in quo morbus ille excitatus eſt,mutabis,& corpora extenuabis . Sic enim fiet, vt homines neque multo,neque frequenti ſpiritu egeant.* H

Mancam communium morborũ,quorũ cauſa ſit aer circunfluus , curationem protulit. Nonnunquam enim halitus ſtagnorum,paludum,& cœnoſorum locorum , uel huiuſcemodi alicuiꝰ terræ iſtiuſmodi gignendis morbis occaſionem præſtãt: interdum uerò ſola anni temporum intemperies.Recte igitur,quum halitus ſola potius ſubſtantiæ proprietate , quàm ſimplici aliqua qualitate corporibus noxii ſunt,curandi rationem explicuit, rem hanc in duos referẽs ſcopos , locorum mutationem , ac uſum modicæ reſpirationis . At verò in his , qui ex qualitate læduntur,non morborum modo iam dum factorum,curatio:uerum,& cuſtodia ne illi ſuboriantur ꝑ contrarias perficitur qualitates:quia ſi corpus ab immoderato offendatur calore,per refrigerantia:ſi ex frigore,per calefacientia:& pari etiam modo in aliis tam ſimplicibus, quàm compoſitis qualitatibus.Iam autem à nobis de his indicationibus,quæ ab ætatibus,anni temporibus, corporumque temperamentis ſumendæ ſunt,actum eſt.Illud uerò τῇ φαρμακείῃ προσφέρεσθαι græce dictum arbitror pro προσφέρεσθαι.i. occurrere morbis per contraria. Nam nunc etiam in Aſia dicunt aliquem alicui προσφέρεσθαι χρηστῶς, ἢ φιλικῶς, ἢ ἀπίστως, ἢ ἀπηνῶς,hoc eſt bene cum eo agere,uel amice,uel perfide,uel crudeliter.

Morbi

A 5 *Morbi quicunque ex ualentiſsimo corporis membro ortum habent uehementiſsimi ſunt. Nam ſi ibi permanſerint, ubi cœperint, neceſſe eſt, ut laborante membro ualidiſsimo, totum male afficiatur corpus. Sin autem ad imbecilliores partes à robuſtioribus quicquam delabatur, nũ erit facilis diſſolutio. Quæ uerò ab infirmioribus ad fortiora deueniunt, ſolutu faciliora ſunt: influxus enim facile à robore repellitur.*

Siue membrum, ſiue corpus, ualentiſſimum quis dicat, id proprie dicet, quod ad actiones ualidiores obeundas ſit optime conſtructum: quo pacto Herculẽ robuſtiſſimum fuiſſe dicimus. Altero ẽt mõ ualidum eſſe hoc corpus dicimus, uel hoc membrum, pro hac certa actione, quemadmodum aliud pro alia, & in omnibus alicui quidem ſingularum actionum robur adſit, ita tamẽ, ut aliud in eorum alio robur habeat. Vna itaq; actio earum motionum, quæ in animante uoluntariæ ſunt, ut ſi, aut currat, aut cum aliis animantibus congrediatur, aut corpus aliquod aĩarum uel inanime diuellat, aut quicquã auellat. Eſt & una alia facultas, quę ad actiones uitales ptinet, unde arteriæ, & cor habenr, ꝙ pulſent. In his prætereа ea, quæ genere inter ſe differunt, ſunt alię quædã *diſſimiles, quæ non modo in animalibus, ſed ẽt in plantis, reperiuntur, quapropter naturales eas nominamus, attractrix, contentrix, alteratrix, & expultrix. Põt itaq; aliàs quidẽ in alio

*Alicubi legitur [illegible] hoc eſt conſimiles.

B atq; alio corpore uenter, uerbi gratia, facultatẽ quantũ ad unã quãpiã actionem ſpectat, robuſtiſſimum habere, ut ad contentricẽ, aut alteratricẽ: non nunquam ẽt, uel iecur, uel lien, uel aliorũ aliquod. Contra ẽt in aĩante eodẽ inualida erit uentris attractrix uel expultrix facultas, quas tñ iecur robuſtiſſimas obtinebit. Sed is author qui hæc literis mandauit, iſta prætergreſſus eſt. Mihi uerò robuſtum uidetur intelligere id, quod præter hoc, quòd à cauſis, q̃ morbos pariunt haud facile afficitur, habet ẽt ut ſi in ipſo aliqua humorum excreſcat redundantia, in aliud qđpiam membrum ope expultricis facultatis propellat: ſed eſt ſanè manifeſtum, ꝙ oportet ut ualẽtius ſit id, quod propellit, eo quod recipit. Erit quippe in omni corpore, hoc quidem membrum infirmiſſimum, alia uerò ualidiſſima: in quo oẽs tam medici, quàm uulgares conſentiunt. Et proinde podagricis pedes aiunt eſſe iualidiſſimos: uniuerſum aũt articulorum genus iis qui arthritidi obnoxii ſunt: infirmum ẽt caput eſſe, quibus id dolet: lien, lienis uitio laboranti, oculos quoque illis, qui in lippitudinem procliues ſunt: eodemq; in cæteris partibus modo. Prætereа uerò ut duplices ſunt cauſæ morborum effectrices, alię externæ, aliæ uerò q̃ à nobis ipſis prodeũt: ſic ad externas interdum offenſiones nõ nullæ in nobis partes imbecilliores ſunt: ad internas alię: quando & cauſarum ipſarum non eadem genere uis eſt. In nobis etenim morbi, uel ex humorũ

C multitudine, uel ex eorundem ſuboriuntur prauitate. Externæ item cauſæ corporibus animantium nocuæ ſunt, tum ꝙ intemperiem quampiam gignant, tum quòd cõtundant: uel incidãt. Luxatio enim, & ab utriſque uidetur habere occaſionem: ſolus enim abſque alterius congreſſu qſpiam ambulans interdum genu, aut mentum oſcirans, luxauit: ſic & alium aliquem articulum aliud quicquam agens, aut ſe contorquens: ſed & ſine ulla externa cauſa aliquibus infractum eſt membrum aliquod, dum ſubito contorquetur, aur ui maiore ſalit. Vnde totidem ſunt membrorum facile aut ægre patiẽtium, totidem etiam firmitatis uel infirmitatis genera, quot ſunt cauſarum. Morbi ſiquidem, qui ex humoribus habent originem, ipſi etiam à robore uel imbecillitate expultricis facultatis ortum habẽt. Nam quum omnes animalis particulæ naturali quadã cõnexione inter ſe deuinctę ſint, à robuſtioribus repulſi noxii humores, ad alias cõfluunt: & inde rurſus ad alias, donec in imbecilliorem partem quampiam delati, ibi figantur, quòd nullam ſe ꝑterea inualidiorẽ habeat, quò morboſum humorem propellat. Hæc ſi, perinde ac inteſtina, uẽter, ueſica, uteruſq;, effluxus habeat, inde excreta noxia cauſa uacuatur: quæ tamen ſi cõſiſtentia tenuior ſit, ſępe canalibus, quę in ea parte ſunt, diruptis, aut uaſorum oſtiis reſeratis, copioſior ſubſequitur euacuatio: in quẽ modũ fiunt ſanguinis, q̃ abſq; uulnere ſunt profluuia. Si uerò ea neq;

D dirumpantur neq; aperiantur, ſed craſſus ſit humor, aut tenax qui in aliquam incumbat particulam, tumorem aliquem in ea parte ꝑter naturã excitat: Sic ergo hæc eſt mẽbrorum noſtri corporis imbecillitas, & eorundem robur, in affectibus illis qui ex nobis ipſis prodeunr. Qui uero ex externa cauſa, ij dum calefiunt uel refrigerantur, exiccantur, aut humectantur, plurimum aſfici uidentur. Alioqui enim, quæ aut cõtundunt, aut incidunt, uel aliud quodpiã hmõi agunt, raro admodũ corporibus animalium morbos afferunt. Quo fit ut aliud mẽbrũ ad aliud in huiuſce modi morbis collatum, ſit uel imbecille, uel robuſtum. Mẽbra ſiquidẽ natura frigidiora, faciliora etiam ſunt ut à refrigerantibus cauſis afficiantur: calidiora uerò, à calefacientibus: nec ſecus ẽt ea ſe hñt, quæ pręſiccitate, aut humiditate ſunt intemperata. Sunt porrò in his nõ nulla, quæ & ſi non ægre à calfacientibus refrigerantibusve, exiccantibusq;, aut humectãtibus cauſis afficiantur, quia tamen uim expultricẽ obtinent ualentiorem, in aliam partẽ ſuum impellũt malũ, Quum igitur nõ unus neq; ſimplex modus ſit, quo membrum robuſtũ, aut debile aut ſit, aut intelligaẽ, ſed multi potius ac genere uarij: nemo eſt qui poſſit pronunciare, præſens pars uera ſit nec ne. Verũ enimuero ut de hac, ita de alijs omnibus q̃ modis pluribus dici & accipi poſſunt, id ſanè dixerim, ꝙ quum ita indiſtincte proferãtur, confuſam ac minime articulatam habent interpretationem, ut inde nequeant auditores aliquẽ fructũ referre. Prætereа nec leuem obiectio

nem

nem id patitur, quod pręſens inſinuat oratio, ubi ait: Quæ uerò ab infirmioribus ad fortiora deueniunt, ſolutu faciliora ſunt influxus enim à robore facile ἀποκλύζεται. Et proinde expoſitores uarii in exponendo illud ἀποκλύζεται fuere. Nã quidã ἀποκλύζονται ſcripſere, alii ἀποκλύονται. Fuere, & qui ἀποπαγιώονται, tertia ſcillicet ſyllaba uerbi iſtius p ω ſcripta: Sicut alii, in quibus eſt Dioſcorides, per κ & σ, ἀποσπαγιώονται dicunt ita, ut pro, repellit, ſit poſitum hoc uerbum. At uerò ſi ab infirmioribus particulis ad ualidiores propulſus noxius humor, ab illis rurſum repellatur, nihil inde ęgrotus proficiet. Quare melius ſanè erit, ut hoc modo ſcribatur locus iſte. A robore. n. quę influunt expendentur, hoc eſt concocta, ac digeſta conſumentur. Quidam autem ualidiſſimas partes eas appellari hic, q̃ principes ſunt, autumant, & falſam reddunt hanc ſentẽtiam. Satius. n. eſt, ut humores praui, relictis principalioribus partibus, in ignobiliores ferãtur, q̃ quòd ab ignobilioribus in principes impellantur. Aſpeximus etenim ſępe in his, qui articulari morbo, aut podagræ obnoxii erãt, ꝙ repulſis ab artub⁹ humoribus eò delatis, illi in principẽ aliquã partẽ cõtẽdẽtes, homini ĩteritũ attulere: cui ea ſola relinquebaꝰ ſpes ſalutis, ſi iterũ poſſent ad art⁹ reuelli. E

6 *Venæ, quę craſſiſſimæ, ſunt in hunc modum digeſtæ: quatuor ſunt in corpore earum paria, quorum unum ab occipite per ceruicem exteriorem utrinque delata ad ſpinam. & inde ad coxas, & ad crura, & tandem per tibias exterius ad malleolos, uſque ad pedes perueniunt. Quare in dorſi, aut coxendicum doloribus ſanguis mittendus eſt ſectis exterioribus in poplite, aut malleolo uenis. Altera autem, quæ à capite ortum habent venæ prope aures, & iugulares appellantur, per ceruicem interiorem † à caua iuxta ſpinam utrinq;, & lumbos in teſtes delata, & femora per poplites ex parte externa, atq; per tibias in exteriores malleolos, & pedes: Vnde ad lumborum dolores teſtiumq́; venas incidere in tibijs oportet, & malleolis interioribus. Tertia uena per ceruicem ex temporibus ſub ſcapulis in pulmonem ſubinde tendunt, & una à dextris in ſiniſtra, altera à ſiniſtris in dextra procedit. Ex dextro quidem à pulmone ſub mammam tranſiens, ſe ad lienem, & renem confert. Quæ vero à pulmone ex dextris in ſiniſtro delabitur ſubter mammam ad iecur, & renem pertingit: ſic tamen, ut ambæ in ſedem deſcendant. Quartum deinde par à ſincipite oculisq́; ſub ceruicem, & clauiculas deferuntur, mox vero ab his ad flexus brachiorum, & cubitum brachialiaq;, & digitos: item à digitis per pectinem, & cubitum ex ſuperiore parte manuum ad inflexus, & per brachiorum inferiores partes ad alas, & a ſuperioribus coſtis altera ad lienem, altera ad iecur deſcendit: poſtea vero utraq; ſuper ventrem incedentes, ad pudenda tandem concedunt utraque. Sic ergo ſe habent venæ craſſiores. A vena tamen caua multæ aliæ variæq; per corpus diſpertiuntur, quæ alimenta corpori miniſtrant.* F

† Alibi tamẽ legimus ἀπὸ τῆς κοιλίας hoc eſt à uentre.

G

Ea quæ in artibus in cõtrouerſiã ueniũt, partim ſenſu, partim demõſtratione diiudicanꝰ. Quę ad iudicium ſenſus pertinent, uigentẽ à quo iudicenꝰ ſenſum expoſcunt: ſed q̃ ad demonſtrationes, rationẽ exercitatione elaboratã. Iã igitur ſi de ciborum concoctione, tum ea, quæ in uentriculo fit, tum uerò, quæ hãc excipit, humorũ generatione, diſtributione, nutricationeq́;, & id genus reliquis, ſermo habeatur: ratione, qua ueterum opiniones iudicentur, egemus. At uerò an, q̃ ruminant aĩalia, quatuor uentres habeant: quæ aũt utrinque ſunt dentata unum, à ſenſu hoc, non ex demonſtratione petendũ. Vñ diuerſus modus eſt, quo conuincendi falſitatis ſint. q aberrãt in his quorũ ſenſus, & in illis quorũ ratio iudex eſt. Eorũ. n. quę ad ſenſum attinẽt, quũ inter ſe aliqui diſputant, ad id, quod in corporũ diſſectionibus cõſpicíꝰ, ſi ſe cõtulerint, facile erit iudiciũ. Sed q̃ demõſtrationẽ requirunt, poſſunt ſine ulla ẽt diſſectione, ſola aſcripta demõſtratione iudicari. Igiꝰ quũ ſcriptis cogimur cũ his cõtẽdere, qui de aliquo diſſectorio theoremate, qđ ſenſum in primis iudicẽ hẽt, impudẽtiſſime pariter, ac imperitiſſime pronũciarũt, fieri neqꝛ, ut ignari eorũ, quæ in diſſectionibus uideri ſolita ſunt, poſſint mẽdaces à uericidis diſcernere. Vt enim ſiquis Cretã eſſe inſulã negauerit: ſtatim ab oĩbus, qui id audierint, deſpicietur, quippe q probe nouerint eã eſſe inſulã: Sic, ſiquis canibus quatuor eſſe uẽtres affirmauerit, unicum uerò ruminantibus, hunc illi qui in ruminantibus quatuor, & unũ in canibus inſpexere, facile deridebũt. H Idipſum quoq; de uenarũ ſectione dicas: nã à ſenſu, non à demoſtratione huiuſce rei petẽdũ eſt iudiciũ. Porrò quoaduſq; illi q ĩ hac re diſcordes ſunt, in ſuis chartis, qcqd illis uiſũ ſit deſcripſerint: ueritas eos qui ſectionis imperiti ſunt latebit. Sic itaq;, quũ in hoc præſenti ſermone in controuerſiã uenerimus cũ his, q auſi ſunt affirmare quatuor uenarũ paria à capite in corpus deſcẽdere: diſſectionis rudibus nullã poſſumus ualidã ſcriptis afferre demonſtrationẽ, nẽpe ꝙ non demonſtratione, ſed ſenſu iudice egeat. Niſi quis forte uelit, ea proponens, quæ de iudicanda hiſtoria, tum à multis tam philoſophis quam medicis, tum uel maxime ab empiricis tradita ſunt, horũ inſtitutis uſus iudiciũ afferre. Et equidẽ antiquiorum iudicia, atq; ẽt conſenſum authorũ minime fugerim, dum illi qui ſcripſere, fuerint in re, de qua ſcripſere conſummati, quemadmodum in diſſectoria diſciplina Eudemus, & Herophilus: Crateuas, & Dioſcorides in metallicis medicamentis. Quòd ſiquis huiuſcemodi ſubterfugiat iudiciũ, nõ modo non poterit quatuor uenas oſtendere à capite deſcendentes, uerũ neq; tres, neq; duas: quia una tantummodo uena eſt, & ea maxima, q̃ caua appellatur, à gibbo iecinoris per totam aĩalis longitudinẽ protracta. Nam quum ſeptũ tranſuerſum aĩantis partẽ ſuperiorẽ ab inferna ſeparet, uena caua ꝑtranſiens tranſ-

A uerſum id ſeptũ ſurſum uerſus ad cor tendit,deorſum uerò à gibbo iecinoris per ſpinam conce
dit.At ab ea,quæ ſurſum contendit parte planè perſpiciuntur tanquã à caudice omnes exoriti,
ſepto tranſuerſo ſuperiores ſunt uenæ:ſicut ab ea,quæ ad ſpinã deflectit,inferiores.Horum Hip
pocrates in ſecundo epidemiorum libro‖meminit,ubi uenã cauam iecorariã uocat.Huic cæteri 2. Epid. ſect. 4.
omnes quicunq; in diſſectionibus uerſati ſunt,conſentiunt:nec quiſquam alius unquã medicus
repertus eſt,ſiue diſſectiones diligẽtius,ſiue negligẽtius ptractauerit,qui aſſeuerauerit octo eſſe
uenas,q̃ à capite in corporis infernas diſcurrant partes,nõ Diocles, non Praxagoras,non Eraſi
ſtratus,nõ Pliſtonicus,non Philotomus,non Dieuches,nõ Chryſippus,neq; Antigenes, uel Me
dius,uel Euryphon,nec alius tandem quiſpiam è numero priſcorum medicorum.Et quid de re
centioribus dicam,à quibus anatomica diſciplina plurimum adaucta eſt?in quibus Herophilus
& Eudemus fuere:quos nullus ad tẽpora uſq; Marini & Numeſiani ſubſequutus eſt, qui illorũ
methodo aliquod inuentum addiderit,ut neq; Heraclianus,cum quo Alexandrię magna atten-
tione uerſatus ſum.Horum uirorum,& alii etiam plures extitere diſcipuli:ſed omnium præſtan
tiſſimi fuere,Numeſiani quidem,præceptor noſter Pelops:Marini uerò,Quintus.Quintus uerò
ut de nulla præterea re alia quicquam ſcripſit,ſic neq; de diſſectionibus.Sed aliorum nõ paucos
B habemus anatomicos libros. Immo & commẽtaria reperiuntur anatomica à diſcipulis Quinti
edita,qualia ſunt Satyri pręceptoris noſtri,& Lyci.Igitur quum ab his omnibus,& ab aliis præ-
terea multis,de corporibus ſecandis ſcriptum ſit : nullus tamen nouiſſe potuit quatuor uenarũ
paria à capite delabi.Neq; hoc ſecus eſſe uidetur , q̃ ſiquis nellet contendere, Athenis octo eſſe
arces,ubi unica tantum eſt. Romæ etiam ſi aliquis diceret colles octo eſſe qui inhabitẽtur,alius
uero ſex tantum,uno uterque mentiretur. Si tamen quiſpiam unũ pro ſeptem habitari collem,
contra uero,Athenis pro una octo dicat eſſe arces,hic longe maiori mendacio erit obnoxius,q̃
alter,qui uno tantum à uerò aberrat.Sic ergo quum una ſit uena,quæ à iecinoris gibbo in ſuper
nas corporis partes fertur: quæ etiam ſiquis à ſuperioribus ſectionem exordiatur , deſcendere
potius quàm aſcendere dici poterit,ut tamen nihilo ſecius una uideatur:ille profecto ab omni-
bus deridendus ueniet,qui octo dixerit à capite uenas deferri.Quia ſiue ex ſuperna parte deor-
ſum,ſiue ex ima ſurſum,ferri dixeris uenam iecorariã,quam cauam appellant : illa una penitus
ſemper erit per gibbum iecinoris porrecta.Et proinde ſi ullus cuiuſpiam reperiatᷣ liber,qui ana-
tomẽ huiuſcemodi litteris mandauerit: nullus ſanè unquam eam poterit illius habere rationẽ;
ut pati poſſit particulatim omnia capita legere:immo hoc uno audito,quatuor eſſe uenarum in
C corpore paria,ſtatim quaſi à ſtolido quodam inſtituto aufugiet.Verum poſteaquam hæc à non
nullis interiecta ſunt Hippocratis operibus,coacti fuimus nos hoc tẽporis, quod tum in his re-
fellendis,tum uerò illis,quæ uel perperam ſcripta ſunt legendis conſumimus,diſpendium ſubi-
re.Eſt(ait ipſe)par unum uenarum,quod ab occipite exoriens per ceruicem deſcendens , & ab
exterioribus ſpinæ partibus ad coxas delatum,mox inde per tibiam ad malleolos tandem exte
riores peruenit:Alterum uerò par à partibus iuxta aures originem habere ait,quod per collum
delatum,conſtitutiſq; uenis iugularibus uocatis, mox ut primum ex exteris circa ſpinam parti
bus,ita hoc ab internis,ad teſtes,& femora pertingit:deinde uerò per poplites ad internos con
cedit malleolos . Quis unquam ſi uel diem unam ſecari corpora uiderit aliquando , hæc audire
queat?Multa quidem in ſectionibus exiſtunt theoremata obſcura, nec facilem demonſtrationẽ
habentia,quæ merito quempiam ex his qui in ea re non admodum conſummati ſunt,latere poſ
ſunt:& propterea de his aliqua ſuborta eſt diſſenſio:at maxime illius uenæ negotium ita omni-
bus apertum eſt,ut illos qui ex anatome quicquam addiſcere potuerint,fallere nequeat. Immo
adeo penes omnes in confeſſo eſt,ut etiam poetæ id coſgnocant. Vnde Homerus ait .

Et uenam præcidit inde,

D Quæ dorſo incumbens in collum fertur utrinque.

Sic igitur unam,ut una etiam eſt,nouit,nõ quatuor:duas extra ſpinam,duas item alias, quæ eo
dem ſicut illæ modo utrinq; ſecundum ſpinam porrectæ ſint:ut tamen nullum ſit animal,quod,
in quem modum,qui hanc deſcripſit anatomẽ, fingit,quatuor habeat.A uena hac maxima, per
uniuerſos ſpinalis medullæ fines,ut in ſecundo Epidemiorum libro ‖ ſcripſit Hippocrates , ger- 2. Epid. ſect. 4.
mina oriuntur:ſuperior eius terminus ad clauiculas eſt,inferior autem ad os ſacrum.Horum al-
ter in uenas iugulares ſcinditur:alter in illas,quæ in crura deſcruntur. Iam ergo quomodo is,q
hoc ſecundum par commentus eſt,putauit iugulares uenas duas permanentes iuxta ſpinam ex
internis partibus ad crura deuehi ? quo etiam interius ad malleolos peruenire? quum una in
utranque , & ſola uena feratur , & non una intra , altera uero extra malleolos, ſed unius,& eiuſ
dem ſunt rami . His autem præterea ineptius eſt tertium id uenarum par , quas à temporibus
deductas per ceruicem , ſub ſcapulis tranſire ad pulmonem dixit : inde uero mutato inceſſu, à
recto in obliquum , dextram ad ſiniſtrum latus peruenire , ſicquè ad lienem , & ſiniſtrum re-
nem concedere : ſiniſtram uero ad dextrum renem : & ambas tandem in ſede finiri . Sed dicat
quiſpiam authori huiuſce inuenti,ò bone uir,ſedes habet ſua uenarũ germina à caua iuxta lum
bos exorientia,qua ſanè parte duæ illæ,q̃ in utranq; partẽ deductæ à caua ortæ, quaſi rami ma
iores

ſores,in crura deueniunt.Et quis ꝑterea eſt nedũ medicus,ſed nec coquus,q̨ neſciat ſanguinẽ à E
corde,cuius ille qui hoc tertiũ confinxit par,uſquã in ſuo ſermone ne meminit q̨dẽ,pulmoni ꝑ
uenam unam ſubminiſtrari?Immo is iſtius ſermo id, ſi ullã habeat ueniam, ignoraſſe uidet̃,qđ
tñ à nõ nullis ſectoriæ diſciplinæ peritis tanquam fons,& origo uenarum omnium per uniuer-
ſum corpus diſtributarũ,habitum eſt . Quartum enim uenarũ par à ſincipite oculiſq; ſuũ initiũ
habere ait:unde ſub ceruicem,& clauiculas delatum,brachium ingredi, ad utranq; manũ unã:
ſubinde uerò ex ſuperioribus partibus in digitos ferri,& mox referri rurſum per uniuerſam ma
nũ ad aliã,indeq; per coſtas progredi alterã quidem in iecur,alterã in lienem, ut tãdem à uẽtre
decurrentes ambæ,ad genitalia definant:ſicq; nec iſtæ ullam cordi partem attribuunt.Qui ergo
potuit is horũ,ueluti nouus quidã Prometheus,confictor,tantũ uiſcus,cor inquã,omnino obli-
uioni mandaſſe?At nec cerebri uſquam meminit: uel forſitan,ꝙ malleolis eſſet in minori hono-
re habendum.Sed quod de renibus tradit omnẽ uidetur cæcitatem ſuperare:quippe qui à uena
caua maximas uenas habeant,quas iſte ꝑtergrediens,ſibi quaſdã alias eo à pulmone deferri cõ
fingit.Iam igitur ſatis ex oĩbus iſtis conſtat,ꝙ uir iſte nequaquã,ut alii quidã ſectionibus operã
dantes ſæpe faciunt,quædam quaſi cæcutiens præterierit,ſed potius nihil prorſus uiderit.Nam
ſiquis uel maxima non uideat,hunc nihil omnino uidere,q̃ cęcutire uerius dicas.Atq; is qui de F
uenarum à capite in uniuerſum corpus partitione habitus eſt ſermo , ꝙ ebriorũ ſomniis ſimilis
ſit,eorum qui ſectionibꝰ,uel parũ interfuerint,nemo ignorat. Porrò paruas aliquas uenas uiros
anatomicos ſefelliſſe, magnum non eſt:nunquam tamen q̨ſpiam aliã alio modo deſcripſit, ne-
que eas,quæ à cæcis ẽt,mõ digitos admouiſſent,cõpꝛehendi poterãt,prætermiſit. Itaq; una eſt
uena,per quã ſanguis ex iecinore in uniuerſum corpus influit , à qua multæ aliæ minores quaſi
rami à trunco prodeuntes,illum omnibus corporis diſpertiuntur particulis.Quòd ſi ſanguinem
in caua uena fluuio cõpares,riuulis uerò illũ q̨ inde in corporis particulas defluit:minime à ue-
ra aberrabis ſimilitudine.Sed ſiue fluuio,ſiue trunco ſimilẽ eſſe uenã magnã quis dicat: oẽs pe-
nitus medici conſentiunt unicã eã eſſe,præter quam ille,q̨ audaciſſime quatuor hæc paria huic
libro interſeruit.Et præter alia multa,tum cor,tum uenam ipſam cauã ſilentio ꝑteriit: quum tñ
iugulariũ meminerit,in quas illa in ſupremo thorace ſcinditur.Quicquid .n.præterea inter locũ
hunc,& ultimã ſpinæ partem clauditur,uena caua occupat,à qua uenæ utrinq; germinant. Ex-
vtroq; uerò ipſius termino,& ex utriſq; partibus bipartita eſt.Nã à ſuperiore eius parte duæ ꝓ-
deunt uenæ maximæ,q̃ per collum inuectæ iugulares appellãtur:ab inferioribus uerò in utrũ-
que crus una,ut iã diximus,& ea quidẽ maxima deſcendit.Eorum ſanè,quę per collũ feruntur, G
& iugulares uocãtur,in ſuo illo ſecundo pari meminit nouus hic noſter Prometheus:ubi teme-
ritatem,ac ignorãtiã maximã oſtendit,nulla unquã cauæ uenæ,à quã iſtæ ortũ hñt , facta men-
tione.Debuiſſet q̨ppe,ſi unq̃ uel tantillũ ſecandis corporibꝰ interfuiſſet,dixiſſe,uenas has iugu
lares in unum coire, & efficere iecorariam uel cauam uenã,uel qũocunq; quis illã in ꝑſentia ue
lit appellare.Quòd ſi de iſtis tanq̃ ſemper ſic duabus permanentibus ab eo ſit ſermo habitus,q̨
dicat illas per internas prope ſpinã partes ad interiores malleolos deuehi : quid deinde de aliis
uenis poſt quatuor illa paria deſcriptis erit dicendum?quas ipſe putauit alimẽtũ à caua uena in
corpus uniuerſum afferre:ac ſi quatuor illa cõmemorat paria alteriꝰ cuiuſpiã negotii gratia fue
rint à natura ſabrefacta,neq; unũ idẽq;,& cõmune ſit uenarũ omniũ munus: nẽpe ſanguinẽ ex
hepate in cæteras animantis partes aduehere.At uerò,quæ à uẽtriculo,& inteſtinis ſuccũ cibo-
rum in iecur aſportant,earũ nulla ultra iecur progreditur:immo nec in multis ſecundũ iecur lo
cis apparent,quãuis numeroſæ admodũ ex ea parte ſint,qua uentrem,& cætera attingunt inte
ſtina:ſed in unũ locum quẽ portas iecoris uocant,oẽs conueniunt:quẽ locũ qui primus portas
nominauit,iecur vrbi,aut ædibus amplis cõparauit:inteſtina uentrẽ agris,ex quibus inſtar uia
rũ per uenas multas cibi in urbis ædiũ ve portas vehunt̃.Delirat itaq; in hoc aĩante,quẽ ſibi no H
uus iſte Prometheus,ſuo ſermone fingit.Nã nemo unquã aĩal aliquod effectu ipſo ſic formabit,
ut in eo uenæ à uentriculo,& inteſtinis alimenta in totũ corpus deferant:oẽs ſiquidẽ in unum
cõcurrunt locũ,portas ſcilicet iecinoris:unde q̃ per id uiſcus diſpertitæ ſunt uenæ aſſumptũ ali
mentũ in cauã uenã ferunt:à qua in totum corpus ſanguis(ut paulo ante diximus)diſtribuitur.

7 *Ferunt præterea à craßioribus uenis in cauam , & in reliquum etiam corpus,atque ab exterioribus intro, mutuoq́; impatiuntur:interna extra,& externa intro.*

Poterãt huic nouo Prometheo quatuor ea uenarum paria ſuffeciſſe:nec tñ ſatis iſti fuere,im
mo præ inexplebili quadã ĩmpudentia,has illis inſuper addidit,q̃ corpori à caua uena alimentũ
miniſtrẽt.Et nũc coronidẽ ſermoni ĩpoſiturus,de uenarũ cõione hoc tãdẽ minime uerũ ꝓtulit.
Ex his etenim uenis,q̃ à caua oriunt̃,quas ille craſſas uocat,nulla in alia partita paria inteſtinis
aut uẽtriculo ĩnſerit̃.Porrò ut ne uerbũ quidẽ is, qui hãc uenarũ anatomen cõmentus eſt,uerũ
1 Ibid. ſect. 4. attulit:ſic Hippocrates epidemiorũ libro ſecũdo,[1]in nullo ꝓrſus aberrauit.Quare inſaniũt ꝓfe
ctò , q̨ ne per ſomniũ quidẽ corporũ ſectiones attigere, & libros Hippocratis exponere aggre-
diunt̃,& illi quãmaxime,q̨ quũ uelint Hippocratici appellari,in eundẽ tñ authorẽ, & has uni-
uerſas

A uerſas de uenarum ſectione nugas,& exactam eiuſdem diſquiſitionem in ſecundo epidemiorũ
traditam referendã arbitrantur.Si.n.in alterutro eorum aliquod ꝑterea acceſſiſſet inuentum: fie
ri ſanè potuiſſet,ut idẽ uir tp̃e peritior factus,illis q̃ ab eo prius ꝓbe dicta fuerant, alia ẽt addi-
diſſet.At quum uideamus Hippocratẽ non modo oĩa ad amuſſim in cõmentarios retuliſſe, quæ
cunctis planè cõſpicua ſunt,uerũ & ea, q̃ ad uidẽdũ ſunt difficiliora,is uerò q̃ hãc anatomen cõ
poſuit,ea ẽt nõ uiderit,q̃ quiſq;,uel palpando inueniat : qũo põt quiſpiã affirmare eundẽ utraq;
hæc ſcripſiſſe?qũo ẽt probabile eſt, ut abſoluto uniuerſo,q̃ de hominis elemẽtis inſtitutus erat
ſermo,de uenis ſubnexuerit.Aut.n.tota anatomes rõ explẽda erat,aut neq; de uenis erat tractã
dũ.Hoc.n.magis ad cõmẽtationes,quas nobis ipſis memoriæ gr̃a deſcribimus,attinet,ut eiuſcẽ
modi uaria theoremata ſimul explicentũ.Iſto ãt & legitimo uolumini nequaquã cõuenit,ut prio
re doctrina cõſummata,ſubinde illi alteri⁹ pars aliqua annectatũ,atq; iterũ illa relicta,paulo poſt
alia,& poſtmodũ ẽt alia:qđ in his eueniſſe uidemus,q̃ libro De natura humana ſubiecta fuere.

8 *Sanguis ergo iſtis conſtitutis mittendus erit.*

Quæ ipſe uidelicet præmonſtrauerat,qñ ad finem primi paris ſubiunxit hæc uerba.Venã ita-
B que ad coxarũ,& dorſi dolores in poplitibus ſecabis,& exterioribus malleolis. Secũdo item pa
ri hæc adſcripſit.Vnde ad lumborum dolores,& teſtium,uenas in tibiis incidere oportet,& mal
leolis interiorib⁹:ut tñ in tertio,& quarto pari nihil de uena ſecãda meminerit:quapropter hac
ẽt parte mancam tradidit hanc inſtitutionem qui multas prætererit corporis partes, quarũ ue-
næ tundendæ eſſent,explicandæ erant.Vt ergo ab uniuerſa anatomes ratione particulam quan
dam auulſam literis commiſit:ſic & quod de ſanguine mittendo referendum erat.

9 *Procurãdũ ãt ẽ ut ſectiõnes q̃ maxime ꝓcul ab illis locis faciamus,ubi dolores excitari,ſãguinẽq; colli
gi nouerim⁹.Sic.n.nulla magna ꝑmutatio repẽte fiat,cõſuetudoq; ĩtercipietur ne ãpli⁹ ĩ eũdẽ locũ cõfluat.*

Quòd ſectiones uenarũ hic intellexerit,quas phlebotomias cõpoſito appellamus nomine:re
cte ab expoſitoribus acceptũ eſt,qui in hoc oẽs cõſentiũt.Quòd uerò minime definierit nũ do-
lẽtibus iã partibus cẽſeat ꝓcul eſſe reuellẽdos humores, vel potius ſanitatis tp̃e : ea tõne ſorte
ueniet reprehendendus.Et mihi quidẽ uidetur,quòd id in his,qui proſpera utantur ualetudine,
dictum ſit:quippe quòd uoluerit author aſſuefacere humores redundantes in alias ferri partes.

C 10 *Qui ſine febre multũ puris expuunt,quibus etiã abſq; dolore plurimum puris in urina ſubſidet, &
quibus cruenta ſunt deiectiones,ut in dyſenteriis,& diuturna,quæ iuuenes annos quinq;, & triginta na
tos atq; ſeniores arripiunt:in his omnibus ſpontanei oriuntur morbi.Hos.n.in laboribus uerſari oportet,
& corporeos labores diligere,& in adoleſcentia in operibus eſſe: deinde uerò reiectis laboribus, carnem
reficiant mollẽ à priori plurimũ differentẽ,corpuſq;,quod prius habebant,plurimum ab eo diſſideat,quod
refectũ eſt,ut nihil inter hæc cõueniat. Quando itaq; morbus aliquis eos,q̃ ita ſe habuerint,arripiat, tũc
quidẽ euadunt,demũ attamẽ poſt morbũ liqueſcit corpus,& ꝑ uenas quo maxime potẽt,effluunt ſanioſa.
Quòd ſi in inferiorẽ aluũ ferãtur:tales erũt deiectiones, quale erat id,qđ in corpore inerat: quum enim
uia ſit decliuis,diutius in inteſtino non permanet.Quibus uero in pectus delabitur,hi ſuppurati fiunt:ac
cliuis enim expurgatio eſt,& in pectore longiori tempore commorans putreſcit,& in pus tranſit.Quibus
in ueſicam eijcitur,ex loci iſtius calore albeſcit,& excernitur:quodq; tenuiſſimum eſt, ſuperius delatum
conſiſtit:craſſiſſimum uero ſubſidet,& pus appellatur.*

Omnia quę hac traduntur ſerie,clara ſunt,potiuſq; lectorẽ qui animum aduertat,q̃ expoſito
rẽ deſiderant q̃ declaret:q̃ tñ an uera ſint,partim experientia,partim rõne examinãda ſunt.Ex
perientia quidẽ obſeruandum eſt,nũ aliqui à febre immunes uiſi unq̃ ſint, aut ſputo pus reiecíſ
D ſe,aut urinis aliquid excreuiſſe:ꝑterea ſi priorẽ uitã duxerint laborioſam,moxq; quieuerit mul
to tp̃e,atq; ſi ii à morbo detenti incolumes euaſere,& ſubinde ſi purulentę excretiones ſuperue
nerint.Hęc experientia ſunt iudicanda:Ratione uerò,ſi quã is retulit,cauſa uera ſit,uel ſecus.Iã
uerò q̃ iſta ab ipſo authore producta nullã ſecum habeant neceſſitatẽ,facile oĩbus conſpicuum
erit,qui demonſtratiuis methodis operã nauarunt.An autẽ probabile ſaltem habeat,ſecum quiſ
que perpendat:uidetur.n.probabile in his eſſe,q̃ ad aliud referuntur. Et equidem quãtum ad ea
ſpectat,q̃ in experimentis apparent:tñ hoc habeo quod tibi afferã,me cruentas uidiſſe ſæpenu
mero deiectiones ꝑ aluum ab his qui conſuetas ualidaſq; exercitationes dimiſerint, excretas:
purulentas uero nequaq̃.Vidi præterea ex quibuſdã periodis tum ordinatis,tum ẽt inordinatis
mucoſa ab his in urinis reddi, & ꝑ aluũ deiici:ſicut & ſputa cocta q̃dẽ,purulenta uerò minime.

11 *Gignuntur etiam in pueris calculi ob calorem,tum loci illius,tum uniuerſi corporis:uiris præ corpo
ris frigore calculi non naſcuntur.*

Loci nimirum ueſicæ,de qua in fine prioris orationis ſic ipſe ait : Quibus in ueſicam eijcitur
à loci iſtius calore albeſcit.Inquit ergo,quòd calculi pueris innaſcuntur ob calorem tam ueſicæ
quàm corporis totius.Poſtea de puerorum calore hæc ſubiungit.

Nam

12 *Nā hoc probe nouiſſe expedit:hominē primis illis dieb⁹ calidiſſimū eſſe poſtremis uero frigidiſſimū.* E

Qui ſimpliciter abſq; limitatione primis illis diebus hominem aiunt calidiſſimum eſſe, eorũ ſermo non eſt uerus: at cum limitatione, uerus, calidiſſimus ſiquidē eſt, ſi de innato calore loquamur. is.n. in pueris plurimus eſt. Id autem, ut ſequens indicabit oratio, ille, qui hęc ſcripſit, obaudiuiſſe videtur, quod tamen in hoc ſermone præcipuum erat. Neq; enim, ut Hippocrates dixit, Qui augentur plurimum habent innati caloris: ita hunc ſenſiſſe offendes, immo natiuo prætermiſſo, ſimpliciter putaſſe calida eſſe quæ creſcunt.

1. Aph. 14. Ex. ord. 7. a

13 *Neceſſe ſiquidem eſt, ut augeſcens corpus, & ad uim progrediens calidum ſit.*

Quum Hippocrates dixerit, qui augentur plurimum habent innati caloris: uidet̃ hic author exiſtimaſſe corpora his qui augent̃, calida ſimpliciter eſſe: qui innati nihil in hoc meminerit ſermone. Quod enim ad uim progreditur calidum fore ait. ad uim autem progredi, uult quid hmõi indicare. Videtur ipſi incrementum eſſe rem uiolentam, & ualidam, & ut opera alia uehementiora operarios excalfaciunt: ſic & incrementum. At contra debuerat dicere, ex innato calore pueros augeri: nõ aũt ob id eos incaleſcere, ꝙ augeãtur. Nam calor ipſe innatus non ſolũ moderate calidus, ſed præterea etiã humidus eſt. Igitur iure merito eiuſcemodi augẽtur corpora, ꝗppe, quæ in tres diſtendantur dimenſiones, & quaſi inflantur, & propterea omnibus illis fit acceſſio. Itaq; ea undiq; natura diſtendit ad hoc negotiũ organo uſa calore innato: ex humore.n. habet ut facile protendantur. Atq; pleriq; pueri, utpote qui plurimum uoraces ſint, humorem non modicum aggregant, quem crudum proprie uocamus: qui calculo gignendo in primis opportunus eſt. rationem ſiquidem materię habet, accedente calore uti effectrice cauſa. F

14 *At ubi flacceſcere corpus cœperit, ac in ocium prolabi, frigidius euadit.*

Et hic rurſum, quãdo nõ amplius augetur corpus, his qui inclinata ætate ſunt, ipſum ab ocio fieri ait frigidius. At ſatius erat, ut contra ratio cauſæ aſſignaretur: ob id enim quia illis innatus calor imminuitur: & incrementum etiam ceſſat. Clarius tamen horum author ſuam in ſequenti parte ſententiam aperuit.

15 *Et hac ratione, quo magis priori die homo augetur, eo calidior redditur. quo etiã poſtrema die marceſcit plurimum, eo frigidiorem fieri neceſſe erit.*

Nos ergo recte partem ſuperiorē, ubi ait: Neceſſe ſiquidē eſt, ut augeſcens corpus, & ad uim progrediens calidum ſit, interpretati ſumus. Erat enim è contrario dicendum, ob calorē innatũ augeri, quæ augentur: non autem quia augeãtur, ideo eſſe calida: ut eadē ſit ratio in his, quæ decreſcunt. Putant nanque, quando non amplius creſcit, frigidum fieri propter ocium, dum priſtinum incrementum, quod in opere erat, nunc quieſcit. G

16 *Qui eo modo ſe habent, pleriq; eo ipſo anni tpe, quo decreſcere cœperint, ſani ſua ſponte fiunt, diebus quadragintaquinque. Qui uerò id tēpus exceſſerint, anno ſua ſpõte ſani fiunt, niſi re alia lædatur homo.*

Quoſnam eo ſe habentes mõ nominat? Nimirũ quos prius cõmemorauerat. Qui ab exercitatione ad ociũ trãslati pus expuunt, & mingũt, dyſenteriiſq; corripiunt̃. Vbi equidē dixi me plures uidiſſe cruẽtis arreptos dyſenteriis, ꝗ laborioſa negotioſaq; uita relicta, ad deſidē ſe cõtulerint. Qui uero pus expuerint, aut minxerint, nullos unquã uidiſſe. At hic (ut arbitror) crudũ quē uocant humorē, ubi concoctus ſit, pus eſſe putat. Qui aũt hoc mirum ſit? quando, & Eraſiſtratus quoq; ea, quę in urinis febricitantium ſubſident, pus eſſe, non hunc humorem cenſeat? neq; nouerit in bene ualentibus etiam qui uoraces ſint, id genus plurimum ſubſidere? Nos multos obſeruauimus, qui in ocio aliquandiu uitam egere, urinis magnam copiam rei, quæ muco ſic appellato ſimilis erat, excreuiſſe, & in eorum nonnullis ubi hæc tarde permeabant, puri ſimilia excernebantur, quemadmodum & in reſpiratoriis inſtrumentis, qñ diutius contenta concoquuntur. Huius autem, & ipſe paulo ante cauſam retulit: in dyſenteria quidem, quum dixit uiam decliuē in cauſa eſſe celeris excrementorum trãſitus: quemadmodum tardi accliuē in iis, quæ tuſſi reiiciuntur: in urinis uerò loci calorem. Quòd ſiquis concedere nolit in urinis, aut ſputis, aut excrementis à pure crudum humorem differre: is alterutro errori obnoxius eſt, q a uel ultro, ne ſuum dogma prodere uidetur, doloſe agit, Eraſiſtratum imitatus, qui uoluit febres oẽs habere ab inflãmationibus ortum: uel ſophiſtes eſt, qui in operibus artis nunquã uerſatus ſit. hos antiqui recte λογιάτρους appellant. Porrò à crudo humore pus colore, ſubſtantia, ac odore diſtat. Iam & ꝑ nares, & per os certis quibuſdam uel incertis circuitibus fit huiuſce crudi humoris excretio, vñ expurgatur cerebrum, cuius nulla nunc ab illo, qui hæc ſcripſit, mentio habita eſt. Merito tñ dixit, prædictos ſponte ſua fuiſſe ſanatos id eſt nullo noſtro negotio. Nã ipſa quantum ſatis ſit, natura expurgat. At expurgationis duplicē ipſe præſcripſit terminum. Alterũ eo anni tēpore, quo dicta iam excretio ipſis cœpiſſe contigit: alterum qui in annum protenditur: ut tamen qui breuior eſt, ad quinq;, & quadraginta dies ꝑducatur. Nõnulli uerò nõ quadraginta quinq;, ſed qua H

draginta

A draginta ſcribunt. Ego ſanè multos in hunc modum à natura fuiſſe expurgatos quum obſeruauerim, non eos duos ſolummodo * terminos euacuationis, quos iſte deſcripſit animaduerti, ſed quàm plures. Alius etenim alio præfixo termino plenè purgatus eſt, alij quidem diebus quadraginta: alij in menſes, & eos non numero pares, progroſſi ſunt: nec deſuere, qui per annum integrum ab eo ſymptomate detenti ſint.

* Melius in manuſcriptis ὅρον legitur quàm in impreſ. ὅρων.

17 *Morbi qui celeriter fiunt, & quorum occaſiones manifeſta ſunt: hos quàm maxime periculo vacare denuntiabis. His verò curationem adhibebis, contraria occaſioni ipſius morbi inſtituendo. Nam ſic illud, quod morbum in corpore excitat, depellas.*

" Cum his illud pugnare uidetur, quod in aphoriſmis traditum eſt, Acutorum morborum non
" omnino certæ ſunt pronuntiationes neq; ſalutis, neq; mortis. Sabinus, dum nodũ ſoluere conatur, nugatur plurimum, nihil tñ quod conſentaneum eſſet, attulit, ut & aliorum pleriq;, qui librũ hunc exponendum ſuſcepere. Mihi uerò non uidentur aſſequi quid ἐξ ὀλίγου ſibi uelit. Ipſi enim arbitrantur de breuibus & acutis morbis ſermonẽ haberi: quum tñ ipſe non uideatur id uoluiſſe, ſed de ijs qui à manifeſtis cauſis recentem ortum habent, ex breui tempore, non autẽ ex mul
B to excitatum. In his ſiquidem facilis eſt eius quod euenturum eſt prædictio, utpote quia iam & ipſa cauſa qualis, & quanta ſit cognoſcatur. At, qui paulatim & longo temporis ſpatio fiunt, nec ſui ortus apertã aliquã cauſam habent, in his non ita erit præſagitio tuta. Recentes uerò morborũ cauſæ ſunt, æſtus, refrigerationes, uigiliæ, mœrores, curę, cruditates, durũ cubile, laſſitudines, ebrietates. & id genus reliqua. Per ea ergo quæ morborũ occaſionibus contraria ſunt, moliendã eſſe curationẽ ait. Vt ſi exæſtuauerit, refrigerantia adhibeantẽ: ſi frixerit, calfacientia: ſi laborauerit, ut quieſcat: ſi in otio præter morẽ degerit, plenius exercitetur: ſi fuerit repletus, euacuetur: ſi euacuatus, repletur: in quem modum ſuperius etiam ea parte dixit, cuius principium eſt, ‖ Quos morbos repletio gignit, euacuatio ſanat. Supra textu r. 181.e

18 *Quibus in vrina arenoſa ſubſident, vel pori, his inter initia tubercula ad craſſam uenã exoriuntur, ac ad ſuppurationem ducuntur. Poſtea verò ſi ea tardius erũpant tubercula, ex pure coguntur pori, qui cum vrina extruduntur per venam in veſicam.*

Poteſt quidẽ eſſe, ut ea de cauſa quã ipſe attulir, eiuſcemodi vrinæ fiant: poteſt & pariter eſſe, ut fiant abſq; uena, ex affectu renis. Frequenter tñ huiuſmodi excretiones in vrinis proueniunt
C etiam ſine tuberculis: nempe quando craſſus & ſatis uiſcoſus humor tarde egrediens, ab illius loci calore exiccatus cogitur.

19 *Quibus Vrinæ ſunt ſanguinolentæ, his venæ laborarunt.*

Obſcurũ eſt qua de re, laborarunt, dixerit. Nã ſignificare poteſt eas imbecilles factas, ut ſolutis uiribus ſemicoctum ſanguinẽ generẽt: qui uel ꝑ earũ imbecillitate facile profluat, uel quaſi res aliena ab illis excernatẽ. Poteſt præterea cõiter, laborarunt, ſignificare affectæ ſunt, ꝙ ſcilicet tota affectio citra renũ incommodũ ad ſolas uenas pertineat. Quę tñ illa ſit, haud ex hac expoſitione indicatur. At uerò perquàm manifeſtum eſt ꝙ neq; Hippocrates, neq; Polybus, unquam οὐρήματα dixiſſent, quum ita dicere potuerint, quibus ſanguinolẽta ſunt τὰ οὖρα. Alioquin enim Hipocrates frequentiſſime οὖρα ſcripſit: οὐρήματα uerò nullibi in eius ſcriptis inuenias. Sunt & alia multa aſcripta in hoc libro, quæ manifeſte indicant ea neque Polybi, neque Hippocratis fuiſſe.

20 *Quibus vna cum vrina, & ea craſſa carunculæ forma pilos referentes egrediuntur, eas à renibus prodire cognoſcas, † & ab Arthriticis.* Hæc particula in manuſcriptis non habetur.

D Aphoriſmum illum in hoc loco interpretatus eſt, ‖ Quibus cum urina craſſa carunculæ paruæ, aut capillis ſimiles egrediuntur, his a renibus fit excretio. 4 apho. 76. Ext. ord. 36.b

21 *Quibus vrina nunc pura eſt, nunc autem ueluti furfures innatant, his veſica ſcabie tenetur.*

Hoc item loco eum aphoriſmum deſcripſit, ‖ Quibus in urina craſſa furfuraceum quid excernitur, his ueſica ſcabie laborat. 4. apho. 77. Ext. ord 36.e

22 *Plurima Febres ex bile gignuntur, quarum formæ ꝑter eas q̃ ab occultis doloribus proueniũt, ſunt quatuor. Earum nomina ſunt continua, quotidiana, tertiana, & quartana. Quæ Continua vocatur, ea à bile plurima fit & ſinceriſſimo: indicationesq́ ſinceriſſimas, & tempore breuiſſimo facit: corpus etenim quod nunquam refrigeratur, citiſſime colliqueſcit. quippe quod ex multo calore feruet. Quotidianam poſt continuam copioſior bilis parit, & alijs velocius depellitur: eſt tamen quàm continua longior, quia à minore bilis copia gignitur: quieſcitq́ interim corpus, quod in continua requiem nullo habet tempore. Tertiana verò longior eſt quàm quotidiana, vtpote quæ ex pauciore bile naſcatur: Vt autem diutius in tertiana quàm in quotidiana corpus requieſcit, ita etiam hæc quotidiana prolixior eſt. Quartanarũ in alijs eadẽ ratio, niſi quòd tertianis ſunt longiores: quo enim minus bilis participes ſunt, q̃ calorẽ præſtat, eo magis*

habent vt corpus refrigeretur: Ab atra autem bile prouenit is exceſſus,atq; etiam q̄ ægre depellatur:nam E
bilis atra omniũ,quæ corpori inſunt maxime lenta eſt, ſedemq́ diuturniorem habet. Quòd quartanæ fe-
bres expertes non ſunt bilis atræ,ſic cognoſces: Autumno ſiquidem homines à quartana corripiuntur,et a
quinto & vigeſimo ſuæ ætatis anno,ad quintũ & quadrageſimũ. Hæc autem ætas præ omnibus alijs ætati-
bus atræ bilis eſt particeps,& autumnus præ alijs omnibus temporibus. Quos verò extra id anni tempus,
eamq; ætatẽ quartana inuadit,nouiſſe oportet,eã febrẽ, niſi homini aliquid obfuerit,minime fore longã.

Pleriq; expoſitores,in quibus poſuerim Sabinum, illum mihi imitari uidentur,qui quũ aqua
inter cutem laboraret,medicum expoſcebat ut ſuam diligenter reduuiã curaret: alterutrum ſa
ne erat,aut is ſe uniuerſo corpore laborare nõ aĩaduertebat,aut putabat curationem nõ requi-
rere. Pari modo & expoſitores,aut animi oculis cæcutiunt, aut arbitrantur leuioribus quidem
erroribus eſſe cõſulendum,maioribus uerò nullum eſſe remedium adhibendũ. Hi quaſi ex pro-
fundo excitati ſomno ſentiunt tandem,quàm ea,quę in hac parte tradita ſunt,nempe quotidia
nam eſſe tertiana breuiorem,cum Hippocratis ſententia pugnẽt,qui in primo epidemiorum li-
bro ‖ necnon in aphoriſmis‖ aperte protulerit tertianam celerrime iudicari:& proinde aiunt li-
brum hunc nõ eſſe Hippocraticum, quum & falſa contineat, & quæ ab his, quæ alibi ſcripta ab F
Hippocrate ſunt,diſcrepent. Quippe ſi in hac tantũmodo re putant,hunc qui iſta,quę libro huic
inſerta ſunt, adſcripſit, tum mẽtitum fuiſſe,tum etiam Hippocrati refragari,ſimiles illi ſunt, qui
reduuiæ attendit,corpus uerò uniuerſum eſſe peſſime affectum non aduertit. Quem enim latet
quotidianam eſſe longiorem tertiana,is ſe in operibus medicinæ parum eſſe exercitatũ prodit.
Porrò ille non tam ex impudenti ſtupiditate mendacium id effinxit, quã probabili ratione mo-
tus: eo magis quòd inter antiquos non nulli fuere, in quibus eſt Plato, qui ſenſere continuas
febres ex ignis exceſſu gigni,quotidianas aeris,tertianas aquæ,quartanas terræ. Platonis uerò »
hæc ſunt uerba: Itaq; corpus quod ex ignis abundantia laborauit,continuos feruores & febres »
efficit:qđ uerò ex aeris,quotidianas:at ex aquæ,tertianas,ut quæ igne & aere ſit tardior:quar- »
tum autem quum ex terra ſit,omniũ lentiſſimũ eſt,& quadruplicibus temporis circuitibus pur- »
gatur, quartanam efficiens ægre remouetur. Igitur quum Plato elementum pigerrimum,quod
& firmiſſimum eſt & ad motum difficilimum,quadruplicibus purgari dicat circuitibus,ueriſimi
le ipſis uiſum eſt,alia quoq; inter ſe eadem proportione differre,qua genita ſunt,ut quod ſubin-
de ſequitur terreſtre elemẽtum,utpote aqua, circuitũ etiam quaterno proximum producat:itẽ
quod huic cõſequens eſt, qui aer eſt,quotidianũ:quod uerò citiſſime mouẽ,id autẽ planè ignis G
eſt,febrẽ parit cõtinuã. Probabilior tñ ea ratio eſt, q̄ cauſam ortus ipſarũ in calidũ natura refert
elementũ,id eſt ignẽ. Neq;.n.conſentaneũ eſt affectũ calidiſſimũ à frigido dominãte elemẽto in
corpore gigni:congruũ ſanè eſt calidũ affectũ ex redũdantia elemẽti calidioris excitari. Diſcre
pant aũt mutuo febres ſuis ipſis drijs,quas in quãtitate cauſæ ponas. Qđ ſi cõceſſerimus,febris,
q̄ cõtinentiſſima iuxtaq; & calidiſſima eſt,à plurimo igne proficiſcẽ:qđ huic cõtinens eſt,ſcđm
ſibi uendicabit in quantitate locum,tertium tertiana,quartũ quartana. Solutiones quoq; earum
erunt cauſis conſequentes:calidiſſimæ quidẽ febris,citiſſimę:ab his uerò temporis ſpatio ſcđm
ordinem habent quotidianæ,tertiũ tertianæ,quartũ quartanæ,ita ut ſi ad ꝓbabilitatẽ reſpicias
hæc ſanè erũt rectè ꝓnunciata. Hanc uerò rationẽ rerũ ipſarũ explanatio cõuicit. At in ſuperio-
ri uenarũ anatome eius author nulli innixus probabili argumento non ſemel,aut bis,aut ẽt ter
emẽtitus eſt,ſed ſæpiſſime:ut neq; unũ quippiã in illis inuenias,quod uel caſu ſit rectè expoſitũ:
unde mirabile profectò eſt, qđ in nullo eorũ authorem, qui oĩa hæc à libro de Natura humana
tiſq; huc conſcripſit,accuſauerit unquam,in pręſentia accuſet ita,ut ob hoc non amplius illi ui-
diatur liber hic fuiſſe Hippocratis. Porrò & id mirandũ eſt,q̄ Sabinus,& alij pleriq; expoſitores
ſuperioribus oĩbus ſemper applauſerint,aſſerentes hoc quidẽ mirifice fuiſſe ab homine dictũ, il H
lud uerò ſumma cum fœlicitate,aliud diuine:nunc,autẽ eorum oĩum obliti ex una tñ cõtradi-
cẽdi occaſione,ſtatim cœperit illis uideri liber hic nõ eſſe amplius Hippocratis,ipſumq; in Poly
bũ trãſferunt. Quaſi ipſi aphoriſmos legerint,atq; ẽt primũ epidemiorũ librũ,non legerit autem
Polybus:quem fieri nequit,quũ Hippocratis diſcipulus fuerit, nõ ſæpiſſime ab eo de febriũ diſ-
ferentijs audiuiſſe,& non raro etiã eius libros relegiſſe. His accedit q̄ uiderat & ipſe in ægris ter
tianam cito iudicari,quotidianã uerò longiori tempore perdurare. Nã neq; in eis ponendus eſt
Polybus,qui Alexandriæ diuinabant:ij nullo unquã uel uiſo ægrotante,in ſcholis uerſabanẽ,ni
hil unquam quod ſanum eſſet dicentes,neq; ea etiã quę in ægrotis clariſſime apparere animad-
uertunt,qui in arte exercitati ſunt. Vnde is horũ author aut ſophiſtes fuit,aut ueterator,ut uide
tur:quippe qui, ut notam aliquam ſeni inureret,falſa libro annexuit. Nam iuniorem illum fuiſſe
qui hæc tradidit literis,nomen σύνοχος argumento eſt. Neque enim unquam Hippocrates uel ex
antiquis alius continuam febrem σύνοχον nuncupauit,ſicuti neque urinas ὀυρήματα. Sunt ſanè uo
cabula iſta medicorũ recentiorum,qui linguam antiquorum ignorarunt. Quare hæc miſſa facia
mus quæ ſuppoſititia ſunt,& ad librum de uictu ſalubri,quem Polybi fuiſſe aiunt, accedamus.

Sect 3. tex. 8 3. 119 h
4. apho. 59. Ext. or 31 g.

GALENI DE OCVLIS
A DEMETRIO TRANSLATVS
NVPER A VARIIS MENDIS
EXPVRGATVS

Quòd oculorum, & partium eorum, & operationum notitia eſt neceſſaria volenti curare oculos: & quòd cryſtallinus eſt pars principialis oculi, cui cætera ſubſeruiunt. CAP. 1.

OPortet medicum, oculorum curam habere uolentem, prius eorũ natu
ram optime cognoſcere: unumquodq;.n. membrum infirmum ideo
curatur, ut ad naturã ſuæ propriæ ſanitatis conuertatur. Sed ſcientia
naturæ membri, & uniuſcuiuſq; compoſiti, non poteſt comprehendi
niſi partes totius noſcantur. Qui igitur oculorum naturam ſcire deſi-
derat, primo omnes partes quibus conſtructi ſunt intelligat: noſcatq;
operationem cuiuſq; partis, & quæ fuerit illius neceſſitas, & quo mo-
do quæcunq; pars illa componatur. vnde de difficilioribus dicamus.
Sciamus itaque, ꝙ omne membrum compoſitum habet propriã actio
nem propter quam factum fuit, quam actionem cum una ſuarum par
C tium operatur, cæteræ uerò illi operanti miniſtrant. Sic & de oculis eſt, qui cũ è multis partibus
diuerſis compoſiti ſint: uiſus tamẽ proprie fit ab uoa ſuarum partium, id eſt humore, qui dicitur
cryſtallinus. Cæteri uerò humores, atque panniculi ſunt propter iuuamentum ipſius, quod ex-
planabimus, cum de omnibus diſputabimus.

De colore, figura, & ſitu humoris cryſtallini, vitrei & albuginei, Et de tribus tunicis quæ ſunt poſt vitreum: Et de tribus quæ ſunt ante albuginem: Et de tela aranea. CAP. 2.

Cryſtallinus eſt humor albus, ſplendidus, lucidus, non omnino rotundus, ſed aliquantulũ pla
nus, qui locatus eſt in medio oculorũ. Albus eſt & ſplẽdidus, ut cito uarios colores recipiat, quia
albũ & ſplendidũ corpus cito & ueclociter coloribus opponitur, ſicut in claro uitro fieri patet.
Rotundus, ne cito patiatur, quia oĩs forma rotunda non cito patitur, quia angulis caret. Parum
latus, ut lumen ſumere poſſit: ſi.n. rotundus eſſet exquiſite, lumen non cito ſumere poſſet, qa in
loco uno ſtabilis nõ eſſet. In medio locatus, ut cæteræ partes ſibi mioiſtrent: quædã, qbus defen
ditur: quædam, quibus adiuuatur: unde neceſſario in medio ſibi miniſtrãtium fuit. Quòd aũt in
eo ſit uiſus, teſtatur id, quod uidemus in cataractis: aqua.n. cum inter cryſtallinũ & corneã ſte-
D terit, ut nõ poſſit ſpecies præ aqua ad cryſtallinũ tranſire, lumen amputat uiſuale: ſed aquæ abla
ta lumen reparatur. Cryſtallious aũt in medio duorum locatur humorum, quorum unus retro
eſt, qui dicitur hyelinos, id eſt uitreus, quaſi ut uitrũ lucidus. Alter uerò eſt, qui eſt quaſi albumẽ
oui, & dicitur albugineus. Poſt uitreũ ſunt tres panniculi, quorum primus uitreum circundat,
quaſi rete, inde, & retina dicit̃. Poſt hunc eſt alius, ſimilis ſecundinæ, & dicitur ſecundina. Iuxta
quẽ eſt tertius, qui oſſa contangit, durus & ſolidus: unde & ſcliros uocatur. Ante albugineũ, ſunt
tres panniculi, quorũ unus albugineo coniungit̃, eumq; circundat, qui eſt quaſi vuea, eiuſq; co-
lor nigredini pertinet, unde uocant eum rhagoida, id eſt vueã. Ante hunc eſt alter cornu ſimilis,
unde ceratoidis, id eſt cornea, dicit̃. Iuxta hunc eſt alius, ꝗ penitus nõ circũdat ſicut alij ſed eos
intra ſe iungit, unde coniunctiua dicitur, quia ſi cornea ab ea operiretur, ſpiritus eam perforare
non poſſet. Inter cryſtallinum & albugineum eſt tela aranea. Sed nunc uideamus examen uniuſ-
cuiuſque ipſorum. Et primo de uitreo, tribusq; panniculis poſt eum exiſtentibus.

Quòd cryſtallinus vitreo nutritur, et quòd nerui optici ſoli concaui & de cerebro veniunt tecti dura & pia matre ad loca oculorum, et de tribus tunicis quæ ſunt poſt vitreum. CAP. 3.

Dicamus igitur ita. Omne membrum neceſſarium eſt ut habeat cibum, quo inſtauret̃ id quod

calore naturali & accidentali intus & extra diſſoluiſ. Cibus uerò membro conueniens eſt, quē E
ſibi mēbrum bene aſſimilat. Cryſtallino ergo cibus eſt ſic neceſſarius, ut ipſe ſit albiſſimus, & clariſſimus: & hoc cum ſanguinem in ſui naturam ſumere nō poſſit, neceſſario uitreum habuit mediantem, qui medius eſt inter naturā ſanguinis & cryſtallini: albior enim ſanguine eſt, & minus albus quàm cryſtallinus. Hic autem uitreus humor eſt de ſanguine in uenis ſubtilibus & arterijs digeſto: unde mutatus eſt à ſuo colore in ſpeciem uitri. Ipſæ enim uenę & arterię ſunt de retina, quæ procedit à ſubtilibus cerebri pāniculis, neruum per quem ſpiritus ducitur circundantibus, qui neruus concauus eſt: quod planius dicemus ut pateat. Natura n. à cerebro ſenſum & uoluntarium motum omnibus tribuens membris per neruos mediantes, duos neruos à cerebro prodeuntes, ad oculos mittit: quos unus durus eſt, unde ſit motus: alter mollis & concauus, neq; prę ter ipſum in toto corpore concauus alius eſt: quod ideo fuit, ut animatus ſpiritus uiſum faciens, per eum duceretur. Cerebrum uerò duobus panniculis eſt opertum, uno ſubtili & molli, altero duro & craſſo: ſubtilis autē ſecundinæ aſſimilatur, quia uenas & arterias babet, qui cerebro prodeſt, quia nutrit & defendit eum cū ſuis arterijs & uenis: craſſus uerò defendit ſolummodo ab oſſibus capitis appropinquātibus ei. Omnes autem nerui à cerebro procedentes, iſtis pāniculis ſunt operti, donec capitis oſſibus egrediant̄: ſimiliter nerui ad oculos uenie̅tes, his duobus panniculis circundant̄. Vnde molli panniculo concauus neruus circuntegitur, & extenditur in modum telæ cum ſuis uenis: eſt autem rete uitreum humorem cooperiens. Vitreus autem humor medium cryſtallinum comprehendit. Retina uenis & arterijs ad uitreum portat cibum, & cum ſuis neruis ſenſum & ſpiritum uiſibilem ad cryſtrallinum ducit. Subtilis aūt panniculus, qui ſecundina dicitur, quo neruus circumtegitur, cum alio qui retina dicitur, coniunctus eſt, illi ſecundo loco cryſtallino iunctus eſt, cui ſecundina præſtat auxilium, quia ſuis uenis & arterijs nutrimentum portat ad retinam, & defendit eam ne rumpatur. Durus autem panniculus ſubtili coniungitur, eumq; circundat: qui ad hoc ualet oculis, ꝙ eos ab oſſe defendit, in quo locati ſunt, ne eis ſua duritie noceat, & eſt quaſi ligamentum oculorum. Sufficiant hæc de tribus humoribus, & tribus panniculis poſt cryſtallinum exiſtentibus. F

De tribus tunicis ante cryſtallinum iunctis eis, quæ ſunt poſt ipſum: deq; iuuamentis earum & albuginei humoris: et de coniunctiua, & muſculis qui mouent oculos & palpebram, & ſuſtinent neruos opticos. CAP. 4.

Panniculi uerò tres ante cryſtallinum exiſte̅tes taliter ſunt. Diximus. n. pāniculos cooperire G
cerebrum, neruosq; ad oculos uenientes circundare: ſed tamen in oculis exiſte̅tes diuiduntur, & faciunt duos: uterq; tamen ad medium cryſtallini iungitur, in loco qui dicitur iris. Super pupilla eſt panniculus cornea, qui à duro panno cerebrum cooperiente procedit: & pāniculus qui uuea dicitur, & ab illo, quem ſecundinam dicunt procedit, qui vt diximus, iungitur duro, qui cooperit, ut dictum eſt, ſecundinam. Panniculus uerò exterior, ideſt cōiunctiua, ſuper corneā procedit. Cornea uerò ad hæc neceſſaria eſt ut cryſtallinū defendat, ne ab exterioribus, quia durus panniculus eſt, patiatur. Hæc autē ſubtiliſſima, & alba, & dura eſt: ſubtilis & alba, ut cito ſpiritus eam penetrare poſſit: dura, ne propter ſubtilitatem cito rumperetur. Vuea tribus de cauſis neceſſaria eſt: una, ut corneā nutriat, quæ uenas unde nutriatur habere nequit: alia uerò, ut media ſit inter corneam & cryſtallinum, ne cornea duritie ſua noceat cryſtallino: tertia, ut coadunet lumē ſuo colore nigredini pertinente: omne. n. lucidum, lumen diſpergit, nigrū uero coadunat. Vuea ergo multitudinem uenarum habuit & arteriarum, ut corneam nutriat: mollis fuit, ne cryſtallino inferret nocumentum. Proprios habet uillos in quibus aqua coadunatur in cataracta. Lenis autem exterius eſt, ne cornea ſibi noceat. Color eius eſt ſicut color cœli, ut lumen ſicut diximus, coadunet. In medio eius foramen eſt, per quod lumen ingreditur: & intrinſecus plena eſt H
humore qui dicitur albugineus, ut faciat cryſtallinum à cornea diſtare. Albugineus alterius iuuaminis eſt, quia cryſtallinum defendit, ne ab exteriori aere deſiccetur: & humectat uueam, ne noceat cryſtallino. Sed inter cryſtallinum & albugineum quidam eſt panniculus tenuiſſimus, ſicut cortex tenuiſſimus cæpæ, uel araneæ tela, qui medium operit cryſtallinum, ut eum ab uuea defendat. Ideoq; quidam medici dixerunt oculorum pāniculos, ſeptem eſſe, dixerunt alij ſex, alij quinque, quidam quatuor, quidam tres, non nulli duos, quorum diſcordia non erat in re. Dicentes enim ſeptem, computabant retinam, ſecundinam, ſcliron, araneam, uueam, corneam, coniunctiuam. Qui autem ſex, retinam non eſſe panniculum dicebant, aſſerentes defenſorium pāniculum quoddam eſſe: retinā potius nutrire, quàm cuſtodire. Sed qui quinque autumabant, araneam non panniculum, ſed cryſtallini partem, eſſe dicebant, neque coniunctiuam. Dicentes autem quatuor, contendebant coniunctiuam non eſſe pāniculum, ſed ligamentum oculorum, neq; retinam nec araneam talem. Tres eſſe dicentes, uueam & ſecundinam unum eſſe dicebāt panniculum, quia uuea à ſecundina procedit: retinam quoq; & araneam unum panniculum: itē ſcliron & corneam unum panniculum. Qui duos dixerunt, ſcliron & corneam unum intendebant: & ſecundinam & corneam unum: retinam uerò & araneam & coniunctiuam non eſſe panniculos.

A panniculos.Intentio ergo antiquorum erat una. Nunc de coniunctiua dicamus,de qua hucuſq; tacuimus.Sciendum ergo,lacertos oculis eſſe neceſſarios,quibus poſſent moueri,& uiſilibus rebus opponi.Ideoq; ſeptem babent lacertos,quorum unus mouet oculos erga nares,alter uerſus tempora,tertius ſurſum,quartus:deorſum,quintus firmat,& corroborat neruũ,unde uiſus procedit: duo alij alligant coniunctiuam ne uſque ad corneam tendat, & operiunt lacertos ibi exiſtẽtes in angulis oculorum.Tres iterum ſuperiores palpebras mouent,unus ſuperius, & duo inferius uero palpebræ nullum habent motum.

PARTICVLA ſecunda eſt de ortu neruorum ſenſus à cerebro.Et triplici ſpecie regitiuæ uirtutis: Et de neruis opticis & ipſorum coniunctione, & ſpiritibus uiſiuis. Et de modo quo ſit uiſio. Cuius ſex ſunt capita.

Quòd omnes ſenſus à cerebro procedunt, & ab ipſo prodeunt ſeptem paria neruorum,cæteri uerò nerui a ſpinali medulla. CAP. I.

NEceſſe eſt qui naturam oculorum vult ſcire, prius cerebri naturã optime cognoſcat. Viſus
B enim ab eo procedit,& ſuperior eius actio ad eum conuertitur. Cerebrum aũt frigidius,& humidius cæteris membris eſt,quod poſtea explanabimus.Initiũ.n.eſt ſenſus & uoluntarij motus ac regitiuæ uirtutis.Nullum.n.aliud membrũ hac actione fungitur,ſed cerebrum.His.n.modis operatur,uel per ſe,uel per uiam adiuuantis,inſtrõ adiuuante ſenſum agit,& motum uoluntarium. Inſtrumenta ſunt nerui,qui duobus ſunt modis,quidam à cerebro,quidam à ſpinali medulla ꝓcedunt:medulla ſpinalis tñ de cerebro eſt,unde cerebrũ ſundamentũ neruorũ eſt oĩum. Sed duris neruis uoluntarius motus efficitur:dum nerui cum lacertis componuntur. Lacerti.n. de neruis ſunt & carne & ligamento compoſiti, & ligamẽta ab oſſibus procedunt.Molles nerui quinq; ſenſus faciunt. Quibus oĩbus ſubtilior & acutior eſt uiſus,qui ſenſus igneus eſt,& igneã habet naturam.i.ſplendorem & ruborem:lumen igneæ eſt naturæ,quia cum coadunatur intus, ignis ex eo ſuccẽditur. Poſt uiſum eſt auditus,poſt quem olſactus,poſt olſactum, guſtus:q quidem,quia ſentit quod eſt aquoſum,aquę pertinet.Sapor.n.qui ſentit̃ nihil aliud eſt, q̃ aqua alicuius corporis ſiccitati admiſta, calore operante: proinde antiqui ſaporẽ uocauerunt chymũ,i.liquorem. Cæteris ſenſibus tactus craſſior eſt,qui quidẽ ſentit quod terreũ eſt,& terræ pertinet.i. durum,molle,calidum,frigidum,& ſiccum,& quæ ex his procedunt. Omnes autẽ nerui ſenſum
C habent tactus,ſed non uoluntarium motũ,ut diximus: quia duri nerui tñ uoluntario motu fungunt̃:ſed molles duris ſunt ſenſibiliores: ꝓcedũt uerò duri plus à ſpinali medulla.A cerebro autem procedunt ſeptem paria neruorũ:quorum primum,& ſcd'm par ad oculos ueniunt:Vnũ eſt concauum per quem ſenſus uiſus fit.i.per quem animatus ſpiritus uiſum dans ad oculos tendit: Scd'm par oculi lacertos & palpebras mouet. Tertium ad linguam tendit,dans ei ſenſum saporum.Quartum ad palatũ deuenit,ubi guſtus ſenſum facit. Quintum ad aures accedit ſenſum auditus faciens.Sextum ad uiſcera deſcendit,& per ea diuiditur,dans eis tactum. Septimũ mouet lacertos linguæ. Cæteri quibus mouentur manus,pectus,pedes,dorſum,& caput,de ſpinali medulla procedunt. Sic cerebrum cum inſtrumento.i.neruis,motum agit, & ſenſum.

De Trina actione uirtutis regitiuæ & de animali ſpiritu, & natura cerebri. CAP. 2.

Regitiua uerò actio per ſe ſolũ tribus modis eſt, phantaſia in fronte,ratio in medio,memoria in puppi. Cerebrum habet quatuor cõcauitates,quæ dicunt̃ uentriculi,duæ ſunt in prora,tertia in puppi,quarta inter proram & puppim,in quib⁹ ſemper eſt animatus ſpiritus,quo actus,ut diximus,fit.Spiritus aũt animatus,de uitali fit:uitalis in corde generatur& naſcitur.A corde enim duæ uenæ ad cerebrum aſcendunt,quæ ſubtus cerebrum uenientes,multis diuidũtur modis,&
D protelatę faciũt quaſi rete,per quas ſpiritus uitalis à corde ad cerebrũ ductus,in illo reti morat̃, quouſq; mundificetur,& ſubtiliter. purificatus,deinde ad medium uentriculum cerebri tendit, ibiq; aliquantulum permanens ſubtiliatur: poſtea ad puppis uadit uentriculum. Sed uia, q̃ eſt a medio ad puppim,non eſt aperta: habet.n.portam, in qua quoddam obſtaculum eſt, cuius forma eſt ſicut pinea,quam anatomici Vermem uocant:ſed fermè ſemper clauditur. Vnde cum ſpiritus qui eſt in puppi, fuerit motus, fit memoria:cũ is qui eſt in medio, fit intellectus & ratio:cũ ille qui eſt in prioribus,fit ſenſus communis & phantaſia.Hæc eſt diſpoſitio cerebri,ſuæq; actionis.Cerebri autẽ natura frigida eſt & humida.Frigida duabus de cauſis:Vna propter multitudinem ſui motus:quo fiunt memoria,intellectus,& imaginatio.Secũda propter motionẽ, quæ ab eo dirigitur:unde fiunt ſenſus & uoluntarius motus,ne cauſa ſuæ motionis calidiſſimum factũ, incenderetur,& incenſum conſumeret̃ amplius. Si cerebrum calidum eſſet,memoria inſtabilis eſſet:caput.n.calidum, mobile eſt naturaliter,frigidum contra. Memoriæ uerò requies & ſtabilitas eſt neceſſaria,quod ſic atteſtantur,quia calidũ cerebrũ habẽtes,inſtabiles,& mobiles ſunt. Humiditas autẽ cerebri duabus de cauſis eſt neceſſaria: Vna,ne ex motu nimio deſiccar et̃:motus.n.calorem facit,calor uerò deſiccat humiditatem: Alia,ut in eo uelociter imaginatio formaretur,& cito ſenſum qui eam dirigit,ſuſcipere poſſet,& uelociter ad audita diſcernendũ moueretur:

retur:rurſus ut nerui ab eo procedentes molles eſſent. Impoſſibile eſt enim à duro,molle,uel à E
molli,durum generari:proinde prora mollior eſt puppi,quia de prora molles,de puppi duri ner
ui proceduut, quibus motus uoluntarius fit,

De neruis opticis & eorum differentijs à cæteris neruis. *CAP. 3.*

Qui inſtſm uiſus optime ſcire deſiderat, primum naturam utriuſq; nerui uiſibilis inueſtiget,
ut bene cognoſcat, quibus cum cæteris neruis cõicet, & quibus diſcrepet. Deinde de uiſibili
ſpiritu perquirat, quatenus ſciat cũ quibus ſpiritus conueniat,& in quo diſcrepet: poſtremo de
ipſo uiſu quo modo fit,quod in hoc capite planè deſcribam.Primum itaq; neruorum par, quod
ſupra diximus cum utroq; cerebro peniculo deſcendere,& ſecum uiſibilem ſpiritum ducere,cũ
cæteris neruis ſenſum facientibus duobus modis conuenit:Vno,quia ut alij,à cerebri prora de-
ſcendit: Alio,quia & ipſe nobilis eſt,diſcrepat tamẽ ab eis,ſex modis.Primo,quia maior cæteris
eſt à cerebro & à ſpinali medulla procedentibus: Magnus uerò quia concauus eſt: ſi enim eſſet
paruus,neceſſario ſubtilis eſſet, unde cito frangibilis: cuius concauitas neceſſario fuit larga,ut
nullã pateretur obſtructionem & ideo magnus fuit. Secundo,quia ſolus ſic concauus eſt,ut eius
concauitas ſenſui oſtendatur,quæ concauitas protenditur uſque ad locũ,in quo panniculus ocu F
lorum,qui rete dicitur,ſe procreare incipit:quod facile ſenſui patet,ſi anatomia cernatur.Incho
at quoq; ipſa concauitas ab utroq; cerebri uentriculo, qui eſt in cerebri prora:in quo tamen lo-
co concauitas uideri non poteſt,quia ſubtiliſſima & anguſtiſſima eſt.Hoc foramen qui vult aſpi-
cere,quærat in cerebro magnorũ animalium in hora,qua occiduntur.Caueat tamen ne in æſta-
te,calidove tempore fiat:& utroſq; cerebri panniculos tangat caute, ne frangantur,& in fine il-
lorum panniculorum inueniet illud neruorum par ab utroq; uentriculo procedentes: poteritq;
uidere qualiter ipſa concauitas ab ipſis uentriculis inchoet. Tertio,quia uterq; uiſibilis neruus,
intrinſecus eſt molliſſimis,ut facile ſentire poſſit,extra aliquantulum durus,ut à paſſione ſit illę-
ſus.Quarto,quia per hoc par neruorum multo maior ſpiritus quãtitas,q̃ per omnes neruos ſen-
ſum & motum uoluntarium facientes,ducitur:in illis tamen non ſubſtantialiter, ſed ſola uirtus
eius per eos uehitur.per illud autem par multa ſpiritus eſſentiæ quantitas defertur. Oculi enim
cum ſint nobiliſſimæ actionis,uadit ad eos multum de ſubſtania ſpiritus, uſq; ad panniculum q
dicitur vuea:hoc enim fuit neceſſarium ad adiuuandum uiſum.Quinto,quia cæteri nerui quan
to,ſunt à cerebro remotiores,tanto ſunt duriores,& à ptopria natura mutatur: iſte,intrinſecus
molliſſimus eſt,extrinſecus uerò ſolidior,ut mollities interior exteriori duritie tueatur,nequan G
do deſiccetur. Cuius mollitiem & ſi aliquantulum inuenies indurari,tamen ad oculos ueniens,
in naturam,quam in cerebro exiſtens habuerat,conuertitur:in pãniculo enim qui rete dicitur,
mollis efficitur,ita ut in naturam cerebri procedat, fitq́ue quaſi rete. Sexto, quæ & laudabilior
eius proprietas eſt: quia hoc par neruorum cum è prora utriuſq; uentriculi ſeparatim egredia-
tur,non recto itinere ſicut exierat,uadit:ſed per interiora capitis torquetur,& ad oſſa nariũ ue-
niens commiſcetur:ſic ut ipſorum utraq; foramina fiant unum ibidem.Iterum hi nerui ſeparan
tur, & recto itinere, ut egreſſi fuerant,uadunt, unusq; è dextro uentriculo exiens, ad dextrum
oculum tendit:alter de ſiniſtro prodiens ad ſiniſtrum peruenit,de quorum coniunctione & ſepa
ratione plures antiquorum diuerſè ſenſerunt.

De opinionibus circa cauſam coniunctionis neruorum Opticorum, & de cauſa ob quam non vnicus exiuit craſſus à medio primi ventriculi cerebri. *CAP. 4.*

Quidã hæc ideo fieri dicebant,ut ſi unus lęderetᷣ,alius ſubueniret,alij eos ideo eſſe cõiunctos
quia omnis ſenſus ab uno fundamento procedit, quorum ſnĩa prorſus uana eſt. Natura.n.tam
optime,tam fortiter,membra compleuit, ut nullam timeant paſſionis occaſionẽ,nec ſolũ nerui H
uiſum ferentes ab uno loco egrediuntur, neque tamen poſtea coniunguntur. Nonnulli ob hoc
eos dicunt coniungi, ut unus ab alio conſortetur:ſi enim ſeparati eſſent,propter itineris longi-
tudinem rumperentur, qđ quidem non impoſſibile eſt, ſed tamen nõ eſt uia tam longa, ut in ea
rumpi debeant.Alij ſic aiunt,quorũ intentio uera eſt:ſpiritu uiſibili ueniente ad oculos,neceſſe
eſt,ut uno clauſo totus ſpiritus ad aliũ ueniat,quod fieri non poſſet,niſi nerui prius ſeparati con
iungerentur,& iterum ſepararentur:quod huiuſmodi experimẽtum teſtatur,Si aliquod corpus
ſuper naſum ponatur,utroq; oculo ad uidendum directo,fit uiſus debilior & obſcurior,ſed uno
clauſo,fit uiſus in altero fortior,quàm in utroq; fuerat,& quod utriq; cernere nequiuerãt,unus
ſolus clariſſime aſpicit. hoc ideo,quia ſpiritus qui in utroque fuerat,ad unum conuertitur:alte-
ro enim clauſo,alterius pupilla clarior efficitur. Alij alio modo ſentiunt,quorum ſentẽtia eſt ne
ceſſaria, niſi nerui ad oculos directi primum coniungerentur,& poſtea ſepararentur,neceſſario
res una,dupla uiſui appareret.cum enim res uiſibilis uideri non poſſit,niſi uiſu oculorum pupil-
las exeunte: ipſe autem uiſus per lineas rectas egrediatᷣ, & rem recto tramite ante ſe percipiat,
ſicut uidemus radios ſolis ꝑ anguſtã cauitatem domũ ingredi,& lineę ipſæ,anguſtæ ſunt in ex-
ordio ſui: deinde uerò paulatim dilatanᷣ: fiatq́; in utroq; oculo quaſi q̃dã pineæ forma,neceſſe

eſt,

A eſt,ut uterq; uiſus lineatim directus,& in loco ubi eſt res uidenda cohiunctus,eā æqualiter percutiat:deinde quouſq; ad pupillam perueniat,cōuertatur neceſſe eſt,ut exordium utriuſq; à pupilla æqualiter egrediatur,& per unā ſuperficiem ambo ambulent. Duorum exordia ſunt in loco,ubi utriq; nerui coniunguntur, ibi unus ideóq; factus,& ſic ex utraq; pupilla à ſuo loco egreſſus,uidendam rem uider,eamq; ſicut eſt,comprehendit:quoniam ſi una pupilla à ſuo loco inferius uel ſuperius mutaretur, res ſuperiori pupilla uiſa,ſuperius uideretur,ſicq; dupla appareret: propter quod oculis tria fuerant neceſſaria, ſcilicet pupilla ſunditiua uiſus,locus ubi uterq; coniungitur neruus,& rectæ lineæ,ut uiſus recte per eas tranſeat.Hęc eſt cauſa quare nerui ad oculos uenientes prius cōiunguntur.Sed tamen quidā ſic obijciunt. Cum illos duos neruos neceſſarium ſit coniungi,quare nō ſtatim unus facti ſunt, ſed duo.Quibus eſt reſpondendū:unus ideo neruus non fuit, quia à cerebri medio exire non potuit, maxime quia magnus eſt uterq;.Item, magna quædam concauitas illic eſt, ubi palari foramina cerebro coniunguntur , per quā cerebrum ſuā ſuperfluitatē expellit:uia ēt q̄ ad nares ducit,ibi conſtat: illa aūt cōcauitas,& hæc uia ibi eſſe non poſſet,ſi neruus unus ibi locaret̄ . Nares.n.ſunt in media facie,vñ niſi earū foramina cerebro apposita eſſent,olfactus nō eſſet . Quia ergo cerebri loca rebus hiſce comprehenſa ſunt

B neceſſe fuit,ut nerui uiſum ferentes nō ab uno loco egrederent̄:quos natura in uno loco cōiunxit,ut idē foramen eos habere faceret:deinde,ut ſeparatim ad utrunq; oculum irent , ſeiunxit.

De animato ſpiritu,& viſibili,& q̄ viſibilis ſpiritus ſubſtantialiter ad oculos peruenit,& aliorum ſenſuum organa ſolum perueniunt eorum ſpiritus irradiatiue. CAP. 5.

Viſibilis,ut diximus, ſpiritus de ſpiritu naſcitur animato, à uentriculis proræ cerebri procedens:ibiq; mundificat̄:ut diximus,cū de cerebri natura diſputauimus:qui ſpiritus,ſpūaliter eſt ſenſibilis,quia uiſus unus è ſenſibus,cæteris dignior & nobilior.Porrò ipſe habet proprietatem, quā nullus aliorum ſenſuū habet.animalis ſiquidem ſpiritus in cerebri uentriculis exiſtens,ſenſum & uoluntarium mandat motum:uirtus.n:ipſius per neruos penetrat ad cętera membra: eſſentia uerò in proprio permanet loco : ſicut Sol totum aerem illuminat,ipſe tamen in uno loco ſtat.Sed ad oculos non ſolū uirtus uiſibilis ſpiritus,ſed ipſe ſpiritus eſſentialiter dirigitur: & tanta quantitas,quanta eſt neceſſaria,illuc adducitur: quod utriuſq; nerui concauitas atteſtatur.Id etiā hoc teſtatur,quia uno oculo clauſo,ad pupillam alterius tota uirtus conuertitur cauſa neruorum cōiunctorum:Inde foramen paniculi,qui dicitur vuea, præ multitudine ſpiritus neceſſa

C rio dilatatur: aperto uerò oculo cū ſpiritus ad eū reuertatur,foramen vueæ ad propriam redigitur menſuram.Hoc ſigno ēt ſi obſeruari poſſit,cognoſcitur.Si uno oculo aqua clauſo pupilla alterius dilatetur:ſpiritus enim uiſibilis in eo eſſe demonſtratur, unde aqua quæ tranſitū eius obſtruit,ablata,uiſus redditur.Si uerò nō dilatetur,hoc ideo eſt,quia neruus per quem ſpiritus ducitur,obſtructus eſt. Vnde etiam cum cæteri nerui,nullā habeant concauitatem,quia uirtus animalis ſpiritus,non ipſemet eſſentialiter per eos ducitur,oculorum nerui neceſſario concaui fuerunt, ut ſpiritus ſubſtantialiter per ipſos tranſire poſſit. Cæteri autem non ſunt concaui,ne per corpus diuiſi,& à ſuo fundamēto remoti,leuiter rūperent̄:uel q̄a tanta ſpiritus quantitas ſenſui & motui uoluntario nō eſt neceſſaria,quanta uiſui.Nullus.n.ſenſus,p̄ter uiſum,ſentit ſentiendā rem,niſi ei coniungatur: uiſus autem pupillam egrediens longe remota ſentit:unde multa ſpiritus quantitas neceſſaria eſt: & ideo nerui neceſſario concaui facti ſunt.

De Modo quo fit Viſus. CAP. 6.

Videndum ēt,qūo fiat uiſus.Diximus ergo,cū aliqua res uidetur,neceſſario uel aliquid ex ea dirigit̄ uiſui,per quod quid ipſa ſit,cognoſcitur:uel uirtus uiſus ad eā mandatur: uel aliquid me

D dium eſt inter uiſum & rem uiſam,per quod ipſa cognoſcit̄. Sic pōt ergo inueſtigari quod horū certum ſit . Oēs philoſophi concordati ſunt, q̄ res non poſſit uideri niſi per foramen pupillæ.Si ergo ad uiſum à re uidēda aliquid dirigitur,ſiue ſit uirtus,ſiue ſit forma,ſiue qualitas, ſiue qua[n]titas mēſurata,qūo illud anguſtū foramen intrare poterit?quæ ēt uirtus eſſe pōt,q̄ ad oculo[s] uerſorum in momēto rē uidendā deducat?quod q̄a impoſſibile eſt,ſpernat̄ . Quòd aūt uiſibilis ſpiritus pupillam exiens ſolus ad rē uidendā uadat, eiuſq; quantitas magnitudinem cōprehendat,falſum eſt. Ipſe enim ſpiritus nō tantæ eſt quantitatis,ut adeo dilatari poſſit,ut tot & tantas rerum ambiat quantitates , cum in uno momento multa & diuerſa & maxima in[d]iuidua comprehendimus. Ad tertium ergo membrum cōuertamur . Quippe aer corpora circundans,ſi clarus & lucidus fuerit, ſupplementum uiſui facit , quod nerui cerebro: quia ſicut ſplendor Solis, ſic ſpūs recipit uirtutē. Sicut.n. Solis ſplendor ſuperiorem aeris extremitatē percutiens,totum aerē penetrat,eumq; clarificat: ſic & uiſibilus ſpūs pupillā egreſſus,mox totū aerem penetrat,& extenſus per loca remotiora,mutat ea in ſuam naturā, qđ ſit cum aer in toto iunctus eſt,qđ in Sole palàm fieri uidetur. Si.n.aliqđ corpus in aere ponatur,cūm Solis ſplendor illud nequit penetrare,forma illius corporis poſt ſe obſcura apparet. Cauſa, q̄a nō ſuſcipit aer lumē niſi ſit cōtinuus,nec Solis ſplendor,ſeparatū à ſe aerē mutat,qm̄ ſi actio ſplēdoris fortiter in aere operata

…um hoc capu. erroribus, ut in Graeco etiā fortaſſe codice, quem non habemus.

fuiſſet, poſſet in eadem actione permanere, ſplẽdore Solis abſente. Sed utriq; hac carent proprietate, ꝙ neq; Solis neq; ſpiritus ſplendor ſuã actionem aeri, ipſo abſente, poteſt dimittere. Recte ergo cauſa dans lumen ablata, ipſo momento, lumen ab aere aufertur. Eodem modo de neruis intelligitur: quia ſi neruus fuerit inciſus & à cerebro diuiſus, illico mẽbrum cui ſenſum dabat, fit inſenſibile. Propterea hæc duo ſic debẽt eſſe coniuncta, i. aer & ſpiritus, ſicuti nerui & cerebrũ. Et quamuis aer in altera mutetur actione, ſicut cum calefit uel infrigidatur, & in qualitate rei calefacientis uel infrigidantis permanet, lumen tamen non idem in aere operatur: ipſo enim abſente, & lux ab aere amputatur: deinde neceſſe eſt ſemper, ut aer continuatim illuminetur: hoc enim niſi fuerit, nullo modo lucidus fieret: ſic & nerui cerebro faciunt ſupplementum, quia licet de ſubſtantia ſint cerebri, duriores tñ ſunt, ꝙ lucidioribus paſſionibus ſubiaceant, unde aliquantulum à natura cerebri ſunt mutati. Sed nerui duobus modis ſunt: quidã. n. motũ faciũt, ꝗdam ſenſum: & facientes ſenſum molles operantes motũ, ſunt duri. Et quamuis nerui duri ſenſum habeãt tãgẽdi, molles tñ nerui nõ inueniunt illã cũ duris neruis hr̃e ſocietatẽ, ſed ipſi duri hoc faciunt, quia tactus cæteris ſenſibus eſt craſſior. Senſus autẽ uiſibilis, quia cæteris ſenſibus eſt acutior et ſubtilior, ideo neruus ſpiritum uiſibilẽ ſeruãs, cæteris ſenſibilibus neruis cerebro eſt propinquior. Quia igitur oculi in aere agunt, ſicut cerebrum in neruis, ideo multam quantitatem F ſpiritus habuerunt, ut in aere rem ſuam faciant, ſicut in neruis proprias res cerebrum. Viſus autem primo colores ſentit, quod ei propriũ eſt, deinde corpus in quo fundati ſunt, ſicut guſtus ſapores, poſtea fundamenta eorum. Guſtus tñ & cęteri ſenſus rem ſentiendam ad ſe uenturam expectant: Viſus uerò ab oculis elongatur, & per aerem extenditur quouſq; ad corpus perueniat coloratum. Hac de cauſa ſolus uiſus ſentit formam corporis, ac quantitatem, & cum eius colore motum rationabiliter, non tñ eſſentialiter, ſentit: quod nullus habet cæterorum niſi tactus accidentaliter. Verbi gratia: Siquis per tenebras ambulans, fuſtem in manu duxerit, eo amplius non potente penetrare, cognoſcit ꝙ motum per corpus ſolidum fieri impoſſibile eſt. Viſus autẽ habet alteram proprietatẽ, quia incidens ſupra corpus leue, ſolidum, & lucidũ: rectus ad pupillã cõuertitur, unde exierat: unde in ſpeculo uel in alijs ſplendidis corporibus prope nos ſtantibus, uidemus formam noſtram: & ſiquis ſtudioſe in oculorũ alterius ſpectet, uidet in eo ſuam faciẽ: cauſa, quia uiſus ad pupillam conuertitur propter luciditatẽ panniculi, qui araneæ tela dicitur eſt. n. ſupra cryſtallinum, ſicut adeps ſuperne coagulatus: & quaſi rutilans, clara eſt. Veruntamen quamuis præ cæteris ſolus per aerem motum rei ſentiendæ ſentiat, non tñ arbitratur, ſicut cæcus ſe confuſe ſentire: quia aer, mox ut rem ſentit, eam uiſui miniſtrat: quæ proprietas ſoli ineſt G uiſui, aerẽ uidelicet in ſui mutare naturã. Alterius etiã dignioris eſt proprietatis, ꝙ non ſolũ recte, ex tranſuerſo conſpicit neceſſario, cum multus ſpiritus à cerebro ad oculos dirigatur, rurſus ſpiritus pupillam exiens, & aerem percutiens, mutat eũ in ſuam naturã. Recte ergo uiſus, igneus dicit̃: auditus, aereus: guſtus, aquoſus: tactus, terreus: olfactus, fumoſus: quatuor. n. elemẽta ſenſus quatuor cõſtituunt, ut unuſquiſq; eorũ unũ ex his comprehẽdat, & ea, cũ in natura ſua ſunt, uel in aliud mutant̃, uel aliqua accidẽtia patiunt̃, diſcernat: præter hos quatuor ſenſus, fuit alius qui fumoſa comprehenderet: fumus. n. in ſua natura mediocris eſt, cũ elemẽta nõ niſi quatuor ſint. Sed uiſus q. ad hoc eſt, ut colores cõprehendat, neceſſario luminoſus fuit: ſolũ. n. quod lucidum eſt, cõuertitur in colores. Teſtat̃ hoc aer, qui cũ clarus & lucidus ſit, facile in colores mutatur: nã palã eſt, quia ſi quis candidis indutus iaceat ſub arbore, color ueſtimentorũ in frondium colorem mutatur: unde patet aerem in illum colorem fuiſſe mutatum. Videmus ẽt ſæpe aerem in colorẽ lucidi parietis mutari, illumq; colorem per aurã ad illud corpus mutari, maxime ſi paries uiridis, uel rubeus fuerit uel citrini coloris: & ſicut Solis ſplendor eũ ad ſuam mutat naturã, ſic & colores in ſuas eũ qualitates conuertunt. Similiter & lumen uiſibilis ſpiritus mox ut aerẽ percutit, ipſum immutat. Hæc tria ſunt, quæ aerẽ ſine ullo temporis ſpatio immutant, lumẽ Solis, fulgidus color, & lumẽ uiſibilis ſpiritus. Palàm eſt ergo, uiſũ non fieri niſi aeris mediocritate, quod ſenſu atteſtatur. Antiqui etiam concordant dicentes aerẽ eſſe uiſui ueluti ramus, & conueniens eſt inſtrumẽtum cum fuerit lucidus, uel aliorum corporum lucidorũ lumine illuminatus: & ſic ſeruire aerem uiſui, ſicut cerebro nerui. Sicut enim cerebrum non ſentit quod oculi comprehendunt, niſi neruis mediantibus; ſic & oculi nihil ſentiunt, niſi lucido aere mediante.

PARTICVLA tertia eſt de prima & uniuerſali medicinæ intentione, & de rebus naturalibus non naturalibus, & præter naturam, & de generibus & ſpeciebus, & cauſis & accidentibus morborum. Cuius ſunt quinque capita.

De prima medicinæ intentione, & de neceſſarijs ad eam. CAP. I.

OPortet medicum præ oĩbus primam & uniuerſalem medicinæ intentionẽ præuidere, & eã particulariter diuidendo ad indiuiduũ ducere. Prima autem medicinæ intentio eſt, ꝗ bifariam diuidit̃: aut. n. in ſanis cũ ſimilibus ſanitas cuſtoditur: aut in ægris per contrariũ ſanitas redditur. Quorum primæ neceſſaria eſt rerũ naturaliũ ſcientia: naturalibus. n. agnitis, patefiunt ea

quæ

A quæ ſunt ſimilia ſanitati:& ſic etiam cognoſcuntur quæ ſunt contraria:ſimilibus ergo ſeruatis,
contrarijs prohibitis ſanitas cuſtoditur.Secundæ autem intentioni duo ſunt neceſſaria: non na
turaliu m.ſ.& contra naturam rerum ſcientia.Sanitas enim infirmo cum qnadam mutatiune re
ſtituitur: quam mutationem qui facere uult, neceſſe eſt ſciat ad quid mutare decet. Niſi enim
ſciat de quo, & ad quid mutandum peccet, mutare nō ſecurus eſt,quin unde conuenit non im-
mutari,mutet:& niſi nouerit ad quid decet mutare , ad id quod non oportet cōuertere poterit.
Sanitas infirmo redditur commutatione rerum contra naturam ad naturalia : unde & iſta ſciri
debent ad quæ illa tranſmutantur,& illa etiam quæ ad illa conuertantur.

De rebus naturalibus, non naturalibus, & contra naturam. CAP. 2.

Res autē naturalis duobus eſt modis,generalis & ſpecialis. Generalis dicitͬ eſſe humani cor-
poris complexio,& uniuſcuiuſq; corporis compoſitio.Complexio quidem multipliciter eſt: tū
ætas,& conſuetudo.Naturalis complexio eſt ſecundum differentiam ſexus,ut in mare & fœmi
nas uel ſecundum euentum,ut eſt complexio ſpermatum,uel ſpirituum de quibus fit. Cōſuetu-
do ſex modis eſt:Primo, ex aere & eius mutatione, quæ mutatio uel localis eſt, uel temporalis
B cum aliquid in tempore contingit:Secundo,ex motu uel quiete:Tertio,ex repletione uel inani
tiune:Quarto,ex ſomno uel uigilia:Quinto,ex cibo & potu: Sexto,ex animæ accidētibus:Spe
cialis eſt ut uirtus,quæ triplex eſt,naturalis , uitalis , animalis . Superius animalem tetigimus,
cum de cerebro diſputauimus.Vitalis eſt,quæ cor & arterias facit pulſare.Naturalis triplex eſt,
generatiua,nutritiua,& augmentatiua.Nutritiua quadruplex eſt,attractiua,retētiua,digeſtiua,
& expulſiua . Res autem extra naturam duplex eſt,aut eſt nocumentum actionis, aut quod ex
eo generatur.Nocumentum actionis ſaut quod ex eo generatur,duplex eſt: aut eſt ſine media-
tore,& morbus dicitur:aut cum mediatore,& cauſa uocatur. Quod autem actionis nocumēto
generatur,accidens noīatur:qđ iterum duplex eſt,ſ.aut ex diuerſis corporis qualitatibus,aut à
qualitatibus diuerſis à corpore ęgredientibus . Corporis qualitatis diuerſitas quinq; modis eſt.
Sunt.n.qualitates quæ ſentiuntur . Qui ergo ægro ſanitatem uult reſtituere, decenter debet in-
ueſtigare ſeptem res naturales,quæ ſunt,elementa,complexiones,humores, membra,uirtutes,
ſpiritus,& operationes,& quæ ſequūtur eas,ut ætates,colores,figuras, diſtantiam inter maſcu-
lum & fœminam:Et res non naturales,quæ ſunt ſex,aer,cibus & potus,inanitio & repletio, mo
tus & quies,ſomnus et uigilia,et accidentia animæ : Et res extra naturam, quæ tres ſunt, mor-
C bus, cauſa morbi, et accidentia morbum concomitantia.

De generibus & ſpeciebus morborum. CAP. 3.

Morbus generaliter triplex eſt,quia corporis compoſitio trina eſt. Prima corporis cōpoſitio
eſt in membris ſimplicibus, ex elementis cōpoſitis in quibus quædā morbi ſpecies generanͭ,q̄
duobus modis ſunt,uel ſimplices,uel cōpoſitæ.Simplices quidē ſunt calida,humida, frigida, et
ſicca:cōpoſitæ uero ſunt,calidæ et ſiccæ,calidæ,et humidæ,frigidę et humidæ,frigidæ et ſiccæ.
Secunda corporis compoſitio eſt in membris,quæ cōpoſita uocanͭ,ex ſimplicibus cōpoſitis:in
qua fiunt morbi quatuur modis,aut ſecundum formā membrorū,aut ſecundū cōpoſitionē,aut
ſecundū magnitudinem,aut ſecundū numerū.Secundū formā quinq; modis in figura, forami-
ne,concauitate,lenitate,aut aſperitate. Secundū cōpoſitionē dicitͬ cū à loco mutatur, uel in lo
co malo ponuntur.Secundum magnitudinē bifariam,uel ultra modū,uel infra.Secundū nume
rum ſimiliter,uel ultra modum,uel infra:ultra modū,naturaliter,uel extra naturā.Tertia corpo
ris compoſitio eſt corporis totius ex unitate ſimplicium et compoſitorum membrorū facta, in
qua morbus generatur, qui ſeparatio iuncturæ uocatur . Hæc ſunt genera morborū et ſpecies,

D *De Cauſis morborum.* CAP. 4.

Cauſa autē morbi eſt generaliter ſicut genꝰ,ſed ſpecialiter eſt triplex.Cauſa enim morbi ſim
plicis,aut calidum facit morbum,et ſeptupla.i.nimius motus animæ,corporis paſſio, calor exte
rior,anguſtia pororum,putredo,rerum acutarum acceptio,cibi paruitas.Aut frigidū facit mor
bum,et eſt octo modis,tactus rerū frigidarum,acceptio earū,multitudo cibi et paruitas,obſtru
ctio pororum & largitas,nimius motus & quies.Aut facit morbū ſiccum,& eſt quadruplex, ſic-
cæ rei obuiatio,cibi ſicci,cibi paruitas, nimius motus.Aut facit morbū humidū ,et eſt cōtraria
proximæ dictæ.Sed ſimplicibus morbis,quos diximus cum materia exiſtentibus,cōmiſcentur,
cauſæ intraneæ:quæ ſunt,uirtus mēbri impellentis,debilitas recipiētis,materiæ multitudo, po
rorum largitas,defectio nutritiuæ uirtutis. Cauſa morbi cōpoſiti uel eſt ſecundū figurā, uel fo-
ramen,uel concauitatem,uel aſperitatem, uel lenitatem.Secundū figuram, aut propter quātita
tem ſpermatis,uel qualitatē: uel propter aliquod accidēs quod infans patitur qn̄ naſcitͬ, uel cū
lac ſugit:uel propter alia.Secundū foramen,uel propter obſtructionem,uel propter coniūctio-
nē.Obſtructio fit à fortitudine retētiuæ, uel defectione expulſiuæ, uel propter frigiditatē & ſic
citatem,uel ligaturę ſtricturam.Secundum concauitatem,aliquid innaſcens uel in mēbro inci-
dens,

dens,ut eſt chymus,lapis,uerrucæ. Largitas foraminis coniunctioni contraria eſt. Aſperitas de E
gñe ſeparationis eſt iuncturę,cũ nõ eſt à caliditate:quod poſt planius dicemus.Lenitas eſt aſpe
ritati contraria. Corruptio loci fit cũ mẽbra à naturalibus ſuis locis mutantur uel ſeparatione,
uel mollitie concatenationis membrorũ.Magnitudinis cauſa eſt multitudo materiæ,uel fortitu
do naturæ:paruitas membrorum cum contrario eſt,aut propter inciſionẽ.Magnitudo in nume
ro,aut naturalis eſt,ex ſpermatis abundantia,aut accidẽtalis ut lapis in ueſica : paucitas aũt eſt
e contrario.Separationis iuncturę triplex cauſa eſt,inciſione exterius facta,ut igne uel enſe:uel
interius,ut ex acutis chymis:Aut extenſione,uel exteriori,ut cum fune:uel interiori,ut ex craſ-
ſa uentoſitate: Aut de fractura,uel exteriori,ut à lapide:uel interiori, ut ex craſſis chymis.

De accidentibus morborum. *CAP. 5.*

Accidẽtia ſunt tria,ſ.nocumentũ actionis,diuerſitas egredientiũ à corpore,diuerſitas quali-
tatum corporis ſenſibilium,quorum duorũ cauſa eſt nocumẽtum actionis. Actiones tres ſunt,
animalis,naturalis,uitalis. Nocumentum actionis triplex eſt : nam oĩs actio tria patitur, uel.n.
ex toto auſertur,uel minuitur,uel mutatur:uerbi gratia,tactùs aut amputatur,& dicĩ ſtupidus:
aut minuitur,& titillatio uocatur:aut à ſua natura mutaĩ,& tunc corrupta uocatur: cauſa horũ F
duorũ eſt frigiditas tertij gradus,& iuncturæ ſeparatio. Palã ergo eſt qđ cauſa nocumẽti actio-
nis morbus fit.Morbus tñ nocet actioni ſine mediatore: ideo nocumentum actionis eſt ſignifi
catio morbi.Nec eſt differentia inter accidens & ſignificationẽ,niſi in noſtra iotentione, q͞a oo
ſtra intentio eſt in nocumẽto actionis,& id ad quod ſequitur nocumentũ,morbũ uocamus: &
illum inſequentia,accidentia dicimus:morbum autem dicimus cauſam accidentiũ: uode mor-
bo cognito,cum accidentia ſcire uolumus, dicimus accidentia ſignificationes.

*PARTICVLA quarta de accidentibus,& morbis oculorum,& neruorum ſuorum,& muſculo-
rum,& palpebrarum. Cuius ſunt quatuordecim capita.*

De accidentibus morborum oculorum in generali. *CAP. 1.*

SEd quia intentio huius libri eſt patefacere ſignificationes morborum oculorũ,prius oportet
ſcire eorum accidẽtia:ut uia,qua ad morbi notitiã ueoiamus,ſit nota.Acidentia ergo oculo
rũ ſunt triplicia:nocumenta actionis, & q̃ ex illis ſequuntur: diuerſitas in oculis.ſ.ſenſibilis qua
litas,& diuerſitas ab eis exeuntium.Nocumentum autem actionis oculorum,eſt ſecundũ quãti G
tatem actionis,id eſt eorũ quæ ſunt actionis,uel animalis, uel naturalis. Nocumentũ naturaliũ
actionum,eſt quod accidit quatuor uirtutibus naturalibus:animalium uero actionum,ꝙ ſenſui
& uoluntario motui accidit.Actiones animales tantum duas ſpecies ſenſus habent.Nocumẽtũ
naturalis actionis in hoc loco noo oportet notari: quoniam in hoc nõ differunt oculi à corpore
toto:ſequiĩ enim nocumẽta tactus,ut ſunt mollities,titillatio,& dolor: ita oculis ut toti corpori
accidit.Accidentia uero uiſus & uoluntarij motus,quæ oculi patiuntur, hic oportet dici.

De diuiſione accidentium oculi,& declaratione membrorum diuidentium. *CAP. 2.*

Sciendum itaq; quod accidentia quæ oculis contingunt,aut in eius inſtrumento ſunt,aut in
ſua uirtute,aut in miniſtris. Inſtrumentum uiſus eſt humor cryſtallious qui patitur, uel unũ ex
octo ſimilibus morbis,uel ex compoſitis morbis,cum a ſuo loco mouetur, uel iuncturæ ſepara
tionem.Si mutatur à loco ſurſum uel deorſum in utroq; oculo, uident rem duplam : ſi mutatur
dextrorſum uel ſiniſtrorſum, non apparet res dupla. Virtus uiſus à cerebro per concauũ neruũ
deſcendit:unde eius paſſio uel de nerui, uel de cerebri fit infirmitate. Quorũ infirmitas triplex
eſt,ſimplex:quæ eſt uoa de octo: officialis, ut apoſtema, & obſtructio : uel iuncturæ ſeparatio. H
Miniſtri uiſus ſunt humores,& ſpiritus, & panniculi, qui in oculis ſeptem habentur : quorũ illi
qui ſunt ante cryſtalinum,ſunt foramen uueę,id eſt pupilla,albugo oui,ſpiritus qui eſt in pupil-
la,& quantitas pupillæ, quæ corona dicitur.

De accidentibus pupillæ. *CAP. 3.*

Coræ.i.pupillæ cõtingũt quatuor,largitas,anguſtia,mutatio de loco,& tortuoſitas. Largitas
uel naturalis eſt,uel accidẽtalis.Accidentalis eſt,uel de extẽſione panniculi quo tegiĩ:cuius ex-
tẽſio de paſſione eſt uueæ,uel de multitudine humoris albuginei.Paſſio uueę aut ſimplex eſt,ut
ſiccitas:aut cõpoſita,ut apoſtema. Anguſtia pupillæ, uel naturalis eſt, uel accidẽtalis:de molli-
tie,q̃ mollities de nimia fit humiditate dominãte,& lubricũ faciẽte, aut de albuginei paruitate.
Largitas pupillæ ſiue naturalis,ſiue accidentalis,ſemper eſt mala,quia ſpiritũ ſpargit.Sed angu-
ſtia,ſi propter rẽ de qua facta,eſt ſtricta,naturalis eſt,bona eſt, quia ſpiritũ coadunat:accidenta
lis tñ moleſta eſt,noo ideo, quia anguſtia, ſed ꝓpter cauſam de qua facta eſt ſtricta, maxime ſi
fuerit propter albuginei paruitatem. Duplex enim malũ eſt:unũ,quia cryſtallinus eſt diſcoop-
tus ad lumen:aliud,quia ex paruitate albuginei deſiccaĩ.Mutatio pupillæ de loco,uel naturalis
eſt,

A eſt,uel accidentalis.Accidentalis conſideretur.Panniculi qui ſunt iuxta pupillã contumeſcunt,
uulnerantur,& conſolidantur.Hæc tamen mutatio non multum eſt mala.Separatio iuncturę,ſi
ſit in uuea,& non ſit perforata,non multum nocet uiſui:quòd ſi perforetur,currit humor albu-
gineus,& uueam tunicam cõiungit araneæ.Vnde quinq; accidentia generat.Vnum,quòd uuea
cryſtallino propinquatur,nec habet unde cooperiatur:atq; ſpiritus uiſibilis de cerebro proce-
dens,non coadunatur in pupilla,ſed egreditur ab ea, & diſpergitur.

De accidentibus albuginei humoris. CAP. 4.

Albugineus humor in quãtitate & qualitate patitur.In quãtitate,ſi augmentatur, unde uiſus
obſcuretur,uel minuat̃:unde nequit cryſtallinũ cooperire,in qualitate,liquore & colore:liquo
re ſi parũ craſſus fuerit,longinqua uidere nõ ſinit, & ꝓpinqua bene diſcernit. Si ſit craſſiſſimus
omnino,uiſum occupat,& amputat,& cataracta dicit̃:q̃ uel in parte una, uel in multis locis di-
ſpertita eſt,in uuea,uel in pupillę medio,uel circa eam.Si ſit in medio,oĩa perforata uidentur in
firmo.Partem enim q̃ uidere nequit,putat concauam eſſe.Si circa pupillam, multa in una hora
uuea non permittit uidere,propter paruitatem pineæ uiſus. Si craſſitudo diſpertita ſit,& parti-
B cculariter ſit diuiſa,quæ uidet putat eſſe quaſi ſtricta: unde patiẽs cernit quaſi muſcas & ſimilia,
quod pueri,& febricitantes plurimum patiuntur.Color ſi mutetur,omnia coloris iſtius eſſe pu-
tantur:utpote ſi fuerit plumbeus,omnia fumoſa apparebunt & tenebroſa:ſic et ſi fuerit alterius
coloris,idem ipſe color in uiſis omnibus apparebit: eis tamẽ ad cataractã pręparati ſunt oculi,
de quorum ſtomacho fumus ad caput aſcendit,& patientibus fluit de naribus rheuma.

De accidentibus uiſibilis ſpiritus. CAP. 5.

Spiritus uiſibilis in qualitate & quantitate patitur:In qualitate, utpote ſi fuerit ſubtilis,unde
bene diſcernit,ac res optime comprehendit:uel craſſus, unde ad remota loca penetrat: et lon-
ginqua uider:uel paucus,ad remota ſe elongare non ualens, ſed ſolum propinqua cernens.

De accidentibus cornea. CAP. 6.

Panniculus cornea,quo pupilla tegitur:ſi quo modo patiatur,uiſui nocet:cuius nocumentũ
propter ſe,uel propter aliud fit . Propter ſe,tria morborũ genera patitur:uidelicet ſimplicẽ,cõ-
poſitionem,& ſeparationem iuncturæ:ſimplex,ut humiditas,& ſiccitas: humiditas uiſui nocet
propter quantitatem : ut ſi fuerit multa, omnia ſicut fumus & nebula apparebunt : uel propter
C qualitatem:utpote ſi rubea fuerit,omnia uideri rubea facit, ueluti qui patiuntur ſebel cõtingit:
ſi autem citrina fuerit, citrina apparebunt omnia , ſicut ictericis fit. Siccitas ſpaſmum generat,
unde uiſui nocet:ſi multa,multum:uiſus ergo quandoq; ex toto amputatur.Separatio iũcturę,
ſi fuerit perforata cornea,duobus modis uiſui nocet:uno modo propter putredinem in illo uul
nere congregatam : ſecundo, quia cryſtallinus ſecundo lumini fit uicinus . Paſſio corneæ, quæ
propter aliud fit,uel propter coniunctiuam, uel propter palpebram eſt. Propter coniunctiuam,
ſi ungula naſcatur in ea,uel fiat apoſtema corneam operiens:Sed paſſio corneæ & coniunctiuę
& aliarum partium oculorum non nocet uiſui , niſi accidentaliter.

De accidentibus motus uoluntarij oculorum. CAP. 7.

Paſſio uero motus uoluntarii oculorum eſt triplex. Vel enim amputatur, & mollities uocat̃:
uel minuitur,& tremor & titillatio dicitur:uel propter lacertos,cum nõ ut oportet,mouent̃,&
ſpaſmus nũcupatur. Quorum trium unumquodq; fit:aut propter cerebrũ , aut propter neruos,
aut propter lacertos.Sed diuerſitas mollitiei ac ſpaſmi lacertorum oculos mouentiũ eſt ſecũdũ
diuerſitatem motionis eorũ.Quod quõ uideat,uel unde ꝓcedat,in fine ſexti cap.planius dicit̃.

D

De diuiſione morborum oculorum in apparentes & occultos.Et primo de apparentibus. CAP. 8.

Morbi oculorum uel ſenſui apparent,& facillime cognoſcuntur:uel latẽt, & eorũ notitia eſt
obſcura,quorum ſignificationes intellectuali inueſtigatione comprehenduntur.Incipiendũ igi
tur à morbis ſenſui apparentibus,& oſtendendum in quo loco oculorum appareãt,& naſcant̃.
Morbi ergo qui,ſenſui apparẽt,uel ſunt in coniunctiua,uel palpebra, uel in angulo oculorũ, uel
in carnea,uel in uuea,uel inter uueã & cryſtallinum.In coniũctiua ſeptem ſunt,uidelicet petia,
ungula,ophthalmia,tumor,duritia,& cætera.Petia eſt ſanguis fluens de aliqua arteria,uel uena
inciſa,q̃ patit̃ ex ictu.Vngula eſt ſuperfluitas neruoſa aut carnoſa,extẽdens ſe ab angulo ad pu
pillam,& prohibens uiſum.Ophthalmia triplex eſt,q̃ uiſum turbat:cuius cauſa uel exterior eſt,
ſicut fumus,ſol,puluis,& ſimilia:uel interior,ſicut humores ad coniunctiuã fluentes.Sed prima
ophthalmia mala non eſt:cauſa enim q̃ primum ablata,morbus amputatur. Secunda uero,poſt
quam cauſa amputatur,haber & ſigna,quæ habent cætera membra,cum patiuntur apoſtema: q̃
ſunt,tumor,inflãmatio,durities, lachrymæ,rubor, plenitudo uenarum oculi. Tertia cæteris eſt
fortior,quia & alias habet ſignificationes. Acumẽ enim palpebræ inuerſat̃ extrinſecus : eiuſq;
motio uix fit,& albugineus aſcendit ſuper nigredinẽ.Tumor eſt quadruplex: Vnus fit ex craſſa
uentoſitate:

uentoſitate:Secũdus,ex phlegmatico humore nõ craſſo:Tertius,ex phlegmate craſſo.Quartus, E
ex melancholia,qui dicitur ſcliros. Qui omnes adinuicem diſcernuntur. Primus euenit ſubito,
ſicut uidemus ſeniores in æſtate pati propter muſcarum morſus. Secundus & tertius paulatim
fiũt,ſine magno dolore & mollitie,minor in ſecũdo q̃ in tertio: quorum color eſt ſicut color to
tius corporis.Quartus ut plurimũ fit in angulis oculorum,& aliquando dilatatur & aſcendit ad
ſupercilia durus,multum habẽs dolorem. Eius color plumbeus eſt, qui multoties ſequit̃ uarias
& diurnas ophthalmias, & maximæ quæ mulieribus contingunt. Duritia naſcit̃ in oculo toto,
naſcitur & in palpebris,quæ motum grauem facit cum dolore & rubore:nec patiens ualet ocu-
los aperire cum à ſomno ſurrexerit,attamen ſunt lachrymæ ſalſæ & nitroſæ.* Dolor & rubor in
* toto corpore palpebris fiunt ex humiditatibus ſalſis aut acutis: ſi coniunctiua eſt plena craſſi
ſanguinis,quæ cum inflatur,rubei ſit coloris:eſt & proflua,quæ * dolorem & tumorem facit.

De paſsionibus palpebrarum & angulorum ſuorum. CAP. 9.

Paſſiones palpebræ quædam ſunt communes morbis totius corporis,ſicut uerrucę,ſcrofulę,
& ſimilia.Naſcunturque uel extrinſecus uel intrinſecus.Extrinſecus,ſicut eſt craſſities, quæ eſt
quaſi pinguedo uiſcoſa relata neruis & pãniculis. Naſciturq́; in palpebra ſuperiori intrinſecus, F
ſcabies,grãdo,*petroſitas,& uiſcoſitas.Scabies quatuor modis eſt,una dicitur pſorophthalmia,
alia trachoma,tertia ſycoſis,quarta teloſis:prima,ſecũda leuior eſt:quæ magis aſpera,dolorẽ &
grauitatem facit,utraq; tamẽ in oculis humiditatẽ generat:tertia dura eſt & aſperior, q̃a palpe
bræ interioris quaſi ſciſſura eſt: quarta cæteris deterior eſt & durior ad ſanandum. Grando eſt
tumor craſſus in interioribus coagulatus,ut quaſi grãdo uideatur.Inuiſcatio eſt quædã uiſcoſi-
tas palpebram cum pupilla iungens ſiue in eius albedine,ſiue in eius nigredine: uel utraſq; pal-
pebras ſimul iungens,qualis fit propter uulnera in oculis. Item nocumentum palpebræ triplex
eſt.Vnum, erectio palpebræ ſuperioris, ne oculi albedo poſſit cooperiri: quod aut eſt natura-
liter,aut cum palpebræ tortura mala fit: Aliud eſt,palpebræ breuitas:Tertium eſt,palpebræ in-
uerſio ad partem inferiorem,quando naſcitur,aut propter aliquod uulnus,uel propter carnem
ſuperfluam in carnibus natam.Raſura & uulnus naſcuntur in eis ſicut & in corpore toto in ex-
tremitate palpebrę.Pili ſuperflui ad interiora conuerſi nocent:Et pili aliquando à palpebris ca-
dunt: Naſcuntur ibi pediculi & hordeoli. Pili ſuperflui in interioribus palpebræ naſcuntur, qui
pungunt & ad oculos humorem adducunt:Pili cadunt aut propter humorem ad eos fluentem,
aut propter alopeciam: & aliquando cum duritia, craſſitie palpebræ, & rubore. Hordeolus eſt G
apoſtema naſcens in extremitate palpebræ.Aegilops eſt ulcus inter oculos & nares:qđ ſi fuerit
neglectum, fiet ex eo fiſtula putrefaciens os, & quandoq; putredo fluit per foramen ad nares:
aliquando ad palpebram,eiuſq; chartilaginem putrefacit: & ſi palpebra digito tacta fuerit, pu-
tredo ab ea effluit.Grando & lachrymæ noxiæ ſunt oculis. Lachrymæ fiunt uel apoſtemate in
foramine inter oculos et nares exiſtente:qui hoc habent,ſemper lachrymas patiuntur:uel fiũt
lachrymæ ex conamine medicorum acutas medicinas in ſcabie ponentium.

De paſsionibus corneæ. CAP. 10.

Paſſio in cornea naſcens,uel propter oculos, uel propter totum corpus cauſatur:in qua tñ in
firmus magnum dolorem ſentit in neruo,et patitur extenſionem in panniculis oculorũ,qui pã-
niculi ruborẽ et extenſionẽ ſentiunt aſcendere:et maxime,ſi ambulat,aut mouet̃,capitis dolo-
rẽ patit̃,et ab oculis ſubtiles et acuti humores fluũt: neq; poteſt acuta collyria ſuſtinere, neq;
ualent oculis impoſita.Paſſio cornee ꝓpria eſt uulnus,macula,obſcuritas,ſanies,et talia multa,
ſeptẽ nominibꝰ dicta:quarũ quatuor intrinſecus,tres uero ſunt ſuperficietenus.Intrinſecus hęc
ſunt:Prima eſt uulnus,cuius color eſt quaſi fumus,quandã partem nigredinis operiẽs:Secũda, H
uulnus plus primo concauum, ſed tamen albidius: Tertia, uulnus partem albedinis et nigredi-
nis operiens:pars tñ qua tegitur albedo,rubei coloris eſt:quæ uero ſuper nigredinem ſtat, alba
eſt: Quarta eſt uulnus quoddam in modum faculæ putrefactum. Paſſiones uero exteriores hæ
ſunt:Prima,eſt quoddam uulnus concauũ et anguſtũ:Secunda,eſt uulnus concauũ,ſed largius:
Tertia,uulnus plus cæteris putrefactũ:hoc obliuioni tradito,oculorũ panniculi putrefient.Qua
re autẽ omnes corneæ paſſiones aliquando curabiles, aliquando incurabiles ſint,cauſa duplex
eſt:aut propter diuerſitatem uulnerum,aut propter diuerſitatem materierũ in uulnere exiſtẽti-
um:& cornea de multis corticibus compoſita eſt,uno ſuper alium locato.Aliquando uulnus in
primo,aliquando in ſecundo,non nunquam in tertio cortice naſcitur,propter materiam,quę in
quantitate multa eſt,aut pauca:aliquando alba, aliquando nigra,modo craſſa, calida * ſola, uel
acuta,uel nitroſa,uel dulci.Quod poſt*tertium corticem eſt moleſtius eſt,quàm quod poſt ſecũ A.l.3.c.3.ta.
dum:& poſt ſecundum,quàm poſt primum, ſalubrius quod fit in ſuperficie; deterius quod eſt c.1.fol.224.d
poſt omnes cortices.Materia ſi fuerit multa calida,patiens magnum in oculo ſentit dolorẽ.Mul
titudo enim materiei facit extenſionem & calidum dolorem. Item ſalubrius, eſt quod non eſt
in loco pupillæ,deterius quod in loco pupillę: quia ſi ſcindatur uulnus, non ſumus ſecuri,quin

per

A per uueam pupilla egrediatur,& fluat humiditas oculorum. Quod ſi uulnus ſuper pupillam ſit, uulnere ſanato uiſus offenditur.

De egreſsione uueæ, & paſsionibus eius. CAP. 11.

Egreſſio uueæ quatuor modis fit. Aliquando enim egreditur parum, ut uidentes puſtulã eſſe putẽt: ſed ſi diſcrete inſpiciatur uuea ſani oculi,& uuea infirmi oculi: & ſi earũ colores ſint diſſimiles, ſcias pupillã egredi: ſi uero ſimiles, apoſtema ibi ortum eſſe. Aliquando plus exit: & tũc ſatis apparet eam eſſe egreſſam. Tertius modus eſt cũ tantum egreditur, ut palpebræ minus ꝑualeant,& pili palpebram pungentes iungendo dolorem inſerant: & hunc modum melon dicunt: Quartus modus, gomphos græce, latine dicitur clauus: quia egrediens pelliculas uueæ ſuperficietenus operit: unde eius forma fit quaſi clauus. Paſſiones uueæ ſunt, dilatatio. aut conſtrictio. Dilatatio autẽ fit quatuor modis, aut ex nulla cauſa patenti, uel propter percuſſionem, uel propter apoſtema, uel propter aliam paſſionem.

De ſuffuſione ſeu cataracta. CAP. 12.

Inter uueã & cryſtallinum humorem aqua naſcitur coagulata, prohibens ſpiritum uiſibilem à pupilla exire: quæ paſſio ſi eſt incipiens, obſcura eſt: perfecta uero, facillime cognoſcitur. Sed
B qui ad hanc uenturi ſunt paſſionem, eis ante oculos cimices uolant: quibuſdam autem quaſi flãmę apparent: incidentibus autem uiſus amputatur,& color pupillæ amputatur. Huius aquę color eſt diuerſus: quædam enim aeri, quædam uitro aſſimilatur, alia eſt quaſi album habens colorem, alia quaſi cœli colorem, alia quaſi uiridem, alia quaſi uenetum: unde antiqui cataractas, ueneticos oculos appellauerũt: ſed differentia eſt, quia uenetici oculi duobus modis fiunt, uel propter aquam, ſi nimium fuerit coagulata: uel propter ſiccitatem, quam patitur cryſtallinus. Species aquæ, quæ aeri aſſimilatur, facile poteſt curari: licet eius accidentia ſint, quę ſupra diximus. Secunda uero ſpecies quãdoque curabilis eſt, quandoq; non: quod ſic dignoſcitur. Si uno oculo clauſo pupilla alterius dilatatur, poſſibile eſt ſanari: ſin autem, minime: cauſa, quia neruus cõcauus quo uiſibilis ſpiritus ad pupillam ducitur, oppillatus eſt. Hæc cataracta ex paſſione ſtomachi procedit, uel cerebri: ſed ſic diſcernitur: Si apparitio in uno oculo fuerit, uel in utroq;, ſed diuerſe, cataracta ex cerebro eſſe intelligitur: ſi in utroq; æqualiter, ſtomachi eſſe cognoſcit̃. Item ſi modo plus, modo minus apparuerint, ita quòd ſtomacho minus digerente maior fit. Itẽ ſi patiens, de ſtomachi arſura, uel ardore murmurauerit. Item ſi ex picra exhibita, iſta imaginatio decreuit: cum enim non fuerit huius mali cataracta, picra uidetur nihil eſſe proficua. Si fuerit pro
C pter cerebrum, plurima ex phrenetica naſcitur paſſione: quia phreneſis eſt apoſtema calidũ naſcens in cerebri prora: fitq; quaſi fuligo, calore ſecundum humorem de quo naſcitur, deſiccante & per uenas circa cerebrum & oculos ad oculorum ſubſtantiam penetrante: talia enim apparere facit. Sufficit de paſſionibus oculorum uiſui apparentibus. Oportet de his dicere quæ difficile intelliguntur, quia intrinſecus naſcuntur.

De paſsionibus oculi natis intus, & occultis. CAP. 13.

Paſſiones intrinſecus naſcentes, ſunt mollities quæ dicitur paralyſis: & deſiccatio, q̃ ſpaſmus uocatur. Paralyſis aũt triplex eſt: uel enim motum amputat, uel uiſum, uel utrumq;. Sed uiſu amputato abſq; cauſa manifeſta, uel etiã minorato notabiliter: propter nerui concaui paſſionẽ, uel propter uiſibilis ſpiritus paruitatem fit. Neruus patitur conſtrictionem, uel iuncturæ ſeparationem,& tũc neceſſario uiſus corrumpitur: nec enim manifeſtatur, niſi rationabili inueſtigatione cõprehendatur. Verbi gratia, ſi uiſus abſq; manifeſta cauſa, uel minuitur, uel auſertur: interrogetur patiens, an grauitatẽ ſentiat in prora capitis, aut circa frontẽ: quo id patiẽte, ſcias humores humidiſſimos ad cõcauum neruũ fluxiſſe, eumq; obſtruxiſſe, uel apoſtema ibi generaſſe. Poteſt
D etiam aliter inueſtigari: ſi uno oculo clauſo pupilla alterius non dilatatur, neruũ obſtructũ eſſe non dubitatur. Item patiens interrogetur, ſi in capite fuerit percuſſus, uel propter caſum aliquẽ uulnerat⁹: qđ ſi fuerit, nec pupilla exierit poſt, nec magis ſubito uirtus cõuerſa fuerit: ſcias neruum eſſe conſtrictum. Si autem propinqua uideat,& non longinqua, & non parua: ſcias ſpiritũ uiſibilem eſſe defectum. Quòd ſi lõginqua,& minime propinqua uiderit: & ſi meridie, ueſpere uero non, ſicut accidit ſenibus : ſcias cauſam eſſe craſſitiem ſpiritus, uel ſuam commiſtionẽ cũ turbidis humoribus. Hæc ſunt accidentia in ſubſtantia oculorum latẽtia. Sed paſſiones oculorũ in mobilibus locis naſcẽtes, aut ſunt propter cerebrũ, aut propter neruos, aut propter lacertos. Si propter cerebrum, neceſſario in utroque oculo corrumpitur motus : ſi propter neruum, illa pars oculorum offenditur, quæ ab illo neruo regitur : quòd ſi neruus non in toto patitur, ſed in parte, motus lacerti, qui neruo illi pertinet, corrumpitur, non nunquam paſſio non in neruo, ſed in eſſentia lacerti naſcitur.

De muſculis q mouẽt oculos & palpebras, & de uijs, per quas fluunt humores ad oculos. CAP. 14.

Lacerti autem oculorum ſunt, ut diximus, duodecim: quorũ quinque oculi ipſi mouent̃: tribus utriuſque nerui fundamentũ corroborat̃,& per eos oculi ſeorſum mouentur: reliqui quatuor

tuor

tuor palpebras mouet. Paſſio uero lacertorum eſt duplex, mollities,& ſpaſmus. Quòd ſi lacerti E
motus oculorum,molles fiant: oculi ſuæ grauitatis cauſa deſcendũt inferius, & cũ palpebris ſe
infigunt.Si aũr ſpaſmantur,uerſos oculos torquenti & ſic cũ nerui ſpaſmantur, in eadem parte
qua ipſi patiuntur,oculi torquẽtur. Tres uero lacerti utriuſq; nerui fundamẽtum corroborãtes,
oculos ſuperius eleuantes,ſi ſpaſmantur,oculi nõ patiuntur,immo inde confortantur: ſi autem
mollificãtur, oculis nocent,quia extra egrediuntur.Oculis ergo abſq; ulla percuſſione exiſtenti
bus,uiſuq; permanẽte,ſcias neruos eſſe mollificatos:quòd ſi fuerit ex percuſſione neruorũ, fra
cturã eſſe cognoſcas:ſi neruus qui palpebras ſurſum mouet,mollificetur,palpebra deorſum ca-
det,ſi ſpaſmatur,non ualet oculũ claudere:lacertis,quibus interius mouentur palpebræ,mollifi
catis,oculi non clauduntur:ſi ſpaſmantur, palpebræ ſuperius non eleuantur. Quod ſi lacerti in
parte patiente non patiuntur,nec palpebræ in loco eius attinente patiuntur. Humores autẽ ad
oculos fluunt, uel per uenas ſupra craneum exiſtentes, uel per uenas ſub craneo exiſtentes. Si
per uenam ſupra craneum manauerint, frõtis & temporum uenæ craſſæ ſunt & extenſæ, unde
ualet ſi incidantur, uel deſiccatiua emplaſtra uel cataplaſmata apponantur. Si autem hæc non
apparuerint:ſcias humores per uenas,quæ ſub craneo ſunt,manare.

F

PARTICVLA quinta eſt de uirtutibus medicinarũ ſanantiũ morbos oculorũ. Cuius ſunt capita ſex.

De diſtinctione medicinarum oculorum penes ſapores. CAP. I.

QVi oculorum paſſionem uolunt curare, eorum medicinas, & uirtutes earum oportet co-
gnoſcere, quę maxime ſaporibus oſtenduntur. Sapor enim uirtutes innuit. Vnde ſcien-
dum quòd quę ad linguam ueniunt,& nihil in eam faciunt, inſipida uocantur. Inſipida
autẽ uel ſunt ſimplicia,ſicut aqua,uel compoſita:nulla tamen qualitate præualente.Quòd ſi ali-
qua præualuerit,erit aliquantulum frigiditati attinẽs,ſicut medicina quæ dicitur obſtrnẽs, quę
duobus modis eſt:aut terreſtris & ſicca,ſicut hæmatites, & tutia, & cadmia, & his ſimilia; uel
uiſcoſa, ut oui albugo, oleum omphacinum. Quibus aer dominatur, linguam pati faciunt, uel
cum delectatione,uel cum nocumento.Quæ delectationem inferunt,neceſſario patet,quòd qui
bus ea faciunt,eis ſimilia ſunt.Linguã ergo delectantia,humanæ complexioni ſunt ſimilia.Hu-
mana autem complexio,temperate calida eſt & humida:Hinc ergo & omnia linguã delectantia
& humana corpora,ſicut aqua tepida,delectant. Delectationem ergo facientibus ſi aqua domi-
netur,dulcia ſunt:ſi aer,unctuoſa erunt.Ideoq; omne nutrimentũ uel dulce,uel unctuoſum,uel G
compoſitum ex utroque. Quibus uero præter iſtos ſapor alius dominat̃, non nutriunt,ſed ſunt
propter medicinam.Quæ uero nocent,faciunt linguæ pũctionem: quæ punctio ſpecies eſt ſepa
rationis iuncturæ.Separatio enim iuncturæ aut nimia conſtrictione fit,aut inciſione.Quæ inci-
ſionem faciunt,calida ſunt:quæ nimiam conſtrictionem,frigida ſunt.Item linguam ſeparantia,
aut multum,aut parum ſeparant.Multum ſeparantia,craſſa ſunt,terreſtria,dura,& amara. Quæ
non multum ſeparant,ſalſa uocantur.Quæ uero ſubtilia & ignea,dicuntur acuta.Quæ autẽ cõ-
ſtringunt,uel ſunt craſſa,terreſtria,uel ſubtiliatiua,& aquoſa.Terreſtria,& craſſa,multum cõſtri
ctiua & pontica ſunt. Quæ uero minus conſtrictiua ſunt, & ſtyptica, ſubtilia dicuntur acetoſa.

De ſpeciebus ſaporum,& impreßionibus quas in lingua faciunt. CAP. 2.

Sapores autẽ ſunt iſti,dulcis,unctuoſus,amarus,ſalſus, acutus,ponticus,ſtypticus, acetoſus.
Ponticus coadunat linguam & premit, non ſolum ſuperficietenus, uerum ẽt intrinſecus, unde
obſtruit & aſperat:Stypticus ſimiliter:Sed ſalſus lauat & mũdificat. Amarus magis ſalſo mũdi-
ficat,exaſperat, & excoriat.Acutus uero mordet,pungit,& caleſacit:Acetoſus uero ſine caleſa
ctione.Dulcis humectat & lenit aſperitatẽ linguæ,& delectationẽ tribuit: Vnctuoſus ſimiliter, H
ſed debilius.Sapidus de genere dulcedinis aquoſitatẽ nõ habet ſibi dominantem.etiã in ſapido
dulcedo tãtilla ſentitur:Vnde fructus à terra ſublimes ſunt dulces, & propinqui ſapido, q̃a hu-
miditas eorũ uicina eſt humiditati ſapidi.Ponticus ergo terreſtris eſt & frigidus:acetoſus,aquo
ſus: Amarus, terreſtris,calidus,& igneus:Dulcis,calidus & terreſtris:Vnctuoſus,aereus:Põticũ
quoque pororum ſcimus coadunatiuum,conſtrictiuum,incraſſatiuum,refrigeratiuum,& deſic
catiuũ.Acetoſus incidit,ſubtiliat,aperit,mũdificat,repcutit,diſſoluit,refrigerat.Amarus mũdi
ficat,lauat,attenuat,& caleſacit.Salſus coadunat,obſtruit,deſiccat,non multũ caleſacit.Dulcis
mollificat,maturat,& moderate calefacit.Vnctuoſus humectat,& mollit ſine manifeſta delecta
tione.Et ſciendũ ꝙ ponticus & acetoſus ſunt in infrigidatione ęquales:ſed ponticus,terreſtris,
acetoſus,aquoſus eſt:quod & ſenſu patet & intellectu. Videmus.n.in initio fructus ponticos eſ
ſe ſuæ arbori ſimiles,ſicut oliuam,uuam,coctana,granata,& ſimilia:quorum quidẽ quãto ſunt
pluris temporis,humefiunt:et cũ ſua humiditate et ponticitate acetoſitatẽ recipiunt:deinde ſa
por paulatim mutatur,quouſque dulcis fiat.Sed non nulli ad dulcedinẽ ueniunt nulla mediãte
acetoſitate.Sed maturatio fructuũ fit calore,q̃ duobus eſt modis: Vna naturaliter fit in fructuũ
eſſentia ex proprio ipſorũ calore:alia ex calore ſolis.Item ſenſui patet, ꝙ uidemus ponticũ lin-

guam

A guam conſtringere et deſiccare,quod eſt eminentis frigiditatis actio.Palàm igitur eſt pōticū fri
gidę complexionis eſſe.Itē acetoſum ſubtile eſt, ēt penetrabile:cuius cauſa eſt calor in eo ebul
liens.Vnde patet,ponticū craſſum eſſe et terreſtre:acetoſum uero,ſubtile,et aquoſum: quod ſic
certificatur.Inuenimus fructùs in initio pōticos eſſe et frigidos, quorū ponticitatis minoratio,
aut eſt propter ſolis calorem,aut propter humiditatē,aut propter utrunq;. Si propter ſolis calo
rem,maturati dulcorātur,ſicut caſtaneæ:Si autem ꝑpter humiditatē craſſam,fiunt fructus pō-
tici.Si autē propter humiditatē aquoſam,et quaſi aeream mutantur, fiunt acetoſi. Si cauſa calo
ris & aquoſę humiditatis mutantur,dulces fiūt.Si uero humiditas aerea fuerit,fiūt unctuoſi.Itē
dulcia & amara ſunt calida:ſed dulcia ſunt in caliditate& humiditate tēperata:ſic unctuoſa:un
de utraq; naturæ humanæ cōueniūt , ꝙ in humiditate & calore tēperata ſunt. Amara uero ſunt
calidiora dulcibus,& ſicciora:quod arbitratione probaſ. Oīs liquor, ſi naturali uel extraneo ca
lore coquaſ,in primis dulcoraſ,ſed augmentato calore fit amari ſaporis:ſicut mel cū inuetera-
tur,& etiam ſuper prunas excoquitur.Idcirco dulcia & amara mundificāt & lauāt: Sed dulcia,
cum moderamine & delectatione:Amara uero,nō moderate,quia & iuncturā ſeparāt : Acuta,
& ſalſa,calida & ſicca ſunt.Acuta tñ calidiora & ſicciora quaſi ignea : unde incēdunt & elidūt:
B ideoq; exterius poſita mundificant,& ſuperfluā carnem in uulneribus natam corrodunt. Salſa
uero potui data craſſos humores de pectore & capite educunt, epilepſiæ repugnant,neq; enim
uelociter ut acuta penetrant,neq; in eis eſt tāta craſſitudo,ut diu morētur ingredi,ſicut pōtica.
Salſa uero terreſtria & calida ſunt,ſed minus,quàm amara . Et hac ratione ſapores inueſtigaſ.

De uirtutibus medicinarum primis, ſecundis, & tertys, & ſuis effectibus. CAP. 3.

Virtus autem medicinæ diuerſa intelligitur.Eſt enim prima, ſecunda, tertia. Prima quidem
quadruplex eſt,calida,frigida , humida & ſicca : quarum unaquæque quatuor gradus habet,&
unicuique graduum eſt initium,medium,atque finis.Quæ igitur primo gradu eſt,corpus immu
tat à ſuo temperamento,ſed hæc mutatio ſenſu non apparet.Quæ autem in ſecūdo,corpus à tē
peramento mutat,ſed non multum apparet.In tertio gradu conſiſtens,manifeſte mutat,ſed nō
corrumpit.Quæ uero in quarto gradu eſt, mutat & corrumpit: ſed calida cū intētione deſtruit,
frigida cū dormitatione.quæ uero in quarto gradu ſicca ſunt,neceſſario ſeparant iūcturas. Hęc
primam habent uirtutem.Secundam uirtutem habētia,uocātur,maturatiua,mollitiua,obſtruē
tia,aperitiua,mūdificatiua,incraſſatiua,inciſiua,incenſiua,putrefactiua,carnis depaſcitiua, car
C nis generatiua,ſolidatiua,doloris mitigatiua . Maturatiua & mollitiua calida ſunt. Maturatiua
ēt neceſſe eſt ut tm̃ habeant calorem , quantum membro curando neceſſarum ſit , ne minuant
uel augmentent ſuam naturalē humiditatē . Mollitiua calidiora & humidiora eſſe oportet : qa
membra mollitiuis egentia duritiem habent:eius cauſa eſt humor craſſus frigidus & uiſcoſus:
unde calida neceſſaria ſunt,quæ craſſitiem & coagulationem illius chymi diſſoluāt.Oportet er
go ne ille calor ſit nimius,ne illus chymi ſubtilitate reſoluta,qđ craſſum eſt indureſcat, atq; pu
treſcat:Item neceſſe eſt ut calor eius ſit in fine primi gradus,ſicut bdelliū,ſigia,ideſt ſtyrax liqui
dus,galbanum,ammoniacum:tum*cū medulla uitulina,caprina,bouina,& ſimilia.Maturatiua
ſi ſint calida & humida,obſtructionem tamen quandam oportet ea habere , qua pori claudanſ:
quia illis obſeratis calor interius adunaſ & corroboraſ: unde & digeſtiua & cęterę actiones na
turales uigent,ſicut facit oleum cum aqua calida,farina frumenti cū aqua,mica panis, ſeuū por
cinū,uel camelinum,pix,reſina,gummi cypreſſi,cera cū oleo,thus,& ſimilia.Hæc ergo obſtru-
ctionē faciunt. ſed non tantū,ut diſſolutioni repugnēt. Si igitur mollitiua huiuſmodi eſſe opor
tet,induratiua neceſſario erunt frigida,ſicut portulaca,pſyliū,lens,aqua,ſolanū, & ſimilia. Ob-
ſtruentia adeo poros oblimāt,ut facile aperiri nō poſſint:unde neceſſe eſt ea eſſe terreſtria, uiſ-
D coſa,nullam punctionem facientia:quæ ſi pungunt,membra ferre non poſſunt,& attenuāt,po-
riq; aperiuntur:& ſic oportet ea eſſe abſq; calore nimio & frigore.Aperitiua dicuntur eſſe cōtra
ria,ut craſſam materiā attenuent:quæ uirtus in amaris & nitroſis inueniſ,ſicut ſunt iris, amyg-
dala amara,nitrū,orobus,lupinus,dictamus.Sed aperitiua,quæ ſtypticitatē et pōticitatē habēt
extra poſita non aperiunt: ſed potata uiſcerū aperiunt obſtructionē. Mundificatiua ſunt neceſ-
ſario quaſi aperitiua,tñ debiliora,ut iuuent et mundificent, ut uiolæ, fabæ,dulces amygdalæ, et
ſimilia.Medicina corpus mundificans tēperate calefacit, nec deſiccat, nec craſſitiē habet, ſicut
chamæmelum,malua,ſambucelæon,radix elenij,et ſimilia. Incraſſitiua eſt quaſi obſtruens,con
ſtrictiua oris uenarū craſſa eſt et frigida,ſtyptica,omni carens reſolutione. Incenſiua multū ca-
lida eſt,ſicut alliū,cæpa.fel tauri, et ſimilia. Putrefactiua ſubtiliſſima eſt,uaſtans primo ſuperfi-
ciē.Carnis minutiua,eſt quaſi putrefactiua,debilior tñ.Cicatrizatiua eſt ſicca et ſtyptica,ſed in
ciſiua, aliquando carnem generat,ſi modice uulneribus apponitur.Attractiua diciſ naturaliter
et accidētaliter:naturaliter,cuius atractio ēſt cum calore,et ſubtilitate,ſicut ſagapenū: accidē-
taliter, cui ꝑpter putredinē uirtus innaſcitur,ſicut fermento. Doloris mitigatiua debet habere
calorem ſimilem calori corporis.Huiuſmodi ſecundam habent uirtutem . Tertiam habent uir-
tutem,quæ lapidem frangunt,pectus et pulmonem ad ſcreandum iuuāt, lac et ſperma generāt,

urinam & menſtrua prouocant. Medicina attenuans & incidens nimietate caloris lapidē fran- E
gir, ut radix capparis, radix calamenthi, uterque elleborus, acetum ſcilliticum. Si enim multum
habent calorem, lapidem frangere uidentur: Si nimium calorem non habuerint, & cum aliquo
humido accipiuntur, ad ſcreandum utiliora fiunt: Sed ſi aliquantulo ſint calidiora, & tamen in
ſtatu temperamenti permaneant, ſiccitatemq́; non habeant, lac & ſperma generant: Si autem
multo plus calida fiant, ſed non ſicciora in ultimitate, menſtrua prouocant, ut acorus, petroſeli-
num, ſeſeli, & ſimilia, quę ſunt calida, nec nimis ſicca.

De diuiſione medicinarum ſumptarum à plantis, & metallis, & animalibus. exemplisq; earum. CAP. 4.

Medicinam oculorum ſcire uolentem, uirtutes medicinarum ſuarũ oportet prius cognoſce-
re. Sciendum itaq; ꝙ oculorum medicatiua quædam de naſcentibus terræ, quædã de metallis,
quædam de animalibus ſunt. De naſcentibus eſt, ut gummi, aſſa, ſagapenum, euphorbium, myr
rha, opium, thus, tragacanthum, galbanum, ſarcocolla, oculi lyciorum, ammoniacum, aut hypo
cyſthus, acacia, marathrum, fœnugræcum, roſę, glaucium, aloes, amygdalæ, uel ſicut gallã, aut
flos roſæ & frondes, aut folium, aut lignum, ut caſia, & cinnamomum: uel ut cortex thuris, uel F
mandragoræ, uel ſpicæ nardi. De metallis, ſicut hęmatites, ſal ammoniacum, flos æris, ærugo, ar
ſenicum, cadmia, nitrum, calcanthum, plumbum, antimonium, ferrum, ferrugo. De animalibus
aliquando ſunt humores, ſicut ſel, lac, albumen oui, & urina: aliquando membra eorum, ut cor-
nua, caſtoreum: quarum omnium uirtutes ſingulariter oſtendam.

De prædictis medicinis & earum affectibus ſpecialiter. CAP. 5.

Aſſa cæteris gummis calidior eſt, incendit & diſſoluit. Sagapenũ calidum eſt & ſubtile: mun-
dificat & attenuat maculas oculorum: ualet quoq; ſuffuſioni & obſcuritati, q̃ fit ex turbiditate.
Euphorbium ſubtile incenſiuum eſt. Myrrha calida & ſicca: puſtulas oculorum abſq; dolore mũ
dificat. Thus calidum in ſecundo gradu, ſiccum in primo. Gummi arabicum frigidum eſt & ſic-
cum: obſtruit: Tragacanthum ſimiliter. Sarcocolla deſiccat, & conſolidat ſine nocumẽto oculi.
Lycium temperatum eſt in calore, unde mundificat & attenuat craſſitudinem ſuper pupillã na-
ſcentem. Ammoniacum apoſtemata oculorum mundificat & diſſoluit. Roſa refrigerat: Glauciũ
ſimiliter. Succus hypocyſthidis cõſortat & refrigerat: Acacia ſimiliter. Mandragora refrigerat,
dolorem placat, quia dormitionem prouocat. Marathrum ualet cataractæ, maculas mũdificat. G
Malum coctanum oppilat & refrigerat. Galla repugnat humoribus ad oculos fluentibus, & mẽ-
bra confortat. Crocus maturat. Balauſtia refrigerat, repugnat, deſiccat, & confortat. Spica diſſol
uit & attenuat. Cinnamomum calefacit, maturat, atq; deſiccat, & cõfortat. Hæmatites deſiccat,
& ualet aſperitati palpebrarum, carnem ſuperfluam manducat. Sal mundificat, & deſiccat: Simi
liter ſal ammoniacum. Arſenicum rodit & incendit, carnẽ diſſoluit & minuit. Cadmia deſiccat
atq; conſtringit & mũdificat: quæ incenſa & lota, ſuperiora agit ſine pũctione: adiuuat etiã ocu
lorum uulnera, maxime ſi humida, quia deſiccat ea. Plumbum deſiccat. Antimoniũ deſiccat, &
cõſtringit, et calefacit. Aes uſtũ uulnera cõſolidat. Ceruſa deſiccat et infrigidat. Flos æris deſic-
cat, conſtringit, et calefacit. Tutia deſiccat et infrigidat ſine dolore, maxime ſi lota eſt: ualet ẽt,
uulneribus, puſtulis, et lachrymis oculorum: Ferrugo deſiccat et conſtringit: ualet quoq; cõtra
puſtulas ſpinoſas. Aerugo carnem minuit et attenuat. Sciendum eſt, quòd omne fel eſt ſiccũ et
attenuatiuum, quod miſtum oculi medicinis uiſum acuit. Albumen oui cõfortat et oppilat. Lac
lauat et mundificat. Caſtoreum ſcindit atq; maturat.

De nouem potentijs medicinarum oculorum, & ſuis effectibus. CAP. 6. H

Hæc eſt diuerſitas ſpecierum medicinæ oculis pertinentium. Oppilatiua. Colatiua. Mundifi-
catiua, Aperitiua, Putrefactiua, Conſtrictiua, Contractiua, Maturatiua, Dormitiua. Oppilatiua
duobus modis eſt, terreſtris et ſicca, uel humida et uiſcoſa: Terreſtris deſiccat humores calidos
et ſubtiles ad oculos fluẽtes, maxime ſi ibi ſint uulnera, quibus oportet adhiberi mũdato capite,
prout neceſſe eſt, et toto corpore fluxuq́; humorũ ceſſante: hæc enim medicina leuiter et ſubti
liter mediocriter deſiccat humores, qui in oculorũ uenis latitant, et ad oculorũ pãniculos ꝓhi-
bet penetrare: tranſactoq́; humorũ curſu, cauſaq́; fluxionis eorũ ꝑterita, hæc medicina nõ am-
plius debet dari, quàm ne dolor oculorũ augmentetur, quia panniculi oculorum nimia humo-
rũ multitudine extenduntur, unde et quandoque finduntur. huius tamen medicinę poſteritas
non in pauco declaratur tempore, quoniã aliquando operatur, et ſi ratio nõ expoſtulat, ſcilicet
uulneribus in oculis apparẽtibus, uel corroſione ĩ cornea exiſtẽte, uel uuea egrediẽte: acutis ta
mẽ humoribus ad eos fluẽribus, nõ audemus deſiccatiua ponere. ſtypticis enim illic poſitis hu-
mores fluere ꝓhibentur, unde dolor augmẽtatur. ꝙ ſi medicina apponatur, materiæ ad oculos
fluentis acumen augmentatur. Mollitiua uero ſeu diſſolutiua ſeu maturatiua, ſi dentur, humores
quidem maturantur: ſed tamen in uulneribus caro non generatur, neq; uulnus ſanat. Acetoſis
frigidis

A frigidis applicatis,punctura,& morſura,& tumor in oculis generãtur.Nulla igitur medicina cõ
uenit huic paſſioni,niſi quæ inter calidũ, & frigidum temperata eſt, vel temperamento vicina,
quod facit tutia lota,cadmia vſta & lota,ſimiliter ceruſa lota. Alia autem medicina oppilatiua,
ſcilicet humida,viſcoſa,quam diximus,valet in hoc loco modis duobus: vno,quia non pũgit,
ſed dolorem mitigat:alio,quia lædit aſperitatem ex humorum fluxu factã:vulnera enim lauat,
vnde dolor mitigatur,quia craſſi humores acuti mundificantur.Sed oculorum medicina ſæpiſ-
ſime metallina eſt:quia uerò oculi ſenſum habent acutum, cum metallina, viſcoſa & humida
miſceãtur,ne aſperitatẽ faciant,ſicut albumen oui,fœnugræcũ,lac, gummi arabicum, tragacã-
thũ,& ſimilia.Medicina aperitiua diſſolutiua,neceſſe eſt, vt ſit acuta, quã nõ expedit ponere in
puſtulis corneæ,niſi res maturatiua propter ſui duritiem non valeat. Similiter cũ apoſtema tu-
nicarũ panniculorum,& pellicularũ,maturatiuis non curatur,acuta imponatur:quibus tamen
maturatiua miſceantur,ſicut aſſa,ſagapenum,euphorbium,cinnamomũ,amomum,caſia, aſſa-
rum,achorus,foliũ,ſpica.Mundificatiuarum,& Colatiuarum quædam mundificant, & colant
modicum:& valent contra paruas puſtulas,& vulnera:ſicut cadmia, thus, cornu ceruinum, &
caprinum,& ut dicit Galenus,antimonium. Quædã verò nimium mundificant, quæ ualent ad
B vngulas,ſcabies palpebrarum, pruritus, & craſſas puſtulas: vt ęrugo,tragacanthum,ſal ammo-
niacum : quæ omnia pungunt : ſed cum lauantur, eorum punctio minoratur. Putrefactiua va-
lent uetuſtæ ſcabiei,& aſperitati : vngulam vetuſtam purgant:& pruriginem, ſi longi temporis
eſt, curant : vt arſenicum, flos æris, & ſimilia.

Conſtrictiua medicina etiam temperatæ actionis eſt,& optime prohibet humorem fluentẽ,
puſtulas,& vulnera, vt roſa, folium,crocus,glaucium. thus fortiter ſtringit, & fluxum humorũ
amputat. Contractiua magnum generat dolorem, quæ etiam valet commiſta cũ medicina vi-
ſum acuente, quia ſolus coadunat:& eſt optima contra aſperitatem palpebrarum, ſicut eſt ba-
lauſtia,cortex thuris,ferrugo,flos æris, ſuccus hypocyſthidis,ſuccus uuæ agreſtis,acacia,glau-
cium.Hæc enim lauant,& leniunt aſperitatem. Maturatiua conuenit apoſtematibus oculorũ,
& doloribus propter humores clauſos in interioribus corneæ:ſicut myrrha,crocus,caſtorium,
fœnugræcum,lycium,ſarcocolla,mellicratum,& ſimilia.Soporifera dolorem magnum patien-
tibus valent:tunc,ſ.cum doloris magnitudine perire uidentur.Caute tamen adhibeantur,quia
viſum minuunt,& nonnunquam amputant. Idcirco non ſæpe apponantur, vel appoſitis cale-
factiua miſceantur. Talia ſunt opium, mandragora, & ſimilia.

C

PARTICVLA ſexta de Apoſtematibus,& doloribus,& ipſorum curis in generali:poſtea de ipſis vt inſunt oculis, petia, pruritu, carbone: & pilis, vulneribus,fiſſuris,puſtulis corneæ,panno, ſcabie, Nyctalope, ſuffuſionibus, oculorum exitu, & collyrijs multis contra morbos oculi. Cuius ſunt capita duodecim.

De Apoſtematibus, & cauſis ipſorum in generali. CAP. I.

MAximo ſtudio curationes paſſionum, quas quarta particula ſcripſimus,neceſſe eſt oſten-
dere.Ac primo de ophthalmia,quoniam quod propoſuimus,tractabimus.Sed quia oph-
thalmia de genere eſt apoſtematum magnorũ,quæ faciunt dolorem, decet nos de apoſtemati-
bus generaliter tractare,deinde ad ea,quę in oculis fiunt,peruenire.Diximus ſecũdo,quòd cau-
ſa omniũ apoſtematũ ſunt humores ad membra fluentes,cuius cauſa vel interior eſt, uel exte-
rior : interior, ut ſuperabundantia materiæ: Exterior,vt percuſſio,caſus,fractura,vulnus,& ſi-
milia.Præterea membri præparatio ad recipienda ſuperflua quatuor modis eſt,aut propter mẽ-
bri defectionem:aut raritatem,uiæq; largitatem membra tendentem: aut propter ſuæ uirtutis
D attractiuæ fortitudinem, vel ſui locationem naturalem.Defectio membri aut naturalis eſt, aut
accidentalis: naturalis, ut cutis quam conſtituit natura defectiuã, ut ſuperflua ab interioribus
ad exteriora, à nobilibus ad ignobilia expulſa,facilius ſuſcipere poſſit: accidentalis, ut ex infir-
mitate præterita.Raritas membri,vt teneritas maxillarũ & inguinum. Attractiuæ membri for-
titudo fit in membris fortibus propter nimium calorem:qui calor aut naturalis eſt, aut accidẽ-
talis. Propter ſitualem poſitionem, ſicut ſi inferius locatum fuerit: humores enim ad corporis
inferiora maxime deſcendunt. Sed materia,quæ defluit,aut eſt humor,aut eſt uentoſitas:Si hu
mor,aut ſanguineus,aut aquoſus,aut phlegmaticus,aut melancholicus: Ventoſitas autẽ,cũ nõ
ſit ſubtilis,non generat tumorẽ.Sanguis autem ſi temperati caloris eſt,phlegmonem generat :
ſi calidior,& ſubtilior, eryſypelas generat:ſed calidiſſimus ſacrum ignem facit,& variolas, A-
quoſus tumor eſt,qui hydropiſis dicitur,phlegmaticus:ſi fuerit ſubtilis,tumorẽ:ſi craſſus,apo-
ſtema generat,quod interius eſt quaſi pingue ſeuum.Melancholicus autẽ cancrũ generat. Ven-
toſitas autem,ſi fuerit,tumet.Hæc eſt diuerſitas apoſtematũ, quæ diuerſa exigũt medicamina.

De Curis apoſtematum. CAP. 2.

Apoſtemata ergo,quæ fiũt ex ſanguine calidiſſimo,ſi eorũ cauſa extrinſeca fuerit, nec cor-
poris extiterit plenitudo,medicamine diſſolutiuo,& repercuſſiuo curetur; excalpellatio quoq; vel

inciſio adhibebitur opportune. Quòd ſi cauſa ſit intrinſeca, ab initio non dentur mollitiua, vel E diſſolutiua, cũ plus quàm neceſſe eſt diſſolutiua à locis remotis ad apoſtema attrahant. Sed neque repugnãtia audemus apponere, ne materia ad mẽbra principalia cõuertatur. In initio ergo curationis phlebotomia corpus purgetur: deinde apponantur repugnantia, & deſiccatiua, temperiem facientia, ut ſua ſiccitate reſiſtant humoribus, ne ad tumoris perueniant locũ, & tẽperiem cõplexionis cõfortent & locum, ut ſuperfluam materiã deuincant. Sciendũ quoq; omnia apoſtemata quatuor tempora habere, initiũ, augmentum, ſtatũ, & declinationẽ. In initio ergo conuenit repugnantia opponi calori. Repugnantia, tenui materia diſſoluta in parte, & craſſa remanente, mollitiua & diſſolutiua ponuntur: nonnunquam in augmẽto, magno dolore exiſtẽte, ſtypticam medicinam, & refrigeratiuam ponimus: nimio dolore coacti ſoporiferã adhibemus. Medicina ſanguinolẽti apoſtematis, ideſt eryſipelatis, quæ cũ nimio eſt dolore & calore, ſi cauſa eius fuerit extrinſeca, ab initio mollitiua, & diſſolutiua ſit: Si autẽ intrinſeca fuerit, primo detur choleram rubeam pharmacum purgans, deinde ſi opportunum eſt, phlebotomemus, poſtea medicina infrigidans, & humectans apponatur: calore tranſacto diſſolutiua aptetur. Apoſtema, cuius materia fuerit ſanguis craſſus, ſi cum uulnere, punctione, & putredine ſit, in initio phlebotomia ei ſubuenias: deinde uulnera medicina corroſiua, & mũdificatiua curantur. Sed F tamen conſidera apoſtematis magnitudinẽ ex calore: quia ſi magnũ fuerit, repugnãtia pones: ſi calidiſſimum, fortẽ caue medicinam. Aquoſum apoſtema uel ſolutione, uel inciſione curetur. Prima autẽ ſpecies phlegmatis, quæ eſt, ut mel, curatur conſtrictiuis, uel cõfortatiuis, & ſolidatiuis, ſicut eſt uinũ miſtũ cũ lycio, & nitro: oportet autem à leuioribus incipere, & ſic ad fortiora procedere. Quòd ſi fuerit inueteratum apoſtema, inciſiuis & diſſolutiuis: & ſuperius ligetur fortiter, & inferius leuiter. Secundum genus phlegmatis taliter curatur, diſſolutiuis putrefactiuis, & inciſiuis. Tertiũ uerò, putrefaciẽtibus & incidẽtibus, diſſolutiua uerò nõ ualẽt. Quartũ genus ſtylo incẽſiuo curatur. Melãcholicũ apoſtema.i.cãcer, difficile curatur. Non incidat, inciſio multis inconueniens eſt modis: primò, quia ſyncopã generat, ſi locus multas uenas habuerit: ſecundo, quia mẽbra principalia nõ patiũtur membrũ ligari neq; ſanguinẽ cõſtringi niſi cum cauterio: & in loco aliquãdo naſcitur, in quo non audemus cauterium apponere. In huius igitur initio corpus ad temperamentum oportet reuocari: & ad bonum, cum phlebotomia, & pharmacia, & diæta, & ſimilibus immutari. Apoſtema de uentoſitate factũ diſſolutiuo curatur.

De Cauſis, & cura Doloris in generali. CAP. 3. G

Dolor duobus eſt modis, ſubita qualitatis immutatione, & iũcturę ſeparatione. Mutatio uel eſt de frigore, uel de calore, unde cauſam eius non oportet inueſtigari. Separatio iunctura tribus modis fit, inciſione, fractura, crepatura. Inciſio uel extrinſeca eſt cũ gladio: uel intrinſeca, ut cum acuta humorum qualitate. Fractura autẽ fit de exterioribus, ſicut ſolidis, & craſſis corporibus ponderantibus: aut de interioribus, ut de apoſtematibus. De exterioribus, ſi ſit lapis, locũ in quo ſcindit cõculcat propter utranq; loci extremitatẽ, qui depreſſus neceſſario extenditur. Iunctura, quæ ſeparatur de interioribus taliter fit, augmẽtata materia cõcauitates replet membrorũ, doloremq; generat. Materia uerò humorum eſt, uel uentoſitas, uel acuta qualitas. Ideoq; ſex ſunt cauſæ doloris, chymus nimius, uẽtoſitas nõ habens exitum, magnũ apoſtema, uel durum, humorum acuitas, uel uulnerũ ſiccitas, uel caliditas, uel frigiditas. Si dolor propter nimium chymum fuerit, ipſo purgato ceſſabit: Si propter craſſam uentoſitatem, cibo ſubtili, & potu, calidiſq; fomentis, & cataplaſmatibus curatur: Si ex apoſtematibus, ipſorum curatio eſt dolorum amputatio: Si ab humorum qualitate proceſſerit incenſiua, neceſſe eſt chymũ purgari, ſiue in bonum mutari cum medicina doloris mitigatiua; quòd ſi non ſufficiat, ſoporifera imponamus, ut dolor mitigetur. Quòd ſi de frigidis craſſis, & uiſcoſis humoribus proceſſit, ſoporiferam caueamus, quia non eſt tantus dolor, qui de his naſcitur: Si craſſa uentoſitas exitum H non habens cauſa fuit doloris, res attenuatiua, & diſſolutiua adhibenda erit, ut uentoſitas diſſoluatur, & humores deſiccentur. Sic etiam de cæteris contraria contrarijs appone.

De cauſis, & cura dolorum Oculorum. CAP. 4.

Oculi uerò patiũtur ex apoſtemate, uel propter acutos humores ad ipſos fluẽtes, uel propter pellicularũ ſuarũ extenſionem ab humorum plenitudine, aut incluſione craſſorum humorum, & uiſcoſorum, uel craſſa uẽtoſitatis in loco illo. Si ſit propter acutos humores, pharmacia det, materia deorſum ducatur, & oculi cũ albumine oui lauent. Purgato corpore, & apoſtemate maturari incipiẽte, balneũ diligenter aptetur. Quòd ſi dolor fuerit propter humores interius clauſos, totũ corpus maxime purgetur, deinde calefacientibus utatur, & oculi cũ decoctione fœnugręci lauent: & ante purgationẽ totius corporis diſſolutiua, & calefactiua caueãt, quia ad apoſtema plus attrahunt quàm diſſoluunt. Sciendũ quòd humores ad oculos ueniunt, uel de oĩbus partibus, uel de ſolo capite: ſi de ſolo capite, ſolũ caput expedit purgari, poſtea cõfortari, & ad tẽperiẽ duci, ne ultra malos humores generet, plurimũq; digerat humores, decet etiã cõfortare cor,

re cor,

A re cor,& corroborare,& temperare,quando arteriæ in cauſa ſunt , quare humores ad ipſos de-
fluunt : quæ ſi ſupra carneum fuerint,deſiccatiuum cataplaſma,& emplaſtrum apponatur : his
non proficientibus incidantur.Nonnunquam dolor fit in oculis propter ſanguinis coagulatio-
nem in venis oculorum clauſi,vnde plenæ uidentur,& oculorum eſſentia ſanguinolenta : Quę
paſſio curatur vini potatione, tamen balneo præcedente .

De Ophthalmia , & eius cura . CAP. 5.

Diximus quòd ophthalmia eſt apoſtema calidum naſcens in cōiunctiua , & oſtēdimus curā
apoſtematum ſolis oculis pertinentiū.Vnde,quia oculi ſenſum habent acutiſſimum, & dolorē
ferre nequeunt : non temere curentur forti medicamine , ſed cum rebus dolores mitigantibus
temperentur.Et fiat,quod apponendum eſt,humidū:& viſcoſum in loco in quo congruit , im-
miſcetur,& palpebra ſuauiter eleuata,medicina guttatim iniiciatur:& ab initio non nimio exi
ſtente dolore,medicina aliquid ſtypticitatis habens,ſicut collyrium in quo eſt acacia ponatur:
etiam diſſolutiuum,& maturatiuum medicamen ſicut crocus, & lycium : ſimiliter & ſtyptica ,
vt myrrha & caſtorium,thus maſculinum. Collyrium quoq; ſi multū ſtypticū fuerit , humefiat
B cum albumine oui,lacte,& decoctione fœnugręci. Hæc ſi fecerimus, in vno die dolor remitte-
tur,& paſſio declinabit:qua declinante balneum ſuccedat,deinde collyrium priore fortius im-
ponatur ſicut nechium,ut conſtringat & confortet oculos:tamen parum acuti collyrij cum eo
miſceatur,& parū à medio ad multum aſcendatur.Quòd ſi ophthalmia cum nimio dolore fue-
rit,ponatur ab initio collyriū,quod dicitur diarhodon * aſperon . Apoſtemate verò decreſcēte
diarhodon * erimoni imponatur.& calefiat ſæpiſſime,ſi nimio pūgetur dolore:& ſi dolor nō ſit
multus,ſufficit ſemel aut bis:& hæc calefactio fiat de meliloto,ſœnugręco,& ſimilibus . Cata-
plaſmētur quoq; croco,meliloto,coriandro, oui uitello , pane loto in vino. Sed ſi dolor nimius
fuerit,miſceatᵣ illi cataplaſmati decoctio papaueris:vnguētū ſactū de croco,glaucio, lycio,gū-
mi,& aloe,ponatur ſupra frōtē.Si calidi ſunt humores,ramus portulacę,citonij,vel ſuccus por
tulacæ,pſilii,ſtrichni,& ſimilia.Si calidus nō fuerit multū,puluis molēdini,myrrha,th*,albumē
oui.Humoribus uerò frigidis exiſtētibus,ſulfur,pix liquida,colophonia,& ſimilia apponātur .

De Curis petiæ, tumoris, & Pruritus Oculorum . CAP. 6.

Ad petiam ſanguis columbæ,pauonis,& omnia talia proſunt , ſi cum thure modico miſceā-
C tur:& calefactio decoctionis hordei & hyſſopi prodeſt.Oculorū tumores habentibus fiat cata-
plaſma ex vuis paſſis ſine acinis ex melicrato,vel aceto.Si tamen apoſtema non diſſoluatur,ra-
dix trita admiſceatur:tumore nondum diſſoluto,ſuccus columbæ apponatur. Pruritus ſicut a-
poſtema curetur purgatione corporis:& diſſolutione materię intus clauſæ,& collyriis,& cata-
plaſmatibus,& ſomentatione aquæ calidæ in nocte oculis apposita : quæ miſta cum oleo roſa-
to,aut in ouo anatis pruritum amputat,& oleum roſatum temperate calidum.Sæpe tamen ocu
lis cholericam imponimus medicinam,ut lachrymas in eis prouocet,quibus lauentur, & mol-
lificentur . Pruritus cum nimio fluxu humorum,medicina * Eraſiſtrati curatur .

De Carne addita in Oculis , & Carbone , & Cura . CAP. 7.

Si carnes additæ propter vulnera fuerint,nō curantur,niſi chirurgia.Excreſcentia ſuperfluæ
carnis acuta medicina curetur,ſicut ærugine æris, ſulfure, & ſimilibus . Si autem caro oculorū
excreuerit ſuperflue,nō curabitur niſi chirurgia.Quòd ſi locus ille tumidus fuerit,valet allium
gummi cū glaucio & uino.Naſcitur etiam quoddam in oculis,quod dicitur carbo:& ſicut apo
ſtema curatur:cumq; ſaniem habuerit,ſicut vulnus curatur ſaniem habens. Quidā medici po-
D nunt in hac paſſione glaucium,tragacanthum,rutam,ſuccum maligranati, lanam uſtā,uel myr
rham,& aloen,Huic paſſioni ualent ammoniacum cum aceto : & aliquando admiſcemus cum
eis de hordeo, & zedoario : & capita muſcarum è cera cataplaſmata .

De Pilorum ablatione, & Remedio contra caſum pilorum . CAP. 8.

Pilis ablatis lauentur loca ipſorum aquis ſalſis,& aluminoſis,& vngantur loca pilorū palpe-
bræ cum albumine oui,& alumine,ſtaphiſagria,& farſima.i.ſtercore columbino . *Collyrium Sa-
bor,valet ad Pilos Cadentes de Palpebris.* Recipe oſſium dactylorum drach.iiii.cadmiæ drach.ii.
Aliud Sabor. Recipe antimonii,chalcanthi,tragacanthi, pondus æquale:quæ omnia cū mel-
le temperata terantur,deinde collyrium fiat.Si autē pilis cadentibus palpebræ appareant craſ-
ſæ,ſtercus muris cum melle temperatum ualet:ſuperflui pili de palpebris ſunt amputandi.Qui-
dam dicunt pilos non ultra naſci,ſi radicibus pilorum extractis,ſanguine teſtudinis , uel denti-
bus caninis locus ungatur .

De Curis Vulnerum , & Fiſſurarum in generali . CAP. 9.

Oportet primo uniuerſaliter dicere de uulneribus,poſtea uerò de iis,quę propria ſint oculis.
Omne uulnus,uel concauū eſt tantū,uel fiſſum.Si multum fuerit fiſſum , trina intentione cura-
tur.Iungamus utranq; partē,& ſuamus ſtudioſe,& curemus ne incidat puluis,uel pilus . Quòd

ſi magnum vulnus fuerit,nec pars parti poſſit coniungi,nec ſanies permaneat in cõcauitate, ne E
ceſſe eſt vti deſiccatiuo medicamine,vt finita ſanie vulnus impleatur carne.Cuius compoſitio eſt cũ cauſa,vel morbo,vel accidenti.Si cũ cauſa ſunt humores ad illud fluentes,corpus purgetũ pharmacia,& phlebotomia:diæta quoq; tẽperetur:deinde deſiccatiuis ſiccetur. Quòd ſi fuerit cũ morbo,vel eſt ſimplex,vel cõpoſitus.Si morbus ſimplex eſt, ad tẽperiem mẽbrorũ reducatur.Quòd ſi compoſitus,vel vt naturã ſuam membrũ egrediatur, vel vulnus multum concauũ ſit,duplex medicina neceſſaria eſt:vna,qua membrum ad tẽperamentũ redeat: altera,qua cõcauitas carne repleatur.Impleatur ergo medicamine deſiccatiuo mũdificatiuo, quod humores coadunatos deſtruat,vulnusq; à putredine mũdificet. Sed vt ꝑ poros poſſint egredi ſuperflua (vnũ ſubtile & continuũ,quod latet ſenſum:aliud craſſum,quod vt lutũ in corpore coadunatũ: & hæc duo ſuperflua plus in vulneribus, quã alicubi ſunt propter loci defectionẽ atq; dolorẽ) neceſſaria eſt deſiccatiua,& mũdificatiua medicina, qua mũdificetur & deſiccetur ſuperfluitatis ſordities.Omne etiã vulnus vel concauũ eſt, vel fiſſum. Et ſi fuerit cũ accidente ſicut cũ dolore,mitigatiua cõueniunt.Fiſſura ſi parua ſit, nõ eſt neceſſaria niſi cõiunctio partium: & parũ medico eget,niſi locus vulneris partem amiſerit,quę pars vel caro eſt,vel cutis,uel utrũq;.Si ſit cutis,apponãtur ſtyptica uel deſiccatiua,ut locus induratus cuti aſſimiletur: nonnunquã acuta F
medicina facit hoc accidẽtaliter: calida medicina paulatim appoſita facit hoc accidẽtaliter,& locũ ſua ſiccitate indurat:multa uerò quantitas ex ea,loco appoſita reſoluit cauſam, & minuit fiſſurã.Quòd ſi caro à uulnere ſit amota,in initio carnis generatiua expediũt: deinde locus mũdetũ,& cuti aſſimiletur.Sed omnẽ medicinã,quæ vulneribus pertinet,neceſſe eſt ſiccã eſſe, quæ tamẽ propter cauſam quandoque cauẽda eſt.Parũ ſicca erit,ne multum ſiccans,carnem prohibeat generari. Mundificatiuam quoq; ſiccã eſſe oportet,ut putredinẽ mundet uulnera conſolidãs.Deſiccatiua eſſe debet ea,quæ generat carnem,quæ nec mordicatiua ſit,nec abrodens,ſed ſtyptica,ut caro induretũ,cutiq; aſſimiletũ.Hæc eſt diſputatio uniuerſalis uulnerũ, & medicina.

De Vulneribus Oculorum, Puſtulis in cornea, Panno, Vngula, Nyctalope, Scabie. CAP. 10.

Sed uulneribus oculorum,ſi ſint ſimplicia,mũdãs & colans cõgruit medicina,quia humores cito undiq; fluũt ad oculos propter acumen ſenſus eorũ.Quòd ſi uulnus cũ tumore ſit, uel nimio dolore, apponũtur collyria,quæ thus & metalla uſta recipiunt:& cataplãſmata: nec pũgitiua cataplaſmentur. Aliquãdo tamen,ſi putredo uulneri inſit,colatiua tũc apponatur. Sed intueri oportet an uulnus carnẽ rodat: inueſtigandum quoque,unde humores ad oculos fluxerint:quo perfecto,caput & corpus expedit purgari: Deinde apponẽda ſunt collyria deſiccatiua,nullamq; facientia punctionẽ:ſicut ea,quæ reſpiciũt caſum, cũ dantur cum lacte,uel cũ decoctione fœnugręci.Si dolor eſt nimius,aliquãdo ſoporifera medicamina apponũtur:fluxu humorum ceſſante,eis ſtyptica apponuntur.Prępuidendũ tamen ne uuea egrediatur,cui egredięti ſtypticum conuenit adiutoriũ.Collectio & puſtulę in cornea naſcentes curantur cum medicina maturatiua mediocriter colatiua,ſicut collyrio recipiẽte crocũ,thus,myrrham, caſtoriũ, decoctionem fœnugræci.Quòd ſi non inueñerint,& tumor nõ diſſoluatur, calidũ & aperitiuũ appone,ſicut ſagapenum,euphorbium,& ſimilia.Pannus in oculorum albedine natus colatiuo & mundificatiuo curetur. Quòd ſi fuerit ſubtilis, ſufficit ſuccus rubeũ papaueris,uel decoctum minoris centaureæ cum melle:ſi groſſus,fortiora dari neceſſe eſt,ſicut picem liquidam,ęs uſtũ, nitrum,ſtercus muris,myrrham,ſal ammoniacum,& ſimilia.Si aliquid ex eo remanſerit, gallã, acaciam,& chalcanthum appone. Vngula & ſcabies,ſi duræ ſint etiam & ueteres,incidere eas, uel excoriare optimum eſt:ſin autem ſubtiles, appone æs uſtum, florem æris,fel porcinum, ſal ammoniacum.His nondum proficientibus,appone medicinam putrefacientem, atque rodentẽ.Scabies non ſtypticis eſt curanda, quæ ſi ſit cũ uulnere magnoq; pruritu, cõuertatur palpe- H
bra,& cũ hoc excorietur.Eſt quędam paſſio oculorũ,quam qui habuerint,ueſpere non uident: quos phlebotomari cõuenit de cephalica brachij:& utãtur pharmacia, & clyſteribus, & caput purgantibus,& gargariſmate,& ſternutatione mũdificentur: uena auris incidatur. Oculis mel cũ alumine & ſale ammoniaco apponatur,& cũ hepate caprino fumigetur:hęc omnia proſunt.

De Suffuſione, Egreſſu Oculorum, & Petia. CAP. 11.

S*Vffuſio,ideſt viſus defectio,ſic curatur*. Caput,& totũ purgetũ,vt diximus:diæta ſit tenuis:deinde utatur collyrijs fœnũgręcũ,mel,ſagapenum,aſarũ,thus recipientibus,& opobalſamum, & ammoniacum.Valet quoq; ſi uena hepatica incidatur,& ſanguiſugæ temporibus apponanũ.

Oculis extra exeuntibus, ventoſa in collo apponatũ:oculi ligẽtur,& aqua ſalſa ſuffumigẽtur.

Petia curatur ſanguine oculis inſtillato:deinde cũ albumine oui oleoq; roſarum ligentur.

De Collyrijs multis ad Oculorum ægritudines. CAP. 12.

C*Ollyrium quod dicitur Diarhodon in modum piperis, valens in augmento doloris Ophthalmiæ.* Recipe cadmiæ, ceruſſæ, ana drach.xiiii. roſarum drach. duodecim: gummi, amyli, ana drach.i. tragacanthi drach. iiii. & s. aloes, drach. vi. tempera cum aqua pluuiali, & informa.

Aliud

A *Aliud in initio Ophthalmia, quod etiam vetuſta valet*. Recipe acaciæ drach. liiij. gummi ʒ xliiij. cadmiæ drach. xxxvj. tempera cum vino pontico ana drach. xij. tempera cum aqua pluuiali. Hæc omnia à Paulo ſunt ordinata. Iſta uerò Galenus dicit. *Collyrium valens ad diſſoluendum Apoſtema die uno,& ad Ophthalmiam.* Recipe antimonij,acaciæ,ana ʒ lxx. cadmiæ drach. ix. æris vſti loti ʒ xxj. ceruſſæ drach.xij ſ.myrrhæ ʒ vj.ſulfuris drach.vj. caſtorei,opij,chalcanthi vſti, ana drach.vj. gummi drach.ix.tempera cum albumine oui: in vno die eſt validiſſimum. *Aliud Pauli.* Recipe cadmiæ, croci, gummi,ana ʒ iiij.æris vſti drach.xxiij:ceruſſæ,roſarũ, ana drach. xxij. polij,croci,chalcanthi,opij,ana drach.vj.aloes,ſpicę,caſtorij,ana drach.j.& s.tempera cũ aqua: curat uerò ophthalmiam, & humores vel propter dolorem, vel vetus vulnus fluentes. *Aliud.* Recipe cadmiæ,acaciæ,gummi,ana drach.ix.antimonij triti drach.xx.caſtorij,opij,ana drach.vj.lycij drach.iiij. & s. myrrhæ drach. xij.ſpicæ,aloes,ana drach.iiij. gummi, tragacanthi,chalcanti,ana drach.j. & s. tempera cum uino & aqua myrtina. *Aliud ad ſuperiora*. Recipe acaciæ, gummi, ana ʒ lx.plumbi loti ʒ xxx.ſpicæ,caſiæ,ana ʒ vij.roſarum,cadmiæ, ana ʒ xxx. ceruſſæ,aloes,opij,croci,ana ʒ ix. caſtorij,lycij,ana ʒ iiij.& s, tempera cum albumine oui. Valet vulneribus,& omnibus paſſionibus oculorum vetuſtis, & putrefactis. *Aliud in ſtatu conue-*
B *niens cum albumine oui, in declinatione cum aqua*. Recipe cadmiæ vuſtæ, & lotæ, ceruſſæ, ana drach.vj.amyli,tragacanthi,ana drach.iij.hyoſcyami drach.j.& s. croci drach.vi.glauci, ſarcocollę,ana drach.vi.opii drach.iiii.tragacanthi drach.vi.croci drachmas tres:gummi, opii, drach.i.& s. tempera cum aqua. *Aliud valens in Augmento Ophthalmia.* Recipe cadmiæ,ceruſſæ,ana drach. xxiiii.roſarum ʒ xii.gnmmi,amyli,ana drachmas quatuor, tragacanthi drachmas quatuor,& s.aloes drach.iiii.tempera cum aqua. Valet in uulneribus, & humoribus uulneroſis, & lachrymis ex oculis fluentibus. *Aliud valens ad Ophthalmiam, & Vulnera, & Aduſtiones, & ad Mundificandum uulneris putredinem.* Recipe antimonii uſti,cadmiæ,roſarũ,ana drach.xxiiii.ceruſſæ tritæ ʒ xxii.opii drach.vi.tempera cũ aqua. *Aliud nimio dolori conueniens, & liquidiſſimos humores ad Oculos fluentes reprimens*. Recipe roſarũ drach.vi.& s.opii,ſpicæ,ana drach. i. *Aliud*. Roſarum drach.xxii.croci.vi.æris uſti & loti drach.i.& s.tempera cũ aqua pluuiali. *Aliud.* Recipe roſarum drach. xviii.cineris locorũ,ubi ęs funditur,drach.vi.croci,opii,gũmi,ana ʒ vii.tẽpera cũ aqua pluuiali. *Aliud.* Recipe gũmi drach.iii.tragacanthi drach. i. & s. tempera cum aqua pluuiali. *Aliud.* Recipe myrrhæ drachmas lxxv roſarum xl.croci vi.& s.tẽpera cũ vino. *Aliud valet nimio dolori, Puſtulis concauis,putridis Vulneribus Cornea: Oculoſq́ exeuntes comprimit, om-*
C *nemq́ oculorum paſsionem ad ſanandum difficillimam curat.* Recipe roſarum drachmas centũocto, gummi xxxvi.cadmiæ uſtæ & lotæ drach.xxi.croci undecim:opii,antimonii,drach.ii.& s.iarri ſpicæ drachmas tres,myrrhæ iii.tempera cum aqua pluuiali. *Collyrium Pauli*. Recipe æris uſti, tragacanthi uſti,ana drach.viii.croci ii.nitri drach. i. coquantur ad mellis ſpiſſitudinem. *Aliud. eiuſdem,valet Scabiei palpebrarum,veteriq́ Ophthalmia.Saniem,& vulnera Aurium, & Os rodentia ſanat.* Recipe æris vſti drach. quatuor, myrrhæ drachmam unam, & s. piperis, croci, vini,ana drach.ix. *Collyrium Pauli*. Recipe cadmiæ auri, & argenti drachmas tres: tempera cum aqua pluuiali. *Collyrium Oribaſii valens in initio Ophthalmia,& Vulneribus*. Recipe cadmiæ,ceruſſæ,tragacanthi, ana drach. uigintiquatuor: antimonii,gummi uſti,ana drach.xxi.plumbi incenſi,tutię,ana drach.uigintiquatuor. *Aliud*. Amyli xvi.gummi ix.æris vſti,tragacanthi,ana ʒ vi. myrrhæ,opii,ana ʒ v. *Aliud valens Vſtioni,Vueam egredi prohibens,ſubueniens Vulneribus*. Recipe antimonii uſti,ceruſſæ,ana ʒ uigintiquatuor, myrrhæ drachmas tres,amyli xix.tragacãthi xii. gũmi vi.tempera cũ aqua pluuiali. *Aliud valens Puſtulis,Vulneribus ſanioſis, & nimio dolori, duraq́ Ophthalmia.* Recipe cadmiæ vſtæ & lotæ drachmas uigintiquatuor, antimonii loti & uſti xviii. amyli iii.plumbi incenſi,& loti xii.tutiæ,myrrhæ,ana drachmas xii.tempera cum aqua. *Aliud.*
D Recipe rutiæ drachmas duodecim:cadmiæ lotę,ceruſſę,ana drachmas cxxiiij.antimonii incẽſi & loti xviii.myrrhæ,opii,ana drachmas quinquaginta,& ſ. tragacanthi drachmas duodecim : tempera cum aqua. *Aliud utiliſſimum Aſperitati Palpebrarum,& Scabiei.* Recipe chalcanti drachmas duas,cadmiæ drachmam vnam: ad Solem cum uino ſufficienter agita. *Aliud.* Recipe cadmiæ drachmas vi.chalcanti grana triginta,piperis grana xxxviii.ſpicæ drachmam unam, & ſ. aliter drachmas tres,& ſ.cadmiam & chalcanthum tritura ſufficienter,& agita,deinde cũ pipere ſpicam commiſce,& tempera. *Aliud valens Scabiei, & humoribus ad Oculos fluentibus,Veteriq́ paſsioni,& Puſtulis.* Recipe cadmiæ,gallæ roſarum,gummi,croci,ana drachmas tres:opii,drachmam unam:omnia puluerizata cum uino ad Solem ſufficienter agita. *Ad Oculos caliginoſos, & ſanguinolenſos*. Aloe trita cum albumine oui mirifice prodeſt. Si aloen non habueris, canabis trita idem facit. *Ad Oculos Dolentes, & Lachrymas ſtringendas, & Pruritum tollendum*. Collige mel deſpumatum,& ex eo unge folia hederæ,& ſuperaſperge puluerem fæcis vini, & oculis ſuperpone per noctem: expertũ eſt.Item chelidonia cocta in aqua,ſi ex ea oculi fomẽtẽtur,dolẽtibus prodeſt.Item coriandrum uiride tritũ admiſto lacte mulieris oculis ſuperpone:dolorẽ & tumorem tollit.Idem facit radix cucurbitę agreſtis trita & impoſita.Fel caprinũ cum melle antiquo miſtum,& inunctum oculorum caliginem deſtruit. *Ad Pannum ab Oculis abſtergendum*.

Fæcem vini, album oui, raſuram oſſis ſepiæ: ſacto puluere mitte, donec corrodatur. Vitellus E
oui tritus ſuccoque apij miſtus, & inunctus ſanguinem ſpargit. Abſinthium viride cum albumine oui tritum, & nocte ſuppoſitum, ſanat. *Ad Tumorem calidum, & ſanguinem Oculorum.* Anagallis cum albumine oui trita, & impoſita prodeſt. *Ad Tumoris calidi dolorem.* Herbam violariam cum oleo roſaceo tere, & ſuperpone: mire iuuat. Valet etiam mali granati ſuccus: in vaſe æneo, vel ſtanneo ipſum coque & cola, & cum opus fuerit utere. Item Recipe plantaginis, centaureæ, ungulæ caballinæ, pulegij, betonicæ, chamædryos, apij, ſœniculi radicum, partes æquales: pone in olla noua, & intra ſparge ſœnugræcum. Item lycium in rhodoſtomate guttatim impoſitum ualet. Item auripigmentum, pannum ſubtile laneum, & fimum hominis, combure in olla bene argillata.

F

GALENO ASCRIPTVS LIBER
DE RENVM AFFECTVVM
DIGNOTIONE, ET MEDICATIONE

Chryſtophoro Heyl Vuiſsbadenſi interprete

G

Nunc primum ad græcorum codicum fidem accuratiſſimè recognitus.

De Subſtantia, Figura, Situ, Partibus, & Vſu Renum. CAP. I.

RENibus peculiare quoddam corpus eſt ex fibris, & carne conſtitutum, quod cum alia parte nulla commune habent: & caro hæc denſa eſt, ne ſanguis qui ad ipſos defertur, facili momento diffluat, effundatur, & abeat cum urina. Carnea hæc ſubſtantia non paucas habet inuolutiones, in quibus quoniam ſingulatim per ſubſtantiam lapides plerunque generantur, fiunt in renibus grauiſſimi dolores. Ac de ſubſtantia quidem hactenus. Figuram autem renes habent græcę literę C: & in medio cauitatem quandam, qua ex uenis, & arterijs ſeroſum excrementum excipiunt: nam ad eos non maiores ſolum uenæ, quarum aliæ in cauitatem hanc inferuntur, aliæ in
membranam, quæ renes circuntegit: ſed meatus etiam capillis modo exiles deferuntur. H
Dexter autem ſiniſtro ſublimior eſt: ne inter operandum, alter trahat, alter retrahat. Iacent ad ſpinam renes, paulo altius quàm illa: & ex ſe urinarios meatus duos emittunt, quibus ad ueſicam urina deducitur. Sed habent iſti quoque meatus propriam corporis ſui ſubſtantiam, quam in alia particula nuſquam reperias. Duos autem natura renes produxit, non unum: quoniam alias excrementorum ſpecies ſeroſa hæc ſuperfluitas non parum ſuperat; quam attrahere, renum officium eſt: ignorare enim non debemus alteram cauæ uenæ partem ad corporis noſtri inferiores partes deferri: quæ bifariam diuiſa eſt, altera parte ſurſum, altera deorſum porrigitur. Pars quæ deſcendit, rurſus tripliciter finditur, & pars una ad crura porrigitur, altera ad teſticulos, & tertia ad renes. Procedunt uerò & de corde arteriæ, quæ ſeroſum excrementum, & unà caliditatem immittant: ut ab eis renes calefiant: nam renes ita ex ſeroſo iſto excremento frigent, ut ex atræ bilis ſucco lien: Quamobrē à dictis iā arterijs calor renibus ſuppeditatur, quò natiuam ſuam frigiditatem poſſint euincere. Poſtquā uerò ſeroſum id excrementum renes attraxerunt, utilē qui in eo eſt ſanguinem ipſi retinēt, & ex eo nutriūtur: excrementū uerò ipſum ſeroſum à facultate ſegregatrice ceu inutile expellitur. Sed quādiu in uenis & arterijs hoc cum ſanguine currit, excrementū ſeroſum: cū ſegregatū eſt, lotium nominatur.

Proinde

A Proinde quod in ſanguine vtile eſt, Id ſibi renes In nutrimentum ſeruant: quod autem inutile,
id abigunt. Atque ut bilis ueſica, bile delectatur: & lien, atræ bilis ſucco: ita renes ſeróſo iſto ex-
cremento gaudent. Renum autem operatio eſt ſecernere, & percolare ſeroſum excrementum
à ſanguine. Atq; hic renum uſus eſt. Non ſolum autem renum, ſed & ſingularum partium ope-
ratio medico eſt inueſtigãda: quòd ex operatione labefactata cognoſcatur, quę particula mor-
bo ſit affecta: & ex modo ruinæ operationis, quantum ſit quæque affecta.

Quibus ex cauſis Calculi oriantur: & qua ratione Pueris in ueſica, Adultis in renibus frequentius oriri ſoleant. CAP. 2.

OMnis affectus, quo ren laborat, quanquam Nephritis dicitur, ſiue is ſimilaris ſit, ſiue in-
ſtrumentalis, ſiue communis: proprie tamẽ Lithiaſis, id eſt calculi morbus, Nephritis ap
pellatur. Sunt autem lapidis huius quatuor cauſæ. Efficiens, materialis, inſtrumentalis, & fina-
lis. Nec operoſum fuerit diſcere à rebus externis, lapidis concretionẽ, aut à frigore, aut à ca-
lore fieri: uelut in riuulis, & canalibus, cum caliditas, materia non expirante, & uentilata, exo-
B ritur, cũ aqua in aliquo canali ſubſtat, calor quidam præter naturã accẽditur, quo diſpergẽte id
quod in aqua ſic cœnoſa partiũ erat tenuium, quod craſſarum eſt partium in terram dureſcit:
manenſque eo in loco ſubſtantiæ lapideæ, ex qua factus canalis eſt, adhæreſcit: & in lapidẽ ſic
colligitur. Subnectam aliud de eadem re notũ exemplũ. In lebete generari lapides ſæpe com-
pertum eſt, aquæ parte, quæ tenuis fuerat, diſſoluta, manente alia, quæ craſſa & terrena eſt: ea
enim lebetis, uel alius æris corpori affigitur, & lapideſcit. Verum in nobis lapidem frigus non
parit: neque enim fieri poteſt, ut uiuo corpori tantum frigus accidat, quo concreſcere ualeat in
homine lapis, quemadmodum fieri in externis uidemus: quo fit, ut à calore lapis in homine ge
neretur, eoq; uel uehementi, uel tepido. Nam ſi craſſa materia eſt, ſufficere poteſt tepida, & mo-
derata caliditas, & quæ naturalis eſt, ad firmandam, & indurandam terræ modo craſſam hanc
materiam: eſt enim craſſities ad generandũ lapidem ſingulariter accõmodata: Sin tenuior eſt,
uehementiori tum planè indigebit caliditate, ſiue naturali, ſiue præter naturam, qua dureſcat
in terram: ſiquidem calor tenues materiæ partes euaporare facit: atque ita, ubi ualuerit, lapidẽ
conformat. Ideoq; ſimpliciter à calore fit in nobis calculus. Materialis cauſa eſt craſſus, aut glu
tinoſus ſuccus, uel utroque modo uitiatus. Inſtrumentalis cauſa eſt ren, aut ueſica, uel pars alia
C quæ generando lapidi ſit opportuna. Finalem cauſam haud aliam dicas, quàm lapidem ipſum.
A.l.3.f.18.t.2. c.16.f.360.8 Sanguis' qui in renes fertur, aut craſſior ſeipſo eſt, aut pituitoſior, aut magis ad bilem atram,
aut rufam demutatus; ferturque ad eos per uenas & arterias, uel in cauitatem, uel ſubſtantiã:
eò delatus, ſi quantitate, uel qualitate, uel conſiſtentia excedat, aſtringitur, detentusq; concipit
caliditatem præter naturam: hæc caliditas præter naturam amplius eum denſat, agglutinat, &
aſſat, aſſatumq; ipſum in terram, & lapidem commutat. Qui itaque arbitrantur in renum con-
cauitate lapides conſiſtere ſolum, cum per urinæ meatus tranſeunt, dolere laborantes dicunt:
Qui uerò in ipſo renum corpore gi[illegible]i lapides arbitrantur, quo modo & in arthriticis nodi gi-
gnuntur: non ſolũ cum pertranſeunt, ſed & quando generãtur, & quando renum concauitatẽ
ſubeunt, dolere laborãtes aſſerunt. Sed fieri utroque modo lapides poſſe nobis ſatis perſuaſum
eſt, cũ ſuccus tenax, & craſſus tempore aliquo aſſatur in ijs atque exiccatur. Demonſtratũ eſt
enim in commentarijs de facultatibus naturalibus, renem trahere ad ſe quicquid in uenis ſero-
ſi, & tenuis cũ ſanguine permiſtum reperiatur. Si quando igitur meatus, qui in renis uentricu-
lum illud tranſmittunt, latius aperiantur, craſſius unà aliquid colatur: quo calefacto, & exicca-
to in renis cauitate, lapidoſam conſiſtentiam aſſequitur. Quamobrẽ ſi uirtus ſegregatrix ipſius
D renis id omne in urinis expulerit, arenoſum in ipſis ſedimentum proueniet. Si infarctũ id & ſo-
lutu difficile ſit quod renis cauitas ſuſcepit, ad eũ aliud adhuc nõ abſimile ex caua uena immiſ-
ſum deinceps colligitur, & augeſcit (circũlinitur. n. ſemper quod affluit ei quod iam adeſt) itaq;
lapis non adeo contẽnendæ magnitudinis exurgit. Quod certè ut facilius fiat, renũ tẽperatura
iuuare poteſt haud mediocriter, ſi calore naturali hæc ceu feruens, & acris fuerit. Atqui ſi fora-
men & meatus, qui ex uena caua in renem peruenit, fuerit rarefactus, & ſanguis humens, neq;
craſſus, neq; glutinoſus: tũ urina fiet cruenta. Cũ itaq; ex ſola pituita tenaci, & craſſa poroſorũ
& lapidoſorum corporum, quæ in renibus coguntur, ſubſtantia coiuerit: color ineſſe ſolet, quẽ
cineritium nominamus: non abſimilem lapidi, quem fieri in aquis ſponte natis, quæ [illegible]
græcè dicuntur, uidemus. Hæ nanq; ſi tepidiores ſint quàm pro tẽperatione, tophos uidentur
producere: neq; alij cauſæ acceptũ feremus, quòd pueris in ueſica lapides generentur: ætate uerò
florẽtibus in renibus. Quippe cum actiones naturales in pueris ſint oẽs fortes, fuſa eſt in eis, &
diſſoluta ſuccorũ craſſities. Contrario modo ſe habent qui ætate proceſſerunt: nam actionibus
in hiſce debilioribus coacta eſt craſſities ſuccorum. Apparet uerò in externis id quoque, cũ ui-
delicet quæ craſſam naturã habent, per tenuia foramina traijcere inſtitutũ ſit: quæ nanq; fuſa
calore ſunt, & colliquata, trãſire ocyus uidemus: quæ uerò liquata nõ ſunt, traiectioni reſiſtere;

harum materiarum exempla nobis ſunt pix,reſina,adeps,cera,& mel.Cum itaq; in pueris calidum innatum abundet,& fortes ſint actiones : craſſitudo materię diluta in renes delabitur,indeq; facilius in veſicam tranſit, non parum etiam adiuuante ad tranſitionis celeritatem ipſo actionum robore : in veſica autem exiſtente frigida (membranoſa eſt enim paucíq; ſanguinis, & ampla intus capacitate) rurſus conſiſtit,denſaturq; ad eam craſſitudinem, quam paulo ante monſtrauimus : conſiſtentiaq; principium ſumit, ſi diutius in veſica commoretur. Ipſa ſiquidem glutinoſa credibilius eſt ab innato puerorum calore facilius ſubigi,atq; ideo magis vniri, conſiſtere,& condenſari. Adijciamus ſi libet,pucrilium vrinarũ craſſitudinis cauſam: quæ certe alia non eſt, quàm puerorum voracitas, & mouendi exceſſus mox ab alimento aſſumpto, dum ſcilicet pueri ferociunt, & ludunt. In lactentibus autem ipſa etiam materia plurimum facit : in adultis enim qui caſeo, & ſimilium rerum eſu delectabantur,lapides in ueſica, & renibus fieri cognouimus. Idcirco lithiaſis ueſicæ,puerorum eſt morbus. Haud enim poteſt ueſicæ collum tam anguſtum in maioribus corporibus eſſe, ut humorem craſſum remoretur. Attamẽ ne putemus ſolum hoc ſufficiens eſſe ad lapidis generationem, niſi calida intemperies eodem accedat:quæ calorem ignitum habeat,non temperatum aut modicum. In puellis ceruix ueſicę dehiſcit in membrum genitale, & breuis ſimul eſt, & lata, vt nullo labore craſſa per eam ipſæ meiant, quæ in vrina feruntur : quæ dum pueri retinent, quod ſæpe fit, & propter longitudinem,& anguſtiam ceruicis veſicæ, materiam veſicæ æſtuanti præbent ad calculi generationẽ. E F

Indicia quibus Calculi, & reliqui Renum affectus deprehenduntur. CAP. 3.

Signorum alia ſunt,ut ita dicam, ſcientialia, alia artificialia, alia propria. Proprium ſignum eſt, quod certe, nulloque medio morbum oſtendit,in renibus nempe lapidem: ut cum arenæ * in matula ſubſident, tunc planè oſtenditur lapidem in renibus eſſe : ſignumque hoc conſtans & proprium. Quoniam uerò affectus quidam complicantur, dicemus quoque de ſignis communibus. Cum lotium quod excernitur, ſanguinolentum eſt, ſignum id eſſe cõmune poterit, uel quòd uaſorum apertio ſit, uel ruptio, uel eroſio, uel imbecillitas, uel dilatatio, uel aliud quicquam eiuſmodi. Quoniã ruptionẽ exquiſiti, & confertim egeſti ſanguinis uacuatio ſequitur. In apertione paulatim fertur,& ſanguis tenuiſſimus emanans cruentã urinam efficit. Si quocunque tempore & momento ſanguis egeritur, imbecillitas uaſorum eſt ; Sin unà cum ſanguine, aliæ quoque craſſitudines excernuntur, dilatatio, Sin ſanguis ſit aquoſus, manifeſtum eſt certumque, lapidem conſiſtere. Sin ſanguis qui excernitur ſit craſſus, manifeſtum eſt ipſius craſſitudinem uiolenta coactione in lapidem eſſe abituram : ſi (ut fit) in ea ſanguinis uacuatione frigidam exhibeamus,ut uena atque arteria coarctetur,& conniueat, nec amplius ſanguinem ullum in renes ingerat, qui cogi iſtic poſſit. Fit enim proculdubio in hiſce ſanãdis error : nam uenam coarctant frigida,ut alium ſanguinem inferre non ſinãt:uerũ ea ratione fit, ut ſanguis in renibus commoretur. Proinde ſi frigidam exhibeas, uenam comprimes quidem, ne ſanguis deferatur : ſed qui renibus illatus iam eſt, mox indurabis. Ex ſtupore cruris, quod à rene ſecundum lumbum porrigitur, cognoſcere poteris quis ren laboret : nam ſi dextrũ crus ſtupor occupabit, dexter ren ægrotat:ſin læuum,ſiniſter. Eſt uerò ſtupor,ſentiendi & mouendi in particula difficultas: qui fit in crure, quia uena quæ ad inferiora demiſſa eſt,triplici ramo diuiditur,quorũ unus cum arterijs ad teſticulos uadit,& uaſa ſeminalia:alius renes ingreditur: tertius ad crura porrigitur. Cùm igitur in renibus lapis generatur, unà tum afficitur uena quæ ad crura deſcendit : ſunt enim ambæ ab una ſobole cauæ uenæ, quam inferis partibus natura diſtribuit : igitur uena,quæ ad crura porrigitur, repletur: qua repleta,ſtringuntur neruus quãdoque aut muſculus : cum ſtringitur neruus, animalem ſpiritum ad crura non tranſmittit,unde ſenſu crus priuatur, & prouenit ſtupor. Porrò ex teſticulo quoque † ſecundum lumbos retracto, ſcire poſſumus renem eſſe affectum. Si nanque dexter teſticulus retrahatur, dextrũ pati renem argumento eſt:ſi ſiniſter,ſiniſtrum. Nam à iecore,& corde uena & arteria ad renes procedit,quæ in eorum cauitatem inſeritur:uaſa autem ſeminalia ad teſticulos feruntur. Quãdo igitur lapis in renibus generatur,uena illa & arteria diſtendũtur,& ſeminalia uaſa quæ ad teſtes pertingũt,atq; ita per compaſſionem teſtes retrahuntur. Tradunt aliqui, uehemẽtus doloris ratione uigilias uomitũ excitare: debebant itaq; podagrici, lippiẽtes, & qui uehemẽti dolore, & uigilijs exercentur, uomere. Sed ea de cauſa hi non uomunt, immo propter poſiturã renũ : ij nanq; poſiti ſunt ſecundum ſpinã poſt inteſtina,& uentriculũ: quapropter facta in renibus uiolenta quadam diſtenſione, per copulas affectio ad inteſtina,& uẽtriculũ digreditur, indeq; affectione aſcendẽte, ſequitur ſubuerſio. Quoniam uerò cũ lapis ſubeſt, quædã ueluti titillatio oritur,naturaq; ad eius quod moleſtat expulſionẽ ſtimulatur, ideo ſpiritus occurrunt: quibus irrũpentibus in fiſtuloſam pudendorum partem, ipſam immaniter contẽdunt: nã in omni motione naturali ſanguis & ſpiritus cõcurrũt, qui ſunt naturæ uehicula. Cũ uerò demonſtratum ſit cor, iecur,& renes in cõcauitate nõ ſentire, in ſuperficie autem ſentire (quoniã in ſuperficie nerui G H

A.l.3.f.18.c.2. c.17.f.161.b

† In impreſſis eſt κατ' ἴξιν. i. ſecũdũ proceſſionem, uel rectitudinem.

ſentientes

A ſentientes ſeruntur,in concauitate uerò nulli ſunt(quomodo hæc dolorē perſentiſcunt? An qa
grauatur cauitas,ideo dolor exurgit?extēditur nanque mēbrana,quæ foris eſt,undiq;,quod ca
uitas interna ſit,repleta,& ſic extenſa membrana dolorē facit.In renum itaq, ſubſtātia dolor iti
dem generatur,qm̄ concauitas ex lapide grauata eſt,& circuntenditur,proferiq; cōſenſione do
lorem in ſuperficiem:quippe quæ neruos ſentientes habeat,& membranam . In meatibus autē
urinæ,ut qui neruoſi ſint,& ſenſibiles,dolor fit ſæuiſſimus. Dolor præterea uehementiſſimus fit
in renibus,propterea,ꝙ eorum cauernulæ non ſunt latæ,ſed anguſtæ,& renes ob firmitatē ſub-
A.l.3.fa9.c.8 ſtantiæ non diducantur,ut ueſica.Eadē cauſa,renū lapides magna ex parte minores ſunt, æqua
c.5.f.363.g les,& molliores,utpote qui diuturni non ſint.Qui calculo laborant,his primo urinæ ſunt aquo-
ſę:cum.n.ſit obſtructio,ceu per cribrum effluunt,poſt arenoſæ:demum calculi excernuntur,cū
dolor ceſſauerit.Sicut in mulieribus parientibus ad fœtus egreſſum partes dilatantur:ita hic uio
lentia,renum ſuƀa fatiſcit,& egreditur lapis:cum ad renum cauitatem ſubit in membrana,quæ
iſthic ſubſtat,qm̄ facili ſenſu eſt,dolorem mouet uehemētem;& multo magis, cum meatus uri-
næ ingreditur,propter anguſtiam,& ſenſum eorum:quantiſper.n.in renum corpore ſiſtitur,non
multum ſolicitat,qm̄,ut diximus,eorum ſubſtantia ſenſibilis non eſt.Sæpe nanq; præ magnitu-
B dine in collo ueſicæ detenti lapides in extremum periculum doloris acumine patientes agunt,
nec urinas ſinunt excerni.Vidi ego quendam, cui per alias uias elapſus in uirilium extremitate
lapis hæſerat,minimumq; abfuit quin urinæ difficultate,& dolore acutiſſimo homo interiret,ni
ſi anguſto tandem forcipe eximere potuiſſemus,ſectionem per longum ſuperne moliti:nam uri
næ meatum,niſi urgeat magna neceſſitas,incidere non oportet,ne fiat fiſtuloſa pars ea,& urina
profluat.Inuenias tn̄,qui dolorem non hn̄t,nec ſanguinem mingunt,quibus meatus in renibus
congeſti nō ſunt.At tenues arenulæ haud magno negocio quidē excernuntur:quod qui faciūt,
nec ægrotare ſe putant,qm̄ dolorem nullum ſentiant.Verum nihil eſt hac in re contemnendum,
cum tempore omnia grauiora reddantur.Lapides & arenulæ colore differunt, tum ob calidita-
tem,tum ob materiam:nam ut quidq; illorum longiori tempore retinetur,ita rufum,flauum,ru
beum,aut nigrum efficitur.Haud aliter,& à ſuccis fiunt lapides,& arenæ,colore uel ſandarachæ
ſimili,uel nigro,uel pallido,uel alio aliquo colore pro ſuccorū uarietate.Fiunt autem lapides in
concauitate renum,in eorum ſubſtantia,& ubicunq; fieri cōmode poſſunt,aut parui,aut maiu-
ſculi:interdum pauciores,interdum plures. Differuntq;,magnitudine,figura,colore,aſperitate,
et multitudine.Nigros ſiquidem inuenias,et ſubalbos,et pallidos.Ac rotundi,lenes,et parui, fa
C cile excernuntur;maiores,uel figurati,et maxime oblōgi,et aſperi,difficulter.Arenulę uerò pro
deunt,et egeruntur dum fiunt lapides: cum facti ſunt,haud fieri poteſt,ut efferantur,quia in la-
pidem ſunt coacti,niſi natura ipſa ultro conterat,et excernat, uel ars per medicamentum trito
rium naturæ auxiliata,conterat,et euacuet ipſas.Nemo uero ignorabit colicum,et renum affe-
ctum una plerunq; incidere.Deprehēduntur tn̄ propriis ſignis:nā aluus exonerata colicis mede
tur:nephriticos quoq; à principio mitigat.Et iā aliqui dederunt medicamentum quo aluus ſub
ducta eſt,et dolor ceſſauit primo,ſecundo,et tertio die,quarto prodiit lapis . Cum autem ſimul
inciderint renum,et coli diſpoſitiones,mutuo particulas communicant intenſione,et remiſſio-
ne:tenduntur enim ob cōtinuitatem partes haud aliter,quàm funiculus:et neq; ſuperne ructus
ullus,neque infra flatus quiſpiam exit.

Calculi,& reliquorum renum affectuum curatio. *CAP. 4.*

SI renum affectus ſubito inuadat,et qui laborat cibo nuper refectus ſit, cibiq; adhuc ſint inco
cti ſicut ægrotus eos ingeſſit,aut ſemicocti,uel ſuccorum multitudine corpus grauatum ha-
D beat:oportet ante aliam curationem;uel potius mitigationem,niſi quicquam impedimēto eſt,
uomitum prouocare.Mox ſi in inteſtinis excremētorum ſuperfluitates fuerint, per idoneos cly
ſteres extrahere,modo nihil obſtet.Poſtea ſi totum corpus plenum fuerit, conſiderare quiſnam
humor ſit,ꝗ ipſum repleuerit.Atq; ſi ſanguis is eſt, euacuationem inſtituere oportet , cum nihil
impedit:minorem tn̄ multo quàm plenitudo deſiderabat.Quid ita?quoniam lapidem non pla-
nè ſtatim eximere poſſumus,potiſſimum cum magnus eſt:ideoq; oportet pleniorem ſanguinis
euacuationem cauere,propter conſumptionem , quæ tempore adhuc aliquo in corpore futura
eſt. Sin quatuor humores abundauerint , potius uena incidenda eſt ante purgationem , quam
purgandum ante uenæ ſectionem . Qm̄ ſi per ſanguinis miſſionem corpus prius uacuatum fue-
rit, purgans medicamentum exhibitum, uenas et arterias, et inanes corporis regiones inuenit
non oppletas : quo fit, ut abſque vllo impedimento in totum corpus dimanet ad attrahendum
ſuccos, facillimeq; fiat eorum euacuatio per uaſorum ſpatia , et fuſionem tenuitatemq; ſucco-
rum.Nā ſi uaſa ſanguine repleta ſint,et purgatiuum dederis:non poterit propter plenitudinem
in corpus differri:unde fit,ut ſubſtet,et nihil efficiat:aut ſi quicquā facit,male faciat.Ex medico
quidē purgans medicamentum:Ex natura uero totum negocium pendet:hæc etenim à purgan
te medicamēto excitata,facultatē ſegregatricē aduocat, qua ſegreget inutilia ab utilibus:ac uti

lia quidẽ retentrix facultas detinet: Inutilia uerò expultrix facultas expellit. Non oportet autẽ E
ſimul uenam ſecare,& purgare,uerum prius ſanguinem detrahere,deinde uirtutẽ pulchre refo-
cillare:quũ ipſa nos gubernat,& medicamentis auxiliatur: medicamenta enim per ſe ipſa nihil
efficiunt:ideoq; corroboranda uirtus eſt,ut poſſit natura uti purgatiuis exhibitis ceu inſtrumẽ
tis,atq; quod decens eſt,perficere.Huc præterea accedit,quòd unà cum ſanguine multum è ui-
tali ſpiritu excernitur:quo excreto refrigeſcit totum corpus,& opera naturalia deterius obeun
tur.Ea propter uirtutem prius refocillare oportet,deinde medicamẽtum purgans exhibere.Sed
quia affectus renalis eſt,& materia,ex qua lapis generatur,craſſa, materiãq; craſſam ſurſum re-
uellere próprum non eſt, magis ad ipſius lationem ſpectantibus deorſum uacuare expeditum:
ob id ſi ualida ſit uirtus,uenam quæ in poplite eſt,aperiemus,uel quæ ad malleolos: ſin imbecil-
lis,uenam quæ eſt in cubito,nam ſi uirtute debili infra euacuabimus,retentrix ſacultas,quæ eſt
imbecillis,non retinebit:ſed uniuerſa in præceps rapietur, & partem aſſiduo defluxu impetet,
ſuccis uidelicet in locum imbecillem perpetuo procumbentibus. Quapropter cum firma uirtus
eſt conuenit ex uena,quę in poplite eſt,ſanguinem mittere:cum debilis ea eſt,reuellere ad ſupe
riora.Quam uerò ob rẽ?Ne materiæ plus in renes deriuetur.Hinc eſt,quòd cum cibaria , pitui-
tam,& ſuccum uomitu euacuauimus,tranquillitas quædam fiat,& leuatio. Eiicitur nanque ci- F
bus,& pituita,quæ uentriculum grauant:à uentriculo autẽ renes ſtringuntur, & urinæ meatus.
quo fit ut grauior ſit oblæſio.Sunt itaq; primum iſta diluenda,quæ ſtomachus excipiens ceu de
bilior diſtendebatur,& premebatur:quibus euacuatis leuatio ſequitur,nõdũ tamen perfecta li-
beratio,Vacuamus ẽt per clyſterem excrementa:ne colo,& reliquis inteſtinis conſtrictis atque
grauatis,unà quoq; ren laborans ſtringatur prematurq;,atque ſic amplius doleat.Quod manife
ſtum eſt,quia ſtercoris obſtructione renes plerũq; exaſperari compertum ſit, enematis iniectio
ne renalem dolorem eſſe mitigatum:uel quod ab ea uacuatione ren aliquis non ſit amplius cõ-
preſſus:uel quòd ex ſtercore nulli poſtea flatus prodierint:qui in renes impingẽtes, ipſos ut im
becilles comprimunt,& extẽdunt. Sed neq; ſanguinem, neq; alium ſuccum plus æquo relinquĩ
in corpore par eſt,ne multa hinc renis uaſa diſtenta plus doloris cõcitent. Quæcunq; enim,uel
dolent,uel calent,uel extenduntur,per uehemẽtes,& acutos dolores,ad ſe materias accerſunt.
Proinde doloribus ſiue repente,ſiue pederẽtim in renem incurſantibus ex cõmemoratis iã cau
ſis,illico,niſi quid prohibeat,aluum decocto aliquo eluemus,caricarũ,ſœnogræci,ariſtolochiæ,
& ſimilium:ac,ſi uacuatum ſatis eſt,bene uertit:ſin minus,bis,ter,aut amplius uacuandum ene
mate eſt,ſed ex eorum decocto quæ conducibilia ſunt,& familiaria naturæ ægrotãtis,ne angan G
tur grauenturq; renes,& uię urinales.Poſteaquã autem aluus ſatis excreuit,inũcienda ſunt,quę
urinæ uias dilatare,renes laxare,calculum deprimere,& morſus mitigare queant : utilis ad hæc
materia eſt oleum anethinum,in quo eliquatus ſit gallinaceus adeps quàm recens: maximópe-
re uerò phaſiani adeps,uel butyrum recens,aut ſimilium aliquid.Quæ ſi in promptu non ſint,ſę
nogræcum,& altheæ,uel radicem, uel ſemẽ,aut ſimilium aliquid decoquentes oleo iniiciemus.
Nã hæc omnia uias dilatant,& lapides deprimunt,nec non doloris uehementiam mitigant.Sed
horum uſum frequentius aſſequitur is,qui exploratum hẽt naturalium facultatum firmitatem:
immoderata nãq; emollitio,& laxatio uirium robur exoluit:quod ſolatur,& perfecte curat un ĩ
uerſum dolorem.Poſt uomitum autem,& enemata,conſeret locum,qui affectus eſt,fomẽris hu
mectantibus,& relaxãtibus delinire,quãtiſper lapis in rene hęret:ut interim tñ curemus,ne,ut
dictum iam eſt,iis abutamur.Huc faciunt ẽt cucurbitúlæ,quæ ſæpe lapidem celeriter adeo trãſ
ferunt,ut ſubitam eius mali leuationem poſſint cóparare,lapide nimirum in locum ampliorem
tranſlato:quapropter ſupra à renibus initium ſaciendũ eſt, procedendumq; ad inguina ꝑ obli-
quam ilium poſitionem,quo loco frequenter dolores incedunt:quod cũ inſtitueris,nihil eſt uti
lius q̃ partes eas in laborantibus prius calſacere,poſtea cucurbitulas admouere: alioqui lapis ſi H
cubi maior fuerit inuentus,arctius figitur:cumq; uiolentius urgeatur,nonnunquàm periculum
haud mediocre doloribus accerſit : quare fomẽtare iã nominatis in ſeſſionibus proderit, ſi mali
cõicatio adpudenda uſq; proceſſit,atque id,cũ ſœnogræco,althea,ſemine lini,anetho,gummi,
& ſimilibus,aqua diligenter incoctis,& dulci oleo infuſis. Conducet ẽt emplaſtrum ex triticea
farina aut hordeacea,cũ lini ſemine,et ſœnogræco,& melle,& oleo anethino,glaucino: quæ cũ
decoctione prædicta elixabimus,inſpergẽtes in ipſa cataplaſmatis ebullitione,radicem althææ
pulcherrime tuſam,& cribro diſcretam, terebinthinamq; reſinã, cum deſinit feruere decoctũ,
aliquibus adiectis ſeminibus, quæ flatus diſcutiunt,ſi quã ſubeſſe inflãmationem intelleximus,
ut ſunt anethi,& apii ſemina,fœniculum,liguſticum,& alia id genus, pro laborantis tẽperamẽ
to. Fiet aũt cataplaſma optimum ex lupini farina decocta cũ muſto, ſi à decoctione peucedani
radicem minutiſſime leuigatam admiſceamus,& chamæmelum.Bonum ẽt fuerit panem muſto
incoquere,& cataplaſma inde lumbis imponere,et ilibus.Nec minus proderit ueſicam, et partẽ
ſub umbilico cataplaſmate confirmare,ita,ut crebra permutatione alia, atq; alia ſubinde admo
ueamus, priuſquã refrigeratum ſit primum quodq;.Sin illud non liceat, tepefactorio poſſumus
alio,ne refrigeſcat,qđ impoſitũ eſt,fouere,qđ fiet ſi pro fomento cataplaſmati aquã calidam in

uaſe

A uaſe teſtaceo, vel æneo imponamus. Poſt alui uerò & ſupra, & infra, ſicut dixim⁹, euacuationẽ,
phlebotomiam, purgationes, fomenta, inſeſſiones, ſi dolores adhuc perſeuerẽt, uti lotionibus cõ
uenit dulcium aquarum. Aliqui.n. vel ante uenæ ſectionem, & reliquam curationẽ, balnea ad-
miſerũt, propter doloris immanitatem: Aliqui, ſi nihil eſſet, quod urgeret, poſt ſanguinis miſſio
nẽ, & curationẽ reliquã. Balnea ſanè humectãt, & calefaciũt e ueſtigo: calida ſiquidẽ aqua leni
tionem affert, cum calefactione: In quam tñ qui frequentius ſe dimittit, ineſcatus lenimento do
loris, quod lotio præſtat, corporis uires exoluit: quarũ eſt, quicquid corpus infeſtat, propulſare.
Eam ob rem, cum ceſſauerit dolor, auferenda balnea ſunt, & fomenta adhibenda: ſed ex medica
mẽtis, q̃ patientis naturæ ſint accommodatiſſima. Cæterũ ſi exceſſu doloris homo periclitetur,
cõmodius erit ſtupefacientibus ſuccurrere: nã aliter ea nunquam uſurpes, quippe cum dolorẽ
non ſedẽt, ſed ſua tẽperatura ſenſum auferant, ipſumq́; fallant: quę diſpoſitio poſtea multam cu
rã requirit. Quòd ſi ſpiritus aliquis craſſus, qui unà cũ calculo morbũ exaſperet, ſuſpectus nobis
fuerit: prædictis fomentis, & cataplaſmatis admiſcebimus, quæ digerendę inflãmationis naturã
hñt. ſicut rutam, anethum, nigellã, & hoc genus alia diligenter attrita, poſt perfectam ebullitio-
nẽ. Sed eadem ad fomenta, & enemata aquæ incoquimus abſq; contuſione. Verum ſi omnibus
B his peractis adhuc lapides fixi permaneant, à multis cibis, atq; potionibus laborantẽ abſtinebi-
mus, & iis, q̃ ipſius naturæ ſunt minus cõuenientia: ne uenter repletus, grauatus, inflatusq́; cibo
rũ ſuccorumve, aut flatuũ copia, repletione hac renes premat, & uiolentia proſequatur. Sint ue
rò quibus utitur, oĩa modica, & laborantis naturæ, tum qualitate, tum quãtitate accõmoda. Ve
runtamen ſi laborãtis natura calidior eſſet, & ſitis uehementior, uacuato prius toto corpore, &
ab excrementis repurgato, ſiqui frigidam bibere eſſent conſueti, & phlegmone nullum uiſcus la
boraret, nec eſſet imbecille, frigidã ſæpe copioſe exhibuim⁹. renibus ita corroboratis, e ueſtigio
lapidẽ impactum expulerunt. In corporibus aũt plethoricis, id eſt quæ ſuccorum quatuor mul-
titudine æqualiter redundant, & excrementoſis, & in quibus uiſcus aliquod debilitate affectũ
eſt, & ea forte aliis, frigidæ potionem cauere conuenit. Cæterum ſi & poſt hæc oĩa, q̃ diximus,
lapis adhuc firmiter reſiſtat, utendum eſt medicaminibus quibus conteratur, quę tepidã faculta
tẽ habeant. Nã calida urinam prouocantia indurant lapidem: quæ uerò tepidam uirtutem hñt,
paulatim comminuunt lapidem, nec eum duriorem reddunt: eiuſmodi ſunt damaſonium, pe-
troſelinũ, polytrichon, & his ſimilia. Sed forſan dubitaret aliquis, qũo lapidẽ poſſint comminue
re, quæ tepidam facultatem hñt. Cui nos reſpondemus. Lapis ille cum ab intemperie, & ualido
C calore ſit factus, ob id merito exhibemus, quæ uirtutem tepidam obtinent, ut quæ contraria iis
ſint, à quibus lapis eſt effectus. Sic.n. multo tempore attenuamus, conterimus, et ſuperamus ip-
ſum. Quippe tepida, ceu minus calida, ſunt ualde calidis contraria. Diureticis ergo, & ualde cali
dis uti non poteris, ne craſſam materiã eo pacto indures, & in lapidẽ celerrime cõmutes. Cũ ve
rò lapidis nondum conſtitit, neq; magnus eſt, ſed tñ obſtructio fit ab arenis, uel craſſis, & tenaci
bus ſuccis: tunc calida ſecure porrigas, & q̃ obſtructiones aperiant, haud ueritus, ut lapideſcat
materia. Cum nanq; arenæ ſint, quæ obſtruunt, ſi porrigas, q̃ aperiant, & calida, qualia ſunt me-
dicamentum ex aniſo, ex pipere, apium, phu, & ſimilium aliquid, euacuabis & diſſolues eas.

De ratione præcauendi ab affectibus renum. CAP. 5.

AD prædicta uerò breuiter delibandum eſt, qũo quis ſe à lapide præſeruet, ne qui iam cura
ti ſunt, eos noua lapidis generatio rurſus perturbet. Qm̃ autem eorum, qui calculo infeſtã
tur ſanabiles ſunt alii, alii minime: In præſeruando maximi ſunt momenti ciborum moderatio,
& bonę coctiones. Satietates enim, & cruditates hunc morbum non exacerbant modo, ſed etiã
pariunt, ubi nullus erat. Quapropter nihil eſt feruens ingerendum, quod renes poſſit, et ueſicã
D caleſacere. Nec minus cauendum à cibis eſt, qui duram ſubſtantiam habent, et qui ægre diuidũ
tur: quiq; ſubſtantiam habent pleniorem, et qui multum nutriunt, tum qui celeriter in corpus
diſtribuuntur ante perfectã concoctionẽ: item qui innatant: difficulterq́; deſcẽdunt, et inflant,
ac uias oblimant, aut aliter corporibus adhæreſcunt pertinacius. Nam uentriculus talibus ali-
mentis grauatus, cruda hæc ad iecur, et renes extrudit: incoctum autem alimentum à uentricu-
lo confertim illuc expulſum praue excolatur, atq; cum tumultu ſemel atq; iterum per renes trã
ſiens, in lapides concreſcit ob renis diuturnam percuſſionen. Sed ad uictus rationẽ tranſeamus.
Vinum itaq; ſit tenue admodum et album, non ualde uetus: dulcia uerò, et nigra uina calculo-
ſis ſunt inepta. Aqua uerò in uniuerſa uictus ratione ſit puriſſima, & purgata: nam fluuiales, pa-
luſtres, et oẽs aquæ ſtagnantes, quæq́; ſegniter fluunt, et commouentur, omnes generare lapidẽ
poſſunt. Atq;, ut paucis de omni uictus ratione præcipiam, in frigidis, et carnoſis, dięta ſit, planè
extenuans: in calidis, et gracilibus media ſit inter extenuantia, et craſſefacientia. Ab aliorũ om-
nium ſaturitate cauere conuenit, et pręcipue dulcium, et caſeaceorum nutrimentorum, et craſ-
ſorum, et tenacium, et pinguium. Cruditatemq́; ideo aduerſiſſimam eſſe putandum eſt: in quã ſi
calculoſſorum aliquis incidat, ſomno diutius, aut quieti prorſus indulgeat: præcordiaque pro-
priis manibus calfaciat, donec concocta rite omnia ſint, et infra ſubſidãt. Locis temperatis, et in
aere

aere puro fiant exercitia ab his,quibus liberum tempus eſt.Iraſcantur interdum.Deambulatio- E
nes,& exercitia laborantis naturæ conueniant.eſt etenim deſidia in primis noxia.Sit aluus ſolu
ta aſſidue,modo ne inſtet aliud quippiam.cum nanq; hæc probe excernit,urinæ profluent libe-
re.Vnctionibus ſi oportet uti,quando oportet uti,ſint quę contra locorum iniuriam queant cor
pus communire;ut ſunt rubrificationes,dropaces,& quæ ex ſinapi fiunt.Aquarum etiam ſpon-
te natarum uſus prodeſt, cum nihil prohibet. Conſiderare etiã accurate debes de ſanguine mit
tendo cum tempus adeſt,ſi corpus ſanguine plenum uideatur.Exundans enim niſi euacues,con
fluet in partem imbecilliorem.Sed purgatione uti præſtiterit in his q malis ſuccis ſunt repleti:
nam eos,qui inordinate degunt,& ſuccum crudum in ſuperiori uentriculo multum colligunt, à
cœna frequenter uomere facito,niſi ſit quamobrem pretermittant.Poſt prouidentiam,quæ toti
corpori adhibetur,offerre conuenit medicamenta,quæ renes purgent: ſicut quæ obſtructiones
aperiũt, quæ urinas craſſiſſimas,uiſcoſas,fętidas,& multas,à uenis,renibus urinę meatibus,atq;
ueſica educũt:quo numero ſunt radicis cardui decoctum,& alia prædicta. Sæpe ẽt magno uſui
ſunt,quæ urinam mouent.Hæc ut oẽs homines communiter moneremus , non ut exquiſitã di-
ſciplinam traderemus,ſunt à nobis expoſita.Quamobrem tibi gratia eſt habenda,quoniam per
te ſunt omnia tradita.Porrò conſtat ab unicæ diſpoſitionis indicatione parari perfectam, & ex- F
quiſitam curationem non poſſe:ſed indigere nos aliis adhuc, quæ ab eo genere non ſint aliena :
hinc eſt,ꝙ commoneſacere de illis etiam aliquid operæpretium putemus.Variatur enim medi-
catio pro diuerſis cauſis,ætatibus,locis,anni temporibus,habitibusq;,& diſpoſitionibus,mori-
bus,& conſuetudinibus,temperamentis,ſenſus facilitate,& difficultate,partium differentiis,po
ſitionibus,aliiſq; id genus compluribus. quamobrem opus eſt optimum medicum diligenter id
noſſe,quod ſecundum naturam eſt.Qui nanq; id,quod ſecundum naturam eſt,exquiſite perſpe
xit:celerius cognoſcet id,quod eſt præter naturam.Neq; enim prædictæ cauſæ ſolummodo me
dicationem uariãt,ſed proprii quoq; naturarum modi,propter quos medicamenta,uel plurimũ
probata ſępe nihil conducunt,atq; fallunt.quapropter obſeruare conuenit. Et niſi curationi ob
temperẽt,uel ob naturæ proprietatem, uel affectus apparatum, uel aliud quippiam:his relictis,
ad alia, quæ utilia planè ſunt,tranſire neceſſarium eſt.Id quod faciendum nõ tantum in medica
mentis eſt,ſed & aliis omnibus,tum auxiliis,tum uiuendi inſtitutis.Verum memoratas hic pro-
prietates,aliaq; complura,quæ dicta non ſunt,nõ omnes,qui ad medicinæ ſacraria acceſſerunt:
(licet ſint alioqui argutiſſimi)ſed qui ſemper ægris aſſiſtent,& explorabunt naturæ motus,aſſe-
quentur.Proinde ſi ob latentem aliquam,& propriam cauſam,artificiali cuiuſquam cõiecturæ, G
medicamenta non reſpondeant,oportebit propter urgentem uehemẽtiæ neceſſitatem, ad ea,q̃
ueteres obſeruatione tradiderunt,& quæ à tota ſubſtantia operantur,deſcendere: Ea dico,quæ
experimento,& exercitatione irrationali ſunt repetta:quod gen⁹ ſunt paſſer troglodytes,lepo-
rina pellis combuſta,ſanguis hircinus,& alia infinita tam ſimplicia,q̃ compoſita medicamenta. A.l.1 f.18.c.2 c.19.f.361.h
Quorum multa abominanda ſunt,quæ exercitatio irrationalis inuenit : uel natura , uel fortuna
quadam , uel obiter non data opera , uel imitatione , uel inſomnio,uel oraculis,uel traditione,
uel aliis quibuſdam,ex quibus empirice conſtat.Quæ omnia cum ratione indiſcuſſa noſtro tem
pore ſint,nõ ponemus magnã in eis fiduciam,quia modum utilitatis illorum ignoramus.Quòd
ſi aliquando cogente aliqua neceſſitate adhibeamus,non debemus his abuti , ne quemadmodũ
abſq; competta,et manifeſta cauſa iuuarunt,ita uiciſſim offendant.Qui nanq; uolet eſſe precla-
rus medicus,& ratione quæq;,non temere agere:circa qualitates effectrices, & operationes de
bet uerſari,& in eis fiduciam ponere:quippe qui ſic methodo cõpertum habeat calidi,& frigidi,
humidi,& ſicci effectus,item acerborum,auſterorum,acidorum dulcium,ſalſorum,amarorum,
acrium,& omni qualitate carentium.nec ignoret,quem effectum præſtent,quæ craſſarum ſunt
partium,quæ tenuium,quæ obſtructiones aperiunt,quæ attrahunt,quæ emplaſtica ſunt,& alia H
quoq; ſigillatim.Enimuero, ut plurimum ratio conſtat lapides conterẽtis materiæ,hac uti ma-
gis decens eſt,quàm quorum ratio cognita non eſt,ueluti damaſonio,petroſelino , polytricho,
& ſimilibus his uirtute,quæ probatiora etiam eo ſunt,quòd tepida facultate conſtent.Verum ſi
tandem caſibus ita deploratis,& hæc fruſtra admoueris,non abſurdum erit nos Chriſtianos(ſic
Deo rem committas)ad maxima noſtra,& uere arcana confugere,quibus ego quidem,& credo
& confiteor , non corporis ſolum affectus,& à quibus omnes medici deſperarint, perſanari,ſed
omnes etiam animi paſſiones funditus extirpari . Reliquum ſermonem ad te peculiariter,tan-
quàm hypotheſim conuertam.

De alimentis,quæ calculorum morbis conueniunt. CAP. 6.

CVm multa ſint,quæ reſtaurare ſanitatem pñt, mihi ab alimento neceſſario incipiendum ui-
detur : nam aliis auxiliis non ſemper utimur, ſed alimento carere nullum animal planè põt,
ſiue ualeat,ſiue ægrotet.Quoniam uerò tutior eſt,& cõpendiſiſſima uia ad affectus leuationem
unica uictus ratio:quandoquidem aliorum medicamẽtorum abuſus,& permutatio, ſicut cõpe
ri,

A ri,multis ſæpe non leues morbos pepereruntːtu animæ meæ Sol,qui calidius es,& humidius tē
peramentum ſortitus,& ætatē puerilem,uiresq; non ita robuſtas,habitum gracilem,& rarū, &
facilē inſuper ad percipiēda incommoda ſenſionem:Ob tēperaturam,ætatem,habitum,& rari-
tatem,aſſumere debes horum qualitati ſimilia in nutrimentis ciborum,& potuū, & quæ ualeas
concoquere:Ob debilitatē aūt uirtutis pauca,& eo ſæpius pauca quidem,debilitatis uiriū,grā,
nam onus ferenti conueniat oportet:ſæpius uerò,quia neceſſitas urget.Athletæ enim,uiatores,
milites,& omnes,qui ualida exercitia obeūt,modo ualeant inculpate, abſtinere à nullis debēt,
uel cibis,uel potib⁹,quæ ad manum ſunt,uel quæ occaſio præſtitit;quia uti iis oportet,q̄ eſt ne-
ceſſitas elargita.Quibus non ſolum uiuere ita licet,ſed & his,qui negociis urbanis plurimum di
ſtrahuntur,†& patroni,aut uindices,propugnandis clientibus negocioſius degunt.‡Tu uerò, q̄ τκὶ τῷ καλλωπισμῷ τεραπευτικῷ βίῳ. Vid.cl.2.39.
nunc tui iuris es,hyeme comedes plurima:plurima dico non ad tuas uires,ſed aliorum anni tē-
" porū reſpectu,Quēadmodum,& Hippocrates artis noſtrę princeps inquit,|Aeſtate,& autumno 1. Aph.18.Ex
" cibos difficillime ferunt,hyeme facillime,uer ſecūdo loco eſt.Idem rurſus alibi ait,|Vētres hye- ord 6 e
" me,& uere calidiſſimi ſunt natura,& ſomni longiſſimi.In his itaq, tēporibus alimenta plura tri- 1. Aph. 15' Ex. ord.8.a.
buenda ſunt;ſiquidē calor innatus multus eſt,ideo pleniori alimento indigent.Indicio ſunt æta
B tes,et athletæ.Bibes autem aliorum anni temporum cōparatione minimum:debetq; potus eſſe
album,et tenue uinum,quod admodum uetus non ſit, Sed et obſonia hoc tempore aſſa debent
eſſe,ut plurimum. Vtendumq; oleribus,et leguminibus tū parciſſime eſt. Et hæc omnia magna
ex parte calida,et ſicca nō propter tēperiē ætatemq; tuā aſſumes,ſed propter intemperiē, quę
ex anni tempore frigida,et humida eſt. Poſt ubi uer aduenerit, potus uberior dilutiorq; parum
conducet,et eſculenta molliora pauciorąq;,Quin et obſonia ex aſſis ad elixa cōmutabis, olera-
que nō nunquā aſſumes.Verum ad hæc ab illis non ſubito, ſed paulatim tibi tranſcundū eſt,ne
" uniuerſa illa,et ſubita mutatio cōparet offenſam ; ſicut traditum ab Hippocrate eſt,|Plurimum 2. Aph.51, Ex. ord.19.g
" atq; repēte euacuare,uel replere,uel calfacere,uel refrigerare,ſiue quouis alio mō corpus moue
" re,periculoſum,qm̄ omne nimium eſt naturæ inimicum:quod uerò paulatim fit,tutum eſt,cum
" alias,tum uerò,cum ab alio ad aliud tranſitur.Vberiorem uerò,et aquoſiorem potum pręcipio,
non plurimum,neq; aquoſiſſimum.Plurimum enim,et aquoſiſſimum æſtate bibitur,quod tem-
pus hiemi planè contrarium eſt.Ver autē ſicut medio loco eſt inter hęc duo extrema,ita mediā
quoq; rationem uiuendi requirit.Hæc autem uiuendi ratio tibi conducit non ob anni tēpus ſo
lum,ſed ob tuam ēt temperaturam atq; ætatem,Et hunc in modū,uerno tempore te geres.Aliis
C autem anni temporibus paulo diuerſius,non propter ætatem tuam;et temperaturā ſolum, ſed
et anni temporum intemperiem.Sicut uerò anni temporum differentiæ non eandem uictus ra
tionem demonſtrant,ita et corporis habitus.Carnoſos ſiquidem,et molles,frigidosq;,et humi-
dos,ut plurimum ſiccius alimentum confirmat;qui contrario modo ſe habent,cōtrarium. Tibi
itaq;,quia medio es,et temperato habitu,maiori tempore uictus ratio temperata cōuenit.Quæ
nanq; ſecundum naturam ſunt,ut plurimum ſimilibus indigent:quæ præter naturā, contrariis.
Puerorum tēperamētū calidum eſt,et humidum,cum non poſſit auctio, et conformatio in alia
tēperatura fieri,q̄ puerili.Ob hoc igit̄ ſimilia te oportet,et multa nutrimenta uſurpare,ut multa
et uaria concoquere aſſueſcas:quippe hac ratione natura uētrem,et iecur ampla, et capacia for
mabit,et alias una omnes partes.Quòd ſiquando tibi plus humiditatis,q̄ pro ſanitate cōueniat,
aderit,ſiccari tū non ut alii debes,propterea,ꝗ auctioni nihil æque aduerſetur, ac ſiccitas. Hac
de cauſa uitanda tibi ſunt quæcunq; exiccant,calefaciunt,et extenuāt.Atq; hic modus eſt,quo
uitā inſtituas,ut tua natura ualeat inculpatius. Senes autem propter membrorum quidem duri
tiem,frigidi ſunt,et ſicci:propter excrementa uerò,frigidi,et humidi.Itaq; ipſi partium quidem
ſolidarum frigiditate,contrariorum contraria poſtulabunt(nempe frigiditatis calefactionem)
D in cibariis,poculentis, et reliqua uiuendi ratione: euacuationē uerò illis ipſis accommodā,pro
pter eadem excrementa.In his paucū nutrimentū deſideratur,ob uirtutis imbecillitatē.id quod
" eſt ab Hippocrate traditum:|Qui creſcunt plurimū hn̄t innati calidi: plurimo igitur egent alimē 1.Aph,14.Ex, ord 7 a.
" to,alioqui corpus abſumit̄.Senibus uerò parū innati caloris ineſt, paucis propterea fomētis in 1.Aph.13. Ex, ord.6.g
" digent.Et rurſus:|Senes facillime ieiuniū ferūt.Panes differūt materia,fermētatione,et rōne co
quendi.Materiæ differentiæ ſunt quatuor:ac primus quidem σιλιγνίτης grece,id eſt ſiligineus,no
minatur.ſecundus σεμιδαλίτης,latine ſimilagineus dicitur.tertius αὐτόπυρος, quē συγκόμιστον quo-
que Græci nominauerint, quod ex farina uniuerſa cōportata,non diſcuſſis furfuribus,conſtet.
quartus πιτυρίας,ac ſi furfuraceum diceres latine. Horum nos incōmoda atq; effectus edocebi-
mus.Plurimi eſt alimenti ſiligineus,qui et diutiſſime in corpore moratur, et efficaciſſimus eſt.ſe
cundū locum obtinet ſimilagineus.inferior his eſt ſyncomiſtos,ita ut haberi medius poſſit. om
nibus infirmior eſt furfuraceus.Tibi uerò unicum mihi caput,cū uales,cōmodiſſimus ſiligineus
eſt;cum renum morbus infeſtat,quod nolim, dum laboras ab hoc abſtine:et ſi te moneat edēdi
deſideriū,furfuraceis uti mediisq; tuto poteris. Nam conducibilius tibi eſſe genus hoc pōt, niſi
prohibeat aliquid,quia pauci nutrimenti eſt,et in uētre facit excremēta, quibus ad excretionē
deſcendit expeditius:aſtringitq; non nihil ex furfuris natura,quamobrem ocyus deiicitur, in-
teſtinis

teſtinis ad expulſionem irritatis. Q̃ñ in hoc affectu nihil perinde conducit, atq; uentrem ſemper E
lenem, & ſolubilem habere: cum enim probe is ſubducitur, urinæ poſſunt puriores proferri. Pa-
nes reliqui, maximeq́; ſimilagineus, contrario modo aluum retinent, quia difficulter ſecernun-
tur. Et hinc eſt, ꝙ iecoris, & renum obſtructiones pariant: tametſi alibiliores ſint, & magis cor-
roborant. E volucribus laudantur, quæ mediam quandam materiam præſtant extenuantium, &
craſſefacientium: ut ſunt perdices, attagines, galli, gallinæ, columbæ, phaſiani, paſſeres, & ante
alias, quæ turritæ nominantur. hę nanq; habent naturalem efficaciam. E terreſtribus optimi ſuc
ci eſt caro ſuilla, & hominibus maximopere familiaris, maximeq́; tum nutribilis, tum corrobo-
rans: ſed glutinoſum quiddam habet, & craſſum: ob id qui diutius ea uictitant, iecoris, & renum
obſtructione corripiuntur: eoq́; longiori ab ea interuallo abſtinendum. Paruorũ autẽ procello
rum carnibus ſi parum, & aſſidue utaris, nihil offendent. Ceruinam carnem uitabis, quippe, quę
dura ſit, concoctu difficilis, & melãcholica. Ouilla carne utilius eſt ex interuallis uti, ꝙ excremẽ
toſa ſit, & mali ſucci. Agnorum uerò hœdorumq́; carnibus quoties libitũ fuerit, uteris. Ex aqua
tilibus animalibus, piſces qui ſaxatiles nominantur, erunt tibi comeſti utiles: erunt ẽt gobii, mu
li, chartilagineorum genus, aliiq; qui generare bonum ſuccum poſſunt. Ad hęc marinorũ aliqui,
& qui mollem teſtam hñt: Aſtaci, paguri, cancri, carabi, & carabides, & quibus dura teſta eſt. De F
fructibus autem quid dicam? neq; enim nobis ceu alimentum idonei ſunt pleriq; ipſorũ: ſed ceu
medicamenta, quę ſtomachum, & uentriculum corroborent, aſſumuntur. De cibariis hactenus.
De potu autem dicendum nunc eſt, & uino potiſſimum: nam alii liquores uel ad nutritionem ni
hil conferunt, uel aduerſantur etiam nutritioni plerunq;. Vinum uerò ſolum nutrit, quoniã plus
habet ad noſtra corpora familiaritatis, quàm alij humores omnes. nam oleum, & mel habẽt q-
dem, & ipſa aliquid conuenientiæ nobiſcum, ſed non tantum, quantum uinum. Sunt tamen ui-
ni differentiæ quibus diſcernatur: inter quas prima eſt, quam color exhibet. Secundam p̃bet de
guſtata qualitas: Tertia conſiſtentiæ debetur: Quarta in odore eſt: Quintã uiribus metimur. De
quibus omnibus ſingulatim diſſerere ſuperuacuum erat: dicendumq́; eſt, quodnam tibi uinũ pe
culiariter conducat. Aliud etenim alii uinum confert, idemq́; rurſus alii minus: Tibi uerò condu
cit tenue, & album uinum, quodq́; parum aquæ ſuſtineat. Nam eiuſmodi uinum facile deſcẽdit,
& ſuccos qui ſunt in nobis attenuat, & excernit per urinas, uirtutemq; corroborat. Alia uina ti-
bi non conferunt, ſicut in aliis utilia ſunt.

De aqua, exercitatione, & lotione. CAP. 7. G

NOn uidetur ab re, de aqua paucis hic ſermonem facere. Aqua tam ſanis, quàm ęgrotãtibus
commune ſolatium eſt, & magnopere neceſſaria, quòd mundanorum, & ſingularium ele-
mentorum hoc unum ſit, ex quibus uniuerſis tota noſtri corporis conſtõ eſt conflata. Quãobrẽ
de ea fuero haud ocioſe dicturus. Aqua puriſſima tribus ſenſibus iudicatur, guſtu, uiſu, olfactu:
Guſtu, ſi nullam planè qualitatem præ ſe ferat, ſed uideatur ab omni qualitate immunis: Viſu, ſi
pura ſyncera, & exquiſite clara. Olfactu ſi eorum nihil ineſt, quæ in aquis uitioſis eſſe olfactus te
ſtatur: ut ſunt aciditas, putredo, acredo, ſalſedo, aliquodve aliud uitiũ, quod nomine careat. Qua
tu autem commode quouis, & tempore, & modo uti poſſis aqua, ſit puriſſima, defæcata, leuis, &
fontana, cuius natura eſt frigida, quòd ſi etiam cito à præcordiis deſcendit, potiorem non deſi-
derabis. Haud uero ſicut uino, cibis, exercitiis, uigiliis, & ſomno ſecundum ætatum, & tempe-
raturarum diuerſitatem aliis, atq; aliis uti commodum eſt: ſic ẽt aqua non eadem ſemper uti eſt
ex uſu: Immo quam utilem eſſe modo diximus, ea uti audacter poteris, & puer, & adoleſcẽs, &
ſenex, quacunq; naturæ differentia ſis præditus. Quoniam uerò aqua una plus alia frigida repe-
ritur, hac de cauſa non omnibus prodeſt aquæ frigidæ potu indifferenter uti: uerum ſupra mo H
dum calidis, pinguibus, et carnoſis ſiue naturali habitu, ſiue acquiſito, et his qui ſe uehementer
exercẽt, quiq; conſueuerũt frigidã potare, ĩnocua eſt ſi frigidã bibãt. Quòd ſi aliter aliqui ſe ha-
beant, minus bibãt ex ea, q uero iuuenili ſunt ætate, et in rebus ciuilibus uerſantur negocioſiꝰ,
q̃ ut exerceri ordinate, et uictitare queant, fontanam ſument, relicta niuali aqua. Hæc nanq; ta-
metſi iuuenilia corpora mox offendere non uidetur noxa uidelicet, quæ paulatim increſcit, nõ
percepta: tẽpore ĩñ procedenti, cũ ętas declinat, difficulter ſanabiles, aut incurabiles planè mor
bos inducere nata eſt, in neruis, articulis, et uiſceribus. Quam offenſionem pars aliqua corporis
percipit, quæcunq; debiliſſima eſt natura. Quam ob rẽ uti debes fontana, et ea defęcata, de qua
plus aſſumas, quàm de uino. Ac de aqua quidẽ breuibus hactenus. Tempus nunc eſt, ut de exer-
citationibus uerba faciam. In quibus corpus contentioſius mouendum nõ eſt, donec uidelicet
uires ſuccumbant: nec imperfecte exercitandum, ut membra perſpiratione non ſatis diſtrahan-
tur: ſed ut uiribus cuiuſq; proportione reſpondeat. Quippe uehementia relaxatione ad aliquid
eſt: quo fit, ut dimotio eadem alii ſit exercitatio, alii minime. Vtile eſt igitur quemq́; id exercita
tionis genus eligere, cui eſt potiſſimũ aſſuefactus: nec pugillũ, curſorũ, et luctatorũ exercitatio-
nẽ ſubire. Ab exercitatione uerò tria in primis cõmoda proueniunt: nã inſtrumentorũ duritiã,

dum

A dum inuleem conflictantur, innati caloris incremētū, concitatioremq; ſpiritus motum efficit:
Quæ tria uniuerſæ commoditates aliæ ſigillatim ſequunt̄: Inſtrumentorum nanque duritiam ſe
quitur firmitas, atque immunitas ab iniuriis, quæ undecunq; in corpore expectantur: Augmen-
tum caloris ſequitur fortis alimenti diſtribuendi attractio, & promptior alteratio, & cōmodior
nutritio, & excrementorum fuſio, per quam dura quidem membra molliuntur. humentia uerò
extenuantur, & digeruntur, meatusq; totius corporis dilatantur, & pateſcunt: Ex ualido autem
ſpiritus motu eoſdem meatus purgari neceſſe eſt, & euacuari ſuperflua excrementa. Cum uerò
nobis ab exercitatione commoditates tantæ accedant, commodum earum utendarum tempus
inuenire difficile non eſt. Nam cum alimentorum diſtributionem adiuuēt, nullam oportet mul
titudinem crudorum, neq; ciborum, neque humorum, uel circa uentrem, uel meſaraicas, uel ie-
cur, uel reliqua uaſa contineri, quia periculum eſſet, ne effunderentur ad omnes corporis par-
tes, priuſquam concocta fierent nutritioni utilia. Et quia meatus expurgant, euacuantq; ſuper-
fluitates, melius eſt ante cibum eas inſtituere. Corpora enim nō pura (inquit Hippocrates) quā 2.Aph.10.Ex.
to magis nutries, tanto magis lædes. Quare ex prædictis clarum eſt, hoc tempus exercitationi- ord.12.c
bus admodum conuenire. Illud præcipue curandum in quocunq; exercitationis genere, ut fiat
B in loco ſalubri, & aere puro. Sed hæc de exercitationibus dicta ſufficiant. Crebris autem lotioni
bus utere, temperatis, & breuibus, non propter ægritudinem, ſed quod ad auctionem tuam, nu
tritionem, conformationemq; faciant. Cui rei optimum erit tempus, cum nutrimentum heſter
num perfecte concoctum eſt, & ſubſedit, aliaq; iam nutrimenti neceſſitas impendet: item cum
& in iecoris, & uenis celebrata concoctio fuerit. Id quod ſciet medicus, qui tibi aſſidet, & tui per
petuo curam gerit. Nempe uentris exquiſitā concoctionem ex deiectionibus: Iecoris & uenoſi
generis ex naturalibus urinis. Vnde conſtat tibi à cibo lauandum non eſſe, ne obſtructio circa
iecur, & renes eueniat. Cauebis etiam uini aſſumptionem protinus à balneis, nam uino caput
tentatur: ut conducibilius ſit primo temperatam aquam aſſumere. Igitur non frigidæ aquæ, non
uini, non zythi, uel ſiceræ potus mox cum laueris, damno carebit: quippe quæ, & ipſa uentricu
lum, iecur, & neruos offendant: ſi non temperie, contactu ſaltem. Profuerit inſuper tibi non ſta-
tim ubi à ſomno ſurrexeris lauare, ſed aliqua dimotione interpoſita: nonnunquam etiam medio
cri exercitio. Nam exercitia moderata atque idonea, tuæ naturæ ſunt utilia, quòd concoctionē,
ſanguificationem, & nutritionem meliorem operentur: & ob id ad bonum habitum, ideſt eutro
phian, & ad uirium robur, & ad perfectam tertiæ concoctionis actionem conferunt. Sed de his
C hæc quoque ſufficiant.

Ordo uniuerſæ curationis ante traditæ. *CAP.* 8.

PRoinde ſi te calculorum paſſio repēte inuaſerit, ſi cibum nuper aſſumpſeris, & nauſeam præ
ſentiſcas: totum euomito, ſiue id naturaliter facias, ſiue arte adiutus, utrocunq; modo uiſum
tuo medico fuerit, poſtea ſomno te committes: Cumq; aliqua in aluo indurata iam excrementa
hærere ſuſpicatus fueris, clyſtere hęc, niſi quid prohibeat, uacuentur. Quòd ſi dolor intolerabili
ter affligit, in aquam calidam te dimitte. Veruntamen ne ipſa, ſicut paulo ante oſtendimus, abu-
tare: nam calida perfuſio dolorem mitigat quidem, ſed uires etiam exoluit, quæ morbi cauſam,
& q.cquid in corpore inutile eſt, diſcutiunt. Poſt uomitus, & enemata, fomentis, & emplaſtris la
borantem particulam delinias: atque id ex medicamentis, quæ naturæ ægrotantis conueniāt.
At ſi lapis defixus in rene ſubſiſteret, acetum, ſaccharum, acetum ſcilliticum, & quę lapidem ſim
pliciter conterunt, aſſumere oportet, ſicut eſt decoctum radicis graminis, damaſonii, adianti, po
lytrichi, & ſimilium. Quæ ſi inefficaces uideantur, iis quæ lapidem frangunt uti poteris, quales
D ſunt regalium aſparagorum radices, bdellium ex Arabia aduectum, ſemen altheæ, milium ſolis,
betonica, ſaxifragia, pulegium, capparis ægyptiæ radix, domeſticarum ficuum ſemina, & quæ
iſtorum uiribus ſunt propinqua. Quòd ſi aliquo pacto ne hæc quidem proficiant, utendum pu-
tarim medicamentis, quæ lapidem potenter frangendi uirtutem habeāt. Potenter uerò diuidūt
lapidem lapis Iudaicus (& ſi calculum in renibus fixum eſt maſculo: ſin in ueſica hæreat, & ob
magnitudinem excerni haud poſſit, fœmineo lapide utaris. Nam maſculus, lapidem qui in reni-
A.l.3.f.18 t.8 bus eſt frangit: fœmineus, qui in ueſica) uitrum combuſtum, lapis cappadox, & paliuri ſemen.
c.19.f.361.h Hæc ſunt, quæ calculum uiolentius frangunt. Si uerò craſſus ſuccus in corpore ſubeſt, & urina-
rum craſſarum euacuatione ſit opus: craſſam urinam agunt cardui radix, rubia, et ſimilia Quòd
ſi frequentes urinas ducere opus fuerit, frequentes urinas ducent acorus, paſtinaca, aſſarum, am
mi, et ſimilia. Quòd ſi natura in deponenda urina pigra fuerit ipſam excitabunt, ſcordium, cha-
mædaphne, bryoniæ cauliculi, et quæ uiribus ſunt ad hāc rem paribus. Quæ uerò mouendæ uri
næ naturam habent, ea periculoſius lapidem pellunt: temperatura nanque ſunt acri, et ob id ca
lida, et ſicca, inſuperq; naturæ colligentis, et ſegregantis collectam ſeroſitatem. Sed quæ ignitas
conſtitutiones in ſe non habēt, rumpendo lapidi ſunt idonea, quia incidunt opportune, et mini
mam caliditatem obtinent. Caliditas autem exiccando porum colligit, non incidit, aut diuidit.
Quapropter

Quapropter quæ minus calida,cum hoc,quod incidendi facultatem habent,ſunt meliora. Quæ E uerò urinam mouent,calida ſunt,& ſicca,atq; acria,quamobrem ſecernunt quidẽ ſeroſum ſanguinem:ſed quicquid in ſe craſſius ille habet,id cogunt,& compingunt.Propterea iis,qui calculorum morbo ſunt affecti,apponi non debent.Hæc tamen,ſi ueluti ductoribus,& uectoribus ad locum affectum uſi quandoq; fuerimus,proderũt.Cæterum poſt lapidis excretionem,{medicamentis}utendum eſt opportunis†{ad reficiendum,& colligendum}quæ morſu,aſperitate, & feruore deſcendẽs calculus exulcerauit:præſertim,ſi magnus atq; anguloſus is fuit.Poſtea ubi corpus ex*{colligentium}{medicamentorum}beneficio,ſatis*collectum agnoueris,tum & foris,& intus præſeruantia admouebis.Sed ne in hoc rei ſummam eſſe putemus.Immo quantiſper ad prouidentiam hanc opera datur,tantiſper conferentibus tam cibis quàm potibus, & quæ cõcoquere ualeas,utaris.Ex nutrimentis enim,& potibus , quæ naturæ tuæ conueniunt , balneiſque,& exercitiis atq; ſimilibus,uirtutes ſingulariter corroborantur : ſicut inuicem,ex illorum contrariis debilitantur,& deiiciuntur.Hinc eſt,quòd propter uirium erectionem, & uigorem, uſus ſimilium maxime deſideretur. Viribus etenim roboratis,& confirmatis, tantum momentum ad morbi generationem habere nihil poteſt,quin ab iis illico profligetur. Quod adeo uerum eſt,ut nihil ſubeſſe in uniuerſo corpore inutile eædem patiantur.Hæc ſunt pauca , quæ non equidem F in iuſtam hac de re inſtitutionem,ſed breuem ſubmonitionem ſedulo tuus miniſter tibi offero. Quod ad perfectam de his omnibus traditionem attinet,id nobis uetuſtiſſimi ſapientiæ profeſſores dilligenter proſecuti exhibuerunt. Quod reſtat , medicus qui tibi à latere eſt, & curam tui perpetuò gerit,meus conſeruus,& hæc,& ueterum ſcripta,& tuæ naturæ conuenientia me magis,& aliis omnibus,quantum homini permiſſum eſt,proſpexit, ex iis , quæ edoctus iam eſt , & ex naturæ tuæ exprompta cognitione perſpiciet. Ei te ergo ſolum committas , nam ita te ille , (quod Deo teſtę affirmare auſim)ſedulo curat,ut quiſquam alius curare omnino poſſit . Quandoquidem is, cui natura hominis alicuius perſpecta ſic eſt,ut quid ſecundum naturam in ea ſit, exploratum habeat,expeditius aliis omnibus cognoſcat, quid præter naturam eidem acciderit.At quãquam animus erat diſceptationem logicam de paucis quibuſdam in medium afferre,id tamen reſeruandum in aliud tempus uidetur, nam in pręſentia locum habere non poſſunt.Cuiuſmodi eſt,quinam ab hoc affectu liberari poſſint,qui liberari non poſſint, & an lapis hic cauſa ſit , an morbus, an morbi ſymptoma.Et,ſi eſt cauſa, pręincipiens ne ſit antecedens,an coniuncta:Idq; ſimilariumne,an inſtrumentorum an utrorumq;.Iã ſi morbus eſt,an ſimilaris ſit,an inſtrumentalis,an communis.Si ſymptoma,actione ſit læſa,an excernatur , quod retinendum erat, uel retineatur quod excernendum . An affectus ſit quidam , an utrunque illi ſic acciderit ut et cauſa ſit,& morbus, & ſymptoma. G

† κατα[illegible]

GALENI IN HIPPOCRATEM
DE OFFICINA MEDICI
COMMENTARIVS PRIMVS

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI

Communi vniuſcuiuſque artis dignotione conſtituta, docet, ex quibus conſtet: quibusq́; munus eius Medicinæ compleatur, quæ manuum opera exercetur. Liber autem hic de ijs quæ in Medicatrina fiunt, aut Hippocratis, aut Theſſali eius filij, Galeno teſte eſt, ad memoriam magis, quàm ad editionem compoſitus.

D

OPus hoc ad medicum pertinens inſcripſit / de officina medici /: ſatis autem fuerat / de ijs, quæ in officina medici /, ſicut non nulli Dioclis, Philotimi, & Mantiæ opera inſcribunt. Nam, cùm ſinguli horum de eadem re libros confecerint, legitur quidem in pleriſque inſcriptio ſine præpoſitione atque pronomine / officina medici /: in paucis autem præpoſitis illis / de ijs, quæ in officina medici /. Sed eorum volumina præceptis plena ſunt: Hippocrates verò, vbi in ſuo libro ea recenſuit, quæ medicinam manu curantem perficiunt, faſciandi rationem exequitur, cui voluit medicum primò aſſuefieri: quæ res in ligno, quod in hominis ſpeciem exculptum ſit, vel certè in Puerili corpore fieri poteſt. Hæc liber ipſe priuſquam ſingularum partium explicationem aggrederer, præfari me coegit: iam venio ad ea, quæ me impellit non li-

ber, ſed quicunque maiorum ſcripturam promptè immutat, ad quamcunque ſententiam vo- E
luerit, ipſam traducens. Quidam igitur conati ſunt vetuſtiſſima volumina inuenire, trecentos
abhinc annos ſcripta, quæ † partim habent in chartis, partim in libris, partim in membranis, ſi-
cut Pergami apud nos videre licet. Conſtitui ego omnia æſtimare, quæ tradita à primis expo-
ſitoribus fuerunt, vt de plurimis ac maximè fide dignis, germanam ſcripturam comperirem:
quod mihi longè melius ceſſit, atque putaueram: nam omnibus ferè tum exemplis, tum expo
ſitorum commentarijs, animaduerti inter ſe conuenire, ita, vt admiratus fuerim audaciam eo-
rum, qui vel nuper exponunt, vel ſuo iure omnia Hippocratis volumina edunt, quemadmodũ
Dioſcorides, & Artemidorus, qui Capito cognominatus eſt, qui complura in vetuſtiſſimis ſcri-
pturis innouarunt. Sed longiùs labi mihi videor explicando, ſi ſcripturæ cuiuslibet fecero
mentionem: melius igitur duxi, antiquas ſolùm adſcribere, paucis quibuſdam, quæ immutatæ
paulum fuerunt, adiectis, de quibus præſertim conueniat inter eos, qui ante libros enodaue-
rint. qui, cùm quatuor ſint, duo, Zeuxis, & Heraclides omnia Hippocratis opera explicarunt:
at non omnia, ſed obſcura tantùm, Bacchius, & Aſclepiades. Ac de his quidem hactenus. quo
tamen clarius exordium ſit, à principio repetentes breuiſſimè agemus, quaſi nihil præfati. Li-
ber Hippocratis, qui/de officina medici/inſcribitur, primò totius artis commune prooemium F
habet, vt mox indicabo: atque ea de cauſa non nulli ante omnes libros iure legendum eſſe
exiſtimarunt, quippe, qui talem docendi viam polliceantur, qualem in ſuis libris, quos primas
inſtitutiones appellant, recentiores aliqui tradiderunt. proximè à communi prooemio ſubij-
cit, quæ medicinalem artem nunc primùm addiſcentibus viliſſima ſint, ex ijs, quæ in officina
medici fieri poſſunt. Quam rem ita eſſe liquidò conſtabit, ſi ad verborum ipſorum enodatio-
nem animum adiunxeris.

† Melius hanc in eundem, partim in chartis, partim in diuerſis membranis, ſicut

1 *An ſimilia, an diſſimilia, principio à maximis, à facillimis, à quibuſcunque, quomodocunque co-
gnitis.*

Siue quis benè valere, ſiue bonam valetudinem, ſiue aliud quid tale, medicinalis artis fi-
nem conſtituat, hunc ipſum propter ſe ſtudent, qui in hac arte verſantur. Neque vlli dubium
eſt, quin contemplatio quædam ſit, cui operam dare oporteat eum, qui reſtituere velit (vbi
corrumpatur) naturalem noſtrum ſiue habitum, ſiue adminiſtrationem, ſeu ſtructuram, ſeu
quod eſt aliud verbum, quo placeat nominare: at non propter ſe cætera omnia, quæ ad artem G
ſpectant, addiſcimus, docemus, aut denique audimus, ſed quòd ad finem ſingula eorum con
ducant. Quemadmodum in propoſito ſermone eam partem, quæ ad indicia pertinet (recen-
tiores Græci σημειωτικὸν dicunt) tractari neceſſe eſt, quibus rectè mederi propoſitum eſt, an-
tequam eam, quæ curat, aggrediantur, vt quum ſimile quid nacti fuerint, morborum diſcrimi-
na ad vnguem in ægrotantibus teneant. Nihil autem in ſequentibus intererit, habitum no-
ſtrorum corporum naturali adminiſtrationi contrarium, morbi vel affectus vocabulo nuncu-
pare, ſicut Græci omnes conſueuerunt, interdum νόσημα, interdum πάθος, genus hoc vniuer-
ſum appellantes. Nunc igitur docet, partis, quæ ad indicia ſpectat, maximè generale propoſitũ,
quemadmodum fit in parte, quæ medetur. nam ſicut in hac curationis cuiuſque cõmune con
ſilium eſt contrarijs per cõtraria ſubuenire: ita in illa poſſe cognoſcere, quatenus ea, quæ in af-
fecto corpore conſpiciuntur, bene admodum valentis ſunt ſimilia. Quod Hippocrates ipſe in
1. Progn. 5.4ª. 590.g prognoſticis indicauit, cùm inquit, ‖ Maximè ad rẽ pertinet intueri, an ſibi quis ipſe aliqua ex
parte ſimilis ſit/. Idem in libro quoq; de articulis propoſuit, quum vitiatam corporis partem ad
eam, quæ integra eſt, conferri iuſſit: vbi ſimiliter voluit non ſimpliciter comparari, ſed affecti ho
minis dextram partem cum ſiniſtra conferri, nihil alienis articulis, hoc eſt aliorum hominũ in- H
ſpectis. Quod etiam nunc faciendum duxit, cùm ait/an ſimilia, an diſſimilia, principio à maxi-
mis, à facillimis/ac ſi ita dixiſſet, laborantium corpora ab initio protinus inſpici debent, quate-
nus ſimilia ſint ſanis, quatenus diſſimilia. quam rem, quum agemus, ex ijs, quę maximi momẽ-
ti ſunt, & in quibus expedita admodum cognitio eſt, morborum notas intelligemus. quando-
quidem nos ignorare non oportet, non eſſe alia maxima, alia facillima: ſed ijſdem ſignis contin
gere potentia maximis eſſe, & cognitu facillimis. huiuſmodi ſunt, quæ in prognoſticis ſtatim à
1. Progn. 6.4ª. 191.a principio traduntur his verbis, ‖ Nares acutæ, oculi concaui, collapſa tempora, & quæ ſequun-
tur/. Namq; hæc maximi eſſe momenti in prænotione eorum, qui mediocriter in medicinali ar-
te fuerint exercitati, nemo eſt, qui neſciat: eſſe verò cognitu facillima, omnes ſanè vel artis etiã
expertes intelligunt, quũ nullam corporis partem prius facie protinus videat, qui ad cubantem
accedit. Ergo ipſe cubans, ſi cũ ſeipſo cõferatur (vt pcepit) certiorem quoq; notã exhibet. atq;
hac rõne ab ijs, q̃ facillima & maxima ſunt, initio ſumpto, iã poterit, quod ad artẽ attinet ęſtima
ri. Fortè autẽ interdũ fiet, vt decipiatur quis in homine, qui natura habet nares acutas, oculos
cõcauos, collapſa tẽpora: ſed, ſi laborantis corpus pleriſq; hominibus ſimile comperiemus, nul-
lo pernicioſo morbo, aut affectu, detineri hominẽ facilè intelligemus. vbi, quod ab Hippocrate
ſcribitur,

A ſcribitur,notabimus,ſi reliquæ totius corporis notæ ſalutem denuncient, cōſiſi eā eſſe natu-
ralem hominis faciem,vt rem magis perſpectam habeamus,de ijs,qui ante ipſum nouerunt,
percontabimur : qui vbi idē aſſerent,noſtram prænotionem confirmabunt. non perinde tñ
ſciemus,ac ſi ipſi hominem nouiſſemus, atq; adeò,ſi vſi familiariter eſſemus. eo enim ꝙ be-
ne valentem ſæpenumero viderimus,in ſignis, quæ in ipſo apparēt, nunc, vbi aduerſa vale-
tudo eſt,diſcriminis modū certius deprehendimus. Vt.n.audiuerimus,coniecerimusq́; ho-
minem acutis naribus eſſe,concauis oculis,familiaris duntaxat modū intelligit, quæ res me
dico in primis neceſſaria eſt. non enim id ſolum nouiſſe operæpretium nobis eſt, ꝙ corpus
à naturali habitu receſſit,ſed quatenus nares acutiores ſint,oculi magis cōcaui, tēpora col-
lapſa,& alia ſingula,quę deinceps exequitur:è quibus,quod ſimili maximè contrariū eſt,nō
ſimpliciter graue dixit,ſed grauiſſimū,eſt autem maximè cōtrarium, quod à naturali habitu
diſtat longiſſimè. ergo,quemadmodū,quod maximè contrarium eſt, non ſimpliciter graue,
ſed grauiſſimū poſuit,ſic graue magis minusve dixit, quatenus plus minusve contrarium ſe
oſtendit. Notæ igitur,quæ in facie ſunt,nullo negocio percipiuntur, & plurimū ponderis ha
bent,tū quas à principio protinus recenſuit,tum quas de oculis ſubiecit. Cōplura aūt ex ijs,
B quæ in prognoſticorū libris tractauit,ſi mentē adhibeas, intelliges partim non maxima eſſe,
partim non facillima,partim quibus vtrunq; abeſt,vis.ſ.& facilitas. quæ in eorum librorum
expoſitione latius perſequuti ſumus,perſequemur & nunc exempli cauſa non nulla. Nam,ꝙ
æger ſupinus cubet brachijs cruribusq́; ſimiliter iacentibus,vt reſolutis, non modò ob grauē
affectum euenire poteſt,ſed ob mollitiem quoq; hominis, delitiasq́; vltra modum. quare niſi
mores ægri cognitos habeamus,facilè decipiemur. At fieri minime poteſt,vt quos curamus,
omnium nobis mores innoteſcant. quamobrem percontari hos oportet, præterquā in pau-
cis. Cōperimus quidem aliquando non magni momenti rem denunciari, vt in ijs,quæ ad cu
bandum pertinent:interdū maximi,vt in viro ornato,vbi trucē vultum habeat, vel flatū per
ventrē reddat cum crepitu,dolorē,aut mentis alienationē ſignificat,ſi in eo ſit,quem id face-
re audiēte aliquo puderet : ſed ſi nullam præſentiū rationem haberet, nihil is prorſus oſtēde-
ret. Quocirca hic ēt nouiſſe hominis mores conuenit,non ſecus atque conſuetudinē in ven-
trem cubantium,eorumq́; naturam, qui per ſomnum dentibus ſtrident, vel quorū palpebræ
non cōmittuntur. namq́; hæc, vbi cubantis conſuetudinem, vel naturam medicus nouerit,
C aut ab altero quæſierit,qui eos cognoſcat,indicium faciunt, idq́; modò bonum, modò malū.
In vrina verò nigra,nigro item ſputo,tum in atra bile, morbi initio apparentibus maxima vis
ineſt,& expedita cognitio:ſicut è contrario in acutis morbis ſummam ſecuritatem pollicetur
facilè ſpirare,ſubſidere in vrina album leue & æquale. Hæc de iis, quæ ad cognitionem perti-
nent,poſuiſſe voluimus, vt ſint exēpla eorum, quæ maximā vim habent, & cognitu facillima
ſunt,tum quórumcunq;,quomodocunque nobis innoteſcant, ſeu experimento, ſeu ratione.
quanquam non tantā vim habent,nec æque facile percipiuntur,niſi ægri vſus,natura, mores,
vel ſciantur,vel quærantur. Deinceps mihi ſermo erit de iis,quæ attinent ad chirurgiā. Vt aūt
res magis in aperto ſit, quoddam exemplum apponemus, quod habetur in libro de articulis Sect.1.t.3.7.
inter initia protinus,vbi de prolapſo humero agitur. in quo, idem quod maximum eſt, nullo 251.g
negocio comprehenditur. nam,ſi quod turgidum,rotundum,ac durum in ala ſe oſtendat, id
ibi eſſe nulla ratione poteſt,niſi humeri caput ſuo loco motum in alam exciderit. Sed ſinus in
ea parte,quæ humeri iuncturæ ſuperiecta eſt,commune indicium eſt,& humeri prolapſi,& la-
ti ſcapularum oſſis,quatenus ſummum à iugulo recedēs,attollitur: atque idcirco debemus af-
fectam partem integræ comparare,quæ vbi non ſuæ naturæ deprehendatur,exiſtimare licebit
D humerum excidiſſe. In hoc igitur ſigno,non æque magna vis ineſt,& expedita cognitio, atq;
in tumore ſub ala. imbecillius adhuc eſt, quod ex motu colligitur, humerus enim ſurſum non
porrigitur,& vbi huius partis muſculi atteruntur,tenduntur,inflammātur:& vbi aliquæ ipſo-
rum fibræ altius abrumpuntur. Ego autem huiuſmodi caſum aliquando nactus ſum. latū ſca-
pularum os ſummū ante à iugulo receſſit,deinde alterius brachii humerus loco ſuo motus eſt,
quod accidit in palæſtra. intuitus aūt medicus ſedem iuncturæ humeri ſuperiectam ab vtraq;
parte æqualem,inconſideratè dixit eum ipſum locum plagam accepiſſe,& iure hominem dole
re,iuncturam verò illæſam eſſe. quocirca præcepit, vt in balneum iret quàm celerrimè, & mul
to vſus oleo in ſolio moraretur:atque vbi exiret lana tincta in oleo, cui paulum ceræ adiectū
eſſet,ictam partem obtegens,ſe contineret in lectulo,quieſceretq́;. His factis homo, quum to-
tam noctem dolore vrgeretur,mane eūdem medicum,& quoſdam alios accerſiuit ex iis, quos
non ratio,ſed ſola ſuſtinent experimenta. Qui pridie ob temeritatem deceptus, articulū bene
ſe habere protulerat,vbi ad ægrotantem acceſſit,videns duos alios medicos ſe ignobiliores, vt
qui paruipenderetur,iniquo animo tulit, id tñ diſſimulans promptius adhuc ob indignationē
dixit,articulum nullo modo læſum eſſe, quum vtramque partem iuncturæ humeri ſuperiectā
ſimilem inueniret,cumq́; inflammatio iam ictum humerum occuparet. Perfundens igitur ho-
minem multa aqua calida, ſubinde oleum copioſè immiſcens, iuſſit, vt lana rurſus circunda-

tus eadem ratione conquieſceret. At, quum per hæc nihil proficeretur, ego tertio die adhibeor: E
conſpiciensq; partem iuncturæ ſuperiectam magis cauam eſſe ab eo humero, qui dolore vacabat, quàm ab eo, qui dolebat, nimirum inflammatione aucta, humerum, qui integer videbatur, diligenter inſpexi, viſumq; eſt mihi ab ea parte ſummum lati oſſis ſcapularum in ſuperiorẽ partem receſſiſſe. Hoc igitur adductus, & eo quòd per idoneam curationem homo nihil leuaretur, ſub inflammati humeri alam digitum demittens, ibi humeri caput inueni. quo tamen res certior eſſet, animdauerti alterius humeri alam, in qua, vbi nullum huiuſmodi tumorem repperi, pronunciaui humerum quidem luxatum eſſe, medicos verò id latuiſſe, eò quòd ignorarent latum os ſcapularum in altero brachio ſummum à iugulo receſſiſſe, compararentq; percuſſum locum ad illud, perinde, ac ſi in ſtatu eſſet naturali. Nobis inquam diſcere licet ex homine percõtantibus, num ab altero brachio, quà cum iugulo latum os ſcapularum iungitur, aliquando plagam acceperit, ille principio non habet, quod dicat: dein, quum ſibi in mentem veniret, ſe quondam ex vehiculo decidentem percuſſum fuiſſe fatetur, ſed paruo negocio liberatum lana oleo tincta tribus aut quatuor diebus ſuper ictam partem impoſita. Sed quorſum hæc? vt oſtẽdam, quantum dignitate inter ſe diſtent indicia, per quæ innoteſcunt morbi manus curatio- F
nem requirentes. Non poſſe enim affectum brachium ſurſum porrigi multis quoque alijs cõmune, quum & chordæ muſculorum, qui ea parte ſunt, & ſæpenumero ipſi quoq; muſculi, vbi indurati, aut inflammati ſunt, tum contuſi, aut altè abrupti, vel vbi aliquæ ipſorum fibræ perrumpuntur, ſurſum ferre brachium non ſuſtineant, neq; ſolum ſub hoc, ſed ſub omni etiã motu indoleſcant. Sinus verò ea parte, quæ iuncturæ humeri ſuperiecta eſt, & ipſe communiter recedentis quoque oſſis facit opinionem. At rotundus, duruſq; in ala præter naturam tumor abũdè humerum loco ſuo motum teſtatur. quare is minime decipietur, qui ei tantum confidet. quin, quòd & ipſum cognitu facillimum eſt, ſolumq; oportet tumorem contingere digitis in alam coniectis, quà humeri caput euidenter ſe oſtendet. Sed muſculorum affectus, ſub quibus neque ſurſum porrigere humerum poſſunt, neque citra dolorem mouere, exercitatam rationem, ſummamq; animaduerſionem exigunt. Has igitur notas illis annumeramus, quæ plurimum valent, & facillime comprehenduntur, ſiue quis rationalem, ſiue in experimentis poſitã medicinam profiteatur. Empiricus enim inſpiciens quas *συνδρομὰς* appellat, quæ nihil aliud ſunt, quàm concurſus eorum, quæ morbis ſuperueniunt, vbi ſæpius eadem notauerit, æque omnium ſimul in tempore meminit: dein, quum ex hac obſeruatione multorum concurſuum G
vſum habet, tunc ex ijs, quæ morbis ſuperueniunt, quænam in multis concurſibus viderit, & quæ in vno duntaxat, dignoſcit: atque hoc pacto communia intelligit, & propria, quam rem ſequitur rurſus notitia ſignorum, quatenus inter ſe viribus diſtent. nam, quod in multis, vel omnibus concurſibus fuerit animaduerſum, longe ijs cedit, quæ notantur in vno tãtum: quod autem in paucis, minus vincitur, ac præcipue, quod in duobus. medicus autem, qui ſpectat experimenta communia, perinde ac propria intuetur, & in memoria habet. cùm hæc, quæcunque ſint, & quocunque modo cognoſcantur, vnà cum proprijs venientia obſeruauerit. Qui ratione nititur, multo magis celeriuſq; ſingulorum morborum indicia comperit, & vbi cõmunia ſint, & vbi propria, nec Empirici modo diu moratur, ſed ne diem quidem aut horam. Concipiens enim humeri caput in alam excidiſſe, id ſimul intelligit, primò quidem quòd tumor ea parte non naturalis apparebit: deinde quòd ſinus erit ſuper humeri commiſſura, cùm humeri caput, vt quod in alam venerit, inde abſit, vbi eſſe conſueuerat: tum quòd ceruix lati ſcapularum oſſis humero ſuperimpoſita ſurſum porrigi brachium non ita ſinet, & quòd muſculi admodum dolebunt, quum vehementer extendantur, vbi attollere humerum conentur, quodq; non abſimile tormentum ſentient, cum ad latus tentant affectum membrum adducere. Atque ita quæ- H
cunque, & quomodocunque cognita, nec, quæ magnam vim habent ſolum, ſed cętera etiam intelliget. quoniam hac vna via cuncta inueniuntur, quum altera in obſcuro ſint, quæ non ſunt facillima, ſed indicatione comprehẽduntur. Humeri quidem caput in ala magnam vim habet, & nullo negocio cognoſcitur: at muſculorum affectus maiori egent cogitatione, ſed & à tumore qui in ala conſpicitur, vtroque viribus ſcilicet & facilitate ſuperati, eadem contemplatione artificioſo medico innoteſcunt. Meritò igitur Hippocrates ante alia artis opera, id eſt ante prænotionem, & curationem, eam partem, quæ ad morborum indicia pertinet (iuniores *σημειωτικὴν* nuncupant) intelligi ex ſimilium ac diſſimilium notatione voluit: meritò etiam ex valentiſſimis, & cognitu facillimis: item tertiò ex quibuſcunque, cum his quomodocunque cognitis, dignitate verò & cognoſcendi facilitate inferioribus. Hactenus itaque præfatus, à quibus vitia indicentur, nempe ab ijs, quæ recte habentibus ſimilia ſunt, aut diſſimilia, deinceps cuiuſmodi illa ſint, ea nunc perſequitur his verbis.

2 *Quæ & videre, contingere, atque audire licet.*

Quum voluerit eã medicinæ partem, quæ de morborũ notis eſt, per ea exerceri, quæ in affecto

corpore

A corpore ad exemplum ſanorum ſimilia ſunt, aut diſſimilia: item quędam maxima eſſe & facillima, quædam cum ipſis neceſſariò percipi: nunc iam (quod ſupra commemoraui) quænam illa ſint, exequitur inquiens/quæ & videre, contingere, atque audire licet/. Videre quidem licet, quæ conſpectui ſubijciuntur: contingere, quæ tactu: audire, quæ auribus comprehēdi poſſunt. Ergo, quæ inter prognoſticorum initia de facie proponuntur ‖ Nares acutæ, oculi concaui, collapſa tempora/ſentiuntur viſu: tactu, frigidæ aures: tactu ſimul & viſu, cutis faciei dura, arida, atque extenta: quæ eodem libro ſequuntur, auditui ſubiecta ſunt, nempe ſternutamentū, tuſſis, crepitus, ſtrepitusq; hominis præter naturam loquentis, vel ꝙ mens non conſtet, vel ꝙ vox ſit ſtridula, rauca, aut huiuſmodi quopiam vitio affecta. In morbis autem, quæ manum poſtulant, oculis expoſita ſunt, quæ nigreſcunt, rubent, tum quæ quauis ratione ſuum colorem uariāt aut retinent. adde exempli cauſa in humero, ꝙ ſinus in parte eius articulo ſuperiecta, & extremitas lati ſcapularum oſſis elata, uiſu percipitur, caput in ala cōtingitur, auribus accipitur ſtrepitus in corpore ægrotantis, quemadmodum ubi, thorace perforato, è plaga fertur ſpiritus cum ſono. 1. Prog. 6. & 7. 4' 191. a

3 B *Quæ item oculis, tactu, auribus, odoratu, guſtatu, mente ſentiuntur.*

Subiecit hic omnibus ſenſibus mentem, quam dixit γνώμην (græci communiter νοῦν & διάνοιαν uocant, & λόγον, hoc eſt rationem) ſed quoniam & in uoce quædam ratio eſt, philoſophi illam dixerunt ἐνδιάθετον, hoc eſt interiorem, ut ab hac ipſam ſeiungerent. Comprehenditur interiori, quid cuique conſequens ſit, quidq; contrarium, ad hæc diuiſio, compoſitio, reſolutio, demonſtratio, & ſi quid eſt generis eiuſdem. Requiritur autem non immeritò, cur olfaciendi & guſtandi ſenſus ante ſeorſum mentionem non fecerit, quum dixit,/quæ & uidere, contingere, atque audire licet./poſtea uerò omnes quinque proponens, mentem quoque adiunxerit. Multi ſanè dixerunt non nulla abſurda, & quæ ſcribi non merentur: alij uerò probabilia, ac memoratu digna. hinc autem ordiuntur. Hippocratem dicunt præcepiſſe, ut ex eorum, quæ ſub ſenſus cadunt, ſimilitudine ac diſſimilitudine, morborum notas intelligeremus. Proprie autem ſub ſenſus cadere uolunt ea, quæ, ut comprehendantur, non aliam potentiā requirunt, ſed una ſenſuum comprehenſio ſufficit: ſub ſenſus cadere ſimiliter, ſed non proprie, quę pluribus ſenſibus ſimul, & tum memoria, tum ratione, quam uocant componentem, & colligentem, accipiuntur.
C Colorem uerò ex eorum numero eſſe exiſtimant, quæ proprie ſub ſenſus cadunt, itidem ſuccum, uaporem, uocem, præterea duritiem, mollitudinem, calorem, frigus, & uno nomine qualitatem omnem, quæ tactu comprehenditur: at mali, mali punici, piri, aut cuiuſuis alterius rei totam naturam ſenſu minime percipi, ſed (ut Plato dixit) opinione cum ſenſu rationis experte, omniaq; eſſe opinabilia arbitrantur: & propterea quoſdam ſæpius in ipſorū cognitione decipi, cùm uel colorem tantum, uel figuram, uel utrunque naturali non abſimilem intuentur. mala enim, mala punica, pira, uuam, nucem iuglandem, & plura alia ex iis, quæ edendo ſunt, ubi ex cera componuntur, priuſquam uel ad nares admoueantur, uel guſtentur, tanganturq;, à ueris abhorrentia non uideri: eum uerò falli non poſſe, qui ipſorum uſum ſingulis ſenſibus æſtimet: omnibus autem rem diſcutere ſine memoria & enumeratione non licere, & hanc non ad ſenſum aut memoriam pertinere, ſed ad mentem. nominant autem enumerationem, non ſolum συναρίθμησιν, ſed etiam συγκεφαλαίωσιν. Hippocratem ergo, quum inquit/quæ & uidere, contingere, aut audire licet/uolunt eorum, quæ ſenſibus ſubiiciuntur, meminiſſe, ut exemplū aliquod in medium afferret: atq; ubi ab iis, quæ ſenſibus ſimpliciter, & proprie ſubiecta ſunt, ad totam naturam tranſiit, iure tunc ſenſus omnes, & mentem quoque commemoraſſe, ita, ut
D uniuerſa oratio ſit huiuſmodi. Aggredi medicus debet ad uitiorum notas, orſus à ſimilium ac diſſimilium inſpectione, interdum ſolam qualitatem, interdum tota cōferens corpora. quæ quidem expoſitio ratione non caret. Eſt & altera hunc in modum, Hippocratem, quum inquit/quæ & uidere, contingere, atque audire licet/de medico loquutum eſſe: quòd uerò addit/quæ item oculis, tactu, auribus, odoratu, guſtatu, mente ſentiuntur/ad ægrotantē ipſum referri, ita, ut medicus non modo indicia colligat ex iis, quæ ipſemet, ſed ex iis, quæ æger uidet, tangit, olfacit, guſtat, tum ex eius mente, quatenus labat, aut conſiſtit. ꝙ autem medico ad cognitionem expediat, nouiſſe mēte'ne homo labatur, an ſui compos ſit, in aperto eſt. Placet aliis, quod ſcribitur/quæ item oculis, tactu, auribus, odoratu, guſtatu/ad ægrotantem, quod adiungitur/mente/ad medicū pertinere. ſi quidem ex iis, quæ cubans uidet, audit, contingit, guſtat, medici mens aliquid ratiocinatur. coniicit enim de laborantis guſtatu aliquid ad ipſum pertinens, non ſecus ac de morbo. nam, ſi guſtanti amara omnia uideantur, quemadmodū iis, quos morbus regius male habet, redundat in lingua bilis: ſi ſalſa, pituita ſalſa: ſi acida, acida ſimiliter pituita plurima in ea eſt. ſicq; hominem dicunt qualitatem ſui ſudoris interdum in os deſtillantis percipere. Hoc pacto enodantibus aduerſari uidetur, quòd olfactum medici prætererit, quamuis eo ſæpius utatur, cum indicia ex deiectione, urina, ſputo, ulceribus, ſpiritu ægrotantis, collecta, olfactu à medico æſtimentur. Porrò autem à ratione non abhorret, fuiſſe

hũc à librario prætermiſſum,ſicut alia multa in plurimis Hippocratis aliorumq́; voluminibus, E
partim omiſſa inueniuntur, partim euidenter deprauata. Nec abſuerunt, qui locum hunc ita
explanarent,non idem ſcilicet ſignificari his verbis/quæ videre,contingere,& audire licet/atq;
illis/oculis,auditu,tactu ſentiuntur/. poteſt enim videre quis,contingere, aut audire,nullo mo
do re comprehenſa:ſentire verò ſine comprehenſione non poteſt. Refertur huiuſmodi explica
tio verbi/ſentire/ad Semium Stoicum, cui propterea ſubſcripſit Iphicianus Quinti diſcipulus,
qui Stoicam philoſophiam ſequutus eſt. Quod cenſent igitur huiuſmodi eſt. Priora verba ſo-
lummodo in rerum genere,ex quibus notæ ſumuntur,accipi debẽt:ſequentia in eodem ad vn-
guem habito atque comprehenſo,quaſi ita ſcripſerit. Colligendæ notæ ſunt ab ijs, quæ in cor-
pore ægrotantis ſuæ naturæ ſimilia & diſſimilia ſe oſtendunt. Sunt autem hæc ea,quæ ſubiecta
ſunt ſenſibus,atque ex ijs ipſis, non quæ non bene videntur, aut audiuntur, vel quouis deniq;
ſenſu non bene ſentiuntur, ſed quæ ſingulorum ſenſuum comprehenſione & mẽte percipiun-
tur. abuſum verò Hippocratem dicunt vocabulo/ſentiuntur/de mente verba facientem. Ita,
vt in prioribus verbis ſenſum vnum, vel alterum prætermiſerit,vniuerſum enim eorum genus
ſub exemplo demonſtrauit: in ſequentibus omnium meminerit,& mentẽ adiecerit,magis ex-
quiſitam firmioremq́; enunciationem reddens. nam commune eſt omnibus comprehẽſi obie- F
cti ſpeciẽ imprimere. Sed,quum,quod polliciti ſumus,præſtiterimus,referentes, quæ non nulli
probabilia attulerunt,ne videretur Hippocrates eadem ſæpius repetere, proximum eſt, vt ad
ea,quæ ſequuntur,veniamus: tu verò ſuperiores ſentẽtias ſcrutatus optimam eligas. Vſurpat
autem γνώμης vocabulum more priſcorum, quod idem ſignificat, atque mens, ſiue intelligen-
tia. quam rem, & ſi poſſem multorum teſtimonio confirmare, pauculos tamen adducam, qui
mentem γνώμην dixerũt. Critias igitur in primo aphoriſmo hæc ſcribit/ Nec quæ reliquo cor-
pore ſentit,nec, quæ mente intelligit/. & iterum / Intelligunt homines mente an ſanus aliquis
ſit/. Et in primo libro,qui de colloquijs inſcribitur / Si ipſe excitatus ita fuiſſes, vt mente vale-
res, non ſic ab ipſo tibi iniuria fieret. & in eodem ſæpenumero, & in ſecundo colloquiorum,
γνώμης ſæpius mentionem fecit,ſenſibus ipſam in diuiſione opponens. Ad hæc Antipho in pri
mo de veritate /Qui hæc intelligit,nec oculis longitudinem comprehendit: nec qui longitudi-
nem intelligit, ſine mente eam intelligit/. præterea / Omnes enim homines, tam in ſecunda,
quàm in aduerſa valetudine,atque in alijs omnibus mente vtuntur. Et Plato,ſicut prius ſæpe,
ita in quinto de rep. / Huiuſmodi igitur cogitationem, vt cognoſcentis mentem, ita opinantis G
opinionem rectè dicere poſſumus/. Et Lyſias in Polyuchũ / Ille enim,in omnibus rebus, quas
ſua vſus mente,pro noſtro populo geſſit,multorum bonorum in noſtra ciuitate cauſa fuiſſe vi-
debitur,& multa hoſtibus attuliſſe incommoda/. Æſchines item Socraticus in Miltiade,& Hy-
perides in Dioclem,& alij rhetores,medici,atque poetæ,quorum omnium meminiſſe ſuperua-
cuum eſt,eodem modo id vocabulum vſurparunt.

4 *Quæ item omnibus, quibus cognoſcimus, intelligi poſſunt.*

Iure etiam hic quæritur, quas præter ſenſum, & mentem, natura nobis potentias dederit
ad percipiendum obiecta exteriora. Adiungit enim / quæ item omnibus, quibus cognoſci-
mus, intelligi poſſunt / perinde quaſi non enumerauerit omnes. Explicabo igitur, quamob-
rem hæc adſcribi ab ipſo exiſtimem, illud præfatus, quod & ſequentibus neceſſarium eſt,
& memoriæ proditum fuit à multis veterum: quibus placet ex opinionibus, quas videntur
ſectarum auctores inueniſſe, nullam eſſe nouam, ſed, quæ priori ſæculo tradita fuerunt, vnà
cum aliorum mente interijſſe. Siquis in opinione ad res ipſas animum aduertat, neque Pyr- H
rhonis ſectam, neque Academicam, Stoicam, Peripateticam, nec quamuis aliam, poſt Hip-
pocratem ſumpſiſſe initium iudicabit, quum ipſi Pyrrhonei ad vetuſtiſſimos auctores ſuam
referant ſectam. Quocirca veriſimile eſt, vel adeò non veriſimile, ſed neceſſarium Hippo-
cratis ſæculo de naturalibus iudicandi potentijs diſceptatum eſſe, & quoſdam nullam talem
poſuiſſe, quemadmodum poſtea Pyrrhonei: quoſdam ſenſum duntaxat: alios nihil huic tri-
buentes,id verum putaſſe, quod vulgatum eſt / Mens videt, mens audit, cætera ſurda ſunt &
cæca /: alios vtramque dediſſe iudicandi potentiam, ſenſum in ijs, quæ ſenſibus ſubijciuntur,
mentem in iis, quæ comprehenduntur intelligentia: quoſdam alias animi noſtri potentias
concepiſſe. Itaque Hippocrates, vt eorum vitaret importunitatem, generatim duarum po-
tentiarum meminit, ſenſus & mentis, quas ſolas in nobis (vt ſcitis) vbique docui cognoſcen-
di ac iudicandi vim habere: propter cauillatores autem orationi adiecit / quæ item omnibus,
quibus cognoſcimus, intelligi poſſunt /. Iam verò aliqui cenſent aliam eſſe naturam intelli-
gentiæ, aliam mentis, aliam illius rationis, quam ἐνδιάθετον vocant, atque harum plures ad-
huc potentias introducunt. Nos autem in libris, qui de communi ratione ſunt, tres homini-
bus in vniuerſum ineſſe potentias demonſtrauimus, quibus ad artes conſtituendas, libroſq́;
conficiendos vtuntur,ſenſum,mentem,memoriam: atq; in memoria quidem hærere ſeruarió;

quicquid

A quicquid ſenſu ac mente conciperetur, quum ſingularum rerum naturam non inueniat, ſed
eorũ, quę inuenta ſunt, receptaculum quoddã ſit: ad ea verò, quæ inquiruntur inuenienda, iu-
dicandaq; naturam nobis mentem dediſſe ac ſenſum. Sed, vbi de his verba fiant, demus, ſi qui
ita ſentiant, aliam vim eſſe intelligentiæ, rationis aliam: ruſusq;, ſi velint, aliam mentis, aliam
conſilii, quum aduerſus eos id nobis ſufficiat, quòd omnes homines euidẽter cognoſcunt ma-
lum, meſpilum, vuam, & alios fructus, ſiue vna animi potentia, ſiue altera, ſiue tertia, ſiue plu-
ribus comprehendantur. Omnes autem homines æquè ſibi perſuaſum habent ſenſum, men-
tem, memoriam, & voluntatem eſſe. quæ Aſclepiades, quaſi nulla ſint, præter alia multa cona-
tus eſt funditus euellere. His igitur propoſitis ſatis planam eſſe cauſam exiſtimo, cur iis, quæ
poſtremò perfectè docuerat, adiunxerit/quę item omnibus, quibus cognoſcimus, intelligi poſ-
ſunt/. Inire medicus debet artis opera, initio ab affectuum cognitione accepto, comparans ea,
quæ in ægrotante apparent, ad ea, quæ in ſanis conſpiciuntur, intuitus, quæ ſimilia, quæ item
diſſimilia, & hęc, atque alia omnia ſenſu ac mente comprehendere: tum, ſi qua ſit pręter has po-
tentia, quæ communiter poſſit ſecundum naturam de omnibus iudicare, hac etiam perinde, at-
que illis de inuentis iudicare. ſicut etiam cognoſcere omnes homines poſſunt, quemadmodũ
B nos in medicinæ operibus, principio habentes pro materia, quæ ſenſu comprehenſibilia ſunt,
his verbis/quæ contingere atque audire licet/: potentiam verò hæc iudicantem duplicem, ſen-
ſum ſcilicet, & mentem, quam oſtendit, cùm inquit/quæ item auribus, odoratu, guſtatu ſentiun
tur/. vtrique autem euidenter memoria ſubſeruit. ſi quis aliam quamuis potentiam introduxe
rit, nihil pugnabimus, modò ſubiectæ materię vtilis videatur. His enim verbis/quę item omni-
bus, quibus cognoſcimus, intelligi poſſunt/& mentem complectitur, & permittit, vt ſi quis aliã
iudicandi potentiam eſſe arbitretur, illam quoque nobis declaret. Hactenus igitur, quæ in hoc
libro tradita ſunt ab Hippocrate, communiter ad vniuerſam medicinæ artem pertinent, atque
idcirco ea eſſe procemium totius artis propoſui. Proximè autem tranſit ad medicinæ partem,
quæ manu medetur, & ex ijs, quæ huius partis ſunt, ad ea, quæ in officina medici diſcere poſ-
ſunt, aut tractare, qui in arte primùm exercentur. Nemo autem exiſtimet expoſitionem me lon
giorem præter meum morem feciſſe. ſiquidem, quæ totius artis communia ſunt, pluribus ver-
bis explicari debent, quàm quæ propriè ad ſingula pertinent, vt quum maximè, vbi quis in ali-
quo opere ipſa pertractet, nunquam aliàs commemoranda: id quod ego conſtitui in horum li-
brorum Hippocratis expoſitione, vbi de mente ac ſenſu omnia perſequutus, eorum, quæ pro-
C ximè retuli, nullam amplius faciam mentionem. Quin hæc dixi paucioribus fortaſſe, quàm res
petebat, quia, quum proponere poſſem agitatam de numero potentiarum animi cõtrouerſiam,
ac de ea pronunciare, magis operæprecium duxi, eum, qui harum abſolutam notitiam requirit,
ad librum de communi ratione reiicere. Aliud etiam vertitur in dubium, vbi pręcipit, vt ab in-
ſpectione illius, quod ſimile eſt, & diſſimile, inchoemus, propterea, quòd non ita diſtinctè om-
nibus notum ſit, quo ſimile, & idem inter ſe diſtent. quod ipſum de induſtria omiſi alibi explica
tum. Attinent ad eandem contemplationem, & alia multa, quę ſimiliter pręterii: & hoc vtrum,
qui medicinam in vſu poſitam profitentur, eorundem vel ſimilium obſeruatione vtantur. ex
iis enim quidam ſimilia cenſent animaduertenda, alii cautiores ea, quæ ſuæ ſectæ vniuerſæ cõ-
ſentanea ſunt, tenentes, omnia eadem obſeruari volunt, ſeu ad morbos ſignificandos, ſeu ad
prognoſtica, ſeu ad curationem pertineant: & Dionem phreneticum eundem eſſe, atq; Theo-
nem phreneticum, quatenus ambo febricitantium inſania opprimuntur. alii neque ſimile vno
modo vſurpari dicunt atque intelligi, ſed duobus, vno quidem ſimile ſignificat, quod nulla cõ-
ditione differt, vt Caſtor, & Pollux: altero non huiuſmodi, ſed id, in quo maius & minus cõſpi-
D citur. Quin & apud vetuſtiſſimos medicos ac philoſophos, quorum ſcripta adhuc extant, vide
re licet, ſimile ita vſurpatum, vt qui confuſè ipſo citra omnem diſtinctionem vtantur, & modò
eandem formam habentia nulla ratione diſtãtia ſimilia dicant, vt dextrum oculum & ſiniſtrũ,
quum vterque in eodem homine cõſideratur: modò, vbi vnus glaucus, cæſius alter eſt, aut ni-
ger, vel quatenus oculi ſunt in diuerſis quoque hominibus, ſimiles vocent. Magis tamen con-
ſuetum eſt apud ipſos glaucum glauco, & cæſium cæſio, non ſecus ac naſum aduncum adunco,
ſimum ſimo, rectum recto, ſimilem appellare.

5 *Quæ autem ad Chirurgiam, in Officina medici.*

Huiuſmodi breuitate conſtat eos de induſtria vti, qui volunt obſcurè quid enunciare. nam,
vbi interdum vno nomine aut verbo adiecto, interdum altero, aut ſummũ tertio, lucida reddi
oratio poterat, cur neget quis eius auctorem operam dediſſe obſcuritati? Equidem uerborum
formam adiungam, qua quis claram feciſſet orationem: ea eſt. Medicinalis ars uniuerſa in affe-
ctuum cognitione ad ea commune conſilium dirigit, quæ ſanis ſimilia ſunt, aut diſſimilia, ex il-
lis, quę mente ac ſenſu apertè cõprehenduntur, inueniens, atque diiudicans, è quibus, quę chi-
rurgi tantummodò ſunt, exequar, atque ex his ipſis, quę in officina medici oſtendi addiſcen-

tibus, aut præſtari ægrotantibus poſſunt. Sic igitur diceret, qui clarè loqui vellet. Officinam medici κατ' ἰητρεῖον appellat, cuius non nulli poſtremam ſyllabam per ν ſcribunt: quo modo ſi ſcribatur, ſignificabit, in arte medicinali, non in loco, quem ἰατρεῖον appellamus, quaſi ita dixerit: Quæ in medicinali arte eius partis ſunt, quæ manu curat, talia ſunt. In ſequentibus autem patet eum, qui librum compoſuit, ſeu Hippocratem ipſum, ſeu Theſſalum eius filium, non explicaſſe omnia chirurgi munera, ſed neque omnia, quæ in medici officina aguntur, ſed ex his ipſis, quæcunque addiſcere debent, qui primas inſtitutiones aggrediuntur. Quin & inde originem traxit inſcriptio libri, quam poſtea ſequuti ſunt Diocles, Philotimus, & Mantias. Satius autem fuit ſic inſcribi, περὶ τῶν κατ' ἰητρεῖον, hoc eſt, de ijs, quæ in officina medici fiunt. Miror autem Aſclepiadem, qui κατ' ἰητρεῖον ſcripturam ſeruans, putauerit ſignificare artem medicinalem, quam κατ' ἰητρικὴν ſignificat, at non κατ' ἰητρεῖον: ſic, vt ἰατρεῖον pro officina accipiatur, ἰατρικὴ ad morbos curandos pertineat. Sed huiuſmodi contemplationes attinent ad nomina, quibus parum inſiſtere debent, qui in rerum veritatem incumbunt. Ea verò, quæ propoſita ſunt, proximis verbis docere incipit. E

6 *Aegrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen. Vbi, quomodo, quot, quibus, quomodo, quando, corpus, inſtrumenta, tempus, modus, locus.* F

Omnia hic percurrit à quibus, per quæ, quibus cum, & circa quæ chirurgia exerceatur: deinde narrat quale eſſe prædictorum vnumquodque debeat, & quomodo, aut quo tempore adhiberi. Ex his pleraque in aperto ſunt, ſicut ægrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen: ſed & in ſequentibus ab ipſo quoque auctore exponuntur, quum referat, quomodo æger ſe medico exhibeat, qua ratione medicus agere circa ipſum debeat, & aſſiſtentes ſubſeruire. Non ſecus etiam quæcunque de machinamentis, & lumine, nouiſſe nobis neceſſarium eſt, in ſequentibus perſequitur. Poſt hæc vberius de faſciandi ratione pertractat, non quò multa verba faciat, in toto enim libro ſtudet breuitati: ſed quo nihil, quod vtile ſit, voluerit præterire. Ergo quæcunque propoſitis verbis continentur, præterquam / ægrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen / examinanda ſunt. Atque ante omnia / vbi / quod primò propoſitum eſt, ὅκη dixit, cuius dictionis poſteriorem ſyllabam Iones per κ, nos per π ſcribimus, hac ſignificat locum, in quo quis ſitus eſt. quocirca non abſurdè dicet aliquis ad omnia, quæ dicta ſunt, eam referri. Siquidem ægrotanti idoneo locus opus eſt: vocantur autem ægrotantia, quibus manus curatio adhibetur. ijs non minus idoneum locum requirunt, medicus & inſtrumenta. ex luminibus verò, quod artificioſum eſt, licet vbi volumus collocare. Quod deinceps adiungitur / quomodo / ὅκως dixit, nos per π ſcribimus ὅπως. notat autem non modò apud nos, ſed apud Iones quoque rerum, quæ traduntur, veluti qualitatem. eos enim qui artem addiſcunt, non ſolum ſcire locum conuenit, vbi æger iacens, aut ſedens, manu curandus eſt, ſed quomodo figurandus, quomodo item, qui agit, & qui agenti ſubſeruiunt. Machinamenta item non ſolum debent loco idoneo collocari, ſed in ordinem quoque diſponi. ſingula enim & medico & eius miniſtro ſic erunt maximè ad manum. Videtur autem hic omiſiſſe inſtrumenta, vt quæ intelligi ex machinamentis poſſint: ſed quamobrem inordinatè eorum meminerit, mox conſiderabimus. nunc autem explanare conuenit, quæ proxime ſubijciuntur / quot, quibus, quomodo /. Singula hęc ad ea referuntur, quæ ſuperius dicta ſunt, quæ ad chirurgiam præparata ſcire debent addiſcentes, quot ſint, & quibus ex ipſis, quomodo vtendum: ſic, vt particula / quomodo / quum paulo ſuperius particulę / vbi / ſubijciebatur, ſitum: nunc vtendi rationem ſignificet. Ibi ergo ponitur / quomodo / iuxta aduerbium loci / vbi /: hic autem iuxta relatiuum ad exponendum, quibus inſtrumentis, machinamentis, agendum ſit. Quod adijcit / quando / occaſionem apertè demonſtrat, per quam vti ſingulis conueniat. Quæ ſubijciuntur his verbis / corpus, inſtrumenta, tempus, modus, locus / non immeritò requiritur, quid ſibi velint. nam, quum / ęgrotans / dixit, ęgrotantis corporis, ſimiliter verbo / quando / temporis, verbo / quomodo / modi, verbo / vbi / loci vim notauit. cur igitur hęc repetit, & turbato ordine inſtrumenta inſerit, cùm proximè à machinamentis ordine poni magis potuiſſent? quanquam, & ſi nullus eorum meminiſſet, intelligi ex machinamentis poterant. Sed his occurrere poſſumus affirmantes, inſtrumenta nunc intelligi ſcalpellum, terebram, hamum, ſcalprum, laminam membranę cuſtodem, & quę ſimilia ſunt, quę poſſumus etiam ex machinamentis comprehendere, quum ſint eiuſdem generis. Huiuſmodi inſtrumenta, quia proprie parata ſunt curationis gratia, idcirco ἄρμενα nuncupauit. quod vocabulum in opere de ratione victus in morbis acutis, quà de balneo, vſurpauit, quum inquit / quippe in paucis domibus, vel inſtrumenta (quę ἄρμενα dixit,) vel miniſtri inueniuntur /. ſcaphia igitur, rotas, peluim, labra, & quęcunque accommodantur ęgrotantibus, ſub eo nomine comprehendiſſe credibile eſt. Reſtat adhuc abſurdum in reliquis, quorum vnà fit mentio cum inſtrumentis. Fortaſſe autem corpus nunc dixit affectam partem:

(Margin letters beside the paragraph above: G at "omnia, quæ dicta ſunt"; H at "bijciebatur, ſitum".)

A tem: tempus verò id, quod ipſi adiungitur. nam, vbi manus curatio admouetur, ſcire conuenit, quàm diu inceperit affectus, qui curandus eſt. Ipſe enim cauit, ne tertio aut quarto die membra extenderentur, aut articuli reponerentur. Poteſt item / tempus / nunc dixiſſe, dum manu curatio fit. quandoquidem conari in quibuſdam debemus manu quàm celerrimè vti, quùm periculum maximum ex frigore iam ſequatur, ſicut in ijs, qui ſuuntur: celerrimè enim intolerabili dolore prehenduntur, qui manu curantur: in aliis autem, vt ſuffuſionibus longiori tempore agenda res eſt, quùm demiſſa acus diu contineri ea parte debeat qua non fluere, ſed vehementer inſidete ſuffuſionem volumus. At modus vitiorum originem nunc ſignificare poteſt, quùm ipſe cenſeat cognoſcendum eſſe medico, quomodo os fractum eſt, aut ſuo loco motum, ſicut ipſe etiam in libro de vulneribus capitis indicauit, quibus modis illata plaga fuerit, vbi ait / Vulneratur autē caluariæ os tot modis /. & rurſus / ſuntq; vniuſcuiuſque modi ſpecies fracturæ plures. / addit prætereà / collidi etiam os poteſt, quamuis in ſuo ſtatu ſeruetur, & colliſo rima non accedat, atque hic eſt ſecundus modus /. tum alium adijciens, inquit / tertius hic modus eſt /. & rurſus / quartus hic modus /. Illud inſuper à ratione videtur alienum, quòd locum iterum adſcribat, quùm ſupra dixerit / vbi / quo aduer-
B bio locus ſignificatur. Quare non nulli eam dictionem aliter expoſuerunt, ſimulq; ſcripturam immutarunt, ſic, vt pro /locus /iterum /vbi /legatur. hæc tamen ſcriptura libri expoſitores non latet, quam non ignorant plurimi eorum, quos experimenta ſuſtinent. Sed, vt res magis perſpicua ſit, eam repetam. habet autem ſic / Ægrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen, vbi, quomodo, quot, quibus, quomodo, quando, corpus, inſtrumenta, tempus, modus, locus/. Volunt igitur, quando inquit primùm / vbi / id ſimpliciter intelligendum, quùm liceat id verbum referre ad ægrotantis corpus & inſtrumenta, vocariq; hic inſtrumenta credunt ea, quæ ſupra machinamenta dixerat: at quùm ſecundò repetit/vbi/definiſſe laborantis corpus, & inſtrumenta idoneo loco collocanda. Sed, ſi prior ſcriptura, & ſuperior expoſitio maneat, locus in fine totius orationis affectam corporis partem ſignificabit. Conſueuerunt enim medici tam locos dicere, quàm corporis partes: & à quibuſdam cōfecta ſunt integra volumina de locis affectis. Hactenus percurſa ſunt ſola capita rerum, quæ tractari debent: docere verò proximis verbis ingreditur. quapropter ad ea adiungendum animum exiſtimo. nam, ſi quid eorum non rectè intelligatur, in arte exercenda detrimento erit: ex iis, quæ adhuc
C propoſita ſunt, ſi quid non benè acceptum fuerit, non admodum officiet.

7 *Agens, ſiue ſedeat, ſiue ſtet, commodè, tum ſui habita ratione, tum illius, qui curatur, ac luminis.*

Antea expoſui illa ab Hippocrate recenſeri, à quibus, per quæ, quibuſcum, circa quæ chirurgia exerceatur. /A quibus ergo/intelligere debemus medicum & miniſtros: / per quæ/inſtrumenta: /quibuſcum/lumen & locum: /circa quæ/corpus totum laborantis, & vitiatā partem: quæ & propoſitis verbis & ſequentibns ſingula exequitur, qualia eſſe oporteat, non tamen eo ordine, quo enumerauerat. quandoquidem orſus fuerat ab ægrotante, quod ab antiquis omnibus fieri ſolet, atque, vbi velis, ſexcenta legas exempla apud omnes. quod autem pertinet ad hunc locum, ſatis erit, quod à Poeta ſecundo Iliados in enumeratione profertur:

Dic mihi Muſa, virum quis maximus eſt, vel equorum,
Atridas pariter qui ſunt in bella ſequuti?

Primò enim propoſuit viros, deinde equos, non tamen primò de viris reſpondit, ſed inquit,

Prima Pheretiadę debetur glotia equarum,
D Quas auium in motem celeres Eumelus agebat
Æquales ætate, pares tergoq; piloq;.
Monte in Pierio, quas enutrirat Apollo.
Inſignes ambæ, & Martis terrore carentes.
Maximus at longe fuit Aiax ille virorum.
Indignatus adhuc, dum nulla ſubibat Achilles
Prælia, nam pugnans omnes virtute præibat. Alibi rurſus, cùm dixiſſet,
Triſtis erat gemitus toruo & iactantia vultu.

Subiecit prius ſatisfaciens illi, quod ſecundo loco propoſitum fuerat.

Cædentùm, & dura miſeri, qui morte peribant.

In ſeptimo autem Iliados volens quaſi de induſtria indicare, non eſſe habendam huiuſmodi ordinis rationem, quùm perpetua quinque tradidiſſet, primum de ſecundo tractauit, tum de quinto, poſt hæc de quarto, deinde de tertio. qui locus ab his verſibus incipit:

Beotij hic, Iones, prolixa veſte decori
Et Locrii & Phthii, & qui reſplendebat Epeus.

Hæc de ordine orationis nūc ſemel dixiſſe ſufficiat, ne quis alibi de huiuſmodi re cupiat audire. Quæ igitur ad agentem attinent, id eſt ad chirurgum, clara ſunt omnibus, qui ad ea volent

Non longe à principio.

animum aduertere. Oſtendit enim agentē, ſiue ſedeat, ſiue ſtet, dum manum adhibet, commo- E dè figurandum eſſe, tum quod ad ſe ipſum pertinet, tum quod ad ægrotantem, & lumen. Quod conſilium quùm perpetuum ſtatuerit in ſingulis, quæ dicta ſunt, commodam deinceps collocandi rationem demonſtrat, orſus à lumine, quod poſtremum poſitum fuerat.

8 *Luminis quidem duæ ſpecies, vnà communis, altera artificioſa. Communis non eſt in noſtra poteſtate. Quæ arte comparatur, ſita eſt in nobis.*

Speciem dixit εἶδος, quod vocabulum nunc ſemel intelligens vbique in memoria habeto. Maiores enim græcè ſoliti ſunt appellare, & διαφορὰς, & εἴδη, & τρόπους, partes, quæ generi ſubijciuntur. Dixit igitur nunc Hippocrates, luminis eſſe duas ſpecies, quaſi differentias duas & modos dixerit. Eſt autem commune lumen, quo omnes homines vtuntur, ſub dio potiſſimùm, deinde in ampliſſimis ædibus, quibus patentiores fores ſunt, ac luminis plenæ, quales nunc habitant in multis ciuitatibus, qui medicinalem artem exercēt, quas, à medico ducto vocabulo, medicinas appellant; artificioſum lumen maximè fit, vbi lucernas, faces, lampadas, aut tale quid accendimus, deinde, quùm totas feneſtras, aut earum partem patefacimus, ſeu F alias claudimus, alias aperimus. quod æquè in foribus accipiendum eſt.

9 *Quarum vtriuſque duplex vſus lumine aduerſo, aut auerſo.*

Duplicem proponit vſum vtriuſque ſpeciei luminis, & communis, & eius quod arte comperatur, aduerſi ſcilicet, aut auerſi. aduerſum nominans πρὸς αὐγὴν, vbi ſcilicet id, quod à chirurgo curatur, aut inſpicitur, ad lumen ſpectat: auerſum verò ὑπ' αὐγὴν, vbi à lumine paulum declinat, quod in ſuffuſione fit, & vno nomine in omnibus vitijs oculorum, quorum affectus neque benè cognoſci, nec curari queunt, vbi homo ex aduerſo luminis collocetur. atque idcirco fugiendum eſt aduerſum lumen: auerſum autem ita, ſi oportet, vt is, cuius oculi à chirurgo tractantur, vel à lumine auertatur, vel ad ipſum ſpectet obliquus. Loquor autē nunc de ipſis oculis, non de palpebris, ſiquidem hæ tractari poſſunt, & ſi homo aduerſo lumine collocetur, ſicuti quando aquoſa veſica extrahitur, vel pili laqueo excipiuntur, aut ſutura palpebris inijcitur, aut deniq; vbi medicus diductis palpebris non eget. Igitur, ſi lippiens aliquis vehemēter exulceretur, vel id morbi experiatur, ſub quo figura in oculo fit acino ſimilis, auerti ex toto à lumine debet per omne tempus, niſi quādo medicus oculis remedia adhibet, cùm eorum pars, quæ G læſa eſt, ſine lumine ſubijci curantis conſpectui non poſſit. id quod etiā accidet, ſi in oculo excidere vnguem velit, ſuffuſionem deducere, vel manu tale quid præſtare. ſed obliquus ad lumen ſpectare debet, cui manus inijcitur, ita, vt nec lumen pupillam feriat, nec medicus prohibeatur arte, hoc eſt aſpectu earum partium, quibus medetur, Græcè autem apertè dicetur, qui auerſus à lumine eſt, non πρὸς αὐγὴν, nō ὑπ' αὐγὴν, ſed potius ἀπὸ τῆς αὐγῆς, aut λοξὸς πρὸς αὐγὴν: Hippocrates tamen vſurpare ὑπ' αὐγῆς maluit, quàm ἀπ' αὐγῆς.

10 *Auerſi quidem luminis exiguus vſus, & euidens moderatio.*

Hoc ſupra demonſtratum eſt, nulla enim pars exceptis oculis in eiuſmodi lumine manus curationem deſiderat. ſed quoniam (ſicut diximus) nullo pacto admoueri manus poteſt, vbi æger ex toto auerſus eſt à lumine, præcipit, vt inter aduerſum lumen, & auerſum figuretur. at non propterea æquè in omnibus morbis à lumine auertendus eſt, ſed quatenus res ipſa cogit. nam, ſi exulceratio eſt, aut pus ſubeſt, aut in oculo figura ſimilis acino fit, aut ingens inflammatio, ſeu acris materiæ curſus oculum exercet, lumen vel modicum infeſtiſſimum eſt, ſic, vt H momento materiæ curſum excitet, & dolorem moueat: leuiorem offenſam ſub lumine ſentiunt, quibus curatur ſuffuſio, vnguis, vel tuberculum in angulo, quod parum palpebras diduci patitur. Iam verò qua moderatione auertendus homo ſit à lumine, facilè comperies, ſi in hæc duo incumbas, vt & chirurgus id, quod agit, in oculo apertè videat, & ægrotans non magnopere affligatur. quòd ſi vtrumque contrariè figurari hominem hortetur, ei, quod magis vrget, inſiſtito: ſi neutrum ſuperare iudicaueris, hominem prorſus medium collocato inter lumen aduerſum, atque auerſum. Nos ſanè tibi viam indicauimus: hac vſus inuenies, quà moderatione ęger à lumine ſit auertendus. Hippocrates verò ita loquitur, exiſtimans omnibus euidentem futuram, ſi qui inuenire ipſam ſtudeant. non enim rudes docuit, quemadmodum nos nunc, ſed admodum in diſciplinis aſſuefactos, ſic, vt ex eorum, quę ſupra oſtenſa ſunt, conſequutione, talia per ſe nullo negocio aſſequantur.

11 *Quod verò ad aduerſum attinet, ex luminibus, quæ dantur, conferuntq́, conuerti ad illuſtriſſimum oportet, cui manus adhibetur.*

Vt planè conſpicari chirurgus poſſit, quicquid in corpore ægrotantis molitur, in omni

corporis

A corporis parte,oculis exceptis,eligere locum debet maxime lucidum.Eſt autem maximè luci-
dus ſub dio in Sole, vbi nihil officit eius luci. ſed talis locus interdũ nullus eſt in ædibus ægro-
tantis: ſæpius eſt quidem,collocare tamen ibi hominẽ non expedit,hyeme propter frigus,æſta
te propter ardorem. vtriuſque enim ſua noxa eſt. adde,quòd cauere perflatum oportet, cuius
cauſa ſæpe non modò idoneo aeri hominem non committimus,ſed cauemus, ne prope portas
& feneſtras ducatur, ſi vehementior perflatus accedat. Vitamus autem vt quùm maximè per-
flatum,vbi veremur,ne quid neruoſum patiatur, ſicuti rurſus Solem in ijs, quæ putreſcunt, vt
potè quibus periculum ſubeſt,ne ſanguis erumpat. Rectè igitur adiecit/ex luminibus,quę dã-
tur,conferuntq́;./ non enim ſimpiciter ex luminibus, quæ dantur, eligendum eſt maximè lu-
cidum: ſed intueri etiam oportet,an illuſtriſſimum ſit,ex ijs,quæ conferunt.

12 *Niſi vbi quidpiam, aut latere oportet, aut conſpici non decet.*

Sententiam ſuam his verbis auctor minùs euidenter expreſſit,ita,vt partes, quæ tractantur,
non videantur in aduerſo lumine collocandæ,quandocunque aut latere quidpiam oportet,aut
B conſpici non decet: at longè aliter ſenſit, idcirco ſubijcit.

13 *In quo caſu id, quod manu curatur, ad lumen conuertendum: Chirurgus autem ad id, quod cura-
tur, cum eo ne lumini officiat.*

Debuit enim ipſe totam ſententiam aperire hoc modo. quod verò ad aduerſum attinet ex
luminibus, quæ dantur, conferuntq́;, conuerti ad illuſtriſſimum oportet, cui manus admoue-
tur, non tamen purum ac ſine vllis tenēbris lumen ſeruare: ſed, vbi latere quidpiam oportet,
vel conſpici non decet, ſe ipſum ita collocare, vt partes, quæ curãtur,ſibi conſpicuæ ſint,cùm
cæteros omnes lateant. Vniuerſa igitur orationis ſententia ſic habet. Rõget fortaſſe quis
cauſam, quamobrem medicus velit aſſiſtentes celare. an quia docere magiſterium chirurgiæ
aliquos ex præſentibus nolet, tanquam indignos, qui id percipiant? quin & ab ægrotantium
neceſſariis eſt etiam cauendum, quod non ferant id incidi, quod neceſſarium eſt corporibus,
quæ eiuſmodi manus operam requirunt. indignantur enim, & chirurgo quaſi carnifici ſuccē-
C ſent. Quid quòd res ſæpenumero cogit,vel putrem teſtem abſcindi ex toto,vel neruum tranſ-
uerſum ſecari, ne homo neruorum diſtentione prehenderetur? Quidam verò idiotæ, nec vi-
dere multitudinem puris ſuſtinent: alij ne ſuppurantem quidem locum planè aperiri à medi-
co permittunt, in quo caſu medici propoſitum eſt, vt his minime aduertentibus abundè affe-
ctum locum ſecet, & pus vniuerſum effundat. id quod & ob laborantis timorem nobis inter-
dum accidit: non nulli ſiquidem ita manus curationem pertimeſcunt, vt exanimentur metu
ipſo tormenti, priuſquàm incidantur. in quo caſu medicus dicere probabiliter debet, quan-
tum ſpectat ad manum adhibendam, poſtero die ſe conſideraturum, nunc ſe nolle manũ inij-
cere, ſed perfundere aqua, vel ſpongiis fouere, vt locum cataplaſmati aut medicamento ido-
neum reddat, atque interim timidum hominem nec opinantem ſecare. Hæc quidem medicus
aſſiſtentes celat, vt ipſos aſpectu prohibeat: Alia verò ob laborantis pudorem, vbi graui ani-
mo fert videri à multis, quo vitio in ano vel obſcœnis partibus affligatur. has enim partes in-
uitiſſimus quiſque alteri oſtendit: fœminæ verò clunes,pectus,ventrem, atque adeò magis pu-
bem. Porrò autem quidam Hippocratem reprehēdens,hæc ait ab ipſo ridiculè appoſita. nam,
qui has partes celari uolunt,quę manu curantur,his in procliui eſt omnes eiicere foras,& medi
D co duntaxat,aut vni cuipiam,vel alteri ex iis, qui adſunt maxima familiaritate coniuncti, rem
committere. Verùm qui hæc profert,ignorare videtur complures, quos æquè pudet prohibere
præſentes aſpectu,& miſſos facere,atque ſuos affectus conſpici. Fit etiam ſæpe,vt,& ſi iuſſi fue
rint diſcedere,curioſi quidam aut non nulli ex familiaribus atque amicis ſolliciti ſtudio cogno
ſcendi quæ ad ægrum ſpectant,remaneant impudenter. Per huiuſmodi ergo occaſionem, ineat
medicus gratiam apud ægros,quæ nihil obeſt,polliceaturq́; ipſis ſeorſum nullo audiente,ſe ma
num ita adhibiturum, vt multos lateat. poteſt enim (vt dixi) dum vel aquam perfundit, vel
ſpongiis fouet,quaſi non dum ſit manum admoturus,momento effectum perficere, iis, qui vi-
dere cupiunt,aliam rem agentibus. Verùm huiuſmodi quæſtiones præter medicinæ præcepta
ſunt,quæ nos eorum,quæ dicta ſunt,conſequutione impulſi,& contradicentium importunita-
te,commemorauimus. Sed proximum eſt,vt ad ſequentia tranſeamus.

14 *Hac enim via, qui agit, videt quod tractatur, conſpectui non ſubijcitur.*

Hic quoque, perfecta oratio huiuſmodi eſt: / Hac enim oratione, qui agit, partem cernit,
quæ manu curatur,eaq́; ipſa cerni ab aliis non poteſt. / neque enim,quod parti accidit,quæ cu
ratur,vtrumque ad medicum refertur,nempè,vt oculis expoſita ſit,& lateat.

Verum

E

15 *Verum ſui habita ratione, dum ſedet, Pedes habeat è regione genuum deorſum ad rectam lineam, quodq́; ad interuallum ſpectat, non magnopere inter ſe coniunctos: Genua vero, paulo ſupra inguinum regionem, deducta ſic, vt cubiti inſidere illis poßint, & vtrinque dari ad latera.*

Poſtquàm modum expreſſit, quo Chirurgus reſpectu luminis debeat figurari, ad habitum venit, quo ſui ipſius habita ratione commodè collocetur. ſupra enim inquiens / Agens, ſiue ſedeat, ſiue ſtet, commodè, tum ſui habita ratione, tum illius, qui curatur ac luminis / : deinde primò exequutus, quod poſtremum poſitum fuerat, & neceſſariò ſimul mentione facta moderationis, quà collocari debeat, ratione eius, qui manu curatur: iam docet, quo pacto ſe ipſum intuitus debeat commodè figurari. commodè autem reſpectu habito ad ſe ipſum collocari nihil poteſt, quod ſimplex ſit, & quaſi articulis diſtinctum: ſed, ſi partes conſideres, variè poteſt aliàs alio modo figurari, ſicq́; interdum etiam commodè collocari. Ergo, ſi quis ſeu conſidat, ſeu ſtet, crura plurimum inter ſe diducat, erit eorum habitus à moderatione alienus, perinde, ac ſi ex toto hæc committat, efficiatq́; vt ſe contingant, vel alterum alteri ſuperimponat, atque adeò, ſi in longitudinem crus totum extendat, vel ſi pedem non ſtatuat è regione genu, ſed F verſus partem poſteriorem, multum à recta linea declinantem. Meritò igitur Hippocrates docens quà moderatione ſedens chirurgus, ſui habita ratione, vtatur in ſingulis partibus collocandis, præcipit, vt pedes è regione genuum contineat. Sed, cùm / è regione / accipi bifariam poſſit, modò in ijs, qui membrum in longitudinem extendunt, modò in ijs, qui ipſum recta deorſum continent, ſicut, vbi ſtamus, iure / deorſum ad rectam lineam / addidit. vt ſemper autem conſueuit, ſitum è regione ἴξιν appellat. Iubet igitur pedes modicè inter ſe diduci, genuaq́; paulo inguinum altitudinem excedere, eo conſilio vbique, vt decorè figuretur, vt paratus ad opera ſit, vt ſic ſtabilis ſedeat, ne labet. quare genua & femora tota vſque ad inguina, eatenus inter ſe diduci iuſſit, vt decore, vt tutò ſine curationis impedimento, cubitis, & aliqua brachiorum parte modò ſemoribus inſidat, modò vtrinque porrectis vtatur. quam rem his verbis expreſſit: θέσει ſignificauit femoribus inſidere: verbo παραθέσει dari vtrinque ad latera.

16 *Veſtis ſuccincta, diſtincta, æquè, ſimiliter, in cubitis atque humeris.*

Succinctam dixit pro collecta, vt neque fluat, neque medicum ſtrangulet: verbum / diſtincta / G ad veſtem refertur, cuius nullam partem voluit duplicari. Quod poſtremis verbis adiungitur / æquè, ſimiliter in cubitis atque humeris / ambiguum eſt: aut enim / æquè / & / ſimiliter, vtriuſque brachij & cubitum & humerum veſte velandum exiſtimat, ita, vt brachia inter ſe conferantur, quod græcorum plerique συγκρίνεσθαι dicunt: aut cubitos cum humeris comparat, volens cubitos æquè & ſimiliter, vt humeros, in vtroque brachio circundari. Conſtat autem noluiſſe veſtem ſupra cubitos terminari, cùm eos nudari turpe ſit, non ſolùm medico, qui artem adeò honeſtam exercet, ſed & forenſes cauſas publicè agentibus, quos pudere manifeſtum eſt athletarum more ſupra cubitos veſtem reijcere: ſed & huiuſmodi genus amictus expelli alioquin debet, vt potè ſub quo non modò ad cubitum, ſed ad totum brachium, frigus aſpiret: non tamen oſtendit, quatenus vltra cubitum velari brachium debeat. an id omiſit, quia manifeſtũ erat, & inueniri à nobis omnibus facilè poterat? quùm in qualibet opera, non magno negocio conijciatur, quatenus vltra cubitum tegendum veſte brachium ſit, ſi in decus & propoſitæ manus curationis vſum hic quoque incumbamus. Verùm, quod paulo ſupra, vbi latere quid oportet, contraria conſilia eſſe propoſui, nempe obſcuro aere opus eſſe, ne quod curatur, oculis pa- H tere poſſit: claro lumine, vt id chirurgico conſpicuum ſit: illud autem ſequendum eſſe, quod ſuperat, ac ſi vtrunque idem poſſe videatur, medium prorſus accipiendum: idem hic faciendum eſt, & vbicunque conſilia contrarias res hortantur. medium ſiquidem inter vtrunque ſemper eſt eligendum: ſi alterum ſuperabit, ad illud vergendum. Quod igitur ad manus curationem pertinet, ipſa per ſe nudari totum brachium exigit: contrà, decus velari totum. quamobrem deligi ſemper vtriuſque medium conuenit, atque in id, quod vrget, inclinari.

17 *At ratione habita partis, quæ tractatur, quod pertinet ad longe vel prope, ad ſupra vel infra, ad hinc vel hinc, ad medium. Quod quidem ad prope vel longe, termini ſunt cubiti, qui in priorem partem vltra genu, in poſteriorem vltra latera ferri minimè debent. Quod ad ſupra & infra, non ſuperius quàm vt manus ad mammas perueniant: non inferius quàm vt pectore ſuper genua incumbente, manus cum humeris ad rectum angulum figurentur. Quæ quidem in medio ſunt, ita ſe habent: ſed, quod ad hinc vel hinc, porrigatur corpus, & huius illa pars, quæ agit, quatenus inclinari conuenit, modo ſede non excedat.*

Cùm medico imperauerit, vt tum ſui habita ratione, tum illius qui curatur, ac luminis, commodè

A commodè vel ſederet, vel ſtaret,& primò commodam pro vnoquoque horum trium ſeſſionem aggreſſus fuerit, orſus à lumine, deinde ad ſeſſionem medico idoneam tranſiens,hanc ipſam expoſuerit,venit ad tertium, quod reſtat, ſedendi moderationem oſtendens, quantũ ſpectat ad eum, qui manu curatur. neque enim ſedere chirurgum maximè prope hominem conuenit,ne loci anguſtia manus ab agendo prohibeantur, neque ita recedere, vt vix ad illum perueniant. hic igitur terminos quoſdam conſtituit, quos chirurgus in priorem aut poſteriorem partem excedere non debet. illud autem obliuiſci non oporret,quòd primò ſedẽtis mentionem facit. Chirurgum igitur iubet adeò recedere ab ægrotante, vt cubiti nec in priorem partem quàm genua,nec in poſteriorem quàm latera porrigantur. hos itaque fines ſtatuit interualli,quod ad priorem & poſteriorem partem refertur, id quod in longitudinem appellatur:in reliquis verò duobus,vno in latitudinem,altero in altitudinem, ſiue profunditatem (vtroque enim vocabulo dicitur) altitudinis eum finem chirurgo poſuit, ne ſuperius quàm ſit mammarum ſitus,manus porrigat,nec inferius quàm vt pectore ſuper genua incumbente,ad rectum angulum cum humeris figurentur,quem habitum ἐγγώνιον appellat: hic autem medius eſt,inter vltimum cubiti flexum,vltra quem flecti,& vltimam porrectionem vltra
B quam extendi brachium non poteſt:latitudinem,quæ ad vtrunque latus pertinet dextrum ſcilicet & ſiniſtrũ,eo finit,vt eatenus inclinari vtile ſit,dum ſedes non moueatur,hoc eſt illæ partes corporis,quibus ſedemus,ſediliq; innitimur.Scripſit quidem terminos perpetuos non eodem tempore,quia non licuit,quando egit de longitudinis interuallo,latitudinem aut altitudinem docere,ſicut nec vbi de altera,reliquas duas. vult autem (vt arbitror)medicum ipſum animo hæc,quæ commemorauit,omnia quocunque tẽpore perſequi. quùm,quicquid agatur, omnia ſimul vſui ſint. Sed,quùm medius quidam ſit ſeſſionis habitus, vbi medicus nihil intuetur, nihil agit,in eo figurari decorum magis atque honeſtum eſt,quaſi pingi debeat eius imago,aut fingi. At,quùm ad chirurgiam venit,mouere manus debet interdum in priorem & ſuperiorem partem ſimul,tum in ſiniſtram priorem ac ſuperiorem:rurſus ab eo habitu in poſteriorẽ partẽ, vel vtramque manum,vel alteram tantum adducere:ſic & in inferiorem interdum & rurſus in ſuperiorem,aut in dextram vel ſiniſtram.interuallis enim inter ſe coniunctis, variè ſtatus mutãtur.commune eſt omnium ſeſſionem tueri,quam non nulli relinquũt ex interuallorum termino excedentes.nam,ſi pars, quę tractatur,adeò ſublimis ſit,vt medicus manus ferat ſuper mãmas,cogetur interdum ſublimior à ſede leuari, vt quaſi conſurgens,neque ſedeat, neque ſtet,
C ſed ſitus ſit in medio vtriuſque, neque hæreat. at ſi plurimum in dextram vel ſiniſtram partem inclinet,ob id ſedili mouebitur,ità,vt periculum ſit,ne de eo cadat. quid attinet dicere, ſi & in priorem vel poſteriorem partem conuertatur,idem ipſi in vtraq; euenturum eſſe? Tantùm, vbi in inferiorem partem inclinet,præterquam quòd indecorè ſedebit,lumini etiam officiet.

18 *Stantem verò oportet pariter ambobus pedibus benè inſiſtere,ſed agere altero inſiſtentem,at non eius partis cuius manus agit: Tum genu inguinis altitudinem æquare, perinde atque vbi ſedet: In cæteris ſeruare eoſdem fines.*

Quùm ſeſſionem abſoluerit, ad ſtandi rationem venit, eadem prorſus iubens obſeruare ſtantem, quæ ſedenti ſupra imperauit, excepto quòd id, cui pedes inſiſtunt,non debet æqualem vtrunque pedem ſuſtinere.alterum enim vult ſublimiorem haberi, qui tamen non ſit è regione manus agentis: in quo ſtatu perſeuerandum eſſe, quoad manus opera vtitur, modò pars, quæ curatur, neque erectior ſit, neque multum in longitudinem aut latitudinem recedat, nulli dubium eſt, qui eorum, quæ dicta ſunt, meminerit. pars enim, quæ adeò ſublimis
D ſit, vt medicus cogatur ſuper ſuarum mammarum regionem manus admouere, illum plus iuſto ſurſum trahendo, loco dimouebit: eundem loco excedere ſimiliter coget, ſi longè rurſus adeo diſtet, vt in priorem partem ferri neceſſe ſit. Quoniam verò alterum pedem voluit rei cuipiam inhærere, hic quoque altitudinis modum declarauit, præcipiens genu eodem modo ad inguinis altitudinem figurari, quo in ſedentibus dixit. ibi enim ait, genua habenda eſſe paulo ſupra inguinum regionem, quandoquidem huiuſmodi ſeſſio ſtabilis maximè eſt, & ad agendum honeſtiſſima, atque expeditiſſima. Sed nunc alterum genu tantùm vult haberi ſublimius ad inguen ſpectando: ibi multitudinis numero genua poſuit, quùm vtrumque crus æquè altum contineretur.

19 *Aegrotans autem cæteris corporis partibus Chirurgico ſubſeruiat, ſtans, ſedens, aut cubans, ſic, vt in eo habitu facillimè perſeueret, obſeruans fluxum, ſtatum, inclinationem ad latera, inclinationem deorſum, ita, vt conuenientem habitum, ſpeciemq; affectæ partis tueatur, in porrectione, in tractatione, in habitu, quo contineri poſtea debet.*

Non immeritò expoſitores huius libri variè hunc locũ explanarunt. nam & quatuor vocabulorum

bulorum obſcuritas ὑπορρύσιος (inquam) quo ipſe fluxum indicauit, ὑποστάσιος, quo ſta- E
tum, ἐκτρίψιος, quo inclinationem ad latera, & κατατίης, quo inclinationem deorſum: &
quòd paucis ſignificare multa voluerit, in cauſa fuerunt, vt de propoſitis diſſiderent: quippe
qui auctoris ſententiam vt potè obſcuram opinione & coniectura magis, quàm ſcientia perſe-
quuti in varias diſſenſiones incurrerunt. Equidem, quod in huius generis omnibus facere
conſueui, nunc quoque conabor. omiſſis enim, quæ minimè ſunt probabilia, referam, quæ
mihi non ſine ratione excogitata eſſe videbuntur, ſimulq;, quid ipſe in hac re ſentiam, expli-
cabo. initium verò faciam ab obſcurorum nominum enodatione. ſiquidem ſimplex compo-
ſito prius eſt, & ſæpe ſimplicium compoſitio facit obſcuritatem, quamuis ipſa plana ſint: id
quod videre licet in propoſitis verbis. Nanque ὑπόρρυσιν quidam in humoribus acceperunt,
atque hi bipertiti ſunt: non nulli referunt ad eos, qui extrinſecus infunduntur: alij ad eos, qui
ex corpote fluunt. Sed & horum quidam loqui Hippocratem aiunt de ijs, qui educuntur, dum
manus curatio adhibetur: quidam poſtquàm adhibita eſt. Eadem diſſenſio eſt de vocabulo
ὑποστάσιος. nam, cùm ſtatus humorum fluxui aduerſetur, iure de hoc quoque controuerſia
eſt. Alter expoſitorum grex non de humoribus, ſed de ſolidis corporis partibus vocabulum
ὑποστάσιος & ὑπορρύσιος dictum exiſtimat, volens ὑπόστασιν ſignificare erectiorem ſitum, vel F
partis, quæ tractatur, vel corporis vniuerſi: ὑπόρρυσιν verò inclinationem deorſum, perinde
quaſi κατάρρυσιν dixiſſet. vſurpauit enim in hanc ſententiam vocabulum καταρρέει in progno-
2.Prog. 15.4 ſticis, vbi inquit, Id verò grauius eſt, ſi ſe ipſum æger continere non valens in lecto, ſubin-
191 de ad pedes delabitur. vbi delabitur dixit καταρρέει. Cum hac expoſitione faciunt vocabu-
la, ἐκτρίψιος & κατατίας, quæ ſuperioribus proxime ſubiecit. namque inclinationem ad la-
tera ἔκτριψιν appellauit, ſiue totius corporis ſit, ſiue partis quæ curatur. κατατίαν verò di-
cunt accipi propriè in membris, non ſecus atque ὑπόρρυσιν in toto corpore. vbi enim corpus
vniuerſum in eadem ſede cõtineatur, crure aut brachio immobili, & deorſum delabatur, eiuſ-
modi ſitum aiunt καταρρέοντα appellari. quæ ipſa per ſe vera dicunt, quamuis ſibi non ſatis in
vniuerſa oratione conſtent. Aliter enim omnes iterum inter ſe diſcrepãt, quòd eum habitum,
qui quatuor verbis, nempe ſtatu, fluxu, inclinatione ad latera, inclinatione ad inferiora ſigni-
ficatur, alij ſeruandum eſſe, alij cauendum ægris, velle Hippocratem arbitrantur. Nihil au-
tem intereſt, quod attinet ad totius orationis ſententiam, triplicẽ ſcripturam eſſe vocabuli ἐκ-
τρίψιος. cùm non nulli ſecundam eius ſyllabam per τρι ſcribant, non nulli σ quoque primò G
adijciant ἔκστριψιν ſcribentes, alij & ἔκτριψιν per τρι, nos enim ſuprà vnam duntaxat adſcri-
pſimus. Propoſita igitur vocabula manifeſta ſunt, à verbo enim ἐκτρέπεσθαι ducitur ἔκτρι-
ψις, à verbo ἐκτρίβεσθαι ἔκτριψις. quum ſcriptura nihil aliud velit, quàm vt hæc ab ægrotan-
tibus obſeruentur. videntur autem omnes, qui hunc locum explanarunt, auctoris ſententiam
perſpexiſſe ex parte: totam tamen ad vnguem comprehendere minime potuiſſe. ſi quis enim
animaduertat, quod poſtremò additur, in porrectione, in tractatione, in habitu, quo con-
tineri poſtea debet, omnes verum dixiſſe videbuntur. quùm tribus temporibus aliter alia
ſint ægrotantibus profutura, ſcilicet in porrigendo, in manu adhibenda, in continendo poſt
curationem. non tamen poterunt omnia coniungere, quod liquido conſtabit, ſi hæc tria tem-
pora diſcernantur. Primum eſt, cùm ægri ſe ipſos medicis tradunt, vt vitium bene cogno-
ſcatur, quod ἐν παρέξει, id eſt, in porrectione dixit: alterum deinde, quùm medicus circa vi-
tiatam partem aliquid agit, quod vocauit χειρισμὸν, id eſt tractationem: tertium, quod dixit
ἐν τῇ ἐπειτα ἕξει, id eſt, in habitu, quo contineri poſteà debet: tunc enim ad id conſilium di-
rigitur, vt homo affectam partem eodem modo contineat figuratam. Deduxit ergo vocabu-
lum habitus, eo quòd ſe habeat in eodem. In omnibus autem tribus temporibus, quoddam H
commune eſt omnium, quoddam proprium ſingulorum. commune eſt ſeruare vitiatam par-
tem immobilem in ſua figura, quod requiri dictum eſt, niſi medicus aliquo modo mouere
ipſam tentauerit: inde ad perfectam curationem ſingulorum proprius eſt vſus, in porrectio-
ne, vt medicus exquiſite, quid curaturus ſit, intelligat, in manu admouenda, vt, vbi oſſa
fracta ſunt in diuerſa extendat, rectè componat, atque deuinciat: vbi prolapſa, in diuerſa
extendat, reponat, vitiatam partem idoneo vinculo complectatur: vbi ſcalpellum adhibet,
vt pus vel ſaniem effundat, vel quod putre alicubi eſt, excidat, aut cãdenti ferramento adu-
rat. His igitur vtilis eſt humorum fluxus, ac ſtatus, ille, ſi excitetur, excerni ſiquidem opor-
tet humores à natura alienos: hic, ſi euitetur, quùm ſubſiſtere intus noxium humorem non
expediat. ſed interdum ſubſiſtere commodum eſt, ſicut vbi in magna ſuppuratione ſubitò
excerni pus, aut humotem aquoſum volumus. Multo autem magis in membris, quæ tra-
ctantur, dum manus adhibetur (vt diximus) obſeruari ſtatum ac fluxum conuenit: ſimili-
ter & in ſolidis partibus animalis obſeruari, quæ dicta ſunt, à laborantibus debent, vt eadem
ratione fiant per tria tempora, nimirum porrectionis, tractationis, & eius habitus, quo con-
tineri poſtea conuenit. Pars enim, ſi dum inciditur, nimis porrigatur, chirurgum coget alie-
no loco ſecare, ac nec modum aliquandò, nec quæ ſeruanda ſunt, tueri, propterea quod æger
anteueniat

A anteueniat ſcalpellum atque anteuertat : ſi retrahatur, efficiet, vt curatio minus abſoluatur, & à medico interdum dimidia, interdum quoque minor, relinquatur : quod accidet ægrotantibus, interdum etiam deligatis, vt, vbi, dum ad ventrem manu curantur, aut ſe attollũt ad ſpinam, aut conuertuntur in latus: quod ſignificauit, quum dixit/in latera inclinationem/. aliquando autem nihil tale moliuntur, ſed muſculos vehementer intendunt: atque hanc ipſam mutationem mihi videtur indicaſſe, quùm ait, ὃ δεῖ, id eſt conuenientem, vbi inquit, /ita, vt conuenientem figuram, ſpeciemq; affectæ partis tueatur./ Cuilibet autem in aperto eſt, quod malum afferat æger, vbi oculus perforatur, ſi habitum ſpeciemq; non ſeruet, aut tranſmutetur vel intendatur, ita, vt facies ſanguine ſuffundatur, æque etiam exquiſitam manus curationem corrumpit, ſi medico caluariæ os excidente, paulum caput attollat, aut demittat, vel in latus inclinet : id quod etiam euenit, ſi ſe vehementer extendat, moto enim habitu, mouetur quoque ſitus partis, quę curatur. Efficiunt autem intentiones in alijs quidem partibus, vt ſanguis erumpat : in muſculis non ſolum hac ratione nocent, ſed & partem interdum ſublimiorem præſtant, interdum humiliorem. vbi enim ſubiectum os eſt, muſculus attollitur : vbi inane ſpacium, contrahitur ac deprimitur, ſicut euenit in ſede, quæ inter coſtas eſt, & in ea, quæ iuxta ventrem.

B

20 *Vngues, neque longiores, neque breuiores ſint, digitorum ſummitatibus. In exercendo vtendum digitis quidem ſummis, plerunque indice cum pollice : tota autem manu prona, ambabus verò aduerſis.*

Quùm de ægrotante egerit, quatenus illi cum cæteris communitas eſt, iterũ his verbis ad chirurgum reuertitur, indicans quanti eſſe vngues debeant, & quales digiti, tum qua ratione illis vti oporteat. Vngues igitur ad ſummorum digitorum opera, quæ propriæ digitorum ſunt, neq; ipſos exuperare, neque exuperari, optimum eſſe vberius in primo de vſu partiũ explicauimus, vbi totam manus naturam oſtendimus : quod ad hunc locum attinet, ſatis erit verba duntaxat exponere. Duplex autem ſcriptura quùm ſit, vtramque explanabo. Altera huiuſmodi eſt, /vngues neq; longiores neq; breuiores ſint digitorum ſummitatibus/ : exigua ſiquidem corpuſcula, quæ ſummis digitis capiuntur, & ad quæ ſummorum digitorum opera egemus, hac ratione facilius legentur. deinde ab altero capite exorditur /in exercendo vtendum digitis quidẽ ſummis, plerunque indice cum pollice/ ſic, vt prioribus verbis magnitudinem vnguium digitorum complectatur, ſed his digitorum vſum. Altera verò ſic habet, /vngues, neque longiores, neque
C breuiores ſint/. dehinc alterum principium eſt, / digitorum ſummitatibus in exercendo vtendum/ vocabulo / ſummitatibus/ ſexti caſus poſito, vt vniuerſa ſententia ſit huiuſmodi: Vngues neque excedant oportet digitorum longitudinem, neque exuperentur ab hac, ſed prorſus ipſam æquent, ſiquidem eorum ſummitatibus vtimur. Videbitur hoc falſum, niſi, vt cõgruum eſt, accipiatur. Nonnulla quidem opera totis manibus præſtamus: brachium, femur, crus, aut aliud quid huiuſmodi vtraque manu prehendentes, in diuerſa ducimus, intendimuſq;, in quibus operibus digiti agunt tanquam particulæ manuum, perinde atque prominentiores palmæ partes, & aliæ particulæ : at vbi in oculum demittimus acum, vel ſuperiorem inferioremve palpebram, aut oculi vnguem incidimus, tunc digitis vtimur, vt digitis, non vt particulis manus : ſimiliter, vbi ſcalpello, vel quopiam alio tali quid agimus. in omnibus igitur digitorum actionibus ſummis ipſis vtimur, ac propterea dixi rectè ſcriptum eſſe digitorum ſummitatibus vtendum. Deinde ab altero capite incipit, / digitis quidem ſummis plerunque indice cum pollice / vna oratione declarans pleraſq; muſculorum actiones fieri, vbi index pollici (quem ἀντίχειρα uocant) è regione occurrit, ſic uidelicet, ut quod comprehendendum eſt, ſummis ipſis utriſque capiatur : tunc enim duntaxat propoſitis digitis utimur. quin, & ſi tribus digitis aliquid com-
D prehendatur, ut, ubi ſpecillo illinimus, aut acum demittimus in oculum, maximam partem operæ duo illi præſtant, aliquid etiam confert & medius. Sed tota manu prona utitur chirurgicus, eius ſinu id prehendens, quod curatur. Digiti quidem affecti abundè altera manu extenduntur, componunturq; : at non abundè brachium, femur & crus, ſed exigunt huiuſmodi partes ambas manus ex aduerſo concurrentes, ut membrum uniuerſum in orbem complectãtur. Inſuper manu prona opus eſt, ubi cucurbitulam defigimus, & ubi paruum, quo adurimus, ferramentum comprimimus, & ſpongiam imponimus ; ſed & in multis medicinæ operibus, quæ fortaſſe euidentiora ſunt, quàm ut neceſſaria ſint, quæ propoſuimus: cuilibet enim per ſe uenire in mentem poteſt omnium actionum, & digitorum, & manuum, quas partim utraq; manu, partim altera tantùm, partim ſolis digitis molimur.

21 *Optima autem digitorum ſtructura eſt, vbi ipſis magnum ſpacium interiectum eſt, & è regione pollex cum indice concurrit.*

Non enim fieri aliter poſſet, ut in agendo è regione pollex cum indice concurreret, niſi ſpacium eſſet inter eos latius. quod & in alijs digitis commodiſſimum eſt, ut, ubi uaſtius quidpiam oporteat undique in orbem comprehendere, plurimum inter ſe diſtantes id præſtare ualeant.

Morbus

22 *Morbus, quo & læduntur, quibus à primo natali die, vel in educatione, aſſueuit pollex ſub alijs* E *contineri, patet.*

Cùm eadem ſit vtriuſque ſcripturæ ſententia, duæ enim reperiuntur: ad eam, quę dilucidior eſt, primò aggrediar. Arbitrantur non nulli, qui rationem ignorant, referendũ hoc eſſe ad conſuetudinem eorum, qui ſolent pollicem ſub aliis digitis tenere: quo fit, vt laboris expers paruus ſit, & interuallum inter ipſum & indicem minimè augeatur: quæ res in morbum manus, quod perinde eſt, ac ſi noxam dixerit, terminatur. Placet aliis referri rem ad morbum, oriri verò hunc, vel pollice ſua ſede excedente, vel loco, qui inter pollicem & indicem eſt, exulcerato, & in curatione dura cicatrice inducta, ita vt muſculus, qui inter eos eſt, induratus, vel quopiam vitio tabeſcens alimento incrementoq; prohibeatur. interdum etiam carne inter digitos, ꝗ valdè putruerit, abſumpta, ac dura poſtmodum cicatrice inducta, interuallum anguſtum inter pollicem & indicem redditur, & ipſi inter ſe, quaſi vinciuntur, ac præcipuè, vbi locus (vt dixi) duram acceperit cicatricem. Quin & huiuſmodi vitia in pueris negligi plerunque veriſimile fit: eos verò, qui firma ætate ſunt, iuſſos à medicis mollire pollicem, mouereq;, interuallum, quod inter ipſos eſt, alimento idoneum reddere. adde, quòd iis totum corpus increuit, & ſi quid læ- F datur, ali duntaxat deſinit: at infantibus, vbi primò increſcunt, cùm morbo ipſo opprimuntur, præter id vitium, ꝗ digitos non moueant, affectæ partes non augentur, & propterea, quod inter digitos eſt, interuallum contrahitur. Quibuſdam hoc inquiunt euenire: aliis uerò ob cicatricẽ duram, & aliquod eius loci, quod in medio eſt, vitium durum. quare quaſi aliquo vinculo continetur, hoc eſt, prohibetur pollex ab aliis diduci: ſic enim accipiũt aliqui verbum/contineri/, & ſi his illud maximè aduerſetur, quod iuxta hanc expoſitionem non debuit Hippocrates/ſub aliis/dicere ὑπὸ τῶν ἄλλων, quod cauſam, ſed ἀπὸ τῶν ἄλλων, quod loci interuallum ſignificat, cùm mala, quæ inter ipſos incidunt, interuallum contrahant, atque alligent. De his igitur, vt tibi videbitur, iudicabis, eligens, quod maximè probabile ſit: verba enim ita obſcura diuinationem magis exigunt, quàm ſapientiam: nos autem ad antiquam ſcripturam reuertemur, quam Aſclepiades fortaſſe vitiatam ſuſpicatus, integram hoc modo habere coniecit./ Morbus, quo & læduntur, quibus à primo natali die, vel in educatione aſſueuit /& quæ ſequuntur. fortaſſe autem hæc fuit germana Hippocratis ſcriptura. Putauit Heraclides Tarentinus intelligendos eſſe affectus, vt perfecta oratio tota ſic ſcribatur/morbus à quo, & lædens affectus, qui- G bus à primo natali die, vel in educatione/, & quæ ſequuntur.

23 *Agens vti vtraque manu ad omne opus debet, & ambabus ſimul, ſiquidem ambæ ſimiles ſunt, id ſpectans, vt rectè, vt decorè, vt celeriter, vt iocundè, vt eleganter, vt promptè.*

Præſtari quoduis iubet vtriuſq; manu auxilio: id enim ad celeriter ac decorè agendum maximè accommodatur. Poſſet equidẽ medicus tentare dextra, vbi dexter hominis oculus curatur, acum dimittere, vel excidere vnguem, vel aliud quid tale, & idcirco adducit/id ſpectans vt rectè, vt decorè, vt celeriter, vt iocundè, vt eleganter, vt promptè / quoniam hæc conſequemur, ſi, qua ratione propoſuit, exerceamur. quale autem vnumquodq; eſſe debeat, mox indicat. Quod verò ad hunc locum attinet, illud meminiſſe cõuenit, ꝗ omnium, quæ hic habentur, caput eſt/quomodo /: id unum ex illis eſt, quæ prima diuiſione comprehenduntur. Illud etiam obliuiſci non oportet, quòd manus ſimiles appellauit, quanquam ſpecie non diſtant.

24 *Machinamenta autem, quando, & quomodo, exponentur: vbi oportet, ne operam impediant, neve longius diſtent, quàm vt prehendi poſſint, ſed collocentur iuxta eam corporis partem, quæ tractatur: quodſi ab altero præbeantur, is paulo antè paratus ſit, exequatur autem, vbi imperaueris.* H

Non ſolum ſpatham habentem in ſummo capitulum rotundum, cauumq;, & ſcamnum, cui ab utraq; parte axes ſunt, & alia, quæ machinationum ſtructura continentur, ſed & quæ communi nomine ἄρμενα, id eſt inſtrumenta, uocantur, uenire ſub ὀργάνων, id eſt machinamentorum, appellationem planè hic oſtendit, quùm inquit/quàm ut prehendi poſſint/, deinde/quod ſi ab altero præbeantur/: namque hæc, dum manum adhibemus, & nos ipſi prehendimus, & ab aliis accipimus.

25 *Iam verò aſſiſtentes, id, quod curatur, eo modo præbere debent, quo traditum fuerit: reliquum verò corpus continere ſic, vt immobile præſtent: item habere ſilentium, & ei, qui præeſt, auſcultare.*

Clariora hæc uerba ſunt, quàm ut explanationem deſiderent.

ARGVMENTVM SECVNDI LIBRI

Ab affectarum partium, ac ipſarum affectionum natura communia præcepta de recta Deligandi ratione traduntur.

GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI COMMENTARIVS SECVNDVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

1 *Vinculi ratio duplex, altera illius, quod inijcitur, altera illius, quod iniectum eſt. Quod inijcitur, vt celeriter, iocundè, promptè, eleganter: celeriter quidẽ, vt opus expediatur: iocundè, vt facilè præſtetur: promptè, vt vbique ſit in promptu: eleganter, vt oculos delectet. Qua verò exercitatione hæc aſſequamur, dictum eſt.*

Quædam communia ſunt vtriuſque rationis vinculi: quædam propria
alterius. prompte, & celeriter proprie ad vinculum pertinent, quod inij-
citur: recte, & decore, ad id, quod iam iniectum eſt, ipſe autem id quod
B inijcitur, vocat ἐργαζόμενον, quod iniectum eſt, εἰργασμένον: iocundè, & eleganter vtriuſque
ſunt communia, iocundè quidem, tam voce, quàm ſignificatione: at eleganter, quod ad vo-
cem ſpectat, commune eſt vtriuſque, quod ad ſignificationem non ita. nam elegantia vincu-
li, quum adhibetur, in manuum motu conſiſtit: quum iam adhibitum eſt, in ambitu linteo-
rum. Poſſumus autem dicere faſcias eleganter circundari, loquentes de vinculo, quod iniici-
tur. At iocunditas num magis etiam attenditur, cùm adhibetur, quàm quum iam adhibitum
eſt? ſiquidem hoc ſolo faſciarum preſſu dolorem affert: at quod adhibetur, & eo nomine, quod
membrum incommodè continetur, interdum enim ea de cauſa comprimitur, licet faſcia recte
circundetur. Neque alienum eſt etiam cenſere communem vtriuſque eſſe compreſſum eorũ,
quibus tanguntur, quæ vel comprimunt, vel non comprimunt, eius quidẽ, quod iniicitur, qua-
tenus pars, quæ curatur, premitur, vel non premitur, ſub continentibus: at eius, quod iniectum
eſt, quatenus ſuſpenditur, vt quum brachium mitella excipitur, vel quatenus continetur: vt
quum ea cruri ſubiiciuntur, quibus ſulciatur. Non mediocriter autem confert ad vinciendi
iucunditatem, agendi celeritas: celeritati verò maximè promptitudo cõducit: quin & hæ ſunt
C perfectiones vinculi quod iniicitur, potiſſimum propriæ, vt & ſine preſſu contineat, & prom-
ptum ſit, atque paratum. namque error in collocando ad partem quoque alligatam ſpectat, ſed
nunc agit de membro vinciendo, vbi commodè figuratur. Statui verò ſuæ ſunt perfectiones &
vitia, non ſecus ac faſciis, quarum, omiſſo ſtatu, in præſentia mentionem facit. Ergo, vbi para-
tum vinculum adhibeatur, opus maturè perficitur. ipſe enim, quid ſibi vellet promptitudo, ex-
preſſit, cùm inquit/ prompte, vt vbique ſit paratũ/ quod euenit, vbi, qui deligat, prouidit, vt ni-
hil ambigere, nihil ſcrutari debeat in agendo, hocne, an illo modo circumagere faſciam conue-
niat. Promptitudo igitur, quæ idem eſt, atque præparatio, operam facillime abſoluit: iocundi-
tatem ipſe docuit ſitam eſſe in facile agendo: ſed celeritatem conſtat cum præparatione & agen-
di velocitate coniungi. Iocunditas igitur illis annumeratur, quæ magnopere ei conducunt, qui
manu curatur, atque ob eam celeritas, quam promptitudine, dum agimus, facile conſequimur:
elegantiam verò aſpectu gratam (ſicut ipſe deinceps adſcripſit) præter ea, quæ neceſſaria erant,
in chirurgico poſuit, vt quæ ipſius gloriam augeat apud vulgus, cui obnoxius eſt ambitioſus,
perinde quaſi amore captus. hac quanquam non capitur, qui humanus eſt, non tamen laudem
aſpernatur, eò incumbens, vt magis apud ægros valeat auctoritate. quandoquidem ſibi magis
D obſequentur, quæ res illis vtiliſſima eſt. Huius ergo auctoritatis apud vulgus gratia non modo
medicus illam non aſpernatur, ſed ne philoſophus quidẽ. magis enim homines iuuat, vbi apud
eos in honore & admiratione eſt, vt qui magis ipſius facta imitentur, & iuſſis eius obediant, non
ſecus ac numinis cuiuſdam. / Qua verò exercitatione hæc aſſequamur, dictum eſt /. qua exer-
citatione celeriter, iocunde, facile, prompte agamus (inquit) dictum eſt. id potiſſimum docuit,
vbi ait/ agens vti vtraque manu ad omne opus debet, & ambabus ſimul, ſiquidem ambæ ſimiles
ſunt/: tum vbi oſtendit in exercendis digitis pleraque agenda eſſe pollice atque indice, tota
verò manu prona, & ambabus aduerſis.

2 *Quod iniectum eſt, vt rectè, vt decorè. Decorè quidem, vt ſimpliciter, vt diſtinctè, aut ſimilibus, & æqualibus, æqualiter, & ſimiliter: aut inæqualibus & diſſimilibus, inæqualiter, & diſſimiliter. Species aut ſimplex orbicularis, aſcia, ſima, oculus, rhombus, dimidiatus. Aptetur verò species ſpeciei, ac morbo illius, qui deuincitur.*

Quum duplicem propoſuerit vinculi rationem, vocans quod iniicitur ἐργαζόμενον, quod inie-
ctum iam eſt, εἰργασμένον, proxime præfatus, qua via, quod iniicitur optime iniiciatur, nunc id

exequitur, quod iniectum eſt, vbi decore ait iniectum eſſe, ſi ſimplex ſit, ſi diſtinctum. ſimplex E
eſt, vbi linteum non implicitum eſt, non duplicatum, nõ rugoſum, ſed æque ab omni parte ex-
tenditur: diſtinctum, vbi iterum aut tertio circa idem conuenienter datur. ex duobus autem in
quibus conſiſtit iniecti vinculi decor, alterum, nempe ſimpliciter, tãquam clarum, mihi videtur
ſine expoſitione prætermittens in enodationem verbi/diſtincte/ſequentia omnia adiecisse: ad
quæ animum adiungas oportet, nõ oblitus me dixiſſe dudum, diſtincte, idem ſignificare, quod
conuenienter. Siquidem propoſitum eſt, vt alter faſciæ circuitus primò interdum æqualis ad
vnguem ſit, ac nullo modo impar, interdum inæqualis. fit autem æqualis, vbi extremæ faſciæ
partes in latitudinem eodem loco ita finiantur, vt neque exuperent, neque exuperentur, ſed in
vtroque circuitu deſinant non aliter, ac ſi iniecta ſit ima faſcia duplicata: eademq; ratio ſit tertij
circuitus, & quarti, ſi hoc quoque opus ſit. Ergo & in eo, qui rhombus, & in eo, qui ſemirhom-
bus dicitur, exquiſita hæc obſeruatio adhibenda eſt.

Sed vinculi fracturis accommodati,
quum ad brachium, humerum, aut femur
datur, item diſtincta ratio eſt, in quo prio
rem faſciam iubet ſurſum ferri, ſecũdam F
verò prius deorſum, deinde ſurſum du-
ctam, quà prior deſinit finiri, quod fieri
non poteſt, niſi, quod ſpectat ad latitudi-
nem lintei, orarum altera alteram exce-
dat. hæc igitur æqualis erit, ſi tota æque
in ea inclinatione perſeueret, qua à cir-
cuitu in orbem recedens orſa eſt. Voca-
tur autem orbicularis, quæ affectam par-
tem ex toto in orbem ſine inclinatione
complectitur, in quo oræ faſciæ ſecundo
& tertio circumactæ aliis inſident, ſic, vt neque excedant, neque exuperentur.

Roſida ſyncera equalis.

At in eo, qui declinat, neceſſe eſt fa-
ſciam vel ferri ad vitiatæ partis regionem
ſuperiorem, vel ad inferiorem dimitti:
quòd, ſi vbique ſimilem inclinationem G
habeat, diſtinctum vinculum præſtabit.
Quare, ſi ea, quæ dicta ſunt, diligenter
conſideraueris, planè intelliges circui-
tus in orbem vnam dumtaxat eſſe ratio-
nem, vbi nihil plus eſt aut minus: at non
vnam eius, qui declinat. quum alter al-
tero declinare plus poſſit, aut minus.
Hic tamen translatione vſus illum, qui
paulum inclinat, aſciam: qui multum,
nuncupauit ſimum. Aſciam fabri dicunt
inſtrumentum quoddam extrema parte, qua ligna incidunt, modicè incuruum, & labroſum
in ſpeciem labri.

Aſcia ſyncera inæqualis.

Simum græci appellant locum, vbi pla
nities cum colle coniungitur: qua enim
committuntur, ſimum efficiunt, quũ neu- H
trum per ſe ſimum ſit. cùm planities ip-
ſa recta ſit, & æqualis: collis, accliuis, &
altus. at vbi inter ſe coeunt ſimam figu-
ram repræſentant. eadem figura fit, quà
decliuis via, cum accliui committitur. eo-
dem modo in naſo ſima pars illa dicitur,
quæ vtrinque ſublimioribus partibus ter
minatur, iamq; ab hac parte totus naſus
nuncupatur ſimus. Conſtat enim plurà
vocabula in totis vſurpari corporibus, à
non nullis ducta, quæ partibus accidunt,
quo modo ſimus homo dicitur. ſiquidem
non eodem modo vocatur ſimus, quo plenus, ac tenuis, aut albus, aut niger, ſed ſicut glaucus,
cæſius, vel gibbus. naſus igitur, vel via, proprie ſimi nominantur: vinculum verò ſimum ab
Hippocrate appellatur eadẽ ratione, qua ἄμβη ſpathæ capitulum rotundum & leniter cauum,

&

A & σκέπαρνον, id eſt aſcia, genus quoddam circuitus ipſorum linteorum. namque, vbi præcipit, vt panni in aſciæ figuram imponantur, diducit ab orbiculari circuitu eum, qui fabrorum aſciæ modo declinat. non enim cenſet pannos ita oblique circumponendos, vt ab orbiculari circuitu nimium abſint, ſed paulum declinet, ſic, vt fideliter comminuta oſſa contineant.

B

Sima ſyncera inæqualis.

Patet autem in vtroq; horum circuituum maiorem & minorem eſſe inclinationem, cũ neuter ſimplex ſit & vnius formæ, cuiuſmodi eſt orbicularis, quem cum ſimplici cõiunxit: ſed aſciam verò, & ſimũ, ſeorſum per ſe, quaſi diſtinctos ſubiecit. / Diſtincte / autem ſignificat, vt ſit, quaſi diſcretum, & minime implicitum. fit autem (vt dixi) cùm quilibet faſciæ circuitus eoſdẽ habet latitudinis fines, vel inclinationem ordinatã. voco ordinatam inclinationem, quum, quæ ex latitudine vinculi conſpiciuntur, eque inter ſe diſtant, quod vtique fiet, vbi, qui deligat, quam ab initio inſtituit, æquálem vbique inclinationem ſeruet.

Syncera Inæqualis.

C

Artemidorus autem & Dioſcorides, ſic, vt alibi antiquam ſcripturam nouant, tranſponuntq;, ita hic caſum mutant, nempe dictionem, ſimplex orbicularis, ſimplex in orbem, ſcribẽtes. bene autem rem intelligunt, ſed audacter ſcripturam immutant. plurima tamen, quę non ſatis intellexerunt, auſi ſunt immutare, atque ea de cauſa eorum nunc mentionem facio, quamuis ſexcenties hactenus, vbi ſcripturam immutarunt, ſilẽtio præterierim, cùm hoc recte intellexiſſe, & clarius mutatione reddidiſſe mihi videantur: quanquàm in paruis, non eo modo accipientes, quo auctor voluit, decipiuntur. ſed de his ſatis eſt ſemel dixiſſe. Præfatus autẽ Hippocrates decore quidem, vt ſimpliciter, vt diſtincte, deinde ſubijciens, aut ſimilibus, & æqualibus, æqualiter, & ſimiliter: aut inæqualibus & diſſimilibus, inæqualiter, & diſſimiliter: quaſi communiter docuit, quo conſilio diſtincte vinculum adhibeatur. æqualia enim, & ſimilia corporis membra faſciam vniuerſam æqualiter & ſimiliter per omnes partes circumactam requirunt: inæqualia & diſſimilia, inæqualiter & diſſimiliter. Hæc autem verba in vetuſtis exemplaribus, & in libris expoſitorum, præciſe leguntur, non adiectis inæqualiter & diſſimiliter: ſed, cùm ſolum ſcriptum ſit, aut inæqualibus & diſſimilibus, intelligi etiam volunt inæqualiter & diſſimiliter, idque ab Hippocrate prætermiſſum fuiſſe, quòd manifeſtum videretur, eo quòd propoſitis conſequens eſſet. Verum hæc ratio ſcribendi non breuitatem, ſed errorem manifeſtum, præ ſe fert. Satius ergo fuerit, ſi ita ſcriptum inueniamus, exiſtimare hæc veluti complura primorum exemplarium eſſe corrupta, idque propterea fieri, quòd librarius ea præterierit, atque error hucuſque manſerit. Ergo ſuper humerum ſimiliter & æqualiter circuire faſcia poteſt, minus autem ſuper femur, & brachium, ſed paulo magis ſuper crus: at in capite humeri, & in coxa, contrarijs

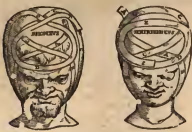
D partibus indigemus, quemadmodum & vbi caput à latere vinciendum eſt. frons quidem & naſus ſimilem & æqualem amat orbicularem faſciæ circuitum, non ſecus ac vertex, qui, etſi in orbem circundatam faſciam non poſtulet, æqualiter tamen & ſimiliter procedentem requirit. de his autẽ diligentius in ſequentibus tractabitur, nunc ad verba, quæ reſtant pergamus.

Oculus

Hippocrates poſitis tribus ſimplicium vinculorũ formis, nempe orbiculari, aſcia, ſima, deinceps trium compoſitorum meminit, oculi, rhombi, & dimidiati, dimidiatum ſemirhombum etiam appellans. quibus adiungit / aptetur verò ſpecies ſpeciei, ac morbo illius, qui deuincitur / commonens, vt accõmodetur, & vitiatæ partis formæ, & vitio, quo detinetur. ſpecies enim vinculi, quam oculum appellamus, ad oculum adhibetur, vbi vel periculum eſt, ne procidat, vel contineri quippiam volumus ipſi ſuperimpoſitum: rhombus verò, vbi vel capitis ſuturas diductas adducere in vnum

oportet, vel hians vlcus interdum contrahere, & valde reſolutam cutem adducere, atque agglutinare. non abſimilem effectum præſtat ſemirhombi vſus. E

Verum enimuerò hæc ſcripta ſunt ab Hippocrate tanquam exempla, ad quorum ſimilitudinem inueniendum nobis eſt, vel ab his, qui compererunt diſcendum, quod vinculũ ad quamuis corporis partem, atq; valetudinem accommodetur. Expedit autem doctorẽ non imperare ſimpliciter, ſed viam exponere, qua ipſe vinculũ inuenerit. eo enim fit, vt diſcipulus, ſiquando obliuiſcatur, in memoriam redeat, & quę ab altero non didicit, poſſit cogitare. quo circa non ab re fortaſſe fuerit, ſi librum conficiamus, vbi de faſcijs, & corporis parti & vitio accommodatis pertractemus. F

3 *Rectè iniecti vinculi duæ ſpecies, firmitas in preſſu, & linteorum multitudine conſiſtit.*

Dictum eſt in ſuperioribus conſueſſe Hippocratem τὰ εἴδη, id eſt, ſpecies appellare διαφοράς, id eſt differentias. præbuit autem maximam quæſtionem diſſenſionis cauſam inter huius libri expoſitores, quum duas ſpecies nominatim non poſuerit, quod ante in alijs fecit. vna quidem in vinculi modo ſita eſt, quam ipſe firmitatem dicit: eam explanauit, quum inquit, / firmitas in preſſu, vel linteorum multitudine conſiſtit /. eſt enim moderatio quædam in vinculi firmitate, quam ſi partes comprimens excedat, dolorem ægrotantibus affert: ſed laxius continet, ſi ad eam non perueniat. Alteram verò ſpeciem recte iniecti vinculi non poſuit, ſed ijs, quæ de robore loquutus eſt, ſubijcit.

4 *Vinculorum aliud per ſe remedio eſt: aliud ijs, quæ remedio ſunt, ſubſeruit.*

Hæc profectò non ſunt altera ſpecies rectè iniecti vinculi, vtpote quæ cõmunem vſum cuiuſlibet vinculi comprehendant. quin & poſt hæc de omni vinculi moderatione agit, qua ratione ſeruetur, deinceps de nodo. tum quod ſubiectum eſt, docens, ſic incipit / licet quidem bene ſcientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuantur, labi faſciam omnem, vt in capite, ſurſum, in crure, deorſum / & quæ ſequuntur. Ab ijs tranſit ad qualitatem vinculi, cuius item, quum partes ſint, noſſe, vnde incipere faſcia in ſingulis vitijs ac partibus debeat, & qua nouiſſime finiri, tum qua via, dum circuit, circumagi, & obuolui ſingulis partibus, hæc quoque indicauit. nam, vbi inquit / quæ mouentur, vt articuli, qua curuantur / obuoluendæ faſciæ rationem exequitur. poſt hæc adſcribit, quomodo extremæ faſciæ fideliter in ijs contineantur. inde pergit ad faſciarum vſus exponendos, ſic, vt recte iniecti vinculi altera ſpecies, quæ firmitati opponitur, totius vinculi qualitate cõtineatur. Fortaſſe autem quòd difficile ſit communi vno vocabulo complecti ſingulares differentias eius ſpeciei, quæ è regione firmitatis eſt, eam non tentauit vno verbo notare. Rem autem ita habere verba ipſa teſtantur, quibus oſtendit, quæ varietas inſit in ſingulis capitibus à me commemoratis. ſed, vt rem clariorem magis ac breuiorem faciamus, vocetur totum ipſum genus qualitas vinculi. / Firmitas in preſſu & linteorum multitudine conſiſtit /. quemadmodũ potentię nomen interdum imbecillitati contrarium dicunt: interdum ad id ſignificandum, quod roboris & imbecillitatis commune eſt, vſurpant: ſic & magnitudinis vocabulo vti ſolent, & alijs quamplurimis, partes & totum communi nomine appellantes: ita nunc quoq; vſurpat firmitatis vocabulum. debent enim affectæ partes faſcijs neq; valenter adſtringi, neq; ita leuiter, vt homo iniectum vinculũ non ſentiat: quin & linteorum multitudo pro numero accipienda eſt: at non ita intelligenda multitudo, quaſi è regione ſit paucitatis, ſiquidem moderatio rectum vinculũ præſtat. rectum appellat, quod confert, iuuatq;. At dum comparantur inter ſe duo vincula, vt ea, quę ex comparatione ſpectantur, quod adſtrictius eſt, validius, reliquum infirmius dicemus. neq; abſurdũ eſt, ſi vinculum habita ratione ſubiecti vitij moderatum ſit, ſed comparatum cum altero, validum dicatur, aut imbecillum. Quando autem ſoluere, aut arctare vinculum expediat, vel faſciarum numerum augere, aut minuere, ipſe in opere de fracturis demonſtrauit. G H

5 *De quibus lex quidem eſt.*

Lex in ciuitate ratio eſt, quę iubet ea, quæ facienda ſunt, prohibetq; cõtraria. his legibus ſimilia dicit, quæ nunc proponuntur, cum coniecturale nihil cõtineant, aut ambiguum, vt quædam

alia

A alia ad medicinam pertinentia. Idem quoq; dixit in opere de fracturis, liberam orationem moderatus. non enim ſcripſit ſimpliciter/de quibus lex quidem eſt/ſicut nunc, ſed oratio hæc veluti lex iuſta fertur de curatione fracturæ.

6 *In ijs autem maximè ad vinculum pertinet, vt arctetur quidem, ſic, vt quæ iniecta ſunt, neque recedant, neque comprimant, ſed fulciantur, non tamen cogantur, idq; minus quidem in extremis partibus, minimum in medijs.*

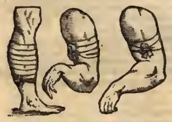
In his inquit, quæ traduntur de ea ſpecie, quæ ad firmitatem attinet, potiſſima vinculi præcepta ſunt, vt quæ vitiatæ parti iniiciuntur, hoc eſt lintea, neque à cute diducantur, neque ipſam premant, ſed fulciantur, hoc eſt firmiter inſidant, at non cogant. dicitur autem vinculum cogere, quod ita arctè affectis partibus circundatur, vt dolorem afferat. Hæc autem præcepta de modo premendi, quà vitium eſt, minime omnium conuenit præterire. quod & in extremitatibus quoque prorſus eſt attendendum, ſed minus quàm in medio. ſiquidem optimum eſt artem culpa vacare: ſi quid tamen peccet, id in illis partibus ac vitiis euenire, vbi detrimenti minus affertur: minime verò errare, vbi noxa ingens eſt.

7 *Nodus & filum non ferantur deorſum, ſed ſurſum, in porrectione, in præparatione, in vinciendo, in* C *habitu, quo poſtea continetur.*

Cur hæc ſine ordine adijciat ijs, quę de vinciēdi ratione pertractat, paulo poſt perſequemur: nunc id primum ſtudendũ, vt quod propoſitum eſt, intelligamus. Diſſentiunt expoſitores inter ſe, cùm/deorſum & ſurſum/alii ſimpliciter ad longitudinis ſpacium referant, alii ad affectum: ſed neutri dictionem/ferantur/, nec quod ad nodum, nec quod ad filum ſpectat, explanant.

Quod extrinſecus iniectũ eſt compreſenſamentum. | Nodus ex vno capite in duo crura diſciſſo. | Nodus ex duobus capitibus faſciæ.

B

Nodus aciæ in faſcijs. Nodus in ſuturis cutis.

D

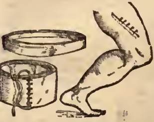
Conſtat autem omnibus id appellari ἅμμα, ideſt nodũ, quod fit in faſciis, cùm ambo capita implicata inter ſe vinciuntur, vel alterum ſcinditur, vel tertiò quum extrinſecus ad cõtinendum adiicitur id, quod græce κατάλημμα vocatur: ῥάμμα verò id eſt filum id vocari, quod in acum coniicitur, uel ut inciſæ corporis partes inter ſe coniungantur, vel vt extrema pars faſciæ inferioribus aſſuatur. quin & nunc loquitur de filo ad hunc vſum parato. iubet quidem ſurſum hoc ferri, quod ipſe dixit τὴν νομὴν ἄνωδε. quid autem appellet νομὴν ab ipſo diſcere oportet, qui eo verbo ſæpius vtitur ad faſcias, quum à principio ad finem feruntur. Itaq; in fracturis iuſſit, vt vtriuſq; faſciæ caput ſupèr fracturã iniiceretur, ſed prior faſcia ſurſum ferretur, altera verò ante deorſum, poſtea ſurſum, νομὴν vocãs quaſi iter quod faſciæ tunc faciunt, cùm à principio ad extremum laborantis corporis obuoluuntur. Simile eſt id, quod νομὴ ſignificat in filo, nam, cum liceat acum à ſuperiori parte deorſum, & contrà ab inferiori ſurſum tranſmittere, & præterea in neutrã partem inclinatã, ſed ſine inclinatione, aut à dextra in ſiniſtram, aut à ſiniſtra in dextram demittere, præcẽpit omnino, vt ſurſum ferat̃. Quòd ſi extrema pars faſciæ duntaxat inferioribus aſſuenda ſit, in eo quidẽ vinculo, vbi contrariis partibus nõ indigemus, vt in brachio, humero, femore, crure, in quibus etiã neceſſe eſt, vel à ſiniſtra parte in dextram acum immittere, vel contrà, vtrobique nobis enitẽdum eſt, vt ſurſum tendentes extremã faſciam hac ratione cum inferioribus partibus ſuamus: vbi contraria parte opus eſt, vt in capite humeri, & in coxa, danda opera eſt, vt faſcia, dũ ſurſum fertur, finiatur, ibiq; acu ab inferiori parte ſurſum traiecta hoc modo aſſuatur: neque debet ſuperior vinculi pars deorſum attrahi, ſed inferior ſurſum, vtrunque enim fieri poteſt, dum faſcia ſuitur. Ergo tranſmiſſa acu filum ducente, inferior pars fili ſurſum adducenda, non tamen ſuperior deorſum, conſilio ad id directo, vt inferiores vinculi partes à ſuperioribus trahantur: quod facere ab ipſo iubemur, & quo tempore homo affectam partem videndam medicis porrigit, & quo manus curatio paratur, ac tertiò quo uinculum iniicitur, quod & ipſum ad manus curationem pertinet, & quartò quo poſtea membrum continetur. uocauit primum ἐν προτάξει, id eſt in porrectione, alterum ἐν σχέσει, id eſt in præparatione, tertium ἐν ἐπιδέσει, id eſt in uinciendo, quartum ἐν τῇ ἔπειτα ἕξει. id eſt in habitu, quo contineri poſtea debet. quanquam alii ἐν πιέξει, id eſt in compreſſione ſcribant, ſed priorem ſcripturam magis probo. nam in ſuperio-

ribus dixit id temporis ἐν ἕξει, id eſt in habitu. Neq; dubium eſt, quin, ſicut eandem figuram E partium, quæ vinciuntur, iis omnibus temporibus ſeruari iubet, ſic & filum & nodum, quũ feruntur, ſemper ſurſum attrahi velit, in primis quidem extremitate faſciæ ſurſum firmiter attracta, & contenta, atque ob ipſam faſcia tota. Illud verò animaduerſione dignum ab expoſitoribus Hippocratis intactum relinquitur, ꝙ nodum & filũ ad ſuperiora affectæ partis ferri voluit, dum ægrotantes ſe ipſos medicis tradunt, non ſecus atque in aliis tẽporibus. pro ſuo enim arbitratu, quidã ad medicum pedibus eunt, quidã geſtantur, modò affecta parte ſuſpenſa, aut deuincta, modò vtroq; facto. Nodus igitur & filũ in eorum poteſtate eſt, non medicorũ, à quibus inſpiciendi ſunt, aut curandi. cenſet fortaſſe tunc quoq; interdum laborantes medicis vti. nã in itinere & ruri non nunquam tenuioris fortunæ homines, plagas accipiunt, vulnerãtutq;, vel oſſa ipſis ſuo loco mouentur, in quo caſu ad curationem plurium medicorum conuentu opus eſt, tum diligenti inſpectione, machinamẽtis quibuſdam, aut inſtrumentis, aut linteis, aut etiã laqueis, quæ ruri vel in itinere nulla ſunt. quare ſi eo tẽpore medicus adſit, læſam partẽ ſuſpẽdet, & deligabit linteis illis, quorum copia erit. conſtatq;, ſiue nodo, ſiue ſutura opus erit, medico hæc apte efficienda eſſe. Quo facto in ciuitate rurſus æger cõſuetos medicos adhibebit, primum vt diligenter vitium cognoſcant: deinde, vt prolapſum articulum reſtituant, vel fractum F os componant, aut plagam ſuant, aut colliſis recte opem ferant: poſt hæc medici idoneũ vinculum admouent: poſtremò, quod deuinxerũt, prouident, vt eodem modo figuratũ cõtineatur.

8 *Principia & nodus iniicienda ſunt, non quà vlcus, ſed hinc, vel hinc.*

Quid nunc vocet ἅμμα, id eſt nodum iniicere, oſtenſum eſt: in prioribus enim verbis è regione ῥάμματος, id eſt fili ponebatur, nunc alterius tantum meminit, quòd debeat & filum deſinere in nodum. nam in quauis ſutura in hunc finitur, cum acu nõ ſola, ſed ſequente filo traiiciantur, quæ ſuuntur, & nodo inter ſe aſtringantur. Sæpe quidem euenit, vt inter ſe proxima ſint fili capita, & nodus, ſicut, vbi cutem ſuimus: interdum diſtant, quod ſæpe in ″ vinculis accidit, vbi fili partes longe adducuntur, vt communem nodum accipiant. A.lib.4.ſ.5.t.2. c.9.485.a

Nodus faſciæ in faſciis. Nodus in ſuturis cutis.

Veriſimile ergo eſt nũc ipſum edicere, ne fili principia, quà vlcus eſt, iniiciantur. quo præcepto illud quoque intelligitur, quòd neque nodus ſuper vlcus collocetur, vrgeretur enim non ſolum nodo, ſed fa- G ſcia à nodo fortiter preſſa, eo quòd vehementius eſſet coarctandus, vt faſciam contineret. Eodem modo ſi citra filum faſciæ extremitates inter ſe complicatæ nodum accipiant, vel aliquid extrinſecus vlceri ſuperdetur, non debet nodus ſuper vlcus imponi, impoſitus enim ipſum comprimeret, præſertim ſi faſcia ante obuoluta tenuis eſſet, & abſque lana circũdata. Nũc ſanè mihi videtur Hippocrates agere ſiue de filis, ſiue de habenulis, quæ inter ſe complicatæ in nodum finiuntur: ſed cenſent alii velle ipſum principia faſciarum ſuper vlcus non imponi. ex quibus non nulli variarunt ſcripturam, verè quidem, ſed propoſitæ orationi parum cõuenienter, cùm non de faſciis, ſed de filo tractare nunc propoſitum ſit: quam quidem ſcripturam veram & artificioſam eſſe non inficior. ſic autem habet/ faſciarum principia iniicienda ſunt, nõ quà vlcus, ſed hinc vel hinc/ hoc eſt, ab utraque parte eius, uel dextra uel ſiniſtra. ſic autem fiet, ut id uerũ H ſit, quod ab ipſo traditur in ‖ opere de fracturis, & huic loco minime repugnet. Imperat enim ibi, ut faſciarum capita affectæ parti ſuperimponantur, ſiue fractura, ſiue ulcere laborent, non tamen ſupra, aut infra. in eo enim libro de dimenſione in longitudinem loquitur: nunc, quum non ad hanc, ſed ad latitudinẽ reſpiciat, principia iniici dixit, non quà ulcus, ſed hinc uel hinc, hoc eſt, ab utraque parte eius. cui non aduerſatur, quòd neque ſupra, neque infra iniici debẽt, quod tamen latet expoſitores huius libri. Meritò igitur dubitant, quum Hippocrates inquit/ principia & nodus iniicienda ſunt, non quà ulcus, ſed hinc uel hinc/. Placuit etiam quibuſdam principia faſciarum intelligi τὰ πείρατα, quamuis πείρατος nomen latius pateat τῆς ἀρχῆς idest quàm principii, quod & Plato nos docuit, aſſerens τὰ πείρατα principium eſſe & finem. Ergo, ſi liceat latiori uocabulo pro eo, quod anguſtius eſt, rem appellare, licebit nobis tam principiũ, quàm finem nominare πέρας, non tamen finem nuncupare principium. Iam uerò principia, ad nullum aliud referri poſſunt, quàm ad faſcias, fila & habenulas. cumq; nullo modo fieri poſſit, ut hic de faſciis loquatur, neceſſe eſt principium in filis accipi, & habenulis, & ſi placet etiam in panniculis, quandoquidem hi quoque comprehendere uinculum poſſunt, non ſecus atque habenulæ, quarum extrema inter ſe complicata uinculi uicem exhibent.

Sect.1.t.23.7'. 127.b

Nodus

9 A *Nodus non ea parte ſit, cui innitimur: non ea, qua agimus: non qua inanis eſſet, ne inanis collocetur.*

Quum proxime in præcedentibus iuſſerit, vt qui ſuturam adhibet, principia ſuper vlcus nõ ponat: ſed alia parte, qua nodus etiam collocandus eſt, nunc docet, quibus locis ponere nodũ oporteat. Docemur autem res interdum per ea, quæ ipſis non accidunt, ſic enim appellantur, quæ, cum accidere poſſint, non tamen accidunt. Vis autẽ orationis huiuſmodi eſt. Nodum non conuenit ponere qua parte vlcus eſt, ſed qua ferri poſſit verſus ſuperiorem regionem, cum eo, vt caueatur pars, cui innitimur, qua agimus, & tertio, quæ inanis eſt. Vocat autem qua agimus eam partem, qua vtimur, cum extendimus, curuamus, vel ad latera porrigimus. pars verò cui innitimur, in ambulando quidẽ eſt planta pedis, in cubando totũ dorſum, atq; eius pars potiſſimum, quæ in eo extat, pręterea capitis partes poſteriores, in ſedendo, ima pars natiũ. ſi quis autem deligatis brachiis aliquid agere debeat, cõſidera quid nam illud ſit, & circa quę externa, in ea actione poteris partẽ, cui innititur, inuenire. agunt quidẽ articuli, quamobrem vbiq; vitandi ſunt, atq; illi præcipue, quibus agere vinctis ægrotantibus conuenit. Conſtat autem recte ipſum edicere, ne nodus, qui continere totum vinculum debet, ſuper eam partẽ ponatur, quæ in
B motu figuram mutat. neceſſe enim erit nodum, vbi ſuper articulos collocetur, modò iuſto laxiorem fieri, modò coarctari. Quod in fine orationis dixit ἰνὸν, id eſt inanis, omnes accipiunt pro ſuperuacuo, perinde ac ſi dixiſſet, nullũ ad vſum. græci enim ἰνοὺς dicunt eos, qui à primo natali die ſurdi ſunt, & voce citra verborum cõformationem obſtrepunt. quemadmodũ igitur hi ad vitæ actiones prorſus inutiles ſunt, ſic aiunt ab Hippocrate appellari ἰνὸν, quod nihil ad vinculum conducit. Potuit id verbi ab ipſo ſcribi per κ κενὸ, corrumpi verò ab initio protinus atq; ita ſeruari. ſed, quod ad ſententiam pertinet, idem hæc ſcriptura ſignificat, ſi quidem κενὸν eſt, quod à nobis dicitur κενὸν, & μάταιον, hoc eſt inutile. ſed quia multos videmus, vel ob inſcitiam, vel ꝙ velint diligentes videri, nodos adhibere faſciis inutiles, idcirco Hippocrates nunc præcipit, ne ponantur εἰς τὸ ἰνὸν, hoc eſt inanes, quod videlicet inutiles ſignificat, & ſuperuacuos. Putauit quidam ex ijs, qui hunc librum explanarunt, Hippocratem intellexiſſe inane, locum inanem, vt puta alam, poplitem, inguen, ex aduerſo capitis, humeri, genu, coxę, ea diducens. inhærere enim dixit oportere nodum corpori, at nõ perinde collocari, quaſi ſuſpenſus ſit, quod eueniret in ala atq; inguine. Si quis autem & hoc probabile iudicabit, ipſum poterit acci-
C pere: nam in obſcuris, vel eo quod mediocriter probabile eſt, conuenit acquieſcere.

10 *Nodus & filum, molle, & non magnum.*

Hic rurſus, ſicut principio duo vocabula proponit, cum & res inter ſe diductę ſint, quibus illa indita eſſe videntur. ῥάμμα, id eſt filum vocatur, qđ vnà cum acu traijcitur, cuius materia linum eſt, ſiue lana, ſiue q̃d aliud eius generis: ἅμμα, id eſt nodus, qui ex habenulis, vel ſciſſis faſciæ extremitatibus implicitis efficitur. Patet aũt vtrunq; molle conuenire, ſi futurũ eſt, vt non cõprimat. ꝙ verò nõ magnum eſſe expediat, indicio eſt celeritas, quam ipſe in agendo laudat: eam prohibet longitudo, vel fili, vel ſeparatim etiam habenularũ ſciſſæ extremitatis, aut eorũ, quæ continendi vinculi cauſa ſuperiniiciuntur. Pendebunt igitur hæc magna à nodo fruſtra, præterq̃ ꝙ tędium afferent, quum non nunquã vulnera contingant, dum cõplicantur. Exquiſitius autẽ ſcripſit / non magnum / quum potuiſſet ſcribere / paruum /, verũ ſicut magnũ vitari oportet propter ea, quę retuli, incõmoda, ſic & paruum, quum in agendo prehendentes digitos effugiat, atq; ob id remorans tempus producat: tum in vinculo ꝓpter breuitatem ſępius ab eo, cum quo deuinctũ eſt, elabatur, atq; idcirco nos cogat in eodem iterũ verſari. adde ꝙ, cum opi-
D nionem aliquando faciat rei deligatę, nodus exiguus poſtea ſoluitur, vbi cõtineri debet. Meritò igitur cauendũ eſt, tam quod omnino paruum eſt, q̃ quod magnum: & hic perinde atq; in alijs, quod modicum eſt eligendum. id alterius extremi negatione non nunquã appellant, quemadmodum nunc Hippocrates / non magnum / : qui ſi non paruũ dixiſſet, idem vtiq; ſignificaſſet.

11 *Licet quidem bene ſcientem ad partes declines, & quæ in extremitate tenuantur, labi faſciam omnem, ut in capite ſurſum, in crure deorſum.*

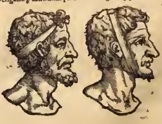
Si pro / ſcientem / ſcriberetur / ſcire / perfecta ſoret oratio: at nunc pendere videtur, & cum alia coniungi, eoq; fit, vt nõ nulli copulent, quæ ſequuntur, ſic ut tota ſit huiuſmodi: Licet quidem bene ſcientẽ ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuantur, labi faſciam omnẽ, ut in capite ſurſum, in crure deorſum, deligare dextrã partem ad ſiniſtram, ſiniſtrã ad dextrã, pręterquam in capite. ſed nullo modo continuari uidetur, quum nõ propterea deligare eo modo cõueniat, quia nodus conſueuerit ad partes labi decliues, & quæ in extremitate tenuantur. alia enim de cauſa iuſſit (ut in ſequentibus oſtendemus) dextrã partem ad ſiniſtram, ſiniſtram ad dextram deuinciri. quoniã cum his / licet quidem bene ſcientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuantur, labi faſciam omnem / connectuntur ea, quæ ſic tradit / quæ autẽ adijciuntur ad continendũ quidem, quæ circa hæc ſunt: ad ſuſpendendum uerò faſciam oẽm, quà

corpus quieſcit, & magis cauum eſt, ſuperimponenda / & quæ ſequuntur. quod ipſum paulo E
poſt exponens clarius demonſtrabit: nunc quæ interiecta ſine ordine ſunt, per ſe cōſideremus.

12 *Deligare dextram partem ad ſiniſtram, ſiniſtram ad dextram, præterquam in capite: hoc enim è regione.*

Præceptum hoc potiſſimum ad fracturas ſpectat. perpetuò enim in cōtrariam partem inclinandum eſt: vbi vlcus ab altera fuerit, vt ſi dextra pars læſa ſit, in ſiniſtram: ſi hæc, in contrariā: ſicut vbi totum os tranſuerſum fractum eſt, vinculum in neutram partem inclinandum, quum panni in orbem ſuperimponentur. Huiuſmodi igitur eſt, quod proponitur. Quum deligamus, ſi dextra pars affecta eſt, in ſiniſtram inclinare debemus: & contrà ſi ſiniſtra, in dextram. quod fit, vbi caput faſciæ ſuper affectam partem ponimus, non exquiſite quidē ſuper fracturam, aut vlcus, ſed vtrobiq; hinc vel hinc: reliqua verò faſcia, quod affectum eſt, in contrariā partem attrahimus, & ſimul etiam adſtringimus. At quum hanc ad contrariā partem adduximus, ibi non amplius æque adſtringimus, & multo minus etiam inclinamus, donec in orbem circumamicta ad ſuum principium reuertatur. ibi enim id manu prius tenebamus, cui rurſus faſciæ partem, quæ ipſum contingat, ſuperpoſitam valenter continemus, ſic, vt iterum incipiat circuire ſuper F partem prius inuolutam ſimiliter adſtricta, & in contrariam partem inclinata: tum eodem modo circundata, vbi rurſus ad principium redierit, æque faſciam altera manu cōtinemus, altera coarctamus, atq; in contraria vitiatæ ſedis attrahimus. Non ſolum autem hoc modo membra deuincimus, ſed & latera. nam, ſi affecta ſit pars dextra, orſi ab ipſa, faſciam eo modo, quo dictū eſt, ducimus ad ſiniſtrā: ſi vitium ſit in ſiniſtra, ab hac, faſcia incipientes, quaſi iter facimus verſus dextram: ſed caput nō licet ita in orbem comprehendere, ꝙ non patiantur id ceruices, quà cum ipſo cōmittuntur. Quamobrem ſiue dextram, ſiue ſiniſtrā partem occupet vitium, quod vinculum poſtulat, faſciam è regione, hoc eſt, rectam ducimus per ſummum quidē caput porrectam, inde ad extremam maxillam demiſſam, poſt hæc iterum ad affectū locum ſimiliter datam, ſiue iterum, ſiue tertiò ipſam circuire abunde putamus, & dum finiatur, circumactam. finiatur autem in vertice prorſus, is enim locus maxime idoneus eſt, qui fideliter contineat.

13 Deligatio p contrarias partes. Deligatio p proceſſionē

Sed in contrarijs faſcia in vtranque partem attrahatur, quòd ſi ab vno capite incipiat, ſimiliter quà firmiter contineatur, vt in medio capite, & in alio eiuſmodi loco. G

Duplex eſſe poteſt huius loci ſententia, vt vel ad omnes corporis partes, vel ad caput tantum referatur: quia, quum dixerit, præterquam in capite dextram partem ad ſiniſtram, hoc autem è regione deligandum eſſe, cæteras eius partes, quæ inter ſe contrariæ ſunt, quarum quidem hæc poſterior eſt & in occipitio, illa verò prior & in frōte, deuinciri iubet, faſcia in vtranq; partē ducta ducitur autē in vtranque partem, vbi media affectę ſedi iniecta, vtrumq; caput æqualiter ad contrariam attrahitur. Ergo faſciarū, quæ ſic volutæ ſunt, extremitates valentius continentur, ſi in fronte, quàm ſi in occipitio collocentur. Verum, ſi de omnibus corporis partibus loqui Hippocratem ſtatuamus, contrarias dicemus partes, quarū vtriuſq; ſtructura eſt ſimilis, nempe dextram & ſiniſtram, priorem & poſteriorem: quæ vbi pariter vitiatæ ſint, ſicut in tranſuerſa fractura euenit, faſcia in vtramq; partem attrahenda eſt, quemadmodū H faciendum diximus in pannis, qui in figuram aſciæ ſuperdantur. Quòd ſi (inquit) ab vno capite incipiat, perinde ac ſi in vtranq; partem duceretur, circumagenda eſt, ſicq; quà firmiter contineatur, adducenda, vt ibi finiatur. pro exemplo autem loci, vbi firmiter cōtineatur, attulit medium caput, contentus nunc eo ſolo, quum paulo poſt, perfectè uniuerſam orationem ſit explanaturus, docens qua parte deſinere faſciam conueniat, ut iuncturam totam fideliter tueatur. Particula autem / ſimiliter / in utroque accipi poteſt, & in toto faſciæ circuitu, & in fine.

14 *Quæ mouentur, vt articuli, quà curuantur, minimis, & maximè collectis: veluti poples: quà extenduntur, ſimplicibus, & latis, veluti patella circundari debent.*

Minima lintea danda eſſe docet circa poplitem, cæteraq; eius generis, & maxime collecta, hoc eſt cōtracta in anguſtum: partē uerò popliti contrariā ſcilicet patellam, contraria uia. eſt autē contraria uia, ubi lata ſunt, & quantū

minime

A minimè poteſt, contracta. quod omnibus articulis conuenit, quà curuantur, quemadmodũ popliti: quà extenduntur, quemadmodum patellæ, quam nõ nulli vocant ἐπιγουνίδα, ſicut alii ἐπιγονατίδα. ſuper hanc igitur dixit latam faſciam extendendã eſſe, ſic, ut ipſam uniuerſam complectatur. nam, quæ non ſic obuoluatur, ſurſum uel deorſum facilè feretur: ad utramque enim partem labetur, propterea ꝙ patella gibba eſt. At poplitem, contracta faſcia, inuolendũ cenſet. nam neq; admittere, neq; ſeruare eam poteſt, quæ in latitudinem explicatur.

15 *Quæ autem adÿciuntur ad continendum quidem, quæ circa hæc ſunt: ad ſuſpendendum verò faſciam omnem: quà corpus quieſcit, & quà magis cauum eſt, ſuperimponenda, vt ſupra vel infra genu.*

Laudare eiuſmodi breuitatem decet, quæ uno uocabulo apertè id notare poteſt, quod oratio. Quemadmodum & nunc, vbi / ad continendum / καταλήψιος dixit, quo uerbo ſignificatur oratio, quam proferre ſic poſſemus, uinculorum, quæ ad articulos adhibẽtur, extremitas firmiter tenenda eſt extra articulum aliquo inſuper uinculo addito: / ad ſuſpendendũ / uerò ἀναλήψιος, quo monemur, ut magnopere prouideamus, ne faſcia ad partes decliuiores delabatur, neve ſurſum tẽdat ad gibbas, quas ipſe ſuprà dixit ἀπόξυν, id eſt in extremitate tenuatas, quùm inquit / licet quidem benè ſcientẽ ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuãtur, labi /. Planè autem conſtat ex uerbis ipſius, rectè id à nobis dictum eſſe, ꝙ quæ nunc proponuntur, continuata illis ſunt, quibus ait / licet quidem benè ſcientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuantur, labi /. quin & breuiſſimè ſedes commemorauit idoneas, quibus faſcia finiatur, duobus uocabulis eas comprehendens, quùm inquit / quieſcit, & cauum eſt /. Quieſcunt, quæcunq; extra articulum ſunt, in utroque oſſium, quæ inter ſe committuntur, ut, quod ad genu pertinet, quæ in femore ſunt, aut crure, hæc ſiquidem magis caua ſunt. Caua autem, λαπαρώτερα dixit, partes ſignificans, quarum contrarius habitus eſt, atq; extantium, hoc eſt, quæ depreſſæ ſunt ac deſidunt. omne enim, quod cauum eſt, deſidit. Propriè autem uox λαπαρὸν inane ſignificat, ſicut λαπάξαι exinanire. nam illud ἴλιον ἐξαλαπάξ ἐυναιόμενον πτολίεθρον, exinanire urbem Troiæ frequentem ſignificat. λαπαρὰ item dicunt illas corporis partes, quæ inter coſtas nothas poſitæ ſunt, & oſſa, quę ad ilia pertinent. Iam uerò omne quod deſidit, λαπαρὸν appellant, tranſlato uocabulo ab eo, quod communiter accidit. ſiquidem omne, quod uacuum eſt, neceſſariò deſidit.

16 C *Conſentit autem cum capite humeri, faſcia ad alteram alam demiſſa: cum inguine, ad alterum ilium: cum crure, ſuper partem huius poſteriorem, quæ carnoſa prominet. Quibus autem ſurſum labitur, ab inferiori parte ſuſpendenda eſt: quibus deorſum, à ſuperiori.*

A.li.4 f.5.t.a. c.5. fol.424.a

D

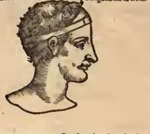
Vbi uinculum non eorũ commoditate, quæ laboranti particulę ſuperimponuntur, ſed ꝓpter ſe adhibetur, eo cõſilio primùm potiſſimumq; iniicitur, ut affectã partem, & quo modo cõpoſita eſt, ſeruet, & ab inflammatione tueatur, qđ plenè oſtẽſum eſt in ope de fracturis. ſed quia p̃ſtare hęc uinculũ nequit, niſi cõtineatur, ne ad ſuperiora uel inferiora corporis procedat, idcirco neceſſe eſt faſcias dare ad partes integras: & ubi uériſimile eſt uinculũ totũ ſurſum ferendũ eſſe, à cõtraria parte ſuſpẽſum deorſum attrahere. In quibuſdã igitur partibꝰ à cõtrariis ſuſpẽdimus utiliùs, ſicut in capite humeri, & in inguine. exquiſitiùs uerò ait ĩ capite humeri, nõ ad alterũ humeri caput, ſed ad alã: in inguine ad alterũ iliũ, ducẽdũ eſſe faſciã: cùm neq; humeri caput, neq; nates fideliter ſeruare iuncturã queant, ſicut ala, atq; ilia. Vocatur aũt (ut mox retuli) κενεὼν, qđ inter thoracẽ eſt, & os qđ ad ilia ꝑtinet, ita dictũ, ꝓptereà, ꝙ inane ſit, hoc eſt, deſidat. Iã uerò cõſtat cõſentire, qđ ὁμολογεῖν dixit, poſitũ fuiſſe ꝓ congruere & conuenire. nã, qui benè factis cõſentiũt, nõ modò nihil cõtrà faciũt, aut dicũt: ſed ꝑficiẽdi ſocii sũt: ſic ex locis, q̃ ꝓpoſita ſunt, alia, quùm ad

hęc

hæc quoque faſcia pertineat, alia adiuuant. Similiter & in crure, cuius partem, quæ carnoſa E
prominet, facilè iunctura effugit, ad ſuperiorem partem faſcia vtiliter datur, vbi videlicet car-
noſam ipſius prominentiam vinculo comprehendi neceſſe eſt. Locus ſimiliter, qui iuxta talos
eſt, fortiter vinculum continet, quùm inter duas eminentias poſitus ſit, nempè ſuræ tibiæque
extremitates, quas non nulli perperam vocant ἀστραγάλους. idem quoque præſtat ſuperior lo-
cus per eam cruris partem, quæ poſterior carnoſa prominet.

17 *Vbi nihil tale eſt, quemadmodum in capite, quà maximè æquale eſt, contineri faſcia debet, & duci quàm minimè obliqua, vt poſtremo obuoluta, quà valentiſſimè hæreat, vagos circuitus contineat.*

Comprehenſio Deligationis in frõte.

Qua ratione partes vinciri debeant, iuxta
quas nulla talis ſedes eſt, qualē in crure dixit,
quibuſve non eſt contraria pars altera, quem-
admodum humeri capiti, & inguini, oſtendit,
nominatim capitis mentionem faciens, iubetq;
quà maximè æqualitas eſt, totam iuncturā con
tineri, nempè extremitatem in neutrā partem F
inclinantem, rectam finiri, vel in fronte, vel in
medio capite, vbi ea pars eſt, quæ βρέγμα vo-
catur. nam, vbi ad mentum faſcia ducitur,
commodè finitur in medio capite attracta ſic,
vt nullo modo inclinet: vbi verò in orbe cir-
cundatur, in fronte ſimiliter citra omnem in-
clinationem. nam, quæ ſic circuit ad poſteriorem partem ſeretur, quà occipitium eſt, quod in-
ter collum eſt, & gibbam à tergo caluariæ partem. Dixit autem poſtremò faſciam quàm mini-
mè obliquè circumagendam eſſe, idcirco, quia priores ambitus, vt diuerſis locis affectam ſe-
dem inuoluant, ſæpius neceſſe eſt obliquos duci: ſed poſtremus minimè obliquus priores cõti-
net, qui morbi cauſa obliquè ſunt adhibiti. hos itaq; conſtat hoc modo contentos immobiles
permanere. Quemadmodum igitur in capite, & ſupra, vel infra genu, poſtremus circuitus ſer-
uari penitus ſine inclinatione debet, ſic in vinculis, quæ dantur ad inguen, vel humeri caput,
vbi ad contrarias partes porrigere faſciam cogimur, extremi circuitus citra omnem inclina-
tionem in orbem eſſe debent, in ilibus quidem ab vtraque parte, vbi deligare inguen volumus: G
ab vtraque ala, vbi caput humeri. quod ſimiliter ſeruandum eſt in cubiti commiſſura.

18 *Verùm, vbi nec contineri, nec ſuſpendi commodè poteſt, contineri filis debet, vel ſubiectis, vel ad ſuturam adhibitis.*

Quod proponitur, huiuſmodi eſt. in quibus vitijs, aut partibus difficulter extrema lintea
continentur, aut ſuſpenduntur, in his oportet filis, vel in orbem datis, vel ſutura adhibita ad
extremum vinculum, efficere vt contineatur. Vtrum verò fieri poſſit, vt aliqua pars, qua diffi-
culter extremum linteum contineatur & ſuſpendatur, filum facilè ferat, nihil cum expoſitori-
bus dicere poſſum. Neſcio autem an aliquæ ſint partes, quę huiuſmodi iuncturam non ſuſti-
neant, ſed quoſdam noui, qui, vbi paulùm vitiata pars mota eſſet, intolerabili dolore preme-
rentur, ſicut is multo antè, cui, quùm ex alto caderet, regio iuxta ſpinam icta eſt, ita, vt ne ſi pau-
lùm quidem moueretur, ferre magnitudinem doloris poſſet. neceſſe ergo fuit tunicam illi pri-
mùm detrahere, non exuendo, ſed ſuturas omnes ſcindendo: deinde tradere hominem pluri-
mis, qui totum corpus continerent, & ſuſpenderent ſic, vt in neutram partem inclinaret: tum
extendere ſuper lato ſcamno panniculum, lanę hapſo ſuperiniecto. quod imperauimus, vt,
quùm primùm homo ab ijs, qui illum continebant, à cubili attolleretur, celeriter ſuper id im- H
poneretur, ſubiicereturque in latitudinem ſpinæ hominis ſublati. nos verò alterum lanę ha-
pſum, calido oleo madentem, vbi dempta tunica fuit, ſpinę abſque mora ſubiicientes, ſuper
ſubiectum panniculum, cui alter hapſus lanę ſuperimpoſitus erat, hominem collocauimus.
poſt hęc madentis hapſi extremitatum ab vtraq; parte vnam ad priorem corporis partem ad-
duximus, deinde ſuper ipſas attraximus extrema ſicci hapſi, tum lintei, quę ſutura coniunxi-
mus. Quòd ſi nõn ſutura, ſed filis contineri quis iuncturam voluerit, primum illa ſub pannicu-
lo extendat, oportet. hoc ſiquidem fieri non debet vinculo iam iniecto, quod ſimiliter in coxa
conuenit, tum in femore, in humero, & interdum in ceruicibus à poſteriori parte.

19 *Faſciæ" mundæ, leues, molles, tenues.*

Materiam nunc docet faſciarum, eas adhiberi iubens, mundas, leues, molles, tenues. mun- A. li 4. F. 5. c. 2. c 5. fol. 484. a
das quidem, ne obſordes ſenſum mordentium excitent, neve humorum, qui ſuperinfundun-
tur, vim penetrare vſque cutem prohibeant: leues, ne vitiatus locus oneretur: tenues, vt le-
uiores ſint, & molliores, facileque per eas tranſeat, quod infunditur: molles, ne premant.
Conſtat autem hęc omnia ad id valere, ne inflammatio affectas partes inuadat.

Circumagenda

20 A *Circumagenda autem, vel ambabus manibus, vel vtraque in vicem.*

Quod ſuprà dixerat communiter de omnibus operibus chirurgiæ, præſtari ea volens vtraq; manu, vel ambabus ſimul, id nunc de ſola circumagendi ratione ſcripſit. huiuſmodi enim manuum exercitatio celeritati, quæ in dolore potiſſimùm requiritur, magis eſt accommodata. Ergo ambabus manibus ſimul circumagitur faſcia, quæ in vtranque partem attrahitur: cæteræ, altera tantùm. ſed & in his vtraque in vicem faſciam prehendit, nam, vbi in vtranque partem attrahitur, ambæ eodem tempore ſimiliter agunt: in reliquis in vicem, altera maximam iuncturæ partem efficit circumdans, cui miniſterio vtiliter altera ſubſeruit.

21 *Idoneis verò vtendum, partium latitudine, craßitudineq; inſpecta.*

Imperat, vt idoneam faſciam inueniamus, partium; quas deuincimus, latitudinem, craſſitudinemq; intuiti. Sed, quùm rectè faſcia adhibeatur per ea, quæ dicta ſunt, in quibus docuit, vnde incipere debeat. qua ratione affectæ ſedi circundari, quasq; partes cum ipſa comprehende-
B te, tum quà finiri, & quomodo adhibere ibi nodum & filum expediat, ſcire conuenit nihil indicari ex his. ſiquidem nihil ijs, quæ propoſita ſunt ex partium, quæ vinciuntur, latitudine aut craſſitudine colligitur, ſed ex ipſo morbo, & ex figura partis, quam morbus occupat. Nunc igitur par eſt ipſum tradere, quisnam ſit profectus faſciarum, vbi partium, quæ vinciuntur, latitudinem & craſſitudinem attendimus. hinc enim ipſorum linteorum longitudo ac latitudo intelligitur. Paruulo puero exempli cauſa conſentaneum eſt faſcias inijciendas eſſe, quæ, quod ad longitudinem ſpectat, breues ſint, quod ad latitudinem, anguſtæ: vt magnæ ſtaturæ iuueni longas, & latas, proq; eorum proportione cæteris corporibus, quæ inter magna ſunt, & parua. ſi quod enim corpus vinciatur, quod penitus mediam inter vtranque latitudinem & craſſitudinem habeat, faſcias adhibemus, quod ad lõgitudinem & latitudinem attinet, medias inter eas, quibus ad magnum corpus, & quibus ad exiguum vſi ſumus: ſed ſi ad alterum extremum magis accedat, augentes vel minuentes pro eo illarum modum variabimus.

22 *Circuituum capita, dura, æqualia, diſtincta ſint.*

C Vtraque faſcia circuitum habet, & quæ laborantis corpori non dum circundata eſt, & quæ locum affectum comprehendit. Capita verò faſciarum, quæcunque illa ſint, vtrique communia ſunt, ſeu capita nunc intelligantur principia faſciarum, ſeu fines, ſiue vtraque, & præter hæc etiam extremitates in latitudinem: hæc omnia attinent ad vtrumque faſciæ circuitum, vbi ſcilicet per ſe glomerata eſt, & vbi laborantis corpori obuoluta. quare hoc explicare nullo pacto difficile eſt, quamuis de eo huius libri expoſitores inter ſe diſſideant, vera enim oratio eſt, ſeu referatur ad glomeratam, ſeu ad eam, quæ corpori ſuperdata eſt. Quin & omnes extremitates intelligimus, non, vt quidam æſtimarunt, eas, quæ in longitudinem, vel, vt alij, eas, quæ in latitudinem: illi ad ſolas faſcias, quæ extra corpus ſunt referentes: hi arctatum faſciæ circuitum indicari ab Hippocrate cenſentes. Conſtat autem faſciam per ſe, priuſquam corpori inijciatur, arctandam eſſe. ſic enim faciliùs prehendetur, quùm & tenuior ſit, & circuitus habeat diſtentos, eo quòd in globum intenta coarctetur, quùm adſtringi aliter nequeat. ſola verò capita adſtringenda eſſe apertè falſum eſt, quùm non hæc tantùm, ſed tota faſcia debeat coarctari. Ergo velut in re ambigua id, quod ſentio, iam explicabo. Capita intelligenda ſunt omnes tam in longitudinem, quàm latitudinem, faſciæ extremitates: exiſtimandumq;
D eſt minus propriè dicta fuiſſe, dura, atque ea de cauſa orationem eſſe obſcuram, præfatus enim ſuprà / faſciæ mundæ, leues, molles / qui nunc rurſus eas duras inquit? Equidem arbitror vſum fuiſſe σκληραὶ, id eſt duræ, vocabulo rei, quæ ſignificatur, accommodato. nam ſæpiùs in extremitatibus linteorum, quæ quaternæ ſunt, binæ in longitudinem, totidem in latitudinem, vel ſolum ſtamen conſpicitur, cui ſubtegmen vſque ad finem non connectitur, vel ſolum ſubtegmen ſine ſtamine. eſt etiam interdum, vbi alterum eorum laxius extrema parte reſidit: vel alia parte reſidit, alia extat. In his igitur linteis circuituum capita molliora ſunt, quàm in quibus ſtamen & ſubtegmen perpetua vſque ad finem procedunt. His, quæ hoc modo molles ſunt, duræ aduerſantur (vt dixit) conuenienter glomeratæ. ſatius autem fuiſſet dicere non molles, vt ſuprà dixit de nodo / non magnum /: quæcunque enim media ſunt inter immodica (vt retuli), proferri negationē alterius exuperantiæ ſolent. capita igitur dura iure ſic accipi potuerunt, tum quòd nihil aliud vel mediocriter probabile afferri poſſit, tum quòd Hippocrates de huiuſmodi errore circa lintea nullo alio loco pertractet. Æqualia ſignificant ea, quæ tota ſine vlla varietate ſimilia ſunt: id quod fit, vbi nulla pars lintei durior eſt aut latior, nulla item mollior, aut anguſtior, tum vbi nihil deeſt, nihil corroſum eſt (ϖαί-φασμα græci dicunt), ſicuti videmus in telis, quarum textura inæqualis eſt. Diſtincta verò fieri

accipimus,

accipimus, quùm æquè omnes partes extentæ ſunt, neque una extenta & ſimplex eſt, altera E
duplex atque implicata.

23 *Caſura ſanè deteriora ſunt, quùm cito cadunt: hæc autem ſic, vt neque premant, neque decidant.*

Hæc loquendi ratio perturbata omnino eſt, quomodocunque accipiatur verbum ἀποπι-πτόντων, quo / cadunt / expreſſit: ſiue iuxta atticorum conſuetudinem dictum exiſtimemus, qui genitiuum participij pluralem pro tertia perſona pluralis imperatiui ponunt, cuiuſmodi illud eſt ἴτωσαν δ᾽ ἐς δόλιχον ἀρχόντων: ſiue genitiui caſus, cuius rectus ſit ἀποπίπτοντες, oratio perturbata eſt. nam, ſi prius ſignificatum admittamus, talis erit / caſura deteriora citò cadant, vel ſi mauis, cadat / cùm dictio, caſura, neutri generis ſit: hoc autem in numero multitudinis acceptum græcè verbo iungitur tam ſingulari, quàm plurali. iuxta alterum ſignificatum, eiuſmodi reddetur oratio / caſura deteriora ſunt, ipſis citò cadentibus /. ſed ſatius fuit ſic ſcripſiſſe / caſura ſanè deteriora ſunt, quùm citò cadunt /. Colligitur autem euidenter ex hac oratione, & aliis quibuſdam, librum hunc rudem adhuc editum fuiſſe, propterea quòd F
partim auctor ipſe vnam vel alteram literam prætermittendo, addendo, aut variando errauit, quemadmodum plures ſcribunt: partim peccauit primus librarius, qui quædam ab auctore obſcuris literis ſcripta minùs perſpiciens, non benè coniecit. adde, q litera perierit, vel confuſa fuerit abrupta charta, vel alio caſu interueniente. fortaſſe etiam alij errauerunt, literas præpoſterè componentes, & non nulli veterem ſcripturam immutantes. ex quibus omnibus fit, vt magnus errorum numerus, in multis exemplaribus accumuletur. Hæc profectò vel ſemel habita, memoria tenenda ſunt: in ſingulis enim erroribus eadem repetere longum eſt. Dantes autem integra verba ſic habere / caſura ſanè deteriora ſunt, quùm citò cadunt / inquiremus, de quibus hæc dicantur, num de quibuſdam corporis partibus caſuris: an de faſciis: an de iis, quæ affectæ parti ad ſanitatem comparandam imponuntur, qualia ſunt cataplaſmata, medicamina, linamenta, laquei. nanque extra hæc tria genera nihil videtur ab ægrotãtium corporibus poſſe cadere. quin & ab iis, qui librum hunc explanauerunt, ſigillatim vnumquodque dictum eſt, nõ tamen omnia tria: quanquàm, ſi cui ſingula probabilia viſa fuerint, poterunt & omnia videri. Equidem non alienum exiſtimo accipere orationem hanc in linamentis, quæ, vel per ſe ſæpiùs imponuntur, vt ad ſanguinis eruptionem, vel, vt medicamenta excipiant, vel, vt eadẽ ſuperdata G
contineant. expedit enim prorſus ea decidere, at non citò, ſicut neque laqueos: ſed, vbi ſuppuratione facta perfectè caro producta fuerit, & circa venas ſanguinem fundentes increuerit. At neque cruſtas etiam candenti ferramento, vel adurentibus medicamentis inductas, cõuenit citò cadere. Sed complura medicamenta, quæ partim liquida putreſcentibus partibus infunduntur, partim inſperguntur arida, partim ad lienoſos dantur, & ad aquam inter cutem ſummopere proſunt, quùm non celeriter decidunt: medicamenta item, quæ quòd benè inhæreſcant, ἐγχί-κολλα dicuntur, ad alias partes atque affectus impoſita valdè proficiunt, ſi diutius contineantur: ad fracturas etiam, & ad humeri caput frequenter excidens, tum ad pedum, coxarum, renum, omnium articulorum tormentum, capitiſq; dolorem acutum, experti ſumus admodum conferre, niſi citò decidant. è quibus quæcunque dicuntur ἐγχίκολλα, cum ita glutinentur, vt vix reſolui poſſint, & corpori inhæreſcant, vinculum non requirunt: alia verò decidunt, niſi faſciis contineantur, de quibus nunc loquitur. Inquit igitur / hæc autem ſic, vt neque premant, neque decidant / quaſi ita ſcripſerit, quæcunque medicamenta non expedit citò cadere, ita vincienda ſunt, vt affecta parte ſub vinculo non coacta valenter teneantur, quod idem ſignificat, ac non decidant. In his igitur, quæ extrinſecus ſuperdantur, ſatis verba hæc excuſſa H
ſunt: conſideremus rurſus, num de partibus corporis illud verè dicatur / caſura ſanè deteriora ſunt, quùm citò cadunt /. non nulli ſiquidem orationem hanc falſam exiſtimant, quos fallunt partes putreſcentes, quæ celeriter excidantur neceſſe eſt. quod ipſum per ſe verum eſt, nihil tamen illi repugnat, multum enim intereſt inter ea, quæ caſura ſunt, & quæ excidi debent. ſæpè enim oſſis teſta, vel ſquamula tempore decidit, quas præſtat à natura compulſas tempore paulatim abſcedere, quàm ſub irritantibus præſidiis, aut ſub inſtrumentis reſoluẽtibus cadere. quæcunque enim ſubita vi extrahuntur, ſinus fiſtulis ſimiles relinquunt: vbicunque caſura ſubereſcente calloſo quopiam vel carnoſo remittuntur, locus quàm primùm plenus cõſpicitur, & celeriter ad cicatricem perducitur, ſi medicina modicè ſiccans, atque adſtringens adhibeatur. Atqui non nulla etiam neruoſa, & à membranis non abhorrentia, ſæpiùs excidunt, paulatim tutò longo tempore ſuppurantia: quæ ſi cogantur vehementibus medicamẽtis, id eſt acrioribus, vel ſi inſtrumento quopiam, ſeu digitis noſtris euellantur, reliquas partes afficiunt, inflammationem, febrem, delirium, neruorum diſtentionem concitantia. Iam verò ad reliquum, nempe ad tertium genus eorum, quæ cadere diximus, pergamus, hæ aũt ſunt (vt non nulli concipiunt) faſciæ, quas aiunt, vbi laxæ ſunt, futurumq; omnino eſt, vt cadant, vtilius longiori tẽpore cadere.

ſed

A ſed hoc falſum eſt, ſiquidem, quæ malè affectis partibus circundatæ ſunt, ſatius eſt cadere quàm celerrimè, ne dum tempore: atq; adeò expectare non debes, dum illæ cadant, ſed citò ipſe iuncturam ſoluens rurſus moderatiùs deligare. quare non nulli ex iis, qui ſic exponunt, fatentur expeditius eſſe, laxas faſcias citò cadere. Sed, quod ab Hippocrate effertur, præciſè dicitur, niſi quiddam aliud intelligatur, vt vniuerſa oratio ſit huiuſmodi / caſura, quùm diutius manent, deteriora ſunt iis, quæ celeriter cadunt /. ſed, ſi hoc detur / cadere / minimè ꝓbabiliter refertur ad alias faſcias. Ecquis tam diu expectat in iis, quæ ſpōte ſunt caſura, cùm poſſit celeriter ſoluere, & rectè deligare? alii verò in contrariam partem inclinantes, veram quidem dixerunt orationem, ſed explanando verba contorſerunt. nam, qui nō contorta eſt hæc expoſitio? Caſura deteriora ſunt, quàm non caſura, præſtat tamen ea citò decidere. vt vna ſententia contineatur priori parte orationis hactenus / caſura deteriora ſunt /: & rurſus ab alio principio orſi legamus / ταχέως ἀποπιπτόντων, hoc eſt citò cadant /. At contorta eſt (vt diximus) hęc expoſitio iuxta figuram loquutionis σύναρθρον appellatam. adde quòd ſi illud / caſura ſanè deteriora / in vniuerſum accipiatur, falſum eſt: compluribus enim cadere bono eſt. Melius eſt igitur (vt narrauimus) orationem ad ea referre, quę ſuperimponuntur,
B & ad partes caſuras: faſcias verò, & poſtremam expoſitionem reiicere.

24 *Ad quæ autem faſciæ ſpectant, vel quæ ſuper alias dantur, vel quæ primæ iniiciuntur, vel vtraque.*

Supplēdum eſt / hæc ſunt /: dein protinus legendum / faſcię quæ primæ iniiciuntur, efficiunt, vt quæ abſceſſerunt, propellantur / & quæ ſequuntur. / Spectant / dixit ἴσχεται, eo ſignificans, quaſi deſiderant, & ſibi vendicant, & ſpectant, quæ rurſus omnia idem ſibi volunt, nempè quæ vinculi vires ſint, quæve opera. Voco autem nunc opera, non operas, ſed effecta, quomodo domus opus eſt ædificatoris, fabri lectus, textoris veſtimentum. In vinculis itaque, præſertim quæ ad fracturas adhibentur, binæ faſciæ obuoluuntur, antequam panni iniiciantur, ſecundum hos reliquæ. Priores duas Hippocrates proprio nomine dixit ὑποδεσμίδας: iuncturam verò, quæ ex his fit, nuncupauit ὑπόδεσιν. Audiamus deinceps ipſum dicentem, quæ præſtare poſſint tam illæ faſciæ, quæ primò iniiciuntur, quàm faſciæ communiter. debuit autem primùm explicare cuius gratia vincula à medicis iniiciantur, quomodo primùm partitus eſt, aſſerens alia ſanare, alia ſanandi ſocia eſſe: tum qua via in-
C iectum vnumquodq; eorum ſanet. ad curationis enim conſilium reſpicientes idoneam iuncturam inueniemus. indicabit autem conſilium valetudo, quæ curabitur. Hippocrates tamen non ita ſcripſit, ſed hactenus præfatus, qualem adhibere iuncturam debeamus, tranſit ad opera, & vires ipſius.

25 *Faſciæ, quæ primæ iniiciuntur, efficiunt, vt quæ abſceſſerunt, propellantur: hiantia coniungantur: contracta ſeparentur: peruerſa dirigantur: aut contraria.*

Abſceſſiſſe nunc dicit, quæcunque corpore integro cum aliis partibus iungebantur, hæc, cum aduerſa valetudo eſt, vnitatem & contactum non amplius retinent. Vnitas quidem abeſt omnibus fracturis, vlceribus, fiſſis, contuſis: contactus verò abſceſſibus, ſinibus, inflationibus, tumoribus. Hiantia dicit, quæ plurimum inter ſe recedunt, quod fit duobus modis, vel vbi ipſa tota, vel vbi oræ duntaxat inter ſe diſtant. Ergo conſilium curationis eſt, quæ abſceſſerunt propellere: hiantia coniungere: peruerſa dirigere, quod communiter ad omnia ſuperiora pertinet. græci hoc ἐπανορθοῦσθαι & διορθοῦσθαι dicunt, ſignificantes, quæcunque aliquo modo excedant, in ſtatum reſtituere moderatum. Conſilia igitur in vinculis
D adhibendis hæc ſunt: quanquam eorum vis non modò hæc præſtat, ſed interdum etiam contraria: cùm rectè iniiciuntur, hæc: quùm malè, contraria. Meritò igitur in extrema oratione adiicit / aut contraria /. conſtituit enim oſtendere, quid faſciæ, quæ primò iniiciuntur, efficiant, & non tantùm de rectè adhibitis tractare. In principio ſanè huius orationis / ad quę autem faſciæ ſpectant, vel quæ ſuper alias dantur, vel quæ primæ iniiciuntur / loquitur de omni vinculo, non de optimo tantùm: ſi quis tamen de optimo tantùm velit ipſum agere, quod in extrema oratione additur, hanc ſententiam habebit. Sicut in habitu præter naturam alia diducta, hiantia alia, non nulla peruerſa conſpiciuntur, ſic videre licet alia vitia his contraria. corpore enim benè valente, quùm moderata cuncta ſint, omne vitium inde oritur, quòd moderatio corrumpitur. Ergo, ſicut quæcunque naturali habitu ſunt, vbi cum quibuſdam continuantur, vel quædam contingunt, amiſſa vnitate & contactu ægrotare & habere præter naturam dicimus: ita etiam, quæ neque continuabantur, neque ſe contingebant, vnitas & contactus morbo implicabit. quare, quùm hæc contraria ſint, vbi curentur, contraria conſilia exigent. Illa verò videbuntur rationi repugnare, quæ contraria ſunt peruerſis, directaq; nuncupantur. oportebit enim, & hęc (quantū ex propoſita oratione colligitur) peruertere,

tere, qui effectus non ampliùs eſt vinculi idonei, ſed alieni. verùm, ſi quis meminerit eorum, E quæ ab Hippocrate de femore, & de humero traduntur, comperiet his rectum habitum præter naturam eſſe: quùm ſecundum naturam in exteriorem & priorem partem gibba ſint. Sed quendam hoc latuit, qui ſemur humerumve tranſuerſum fractum, primò quidem rectũ compoſuit, tum callo glutinandum in eo habitu deligauit: ſed, quùm naturalem oſſium habitum animaduerteret, eumq; ſeruandum eſſe intelligeret, ſentiens fractum os nõ dum callo ſolidatum, aqua calida perfudit oleo copioſè adiecto: dein vehementer extẽdens, primò quidẽ perfregit vt initio fractum fuit, tum naturali figura ſeruata compoſuit, poſt hæc ita figuratũ naturæ commiſit callo glutinandum. Quare verum eſt non ſolùm imprudentes medicos ob alienũ vinculum contrariam vtilitatem ſuperioribus afferre, ſed optimos etiã de induſtria: quoniam, quæ præter naturam duplicata ſunt, ad contrarias partes conuertunt: in ijs, quæ coaleſcunt, coniunctionem ſoluunt. videmus enim quibuſdam exulceratos digitos cohærere, ita labra, & palpebras. Spectare igitur hęc oportet in huiuſmodi vitiorum curatione, quorum ſingulorum propriam iuncturam ſubijcit, primò proximis verbis agens, qua via parari faſciæ debeant.

26 *Iam verò Faſciæ parentur leues, tenues, molles, mundæ, latæ, ſine ſuturis, ſine eminentijs: ita* F *valentes, ne extentæ rumpantur, & paulo ampliùs: non ſiccæ, ſed eo humore madentes, qui ſingulis ſit idoneus.*

Scripſit iam antè de faſcijs, ſed mutila quædam, ex quo colligitur librum hunc, neque ab Hippocrate fuiſſe adeò politè limatũ, vt edi poſſet, neq; à filijs. nemo enim poſt obitum Hippocratis eadem, vel breuiſſima etiam oratione attigiſſet, ſed vel hæc, vel quæ antè propoſita ſunt, reſecuiſſet. dixit enim ſuperiùs / faſciæ mundæ, leues, molles, tenues / nunc adiungit opus etiam eſſe, vt latæ ſint, ſine ſuturis, ſine eminentijs, tum valentes, non ſolùm ſic, vt non rumpantur, quùm vehementiùs extenduntur, ſed eo etiam ampliùs, hoc eſt validæ ſint, & firmæ, quo fidelius teneant. Præcipit autem, vt ſine ſuturis ſint inæqualiter prominentibus, & ſine eminentijs, quæ ſunt in ijs, quæ texuntur, interdum de induſtria, interdum inuito textore, oblongis quibuſdam extantibus, modò ex ipſo ſubtegmine, modò etiam ex purpura. ſed & ſeminæ in ijs, quas vocant σαρυφὰς, data opera omnino hoc faciunt. quæ omnia caueri iubet. At quod inquit / faſciæ parentur latæ / ijs annumerari poteſt, quæ minus accuratè proferuntur. nam, ſi anguſtis comparentur, poterit quis redarguere, conferens eas cum iis, quæ iuſto G latiores ſunt: ſed ſi ad moderatas, quod à moderato in vtramuis partem recedit, ſiue amplius ſit, ſiue minus, id omne vitioſum eſt. Quorſum adhibeantur tenues, leues, molles, mundæ, ſuperius dictum eſt. Quod addit / non ſiccæ, ſed eo humore madidæ, qui ſingulis ſit idoneus / ad faſcias quoque refertur. quo autem motus argumento id præcipiat, euidentiſſimum eſt. in nullo enim vinculo ſiccas admouendas cenſet, ſed ex eo humore madefactas, qui σύμμετρος, hoc eſt idoneus ſit ſingulis vitiis, quæ curantur. Siquidem cerato liquido ſimplici, & quod picem habeat, & vino nigro auſtero madefieri has docuit in opere de fracturis, & de articulis. Quòd ſi iniiciantur ſiccæ, præterquam quòd ea ope carent, quam afferunt madefactæ, comprimendo ipſas partes, quibus ſuperdantur, earum calorem augent, atque ea de cauſa proximorum locorum humores euocãt ad ſedem affectam: quod cùm tumores excitet, cuiuis conſtat maximo eſſe detrimento.

27 *Quæ abſceſſerunt quidem, eatenus, vt quæ ſublimia ſunt, ſedem contingant: at non premant. Incipiendum verò à parte ſana, & quà vlcus eſt finiendum, vt quod ſubeſt, effundatur, neque aliud vltra cocat.*

Siue fracti oſſis partes præter naturam inter ſe receſſerint, ſiue quæ coniuncta ſunt, inter ſe H dehiſcant, ſiue magnũ vulnus ſit, coniungenda ſunt, dum ſe tangant, non tamen vrgeant. quandoquidem partes, quæ ſic deligarentur, inflammatio & dolor inuaderet. De his autem nunc potiſſimum loquitur, quæ ventriculi nuncupantur, idq; exempli cauſa, hoc enim ipſe explanauit in ſequentibus. Illud verò / eatenus, vt quæ ſublimia ſunt, ſedem contingant, at nõ premant / communiter refertur ad alia omnia, quorum naturalis contactus, vel coniunctio ſoluta eſt. ſed, quæ proximè ſubiicit, cùm inquit / incipiendum verò à parte ſana, & quà vlcus eſt, finiendum / patet de tumoribus dictum eſſe. ab iis enim ſaniem effundi oportet, & glutinari omnis tempore nullum ſuccum concurrere ad partem. quod ſanè continget, vbi imum ſinum adſtringamus, dum comprimatur: tum paulatim vinculum laxemus, vſque ad os ſinus, quod ſeruare apertum debet, & deuexum. ſinus itaque, vbi puros reddiderimus, glutinare volentes, ea ratione deligabimus. At vbi latum os ſcapularum ſummum à iugulo receſſerit, ſublimior ipſius pars valenter comprimi, & cogi debet, nullum enim afferet incommodum eiuſmodi preſſus, quemadmodum, vbi iugulo comminuto altera pars eius ſublimior ſit: minus tamen comprimemus hanc, quàm latum ſcapularum os ſummum, alias inſuper fracturas minimu u,

veri

A veriti ipſam inflammationem. Nos itaq; de omnibus, quę abſceſſerunt, locuti ſumus, Hippocrates aũt exempli cauſa de ſolis ſinibus, in quibus deligandis, moderationem apertè docuit, cùm ait / quæ ſublimia ſunt / hoc eſt, quæ abſceſſerunt, / ſedem conningant, at non premant /, ſedẽ videlicet id nuncupans, quod abſcedenti corpori ſubiectum eſt. perpetuò autẽ debet inhæreſcere, inſidereq; quod admouetur. ſiquidem priuſquam partes ſe contingant, nullo modo poſſunt inter ſe glutinari, glutinantur enim, cùm ſe contingunt, & nõ vrgent. In aperto ſanè eſt neminẽ ſimpliciter imperaturum, vt ſinus, qui glutinatione indigent, ita vinciantur, cùm primò vindicãdi ſint ab inflãmatione, dein purgandi, aut ſiccandi: præterea ſi quid carnis tabuerit, reficiendũ: at nec fiſſa, nec contuſa, quæ ad vlcera ſimul & ſinus ſpectant, per propoſitum vinculum conuenit curare, quùm primò incidunt, ſed ſimul atq; inflãmatione vacãt, & ſicca ſunt. In vtriſq; autem dixit continui ſolutione carnoſas partes affliciari, cũ eo ꝙ aliquid ſanguinis inter eas ſubſiſtit, quod commune eſt abſceſſus & ſinus. pars enim, quę ſic afficitur, quouſque aperta nõ eſt, abſcedere dicitur, idq; vitium nominatur abſceſſus. Verùm, ſi quà aperiatur, vt humor, qui receptus eſt, exitum habeat, vitium iam non ampliùs abſceſſus, ſed ſinus vocatur. Omnia igitur hæc mala perpetuò iuncturam poſtulant, cæterùm non perpetuò ſimilem. quoniam ſuperueniente
B inflammatione, iunctura ne per ſe quidem expetitur: ſicut neque vbi ſuppuratio fit: quùm ſinus iam eſt factus, & caro increuit, moderata admodum opus eſt, ita, vt quæ abſcedunt, ſedem non contingant. per os enim demittenda ſunt purgantia, & aperientia medicamenta: vbi glutinãdi tempus eſt, quod Hippocrates nunc agit, neceſſaria eſt vinciendi ratio, quam tradidit. Sed nemĩnem decipi velim exiſtimantem, velle Hippocratem ſinus omnes ita deligari. oſtẽſum enim eſt non omnes, ſed quibus nullum aliud acceſſit malum, nempè quùm nec inflammatio eſt, nec putreſcit caro, nec ſordes aut ſuccus ſubſiſtit. quoniam ipſi vnius generis ſoli per ſe ſuam curationem admittunt. Hæc autem abundè fuerunt à nobis diffinita in libris de ratione curandi.

28 *Atqui obligentur recta rectè, obliqua obliquè, eo modo figurata, & quo minimè lædantur, & quo faſciæ non premant, non laxentur: quem habitum non mutabunt, quùm ſuſpendendi, aut collocandi cauſa, mouenda erunt. ſed ſimiliter hæc omnia ſe habebunt muſculi, venæ, nerui, oſſa, benè contenta, & benè ſuſpenſa.*

Recta & obliqua nunc dicit non partes corporis, ſed abſcedentia, de quibus agit exemplo
C dumtaxat ſinus adducto, qui ad longitudinem eius, in quo fit, relatus, prorſum vel rectus eſt, vel obliquus. Rectum igitur nunc intellige decliuem, obliquum verò eum, qui talis non eſt. Vocauit autem rectum ſinum, cuius os in inferioribus partibus ſitum eſt, imum in ſuperioribus: obliquum verò, vbi ſpectat ad latera. Veruntamen fiunt etiam ſinus, quorum ſitus his contrarius eſt, quippe quorum imum ab inferiori parte ſit, os à ſuperiori, quos, vt detur exitus ſaniei, imos aperire rurſus oportet. quòd ſi os ab inferiori parte penitus nõ fuerit, ſed à latere, neceſſe eſt commodum partis habitum & vinciendi modum, vt inde ſanies excernatur, inuenire. tanta enim in talibus eſt habitus vis, vt ſæpenumerò nos, eo variato, os, quod à ſuperiori parte videbatur, in inferiori collocauerimus. Femur itaque, in quo ſinus verſabatur, os habens prope inguen, imum prope genu, ſanauimus, quùm ita figuraremus, vt inguen genu ſuperius eſſet, quod facilè ceſſit, ac ſine dolore, popliti ſubiecto puluino molli: eadem quoque via ſinus in poſteriori parte cruris, quæ carnoſa prominet, quorum os popliti finitimum erat, ad ſanitatẽ perduximus, extremum pedem ſublimiorem poplite collocantes: brachium præterea ſinu detentum mitella ſuſpendentes, ſæpè curauimus, manum cubito alriorem conſtituentes: cubiti articulo ſimiliter offenſo, ſic, vt ſinus iuxta ipſum inſidens à ſuperiori parte humerum, ab inferiori
D brachium occupet, maximè accõmodatur, qui nunc dictus eſt habitus, in quo articulus vtroq; oſſe humilior collocatur, cubiti ſcilicet & humeri, in quo caſu, duabus vtimur faſciis, quarum vtraq; à vitio orſa ad os, quod in articulo eſt, finitur. Ergo, vbi ſinus rectus omnino ſit, iuncturam adhibebis, quæ in neutram partem inclinet, perinde, ac ſi fractum membrum deuincias, quod rectum debeat conrineri: ſed, ſi ad latus conuertatur, vinculum æquè eodem ſpectet, & is habitus ſeruetur, quo ſanies exitum habeat. Deligare autem debemus affectam partem in eo ſtatu, quo continenda eſt, ſcientes ea, quæ mutantur, magnopere lædi, ita, vt neceſſe ſit, non nulla ex his, quæ attollebantur, ſubſidere, quædam, quæ deprimebantur, aſſurgere: quo neceſſariò fiet, vt quæ attolluntur, vrgeantur à faſcijs, quæ ſubſidunt, cùm faſciæ relaxentur, nõ contineantur. Dixit autem Hippocrates in faſcijs, quæ premunt ἀποπιέζειν: in ijs, quæ laxantur, ἀποχαλᾶν: imperauitq;, vt propriam ſinui iuncturam inijciamus. cum habitum deligentes, ſub quo neque faſciæ premant, neque laxentur. nam, vbi laxentur, coguntur affectæ partes mutari. Quòd ſi vinciendi tempore ſimpliciter obliquum ſinum dumtaxat ſpectemus, obliquam iuncturam admouebimus in eo habitu, in quo durare vitiatæ partes non poſſunt, vbi contineantur, aut ſuſpendantur. vbi autem alligatæ partes moueantur, non nullæ adſtringentur, nõ nullæ laxabuntur. quæ in figurando mutentur, ipſe nominatim expoſuit, cùm inquit / muſculi,

venæ

venæ nerui, oſſa/his enim continetur corporis moles. Intelligendæ autem venæ ſunt iuxta ma- E
lorum conſuetudinem, non ſolùm, quæ nunc venæ nuncupantur, ſed etiamnum arteriæ. Mens
igitur totius orationis hæc eſt: cuius ſingula verba non admodum obſcura ſunt, fortaſſe tamen
non ab re fuerit ea paucis declarare. ἀναλήψιος, hoc eſt ſuſpendendi vocabulum accipit in bra
chio, quod, vbi deligatum eſt, collocatur in mitella, quæ à cubito ad manum excipiens, ipſum
ſuſtineat: θέσιος, hoc eſt continendi in crure. Patet autem id, quod ſuſpenditur comprehen-
di ſub genere eorum, quæ continentur. In fine orationis/benè contenta/ εὔθετα dixit, /bene
ſuſpenſa/ εὔοχετα: illud ad crura, hoc ad brachia refertur.

29 *Tum eo modo figurata ſuſpendantur, & iaceant, quo minimè lædant, & ſecundum naturam ſint.*

Non aliud eſt, quod minimè lædit, quàm quod ſecundum naturam eſt: ſed vni & eidem con
tingit ſecundum naturam eſſe, & minimè lædere. quid hoc ſit in opere de fracturis ſatis ab ip-
ſo expoſitum eſt: quod & hic etiam ſuo loco exponetur.

30 *Quæ verò non abſceſſerunt, contraria ratione.* F

Quidam adiecta negandi particula/non/ſcripſerunt/quæ verò non abſceſſerunt/aſſeruntq́;
vbi abſceſſerit aliquid, vtẽdum eſſe vinciendi ratione ſuperiùs poſita, vbi nõ abſceſſerit, cõtra-
ria. Ratio ſuperiùs poſita, incipiebat à parte ſana, & ſuper vlcus deſinebat, coarctãdi vim remit
tens. contraria igitur incipiet ab vlcere ac fractura, & ſuperiùs procedet laxiùs adſtringẽs. Sed
qui verba hæc declarant citra negationẽ ſcripta, cõmonere ipſum aiũt, vt, vbi operam damus,
vt quæ præter naturã contracta ſunt, aut cõmiſſa, abſcedant, ſuperiorem vinciendi rationem
immutemus. Perſpicuũ autẽ eſt, vbi ea, quæ admodum inter ſe iuncta ſunt, quocunque modo
non cõuenienter inter ſe cõcurrerint, deducere volumus, contraria vinciẽdi ratione opus eſſe.
quin & in multis magnis vulneribus, in quibus, ima parte non ſaneſcẽte, cutis agglutinatur, vel
ex duplicatis oris altera ſuper alteram excedit, item ad ſimilitudinẽ orarum cutis, in illis fractu
ris, vbi fracti oſſis extremitates altè ſunt diductæ, quæ cõcurrerunt, abſcedere debere, id quoq;
in aperto eſt. quod ipſum illis quidẽ oſſibus accidit, quæ intrinſecus multũ caua ſunt. Hęc qui-
dem per ſe vtilia eſſe certò ſcimus. quæ quis nunc reprehendere poſſet, vt malè adducta, co ꝙ
propoſitis verbis nullo modo accõmodentur, ita enim habent/quæ verò abſceſſerunt cõtraria G
ratione/. at non idem ſignificatur his verbis/quæ verò abſceſſerũt/atque illis,/quæ verò vt ab-
ſcedant, operam damus/. debuerunt hi ſicut prioree negationẽ præponere verbo/abſceſſerũt/
ſicq́; orationem ſuæ ſententiæ cõſonãm reddidiſſent, ſcripturamq́; ita mutatam potuiſſent ſuo
iure exponere: nã, ſi ita habeat, vt nunc habet, eorum explanatio aliena eſt. Ne putes igitur hic
de ijs tractari, quæ operã damus, vt abſcedant, hæc ſiquidem in ſequentibus oſtẽdet, ſed de ijs,
quæ abſcedunt, & nondũ perfectè abſceſſerunt, vel quamuis perfectè abſceſſerint, non dum ta
men verſa ſunt in ſinũ. amant enim hæc primò curationem, quæ dolorem leniat, cõcoquat, &
pus moueat: ſed poſtquã ad ſuppurationẽ venerunt, aperienda ſunt, vt exitum habeant: tum ſi
quæ remaneant inflammationis reliquiæ, qua parte continetur pus, quod effunditur, ſoluendæ
ſunt ex toto: deinde (ut poſui) ſiccare conuenit, & carnẽ producere: quibus factis, ubi vnus ipſe
relinquitur ſinus nulli uitio iunctus, ac neq; inflãmatio eſt, nec ſordes, nec ſuperat humor, aut
deeſt caro, ad glutinationẽ ueniendũ. Ergo nihil mirum eſt, ſi iubet cõtraria fieri in his, quæ ab-
ſcedũt. nouit enim quilibet, qui medicinalẽ artẽ profeſſus in operibus eius uerſatus ſit, abſceſ-
ſibus, qui maturari poſſunt, inimicũ eſſe, ſi quid eius humoris in pus uerſum effundatur, magis
enim ad rẽ pertinet, expeditiusq́; eſt intus ſubſiſtentẽ reliquũ iuuare. in quo caſu affecta pars, H
quod ad morbum attinet, uinculum non requirit, cùm hoc ahhibeatur, nõ quò per ſe curet, ſed
quò iuuet curantia. Diſtat ergo abſcedentium curatio à totis ſinibus, in abſceſſibus enim expe
dit prius q̃ ad maturitatẽ peruenerint, nihil effundi: cõtrà in ſinibus, excretis omnibus nihil in-
tus relinqui. Præterea abſceſſibus nullo ore prorſus eſt opus: ſinus os requirunt, idq́; apertum.
Item quæ abſcedunt, ſub calido cataplaſmate, & madefaciendi uim habente, coqui debẽt: ſinus
per uehementer ſiccantia puros reddere, ſiccosq́; oportet. Ad hæc ſinus propoſito uinculo cu-
rantur: abſceſſus non alio nomine uinculũ poſtulant, q̃ ſanantiũ præſidiorum cõmoditate. Sed
Aſclepiades illud/quæ uerò abſceſſerunt contraria ratione/referens ad uinculum, eius mẽtem
uniuerſam eſſe autumat. Quòd ſi partẽ ſic figuratã deligaueris, ut faſciæ neq; premant, neq; laxẽ
tur, hoc totum ſm naturã eſt: in ijs uerò faſciis, quæ abſceſſerunt cõtraria efficito, hoc eſt cõtra-
rio modo figurans deuincito. Scribit aũt ad uerbũ ſic/Si quo modo parte figurata uinculũ abſce »
dat contrario figuratã alligato, ut ſi, ubi extento cubito humerũ deuinxeris, faſcia non maneat, »
ſed recedat, cõtrà, atq; ubi extentus erat figurato, hoc eſt cubitũ inflectẽs ipſum denuo uincito. »
quoniã uerò ſecundum naturalem habitum crura extenta ſunt, ſi, quem ijs curuatis deuinxiſti, »
extẽdere iuſſeris, cùm muſculi locũ mutent, diducetur faſcia ab illis locis, à quibus muſculi »
receſſerunt,

A receſſerunt, quòd contrario modo figurentur, atque vbi curuata erant. ſiquidem crura ex-
tenta vincienda ſunt, eoq; modo figurata continenda/. Hactenus Aſclepiades, proximum
iam eſt, vt ad alia verba tranſeamus.

31 *Vbi verò hiantia coniungenda ſint, in cæteris eodem modo, tantùm ab vlterioribus aliquid addu-
cendum erit, & paulatim comprimendum. Primò quidem minimum, deinde magis, maxima com-
preſſio contactu terminetur.*

Reducamus in memoriā id, quod ſummatim Hippocrates à faſcijs, quæ primę inijciuntur
fieri dixit his verbis, quorū principium eſt / faſciæ, quæ primæ inijciuntur, efficiunt, vt abſce
dentia propellantur / tum ea, quæ hactenus ab ipſo prodita ſunt. ſupplebimus enim hac via
id, quod ꝓpoſitæ orationi videtur deeſſe, ſic, vt eo adiecto talis fiat / vbi verò hiantia coniun
gere oportet, in cęteris eadē agemus, tantum ab vlterioribus aliquid adducemus / & quæ ſe-
quuntur. Hiantia verò nunc ab ipſo dici exiſtimandū eſt, quę præterq̄ ꝙ vltra debitum inter
ſe recedunt, vtranq; etiā oram habēt in exteriorē partem cōuerſam: quod in vulneribus fieri
conſtat, vehementi interdū inflammatione accedente: vbi, cum carne altè admodū vulnera-
B ta tranſuerſus muſculus incidatur, deinde nō glutinetur, iungaturq;, ſed magna inflammatio
ſequatur, ſub qua extenta cutis vtrinq; proximā horā attrahat, ab vtraq; parte vulnus hiabit.
Einſmodi figuram repręſentant labra inflāmata, palpebræ, & cutis, quæ glandem tegit: in ca-
pite etiā cum aperta cutis eſt, vt locus terebræ ſit, adiecta inflāmatione hiantium ſpeciem vi-
demus, idq; ſæpius accidit, potiſſimū, vbi caute coacta ſpacium, quod in medio eſt, linamētis
implemus. id quod interdū facimus, vbi aut muſculorū vulnus trāſuerſum altè inſederit, aut
ſanguis eruperit, lintea carpta (quæ μοτοὺς vocant, id eſt linamenta) inſerentes: atq; vbi time-
mus, ne cutis ſaneſcat, vtrinq; cōtracti muſculi partibus nō glutinatis. Poſtulant ſanè cuncta
hæc vitia & alia præſidia, quæ inflāmationem ſubmoueant: verū ipſe nunc nō quamlibet cu-
iuſq; morbi curationē exequitur, ſed eam, quæ proprie vocatur chirurgia. Hiantiū igitur vin
culū idem eſt, quod abſcedentiū, quod ad reliqua ſpectat, orſum enim à parte ſana paulatim
ad cutem venit aperte vlceratam: ſed eo diſtat, ꝙ in his ab vlterioribus incipit, q̄ in abſceden-
tibus, quodq; cōpromiſſionem intendit vſq; ad hiatum. In ſinibus igitur vinculū ab imo in-
cipiebat: at in hiantibus nō recte inde orditur, vbi quaſi radix eſt, ſed longius à parte ſana.
præterea cutem paulatim adducit ad vlcus, quā compreſſionē non remittit, ſed paulatim in-
tentū primo ambitu cutem premit, deinde magis. Vocabulū / primo / non nulli accipiunt in
C vno vinculo, nō nulli in pluribus. ꝙ ſi ad vnum referatur, notabit vinculi principium: ſin ad
plures, primū vinculū vniuerſum oſtendet. vtrunq; autē verè dicitur aliter in alijs affectibus,
non genere, ſed magnitudine inter ſe diſcrepātibus, ſi quidē oras leuius in exteriorē partem
conuerſas vno tantū vinculo reducere ad naturalem habitū conabimur: vbi amplius hient,
vi nō cogemus, cùm primò deligabimus, tunc enim magis ad rem pertinet inſiſtere inflāma-
tioni, q̄ componere hiantia. Adijcitur autē poſtremis verbis / maxima cōpreſſio cōtactu ter-
minetur/ quoniā hiantia magis adduci poſſunt, q̄ vt ſe cōtingant: ſed vbi ſic adducta ſunt, al-
terū altero vrgetur, & dolet, eoq; ipſorū inflammatio augetur. ducenda ergo ſunt, quę hiant,
vt ſe cōtingant, ſed nō vltra id. Hæc autē ſcriptura dupliciter legitur, in quibuſdā exempla-
ribus/ maxima cōpreſſio contactu terminetur/, quā agnouit Aſclepiades: in alijs autem/ ma-
ior compreſſio contactu terminetur/. quæ/maxima / habet, ſicut potior eſt, ita etiā vetuſtior.

32 *In diducendis ijs, quæ contracta ſunt, ſi inflammatio eſt, contraria ratione vti oportet: ſi ea non eſt,
præparatione eadem, ſed vinculo contrario.*

Contraria ratio eſt cōtractionis, atq; hiatus, ſiquidē ſub hoc labra plurimum inter ſe in cō-
D trarias ſedes recedunt, ſic, vt alterū in dextrā partem, reliquum in ſiniſtrā conuertatur: cōtrà
ita inter ſe cōcurrunt, quæ contracta ſunt, vt vel vnum alteri inſidat, vel inter ſe duplicentur
quodammodo, vel inſtar eorū, quæ inuoluta ſunt, implicentur: id, quod interdum ob inflāma
tionem accidit, nō aliter q̄ contrarium malum, ſub quo hiantis corporis partes plurimum in-
ter ſe diductæ in cōtrarias ſedes recedunt. Neq; mirum eſt, ſi ab eodem morbo inflāmatione
videlicet, hi cōtrarij caſus oriuntur, cùm non ijſdē particulis vehementer inflāmatis vtrunq;
accidat, vt hient & cōtrahantur. in oculis enim, vbi exteriorē palpebrarū cutem ingens inflā-
matio male habeat, & intentione quadā proximum locū afficiat, palpebra ob inflammatio-
nem intenta, in exteriorē partē cōuerſa aperte deprehenditur: ubi non cutis, ſed interior tu-
nica, quæ vſq; ad nigrum oculi pertinet, valde inflammetur, palpebra tunc in interiorē partē
trahitur. quæ res, cū ambabus accidit palpebris, morbum facit, quē φίμωσιν dicunt, ſub quo
aperire æger oculum non poteſt. quod vitij genus labris interdū incidit, tum cuti quæ glandē
tegit, & ano: quorum cauſa eadē eſt: exteriores enim eorum partes inflāmationis vi in inte-
riora vertuntur. eadē vitia & in fœminarum naturalibus verſantur. ſimile quoddā accidit &
vulneribus, & iis, quę vtcunq; vlcerantur. interioribus enim partib⁹ inflāmatis peruertuntur

vlcerum labra in interiorem partem: ſed cõcidunt etiam intrò, in quo caſu extenuari & ema- E
creſcere ac putreſcere eadem labra neceſſe eſt. nam qui aliter fieri poſſet, vt prompte intror-
ſum conuerterentur? Deficit etiam pars interior, vel ꝙ non ſubminiſtretur alimentum, quæ
res ad tabem perducit: vel ꝙ ſubiectę carnis ſcalpelli opera plus iuſto exciſum fuerit, vel ꝙ pu
treſcens abſumatur. Ergo huiuſmodi affectibus ſuccurrit idoneum vinculũ, quod vbi inflam-
matio accedat, non ſolum per ſe non iuuat, ſed onere etiam lædit. Adhibetur autem commo-
ditate medicamentorum inflammationem curãtium. quò ſpectans dixit Hippocrates debere
nos, quæ contracta ſunt diducentes, vbi inflammatio quidem eſt, cõtraria ratione iuuare, hoc
eſt à vinculo cauentes. quoniam, niſi magna neceſſitas vrgeat, vt quædam teneantur inflam-
matis partibus ſuperiniecta, nullo modo deuincimus: cumq; hęc confidimus poſſe ſine vincu-
lo manere, faſcias ad continendum non inijcimus. Accipimus autẽ lintea q̃ tenuiſſima, & le-
uiſſima: ac circuitibus, quantum fieri poteſt, rariſſimis, vel vno tantũ etiã contenti ſumus: quæ
res plures medicos latuit, inflammatis partibus, quà tumor eſſet, ſuper cataplaſmata imponen
tes duros & graues panniculos, multam lanam, plures faſcias, quę per ſe omnia ſunt inflam-
mationibus aliena, cùm onere potiſſimũ offendantur. Iam verò in ijs, quæ citra inflammatio-
nem contracta ſunt, iubet, vt faſciarũ præparatio eadem ſit, quæ prius: vinculum verò contra- F
rium, atq; in hiantibus. Siquidem in illis faſcia longe orſa, à parte ſana, euoluta ad ipſum hia-
tum procedebat, paulatimq; compreſſio eius intendebatur: at in cõtractis ab affecto loco in-
cipientes faſciam euoluimus ſuper cutem, quę iuxta eſt. Adiungi verò hic debet, quod ab Hip
pocrate prętermittitur, vt qui non conſtituerit ipſorum, quos memorat, affectuum vniuerſam
curationẽ docere, ſed eam duntaxat, quæ manu adhibetur. nos verò vt ſermo abſoluatur, q̃d
reſtat adſcribemus. Vbi quid eorum, quæ cõtracta ſunt (vt dictum eſt) diduxerimus, ſubiectũ
locum, in quem labra inciderunt, implere linamentis debemus, vel idoneo medicamento, do-
nec contractæ partes proximæ cuti æquentur, tum propoſitam vinciendi rationẽ admouere.

33 *Dirigere item vbi peruerſa oporteat, catera fieri eadem debent. In ijs autem, qua receſſerunt, ad-
ducendis, vincire opus eſt per faſcias, qua primò inijciuntur: tum glutinare, atque ſuſpendere: in
contrarijs vero contrà.*

Corpus peruertitur, vbi aliquid ſua ſede, modo in exteriora corporis, modò intrò in ſpa-
cium quodpiam laxius mouetur, quẽadmodũ in naſo: qui, ſi quid vel oſſis, vel cartilaginis in G
exteriorem partẽ recedat, ab exteriori parte deprauatur: ſin in foramen interius, ab interiori,
ad cuius exemplũ reliquæ partes peruertuntur. Conſtat autẽ & in ijs cõmune cuiuſq; cura-
tionis conſilium præſidia oſtenſurũ. eſt autem commune vbiq; conſilium contrarijs cõtraria
curare. quocirca nunc etiam, quæ receſſerunt, & per alia auxilia (de quibus tractare nunc ꝓ-
poſitum non eſt) & per faſcias coniungenda ſunt. docuit autẽ ipſe deligandi modos huc per-
tinentes, iuncturam vt (ipſe antea ſcripſit) ad ea quæ abſceſſerunt, quæ hiant, & quæ contra-
Sect.2.t.29.& 43.7.265.e. Et 266.f. Sect.1.t.51. 7.231.a
cta ſunt: glutinationem, ut in opere de articulis, ad ‖ naſum & maxillam: ſuſpendendi ratio-
nem, quemadmodũ, vbi in libro de fracturis inquit, ‖ Quod ſi vtroq; oſſe comminuto, uel eo,
quod ſubiectum eſt tantum, deligatum brachium mitella ſuſpendatur, eaq; plurima circa fra-
cturam detur, partes uerò hinc atq; hinc ſuſpẽſæ ſint, homini neceſſe eſt os ad ſuperiora per-
uerti: ſin oſſibus ſic fractis, mitella manum duntaxat, & cubitum excipiat, reliquum uerò bra-
chium ſuſpenſum ſit, deprauatum ſpectabit deorſum. debet ergo brachium ſuſpendi per mi-
tellam latam mollemq;, multum brachij cum prima palmæ parte æqualiter ſuſtinentem. Hæc
igitur uerba alienam ſuſpendendi rationem, deprauantemq; indicantia, deprauatorũ quoq;
curationem demonſtrant. Demus brachium cuipiam in inferiora peruerti, ſuſpendendũ erit H
mitella anguſta ab inferiori parte exceptum: at ſi ſurſum intendens deprauetur, ea utendum
erit ſuſpendendi ratione, quæ in inferiora peruertit, per quam & regione iuxta primam pal-
mæ partem, & cubito mitella cõprehenſis, quod inter hæc eſt, nulla re fulcitur. Conſimili mo-
do, ubi prima palmæ pars in ſuperiora conuertatur, iuncturã adhibebimus, quæ deorſum in-
clinet: hac complexi, quæ in uicinia cubiti ſunt, alteram extremitatem à prima palmæ parte
ſine fulctura relinquimus. itidem cubitum in ſuperiorem partem intendentem ſic ſuſpende-
mus, ut ipſum ſine fulctura relinquamus. quæ ſuſpendendi ratio efficiebat, ut, cum non dum
peruerſus eſſet, in inferiorem partem inclinaretur. Sed (ut ſummatim dicam) quæcunq; de-
prauare poſſunt, quæ deprauata non ſunt, eadem dirigunt, quæ in contrariã partem ſunt per-
uerſa. Ad horum autẽ ſimilitudinem deprauantur, diriguntur q;, quæ in ſemore, & quę in cru-
re, cùm totum crus iacet. quod enim in brachio efficit ſuſpendendi ratio, id iacendi in crure.
ſed ſupplere oportet / iacere / ubi Hippocrates inquit / ſuſpendere /. Illud autẽ in fine ſermo-
nis / in contrarijs uerò contrà / poteſt ad prædictos deligandi modos referri: intelligemus e-
nim ipſum uelle uitia, quæ ijs contraria ſunt, cõtrario modo uincta curari, hoc eſt ijs, quæ per-
uertunt ea, quæ præter naturam recta ſunt, quorum in ſuperioribus mentionem feci.

Galeni

GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI COMMENTARIVS TERTIVS.

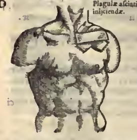
Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI

Quæ in communi de Deligationibus dicta ſunt, trahuntur ad rationem deligandarum fracturarum, ſed pleraque in libris de fracturis & de articulis latius exponuntur.

1 A.li.4.f.5.t.2. c.5.f.484.b B *IN fracturis, quod ad pannorum" attinet longitudinem, latitudinem, craßitudinem, numerum, longitudo quidem, vinculi longitudinem æquet: latitudo trium ſit, vel quatuor digitorum: quod verò attinet ad craßitudinem, triplices dentur aut quadruplices: tot autem numero, vt neque plures ſint, neque pauciores, quàm vt ambiant.*

Scripſit in opere de officina medici, primò de naturalibus iudicãdi potẽtijs, quibus vniuerſi homines & ad tractationem omnium artium, & ad totius vitæ rationem vtuntur, neceſſariæ ſiquidem fuerunt, nõ ſolum ad propoſitam medicinæ partem, quæ manu medetur, ſed ad omnes in medicina morborum notas (σημειώσεις græce vocantur) quæ ſanè iudicandi potentijs diſcernuntur: proxime in propoſito opere docuit, quibus conſtet medicinæ pars, quæ manu curat: tertiò, qualem adhibere vinciẽdi rationem debeamus, tum ab affectæ partis natura, tum ab ipſo affectu indicium ſumẽtes. In propoſitis autem verbis de fracturis agit, quæ ſpectant ad commune vitium continui ſolutionem. ſic enim ego ſolitus ſum hoc morbi genus appellare: ſed Hippocrates corpora, quæ huiuſmodi malo torquẽtur, abſcedentia dicit, quare & malum nõ iniuria abſceſſus nuncupabitur, fietq́; abſceſſus morbi quæ-
C dam ſpecies, quam græci ἀπόστασιν proprie vocant & ἀπόστημα. Hæc diximus, vt in memoriã redigeremus, quæ in ſuperiori expoſitione narrauimus: ſed iam pergamus ad reliqua. De fracturis verba faciens, pannos ante omnia proponit, iubens, vt horum longitudo ſit æqualis vinculo, quod conſtat ex faſcijs, quæ primò inijciuntur, cùm eo nomine illi adhibeantur, vt has fulciant, atque immobiles teneant: latitudo trium, aut quatuor digitorum, hominis videlicet qui deligatur: tum quod ad craſſitudinem pertinet, triplices ſint, aut quadruplices, quoniam, vbi faſciæ, quæ primò inijciuntur, fulctura egent firmiori, quadruplices, vbi non tanta opus ſit, triplices obijci abunde putat. Illud autem euidentiſſimum eſt, quòd, quo magis cõminuta oſſa ſunt, eo debent firmius cõtineri. Numero autem tot, inquit, eſſe oportet, vt affectum membrum cõplectantur. at iugulum fractum, & coſta, comprehendi in orbem nequeunt, ſed magnitudo fracturæ in quibuſdam pannorum numerum indicabit. iugulo ternos pannos, quadruplices plerunque, imponimus. duos quidem primos ad ſimilitudinẽ literæ X, vt medium vtriuſque, quà inter ſe committuntur, fracturæ obijciatur. tertium extendimus ſuper reliquos duos in longitudinem iuguli, vt ea, quæ ſubiecta ſunt, adſtringat, & fracturam ipſam adurgeat.

Plagulæ aſciatim inijciendæ.

2 D *At quum hi complendi cauſa inijciuntur, longi ſint, vt ambiant: latitudinis & craßitudinis coniectura fiat de eo, quod deeſt, id autem compleatur non confertim.*

A.ibidem. Miror Hippocratem non docuiſſe prius vſum pãnorum, deinde viam, qua quis eum poſſit comparare. Vſus quidem" duplex eſt, vt contineantur faſciæ, quæ primò inijciuntur, & vt impleantur partes, quæ in extremitate tenuantur, quas ipſe nominare ſolet σιμὰ & ὑπόκοιλα, cuiuſmodi brachiũ eſt iuxta primam palmæ partem, & crus iuxta pedem, quibus iubet pannos in orbem circundari, vt poſtquam iniectę illæ faſciæ fuerint, quæ alijs ſuperdantur, iunctura ſit æque craſſa. Ergò, quum panni duplici de cauſa ſuperdentur, & ad continendum, & (quod ἀναπλήρωσιν dixit) ad complendũ, commonet, vt ita longi adhibeantur, vt corpus quod alligatum eſt, complecti in orbem poſſint: lati verò, & craſſi pro eo quod complendum eſt. nam, ſi longiores ſint, quàm vt partis ambitum

æquent, neceſſe erit extremitatum alteram alteri inſidentem reddere membrum tumidum ma- E
gis ea parte,quàm vtrinque,ſic,vt iunctura inæqualis fiat,atq; idcirco laxior:ſin breuiores fue-
rint,quàm, vt extremi ſe tangant, quum inter ipſos aliquid inanis ſpacij relinquatur, iunctura
itidem contraria ratione inæqualis erit, ſiquidem locus in ijs neceſſariò reddetur inanis & ca-
uus,perinde atque,vbi longiores erant,gibbus & eminẽs.Edicit,ne huiuſmodi panni ſemel ſu-
bitò inijciantur,ſed paulatim,tenuiores quidem à ſuperiori parte, craſſiores ab inferiori. quòd
ſi vnum ſubitò inieceris,locus talem habitum acquiret,qualem primò habuit membrum.

3 *Ex faſcijs,quæ primò inijciuntur duæ ſunt, prior ab affectu orſa in ſuperiori parte deſinit: altera ab affectu deorſum procedit, inde ſurſum finitur.*

Supra quoq; oſtendi faſcias, quæ ante pannos affectæ parti primò inijciuntur, ὑποδεσμίδας
Sect. 1. t. 13. & deinceps. 7. 127. g — ab Hippocrate nominari. Scripſit aũt in libro de ‖ fracturis quorſum, vtraq; imponatur. prior
nanq; ex ipſis,non modò prohibet,quod concurrit,ſed & eius quod in affecto loco receptũ eſt,
ſurſum aliquid expellit: altera non nihil ſanguinis in vitiata parte ſuperantis ad extremum
membrum tranſmittit. Commune eſt vtrique compoſitum os ſine deprauatione continere. F

4 *Adſtringenda autem maximè ſunt,quà morbus eſt,extremis partibus minimè,alibi pro ratione.*

Ibidem. — Horum item ratio in commentarijs de ‖ fracturis expoſita eſt. In vniuerſum autem ſub om-
ni vinculo, vbi ſubiecta caro magis adſtringitur, humor in ea contentus ad proxima loca pro-
pellitur: vbi verò lenius,admittitur quod procedit ab ijs,quæ vehementius comprimuntur.

5 *Comprehendatq́; vinculum integræ partis quàm plurimum.*

Qua ratione hoc quoq; conſilium dederit manifeſtum eſt, quia cum vinculum integræ par-
tis multum complectitur, firmius continetur, & humor ab affecta parte ad ea, quæ iuxta ſunt,
magis exprimitur,reprimiturq; valentius,quod à ſuperiori parte deſcendit.

6 *At quod ad faſciarum numerum,longitudinem,latitudinem ſpectat,numero quidem tot accipiantur, vt à vitio minimè ſuperentur,vt ferulas comprimere non ſinant, vt onere non lædant, vt inclinationis cauſa non ſint,nec effœminent.*

Alij ſerè omnes ſub eodem nomine faſcias habent,quæ primæ inijciuntur, & quæ his ſuper- G
dantur: ſed Hippocrates priores appellat ὑποδεσμίδας, quæ pannis ſuperdantur ἐπιδέσμους:
has igitur quot,quàm longas,quàm latas adhibere conueniat, nunc perſequitur. Imperat ita-
que,vt tot ſint, quot compoſitum os fideliter contineant. Illud enim / vt à vitio minime ſupe-
rentur/id ſibi vult,quòd,vbi non ſuperent,in contrarium incident, nempe vt cedãt, & à vitio,
hoc eſt vitiata parte ſuperentur. quòd ſi tunc vincunt, quum compoſitam partem immobilem
conſeruant, ſi quid hæc moueatur, iure dicet quis eas ſuperari. Quod autem inquit/vt ferulas
comprimere non ſinant/nihil amplius notat,quàm quòd ferulę,vbi faſciæ iuſto pauciores ſint,
membrum prement, hoc eſt, cogent atque vrgebunt, quæ noxa violatam quoque ſedem affi-
ciet: quin ſi tot adhibueris,vt laborantem oneres, ſic quoque peccaueris,quum modum exce
das. quæ duo cauentes faſciarum numerum conijciemus, ea obſeruatione adhibita, vt neque
premant,neque onerent. Sed ne faſciarum numerus (inquit) cauſa ſit inclinationis, quam di-
xit περιῤῥέπειν verbo inde ducto, quòd iunctura tota in alteram partem dextram vel ſiniſtram
περιῤῥέπηται, id eſt inclinetur,id quod accidit ob exuperantem numerum faſciarum Vſurpat au-
tem verbum effœminare,quod ἐκθηλύνειν dixit. quidam in partibus vitiatis accipiunt, vt quas
redditurus ſit infirmas & molles ſuperimpoſitorum linteorum numerus:alij in ipſo vinculo, H
quod imbecillum fiet,quum ferulæ,ſub iniectorum linteorum numero laxius contineantur.

7 *Quod verò ad longitudinem,& latitudinem pertinet,impleant trium,quatuor,quinque,aut ſex,longitudinem quidem cubitorum: latitudinem vero digitorum.*

Tot igitur digitorum,& cubitorũ,illius ſcilicet,qui alligatur, ſuperdari vinculum iubet, neq;
vnum ſtatuit longitudinis & latitudinis terminum,eo ꝙ nullum ſit vinculũ,quod adhiberi om-
nibus æque longum debeat,ſed numerum,longitudinem,& latitudinem faſciarum pro magni-
tudine fracturæ definit. atque hoc eſt poſtremum vinculum, quod in opere de fracturis inijci
voluit, quo tempore inflammatione à ſede affecta ſublata,veniendum eſt ad ferulas.

8 *Ambitus itaque panniculorum totidem ſint, nec vrgeant.*

Imperat,vt panniculi toties faſcias cingant,quoties earum vnaquæq; circuierit. Illud autẽ /
nec vrgeãt/ad modum refertur adſtringendi. eatenus enim coarctari pãniculi ſuper faſcias de-
bent,vt firmiter maneant,ſed non vrgeant. At quid magis præſtat,quàm coniunctè hãc partem

contexere

A contexere cum priori, vt tota oratio ſit huiuſmodi./ Ambitus itaque panniculorum totidem ſint, vt ne vrgeant/, quandoquidem premunt, vbi ſæpius circundetur. Expedit fortaſſe pro τοσαῦτα, id eſt totidem, legere τοιαῦτα, id eſt talia, σ tertia litera ſcilicet verſa in ι. nam ambitus panniculorum qualitate potius, quàm numero vinculum exhibent moderatum.

9 *Mollia autem adhibeantur; & minimè craſſa.*

Hæc omnia videlicet præcipit mollia adhiberi, & non craſſa, cauens, quemadmodum ſupra de linteis diximus, ita etiam nunc, ne ſubiecta corpora comprimantur.

10 *Omniaq; hæc pro longitudine, latitudine, craßitudineq; ſedis affectæ.*

Idem quoque iam ſupra dictum, vbi alia res agebatur, non huic diſſimilis. Meminiſſe autem vbique conuenit ad vitiatæ partis lõgitudinem, latitudinem, & craſſitudinem referri, quidquid de longitudine linteorum, tum latitudine, craſſitudine, numero ve propoſitum fuerit.

11 *Cæterum. Ferulæ, leues, æquales ſint, ab extremo reſimæ, ab vtraque parte vinculo paulò breuiores, craßißimæ quà fractura extat.*

A.li.4.f.5.c.1. c.7.f.484.g

B Spectant tam ferulæ, quàm panni, ad ſtabilitatem vinculi, ac firmitatem, pãni quidem, vt faſcias tueantur, quæ primò inijciuntur: ferulæ verò, vt omnia, quæ ſubiecta ſunt, muniant, ſic vt in vniuerſum quatuor ſint, quæ ſingula ſuum vſum præſtant. In primis enim faſciæ, quæ primò inijciuntur, compoſitum os continent, & affectum inflammari non ſinunt: deinde panni, qui ſuperdantur, delabi ipſas non patiuntur: tum ferulæ firmant, quas circumponi Hippocrates, iubet leues, & planas. Eſt autem contrarium leui aſperum, inæquale æquali, idq; quod aſperum eſt, omnino inæquale eſt: at non ſequitur, ſi quid inæquale ſit, id prorſus aſperum eſſe, quemadmodum nec via idcirco aſpera eſt, quia inæqualis. poteſt enim cùm aſcenſu & deſcenſu contineatur non aſpero, inæqualis & eſſe & appellari. quin & ferulas nihil prohibet leues eſſe, non tamen æquales, nam vbi in latera, vel ſurſum, aut deorſum ſpectent, æquales vtiq; non erunt, poterunt tamen eſſe leues. Fracturis itaque ſaluberrimum eſt ferulas nec aſperas eſſe, nec peruerſas, vtraque enim de cauſa comprimunt, præterquam quòd, quæ peruerſæ ſunt, vinculum quoq; peruertunt, quo deprauato, pars etiam, quæ comminuta eſt, deprauatur. Monet autem, vt ab extremo reſimæ imponantur. reſimas intelligere poſſumus leniter ab inferio-
C ri parte deraſas, cùm, quæ ad finem vſque æquali craſſitudine ſunt, vinculum ibi æque atque in ceteris partibus contineant, quod minime opus eſt facto. placuit enim ipſi medium arctius adſtringi, inde verſus extrema laxari, extremiſq; partibus omnium eſſe laxiſſimum: tum ferulas vinculo ipſo breuiores ſuperaccommodari, ne vltra ipſum vlla in parte cutem tangant, quæ ſæpius intumeſcit, eò quod humorem admittat ſub faſcijs depulſum. Craſſiores item ferulas imponi voluit, quà fractura eſt, quandoquidem ad hunc locum potiſſimum pertinent.

12 *Atque vbi partes gibbæ ſunt, & natura minimum carnis habent, vereri oportet, quæ eminent, vt iuxta digitos aut talos, vel imponendo, vel breuitate.*

Cauere iubet, ne iuxta oſſium eminentias ferulæ ſuperaccommodentur, id quod duplici ratione fit, vel vbi nullo modo ab illa parte ipſius vinculi dantur: vel vbi adhibentur breuiores, quàm vt ad eminentiam pertineant, priusq; deſinunt, quàm illam attingunt, quod expeditius eſt. In quibus autem vitamus ferulas, ne quid lædant, ab illis planè abſtinentes, dixit/imponendo/: at/breuitate/cum longitudini aliquid demimus, quaſi ita dixerit: Cauere debemus, ne fe-
D rulæ tangant, quod eminet, vel non imponentes, vel breuiores dantes.

13 *Panniculi verò fulcire debent, at non comprimere primò.*

Paulò ſupra proxime à faſcijs panniculorum mentionem fecit, non tamen expreſſit panniculos illis ſuperinijciendos eſſe, ſed illud nobis conſequutio ordinis indicauit: nunc autem ait/fulcire debent/id eſt firmare ac ſtabilire, cum eo vt ne premant: idq; vbi primò vinculum inijcimus, ita, vt ſi homo ſequentibus diebus rogetur, reſpondeat ſe nihil ſentire, quod comprimat, cùm liceat nobis per panniculos ferulas coarctare. Scripſerunt quidam/primò/ nõ in fine propoſitorum verborum, ſed in principio ſequentium, ita, vt habeant/primò inuoluere oportet ceratum, molle, leue, purum/. ſatius autem fuit cerato molli, leui, puro, in ſexto caſu accipere, ita, vt oratio reddatur; Primò circa fractam partem cùm ipſo circundare faſciam oportet.

14 *Ceratum, molle, leue, purum.*

A.li.4.f.5.c.2. c.1.f.484.d

Non enim faſcijs ipſis aridis iniectis ſolam vitiatæ partis cutem cerato inungendam cenſet, ſed ſubinde ſingulos etiam faſciarum ambitus. nam, ſi cute tantum illita ſiccas faſcias dederis, eo præſidio affectas partes priuabis, quod per ceratum erant conſequuturæ, cùm lintea ceratũ

ipſum,quod cutẽ madefaciat,abſorbeant,& eã ob id ſiccam reddant. Patet autem quã ob cau- E
ſam ceratũ eſſe molle velit,cùm eo in vicem perfuſionis vtatur,quę perficere quidẽ hoc ipſum
poteſt:ſed tutius id ceratum præſtat,præſertim vbi tunc aſſidere vſq; medicus non poteſt, nec
miniſtrũ nouit hominem laborioſum,quive ſedulo det operam ęgrotanti. Iubet inſuper, vt ce-
ratum illinatur nõ ſolum molle,ſed & purum,hoc eſt,cui nihil ſit immixtum propolis, ſordiũ,
aut terreni vel arenoſi,præter ceram. id autem protinus etiã leue erit,niſi propter eas, quę vo-
cãtur [illegible], latius pateat leue,quàm purum. Leue autem λεῖον ab Hippocrate dicitur. quod
verbũ non ſolum inuenitur ſic ſcriptum,ſed λίβη etiã,adiecta litera β ante η: tuncq; non leue,
ſed liquidum ſignificat. Sic aũt magis ſcribendum putant, quicunq; ſignificatione verbi/purũ/
cenſent leue quoque contineri,liquidum verò dicunt è regione aridi eſſe, quod non eſt tale.

De Aqua Calida.

15 *Quod ad Aquæ calorem pertinet, & copiam, calor vehementior non ſit, quàm vt infuſa ferri poſſit à
manu: Copiam,vbi relaxandum,extenuandumq́, eſt,eſſe conuenit maximam: vbi caro producenda eſt,
aut molliendum, modicam.*

Exigit fracturę curatio,vt de aqua non nihil etiam dicamus. Vbicunq; igitur faſciæ reſolu- F
tur,conſuerunt medici omnes fracturas aqua calida perfundere,vt pote eius opẽ euidenter ex-
perti. Verum in duobus peccare ſolent,qui ea vtuntur,in modo & qualitate. in hac quidem, ꝙ
calidiorẽ infundant, vel frigidiorem,q̃ opus ſit: in modo ꝙ lõgiori, vel breuiori tempore faciãt
huiuſmodi medicinam. Temperamenti igitur in qualitate iudicem cõſtituit manum ipſius cu-
rantis,qui manum ſuam aqua perfundens,quam infuſurus fracturæ eſt,poteſt prò fractura tem
perationem iuſtam conijcere. latè autem patet,quam dico temperatio: & ad cõmunem homi-
num ſpeciem,non ad offenſum duntaxat refertur,ea enim interdum & ipſi iuſta videbitur. Er-
go,vbi primum faſcias ſolueris,hac perfuſa poteris de homine quærere,nimiſne calida, an geli
da ſibi videatur: atque ita calidiorem vel frigidiorem perfundens pro ægrotante appoſite tẽpe
rabis. Temperatum ergo aquæ calorem iudicari primò noſtra manu voluit, quem quidem pro
prie admodum perfectiſſimeq; & omnium optime iudicat ſenſus ægrotantis. Iam verò quãdiu
in perfuſione aquæ calidæ perſeuerandum ſit, ex eiſdem colligitur animaduerſionibus, quibus
frictio,& quoduis præſidium calefaciens. hæc ſiquidẽ admota, non modò euocare poſſunt ad
affectam partem,quod iuxta continetur,ſed etiam digerere. Quocirca aquę calidæ,& ob corpo G
ris modum,& ob diuturniorem & breuiorem vſum,contrarij eſſe effectus videntur. quoniam
toto corpore inani, digerit magis q̃ euocat: contrà repleto, magis euocat q̃ digerit. tum paruo
tẽpore admota implet amplius q̃ detrahat: ſed ſi longior mora in perfuſione ſit,digerendo plus
poteſt,q̃ implendo. Iure igitur dixit, vbi relaxandum tenuandumq; eſt,maximam copiã requi-
ri: modicam, vbi molliendum,& caro producenda. Extenuantur protinus, quæ exinaniuntur:
non tamen ita protinus relaxantur,quæ extẽta ſunt,ſed alijs medijs interiectis quæcunq; enim
multitudine diſtenduntur,cuiuſmodi ſunt omnia, quæ inflammatione tenentur, vbi exinanita
ſunt,relaxantur: quæ verò frigore ſpiſſante, vbi calefacta ſunt: quæ ſiccitate diſtenduntur, vbi
madefacta relaxantur. Recte ergo ait aquam calidam laxare, vbi plurima corpori infunditur,
cum hæc præſtare valeat. Mirari verò te nolim,ſi diximus aquam calidam poſſe & ſuperantem
humorem detrahere,& ſolidum corpus madefacere, alibi enim vtrunq; eſſe verum demonſtra
uimus. Hæc igitur aquæ calidæ vis eſt,quæ, vbi pauca ſit,quid præſtare poſſit, proferre ſimplici
ter non licet. ſi quis enim iterũ vel tertiò infudiſſe,aut per ſpongiam fouiſſe,contentus ſit, ope
ram penitus luſerit: ſed,ſi modice perfuſione vtatur, Hippocrate auctore carnẽ producet, mol-
lietq;,quibus eiuſmodi præſidio opus fuerit. Quorſum verò adiecerim/quibus opus fuerit/co- H
gnoſce. moderata aquæ calidæ perfuſio graciliori corpore,ac repleto ſuperanti humore, calefa
ctam partem implebit: ſed,ſi corpus macrum ſit,& minime repletũ, carnem ſimul producet, &
molliet. creatur enim caro in illis partibus,in quibus ali & creſcere debet,quum temperatã na-
turam inter frigus & calorem habent,& ſanguis ſincerus iuſto modo ad illas confluit. vtrumq;
efficit calidæ aquæ moderata perfuſio. quandoquidem ſanguinem concitat ad ſedẽ perfuſam:
& ibi prius exiſtentem carnem temperat,ſi frigida prius erat, calefaciendo,ſi calida, refrigeran-
do,quum calorem euocat ad exteriora, & vtili humore madefacit, atq; idcirco etiã refrigerat.
quemadmodum balnea aquæ dulcis,hæc ſiquidem eos calefaciũt,qui ex itinere, immodico fri
gore emoriuntur: exuſtos verò non lædunt. videntur enim temperatæ aquæ ſolio delectari, &
uindicari poſt balneũ à ſiti. Id etiamnum ualet perfuſio aquæ calidæ,quæ ſi moderatè adhibea-
tur,carne implet,& ob id particulã reddit molliorẽ. caro enim nuper coacta mollis eſt, vt pote,
cum ſanguis haud ita pridem concreuerit, quoniam caſei modo,qui recens cogitur,generatur.

16 *In eo quod perfunditur, hac moderatione vtendum, vt, dum intumeſcit, finiatur, priuſquam reſidat.
Primo enim attollitur, poſtea extenuatur.*

A Modus eius perfuſionis,quæ carnem producere,& mollire debet, eſt, vt deſiſtamus, antequam perfuſus locus incipiat reſidere. primò enim attollitur, hoc eſt, in tumorem aſſurgit naturali maiorem,tum quia funditur ſanguis,qui in ipſo continetur,tum quia à ſuperioribus partibus eò deſcendit: poſt hæc extenuatur,quia multum ſanguinis diſcutitur,tam eius, qui à ſuperiori parte concurrit, quàm eius, qui ibi ſubſiſtebat.

17 *Contineantur autem molliter, æqualiter, & altius excitata quæcunque extant in corpore, cuiuſmodi calx eſt, & coxa, ita, vt neque curuentur, neque peruertantur.*

Orationem hanc alij legunt,quaſi totam coniunctè contextam: alij in duas partes ſeiungũt, & utramq; ſeorſum explanant. Prior itaq; pars ita circunſcripta eſt, ut ſuum habere abſolutũ ſenſum per ſe poſſit. Ergo,ſiue contineri partes communiter intelligamus,ut ſub cõtinendi uerbo comprehendantur etiam quæ ſuſpendũtur, ueluti brachium:ſiue ad ſolum crus referamus, optimum erit molliter contineri, & æqualiter,& ſublimiores. molliter quidem, ne laborans eo loci prematur,& ob prementium ſenſum inflammatione periclitetur,neve coactus ſtatum mutare,fractum membrum peruertat,quod ſeruari immobile debuit,& ex toto conquieſcere: quę
B uerò inæqualiter continentur,dolent ſimul,& deprauantur, cum alia parte ſine fulcro ſint, alia urgeantur. non iniuria itaq; cenſet æqualẽ habitum eſſe deligendum. ad hæc,ubi altius excitẽtur,defenduntur à materiæ curſu,cui,quum opportuna ſint,quæ in inferiorem partem inclinãtur,inflammatione prehenduntur. Conſtat igitur prioris partis orationis ſenſum unũ eſſe poſſe,recteq; ita explanatã eſſe. Alterius uerò partis,ſiquidẽ per ſe legatur,mens hæc erit. Quæcũq; in corpore extant,ut in calce & coxa,recte contineantur,ut neq; curuentur, neq; peruertãtur. Sed quia non adiectum eſt/recte contineantur/idcirco non nulli eam præciſam exiſtimant,coguntur q; cum priori parte ipſam coniungere. Rurſus,ſi coniunctè ambæ legantur, oratio non amplius manet communis,ſed ſolum ad continendum extantia pertinet. Qui in omnibus hæc accipiunt,communem orationem fieri dicunt,eo ꝙ cum extantibus partibus,& reliqua intelligantur. quin,& Hippocratem oſtendunt,non in hoc libro tantũ,ſed & in alijs multis,ex unius vel alterius rei exemplo res vniuerſas complecti, quum id,quod proponitur,euidentia antecellat ea,quæ ſunt eiuſdem generis,ſic, vt ex ipſo intelligantur, quemadmodum nunc ex calce, & coxa. Etenim,cum omnes eiuſmodi partes,quãdo affectæ ſunt,molliter & æqualiter iacere, & ſublimiores haberi debeant,in extantibus qualis coxa eſt & calx, id maxime ſeruandũ eſſe per-
C ſpicuum eſt. Sæpius autem diximus huiuſmodi loquutiones præbere anſam alijs ad alia traducẽdi,ſic,vt quod cuiq; viſum fuerit,probabile credatur. quare de opinione,quæ vera videatur, non conuenit ſententiam proferre. Hoc igitur meminiſſe nos oportet, illud etiam non ignorãtes,in diſcrepantibus expoſitionibus,vbi in ſententia non peccetur,non diu eſſe inſiſtendũ, ſatius enim eſſe,tranſire ad id,quod ad artem maximè pertinet,atque in eo immorari,quod nunc facere præſtat. Ergo,quum conueniat partes omnes molliter collocandas eſſe,tum æqualiter & ſublimes,potiſſimũ quæ extant,qualis coxa eſt & calx,ad ea,quę reſtant, veniamus,vbi inquit/ita,vt neq; curuentur,neq; peruertantur/. Rurſus hoc loci ijs,quę ad artem pertinẽt,annumerari debet extantis partis collocandæ peritia. hæc,ſi iuſto altius excitetur,membrũ curuabitur: ſi humilior erit,peruertetur,ac præſertim, cùm is error accidit, vbi primò collocatur. Quæ verò præter medicinalẽ artem in oratione ſunt,longam requirunt explanationem. In commentarijs autem | de fracturis,ſicut perfecte tractatum eſt de alijs omnibus, quæ ibi præcipiuntur, ita etiã Sect. 2.1.77.71.
de calce continendo,vbi ait/danda potiſſimum opera eſt, vt imus calx optime cõtineatur/. Sed 141.
conſuerunt nõ nulli addere omnia vbiq;, totasq; alibi poſitas orationes,quibus idem præceptũ continetur,adſcribere, quod neq; biduo perpetuo fieri poſſet. quocirca ſcripta ita exponentiũ
D nemo legit breuiori ſpacio quàm annuo. Iam ergo quũ in libros de articulis & de fracturis cõmentaria ſcripſerimus,hic tantum monuiſſe neceſſe eſt. Si quis igitur eos libros legerit percurrens celerrime,quod nunc proponitur,ad vlteriora pergat, doctus à nobis, qui periculum fecimus, perfectos fieri artifices lata plenaq; docendi ratione, non breui & compendiaria: quam alioqui vtilem eſſe non inficior,cum paucis contemplationem vniuerſam complectatur.

18

Canalis cruris ſubiectus.

Canalis verò crus non dimidium, ſed totum excipiat. Spectetur autem morbus, & cætera, quæ oriuntur incommoda manifeſta.

Agit hic, vt cum ijs, qui commentaria de articulis & de fracturis legerint, id manifeſtum appellans, quod quiuis vnus è populo intelligit. Non nulla ſiquidem ita conſpicua ſunt, vt vniuerſis appareant, qualia ſunt, quæ proxime præcedentibus verbis narrauit.

uit. omnes enim intelligunt fractum membrum molliter & æqualiter eſſe collocandum, incom- E moda tamen, quæ canalis affert, non vident, niſi qui ab ipſo perceperint in opere de fracturis, his verbis: quorum principiũ eſt, De canali, qui fracto cruri ſubiicitur, incertus ſum quid dem- conſilij, cauſam verò, cur iure incertus ſit, ſubiicit. Ac rurſus alibi in eodem opere, vbi incipit, Si quis ipſi femori canalem ſubiiciat, tum compluribus adiectis in extrema oratione adſcribit, Canalis igitur, vel totum excipere crus debet, vel nullo modo adhiberi. Voluit autem propoſitis verbis canalis vſum neceſſarium non eſſe, ſi adhibeatur tamen, ſubiiciendum eſſe toti cruri inguinibus tenus, non ad genu dumtaxat pertinentem. Ex illis ergo manifeſtum eſt, quod proponitur hoc loco, neque ipſum per ſe ipſum patet. quoniam quantum ſpectat ad verba / non / dixit / ἤ /, quæ vox accipi poteſt, quaſi disiungat, ſed eam ab ipſo vſurpari ad negandum ſcimus. cenſet enim canalem vniuerſo cruri ſubiiciendum innocenter. Eodem modo etiam vſurpauit ipſam Homerus in eo carmine.

Sect. 2. t. 64. 7ᵒ. a 39. b

Sect. 2. t. 75. 7ᵒ. 41. f

Tutari incolumem populum non perdere conor. vbi/non/dixit/ ἤ /. quin & Thucidides etiam ita mutuatur. Vult autem ſpectandum eſſe morbum, cuius gratia canalis admouetur, & alia omnia, quæ lædere poſſunt. Morbus quidem eſt fractura grauis oſſium cruris, ad cuius curationem opus eſt crure penitus immobili. canalis enim probatur à quibuſdam, vt qui vtiliſſime tunc ſubiiciatur, quum ęger è lectulo ſurgit. id autem accidit, vbi vel deſidere cupit, vel cubilis duritiem non ferens, ad alterum transfertur iam tunc ſtratum, quod in opere de fracturis expoſuit: vbi illud etiam oſtẽdit, quòd canalis, ſi non ſit longior, quàm vt vltra genu pertineat, non prohibet crus, quum mouetur: infeſtusq; eſt, & ſæpius comprimit. Imperat autem, vt morbum intuiti, cuius gratia canali vtimur, & ea, quæ canalis affert incommoda, ipſum modò accipiamus, modò repudiemus. namq;, vbi moleſtia, quam canalis exhibet, exuperet, vitãdus erit: contrà, ſi vincat vtilitas, præſtabit crus, non vſque ad genu tantum, ſed totum canali excepiſſe. F

Sect. 2. t. 64. 7ᵒ. a 39. h

19 *Præter hæc porrectio, ab inferiori parte intentio, in diuerſas partes ductio, compoſitio, aliaq;, ſecundum naturam ſint.*

In prioribus dictum eſt porrectionem, quam πάρεξιν dixit vocari, quum languens ſe ipſum præbet medico curandum. quo tempore medicus primùm cognoſcit affectum ipſum infeſtantem: deinde ad curationem ipſam accingitur. At quum neceſſe omnino ſit affectam partem aliquo modo contineri, iure videtur ſecundum naturam eſſe continenda: nam, ſi præter naturam iaceret, non mediocriter læderetur. Poſtquàm porrecta eſt, vel intendi ſolum debet ab inferiori parte, vbi adeò tenera eſt, vt abunde ſit, ſi à ſuperiori parte teneatur: vel in diuerſa diduci, vbi validior eſt. conſtat itaque, & hoc tempore ſatius eſſe ægro eum ſeruare habitum, qui ſecundum naturam ſit. Quo facto proximum eſt, vt componatur, ac tunc etiam conuenit eundem habitum tueri. Dehinc ſequitur, vt contineatur, vel ſuſpendatur, quæ duo non commemorauit nominatim, ſed ſignificauit, dum dixit / aliaq; /. G

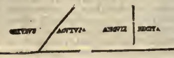
GAl. li. 4. f. 22. c. 4. 483. h

20 *De natura, quod ad actiones pertinet, animaduertendum eſt, quid requirat opus, quod ſit, quod ad hæc: attendenda quies, medium, conſuetudo. In quiete quidem, atque ocio conſiderare rectum habitum oportet, puta brachij: in medio, porrectionem, atque contractionem, quemadmodum, vbi cubitus cum humero propè ad rectum angulum figuratur: conſuetudo idcirco ſpectanda eſt, quia non alius habitus facilius fertur, cuiuſmodi eſt in cruribus, vbi extenta habentur. Quæ enim hoc modo collocantur, immobilia diu faciliimè perſeuerant.*

Præfatus in ſuperioribus verbis/ſecundum naturam/non immeritò hic exprimit, quænam H ſit hæc natura, quæve ſint eius notæ. Scribit autẽ/de natura, quod ad actiones pertinet, animaduertẽdum eſt, quid requirat opus quod ſit/quaſi ita dixerit, naturalis habitus in actionibus quidem actionis propoſito indicatur, & vſu, cui deſtinatur/quod ad hæc/id eſt ad ea, quæ nunc propoſita ſunt, ſcilicet ad porrigendum, extendendum, componendum, collocandum, quum homo ad nullum opus læſa parte vti debeat. Alias animaduerſiones in perueſtigatione habitus naturalis deinceps adiungit his verbis, /attendenda quies, medium, conſuetudo/. quietem intelligit, quum homo feriatus ex toto in ocio eſt. vnde colligi rectum habitum teſtatur, ſicut in brachio docuit, ſubiici cubitum uolens, eiq; radium inſidere. Eo medio ait apparere habitum inter extremam porrectionem, & contractionem, quod ſcribit prope accedere ad rectũ angulum cubiti cum humero, quem ipſe ἐγγώνιον dixit, quo volunt habitum appellari, qui eſt ad rectum angulum, ſic, vt cubiti os cum humero rectum angulum oſtendat. Verũ additur/propè/vetuſtis omnibus exemplis, quam ſcripturam agnoſcunt, qui hunc librum explanarunt. bis autẽ peccatur in hac ſcriptura, ſi ἐγγώνιον accipiatur pro habitu, qui acutum angulum habet. Quum ꝙ acutus angulus dicatur, qui recto minor eſt, nam, vbi recta linea ſuper rectam ducta angulos efficit ab vtraque parte inter ſe æquales, vterq; æqualium angulorum rectus eſt, ſed qui recto minor eſt,

appellatur

A appellatur acutus, ſicut qui maior, obtuſus. habet rectus angulus eam magnitudinem, cui nihil addi, nihil demi poteſt, ſed acuti, & obtuſi anguli numero ſunt infiniti. in recto angulo, nulla penitus declinatio eſt, quandoquidē recta linea ſuper rectā ducta tunc vtrinque rectum angulum facit, quum in neutram partem inclinat: at vbi linea, quæ rectum angulum facit, vergat in alteram partem rectæ lineæ ſubiectæ, inclinationes maiores, minoresq; fiunt innumerabiles.

Non licet ergo, vbi quis rectum angulum exprimi ſimpliciter velit, dicere, propè acutum. ſiquidem prius intelligitur rectus, poſtea acutus, quoniam (vt retuli) vnus eſt rectus, acuti verò innumerabiles. meritò igitur dicet quis acutum quempiam angulum propè rectum accedere, ſed, quùm plurimi ſint acuti anguli, intelligemus illum eſſe propè rectum, qui parum abeſt, neque concurſum rectarum linearum, à quibus producitur, ita acutum habet. ex quàm purimis itidem angulis obtuſis eos intelligemus propè rectum accedere, quibus rectarum linearum, à quibus fiunt, coniunctio modicè obtuſa eſt. aliquem verò angulum propè ad acutum accedere incomprehenſibile eſt, cùm acutus angulus non ſit vnus. Nō poteſt ergo ἐγγώνιον dici, quod ad acutum angulum figuratur: tum quòd nemo ex græcis appellat aut ἐγγώνιον per duplex γγ, aut εὐγώνιον per ευ ſyllabam, acuti anguli figuram: ſed, quæ rectum angulum habet, ea εὐγώνιον per ευ diphthongum, & ἐγγώνιον per duplex γγ nuncupatur. An ἐγγώνιον neceſſe eſt accipere id, quod ad rectum angulum figuratur, quod accidit, vbi cubitus cum humero facit angulum rectum: exquirere autem, cur Hippocrates prope adiungit? Dicemus igitur & nunc, quod ſæpius dicere conſueuimus, obſcuræ orationis explanationē non certò ſciri, ſed, ſi quid probabile ſit, cum eo vt quod propoſitum eſt verum ſit, & auctoris ſententiæ non repugnet, accipiendum eſſe. huc itaque incumbentes verbum / propè / conabimur enodare. Statuamus ἐγγώνιον figuram, quum vna ſit, neque minui poſſe, neque augeri: nobis autem non licere brachium ita collocare, vt oſſa ad angulum rectum ſine vlla inclinatione inter ſe committantur, ſed ſatis eſſe, ſi non ita multum ab huiuſmodi figura recedant, præſertim cùm neque Hippocrati placeat is totius brachij habitus. demonſtrabo enim naturalem habitum prope rectum angulum eſſe, ſed paulum recedere ad obtuſum, hoc eſt ſpectare ad porC rectionem: demonſtrationem verò ab ijs accipiam, quæ ipſe ſcripſit, nam de quiete ait, & de cōſuetudine, indagare nos poſſe naturalem habitum, ex ambobus coniunctis conficitur cōſilium vnum compoſitum, perinde quaſi quis ita dixerit: Collocandi rationes, quibus iacere ſingulæ partes ſolent, quùm ocioſæ ſunt, in curationibus quoque eligi debent, nam in partibus com-
A. li.4. f. 5. t. 2. c.4 483. h. modè figurandis, id patet primò ſtudendum eſſe, vt " minimè doleant. Verùm, ſi huiuſmodi quieſcentiū habitus à laborātibus nō ſeruetur, ſed alio modo iaceant ſine dolore, haud diu mā ſuros eſſe manifeſtum eſt. Igitur, ſi reſpexeris ad homines ocioſos, plerunque comperies brachia non penitus media, inter porrecta ex toto, & ex toto curuata, ſed ad porrectionem magis accedentia, id quod etiam accidit in altera habituum oppoſitione. Cuncti enim homines, vbi defeſſi ſunt, brachia aperientes, habitum eligūt medium inter pronum prorſus, & ſupinum, vt qui omnium maximè dolore careat, coguntur tamen paulum inclinare in pronum. Volens igitur Hippocrates hęc exprimere, cùm non eſſet, quòd rem pluribus explicaret, adiecit verbum / prope /. Quòd autem ea ratione, quam dixi, inter cæteras maximè collocari cubantem iuuet, præcipuè intelligunt, qui ſunt in eiuſmodi artis operibus verſati, hac enim oratione audita veram eſſe rem comprehendunt. Itaque, vbi mens auctoris propter obſcuritatem dubia eſt, expoD ſitorem tueri auctoris ſententiam, & propoſitæ rei veritatem oportet: ſic enim, qui diſcunt, vtilitatem conſequentur. Hoc igitur conſilium ſeruare in omni expoſitione conor, quod quidā expoſitores, neque ſi operam darent, aſſequi poſſent, vt qui medicinalium operum ſint expertes, & cauillatorum veſtigijs inſiſtant, fiantq; ex eorum numero, qui λογικοὶ ἰατροὶ vocantur, id eſt verbotenus medici, quorum cauſa vulgo ſuſpecti ſunt, qui rectè vtuntur ratione. Hæc, & ſi rarò explicentur, teneri memoria debent. Accedamus nunc ad ea, quæ proximis verbis ſubijciuntur, quemadmodum habitus inter pronum & ſupinum omnium minimè dolori eſt, cui aſſueti ſunt ferè omnes plurimum tempus ætatis: ita etiam ſe res habet in cruribus extendendis, extenta enim crura iacere diu queunt immobilia. Mutandum verò neceſſariò non eſſe membrum in alterum habitum minus iocundum oſtendimus in libro de muſculis, vbi mutationis quoque cauſam adiecimus. quare id non amplius oſtendendum eſt, ſed in memoriam reuocādum, quemadmodum & illud etiam, quòd citò ad eundem habitum reuertemur. ſed neceſſarium non eſt cauſam referre, longiorem enim ſermonem deſiderat. ſatius itaque eſt ſententia Hippocratis ad vnguem ſeruata, aliud quid pro cauſa tradere, quod iuuenibus magis expediat, quodq; à nobis diſputatum eſt in libro de motu muſculorum. Igitur in commiſſura humeri cum cubito, habitus naturalis medius eſt inter vtrunque extremum, nempè eius, vltra quod

porrigere,

porrigere,& eius,vltra quod curuare, brachium non licet. Apparet autem, vbi oſſa carne nudentur,duobus proceſſibus terminatum cubiti cauum, quo recipitur humeri ambitus cardinē repræſentans, quem duo tubercula medium complectuntur : tum in vltima porrectione poſterior cubiti proceſſus coniectus in ſinum humeri poſteriorem, nō ſecus quàm in extremo flexu prior in priorem. quibuſcunque verò ſinus poſterior natura magis ſinuatur, præter extremam porrectionem,cubitum adducunt ad exteriorem partem,ſicut contra, qui eum receſſum iuſto minus cauum habent,perfectè brachium non extendunt. Vt non ſunt autem cōſimiles in omnibus ſtructuræ articulorum, neque certi in omnibus extendendi fines, ſic neque medium erit in omnibus idem. quare vbi medium habitum inter extremam porrectionem, & vltimum flexum naturalem,eſſe affirmamus,medium non ad vnguē accipimus,ſed ſic,vt latè pateat, quod mediū Hippocrates appellat κοινόν. Verùm,ſicut nullo modo fieri poteſt,vt medius ex toto habitus ſeruetur,vbi nec adiicere latum vnguem,nec demere queas,ſic non expedit brachiū longè ab hoc medio figurari. Id enim intereſt inter artificioſam coniecturam,& eam, quæ artis eſt expers,ꝙ artificioſa exquiſitam moderationem propè attingit,quæ artis eſt expers, plurimum non nunquam aberrat. Poſſet itaque Hippocrates iuxta hanc ſententiam monuiſſe, vt ſeruetur habitus prope ἐγγώνιον, hoc vocabulo rectum angulum appellans,vt qui nos coniectura ductos,non longè receſſuros eſſe ab exquiſita moderatione exiſtimet.Sed iamiã perſequar,quod pollicitus ſum me relaturum iunioribus,quod ad hunc locum maximè conferat. Habet conſuetudo præcipuam in medicina vim,ita, vt à clariſſimis medicis natura aduentitia nuncupetur. quam conſtat inter ea,quæ neceſſariò admodum ſpectantur, Hippocratem vbique numeraſſe in indicandi facultate tribuentem ei ſecundas,illa videlicet primas occupante,quæ à natura ſumitur. collocandi enim ratio,quæ ab hac indicatur,eatenus inferior eſt, quatenus exquiſitè in omnibus eadem eſſe non poteſt,ſed pro cuiuſque conſuetudine variatur. Cōſpexi ergo quoſdam totum diem conſidentes,qui artes exercent ſedentarias,alios ſtantes,aut ambulantes:cēſuiq́; non immeritò iis magis extenta figuranda crura eſſe, qui bonam temporis partem habere ſic collocata conſuerunt,ex contrario minus extenta, quibus curuata diem vniuerſum detinentur. ex periment autem rem comprobās,comperi qualem ſperaui. Brachiorum verò eadem eſt ratio,iacere enim ad rectum angulum debent, ſed propiusne accedere ad ipſum oporteat,an longius abeſſe,ex conſuetudine intelligitur. Verùm homines,quùm quæ à ratione excogitata ſunt,experimento diiudicant,tunc rei excogitatæ certum indicium habent,vbi experimentum à ratione non diſſentit. itaque præceptum hoc ab omnibus amicis comprobatum firmiter iam conſtitutum eſt ad hæc maximè pertinere. Arbitramur ergo Hippocratem voluiſſe habitum,qui ad rectum angulum ad vnguem eſt,pro conſuetudine variari:mutationem verò exiguam eſſe,hoc eſt,prope rectum angulum accedere.

21 *In" mutatione verò,poſtquam adhibita intentio eſt, hæc ſimiliter ſe habeant, quòd ad habitum pertinet & ſitum, muſculi, venæ, nerui, oſſa, benè admodum contineantur,& bene figurentur.* A li.4. f.5.c.2. c.4.483.h

Hæc ſuperius etiam dicta ſunt, ſi quis autem ex toto ipſa detraxerit, præceptis nihil deperit. Accidit enim in huiuſmodi libris,quibus multa ſummatim continentur, vt auctor eaſdem res aliter atque aliter adſcribat,ea de cauſa,vt conſideret, quibus verbis, eas potiſſimum explicet:librarius verò poſtea,vbi repperit ſcripta non nulla in margine,non nulla in ipſo ſpacio, in quo contineri ſcriptura ſolet,vniuerſa in ipſum ſpacium congerat, quo ordine maximè cenſet conuenire. Id igitur, quod propoſitis verbis oſtenditur, eius generis eſt. Complura diximus attendi tempora in eo,qui curatur,primum,vbi ad medicum accedit aliquo prorſus modo figuratam habens affectam partem : alterum deinde,quùm ſe præbet medico,qui intuitus partem, & vitium eius cognoſcat,& qua præparatione ad curationem opus ſit. Sequitur deinceps tempus præparationis,& poſtmodum intentionis,tum oſſa componendi,ubi fracta fuerint,& reſtituendi,vbi prolapſa,dein alligandi, poſtremum omnium eſt tempus ſuſpendendi in brachio, continendi in crure, & in locis iuxta ſpinam, & caput. Ἕξιν igitur, id eſt habitum hic vocauit παρὰ τὸ ἔχειν, quod habeat eam rationem, qua partes continentur figuratæ eo tempore, quod ab iniecto vinculo proximum eſt : huic è regione oppoſuit ſitum eorum, quæ continentur, nempè trium crurum,capitis,& totius ſpinæ,ſic,vt habitum accipere in aliis debeamus, vt puta in iugulo,brachio,latere, capite humeri,lato ſcapularum oſſe, malis, maxilla, & ſiquid aliud ſimile eſt. cenſet enim opus eſſe,vbi prædictæ partes affectæ mutantur,non nullas rectè iacere, puta quæcunque contineri poſſunt,non nullas rectè figuratas haberi,nempè,quæ contineri nō poſſunt. Dixit autem,quæ continentur εὔθετα, alia verò εὔχετα. cætera in aliis ex dictis temporibus diuerſa ſunt. Commune eſt omnium vnum & idem,naturalis ſcilicet partium ſtatus, ad quem ſpectare iubet illum,qui poſtremo tempore vinculum diu ſeruādum conſtituit. nam, ſi membrum alio modo figuretur,dum alligabitur,poſtremo tempore etiam mutabitur muſculorum,venarum,& neruorum poſitio,ac neque εὔθετα erunt, neque εὔχετα, hoc eſt neque rectè continebuntur,neque rectè ſuſpendentur.

Intendere

22 A *Intendere autem illa valentiſſimè oportet, quæ maxima ſunt & craſſiſſima, & vbi vtrumque os comminutum eſt: minus vbi id, quod ſubiectum eſt: minimè, vbi id, quod ſuperius.*

Intendere (inquit) valentiſſimè oportet, quæ maximis & craſſiſſimis oſſibus continentur, & corpora, quæ ipſa cingunt, hoc eſt muſculos. hi.n. ſunt, qui potiſſimum intentione indigent, vt quibus maximè vis inſit ad ſua initia recurrendi. ex harũ partiũ numero eſt femur, deinde humerus & crus, poſt hæc brachium, poſtremo, quæ iuxta manum ſunt & pedẽ. excipe hic quę in ſpina ſita ſunt. Sed quod ait/vbi vtrumq; os fractum eſt, magis extendere oportet/intellige cubitũ & radiũ: quod verò ſubijcit/minimè/id eſt leuiſſimè, ac maximè moderatè: / vbi id, quod ſuperius/accipe in brachio radium. quæ omnia (vt retuli) diſcuſſa ſunt in opere de fracturis.

23 *Quòd ſi iuſto valentior intentio adhibeatur, noxia erit, præterquam in pueris: partes autem paulo altius excitentur.*

Si oſſa in pueris, vel vbi franguntur, vel vbi ſuis ſedibus excidunt, minus quàm expedit, extendantur, tantùm rem procedere non ſinent. nam nec componentur, quæ fracta ſunt, nec quę
B prolapſa ſunt, reſtituentur: ſed ſi valentius extendantur, propriũ affertur detrimentũ. quo quidem tempore vis adhibetur, dolor excitatur, poſtea inflammatio ſuperuenit, febris, neruorum diſtentio, & interdum etiam reſolutio. quod teſtatur ſe vidiſſe Eraſiſtratus in humeri capite nimium extento. Minus tamen alijs pueri læduntur, ſi vehementius extendantur, propter humorem corporum & molliciem. nam, vt lora plurimum citra noxã diſtẽduntur, quùm mollia ſunt & madida, abrumpuntur verò, cùm arida ſunt & dura: ita muſculi, atque nerui, quùm madent, & molles ſunt, ducentem facilè ſubſequuntur, neque multum dolent, neque rumpuntur: ſicci verò & duri, quùm, niſi magna vi cogantur, extendi nequeant, grauiori dolore vrgentur, nõ ſolum ſi iuſto magis, ſed etiam ſi modicè intendantur. in eo enim caſu neruorum ac muſculorum fibræ conuelluntur, rumpunturq;, quorum nihil manet pueros, neq; enim poſtea inflammatione, atque idcirco febre, delirio, neruorum diſtentione, ac reſolutione prehenduntur. Ipſe igitur de pueris verba fecit, quæ transferenda nobis ſunt ad eunuchos, fœminas, tum ad eos, qui natura ſiue conſuetudine madent, & molli carne ſunt, cùm iſtiuſmodi corporum temperamenta ducenti facilè pareant, neque ſentire offenſam vllam grauiorem ſoleãt, ſi vltra debitum extendãtur: at quibus vel natura, vel conſuetudine corpus induruit, vix cedunt extendentibus, atq; ea
C de cauſa minus ipſe cenſuit à medicis eſſe extendendos, valde ſiquidem læduntur, vbi immodica vis adhibeatur. Quod verò ait / partes autem paulo altius excitentur/item duplici de cauſa proponitur, & vt fidelius contineantur, dilabuntur enim, quæ contraria ſunt: & ne doleant.

24 *Bene repoſiti articuli exemplum ſit ille, qui cognominis, qui par, qui ſimilis, qui ſanus eſt.*

Cognominem Hippocrates dixit ὁμώνυμον. ſatius autem fuit dixiſſe συνώνυμον, alia enim ſunt ὁμώνυμα, quàm quæ hic tractantur. homini quidem homo, & equus equo, tum canis terreſtris terreſtri, marinus marino, συνώνυμος eſt. quæcunque autem nomina in multis ſingularibus ſpeciem vnam ſignificant συνωνύμως in ipſis dicuntur: contra ea, quibus differentes ſpecies appellantur, vocare ſolemus ὁμωνύμως dicta, & quæ ſub ipſis ſunt, atque exprimuntur, ὁμώνυμα habentur. qui dicetur igitur brachiũ brachio cõparatum ὁμώνυμον, qñ ſpeciem eandẽ habet? Sed non expedit in verborum controuerſia immorari. Quæ ſequuntur magnum in medicina momentum habẽt, quibus iubemur, cùm prolapſum articulum in ſuam ſedem reſtituimus, vti exemplo cognominis, paris, ſimilis, ſani. cognominis quidem, vbi humerus cum humero confertur, cum brachio brachium, femur cum femore, crus cum crure: paris in eodem homine, &
D non in alio, quã rem in opere | de articulis declarauit his verbis/ſpectareq; in articulis, nõ quidem alterius hominis/: pari autem adiecit ſimilem, poteſt enim, cum quo confertur, par eſſe, vt ſanè ſimilis non ſit, cùm ſæpe alter humerus vitio quopiam tabuerit, aut abſceſſu ægrotauerit, vel crus valgum ſit, aut varum: atque idcirco ſanum rurſus adſcripſit, ne quid nos perperam accipiamus, non grauatus verbum, quantum eſt in vi, idem penitus iterare. nam, quod par eſt, vtique ſanum eſt; ſi ſimile ſit, niſi vbi vtrumque membrum eodem modo ſit affectum. tunc autem in alijs hominibus ſpectandum erit, in quo caſu cõuenit ſimili ſanum adijcere, ſed, ſi in eodem homine conſideretur, abundè erit dixiſſe ſanum, quod ſimili comprehenditur. fortaſſe autem Hippocrates vtrumque ſcripſit, vt in alijs ſcriptum inuenitur, animo accipiendi non vtrũque, ſed alterum tantùm, librarius verò utrumque adſcripſit.

Sect.1.4.34.7.157.f

25 *Frictio ad reſoluendum valet, & adſtringendum, præter hæc ad implendum, ac minuendum. Nam, ſi dura ſit, adſtringitur corpus: ſi mollis, reſoluitur: ſi multa, minuitur: ſi modica, impletur.*

Adſtringere intelligit durare: reſoluere, laxare, & mollire: minuere, extenuare. ſub dura enim frictione carnem pertractatam veriſimile eſt reddendam eſſe frictioni ſimilem, dum adſtringitur premiturq;: ſic & ſub molli carnem ſimilem afficiendam, eo ꝙ contraria præſtet, atq; dura:

multa

multa inſuper,cum demere plurimum poſſit,extenuari corpus probabile eſt : ſed non ſimiliter E
plerunque refici ea quæ multæ contraria eſt,pauca videlicet, verum modica, quod ſuperius di-
xit de vſu aquæ calidæ. pauciſſima enim fricatio,non ſecus,ac exigua aquæ perfuſio, nihil effi-
cit, quod ſenſu percipiatur. Perfricare igitur oportet, vbi implendum eſt, quoad indicia con-
ſpiciantur, quæ tradita de perfundendi moderatione fuerunt, quùm ait/dum intumeſcit priuſ-
quam reſidat finiatur : primò enim attollitur,poſtea extenuatur/. demonſtrauimus autem in ſe
cundo de tuenda ſanitate ex ijs, quæ frictio præſtat,nihil ab Hippocrate prætermiſſum. Illud
verò,quod multos latet, ignorare non oportet, quamuis ἀνὰ ſurſum ſignificet, τρῖψις frictio-
nem, ἀνάτριψιν vocari à græcis non modò eam frictionem, quæ ab inferiori parte ſurſum pro-
cedit,ſed quamlibet,quouis modo intendat : raroq; legi apud ipſos vocabulum τρίψεως, con-
ſuerunt enim appellare ἀνάτριψιν, quam nunc dicimus τρῖψιν.

26 *Sed,quod ad vinciendum attinet primum vinctus premi ſe maximè dicat, quà vitium eſt, extremis
verò partibus minimè : fulciri item faſcias,& non vrgere ſe,idq; non vi,ſed numero,eo ipſo die, quo de-
ligatus eſt,ac nocte paulo magis,poſteriori minus,tertio autem laxari. Reperiatur poſtridie in extremi-
tatibus tumor mollis,tertio die cum reſoluitur, quod vinculo exceptum fuit, extenuatum. Idq; ſeruan-* F
*dum eſt quotieſcunque alligatur,cumq; iterum vincitur,intelligendum eſt conuenienter ne iniectum vin
culum fuerit. In poſterum enim expedit plura atque arctiora lintea dare, ab hinc tertio die plura adhuc
atque arctiora,deinde ſeptimo die à primo reſoluto vinculo oſſa gracilia in conſpectum veniant,& facilè
tractentur. At,vbi ferulis alligatis locus gracilis ſine prurigine, atque exulceratione fuerit, ſuperſeden
dum eſt vſque ad vigeſimum diem ab ictu: ſi quid ſuſpectum ſit, ſoluere interim ferulas conuenit,& ter-
tio quoque die coarctare. Eodem autem modo figuratæ habendæ partes ſunt, dum ſuſpenduntur, dum
continentur, atque dum alligantur.*

Fulcimenta conſtat à græcis appellari,non ſolum ἑδράσματα, ſed ἐρείσματα, vel ex eo,quod
Poeta ait in carmine, ὑπὸ δ' ἥρεον ἕρματα νηῶν. ad cuius ſimilitudinẽ fulcire dictũ eſt ab Hippo-
crate ἡρμόσθαι, quod quaſi inſidere ſignificat,& inhæreſcere. Id aũt fieri iubet linteorum numero
magis q̃ preſſu,caueri.n.per ſe voluit linteorũ preſſum. Sed hæc & alia multa, quæ & præpoſitis
& ſequentibus verbis continentur,abundè explanata ſunt in opere de fracturis,& de articulis :
quare,ſi quid obſcurũ eſt,non eſt,quod exponamus,tranſferamusq; huc quæcunq; ibi perfectè
prodita ſunt,atq; ideo quaſi rẽ apertam prætermittendũ exiſtimo. ille enim qui non modò ma-
gis appoſitè,quàm ego,ſed,qui omniũ optimè potuit dicendo ſenſa mẽtis aperire,turpe duxit, G
Quod clarè expreſſum eſt iteratis dicere verbis.
His igitur relictis,vt potè,quæ plana ſunt ijs,qui commentaria de fracturis & de articulis lege-
rint,ad ea,quæ reſtant,progrediar.

27 *Capita figurandi ex conſuetudine & natura vniuſcuiuſque membri colliguntur : Species verò, ex
curſu, ſtatu, cubandi ratione, ex actione, & ocio.*

Apertè quoq; ex his verbis intelligitur librũ hunc, qui ſummatim rem cõplectitur, poſt obi-
tum auctoris editũ fuiſſe. nã, qui huiuſmodi libros exſcribunt, ſi qua ſint,quæ duobus modis,
vel in margine etiam,appoſita ſint ab auctore,vt poſtea conſideret vtro exprimere mentem ſuã
præſtet,ſoliti ſunt oĩa deſcribere in ipſo opere. quis enim adduci poſſet, vt crederet eum voluiſ-
ſe hic eadẽ iterare nulla ratione cogente, præſertim cũ ſummopere ſtudeat breuitati? Sed cum
maiores noſtri hæc dixerint explanãda,nos quoq; illos ſequemur. Patet igitur capita collocãdi
dicta eſſe quaſi propoſita,ad quæ intendentes idoneũ cuiuſq; partis habitũ inueniemus. quin &
conſuetudinẽ vnum eſſe ex ijs propoſitis ſupra memoriæ prodidit,cùm inquit,Præter hæc por-
rectio,intentio,in diuerſas partes extenſio,cõpoſitio,aliaq; ſecundum naturam ſint. De natura, H
quod ad actiones pertinet,animaduertendũ eſt,quid requirat opus,quod fit: ad hæc, attendẽda
quies,mediũ,cõſuetudo. in quiete quidẽ atq; ocio conſiderandus rectus habitus, puta brachij :
in medio porrectio,& cõtractio,quemadmodũ,vbi cubitus cũ humero propè ad rectum angu-
lũ figuratur: cõſuetudo idcirco ſpectãda eſt, quia nõ alius habitus facilius fertur, cuiuſmodi eſt
in cruribus,vbi extenta figurantur: nã,quæ collocantur hoc modo,diu facillimè poſſunt immo
bilia perſeuerare. hæc cũ paulo anteà ſcripſerit,qui deterius iterum hic repeteret? Propoſita igitur
cõſuetudine & natura vniuſcuiuſq; mẽbri,deinceps ſpecies hoc eſt differentias ipſorũ colligẽ-
das eſſe ex actionibus arbitratur. Nõ nulli verbo/ſpecies/adiecerunt/membrorũ/ita, vt oratio
ſic habeat/ſpecies membrorũ/. de cruribus aũt gratia exempli dixit/ex curſu,inceſſu, ſtatu/cui
addidit cubãdi ratione/quod idẽ eſt,ac verbum ſuperius ſcriptum, videlicet/quies/. his rurſus
ſubiecit/ex actione & ocio/actionẽ accipiens pro inceſſu,curſu,ſtatu,ſingularibus actionibus,
ocium verò pro quiete. Quare nihil amplius his verbis exequitur,quàm actionem & quietem.
Neq; propterea,quod in principio huius orationis naturam membrorum nominauerit, exiſti-
mari velim alterum nunc collocandi modum indicaſſe, cùm nullum aliud naturæ tradiderit in-
dicium præter actiones, quod totum ſic habet, quemadmodum in verbis paulo ſupra ſcriptis
docuit.

A docuit, quocunque autem tempore curationis eorum affectuum, qui manus auxilium deſiderant, vnus ſeruandus eſt partis habitus, qui ſecundum naturam eſt, quem inueniri ait ex quiete atque ocio, id eſt vbi quis conquieſcit: tum ex medio, quod ſcilicet eſt inter extrema: atque ex conſuetudine, ſub qua actio & quies manifeſtè comprehenditur. Hæc itaque duo maximè communia indicia, medium ſcilicet inter extrema, & conſuetudo vniuſcuiuſque partis, naturalem habitum nobis exponent. ego autem in libro de motu muſculorum hæc perſequutus & partium compaginem indicans, quam ex ratione corporum incidendorum inueni, naturalem partium habitum iuxta Hippocratem in libro ‖ de fracturis docui. Videri autem poſſunt diuerſa de propoſitis rebus dici, cùm aliàs alia verba & nomina vſurpentur, veluti cùm quis dixerit collocanda eſſe membra, quemadmodum minimè lædunt, non alium habitum inueniet, quàm eum, in quo detineri ſolent quieſcentes, qui medius quoq; eſt inter extrema: ſed & indicatione ſumpta à partium compagine hic idem inuenitur. Sect.1.t 16.7. 226 g

28 *Quoniam labor firmat, ignauia reſoluit.*

Hoc etiam perangustè traditum fuit ab auctore, quod fortaſſe conſtituerat dilatare in eo libro, quem erat editurus. Legitur autem in quibuſdam exemplis/quid labor firmat, ignauia reſoluit?/ proponente ſibi ipſo auctore rem exquirere vtiliſſimam non modò ad medicinæ partem, quæ manu, ſed & ad eam, quæ victus ratione medetur. omne igitur corpus, vbi in ocio degit, effœminatur, & imbecillum redditur: firmatur autem & vires colligit, vbi quid faciat, hoc eſt aliquem vſum præſtet. cuius orationis duo fidem faciunt, experiētia omnium, qui animaduertunt euidenter apparentia: & indicatio, quæ à naturali compagine ſumitur, quam in libro de tuenda ſanitate explicauimus. Quod verò ad chirurgiam attinet, non debent diu affectæ partes haberi immobiles, ſicut non nulli ſecuritatis gratia faciunt: ſed inflammatione ſublata modicè dimoueri, quod primò tantùm faciendum eſt, quùm affectæ ſedi calida aqua infunditur, deinceps in balneis, poſtea etiam ſine his.

(B at the line "bro, quem erat editurus")

29 *Adſtringendum eſt numero potius, quàm preſſu.*

Item hoc ipſum ab auctore ſummatim per ſe ſcriptū à librario ſanè huc trāslatum fuit. ſupra enim clarè perfecteq; explicatum eſt, nunc præciſe adſcribitur. Supplere autē oportet/linteorū /vt vniuerſa oratio ſic habeat/adſtringendum eſt numero potius linteorum, quàm preſſu/.

30 C *Vbicunque ſanguinis ſuffuſio eſt, ſeu contuſum, ſiue abruptio, ſiue tumor, ſi inflammatio non eſt, ſanguinis plurimum à vitio ſurſum expellatur, paulum verò deorſum. Sed nec brachium, nec crus dependeat. Faſcia autem ab affecto loco incipiat, ibiq; validiſſimè inſidat, extremis verò partibus minimè, medijs modicè: extrema item ſurſum adducta vinciatur: numeroq; potius quàm compreſſu faſciæ adſtringant. Huc autem maximè accommodantur tenues, leues, molles, munda, lata, valentes, vt quæ ſine ferulis adhibeantur. Perfuſione inſuper copioſa vtendum.*

Hippocrates iuxta Ionum linguam (vt ſolitus eſt) contuſum appellauit φλάσμα per φ, id quod à nobis per θ θλάσμα dicitur. accidit autem hoc vitij, vbi graue aliquid decidit in corpus, quod quaſi carnem abrumpendo, atterendi vim habet. Verùm vbi contuſa caro ad regionem, quæ ſub cute eſt, ſanguinem tranſmittit, hæc ſanguinis ſuffuſio dicitur ἐκχύμωμα, ſub qua cutis inuiolata ſeruatur. ſcindi autem tenues venas cum carne, vbi id exoritur, manifeſtum eſt. Incidit autem abruptio (quod σπάσμα dixit) quùm muſculorum fibræ plurimum extenduntur, ita, vt non nullæ abrumpantur, cuiuſmodi mala recentiores medici ῥήγματα propriè appellant. Huic ſubiecit Hippocrates tumorem, quem dixit οἴδημα, quo vocabu-
D lo ſolet omnes pręter naturam tumores notare: iuniores diſpertiuntur hos in inflammationes, quas φλεγμονὰς vocant, & in duros tumores, atque in molles, & pituitoſos, quos propriè vocant οἰδήματα. ſed φλεγμονὰς ſolet ipſe appellare φλογώσεις, vndè nomen inditum eſt calidis tumoribus. accedit ad priores tumores is, qui eryſipelas dicitur, quod perpetuò quidem inflāmatum eſt, non tamen perpetuò tumet. Hi ergo morbi omnes nominatim poſiti ab Hippocrate, quod ad rationem victus ac medicamenta pertinet, aliam curationem exigunt: quod verò ad manum, vinciri conuenienter debent, præſertim, vbi oriuntur ex præcedentibus vinculis, de quibus nunc pertractat. Illud verò/à vitio ſurſum expellatur/dixit ἐξαμιᾶται, quod quaſi exprimatur ſignificat. non nulli apertè ſcribunt ἐξαίρεται, hoc eſt expellatur, vt nulla apud græcos explanatione ſit opus. Cæterùm deligari hæc in libro de fracturis uoluit, faſcia orſa à loco tumido: nunc uerò à uitio partis, quod τρώματος nomine expoſuit, ſed uinculum, quod ad fracturas pertinet, hic eatenus uariat, quatenus faſcias plurimum ferri docet ad ſuperiora, parum uerò ad inferiora. Illud item / ſed nec brachium, nec crus dependeat / commune quoque eſt eius uinculi, quod ad fracturas accōmodatur, ſed id adſcripſit, ut potè, quod magnum in propoſitis momentū haberet, ne (ut conſueuimus) negligentius agentes ſummoperè lędamus: quùm, quæ ingentem noxam aut opem afferunt, prout quis rectè uel non rectè, vtitur, Hippocrates commemo-

commemorare frequentius non grauetur:contrà,quæ parum prodeſſe nouit,aut obeſſe,con- E
tentus ſit ſemel tractare. Ergo in fracturis,cùm primùm alligantur, antequam vel inflãmatio,
vel aliud ex dictis nunc vitijs acceſſerit,cautio eſt ſimiliter,atque in his,ne quid ad affectam ſe-
dem concurrat:at non æquè in illis danda opera eſt,vt quæ affectã partem occupant, digeran-
tur. quocirca perfuſionẽ hic adiungit,non quo illic quoq; non adhibeatur,ſed quo hic magis.
perfundenda enim copioſius hæc ſunt aqua calida,vt quod in tumidis partibus collectũ eſt,di-
ſcutiatur.Quamobrẽ ipſe,cùm loquutus eſt de calce, qui à ſaltu ex ſuperiori loco ſanguine ſuf
ſunditur,præter cætera auxilia ad id hoc quoq; poſuit,aqua calida copioſe perfundendũ,vin-
ctumq; locum ſine cõpreſſione fideliter continendum.Igitur hæc quoq; ad fracturas docuit,li-
cet plus habeant ponderis in malis,quæ nunc cõmemorantur,nempe ea de cauſa,vt citra oẽm
preſſum digerantur:ac propterea ſine ferulis quoq; deuincit,ita,vt iunctura hæc duplici modo
differat ab ea,quam fracturę poſtulãt,tum ꝙ faſcias requirat minus arctatas,& potiſſimũ leues,
tenues,molles,mundas,his enim maximè indigent,quæcunq; adſtringi leuius oportet:tũ ꝙ di-
geſtione opus ſit vehementiore. Adiungit præterea vnumquodq; ex propoſitis vitijs inflãma-
tione vacare debere,ſi,qua docuit ratione,curandum ſit. ſiquidem inflammationes ne modicũ
quidem preſſum ferunt. contra eas igitur nitimur per cataplaſmata, per aſſiduam calidæ aquæ F
perfuſionem,perq; liquida medicamenta,quæ ſuccurrere ſcilicet inflammationibus poſſint.

31 *Vbi articuli ſuis ſedibus excidunt,aut his intactis, quæ ipſos continent,reſoluuntur: aut oſſa,quæ citra commiſſuram ſe contingunt,diducuntur:vel quæ iuncta erant,abrupto eo, quo continebantur, inter ſe dehiſcunt:ſeu iuxta articulos comminuuntur: aut peruertuntur,cuiuſmodi ſunt, quæ vara ſunt, in alteram partem inclinantia:ab ea parte,à qua mota ſunt,lenius vinciri debent,arctius ab ea,in quam, vt quùm deligata ſunt,in contrariam ſpectent,ac priuſquam deligarentur,idq; paulo plus æquo: quod & faſcijs agendum eſt, & pannis, tum ſuſpendendi, collocandi,intendendiq; ratione,præterea conuertendo, dirigendo,plurimumq; perfundendo.*

Mala hæc vniuerſa latè perſequutus eſt in opere de articulis, & de fracturis, quæ nunc ſicut
alia multa in cõpendium contulit: quod breuitatis cauſa per ſe obſcurum eſt,at ijs,qui ea volu-
mina legerint planũ. nos, quum ipſa anteà explanauerimus,vt memoria redintegretur,pauca
in mediũ afferemus:ſi quis aũt ab officina medici initium acceperit,huic præceptore opus eſt,
qui res enodet, & quæcunq; ab Hippocrate in opere de fracturis & de articulis ſcripta ſunt, in
commentariũ tranſlata huc proferat.Dixit igitur Hippocrates propoſitis verbis ἐκπτώματα in G
articulis,qui ſuis ſedibus excidunt: σρέμματα, vbi intacto articulo, quæ iuxta ipſum neruoſa
ſunt,reſoluuntur,quod præſertim accidit,quùm ambulãdo veſtigium fallit: διαστήματα, cùm
oſſa,quæ citra commiſſuram naturaliter ſe contingunt,præ affectu quopiã diducuntur, in ope-
Sect.2.t.1.74. 262.c re etiã de articulis & de fracturis ‖ nominatim mentionem facit de oſſibus,quę inter ſe diducũ-
tur,vt de cubito & radio in cõmiſſura brachij cum humero,& in manu de ijs,quibus illa conti-
nẽtur,& in crure ſimiliter de ijs,quæ iuxta genu ſunt pedemq; in vicinia calcis: ἀποσπάσματα
dixit,quùm διασπασθέντων diuulſis abruptis ijs,quæ oſſa inter ſe cõnectunt,ipſa,quę prius iun-
gebantur,plurimum inter ſe dehiſcunt,quemadmodum ipſe de extremitate lati ſcapularũ oſſis
oſtendit: ſed ἀποκλάσματα dicit, quæ iuxta articulos comminuuntur, vocantur à iunioribus
ἀπάγματα, de quibus in fine libri de fracturis meminit inter cubiti noxas, vbi ἄπαγμα ſcrip-
ſit,eò ducuntur, qui poſt ipſum hoc vocabulo nuncuparunt quamcunq; trãſuerſam totius oſ-
ſis fracturam in vicinia articuli, in qua videlicet fracti oſſis partes inter ſe plurimum recedunt,
oſſa,quæ ſic fraguntur,recentiores dicunt frangi καυληδὸν, quùm caulis modo abrumpantur:
διαστρέμματα vocauit, quæ peruertuntur, ab ijs autem quæ σρέμματα dixit, differunt διαστρέμ-
ματα, quatenus hæc aliquo modo perueniunt ad articulum leniter ipſum deprauantia, ſuaq; H
ſede cõmouentia,id quod euenit præcipuè vni oſſi tibiæ in pueris,in quo caſu vincimus,vtrin-
que ad dirigendum obijcientes lignum ex tilia, vel ex tali aliqua materia firmum molleq;, te-
nuem inde regulam parantes. Rectè autem addidit,vbi commemorat ea,quæ peruertuntur/in
alteram partem inclinantia/etiam, ſi legamus vt non nullis placet / cuiuſmodi ſunt, quæ valga
ſunt,hæc in alteram partem inclinantia/. vtrique ſcripturæ optimè conuenit adijcere/in alterã
partem inclinantia/ſiquidem totus articulus ſæpe in interiorem partem vel exteriorem cõuer-
titur,idq; cruri accidit frequenter prope genu & prope talos. Vocantur autem, quæ in exterio-
rem partem vergunt βλαισὰ, ideſt valga: quæ in interiorem ῥαιβὰ, & κυλλὰ, id eſt vara. His
omnibus vinculum prodeſt,quod duo ſpectat,vt ab ea ſede,in quã prolapſa pars eſt, faſciæ ad-
ducantur,vrgeantq;:locus verò vnde ea receſſit,laxior ſit,vt admittat,quod ſub vinculo ad ip-
ſum cõpellitur,hoc eſt,vt faſciæ ibi laxæ ſint, non arctatæ. Supplere autem oportet/venerunt/
vbi inquit/ab ea,in quam/ſic,vt totus ſermo ſit/ab ea parte,à qua mota ſunt, lenius vinciri de-
bent/hoc eſt faſciæ laxiores eſſe:arctius ab ea,in quam venerũt, vt ſpectent in contrariã partẽ,
atque venerunt. terminum aũt conuertendi in contrariam partem non præſcripſit naturalem
ſtatum,tunc enim morbo vinculum cederet, quùm deprauationi diu pars aſſueuerit: ſed pau-

lo vltra

A lò vltra naturalem ſtatum partem adducendam cenſet, atque hoc eſt, quod ait / idq́ue paulo plus æquo / nam, quod naturale eſt, æquum eſt. Cæterùm præcipit, vt ad contraria conuertamus per omnia, quæ ad vinciendum admouentur. quæ ipſe nominatim cum faſcijs recenſuit, quùm inquit / & pannis, tum ſuſpendendi, collocandi, intendendiq́ue ratione, præterea conuertendo, dirigendo / quùm poſſit vinculum per hæc omnia plus iuſto ad contraria inclinari. Scribit item / plurimum perfundendo / addens / plurimum / quod in proximè præcedentibus verbis omiſit, intelligi tamen potuit ex ijs, quæ propoſita erant. ibi itaque digerendi, hic verò molliendi cauſa, copioſe aquam infundit.

32 *In his, quæ extenuata ſunt, plurimum integræ partis comprehendatur, vt ex transfuſione, quæ exhauſta ſunt, magis, quàm ſuapte natura emacreſcerent, diuerſo vinculo ad incrementum ſpectent, & carne impleantur.*

Percurrerunt locum hunc expoſitores huius libri, non ſecus atq; alia multa, circuitioneq́ue vſi pauca quædam attulerunt: qui verò enodare apertè ipſum contendunt, veritatem non attingunt, ita, vt mirum ſit, qui potuerint extenuatis, hoc eſt gracilibus partibus, & quę ali deſie-

B runt, naturalem habitum reſtituere. Equidem cenſeo quęcunq;, vel ad verborum ſignificationes attinent, vel ad quęſtiones caprioſas, vt perperam accipiantur, nihil ad artis opera diſcentibus obeſſe: quæ verò contraria idoneæ curationi traduntur, neceſſariò ijs officere, qui medendi artem exercent. Ante omnia igitur docebo, qua via curauerim, quæ ſumma macie cõfecta eſſent, vt qui addiſcunt, iam eius ope fruantur: deinceps accõmodare veritati propoſita verba enitar. vbi enim latebra eſt obſcuritatis, conabor rei veritatẽ tueri, eiq́ue, ſi vlla ratione fieri poterit, verba Hippocratis cõſentanea demonſtrare, quod ſi interim nõ dabitur, iuuenis certè rem ipſam, vt ſeſe habet, comprehendat. Ergo macies partium plerunq;, vel ex diuturna quiete, vel ex eo vinculo, quod ad fracturas pertinet, proficiſcitur, quum ob illam robur quieſcentium partium emoriatur; ob hoc regio, quæ vincta eſt, ſanguine ſurſum partim, partim deorſum expreſſo, alimento priuetur. Quocirca contrario modo, atq; cõtractũ fuerit, mederi vitio debemus, nempe affectæ parti vim reſtituentes, efficienteſq́;, vt eo ſanguis affatim conci-

A.ll 4.f.5.c.2. c 17 486.a b. tetur. Vires " quidem reficit moderata infrictio, perfuſio, motus: debet autem eſſe idonea moderatio in vtroq; genere, in qualitate ſcilicet & modo. ſanguinis verò plurimum euocabunt, propoſita nunc ratio alligandi, aquæ calidæ perfuſio modica, motus, & frictio, quæ & vires

C etiam confirmant. Omnia autem modo & qualitate moderata eſſe conuenit, cùm non ſatis ſit frictionem, motum, calidæ aquę perfuſionem, nec multa eſſe, nec omnino pauca: ſed oporteat frictionem quoq; mediam eſſe, tam inter duram & mollem, quàm inter multam & paucam: ſimiliter aquam ita temperari, vt media ſit inter eam, quę nondum calefacit (χλιαρὸν id eſt tepidam vocant,) & quæ iam dolori eſt, calore mordens (ζέον id eſt feruentem dicunt:) in modo item, mediam inter multã & paucã. verùm de modo ſupra tractauit, cùm dixit / dum intumeſcit priuſquam reſidat, finiatur /. hoc autem tempore, ſi pars cũ ſe ipſa conferatur, rubens maxime apparet. Quæcunq; ergo gracilitate, macieq́; tentantur, planè magis exanguia conſpiciuntur, q̃ quæ benè valent, vixq́; & quùm pertractantur, & quum aqua calida perfunduntur, rubeſcunt. hoc autem nobis propoſitum ſit, quod ad modum pertinet, vt membrũ rubore effundatur, quo tempore tumidius quoq; exhibetur, ſed, niſi ceſſet qui fricat, vel perfundit, tumor deſinit, & rubor finitur. Maciem verò vel medicinã non admittere, vel ſanabilem eſſe, indicio erunt tumor ruborq́;, prompte vel magno negocio excitati. quibus hi quidẽ ęgrè contingunt ſuccurrere ſoleo perfricando corpus aliquo ex calefacientibus medicamentis, atq; ex ijs pręcipuè, quæ modicum accipiunt thapſiæ nõ vetuſtæ: ſed & huiuſmodi gracilitates inungo ali-

D qua mixtura, quæ picem habeat, qualia ſunt medicamenta, quæ πιττωτὰ, vel δρωπακισμοὶ, grecè à quibuſdam dicuntur. quæ ſi πιττῶσαι & δρωπακισμὸ nominari audies, æquè intelliges, licebitq́; tibi appellare, vt velis. inſtituimus autem in his commentarijs iuniores atticiſmum non docere, ſed perſequi medicinalis artis effectus vtiliſſimos, atq; eos præcipuè, qui ex cõfectionibus picem habentibus ad propoſita pertinent. Igitur, ſi primus vſus partem reddat tumidã & rubram, iam ceſſandum eſt: ſin minus, iterum & tertiò inungendũ, in alijs quotidie, in alijs tertio aut quarto quoq; die, prout affectæ parti maximè opus eſſe iudicabis. Illud verò, quod pars, quæ fricatur, aut pice illinitur, incaleſcit, inter ea, quæ ſpectantur interdum non enumero, quoniam ſub rubore comprehenditur, cùm eodem tempore caleat, rubeatq́;. Ego hac ratione gracilitati præter naturam ſæpè occurri, raroq́; vſus ſum vinculi opera, & ſi quando vſus ſum, eo modo alligaui, quo docet Hippocrates inſpectis verbis ipſius / diuerſo vinculo /. quod enim inquit / diuerſo / illi vinculo opponitur, quod pertinet ad fracturas, quodq́; affectam ſedem vehementius vrget. Diuerſum itaq; vinculum primo protinus faſciarum ambitu diſcrepat ab eo, quod poſuit ad fracturas. non enim ordimur à parte cui medemur, quẽadmodum facere in vlceribus, fracturis, ſanguinis effuſione, cæteriſq́; omnibus paulo antè propoſitis conſueuimus: præter hæc affectum locum non magis adſtringimus, ſed remittimus, maxi-

mè autem comprimimus partem integrã, unde incipimus; inde enim præcipit, ut faſcia uſq; B
ad affectum locum laxetur, atq; ubi eò uentum eſt, laxiſſima inuoluatur. hic ſiquidem hyeme
obuoluendus eſt, ne calefiat, laxus uidelicet, nec minimũ quid adſtrictus: ſed æſtate debet in-
tegra ſedes uinciri, ut, qui in ea ſubeſt ſanguis, ad locũ, qui refectione indiget, depellatur, par-
tem uerò quæ curatur, ſub uinculo calefacere & digerere alienum eſt. Vbi autem crus totum,
aut totum brachium ualde emacruit, alterum par membrum deligare conuenit, initio ab imis
partibus accepto, dein faſcia ducta in crure inguine tenus, in brachio ad alam uſq; & humeri
caput. quandoquidem eodem modo uenæ, quæ cruribus alimentum ſubminiſtrant, ab infe-
riori parte iuxta os ſacrum deriuantur à uena caua, atq; illæ, quæ brachijs, à ſuperiori iuxta
iugulum. ſanguis itaq;, qui ad unum fertur ex paribus membris, ubi iter clauſum eſt, ad alte-
rum deducitur. Adſtringi autem ſanum membrum hactenus debet, ut ob compreſſionem mi-
nimè indoleſcat: ſed, quod uitiatum eſt, uel nudum relinquendum, uel pauca lana uſq; ad in-
guen obtegendum, ubi cęlum frigidum ſit: ſed, ubi non ſit tale, expedit nudum eſſe, & ſubin-
de linteis pfricari, tum calidis medicamẽtis foueri, ſi locus ægrè incaleſcat. namq;, ubi prom-
ptè oleum, cui parum ceræ adiectum ſit, per ſe idoneum eſt, ſiquidem diutius manet & minus
reſoluit. Eadem omnino ratio eſt in brachijs, in quibus uinciendum id eſt, quod benè ualet, F
perinde quaſi crus: præſtanterq; calefaciendum, quod ægrum eſt, & frictione & motu: homi-
nem uerò, ubi prorſus ſtupidus nõ fuerit, rogare pręſtar, num in ea parte, quę curatur, aliquid
eius caloris, qui excitatus fuerit, ſentiat ſupereſſe: an aperte deſijſſe ſibi penitus uideatur. q
ſi ceſſaſſe reſpondeat, iam tempus eſt iterum adhibere, quæ calefaciant, & partẽ confirment,
quorum quatuor genera ſunt, frictio per lintea, calidæ aquæ perfuſio, frictio per calida medi-
camẽta uel per oleum, ſimplicis dropacis inunctio. ubi uitiata pars refrixiſſe plurimum uidea-
tur, dropax uarius ſit, habeatq; bitumen, modicũ ſulphuris ignem non experti, & pyrethrum.
Curanda uerò ſic eſſe corpora extenuata, experimento cõprobaui plurima reficiens. Vtrum
autem uerba Hippocratis rectè expoſuerim, non eſt, q contendam, quùm me non lateat ob-
ſcurę orationis explanationem eò euadere poſſe, ut probabilis ſit, non tamen ut firmiter ſcia-
tur. Declaro autem uerba Hippocratis non ſicut pleriq; ſic ſcripta / ut ex transfuſione exhau
ſta magis, quàm ipſa emacreſcerent /, ſic enim abſurda ſententia eſſet, ſed (ut alij legunt) ad-
iecto pronomine his uerbis / ut ex transfuſione, quę exhauſta /: uocat enim exhauſta, quę ex-
tenuata ſunt, propterea, quòd in ocio degerint, fuerintq; alimẽto deſtituta. hæc ait ex tranſ-
fuſione ſanguinis (quaſi ex curſu dixerit) ſanari, nimirum ſanguine ad affectũ locum copio- G
ſius concitato, quàm ſi naturaliter haberet. Siquidem hac ratione implebitur, quod extenua-
tum erit, ſi diuerſum adhibeatur uinculum ab illo, quod in prioribus indicauit, cuius diſcri-
men nos paulo antè demonſtrauimus, ex quo neceſſariò facultatis diſſimilitudo proficiſci-
tur: illud quidem ab affecta ſede ſanguinem expellit, hoc amplius ad eam concitat, quàm ſi
rectè ualeret. nam, cùm benè ualebat, abundè erat, qui in ipſa continebatur, & ideo nõ opus
erat amplius tranſmitti, quàm qui, partim in alimentum ſubminiſtrandum cõſumitur, partim
digeritur: nunc uerò, quùm uitiatus locus inanis ſit, atque exanguis, multo plus concurrere
ſanguinis oportet, non modò ut alatur ſicut in ſecunda ualetudine, ſed reficiatur etiã, præ-
terquam quòd nunc plurimum neceſſariò, digeritur, quùm ſubinde calefiat. calefaciunt enim
quæcunque ad ipſum præſidia adhibentur, ſiue frictio ſiue motus & medicamenta, ſiue pix il-
lita, & confectiones picem habentes, ac tandem calidæ aquæ perfuſio. nam & hac Hippocra-
tes uſus eſt, fortaſſe ob eius ſeculi inopiam balneorum: nos autem hoc ſeculo aqua, quam in
balnei labris habemus, contenti ſumus, ad affectas partes modicè calefaciendas, tollendumq;
eam laſſitudinem, quæ extendentium ſenſum repræſentat. Iam uerò partes exerceri neceſſe
eſt in actionibus vſitatis, id quod quotidie faciendum eſt, non ſubito ſemel, uerùm ſubinde, H
quomodo etiam frictio adhibenda eſt, donec excitetur calor, tuncq; ab ea deſiſtendum. Ver-
bis igitur ſic ueram curationem accommodo, cuius uim experientia demonſtraui, ſexcentos,
qui ſub vinculo diurnoq; ocio extenuati erant, recreando. Sed iam eorum, qui librum hunc
enodarunt, mentem aperire tempus eſt. Ex ijs plerique (vt retuli) vſi circuitione duntaxat
integram verborum obſcuritatem reliquerunt. pauci conati ſunt iuxta verba ipſa ad vincu-
lum relata hoc modo vniuerſam ſententiam enodare. Hippocratem præcipere aiunt, vt eo-
rum, quæ extenuata ſunt, curatio à vinculo inchoetur: quo exhauſta, hoc eſt extenuata ma-
gis, quàm antè extenuata fuerant, in contrarium habitum mutentur. multos enim morbos
putant hac ratione ſanari, afferuntque exempla & eorum, qui nauſea preſſi, ſumpto medica-
mento vomitum ciente ad ſanitatem peruenerunt: & qui aſſiduè cita & acri aluo exerciti,
cathartico conſanuerunt: & quorum tuſſis finita eſt ob præſidia vehementiorem tuſſim ex-
citantia. Nec deſunt ea illis, qui commemorent, quæ Hippocrates in illis ſententijs, quæ
aphoriſmi vocantur, ad verbum ſic ſcripſit. ‖ Eſt etiam, quùm in neruorum rigore citra vl-
5. Aph. 21. Ex ord. 19. b cus iuuene habitiori, media æſtate, gelidæ aquæ multa perfuſio calorem reuocat. ergo, ſi-
cut contra morbos (inquiunt) non ſolum pugnamus per auxilia ipſis contraria, ſed etiam
per

A per ſimilia, ita nunc ab Hippocrate iubemur gracilitati occurrere ab eo vinculo orſi, quod
magis extenuare poteſt. id quod transfuſione fieri aiunt, cùm partes paulatim, plurimumque
ſub vinculo contabeſcentes, iterum recurrentibus humoribus recreantur, & idoneæ fiunt,
quæ carne impleantur. Sed quum videant, qui ſic exponunr à ſe nullo modo explanari illud
poſſe / diuerſo vinculo/, ſcribunt / diuerſo habitu/. ſic, vt ternæ reperiantur ſcripturæ inter
ſe differentes, quarum vna habet/ diuerſo habitu/, namq; in non nullis exemplaribus ſic ſcri-
ptum reperitur. Qui ſcribunr igitur / diuerſo habitu / locum hunc in vinculo non accipiunt,
ſed in parte ægra, quam alterius habitus exiſtentem ac prius eſſet, ſpectare ad refectionem di-
cunt, cumq; habitnm comparari vinculo plurimũ extenuante, quaſi exhauſtæ partes non am-
plius vinculo extenuentur, ſed nunc fortaſſe futurum ſit, vt inde reficiantur. Itaq; quùm vin-
culum, quod ad fracturas pertinet, commune (vt paulo ante dixi) & aliorum affectuum, qui-
bus annumerabantur ſanguinis ſuffuſiones, contuſa, abruptiones, extenuandi facultatem ha-
beat, quis conficiet, vt de eodem refici extenuatæ partes incipiant. quamobrem non nulli ita
legunt/ vt ex transfuſione, quæ ſuapte natura exhauſta ſunt/ cõcipientes id abſurdum, quod
oratione ſequitur, effugiſſe, eo ꝙ partes ſuapte natura ſint extenuatæ, atq; id, quod nunc præ-
B cipitur, non pertineat communiter ad omnia, quæ extenuãtur, ſed ad ea tantũ, quæ ſua ſpon-
te. ſic autem commune hoc præceptum & generale pauca cõplectetur, pauciſſima enim ſunt,
& rariſſima, quæ hac de cauſa tabeſcunt, reliqua omnia ob diuturnum vinculum, ſimulq́ue ob
vitiatæ partis quietem in hunc morbum incidunt, eaque potiſſimum fas eſt commemorari ab
Hippocrate, quum ſub ijs fiant, quæ ſuperius poſita ſunt. docuit enim hactenus de fracturis, &
de quibuſdam alijs affectibus, qui ſimile vinculũ exigunt, quibus quum maciem partium ſu-
peruenire intelligat, indicare meritò voluit, qua ratione ad ſanitatẽ perducatur. Sed iamiam
exequar, cuius maximè accuſari poſſent, qui putant Hippocratem monere, vt extenuans vin-
ciendi ratio adhibeatur. Conſilium quidem eſt reficere, quæ exhauſta ſunt, quod contingere
non poteſt, niſi & vires reficiantur, & materia alimenti abunde ſubminiſtretur. vinculum ve-
rò, quod tradi ab Hippocrate volunt, & ſanguinis concurſum prohibet, & robur infirmat: ſed
quod nos dari ab eodem credimus, diuerſum eſt ab illo, quod extenuat: inchoandũ enim eſt
à parte ſana, non ab ægra, & per multos circuitus adſtringendum comprimendumq́;, dum ne
compreſſione excitetur dolor, qui poſſet inflammationem mouere: faſcia item vſque ad affe-
ctam ſedem trahenda eſt paulatim vi compreſſionis remiſſa. Illud præterea, ꝙ integrum crus
vnà cum ægro deligari conueniat, ipſorum expoſitioni minime congruit, vbi inquiunt Hip-
C pocratem velle vinciendum eſſe, vt quæ extenuata ſunt magis, exhauriantur, quo non modò
nihil confert vinculum alterius cruris, ſed etiam obeſt: ſanguis enim, qui ante ad illud fere-
batur, nunc omnis ad affectum depellitur. Quòd autem ſuperioris expoſitionis auctores ma-
lè huc exempla transferant, in aperto eſt, quum nullam ſimilitudinem habeant cum ijs, quę ab
Hippocrate traduntur. quoniam qui rectè rationi innitirur, ſi ſubitò eijci velit omne id, quod
cauſam exhibet, nempe, quod ventriculi rergoribus ita inhæreſcit, vr vix inde extrahi queat:
ſimiliter & acria, quæ paulatim deſtillant, & ita ventrem irritant, vr deſiſtendi neceſſitas ſir, ſu-
bitò non iniuria educet: quemadmodum euenit in tuſſi mediocri, qnæ ijs exoluitur, quæ ip-
ſam cõcitant acriorem. ſed nulla his communitas eſt cum eo, ꝙ putant affectum locum, vr re-
creari incipiar, exhauriendum eſſe, quum ex vinculis, neq; tabeſcentes partes firmari poſſint,
neq; alimenti materia deduci. Illud verò, quod afferunt de neruorum rigore, maxime alienũ
eſt: ignaros enim ſe oſtẽdunt artis, quam tradit Hippocrates, quum docet medendi rationem
eſſe, vt contrarijs tollantur contraria. At nõ nulli minus verborum vim percipientes ad con-
tradicendi ſtudium conuerſi ſunt, quod ferè faciunt, qui inconſiderate aduerſantur, atque ea
labefactare contendunt, quæ nunquam didicerunt. tantum enim abeſt, vt per artificioſa illa,
D quæ traduntur ab Hippocrate, id tollatur, quòd contrariorum contraria ſint auxilia, vt etiam
confirmetur. Quin & in adducta ſententia dixit, | Frigidæ enim aquę perfuſio calorem reno- 5.Aph.21. Ex
cat, hæc autem calore finiuntur / hunc verò calorem, qui medetur frigidis vitijs interdum fri- ord.39.b
ctione mouemus, interdum calidis medicamentis, modò exercitatione, aut calida aqua infu-
ſa: atq; vbi vehementiore calore opus eſt, bitumine (vt ſæpius retuli) vel pice illita, interdum
etiam & aquæ frigidæ perfuſione. ſed cætera omnia, vtpote quæ calefaciendi vim habeant, ijs
partibus ac morbis, quibus calore opus eſt, vbiq; vtilia ſunt: frigida aqua, vt quæ frigida eſt,
quantum in ſe eſt, raro vtiliter adhibetur, atq; ei tantum corpori, quod potentem habet inna-
tum calorem. In habitiore quidem corpore (inquit ipſe) eſt, vbi vtilis ſit aqua frigida, neque
in hoc, quolibet tempore, ſed æſtiuo. frigidæ enim aquæ potionem duo afferre, vel noxam ex
frigore, vel plurimum caloris ex altioribus partibus redeuntis, quis non nouit, aut non didi-
cit ex ijs, qui de ea conſcripſerunt? Corpore itaq; abunde calido ſit, vt à frigore non ſupere-
tur calor, qui in ipſo eſt, ſed cute denſata, atque ijs, quæ expirare debent, relictis, augeatur;
at ſi calor imbecillior fuerit, quàm vt ſubeunti frigori obſiſtat, vi ipſius ad altiora corporis
aſpirante, homo frigidis morbis excipitur. fortaſſe hæc ſuperuacanea nunc attuli, quum ali-

bi (vt dixi) ea fuerim exequutus. Quæ primò igitur medentur, primò neceſſe eſt contraria E
ſint. prima autem dicuntur, quæ nullius medij auxilio his opponuntur: quæ medio indigent,
non primò efficiunt, ſed alia adiuuando efficiendi ſocia ſunt. Agunt autem nugas, qui alui
purgationem, medicinam tuſſim mouentem, frigidam perfuſionem proferunt. nam hæc,
quamuis rectè interdum fiant, plurimum tamen ab eo, quod nunc proponitur, abhorrent:
in quo demonſtrandum eſt, qui fiat, vt vinciendi ratio, quæ extenuandi vim habet, vel quod
exhauſtum eſt, confirmet, vel plurimũ eò ſanguinis concitet. Fruſtra autem, dum hæc oſten-
dere nequeunt, exempla adſcribunt, præterquàm quòd exemplo ſtabilem certamque ſcien-
tiam non efficiunt, neque argumento neceſſariò demonſtrant. oſtendimus enim in libro de
exemplis, non eſſe exempli vſum, vt qui rem non cognoſcunt, eius ſcientiam acquirant.
quod quidem non nulli aſſerunt, qui rhetorum more, vt ſcientia comparetur, exempla adhi-
bentes tota aberrant via, non ſecus atque vbi Platonem dicunt plerunque per enumeratio-
nem demonſtrare. oſtenſum enim eſt illum vti enumerationibus gratia explanationis: qui-
cunque verò tenetur ſtudio exquiſitius intelligendi enumerationis vim, & exempli, ad eum
locum adeat, vbi de vtroque tractatur, quæ nos alibi exequuti ſumus. Sed nunc ad propoſi-
tum reuertamur, eos hortati, qui in hiſce libris verſantur, vt quum hactenus diligenter lege- F
rint, ad ſequentium expoſitionem accedant, quæ præcedentium fidem faciunt. ad ea iam igi-
tur progrediamur vniuerſa, quæ vt in aperto magis ſint, nõ adſcribemus tota ſimul, ſed mem-
bratim, eoque modo etiam explanabimus.

33 *Cæterum præſtat partem, quæ ſuper aliam poſita eſt, ſicut femur ſuper id, quod à genu ad pedem eſt, ſimulq́ alterum crus, cum integra parte deligare, vt ſimilius ſit, pariter quieſcat, & æquè alimento prohibeatur, atque alatur.*

Páulò ante propoſitum eſt rationem deligandi extenuatas partes diuerſam eſſe debere ab
ea, quæ ad fracturas pertinet: hæc ſiquidem adhibetur, vt ſanguinis curſum prohibeat, quod
in affecta ſede collectum eſt, ſurſum deorſumque exprimat, membra quieta ſeruet & immobi-
lia, cum hac via vitiatæ partes interdum ab inflammatione penitus defendantur: at nunc non
eo incumbitur, vt fluxus ſanguinis repellatur, vt quod in ipſis ſubſiſtit educatur, vt immobi-
les contineantur, ſed ad omnia his contraria conſilium dirigitur. Faſcia itaque (vt ſupra ſcri-
pſi) ordiatur à parte ſana, premendoq; hanc, ſanguinem, qui in ipſa continetur, ad extenua- G
tam transfundat, non tamen ex toto integram partem exhauriat. Crure igitur aut brachio
ægrotante abunde eſt vinculum incipere ab inguine, aut ab ala: ſed, ſi malum hoc femur in-
feſtat, aut humerum, neceſſe eſt contrarium membrum deuinciri, vinculo ab ima parte orſo,
& vſque ad inguen, vel alam porrecto. Siquando autem brachium, aut crus vehementer æ-
grotet, expeditius eſt vtrunque deligare, & quod ſuperpoſitum eſt affectæ parti, & quod in-
tegrum, vt prohibeatur alimentum, neque illi ſubminiſtretur. atque hac de cauſa dixit Hip-
pocrates / ſicut femur ſuper id, quod à genu ad pedem eſt, ſimulque alterum crus, cum inte-
gra parte deligare / vt pariter (inquit) quieſcat, id eſt ocioſum ſit alterum crus, atque illud,
quod affectum eſt, & æque ipſius alimentum intercipiatur. Illud vero / vt æque alatur / idcir-
co poſuit, quia membrum, quod vincitur, noluit ita alimento prohiberi, vt nulla pars peni-
tus ad ipſum feratur. Quòd ſi vehementer quis adſtringat, ex toto ferri alimentum prohibe-
bit, periculumq; protinus erit, ne pars emoriatur: id ſi non fiet, alimentum quidem certe tam
in femore, quàm in crure auferetur. propoſitum quidem eſt non extenuare femur, ſed crus
reficere. verum quia vinculi ratio alimentum detrahit, huiuſmodi noxam aliquandiu admit-
timus: deinde poſtea, vbi crus modice carnem contraxerit, vtrique communiter conſulimus. H
Quare illi audiendi nõ ſunt, qui volunt Hippocratem iubere, ut cum extenuata parte, ea, quæ
ſuperpoſita eſt, atq; alterum crus extenuetur, ut gracilium partium macies occultetur, ne in
aperto ſit, ne ve ex plenioris membri comparatione deprehendatur. cùm nec medicus quiuis
vnus è populo, nedum Hippocrates, hanc curandi rationem probaret.

34 *Linteorum numero, non preſſu.*

In ſuperioribus iam ſæpe imperauit, vt hoc idem fieret, vbi deligatum membrum ſanari
penitus ſine dolore voluit.

35 *Laxandum eſt primò, quod maxime indiget: ac frictione vtendum, quæ impleat, & perfuſione citra ferulas.*

Verbum / primò / vel ad tempus retulit, vel ad vim. ſi ad tempus, vel in vno vinculo, vel in
his, quæ ſequuntur, inter ſe collatis. Sed quia vere hęc omnia dicũtur, idcirco quod ꝓponitur
clarum

A clarum eſt,niſi fortaſſe ſi ita ſcripſit,volens cuncta hæc à nobis intelligi. Protinus igitur in primo vinculo,quoniam conuenit plurimum integræ partis comprehendere,linteaq; primo ambitu arctari, tum ſubinde magis laxari, maxime autem ea parte, quæ refectione maxime indiget,probabile vtiq; eſſet verbum / primo / ad vim relatum,de parte dici,quę curatur : ad tempus verò,de primo vinculo. Quòd ſi accipiamus in omnibus vinculis inter ſe cōparatis,mens erit huiuſmodi. ſi in primis vinculis cum integra partem quoque vitiatam deuinxeris,interdū nudandam æger prębebit,quod ipſum primò agendum eſt in ijs,quæ refectione indigent, atq; ea de cauſa minus bene nutriuntur. at quum ſanguis ad vitiatum locum & frictione concitetur,& alijs quę paulo ſupra narraui,ipſe magis citiusq; carne implebitur. Verum Hippocrates & frictionis & perfuſionis aquę calidę meminit,non tamen medicamenti,quoniā hic ſola docet manus præſidia. neq; exiſtimandum eſt prætermiſſum ab eo fuiſſe membra eatenus dimouenda eſſe,ne ad laſſitudinem dentur,quum ea oſtenderit,quæ ſunt eiuſdem generis,& motus quilibet permacræ partis ad id genus ſpectet,ad quod frictio:quum verò quieſcere iuſſerit alterum crus,non ſecus atq; integram partem, & nunc frictionis mētionem fecerit, motu quoq; vtendum eſſe planè cenſuit. nihil enim prohibet,quo minus abſq; humero brachium, & crus
B abſq; femore moueatur,quum non opus ſit aduerſus maciem immobili crure ac brachio.conſtat enim curari hæc, dum mouentur tranſmiſſo alimento per partes ſuperiores, quæ eo non fruuntur,ſiquidem illæ potiſſimū fricentur, pice illinantur, & calidis medicamentis curentur. Plurimum verò ſanguinis ad membra cōcurrere extremis partibus calefactis magnum tibi ſit indicium concitatus ibi calor & rubor. Horum autem plenam curationem habes, quum his, quæ Hippocrates tradidit, adiecerimus calefacientium medicamentorum admotionem, cuiuſmodi eſt inunctio picis. Hippocrates nihil penitus in hoc libro de medicamentis meminit, quanquam plures affectus memorat medicamentorum auxilium poſtulantes, ex quorum numero ſunt ſanguinis ſuffuſiones,id vitium ſub quo reſoluuntur quæ articulos continent,prętor hæc abruptiones, cum eam perſequi medicinæ partem inſtituerit, quæ manu medetur, atq; hanc (vt dixi) non vniuerſam, ſed partem,quæ maxime neceſſaria ſit, & vtiliſſima his, qui ad medicinalem artem aggrediuntur.

36 *Fulcimenta verò, ac firmamenta, velut pectori, coſtis, capiti,cæteriſq́; eius generis,alia pulſus cauſa adhibentur, ne quid eo concutiatur: alia propter commiſſuras, quæ dehiſcunt, ad oſſa caluariæ, vt fulciant: ſed ad tuſſim, & ſternutamentum, aliumvé motum,cuiuſmodi in pectore & capite excitatur,*
C *vt firment: quorum omnium eadem in vinciendo moderatio eſt, nam quà vitium eſt, maxime adſtringi debent. Subycienda igitur lana mollis,quæ morbo aptetur, alligandumq́; eſt, non arctius, quàm ne pulſus concutiat, extremitateſq́; commiſſuræ dehiſcentis ſe contingant, neque circa tuſſim, & ſternutamenta, ſed firment, ita, vt neque cogi, neque concuti ſinant.*

Quid ſibi velit verbum fulcire,quod Hippocrates dixit ἐρμάζειν, inde aperte colligitur,vbi iuſſit fulciendum vinculis eſſe, non tamen comprimendum, tam quum panniculus ſuper faſcias inijcitur,quàm quum faſciæ ipſæ circundantur. Ducta autem vox eſt à nomine ἔρματα; ſic enim fulcimenta græce vocantur, quorum meminit Homerus in eo carmine, ὑπὸ δ' ἔρματα νηῶν. quaſi nihil differat, ἐρείσματα, id eſt fulcimenta ne dicantur, an στηρίγματα, id eſt firmamenta. Conſtat autem Hippocratem ſępius dixiſſe ἐρμάζειν non tam in faſcijs, quàm in pannis,panniculiſq;,quod στηρίζειν, id eſt firmare ſignificat: quin & expoſitores vbiq; pro eodem acceperunt. Nunc verò duorum nominū ἐρμάσματα, ſic enim dixit fulcimenta, & στηρίγματα, quo firmamenta expreſſit, proxime alterum alteri ſubijciens, indicaſſe videtur non ſignificari idem ab vtroque. An ἐρμάσματα intellexit, quæ in vinciendo ſubijciuntur,circundan-
D turq;, vt affectam partem immobilem teneant;ac primò quidem faſcias, quæ primū inijciuntur,quæ præter alios quoſdam vſus, etiamnum ἐρμάζουσι, id eſt fulciunt: dein pannos, qui & ipſi non modò fracturā,ſed & faſcias fulciunt: poſt hæc faſcias, quæ ferulis ſuperinijciuntur, & panniculos? ſiquidem hæc omnia,cum ea de cauſa dentur, vt contineant quę antè inuoluta ſunt,non ea tantum, ſed fracturas quoq; fulcire poſſunt. Verum ὑποστηρίγματα, id eſt firmamenta,mihi videtur appellare quæcunq; ſine vinculo ægræ parti vniuerſæ ſuperdantur,aut à ſiniſtra vel dextra parte, aut à ſuperiori vel inferiori: voco autem ſuperiorem vel inferiorem ad craſſitudinem reſpiciens totius corporis,in eo enim ſpacio,quod in ipſius craſſitudinē eſt, quæ ſubijciuntur, ab inferiori parte ſunt: quę ſuperimponuntur,qualiacunq; ſint,à ſuperiori. Firmatur autem extremitas recta aliqua re, quæ ab inferiori parte erigatur, caput puluinis & ceruicalibus,tum lana & panniculis mollibus: canalis comminuto cruri item ſubiectus vtrinq; ipſum firmat. Sed pilam ex lana demiſſam ſub alam,in quam humeri caput exciderit, licet & fulcimentū & firmamentum appellare,eo enim,ꝙ & ipſa alligetur,pars quodammodo fit totius vinculi: quæcunq; autem ad fulciendum thoracem & caput ſuperdantur, firmamenta magis dicuntur quàm fulcimēta. Hæc à medicis excogitata ſunt ꝓpter motus partium ne-

ceſſarios, quorum aliqui naturales ſunt, vt reſpiratio pectoris, pulſus membranarum: nō nul- E
li præter naturam, cuiuſmodi tuſſis, ſternutamentum, ſingultus, & quicunque pulſus inflam-
matis partibus accidunt, aut ſub vehementi capitis dolore in temporum arterijs, & ſæpe pal-
pitatio præcordiorum: eſt etiam interdum, cùm aliæ partes firmamētum requirunt. Debent
itaq; adhiberi firmamenta faſcijs non nunquam per ſe iniectis, vt ad temporum arterias, vbi
caput intolerabili dolore torquetur, aut ad præcordia palpitantia, aut ad vulnera, in quibus
veremur, ne ſanguis erumpat. non nunquam verò faſcia lanam comprehendimus: interdum
tamen nulla adiecta faſcia ſimpliciter firmamus. thoracem quidem & ceruices lana, caput pul-
uinis mollibus, aut leuibus ſacculis, in quos milium calefactum coniectum fuerit, vbi ſimul &
firmandum & fouendum eſt: maxillam verò prolapſam, mollia firmamenta admouentes in-
terdum firmamus. Ergo, cum communis ſit ἐρμάσματος, id eſt fulcimenti, ac στηρίγματος, id eſt
firmamenti vſus, iure putant, qui librum hunc expoſuerunt, ab vtroq; idem ſignificari: qui-
bus ſępe verbis nos quoque vtemur nullo diſcrimine interpoſito. Eſt autem commune conſi-
lium, id, quod paulo ante dicebam, vt partes motu minime concutiantur, ſed, cum (quod
proxime declaraui) proprium quoddam diſcrimen inter hæc ſit, vbi curioſius agere volumus,
στηρίγματα dicemus, quæ ſine vinculo: ἐρμάσματα, quæ cum hoc adhibentur. ſicq; ſtatuemus F
ea vocari στηρίγματα, quæ partibus illis dantur, quarum motus neceſſarius eſt, à quo ceſſatio
non eſt in nobis: ἐρμάσματα, quæ immobilibus. Motus ſiquidē cruris & brachij in nobis eſt:
thoracis verò & membranarum non eſt in noſtra poteſtate, neq; item palpitatio alicuius par-
tis, neq; tuſſis, neq; ſternutamentum, neque ſingultus: quibus, quo minus moueantur, obſi-
ſtere aliquandiu non licet. vrget enim poſtea neceſſitas, vbi, qua concitantur, cauſa vehemēs
fuerit, videnturq; valentiſſimi viri duntaxat poſſe reſiſtere, prohibereque, ne moueantur. Sed
aliter Hippocrates in propoſito loco ſcripſit, ꝙ ad pulſus pertinet, ne concutiat: tum quod ad
commiſſuras capitis, ne dehiſcant: ἐρμασμάτων verbo vſus: στηριγμάτων verò ad tuſſim & ſter
nutamentum aliumve motum, cuiuſmodi in pectore & capite excitatur. Dehiſcunt igitur in
capite ſuturæ, quæ ῥαφαὶ dicuntur, cùm, vbi oſſa capitis ſe tangunt, proprie dicantur ἁρμονίαι,
ſed tranſlato vocabulo ῥαφαί. caluariæ enim oſſa ad vnguem inter ſe ἥρμοσται, id eſt commit-
tuntur, atq; idcirco ipſorum contactus καθ' ἁρμονίαν committi meritò dicitur: & a ſimilitudi-
ne eorum, quæ ſuuntur, ῥαφαι id eſt ſuturæ. hæ autem facile interdum hiant, & interdum do-
lorem mouent, quum ea inflammantur, quæ connectunt membranam caluariā tegentem cum
ea, quæ dura ſub caluaria cerebrum cingit. Sæpius item venæ tenues, quæ per ſuturas tran- G
ſeunt, inflammatione tentantur: quo fit, vt motus duræ membranæ ſuper inflammatam par-
tem concidentis, dolorem afferat, ad exemplum motus arteriarum, qui aliquando ob inflam-
mationem dolori eſt. Hæc quidem vitia curioſam firmamenti moderationem poſtulant, ſic,
vt nec ita laxum inhæreat affectæ parti, quæ mouetur, vt ipſum quoque facile concutiatur, &
ea de cauſa moleſtum ſit: nec rurſus plus iuſto inſidens premat & dolorem exaſperet. Ipſa au-
tem alligandi moderatio ſuperius ab ipſo poſita eſt, & ad alios quoſdam morbos, quibus idem
vinculum quod fracturis conuenit, atq; idcirco nunc ſcripſit / quorū omnium eadem in vin-
ciendo, moderatio eſt, / quorum / intelligens, quæ nunc propoſita ſunt. Cumq; eandem dixe-
rit moderationem eſſe, deinceps moderationem ipſam refert, cum inquit / nam, quà vitium
eſt, maxime adſtringi debent / id eſt, vbi vitium eſt: ſiquidem verbum / quà / ᾗ ab ipſo dici-
tur, quod nunc pro aduerbio loci accipitur, ac propterea debet adſpiratione & circunflexo
accentu proferri. Itaque id, quod ad huiuſmodi vitium fulciendum vel firmandum adhiberi
vtiliter teſtatur, adſtringi voluit, nimirum faſciarum ambitu, non magis, quàm vt prohibeat
partes, quo minus ſub pulſu concutiantur, quod eſt præ anguſtia impedire motū arteriarum,
hæc enim eſt cauſa doloris. Alium inſuper finem præſcripſit, qui proprie pertinet ad ſuturas, H
quæ diducuntur, quùm inquit / extremitateſq; cōmiſſuræ dehiſcentis ſe contingant / extre-
mitates vocans, vltra quas non poſſunt commiſſuræ ſe contingere. Intelligitur autem ex hoc
vehemens & immoderata compreſſio. nam, vt diduci oſſium commiſſuram non expedit, ita
nec plurimum comprimi, quandoquidem hoc quoque naturæ alienum eſt. Hi ergo fines ſunt
valentioris preſſus: imbecilliores, deinde adſcribit / neque circa tuſsim & ſternutamenta /:
quaſi ita dixerit, neque in tuſsi & ſternutamento, ita, vt affectæ partes nulla re conten-
tæ concutiantur, agiteturq;: tunc ſiquidem acriores motus concutiendo laxio-
res partes, & minime fulctas, vehementius quàm vitiatis opus ſit, earum do-
lores exacerbarent. Quæ verò moderatio adhibenda ſit in fulciendo
ipſe poſtremò adiungit, vbi ait / ita, vt neque cogi, neque con-
cuti ſinant / id eſt, ne, quæ vitiata ſunt, comprimantur
valenter, neve motu concutiantur, hoc eſt,
neque nimis arcte, neque nimis
laxe, colligentur.

GALENI

GALENI IN HIPPOCRATEM DE FRACTVRIS COMMENTARIORVM LIBRI TRES.

Vido Vidio Florentino interprete.

Ab eodem denuo multis locis ex vetuſtis manuſcriptis Græcis exemplaribus caſtigati.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI.

Communis ratio corrigendi ſimplices in cubito fracturas tractatur. Ac primum brachio propoſito docet, quo pacto extenſiones, conformationes, deligationes, & poſitiones fractarum partium fieri debeant.

C SCire licet, antequàm ſingula exponamus, poſſe expoſitionem omnem, quæcunq; in opere obſcura ſunt, aperire. aliquid autem ex ijs, quæ ſcripta ſunt, vel vt verum demonſtrare, vel vt falſum refellere, tutariq; ſi quid à cauillatore quopiam reprehéſum fuerit, præter expoſitoris officium eſt, conſueuit tamen fieri ab omnibus ferè, qui libros exponunt. quàm rem ab expoſitore modice attingi proprie nihil prohibet: ſed certare de auctoris ſententijs abſolute, expoſitoris fines excedit. Hoc igitur non illud reſpiciens, vbique ijs, quæ verè expoſitiones ſunt, pauca ad confirmanda, quæ proponuntur, adijciam. Verum, quum duplex ſit huius expoſitionis differentia: quandoquidem & idipſum, quod obſcurum eſt, duplex eſt: de hoc quoque aliquid præfari expeditius arbitror. Hæc ipſa, quæ in libro de expoſitione ſeorſum latius enarraui, paucis explicabo, quaſi quoddam compendium faciens. ibi enim oſtendi aliud re vera obſcurum eſſe, aliud ob id præcipuè, quod multa ſunt auditorum genera, vt ſermone eruditi ſunt & exercitati, vel omnino rudes: tum vt natura perſpicaces ſunt, & prudentes, vel hebetes, & imprudentes. Ac, ne
D longius exempla petamus, in hoc propoſito libro de fracturis, vbi Hippocrates inquit, Dicendum ergo eſt è medicorum erroribus, quos docere volo, quoſq; dedocere. verba per ſe obſcura ſunt, quum minime exiſtimemus quoſdam eſſe errores, quos docere conueniat. Huiuſmodi etiam illud eſt. Præterea articulus ita extentus recuruatur in hoc habitu. intento enim brachio curuari inquit cubiti iuncturam. videtur autem & hoc abſurdum, id curuari dicere, quod rectum eſt. Item, quod inquit. Nam ſi ita collocetur imum caput humeri, quòd cardinis modò in cubiti ſinum conijcitur, efficit, vt brachij atque humeri oſſa dirigantur, perinde ac ſi totum vnum ſit. ſed, ſi quis viderit, quale vtrumque os ſit, de quo agitur, nullam habet obſcuritatem. iure autem verba exiſtimabit obſcura, qui naturam cubiti iuncturæ ignoret. Ego, quoniam plerique eorum, qui librum hunc legunt, in incidendis corporibus minime ſunt verſati, melius duxi omnia huius generis explicare: quæ verò talia non ſunt, præterire, adhuc de his illud præfatus ijs, qui librum hunc lecturi ſunt, vt ſi quà ex verbis à me expoſitis obſcura ipſi aliquo modo videantur, ante omnia ſpectent, num quid mendi ſit in ſuo libro, cum exemplaribus fide dignis illum conferentes, examinanteſq;: tum ſi recte habere viſus fuerit, eadem verba attentè iterum, & tertio legant. ego verò, quum præſens præſenti librum aperio, ad vnguem conijcere poſſum expoſitionis modum, vbiq; addiſcentis ingenium inſpiciens: at cum omnibus ſcribo,

Sect. 1. t. 7. 225 c

nec quid maxime, nec quid minime idoneum exigat, conijcio: nam illud pleriſque obſcurum E
erit, hoc iniquo animo ferunt, qui in rebus claris immorantur. Optimum igitur cenſeo, quid
mediocre ingenium poſtulet, conijcere, atque, vbi, non ſuccedit, magis ad id ſpectare, quod
præſtantius eſt: neque enim commentarios legendos puto, quibus ingenium eſt inferius me-
diocri, quibus cum bene agitur, ſi poſtquàm eadem ſæpius de doctoribus audierunt alijs atque
alijs verbis expoſita, percipiunt.

1 *Medicum oportet, quæ ſuo loco mota ſunt, & fracta, recto admodum ſtatu intendere.*

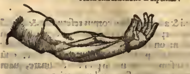
Non nullæ orationes, & ſi nihil doceant, quod magni momenti ſit, tamen expoſitionis parti-
culæ cenſentur, quales ſunt, quæ ſcripturæ varietatem notãt. cuiuſmodi quidpiam nunc vide-
mus in propoſita oratione, quæ ab alijs ſcribitur/medicum oportet/. ab alijs abſque primis ver
bis/medicum oportet/, Atticis enim hoc prorſus eſt vſitatum, quorum linguam Hippocrates
aliquantum vſurpat, ita vt eius ſermo à non nullis priſcus atticus exiſtimetur. Nos autem in
alio paruo libello, quid de ſermone Hippocratis iudicemus, ſeorſum demonſtrauimus. Nunc F
explanationis initio ſatis eſt admonere omnia hæc à me prætermittenda, quum propoſitæ ma-
teriæ neceſſarię partes non ſint, & expoſitionem reddant nimis longã/quę ſuo loco mota ſunt,
& fracta, recto admodum ſtatu intendere/. appellat autem, cùm oſſa citra fracturã ſuo loco mo-
uentur, non ſolum ἐκπτώσεις, & ἐκπτώματα, ſed etiam ἐξαρθρώσεις, & ἐξαρθρώματα. Quod ad
fracturas pertinet, id animaduertendum eſt, Hippocratem, vt ſæpius κατάγματα, rarò ἄγμα
nuncupet, eo vocabulo, quod rarius vſurpauit, hoc opus inſcripſiſſe: quo fit, vt non nulli ve-
lint non ſeiunxiſſe hoc Hippocratem ab opere, quod inſcribitur, de Articulis, ſed vtrunque in
vnum contuliſſe: diuiſum verò fuiſſe poſtea in duo præ magnitudine: atque, vbi in vnũ ambo
conuenerant, inſcriptum fuiſſe, de Officina medici. Quam rem malè conantur teſtimonio fir-
mare, aſſerentes ſcriptum fuiſſe librum vnum de Officina medici, ab homine antiquo primo
Hippocrate, qui patrem habuit Gnoſidicum: libellum verò, quem nunc ita inſcriptum habe-
mus, compoſitũ non fuiſſe à magno illo Hippocrate, qui maximus inter græcos habitus eſt au-
ctor ac medicus. Sed quia in duobus operibus tractatur de ijs, quæ in Officina medici fiunt, id-
circo aiunt inſcripta fuiſſe, de Officina medici, atque ea de cauſa hic etiam exquiſitum ordinẽ
in docendo non ſeruari: ipſum enim in hoc opere de fracturis mentionem feciſſe de articulis G
quibuſdam luxatis: atque operi, quod ſequitur de articulis, non pauca de fracturis inſeruiſſe.
Verùm quibus placet opera hæc, non ab aliquo ſeiuncta, ſed à principio duo compoſita fuiſſe,
ab ijs, circa quæ magis verſantur, inueniſſe inſcriptionem affirmant. ita enim opinãtur ipſi in-
ſcripta fuiſſe, atq; inde initio ſermonis accepto longius labuntur, oſtendentes pleraque ex ope-
ribus Hippocratis hac ratione inſcribi. Equidẽ in vnumne contulerit Hippocrates ambo hæc
opera, an non, dicere non habeo: procedente autem ſermone oſtenſurum me polliceor fractu
ras, & ea luxata, quæ tractantur in hoc opere, doctrinæ cognationem inter ſe habere, atq; item
luxata, & eas fracturas, quæ in opere de articulis. At quamobrem in propoſitis nũc verbis/quæ
ſuo loco mota ſunt, & fracta/ orationis ordinem permutet (ſcripſiſſe enim debuit/ quæ fracta
ſunt, & ſuo loco mota/, eo quòd ante de fracturis tractet) poſſum vnam dumtaxat cauſam red-
dere, hoc pacto. ſæpiſſimè videre licet Hippocratem, & ex maioribus eos, qui eloquentiſſimi
ſunt, hunc enunciandi modum vſurpaſſe. Fortaſſe igitur non ordinem dicendorum, ſed ordi-
nis concentum attenderunt, vel adeò exquiſitum ordinem in huiuſmodi orationibus neglexe
runt. /Recto admodum ſtatu intendere/. Membra, quæ luxata ſunt, aut fracta, dum intẽduntur,
præcipit recto admodum habitu figurari. ſed qua de cauſa intendi debeant, hic omittit: de mo H
do, quo collocari membrum conueniat, dum intentio adhibetur, latius pertractat. cùm poſſet
in opere rem ipſam docens, nihil de ijs, qui ſecus ſentirent, meminiſſe. Atqui nõ in hac oratio-
ne tantum, ſed in cæteris omnibus ignorare non oportet, orationũ alia ſummatim rem profer-
ri, atque hęc omnium breuiſſima eſt: alia huic maxime contraria rem plenè explicari, in qua ni-
hil omnino pręteremittitur, quod vtiliter dici potuiſſe videatur: reliquas verò omnes his interie
ctas eſſe, & alias ad breuiſſimam, alias ad longiſſimam, propiùs accedere, ſicut alias rurſum pau
lum à media diſtare. Vtriuſque autem generis legere ſingulas oportet pro arbitrio, atque ocio 1
eos autem nullo modo accuſare, qui vel, quod breues eſſe laborent, obſcuri fiunt: vel, quod orationis
perſpicuitati ſtudeant, longius labuntur. illis enim dare legem non conuenit, præſertim, quum
nihil ſit profutura, ſed accipere debet vnuſquiſque quod ſibi vtile ſit, cum eo vt intelligat do-
cendi propoſitum non eſſe idem in omnibus libris. verbi gratia, in his duobus de fracturis, &
de articulis, plenè ſcribit: ſummatim verò in eo, qui, quum de impellendis oſſibus tractet, μο-
χλικὸς inſcribitur, vbi, quod ad res pertinet, idem agit. Eſt autem plenè explicandi ratio ad per-
ſpicuitatem maxime accõmodata: cõpendiaria verò ad memoriam. huius rei, quam ſemel in-
dicaui, vbiq; memento. Sed iam pergimus ad ea, quæ traduntur, diligenter animum aduertito.

A Ipſe ergo in ſequentibus cauſam inquiret, cur, ſiue fractum os componendum, ſiue luxatum in ſuam ſedem collocandũ ſit, antè opus ſit extendere. Mihi autem rei explicandę locus hic videtur, vt qui operam dem, vt planè exponã: ad quod plurimum conferre orationis ordinẽ, quum nullam controuerſiam recipiat, nihil eſt, ꝙ demonſtremus: ſicut nec ab ijs, qui quidpiam exponunt perſpicuitatis gratia, nõ ſolum ordinem, ſed modum ſingularum omnium orationum attendendum eſſe. nulla enim alia de cauſa expoſitionem ſcribimus. In opere igitur de motu muſculorum oſtendimus maxime proprium eſſe muſculorum, ſi ad reliquas corporis partes referantur: ſi ad ſe ipſos, maxime commune ad exemplum lori, chordæ, aut funis, in ſe ipſos cõtrahi. nam, ſicut hæc diſtenduntur, vbi eorum extrema prehendẽtes in diuerſu diducimus: & vbi ſinimus, ponimusq́;, contrahuntur: ita muſculi oſſibus vtraque extremitate innexi coniunctionem habent ijs, quæ manu prehenduntur, reſpondentem: ab ipſis autem in cõtrarias partes attracti medij inter extremas partes, hoc eſt, ſuo corpore vniuerſo intenduntur. qua de cauſa, vbi eorum fibræ omnes tranſuerſæ præciduntur, partes plurimum inter ſe recedunt, vna quidẽ ſurſum ad totum muſculi initium, altera verò deorſum ad extremum, qua parte poſt articulum cũ altero membri oſſe coniungitur. Idcirco, vbi integro muſculo articulus ſuo loco moueatur, fi-
B nis muſculi iunctus illi parti, in quam os excidit, qui totus ad ſuum initium cõtrahitur: cum eo autem attrahitur pars membri cum qua nectitur, hoc eſt, caput oſſis, quod in receſſum inſeritur, quo contracto vnà contrahitur totum os.

In quo caſu accidit, vt caput eius oſſis, quod in commiſſura ſubiectum eſt, in priſtina ſede ſublimius collocet. quare nullo modo reſtitui in ſuum locum poteſt, priuſquàm toto membro intento eatenus deorſum compellatur, quatenus ſurſum præter naturam venit. Hac itaque de cauſa oſſa, quæ prociderunt, prius intendenda ſunt. Quòd autem comminuta quoq; oſſa intendi debeant, vel ex eo potiſſimũ colligitur, ꝙ ſicut in luxatis reſtituendum eſt, quod erupit, ita in ijs, quæ fracta ſunt, quod affectum eſt, componi debet, ſic, vt
C comminuti membri extrema ſe tãgant. eſt enim fractura perpetui oſſis abruptio, perinde, atq; vlcus carnis. vtrunque autem tunc ex toto reſtituitur, cùm ad priſtinam vnitatem id actum eſt. quod fieri nõ poteſt, niſi fracti oſſis partes è regione collocentur, quæ curatio græce διάπλασις dicitur. Itaque, ſi leuis fractura fuerit, vtraque læſi oſſis pars ſuo loco manet; ſin opus penitus perfringatur, neceſſe eſt partes inter ſe cedere, hac, vt puta in priorem, illa in poſteriorem regionem veniente, atq; alia in dexteram, alia in ſiniſtram. Quamobrem ambabus manibus, vtrinq; membrum prehendẽtes, quod in priorem partem erupit, retrò cogimus: quod in poſteriorem, compellimus in priorem: quod in ſiniſtram excidit, in dexteram trudimus: quod in hanc prolapſum eſt, in contrariam repellimus, ita, vt omnes comminuti oſſis partes per manus componentis in contrarias partes vrgeantur. Dum hæc itaque fiunt, periculum eſt, ne aliquæ fracti oſſis eminentiæ confringantur. non enim redditur ex toto leue vtrunque os extremum, perindè quaſi ſectum ſit ſerra gladium referente: nam quæ dentata eſt, & ipſa exaſperat.

Fracti oſſis alternatio & aſperitas.

Serra cultraria.

Serra dentata.

Quare fracti oſſis partes in diuerſa, partim ſurſum verſus, partim deorſum deducẽtes, ad componendam fracturam venimus, cauẽtes, ne, dum coniunguntur partes oſſis, quarum altera ſuper alteram exceſſit, aliquę ipſorũ eminentiæ perfringantur, quod penitus aſſequemur, vbi oſſa ἐγχρίμπτονται, id eſt cõdantur, vnũ ſcilicet ſub altero, eo enim vocabulo vtitur Hippocrates, vbi fracti oſſis partes in ſuum locum reponuntur. Ergo, vt, quæ receſſerunt, iungantur, neceſſe eſt alteram partem ſurſum, alteram deorſum attrahere. quod iam omnes medici faciunt, rem interdum ſolis miniſtrorum manibus cõmittentes, interdum laqueos iniicientes, vbi maiori vi opus ſit, in diuerſa contendere. Oſtendimus autem tam in fractorum, quàm in luxatorum oſſium curatione, principio intendendum eſſe: adhibendam verò intentionem hanc membro non temere figurato, deinceps dicemus: atq; illud in primis, quum in fracturæ curatione quatuor agere debeamus, intendere, componere, alligare, & cõtinere, eundem habitum omnium eſſe communem oportere. componimus quidem, dum intendimus: vbi cõ-

poſuimus,protinus alligare conuenit,ſaluo eodem membri habitu,quo compoſitum eſt: quem E
rurſus ſeruare decet,vbi continetur:nam,ſi moueatur, vinculum quadam parte laxiores habebit circuitus,quadam arctiores. laxiores,quum oſſa moueri patiantur, quod compoſitum eſt, corrumpent: arctiores,quum dolori ſint,inflammationẽ excitabunt.Quatuor igitur,quæ agenda diximus,communem habitum requirere demonſtratum eſt. cõſideremus poſthac, quid intuiti,hunc habitum inueniamus. Porrò,quum membrum intenditur, ille optimus eſt, ſub quo non magna vi ſeparata oſſa in diuerſa componuntur: quum continetur,ille, qui minime lædit. vtrunque præſtat,qui ita figurat,vt muſculorum fibræ directæ intendantur. directæ autem intenduntur,quum ab ima membri parte vniuerſus muſculus collocatur: nam, ſi muſculus, qui ſuum initium habet à parte interiori, ita collocetur,vt medius ab interiori parte membri, extremus ab exteriori: vel ſic, vt medius à ſuperiori, extremus ab interiori ſitus ſit: hoc pacto circa membrum in cochleam ſerpens magnam vim requirit,cum intenditur.

Muſculorum directio.

Muſculorum diſtortio in ſupinæ manus figuratione.

Itaque, ſi hoc modo figuratũ muſculũ extendas,dum fracti oſſis partes abundè diducantur, vehementer dolebit,magno cum periculo,ne conuellatur. conſtat enim intentionis vi cõuulſos interdum muſculos fuiſſe. Quare eundem eſſe habitum conſtat,qui minime lædit, & F
qui muſculos nullo modo peruerſos cõtinet: quod apertè Hippocrates expreſſit,volens brachium cubito tantum inniti,non ex toto curuatum,aut extentum, ſed in medio inter hæc collocatum. Quẽ habitum ipſe docuit optimum eſſe,primo,ꝙ cubiti os longius eſt radij ſede, ipſumq; firmiter ſuſtinet: deinde,quia muſculi,qui oriuntur ab interiori tuberculo humeri,extrema habẽt ab interiori parte totius brachij: qui ab exteriori incipiunt, ab exteriori finiuntur. Cuius aũt muſculi initium & finis ab interiori parte ſunt totius brachij,huius & reliquæ omnes partes,& propterea totus ipſe muſculus. Similiter cuius extrema ab exteriori parte ſunt,& ipſe totus ab exteriori parte eſt totius membri.Quin & experimentum indicat,hunc habitũ minime lędere. Ex duobus verò,quibus hic interijcitur,ſupinus muſculos plurimum peruertit,& vehementem dolorẽ G
mouet: pronus minus peruertit,minusq; dolori eſt.Habes de brachio figurãdo ſummatim omnia,quæ latius deinceps Hippocrates docebit,ea oratione vſus,quæ perfectè planeq; rem expónit,ita,vt paucis omnino opus ſit ad ea exponenda,ijs præſertim, qui imbuti ſunt puerilibus diſciplinis,vel apud doctores librum legerunt,quibus ſanè commentaria ſcribuntur.

2 *Ea ſiquidem eſt natura iuſtiſſima.*

Quaſi dixerit maxime conueniens. nam,vbi, quod conuenit vnicuique, ſeruatur, res iuſte habet,atque adminiſtratur. Quid autem corpori conueniat,præter id,quod ſecũdum naturam eſt, haud facile intelligitur. ergo cùm ſingulis partibus conuenientia ineſt figurę,coloris, & magnitudinis, optime habent.

3 *Sed, ſi in hanc vel illam partem declinatur,in pronum habitum peccetur. leuius enim peccatum eſt, quàm ſi in ſupinum.*

Duos habitus poſuit,ſupinum & pronum,qui & ad vniuerſum corpus referuntur,& ad vnã H
ipſius partem, nempe brachium. Totum igitur corpus pronum dicimus iacere, vbi deorſum venter ſpectat,dorſum verò in ſuperiorem partem: contra ſupinum,vbi ſurſum venter, in inferiorem partem dorſum. Quos habitus commemorãs loquuturum ſe de brachio indicauit,quũ nequeat corpus totũ frangi,aut excidere. Sed cauſam,cur præſtet in pronum declinare, quàm in ſupinum,vbi quis deceptus rectum non aſſequatur,ipſe in ſequentibus aperiet.

4 *Qui nihil capiunt conſilij,plerunque nihil errant: ipſe enim,qui deligabitur, ſic iuſta natura coactus brachium porrigit.*

Medici,inquit,qui ante naturalem brachij habitum, nihil attendunt; plerunque melius curant,quàm qui male ratiocinantur. Idiota enim, qui alligandus eſt, medico brachium porrigit figuratum,quemadmodum minime lædat,inſtructus à natura, quam nunc iuſtam dixit: quippe quæ generationis initio, & poſtea in tota vita degenda ἐοικὸς, id eſt cõuenientem ſingulis partibus habitum inuenit./Ipſe enim qui deligabitur brachiũ porrigit/. vocabulum, porrigit, ὀρέγει dixit, quod non nulli accipiunt pro ὀρέγει, id eſt porrigit medico: non nulli pro [illegible]

hoc

A hoc eſt, non permittit, vt medicus indoctior membrum in contrarium conuertat. omnes enim homines natura ſingulas partes figurant, quemadmodum minimè lædant: quem habitum indicat Hippocrates eſſe maximè rectum. Porrigunt igitur ægri ſe ipſos ita figuratos: atq; ægrè ferunt, vbi aliter à medicis collocentur, renituntur q;, atque ob dolorem ducenti non parent. hoc autem voluit Hippocratem ſignificaſſe verbo ἀπορέγει. Sed vtrouis modo acceperit, res eadem manet. nam idiotæ, quùm ita brachium collocent, quemadmodum minimè lædat, præſtantiores ſunt medicis, qui, cùm ſibi ſapientes videantur, malè hoc figurant. Sunt & qui ad vtrunque referant/ ſic à iuſta natura coactus brachium porrigit/. Sed cùm propoſita res ſeruetur, quomodocunque verbum id accipiatur, ſuperuacaneum eſt in his ampliùs inſiſtere, inutilia enim ſunt, & inuentu facilia, quæ ambiguis verbis traduntur. Quare illi omittenda ſunt, qui tempori parcit, quùm in ijs, quæ vtilia ſunt, id conſumere magis conueniat.

5 *Sophiſtæ autem medici vtique ſunt, qui peccant. Porrò brachium fractum non magno negocio pertractatur, idq; (vt ita dicam) cuiuis medico facilè eſt.*

Sophiſtas intelligit eos, qui ſapienter aliquid ſibi inueniſſe videntur, errantes tamen, atq; id-B circo non obſeruantes, quod rectè omnes idiotæ cognouerunt.

6 *Quem locum cogor latiùs explicare, quoniam medicos vidi, qui, cùm deligarent, ſapientes habiti ſunt à brachio figurando, vndè par fuit videri ignaros. Multa enim alia, quæ ſunt huius artis, ita iudicantur. Nam, quod nouum eſt, quamuis nondum conſtet, vtrum ſit vtile, anteponunt ei, quod conſuetum eſt, quod iam ſciunt vtile eſſe, atque id, quod alienum eſt, ei, quod receptum.*

Ipſemet tibi oſtendit in ſequentibus, quæ omnia obſcura ſunt, cur ſermonem de figurando brachio dilatauit, quãquàm locus per ſe, nec difficilis eſt, nec ita multa verba deſiderat, ex quo protinus cauſam inuenies, quamobrẽ in ijs, quę tradidit, ordinẽ omnino exquiſitum non ſeruarit. quiſque enim priùs de eo, quod magis vrget, verba facit. Ergo, quia medici eius ſæculi pro cõperto habebant ad omnẽ, tam comminuti quàm prolapſi oſſis curationem intentione opus eſſe, ſed ignorabant, quinam habitus ſm naturam eſſet, idcirco de hoc in primis egit. Ac multò adhuc magis, quia medici quidem optimo deterrimum habitum anteponentes, prauis rationibus eam rem ſibi ipſis, atque alijs perſuadebant. Quòd ſi ignari omnino fuiſſent, oportebat verum C ipſos docere. at, cùm non ſolùm ignari eſſent, ſed etiam cognitionem ſibi vendicarent, neceſſe fuit Hippocratem id primò conuellere, deinde animum iam purum vera ſcientia inſtituere.

7 *Dicendum igitur eſt è medicorum erroribus, quos docere volo, quosq; dedocere, de brachij natura.*

Dedocere vult ea, quæ medici non putant vitio danda, quùm tamen vitia ſint: docere quæ putant vitia, quùm non ſint.

8 *Etenim, quod hac ratione traditur, ad alia quoque oſſa corporis pertinet.*

Non iniuria dicit orationem hanc ad alia quoq; oſſa ſanãda pertinere. ea enim ad quæ ſpectantes, inuenire naturalem vniuſcuiuſq; habitum conueniat, omnium cõmunia ſunt. duo aũt ſunt (vt ſuprà indicauimus) nempè vt dolorem euitemus, & rectum ſtatum tueamur. illud experimento comperitur: hoc partium quoque ſitu, quem corporibus incidendis comparamus.

9 *Ergo Brachium, de quo ſermo eſt, quidam vinciendum dedit pronum: hic autem coegit collocari modo* D *ſagittariorum, quum humeri caput conijciunt: atque ita deuinxit, exiſtimans hunc eſſe naturalem eius habitum. Quam rem eo argumento comprobauit, quòd oſſa omnia, quæ in cubito ſunt, inter ſe dirigãtur, tum ſuperiectæ partes æquentur: quòd etiam tam exteriores, quàm interiores, inter ſe directæ collocentur: ita enim inquit & carnem, & neruos naturaliter ſitos eſſe. Sagittarios præterea teſtes adduxit. His autem dicendis, præſtandisq; ſapiens habebatur: aliarum verò artium immemor erat, quæcunque vi aut artificio quidpiam moliuntur, neſciens alium alibi eſſe habitum naturalẽ. Quin & in eodem opere, alius erit dextra, exempli cauſa, alius ſiniſtra habitus naturalis: aliter enim brachium naturaliter figurant iaculantes; aliter funditores, aliter rurſus qui lapides conijciunt, aliter pugiles, aliter qui in ocio ſunt. Quotquot enim artes reperiri poſſunt, ſingulæ naturaliter brachia requirunt, non eodem modo figurata, ſed ad inſtrumentum, quo in ſingulis vtendum, & ad opus, quod efficiendum eſt, accommodata.*

De his quoque ſemel aliquando meminiſſe oportet, quam rem nos minimè præteribimus. Quidam ex ijs medicis, qui ſapientes habentur, propoſita verba/ ergo brachium de quo ſermo/ tanquàm mendoſa iure ſuo corrigens, græcè ita ſcripſit/ τὴν οὖν χεῖρα περὶ ἧς ὁ λόγος ἦν/ adiecto verbo/ ἦν, hoc eſt erat/ ſuã nobis oſtentans diſciplinã, quã fuerat à grãmaticis, rhetoribusq; eruditus, ita vt ignoraret modũ præciſè loquendi oĩbus antiquis vſitatũ. Erit aũt plena oratio, ſi perſi-

ſi perficiatur hoc modo/ergo brachium,de quo ſermo erat,qui dam vinciendũ dedit pronum/. E Idiotæ plerunque medicis brachium porrigunt conuenienter figuratum,ſed horum quidam nimium curioſi recedentes ab eo,quod naturaliter propoſitum eſſe debet(id autẽ fuit doloris carentia)pronum habitum eligunt,vt potè quem commodiorem exiſtiment. nullus tamen idiota medico brachium porrigit reſupinatum : multum enim abeſt hic habitus ab eo, qui minimè lædit. quem aliqui medici & ob inſcitiam,& vt ſapientes videantur,interdum non admittunt, atque ea de cauſa ſagittariorum exemplo brachium vniuerſum collocant,quidam penitus reſupinatum,quidã non multum ab huiuſmodi habitu recedens. Peccant igitur, non modò in hãc partem, ſed ꝙ extentum figurent. quos Hippocrates prodidit ea ratione moueri, ꝙ vbi totum brachium ſagittariorũ exemplo figuretur,oſſa diriguntur, & totius brachij ſuperiectæ cutis partes æquantur. ſed hæc valdè probabilia ſunt, & ſe viciſſim conſequuntur : illud re vera non ſic habet,carnem & neruos eo habitu,perinde,atque oſſa in recto ſitu omnibus partibus ſeruari:ꝙ ſi ita res haberet,non modò probabiliter,ſed firmiſſimè demõſtrarent huiuſmodi habitum naturalem eſſe. Verùm hæc tolerabilia ſunt. transferre autem huc ſagittariorum exemplum, exiſtimari debet prorſus fatuum,ſatiusq́; fuit eos ab Hippocrate nullo modo cõmemorari, quàm acerrimè reſelli. nam,quæ prorſus ſtulta ſunt,deridenda magis ſunt, quàm à ſcriptoribus cõfutanda:non tamen prohibeo,quo minùs,dum viuentes agunt,redarguantur:ac præſertim, vbi, F qui hæc nugatur,audientibus perſuadet,vt ſibi ipſi hominis curationem committant. Fit etiam interdum,vt nos quoque in ſcribendo ſtultis opinionibus cõtradicamus, vbi multos videmus illis credere,quaſi veræ ſint : quod nunc accidit Hippocrati,qui nihil eſſe commune ſagittarijs, & vincientibus,oſtendit. Quæ verò afferuntur de oſſibus, neruis,& carne, recto ſtatu collocandis,quamuis nullũ per hæc fuiſſet Hippocrates reprehenſurus, per ſe neceſſaria fuerant ad optimum habitum inueniendum,cuius caput eſt,ſi argumẽtum ex ſigno colligamus, doloris carẽtia,id enim neq; ipſos idiotas latet: verùm,ſi rei cauſam, naturamq́; ſpectemus, rectus partium ſtatus,qui idiotis non item patet,ſed illis dumtaxat,qui incidẽdis corporibus operam dederũt. Quæ ab Hippocrate ſubijciuntur,maxima ex parte plana ſunt,nec quidquam habent, quod in quæſtionem vocetur. quare vniuerſa hæc mihi prætereunda, quod non accidit ijs, qui librum legunt,quibus longiori tempore ſunt conſideranda. Quod inquit/hic autem coegit ipſum collocari modo ſagittariorum,cùm humeri caput conijciunt/obſcurum eſt,& incertum. quocircà nõ nulli verbum/conijciunt/quod dixit ἐμβάλλουσι, propterea ſcriptum ab Hippocrate exiſtimant,ꝙ extento brachio humeri caput in ſinum ceruicis,quę in lato ſcapularum oſſe eſt,conijciatur,in quem anteà non conijciebatur, cùm brachium demiſſum erat. tunc enim iuxtà erat G dumtaxat,& contingebat: quam rem his verbis expreſſit/verſatur humerus in lato ſcapularum oſſe tranſuerſus,vbi brachium iuxta latus extenditur/. Cenſent alij ἐμβάλλουσι dixiſſe Hippocratem translatione vſum à nauiũ impetu. ἐμβολὴ græcè dicitur,vbi datur opera, vt naues hoſtium mergantur,quandocunque ſigno dato prora aptatur ad nauem alteram perfringendã, potiſſimum à latere,totamq́; diſſoluendã,ac ſubmergendam. tunc quaſi paratum eſſe ad ἐμβολῆς, id eſt ad impetum faciẽdum aiunt. Item apud comicos porrecta membra dicuntur ad ἐμβολήν, id eſt ad impetum faciendũ parata: quod Ariſtophanes oſtendit,quùm inquit, χωρεῖ ἐπὶ γραμμὴν λόρδος ὡς ἐμβαλῶν id eſt,recta accedit incuruus, quaſi ad impetum faciẽdum paratus. Quæ ſubdit omnia, ſi animaduertantur,manifeſta ſunt, vſque dum inquit.

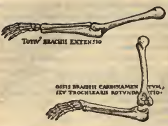
10 *In ſagittarijs par eſt hunc alterius brachij habitum optimum eſſe : nam ſi ita collocetur, imum humeri caput, quod cardinis modo in ſinum cubiti conijcitur, efficit, vt brachij atque humeri oſſa dirigantur, quaſi totum vnum ſit.*

H

Scribit nunc aduerſus eos,qui vniuerſum brachium intẽtum deuinciunt, ſicuti ſagittarij ſiniſtrum cõtinent. Ait enim ad id agendum iure opus fuiſſe brachio extẽto, quum neruus dextra tenditur verſus partem poſteriorem: totus verò arcus in eadẽ regione continetur à ſiniſtra, ne in alterã partem inclinetur. Nam ſi neruus dextra validè in poſteriorem partem intentus totum arcum ſecũ adducat,ductio ſagittæ in poſteriorem partem impeditur, vt quæ debeat à valido neruo contentoq́; emitti. Ergo,quantum ex vltima contentione remittitur,tantum demitur de emiſſione ſagittæ: quod,quum in confeſſo ſit, Hippocrates cauſam adiungit huiuſmodi: /nam ſi ita collocetur Imum humeri caput,quod cardinis modo in ſinum cubiti conijcitur,efficit,vt humeri atq; brachij oſſa dirigantur,& brachium totum ſine inclinatione ſeruetur./vocat autem γιγγλυμοειδὴς imum caput humeri,quod cardinis modo cum cubito committitur,quãdoquidem cardines (græcè γίγγλυμοι) & quoſdã ſinus habẽt,& quoſdã proceſſus ſinibus recipiunt eorũ,cum quibus cõmittuntur,proceſſus: proceſſibus in ipſorũ ſinus inſerũtur. Similiter imum caput humeri in gibbũ ambitum deſinẽs duo à lateribus tubercula exigit, vñ ſimilitudo trochleæ fit. hæret aũt hmôi ambitu trochleam referente in ſinibus cubiti. Extremus hic ambitus,& à priori & à poſteriori parte cauũ hẽt: in vtroq; ſe inſinuant cubiti ꝓceſſus roſtro ſimiles.

Siquidem

A

Sinus cubiti ſigmatoides

Si quidem cubiti caput ſuperius C literam refert, quà cum humero committitur:accipitq́; humeri ambitum, qui trochleam refert, ferè totum, vbi brachium ſic collocatur, vt cubitus atque humerus rectum angulum oſtendant. At rurſus, vbi humero quieſcente, cubitus circa gibbũ eius ambitum moueatur, ſi in priora feratur, cubiti commiſſuram flectit. ſi in poſteriora tẽdit, in maximo quidem flexu prior cubiti proceſſus in humeri cauum, quod à priori parte eſt, conijcitur: in extenſione poſterior proceſſus in poſterius cauũ, quod, quùm maius ſit, maiorẽ proceſſum accipit. quare plurimum extendere & curuare totum brachium poſſumus: quod nullo quidẽ modo contingeret, ſi nullum cauum in humero fuiſſet. Quùm huiuſmodi ergo ſit cubiti iunctura, vbi totum bra-

B chium ad rectũ angulum figuretur, ita, vt humerus & cubitus rectum angulum oſtẽdant (quem habitum Hippocrates ſolitus eſt appellare ἐγγώνιον) ambitus trochleam referens medius hæret cauo cubiti, quod C literam repræſentat. At vbi totum brachium extenditur, cubitus in poſteriorem partem fertur, & proceſſus, qui ab ea parte eſt, motui præeſt: ceſſat autem, quieſcitq́;, quùm primum ad humeri cauum, quod ea parte eſt, peruenit. Quo fit, vt commiſſura extendatur, & imum humeri caput, cardinis modo, ſinu cubiti innitatur. vocat autẽ Hippocrates βαθμίδα, non modò humeri ſinum, ſed cæteros omnes, in quibus recipiuntur oſſium proceſſus.

11 *Prætereà articulus ita extentus recuruatur. Ergo veriſimile eſt ſic eum locum minimè flecti, maximeq́; intendi, neque à neruo, quem dextra tendit ſuperari, neque illi cedere: ad hæc neruum ipſum plurimum adduci. Quo fit, vt ſagitta à valida ſubitaq́; vi emittantur: quæ autem ſic emittuntur, maiori impetu celerius feruntur, longiusq́;. Sed vincientis & ſagittarij nihil commune.*

Ex modis, quibus brachium figuratur, extenſio flexui contraria eſt, ſupinus habitus prono. hi ergo extremi ſunt, & quaſi quatuor habituum exceſſus: duo alij medij ſunt, vnus quidẽ inter

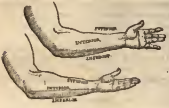
C extremum flexum & extenſionẽ, quem Hippocrates (vt dixi) ἐγγώνιον appellat: alter inter pronum & ſupinum, ſub quo ait cubitum radio ſubijci. Igitur, ſicut hunc iuſtum & rectum dicit, ſic etiam illum, qui ἐγγώνιος dicitur, ſub quo humerus cum cubito ad rectum angulum collocatur. Quòd ſi hic habitus rectus eſt, ſequitur, vt, vbi brachium extenditur, non debeat rectus appellari. ſi rectus non ſit, certè erit in exteriorem partem recuruatus: quemadmodum, ſi in poſteriorem partem ita recuruetur os cubiti, vt cum humero angulũ oſtendat: quod iam non nullis accidiſſe perſpectum eſt, quibus neceſſe eſt poſterius humeri cauum abunde altum eſſe, in quod ſe inſerit poſterior cubiti proceſſus. Quòd ſi huiuſmodi cauum nobis omnibus altiſſimum eſſet, flectere in poſteriorem partem brachium poſſemus, vt dixi de his, quibus aliquãtulum id licet, vtpotè qui poſterius cauum non ſecundum naturam penitus habeant, ſed nimis ſinuatum.

12 *Qui brachium deligat, vbi ſic figuratum contineatur, multa alia affert mala grauiora, quàm vulnus. Nam, ſi curuari brachium imperet, non oſſa, nõ nerui, non caro eundem habitum ſeruabunt, ſed vinculis cedentibus in aliam atque aliam partem mouebuntur. Ecquid opus eſt ſagittariorum habitu? quæ in re nullus fortaßis error fuiſſet, ſi ſophiſta permiſiſſet, vt homo ipſe vulneratum brachium porrigeret.*

D Qui intentum brachium deuincit omnino (inquit) vel ita contineri iubet, vel curuari ſinit: vtrumuis fecerit, ægrotantem lædit. nam, ſi in eodem habitu contineatur, dolor aſſiduè vrget: ſin aliter figuretur, deprauatur brachium ſub vinculo, quod eò ſpectat, vt membrum, ſicuti cõpoſitum ab iniectis faſcijs contentum, ſine vllo preſſu tueatur. at, ſi aliter figuretur, contrarium accidet, nempè, vt fractura vinculo non contineatur, ſed moueatur, transferaturq́; vnà cũ neruis habitum mutantibus, muſculisq́;, quos carnem vocauit, eorum nobis naturam oſtendens. Sunt enim muſculi caro ſentiendi vim habens à ſimplici carne, ex qua maximè conſtant, caro nominati, per quos fibræ diſtribuuntur à neruis ac ligamentis diductæ. creatur enim totus muſculus à natura eiuſmodi fibris contentus, quibus caro ſimplex vndique concreſcit: atq; hęc eſt propria muſculi natura, per quem venæ & arteriæ diſcurrunt, vt nõ ſecus ac cæteræ partes, alatur & viuat: proprium verò muſculorum corpus fibræ ſunt, quæ ſimplici carne cinguntur, plurimum quidẽ medijs muſculis, tum ſubinde minùs, præſertimq́; in initio ac fine ipſorum. quocirca extremi muſculi neruoſi magis ſunt, medij verò carnoſi.

13 *Quidam alius medicus reſupinatum brachium extendi iuſſit, atque ita figuratum deuinxit, ſibi perſuaſum habens hunc ſtatum naturalem eſſe: quod ex eute conijciebat, & ex eo, quod oſſa ſic tueri naturalem*

lem habitum exiſtimaret. Quia id oſsis, quod in prima palmæ parte extat à parte minimi digiti, è regione E
collocetur eius oſsis, vnde cubitum metimur. Hæc adducebat ad comprobandum huiuſmodi habitum eſſe naturalem, rationiq́; conſentanea loqui videbatur. Sed brachium vehementer cruciari, ſi ſupinum extendatur, experiri quilibet in ſuo poteſt: nam ſi extendatur, hunc habitum dolori eſſe comperiet. Quin, ſi imbecillis homo manus prehendat valentis ita collocatas, vt cubitus reſupinatus curuetur, vtique quò volet, ipſum ducet. Manus item eo modo collocata, ſi gladium teneat, vti eo minimè poterit: vſque adeò iſt iuſmodi habitus violentus eſt. Ad hæc, vbi brachium in eo habitu vinciatur, grauiori dolore torquebitur homo, dum ingreditur: grauis, dum cubabit. Quod ſi brachium flectatur, neceſſe eſt muſculos contrahi, & oſſa in eodem habitu minimè contineri. Ignorabat autem illud, præter alia, quæ in huiuſmodi habitu incommoda accidunt, quod os in prima palmæ parte extans à parte minimi digiti, cubiti pars eſt: illud vero, quod in cubiti iunctura eſt, vnde cubitum metimur, eſt humeri caput.

Directio interioris tuberculi brachij ad finem cubiti.

Si quis brachiũ reſupinauerit, videbitur humeri caput ab interiori parte, quod græcè κόνδυλος id eſt tuberculũ, nominatur, eſſe caput ſuperius cubiti, cùm quodammodo è regione ſe oſtẽdat capitis F
inferioris, quod in prima palmę parte extat à parte minimi digiti. Non tamen omnes cubitum mętiuntur ab humeri tuberculo: ſed ſunt, qui metiri incipiant, idq́; rectè, à cubiti eminentia, quam græci ὀλέκρανον dicunt & ἀγκῶνα. At Hippocrates, cum dixit / vnde cubitum metimur / ſignificare videtur, vel omnes, vel pleroſque inde metiri. Quomodo autem ſeſe res habeat, hic quærere ſuperuacaneum eſt. illud meminiſſe oportet, quòd inferius cubiti caput ſitum in prima palmæ parte è regione ſuperiori capiti reſpondet, vbi ſecundum naturam brachium figuretur, vt ſcilicet curua pars interior ſit, gibba exterior: in quo habitu ſit, vt minimus digitus ab inferiori parte ſubijciatur, pollex à ſuperiori inſidat.

14 *Hic verò putauit hoc idem os eſſe atque illud.*

Non ita dixit / hoc idem os eſſe, atque illud / ſicuti aliquem eundem cum ſe ipſo dicimus, vt G
Aiacem Telamonium eundem cum Æacide, ſed quòd vtrunq; oſſis extremum intelligat eiuſdem eſſe, nempè cubiti.

15 *Eſt autem idem cum illo eminentia cubiti, cui potiſſimum innitimur.*

Vocabulum / idem / accipiendum nunc quoque eſt eodem modo, quo proximis verbis explanauimus, cùm vnius & eiuſdem oſſis partes eſſe exiſtimarent, quod in prima parte palmæ ſitum eſt, & quod ab interiori regione commiſſuræ cubiti extat.

16 *Ergo, vbi brachium reſupinetur, partim hoc os peruerſum conſpicitur: partim nerui, qui ab interiori ſede, & digitorum, & primæ palmæ partis procedunt, ſupino brachio peruertuntur: tendunt enim huiuſmodi nerui ad humeri os, vnde cubitum metimur. Errores, atque ignorationes naturæ brachij tot ac tales ſunt. Si quis autem (vt præcepimus) fractum brachium extendat, dirigetur os, quod à parte minimi digiti ad cubiti eminentiam tendit: dirigentur item nerui, qui à prima palmæ parte ad extremum humerum pertinent: ſuſpenſumq́; brachium in eodem habitu continebitur, in quo fuerit colligatum, neque dolori erit, aut moleſtiæ, ſiue ingrediatur homo, ſiue cubet.* H

Diſtortio neruorum & muſculorum & oſſis cubiti in reſupinatione manus.

Quùm accidit, vt oſſis cuiuſpiam, vel nerui, vel muſculi initium ſit ab interiori parte membri: finis vel ab exteriori, vel ab inferiori: conſtat partem hanc peruerſam eſſe. Rectè igitur dixit omnia hæc peruerti, vbi totum brachium reſupinetur. Ac ne longiùs exempla petamus, nerui, qui ab interiori parte feruntur ad manum, cum cubito iunguntur circa totum humeri caput. Fiet itaque reſupinato brachio, vt neruorum, qui cubito alligantur, initia ab interiori parte collocentur, fines à ſuperiori. idem accidet muſculis, & ipſius cubiti oſſi: horum enim omnium initia ab interiori parte ſunt, iuxta tuberculũ humeri. Poterant aũt per ſe muſculi, cum peruerterentur, abundè dolorem excitare, atq; ea de cauſa inflammationẽ. Si quis aũt brachium figurauerit, vt Hippocrates iuſſit, muſculi, qui ab interiori parte cubiti oriũtur, toti ab interiori parte ſiti erũt,

qui

A qui ab exteriori, in hac ſimiliter continebuntur: quemadmodum, qui à ſuperiori, poſitum à ſuperiori tuebuntur in vniuerſo membro. Ab inferiori autem cubiti parte nullus ſitus eſt omnino muſculus. ſed, ſi cubiti muſculorum omnium ſitum cognoſcere tibi curæ eſt, ex primo libro de incidendorum corporum ratione addiſcere poteris: tum ex opere de muſculis incidendis, vbi muſculorum omnium natura ad compendium confertur magis, quàm in libro de incidendorum corporum ratione.

17 *Collocari ſic hominem oportet, vt id oſsis, quod excedit, ad lumen quantum maximè poteſt, illuſtre conuertatur, ne Chirurgicum lateat, dum intendit, quando ſatis fuerit directum. Porro, qui vſum habeat, quùm admota manu os excedens continget, rem optimè comprehendet.*

Siue iacere, ſiue ſedere ſignificare voluerit verbo/ collocari/ quod καθιστᾶσθαι dixit, cum altero alterum quoq; intelligendum eſt. Nam ſi ægri vires, & fracturæ magnitudinē, intueamur, ipſum modò iacētem, modò ſedentem, vinciemus. Verùm vtrouis modo collocetur, vt vitiata pars conſpectui magis pateat, ex luminibus quæ dantur, ſpectare debet ad maximè illuſtre.

B

De Brachio.

18 *Oſsium brachij, cùm non vtrunque fractum eſt, facilior curatio eſt, quibus quod ſuperius, comminuitur, quamuis plenius ſit: tum quia integrum, quod ſubiectum eſt, fundamenti vicem præſtat: tum quia faciliùs reconditur, præter quàm in vicinia manus. Superius enim os carne plurimum contegitur: id verò, quod ſubiectum eſt, minime carnoſum eſt, ægrè conditur, ac maiori vi extenditur.*

Indicauit brachium ex binis oſſibus cōſtare, vbi ait/ ὧν μὴ ἀμφότερα, id eſt cùm non vtrunque. non enim conſueuit dictio ἀμφότερα græcè vſurpari ad vnum, vel tria, vel plura ſignificanda. Ex his ergo binis oſſibus, quod ſubiectum eſt πῆχυς, id eſt cubitus, propriè vocatur, idque ſanè longius eſt: quod ſuperinſidet κερκίς, id eſt radius. Plana autem eſt, nō modò oratio hæc, ſed reliquæ ferè omnes huius libri. Illa duntaxat explanationis mihi viſa ſunt indigere, quæ à me enodantur. Quare ſi quid præter hęc obſcurum tibi videatur, ſpectato, num qui in exemplari fuerit mendoſum. vbi enim correxeris, ſi quid lectum ſemel non comprehenderis, iterum ac tertiò relegens, quod propoſitum eſt, optimè percipies.

19 C *Vbi non hoc, ſed illud fuerit comminutum, ſatisfaciet ſimplicior vis in intendendo: vbi vtrunque extendere valentiùs oportet. Puerum iam vidi plus iuſto intentum: ſed pleraque, minus quàm res poſtulat, extenduntur.*

Vim ſimpliciorem, & quæ non magno negocio adhibetur, φαυλοτέραν dixit. φαῦλον enim apud veteres græcos, non ſolum ſignificat vitiatum, ſed ſimplex.

20 *Intentione adhibita, conuenit admotis prominentioribus palmarum partibus dirigere.*

Prominentiores partes palmarum appellant θέναρα deducto vocabulo à percutiendo, quod θείνειν græci dicunt, vt non nulli volunt, qui verborum interpretationibus ſtudent. Quicquid enim percutimus, prominentioribus his partibus percutimus. Alij non omnes prominentiores palmæ partes ſic appellatas exiſtimant, ſed eas tantùm, quæ pollici ſubijciuntur.

21 *Deinde cerato inungere non ita liberaliter, ne faſcia ſuperinnatent, atque hoc modo deuincire.*

Vinculi vſus duplex eſt, nam & cōminuti oſſis partes, quæ rectè inter ſe cōpoſitæ fuerint, fideliter continet, & lintea liquore aliquo reſperſa, & vel illita medicamēto, quod ad repellendā inflāmationem præſentiſſimum eſſe putauerimus, decidere non patitur. Adhibent itaq; non D nulla medicamenta, quæ linteis illinuntur, his quę excepta imponunt, vinculum ſuperdantes. Alij humorem aliquē ingerunt ad rem idoneum, quale eſt vinum, vel per ſe, vel cū oleo, & ſæpè liquidum aliquod medicamentū, cuiuſmodi eſt ceratum hoc. cuius duplex ratio eſt: interdum ſiquidem cera ex roſa, vel oleo liquatur: interdum arida pix adijcitur, hincq; πισσηρὰ κηρωτῆ græcè nominatur. Sed liquida medicamenta, ſpiſſa quoq; ſunt & craſſa, cuiuſmodi eſt liquidū ceratum. Fiunt autē & ex emplaſtris inflāmationem arcētibus, liquatis in oleo, de quibus loquuti ſumus & in opere de ſimplicium medicamentorū facultate, ſed latius in eo, quod ſcripſimus de ratione curādi, & in eo, quod de cōpoſitione medicamētorū. Hippocrates igitur liquido cerato vtitur, quod multò magis inflammationē coercet, q̄ quod durum eſt, ſeu quouis alio nomine libeat appellare. Modum verò vtendi huiuſmodi cerato indicauit inquiens/. non ita liberaliter, ne faſcię ſuperinnatent./ ſed cōtrariū terminū, vt pote, qui nobis notus ſit, præterijt. is autē eſt, ne ceratum ita parum inungatur, vt iniecta lintea ſicceſcant, prius q̄ tertiò quoq; die reſoluantur. At qua de cauſa cerato nunc inungendum dixerit, cōſiderandum eſt, quùm, vbi os cute excedit, vinum nigrum auſterū ſuperinfundi iuſſerit. Mihi ſanè videtur vinum excogitaſſe ad hæc tanquā præſidiū efficacius: omiſiſſe verò iu alijs fracturis, vbi nullum

ex com-

ex comminutis oſſibus nudatum eſt, eo quòd vini vſus ſummam diligentiam poſtulet, nam; E nisi ſubinde infundatur, aridæ faſciæ maximo ſunt detrimento. Plęrique autem ex ijs, qui laborantibus ſeruiunt, recuſant ſubinde infundere, noctu præſertim. Sed quia extremus morbus extrema curatione perfectè reſtituitur, idcirco quibus excedit os, vt vinum ſuperinfunderetur, edixit. Sed plura de facultate vini dicemus, vbi eo vtitur. nunc illud indicaſſe ſatis ſit, quòd, cùm aliæ fracturæ ſola cerati inunctione curari ſine vino poſſint, non neceſſe eſt hoc adhibito grauiter interdum ob miniſtrorum negligentiam peccare. At, quùm ſummum periculum circunſtat, tunc & ipſi vltrò fatigandos ſe præbent, & nobis imperantibus parent. Adde, quòd nos etiam ob periculum ingens frequentiùs his adſumus, atq; interdum vniuerſam noctem immoramur, vbi veremur, vt miniſtri rectè exequuturi ſint, quæ præcepimus.

22 *Cura habita, ne manus inferior iunctura cubiti collocetur, ſed paulò ſuperior, ne ſanguis ad imum fluat, ſed retineatur.*

Cubitum ita figurandum eſſe, vt radio ſubijciatur, atq; ad rectum angulum cum humero collocetur, in ſuperioribus proditum eſt. Sed, quùm hoc fieri poſſit, manu & ſupra & infra cubiti regionem poſita, meritò hoc quoq; definiuit, imperans, vt manus paulò ſublimior, quàm F iunctura cubiti habeatur. Conſtat enim, vbi membra dependeant, ad ima cócurrere materiã: ac propterea, quemadmodum, qui totum diem inambulant, quibusque crura calidiora ſunt; maximi momenti cenſent noctu hęc vniuerſo corpore ſublimiora continere, ita iubet Hippocrates, vt caueamus, ne manus dependeat, ſed ſublimior collocetur. quòd ſi cubiti iunctura multo ſublimiorem figurari iuſſiſſet, huiuſmodi habitus in ijs etiam, qui paululum in eo perſeuerant, dolorem afferret vniuerſo brachio, potiſſimumque muſculis à priori parte humeri ſitis. Eum autem habitum dolori eſſe docebit ipſa experientia: doloris verò cauſam oſtendet natura muſculorum, cubiti iuncturam mouentium. ſunt enim & à priori, & ab interiori parte humeri, atque vbi cubitum flectimus, ad ſuum initium contrahuntur, & ſurſum verſus intenduntur; cumq; ipſis contrahitur ac ſurſum tenditur totum brachium, cui ſuis imis partibus iunguntur. / Ne ſanguis ad imum fluat, ſed retineatur /. verba hæc referẽda ſunt ad illud / ne manus inferior iunctura cubiti collocetur /. interpoſuit autem / ſed paulò ſuperior / ſic, vt tota oratio ſit huiuſmodi: Cura habita, ne manus inferior iunctura cubiti collocetur, ne ſanguis ad imum fluat, ſed paulò ſuperior retineatur. G

23 *Poſt hæc faſcia alligare, capite, quà fractura eſt, iniecto.*

Poteſt inijci caput, vel non inijci, quà fractura eſt, dupliciter. cùm id modò in longitudine membri, modò in latitudine, accipiatur. Termini autem inijciendi faſcię caput in longitudinem membri ſunt, vbi primus faſciæ circuitus in orbem attractus fracturam vniuerſam complectitur. Quòd ſi, vel ſuperiùs inijciatur, quàm vt fracturam contingat, vel inferiùs, quàm vt ad ipſam perueniat, caput hoc vere quis poterit aſſerere minimè iniectum eſſe, quà fractura eſt. ſic mihi intelligito iniectum, vel non iniectum caput, quà fractura eſt, ſed in latitudinem, cum faſciæ caput primò ſuperdatum, vel quà fractura eſt vel extra procedet. Hic igitur Hippocrates membri longitudinem intuitus, caput, quà fractura eſt, inijciendum eſſe propoſuit, hoc eſt, neque fractura inferiùs, neq; ſubliniùs. quod indicauit per ea, quę ſubdit quùm inquit / vbi ſuper fracturam iterum & tertiò circumierit, ſurſum feratur /. At in libro de offi-

Sect.2.t.8.7'. 107.f

cina medici, cùm ait, | Principia inijcienda ſunt, non quà vlcus, ſed hinc, vel hinc, ad membri latitudinem ſpectauit, vt ibi rurſus demonſtrat verbis ἔνθα ἢ ἔνθα. id eſt hinc vel hinc, his enim vocibus græcè latitudo ſignificatur. Plęraque autem exemplaria ſic leguntur / Principia inijcienda ſunt, non quà vlcus, ſed quà nodus. H

24 *Sic vt inſidat, non tamen vehementer adſtringat.*

Docet hoc loco vinculi moderationem. id ſiquidem inſidere debet eatenus, dum fracti oſſis extrema immobilia tueatur: non tamen ita arctari, vt dolorem afferat laboranti. Quilibet enim dolor, cùm perſeuerat, præſertim ſi ex compreſſione eſt, inflammationem concitat. Hęc igitur ſpectari debent in faſcijs coarctandis, quæ initio ad vnguem conijcere non licet: licet autem, vbi ſæpiùs deuinxerimus. nam diligenter animaduertentes modum adſtringẽdi, cùm vinculum iniecimus, interrogantesq; hominem, qualem circundatam faſciam ſentiat, iterum æquè ac primò inijcientes, laxare vel adſtringere oportet: ſi quidem premi ſe dixerit, proculdubio laxare, ſin vinculum ita laxum affirmet, vt iniectum minimè ſentiat, adſtringere. Licet autem, prius quàm eum alligemus, quem fractura malè habet, exerceri, ſanum puerũ ſæpiùs vinciendo, ſed cum eo, vt percontemur, quæ paulò antè interroganda propoſuimus. ſic enim promptiores erimus ad fracturas deligandas. Illud etiam perſpicere oportet, quòd quęcunque corpore robuſtiora ſunt ac duriora, vinculum ſuſtinent arctiùs adſtrictum: quæ verò infirmiora ſunt & molliora, leniùs adſtringi debent.

25 A *Vbi ſuper fracturam iterum, aut tertiò circumierit, ſurſum feratur, fluens ſanguis retineatur, atque ibi ſubſiſtat.*

Ipſe cauſam expoſuit, cur primò velit faſciam ſurſum ferri: vult enim ſanguinem prohiberi, quò minùs à ſuperioribus membri partibus deſcendat. hac autem vinciendi ratione, non ſolùm coercetur ille, qui fluit, ſed, qui circa fracturã coijt, exprimitur: qui fluit, vno duntaxat itinere fertur à ſuperiori parte deorſum: qui exprimitur vtroq;, & à ſuperiori parte deorſum, & ab inferiori ſurſum. Depelli enim aliquid poteſt, & ad ſuperiorẽ membri partem, & ad inferiorem. monet ſanè, vt vtriq; operam demus, quùm duas adhiberi faſcias iubet, quarũ vtraq; ordiatur ab affecta ſede, habita longitudinis ratione: deinde prior ſurſum procedat, ſecunda deorſum: quoniam præſtat ſanguinem à vitiata ſede exprimi ad ſummum membrum, atq; ad totum corpus. imum enim minus eſt, quàm vt ſine iniuria recipere ſuccorum copiam poſſit, quandoquidem, poſtquàm ſub priori faſcia ſanguis tranſmiſſus eſt ad ſummum brachium, ſi altera arctiùs adſtringatur, inflammatio iuxta primam palmæ partem & digitos orietur. Hac igitur de cauſa antè ad ſuperiora depellendum eſt, potiſſimumq;, ſi fieri poteſt omne id, quod
B dolori foret: ſed, ſi paulum quid relictum fuerit, exprimendum ad inferiora, altera faſcia iniecta. Totam hanc ſententiam perfectiùs intelliges in ſermone de ratione vinciendi.

26 *Prior faſcia, longa ne ſit.*

Iure hoc adſcripſit: prior enim faſcia, quùm à fractura incipiat, & ad ſuperiora feratur, atque ibi deſinat, breuior ſit, neceſſe eſt, quàm ſecunda. Hanc enim voluit à fractura orſam primò deorſum ferri, deinde ſurſum, ad eum locum, vbi prior finiebatur.

27 *Secunda primùm ſuper fracturam inijciatur.*

Non immerito: inde enim excerni plurimum ſanguinis conſtituit.

28 *Ac ſemel ſuper ipſam circumeat.*

Secundæ faſciæ caput ſemel circuire iuſſit, non bis vel ter, ſicut prioris. vult enim ob propoſitam cauſam ſurſum magis, quàm deorſum, transferri id, quod ad fracturam collectum eſt.

29 C *Tum deorſum demittatur, leniùs adſtringatur, atque ex maiori interuallo circundetur.*

Minùs adſtringi membrũ iuſſit à ſecunda faſcia ob cauſas propoſitas: quin & eius circuitus nõ ita ſpiſſos adhiberi, quùm id opis, ꝙ ſpiſſi afferunt circuitus, à priori faſcia ſatis afferatur.

30 *Vt poſſit relata ad eam partem, qua prior deſinit, peruenire.*

Hippocrates, antequàm pannos ſuperimponat, binas faſcias adhibet. alij verò ternis vtuntur, vna, quæ à fractura incipiens ſurſum tendat, quemadmodum Hippocrates præcepit: altera, quæ à fractura deorſum: ac tertia, quæ ab inferiori parte ſurſum per priorem vtranque in cochleam ſerpat. Verùm hi ſecundam faſciam duabus prioribus breuiorem inijciunt, illas verò inter ſe æquales, propterea, quòd prima faſcia ſuper fracturam ipſam iterum ac tertiò circumeat, membrumque ipſum ſpiſſiori ambitu complectatur: ſecunda ſemel ſuper fracturam voluta ex maiori interuallo circundetur: tertia ſuper vtranque obuoluatur, & quia minus ſpiſſè circumagitur, primæ longitudinem non excedat. Sed conſtat (etiam me tacente) tres poſitas ſaſcias duabus, quas Hippocrates prodidit, contineri, quùm ſecunda duplicem vſum præſtet, quem illi partiti ſunt, vnam inijcientes, quæ à fractura procederet ad partem in-
D feriorem: alteram, quæ hinc ſurſum, quà prima finiebatur.

31 *Attrahere verò faſcias in hoc caſu, vel à dextra debemus vel à ſiniſtra, prout ab hac vel illa parte, ad fractura habitum, atque inclinationem in hanc vel illam regionem, confert.*

Oſſa, quæ ſub fracturis peruertuntur, modò in dextram membri partem, modò in ſiniſtrã, declinantur. Quocirca priores duæ faſciæ attrahi à contraria debent, ab ea ſcilicet orſæ, in quam membrum conuertitur, atque in contrariam inclinatæ. ſic enim fractum os æquè in vtramque partem inclinabit. atque hoc eſt, quod nunc ab Hippocrate proponitur, quùm præcipit, vt fracturæ habitum intuiti faſciam circumagamus, hoc eſt, vt ad contrariam partem, atque fractura inclinat, faſciam adducamus.

32 *Poſt hac panni ſuperdentur modico cerato inuncti, ſiquidem leniores ſunt, & ſtabiliores.*

Panni duas faſcias priores fulciunt, quas propriè ὑποδεσμίδας vocat. Inijciuntur autẽ contraria ratione ac faſciæ: illæ enim ſerpunt circa membrũ trãſuerſæ: panni verò in longitudinẽ

dantur,

dantur, vniuerſum vinculum ex binis prioribus faſcijs excipientes. iuſſit autem cerato mo- E dicè inungi. fluerent enim, vbi cerati copia labarent, non ſecus ac, ſi parum inungerentur, ꝙ ſubiectis faſcijs minime coirent. exhibet enim ceratum vicem glutinantis. conſtat autem in alijs, quæ glutine colligantur modum eſſe optimum. Panni igitur comprimunt, vbi ſicci imponantur, cui opponitur, quod inquit / leniores/ : ſicut & quod dicit / ſtabiliores / illis contrarium eſt, qui ob cerati copiam non hærent. Iure itaq; ait / ſiquidem leniores ſunt, & ſtabiliores/. namque, vbi panni nullo pacto cerato inungantur, non ampliùs lenes ſunt : vbi plus iuſto vncti ſint, non ampliùs ſtabiles, labuntur enim copia cerati.

33 *Hi faſcijs alligandi ſunt inter ſe aduerſis, alijs à dextra parte, alijs à ſiniſtra, plurimum ab inferiori parte ſurſum ductis, aliquatenus à ſuperiori deorſum.*

Faſciæ, quæ primò dabantur, non circuibant inter ſe aduerſæ, ſed vtraq; membrum, quod peruerſum erat, à contrario habitu ad naturalem reſtituebat : ſed, quæ pannis ſuperinijciuntur, cùm eò pertineant, vt membrum vniuerſum alligent, tueanturque vinculum vniuerſum, quale exceperint, aduerſæ inter ſe procedunt, atque vna quidem à dextra parte, altera à ſiniſtra circumagitur : F ſimiliter altera à ſuperiori, altera ab inferiori : ſic enim, quùm inter ſe aduerſæ ſint, vinculum, quale acceperint, potiſſimum ſeruabunt. Quare quatenus à dextra parte vel ſiniſtra procedunt, iunctura ex toto ſit æqualis : quatenus verò à ſuperiori vel inferiori feruntur, altera non longè alteram excedit. ſæpius tamen circuit, quæ ab inferiori parte ſurſum tendit. hoc ſiquidem tutius eſt, ob cauſam, quæ paulò ſuprà poſita eſt, vbi iuſſit ſanguinem à fractura depelli ad ſummum membrum.

34 *Quæ extremitate tenuantur, pannis æquanda ſunt in orbem datis, qui, vbi ea dirigimus, non ſubitò, ſed paulatim plurimi obuoluendi ſunt.*

Tenuantur membrorum extrema, quæ dixit ἀποξύνα. Has igitur partes circundatis pannis tranſuerſis compleri voluit, & pluribus faſciæ circuitibus cingi, cum eo, vt quod tenuius eſt, non ſubitò (ſic enim vinculum inæquale redderes) ſed paulatim impleatur.

35 *Laxeq; circa primam palmæ partem varijs locis vinciendi.* G

Solent iuxta vitiatam ſedem loca omnia inflammatione affici, ac præcipuè membrorũ extremitates, quoniam paruæ ſunt, & minimè carnoſæ, & idcirco materiam à locis, qui iuxta fracturam ſunt, deſcendentem non recipiunt citra noxam. Eas igitur leuare conſtituit cerati inunctione, quod non expedit per ſe membris imponi ſine vllo tegmẽto, ſine alijs faſcijs. nam cum caput & finem haberet ſine aliquo fulcro, citò caderet. idcirco vſus eſt faſcijs totius fracturæ, quas iure laxas inijcit, vt nullam afferant moleſtiam, ſed id vnum duntaxat efficiant, vt inflammationem arceant. non enim admouentur ad id; quod fractum eſt, continendum.

36 *Quod ad linteorum multitudinem pertinet, duas partes primò abundè eſt ſuperdare.*

Ad vniuerſum vinculum, quod primum omnium damus, cenſet paucioribus linteis opus eſſe, ꝗ procedente tempore futurum ſit. docuit enim paulò infrà, quo tempore plurimis vti faſcijs conueniat. Sed, quùm linteorum multitudo, faſciarum & pannorum numero longitudineq; augeatur, quæret quis num idoneo tempore, maiora an plura lintea inijci velit : quin & H quanta ſingula eſſe debeant. Porrò longitudinẽ & latitudinẽ faſciarũ definiuit in libro de offi-

Sect. 1.1.7.7'. 114.h cina medici, quùm inquit, Quod verò ad longitudinem & latitudinem pertinet, impleant trium, quatuor, quinq;, aut ſex, longitudinem quidem cubitorum, latitudinem verò digitorũ. At neq; numerũ nunc ſilentio præterijt, ex faſcijs enim, quæ primę inijciuntur, duas dari iuſſit per vniuerſum vinculum. pannos item duplices tripliceſve ſuperinijciendos eſſe, ibi quoque explicauit: quos eſſe voluit tot numero, vt cõplecti queant vniuerſum membrum. Sed faſciæ, quæ ſuper pannos dantur, plerunq; duæ ſint, quarum vna ab inferiori parte ſurſum tendat, altera à ſuperiori deorſum. has etiã licet & ternas, & quaternas imponere. nos autẽ binis vbiq; vtimur. igitur, qui in hæc incumbet, duas linteorũ partes initio : ſed quo tempore vitiatus locus inflãmatione vacat, tres dandas eſſe conijciet. In libro itaq; (vt diximus) de officina medici, faſciarum longitudinẽ definiuit, iubens, vt ſuperinijciantur longę ternos vel quaternos cubitos, nimirum hominis, qui deuincitur. nam ridiculum eſſet puerum exempli cauſa bimũ vel trimum faſcijs ita longis alligare, vt robuſti hominis quaternos cubitos ęquent: vel ad robuſtum ita breues adhibere, vt quaternos pueri cubitos impleant. Sed in hoc opere, faſciarũ

longitudinem

A longitudinem non ſtatuit, ſicut neque latitudinem, ea nobis conijcienda relinquens. Conſtat
autem fracturæ magnitudine inſpecta inueniri à nobis longitudinem faſciarum, quùm (vt ipſe
imperauit) debeat vinculum ſemper plurimum integræ partis comprehendere. Hæc non con-
uenit eadem vbique, ſed pro magnitudine fracturæ, vt diximus. Quòd ſi iterum, aut tertiò, ſu-
per fracturam circumagenda prima faſcia eſt: poſteà crebris circuitibus voluta non priùs fi-
nienda, quàm integræ ſedis plurimum complexa fuerit: planè debet ita longa ſumi, vt propo-
ſitis ab Hippocrate circuitibus ſufficiat. Eadem ratione, & aliarum faſciarum longitudo tan-
ta ſit, vt ſufficiat deſcriptis ab ipſo vinculis. Porrò faſciarum latitudinem comperies, ſi ad ea,
quæ ipſe docuit, reſpexeris. inquit enim / fulciantur: non tamen cogantur /. ſignificat autem
fulciri quaſi hærere. quod fiet, vbi faſciæ non ita latæ parentur, hæ ſiquidem rugant, quùm cir-
cumaguntur. nam alioquin latior faſcia, vt quæ plurimùm amplectatur, fracti oſſis partes fir-
miùs continet. atque hac de cauſa latiſſima faſcia ex vſu maximè eſt. verùm, quia, quæ talis
eſt, rugas contrahens, quùm ſuper affectas partes eſt obuoluta, laxior fit, & quæ ſubiecta ſunt,
minùs fideliter continet, idcirco expedit, non ita latam imponere, ſed eatenus eius latitudi-
nem augere, quatenus nulla pars laxatur. Quamobrem experiens hæc omnia melius præſta-
B bit: eiuſmodi enim obſeruationes coniecturales ſunt, neque ſcriptura comprehendi aut le-
ctione poſſunt. Ob quam verò cauſam plures faſcias dari poſteà velit, tunc intelliges, cùm ad
eum locum peruenerimus.

37 *Hinc autem cognoſces rectè hominem curatum eſſe, ac terminum deligandi, vbi, num prematur, roga-
neris: atque is reſponderit ſe premi quidem, ſed leuiter, idq́; præſertim qua fractura eſt. Hæc itaque ſic ha-
bere, neceſſe eſt fateatur, qui rectè eſt alligatus.*

Quoniam ea, quæ nos ſpectamus in faſcijs obuoluendis, intelligit non comprehendi ſcien-
tia, ſed coniectura, ex certis indicijs iudicandum cenſet, quæ rectè iniectæ fuerint, quæ malè.
Quòd ſi homo abundè ſub faſcijs vrgeatur, celerrimè ſoluentes aptiùs deligabimus: ſin faſcia-
rum circuitus iuſto laxiores fuerint, non patiemur diutiùs ſic habere: nam, quæ arctiùs adſtrin-
gũtur, dolent, inflammantur, & interdum etiam extrema parte emoriuntur: quæ laxiùs, pror-
ſus eiuſmodi periculo vacant, ſed nõ prohibent membrum, quo minùs, quà fractura eſt, depra-
uetur. Vrget igitur arctior iunctura ſic, vt neceſſe ſit eodem die ſoluere, & rurſus deligare: quæ
C laxior eſt, non item: poteſt enim vnum diem, & interdum alterum ſuſtineri. Hac igitur de cau-
ſa diligenter rogare eum, qui alligatus eſt, conuenit, qualem ſentiat faſciarum circuitum: vt ex
ijs, quæ reſpondet, aliquid de faſcijs emendandis intelligamus. Debet enim (inquit) reſpon-
dere, qui alligatus eſt, ſentire ſe vinculum arctius iuxta fracturam, quàm alijs partibus ipſius
membri. ea enim ſedes inter eas, quæ adſtringuntur, acerrimè ſentit, quòd & ægra ſit, & faſcia
à nobis magis compreſſa, vt potè, qui operam dederimus, ut ſanguis vniuerſus à fractura lon-
gè ad vtramque membri extremitatem exprimeretur, ſiquidem hac via futurum ſit, vt quod vi-
tiatum eſt, ab inflammatione defendatur.

38 *Moderationis autem indicia ſunt, ſi eodem die ac nocte, quo deligatus fuerit, ipſe ſibi videatur non
leuiùs, ſed valentius, adſtringi: poſtridie verò tumor in manu oriatur mollis ac paruus: indicant hæc
vinculum fuiſſe abs te moderate adſtrictum.*

Quùm adſtringendi modus in vinciendo omnium maximè momẽtum habeat: quumq́; hic
variari conſueuerit, tam quòd quædam partes mollitie ac duritie inter ſe diſtent, quàm quòd
D alia corpora hebetioris ſenſus natura ſunt, alia acrioris: meritò contendit ex pluribus notis ſe-
curitatem ægrotantium inueſtigare. atque hac de cauſa non contentus ſola poſuiſſe indicia,
quæ ex interrogatione ſumuntur, inſpiciendas etiam nobis ipſas partes exiſtimat, potiſſimùm
extremas. Inquit enim, vbi moderatè adſtrinxerimus, futurum poſtridie in manu paruum tu-
morem mollem, hoc eſt cedẽtem, ſi ſuperdatis digitis prematur. Quare, ſi tumor hic, vel nullus
appareat, vel durus, planè ſcire licet vinculum, ubi nullus appareat, non ſatis fuiſſe adſtrictum:
vbi durus, nimis arctatum. Conſtat enim extremum membrum ſuccis ſub vinculo ad ipſum
tranſmiſſis, quùm multi ſint, impleri, digitiſq́; preſſum non cedere. idq́; tibi indicio erit vinculi
ualentius adſtricti, non ſecus atque, ubi manus nullo modo tumeat, conijcere poteris nihil fuiſ-
ſe ſub uinculo expreſſum. nanque adſtringendi modo modus eorum, quę exprimuntur, perpe-
tuo reſpondet: & huic modus tumoris. Quare non immeritò renititur tumor in extremitate
membri: atque ingens eſt, ubi comminuta pars eius fortiter fuerit adſtricta: cedit atque exiguus
eſt, ubi leuiter: non ſecus autem, ubi non adſtringitur, nullus tumor excitatur. ergo euidentiſ-
ſimum eſt, ubi poſtridie in manu tumor magnus ſit, & renitatur, membrum ſolui protinus debe-
re, perfundiq́; multa aqua calida, cui oleum copioſè fuerit adiectum, rurſusq́; alligari modicè
adſtrictum: ubi poſtero die nullus tumor appareat, tertio reſolui, & arctiùs alligari. quòd ſi tu-

mor modicus fuerit, Hippocrates tertio die reſoluit: nos vſque quartum, interdum quintum E
diem trahentes, hyeme potiſſimùm, nihil vidimus deterius accidiſſe.

39 *Labente iam die minùs adſtrictas faſcias ſentiat, ſed tertio die penè reſolutas. Scire autem licet, ſi
quid horum, quæ propoſuimus, abſit, vinculum non ſatis arctatum: ſi quid ſuperet, fuiſſe iuſto plus adſtri-
ctum. Hæc itaque indicia intuitus, deinceps vel laxiùs alligabis, vel arctè magis.*

Relaxantur faſciæ, non mehercle (vt non nulli putant) quòd intentæ tempore longiores appa-
reant, ſed quòd membrum extenuatum contrahatur, vbi rectè fuerit alligatum: quod euidenter in
omni fractura perpetuum conſpicitur, quemadmodum & ipſe Hippocrates oſtendet.

40 *Tertio die, poſtquàm extenderis atque direxeris, ſoluere membrum oportet. Quòd ſi primis diebus
moderatè deuinxeris, paulo magis faſcias adſtringes. Deligare autem incipies à fractura, quemadmo-
dum priùs: nam, ſi hanc partem priùs deuinxeris, materiam inde ad vtramque membri extremitatem
depelles: ſin alium priùs adſtrinxeris, inde ad fracturam deduces, quod intellexiſſe pertinet ad multos lo
cos. Sic ergo ordiri ſemper vinculum debet, atque hunc locum primum adſtringere, alios vero proportio F
ne: quo enim longiùs à fractura procedit, eo leniùs arctari: nunquam verò ex toto laxari, ſed adhærere:
poſt hæc adijciendæ faſciæ ſunt, quotieſcunque deuincimus. Rogatus autem homo reſpondeat adſtringi ſe
paulo magis quàm antè, præſertim quà fractura eſt, atque alibi pro ratione. Tumeat item membrum, vr
geatur, leuetur, pro ratione prioris iuncturæ. Abhinc tertio die ſentiat faſcias relaxari. Tum ſoluere
conuenit, ac rurſus deligare paulo arctiùs omnibus faſcijs iniectis, quibus vtendum erit. Poſt hæc labo-
ranti omnia eueniant, quæ in ſuperioribus alligandi circuitibus expoſita ſunt.*

Si primo die homine propter fracturam dolente, quantum adſtringendum eſt, nõ adſtrinxe-
rimus, vbi, omnibus rectè factis, tertio die dolor remittatur, arctiùs alligamus, neq; tunc quoq;
quantum res poſtulat: hoc ſiquidem, quùm omnia rectè procedunt, quinto die conuenit. qua-
re tunc plurimis faſcijs vtemur, & quantum res exigit, adſtrictis, non obliti hoc ab ipſo præcipi,
vbi omnia conuenienti ordine ſequantur. nam, ſi propterea quòd aliquid interim peccatum
ſit, brachium non dum quinto die ex toto inflammatione vacet, neq; nos faſcijs omnibus vte-
mur. Exhibet quidẽ faſciarum multitudo (vt ipſe ait) vinculi firmitatem. potiſſimùm verò ea
vtemur, quo tempore deſedit locus, qui circa fracturam eſt: & ipſum os, quod perfractum eſt, la G
xius effectum eſt, & faciliùs tractatur, vt componi poſſit. At ſi quando hoc quinto die non ce-
dat, differemus in alium circuitum, qui ad diem ſeptimum perueniet: iubet enim donec ferulæ
ad fracturam dentur, tertio quoque die ſolui, ac rurſus deligari, ea de cauſa, vt aqua calida in-
fundatur ad" educendos ſuccos in comminuta parte exiſtẽtes, qui tenues ſunt, & ſeri naturam A li.4.f.52.b. c.2.f 483.c
habent, digeſtionemq; requirunt: & ſimul etiam ad leniendum dolorem, & pruriginem finien-
dam. Itaque, vbi nec dolor nec prurigo hominem exerceat, atque indicia illa omnia ſe oſten-
dant, ex quibus rectè fracturam habere cognoſcimus, etiam ſi quarto quoque die ſolues, nihil
lædes, hyeme potiſſimùm, atque adeò magis homines agreſtes, qui lauari ferè non conſuerunt:
ſed eos, qui quotidiè lauari ſolent, & qui præſertim bis id faciunt, conuenit non longo interpo-
ſito ſpacio reſoluere, ac præcipuè, vbi carne fuerint molliori.

41 *Inde, vbi ad tertium diem ventum erit, qui ſeptimus eſt à primo, quàm iniectum vinculum fuit, ſi re-
ctè alligatus fuerit, tumor in manu apparebit, isq; non admodum magnus: locus item, cui vinculum inij-
citur, quotieſcunque deligabitur, tenuior & gracilior conſpicietur, ſeptimo autem die tenuiſſimus: atque
oſſa perrupta tractabuntur faciliùs, magisq; ducentur, vt dirigantur. Quodſi hæc ita habeant, dirigere H
oportet, alligareq;, ac ferulis excipere, pauloq; ampliùs, quàm antè adſtringere, niſi ſi tumor, qui in manu
eſt, maiorem dolorem afferat. Vbi verò faſcias inieceris, imponendæ ferulæ ſunt, ſuperq; faſcia alliganda
admodum laxa, ſic, vt circundatæ ferulæ contineantur, nec quidquam brachium adſtringant. Quo fa-
cto prematur offenſus eodem modo & releuetur, atque in prioribus vinciendi circuitibus. At, vbi ad ter
tium diem perueniens laxum vinculum ſentiat, neceſſe eſt ferulæ magis arctentur, potiſſimùm quà fra-
ctura eſt, atque alibi pro ratione: ſi quidem ipſum vinculum laxum potiùs erat, quàm adſtrictum. Pleniſo
res autem adhibendæ ferulæ ſunt ab ea parte, qua fractura extat, non multo tamen: videndumq; eſt, ne è
regione pollicis collocentur, ſed hinc: vel hinc: neque item è regione minimi digiti, quà os in prima palma
parte excedit, ſed hinc vel hinc. Verùm, ſi fractura omnino ferulas requirit, his locis breuiſſima ſuper-
accommodandæ, ſic, vt ad oſſa, quæ in prima palmæ parte extant, maximè pertineant: periculum enim
eſſet, ne vlcus fieret, & nerui nudarentur. Debemus autem ferulas arctare tertio quoque die paululum
omnino, id ſpectantes, quòd eo nomine imponuntur, vt vinculum tueantur, non vt adſtringant. Quòd ſi
optimè perſpexeris oſſa ſub prioribus vinculis abundè fuiſſe directa, neq; locum prurigo aliqua infeſtat,
neque vlla exulcerationis ſuſpicio eſt, vltra vigeſimum diem ſinito alligatas ferulas manere: nam ple-
riſque ſummum triginta diebus brachij oſſa conferuent.*

Si

A Si tertius dies fractũ os nobis daret, quale ferè ſeptimus exhibet, neceſſariò ad ſerulas ve-
niremus: ſed quia (vt ipſe dixit) ſeptimo die πάνυ λεπτόν, id eſt tenuiſſimũ apparet, quo voca-
bulo ſignificauit graciliùs fieri, q̃ quùm erat in priſtino ſtatu ſalubri, idcirco eodem die ſe-
rulas circumponit, tunc ſcilicet membrum diligentius cõponens, vt potè quùm oſſa laxiora
ſint. eò autẽ ferulæ pertinent, quò & pannos antè diximus, nempè vt fractum os contineant.
at, quum oſſa ob ſiccitatem naturalem nequeant carnis modo coaleſcere, callo circa fracturæ
oras increſcente, quaſi quodam vinculo circundantur: hic autem creatur de eo quod ſuperat,
ex ipſo fracti oſſis alimento. ꝙ ſi laborans vel non idoneo victu vtatur, vel plenus ſit, id, quod
ſuperat, copioſius eſt, effuſumq́; faſcias totas veluti craſſo ſanguine madefacit. Quicquid igi-
tur ex eo, dum effunditur circa fracturæ oras concreſcit, tempore ab oſſe, cui hæret, mutatur,
& ſimile ipſi redditur, callusq; nominatur. Ergo, ſi fracti oſſis oræ agitentur, dimoueanturq́;,
prohibebitur, quo minùs adſtrictũ maneat, atque idcircò creari callus & agglutinare non po-
terit. quod enim gluten lignis efficit, quæ glutinantur, id callus præſtat oſſibus fractis. Iure igi
tur ſumma quiete opus eſt ad fracturas, quæ callo debent ſolidari: nam, ſi agitetur coactus cal-
lus, diſſoluitur, perinde ac gluten, quo ligna cohęrent, & coactũ lac. ſummam verò hanc quie-
B tem præbent faſciæ adſtrictę, & quæ ſuperdata continent: porrò cõtinent faſciarũ multitudo,
ac ferulæ. Quæ deinceps ſequuntur, oĩa plana ſunt, his, qui animũ adiungunt. præcipit enim,
vt ſicubi vinculum laxetur, ferulæ tertio quoq; die arctentur, non tñ reſoluatur tota iunctura,
niſi homo ingenti prurigine vexetur, vel exulcerationis alicuius ſuſpicio ſit. prurit autẽ fra-
ctura initio magis, deinde minùs, qm̃ vitiata pars exhauritur. excitatur enim prurigo à vapo-
ribus, qui ab eo, quod ſupereſt, profuſi leuiter mordent. At, vbi acriùs mordeant, prurigini
iam dolor iungitur. Igitur, quando pars inanis eſt, nihil oĩno tale ſuperat, vel certè minimum.

42 *Nihil autem perpetuum eſt: multum enim & ætas ab ætate diſtat.*

Non dixit ſimpliciter differre ætatẽ ab ætate, ſed adiecta coniunctione, indicat alias etiam-
num cauſas eſſe, cur non omnes brachij fracturæ triginta diebus conſaneſcant, ſed quædam
paucioribus. ſunt enim in cauſa, anni tempus, regio, natura ægrotantis, anni temperatio, ratio
victus, & vinciendi modus. nam citiùs conferueſcunt, hoc eſt callo firmãtur, & ob materiæ, ex
qua callus oritur, quantitatẽ ac qualitatem moderatam, & ob robur virium ipſam cogẽtium.
diutiùs autem trahitur ex materiæ inopia. quod enim breuiori tẽpore ob materiæ copiam vi-
res efficiunt, id longiori pręſtant ob inopiam, & interdum etiam ob copiam immodicam. cal-
C lus enim concreſcens abluitur humore, qui ab interiori parte fluit, vbi multus ſit, & cõtinue-
tur. Porrò materia craſſa cõmodè ſpiſſeſcit, & in callum vertitur: humor autem, vbi aquoſus
fuerit, & habitu tenuis, ſpiſſando callo maximè eſt alienus. Vires quoq; quùm valent, maturè
ſuo munere fungi: ſero, quùm imbecillæ ſunt: nihil attinet dicere, quib⁹ de cauſis callus diuer
ſo tempore fractis oſſibus circundatur. Hæc autẽ ipſa, quę nunc dicuntur, ob cauſas priùs po-
ſitas mutantur. quoniã materia, & plus & minùs abundat, & craſſior eſt ac tenuior, ob tempe
ramentum, tam vniuſcuiuſq; naturale, quàm aduentitium ipſius fracturę eo tempore, quo cu-
ratur, atq; item ob victus rationem qua homo vtitur, & ob modum quo deligatur, præter hæc
ætatem, tempus anni, regionem: ex quibus omnibus validiores vires ſunt, aut infirmiores.

43 *Vbi ſolueris, aqua calida perfundito, & rurſus alligato faſcijs leniùs quàm antè adſtrictis, paucioribus item quàm antè iniectis: inde tertio quoque die ſoluens, rurſus laxioribus faſcijs & paucioribus deuincito.*

A primo die, vſq; dum ad ſerulas veniat, & ſaſciarum numerũ auget, & arctiùs adſtringit:
D eas autem imponens ſeptimo die, membrum non ſoluit vſq; ad vigeſimum, ſtatuere quaſi fir-
mam baſim volens calli producendi, quo circundato fracturam penitus immobilem non am-
pliùs tuetur. nutrire enim callum oportet, vbi altiùs radices egit. nutritur autem, quùm mate-
ria in ipſum deriuatur: quam ſicuti ab initio auertimus ab affecta ſede ad alias corporis par-
tes, ita nunc euocare debemus aqua calida perfuſa. quin & initio ſaſcijs multis atq; adſtrictis,
quo minùs ad vitiatum locum confluerer, ex toto ipſam prohibuimus: nunc paulatim nume-
ro demimus, preſſumq́; laxamus, quùm non expediat prohibere, ne confluat.

44 *Quòd ſi alligatis ferulis ſuſpicio ſit; ne oſſa rectè concurrerint, vel aliud quidpiam hominem infeſtet. vbi dimidium temporis præterierit, vel paulò antè, ſoluere oportet, & rurſus deuincire.*

Superiora dicta ſint, quùm omnia rectè procedant: namq;, vbi ſit ſenſus aliquis doloris, vel
exulcerationis ſuſpicio, aut vereamur, ne fractura malè cõpoſita ſit, aut caſu aliquo interue-
niente membrũ motum ſit, ſoluere vinculũ ante vigeſimũ diem cogimur. id autẽ ipſum defi-
niuit, ne quis exiſtimet perpetuũ eſſe, quod ſuprà imperauit, fracturam quamlibet vſq; ad vi-

geſimum diem ſeruandam eſſe penitus immobilem. ſemper enim pugnare medicus debet aduerſus id, quod magis vrget, neq; obligare ſe præceptis tanquàm legi, quam contemnere nephas ſit, quùm omnia præter rationem eueniunt. E

45 *Quibus initio cutis non abrumpitur, neque os cute excedit, idonea eſt ratio victus propè quæuis: minus tamen cibi ſumant vſque ad decimum diem, præſertim, quùm quieſcant.*

φαῦλον vocabulum ſolent veteres græci ferè omnes vſurpare, quùm ſignificare volunt / ſimplex / aut / quoduis: huic opponitur exquiſitum, quod Iones σκεθρὸν appellant. Sicut igitur exquiſitam victus rationem σκετρὰν vocat, ita, huic contrariam φαύλην: atque hac ratione nunc eam, quæ propè quæuis ſit, ὑποφαύλην dicit, quæ media eſt inter quamuis ſimpliciter, & exquiſitam. Exquiſitam victus rationem imperat, quibus initio, præter oſſis fracturam, carnis quoq; vulnus acceſſit, ac præcipuè, quùm ex fracto oſſe aliquid cute excedit: ſimplicem, id eſt quamuis, illis, qui omnino periculo vacant: propè verò quamuis mediamq;, quibus os fractum eſt primis diebus, quorum terminum conſtituit decimum: non quòd non interdum maturiùs, interdū ſeriùs, mutare victum liceat, ſed quòd plerunq; ita accidat. Vtitur autem F media victus ratione, propterea, quòd neq; ita magnum periculum eſt, ſicut cùm oſſa nudantur: neq; ita res tuta, ſicut cùm intacto oſſe caro ſimpliciter vulneratur. meritò igitur ijs, qui medij ſunt inter eos, qui periculo vacant, & eos, qui periclitantur, mediam victus rationem indicit: præſertim, quùm vſque ad decimum diem, quibus brachium fractū eſt, ex toto quieſcant, quod Iones ἐλινύειν dicunt. Itaque par eſt exquiſitiori victu ſuſtinendos eſſe quieſcentes, quàm qui mouentur. at quùm à decimo die pleique ſuſpenſo brachio inambulent, meritò præcipit, vt in eum vſque diem medio victus genere vtantur, præſertim quùm quieſcant. Quod / præſertim / vertimus, Hippocrates habet ἤδη, quod plerunq; tempus notat: ſed adijcitur etiam ad aliquid cōprobandum, vt, ſi dicamus, & ob alia, & ἤδη, hoc eſt, præſertim propter hæc credendum huic, faciendum hoc eſt: quomodo videtur nunc ab Hippocrate vſurpatum, ſic, vt oratio talis ſit. Mediocri victu vtendum vſque ad decimum diem, & alia de cauſa, & præſertim, quùm homo interim ex toto conquieſcat.

46 *Adhibeantq́; ex obſonijs mollibus, quæcunque modicè admodum deijciunt aluum.*

Ptiſſanam videlicet, betam, aut maluam, atriplicem, ſiue blitum, vel cucurbitam, & piſces teneros. G

47 *Sed à vino & carne ſibi temperent.*

Docuit ipſe exquiſiti victus rationem, & eius, qui quiuis eſt, & eius, qui propè quiuis, quā nunc præcipit vſque in decimum diem ſeruari. nam, cùm æger carnem edit, & vinum potat, victus ſimplex eſt, & quiuis: ſed cùm ſolo ptiſſanæ cremore, & mulſa viuit, victus tenuis eſt, atque exquiſitus: inter vtrunq; eſt ille, quem proximè indicauit, quùm inquit / adhibeantq́; ex obſonijs mollibus quæcunque aluum modicè deijciunt /.

48 *Tum paulatim ſe reficiant. Oratio hæc lex iuſta fertur de curatione fractura.*

Reficiantur dixit ἀνακομίζεσθαι, quo vocabulo nihil aliud ſignificat, quàm, vt cui comminutum os eſt, poſteà recreetur. ſcribit autem ἐκ προσαγωγῆς, hoc eſt paulatim, cui cōtrarium eſt repentè: damnat enim, quod ſubitò plurimum implet, aut demit, vel quid aliud præſtat. H

49 *Quare danda opera eſt, vt iuſta curatione adhibita res bene procedat: vbi autem non ſic procedit, ſcire licet aliquid curationi defuiſſe, aut ſuperaſſe.* I

Iuſtam vocauit eam, quæ laboranti omne id præbet, quod ei conuenit, & nihil prætermittit. curationem verò, quàm χειρίζειν dixit, vel pro chirurgia, vel pro vniuerſa ſimpliciter rerū omnium admotione accipit. græci enim μεταχειρίζεσθαι dicunt, nō ſolùm, quæ manibus prehendunt, ſed quæcunque tractant.

50 *Illud præterea animaduertere in hoc ſimplici modo conuenit, quod medici non admodum attendunt: quanquàm, ſi non rectè fiat, corrumpere curam omnem, omnemq́; vinciendi rationem poteſt.*

Simplicem modum fracti oſſis, & prolapſi vocat, vbi nō accedit vlcus: nō nudatur os: neq; quod perfringitur, in multas partes comminuitur, qđ fracturę genus recētiores à farina ἀλφιτηδὸν appellāt. ita, vt nullus ex ꝓpoſitis modis ſimplex ſit, ſed ille duntaxat, vbi fracturę nullus alius caſus adijcit. ſic autē à ſe vſurpari vocabulū / φαῦλον, id eſt ſimplex / apertè oſtēdit paulò

infrà

A infrà in hoc ipſo libro, vbi propriè eam rem agit. quòd ſi oſſa ſimplici fracturæ modo perſtrin ſect. 17.
gantur, peccatur, videturq; id peccatum leue: ſi quis tamen diligenter ſimul omnia æſtimet, 142.b
maximum momentum habet, id enim, ſi committatur, priorem curam vniuerſam corrumpit.
quid autem hoc ſit, in ſequentibus oſtendet. Scribitur item aliter eadem oratio ſic/quanquàm,
ſi nõ rectè fiat, corrumpi omnis cura, omniſq; vinciendi ratio poteſt/. vbi curã ipſam, quùm
aliquid peccatur, damnare videtur, vt quæ corrumpere poſſit, quæcunque ad laborantem par-
ticulam rectè adhibita ſunt.

51 *Quòd ſi vtroque oſſe comminuto, vel eo quod ſubiectum eſt tantùm, deligatum brachium mitella ſu-
ſpendatur, eaq; plurima circa fracturam detur; partes verò hinc atque hinc ſuſpenſæ ſint: neceſſe eſt os
ad ſuperiora peruerti.*

Diligenter voluit animaduertendum eſſe, qua ratione totum brachium ſuſpendatur, quùm
homo iam ingreditur, & nõ amplius cubat, hoc eſt, à decimo die. ante ſiquidem plerunq; cuba
bat brachio (quemadmodum ſuprà oſtenſum eſt) ita figurato, vt manus paulò ſublimior habe-
retur: ſed, quùm iam inambulat (vt fieri conſueuit, brachio ex ceruicibus ſuſpẽſo) mitellã adhi-
B beri præcipit ſic latã, vt brachiũ vniuerſum ſuſtineat, totumq; æqualiter amplectatur, neq; vllã
partem eius relinquat, quàm non fulciat, quo fieret, vt brachij os à parte, cũ qua iungitur, deor-
ſum inclinaret, ac deprauaretur. nam priuſq̃ vitiaretur, totum perpetuum erat: corrupta autẽ
eius vnitate, vbi perruptum eſt, poteſt altera eius pars à ſubiecta mitella ſuſtineri, altera verò
pars, vt quæ non amplius cum illa cõtinuetur, deorſum inclinata peruerti. Poteſt item ex eadẽ
parte, vbi non rectè mitella ſubijciatur, altera extremitas ab hac elata ſurſum ferri, altera deor-
ſum inclinata peruerti. Quatuor igitur modis mitella brachio malè ſubijcietur, primo, vbi fra-
cturam ſolummodò ſuſtinet, partes aũt hinc atq; hinc ſuſpenſæ manent: ſecundò, vbi extremæ
brachij partes & ſuprà à cubito, & infrà à manu, diligenter mitella fulciuntur, medium non ſu-
ſpenditur: tertiò, & quartò, vbi interdũ prior brachij pars, interdũ poſterior, mitella excipitur.
Ex his quatuor modis binos dumtaxat ſcripſit, qui maximè membrum peruertũt: reliquos bi-
nos præterijt, vt qui ex enarratis intelligi poſſint. eorum duorum, quos ſcripſit, alterum propo
ſitis verbis oſtendit, vbi cenſet in ijs, quibus vtrunque brachij os fractum ſit, vel tantũ id, quod
ſubiectũ eſt (cubitus propriè nuncupatur) intelligendũ eſſe primum ex propoſitis modis. ſed
commune id eſt duobus modis, de quibus verba faciet. propriũ verò eſt vtriuſq;, prioris qui-
C dem, quem nunc indicat, ſubiecta brachio mitella anguſtiori, quàm, vt totum membrum cõple
ctatur, fracturã ſolummodò fulcire: alterius rurſus, vtranque mẽbri extremitatem ſuſtinere, fra
ctura tantùm non fulta. Deprauari autem inquit priori modo brachium in ſuperiorem partẽ
cõuerſum: ſed in inferiorem altero modo, quem ſubdet proximis verbis. priorem, qui ſurſum
verſus peruertit, nunc propoſuit. Nam, quùm brachium, quà fractum eſt, à mitella ſuſtineatur,
partibus, quæ vtrinque ſunt, deorſum inclinatis, quùm non ſit, cui firmiter innitantur, accidet,
vt quod à mitella excipitur, altiùs excitatũ callo glutinetur: eum verò habitum, quo mẽbrum
callo ſolidetur, in poſterum perpetuò ſeruabit. Quare ſæpiùs neceſſarium eſt, quæ ſic peruerſa
ſunt à nobis de integro abrumpi, extento membro rurſus fracturam, qualis initio fuerat, red-
dẽtibus: quam ſuprà diximus nullo modo coaleſcere, ſed alligari à callo, qui circundatur. hunc
12 igitur extendendo diſſoluimus, rurſuſq; operam damus, vt callus increſcat fractura conuenien
ter figurata. Videre autem licet in alijs animalibus comminuta oſſa non omnino coaleſcere, vt
in ſue, apro, boue, capra, oue, gallo, gallina. ſi quando inuenies (inuenies autem ſæpè, quemad-
modum & nos) fracturæ oras callo inter ſe glutinatas, vbi hoc tibi curæ ſit, callum deradens cõ-
ſpicies fracturæ oras ſe contingere, non tamen coaluiſſe, ſolidataſq; eſſe eo modo, quo in vulne
D ribus glutinata caro coaleſcit. At cur, vbi vtrunq; brachij os comminutum ſit, & quod propriè
cubitus vocatur, & quod radius, accidat, vt membrum adeò peruertatur, ſi in ſuſpendendo ali-
quid peccetur: ſed minùs, ſi alterum tãtùm, cubitus ſcilicet: ac ſi radius per ſe, nihil omnino de-
prauetur: non magno negocio comperies, ſi eorum, quæ ipſe retulit, memineris. quia, quod ſu-
biectum eſt (inquit) fundamenti vicem præſtat ei, quod abruptum eſt, atq; ipſum deprauari non
patitur: ſed radius, vbi intactus ſit, cubitum quodammodo ſecũ dirigit, ſi rectè vinculum adhi-
beatur, tueri autem ipſum à deprauatione ex toto non ualet, ubi aliquis error ſit in ſuſpenden
do, quandoquidem cubitus ſubiectus nihil habet, quo fulciatur, præter uinculum ipſum.

52 *Sin oſſibus ſic fractis mitella manum dũtaxat & articulum cubiti excipiat, reliquum verò brachium
ſuſpenſum ſit, deprauatum inclinabitur deorſum.*

Ex quatuor modis, quos paulò ſuprà declaraui, ſecũdũ hic tradit, qui primo contrarius eſt: ſi
quidẽ in priori mitella ſolam fracturam ſuſtinebat: in hoc, quùm cætera ſuſtineantur, ſola fractu-
ra ſine fulcro eſt. Quemadmodum igitur in priori ſuſpendẽdi ratione, ubi fractura, quùm ſola
à mitella ſuſtineretur, ſublimior fuit, reliquæ uerò partes utrinq; humiliores, iure dixit deprauã
ri brachium totum in ſuperiorem partem conuerſum: ita nunc, quùm ea tantùm membri pars,

qua fractura eſt, non ſuſtineatur, deprimetur, & deorſum verſus inclinabitur: quo fiet, vt bra- E
chium in eam partẽ curuetur, atque ea de cauſa, vbi callus circundatus fuerit, peruerſum deorſum ſpectet. Expoſuimus igitur vniuerſam propoſitæ orationis ſententiam. legitur autem ſcripta duobus modis, ſi vocem ſpectemus, maximè inter ſe contrarijs: re tamen, ſi animaduertantur, inter ſe minimè diſcrepantibus. Itaque brachium ſuſpenſum non nulli intelligunt, quod à mitella non excipitur, ſed ſolùm in aere ſuſpenditur: alij contra, omne id, quod à mitella ſuſtineatur, vt potè quùm in inferiora minimè inclinetur, neque fiat ob id humilius, quod ſuſpenſo contrarium eſt. Meritò igitur ſcripturæ, verbis inter ſe pugnant, ſententia conueniunt. namq; hæc vox μετέωρον, hoc eſt, ſuſpenſum, quùm apud expoſitores contraria ſignificet, à quibuſdã eorum citra negationem ſcribitur / reliquum verò brachium ſuſpenſum /: ab alijs negatione adiecta / reliquum verò brachium non ſuſpenſum /, verba, vt illis videtur, accommodantibus ad vtramque ſignificationem vocabuli μετεώρου, hoc eſt, ſuſpenſi.

53 *Debet ergo brachium ſuſpendi per mitellam latam, mollemq́, multum brachij cum prima palmæ parte æqualiter ſuſtinentem.*

Duas hic indicat ſuſpendendi rationes, quas prætererierat: eas inquam duas, quarum commu- F
ne eſt extremam brachij partem ſuſtinere: proprium autem vtriuſque, vel eam, quę à cubiti cõmiſſura, vel eam, quæ à manu tantùm. Exequutus enim eam ſuſpendendi rationem, vbi mitella ſolummodo fracturam excipiebat, atque alteram, vbi vtramque extremitatem; deinde ſubijciens verba proximè poſita, in quibus præcipit, vt plurimum ex brachio, cùm prima palmæ parte mitella æqualiter ſuſtineatur: reliquas duas ſuſpendendi rationes euidenter reprehendit, quùm nõ habeant id, quod maximè requiri voluit. ſiquidem neutra primam palmæ partem, & plurimum ex brachio ęqualiter fulcit, non tamen propriè eas hic expreſſit, præcipuè (vt dixi) quòd intelligi ex ſuperioribus poſſint: tum quòd leuem omnino noxam afferant, vbi nihil in deligando peccetur. duæ enim ſuperiores ſuſpendendi rationes, ea de cauſa plurimum erant alienæ, quòd fractura contineretur contrario modo, atque eius partes vtrinque, quùm interdum ſola à mitella attolleretur nulla eius particula fulta, interdum ſola deorſum conuerteretur.

GALENI IN HIPPOCRATEM
DE FRACTVRIS
COMMENTARIVS SECVNDVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI

Curatio reliquarum Fracturarum ſimplicium, Luxationum, ac Dimotionum, quæ in brachio, ſumma manu, pede, tibia, calce, & femore, contingunt, exponitur.

De Hvmero.

1 *AT vbi humerus perfringatur.*

Teſtantur non nulli ex ijs, qui librum hunc exponũt, Hippocratẽ, vt ſuprà πῆχυν vocauit modò eã partem totam, quæ inter manũ & cubiti arti- H
culũ eſt, modò cubitũ, qui è duobus oſſibus longior eſt, ita nunc humerũ appellare βραχίονα, nẽpè id os, quod à cubiti articulo pertinet ad humeri caput. Alij nõ ipſa oſſa, ſed partes, quæ inter articulos ſunt, volũt ijs uocabulis nuncupari, quòd conſueuerimus ita loqui. Ille in capite plagam accepit, uel in malis, aut naſo, & ubi plaga cutem tantùm uiolauit, & ubi altiùs aliquid læſit, puta muſculi membranam, neruum, arteriam, aut uenam. quin, quùm humerũ exulceratum dicimus, oſtẽdimus humero id mali incidiſſe, quod ulcus uocatur. At, quum definitione ulceris caro contineatur, quamuis nominatim non explicetur, ulceris tamen uocabulo notatur. carnis enim diuiſionem appellamus ulcus, ſic, ut, cùm dicimus, Dioni, exempli cauſa, humerum eſſe exulceratum, carnem humeri ſignificemus. eadem ratione, quùm fractum humerum dicimus, ſignificari uolunt os huius partis eo uitio teneri, quod fractura nuncupatur. Sed controuerſia hæc de nominibus ac ſignificationibus nullo modo ad fracturæ curationem pertinet: neq;.n. quidquã officit, aut prodeſt. quę uerò in ſequentibus docet, qua ratione curare fractũ humerum cõueniat, oſtẽdunt. cuncta aũt (ut mihi uidetur) plana ſunt, non ſecus, atq; alia, quæ ſuprà de brachio tradidit. ea enim paucis admodũ uerbis exceptis, clara erant. Longiùs aũt lapſi ſumus, quùm cau-

ſam

A ſam adiecerimus,cur ſingula præcipit:quæ res,& ſi expoſitionis fines excedat,fieri tamen(vt retuli)ab oĩbus expoſitoribus conſueuit. at,quùm hæ rationes alibi paucis ab ipſo oſtendantur, neq; nos hic eas tanquam auctores adiecimus,ſed ordinem mutauimus. Totus autem nunc propoſitus ſermo,ſi per ſe examinetur,conſidereturq;,perquam facilis eſt. adde ꝙ ratio ſingulorũ, quæ tractantur,fuit in ſermone de brachio explicata. ad communia enim præcepta,quę ibi tradita ſunt,hęc quoque referuntur,primum de vniuerſo brachio figurando:tum de extendendo, de cõponendo:poſtremò de continendo,ac ſuſpendendo,quæ continendi ſpecies eſt. His itaq; habitis,ſi quid ſe offeret,quod breue ſit & non planum,in ſequentibus aperiemus.

2 *Si brachium extendatur,eoq; ſic figurato intentio adhibeatur, humeri lacertus intentus alligabitur: atque, vbi, qui deligatus eſt, cubitum curuet, humeri lacertus habitum mutabit.*

Propoſitæ orationi illud adijcere oportet,quod anteà dictũ eſt, ſcilicet, vbi humeri lacertus ab iniecto vinculo aliter figuretur,futurũ eſſe,vt alias eius partes vehementer vinculum cõprimat,alijs laxius ſit atq; delabatur:cõpreſſæ item partes inflãmatione tentẽtur: ſed relaxatis vinculis mẽbrum peruertatur. Quare brachij babitus nullo modo variãdus eſt,ſed perpetuo(vt ſu-
B prà demonſtratũ eſt)à principio ad finem ſeruãdus. At cõtrà,ſi ille habitus ſeruetur,in quo extentũ membrum deuinctum eſt,vinculum quidem nullo loco arctius erit,aut laxius,ſed ipſe habitus,quùm vitiatus ſit(vt ſuprà declarauimus)dolorem, atq; idcirco inflammationem afferet.

3 *Iuſtiſſima itaque intentio ad humerum ſic adhibetur. Lignum,quod cubitum æquet, vel paulo breuius ſit,qualia ſunt ligonum manubriola,habena ab vtraq; parte alligatum ſuſpenditur: homo aũt ſublimiori alicui ſedi inſidet,brachiumq; ſuper manubriolum imponit,ſic, vt id in alam indatur ea moderatione, vt ille vix conſidere poßit,nihilq; propius ſit,quàm vt ſuſpendatur. Tum aliquid aliud paretur, cui brachium inhæreat ſcorteo puluino ſuperdato vno,vel pluribus,ita,vt ad eam altitudinem perueniat, vt cubitus ad rectum angulum collocetur. Commodiſſimè autem lorum molle,latumq;, ſeu lata habena circundatur,atque inde magni ponderis aliquid ſuſpenditur, quod extendere conuenienter poßit: aut in vicem huius,robuſtus aliquis in inferiorem partem cogit cubito cum humero ad rectum angulum figurato.*

A.li.4. f.5.a.3. c.9.f.489.b

C
A Lignũ cubitalis lõgitudinis.
B Habena qua ſuſpendendũ eſt.
C Sedes alta.
D Brachiũ ſupra lignũ trãslatũ.
E Aliquid aliud ſtabile.
F Scorteus puluinus.
G Cubitum ad rectum angulum.
H Lorum latum.
I Magni ponderis aliquid.
D

Oſtenſum eſt in libris de philoſophia, naturæ iuſtitiam in eo conſiſtere, vt quod vnicuique conuenit, diſtribuat, non lege aliqua, ſed ſuopte nutu. quod iam ſuprà quoq; dictum eſt. dictum eſt inſuper,eum eſſe iuſtũ habitum, qui aptum ſitũ vniuſcuiuſque particulę membri tuetur. demõſtratum eſt etiam huiuſmodi habitum minimè omnium lædere. hic autem in brachio eſt, vbi cubitus cum humero ad rectum angulum collocetur. Toto itaq; brachio ſic figurato præcipit hominem ſedere: iuxta ipſum verò à priori parte poni lignum tranſuerſum, quale ac quantum eſt ligonis manubriolum. ligones verò appellat σκαφία, quibus terram fodimus (græci σκάπτειν dicunt). his annumerãtur etiam bipalia (Attici μακέλας vocant). Vult autẽ huiuſmodi lignũ, quod iuxtà collocatur, immobile reddi,ſic,vt dum manus admouetur, nec ſurſum feratur, nec deorſum. quod continget, ſi ab vtroque extremo habenis vinciatur: quæ ad aliquid ſublimè religentur,vt lignum inde ſuſpẽdatur. Præcipit igitur,vt æger brachium antè ſuper ipſum imponat, hoc eſt,vt lignũ trãſuerſum alæ ſubijciatur: tum is, cuius humerus fractus eſt, ſedeat ita ſublimis, vt parum abſit,quin ſuſpendatur. ſedere autem ægrum iubet,vt vires,dum manus adhibetur,ſufficiant,neque propterea quòd ſtet,conuellatur. neque in humiliori ſedili hominem collocat, ſed quàm maximè poteſt alto, quùm ſedet,& ob ipſum medicum, vt rectus agere poſſit, neque plurimùm cogatur deorſum inclinari; & ob ægrotantem ipſum,cui magis expediat ita ſedere. ſolent enim, quibus brachium exten-

ditur,prę dolore ducentem ſequi,atq; attolli,nec in eadē ſede penitus, qua collocati ſunt à prin E
cipio,permanere. quo fit, vt intētio remittatur. Hoc igitur cauēs imperat, vt homo ſedeat, quā-
tum maximè poteſt ſublimis,& propè ſuſpendatur,ac,ſi paulum attollatur,ſtet. quod, vbi eue-
niat,neq; ipſum ægrotantē,neq; alios latebit: atq;, vbi non lateat, paruo negocio rurſus, vel ab
alijs,vel per ſe ipſum in priorē ſedē reſtituetur. quin,vbi homo ita ſedens ſtabit, paululum mu-
tabitur: plurimū verò,vbi humilior fuerit collocatus. Quare ex ſeſſionis mutatione minimùm
læduntur,qui ſublimiori inſident ſedili,plurimùm,qui humiliori. Cōſtat itaq; trāſuerſum lignū
ab Hippocrate ea de cauſa ſub alam demitti,ne brachio ab inferiori parte intento, æger ſequa-
tur,atq; intentionē ſoluat. quod nos ſine ligno ſoliti ſumus ſæpiùs facere per laqueos alæ circū
datos,quorū extrema verſus poſteriorē partem extendenda ſunt. non ſecus ēt alijs laqueis cir-
cumligatis fractū os in diuerſa diducimus, vbi intentio, quæ per manus adhibetur, imbecillior
ſit,q̃ oporteat. Verùm,ſi hanc credamus per ſe poſſe effectū præſtare, vt in puerili corpore, non
opus eſt amplius laqueis,& multò minùs machinamētis habentibus axes,ad quos extremos la-
queos alligantes valentiùs in diuerſa contendamus: quo extēdendi modo ad luxata potiſſimū
vtimur. In ea aūt extendendi ratione, quā nunc probat, præcipit, vt brachiū rei cuipiā hæreat,
quā ipſe vocat ἴφιδρον, hoc eſt,huiuſmodi quidpiā,cui firmiter inſideat, ſcorteis puluinis ſubie F
ctis: deinde ab imò humero iuxta cubiti articulū graue aliquod corpus ſuſpēdatur, quæ pōdera
σταθμίον nūcupauit: hæc ſunt,quibus vti cōſueuimus,ex ferro,ære,aut plūbo confectis. præter-
eà lorum molle,latum,vel habena valida imò humero circūdetur, vnde pondera ſuſpendātur.

4 *Debet autem Medicus curare,ſtans altero pede ſuper quapiam re ſublimiori collocato: componere antē os prominentioribus palmarum partibus: facile autem componitur: ea enim extendendi ratio optima eſt ſi quis conuenienter ipſam adhibeat: poſt faſcias inijcere à fractura orſus: reliqua verò omnia, vt anteà iuſſus eſt, exequi, eademq; de homine requirere: tum ex iiſdem indicijs intelligere, moderata necne ſint: ac tertio quoque die ſoluere, & rurſus deligare, arctiusq; adſtringere.*

Eligit hunc Chirurgici habitum tanquam firmiorem. idem in opere de officina medici præ-
Sect.1. t.18.72. 203.c cepit,cùm inquit | Stantem verò oportet pariter ambobus pedibus benè inſidere, ſed agere al-
tero inſiſtentem,at non eius partis,cuius manus agit/.

5 *Dein ſeptimo aut nono die ferulas alligare: quodſi vereatur, ne rectè oſſa concurrerint, intereà ſoluere, dirigensq; rurſus deuincire.* G

Quod in ſuperioribus,quà de brachio,ſupplendū eſſe exiſtimaui,idē nunc exiſtimo,ſcilicet,
quùm oīa cōmodè reſpondeant,eo tēpore ferulas imponēdas eſſe. Verū,vbi de brachio egit, A. II.4.f.423. c.9.f.429.b
ſeptima die ſimpliciter iuſſit ferulas circūdari: in ſermone verò de humero, coniunctionē, quā
diſiungentē appellamus,vſurpauit. ait.n./ſeptimo aut nono die ferula alligare/eo q̃ in hume-
ro ob muſculorū,quibus continetur magnitudinē, quæ circa fracturā ſunt, diuturniori tēpore
ex toto gracilia fiant,laxaq;. vbi verò talia eſſent,oſtendimus opportunè tūc ad ferulas veniri.

6 *Humeri os fere quadraginta diebus conferuet: quos vbi exceſſerit, ſoluere oportet, & pauciores faſcias dare, leuiusq; arctatas: ac diutius vti victu magis exquiſito, quàm antè: intueri autem manus tumorem, & vires.* A.ibidem.

Cōſeruere,quod κρατύνεσθαι dixit,intelligit,vbi fracti oſſis partes callo firmanē, vt in ſuperio
ribus ēt,quà de brachio. Quo aūt grandius eſt humeri os,eo longiori tp̄e per callum glutinatur.
Reliqua omnia,ex ijs,quæ dicta ſunt de brachio,plana ſunt. nulla igitur opus eſt explanatione.

7 *Illud etiam ignorare non oportet, quòd humerus natura ab exteriori parte gibbus eſt, & peruerti facile ſolet, vbi malè curetur. Quin & alia oſſa omnia, quæ naturaliter aliqua parte gibba ſunt, vbi comminuta curantur, facilè ab ea peruertuntur. Ergo, vbi tale quidpiam timetur, lata faſcia humerum excipiens in orbem circa pectus agatur: &, quùm quieſcere humerum oporteat, pannus multiplex implicitus inter cubitum & latus ſubijciatur, vel quidpiam huius generis aliud. hac enim via os gibbum dirigetur. Eſt autem cauendum, ne nimis in interiorem partem conuertatur.* H

Quæ in ſermone de humero vſq; ad finem ſcribuntur, omnia clara ſunt. namq; ipſe cauſam
exponit,cur in exteriorem partem conuertatur,& quo pacto in contrariam coactum dirigi de-
beat. iuſſit autem,vt multiplex pannus inter latus & cubitum demitteretur, ne humerus attin-
gat latus,ſed in medio ſpacium ſit,quo compulſus habena ad pectus adducente minimè depra-
uetur,quùm natura in exteriorem partem ſpectans ad interiorem conuerſus dirigitur.

De Oſſibvs Pedis et Manvs.

8 *Pes hominis ex multis minutisq; oſſibus conſtat, quemadmodum & manus.*

Similitudinem quandam habent inter ſe totius cruris & brachij partes: qualis enim eſt hu-
merus in brachio, tale eſt in crure femur: quale item in brachio eſt id, quod eſt inter cubitum

& manum

A & manum,tale in crure id,quod inter genu eſt & pedem:reliqua verò pars,ſcilicet manus, pedi reſpondet.Cæterũ manus apud græcos proprium nomen non inuenit diſtinctũ à toto brachio, ſicut pes,qui nomẽ habet diſtinctum à toto crure. quare Hippocrates meritò pedẽ ſimpliciter, πόδα vocauit, ἄκρον vocabulo non adiecto:manum verò nõ vno verbo expreſſit, ſed χεῖρα dixit,quod brachium ſignificat, ἄκραν adijciens,quo extremũ notatur.Sed ſatis dixi de vſu nominum,venio ad res.Ijs,quæ ſuperius tractauit,proximus erat ſermo de manu. ipſe verò non tantùm agit de hac,ſed ẽt de pede,ſermonemq́; de ipſo dilatat,q maiorem diligentiam requirat.Dicit ergo vtramque partem ex multis minutisq́; oſſibus conſtare. nos aũt adiungimus/& duris/ quandoquidem medulla carent,caua minimum ſunt, & à lapillis paruis non abhorrent. Simile igitur eſt totum brachium toti cruri,atque itidem vnius extremum extremo alterius. qualis .n. in manu primæ palmæ pars eſt,tale eſt in pede id, quod inter talos eſt & plantam : tum qualis in manu palma,talis planta in pede eſt:ſimilitudo aũt, quæ inter digitos eſt, vel me tacente, clara eſt. præter hæc in pede ſunt oſſa iuxta calcem,atque idcirco de pede plura verba facit,q̃ de manu. quæ quidẽ pes habet,cõmunia quoq; ipſius manus primùm enarrat,deinde illa ſubdit,quę propriè ad pedem pertinent.Primam igitur palmæ partem complent octò oſſa, palmã quatuor.

B at ſinguli digiti ternis oſſibus continentur, vt in vniuerſum oſſa manus ſeptẽ ſint & viginti. ſed in pede quatuordecim ſunt oſſa digitorum:nam magnus digitus ex binis cõſtat, planta ex quinis.Quocirca in vtraque parte ſunt decem & nouem. Totidem in manu palmam & digitos explent,quùm plãta vno oſſe palmã excedat:ac digiti manus,pedis digitos æquè vno oſſe exuperent. quocirca,ſi vtraque pars ad vtramque conferatur,idẽ erit oſſium numerus.Reſtant in manu oſſa octo,quæ primam palmæ partem conſtituunt:in pede aũt ea pars,quę inter talos & plãtam ſita eſt,cũ calce ac talo,quæ oĩa oſſibus octo continentur.Calcis autem os,omnium,quæ in vtriuſque extremitate ſunt, maximum, ſuſtinet talum & crus,ac propè corpus fert vniuerſum, vbi ſtamus:à priori aũt parte committitur cum oſſe,quod à cubi ſimilitudine κυβοειδὲς appellatur:perinde atq; tali caput,cum eo oſſe,quod,quia ſcapham repręſentat, σκαφοειδὲς dicitur. cũ vtroque horum iunguntur alia oſſa, quæ partem potiſſimum inter talos & plantam explent. Si quis aũt velit talum extremo cruri reddere, idem erit oſſium numerus in vtriuſq; mẽbri extremitate,ita, vt docendi modo,non natura ipſa rerum inter ſe diſcrepent,qui vigintiſeptẽ, & qui viginti ſex,oſſa pedis eſſe affirmant. erunt enim vigintiſeptem, vbi talus non annumeretur cruris oſſibus,ſed ſine hoc vigintiſex. Rectè igitur ſcribit/pes hominis ex multis minutisq́; oſſibus

C conſtat, quemadmodum & manus/.agit enim cum ijs, qui prima elementa didicerunt, & incidendis corporibus operam dederunt, in memoriam reuocans, quæ perceperũt ad hunc locum facientia. quùm non ſolùm ſcire conueniat propoſitarum partium vtramque ex multis duris; minutisq́; oſſibus conſtare,ſed meminiſſe etiam habitus & magnitudinis ſingulorum & qua ratione cum proximis connectantur : quod θέσιν, id eſt poſitionem vocãt,vt, vbi aliquod ex oſſibus,quæ his partibus ſita ſunt,ſuo loco mouetur,prompte reſtituamus.

9 *Oſſa hac ferè non rumpuntur, niſi acuta vel graui quapiam re carnoſæ partes vulnerentur. De vulneratis autem dicemus, vbi vlcerum curationem perſequemur.*

Carnoſas partes χρῶτα nuncupauit,quo vocabulo vocant Iones,quidquid in noſtro corpore carnoſum eſt. cuius generis præcipuè ſunt,cutis,& muſculi,tum viſcera. oſſa verò cartilaginem & ligamenta χρωτὸς vocabulo non ſignificant. Ad hoc etiam exemplum videtur vſurpari ab Homero,quùm cutem χρῶτα vocat his verſibus:

Αἰεὶ τῶν ἔσαι χροὸς ἔμπεδος ἢ καὶ ἀρείων. Et iterum,

Ὡς ἂν μὴ κλαίοντα κατὰ χρόα καλὸν ἰάπτῃς.

D Propoſitarum igitur partium oſſa ait ferè non perfringi ſine vlcere. Illud enim/niſi carnoſæ partes vulnerentur/idem ſibi vult,quod/ſine vlcere/. nihil autem intereſt, quod ad hunc locũ attinet,vlcusne an vulnus nominetur. atqui carnoſa pars extremis membris minima eſt,plurima autem in humero & femore. Ea igitur tota facilè læditur, vbi externum aliquid ſuper manum vel pedem incidat,quod frãgere aliquid poſſit ex ipſorum oſſibus. Abrumpitur autem os quatuor de cauſis maximè generalibus. ſuper ipſum enim vehementi impetu incidit aut aliquid conterendi vim habens,quod planè neceſſe eſt natura durum eſſe,& mole non exiguum : aut aliquid,quod non tantùm cutem,& quæ inter cutem ſunt & oſſa, ſed hæc quoq; ſecare poſſit,quem morbum Hippocrates in libro de vulneribus capitis ἕδραν appellat : nõ nulli etiam ob ſaltum ex altiori loco fregerunt tibiæ vel femoris os,q ſicciora his eſſent,& nõ ita denſa : videmus item in palæſtra comminui os κατὰ παρέγκλασιν. hoc eſt,vbi tibia vnà cũ ſura perfringitur, & præter fracturam,vulnus quoque magnum accedit,atque oſſa nudãtur,quod fracturæ genus accidit, cùm luctantis membrum cruri ipſi tranſuerſum ſubijcitur, atque vtrunque eius extremum,tam quod à genu,quàm quod à pede eſt,deorſum verſus cogitur. Euenit huiuſmodi tale lignis,quæ nos de induſtria rumpimus. impoſita enim ſuper vtrunque ſemur obliqua, & manibus ab vtroque extremo in inferiorem partem coacta effringi media videmus.

Quemadmodum

Quemadmodum igitur neq; magnum lignũ; neque validum, ſed paruum & infirmũ, hac ratione frangitur, ita, cum os infirmũ natura fuerit, medium ſub propoſitis palæſtræ generibus perrumpitur. At oſſa, quibus extrema mẽbra cõtinẽtur, ſub huiuſmodi palæſtræ generibus, ſiue ex ſuperiori loco ſaltantes deorſum ferantur, & in terram incidant, ſiue pes vehementer cõuellatur, non facile rũpuntur. his enim ictibus franguntur ligamenta oſſium magis, q̃ ipſa oſſa: cuius cauſa eſt, eorum nõ tam exiguitas, q̃ durities. ſed neque externa, quùm magna vi ſuper incidunt, poſſunt hæc oſſa facile perfringere, niſi duriora illis ſint, & grandia. at quod tale eſt, neque carnem inuiolatam relinquit, quẽadmodum nec ictus ab acuta re: nam & hic priuſquam attingat oſſa, quæ ipſis ſuperiniecta ſunt diſcurit. quare meritò dixit oſſa hæc ferè nõ abrũpi ſine vlcere. Sed qm̃ in ſequẽtibus ſeorſum de fracturis aget, quibus carnis quoq; vulnus accedit, hæc ad eum huius libri locum reſeruauit. E F

10 *Si quis erumpat ex digitorum articulis, vel aliud quodpiam ex ijs oſſibus, quibus cõtinetur pars pedis, quæ inter talos & plantam eſt, compellere ſingula in ſuam ſedem oportet, quemadmodum in manu.*

Quod ait/quemadmodum in manu/accipiendũ eſt, non quaſi aliquid pręfatus ſit de oſſibus, quæ in manu ſita ſunt, ſed quaſi ita ſcripſerit, ſingula oſſa pedis in ſuam ſedem cõpellenda ſunt: id, quod etiã fieri debet in manu. Compellere autem Hippocrates dixit ἀναγκάζειν, vel, vt alia exempla habent, καταναγκάζειν, quod idem ſibi vult, ac ſi dicat, os ſuo loco motum reſtituere. mouetur aũt, vbi ligamenta, per quæ cum proximis annectitur, abrumpuntur. non tñ abrũpuntur oĩa ligamenta, quę prolapſum os in orbem comprehendunt, raro enim id ex toto accidit. in quo caſu os, quod ita læditur, ſuam ſedem relinquens ad cutem prorumpit, pręſertim quibus ea laxior eſt, ita, vt oſſi, quod prolabitur, parum renitatur. ea verò de cauſa ferè non ſolet os, quod mouetur, in inferiorẽ partẽ pedis excidere, quia cutis, quæ pedi ſubiecta eſt (ἴχνος græcè dicit) craſſa eſt & dura. adde, ꝙ, quæ pedẽ feriunt, plerunq; à ſuperiori parte ſuper ipſum cadũt. Ergo hac vna via os, quod ſuo loco mouetur in inferiorẽ partem excidet, ſ. quùm ex ſuperiori loco quis ſaltauerit ſuper rẽ aliquã, quæ eminentias habeat admodũ aſperas acutasve. Quæcunq; igitur vndiq; prorſus reſoluta ſunt, vbi ſua ſede mota in ſuperiorẽ vel inferiorem pedis regionẽ veniunt, ægrè reconduntur: ſiquando aũt (quod raro accidit) recõdantur, ſemper magno negocio in ſua ſede ſeruantur. nanq;, vbi os rurſus vehementer moueatur, nihil erit, quod ipſum cõtineat, vtpotè ſolutum ligamentis, quibus alligabatur: quæ ſi nõ fuerint ex toto abrupta, ſed aliqua ex parte integra, ſicut euenit, quibus procidere ſolet, diſtendẽtes totum pedem vrgebimus. G

11 *Tum cerato medici pannis faſcijsq; non ſecus atque vbi frangitur, excepto quod omittendæ ferulæ ſunt: eodemq; modo adſtringere, ac tertio quoque die alligare. Is autem, qui deuincitur, ſimiliter atque in fracturis, adſtringi ſe reſpondeat, vel laxari.*

Qualem curationem ad fracturas tradidit, talem nunc ad oſſa, quæ extremis mẽbris mouentur, præcipit adhiberi. Primò, ſiquidem extendere conuenit, ad hoc, vt oſſa, quę prolapſa ſunt, in ſuam ſedem compellantur: tum, vbi repoſita fuerint, deuincire, conſilio ad idem directo: propoſitum enim eſt membrum ab inflãmatione tueri, & ſub linteis adſtringere, continereq; os, quod reſtitutum eſt. In ſuperioribus autẽ oſtenſum eſt hæc nullo modo rectè fieri poſſe, niſi ſanguis, qui in affecta ſede ſubſiſtit, ad ſummum atque imum membrum depellatur: prohibeaturq;, quo minus alter concurrat. Hæc itaq; ſi in memoria habeamus, ſpectantes, vniuerſam vinciendi rationem fracturis idoneam inueniemus, quam hic vtendam dixit, niſi ꝙ ferulæ non debent circundari, quandoquidem loci natura eas non patitur. nam partes quibus ferulæ inijciẽdæ ſunt, æquè planæ eſſe debent, cuiuſmodi non eſt ea pars pedis, quæ inter talos & plantam ſita eſt. H

12 *Omnia hæc viginti diebus perfectè ad ſanitatem perducuntur, niſi, quæ cum cruris oſſibus iunguntur, vel ex eius regione ſita ſunt. Interim vero iacere conuenit, non tamen id ſuſtinent, qui morbum paruifaciunt, ſed ingrediuntur priuſquam conualeſcant: eoq; fit, vt pleriq; non benè ſanentur, ſed ſubinde languoris ſenſu aliquo tententur, atque id quidem non iniuria. Ferunt enim pedes onus corporis totius. Vbi ergo non dum conualuerunt, ſi inambulant, articuli, qui moti ſunt, malè confirmantur, atque hac de cauſa ſubinde oſſa dolent, quæ cruri iunguntur. Porrò quæ cruris oſſibus iunguntur, cæteris maiora ſunt, & cùm mouentur, longiori tempore confirmantur, ſed medendi ratio eadem eſt.*

Cruris oſſa intelligit tam ſuram, q̃ tibiam. volẽs aũt ſignificare è regione, κατ' ἴξιν dixit, quã loquutionẽ ſæpius varijsq; in locis vſurpauit. ſed & paulo inferius eadem ter ex ordine vtitur, de crure pertractans, quũ ait, ‖ Femoris enim caput ſuperius corpus fert. id aũt ab interiori cruris parte ſitũ eſt, at non ab exteriori, ſed è regione tibiæ, tum quia pars altera corporis è regio-

Sect. 2. t. 65. 140. a

ne huc

A ne huc propius accedit,q̃ ad exterius os. adde,ꝙ os interins plenius eſt,quàm exterius,non ſecus atque in brachio,vbi os,quod è regione minimum digitum ſpectat,tenuius eſt, & longius.

13 *Plurimis autem faſcijs, plurimiſq́ pannis vtendum eſt.*

Vt oſſa,quæ repoſita ſunt,ſuo loco maneant,ſolent tum ſaſciæ,tum panni circundari, pręſertimq́;, cùm loci inæqualitas alligari ferulas non ſinit.

14 *Ferè autem hinc atque hinc vincire conuenit,adſtringereq́, ſicut cætera omnia,ea parte potiſſimum, qua os prolapſum eſt, primumq́ ibo faſcias circumagere.*

In prioribus imperauit, vbi fractum os in aliquam partem conuertatur, ſi ad dextram inclinet,vt ad ſiniſtram adducatur: ſi ad hanc ſpectat, vrgeatur ad dextram. At vbi alligare pedem oportet,in neutram partem debet vinculum inclinari,quùm oſſa,quæ ſua ſede excidunt,nõ ad latera,ſed ad ſuperiorem vel inferiorem partem conuertantur.

15 *Quotieſcunque vinculum ſoluitur,multa aqua calida fouendum. In omnibus autem, qui iuxta arti-*
B *culos ſunt,affectibus liberaliter calida aqua perfundenda eſt. Quod ad laxandum vel adſtringendum pertinet,ijſdem temporibus eadem indicia ſe oſtendant,quæ in ſuperioribus: reſoluere item, & rurſus deligare ſimiliter expedit. Hi autem quadraginta diebus ex toto conualeſcunt, præſertim, ſi iacere ſuſtinent: ſin minus,in eadem mala incidunt,quæ ſuperius poſita ſunt,atque etiamnum grauiora.*

Quùm leniendus dolor eſt,& corpora,quæ adſtricta ſunt,laxãda,tunc præcipit, vt multa calida aqua perfundatur. id potiſſimũ accidit in affectibus articulorũ,quùm hæ partes oſſibus magis & neruis contineantur. Cõprimuntur igitur cum inflammatione,& magis dolorẽ ſentiunt, ꝙ magis neruoſæ ſint. Appellauit autem affectus σίνη, quoniam affici σινέσθαι dicit.

De Calce.

16 *Quicunque ex ſuperiori loco ſaltantes, calci vehementer inſiſtunt, his oſſa diducuntur: vena ſan-*
A.li. 4. f.5.c.4. c.18.f.490.b *guinem effundunt,carne circa os attrita: tumor magnus oritur, & dolor. Hoc enim os exiguum non eſt, extatq́ è regione ſub tibia.*

Ex χυμῶσαι dixit venas,ſignificare volens effundere ſuccũ,quem continent,nẽpe ſanguinẽ:
C quod fit,quùm colliditur earũ tunica. corpora enim,quæ colliduntur, naturalẽ vnitatem amittunt,quùm pluribus exiguiſq́; partibus diuellãtur,quibus ſanguis ſuffunditur. Hunc igitur effuſum ſanguinem recipiunt loca,quę venam cingunt: quibus non ſeruatur,qualis recipitur,tẽpore ſiquidem nigreſcit,perinde atque vbi extra corpus effuſus diu manet: concreſcit inſuper, quam rem græci θρόμβωσι appellant. hinc factum eſt,vt ſanguis propterea,ꝙ cõcreſcat, θρομβὸς iam, & dicatur, & ſit. prius autem nigreſcit, deinde redditur admodum putris. Atqui non poſſunt grauiſſima hæc accidere ſanguini,qui à venis in corpore funditur. namque,vbi natura vincit,hunc non ſecus mutat,atque alium,qui in inflãmatione ſuppurante continetur, vertitq́; in pus. Ad hoc autem,vt partium natura ſanguinem ſuperet,duo obſeruanda ſunt,alterum,ne inflammatio corpori ſuperueniat,id qua ratione fiat,ſupra habuimus: alterum, vt ſanguis, qui effuſus eſt,repellatur. In hæc itaque incumbens Hippocrates,omnia,quæ ſubijciuntur,præcepta ſigillatim tradit. Diducuntur(inquit) oſſa his,qui ita ſaltant,abruptis nimirum ligamentis, quibus ipſa nectebantur,ſicut paulo ſupra de ea parte,quæ inter talos & plantã eſt,dicebamus. iungitur autem cum calce à ſuperiori parte talus: à priori id os, quod à cubi ſimilitudine græcè κυβοειδὴς vocatur: ſicuti cum talo à priori parte id oſſis committitur, quod à ſcaphæ ſimilitudi-
D ne σκαφοειδὴς gręcè nominatur: cum vtroq; autem horum,ſcilicet cum eo quod cubum,& cum eo quod ſcapham refert, quatuor oſſa, quæ inter talos & plantam ſunt,committuntur. omnia autem hæc oſſa tam manus,quàm pedis,in commentario de oſſibus expoſita ſunt.

17 *Coniungitur item venis & neruis grandioribus, poſteriorq́ chorda huic oſſi innectitur. Hos igitur curare oportet cerato,pannis,faſcijſq́: ad hæc calidam aquam largè infundere, faſciarumq́ numerum augere,tum alijs vti optimis præſidijs ac maximè lenibus.*

Coniungitur,inquit,os calcis neruis quos nominat [illegible], id eſt grandiores, tum venis non paruis. Innectitur item huic oſſi poſterior chorda,quę diducitur à muſculis,qui ſiti ſunt in parte cruris,quæ carnoſa à poſteriori parte prominet De his autem abundè diximus,tam in eo libro,qui de corporum,quàm in eo,qui de muſculorum incidẽdorum ratione eſt. ea autem tenere ad vnguem debet,qui aſſequi vult,quæ nunc ab Hippocrate traduntur.

18 *Quòd ſi cutis,quæ calcem tegit,naturaliter tenera eſt,relinquenda eſt, quomodo ſe habet: ſin dura & craſſa,qualis in quibuſdã conſpicitur,æqualiter ſuccidenda eſt,atque extenuãda,non tamen vulnerãda.*

Propoſitis vitijs circa calcem atq; adiunctas partes periculum eſt,ne ingens dolor atq; inflãmatio

matio non modica ſuperueniat. huiuſmodi.n.partes oſſibus continentur,non quibuſlibet, ſed E valde minutis inter ſe commiſſis,ita,vt vel leuis inflammatio magnum dolorem poſſit comprimendo excitare. chordæ verò,quà calci à poſteriori parte innectitur,cũ grandior ſit,vbi inflãmatur,periculum erit,ne neruorũ diſtentio ſuperueniat. quin & cum hac parte iunguntur multi nerui,qui oſſa contingunt,quod in libro de incidendis neruis oſtendimus. Reliqua igitur vniuerſa curatio diligentem animaduerſionem requirit,& quod ad victum tenuẽ pertinet,& quod ad modũ calidæ aquæ perfundendæ. ſed & cutis,quę pedi ſubiecta eſt (ἴχνος græcè dicitur) incidenda eſt magna cũ moderatione. vbi dura eſt,altitudo plagæ debet duritiei altitudinẽ ęquare. occalleſcit.n. quibuſdam,ita,vt ne paululum quidẽ ſanguinis fundat,niſi ſcalpellus altè admodũ demittatur. Illa igitur ſecanda eſt,quæ ſanguinẽ non fundit:quę verò ſtatim cruentatur, relinquenda eſt,nam,ſi ſecetur,dolet. At neq; in illa,quæ dura eſt, quouis modo, ſed æqualiter, incidere cõuenit id,quod ex ipſa cute durũ eſt. ſpectare aũt tria debet,qui ęqualiter incidit,primò longitudinẽ ſectionis,deinde altitudinẽ,tertiò,interuallũ. ſectiones aũt æquè longæ atque altæ ſint,oportet,& æquè inter ſe diſtantes,vt vniuerſa cutis, quæ pedi ſubiecta eſt ſine tormento inflãmationis tempore ſimiliter diſtendatur. Conſtat aũt omnem inflammationem diſtẽdere,quodq; diſtenditur dolere,atq; idcirco inflammationẽ augeri, & neruorum diſtentionẽ exci F tari. Quemadmodum igitur liberalis aquæ calidæ perfuſio, cui oleum copioſe ſit adiectũ,ſaluberrimã eſt,ita et ſecandam cutem duxit ſcalpello catenus altè demiſſo, vt hæc minime cruentetur. Vtiliter aũt excogitauit huiuſmodi ſectionem,quandoquidem in alijs partibus,vbi vehementer inflammantur,cogimur cutem ſcalpello exaſperare,partim educentes aliquid eius ſanguinis,qui in inflammatione ſuperat:partim expirationem efficientes:partim laxantes,quæ ſub inflãmatione diſtendebantur. At in pede inflammatione non dum orta, feſtinabimus ad cutem incidendã,eo q duriſſima ſit. vbi verò talis eſt,nequit ſub inflãmatione amplius extẽdi. quamobrem dolebit hæc,& vehementiſſimè premet intentione quadã proximas partes, præcipueq; latam chordam,quę illi iuncta eſt, cuiusq; initium eſt ex fine vnius ex muſculis ſitis in poſteriori parte cruris,quæ carnoſa prominet. Igitur,vbi hæc dolore atque inflammatione tentetur,periculum eſt,ne totus muſculus eadem ſentiat. id ſi accidat,neruorum diſtentionem ſequi veriſimile eſt. Ob hæc itaque omnia cutem, quæ ſub pede eſt,ſecare,vt dictum eſt, conuenit: deinceps,vt retulit,extenuare,hoc eſt,tenuẽ reddere. id aũt fiet,ſi molliatur ipſius durities,& multitudo exhauriatur. Ad hæc ambo valet oleum,& aqua calida,ſi copioſe infundatur:à perfuſione verò priuſquàm vinculum detur,olei,quod nullam adſtringendi vim habeat,inunctio. G

19 *Hæc benè alligare non cuiuſuis eſt. Nam ſi quis vinciat eo modo, quo cætera circa talos vinciuntur, faſcia modo ad pedem data, modo ad ipſam chordam, circumacta faſcia compreſſio, calcem, qua ictus fuit, expellet.*

1 Dictionem/benè/ ἀγαθῶς dixit,ſæpe enim ab alijs veteribus ita vſurpatur. præcipit autem, vt vitia,quæ circa calcem ſunt,vinciantur ea ratione,qua fracturæ,eos reprehẽdens,qui eo modo deligant,quo deligare ſæpius conſueuimus,vt medicamenta,ſeu cataplaſmata,ſeu quędam ex perfuſione madentia,ea parte teneantur. Vinciendi modus,quem damnat,ſic ſe habet.

A Initium faſciæ.
B Decuſſatio ad literæ x figuram.
C Circumuolutio iuxta malleolum.

A Initium faſciæ.
B Orbicularis circumuolutio circa plantam.
C Decuſſatio ad literæ x figuram.
D Circumuolutio iuxta malleolum.

Faſcia ab altera parte talorum orſa,obliqua fertur à priori parte extremi cruris, qua talus extat, quem ἀστράγαλον vocant: inde trãſuerſa ſub pede demittitur: eoq; circundato vſque ad contrariam partem obliqua rurſus infernè ſurſum procedit ad priorem partem tali, eiq; inijcitur, quemadmodum antè. At vbi ita circumeat,neceſſe eſt in priori parte pedis ſibi occurrat, & X literam repræſentet: inde in orbem circa talos data eò redeat,vndè incepit: ſic autem iterum circumagitur,ita, vt eodem reuertatur: tertioq; ſimiliter voluta rurſus ad ſuum initium redit,atque inde rurſus circa talos porrigitur. Verùm alij, vbi trãſuerſam ſub pede faſciam dederunt, non protinus obliquam ſurſum attrahunt ad talos, ſed antè per ſuperiorem partem pedis in orbem ipſam adducunt: quemadmodum alij in orbem circa talos., ſic, vt obliqui circuitus ab ijs, qui in orbem ſunt, comprehendantur. Hæ quidem vinciendi rationes vſitatæ ſunt, ubi muſculi ſint, ſed ad propoſita uitia minimè accommodantur, quòd ante faſcias nihil ibi imponatur, quod illis continendum ſit; neque calx uitio uacet, ſicut in eo caſu, H

qui

A qui illas requirit, ſed primò leſus ſit. quare propoſita vinciendi ratio, quum ad calcem ſanguinem exprimat, ipſum expellit. at contrarium fieri debet, ſanguis enim à calce ad partes, quæ iuxta ſunt, per vinculum expellendus eſt: quam rem ea duntaxat vinciendi ratio præſtat, quę ad fracturas pertinet, quam ſupra demonſtrauit. eadem igitur nunc vtitur.

20 *Atque hoc pacto periculum eſt, ne os calcis corrumpatur.*

Corrumpatur dixit σφακελίσαι, nam quùm pars ex toto corrumpitur, veteres dicere id vitium ſolent σφάκελον, quod, vbi carnoſis partibus accidit, alijs nominibus appellant. Vocat item Hippocrates carnem, quæ putreſcit, σαπρὰν, μυδῶσαν, σηπεδόνα, atq; alijs etiam num vocabulis. At vbi os ex toto corrumpitur, σφάκελον vſurpat: quod vitium oſſibus accidit, vbi à ſuperiecta carne pernicioſa ſanies profluit, quæ hæc ipſa irrigando corrumpit.

21 *Quod vbi corrumpitur, morbus æuum durat.*

Apertius dixiſſet totam ætatem hominis. Habet autem ipſius oratio hanc mentem. ſi quã-B do calx corrumpatur, caſus curationem non recipit, quodque ex eo ſequitur malum, totam ætatem hominis durat.

22 *Nam alioquin, vbi calx hoc modo non corrumpitur, ſed quòd nigreſcat, quia dum homo iacet, negligenter habitus ſit: vel quia crus iam diu graue vulnus acceperit, quod calx etiam ſenſit: vel vitiati femoris, aut alterius affectus cauſa, diu iacuerit: diuturna tamen res eſt, & moleſta. Tum ſubinde recrudeſcit, niſi ſumma diligentia, & longa quiete attendatur. Quare quæcunque hoc modo corrumpuntur, præter aliam noxam, corpori ſummum quoque periculum afferunt.*

Calcis os (inquit) non modò ex propoſitis affectibus vitiari ſolet, ſed ex eo, quòd calx diu iacuerit (quam rem ὑπτιασμὸν dixit) nigreſcit ſæpe, quando negligenter fuerit collocatus. id autem euenit, vbi ſuper quapiam re dura continetur, neque ſubinde attollitur: ſed ijs, quæ ſubiecta ſunt, continenter caleſit, premiturque. Quocirca attollendus eſt, mutanduſque orbiculus ex lana molli, quem nonnulli ex græcis τερόνιον dicunt. eius autem cauum reſpondere debet magnitudini calcis. quo orbiculo ita calx fulcitur, vt imum eius attollatur, ne comprimatur, ne incaleſcat, ne expirare prohibeatur.

C *Sequuntur enim febres acutæ admodum, continentesq; cum tremore, ſingultu, mentis alienatione*
23 *quæ paucis diebus hominem præcipitant.*

Hæc fieri inquit, vbi calx corrumpitur, non ea de cauſa, quia os alienatur: ipſum enim, ſi per ſe circunſcribatur, nullam ſuperiorum partium afficit: ſed quia ad partes, quę ipſum cingunt, ipſiq́ue alligantur, eius vitium pertinet, idcirco ſuperiores quoque corporis partes lęduntur. Chorda igitur, quæ calci innectitur, vbi inflammatione teneatur, muſculos quidem poſterioris partis cruris, quæ carnoſa prominet, propter conſortium afficiet, quùm ab ipſis oriatur. quibus muſculis affectis, nerui, qui per eos diſtribuuntur, promptè lædentur, quemadmodum, & arteriæ, per quas cor noxam ſentit, ſicut per neruos cerebrum. Sed quoniam cor innati caloris fons eſt: cerebrum verò per ſe rationis domicilium habet, & per muſculos partes mouet motu, quem voluntarium dicunt: conſequens eſt, vt propter cor febris oriatur: mentis alienatio, propter cerebrum: tremor, neruorumque diſtentio, propter muſculos: ſingultus, propter ſtomachum, qui plurimum neruoſus eſt.

His accedunt, venarum ſanguinem fundentium liuor, nauſea, gangræna. Cauſa compreſſio eſt.
24 *Poſſunt hæc alioquin incidere, etiam ſi nihil corrumpatur. Hactenus de ijs, quæ ſuperueniunt, vbi ictus*
D *vehemens admodum fuerit. Pleraque tamen leuiter colliduntur, neque ita magnum ſtudium & diligentiam exigunt, ſed curari nihilo minus rectè debent. Quòd ſi caſus videatur aſperior, fulcire oportet, aliaq; efficere, quæ propoſui.*

Sanguinem fundentes intellexit venas grandiores, quandoquidem his diuiſis ſanguis effunditur: quod exiguis venis non accidit, parum enim ab his ſanguinis profluit, celeriterq́; citra noxam in oris plagæ concreſcit. Nauſeæ nomen duxit à nauſeantibus, atq; ea de cauſa vomentibus, quam appellauit ναυσίωσιν, cùm Iones ναυτίαν, ideſt nauſeam, ſic appellent. ac ferè, quod antè dixit χυμώσεις, vocat nunc ναυσιώσεις, vbi venæ ſanguinem expuunt, & quaſi vomunt, oppreſſę tum ſua imbecillitate, quam inflammatio attulit: tum multo vitioſoq́; ſanguine, quem conſtat ſub huiuſmodi affectibus vitiari. Gangrænam vocauit, quum venæ ex ingenti inflammatione emoriuntur. Quorum omnium cauſam eſſe affirmat alienam vinciendi rationem, quæ duplex caput habet, vnum, quòd calcem non comprehendit, ſed nudum relinquit: alterum, quòd partes, quas complectitur, arctius adſtringit. Diligentiam expreſſit vocabulo μελέτης: ſic enim ab Ionibus appellari ſolet, & ab ipſo ſæpius nominatur.

Faſciamq;

25 *Faſciamq́; maxima ex parte ad calcem dare, & modo circa extremum pedem, modo circa medium,* E
modo etiam circa crus obuoluere: tum, quæ his proxima ſunt, hinc atque hinc omnia comprehendere,
quemadmodum ſupra oſtenſum eſt, neque arctè admodum alligare.

Vinciendi rationem probat contrariam illi, quam ſupra damnauit, quæque apud multos in
vſu eſt, ſub qua ſanguis ex alijs partibus pedis ad calcem tranſmittitur. debemus enim ſupe-
rantes ſuccos à calce ad alias partes depellere, hunc vincientes, quomodo ſupra ad fracturas
docuit, faſciamq́; maxima ex parte ipſi obuoluentes, non tamen nimis arctantes.

26 *Sed linteorum numerum augere.*

In ſuperioribus etiam indicauimus Hippocratem velle, vt vinculi firmitatem vel faſcia-
rum numero moliamur, vel arctius adſtringendo.

27 *Præſtat veratrum eodem die epotum, vel certè poſteriori. Præterea tertio die reſoluere, & rur-*
ſus deligare.

Veratrum potui præſtat, non eo nomine tantùm, vt quæ ſuperſunt, purget, ſed & in aliam F
partem auertat. conſtat autem dari ab Hippocrate albũ, quod vomitum excitat, & à toto cor-
pore materiã in ventriculum auocat, priuſquam ad inteſtinorũ ſinus deducatur. quod autem
album intelligi debeat, planè licet ex ſequẽtibus colligere. Inquit enim/ ſed ſi homo vacat fe-
bre, per ſuperiora cõuenit purgare ſicut dictum eſt/. Quòd igitur ea, quę ſuperãt, vtiliter edu-
cantur: quodq́; ad contrariã partem, atq; affecta eſt, materiã depellere magnum momentũ ha
beat, euidentiſsimè apparet: at num albo veratro moliri id expediat, nondũ eſt manifeſtum,
ſtrangulare enim interdũ ſolet, vbi redundat in corpore glutinoſus ſuccus, aut craſſus. quocir
ca hic prius diſsipari debet victu extenuãdi vim habente, de quo totum librũ compoſuimus.
Fallaciſsimũ ergo eſt veratrũ dare, antequã corpus victu, ꝑparetur quùm ſepius nõ facile ſit, vt
quales corpori ſuperſint ſucci, dignoſcanẽ. Hippocratis ſęculo veratrũ albũ fortaſſe tutò ſume
batur ob rationem victus eorũ hominũ, qui curabãtur: qui vitę genus nõ ocioſum ſequeban-
tur aut intemperans, ſed laborioſum, pauciſq; alimentis erant cõtenti, ſic, vt craſſos ſuccos nul
la ratione contraherent. neq; enim nos latet fieri hos, cum ocio, tum abundantia. Quòd ſi vim
æſtimaueris corporũ eius ſęculi, quam ex eiuſmodi victu cõparabant, magis adhuc dari vera-
trum permiſeris, quùm, quæ vomitus affert incommoda, ferre homines illi facilè potuerint. G

28 *Ex eo autem intelligitur, futurum nec'ne ſit, vt hi affectus recrudeſcant. namque, vbi ſanguis à*
venis transfuſus, nigrities, & quæ his proxima ſunt, ſubrubicunda ſunt & ſubdura, periculum eſt
ne recrudeſcant.

Malos affectus, qui recrudeſcunt, vocat παλιγκότα παθήματα: & παλιγκοτέειν dicit, qua-
ſi mala rurſus fieri. Docet autem quibus indicijs cognoſcantur propoſiti affectus, quãdo futu-
rum eſt, vt rurſus mali fiant: quæ indicia ad ſuperuenientẽ inflammationem ſpectant, quam in
primis cauit, ne oriretur. Quælibet igitur inflammatio rubicundiorem durioremq́; cutem ef-
ficit, quorum neutrum opus eſt affectis partibus. mollis enim eſſe debet, ac ſubuiridis ſanguis
à venis transfuſus: hunc enim voluit citra inflammationem ſuppurare. Quare, ſi membrum
molle ſit, & non rubeat, inflammationẽ abeſſe demonſtrabit. ſuppurantis ſanguinis indicium
erit carentia vtriuſq; coloris, ruboris ſcilicet & nigritiei. nam, vbi ruber eſt, inflammari: vbi
ex toto niger eſt, neq; ſuperari neq; concoqui ſe à natura denunciat, ſed concretum eſſe. Hoc
enim ipſi accidit, vbi diutius extra venas maneat, etiam ſi in corpore cõtineatur, ſiquidem in
eo caſu nunquã in pus vertitur. Cõtrà, ſi natura ĩ corpore ſuperet, vertitur in pus: ſi ea vinca- H
tur, putreſcit, nõ ſecus, ac vbi extra corpus eſt, atq; adeò magis, quùm in calido loco retineatẽ

29 *Sed, ſi homo vacat febre, vomitu purgetur, ſicut dictum eſt: idem conuenit, ſi febris ſit, ſed non*
continua: vbi ea non intermittat, abſtinendum à purgatione, à cibo & ſorbitione: aqua potus danda,
vitandum vinum, ſed non ὀξυγλυκὺς.

Purgare φαρμακεύειν dixit. conſueuit enim Hippocrates vſurpare id vocabulum, non vbi
quæuis medicamẽta adhibet, ſed ſolum, vbi purgantia. Præcepit autem, vt veratrum eodem
die detur, vel poſteriori, priuſquam inflammatio in affectis partibus oriatur, atque homo fe-
bricitet. ſed, ſi febris præuenerit, ſiquidem leuis eſt, veratro nihilo minus vtitur (nos verò
neq; integro homine dare veratrum audemus) ſi vehemens, non vtitur, ſed maximam abſti-
nentiam imperat, non cibo, non ſorbitione vtens, ſolam potionem adhibet, neque hanc vini,
quod licet nuſquam poſuiſſet, fugiendum eſſe manifeſtũ erat. Permittit autem, vt æger ea po-
tione vtatur, quæ dicitur ὀξυγλυκὺς, vel etiam mulſa, hæc enim potui pręſtat in tenuiſsimo vi-
ctu: & tertium ad hæc oxymel, quod ex mulſa, & aceto conſtat: ſed ὀξυγλυκὺς fauos habet dul
ciſsimos maceratos, atque incoctos, ſicut etiam nunc in Hellade componitur, cuius ratio eſt:

Faui

A Faui expreſſo melle in ollam conijciuntur, in qua pura aqua ſit: tum inferuent, donec omnem prorſus humorem in aqua poſuiſſe videantur. is autem humor reponitur, ſeruaturq;, & æſtiuo tempore bibitur ad ſitim tollendam, frigida aqua dilutus. Hac ergo potione nunc vtitur Hippocrates, ſi ea non eſt, ſumere mulſam licet. ſed oxymel, vbi neruoſæ partes vitiatæ ſint, alienũ eſt, aceto enim tentantur: quam rem & vſus docuit, & ipſe demonſtrauit. quibus verò idoneũ ſit oxymel, oſtendit in libro de ratione victus in morbis acutis, quem malè nõ nulli inſcribunt in Cnidias ſententias: non nulli de ptiſſana, neque etiam hi rectè.

30 *Sed, ſi nullum periculum eſt, ne recrudeſcant, ſanguis ſuffuſus, nigrities, proxima partes ſubuirides ſunt, & citra duritiem.*

Vis horum verborũ expoſita eſt in eo ſermone, vbi inquit (nanq;, vbi ſanguis à venis transfuſus, nigrities: & quæ his proxima ſunt, ſubrubicunda ſunt & ſubdura: periculum eſt, ne recrudeſcant) illis enim, ſ. ſubrubicundis & ſubduris, nunc opponit ſubuirides, & ſine duritie. fiunt enim ſubuirides, vbi paulatim in pus vertuntur: duritie carent, propterea ꝙ inflammatio nõ eſt admodum vehemens: id enim cauſa fuit, quamobrem effuſus ſanguis verteretur in pus.

B

31 *Quod idoneum teſtimonium eſt, vbicunque ſanguis transfunditur, metuendum non eſſe, ne malum recrudeſcat.*

Idoneum dixit ἀγαθὸν, quaſi certum, ſtabile, verum, perpetuum teſtimonium poſuit pro ſigno, ſiquidem teſtis eſt, nobisq; opinionem facit eorũ, quæ ab Hippocrate propoſitis verbis traduntur. Inquit igitur poſitum indicium certum eſſe, vbi ſanguis ſuffunditur, non ſolum in calce, ſed in cæteris partibus etiam, idq; iure, quùm nõ ex partium indicatione, ſed ex ipſo ſanguine transfuſo intelligatur. Malus autem transfuſi ſanguinis affectus, non par affert periculum: differt enim pro natura partium, quibus ſuffunditur. Prouenit tamen periculum non ex ijs partibus, ſed ex ſanguine ſuffuſo, qui in pus non vertitur. quo minus in pus vertatur, prohibet ingens inflãmatio, vel ſub aliena vinciendi ratione orta, vel ob ſuccos, qui aut copia ſui malè habent, aut corrupti ſunt. quibus Hippocrates ſuccurrit purgatione per medicamenta, nos per venæ ſectionem: miramurq; ipſum hac ſola contentum non fuiſſe, quùm hoc præſidium nouerit, atque ad huiuſmodi caſus adhibuerit. ſiquidem in libro | de articulis inter alia, quibus opus Sect.3.t.61.7.
C eſſe cenſet ad coſtas colliſas, venam incidi in cubito iubet. 75.8

32 *Sin dura ſunt, & liuent, nigritie periclitantur.*

Sanguis etiam, qui ſuper terram funditur, interdum diutius conſeruatur, modò magis flauus fit, modò in nigriorem, modò in euidenter atrum, conuertitur. veriſimile autem eſt ab aere, in quo continetur, ſereno, nebuloſo, humido, ſicco, calido, aut frigido variè colorari. Præcipua verò cauſa varietatis colorum cõſiſtit in ipſo ſanguine, qui varius eſt, ſicut in ſingulis hominibus conſpicitur, vel ad atram bilem magis, vel ad flauam ſeu pallidam, vel ad pituitam accedẽs, vel etiam aquoſus: id quod illi etiam accidit in animalium corporibus, nanque à venis transfuſus in varios colores conuertitur, & vbi non ſuperetur, & vbi à partibus, quæ ipſum continent, in pus vertatur. Meritò autem hoc tẽpore liuidus apparet. color enim liuidus illis interiectus eſt, qui nigri penitus ſunt, & qui floridum colorem habent, qualis præſertim eſt rubicundus, & flauus. ſed & hic color, liuidus inquam, à colore florido recedens, ad nigrum accedit, qui apparere etiam ſolet, vbi, quæ nigra ſunt, dum ſuppurant, inalbeſcunt. Sæpe enim videre licet, quæ nigra ſunt, quùm incipiunt verti in pus, liuida ſe oſtendere: tum paulatim nigritie amiſſa ad ignis
D colorem accedentia, albidiora euadere, eſt enim pus cinerei coloris. Indicat ergo Hippocrates nunc diſcrimen in eo ſanguine, qui transfuſus liuidum ſe oſtendit. nam, ſi cum duritie ſic appareat, partes inflammatione tenentur: ſi ſine duritie, inflammatione vacant. quæ inflammatione carent, naturam robuſtam demonſtrant, & ſanguinem concoquendum eſſe, & in pus vertẽdum: at inflammatio naturæ infirmitatem indicat, quæ ob inflammatarum partium imbecillitatem, & multitudinem mali ſucci ſubſiſtentis, transfuſum ſanguinem nec concoquere poteſt, nec in pus vertere. Sequitur itaque, vt nigreſcat & corrumpatur.

33 *Pedem verò expedit ita collocare, vt reliquo corpore plerunque paulo ſublimior habeatur, ſaneſcit autem ſexaginta diebus, ſi quieſcat.*

Si pes humilior ſit, ſanguis, qui ex crure ad ipſum confluet, inflammationem excitabit: ſi ſublimior, nihil confluet. atque idcirco ſublimior omnino continendus eſt, non tamen multo, dolet enim, ſi diutius hac ratione contineatur: quæ verò dolent, in inflammationem incidunt. Sublimiter ergo figurandus eſt, quatenus non doleat. hoc autem comperies, ſi tendi pedem ſenties, vbi paulo altior contineatur.

35 *Crus binis oſsibus continetur, quorum alterum altero ab vna parte multo, ab altera paulo, tenuius eſt.*

Verba hæc, quibus crus appellat κνήμην, eorum confirmare ſententiam vidétur, qui volunt πῆχυν, βραχίονα, κνήμην, μηρὸν vocari ab Hippocrate, nõ totum id, quod compoſitum ex oſſibus & partibus ſuperiectis eſt, ſed ſola oſſa. At re vera ex his ipſis verbis colligitur, non hoc modo, ſed illo etiam, accipi poſſe. quare nomina hæc, quibus vtitur, duobus modis accipere licet, ſicut accipiunt, qui ea referũt, modò ad ipſa oſſa tantùm: modò ad oſſa ſimul & partes, quibus oſſa ſuperconteguntur, ſic, κνήμη appelletur id, quod inter pedem eſt, & genu. Duorum autem oſſium, quæ in ea parte ſita ſunt, alterum ſcilicet tibiam græcè appellari κνήμην, reliquum ſcilicet ſuram, περόνην ad hæc tibiam plenioré eſſe, ſuram verò tenuiorem: ac medium, quod minimè carnoſum, & per vniuerſam hanc partem à ſummo ad imum in longitudinem fertur; & in his, qui graciles ſunt, conſpicitur (græcè ἀντικνήμιον vocatur) tibiæ partem eſſe, non ſuræ. atque alia, quæcunque ad oſſa pertinentia ſcire licet, omnia expoſuimus in libro quem de oſſibus confecimus, ad eos, qui primas inſtitutiones addiſcunt. F

36 *Hæc ad pedem inter ſe iunguntur, communemq; appendicem habent.*

Communem, non debemus ita accipere, quaſi continuam, atque omnino vnam, ſed quaſi vtriuſque appendices inter ſe iungantur, & vnius tantum opinionem faciant. ita enim inter ſe conueniunt hæ appendices, vt vna eſſe videatur. extremę verò earum partes rotundæ, quà carne nudantur, non rectè à quibuſdam talus nominatur: perpetua enim chorda talum continet ab interiori parte, qui ab hac tectus nec viſu comprehenditur, nec tactu.

37 *Sed recta in crure dehiſcunt.*

Dehiſcunt propoſita duo oſſa recta in crure, hoc eſt, in longitudine cruris nõ ſe contingunt; neque inter ſe connectuntur.

38 *Ad femur autem iunguntur, & appendicem habent: appendix verò diſcrimen.*

In commiſſura genu, caput tibiæ longè craſſius eſt, quàm ſuræ, atque idcirco appendix tota eſſe tibiæ videbitur, ipſamq; ab exteriori parte ſura fulcit. Diſcrimen, quod διάφυσιν vocat, id G intelligit, quod in medio extat neruoſum cartilaginoſumq;, quod proceſſus femoris, qui in tibia coniiciuntur, diſtinguit: ſed in oſſibus eorum corporum, quæ iam diu mortua ſunt corrumpitur, ſic, vt aliquis decipiatur, falſumq; exiſtimet, quod ab Hippocrate ſcribitur: iniuria quidem, quoniam in recenti cadauere id ſemper apparet.

39 *Longius autem paulo eſt alterum os, quod à parte minimi digiti eſt. Natura oſsium cruris ſic ſe habet.*

Quod inquit longius, ego ſic ſcribendum cenſeo /longius autem paulo eſt alterum os à parte minimi digiti/. Quòd ſi non hoc modò, ſed illo, Hippocrates ſcripſiſſet, confirmaret prorſus tibiæ appendicem in genu communem eſſe vtriuſque oſſis, non propriam tibiæ. nam ſimpliciter longius eſſet, non ab ima parte duntaxat.

40 *Luxantur hæc modò à parte pedis: ac tunc, modò vnà cum appendice oſſa ambo, modò appendix tantùm mouetur, modo alterum os.*

Putant medicorum aliqui verbum ἐξαρθρεῖν vſurpari ad ea oſſa ſignificanda, quæ toto loco H
motà ſunt, ſed ὀλισθάνειν (quo verbo /luxantur/ expreſſit) ad ea, quę paululum, non tamen ex toto, naturali ſede exceſſerunt. Verùm hi non videntur legiſſe librum de articulis, vbi initio protinus ait, || Articulum, qui cum lato ſcapularum oſſe committitur, vidi vno modo excidere, nempè in alam/. in quo loco verbum excidere ὀλισθάνον dixit. Atqui totum humeri caput eo ſinu mouetur, in quo recipitur, quùm nõ poſſit paulum excedere, ſicut ipſe Hippocrates docuit, vbi cauſam adiecit: quam habebimus, quùm ad eum locum veniemus.

Sect.1.t.1.7.
&51.c

41 *Hæc quidem minus moleſta ſunt, quàm quæ in prima palmæ parte, homines modò quieſcant. Curatio autem in vtroque caſu ſimilis requiritur. namque hæc conijcienda in ſuum locum ſunt, intenta perinde atque illa, ſed valentiorem etiam intentionem requirunt, quatenus corpus hac etiam parte validius eſt. Plerunque ſatis duo homines ſunt, qui in diuerſa contendant. quis, vbi nequeant abundè extendere, facilè eſt validiorem intentionem adhibere.*

Nõ modò minus moleſta ſunt, quàm quę in prima palmę parte, ſed multò magis, quàm quæ in pede. Sed quoniam de pede & manu communiter tractauit, ideò abundè exiſtimat alterius

A partis dũtaxat meminiſſe,quæ,quod ad moleſtiam pertinet,media eſt inter crus & pedẽ quãto .n.maiorẽ moleſtiã affert,q̃ crus, tanto minorẽ,q̃ pes,& ꝓcipuè q̃ calx,de quo paulo ſupra egit.

41 *Nã vel rota modiolũ defigere oportet,vel aliud q̃d ſimile:tũ molli aliqua re pedẽ obuoluere,bubuliſq́; loris latis circũligare,& eorũ capita uel ad piſtillũ vel ad aliud lignũ deuincire,eiusq́; imã partẽ in modiolũ demittere,ſummã recuruare: alios vero & ab humeri capite,& à poplite,in cõtrariã partẽ extendere.*

A Rotæ modiolus.
B Mollis res pedi circumiecta.
C Lora læta.
D Piſtillum.
E Ab humeri capite extendens.
F A poplite extendens.

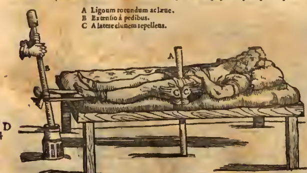
Lignum defigi iubet, quo recipere poſſit imã partẽ vectis, per quẽ membrum debet ab inferiori parte extẽdi. Tibi verò ignotum eſſe nõ credo, rotæ modiolum πλήμνην ab Ionibus appellari,cũ apud poetã hoc quoq; vocabulum legatur. Commonet autẽ Hippocrates, vt vbiq; ex ijs, quæ ad curationẽ conducunt,illis vtamur,quæ in promptu ſunt:& nunc etiam meminit modioli rotæ,qui præſto nobis eſſe poteſt vbiuis gentium. ſimiliter piſtillo pro vecte nunc ad extendẽdum utitur.Sed qua via adhiberi hæc debeant,ipſe ſuis uerbis,ſi animaduertantur,aperte declarauit.

42 *Sed à ſuperiori quoque parte adhibere vim licet.*

Vim, hoc eſt,ualentem in utranq; partem intentionem *ἀνάγκην* appellauit, ut uehementem C eius potentiam indicaret.

43 *Potes etiam,vbi velis,altè lignum defigere rotundum ac læue,ſic,vt pars eius extet, quæ inter crura, media inter anum & naturale demittatur,vt prohibeat ſequi corpus,quod à pedibus extenditur.*

A Lignum rotundum ac læue.
B Extenſio à pedibus.
C A latere clunem repellens.

Rectum ſtatuit lignũ hoc firmiter inhærens, ne corpus (vt dictũ eſt) à pedibus extẽtũ ſequatur,q collocatum ſit hoc lignũ inter anum & primã naturalis partem, quem locum ἀφέδρασον appellat.

44 *Deinde,ne corpus inclinetur ĩ id crus, quod intẽditur, collocare aliquem à latere oportet,qui clunem repellat,ne corpus ducatur.*

In pleriſq; exemplaribus,quæ nunc proponuntur uerba,proximè poſitis ſubijciuntur,quanquam ſine his uniuerſa ſententia maneat, vult enim medium lignum ſtatui inter utrunq; crus, atque ita ab inferiori parte affectum crus extendi, aliquo ſurſum clunem repellente, ne corpus ea parte trahatur,& in alteram partem inclinatum permittat crus ducentem ſequi. namq;, ubi hoc accidat,intentionem remitti neceſſe eſt.

45 *Idem quoque fiet,ſi ad vtramque alam lignum figatur,brachia verò ſeruentur extenta,& alius genu prehendens in contrariam partem adducat.*

A Ligna ad alas.
B Iuxta genu prehendens.

Modũ alium docet, quo prohibere poſſis, ne totum corpus extentã membri partem ſequatur. figit enim lignum ad vtramq; alam, quod corpori obiectum, hominem ſequi non patiatur, quùm partes inferius extenduntur. Sed nunc nihilo minus oportet crus, quod ab inferiori parte extenditur, propriè à genu prehenſum in ſuperiorem partẽ attrahi, atq; ita in diuerſa diduci. F

46 *Nihil etiam prohibet, ſi placet, lora alia ad genu uel ad femur alligare, aliumq́; rotæ modiolum poſt caput hominis figere, loraq́; ad aliquod lignum dare, quod in modiolum demittatur.*

Vbi velis crus à ſuperiori parte extendi, vt in diuerſa diducatur, moliri eam rem poteris iniectis loris, quorum capita ſurſum adducta ad vectem religentur: imæ autem vectis parti, quæ hęrere pauimento debet, neceſſe eſt cauum aliquod ſubijciatur, cuiuſmodi eſt rotæ modiolus, qui obex vecti ſit, vt poſſit in contrariam partem attrahere.

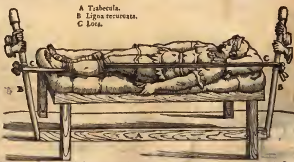
46 *Et ad contraria, atque ad pedes attrahat.*

Qui apud bel. fuit unus textus, Vidus ſecat in duos.

Ad contraria dixit τἀναντία. Sed ſi ſcriptum inueniremus πρὸς τἀναντία, quidnam obſcurũ in verbis aut ſententia eſſet? Verùm quia legimus τἀναντία, ſine propoſitione πρὸς, quæ ſignificat ad, duorum alterum exiſtimandum eſt, aut principio ab eo, qui librum deſcripſit, omiſſam G fuiſſe particulam εἰς, vel πρὸς: aut ab ipſo Hippocrate de induſtria, vel ꝙ idem ſignificet, vel, quòd vocem/τἀναντία/vſurpet pro aduerbio, quaſi dixerit ἐναντίως.

47 *Pro modiolo etiam poteris lecto mediocrem trabeculam ſubijcere, eiusq́; utrunque caput ſtabilire, lignisq́; recurnatis lora extendere.*

A Trabecula.
B Ligna recuruata.
C Lora.

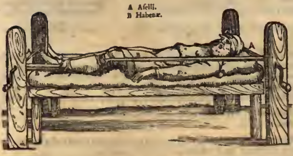
H

Antè, binis modiolis, binisq; vectibus in contrarias partes extendebat, vno infra pedẽ extẽto, altero ſupra caput. Sed qm̃ (vt retuli) in eo exerceri nos voluit, vt præſidia in ꝓ̃ptu habeamus, alium modum docens, in ſimilium inuentione te exercet. nam, ſi modioli non ſint, tignũ, quod lecti, ſuper quo ægrotans iacet, longitudinem æquet, ſubijciendum eſt. Cætera oĩa, eadem atq; antè, efficienda ſunt. lora enim corpori inijcienda eo modo, quo ſuperius docuit, vinciendaq; ad ligna, quibus, quaſi vectibus, ad extendendum vtimur. Sed pro modiolis nunc adhibentur extrema longioris tigni, quæ capita dicuntur, vt modicè vtrinque lectũ excedentia, & à capite & à pedibus, extendentibus lignis, mora ſint. trabeculam verò, quod lignum in longitudinem lecto ſubijcitur, δοκίδα dixit, quaſi μικρὰν δόκον, id eſt paruam trabem, ſignificans.

48 *Cõmodè itẽ extẽdes ꝑ axiculos ab utraq; parte collocatos. Sunt ẽt aliæ extẽdendi rationes, ꝗ plurimæ.*

Axes

A

Axes ſolitus eſt appellare ὄνους, quẽ admodum, vbi ſcribit/axis verſatio/. nũc verò axiculos nominauit ὀνίσκους, vſus nomine diminutiuo, ſicut in ſuperioribus verbis, trabeculam δοκίδα dixit, paruã trabẽ ſignificans. Exerceri autem debes, nõ ſolum in ijs, quæ prompta ſunt, excogitãdis, atq; admouendis,

B ſed etiam in machinamentis, quæ parantur à medicis ad has intendendi rationes. Axes itaq; collocandi ſunt, non recti in longitudinem corporis, ſed tranſuerſi ab ijs, quę hinc atq; hinc ſunt, partibus corporis, quod curatur. id autem non aliud ſignificat, quàm alterum ab inferiori parte à pedibus, alterum à ſuperiori à capite, collocandum eſſe. Poſt hæc iniecta lora extrema ad axes danda, qui verſati crus, quod curatur, in diuerſas partes diducant.

49 *Optimum autem eſt, ſi quis medicinam in magna urbe exerceat, paratum habere lignum, per quod uim omnem adhibeamus ad fracta & luxata omnia reſtituenda, tum extendentes tum impellentes. Abundè autem erit lignum tale, quales ſunt quadratæ columnæ quernæ, quod ad longitudinem latitudinem & craſſitudinem pertinet.*

Organi cuiuſdam, ſeu machinamenti, quod haberi voluit, mentionem facit: in libro autem de articulis, qui huic ſubijcitur, docet eius fabricationem. Nos ibi ſi quid obſcurum fuerit, exponemus. nunc proximum eſt ad ea tranſire, quæ ſubdit.

50 *Vbi ſatis extenderis.*

C Crus videlicet: de crure enim agens circa talum prolapſo inſeruit extendendi rationem. ſicq; rurſus ad ſermonem reuertitur, quem initio propoſuit.

Articulus facilè reconditur. Diducitur enim ab antiqua ſede, ſic, ut è regione ſupra ipſam ſpectans Vid ut verum facit textum, quem Boli. duos fecit.
51 *non hæreat. Prominentioribus itaque palmarum partibus dirigendus eſt, partim, quod extat adurgen-*
tibus, partim infra talum repellentibus. Eo reſtituto crus, ſi fieri poteſt, extentum alligandum eſt: ſin
52 *lora prohibeant, ea ſoluenda, & dum uinculum inijcitur, in contrarias partes extendendum.*

Hippocrates articulum ἄρθρον dixit: quo mouentur, qui volunt ſic apud ipſum vocari extrema oſſa, quæ in cauis recipiuntur, ſic, vt totum id appelletur διάρθρωσις, vbi committuntur extrema oſſium, quæ in flexu atq; porrectione mouentur. Ex vtroq; autẽ oſſe, id quod inſeritur, ἄρθρον: cauum, quod recipit κοτύλη, vel γλήνη ab Hippocrate dicatur. ſed hæc nominum diſceptatio reijcienda eſt. Deinceps verò oſtendit luxati reſtituendi rationẽ vniuerſam, ſicuti nos in primo horum cõmentariorum ſtatim diximus, vbi intendendi vſum explicauimus, demonſtrantes non poſſe luxata cõmodè reſtitui, niſi ita diducantur, vt alterum alteri nõ inhæreat. Protinus autem terminum habes, ad quem vſq; extendere conueniat. namq;, vbi iam

D videbuntur eatenus extenta eſſe, vt altero alteri non inhęrente, diducantur, extẽdere deſines.

53 *Dandum inſuper eodem modo vinculum eſt, aquè capitibus ea parte, qua extat, impoſitis: ibiq; primò & plurimum circundandum, & pannis plurimis iniectis potiſſimum adſtringendum.*

Capita ſummatim cõmemorauit illius vinculi ad fracturas pertinentis, quod antè declarauimus. Meminiſſe autẽ oportet, ea, quæ in manu, pede, calce, taliſq;, ſuo loco excidunt, eo modo vincienda eſſe, quo fracturæ, atq; idcirco in hoc libro omnia comprehendi. Cauſam verò, quamobrem ita vinciendum ſit, ſiue fractum os ſit, ſiue prolapſum, in ſuperioribus habuimus.

54 *Tum hinc atque hinc plurimum obuoluendum.*

Hoc etiã docuit in libro de officina medici, quùm inquit, | Cõprehendatq; vinculum integræ partis quamplurimũ. Cauſa in prioribus poſita eſt. ſatius enim eſt ſuccos, nõ ſolũ exprimi à vitiata parte ad ea loca, quæ iuxta ſunt, ſed repelli ad ea, quæ plurimũ recedunt, & lõgè cohiberi. Sect. 1. c. 5. 7. & 214. E.

55 *Hunc autem articulum, vbi primò denuncimus, comprimere magis debemus, quàm qui in manu.*

Modum comprimendi,& faſciarũ numerum, conſtituit pro magnitudine articulorum, in- E
tuitus etiam,q̃ neruis contineantur,& q̃ acris ſenſus ſint:hos ſiquidem minus cõprimi iubet.

56 *Iniecto vinculo pars deligata, reliquo corpore ſublimior habeatur. Sic tamen continenda eſt, vt pes minimè ſuſpendatur.*

Pedem continendum eſſe reliquo crure paulo ſublimiorem,ſupra quoq; dictum eſt. Dictũ eſt inſuper ipſum eatenus excitandum,quatenus extenti muſculi non laborant. Nunc præceptum adiungit,quod ad tutò continendũ pertinet,vt pes ne minimũ quidem ſuſpendatur. id autẽ fit,vbi lana molli vndiq; cingitur.quũ & pars eiꝰ extrema,qua cutis eſt,ipſi ſubiecta,molli aliquo,vt puluino,fulcienda eſt,tum ligno aliquo erecto,ad quod per mollẽ habenã vinciatẽ.

57 *Extenuari autem corpus debet, prout oſſa grauiter ſuo loco excidunt. Non nulla enim leuiter, non nulla plurimum mouentur.*

In aperto ſanè eſt,quæ paululum exceſſerunt, paruam curam exigere: quæ plurimum pro-
lapſa ſunt, & maiorem abſtinentiam, & cætera, quæ corpus extenuant. F

58 *Magis omnino ac diutius extenuare corpus oportet, vbi crus, quàm vbi brachium læditur, quùm illud maius ſit & craßius, quàm hoc. Neceſſe item eſt corpus quieſcere, atque iacere: ſed ſoluere articulum tertio quoque die, & rurſus alligare, nihil prohibet, nihil item cogit. Reliqua omnia eadem fieri debent, quæ in prioribus poſita ſunt. Quòd ſi homo quieſcat, & iaceat, abundè ſunt quadraginta dies, modò oſſa in ſuam ſedem reſtituta fuerint. Sin quieſcere nolit, ægrius crure vtetur, cogeturq; diutißime vinculum adhibere.*

Ipſe cauſam reddidit eius, quod præcepit. Inquit enim/ quùm illud maius ſit, & craſſius, quàm hoc/: quibus tertium adijcit, quòd homo cubans conſaneſcat, non ingrediens, ſicut vbi brachium oſtenditur. Hæc igitur in vniuerſum pertinere ad omnes articulos arbitramur.

59 *Verùm, vbi oſſa ex toto in ſuam ſedem non reuertuntur, ſed aliquid abeſt, tempore extenuatur coxa, femur, & crus: ac, ſi in interiorem partẽ excidant, exterior pars tenuatur: ſi in exteriorem, interior.*

Si qua ex integris partibus diu quieſcat,vel leuiter moueatur, tenuior fit,quàm prius eſſet:
motus enim corpora calefacit,eorumq; vim firmat,ob quã partes melius nutriuntur. ſed, vbi G
luxatum aliquid non fuerit perfectè reſtitutũ,deterius perficiuntur motus,præcipueq; à con-
traria parte illi,in quam venit,quandoquidẽ locus eà vacuus relinquitur,quùm os in contra-
riam moueatur. Homo igitur facilius illi parti inhæret, in quam articulus excidit. ſuperiores
enim partes ſedem requirunt,quã inanis locus non exhibet,ſed plenus,quùm nihil poſſit ina-
ni loco hærere: atq; ea de cauſa crus ab ea parte, in quam articulus erumpit, ſuſtinere corpus
ſolet,& tantùm muſculis,qui ea continentur, ſuo munere fungi, hi ſiquidẽ benè nutriuntur:
inexercitatis verò non ſatis alimenti ſubminiſtratur, hi autẽ in contraria parte continentur.

60 *Pleraq; tamen in interiorem partem promouentur. Sed, ſi integra cute vtrunq; cruris os comminuatur, validius intendendum eſt. Si vna pars fracturæ valdè ſuper alteram excedat, aliquo vtendũ eſt ex propoſitis intendendi modis. Abundè quoq; eſt, & per homines extendere: ferè autẽ ſatis ſunt duo homines robuſti, qui in diuerſa contendant, vnus ab vna parte, alter ab altera. Extendere autẽ rectà ſecundum naturã oportet, & e regione cruris ac femoris, tam ſi huius, quàm ſi illius fracta oſſa extendantur.*

Quæ excidunt ab inferiori parte, qua cum talo committuntur, in interiorem partem ma-
gis prorumpunt. cuius rei cauſa eſt ſuræ proceſſus, qui ab exteriori parte talum magis com- H
plectitur, quàm tibiæ proceſſus ab interiori.

61 *Atque ita extenta ambo deligare, vtrumuis deuinxeris. At non eadem cruri ac brachio accommodantur. Namq; vbi brachij vel humeri oſſa comminuta deligantur, brachium ſuſpenditur: atq;, vbi extentum alligatur, caro alio modo figuratur, dum cubitus flectitur. Nequit enim cubitus extentus diu haberi: nõ enim ſolitus eſt ſæpe in hoc habitu detineri, ſed curuatus. Quin, quum homines ingredi poßint brachio cõminuto, neceſſe habent cubitum curuare. Crus verò, quia ambulando & ſtando in inferiorem partem, nunc ex toto, nunc propè ex toto, intendi ſecundum naturam, & ferre etiam reliquum corpus conſueuit, idcirco ſine moleſtia extenditur, quùm opus eſt. Quid quòd & in lecto ſæpius hoc modo continetur figuratum? Sed, vbi frangitur, neceßitas hominis animum ſubigit: nequit enim excitari, quare de curuando crure, aut de ſurgendo nullum verbum facit, ſed ita figuratus quieſcit, & cubat.*

Siue femur,ſiue crus alligetur,præcipit,vt vtraq; cõmiſſura extẽdatur, ſcilicet, quæ in coxa eſt,& q̃ in genu. Cur ita figurari debeat,ipſe deinceps adijcit euidẽti demõſtratione vſus,cuius mentem facilè cõprehendes. Horum itaq; verborum capita ſunt.Conſueuit crus,& eorũ, qui ſtant,& eorũ qui ambulant,extendi. à natura enim,corporis ferendi gratia factum,ab eadem ad hunc habitũ præparatum eſt: atq; ea de cauſa in cubando plerunq; extentũ ſeruatur,

ſed

A ſed brachia & in ingreſſu, & alioquin ferè modicè curuata continentur, quandoquidem nemo extentis brachijs ambulat. ac propterea brachio etiam deuincto mitella cubitum excipiente ambulare æger poteſt: at crure perfracto, priuſquam callo firmetur, ingredi minimè licet.

62 *Ob has igitur euidentiſſimas cauſas non conuenit eodem habitu brachium, atque crus, extendere & vincire. Quòdſi abundè fuerit per duos homines adhibita uis, fruſtra laborandū non eſt: iactantia enim eſt uti machinamentis, ubi res non exigit. At ſi duo homines non ſatis extendant, confugiendum ad eum ex propoſitis intendendi modū, qui expeditiſſimus ſit. Intētione ſatis adhibita oſſa facilè reſtituuntur, & in ſuam ſedem compelluntur, prominentioribus palmarum partibus directa atque diducta. Poſt quàm reſtituta fuerint, extenta faſcijs alliganda ſunt, quæ ſiue à dextra, ſiue à ſiniſtra parte, magis attrahi debeant, illis primò inuoluenda ſunt. Ordiantur autē ab ea parte, qua fractura eſt, primoq́; ibi circumeant: deinceps ad partem cruris ſuperiorem porrigantur, quemadmodum oſtenſum eſt in alijs fracturis. Faſciæ uerò latiores & longiores, ac multo plures ad crus adhibeantur, quàm ad brachium. Vbi deligatum fuerit, ſuper aliqua re plana molliq́; collocandum eſt, ne in hoc, uel illud latus deprauetur, neue in anteriorem, neue in poſteriorem partem peruertatur.*

B Euidentiſſimas cauſas appellauit προφάσιες, quamuis cauſæ, quas propoſuit, veræ ſint, neq; id vocabuli ad falſas cauſas ſignificandas (vt vſurpari ſolet) mutuatur. paulo infra etiam eodē modo ipſum accipit, quùm inquit/ob has igitur euidentiſſimas cauſas ſi os, quod ab exteriori parte eſt, confringatur, maturè homo ingreditur/. Id quod de ſura dixit, veram cauſam reddēs, cur ea fracta crus celeriter moueatur: atque, vbi tibia perfringitur, lōgo ſpacio opus ſit ad hoc, vt homo vti crure poſſit.

63 *Maximè autem pro valetudine eſt, ceruical ſubijcere ex lino aut lana, quod medium in longitudinem molle ſit, vel quodpiam tale.*

Crus fulciri iuſſit eo modo, quem poſuit, ceruical magis quàm canalem adhibens. proximè autem ſubdit, cuius rei illos accuſet, qui canali vtuntur.

64 *De canali, qui fracto cruri ſubijcitur, incertus ſum quid dem conſilij, ſubijci necne debeat. Prodeſt quidem, ſed non quantum exiſtimant, qui illum admouent: non enim quieſcere cogit, ut arbitrantur. Nam neque ſi reliquum corpus in hanc, vel illam partē cōuertatur, prohibet canalis, quo minus ſequatur crus,* C *niſi ipſe homo caueat. Neque item prohibet, quo minus ſine corpore crus in hanc vel illam partem moueatur. Sed & ſubiectum lignum immite eſt, niſi molle aliquid in ipſum indatur: eſt tamen commodiſſimum, quando vel ſterni lectum, vel deſidere hominem oportet. Licet igitur, & cum canali, & ſine eo curationē benè vel malè admouere. Vulgò ſibi perſuaſum habēt medicum culpa magis vacare, ſi canalem ſubijciat, quanquam res minus artificioſa eſt. Crus enim rectum prorſus iaceat, oportet, & ſuper plana ac molli aliqua re, quùm neceſſe ſit contineri vinculum, ne peruertatur, dum membrum iacet, quocunque ſe vertat, & moueatur. Reſpondeat item, qui deligatus eſt, eadem, quæ ſupra poſita ſunt. Nam vinculum tale eſſe cōuenit, & tumorem in extremis partibus aſſurgere, & eodem modo laxari, ac tertio quoque die reſolui, & rurſus deligari: ad hac id, quod alligatur tenuius inueniri, tum arctius vinciri, & pluribus linteis uti, pedemq́; non arctè comprehendere, niſi fractura ad genu proximè accedat. Debent etiam oſſa modicè extēdi ac dirigi, quotieſcunque vinculum inijcitur. Nam, ſi curatio idonea fuerit & tumor ut conuenit, procedat, alligata ſedes tenuior eſt, atque gracilior, & oſſa facilius tractantur, & ducentibus magis parent. Septimo autem vel nono die ad ferulas veniendum eſt, quemadmodum dictum eſt in alijs fracturis.*

Et nunc ēt quoſdam medicos noui, qui etiam nūc cruri vel femori affecto canalem vel gloſ-D ſocomum ſubijciunt, vbi femur quidem læſum eſt vniuerſo cruri: ſed, ſi quod inter genu & pedē eſt, lædatur, non nulli vniuerſo cruri lignum ſubijciunt, non nulli eam partē dumtaxat gloſſocomo fulciunt. lædunt, qui vnà femur etiam comprehendunt, ſed minus quàm alij. Noxas docuit Hippocrates ſic apertè, vt mea explanatione non egeant: verùm, ſi quid iudicauero in verbis eius fore cuipiam obſcurū, illud explicabo, atque ante omnia, quid inter canalē & gloſſocomum interſit. Gloſſocomum ab atticis appellatur arcula illa, in qua ſeruare homines ſolent eas res, quas in precio habent, & ſcripta, quæ recondi volunt: qua non nulli ad itinera vtuntur. At nihil refert, ſiue gloſſocomium, ſiue gloſſocomum nominetur, ſicut neque ſiue per duplex ττ ſiue per duplex ſſ. Conſtat autem gloſſocomum, quod cruri ſubijciendum eſt, longius eſſe debere, & anguſtius, quàm quæ in vſu ſunt. eius enim latitudo parum excedere debet cruris latitudinem, ſeu craſſitudinem, ſeu quomodocunque libeat appellare: vt lana vndique adiecta benè crus firmetur, ſic vt loci anguſtia, ēt ſi æger velit, crus moueri non patiatur. ſed, ne in dextrā partem vel ſiniſtram moueatur, poteſt impoſita lana efficere: at, quo minus in ſuperiorē vel inferiorem feratur aut excitetur, prohibere non poteſt. Quocirca Hippocrati hmōi ligni vſus nō placet, qm̄ præter cætera incommoda durum eſt. nam immite, quod ipſe dixit ἀργίστερον, durum ſignificat, & inſuaue, ꝙ nihil cedat, quemadmodum ceruical, & ille puluinus, qui cùm cubito

ſubijciatur, ὑπαγκώνιον græcè dicitur: hæc enim modicè cedentia cruri minimè infeſta ſunt. E
Commodum aũt eſt machinamentum hoc, quùm deſidere homo debet, vel ad lectum alterum
transferri, vt ille in quo iacet, ſternatur, qua potiſſimum cauſa eius vſum admittimus. quanquã
alij ceruical adhibentes habena tranſuerſa initio illi protinus ſubiecta: atq;, vbi crus in id conie
ctum fuerit, habenæ capitibus inter ſe aduerſis vtrinque ductis in altitudinem cruris, & in ſupe
riori parte membri inter ſe deuinctis: fideliter cõtineri crus exiſtimant, quũ ceruical, vbi homo
ex vno lecto ad alterum transfertur, cruri vicem gloſſocomi præſtat. Adiecerunt non nulli ad
imam eius partem lignum rectum lana ſuperdata, vt pes extremus moram habeat: ne homo vi-
delicet crus vel ad ſuperiora attrahat, vel ad inferiora demittat. ad ſuperiora enim ferri, vincu-
lum non patitur: ad inferiora verò, lignum, quod plantæ adijcitur. Verùm, vt hæc à medicis ſta-
bilia præparentur, non tamen prohibetur motio articulorum, quùm languens poſſit articulum
tali ac genu paulatim dimouere. De coxæ enim articulo nihil attinet dicere, quùm nec à vincu
lo nec à gloſſocomo comprehendatur. canalis verò in cæteris gloſſocomo ſimilis eſt, ſed figu-
ra ipſa differt, quùm ab exteriori parte teres ſit, ab interiori cauus, ad exemplum fictilis canalis,
vndè nomen traxit. Videtur aũt hic ad propoſitum vſum maximè idoneus: namq; vniuerſum
crus in orbem complectitur, magis q̃ gloſſocomum, in quo nõ nulla loca inania relinquuntur, F
poſtquàm demiſſum crus fuerit. Quidam verò medici plures canales paratos habent, vt ad ſin-
gula membra eo vtantur, qui idoneus ſit, id lignum conquirentes, ex quo cauare eos poſſint fir-
mos, albos, & molles. Apud nos autem quidam medicus eiuſmodi canales complures habebat
ex tilia confectos, ſic, vt ad ſingula crura eos adhiberet, qui magnitudini membri reſponderẽt,
non ſine vinculis, quæ (vt recenſui) à quibuſdam ceruicalibus ſuperdantur. Sed vincula in cer-
uicalibus laxantur, & compoſitum crus corrumpunt: canales verò, dum homo ex vno lecto ad
alterum transfertur, ob ligni mollitudinem, ſine vlla compreſſione id continent.

Ad continendum autem firmiter, Gloſſocomum inſtrumentum à iunioribus medicis inuen
tum eſt, ſeu femur, ſeu crus fractum ſit, cuius ſtructuram vſumq; ſubijciam. id autem non ab re
mihi videtur fuiſſe excogitatum: & tam ſi femur, quàm ſi crus comminutum ſit, vbi callus cir-
cundatur, commodiſſimè adhibetur. Habeat ab ima parte axem, ad quem extremi laquei in di-
uerſa extendentes deligantur. inijciantur laquei extremis partibus oſſis, quod curatur, fiantq;
ex duabus habenis, ſic, vt quatuor uterq; capita habeat, bina à dextra parte, totidem à ſiniſtra.
Ex ijs capitibus, quæ inferioris laquei ſunt, per foramina facta in inferiori parte gloſſocomi ad
axem duci debent, quæ ſuperioris, primò procedere ad ſuperiora: deinde ipſa quoque per late- G
ra gloſſocomi perforata traijci, quibus foraminibus trochleæ incluſæ ſint: utrinq; autem ab ex-
teriori parte gloſſocomi ſuperioris laquei capita ferenda ſunt ad axem. His enim ita conſtitutis
una axis conuerſio pariter ambos laqueos extendit, deorſum uerſus illum, qui ad inferiora fra-
cti oſſis alligatur, ſurſum alterum, ſic, ut, ubi crus iacet, liceat in poſterum quotidie hanc laqueo
rum in diuerſas partes intentionem corrigere, ualentius uel lenius extendendo. Laqueum igi-
tur, qui in inferiori parte eſt, directa ductione axis extendit: eum, qui in ſuperiori parte, interce
dente alio motu, græci διὰ τῆς μεταληπτικῆς τάσεως dicunt.

GLOSSOCOMIVM

65 A Axis ad quem laquei alligantur.
B Laqueus ſuperior.
C Laqueus inferior.
D Inferior pars gloſſocomij.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte gloſſocomij.

Cauendum eſt, ne fe vula è regione talorũ, vel eius chorda, quæ à crure ad pedem tẽdit, imponãtur. Conſeruẽt autem oſſa cruris quadraginta diebus, ſi rectè curentur: ſed, vbi ſuſpicio ſit, ne quid oſſis dirigi debeat, neue aliqua interim facta fuerit exulceratio, infra hoc tempus ſoluere oportet, tum dirigere, & rurſus alligare. H *At ſi alterum os abrumpatur, lenius intendendum eſt, ſed non propterea omittenda intentio eſt, aut negligenda. Potiſsimum autem, vel cùm fractura primo deligatur, vel certè quàm celerrimè, extendenda ſemper oſſa ſunt, dum in ſuum locum reuertantur. Quodcunque autem membrum oſsibus non rectè compoſitis ſub vinculo adſtringitur, magis indoleſcit. Reliqua curatio eadem eſt. Ex oſsibus cruris interius, quod conſpicitur in priori parte cruris, quam græci ἀντικνήμιον dicunt, curationem ægrius admittit, & intentionem poſtulat valentiorem:*

neque

A *neque latere poteſt, vbi non rectè oſſa concurrant, totum enim ſe oſtendit, & ſine carne eſt: multoq; tardius homo ingreditur, vbi hoc fractum eſt. Qu dſi exterius os abrumpatur, caſus longè tolerabilior eſt, neque id ita facilè deprehenditur, quùm minus rectè componitur, quoniam carnoſum eſt: maturius item ager pedibus conſiſtit. Maximam enim oneris partem ſuſtinet os, quod ab interiori parte ſitum eſt, tum quia magis laborat, & ob ipſum crus, & ob pondus, quod è regione eſt, femoris enim caput ſuperius corpus fert, id autem ab interiori cruris parte ſitum eſt, at non ab exteriori, ſed è regione prioris partis tibia: tum quia altera pars totius corporis è regione huc propius accedit, quàm ad exterius os. Adde, quòd os interius plenius eſt, quàm exterius, non ſecus, atque in brachio, cuius os, quod è regione minimum digitum ſpectat, tenuius eſt, & longius.*

Extantes oſſium partes, cuiuſmodi ſunt tibiæ ſuræq; extrema, ferulas non patiuntur: cautio igitur eſſe debet, ne his locis circundentur./imponantur/ dixit ἐνίδρας quaſi ἴδρας, adiecta prępoſitione ἐν, vt clarius rem ipſam exprimeret. Hæc itaque oſſa, quùm extent, & carne minimè tegantur, impoſitis ferulis premuntur. Magis autem premi dicantur, non ipſa, ſed muſculi illis ſuperiniecti, tum quidam muſculorum fines & cutis. hæc enim collocata inter duo corpora du
B ra, nempè inter ferulas ab exteriori parte, & os ab interiori, premuntur, atteruntur q;, & ſæpius ita læduntur, vt exulcerentur. Calci verò à poſteriori parte verſus priorem innectitur chorda, quæ ab vno diducitur ex muſculis, qui continentur in parte cruris poſteriori, quæ carnoſa prominet. hæc, quùm carnis maximè expers ſit, potiſſimum in homine gracili, ſuperimpoſitam ferulam non ſuſtinet: ſed, quùm acerrimi ſenſus ſit, ſi comprimatur, inflammatione vrgetur. ea verò, quæ tibiæ ſuræq; tuberculis ſuperiniecta ſunt ob duritiē eorum, quibus (vt dictum eſt) excipiuntur, compreſſa eatenus læduntur, vt exulcerentur. ſummæ autem cutis exulcerationes ſub comprimentibus ortæ, ἐκθλίμματα ab Hippocrate vocantur.

66 *Verùm longioris oſsis ſtructura in inferiori articulo diſsimilis eſt. Non enim ſimiliter flectitur cubitus, & poples. Ob has igitur euidentiſsimas cauſas ſi os, quod ab exteriori parte eſt, perfringatur, maturè homo ingreditur: ſi, quod ab interiori, tardè.*

Quùm ipſe in prioribus dixerit, ſuræ os longius, quemadmodū & in brachio os cubiti: vtrūq; aūt è regione minimum digitum ſpectare, & tenuius eſſe, q̄ id, cum quo iungitur: deinceps addidit, qua ratione inter ſe diſtent. Explicauimus aūt in commentario de oſſibus, præter alia, quo-
C modo ſe habeat vtriuſque commiſſura: atq; inſuper radium in brachio cum interiori tuberculo humeri committi, ac circa ipſum moueri in exteriorem vel interiorem brachij partē conuerſum: ſed in crure, tibiam ſolam cum femore committi, quia ſura nullum motum præſtat. Nā neque hic articulus in latera vllo modo mouetur, ſicut articulus cubiti, ſed curuatur dūtaxat, idq; non eadem ratione, qua articulus cubiti, vbi humeri ambitus trochleam referēs in cauo cubiti recipitur: at in genu duo proceſſus femoris in ſinus tibiæ ſe inſerunt. Adde, q̄ ex cubiti proceſſibus roſtrum referentibus, poſterior in poſteriori ſinu humeri recipitur, vbi maximè articulus extenditur: prior in priori, vbi maximè curuatur. quorum neutrum tibiæ accidit, quùm nullū penitus proceſſum habeat roſtro ſimilem, non enim ſimiliter flectitur cubitus ac poples. Cubiti verò eminentiam clarū eſt vocaſſe ἀγκῶνα, quo nomine vſus eſt etiā in ſuperioribus, de cubito agens, quùm dixit/eſt autem idem cum illo eminētia cubiti, cui præcipuè innitimur/. Eandē eminentiam & ὠλέκρανον dicunt, & κύβιτον. ſed nunc ait/non enim ſimiliter flectitur cubitus & poples,/idem ſignificans, ac ſi dixiſſet, illa commiſſura, quæ iuxta cubiti eminentiam eſt, & illa, quæ iuxta poplitem, diſſimiliter curuantur: cuius rei exemplum infra habet, quà de luxatis, vbi aſſerit, quæ in cubiti articulo ſunt, moleſtiora eſſe. Illud autem multis in locis meminiſſe opor-
D tet, exquiſitam nominum rationem, ne ab vno quidē ex vetuſtis græcis ſeruari, quùm quibuſdam abutantur, quædā à proprijs rebus ad alias transferant. Atqui poplitis nomen tale eſt, quale ipſa ala, quæ locū ſignificat ſub humeri capite: at poples id appellatur, quod à poſteriori parte ipſi genu opponitur: genu autem notant, priorem partem huius articuli vniuerſam. Quare, ſi cui hac parte cutis exulceretur, eum hominem inquiunt teneri vlcere in genu: q̄ ſi chorda, quæ ſub cute os cingit, ſecetur, genu accepiſſe vulnus dicunt: nō ſecus, etiam ſi patella vitietur, quā græci & μύλην, & ἐπιγονατίδα vocant. Ad hæc, qui latera corporis exprimunt, modò ab interiori parte genu, modò à poſteriori, vlcus ortum aiunt. vniuerſum enim hunc locū à lateribus, genu vocabulo appellant: eadem ratione, & poplitem, & alam, & humeri caput: ſic etiam cubitum, & talos, & primam palmæ partem ad totum locum ſignificandum vſurpant: ſępe etiā adijciunt, articulum capitis humeri, aut cubiti, genu, coxæ, vel talorum. Conſtat igitur Hippocratē variè nominibus vti, aliorum maiorum exemplo (vt retuli) contempta quam iuniores excolunt, curioſa verborum ratione: quæ ab ijs, qui in ea verſantur, exquiſita diligentia dicitur.

De Femore.

67 *At ſi femoris os fractum eſt, valenter omnino extendi debet, ne minus quàm res poſtulat, id fiat:*

ſiquidem plus iuſto intentum non læditur. Nam oſſa hæc, quæ per vim diducta ſunt, ſi ſic recedentia inter ſe vinciantur, non ſanè poterunt, ita diducta, vinculis contineri, quin celerrimè concurrant, quum primum, qui extendunt, ex opere ſe receperint. E

Quia maximi ſunt muſculi, qui femur circundant, non immeritò veretur, ne (quod ſæpe cõtingit) nõ ſatis membrũ extendatur. Ergo, vt audacter extendamus, intentio (ait) iuſto valẽtior non lædit: fieri enim in hac parte poteſt, quod ſuſpectum eſſet in alijs. At quid hoc eſt? ut deuinclatur os fractum, dum ipſius partes, quæ pertractantur, inter ſe recedunt: quas non ſecus, atq; vbi membrum naturaliter ſe habet, coire oportebat nullo, relicto inani ſpacio, in quo ex cõtracta ſanie periculum ſit, ne os corrumpatur. Si qñ enim fracti oſſis partes, quùm vehemẽtius intentæ fuerint, diductæ vinciantur, non poterunt poſt iniectum vinculũ, vt in cæteris locis contineri, in quibus circumactæ faſciæ muſculos immobiles ſeruant. quod in femore monet pertimeſcendum non eſſe ob magnitudinem muſculorum, quùm hos vinculum non ſuperet, ſed cedat. quam rem propterea dixit, ꝙ proprietas eſt, vinculi quidem femur tueri, quomodo deligatum accepit: muſculi vero ad ſuum initium concurrere. Quùm contraria igitur ſit proprietas vtriuſque, ſi vinculum ſuperet, naturalis muſculorum motus cedet, quùm fracti oſſis partes diductæ contineantur: ſed, ſi muſculorum motus vinculo validior fuerit, ipſi ad initium contrahentur, atque vnà trahent, & ad ſuperiora adducent comminuti oſſis partem inferiorem. F

68 *Craſſa enim ac robuſta caro vinculum ſuperabit, at non ſuperabitur. Id ergo, quo de agitur, extendi valenter oportet, ſicq́, vt in neutram partem conuertatur, neve minor vis, quam ipſum exigat, adhibeatur: quùm turpe magnopere ſit, atque incommodum, femur breuius reddere. Brachium namq́, ſi breuius fiat, celari poterit, neque noxa magna erit: crus ſi breuius reddatur, hominem claudum demonſtrabit: ab integro enim, quod longius erit prodetur, adeo, vt illi, qui malè curandus ſit, ſatius fuerit vtrunque crus frangi, quàm alterum, æquè enim in vtranque partem inclinaretur. Vbi vero extentum ſit abundè, prominentioribus palmarum partibus, eodem modo, quo ſupra poſitum eſt, dirigatur, ac deligetur: faſciaq́ caput iniiciatur, vt antè indicauimus, ipſaq́ ſurſum verſus porrigatur: tum itidem reſpondeat, vt in ſuperioribus: præterea, & magis urgeatur, & laxius vinculum ſentiat ijs partibus, quæ ſuprà poſita ſunt: ad hæc ſimiliter reſoluatur, ac rurſus deligetur: ferulaq́ eodem modo ſuperaccommodentur. Conſeruet autem femur quinquaginta diebus.*

Hippocrates vſitato vocabulo carnem appellauit, quos in ſuperioribus muſculos diximus. nam quæcunque caro ſentit, muſculi pars eſt, atque hæc in medijs muſculis potiſſimum ſe oſtẽdit, quùm in extremitatibus muſculi neruoſi magis quodãmodo ſint, minusq́; carnis habeant. G

69 *Illud etiam ſcire licet, quòd femur ab interiori parte gibbum eſt magis quàm ab interiori, & à priori magis quàm à poſteriori. In has igitur partes conuertitur, vbi non rectè curatur. Quin & in his partibus minus carnoſum eſt, quàm in alijs: vt quando peruertitur, latere minimè poßit. Ergo, ſiquid eiuſmodi ſuſpectum ſit, tale quidpiam moliri oportet, quale traditum eſt ad humerum peruerſum.*

Gibbum dixit, γαῦσος. atꝙ hæc vox gibbum ſignificet, res ipſa declarat, ſiquidem femur nõ omnino rectũ eſt, ſed à priori atq; exteriori parte gibbum, ſicut à contrarijs ſimum. Vtrum verò vox γαῦσος poſtrema ſyllaba acui, an penultima circumflecti debeat, incertum eſt, nõ enim frequenti in vſu eſt apud græcos id verbi. quidã à ſimilitudine ducti penultimam circumflecti volunt, quemadmodũ καῦσος, μαῦρος, γαῦρος: quibuſdã verò magis placet vltimam ſyllabã acutã eſſe, qñ omnia nomina duarum ſyllabarum, quę affectum ſignificant, acuto ſunt accentu in vltima, χωλὸς, λορδὸς, στρεβλὸς, κυρτὸς, βλαισὸς, ῥαιβός: nec ſolum, quæ duabus ſyllabis conſtant, ſed ferè quæcunq; affectum notant, ἀρθριτικὸς, πλευριτικὸς, ἡπατικός. Concedito igitur, vtro quis velit modo pronunciare. At γαυσὸς, efferenti tibi vltima acuta (eos enim, qui librum legũt ire in hanc ſententiam tantùm comperi) ſi quiſpiam aduerſetur, exiſtimans debere penultimã circumflecti, tu quoq;, vtcunq; illi placet, pronunciato. Quòd ſi alium rurſus nactus fueris, qui malit vltimam acui, tu itidem facito, nomina, atq; accentus paruipendens, vtpotè, quæ nihil ad philoſophiam conferant, & multò minus ad geometriam, arithmeticen, muſicen, aſtronomiã. Quare, ſi nulli arti ad ſuum finem importuna contemnendaq́; nominum inquiſitione opus eſt, non modò horum hominum non probare ſtudium conuenit, ſed quàm maximè deriderẽ. H

70 *Circũdare antem aliquot lintea oportet, eaq́ in orbem circa coxam & ilia: vt inguina etiam, & quod inter anum & naturale eſt (πληχάδα græci vocant) inuoluantur. Quod & ob aliam cauſam vtile eſt, & ne extremæ ferulæ nudam partem offendant.*

Coxa, id eſt os illud, in quod ſe inſerit femoris caput, ἰσχίον græcè nuncupatur, ſicut & ipſius cauum κοτύλη. vtroque nomine vtitur poeta in hoc carmine.

Ενθά τε μηρὸς
Ισχίῳ ἐνστρέφεται κοτύλην δέ τε μιν καλέουσι.

Ilia

A Ilia dixit ἰξύας, quæ non nulli accipiunt pro ilium oſſibus,non nulli pro parte,quæ ſuper ipſa eſt,quę λαπάραι propriè vocatur: quod verbum apud poetam reperitur in eo carmine,

Οὖτα κατὰ λαπάρην.

Equidem de vocabulo λαπάρας dicere poſſem, adductus experimento, & Hippocratis ac poetæ vſu,tum ipſo morbo,eam ſignificare partē, quæ inter oſſa pectoris, & quæ propriè appellantur oſſa ilium,eſt interiecta:de quo ſuo loco agemus. Quæ aũt partes ἰξύες nominentur,non eſt quòd multis agam:ob id enim,quòd poeta numero ſingulari ἰξύας ſcripſit in illo carmine,

περὶ ζώνην

Βάλλετ' ἰξύϊ ἑκατὸν θυσάνοις ἀραρυῖαν.

tum ob id, quòd credibilius eſt zonam dari inter ilia & thoracis oſſa, exiſtimet aliquis hanc ipſam partem corporis ἰξύας appellari. Contrà verò ex eo, quòd Hippocrates multitudinis numero ἰξύας dixit, quodq; ad ilium oſſa voluit vinculũ pertinere,iure arbitrabitur aliquis ἰξύας hæc ipſa nuncupari.

B

Deligatio circa femur, inguina, coxam,iliorum os, & ilia.

Quod ad hunc locũ attinet,quando ſuperior femoris pars comminuitur, faſcia non ſolùm vſq; ad inguina ferri debet, ſed vltrà aliquam ex ſuperioribus partibus comprehendere. tales ſunt,primum coxa, deinde oſſa ilium, poſtremò ea pars quæ ſine oſſe eſt (λαπάραν vocant)quam,vbi vis,complecti licet,dum ilium oſſa etiam deuinxeris:quibus omiſſis, faſciam protinus ad hanc ſedem, porrigendam eſſe minimè puto, quùm Hippocrates maximi fecerit,nullum relinqui locum nudum,ſed æquè perpetua, donec ex integra parte cõprehenſum aliquid eſſe videatur,omnia faſcijs alligari. Πλαχάδα quidam per χ ſcribunt: quidam per γ, πληγάδα. eo vocabulo ſignificatur,quod inter vtrunq; crus ſpacium eſt. vnde Hippocrates diuaricari vocat ἐκπεπλῆχθαι καὶ διαπεπλῆχθαι. Nam & poeta τοὶ δ' ἐκπλήσσοντο πόδας, dixit,ſignificare volens/diuaricabant pedibus/.

71 *A qua ſemper vtrinque ſatis recedere debent. Semper autem cautio ſit, ne imponantur ſuper oſſa in articulis naturaliter prominentia,neque in articulorum vicinia ſuper neruum.*

C Solet Hippocrates,vbi de vna ſpecie pertractat,complura docere ex ijs,quæ communia ſunt ac generalia,monens ea non eſſe propria vnius ſpeciei, ſed ad omnes, vel multas, vel aliquot pertinere. Adijcit autem orationi modò particulã/ſemper/vt in propoſitis verbis:modò,quod intellexiſſe pertinet ad multa loca,/interdum/. Hoc ad omnia vtile eſt/: eſt enim re vera,quod nunc ab ipſo proponitur,ſemper commodiſſimum, non in ſemore duntaxat, ſed in vniuerſum in omnibus fracturis, quæ ferulas poſtulant. breuiores enim ſint oportet, quàm vt ad eam ſedem perueniant,quæ faſcia non excipitur: quod potiſſimum obſeruandum ait, vbi ferularum extremitates proximæ ſunt oſſium tuberculis.

72 *Tumores verò iuxta poplitem vel pedem, aut alibi, ſub conſtringentibus vinculis aſſurgentes, multa lana ſuccida curentur,benè carpta, & vino & oleo reſperſa:tum cerato inuncti deligentur: atque,vbi ferula vrgeant,citiùs laxentur. Extenuarentur autem tumores,ſi ſurſum verſus ad ferulas tenues faſcia vincirentur,quæ ab imis partibus orſæ ad ſuperiores intenderent.*

D Tumores(inquit) ſub conſtringentibus vinculis aſſurgentes (quos ἐξαειρομένας dixit) propterea,quod ſucci expreſſi magno impetu ferantur, curari debent alligando multũ lanæ ſuccidæ benè carptæ,itē vino atque oleo reſperſæ:cutē verò, cui hæc ſuperimponuntur, iubet cerato inungi,atq; ad eandē rationem vinculum adhiberi à tumoribus ſurſum procedens. Faſciãdi rationē ipſe aperuit,docens à qua parte quis inceperit deuincire,ab eadē trãſmitti materiã,atq; depelli. At de facultate medicamentorũ,quibus vtitur,abundè dictũ eſt in operibus,quę de illis ſunt:dicentur & nunc capita eorũ,quę in illis fuerunt oſtenſa. Ergo oleũ dolorem leuat,& diſcutiendi vim habet. Vinum ſiccare poteſt,repellere,& cõcoquere,item mollire & digerere. Conſtat aũt lanam ſuccidam(quam non nulli οἰσυπηρὰν vocant)& ceratum præter leniendi vim,digerendo quoq; eſſe & repellendo. Nõ ſine ratione igitur ab eiuſmodi medicamentis præſidium petijt. quoniam verò tumor fit iuſto maior ab ijs,quæ ſub vinculis eò exprimũtur,curatio primùm dirigi debet ad id exhauriendũ,quod in tumida parte præter naturam ſubſiſtit. At,quùm multa ſint,quæ hoc efficiunt,quibusnam vtemur? digerentibus,repellentibus, lenientibus: digerentibus quidem ac reprimentibus, quoniam aperte exhauriunt: at lenientibus eo nomine, quod prohibent,ne materia præ dolore ad vitiatã ſedem concitetur: atque ob hanc cauſam lenius digerentia,ac reperimẽtia ad inflammatam partem admouemus:nam, quæ horũ vtrunq; fortiter

præſtant,

præſtãt,dolorem irritant.His ratiocinationibus ductus Hippocrates,lana ſuccida vſus, hoc eſt, œſypo redundante, curationi adijcit oleum vinum ac ceratum: lanamq́; ipſam bene carptam eſſe vult,quo lenior ſit,& dolorem leuet. quæ elota quidem eſt,carpta facilè mollitur: at ſuccida ob ſordem non facilè tractatur,carpiturq́;, eoq́; fit, vt negligenter carpta, dura dolenti parti inhæreat. quod Hippocrates, quùm aliquando neglectum animaduerteret, addidit/benè carpta/.Iam verò copioſè ipſam adhibet, vt vino atq; oleo madens cõſeruetur, quùm facilè ſicceſcat,quæ exigua imponitur. Ad primum etiam cõſilium pertinet ratio vinciendi tumoris, quæ ex tumidis partibus (vt dictum eſt) ad ſuperiora ſuccos expellit. E

73 *Hac ſiquidem via tumor celerrimè extenuaretur.*

Diceret extenuari mẽbrum,non tumorem,qui propriè loqueretur. dãda ſiquidẽ opera eſt, vt tumor ex toto euaneſcat. maiores tñ complura ſic loquuntur, præſertim, qui eloquentiſſimi ſunt,contempta,quam iuniores excolunt,curioſa nominum inquiſitione,non exquiſita diligẽtia,vt ipſi nuncupãt,qui in ea verſantur. Sed digni vtiq; eſſent,quos laudaremus,ſi hac vel exquiſita, vel propria (vtcunq; ipſi nominent) verborum inquiſitione,rẽ clariùs aperirent,q̃ Hippocrates:ſin obſcura atq; humilis eſt eorum oratio,præſtat maiorum æmulari negligentiam. F

74 *Et ad priorem iuncturam ſuperferretur. Ad quem deligandi modum veniendum non eſt, niſi tumor aut puſtulis,aut nigritie periclitetur. Sed nihil tale ſequitur,niſi quis fracturam vehementer adſtrinxerit,aut ſinerit dependere,aut manu ſcalpſerit,aut aliquid cutem attigerit,quod ipſam irritauerit.*

Vna quidem hæc ſcriptura eſt/& ad priorem iuncturam ſuperferretur/. putant tamẽ expreſſo tumore alij materiam depelli ſuper iuncturam,alij ad loca,quę iuxtà ſunt: quorũ controuerſiam dijudicare facile eſt,ſi antè vinciendi ratio cõſtituatur. Vbi enim ferulis relaxatis, tumida pars (vt ſuprà oſtenſum eſt) alligetur,aliquid ſanguinis ad loca, quæ iuxta iuncturam ſunt, depelletur: ſed,ſi ferulis ſummotis, atque omni vinculo penitus reſoluto,de integro vinciamus, ſimul & eam iuncturam adhibentes,quæ fracturis accõmodatur,& eam, quæ à tumore incipit, ſuccus hac via expreſſus vltra partem priùs deligatam ad ſuperiora transferetur.

75 *Si quis femori canalem ſubijciat breuiorem,quàm vt vltra poplitem pertineat, noxam magis quàm opem afferet: quandoquidem prohibere non poterit,quin corpore aut crure moto femur quoque moueatur. Popliti item infeſtiſſimus erit, vbi adhibeatur, cogetq́; id fieri, quod minimè eſt opus: minimè namque opus eſt curuari genu, omnia enim deuincti cruris ac femoris vincula neceſſario mouerentur, ſi quis genu curuaret: neque fieri poſſet,quin muſculi alio atque alio modo figurarentur,comminutaq́; oſſa dimouerentur. In primis igitur danda opera eſt, vt extendatur poples. Videtur autem femur in eum canalem vtiliter conijci, qui à coxa ad pedem eſt.* G

A tumoribus ad canalem aggreſſus eſt, quem euidenter expoſuit. mox autem adſcribet canalem vel διαμπερῆ, hoc eſt,qui totum crus excipiat, vel nullo modo ſubijciendũ eſſe. Gloſſocomum verò machinamentum diximus rectè fuiſſe à iunioribus repertum.

76 *Detur item faſcia lenta iuxta poplitem cum canali, quo modo & infantes inuoluuntur in cunis: ſic enim vbi femur in ſuperiorem partem,ſiue in latus vertatur,cum canali alligatum meliùs continebitur. Canalis igitur,vel totum excipere crus debet,vel nullo modo adhiberi.*

Quod inquit/cum canali/duobus modis exponitur. non nulli exiſtimant canalem extrinſecus faſcia circundandum, ita, vt hæc ſit Hippocratis ſententia: Faſciam dare laxam conuenit, quæ vtrunque complectatur, & hominis poplitem, & canalem qui ipſum excipit,id eſt,vt ipſe poples non ſeorſum,ſed vnà cum canali comprehendatur. Alij circumligandum eſſe poplitem intelligunt,vt crus immobile cum canali contineatur,hoc eſt,ſubiecto etiamnum canali: quùm neque vinculum per ſe poſſit ſatis fideliter continere,neque canalis,ſed ambo ſimul. H

77 *Item maximè videndum eſt,vt in fractura tam femoris,quàm cruris,quantum poteſt,imus calx optimè contineatur: nam, ſi dependente pede crus reliquum fulciatur, neceſſe eſt oſſa gibba in priori parte cruris conſpici: ſin calx iuſto ſublimior collocetur, reliquo crure leniter ſuſpenſo, os in priori parte cruris iuſto magis ſimum neceſſario ſe oſtendet,idq́; adeo, ſi calx hominis naturaliter eſt grandior. Ad hæc omnia oſſa tardiùs conſeruent, vbi non figurantur naturaliter,neque in eodem habitu detinentur: præterea callus infirmior circundatur.*

In ſuperioribus, vbi de cubito mitella ſuſpendendo pertractauit, diximus à quibuſdã ſcribi /brachium ſuſpenſum/ dẽpta particula/non/: à quibuſdã ea adiecta/brachium nõ ſuſpenſum/: & illos quidem intelligere ſuſpenſum brachium, quod non inhæret, neq; ſubiectæ alicui rei inſidet: hos verò id,quod fideliter ſuſtinetur. De crure autẽ,quod fulcitur, ἡρματισμένης dixit, ducto vocabulo à fulcris,quæ dicuntur græcè ἕρματα, quorum meminit poeta in eo carmine. ὑπὸ δ᾽ ἕρμιον ἕρματα ἱμῶν. Sic igitur accipitur vocabulum ἡρματισμένης.

GALENI IN HIPPOCRATEM DE FRACTVRIS COMMENTARIVS TERTIVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI

Curationem earum Fracturarum, in quibus oſſa denudata ſunt, aut partes exulceratæ, noxarumq; gibbi cubiti & genu, abſoluit.

1 *INteruenient hæc, quibus os quidem fractum eſt, at non excidit, nec alioquin vulnus acceſſit.*

B Hactenus ſimplices fracturas propoſuit, in quibus neque os cute excidit, ſic, ut nudum ſe oſtendat, neque ullo modo uulnus acceſſit. Conſtat autem oſſa nec excidere, nec nudari, niſi cutis & ſuperiecti muſculi ſecentur: fieri tamen ulcus poteſt, etiam ſi nihil ex comminutis oſſibus detegatur. Tranſit ergo iam atque aggreditur ad fracturas, quibus carnis quoq; vulnus acceſſit, ſiue id ſolum ſit, ſiue præter id, os etiam nudetur.

2 *Quibus ſine fragmentis oſſa ſimplici modo comminuta, eodem die vel certè poſteriori repoſita ſunt, atque in ſuam ſedem reſtituta, nec teſta alicuius expectatio eſt, quæ ab oſſe abſcedat: aut quibus vulnus quidem eſt, ſed abrupta oſſa non excidunt, neque fractura talis eſt, vt metuendum ſit, ne teſta quæpiam ab oſſe abſcedat: his omnibus aptiſſima deligandi ratio eſt, quæ ſimplici fracturæ accommodatur.*

Fracturæ, vbi vulnus quoq; adijcitur, duplicem curationem docet, alteram quatenus aliquid fracti oſſis nudatur, uel teſta urget, quæ à contrito oſſe diducta eſt: alteram, quùm nihil tale eſt, ſed extra fracturam, quæ rectè compoſita eſt, uno vulnere ſolicitamur. Nam, ſi nudum os cute excidit, quod protinus benè compoſitum fuerit & reſtitutum, mutandum eſſe ſuperius genus C curationis non cenſet. Verùm alia requiritur curatio, ubi vulneri adiecta fractura os excedens reſtitutum eſt, neque ſuſpicio eſt, ne aliqua teſta à perfracto oſſe reſoluatur: alia, vbi os tegitur, cute, ſed expectatur teſta, quæ reſoluta procedente tempore à natura per vulnus expellatur. In priori caſu utitur iunctura, quam poſuit conuenire, ubi os integra cute perrumpitur: in altero uariam curationem adſcribit, ut mox euidenter oſtendet: ſatiùs enim eſt ipſum audire.

A. li.4.f.5.c.2. c.9.f.485.a 3 *Non nulli (atque hi nõ admodũ proficiunt, aut obſunt) vlceribus imponunt aliquod ex purgãtibus medicamentis, vt ceratũ, quod picem habet: vel quodpiam ex ijs, quæ cruentis vulneribus inijciuntur: vel quoduis aliud, quod componere ſoleant. Illos autem laudo, qui pannos ſuperdãtes vino madefactos, aut lanam ſuccidam vel eius generis aliquid deuinciunt: vbi verò vlcera pura ſunt, & iam glutinantur, tunc lintea cõplura adhibent, & per ferulas dirigunt. Hæc ratio curandi aliquid confert, neq; multum lædit: oſſa tamen in ſuum locum non ſimiliter reponuntur, ſed hac via fiunt aliquanto tumidiora, quàm par ſit.*

Retuli ad eas fracturas, quibus carnis quoque vulnus adijcitur, curationem duplicẽ ab Hippocrate admoueri. Nunc orſus ab ea, quam primo loco poſui, eos primùm reprehendit, qui malè vlceri illi medentur, in quo, quùm fractum os benè compoſitum eſt, nihil aliud, quàm ipſum D reſtat, neque ulla ſuſpicio eſt, ne fragmentum ab oſſe reſoluatur. Quidam (inquit) medici eos, qui ſic affecti ſunt, inter initia curant, perinde, ac ſi vlcere ſolo detinerentur: vbi hoc moderate habet, tunc ea vinciendi ratione vtuntur, quæ ad fracturas pertinet. Caput igitur propoſitorum verborum huiuſmodi eſt. multus autem eſt in eorum curatione narranda, qua non nulli vtuntur, eo quòd ſingula perſequatur. Equidem ſcripſi eos ita curare, ſicut, ſi citra fracturã vulneri mederẽtur: at ipſe, quibus etiam medicamentis vterentur, expoſuit, facta mentione cerati, quod picem accipit, tum medicamentorum, & quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur, & quæ purgandi vim habent, item panni vino madentis. Rectè autem medicamenta, quæ cruentis vulneribus inijciuntur, ἔναιμα vocat. namque etiam nunc apud medicos id vocabuli eſt vſitatum, quo ea medicamenta nuncupare ſolent, quæ vulneribus ſuperdantur, vt primùm illata ſunt, & nondum ex toto ſicca, ſed adhuc cruenta, hoc eſt, cùm cruor (græcè αἷμα dicitur) ex cute ipſa vulnerata, ſeu etiã ex carne, in roris ſpeciem deſtillat. purgans verò medicamentũ eſt, quod modicè ſiccat (quam rem demonſtratum eſt caput eſſe in vlcerũ curatione) ac detergẽdi facultatẽ habet, qua vlcera pura reddit Huius generis ſunt mixturæ, q̃ ex ęrugine ęris & ſquama cõponuntur, quarũ duplex ratio eſt, ſiquidẽ ęrugo ab alijs coquitur, ab alijs adijcitur cruda: quæ crudam accipiunt, virides dicuntur: quæ coctam rufiæ, à colore, qui in utriſq; ſe oſtendit.

Igitur hæc medicamenta purgare vlcera poſſunt,quùm mediocrẽ habeant detergendi faculta- E
tẽ. huiuſcemodi eſſe,quæ ſordẽ ab vlceribus detrahunt,ſicut contrà, quæ cruentis vulneribus
protinus inijciuntur,carere detergendi facultate,indicauimus. variè aũt miſcentur ſicuti prio
ra. At,quemadmodũ in illis exempli gratia, æris æruginẽ attuli & ſquamã, potui & alia ſimilia
eadẽ ratione proponere. nunc aũt abundè ſit illud indicaſſe,quod ἔμμοτα vocata, quibus abeſt
detergendi facultas,ſunt,quæ ex bitumine cõponuntur. Horũ exẽpli gratia mentionẽ faciam,
quùm omnia,quæ id præſtant,in opere de medicamentis fuerint explanata. Ceratum aũt,quod
picẽ habet,inter oẽs ferè conuenit,lenire dolorẽ,& pus mouere. tunc verò cõfert, quùm vlcus
iam inflammatione tenetur:alioquin ipſum nemo imponeret, quùm neq; detergere ſordẽ poſ-
ſit,neq; vlcus glutinare,aut ad cicatricem perducere. At panni vino madẽtes ob vinum ipſum
repellunt. dantur enim ad continendũ ab ijs,qui hoc modo medentur,qui adhibere volunt vl-
ceris cauſa eas faſcias,quibus antè iniectis aliæ ſuperdantur. Quæ aũt ſcire oporteat eũ, qui re-
ctè vlcera curaturus ſit,poſita à nobis ſunt,quo ordine ſingula requirebant, in tertio & quarto
libro de ratione curandi,atq; ẽt abundè in expoſitione libri de vlceribus. quod ad hunc locum
pertinet,ſatis eſt hæc retuliſſe,nã de curatione propoſitorũ affectuum rurſus tractandum nobis
erit,quùm Hippocrates illã exequetur:nunc meminit aliorũ medicorũ, quos ait, non ſimiliter F
grauẽ noxam afferre,atq; illos,quorũ mentionem facit. Quid igitur eſt,quod errant? ſiquidem,
quùm primum id cognitum fuerit,conſtabit ẽt iure ab Hippocrate ſcribi illos nõ admodũ pro-
ficere,aut obeſſe,qui vlceri non malè prouident,ſed fracturã initio negligunt, idoneũ vinculũ
poſteà ſuperdantes,quod proditũ eſt ab initio conuenire:quamobrem (inquit)oſſa fiunt tumi-
diora. Satius igitur eſt per omne tempus curationis cõprimi hæc,atq; adſtringi,quod pręſidij ad
non paucos dies initio prætermittunt:aſſerit enim vbi iam futurum eſt, vt vlcera glutinentur,
tunc,qui ſic medentur,incipere deligare eo modo,quo fracturæ conuenit. Conſtat autẽ vlcera
ſuppurare,deinde purgari,priusq̃ glutinanda ſunt,quod triduo fieri nequit, aut quatriduo.

4 *Quibus tam cruris,quàm brachij utraque oſſa fuerint comminuta,breuiora etiam fiunt.*

Breuitatis Hippocratis propriũ eſt id,quod in propoſito ſermone deſideratur, apertè ex eo,
quod ſubijcitur,indicare:quam rem nunc feciſſe perſpicuum eſt:præfatus enim eorum,qui ſu-
periori ratione curantur,oſſa reddi tumidiora,non definiuit, omniumne, an aliquorum:at nũc
ex propoſitis verbis euidenter colligitur, non omnium, ſed eorum dumtaxat, quibus alterum
fractum eſt,quùm partes,quæ iuxta fracturam ſunt,minimè ipſum contineant,vt,quæ per om- G
ne tempus curationis,nec adſtrictæ fuerint,nec coarctatæ. Membrum tamen breuius non red-
ditur,quandoquidem alterum os integrum manet, quo naturalis longitudo ſeruatur. Sed, vbi
vtrunque comminuitur, muſculi (vt antè expoſuimus) contracti, ad ſuperiores partes vitiata
quoque oſſa contrahunt. quamobrem extendi ea iubet,antequam componantur, Sed,quia ſi-
ne conuenienti iunctura compoſita oſſa nequeunt cõtineri,ea de cauſa,donec increſcat callus,
curiosè deligat. Quamrem qui negligunt, & vlceris curationi inſiſtunt, non ſolùm tumidum
magis quàm naturaliter conueniat,membrum reddunt,ſed breuius etiam efficiunt.

5 *Rurſus alij reperiuntur,qui lintea in eiuſmodi caſibus à principio protinus circundantes utrinque de-*
uinciunt·vlcus uerò ipſum relinquunt,& nudum eſſe patiuntur: deinde ſuper ipſum imponunt aliquod
ex purgantibus medicamentis:tum pannis ex uino madentibus ac lana ſuccida medentur. Hæc quidem
curatio aliena eſt: qua qui & in his fracturis, & in alijs utuntur, longè aberrare ueriſimile eſt. Maximè
enim ad rem pertinet noſſe, quo pacto inijci primo linteum debeat, & quà ualentiſſime coarctari: item
quid conferat,qua potiſſimùm parte conueniat,cum faſcia caput ſuperdare,tum adſtringere: quidue ſequa
tur incommodi,ſi alia parte,atque opus eſt,orſa faſcia fuerit, nec quà maxime expedit, ſed hinc uel hinc H
fuerit arctata. Vtriuſque uinculi effectum in ſuperioribus demonſtrauimus, cuius teſtimonium eſt ipſa
medicina. Illi enim,qui ſic deligatus fuerit,neceſſe eſt ulcus in tumorem aſſurgere.

Eorum nunc meminit,qui ſummopere lædunt,& quę ab his admoueantur,planè docet:tum
errores ipſorum apertè redarguit,ſic,vt meæ expoſitionis non egeant,qui in ijs,quæ ab ipſo af-
feruntur,laborare non recuſent.

6 *Nam,ſi carnoſa pars,quæ ſana eſt,hinc atque hinc vinciatur,media non cõprehenſa,ea pars,quæ reli-*
cta ſine uinculo fuerit,maximè turgebit,minusq́; erit ſui coloris. Quo pacto igitur vlcus hæc effugiet?

Hippocrates quãlibet carnoſam partẽ appellat χρῶτα,vt ſuprà quoq; indicauimus. Nunc il-
lud animaduertendum eſt, ꝙ qui rationalem medicinam profitetur, vbi præſidium idoneũ eſſe
comperit,non expectat longum vſum. putant autem,vbi vlcus ſine vinculo dimittentes,vtrin
que faſciã circumagunt,excitari inflammationem,& vlcus malè affici ex mala conditione affe-
ctus,at non ex ea,quã adhibent,curatione: cuius primus auctor ſe ipſum falſa ratione decepit:
ſucceſſores verò vſitatam hanc curationem edocti ſeruarunt, eò quòd mutare non auderent.
ex quo magnum malum ſequitur. Id illis meritò euenit, qui artes vſu ſine ratione pertractant:

A vna enim ratio eſt, qua fretus aliquis, rei natura demonſtrãte mutare tentat, quæ malè fuerãt longo vſu recepta. Qua ergò ratione motus Hippocrates ipſorum curationem mutauit? non hercle probabili aſſumptione, aut aliena, ſed quæ ſcientiã faceret, ac neceſſaria eſſet. Quòd ſi corporibus benè valentibus, ſub ea vinciendi ratione materia vtrinq; in mediũ ſpaciũ inter partes deuinctas expreſſa, inflammationẽ excitat, qui non longè magis id faciet ægrotãtibus?

7 *Igitur neceſſe eſt, decoloretur vlcus, & materia ad ipſum exprimatur, tum lachrymet, ac minimè ſuppuret: oſſa verò, & quæ abſceſſura non eſſent, abſcedant.*

Quæ accidant, vbi malè vlcus deuincitur, hoc loco declarauit. Cuncta autẽ ab inflammationis magnitudine proficiſcuntur: quandoquidem ob hanc vlceris labra in exteriora vertuntur, perinde atque ea, quæ propriè oris labra nominantur, vbi inflammatione vexentur. Totus autem locus mali coloris non iniuria conſpicitur, quod & ipſum conſtat ex immodica inflammatione prouenire. Deſtillat verò ab vlcere tenuis, & cruda ſanies, ſimiliter ac lachrymæ ab oculis inflãmatis, inde translatione vſus, dixit lachrymare vlcus, vbi ſic afficitur. Prę-
B tereà ſucci, qui inflammationem excitarunt, crudi permanent, dum ea vinculi ratio admouetur. Sed & oſſa neceſſe eſt procedente tempore viriari. his enim crudorum ſuccorum abundantia madefactis, mirum non eſt, ſi quà particula abſcedat, vbi qui ſic medetur, ab alieno vinculo non deſiſtat. Singula, quæ in vniuerſo ſermone reſtant, euidentiſſima fient, ſi quis (vt diximus) animum adiungat: tum in memoria habeat, quæ ſuprà oſtenſa ſunt, eò enim hæc omnia pertinent, & (quemadmodum ipſe Hippocrates admonet) his illa confirmantur.

8 *Vlcus item pulſi affligetur, atq; igneum erit, tumor item coget cataplaſmata ſuperdari: quod incommodum ſimiliter afferunt, qui vtrinq; deligant, quùm præter alium pulſum, inutile quoque onus adijciant. Faſcias tandem ſoluunt, vbi vlcus recrudeſcere conſpiciunt, & reliquo tempore ſine iunctura medentur. Nec ſecus curant quoque, ſi aliud vulnus nacti ſint. ſiquidem hæc euenire minimè cenſent, eò quòd hinc atq; hinc deligauerint, & nudum vulnus reliquerint, ſed aliquod aliud infortunium cauſantur. Quòd ſi hanc deligandi viam, penitus alienam eſſe, frequentari verò à compluribus, tum maximè ad rem pertinere eam dediſcere, apertè non cognouiſſem, non tam multa ſcripſiſſem. Adde, quòd hæc teſtantur, quæ ſuprà expoſita ſunt, maximéne an minimè adſtringendum ſit, rectè fuiſſe tradita. Oportet autem (vt ſummatim dicam) vbi nullum expectatur os, quod receſſurum ſit, ſimiliter curare,*
C *atq; vbi ſine vlcere fractura eſt. extendenda enim æquè oſſa ſunt, ac dirigenda, & eodem modo vincienda. Ad hæc vlcus cerato, quod picem habeat, inungendum, tenuíne panno duplici contegendum, proximaq; partes albo cerato illinendæ. faſciæ verò, cæteraq; ſcindenda paulo latiora, quàm ſi vlcus non eſſet: & quæ parte primùm dantur, latiora multo danda, quàm vlcus, quùm, quæ anguſtiora ſunt, inſtar zonæ ipſum cingant, quod minimè expedit. primus enim circuitus totum vlcus complecti debet.*

Indicauit paulo ſuprà ſub hac vinciendi ratione, tumorẽ exprimi ad ipſa vlcera. tumorem verò οἶδος nuncupat, ſic, vt ſermo talis ſit. Sanguis, qui ſub aliena vinciendi ratione vtrinque ad ipſum vlcus exprimitur, tumorem facit præter naturam, huncq; & οἴδεα & οἰδήματα ſolitus eſt appellare. Tumori autem, quùm pulſus accedit atq; ardor, inflammationem perficit, quæ propriè φλεγμονὴ ſuperiùs appellata eſt: quod vocabulum non ſic accipiebatur apud veteres, eo ſiquidem notabant omnem ardorem, quemadmodũ ſæpenumerò declarauimus: ab Eraſiſtrati verò ſeculo conſueuit vſurpari ad illos tumores ſignificandos, quibus non modò ardor accedit, ſed renixus etiam & pulſus, neceſſarioq; rubent. ruborem efficit ingẽs ardor: renixus & pulſus à multitudine oritur. Poterat Hippocrates igneum vlcus dicere πυρετῶδες, quaſi febricitans: dixit autẽ πυρώδες, ſumpto vocabulo ab igne, quem græci πῦρ vocant, quo ardo-
D rem (vt mea fert opinio) nobis reduceret in memoriam: quoniam & febris, quæ πυρετὸς græcè nuncupatur, ab eodẽ vocabulo ducitur, quùm nihil aliud ſit febris natura, q̃ igneus calor.

9 *Feratur item faſcia præter vlcus ad partes etiam, quæ ſuprà ſunt, atque infrà.*

Veteres quùm ſuperiorem atque inferiorem partem ſignificare volunt, raro ἔνθεν καὶ ἔνθεν ſcribunt. his enim vocabulis plerunque exprimunt partes vtrinque à lateribus ſitas: Hippocrates tamen hic antiquam exponendi figuram vſurpauit.

10 *Ergo caput faſciæ inijciatur è regione vlceris, & laxiùs paulo attrahatur, quàm ſi fractura eſſet citra vlcus. Circumagatur autem eo modo, quo ſuprà poſitum eſt: ſintq; faſciæ molliores ſemper, quàm ſi integra cute os eſſet abruptũ: neq; pauciores, quàm prius diximus, ſed aliquanto plures: homini verò, quum inuolutus fuerit, videantur aptiſſimè inhærentes, non tamen adſtrictæ, aſſeratq; ſuper plagam maximè inhærere: tum eodem tempore, quo ſuprà indicauimus, ipſas & benè inſidentes, & laxiores ſentiat: deinde tertio quoq; die ſoluãtur & rurſus alligentur. In cæteris ſimiliter agendum, vt in ſuperioribus: hic tantum latiùs, quàm ibi coarctentur. Quòd ſi fiat, quæ rationi conſentanea ſunt, locus in quo plaga eſt, &*

eſt, & reliqua etiam ſub uinculo comprehenſa ſemper graciliora ſe oſtendunt: iam uerò & pus ocyus orie- E *tur, quàm ſi alia curatio admoueatur. Caruncula præterea, quæ in ulcere nigreſcunt & emoriuntur, celeriùs ſub curatione hac reſoluentur & recedent, quàm ſub alia: atque ulcus celeriùs cicatricem recipiet, ſi hac uia, quam ſi alio modo curetur. Cuncta hæc propterea fient, quòd & locus exulceratus, & quæ iuxta ſunt, extenuentur.*

Γ'ξιν ſemper intelligit Hippocrates /è regione/ modò in longitudinem corporis, modò in latitudinem: veluti nunc, quùm voluit primæ faſciæ caput dari ſuper dextram vel ſiniſtram vlceris partem, dein ſuper ipſum vlcus inuolui, ſic, vt vniuerſum complectatur, neque vllam partem nudam relinquat.

11 *Reliqua curatio eſſe debet, perinde ac ſi oſſa citra plagam perfringantur, niſi quòd ferulæ non ſunt imponendæ. Quamobrem pluribus faſcijs hic opus eſt, quàm alibi, quùm & minus adſtringendum ſit, & ferulæ tardius circundandæ.*

Interdicit, ne ferulæ imponantur, vbi fracto oſſi vulnus acceſſit, veritus ne comprimant: atque ob eam rem præcipit, ne arctiùs ſuper has faſciæ deligentur, ſed vtraque de cauſa plu- F res imponantur. Memento autem ipſum imperaſſe, vt plures inijcerentur, propterea, quod & minùs coarctantur, & ad ferulas tardiùs venitur.

12 *Tamen, ſi ferulæ ſuperaccommodentur, è regione ulceris minimè circumponantur: deturq́; opera, ut laxiores ſint, ne uehementer adſtrictæ premant, quam rem in ſuperioribus quoque propoſuimus. Tenuiori autem cibo diutiùs contenti ſint, quibus à principio carnis quoque uulnus acceſſit, uel oſſa cute exciderunt, & (ut una complexione complectar) grauiſſimæ fracturæ rationem uictus tenuiorem amant, & diuturniorem.*

E regione nunc intelligit in longitudinem, in hanc ſiquidem ferulę imponuntur. Suprà loquutus eſt, vt, qui ferulas ſummouebat: nunc, vt is, qui non nunquam ipſas accipit. Inquit/ tamen, ſi ferulæ ſuper accommodentur/. Quid ipſe in eiuſmodi caſibus facere conſueuerit, & in ipſo crure etiam, non eſt, quod contendam quùm rem minimè definiuerit. Exponam tamē id, quod facio. in illis fracturis, quibus in longitudinem membri, carnis quoque vulnus accedit, ferulas vtrinque à lateribus vulneris adhibeo; ſed ſi hoc tranſuerſum fuerit, non patitur ferulas ſuperdari, præſertim vbi grandius ſit. G

13 *Eandem verò curationem requirunt vlcera, quæ non à principio fracturæ, ſed, vel ob lintea nimium arctata, vel ob impoſitas ferulas aliáue de cauſa, ſub curatione poſteà oriuntur. Cognoſcitur autem, vbi vlcus ſubeſt, ex dolore, & pulſu: item ex tumore, qui tunc extremis partibus indureſcit: & ſi digito preſſeris, exprimitur, ac rurſus citò reuertitur. Igitur, ſi quid tale ſuſpectum ſit, ſoluere oportet: atque vbi, vel ea pars, cui ſuperdantur illæ faſciæ, quæ primæ inijciuntur, vel altera, quæ deuincta fuerit, pruriat, in uicem alterius cerati inungenda eſt eo, quod picem habeat.*

De vlceribus nunc agit, quæ procedente tēpore fracto oſſi ob circumpoſitas ferulas ſuperueniunt. Docet ergò, quibus de cauſis fiant, quibusque indicijs cognoſcantur, vbi iam orta ſunt: poſt hæc præcipit, ne per conſuetum tempus alligatas eſſe faſcias ſinamus, ſed celeriùs ſubtrahentes, idoneam curationem quam ipſe euidenter expoſuit, admoueamus.

14 *At ſi nihil eiuſmodi ſit, ſed ipſum vlcus irritatum, nigrum valdè, aut ſordidum reperiatur: tum caro purulenta: futurumq́; etiam ſit, vt nerui excidant: hos non conuenit ex toto nudare, neque ſuppurata hæc timere, ſed in cæteris eadem ratione mederi, atque vbi initio vulnus adiectum eſt.* H

Nudare dixit ἀναψύχειν, hoc eſt, vinculum detrahere fracturæ idoneū, vt vlcus nutriatur. non enim vult nulla re impoſita, nudum prorſus ipſum relinqui, ſed adijciens/ non conuenit ex toto nudare/ mediam curationem indicat. eſſet autem media huiuſmodi quæpiam. Si in vulnere aliquod ex propoſitis ſignis apparet, imperat, vt quàm primùm ſoluatur iunctura fractis oſſibus accommodata; & vno atq; altero die curatio, quam vlcera poſtularit, adhibeatur: membrumq́; rurſus deligetur, quemadmodum ſubiecta verba demonſtrant.

15 *Tantum faſciæ laxæ admodum ordiantur à tumore, qui in extremitatibus eſt, deinde ſemper ſurſum verſus circumagantur, neque vllo modo coarctentur: inſideant item vlceri commodiſſimè, alibi verò laxiùs vinciantur. Sint autem hæc prima lintea munda, non anguſta: & eorum, quæ circumdari ſolent, vbi ferulæ imponuntur, vel numerum æquent, vel non multo pauciora ſint.*

Imperat hoc loci, vt vinculū orſum à tumore, qui in extremis mēbris aſſurgit, inde ita feratur, vt nihil nudū relinquat, donec ad ipsā fracturā, qua parte exulceratio eſt, porrigat̄: ita, vt ī vnū cōmittatur vinculū, quod tumorem curat, & quod fracturā deuincit: vnaq; ſit vtriuſq; intentio, quę paucis circuitibus abſoluatur. Iubet aūt faſciam cōmodiſſimè vlceri inſidere, hoc

eſt

A eſt laxam eſſe eatenus,vt nullo modo adſtringatur:ſuper cæteras verò partes, atque adeò iuxta fracturam magis edicit,vt minimè coarctetur: perpetuum enim eſſe voluit arctiùs eam partem vinciri,vnde ſanguis exprimi debet. monet autem, vt in extremitatibus,quæ tumidæ ſ nt, faſcia laxiùs alligetur,ad id conſilium dirigens,vt vinculum in vnum committatur. At non propterea caput totius curationis illi committit, non enim id eſt, quod in hoc caſu remedio ſit fractis partibus,vbi nigræ ſunt, atque emoriuntur, ſed tumori, de quo ad verbum ſcripſit/tumor extremis partibus indureſcit, & ſi digito preſſeris, exprimitur,ac rurſus citò reuertitur/. Hæc tumoribus ſuperueniunt. iure igitur non æquè eos negligit, atque vbi molles ſunt, nec ad eoſdem dirigit præcipuum totius curationis conſilium.

16 *Vlceri abundè eſt pannū inducere albo cerato innnctū,ſiue caro,ſiue neruus cadere debeat:his.n.acria ſuperdare nō expedit,ſed mitia,non ſecus,atque aduſtis. Inſuper tertio quoq; die ſoluere cōuenit, ac rurſus deuincire: tum f.rulas uitare, & magis q antè c nquieſcere,atque abſtinere. Scire etiam oportet,vbi futurum ſit,ut uel caro,uel neruus excidat,hac ratione uitium minus ſerpere,& celeriùs mult excidere, ac proximas partes fieri longè graciliores,quàm ſi ulcus linteis reſoluiis, quopiam ex medicamentis purgantibus nutriatur. Iam uer ,ubi excidat, quod purulentum eſt, citiùs caro increſcet, & cicatrix* B *maturiùs inducetur hoc pacto,quàm ſi alio ſuccurramus. Hac omnia igitur eo pertinēt, ut ſciamus rectè & cū moderatione deligare. Eo etiam confert idoneus habitus,reliqua uictus ratio,& faſcia quàm aptiſſima.*

Declarauit ipſe aduſtorum exemplo,cur acriū medicamentorum vſus eiuſmodi vulneribus noceat:ſiquidem orta ſunt ex calidorum atq; acriū ſuccorum mixtura. Cum quo ſimul etiam oſtenditur,albo cerato acrius eſſe id,quod picē habet:pix enim eo eſt acrior cera,quo calidior.

17 *At ſi quis deceptus recenti vulnere,nullo modo exiſtimans fore,vt os recedat,quod receſſurum ſit,eam vinciendi rationē adhibeat,quā ſimplices fracturæ poſtulant,eiuſmodi medicinā non debet pertimeſcere: quandoquidē nullum ingens malum apportabit,dum poſſit modo rectè & citra noxam manu deuincire.*

Timere,inquit,non oportet modum alligandi fracturæ idoneum,quamuis receſſuri oſſis indicia ſe oſtendant. quænam illa ſint,proximis verbis addiſces.

18 *Denunciant autem futurum eſſe, vt ſub curatione hac oſſa recedant, quod pus ex vlcere ampliùs profluit,& videtur ad exitum f.ſtinare.*

C Vbi copioſiùs,q̄ pro vlceris modo,pus feratur,verēdum eſt,ne ſubiectū os vitiatum ſit: ſed, ſi præter id videtur ad exitū feſtinare,quod ὀργᾷ dixit,hoc eſt,ſi feſtinanter à vitiata parte expellatur,iam certa res eſt. At vndè cognoſcemus membrum feſtinare ad expellendum? primum ex oris plagæ,quæ inter ſe non committuntur,ſed dehiſcunt, & in interiora vertuntur: deinde ex hominis ſenſu,qui exiguum quēdam motum ſentire ſibi in altioribus partibus videtur, vbi cæteras non ſenſu non animo aduertens,hanc vnam obſeruet,cui hæc ſuperueniunt.

19 *Reſoluere igitur ac deligare frequentiùs oportet ob humoris abundantiam: cùm alioquin febres excitentur,& vlcus cum his,quæ proxima ſunt,ſi nimium vinculis coarctentur, emacreſcant.*

Humoris abundantiam (vt ſolitus eſt) appellat πλῆθος, ſeu tenui habitu ſit,ſeu craſſo, quale nunc eſt pus,quod,quando pars quæpiam ab oſſe receſſura eſt,dixit copioſiùs euadere.

20 *Ergo,vbi expectatio eſt tenuium partium,quæ ab oſſe recedant,haud multum expedit variare: faſcia tantùm laxior circumligetur,ne pus retineatur,ſed exitum facilè habeat: &,dum os recedat, ſæpius ſoluatur,ac deligetur: ferulæq; omni modo vitentur.*

D In quibuſdam exemplis ſimpliciter legitur/variare/non adiecta particula/multum/, ſed veriſimilius fit illam adijci debere. nam,quùm ratio fracturæ alligandæ tribus modis varia ſit, muteturq;, non diceret ſimpliciter/haud expedit uariare/quandoquidem addita etiam particula/multum/dicet aliquis Hippocratem falſa prædicaſſe, propterea quòd imperet nunc, vt faſcia laxior inuoluatur, vt ſæpius reſoluatur,ac deligetur, ut ferulæ non imponantur, & quarto (id quod in uniuerſum ab ipſo præcipitur) ut faſciarum numerus augeatur,ubi uel laxiùs deligantur,uel ferulæ omittuntur. Sed,quod ſeruatur,eſt modus illc uinciēdi, qui pertinet ad fracturas, cuius habita ratione dixit in curatione/haud multum expedit uariare/. Faſcijs enim utendum, quæ primò inijciuntur,quarum una à uitiata parte orſa, ubi ter fuerit ſuper ipſam voluta, deſinat in ſuperiori parte,eoq; modo feratur,quo antè propoſuit: altera item,quę ſuper priorem fertur,ab eadē parte incipiat,tum deorſum ducta ad ſuperiora reuertatur,minusq; arctetur. Panni quoque extrinſecus inducendi ad eundem modū, quo in prioribus declarauit, & ſuper hos faſciæ dandæ: quæ omnia docuit,ubi uinculū fracturæ idoneū indicauit. At,ſi ſuſpicio eſt, ne grādior oſſis teſta recedat,non ampliùs ad quem modum fracturæ poſtulant,deuincit,ut proximis uerbis ſubijciet. Iure igitur hic ſcripſit/haud multum expedit uariare/. Quòd ſi detracta particula/multum/legamus, audiemus ipſum aſſerentem, non mutandam eſſe rationem deligandi,

quæ

quæ ad fracturas poſita eſt. nihil enim mouet, quùm ſimiliter atque in ea faſcijs illis vtatur, quę E
primò inijciuntur, & deligare incipiat, ac primò circumagat, poſteaq; adducat, itē pannos æque
inijciat, & alliget: quod nihil aliud eſt, quàm eandem rationem ſeruare.

21 *At quibus grandius fragmentum expectas ab oſſe receſſurum, ſiue initio præſenſeris, ſiue poſteà co-
gnoueris, nō ampliùs eadem medicina opus eſt, ſed quod ad intendendum membrum ac dirigendum per-
tinet, idem fieri debet. Panni vero duplices ſint, non anguſtiores, quàm vt dodrantis dimidium æquent,
qua in re contemplari quoque vulnus cuiuſmodi ſit, oportet: tum, quod ad longitudinem, paulo breuiores,
quàm vt bis fractum membrum complectantur, multò autē longiores, quàm vt ſemel: totq; numero ſint,* A.li. 4. f ſ.1.2.
quot res poſtulat. Tincti autē in vino nigro auſtero primum medij ſuperdentur, perinde ac faſcia, quæ e.6.E.4.8.4.d
*à medijs orſa in vtramque partem attrahuntur: poſt hac ad figuram aſciæ dextrum caput ad ſiniſterio-
rem partem, ſiniſtrum ad dexteriorem, procedat.*

Aſcia ſyncera inæqualis.

In libro de officina medici, de circuitu faſciæ in-
quit/ſimplex orbicularis aſcia. /Eſt aſcia breuis ille
circuitus, qui rectus incipiēs ad latus attrahitur, nō
dum tamen eſt obliquus: definitq; ad ſimilitudinem F
aſciæ, qua fabri vtuntur, nam q; à recta linea paulum
recedēs curuatur, vnde nomen aſciæ traxit. In hanc
igitur figuram præcipit, vt panni ſuper fractum mē-
brum imponantur: eorumq; capita ducantur, nō ſe-
cus atque vbi faſciæ à medijs orſæ vinciuntur: hoc
eſt, vt panni ſuper membrum medij primùm dētur,
deinde eorum capita per vitiatum locum ferantur,
non in orbem, ſed paululum inclinati ſic, vt à cōtra-
ria parte, atque inceperint, ad X literæ ſimilitudinē
inter ſe committantur. quod non fieret, ſi circumagerentur in orbem. Nam, quæ ita procedūt,
planè inter ſe coeunt. Pannorum longitudinem indicauit, quùm inquit/paulo breuiores, q̃ vt
bis fractum membrum complectantur, multò autem longiores, quàm vt ſemel/. præcipit enim
membrū ab his ſæpius excipi, ſic, vt ſinguli ſemel ipſum amplectantur. At non continerent fir-
miter, ſi qua parte committuntur, eadem finirentur, neque vltrà procederent, aliamq; membri
particulam complecterentur. Ferè autem totius membri dimidium ſecundò pannis inuoluen- G
dum eſſe intelligit, quum inquit/paulo breuiores, quàm vt bis fractum membrum complectan-
tur, multo autem longiores, quàm vt ſemel/. quod ſanè cōtinget, vbi hi dimidium membri am-
bitum amplexi deſinant. Quare ſi panni pedalis vtputa lōgitudinis totum membrum ſemel in-
uoluant, duplo longiores eſſe conueniet ad hoc, vt bis præſtare idem poſſint: ſed, ſi ſecundò vl-
tra dimidium non ferantur, eo longiores ſint, q̃ vt ſemel totum membrum excipiant, quo bre-
uiores ſunt, q̃ vt idem bis efficiant. erunt aūt ſic ſeſquipedales. Diligenter igitur contemplari
membri craſſitudinem oportet, & de ipſa pannorum longitudinem coniectare, eosq; tātos ad-
mouere, vt primo circuitu totum, ſecundo dimidium duntaxat, complectantur. Vbi minùs tuæ
coniecturæ confidas, ſi eos ſuper integrum membrum inducas, ad vnguem longitudinem repe-
ries. Dubium autem non eſt, quin panni ita cohærere inter ſe debeant, vt nullū inter ipſos ina-
ne ſpacium relinquatur. Hos docet ex vino madefieri, quod colore nigrum ſit, guſtu auſterum,
habitu verò, quale illiuſmodi vinum eſt, plenum videlicet. nā ex cunctis vini generibus ad hæc
vitia, id optimum eſt, quod nigrum & auſterum eſt. communis enim illi gratia eſt, ob quā in vl-
cerum vinculis ingeritur, præterquam, q minùs mordet, q̃ aliud vinū ex adſtringentibus: quod
permagni in eiuſmodi curatione refert, oſtenſum enim eſt, ſub dolore inflammationem ſe cōci- H
pere. quare potius eſt, quod modicè, q̃ quod vehementer auſterum eſt, quandoquidem hoc do
lorem mouet, quùm carnem vltra debitum cogat, cōprimatq;. Quamobrē, nec id vtiliter adhi-
betur, quod tenuium partiū, quale albū eſt, aut flauū, aut ruffum, quùm ad altiores partes exul-
ceratæ carnis penetret, dolorq; ſit, eā comprimens, atq; adſtringens: at plenum, cuiuſmodi ni-
grum eſt, ad carnem altiùs nō deſcendit, ſed illam refrigerando & contrahendo, qualitatē dun-
taxat impertit. repellit itaq; ſuccos, qui iam recepti ſunt, & eos, qui influunt, coercet. Ratio igi-
tur eligi vinum hortatur, quod nigrum ſit & auſterum. quamobrem, vbi velis etiā experimen-
to comprobare, periculum faciens eius facultatis in maximis grauiſſimisq; vulneribus, verum
dixiſſe me cognoſces. Dictum autem eſt etiam in ſuperioribus, oportere vlcus ex eo continēter
madere. quandoquidem, vbi ſuperiniecta lintea paulatim ſiccentur, atque incaleſcāt, vlcus in-
flammari neceſſe eſt, potiſſimùm æſtate. Quo tempore, quùm pontifices Pergami apud nos ſem
per gladiatores darent, eos, qui grauiſſimè vulnerati fuerant, curaui, multiplicem pannū vulne-
ribus inducens, iſtiuſmodi vino madentem: extrinſecus verò ſuperimponens ſpongiā mollem:
deinde totum ferè diem noctemq; perfundens. Vulnerato autem membro pellem ſubieci leni-
ter à pedibus ſinuatam, per quam procederet infuſum vinum, & quaſi per canalem efflueret,

atque

A atque inani pelui receptum, regeſtumq́ue rurſus infunderetur. Extra alios vſus, quos vinum hoc præſtat, ferè nullum odorem mouet, id, quod inter cætera commodiſſimum eſt: cùm ex alijs quod odoratum eſt, maximè caput tentet: nigrum & auſterum, neq; etiã eo nomine offìcit, ſed ſi vllum excitat odorem, ille exiguus eſt, cum natura frigidum ſit. Oſtendimus autem in libro de ſimplicium medicamentorum facultate, vinum auſterum natura frigidum eſſe ac terreſtre. Tale igitur, quùm ex miſtura conſtet frigida terreſtriq́;, calidos vapores ad ſuperiora minimè tranſmittit. At, quùm plęriſq; eorum, qui icti ſunt, huius pręſidij vtendi copia non ſit, quo nos ad gladiatores vſi ſumus, diximus inter initia protinus horum commentariorum inungendum eſſe liquidum ceratum, quo ſimplices fracturæ illinuntur: quod vino longè imbecillius eſt, ſatis tamen efficere poteſt id, quod res exigit.

22 *Imponantur autem hi ſuper ipſum vlcus, & hinc atque hinc, neque vllo modo adſtringantur, ſed eatenus inſidant, vt vlcus fulciant.*

Nunc rurſus, hinc atq; hinc / ἔνθεν καὶ ἔνθεν / dixit, vt longitudinem membri, non vt latitudinem indicet: ſeruat autem cõmune præceptum, vt vincula non parùm ſuper integram partem
B ferantur: vbi ingens vitium eſt, vt cum maximè.

23 *Ad vlcera verò admoueatur ceratum, quod picem habeat: vel aliquod ex ijs medicamentis, quæ cruentis vulneribus inijciuntur: vel aliud ex ijs, quæ idonea ſunt, quæ perfundantur.*

Summa curationis in perfuſione ſita eſt primis diebus, quibus & exprimere ab vlcerata parte conuenit, quidquid humoris in ea iam contractum fuerit, & id prohibere, quod à ſuperiori parte concurrit. A tertio die ceratum, quod picem accipit, expeditius eſt, quo maturantur, quæ in vlcere collecta ſunt. At Hippocrates cerato initio cum vini proprietate vtitur, quòd vlceratas partes attingi nolit à vino puro, ſed medium aliquid interijci, ne qua illis iniuria propter adſtringentem vini facultatem accedat: non enim medetur vulneribus enſis ictu ſimpliciter illatis, ſed quibus iuxta omnis caro plus minuſve quodammodo neceſſe eſt, atteratur: ſiquidem ſub quo ictu frangitur os, caro etiam atteritur. Meritò igitur ſuper ipſa vlcera imponi quoq; voluit aliquod medicamentum ex ijs, quæ ſtatim cruentis vulneribus inijciuntur, vt attrita curet, ac mitiora efficiat: præcipit autem, vt idonea legantur, quæ id, quod extrinſecus infunditur, admittant: idoneum autem hoc loco σύντροφον dixit.

24 C *Si æſtas fuerit, panni ſubinde vino madefiant. Superdetur hyeme multa lana ſuccida vino atque oleo reſperſa.*

Quia vitia hæc, vbi vehementer frigeſiunt, interdum neruorum diſtentione periclitantur, & vinum tum habitu tum natura frigidum infunditur, propterea veritus, ne quid hyeme grauius accidat, quùm frigidæ medicinæ temporis quoq; frigus accedat, occurrit immodico frigori lanam multam inducens, tinctam vino, cui olei paulum adiectum ſit: imperatque, vt ea ſuccida ſit, quo per œſypum aliquid calefaciat, & modicè refrigeret.

25 *Subijciaturq́; pellis ſic figurata, vt humor per ipſam facilè deſcendat: & quod effunditur, recipiatur.*

Pellem ἐξάλην vocauit: quo nomine caprina'ne tantùm ſignificetur, an alia quæuis, quęrere in arte hac ſuperuacuum eſt, quùm non verborum expoſitio, ſed vitiorum curatio, propoſita ſit: in qua noſſe id ſufficit, quòd ſubijcere pellem oportet raram non denſam, per quam feratur quaſi per canalem, non modò id, quo perfunditur membrum, ſed etiam ſanies, quæ abluitur: eamq́; à pedibus, vt ſuprà poſuimus, figurare.

D

26 *Meminiſſe etiam debemus exulcerari eiuſmodi partes, ſi diu in eodem habitu perſeuerent, & ægerrimè ad ſanitatem poſteà perduci.*

Quæ cingunt os ſacrum (quod & latum appellant) calefacta atq; exeſa in torporem incidunt, & vltra cutem exulcerantur: eaque exulceratio difficulter curatur, quùm ſub cute ſint cartilaginoſæ oſſium extremitates, quæ nudatæ cicatricem vix recipiunt.

27 *In ijs, qui aliquo ex ſuperioribus modis, vel ex ijs, qui poſteà ſubijcientur, ſub vinculis nequeunt ad ſanitatem perduci, eò potiſſimum incumbendum eſt, vt pars comminuta rectè contineatur, atq; è regione corporis, ea obſeruatione, vt ad ſuperiora magis ſpectet, quàm ad inferiora.*

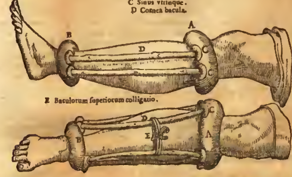
Præcipit, vt crus omnino è regione corporis contineatur, ſed extrema parte paulo ſublimiùs. De his enim ſuperiùs iam poſui, ex humiliori habitu ad crus plurimum materiæ cõcurrere, ex ſubiimiori dolorem excitari. Hac igitur de cauſa vbiq; cauendus eſt humilior membri habitus, ſuperior verò hactenus accipiendus, quatenus cruri dolorem nondum affert.

28 *Quod ſi benè expediteq́ rem ageri quis velit, neceſſe eſt machinationibus vtatur, vt fracti oſsis in-* E
tentio iuſta ſit, ac minimè violenta: præcipuè autem ad crura machinationibus opus eſt. Quidam ſanè
reperiuntur, qui quoties crus abruptum eſt, & alligatum, extremum pedem ad lectum deuinciunt, aut
ad aliud lignum, quod iuxta lectum defigunt. Hi ergò omnia mala efficiunt, nec quicquam boni, eo
quòd nihil ad extendendum conferat vinculum pedis, quoniam nihilo minùs reliquum corpus ad pe-
des fertur, atq; ea de cauſa non ampliùs extenditur: neq; etiam ad continendum è regione aliquid con-
ducat, ſed potiùs peruertat: reliquo enim corpore in hanc, vel illam partem conuerſo, vinculũ non pro-
hibebit, quo minus pes, atq; oſſa quibus continetur, reliquum corpus ſequantur: quòd ſi nullo modo vin-
ciatur, minùs vtiq; peruertetur, minus enim relinquetur, vbi reliquum corpus moueatur.

Intentione, quæ per organa adhibetur, quã in his latiùs & iam expoſuit, & nunc exponit,
æquè totum membrũ extendi, neq; vllam ſini particulam peruerti, ſuperiùs oſtendimus. Quæ
verò ſcribit de ijs, qui pedem vinciunt, plana ſunt: pergamus ergò iam ad ſermonẽ de orbib⁹.

29 *Si quis è corio Aegyptio binos orbes ſuat, qualibus vtuntur, qui diu in magnis compedibus detinen-*
tur. ſintq́; orbes hi vndiq; tunicis inuoluti, altioribus quidem à fractura, ab articulo humilioribus, tu-
midi præterea, & molles: accommodentur autem vnus quidem ſuper talos, infra genu alter: à late- F
ribus verò vtrinq; habeant ex ſimplici vel duplici loro exiguos quaſi ſinus, alios vtrinque à talis, alios
à genu: ſinusq; ſuperioris orbis, è regione illis reſpondeant, qui in inferiori. Deinde cornea bacula eiuſ-
dem magnitudinis prehendat, ſcilicet digiti craſsitudine, & ea longitudine, vt quum flectuntur, di-
duceri oſſa poſsint, ſic, vt non inhæreant.

A Orbis infra genu.
B Orbis ſuper talos.
C Sinus vtrinque.
D Cornea bacula.

Sermo de orbib⁹,
quos Hippocrates
excogitauit, mihi
ita clarus videt̃, vt
mea explanatione
minimè opus ſit.
Sed, qm̃ non nulli
ſæpiùs dixerũt ne- G
ſcire ſe, quomodo
ſe habeant, quæ ab
Hippocrate tradũ-
tur, incertũ eſt q̃d
agam: ijs enim, qui
negarũt intelligere
ſe Hippocratẽ, or-
bes ipſos monſtra-
ui: ac librum legens, ſermonem planum feci, ſingula eius verba accommodans ad eam orbis
partem, quam monſtrabam, de qua ipſe tractauerat. In libro autẽ non licet orbes demonſtra-
re, ſic, vt neſciam, qua via hanc orationẽ aperiam: ſi quis enim Hippocratis verba, quæ plana
ſunt, comprehendere nequeat, nec mea etiam cõprehendet. Ea igitur ſæpiùs legat, ac diligen-
ter conſideret: certum enim ſcio, eum, qui hoc ſæpiùs fecerit, ſi antè nõ intellexit, omnino in-
tellecturum: equidem quicquid lucis addere potero, non omittam. Orbes igitur non debemus
tales intelligere, quales ſunt pilæ, quib⁹ pueri ludunt: illę enim verè orbes ſunt, ſed quos Hip- H
pocrates parari iubet à compedibus (vt ipſe retulit) non abhorrent, quorũ afferre ſimilitudi-
nem licet: eos enim concipito anguibus ſimiles vel farcimini. Ergo, quemadmodũ coqui in-
teſtinorũ ſinus ſimilagine infercientes, vel carne cõciſa, vel alio eius generis quopiam, farci-
men parant: ſic tu quoq; corium ſuito, quod inane inteſtinum repræſentet, & molli aliqua re
impleto. Præcipit autẽ, vt corium ſit Ægyptium, id eſt validũ & molle: q̃ ſi in Italia, vel Thra-
cia, aut vbiuis gentiũ eiuſmodi coriũ habeas, Ægyptiũ ne quærito. Sit autẽ aſſutũ corium ita
longum, vt cõpedum modo talos complecti in orbem poſſit. Alter pręterea orbis ad regionẽ,
quæ ſub genu eſt, ſimiliter detur: his enim binis opus eſt ad ſingula mẽbra, quę curantur: quo-
rũ item multa paria diſparis magnitudinis habeantur, vt prout vnicuiq; cõueniunt, huic qui-
dẽ maiores, illi verò minores inijciãtur. Hæ aũt tunicę, quas σφαίρας, id eſt orbes vocauit, ex to
to eſſe in orbẽ nõ debẽt, neq; paris latitudinis, aut altitudinis, ſed quà cuti hęrẽt paulatim pa-
teſcentes quodãmodo: qua verò attolluntur, rotũdæ: neq; etiã exquiſitę tales, ſed ab interiori
parte magis in altitudinẽ attollant̃, inde in orbis ſpeciẽ deſidant, dum ad cutẽ perueniãt à par
te exteriori: ea pars, q̃ deſidit, in inferiori orbe ad pedẽ propiùs accedat, in ſuperiori ad genu.

A Orbibus igitur (vt dictum eſt) conſtitutis, quædam appendices innectantur, quas in vtroque
vult duas eſſe, binas in inferiori orbe, quarum ſinus ſurſum ſpectēt ad genu, binas in ſuperiori,
quarum ſinus contrà deorſum conuertantur: hæ autem à lateribus aſſuantur ab ea nimirū par-
te, quę maximè attollitur, hinc vna, atque inde altera: in quas conijci vult quatuor bacula extre
ma, quæ, vbi coniecta fuerint, eodem pene momento paulatim curuētur, vt, dum ad naturalem
rectum habitum redeunt, orbes compellāt, ſuperiorem ad ſummum membrum, inferiorem ad
imum: hoc enim facto fracturæ partes in diuerſa extentæ rectè componuntur, ſeruanturq́;. Im-
perat autem, vt ob firmitatem ligni bacula è corno accipiantur, conſtatq́; ad hunc vſum ex eo
vtiliùs adhiberi. Gloſſocomum verò machinamentum membris in contrarias partes diducen-
dis aptiſſimum eſſe, in ſuperiori commentario indicaui, vbi exequutus ſum eius ſtructuram.

30 *Magna cura, ne ima fuſtium partes cuti inſidant, ſed extremis orbibus. Parentur autem baculorum paria tria, uel plura: ſintq́; alia alijs aliquanto longiora breuiorave, vt, vbi magis extendere volumus, commodè poſsimus: demittanturq́; hinc atque hinc à talis.*

Inſidere dixit ἐγκέλσαι, quaſi inhærere ſignificās: edicit enim, ne bacula, quæ ad orbes data,
B ipſos, alterum ad ſuperiora, alterum ad inferiora compellunt, cutem tāgant; ſed, ſublimiora ip-
ſis orbium ſinibus inhæreant. Cornea verò accipi iuſſit ob firmitatem, vt, quùm induntur, vehe
menter inflexa rurſus dirigantur, & ad priſtinum habitum reducantur: neq; dubium eſt, & ſur-
ſum, & deorſum, orbes per hæc eatenus compelli, quatenus extenta in longitudinē procedent.

31 *Hæc, ſi rectè parentur, iuſtè intendent, tum pariter è regione, nec fractura aliquod tormentum ſentiet: nam, ſi quid exprimatur, partim ad pedem, partim ad femur tranſmittetur. Commodiùs autem bacula collocantur à talis hinc atque hinc, ne ſitum cruris impediant, & vt fractura benè oculis ſubijciatur & facilè curetur.*

Δικαίως id eſt iuſtè, dixi ab Hippocrate poni pro ἴσως id eſt æqualiter: ſed idem ſignificare vi-
debitur ὁμαλῶς id eſt æqualiter, & ἴσως id eſt pariter, quod proximè ſubijcitur. Verùm ἴσως in
partibus vnius rei accipitur, ſed ὁμαλῶς minimùm in duabus rebus. Nunc autem, quod inquit/
iuſtè intendet/ intelligendum eſt de intentione, quæ per duos orbes in contrarias partes adhibe
tur, & de corneis baculis in eos demiſſis: quod verò ſubdit/ pariter/ de ea intentione, quam ſin-
gula præſtant, puta orbis, qui à talis eſt, ſi per ſe æſtimetur, dein is, qui iuxta genu, poſt hæc ea
C pars, quæ à dextro baculo, dein, quæ à ſiniſtro.

32 *Nihil autem prohibet, ſi quis velit vel duo bacula ſuperiora inter ſe iungere, vel aliquid etiam ſuperinijcere, ſic tamen, vt, quod ſuperinijcitur, à fractura attollatur. Si orbes igitur leues, firmi, molles, ac noui ſuantur, & bacula rectè extendantur (ut iam propoſuimus) machinatio maximè idonea eſt: ſed, ſi quid horum non rectè habeat, oberit magis, quàm proficiet. Perpetuum autem eſt, alias etiam machinationes, vel rectè vel nullo modo, adhibendas eſſe: turpe enim eſt, & ab artificio plurimum abhorret, machinationibus utentem ipſa machinatione deſtitui.*

Quatuor erant bacula, ab vtraq; parte cruris duo, vnum ſuperiùs, alterum inferius. duo (inquit) quæ à ſuperiori parte ſunt, alligari inter ſe poſſunt, vt maneant recta, ne, dum magna vi curuantur inter ſe aduerſa, ad proxima loca conuertantur.

33 *Plerique tamen medicorum, fractura, ſeu integra cutis ſit, ſeu vulnus etiam acceſſerit, primis diebus
lana ſuccida medentur, neque id videtur ab arte alienum. Quicunque ſanè recentioribus fracturis proti
nus, vbi lintea non ſunt, coguntur lanam imponere, maxime venia digni ſunt: ſiquidem linteis exceptis
nihil eſt, quod multò commodiùs, quàm lana ſuper vitia hæc alligetur: ea vero copioſè danda eſt, tum be-
D nè carpta, non aſpera: pauca enim & mala, parum quoque proficit. Sed, qui uno die, aut altero uinciēdam
lanam cenſent: tertio autem, & quarto lintea inijcientes, tunc maximè adſtringunt, atque extendunt:
medicinalis artis ſunt ignari, atque admodum imprudentes. In vniuerſum enim omnia vulnera tertio
& quarto die minimè vexanda ſunt, omniſq́; opera ſpecilli fugienda eſt his diebus, & quibuſcunque alijs
vulnera recrudeſcunt. In ſumma enim vulnera pleraque tertio aut quarto die recrudeſcunt, tum quæ in-
flammatione, tum quæ ſordibus, grauiter excipiuntur: aut febrem inferunt: quo præcepto nullum aliud
tradi poteſt utilius. Nam quæ ſunt in medendi arte grauiſsima, quibus id non ſit commune? non enim
pertinet ad vlcera tantùm, ſed ad alios quoque morbos complures.*

Propoſitū auctoris eſt prauam emendare conſuetudinē medicorum, qui ſatiùs exiſtimabāt, non protinus à principio fractum membrum extendere, ſed primùm duobus aut tribus diebus lenientes, tertio aut quarto die à principio vim adhibere. Hippocrates verò curandi rationē docet huic maximè contrariam, nempè initio membrum extendendum eſſe, tertio & quarto die leniendum. Quod ſi, quæ hic ſcribuntur, ſingula conſideres, plana erunt, apertè enim loquitur.

34 *Niſi ſi quis dicat, alios quoque morbos eſſe vlcera, quod quodammodo veriſimile eſt.*

Veriſimile dixit ἐπιεικῶς, quaſi probabile : id autem propterea poſuit, quia nõ nulla à ratione prorſus abhorrent. Quo igitur argumento mouebitur, qui alios morbos vlcera eſſe affirmet? Morbi ſanè, qui dolorem afferũt, probabiliter admodum annumerari vlceribus poſſunt : indicaui enim dolorem inde oriri, & q; continuum ſoluatur, vbi ſecatur, extenditur, aut contunditur : & q; immoderatum incidat temperamentum. Atqui ſolutionem continui ad vlcus ſpectare, cuiuis manifeſtum eſt: ſed immoderato temperamento, vbi ſubita mutatio accidat, aliquam fieri continui ſolutionem, in opere de ſimplicium medicamentorum facultate demõſtrauimus. Calorem quidem conſtat penetrare, & quaſi exedere, quod continuum eſt : frigus item, quod vehemens eſt, cum ſubitò cogit, quæ ſoluta ſunt, aliquam creare ſolutionẽ, in eodem opere oſtẽſum eſt. Iuxta hoc igitur non ſolum probabile, ſed verum quoque erit, dolorem omnem ad vlcerum genus pertinere: at non æquè verè, atque id, quod propoſitum eſt, non tamen abſurdè, morbi omnes poterunt vlceris nomine appellari: quandoquidem cum pleriſque morbis dolor coniungitur, à quibus ſermo transferetur ad omnes, quùm ratione quis contendet totum corpus omnino, vel immoderato affici temperamento, vel contundi, extendi, aut euidenter ſecari: deinde conficiet à quolibet immoderato temperamento continuũ aliquid ſolui: id, quod, quãquam euidenter ſenſui non ſubijcitur, rationali tamen contemplatione verum eſſe comprobatur. hoc adeóq; magis accidit in ijs, quæ extenduntur, contunduntur, & comprimuntur : hæc ſiquidem proxime accedunt ad ea, quæ diuelluntur, quæ res continui ſolutio eſt.

35 *Sæpenumero alij alijs germani ſunt.*

Quos cõſueuimus ſimiles dicere, cõiunctos, aut cognatos, Hippocrates ſolet appellare germanos: quo vocabulo ſummã rerum coniunctionẽ cõſortiumq; ſignificat : nam, cùm multi inter ſe cognati ſint, nulli magis propriè cognati dicuntur, q̃ germani. Eos igitur, qui maximè cõiuncti ſunt, quaſi eandem coniunctionem habeant, quam germani, eo verbo nuncupat.

36 *Quicunque verò exiſtimant lana vtendum eſſe, donec ad ſeptimum diem ventum fuerit, dein extendendum, dirigendum, & faſcijs vinciendum, non ita videntur imprudentes: tunc enim inflammationis impetus conquieuit: atque oſſa ab his diebus laxantur, & facile tractari poſſunt. Hæc tamen curatione longè melior eſt, quæ à principio vinculum adhibet, ſub qua ſeptimus dies membrum exhibet ex toto alligandis ferulis idoneum : quod ſub hac multò poſterius contingit.*

Illis in ſuperiori ſermone reprehenſis, qui tertio, aut quarto die adhiberent vinculum fracturæ accommodatum, ad eos nunc tranſit, qui poſt ſeptimum diem ad id veniunt, quos minùs errare indicat, vt qui partes extendant non ita inflammatas : ſed, qui tertio aut quarto die id efficiunt, quo tempore inflammatio, quùm maximè, vigeat, lenientibus eget, eos in non mediocri errore verſari oſtendit.

37 *Alia etiamnum affert incommoda, quæ omnia perſequi longum eſſet.*

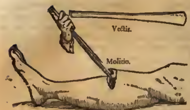
Longitudinis tẽporis accuſauit eam curationem, quæ non niſi poſt ſeptimum diem vinculo vtitur fracturis accommodato : nũc ſubdit, in alia quoq; cõpellere incommoda, quę, ne multus ſit, omittit. Nos ſatiùs ducimus ea ſubijcere, moti ab ijs, q̃ in ſuperioribus demõſtrauimus. Vbi fractura mediocris ſit, partes ſub hac vinciẽdi ratione tumidiores fiunt, vt ſuprà ẽt oſtẽdimus : quod ſi os aſperius & grauius perfringatur, periculũ quoq; eſt in eo caſu, ne corrũpatur, ſi vinculũ, quod ad fracturas pertinet, dum trãſeat ſeptimus dies, differatur. hoc enim iubet à primo adhiberi, quoniam in vtramq; partem à fractura exprimit ſuperãtem ſanguinem, qui, ſi diutiùs ibi ſubſiſtat : non nunquam efficit, vt oſſa vitioſa ſanie plurimùm irrigata corrumpantur. H

38 *Quibus oſſa fracta & cute excedentia reſtitui nequeunt, hoc modo in ſuam ſedem collocantur.*

Solent græci, qui Aſiam incolunt, vſurpare verbum καταστῆσαι, vt ſignificent in ſuam ſedem collocare: vnde mihi videtur Hippocrates ducere nomen καταστάσιος per σ tertiam ſyllabam ſcribens, ſic, vt idem ſignificet, quod καθίδρυσις, quod vocabulum nihil aliud ſibi vult, quàm aliquid in ſuam ſedem collocare, quam rem κατάστασιν dixit. Malè igitur ſcribunt non nulli κατάτασιν abſque σ, non enim per intentionem, quam κατάτασις notat, ſed & per impulſum, nudata oſſa in ſuum locum reconduntur.

39 *Ferramẽta facere oportet ad ſimilitudinem vectiũ, quibus in lapidicinis vtuntur, latiora ex vna parte, anguſtiora ex altera: quæ terna habeantur, aut etiam plura, vt ſemper adijci aptiſſima poſſint. quibus demiſſis oſſa eodem penè momento, quo intenduntur, impellenda ſunt. Innitantur autem ab imo, inferiori oſſi, à ſummo, ſuperiori: atque (vt uno uerbo dicam) non aliter, quàm ſi uectis ad lapidem uel lignũ fortiter impellendũ admoueatur. ſint autem ferramenta quantum fieri poteſt firmiſſima, ne flectantur. Hæc itaque curatio maximũ momentum habet, ſi ferramenta idonea ſint, & impulſus conueniens adhibeatur.*

Conſtat

A

Conſtat fabricanda eſſe ferramẽta ad figuram vectium, quibus in lapidicinis vtuntur, non tamen æquè magna, cùm, quæ ad impellenda oſſa adhibentur, ab ijs non abhorreant, quæ ad vrgendos dentes comparantur. Verùm ad oſſa impellenda parari multa debent, quorum alia alijs pleniora, vel tenuiora ſint, vel minora, ab extrema parte, qua maximè ſuum effectum præſtant: ſed qua via vti eiſdem ferramentis conueniat, Hippocrates ipſe euidenter declarat. Si quis eius verba non intelligit, alia expoſitione, aut interpretatione non indiget, ſed oculorum ſenſu: quædam enim res natura tales ſunt, vt aliqui nec diſcere, nec doceri eas poſſint, niſi in conſpectum adducantur.

40 B *Ex vniuerſis enim machinationibus, quæ ab hominibus excogitata ſunt, hæ tres ſunt omnium valentiſſima, axis verſatio, impulſus per vectem, & cuneus adactus: namque homines ſine aliquo vno, vel ſine omnibus, nullum opus, quod maximam vim poſtulet, perficiunt: quare nõ paruifaciendus eſt impulſus hic: ſiquidem oſſa, vel hac via, vel nulla alia, reconduntur. Sed ſi id os, quod ſuper alterum excedit, vecti idoneum locum non præſtet: ſitq́; ita acutum, vt vectẽ effugiat: ſcalpro excauandum, donec vecti locus fiat, cui firmiter hæreat. Impellere autem oportet, atque extendere eodem die, vel poſtridie, ſed non tertio: quarto verò, vel quinto minimè: nam, ſi his diebus laceſſita oſſa nequeant in ſuam ſedem reuerti, inflammatio ſuperueniet, ac nihilo minus etiam, vbi reſtituantur.*

Axes nuncupantur ab Hippocrate vocabulo ὄνῳ & ὀνίσκῳ. Horum itaq; verſationem ait validiſſimam eſſe, ſicut & vectis impulſum, & cunei admotionem, quam vocat σφήνωσιν, quæ lignorum per cuneos diductionem, diuiſionemq́; ſignificat.

41 *Atqui multò magis neruorum diſtentio excitabitur, ſi" os reſtituatur, quàm ſi reſtitui nequeat: quod* A.E.4. f.52. b f.3. f.483. B *quidem ignorare non oportet: nam, ſi condito oſſe neruorum diſtentio ſuperueniat, in anguſto ſpes eſt: præſtat autem iterum expellere, ſi poteſt citra moleſtiam fieri.*

C Cauſam, quamobrem his omnibus vitijs inflammatio accedat, vbi oſſa condantur, ipſe deinceps omnem perſequitur, ſemel ipſam explicaſſe contentus, non ſecus atque alia multa, quæ in medicina maximum pondus habent, vt, qui transferendum nobis ſermonem cenſeat ad cætera eiuſdem naturæ omnia. Ecce tibi adſcribam eius verba, quibus vniuerſum hoc, quod ad multa ſingularia pertinet, exponit,

42 *Neque enim ijs, quæ iuſto laxiora ſunt, neruorũ diſtentio aut rigor ſupernaſcitur, ſed ijs, quæ ultra debitũ intenduntur. Quod ad hunc locum attinet, propoſitis diebus irritare nõ cõuenit, ſed operam dare, ut ulcus quàm minimè inflammatione tentetur, & quàm maximè ſuppuret: atque ubi ſeptem dies, uel paulo plures trãſierint, ſi febris non ſit, atque ulcus inflammatione uacet, tunc minus prohibemur eniti ad reponendum, ubi nos cõpotes fieri poſſe non deſperemus, quoniã ſine effectus ſpe non conuenit & ſibi & alteri moleſtiam afferre. Ergo, ſi oſſa in ſuam ſedem collocentur, quæ curatio admonenda ſit, iam declaratum eſt, ſiue abſceſſura credamus, ſiue non. Quod ſi abſceſſura eſſe videantur (vt dixi) faſciæ in omnibus his ordiri à medijs debent, plerunque, quemadmodum illæ, quæ primæ circũdantur, in utramque partẽ attractæ.*

Oſtenſum eſt in libro de motu muſculorum, ſingulos muſculos ſuo munere fungi, vbi verſus D ſuum initium contrahuntur: quæ res, quando inuitis nobis accidit ob inflammationis magnitudinem, nerui diſtenduntur. Cur igitur, ſi reponantur oſſa, quę fracta aut luxata inter ſe ceſſerũt, muſculorum diſtentio ſequitur? Quæſtio ex eo præſertim diluitur, quod membrum redditur breuius, quùm fractum vel luxatum os cute excedit: ſed poſtquam in ſuum locũ repoſita ſunt, quę nudata erant, ſuam longitudinem recipiunt: in quo caſu coguntur muſculi, quos inflammatio exercet, vnà cum toto membro diſtendi. Duobus igitur modis diſtenduntur, & ſub inflammatione, & nunc, quùm ad priſtinam longitudinem reuertunt.

43 *Attendenda inſuper eſt figura vlceris, ne ſub vinculo hiet, ac diuaricetur.*

Translatione vſus duo hæc verba vſurpat, hiare ſcilicet, quod χήρισθαι dixit, ducto quidẽ verbo à labijs oris: & diuaricari, quod ἐκπεπλίχθαι. à cruribus plurimùm inter ſe diductis: diducta enim crura diuaricata dicimus; labia verò, quùm ſine motu maxillæ inter ſe diſtant, hiantia: namq;, vbi os ſic aperitur, vt labia non coeant, dentes verò inter ſe committantur, hiare dicitur. Cauet autẽ, ne oræ vulneris diductæ vinciantur: vult enim eas contrahi cutis partibus ſuum ſitum recipientibus: quandoquidem ſubiectum muſculorum vlcus hac via minimè cõprimetur, & maximè tegetur. ſcire enim licet, quæcunq; cute cõteguntur, hac eadẽ delectari, nihilq́; nu-

dari innocenter. At quid mirum eſt, ſi ea, quibus cutis proprium, atq; innatum velamentum eſt, E
ſemper velamento gaudent innato, cęteriſq; omnibus læduntur? Equidem, quùm nihil ex cute
præciderem, ſed eam ab vlterioribus partibus ſuper locum inducerem, à quo detracta erat, ag-
glutinatam vidi, & (quod magis admiratione dignũ eſt) quùm locus iam nigritie occuparetur.
Illud item longè admirabilius, ꝙ non modò adoleſcentibus, ſed ſenibus non paucis, cutem ita
detractam protinus, vbi in plaga nigreſceret, ſæpè agglutinaui. At nuda caro, ſi ſine cute relin-
quatur, ægrè ad cicatricem perducitur, præterquàm ꝙ morſum omnino ſentit, & ſordida reddi
tur: medicamenta enim, quæ inflãmationem coercent ac leniũt, cuiuſmodi eſt, quod τράγυρον,
& quod τετραφάρμακον nuncupatur, affectã partem ab inflãmatione tuẽtur, ſed vlcus ſordidum
efficiunt: quæ verò vlcus purgant, ob detergendi facultatẽ mordent. Sed, vbi pars, à qua detra-
cta cutis eſt, eadem contegatur, nulli eiuſmodi noxæ patet: quod ſimile eſt, atq; vbi puſtulæ ſub
varijs cauſis ortæ in tumorem aſſurgunt, & interdum grauem afferũt dolorem: acuta enim acu
(vt noſti) eas aperio, vt exitum habeãt, collectoq; ibi humore leuiter expreſſo, ſuperiectam cu-
tẽ relinquo. Hæ deinde iterum implentur præcluſo foramine, impletæq; eodẽ modo aperiũtur:
humore expreſſo cutis ad carnẽ compellitur, ſeruaturq;, dum quod ſub ea exulceratũ eſt, ad ci-
catricem perueniat. Hæc dixiſſe volui, vt apertè oſtenderem vlcus quodlibet innata cute con- F
tegendum eſſe. hic autem nõ quodcunque tractatur, ſed quod altè penitus inſedit, quùm caro
tota ab oſſibus diſcuſſa ſit: non enim cute excederent, niſi priùs vniuerſam carnem incidiſſent.
Hanc igitur melius eſt proxima cute velari: namq;, vbi nuda ſit, contactu medicamentorũ, qui-
bus nutritur, ſi oleum accipiant, & vlcus mitius reddant, ſordida euadit: ſin purgent ſordem, &
detergendi vim habeant, morſum ſentit. At, vbi iniecta medicamenta, per cutem, ſuam facul-
tatem carni exulceratę impartiant, nulla ipſorum particula penetrante, proderunt quidem, ſed
nullum afferent ex ſuperioribus incommodis. Iure igitur Hippocrates magni momenti exiſti-
mat oras huiuſmodi vlcerũ contrahi, id, quod benè vtique cedet, ſi diligenter figura vlceris ani
maduertatur: ſi vna enim ora in alterum latus inclinetur, faſcia inde orſa ad contrarium cõuer-
tenda eſt: ſi pariter in vtrunque, media primò inijci debet, atque oræ vulneris inter ſe cõmitti.

44 *Faſcia commodè quibuſdam à dextrà parte attrahitur, quibuſdam à ſiniſtra, alijs in vtramque par-
tem ducitur. Quæcunque autem oſſa reuerti in ſuam ſedem non potuerunt, hæc ſcire licet abſceſſura eſſe,
non ſecus etiam ea, quæ ex toto carne ſunt nudata: nudatur autem quibuſdam pars ſuperior, pleriſque ve
ro emoritur caro, quæ circa fracturam eſt.* G

Συ τρόφως dixit, vt cõmodè ſignificaret, inutili translatione vſus: quod mihi libuit notaſſe,
quãdoquidem eloquentiſſimus quiſq; trãſlationem vſurpat, vt rẽ apertiùs declarans exponat.

45 *Oſſa quædam ſub fractura diuturna alijs putreſcunt, alijs minimè: & quibuſdam grauius, quibuſdam
leuiùs: tum modo grandia, modò exigua oſſa infeſtantur. Ob hæc igitur, quæ poſita ſunt, non licet vno ver
bo explicare, quo tempore abſceſſura ſint: non nulla enim, & quòd exigua ſunt, & quòd in ſummo conti-
nentur, celeriùs excidunt: non nulla non excidunt, ſed arefacta & putria ſquamam remittunt: præter
hæc multum curatio alia ab alia differt. Ferè tamen oſſa illis celerrimè abſcedunt, in quibus celerrimè
pus apparet, & celerrimè etiam atque optimè caro increſcit: caro enim, quæ in vitiata parte ſuccreſcit,
plerunque os attollit. Ambitus ergo totius oſſis, ſi quadraginta diebus abſcedit, optimè abſcedet, quùm
non nulla vſque ad ſexageſimum perueniant. Rariora quidem oſſa maturiùs abſcedunt, firmiora ſeriùs,
alia, quæ minora ſunt intra tempus multo breuius, atque alia aliter.*

— Oſſa, q̃ putreſcunt σφακελίζειν dixit, verbo ducto à noĩe σφακελου: nominant aũt quæcunq; cor
rupta ſunt, σαπρα, idq; nõ rectè: q̃cunq; n. & vetuſta, & diuturna ſunt, ab ipſo dicuntur σαπρά.

46 *His autẽ de cauſis os præcidendum eſt. Si reſtitui nequit, & parùm quid excedere videatur, abſcinde- H
re hoc licet: ſi noxiũ ſit, & carnẽ aliqua ex parte vulneret, ac moleſtiam afferat, nudatumq; ſit, hoc quoq;
abſcindendum eſt. Reliqua verò non multum refert, præcidantur necne: ſcire enim certum licet oſſa, quæ
carne nudata ſunt ex toto, & arida, omnia penitus abſceſſura: ea verò præcidi non oportet, à quibus ſqua
ma reſoluenda eſt, ex propoſitis autem indicijs, coniiciendum eſt, quæ penitus abſceſſura ſint. Ad horũ cu-
rationẽ pannis vtendum eſt, ac vini perfuſione, ſicut antè indicauimus in oſſibus, quæ abſceſſura ſunt: ca
uendumq; ne frigida aliqua re à principio perfundantur: nam periculum eſt, ne cũ febre grauis horror ſe
quatur, neve neruorum diſtentio ſuperueniat: nam frigida ſemper neruorum diſtentionem afferunt, præ-
ſertim vlceribus. Illud item ignorare non oportet, quòd membra, in quibus utraque oſſa comminuta ſunt,
dũ inter ſe cedentia curãtur: & ea quibus fragmentũ à toto oſſis ambitu recedit: neceſſe eſt breuiora fiãt.*

Cauſas appellauit προφάσεις, patet aũt ab eo hic quoq; ſic vocari, nõ falſas, ſed veras cauſas.
vniuerſus autem ſermo de oſſibus putribus planus eſt, quùm imperat, vt id ex ipſis pręcidatur,
quod in cauſa eſt, cur non condantur, vt quod proximam carnem pungit, atque (vt ipſe ait) mo
leſtiã affert, hoc eſt, cum perturbatione, atq; tormento reponitur. Addit inſuper futurum prorſ-
ſus, vt ea oſſa abſcedant, quæ nudata protinus reſtituta non fuerunt ad hæc, quæ inaruerunt.

Quibus

47 A *Quibus femoris vel humeri os exceſſit, ferè non euadunt, ſunt enim oſſa hæc grandia, & medulloſa: adde, quòd multa ac magna ſimul lacerentur, nerui ſcilicet, muſculi, ac venæ. Quòd ſi reponantur, ſolet neruorum diſtentio ſuperuenire: ſi non reponantur, acutæ, biliosæq́; febres cum ſingultu, ac nigritie. Non minus euadunt, quibus nec reponimus, nec reponere tentamus: magis adhuc euadunt, quibus inferior pars oſſis, quàm quibus ſuperior exceſſit. Euadere etiam poſſunt, quibus reponuntur, rarò tamen: multum enim curatio, multumq́; natura corporis, alia ab alia diſtat, quod ad facilè ferendum attinet. multum quoq; refert, an ab exteriori humeri femorisúe parte oſſa exceſſerint: multæ enim & grandes venæ per interiorem partem feruntur, quarum non nulla vulnerata hominem iugulant: per exteriorem verò pauciores intendunt. In eiuſmodi igitur caſibus, periculi meminiſſe oportet, quod propriè circumſtat, idq́; in tempore prædicere. Quòd ſi reſtituere cogaris, ſperesq́; te id aſſequuturum, neq; oſſa nimium inter ſe ceſſerint, neq; muſculi contracti ſint (conſueuerunt enim ad ſuum initium recurrere) hæc quoq; per vectem impellendo, extendendoq; in ſuam ſedem reponito.*

Conſtat, quibus oſſa hæc nudantur, non tam oſſium, quàm muſculorum, neruorum, arteriarum, ac venarum magnitudine periclitari: ad hæc, quoniam propiora ſunt neruorũ muſcu-B lorumq; initijs. diximus autem in opere de muſculis, vbi oſſa inter ſe ceſſerint, eos facilè in ſe ipſos contrahi, id quod ſæpiùs adduximus. Cætera, ſi animum adiungas, in aperto ſunt.

48 *Vbi reſtituantur, ″ veratrum molle potui dandum eſt eodem die, ſi eodem die reſtituuntur, alioquin ne tentare quidem oportet: vlcus vero curandum eſt, non aliter, quàm caluariæ oſſa, vbi comminuuntur. nihil frigidum imponendum, à cibo penitus abſtinendum.*

A.l.4 f.5.c.2. c.2.f.483.

Incertum eſt, quid ſibi velit / molle/. patet autem, vel qualitatem potionis, vel modum, ſignificare: nemo autem de modo exiguo, molle, propriè dictum exiſtimaret: nec qua ratione Hippocrates præparari ipſum velit, facilè intelligitur. Nos ſanè radiculam ex oxymelle interdum dedimus, in quam veratri radicum ſurculi duntaxat per totum diem ac noctẽ fuiſſent infixi. Huiuſmodi autem purgatio per veratrum leuior eſt. Ipſa autem res comprehendi ſanè non poteſt, quùm non adiecerit, quo pacto dari debeat: ſcimus enim & veteres medicos, & iuniores, & qui inter hos ſunt, ſumendi veratri varias rationes prodidiſſe.

49 C *Si homo naturaliter amara bile redundat, ſuſtineri debet potione aquæ, cui oxyglycis odorati paulum aſperſum fuerit: ſed, ſi amara bile non redundet, contentus ſit aquæ potu. Siquidem continenti febre laboret, non minus quatuordecim diebus hoc victu vtatur: ſin febre vacet, ſeptem.*

Contrariam huic ſcripturam habet Artemidorus, qui Capito cognominatus eſt, volens, vbi amara bilis non ſuperet, dandum oxyglyces: vbi ſuperet, aquam. Scripſit autem hoc modo: Si homo naturaliter amara bile non redundet, ſuſtineri debet potione aquæ, cui oxyglycis odorati paulum aſperſum fuerit: ſed, ſi amara bile redundet, contentus ſit aquæ potu. Quidam alij cum Artemidoro ſcripturam hanc ſuperiori prępoſitam habent: quanquam in libro de ratione victus in morbis acutis Artemidorus ipſe eum locum, vbi Hippocrates agit de potione aquæ, ita ſcribit: Alioquin, nec ſitim tollit, ſed amara efficitur: bilioſis enim naturaliter bilem facit, & præcordijs aliena eſt: infeſtiſſima verò eſt, potiſſimumq; bilem facit, & vires conuellit, cùm inani corpore aſſumitur. Qui locus, quum à quibuſdam ita ſcribatur / bilem enim naturaliter facit, & præcordijs aliena eſt / Artemidorus ipſe priori ſcripturæ potiùs ſubſcripſit, in qua adijcitur / bilioſis /, atq; ita legit / bilioſis enim naturaliter bilem facit / volẽs aquam nõ ſimpliciter cuilibet, ſed bilioſis duntaxat, bilem facere. Quo pacto igitur nunc dat D aquã bibere, quibus amara bilis abundat, niſi fortè ſi exiſtimat amara bile redundantes, quos Hippocrates vocat πικροχόλους, alios eſſe, atque bilioſos: ſed nemo eſt, qui neſciat illos vocari πικροχόλους, in quibus amara bilis redundat: namq; altera bilis, quæ nigra conſpicitur, acida eſt: quæ verò pallida, & flaua, amara. Pater autem ob vitia, quibus languens detinetur, vinum remoueri: ſi quis autẽ amara bile naturaliter redundet, quum ab aquæ potione plurimùm lędatur, quemadmodum dictũ eſt in opere de ratione victus in morbis acutis, huic tantùm permittit dari paululum omnino oxylycis, quã miſturam nominant etiã ἀπόμελι. Eligit autẽ id, quod dulce eſt, ne tentet partes neruoſas. nam, qđ magis acidũ eſt, magis nocet, ac pręſertim, vbi ex melle cõſtat & aceto, non ex fauis, vt ſuprà indicauimus: quo modo in Hellade quidẽ, atq; Eli potiſſimũ cõponitur. Nos in alijs regionibus ex fauis cõficimus, acetũ melli adijcientes, poſt hæc incoquentes, donec eorũ qualitates in vnitatẽ coierint, atq; aceti vis frangatur.

c.l.1.c.40.f. 155.a.

Deinde paulatim pro ratione ad quemlibet victum reuertatur. Quibus item recondita oſſa non fue-
50 *rint, eadem purgatio conuenit: eodem modo vulnus nutriendum, & eadem abſtinentia ſeruanda: pars item corporis, quæ tumida eſt, extendi non debet, ſed contrahi potiùs, vt ſpatium in vlcere laxius ſit. Oſſa autem longiori tempore abſcedunt, quemadmodum ſuprà dictum eſt. Cauere autem hæc oportet,*

præſertim, ſi bella cautio eſt: ſiquidem ſpes in anguſto eſt, & pericula multa circunſtant: atque vbi oſſa non reponantur, medicus videtur arte deſtitus: vbi reponantur, homo ad interitum magis præcipitatur, quàm liberetur. E

Anteà quoque diximus quamlibet victus rationem, quæ exquiſitæ contraria eſt, ab Hippocrate φαῦλον nuncupari.

51. *Vbi oſſa genu vel toto loco mota ſunt, vel paulum exceſſerunt, caſus multo mitior eſt, quàm vbi ea, quæ in cubito ſunt, vel toto loco mouentur, vel paulum excedunt.*

Quùm oſſa toto loco mouentur ὀλισθήματα dicit, quùm paulum excidunt διαχωρήματα. mitiorem verò caſum εὐηθέστερον appellauit, iuxta propriam ſignificationem verbi εὐήθης, quo ſignificatur bonos habens mores. nam, ſi ſtolidus græcè vocatur εὐήθης, ſimiliter dicitur, atq; γλυκεῖα & καλλεία. γλυκεῖαν quidem vocant ſuem, vbi dijs immolatur, † vt blandè rem appellent: καλλείαν verò ſimiam: nam ab hoc quoq; vocabulo cauent, quod teſtatur Callimachus quùm ait, A vocabulo feræ per horam caueto.

† vt pulchro nomine (ſecundũ figurã, quã Græci εὐφημία dicitur) rem appellent.

52 *Nam pro magnitudine tenuior eſt articulus femoris, quàm humeri.* F

Commiſſura genu duobus oſſibus continetur inter ſe commiſſis, femoris ſcilicet, ac tibiæ. ſed, ſicut in cæteris commiſſuris neceſſe eſt quoddam cauum eſſe, in quod ſe inſerat caput oſſis, quod recipitur, atque ipſum caput rotundum eſſe, vt promptè facileq; in cauum conijciatur: ita etiam in commiſſura genu, extremum quidem femur inſinuatur, tibiæ verò caput recipit. nam, quùm hæc femori ſubiecta ſit, duo eius tubercula, duobus cauis admittit reſpondentibus, quæ media aptè diſtinguuntur cartilagine quadam neruoſa. Meritò igitur Hippocrates ex oſſibus, quæ inter ſe committuntur, articulum vocat, non id, quod proximum proceſſum accipit, ſed, quod in cauo recipitur. nunc autem inquit/ tenuior eſt articulus femoris, quàm humeri/, quoniam, vbi articulus hic, id eſt imum femoris caput, cum tibia cõmittitur, tenuior eſt, hoc eſt, minùs tumet: non tamen ſimpliciter eſt minor humero, quà cum cubito coniungitur, ſed ſi pro portione æſtimetur. nam, ſi imum femoris caput magnitudini femoris reſpõderet, longè maius eſſet: ſed res aliter habet, multò enim maius eſt femoris os, quàm humeri: imum verò femur paulò maius eſt, quàm imus humerus. G

53 *Atque hic vnus iuſtam naturam habet, tamq; rotundam.*

Femoris articulus, qui in genu eſt, ſolus, inquit, iuſtam naturam habet. Conſtat autem (vt ſæpe numerò indicauimus) iuſtum ab ipſo intelligi, quod æquale eſt. Si ſcrutemur itaq; diligenter, qua ratione dicat hunc vnum naturam æqualem habere, inueniemus nullas in eo partes excedere, quùm omnes inter ſe ſimiles ſint, quumq; vnam tantùm commiſſuram habeant. Igitur, quia femur ea parte in duos rotundos proceſſus finitur æqualis magnitudinis ac figuræ, qui in duos tibiæ ſinus æquales conijciuntur: & quia vtrunque extremum, femoris ſcilicet ac tibiæ, ſitum eſt è regione totius oſſis: ea de cauſa iure quis dicet articulum hunc iuſtam naturam habere. ſuperius enim femoris caput, quod cum coxa committitur, neq; è regione femoris eſt, ſiquidem videtur in interiorem partem proiectum: neq; magnitudini eius reſpondet, cùm multo plenius ſit femur, quàm humerus, ac nihilo minus ſummum caput humeri longè minus ſit, quàm femoris: at neq; ipſum humeri caput è regione humeri ſitum eſt. Quòd ſi cæteras ſpectes commiſſuras, nullam inuenies habere omnem æqualitatẽ, quam in genu propoſuimus. Ac, non longè abieris, extrema tibia, quæ ſuræ iuncta, cum talo committitur, neq; appendices, neq; ſinus habet oſſibus reſpondentes: neceſſe enim fuit, ſi ita ſe habere debuit, H quemadmodum tibia longè craſſior eſt, quàm ſura, ſic eius appendicem & ab interiori parte commiſſuræ, qua caua eſt, & ab exteriori, qua gibba, maiorem eſſe. ſed res aliter habet. quin & ipſe talus non ſimplicem figuram repræſentat, quà committitur, ſed variam, parteſque habet plurimum inter ſe differentes. Inuenies autem ab his non abhorrere commiſſuram cubiti, & radij cum manu. Quòd ſi omnia perſequi velim, cogar longiùs labi, & multò magis, ſi cæterorum articulorum omnium naturam exponam, vt maxillæ vertebrarum, & oſſis quod latum appellatur. ſatius igitur duxi rem ſummatim, breuique ſermone complectens ad alia tranſire. is ſermo ſic habet. De natura omnium oſſium ſcriptus eſt à nobis liber vnus, vbi vniuſcuiuſq; magnitudinem, figuram, commiſſuramq; explicauimus: quem, ſi quis præ manibus habeat, inueniet verè hoc loco propoſitum eſſe, inter commiſſuras omnes, ſolam, quæ in genu eſt, ad vnguem iuſtam eſſe.

54 *Humeri autem articulus magnus eſt, & plures receſſus habet.*

Quùm propoſitum ipſi fuerit genu & cubiti cõmiſſuram inter ſe cõferre: quumque oſtenderit caſus genu mitiores eſſe, quàm cubiti: hanc rem conficere volens, dixit/ nam pro magnitudine

A gnitudine tenuior eſt articulus femoris, quàm humeri/, & inſuper adiecit/ atq; hic iuſtam na-
turam habet./ Quod abundè fuiſſet, ſi genu cum cubiti commiſſura duntaxat cõparaſſet: ſed
quoniam orationi adijcit / vnus/, quùm inquit/ atq; hic vnus iuſtam naturam habet/, cogitur
articulorum omnium naturam referre: quã nullus ſimplicem habet, ſed tum figuræ ac magni-
tudinis inæqualis, tum partium diſſimilium. Nunc igitur, quùm ad cubiti cõmiſſuram veniat,
oſtendatq; partes eius diſſimiles eſſe & inæquales, nos quoq; verba eius ſequuti, quæ propo-
nuntur, ſingula explicabimus. Magnum ergo eſſe inquit humeri caput in cubiti commiſſura,
idq; non immeritò: lateſcit enim hac parte, pluraq; habet capita inæqualia, quę κονδύλας grę-
cè dicunt. at nullum eorum cauo recipitur, quemadmodũ euenit in genu, niſi gibbum quod-
dam, quod inter ea medium eſt, & trochleæ imaginem reprę ſentat: quùm ex magnis tubercu-
lis humeri, quod interius eſt, cum nullo oſſe coniungatur: quod ab exteriori parte eſt, commit
tatur cum radio, in ſummum eius ſinum conie ctum. Hactenus humerum videmus excipi cu-
bito ac radio. ſed alio rurſus modo humerus cubiti proceſſus excipit, cùm ab vtraque parte
quantum ſatis eſt, ſinuetur, minus quidem à priori, magis à poſteriori, quùm & cubiti proceſ-
ſus, quos à roſtri ſimilitudine græci, & fœminino genere κορώνας, & neutro κόρωνα vocant, nõ
B ſint æquè magni, quiq; à poſteriori parte eſt, maior ſit. Quocirca cubiti cõmiſſura varia & in-
æqualis eſt, ac diſſimilium partium: atq; ob hanc cauſam rectè ait Hippocrates, iuſtum eſſe ar-
ticulum in genu, in cubito nõ item. Sed cur dixit/ & plures receſſus habet/: an eo quia voluit
cubitum cum genu conferre? ſunt enim in genu duo receſſus tibiæ duntaxat, ſicut & duo fe-
moris tubercula: ſed in cubiti commiſſura vnus eſt magnus cubiti receſſus, qui duobus pro-
ceſſibus terminatur, vno quidem breuiori à priori parte, à poſteriori altero magis oblongo.
ipſe autem humerus duobus receſſibus excauatur quaſi foueis quibuſdam, in quos conijci di
ximus cubiti proceſſus: exculptus item eſt alio receſſu, qui medius trochleam reprę ſentat.

55 *Ad hæc oſſium cruris longitudo ſimilis eſt, ſed quod ab exteriori parte eſt, paululum excedit, idq;*
non eſt animaduerſione dignum, nihilq; magni momenti prohibet: ab hoc oritur exterior chorda, quæ
iuxta poplitem ſita eſt.

Paulo maius eſſe ait exterius os, quod περόνην id eſt ſuram dicunt: quod & in ſuperioribus
iam poſuit, cum ſimplicis fracturæ cruris curationem tradidit. nos autem, quod eo loco dixi-
C mus, nunc etiam repetimus, ima parte ſuram tibia longiorem eſſe, à genu autem magis dicen-
dum eſt tibiam eſſe longiorem. non enim coniungitur femur cum ſura, verum (vt paulò antè
diximus) caput ſuræ, quod ab exteriori parte eſt in cauo tibiæ, ab eadem parte recipitur. Sed
qua de cauſa dixerit à ſura nihil, quod magni momenti ſit, prohiberi, manifeſtum eſt ijs, qui
librum de vſu partium legerint: vbi oſtẽdimus in omnium articulorum ſabricatione duplex
fuiſſe conſilium, nempè, vt permittat membrum ſine impedimento ſuos vſus præſtare, pro-
hibeatq; (quod Hippocrates dixit κωλύει) ne ſuo loco oſſa moueantur. vt permittat quidem
membrum ſuos vſus præſtare, efficiunt & caua in ſummo exiſtentia, & ligamenta laxa: ſtabi-
lem commiſſuram reddunt caua admodum ſinuata, altioreſq; oras habentia, tum firmioris na
turæ ligamenta breuioraq;, ad hęc robuſtę chordę valenteſq;, cingentes commiſſuram à par-
te exteriori. Sura igitur ad firmitatem commiſſuræ genu nihil confert, niſi paululum quid: id
quod expreſſit his verbis / ab hoc oritur chorda, quæ iuxta poplitem ſita eſt/. Ad eius autem
exquiſitam cognitionem non debes expectare, dum corpus incidatur, cùm in omnibus gra-
cilibus euidenter quoq; ſe oſtendat ante corporis ſectionem. At quamobrem chordas, id eſt,
extremos muſculos, cùm in neruos degenerant, τένοντας vocet, ſępenumerò declarauimus.
D Chorda hæc ab exteriori parte poplitis ſita, ab eadem commiſſuram quoque adſtringendo ad
huius partis firmitatem conducit, prohibetque, ne femur in eam prorumpat.

56 *Sed brachij oſſa inæqualia ſunt, quodq; breuius eſt, multo plenius eſt: quod tenuius, plurimum vl-*
tra articulum fertur, atque excedit.

Inæqualia dixit brachij oſſa, non ꝙ cum crure hæc conferat, quaſi crus inæqualia oſſa non
habeat, quippe quùm in eo poſuerit longius eſſe, quod ab exteriori ſitum eſt: ſed, quod exte-
rius os tibiam excedat, minimum tamen, cubitus verò plurimũ. nam, ſi diligẽter ſumma pars
cruris inſpiciatur, ſura videtur paulo minor q̃ tibia, eademq; in imo crure apertè longior con
ſpicitur. Ergo, quia ſura in ſumma parte paulo minor eſt, præ vt in ima excedit, cubitus autẽ
tota ſua eminentia radium excedit, idcirco dixit, vltra articulum ferri, articulũ nominans vel
cõmiſſuram vniuerſam, vel extremum humeri, quod cauo cubiti C literam referẽti inſeritur.

57 *Neruis item illigatur, qua parte oſſa inter ſe coniunguntur.*

Ligamenta nunc neruos appellat, vbiq; autem eos ita vocat: lata verò ligamenta, & quaſi
membranas circa commiſſuram, nominari neruos patebit ex ijs, quæ proximè ſubijcit: ſed &
abſq;

abſq; illis euidentiſſimum eſt, nullum ex ijs, qui propriè nerui nominantur, ad os pertinere: E
hoc ſiquidem proprium eſt ligamentorum, ac propterea chordarum, quùm hæ naturam ha-
beant mixtam ex neruis ac ligamentis. Hæc autem omnia abſolutè tradita ſunt à nobis in li-
bro de motu muſculorum. Sed nunc ad id veniendum eſt, quod in propoſitis verbis exequi-
tur. Illigatur (inquit) id cubiti, quod excedit, id eſt, eminentia cubiti, ligamentis cõmiſſuram
comprehendentibus, qua parte oſſa inter ſe iunguntur, cubitus ſcilicet & radius. quod idcir-
co protulit, quia vltra hunc locum, totum id, quod in poſteriorem proiectũ eſt, carnis eſt ex-
pers, neque ligamentis commiſſuræ aliquo modo comprehenditur: ipſi enim innectitur la-
teſcens chorda muſculi illius, qui cubiti commiſſuram extendit.

58 *Pluribus autem neruis ad humerum alligatur id os, quod tenuius eſt, quàm quod craſſius. Natura igi-
tur horum articulorum, atque oſſium talis eſt.*

Ex his verbis colligi diximus totius commiſſuræ ligamenta νεῦρα, id eſt neruos, ab Hippo-
crate nominari, quæ quidem ab imo humero orta, ſummo cubito ac radio ea parte innectun-
tur. euenit enim in omni commiſſura, vt lata ligamenta, quæ ipſam comprehendunt, ita com- F
munia ſint oſſium, quæ inter ſe committuntur, vt craſſæ membranæ videantur. hæc autem ca-
piti radij etiam iunguntur, ſed magna ex parte cubito. atq; ea de cauſa dixit / pluribus autem
neruis ad humerum alligatur id os, quod tenue eſt, quàm quod craſſius/ hoc eſt cubitus, quàm
radius: ſiquidem ambo ad humerum alligantur per ligamenta innexa, quæ nunc retuli νεῦρα,
id eſt neruos, ab Hippocrate appellari, ſed pluribus alligatur cubitus.

59 *Ob cuius naturæ modum oſſa, quæ in genu articulo ſunt, ſæpius excidunt, & facilius reconduntur.*

Oſſium enim, quibus vtraque commiſſura continetur, ſtructura arctior eſt in cubito, laxior
in genu. Huc accedit, quòd multi proceſſus, multiq; ſinus inter ſe commiſſi, vndequaq; cubiti
commiſſuram adſtringunt: at in genu femoris tubercula in exiguos ac reſupinatos tibię ſinus
conijciuntur. Iure igitur articulus hic magis prolabitur, & celerrimè reuertitur.

60 *Inflammatio verò non magna ſupernaſcitur, neque articuli vinculum.*

Oritur inflammatio vi, qua oſſa expelluntur, quaq; in ſuam ſedem collocãtur. Sed in genu,
quùm vtrunque facilè & ſine magna vi incidat, inflammatio non oritur: quæ quùm abſit, ar- G
ticuli vinculum non ſequitur. ſub quo cùm neque facilè extendatur, neque facilè curuetur,
ægrè poſt curationem mouetur. Fit autem huiuſmodi vinculum ea de cauſa, quia articulus
inflectitur ob neruos ac ligamenta, quibus continetur, quæ ſub immodica inflammatione ex-
tenduntur. Quocirca articulus ob quaſdam inflammationis reliquias ita ægrè mobilis reddi-
tur, vt alligatus eſſe videatur. Nam, quùm chordæ ac ligamenta, quæ ipſum illigant, compre-
henduntque, & extendi, & in omnibus promptè ſequi muſculos articulum mouentes nõ poſ-
ſint, ſed propter duritiem in contrariam partem attrahant, affectus vinculo ſimilis proficiſci-
tur. Verùm in cubiti commiſſura, quùm tenues extremitates proceſſuum cubiti interdũ con-
fringantur, & vbi excidunt, & vbi conduntur: quumque multorum concurſus ſit, vinculum
articuli grauius oritur, & curatu difficilius.

61 *Plerunque autem in interiorem partem mouetur, interdum in exteriorem, non nunquam in popli-
tem: quæ mutationes vniuerſæ difficiles non ſunt. Sed, ſi in exteriorem vel interiorem partem erum-
pat, ſuper ſedile aliquod humile collocare hominem oportet, crure ſublimiori quidem, ſed non multo.* H

Qua parte articulus magis adſtringitur, ea minus elabitur. perfectè igitur à priori parte ad-
ſtringitur, qua patella eſt, quam nõ nulli medici, cùm toti genu oppoſita ſit, ἐπιγονατίδα græ-
cè meritò appellant. hanc ab exteriori parte continet lata quædam chorda, cuius initium eſt
à ligamentis, quæ à priori parte femoris ſunt. ea verò per totam patellam fertur, ac tibię capi-
ti innectitur. Priorem igitur partem commiſſuræ genu, & patella, & chorda, quæ (vt dictum
eſt) ad tibiæ caput pertinet, optimè tuentur: ſed poſteriorem exquiſitè rotundam adſtringit
caput eius muſculi, quo curuatur crus. eſt quidem hic muſculus exiguus, atq; ob eam cauſam
ipſa commiſſura abſconditus latet eos, qui corpora incidunt. maximè autem craſſum caput
habet, quod validiſſimis ligamẽtis annumeratur. Superſunt duæ partes in commiſſura genu,
exterior & interior, quę nulla tali re ſepiuntur, quali prior & poſterior: atque idcirco ſemur in
eas prolabitur: magis autem in interiorem, vt quæ minus ſepta ſit.

62 *Ferè ſatis eſt modicè extendere, crus ſcilicet ab inferiori parte, femur à contraria.*

Quum extendẽdi apertè mentionẽ feciſſet, de reponendo nihil meminit, vt de re quæ pla-
na ſit, quum optimè nouerimus perpetuum eſſe in articulis omnibus reponendis ad contrariam

partem

A partẽ eius,in quam venit,prolapſum articulum repellere. At,vbi reponimus,ſi quædam eminẽtia oſſis non longa extat,os quod reponendum eſt,dirigere conuenit.quod etiam docet non ſecus,ac fecerit in cubiti commiſſura.Nihil autem de genu articulo meminit, quùm in poplitem prolabitur,qm̃ eadem ratione cõditur, atq; vbi in exteriorem vel interiorem partem mouetur. membro enim in diuerſa diducto,articulus,qui excidit,in priorem partem adurgendus eſt.

63 *Moleſtiora ſunt,quæ in cubiti,quàm,quæ in genu articulo incidunt, & maiori negocio reſtituuntur, idq́ ob inflammationem,& ob naturam ipſam,niſi protinus reſtituantur. Excidunt quidem hæc minus quàm illa, ſed ægrius in ſuum locum collocantur diriguntur q́, magis q́ inflammatione prehenduntur,& callo circundantur: hæc item ferè paululum excedunt: idq́ modo ad pectus, modò in exteriorem partem: articulus autem non toto loco mouetur, ſed aliquid ex cubiti proceſſu, quà excedit, in humeri cauo manet. Hæc igitur,vbi in hanc vel illam partem procidunt, facilè reuertuntur. Satis autem eſt è regione humeri rectà extendere, ſic, vt vnus brachium à prima palmæ parte extendat: alter prehendat hominem ſub ala: alius item vna manu ad os,quod extat,admota, prominentiori eius palma parte ipſum propellat,altera verò prope articulum data cogat in contrariam partem. Atque hæc quidem luxata non ægrè*
B *in ſuam ſedem reponuntur,ſi priuſquam inflammatio ſuperueniat,recondantur. Plerunque igitur in exteriorem partem veniunt,veniunt & in interiorem: figura autem ipſa exprimuntur, ſæpius q́ hæc licet abſque valida intentione reſtituere. Neceſſe eſt, vbi in interiorem partem erumpant,articulum ad naturalem ſedem repellere: brachium verò magis in pronum habitum conuerſum circunducere. Cubitus ergo plerunque in has partes excidit, ſed, ſi humeri articulus in hanc vel illam partem moueatur vltra cubiti proceſſum,qui in cauo eius recipitur,quod rarò accidit: ſed, ſi accidat,ad hæc luxata non amplius accommodatur directa extendendi ratio, namque vbi ſic extendimus, id cubiti, quod excedit, prohibet, quo minus ſequi humerus poſſit. Quæ igitur ſic luxantur,eo modo extendenda ſunt,qui antè traditus eſt ad extendendum humerum fractum,quùm alligandus eſt: ab ala enim conuenit ſurſum verſus extendere, à cubito deorſum cogere. Humerus enim hac ratione diductus è regione ſui receſſus collocabitur, ſic, vt non hæreat: hoc,vbi accidet,facilè reſtituemus prominentioribus palmarum partibus partim id humeri, quod extat, impulſum reponentes: partim id cubiti, quod iuxta humeri articulum eſt, à contraria parte coactum in ſuam ſedem collocantes,eodem modo in vtroque caſu: hæc autem intentio ad huiuſmodi luxata iuſtiſſima eſt: reſtitui etiam poſſent,ſi recta intentio adhiberetur,minus tamen, quàm ſi hoc modo intendantur. At humero vt in priorem partem erumpat raro admodum accidit. Sed, quid ſubita vis non*
C *expellit? multa enim ſuo loco excidunt,licet magnum ſit, quo prohibentur. In hoc autem caſu grande eſt,quod ſuper os craſſius excedit,plurimumq́ nerui tenduntur: quibuſdam tamen excidit: cuius rei id ſignum eſt,quod neque minimum quid curuare cubitum poſſunt,quod etiam articulum contingenti patet. Niſi ergo ſubito reponatur,graues vehementesq́ inflammationes cum febre oriuntur: ſed,ſi ſtatim occurratur,non magno negocio conditur. Expedit autem linteum durum,implicitum,non magnum, qua parte cubitus curuatur,tranſuerſum inijcere,tum repentè cubitum flectere,& quantum maximè poteſt, manum ad humeri caput porrigere: hæc enim reponendi ratio,ijs,quæ ſic luxata ſunt,abundè eſt.*

A Linteum conuolutum in flexuram cubiti coniectum.
B Cubitus repente conflexus.

D

Poteſt item directus intendendi modus ad hanc reponendi rationem aptari. Debet autem,qui reſtituit, prominentioribus palmarum partibus id humeri, quod, quà cubitus curuatur, præter naturam extat, retro cogere: alter ab interiori parte cubiti eminentiam adurgere, ſic, vt ad cubitum ipſum è regione ſpectet. Valet autem ad huiuſmodi luxata ille extendendi modus, quem ſupra narrauimus pertinere ad extendendum humeri oſſa comminuta, quùm vincienda ſunt. Intentione adhibita prominentiores palmarum partes admouendæ ſunt, quemadmodum in prioribus demonſtrauimus. Verùm,vbi humerus in poſteriorem partem erumpat (id quod rarò accidit) maximè omnium dolorem mouet, & febrem,eaq́ ſub pura bile continuatur, mortifera eſt, & paucis diebus hominem præcipitat: homo autem extendere brachium nequit. Quodſi à principio protinus adhibearis, coge cubitum extẽdi, ac per ſe reſtituetur: ſi iam febris anteuerterit, nõ amplius reponendus eſt, adhibita enim vi dolor hominem interimeret. Atque (vt vno verbo dicam) nullum articulum, dum febris eſt, compellere in ſuam ſedem conuenit, ſed minime omnium cubitum.

cubitum. Obnoxia item eſt cubiti iunctura alijs grauibus noxijs: hoc enim os craſsius eſt, quumq; ab altero E
diducitur, ea neque curuari, neque extendi ſimiliter poteſt: id patebit, ſi quis priorem iuncturæ partẽ tan
gat, quà diuiditur vena, quæ à ſuperiori parte lacerti procedit: quæ rei vbi accidit, non facilè reſtituitur.
Neque enim alia oſſa, quæ bina inter ſe iunguntur, vbi dehiſcunt, facilè in priſtinum locum reuertuntur:
ſed neceſſe eſt oſsibus ſic diductis partem reddi tumidam: rationem vero, quà deligare conueniat, poſui-
mus, vbi vinculum eius commiſſuræ, quæ ad talos eſt, oſtendimus. Eſt etiam, quum perrumpitur inter-
dum os cubiti, quod humero ſubiectum eſt: interdum eius cartilago, à qua naſcitur chorda, quæ ſita eſt in
humeri parte poſteriori. id, quùm accidit, febrem concitat, & malis vitijs annumeratur: articulus tamẽ
ſuo loco remanet, baſis enim tota hac parte excedit. At, quùm ea pars comminuitur, quæ ſubiecta eſt hu-
meri capiti, articulus huc atque illuc mouetur, ſi tranſuerſa penitus frangitur. Sed (vt ſummatim rem
exponam) leuiora uitia ſunt, ſub quibus os frangitur, quam ſub quibus hoc inuiolato venæ ac nerui gran-
diores ibi conteruntur. hæc enim hominem magis ad interitum præcipitant, quam illa, ſi continua febris
accedat: ſed huiuſmodi fractura raro accidit. Eſt etiam interdum, quùm imum humeri caput frangitur,
quà promiuet: id autem multo grauius videtur vitijs, quæ cubito incidunt, ſed aliquanto leuius eſt. Quæ
ergo uia reſtitui potiſsimum, curariq; luxata ſingula debeant, diximus: atque id etiã, articulum protinus
reponendum eſſe, quod nerui celerrimè inflammatione prehendantur: nam ſi, vbi excidant, ſtatim recon- F
dantur, nerui tamen contrahi ſolent. & aliquandiu conſuetam porrectionẽ contractionemq; non præſta
re. Curare autem hæc omnia ſimiliter conuenit, & quæ comminuuntur, & quæ dehiſcunt, & quæ proci-
dunt: omnia enim pluribus faſcijs pannisq; & cerato nutrienda ſunt, non ſecus ac cætera, quæ frangun-
tur. Figuranda autem eſt in his omnibus cubiti commiſſura, ſicut quando humerus et cubitus fractus de-
ligabatur: huiuſmodi enim habitus maximè communis eſt omnium, quæ excidunt, dehiſcunt, aut fran-
guntur: maximè item communis mutationis, quæ poſtea ſequitur, ſiue curuari illa, ſiue extendi debeat,
ab eo enim habitu mota, æquè & curuari & extendi poteſt. Prætereà membrum ita figuratum citra mo-
leſtiam ægrotantis continetur atque ſuſpenditur. Ad hæc, ſi extento brachio callus obduceretur, contine-
retq;, ſatius eſſet nullo modo increuiſſe, multum enim eſſet impedimento, & parum proficeret. expeditius
autem eſſet callo curuatum brachium firmari: multo autem melius eſt callum circundari, brachio medio
inter hos habitu collocato. Hactenus de figurando. Deligare autem conuenit faſcia capite ſuper vitiatam
partẽ iniecto, ſeu fracta ſit, ſeu prolapſa, ſeu deducta: eaq; primos circuitus dare, ac maximè adſtringere,
ſed hinc atque hinc leuius: uinculoq; & humerum & brachium comprehendi, & utrunque magis, quàm
plerique ſoleãt, ut à uitiata ſede tumor quàm longiſsimè ad partes, quæ hinc ſunt atque hinc, depellatur.
Inijciatur autem uinculum eminentiæ cubiti, ſi ea parte uitium ſit, ne tumor ibi excitetur. Cauendum G
inſuper eſt, quantum poteſt, ne in vinciendo plurimum uinculum colligatur, quà cubitus flectitur: adſtrin
genda vero eſt quàm maximè pars vitiata: reliqua eadem ſequantur, quod ad vinculum ſpectat,
arctius ac laxius: atq; eodem tẽpore ſingula, quo ſuperius ſcripſimus in curatione fracturæ:
tum tertio quoq; die faſciæ ſoluantur, ac rurſus alligentur, ſentianturq; tertio die la-
xa, ſicut in fracturis. Ferulæ quoq; debito tempore circũdentur, nihil enim alie-
na ſunt, tamſi fractura ſit, quamſi non ſit, niſi homo febricitet: laxiſsimæ
autem imponantur, ac tum ad humerum, tum ad brachium dentur,
neque craſſæ ſint: adhiberi item debent inæquales inter ſe ſic, ut
vna alteram excedat, quãtum conferre ad flexum conij-
cimus. Quin & panni ſuperinijciendi ſunt eadem
ratione, quà ferulas diximus, ſed quà vitium
eſt, paulo pleniores. Temporis uero con-
iecturam facere oportet & ex
inflammatione, & ex ijs,
quæ ſupra ſcri- H
pſimus.

GALENI

GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS COMMENTARIORVM LIBRI QVATVOR

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI.

Vt in libro de Fracturis multa dicta ſunt, quæ ad Luxationes attinent, ita hoc quoque de Articulis multa de Fracturis tractantur. In cuius prima parte de Humeri articulo reſtituendo, de Summo humero, ac de Iugulo, pertractat.

LIbrum hunc illi proximè ſubiectum eſſe, qui de fracturis eſt, in com
mentarijs in eum iam diximus, quod nunc paucis etiam dicemus.
Eam rem ante omnia planè demonſtrat principium vtriuſq; libri.
C in illo enim ita orditur: Medicũ oportet, quæ ſuo loco mota ſunt &
fracta, recto admodum habitu intendere. vbi apertè de fractis ac lu
xatis tractaturũ ſe indicat. Sed in hoc rurſus, ab initio protinus/δὲ/
coniunctionem, quam/autem/vertimus, adiungit: quæ ibi adijci ſo
let, vbi aliquid agitur, cuius antè mentio facta fuerit, nunquã tamẽ
in principio ſermonis adſcribitur: quanquã non nulli ad id ſapien-
tiæ deuenerunt, vt Xenophontis librum, qui œconomicus dicitur,
adducant, inde putantes fidem facere, veteres ſolitos eſſe/δὲ/cõiun
ctionem in principio ſermonis vſurpare: ac propterea Xenophontis libri tale eſſe initium aſſe-
runt, ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ, καὶ περὶ οἰκονομίας τοιάδέ μοι διαλεγομένου, non intelligentes eum librũ
poſtremum eſſe inter eos, quos de Socratis dictis ac factis memorabilibus ſcripſit. Ad hæc ipſa
rerum doctrina teſtatur librum hunc ei, qui de fracturis eſt, proximè ſubijci. ibi enim pollicitus
de fractis luxatisq; tractare, quæcunque ibi explicanda reliquit, hic exequitur, ſic, vt nihil in
opere deſideretur: atque ea de cauſa dixi, Hippocratem iuxta quorundam ſententiam vniuer-
ſum hoc opus in duos libros non ſecaſſe, ſed vno colligaſſe, eumq; inſcripſiſſe de officina medi-
ci, qui præ magnitudine poſtea ab altero diſtinctus fuit in duos. Nullum aũt fracturæ aut luxati
D genus fuiſſe ab Hippocrate prætermiſſum, exceptis, quę ad caput pertinẽt, cùm alio libro ab ip-
ſo tradantur, euidentiſſimum eſt, ſi in memoriam reuocentur, & quę in libro de fracturis prodi-
dit, & quæ in hoc ipſo oſtenſurus eſt. In libro itaque de fracturis ſcripſit de brachio, cubito, cru
re, ac femore cõminuto: tum de ijs, quæ pedi incidunt & manui: poſtea de illis fracturis, quibus
vulcus accedit, & oſſa nudantur: poſtremò de omnibus vitijs genu & cubiti. Reſtabant adhuc
ex luxatis humeri caput, quod cum lato ſcapularum oſſe committitur: & femoris caput, quod
coxa recipitur, maxilla, & ſpina: ex fractis, coſtæ. maxilla, naſus, auriculæ, quæ in hoc libro per-
ſequitur. Sed & de oſſibus, quæ dehiſcunt, ac de ijs, quæ circa articulos conteruntur, in vtroq;
libro tractat: & ſi quid in eo, qui de fracturis eſt, præterijt, in hoc adiecit, ita, vt nullum ſuperſit
genus fracti, prolapſi, aut diducti oſſis. Scripſit etiam de muſculis, venis, ac neruis colliſis, & de
alijs, quæ (vt retuli) ſatis teſtantur hunc librum illi, qui de fracturis eſt, ſubijciendum eſſe. Huc
accedit, quòd in hoc ipſo exponit vniuerſam ſtructuram machinamenti illius, quod in eo
voluit paratum haberi medicis, qui in magna ciuitate medicinam faciunt: ſimulq; in memo-
riam reducit, illius ſe antè mentionem feciſſe. Id machinamentũ à medicis, qui poſt ipſum fue-
runt, ſcamnum Hippocratis appellatur. ſed ſatis hactenus oſtendimus librum hunc proximè
ſequi eum, qui de fracturis eſt. Ad expoſitionem igitur eius veniamus, adhuc illud prę fati, quod

in enodatione libri de fracturis propoſuimus, nempe ſermonem Hippocratis planum eſſe, mi- E
nimaq; expoſitione indigere apud eum,qui primis diſciplinis inſtitutus ſit,quiq; fuerit in Hip-
pocratis ſermone verſatus. ſi quis enim ita paratus oſſium hominis,vel certè ſimiæ,commiſſu-
ras inſpexerit,facilius adhuc comprehendet, quæ in hoc opere traduntur. ſi quis aũt incidēdis
muſculis operam dederit,& prudens alioquin natura fuerit,huic (certum ſcio) ſuperuacua vi-
debuntur complura eorum,quę in ijs cōmentarijs poſuimus,quandoquidem verba Hippocra-
tis prius tenebit, q̃ à me exponantur. ſed qm̃ non his cõmẽtaria ſcribimus,ſatius arbitror &
aliorum habita ratione,ſi quid vel parum videatur obſcurum, id nullo modo præterire.

1 *Articulum autem lati ſcapularum oſſis noui vno modo excidere, nempe in alam.*

Oſtenſum iam eſt in ſuperiori libro Hippocratem ſolitum eſſe mutuari nomen ἄρθρον (quem
articulum interpretamur) ad ſignificandum oſſium,quæ inter ſe committuntur,non cauũ, quo
proximi oſſis caput recipitur,ſed ipſum caput. nunc verò meminiſſe ętiam oportet humeri ca-
put,quod grande eſt,inſeri in extremitatem ceruicis lati ſcapularum oſſis, quæ leniter caua eſt:
tum conſueſſe Hippocratem interdum eiuſmodi res ita exprimere, vt nunc, quùm inquit/arti-
culum autem lati ſcapularum oſſis/:interdum non ita,ſed ac ſi diceret, Articulum, qui cum lato F
ſcapularum oſſe committitur: quemadmodum in libro de fracturis, vbi ſæpenumero ſcribit/
articulus,qui ad genu./Vno modo/inquit,hoc eſt,in vnam partem ſcire ſe hunc articulum ex-
cidere,quod an verè ſic habeat,in ijs,quæ ſequuntur,conſiderabimns.

2 *In ſuperiorem verò locum, aut in exteriorem, nunquam.*

Cauum id, quod (vt retuli)in extrema ceruice lati ſcapularum oſſis ſitum eſt,in priorem par
tem ſpectat. quare vbi humerus in ſuperiorem partem porrigitur, illius caput eo cauo prorſus
toto recipitur. At, quùm commiſſuræ vniuerſæ ſex ſint partes circunſtantes, ſuperior & infe-
rior, prior & poſterior, exterior & interior, pars huius commiſſuræ exquiſitæ ſuperior tegi-
tur carnoſa parte illius muſculi, qui,quùm literam Δ repræſentet, δελτοειδὴς à quibuſdam no-
minatur:quà verò ad collum inclinat, ſuperiectum habet dorſum lati ſcapularum oſſis, quà id
ſummum cum iugulo coniungitur. ab interiori parte obijcitur proceſſus lati ſcapularum oſſis,
quem non nulli ab anchoræ ſimilitudine vocant ἀγκυροειδῆ alij à roſtri figura κορακοειδῆ. Hic
itaque prohibet,quo minus in eam partem articulus elabatur:in poſteriorem quis noſtrum po
terit concipere,quùm ibi latum ſcapularum os ſit? Reſtant quatuor loca non ſepta, in quæ pu- G
tare licet articulum erumpere,quorum omnium meminit: inferioris quidem initio libri,quùm
inquit/articulum autem lati ſcapularum oſſis noui vno modo excidere, nempe in alam/: reli-
quorum verò trium nominatim,primò ſuperioris,deinde exterioris,tertiò prioris. Conſidere-
mus igitur,quid de duobus modis dicat,quos aggreſſus eſt proximis verbis.

3 *Non eſt tamen,quod contendere cupiam,excidatne an non,& ſi de eo non deſit,quod dicã:ſed in prio-
rem partem elapſum,nec vidi vnquam,nec elabi poſſe exiſtimo: cenſent tamen quidam medici in priorẽ
partem plurimum excidere: decipiuntur autem maximè ijs,quorum caro circa articulum & humerum
tabe conſumpta eſt:ſiquidem in his humeri caput in priori parte prominens ſe oſtendit. Ego quùm in eam
partem procidiſſe articulum negarem,propterea & à medicis,& à vulgo, malè audiui: vnus enim habi-
tus ſum ignarus, cæteriq; omnes periti, vixq; perſuadere illis potui rem ita habere.*

Exequutus duas partes, in quas excidit, ſuperiorem ſcilicet, & exteriorem, teſtatusq; ex
vtriſque in neutram ſe vidiſſe articulum luxatum,quaſi de vtraque pertractans adſcripta nunc
verba [illegible]bit. Quod autem poſtea ponit,cùm inquit/& ſi de eo non deſit,quod dicam/aper
tè videtur ad alteram propoſitarum partium referri:nam,ſi referri ad vtranque voluiſſet, nõ lo- H
quutus eſſet ſingulari numero/de eo./An de ſolo exteriori loco intelligit, ſiquidem verba hæc
ab eo loco proximè ſubijciuntur/& ſi de eo non deſit,quod dicam/? Poteſt etiam (vt non nulli
accipiunt)de vtroq; loco id ſcripſiſſe,vſus antiqua loquendi figura,quaſi ita ſcripſerit/& ſi non
deſit de ea re,quod dicam/.Aiunt non nulli,dare poſſe, ſcripturam hanc corruptam eſſe,cùm à
primo librario non rectè fuerit deſcripta: &,quùm nemo deinde auſus fuerit ipſam corrigere,
hactenus corruptam perſeuerare. Nos autem in quodam exemplo ita ſcriptum inuenimus/&
ſi non deſit de ijs,quod dicam/quùm aliquis non dubitarit aliter ſcribere, quàm alibi reperite-
tur. ſed,ſiue de vtroque loco,ſiue de altero tantùm dicat (non eſt, quod contendere cupiam),
operæprecium nobis eſt utrunque contemplari, quod attinet ad eius verba illo duntaxat adie-
cto,ꝙ verbo ἰσχυρίζω ſignificauit contendere cupio:id enim nihil aliud notat, quemadmodũ &
verbum ὀψείω videre cupio: vnde Homerus deduxit vocabulum ὀψείοντες, ſignificans cupien
tes videre, quùm inquit, τῷ δ' ὄγ' ὀψείοντες ἀυτῆς καὶ πολέμοιο. Conſideremus igitur cauſam,
quamobrem ait nolle ſe aliquid dicere,& ſi non deſit,quod dicat, primò intelligentes,quænam
ſint,quæ dicere poſſet. Conſtat autem,ſi quid dicẽdum omnino ſibi ſtatuiſſet,ex partiũ natura
inueniendum fuiſſe. partium autem naturam demonſtrauimus ad vnguem in libro de oſſibus,

in eo,

A in eo,qui eſt de muſculis incidẽdis, & in eo,qui de rõne incidẽdi corporis.natura.n.arteriarũ
venarũ,neruorũ nihil ad hunc locũ facit,quia caſus oẽs,vbi articuli excidunt,fiunt ac ꝓhibẽ-
tur & ob oſſium cõmiſſurã,& ob muſculos quibus illa cõprehendiť: ad quã rem nihil cõferũt,
aut ꝓhibent venæ,nerui,& arteriæ. Ac ne longius à ꝓpoſito diſcedamus, lati ſcapularũ oſſis
articulus inter cęteros oẽs facillimè ꝓlabitur,qm̃ vnius formę eſt,& ſimplex,nõ duplex, quẽ-
admodũ qui in genu eſt:neq; varius,& nullo modo ſimplex, quẽadmodũ qui in cubito: & qm̃
humeri caput grande eſt & ſine oblonga ceruice in ſinũ parũ deſidentẽ cõijcitur : femur verò
caput paruũ habet,& ceruicẽ oblongã,id verò cauum, quo recipitur, valde ſinuatũ eſt,& altis
labris cingitur. adde ꝙ in ſummo capite per validiſſimũ ligamentũ ad ſuum cauum, quà maxi
mè altum eſt, diſtinetur. Iure itaq; femur rarò procidit, ſæpe humerus, vt qui neq; ligamẽtum
habeat,neq; in altiori cauo ſe inſinuet. Neceſſe aũt eſt, cùm ꝓlabitur, principio in eam partẽ
moueri, in quã cõpellitur vi illius habitus,quo figurať: vbi manere neceſſariò nõ poteſt, & ꝙ
ſuopte nutu deorſum feratur,& ꝙ interdũ ꝓhibeatur anguſtia loci, ſiue ob oſſium ꝓceſſus, ſi-
ue ob muſculorũ vires. Igitur lati ſcapularũ oſſis cõmiſſura ſuperiectũ habet à ſuperiori parte
ſummũ lati ſcapularũ oſſis,quà cũ iugulo coniungiť.& ideo,quãuis in eam aliqñ articulus mo
B ueatur,quùm ab oſſibus,quæ ibi ſunt,nõ admittatur, ſtatim põdere inclinatũ deorſum fereť :
ab exteriori verò magis muſculis cõtinetur , p̃terquã ꝙ articulus deorſũ naturaliter inclinať.
Interdum tñ violẽtus habitus,qui muſculos poſſit inter ſe diducere,poteſt in ſpacium, qđ in-
ter eos eſt,articulũ cõpellere,quo deinde adſtrictus muſculis cõtineať. atq; hac de cauſa dixit
Hippocrates,nolle ſe cõtendere,excidat ne articulus humeri,an non. quatenus.n.deorſũ fer-
tur,manere in priori parte nõ poteſt,diductis aũt muſculis(vt dictũ eſt) nihil alienũ videť ad-
ſtrictũ ibi cõtineri. Hæc adducere potuit de humeri capite luxato in aliũ locũ, q̃ in alam: ſed,
cùm id nunquã viderit, cõmentitias cauſas ſcribendas eſſe minimè credidit, vbiq; magis fide
dignũ exiſtimãs,qđ euidẽter apparet,q̃ quod à rõne ducitur. Sic & quęcunq; ipſe ad curatio-
nẽ excogitauit,priuſquã nos doceat,experimẽto cõprobat: non ſicut non nulli ex iunioribus
medicis,qui in ſcriptis de rõne medẽdi,nobis ea imperarunt,q̃ ipſi nunquã antè ſunt experti.
Sed & ipſe Hippocrates] in hoc libro,quùm tractaſſet de ijs,q̃ ſpinę incidũt,ſubdidiſſetq; poſ- Sect. 1. c. 50. 274 &
ſe experimẽto redargui,q̃ ipſe excogitaſſet,inqt,Pulchra.n.huiuſmodi monumẽta ſunt eorũ,
quæ,cum experti ſumus,ſine effectu inuenimus,& cauſarũ,propter quas parum proceſſerint.

4 *Siquis carnẽ detraxerit ab ea parte, qua ſuperiecta cõmiſſura humeri cũ lato ſcapularũ oſſe ad ceruĩ*
C *cem intẽdit, & ab ea, qua ſitus eſt muſculus, qui verſus ſuperiorẽ partẽ extẽdit, & à chorda iuxta alam,*
& à iugulo ad pectus, humeri caput, quãuis prolapſum nõ ſit, in priori parte admodũ ſe oſtendet. Natura-
liter.n.humeri caput in priorem partẽ prominet : reliquum verò oſsis humeri in exteriorẽ conuertitur.

Βραχίων,quem humerũ vertimus,dicitur ea totius brachij pars, quę inter duos articulos ſita
eſt (duos aũt articulos intelligi volo, & eũ, qui ad latũ ſcapularũ os, & eum, qui ad cubitũ eſt)
ἐπωμὶς verò illa,quę ſuperiecta cõmiſſuræ humeri cũ lato ſcapularũ oſſe ad ceruices intendit,
ὦμος enim gręcè noiatur ex tota cõmiſſura id,qđ oculis ſubijcitur.nã quod lati ſcapularũ oſſis
minimè ſe oſtẽdit,à poſteriori parte ſitũ eſt: ab inferiori omne id, qđ apparet,quùm totũ bra-
chiũ ſurſũ porrigiť.ala μασχάλη gręcè nuncupať. Prefatus igitur Hippocrates,vbi in carne,q̃
humeri cõmiſſurã cõtegit,macies ſumma oriť, caput humeri ita extãs cõſpici,vt qbuſdã exci
diſſe videať,docet vniuerſam eius naturã ex arte corporis incidendi,pręcipiẽs,vt ſi qs aperte
intueri ipsã velit,ab ea parte, q̃ ſuperiecta cõmiſſuræ humeri cũ lato ſcapularũ oſſe ad ceruicẽ
intẽdit,arnẽ detrahat,hoc eſt,ſcalpello circuncidat,donec,q̃ in cõmiſſura ſũt,oſſa nudenť:de-
trahat ſimiľr ab ea chorda,q̃ iuxta alã eſt:terni.n.hic muſculi ſunt, prim⁹ à lato ſcapularũ oſſe
ac iugulo oritur,quẽ à ſimilitudine literę Δ vocãt δελτοειδῆ.Huius muſculi,qđ carnoſum eſt,
D tegit vniuersã cõmiſſurã: chorda in lõgitudinẽ tendit per os humeri, cui illigať altera chorda
grãdioris muſculi,q à pectore incipiẽs cũ ſuperiori cõnectiť,quà ſita vena eſt, q̃ ſub ala ad cu
bitũ ꝓcedit.Meminit etiã huius ipſius,quùm inqt/& à chorda iuxta alã/:ſed,quùm ait/ & ab
ea qua ſitus eſt muſculus,q verſus ſuperiorẽ partẽ extẽdit/potuit loqui de muſculo,q Δ literã
rep̃ſentat,cuius,qđ carnoſũ eſt,operit vniuersã cõmiſſurã. potuit ẽt muſculũ illũ intelligere,
qui ferť ad priorẽ partẽ humeri,& à duob⁹ capitib⁹ ligamẽta valida habet , quorũ alterũ à lati
ſcapularũ oſſis ꝓceſſu anchorę ſimili,alterũ à ſublimiori labro ceruicis eiuſdẽ oſſis,dependet,

5 *Verſatur humerus in cauo lati ſcapularum oſsis à latere, vbi brachium iuxta latus extenditur : at*
vbi totum in priorem partem porrigitur , humeri caput è regione caui lati ſcapularum oſsis collocatur,
neq; amplius videtur in priorem partem excedere . Ergo, quod propoſitum eſt , nunquam vidi humeri
caput in priorem partem promoueri: non tamen contendere velim, eò nec ne promoueatur. Quùm hu-
merus igitur in alam excidat , complures reſtituendi peritiam habent , quippe quùm multis excidat :
callere autem omnes modos, quibus medici luxatum reponant , & qua ratione ipſis vtendum ſit , eru-
diti eſt . Tunc autem adhibere modum validiſsimum debes, cùm maxima vi opus eſſe intelligis : vali-
diſsimus autem eſt , qui omnium poſtremus adſcribitur .

Verſari

Verſari dixit ὁμιλεῖν, quod vocabulum græcè ferè mutuantur antiqui, non ad ſignificandũ, E colloqui, quemadmodũ nunc pleriq;, ſed hac voce intelligunt inter ſe conuenire, & quaſi vna verſari, quod ὁμῦ εἰλεῖσθ. dicebant. quin & Homerus eodem modo id vſurpat in ijs, quæ ſcribit in clipeo appicta fuiſſe à vulcano, cùm inquit, ὡμίλεον δ' ὥστε ζωοὶ βροτοί. Humerum itaq; à latere ait verſari in cauo lati ſcapularum oſſis, vbi brachium iuxta latus extẽditur, ὁμιλεῖν dicens verſari, vt eo verbo ſignificaret, ſimul eſſe, & ipſum cõtingere. At vbi (inquit) brachium totum in priorem partem porrigitur, humeri caput è regione ſinus lati ſcapularum oſſis collocatur, neq; cùm erectum maneat, videtur amplius in priorem partem excedere.

6 *Quibus humeri caput ſæpenumero excidit, ipſi per ſe reſtituere poſſunt.*

In commentarijs quoq; de fracturis oſtendi articulos duabus de cauſis ″ frequenter vel leui A.l.4.f.5.c.1. occaſione erumpere, aut enim ob ipſos ſinus parum deſidentes, atq: ipſis labris reſupinatos: c.1.477.g. aut ob humorem earum partium, quæ commiſſuram comprehendunt, ob quem laxantur, & facilè extenduntur. Adieci etiam articulos ijſdem de cauſis promptè reſtitui. quamobrem ab ægrotantibus per ſe citra operam medici, reponuntur.

7 *In alam enim conycientes tubercula digitorum alterius manus, articulum ad ſuperiorem partem* F *adurgent: cubitum verò ad pectus adducunt.*

Primus reſtituendi modus hic eſt, quùm ſeu æger ipſe, ſeu medicus aliquis, humeri capiti digitorum tubercula ſubijcit, non quouis modo, ſed à parte interiori, vt primò ad priorẽ partem caput humeri compellat, dein ad ſuperiorem, ipſumq; è regione collocet ſui caui. vbi (vt arbitror) muſculi, qui commiſſuram complectuntur, ipſi ſubſeruient, & efficiendi ſocij erunt. ipſe enim ait in opere de fracturis, quod & nos in libro de motu muſculorũ, id proprium eſſe atq; innatum muſculis, vt in ſe ipſos contrahantur. non enim à ſe ipſis, ſed quieſcentes atque ocioſi, ab ijs, qui in contraria parte ſiti ſunt, tenduntur. Hic muſculorum motus humeri caput in alam luxatum non patitur in eodem loco manere, ſed ipſum attrahit ad latus, dum expellatur, ſubijciaturq; ceruici lati ſcapularum oſſis. Quocirca tria in reſtituẽdo ſunt agenda, primò quidem in priorem partem impellendum eſt, deinde in ſuperiorẽ, poſtremò in poſteriorem: hoc ſiquidem neceſſe eſt quocunq; modo quis reponere id tentauerit. Igitur, vbi partes, quæ commiſſuram comprehendunt, naturaliter madent, & laxæ ſunt, humeri caput, vel leuiter intento brachio in priorem partẽ adducitur: at, vbi validæ ſint, valentius intendi debet. Quamobrem plures inuenti ſunt reſtituendi modi, quorum omnium caput vnũ eſt, quod ego retuli. G ſpectat autem ad ea tria, quæ propoſui agenda. inueniuntur hęc ex eo, quod maximè cõmune eſt & generale, poſitum quidem ab Hippocrate, demonſtratum verò à nobis in libris de ratione curandi: quod & nunc etiam docebimus, quantum poterit breuiſſimè, nempe ex ijs, quæ naturaliter habent, nihil eſſe corrigendum, ſiquidem ea nobis conſilium eſt non tollere, ſed tueri: quæ verò præter naturam ſunt, propoſitum eſt in naturalem ſtatum reſtituere. neceſſe autem eſt id quod in antiquam ſedem, vndè exceſſit, reuerſurum eſt, rurſus idem iter facere, quod perinde eſt, ac ſi dicas, contrariũ iter facere: nam ijs, qui Athenis Eleuſinem proficiſcuntur, iter contrarium non aliud appellari poteſt, quàm Eleuſine Athenas, quanquam primum iter, quod fecerunt Athenis abeuntes, poſtremum eſt, vbi redeunt. Conſiderato igitur in ſingulis luxatis, vndè cęperit articulus expelli, quà proceſſerit, & vbi conſtiterit. oportebit enim excidendi finem, principium eſſe reuertendi, atque inde rurſus ad excidendi principium procedere. Ac ne longius diſcedamus in propoſito caſu, cùm humeri caput ſuo loco motum in priorem partem venit, ob pondus deorſum fertur, deinde in poſteriorem partẽ ad latus vi muſculorum ad ſe recurrentium contrahitur. cùm ergo reuerti ad ſuam ſedem debet, inchoari à poſteriori regione neceſſe eſt, tuncq; primò in priorem partem impelli, poſtea ſurſum adduci: H deinde, cum ſitum eſt è regione ſui caui, duorum alterum faciendum eſt, vel res tota muſculis committenda, vel vnà cum ipſis attrahentibus adurgendum eſt. at, vbi rem muſculis cõmiſeris, inferiorem locum ſine fultura ne relinquito: ſuſtineri enim hic re aliqua humerũ oportet, ne, cùm muſculi non dum ſic confirmati ſint, vt ipſum attrahant, deorſum feratur, priuſquam ab illis in ſuam ſedem adducatur. Ergo, cùm tria hæc itinera ſint, optimum eſt, vnumquodq; ad rectam lineam fieri, primò quidem in priorem partem, deinde in ſuperiorem, tertiò in poſteriorem. ſæpe autem non ſic, ſed circa ceruicem lati ſcapularum oſſis circunducentes humeri caput reſtituimus: cuius ſanè generis eſt primus reponẽdi modus per digitos, vel ipſius Infra tex. 10. 251 g. hominis, vel medici. Eum modum appellat | Hippocrates κατὰ τὸ ἀσφαλὲς, qui citra noxam proficit in commiſſura humeri cum lato ſcapularum oſſe, quippe quæ nullum oblongum proceſſum habeat, neque in capite humeri, ex toto enim rotundum eſt, neq; in labris illius caui, quo recipitur. Quibus itaque ſæpe promouetur, neceſſe eſt commiſſuram eſſe laxam, & cauum exiguis labris contineri: atq; ea de cauſa ipſi per ſe ipſos articulum reſtituunt, quibus ita habet, integræ manus digitorũ tubercula in alam cõijciẽtes, ſic, vt inter latus & humeri caput

demittantur:

A demittantur: in quo caſu digiti vicem vectis præſtant, cùm tubercula in acutum deſinant ad effigiem ſummi cunei. hac igitur ſummitate facilè inter humeri caput, & latus inſeruntur. quòd ſi ibi ſemel admittantur, cùm facilè reſtitui poſſit ob humorem partium, quæ commiſſuram cõprehendũt, digiti quidem ea parte protinus admiſſi articulum à latere in priorem partẽ reducunt. at cubitus, quùm ad pectus adducitur, humerum attollit: cumq; digiti ſimul interim impellãt, & circunducant iuxta inferiorem & priorem partem commiſſuræ, humeri caput ad ſui caui oram aſcendit. q̃ ſi ſemel eò fuerit compulſum, leui momento in ipſum cauum reuertitur: hic autem reſtituendi finis fuit.

A Digiti ſub alam coniecti.
B Caput ad ſummum humerum obiectum.
C Genua ad gibbum cubiti appulſa.

B

Eundem reſtituendi modum adhibere medicus poterit, ſi ſub ala ab interiori parte articuli prolapſi digitos demittens, à latere ipſum reducat: ſuum verò caput ad renitendum objciat, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur: genibus iuxta cubiti iuncturam ad humerum datis ad latus repellat. Expedit autem cũ, qui reſtituet, manu ſtrenua eſſe: vel ipſe manibus & capite, quod dictum eſt, præſtet, alter cubitum ad pectus adducat.

A Digiti demiſſi ſub ala ab interiori parte articuli prolapſi.
B Caput obiectum, qua iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur.
C Alter cubitum ad pectus adducens.

C

D

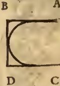
Medici in reſtituendis luxatis quædam agunt, idiotis quoque communia, id quod nunc faciunt in propoſito reſtituendi modo: quædam propriè adijciunt iis, quæ communia ſunt. commune eſt medicorum pariter & idiotarum per digitos impellere, & humerum attollere: ſed proprium medicorũ, caput obijcere homini, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, & humerum adurgere genibus ad imum eius datis. Obijcitur autem caput, ne homo ſequatur, quùm humerus digitorum impulſu in priorem partem adducitur: quæ primò fieri debent: tum tertiò genibus adurgendũ, quod in eo tempore totius curationis, quę per manum admouetur, opportuniſſimè fit, quùm humeri caput à latere penitus reductum, nõ protinus occurrit ceruici lati ſcapularũ oſſis, tunc enim neque oportet articulum in priorem partem adducere, ſed in ſuperiorem compellere: quod optimè continget, ſi quis imum humerum ad latus trudat: qua tenus enim in interiorem atque inferiorem partem fertur, eatenus, quod ipſi opponitur, in contrarias partes ducitur. At, vbi humeri caput in priorem ſimul & ſuperiorem venit, facilè reconditur. Sed, ſi nolit medicus genibus imum humerum adurgere, imperet alteri, vt ipſum ad pectus adducat, hoc ſupra oſtenſum eſt fieri ab idiota, quòd ſæpe articulus excidat, edocto qua ratione agendum ſit: ſed cui nunc primum excidit, nõ licet id efficere, niſi ſi generoſus eſt, atque aduerſis rebus non perturbatur: hic ſiquidem iuſſus à medico per ſe humerum excitabit.

Reponitur item humeri caput, quùm brachium retrodatur ad dorſum: tum altera manu eminentia cubiti ſurſum compellitur, altera à poſteriori parte vrgetur articulus.

A Cubitus ad ſpinam dorſi reductus.
B Manus gibbum cubiti ſurſum retorquens.
C Manus a poſteriore parte ad articulum innixa.

Hoc reſtituendi modo magis circunducimus, quã ſuperiori, ſed ſub ipſo etiã neceſſe eſt in tres partes articulũ agi, quæ tamen ſingulæ proprijs finibus non circumſcribuntur: neque angulum efficit, quùm ex vna parte ad aliam transfertur, ſed in orbem flectitur, perinde ac ſi anguli à quadrato retundantur. Quid autem accidat, quùm articulus in orbem agitur, circunduciturq́ꝫ, planè intelliges ex deſcriptione huius figuræ. E

Concipito caput humeri, quem articulũ lati ſcapularũ oſſis vocat, quùm primò agitur, ferri à latere ad partem priorem per lineam C D, inde ſurſum per lineam D B, poſtea in ſuum cauũ conijci, vbi A. quòd ſi ita feratur, nõ circunducitur: ſed, ſi anguli D B quaſi infringantur, non amplius per tres lineas rectas feretur, ſed per vnam curuam. Sic itaq; circumactus humerus ad orã adducitur ſui caui. ad quã vbi venit, modico impulſu in ſuam ſedẽ reuertitur. Atque hoc commune eſt omnium, quæ circunducendo reponuntur. id quod etiam euenit ei reſtituendi modo, quem nunc exprimit, ſiquidem brachio in poſteriorem partem ducto ad ſpinam, quùm neceſſariò humerus ſequatur, caput huius in priorem ac ſuperiorem partem translatum circunducetur, primò circa inferiorem partem commiſſuræ, deinde circa priorem, donec aſcendat ad oram ſui caui: in quod, vbi conіectum fuerit, continebitur, tuncq́; reſtituendi finis eſt. Quemadmodum autem in ſuperiori modo reſtituendi, ne homo ſequens in priorem partem conuerteretur, præcepit medico, vt capite obiecto ſummum lati ſcapularum oſſis, qua cum iugulo committitur, retrò repelleret: ita nunc, ne in poſteriorem partem conuertatur, contrarium imperat, vt ſcilicet manu obiecta à poſteriori parte totius cõmiſſuræ, hominem in priorem repellat. F G

10 *Hic reponendi modus, atque is qui ſuperius poſitus eſt, ſecundum naturam non ſunt: circumagentes tamen in ſuam ſedem articulum cogunt.*

Dixit non ſecundum naturam eſſe, eo quòd articulus ad rectam lineã non feratur, ſed in orbem magis, vt oſtenſum eſt. qua in re periculum eſt, ne abſcindantur proceſſus aliqui. Propterea autem adiecit/cogunt/vt vim eorum indicaret.

11 *Sed, qui per calcem reponere nituntur, propè ſecundum naturam cogunt.* H

Qua de cauſa hunc reponendi modum afferat propè ſecundum naturam eſſe, apertè intelliges, quùm ipſum vniuerſum cognoueris: quod fiet, vbi, quæ ſubijciuntur, animaduertas.

12 *Hominem oportet humi reſupinare, medicum verò ab ea parte, à qua articulus eruperit, humi ſedere: deinde ſuis manibus hominis brachium affectum prehendere, ac deorſum verſus extendere, & calce in alam demiſſo, dextro quidem in dextram, ſiniſtro in ſiniſtram, in contrariam partem vrgere. Neceſſe autem eſt in ſinum alæ rotundum aliquid demittere, quod ibi aptetur. maximè idoneæ ſunt pilæ paruæ admodum ac duræ, quæ è corio ferè ſuuntur: nam, niſi tale aliquid indatur, non poteſt calx ad humeri caput peruenire: brachio enim ab inferiori parte extenſo, ſinuatur ala, quoniam chordæ ab vtraque parte alam conſtringunt inter ſe aduerſa. Oportet autem aliquem ab altera parte eius, qui extenditur, ſedentem, continere hominem ab integri humeri cum lato ſcapularum oſſe commiſſura, ne corpus ducatur affecto brachio ab altera parte extento: poſt, loro molli abundè lato pilam in alam conіectam excipere, cuius lori vtrunque caput alter extendat, qui à capite hominis ſedeat, pedeq́; eam partem repellat, vbi iugulum cum ſummitate lati ſcapularum oſſis coniungitur. Pila verò, quantum maximè poteſt, intus conijciatur, atque ad latus, & à capite humeri recedat.*

A

A Medicus ſuis manibus brachium affectum prehendens, ac deorſum verſus extendens.
B Eiuſdem calx in alam demiſſus in contrariam partem vrgens.
C Aliquis ab altera parte ſedens, cõtinens hominem ab integri humeri commiſſura cum lato ſcapularum oſſe.
D Lorum molle, quod pilam excipit in alam coniectam.
E Alter extendens vtrumq; lori caput, & pede repellens eam partem, quâ iugulũ cum ſummitate lati ſcapularũ oſſis cõmittitur.

B

Si quis, quæ ſic traduntur, nõ intelligat, huic opus eſt non verbo exponere, ſed agendo rem monſtrare. atq; idcirco mihi placet, quemadmodum ſupra retuli, librum ipſum Hippocratis ſæpius legi, verbis diligenter cõſideratis, atque adhibito omni ſtudio, vt quod proponitur, intelligatur. Equidẽ tibi, vt quę ab Hippocrate ſcripta ſunt tenẽti, cauſam adijciam, quamobrem hſic reponendi modum propè ſ͞m naturam eſſe affirmet, quosq; ſuperius poſuit, tanq̃ non ſ͞m naturam reprehendat. Primò quidem hic reponendi modus humerum extendit, quod neuter ex ſuperioribus præſtitit, quamobrem à quouis meritò laudetur. nos enim ad quem vſum intentio adhiberetur, extendendumq; perpetuò eſſe, anteq̃ reſtituere aut componere tẽtemus, in opere quoq; de fracturis oſtendimus. Deinde, in hac curatione calce homo retrò repellitur, ne ſequatur, quùm brachium attrahitur. Hæc itaq; duo agentes in diuerſa cõtendimus: loro quidẽ circa alam iniecto hominẽ in poſteriorem partẽ ducimus, pede in priorem repellimus. patet aũt eundem eſſe, qui vtrunq; efficiens in diuerſa contendit. Hæc in propoſito reponendi modo ſ͞m naturam adhibentur. ſed, quùm impulſus abſit, à cõuenienti modo recedit, eò q; nequeat exigua pila inter latus & humeri caput penetrare, ac multò minus etiam calx. At, vbi eò nihil indatur,
C quomodo impellemus? vbi non impellamus, neque reponere ſecundum naturam poterimus.

13 A.L. 4. ſ.5. c.1. c.2. ſ.479. *Eſt" & alius reponendi modus, quo ſuper ſummum humerum alterius hominem collocant: Maior autem eſſe neceſſario is debet, ſuper quem collocatur: hic autem apprehenſo brachio laborantis ſummum humerum ſuum excitatum alæ hominis ſubyciat.*

A Homo collocatus ſuper ſummum humerum alterius.
B Maior, ſuper quem collocatur.
C Leuis puer a poſteriori parte appenſus.

D

Primus reponẽdi modus, quẽ poſuit, per digitos fuit, ſiue ęgrotantis, ſiue medici: alter per calcẽ: tertius eſt, quẽ vocãt διὰ τοῦ κατωμισμοῦ, eo q; Hippocrates dixit, ὡς κατωμίζουσιν ἐς ἄνθρωπον, quùm ſignificare voluit eum modum, quo ſuper ſummum humerũ alterius hominẽ collocãt. Quomodo autem hoc fiat, ipſe apertè docuit, quùm præcepit, vt qui ſuper ſummum humerũ collocaturus hominẽ eſſet, ſuis manibus prolapſum ipſius brachium prehenderet, atq; ita ſummum humerum ſuum attollens in hominis alam conijceret, vt cauum, quod in ea eſt, eiuſmodi eminentiæ locum præſtaret.

Poſteà conuertatur, quaſi ſedili velit inſidere, eò ſpectãs, vt ſummo ſuo humero æger ala ſuſpẽdatur: ipſe verò ſe ipſum ab eo humero magis excitet, q̃ ab altero, ſuſpenſiq; humerum ad ſuum pectus, q̃ celerrimè adducat. Ita vero figuratus cõcutiatur, quùm hominem ſuſpenderit, vt reliquum corpus in cõtrariam partem inclinetur, atque humerus contentus. Quodſi homo leuis admodum fuerit, appendatur ei à poſteriori parte leuis aliquis puer. Hi reſtituendi modi omnes ad palæſtram ſunt aptiſsimi, quoniam luxata ibi, ut reſtituantur, nullum aliud machinamentum deſiderant, quibus alibi vti ẽt conueniet.

Ὑποστρέψαι dixit verbum/conuertatur/ſignificare volens, ſummum humerum, ſuper quem

homo collocatur,conuerti,ſicut qñ ad ſedile accedimus,vt illi inſidamus. Ægrotantem verò, E
quùm ab humero pendebit,conſtat à tergo eius,ſuper quē collocatur,ſuſpendendū eſſe. hac ſiquidem via in contrariā partē ducetur,atq; brachium,quod à fronte trahitur. Quòd ſi leuis fuerit,qui ſuſpenditur,appendi leuem puerum præcipit,vt grauius reddat pondus, quod tendit in partem contrariam. vult etiam concuti articulum humeri ipſius ægrotantis ab eo,ſuper quem collocatur,vt è regione ſuæ ſedis conſtituatur. ſæpius enim diximus vbi articulus ita collocet̃, facilè recondi:quùm nobis ẽt nihil impellentibus,muſculi,quod expedit,efficiant.

A Piſtillum molli faſcia inuolutum ſub alam intruſum.
B Brachium ad piſtillum porrectum ac detractum.
C Alter manibus ceruici circumiectis deorſum compellent.

15

16

Sed & qui ſuper piſtillum cogunt,propè ſecundum naturam reſtituunt. Inuoluatur antē piſtillū molli aliqua faſcia,minus enim elabitur: atq; inter latus & humeri caput demittatur. Quodſi piſtillū breuius fuerit,homo alicubi ſedeat,ſic, vt vix inijcere humerum ſuper piſtillum poſſit. Ferè autem piſtillum adhiberi longius conuenit,ſic, vt homo ſtans penè ex eo pendeat. Deinceps humerus & brachium iuxta piſtillum extendatur, corpus vero alter in alteram partem adurgeat, manibus ad collum datis iuxta iugulum. F

Atq; hi ẽt,quatenus in diuerſa cōtendunt, ſm naturam reponūt:quatenus verò humeri caput (vt in ſequētibus oſtēdit) piſtillo circunducitur,à reponendo ſm naturā abſunt. quæ aūt hic ſcribit,ſingula in aperto ſunt.

Hic reponēdi modus moderatè ſecūdū naturā eſt: ac reſtituere articulū pōt,ſi rectè adhibeatur.

Hūc modum ſm naturā eſſe affirmat moderatè,qđ ſignificauit verbo ἐπιεικέως, quēadmodū & homo moderatus ἐπιεικὴς græcè dicitur. putarunt nō nulli verbum ἐπιεικῶς G
vſurpari ꝓ maximè,atq; idcirco (vt opinor) in principio huius orationis remouerunt dictionē/propè/ita ſcribentes/ſed & qui ſuper piſtillū cogunt,ſm naturā reſtituūt/. Debuerunt aūt, ẽt ſi Hippocrates id nō monuiſſet, per ſe intelligere, cuius rei hunc reponendi modū in ſequētibus accuſet. accuſat enim, quùm īquit/licet.n. piſtillo humeri articulus inhæreat,periculū eſt, ne corpus in hāc vel illā partē labatur/: ac proptereà ait eū modū, qui per ſcalā adhibetur,meliorē eſſe. Modus igitur,qui piſtillo vtit̃, ad ſummū perfectionis non accedit. quare neq; verbo ἐπιεικῶς/ maximè/ſignificat̃:magis.n.eū ꝓbat, qui ꝑ ſcalā eſt:magis itē eū, qui per ſpathā habentē ī ſummo capitulū rotūdū ac leniter cauū. H

A Rotundū quoddā ſcalę gradui alligatum.

17

Quin et alius quidā modus eſt ꝑ ſcalā adhuc melior· quandoquidē tutius ſuſpēſum corpus non magis in hanc,q̃ in illam partē,inclinabitur. Licet enim piſtillo humeri articulus inhæreat,periculū eſt,ne corpus in hanc vel illā partē labatur. A.li.4. [illegible]

Quintus hic eſt reponēdi modus, ob quā verò cauſam vtilior ſit, quàm qui poſitus eſt quarto loco,apertè ipſe expoſuit.

18

Alligandum autem eſt ſuper gradum rotundum aliquid,quod alæ ſinui conueniat, vt humeri caput in ſuam ſedem compellatur.

Ex eo ipſo ligno,ex quo gradus cōficit̃,tale quidpiā extat initio protinus,quùm ſcalę machinamētū parat̃, quo nos ẽt frequēter vtimur.

ſimile

A ſimile autem eſt ligno, quod proximè ſubdet, quod ſummum habet capitulum rotundum ac leniter cauum, vndè apud recentiores medicos ferè omnes græcè ἄμβης nomen inuenit. conſueuit autem illis organis adijci, quæ è recta collocantur: cuiuſmodi eſt organum tum Andreæ tum Fabri. Neutrius autem ſtructuram adſcribere nunc oportet, poſita enim eſt à ſexcentis architectis iunioribus, quà de organis ſcribunt. nobis autem inſtitutum eſt Hippocratem explanare, qui ad omnia validiſſimè in contrarias partes, ſeu extendenda, ſeu impellenda, eo machinamento vtitur, quod ſcamnum appellatur.

39 *Inter omnes reponendi modos hic præſtantiſſimus eſt. Lignum accipitur ad ſummum quinos vel certè quaternos digitos latum: craſſum verò binos, aut etiam minus: longum cubitos duos, vel paulo breuius: quod ab altero extremo rotundum ſit, anguſtiſſimum ac maximè tenue: in ſummo capitulum rotundum ac leniter cauum habeat, parumq; extet ab vna parte, non quidem verſus latus, ſed uerſus humeri caput, vt huic ſubiectum, alæ iuxta latus accommodetur. Summo item ligno, vel linteum, vel mollis habena agglutinatur, vt mitius ſit: deinde caput ligni in alam demittitur intro quantum poteſt inter latus & humeri caput: brachium totum ſuper lignum extenditur, alligaturq; paulum infra humeri caput ſupra cubitum, & ſupra manum, vt quàm maximè immobile ſit.* B *Eſt autem maximi momenti extremum lignum vltra humeri caput in alam intimè indere.*

Sextum reponendi modum, quem potiſſimum laudauit, hic docere ingreditur, apertè exponens ſtructuram ligni, cuius extremo ſuperimpoſitum eſt capitulum rotundum ac leniter cauum. Hoc quia ſimile eſt labro, quod græci vocant ἄμβωνα, medici totum lignum ἄμβην appellant, tale ſiquidem labrum eſt, quale videmus in ollis conuerſum in interiorem partem, verſus cauum. vndè quidam comicus, vt per iocum morderet, dixit quendam ollarum ἄμβωνας delingere. Attici igitur maſculino genere ἄμβωνας, Iones fœminino ἄμβας, huiuſmodi labrorum figurans appellant. Commodiſſimè autem capitulum hoc demittitur inter latus atque humeri caput, vtiliſſimumq; eſt ad impellendum, quùm firmiter, quod gibbum eſt ex humeri capite, excipiat. In vniuerſum autem ſingula ipſius verba plana ſunt.

20 *Poſt hæc tignum tranſuerſum inter duas columnas bene alligandum eſt, ſuperq; id brachium cum ligno imponendum, ita, vt ab vna parte brachium ſit, corpus ab altera, ſed tignū iuxta alam: dein ab altera parte circa tignum attrahendum brachium cum ligno, ab altera reliquum corpus. Vinciatur autem tranſuerſum lignum ſublime, vt reliquum corpus ſuſpenſum imis pedibus ſit. Modus hic reponendi capitis humeri præſtātiſſimus eſt: iuſtiſſimè enim impellit, modo lignum retro magis, quàm humeri caput, demittatur: iuſtiſſimè item in contrarias partes inclinat, osq; humeri tutū ſeruat. Vbi caſus quidem recens ſit, articulus citius opinione conditur, prius item, quàm extentus videatur.*

Columnas conſtat ab ipſo ςύλους appellari. tignum verò tranſuerſum, quod ab vna columna ad alteram peruenit ςρωτῆρα.

21 *Sed & quæ iam diu exciderunt, hoc tantùm modo reponi poſſunt, niſi tempore caro in cauum venerit, atque humeri caput locum ſibi tritum fecerit, in quem veniat. Vbi autem luxato humero malum ita inueterauerit, hac via arbitror poſſe reſtitui. nam quid non moueat iuſtus impulſus. manere tamen ſuo loco non puto, ſed prolabi, vt conſueuit. Idem efficies. ſi ſuper gradum vim adhibeas, hac reponendi ratione vſus.*

Locum tritum & calloſum nominauit τρίβον, quē efficit humeri caput, quod aſtrictum diu continetur in ea parte carnis, quæ iuxta commiſſurā eſt, in quam fortè à principio erūpens conſtitit. κοτύλην dixit cauum cōmiſſuræ, quod (vt dictū eſt) ſuper inſidet extremæ ceruici lati ſcapularū oſſis. Plerunq; aūt tam ipſe, quā alij medici, κοτύλας appellāt alta caua ac magnis oris ſepta: ſed nunc iure ſuo mutuatus eſt hoc vocabulū ad ſignificandum cauū, in quod proxima caro conijcitur: quùm articulus luxatur: & locū occupat, in quo humeri caput antè recipiebatur.

Igitur & propterea, quòd ipſe ſinus capitis humeri obſtructus eſt:& propterea, quòd locus, in E
quē venit, occalleſcens, ſinus vicem præſtat: fit vt, ſi quando reponatur, contineri nō poſſit: cum caro, quæ iuxta erat, ſinum præter naturam occupet, & ea, quæ oſſi locū facit, occalleſcens commiſſuræ ſinum referat.

A Sedile theſſalicum.
B Ægrotus in latus collocatus in ſedili.

22

Satisq́; omnino fuerit, ſi recēs adhuc vitiū ſit, ſuper magnū ſedile Theſſalum vim adhibere. Sed parari lignum conuenit, quemadmodum dictum eſt, atque hominem in latus conuerſum ſedili inſidere, brachio cum ligno ſuper eam partem ſedilis iniecto, cui ſedentes dorſo inhærēt: atque ab vna parte corpus attrahere, ab altera humerum cum ligno. Idem quoque facere licet ſuper fores bipartitas. His autem vtendum eſt, prout præſto ſunt. F

Sedilis quondam hęc figura fuit potiſſimū in Theſſalia, vt ad rectam lineam attolleretur ea parte, cui ſedentes dorſo inhærent, ſuper quam adhiberi voluit vim in diuerſa extendendi, quemadmodum antè ſuper tignū docuit. Verùm, quomodo collocare languentē ſuper ſedile oporteat, ipſe apertè explicauit. † Idem efficient fores bipartitæ, ſi ſuper eas vis adhibeatur. Inueniuntur autem huiuſmodi fores, in quarum medio interiectum eſt lignum firmū, quale paulo antè dixit tignum inter duas columnas. ex his foribus altera ab inferiori parte aperitur, à ſuperiori altera, atque hac de cauſa bipartitas fores vocauit, quaſi duplicem quandā duas in ſe continen- G
tem paruas. Docet igitur prolapſum humerum ſuper lignum inter duas fores ſitum imponi, vt intentio in diuerſa admoueatur.

† [illegible] in [illegible] impreſſa.

A Ianua biformis.

De Hvmero iis modis prolapso, qvos Hippocrates non vidit

Teſtatur quidem Hippocrates humeri caput prolapſum in alam duntaxat ſe vidiſſe: quidam verò ex recentioribus medicis ſcribunt, in alias quoque partes excidere, vt in quas etiam prolabi poſſit: nos autem quinquies hactenus eiuſmodi caſum nacti ſumus, ſemel in Aſia, Romæ quater, nec ſæpius ar- H
bitror Romæ accidiſſe, quoniam medici omnes, vt me conſulerent, quæ præter opinionem euenirent, mihi oſtendebant. Quater igitur procidit, ac ſemper in priorem partem. erat autem diſcrimen, eo, quòd nunc magis ad commiſſuram accedebat, nūc ab ipſa magis diducebatur in longitudinem, vel latitudinem membri. Mirabar autem quodammodo, qui fieret, vt Hippocrates hoc nunquam viderit: ex recentioribus verò vnus dicat ſemel ſe vidiſſe, alter bis: nemo autem ità ſæpe, ſicut nos hactenus conſpeximus, & fortè rurſus etiam conſpiciemus. Exiſtimamus autem non caſu, ſed ratione, id nobis accidiſſe, vt deinceps oſtendemus. In Aſia noſtra primùm inſpeximus humerum ita prolapſum, quùm Smyrnæ adhuc à præceptoribus erudiremur (eſt autem hæc vrbs multo maior illa, cuius vbique meminit Hippocrates) vt qui ibi plurimum eſſemus. Poſt trigeſimum & ſecundum

annum

annum Romæ degimus;quam vrbem tot homines habitant,vt Polemo rhetor eã celebrans dixerit,terræ habitatæ compendium. Quod autem quater hactenus eiuſmodi caſus euenerit,patere planè poteſt,eo quòd omnes medici (vt poſui)mecum communicarent, quæcunq; præter opinionem nacti eſſent. ac non modò Romæ nihil me latere huiuſmodi potuit, ſed neq; in portu,atque in proxima vrbe,quam Hoſtiam nominant, quùm omnibus amicis vterer, quicunq; illis locis medicinam exercerent,quæ & ipſa frequentiſſima ſunt. At vrbes, quarum meminit Hippocrates,vbi diutius egit,non plures incolunt,quàm Romæ vicum vnum. nihil ergo mirũ, ſi in frequentiſſima vrbe plures incidunt in idem malum. Illud præterea experientia diſcens, ductus ſum ad cauſam inueniendam. non nullis enim palæſtra,non nullis medicorum opera, viſus eſt articulus eo modo excidere. nam duo quidem ex ijs,quos vidi, articulum in alam veniſſe mihi retulerunt: medicis autem imperitè vrgentibus, muſculorum complexu arctè contentum fuiſſe ſecus ac principio apparuiſſet. Quo circa,ſi Romæ has duas cauſas præter hominum frequentiam adijcias, requires, non quidem cur tot nactus ſim, quibus humeri articulus ita prociderit,ſed cur non plures.Hippocratis enim ſeculo medici optimè artis præcepta diſcebant,atq; ea præſertim,quę ad huiuſmodi manus operam pertinent:ea nunc à medicis,vel nullo modo addiſcuntur, vel certè exiguo temporis ſpacio:deinde palæſtræ vſus mirum in modũ increuit,vbi eius magiſtri membra varijs modis contorquent,atq; peruertunt. Requires igitur (vt dixi)non cur tot,ſed cur in tot hominum millibus non plures viderim, quos magiſtrorũ numerus in palæſtra,& inſcitia medicorum,in huiuſmodi noxam compulerit. Reſtituuntur aũt luxata hæc ijſdem conſilijs ſcilicet extendendo,impellendo,& collocando. Non conuenit aũt ita impellere in hoc caſu,ſicut quando in alam articulus eruperat. ibi enim opus erat articulũ primò in priorem partem,deinde ſurſum,adducere,dum collocaretur è regione ſui caui:nunc autem,quùm penitus in priori parte commiſſuræ ſit,ſiue in interiorem,ſiue in exteriorem partem adſtrictus à muſculis inclinetur, impellere ipſum oportet ad contrariam regionem. in quo faciendo periculum eſt,ne ipſe deorſum lapſus à muſculis in alam trahatur. quam rem in diuerſa extendentes præcipuè vitamus.Non eſt autem ab re,dum in diuerſa cõtenditur, locum ſepire, qui ſub ala eſt,quod nos Smyrnæ fecimus,ad articulum in priorẽ partem elapſum. Accidit autem in palęſtra,quùm brachium cuidam à luctante duplicaretur,ſub quo modo potiſſimũ articulus in priorem partem prorumpit. nos verò homine reſupinato, intentionem in contrarias partes adhibuimus ſimilem illi, quæ per calcem fit, quodam à poſteriori parte ſedente, ac loro
C lato ſub ala iniecto,ſinu aliqua re prius completo. Nos(vt diximus)articulũ è muſculis, quibus adſtringebatur,expellentes,dein remiſſa intentione,ſiuimus attractum à muſculis in ſe ipſos recurrentibus in ſuum locum reponi. Hic igitur promptè reſtitutus eſt, in palæſtra enim protinus curationem aggreſſi ſumus,ſatisq; fuit affectum brachium à nobis ipſis extendi,non ſecus,atq; in eo reponendi modo,vbi calce vtimur,interdum etiam extendẽdi cauſa laqueum inijcimus. ſit autem laqueus ex ijs,qui facultatem habent extendendi æqualiter,qualis eſt duplex Carcheſius,qui ex duabus habenis conficitur. Sed,vbi iam diu procidit, opus fuit ſcamno Hippocratis, quod ipſe in ſequentibus tradet. Hæc de articulo prolapſo. pergamus iam ad ea, quæ tractat de corporum varietate,quibus magis aut minus humeri caput elabitur.

24 A.li.4.f.5.c.1. g.1.f.477.g *Illud autem ignorare non oportet,quòd in luxatis facile reſtituẽdis,natura à naturis plurimum differunt,& multum cauum à cauo diſtat: nam hoc quidem facilius,illud verò minus facilè ſuperatur: multum etiam diſcriminis eſt inter eos,quibus neruorum coniunctio laxa eſt,& quibus tenta.*

Cùm ſermonem de reſtituendo abſoluerit, cauſam docere incipit, quamobrem non nullis facilè quiuis articulus excidit,ac ſine magno negocio reponitur, non nullis cõtrà raro excidit,
D ſed magno negocio reſtituitur. qua in re nos ſuprà & oſſium commiſſuras cauſati ſumus,& ſuperiniectos muſculos valentes,aut laxos.

25 *Quibuſdam enim hominibus humor in articulis eſt propter adiunctos neruos,ſi natura laxi fuerint, & extendi facilè patiantur. Complures autem videre licet ita humidos,vt vbi velint,ſine dolore articulos ſua ſede moueant, atque item ſine dolore reſtituant.*

Commutaſſe mihi ſermonem videtur,quùm neruoſa corpora laxiora fiant ob humorem hominis naturalem:at nõ propterea ꝙ laxiora ſint,idcirco humor ſit in articulis:cuius oppoſitum indicant Hippocratis verba. Videtur autem mihi voluiſſe neruoſa corpora propter humorem hominis facilè plurimùm extendi,nõ tamen hoc ſua oratione aſſequitur,ſed particula/propter /abuſus,lectorem adducit ad intelligendam cauſam.

26 *Differunt etiam inter ſe corporis habitus. Quibus enim membrum boni habitus eſt & carnoſum,articulus minus excidit,& ægrius reponitur: quibus quàm ſoleat tenuius eſt,& minus carnoſum,magis elabitur, & facilius reſtituitur: cuius rei indicio ſunt boues, quibus femur ſuo cauo magis erumpit tunc, quùm ipſi emacreſcunt: emacreſcunt autem boues maximè vltima hyeme. Tunc igitur maximè his articuli luxantur,modo quid tale in medicina ſcribere conueniat, ſed certè conuenit.*

Naturæ atq; articulorũ differentiæ,ſub quibus ipſi,ſeu promptè,ſeu vix procidunt,& reuertuntur,duæ ſunt:quas ſæpius recẽſui,cùm in ſuperioribus habeãtur. Illis nõ nunquã tertia accedit,quã nunc exequitur,à craſſitndine vel macie corporis orta,quã ἕξιν id eſt habitum, dicunt.hoĩbus.n.quo habitiores efficiuntur,eo articuli ægrius excidunt,ac reponũtur,qñ carnis copia vndiq; conſtringuntur:cõtrà ijs,qui emacreſcunt, relaxatur cutis eius carnis, q̃ cõmiſſurã cõplectitur,parumq; prohibet,quo minus articulus excidat, & reuertatur:nec quidquã deterius agitur cum his,qui natura graciliores ſunt,q̃ cum his qui pleniores: oſtendimus.n. in libro de tẽperamentis,graciliorem eſſe naturæ ſiccioris,pleniorem magis madere.Quocirca muſculi, quùm gracilibus robuſtiores ſint,cõmiſſuram coarctãt:plenioribus caro,quatenus magis abũdat,adſtringit id,quod articulũ ambit:quatenus aũt mollis eſt,facilè peruertitur, quùm rotũdorũ oſſium,q̃ ſua ſede mouentur,capita admittat,ſic,vt vtriq;, quod ad articulos excidẽtes attinet,ęquales ſint.Si quis tñ habitior aliqñ emacreſcit,facilius huic articuli elabũtur,ac rurſus recõduntur,tunc,quã anteà: non ſecùs ẽt,ſi quis natura gracilis,carne impleatur,ei vix procidit, atq; ægrè reuertitur.Quã rem comprobat per ea,quæ in bobus apparent,ita apertè loquutus,vt nulla explanatione opus ſit,niſi alicubi in vno,vel altero vocabulo,quæ à me notabuntur.

27 *Rectè enim ſcripſit Homerus,ex omni pecore boues tempore hoc maximè pati, atque inter boues, qui arant,quùm hyeme laborent:his igitur maximè articulus excidit,quoniam maximè extenuantur. Nãque aliud pecus paſcere exiguas herbas poteſt:bos non item,prinſquam grandiores fiant. Aliud enim pecus tenuem habet labrorum prominentiam,tenues item malas:bobus cõtrà labrorum prominentia craſſa eſt,malæ item hebetes & craſſæ,atque idcirco exiguis herbis non poſſunt eas ſubijcere.* F

Pecus πρόβατα nunc dixit,ſignificare volens vniuerſum pecus, quemadmodum & in libro de morbo comitiali, vbi ad verbum legitur Οὐκ ἔστιν ἄλλο πρόβατον οὐδὲν ἢ βόες καὶ αἶγες. Simile quid apud poetam legitur,vbi ait,

-Πολλά τοι πρόβατά ἐστι. Vult enim ſignificare gregem pecudum armentumq;,quam vocem è maioribus multi ſimiliter vſurparunt.

28 *Verùm animalia,quæ ſolidi pedis ſunt,vt potè quæ vtrinque ſint dentata, vellere poſſunt, & exiguis herbis dentes ſubijcere,gaudentq́; eiuſmodi herba magis,quàm grandiori.Omnino enim melior eſt ac firmior exigua herba,quàm quæ grandis eſt,antequàm ad maturitatem veniat:ac propterea ſcripſit,*

Sicut quando redit gratum ver bobus,in orbem

Crura quibus vertuntur — quoniam grandior herba iucundiſſima illis videtur. Sed & bos natura hunc articulum laxiorem reliquis habet, atque ea de cauſa pedem circumuoluit magis quam cætera animalia,præſertim vbi macie ſenioq́; confectus ſit:quas ob res omnes boui maximè prolabitur. Plurima de ipſo ſcripta ſunt,quoniam hæc fidem faciunt eorum omnium, quæ propoſita ſunt. Sed, vt eò reuertatur oratio,vnde digreſſa eſt,gracilibus magis prolabitur articulus ac citius reponitur,quàm ijs, qui bono habitu ſunt:minusq́; inflammatione tentantur madentes ac graciles,quàm ſicci & carnoſi. G

Vellere Hippocrates σαρκάζειν dixit,quo vocabulo non nulli ſignificari volunt, labra vehementer inter ſe coniungere,ſic,vt herbæ partem auellant: alij inferioribus dentibus cum ſuperiori labro idem efficere,nam qui derident (σαρκάζοντες græcè dicuntur) dentibus labrum mordent.Verùm illi quidem ſuperioribus dentibus mordent labrum inferius: animalia verò, quæ ruminant, cùm inferiorem tantùm dentium ordinem habeant, eo ad mordendum vtuntur. ac propterea accipiunt alij vocabulum σαρκάζειν in illis,quæ dentes inter ſe committunt,qñ, quæ carnem vorant (σαρκοφαγοῦντα vocantur) tam ſuperioribus quam inferioribus dentibus vtuntur. atque his videntur fauere verba Hippocratis,quùm σαρκάζειν dixerit, non de ijs,quæ ruminant,ſed de ijs,quæ vtrinq; dentes habent,quæ ἀμφώδοντα græcè nuncupantur. Hæc quidẽ H
paſcere exiguas herbas poſſunt,cuiuſmodi ſunt equi,aſini,muli:at ex ijs,quę ab vna parte tantùm ſunt dentata,illa duntaxat, quibus labri prominentia tenuis eſt. atq; idcirco inter animalia,quæ herbis veſcuntur,ſoli boues hyeme paſtu indigent,quoniam nequeunt exiguam herbã aut σαρκάζειν, id eſt dentibus abſcindere, aut labris prehendere: boues enim non habent labra ita tenuia, vt exiguam herbam circumplicare atque comprehendere poſſint, quemadmodũ & capræ & oues. Hæc tria animalium genera multifidos pedes habent: ſed ſolidi pedis ſunt, quæ vtrinque ſunt dentata. appellantur autem græcè μώνυχα contracto vocabulo, vt aſſerunt, qui nominum interpretationem excolunt,à dictione μονώνυχα. eo q; vnum vnguem habeant, græci μόνον ὄνυχα dicunt:ſolidipedum enim pedes extremi vnguibus hominis reſpondent. /Minusq; inflammatione tentantur/.quùm facilius articulus excidat,ſequitur,vt ſimiliter recõdatur:quo fit,vt nulla vel certè quam minima inflammatio ſuperueniat. namque,vbi magna vi procidat, ac reuertatur,muſculi dolore vexantur,quem ſubſequitur inflammatio.

29 *Minusq́; in poſterũ articulus alligatur. Atqui ſi citra inflammationẽ muci iuſto plures fuerint, idcirco etiam facilè procidet. Ferè autem circa articulos muci redundant magis in gracili,quàm in pleno.*

Quod inquit/in poſterũ/referri poteſt ad duo tempora, & ad id, quod repoſito articulo proximum

A ximum eſt, cùm inflãmatæ partes curantur, & ad id, quod deinceps citra moleſtiã inſequitur. eo quidem tẽpore, quod repoſito articulo proximum eſt, vbi inflãmatio fit, articulus ab ipſa conſtringitur, quod ipſe ẽt narrauit: poſt curationem à validis eiuſmodi hominũ muſculis, & à quadam duritie, quam muſculis ingens inflammatio relinquit, articulus quaſi vinculo coarctatur.

30 *Sed & caro quoque graciliũ, qui arte non fuerint rectè extenuati, muccoſa magis eſt, q̃ eorum, qui pleni ſunt. Vbicunque autẽ mucci cum inflãmatione ſunt, inflãmatio articulum illigat: ac propterea non admodum elabitur, vbi mucci redundant: qui lapſurus vtique fuiſſet, niſi locum vel amplius, vel minus, inflãmatio occupaſſet. Qui repoſito articulo, partibus, quæ iuxta ſunt, nulla inflãmatione affectis, protinus humero vti ſine dolore poſſunt, hi nulla cura ſibi opus eſſe arbitrantur: ſed medici officium eſt præſagire contra eorum opinionem, ſiquidem his rurſus prolabitur, magis q̃ quibus nerui inflammatione tentãtur. Hoc in omnibus articulis ita habet, & præcipuè in commiſſura humeri cum lato ſcapularum oſſe, ac in genu, nanque hi præcipuè luxantur. At quibus nerui inflammatione vexantur, humero vti nõ poſſunt, dolore.n. prohibẽtur, atque inflãmatione extendente. His itaque mederi oportet cerato pannisq́, & multas faſcias circũdare: tum lanam mollem ac mundam in alam ſubijcere, donec id cauum compleatur, vt vinculum fulciat, & articulum ſuſtineat. Continere autem humerum oportet, plerunque in ſuperiorem partem conuerſum: ſic enim fiet, vt humeri caput longè collocetur à loco, in quem proruperat. Conuenit autem humeri articulo deligato, humerum ipſum ad latus deuincire, faſcia in orbem circa corpus porrecta.*

B

Quicunque ſeu fame, ſeu † obſidione, ſeu luctu, ſeu mœrore, ſiue etiam cibi faſtidio, alimenti non ſatis ſumentes extenuati ſunt, caro non ſtatim ſiccefcit, ſicut illis, qui arte rectè ſunt extenuati: ſed ferè in omnibus propoſitis caſibus madentior efficitur, quibuſdam tunc ob inopiam liquatis. Magis adhuc tabeſcunt, qui in mœrore ſunt, quem græci poetæ μελιδῶνα idcirco dicunt, quaſi membra edat, deuoretq́;. ſub hoc itaque adeps omnis tabeſcit, & quæcunque caro mollis ac recens concreuit. Sed, vbi medicus de induſtria corpus aliquod extenuat: per † ea, quæ excogitauit, moliri id contendit: deinceps frictione vtitur, quo tempore opus eſt, ſi quid liquatur, exhaurire vel per ſudorem, qui ſenſui ſubijcitur, vel per expirationem, quæ non ſenſu ſed ratione percipitur. Ad hæc par eſt ipſum eſculenta & poculenta non temerè dare, ſed cona-
20 ri per hæc, vt quæcunque educenda ſunt, benè exitum habeant, non modò quæ per deiectiones, ſed & quæ per vrinã. eo enim pacto, ſi quis in corpore humor liquaretur, vndiq; extra corpus efflueret. nam, vbi in corpore maneat, tempore muccoſas carnes efficit. Quodcunque igi-
C tur tenue omnino ac ſeri naturam habens liquatur, effertur: & per expirationem, quæ ſenſu nõ comprehenditur, magis quàm alio modo, diſcutitur: tantum autem ſubſiſtit id, quod aliquatenus craſſum eſt, quod tempore glutinoſum efficitur, & à muccis non abhorret.

† Interpres videtur legiſſe διὰ τὸ λιμαγχεῖν, ſed Baſilienſis codex habet, & melius τὸ λιμαγχεῖν ideſt vehementer & continenter.

† Melius ſic. hoc quidem delectat, aperitur delecepi.

31 *Neceſſe eſt inſuper humeri commiſſuram ſenſim molliterq́, perfricare. Opus autem medico eſt multarum rerum & frictionis etiam experiente: ſiquidem ab eo, quod eadem nomine appellatur, non idem effectus oritur: poteſt enim frictio laxiorem articulum illigare, & iuſto duriorem ſoluere. Verùm de frictione alibi pertractabimus. Ergo hanc humeri commiſſuram conuenit mollibus manibus perfricare, tum leniter, quod alioquin vtile eſt.*

Efficit frictio ſenſim molliterq́; adhibita, ne quæ remaneant inflãmationis reliquiæ. variè aũt procedat, oportet, modò manus à ſuperiori parte deorſum, modò ab inferiori ſurſum ferantur: deinde obliquæ nõ ſolùm ab inferiori parte ſurſum, ſed à ſuperiori deorſum: poſt hæc in orbẽ, & quaſi tranſuerſę à dextra in ſiniſtrã, & rurſus à ſiniſtra in dextram, vt muſculorum fibræ oẽs molliantur. Maiores.n. græci ad frictionem ſignificandam mutuati ſunt vocabulũ ἀνατρίψιος
D pro τρίψιος. at nolim tibi perſuadeas (quemadmodũ non nulli exiſtimarunt) Hippocratẽ velle manus in perfricanda humeri cõmiſſura ferri ab inferiori parte ſurſum, q̨ τρίψις frictionem, ἀνὰ ſurſum ſignificet: nam verbum ἀνατρίβειν vniuerſum frictionis genus exprimit, non eam dũtaxat, quę ab inferiori parte ſurſum procedit. quod & ipſe indicauit, quùm inquit, /ſed de frictione alibi pertractabimus/ vbi frictionem ἀνάτριψιν vocauit. non.n. pollicetur ſe de vna ſpecie tractaturum cæteris omnibus omiſſis. Sed in libro etiam de ‖ officina medici oẽs expoſuit, genus vniuerſum ἀνάτριψιν appellans, quùm inquit, Frictio ad reſoluendũ valet, & adſtringendum, præter hæc ad implendum ac minuendum. & quæ ſequuntur, quæ tum in commentarijs in eum librum perſequuti ſumus, tum in opere de tuenda ſanitate latiſſimè narrauimus.

Sect. 3. c. 25. 7. 218. d

32 *Articulus non violenter dimouendus eſt, ſed quatenus citra dolorem moueatur. Confirmantur autem omnes, alij quidem longiori tempore, alij breuiori.*

Inflammatione remiſſa nihil expeditius eſt, q̃ eiuſmodi motus, ſoluit.n. illius reliquias omnes: quibus neglectis articuli contracti atq; illigati redduntur, vtriſq;.n. vocabulis appellantur.

33 *His autem indicijs exciderit ne humerus, intelligendum eſt.*

In libro de ‖ fracturis antè ad eos, qui errãt, aggreditur, quod nunc quoq; facit. nam poſtquã
Sect. 1. c. 5. 71. 215. a

errantes

errantes redarguit, reponendi rationem ſubijcit, quæ non ſolùm ſequitur, quod propoſitũ erat, E
ſed eius etiam fidem facit. Eam ergo primùm exequutus, nunc deinceps indicia ſubijcit hume-
ri capitis luxati, quæ in exercenda arte neceſſariò præcedunt, in tradenda non item neceſſariò.
eorum verò, quæ præcedunt, aut ſequuntur, illud tibi indicio ſit, ꝙ non rectè effici poteſt opus,
quod ſequitur, aut percipi quod præceptum eſt, antequã intelligatur quod præcedit. Ratio qui
dem luxati reſtituendi, antequam intelligatur in quam partẽ articulus eruperit, apertè demon-
ſtrari nequit: ſed nihil eam addiſci prohibet, priuſquam notæ enarrentur. Principio itaque ora-
tionis, ſi id vnum edocti ſimus, humerum in alam prolabi, & ipſi inuenire modũ reponendi poſ
ſumus, & ab altero ẽt doceri: non tñ comprehendere modũ reponendi, niſi antè ſciuerimus hu
merum in alam procidere: ſicut neque quo pacto in alam procidit, niſi priùs nouerimus naturã
vniuerſæ cõmiſſuræ. Si quis igitur reſtituendi modũ præfatus, deinceps adijciat, in quã partem
articulum luxatũ reſtitui docuerit, neceſſarium ordinẽ perturbat. id quod accidit ẽt ei, qui pri-
mò incipit oſtendere, in quas partes articulus erumpat, dein tranſit ad cõmiſſuræ naturã expo-
nendã. nam, ſi quis penitus noſſet, qũo articulus in alã excideret, ſuperuacuũ eſſet cõmiſſuræ
naturã hunc docere: ſed, ſi quis primò audiat, percipiatq́; quonam modo hęc habeat, deinde in
quam partem articulus venerit, huic nihil opus eſt ad hoc, vt reſtituendi modum doceatur. Eo- F
dem ẽt modo nunc nihil nos prohibuit ſignorum inſcitia, quo minùs reponendi rationẽ intelli
geremus. quæ res communiter euenit in omni curatione tradẽda: poteſt enim doceri quis, qua
ratione curetur inflammatio iocinoris, ſeu ventriculi, ſeu renum, ſiue inteſtini craſſioris, ante-
quam ipſorum affectus teneat: non tamen curare poteſt, priuſquam eos intelligat: ſicut neq; ra-
tione curationem inuenire, aut doceri ab altero, priuſq̃ naturam calleat partis, quæ curatur.

34 *Partim quidem, quùm homines" iuſtum habeant corpus, & brachia, & crura, ad exemplum integri* A. li. 4. f. 52. l. c. 10. f. 478. b
æſtimare vitiatum oportet, & ad exemplum vitiati integrum, neq; ſpectare alterius hominis articulos.

Quod ab vtraq; parte tam dextra q̃ ſiniſtra æquale eſt ad vnguem, iuſtum appellauit. Sed qm̃
membrorũ forma in hominibus varia eſt, imperat, vt affectum membrum cum pari ipſius affe-
cti hominis membro conferatur: atq; inde quatenus à naturali ſtatu receſſerit, coniectura fiat.

35 *Alijs enim magis extant, alijs minùs, ſed ipſius laborantis, an integer vitiato diſsimilis ſit.*

Eos, quibus articuli naturaliter extant, prominentq́; ἐξάρθρους appellauit.

36 *Quæ res rectè quidem oſtenditur, omnino autem magna eius inſcitia eſt, Hac de cauſa non ſatis eſt* G
ratione artem hanc ſcire, ſed vſu experiri ipſam oportet.

Inſcitiam dixit ἀξυνεσίην, non omnem ſimpliciter intelligens, ſed eam, quæ coniuncta eſt
ac proxima ſcientiæ. indicabit autem ipſe in ſequentibus, qui fiat, vt interdum decipiantur, qui
protinus cum vitiato integrum conferunt.

37 *Multis enim articuli præ dolore vel alia de cauſa, vt non exciderint, nequeunt tamen eo modo, quo in* A. li. 4. f. 52. l. c. 10. f. 478. b
ſanis corporibus figurari. Intelligere igitur, ac ſcire huiuſmodi habitum oportet: nam multo' magis in
ala ſentitur caput humeri prolapſi, quàm eius, qui naturaliter habet: ad hæc locus, qui à ſuperiori parte ſu
per commiſſuram eſt, cauus apparet: item latum os ſcapularum ſummum, quà cum iugulo committitur,
extare videtur, cùm articulus inferiori loco recipiatur.

Inſcitiã, quam ipſe ἀξυνεσίην dixit, nunc vnam ponit, quæ in figurando accidit. Interdum
enim nequeunt affecta mẽbra aliquo modo figurari, quamuis hoc ægris non accidat, propterea
ꝙ articulus eruperit, ſed vel dolore, vel muſculorũ intentione. Deinceps inſcitiã alterã ſubijcit. H

38 *In quo etiam accidit inſcitia, de qua in ſequentibus agemus: eſt enim memoratu digna.*

In eo ꝙ locus, qui humeri commiſſuræ ſuperiectus eſt, cauus conſpicitur, quendam incidere
errorem ait, quem in ſequentibus dicturum ſe pollicetur. id autem interdum euenit, vbi iugu-
lum à lato ſcapularum oſſe diducitur.

39 *Partim etiam à latere cubiti eminentia recedere magis videtur ab eo humero, qui prolapſus eſt; quàm*
ab altero: ſi quis tamen cogat, adducitur quidem, ſed cum dolore.

Indicium quoque hoc fallax eſt, niſi ſub ala humeri caput contingas, quod in eam venit. quo
fit, vt brachium adduci ad latus ſine dolorę non poſſit.

40 *Adde" quòd cubito extento, brachium iuxta eiuſdem partis aurem non ita porrigi poteſt, quemadmo-* A. ibidem. 479. a
dum & integrum, neque in latera ſimiliter. Hæc itaque indicia ſunt humeri capitis luxati: reſtituendi
vero modi hi, qui ſcripti ſunt, & curationes eædem.

Hoc quoq; ſignum ex illis eſt, in quibus eſſe inſcitiam propoſuit, quod euidentiſſimũ eſt ex
ijs, q̃ prodidit, cum inquit, multis enim articuli præ dolore, vel alia de cauſa, vt non exciderint,
nequeunt

A nequeunt eo modo, quo in ſanis corporibus figurari/. Si quis (vt ipſe ait) promptè brachiū poſſit ad latera porrigere, id certum indicium eſt articulum naturrliter habere: q̄ ſi aliqua ex parte prohibeatur, poteſt huius rei cauſa eſſe dolor, vel muſculorum intentio.

41 *Maxima autem animaduerſione dignum præceptum eſt, qua ratione curare eos conueniat, quibus ſæpè humeri caput elabitur, cum multi ob calamitatem hanc, quanquam alioquin idonei certare prohibeantur. multi etiam ea de cauſa redditi ſint inutiles ad bellum, ac perierint. Ob id etiam animaduerſione dignum eſt, quod neminem nouerim, qui rectè curaret, ſed alios quidem manus homini non iniicere, alios contrarium ei, quod expediret, excogitare, moliriq́. Adhiſſerunt iam complures medici, vbi humeri articulus excideret, eum locum, qui à ſuperiori parte commiſſuræ eſt: & eum, qui à priori, qua prominet humeri caput: & à poſteriori parte paulo infra ſuperiorem ſedem commiſſuræ. Profectò huiuſmodi uſtiones commoda fuiſſent, ſi humeri caput in ſuperiorem, priorem, aut poſteriorem partem veniſſet. nunc, cùm in inferiorem erumpat, expellunt magis quàm cohibent: excludunt enim humeri caput à ſpacio ſuperiori. Sic autem adurere hos conuenit · cutis ſub ala prehendenda digitis eſt, atque attrahenda è regione potiſſimum eius partis, in quam humeri caput elabitur.*

B In hac etiam oratione pleraque plana ſunt. quare à me prætermittentur, niſi ſi qua videantur obſcura.

42 *Tum, cute ſic attracta, ita admouendum candens ferramentum eſt, vt traiciatur.*

Imperat, vt ex cute extenta nihil relinquatur, quod non vratur, ſed candens ferramentum traijciatur à dextra parte alæ in ſiniſtram, atque ab hac ad dextram.

43 *Ferramentis autem adurere oportet, non craſſis, neque nimium rotundis, ſed oblongis: celeriùs enim manu impulſa traiciuntur.*

Ferramēta extremitate rotunda appellauit φαλακρὰ, cuiuſmodi ſunt capitulata illa, quibus ad alas vtuntur (πυρῆνες vel διπύρηνα nuncupantur) atque item ſpathæ capitulatæ: quæ verò, his contraria, oblonga ſunt, προμήκη dixit, quorum extremitas non eſt rotunda, ſed acuta, illis aliquo modo ſimilis, quæ ad perforandum accommodantur.

44 *Sintq́ candentia, vt traici quàm celerrimè poſſint. quæcunq; enim plena ſunt, tardiùs traiciuntur,*
C *& cruſtæ inde latiores reſoluuntur, periculumq́ eſt, ne vlcera abrumpantur: quod & ſi nihilo deterius eſſet, turpius tamen atque expers partis penitus haberetur. Vbi ergo candens ferramentum traieceris, ferè abundè erit in inferiori parte duntaxat aduſiſſe.*

Candentia eſſe voluit ferramenta, q̄ ad alā admouentur, quod expreſſit vocabulo διάπυρα.

45 *At ſi nullum inſtare periculum videatur, ne vlcera abrumpantur, ſed magnum ſpacium in medio integrum relinquatur, inſtrumentum, quo ad illinendum vtimur, tenue traiciendum eſt, ab vna vſtionis parte ad alteram, cute adhuc extenta, non enim poſſet aliter traici: quo facto remittenda cutis eſt: poſteà inter vtranque plagam alia media facienda eſt, admoto tenui ferramento cādenti, donec ad priùs demiſſum inſtrumentum pertineat. Quatenus verò prehendere cutem ſub ala conueniat, hinc conijcere poteris, quòd glandulæ ſub ala ſitæ ſunt, atque in multis alijs corporis partibus.*

Vlcera vocauit ὠτειλὰς quemadmodum & poeta, qui de recenti vulnere inquit,

Ὄφρα οἱ αἷμ᾽ ἔτι θερμὸν ἀνήνοθεν ἐξ ὠτειλῆς. Vbi extentam cutem (vt ait) tranſuerſam ferramento traieceris à dextra in ſiniſtram, præcipit, vt iterum aduras, demiſſo candenti ferramento, non ampliùs tranſuerſo ab una parte ad alteram, ſed prorſus in altitudinem. Oportet autem
D inter utramque plagam, quam candens ferramentum fecit, non exiguum ſpacium interijcere, nanque, ubi exiguum ſit, periculum eſt, ne ulcera abrumpantur, atque una magna exulceratio fiat. quamobrem & ſi nihil deterius ac idat, ſiquidem adurimus, ut partem exiccemus, atque adſtringamus, nō tamen neceſſe eſt magna inducta cicatrice locum deformem reddere, quum per exigua foramina liceat æquè ſuccurrere.

46 *Sed alibi glandularum vniuerſam naturam perſequemur, quid ſint, quidq́ & in quibus indicent, aut poſſint. Glandulas itaque prehendere non conuenit, nec quæcunque glandulis interiora ſunt, id ſiquidem valdè periculoſum eſt.*

Glandularum uniuerſam naturam appellauit οὐλομελίην, quam pollicitus eſt alibi docere non tamen extat hic liber Hippocratis de uniuerſa glandularum natura. Sed quidam ex medicis iunioribus, qui Hippocratem ſequuntur, paruum libellum confecit, quem inſcripſit, Hippocratis de uniuerſa glandularum natura. qui tam loquutionibus, quàm ſententijs, longè ſuperatur à germanis libris Hippocratis. adde quòd neque ullus ueterum medicorum eius libri meminit, neque ab ijs, qui indicem ſcripſerunt, commemoratur.

Proximè

47 *Proxima enim ſunt neruis, qui magnam vim habent. Extra glandulas plurimum prehendendum eſt, nam id fit innocenter.* B

Subiectos eſſe ait glandulis in ala neruos magnam vim habentes, quos nũcupauit τόνους. Ridiculè igitur quidam ex recentioribus medicis exiſtimant neruos illos duntaxat ab ipſo appellari τόνους, qui coniugati à cerebro oriuntur, quoniam in ſecundo de ‖ morbis vulgaribus, cum dixit/duo enim nerui à cerebro iuxta os magnæ vertebræ/& quæ ſequuntur, neruos appellauit τόνους. nerui enim, qui ad brachia intendunt (vt in confeſſo eſt apud omnes, qui incidendi corporis peritiam habent) à ſpinæ medulla in ceruicibus dependẽt, qua parte ad thoracem accedit: quos conſtat ab ipſo nominari τόνους, tum in propoſitis verbis, ac deinceps bis in ijs, quæ ſubijciuntur: tum infrà rurſus, vbi de ſpina agens, neruos appellat τόνους.

Sect. 4. circa medium.

48 *Illud etiam ignorare non oportet, quòd vbi humerum valdè in ſuperiorem partem porrexeris, nihil prehendere ex cute ſub ala poteris, quod extẽdere operæpretium ſit: nam, vbi in ſuperiorem partem porrigatur, cutis, quæ ſub ala eſt, abſumitur. Ad hæc nerui etiam nulla ratione violandi ſunt: hi ſiquidẽ in eiuſmodi habitu prominent, atq; extenduntur. Sed, ſi humerus paulum excitetur, multum cutis apprehendi poteris: & nerui, quos cauere oportet, intrò magis recedent, longiusq́; aberunt ab eo, quod apprehenditur.* F

Abſumi in ala cutẽ ait, vbi totum brachium ſurſum porrigatur. antè ſiquidem laxa erat, ita, vt ſupereſſe videretur. brachio autem ſic figurato extenditur circa partes, quas contegit, ita, vt quod priùs ſupereſſe videbatur, pereat, & quaſi abſumatur, quùm brachiũ ſurſum porrigitur.

49 *At nonne in vniuerſa arte in primis dãda opera eſt, ut quo pacto ſingula iuſtè figurẽtur, inueniamus?*

Iuſtè intellexit quaſi æqualiter. hoc autem fit, vbi ſeruatur, quod vnicuique rei conuenit, & proprium eſt. Id nunc, quo de agitur, vſtio cutis in ala eſt, quam admouere oportet, humero conuenienter figurato. nam, ſi ita demittatur, vt latus attingat, nimis parùm excitabitur, neq; poterit altitudo alæ ſe oſtendere, neque cutis ſanè digitis extendi atque aduri: ſed, ſi humerus plurimùm attollatur, digitis extẽdi nihil ferè cutis poterit, ſub hoc enim habitu circa ſubiectas partes extenditur: adde, quòd nerui prominent. Eatenus igitur attollere humerum conuenit, atque ab ala reducere, vt locus in conſpectum veniat: ſitq́;, quà ſubijcere digitos facilè poſſimus, & cutem extendere, atque adurere. Quæ, quùm primùm excitato brachio fieri poſſunt, G admouenda manus eſt membro ita figurato, neq; vlterius attollendum. non enim alia de cauſa humerus attollitur, niſi vt poſſit cutis ſub ala digitis extendi hactenus, vt candens ferramentum admoueatur, prout ipſe indicauit, ita, vt ſi hęc pręſtare potuiſſemus humero demiſſo, eiuſmodi habitu nihil antiquius fuiſſet, quàm laxiorem cutem efficiat. ſic enim plurimùm attrahitur, ac manus ſine vllo periculo penitus admouetur.

50 *Hæc circa alam: ſatisq́; eſt ſic prehendere, modò quà conuenit, candentia ferramenta demittantur.*

Prehendere dixit de cute.

51 *Extra alam duæ tantùm ſedes ſunt, quùm aduruntur morbo auxiliantes.*

Dictionem/extra/dixit ἔκτοσθεν, quam poſuit non vt loci differentiam notaret, ſed quemadmodum apud Demoſthenem, atque alios rhetores vſurpatur, qui cùm ἔξωθέν τι τοῦ πράγματος dicunt, præter rem ſignificare volunt. Id igitur, quod Hippocrates aſſerit, tale eſt. Præter vſtionem alæ, duę aliæ ſedes ſunt morbo auxiliantes, quùm aduruntur. vſus aũt eſt vocabulo τιμωρέουσαι, quo conſtat ipſum nõ aliud ſignificaſſe, quàm auxiliantes. quod fecit etiam Euripides, H cùm Oreſtem induxit hæc loquentem, ἀνόσια μὲν δρᾶν, ἀλλὰ τιμωρεῖν τῷ πατρί. Differunt autẽ inter ſe τιμωρεῖν, & τιμωρούμενος, quod vocabulum cum accuſandi caſu iungitur, hoc ſiquidem ſignificat crucians. eadem ratione & Menandri fabula inſcribitur ἑαυτὸν τιμωρούμενος.

52 *Vna quidem eſt à priori parte inter caput humeri, & chordam, quæ ad alam eſt.*

Nos quoque vidimus articulum contineri in hoc loco, qui pars totius prioris regionis eſt. nam, quùm ea lata ſit, vna quidem eius in medio ad vnguem eſt, duæ autem vtrinque: vna ab interiori parte, cuius nunc meminit, altera ab exteriori, de qua paulo infrà loquitur. Eſt autem admiratione dignus, qui, quùm nunquam viderit humeri caput in aliam partem excidere, quàm in alam, non contentus fuerit ipſam tantùm adurere, ſed adiungẽs duas alias regiones, illas coniecerit, in quibus nos vidimus caput humeri fixum: ex his in eam, qua vena ſita eſt, per ſummum humerum procedens, vbi duo muſculi concurrunt, & magnus ille, qui à pectore oritur, & qui à literæ Δ ſimilitudine Δελτοειδὴς nuncupatur, quater vidimus humeri caput prorupiſſe: in exteriorem verò partem mediæ regionis ſemel, de qua tractabit in ſequentibus.

Quà

53A *Quà demittere candens ferramentum conuenit, vt cutem trayciat, non tamen nimis altè: proxima enim eſt craſſa vena, ac neruus, quorum neutrum calefaciendum eſt.*

Craſſam venam intelligit nunc eam quæ per ſummum humerum fertur ad cubitum (ὠμιαία græcè vocatur) quaſi latam vel grandem, cui innectitur coniunctio duorum muſculorum propoſitorum. cuique adiungitur neruus, qui diſtribuitur in partes cutis, quæ iuxta venam eſt. Cauendum autem eſſe, ne in adurendo neruus aut vena attingatur, apertè declarauit, non tamen oſtendit, à priorine, an ab interiori parte venæ, vel prorſus ſuper ipſam, adurendum ſit. Fieri enim hoc poteſt, in primis cutem attrahendo, quo modo in ala diximus, dein tranſuerſam adurendo, poſt hæc inſtrumentum, quo ad illinendum vtimur, traijciendo, atque in orbem iterum adurendo. Quemadmodum autem in ala, quamuis ſubſint nerui maximi, & cum ipſis arteria ac vena latiſſima, tamen aduri cutem voluit, ſecuritatem ſubiectarum partium comparans eo inſtrumento, quo illinimus, demiſſo: ſic in propoſita nunc vſtione nihil mirum, ſi cutem venæ ſuperiectam aduri iubeat. illos autem neruos dixit ἰσχυροτάτους, quod vocabulum mutuari ſolet ad ea, quæ magnam vim habent, quemadmodum illi, quòd non
B longè diſtent à ſpinæ medulla, & maximè pleni ſint. Sed circa venam, quæ ab interiori parte tendit ad cubitum, neruum ſimpliciter dixit, non adijciens ἰσχυρὸν: multum enim diſtat à medulla ſpinæ, atque exiguus eſt.

54 *Rurſus alio loco licet adurere ab exteriori parte multo ſupra chordam, quæ ad alam eſt, paulo infra humeri caput. Traiciatur autem cutis candenti ferramẽto, ſed non nimis altè, ignis .n. neruis eſt inimicus.*

Venit ad tractandum reliquum ex ijs locis, in quibus recipitur humeri caput prolapſum. hic autem eſt in exteriori parte prioris regionis, in quam ſemel etiam conſpexi humeri caput veniſſe. non rectè autem in pleriſque exemplaribus legitur / rurſus alius locus quem licet adurere à poſteriori parte eſt/, hic enim locus non à poſteriori, ſed ab exteriori parte commiſſuræ eſt. Si quis igitur exquiſitè definire loca velit, quæ iuxta humeri commiſſuram ſunt latitudinem habentia, hic profectò omnia intuitus in priori regione mediam dicet eſſe quandam lineam, ſine latitudine conceptam in medio ad vnguem, quæ supernè in humeri longitudinem
C tendat: & vtrinque in latitudinem terminari priorem regionem, ab inreriori quidem parte ea vena, quæ ad interiorem cubiti ſedem pertinet, ab exteriori verò alia quadam linea, quæ diſtet à linea media, ſine latitudine concepta, quantum ipſa vena recedit. Hi ſunt ergo termini prioris regionis. duo autem alij vtrinque ſunt, quà feruntur chordæ ad alam: vnus interiorem regionem, alter exteriorem finit. eam verò intelligito interiorem commiſſuræ regionem, quæ eſt inter venam, & chordam, quæ ab interiori parte alam terminat: ſed exteriorem, eam, quæ incipiens à linea, quæ tantum diſtabat à media linea ſine latitudine concepta, quantum ipſa vena tendit ad chordam, quæ ab exteriori parte alam finit. Quare iuxta diuiſionem hanc, quidquid erit ſuperius chorda, quæ ab exteriori parte alæ ſita eſt, non dicetur vtique à poſteriori regione commiſſuræ, ſed ab exteriori. ſiquidem regio poſterior in commiſſura eſt, quà latum ſcapularum os ſimum eſt: inferior in ala continetur: ſuperior verò inter lati ſcapularum oſſis ſummitatem atque humeri caput.

A Linea latitudine carens.
B Humeralis vena.
C Alterum tantum interuallum.
D Poſterior pars.
E Interior.
F Exterior.
G Inferior.
H Superior.

55D *Porrò mederi in tota curatione vlceribus debemus, videntes, ne multum attollatur humerus, ſed modicè, quatenus vlcerum curatio poſtulat, quoniã frigus eò minùs adſpirabit. Adusta enim omnia tegenda ſunt, non ſecùs tamen moderatè curanda: nam ſic minus hiant, minus ſanguis erumpit, minùs neruorum diſtentio ſequitur.*

Cauſas ipſe expoſuit, cur edicat, ne multum humerus vnquam attollatur, primùm, ꝙ vſta omnia tegere expedit, ſic tamen, vt curari poſſint, & non frigeant, quùm alioquin (vt ipſe teſtatur) frigus vlcera mordeat, cutẽ induret, pus fieri in dolore non patiatur, ac multo magis in ijs, quę calor excitauit, ſicuti nunc ignis / minus (inquit) hiant / hoc eſt diducuntur vlceris oræ. ob id enim frigore magis

magis excipiuntur,& tardiùs ſaneſcunt,grandioremq; cicatricem recipiunt. Quod autem ſub- E
dit/minùs ſanguis erumpit/communiter ad omnia vlcera refertur,non propriè ad ea, quæ pro
poſita nunc ſunt, nam ſi quis ſic cutem vrat,quemadmodum præcepit, periculum nullum ſan-
guinis eruptionis ſequetur. fortaſſe autem nerui tantùm diſtentione periclitabuntur ob frigus,
quod cute nudati contraxerunt: cuius rei in fine orationis meminit.

56 *Vbi vlcera pura ſint, & ad cicatricem intendant, tunc ſanè oportet humerum diu noctuq; ſemper ad latus deligatum continere.*

: ἰτειλὰς nunc propriè de cicatricibus dixit,non de vlceribus, quemadmodum antè. monet
autem maximè dandam operam eſſe,ne humerus,niſi paululum duntaxat, à latere diducatur,
idq; quùm vlcera curãtur,quoniã pura vlcera opportuniſſima ſunt illis omnibus caſibus, quos
in oratione proximè præcedente narrauit,atque ijs præſertim,qui ab exterioribus cauſis oriun
tur, anteà ſiquidem ſordida erant,atque inflammata,ſordemq; & humorem præter naturã ſu-
perantem pro velamento ac tegmento quodam habebant, quin & inflammationis calor extrin
ſeco frigori obſiſtebat:at,vbi inflãmatio conquieuit,& pura reddita ſunt, ac ſine ſuperante hu-
more,magis quàm ante ſentiunt ea,quibus læduntur.Ob hęc igitur omnia facilè ſub exteriori- F
bus cauſis ac præcipuè frigidis dolent, & refrigerantur, propter ſenſum verò acriorem vehe-
mentiori dolore cruciantur,cui accedunt ea mala,quæ ſequi dolorem ſolent.

57 *At vbi vlcera conualuerunt,humerus diu debet ad latus ſimiliter deligari: namque hac via cicatrix maximè confirmabitur,atque id ſpacium,in quod maximè humerus procidit,contrahetur.*

Hic etiam indicauit,quo conſilio hæc præceperit, quùm inquit/namq; hac via cicatrix maxi
mè confirmabitur,atque id ſpacium,in quod maximè humerus procidit,contrahetur/quaſi ita
dixerit,quo minor cicatrix inducetur, eo magis alæ cutis contrahetur:quod maximũ momen-
tum habet in prohibendo,ne in hanc partem humerus elabatur.

58 *Quibus recondi humeri caput non potuit, ſi adhuc creſcunt, humerus non æquè augetur atque is, qui integer eſt; ſed quamuis aliquid augeatur, altero tamen breuior redditur.*

Ea nunc perſequitur,quæ neceſſariò ijs accidunt,quibus humeri caput ſuo loco non eſt.Pri- G
mùm ac maximè commune,cui reliqua omnia ſuperueniunt, eſt, ꝙ minus alitur: quam rem,ſi
membrum iam perfectè increuit,gracilitas ſequitur: ſi adhuc augeatur,exiguitas. Non alitur
autem membrum ob muſculorum & venarum, quas continet, deprauationem. eius quoq; rei
cauſa eſt totus articulus immobilis: nam & integra membra, vbi diutiùs omnino immobilia
maneant,apertè graciliora conſpiciuntur.

59 *Iam verò," qui à primo natali die humeros breuiores habent (γαλιάγκωνες græcè appellantur) ob duplicem noxam id mali experiuntur, vel quod dum in vtero ſunt, humeri luxentur: vel aliam ob noxam, de qua poſtea aliquando ſcribemus.* A. li.4. f.52.1. c.9. f.478. h

Dictine ſint γαλιάγκωνες à ſimilitudine felis (γάλη græcè dicitur),an ab alio quopiam,relin-
quenda quæſtio eſt ijs,qui in huiuſmodi ſtudia incumbunt. medicum verò ſcire cõuenit,naſci
quoſdam vtriuſq; humeri articulo luxato,dextro & ſiniſtro,ſicq; humeros breuiores eſſe: neq;
ignorare alteram huius vitij cauſam,de qua tractaturum ſe pollicetur. Difficile autem eſt alte-
ram inuenire,præter illam,quam ipſe deinceps ait illis accidere,qui teneri ſunt. Inquit ergo. H

60 *Sed, quibus" tenera adhuc ætate iuxta humeri caput in intimis partibus alteq; ſuppurationes oriuntur, omnibus ſanè humeri breuiores fiunt: ac ſiue ſecentur, ſiue vrantur, ſiue per ſe pus aperiatur, ſcire licet hæc ita ſe habere. Maximè verò brachio vti queunt, quibus à primo natali die humeri breuiores ſunt: neque ipſi tamen ſurſum ad aurem porrigere brachium poſſunt, cubito extento, niſi multo minùs, quàm ab integra parte.* A. ibidem.

Poteſt hoc etiam,dum in vtero ſunt,accidere:aliam verò noxam,quæ ijs, qui in vtero gerũ-
tur,cauſa ſit,vt articulus elabatur,difficile eſt inuenire. ſed has ambas accidere nihil prohibet:
poteſt enim,dum infans in vtero eſt,à natura ſuppuratio fieri,aperiri, & ad cicatricẽ vlcus per-
duci:quod magis adhuc euenit,vbi humeri caput elabitur ob humorem infantis naturalem, &
quia cauum commiſſuræ ipſius humeri tale eſt,vt facilè articulum expelli patiatur.

61 *Quibus uerò ætate iã robuſta humeri caput erupit,neq; reſtitutũ eſt,pars,ꝙ ſup cõmiſſurã eſt,tenuatur, et gracilioris habitus fit.ubi dolore liberatur,nõ æquè pſtare poſſũt opa oĩa,ꝙcunq; reqrũt,ut cubitus à pe*

ctore

A *ctore diductus in latera attollatur. Ad ea aũt valent quæcunque efficienda ſunt, humero vel in priorem partem, vel in poſteriorẽ ad pectus adducto: nam terebra, ſerra, ſecure, ac raſtris vtuntur, dummodo cubitum non admodũ attollere neceſſe ſit, atq; ad alia omnia idonei ſunt, quæ brachia poſtulãt ita figurata.*

His, qui hoc vitio tenentur, pars, quæ ſuper humeri commiſſuram eſt, protinus etiam inter initia tenuior apparet, & gracilior, quum humeri caput lati ſcapularum oſſis cauum reliquerit: ſed & iſtiuſmodi in poſterum adhuc ampliùs conſpicitur, eo ꝙ procedente tempore emacreſcant partes muſculi, Δ literam referentis, ꝙ redditus ſit imbecillis, quùm ſequens humeri caput, vi deorſum feratur ad alam: & ꝙ immobilis maneat, neq; ſuo munere fungatur, quod erat humerum attollere: quare frigidior & imbecillior redditur, atque emacreſcit: quandoquidem labor firmat, ignauia tabidum reddit.

De Summitate lati Scapularum Oſſis, qua cum Iugulo coniungitur

60 B *Quibus lati ſcapularum oſſis ſummitas diducitur, extare videtur os, quod recedit: eſt autem hac ligamentum iuguli cum lato ſcapularum oſſe. Diuerſa autem eſt hac parte natura hominis à cæteris animalibus. Medici itaque in hoc caſu maximè decipiuntur: excitato enim oſſe, quod recedit, humeri commiſſuræ pars ſuperior apparet depreſſa, & caua, ita, vt quaſi prociderit humeri caput, prouideant. Noui ergo complures medicos alioquin non ignobiles, qui ſummopere læderent, dum niterentur huiuſmodi humeros reſtituere, vt qui luxatos eſſe extimarent: nec priùs deſiſterent, ꝙ vel rem deſperarent, vel indicarent per ſe non poſſe humeri articulum reſtituere. His eadem curatio conuenit, quæ cæteris eius generis, nempè cæratum, panni, faſcia, atq; eadem vinciendi ratio: veruntamen deorſum cogendũ eſt id, quod excedit, tum ea parte plurimi panni iniiciendi, maximeq́ adſtringendum, humerusq́ ad latus continendus eſt, ſuſpenſus à parte ſuperiori. Hac. n. ratione id, quod receſſit, proximè adducetur: quam rem ſcire optimè licet, atque prædicere, omni periculo vacare, ſi alioquin tibi videatur: ex hoc. n. caſu, nec paruum nec magnum in humeri cõmiſſura oritur detrimentum: ſed aliquid decoris eo loco amittitur: nunquam. n. huiuſmodi os in naturalem & antiquã ſedem reuertitur, ſed neceſſariò, ſiue ampliùs, ſiue minùs, à ſuperiori parte prominet: neq;. n. aliud os vllum in priſtinã ſedem reuertitur, quod receſſerit ab aliquo oſſe, cũ quo naturaliter iungeretur. Paucis autem diebus à dolore liberatur latum ſcapularum os ſummum, ſi cõmodè vinciatur.*

A. ibi. c. 14. fol. 479. d

C Indicat lati ſcapularum oſſis ſummitatem eſſe cõiunctionem. dicit etiam ipſam eſſe os, quo alligantur propoſita oſſa ambo. conſtat autem ſummitatem lati ſcapularum oſſis eſſe chartilaginoſum os, quod ſitum eſt, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, à quo dependent membranæ, quibus extrema oſſium colligantur. Hoc, vbi recedat, iugulum etiã ſequi conſueuit, & idcirco reſtituitur iugulo deorſum compulſo, ſic, vt ea parte in orbem quodammodo inclinetur: quò fit, vt in iuuenibus faciliùs cogatur, nam, quo magis ætas procedit, eo magis corpora noſtra ſiccantur. Ergo, quemadmodum ſicca ligna minimè idonea ſunt, quæ curuentur, madentia autem & viridia facilè id patiũtur; eodem modo & oſſa eorum, qui adhuc increſcũt, coacta curuari poſſunt, ac multò magis, vbi rara ſint, & cauis plena, quale eſt iugulum. Equidẽ experimento ſenſi iugulum in meipſo curuari: nam, quùm vinculi vi vehementer compelleretur, altè vrgebat. quod ego pertuli quadraginta dies, quibus iugulum ad humeri caput ita adductum eſt, vt iis, qui nunc aſpiciunt, nunquam receſſiſſe videatur: quiq; tunc quùm receſſit, diductum interuallo trium digitorum viderunt, rem admirẽtur. Inde tamen factum eſt, vt humerus id temporis minimè nutriretur, ita, vt penitus emacreſceret, cumq; eo brachium etiam nutriri deſineret. Sed his omnibus, vno vinculi præſidio ſuccurrens, non multo tẽpore à ſoluto vinculo

D totum membrum refeci. In adoleſcẽte aũt, ac multo magis in puero, os faciliùs vinculo cogitur: ego verò, quùm id mihi accidit in palæſtra, annum agebam trigeſimumquintum. nullum tũ alium ex iis, qui firmiſſima ætate eſſent, æquè licuit ad ſanitatẽ perducere, eo ꝙ vinculi vim minimè ferrẽt. Ipſe igitur locũ ſenſi frigidũ prorſus, ſic, vt totum diẽ ac noctẽ perfundere calidum oleũ cogerer, pelle toto corpori ſubiecta, ſuper qua nudus iacebã, quùm caniculę æſtus vigeret. A pedibus igitur inani peluę ſubiecta pellis ita figurata erat, vt oleũ per eã commodè funderetur. quidquid aũt in pelui coactũ erat, in ollã conijciebatur iuxta ignem, vt calefieret, eoq; inde accepto totus affectus locus perfundebatur, at quũ, vel modicum quid aliqñ intermittebatur, ſentiebam continuò muſculos iuxta ceruices diſtendi, ſic, vt apertè conſtaret ſequuturam eſſe neruorũ diſtentionem, ſi ignaui fuiſſent, qui perfundebant. Mihi ẽt aliud euenit, quod non parùm in cauſa fuit, vt muſculi malè afficerẽtur, atq; id quoq; enarraſſe operęprecium erit, ne quis exiſtimet malè affici muſculos, propterea ꝙ iugulũ duntaxat deorſum fuerit coactũ. In palęſtra enim lati ſcapularũ oſſis ſummitate diducta magiſter intuitus partẽ ſuperpoſitam humeri commiſſuræ, depreſſam, exiſtimans humeri caput in alam excidiſſe, intentionẽ tentat, atque impulſum: quę quidẽ artificioſè agit. at quum ſine vllo profectu operam perderet, arbitror peccati aliquid in impellẽdo: quamobrẽ alios adhiberi iubeo, qui cũ ipſo humerum, & ab inferiori parte,

& à contraria extendant: atque ipſe integræ manus digitos, quantum poſſum, intrò demitto E
ad humerum, qui excidiſſe videbatur, vt inditi inter latus & humeri caput, ipſum impellerēt:
nihil autem inueniens in ala præter naturam, iubeo, vt extendere ceſſent, qui cum magiſtro ſi-
mul vim adhibebant, eo quòd humeri caput non procidiſſet. hi verò exiſtimantes me fracti
animi ob dolorem eſſe, hortantur, vt ſibi me ipſum committam, nec ab extendendo deſiſtunt,
ita, vt muſculum auulſiſſent (quæ res alijs iam accidit) niſi fortè alter aduenſſet, qui optimè no
uerat me nullo modo ob mollitiem extendentes prohibere. hic eos remouet, ac me rogat, quid
mali ſit, quidq́; faciendum cenſeam. reſpondeo ſummitatem humeri diductam eſſe, opus au-
tem mihi eſſe oleo, linteis, lana. eo igitur ad balneum, multoq́; oleo perfuſus maneo in labro,
quoad poſſum, dum, quæ ad curationem facerent, afferrentur. Quare muſculis aſſidua perfu-
ſio neceſſaria fuit, quùm malè affecti ea ratione fuiſſent. multi autem vinculum non ſuſtinent,
etiam ſi id non accidat, ſed malunt in poſterum, quæ ex eo malo moleſtia ſequitur, ferre, quàm
id quadraginta diebus ſuſtinere: neque enim breuiori ſpacio conſequi eos poſſe exiſtimo, vt
iugulum ita exquiſitè curuetur. Reliqua Hippocratis verba plana ſunt.

De Ivgvlo fracto. F

63 *Iugulum comminutum, ſi ex toto fractum ſit, facilius curatur: ſi in longitudinem, ægriùs: hæc autem
contraria ſunt, atque aliquis exiſtimet. Id igitur, quod ex toto fractum eſt, magis vtique in ſuam ſedem
compelli poteſt: ac, ſi ſumma cura prouideatur, quod ſublimius eſt, magis deorſum cogetur idoneo habitu,
ac debito vinculo: quamuis autem ex toto in ſuam ſedem non collocetur, tamen ea pars, qua excedit, non
valdè acuta apparebit. At quibus in longitudinem frangitur, ſimile vitium eſt, atque vbi oſſa diducun-
tur, de quibus ſuprà tractauimus: non ita enim in ſuam ſedem reſtituitur, extansq́; oſſis extremitas aſpi
citur admodum acuta. In vniuerſum autem ſcire conuenit, nihil humeri commiſſuram aliamve partem
lædi, quùm iugulum frangitur, niſi (quod rarò accidit) corrumpatur.*

Ex toto frangi dicit, quod nulla parte hæret: cuius contrarium eſt, quod non ex toto abrum-
pitur. Id vno modo fieri expreſſit, quùm inquit/ſi longitudinem, ægriùs/: ſimulq́; demonſtra-
uit, quod ex toto abrumpitur, tranſuerſum abrumpi: quod non ex toto, in longitudinem. er-
go, vbi ex toto comminuitur, partes cedere inter ſe plerunque ſolent, atque vna ſurſum ferri,
altera deorſum, tum altera in interiora, in exteriora altera. qua de cauſa videtur fractura gra-
uis, & ægrè ſanabilis. Verùm altero modo, quùm fractura in longitudinem eſt, leuior quidem G
apparet, ægriùs tamen curationem admittit: nequit enim iugulum faſcia excipi in orbem, ſi-
cut membra: qua via duntaxat propelli, atque adduci poſſet, quod in longitudinem fiſſum eſt.
Quòd ſi hæc, quæ nunc oſtendimus, in memoria habeantur, nihil obſcurum videbitur ex ijs,
quæ ab Hippocrate in ſequentibus ponentur.

64 *Iuguli fractura deformitatem affert: deformitas autem principio maxima eſt, deinde minor.*

Satiùs fuiſſet dicere/minùs apparet/. principio enim rei nouitate deforme vitium videtur:
procedente tempore, ſicut alia omnia, quibus aſſueſcimus, ita deformitatem paruifacimus.

65 *Saneſcit autem citò iugulum, atque alia oſſa, quæcunque rara ſunt, quoniam callo hæc maturiùs obdu-
cuntur. Igitur, vbi caſus recens eſt, ægri ſolliciti ſunt, putantes malum grauius eſſe, quàm ſit, medici au-
tem ſedulos in probè curando ſe exhibent: procedente tempore laborantes, vt qui non doleant, neque in-
greſſu, neque cibo prohibeantur, rem contemnunt: at medici, vt qui locum reddere decorum non poſſunt,
ſe ſubducunt, neque offenſorum negligētiam iniquo animo ferunt: interim callus feſtinat increſcere. De-
ligandi autem ratio ea conuenit, qua pleriſque, cerato, pannis, faſcijs mollibus, adhibitis. Hæc antē proui-
diſſe oportet, atque itē nouiſſe in hac præſertim curatione, plurimos pannos, quà os extat, obijciendos eſſe, H
ac faſcias plurimas, ibiq́; maximè premendum. Non nulli exiſtimarunt plumbi aliquid alligādum, quod
oneri eſſet, vt deorſum cogeret, quod extaret. Fortaſſe autem nec illi ſapiunt, qui ſimpliciter vinciunt, quā
doquidē neque propoſitus modus fracto iugulo conuenit. nihil enim ferè cogere poteſt, quod excedit. Sunt
& alij, qui cognoſcentes vincula ipſa aliena eſſe, neque in naturalem locum adducere, quod extat, deligāt
quidem eiuſmodi ægrotantes pānis faſcijsq́; ſuperdatis, perinde atque alij: ſed hominem faſcia aliqua cin-
gunt, qua parte commodiſſimè cingitur: vbi pannos obiecerint, quà fractura extat, ſic, vt ea parte in tu-
morē aſſurgant, caput faſciæ ad cingulum à priori parte deuinciunt, faſciamq́; è regione iuguli porrigunt
ad partem poſteriorem, & in cingulum demiſſam ad priorē adducunt, atque inde rurſus ad poſteriorem.
Alii faſciam in cingulum non demittunt, ſed inter anum & naturale: tum iuxta anum ipſum, dein cir-
ca ſpinam ducentes, ſic fracturam comprimunt. Hæc, quùm ab eo audiuntur, qui vſum non habet, propè
videntur ſecundum naturam eſſe: at, vbi quis ea experiatur, inutilia comperiet, neque enim aliquod tem
pus immobiles manent, etiam ſi homo cubet, quanquam hoc modo proxima eſſent: tamen ſi cubans crus fle
ctat, aut ipſe curuetur, omnes faſciæ mouebuntur: præterquam quòd hæc vinciendi ratio alioquin fœda eſt.*

Cauſam ipſe adiungit, quamobrem hæc celeriter ſaneſcant: ſed cur callus maturè increſcat,
cauſam

A cauſam non expreſſit, vt quæ ex natura oſſium, de quibus tractatur, percipi poſſit, quũ in ijs, quæ rara ſunt, multum humoris contrahitur. In prioribus autem demonſtrauimus, recepto humore ob affecti oſſis vim ſpiſſato, in oris fracturæ callũ increſcere, qui, vbi ſatis increuit, fracturæ oras illigat, atq; adſtringit, neq; n. os altioribus partibus ſolidat, quemadmodũ caro, ſed (vt dictũ eſt) in ſummo, quaſi vinculo adſtringitur. Quę ſequũtur, ſi diligenter cõſiderentur, oĩa plana ſunt.

66 *Siquidem anus comprehenditur, faſciaq́, in hac loci anguſtia colliguntur. Quod verò ad eas faſcias pertinet, quæ in Zonam induuntur, non ita arctè hac cingitur, quin ſurſum ferri cogatur: quod vbi accidit, neceſſe eſt totum vinculum relaxari. Proximè autem moliri quis ſibi videbitur, quamuis nihil magnum efficiat, ſi faſcias non nullas in cingulum demittat, ſed plerasq; ad primum vinculum adhibeat: hac enim ratione maximè ſtabiles erunt, & alteri circuitui alter auxiliabitur. Plurima quidem dicta ſunt ex ijs, quæ ad iuguli fracturam attinent. Scire autem licet, iugulum plerunq; ita frangi, vt ea pars, quæ à pectore eſt, ſurſum feratur: quæ à ſummitate lati ſcapularum oſſis, deorſum: cuius cauſa eſt pectus, quod neque admodum ſurſum, neque admodum deorſum mouetur.*

Loci anguſtiã dixit στενυγροχωρίην. quod nomen (vt quibuſdã placet) nõ cõponitur ex vocabulis ὑγρῦ, στενῦ, & χώρας. quæ ſignificarẽt humidũ, anguſtũ, locum, ſed deducitur à voce
B στενυγρὸς, quæ nihil amplius ſibi vult, q̃ στενὸν, quod ſignificat anguſtũ. vnde quadam additione (quã figuram παραγωγὴν dicunt) deducitur στενυγροχωρίη, quæ nihil aliud ſibi vult, q̃ anguſtiã. quod ex ijs euidenter colligitur, quæ Simonides ſic ſcribit ὥσπερ τις ὕπο δ' ἀστείοις ἐν ὑγροῖσιν ἀνὴρ λέγεται λέων, οὐδ' ἀπάρδαλιν μοῦνος στενυγρῷ συντυχὼν ἐν ἀτραπῷ. effertur aũt ſecunda ſyllaba tenui ſpiritu.

67 *Exiguus enim eſt motus articuli, à parte oſsis pectoris.*

Exiguum motum vocauit κιγκλισμὸν. At ſiue vocabulum ſumatur à motacilla aue quæ græce κίγκλος dicitur, eo q́ aſſiduè caudam moueat, ſiue à quouis alio, non pertinet propriè ad hũc locum: ſed magis perſequi cauſam oportet, cur commiſſura iuguli cum pectore, quamuis ſicut aliæ non nullæ referri inter minimas nõ debeat, tamen nihil ferè moueatur. ſed quam huius rei cauſam Hippocrates tradat, audiamus de verbis ipſius. Os pectoris στῆθος appellat, quo nomine ſignificaſſe nunc videtur, nõ omne id, quod eſt à priori parte thoracis, ſed medium os, in quod ſe inſerunt coſtæ, quod græcè à iunioribus medicis στέρνον vocatur, de quo rectè dixit.

68 C *Ipſum enim os pectoris ſibi continuatur, & ſpina.*

Os pectoris ſibi ipſi continuari manifeſtiſſimum eſt, ſed & ſpinę &c. liquidò conſtabit, ſi qñ in cadauere detracta carne coſtas videris à poſteriori parte, ſpinæ: à priori, oſſi pectoris, inhærere.

69 *Sed & iugulum prope humeri articulũ ſupernatat. Cogitur aũt moueri ſæpiſſimè, eo q́ cum ſummitate lati ſcapularum oſsis iungatur. Maximè autem, vbi perrumpitur, pars, quæ ab oſſe pectoris eſt, ſurſum fertur, neq; facilè ſolet deorſum repelli, quoniam natura leuis eſt, ſpaciumq́, ipſi latius patet à ſuperiori parte, q̃ ab inferiori: latum verò ſcapularũ os, humerus, & quæ his inhæreſcunt à coſtis & oſſe pectoris, optimè ſoluuntur: quamobrem poſſunt plurimum attolli, atque demitti. Itaque vbi iugulum frãgitur, ea pars, quæ eſt à lato ſcapularũ oſſe, deorſum cõuertitur: facilius enim deorſum fertur vnà cũ humero ac lato ſcapularum oſſe, quàm ſurſum. Quando igitur ſic ſe res habet, decipiuntur, qui cenſent poſſe, quod ſuper excedit os, deorſum cõpelli: namque in aperto eſt inferiorem partem ad ſuperiorem adducendam eſſe, ea ſiquidem mouetur, ea à naturali ſede recedit: cõſtat aũt hãc aliter nullo modo propelli poſſe, uincula enim nihil magis adducunt, quàm repellant Si quis aũt humerum, ad latus, quantũ poteſt, adductũ ſurſum attollat, vt humeri commiſſura maximè acutam ſe oſtendat, hoc pacto concurret cum oſſe pectoris, à quo receſsit.*

D Solet Hippocrates quaſdam figuras ac linguarum proprietates vſurpare, quamuis conſuetam locutionem ſequatur. Simile quid apud Xenophontem legitur. ipſe enim, ſi quiſquam eſt, qui vſitata locutione vtatur, in his nomen profitetur ſuum. ſæpiùs tamen inſerit vocabula linguæ propria, ac translata: quod rariùs apud hunc, frequentiùs apud Hippocratem reperitur: quemadmodum in præcedentibus verbis, vbi κιγκλισμὸν dixit paruum motum, nunc verò, πλαδώδης ἐστὶ quod ſupernatat. id autem quaſi ſine fulcro ſignificat: cuius rei teſtimonium facit, quod ſubijcit, quùm inquit/cogitur autem moueri ſæpiſſimè, eo quòd cum ſummitate lati ſcapularum oſſis coniungatur/. at ſummitas lati ſcapularum oſſis rurſus ob humeri articulum ſæpiſſimè mouetur, quùm ipſe imbecillis ſit, & maximi mótus. Initio verò ſermonis/propè/dixit. dubium autem eſt ad locumne, an ad rem debeat referri: vel enim accipiemus, prope articulum, frequenter iugulum moueri, quam ſententiam magis probo, vel (vt quibuſdam placet)/propè/referemus ad frequentem motum, ita, vt mens eius ſit, Iugulum maximè propè accedit ad ea, quæ frequenter mouentur, quùm humeri articulo iungatur.

70 *Si quis igitur legitimum vinculũ adhibeat, vt celeriter glutinetur, cætera verò omnia extra huiuſmodi habitum ſuperuacua exiſtimet, rectè vtiq; ſentiet, celeriterq́, hominem ad optimam valetudinem perducet: quem iacere maximè ad rem pertinet, ſatisq́, ſunt quatuordecim dies, ſi quieſcat, ſummũ viginti,*

Legitimum vinculum appellat,quod omnibus in cõſuetudine eſt, ac iam eſt veluti lex quæ- E
dam non ſcripta. ſic enim & in vita fit,vt quos mores oẽs ſtudent, legibus ſimiles ſint. Vinculum igitur quod ad fracturas pertinet,huc nõ admodum accommodatur, atq; idcirco fuſiùs de ipſo ſcripſit in primo de fracturis:hic autem nullum vitium exponitur, ad quod eiuſmodi vinculum adhibeatur. Oſtendimus enim in commentarijs in eos libros, & nunc etiam in memoriam redigemus,morbos omnes,quibus accommodatur id vinculum,quod ad fracturas pertinet,traditos fuiſſe ab Hippocrate in eo volumine:in hoc autem omnes, qui alteram vinciendi rationem poſtulant. Porrò autem in eo vinculo, quod ad fracturas pertinet, faſcia ſuper affectum membrum in orbem circundatur,ſed in altera vinciendi ratione fertur ad alias partes,ac plurimum ad eas,quæ vitiatæ ſedi cõtrariæ ſunt:quod in libro de officina medici teſtatur, cùm inquit,Conſentit autem cum capite humeri faſcia ad alteram alam demiſſa.

71 *Si in iuguli fractura (quod rarò accidit) contrarium eueniat,vt ſcilicet id oſſis,quod à pectore eſt, ſubijciatur, id, quod à ſummitate lati ſcapularum oſſis ſublimiùs feratur, ac ſuper alterum excedat, nullo magno præſidio opus eſt: demiſſo enim lato ſcapularum oſſe,cum humero, rectè oſſa inter ſe concurrent: ac quæuis ratio vinciendi ſatis erit,& callus paucis diebus increſcet.* F

In ſuperioribus quidem demonſtrauit, vbi totum iugulum tranſuerſum abrumpatur, ferè quod à pectore eſt,ſurſum cõuerti:quod à ſummitate lati ſcapularum oſſis, deorſum. nunc eũ modum perſequitur,qui rariùs accidit,ſub quo ea pars iuguli,quæ eſt à ſummitate lati ſcapularum oſſis,ſurſum fertur,quæ à pectore demittitur:atq; hic(vt ait)faciliùs ſaneſcit. nam demiſſa ſummitate lati ſcapularum oſſis,ſimul etiam demittitur ea iuguli pars,quæ ipſi cõtinuatur,ſicq; alteri æquata illigatur,curaturq;.

72 *Quòdſi non comminuatur hoc pacto, ſed ab hac vel illa parte in latere erumpat, in ſuum locum collocandum erit,lato ſcapularum oſſe vnà cum humero excitato,quemadmodum & in ſuperioribus explicauimus:vbi reſtitutum fuerit in priſtinum ſtatum,reliqua curatio celerrimè perficietur. Plerunq; igitur, cum partes inter ſe ceſſerunt,ipſo humero ſurſum coacto, reſtituitur.*

Quod ab ipſo nunc proponitur, accipere debemus in oſſe, quod in interiorem,vel exteriorem partem prolabitur. intellige nunc,quam dico interiorem partem, eam, quæ altè ſita eſt in corpore: exteriorem,quæ in ſuperficie ad cutem. G

73 *Vbicunq; autem,quod à ſuperiori parte eſt,in latus vel in inferiorẽ partẽ veniat, cõmodè reſtituitur, ſi homo reſupinetur ſubiecta aliqua re inter ſcapulas,quæ attollat ſic,vt pectus quã maxime recuruetur: aliquis item humerum iuxta latus extenſũ ſurſum adducat:medicus verò altera manu ad humeri caput data,prominentiori palmæ parte repellat,altera quod diductum eſt,componat:ſic enim maximè in naturalem ſedem reſtituet. Sed (ſicut iam diximus) ſuperius os deorſum ferri maximè ſolet. Pleriſq;, vbi alligati ſunt,conuenit ita figurari,vt cubitus iuxta latus contineatur,ſicq; humeri caput excitetur.*

A Æger ſupinus collocatus.
B Puluinus inter ſcapulas ſubiectus.
C Alter brachium a coſtis diductum attollens.
D Medicus fracta oſſa componens.

Vbi ea pars iuguli, quæ cũ pectoris oſſe cõmittitur,vel in latus,vel in inferiorẽ partẽ prorumpat, tunc ait cõmodè reſtitui, ſi homo reſupinetur, ſubiecto H
ĩter ſcapulas iuxta ſpinã puluino, ſeu ceruicali, ſiue tali quopiã, ut hac uia thorax totus recuruetur. hoc autem expreſſit uocabulo περιῤῥηδὴς, quod poeta etiam uſurpauit, quùm inquit, Περιῤῥηδὴς δὲ τραπέζῃ κατέπεσε. Homine igitur ita figurato,præcipit,ut medicus altera manu humeri ad latus adducti caput in exteriorem partem repellat,ſic enim diductæ iuguli partes plurimum inter ſe recedent,recuruato pectoris habitu multum ad eam rem conferente: altera manu componat, atque in unum adducat diductas iuguli partes. humerum uerò iuxta latus ſurſum compelli interdum ſatiùs eſſe in ſequentibus adſcribit.

74A *Sed quibuſdam (vt narrauimus) debet humeri caput ſurſum vrgeri: cubitus autem ad pectus adduci: manus verò ad ſummitatem lati ſcapularum oſſis ab integra parte porrigenda eſt. Quòd ſi homo cubare non recuſet, aliquid imponere conuenit, quo fulciatur, ſic, vt humeri caput maximè ſublime ſit: at ſi inambulet, fundam à ceruicibus ſuſpendere ex faſcia oportet qua cubiti eminentiam complectatur.*

Hęc figurandi ratio efficit, vt humeri caput in exteriorem partem compellatur. cum quo adducitur & iuguli pars, quę ſummitati lati ſcapularum oſſis adiuncta eſt. Sed eiuſmodi habitu inquit ferè opus non eſſe, ꝙ ſuperiori ſatis reſtituatur, ſub quo humerus iuxta latus extentus adducebatur, cubito ibidem collocato, non quemadmodum nunc pectori ſuperimpoſito. Abſtinere igitur debemus ab imponendo cubito ſuper pectus, non quò hic habitus priori ſit deterior, ſed quò per illum duntaxat, plæraq; præſtari poſſint, quæ ad reponendũ idonea poſita ſunt. Quomodo, ſi res non ſuccedat, ad habitum tranſibimus ſecundo loco oſtenſum.

GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS COMMENTARIVS SECVNDVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI

Agit de reliquis Manus articulis: de Faciei malis, ac maxillis · de Naribus & Auribus curandis: cum luxata vel fracta fuerint.

De Cvbito

I *CVbiti articulus, vbi paululũ dimotus ſuo loco exceſſerit, vel ad pectus, vel in partẽ exteriorẽ, maneatq́; pars eius acuta in cauo humeri, rectà extẽdere oportet, & q̃ extat repellere, atq; ad latus vrgere. At vbi toto loco motus fuerit in hanc vel illã partem, idẽ extendendi modus aptatur, qui fracto humero, cùm deligãdus eſt: ſic*

C *.n curua pars cubiti non impediet, maximè vero verſus coſtas erũpit. Reſtituitur aũt plurimũ reductus, ne humeri caput attingat cubiti proceſſum: ita aũt collocatus vt non hæreat, circũagitur ac circumflectitur, non rectà cogitur · eodemq́; tpe vtrinq; in contraria compulſus in ſuam ſedem reſtituitur. Expedit & cubitũ nũc pronũ, nunc ſupinũ cõuertere. In curatione ita figurare brachiũ oportet, ut manus paulo ſublimior cubito habeatur, humerus vero ad latus: ſic aũt & ſuſpẽſum & collocatũ naturæ & vſui commodũ erit, modo callus non malè increſcit: increſcit aũt celeriter. Lintea uerò adhibẽda eo modo ſunt, quo articulorũ ratio poſtulat, ut pars quoq; acuta adligetur. Malũ aũt luxato cubito maximè recrudeſcit febre, dolore, uomitu puræ bilis: præcipuè cum in poſteriorẽ partẽ exciderit, ꝙ cartilaginoſa ſit · deinde cùm in priorem: ſed curatio eadem eſt. Vbi in poſteriorem partẽ prolapſus reponitur, rectà extẽdere oportet: ſignum autẽ ſic prolapſi eſt, ꝙ homo extendere brachium nequit, nã vbi in priorẽ venit, flectere nõ põt: tunc antẽ durum aliquid implicitum cõuenit inijcere, et*

D *cubitum porrectum plurimum repẽtè circa ipſum flectere. Diducta autẽ oſſa intelliges, vbi eã partẽ tangas, qua uena in humero diuiditur: ſed hæc celeriter callo circũdãtur. Oſſa aũt à primo natali die breuiora fiunt, præſertim quæ proxima ſunt cubito, deinde quæ manus, tum quæ digitis. Humerus autẽ & ſcapula propter motũ validiora euadunt: ſed et alterum brachium ꝑꝑ opera validius eſt. Minuitur caro vbi in exteriorem partẽ venit ab interiori, alioquin à cõtraria illi, in quã venit. At vbi cubitus in interiorem vel exteriorẽ partẽ prolabitur, diſtentio ita adhibenda eſt, vt cubitus ad rectum angulum cum humero collocetur. Attollere autem alam oportet faſcia ſubiecta, & cubitum ſuper rem aliquam collocare, ac iuxta articulum graue aliquid appendere,*

A Alæ ſubiecta habena.
B Manibus depellens.
C Medicus articulũ palmis coaptans.

aut manibus deorſum vrgere. Suſpẽſo autẽ articulo neceſſe eſt prominentioribus palmarũ partibus adur- E
gere, quẽadmodũ in manibus. Hac figura cõuenit dũ deligatur, dũ ſuſpenditur, dũ collocatur: vbi in poſte
riorẽ partem ſubito extendere oportet, & prominentioribus palmarũ partibus in ſuã ſedem cõpellere, qđ
ſimiliter ſeruãdum eſt in alijs reponendis: vbi in priorẽ impoſito linteo in pilæ ſpeciem inuoluto flectere ſi
mul, & reponere neceſſe eſt: ꝗ ſi in alterã partem vergat, cùm reponitur, vtrumq; fieri debet. Figura an-
tem, quæ cõmuniter aptatur, cùm reponitur, et cùm deligatur, idonea eſſe etiã poteſt, cùm diſtenditur, ita,
vt in omnibus communiter requiratur. Quòd ſpectat ad modos reponendi, reponuntur alij ſuſpendendo,
alij diſtendendo, alij circumducendo: quæ celeriter fiunt, vbi figura in hanc vel illam partem excedant.

De Manv

2 *Manus autem articulus in interiorem, uel exteriorem partem promouetur: ſed maxima ex parte in in-*
teriorem. Manifeſtum indicium, vbi in interiorem, ꝗ curuari: vbi in exteriorem, ꝗ porrigi digiti nõ poſ-
ſunt. In reſtituendo collocentur digiti ſuper ſcamnum, & in diuerſas partes diſtendantur: quod extat ex
oſſe vel prominentiori palmæ parte, uel calce ſimul repellatur, & in anteriorẽ & inferiorẽ partem vrgea
tur: ſed ab ĩferiori iuxta alterũ os, pila aliqua mollis ſubijciatur, manus prona, ubi à ſuperiori eſt: ſupina,
vbi ab inferiori. Curatur aũt linteis. Prolabitur tota manus uel in interiorẽ; uel in exteriorẽ partẽ, uel in
hoc aut illud latus, maximè aũt in interiorẽ. Promouetur aliquando & appendix: aliquando & alterũ os F
diducitur, tunc autem vehementer extendere conuenit, & quod extat repellere: reliquum uerò à contra-
ria parte adurgere, duobus modis retrò, & ad latus, uel manibus ſuper ſcãnum, vel calce. Maximè autem
recrudeſcunt & deformitatẽ afferunt, tpe tamen cõfirmãtur, ita ut uſui ſint. Curatio aũt lintea poſtulat,
quæ ad manũ & cubitum pertineant: tum ferulas, quæ uſq; ad digitos accõmodentur. Alligata aũt ferulis
ſæpius reſoluere oportet ꝗ fracturas, & vberius iniungere. Verum à primo natali die breuior fit manus,
& minuitur maximè caro à parte contraria illi, in quam os uenit: ei uerò qui iã adultus eſt, oſſa manent.

A Extendentes in diuerſa.
B Medicus palmis os eminens retrudens.
3 C Inuolucrum molle alteri oſſi ſubiectum.

4

De Digitis

Digiti articulus, ubi excidit, in aperto eſt. Reſti-
tuitur rectà diſtendendo, tũ quod extat repellendo,
& in contrariã partem adurgendo. Curatio faſcias
& lintea poſtulat. Niſi reſtituatur, callo extrinſe-
cus circundatur. Luxata autem oſſa vel à primo na
tali die, vel ei qui adoleſcit, ab inferiori parte bre-
uiora euadunt, & caro minuitur, à contrario illi in G
quam prolapſa ſunt, ſed iam adulto manent.

Maxilla" paucis hactenus toto loco mota eſt. A li.4. f.5 t.1. c.24 f.478.d

Qui operam dant corporibus incidẽdis γνάθον dicunt eam partem, quæ genis ſubiecta eſt: genas verò, quę μῆλα vocãt, eas, quę leniter rotundæ in facie prominent. Quemadmodũ igitur Hippocrates dixit, articulũ autem lati ſcapularum oſſis, pro articulo, qui cum lato ſcapularum oſſe committitur, ſic nunc maxillæ articulum intellexit, quùm maxillam ait, quam γνάθον appellat. Sic etiam poeta dixit.

Κόπτων ἀμφοτέρῃσι χαμαὶ δ' ἄπαντας ὀδόντας,
Γνάθων ἐξελάσαιμι συὸς ὣς ληϊβοτήρου.

vbi videtur appellaſſe γνάθους, malas & maxil- H
lã, quas ipſe & Hippocrates in ſequentibus γνάθους nominat. Atq; hæc de vocabulo. cur autem ſcripſerit paucis maxillam toto loco moueri, ipſe deinceps docebit. animum igitur adiungito.

5 *Os enim, quod à malis procedit, cum eo coniungatur, quod ab aure, hoc autem maxillæ capita excludit: quorum vnum à ſuperiori parte ſitum eſt, alterum ſubiectum. Item ex maxillæ capitibus vnum quidem ob longitudinem non facile expellitur, quod roſtro ſimile, iugale os excedit.*

Anteà quoq; diximus in expoſitione libri de fracturis, & in primo cõmentario, ſi quis nõ intelligit, ꝗ ita clarè ab Hippocrate exponuntur, huic opus eſſe mõſtratione oſſiũ, præcipuè hominis, vel certè ſimiæ. ſatius aũt eſt nõ tũc, cùm liber legitur, ſed prius per ociũ oſſa inſpicere. Diximus itẽ ſcriptũ fuiſſe à nobis librũ de oſſibus ad eos, qui primas inſtitutiones addiſcunt, in quo antè exerceri melius eſt eũ, qui percepturus eſt, ꝗ ab Hippocrate ſcribũtur. Atqui, vt in ſuperioribus ſcripſi, ſic etiam nunc faciã mediam quandã doctrinã, inter eam, ꝗ conuenit ijs, qui inſpexerint, & eã, quæ ijs, qui non inſpexerint. Hoc.n.pacto, qui inſpexerint moleſtè ſermonis lõgitudinẽ non ferent: qui non inſpexerint quaſi deſcriptionẽ quandam habebunt exquiſitæ cognitionis, ꝗ haberi non poteſt, niſi oſſa ipſa inſpiciant. Intelligito igitur ex partibus oris, quæ dẽtes

continent,

A continent,eam,quæ mouetur,eſſe maxillã:quæ immobilis eſt,malas:in vtroq; item oſſe dentes
contineri,tam magnitudine, quam numero,inter ſe æquales.Procedit aũt à malis os tenue cõti
nuatum illi oſſi , quo continetur angulus oculi temporibus propior , cum hoc alterum os necti
tur,in quo ſitum eſt foramen auris . quà verò cocunt hæc inter ſe,commiſſura fit suturę ſimilis.
Hoc igitur os,quod malas capiti annectit,ab ijs,qui incidendis corporibus operã dederunt, iu-
gale os appellatur:quandoquidem & ipſe Hippocrates/coniugatur/inquiens , oſtẽdit duo oſſa
inter ſe coniungi,quaſi iugo ſubiecta . huic autem iugo cauum ſubiectum eſt non mediocre, in
quod ſe inſerit alterum maxillæ caput,quod roſtrum refert . hoc & fœminino genere κορώνην ,
& neutro κόρωνον , græci appellant.Iuxta hunc proceſſum maxilla quoq; alterum exigit,per quẽ
cum capite prope aurem committitur.Sed hic breuior eſt,alter multo longior . vterq; diſtingui
tur iugali oſſe,quod medium inter vtrũq; ſitũ eſt,longiori humiliùs,breuiori ſublimiùs . vtroſ-
que maxillæ proceſſus Hippocrates nominauit capita, quũm inquit/hoc autem maxillæ capita
excludit/hoc eſt,diducit,ſeparatq; inter ſe,alterum ab inferiori parte,à ſuperiori alterum . Cõ-
ſtat igitur procidere maxillam non poſſe,niſi proceſſus roſtro ſimilis iugali oſſe humilior demit
tatur . at non propterea ſimpliciter luxabitur, vbi illud accidat,aperto enim ore in ſuum locum
B reuertetur . Ad hoc igitur, vt luxetur,neceſſe eſt reditum prohiberi, eo ꝙ ipſa in latus conuerta
tur.Rectè igitur in ſequentibus inquit/luxari autem non poteſt,niſi ore vehementer aperto in
latera conuertatur/neque enim ferri poteſt ipſe proceſſus infra os iugale, priuſquam maxilla à
malis plurimum diducatur,quod accidit, vbi homo maximè hiat : neque reditu in ſuam ſedem
prohibetur,niſi in latus conuertatur . Ægrè igitur prolabitur & ob hæc , & ob muſculorum ro-
bur,quibus ad ſuperiores partes alligatur,de quibus agit proximis verbis .

6 *Iam verò ab vtraque harum ſummitatum neruoſæ oriuntur chordæ , quibus muſculi illigantur , qui κροφῖται , & μασητῆρες dicuntur.*

Quæ antè κονδύλοις id eſt capita maxillæ vocauit , nunc ἄκρα id eſt ſummitates appellat , ab
vtriſque inquiẽs neruoſas chordas oriri,quas τένοντας vocat . ſolet autem ſic appellare eas mu-
ſculorum extremitates, quæ græcè ab ijs , qui verſantur in corporibus incidendis ἀπονευρώσεις
nuncupantur. Semper autem magis neruoſæ ſunt,q̃ medius muſculus: verùm inter ſe differũt,
eo ꝙ aliæ naturam magis neruoſam habeant,aliæ minùs . vbi carnoſa natura plurimum abun-
C dat,muſculi extremitatem carnoſam vocant,contra vbi neruoſa ſuperat,neruoſam. nunc quia
neruoſæ magis ſunt, quàm carnoſæ,iure dixit ab vtroque horum capitũ neruoſas chordas ori-
ri:innecti enim inquit ſummitatibus maxillę muſculos,qui κροταφῖται & μασητῆρες nuncupã-
tur . Sed incertum eſt,num eoſdem muſculos his vocabulis appellet,an alios eſſe velit κροταφί-
τας, alios μασητῆρας , quoniam , qui poſt Hippocratem verſati ſunt in corporibus incidendis
κροταφίτας vocant eos,qui à temporum oſſibus oriuntur, quos vbi intendũtur, claudere & cõ-
trahere os apertè videmus:eos verò,qui maxillæ, quà lateſcit,illigantur , vtrinq; ſcilicet vnus,
μασητῆρας nominant,eo, quòd in mandendo maxillam circumagant : quod efficere non am-
pliùs poſſunt,qui à ſuperiori parte oriuntur/hi enim ſurſum ſolummodò ipſam adducunt,non
tamen in latera mouent.Quocirca ipſis opus eſt in contrahendo ore,non ſecus etiam, vbi prio-
ribus dentibus aliquid mordẽtes abſcindimus, vel vbi comminuete aliquid caninis volumus .
Sed, vbi cibum, vt contendamus,conteramusq;,ſuper maxillares imponimus(quæ actio μάσησις
græcè dicitur)muſculi tunc ſuo munere funguntur,qui maxillam,cui illigantur,quà lateſcit,
in latera mouent.Probabile igitur eſt hos muſculos appellari μασητῆρας: eos verò κροταφίτας,
qui à muſculis iuxta oſſa temporum (quę græci κροτάφους dicunt) oriũtur,qui & neruoſas chor
D das continent, maxillæ ſummitatem roſtro ſimilem circumagentes . Atqui conditum eſt in ore
par aliud muſculorum,qui supernè ab oſſe , quod ab alarum ſimilitudine πτερυγοειδὴς vocatur,
& à toto ſinu iuxtà poſito oriuntur . iunguntur autem maxillæ,ea potiſſimum parte, vnde pro-
ceſſus ad commiſſuram fertur . perueniunt autem hi muſculi ad eos,qui μασητῆρες dicuntur ,
quiq; (vt dixi) maxillæ inhærent ab exteriori parte, quà lateſcit , quũm ab interiori parte duo ,
qui propoſiti ſunt, vtrinque vnus,maxillam, quà lateſcit,comprehendant. Ergo,quũm Hippo-
crates ait/iam verò ab vtraque harum ſummitatum neruoſæ oriuntur chordæ , quibus muſculi
illigantur,qui κροταφῖται, & qui μασητῆρες dicuntur/cõſtat nullo modo loqui de muſculis, qui
ab exteriori parte maxillæ ſuperinijciuntur, ſed duo muſculorum paria indicaſſe , eos ſcilicet ,
qui euidenter ab extrema fronte oriuntur,& eos,qui iuxta ſinum oſſis πτερυγοειδοῦς : hi enim al-
terum proceſſum attrahunt,quem inſeri in commiſſurę cauum diximus: ſed alterum muſculo-
rum par,quod (vt retuli) maxillę extremitatem roſtro ſimilem in orbem amplectitur,rurſus ip-
ſos maxillæ proceſſus ſurſum ad caput adducit.

7 *Et propterea vocantur, ac propterea mouentur, quod inde illigantur.*

Quùm propoſitos muſculos dixerit nominari μασητῆρας , cauſam reddidit, cur ita appellẽ-

 tur.

tur. Inde enim illigantur, hoc eſt, maxillæ ſummitatibus: propterea mouentur, quùm mandimus, & μασητῆρες vocantur. E

8 *Nam, quùm edimus, loquimur, aut aliter ore vtimur.*

Maxilla ſolummodò mouetur, quùm à malis ipſam reducant priores duo ceruicum muſculi, cumq; μασητῆρες illam adducant. Iure igitur euidenter mouentur, quùm ei oſſi, quod maximè mouetur, illigentur. Dicti autem ſunt ob huiuſmodi motum μασητῆρες, à mandendo, quæ maxillæ actio valentiſſima eſt, leuiter enim mouetur, dum loquimur.

9 *Malæ quidem quieſcunt: innectuntur enim capiti, ſed non inſinuantur vt articuli: at maxilla mouetur, vt quæ articulorum modo cum malis & capite committatur.*

Verbum/innectuntur/ συνήρτηνται dixit. non nulli ſcribunt συνήρθρωνται, id eſt iunguntur, propterea quod Hippocrates ait συνάρθρωσιν eſſe iuncturam oſſium, interdum eorum, quæ vix, interdũ eorum, quæ nullo modo moueri videntur: ſicut διάρθρωσιν naturalem commiſſuram oſſiũ, quæ apertè mouentur. In propoſitis autem verbis commiſſuram articulorum ἀπάρθρωσιν vocat, quod idem notat ac διάρθρωσις, ſiquidem & ἀπηρθρῶσθαι διηρθρῶσθαι ſignificat. F

10 *At quamobrem neruorum diſtentionis, rigorisq;, hic articulus primus indicio ſit, vbi contrahitur: & quam ob rem plagæ in temporum muſculis graues ſint, & ſtuporem inferant, alibi explicabimus.*

Paucis perſequi rem potuit. quoniam hic articulus ad neruorum initium propius accedit, primus neruorum diſtentionem concitat, plagasq; habet ſtuporem inducentes. neſcio autem quo pacto reſeruauerit. fortaſſe voluit in ſcribendo demonſtratione vti, mentionem faciens neruorum, qui à cerebro ad hos muſculos perueniunt, quod neceſſarium non fuit, in propoſita doctrina, atque idcirco in alium locum perfectum ſermonem diſtulit.

11 *Atque hæ cauſæ ſunt, cur non admodum prolabitur.*

Sed quænam ſunt? nempè non aliæ, quàm quæ dictæ ſunt, quarum duplex eſt caput, natura oſſium (vt narraui) & robur muſculorum.

12 *Illud etiam in cauſa eſt, quod nulla ferè in edendo neceſſitas eſt, quæ cogat hominem aperire os, vltra quàm poſſit: luxari autem aliter maxilla non poteſt, quomodocunque figuretur, quàm cùm ore vehementer aperto in alteram partem conuertitur.* G

Præter duas ſuperiores cauſas, quæ efficiunt, vt maxilla raro luxetur, tertiam adſcribit, ſcilicet niſi plurimum os aperiatur, luxari minimè poſſe. Verùm non ſæpè fit, vt nobis opus ſit ore plurimum aperto: quãdoquidem eiuſmodi actio duplici vſui accommodatur, vel vbi volumus ore magnæ molis quidpiam apprehendere, vel vbi quàm maximè hiamus: quorum illud raro accidit, hoc delirantibus duntaxat. Quod & aliquando accidiſſe vidimus Pluſio Placino, cùm quantum poterat, os aperiret, deinde maxillam in latus deduceret. conſueuerat autem ſic ſubinde figurari, ac tanquam egregium factum, vltro ſemper hiare ampliùs conabatur.

13 *Veruntamen illud etiam efficit, vt maxilla excidat, quòd ex omnibus neruis ac muſculis, qui iuxta articulos ſunt, vel non longè ab articulis, quibus illigantur, quicunque in vſu frequenter dimouentur, dum extenduntur, maximè idonei ſunt, qui extenti ſequantur, perinde atque coria, quæ, quùm optimè mollita ſunt, plurimum extendi poſſunt.*

Quod ad propoſitas cauſas attinet, neceſſe eſt maxillam vel nullo modo, vel raro admodum, luxari. Videtur tamen res aliter habere. excidit enim raro, at non adeò, vt permulti noſtrũ eiuſmodi caſum non viderint, quod in ijs euenit, quæ ſunt rariſſima. eo enim quod eiuſmodi commiſſura multum mouetur, muſculi neruiq; ipſius tenduntur, & opportuniores ſunt, qui extendantur, quàm quibus raro motis opus eſt: quemadmodum (ait) & coria εὐδεψητότατα hoc eſt, optimè mollita, plurimum extendi poſſunt: quoniam poeta verbum δεψεῖν mutuatur ad ſignificandum mollire, quùm inquit κηρὸν δεψήσας μελιηδέα. H

14 *Ergo (quod propoſitum erat) maxilla raro excidit, mutatur tamen ſubitò ſæpè, quùm homo hiat, vt compluribus alijs muſculorum, neruorumq; motionibus accidit.*

Mutatur ſubitò dixit χᾶται, quod verbum quid ſignificet, intelligemus, ſi ea, cum quibus in oratione coniungitur, animaduertamus, inquit enim/vt compluribus alijs muſculorũ, neruorumq; motionibus accidit/. quare χᾶσθαι vitiũ eſt neruorũ ac muſculorũ articulo non erũpente. Quidnã hoc vitij ſit, aperit, quùm inquit/motionibus/. voluit enim ex naturali ſitu in alterũ mutari, idq; ſubitò. idem & paulò pòſt indicat ſignificari verbo χάσαι, quùm ait/dein ſubitò mutare ad tres habitus ſimul conſilio directo/, vbi mutare dixit χάσαι, hoc eſt, ſubitò mouere priorem habitum. adde, quod nunc etiã in Co, ac ferè in omnibus Græciæ ciuitatibus, χαστηρίαν dicunt id, ſuper quod pedẽ imponẽtes, protinus efficiunt, vt id in carceribus cadat, cui adſtãt, qui

curſuri

A curſuri ſunt. In palæſtra item verbum χάσαι ſignificat brachium à priori ſitu celeriter retrahere. Vbi ergo dixeris maxillam χάσαι, ad muſculorum vitium referendum eſt, repentè mutantium aliàs partes, ſic, vt muſculi antiquam ſedem minimè retineant, ſed aliqua ex parte deprauentur, aliqua etiam extendantur.

15 A.l. 4. f. 5. c. 1. c. 7. f. 47 b. e

Hinc autem" euidentiſſimum eſt, cùm excidit: maxilla enim in priorem partem proijcitur, conuertiturq́ in contrariam, atque vndè luxata eſt, ſummitasq́ oſſis roſtrum referens magis extat iuxta malas, maxillaq́ cum malis ægrè committitur.

Diximus ét in ſuperioribus, os, quod iugale appellatur, ita ſitũ eſſe, vt ſuperinijciatur maxillę ſummitati roſtrum referenti: ac niſi in alteram partem prolabatur, maxillã ad ſuum locum reuerſuram. Neceſſe igitur eſt, ſi quãdo maxilla excidat, propoſitam ſummitatem extra iugale os ferri, nullus.n. alius locus eſt, in quem impellatur. Quare meritò extat iuxta malas, quà ſitum eſt iugale os: ſed quà potiſſimum ſitum ſit, facilè percipies in homine gracili, muſculum temporis, genamq́; intuitus, inter vtrunq; enim ſitum eſt iugale os. In memoria itaq; habẽs eius ſitum, vbi aliquem videris, qui os claudere nequeat, maxilla in priorem partem proiecta, atq; in alterã in-
B clinata, conari debes, exquiſitè oculis, digitisq́; ſummitatem comprehendere, quæ iuxta genam & iugale os extat. At vbi ſic habere comperies, optimum indicium erit maxillam excidiſſe.

16 A. Ibidem.

His qua ratione" apertè reponi debeat, in aperto eſt. Oportet enim aliquo laborantis caput continente, alterum digitis maxillam ad mentum comprehendere, tam ab exteriori parte, quàm ab interiori, homine hiante quantum modicè poteſt: ac primo quidem aliquandiu maxillam manu in hanc, atque illam partem adductam dimouere: imperareq́, vt ipſe homo maxillam relaxet, ſimulq́ cum medico ipſam adducat, & adducenti quàm maximè pareat.

Ratio reponendi euidẽtiſſima eſt ijs, qui in corporibus incidendis, partiũ, quas narrat, cõpoſitionẽ diligenter inſpexerint: ad quos reſpectũ habẽs, hæc ſcripſit. Quæ deinceps adiũgit de reſtituẽdo, omnia plana ſunt, niſi ſicubi vnũ vel alterũ verbũ occurrat, quod à nobis notabitur.

17 A. ibidem. c. f.

Dein ſubitò" mutare ad tres habitus ſimul conſilio directo: ſiquidẽ ab ea ſede, in quam peruerſa eſt, ad naturalem adducenda, præterea in poſteriorem partem adurgenda eſt: tum æger obſequens eam debet cũ malis committere, ac minime hiare. Ratio quidem reponendi huiuſmodi eſt, neq; reponi maxilla poteſt, ſi
C *aliter figuretur: leuisq́ medicina abundè eſt, nẽpè panni cũ cerato, laxiori faſcia alligati. Tutius aũt eſt admouere manũ homine reſupinato, capiti ſubiecto ſcorteo puluino, maximè farcto, vt q̃ minimè cedat.*

Vbi, priùs neruis & muſculis agitatis atq; emollitis maxillã deorſum traxerimus, & quãtum põt à malis reduxerimus, debemus agere, quod ab Hippocrate iubemur, quùm inquit/dein ſubitò mutare/, quod χάσαι dixit, id eſt repẽtè ac ſimul articulũ collocare è regione ſuæ ſedis: tũ ita collocatum rurſus in poſteriorem partem momento impellere, homini imperãtes, vt os claudat. Anteà quidem præcipiebat, vt homo hiaret, laxam maxillam præbens, id eſt nullum muſculum intendens: id enim maximè confert ad neruos muſculosq́; agitãdos, repenteq́; ad naturalẽ ſedẽ adducendum maxillam deprauatã, atq; ad compellendũ in poſteriorẽ partẽ. Nunc iã, vbi vtraq; maxillę ſummitas ſita eſt è regione ſuę ſedis, permittit muſculos, qui κροταφῖται dicũtur, agẽtes, eam totam ad ſe ipſos attrahere: agunt enim, vbi æger comprimere, claudereq́; os velit.

18 D

Aliquis autẽ caput offenſi contineat.

Dũ maxilla agitatũ, ac modicè deorſum demittitur, pręcipit, vt caput contineatur, ne ſequatur maxillã. quod perpetuum eſt in omnibus, quæ in diuerſa duci debent. Offenſum appellauit τετρωμένον, Iones.n. quãlibet offenſam τρῶμα dicunt.

19 *Quòd ſi maxilla vtraque parte elabatur, curatio eadem eſt: ſed homo minùs comprimere os poteſt. tunc enim mentum magis prominet, ſed in neutram partem inclinatur: intelliges autem in neutram partem inclinari, præcipuè ex dentium ſitibus, vbi inferiores è regione ſuperioribus reſpondeant.* E

Maxilla ab vtraque parte, dixit, γνάθοι ἀμφότεροι/. videbitur autem γνάθους appellaſſe nō maxillam totam, ſed vtranque eius partem, quà lateſcit: mentum quoq; cum γένυας dixerit, videri poterit intellexiſſe maxillæ imum, quà nudum os eſt ſine carne, quum inquit/tunc enim mentū magis prominet/, ſed paulò pòſt maxillam totam nuncupauit γνάθον. quum ait / ſed ſi maxilla, quà ad mētum iungitur, diducatur: ſola aūt hæc iunctura eſt in maxilla, in malis multæ/. Quare apud Hippocratem ſignificationes verbi γνάθου & γένυος conſunduntur. quod tñ ait in propoſitis verbis hmōi eſt: Quòd ſi maxilla luxetur ab vtraq; cōmiſſura, magis quidē in priorē partem ꝓpellitur, ꝙ vbi excidit altera parte dūtaxat, magisq; à malis recedit: non tñ deprauaē, aut peruertitur, ſed naturalē ſedem ſine inclinatione tuetur. id aūt indicāt dentes, qui è regione reſpōdēt, hoc eſt, inferiores ſuperioribus, q ſecāt ſecātibus, canini caninis, maxillaribus maxillares.

30 *His quàm celerrimè" reſtituenda eſt· qua autem ratione, ſuprà explicauimus,* F A.li.4.f.5.c.1, c.7.f.478.a

Celerrimè quidem reponenda eſt, priusquàm muſculi diſtenti ob conſortium cerebrum afficiant. modus autem reponendi, quem docuit, vbi altera parte prolabitur, mihi non videtur ex toto idem nunc accommodari: tunc enim paulatim maxilla in alteram partē conuertitur, nunc pariter in vtramque. quare ſatis eſt concutere, mentumq; adducere deorſum, vt proceſſus extremitas roſtro ſimilis, iugali oſſe inferiùs collocetur, ſicq; in interiorem partem vtrinq; totam maxillam compellere, ſimulq; præcipere homini, vt os claudat.

31 *Si reuerti" nequeat, mortis periculum inſtat propter febres continentes, atque marcorem, & inexpugnabilem dormiendi neceſsitatem.* A.ibidem.

Periculo quidem non vacat maxilla, etiā ſi altera parte luxetur: ſed, ſi vtraq;, ægrius reſtituitur, quùm muſculos omnes, quibus maxilla continetur, intendat. ſunt autem quatuor (vt dictū eſt) duo ſcilicet, qui à temporibus incipiunt: duo, qui à ſinibus iuxta os, quod πτερυγοειδὲς nominatur. Habent autem hi muſculi neruos ab ipſo cerebro, ac propè ipſum contingunt: quo fit, vt celerrimè afficiatur. Hi ergo quatuor muſculi, vbi maxilla prorūpit, maximè affliguntur, quùm inter omnes præcipui ſint, vt qui neruos ex cerebro habeant à tertia coniugatione, quæ nō longè ab ipſo principio ſita eſt. Atqui fit etiam, vt muſculi, qui maxillam extrinſecus comprehen- G
dunt, orti ab vtraq; parte eius, præter naturam extendantur, vbi maxilla luxetur: quanꝗ nō ita præcipui ſint, ſicut quatuor prædicti, magis enim à cerebro recedunt, neruusq;, qui in hos diſtribuitur, longiùs oritur, & non ab ea coniugatione, vndè nerui ad quatuor muſculos ferūtur, qui & ipſi non parum vſui ſunt, perinde atq; alij vniuerſi corporis muſculi, & ſi non æquè præcipui ſint, atque hi. Ob hæc igitur omnia, periculum mortis impendet, quùm præter naturam muſculi intendantur, ac proptereà doleant, & idcirco inflammatione premantur, ac ſimili vitio cerebrū afficiant, quo affecto acutæ febres ſequuntur, ſimulq; lædūtur omnes animi actiones. non enim ſolet, vbi cerebrum inexpugnabili dormiendi neceſſitate prematur, eius vitio ſenſus duntaxat lædi & motus, ſed ratiocinatio, memoria, ſenſus & motus voluntarius corrumpi.

22 *Huiuſmodi enim muſculi inexpugnabilem dormiendi neceſsitatem inducunt, quum alienantur, & præter naturam extenduntur.*

Poteſt vtrunque ex propoſitis inexpugnabilem dormiendi neceſſitatem inferre, & alienatio muſculorum, & diſtentio, quùm vterque affectus ob conſenſum ad cerebrum pertineat. Diſtētio inde proficiſcitur, quòd fibræ, quæ priùs laxæ erant, nunc omnes ad rectam lineā extendantur: alienatio, vbi vltra modum calefiant, frigeſcant, madeſcant, ſiccentur, inflammentur, eryſi- H
pela prehendantur, vel putreſcant, in quibus omnibus eorum natura alienatur; ſed in diſtētione fibræ duntaxat extenduntur citra naturæ ipſius alienationem.

23 *His ſolet" aluus bilem puram, atque exiguam reddere, ac ſi euomant, vomitus purus eſt.* A.ibidem.

In febribus admodum acutis nihil mirum, ſi pura bilis in corpore producitur, ſiquidem & adeps & caro tenera ac paulò antè concreta, ſub huiuſmodi febribus tabeſcit, & ſanguis aduritur. concurrere autem hæc ad aluum, atque inteſtina, quùm tabent, proprium eſt, vbi tantum neruoſæ partes laborant: cum ipſis enim vitiatur læditurq; os ventriculi, quod maximè neruoſum eſt. Rectè autem ab ipſo docemur proximas, communesq; partes primū potiſſimumq; affici: prætereà, vbi vētriculi os lædatur, dolorem ne leuem quidem poſſe ſuſtinere: ſequitur enim animæ defectio, vbi ipſum malè affligatur, & quum animus deficit, omnia, quæ ſuperſunt, tenuia ad ventrem concurrunt. quin etiam, ſi hoc non accidat, ſub vehementi dolore, atque mœrore, quæ ſuperant in corpore huius generis, videntur ad ventriculum atque inteſtina decurrere: quæ in ventriculo coeūt, vomitu excernuntur: quæ in inteſtinis, deiectione.

24 *Decedunt" autem hi maximè decimo die.* A.ibidem.

Verbū/maximè/ μάλιστα dixit. inuenitur aūt, & apud alios veteres ita acceptum, ſicut nunc

ab

A ab Hippocrate accipitur, vt coniecturam numeri eius rei, quæ proponitur, proximè oſtendat, quaſi ita dixerit: Hi ergo decedunt plerunq; circiter decimum diem. ita vt, quamuis nono vel vndecimo intereant, vera oratio ſit. Teſtantur autem exempla vocabulum/ μάλιϛα /ita vſurpari. Thucidides quidem in primo libro inquit, Hæ omnes græcorum, & inter ſe, & contra barbarum res geſtæ fuerunt maximè quinquaginta annis. atque ibidem, Diſtat ſexaginta ſtadia maximè. Andocides item de myſterijs inquit, Homines maximè trecentos. vbi maximè μάλιϛα dicunt, in quam ſignificationem huiuſmodi vox à græcis ſæpenumero accipitur.

25 *Sed, ſi maxilla comminuatur, vbi non frangitur omnino tranſuerſa, ſed aliqua parte icta oſſa inter ſe cohærent, in ſuam ſedem compellenda ſunt, digitis vtrinque prementibus, tum ab ore lingua in latus adducta, tum à cute, vt conueniet repellendo. Quòd ſi peruertantur dentes ad fracturam moti, vbi oſſa in ſuam ſedem collocata ſunt, non ſolum bini, ſed etiam plures, inter ſe ligandi ſunt auro potiſſimum, vel certè lino, donec oſſa confirmentur. Quo facto vinciri oportet paucis pannis ceratoq́ iniectis, paucisq́ faſcijs, non valde aſtrictis, ſed laxioribus.*

Vbi comminuto oſſe nihil integrum relinquitur, partibus inter ſe recedentibus, ita, vt nullo B pacto cohæreant, huiuſmodi fracturæ ſpeciem recentiores medici græcè καυλιδὸν à fracti caulis ſimilitudine appellant, eo quòd Hippocrates illud/ vbi non frangitur omnino tranſuerſa/ dixerit/ Ἐὰν μὴ ἀποκαυληδὸν παντάπασι /. Reliqua omnia tam in hac oratione, quàm in ſequentibus, plana ſunt. ſed, ſi parum quid offendemus, id quoque explicabimus.

26 *Scire autem conuenit maxillam fractam faſcijs parum iuuari, ſi rectè inijciantur: vbi minus rectè, multum lædi.*

Commune eſt omnibus fracturis ſummopere lædi à vinculo, quod non rectè ſuperdetur: at non admodum iuuari maxillæ fracturam vinculo rectè iniecto non pertinet communiter ad omnia oſſa, ſed ad ea duntaxat, quæ faſcia comprehendi in orbem nequeunt, quà vitiatum os quo modo à medico compoſitum exceptum fuerit, ſeruetur. Adde quòd in maxilla vinculum præcipuè infeſtum eſt, quùm ſemper ſolita ſit nuda eſſe, ac ſine velamento,

27 *Subinde autem circa linguam altè inquirere oportet, ac diutius digitis vtrinq; reprimere, dirigereq́ id oſſis, quod inclinatum eſt: optimum autem eſſet, ſi ſemper id fieri poſſet, ſed non poteſt. Quòd ſi os tranſ-* C *uerſum omnino abrumpatur, quod quidem raro incidit, collocare eo modo, quo dictum eſt, os in ſuã ſedem oportet. Quo facto deligare dentes inter ſe conuenit, veluti ſupra oſtendimus: hoc ſiquidem maxillam valdè immobilem præſtat, ſi quis capita rectè, vt oportet, ſutura inſuper coniunxerit. Vniuerſam verò manus curationem ad vnguem ſcribere non facile eſt. ſed ex ijs, quæ ſcripta ſunt, exprimenda eſt.*

Μάτλεσθαι ſignificat inquirere, ſed ἐσμάτλεσθαι altè inquirere, ſicut nunc, vbi altè inquirere ἐσμάτλεσθαι dixit. præcipit enim Hippocrates digito in os demiſſo conſiderari, num fracti oſſis partium altera ſuper alteram excedat: atque ita digito adurgeri, quò expedire videatur, id quod in interiorem partẽ conuerſum eſt, in exteriorem repellendo. In aperto autem eſſe exiſtimo Hippocratem imperare, non vt medicus aſſidue, ſed vt æger hoc efficiat.

A Habena inferiori parti maximè agglutinata.
B Habena ſuperior.

28 *Dein, ſi is, quem fractura malè habet, puer ſit, ſatis erit corij Carthaginenſis, exterioris partis id, quod durius eſt et magis dẽſum, admouere: ſed, ſi robuſtior fuerit, ipſum corium.* D *Incidenda autem habena eſt, quæ trium digitorum latitudinem æquet, vel quanta conuenit, tum maxilla gummi inungenda. maxilla enim, quà tranſuerſa fracta eſt, firmius hæret extrema habena agglutinata interpoſito digiti ſpacio, vel paulo longiori, idq́ ab inferiori parte: incidaturq́ habena hæc media in longitudinem, vt vtrinq; mentum complectatur. altera item habena æqualis, vel paulo latior ſuperiori parti maxillæ agglutinetur, diſtetq́ à fractura quantum prior. ſcindatur autem, quatenus poſsit aurem comprehendere.*

Molle accipi voluit corium, cuiuſmodi tunc fortaſſe fuit Carthagini. huius enim exẽpli cauſa nominatim meminit, quemadmodum Ægyptij corij anteà in opere de fracturis. conſtat Sect. 3. t. 29. 7°, aũt in eo corio partis, quę maximè ſumma eſt, id quod durius eſt ac magis denſum, nunc λιπὸν 145. c ab ipſo nuncupari. At quomodo illud adhibeat, vt maxillæ fractæ partes in diuerſa extendat, ipſe nobis euidentiſſimè aperiet, ſi quorſum de his agat intelligamus: vult ſiquidem fracti oſſis alteram partem deorſum à mento extendi, alteram à capite ſurſum.

Acuantur

29 *Acuantur autem habenæ, quà coniungi alligariq́ inter ſe debent,* E

Præcipit hic, vt habenæ quodammodo anguſtiores ſint, paulatim latitudine imminuta, quò iunctura firmior reddatur. capita enim, quæ lata ſunt, quamuis ſumma cura vinciantur, non tamen fideliter continentur.

30 *In glutinando corij caro cutem contingat, ſic enim magis inhæreſcit.*

Corium fit ex pelle animalis duplicem naturam habente. id enim ex ipſa, quod exterius eſt, cùm ambienti aeri obiectum ſit, magis denſum euadit, & neruoſum eſt: quod interius, mollius & rarius, atque ex hoc ipſo minus id, quod ad exteriorem partem magis accedit: quod ad interiorem, quà id tangit quod cuti ſubijcitur, rarius eſt & carnoſum, quod ſanè corij carnem nominauit, à quà parte glutinari voluit: nam, quùm rarius & mollius ſit, ad eiuſmodi vſum magis accommodatur.

31 *Deinceps extendenda eſt huiuſmodi habena, magis autem, quæ à mento ſita eſt, vt potiſſimum cautio ſit, ne maxilla in acutam figuram ducatur: in vertice autem iungendæ ſunt vtraq́ habenæ, dein circa frontem faſcia alliganda.* F

Vtræque habenarum extremitates dari debent ad caput laborantis, atque in vertice deligari. magis autem extendi voluit inferiorem, ne maxilla (vt ipſe dixit) ἀποσιμωλαίρει, id eſt in acutam figuram ducatur.

32 *Aliquid etiam ſuper omnia extrinſecus inijci debet, vt fieri ſolet, quo vincula immobilia reddantur. Cubet autem homo in maxillam integram, non tamen huic, ſed capiti innixus. Corpus verò extenuandũ eſt, vſque ad decimum diem: poſtea reficiendũ eſt non tardè: nam. vbi primis diebus inflãmatio non oritur, maxilla viginti diebus conſeruet: celeriter enim callus increſcit, ſicut in alijs oſſibus, quæ rara ſunt, niſi corrumpantur: ſed reſtat alius ſermo longus de cunctis oſſibus, quæ corrumpuntur. Intentio autem, quæ per gluten adhibetur, firmiter manet, intendi & minui poteſt, & ad multa dirigenda ſæpenumero proficit. Medicorum verò, quicunque incogitantes ſunt, & in alijs caſibus, & in maxilla fractura promptè manus admonent: comminutam enim maxillam variè, & benè, & malè deuinciunt.* G

Quod ſuper omnia extrinſecus inijcitur κατάβλημα appellauit, ſiue panniculus ſit, ſiue aliud eius generis. vocat autem panniculum πάσσαρμα, ſicut etiã nunc dici ſolent παραρρήματα, quæ ex veſtimentis præciduntur ab ijs, qui ea ſuunt. hæc ſiquidem ad propoſitum vſum propter mollitiem commodiſſima ſunt, quæ vbi non ſint, licebit aliquid ſimile admouere.

33 *Omne enim vinculum maxilla ita abrupta ad fracturã oſſa inclinat, magis quàm ſecundum naturã.*

Maxillæ inquit ita abruptæ, hoc eſt, quæ tranſuerſa fracta ſit, vinculum ad fracturam magis oſſa conuertit, quàm dirigat, proptereà, quòd faſciæ in orbem circundari nequeant circa ſedem affectam, ſed ab exteriori parte duntaxat imponi.

34 *Sed, ſi maxilla, quà ad mentum iungitur, diducatur (ſola autem iunctura eſt hæc in maxilla, in malis multæ, ſed à propoſito ſermone diſcedere conſilium non eſt, in alijs enim morborum generibus de ijs dicendum eſt) ſi iunctura inquam, quà in mento eſt, diducatur, componi à quouis poteſt: nam quod extat, intus repellendum eſt digitis ſuper datis: quod in interiorem partem conuertitur, in exteriorem adducendum digitis adurgendo: hæc autem facienda ſunt oſſibus in diuerſa diductis.* H

Maxilla quidem ex duobus oſſibus conſtat, quæ in imo mento ad vnguem inter ſe iunguntur: Malæ verò, ex multis, quæ iuncturam habent omni motu carentem, κατὰ συνάρθρωσιν dicunt. ſed curioſum hoc huiuſmodi vocabulorum ſtudium apud veteres non fuit, atque idcirco Hippocrates iuncturam oſſium malarum ſub ξυμφύσιος genere poſuit, id tantùm in ipſis indicium ſpectans, q̃ in eiuſmodi oſſium iuncturis nullus ſit motus, qui ſenſui ſubijciatur.

35 *Oſſa enim ſic facilius in ſuum locum reuertentur quàm ſi quis tentet altero ſub altero cõdito cõpellere.*

In omni eiuſmodi commentario ſcire licet conſueuiſſe Hippocratem in ijs præceptis, quæ ſingulis communia ſunt, cùm ſemel vnius mentionem facit, exponere vim rei communem eſſe omnium ſimilium: quemadmodum & nunc volens maxillam prius extentam ita componi, ſubijcit/oſſa enim ſic facilius in ſuum locum reuertentur, quàm ſiquis tentet altero ſub altero conditocompellere/. Hoc autem, quod nunc proponitur, attinere ad oſſa omnia, quæ componuntur, propoſitis verbis indicauit.

Compoſita

36 A *Compoſita maxilla alligare inter ſe dentes conuenit, qui ſunt hinc atque hinc, ſicut antea quoque dictum eſt, mederiq́; cerato, ac pannis paucis faſcijsq́. Vinculum autem exiguum variumq́, maximè huic loco accommodatur: propè enim ſine inclinatione eſt, quanquam non ex toto ſine inclinatione ſit.*

Pars exquiſitè ſine inclinatione eſt, vbi ſimillimam cylindro figuram repræſentat. voco autem cylindrum, non quo pueri ludunt, ſed qui columnæ imaginem refert, hæc autem ex toto in nullo oſſe reperitur, magis tamen in femore atque humero, quàm in alijs oſſibus, conſpicitur. In maxilla autem conſtat non eſſe huiuſmodi figuram: quocirca eam inclinatione vacare non protulit, propè tamen ſine inclinatione eſſe, eò quòd ſiniſtra eius pars dextræ ex toto ſimilis ſit & æqualis, atque idcirco, quod ex vtraque componitur ſine inclinatione eſt, & in neutram partem inclinatur. admittit autem maxilla varia vincula, ſicut in faſciando, quæ exercitatio omnium prima eſt, didiciſtis.

37 *Attrahi autem faſcia debet, ſi maxilla à dextro latere extat, à parte dextra: tunc autem à dextra parte eſſe indicatur, cum dextra manus faſciam ducit: ſed ſi ab altero latere maxilla excedat, alio ſanè modo attrahenda faſcia eſt.* B *Vbi autem rectè componatur, atque, vt oportet, immobilis ſeruetur, cito ſaneſcit, dentesq́; integri remanent: ſin ſecus, longiori tempore confirmatur, tum peruertitur, dentes autem vitiantur, atque inutiles redduntur.*

Anteà quoque dictum eſt in vlceribus, quibus oræ excedunt, caput faſciæ ſecundum oram excedentem inijciendum eſſe: atque ita faſciam voluendam, vt ad alteram oram vlceris, ipſam adducat. eſt autem hoc perpetuum in omnibus, quæ reſtitui ad priſtinam naturã debent, quod commune etiam nunc ſeruandum eſt, quo excedens pars repellatur, cogaturq́;. id autem continget, ſi ea faſcijs ad alteram adducatur. adducetur autem, ſi dextra parte, vt puta, excedente, faſcia inde orſa porrigatur ad ſiniſtram: ſi ſiniſtra læſa ſit, ab hac incipiens ad dextram feratur. Hippocrates igitur, vbi à dextra parte incipiens ad alteram faſcias adducit, huiuſmodi vinculũ à dextra parte nuncupat, attendens non quò ferantur faſciæ, ſed vtra præcipuè manu attrahantur. namq́;, vbi intuearis medicum è regione eius, qui deligatur, collocatum, faſcia, quæ à dextro latere maxillæ ad ſiniſtrum procedet, à dextra manu attrahetur; contraria, à ſiniſtra.

De Naso

38 C. *Quòd ſi naſus perfringatur, fracturæ modus non eſt vnus.*

Ipſe deinceps modos adſcribet. aut enim pars eius abrumpitur, ipſe tamen ſeruatur perpetuus, ſic, vt neque deorſum inclinetur, nec in alteram partem conuertatur: aut horum alterum fit, idq́; aut in parte eius, quæ cartilaginoſa prominet, aut in reliqua, quæ oſſibus continetur.

39 *Sed, qui præſtantia vincula amant ſine mente, complura alia lædunt, atque adeò naſum.*

Præſtantia καλὰ dixit irridens, non quò verè ſignificauerit præſtantia, quorum conſilium eſt affectam partem ad ſuam naturam reſtituere, ſed pulchra & aſpectu iocunda. qualia hæc ſint, in ſequentibus oſtendet.

40 A.l. 4. f.5. c.3. c.3.f.428.c *Inter omnia enim vincula hoc maximè varium eſt ac pluribus locis aſciæ imaginem refert, & aliquod ſpacium cutis nudum, ac ſine faſcia intermittit, quo rhombi variè admodum repræſentantur. Igitur (vt dictum eſt) qui ſine mente huiuſmodi vinculis ſtudent, comminutum naſum libenter deligant:* D *ſed vinculo iniecto, vno, vel altero die medicus lætus eſt, lætus item & qui deligatur, deinceps ægrum cito ſatietas capit, inuentio enim noxia eſt: abundeq́; medico eſt, oſtendiſſe peritiam, quam habet naſum variè deligandi. Efficit autem hæc vinciendi ratio omnia contrà atque oporteat, tum quòd, qui ob fracturam ſimi ſiunt, ſi à ſuperiori parte adſtringantur, magis adhuc ſimi euadent: tum, quòd quibus in hanc, vel illam partem, ſeu quà cartilago eſt, ſeu ſuprà naſus conuertitur, nihil ſuperpoſito vinculo iuuandos, ſed magis lædendos eſſe manifeſtum ſit.*

Aſciam appellat, vbi faſcia à tranſuerſo circuitu recedens paululũ inclinatur, vt ſupra oſtenſum eſt. ſpacium verò, quod faſcia intermittit, dixit ἀχρόωγας: rhombi verò figuram, eã, quæ æqua latera habet, ſed angulos non rectos, nam & Euclides ita rhombum finit. noſti autem ex faſcijs primam ferè nominari rhombum, quùm eam figuram potiſſimum repræſentet.

41 *Sic autem panni à latere naſi haud benè aptantur: quanquam neque hoc faciunt, qui alligant.*

Nihil conferre ait vinculum ad naſum ſub fractura in latus conuerſum, cùm id præſtare non poſſit, quod vtile eſſe videtur. videtur autem vtile eſſe per pannos naſum fulcire ab ea parte, in qua iacet, ſed neque ad hanc rem inquit id protſus accommodari.

Proximè

42 *Proximè autem vinculum mihi videtur occurrere, ſi in medio naſo, quà acutus eſt, caro iuxta os contegatur, vel paululum etiam os ipſum lædatur, non tamen multum: his ſiquidem naſus callo obducitur, & aliquanto aſperior fit: neque tamen vinculo egent magni negocij, ſi ſanè alligandi ſunt.* E

Commune vinculum naſi proximè ad ſalubre accedere videtur, vbi in medio cutis contuſa fuerit, vel os parumper vitiatum. ſequitur autem, vt promineat, quà callo circundatur. Vinculum itaque in huiuſmodi caſibus coercens, repellensq; affectum locum, prodeſſe aliquid videbitur. ſed neque his vllo modo neceſſarium eſt, conari enim debemus, quę contuſa ſunt, maximè ab inflammatione defendere: atque vbi inflammentur, celerrimè inflammationem tollere. quin & callus, quùm paruus increſcit, nihil profectò huiuſmodi vinculis eget.

43 *Satis eſt ad contuſum, pannum admouere cerato inunctum, dein ſemel faſciam circundare, qua in vtranque partem ducatur.*

Media faſcia medio naſo inijcienda eſt: cuius vtraque capita ad poſteriorem capitis partem non magna vi adducenda ſunt, atque inde fronti circundata inter ſe vincienda.

44 *Optimum tamen præſidium eſt illinere hac farina tritici huius anni, lota, glutinoſa, reſperſa, pauca.* F

Qui optimè videntur verba Hippocratis enodare, aſſerunt σητάνιον triticum ab ipſo appellari, id quod ſatum eſt σῆτες, quod attici vtraque ſyllaba per τ prolata τῆτες dicunt: quo verbo ſignificari volunt/hoc anno/id eſt quod vere ſatum eſt, quod & duorum menſium, & quadraginta dierum, appellatur. Equidem in Co, & in tota Græcia Aſiæ, vidi tritici genus σητάνιον appellatum, ſed parum furſurum habet, & eius farina ex aqua ſubacta plurimum glutinoſa eſt. quam rem nunc Hippocrates maximè exigit, quemadmodum ipſe deinceps narrabit: qui, vbi farina hæc non ſit, imperat, vt puluis qui ex concuſſo thure habetur, vel gummi admiſceatur. ſeritur autem eiuſmodi triticum vere ineunte, vt duorum menſium ſit: rectèq; ſic dicitur, quoniam ſummum ad id temporis perducitur, cuius farina ex aqua ſubacta maximè glutinoſa redditur, vbi molito tritico furfures ex toto detrahantur, id quod fit & cribris tenuibus, & tritico antè eloto. Nam idem tritico euenit, atque hordeo: ex hoc enim, vbi ptiſſana præparanda eſt, cortex magis remittitur, ſi anteà madefactum fuerit. Quo pacto igitur dixit/lota/ quùm non idem ſit madefieri, & lauari? in quolibet enim piſtrino madefit triticum, priuſquàm molatur: non tamen lauatur in quolibet, ſed in compluribus Aſiæ ciuitatibus: vbi calathos habent magnos intextos ex tenuibus iuncis exigua ſpacia intermittentibus, per quæ excerni puluis poſſit & arena, ſed triticum retineatur. Id ergo triticum, quod molendum eſt, primò in calathos conijciunt, atque excutiunt: deinde calathos in aquam demittunt, ſic, vt triticum lauetur, ac modicè madefiat. calatho ex aqua recepto humoris plurimum effluit: tantum autem in tritico remanet, quantum idoneum eſt, vt moli poſſit. nam niſi madefiat, cortex circumpoſitus, qui tanquam innata cutis eſt, ſub mola in tenues partes diſſipatur, atque, ita, cum farina per cribrũ excernitur, educitur aliquid etiam ex furſuribus in tenues partes diuiſis: ſed tritico prius madefacto, furfures, grandiorum partium quùm ſint, manent, & cum farina nõ excernuntur. atq; idcirco tritico prius madefacto farina magis purgatur, & quod ab interiori parte eſt tritici huius anni, lotum (vt ait) & glutinoſum, quod ſcilicet poſt cutem eſt, veluti caro ipſius, in farinã, vt propoſui, redactum, valde glutinoſum redditur. Puto itaque ab ipſo lotam farinam appellari, vbi ex tritico fit, ſic purgato, & prius madefacto. nam, niſi ita accipiatur, reſtat, vt intelligamus farinam, vbi ex aqua madefacta variè agitatur, deinde ſinitur conſiſtere, tum ſuper innatans aqua excipitur, ac decoquitur, quod in farre etiam fit: ſed huic repugnat, quòd reſpergi farinam iubet, decoqui enim dixiſſet, non enim reſpergitur huiuſmodi humor, ſed coquitur dun taxat. Ex verbo igitur/reſperſa/quid ſibi voluerit, magis demonſtratur. H

45 *Vti autem conuenit ad omnia hac huiuſmodi farina, ſi ex optimo tritico fuerit, facileq́; duci poßit: ſed, ſi non omnino benè ducatur, modicum pulueris illius, qui ex thure concuſſo habetur, in tenuißimum pollinem redacti, & aqua diluti, farinæ adijcere, vel paulum omnino gummi ſimiliter admiſcere. Quibus igitur fractus naſus in inferiorem partem demittitur, ſimulq́; efficitur, ſi ab inferiori parte, qua cartilago eſt, deſidat, poteſt in nares indi aliquid, quod dirigat: quod vbi non fiat, omnia hac excitanda ſunt digitis, ſi fieri poteſt, in nares coniectis.*

Optimum triticum dixit ἀγαθοὺς πυροὺς: maiores enim ſoliti ſunt ἀγαθοῦ vocabulo vti, ad notandum id omne, quod in ſuo genere primum eſt: nunc autem omnes, qui in pannificijs verſantur, aſſerunt optimum triticum eſſe, quod denſum eſt: nam quod rarũ, multis furſuribus continetur, farinaq; eius ex aqua ſubacta non æquè efficitur glutinoſa, atque illius, quod denſum eſt. glutinoſum autẽ expreſſit, cùm ait/facilè ducitur/ea loquutione ſumpta ab eo, quod ipſi accidit, quandoquidem à nobis in diuerſa attractum, ſeruatur perpetuum, neque diſſipatur: contrà

quod

A quod minimè glutinoſum eſt,quùm ita tractatur,diuellitur:ſed ſi diuellatur, quo pacto ſequi dicetur,cum manu trahitur?ac ſi non ſequitur,quinam dicetur facilè duci?id verò quod nõ diſſipatur,ſed perpetuum eſt, iure quis dicet facilè ſequi, quemadmodum & viſcum, hoc ſiquidem manibus noſtris prehenſum in contrarias partes plurimum attrahitur.Quare ex his cõſtat velle Hippocratem farinam ex aqua ſubactam glutinoſam eſſe,atq;,vbi huiuſmodi non ſit,gummi vel puluerem ex concuſſo thure collectum (quem μάννα appellat)adijci iubet,vbi eius pulueris copia nõ ſit,contundere thus ipſum ea de cauſa oportet,atq; ex eodẽ id, quod maximè pingue eſt.Ego interdum,quùm nec thuris,nec gummi copia eſſet,reſina liquida vſus ſum , hanc fortè nactus:at vbi, neque hæc ſit, melle vti poteris, ſed vtilius puluis ex concuſſo thure vel gummi adijcitur . nam mel & reſina quodammodo calefaciunt,ſed talia ab initio aliena ſunt:procedente verò tempore remanentibus inflammationis reliquijs,vt ſi quid aliud commodiſſima . Quẽadmodum igitur in ſuperioribus gratia exempli meminit prius corij Ægyptij,ac rurſus Carthaginenſis,ſic etiã nunc tritici huius anni:quaſi ita dixerit,Farina vti debemus,quæ ex aqua ſubacta glutinoſa ſit,qualis efficitur ex tritico huius anni,quod σητάνιον appellauit,fortaſſe eiuſmodi vocabulo ſignificare volens triticum omne,quod denſum eſt, & farinam reddit glutinoſam,
B ita,vt nomen ab eo,quod ipſi accidit magis,non ab aliqua ſingulari ſpecie,ſumptum fuerit .

46 *Vel certè" eo inſtrumento,quo ad illinendum vtimur,pleniori digitis cõpulſo,nõ in priorem partem , ſed quà deſidet:extrinſecus autem digitis vtrinq; cõpreſſis impellere ſimul conuenit, & excitare . Sed,ſi fractura omnino in inferiori parte fuerit,licet aliquid in nares inſerere,ſicut iam diximus,vel linamentum,vel aliud linteolo cinctum,vel magis Carthaginenſi pellicula,circũſutumq; & ita figuratum,vt idoneum ſit,quod in hũc locum demittatur. At,vbi fractura fuerit ſuperior,nihil demitti intus poteſt:nam, ſi in inferiori parte id præſidium alienum eſt,qui non in ſuperiori? Primò itaq; & ab interiori parte dirigere naſum oportet,& ab exteriori vtrinq; compellere,atq; in priſtinam ſedem reſtituere:commodiſſimè enim reſtituitur naſus fractus,præcipuè eodem die,vel certè paulò poſt.Sed torpent medici,& primo mollius rem pertractant,quàm opus ſit:vtrinq; enim digitos,qui naſo accõmodentur, demittere oportet, quantũ fieri põt in imum,& ipſum ab inferiori parte ſurſum cõpellere,atq; excitare,ſimulq; ab interiori parte dirigere:ad quã rem nullus alius medicus magis idoneus eſt,ſi homo id dare operam velit,audeatq;,quàm ipſius digiti indices,hi enim maximè ſecundùm naturam ſunt. Admouere autem vtrunq; digitum cõuenit , vt toti naſo inhæreat,atq; ita quieſcere,potiſſimum,ſi fieri poſſet aſſiduè,donec glutinaretur,vel certè pluri-*
C *mum tempus,vt dictum eſt · aut ſi non ipſe ægrotans,ſaltem puer, vel mulier aliqua digitos demittat:mollibus ſiquidem manibus opus eſt,vt optimè naſus curetur. Verùm,vbi non reddatur ſimus , ſed deorſum ſpectans,in alteram partem inclinetur. Equidem nullum vnquã naſum vidi ita fractum,qui non poſſet protinus componi,ſi priusquã callus increſceret,compelleretur,modo quis rectè mederi vellet. Atqui deformitatem homines maximè oderunt:curationem verò partim ignorant,partim non ſuſtinent, niſi dolore premantur,aut mortem pertimeſcant:quanquàm in naribus callus cito increſcit, nam decem diebus ſaneſcit,niſi corrumpatur. Quibus os à latere abrumpitur,curatio eadem eſt: dirigere nimirum oportet, nõ æquè ab vtraque parte,ſed eam,quæ inclinat,ad naturalem ſitum adurgere ab exteriori parte compellendo:in naribus item altè conquirere,quod in interiorem partem conuerſum eſt,dirigendo aſſiduè,dum reſtituatur,cum eo,vt ſciamus naſum,niſi protinus dirigatur,dirigi poſtea non poſſe.ſed peruerti . Quo ad naturalem ſedem compulſo,ad eum locum admouendi ſunt digiti,vel vnus,vel plures,ſeu ipſius hominis, ſeu alterius,vt quà excedit,repellatur,dum fractura ſaneſcat . ſed & minimus digitus in naſum ſubinde conijciendus eſt,quo componantur,quæ declinant.Vbi hic inflammatio ſuperueniat,farina vti conuenit ex aqua ſubacta · digitosq; ſimiliter dare,eiuſmodi etiam farina inducta. Verùm,ſi quà cartilago eſt, naſus à latere perfringatur , neceſſe eſt extremum peruerti : itaque oportet ad extremum naſum aliquid*
D *ex ijs,quæ dicta ſunt,adhibere,quod ipſum componat , vel aliquid tale demittere : multa enim inueniri poſſunt accommodata,quæ odorem non mouent,& alioquin mollia ſunt Ego interdum fruſtum pulmonis ouilli conieci,id enim fortè nactus ſum: nam ſi ſpongiæ indantur,humorem combibunt.*

Si nequeant(inquit)digiti in nares demitti,adhibendũ eſt id inſtrumentũ,quod nunc ſicut in ſuperioribus ẽt,ὑπαλειπτρίῳ appellat.quo verbo intelligitur omne id,quo ad illinendũ vtimur, qualia ſunt ſpecillũ,ſpathę,idq; inſtr̃m,quod διπύρηνον dicitur,quæ omnia in ſummo capitulũ habent rotundum. ſed quemadmodũ in ſuperioribus ad alę vſtionẽ opus fuit tenuiſſimis,ita nũc plenioribus, quandoquidẽ & digitos, vbi licet, admouemus,& in nares conijcimus,eos nẽpè , qui aptantur,& qui fractã naſi partẽ componant. Qua ratione aũt vti conueniat hoc inſtr̃o, ipſe apertè expoſuit,imperans,vt indatur in cauum,non in inferiorẽ partem naſi,ſed quà potiſſimum fracta pars in eius cauum decidit:ea ſiquidem eſt,quæ impulſu eget , vt excitata poſſit in ſuã ſedem reuerti . nihil enim aliud eſt componere quamlibet partem,quàm vnamquamq; eius particulam in ſuum locum compellere. Quæ ſubijciuntur,per magnam partem orationis plana ſunt .

47 *Ad hæc ex parte exteriori corij Carthaginenſis incidenda habena eſt,quæ vel pollicẽ lata ſit,vel quantũ conuenit:& extrinſecus naſo,quà declinatur,agglutinãda : poſt hæc intendenda eſt, quantũ expedit,*

paulo

A.li 4. f 5.t.3. c.3.488.a.b.c

paulo autem magis quàm vt naſus dirigatur, intendi debet: tum ſub aure (longa.n. eſſe habena debet) ſurſum circa caput adducenda. Licet autem fronti extremam agglutinare: licet & vlterius ferre, & circa caput volutam vincire: hæc ſiquidem iuſtè naſum dirigit, & intendit & remitti poteſt, atq; vbi velis, naſum in cõtrariam partem, ac iacet, magis aut minus repellere. Nã & quibus à latere naſus abrumpitur, in cæteris eadem curatio conuenit, quæ propoſita eſt: pleriſq; autem opus eſt naſo extremam habenam agglutinare, ut in contrariam partem repellatur, atq; inclinet. Quòd ſi fracturæ vlcus accedit, nihil ſollicitare nos debet, ſed nutriendum eſt cerato, quod picem habeat, vel aliquo ex ijs medicamentis, quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur, hæc ſiquidem facilè curationem admittunt. Aequè etiam, vbi oſſa receſſura ſint, primò dirigere aſsiduè conuenit, nulla re prætermiſſa, & in poſterum digitis cõpellere laxius ſuperdatis, ſuperdatis tamen: naſus enim ex omnibus corporis partibus facillimè componitur. Atqui habena agglutinata, & impulſu in contrariam partem, atque naſus declinatur, nihil vti omnino prohibet, neque ſi vlcus ſit, neque ſi inflammatio, innocenter enim eiuſmodi præſidia adhibentur. E

A Habena nari inclinatæ, & fronti agglutinata.

Appendatur, dixit ἀπαρτῆ: quo verbo ſignificauit vniuerſam rationem extendendi & quaſi dirigẽdi naſum peruerſum, per ea, quæ agglutinantur. quod autẽ nunc præcipit, experimento imbecillum comperi: nã, ſi habena vehementius intendatur, gluten diſcutitur, reſoluiturq;: ſi modicè, nihil ferè proficitur. F

De Avre

48 *In fracturа auris quodlibet vinculum inimicum eſt, neq; enim ita laxum circundabitur: q ſi magis adſtringatur, plurimum officiet, quãdoquidem integra auris ſub vinculo adſtricta dolet, pulſu vexatur atque inflammatione.*

Vbi continuum ſoluitur græcè in carne ἕλκος appellatur, in oſſe κάταγμα: in cartilagine non habet proprium vocabulum, ſed eam fracturam Hippocrates abuſus κατάγματος nomine nuncupauit. G

49 *Sed & cataplaſmata, quæ maximi oneris ſunt, penitus aliena ſunt: pleraque etiam noxia ſunt, atque abſceſſum concitant, & muceos plurimos, ſuppurationemq; infeſtam reddunt: quibus minimè opus eſt auri cõminuta.*

Omnia ſigillatim ijs conſentanea ſunt, quę oſtendimus in libro de ratione curandi. namque Hippocrates etiam nunc lædi aurem aſſerit cataplaſmate, quod experimento conſpicitur. abundè enim ſiccari eam voluit, quùm natura ſicciſſima ſit, eo quòd ex cute conſtet & cartilagine. Oſtenſum autem eſt vnamquamque partem, quatenus ſiccior eſt, eatenus ſicciorem curationem requirere.

50 *Proxima quidem eſt (modò quid ſuperimponi conueniat) farina glutinoſa. Hæc autem neceſſario grauis ne ſit, ac minimum contingat: interdum enim optima medicina eſt, medicinam non facere, & ad aurem, & ad alia multa. Cauere inſuper homo debet, ne in eam partem dormiat. Extenuare autem corpus expedit, illi potiſſimum, qui auris ſuppuratione periclitatur, & aluum mollire.*

Proximum inquit eſſe ei, quod non obeſt, cataplaſma ex farina glutinoſa: conſtat enim hoc H magis ſiccare, quàm alia. diximus autem paulo antè, vbi de illinendo naſo tractauit, qualem appellet farinam glutinoſam. huic ſimillimum cataplaſma conficiunt experimento edocti, qui in palæſtra verſantur, ex farre in aceto madefacto, dum maceretur, atque ita temperato.

51 *Sed, ſi homo facilè vomat, vomere debet, vt modicè exhauriatur.*

Veteres appellabant συρμαισμούς, quùm modicè homo exhauriebatur, ſeu vomitu, ſeu deiectione. tale quid nunc fieri iubet eodem vocabulo vſus. Multa autem ſunt medicamenta, quæ hoc præſtant. nam & mel copioſe aſſumptum, & mulſa minus diluta, vel cremor ptiſſanæ ex aqua decoctus, ſeu per ſe, ſeu cum melle: magis adhuc vomitũ citat radicula, & bulbus narciſſi. His efficacior eſt, non dum tamen valens radicula, in qua ſurculos radicum veratri albi defixeris, data poſtridie ſiue per ſe ſiue ex oxymelle.

52 *Sed, ſi ad ſuppurationem veniat, non eſt celeriter aperienda. multa enim ex ijs, quæ videntur ſuppurare, interdum abſorbentur, etiam ſi nullum cataplaſma inducatur.*

Cauendũ eſt, ne auris incidatur ob cartilaginẽ cuti ſubiectã. nã, niſi, vbi inciſa eſt, conſolidetur & glu-

A & glutinetur, periculum eſt, ne cartilago obeſa reddatur. / Abſorberi / (quod ἀναπίνεσθαι dixit) hoc eſt, diſcuti ac digeri pus ibi collectum, non nunquam per ea quæ ſuperimponuntur ſimplicia medicamenta, ac leuia, ſine morſu ſiccandi vim habentia, cuiuſmodi eſt muccus cochleæ adiecto thure: ac, ſi valentius ſiccare opus ſit, vel aloe, vel myrrha, vel vtriſq;. Eodem modo ſiccare poteſt mel atticum inunctum inſperſo quouis ex propoſitis medicamentis, benè contrito. voco autem ſine morſu thus, aloen, & myrrham.

53 *At, vbi incidere coactus ſis, celerrimè ſaneſcit, ſi candens ferramentum ab vna parte ad alteram demittatur. Scire autem certum licet aurem curtam reddi & mancam magis, quàm altera, ſi candens ferramentum traijciatur.*

Curta neceſſariò fit, & manca, cùm non exigua pars & cartilaginis, & cutis ipſam comprehendentis, vſtione abſumatur. Ad quod præſidium monet, vt confugiamus, non nunquam veritus, ne cartilago ægrè ſaneſcat. namque vbi nudatur, cicatricem non recipit, præſertim ſi res aliquot dies protrahatur, neq; cutis à ſectione protinus coeat, & glutinetur.

54 B *Sed ſi cadenti ferramento non traijciatur, incidere conuenit, quod magis excedit, ſectione non admodum exigua.*

55 Nequid ſuperſit puris, quo cartilago lædatur, incidi non parum iubet.

Quandoquidem pus altius inuenitur, quàm quis exiſtimet.

Decipiuntur, qui ſecant, in cognoſcendo pure, quod ſubiectum eſt, ita, vt exiſtiment id in ſummo contineri, & cutem extenuatàm eſſe. Quo pacto autem in hunc errorem incidant, ipſe Hippocrates proximè demonſtrabit.

56 *Verùm (vt ſummatim dicam) cætera quoque omnia, quæ, muccoſa ſunt, & muccos producunt, vtpotè glutinoſa, vbi tangantur, cito in hanc vel illam partem digitis elabuntur: quamobrem altiora hæc medici reperiunt, quàm exiſtiment.*

In dignoſcendo loco ſuppurāte, vbi in affecta parte, quùm tāgenti moderatè cedit, ſectione adhibita contentū pus inuenitur, medici poſtquā eundem cedendi modum in quauis alia parte cōprehenderint, putantes eam ſimiliter ſuppurare, vt illæ, quas prius intuiti fuerint, venientes ad ſectionē errant: isq; error interdū duplex eſt, & ꝙ nullo modo ibi pus inueniatur, quùm hæc C multo craſſiora ſint q̄ opinentur: & ꝙ medicis ea ſuppurare videantur, quæ muccoſum humorem in ſe continent. id, quod euenit, qm̄ huiuſmodi humor (vt ipſe ait) vbi tangatur, citò elabitur. contrahi autem ſolet in cartilagine, chordis, neruis, ac ligamentis, vt deinceps oſtendet.

57 *Quandoquidem & ea tubercula, q̄ ganglia dicuntur, cùm humida ſunt, et muccoſa carne continētur, à multis aperiūtur, vnde fluxurū humorē putantibus. Medicū itaq; in ſectione animus fallit: ſed ei, qui ſectus eſt, nullum affertur detrimentum. Quæ autem loca aquoſa ſint, vel muccorum plena, quibusve partibus ſingula, quæ aperiuntur, hominem interimant, vel alterius noxæ cauſa ſint, alibi exponentur.*

Hæc enim ganglia circa cartilaginoſas partes, & circa neruos, ex horum alimento increſcūt, oriunturq; ex humore glutinoſo ac muccoſo: hoc enim eſt proprium neruorum alimentum.

58 *Vbi quis igitur aurem ſecuerit, abſtinere ab omni cataplaſmate, atque omni linamento debet, mederiq; vel medicamentis, quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur: vel alio, quod neque onere lædat, neque moleſtiam afferat.*

Auris quia ſicca eſt, idcirco ſiccantia medicamēta requirit. non tñ plus iuſto ſiccāda eſt, vbi D à ſectione protinus medicamenta inducuntur, diſtendunt enim, cùm nihil habeāt, quod leniat. Sed neq; onerari auris debet mole eorum, quæ ſuperimponuntur, dolet enim & infeſtatur. Optimum eſt igitur à ſectione medicamentis vti, quæ modicè ſiccent, cuiuſmodi ſunt, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur. Cataplaſmata leniunt quidem, ſed reſoluunt, atque effœminant: ſuperantem verò humorem non diſcutiunt, præſertim cùm glutinoſus ſit & craſſus.

59 *Namq;, vbi cartilago nudari incipiat, coitumq; habeat purulentum ac muccoſum, res infeſtiſſima eſt.*

Adijcere orationi oportet / humorum / ſicut non nulli adſcribunt, vt vniuerſa ſit huiuſmodi / namq;, vbi cartilago nudari incipiat, coitumq; humorum habeat /. Vocat autem ὑποστάσεις coitum humorum, qui intus continentur, & excerni debent, puris videlicet & mucci. res (inquit) infeſtiſſima eſt, hoc eſt, dolorem affert: quod patet, quùm cartilago vitiatur.

60 *Fiunt autem & hæc ob illas curationes. In omnibus autem, quæ recrudeſcunt, maximè abundè eſt candens ferramentum traijcere.*

Quam curationem damnat? eamne, quam paulo ſupra indicauit, præcipiens vt cataplaſma, linamentum, quod onerat, quod dolorem excitat, vitemus?

GALENI IN HIPPOCRATEM
DE ARTICVLIS
COMMENTARIVS TERTIVS,

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI

Luxationes ac reliquas noxas, quæ manu curantur, abſoluit, cum Spina, Coſtæ, aut Femur patitur.

De Spinae Vertebris

1 *SPina autem vertebræ.*

Adiecit/ſpinæ/nō ꝙ in alijs corporis partibus vertebrę reperiantur, omniū.n. vertebrarū cōpoſitio vocatur ſpina: ſed quaſi ita dixerit, vertebræ, quarū ſitus eſt in ſpina. Quibuſdā tñ ex iunioribus placet ſpinā nominari, non vniuerſam vertebrarum compoſitionem, ſed earū tantùm, quę ad thoracē ſunt, & lumbos. iuxta quos Hippocrates nunc de vertebris agere videtur, ꝗ in lumbis tantùm & dorſo ſitæ ſunt, non de ijs, quæ in ceruicibus. vertebrarū verò compoſitionē vniuerſam in libro de oſſibus ad eos, qui primas inſtitutiones addiſcunt, ad vnguē narrauimus, in quo exerceri illū volumus, qui percepturus eſt hæc cōmētaria, intuitū exquiſitè qualia ſint ſingula oſſa in cadauere arefacto hominis, vel certè ſimiæ. F

2 *Quibus ob morbos trahuntur, vt gibbum efficiant.* A. l.3.f.28.c.8, c.32.f.199.E

Gibbū" dixit κῦφον. vocatur aūt ſpina gibba, quùm in poſteriorē partem conuertitur, quod vitiū ὀπισθοκύφωσις gręcè nominatur: ſicut curua, qñ in priorē partem, dicitur autem hoc græcè λόρδωσις. ſed σκολίωσις cùm deprauatī à latere. Nō nulli aūt exiſtimant ſpinā in poſteriorē partē peruerti (quod vitiū κύρτωσιν quoq; græci nominant) vbi in ea fuerint cruda tubercula magna, dura, ac diuturna, quorū onere vertebræ in poſteriorem partem compellantur. neq; intelligunt, ſi ſupinus homo † iaceat, non poſſe ſubiectas vertebras tuberculis onerari, neq; etiam ſi ſtet, aut ſedeat, ac neq; ſi in latus conuerſus cubet. Ad hæc abſurdū eſt, exiſtimare tubercula ad tantū pondus ac duritiē peruenire, vt oſſibus grauiora fiant, & duriora: ſed, & à crudis tuberculis ſpinā in priorē partē conuerti Hippocrates ipſe paulo poſt docebit. Illud itē animaduertendum eſt, non ſolū eos, qui librū hunc exponunt, ſed Hippocratē in propoſitis nūc verbis dixiſſe/trahuntur, vt gibbū efficiant/quùm dicere potuiſſet/impellunt/, quemadmodum his placet. Abſurdū verò videbitur aſſerere vertebras, ꝗ in poſteriorē partem erumpunt, trahi à morbo in priorē: hoc ſiquidē magis propriū eſt illius vitij, ſub quo ſpina in interiorē partem conuertitur. Quonā igitur pacto res vera ſit, quidꝗ; Hippocrates ſentiat, conabor exponere. Vertebrarū quidē oſſa per ſe, neq; peruertuntur à tuberculis, neq; trahuntur, ſed primū vitium eſt in ijs corporibus, quibus vertebræ alligantur. Igitur, vbi ad vertebras tuberculū oriatur, cùm in tumorem aſſurgit atq; augetur, ab interiori ſiue priori parte (vtroq;.n. vocabulo appellatur) neceſſe eſt, vt tuberculū ſequantur ligamenta, atq; hæc rurſus vertebræ. Itaq;, ſi in vna parte duntaxat tuberculū oriatur, vbi hæc in interiorē trahatur, ſpina in priorē partem cōuertetur: ſed ſi in duabus, vbi aliqua interiecta ſit inuiolata, gibba euadet. vtroq;.n. tuberculo adiunctā vertebrā trahēte, H ꝗ in medio ſunt, à poſteriori parte gibbæ fiūt. quod euidēter intueri licet oībus euenire, ꝗ curuari modicè poſſunt, cuiuſmodi ſunt virides rami, & ex ſcriptorijs calamis pleriq;, quos ſi quis dextræ digitis ab vna parte, ſiniſtræ ab altera, prehēdens ad ſe traxerit, mediū in contrariá partē attractū gibbūꝗ; cōſpiciet. Atqui neq; alia de cauſa ſpina ad latus conuertitur, ꝗ ob crudū tuberculū, quod à latere eius ſit. Hæc aūt tria vitia in ſpina incidunt, cùm vertebræ loco mouentī. nā vel κύφωσις fit, vel λόρδωσις, vel σκολίωσις: cum in poſteriorē quidem partem conuertitur, κύφωσις: quùm in priorē, λόρδωσις: quùm in latus inclinat, σκολίωσις. Extra hæc quartū vitiū in ſpina incidit, quod σεῖσις vocatur, vbi vertebræ loco manent, ſed earū compago dimouetur.

3 *Plerunque ſolui nequeunt, præcipuè, vbi ſpina ſupra ſepti tranſuerſi coniunctionem gibba fiat.*

Non nulla (inquit) ꝗ in ſpina incidunt, ægrè ſoluuntur, præcipueꝗ; vbi ſupra eā regionē, qua cū ſepto trāſuerſo coniungitī, gibba fiat, hoc eſt, in vertebris thoracis. dixit aūt ποτὶ, ſignificare uolens/præcipuè/quemadmodū etiā in principio huius libri, quùm inquit/omnino enim melior eſt ac firmior exigua herba, ꝗ grandior, præcipuè antequā ad maturitatem ueniat/, ubi uerbū præcipuè dixit ποτι. Sed qua ratione ægrę tubercula ſoluantur, proximis uerbis intelliges.

† Addendum nō

Infra

4 A *Infra verò quædam ſoluuntur, cum varices in cruribus fiunt: illic autem magis gibbam ſpinam ſoluunt, qui in vena poplitis oriuntur: fiunt etiam & in venis inguinum.*

Quędam(ait)vitia infra thoracem,nempè ad lumbos,à varicibus,vel torminibus ſoluuntur, cùm ſucci,qui ea faciunt,primò ferantur in venam maximam ipſius ſpinæ, deinde in eas, quæ ab eadem diductæ ad crura intendunt. huiuſmodi autem in thorace nulla vena eſt, quæ poſſit vitiatos ſuccos recipere,quandoquidem vtrinque octo coſtis vna alimentum ſubminiſtrat:ſed ſuperioribus, duæ aliæ tenues, ſcilicet ab vtroque latere vna: quæ omnes per thoracem diſtribuuntur,diſſipanturq;.Idcirco, ſi ſuccus aliquis ad ipſas ex tuberculis transferatur, excerni nō poteſt, præterquàm quòd ægrè etiam admittitur. ſucci enim, qui cruda & dura tubercula faciunt,glutinoſi ſunt,& craſſi,quare non facile per tenues venas feruntur:ſed vena,quæ ad lumbos eſt,latiſſima eſt,& ſanguinem ad venas omnes tranſmittit.Ergo,cùm hos craſſos ac glutinoſos ſuccos receperit,ſi affectæ partes viribus adeo valeant,vt quod ſuperat,expellant,ad venas hic ſitas tranſmittit. quo fit,vt lateſcant,& in varices aſſurgant. vbi quidē ſucci craſſiores fuerint,id accidit in inguine protinus:ſin mediocriter craſſi,in poplite. namq;, vbi primùm, eo ꝙ
B craſſi ſint & glutinoſi,conferti ſubſiſtunt,ibi venam diſtendunt,dilatantq;. Etenim, quibus citra cauſam hanc varices in cruribus oriuntur,videre licet venas pro portione ſuccorum craſſitudinis lateſcentes, vbi craſſiſſimi ſint, latiſſimas, cuiuſmodi venæ ſunt in inguine: vbi minus craſſi,minus latas,quales in poplite. Interdum enim,quùm maiores venas obſtruunt, hunc affectum excitant: interdum ad inferiores concurrunt,quæ anguſtiores ſunt. in vniuerſum autem in varicibus craſſus ſanguis continetur, nam id vitium plerunque à ſucco melancholico, interdum etiam ab alijs crudis craſſisq; concitatur.

5 *Solutum" quoque iam id vitium eſt à torminibus diuturnis.*

A l.3.f.22.t.1. c.12.f.499.g

Vbi ſucci,qui præter naturā in corpore ſunt,ad inteſtina transferuntur,tormina fiunt,quùm abradantur inteſtina ob ſuccos acres,qui ad ipſa confluunt, nempè, vbi tubercula ſuppurant, neque enim aliter ob ſuam craſſitudinem confluere ad inteſtina potuiſſent. ſed in ſuppurationibus craſſi ſucci extenuantur, & naturam affectæ partis ad expellendum excitant id, quod in ea contentum iam moleſtum eſt.

6 C *Quibus verò adhuc pueris ſpina gibba fit,antequam corpus perfectè increſcat, his corpus ad ſpinam, non augetur: ſed crura & brachia duntaxat perficiuntur,quæ ſunt ad ſpinam,non complentur.*

Nihil mirum eſt,ſi in his morbis ſpina non increſcat, quemadmodum ſupra in luxatis tradidit,cùm inquit/quibus recondi non potuit/. Nam & propter venas peruerſas,& propterea,ꝙ ægriùs membrum moueatur, naturaq; in eiuſmodi affectibus langueat, læſæ partes neceſſariò deterius, quàm antè nutriuntur. Quo fit,vt quæ iam perfectè increuerunt,emacreſcant: quæ adhuc increſcunt,incremento iuxta ſpinam prohibeantur. Sed,quę à vitiatis partibus longius abſunt,vt brachia & crura,ſine noxa omnino ſeruantur: ea enim, quæ ſic vitiata ſunt, non totum corpus,ſed ſolummodò proximas partes afficiunt.

7 *Quibus item ſupra ſeptum tranſuerſum gibba ſpina fit,coſtæ in latitudinem augeri non ſolent, ſed in partem priorem: pectus verò latum non fit,ſed acutum: ſpiritus difficulter mouetur, & cum ſono, quùm cauum, quo ſpiritus recipitur atque emittitur, anguſtius reddatur.*

A l 3 f 22.t.1. c.12 499.h.

De ijs agēs,quæ adhuc" increſcunt,dixit,quę iuxta ſpinā ſunt,his augeri non conſueſſe. Ergo,vbi ſpina gibba fiat in vertebris thoracis,hæ maximè increſcere in longitudinē prohibētur.
D Hac igitur de cauſa,& illa etiam,ꝙ vertebræ, cùm ſpina gibba ſit, in poſteriorem partem cōuertantur,neceſſe eſt thoracem anguſtum reddi,atq; acutum:& idcirco interiora caua,quę ſpiritui accōmodantur,minora effici,ſic,vt,vbi ſpiritū attrahunt, corpus minori modo ipſius fruatur. Diximus autē & in libro de difficultate ſpiritus,vbi is minus attrahatur, ꝙ opus ſit, neceſſe eſſe breuiori temporis interuallo proximè rurſus attrahi,quàm ſi prius ſecundum naturam attrahi cœpiſſet. ſpiritus autem, qui breuiori interuallo attrahitur, creber redditur,in quo conſiſtit id genus ſpiritus difficultatis,ſub quo & exiguus,& creber cooritur. ſonus autem adijcitur,ob anguſtiam iuxta ſauces,& aſperam arteriam. auget anguſtiam hanc id,quod proximè ſubijcit.

8 *Atqui coguntur etiam ceruices iuxta magnam vertebram in priorem partem conuertere, ne caput in eandem proyciatur, hoc autem ſauces reddit admodum anguſtas: nam ijs etiam,qui natura recti ſunt, id oſsis,ſi in interiorem partem inclinetur,ſpiritus difficultatem affert, dum repellatur. Ob id igitur, quòd ita figurentur, guttur his hominibus magis extare videtur, quàm benè valentibus.*

Cùm vertebrę,quę ad pectus ſunt,vbi gibba ſpina fit,in poſteriorem partem ſpectent,neceſſe eſt collū in priorem conuerti, quare & ipſum caput, illi enim è regione ſuperimpoſitum eſt,

Accidet igitur iis,qui gibbi ſunt,ambulare ita figuratis,ſicut cæteris omnibus, cùm totum collum ſpinamq; inclinant, & vtrunque curuantes à poſteriori parte gibbi terram ſpectant. quod vt euitent, qui gibbi ſunt,coguntur collum in poſteriorem partem recuruare,eius vertebris, vt quæ minimum mouentur, ad hoc parum conſerentibus: ſed, quà potiſſimum moueri aliquid poſſunt,valdè recuruatur:poſſunt autem quà duæ primæ vertebræ inter ſe & cum capite committuntur. Quemadmodum igitur figurantur iuxta capitis commiſſuram illi, qui benè valentes caput in poſteriorem partem compellunt,ita gibbi,cùm erecti ſunt. præterea,vt iis, qui naturaliter habent, guttur extat, vbi caput in poſteriorem partem recuruatur, ſic gibbis, cùm rectum continetur. Vocauit autem ὀξυβρόγχως eos, quibus in priorem partem extat βρόγχος, quo vocabulo veriſimile eſt vel aſperam arteriam totam, vel guttur duntaxat appellaſſe. hinc autem maximè fit,vt ſpiritus cum ſono reddatur, quandoquidem maximè etiam ſtertunt, qui ſic figurati dormiunt:quamobrem ſcribit/nam & iis,qui natura recti ſunt, id oſſis, ſi in interiorem partem inclinetur,ſpiritus difficultatem affert/.dicit autem id oſſis,ad illud referens, quod principio orationis propoſuerat, cùm inquit/ atqui coguntur etiam ceruices iuxta magnam vertebram in priorem partem conuertere/.vndè poſſet quis conijcere magnam vertebram appellari ſecundam,quæ magis poteſt in priorem partem vrgeri, atque inde rurſus repelli. Conſtat autem eandem regionem,& priorem,& interiorem,ab ipſo vocari:priorem quidem,quùm vertebræ à poſteriori parte in eam erumpant:interiorem,quùm ſit in profunditate corporis, ſi ſpectetur ſumma pars ſiue prior, ſiue poſterior. E F

9 *His tubercula plerunque circa pulmonem ſunt,eaq; dura & cruda: pleriſque enim eiuſmodi tumores ſunt cauſa gibbi, & diſtentionis, quibus nerui afficiuntur.*

Quibus ſpina ſupra ſeptum tranſuerſum gibba eſt,his plerunque ait tubercula fieri circa pulmonem: conſtat autem,& quibus ad lumbos gibba fit,his ea parte tubercula verſari. Dixit/plerunque/propterea quòd & caſu & ictu ſpina gibba redditur, & tum in priorem partem,tum in latus conuertitur. At cùm inquit/plerunque enim eiuſmodi tumores cauſa gibbi ſunt,& diſtētionis/eandem ſententiam tradit,quam à principio, cùm ait/ ſpinæ vertebræ, quibus ob morbos trahuntur,vt gibbum efficiant/. Quod autem nunc ſcribit/quibus proximi nerui afficiuntur/ad neruos dorſi refertur,ac vertebrarum. nos verò anteà cauſati ſumus vertebrarum ligamenta attrahentia,quibuscum & ipſæ vertebræ trahuntur. non enim arbitramur neruos,qui à ſpinæ medulla oriuntur,attrahere ſecum vertebras poſſe, cùm & propter exiguitatē,& propter mollitiem longè imbecilliores ſint, quàm vt præſtare id poſſint: quippe,qui ab oſſibus non dependent, quemadmodum ligamenta, quæ firmiora ſunt & neruis coniuncta: ac, ſi tuberculis afficiantur, ſecum trahere vertebras póſſunt. G

10 *Verùm ex his quibus ſub ſepto tranſuerſo gibba ſpina eſt,non nullis renū & veſicæ uitia ſuperueniūt: ſed & abſceſſus ad ilia & inguina,qui diu manent,& ægrè ſanantur: quorum neutrum gibbum ſoluit.*

Ob conſenſum ſanè propoſiti affectus ſuperueniunt. conſenſu autem afficiūtur, & quę ſunt eiuſdem generis,& quæ vicina,quæ ſupra ſignificauit,quùm proximos dixit: ſed quæ communia primò ſunt,maximè læduntur. Tormina igitur,& varices,quorum cauſa erat ſuccorum tubercula excitantium tranſfuſio,gibbum curant:ſed ex iis malis,quę conſenſus cauſa oriuntur, nullum eſt,quod priorem morbum depellat.

11 *His autem coxa extenuantur, magis quàm quibus ſpina ſuprà gibba eſt.*

Quibus ſpina ad lumbos gibba eſt, his coxæ graciliores ſunt,quàm quibus ad pectus. hinc autem manifeſtum eſt coxas, quibus ſpina ad pectus gibba eſt, graciles modicè reddi propter conſenſum,quem habent cum ſpina. H

12 *Tota autem ſpina longior his eſt, quàm quibus à ſuperiori parte gibba eſt.*

His qui ætate nondum robuſta ſunt,præterquàm ꝙ communis eſt macies,accedit quòd affectæ partes non augentur,quemadmodum & anteà dictum eſt: Nunc diſcrimen aliud adiungit, non ab ætate,ſed à locis affectis:nam ſpina, quo magis verſus ſuum initium vitiatur, eo minus augetur,cum habeat & originem & incrementum ſupernè.

13 *Pubes autem & barba ſerius increſcit,& minus completur, minus item fœcundi ſiunt, quàm quibus gibba eſt pars ſuperior.*

Ad communem rationem conſenſus accedit differentia ex natura locorum. Communis igitur ratio eſt, vt quæ vitiatis locis proxima ſunt, conſenſu afficiantur:propria autem, vt vbi hæ partes læduntur,quæ ſpiritui accommodantur,ſequatur, vt ſpiritus ægrè, & cum ſono moueatur:vbi,quæ infra ſeptum tranſuerſum,pubes ſerius increſcat,lædaturq; etiam barba.

14 A *Sed quibus corpore iam robuſto gibba ſpina fit, his euidenter ſoluit morbum tunc exiſtentem: tempore tamen eius aliquid ſe oſtendit, ſicut & iis, qui iuniores ſunt, aut plus aut minus: plerunque autem, hi affectus minus maligni ſunt.*

Euidenter ἀπαρτικῶς nunc dixit, quod non nulli alij ex veteribus dixerunt ἄντικρυς. Apertè igitur, & (vt dixerit quis) quaſi res manu teneat, gibba ſpina admittit ea, quæ quùm morbus iudicatur, id eſt ſoluitur, expellunt, videturq́; ex toto morbus ſummotus: ſuperſunt tamen reliquiæ paruæ, quæ irritantur, ſi quid vel in ratione victus peccetur, vel noxium extrinſecus occurrat.

15 *Multi quidem gibbi, facilè, & non ſecus, quàm benè valentes, iam vſque ad ſenectutem id mali ſuſtinuerunt, præſertim quibus corpus carnis plenum & pingue effectum eſt: pauci tamen ex iis ad ſexageſimum annum peruenerunt, plerique enim citius moriuntur.*

Ob validas vires, ob morbum leuem, iamq́; ob vniuerſam victus rationem, qua viuunt, non nulli gibbi quaſi ſani ad ſenectutem vſque vitam degunt.

16 B *Non nullis etiam vertebræ ab hac vel illa parte in latus mouentur. Hæc tamen vel omnia, vel complura incidunt, eo quod ſpina ab interiori parte deprauetur.*

Anteà iam diximus ſpinam ad latus conuerti orto ab eius latere tuberculo, quod ad ſe traheret ligamenta. hoc Hippocrates fieri dixit διὰ τοὺς τόνους, id eſt, per neruos.

17 *Quoſdam etiam in id vitium compellit, unà cum morbo habitus ille, quo iacere conſueuerunt.*

Concurrit ad ſpinam gibbam efficiendam, & quòd materia magis confluat ad id, quod humilius eſt: & quòd pars, in quam quis cubat, magis comprimatur. Prima autem & præcipua cauſa, & tuberculi, & cuiuslibet vitij, eſt partium natura morbo opportunior. demonſtrauimus enim ad eiuſmodi partes concurrere ea, quæ ſuperant.

18 *Verùm de his agemus, quà de diutinis affectibus pulmonis: ibi enim de his futurorum pulcherrimæ prognoſticationes traduntur.*

Multa quoq; alia in hoc libro ſcripturũ ſe pollicetur, quæ nunc nõ extant. Ea fortaſſe vel non ſcripſit, vel interierunt, quemadmodũ & multa alia antiquorũ volumina, quæ nunc non extãt, C de quorũ interitu cõplures ſcripſerunt. De diutinis igitur affectibus pulmonis multa habentur & in maiori libro de morbis, cuius initiũ eſt, Si pulmonis arteria exulceretur. atq; etiã in primo libro de morbis, qui nõ rectè ita inſcribit, cuius initium eſt, Qui vtiq; interrogare de curatione rectè velit, rogatusq́; reſpondere. Sed in neutro horum plenè exequitur, quæ hic pollicetur. In initio libri de Internis affectibus.

19 *Quibuſcunque cadentibus gibba ſpina fit, paucis ita conualeſcit, vt dirigatur.*

Adhuc ſcripſit de ſpina citra exteriorem cauſam deprauata. quæ deinceps adſcribit, omnia ſunt de vertebris, quæ ob caſum vel ictum aliquem læduntur. Pleraque autem plana ſunt, niſi ſicubi opus ſit omiſſam cauſam adijcere, quemadmodum & nunc, cum aſſerit raro luxatam ſpinam reſtitui. cuius rei cauſam, & ſi nunc afferre potuiſſet, in ſequentibus demonſtrat, cum ſcribit vertebras cardinis modo inſtructas, ita, vt, vbi vna aliqua quouis modo exciderit, in ſuam ſedem magno negocio reuertatur, cum in ſingulis multi proceſſus ſint, multi ſinus. hoc autem & aſpectu ipſo in oſſibus didiciſtis.

20 D *Iam verò intentio, quæ ſuper ſcalam adhibetur, nullum, quod ſciam, reſtituit. Ea potiſſimum vtuntur medici, qui apud vulgus videri volunt magnum aliquid moliri. Apud hoc enim admirandum eſt ſuſpenſum hominem intueri, vel proiectum, vel tale quidpiam. ſemperq́; hæc ab ipſo laudantur, cui nec vltra curæ eſt, quinam effectus ſequatur ex huiuſmodi præſidio, bonusne an malus: medici verò, qui hæc ſtudent, rudes ſunt, quot quidem noui. Inuentio quidem vetuſta eſt: atque ego ſanè primum auctorem laudo, non ſolum huius, ſed cuiuſque machinamenti ſecundum naturam excogitati, minimè enim diffido non nulla reſtitui poſſe, ſi quis rectè præparans concutiat: ſed turpe exiſtimaui eiuſmodi morbis ita mederi, quùm eiuſmodi machinationes magis ſint impoſtorum.*

Quoniam (vt oſtendimus) in omnibus articulis reſtituendis, præcedere debet in diuerſas partes extentio, eandem quoq; ad ſpinæ oſſa neceſſe eſt adhibere. qua verò ratione intendere in diuerſa conueniat, in ſequentibus docebit. nunc de ea intentione loquitur, quæ minus rectè adhibetur, quod facere conſueuit, ſicut in prioribus iam monſtratum eſt. Primo enim reijciẽda ſunt, quæcunq; malè à quibuſdã medicis fiunt, deinceps tradenda ſunt ſalubriora. Igitur, quùm medici complures luxatam ſpinam per ſcalam extendant, aſſerit in primis eiuſmodi inuentionem nihil proficere: ſi quis tamen ea vti velit, docet, quomodo facere id optimè poſſit. Ergo in intendenda ſpina propoſitum eſt ſuperiorem partem intendere per vincula prope affectum lo-

cum iniecta: inferiorem, per corporis pondus. Ad hoc itaque ſpectans, quę ab ipſo ſubijciuntur, percipies, maxima enim ex parte clara ſunt. B

21 *Quibus prope ceruices ſpina gibba fit, par eſt minus ſuccurri intentione adhibita per caput deorſum demiſſum, parum enim ponderis habent caput, & vtrinquè lati ſcapularum oſsis ſummitas, cùm deorſum ſpectant: ſed hos veriſimile eſt in pedes deorſum concuſſos magis reſtitui, in tam enim partem demiſſi maius pondus habent. At quibus infra gibba fit, hos concutere magis conuenit capite deorſum ſpectantes. Si quis igitur concutere velit, rem ſic rectè molietur. Scalam ſternere ſcorteis puluinis tranſuerſis debet, vel ex lana benè alligatis, ac paulòplus & longitudinis & latitudinis ſcala tenentibus, quam occupet hominis corpus.*

22 Quùm ſpina vel prope initium lædatur, vel prope finem, vel in medio ſpacio, primò agit de noxa ipſius prope ceruices. Ergo in hoc caſu, ſi quis ſuper ſcalam à pedibus hominem ſuſpendat, ſicut non nulli medici Hippocratis ſeculo conſueuerunt, nulla ferè intentio fiet ab inferiori parte, quum parum ponderis ſit in capite, & in ceruicibus: ſed, ſi in ima vitium ſit prope os ſacrum, maximè ſperare quis poterit huiuſmodi vim ab inferiori parte abundè futuram. ſubdit deinceps, qua ratione id optimè fiat. F

23 *Poſt hæc homo ſuper ſcalam reſupinetur, dein pedibus non diuaricatis iuxta talos ad ſcalam alligetur vinculo, quod quidem firmiter ac ſine compreſſu teneat, ſed molle ſit: vinciatur item, & ab inferiori, & à ſuperiori parte circa vtrunque genu, & tum circa coxas, circa ilia inſuper & pectus, habena ita lata, vt concuti non prohibeatur: ſed brachia iuxta latera extenta ad ipſum corpus, non ad ſcalam religentur.*

Exprimit omnia euidenter. vinculum, quod firmiter ac ſine compreſſu teneat, εὔοχον dixit.

24 *Scala ita præparata attrahenda eſt ad turrim altam, vel ad culmen domus.*

Turrim dixit πύργον: culmen verò domus, id eſt altiſſimam partem ipſius, ἀετωμα, ita enim appellant eam tecti partem, quę attollitur in ſpeciem trianguli. Si quis enim ſolarium faciat, pro tegulis tectum ſtruet planum, quod calorem non prohibeat: ſed, ſi tegulæ imponantur, propoſitum eſt, vt pluuialis aqua poſſit effluere. Hac igitur de cauſa medium tectum in longitudinem à priori & poſteriori parte attollitur, vtrinque autem à parietibus humile eſt. Maiores igitur ad exemplum alarum demiſſarum hanc partem domus ab aquila videntur ἀετὸν appellaſſe, quo vocabulo tectum appellat & Pindarus in pleiadibus, vbi ait, G

Χρύσια δ' ὀξύπλεχ αἰετῶ ἀεσδον κλαδὸν ... & Euripides in Hypſipyle, cùm inquit,

Ἰδοὺ πρὸς αἰθέρα ἐξαμιλλῆσαι κόραν γραπτοὺς ἐν αἰετοῖσι πρόσβλεψον τύπους. Quòd πύργος turrim ſignificet, idoneus teſtis eſt Diocles Chariſtius, qui iuxta verba (ὑπέρφερον græci dicunt) locum hunc exponit in libro de faſcijs. Inquit igitur/attrahenda ſcala eſt ad turrim altam, vel ad culmen domus/, vbi turrim, quam Hippocrates πύργον, πύργοι dixit.

25 *Locus autem ſuper quem concuti homo debet, renitatur: qui verò ſurſum attrahunt, non ignari ſint, vt æqualiter, rectè; & in neutram partem inclinantes repentè, demittant, ne ſcala in alteram partem inclinata ad terram perueniat, neve ipſi in priorem partem conuertantur.*

Summam ſcalam à ſublimiori loco ſuſpenſam, quæ (vt dictum eſt) alligatum hominem habeat, in pauimentum ſubito demittit, vt cadente hac, atque concuſſa recondantur ſpinæ vertebræ ſuo loco motæ. Meritò autem ad hunc vſum duro & renitenti pauimento opus eſt: nam, ſi ita molle ſit, vt cedat, ſpinæ concuſſus remittitur, ac ſine vllo effectu res erit.

26 *Vbi verò à turri demittas, vel à malo, qui carcheſium habeat annexum, commodius adhuc rem parabis, ſi à trochlea vel ab axe funes demittas, ſed moleſtum eſt in his longius immorari. Per has tamen machinationes concuti quis maximè poterit. Quòd ſi ſpina in parte admodum ſuperiori gibba fuerit, atque omnino concuti hominem oporteat, expedit in pedes concuti, vt iam dictum eſt: hoc ſiquidem pacto magis in inferiorem partem compellitur.* H

Quùm ſcala ex ſublimiori aliquo loco ſuſpenſa in terram demittenda ſit, repentè, æqualiter, & in neutram partem inclinata, ſatius eſt, inquit, vincula ipſa circa trochleas volui, ſic enim facilè, æqualiter, & ſine inclinatione ducentur. Antea turris tantùm & cacuminis domus, mentionem fecit, nunc malum adiungit, quem ἱςὸν appellat, ſignificans maximum atque erectum tignũ, cui ſummo ſuperpoſitum eſt aliud lignum tranſuerſum, à quo ſuſpenditur velum, quod ἱςίον græcè nuncupatur. Differunt enim inter ſe ἱςίον trium ſyllabarum, & ἱςὸς duarum: hoc ſiquidem vocabulo malus ſignificatur, qui (vt retuli) tignum eſt, quod in naui erectum affigitur: ſed illo linteum, quod à ventis inflatur. funes verò in ſummo malo, carcheſij nominantur. Ergo vbicunque ad ſuſpendendam ſcalam malo vtendum eſt, id efficiendum eſt per trochleas, & carcheſios. nihil etiam deterius eſſe affirmat ad hæc vti axiculis, quos ἄνίσους appellat.

Fulcire

26A *Fulcire autem pectus debes ad ſcalam fortiter alligans, atque item ceruices habena valde laxa, quatenus, quod exceſsit in ſuum locum reuertatur: atq; inſuper caput à frõte ad ſcalam deuincire, ac brachia extenta ad corpus non ad ſcalam. reliquum tamen corpus ſolutum ſit, niſi quòd pluribus locis habena laxa circundetur, quatenus, quod exceſsit, in ſuum locum reuertatur.*

In ſuperioribus quoque oſtendimus ἕρματα dici ab Hippocrate fulcimenta, & ἑρμάσαι fulcire: atque hoc eſſe, quod à poeta ſcribitur, Τ' ἀπὸ δ' εἴρυον ἕρματα νηῶν.

27 A Scala cũ ſcorteis puluinis.
B Æger ſcalæ alligatus.
C Turris alta.
D Trochlea.
E Pauimentum durum ac renitens.

Sed videndum eſt, ne huiuſmodi vincula concuti hominem non ſinant. Crura verò non ad ſcalã, ſed inter ſe vinciẽda, vt è regione ſpinæ dependeãt: hæc ſiquidem ita admonere conuenit, ſi homo ſuper ſcalam omnino concutiendus ſit. Turpe aũt eſt in omni arte, nec minus etiã in medicina ſine ullo profectu magnam adhibere turbam, magnũ ſpectaculũ polliceri, & multa uerba facere.

B

Quòd ſi homo, qui concutitur, nullis corporis partibus, exceptis ſuperioribus, ad ſcalam vinciatur, facilè in latera deuoluitur: at rurſus ſi fortiter alligetur, vt immobilis ſit, concuſſu nihil leuatur. Ambo hæc igitur ſpectantes ita hominem vinciemus, vt neq; immobilis ſit, quùm cõcutitur ſub vinculis firmiter adſtrictus: neque ita laxè ſuper ſcalam contineatur, vt in latera deuoluatur. Hippocrates autem huiuſmodi extendendi rationem contemnens, quo tamen modo optimè adhiberi poſſet, adſcripſit: quandoquidem vidit, qui ea vtuntur neſcire ipſam optimè

C

adhibere. huc accedit quod ſuperius dixit/ minimè enim diffido non nulla reſtitui poſſe, ſi quis rectè præparans extendat/.

28 *In primis quidẽ cognoſcendum eſt, quæ ſit natura ſpinæ: ad multos enim morbos ea opus eſt.*

Notare ſemel alicubi volumus, atque in memoriam reducere, quæ à nobis dicta ſunt à principio in primo libro de ratione corporum incidendorum Hippocratis, in quo empiricorum impudentiam cognoſces, qui audent Hippocratem appellare empiricum. Fuit enim omnium, qui medicinam exercuerunt, maximè experiens, maximeq; experimentorum ſpectator: ijsq; omnia comprobauit, quæ multis fretus rationalibus argumentis inuenit. potiſſimumq; rationi corporum incidendorum operam dedit, vt quæ mirum in modum ad artem conferat: quod nunc apertè docet, cùm ſpinæ naturam intelligi velit, quam empirici non ſecus quàm cæterarum partium omnium, eſſe inutilem dicunt.

D

29 *Vertebræ igitur ab interiori parte, quà ad ventrem ſpectant, inter ſe ſunt æquales.*

Vertebræ à poſteriori parte proceſſum exigunt acutũ, extrema parte cartilaginoſum, qui ſpina nũcupatur: à cõtraria verò, priori ſcilicet, ſiue interiori (vtroq; enim vocabulo nũcupatur) æquè cartilaginem ſuperiectam habent, quà rotundæ ſunt & leues, nullumq; acutũ proceſſum exigunt, neq; prorſus eminentiam aliquam vel breuiſſimam, quemadmodũ & à poſteriori parte, & à latere. Quales igitur ſingularum vertebrarũ proceſſus ſint, ex cadauere arido intelliges: ex quo planum etiam fiet id, quod ait, vertebras ab interiori parte eſſe æquales, hoc eſt, æquari ſingulas, quà inter ſe iunguntur. Quoniam igitur ea parte nullũ proceſſum habent, aptiſsimeq; inter ſe conueniunt, æquales eſſe inter ſe dixit, hoc eſt æquari ea parte, qua cohærent.

30 *Alligantur autem inter ſe mucoſo ac neruoſo ligamento, quod à cartilagine orſum vſque ad ſpinæ medullam progreditur.*

Naturam cõmiſſuræ vertebrarũ ad vnguẽ indicat. non.n. altè admodũ in unitatem coeunt à parte interiori, ſicut nõ nulli exiſtimarunt: nam ſic ubi in poſteriorẽ partẽ plurimum curuanda ſpina eſſet, uel ex toto reniterentur, uel diuellerentur. nunc aũt res aliter habet, quùm non

coeant in vnitatẽ,ſed veluti vinculo alligentur mucoſo neruoſoq́;, atq; idcirco leniter aliquid E hac parte mouẽtur,qua nullo modo motæ fuiſſent,ſi continuarent. At neq; vinculũ earũ ad ſpinæ medullam vſq; pertinet,ſed interiecta aſpera mẽbrana in orbem medullam ipſam complectitur,quæ non ſecus,ac cerebrũ,tenui membrana primò velatur,poſtea craſſiori. ſed prçter ea quæ in cerebro ſunt ſpinæ medulla ſepta eſt,hoc tegmento, quod vim habet prohibendi ne doleat,quùm vertebrarũ oſſibus offenditur,vbi ſpina mouetur. Circa ipſas aũt vertebras innatũ eſt vinculum mucoſum,hoc eſt glutinoſum,& quaſi pituitæ plenum,vt vertebræ prõptius moueantur,ipſumq́; vinculum minus lædatur. In vehementi enim motu abrumpuntur, quæ ſicca ſunt,& ſine humore,atq; idcirco qui loris ad vehicula & iumenta vtuntur,ipſa inungunt. quãquàm eiuſmodi mucoſus humor in omnibus articulis ob eandem cauſam inuenitur.

31 *Quædã alia ẽt ligamẽta neruoſa,perpetua adnaſcũtur,& hinc atq; hinç à lateribus ipſarũ intendunt.*

Perpetua ligamenta intellexit,quæ à ſuperiori parte deorſum feruntur plurimum longa. nihil tamen habeo,quod ſcribam,quamobrem ligamenta,quæ iuxta intendunt,neruoſa dixerit: dicendum enim fuit,non neruoſa,ſed nerui,niſi ſi valida appellauit neruoſa. nerui autem euidenter per vniuerſum thoracem iuxta vnamquanq; vertebram intendunt, quorum ſuperio- F rem originem in corporibus incidendis demonſtrauimus. ad ceruices autem & lumbos ſuper verteb ras muſculi ſunt, per quos feruntur nerui.

32 *De venis autem & arterijs huc pertinentibus alibi tractabimus, quot & quales ſint, vnde inchoentur,quidq́; in quibus poßint.*

Has quoq; didiciſtis in corporibus incidẽdis: ſed & in libris,quos de venis & arterijs, de neruis itẽ incidẽdis habetis: q̃ oĩa diligẽtius tradidimus in libro de ratione incidẽdi corporis. quare pluribus hic de illis agere operç pretiũ nõ eſt,quùm neq; ipſe Hippocrates ꝓſequi in hoc opere vniuerſam earũ naturã velit,ſed eam ſicut alia multa in alium locum differat,licet,quç de venis & arterijs ſcripta nunc pollicetur,non extent. de neruis aũt iuxta vertebras tendentibus in ſecundo libro de morbis vulgaribus,non plenè quidẽ, ſed in cõmentarij modũ tractauit, tanq̃ de alijs,quæ nos oſtendimus in eo libro commentarij modo & nõ plenè ab Hippocrate ſcripta: ſolummodò enim primum & tertium librum de morbis vulgaribus abſoluit,ita,vt edi poſſet.

33 *Tum de medulla ſpinæ,quibus tegmentis tegatur, vndè originem ducentibus, qua parte finitis, quibus cum coniunctis,quidq́; valentibus.* G

Tegmenta ac velamenta alicuius rei veteres appellant ἔλυτρα, atque idcirco Hippocrates nunc medullæ ſpinæ tegmenta ἔλυτρα nuncupauit,quæ nos paulo antè narrauimus. duo quidem intrinſecus omnino ſunt: extrinſecus verò communia omnium vertebrarum ligamenta. Oriuntur autem membranæ à membranis,quæ cerebrum tegunt: ſed tertium velamentũ,quod extrinſecus eas complectitur,originem habet à caluaria, quà cum prima vertebra cõmittitur. Huiuſmodi autem ligamenta non ſecus,atque ipſa medulla,ad imam ſpinam finiũtur./ Finitis/ Hippocrates dixit κραίνουσι, ſicut poeta quùm inquit,

Εἴπερ δ' ἦ κρανέω γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἔσται. quid verò poſſint,exquiſitè iã oſtẽdimus in opere de ratione corporũ incidendorũ,atq; etiam in proprijs libris,inter quos prçcipuus eſt,qui de vſu partium inſcribitur. nunc aũt ſcripſiſſe abundè eſt membranas,quæ cingunt ſpinæ medullã,eundem præſtare vſum,atq; in cerebro,quod craſſa mẽbrana defenditur, ne à circumpoſitis oſſibus lædatur. Eſt & aliud cerebri velamentũ,& quaſi cutis innata,quo hæc nectuntur, nempè tenuis membrana. de tribus autem his tunicis in medulla ſpinæ paulo ſuprà pertractauimus.

34 *In vlteriore autem parte,verbræ cardinis modo commiſſuras habent.* H

Quùm explicare ſpinæ naturam inſtituerit,orſus ab interioribus partibus ipſius, quà vertebræ aptè inter ſe cohærentes ad ventrem ſpectant,& inter ſe ſunt æquales, iure nunc ſubdit/in vlteriore autem parte uertebræ cardinis modo cõmiſſuram habent/. vlterior enim pars ijs,quç propoſitæ ſunt,erit poſterior,qua inquit uertebras cardinis modo inter ſe committi. Nõ debes autem intelligere poſteriorem partem eam, quæ ſita eſt contra ligamentum propoſitum, quod ſcilicet à iũctura uertebrarum procedit,is enim locus medius exquiſite poſterior eſt, ubi ſpina tantùm eſt: ſed eam,quæ utrinque eſt à commiſſuris ipſarum uertebrarum: quç, ſi ad ſpinam referatur,erit à lateribus ſpinç: ſi ad priorem partem,in qua dixit uertebras inter ſe colligari, poſterior. Scripſit autem eas commiſſuras cardinis modo eſſe,quoniam quatuor exigunt proceſſus,quibus committuntur: duobus quidem admittunt eminentias proximè uertebrç, duobus ſe in alteram inſinuant. efficitur autem quodammodo ſtructura cardinum ſimilis.

35 *Nerui omnium communes,& ad exteriorem partem,& ad interiorem procedunt.*

Pars uertebrarum, quç ei opponitur, qua illigantur, poſterior & exterior appellari poteſt:

ſicuti

A ſicuti ea ipſa, qua illigãtur, interior, & prior. verùm à poſteriori parte nõ reperiũtur nerui, quos nunc τόνους dixit, ſi nerui intelligantur, qui motũ voluntariũ præſtant. quà enim vertebræ inter ſe committuntur, foramen eſt, per quod vnuſquiſq; neruus à ſpinæ medulla traiectus, protinus diſtribuitur, cuius aliæ partes ad priorem regionem intendunt, aliæ ad poſteriorem, atq; in muſculos diſſipantur, qui, quùm ſpinæ ſuperiecti ſint, ῥαχῖται græcè nominantur.

36 *Singulæ aũt vertebræ, tã maiores, q̃ minores, in exteriorẽ partẽ ſingulos proceſſus exigunt: his aũt proceſſibus adiecta eſt cartilago, atq; ab ea germẽ oritur ligamẽtorũ, quæ neruis exterioribus germana ſunt.*

Singularũ vertebrarũ proceſſus per mediũ dorſum intẽdũt, atq; vniuerſam ſpinã cõponunt: extremo aũt proceſſui cartilago innexa eſt, à qua oritur germẽ ligamẽtorũ, quæ (vt ipſe ait) neruis germana ſunt: quo ſignificat, vel ſimillima, vel ĩter ſe coeũtia, immixtaq;, vtrũq; .n. verũ eſt.

37 *Adiunctæ autem coſtæ ſunt capitibus in interiorem partem ſpectantibus magis, quàm in exteriorem, quæ ſigillatim cum vnaquaque vertebra committuntur.*

Coſtæ, id eſt thoracis oſſa, q̃ à ſpina intẽdũt trãſuerſa ac modicè obliqua ad pectus, græcè nõ

B modò ab Hippocrate, ſed ab oĩbus iunioribus medicis, noĩatę ſunt πλευραί. Has ĩquit cũ vertebris cõmitti, quod προσηρθρῶσθαι dixit, quaſi dicat διηρθρῶσθαι: qđ vocabuli apud iuniores medicos magis in vſu eſt: eo .n. ſignificãt oſſiũ cõmiſſuras quibus talis ineſt motus, vt ſenſu aliquatenus percipi poſſit. Coſtarũ capita vocauit extrema, per q̃ cũ vertebris coniungunĩ, in radices proceſſuum à lateribus ſe inſinuãtes. Exquiſitè aũt dixit ipſas magis in interiorem partem ſpectare, noſtis enim rem ita ſe habere: ipſarũ verò cõmiſſuram quodammodo duplicem cõſpeximus, quã rem Hippocrates prætermiſit, vel q; non ex toto vniuerſam naturã commiſſuræ fuerit intuitus, vel q; tam diligentem eius inquiſitionem ad propoſitum pertinere non exiſtimauerit.

38 *Maximè autem flexæ ſunt hominis coſtæ, & modo eorum, quæ curua ſunt.*

Inter omnia animalia homo coſtas habet maximè curuas, quoniam & pectus omnium latiſſimum: ex cæteris verò animalibus, alia magis, alia minus, acuto pectore ſunt. latiſſimi autem pectoris eſt homo, dein ſimia, quæ pectus habet anguſtius homine, latius q̃ cætera animalia. Commune eſt autem omnium animalium, quæ thoracem habent, coſtis eſſe ab exteriori parte, quà tangimus, gibbis: à contraria, intrinſecus ſcilicet, ſimis. Id enim neceſſarium hominibus fuit, vt

C thoracis ſpacium latum redderetur, cũ iuxta os pectoris dirigi coſtas oportuit: reliquas earum partes, quùm deberent ad ſpinæ vertebras peruenire, opus fuit plurimũ curuari. Res igitur, quã proponit, ex eo apertè intelligitur, quod ipſe ait, coſtas maximè curuas eſſe, quodq; earũ figura talẽ euidenter ſe oſtendit. Reſtat quæſtio, quæ ad rem non pertinet, ſicut prior, ſed ad vocẽ, quũ Hippocrates explanationis vel exempli cauſa vſus fuerit verbo ῥοιβοειδέα. quod maiorẽ affert obſcuritatẽ, q̃ res ipſa, cuius gratia id exemplũ affertur. tunc fortaſſe vox erat vſitata, alioquin verba hęc (modo eorũ, q̃ curua ſunt) nõ dixiſſet ῥοιβοειδέα τρόπον: deinde vſu exploſa, obſcura effecta eſt. Vox quidẽ ῥοικοειδέα per κ apud Theocritũ curuũ ſignificat ĩ eo carmine, vbi inquit,

Ῥοικὰν ὅιπερ ἀγριελαίας δεξιτερᾷ κορύναν.

Idem quoque ſignificat apud Archilochum, quùm ſcribit,

Ἀλλά μικρός τις εἴη, καὶ περὶ κνήμας ἰδεῖν.

Ῥοικὸς ἀσφαλέως βεβηκὼς ποσὶ καρδίης πλέως. Apud Nicandrum ſimiliter.

Ἄλλοι δὲ ῥοικοῖσιν ἰσήρεις ἄντα πτερύγεσσι, γυῖα βαρύνονται.

Per β autem ſcriptum ῥοιβὸν neſcio quid ſibi velit. Quanquàm in non nullis exemplaribus per β ſcribatur, ſed in magis probatis, per κ.

D

39 *Quod autem inter coſtas eſt, quodq; inter proceſſus oſsium vertebrarum, vtrinque complent muſculi, qui à ceruicibus orſi vſque ad nexum intendunt.*

Quod in corporibus incidẽdis apparet, nõ admodũ conſentit cũ verborum ſentẽtia, nã quod apparet hmõi eſt. A coſtarũ capitibus, quà cum vertebris committuntur, muſculi ſunt à poſteriori parte, qui ῥαχῖται nuncupantur, alij in longitudinem ſpinæ tendunt vſq; ad initium crurũ: à priori parte in longitudinẽ muſculi non procedũt, ſed trãſuerſi inter coſtas, quos μεσοπλευρίους appellant. Deinde ad aliquot coſtas pertinẽt muſculi, qui ſtomacho ſubiecti ſunt, à quibus totũ collũ in priorem partẽ attrahitur, & paululum ẽt annuit, vbi capitis cõmiſſura non moueatur: ipſa enim per ſe maximũ habet motũ in annuendo, & abnuendo, ſi quis eam cum vertebris conferat, quæ poſt primas ſunt: aliarum enim inter ſe commiſſuræ paululum mouentur. Sed & à regione iuxta lumbos procedunt ad extremas thoracis coſtas eorũ muſculorum ſummitates, qui ψόαι dicuntur: in medio autem thoracis ad coſtas muſculi non pertinẽt, qui ſiti ſunt ad vertebrarũ proceſſus à lateribus poſitos, quà cõmitti coſtas poſui. Sũt & alij duo muſculi anguſti, atq; exigui, qui ab exteriori parte per vniuerſum thoracẽ iuxta muſculos, qui ῥαχῖται dicũtur, intendunt à priori parte, non à poſteriori verſus ſpinam. Hæc igitur eſt poſitio, ac natura mu-

ſculorum circa vertebras, quæ ex corporibus incidẽdis Inuenitur. Videamus deinceps de quibusnam Hippocrates meminerit, ac de ijs quidẽ qui inter coſtas ſunt, patet ipſum minimè egiſſe, quùm ait /muſculi, qui à ceruicibus orſi/. ſupereſt igitur, vt eos intellexerit, vel qui ῥαχῖται dicuntur, vel qui iuxta hos ſiti ſunt. ſed neutri rectè dicentur, quod inter coſtas eſt, quodq́; inter proceſſus oſſium vertebrarum, complere. Ῥαχῖται quidem muſculi vniuerſis propoſitorum oſſium commiſſuris in toto thorace ſuperiniecti ſunt à poſteriori parte, nihil relinquẽtes, quod non contegant, ſed oẽs coſtarum radices, & vertebrarum proceſſus, qui à lateribus ſunt, ad hęc quod inter ipſas radices eſt, complectuntur. Anguſti aũt muſculi, qui iuxta hos verſus priorem partem ſiti ſunt, protinus poſt commiſſuram ſunt, ad extremitates eorum proceſſuũ, quos vertebræ à lateribus exigunt. quin ẽt, quod in fine propoſitorum verborum adiungit /vſq; ad nexum/ ſi de anguſtis muſculis intelligatur, neceſſe eſt ad ſepti tranſuerſi nexum referamus: ſin de ijs, qui ῥαχῖται vocantur, ad crurum nexum, quem προσφυσιν dixit, crurum fortaſſe iuncturam intelligens. Equidem verba hæc nequeo accommodare ad id, quod ſenſui apparet, arbitrorq́; initio protinus erraſſe primum librarium, ſicut in alijs multis veterum ſcripturis. Sed, quùm ita habeant, quæ in corporibus apparent, quæſtio idoneæ expoſitionis communiter omnibus proponatur. quod aũt diſtinctum, & aliquatenus probabile videtur, huiuſmodi eſt. Coſtas accipie- F
mus pro ipſarũ coſtarũ capitibus: proceſſus oſſium vertebrarum, pro oſſibus, quæ ſpinã conſtituunt: ſed muſculos cõplentes vtrinque eam regionẽ, quæ interiecta eſt, ῥαχίτας intelligemus: nexum, ſepti tranſuerſi. Pelops aũt præceptor noſter coſtas, nunc ab Hippocrate voluit nominari oẽs vertebrarum proceſſus, qui à lateribus ſunt: ſed nexum retulit ad ſeptũ tranſuerſum.

40 *Ipſa autem ſpina in longitudinem rectè obliqua eſt.*

Obliquam dixit σκολίην, eam ſic appellare ſolitus, quæ in latus inclinata eſt: nunc autem non in latus, ſed in poſteriorem & priorem partem ſignificare vult, ſpina enim in longitudinem recta paululum in poſteriorem & priorem partem inclinatur, vt ipſe deinceps docebit.

41 *Ab oſſe ſacro vſque ad magnam vertebram, quà inhæret crurum nexus, ſpina caua eſt. quoniam veſica, partes naturales, & id inteſtinum, quod laxum eſt ſupra anum, hac parte continetur.*

Crurum nexus multis modis intelligi põt, maximè quidem propriè fortaſſe is, qui à coxarũ cõmiſſura eſt, quùm. ſ. femoris caput coxarum oſſi per lata ligamenta illigatur, & per id, quod rotundũ eſt, quo altiſſimis partibus caui ipſius coxæ innectitur: tum per muſculos, qui cõmiſſurã femoris mouẽt, meritò vtiq; dici põt crus necti ſuperioribus partibus: deinde per neruos, poſtea per arterias, & venas. Videtur aũt hic Hippocrates nexum per neruos exponere, quum ab extrema lumborũ vertebra, quæ cõmittitur cũ oſſe, quod & latũ & ſacrũ nuncupatur, oriantur nerui, qui tendunt ad crura. cõprobatur autem, vel ex eo, quod in corporibus incidẽdis apparet, veſicam, & partes naturales, & id inteſtinum quod laxũ ſupra anum eſt, hac parte cõtineri, quamobrẽ ab exteriori parte gibba ſtructa eſt. Naturales partes quas γονὰς dixit, intellexit eas, q̃ generationi accõmodantur, vterũ in fœminis: q̃ ſemini aptanť in maribus, ϑορικὰ nuncupãtur. id aũt, quod laxũ eſt: ſupra anũ dixit χαλαρὸν ἀρχὸν, id ſiquidẽ ſacro oſſi ſuperimpoſitũ eſt, & re vera laxũ eſt, quùm non habeat muſculos, qui extremum inteſtinum rectum adſtringunt. G

42 *Ab hac ad ſepti tranſuerſi nexum, rectà in interiorem partem recuruatur.*

Hac parte nihil tale ſpinæ inſidet, quales in inferiori vterus & veſica. Quare non neceſſe fuit ab interiori parte ſimam eſſe, atq; idcirco, neq; ab exteriori parte gibbam, ſed hac parte ſpinam paululum intus ſpectare, fulciri enim ab ipſa magnam arteriam, ac venam oportebat.

43 *Atque hic locus ſolus ab interiori parte adiunctos habet muſculos, quos ψόας appellant.* H

Ex his potiſſimũ verbis conijcere quis poſſet, Hippocratẽ ſpinæ nõ annumeraſſe vertebras ceruicũ. quaſi. n. ſpina vniuerſa lato oſſe & vertebris, q̃ ad lũbos, & q̃ ad thoracẽ ſunt, contineatur, dixit /atq; hic locus ſolus ab interiori parte adiunctos habet muſculos/. Nã, ſi ſpinæ ceruicũ quoq; vertebras annumeret, falſum vtiq; erit hũc locũ duntaxat habere adiũctos muſculos, cũ & in ceruicibus ab interiori parte grãdes muſculi cõtineanť: quos, quũ grãdes ſint, non latuiſſe Hippocratem nemo ignorat, quandò ẽt, ſi exigui fuiſſent, nullo modo ipſum latuiſſent. horũ tñ muſculorũ, qui ψόαι noĩantur, particulã vſq; ad eã regionẽ pertinere, quà ſeptũ trãſuerſum innectiť, propoſitis verbis nõ notauit, vt qui operæ pretiũ eſſe tã exquiſitè docere nõ exiſtimarit.

44 *Ab hoc item ad magnam vertebram, qua ſita eſt ſublimior commiſſura humeri cum lato ſcapularum oſſe, rectà in gibbum vertitur, ſed magis adhuc videtur, quàm ſit. habet enim ſpina in medio oſſium proceſſus altiſſimos, ab vtraque autem parte humiliores.*

Vertebræ, quæ ad coſtas ſunt, ab interiori parte ſimæ paululum videntur, à poſteriori gibbæ multum propter ſpinæ proceſſus. vertebram autem, quam magnam dicit ſitam ſuper commiſſuram

A ſuram humeri cum lato ſcapularum oſſe,nouiſtis, & reminiſcendi cauſa habetis in commenta-
rio,quem de oſſibus ſcripſi.His autem,quę proponuntur,accommodanda illa ſunt:neque opus
eſt me vlterius explanante,niſi ſi quod verbum alicubi occurrat, quod expoſitionem requirat,
cuius cauſa huiuſmodi commentaria ſcribuntur:quemadmodum euenit in hoc ipſo loco.

45 *Ipſa verò ceruicum commiſſura in interiorem partem ſpectat. Quibus igitur vertebræ gibbæ ſunt,ma*
gna vi coniunctione abrupta expellitur vel vna vertebra,vel plures: quæ res non accidit multis, ſed pau
cis,non enim facilè incidunt huiuſmodi caſus, nam nec facile in exteriorem partem veniunt vertebræ,
niſi à priori per ventrem vehementi ictu trudantur, ſic autem homo interiret: aut niſi quis ex ſuperiori
loco decidens,in coxas vel ſcapulas cadat,ſed & ſic quoque expiraret. A poſteriori autem parte non faci-
lè expellitur vertebra in interiorem, niſi aliquid graue admodum ſuper ipſam incidat: oſſa enim, quæ ab
exteriori parte procedunt,ſingula talia ſunt,vt potius frangi poßint, quàm coactis ligamentis, valdè in
interiorem partem erumpere.

Spectat in priorem partem,dixit λορδὸν, ita enim conſpicitur.Duæ autem ſunt primę verte-
bræ,quibus ceruicum commiſſura efficitur:poſt quas relinquuntur tres,quarum non meminit,
B quomodo collocatæ ſint inter ſecundam & ſextam, nempè tertia quarta & quinta, quæ maxi-
mè videntur rectum poſitum habere. hæ autem vertebræ longè minores ſunt duabus,& pręci-
puè tertia,quarta enim hac maior eſt,ſicut his rurſus quinta, ſexta verò non his dũtaxat maior
eſt,ſed ſeptima etiam. Ab hac autem vſque ad extremam ſpinam pro ratione altera maior alte
ra eſt,ſi hæc in homine perpendantur,vel in ea ſimia, quæ hominis faciem magis repræſentat,
& magis quàm cæteræ,recta inambulat, namque hæc,& in alijs, & in oſſibus homini ſimillima
eſt. vnum autem in ſpina habet aliarum quoque quadrupedum cõmune, quod in homine non
reperitur,nempè lumbos pro magnitudine reliquarum partium corporis longiores, quàm ho-
mo,cui ad lumbos quinque duntaxat vertebræ ſunt, in ſimijs autem ſicut in alijs quadrupedi-
bus ſex. Illud autem animaduertere in propoſitis verbis oportet,quòd Hippocrates, quùm de
ſpinæ figura tractare conſtituiſſet,orſus hoc modo/ipſa autem ſpina in lõgitudinem recta obli
qua eſt/in extrema oratione adiecit/ipſa verò ceruicum commiſſura in interiorem partem ſpe
ctat/,videbitur enim hic rurſus ceruices ſpinæ partem poſuiſſe.

46 *Et articulis,qui alios recipiunt,& in alios coniјciuntur. Medulla item ſpina laboraret, ſi parumper lo*
C *co mota inclinaretur, vertebra hoc modo expulſa. Luxata inſuper vertebra medullam comprimeret, ſi*
non laceraret: hac autem compreſſa detentaq́,multis locis grandibus & præcipuis torporem afferret,ita,
vt medico non ampliùs cura eſſet, qua ratione dirigere vertebram deberet, circunſtantibus multis alijs
malis violentis: ſed manifeſtum quoque eſt reſtitui non poſſe,neque concutiendo,neque alia via.

Vertebrarum articulos dicit in proceſſibus à lateribus ſitis, quorum alter alterum excipit.
eos autem ait recipere,& in alios conijci,eo quòd vtraque vertebra duobus proceſſibus ſubli-
mioribus cum ſuperiori vertebra committatur:duobus humilioribus cum inferiori,ſic,vt alijs
proximæ vertebræ proceſſus admittat, alijs in alterius proceſſus conijciatur. quæ omnia per-
fectè exequuti ſumus in libro de oſſibus.

47 *Niſi hominem ſeces,deinde manu altè in ventrem indita ab interiori parte in exteriorem compellas:*
quod quidem mortuo fieri licet,viuente,nullo pacto. Quorſum igitur hæc ſcribimus? quoniam non nulli
ſibi perſuadent ſe ſanaſſe eos,quibus vertebræ articulis ex toto excedentes in interiorem partem vene-
runt. Quanquàm non nulli facillimum exiſtiment vertebris eo modo luxatis euadere, nihilq́ opus eſſe re
ſtituere,ſed eas per ſe reſtitui. Multi ſanè ignari ſunt,& ob imperitiam lucrum faciunt, vulgo enim ſua-
D *dent. Hoc itaque pacto decipiuntur. Spinam,quæ in dorſo extat,putant eſſe ipſas vertebras,nam ſingula*
tactu ibi rotunda ſentiuntur: neque intelligunt hæc oſſa à vertebris procedere (de quibus paulò ſuprà tra
ctauimus): ipſas verò vertebras multo magis in priorem partem ſitas eſſe: ſiquidem ex omnibus animali-
bus homo pro magnitudine ventrem habet anguſtiſſimum à poſteriori parte in priorem præcipuè ad tho-
racem. Ergo vbi aliquod ex ijs oßibus,quæ valde excedunt,comminuatur, ſiue vnum, ſiue plura, is locus
humilior fit,quàm qui hinc eſt,atque hinc: ac proptereà errant,putantes vertebras in interiorem partem
prociduſſe. Quos item fallit habitus eorum,qui icti ſunt: nam,ſi curuari velint,dolent,cùm quæ parte per
cußi ſunt,cutis tendatur,ſicq́; oßis fragmenta carnem magis vulnerent: ſin ita figurari, vt ſpina à poſte-
riori parte caua ſit,leuantur,cutis enim,quà fractura eſt,laxior efficitur, & oſſa minùs vulnerant: quin
ſi ea parte tangantur,cedunt,ſpinam in priorem partem compellentes,isq́; locus inanis & mollis tangen-
ti apparet. Hæc omnia,quæ dicta ſunt,medicos fallunt: cito autem, ac ſine aliquo detrimento, huiuſmodi
homines per ſe ſaneſcunt,hæc enim oſſa omnia,quæ rara ſunt,callo celeriter glutinantur.

Manum altè indere in ventrem,cauſa conquirendi,quæ ibi ſunt,dixit ἰσμάσασθαι.

48 *Iam verò ijs,qui ſani ſunt,obliqua ſpina fit pluribus modis: nãq; & natura,& vſu ſic habet,ſed & ob*
ſenium,& ſub dolore,hæc ſiquidem colligãdi vim habent. Gibba autem plerunq; fit,quùm homo vel in co-
xas,vel in ſcapulas cadit: neceſſe enim eſt in ſpina gibba vnam aliquam vertebram reliquarum omnium

conſpici

conſpici maxime ſublimem: eas autem, quæ hinc atque hinc ſunt, minùs. Nec plurimum huiuſmodi vertebra ab alijs recedit, ſed parum, quando ſingula ſubitò plurimum cedunt. Hac igitur de cauſa, & ſpina medulla facile fert, quùm ita peruertitur, quùm fiat gibba in orbem, non ad angulum. E

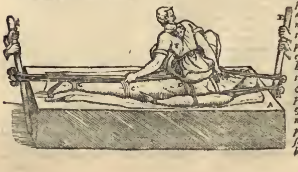
Vbi ſpina gibba fit, hoc eſt, in poſteriorem partem conuertitur, κύφωσιν appellat: λόρδωσιν, vbi curua, ſpectatq; in priorem: vbi obliqua & in latera, σκολίωσιν, quo verbo vtitur alio modo & ad omnem ſpinæ deprauationem ſignificandam, indicans verbum generale magis eſſe quàm alia. in qua ſignificatione nunc quoque ait ſpinam σκολιωθῆναι, quaſi dicat quouis modo peruerti: atque in ſuperioribus etiam dixit /ipſa autem ſpina in longitudinem rectè obliqua eſt/, obliquam vocans σκολιὴν, vbi eam inclinare in priorem & poſteriorem partem indicauit.

49 *Oportet autem reſtituendi rationem huiuſmodi præparare. Cõmodè quidem lignum firmum ac latum, quod in longitudinem inciſum ſit, foditur: cõmodè etiã pro ligno partes in longitudinem excauatur, quod cauum à pauimento, vel cubitum, vel quantum res exigit, attollatur. Dein veluti quadrata columna querna trãſuerſa adhibetur, quæ à pariete catenus recedat, vt aliquis inter vtrũq; vbi opus ſit, trãſire queat: ſternitur columna hæc vel tunicis, vel quapiam re, quæ mollis ſit, & non admodum cedat. Homo fouetur, & ſi ſuſtinet, multa aqua calida lauatur: deinde in ventrem iacet extentus, brachijs ſecundum naturam* F *porrectis, atq; ad corpus alligatis. Lorum item molle latumq; abundè, & longum, quod conſtet duabus habenis, medium medio pectori iniectum bis circundatur, quantum poteſt iuxta alas: poſtcà, quod ex loris ſupereſt, circa alas humeri capiti obuoluitur, capitaq; ad aliquod lignum cuiuſmodi piſtillum eſt, alligantur, eorum enim longitudo aptatur longitudini eius ligni, quod ſubiectum eſt, vt hoc piſtillo extendenti mora ſit. Huiuſmodi etiam aliud vinculum ſuper genua, & ſuper calces datur, capitaq; eius ad aliquod tale lignum vinciuntur. Aliud inſuper lorum latum molle ac valens habenæ modo conuenienter longum ac latum coxis in orbem firmiter deuincitur, quàm maximè poteſt prope coxas: deinde lori, quod ſupereſt, vtrũq; caput ſimul ad lignũ, quod ad pedes ſit, alligatur. Homine ita figurato intẽtio in diuerſa adhibetur, ſine vlla inclinatione ſimul, & recta: nullum enim magnũ detrimẽ* G *tũ inferre eiuſmodi intentio põt, ſi rectè præparetur, niſi qs de ĩduſtria id agat. Medicus verò vel alius quis modo præualens ſit, et nõ imperitus, ſublimiori vnꝰ palma parte, quæ ſpina gibba eſt, data, atq; alterius palma ſublimiori parte ſuperiniecta, cõprimat, intuitus nõ rectà deorſum verſus caput, vel verſus coxas debeat, cõ-* H *primere. Adhibetur aũt hoc mõ vis maximè innocẽter: innocãter ẽt, ſi quis ſuper cã partẽ, quà ſpina gibba eſt, ſedeat: ſimulq;, vbi homo extẽditur, ſe attollens concutiat. Sed & pedibus cõſiſtere ſuper ſpinam, quà gibba eſt, ſuſtinerìq; & leniter concutere, nihil prohibet, ad quã rem ſatis idoneus eſt quilibet palæſtra aſſuetus.*

A Columna querna quadrata pannis ſtrata.
B Laquei pectus circundantes qui feruntur ad ſuperius piſtillum.
C Laqueus ſupra genu et talos.
D Lorum ilibus alligatum.
E Piſtilla ad caput et pedes.
F Manibus comprimens.

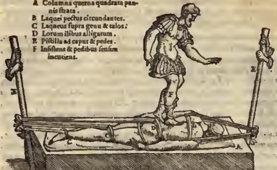

A Columna querna quadrata pannis ſtrata.
B Laquei pectus circundantes, qui feruntur ad ſuperius piſtillum.
C Laqueus ſupra genu et talos.
D Lorum illibus alligatum.
E Piſtilla ad caput et pedes.
F Inſidens et ſe attollendo concutiens.

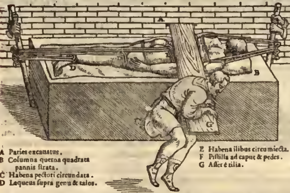
Aptiſſimè

A

A Columna querna quadrata pannis ſtrata.
B Laquei pectus circundantes.
C Laqueus ſupra genu & talos.
D Lorum ilibus alligatum.
E Piſtilla ad caput & pedes.
F Inſiſtens & pedibus ſenſim incutiens.

B

C

A Paries excauatus.
B Columna querna quadrata pannis ſtrata.
C Habena pectori circundata.
D Laqueus ſupra genu & talos.
E Habena ilibus circumiecta.
F Piſtilla ad caput & pedes.
G Aſſer è tilia.

Aptiſſimè autem cogitur, ſi paries, qui excauatur, vel lignũ, quod foditur, quatenus conuenire uidebitur, īfra hoīs ſpinã incidatur: aſſer verò è tilia, vel ex altero ligno non tenuis fecetur: tũ ſup ſpinã, quà gibba eſt, vel multiplex pãniculus, vel paruus aliquis puluinus ſcorteus, imponatur: ſed quãtum minimè poteſt, conuenit hæc ſubijcere: uidendum eſt ſolũmodo, ne aſſer præ duritie fruſtra dolori ſit: ea autẽ pars ſpinæ, quæ gibba eſt, ſit maximè è regione eius partis, quà paries excisſus eſt, vt aſſer, quà maximè ſpina extat, ſuperimpoſitus, maximè premat: adhibitus uero aſſer, à miniſtro vno vel altero ſi opus fuerit, cogatur, alij (ut ſuprà oſtenſum eſt) hinc atq; hinc in longitudinẽ corpus intendant. Licet & per axes extẽdere uel iuxta lignũ defiſſos, uel contentos in quibuſdã lignis in ipſum defixis, quæ erigantur, ſiue vtrinque à lateribus paululum extantia, ſiue in vtraque eius extremitate. Accommodatur autem vis, quæ per hæc adhibetur, & vbi vehementiore, & vbi leniore opus eſt: tantum enim roboris habet, vt ſi quis non in medicina, ſed ad torquendos homines eam adhibeat, præſtanter ad id valeat, ita, vt, ſiue tantùm extendamus in longitudinem, hinc atque hinc nihil vltrà cogentes, ſiue citra intentionem aſſerem duntaxat admoueamus, abundè ſit. Optimum autem eſt vti eiuſmodi via, quam in ipſo vſu, & intendendo, & remittendo moderari potes, quæve ſecundum naturam eſt. Quæcunq; igitur extant, compreſſa, in ſuum locum redeunt: quæ præter naturam coierunt, intenta, ſecundum naturam compelluntur. Equidem cogendi alium modum meliorem aut iuſtiorem habeo nullum.

D Quæ ſubijcit, plane omnia explicat. quare ſi quis non percipit, quæ proponuntur, huic non explanatione opus eſt, ſed monſtratione. quin & commentaria ad eos ſcribuntur, qui eiuſmodi curationes iam inſpexerint. Monui etiam in ſuperioribus, ut, ſi quis prima lectione non intelligat, quæ ita clarè ab Hippocrate ſcribuntur, iterum, & tertiò, & ſæpiùs, diligenti animaduerſione relegat. quòd, ſi hoc faciat, quæ planè ab ipſo traduntur, omnino intelliget.

Nam quùm è regione ipſius ſpinæ intentio adhibetur, ab inferiori parte, & iuxta os, quod ſacrum appellatur, non eſt locus, qui prehendi poſſit: à ſuperiori iuxta ceruices & caput, eſt quidem, ſed aſpectu indecorus, præterquàm, quod, ſi corpus ab hac parte valentius extendatur, alia quoq; noxa afferetur. Expertus aliquando ſum vtrem non inflatum, quem reſupinato homine ſpinæ, quà gibba erat, ſubijci, dein fiſtula ænea demiſſa inflaui, ſed parum proceſſit: cedebat enim vter, quum homo benè extendebatur, neq; ſpiritus impellere quidquam poterat, ſed alioquin vter promptè labebatur, quùm ſe compellerent & gibbus ſpinæ locus & repleti vtris tumor: at contrà, quùm non valdè homo extendebatur, vter ob ſpiritum in tumorem aſſurgebat, ſed homo magis quàm expediret, in priorem partem conuertebatur. De induſtria autem hæc ſcripſi, pulchra enim huiuſmodi monumenta ſunt eorum, quæ, quùm experti ſumus, ſine effectu inuenimus: & cauſarum, cur parum proceſſerint.

Locũ, qui prehendi poſſit ἐπιλαβὴν, quaſi ἀντιλαβὴν, & ἀντίληψιν dixit, eo ꝙ obex & mora

ſit

ſit iniectis laqueis,ſic,vt hereāt,quà eminet,& minimè decidāt. Ab oſſe ſacro nullus talis locus E eſt à ſuperiori parte,quāuis ceruices ſint,& caput,homo tñ ſtrāgulari videbit̃ ; ſi hac parte ꝑhēdat̃:atq; idcirco ea intēdēdi rō ĩdecora habebit̃,ſed & noxā ĩferet,ſi laqueus ad guttur delabat̃.

51 *Quibuſcunque aūt vertebra in interiorē partem conuertuntur,vel ꝙ homo ceciderit,vel ꝙ graue aliquid ſuper ipſum inciderit,plerūq; nulla vertebra valdè ab alijs recedit:vbi nō valdè recedat,ſiue vna,ſiue plures,hoīem non præcipitat,ſicut anteà dictū eſt,cùm ſpina in orbem , nō ad angulum peruertatur . His quidem vrina,& aluus magis ſupprimitur,q̃ quibus vertebra in exteriorem partem conuertuntur, pedeſq́; & crura tota magis frigeſcūt:atq; hæc magis mortifera ſunt,q̃ quæ poſita ſunt:quibus,ſi euadūt, vrina ſine voluntate magis prorumpit,cruraq́; magis reſoluuntur,& torpent. Quòd ſi ſuperior ſpina in priorem partem conuertatur,vniuerſum corpus reſoluitur ac torpet. Machinationem autem nullā habeo, qua ſpina reſtitui poßit,vbi ſic luxatur. Quòd ſi nihil proficiat concutiendi modus, qui per ſcalam admouetur:vel alia ſimilis curatio,ſeu extendendi via,qualis paulò antè dicta eſt:nullum noui impellendi ſimul & extendendi modum,qui id præſtare poßit,quod aſſer,vbi ſpina gibba erat:nam,qui fieri poterit, vt à priori parte per ventrem impellatur? Ergo,neq; hoc licet, neq; tußis,aut ſternutamentū vim aliquā habet,quæ ad extentionem conferat. Nihil etiam proficies , ſi ſpiritum in ventrem indas . Quin,& qui magnas cucurbitulas defigunt,vt ſurſum attrahant vertebras,quæ in interiorē partem exciderunt,ſummopere aberrant:expellunt.n. magis,quàm attrahant,quam rem ignorant, qui eas defigunt:nā quo maior cucurbitula eſt,eo magis ſpina caua fit,quùm à ſuperiori cute vrgeatur. Alios item concutiendi modos præter iam poſitos adducere poſſem,quos exiſtimet quis ad vitium magis pertinere , ſed eos (vt potè quibus parum confidam) omitto . Illud autem in vniuerſum,vt ſummatim dicamus, intelligere oportet , ꝙ , vbi ſpina in interiorem partem conuertitur,ad interitum ægrotantem præcipitat,& infœliſsima eſt:vbi in exteriorem,vacat mortis periculo,vrinam non ſupprimit,& plerunque torporem non infert .* F

De vertebris agens in interiorē partē luxatis,inquit caſum aſperiorem eſſe,q̃ ſi in exteriorē ferantur . cauſam eſſe in aperto dicit . nerui .n. oēs,qui à ſpinæ medulla oriuntur,in interiorem partē procedunt.Premuntur ergo magis,vbi ſpina in hanc partem cōuertitur,q̃ vbi in exteriorē,cumq́; ijs vrgentur,quæcunq; partes ſpinæ ſuperinſident . quo fit, vt interdū ſuperior quoq; pars veſicæ cōprimatur:& quæ cum his conſortium habent , omnia inflāmatione occupentur . Quamobrem neq; veſica vrinā,neq; aluus deiectionem reddit:expellentis enim facultatis,quæ vna ex naturalibus eſt,vitium eſt vrinā atq; aluum ſupprimi:torporis autem membrorum cauſa eſt,neruorū affectus:ſed veſica & inteſtinis affectis,periculum eſt, ne homo interim decedat, G dū tollitur inflāmatio,quæ efficit,vt nec aluus,nec vrina reſpondeat.Quemadmodum autē muſculus,qui veſicam adſtringit,cùm nimium ſuo munere fungitur, non patitur vrinam euadere, ita veriſimile fit affici muſculum ani,quem græci ab adſtringendo σφι,κτῆρα nominarunt .

52 *Quùm nec alui itinera diſtendat,nec prohibeat,quo minùs facilem exitū habeant, ſpina,quùm in exteriorem partem conuertitur:ſed quùm in interiorem,vtrumq; hoc efficiat,accedantq́; alia complura.*

Quùm proximè propoſuerit his vrinam & aluum magis ſupprimi,quàm quibus vertebræ in exteriorem partem conuertuntur,nunc cauſam adiecit his verbis/quùm nec alui itinera diſtendat/id eſt exitum eorum,quæ per veſicam & per anum expelluntur.Diſtendi autem partes,per quas hæc feruntur,& à compreſſione vertebrarum,& à conſortio , quod cum neruis habent , à ratione minimè abhorret .

53 *Multo autem pluribus crura,& brachia reſoluuntur,corpus torpet,vrina ſupprimitur , quibus vertebra nec in exteriorem partem,nec in interiorem exciderint,ſed concuſſa vehementer fuerint, manentes è regione ſpinæ : quibus ſpina deprauatur,minùs hæc patiuntur .*

Vt deprauationē exprimat,mutuatur ὕβωμα vocabulum tanquam generale, agens de vertebris,quomodocunq; ſuo loco motis. Vniuerſa aūt oratio clara eſt,venit.n.ad quartum genus vitiorū ſpinæ,quod græci à concutiendo σεῖσιν appellant. Id autem eſt, quum vertebrarum ſpinæ cōpago vniuerſa dimouetur,periculumq́; eſt,ne conuellatur atteraturq́; ſpina vehementer cōcuſſa:quod malum ipſe teſtatur multo deterius eſſe, quàm, ſi ſpina non concuſſa vertebræ peruertantur. In ſequentibus ad coſtas pergit,quibus abruptis huiuſmodi quidpiam accidit . H

De Fractvra Costarvm

54 *Multa quoque alia medicinali arte quis inſpiciet,quorum,quæ vehementia ſunt,quàm morbi momentum omne in ſe contineant,non nocent:quæ leniorem offenſam afferunt,mala concitant diuturna , & reliquum corpus plurimum afficiunt .*

Locutus de vitio,ſub quo ſpina cōcutitur,vertebris nullo modo ſua ſede excedētibus,ſubijcit multa in medicina leuiora eſſe re vera,quanq̃ grauiora videntur:multa enim,quę minùs afficiunt partes cum vitiato loco conſortium habentes,vt,quæ nullam ex præcipuis partibus lędant , ſed in ſe morbi momentum habeant,minùs moleſta ſunt , quamuis grauiora videantur .

In

A In ſequentibus gratia exempli de coſtarum affectibus meminit,indicãs eorum alios graues ap-
parere, alios eſſe.

55 *Quin & coſtis abruptis tale quidpiam accidit. Quibus enim coſta vna,vel plures abrumpuntur,ſicut
permultis abrumpi videmus, ſi comminuta oſſa,neq; in interiorem partem compellantur,neq; in ſuperio-
rem,pauci adhuc febricitarunt: ſed neq; multi etiam ſanguinem ſpuerunt, nec multis item contractum
eſt pus in thorace,aut linamentis opus fuit, aut vitiatum os eſt; victus autem quiuis idoneus eſt.*

Ex propoſita oratione,quæ longa eſt, non parum intelligi poteſt orationis modum ad facili-
tatem conducere. Nos priorem partem ſuprà attigimus, quam Hippocrates longiùs habẽs ob-
ſcuram fecit,paucis autem ita loqui potuit: Vbi coſta abrumpitur,ſi fractura ſimplex & ſola ſit,
caſus quidem aſperior videtur,licet leuior ſit,q̃ vbi atteritur,celerrimè enim curatur & ſine pe
riculo:ſed abſq; fractura, vbi caro circa coſtas atteratur, in maximo interdum periculo reuol-
uuntur,qui ſic affecti ſunt. Caput quidem orationis huiuſmodi eſt,ſingula autem deinceps vi-
deamus. Si primam partem huius orationis paucis Hippocrates explicaſſet, quemadmodum
ego,quùm dixi,vbi ſola & ſimplex coſtarum fractura ſit,apertiùs ſcripſiſſet. verùm ipſe, quaſi
B exponens ait/ſi oſſa abrupta,neque in interiorem partem compellantur/. vocauit autem inte-
riorem partem interius ſpacium thoracis,in quod erumpere os abruptum,per ſe nõ poteſt, niſi
nudetur à tota carne ſuperiecta:niſi item ſcindatur mẽbrana, quæ coſtas cingit. per hæc igitur
ſimplicem fracturã indicauit. Deinceps notauit caſus leuitatem, quùm ait,paucos febricitaſſe,
raros item ſanguinem expuiſſe, aut pus in interiori thoracis regione contraxiſſe, raroq; opus
fuiſſe linamentis,vel coſtarũ os vitiatum fuiſſe, & idcirco abundè eſſe victus rationem quãuis.
hanc ipſe(vt didiciſti)vbiq; φαῦλον nominat,eam,quæ exquiſitæ contraria eſt,ſignificans. Pro-
poſitæ igitur partis orationis vniuerſus ſenſus huiuſmodi eſt,ad reliqua igitur pergamus.

56 *Quin, & vbi continens febris non inuadat, deterior eſt inedia, quàm cibus: & dolorem, febrem, ac
tuſſim magis concitat,venter enim modicè repletus coſtas dirigit,quas inedia ſuſpendit: at vbi ſuſpen-
dantur,dolorem inferunt.*

Tumor ventris coſtas fulcit: quare,vbi hæ rumpuntur,qui magis ventricoſi ſunt,minùs do-
lent:quibus gracilis venter eſt & contractus,dolore magis vexantur, quùm coſtas ſentiant ſine
fulcrò ſuſpenſas. Quòd ſi continens febris hominem occuper, inedia vti debet (quod ipſe ſi-
C gnificauit verbo κεναγγεῖν) quoniam magis læditur à cibo,quàm à coſtis non fultis. At ſi nul-
la febris ſit, expedit eatenus cibum ſumere,vt venter in eum tumorem aſſurgat, vt coſtis ſedes
ſit,ac fulcimentum citra offenſæ partis compreſſionem.

57 *Ab exteriori parte vincire rurſus quouis modo ſatis eſt: tantùm cerato, pannis,faſcijsq́; leniter ad-
ſtrictis debemus æquale vinculum reddere,aut etiam lana aliquid ſuperinÿcere. Conferuet autem coſta
viginti diebus: in huiuſmodi enim oſſibus citò callus increſcit.*

Vinciendi modum quemuis, φαῦλον vocat, quemadmodum & victum:qui contrarius eſt ei,
qui ſumma diligentia adhibetur.

58 *At carne circa coſtas detrita, quòd homo percutiatur, cadat, re aliqua vrgeatur, aut alio tali modo,
multi iam ſanguinem expuerunt.*

In memoria habendus eſt hic ſermo propter eos, qui exiſtimant in lateris dolore neceſſariũ
eſſe,aliqua ex fibris pulmonis afficiatur. nam,quùm proximus ſit lateri inflãmato,aſſerunt ali-
D quid ad eum tranſmitti ex tenui ſangnine,qui in inflammatione ſubſiſtit. Pulmone ergo nihil
violato, ſed coſta affecta,quoſdam air ſanguinem expuere. quo pacto autem hoc fiat, licet per
ocium requirere. Nos ſanè quæſtionem hanc perpendimus in ijs,quę ſcripſimus in librũ Eraſi-
ſtrati de ſanguinis ſputo: nunc illud duntaxat intellexiſſe abundè eſt, quoſdam ſine vitio pul-
monis ſanguinem ſpuere,propterea,ꝙ morbus circa coſtas verſetur. Vidiſtis ſępè,& in alijs in-
uiolata cute,quæ fracturam tegit,effundi cruorem,ſic,vt faſcias impleat,quamuis cutis mẽbro-
rum denſior multo ſit,q̃ membrana,quæ coſtas amplectitur. Quare nihil mirũ eſt,ſi ſanguis per
hãc ab affecta coſta in interiorem regionem ducatur:dein protinus in ipſa expiratione in aſpe-
ram arteriam,quæ in pulmonẽ diſtributa eſt,transferatur:quemadmodum in ijs videmus, qui-
bus membrana hæc vulneratur,quicquid enim per vulnus in thoracem inſtillaueris, per os con
tinuò reddetur. quam rem, quùm Eraſiſtratus ignoraſſet, abſurda ſcripſit in libro de ſanguinis
ſputo. ſed qua in re decipiatur,eius ſcripta de me audientes ſæpe numerò didiciſtis.

59 *Vena enim & arteria,quæ per id,quod eſt inter coſtas,intendunt,& nerui,ex ÿs,quæ in corpore præ-
ſtãtiſſima ſunt,oriuntur. Multi igitur ſæpè tuſſi,tuberculis,pure in thorace collecto oppreſſi ſunt, & ad id
venerũt,vt linamentis egerent,coſtaq́; vitiaretur:ſed & quibus nihil tale ſuperuenit, carne circa coſtas
attrita,*

attrita, tardiùs dolore liberantur, quàm quibus perfracta coſta eſt, atque in eiuſmodi caſu dolor ſæpiùs locum repetit. Verùm non nulli longè magis hæc mala contemnunt, quàm ſi abrupta coſta eſſet. E

Arterias & venas ὀχετὰς vocauit: quod aūt eſt inter oſſa ſingularū coſtarū λαπάρην dixit, qua parte muſculi ſunt, qui, quùm medijs coſtis interiecti ſint, μεσοπλεύριοι græcè noīantur: neruos verò appellauit τόνους. Oriri aūt ait hęc oīa ab ijs, q̄ pſtantiſſima ſunt, qm̄ initiū harū venarū, perinde atq; arteriarū, eſt in vicinia cordis: neruorum aūt ad ſpinæ medullam, quæ ad thoracē eſt, quibus aliquid cognationis eſt cū alio pari neruorum, qui à cerebro proficiſcūtur. Quę deinde adſcribit, euidentiſſima ſunt ijs, qui meminerint, quæ prodita ſunt in prioribus commentarijs.

60 *Sed & curatione egent magis exquiſita, ſi ſapiant: conuenit enim inedia extenuari, corpore quàm maxime conquieſcere, abſtinere à venere.*

Exquiſitiorem vbique appellat ἀκριβεστέρην, cuī contraria eſt ſimplex & quæuis, quam φαύλην nominat.

61 *Item ab eſculentis pinguibus, & fauces exaſperantibus, ac tuſſim mouentibus, & ab ijs, quæ valentiſſimæ ſunt materiæ.* F

Eſculenta, quæ fauces exaſperando tuſſim mouent, κερχνώδεα nuncupat: huiuſmodi autem ſunt pinguia, acuta, atque acria. valentiſſimæ materiæ intelligit, quæ ægrè concoquuntur. In exemplaribus autem magis idoneis, verbi κεγχρωδέων ſecunda ſyllaba ſcribitur per ν, ducto vocabulo à milio, quod Iones κέγχρον appellant: id accidit, vbi in faucibus aſpera quædam milij modo exigua ſentiuntur. Quod autem in ſuperioribus dixit, de ijs, quibus circa pulmonem tubercula ſunt diuturna, quæ ægrè ad maturitatem perueniūt, & ſpiritus redditur cum ſono, κερχνώδεες abſque ν ſcribitur. ducitur autem à verbo κέρχνειν, quod ſonum notat, qui vel anguſtia loci, quo ſpiritus redditur, vel humoris multitudine accidit, plerunque tn̄ vtroque cōcurrente, quem ſpiritum non nulli τραχὺν, id eſt aſperum vocant. Sed qua de cauſa abſtinere hominē velit ab eſculentis tuſſim mouentibus manifeſtum eſt, quùm affectæ partes omnes quietem poſtulent, atq; idcirco ſilentium rurſus imperat: manifeſtum item eſt, cur caueri voluerit ea, quæ vehementer dimouent vniuerſum corpus, quandoquidem cum toto pars etiam dimouetur.

62 *Ad hæc venam ſecare in cubito conuenit: & quàm maximè ſilentium habere: induceréq; ſuper ſedem attritam pannos non multiplices, ſed complures, & multo latiores quàm ſi attritus locus, cerati inunctione adhibita: linteisq; latis, ac faſcijs item latis, & mollibus alligare, modicéq; adſtringere, ita, vt qui deligatus eſt, dicat ſentire ſe vinculum non valdè adſtrictum, neque item laxum: inde autem ordiri debet, vbi locus eſt attritus, ibiq; maximè inſidere.* G

Meminiſſe huius loci oportet aduerſus eos, qui exiſtimāt venam ſolummodo ſecandā eſſe, vbi ea concurrunt, quæ multitudinem denunciant. E quorum numero eſt Menodotus Empiricus. Oſtendimus autem in opere de venæ ſectione, & in eo, quod de multitudine ſcripſimus, falſam eſſe eiuſmodi opinionem, quæ præter alia multa, vel ex eo reijcitur, ꝙ, vbi quædam partes eiuſmodi plagas acceperint, medici ad venæ ſectionem confugiunt, quāquàm, qui icti ſunt, multitudine non tentantur, eo ꝙ, niſi ijs ſanguis detrahatur, maximæ inflammationes oriuntur: quòd cùm euenit, alia inſequuntur, quæ morbo accidere ſolent.

63 *Injeiendum verò vinculum medium eſt, & in utranque partem attrahendum, ne cutis circa coſtas in alterutram partem inclinet, ſed ſine inclinatione ſeruetur. Deligandum autem, vel ſingulis diebus, vel tertio quoque die. Satiùs item eſt aluum mollire leui aliquo medicamento, quod deiectionem cieat, ac decem diebus inedia vti, dein corpus reficere & implere.* H

Cutis ſuperiecta coſtis pleriſq; laxa eſt, præſertim, ſi quo tempore homo plagam acceperit, plenior non fuerit. his ergo ait magis q̄ alijs opus eſſe faſcijs, quæ mediæ primùm injiciantur, nam cutis peruertitur, ſi ab vno capite faſcia ordiatur. ꝙ ſi, vt cautior ſis, craſſos quoq; ita alliges, nihil lædes, præcipuè vbi regio prope alam atteratur, ibi enim cutis ſemper laxa eſt.

64 *Ad hæc dum offenſus inedia vtitur, arctiùs alligandus eſt: vbi pleniore victu, laxiùs. Quòd ſi ab initio ſanguinem expuat, quadraginta diebus habenda cura, alligandumq; eſt: ſi ſanguinem non expuat, ferè viginti abundè ſunt. Conijcere autem tempus ex vi caſus oportet.*

Commune hoc eſt omnibus fracturis: quod vnà cum multis alijs, quæ hic ab ipſo traduntur, antè etiam expoſui, quùm librum de fracturis explanarem. Ea igitur magis ſunt vobis in memoriam reuocanda, quàm ſæpiùs à me repetenda.

65 *Quicūq; aūt rē paruı fecerint ob huiuſmodi ictū, ſub quo atterūtur q̄ circa coſtas ſunt, quāuis in aliud malū deterius nō incidāt, carnem tamē magis mucoſam habent in loco attrito, q̄ prius. At, vbi talis relinquitur,*

A *quitur, nec curatione ad bonum habitum reſtituitur, res peior eſt, ſi mucoſa circa os ipſum relinquatur, quùm caro non ampliùs ſimiliter os attingat, & ipſum os morbis opportunius reddatur. Ob eiuſmodi autem cauſas oſſa multis vitiantur, quod malum diutius extrahitur.*

Mucoſum humorẽ appellare conſueuit glutinoſum & album, qui colligitur in partibus exãguibus, vt in oſſe, & cartilagine, vbi ipſorum natura rectè concoquere alimentũ non poſſit. relinquit enim quaſi quoddam ſemicoctum, quemadmodum relinquunt infirmæ oculorum mẽbranæ pituitam craſſiorem, quæ λήμη græcè nominatur. Vis autem imbecillior redditur, vel ob ſuam temperationem immoderatam, vel ob multitudinem concurrentis humoris, quod etiam euenit in tumoribus præter naturam. Cætera omnia orationis huius clara ſunt.

66 *Quòd ſi non, quæ iuxta os ſunt, ſed ipſa caro mucoſa fiat, nihilo minus ſubinde morbus & dolor reuertit, ſi quis corpore laborauerit: quo circa dare vinculũ expedit, & bonum, & valdè accõmodatum, donec ſiccetur diſcutiaturq́; ſanguis in attrito loco ſuffuſus, & caro integra ibi augeatur, augetur aũt oſſis caro.*

Caro, & quælibet pars ſanguinẽ habens, non per ſe mucoſa fit: id enim, quod propriè in ipſis B ſuperat, tale eſt, quale in fluxu, atq; in deiectionibus ob iocinoris imbecillitatẽ cõſpicitur. Quocirca, vbi oſſa, cartilago, membranæ læduntur, mucoſus humor ſæpe contrahitur: carne affecta raro, idq; vel propter conſortiũ, quod hæc habet cum eiuſmodi partibus: vel propter humorem copioſè defluentẽ, vbi mucoſus ſuccus, aut pituita in ea contrahitur. conſtat aũt eiuſmodi ſuccum maximo negocio excerni, eo ꝙ nec perfuſione, cataplaſmate, aut medicamentis, euocari digeriq; poſſit, neque vllo alio præſidio educi, niſi ex toto anteà tenuetur, atq; in vapores reſoluatur. Ergo, quia ſuccus glutinoſus in vapores ſoluendus eſt, idcirco ægrè mouetur. vbi verò tale aliquid ſuperans relinquitur, leui de cauſa pars affligitur, cùm ob infirmitatem quidquid in reliquo corpore qualitate vel modo ſuperans collectum fuerit, promptè recipiat.

67 *Quibus autem neglectus morbus inueterauerit, & locum dolor exerceat, caroq́; mucoſa ſit, his ferramentum candens medicina optima eſt: ꝙ ſi caro ipſa mucoſa ſit, adurere conuenit vſque ad os, ea obſeruatione, ne hoc ipſum calefiat: vbi inter coſtas hæc fuerit, neque ſic, in ſummo conuenit adurere: cauendum tamen eſt, ne candens ferramentum penetret vſque ad partem interiorem. Vbi ſedes iuxta os attrita eſſe videatur, ſed recens caſus ſit, neque os adhuc vitiatum fuerit, ſi exiguum vitium ſit, ita vrere conuenit,* C *ſicut dictum eſt: ſin oblõgum ſit, quod in oſſe attollitur, pluribus in locis adurere expedit. De coſtis autem vitiatis dicemus, ſimulatq́; de iis tractabimus, ad quorum curationem linamentis eſt opus.*

Mucus glutinoſus cùm diſſipari per medicamenta nõ poteſt, reliqua curatio eſt adurere, quæ quo pacto admouenda ſit, apertè declarauit,

De Femore ex Coxa prolapso

68 *Quòd ſi femoris articulus è coxa prorumpat: prorumpit autem in quatuor partes, ſæpiſſimè in interiorem, deinde in exteriorem: in priorem & poſteriorem excidit quidem, ſed raro.*

Qui coxæ cauum inſpexerit, nõ eſt, ꝙ deſideret cauſam à me doceri, quamobrem in interiorem partem ſæpiſſimè moueatur, deinde in exteriorem, quùm imum caui, non ſit omnibus partibus æquale: & articulus, qua parte ora humilior eſt, faciliùs elabatur.

69 *Vbi ergo in interiorem partem venit, crus longius eſt, ſi cum altero conferatur, idq́; iure duplici de cauſa. Oſſi enim quod à coxa ſurſum procedit ad pectinem, femoris caput inhæret, ceruixq́; articuli* D *cauo ſuſtinetur: rurſus ab exteriori parte clunis cauum apparet, vtpotè quùm femoris caput in interiorem partem exciderit.*

Orationem hanc ferè vniuerſam initio orſus ipſe ita euidẽter adſcripſit, vt nemo loqui poſſit euidentiùs: ſed & eorum, quæ tradit, cauſas etiam adiecit. Quare quod ſæpius dicere cõſueuimus, nunc etiam adducemus, Si quis conſideret, quæ proponuntur, ea, ſi non vbi primò, ſaltem vbi ſecundò, vel certè tertiò legerit, percipiet.

70 *Extremum rurſus femur iuxta genu ſpectare cogitur in partem exteriorem, ſimiliter crus & pes. Ergo, quùm pes in exteriorem partem conuertitur, imperitus medicus cum hoc alterum confert, non hunc cum ſano, atque idcirco crus læſum multo longius videtur, quàm integrum.*

Hoc etiam cõmuniter pertinere ad omnia oſſa luxata antea quoque demõſtrauimus, quùm altera extremitas ſpectet ſemper in contrariam partem, atque ea, quæ prolapſa eſt. Nunc igitur femoris capite in interiorem partem prolapſo, altera extremitas, quæ ad genu eſt, meritò in exteriorem conuertitur.

71 *Multisq́; aliis modis error in his accidit.*

Errorem

Errorem παρεικὸν dixit:quo vocabulo conſueſſe Hippocratem appellare non quemlibet B
errorem,ſed eum,qui vero proximus eſt, & ea de cauſa probabilis, ſuprà quoq; indicauimus. Errant ergo nunc,quatenus in conferendo affectam partem cum integra in naturali habitu decipiuntur: debuerunt enim integrum cruri recto ſtatu extento, quod vitiatum eſt comparare, ſed contrarium faciunt,integrum enim æſtimant ad exemplum vitiati.

72 *Quin,nec ad inguen flectere crus poſſunt ſimiliter,atque ab integra parte. Adde,quòd femoris caput, ſi contingatur,inter anum & naturale prominens ſentitur. Ex his itaq; indicijs colligitur, in interiorem partem femur veniſſe.*

Flectunt quidem, ſed cum dolore, ac minus perfectè:cuius rei cauſa ſunt poſterioris partis muſculi illis, qui femur inflectunt, oppoſiti, ꝙ donec ex toto femur curuetur, ſine dolore non ſequantur: quoniam,vbi ſic femur exciderit in maximo flexu maiorem diſtentionem ferunt, quàm ſecundum naturam conueniat.

73 *Quibus ergo articulus prolapſus fuerit,neque repoſitus ſit,ſed reponi nõ potuerit,neglectusq́; ſit,dum* F
ingrediuntur,crus circumagunt,perinde ac boues,plurimumq́; integro pede nituntur.

Quùm vitiatum crus longius reddatur femore ita prolapſo,neceſſe eſt hominem bouis modo ingredi. ille ſiquidem coxæ articulum laxiorem habet, ſicut ipſe ſuprà in principio huius operis teſtatur. Fortaſſe autem non oportuit laxiorem duntaxat articulum cauſari, ſed mouentium quoque muſculorum imbecillitatem. nam, ſi validi fuiſſent, facilè vtique commiſſuram curuaſſent, quo facto non neceſſe eſſet crus in exteriorem partem circumagere. ambulamus enim vtrunque crus inuicem ſiſtentes,mouentesq;: vbi enim ſiniſtrum ſiſtimus,tunc dextrum ex poſteriori parte in priorẽ agimus:quod vbi in priori parte ſtabiliuimus,alterum rurſus à poſteriori parte in priorem transferimus:ſicq; rurſus hoc in priori parte ſiſtentes ad dextrum mouendum reuertimur,altero crure recto humi innixo,altero, quod mouetur, excitato. Quòd ſi crura nec ad inguen nec ad genu curuarentur, cogeremur prorſus vtrunq; transferre ligni modo,aliquantiſper altiùs excitantes,& circumagẽtes: at quùm poſſint ad vtramq; commiſſuram curuari modis inter ſe contrarijs,qui tamen cruri toti aptiſſimi ſunt, ambulamus,hæc neq; circumagentes,neque tanquam ligna excitantes:quoniam commiſſura, quę ad inguen eſt,attollit G
femur in partem priorem:quæ ad genu,id,quod inter ipſos & talum eſt,in poſteriorem. Quare crus,quod transfertur,ſi lõgius eſſet,quàm quod humi inſiſtit,nihil oporteret in exteriorẽ partem circumagere,modò haberet idoneos muſculos,qui celeriter flectere vtramque commiſſuram poſſent:ſed,quùm ob imbecillitatem flectere promptè nequeant, & ob dolorem recuſent, ſupereſt,vt in orbẽ circumagant,quùm infirmi ac dolentes muſculi nihil excitare ſublime poſſint,quod ligni exemplo nequeat curuari. Hac igitur de cauſa, magis quàm ꝙ crus longius redditum ſit,circumagi in orbem,dum homo ingreditur,euidenter intelliges,de exemplo,quod ipſe Hippocrates adijcit. in ſequentibus enim ait/quandoquidem quicunque vlcus habẽt in pede,aut crure,non ita poſſunt crure vti ad ambulandum,& pueri quoq; ita inambulãt/:his enim licet crus longius non reddatur,accidit,vt ita ambulent ob ſuperuenientem dolorem,vbi commiſſuras flectant,præcipuè circa inguen & circa genu,ac tertiò eam, quæ ad talos eſt, cùm neceſſe ſit iuxta commiſſuram hanc,extremum crus ſimum in ingreſſu euadere, & ſublimem ferre pedem vniuerſum:nam,niſi hoc fiat,offendet,ac potiſſimum in ſolo inæquali.

74 *Coguntur q́; regionem iuxta eius partis ilia,& iuxta articulum prolapſum,cauã oſtendere & obliquã.* H

Neceſſe habent ita figurari,non vbi crus integrum ſiſtentes moueant quod luxatum eſt,& in orbem trãſferunt: ſed,vbi vitiato innixi,quod integrum eſt, transferunt:nam, quod vitiatum eſt,ſuperpoſiti corporis fulcrum eſſe non poteſt, erectum ſicut quando naturaliter ſe habebat, ad rectam lineam ſolo hærens,ſed obliquum, ita, vt ab inguine in exteriorem partem conuertatur,in quam etiam inclinant id corporis,quod è regione eſt affecti cruris, quùm periculum ſit, ne in contrariam cadant. quo fit,vt corpus circa ilia prehendant. ilia autem vocat κενεῶνα, eam regionem intelligens,quæ eſt inter oſſa coxarũ,& coſtas nothas,quæ omnino ſine oſſe eſt. Sed, quùm neque ſic vitiatum crus ferre corpus poſſit,& propter imbecillitatem,& propter habitũ, ope indiget:quam afferunt non nulli ęgrotantes,qui re ipſa docti affectum crus manu fulciunt, quà maximè opus eſt,ab exteriori parte femoris inſidente. quęres,quùm eos cogat ſpectare in regionem cruris affecti, eius partis ilia obliqua magis reddit, quæ ſi crure etiam in exteriorem partem non conuerſo,ita figurentur,caua videbuntur.

75 *Clunẽ verò integri lateris neceſſe eſt ab exteriori parte rotundũ eſſe:ſi quis.n.ambulaerę pede integri*

cruris

A *cruris in exteriorem partem conuerſo, reliquum corpus à vitiato crure ferri vtique cogeret, à quo ſuſtineri minimè poſſet: nam quo pacto? neceſſe igitur eſt hominem ambulare integri cruris pede in interiorem partem conuerſo, non in exteriorem: ſic enim integrum crus, & partem ſuam, & eam, quæ ad vitiatum pertinet, maximè feret.*

Explicandi ordine permutato paulo obſcurior fit: conuenientem verò ordinem ſeruaſſet, ſi ita ſcripſiſſet, ſicut ego nunc: Clunem verò integri lateris neceſſe eſt ab exteriori parte rotũdum eſſe, eo quòd homo inambulet crure hoc in interiorem partem ſpectante. nam, ſi in exteriorem ſpectaret, reliquum corpus vitiato crure ferri vtique cogeret: quod fieri minimè poteſt, ſiquidem hoc modo integrum crus (vt dictum eſt) maximè corpus fert, ſcilicet quando homo ambulat integro pede in interiorem partem conuerſo: ſic enim corpus totum ita ſuſtineri ab ipſo poterit, vt nequeat facilè peruerti.

76 *At quùm regio iuxta ilia eius partis & iuxta articulum ſinuetur, parui apparent, & à latere coguntur ligno inniti ab integro crure: ea enim parte indigent aliqua re, quæ obiecta reſiſtat, in hanc enim clunes conuertuntur, & ab eadem onus corporis ſuſtinetur.*

B Quia vitiatum crus corporis partem ſibi ſuperiectam ferre nequit, propterea integro toto maximè in interiorem partem compulſo nituntur, & in id ſpectant corpore vniuerſo. Euenit igitur, vt in alteram partem inclinati in periculo ſint, ne cadant in eam partem, quæ vitiatæ contraria eſt. Quemadmodum igitur, cùm vitiato cruri innixi ſanum transferunt ad priorem partem, vitiatum manu fulciunt: ita, quùm periculum ſit, ne conuerſi in integrum grauiter in terram cadant, ad baculi præſidium confugiunt.

77 *Coguntur item inclinari: neceſſe enim habent manu, quæ è regione affecti cruris eſt, à latere femur fulcire, quoniam, vbi transferenda crura ſunt, non poteſt, quod vitiatum eſt ferre corpus, niſi contineatur, deorſumq; vrgeatur.*

Rurſus hic etiam obſcurus fuit, quùm non præfatus ſit pergere ſe ad alteram partem ambulationis. hactenus enim de ea parte tractauit, in qua crus, quod naturaliter habet, humi conſiſtit, affectum in priorem partem fertur: nunc agit de altera, in qua affecto cruri innixus, ſanum transfert, de qua parte ambulationis paulo ſuprà tractatum eſt.

C

78 *His itaq; modis figurari neceſſe eſt eos, quibus articulus in interiorem partem elapſus, reconditus non fuerit, homine nullum conſilium capiente quomodo aptiſſimè figuretur, ſed calamitate ipſa edocto, ex his figurandi modis, qui dantur, eum eligere, qui ſit commodiſſimus: quandoquidem quicunque vlcus habent in pede, aut crure, non ita vti crure poſſunt ad ambulandum: & pueri quoque ita ambulant, ingrediuntur enim affecto crure in exteriorem partem conuerſo.*

Quùm non vno tantum, ſed duplici ſtatu, in ingreſſu vtantur, qui ſic affecti ſunt, meritò dixit/ his itaque modis figurari/. vnus quidem ſtatus eſt, cùm femur manu fulciunt: alter, quùm integro cruri innixi in id toti inclinantur, atque idcirco baculo egent, quo fit, vt in contrarias partes corpus inclinent, modò in dextram, vbi dextro pede inſiſtunt, modò in alteram, vbi altero. hi quoq; magis indecorè ambulant, quàm quibus femur coxa excidens in exteriorem partem prorupit, quos in ſequentibus perſequetur.

79 *Duo autem lucrantur, duobus enim indigent: nam corpus in ingreſſu non æquè fertur eo crure, quod in exteriorem partem conuertitur, atque eo, quod in interiorem, quùm onus non ſit è regione illius, ſed*
D *multo magis huius, è cuius regione in ambulando & cruribus transferendis onus collocatur. Præterea, ſi ita figurentur, vt affectum crus ſpectet in partem exteriorem: quod integrum eſt, in interiorem: integrum vicem alterius quàm citiſſimè ſubibit. Quod ad propoſitum attinet, magni momenti eſt inuenire ſtatum corpori commodiſſimum.*

Vbi læſum crus in exteriorem partem circumagunt, & integro ſpectante in interiorẽ nituntur, duplex ſibi lucrum comparant: ſiquidem quod læſum eſt, nec toto corpore ſuperiori oneratur, nec diu ſubſeruit, cùm quod integrum eſt paulum interualli moueatur. Nam, ſi diligenter intueri tempus volueris, quo crus vtrunque ſubſeruit, non modò duplum, ſed & triplum reperies: per breuiſſimum enim ſpatium celeriterq; rectà duntaxat integrum crus fertur: per multum tardeq;, quod affectum eſt: ſiquidem conſpicuum eſt, quanto longior ſit ambulatio in orbem, quàm quæ recta eſt, quamuis vtraque iiſdem finibus terminetur.

80 *His autem, qui nondum perfectè increuerunt, ſi excidens non recondatur, breuius redditur femur, crus, & pes: neque enim oſſa ſimiliter in longitudinem augentur, ſed breuiora fiunt, femur præſertim.*

Minus ait reddi crus totum, quibus non dum auctis femur luxatum relinquitur. quod (vt in ſuperioribus oſtendimus) omnium quoque articulorum commune eſt. Communis autem rei

nunc cauſam aſſignat,quemadmodum ſolitus eſt. ſemel enim, vbi aliquod ſingulariũ tractat, E eius meminit,quod commune eſt. hac igitur de cauſa inquit,crus his non augeri,neque ali,partim q́ articulus loco motus ſit: partim,q́ nequeat ſuo munere fungi. Ego autem in ſuperioribus retuli ocium cauſam eſſe,cur partes neque augeantur, neque alantur, quæ ambo eueniunt articulo luxato. quare non video quo pacto Hippocrates luxatum articulum cauſatus, ocium ſubijciat: luxata enim non poſſunt primò prohibere,quo minùs partes alantur,ſed intercedente venarum & arteriarum deprauatione,atque ocio.

81 *Crus itẽ vniuerſum ſine carne & ſine muſculis efficitur,ad hæc effœminatum tenuiusq́,partim quòd articulus loco motus ſit: partim quod nequeat ſuo munere fungi,quùm naturalem ſtatum non retineat.*

Partes,quibus muſculorum natura continetur, caro ſunt,vt in muſculis incidendis ſæpè vidiſtis,quùm duo eſſe eorum principia demonſtrarem, quæ ſenſu comprehenduntur, nempè fibras neruoſas,& carnem ſuper ipſas ſpiſſatam. Ergo,vbi quis exercitatione & frictione robuſtior euadat, fibræ meliùs aluntur, caro gracilior fit, ſed firmior. ignauis contrarium ferè accidit,graciles enim fibræ ſunt: at caro admodum quidem abundat, ſed ob humorem mollis eſt. F eiuſmodi enim carne caſeus,qui adhuc concreſcit,repræſentatur: ſed carne eorum, qui exercentur,ille,qui iam ſpiſſatus eſt. quocirca his muſculi duri,neruoſi,& proprijs finibus circumſcripti,conſpiciuntur: inexercitatis verò molles & carnoſi apparent,ac vel nullo modo vel vix circũſcripti. quibus propterea ſine carne crus reddi Hippocrates aſſerit. Sed quùm hoc quoq; fieri ex multa exercitatione intelligeret, vbi dixit/ſine carne/proximè ſubiecit/ſine muſculis/ quaſi muſculis non circumſcriptis à finibus, qui ſenſu comprehendantur. nullus ſiquidem ex ipſis muſculis ex toto corrumpitur,ſed,ſicut corpus ſine venis dicimus,vbi venæ non apparẽt, ita ſine muſculis,cùm muſculorum fines penitus deliteſcunt. Ad hæc, quùm clariùs oſtendere vellet,in his cuiuſmodi forma cruris ſequatur,adiecit effœminatum,hoc eſt madens,molle,nõ adſtrictum,ſed laxum,quales ſunt fœminæ, de quarum carne cõuenienter hæc omnia dici poſſent: à quibus tranſlatione vſus mutuatur verbum/effœminatum/. Adiungit autem in extrema oratione/tenuius/indicans partes eius omnes extenuari,quam rem in principio dixerat his verbis/breuius redditur/. nam quòd ait/ſine carne/ad ſolam carnis carentiam refertur; quòd verò dicit breuius reddi crus,ad partes omnes,quæ breuiores redduntur.

82 *Namque vſus aliquis id,quod valdè effœminatum eſt,confirmat: ſoluit etiam aliquid ex eo, quod augeri membrum in longitudinem prohibebat. Potiſſimum autem læduntur,quibuſcumque, dum in vtero ſunt,hic articulus elabitur: deinde quibus id accidit,dum in ætate ſunt admodum tenera: minimè, quùm iam robuſti ſunt. Qua ratione autem ingrediantur,qui robuſti ſunt,iam oſtendimus.* G

Verbum/aliquis/ μετεξέτεροι dixit,quod apud Iones nihil ampliùs ſibi velle, quàm quod nobis dicitur ἕτερος, id eſt alter,licet ex Herodoto colligere. vtitur enim eo frequenter,ſicut & verbo μετεξέτεροι, quo ſignificat id, quod nos vocabulo τινὲς, id eſt aliqui: ſed & nunc quoque μετεξέτεροι tale quidpiam ſonat. præfatus enim ob ignauiam crus ipſis minui, ne quis fortaſſe rem minus benè accipiens exiſtimet,quemlibet partium motum efficere,vt alantur,aſſerit non omnem,ſed quendam hoc præſtare, nempè moderatum, ſicut cætera omnia in vniuerſo victu ſalubri: quod ipſe & alibi, & in vno capite in ſexto de morbis vulgaribus teſtatur, cùm inquit, Sect.6. à principio. | Labor,cibus,potus,ſomnus,venus, omnia moderata/.

83 *Quos tenera ætate calamitas hæc inuaſit,plærique in dirigendo corpore negligentes ſunt, maleq́; ſuper integrum crus circumuoluuntur,manu,qua è regione eius eſt, deorſum vrgentes. Negligentes item* H *non nulli ſunt in rectè ambulando,quibus,poſt quã ætas induruit,hoc vitium accidit. Sed,qui tenera ætate huiuſmodi calamitatem experiuntur, ſi rectè educentur, integro crure rectè inambulant, baculum tamen alæ,quæ integro cruri reſpondet, ſubijciunt: non nulli baculum ad vtrumque brachium admouent, vitiatum verò crus ſuſpenſum habent.*

Quùm homo ætate iam robuſta eiuſmodi calamitatem experitur, crure vti poteſt, quãquam claudicante: paruulis pueris(qui,quamuis crura naturaliter haberent,quonã ijs pacto vti poſſent?) ſuperuenit ignauia quædam circa membri actiones: atque ea de cauſa καταβλακεύουσιν ὀρθοῦσθαι, id eſt, in dirigendo corpore negligentes ſunt, atque ignaui. At quid mirum,ſi ambulantes pueri rectè claudicare non ſtudent,quando ij,qui iam robuſti ſunt, non ſuſtinent interdum claudicare,ſed (vt ipſe dixit) ſuper integrum crus circumuoluuntur? manifeſtè autẽ aperuit modum motionis ipſorum verbo/circumuoluuntur/.

84 *Eo autem faciliùs agunt, quo affectum crus breuius habent.*

Faciliùs agentes appellat eos,qui promptiùs ingrediuntur,quod cõtingit, vbi vitiatum crus

breuius

A breuiùs habent. non enim coguntur id circumagere, quemadmodũ, qui ętate firma ſunt, quùm luxatus articulus non reponitur, quibus crus ob prolapſum articulum longius efficitur, coguntur q; (vt ipſe anteà indicauit) ipſum, dum ambulant, in orbem circumferre.

85 *Atque integro crure nihilominus valent, quàm ſi vtrumque integrum eſſet.*

Meritò hoc adiungit, iure ſiquidẽ integro crure vtuntur æquè, ac ſi vtrumq; integrũ eſſet, vt quod eundẽ vſum præſtet: atq; vbi vtrumq; integrum erat, ſimiliter nutriatur, & robuſtum ſit.

86 *Iam vero his omnibus caro cruris effœminatur, plerunque autem magis ab exteriori parte, quàm ab interiori. Non nulli autem ferunt Amazonas ſuis maribus protinus infantibus articulos ſua ſede expellere, alias ad coxas, ad genu alias, vt claudi fiant, ne ſcilicet mares fœminis inſidientur, ſed operarum loco ſint, & ſutoriam, fabrilem, aliasve ſedentarias artes exerceant: Quæ vera necne ſint, ignoro: ſed hæc ſequi certo ſcio, ſi, dum infantes ſunt, articuli expellantur.*

Omnibus ait effęminari carnẽ ab exteriori parte magis, q̃ ab interiori, vbi in interiorẽ partẽ prorumpat, quãdoquidem ea pars magis in ocio eſt: nam femoris caput ab interiori parte, licet B præter naturã moueatur, mouetur tñ aliquantum, vbi femoris caput interiori parte continetur.

87 *In coxis quidem multum refert, in interioremne partem articulus excidat, an in exteriorem: in genu refert quidem, ſed minus. Suus vero claudicandi modus vtrinſque eſt: nam quibus in exteriorem procidit, vari magis fiunt: minus autem recti ſtant, quibus in interiorem partem luxatur. Similiter, vbi circa talos articulus prorumpat, ſi quidem in exteriorem partem, vari fiunt, ſed ſtare queunt: ſi in interiorem, valgi, & ſtare minus poſſunt.*

Varos dixit κυλλὼς, quo nomine quidã ſignificari volunt deprauationẽ quamlibet, generale ipſum exiſtimantes: alij, eam ſolummodò, ſub qua membrum in exteriorem partem conuertitur, in quo caſu neceſſe eſt extremum eius, pedem ſcilicet, in interiorem partẽ ſpectare: quæ res non mediocriter ad id confert, vt pes firmiter inſiſtat, ita, vt ij, qui naturaliter curuis ſunt cruribus (ῥαιβοὶ aut βλαισοὶ græcè noĩantur) firmiùs pedibus inſidant, & maiori negocio ſubuertantur, q̃ ij, qui rectã penitus habent crura. id vel ex Archilocho patet, quùm inquit/imperatorem magnum non probo cruribus diuaricantibus, ſed paruum cruribus curuis, pedibus firmiter inſiſtentẽ, & animi audacis/. Verùm curioſa inquiſitio ſignificationis κυλλοῦ nihil ad præſentem C locum confert: ex ipſa enim oratione ita planum fit, vt Hippocrates nullo modo obſcurus eſſe videatur. Ergo quibus in exteriorẽ partem articulus procidit, ſtare magis poſſe affirmat, q̃ quibus in interiorem venit. nam quibus coxæ articulus in exteriorem partẽ excidit, pes è regione totius corporis collocatur: recedit autem à ſitu, qui è regione eſt, vbi articulus in interiorem partem conuertitur. conſtat autem oẽs homines, qui naturaliter valgi ſunt, deteriùs ſtare, neq; poſſe celeriter currere, tum paruo momento ac leui de cauſa cadere. Hoc igitur rerũ diſcrimen in coxa maximum eſt, deinde in genu, tertiò ad talos, commiſſuræ enim magnitudinem noxæ quoque magnitudo conſequitur. hinc ergo manifeſtum eſt, eos melius ſtare, atque ingredi, quibus femoris caput in exteriorem partem prolapſum eſt, de quo paulo inferiùs tractabit.

88 *Ratio autem incrementi oſſium hæc eſt. Quibus ad talos crus exciderit, his pedis oſſa minimùm increſcunt, hæc enim vitio finitima ſunt. In crure augentur, neq; multo minùs, caro tamen minuitur. Sed quibus articulus, qui ad talos eſt, ſuo loco manet, ille qui ad genu, elabitur, his cruris oſſa nõ æquè increſcunt, ſed breuiſſima fiunt, vt quæ vitio proxima ſint. At in pede minuuntur quidem, ſed non ſimiliter, quemadmodum paulo antè dictum eſt, quoniam articulus, qui ad pedem eſt, inuiolatus ſeruatur: quod ſi vti pe- D de liceret, ſicut cùm varus eſt, minùs adhuc his minuerentur pedis oſſa. Quibus vero coxæ articulus promouetur, his femoris os nõ pariter increſcit, proximè ſiquidẽ uitium attingit, ſed integro breuius euadit: his tamen oſſa cruris & pedis etiam, non æquè increſcere prohibentur: id autem euenit propterea, q & femoris articulus, qui cum crure committitur, & cruris, qui cum pede, ſuo loco manet: crus tamen vniuerſum his gracilius redditur. Quòd ſi crure uti poſſent, oſſa magis adhuc augerentur, ſicut anteà quoque dictum eſt, femore excepto. & minùs caro minueretur, multo tamen magis quàm in ſano crure. Huius autẽ rei indicio ſunt illi, quibus humeri luxati, vel à primo natali die, vel dum increſcunt, priuſquam robuſti ſunt, breuiores redduntur: his humeri os breuius, brachium uerò & manum ſanis paulo minora habent ob cauſas ſuperiùs dictas, quia humerus læſo articulo propior eſt, ideirco breuior redditur: brachium verò eiuſmodi noxæ non ſimiliter cedit, quoniam humeri articulus, qui cum brachio cõmittitur, in priſtina ſede manet: manus item longiùs diſtat à vitio, q̃ brachium. Ob propoſitas igitur cauſas, quæcunque oſſa vitium attingunt, incremento prohibentur: quæ non attingunt, non prohibentur. Multum autem facit ad bonum habitum totius brachij labor manus, nam qui humerum iam luxatum breuiorem habent, pleraq; ex manuum operibus non minùs præſtare poſſunt, manu eius partis, quàm integra: neque enim, quemadmodum cruribus, ita manibus ferendum corpus eſt, ſed earum opera leuia ſunt: propter vſum verò ijs, qui luxatum iam humerum breuiorem habent, caro manus ac brachij non minuitur, ſed & humerus inde ali-*

qua parte impletur. Vbi verò in interiorem partem coxa articulus excedit, vel in vtero matris, vel ad- E
huc infantibus, caro magis minuitur, quàm in brachio, ea de cauſa, quia crure vti non poſſunt.

Sermo hic, qui ſequitur, vniuerſus perſpicuus eſt, doctrinæ autem capita duo habet. Quæ ad prolapſos articulos propiùs accedunt, magis incremento prohibentur, emacreſcuntq́; : minùs, quæ longiùs abſunt. femore aũt luxato multo magis membrum incremento prohibetur, atque emacreſcit, ſi in interiorẽ partem, q̃ ſi in exteriorem prorumpat, ſiquidem deteriùs mouetur, & claudicant magis. Meminit aũt eorum, quos γαλιάγκωνας vocat, quo vocabulo retuli apud ipſum ſignificari eos, qui ob humeri caput in alam prolapſum, dum adhuc increſcunt, humerum breuiorem habent. his ait minùs lædi brachium totum, quàm crus totum illis, quibus luxatur articulus, qui in coxam inſeritur, quoniam in multis vitæ operibus ſatis laborant: at non ſimiliter vti crure poſſunt, quibus femoris articulus in interiorem partem promouetur.

89 *Hæc ita habere id teſtabitur, quod paulo infrà ſubijciemus.*

Quænam ſunt, quorum teſtimonium adducturum ſe pollicetur? hæc ſanè, ꝙ ex ijs, quæ præter naturam habent, quæ minùs mouentur, magis alimento, incrementoq́; prohibentur: quæ ve- F
rò magis vicina ſunt partibus habentibus actionem ſecundum naturam, minus effœminantur, minusq́; priuantur alimento atque augmento. Pollicetur ergo ipſe Hippocrates oſtenſurum ſe in ijs, quæ paulo infrà ſubdet, eorum teſtimonium. ego, quùm ad locum veniam, vbi eam rem agit, hanc ipſam orationem in memoriam reuocabo.

De Capite femoris in exteriorem partem luxato

90 *Quibus in exteriorem partem femoris caput elabitur, crus, ſi cum altero extendatur, breuius eſt, idq́; non immeritò, quùm femoris caput non feratur ſuper os, ſicut quãdo in interiorem partem procidebat: ſed iuxta os, quod non prominet, ſed natura reſidet, in carnem humidam cedentemq́; infigatur; hac itaq; de cauſa breuius apparet. Interior aũt regio, qua crura diducũtur, caua magis cõſpicitur, & gracilior fit: exterior verò gibba, vt in quã venerit femoris caput. Sed & clunis apparet ſuperior, quùm, quæ ibi caro eſt, cedat capiti femoris: femoris item extremitas, qua ad genu eſt, intrò ſpectat, non ſecus etiam crus & pes.*

Agit nunc de coxæ articulo in alteram partem luxato, narratq́; mala, quæ ibi apparent, & cau- G
ſas adijcit, quemadmodum in omnibus fecit: nihilq́; præterit ex ea doctrina, quæ in experimento, aut ratione conſiſtit. quæ oratio vniuerſa ſimiliter in aperto eſt.

91 *Sed neq; curuare crus poſſunt, perinde ac ſanum. Hæ ſunt ergo notæ femoris in exteriorem partem excidentis.*

Hoc verò accidit ob muſculos poſteriores, qui flexui pugnant, quoniam ita figurati plurimùm extendi non ſuſtinent.

92 *Quibus ergo ætate iam robuſta prolapſus articulus non reuertitur, totum crus breuius fit: calx ingreſſu terram non contingit, ſed planta ima, extremiq́; digiti parum in interiorem partem ſpectãt: meliusq́; id crus ſuperius corpus fert, quàm quibus in interiorem partem exceſſit, partim quia femoris caput, & articuli ceruix, quùm natura à latere contineatur, magna ex parte coxa ſubijcitur: partim quia extremus pes non cogitur in exteriorem partem inclinari, ſed propè è regione corporis eſt, & aliquantum magis in interiorem partem conuertitur.*

Imam plantam dixit στῆθος, quam πεδίον appellant, qui corporibus incidendis verſantur. ea H
eſt ad radices digitorum: nam pedis mediũ naturaliter cauum eſt, quod calce extremo à poſteriori parte terminatur, à priori plantæ principio, ſic, vt pes humi inſidat calce, ima planta, & ea carne q̃ extremis digitis ſubiecta eſt: reliquis partibus omnibus, quę propoſitis interiectæ ſunt, attollatur, excepta pedis parte exteriori, qua humi totus inſidet. Habent autem non nulli pedũ ſtructurã prauam, vt quibus medius pes ab interiori parte non ſit cauus, quos à pedibus planis gręci nominant λειόποδας. ſed hos, vt qui ſimilẽ valgis pedum ſtructuram habeant, in hoc ſermone præterijt. Quæ ſequuntur igitur animaduertens in ijs, qui naturaliter figurati ſunt, perpẽde. namq; hi, quùm moderatè progrediũtur, toto calce, ima planta, ac digitorum parte carnoſa humi hærẽt. ꝙ ſi enitantur maximè progredi, principio calci inſidunt: deinde, quùm iam transferunt in priorẽ partẽ alterum crus, tunc imæ quoq; plantæ innituntur: poſtremò, vbi plurimũ ſimiliter altero pede progreſſi ſunt, calce terrã contingere incipiunt, tuncq́; pedis antè conſiſtẽtis calcẽ quidem attollunt, extremos verò digitos in ſolo collocant. Eorũ igitur, qui naturaliter habent, ambulatio huiuſmodi eſt. ſed, vt quibuſdã ex vitio aliquo crus longius ſit, aut breuius, vtrumq; duplici de cauſa accidit. longitudinis cauſa eſt humor multus neruorum, vel articulus luxatus, quo modo ſuprà diximus: breuitatis ſiccitas, & articulus luxatus in eam partem, quam

nunc

A nunc propoſuit. priores quidem ingrediuntur ad eum modum, quem paulo ſuprà indicauit: reliqui ſicut nunc docet, primò oſtendens femoris caput carnoſo loco excipi, & non oſſe, vt in primo caſu femoris erumpentis, quem propoſuit. Cedit igitur in hac parte caro, ſingulisq; muſculis ad ſuum initium attractis fit, vt totum quoque femur ſurſum trahatur. Meritò itaq; crus breuius altero ſe oſtendit, neq; terram contingere ſimiliter poteſt, atque vbi naturaliter habuit. Hi ergo, quum ingredi neceſſe habent, contrario modo pedem figurant, atque ij, qui antè propoſiti ſunt, quibus affectum crus integro longius reddebatur: illi enim iuxta talum pedẽ ſimum figurabant digitos excitantes: contrà hi pedem inclinant, inflectuntq;, & terram cõtingere extremis digitis cupiunt: atque hac de cauſa ab affecta coxa ſe demittunt, vt humi innitantur nõ ſolùm extremis digitis, ſed magna ex parte ima planta, quam retuli ab ijs, qui in corporibus incidendis verſantur, vocari πέδιον: Hippocrates autem eam dixit στῆθος. quòd ſi velint calce terram contingere, demitti multum ab affecta coxa cogentur, periculumq; erit, ne inclinati in alteram partem cadant. qua de cauſa neque vti calce eiuſmodi homines tentant.

93 *Vbi caro, in quam articulus exceſſit, iam trita eſt, & glutinoſa euaſit, dolor tempore conquieſcit: quo*
B *ceſſante, ingredi abſq; baculo poſſunt, ſi alioquin velint, poteſtq; affecto crure ferri corpus. His ergo, cum crure vtantur, caro minùs effœminatur, quàm paulò antè propoſitis, effœminatur autem vel magis, vel minus: ferè autem magis ab interiori parte, quàm ab exteriori. Alij verò ex ijs nequeunt calciamenta ſe induere, propterea quod crus non curuetur, alijs id licet. Quibus autem ſeu in vtero matris, ſeu vi, dum adhuc increſcunt, huiuſmodi articulus iam exciderit, neq; repoſitus fuerit: quibus item morbo elapſus fuerit expulſusq;, complura enim talia eueniunt: vbi aliquibus horum femur corrumpatur, ſuppurationes habẽt diuturnas, & linamentis indigent: atque oſſa non nullis nudantur, & femoris os, tam vbi corrumpitur, quàm vbi non corrumpitur, multo breuius redditur, neque ad ſani exemplum augetur: præterea oſſa huius cruris breuiora fiunt, quàm alterius, parum tamen ob eaſdem cauſas, quæ antè expoſita ſunt.*

Locum tritum dixit, translatione vſus à locis ambulatione tritis. eſt aũt eius oratio talis: Femoris caput ſuo loco motũ in exteriorẽ partẽ figitur in carnẽ: ijs verò, qui ſic affecti ſunt, à principio dolet caro, quã premit femoris caput: procedẽte tẽpore occalleſcit, perinde quaſi foſſorũ manus. vbi id accidit, ſedes fit cõmiſſurę ſimilis, quùm femur trito loco vtaẽ, non ſecus atq; anteà cauo coxæ: nã ꝑter cætera quidã ea parte humor colligitur, qui principio quidẽ copioſè ob inflãmationem coit, dein tenuiori ſui parte & aquoſa magis à ſuperiectis medicamentis diſſipa-
C ta, reliqua remanet, q̃ glutinoſa eſt & mucoſa: hæc ad motionem capitis femoris maximè confert. ob quẽ humorẽ trito hoc loco, tanquã articuli ſinu vtuntur: magis aũt inclinantur in exteriorem partẽ, q̃ in interiorem. Dictum autẽ eſt in ſuperioribus quoq;, partes contrarias ijs, quæ luxatum articulum recipiunt, graciliores fieri, & molliores, quatenus magis in ocio ſunt: eas verò in quas prolapſus articulus figitur, quamuis præter naturã, aliquantũ tamen mouentur: illæ, vnde receſſit, per ſe quidẽ non mouentur, ſed paulùlum per alias, quæ primò motæ ſunt, quùm partes in quibus articulus erat, effœminentur. atque hoc eſt id teſtimonium, quod allaturum ſe pullicitus eſt. In ſequentibus de partibus, quæ plus minusve emacreſcunt, extenuanturq;.

94 *Ingrediq; huiuſmodi homines poſſunt, non nulli quidem eo modo, quo illi, quibus ætate iam firma articulus excidit, neq; repoſitus eſt. non nulli verò toto pede inſiſtentes, coguntúrq; ob cruris breuitatem in ingreſſu à recto habitu, & qui ſine inclinatione eſt, in affectam partem inclinari: & ab inclinatione, quæ in affectam partem eſt, rurſus attolli, atque erigi. Hæc itaque ſic eueniunt, vbi, & quod ad figurandi rationẽ attinet, & quod ad cætera, quæ conueniunt, fuerint diligenter à pueris inſtituti, priuſquàm ita confirmentur, vt inambulare poſſint: diligenter item ac rectè, poſtquàm confirmati fuerint. Summam verò curam poſtulant, quibus ætate maximè tenera hoc infortunium accidit: nam, ſi negligantur, quum te-*
D *neri ſint, crus vniuerſum inutile efficitur, & minimè increſcit: caro item totius cruris magis minuitur, quàm in ſano, multo tamen minùs ijs, quàm quibus in interiorem partem exceſſit, idq; uſus ac laboris cauſa, quùm ſtatim vti crure poſſint, quemadmodum ſuprà de ijs diximus, quibus ob humeri caput iam in alam prolapſum humerus breuior redditur. Inueniuntur autem non nulli, quibus in vtero penitus, alij, quibus ſub morbo, vtrinſque cruris articulus in exteriorem partem prolabitur. His ergo oſſa eiuſmodi vitio vexantur, ſed caro minimè effœminatur, crura autem habitiora fiunt, niſi ſi ab interiori parte parum emacreſcant: ea verò de cauſa habitiora ſunt, quia hi vtroque pariter vtuntur.*

A recto habitu, & qui ſine inclinatione eſt, in affectam partem inclinari, & rurſus ab inclinatione attolli atq; erigi, διαῤῥέπειν dixit: quod quid ſibi velit, & in ſuperioribus oſtẽdimus, & hic quoque oſtendemus. Namque vbi femur in exteriorem partem promouetur, à muſculis, qui ibi ſunt, ſurſum attractum (quemadmodum antè dictum eſt) innexum crus totum ſublimius reddit, atque ea de cauſa vix terram contingit. quamobrem coguntur ima tantum plãta humi inſidere, dum ambulant, vniuerſo corpore in affectum crus conuerſo, quùm huic innituntur. neceſſariò itaque, vbi ſano inniti debent, cùm quod læſum eſt in priorem partem transferunt, in ſanum rurſus conuertuntur femore erecto, ita, vt ſemper in ingreſſu duos habitus inuicem

mutent, varientq́;. nam, quo tempore integro crure inſiſtunt, erecto corpore attolluntur ſimul E
& ambulant: quo rurſus læſo humiliore nituntur, demittunt ſe, atque in id inclinantur. Muta-
re igitur corpus modò à recto habitu & ſine inclinatione, in affectam partem inclinando, & ab
inclinatione, quæ in affectam partem eſt, rurſus attollendo atque erigendo, διαῤῥίπτειν dixit,
vno verbo propoſitam habitus mutationem exprimens.

95 *Similiter enim ab vtraque parte in ingreſſu agitantur, clunibusq́; apparent admodum in exteriorem
partem prominentibus, propterea quod articuli exceſſerunt.*

Quibus vtrique crurum articuli in exteriorem partem exciderunt, mutatio totius corporis,
dum ingrediuntur, in vtroque crure ſimilis eſt habitui, qui accidit, quùm altero duntaxat luxa-
to æger ipſo innititur, atq; ad ilia curuatur, deprimiturq́;. altero enim tantùm luxato, quùm ho-
mo affecto cruri inſiſtit, eo modo, quem nunc diximus, figuratur: ſed contrario, cùm alteri niti-
tur, corpus enim attollit erigitq́;, & ilia recta continet. Cõſtat ergo eum tunc diſſimiliter figura-
ri, ſed in hoc caſu ægri eodem ſtatu ab vtraq; parte tam dextra, q̃ ſiniſtra continentur. Agitãtur
autem hic nihilo minus, dum inuicem vtriq; cruri innituntur, quod ipſe dixit/ σαλεύουσιν ἐν τῇ
ὁδοιπορίῃ, id eſt, in ingreſſu agitantur/. agitari expreſſit vocabulo σαλεύειν, quod idem ſignifi- F
cat, ac διαῤῥίπτειν. Accidit igitur hic, vt ſimiliter vtræq; corporis partes figurentur, quùm vtrũ-
que crus inuicem terræ innitatur: quod (vt oſtenſum eſt) ipſis antè non eueniebat.

96 *Sed, niſi his oſſa vitientur, neq; gibbi ſupra coxas fiant (non nulli enim huiuſmodi vitijs prehendun-
tur) niſi inquam tale quid eueniat, in cæteris ſatis ſani degunt.*

Non nulli ex ijs, quibus crura ſic luxantur, propter cõmunitatem gibbi fiunt: nempè, quùm
inflãmatio in vertebrarum ligamentis primò oriatur, tum duræ quędã reliquiæ remaneant. id
ſiquidẽ & extrinſecus accidere videmus popliti, cubito, & digitis non rarò, quùm articulus cõ-
trahitur, ἀγκύλην gręci dicunt: patetq́; in eiuſmodi iuncturis articulum prę tumoris duritie cõ-
trahi, cùm chorda muſculos, qui eam partem tendunt, minimè ſequatur: ſicuti, cùm ob durum
tumorem flectentes non ſequitur, cõmiſſura, quæ ſic affecta eſt, tenditur, quod malum gręci no-
minant ὀρθόκωλον. Poteſt igitur ob talem quendam durum tumorem ſpina deprauari: poteſt &
propter conſortium ſub crudo duroq; tuberculo idem vitium experiri. Sed quo pacto eiuſmo
di affectibus ſpinæ peruerſio ſuperueniat, ſuprà poſuimus, vbi de ipſa propriè tractauimus.

97 *Minùs tamen toto corpore increſcunt capite excepto.* G

Quibus coxæ articulus in exteriorem partem prolabitur, meliùs ingrediũtur, quàm quibus
in interiorem, vbi inflammationis periculum effugerint, & præcipuarum partium, cui opportu
niores ſunt, quàm illi. Articulus enim, cùm in interiorem partem luxatur, ſuper os fertur, quod
non premitur, cùm durum ſit, neque huic malo patet: at exterior femoris regio, cum maximis
muſculis comprehendatur, ingenti dolore torquetur: premuntur enim articulo in eam prola-
pſo, teruntuŕq;, & extẽduntur tumore præter naturam, nempè femoris capite: & ſentiunt om-
ne id, quo vexantur, ac propterea dolent. Ergo propter muſculos, qui articulum admittentes
teruntur: premunturq́;, atque idcirco inflammantur, & cæteræ partes adiunctæ, & quæ circa
ſpinam ſunt, afficiuntur: quę ſiquando afficiantur, & æger adhuc increſcat, non ſecus ac femur
incremento pròhibentur, & minores fiunt, atque omnino deteriores. Illius autem meminiſſe
oportet, quod iam ſæpiùs dictum eſt, & eorum teſtimonium eſt, quæ paulò antè propoſita ſunt:
Vbi, qui adhuc augentur, ſic læduntur, partes minùs increſcunt: quibus verò ætate firma id ac-
cidit, minùs aluntur, & molliores euadunt. ſpina minùs aucta, ſequitur, vt reliquum corpus hu
iuſmodi hominibus minus reddatur: infrà enim crura afficiuntur: ſuper crura vſque ad caput H
ſpina ſita eſt: Itaque, vbi hæc minor fit, minus item crus totum, meritò dicit his hominibus
vniuerſum corpus minùs increſcere, excepto capite.

De Femoris Capite in Posteriorem partem luxato

98 *At vbi in poſteriorem partẽ femoris caput prolabitur (prolabitur autem rarò) extendi non poteſt crus,
neq; ad articulum luxatum, neq; admodũ ad poplitem: ſed ex omnibus partibus, in quas hic articulus con
cidit, vbi in poſteriorem excidat, commiſſura, quæ ad inguen, & quæ ad poplitem, minimè extenditur.*

Femoris caput ob cauſam, quam ſuprà declarauimus, in propoſitam nunc partẽ paucis exci
dit, q̃m ſcilicet caui latitudo inæqualis eſt. quo circa quà minor eſt, magis procidit, atque ea de
cauſa magis in interiorẽ partem: quà maior, paucis, & ob id in poſteriorẽ rarò procidit, in quã
vbi mouetur, crus ad inguẽ nullo modo extendit, ad genu nõ ex toto. vtriuſq; cauſa eſt muſcu-
lorũ ſitus, quorum naturã perfectè indicauimus in opere de muſculis incidendis, & in ſecundo
libro de ratione corporum incidendorum. Vt aũt in memoria habeatis, quæ ſæpiùs intuiti eſtis

A incisa ſimia (hoc enim animal ſtructuram habet maxima ex parte homini ſimilem) primùm me
miniſſe debetis muſculi,qui à lumbis ortus ad paruum femoris tuberculum pertinet: deinde al
terius,qui ab oſſe,quod pubi ſubeſt,ad idem tuberculum intendens,cum ſuperiori cõiungitur.
hi ergo vehementer extenduntur, quum femoris caput in poſteriorem partem elabitur, ibi im-
plicati,& circa coxæ cauum in orbem voluti. atque,vbi is,quem hoc vitium exercet,extende-
re articulum tentet,oportebit vniuerſum femur in poſteriorem partem circumuolui: in quo ca-
ſu propoſiti duo muſculi potiſſimùm lædentur,vt qui plurimùm trahantur,extendanturq́;: nã,
quùm longiores,q̃ antè,facti ſint,vlterius extendi citra dolorem nequeunt:cumq́; lõgiores fie-
ri non poſſint,commiſſuram extendi non patiuntur.Hac igitur de cauſa,qui ſic affecti ſunt,ex-
tendere crus ad inguen non poſſunt,neq; et ad genu,propterea, ꝙ femoris caput ſuo cauo pro-
lapſum continetur in poſteriori parte illius oſſis,à quo recipi ſolet. ꝙ ſi futurum eſſet, vt femo-
ris caput extentum ad genu,inguine penitus curuato multũ attolleretur,neceſſe eſſet,vt femo-
ris caput à coxa plurimùm in poſteriorem partem excederet:quod fieri non poteſt,niſi cõuella
tur muſculus,quo exceptus eſt,quùm ex naturali ſede procidit. In commiſſura ergo,quę ad in-
guen eſt,neutrũ fieri poteſt ex ijs,quæ fiebant,priuſquam articulus procidiſſet, nam neque per-
B fectè extendi,neq; perfectè curuari poteſt. Quid ergo Hippocrates alterum dũtaxat adſcripſit?
An quia,poſtq̃ luxatus articulus eſt,crus curuatũ protinus apparet?vt potè quùm imum femur
ad genu eatenus in priorem partem excedat, quatenus ſummum in poſteriorẽ,& quatenus ad
inguen crus curuatur:quo fit,vt poſteriores muſculi,qui ad poplitem ſunt,ſuperioribus capiti-
bus extendantur,quùm femur ſic retrò prolapſus eſt: his autem ſupernè extentis, extenditur
vnà reliquum eorum corpus vſque ad chordas,quæ perueniunt ad crus: quibus extẽtis poples
curuatur.quo circa quibus ſic articuli luxantur,curuatæ meritò vtræq; commiſſuræ conſpiciũ-
tur. Igitur quia extendere ipſas nequeunt,præcipuè eam,quæ ad inguen eſt, idcirco non dixit
ſolummodò has commiſſuras non poſſe extendi: ſed in ea,quæ ad coxã eſt,id ſimpliciter protu
lit,in ea,quæ ad genu,adiecit κάρτα, hoc eſt admodum,vtpotè quæ extendi poſſit,nõ admodũ
tamen: nam ſi id poſſet,nihil à naturali ſtatu recederet. ſuperuenit aũt hęc noxa ob eandẽ cau-
ſam, ob quam ab articulo luxato protinus poples curuatur. Illud enim ſcire licet commune om
nium deprauationum,ꝙ,vbi partes aliquæ extendantur,quæ cum his continuantur,ſequentes
ad ipſas conuertuntur. nulla.n.ex ijs,quæ ſic ſuo vitio conuerſæ ſunt,naturalem ſedẽ relinquit,
ſed ab ea,cum qua cõtinuatur,attrahitur: hæc autem attrahit communi vna ratione ꝙ tẽdatur:
C ſed tenditur,non vna de cauſa,ſiquidem intẽdi ſolet,vbi vltra debitum humore impleatur, ſic-
ceſcat inflammatione,vel duro tumore teneatur,vel locum mutet. quare cuncta hæc Hippocra
tes in ſequentibus latiùs adſcripſit,cuius nos ſermonem ſequuti verba omnia enodabimus.

99 *Illud etiam ignorare non oportet,vtiliſſimum enim & maximi momenti eſt, ac pleroſque latet, quod nec qui benè valent,extendere poplitis commiſſuram poſſunt,niſi ſimul extendant eam, quæ ad inguen, præterquam,vbi pedem admodum attollunt,ſic enim poſſent. Hi ergo poplitis articulum curuare non ſimiliter poſſunt,ſed multo ægriùs, niſi inguinis quoque articulum curuent.*

Coniunctionem,quam poſuit in partibus, quæ moueri aliquo modo prohibentur, non ſuo
vitio,ſed earum,cum quibus conſortium habent, nunc docere incipit in muſculis, qui natura-
liter habent,quorum nullus initium ſumit à femore, quanquam multi ſunt. non nulli enim ab
oſſe, quod ad ilia pertinet, oriuntur: non nulli à coxa: vnus tantùm ab oſſe, quod pubi ſubeſt.
Hac igitur de cauſa cõmiſſuras moueri ſimul neceſſe eſt,ſicut nunc in pede & poplite oſtenſum
eſt,in quibus apparet etiam conſortium,quod cum inguine habent. nam (ſicut demonſtratum
eſt) quemadmodum muſculi, qui poſteriorem ipſorum partem mouent (vt dixi) in imo femo-
D re ad radices tuberculorum incipiunt,ita,qui per priorem cruris partẽ feruntur, ex eodem imo
femore dependent. quare neceſſe eſt intendi poſteriores quidẽ,quùm poples extenditur; prio-
res,quùm curuatur. vbi ergo tendantur magis,q̃ eorum naturæ cõueniat,oppoſiti renituntur,
& minimè ſequuntur. voco autem oppoſitos eos,qui extendunt,ijs,qui curuant, id eſt priores
poſterioribus. Duobus autem muſculis gratia exempli contentus ero ad huius loci explanatio-
nem, quùm qui in corporibus incidendis omnes cruris muſculos intuiti ſunt, ex his poſſint de
reliquis facere coniecturam: alijs verò,qui nullo modo intuiti ſunt,neque ſermo de duobus cla
rus erit. Hi ergo orſi ab eo oſſe,quod ad ilia pertinet,procedunt,primò quidem per femoris cõ-
miſſuram,quæ ad inguen eſt: dein, vbi per femur totum ad alteram eius commiſſuram, quæ ad
genu eſt,intenderunt,alter,qui anguſtior eſt, fertur iuxta interius femoris tuberculũ, quod hu-
milius eſt,tum ſpectans in priorem tibiæ partẽ,cruri ex interiori parte innectitur: alter, qui ma-
gnus eſt,lateſcit degenerans in valentiſſimam chordam,quæ miſcetur cum altera chorda depẽ-
dente à maximo ex muſculis prioris partis,qui à clune inchoatur. patellæ autẽ primùm ſuper-
inijcitur,dein fertur ad crus. Itaque ſi crus ad inguen flectatur, ea parte muſculi breuiores red-
dentur: ſi extendatur,longiores. commiſſura verò genu ac poplitis,vbi extendatur, qui ſuper
patellam fertur,breuior fit: qui ab interiori parte,longior. quare cogetur maximè extendi, qui

à priori parte eſt,ſi extendentes commiſſuram,quæ ad inguen eſt, conemur poplitem curuare : E
qui à poſteriori, ſi poplite extento inguen curuetur, ex ſublimiori enim loco per priorem par-
tem femoris deſcendens flectitur,inde conuertitur obliquus,& ad priorem tibiæ partem porri-
gitur. Meritò ipſe longior euadens primas partes cruris ac femoris longiores reddit, vbi exci-
tantur, oſtendimus enim in libris de motu muſculorum ſummam contractionem, ſummamq́;
extentionem,dolori eſſe : & muſculos quidem contrahi,dum agunt,extendi verò, dum ab op-
poſitis attrahuntur. ſi quando autem, quùm muſculi in ſe ipſos contracti agunt, oppoſiti non
dolent,ſimul extenduntur naturaliter quidem in commiſſuris, quæ propoſitum conſortium ha
beant, præter naturam verò in illis, quæ deinceps adſcribentur. complures autem medici de-
cipiuntur,putantq́; eos muſculos affectos eſſe,quorum prohiberi actionem viderint,quod ma-
gis adhuc perſpicuum eſt in ſequentibus.

100 *Multa quoq; alia in corpore inueniuntur,quæ ſimiliter germana ſunt: de neruorum item extenſione et*
muſculorum habitu multa etiã ſunt, & magis ſcitu digna,q̃ quis exiſtimet: præterea de inteſtinis ac ven
tre vniuerſo,de vtero, qui huc atque illuc fertur, contrahiturq́. Sed alibi de his verba faciemus germa-
na his,quæ nunc traduntur: quod ad hunc locum attinet,& extendi crus non poteſt (ſicut iam dictũ eſt) F
& breuius apparet duplici de cauſa,tum ꝙ non extendatur,tum ꝙ articulus in carnem clunis eruperit.

Anteà quoque diximus conſueſſe Hippocratem eas partes nominare germanas,quę inter ſe
conſortium & cognationem habẽt,quarum id caput eſt, quod vna parte vitiata,alterius actio,
ſitus, habitus, vel magnitudo læditur. communis horum omnium cauſa eſt in contrariam re-
gionem extenſio. In ſitu exempli cauſa (vt ab euidentiſſimis ordiamur) multos vidimus, qui
mederi aggrediuntur, quod non ritè didicerunt : & protinus,vbi aliqua pars contraheretur, &
breuior fieret,priſtinumq́; ſitum penitus non ſeruaret,ad eam ipſam remedia adhiberent, quã-
uis nullo vexaretur affectu, qui curatione indigeret. Itaque,vbi muſculi ab altera maxillę par-
te reſoluantur, fit, vt altera breuior appareat,& quaſi contracta,ſed,quæ læſa eſt, eam ſequuta,
extendi videatur. nam,cùm muſculi omnes vnam propriam habeant actionem,qua ſcilicet ad
ſua initia contrahuntur,quando illi,qui à ſiniſtra parte maxillę ſiti ſunt,agendi poteſtate priuã-
tur,qui à dextra ſunt robuſti,ac naturaliter habentes agunt, dextram maxillam vniuerſam, &
labra ad ſe contrahentes:atque ita conſpicitur ſiniſtrum labrum extentum,& longius redditũ:
dextrum breuius,& contractum. ergo in hoc caſu breuius fit,quod integrum eſt, attrahens ad
ſe ipſum maxillæ partem,quæ reſoluta eſt. Alibi verò ab eo,quod affectum eſt,attrahitur, con- G
uelliturq́; id,quod ſanum,ſicut vbi muſculus vel chorda,cùm induruit,nequit ſimul cum oppo
ſitis,dum agunt,extendi. Multa quoque ſimilia euenire conſtat,in digitis manus,cubito,popli
te,cùm contrahuntur propter vitia muſculorum & chordarum interiorum : ſed,vbi extendun
tur,græci ὀρθοκώλους dicunt,ita enim appellare medici ſolent articulos, qui extenti ſunt,& cur-
uari nõ poſſunt. Huiuſmodi quid accidit cicatricibus magnis ac duris, quæ, quùm ab interio-
ri parte ſunt,articulum contrahunt,cùm ab exteriori (vt dixi) ſic extendunt,vt curuari nõ poſ-
ſit,quod ob ſiccitatem, & ob ingentem humorum vel ſpiritus inflantis concurſum euenire etiã
ſolet. nam,quùm partes,quæ ſic affectæ ſunt,in ſe ipſas contrahuntur, ſequitur, vt oppoſiti mu
ſculi agere nequeant,quùm,qui contrahuntur, partes in contrarium auellant.Sic neruorum di
ſtentiones fiunt, quùm ipſi muſculi primò ac præcipuè ſe ipſos, deinde partes, ad quas perue-
niunt, ad ſuum initium contrahunt. Sic & vterus interdum ſurſum fertur,non nunquam in la-
tus conuertitur:non ꝙ ipſe ſua actione naturalem ſedem relinquat,ſed ꝙ ab alio trahatur. mul-
ta verò ſunt,quæ attrahunt,nam & ea,quibus appenditur,& nerui,& arteriæ,& venæ,quæ cum
eo iunguntur,efficere id poſſunt, vbi in tumorem aſſurgentes eatenus breuiores fiũt, quatenus
in latitudinem augentur·namq; hoc commune eſt corporum omnium,quæ extendnntur, con- H
trahunturq́;,non modò animalium,ſed eorum,quæ inanima ſunt,cuiuſmodi ſunt vtres, ſaccu-
li,calathi. Vterus igitur hac de cauſa ſurſum, ac deorſum fertur : & quædam inteſtina, muſcu-
liq́; complures,ac propterà membra, & maxilla. Simile quid ſuprà oſtenſum eſt in ſpina, vbi
gibba,caua,vel obliqua redditur.

101 *Eſt enim hæc natura oſſis coxæ,vbi & caput,& ceruix femoris recipitur, ꝙ, quùm hoc luxatũ in ex-*
teriorem partem natium decliue fertur,curuare quidem homo crus poteſt,ſi dolore non prohibeatur.

Tenuis eſt natura oſſis coxæ,in quo cauum continetur. patet autem,quùm femoris caput in
poſteriorem partem prorumpit,ab ea parte,quæ poſt cauum eſt, ſuſtineri,vt inter cauum & fe-
moris caput id os ſit, ꝙ à poſteriori parte cauum complectitur : hoc quidem eſt pars coxæ, cu-
ius nunc meminit,quum ait/in exteriorem partem natium decliue fertur/. Manifeſtum eſt au-
tem ijs,qui viderint eiuſmodi locorum ſectionem, femoris caput vi cum tota ceruice expelli in
magnum muſculum natium, qui commiſſuram hanc extendit : à quo muſculo chorda oritur,
quæ à membrana non abhorret,coniungiturq́; cum ea chorda,quam paulo ſuprà diximus,quę
ex duobus muſculis orſa à priori parte femoris vltra patellam tẽdens cum tibiæ capite conne-
ctitur.

A ctitur. Ergo hic muſculus prolapſum femoris caput admittens omnium maximè torquetur,
quùm ſub ipſo prematur,diſtendaturq́;: quare neceſſe eſt inflammatione ipſum prehendi, ſurſumq́; ad ſe trahere chordam,quam paulo antè commemorauimus à membrana non abhorrentem: quod quùm accidit,conſequens eſt, vt homo doleat, vbi poplitem flectit,quatenus enim hic flectitur,hactenus chorda extenditur, atteriturq́; à patella:hæc autem extēta muſculum extendit,à quo dependet,nempè magnum illum, quo (vt retuli) recipitur femoris caput. Procedente tempore,quùm muſculus hic ab inflammatione ſoluitur, cōtrahitq́; humorem quendam glutinoſum,pars eius,quæ articulum cōtingit,occalleſcit, & poples citra dolorem extenditur: ad quam rem faciunt & alia,quæ prius poſita ſunt de cruris muſculis.

102 *Tum crus & pes modicè recta ſe oſtendunt, neque multum in hanc vel illam partem inclinata.*

Hippocrates modicè ἐπιεικέως dixit,quo verbo ſignificari, neq; perfectè,aut omnino vehementer,neq; ex toto,ſed mediocriter,ex ipſius verbis colligitur: ipſe enim ſubiungēs/neq; multum in hanc vel illam partem inclinata/apertè demōſtrat, quùm adſcripſerit/multum/id cruri accidere,vt non multum,ſed vt parum peruertatur,deprauetur q́;:atque ob eam rem dixit/tum
B crus & pes modicè recta ſe oſtendunt/, quaſi dixerit has partes apparere mediocriter rectas.

103 *Præterea in inguine caro mollior ſentitur, præſertim ſi tangatur,vt potè quùm articulus in alteram partem exciderit: ſed in natibus,ſi tangatur femoris caput,videtur magis prominere. His ergo notis indicatur femoris caput in poſteriorem partem procidiſſe. Cui autem ætate iam robuſta prolapſum, reſtitutum non fuerit,ambulare quidem poteſt,quùm tempus proceſſit,& dolor ceſſauit,atque articulus volui in carne conſueuit: cogitur tamen,dum ambulat,vehementer ad inguina curuari,idq́; duplici de cauſa,quia ob ea,quæ propoſita ſunt,crus multo breuius redditur, & multum calx abeſt,vt terram contingat. nam ſi vel paulum tentet eo pede ſuſtineri, nulli alteri rei innixus,cadet vtique in partem poſteriorem: coxæ enim,quùm magis in poſteriorem partem,quàm pedum baſis,excedant,in eam plurimum inclinabunt, et ſpina item in coxas,vixq́; ima planta conſiſtet: neque hoc accidet, niſi ad inguina ſe curuet, & alterius cruris poplitem flectat,quandoquidem neceſſe eſt,vt manu,quæ à parte affecti cruris eſt,in quolibet paſſu ſuper femore hæreat: quæ res cogit ipſum flecti aliquid ad inguina, nā quùm in ingreſſu crura permutentur,nequit corpus affecto crure ſuſtineri,niſi id crus manu deorſum ad terram compellatur,quoniam articulus corpori non ſubijcitur, ſed in poſteriorem partem ad coxam prominet: ambulare tamen offenſus*
C *ſine baculo poteſt, ſi alioquin aſſueuerit,propterea, q baſis pedis è regione priſtina ſpectat, neque in exteriorem partem conuertitur. Idcirco igitur nihil egent baculo,quod renitatur,quicunque velint femur nō amplius comprehendere, ſed in vicem baculo inniti,quod alæ ab affecto latere ſubijciatur: q ſi longius baculum admoueant,magis erecti ambulant,pes tamen terra non innititur: ſi inniti velint, breuius admoueant,cogentur autem ad inguina curuari. Emacreſcit etiam ijs caro pro ratione, quemadmodum anteà diximus: nā quibus ſuſpenditur crus,minimeq́; laborat,maximè extenuatur: ſed,quùm in ingreſſu vſui admodum eſt,minimè gracile fit, integrum tamen crus non iuuatur,ſed potius deformius redditur, ſi vitiato vtantur terra innixi: nam,dum ſanum vitiato ſubſeruit,coxam & poplitem curuari neceſſe eſt: q ſi vitiatum crus terram non contingat, ſed ſuſpenſum ſit, & homo baculo innitatur, hoc pacto integrum robuſtius reddetur,quùm naturaliter habeat,& exercitatione magis firmetur. At dicet quis,hæc præter medicinam eſſe,nam quid vltra ſcire nobis conuenit de ijs, quæ curationem non admittunt? conuenit tamen ſummopere,intelligenda enim hæc ſunt ab eodem profeſſore, quùm tanquā aliena ſeiungi nequeant: ſiquidem tractare debemus,quæ curationem recipiunt, ne inſanabilia euadant, intelligentes qua potiſſimum ratione occurramus,quo minus inſanabilia efficiantur: illa verò in quibus medicinæ locus nō eſt, dignoſcenda ſunt, ne maximè noxia reddantur. Præclara autem & ardua prædictio in eo conſiſtit, vt*
D *intelligamus,quo,qualiter,& quando ſingula terminentur: ac ſiue in ea mala vertantur,in quibus remedio futurus locus ſit,ſiue euadere in inſanabilia debeant. Cæterùm quibus vel à primo natali die,vel alioquin,dum increſcunt,articulus ſimiliter in poſteriorem partem excidit,neque reconditus fuit,ſeu vi, ſeu morbo exciderit (multis propter morbos ſic articuli luxantur,cuiuſmodi vero ſint hi morbi poſthac indicabimus) ſi prolapſus (inquam) reuerſus non eſt, femoris os breue efficitur: vitiatur item crus vniuerſum,minusq́; increſcit, & gracilius redditur, quùm nulli vſui ſit.*

Præſertim ἀντὶ dixit,quam vocem in ſuperioribus etiam retuli ab Hippocrate vſurpari,vbi intendere velit,quod proponitur. eſt autèm eius oratio talis: In inguine caro mollior ſentitur, ſi aſpiciatur, & multo magis ſi locus tangatur. Quæ ſequuntur omnia patent ijs, qui in memoria habeant,quæ antè poſita ſunt.

104 *Vitiatur enim his & articulus, qui ad poplitem eſt,quoniam nerui ob propoſitas cauſas intenduntur. Quare,quibus ſic coxa exciderit,extendere poplitem non poſſunt: nam (vt ſummatim dicam) quæcunq; in corpore ad aliquem vſum fabricata ſunt, ſi quis moderatè vtatur,exerceatq́; in eo laboris genere, cui ſingula aſſueuerint, eo pacto benè valent, augentur, & ad longam ſenectutem perducuntur: ſi in vſu*

non

non ſint, ſed ocioſa degant, morbis patent, non augentur, & maturè ſeneſcunt: id præcipuè accidit ner- B *uis, atque articulis, niſi quis illis vtatur. His igitur de cauſis vitiantur magis, quàm hoc modo articulus luxatur, quàm cum alijs: totum enim crus incremento prohibetur, & quod ad carnem, & quod ad oſſa pertinet. Huiuſmodi ergo homines, quùm ætate iam robuſta ſunt, ſuſpenſum curuatumq́; crus tenent, ſed altero feruntur baculo innixi vno, vel etiam altero.*

Euidentiſſimum eſt, Hippocratem dixiſſe coxã excidere, pro coxæ articulo. ſæpè enim narrauimus maiores noſtros non dum tenuiſſe exquiſitam tenuemq́; nominum rationem, in qua poſteriores exercentur, ſed ſat exiſtimaſſe in ijs, quæ explicabãt, eò tantum incumbere, vt quæ dicerent, ab auditore intelligerentur. quòd inquit igitur, huiuſmodi eſt: Quibus femur in poſteriorem partem prorupit, vitiatur non ſolum articulus luxatus, ſed & qui ad poplitẽ eſt. proptereà /&/ coniunctionem adiunxit, neque ſimpliciter dixit/ vitiatur articulus, qui ad poplitem eſt/. quo autem vitio occupetur, ipſe apertè expoſuit, cùm ait/ nerui intẽduntur/: ſed neruosne intellexerit eos, qui propriè nerui ſunt, quiq́; à ſpinæ medulla oriuntur, vel in quas muſculi degenerant chordas, quæ ad crus pertinent, in hoc loco nihil intereſt, cùm vtraque fidem facere poſſint rectè à nobis expoſita fuiſſe, quæ ab Hippocrate dicta ſunt, vbi aſſerit non poſſe poplitẽ F extendi, quibus hoc modo femur promouetur. Quandam prætereà communem rationem adiecit, nempè partes aliquas variè lædi, quod ad habitum pertinet, magnitudinem, poſitionem; ac motum, quamuis ipſæ nullo proprio morbo lædantur, ſed à quibuſdam alijs afficiãtur, quibuscum conſortium habent. Intentionem verò in huiuſmodi affectibus præcipuè cauſatur, quam perſequunis tribus modis indicat, vno, quùm muſculus aliquis reſoluitur, tunc enim, qui integer eſt, contrahi videtur: altero, quùm oppoſitus tenditur: tertio, vbi quod integrum eſt, trahitur ab aliquo eorum. cum quibus coniungitur, ſicut accidit, quùm vterus mouetur. Nunc ergo, quùm poſteriores nerui, muſculi, & chordæ tendantur, curuatus poples extendentibus muſculis non paret. Cæterum de chordarum, muſculorumq́; extenſione anteà dictum eſt: nũc de neruis, qui à medulla ſpinæ orti ad crura intendunt. quorum initia tria ſunt, vnum à priori parte iuxta magnum foramen oſſis, quod pubi ſubiectũ eſt: alterum ad inguina. vbi neruus fertur, & cum magna vena, & abſque ipſa à priori parte femoris, atque hæc parua ſunt: maximum autem neruorũ initium à poſteriori parte fertur ad vniuerſum crus, primumq́; procedit ab ea regione, quæ eſt inter os latum, & id, quod ad anum terminatur, κόκκυξ græcè dicitur. hoc igitur initium, vbi articulus in poſteriorem partem elabatur, premitur, tenditurq́;: atque idcirco diximus, G Hippocratem hoc loco poſſe intelligere eos tendi, qui propriè nerui vocantur.

De Femoris Capite in Priorem partem luxato

105 *At quùm femoris caput in priorem partem erumpit (quod quidem rarò accidit) perfectè extendi crus poteſt, ſed ad inguen minimè curuari, laborat enim homo, etiam ſi flectere poplitem cogatur: ad calcem vero, & in vniuerſum crus, æquè longum conſpicitur.*

Propter cauum, quod non æquè vndique altum eſt, articulum in aliam partem rarò, in aliam frequenter luxari, anteà ſæpenumero demonſtrauit: nunc autem de femore differens in priorẽ elapſo, contrario modo affici ait eos, quibus in hanc luxatur, atque eos, quibus in poſteriorem. illi enim extendere crus non poterant: hi, cùm in ipſo flexu nunc ſit femoris caput ac ceruix, curuare ad inguen nõ poſſunt, nec ad poplitem propter muſculum priorem, qui oritur ab oſſe, quod ad ilia pertinet: ille enim comprimitur, tenſusq́; attollitur à femoris capite, cumq́; extendi amplius non poſſit, retũtitur, ſi quis flectere poplitem conetur, apparet autem cruris longitudo conſimilis. H In ſuperioribus autem de femore luxato in partem interiorem ſic ad verbum ſcripſit/ os enim, quod à coxa ſurſum procedit ad pectinem, femoris capiti inhæret, ceruixq́; articuli cauo ſuſtinetur/, à quo prius non ſuſtinebatur ex toto, ſed magna ex parte in eius caui altioribus partibus inſidebat: in caſu autem, quem nunc ponit, in inguine prominet, atque is locus intentus apparet, cùm femur nunc à ſuo cauo recedẽs in priorem partem & paulo inferius venerit. quo fit, vt vitiatum crus ſani longitudinem æquet: id, quod præſertim ipſis accidit ad calcem, extremum enim crus minus demitti in terram poteſt: cuius rei cauſa in ſuperioribus explicata, nunc rurſus ſummatim etiam enarrabitur.

106 *Sed pes extremus ſpectare minus poteſt in partem anteriorem: crus verò totum rectam poſitionem naturaliter ſeruat, nec in hanc aut illam partem inclinatur.*

Poteſt, dixit ἐθέλει. vbi verbum ἐθέλειν, id eſt velle, pro poſſe vſurpauit, quemadmodum etiã Homerus, cum ait, Οὐδ' ἔθελε στρέφειν. vbi ponit, οὐδ' ἔθελε, id eſt noluit, pro non potuit. Extremum pedem appellauit eam partem pedis, quæ à planta ad digitos eſt, & vngues. accidit enim (quemadmodum ſupra oſtenſum eſt) vt extento poplite non benè articulus tali in priorẽ partem

A tem inclinetur. Hæc itaque nunc exponere volens ait/ſed pes extremus minus ſpectare vult in
partem anteriorem/indicans digitos,quibus continetur extremus pes, non facilè extendi poſ-
ſe,aut deorſum conuerti,& terram contingere.

107 *Ferè autem his dolor protinus accedit,& vrina ſupprimitur,magisq́; quàm ſi articulus in aliam par-
tem luxetur.*

Quamobrem hæc ſequantur,ipſe cauſam adiungit.

108 *Venit enim femoris caput maximè prope neruos magnam vim habentes,& in inguine prominet, atq;
is locus extentus apparet,in clunibus ruga conſpiciuntur & ſumma gracilitas. Quas quidem diximus,
nota ſunt femoris in priorem partem prolapſi.*

Neruos appellauit τόνους, eos intelligens, qui cum vena & arteria per inguen feruntur. / ma-
gnam vim habentes/ vocauit ἐγκρατέας. ſicut in ſuperioribus etiam didicimus. habent aũt
B hi magnã vim,quùm medullæ ſpinę proximi ſint,atq; inde oriantur,vndè initium ſumunt ner-
ui,qui ad veſicam feruntur. quo fit,vt femoris capite in hanc partem luxato, veſica quoq; affi-
ciatur,inflammeturq́;, & reddere vrinam nequeat. Fortaſſe etiam aliquando ob inflammatio-
nis magnitudinem,qua veſicę ceruix affligitur,vbi muſculus eſt,qui eam adſtringit,vrina ſup-
primitur,eo quòd inflammatis partibus excæcatum iter claudatur.

109 *Quibus verò ætate iam robuſta articulus in hanc partem elapſus, minimè reſtituitur, hi quùm dolor
finitur,& articulus aſſueſcit in eo loco conuerti,in quem procidit,recti protinus ingredi poſſunt ſine ba-
culo,ac recti ex toto,quùm vitiatum crus neque ad inguen,neque ad poplitem, facile complicetur. Ergo,
quùm ad inguen non flectatur,crure in ingreſſu magis recto vtuntur,quàm quùm integrum erat.*

Quo tempore articulus excidit,dolorem dixit protinus accedere, & vrinam ſupprimi:proce
dente verò tempore,vbi hæc ceſſant,ingredi hominem poſſe:at qua de cauſa hæc finiantur,q̃q̃
femoris caput maneat,cõprimatq;,& ſimiliter neruos extendat,docuit,quùm orationi adiecit/
& articulus aſſueſcit in eo loco conuerti,in quem procidit/. Videtur enim in ea re conſuetudi-
C nem cauſari,quoniam,quæ ab aliquo premuntur,quùm tempore occalleſcant,id facilius ferũti
& ea,quæ tunc tendebantur,quùm huic moleſtiæ aſſueuerint,dolere ceſſant. Cur verò ſine ba-
culo recti ingrediantur, ipſe ſubiecit. caput autem orationis id eſt, quod crus erectum ſerua-
tur,& neutra commiſſura,nec quæ ad inguen,nec quæ ad poplitem eſt,flectitur.

110 *Non nunquam etiam pedem per terram trahunt, vt qui ſuperiores commiſſuras non facilè flectant,
quanquàm pede toto inambulant: namque hi minus calci,quàm priori parti pedis,in ingreſſu nituntur.*

Superiores commiſſuras nominat,eam,quæ ad inguen eſt,& eam,quę ad poplitem. quatuor
autem commiſſuræ ingreſſui accommodantur,quæ ad inguen eſt,quæ ad poplitem, quæ ad ta-
lum,& quæ ad digitos. poſtremam, quamuis multiplex ſit, vt vnam tantùm annumero, quùm
vſum atque actionem communem præſtet. hæc non admodum cõfert, dum per æquale ſolum
ingredimur: ea verò, quæ ad talum,ad progrediendum,atque ad crura transferenda nihil pro-
ficit,maximè tamen efficit,vt pes humi hæreat,ad quam rem parum faciũt digitorum commiſ-
ſuræ. Vniuerſa autem cruris actio,dum ingredimur,& multo magis dum currimus,à commiſ-
D ſura, quæ ad inguen eſt,& ab ea, quæ ad poplitem,proficiſcitur, his enim curuatis crus à terra
attollitur ac facilè transfertur: at nunc,quùm neutra flectatur, iure per terram trahi pedem ait.
Adiecit/nonnunquam/propter ſoli differentiam,& vim noxæ. illi enim,qui per æqualia & de-
cliuia loca ingrediuntur, ſi vel parum quid crus ad ſuperiores commiſſuras inflectant, pedem
haud trahunt:ſed,qui per inæqualia ambulant,& accliuia,minimeq; eas curuant, tantùm ab eo
abſunt,vt pedem non trahant,vt etiam offendant in ea,quæ in ſolo eminent. / Quiq; pede toto
inambulent/inambulant pede toto,qui calce,planta,& extremis digitis terram contingunt. illi
enim,quibus in poſteriorem partem femoris caput elabitur,de quibus ante hos tractauit, cum
breuius crus redderetur, non vtebantur calce in ingreſſu, ſed terram contingebant ima planta
duntaxat,quæ (vt diximus) ab ijs,qui in corporibus incidendis verſantur, πέδιον dicitur: ve-
rùm,quibus in priorem partem coxæ articulus promouetur,calce primùm in terra conſidente,
quùm ea parte pedis,quæ ad digitos eſt,ingredi nequeant:quà poſtea vtuntur, quùm iam affe-
cto cruri inſiſtentes transferre alterum incipiunt.

111 *Verùm,ſi valdè progredi poſſent,calce admodum ingrederentur: nam & qui benè valent, quanto ma
ximè procedunt,tanto maximè calce ingrediuntur,quùm vni pedi inſiſtunt,& alterum attollunt.*

Eos,

Eos,qui valde procedunt,calce terrã contingere,ſupra oſtendimus, quod euidentiſſimè apparet. non minus etiam in aperto eſt,non poſſe omnino valdè procedere, qui ſuperiores commiſſuras curuare ob quamuis cauſam nequeunt. id autem ipſis accidit,propterea ꝙ moleſtiam non ferant,qua,dum transferunt extremum crus,vexantur,nihil enim aliud prohibet,ne maximè procedant. ꝙ ſi ſano cruri inſiſtentes id facere vellent,poſſent quidem,ſed non ſine labore. quamobrem ſatius fortaſſe fuit hanc orationem, ita explicare: Quibus coxæ articulus in priorem partem erupit,his nihilo minus,quàm ima planta & digitis,ad ambulandum vti calce licet: ac ſi ſuſtineant longius affecto crure procedere, & calce omnino ingredientur: verùm non ſuſtinent,quoniam,vbi extentum crus cum difficultate transferunt,dolore torquentur. E

112 *Præterea,quibus ſic precidit,magis adhuc calci inhærent,quàm priori parti pedis.*

Inhærere dixit ἐγχρίμπτειν, quod vocabulũ mutuari ſolet ad ea ſignificanda, quorũ alteri alterum inhęret,iuxta quam ſignificationem eo vtitur,quùm in fracturis componendis imperat,vt fracta oſſa prius intenta inter ſe diducantur:ſic enim ait facilius cõponi,q̃ ſi ἐγχρίμπτοντα,id eſt, quùm alterum alteri inhæret, propellantur. Quod igitur paulo antè propoſuerat, clare in hac oratione demonſtrauit. namque hi nihilo minus calce ingrediuntur,q̃ priori parte pedis.quod F clarius adhuc & melius dixiſſet hoc modo/non enim minus hi calce ingrediuntur, q̃ priori parte pedis,ſed magis etiam/,non tamen adiecit in ſuperiori oratione/ſed magis etiam/.

113 *Pedis enim anterior pars, quùm reliquum crus extentum eſt,non æquè poteſt in priorem partem curuari,atq; vbi flexum eſt: neq; item ſimus pes redditur, vbi crus inflexum eſt, ſicut vbi extentum. Crus igitur natura,quùm benè valet,ſic ſe habet,vt diximus. Vbi vero articulus luxatus reſtitutus non fuerit, homo ob propoſitas cauſas inambulat, ſicut oſtenſum eſt, crus tamen altero gracilius redditur,& à clune,& à carnoſa parte,quæ in poſteriori crure prominet,& è regione poſterioris partis. Quibus itaque tenera ætate articulus elapſus minimè reſtituitur, vel à primo natali die id mali incidit, femoris os magis minuitur, quàm tibia, aut pedis.*

Pars pedis,quæ ad plantam & digitos eſt (quam priorem appellat) extento poplite contingere terram non poteſt. vocauit autem huiuſmodi pedis habitum καμπύλον, id eſt curuum:nam commiſſura, quæ ad talum eſt,neque extenta dici ſolet,neque flexa,ſicut ea, quæ ad poplitem, & ea,quæ ad inguen. Ergo, vbi priores muſculi eam partem pedis, quæ inter talos & plantam eſt,attollunt,dici ſolet aliquo modo pes σιμοῦσθαι, id eſt, ſimus fieri: vbi verò poſteriores calcem G ad ſe trahunt vnà cum ea parte,quæ inter talos & digitorum radices eſt, nullum eſt nomen vſitatum,quo iſtiuſmodi habitus nominetur. quare Hippocrates (vt oſtendimus) eum appellauit καμπύλον vocem inueniens rei, quam exprimit, accommodatam. neq; enim poteſt pes ſimus fieri, attolliq; à prioribus muſculis,quod non aliud eſt,quàm ſimum fieri, quùm crus inflexum eſt,ſicut quando erat extentum:quemadmodum nec curuus fieri,niſi crus flectatur: poteſt autem vtroque modo figurari,ſub vtroque cruris propoſito habitu, ſed paulum & violenter, multum & ſine vi, non poteſt. Ergo, cùm muſculi (vt diximus) orti à poſteriori parte cruris, quæ carnoſa prominet, non ab interiori, calcem & vniuerſum pedem trahunt ad partem poſteriorem,eiuſmodi habitum pedis,græcè non nulli κάμπτειν, non nulli ἔκτασιν nuncupant:quemadmodum,vbi pes in contrariam partem à prioribus muſculis mouetur,alij ἔκτασιν. alij κάμπτειν nominant,in quo caſu (vt retuli) dici ſolet pes σιμοῦσθαι. id eſt ſimus fieri:in contrario nullum eſt nomen,de quo inter omnes cõueniat, ſed nihilo deterius habet rerum peritia propter vocabulorum diſſenſionem. Equidem abſque vocabulis, de quibus non conueniat inter omnes, oratione vtrunque mihi clarè videor explanaſſe.

114 *Minimùm autem femur minuitur, quùm in hanc partem promouetur: minuitur tamen caro vbique* H *à poſteriori parte præſertim,ſicut in ſuperioribus quoq; dictum eſt. Ergo quicunq; rectè educati fuerint, vti crure poſſunt,cùm increſcunt,quanquàm aliquanto breuius altero eſt, baculo tamen fulciuntur à parte cruris vitiati: nequeunt enim abſque calce ima planta conſiſtere,quod quibuſdam alia de cauſa claudicantibus licet: quamobrem nequeant,paulo ſupra declarauimus: idcirco igitur baculo egent. Iis verò, qui negligenter habiti fuerint,neque crure terram contingant.ſed id ſuſpenſum habeant,oſſa magis minuuntur,quàm alijs,qui crure vtuntur: circa articulos autem crus,quod ad rectum habitum pertinet, magis deprauatur, quàm quibus articulus alio modo luxatur.*

Quidam ex ijs,qui huiuſmodi dictiones exponunt, tantã videntur earum habere peritiam, vt/minimũ/arbitrentur/nullo modo/ſignificare:/non minimũ/ /maximè/.hi ergo Hippocratẽ dixiſſe exiſtimarent his,qui ſic affecti ſunt,femur nullo modo minui.At minui ipſum cõſtat, nõ æquè tñ,atque vbi in alias partes prolabitur:cauſæ enim,ob quas minuitur,leuiores ſunt in hoc caſu,q̃ in illis. Duas aũt cauſas reddidimus, inſtrumentorum deprauationem,& actionum noxam,ob quam parum crure vtuntur.ſed,quùm in hanc partem femoris caput erumpit, præterquàm ꝙ inſtrumenta non admodum deprauantur,actio ipſa cruris non multum læditur.

GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS COMMENTARIVS QVARTVS.

Vido Vidio Florentino interprete.

ARGVMENTVM LIBRI

De Differentijs ac de Curatione Luxationum tractat, quæ in Cruribus,& Manibus,horumq́; partibus contingunt. Ratio item interponitur Excidendorum oſsium,& Structuræ illius machinamenti,quod Scamnum Hippocratis appellatur.

1 B *VT ſummatim igitur dicamus, articuli,qui excidunt, & elabuntur, non eodem modo ſemper excidunt & elabuntur: modo enim multo plus, modo multo minus. Vbi quidem multo plus & elabuntur & excidunt, in vniuerſum maiori negocio reſtituuntur: ac niſi reuertantur, oſſa, caro, atque habitus, & magis & apertius deprauantur, vitianturq́. At, quùm minus excidunt & elabuntur, oſſa hæc facilius conduntur: & vbi vel negligantur, vel reponi nequeant, minus debilitantur, & enim leniore detrimento in hoc caſu, quàm in eo, quem proximè poſuimus. In reliquis ergo articulis multum intereſt, magisne an minus ſua ſede excedant: ſed vtrumque caput tam femoris quàm humeri ſemper omnino æque prolabitur: quoniam abſque vllo exceſſu ſimpliciter rotundum eſt, & cauo recipitur, quod in orbem eſt, & optimè ſibi aptatur: quocirca euenire non poteſt, vt in his articulis dimidium procidat: nam, cùm rotundus ſit, vel totus erumpet, vel intro reuertetur. Id ergo, quo de agitur, ex toto ſua ſede mouetur, alioquin non excideret: interdum tamen magis, interdum minus, à naturali ſede recedit, quod magis femori euenit, quàm humero.*

Non modò huius orationis, ſed & omnium, quę ſequuntur, caput vnum eſt, luxata non mediocriter inter ſe differre, quatenus magis aut minus à naturali ſede recedunt. non nulla enim multum, non nulla parum abſunt, vtrunque autem magis aut minus patiuntur. In alijs quidem
C articulis res clara eſt, vt in cubito, manu, crure, pede, digitis: ſed humeri & femoris caput indicat non poſſe paulum ſuo loco excedere (quod vitium græci παρόλισθημα dicunt) quùm rotundum ſit, & in cauum inſeratur, quod oras in orbem habet, in quibus conſiſtere caput nequeat, neceſſario enim, vel protinus reconderetur, vel ex toto excideret. vtrunq; tamen caput ait interdum longè, interdum paululum, à naturali ſede recedere. vbi verò & plurimũ & minimum datur, non paucas, quod ad plus & minus attinet, differentias intercedere manifeſtum eſt.

2 *Quandoquidem non nulla ex ijs, quæ à primo natali die ſua ſede mouentur, ſi parum exceſſerint, reſtitui poſſunt, præſertimq́ ad pedis articulos.*

Quod ait/primo natali die/non nulli ad eos referunt, qui in vtero ſunt: alij ad eos, qui non multo antè nati ſunt. horum ſententiã comprobant, quę ſequuntur: ſed illi proculdubio errãt, qui accipiunt in ijs tantùm, qui in vtero ſunt. ſatius enim eſt ad vtroſq; orationẽ referre. Prætereà, quæ ſequuntur cum alijs facere paulo poſt demonſtrabimus, vbi eum locum aperiemus.

3 D *Quibus à primo natali die crus varum eſt.*

Crus varum, id eſt in exteriorem partem conuerſum: ſupra etiam nuncupauit κυλλὸν, vbi ſpectare intro pedem ait. dixit autem pedis articulos, quoniã plures numero ſunt, omnes iuxta tali commiſſuram ſiti, cum quo non vnum os tantùm committitur. ſura enim ab exteriori parte, ab interiori tibia, vtraque magno proceſſu complectitur talum, cuius pars prior, quæ rotunda eſt, & quaſi caput habet rotundum ceruici ſuperimpoſitum, à cauo excipitur illius oſſis, quod ſcaphæ ſimilitudinem refert, qua parte commiſſuræ pes potiſſimùm & ſurſum extenditur, quùm ſimus efficitur, & in poſteriorem partem ducitur: ſed & ab inferiori parte talus cum calce committitur, quomodo in libro de oſſibus explanauimus, in quo exerceri iuſſimus eum, qui debeat in his expoſitionibus verſari. Verùm pes tunc potiſſimum varus redditur, cùm tibia in exteriorem partem creuit, ſic, vt inferior ſuræ proceſſus, quo talum ab exteriori parte complectitur, ſine vlla fulctura ſuſpendatur.

4 *Plerique ſanabiles ſunt, niſi ita magnus exceſſus ſit, aut pueris iam adultioribus res incidat. Commodiſsimum itaque his eſt celerrimè ſubuenire, antequam & pedis oſsium, & carnis in crure magna admodum defectio ſequatur.*

Adultiores vocat eos,qui plurimum increuerunt,quorum oſſa non æquè tractari & compo E
ni poſſunt,atque infantium,propter mollitiem. Hinc itaque colligitur Hippocratem de ijs age-
re,qui nati iam ſunt:at loquatur ne de illis, qui in vtero ſunt, nō ſimiliter manifeſtum eſt,ſed in
ſuperioribus ſæpius retulit in vtero matris articulos luxari.

5 *Modus ergo eius vitij, ſub quo pes varus fit,non ſimplex eſt, ſed multiplex. Plerunque autem varus
redditur,non ꝙ articulus ex toto luxatus fuerit, ſed quòd pes conſueuerit re aliqua exceptus figurari.*

Modum τρόπον dixit,quod verbum plerunque mutuari ſolet, quùm de vnoquoque eorum
loquimur,quæ inter ſe differūt ſingula; ſed nunc agere poteſt, qua ratione pes varus fiat,quod
multis modis accidit. namq; id,quod ſubijcitur, vtramq; ſententiam comprobat, quùm ait/ple
runque autem varus efficitur, non ꝙ articulus ex toto luxatus fuerit, ſed ꝙ pes conſueuerit re
aliqua exceptus figurari/.Nam,quùm inquit/non ꝙ articulus ex toto luxatus fuerit/vnū quen
dam vitij modum expreſſit: quùm verò dixit/ſed ꝙ pes cōſueuerit re aliqua exceptus figurari/
vndè is fiat,oſtendit. Neq; alienum eſt deprauari tenera & veluti cerea infantium oſſa, prauè à
nutricibus figurata,cùm in cunis collocantur quodammodo contorta,vel pluribus velamentis
inuoluta,vel ſic,vt à quibuſdam etiam vrgeantur,à quibus omnibus deprauationes fiunt. F

6 *Hæc autem in curatione animaduertenda ſunt. Os cruris,quod ad talos extat, ab exteriori parte in
interiorem propellendum,dirigendumq; eſt: calx contrà è regione eius in exteriorem repellendus, vt oſ-
ſa,quæ exceſſerunt,inter ſe concurrant, & in medio, & à latere pedis: digitiq; omnes vnà cum pollice
repellente in interiorem partem inclinandi,atque ita cogendi ſunt.*

Sect. 2. t. 34. 7. & 30. e Scribit ipſe in libro de fracturis, [Crus binis oſſibus continetur, quorum alterum altero te-
nuius eſt, ab vna parte multo, paulo ab altera. ſolent autem recentiores hoc os,quod ab exte-
riori parte ſitum eſt,græcè nominare περόνην. Iubet igitur, vt illud in interiorem partem coga
tur,ſimulq; calx repellatur in exteriorem,idq; præſertim ex calce, quod è regione eſt, cruris vi-
delicet,quod ſuper ipſum naturaliter ſitum eſt. De hac autem reſtituendi ratione anteà ſæpius
mētionem fecit,quæ omnium communis eſt:ſiquidem neceſſe eſt, quod naturali ſede exceſſit,
in priſtinum locum propellere: & quod ſubiectum eſt,in contrariam partem adducere, vt oſſa
inter ſe concurrant. Quæ ſubijcit de ipſis dirigendis euidentiſſima ſunt ijs, qui in memoria ha-
beant,quæ ſuperius diximus in expoſitione huius libri,& antè,eius, qui de fracturis eſt. ſiquid
autem occurrat,quod obſcurius videatur,illud duntaxat enodabimus. G

7 *Deligare item conuenit adhibito cerato, quod reſinam copioſe acceperit, & faſcijs mollibus, non par-
uis, neque admodum arctatis.*

Partibus compoſitis aptatur ceratum, quod reſinam acceperit, quoniam faſciæ cuti melius
inhærent,& partes corporis magis ſiccantur. ex eo ꝙ faſciæ inhærent, ſequitur,vt partes, quæ
curantur, immobiles, vt compoſitæ ſunt, ſeruentur: ex eo ꝙ partes ſiccantur, vt ſpiſſentur,&
confirmentur,quæ res etiam compoſita fideliter tuetur. Porrò autem faſcias molles adhibet ob
corporum mollitiem,quæ infantium corporibus propter ætatem ineſt, quas leniter adſtringit,
cauens, ne vehementer arctatæ comprimant, præcipuè cum corpora mollia ſint. ſed quia mi-
nus adſtringit,idcirco imperat,vt plures faſciæ inijciantur: ſcripſit enim vinculi firmitatem vel
preſſu comparari,vel numero faſciarum.

8 *Non ſecus autem circumagenda faſcia eſt, quàm ſi pes manibus dirigendus ſit, vt paulo magis val-
gus appareat.*

Hoc item præceptum communiter ad luxata fractaq; omnia pertinet, quod ſæpius ab ipſo H
memoriæ proditur. non enim vult in dirigendo, quæ compoſita ſunt in naturalem ſedem ex-
quiſitè reſtituta, ita relinqui, ſed paulo vltra compelli, vt ad contrarium eius loci,in quem diu
peruerſa ſpectarunt, à nobis impulſa, conſiſtant in medio, quod prorſus ſecundum naturam
fuit: nam ſi collocata in hoc dimitterentur, ad diuturnam deprauationem redirēt. Conſtat au-
tem præceptum hoc ad id conſilium pertinere,quod in curando maximè commune eſt,in quo
contraria contrariorum eſſe præſidia docuit: quùm nec refrigerata, moderate calefaciamus:
nec calefacta, moderatè refrigeremus: ſed eatenus à medio in contrariam partem recedamus,
quatenus in alteram morbus receſſit. Nunc, quia pes varus eſt,cui vitio contrarium id eſt, ſub
quo valgus efficitur, idcirco Hippocrates iubet, dum componitur, vt in valgum conuertatur,
ſcilicet vltra ſedem prorſus naturalem.

9 *Solea item conficienda eſt, aut ex pelle non multum dura, aut ex plumbo.*

Hoc etiam ad ſtabiliendam iuncturam molitur: quamobrem iubet ipſum poſtremum omniū
ſuper iuncturam deuinciri,vt eam totam contineat,& carnem ipſam non comprimat, id quod
ſequentibus expreſſit,inquit enim.

Alligandaq;

10A *Alligandaq́; nõ vt cuti inſidat, ſed cum poſtrema lintea circũdantur. vbi iam alliganeris, caput vnius
ex faſcijs, quibus vincitur, è regione minimi digiti aſſuendum eſt illis faſcijs, quæ ſub pede ſunt, vt dum
moderatè ſe habere videatur, faſcia ſurſum ducta circa poſteriorem cruris partem, quæ carnoſa promi-
net, voluatur, atque ita firmiter maneat. Sed (vt vno verbo dicam) quaſi ceram fingamus, debemus &
manibus in naturalem ſedem compellere, & vinculo ſimiliter non magna vi, ſed leniter, adducere.*

E regione minimi digiti, hoc eſt, ab exteriori parte pedis faſciã appẽdit, quã attrahit ad poſte
riorem partẽ cruris, quę carnoſa prominet, qñquidem pedi varo medeť: ꝙ ſi valgum curaret, ab
altera parte faſciæ caput aſſueret, qm̃ inclinare pedẽ oportet in cõtrariam partẽ atq; conuertiť,
ſic, vt, quæ extra ſpectãt, cõpellantur intro: quæ intrò, ſimiliter in contrariã regionem cogãtur.

11 *Aſſuendæ autem faſciæ ſunt, vt quomodo opus eſt, ſuſpendantur: alia enim deprauatio aliam ſuſpen-
dendi viam poſtulat.*

Quod ego nuper poſui, ipſe nũc declarat, alijs deprauationibus alias ſuſpẽdendi rõnes accõ-
modari. conſtat aũt, vbi pes in interiorem partem ſpectet, ita ſuſpendẽdum eſſe, vt extremum
B crus in interiorem partem compellatur, pes in exteriorẽ: vbi pes in exteriorẽ inclinatur, ita, vt
crus in exteriorẽ, pes in interiorem vrgeatur: vbi in vtramuis partem paulũ exceſſerit, appenſa
faſcia moderatè in contrariã partẽ cogi debet: qui lõgè à naturali ſitu receſſit, validius repellen
dus eſt. Ideo deprauationẽ (quam χώλωμα dixit) cõe nomen omnium prauitatum accipito.

12 *Calcei verò è plumbo inſtruantur, qui ſuper iuncturam obligentur, ad eam formã, quam Chiæ crepidæ
habebant: quibus opus non eſt, ſi quis manibus rectè componat, rectè item faſcijs alliget, rectè ſuſpendat.
Curatio igitur hæc, neq; ſectionem, neq; vſtionem, neq; aliam varietatem requirit: celerius enim opinio-
ne huiuſmodi vitia curationi cedunt, tempore tamen ſuperanda ſunt, dum corpus iuſto habitu increſcat.*

Quænam fuerit chiæ crepidæ forma, non ſatis patet, qm̃ neq; Hippocratis ſeculo in vſu erat:
atq; idcirco inquit/ad eã formã quam Chiæ crepidæ habebant/quum potuiſſet dicere/habẽt/.
Conſtat aũt infantibus, cùm diriguntur, id calciamenti genus maximè idoneum eſſe, quod ad
vnguem pedem excipit, & carnem non comprimit: ad quam rem ſpectantes, parare nunc ido-
neum calciamentum poterimus, quamuis cuiuſmodi chiæ crepidæ fuerunt, non requiramus.

13C *Vbi autem ad calceos veniatur, aptiſſimi ſunt, qui per loca luto plena geſtari ſolent, πηλοπατίδες
nuncupantur.*

Veniunt ad calceos pueri, qui curãtur, quùm pars, quæ dirigitur, confirmata fuerit, & aliquid
increuerit, atq; oſſa ipſa non amplius mollia ſint. nam nec permittendum eſt, vt prius inambu-
lent, ne pars ad priorem deprauationem iterum reuertatur: at vbi tuto ingredi poſſunt, calceis
vtantur licet, quos Hippocrates ἀρβύλας appellat. eſt aũt calciamẽti genus cauum, quod arctè
pedem vniuerſum exquiſitè vſq; ad talos cõplectitur. Manifeſtum eſt aũt eiuſmodi eſſe, ex eo,
quod Hippocrates ſubijcit, quùm inquit/ πηλοπατίδες nuncupantur/, hoc enim nomen inuen
tum eſt: quod ſi per π ſcribatur, πηλοπατίδες, ductum erit à luto, quod πηλὸς græcè dicitur,
quùm ab ipſis lutum calcetur, calcari enim πατεῖν dicunt: ſi per β, πηλοβατίδες, à luto ſimili-
ter, & à verbo ambulare, quod βαίνειν dicunt, quùm, qui ijs vtantur, tutò in luto ambulent.

14 *Namque hoc calciamenti genus à pede minimè coercetur, ſed magis ipſum coercet.*

Et natura, & vſu, alius homo alio modo inambulat, alius enim pede prorſus recto, alius in
interiorem partem inclinato, alius in exteriorem: atque inſuper alius planta, iam alius calce ma
D gis ingreditur, alius æquè toti pedi inſidit: quin & calcei videntur ſemper in ambulandi modo
ſimiles reddi, vbi neque alti ſint, neque exquiſitè pedem comprehendanr: quorum calceorum ſi
quem intuearis, conijcere licet, quomodo ingrediatur, qui illis vtitur, calceus enim rectus & in
neutram partem inclinans, ſed talis permanens, qualis ſtructus eſt à ſutore, hominem recto pe-
de ingredi denunciat: ſed, ſi vel intro, vel extra ſpectet, inambulantis pedem conuerti in eã par
tem demonſtrat. Idem euenit, vbi calceus vel in poſteriorem, vel in priorem partem vergit. Nõ
ſecus etiam claui, vbi attriti magis ſint vel ad calcem, vel ad plantam, vel ad exteriorem partẽ,
vel ad interiorem, indicio ſunt ambulantis pedem in eas partes conuerti. Hunc igitur calceum
Hippocrates coerceri ait à pede, hoc eſt ſuperari: ſicut à contrario, qui rectus ſeruatur, & in neu
tram partem declinat, coerceri pedem, cogiq́; rectum, ac ſine inclinatione terræ inſidere. caput
autem huius ſtructuræ id eſt, vt calceus vniuerſum pedem arctè contineat, & abundè altus ſit:
arctè autem complecti pedem non poteſt, niſi multis locis findatur. Quamobrem venatores hu
iuſmodi calceis induuntur, cùm per inæqualia loca, & ſaltare, & currere neceſſe habeant, in qui
bus obtorquentur conuelluntur q́; iuxta talos, niſi calcei ex toto cuti hæreant.

15 *Idonea item eſt ratio calciamenti Cretenſis.*

In Aſia noſtra,& non minus In Creta nunc calciamenta in vſu ſunt, quæ ad medium vſque E crus pertinent,in quibus fiſſa pellis eſt multis locis,& ab vtraque parte dextra ſcilicet & ſiniſtra æqualiter extenta:extremis partibus foramina habet,per quę traiectum lorum partes pellis inciſas inter ſe contrahat. In aperto autem eſt huiuſmodi calceis pedem cum vniuerſa commiſſura,quæ ad talos eſt contineri,atque adſtringi. his autem vtuntur apud nos venatores potiſſimum,quùm feras ſectantur:quandoquidem in aſperis,atque inæqualibus locis non ſolum currere,ſed ſaltare etiam coguntur. Eadem cauſa Cretenſes ad talium calceorum vſum impulit ob vaſtos inſulæ montes,atque aſperitatem.

De Oſſibus, quae Excidunt simul et Nudantur

16 *Vbicunque cruris oſſibus luxatis accedente vulnere articuli,qui ad pedem ſunt,ſiue in interiorem,ſiue in exteriorem partem,penitus excedant,reponendi non ſunt, ſed ſinendum eſt, vt cui placet medico, eos reponat: ſcire enim conuenit,vbi repoſiti ſeruentur hominem decedere,paucisq; diebus vitam trahere, nam pauci ſeptimum diem excedunt,cùm neruorum diſtentione abſumantur.* F

Oſſa κνήμης, id eſt cruris,ſuram intelligit ac tibiam, quæ κνήμη græcè dicitur, & cognominis eſt cum eo toto,quod inter genu & pedem eſt. nudantur autem hæc & cute excedunt,ad vtrãque cruris commiſſuram, cum pede ſcilicet & cum femore. Antè igitur tractat de commiſſura cruris cum pede, imperans,vt,vbi tibiæ os luxatum nudetur, à reponendo caueamus,propterea, quòd neruorum diſtentio ſuperueniat: quod vbi incidat,dictum eſt in opere de fracturis, muſculos alios conuelli,alios contineri,& continuatos ſeruari. Vbi ergo ad ſuum initium contrahantur,vniuerſum membrum breuius redditur,ſequitur enim,quùm à muſculis attrahitur. quare ſi quis extendens os extans reponat, muſculi & ipſa intentione non mediocriter lædentur,& longitudine membri ſimul diſtenti dolorem ſentient intolerabilem. atque idcirco,quùm muſculi grandes ſint,neruorum diſtentionem ſequi neceſſe erit:nam & vbi exigui eſſent, quẽadmodum in digitis, neque ſic res periculo vacaret. Multi tamen ex his ob ſummam in curatione diligentiam ſeruantur. Hactenus,quod curationi vtile erat. ſupereſt quęſtio quædam ad locutionem ſpectans,quæ curationi non prodeſt, aut officit: vt ſi requirant aliqui, cur Hippo- G crates de cruris oſſibus ἐξαρθρεῖ id eſt luxari dixerit, quùm id vitium eſſe eorum oſſium affirmet,quæ in cauis ſe inſinuant,non eorum,quæ proceſſus accipiunt,hos enim vocat ἄρθρα id eſt articulos,vt antè ſæpius oſtendimus. non debuit igitur (inquiunt) dicere ἐξαρθρεῖν de crure, ſed de talo. Iis,qui hæc requirunt, reſpondendum eſt id, quod in prioribus ſæpenumero diximus, Hippocratem eò tantùm intendere,vt propoſitam rem exprimat,quod ipſe Plato & præcipit,& primus exequitur. Alibi autem demonſtrauimus veteres non aliò quàm huc ſpectaſſe: ſolus enim Prodicus ſtuduiſſe videtur tenui huic nominum inquiſitioni, quam qui Prodicum ſequuntur, ſolent exquiſitam diligentiam nuncupare. Hippocratem verò nihil obſcurius rem expreſſiſſe,ex verbis eius aperte conſpicitur, quùm inquit / vbicunque cruris oſſibus luxatis articuli,qui ad pedem ſunt,penitus excedunt /. nam,ſi omnino demſeris verbum luxatis,apertum eſt quod proponitur. ſed Hippocrates hoc adiecit, nihil reſpiciens ad tenuem huiuſmodi nominum inquiſitionem, cui qui ſtudent, plerunque non ſunt eloquentes: nam, qui dicendi facultatem habent,ad vim enunciationis reſpicientes,verba ſingula non attendunt,ſed græcorum more illis vtuntur,quorum copiã habent:quomodo videtur nunc Hippocrates loqui,volens oſſa cruris à commiſſura recedẽtia cute excedere. ſi quis enim id,quod extat,& extra cõ- H miſſuram valdè prominet,luxatum dicat,clarius rem exponet,auditorẽq; imagine rei docebit.

17 *Pedem inſuper & crus gangræna prehendit: quæ ſic futura eſſe certum ſcire conuenit.*

Gangrænam quoque his ſuperuenire ait, ob inflammationis ſcilicet magnitudinem, vbi excedentia oſſa recondita fuerint. Inflammatæ" ergo partes,cùm rubor inflammationis recedit, A.li.4.f.3.t.1. liuidæ euadunt, minuiq; dolor videtur, eo q; ſenſus torpeat: ſed, vbi, quæ ſic affectæ ſunt, ex c.15.454.b toto ſentiendi facultate carent, græcè id vitium non amplius gangræna,ſed ſphacelus vocatur. Inter hunc autem & magnam inflammationem media gangræna eſt,quæ tanto grauior eiuſmodi inflammatione eſt,quanto leuior ſphacelo:ſub hoc enim natura membri vniuerſa corrumpitur: idemq;, vbi iam hæret, curationem non admittit, ſed ſolum à principio, cùm non dum ſphacelus eſt,ſed magna gangræna ſphacelo vicina. Verum abutimur interdum vicinorum affectuum nominibus ad eos ſignificandos,qui ad hos accedunt, quanquam non dum ex toto ipſorum ſpeciem & naturam habent. ſic igitur & ingentem inflammationem, cùm non amplius

A ſuum colorem tuetur, dolori〈q〉; eſt, interdum nominare gangrænam conſueuimus, quæ quamuis gangræna nondum penitus ſit, futura tamen eſt paulo poſt, ſi negligatur.

18 *Nec mihi etiam videtur idoneum eſſe veratrum eodem die datum & rurſus epotum, ſed vt quoduis tale ad idoneum proximè accedere, cui tamen confido. Quòd ſi neque ab initio reponantur, neque tentet aliquis ea reponere, pleroſque ſe explicare manifeſtum eſt.*

Tractauimus de vſu veratri ad eiuſmodi vitia in commentarijs in librum de fracturis.

19 *Fulcire autem crus & pedem oportet eo modo, quo ipſe velit.*

Fulcire crus & pedem ἡρμόσθαι dixit, hoc eſt, ſtabiliter collocare: quò ſpectãs imperat, vt mẽbrum figuremus, quemadmodum maximè cubantem iuuat. nam, quod ait/eò modo quo ipſe æger velit/huc euadit.

20 *Tantum ne dependeant, neve moueantur.*

Eius quod nunc ait/neve moueantur/vim antè propoſuit, cùm fulcire præcepit, quod ſigni-
B ficauit verbo ἡρμόσθαι. Neque enim aliud eſt fulcire membrum, q̃ ab omni parte ſtabiliter collocare, ſic, vt nullo pacto moueri poſſit. Rectè autem adiecit/ne dependeant/. pręfatus enim continendum à nobis membrum, quemadmodum cubantem iuuat, non ignorans contineri membrum poſſe etiam dependens, edicit, vt eiuſmodi habitum vitemus, cùm ad affectum locũ materiam concitet, quæ cauſa inflammationis eſt. Meminiſtis quidem eius, quod narrauit in ſuperiori opere de crure figurando, vbi extentum pedem collocari voluit, paulo ſublimiorem, q̃ vt exquiſitè rectus ſeruaretur: nunc verò permittere ægris videtur, vt ipſum rectum habeant. nã cum tribus modis figurari poſſit, dependens, rectus, ac tertiò in ſuperiorẽ partem ſpectans, permittit ægrotanti, vt quo pacto velit, crus figuret, modò non dependeat: ſed antea pręceperat, vt ſublimiorem duntaxat contineret. Perſpicuum itaque eſt, Hippocratem in huiuſmodi affectibus, eò potiſſimum incumbere, vt dolor vitetur, veritus ne ſequatur neruorum diſtẽtio, quam
A.li 5. f x.c.5. hol.x1 5.c in neruoſis partibus " dolor maximè infert. quamobrem, ſi quę hoc modo viriata ſunt, neq; refrigerentur, neque dolore tententur, neruorum diſtentione prehendi minimè poſſunt.

21 *Mederi〈q〉 cerato, quod picem habeat, paucis pannis ex vino madentibus non valdè frigidis, quandoquidem frigus in his neruorum diſtentionem concitat.*

C De his quoque iam loquuti ſumus. nam ceratum, quod picem habeat, vlceribus accommodatur: vinum, præſertimq; (vt ipſe docuit) nigrum & auſterum affectas partes inflammari non patitur. Quod autem inquit fugiendum eſſe frigus cùm neruorum diſtentionem efficiat, in carnoſis partibus fortè aliqua expoſitione indiget, in neruis euidentiſſimum eſt, quibus vtrunque ineſt: nam & facile refrigerantur, vt qui natura frigidi ſint, atque exangues: &, cùm læduntur, in diſtentionem incidunt, cùm neque in alia parte diſtentio incidere poſſit, niſi nerui afficiantur. commiſſuras verò inter alias partes maximè neruoſas eſſe manifeſtum eſt, in quibus muſculi poſita carne, quam alijs ſuis partibus habebant, in chordas degenèrant. Quare magis inquirendum eſt, cur vtatur modicè frigido, quùm non mediocriter frigidum, ſed calidum adhibendum videatur: cuius ratio ſic habet. In curandis partibus exulceratis propoſitum eſt, vt ab inflammatione defendantur: defendentur autem, ſi nullus humor ad eas concurret, quam rem eas refrigerando conſequemur. nam, ſi admoueantur, quæ calidum & humidum corpus efficiunt ſtatim rubicundius, paulò poſt tumidius ipſum exhibebunt, & in alium affectum inflammationi ſimilem compellent. contraria omnia præſtant, quæ refrigerant, cùm non modò nihil
D humoris à ſuperioribus partibus ad refrigeratum locum concitent, ſed quod in eo ſubſiſtit, exprimant, & ad proximas partes depellant. Eſt autem refrigerantium duplex genus, quædam aduentitia qualitate tactu frigida ſentiuntur: quædam innatam refrigerandi facultatem habent. adſtringentia quidem frigida ſunt, ſicut in opere de ſimplicium medicamẽtorum facultate demonſtrauimus, vbi reliquum genus refrigerantium ab his diducitur: ad hoc ſpectat papaueris lachryma, mandragoræ ſuccus, cicuta, & cætera, quæ madefaciunt ſimul & refrigerant. nanque auſtera omnia terrenam naturam habent cum facultate refrigerandi. De vſu autem horum medicamentorum non pauca ſcripſimus in eo volumine, quod eſt de ratione curandi, nec non in commentarijs in librum Hippocratis de vlceribus. Sed quod ad hunc locum pertinet, id nouiſſe abundè eſt, quòd madefacientium & refrigerantium medicamentorum vis penetrat omnino ad altiores partes eorum corporum, quibus admouetur, cito〈q〉; ipſas vltra debitum refrigerat, torporem〈q〉; affert potentię corpora adminiſtranti. Quæ verò cum refrigerandi vi terrenam naturam habent (vt oſtenſum eſt in libris, quos commemoraui) ad confluentes ſuccos depellẽdos maximè aptantur, atque hac de cauſa illis vtimur. ſed quia calor ad ſe humores concitat, ideò aduentitia qualitate frigida admouemus, neque illa calefacimus. Nunc verò quod ſpectat ad exulceratarum partium affectum, Hippocrates frigidis vteretur, quemadmodum & in alijs vulne-

vulneribus: ſed quatenus neruorum diſtentionem timet, quam afferre frigus ſolet, veretur ex E
toto frigida imponere, atque idcirco adijcit, cum de his loquitur / non valdè frigidis /.

22 *Rectè etiam folia betæ, vel tuſſillaginis, vel cuiuſpiam alterius talis, in vino nigro auſtero ſemicocta, vlceri atque adiectis partibus imponuntur.*

Tuſſillago herba quædã eſt propoſito affectui ſalutaris, quùm modicè ſiccet, id quod in om-
nibus vlceribus requiri demonſtrauimus. De vino aũt nigro atq; auſtero loquuti ſumus in cõ-
mentarijs in librum de fracturis. hoc repellendi facultatem habet, ſimiliter vt alia vina, & cùm
craſſiorum partium ſit, quàm ipſa, exulceratas partes non mordet: ea de cauſa præſtantius eſt.

23 *Tepido item cerato vlcus inungitur.*

Admouet nunc ceratum, non vt vlceri medeatur. oſtendimus enim in expoſitione libri de
vlceribus, vitari ab Hippocrate huiuſmodi medicamenta, quæ vlcerũ glutinationem prohibẽt:
ſed qm̃ nunc vlceri quatenus vlcus eſt, non ſuccurrit, quùm neque id glutinare propoſitum ſit,
ſicut alia recentia vulnera. Primum autem curationis conſilium eò ſpectat, ne homo neruorum
diſtentione prehendatur. quocirca neque reponendum articulum cenſet, ſed magis permitten F
dum, vt crus ex vlcere turpiter claudicet. Non tamen ſimpliciter adhibet lenia medicamenta,
quæ vocat in libro de vlceribus μαλθακώδη, quamuis poſſint inflãmatas partes lenire. primò
enim eò incumbit, vt inflammatio minimè oriatur, atque idcirco repellentibus vtitur: neq; his
rurſus per ſe, quemadmodum in alijs caſibus, timet enim neruorum diſtentionem: ſed compo-
ſitam curationis rationem indicat, per medicamenta contrariæ facultatis iuſto modo inter ſe
mixta, quò maximè tendere in ſequentibus videtur. ad quæ iam animum adiungito.

24 *Quòd ſi hybernum tempus fuerit, lana quoque ſuccida madens ex vino atque oleo tepido imponenda eſt. Et perfuſione inſuper vtendum.*

Neque medicamenta tepida adhiberet, neq; oleũ prorſus adijceret, ſi loco ſubueniret, quaſi
ſimpliciter vlcerato, ſed (quod ſuprà retuli) veretur neruorum diſtentionem: atque ob eã rem
oleum admiſcet, & tepida cuncta ſuperimponit, nec, vt qui tantùm pugnet cõtra neruorum di-
ſtentionem, vlceris curationem relinquit: ſed neq; ad vlcus ſpectat duntaxat, mixti enim mor
bi mixta quoque præſidia exigunt. quocirca præcipit, vt lana ſuccida inducatur, quam οἰσυπη- G
ρὰ dicunt, propterea ꝙ œſypum habeat. quandoquidẽ (vt in libro de ſimplicium medicamen-
torum facultate oſtendimus) huius medicinæ proprietas ſimplex non eſt, ſed mixta ex contra-
rijs qualitatibus ac viribus, adſtringendi ſcilicet & modicè calefaciẽdi. Perfundi autem voluit
hos affectus, non hyeme tantum, ſed æſtate etiam: hoc ſiquidem, quod in fine ſubdit, commune
eſt totius propoſitæ curationis, qm̃ huiuſmodi affectus non hyeme duntaxat aſſiduam perfuſio
nem requirunt, quùm ęſtate quoque magis eam poſtulent q̃ hyeme, quò tunc his lana impoſita
magis ſicceſcat. imperat igitur, vt hæc omnia aſſiduè perfundantur: id verò quo perfundimus
tale eſſe debet, quale in principio protinus curationis admoueri iuſſit, nempè vinum æſtate per
ſe, hyeme cum oleo. Caloris autem modum conijcies ex temperamento aeris, in quo viuimus:
vbi enim valdè frigidum fuerit, humoris, qui perfunditur, calorem augebis: vbi calidum, remit-
tes. ad calidi enim vſum nunquam venit, quo circa caloris modum augẽs atque remittens, pro
ambientis cœli temperamento variabis. in quibus omnibus meminiſſe debes eorum, quæ in
vniuerſum dixit, nec omnia vbique velle percipere. At quænam hæc ſunt? nimirum ea, quæ in
commentarijs in eas ſententias Hippocratis, quę aphoriſmi inſcribuntur, & in alijs cõpluribus,
recenſenda duximus: quorum, vbi vnum aliquid poſitum fuerit, omnium, quæ eandem vim ha H
bent, meminiſſe oportet, exiſtimareq; ſermonem in omnibus accipiendum eſſe, quaſi omnium
communis ſit. Sic igitur & nunc Hippocrates hyberni temporis meminit: tu verò regionẽ, æta-
tem, vſum, corporis naturam, reuocare in memoriam debes, nempè regionem frigidam, ętatem
ſenilem, vſum eorum, quæ corpus refrigerant, corporis naturam frigidiorem. ſiquidẽ hæc om-
nia idem hortantur, ac tempus, cuius Hippocrates meminit. Sed quemadmodum hyeme cura-
tionem calidiorem adhibet, ſic æſtate contrà tu frigidiorem admouebis: & ſicut in æſtiuo tem-
pore, ita in ætate, regione, conſuetudine, & natura corporis calida. ꝙ ſi omnia calefaciendum
eſſe denuncient, calidioribus præſidijs vteris: ſi refrigerandum, frigidioribus: ſin alia ad calefa-
ciendum, alia ad refrigerandum hortentur, ipſorum numerum ac vim ſpectabis. ſic enim ma-
ximè conuenientem calefaciendi & refrigerandi modum conijcies.

25 *Neque vlla re quidpiam deuincies, neque aliquid impones. Scire enim licet huiuſmodi vitijs, omnibus modis alienum eſſe preſſum & onus.*

Subtrahit in hoc caſu nõ modò eas faſcias, q̃ primæ inijciũtur, quas vbiq; ad cõminuta & ad
luxata

A luxata oſſa adhibuit,ſed & eas,quę ſuper lanã voluuntur. cuius rei cauſam ipſe reddit,cùm inquit/hmői vitijs omnibus modis alienum eſſe preſſum & onus/. ſufficit autẽ ipſis ſolummodò lanam imponere,quæ cum mollis ſit,& leuis,oneri eſſe non poteſt.hoc autem timet,non vt qui vlceri medeatur,ſed vt qui nudatis attritisq; chordis ac neruis caueat,ne diſtendantur.

26 *Ad hæc autem pertinent non nulla ex ijs medicamentis,quæ cruentis vulneribus inijciuntur,ea ſcilicet,quæ idonea ſunt, quibus impoſita lana vino perfuſa, longiorem moram trahat.*

Medicamenta,quæ vulneribus ſtatim inijciuntur, & in his libris,& in eo, qui de ‖ vlceribus eſt, ἔναιμα appellat. inter hæc, quæ longiori tempore reſoluuntur, & interim, dum ſoluantur, perfundi poſſunt, admoueri potiſſimum debent: ſiquidem conſtituit, quemadmodum in tota reliqua curatione, eò ſpectandum eſſe,vt leniendi vim habeat. hac enim de cauſa neque vinculum imponit, neque frequenter ſoluit. Ex medicamentis autem, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur,ea longiori temporis interuallo ſoluere licet, quæ validiorem ſiccandi facultatem habent, ea tamen cautione,ne ob vehementem vim contrahendo lædant. Duo autem medicamenta,quæ nota nobis ſunt,gratia exempli commemorabo, leguntur enim in om-
B nibus libris de medicamentorum compoſitione, quales ſunt duo Andromachi, & vnus Heræ, & aliorum permulti. componuntur medicamenta hæc ex bitumine: alterum Barbarum, Cyzicenum alterum nominatur. hoc cùm magis ſiccet, quàm opus ſit medicamentis, quæ cruentis vulneribus inijciuntur, obeſt magis quàm proſit, cùm membra contrahat,& dolorem afferat: alterum verò medicamentum idoneum eſt, ſi moderata mixtura fuerit, ex ijs ſiquidẽ non nulla plus iuſto exiccant,& dura ſunt. verum de huiuſmodi medicamentorum diſcrimine in opere de compoſitione ipſorum fuſius tractauimus. Quæ poſt hæc ab Hippocrate ſcribuntur, magna ex parte plana ſunt,ſi quæ ſuprà,& in commentarijs in librum hunc de articulis, & antè in eum,qui de fracturis eſt,prodidimus,in memoria habeantur.

Non longe a principio.

27 *Quæcunq; autem ex ijs medicamentis,quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur,paucorum dierũ ſunt,vel picem accipiunt,nõ æquè atq; illa proficiunt,quandoquidem vlcerum purgatio porrigitur in longius tempus,diutius enim madent: horum tamen non nulla vtiliter deligantur. Scire autem aperte conuenit neceſſe eſſe hominem turpiter claudicare,quùm verſus partem ſuperiorem pes trahatur, & oſſa luxata ab exteriori parte promineãt. Ferè enim nullum ex ijs oſſibus nudatur,niſi paululum quid,neq; recedit,ſed cicatrix inducitur tenuis: atque infirma, eaq́; non niſi multum temporis conquieſcant: alioquin*
C *periculum eſt,ne remaneat vlcuſculum,quod curationem non admittat. Sed,quod ad propoſitum malum attinet,ſi hac ratione curentur,ſeruantur: ſi articulus reponatur,maneatq́;, in exitium præcipitantur.*

Quænam ex ijs medicamẽtis,quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, paucorum dierum vocet,non magno negocio inuenies,ſi in memoria habeas, quæ in explanatione proximè poſitæ orationis tradidimus. patet enim eum ſic appellare,quę ex paucorum dierum interuallo ſoluuntur. ex interuallo autem paucorum dierum ſoluere conuenit, quæcunque ex propoſitis infirmiora ſunt: patiuntur enim in vlceribus multum colligi ſaniei, eo ꝙ non ſatis exiccent. Hæc à non nullis ex veteribus reſina extrinſecus excipiebantur, quorſum neſcio. multa enim dici poſſent: ſed, quùm Hippocrates ab omnibus his medicamentis abſtineat, lõgius labi operæpretium non eſt: in opere enim de medicamentis,quæ de his ſcire conuenit,omnia exequuti ſumus, nunc autem,quod attinet ad propoſita,ſatis hæc ſint. Quæ ſequuntur omnia præteribimus,quùm manifeſta ſint ijs,qui eorum meminerint,quæ antè explanauimus.

28 *Eadem ratio eſt,ſi brachij oſſa ad manum adiecto vlcere,ſiue in interiorem partem,ſiue in exteriorem*
D *excedant: certum enim ſcire conuenit, hominem paucis diebus interiturum tali genere mortis, quale ſuprà poſuimus,ſi repoſita oſſa fuerint,contineanturq́;: ſed,ſi nemo hæc vel repoſuerit,vel reponere tentarit,longè ſæpius liberatur. Cui malo mederi eadem ratione expedit, qua ſuprà diximus: deprauationem verò deformem reddi,ac digitos manus infirmos atque inutiles fieri,neceſſe eſt.*

Quemadmodum in crure totum id, quod inter talum & genu eſt, duobus oſſibus contẽtum κνήμην appellant: ſic brachium,quod inter manum & cubitum eſt, πῆχυν, quod ſimiliter non ex vno oſſe,ſed ex binis conſtat,quorum alterum κερκίς, id eſt radius, alterũ græcè πῆχυς propriè nominatur,id eſt cubitus: quod ſimiliter euenit κατὰ τῆς κνήμης, hoc eſt,in crure. commiſſura igitur,quæ ad manum eſt, commiſſuræ tali reſpondet: quæ ad cubitum,illi, quæ ad genu, Maiorum tamen partium mala,ſeu fractæ,ſeu prolapſę ſint,ſemper grauiora ſunt. quam rem ſi animaduertas,exigua expoſitione ad ſequentia indigebis.

29 *Nam digiti,vbi oſſa in interiorem partem luxentur,curuari non poſſunt: vbi in exteriorem, extendi.*

Cur luxari dicat in ſuperioribus oſtendimus, vbi cruris oſſa adiecto vlcere dixit ad pedẽ luxari: nunc reddere cauſam volo, quamobrem, cùm brachium accedẽte vlcere in interiorẽ par-

tem prorumpit,digiti curuari nequeant. in hoc caſu ſanè accidit,vt brachij oſſa ab interiori re- E
gione oſſibus,quæ in prima palmæ parte ſunt,ſuperinſidant,ab exteriori ſubijciātur, quùm pri
ma palmæ pars tendatur à chordis,quę ab exteriori parte ad ipſam perueniunt,ſurſumq́; ad hu
merum tēdunt. quod,quùm euenit,neceſſe eſt digitos verſus exteriorem regionem trahi, quo
fit,vt extendantur. idcirco neque flecti ex toto poſſunt,cùm exteriores muſculi,& chordæ fle-
ctentibus renitantur. ſæpius enim diximus perfici actionem non poſſe,niſi oppoſiti muſculi ijs
pareant,qui agere nituntur. Hinc etiam fit,vt digiti minimè extendantur, cùm brachij oſſa in
exteriorem partem mouentur. interiores enim muſculi, & chordæ vehementer intenduntur,
atque idcirco cùm cedere exterioribus nequeant,neceſſe eſt exteriorum actio intereat. Sed &
ipſorum oſſium poſitus, cùm brachium in interiorem partem elapſum primæ palmæ parti inſi-
det,prohibere flexum poteſt: cùm in exteriorem promouetur, porrectionem.

30 *Vbicunq; autem cruris os ad genu cute ſiue in interiorem,ſiue in exteriorē partem excedit, quibus re-
conditur,maturius intereunt,q̄ alij,quamuis illis quoque vitæ periculum inſtet:ſed, ſi curationem adhi-
beas,reponere minimum tentans,hac via tantùm ſpes ſalutis ſupereſt: hæc autem oſſa eo magis periculoſa
ſunt q̄ cætera,quo ſuperiora ſunt & robuſtiora,& à robuſtioribus prolabuntur. Quòd ſi femoris os ad ge- F
nu luxetur, vbi ponatur,maneatq́;, maiori vi,& citius adhuc homo abſumitur, quàm ſuperioribus caſi-
bus: ſi non reponatur,res longè periculoſior eſt,quàm in ſuperioribus: hæc vna tamē ſalutis ſpes ſupereſt.*

Hoc etiam,& id quod proximè ſubdit, non parum comprobat, quæ paulo ſuprà indicaui-
mus de oſſibus,& ad talum,& ad manum cute excedentibus. neque enim talus in commiſſura
cruris, quæ ad pedem eſt, nudatur, neque prima palmæ pars in commiſſura cubiti cum manu,
ſed in crure oſſa cruris,& in brachio ſimiliter oſſa brachij. iure igitur excedere hæc,& luxari di
xit,vt, quæ extra commiſſuram excedant. Nunc itaque crus interdum excidere inquit ad tali
commiſſuram,ac modò ab exteriori parte,modò ab interiori: quanquàm ſubdit, non crus, ſed
femur luxari,idq́; non immeritò,nam in commiſſura genu modò crus modò femur excidit, ad
pedem verò crus duntaxat,ſicut ad manum brachium. Cætera,quæ in hac oratione ſunt,ijs pa
tent,qui in memoria teneant, quæ ſuperius dicta ſunt.

31 *Eadem ratio eſt articulorum,qui ad cubiti cōmiſſuram ſunt,nempè cubiti & humeri. Quicunq; enim
ex his cùm luxantur,cute excedunt,ſi reſtituantur,omnes mortiferi ſunt: ſin minus,res nō omnino deſpe
rationem habet, ſed iis,qui liberantur mēbrum remanet deprauatum: magis autem mortiferi ſunt, ſi re- G
condantur, articuli ſuperiores,ſed & ijdem, ſi non recondantur,alijs ſimiliter ſunt periculoſiores. Si cui
ergo ſuperiores articuli luxati,cū vlcere cute excedant,vbi reſtituantur,celerrimè in exitiū præcipitāt:
vbi non reſtituātur,cæteris periculoſiores ſunt: curatio autem quæ mihi commodiſſima videtur,iam ex-
poſita eſt. At quibus digitorum pedis,vel manus,articuli luxati adiecto vlcere cute exceſſerunt, oſſe qui-
dem non fracto, ſed ab ipſa commiſſura recedente,ſi repoſiti maneant, neruorum diſtentionis periculum
impendet,niſi rectè attendantur: expedit tamen,vbi prædixeris ſumma cura & diligentia opus eſſe, eos
reponere. Facillimè autem & maximè promptè,magnoq́; cum artificio reponuntur, ſi adigatur paxillus,
quemadmodum ſuprà diximus in oſſibus fractis,luxatisq́;: quo facto quieſcere homo debet, cubareq́;, &
modico cibo vti: ſatiusq́; eſt leui aliquo medicamento,quo vomitum cites, ipſum purgare.*

Meritò hic articulos dixit multitudinis numero,quemadmodū in genu: vbi verò de cōmiſ-
ſura,q̄ ad talum,& de ea,quæ ad manū loquitur,nō poſuit articulos multitudinis numero. pro-
poſitā verò nunc partem non vno tantùm articulo contineri in tertio cōmentario in librum de
fracturis oſtendimus. candē inquit rationē eſſe huius cōmiſſuræ, & eius,quæ ad genu, de qua
prius tractauit: nā quemadmodum ibi modò tibiā, modò femur,excidere dictum eſt,ita nunc H
modò cubitus,modò humerus,in idem malum cōpellitur. Quæ ſequuntur,omnia plana ſunt.

32 *Auxilium autem aduerſus vlcera in medicamentis eſt,quæ cruentis vulneribus protinus iniiciuntur:
in illis ſcilicet,quæ perfuſioni accommodantur, aut in buphthalmo herba, aut in iis, quæ fractis caluariæ
oſſibus ſuccurrunt. nihil autem induci debet valdè frigidum. Ac primi quidem articuli minimè pericu-
loſi ſunt: ſuperiores magis periculoſè læduntur. Eodem autem die reſtituendi ſunt,vel certè poſteriori, ter
tio aut quarto minimè, ſi quidem quarto die malum recrudeſcere maximè videmus: vbi ergo non proti-
nus recondantur,his diebus ſuperſedendū eſt,contineri enim ſolet,quod intra decē dies conditur. Quòd
ſi repoſito articulo neruorū diſtētio ſupernaſcatur,cito expelli debet,& ſubinde calido humore perfundi.*

Quænam ex medicamentis, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, idonea ſint, quæ
perfundantur,anteà declarauimus. præcipit autem,vt herbæ buphthalmi (quam πολυόφθαλ-
μον appellat) non ſecus atque antè tuſſillaginis,quæ eandem vim habet, folia imponantur. hu-
ius quoque herbæ meminit Diocles in libro de oleribus. Totius autem curationis caput ait id
eſſe debere,quod in libro de vulneribus capitis demonſtrauit, in quo oſtenſum à nobis eſt cu-
rationem requiri ſicciorem,quàm quæ in vulneribus,circa articulos præſertim.

Conuenit

33 A *Conuenit item vniuerſum corpus magis curuatum eſſe, quàm extentum: expectandum tamẽ eſt fore,
vt repoſiti digitorum articuli abſcedant, plerunq; enim ita accidit, ſi quæuis inflãmatio ſuperueniat. Quare,
niſi vereretur medicus, ne vulgo imperitus haberetur, nihil reponere prorſus deberet. Oſſa igitur, quæ
ad commiſſuras ſunt, ſi cute excedant, vbi recondantur (ſicut oſtenſum eſt) periculoſa ſunt.*

Extentũ eſſe non idẽ ſignificat, atq; extendi, ſicut neq; curuari, & curuatum eſſe. ſi quis.n. mẽ-
brũ extentũ dicat, vnum tantùm exprimit eius habitũ, rectum videlicet, qui neq; plus, neq; mi-
nus admittit: ſi curuatum, oẽs eius habitus, qui poſt extenſionem ſunt, notat vſq; ad vltimũ fle-
xũ, qui quatenus maiores minoreſq; ſunt, inter ſe differunt. ſi quis extẽdi & curuari dicat, mo-
tum, qui accidit, vbi mutatur habitus membrorũ, ſignificabit: nempè, quùm extendi ait, eũ, qui
euenit in mutatione, quæ fit à ſummo flexu ad ſummam extenſionẽ: quùm curuari, eum, qui à
ſumma extẽſione rurſus ad ſummũ flexum. Nunc ergo Hippocrates curuatum, inquit, corpus
eſſe magis conuenit, q̃ extentum, verbo/extentum/rectum habitum notans, quem ſolum vitan-
dũ cenſet: ſed, cùm ait curuatum, habitus medios inter hunc & extremũ flexum ſignificat, inter
quos ille eligendus eſt, qui maximè accommodatur, modò qui parum, modò qui lõgius ab ex-
B tremo flexu abeſt. quo tempore vterque accipiendus ſit, licebit & ex ſuperioribus conijcere.

De Oſſibus Præcidendis

34 *Quæcunque circa digitorum articulos ex toto abſcinduntur, plerunque detrimentum non afferunt,
niſi, dum ſecantur, homo animi defectione lædatur.*

Nunc tractare incipit de oſſibus præcidendis. apertè autem, ſic omnia narrat, vt mea expla-
natione opus non ſit. illud duntaxat me præfari abundè eſt, ꝙ ferè quęcunque ab ipſo tradun-
tur, intelliges, ſi id ſpectes, quod oſtenſum eſt in articulis cute excedentibus (iuniores medici
ἐκβυρσώματα dicunt) dimetiendum, ſcilicet eſſe periculi magnitudinem pro magnitudine ar-
ticulorum. quod ſicut in illis euenit, ſic & nũc in oſſibus, quæ præciduntur, euenire ſolet. adij-
ciemus tamen eorum, quæ obſcura videbuntur, expoſitionem.

35 *His autem vlceribus, quæuis curatio idonea eſt. Sed & quæcunque oſſa, non ad articulos, verum ad
aliquam aliam regionem præciduntur, ſimiliter ſine noxa ſunt, & alijs promptius adhuc curationem re-
cipiunt: ſimiliter quæcunque oſſa fracta in digitis cute excedunt, non ad articulos, hæc quoque innocen-
C ter reponuntur. Ex toto autem oſſa, ad articulos, in manu, in pede, & in crure, non nullis ad talum, atque
in brachio, non nullis ad primam palmæ partem, plerunque citra noxam præciduntur, niſi protinus ani-
ma deficiat, vel quarto die continens febris ſuperueniat. Caro tamen corrupta, & in vulneribus ſangui-
nem fundentibus, & in ijs, quæ valentius adſtringuntur, tum in oſſium fracturis plus iuſto compreſſis, in
ijs item, quæcunque vinculis violenter comprehenſa fuerint, compluribus decidit, quorum plerique libe-
rantur. Liberantur & illi, quibus in femore pars aliqua carnis & oſſis decidat, & quibus in humero:
ſed citius adhuc & facilius ad ſanitatem perducuntur, quibus aliquid in brachio & crure decidat. Qui-
bus vero fractis oſſibus aliquid protinus alienatur, & nigreſcit, his cito abrumpitur: & quibus caſurum
eſt, cito cadit, quum oſſa iam ceſſerint: at quibus oſſe inuiolato nigrities accidit, his celeriter caro emori-
tur, os verò tardè abſcedit, & quà nigrities terminatur, & quà nudatum os eſt.*

Curationem quamuis, φαύλην dicit: quo vocabulo iam ſæpius oſtendimus Hippocratem
nuncupare eam, quæ exquiſitæ contraria eſt.

36 *Cæterùm partes, quæ citra finẽ nigritiei fuerint, vbi iam prorſus emoriantur, & dolorem nõ ſentiant,
iuxta articulos excidendæ ſunt ea animaduerſione, ne quid violetur: nã, vbi qui ſecatur, dolet, quùm nõ-
D dum quà ſecatur, emortuum corpus fuerit, maximum periculum eſt, ne ſub dolore anima deficiat: eiuſmo-
di autem animæ defectio plurimos repẽte iam ſuſtulit. At femoris os hoc modo nudatum vidi octogeſimo
die abſcedere: crus tamen huic homini ad genu vigeſimo exciſum eſt: mihi vero propius etiã videbatur,
cùm non eodem tempore, ſed antè prouidendũ exiſtimarẽ. Cruris verò oſſa, quæcunq; nudata fuerunt, cir
ca mediũ omnino ex huiuſmodi nigritie ſexageſimo die deciderunt: curatio enim à curatione diſtat, quã-
tum ad id pertinet, vt nudata oſſa maturius vel ſerius decidant: preſſus itẽ à preſſu diſtat, quatenus unus
altero validior eſt, aut imbecillior, ad efficiendũ, vt neruus, caro, vena citius aut tardius emoriantur: nã,
quæ emoriuntur, quamuis non fuerint adſtricta, non omnia ex altis oſſium partibus decidunt, ſed quædã
ex ſummis. Quocirca tempus, intra quod ſingula hæc ſoluuntur, certum definire non licet.*

Quùm dixerit neceſſarium eſſe, vbi nigreſcat & corrumpatur caro, quæ ſita eſt circa oſſa, vt
oſſibus tẽpore idem eueniat: atq; ea de cauſa imperauerit, vt præciderentur: nunc præcipit, vt
excidantur, ea cautione, ne integræ partes violentur, ne præ dolore anima admodum deficiẽte
homo ægerrimè reficiatur. Ad articulum autem, ſi fieri poteſt, præcidi membrum voluit ad cele
ritatem ſpectans: namque, vbi medium pręcidatur, multum temporis abſumitur, quùm oſſa ſe-
cantur, ſed iuxta articulum affecta membri pars intacto oſſe abſcinditur.

37 *Accipiendæ prorſus eiuſmodi ſanationes ſunt, magis enim terrent, dum accipiuntur, quàm dum adhi-* E
bentur: atque hæc omnia lenem medicinam requirunt, ipſa enim per ſe ipſa ſoluuntur. Eſt autem victus
expeditiſſimus ille, qui febri aduerſatur.

Hippocrates conſilium dirigit, non ſolum ad ægrotantes, ſed etiã ad medicos, vt apud ægro-
tantes à culpa ſemper vacui ſint, & laudem plerunque inueniant. quamobrem mala, quæ gra-
uia videntur, monſtrat, diſcernitq; ab ijs, quæ verè talia ſunt. in ijs enim, quæ verè grauia ſunt,
non tamen talia ſe oſtendunt, monet, vt medicus ſe ſubducat: illis manum inijciat, quæ grauia
videntur, quemadmodum & hæc, quæ nunc proponuntur. Vbi enim pars aliqua ex toto emor-
tua ſit, non amplius grauiter afficit, quæ vicinia ſunt. hanc ſi præcidas, cauens ne, dum manus
curatio adhibetur, animæ defectio ſequatur, malum aliud non afferes vllum.

38 *Ad hæc iuſto habitu figurare corpus oportet. Iuſtus habitus eſt, vbi nihil ſuſpenſum eſt, nihil deorſum*
ſpectat, ſed ſurſum magis, præcipuè donec ex toto reſolutum fuerit, periculum enim eſt, ne interim ſan-
guis erumpat. Quamobrem vulnera inclinari in inferiorem partem non debent, ſed ſuperiora haberi.

Oſtendimus iam ſæpe/iuſtum/apud Hippocratem vocari id, quod potentia æquale eſt: hoc F
autem illud eſt, quod vnicuique conuenit, quandoquidem & iuſtitiam huiuſmodi quid eſſe ma-
nifeſtum eſt. Quod quidem ad muſculos attinet, ille iuſtus habitus eſt, ſub quo tam qui mem-
brum flectunt, quàm qui extendunt, in neutram partem trahuntur: quod verò ad collocandum
membrum In inferiorem, vel ſuperiorem partem ſpectat, iuſtus habitus videri poterit, qui me-
dius erit inter eum, qui ſurſum, & eum, qui deorſum ſpectat, hoc eſt qui ad rectam lineam pror-
ſus extentus eſt. hic autem, vbi nullum periculum ſit, ne ſanguis erumpat, & facillimè ab ægro-
tante feratur, eligendus eſt. de quo etiã paulo ſupra tractauimus, vbi oſſa cute excedentia per-
ſequuti ſumus. At nunc in oſſibus abſcindendis, ſicut dum manus adhibetur, vnum periculum
eſt, ne præ dolore intolerabili anima deficiat: ita poſtquam adhibita eſt, vnum aliud circunſtat,
ne videlicet ſanguis erumpat, id quod euenire ſolet, vbi putreſcentes corporis partes reſoluun
tur. Conſtat autem habitum, ſub quo membrum dependet, eruptioni ſanguinis eſſe opportu-
niſſimum. Quantum ergo ſpectat ad ſanguinis eruptionis periculum, penitus tutoq; euitandũ,
præciſum membrum ſuperius omnino habendum eſſet, ſed quia ſtatus hic dolori eſt, idcirco
moderatè in ſuperiorem partem conuertitur. Maniſeſtum item eſt, quùm in ijſdem verbis au-
gere vellet, quod proponitur, adiecisse vocabulum/præcipue/quod ϖαντὶ dixit, quaſi ita ſcripſe G
rit, Vbi nihil ſuſpenſum eſt, nihil deorſum ſpectat, ſed ſurſum magis, potiſſimum, vbi putria ex
toto reſoluta fuerint, periculum eſt, ne interim ſanguis erumpat.

39 *Namque, vbi tempus proceſſerit, & vlcera iam pura ſint, non amplius accommodatur huiuſmodi ſta-*
tus: ſed ille, qui rectus eſt, & interdum ille, qui verſus inferiorem partem inclinatur: tempore enim non
nullis oſſa abſcedunt, & illæ faſciæ neceſſariæ ſunt, quæ primæ inijciuntur.

Non ſecus, atq; vbi ſanguinis eruptionẽ cauebat, rectum mẽbri ſtatum, quamuis medius &
iuſtus eſſet, eatenus in eũ, qui ſurſum ſpectaret, conuertebat, quatenus mẽbrum ſine dolore ex-
citabatur, nunc quoq; præcipit, vt membrũ moderatè in inferiorẽ partem inclinetur, vt anies
effluat. quandoquidẽ, vbi nullum periculum eſt, ne vel ſanguis erumpat, vel propter conſortiũ
aliqua pars afficiatur, vel inflammatio ſuperueniat, atq; vlcera iam pura tantũ modò ad cicatri-
cẽ perducenda ſunt, dãda in primis opera eſt, vt nec pus, nec ſanies aliqua tenuis tũc ſubſidat,
ſed oĩa exitum habeant. At ſiqua ibi pars ſinuetur, hoc enim accidit ſub ſanie, quæ illas partes
erodit, dum nos cauentes ne ſanguis erumperet, membrũ ſublime habuimus, ad faſcias venien H
dũ erit, quæ primæ inijciuntur, quibus ſinus coerceatur. Vinciendi autẽ ratio in eo caſu contra-
ria eſt illis omnibus, quæ ſuprà dictæ ſunt, in quibus faſciæ ab inferiori parte orſæ in ſuperiori
terminantur: ſed in propoſitis affectibus, vbi eò conſilium tẽdit, vt pus excernatur, à ſuperiori
parte incipiunt, & deorſum verſus intendentes paulo ſupra os ipſius ſinus finiuntur, vt quic-
quid in imo ſinu reſider, ſub hac vinciendi ratione exprimatur, & ore aperto protinus euadat.

40 *In his autem procedente tempore expectandæ ſunt deiectiones cruentæ, cùm pleriſque & ex nigritie,*
& ex ſanguine ab vlceribus fuſo, cruentæ deiectiones ſuperueniant. Fiunt autem plerunque, vbi nigri-
ties, & ſanguinis eruptiones ſolutæ ſunt.

Cruentã deiectionẽ Hippocrates δυσεντερίην vocauit: quo nomine vſus videtur, nõ vt ex-
ulcerationẽ inteſtinorũ, quemadmodum pleriq; medici, ſed vt cruentas inteſtinorum deiectio-
nes ſignificaret, ſic, vt, vbi propter iocinoris imbecillitatẽ cruentum deſcẽdat, id quoq; vitium
δυσεντερίη appelletur, quod à medicis vſurpari ac dici nouimus. ſæpiusq; hoĩes ita affectos me
dentium inſcitia periſſe nos non latet: interdum enim, quùm propter deiectiones acres, princi
pio quidem pinguedo, proceſſu temporis quædã ſtrigmenta, quæ ab inteſtinis deraduntur, vnà
excernantur,

A excernantur, pleriq; medici neglecto iocinore, vlceri duntaxat inteſtinorum medentur, atq; id-
circo ægrotantes præcipitant. Eſt ergo morbus & iecinoris imbecillitas, & vlcus inteſtinorum:
cruenta verò aluus communiter ſuperuenit non propriè cauſis propoſitis, quùm inteſtinorum
venis præ ſanguinis copia adapertis, cruentum deijciatur, ſic, vt ſimilis affectus ſit, atq; vbi ora
venarum nō in ano, ſed in inteſtinorum anfractibus, aut ad initium recti inteſtini longè ab ano
aperiuntur. Permultos autem videmus experiri hoc malum, quibus membrum exciſum fuerit:
quive repentè vehementes exercitationes omiſerint, quibus antè aſſueuerant, quùm non nul-
li certarent, alij foderent, vel quid huiuſmodi laborioſum vitæ genus ſequerentur. nam, niſi,
quemadmodum exercitationi, ita aliquid dempſerint, cibi aut potionis abundantiæ, qua vte-
bantur, dum exercerentur, nō nullos celeriter inuadunt ea mala, quæ à multitudine fiunt: alijs,
qui minus aduerſa fortuna vtuntur, aluus cruenta deijcit, quam rem Hippocrates propoſuit,
δυσεντερίας vocabulum vſurpans, quo (vt retuli) cruentam deiectionem ſignificat. Quoſdam
ego iam vidi, quos ſanguinis per nares eruptio liberauit: alios, quos tentauit cholera: his autem
omnibus æquali ferè temporis circuitu ſanguis effunditur. languentes enim repentè exhauſti,
refrigeratiq;, in poſterum victus ratione curioſa non vtuntur, ſed rurſus inordinatè viuunt, rur
B ſus multitudinem colligunt priori æqualem & æquali tempore. Horum ergo affectuum commu
nem cauſam in multitudinem referemus, quæ adapertis venis, vel in naribus, vel in ano, aut in-
teſtinis eijcitur. colligitur autem multitudo in illis, qui liberaliter, vt ſoliti erāt, cibum ſumunt,
ſed ſanguinem, quem ex aſſumpto alimento contraxerunt, minimè abſumunt. Ad communem
horum affectuum rationem ſpectat, quod ab Hippocrate proponitur: quibus enim aliquod mē
brum abſciſſum fuerit, alimentum, quod antè transferri ad ipſum ſolebat, in venis coit, & ſan-
guinis multitudinem producit. Hos itaque omnes monere oportet, vt minus cibi capiāt, quàm
ante, iſq; infirmior ſit: ſubinde aluum ducant, & quantum poſſunt, exerceātur: multam frictio-
nem adhibeant: à cibo non lauentur, ſed antè ſæpius: rectè autem conſulent, ſi digerente aqua
vtantur, vbi eius copia fuerit. Hæc præter propoſitam rem adieci, quùm tamen ab re non ſint.
Cur autem non nullis, quibus copioſe ſanguis effunditur, aliquo interpoſito tempore cruenta
deiectio ſuperueniat, adijcere ſermoni oportet. Fit ergo in his, vt ob vehementē ſanguinis pro-
fuſionem corpus refrigeretur, atque idcirco minus quàm antè per cutem exhauriatur, quod ve
rò non exinanitur in corpore ſubſiſtens, ſanguinis multitudinem auget: quæ (vt ſupra oſtēſum
eſt) efficit, vt, vel cholera ſuperueniat, vel ſanguis per nares erumpat, vel αἱματώδης δυσεντερία
C ſequatur (ita enim appello clarioris doctrinæ gratia) hoc eſt, cruentum deijciatur. Proficiſcitur
autem huiuſmodi deiectio ex multitudine ſanguinis, quem natura tentat magis ob uirium ro-
bur, quàm ob infirmitatem, expellere: quæ res contrario modo ſe habet, quàm in iocinoris affe
ctibus, in quibus ſanguis per inteſtina ob uiſceris imbecillitatem deſcendit. Quòd ſi per ora ue-
narum, quæ ad anum, inteſtina, aut nares pertinent, natura, quod ſuperat exinaniret, benè age-
retur cum eo, cui hac uia multitudo detraheretur: ubi multitudo non recipitur his locis, ſed ad
thoracem uel pulmonem confluit, malum iam graue eſt: alterutrum enim, uel pulmonis inflam-
mationem, & lateris dolorem, uel ſanguinis ſputum, ſuperuenire neceſſe eſt.

41 *Magno autem impetu concitantur, ſed nec diuturna ſunt, nec mortifera: nam neque homo valdè pro-
pter cibi faſtidium abſtinet, neque alioquin exhauriendus eſt.*

Adiungit hæc Hippocrates, non ut hiſtoriam conſcribat eorum, quæ ſic affectis euenerunt,
quemadmodum Thucidides, ubi peſtilentiam illam recenſet, ſed ut cruentas has deiectiones di
ſtinguat à torminibus, quę alijs de cauſis accidunt. Quare hęc, quamuis ad propoſitū opus pro-
D priè non pertineant, exponere tamen alienum nō fuerit, quùm medici complures morbos, ſub
quibus ſanguis deijcitur, diſcernere non poſſint: non nulli enim exiſtimant, ubiq; cruentā deie-
ctionem ex inteſtinorū ulcere prouenire, quos magnopere animus fallit. Sanguis itaq;, quùm
ab ore uenarum, quæ in ano ſunt, funditur, neq; laborantes ipſos latet: ſed ubi cruenta deiectio
à ſuperiori parte ad anum feratur, quædam protinus à principio deſcendit, quædā præcedente
aliquo tali. Quòd ſi repente cruor multus deijciatur, ſcire conuenit, adapertum eſſe os uenę, na
tura id, quod pondere moleſtum eſt, depellente, cuius generis eſt, quam nunc Hippocrates pro
ponit, cruenta deiectio, quæ magno impetu concitatur, & cito quieſcit, pręterquàm ꝙ homo ob
cibi faſtidium non admodum abſtinet, ſicut quando ob iocinoris imbecillitatem aluus cruenta
eſt. quanquam raro initio, quùm iecur afficitur, huiuſmodi aluus ſe oſtēdit: plerunque enim à
principio tenuis ſanies cruenta deijcitur aquæ ſimilis, in qua lota caro ſit: interdum tamen inci-
pit iocinoris affectus cū ſubita ſanguinis deiectione, ubi uidelicet uiſceris imbecillitati ſangui-
nis multitudo acceſſerit: poſt principium uerò utrouis modo res acceſſerit, & æger maximè ci-
bum faſtidit, & ſanguis modò purus & non multus, modò flauæ bili immiſtus ſimul, cum deraſa
inteſtinorum pinguedine deijcitur, poſteà quaſi fæx ſanguinis deſcendit, ubi iecur iam peſſimè
habet, Sub huiuſmodi ergo deiectionibus, præſertim ubi aliquid bilis admiſtum fuerit, quędam

ipſius inteſtini partes excernuntur,quæ,quùm deradantur, ξύσματα uocant. nam, quæ per in- E
teſtina deſcendunt,eo ꝙ acria ſint, ſummam ipſorum partem eradunt. in quo caſu quanta ma-
ximè poteſt,abſtinentia imperanda eſt:ſed ijs,qui ſuperantem ſanguinem deijciunt, cõuenien-
ti modo cibus dari debet,quùm iecur ualeat,& poſſit ipſum conficere.

Qua ratione Femur in Coxae cavum reponatur

42 *Vbi femur à coxa clabatur, ſi in interiorem partem venerit, hac via reſtituendum eſt.*

Reprehendunt Hippocratem, ꝙ ponere tentet femur à coxa prolapſum, quùm iterum pro-
tinus clabatur, primò quidem Cteſias Gnidius eius cognatus,nam ipſe quoque ex familia fuit
Aſclepiadarum:poſt Cteſiam verò alij non nulli. Sed,quùm hæc omnia duplici via iudicẽtur,
altera,cùm ipſis oculis comprehenditur,quod requiritur:altera, cùm non expectato longo vſu
aliquid demonſtramus,iudicio ex ipſius natura ſumpto:nos quoque vtraque via iudicabimus.
Natura igitur rei ſic habet. In hac ipſa commiſſura ligamentum rotundum validiſſimum inclu
ſum eſt,quo ſummum femoris caput altiſſimis atq; intimis caui partibus innectitur,ita, vt quis, F
licet ligamentum ipſum nõ viderit,poſſit ex hac narratione intelligere id breue eſſe. nam,cùm
femur ſemper conuertatur, quod Poeta retulit,cùm ait, in coxa conuertitur:nec vnquam caui
oris excedat:neceſſe eſt ligamentum breuiſſimum eſſe. Hoc ipſum igitur, dum naturaliter ha-
bet,excidere femur non patitur. Poteſt autem non abrumpi ſolum, ſed & ob humoris copiam
in cauo collectam præter naturam adeò extendi, vt ſinat femur ſua ſede moueri:quod vbi acci
dat,quamuis ſtatim poſitum fuerit,non poterit ſuo loco manere:nam, quùm cauum deuexum
ſit, onus verò totius cruris, quod appenditur graue, leui momento rurſus ſuo loco excedet, ſi
quis in ingreſſu tentet paulo celerius moueri,vel aliquid tranſgredi,quod ob pedes ſit,ita, vt ſi
quis ęquali ſolo paulum moueatur,hoc modo fortaſſe tueri naturalem poſitum aſſiduè poterit.
ſed videtur id fieri minimè poſſe, nam ſi non ad alium vſum, certè quùm lauatur, cogetur ho-
mo pedem magis attollere,vt ingredi in labrum poſſit. Hoc igitur pacto rei natura monemur,
vbi ligamentum abrumpatur,femur repoſitum in ſua ſede contineri non poſſe. Sed & illud ve-
rè adijceretur,quod commiſſura genu ab exteriori parte neruoſis quibuſdam ligamentis conti
netur: femur verò hoc vno, neque vllum aliud habet tale, quo commiſſura ab exteriori parte
illigetur,ſed nec muſculos etiam,qui non parum quoque conferunt ad continendos articulos, G
ne procidant,præſertim vbi boni habitus fuerint ac validi. Quamobrem athletis, quamuis in
palæſtra vehementiores ictus patiantur, cadant,diſtendantur, contorqueanturq; ad articulos,
nihilo minus membra non luxantur,eo quòd validis & grandioribus muſculis vndique circun
Sect.1.t.27. 3,4.d dentur. Scripſit etiam Hippocrates ‖ inter initia huius libri,bobus potiſſimum coxę articulum
luxari,vbi ſenes ſunt,& graciles. Femur igitur abrupto ligamento,quo continebatur, etiam, ſi
in ſuam ſedem collocetur,manere non poteſt,ijs præſertim,qui graciliores fuerint. Spectemus
deinceps,ſi ligamentum humoris copia relaxatum excidere femur ſinat, idq; reponatur, quid
futurum eſſe credibile ſit. mihi quidem,& in hoc caſu res manifeſtiſſima videtur. namque, vbi
idem humor maneat,ſimiliter erumpet:ſed,ſi inareſcat,ad naturalem firmitatem reducetur. fe-
mur verò ob humorem excidere,& ipſe Hippocrates docet,qui in ſententijs illis,quę Aphoriſ-
6.Aph.59.Ex- ord.55.f mi inſcribuntur,ſic inquit, ‖ Quoſcunque coxæ dolor exercet, his ſi coxæ articulus excidat, &
rurſus recondatur,mucci ſuperueniunt, muccis autem in commiſſura collectis, hoc eſt, gluti-
noſo humore,madeſit ligamentum ac relaxatur. Nihil autem intereſt, ſeu ligamentum, ſeu ner
uus illigans vocetur: quæcunque enim ligamenta neruorum exemplo rotunda ſunt, ab ijs, qui
in incidendis corporibus verſantur, vocari ſolent nerui illigantes. Sed & nos quoque femur H
hac de cauſa luxatum bis iam reſtituimus, neque amplius poſteà procidit. diu autem oportet
ſiccantibus medicamentis commiſſuram circundare, dum neruus illigans abunde ſiccetur, ne
amplius ita extendatur,vt femur oris caui poſſit excidere, ſed intus in naturali ſitu ipſum conti
neat. Manere autem interdum femur, vbi repoſitum fuerit, idoneus teſtis eſt Heraclides Ta-
rentinus,homo,qui nec,vt ſectam comprobet,mentitur,ſicut ſoliti ſunt rationalium plerique,
nec medicinæ vſus eſt expers,ſed optimè,vt quiuis alius in medendo exercitatus. Audiamus
ergo,quæ ab ipſo traduntur in quarto libro de ratione curandi ea,quæ ſunt extrinſecus. ſic au-
tem ad verbum habent: Errant, qui cenſent femur repoſitum non manere, quòd abruptus ſit „
neruus,qui ad coxam ipſum alligabat, cùm in vniuerſum rem negent. neque enim Hippocra- „
tes,Diocles,Philotimus,Euenor,Nileus,Molpis, Nimphodorus, & alij non nulli de reſtituendi „
ratione tractaſſent, Sed & nos quoque id conſequuti ſumus, vt duos pueros ſanaremus, qui- „
bus ſæpius,& magis quàm ijs,qui ætate iam robuſta ſunt, excidere articulus ſolet. Rem igitur „
ratione iudicare non oportet:ſed, quùm interdum maneat, exiſtimare nõ ſemper neruum ab- „
rumpi,ſed relaxari,& iterum contrahi:quoniam expedit hoc requirere,quanquàm non omni- „
no commune eſt/. Adiecit hoc Tarentinus in fine orationis, vt quam profitebatur Empirico- „
rum

A rum ſectam tueretur, quorum ea ſententia eſt, vt in ijs, quæ ita manifeſtè apparent, vt inde proferre vtilitatem ad artem iam poſſimus, inutile ſit cauſam quærere. Sed & poſt Heraclidē multi alij ex iunioribus reſtitutum à ſe femur perpetuò ſeruatum eſſe in ſua ſede teſtantur.

43 *Hac quidem reſtituendi ratio bona, iuſta, & ſecundum naturam eſt, per quam ſubito ferè ad finem peruenitur, ſi quis oſtentationi ſtudeat. Homo per pedes ab eo ligno grandiori, quod tranſuerſum ab vno pariete domus ad alterum peruenit, vinculo ſuſpendatur, firmo, molli, latoq́: pedes autem habeat quatuor digitos, aut minùs etiam inter ſe diſtantes: vinciatur item ſuper genua loro lato ac molli, quod ad propoſitum lignum adducatur.*

B

C

Qui cum oſtentatione aliquid efficiunt, ab atticis κομψώδεες, dicuntur, quemadmodum nunc ab Hippocrate, qui oſtentationē exprimere volens vſus eſt verbo κομψῳδόμενος. nā & anteà, | vbi hominem ſuper ſcalā reſupinauit, ad id præſidiū eos venire dixit, qui vulgo videri volunt magnū aliquid moliri. id tamen ſcripſit, quia viderat multos ſui ſeculi medicos, qui eo minùs rectè vterētur. ita etiā nunc oſtendere voluit, qua via crure per ſcalā optimè extento femur reponatur, qua vti fortaſſe nō erit ab re, vbi non ſit ſcamnū, de quo poſteà tractabit. Præcipit igitur, vt ſcala, ſuper qua homo loris alligatus fuerit, ſuſpēdatur à ligno grandiori, quod tranſuerſum ab vno pariete domus ad alterum pertinet, μεσόδμην vocat. videre licet in magnis diuerſorijs: vbi iumenta habentur, & ruri ſimiliter in ædibus ruſticorum. Vult ergo pedes ad tignum ſurſum ſpectare, caput verò deorſum verſus nō multum recedere à terra, ita, vt ille, qui articulum reponit, ſtans ad reponendum, ſuis uti manibus poſſit, quomodo in ſequentibus docebit. Sect. 3. t. 27. 171 a

44 *Sed affectum crus duobus digitis magis quàm alterum extendatur, caput vero recedat duos cubitos à terra, vel paulo plùs, aut minùs: brachia deligata ſint ad latera molli aliqua re: quæ omnia paranda ſunt homine reſupinato, vt quàm minimo tempore ſuſpenſus maneat.*

Partibus, quas commemorauit, quomodo inijcienda vincula ſint, apertè expoſuit. Illa igitur, quibus affectum crus appenditur, robuſtiora eſſe voluit & mollia, idq́; non iniuria, cùm tota intentio ad ipſius curationem adhibeatur, ea ratione, quæ communiter requiritur in luxatis omnibus reponendis. Igitur femoris caput, quùm cauo excidens in interiorem partem erupe-
D rit, à muſculis, qui ibi ſunt, attractum primò in inferiorem partem attrahendum eſt, vnà ſcilicet cum femore: deinde in exteriorem impellendum: cumq́; è regione ſui caui collocatum fuerit, tunc vel ſolis muſculis committendum eſt, vel ſimul etiam adurgendum. Sæpiùs autem diximus, muſculos naturalem vim habere, qua ad ſua principia contrahuntur. Attrahunt igitur ſimul & femur, quod attractum ſuo capite in cauum coxæ conijcietur.

45 *Homine iam ſuſpenſo peritus aliquis, & non imbecillus traijcere manum debet inter femora eius, qui curatur, collocareq́ brachium inter caput femoris luxati, & eam regionem, quæ inter anum & naturale media eſt: tum traiectam manum altera prehendere, & rectus aſſiſtens repente corpori ſuſpenſo appendi, ita, vt ſublimis maximè æqualiter ſuſpendatur. In hac reponendi ratione omnia ſecundum naturam ſunt: nam corpus ipſum ſuſpenſum ſuo pondere deorſum verſus extenditur: is, qui appenditur in inferiorem partem extendit, & femoris caput excitari cogit è regione ſui caui, ſimulq́; oſſe brachij ipſum urget, truditq́;, ſic, vt in priſtinam ſedem reuertatur. Neceſſe autem eſt aptiſſimè vincula inijcere, ea animaduerſione, vt is, qui appenditur, validiſſimus ſit.*

Solet Hippocrates eam regionē, quæ eſt inter inguen vtriuſq; cruris nuncupare πλιχάδα, cuius

cuius medium περίναιον vocat, quæ ab initio naturalis ad anum pertinet, quà ceruix veſicæ ſita eſt. Inter hanc itaq; regionẽ, quam πληχάδα nominat, in medio eius in lõgitudinem, & caput femoris, iubet, vt, qui trahit femoris caput, manum demittat, cum qua alteram coniungat, ſicut ipſe apertè declarauit, atque ita ſuſpendatur. quo fiet, vt femoris caput, nõ ſolum trahatur, ſed in exteriorem commiſſuræ partem impellatur, vt è regione caui, quod in coxa eſt, collocetur. E

46 *At (quemadmodum ſuprà narrauimus) homines plurimum natura inter ſe differunt, quantum ad articulos attinet facilè vel vix reſtituendos. Quamobrem plurimum differant, diximus, quà de humeri capite: nam femur quibuſdam abſque vlla præparatione reuertitur, ſiquidem leui adhibita intentione, & exiguo motu, manibus in ſuam ſedem compellitur.*

Antè κιγκλισμὸν maſculino genere dixit, nũc fœminino κίγκλισιν, quod vocabulũ διακίνησιν, id eſt exiguũ motum ſignificat: quoniam verbum διακινῆσαι mutuatur ad id ſignificandũ, quod leuiter dimouetur, cuius meminit, cùm tradidit qua ratione luxata maxilla reponeretur.

47 *Compluribus etiam, quùm crus ad commiſſuram hanc flecterent, circumactus iam articulus reuerſus eſt: ſed plerunque non paret cuiuis præparationi: quamobrem, quæ ad ſingula efficaciſſima ſunt, in vnaquaque arte ſcire conuenit, & ea vbique adhibere, quæ accommodata videbuntur. Suprà extendendi modos diximus, vt quilibet eo vtatur, cuius copia ſit: oportet enim præſtanter ab vna parte crus extendere, ab altera corpus: nam, ſi benè extendamus, femoris caput è regione ſui caui exciſabitur, quod, vbi ſic excitatum fuerit, non facilè prohiberi poterit, quo minùs in ſuam ſedem reuertatur, ita, vt iam quouis modo impellere ac dirigere abundè ſit. Sed minùs extendunt, quàm par ſit, idcirco maiori negocio reponunt.* F

Vbi crus ad inguen curuatur, femur vniuerſum ſuſpenditur: in qua actione prolapſum femoris caput dimouetur, circumactumq; reſtitui non nunquam ſolet. Quid ſit circumagere, quod accidit, vbi prolapſus articulus, vel qui in latum ſcapularum os inſeritur, vel qui in coxam reſtituitur, ipſe in ſuperioribus declarauit, vbi docuit, non poſſe articulum in his commiſſuris ſuo loco paululum excedere, vt ad cubitum, ad manum, ad genu, ad talos. nam, cùm & femoris caput rotundum ſit, & oræ caui in quo recipitur in orbem, nullo pacto fieri poteſt, vt caput partim in cauo ſit, partim extrà, vel oræ caui hæreat, quoniam vbi primùm voluetur, vel intrò reuertetur, vel excidet. Igitur quia paruo momento in vtramuis partem caput compellitur, hoc quod fit, circumagendo fieri aſſerit. G

48 *Non ſolùm autem pedibus iniicienda vincula ſunt, ſed etiam ſupra genu, ne hoc magis quàm coxæ articulus vinculo intendatur: ſic itaque extendere à pedibus conuenit. Verùm, vbi altera parte vis adhibetur, non ſolùm circa pectus & alam iniecto laqueo in contrariam partem attrahere debemus, ſed lorum longum, duplex, validum, molle, inter anum & naturale demittere, à poſteriori parte ad ſpinam, à priori iuxta iugulum adducere, & religare, atque ita in diuerſa contendere, alijs ab vna parte, alijs ab altera ducentibus. Animaduertendum autem, ne lorum, quod inter anum & naturale demittitur, ſuper femoris caput extendatur, ſed inter femoris caput, & eam regionem, quæ inter anum & naturale media eſt. Dum intentio adhibetur, femoris caput in exteriorem partem propellendum, pugno ipſi inhærente: vbi, qui extendit, ſuſpenditur, vna manu traiecta, & alteri iuncta, ſimul & extendere debet, & in exteriorem partem vrgere: ſed alius ad genu femur in interiorem partem leuiter dirigat.*

Vbi homo per pedes appendatur, capite deorſum ſpectãte, omnes articuli extenduntur. At propoſitum eſt eum ſolùm extẽdere, qui ad inguen eſt. Iure igitur ſuper genu vinculum iniicit, quod femur ſurſum extendat. nam, ſi permittamus attrahi crus ſolùm à vinculis, quæ infra genu ſunt, fiet vt genu, non minùs, imò magis quàm coxæ articulus extendatur, quùm propiùs ſit vinculis ſub ſe extendentibus. H

49 *Suprà etiam diximus expeditiſſimum eſſe iis, qui in frequenti ciuitate medentur, lignum habere quadratum, ſex cubitorum, aut paulo longius, latum cubitos duos: cuius craſſitudo, ſi dodrantem impleat, abundè eſt.*

Sect. 2. t 49. 7°. 338. b In opere de | fracturis huius machinamenti meminit, ita, vt huic quoque teſtimonio innitantur, qui aiunt compoſitum fuiſſe principio ab Hippocrate librum vnum, inſcriptumq; /de officina medici/, deinde in duos diuiſum ob magnitudinem, eiusq; priorem partem inſcriptam /de fracturis/, alteram verò /de articulis/. Quale autem ſtrui velit machinamentum hoc, manifeſtum eſt iis, qui id viderint, quod ſcamnum Hippocratis nuncupatur, ſic enim ex multo iam tempore à medicis appellari conſueuit. Plerique autem formulas paruas habent, ad eius exemplum fabricatas. Sæpiſſimè verò adhibetur, articulisq; reſtituendis per ſe abundè eſt. ſi quis autem velit alijs quoque vti, eſt πολύσπαστον, ita appellatum, quòd multis orbiculorum circuitibus, facilitatem præſtet, quod iterum facientibus maximè idoneum eſt. refertur autem ad Archimedem auctorem. In vrbibus verò non alienum eſt Fabri vel Andreæ organum, vbi erecto 24

opus

A opus eſt:vbi plano,ſcamnũ hoc Hippocratis præcipuè aptatur, quod à non nullis ex recẽtioribus medicis variè iã ſtruitur,ſicut machinatio ſpathæ,quę in ſummo capitulũ habet rotundum ac leniter cauum. Deinceps igitur ad organi ſtructurã,quæ ab ipſo traditur,animum aduertite, ea,q̃ Hippocrates ſcribit,ijs,quæ in ſcãno inſpexiſtis accõmodãtes:hęc enim,ſicut anteà quoq; dictũ eſt,ſola monſtratione aperiunt̃. Equidẽ ijs,qui apud me librũ legunt,rẽ facilè demonſtro, organo iuxtà collocato,ſępè ipſo magno,ſępè paruo aliquo,ad magni exẽplũ fabricato, cuiuſmodi ad hũc tantùm vſum paramus,vt oſtendere legẽtibus poſſimus, quùm per tales formulas nequeãt articuli in ſuã ſedẽ vrgeri. nũc aũt monſtrari hæc minimè poſſunt:ſed exponere licet, ſi quid ex verbis Hippocratis obſcurũ ſit:quod & in ſuperioribus feci, & nunc etiam faciam.

50 *Excauetur prætereà hinc atque hinc in longitudinem, ne machinamentum iuſto ſublimius ſit.*

Hinc atque hinc/dixit ἔνθεν καὶ ἔνθεν, quod accipit pro à dextra parte,& ſiniſtra. id vel eo patet,quod adijcit/in longitudinem/quod idem ſignificat,atq; longum. nam,ſi excauari voluiſſet ſuprà à capite,vel infrà à pedibus,tranſuerſum potiùs dixiſſet,non in longitudinem. Mens autem totius orationis huiuſmodi eſt,quam non ab re eſt,perſpicuitatis cauſa,non longè à verbis
B recedentem exponere. Excauetur prætera hinc atque hinc in longitudinem ligni:idq; cauum eam altitudinem habeat,quæ ad impellendum accommodatur, ne machinatio iuſto ſublimior ſit. Verbum/iuſto/ipſe ſcribit τοῦ χρεὼν, græci enim ita dicunt, & interdũ etiam τοῦ προσήκοντος, quod/debito/ſignificat. Ergo altitudo caui tanta eſſe debet,vt vectis, qui ad impellendum aptatur, illis inhærere, atque obijci poſſit.

51 *Poſtes item ab vtraque parte adijciantur, breues, robuſti, qui axes contineant.*

Nominat axes ὀνίσκους: poſtes verò, quæ ſunt ligna, quibus axis ſuſtinet̃, φλιάς. hęc magno ligno adijci voluit,ab vtraq; parte,à ſuperiori ſcilicet & inferiori. Religãtur autem ad axes extrema laqueorum,qui quo tempore conuenit in diuerſa diducere,laboranti inijciuntur.

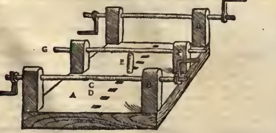
52 *Satis autem eſt in dimidio ligno, nihil etiam prohibet in toto, paruas quaſi foſſas quinque aut ſex excauare, quæ palmum inter ſe diſtent, & trium digitorum latitudinem atque altitudinem æquent.*

Foſſas dixit καπέτους, quod verbũ nõ pauci ex veteribus gręcis in eãdem ſignificationẽ acceperunt. id mutuatur nunc Hippocrates tranſlatione vſus,ad ea caua ſignificãda, q̃ in ſcamno
C ea de cauſa fiunt,vt illis obijci vectes poſſint:q̃ caua præcipit, vt in altera ligni parte magis, hoc eſt in inferiori,exculpant̃:nihil ẽt (inquit) prohibet, quin in ſuperiori quoq; parte ſint. q̃q̃ non neceſſe eſt,hoc ſiquidẽ machinamentum,quod nunc exponimus, non ſolùm ad coxæ articulũ pertinet,ſed & ad vertebras quocunq; modo luxatas,& ad humeri caput reponendũ. Cõplura aũt ſint caua hęc oportet,quãdoquidẽ,qui curant̃,ętate,magnitudine, & vniuerſo corporis habitu,inter ſe differũt. q̃ magna eſſe debeant, & quantũ inter ſe diſtare,ipſe euidenter expoſuit.

53 *Medium inſuper lignum altè in quadratam figuram trium digitorum excauetur, in quod cauum, vbi opus eſſe videatur, defigatur lignum, quod cauo conueniat, & ſuperius teres ſit. Figatur autem, quùm ad rem pertinere videbitur, medium inter femoris caput & eam regionem, quæ inter anum & naturale media eſt: quod lignum extãs corpus ſequi non permittit, quùm à pedibus trahitur: interdum enim hoc ſufficit, abſque intentione, quæ, vt membrum in diuerſa diducatur, à ſuperiori quoq; parte adhibetur. Interdum autem, vbi crus ab vtraq; parte extendatur, lignũ hoc verſus hãc vel illã partẽ laxũ demittitur, ut femoris caput ĩ exteriorẽ partẽ impellat: hac enim de cauſa et caua exculpta ſunt, vt cuneus, vel vectis ligneus, in quod expeditius ſit demiſſus, aut iuxta articulorũ capita, aut ipſis prorſus inhærẽs, eo de momento impellat, quo intentio adhibetur, ſeu in exteriorẽ partẽ, ſeu in interiorẽ impellere opus ſit.*

A Lignum ſex cubitos longum, latum duos, craſſitudinis nouem digitorum.
B Quatuor ligna, pedem longa, extremis partibus rotunda.
C Axes habentes in medio clauos, & in extantibus capitibus manubriola ductaria.
D Foſſæ, quarum altitudo tres digitos æquat.
D E Priapiſcus ſuperiùs teres, demiſſus in medium lignum altè in quadratam figuram excauatum.
F Duo poſtes.
G Tranſuerſum lignum in ſpeciem gradus.

Scãnum Hippocratis.

Excidi

Excidi voluit in ſcamno quoddam cauum, quo recipi id lignum poſſit, quod erectum collo- E candum eſt,inter prolapſi femoris capur,& eam regionem,quæ eſt inter anum & naturale. Cur autem lignum hoc,dum extendimus,adhibendum ſit,ſicut cætera omnia,quę deinceps ſubdit, ipſe apertè indicauit:ob eos tamen,qui hebetioris ſunr ingenij, verba hæc aperire aliquãtulum non grauabor. Hoc igitur lignum, quod erectum collocatur inter caput femoris prolapſi, & eam regionem,quę media eſt inter anum,& naturale,renixus cauſa obijcitur,quùm ab inferiori parte crus extenditur. ſæpiùs enim oſtendimus, vbi membrum extenditur, niſi à contraria parte tendatur, ſequente ægro intentionem reſolui. Tenditur autem & per laqueos ſuperioribus partibus iniectos,ſed firmitatis cauſa lignum hoc adhibet,quo non nunquam minùs firmiter hærente ad impellendum vtitur.

54 *. At ſeu teres vectis eſſe debeat,ſeu latus,alius enim alij articulo conuenit, huiuſmodi impulſus,ſi intentio quoque accedat,ad omnes crurum articulos reponendos efficaciſsimus eſt: propoſito autem articulo vectis teres accommodatur. Quod ſi per hoc machinamentum vis adhibeatur,fieri non poſſe exiſtimo, vt aliquis ſit articulus,qui non reponatur. Reperiet quis & alios reponendi huius articuli modos.*

Ipſe deinceps oſtendet tereti vecte tunc vtendum eſſe, quùm femur in interiorem partẽ im- F pellitur, quod nunc inſtituit, quùm femoris caput in interiorem partem prolapſum reponat: nam,ſi in exteriorem luxatum ſit,latum vectem admoueri iubet. Nunc quidem præcipit,vt medium inter caput femoris prolapſi,& eam regionem,quæ eſt inter anum & naturale,inſeramus, conemurq; ſublimiùs paulo, quàm femoris caput demittere:ſed,quùm in exteriorem regionẽ articulus veniet, vbi ſatis ſpacij eſt,latus vectis firmiùs obijcietur, quod ipſe paulo infrà oſtendet,vbi aget de ipſo ſeparatim.

55 *Nam, ſi magnum hoc lignum medium duos poſtes habeat pedales,eius altitudinis, quæ idonea videatur,ab vtroque latere vnum: tum ſuper hos duos poſtes tranſuerſum lignum in ſpeciẽ gradus ſtatuatur: deinde integrum crus inter poſtes trajciatur: quod læſum eſt,ſuper gradum commodè collocatur, ſuperq́; aptatur,quà articulus exceſsit. Gradum verò iuſto ſublimiorem ſtabilire oportet: & multiplicem veſtem, prout conuenire videbitur,corpori ſubijcere.*

Poſtes nominari ab Hippocrate,nõ ea ligna tãtùm,quibus axis ſuſtinetur,apertè ex hac oratione colligitur. in media.n. regione longitudinis totius ſcamni ſitum eſt lignum tranſuerſum, quaſi gradus,quod à dextra parte ad ſiniſtrã pertinet,ſuper quod crus,quod luxatum eſt,exten G ditur,nõ ſimpliciter,ſed cum altero ligno alligato, quod in longitudinẽ à ſuperiori parte cruris ad inferiorem porrigitur, ita, vt ſuper gradũ crus cum eo ligno cogatur. Conſtat aũt integrum hominis crus ſuper gradũ habendũ eſſe inter φλιάς, ſic enim vocauit poſtes, ligna intelligens, quæ gradũ ſuſtinent, quorum vtrinque vnum ſtruit in ipſo ſcamno. Hippocratem verò vſum tranſlatione à portarum poſtibus ita nominare ligna,quæ in ſcamno ſunt, perſpicuum eſt.

56 *Poſt hæc lignum,quod conuenientem latitudinem habeat, & longitudine vſque ad talum perueniat, cruri ſubijciendum, ſic, vt vltra caput femoris, quantum poteſt, feratur: crurić alligandum, quot locis opus eſſe videbitur.*

Lignum alligandum eſſe ad totum crus, ſuprà etiam oſtendimus, ſed nunc ſuperiorem ligni extremitatem,ſuperiorem capite femoris collocandam exiſtimat, adijciens orationi/quantum poteſt/ſiquidem, quod nunc fieri iubet, difficillimum eſt, niſi ea pars longi huius ligni, quæ inguini hæret,humilior ſtruatur:quæ ſpectat in exteriorem partem,ſublimior: nam,ſi æquale ſit, paremq; altitudinem habeat,difficile admodum fuerit ipſius ſummitatem ſimul in inguine ſtabilire,& ſuperiorem femoris capite demittere. H

57 *Quo facto,dum crus intenditur,vel per lignum,quale piſtillum eſt,vel per aliud ex ijs, quæ idonea ad extendendum ſunt,ſimul oportet crus cum alligato ligno ſuper gradum deorſum compellere,& ad coxam ab aliquo hominem contineri: hac enim via femoris caput intentionis vi è regione ſui caui ſuperiùs collocabitur, & ſimul ob impulſum in ſuam ſedem trudetur. Quæ cogendi rationes validæ ſunt: & ſi rectè admoueantur, vitium ſuperant: ſed (quemadmodum antè dictum eſt) articulus hic,imbecilliori vi, & plerunque quauis præparatione in ſuum locum reuertitur.*

Femore ſuper gradũ extento prolapſus articulus humilior redditur: quæ res ad reſtituendũ aptiſſima eſt,nã ſic ora caui humilior femoris capite cõtinetur. Sed,quùm elapſus articulus,niſi caui ora ſuperior ſit,reponi nequeat,vbi ſublimior fuerit,optimũ erit humiliorẽ collocare, atq; ita extendere. Cæterùm laquei,quibus crus extenditur,religandi ſunt,vel ad lignũ, quale piſtillũ eſt,cuius ima pars firmiter in pauimẽto oppoſitæ moræ obijciatur: vel ſi huiuſmodi ligno vti ad intendendũ nolis,lori capita ad axẽ,qui in ſcamno à pedibus eſt,vincienda. id enim ſibi voluit,quùm ait/vel per aliud ex ijs,quæ idonea ad extendendum ſunt/,/ex ijs,intelligens, q̃ propoſita ſunt diuerſa à ligno,quale piſtillum eſt. Quæ ſubijcit in hac oratione manifeſta ſunt.

At vbi

58A *At vbi in exteriorem partem femoris caput exciderit, ab vtraque parte, quomodo antè diximus, ex-*
tendendum eſt: ſed impellendum per latum vectem, ſimulq́; dum intẽtio adhibetur, ab exteriori parte in
interiorem vrgendum, vecte ad clunem ac paulo ſuprà accommodato, &, ne corpus cedat, aliquo integræ
partis clunem repellente, vel manibus, vel alio huiuſmodi vecte ſuper impoſito, qui cauo illi, quod magis in
rem erit, obyciatur: femoris item luxati, quod ad genu eſt, ab interiori parte leuiter in exteriorem cogen-
dum. Suſpendere tamen, vbi articulus in hanc partẽ erumpat, alienum eſt, quandoquidem cubitus illius,
qui appenditur, articulum à ſuo cauo reduceret: impulſus autem per ſubiectum lignum videbitur alicui
ad hoc genus luxati pertinere: in quo caſu ab exteriori parte accommodandum eſt. Quid plura? ſi com-
modè recteq́; extendamus, rectè item impellamus, quis articulus ita luxatus non reuertetur?
Si crus valenter extendatur, non neceſſe erit per lignum impellere: manibus enim prehen-
dentes femoris caput totum iuxta clunem cogere ab exteriori parte in interiorem poterimus,
donec è regione ſui caui collocetur. Patet autem teretem vectẽ ad huiuſmodi impulſum inuti-
lem eſſe, quum & latus etiam non ſufficiat, niſi, quà clunem attingit, talis ſtruatur, quale ſtrui vo
luit capitulum rotundum ac leniter cauum ſuper eam ſpatham, quæ ad reponendum humeri ca
put aptatur, ἄμβη dicitur. Ipſe autem ad verbum ſcripſit/ vrgendum vecte ad clunem ac pau-
B lo ſuprà accommodato/. reſimum autem hunc eſſe neceſſe eſt, quà clunem complectitur, non
ex toto rectum. Quæ ſequuntur in hac oratione omnia clara ſunt.

59 *At ſi in poſteriorem partem femur exciderit, extendere oportet, & in diuerſa deducere, eo modo, quo*
diximus: imponereq́; ſuper lignum, veſtem multiplicem, vt molle admodum ſit, & homine prono exten-
dere. Eodem aũt momento, quo extenditur, per aſſerem cogendum, non ſecus atq;, vbi ſpina gibba eſt, ita,
vt aſſer è regione clunis, ſeu ſupra ſeu infra coxam magis collocetur. Cauũ in pariete è regione aſſeris non
ſit, ſed magis deorſum ſpectet ad pedes. Hæc reponendi ratio articulo in poſteriorem partem luxato maxi
mè ſecundum naturam eſt, ac ſimul etiam valentiſſima. Satis fortaſſe fuerit aliquem pro aſſere inſidere,
vel manibus vrgere, vel pedibus repente conſiſtere attolliq́;, quo tempore intentio adhibetur. Nulla au-
tem alia reſtituendi ratio femori ita luxato ſecundum naturam eſt.

Hæc etiã, quæ de femore ſic luxato tradit, ijs, qui eorum, quæ propoſita ſunt, meminerint, in
aperto omnia ſunt. edicit enim, ne hos vt priores reſupinemus, ſed in ventrem conuertamus,
hic ſiquidem eſt habitus pronus. Valenti ergo intentione adhibita à poſteriori parte in priorẽ
compellere articulum oportet. nam, cùm homo ita iacet, vt præcepit, poſterior pars ſublimior
C collocatur, prior ſubijcitur. quocirca neceſſe eſt, vt qui reſtituit, femoris caput deorſum cõpel-
lat, quod cõmodiſſimè præſtat impulſus, qui per aſſerem adhibetur. idem efficeret, qui quà pro-
minet femoris caput inſidens, magna vi cogeret: ſed, niſi clunis eminẽtia luxato capiti hęreat,
nihil hominem iuuabit. Hæc igitur curatio virum ſummæ diligentiæ ac prudentiæ poſtulat.

60 *Si in priorem partem venerit, idem conuenit extẽdendi modus: ſed aliquis manu admodum ſtrenua,*
& maximè peritus, ſublimiori vnius palma parte inguen adurgeat, eandemq́; manum altera compreben
dat, ſimulq́; quod exceſſit, in inferiorem partem trudat, & verſus priorem genu ſubigat. Hic extendendi
modus, vbi femur ſic luxatur, maximè naturæ conuenit: ſed & ille, qui hominem ſuſpendit, propè etiam
naturæ aptatur, in quo neceſſe eſt, vt is, qui appenditur, non ignarus ſit, ne brachio articulum impellat:
ſed inter partes naturales & anum, iuxta os, quod ſacrum dicitur, appendatur.

Ad quartũ genus luxati femoris aggreſſus eſt: de quo euidentiſſimè omnia prodidit, ijs præ-
ſertim, qui in memoria habeant, quæ anteà dicta ſunt: quare nihil eſt ꝙ nugas hic agamus.
61 *Iuuenias etiam laudem, ſi ſine vtre articulũ hunc reſtituas: ſed quoſdam noui, qui eũ præ inſcitia, &*
vbi in exteriorem & vbi in poſteriorẽ partem erũperet, reponere per vtrem tentarent, neq; intelligerẽt
D *hac via expelli magis, q̃ in ſuam ſedem reſtitui. primum verò auctorem conſtat vtrem adhibuiſſe, vbi ar*
ticulus in interiorẽ partem elaberetur, ſcire tamen licet alia multa ex vſu magis eſſe, q̃ vtrem. Datur er-
go inter femora vter non inflatus, ſic, vt quantum maximè poteſt, ſublimis inter anum & naturale collo-
cetur: tum femora inter ſe vinciuntur habena, quæ à patella ordiatur, & vſq; ad dimidiam femorum par
tem intendat: poſt hæc inflatur vter, diſtẽditurq́; demiſſa ænea fiſtula in vnum ex pedibus, qui ſolutus ſit,
& æger in latus cubat uitiato crure ſurſum ſpectante. Præparatio igitur huiuſmodi eſt, ſed pleriq; hãc ad-
hibent deteriorem, q̃ ego dixerim, cùm non alligent bonã femoris partem (vt propoſui) ſed genua dunta-
xat: adde ꝙ intentionem, quæ maximè neceſſaria eſt, omittunt. Non nulli tamen luxatũ iam reſtituerũt,
vt qui rem facilem nacti fuerint, ſed huiuſmodi impulſus non magnopere tolerabilis eſt: ſiquidem infla-
tus vter, quà maximè tumet, eam regionem non attingit, in quà prolapſum femoris caput iacet, quà potiſ-
ſimum impellendum eſt, ſed infra illud, vt qui in medio femorum vel interius etiam contineatur: ad hæc
femora naturaliter ſunt curua, à ſuperiori enim parte carnoſa ſunt, & propè inter ſe iunguntur, ab infe-
riori tenuãtur: quare & femorum natura vtrem expellit ab ea parte, qua præcipuè admonẽdus eſſet, ita,
vt ſi paruus vter inſeratur, cum vim exiguam habeat, nullo modo vrgere articulum poſſit. Oportet ergo,
ſi vtendum vtre ſit, femora ad magnam partem inter ſe deuincire, & vtrem inflare, eodem momento,
quo corpus extenditur, cruraq́; extrema parte inter ſe colligare, vbi hac ratione articulus reponitur.

A Homo in latus cubans.
B Vter inter femora iniectus.
C Alter ænea fiſtula vtrem inflans.

Docet, qua ratione quis vtatur modo reſtituẽdi per vtrẽ, quamuis eũ non probet. cuncta autẽ planè explicat. E

62 *In tota arte medicinali id in primis dare operã oportet, vt quod malè habet, ad ſanitatem perducatur: quod, vbi cõtingere poßit pluribus modis, ille eligẽdus eſt, qui omniũ minimo negocio comparatur: hoc ſiquidem magis officium eſt probi* F *viri, & plus habet artificij, niſi quis in popularem auram incumbat. Sed, quod ad hunc locum attinet, quidam modi extendendi corporis per ea, quæ domi habentur, parari poſſunt, ſic, vt ex ijs, quæ præſentia ſunt, inuenire liceat, per quæ promptè curatio adhibeatur.*

Oratio hæc poſtrema eſt, in qua iubet, vt in ijs exerceamur, quæ promptè ad curationem accommodantur, ita, vt quamuis nec ſcamni copia ſit, neque alterius, ex ijs, quæ propoſita ſunt, excogitare per te aliquid ſimile poſſis. ſed de his euidentiſſimè in ſequentibus tractauit, vt neque breuiſſima expoſitione opus ſit. omnia enim perſpicua ſunt ijs, qui meminerint quæ propoſita ſunt: explicabo tamen, ſi quid mihi obſcurius eſſe videatur.

63 *Quòd ſi vincula ex loris non ſint mollibus, & quæ facilè tractentur, ſed tantùm vel catena, vel rudentes, vel funes, neceſſe eſt antè faſcijs uel panniculis è lana eam partem inuoluere, quæ potiſsimum inijci vinculum debet, & vlteriorem quoque, poſteà deuincire.* G

A Homo ſcalæ defoſſæ inſidens.
B Calathus lapidibus plenus vitiato cruri appenſus.

Nauium rudẽtes græci vocant ὅπλα, quod Poeta indicat in eo carmine,
Κεῖτο δ' ὑπ' αἰθούσῃ ὅπλον νεὸς ἀμφιελίσσης.
Conſtat etiam Hippocratem, quùm rudentes ὅπλα dixit, eos funes intellexiſſe, qui in nauibus habentur: nam eos, qui in vrbibus, & qui in agro, communi funium vocabulo appellauit χοινία.

64 *Ad hæc ſuper lectum, qui ex ijs, quorum copia eſt, firmiſsimus ſit, & maximus, rectè homo extendatur: lecti autem pedes, vel qui à capite vel qui à pedibus ſunt, vel ab exteriori vel ab interiori parte fulciantur, ita, vt fulcra limini firmiter* H *hæreant: ſed ad alios pedes collocetur lignum quadratum tranſuerſum, quod perueniat ab vno pede ad alterum: ac ſi tenue ſit, ad pedes lecti deligetur: ſi craſſum, ſine vinculo relinquatur: poſt hæc vinculorum capita tam eorum, quæ verſus caput procedunt, quàm eorum, quæ verſus pedes, vtraque ad piſtillum, vel ad aliud tale lignum vinciantur: vincula autem vel recta iuxta corpus porrigantur, vel paulo etiam ſuperiora, conuenienterq́; à piſtillis intendantur, quæ erecta ſint, ſic, vt vnum limini obijciatur, alterum ligno, quod adiectum eſt. Sic igitur per piſtilla ad ſe attracta adhibere vim oportet: ſatis autem eſſet loco liminis & ligni appoſiti ſcala, quæ gradus firmos haberet, lecto ſubiecta, vt piſtillis hinc & inde admotis, vincula extẽderentur.*

Reponitur

A *Reponitur item hoc modo femoris articulus, ſiue in interiorem, ſiue in priorem partem eruperit. Scala defoditur, cui homo inſidet integro crure, leniter extento, & quà commodè poterit alligato: vitiato cruri vas fictile appenditur aqua plenum, vel calathus in quem coniecti lapides fuerint. Eſt & alter reponendi modus ad eos, quibus femoris caput in interiorem partem luxatur. Tranſuerſum lignum inter duas columnas deuincitur, quantum res poſtulat ſublime, & ab vna parte extra columnam cubitum porrigitur: deinde homo veſtimentis pectore obuoluto ſuper eam partem tranſuerſi ligni, quæ extat, collocatur, ac pectus per latam habenam ad columnam deuincitur: integrum crus ab aliquo tenetur, ne ſubuertatur. ſed affecto appẽditur res aliqua, quæ grauitatem habeat conuenientem, vt ſuprà quoque dictum eſt. Ante omnia igitur ſcire licet omnium oſsium commiſſuras plerunque ſinu & capite contineri: & in alijs ſinum cauum eſſe & oblongum, in alijs parum deſidentem. Semper autem reſtituere conuenit omnes articulos, qui exciderunt, protinus, quùm adhuc calidi ſunt, vel certè quam celerrime: nam, qui reponit, faciliùs & citiùs reponit: & æger minorẽ moleſtiam ſentit, vbi priuſquam locus intumuerit, articulus reſtituatur. Perpetuò item, vbi reponendus articulus eſt, emolliri antè debet, & dimoueri, ſic enim promptiùs reuerti conſueuit. Vbicunque autem reponitur, imperanda abſtinentia eſt maxima, vbi maximus fuerit, & difficillimus ad reponendum: minima, vbi exiguus, & facilè recondatur.*

A Canterius inter duas columnas deligatus.
B Homo canterio inſidens pectore ad columnam alligato.
C Alter crus ſanum detinens.
D Vas teſtaceum aqua plenum cruri læſo appenſum.

B

C

De Digitis Luxatis

Quòd ſi digiti articulus excidat, ſeu primus, qui ad manum pertinet, ſeu ſecundus, ſeu tertius, eadem eſt & æqualis reponendi ratio. maximi quidem articuli ſemper ægriùs reſtituuntur. Excidunt autem in quatuor partes, vel ſurſum, vel deorſum, vel vtrinque ad latera, ſed maximè in ſuperiorem partem, minimè in latera, quod accidit, vbi vehementer moueantur. Quòd ſi à latere prorumpant, ab ea parte, in quam veniunt, quaſi capitulum rotundum conſpicitur, & leniter cauum: ſi in ſuperiorem vel inferiorem partem prolabantur, quùm hic locus leuior ſit, quàm qui à lateribus, ſimulq; procidentium articulorum exceſſus paruus, faciliùs reconduntur. Reponendi ratio ſic habet. Summus digitus faſcia vel aliqua tali re inuoluitur, ſic, ne dum intenditur, extrema parte prehenſus elabatur: quo inuoluto vnus eam regionem, quæ ſuper primam palmæ partem eſt, alius inuolutam partem, ad ſe vterque valenter attrahat, ſimulq; excedens articulus in ſuam ſedem compellatur. Si à latere excedat, ratio extendendi eadem eſt: namque, vbi videbitur loco exceſſiſſe, ſimul dum intentio adhibetur, protinus in ſuam ſedem cogendus eſt: ſed interim alius ab altera parte debet digitum repellere, cauens, ne in eam rurſus prolabatur. Commodè quoq; reſtituuntur per digitorum tegmenta ex palmis intexta, quæ à lacertis ταινίαι græcè nuncupantur. vbi in diuerſa digitum extende
D *ris, prehendens altera manu primam palmæ partem, altera tegmentum, poſito articulo, debes quàm citiſſimè deuincire faſcia tenuiſſima, inuncta cerato, quod nec nimis molle ſit, nec nimis durum, ſed moderatè: cùm quod durum eſt, à digito recedat, quod liquidum & molle, digiti calore tabeſcat & reſoluatur. Soluendus autem eſt digiti articulus tertio aut quarto quoque die. atque in vniuerſum, ſi inflammatio locum occupauerit, frequentiùs ſoluendus eſt, ſin minùs, rariùs: quod communiter de omnibus articulis intelligi volo. Confirmatur autem digiti articulus decimoquarto die. Eadem verò curatio eſt digitorum manus ac pedis. Quicunque articulus recondatur, debet homo inedia ac tenui victu vſque ad ſeptimum diem vti: ac, ſi inflammatio ſit, frequentiùs reſolui, alioquin rariùs. Semper autem quieſcere vitiatum articulum conuenit, & quàm optimè figurari.*

De Genu Luxato

Faciliùs reſtituitur articulus genu, quàm cubiti, propter iuſtam & facilem naturam, quamobrem faciliùs quoque excidit. Excidit autem plerunq; in interiorem partem, quanquam & in exteriorem, & in poſteriorem. Reponitur verò vel flectendo, vel calcitrando vehementer, vel vbi faſcia in globum conuoluta & ad poplitem admota repente crus curuetur. Sed ſi in poſteriorem partem prolabatur, poteſt per di-

itentionem

GALENVS DE FASCIIS

Vido Vidio Florentino interprete.

VIDIVS LECTORI

Poſtremi liber de Faſcijs de Laqueis, de Machinamentis nō reperiuntur (quod ſciam) niſi in eo codice, cuius mētionē fecimus in epiſtola ad Regē, in quo ſunt tres auctores de faſcijs, Galenus, Soranus, & Heliodorus: è quibus ego latinū feci Galenū dūtaxat, nā qui hūc norit, reliquos plane norit. Sed an eiuſmodi liber germanus ſit Galeni, dubitare nemo debet, uū vel ipſo proœmio cōuincitur, atq; hic eſt ille liber, quē ipſe pollicitus eſt in ſecūdo cōmentario de officina medici. Verū deſiderantur in Galeno quędā, quæ placuit accepta à Sorano & Heliodoro in hūc librū inſerere, ne qua ſupereſſet humani corporis pars, cuius vinculū in hoc opere non reperias. Quæ ſuppleuimus, putamus vel ab auctore omiſſa, vel (quod magis probabile eſt) intercidiſſe: neq; enim veriſimile eſt Galenū tam Sorano quàm Heliodoro poſteriorem, qui ab vtroq; multa alia de faſcijs mutuatur, quæ nunc deſiderantur, omiſiſſe, nec ſingulis partibus (vt pollicetur) ſuam vinciendi rationem aſſignaſſe. Huc accedit, q deſcriptio A ſciæ vinculi, quā poſuit Heliodorus ad vinciendum femur, in libro Galeni nō legitur, licet eius meminerit ſæpe numero: quia tamen neceſſaria fuit, prætereunda fuiſſe non videtur. Vbicunq; autem aliunde quidquam petemus, auctoris nomen maiuſculis literis notabimus hoc pacto, Ex SORANO, Ex HELIODORO. cumq; ad Galenum reuertemur, Nunc GALENVS.

Hippocrates ille auctor vetuſtiſſimus mundiciem ſpectās, quam exigunt aliæ artes in agendo, mihi videtur non incōſiderate protuliſſe, Nobis ſanè placet in arte vniuerſa animi intentionē adhiberi: in quacunque enim opera decore agere rectèq; poſſumus, decore
C ac rectè agere conuenit: quæcunq; mundiciē celeritatemq; admittunt, celeriter mundeq; conficienda ſunt: atque vbi euitari dolor poſſit, q̃ maxime iocunde: tum reliqua huius generis omnia præclarius agere debemus, q̃ alij eiuſdem artis profeſſores. Siquidem (vt in non nullis, quæ efficiuntur, videre licet) artifices vſum habentes non alia re præſtant ignaris & expertibus, q̃ celeritate atq; elegantia. Medicum ergo eo magis q̃ alium artificem fungi decet ſuo munere, quo ſibi nobilior eſt ſubiecta materies: & idcirco, ſiue ſecet, ſiue adurat, ſiue alliget, ſiue quid aliud manu moliatur, nō modo vtilitati ſtudere debet, ſed mundiciei & elegantiæ, quemadmodū ipſe alibi ‖ rurſus teſtatur, quum inquit, Vinculi ratio duplex, altera illius quod inijcitur, altera illius, quod iniectū eſt: quod inijcitur, vt celeriter, iocunde, prompte, eleganter: celeriter quidem, vt opus expediatur: iocunde, vt facile præſtetur: prompte, vt vbique ſit in prōptu: eleganter, vt oculos delectet. Mala enim in non nullas corporis partes incumbentia, idoneam vinciēdi rationem poſtulant, eāq; per ſe homo ſæpiſſime decoram expetit. Quare tam ſolius ægrotantis gratia, q̃ omnium quibus ſui videndi copiam faciet, ſcire oportet, quæ vincula, & ſimplicia, & varia, ſingulis partibus ac-
D commodentur: nec ignorandum eſt non nullis vtraque conuenire, non nullis alterutra, nempe varia, licet alij ſecus exiſtiment, de qua cōtrouerſia primo dijudicare operæpretium eſt. Expellunt non nulli varia vincula, non modo tanquam nihil proficientia, ſed veluti vſum præſtantia maxime alienum. id quod nulla ſtabili ratione firmant: ſed teſtimonio majorum nituntur, primum Hippocratis, cum inquit, Sed qui præſtantia vincula amant ſine mente, complura alia lædunt. præſtantia id eſt varia: deinde Mantiæ, referentis cuidam oculos procidiſſe, cui pharmacopola caput & faciem vario vinculo deligauerat: idq; iure putant eueniſſe, q faſciæ ob varietatem inequales vrgeant, & idcirco mouere inflammationes poſſint, atque abſceſſus. Sed ſatius fuit eos dignoſcere, nō vinculorum varietate accidere, quod adducunt, ſed inſcitia alligantiū, qui valēter adſtringunt. oportuit enim ita deligare, vt Hippocrates docuit, ‖ cum ait, In his autem maxime ad vinculum pertinet, vt arctetur quidem ſic, vt quæ iniecta ſunt, neque recedant, neque comprimant, ſed fulciantur, non tamen cogantur. æquum autem fuit, vbi Hippocratem citarunt, illud adiungere, quod in Hippocratis oratione reſtabat: non enim ſimpliciter ſcripſit/ ſed, qui præſtantia vincula amant, complura alia lædunt/, verum ſubiecit/ ſine mente/. Intelligant autem ex ijs quę mox perſequar, vinculum varium nullo modo ab Hippocrate ſubmoueri. ipſe igitur in libro de officina medici ‖ faſciandi rationem agens, vbi narrauit quid vincula

In lib. de ijs q in med. f sect. 2. t. 1. 72. 205. a

In lib. de ijs q in med. f. sect. 2 t. 6. 72. 207. a

Sect. 2 t 2. 7. 205. d

tequlrant dum inijciuntur, quid poſtquam iniecta ſunt, ſubdit/quod iniectũ eſt, vt recte, vt de- E
core/recte intelligit iniectum, quod confert: decore, quod elegans eſt. vt autem exponat quid
ſibi velit decore, addit/decore quidem, vt ſimpliciter, vt diſtincte/. adiungit autem verbũ ſim-
pliciter, non quo ex toto declaret decore, ſed ex parte, quaſi dicat vinculũ ſimplex ſit & diſtin-
ctum, quod euidentius colligitur ex ijs, quæ ſubiecit: Aut ſimilibus & æqualibus, æqualiter &
ſimiliter, aut inæqualibus & diſſimilibus, inæqualiter & diſſimiliter. Species autem ſimplex or-
bicularis, aſcia, ſima, oculus, rhombus, dimidiatus. aptetur verò ſpecies ſpeciei, ac morbo illius,
qui deuincitur. Ergo vinculi ſpeciẽ, quę ſimplex eſt, orbicularem eſſe neceſſe eſt, ſed aſcia om-
nino ſima eſt, atque ita quod prorſus æquale eſt, erit ſibi ſimile, quod inæquale diſſimile. Num
igitur deterrentur iam de ſententia, qui varia vincula repudiari ab Hippocrate voluerunt, fa-
tentes aſciam, oculum, rhombum, dimidiatum, varijs aſſignari? an præter hæc, illis commemo-
rem eundem Hippocratem in libro de articulis, ad fractum iugulũ, vinculum admouere, quod
à gruis ſimilitudine γερανίδα nominauit, idq́; varium eſſe? Sciant autem quibuſdam partibus,
cuiuſmodi femur eſt, vbi repoſitum eſt, atque humerus & cubitus, aliaq́; plura, nullũ aptari vin
culum poſſe niſi varium. Hactenus de his. pergamus iam ad faſciarum vinciendiq́; rationem:
ſcrutemurq́; in primis, vt faſciæ inter ſe diſtent, materia, habitu, longitudine, latitudine, ſtructu- F
ra. Materia igitur inter ſe diſſident, quoniam non nullæ lineæ ſunt, nõ nullæ ex lana, aliæ ex mẽ-
branulis: quarum vſus, cum neque vnus ſit, neque ſimilis, ſed diſpar, vbi opus erit, eas accipere
conabimur, quæ morbo maxime congruant. quæcunque ergo adſtringenda erunt, linteis alli-
gabimus: at vbi adſtringere non oporteat, propterea ꝙ hoc inflammationi ſit inimicũ, ſed abun
In li. de Artic. ſect. 3. t. 27. & 46. 72. 265. d & 267. d de ſit continere vel tegere, ex lana: ex membrana verò ſicuti Hippocratem, | vbi naſus vel ma-
xilla comminuitur, extremitatem mẽbranulæ parti, quæ vinculum poſtulat, agglutinantes: Ha-
bitu, cum aliæ glomeratæ, aliæ ſciſſæ ſint, aſſutæ aliæ: glomeratæ ſunt, quę ex habena in longitu-
dinem fiũt, quibus nihil aſſuitur, tales ſunt quibus perfracta membrana vinciuntur: ſciſſæ, quæ
ex vno linteo extremis partibus vel alibi ſciſſo conficiuntur, quales ſunt, quæ ad capitis vulne-
ra dantur (cancri dicuntur) ſiue in quatuor partes ſcindantur, ſiue in ſex, ſiue in octo: aſſutæ ex
pluribus habenis varia figura inter ſe iunctis componuntur, quales ſunt, quæ ſuſpendunt, quæ
mammas deuinciunt, quæ mammis & loco præterea, qui iuxta anum eſt, accommodãtur: Lon-
gitudine, cum quędam breuiores, quędam longiores ſint: Latitudinis eadem ratio eſt, ſiquidem
tam hæc, quàm illa, debet vinciendis partibus reſpondere: Structura, nam aliæ texuntur, aliæ
cõſtant ex materia per ſe coacta, vel certo ordine implicata, quę ſimplici textura fiunt: nõ nul- G
læ hac de cauſa texuntur, non nullæ conficiuntur ex tela, quæ ad alium vſum texta ſcinditur in
faſcias: his plerunque vulnera obligamus, illis vtuntur venatores ad crura defendenda: eædem
primæ palmæ parti circundantur, quę ex implicata materia fiunt, ab aurigis ad latera continen-
da adhibentur. Eſt autem perpetuum, vt qui vinciunt faſcijs abundent: & quas habent, ſciant
q̄ optime adhibere: atque vbi deligandi locus eſt, tales accipiant, quales docuit Hippocrates
In lib. de Offi. med. ſect. 2. t. 36. 74. 411. f | quum inquit, Iam verò faſciæ parentur, leues. tenues, molles, mundæ, latę, ſine ſuturis, ſine emi
nentijs, ita valentes, ne extentæ rumpantur. & paulo amplius, Mundas quidem eſſe conuenit,
quoniam ſordidæ præter quàm ꝙ indecoræ ſunt, liquore aliquo reſperſę, non madeſcunt, dete-
riusq́; id reddunt, quo perfunduntur. eſſe item ſui coloris debent, ne ſi purpura inficiantur, vel
alia huiuſmodi re, eandem noxam afferant, aut coloris ſimilitudine currentem ſanguinẽ reprę-
ſentent: tenues inſuper, ne ambitus in tumorem nimium aſſurgant: molles, ne ob duritiem vr-
geant: leues, ne onere infeſtent: ſint præterea ſine ſuturis inęqualibus, ob quas futurum eſſet, vt
comprimerent: tum ſine eminentijs, hoc eſt non ſint oræ à lateribus ipſa textura confectæ, vel
alioquin verſæ atq; conſutæ, nec quædam extantia, quaſi fibræ: cùm quæ eminent, vinculũ red-
dant inæquale, quæ extant, non patiantur faſciã facile circuire. Quòd ſi faſciæ ex inciſo linteo H
fiant, incidatur non per tranſuerſum, ſed in longitudinẽ, ſicut intextũ eſt, ſectione ad ſtamen di-
recta, ſic. n. lintea facile ſcinduntur, quod ſecus habet, ſi quà ſubtegmen procedit, hoc tentetur.
adde, ꝙ quæ in longitudinem ſcinduntur faſciæ, quod vinctũ eſt, firmius continent. At vincien-
di ratio quædã (vt ſuperius dixi) ſimplex eſt, & quædã varia: atque hæc modo nomen inuenit à
ſede, cui adhibetur, modo ab euentis, non nunquã translato vocabulo à ſimilitudine animaliũ.
à ſede, q̃ vincitur, nomẽ trahit, oculus, naſus, inguen, cæteraq́; huius generis: ab animalibus, cã-
cer, accipiter, aries, lepus, teſtudo: ſed ab euentis, vallum ſeu coniunctũ, ſeu diſiunctum, opercu
lũ, habena, & quę his ſimilia ſunt. Pręterea ex huiuſmodi vinculis quædã ſunt vincula tantum,
vt tholus, regiũ, ſcapha, diſcrimen: quædã vincula ſimul & laquei, cuiuſmodi eſt lepus auritus,
paſtoralis, cęteriq́; conſimiles. Vinculum inſuper aliud ab altero faſciarum capite incipit: aliud
à medijs faſcijs: aliud vtroq; modo. Quoddam item certis ſedibus idoneũ eſt, reliquis alienum
cum ſit: quoddam alijs quoq; aptatur. Super hęc aliud à priori parte conſpicitur, ꝙ priorem ho-
minis partem duntaxat alligatam oſtẽdat: aliud à poſteriori: aliud ab vtraque ſimiliter & prio-
rem & poſteriorẽ partem ęque vinctam demonſtrans. atq; hęc nunc conſimili, nunc diſpari ra-
tione veniunt in conſpectũ, quę omnia plana fient, cũ ad ſingula ventum erit. Sed conſideran-

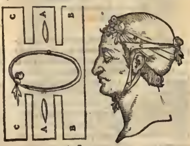
dum

A dum eſt,inquirendumq́; an quomodolibet ordiri faſcias oporteat· maiores enim omnes ſtatuerunt certas corporis ſedes, à quibus faſciæ ordiri deberent. Exempli cauſa in capite,ob quancunque cauſam vinciatur,faſciæ caput in occipitio collocant, inde ipſam circumagentes, iuncturam conficiunt:nec quidquam intuentur,quod agunt,morbo ne, cuius cauſa vinculũ adhibent,ſecundum ſit,an aduerſum:in alijs item partibus inſcitia vel ignoratione(vt credibile eſt) decepti,locos præſcripſerunt. neceſſe enim eſt recte vincientem auctore Hippocrate eò incũbere, vt non ſolum deligandæ parti,ſed affectui quoque vinculum conueniat. Nos igitur non vndecunque,ſed quà maxime expedit,ordimur,extremamq́; faſciam imponimus, quà docuit
« Hippocrates,] cum inquit,Quæ mouentur,vt articuli,quà curuantur,minimis,& maxime col- In lib. de ijs q̃ in med. ſect. 2. t.14. 7.208. h
« lectis,veluti poples:quà extenduntur, ſimplicibus & latis, veluti patella,obuolui debent. quæ
« autem adijciuntur ad continendum quidem, quæ circa hæc ſunt: ad ſuſpendendum verò fa-
« ſciam omnem,quà corpus quieſcit, & quà magis cauum eſt, ſuperimponenda, vt ſupra vel in-
« fra genu. Conſentit autem cum capite humeri faſcia ad alteram alam demiſſa:cum inguine, ad
« alterum ilium:cum crure,ſuper partem huius poſteriorem, quæ carnoſa prominet. quibus autem ſurſum labitur,ab inferiori parte ſuſpendenda eſt: quibus deorſum, à ſuperiori. vbi nihil
B tale eſt,quemadmodum in capite,quà maxime æquale eſt,contineri faſcia debet, & duci quàm minime obliqua, vt poſtremo obuoluta, quà valentiſſime hæreat, vagos circuitus contineat. Oportet præterea deligantem ad ea reſpicere, quæ in vinculo requiruntur, cuius Hippocrates] duas eſſe ſpecies teſtatur,vnam eius,quod inijcitur, alteram eius, quod iniectum eſt. vtrobiq; autem ſumma cura enitendum eſt,dum vinculum inijcitur,vt celeriter, iocunde, prompte,eleganter. celeriter quidem,vt opus expediatur:iocunde,vt facile præſtetur: prompte,vt vbique ſit in promptu:elegãter,vt oculos delectet. cum iniectum eſt,vt recte,vt decore habeat, nihilq́; abſit ex ijs,quæ ſupra opus eſſe retulimus. De vſu autem vinculorum ſcire licet quædam ea de cauſa adhiberi,vt continendo curantibus præſidijs ſubſeruiant:alia non propter hoc,ſed vt ipſa per ſe agant,quibus curatio committitur. in his maxime attendẽdum à qua parte faſcia ordiatur,qua circumeat, qua deſinat: quæ ſingula exquiſitius conſcribi non poſſunt, docere tamen viam licet per quam medicus facile iudicare de ſingularibus poterit,naturam ſingularium partium perſpiciens,quàm facile alligentur,ſuſpendantur,collocentur:atque inſuper quid vinculum valeat:efficit enim,vt quę abſceſſerunt propellantur,hiantia coniungantur,peruerſa dirigantur, atque omnium contraria præſtentur. Oportet autem, ſi quid abſceſſit, ita deuincire,
C vt quæ ſublimia ſunt,ſedem contingant,hoc eſt locum,vnde receſſerunt,at non premant. incipiendum verò à parte ſana,& qua vlcus eſt,finiendum,vt quod ſubeſt effundatur,& aliud vltra non coeat. Sed quæ abſcedere volumus, contrario modo penitus alliganda ſunt, atque vbi in vnum adducere conuenit. verum vbi,quæ hiant, hoc eſt, quæ in exteriorem partem conuerſa ſunt,longe initio accepto coniungenda ſunt: in cæteris eodem modo vinciendum, tantum ab vlterioribus aliquid adducendum erit, paulatimq́; comprimendum, primo minimum, deinde magis,maximæ compreſſionis terminus ſit,vbi ſe contingunt,aptanturq́;, ſed non vrgent. verum in diducendis,quæ contracta ſunt,ſi inflammatio eſt,ſuperſedendum eſt:ſi ea non eſt, pręparatione eadem vtendum,ſed vinculo contrario. digerere item vbi peruerſa oporteat cætera fieri eadem debent:tum quæ receſſerunt adducenda ſunt,contraria autem contra. Hæc omnia medicum quaſi leges tenẽtem obſeruantemq́; expedit id eligere, quod ſingulis vitijs idoneum eſt,minimeq́; ad certos locos conſilium dirigere. Nos quanquam in vnoquoque caſu,quà primum ordiri vinculum oporteat, perfecte explicare difficile eſt:dum tamen faſciarum rationem indicabimus,vt res euidentior ſit,locos ſtatuemus,à quibus ordiri potiſſimum conueniat: medicus verò in agendo vbique illum eliget, qui maxime in rem erit.

D

Linteum ſciſſum ad ſummum caput, & ei proximam regionem. 1.

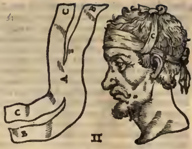
Linteum iuſtæ magnitudinis ſcinditur in partes ſex, & medium, qua verticem cõplectitur,integrum relinquitur:ex partibus verò pendentibus mediæ findantur è regione aurium, ac ſub mentum demiſſæ nodo inter ſe vinciantur. quo facto altera faſciola anguſta media occipitio inijcitur, extremaq́; ad frontem adducũtur,& à latere capitis nodum accipiunt:quatuor verò partium, quas pendere ſinebamus, hæc ratio eſt, poſteriores prope nodum anguſtioris faſciolæ, priores ſupra occipitiũ inter ſe colligantur. licet item abſque nodo,alijs ſubiectis, alijs ſuperdatis,poſtremæ fibulam imponere.

I

Linteum ſciſſum ad frontem, & partes quæ iuxta ſunt. II.

In quatuor partes ſcindere linteū oportet, medio intacto quà fronti circundetur: prioresq; partes ſuper poſteriores, q̄ dependeāt, ad occipitium dare, ibiq; inter ſe deuincire: poſt hæc reliquas duas conuerſas, in ſummo capite colligare, quę ſub mentum etiamnum demitti poſſunt, & ibi nodum accipere. Hoc vinculo ad occipitium quoq; vtimur partibus à latere capitis nodo inter ſe deligatis.

E

Linteum ſciſſum ad totum caput. III.

Linteum ſciſſum in partes octo, ita, vt medium integrū ſit, donec tegere caput poſſit, toti capiti obuoluatur: tum ex pendentibus partibus, duę iuxta aures fiſſę ſub mēto inter ſe deligenť: è reliquis verò, binis à priori parte, quaternis à poſteriori, duæ à poſteriori extremæ ſuper alias ducantur ad frontē, altera alteri ſubiecta, vt à ſuperiori contineanť: deinde priores duæ ferātur ad occipitiū, ſic, vt æque alteri altera inſidat, his cōprehendūtur quæ prius fuerant circundatæ: reliquæ duæ poſteriores ad frontē attrahantur, altera ſimiliter alteri ſubiecta, extremæq; à latere fibula inijciatur. Hęc vinciēdi ratio efficit, vt caput ſine nodis inuolutum defendatur à tædio, quod hic cōprimendo afferre plurimū ſolēt.

F

Cancer, ſiue Vinculum capitis ſiue Operculum ſciſſum in partes octo, ad caput. IIII.

Mediū amplecti debet vniuerſum caput, ſic, vt quatuor partes à fronte recte dependeāt, ab occipitio totidē: ex illis exteriores, ad occipitium porrectæ inter ſe alligētur: ex his exteriores ſimiliter fronti circundatæ, à latere deligentur. tum ex reliquis, quæ in fronte ſciſſæ partes ſunt, ad occipitium, quæ in occipitio, ad frontem attrahantur.

G

Operculum ex faſcia lata triū capitum (σκεπάστρα dicitur) & ex altera, quæ hanc continet (κάτοχος vocatur) & tertia, quæ prohibet, ne totum vinculum diducatur, καθολκεὺς nominatur. V.

Pertinet ad obuoluendum vniuerſum caput, dicitur aūt σκεπάστρα. eſt quidem κάτοχος: faſcia longior, quæ in orbem faciei & capiti circundatur, vt operculum comprehendat: ſed καθολκεὺς ex faſcia fit oblonga, adhibeturq; eo nomine, vt diduci vinculum non ſinat: quarum hęc ratio eſt. Linteum adhibetur ſic latum, vt caput vniuerſum cōplectatur, longius quàm vt duplicatum, hoc efficiat, cuius alterū caput occipitio datur, alterum à fronte dependet: tum anguſtior faſcia ſub mentū media inijcitur, & in vtranque partē

H

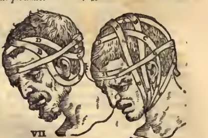
per

A per malas attrahitur inter frontē & verticem,inde ſub mentum rurſus demittitur:poſt hęc alterius anguſtioris faſciæ mediū fronti inijcitur,capitaq; in orbē ad occipitium porrecta, ibi & inter ſe,& cū alterius anguſtioris faſcię capitibus alligantur:at quod à facie pēdebat in longitudinē,vſq; dum ad ſupercilia ventū fuerit,diuiditur in duas partes, quæ in fronte altera ſuper alteram inſidente ad ſimilitudinē literæ X in orbem ad occipitiū ducuntur,atq; ibi deligantur. Pōt autem vna faſcia duntaxat longior,& operculū continere,& prohibere, ne tota iunctura diducaẗ,ad hunc modū,ſi media inter frontē & verticē ordiaẗ,capita verò recta per malas ſub mētū demiſſa, ibiq; altero ſuper alterū excedente in ſimilitudinē literę X,ſub imas aures ad occipitiū denẗ,vbi rurſus in ſpeciē literæ X inter ſe aduerſa ad frontē ducātur, & nodo à latere deligētur.

Hactenus de ſimplicibus vinculis.Sequitur,vt de varijs dicamus, ſi id antea oſtēderimus, ꝙ faſciæ circuituū alius dicitur rectus,alius tranſuerſus,obliquus alius:quid aūt hi ſibi velint,nomina declarāt: tū alius στεφανιαῖος,μετωπιαῖος alius,παρειαὶ: alius,alius γενειὰς: præter hęc aliud vinculū orbiculare,aliud in orbē ſerpens nuncupatur, aliud poſtremo aſcia. Eſt aūt στεφανιαῖος, qui coronarū modo inter frontē & verticem tendit: μετωπιαῖος, qui frontē ambit: γενειὰς,qui ſub mēto circūagitur: παρειαὶ ſimiliter à malis per quas ducitur,nomē habet: illa demū vocaẗ
B aſcia,q̄ lunata figura ab vna parte ſima eſt,ab altera gibba. Circuituū igitur iſtæc nomina ſunt.

Rhombus alter ſimplex,alter Hippocratis,de quo nunc. VI.

Aptiſſimum eſt vinculum hoc(vt quidam ſenſerūt)ad ſuturas,vbi dehiſcūt:vel(vt alijs placet)ad partiū,quas vulnus diduxit, glutinationē, atq; ad emittendum humorem,eo, ꝙ comprimendi vulneris vim habeat. ſic autem circuire debet. Faſcia à latere capitis orſa, obliqua ducēda eſt ad verticē atq; alterū tēpus: deinde malis vtrinq; circundanda, & obliquę parti prius obuolutę aduerſa in modum literæ X ad occipitiū demittenda: inde obliqua ſic,vt à priori circuitu diſtet,per malas porrigenda eſt ad alteras malas: ac rurſus obliqua ſurſum danda, vt bis X literā repræ-
C ſentet, quodq; in medio eſt rhombi figuram accipiat. quo facto ad occipitiū ferenda eſt, & fronti in orbem inijcienda,catenus autem circumagenda,vt quæ nuda ſunt,includantur.

VII VI

Semirhombus vel Lepus ſine auribus. VII.

Huic,& illi,cui nomē eſt Tholus,in oībus eadē vis eſt. ratio adhibendi huiuſmodi eſt. Faſcię caput occipitio inijcimus,eamq; ſub infimam auriculam obliquæ inter frontē & verticē ad occipitiū ducimus:tum inter frontē & verticē priori parti aduerſam, ac ſub infimā auriculam ad occipitiū attrahimus. poſt hęc fronti circūagimus ſic,vt quod mediū eſt, ſemirhōbi effigiē referat. extrema verò faſcia, nō modo in hoc, ſed in alijs quoq; capitis vinculis, fibula à latere vinciēda eſt. Poſſumus ēt,ſi ex vſu ſit,faſciā circumducere,nō ab inferiori parte ſurſum, ſed cōtra.

Vinculum ad caluariam,vel Scapha,vel Tholus,ſeu Dioclis,ſeu Glaucij. VIII.

Maxime idoneum eſt, vbi ſummum caput, & quod inter ipſum & frontem eſt, vincire cōuenit. hoc autem modo ipſum inijcies. Orſus
D ab occipitio faſciam recte per verticem duces ad frontem: ibiq; ſiniſtræ manus digito indice continebis, & iuxta priorem partem rurſus ad occipitium demittes: ab eoq; tertio ad frōtem porriges iuxta partem priorem, vbi ipſam obuolues per eum ſinum, qui à digito tenebatur: poſtremo fronti circumages.

VIII IX

Thais Perigenis, quam alij ad Molpi eam auctorem referunt. IX.

Adhibetur eadem cauſa, qua Tholus, ſed quandam præter vſum elegantiam habet. Vbi Tholus vinculum ſuperdatum fuerit,anguſtioris faſciolæ caput, ſub eius ambitū indatur, eaq; porrigatur obliqua ad ſummum caput, & inter ipſum & frontem, tum in fronte ſub prioris faſciæ ſinum agatur, inde obliqua ad verticem, per id, quod inter ipſum & frontem eſt, ducatur, poſt hæc ad occipitium. dein ſub infima auricula dextra inter frontem & verticem, ſub infima auricula ſiniſtra rurſus ad occipitium reuertatur. Nos verò, vt fidelius contineatur, aliū quoq; ambitum per frontem adijcimus.

 E

Thais alia ſine auctore. *X.*

Tholo obuoluto, faſciola, quæ digiti latitudinem æquet, vel etiamnum anguſtior ſit, orſa ab occipitio recta ad ſummũ caput, & ad frontem, per id, quod inter ipſam & verticem eſt, adduci debet: ibiq; duplicata rurſus ad occipitium porrecta conuerti: atque inde per dexteram capitis partem ad verticẽ, & inter ipſum & frontẽ procedere: deinde ad ſiniſtrum tempus demitti, quà duplicanda eſt, & per partem prius obuolutam, ad dextram capitis attrahenda: inde ſimiliter duplicata ad tempus: quod tertio fiat, vt tres ſinus duplicatæ faſciæ cincinnorum imaginem referant: ſed poſtquam tertio ad dextram occipitij partem ventum fuerit, faſciola ad ſiniſtram partem conuertenda, vt æque in altero tempore conſpiciatur: poſtremo, vt bene priores ambitus teneat, fronti circumagenda. F

X

XI

Diſcrimen. *XI.*

Ad eoſdem pertinet ad quos Glaucij Tholus, inijciturq; hoc modo. Faſciæ quod ſatis eſt, à facie dependeat, & reliqua eius pars ad ſummum caput, per id quod inter ipſum & frontem eſt, feratur: inde ad occipitium, ibiq; tradatur miniſtro continenda: poſt hæc conuerſa circa frontẽ detur: quo facto caput à facie pendens, per partem primo iniectam, recte ad verticem, per id, quod inter ipſum & frontem eſt, procedat: inde ad occipitium, ibiq; finiatur.

Scapha, ſeu Tholus Diocleus. *XII.*

Recte datur, vbicunq; coniungere diducta neceſſe eſt, vel quòd ob diutinum materiæ curſum ad oculos inciſa cutis fuerit, vel ꝙ frons alioquin vulnus acceperit. obuoluitur autem hoc modo. Faſciam ab occipitio orſam trahimus ſub infima auricula dextra, vel ſiniſtra, prout ab hac vel illa prius ducendam æſtimabimus: inde ad tempus adiunctum, ab eoq; tranſuerſam inter frontem & verticem, porrigimus ad alterum tempus: Inde ſub infima auricula ad occipitiũ, quà caput prius ſuperiniectum adſtringimus: dein ſuper aurem frõti circundamus, ſic, vt ambitus hic illi ſubijciatur, qui inter frontem & verticẽ procedit, ac vterque è regione alterius, ab interiori parte ſit reſimus, tum quoties opus eſt, eodem modo circũagimus. Inijcitur & aliter per duos faſciæ ambitus, circa eam ſuturam, quæ ad aures per verticem tendit, ſic, vt alter ambitus ſuper ſuturam ſit, alter infra, & vterque ab interiori parte ſit reſimus: inferior autem ſurſum procedere debet, ſuperior verò deorſum. G

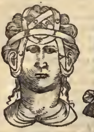
XII

XII

Thais ſub incerto auctore. *XIII.*

Illis idonea eſt, quibus quod inter frontem & verticem eſt, ac proximas partes, conuenit deuincire. eam ſic admoueto. Vbi ſemirhombum inieceris, ſic tamen, vt faſcia frontem nõ complectatur, ipſam ab occipitio obliquam, ad verticem & frontem porrigito: ibiq; conuertito, facitoq;, vt circa frontem Lunæ figuram imitetur, & cornua ſurſum ſpectent, ima parte ſita inter ſupercilia: poſt hæc ab altera parte verticis ad occipitium ducito, ſicq; circa frontem attrahito. huiuſmodi vinculũ præter eam, quam ſemirhombus affert vtilitatem, eſt etiam aliquo modo ſpecioſius. H

XIII

XIIII

Glaucij vinculum ſuperimpoſitum, vel additum. *XIIII.*

Ad eoſdẽ confert, ad quos vinculũ ad caluariã, ſed huic magis fidendum. Igitur, vbi vinculũ ad caluariã adhibitũ eſt, aliud ſuperinijcito, cui nomen eſt Lepus ſine auribus, ne longũ faciã.

Regium

A *Regium.* *XV.*

Idem efficit, quod Thais ſub incerto auctore, nimirum, quòd inter frontem & verticem eſt, ac proximas partes deuincit. cuius hæc ratio eſt. Faſciæ quantum ſatis eſt dependere à facie ſinimus, quodq́; ex ea reſtat, inter frontem & verticem rectà ad occipitium trahimus: inde conuerſam ſub ima aure inter frontẽ & verticem oblique ad occipitium: ab hoc oblique item ad id contrariæ partis, quod inter verticẽ & frontem eſt: tum per tempus, ac ſub ima aure ad occipitium ducimus: deinde caput, quod à facie pendebat, ad frontem attrahimus, terq́; ibi replicamus, ſic, vt ſinus ad ſimilitudinẽ gra-

XV

XVI

B duum ſe excedant: quos poſtremo comprehẽdimus faſcia circa frontem obuoluta.

Capiſtrum, quod dimidiatum, vel ad alteram partem, dicunt. *XVI.*

Expeditiſſimum eſt, vbi maxillam ſeu vulneratam, ſeu prolapſam, ſeu ob diſtentionem oris aliumve morbum oportet ab altera parte vinciri. Faſcia ab occipitio orſa, obliqua per verticem, & inter ipſum & frõtem per tempus ferri debet ad malas: inde ſub mento & ima aure alterius partis ad occipitiũ: deinde ſub imis auribus ac mento attracta eodem reuerti, atq; ad eandem rationem, quoties opus eſt, circuire. Tunc verò commodùm ita circundatur, cum à ſuperiori parte deorſum deligandũ eſt.

XVI

XVII

C Sin ab inferiori parte ſurſum, faſcia ab occipitio incipiat, & ſub infimam auriculam, mentumq́; procedat: tum per malas ducatur: & obliqua inter frontem & verticem ad occipitium, dein ſub mentum circumagatur: poſtremo frontem ambiat.

Capiſtrum ad vtramque partem. *XVII.*

Ad eos pertinet, quibus maxilla vel vtrinque ſuo loco mota eſt, vel alio quopiam tenetur, ex iis, quæ dicta ſunt in capiſtro ad alteram partem. Faſcia occipitio primùm iniecta, oblique per verticem, & inter ipſum & frontem ad malas porrigitur, demiſſaq́; ſub mentum maxillam & malas ab altera parte amplectitur: inde inter frontem & ſummum caput per partem prius iniectã in ſpeciem literæ X ad occipitium reuertitur: & ſub imis auribus ac mẽto rurſus ad occipitium data, nouiſſime frontem complectitur.

Idem ab inferiori parte ſurſum. *XVIII.*

Ab occipitio ordiatur, & ſub infimam auriculam ac ſub mẽtum detur ad malas: inde oblique per ſummum caput ad occipitium tẽdat, ab eoq́; ſub infima auricula alterius partis, & ſub mento demittatur: tum ad malas: poſt hæc oblique inter frontem & verticem ad occipitium ducatur, & fronti poſtea circundetur.

D

Idem in vtramque partem ductum à ſuperiori parte deorſum. *XIX.*

Media faſcia complecti occipitium oportet, capitaq́; eius per verticẽ obliqua inter ipſum & frontem porrigere, ſic, vt X literam repræſentent: deinde per malas ſub mentum, & ſub

XVIII

XIX

imas aures ad occipitium reuerti: poſt hæc circa frontem obuolui, & ad occipitium adducta ſub mentum demitti: poſtremo ad occipitium per frontem circuire.

 E

Idem aliter. *XX.*

Media faſcia ſuper frōtem detur, capitaq; eius ducātur ad occipitium, ibiq; figurā accipiant literæ X: poſt hæc ſub imas aures ac mentum ad malas, inde inter frontem & verticem obliqua ad occipitium demittantur, tum ſub mentum, nouiſſime per frontem circundentur.

XX

XXI

Aliter. *XXI.*

Faſcia media ab occipitio orſa, capita ſub imas aures mentumq; attrahenda ſunt: tum per malas, quod ſupereſt eodem modo obuoluendum, quemadmodum in ea, quę proxime poſita eſt. F

Capiſtrum obliquum ad alteram partem, quo vinciuntur quæ iuxta aurem ſunt & maxillæ proceſſum. *XXII.*

Ab occipitio initium ſumat, & ſub infimā auriculam ad tempus, atque inter frōtem & verticem oblique ad occipitium, & circa frōtem procedat, ſępiusq; ad eandem rationem circumeat: quo modo procedere debet, cum ab inferiori parte ſurſum attrahitur. Sin expeditius ſit à ſuperiori parte deorſum, ita porrigatur: Incipiat ab occipitio, & oblique per verticē, & inter ipſum & frontem ad tēpus procedat, ab eoq; ſub imam aurē ad occipitium reuertatur, deinde frontem ambiat.

XXII

XXIII G

Quod alij Leporem ſine auribus, alij Semirhombum vel Nauiculam dicunt, ad vtranq; partem commodiſſime ad frontem, & ex parte etiam ad id quod inter ipſam & verticem eſt, adhibetur. *XXIII.*

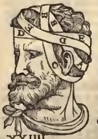
Occipitio primum faſciam inijcimus, ab eoq; ſub infimam auriculā ad tempus, & inter frontem & verticem adducimus, & obliquam ad occipitium demittimus: inde circa frontem iuxta angulum oculi tempori propiorem, & inter frontem & verticem oblique ad occipitium: inde oblique inter verticem & frontem, parti prius iniectæ aduerſam ſic, vt ibi X literam repræſentet: poſt hæc ſub infimam auriculam ad occipitium, poſtremo circa frontem.

Idem in vtranque partem ductum à ſuperiori parte deorſum. *XXIIII.* H

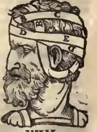
Media faſcia occipitium amplectitor, capitaq; eius per verticem inter ipſum & frontem adducito, ſic, vt ibi X literam repræſentent: inde ſub imas aures ad occipitium, poſt hæc circa frontem attrahito.

Idem ab inferiori parte ſurſum. *XXV.*

Faſcia media ab occipitio orſa ſub infimis auriculis in vtranq; partem ducitur ad angulos oculorum temporibus propiores, ab his inter frōtem & verticem ad occipitiū reuertitur, deinde frontē comprehendit. Quibuſdā placet hanc ſub mentū quoq; circumagi.

XXIIII

XXV

A *Vinculum à ſuperiori parte iunctum.*
XXVI.

Capiſtrum rectum ad vtranq; partem adhibemus, faſciamq; nõ amplius ſub mentũ, ſicut in illo, ſed per medium naſum agimus ad occipitium, & ſuper eam ſuturam attrahimus, quæ ad aures per verticem tendit.

Vinculum Glaucij valde iunctum.
XXVII.

Eadem ratione obuoluitur, atq; id, quod à ſuperiori parte iunctum inſcribitur, niſi ꝙ fertur etiam ſub mentum.

XXVI

XXVII

Perigenis Galea gladiatoria. *XXVIII.*

Aptiſſima eſt, vbi caput ac malæ pluribus locis vulnus accepérũt. Capiſtrũ obliquum B ad vtrãq; partem inijcitur: dein Glaucij ſcapha, poſt hęc rurſum capiſtrum ad vtranque partem. non nulli vt vinculum hoc elegantius reddant, id capitis ornamentum, quod κεφαλὸν appellant, parantes aſſuunt. Adhibetur item & alio modo ſine obliquo capiſtro, & faſcia per malas minime porrecta.

Galea aliter ad eoſdem. *XXIX.*

Faſciæ quod ſatis eſt à fronte dependeat, reliqua ad occipitium recta ducatur, & eatenus obuoluatur, vt rectum capiſtrũ efficiẽs totas genas & caput complectatur. quo facto caput quod à fronte pendet, ſurſum conuertendum eſt, & recta per verticem ad occipitium attrahendum: ac, ſi placeat, ſub imas quoque aures adducendum.

XXVIII

XIXX

C *Lepus auritus.* *XXX.*

Sic appellant ſemirhombum, vbi laqueus ille accedit, quem auriculas nuncupant, qui vel gladiatoribus decoris cauſa datur, vel vt caput contineat, vbi propter aliquem faciei affectum pertractare id oporteat. ſi decoris cauſa, auriculæ breues ſint, & in medio frontis, nam ſic animalis imaginem referunt: ſin vt contineant, in medio ſimiliter, & magnæ, vt digiti in earum ſinus coniecti, continere caput queant.

Alius ad tempora. *XXXI.*

Hac ratione obuoluitur. ex altera parte faſcię laqueus fit paſtoralis, vel qui duos habens ſinus nominatur (quos ſæpius in libro D de laqueis breuiter declarauimus) & fronti inijcitur: ſuper quem deinde ſemirhombus, vel nauicula circumligatur.

XXX.

XXXI.

Simplex Oculus, vel Tenue vinculum ocularium. *XXXII.*

Faſciam ab occipitio orſam ducimus per verticem inter ipſum & frõtem, inter ſupercilia ad oculum, ſic, vt ipſum contegat: inde ſub infimam auriculam ad occipitium, poſtremo circa frontem.

Idem ab inferiori parte ſurſum. *XXXIII.*

Ab occipitio initium ſumit: & per ſummũ caput inter ipſum & frõtem, inter ſupercilia ad oculum: tum ſub infimam auriculam ad oculum, inter frontem & verticem agitur: poſt hæc ad occipitium, & circa frontem.

XXXII.

XXXIII.

E

Duplex Oculus à ſuperiori parte ductus.
XXXIIII.

Orditur ab occipitio, & per ſummum caput, atque id, quod inter ipſum & frontem eſt inter ſupercilia fertur ad oculũ: tum ſub infimam auriculam alterius partis, ad alterum oculum, inter ſupercilia inter frontem & verticem ad occipitium: poſtea circa frontem.

Poteſt etiam, ſi ad rem magis pertineat, initio conuerti, & ab inferiori parte ſurſum circundari.

XXXIIII

XXXIIII

F

Duplex in vtranque partem ductus à ſuperiori parte deorſum. XXXV.

Media faſcia ab occipitio orſa, ducere capita oportet inter frontem & verticem, atq; inter ſupercilia, ſic, vt ibi X literæ figuram accipiant: tum ad oculos, atq; inde ſub imas aures ad occipitium & circa frontem.

Aliter. XXXVI.

Media faſcia ordiatur à fronte, capita ad occipitium dentur: inde ad modum literę X ſimiliter, atq, in ſuperiori vinculo, procedãt.

XXXV

XXXVI

Oculus rectus ad alteram partem.
XXXVII.

Orſi ab occipitio, faſciam per ſummum caput, & inter ipſum & frontem directà ad oculum ducimus: inde per eam partem, qua maxilla cum malis committitur, ſub mentum, & ſub infimam auriculam ad occipitiũ, & circa frontem.

G

XXXVII

XXXVIII

Duplex ex eodem ductus. XXXVIII.

Priuſquam frontem comprehendat, ab occipitio ad alterũ oculum trahi debet: tum recta, quà maxilla cum malis committitur, ſub mẽtum, ab eoq; ſub infimam auriculam ad occipitium & circa frontem.

Idem ab inferiori parte. XXXIX.

H

Faſciam ab occipitio orſam ducito ſub infimam auriculam. ab eaq; ſub mentũ, & quà maxilla cum malis committitur, ad oculum: inde inter frõtem & verticem ad occipitiũ: poſt hæc ſub infimam auriculam, ſub mentum, quà maxilla cum malis ex altera parte committitur, ad oculum attrahito: tum inter ſupercilia ſuper partem prius iniectam, ad modum literæ X inter frontem & verticem ad occipitium porrigito: & circa frontem nouiſſime circundato.

Idem in vtranque partem ductus. XL.

XXXIX

XL

Faſcia media nõ ſecus ac in ea, q̃ obliqua oculũ vinciebat, occipitio inijciat̃, capitaq; à ſuperiori

A à ſuperiori parte, vel inferiori attrahantur. poteſt etiamnum media faſcia ſub mento incipere.

Linteum ſciſſum ad naſum. XLI.

Faſcia eatenus lata eſſe debet, vt naſum complectatur: longa verò, vt duplicata à naribus ad occipitium perueniat. Orſam igitur ab occipitio rectâ, per verticem & inter ipſum & frontem ad medium naſum adducimus, & quod ex ipſa ſupereſt à facie ſinimus depēdere: quod rectum in duas partes ſcindimus, vſq; dum ventum ſit ad ſuperius labrum. quo facto alterā faſciolam mediā, ab imo naſo orſam ſuper eam, quæ ſciſſa pēdet à facie, in vtranq; partem, ſub imas au-
B res ad occipitium ducimus, ſuper partē primo iniectam, ſic, vt ibi X literam repræſentet, miniſtroq; tradimus: deinde partes ſciſſas à facie conuertimus ab vtraq; parte naſi inter ſupercilia, vt ibi literæ X ſimilitudinem accipiant, ac per ſummum caput obliquas ad occipitium porrigimus, & cum priori capite iungimus: ſuper quas deinde capita miniſtro contenta circa frontem attrahimus, ſic, vt à latere nodo vel fibula inter ſe vinciantur.

XLI

Funda ad naſum ex quatuor capitibus. XLII.

Scindendum linteū eſt in partes quatuor, mediumq; integrum relinquendum, quā vincire debet imum naſum. ex capitibus verò, quæ ſuperiora ſunt, pendere deorſum oportet: inferiora per genas primum ad an-
C gulos oculorum temporibus propiores procedere, inde inter frontem & verticem ad ſimilitudinem X literæ inter ſe commiſſa à miniſtro contineri: reliqua duo ſub imas aures ad occipitium demitti, ibiq; literæ X ſimilitudine accepta, circa frontem agi, & à latere inter ſe deligari, tum quæ à miniſtro tenebantur, in occipitio deſinere.

XLII

Eadem ex tribus faſciolis. XLIII.

Vna media Inijcitur ſub imo naſo, capitaq; eius per oculorum angulos temporibus propiores inter frontem & verticem ducuntur, ibiq; aduerſa ad imaginem literæ X à mi-
D niſtro continentur: altera media datur ſuper imum naſum, & in vtranque partem ducitur ad occipitium, ibiq; accipit nodum cum capitibus à miniſtro contentis: tertio orditur à fronte, & capiti circundata à latere deligatur.

XLIII XLIIII

Eadem ex duabus. XLIIII.

Vna ſub imo naſo dari media debet, capitaq; eius per angulos oculorum temporibus propiores inter frontem & verticem porrigi, atque inter ſe aduerſa in ſpeciem literæ X miniſtro ſimiliter tradi: altera media iniici ſuper imum naſum, & capita eius ferri ſub imas aures ad occipitium, & ibi X literæ ſimilitudine accepta per frontem circumagi, & à latere deuinciri.

E

Naſus ex binis faſciolis. XLV.

XLV XLVI

Vna ſuper naſum in lõgitudinem detur, dimidiaq; pars à fronte dependeat, reliqua per verticẽ recta ad occipitium porrigatur: ſed alterius medium dandum eſt ſub imum naſum, capita verò ſub infimas auriculas ad occipitium ferenda, vbi debent literæ X ſimilitudinem accipere. poſt hæc prioris faſciæ quod à fronte pendet, ſurſum conuertendum, & ſuper partem primo volutam rectà per verticem ad occipitium demittendũ. quo facto, capita quæ ibi literæ X figurã acceperant, id complexa, poſtquam fronti circundata fuerint, finienda ſunt.

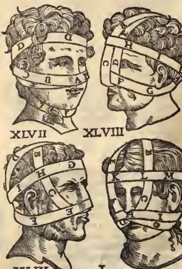
F

Accipiter ad naſum ex tribus faſciolis. XLVI.

Vna ſub imo naſo media incipit, cuius capita vtrinque iuxta nares inter ſupercilia ducuntur ad imaginem literæ X, inde ad ſummum caput atque occipitium dantur, ibiq; continentur: altera media ſuper imum naſum obuoluitur, capitaq; eius ſub infimas auriculas ad occipitium demittuntur, & ibi inter ſe, & cũ capitibus, quæ continebantur, vinciuntur: tertia media à fronte orditur, & in vtranque partem circumacta à latere capitis finitur.

Idem ex binis faſciolis. XLVII.

Prior faſcia perinde atque altera circumagenda eſt, ſed capita huius in occipitio ad literæ X ſimilitudinem inter ſe aduerſa vbi frontem complexa ſunt, finiuntur: illius verò ſub his comprehenduntur, vel ipſa quoque in occipitio in ſpeciem literæ X inter ſe aduerſa ſub mentum adducuntur, ibiq; inter ſe alligantur.

G

XLVII XLVIII

H

XLIX L

Faſcia glomerata ad idem. XLVIII.

Faſciæ pendere tãtum à facie ſinito, quãtum à naribus poſſit ad occipitium peruenire, reliquam eius partem recta per naſum, inter ſupercilia ad frontem & verticem trahito: inde per medium caput ad occipitium demittito: ibiq; conuerſam ſub infima auricula ad imum naſum attrahito ſuper partem pendentẽ: inde ſub infima auricula alterius partis ad occipitium ducito, ibiq; contineto. poſt hæc caput quod à facie pendebat, recta ſuper partem priorem volutam, ac occipitium dato, ſic, vt à reliqua faſcia comprehendatur: quam poſtremo circa frontem adducito, & ad occipitium reuerſam à latere capitis deuincito.

Funda. XLIX.

Orſa ab occipitio obliqua per verticem & inter ipſum & frontem tendit ad angulum oculi tempori propiorẽ, inde per genam ad imum naſum, ab eoq; ad genam ſimiliter alterius partis, oculi angulum tempori propiorem, inter frontem & verticem, ad ſummum caput fertur priori parti aduerſa. poſt hæc ad occipitiũ demittitur, & ſub infimis auriculis porrecta ad occipitium reuertitur, nouiſſimeq; fronti obuoluitur.

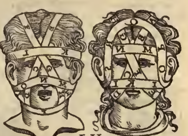
Eadem aliter. L.

Faſciã occipitio primum inijcimus, deinde obliquam per verticem ad tempus atq; angulum

oculi

A oculi tempori propiorem adducimus,ab eoq; ſub imum naſum,atque infimam auriculam rur-
ſus ad occipitium demittimus,ibiq; conuertimus , & priori parti aduerſam obliquam ducimus
ad tempus,ac ſub imum naſum ad infimam auriculam contrariæ partis , poſt hæc ad occipitiũ ,
deinde ſub infimam auriculam,ſub imum naſum,ac ſub imam auriculam alterius partis ad oc-
cipitium,poſtremo circa frontem obuoluimus.

Amintæ Vallum. L I.

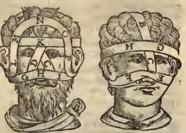
L I L II

Orſi ab occipitio , faſciam oblique per
verticẽ ducimus, atq; inter ipſum & fron-
tem inter ſupercilia:inde à latere iuxta an
gulum oculi,naribus propiorem , recta ad
proximam narem : inde quà maxilla cum
malis committitur , attrahimus : tum ſub
mentum demittimus, & ſub infimam auri
culam ad occipitium damus : ab eoq; per
B verticem oblique inter ipſum & frontem,
atque inter ſupercilia porrigimus , priori
parti aduerſam in ſpeciem literæ X : poſt
hæc à latere naſi,ex cõtraria parte , & qua
maxilla cum malis committitur,ſub men-
tum atq; infimam auriculam alterius par-
tis ad occipitiũ:inde fronti circundamus :
poſt hæc ſub infimam auriculam,per medium naſum,ad alteram infimam auriculam atque oc-
cipitium,præter hæc non nulli quoque mentum complectuntur. Adhibetur autem commodiſ-
ſime,vbi vel inter ſupercilia,vel medium naſum deligare opus eſt.

Phalera , ſeu Vallum. L II.

Ab occipitio inchoatur, & oblique per ſummum caput atque inter ipſum ipſum & frontem
procedit inter ſupercilia : inde iuxta angulum oculi naſo propiorem per genam ſub imam aurẽ
C ad occipitium:ab eoq; per contrariam partem,ſic, vt inter ſupercilia literæ X figuram accipiat :
tum oblique inter frontem & verticem , per verticem ipſum ad occipitium demittitur : deinde
ſub infimam auriculam,per medium naſum atque alteram infimam auriculam, item ad occipi-
tium reuertitur : poſt hæc circa frontem agitur . Quidam, vt ſpecioſius vinculum efficerẽt, per
eam quoque ſuturam,quæ ad aures per verticem tendit,circuire voluerunt. Poteſt etiam,ſi res
poſtulat,faſcia duci in vtramque partem . Huic & ſuperiori eadem vis eſt.

Menecratis Accipiter. L III.

L III L IIII

Faſcia primùm occipitio detur, & recta
per verticem inter ſupercilia tendat iuxta
angulum oculi naſo propiorem: & ab alte
ra nare ſuper imum naſum feratur iuxta
alterũ angulum naſo propiorem , & inter
ſupercilia , vt ibi ſimilitudo literæ X fiat :
poſt hæc recta iuxta partem prius volutã
D ad occipitium reuertatur : ibiq; conuerſa
ſub infimam auriculam, & ſuper imum na
ſum,ac ſub infimã auriculam alterius par
tis , itidem ad occipitium adducatur, &
fronti nouiſſime circundetur:quam agere
etiam licet ſuper eam ſuturam,quę ad au-
res per verticem tendit. Non nulli,vt ele-
gantius vinculum reddant,adijciunt ſemirhombum,cuius rationem ſupra indicauimus.

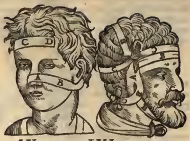
*Amintæ Vallum ad naſum in alteram partem de-
clinatum. L IIII.*

Faſciam ab occipitio orſam recta ad ſummum caput adducito : deinde inter ipſum & fron-
tem,atque inter ſupercilia ab altera nare ſub imum naſum attrahito:inde ſub imam auriculam
alterius partis, & ſuper imum naſum , ab eoq; ſub imam aurem ad occipitium obuoluto : inde
circa frontem.

Hippocratis

Hippocratis vinculum adducens. *LV.* E

Idem pręſtat,quod proximè poſitum. ſic autem obuoluitur. membranula palmæ lógior accipitur, cuius vnũ caput glutine vel gummi illitum naſo agglutinatur ab ea parte,in qua iacet:alterum ſub imam aurem ad occipitium adducitur,ab eoq; ad frontem, quà ſimiliter agglutinatur.

LV LVI

Ad aures linteum ſciſſum in quatuor partes. *LVI.*

Medium auriculam cõplectatur: ex partibus uerò ſciſſis,quę ſuper auriculam ſunt, ubi X literæ figuram acceperint, una per frontem, altera per ſummum caput,ad occipitium porrigantur: tum quæ per frontem procedebat, quà X literæ ſimilitudo eſt, attrahatur, quæ per uerticem ad frontem ducatur, & à latere capitis ambæ inter ſe uinciantur: ſed partes ſubiectæ aduerſæ inter ſe procedant,& altera per poſteriorem partem,altera ſub mentum detur ad occipitiũ, ibiq; nodum accipiant. F

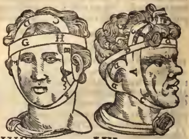
LVI LVII

Auris ex faſcia glomerata. *LVII.*

Faſcia poſt læſam aurem prope occipitium orſa,per ipſam ferri debet, ut ex parte eãdem includat: inde inter frontem & uerticem attrahi non longe à fronte: tum per priorem partẽ prope alteram aurem ac ſub mentum ad aurem affectam, deinde inter uerticem & frontem ad poſteriorem partem integræ auris, & ſub mentum, atque infimam auriculam ad occipitium, inde circa frontem, ac rurſus ad occipitium. G

Aliter. *LVIII.*

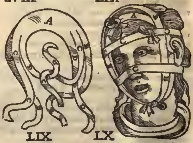
Occipitio primum inijcitur, & ſub infimam aurem ſanam inter frontem & uerticem ad priorem partem affectæ auris porrigitur, atq; inde ſub mentum & ſub infimam aurem ad occipitium,deinde oblique ſuper aurem,poſt hæc circa frontem.

LVIII LIX

Linteum ſciſſum in partes ſex ad regionem iuxta aurem. *LIX.*

Medium ſuper locum uinciendum inijcimus:ex partibus uerò alijs à ceruice dependẽtibus,alijs ſuper caput collocatis,eas,quę à priori parte ſunt, inter frõtem & uerticem nodo inter ſe deuincimus: medias uerò in ſummo capite & inter ſe, & cum prioribus alligamus: poſteriores ad occipitium adductas, ut X literam referant, circa frontem agimus ſic,ut à latere capitis finiantur. H

LIX LX

Iunctura ad malas ex tribus faſcijs. *LX.*

Vna media inter frontem & uerticẽ inijciatur, capitaq; eius per malas ſub mentum demittantur, ab eoq; per malas iuxta priores partes inter frontem & uerticem procedant,ibiq; inter ſe colligentur: quòd ſi oculos

A los quoque deuincire volueris, ducantur non iuxta priorem partem, ſed per oculos, tum inter frontem & verticem data in ſpeciem literę X ad occipitium adducantur: altera faſcia media inter frontem & verticem orſa in vtranque partem attrahatur iuxta oculorum angulos temporibus propiores, ad mentum, atq; ibi nodum accipiat: tertia media medium naſum amplectatur, capitaq; eius ſub infimis auriculis ad occipitium adducantur, ibiq; X literæ ſimilitudine accepta per frontem circumeant, & nodo à latere capitis vinciantur.

Longa ad frontem & regionem, quæ inter ſupercilia eſt ex faſcia glomerata. LXI.

Dari primo ſuper occipitium debet, poſt hæc rectà duci ad frontem & inter ſupercilia, deinde ad occipitium reuerti, & poſtremo per frontem circumagi.

Funda ad labrum inferius ſciſſa in partes quatuor. LXII.

Medium, quod integrum eſt, injicito ſu-
B per labrum inferius: ſuperiores verò partes ad mentum adducito, atq; inde ad occipitium, ibiq; in ſpeciem literæ X altera ſuper alteram excedente, ad ſummum caput, & inter ipſum & frontem attrahito, miniſtroq; tradito. reliquas verò binas partes ſub infimis auriculis ad occipitium porrigito, atque ad formam literæ X ad frontem attrahito, & has, & quæ à miniſtro continebantur, inter ſe deuincito.

Eadem ad labrum ſuperius. LXIII.

Media ſuperius labrum complectitor: inferiores partes iuxta angulos oculorum tē-
C poribus propiores adducito inter frontem & verticem, vt ibi X literæ figurā accipiant, inde ad occipitium demittito: reliquas duas partes ſub infimas auriculas ad occipitium attrahito, ibiq; inter ſe aduerſas circa frontem agito, & inter ſe deuincito.

Faſcia glomerata ad labrum inferius. LXIIII.

Orditur ab occipitio, & ſub infima auricula fertur ad labrum inferius, ac ſub infima auricula reuertitur ad occipitium.

Eadem in vtramque partem ducta. LXV.

D Media labrum complectitur, capitaq; eius ſub imas aures ad occipitium attrahuntur, & fronti circundantur.

Alia. LXVI.

Incipimus ab occipitio, & ſub infimam auriculā ad labrū faſciam ducimus, ab eoq; ſub infimam auriculam ex altera parte ad occipitiū, inde per verticem obliquam, & inter ipſum & frōtem ad tempus porrigimus, ab eoq; per malas ſub mentum ad malas ex altera parte, deinde inter frontem & verticem in ſpeciem literæ X, inde ad occipitium, poſtremo circa frontem.

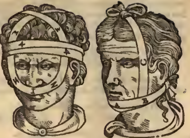
Ad labrum ſuperius. LXVII.

Ab occipitio ordiatur, & obliqua detur inter verticem & frontem iuxta oculi angulum temporibus propiorem ad labrum ſuperius, ab eoq; ad alterum tempus, atque oculi angulum ipſi propiorem, tum inter frontem & verticem ſuper partem priùs iniectam ad imaginem literæ X, inde ad occipitium & circa frontem.

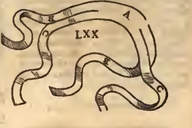
Eadem

Eadem à medio orſa. *LXVIII.* E

Media ſuperius labrum complectere, capitaq; iuxta tempora oculorumq; angulos temporibus propiores porrige, inde inter frontem & verticem, vt ibi X literam referant, tum ad occipitium, poſt hæc per frontem, rurſus ad occipitium.

LXVIII LXX F

Funda ſciſſa in partes quatuor ad occipitium. *LXIX.*

Media occipitium comprehendit: ex partibus verò, quæ ſubiectæ ſunt, per malas atque angulos oculorum temporibus propiores inter frontem & verticem feruntur, ibiq; inter ſe deligantur: reliquæ ſub infimas auriculas ad occipitium ducuntur, vbi ad modum literæ X altera ſuper alteram excedit. quòd ſi breuiores fuerint, in occipitio cum prioribus aptantur, ſi longiores, ad frontem adducuntur. *

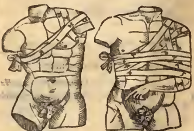
Cum de vinculis tam ſimplicibus, quàm compoſitis, quæ faciei & capiti conueniunt, abunde dixerimus, proximum eſt, vt ad reliqua pergamus.

Iunctura ad mentum EX SORANO *LXX.*

Faſciam ab vtroque capite ſcindentes, ſic, vt medium, quo mentum comprehẽditur, intactum relinquatur, inferiores quidem partes, rectà per malas inter frontem & verticem porrigimus: ſuperiores per mentum tranſuerſas ad occipitium attrahimus, nodoq; inter ſe alligamus: prodeſt autem quibus deuincire mentum conuenit. G

Spica Glaucij. Nunc GALENVS *LXXI.*

Nomen inuenit à ſpica, quam ſuo ambitu imitatur. maxime autem proficit, vbi iugulum fractum eſt, aut humerus excidit. eius ratio eſt: Hapſus lanæ mollis ab ea parte, quæ vincienda eſt, alæ ſubijcitur, donec id cauum compleat: poſt hæc faſcia glomerata, quæ longitudinem & latitudinem habeat pro portione eius, quod alligatur, ab altera ala incipiens obliqua per dorſum tẽdit, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe cõmittitur: inde ſub ala affecti humeri ad eam partem reuertitur, quà iugulum cũ lato ſcapularum oſſe committitur, ita, vt ibi X literam repræſentet: deinceps obliqua per pectus procedit ad alam integræ partis: inde per dorſum obliqua ad iugulum, ita, vt parti prius obuolutæ aliquantulum inſidat: ab eoq; ſub ala iterum datur ad iugulum, ſic, vt ſecundò ſimilitudo X literæ fiat: poſtremo ad alam integræ partis, atque ad eandem rationem, circumagitur.

LXXI LXXII H

Eadem media primum iniecta. *LXXII.*

Adhibita ſpica brachium figurandum eſt ad angulum rectum, atque altera faſcia media inuoluendum, cuius capita recta ducenda ſunt, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, atque ibi in ſpeciem literæ X aduerſa inter ſe ad alam integræ pàrtis attrahenda: poſt hæc per latera atque affectum humerum circundanda eatenus, vt omnia includantur, & ſub ala ſanæ partis finienda.

Eadem

A *Eadem in vtramque partem ducta.*
LXXIII.

Media alam affecti humeri cõplectitur, & in vtramque partem ducta, qua iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, X literę figuram accipit: inde obliquè pars vna per dorſum, altera per pectus procedit ad alteram alam, atque ad hunc modum, quoties opus fuerit voluta, finitur.

Geranis (ita enim appellatur à gruis ſimilitudine) Hippocratis, ſiue (vt alijs placet) Perigenis. LXXIIII.

B Iiſdem conuenit, quibus ſpica. in hunc autem modum obuoluitur. Vbi ſpicã iniecerimus, ſemel circa humerum dari faſcia debet: inde ad iugulum procedere: tum oblique ad alteram alam, atque ibi deſinere.

LXXIII

IXXIIII

Funda humerum complectens, quæ idem præſtat, atque Geranis. LXXV.

Spicam adhiberi prius conuenit: tum ab ea parte quà iugulum cũ lato ſcapularum oſſe committitur, faſciam ſemel recta ferri ad brachium, quod ad angulum rectum figuratum ſit: atque inde rurſus ad eam partem, qua iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, deinde ad alam integræ C partis: poſt hæc humero & lateribus circũdari, & ſub ala nodum accipere.

Eadem aliter. LXXVI.

Media vitiati humeri caput amplectatur, capitaq; eius recta ducantur ad brachium in vicinia cubiti: & rurſus iuxta partes prius iniectas, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe coniungitur: inde ad alam integræ partis, poſt hæc in orbem.

LXXV

LXXVI

Aliter. LXXVII.

Media circundãda eſt alæ integræ partis, capitaq; eius in orbẽ ad latera atq; humerũ D attrahẽda: tum ſub ala integrę partis iterum demittẽda: inde obliqua ducẽda ſunt ad eũ vitiatę partis locum, vbi iugulum cum lato ſcapularũ oſſe cõmittitur: deinde recta per humerum ad cubitum: ab eoq; rurſus ad eã partem, qua iugulum cum lato ſcapularum oſſe cõmittitur: inde ad alam integrę partis, poſtremo in orbem circa humerum.

LXXVII

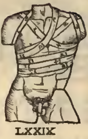

LXXVIII

Spica duplex, quam alij Quadrigam dicunt.
LXXVIII.

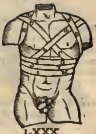
Commodiſſime inijcitur, cum vtrumque humeri caput male habet, eius ratio hæc eſt. Vbi ſpica ſimplex data fuerit, faſciam ſub alam vincti humeri demittentes obliquam ducimus ad alterum humerum, atq; ad eam partem, qua iugulum cum lato ſcapularum oſſe cõmittitur, ſic, vt tibi X literam referat. deinde ad alteram alam, atque ad eandem rationem circumagimus.

Cataphracta. *LXXIX.* E

Nom en habuit à ſimilitudine thoracis Ro-
mani,quem cataphractam dicunt. Prodeſt au-
tem quibus deligare iuxta iugulum conuenit
latum os ſcapularum,pectus,dorſum, aut late-
ra . quod vinculi aliqua ex parte duplicem ſpi
cam repræſentat . ſic autē obuoluitur. Alę pri-
mo circundatur,tum obliquè per pectus duci-
tur prope illam regionem, vbi iugulum cū oſſe
pectoris committitur : inde per ceruices ad la-
tum ſcapularū os humeri cōtrarij atq; ad alam
ſubiectam , ab eaq; ad ceruices ſuper partem
prius iniectam, ita , vt prope ceruices ſimilitu-
do X literæ fiat:poſt hæc obliqua datur ad latū
ſcapularum os ex altera parte,atq; ad alam : ab
ala ad ceruices , vt in vertebra colli X literæ fi- F
guram accipiat:deinceps ſub ala & oblique prope eam regionem,vbi iugulum cum oſſe pecto-
ris committitur, ſic, vt hic quoque ſimilitudo X literæ fiat,& iuxta ceruices, & ſuper latum ſca-
pularum os, & ſub ala , vt quater X literam repræſentet , nimirum ſemel à priore parte,ſemel à
poſteriori,bis prope iugulum . Ad eandem autem rationem quoties opus eſt, circuit:deinde in
orbem attrahitur circa pectus & latera ſic,vt tota iunctura thoracem referat .

LXXIX

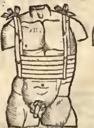
LXXX

Eadem in vtramque partem ducta. *LXXX.*

Sub ala dari mediam faſciam oportet, & in vtramq; partem ferri ad proximum iugulum,ſic,
vt prope ceruices X literam referat:deinde oblique porrigi ad contrariam alam, ab eaq; ad pro
ximum iugulum,vt ibi prope ceruices fiat ſimilitudo literæ X : inde ad alteram alam oblique ,
poſtremo in orbem circa pectus .

Soſtrati Vinculum rectum ad alam & pectus. *LXXXI.*

Maxime conuenit, vbi medium pectus , vel
dorſum, aut latera,ſeu thoracem volumus de-
uincire . Duas igitur faſciolas iuſtæ longitudi-
nis humerorum capitibus inijcimus , earumq; G
capita recta ſinimus depēdere : deinceps faſcia
glomerata thoracem totum obuoluimus & la-
tera,vt cōtegantur, extremamq; faſciam nodo
alligamus;capita verò , quæ & à priori & à po-
ſteriori parte pendebant, faſciæ circuitibus aſ-
ſuimus, ac,ſi longiora fuerint, ſurſum conuer-
ſa,quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe com
mittitur,inter ſe colligamus .

LXXXI

LXXXII

Vinculum in ſpeciem literæ X ad alam & pectus. *LXXXII.*

Quas proxime poſui faſciolæ,non rectæ,ſed obliquæ depēdeant,ita,vt tam à pectore, quàm
à dorſo ſimilitudo X literæ fiat . cætera eadem fieri debent,quæ,vbi rectæ adhibentur .

Aminthæ thorax. *LXXXIII.*

Huic & vinculo , quod ad alam poſui , eadē
vis eſt.ſic autem faſciatur . Impoſita cataphra- H
cta ad vtrāq; partem ducta , vbi faſcia eatenus
circuierit , vt vſq; ad vmbilicum cōplexa om-
nia fuerit capita inter ſe vinciri debent , ſic, vt
lupus laqueus fiat : quodq; ex his vltra laqueū
relinquitur , ad ilia vtrinq; adductū prioribus
circuitibus inſeritur, ſic, vt extremū pendeat ,
quod quatuor digitorū longitudinem æquet :
quo fit,vt thoracis fimbrias repræſentet .

LXXXIII

LXXXIIII

Thorax ad idem X literam repræſentans. *LXXXIIII.*

Faſciam ilibus primum à dextra parte inij-
cito, & oblique per latus & medium pectus tra
hito ad humeri caput : ab eoq; ad alam atque
iterum ad humeri caput ſuper partem priorem ad effigiem X literæ : poſt obliquo per dor-
ſum ad ilia ſuper caput primo iniectum , deinceps per ventrem ad illa ſiniſtræ partis in orbem
circun-

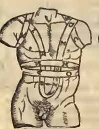
A circunducito:deinde per dorſum priori parti aduerſam,ſic,vt ibi eiuſdem literæ ſimilitudinem habeat, ad caput humeri dextrum: poſt hæc ſub alam demittito,& rurſus ad caput humeri circumagito,ſic,vt ibi ſimilitudo X literæ fiat: poſt hęc per medium pectus ac latus oblique ad ilia ſiniſtræ partis,nouiſſime in orbem circundato,atque ad eandem rationem voluito,dum quę liganda ſunt,omnia includantur.

Stella. LXXXV.

Adhibito vinculo,cui nomen eſt thorax X literam repræſentans,debet anguſtior faſciola dari in orbem ſemel aut iterum circa pectus & dorſum, & extremo capite fibula deuinciri.

Geranis in ſpeciem fiſcellæ. LXXXVI.

Idem poteſt,quod cataphracta. eius autem ratio eſt. A dorſo incipit, & oblique per ſcapulas ad eam partem procedit, vbi iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur:inde ſub ala demiſſa eodem reuertitur, vt ſimilitudinem X
B literæ ſuper eandem commiſſuram accipiat: poſt hæc obliqua per mammam ad vmbilicũ, ibiq; cõuerſa oblique trahitur ad alteram mãmam,atque ad eam partem, vbi iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur,vt ibi literæ X figuram accipiat: deinde per dorſum demittitur, & in orbem datur circa latera, atque ad eandem rationem circuit.

LXXXVI

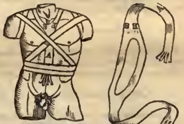
LXXXVII

Stella à poſteriori parte ſe oſtendens. LXXXVII.

Vtiliter adhibetur,quibus deuincire dorſum oportet. ſic autem circundatur. Ab ilibus orſa puta ſiniſtræ partis,per dorſum tendat ad caput humeri dextri:inde ad alam, ab eaq; per latum ſcapularum os ſiniſtræ partis ad alam atque humeri caput: dehinc oblique per dorſum feratur priori parti aduerſa:poſt hæc ſemel aut iterum in orbem circa ilia detur, eoq; ambitu extrema pars contineatur. Eandem quoque ſic circumagere licet, vt à priori parte oculis exponatur:id
C quod fit,vbi non à priori parte,ſed à poſteriori æque circumeat.

Vinculum, quod à fulmine Κεραύνιος appellatur. LXXXVIII.

Idem efficit,atq; illud,quod proxime poſitũ eſt. Faſciam iuſtæ lõgitudinis atque latitudinis mediam in longitudinem ſcindimus,dum recipere caput poſſit: ex capitibus verò vnũ à ventre,alterũ à dorſo, patimur dẽpẽdere:poſt hæc imponimus id vinculi, cui nomen eſt Thorax X literam repræſentans, imaq; capita prioris faſciæ ſciſſa in plures partes pendere ſinimus.

LXXXVIII

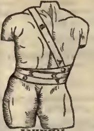
Simplex vinculum ad ceruicem. LXXXIX.

D

Commodiſſimum eſt,vbi res poſcit alteram ceruicum partem alligari. Incipit autem à medio latere,& per dorſum fertur ad ceruicem & pectus, & poſt hæc ad latus ſuper caput primo iniectum,deinde per thoracem in orbem.

Duplex. XC.

Faſcia primum alæ circundari debet, tum oblique per dorſum ad ceruicem procedere: inde ad pectus,& alam,atque alterã alam: poſt hæc oblique per pectus ad ceruicem ita, vt ibi X literam repræſentet: deinde oblique per dorſum ad alam: ac poſtremò in orbẽ circumagi, atque ad eandem rationem circuire.

LXXXIX

XC

Cuſpis, ſiue Hamus. XCI. E

Binæ faſciolæ, quæ & longitudinem conuenientem habeant, & duorum digitorum latitudinem non excedant, mediæ humerorum capita complexæ dependent, & tam à dorſo, q̃ ab vmbilico X literæ figuram accipiunt: poſt hæc fibula inter ſe iunguntur: quo facto obuoluitur geranis in ſpeciem fiſcellæ.

XCI

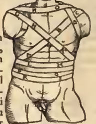

XCII

Rhombus ſimplex. XCII.

Iiſdem prodeſt, quibus proxime adſcripta. conficitur autem ex duplici vinculo ad ceruices, & ex geranide, ante dictis.

Rhombus duplex ad idem. XCIII. F

XCIII

XCIX

Faſcia ab ilibus orſa obliqua per iugulum fertur ad latum ſcapularum os: inde ad alam, ab eaq; ad iugulum, ita, vt quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, referat ſimilitudinem literæ X: poſt hæc tranſuerſa per collum ad alterum iugulum: tum ſub ala demittitur, atque ad idem iugulum reuertitur, vt ibi quoque ſimilitudo X literæ fiat: inde obliqua per mammam porrigitur ad ilia contrariæ partis, ſic, vt in pectore eandem literã referat: poſtea in orbem circa ilia fertur, & obliqua per dorſum tendit, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur: inde ad alam demiſſa eodem reuertitur: tum tranſuerſa per priorem partem, quà iugulum cum oſſe pectoris, & quà cùm lato ſcapularum oſſe committitur, & obliqua per dorſum ad ilia, poſtremo in orbem. Cum hoc etiam imponitur, vel duplex geranis, vel ſimplex vinculum ad ceruicem, vel etiam duplex. G

Soſtrati Κεραύνιος. XCIIII.

Proficit vbi medium pectus & dorſum deligandum eſt. ſic autem obuolultur. Duo Iniici vincula oportet, & quod cuſpis, & quod ſtella nuncupatur: tantummodo capita, quę in ſtella per fibulam inter ſe iungebantur, ad ilia adducta dependent.

Apollonij iunioris Ἡμικεραύνιος. XCV.

Faſciolas, quas in cuſpide adhibuimus, ad humerorum capita damus, tum duplex vinculum ad ceruices inijcimus, deinde geranida in ſpeciem fiſcellæ.

Soſtrati parua Ara. XCVI. H

Specioſa eſt, ſiquidem obuoluta paruæ aræ angulos repræſentat. Primum deligetur vinculum ad ceruices, deinde geranis in ſpeciem fiſcellæ, quo facto adijcitur vinculum Soſtrati ad pectus, cum faſciolis ſuſpendentibus.

Eiuſdem paruum Templum. XCVII.

Hoc etiam & decorum eſt, & idem proficit. Recto vinculo Soſtrati impoſito illud inijciendum eſt, quod quadriga nominatur.

Apollonij Thirij paruum Templum. XCVIII.

Binæ faſciolæ ſuper dorſum dantur, quemadmodum in vinculo recto Soſtrati ad pectus, poſtea ſimplex rhombus circumagitur.

Geranis in ſpeciem fiſcellæ in priori parte ſe oſtendens. XCIX.

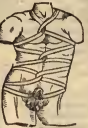
A latere orſa obliqua per pectus eò ducenda eſt, vbi iugulũ cum lato ſcapularum oſſe committitur,

A mittitur:inde ſub alam:ab hac eodem reuerſa per collum tranſuerſa ducenda eſt ad commiſſuram iuguli alterius partis cum lato ſcapularum oſſe:deinde ſub ala à priori parte verſus poſteriorem ad eandem commiſſuram porrigenda : inde obliqua per pectus, & poſtremo in orbem circa ilia. Idem quoque vinculum à poſteriori parte ſe oſtendet, ſi circuitus, qui à priori parte fuerant,in poſteriori collocemus,& eos qui à poſteriori,in priori.

Auriga. C.

Valet ad latera deliganda,atq; ad hunc modum inijcitur. Media faſcia collum comprehendimus, capitaq; obliqua per pectus attrahimus: ibiq; inter ſe implicata ſub alas adducimus ad dorſum, vbi rurſus implicamus:
B atque ita, donec totum thoracē deligauerint,modo à poſteriori, modo à priori parte implicamus, extremaq; inter ſe deuincimus, quo vinculo vtuntur aurigæ ad latera continenda.

Expoſitis faſcijs, quæ thoraci accommodātur, proximum eſt, vt ad reliquas pergamus.

C

CI

CI

CII

Ex Heliodoro

Aſſuta faſcia ad mammam. C I.

C Faſciam cuius longitudo ac latitudo ſit proportione hominis, duplicamus: tū initio facto à medio eius partis, quæ duplicatur, ſuimus deorſum oblique tendentes: deinceps omne id, quod ſuper ſuturā eſt,excidimus, vt pilei modo ſinus fiat, qui mammam, & quod ſuperiniectum eſt,capiat. vtrunque huius faſciæ caput in duos ſcindimus : deinde ab altera parte ſinus,quæ cōtra ſuturam eſt,& veluti labrum lintei,faſciolam latam circiter digitos duos à latere ſuimus ſic,vt alterum caput longius ſit,breuius alterum:quę faſciola cingulus dicitur. vinciendi ratio eſt. Sinus datur ad mammam,vt ipſam comprehendat:longius verò cinguli caput per dorſum attrahitur ad integram mammam,& cum breuiori nodum accipit. ex capitibus ſciſſis priora duo ſurſum feruntur ad ceruices, ita, vt dexteriori ſiniſtrum, ſiniſteriori dextrum procedat,pendereq; ſinatur,quibus cum reliqua duo capita colligantur.
D

Glomerata faſcia ad mammam. C II.

Lōgioris faſciæ, quæ tantum latitudinis habeat,quantum vſus requirit,caput in duas partes ſciſſum detur iuxta integrā mammam : faſcia verò per dorſum oblique ad vitiatam mammam procedat,ab eaq; ad alteram,poſt hæc ſuper dorſum:inde ad affectam mãmam à ſuperiori parte deorſum porrigatur,vt inter vtranque mammam X literæ figuram accipiat : ſæpiusq; ad eandē rationem circumeat,dum quæ nuda ſunt, omnia contegantur. extrema verò faſcia ſcindatur,tum ſciſſę partes inter ſe vinciantur,altero nodo ſub integra mãma,altero ſupra collocato.

Ex Sorano

Duplex in vtranque partem ducta, à ſuperiori parte deorſum. C III.

Mediæ faſciæ,quæ pectori tranſuerſa circundetur,altera aſſuitur,donec vtranque mammillam pertranſierit:hæc capitibus ſuis recta ad collū datis ex eo ſuſpenditur,illa per dorſum procedit:vtriuſque capita inter ſe vinciuntur,vt deligandis mammis accommodentur.

Vinculum Suſpendens ſex habẽns capita. B
CIIII.

Suſpendenti vinculo quatuor capitum cir-
ca mediam ſuturam, alia faſcia tranſuerſa aſſui
tur, cuius capita, vbi (vt dictum eſt) deligaueri-
mus, in dorſo inter ſe vinciũtur, ne aut reſolui
vinculum poſſit, aut rugoſum fieri. Habet au-
tem eundem vſum, quem proxime traditum.

Nunc GALENVS

Iunctura Ad alterum Inguen. CV.

Expeditiſſima eſt, vbi alligare inguen opor-
tet. inijcitur autem hoc modo. Faſcia ab ilibus
orſa oblique per clunes ferri debet à parte in-
guinis vitiati inter anum & naturale, poſt hæc
ſurſum procedere ad inguen: tum in orbẽ per
coxam ad ilia ſuper partem prius iniectam, & F
ab inferiori parte ſurſum adduci.

Ad Vtrunque Inguen. CVI.

Abdomini faſciæ caput inijcito, eamq; obli
que per coxam inter anum & naturale attrahi
to ad inguen ab inferiori parte ſurſum: deinde
iuxta caput primo iniectum ad coxam, atque
inter anum & naturale ad alterum inguen ab
inferiori parte ſurſum: poſt hæc infra vmbili-
cum: ſicq; circumagito, dum inguen vtrunque
includatur.

Eadem in vtranque partem ducta. CVII.

Media faſcia incipit ab inguine, capitaq; eius
ad coxam data literæ X figuram accipiunt, &
vnum ad inguen, alterũ ab exteriori parte pro
cedit: deinde ambo in vnum adducuntur, at- G
que ad eandem rationem circumeunt.

Aliter ad alterum Inguen. CVIII.

Vnũ faſciæ caput, quod breuius ſit, nec duo
rum vel trium cubitorum longitudinem exce-
dat, ab inguine dependeat: alterũ verò glome-
ratum, per ilia ad coxam detur atq; abdomen:
inde oblique ad coxam & inguen circũagatur
ab inferiori parte ſurſum, tum ad ilia & coxã,
ac per ilia cõtrariæ partis ad abdomen: tuncq;
caput dependẽs ad inguen ſurſum cõuertatur
ſic, vt ibi ſinus fiat, qui altero capite, quod glo-
meratum eſt, comprehẽdatur. poſt hæc rurſus
quod glomeratum eſt, per inguen & coxã du-
catur ad abdomẽ: rurſusq; primũ caput dupli-
cetur à ſuperiori parte deorſum, & eo, quod H
glomeratum eſt, comprehendatur: ac dum fa-
ſcia deſinat, alterum quidem duplicetur, alterũ
ſuperdetur: nouiſſime fibula imponatur.

Aliter ad Vtrumque. CIX.

Faſciola media lumbos complectimur, ca-
pitaq; eius ab inguine, non ſecus q̃ in iunctura
ad alterum inguẽ ſinimus dependere: tum al-
teram faſciam à ventre orſam, quemadmodũ
in iunctura, ad vtrunq; inguen circundamus,
capita verò, quæ pendebant, quemadmodum
in ſimplici dictum eſt, duplicamus.

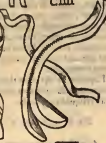
*Pecten, ſeu Vinculum ſuſpendens ad
Colem. CX.*

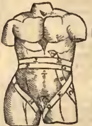
Faſciola media lumbis inijcienda eſt, capitaq; eius ſuper ventrem adducta nodo inter ſe vin
cienda: tum alterius faſciæ glomeratæ caput zonæ inſerendũ: reliqua pars ad colem data in zo-
nam

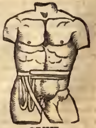

CIII

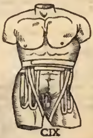

CIIII

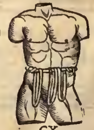

CV

CIIII

CVI

CVIII

CIX

CX

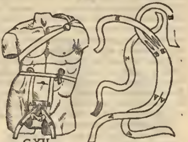
A nam rurſus à ſuperiori parte deorſum conijcienda, poſt hæc ſub colem & ad zonam: poſtremo teſticulos complexa, in zonam demittenda eſt.

Alter. CXI.

Iniecta zona faſciæ caput ſuper colem imponatur, eáq; circa ipſum in orbem detur, donec totum includat: deinceps ad zonam feratur, ab eaq; ad colem, atq; inde rurſus ad zonā: nouiſſime teſticulos amplexa, in zonam demittatur.

Idem ex faſcia ſciſſa ac Zona. CXII.

Linteū iuſtæ magnitudinis ſcindito in partes quatuor ſic, vt medium integrum relinquatur, quo colem excipito: tum ab altero capite ſciſſas partes in vicinia colis findito: in quę ſiſſa conijcito partes alterius capitis, cinguloq; inſerito, & nodo alligato.

CXII

B Ex Heliodoro

Vinculum ad alterum inguen, quod non nulli dixerunt Cancrum pro inguine. CXIII.

Faſcia ab ilibus cōtrariæ partis incipiēs obliqua fertur ad lumbos, deinde ad inguen, quod vinciri debet, ab eoq; ad ſummam coxam porrigitur. poſt hæc ad idem inguen reuerſa datur ad regionem, quæ ſub vmbilico eſt, vt X literæ figuram accipiat, ab eaq; ad ilia alterius partis: ſicq; circumagitur, donec, quæ nuda ſunt, omnia complectatur: tuncq; vtiliter ſemel in orbem ambit circa lumbos, & infra vmbilicum. Prodeſt aūt, quibus deuincire inguen oportet.

CXIII

CXIIII

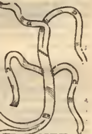
Ad vtrunque inguen. CXIIII.

Vbi vinculum adhibuerimus ad alterum in-
C guen, omiſſo circuitu in orbem, in vinculo ad vtrunq; inguen, faſciam à lumbis attrahimus ad alterum inguen: deinceps ad ſummam coxam, ab eaq; ad idem inguen, vt in altero ſimilitudo X literæ fiat: deinde ad lumbos adducimus: poſt hæc eatenus hac ratione obuoluimus, vt quæ nuda ſunt, includamus. Valet ad vtraque inguina deliganda. neque ab re eſt vltra propoſitos circuitus, in orbem quoque faſciam circumagere.

Iunctura ad inguen tuendum. CXV.

Faſciæ glomeratæ, à capite duodecim interpoſitis digitis faſciolam aſſuere duorū cubitorum oportet, eoq; capite ſuper ilia contrariæ partis iniecto, faſciolam rectam à poſteriori par-
D te per lumbos & clunes demittere inter anum & naturale, obuolutamq; inguini vitiato ſurſum porrigere: deinde glomeratam faſciā bis, terve circumagere, per quem ambitum faſciola attrahitur quaſi per nodum. vbi verò huiuſmodi circuitibus in orbem inguen adſtrictum eſt, faſciola ad ſummam coxam porrigitur, ab eaq; ad idem inguen, & ad eam regionem, quæ ſub vmbilico eſt. quo facto ex faſcia glomerata vinculum fit ad alterum inguē, nodumq; accipit ſub vmbilico. Pertinet autem hoc vinculum ad eos, quibus propter varices, qui inguen implent, manus curatio admouetur.

CXV

CXVI

CXVI

CXVII

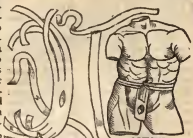
Aſſuta iunctura ad anum. CXVI.

Faſcia ſumi debet eatenus lōga, ac lata, vt huic iuncturę ſufficiat: cui ab vno capite altera valētior faſcia, lata circiter digitos tres, trāſuerſa aſſuenda eſt, hæc zonæ nomen inuenit: tum eidē

faſciæ interuallo puta nouem digitorum alia faſcia tranſuerſa,perinde lata vt zona ſimiliter aſ- E
ſuēda eſt,cuius partes vtrinq; adiūcta crura nuncupantur:alterū verò caput rectæ faſciæ, quod
contra ſuturā eſt,ſcindendū in duo crura. Homo igitur explicata zona cingatur , recta verò fa-
ſcia per lūbos procedat ad anum atq; inter ipſum & naturale,eiusq; crura ad inguina ducta zo-
næ inſerantur:poſt hæc adiuncta crura arctata in zonā demittantur atq; ibi cū cruribus alligen-
tur. Quod vinculum ſine adiunctis cruribus non nulli ad calculoſos,vbi calculus euulſus eſſet,
adhibuere:id nos ob nodorum inæqualitatē reijcimus,ne pars vmbilico ſubiecta vrgeatur,veſi
cā.n.inæqualiter cōpreſſa inflammationi obnoxia eſt. Deligamus aūt, quibus calculus euulſus
eſt,parua faſcia, quā proxime ad inguen propoſuimus : ſed nūc breuiorē rectam faſciolā aſſui-
mus,extremamq; ſcindimus in duas partes. hæc aūt iunctura illis longe commodior eſt,q̄ quæ
ani cauſa inijcitur,ſiquidē glomerata faſcia in orbē voluta lumbos & omne id,quod ſub vmbi-
lico eſt,tegit,extremaq; ſub vmbilico prioribus circuitibus aſſuitur. ex recta verò faſcia quod
integrū eſt,ad anum & inter ipſum & naturale demittitur,partes verò ſciſſę ad inguina attractę
in priores circuitus immittuntur:quæ vinciendi ratio,calculoſis,vbi ſecti ſunt,aptiſſima eſt.

Sciſſum vinculum ad ſcrotum. CXVII.

Linteum pro hac ipſa iunctura longum la- F
tumve,ab vtroq; capite in quatuor parteis di-
uiditur, ſic, vt ab vno breuiores ſint, ab altero
lōgiores:deinde à medio verſus breuiores ex-
ciditur,donec,vbi vſus requiritur, coles eo ca
uo excipiatur. zonā ergo inijcere primum ho
mini oportet, tuncq; ex breuioribus partibus
lintei medias duas in zonam demiſſas, inter ſe
deuincire,& reliquas duas in eandē zonā cō-
iectas pati dependere. quo facto coles per id
cauū excipi debet,ſcrotumq; totum cōprehen
di integro linteo : ex cuius partibus longiori-
bus , duæ exteriores ſcroto inuoluendæ ſunt,
ita,vt dextra ſiniſteriori, dexteriori ſiniſtra ꝓ-
cedat : deinceps in zonam demiſſæ eo modo,
quo priores permittendæ ſunt pendere. reli- G
quæ duæ mediæ ſcroto ſimiliter iniectæ , vt
dextra ſiniſteriori , dexteriori ſiniſtra proce-
dat, per ſummas coxas in eandem zonam de-
mittendæ , & cum prioribus partibus penden
tibus alligandæ.

CXVII CXVIII

CXIX

CXX

Ex Sorano

Iunctura ad ſcrotum ex tribus capitibus.
CXVIII.

Vni extremæ faſciæ aſſuatur altera media
ad imaginem literæ T. harum,quæ tranſuerſa
eſt,hominem cingat:quæ recta,feratur ad ſcro
tum,ibiq; eatenus incidatur , quatenus coles ſuo cauo recipiatur , extremaq; ad zonam allige-
tur,vt ſcroti vitijs accommodetur.

Ex Heliodoro.

Faſcia glomerata ad cubitum. CXIX. H

Incipit ab imo humero in vicinia cubiti,atq; in orbē circūagitur:poſt hæc obliqua ducitur ad
priorē cubiti partē,qua ſecari venę ſolent:tum brachio in orbem obuoluta obliqua ad humerū
reuertitur,ſic, vt priore parte cubiti X literam repræſentet:ſic aūt circuit , donec tegantur, quæ
nuda ſunt,& vbiq; à latere nodum accipiat. Illud aūt cōe eſt humeri brachij, alteriusve membri
vinciendi,ꝙ faſciæ in orbem ferri debent,cū eo vt interdum ēt obliquæ procedāt, quo vinculū
firmius hæreat. Huius verò faſcię extremitas vel inferioribus aſſuēda eſt, vel anguſtiori faſcio-
la vincienda eſt:aut in duo capita ſcindenda,q̄ ab altera membri parte nodo inter ſe alligentur.

Iunctura in orbem: quidam adijciunt,ſub auctore Hippocrate. CXX.

Huius vinculi ratio eſt,vt faſcia ſuper aliquod mēbrū pluribus circuitibus in orbem ambiat.
recte aūt inijcitur,vt membrum cōtineat,quod in ſuum locum reſtituitur: magis verò pertinet
ad corporū,quę abſceſſerunt,glutinationem,his ſeruatis, quę ad artificioſam faſciandi rationē
pertinēt. Abſcedentiū enim ore in inferiori parte ſito faſcia à ſuperiori parte deorſum ꝓcedit,
vt humores excernantur , & eorū , quę abſceſſerunt alterum alteri inſidat,vt glutinentur. ſed ſi
vlcus ſuperius ſit,vt materia ab inferiori parte ſurſum ſub vinculo excernatur. vbi verò abſce-
dentia corpora tranſuerſa ſint,faſcia ab ipſis circundetur verſus os, vt humor emittatur.

Menecriti

A *Menecriti vinculum ad partes extremas.* CXXI.

Ab extremo brachio prope manũ orſi, vbi faſciam ſemel in orbem duxerimus, obliquam attrahimus per primam palmæ partem: deinde per palmam ipſam circumagimus priori parti aduerſam, ita, vt ad primã palmæ partem reuertatur, prope ipſam prius X literæ ſimilitudine accepta: atque ad eandem rationem obuoluimus, dum quæ nuda ſunt, contegantur. Adhibentur autem vtiliſſime, ubi & primam palmæ partem, & palmam
B alligari neceſſe ſit.

Cancer. CXXII.

Anguſtioris faſciolæ, cuius latitudo exempli cauſa digitũ ęquet, capite ſuper primã palmæ partem impoſito, ipſa per palmam attrahenda eſt, & ab interiori parte verſus exteriorem oblique ad pollicem adducẽda: tum circa ipſum ab exteriori parte oblique porrigenda ad primã palmę partem aduerſa parti prius iniectę, ſic, vt ſuper exteriora pollicis X literã referat: atq; ad eandẽ rationem eatenus
C voluenda, ut omnia cõplectatur: nouiſſimeq; circa primam palmæ partẽ data, finienda eſt. Commodiſſime autem obuoluitur ad vinciendum pollicem, quem *ἀντίχειρα* vocant.

Ex Sorano

Iunctura ad primam palmæ partem. CXXIII.

Orſa à prima parte palmæ obliqua uerſus palmam ducatur, deinde per palmam ipſam tranſuerſa, poſtremo in orbem circa primam palmæ partem, vt quibus hanc ipſam uincire uolumus, accommodetur.

D *Vinculum oppoſitum.* CXXIIII.

A prima palmæ parte incipiens, poſt ipſam oblique circa pollicem obuoluitur: tum oblique à priori parte manus ad primam palmæ partem porrigitur, ibiq; in orbẽ attrahitur, ut uinciendo pollici aptetur.

Vinculum, vt in palæſtra ductum. CXXV.

Adhibito uinculo oppoſito faſciam inſuper oblique prope primam palmę partem uerſus digitos circundamus, deinde in orbem circa indicem: poſt hæc oblique aduerſam parti prius iniectæ, prope primã palmę partem attrahimus: idemq; facimus circa reliquos digitos, ut illis idoneum ſit, quibus tam quod prope primam palmę partem uerſus digitos eſt, quàm quod poſt digitorum articulos, uinciri debet.

Rhombus ad medium membrum. CXXVI.

Faſciæ caput membro inijcimus, eamq; ſuper id obliquam ducimus, poſt hæc in orbem, deinde aduerſam parti prius obuolutę, atque ab altera parte in orbem, ut ad eas fracturas conferat, quibus carnis quoque uulnus acceſſit.

Rhombus

Rhombus multiplex ad vnicum membrum. E
CXXVII.

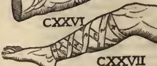
Super extremā vnius membri partem faſcia imponitur,& per ipſum æquis interuallis quaſi in cochlea ſerpit vſque ad alterā extremitatē: quā in orbē cōplexa, oblique circuit, & in orbē dat̄ aduerſa parti prius iniectæ, certa ſeruās interualla, vt ijs, quæ cōprehēdit, accōmodet̄.

Palma habena. *CXXVIII.*

Orſa à ſummo membro, obliqua per mediū ad imum feratur, & in orbem circa ipſum detur: poſt parti prius iniectæ aduerſa ad ſummum reuertatur, & iuxta eodē circuitus ambiat, vt eas partes fideliter contineat, quæ recenti callo glutinatæ ſunt.

CXXVI

CXXVII

CXXVIII F

Ex Heliodoro

Rhombus æqualium crurum. *CXXIX.*

Tradita iunctura hæc eſt ad femur, vbi id aliqua parte vulneratum ſit, & adiunctæ partes abſcedant. cuius ratio eſt. Ab inferiori parte vlceris faſcia in orbē circuit, inde obliqua ducitur à latere vlceris: & rurſus in orbē à ſuperiori parte vlceris attrahitur: tum obliqua ad imaginem literæ X deorſum demittitur: deinceps conuenienti interuallo bis iuxta vlcus obliqua porrigitur ſemel ab inferiori parte ſurſum, ſemel à ſuperiori deorſum, ita, vt bis litera X repræſentetur, & in medio rhombus ſuper vlcus collocetur, quo per mediū interuallū nudatum humores excernantur. Circuit aūt ad eandē rationē, donec quæ nuda ſunt excipiat, eoq́; fit, vt quæ abſceſſerunt, ſub vinculo, quaſi ſpōte ſua G
ad glutinationem veniant, nudatoq́; vlcere, quidquid humoris collectum eſt, effundatur.

CXXIX

Rhombus inæqualium crurum. *CXXX.*

Vbi proximum vinculum inieceris, requirit quod nunc proponitur, vt faſcia per vulnus feratur, etiā obliqua. Eo vſi ſunt, quibus operiendi quoque vulneris conſilium fuit.

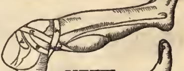
Aſcia. *CXXXI.*

Scribunt, qui huiuſmodi iuncturā adhibuerunt, ipſam vtiliter inijci, quibus vulnerato femore proximæ partes diducunt̄. ſic autē inijci debet: Voluēda ſub vulnere faſcia eſt in ſpeciem aſciæ ſic, vt pars gibba deorſum, ſima ſurſum ſpectet: deinde ſuper vlcus iterum in ſpeciem aſciæ priori aduerſæ circūagenda eſt, atq; ad eandem rationem attrahenda, dum quæ nuda ſunt contegat, ab inferiori parte ſurſum, & à ſuperiori deorſum procedens, interdum etiā per vlcus, vt ipſum operiat.

CXXXI

H

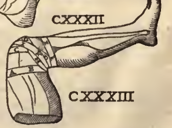
CXXXII

Vinculum à latere X literam repræſentans. *CXXXII.*

Faſcia imo ſemori in orbē prope genu circū agimus: tum oblique ducimus, & rurſus parti prius iniectæ aduerſam attrahimus ſic, vt à latere genu literæ X ſimilitudinem referat, eodemq́; modo circūducimus. Potiſſimum autem pertinet ad eos, quibus genu in alteram partem lapſum reconditum eſt. repræſentanda verò X litera eſt ab ea parte, in quā excidit.

Teſtudo. *CXXXIII.*

Super genu faciam tendere in orbem oportet,

CXXXIII

A ter:inde obliquam à ſuperiori parte deorſum per patellam demitti ad poplitem : ibiq; ſub genu in orbem iterum circumagi,& parti prius iniectæ aduerſam ſuper patellam procedere in ſpeciē literæ X. poſt hæc per poplitem & patellam in orbem circuire, atque ad eandem rationem obuolui. Conuenit autem patellæ,quomodocunque ſua ſede proruperit.

Ad Calcem. CXXXIIII.

Circumagenda faſcia eſt circa talos in orbem, inde à poſteriori parte ex vno latere nerui lati oblique ducenda ad alterum latus: tum circa calcem vol uendā,ab eoq; porrigenda, atq; ad eandem rationem circundanda. Valet autem ad calcem alligandum.

B *Ad Talos. CXXXV.*

Faſcia ſuper talos datur, inde obliqua ad ſuperiora pedis porrigitur:poſt hæc ſub plantam demittitur ſic, vt ad ſuperiorem partem reuerſa, X literæ ſimilitudinē referat: alligata verò planta circumducitur in orbem. Valet, vbi vinciri talos oportet.

Spica ad Plantam. CXXXVI.

Faſcia in orbem, magnum digitum complectatur,ab eoq; per plantam procedat circa talos; inde obliqua reuer-
C tatur ad plantam ſic, vt non longe à minimo digito ſimilitudo literæ X fiat : poſt hæc ad ſuperiorem partem pedis intendat, & ad eandem rationem circumeat. Maiores vinculum hoc ad magnum digitum deligandum memoriæ prodiderunt : nobis verò ſuperuacaneum videtur digitum alligare ad plantam atque ad talos : abunde enim exiſtimamus, ſi cum digito & planta pars pedis ſuperior vinciatur, quemadmodum propoſitum eſt in digitis manus.

Ex Sorano

Calceus. CXXXVII.

Faſciam primo talis inijcimus,tum per ipſos obliquam ducimus ad plantam:ab eaq; ad alte-
D ram partem talorum obliquam attrahimus : poſtremo circa crus in orbem porrigimus, vt illis accommodetur,quibus deuincire talos conuenit.

Ad Calcem. CXXXVIII.

Faſciæ caput ſub talis inijcito,eamq; circa ipſos oblique ad plantam demittito : tum oblique circa calcem,& in orbem iuxta talos adducito,vt illis aptetur, quibus obligare calcē volumus.

Finis Galeni de Faſcijs.

ORIBASIVS DE LAQVEIS EX HERACLE

Vido Vidio Florentino interprete.

VIDIVS LECTORI

Laudatur liber de Laqueis à Galeno in libro de Faſcijs, quamuis alibi quoque mentionem faciat laqueorum, qui hoc opere continentur : refertur tamen hic liber in græco exemplo ad Oribaſium auctorem. Quicquid eſt, opus vtiliſſimum eſt, ſine quo multa ſunt, quæ in medicinali arte nec comprehendi, nec præſtari poſſunt : pertinent enim laquei non modo ad faſciandum, ſed etiam ad extendendum oſſa fracta, vel ſuo loco mota, ſeu æqualiter, ſeu inæqualiter adhibere vim oporteat : tum ad curanda atque alliganda membra, dum manus adhibetur.

Quæ ratio ſit Laquei Attollentis.

AD attollentem habena adhibetur duplicata, cuius vtrunque caput ſiniſtra manu continetur, ſinus verò dextra prehenditur, & capitibus ſuperinijcitur, ſic, vt capita ſita ſint in medio ſinu. quo fit, vt ex vna parte, laquei nexus feratur, capita ex altera. Habet autẽ hic laqueus facultatem extendendi æqualiter, pertinetq́; non modo ad extendẽdum membra, ſed etiam ad continendum, cum in ſuam ſedem compelluntur : & ad figurandum corpora, vbi quid manu fieri oportet. Recte quidem eas partes intendit, quę binis oſſibus continentur, quandocunque enim alterum vitioſum ſit, ſinus ſuper ipſum, capita G ſuper integrum imponuntur : nam ſinus corpori inhærẽtes affectam partem vehementer diſtendunt : at capita, cum recedant à corpore, eam partem, quæ bene valet, vel nihil omnino intendunt, vel certe quàm minimum.

Membris quoq; cum reponuntur, aptiſſimus eſt, ſicuti cubito, cum in aliquam trium partiũ excidit, in quas vbi prolapſus eſt, brachiũ curuum eſt, neq; extenditur, id eſt in poſteriorem, interiorem, atq; exteriorẽ. in quo caſu laqueus oſſibus brachij iuxta primam palmæ partẽ inijcitur, capitaq; eius ſublimiora feruntur, &, vt retinacula ſint, ad aliquid immobile deligãtur. Ad figuranda inſuper corpora, vbi manu medemur, adhibetur commodiſſime. in ijs enim, quę iuxta anum vitia infeſtant, vbi tractantur, brachia poplitibus ſubijciuntur, & huiuſmodi habenæ attollentes ad brachia dantur in vicinia manus, eorumq́; capita ad ceruices hominis adducta, inter ſe vinciuntur. quoniam attollẽs laqueus non ſolum inijcitur, implicitus, ſed ſuper membrum quoque circumponitur : ſuſpenſa enim faſcia ſinus mẽbro ſubijcitur, capitaq; eius per medium ſinum traijciuntur, eaq; ratione circumpoſitus conficitur.

I H

Quo modo laqueus Nauticus debeat adhiberi. II.

Ex medio ſinu duplicatæ habenæ duos item ſinus facere oportet, eosq; inter ſe permutatos

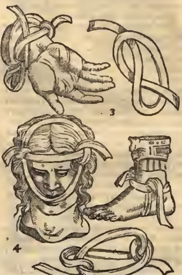
ita

A ita collocare,vt interior extrinſecus,exterior ab interiori parte ſitus ſit. hac enim via nexus laquei ab vna parte, capita ab altera procedunt. Eſt autem idoneus ijs, quæ extendi inæqualiter debent. valet item ad continendas ferulas, quæ fracturis accommodantur. Iunctura nanque adhibita vnum habenæ caput ſiniſtra manu teneatur, alterum verò per affectam partem voluatur,ſic,vt vnus & alter ſinus fiat,per quos reliquū habenæ caput traijciatur, vt ab ea parte, quæ in nos ſpectat,verſus contrariam porrectum ſiniſtra rurſus contineatur. quo iniecto ferulæ in ſinus demiſſæ ad vitioſum membrum dentur,capitaq; attrahantur,& inter ſe alligentur, vt ferulas teneant. Valet item ad cubitum ſuſtinendum,non ſecus atque ad intentionem,aut ad ferulas continendas:imponitur enim,implicaturq; ad cubitum ſuſpendendum, vbi lata faſcia non eſt. in quo caſu ſinus ita inter ſe diducendi ſunt,vt alter prope cubitum ſit,iuxta manum alter: capita verò ad ceruicem adducenda ſunt,ibiq; nodo inter ſe deliganda.

Laqueus Χιαϛὸς quo modo implicetur. III.

B

Ad χιαϛὸν habena duplicanda eſt, cuius vtrumq; caput ſiniſtra manu continendum: ſinus verò dextra prehenſus conuertendus eſt,ſic, vt capita ad ſimilitudinem literæ X aduerſa inter ſe ſint, inde enim nomen habuit χιαϛὸς. quo facto ſinus capitibus X literam referentibus ſuperinijciēdus, quodq; ex his ſubiectum eſt, per medium ſinum attrahendum. Eoq; fit, vt medius laquei nexus appareat:
C à lateribus verò, hinc ſinus vnus, inde duo capita ſe oſtendant. Valet autem,vbi oportet inæqualiter diſtendere.

Paſtoralis laqueus, qui & Sandalius dicitur, quo modo inijciatur. IIII.

Paſtoralis, dictus à quibuſdam Sandalius, cum eo implicatur, quem χιαϛὸν nominauimus, hic ſiquidē primo eſt adhibendus,vt Sādalius fiat: quo iniecto ſinus eius depēdens at-
D trahi debet ab inferiori parte ſurſum,per medium eius ſinus, qui contra capita ſitus eſt: ſic enim ab vna parte laquei nexus, ab altera capita collocantur, in nexu verò terni ſinus, duo ſcilicet à lateribus, tertius in medio conſpiciuntur. Adhibetur aūt commodiſſime ad talum prolapſum, vbi reponitur. vnus enim ſinus à poſteriori parte tali ſuper latum neruum datur, à priori alter ad partem pedis ſuperiorem,medius,hoc eſt tertius,plantæ ſubijcitur. quo facto capita ad id vinciūtur, quo extendendi cauſa vtimur. Neque talo duntaxat cōuenit,ſed maxillæ,quæ excidit,vbi in ſuam ſedem compellitur. vnus enim ſinus ad frōtem hominis,alter ad occipitium datur, medius per os procedit vtrinque ſub malis:capita verò per tempora ad ægri caput feruntur, ac ſiue vt retinacula ſint,ſiue vt à ſuperiori parte extendant,ibi inter ſe vinciuntur.

Draco laqueus, qua via inijciatur. V. E

Ad laqueū dracone media habena à poſteriori parte tali, incipiat iuxta latū neruum: capita verò verſus priorem ferātur ad ſuperiorē partē pedis, vbi X literæ ſimilitudine accepta, ad plantā porrigantur, & rurſus inter ſe aduerſa eandē literam repræſentēt: poſt hæc circa talū, vel ab inferiori parte ſurſum, vel à ſuperiori deorſum circūdentē: tū deligētur ad id, cuius opera ad extendendū vtimur. Facit autem hic laqueus ad talū ſuo loco motū, vbi recōditur.

Qua ratione is laqueus adhibeatur, quem Simplicem nodum dixerunt. VI.

Laqueus cui nomē eſt ſimplex nodus, à quibuſdam Perineos appellatur. Quomodocunq; aūt vocetur, eius ratio eſt. Habena ſimplicē nodū accipiat, eiuſdemq; ſinus attrahatur, capita verò dependeāt; deinde mēbrū, quod reponere opus eſt, inter ſuperiores ſinus collocandū: tū alter ſinus in alterū inſitus, ad capita ducendus, cōmuniq; nodo cum capitibus ad id vinciēdus, quod ad intendendū adhibemus. Habet autem inæqualem extendendi facultatē. F

Lupus laqueus quo modo nectatur. VII.

Duæ habenæ iuſtæ longitudinis duplicētur ſic, vt capita ab eadē parte collocentē: ſinus inter ſe aduerſi ſint; tū capita, q̄ ab inferiori parte, ſurſum, q̄ à ſuperiori, deorſum vellant, ſic, vt medius laquei nexus, vtrinq; verò bina capita ſe oſtēdāt. Habet aūt vim extēdēdi ęqualiter, pertinetq; nō modo ad oſſiū, q̄ reſtituunt: Intētionē, ſed in hernię curatione ad mēbranā abdominis adſtringendā: item ad vinciēda venarū capita ſanguinē fundentia. Nos aūt in ſinus conijcere linea ſimplicia cōſueuimus, quæ cōi medicorū vocabulo, q̄ relaxent, χαςηρίας dicūtur. neq; hæc ipſa temere adijciuntur, ſed vt, vbi quæ arctata ſunt, remittere volumus, per lina id præſtemus, & non per capita. G

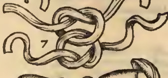
Nodi Herculei ratio. VIII.

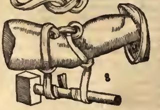
Ad nodum Herculeum, habenam adhibere oportet, quæ duos nodos accipiat inter ſe diſtantes, quo fit, vt Herculeus nodus vtrinq; ſe oſtendat, hinc autem ſinus, inde verò ſint capita duo. Valet, vbi æqualiter intendere conſiliū eſt. Quòd ſi ſinus, qui contra capita eſt, medius incidatur, à lupo laqueo non differet. H

Simplex Charcheſius qua via implicetur. IX.

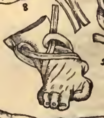
Ad ſimplicem charcheſiū, qui vim habet extēdendi æqualiter, duplicari habena debet, capitaq; eius ſiniſtra manu contineri: ſinus verò dextra ſurſum conuerſus ſuperimponi capitibus, q̄ media opus eſt aduerſa inter ſe collocare in ſpeciē X literæ. eo facto ſinus capitibus iniectus à ſuperiori parte deorſum attrahatur, per mediū eius partis, qua X literę fuit accepta ſimilitudo: ſic.n. laquei nexus medius apparet, ab vno latere ſinus vnus, ab altero duo capita.

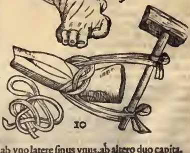

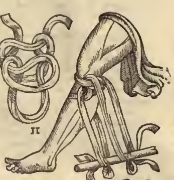
Duplex Charcheſius quo modo implicetur. X.

Duplex charcheſius æqualiter diſtēdit, ac ſimplici lōge eſt efficacior. eius aūt ratio eſt. Habenā prenēdimus duplicatā, capitaq; lęua cōtinentes, ſinū patimur dependere. tum ex capitibus, q̄ contra ſinū ſunt, alterū duplicamus, ſic, vt paruus ſinus fiat, quē in ſiniſtra manu ponimus, alterum

A terum per ſinũ traijcimus:deinde nexum per ſinus conuertimus,& in ſiniſtra collocamus. quo
facto,ex capite,quod contra ſinũ eſt,rurſus alterum ſinum efficimus,quem nexui adiungimus.
poſtremo pendentẽ ſinum per medium nexum trahimus,ab inferiori parte ſurſum. quo fit, vt
ab vno latere ſint duo capita,ab altero vnus ſinus,quibus laquei nexus medius interijciatur..

Duplex Carcheſius, quomodo ex ſimplici fiat. XI.

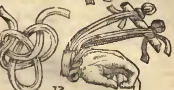
Cum duplex carcheſius varie conſueuerit
implicari, ſiquidem per ſe interdũ, interdũ fit
ex ſimplici,non nunquam conficitur circũpo-
nẽdo,ſupra demonſtratũ eſt, quo modo per ſe
inijciatur: nũc qua ratione ex ſimplici fiat,ex-
ponemus. Adhibere igitur primo ſimplicem
charcheſium oportet, ſinusq; alterum ab alte-
ro diducere: deinde eum, qui ſubiectus eſt, in
ſuperiorem conijcere, & ſimiliter vtrunq; di-
B ducere, ac per ſpacium,quod ipſis medium in-
terijcitur,ſinum qui contra capita eſt, ab infe-
riori parte ſurſum attrahere. ſic enim rurſus la
quei nexus medium ſe ſe oſtendit, hinc vnus
ſinus,inde bina capita conſpiciuntur.

11

Duplex Carcheſius, quo modo implicetur circumponendo. XII.

Qm̃ vehementi validorũ corporũ intentio-
ne,laquei capita,ex vna parte ſæpius rũpũtur,
ante perfectã intentionẽ, ne cogãtur intẽdẽtis
adhuc laquei capita relaxare, charcheſiũ circũ
ponimus. Tenẽtes igitur ſiniſtra manu caput,
circa mẽbrum reſtituendũ tres ſinus efficimus
inter ſe diſtãtes ita, vt ex his quod ſatis eſt, de-
pendeat: poſt hæc primũ ſinũ in poſtremũ de-
C mittimus,& ſemel aut iterũ eos conuertimus,
per quos mediũ ſinum rurſus attrahimus. quo
fit,vt circa membrũ laquei nexus,ab vno late-
re vnus ſinus,ab altero duo capita ſe oſtẽdant.

12

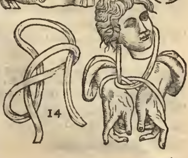
Plinthij, quod alioquin Quadruplex circulus dicitur, quæ ratio ſit. XIII.

Ad Plinthiũ laqueũ,adhibẽ habena circulũ
repręſentans.i.ſine capitibus. Hæc ab interiori
parte manus, pollicib⁹ minimisq; digitis circũ
datẽ,nec nõ vtriq; indici, vt ſinus in vtraq; ma-
nu terni ſint, vnus circa minimũ digitũ, circa
indicẽ alter,tertius ſup pollicẽ.poſt hęc ſinus,ĩ
quos inſiti pollices ſunt, ad proximos minimis
trãſferunẽ,tũ ad indices, q minimis iniecti fue
rũt, inde ſinus, in quos indices demiſſi poſtre-
D mo erãt:medij à pollice à ſuperiori parte deor-
ſum vellunẽ,ſicq; ab vno latere duo ſinus, toti-
dẽ ab altero, mediũ inter hos laquei nexus ad
rhõbi ſimilitudinem cõſpectui ſubijciunẽ. Hẽt
aũt ęqualẽ intendendi facultatẽ, & nõ ſolũ ad
intentionẽ,ſed vẽ ad menti quoq; fracti cõpo-
ſitionẽ pertinere. nã mentũ ipſum ſub fractu-
ra aliqñ peruerſum,in laquei complexũ, rhom
bũ referentẽ inſeritur ab exteriori parte:ſinus
verò p malas, parteisq; ſuperiores, ad ſummũ
caput feruntur, atque ibi inter ſe deligantur.

13

Laqueus Epangylotus (ita enim appellatur, quoniam ſinus ſuper ſinum inijcitur) qua via inſeri poſſit. XIIII.

14

Ad Epangylotũ,vnum habenæ caput, inter
ſiniſtræ manus pollicẽ & indicem collocamus,

eamq;

eamq; extrinſecus vltra primã palmæ partẽ adducimus: inde per palmã ipſam, datã inter polli- B
cem & indicem vtriuſque manus attrahimus, poſt hæc inter minimũ & proximum digitum demittimus. eo facto habenæ caput dextra manu ſurſum vellimus, extremamq; partẽ inter minimũ ac proximum digitum tenemus. quo fit, vt duo ſinus efficiantur, inter quos attractus nodus apparet. Facit autem ad corpora figuranda, vbi manu curatio adhibetur: inter ſinus enim vtraque manu hominis conie&c;ta, reliquis habenæ partibus totum corpus firmiter continetur.

Ratio eius laquei, quem Auriculas nuncupant. XV.

15.

Ad auriculas, epangylotus primo inijciendus. danda autem opera eſt, vt alter ſinus amplior ſit, quem implicare oportet ad modum laquei chiaſti, ſic, vt duo ſinus oculis exponantur: inter quos, quod ex habena dependet, duplicatum ſe oſtẽdat. Recte autem adhibetur, F
vbi prolapſa maxilla reponitur, tũ ad proceſſus capitis recõdendos. Sinus enim dantur ad tempora ægrotantis, quodq; inter eos duplicatum conſpicitur, ad frontem: deinde vinculum illud inijcitur, quod leporem auritum appellant: poſtremo auriculę, vel vt contineant, vel vt à ſuperiori parte extendant, ſuper caput offenſi porriguntur.

Laqueus duos habens ſinus (quem non nulli minus proprie Strangulantem dixerunt) quo modo inijciatur. XVI.

16.

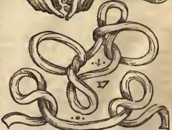
Laqueus, quem duos ſinus habentẽ appellant, ex binis conſtat chiaſtis, quorum alter ab altero diducitur. Eſt autem aptiſſimus ad corpora figuranda, vbi vitia iuxta anum curãtur: G
ſiquidẽ brachia ſubiecta poplitibus, eiuſmodi laqueis adſtringuntur: at pars, quæ media inter ſinus duplicata dependet, ad ceruicem hominis fertur, atque hac via corpus figuratur.

Ratio laquei, quem Strangulantem proprie nuncupant. XVII.

Laqueus, qui proprie ſtrangulans nũcupatur, ex ſimplici fit charcheſio, hic enim primo inijcitur ſic, vt alter ſinus ab altero diſtet. Confert autẽ ad quos proxime expoſitus. Brachia nanque rurſus cõiecta in ſinus coarctantur, & ea pars habenæ, quæ duplicata eſt, media ſimiliter collocatur, in eamq; ceruices inſeruntur. H

Quomodo adhibeatur laqueus Υπέρβατος, id enim nomen traxit ex eo quod ſupra feratur. XVIII.

Hyperbatus fit ex laqueo Nautico, ſiquidẽ in hunc primo implicitum brachia inſeri debent, ſinusq; inter ſe diduci, & capita ad ceruices deligari.

Laquei igitur, quorum expeditiſſima comprehenſio eſt, huiuſmodi ſunt.

Finis Oribaſij de Laqueis.

ORIBASIVS EX HELIODORO
DE MACHINAMENTIS

Vido Vidio Florentino interprete,

VIDIVS LECTORI

Machinamentis non ſolum vtuntur architecti, ſed medici ẽt, cùm his robuſtiora membra vtiliter, & quantum fieri poteſt, ſine dolore extẽdũt, vbi luxatis vel fractis medẽtur. Hæc ab Oribaſio collecta ſunt ex Hippocrate, Galeno, atq; alijs auctoribus, vt patet, vbi ſingulorũ vſus & ſtructura exponitur: ſed præter vtilitatẽ, quã in curatione exhibent, multos aperiunt in medicina locos, qui ſine his omnino ſunt incomprehenſibiles. Quanquam in hoc libro machinamẽta aliqua deſunt, quæ auctor inter initia cõmemorauit, vbi vniuerſam machinamentorũ rationem recenſet: ſed optime nobiſcum agitur, quando non omnia interierunt.

Quibus modis Luxata reſtituantur. I.

LVxata in ſuam ſedem tribus generalibus modis collocãtur, quibus alij ferè omnes continentur. Vnus vocatur Palæſtricus, ad quẽ ferè ſolas manus admouemus: atque hic, vtpote imbecillis, aptatur ad mollia corpora, muliebria nimirũ & puerilia, tum ad maſcula, quæ
C illis robuſtiora ſunt, modò recens vitium fuerit. Alter Methodicus dicitur, ad quem inſtrumenta adhibemus, quorum vſus in communi vita eſt: hic omnibus idoneus eſt, pueris, fœminis, maſculis iam robuſtioribus, & corpori iuuenili, atque ijs luxatis, quæ iam vetuſta ſunt. Tertius reponendi modus, qui per organa eſt, maius momentum habet: valet enim ad prolapſa, vbi malum diutius trahitur: valet ad corpora athletarum: præterea quæcunque prolapſa curationem recipiunt, & ſub methodico curari nequeunt, omnia organorum opera reponuntur.

De Organorum Differentijs. II.

ORganorum medicinaliũ differentiæ in vniuerſum, & quaſi generales, ſummum (vt alij ſentiunt) ternæ habentur, alia.n. tractoria ſunt, alia machinamẽta, alia quæ erecta collocãtur: nobis aũt placet non nulla tractoria eſſe, non nulla machinamenta, nõ nulla quę erecta, nõ nulla quæ plana collocantur. Tractoria ſunt, quæ, cũ parua breuiq; ſint ſtructura, extendendi dũtaxat facultatẽ habent. hæc vt ſuo munere ſungantur, aduentitia quædam poſtulant, vt ſcamnũ, lectum, ſcalam, eo ꝙ per ſe vſui eſſe minime poſſint: quocirca & alligata, & in plano ſita nuncu-
D pantur. nam, vbi in agro, aut ſolitudine quapiã, quæ ſuo loco mota ſunt, reponimus, ac neq; ſcãni, neq; lecti, neq; ſcalæ copia eſt, aliquid in ſolum defigimus, ad quod tractorium organũ alligemus. Machinamenta ſunt organa tractorijs ampliora, minora tñ alijs, quæ non modo intentionem, ſed impulſum quoq; pollicentur: ac pręcipue quorundam membrorum gratia comparantur. Erecta organa ſublimiorem ſtructuram habent, & non ſolum ad extendendum valent, ſed etiam ad impellendum. Porrò autem plana organa ſunt, quorum humilis ſtructura eſt. ex his conſtant, quæ & extendendi & impellendi vim habent, ita, vt homine illis inſidente, recondi, quod elapſum eſt, poſſit. reperiuntur etiam in his quædam propria ſtructuræ diſcrimina.

Ex qua Materia ſtruantur Organa. III.

BAſis, crura, latera, tranſuerſaria, cubiti, teſtudines, adiuncta crura, hæc omnia, quæ in organis ampliora expediuntur, ex robuſtiori materia cõficienda ſunt, vt puta ilignea, vel fraxinea, quæ ſecundas obtinet. Oportet aũt ea de cauſa validiſſimam eſſe organorum materiam, vt vim queant in condendis articulis ſuſtinere, quod in ijs potiſſimum organis requiritur, quę erecta collocantur. Vertebræ, radices, claui, vnci, catenulæ, vectes, omnia quæcunq; exigua ſunt, quæq; plus efficiunt, ærea vel ferrea comparẽtur, vt, quod ſtructuræ exiguitas detrahit, materiæ firmitas reſtituat. Aliquando autẽ quæſitum eſt, ferreane, an ænea ſumi debeant. inquiunt, qui

ferro ęs pręferunt,hoc leuius eſſe & facilius tractari,minusq́; rubiginem trahere quàm ferrum: E
contra,qui æri ferrum anteponunt,validiorem huius materiam laudant, ære enim efficacius ro
buſtiusq́; ferrum eſt. atqui de ferro cõuenit firmius eſſe, ſed ſuperuacuum eſt eximium robur,
vbi eius nullus eſt vſus,cum liceat hęc ex ære fabricare,quod mollius eſt,& ſatis roboris habet.
licet tamen & ex ferro,Quòd ſi ex ære fiant,ſumatur id,quod ducitur. nam,quod conflatur,fa-
cilius rumpitur,comminuiturq́;,ita,vt præſtet ex ferro hæc parare,quàm ex fuſo ære. Sed quo-
niam ferrũ cito rubigine obducitur, idcirco aliquot interpoſitis diebus ſubinde pingui aliquo
inungendum: ac,ne rubiginem ſentiat,manu perfricãdum. At dicet quis,ſi ferrum neglectum
rubigine corrumpatur,id culpa domini ipſius organi fieri,

Ex quibus Partibus Organa conſtent, & quis ſit earum vſus. IIII.

CONtinetur omne organũ non omnibus,ſed quibuſdam ex ijs,quæ numerabo, nempe baſi,
cruribus,tranſuerſarijs,cubitis,axibus,regulis,teſtudinibus,cochleis, tympanis,clauis,ma
nubriolis ductarijs,vectibus,baculis verſantibus,obicibus, cuneis, itẽ lunatis lignis,orbiculis,
trochleis,foſſis,operculis,vertebris,fibulis,radicibus,vncis,catenis,forficibus,ſedilibus, priapi
ſcis,ad hæc cochlea fœmina,quę græce στρικόχλιον appellatur,cuneolis,chiniſcis,columbarijs, F
ergata. hæc ferè ſunt,quibus organa componuntur,quorum vſus ſigillatim iam nunc exponẽ-
dus nobis eſt, Baſis ad id potiſſimum ſtruitur,vt ſuper eam erecta organa ſtatuantur. Crura in
organis & latera dicuntur,in ijs,quę erecta collocantur,proprie crura,minus proprie latera:ſed
in tractorijs proprie latera dicuntur,minus proprie crura, hæc ferè in organis ſtatuuntur,vt ip-
ſorum machinationes contineant:proprie autem in organis erectis crura recte commodeq́; di-
menſa ad illam pertinent condendi rationem,quæ excitando præſtatur. Trãſuerſaria,quæ δια-
πήγματα dicuntur,vt grecũ nomen indicat,ad crurum laterumq́; compaginem fiunt,ad quem
vſum primo præcipueq́; deſtinantur:huc accedit,ꝙ machinationes quoq́; ſuſtinent,vt puta tro
chleas,cubitos,atq́; alia quædam, Cubiti ad eum vſum in organis comparãtur,vt per ipſos, quę
ſuo loco mota ſunt,à ſuperiori parte extenta reponantur,quemadmodum videre licet in orga-
nis Fabri atq́; Andreæ:in quibus cubiti per ſuperius tranſuerſariũ demiſſi in teſtudinem figun-
tur,vt hac elata,quæ prolapſa ſunt à ſuperiori parte intenta recõdantur, latæ cubitorũ ſummi-
tates alæ ab architectis dicuntur,imæ verò partes quadratæ,calces.hi ergo proprie cubiti nomi
nantur, ſed quidã vocabulo abutuntur, Spathæ impellendo ſunt idoneæ;ea aũt ſpatha, quæ in
Fabri atq́; Andreæ machinamento eſt,vtimur,vbi extrahẽdo impellimus ad femur in poſterio-
rem partem erumpens. ſunt & aliæ ſpathæ in quibuſdã organis, ad alios impellendi modos fa- G
bricatæ.Radices & fibulæ complures vſus in organis præſtant:primo enim radix & fibula in or
gano Fabri ſpatham deſtinent ad teſtudinem, eſt quidem in teſtudine radix, ſpatha verò, qua
parte quadrata eſt,mediũ habet cauum,in quod radix eadem inditur:deinde fibula continendi
cauſa,in ſpathã ac radicẽ pertuſam inſeritur,proprie radices ad id fiunt,vt recipere vncos poſ-
ſint,& alios effectus præſtare:ſed fibulæ itẽ gratia eſt,ꝙ machinationes immobiles ſeruat, vt pu
ta axes. Catenæ eò pertinent,vt fibulæ ex ipſis ſuſpendantur,quo ſeruẽtur in organis, neq́; de-
cidant. Vnci adijciuntur, ne mobiles machinationes moueantur, veluti axes:quove in radices
conie̊cti quædã organorũ machinamenta ſiſtant. Per vertebras (quas græci στροφώματα dicũt)
ferè id efficimus, vt quædam organa immobilia moueantur, ſicuti crura organi Andreæ. crura
enim in organo tranſuerſa ſecta,vertebris fibuliſq́; continentur,vt organo modo erecto, modo
per vertebras inclinato,circũducẽdo impellamus. ad exemplũ huius ſtructuræ organi Andreæ
Plinthij crura prope baſim ſecta ſunt,ruſuſq́; vertebris cõtinentur, vt organũ modo erigatur,
modo per vertebras motũ,adiunctis cruribus innitatur, vſumq́; illius organi præſtet, quod pla-
nũ collocatur. hi ſunt effectus vertebrarum in organis. Axes ad corporum ductionẽ,hoc eſt in-
tentionẽ ſpectant:quorũ quidam ab vna parte ad alteram penetrant,ac per ſe mouẽtur: quidã H
latent,& per alias machinationes cõuertuntur. penetrat axis in Plinthio Nilei,& in ſcãno Hip-
pocratis:latet in Apellidis organo,quod,quia per tres funes circũuoluitur,triſpaſtũ appellatur,
& in Nymphodori gloſſocomo. penetrantes igitur axes per ſe manibus conuertuntur,latentes
aũt per alias quaſdã machinationes, exempli cauſa in Nymphodori gloſſocomo per tympanũ
& cochleã ad lẽtis imaginem fabricatã,in triſpaſto per funes alligatos. Ad clauos,qui in axibus
infiguntur,funes alligantur,vel habenæ,atq́; huiuſmodi alia ad extendendũ pertinentia. Manu
briola ductaria,bacula verſantia,& vectes,oẽs hæ machinationes ad axiũ cochlearumq́; verſa-
tiones ſtatuunẽ. primas occupãt manubriola ductaria,ſecundas vectes, quibus minus efficacia
ſunt bacula verſantia:pleraque.n.ex ipſis exigua cùm ſint,vna manu cõuertuntur. Chiniſci,cu
iuſmodi ſunt in lyra,excogitati ſunt ad axes cõtinẽdos. vbi.n. fibulę nõ ſint, quid poterit aliud
vtilius inueniri? quod.n,ad vim pertinet, vſum habent fibularum: decoris aũt cauſa,inſculpta
habẽt anſerina capita lignea.Statuuntur in organis Phliæ,vt ab vno latere ad alterũ penetrãtes
axes cõtineant,cuiuſmodi ſunt in ſcãno Hippocratis,& in noſtro. Eſt & alia media phlia in or-
gano Hippocratis ad ſimilitudinẽ literæ Π, eo noĩe fabricata,vt ad eam impellẽdi rationẽ,quæ
extrahendo fit, vbi femur excidit,accommodetur. Trochleæ in organis collocantur, vt funes
libere

A libere duci poſſint, veluti in organo Fabri, quod duplicē cochleā, qua teſtudo mouetur, in ſupe-
riori trāſuerſario cōtinet. in noſtro quoq; organo rurſus trochleæ ſunt, q̄ per inditos funes, axes
attollunt. Verùm trochleæ ferè ad id fiūt, vt axes & habenæ celeriter ducanꝰ, ſimulq́; vt ad intē-
tionē, quæ alio intercedente motu fit, accōmodentur. Orbiculi ſtruuntur ad trochlearū motio-
nē, quæ per ſe ſunt immobiles: collocantur aūt in medio earum, quemadmodum in Demoſthe-
nis ἀστράβῃ, & ad funes cōtinendos, vt in triſpaſto Apellidis. Cuneus p̄ſertim paratur ad hume
ri caput in alā prolapſum, ac deinceps ad alios quoq; vſus. At lunatū lignū prodeſt, vbi humeri
caput in priorē aut poſteriorē partē excidit. Eſt aūt Polus lignū infixū ſuperioribus crurū ex-
tremitatibus in organo Philiſtionis. luxato.n. humeri capite brachiū extenditur, polusq́; obij-
citur ad hominis ceruices. Epipoma verò, quod & Epipigma dꝛ, eſt ɩɩ figura in ligno inſculpta,
in quā conijcitur ɩɩ inuerſum: qualis conſpicitur in eo organo, quod Hermes dꝛ. fit aūt hoc, ne
ab Hermis vultu corpora terantur, vt in organi cōpactione oſtendemus. Καλάθιον verò & Σκι-
θάλιον cōiter parata ſunt, vt epipigma ferāt. Eſt quidē Σκιθάλιον lignū ſex digitorū in medio he-
bes. Καλάθιον verò lignū ſex digitorū rotundū, quod anguſtiori baſi nitiꝰ, & quaſſillo ſimile eſt.
Sunt & in organis quædā colūbaria inſculpta ad ſimilitudinē columbarum, quæ ornandi cauſa
B facta ſunt, atq; ad id ēt, vt aliud ferant epipigma. Tympanis hæc gratia eſt, ꝙ quædā organorum
machinationes, q̄ maximū vſum præſtant, per ipſa paulatim mouentur, vt axes & cochleæ. eſt
aūt Tympanū rotunda machinatio dentata. At Delphines dentibus incluſi, machinationes mo
tu prohibent, ꝙ vnci quoq; efficiunt. Teſtudines in organis ad id collocatæ ſunt, vt corpora, q̄
reſtituunꝰ, paulatim, & minime concuſſa extendantur. quēadmodū enim teſtudines aīalia lēto
gradu ꝓcedūt, ita machinationes, q̄bus illa referunꝰ. Porrò aūt ex teſtudinibus nō nullę trāſuer
ſarijs ſiſes ſunt, aliæ oblongæ, aliæ cubi ſpeciē repræſentant. tranſuerſarijs ſiſes ſunt, in organo
Andreę, Fabrive: oblōgę in quadrata colūna, q̄ appellaꝰ Hermes: cubū referūt in rotūda colūna
Eraclidæ Epheſij. Præterea teſtudinū alię cubitos & ſpathā attollūt, aliæ cuneatā & lunatā appē
dicē, q̄dā nihil attollūt, ſed ſolū ſunt ad extēdēdū inuētę. cubitos attollit teſtudo, q̄ ſurſum ferꝰ,
in organo Andreæ: cubitos & ſpathā teſtudo, q̄ eſt ī organo Fabri: cuneata & lunata appēdix ea
teſtudine excitaꝰ, q̄ in Herme eſt: nihil attollit, ſed ſolūmodo extēdendo eſt, ea teſtudo, q̄ in ro-
tunda colūna Eraclidæ Epheſij collocaꝰ, ſimiliter & q̄ deorſum ferꝰ in organo Andreæ. Alæ aūt
& dracones fibulæq; infixæ clauorū vſum p̄ſtant: propriè aūt dracones, quod ad materiā perti-
net, in vicē manubrioli ductarij fabricantur. Qm̄ verò teſtudines plerunq; à cochleis mouētur,
C proximū eſt, vt cochlearū ſtructurā, atq; vſum exponā. comparantur ergo cochleæ in organis,
ad alias machinationes impellēdas, puta tympana & teſtudines, quo paulatim & nulla ratione
concutiendo extendant. Cochlearū, quædā quadratæ ſunt, quædā ad imaginem lentis: quę figu
ræ nomen inuenerunt, relatæ ad capreolos, at nō ad ſtructurā ſcapi, quęlibet enim cochlea rotū
da eſt ad tornū rotundata. Differunt cochleæ capreolis, ꝙ aliæ quadratæ, aliæ ad lentis imaginē
dicunꝰ. quadrata cochlea eſt, q̄ capreolos habet quadratos, atq; ex ijs non ſolùm quod promi-
net, ſed ēt quod cauum eſt, cuiuſmodi cochleas videmus in organo Andreæ: quæ in lentis ſpe-
ciē ſunt, id capreoli, quod cauū eſt alte anguſtū habēt, latū verò ī ſummo, cōtra quod prominet
à baſi latū vertice ipſo tenuaꝰ. ſimilis aūt eſt hmōi capreolus lenticulæ dimidiatæ, à qua figura
cochlea hæc ad imaginē lētis dicta eſt. Cochleæ igiꝰ tā quadratæ, q̄ ad imaginē lentis, ad motio-
nē diuerſarū machinationū ſtatuunꝰ. quadratæ enim teſtudines cōpellūt: quę ſunt ad imaginē
lentis primo quidem tympana, interdum etiam teſtudines in ijs, quæ pericochlia nuncupātur.

Qua ratione Quadrata Cochlea teſtudinem moueat. V.

DEmus teſtudines eſſe ita fabricatas, quēadmodū in organo Andreæ, quarū ſingulę pertuſę
ſint, atq; ī id cauū cochleæ demiſſę: ab interiori aūt parte caui ferrea vel ænea lamina teſtu
D dini infixa ſit, q̄ quidē lamina dens nūcupatur. hic igiꝰ dens teſtudinis, in cochleæ capreolo in-
cluditur. quo fit, vt in quadā cochleæ cōuerſione, lamina, q̄ dens nūcupaꝰ, teſtudini infixa, atq;
in cauo capreoli cōtenta teſtudinē moueat. Pręterea ex ijs ipſis cochleis quadratis alia ſimplex
eſt, alia duplex: ſimplex cochlea eſt, q̄ vno duntaxat capreolo eſt excauata, vnamq́; teſtudinem
impellit: in duplici, bini ſecti ſunt capreoli, hęc & binas teſtudines mouet, qualis cochlea reperiꝰ
in magno Andreæ organo, quod Plinthiū nuncupatur. excauatū enim lignum eſt à medio ad
tranſuerſaria capreolis inter ſe aduerſis, ita, vt quadā cochleæ cōuerſione orſæ teſtudines, vel à
medio verſus tranſuerſaria, vel à tranſuerſarijs verſus mediū impellanꝰ. eſt & alia cochlea du-
plex ī eo, quod χηρύκιον appellaꝰ, excauata à ſummo principio vſq; ad extremū aduerſis capreo
lis, q̄ rurſus duas teſtudines mouetꝰ, quēadmodū in ipſa organi ſtructura videmus. At cochlea
ad imaginē lentis tympanum mouet, ſiquidē capreoli cochleæ, tympani dentibus inſiti, machi
nationē conuertunt: quemadmodū cochlea, quę baculo verſante, vel manubriolo ductario cō-
uertiꝰ ī tympani dētes cōueniēs machinationē mouet: mouet interdū eadē cochlea teſtudinē,
ſed nō amplius per dentē, quemadmodū quadrata, verū in fęmina cochlea cōtenta, q̄ in ipſa te
ſtudine ſtruiꝰ: qm̄ teſtudinis cauū, in quod cochlea demittiꝰ, exciſos habet capreolos aduerſos
ijs, qui ſunt in cochlea lentis formam referente, ſic, vt id, quod prominet ex capreolis cochleæ

lentẽ referẽtis,in cauo capreoli fęminæ cochleę recipiaĩ:quodq́; cauũ eſt in capreolis cochleę, E
id,qđ extat ex capreolo,cochleæ fęminæ capreolis admittat.Accidit aũt ĩ cochleæ cõuerſione,
vt teſtudo modo ſurſum moueaĩ,modo deorſum,cũ cochlea in ipſius capreolis voluaĩ. Hmõi
ſtructuræ plurimę adhibentur ad organa,q̃ plana collocantur:ad id enim fabricantur,vt hoĩes,
quibus luxata reſtituunĩ,inclinatis organis inſidãt:organa.n.q̃ plana collocanĩ,ita parata ſunt,
vt ęgris ſup ipſa,vel ſedẽtibus,vel cubãtibus,luxata reponanĩ.Priapiſcus,qui & ſtiliſcus & ſcal
mus nũcupaĩ,in quolibet organo,quod planũ colloceĩ, ſtatuiĩ. fit aũt ea de cauſa, vt ei parti, q̃
inter anũ & naturale eſt,obex ſit, vbi,q̃ prolapſa ſunt,reſtituuntur. eſt igitur Priapiſcus lignum
octo digitorũ,magna ex parte rotundũ,ab eo, qđ ſupereſt quadratũ, ſic vt quadrata ipſius pars
cõijciaĩ in cauũ,ad literæ Π ſiĩitudinẽ quadratũ, ĩ organo,qđ planũ collocaĩ:reliqua verò pars,
q̃ extat,inter anũ & naturale obijciaĩ. Cõfigiĩ aũt in trãſuerſariũ Π ferreũ, vt firmiter priapiſcũ
cõtineat. ſed in noſtro organo videre licet magnũ Π ferreũ ad aliũ vſum cõparatũ,nẽpe ad gib
bã ſpinã p preſſum impellendã. Opercula in organis paranĩ, vt machinationes ſub ipſis occul-
tenĩ,ne,ſi abſq; operculo fuerint,idiotis pateãt. Anuli adhibenĩ ad organa tractoria, vt alligari
poſſint:ad alia verò, vt machinationes cõtineãt,quẽadmodũ ĩ Menecriti Bucranio,vbi axis cõ
tineĩ,atq; eadẽ de cauſa in alijs organis.Forfices in organis arcte trãſuerſaria cũ cruribus iũgũt, F
ad hũc.n. vſum infixas forfices æneas inuenimus.Adiuncta crura id efficiũt,vt organa,q̃ erecta
collocanĩ,illis innixa inclinataq́; eundẽ vſum pſtẽt,ac ſi plana ſtatuerenĩ.Pręfatus,ex q̃bus oĩa
organa parenĩ,& quorſũ ſingulę ipſorũ machinationes ſpectẽt,declarabo ĩ ſequẽtibus, quænã
ex organis immota,ſuo munere funganĩ,&q̃ mota:tũ ex ijs,q̃ mouenĩ,quęnã ſuo loco maneãt,
q̃ locũ mutẽt,dũ mouenĩ:rurſus ex ijs,q̃ immobilia ſunt,quę perpetuo & vbiq; immobilia ma-
neant,quæ eximi poſſint,ad alios quoq; vſus idonea.Hęc itaq; immobilia ſunt in organis,baſis,
crura,latera,trãſuerſaria,cuneata & lunata appẽdix,ſedile,priapiſci,atq; alia cõplura. Vſui ſunt
cũ mouenĩ, vertebræ, vnci, axes, tympana,cubiti,cochleæ,teſtudines,atq; huius generis pluri-
ma. Mouenĩ in eodẽ loco manẽtia,vertebræ,vnci,tympana,cochleæ,pleriq; axes. Locũ mutãt
teſtudines,cubiti. Eorũ,q̃ In organis immobilia ſunt, quædam ſemper & vbiq; immobilia ſunt,
quædã & eximi,& inſeri poſſunt:ſemper quidẽ immobilia manent,baſis,crura,latera, tranſuer
ſaria,radicęs,ſedilia,lunata appendix: extrahi poſſunt in quibuſdam organis, quãuis immobi-
lia ſint,tum cunei,tum priapiſci,qui ad alios quoq; vſus facti extrahuntur, & immittuntur.

Ex Galeno de Machinamentis. *VI.*

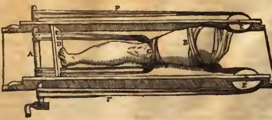
ARticulis reponẽdis Hippocratis ſcãnũ p ſe abũde ẽ. ſi q̃s aũt velit alijs quoq; vti,ẽ poliſpa G
ſton,ita appellatũ,qm̃ multis orbiculorũ circuitionibus facilitatẽ præſtet:quod iter faciẽti
bus maxime idoneũ eſt. referĩ autẽ ad Archimedẽ auctorẽ.In vrbibus verò nõ alienũ eſt Fabri
vel Andreæ organũ,cum erecto opus eſt: vbi plano, ſcãnum Hippocratis præcipue aptatur.

De Gloſſocomo machinamento. *VII.*

NOn ab re quidẽ mihi gloſſocomũ vr̃ à iunioribus medicis inuentum,q̃ ſeu femur, ſeu crus
cõminutũ ſit, vbi callus circundaĩ,cõmodiſſime admoueĩ. Habet aũt ab ima parte axẽ,ad
quẽ extremi laquei in diuerſa extẽdẽtes deliganĩ.Inijcianĩ laquei extremis partibus oſſis,quod
curaĩ,ſiãtq́; ex duabus habenis,ſic,vt quatuor vterq; capita habeat,bina à dextra, totidẽ à ſini-
ſtra.ex ijs capitibus,q̃ inferioris laquei ſunt,per foramina facta in inferiori parte gloſſocomi,ad
axẽ duci debẽt:q̃ ſuperioris,primo procedere ad ſuperiora,deinceps ipſa quoq; p latera gloſſo
comi perforata traijci,quibus foraminibus trochleæ includanĩ. Vtrinq; ergo ab exteriori parte
gloſſocomi,ſuperioris laquei capita ferenda ſunt ad axẽ. his n.ita conſtitutis, vna axis conuer-
ſio pariter ambos laqueos extẽdit deorſum verſus, illum qui ad inferiora fracti oſſis alligatur,
ſurſum:alterum ſic, vt compoſita fractura in poſterũ liceat quotidiehãc laqueorum in diuerſas partes intentionem corrigere, valẽtius, vel lenius extendendo. Laqueum igitur,qui ĩ inferiori parte eſt, directa ductione axis extendit, eum, qui in ſuperiori parte,intercedente alio motu, græci διὰ τῆς μεταληπτικῆς τάσεως dicunt. H

Capſula Machinaria.

A Axis ad quem laqueorum capita circunijciuntur.
B Laqueus ſuperior.
C Laqueus inferior.
D Inferior caput capſulæ.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte capſulæ.

A *Nilei Plinthium.* *VIII.*

FActum eſt Plinthium Nilei ad eorũ organorum exemplum, quæ vocãtur tractoria quadrata oblonga: duo enim habet latera, longa palmos quatuor, digiti craſſitudine, quę extremis partibus tranſuerſarijs inter ſe compacta ſunt. Eſt autem tranſuerſariorum craſſitudo & latitudo, quãta laterũ, ſed lõgitudo palmum implet. Merito igitur, cum talis cõpactio ſit, vt latera quatuor palmos longa ſint, tranſuerſaria vnum, totius organi quadrati ſtructura oblonga cõfecta eſt. Licebit autem, ſi quis voluerit latera breuiora, quàm dictum eſt, efficere, quandoquidem organum, per vnicum axem, effectum

B præſtat. Media itaque latera pertuſa ſunt rotundis ac peruijs foraminibus, per quæ axis traijcitur, qui media parte clauum infixum habet: capitibus verò, quibus latera excedit, vectes æneos vel ferreos decem digitorum magnitudine. Sunt itẽ in organo quatuor anuli lateribus affixi, bini ab inferiori parte, totidem à ſuperiori. Antiqua huius organi ſtructura auctore Nileo talis eſt. Herodotus quidam architectus tranſuerſariorum priores partes medias excauauit ad figuram literę ᴗ ne habenæ, quæ à corporibus, quibus vis adhibetur, ad axis clauum feruntur, extantibus angulis atterantur, ſed recta procedant. Hactenus Herodotus. nos

C verò quam accepimus, hiſtoriã referemus. Ferunt Paſicratem architectum Sidoni organum hoc vidiſſe, quod à ſtatua cõtinebatur, aliter tamen fabricatum. nam cùm eadem compactio eſſet, conſpiciebantur in eo organo ab extantibus axis capitibus, æneorum draconum complexus, quorum capita è regione ad caudas ſpectabãt. ſed quò pertinebant hi dracones? non aliò niſi vt in vicem vectium axes conuerterent. tum in organo, quod Sidoni erat, media tranſuerſaria pertuſa erant rotundis foraminibus, q̃ clauo axis reſpõderent. conſtat autem foraminum eundem eſſe vſum, qui in organo Herodoti, nimirum vt habenę, quibus corpora

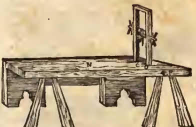
D extenduntur, ad clauum rectæ per ea foramina porrigantur. Retulit inſuper Paſicrates axem incluſa habuiſſe in vicinia laterũ tympana quatuor ex ære dẽtata, duo ab interiori parte, totidem ab exteriori, atq; item in lateribus foramina fuiſſe dentium ordini reſpondentia, vt poſtq̃ abunde extenta corpora fuiſſent, fibulæ inter dentes eò demiſſę, vbi in luxatis reſtituendis opus eſſet, axẽ ſiſterent. Sed recentiores tympanis omiſſis priori parte latera pertuderunt. pertuderunt item in orbẽ aliquo intermiſſo ſpacio, & ipſa axiũ capita, quò ad vſum dictum fibulæ inditæ axem mobilem tuerentur. Ego autem, cũ fibulæ decidant, ad eum, quem dixi vſum, vncos lateribus infixi: axis verò capita foraui ſic, vt huius foramina illis conuenirent, quæ erãt in orbem in lateribus aliquo ſpacio interiecto, quò, vbi vellem in luxatis cõdendis axem immobilem reddere, vncum includerem in foramen, quod eſſet accommodatum. Communis Plinthij tractorij fabricatio huiuſmodi eſt: verum ego aliter Plinthium

A Duo latera.
B Tranſuerſaria.
C Rotunda, ac perui a foramina.
D Axis, qui media parte clauum infixum habet.
E Vectes ænei.
F Anuli.
G Tranſuerſarij priores partes excauatæ ad figurã literæ. ᴗ.
H Æneorum draconum complexus.
I Foramina rotunda.
K Tympana ænea dentata.
L Fibula indita.
M Vncus.

Nilei Plinthium.

N Scamnum quale in ludo videmus.
O Caua quadrata.
P Fibula.

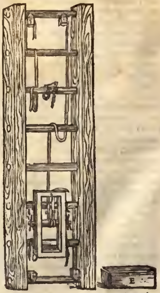
thium ſtruxi.Salua enim eadem laterum menſura inferius trāſuerſarium ſurſum tranſtuli, quatuor digitis infra tranſuerſarium extrema crura relinquēs, axem verò collocaui in medio trāſuerſariorum,cui parti græce ϖωτὶ nomen eſt:& ſcamnum quoddam,quale in ludo videmus, ab vna extremitate excidi cauis quadratis atq; oblōgis,vt propoſitorum crurum extrema in eiuſmodi caua conuenirent:ipſa item latera extremis partibus tranſuerſa pertudi, foraminibus ab vno latere ad aliud penetrantibus,vt fibula in foramina coniecta Plinthium contineret.Hęc de organi ſtructura,nunc ad ipſius motionem aggrediar. E

De motu Organi Tractorij. *IX.*

QVoniam tractoria organa imperfecta ſunt,nec præſtare quidquam per ſe poſſunt, ſed alterius operā requirunt,puta ſcalæ,lecti,ſcamni, quæ vbi non ſunt,eorum vicem exhibet pauimentum,terraq; ad prolapſa reſtituenda,mihi operæpretium videtur, quaſi doceam in ludo, gratia eorum,quæ nunc tractantur, ſuper ſcalam præparatam,organi motum enarrare.

Scala præparata ad Humerum reſtituendum in alam prolapſum. *X.* F

PAratur ſcala vna ex ijs,quæ in communi vſu ſunt, non lata, quæ oblique collocatos gradus habeat,ſiquidem talis luxatis reponēdis eſt aliena,ſed æque craſſa ſit, quadratiſq; gradibus conſtet,leuatis angulis,ne corpora conterant,atque in rotundam figuram redactis. huiuſmodi ſcalæ vbi copia non ſit,quo mollius corpora inſidant,gradus lana inuoluātur.Ordiar autem ab humeri capite in alam excidente. Oportet igitur,vbi id reſtituitur,cuneum funibus ſuſpenſum collocare ſuper gradum idoneum, cui brachium (vt oſtendi) ſuperimponatur, & per funes ad eum alligare. eſt autem ille gradus reponendo idoneus, quem retuli. brachio ſuperiniecto intentioneq; adhibita ſuſpendendus homo eſt ſic,vt duos palmos à pauimēto recedat: & cuneus ad gradum firmiter alligandus non temere,ſed eo obſeruato,vt ex partibus, quæ cū cauo quodam capitulata eſt,ad humerū detur:quæ gibba iuxta eſt,ad latus. A cuneo verò deorſum verſus alterius ſiue tertij gradus interuallo, organum ad ſcalam vinciēdum eſt per eos,quos habet anulos,& funes,aut habenas,aut alia quæpiam traiecta. ipſa item ſcala in pauimentum fortiter adigenda eſt,ne in extēdendo moueatur,ſed ſtabilis maneat,ac ſine vlla inclinatione. quatuor præterea trochleæ, ſiue ſolidæ, ſiue ex duobus lignis curioſius factæ,alligentur,quarum duæ à ſummo gradu ſuſpenſæ deorſum ſpectent,duæ ab imo ſurſum. qua fabricatione parata cuneus ad id, quod prolapſum eſt reponendum, admoueatur, tenui lana molliq; obuolutus, tū vt lignum quod durum eſt,circundata lana minus tactu lædat:tum vt ſudor, qui proprie oriri ſolet ala plurimum calefacta, magiſq; ægrotantis metu ac labore,lana cuneo impoſita combibatur. Hæc autem ſcala vel contineatur ſtabiliter ab aſſiſtentibus, vel extremis partibus in pauimentum defigatur, cuneiſq; (vt propoſitum eſt) confirmetur. Illud autem in aperto eſt,ſcalam bene longam eſſe debere,vt,poſtquam demiſſa in terrā fuerit, quod extat, vbiq; pro magnitudine eius, qui curatur, abunde longū ſit. ſcala confirmata ſubſellium iuxta collocetur. G H

A Cuneus funibus ſuſpenſus, ac ſuper gradum alligatus.
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ duæ à ſummo gradu ſuſpēſæ deorſum ſpectantes.
D Trochleæ duæ ab imo gradu ſuſpenſæ, ſurſum ſpectantes.
E Subſellium.

De Humeri

A *De Humeri capite in alam prolapſo.* XI.

SVper ſubſellium homo aſcendens, brachium ſuper gradum traijciat, ita, vt cuneus apte in
alam demittatur: poſt hæc duplicata habena media inter cuneum & humerũ detur, capitaq;
eius extrinſecus pendeant: deinde charcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero
inijciatur, non circa medium, ne lacertum vrgeat, ſed citra lacerti tumorem vel vltra: ſic enim
cubiti inæqualitas laqueum deorſum labi non patietur, præterquam ꝙ hoc modo vtilius impo
netur. ſequuntur enim facilius ea corpora, quę ampliori interiecto ſpacio adducũtur: quæ exi-
guo difficilius. Circundato laqueo capita eius recta deorſum ducta ad clauum axis religẽtur, &
axis vel per vectes, vel ſolis manibus conuertatur, vt eius cõuerſio directa ductione ab inferio-
ri parte intendat. eodem autem tempore, cum aucta iam intẽtio eſt, ſubſellium ſubtrahatur, vt
homo à ſcala pendeat, atq; ita excitando reponi luxatum poſſit. Suſpenſo homine, miniſter aſſi-
ſtens à poſteriori parte vtramq; manum ſimul iunctam ad ceruicem eius adducat, collumq; in
contrariã partem cogat, idq; fiat, quo tempore intendimus, atq; excitamus, cũ laquei ægro inie-
cti poſtea laxentur. Neruis abunde diductis, debet qui reponit aſſiſtens, habenæ capita prehen-
dere, cubitumq; ad ſcalam repellens, humeri caput per habenam extrahere. quo facto remittẽ-
B da intentio eſt, & ipſe articulus ſurſum compellendus, vt in regionem priſtinã reuertatur. Ratio
directæ ductionis ita habet. Sed vt tuto reponamus, optimum fuerit, prius, q̃ nerui extendãtur,
habenis & crura hominis inter ſe & integrum brachium ad latus deuincire, ne ob tormentum,
quod in condendo articulo ſentiet, vel ſuper ſcalam aſcendat, vel manu laquei capita cõtineat.
Licebit etiamnum alio intercedente motu ab inferiori parte extendere: id qua ratione fiat, ſu-
bijciam. Iiſdem omnibus factis, quæ præcepimus, cum ab inferiori parte extendentes directa
ductione vtebamur, laquei capita per inferiores trochleas traijciuntur ab inferiori parte extra,
atq; ad axis clauum religantur: vel ducta ab exteriori parte verſus interiorem ad axis vectes
vinciuntur, vt axe verſato alio intercedẽte motu ab inferiori parte extendamus. Nihil itẽ pro-
hibet, quo minus eadem fabricatione parata duplici motu contrario intercedente, ab inferiori
parte adducamus: quod ad quẽ modũ fiat, indicabimus. Laquei capita ad inferiores trochleas
ducta, ibiq; traiecta, ad ſuperiores referuntur, tum deorſum attracta, ad axis vectes alligãtur, vt
eius conuerſio duplici motu cõtrario intercedẽte ab inferiori parte extendat. poſtquam abun
de extenderimus, proximum eſt, vt impellamus eo, quo oſtendimus, modo, vbi de directa du-
ctione loqueremur. Hi ſunt modi, quibus ab inferiori parte intendimus. Poſtquam reconditus
C articulus fuerit, ſubſellium ad ſcalam referendum eſt, vt æger ſuper id ſtatuatur, tam à ſcala, q̃
à cuneo remotus, collocato humero vt antea dixi. Verùm, cùm maiores noſtri idem organum
idoneum à ſuperiore parte attrahendo tradiderint, ſequitur, vt nos quoque à ſuperiori parte
extendendi rationem vobis aperiamus. Ergo (ſicut dixi) placuit maioribus luxati reſtituendi
modum, & à ſuperiori parte adducendo, & in diuerſa trahendo explicare. potiſſimum autem
à ſuperiori parte intenderunt, vbi humerus nõ ſolum elapſus eſſet, ſed etiã perfractus. ſpecte-
mus igitur, quibus modis voluerint luxata reſtituere, à ſuperiori parte intendẽtes. Scala igitur
in cæteris eodem modo præparata, cuneum nõ amplius ex funibus ſuſpenſum, ad gradum alli-
gant, ſed ſolum ſuperimponunt: funium verò
D capita admodum lõga per ſuperiores trochleas ab interiori parte extra traijciunt: poſt hæc de-
orſum demiſſa vectibus, qui pro clauis ſint, circumligant. His ita conſtitutis ſubſellium ad ſca
lam ponunt, ſuper quod homo aſcendens, brachium ſuperinijciat, vt cuneus rurſum in alam
indatur: deinceps carcheſium laqueum, vel alterum ęqualiter extendentem humero inijciũt,
capitaq; eius deorſum ducta, vt contineantur, ad aliquem ſcalæ gradũ deuinciunt. quibus ita
contentis axis conuertitur, per quã conuerſionem cunei funis alio intercedente motu attra-
ctus à ſuperiori parte intendit. Neruis, quantũ res poſtulat, intentis impulſus adhibetur, & per
duplicem habenã extrahendo, & manibus ſurſum compellendo. Equidẽ huic reponendi mo-

do nõ ſubſcribo ea de cauſa,quam adiungam. cuneus elatus circumagitur, qui cum ſub ala nõ E
manet,articulus ex toto non reponitur,ac potiſſimum,vbi quis velit ſuſpenſo homine excitan
do illum reponere.Ea verò extẽdendi ratio,quæ ab inferiori parte adducit,ſtabilis eſt,cuneo ſu
per gradũ collocato,& per funes alligato,vt antea diximus. At quo pacto nos à ſuperiori parte
adducentes firmiter reſtituamus,paulo poſt intelligetis,vbi condendi luxati rationem recenſe-
bimus.Ratio aũt,quæ in diuerſa diducit,ſic habet: Cæteris omnibus ordinatis laquei capita nõ
amplius ad gradum vinciuntur,ſed ad axis clauum dantur:per ſe dantur, vel alio motu interce
dente,vt prius ſcilicet per inferiores trochleas traijciantur,tuncq; ad axem deligantur. Eadem
nunc culpari poſſunt in hac in diuerſa extendendi ratione,q̃ paulo ante dicta ſunt in illa, quæ à
ſuperiori parte extẽdit. vbiq; enim probo,cum is,cuius articulus reponitur, rectus collocatur,
ſolam ab inferiori parte extendendi rationem adhiberi. Nũc proximum eſt,cùm de humero in
alam prolapſo dixerimus,vt de eodem quoq; in priorem partem excidente pertractemus.

De Humeri Capite in priorem vel poſteriorem partem excidente. XII.

AD humeri caput in priorem vel poſteriorem partem elapſum ſcala eadẽ ratione modoq;
præparata vel figurata,organoq; & trochleis(vt antea dictum eſt)alligatis, rurſus, vbi reſti
tuere volumus,ſubſellium iuxta ponimus,lanaq; vel linteis contegimus gradum idoneũ, ſuper F
quem reſtituamus:cui(ſicut oſtẽſum eſt)inuoluto ala inſidat:tum carcheſium laqueum,vel aliũ
æqualiter extendendi vim habentem humero(vt propoſitũ eſt)circundamus,cuius capita deor
ſum attracta ad organi axem religamus,quemadmodum ad humerum in alam prolapſum tradi
dimus, vt conuerſus axis directa ductione ab inferiori parte intendat. eodem momento, quo
intendimus,aliquis rurſus à poſteriori parte aſſiſtẽs,vtraq; manu ad ceruices hominis data, cor
pus in contrariã partem repellat.Licebit autem in hoc caſu magis & extendere & ducere ad in-
feriora.Subſellio itaq; ſubtracto,homo ſuſpenditur,vt ſimul & articulus excitetur,& quę illi ſu
periecta ſunt,laxentur. vbi quantum reponendus articulus poſtulat,intenderimus, circumdu-
cendo impellimus:ſi quidem in priorem partem,humeri caput exciderit,ab ea ſede, in quã ve-
nit,ad eam,vbi eſſe naturaliter debet,prominentiori palmæ parte vrgemus,atq; altera manu cu
bitum à poſteriori parte in priorem adducimus:quo facto miniſter aſſiſtens manum apertam la
to ſcapularum oſſi opponat,atq; id repellat,ne vis operæ reſoluatur:verum, ſi in poſteriorẽ par
tem prorumpat,contrarium fieri debet,humeri quidem caput prominentiori parte palmę vrgẽ
dum eſt,vt à lato ſcapularum oſſe in ſuam ſedem reuertatur, atq; altera manu cubitus ad poſte-
riorem partem prorſus adducendus.Hac igitur ratione humeri caput reſtituendũ ducimus,vbi G
in priorem vel poſteriorem partem eruperit.Sed alij in vtroq; caſu eam reponendi rationẽ pro-
barunt,quæ à ſuperiori parte extendit. hoc,quo pacto agant, videamus.Scala eodem modo pa
rata duplicatæ habenæ vel funis medium lana vel linteo inuolutũ alæ ſubijciunt, capitaq; eius
per ſuperiores trochleas traducta deorſum ad axis vectes tanquam ad clauos alligant: deinde
humero carcheſium laqueum,vel alium,qui æqualiter extendere valeant,circundãt,cuius capi
ta deorſum demiſſa,vt cõtineantur ad aliquẽ ſcalæ gradum deuinciũt.quibus ita cõſtitutis axis
cõuertitur,quo cõuerſo,& cõtinent,& à ſuperiori parte intẽdunt:ac poſtq̃ abunde extenderũt
adducendo impellũt.At cũ in diuerſa cõtendunt, capita laquei vel directa ductione vel alio in-
tercedente motu,funis verò per alium motum interiectũ,ad axis clauũ alligant, vt cõuerſo axe
in diuerſa diducãt:poſtq̃ ſatis intenderunt,adducendo impellũt.Intentiones quidẽ ſuccedunt,
ſed impulſus fallax eſt,ſiquidẽ hoĩe excitato,& ſuſpenſione diſtracto,ægre articulus reſtituitur.
atq; ob hanc cauſam nũc placuit extẽdendi rõnem tã à ſuperiori parte,q̃ ab vtraq; ꝑterire. Hu-
meri ergo caput,in quãcunq; partẽ venerit, cõuenit ab inferiori parte extẽdendo reponere, cũ
erectus homo collocať.Qua via humeri caput reſtituať,expoſuimus.Pergamus igiť ad cubitũ.

De Cubito. XIII. H

NEque duo brachij oſſa in quatuor partes erumpunt,in interiorem,exteriorem,priorem,&
poſteriorem:atq; vbi in tres partes venerint, exteriorem ſcilicet, interiorẽ & poſteriorẽ,
brachium curuatur,& extendi nõ poteſt.Commune eſt horum trium caſuum,in quibus curuũ
brachium minime extenditur,ſcalam cum organo (vt dictum eſt) ad reſtituendum parare:po-
ſtea hominem iuxta ſcalam collocare, vt ſuper ſubſellium aſcendens brachiũ ſuper conuenien
tem ſcalæ gradum inijciat:tum ea iunctura,quæ palma nuncupatur, humerum continere, & la-
queum inæqualiter extendentem,vt attollentem chiaſtum aut nauticũ,brachio in vicinia ma-
nus circundare,eiusq; capita ad vnũ ſcalæ gradum, vt retinacula ſint,deuincire,vt vbi vis adhi
beatur,recti anguli figura fideliter conſeruetur:eoq; facto mediũ duplicatæ habenę,brachio pro
pe cubitũ inijcere,capita verò deorſum ducere ad axem, ibiq; vel directa ductione ad axis cla-
uum alligare,vel alio intercedente motu,non ſecus ac vbi humeri caput reponitur, vt ſimiliter
axis conuerſio ab inferiori parte intendat.Traditur etiam ad cubitum ille reponẽdi modus, qui
à ſuperiori parte extendit,cuius ratio eſt hæc.Cæteris omnibus(vt propoſitum eſt)conſtitutis,
humerus non amplius, vt contineatur, deuincitur, ſed laqueus carcheſius, aut alius ex ijs,qui
æqualiter extendunt,ipſi circumligatur, cuius capita ad ſuperiores trochleas adducta ab inte-
riori

A riori parte in exteriorem attracta deorſum feruntur,& ad axium vectes quaſi ad clauum alliga-
tur:duplicatæ verò habenæ capita deorſum adducta,vt retinacula ſint ad aliquid immobile dā-
tur. cōuerſo igitur axe & continemus,& alio intercedēte motu à ſuperiori parte extendimus.
At modus,qui in diuerſa extendit,hinc manifeſtus eſt: vbi enim in diuerſa extendimus, laquei
capita per ſe ad clauum axis,vel alio intercedente motu ad eiuſdem vectes deligantur, vt eadē
conuerſio in diuerſa extendat. Neruis,quantum res poſtulat,extentis conuenienter impellere
oportet,adducendo,ſi luxata in duas partes venerint,in interiorem ſcilicet & exteriorē: extra-
hendo,ſi in poſteriorem:quas impellendi rationes in opere de articulis expoſui. Hæc igitur fie-
ri debent,quando cubitus in propoſitas partes erumpit. Verùm,ſi in priorem,in quo caſu dixi-
mus extentum brachium non curuari,iterum eadem ſcala atq; organum comparatur,ęger ſca-
læ aſſiſtens brachium ſuper commodum eius gradum imponit,humerus ad ſcalam per eandem
iuncturam vincitur,laqueus ęqualiter extendens ad brachium datur in vicinia manus,cuius ca
pita deorſum feruntur ad organum, vt ab inferiori parte attrahantur. ſi quis autem velit agere
hoc tum continendo,tum à ſuperiori parte adducendo,humerum non amplius ad ſcalā deuin-
ciat,ſed vtrique membro laqueum inijciat,qui æqualiter intendat, vnum ſcilicet humero, alte-
B rum brachio:& ſuperioris quidē laquei capita ſurſum ferat vltra caput,alterius verò deorſum,
vt (quemadmodum in alijs reponendi rationibus declarauimus,extendat. quod vbi abunde fe
cerit,nunc reponendi cauſa duo modi impellendi
potiſſimum aptantur, qui premit, & qui circundu
cit. ſed ante quidem premere conuenit, dum in-
tentio adhuc manet, dehinc circunducere: quos
impellēdi modos multo ante expoſui in opere de
articulis. Oportet autem eo,quod luxatum eſt,re-
ſtituto, brachium curuare atque extendere, pro-
numq; & ſupinum collocare, vt ex toto reſtitutū
eſſe intelligas:tum ad angulum rectum in ſequen-
tem curationem figurare. Vtraque igitur brachij
oſſa,vbi loco ſuo non ſunt, per ſuperiores modos
reponuntur. verùm quoniam vtrunq; per ſe pro-
prie vitiatur,cum ſuo loco mouetur, poſt hac ne-
C ceſſe eſt ſcribamus,quonam modo cubitus erum-
pens, radiusq; diductus ab inferiori parte extenti
reuertantur.

A Cuneus ſub ala per funes ſuſpenſus.
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ a ſummo gradu ſuſpenſæ.
D Trochleæ ab imo gradu ſuſpenſæ.
E Subſellium.
F Iunctura,quæ palma nuncupatur.
G Laqueus attollens in vicinia manus.
H Capita laquei, vt retinacula ſint,ad ſcalæ gradum deuincta,
I Medium duplicatæ habenæ prope cubitum iniectum.
K Capita ad axis clauum directa ductione alligata.

D

De Cubito & Radio. *XIIII.*

MOuetur per ſe cubitus interdum loco, & rurſus per ſe radius diducitur, ijs modis,quos in opere de articulis declarauimus. Ad hæc igitur oſſa reſtituenda,ſcala ſimiliter paratur,humerusq; ad gradum vincitur ea iunctura, quæ palma dicitur: ad ipſum verò brachium vtiliter datur laqueus aliquis ex ijs, qui inæqualiter extendunt, cuius laquei ſinu à parte, quæ reſtituitur:capita à contraria, hoc eſt ab integra collocentur. proprie enim laquei,qui inęqualiter extendunt,eas partes magis cogunt, quibus ſinus hærent: minus verò, quibus capita. ſiquidem conſilium eſt, vbi ſuperius os excidit, ab inferiori parte attrahere:ad id quod ſuo loco eſt, vim minime adhibere. Huius igitur laquei capita ad axis clauum dari debent, vel directa ductione, vel alio motu intercedente,vt conuerſio axis ab inferiori parte extendat. ſed vbi,quantum reſtituendum os poſcit,extenderimus,idoneis impellendi modis vti conuenit, cubito quidem in

interiorem

interiorem partem excidente,radioq́; in exteriorem adducto, vtriuſque manus digitos inter ſe E iunctos eminentiæ cubiti ſubijcimus, prominentioresq́; palmarum partes vtrinque ponimus, atque his ſummopere vrgentibus adducimus:ſed,ſi in poſteriorem partem prorumpant, cubitus præſertim,ea reponẽdi ratio efficaciſſima eſt, quæ extrahendo impellit. ſin radius in priorem partem conuertatur, expedit premẽdo & circunducendo impellere,quemadmodum oſtẽdimus, vbi vtrunque os in priorem partem elapſum ponebamus. exquiſitos autem reponendi modos in opere de articulis expoſuimus. Repoſiti autem oſſis indicium erit,in cubito libera brachij contractio atque porrectio : in radio, in pronum vel ſupinum habitum conuerſio. Quo modo igitur per ſcalam homine erecto reſtituere luxatum conueniat, demonſtrauimus. verum quia iuſta aliqua de cauſa, aut ob imbecillitatem, aut ob femur,ſeu crus ſimul comminutum, æger ſtare nequit,dum luxatum reſtituitur, neceſſe eſt in ſequentibus aperire, quæ ratio ſit reſtituẽdi, homine ſuper planam ſcalã iacente.

F

G

B Organum ad ſcalam alligatam.
C Trochleæ ſuperiores.
D Trochleæ inferiores.
E Subſellium.
F Iunctura,quæ palma nuncupatur.
G Laqueus inæqualiter extendens.
H Capita laquei duplici intercedente motu ad axem data.

Quo pacto iacente homine reſtituatur Humerus in alam prolapſus. XV.

SCalam collocare planam oportet,& vt à pauimento attollatur, extremitatibus lapides vel ligna ab vtraque parte ſubijcere,atque æquandi gradus cauſa linteũ ſuperimponere:huiuſmodi enim lectus,quod pertinet ad ægrum iacentem,dum reſtituitur,ſcamni munus præſtabit. organum verò ad ſcalam alligandum ab inferiori crurum extremitate, rurſusq́; trochleæ (quẽadmodum dictum eſt) binæ à ſuperiori ſcalæ parte,totidem ab inferiori vinciendæ. ſatius autẽ eſt ad luxata reſtituenda pro ſcala adhibere ſcamnum,quod ab altero extremo quadratis foſſis excauatum ſit,vbi organum firmiter inſiſtat. quæ præparatio eſſe debeat,dictũ eſt: modos autem,quibus humeri caput reſtituitur,exequemur. Prolapſo igitur humeri capite collocare hominem conuenit,ſic vt iaceat ſuper ſcalam,organo ad pedes conſtituto, ſupinus, vbi in alã vel H priorem partem excidit:in verticem,vbi in poſteriorem. Igitur, vbi in alam conuertitur, funis capita ſuper caput à priori vel à poſteriori parte adducenda,mediumq́; habenæ duplicatę dandum eſt ad humerum ſic,vt inter ipſum & cuneum demittatur, capitaq́; eius ab exteriori parte ferantur,atque ita pendeant:poſt hæc laqueus charcheſius,vel alius ex ijs, qui æqualiter extendunt,humero (vt ſupra oſtenſum eſt) inijciendus, cuius capita deorſum ad organũ adducẽda. cum capita ergo ad pedes ferantur,agemus vel continentes,& ab inferiori parte extendentes, vel in diuerſa trahentes,ſiue directis ductionibus vtamur,ſiue alius motus intercedat, vt antea indicauimus. cum ſatis extẽderimus,cõdere humerum debemus,idoneam impellendi rationẽ adhibentes:præcipue autem duplex impellendi ratio idonea eſt, & quæ articulum extrahit, & quæ ſurſum compellit. manente intentione duplicatæ habenæ capita tenẽtes vi humeri caput extrahimus,eodemq́; momẽto cubitum in interiorem partem ad latus repellimus: eo enim fit, vt humeri caput facile prompteq́; in exteriorem partem ducatur,moueaturq́;.quo facto remiſſa intentione,protinus ſurſum compellimus:poſt hęc humerum prehendentes attollimus,vt in ſuum locum collocemus.Hæc ſunt quæ fieri oportet,vbi humeri caput in alam excidit.

A Cuneus

A A Cuneus alligatus ad funẽ, cuius capita dantur ad gradum ſupra caput.
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ à ſũmo gradu ſuſpenſæ deorſum ſpectantes.
D Trochleæ ab imo gradu.
E Habenæ media demiſſa inter cuneum & humerum, cuius capita ſpectent in partem exteriorem.
F Charcheſius ad humerum datus.

B

De Humeri Capite in priorem vel poſteriorem partem excidente. XVI.

SEd ſi humeri caput in priorẽ vel poſteriorẽ partem conuertatur, homine (vt dictũ eſt) figu-
rato, nẽpe ſupino, ſi in priorem partẽ venit, in ventrẽ: ſi in poſteriorẽ, funis aut habenæ me-
dium lana ſiue linteo obuolutum, alæ ſubijcitur, capitaq; ſupra caput feruntur, non quidẽ è re-
gione vitiati humeri, ſed obliqua verſus partem contrariã ad rem aliquã immobilẽ vinciuntur,
qua retineantur. Ambigitur verò, quamobrem capita non recta ferantur, ſed verſus cõtrariam
partẽ obliqua. Paſicrates quidem atq; alij non nulli hoc ea de cauſa fieri aiunt, ne à medio funis
humeri capite ſurſum attracto prohibeamur, quo minus ab inferiori parte extẽdamus: ſed deci
piuntur ſimilitudine femoris, cũ res aliter habeat, ſiquidem femur ad Γ literæ ſimilitudinem de-
clinat, at humeri caput dimidiũ orbiculatũ eſt, neq; poteſt femoris modo à medio fune ſurſum
adduci. quorſum igitur id fit? ne ſub medio fune, quæ ſub ala ſunt cõpreſſa, alæ regionẽ com-
pleant, completo.n.receſſu, humeri caput locum non habebit in quẽ recondaẽ. Nos ẽt nõ ſecus
atq; ij, qui non multo ante nos vixerunt, ob propoſitã cauſam, habenam vel funem ſimiliter col
locamus. Conſueuimus interdũ & aliter continere, duos.n.laqueos ex ijs, qui inęqualiter extẽ-
C dunt, implicãtes, thoraci dorſoq; ſub alijs circũponimus, eorumq; capita cõtinẽdi cauſa ad gra-
dũ, qui cõtra ſitus eſt, alligamus: qua continendi ratione adhibita laqueũ æqualiter extendentẽ
humero circũponimus, quemadmodũ tradidimus, quà de humeri capite in alã prolapſo: cuius
deinde laquei capita ab inferiori parte ad organũ demittimus, & ad axẽ deuincimus, vt eo con
uerſo cõtineamus, & ab inferiori parte pariter extẽdamus. Vi, quãtũ res exigit, adhibita, vt arti
culũ reſtituamus, premẽdo impellimus. ꝓminẽtiori.n.vnius manus palma vi humeri caput cõ
primimus, altera verò cubitũ huc atq; illuc agitamus. Indiciũ aũt repoſiti oſſis in ſuperioribus
explanauimus. Fit ẽt interdũ, vt ad humeri caput luxatũ, medij quoq; humeri fractura accedat,
cogaturq; medicus eodẽ tempore vtriq; vitio ſubuenire. Docẽdi autem gratia ſermoni inſiſtã,
qui eum caſum explicet, vbi & caput humeri in alam excidit, & medius humerus cõminuitur.

De humero fracto ſimul & prolapſo. XVII.

QVæſitum eſt à maioribus noſtris, qua via hæc reſtituanẽ. Paſicrates quidẽ os ſuo loco mo-
tum primo reſtituit, ꝙ maiorẽ vim in reſtituẽdo poſtulet, q̃ fractura. At ſi quis ſub fractura
laqueum inijciens eodem momento velit tã quod fractum eſt, q̃ quod excidit, reſtituere, dũ vis
ad luxatum, quantum poſtulat, adhibetur, fractura plus iuſto intenta partes fracturæ ſuperiectę
D vltra debitum extentæ, lædentur, reſoluentur nerui aut abrumpentur, & fortaſſe corpora tota,
priuſq̃ articulus laxetur. atq; hac de cauſa cenſuit ipſe laqueũ ſuper fracturam imponendum,
& ante quod luxatum, dein quod fractum eſt, reſtituendum. Voluit Ariſtion eodem tpe, & luxa
tum & fractum humerum reſtituere, ne ſi luxatũ prius reponatur, dum fractura cõponitur, præ
vi poſitum humeri caput erumpat. Quæ dicuntur in vtroq; caſu ſequi detrimenta, vere ſic ha-
bent, quapropter nobis placet, ante articulũ reponi, ꝓximeq; fracturam curari, ea cautione, ne
dum quod fractum eſt, ab inferiori parte extendiẽ, articulus elabaẽ. Ad luxatũ igitur reſtituen-
dum cuneus à funibus dependens in alã conijcitur, ruſuſq; capita funis ſurſum adducuntur ſu
per caput: humero ſuper fracturã Charcheſius laqueus imponitur, vel alius, qui æqualiter extẽ
dat, eiuſq; capita, deorſum demiſſa, vt retineantur ad aliq̃ morã, vinciuntur, atq; à ſuperiori par
te attrahendo articulus reponitur. quo facto cuneus in ala relinquitur, vt humeri articulus ma-
neat, laquei verò capita inferiori parte reſoluuntur, & ſuper caput adducta tanq̃ retinacula vin
ciuntur, vt vtriuſq; præſidio cunei ſcilicet & laquei, articulus ſuo loco ſeruetur. poſt hæc Char-
cheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero inijcitur, cuius capita deorſum demiſſa
ad axem, vt ab inferiori parte intendant, religantur. quo fit, vt fractura ab inferiori parte intẽta
componatur, ſuperiori articulo non excidente. Hactenus de humeri capite, nunc de cubito.

De

De Cubito luxato. *XVIII.* E

CVbito in illas treis parteis cõuerſo,in quas vbi procidit,brachium curuum eſt, neq; extenditur,homo reſupinandus eſt ſuper aſſerem ſcalæ inſidentem: alligatis trochleis organoq; ab inferiore parte,laqueus inæqualiter extẽdens brachio prope manum inijciẽdus, cuius capita ſuper caput adducta ad oppoſitã moram alligentur: tum duplicatæ habenę medium iuxta cubitum dandum,capitaq; eius deorſum adducenda. Dãtes igitur capita,laquei quidem humero iniecti,ſupra caput,duplicatæ verò habenæ,deorſum, continebimus ſimul & ab inferiori parte extẽdemus,vt oſtẽſum fuit in ſuperioribus. neruis abunde intẽtis eo modo impellemus,quem paulo ſupra diximus,cum de erecta ſcala pertractauimus. At ſi in priorẽ partẽ elabatur,in quo caſu brachium extenditur,reſupinato itidẽ homine,laqueus æqualiter extendens humero inijciatur,capitaq; eius ſuper hoĩs caput attrahantur: tũ alter laqueus æqualiter extendẽs ad extremum brachium alligetur,eiusq; capita deorſum ducantur. intentionẽ verò à pedibus adhibẽdã eſſe antea expoſui. Eodem autem modo, vbi articulum reſtituimus, impellere oportet, premẽdo ſcilicet & circunducendo,eademq; ratione,quæ in opere de luxatis dicta eſt. verùm,ſi alterum os præter naturã habeat,ſiue cubitus excidat,ſiue radius diducatur,laqueo rurſus ęqualiter extendente ad humerum dato,capitibusq; eius ſurſum ſuper caput adductis,vt retinacula F
ſint,brachio laqueus inijcitur,qui inæqualiter extendat,quemadmodũ explicauimus: capitaq; eius deorſum ad organum adducuntur,& ijdem impellendi modi accõmodantur. Abſoluimus iam ſermonem vniuerſum de cubito atque humeri capite,reſtat,vt ad manum accedamus.

De Manu. *XIX.*

MAnus in quatuor partes mouetur,interiorem,exteriorem,priorem,& poſteriorem. Reſtitui aũt debet,vel ſuper ſcãnum,vel ſuper ſcalã,quæ plana collocetur. Homine itaq; iuxta ſcalã vel ſcãnum ſedẽte,figuretur manus,ſupina,ſi in interiorẽ partẽ erupit: prona,ſi in reliquas tres. deinceps circa ſinũ manus,ferramentũ,quo adurimus tranſuerſum vel trãſuerſus axis detur,atq; ad ipſam palmã vinciatur: tũ extremitatibus, propoſiti vectis ſeu ferramenti, ſinus laquei inæqualiter intendentis vel mediæ habenæ inijciantur,capitaq; à priori parte ad organum ferantẽ. Brachio aũt in vicinia manus circumligetur laqueus æqualiter extendens, cuius capita ferantur à poſteriori parte: rurſusq; intentio adhibeatur, quæ paulo ante expoſita eſt: vel cõtinẽdo,& ſeu ab inferiori ſeu ſuperiori parte extẽdendo,vel in diuerſa adducendo,poſtq̃ abũde intẽderimus, impellere debemus, quem admodũ in libro de luxatis expoſuimus: ꝓmendo, vbi in interiorẽ vel exteriorem partem venit, vbi in priorem & poſteriorem,adducẽdo. Sed venio ad ſpinam. G

A Organum ad ſcalam alligatum.
B Trochleæ.
C Ferramẽtum datum ad ſinus manus.
D Sinus laquei dati ad ferramenti extremitatẽ.
E Laqueus æqualiter extẽdens brachio iniectus in vicinia manus.

H

De Spina. *XX.*

SPina gibba ex recenti ictu reſtituitur. Oportet in reſtituendo hominem pronum collocare, vel ſuper ſcalam,cuius gradibus aſſer iniectus ſit,vel ſuper ſcamnum, trochleasq;(vt dictũ eſt) adhibere: poſt hæc ad ſpinam dare binos laqueos æqualiter extendentes,vnum à ſuperiori parte gibbi,alterum ab inferiori: vel quaternos ex ijs,qui inęqualiter extendunt,inter ſe oppoſitos,binos à ſuperiori parte,totidem ab inferiori: & ſuperiorum quidẽ capita ſurſum, inferiorum verò deorſum adducere, ſiue vt retinacula ſint, & vel ab inferiori vel à ſuperiori parte intendant,ſiue vt in diuerſa diducant,verùm,vbi in diuerſa diducimus, trochleis vtimur alio intercedente motu agentes. Poſtquam abunde intẽderimus, eo modo impellimus, quem in libro de articulis enarrauimus. Sequitur autem,vt de modis reponendi femoris pertractemus.

De Femore. *XXI.*

FEmur in quatuor partes prorũpit,interiorẽ,exteriorẽ,priorẽ,& poſteriorẽ: atq; vbi in tres partes cõuertitur, crus extentũ eſt, & curuari minime põt: ꝗ ſi in poſteriorem partem prolabatur,

A labatur,curuatur,ſed non extenditur. Igitur,ſi in illas tres partes venit, vbi extentũ crus minime implicatur,reſupinandus homo eſt ſuper ſcalã vel ſcamnum, & duplicatæ habenæ vel funis mediũ lana ſeu linteo circundatum inter anum & naturale inijciendum,capitaq́; eius ſuper caput adducenda. Sin in exteriorẽ quidem & priorem partem femur eruperit, media habena variè quacunq; parte inter anum & naturale dari poteſt:ſed,ſi in interiorem partẽ exciderit, inter femur integrum adhibenda eſt,& articulum,qui reſtitui debet, ne ſi femoris capiti ſubiecta fuerit,mẽbrum ab inferiori parte attrahi non ſinat. quo facto Charcheſius laqueus vel alius æqualiter extendens femori extremo circumponendus eſt,capitaq́; deorſum ad organum ferẽda, & ad axis clauũ alliganda,vt adhibitis retinaculis conuerſo axe contineamus, & ab inferiori parte extendamus.Nihil itẽ prohibet,quo minus à ſuperiori intendamus,quemadmodum dictum eſt,quà de humeri capite. Neruis,quantũ ſatis eſt, diductis,ijſdem vtendum eſt impellendi modis,quos in opere de articulis indicauimus. At,ſi femur in poſteriorẽ partẽ prolabatur, vbi cõplicari crus diximus,ſed nullo modo extẽdi,organo ab inferiori parte alligato æger ſedeat:magis tñ in ſupinum habitum conuerſus,in alteram coxam inclinetur. poſt hæc contineatur,ſicut in opere de articulis oſtendimus. tunc Charcheſius laqueus,vel alius æqualiter extendens, fe-
B mori circundetur,eiusq́; capita deorſum demiſſa,vt ab inferiori parte extendant, ad axem religentur. neruis,quantũ res poſtulat,intentis,oportet eadẽ ratione in reſtituendo impellere,quę in opere de articulis expoſita eſt,ſpatha premendo idonea extrahere, & femoris caput in exteriorẽ partẽ adurgere:ſicq́; crure deorſum extento,atq; homine reſupinato articulus reponitur. Crus aũt reſtitutum teſtatur eius flexus, atque porrectio: in quamcunq; enim partem venerit, vbi reſtitutum eſt,liberam eius actionem ſpectamus,flexum ſcilicet & porrectionem.

De Genu. XXII.

GEnu in tres partes erumpit,interiorem,exteriorem,& poſteriorem: vbique autem crus extentum eſt.Si in interiorem & exteriorem partem veniat, hominem reſupinare conuenit: ſi in poſteriorem, pronum collocare, tuncq́; laqueos æqualiter extendentes membris inijcere: vnum quidem femori prope genu,alterum cruri ſuper eam regionem,quæ carnoſa à poſteriori parte prominet: rurſusq́; organo ad inferiora deligato, eaſdem adhibere intendendi rationes, quæ in alijs luxatis ſunt oſtenſæ,impulſumq́; in opere de articulis declaratum.

De Talo. XXIII.

TAlus modo in interiorem,modo in exteriorem partem prolabitur,non nunquam etiam in
C poſteriorem. Rurſus itaque oportet hominem ſedere,extentoq́; cruri laqueum imponere, qui ęqualiter extendat,eiusq́; capita ad poſteriorem partẽ porrigere:ad talum verò ſandalium, vel draconẽ laqueum dare,capitaq́; à priori parte ad axem adducere, cõtinendoq́; ab inferiori parte extendere, & ijſdem vti modis impellẽdi,quos in opere de luxatis explicauimus. Reſtituendi rationẽ præterimus: quoniam de hac præcipue agimus,vbi organorum,quæ plana collocantur, præſertimq́; noſtri machinamenti motum de-
D claramus.

A Laqueus iniectus cruri ęqualiter extendens.
B Sãdalius laqueus ad talum datus.

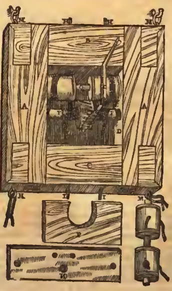
Gloſſocomum Nymphodori. XXIIII.

GLoſſocomum Nymphodori tractoriũ,organũ eſt quadratũ. habet aũt duo latera, q̃ extremis partibus per duo tranſuerſaria inter ſe iungunt̃. laterũ verò & tranſuerſariorum eadẽ eſt magnitudo,ſunt.n.lõga lataq́; duos palmos,craſſa digitos totidẽ.quare,quum ęqualis ſit eorum modus,iure gloſſocomum ex eorũ numero eſt,q̃ proprie quadrata appellant̃.Media igitur latera exculpta,cauataq́; ſunt cauis nõ nimis alte penetrãtibus, quibus includit̃ axis habens in medio tympanũ,cui ab vtraq; parte ferrei vnci ſunt,duo in vniuerſum,vel foramina, in q̃ poſſint conijci funes,quorũ hęc rõ eſt.Funes duo vncis medij circumligant̃,& ab vtraq; parte ꝓpe foramina nodũ accipiunt:quorũ capita,quũ quatuor ſint,duo traijciunt̃ ꝑ trãſuerſarium prius,

ab interiori parte extra:reliqua duo per id,quod poſterius eſt. Secundũ tympanũ cochleæ ſpe- E
ciẽ lentis referens recta collocatur,hæc cõpoſito vocabulo græce κωχλιάξων dicitur. eius extremitas demittitur in cauũ non penetrans prioris tranſuerſarij: pars verò,q̃ cochleæ modo ſtriata eſt,iuxta tympanũ collocat̃:quod ſupereſt ex eius longitudine per foramẽ tranſit,extremaq; parte baculũ verſans habet,quo torquetur,vt cochlea per id verſata tympanũ moueat,conuerſo hoc axis verſetur,quo moto funium capita,q̃ extra procedunt, ad intendendum ducuntur. Sunt item in gloſſocomo opercula,vt q̃ in eo ſunt machinationes occultẽtur: tũ quatuor anuli ad latera fixi,bini ab inferiori parte, totidẽ à ſuperiori, ea de cauſa, vt alligari organum poſſit. Huius fabricationis auctor eſt Ariſtion filius Paſicratis, ſiquidẽ aliter ſtructũ fuit à Nymphodoro. in vetuſta.n.ſtructura extat cochlea non per tranſuerſarium,ſed,quà opercula ſita ſunt, traiecta. duas enim forfices ferreas ad latera affixas habet ad medium pertuſas, quarũ vna axi ſubijcitur,altera ſuperponitur, vtraq; à latere tympani collocatur,inferior anguſtius foramen habet,ſuperior latius. Cochlea igitur ab ea parte, qua opercula ſita ſunt,traiecta,atq; à forficibus contenta,alterũ operculũ ſine impedimento clauditur:alterũ claudi non patitur pars cochleæ, quã penetrare diximus, cuiq; baculum verſans affigitur. hoc itaq; operculũ mediũ trãſuerſum in duas partes ſecatur,quarũ altera manet immobilis,altera clauditur:atq; hæc media in longi- F
tudinẽ lunata figura exciditur, vt, quum operculum clauditur, lunatum eius cauum propoſitã cochleæ partem excipiat. Hanc Nymphodori ſtructuram nõ accepit Ariſtion,ſed adiecit organo axem habentem tympana foraminaq;,vt axis,qui in medio eſt,motus,vbi velis, cõſiſtat, & vi minime voluatur: tranſtulit item anulos iuxta prius tranſuerſarium, ne organũ à parte operculi,ſed à parte prioris trãſuerſarij alligetur. traiecit præterea funium capita per opercula, hæc quidem à ſuperiori parte,illa verò ab inferiori. quod quidem pertinet ad anulorum ſitum,vnà nobiſcum ſentit: ſed axem,quem adiunxit,tãquam ſuperuacaneum reijcimus, ſiquidem vnus axis ex robuſta materia pręparatus,quod opus eſt,abunde efficit. Sed cùm gloſſocomi fabricationem abſoluerimus,ſequitur,vt ad eius motum veniamus.

A Latera.
B Tranſuerſarium prius.
C Tranſuerſarium poſterius.
D Cauum non penetrans.
E Axis habens tympanum in medio.
F Foramina in quæ funes conijci poſſint.
G Funes duo.
H Capita funium traiecta per prius tranſuerſarium.
I Capita funium per poſterius tranſuerſarium traiecta.
K Cochlea ſpeciem lentis referens.
L Manubriolum.
M Quatuor annuli in tranſuerſarijs.
N Ferrea forfex.
O Pars operculi,quæ manet immobilis.
P Pars operculi in lunatam figuram exciſa.
Q Axis habens tympana foraminaq;. G

Nymphodori Gloſſocomum clauſum.

Nymphodori Gloſſocomum apertum.

H

A *De motu Organi*, XXV.

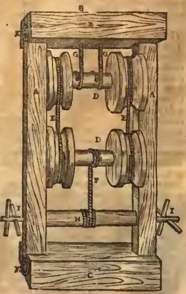
VBi humeri caput ſuo loco mouetur,pręcipueq́; ſi in alam veniat,ad ſcalam eodē modo paratā, quo in Nilei Plinthio explicauimus, nunc pro Plinthio Gloſſocomum alligetur, non ab operculis,ne ſub cochlea habenæ abrūpantur,ſed à priori tranſuerſario,anulis prope ipſum affixis. Aperiantur itē opercula,capitaq́; funium ad axem alligata excipiantur, hæc quidē à ſuperiori parte, illa verò ab inferiori: ac deinceps,vbi reſtituere volumus, ſubſellium prope ſcalā ponatur,ſuper quod homo aſcendens brachium ſic traijciat,vt indatur cuneus in alā: circūligetur inſuper humero Charcheſius laqueus,vel alius æqualiter extendens,eiusq́; capita ducantur ad ſuperiora funium capita,vt machinationum motu aut directis ductionibus ab inferiori parte intendamus,aut alio intercedente motu,aut per duos contrarios motus interiectos, hoc modo: Laquei capita per inferiores trochleas traijciantur, & cū funiū capitibus colligētur,quo rurſus fit,vt machinationes motæ,alio intercedēte motu ab inferiori parte extēdant: verùm, ſi per ſuperiores laquei capita traijciātur, deinceps per inferiores demiſſa ad funiū capita vinciātur, rurſus machinationū motus per duos contrarios motus interiectos ab inferiori parte extendit. Impulſus verò,quos deinde res poſtulat,fiunt,quemadmodū dictū eſt, vbi humerus in alā pro-
B labitur,& per duplicē habenā extrahendo, & intentione remiſſa per manus ſurſum compellendo. Retulerunt alij organum hoc,vbi à ſuperiori parte extendere volumus, idoneū eſſe: tranſſerunt enim ipſum ad ſuperiorem partem ſupra caput,cuneumq́; ad gradum adhærentem,ſoluiūtā,in alam conijciunt: deinde capita funiū cunei,ad inferiora capita funium organi religant, & Charcheſiū laqueū humero inijciunt, cuius capita deorſum adducta ad imum ſcalæ gradū immobilē deuinciunt,vt per hæc retinaculis adhibitis directis ductionibus à ſuperiori parte intēdant. Licet ēt organo ab inferiori parte alligato à ſuperiori extendere alio intercedente motu: alligatis enim laquei capitibus vt (quemadmodū dictū eſt) retinacula ſint,cunei funium capita per trochleas traiecta cū ſuperioribus capitibus funiū organi vinciūt, vt machinationibus motis alio intercedente motu à ſuperiori parte extendant: aut laquei capitibus nō amplius retinaculi vicē exhibētibus, ſed ad funium organi capita alligatis, vel ad ſuperiora directis ductionibus,vel alio intercedente motu ad inferiora idē præſtent: cumq́; abunde extenderunt,eoſdem adhibent impulſus, quos paulo ante propoſuimus. Quæ relata ſunt,adſcripſimus. probamus aūt & in hoc,quod de Nilei Plinthio diximus, vbi ſcala erecta collocetur,intentionē ab inferiori parte adhiberi,cuneo ad ſcalā alligato: eā verò,quæ vel à ſuperiori parte trahit, vel in diuerſa
C deducit,ex toto prætermitti,eiuſmodi ſiquidē imbecilles ſunt. Quòd ſi homo iaceat, ſic interdum cenſui luxatum reponi. contentus ſum propoſitis reponendi rationibus exempli cauſa propter organi motum huc allatis: omnia enim luxata per hoc quoque inſtrumentum reponi poſſunt,non ſecus ac per Nilei Plinthium. Vtriuſque machinationes ſunt diuerſę,ſed reponēdi rationes eædem,ſic,vt liceat ex ſuperioribus vniuerſum huius organi motum intelligere.

Triſpaſtum Apellidis, ſeu Archimedis, XXVI.

ILlud in primis ſcire conuenit,ꝙ neque Apellides,neque Archimedes medici fuerūt, ſed architecti, qui machinamentum hoc excogitarunt (quemadmodum nos accepimus de hiſtoria,) ad naues deducendas, funibus nō per manus, ſed per ergatam attractis: illius autem ſeculi medici eius ſtructuræ modum minuētes triſpaſtum organum medicinalę ad luxata fractaq́; reſtituenda fabricarunt in hunc modum. Totum organū ex eorum genere eſt,quæ oblonga quadrata nuncupantur. eſt autem hoc modo compactum. Duo latera longa palmos quatuor digiti craſſitudine inter ſe coagmentantur per trāſuerſaria longa palmos duos,craſſa digitum. latitudo potiſſimùm poſterioris tranſuerſarij ſex digitos æquat: prioris propter opercula palmos duos. Vt retulit autem Paſicrates,media latera excauata ſunt, cauis non nimis alte penetranti-
D bus,quibus duo axes includuntur rotas habentes in vicinia laterum. vtriuſq; axis rotæ perforatæ ſunt peruijs foraminibus, quæ nō alia dę cauſa facta ſunt,niſi vt in ea funes immittantur, quorū ratio hæc eſt. Funes duo extrema parte nodum accipientes, coniecti in prioris axis foramina attrahuntur ita, vt nodi ſuper foramina collocentur: tum funes circa ſuas vterque rotas inuoluuntur: & per poſterioris axis foramina traiecti nodum accipiunt. Poſterior axis medius inter rotas foramē habet,in quod rurſus funis conijci debet. ſumitur funis lōgus,qui ab vtraq; extremitate nodum acceperit: deinceps per propoſitum foramen traijcitur ſic,vt nodus foraminibus iungatur: poſt hæc circa mediū axem inuoluitur: quo facto altera eius extremitas per poſterius tranſuerſarium, quod medium perforatum ſit,traijcitur. at quid nunc fit fune traiecto? manu tractus euolutusq́; poſteriorem axem conuertit,quo cōuerſo alia capita funium, qui extra procedunt,ducuntur. Adhibentur autem funes quatuor,duo,& item duo,atq; ad hunc modum immittuntur. Sumuntur funes duo,qui extrema parte nodum acceperint,& per duo foramina prioris axis,quę inter rotas ſunt,traijciuntur attrahunturq́;,ſic,vt nodi foramina contingant. tuncq́; funium capita per prius tranſuerſarium perforatum ab interiori parte verſus exteriorem traijciuntur. aut prehenditur funis vnus duplex,cuius capita coniecta in prioris axis foramina attrahūtur,vt medius funis inter foramina ſtatuatur: poſtea eiuſdē funis capita traij-

ciuntur per ſoramina tranſuerſarij prioris. Duo item alij funes ſumuntur nodo extrema parte E
deuincti:hi per foramina inter rotas poſterioris axis facta, & à medio foramine recedentia, attrahuntur:qui deinde,vbi eorum nodi ad foramina peruenerint, tunc ducuntur, traijciunturq́; per poſterius tranſuerſarium perforatum,ſic,vt quinque nunc ſint funium,quę extra feruntur, capita,duo per prius tranſuerſarium,tria per poſterius. his poſterioribus manu attractis, incluſisq́; funibus (vt dictum eſt) inuolutis atq; euolutis,capita eorum,qui exterius ferebantur, ducuntur,extenduntq́; capita habenarum,quibus diſtenditur corpus. Huiuſmodi organi ſtructuram Paſicrates exponẽs reprehendit tanquã minime efficacem. vniuerſum enim organi opus cõſiſtit in ductione funis poſterioris,qui manu attrahitur, at nequit manus in reſtituendis luxatis vim tantam ſuſtinere, præſertim vbi magni articuli ſunt, & corpora robuſta. quamobrem organi ſtructuram immutauit,duosq́; axes,qui incluſi erant,ita ſtruxit,vt penetrarent, & priorem minorem exiguis capitibus extãtem, poſteriorem maiorem & longiora capita habentem, & ad prioris quidem axis extantia capita clauos cõfixit: poſteriori verò vectes adiecit. demiſſis axibus duobus digitis machinamentum in reſtituendo ſic mouit. Habenas extendendis corporibus iniectas ad extantia prioris axis capita deligauit, vt poſteriori axe conuerſo prior moueretur,& euolutis inuolutisq́; funibus nerui extenderentur. Sed Ariſtion Paſicratis filius pa- F
tri aduerſatur,vt vetuſtam organi ſtructurã ignoranti. In vetuſta enim (inquit)organi ſtructura, axes nõ mouebantur in laterũ cauis,ſed circa ferreos chodaces affixos lateribus in capreoli formam excauatis:quod videre licet in organis ad aquam hauriendam comparatis,quæ ob fa- »
bricationis rationem facile conuertuntur,neque tamen rotę in ſe continent armillam,ſed cho- »
dacem. quoniam igitur axes per armillas mouentur circa chodaces,& rotæ per chodaces circa »
armillas,axes prompte admodum verſabuntur,atque idcirco ſine impedimento erunt, etiam ſi »
funis manu ducatur. Ob id autem ipſum triſpaſtum organum appellatum eſt, quoniam tres fu »
nes agunt,vnus quidem extra ductus,duo incluſi. Hactenus ipſe probabiliter ſcripſit,ſed vera »
ſunt,quę à Paſicrate adducuntur,non enim poteſt manus funẽ ducens bene reſtituere,ſed for- »
taſſe monſtrationis cauſa in ludo organum mouere,vis autẽ,quæ in reſtituendo requiritur, per manum minime poterit adhiberi. atque ea de cauſa ijſdem omnibus factis,quæ in vetuſta ſcriptura ſunt oſtenſa,tertium axem organo adijciendum iudicauimus,cuius capita traiecta per latera eſſent,vt poſterior axis nunc medius fiat,medius autem perforetur: in extãtibus capitibus vectes demittantur,vel manubriola,aut bacula ductaria:medius verò funis poſterior,vbi circa axem eſt inuolutus, traijcitur per foramen axis penetrantis, ſuoq́; ibi capite alligatur. His ita G
conſtitutis conuerſus poſterior axis,ille inquã cuius capita extant, funem circa ſe inuoluit: quo fit, vt medius axis moueatur, quo moto prior quoq; axis mouetur. Tribus axibus conuerſis,funium, qui extra ducuntur, capita tenduntur, cum quibus vinciuntur habenæ, quæ corpora extendunt. Habet item organũ opercula, veluti gloſſocomum, ne machinationes oculis exponantur: atque item anulos ad latera affixos,quibus alligetur. Hæc eſt vniuerſi triſpaſti fabricatio. Reſtituendi autẽ modi aptantur ijdẽ, quos poſuimus in gloſſocomo, diſtat enim ſolum, quibus mouetur, machinationibus; præterea ſunium eadem eſt ductio, habe- H
nis ad eos alligatis. Sed iam triſpaſti fabricationem explicatam habemus.

Triſpaſtum Apellidis ſeu Archimedis.

A Duo latera.
B Prius tranſuerſarium.
C Poſterius tranſuerſarium.
D Duo axes habentes rotas in vicinia laterum.
E Funes circa rotas inuoluti.
F Funis coniectus in foramen medium inter rotas poſterioris axis.
G Funis duplex,cuius capita traiecta per foramina prioris axis, per prioris tranſuerſarij foramina traijciuntur.
H Tertius axis, cuius capita traiecta ſint per latera.
I Vectes in extantibus capitibus demiſſi.
K Anuli ad latera affixi.

Fabri

Fabri Organum. XXV.

A Fabri organum ad hunc modum fit. Super baſim, quæ κανονὶς nominatur, pro organo di-
menſam, ſtatuuntur crura duo, quorum longitudo duos cubitos & ſemiſſem æquat, aut
etiam excedit: latitudo implet digitos quatuor: craſſitudo tres. crura hæc per duo tranſuerſa-
ria inter ſe coagmentantur, altero ab inferiori parte, quod quinque palmos à baſi recedat, alte-
ro à ſuperiori, qua crura finiuntur. inferiori tranſuerſario ſubijcitur aſſer tranſuerſus, qui & cū
lateribus organi, & cum tranſuerſario committitur. hunc aſſerem ſedile conſuerunt omnes ap-
pellare, cuius medium ad tranſuerſarium exciditur ad effigiem ш inuerſi, qua parte tranſuerſa-
rio transfigitur æneum ш. Accommodatur tam cauum, quàm II demittendo priapiſco octo di
gitos longo. Inter tranſuerſaria ab interiori parte crurum canaliculi excauantur, in quibus,
dum luxata reponuntur, moueatur quadrata teſtudo, ſpatham & cubitos mouens. quandoqui
dem prior pars teſtudinis (frontem dicant) peruio foramine pertunditur, in quod radix conij-
citur, cuius extremum, quà extenuatur, ad poſteriorem teſtudinis partem per craſſitudinē traij
citur. Propoſita pars radicis peruio foramine pertunditur, per quod fibula demittitur, ne ra-
B dix euellatur, ſed manens in foramine torqueatur. Fibula autem in extrema radice ſcutulo ſu-
perpoſito includitur. Radix eò pertinet, vt ſpatham in organo ſuſtineat, habet enim organum
ſpatham capitulo leniter cauo aſſurgentem, ita longam, vt à teſtudine ad ſuperius tranſuerſa-
rium, quod caput nominatur, pertineat, & cuneati axis modo excedat. Huius ſpathæ extremi
tas, quæ contra capitulum eſt, media in quadratam figuram exciditur, atque in id cauum inclu
ditur radicis extremitas lata, quæ perforatur. perforatur item ſpatha ab vno latere ad alterum,
in quod foramen fibula demittitur, vt ſpatham detineat ad radicem. Ipſa verò teſtudo iuxta
medium pertunditur foraminibus quatuor, vel ordine diſpoſitis, vel duobus à priori parte, to-
tidem à poſteriori conſtitutis: quæ non alia de cauſa fiunt, niſi vt funes in ea indantur, vt in ſe-
quentibus oſtendam. Medium caput, hoc eſt ſuperius tranſuerſarium in quadratam figuram
excauatur: in quod cauum duplex trochlea inditur, quæ circa axiculum verſatur. habet item
ſuperius tranſuerſarium duo alia caua quadrata peruia, nempe ab vtroq; trochleæ latere vnū,
in quæ conijciuntur quadratæ cubitorum partes: duo enim cubiti per ſuperius tranſuerſarium
demittuntur deorſum, & teſtudini inhærent, quæ quadrata caua in ſummo habet. Imas cubi-
torum partes quadratas tenuesq; architecti calces nuncuparunt: ſuperiores latas rotundas di-
C xerunt alas. In alas ergo cubitorum, quæ ſuperius tranſuerſarium excedunt, & peruijs forami
nibus pertuſæ ſunt, axis conijcitur: cuius capita vtrinque excedunt, medium cuneatum eſt, in
extremis capitibus vectes ſunt, vel manubriola ductaria, quibus conuertatur. Alarum partes
priores iuxta foramina & axis capita rurſus forantur, vt, ſi quando opus ſit, in foramina fibulæ
demiſſæ ſeruent axem immobilem. Organo præterea iuxta crurum extremitates alia duo ſunt
adiuncta crura, vt, ſi quando ſedilis vicem exhibeat, ſuper baſim atque adiuncta crura iaceat.
Verum, quia teſtudo per funem elata, & cubitos & ſpatham attollit, in ſequentibus qua ratio-
ne funis indatur, adijciam. Sumitur funis duplex, cuius capita per duo foramina, quæ vel iuxta
cubitos ſunt, vel à priori parte, vel à poſteriori, vel in medio, traijciuntur, vel ab inferiori parte
ſurſum adducuntur ſic, vt medius funis inter foramina collocetur: deinde capita ſurſum ferun
tur, & circa duplicem trochleam prioris tranſuerſarij inuoluuntur, atque (vt dictum eſt) per-
mutata deorſum procedunt, & ad clauos penetrantis axis religantur: continetur enim organo
Fabri alius axis coniectus in crura, quæ ſuper tranſuerſarium inferius digitis quinque interpo-
ſitis perforata ſunt. In axis medio duo claui ſunt infixi, in extantibus capitibus vectes vel ma-
nubriola ductaria, quibus conuertitur axis, cuius conuerſio per funes teſtudinem attollit: atq;
D vnà cum ſpatha ſimul cubiti & axis, qui talis continetur, ſurſum feruntur ad luxata, quæ à ſu-
periori parte extenta in ſuam ſedem collocantur. Huiuſmodi eſt antiqua ſtructura organi,
quod ad Fabrum refertur auctorem.

A Baſis.

B Crura duo.

C Tranſuerſarium ſuperius.

D Tranſuerſarium inferius.

E Aſſer tranſuerſus ſubiectus inferiori tranſuerſario.

F Medium aſſeris exciſi ad formam u inuerſi.

G Priapiſcus.

H Canaliculi excauati ab interiori parte crurum.

I Quadrata teſtudo.

K Spatha.

L Cubiti.

M Prior pars teſtudinis peruio foramine pertuſa.

N Radix.

O Fibula demiſſa per radicem.

P Capitulum ſpathæ cuneati axis modo.
Q Extremitas ſpathæ in quadratam figuram perforata.

R Foramina quatuor teſtudinis.

S Duplex trochlea indita in cauum ſuperioris tranſuerſarij.

T Caua duo quadrata ſuperioris tranſuerſarij, in quæ demittuntur cubiti.

V Imæ partes cubitorum quadratæ.

X Superiores cubitorum partes rotundæ, quæ alæ dicuntur.

Y Axis in alas cubitorum demiſſus.
Z Fibulæ demiſſæ in alas perforatas, quæ axem immobilem ſeruent.

a Alia duo crura adiuncta.

b Funis duplex.

c Alius axis, qui in cruribus continetur.

d Vectes, quibus connectitur axis.

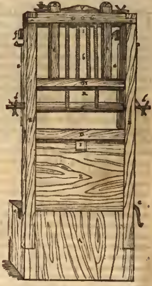
e Binæ trochleæ ad baſim.

f Binæ trochleæ ad ſumma crura.

g Cuneus.

FABRI ORGANVM

E

F

FABRI ORGANVM

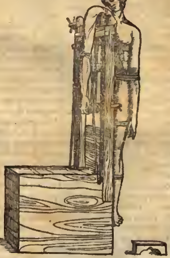
G

H

A *De Motu Organi.* *XXVIII.*

CVm erecta organa cóparentur ad reponendum humeri caput excitando,& alijs quoq; mo
dis idonea ſint,de humeri capite reſtituendo tractare conſtitui . ordiar aũt ab eo caſu , ſub
quo in alam prolabitur. Verum,vt organi motũ perfectũ habeamus,quaternæ trochleæ organo
adijciẽtur,binæ ab inferiori parte,qua baſis ſurſum ſpectat,totidẽ à ſuperiori ad ſumma crura.
Vbi ergo luxatũ reſtituere volumus, cuneata pars axis primũ lana vel linteo circũdetur,ſubſel
liũq; iuxta organũ ponatur,ſuper quod homo aſcendat: deinceps vinciantur crura quidẽ habe
na inter ſe,ſed integrũ brachium extentum,ad latus:in foramina aũt alarum indãtur fibulæ, vt
axis ſeruetur immobilis,vſq; dum eo moto opus erit. His ita conſtitutis brachium ſuper axem
imponatur:atq; vbi cuneata pars axis in alam coniecta ſit,laqueus Charcheſius, vel alius ęqua
liter extendens,humero inijciatur,eiusq; capita deorſum adducta,ad clauum eius axis, qui cru
ribus annectitur,alligentur: fune non amplius indito,quemadmodum in organi fabricatione re
tulimus,axis conuerſio directa ductione ab inferiori parte extendet . id quod ẽt, alio intercedẽ
te motu,ad hunc modũ fit. Laquei capita primo per inferiores trochleas traducuntur: inde ſur-
ſum data,ad clauos axis alligantur,vt hic verſatus propoſitam intẽtionem moliatur. Idẽ quoq;
B efficitur duplici contrario motu interiecto. laquei enim capita per inferiores trochleas traiecta
ad ſuperiores feruntur: inde ad axis clauos vinciuntur, vt duplici contrario motu interiecto ab
inferiori parte extendant. Tales ſunt modi, quibus ab inferiori parte intendimus. Si quis autẽ à
ſuperiori intendere voluerit,fune in teſtudinem coniecto, veluti in organi ſtructura poſuimus,
laquei capita deorſum adducat,& tãquam retinacula ad aliquid immobile deuinciat : poſt hæc
axem conuertat,quo conuerſo teſtudo alio motu intercedente,per funem elata,à ſuperiori par
te intẽdet. Ex his quoq; ille modus cõprehen-
ditur,qui in diuerſa extendit. hic non amplius
requirit,vt capita retinacula ſint,ſed ab interio
ri parte ad axis clauos vinciãtur, vel per ſe vel
alio motu intercedente, vt per vnum machina
tionis motum, propoſitus extendendi modus
adhibeatur. Seruetur autem in intẽdendo axis
immobilis,quemadmodũ declarauimus. Poſt-
quam abunde intenderimus,fibulæ,quæ moue
C ri illum non patiebantur, recipiendæ ſunt, atq;
ipſe per vectes vel manubriola ductaria cõuer-
tendus,vt cuneo aliqua ex parte inclinato, ex-
trahẽdo impellamus,ſicut in alijs organis oſtẽ-
dimus : poſt hæc dum reſtituimus humero de-
orſum intento, miniſter à poſteriori parte aſſi-
ſtens manus det ad ceruices hominis, vt cor-
pus verſus pedum regionem cogat in contra-
riam partem. Verùm, vbi reſtituimus, mini-
ſtro id præſtante, quod oſtendimus,ſubſellium
pedibus hominis ſubiectum ſubtrahatur, vt ip
ſe ſuſpendatur ab organo: tum (vt alibi dictum
eſt) eodem momẽto, quo ab inferiori parte ex-
tendimus, atq; excitamus, per cuneum extra-
hendo impellemus : deinde intentione remiſſa
D ſurſum cogemus, vtraque manu membro com
prehenſo, &, vt in ſuum locum recondatur, ela
to. Hac igitur ratione humeri caput in alam
prolapſum reſtituitur.

Verum ſi in priorem partem aut poſteriorem veniat, vertere ſic axem oportet, vt quod ex eo
cuneatum eſt, deorſum ſpectet : ſurſum, quod æquum eſt: hoc ſiquidem nunc aptatur ad repo-
nendum humeri caput, quod in propoſitas partes eruperit. Eo facto homo ſuper ſubſellium,
quod iuxta ſit, aſcendens brachium ſuperponat, ſic, vt axi inſidat : deinde humero inijciatur la-
queus æqualiter extendens, cuius capita deorſum ad axem alligentur : eædemq; intendendi ra-
tiones adhibeantur, quę traditę ſunt, vbi in alam excidit. Neruis abunde diductis impulſus cõ-
uenit, quem in aliorum organorum motione monſtrauimus.

Sed ſi neq; cubiti ſint, neq; axis in alas coniectus, humeri caput in alã prolapſum ita reſtituiẽ.
Agitaẽ ſpatha ſic, vt capitulũ eius, perinde atq; cuneata pars axis ſuperius trãſuerſariũ excedat:
tũ duplex habena media inter ſpathã & trãſuerſariũ daẽ, cuius capita ab exteriori parte pẽdẽt.
In reſtituẽdo aũt, ęger ad organũ aſſiſtẽs, brachiũ ſuper trãſuerſariũ imponit ſic, vt ſpatha in alã
indaẽ: poſt hęc Charcheſius laqueus, vel alius ęqualiter extẽdẽs, humero inijcitur, cuius capita

deorſum demiſſa ad tranſuerſariũ vt retinacula deligantur: fune ad teſtudinem dato axis con- E
uerſus teſtudinẽ,cumq; ea ſphatham attollens,à ſuperiori parte extendit. Aptatur item ille ex-
tendendi modus,qui in diuerſa ducit. laquei capita mutata ad axem alligantur, tunc ſiquidem
conuerſus axis in diuerſa diducet. poſtquam ſatis extenderimus, duplicis habenæ capita con-
tinenda ſunt,& per hanc ipſa ſpatha,vt per ſpathã extrahendo impellamus. quo facto intentio
remittenda eſt,membrumq; ſurſum adducendum,vt q̃ celerrime in ſuum locum articulus col-
locetur. At ſi organũ non ſpatham habeat,non cubitos,non axem illis contentũ, humeri caput
in alam veniens per cuneũ ſic reponi debet. cuneus,in quẽ funes coniecti ſint, ſuperiori tranſ-
uerſario inſidat, & per funes ad ipſum vinciatur: deinceps æger brachium ſuperimponat, cu-
neusq; in alam conijciatur: quo coniecto laqueus Charcheſius humero circumligetur,eiusq; ca
pita deorſum demiſſa dentur ad axẽ,qui cruribus continetur, vt axis verſatio ab inferiori par-
te extendat. at vbi ſatis intenderit,impellere oportet,velut in alijs organis demõſtrauimus,aut
extrahendo,aut ſurſum cõpellendo: qui modi,cum ab inferiori parte extendimus, potiſſimùm
ad rem pertinẽt. Placuit alijs per teſtudinem ita reponere. funem primo reſoluunt, ipſumq; du-
plicant: cuius duplicati capita per duo teſtudinis foramina traijciũt, à ſuperiori parte deorſum,
& ad inferioris axis clauos alliganr. attollunt itaq; teſtudinẽ prope ſuperius tranſuerſarium, F
tuncq; reſtituendum brachiũ ſuperinijciunt,cuneumq; in alam demittunt: poſt hæc brachium
per palmã iuncturã ad teſtudinẽ vinciunt. his ita conſtitutis inferior axis cõuertitur,teſtudoq;
à ſubiecto fune deorſum verſus attracta ab inferiori parte ducit: quo pacto intẽtio quidem ab
inferiori parte adhibetur,ſed humero ad teſtudinẽ alligato prohibetur conueniens impulſus.

Cubito in illas tres partes elapſo vbi brachiũ curuatur,interiorem inquã,exteriorem,& po-
ſteriorẽ,iuxta organum ab omni parte præparatum ſtare ęger ſuper ſubſellium debet, atq; axis
cõuerti ſic,vt pars eius,quæ cuneata eſt,deorſum ſpectet: ſurſum,quę æqua: dehinc brachiũ da-
re ſuper axẽ. quo facto humerus ad axem per palmã iuncturam deligandus eſt: brachio verò in
vicinia manus inijciendus eſt laqueus inæqualiter extẽdens,eiusq; capita ſurſum adducẽda, &
ad alam,vel ad extans caput axis è regione alliganda. brachio ſic ad rectũ angulũ figurato habe
næ vel latæ faſciæ medium ad eã regionẽ detur, quæ proxime ſub cubito eſt, cuius capita deor-
ſum ad axem porrigantur. Quod ad extendendum pertinet,ijdem modi cõueniunt, quos, vbi
humeri caput reſtituitur,oſtendimus. nunc ſiquidẽ licebit vel continendo, & à ſuperiori parte
extendendo,vel in diuerſa ducendo vim adhibere: qua abunde adhibita eadẽ impellendi ratio
accõmodatur,q̃ tradita eſt,vbi de aliorũ organorũ motu pertractauimus. At ſi cubitus in prio- G
rem partem moueatur,in quo caſu brachiũ extẽditur,mẽbro ſuperimpoſito humerus ad axem
deligetur: tunc Charcheſius laqueus,vel alius æqualiter extendens brachio inijciatur, eiusq; ca
pita deorſum ferãtur,eadem intendendi ratio adhibeatur: poſt idem impellendi modus expe-
ditiſſimus,quem in tractandis organis demonſtrauimus. Proprie aũt ſpatha plurimũ vr̃ ad cubi
tum reſtituendũ pertinere. Videamus aũt,quo modo,vbi neq; cubiti in organo ſint,neq; axis in
alis contineatur,opus hoc efficiendũ ſit. Funis igitur reſoluitur, duplicaturq;, & eius capita per
duo foramina teſtudinis à ſuperiori parte deorſum traiecta, ad axis clauos alligantur. teſtudo
aũt cum ſpatha prope ſuperius tranſuerſariũ attollitur: dein ſpatha torquetur, & brachiũ ſuper
tranſuerſariũ,cui lana circundata ſit,imponitur,humerusq; ad tranſuerſariũ per palmã iunctu-
ram alligatur,brachium verò ad ſpathã toto membro curuato. conuertitur igitur axis cruribus
cõtentus,teſtudoq; deorſum verſus à fune coacta ſpathã ſimiliter deorſum adducit, ſicq; ab in-
feriori parte intendimus. At,vbi ſatis extenderimus,aptatur impulſus, quẽ paulo ſupra poſui-
mus: ſi in exteriorẽ vel interiorẽ partem cubitus elabatur,adducendo: ſi in poſteriorẽ,extrahẽ-
do. Porrò ab inferiori parte extendere poſſumus,impulſu aũt,eo ꝙ brachium deuinctum ſit ad
ſpathã extrinſecus,prohibemur,niſi,cũ radix euelli ex foramine poſſit,extrahẽdo impellamus. H
Magis aũt accommodatur ſpatha,vbi cubitus in priorem erupit,quẽ ſi reſtituere velimus,funẽ
demittere ſimiliter oportet,ſinereq;,vt ſpatha dependeat: deinde membro ſuperiniecto,hume-
merum ad trẽſuerſarium deuincire,brachium verò ad ſpatham: poſt hæc ab inferiori parte ex-
tendere,vi,quantum res poſtulat,adhibita impellere,ante quidem premendo,tum circunducẽ-
do,ſpatha cum brachio torta curuataq; premendi cauſa. Hactenus de cubito luxato.

Ex Ruffo Scamnum Hippocratis. XXIX.

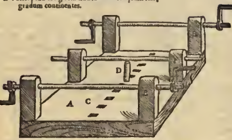
Lib. 4 Art. ſec. 4. t. 49. 7ª. 289. h. Et l. 4 Fract. ſect. 2. t. 49. 7ª. 139 a. Lib. de Artic. ſec 4. t. 58. & 55 7ª. 290. b. e. f

Hippocrates maxime ãdmiratione dignus multis in locis ſuũ organũ ξύλον appellauit, in
quibuſdã et σχεδίαν: recentiores id βάθρον, id eſt ſcamnũ, dixerũt, eoq; affixis cruribus &
pro organo & pro ſcamno vſi ſunt. ſtruitur aũt ſic. Paratur lignum ſex cubitos longum, latum
duos,nouem digitorũ craſſitudine,reſupinaturq;: & quatuor alia ligna pedẽ lõga extremis par-
tibus rotunda,duo ſcilicet & duo cum eius extremis iunguntur. hmõi ligna,quæ φλιαὶ ab Hip-
pocrate vocantur,in latitudine peruijs foraminibus pertundunt,quibus cõtinentur penetrãtes
axes in medio clauos habẽtes,& in extãtibus capitibus manubriola ductaria ad conuertendũ.
totum lignum in medio vſq; ad alteram partem quatuor digitorum ſpatio iniecto caua habet,
quorũ altitudo pariter & latitudo treis digitos æquet. caua hæc Hippocrates χαρίτας nuncu-
pauit.

A pauit. Medium pręterea lignum alte in quadratam figuram excauatur, quo ſcal mus demittitur, qui priapiſcus vocatur. Alias itē hēt φλιάς, in medio ad ſimilitu dinem literæ Π, nō inutiliter adiectas. Structura igitur, Paſicrate auctore, huiuſmodi eſt, cui deinceps ſubdam, qua ratione moueaſ ſcā

Scamnum Hippocratis.

A Lignum quadrangulum ſex cubitorum, latitudine bicubitali, craſſitudine dodrantali.
B Poſtes breues axes habentes.
C Foſſulæ.
D Lignum teres in medio cauo infixum.
E Poſtes pedales lignum tran ſuerſum tanquam ſcalę gradum continentes.

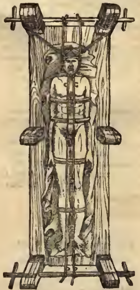

B num Hippocratis: quod vbi vetuſtam ſtructurā habeat, homine iacente, ad luxata omnia reſtituenda idoneum eſt, vt dum ſingula exequar, declarabo.

De Maxilla reſtituenda. XXX.

MAxilla excidēte, ſiue ab altera parte, ſiue ab vtraque, homo reſupinatur ſic, vt caput iuxta axē, qui ab eius parte eſt, collocetur, brachijs ad pectus atq; abdomen alligatis, cruribusq; inter ſe, & omnibus ad ſcamnū organum deuinctis. tum capiti ea iunctura imponitur, quæ lepus auritus dicitur, eiusq; ſinus ad ea ligna, quæ proximum axem ſuſtinent, vt retinacula ſint, deligantur: media habena in os inditur, quantum poteſt intima, iuxta eam regionem, qua maxilla cum malis committitur, inter dentes maxillares, eiusq; capita deorſum demiſſa ad axē,

C qui à pedibus eſt, alligantur: aliaq; habena media mentum complectitur, & in vtranque partem vltra caput adducta ad axem, qui ſuper ipſum eſt, diducendi cauſa deuincitur. his ita conſtitutis, inferior axis torquetur, vt continendo, & ab inferiori parte extendendo, vis adhibeatur. Poſtquam intenderis, quantum res poſtulat, ad eos impellendi modos venies, quos in opere de articulis expoſuimus. Si maxilla quidem ab vna parte exciderit, tria efficies, adduces, premes, & ſurſum compelles: ſin ab vtraq; extrema mota fuerint, premere conueniet, & ſurſum compellere. Hæc de maxilla, nunc venio ad humeri caput.

D

A Iunctura lepus auritus.
B Sinus leporis deligati ad ea ligna, quæ ſuſtinent axem proximum, vt retinacula ſint.
C Habena, quæ media in os inditur.
D Capita habenæ alligata ad axem, qui à pedibus eſt.
E Alia habena, quæ media mentum complectitur.
F Habenæ alterius capita diducendi cauſa ad axem deuincta.

De Humeri Capite in alam prolapſo. XXXI.

VBicunque humeri caput reſtituimus, ſi in alam vel iñ priorem partem venerit, reſupinare hominem debemus: ſi in poſteriorem, pronum collocare. Vbi ergo in alam prolapſum reſtituimus, cuneus eò immittendus eſt, ſic, vt qua capitulum aſſurgit rotundum ac leniter cauū,

In priorem partem ſpectet:quã æquus eſt,in poſteriorem . expedit autẽ cuneum vt mollior ſit, E
linteo vel lana inuoluere:omne enim lignum(auctore Hippocrate)durum eſt & tactu lędit,atq;
hac de cauſa potiſſimum lana circundatur . adde,quòd hæc ſudorem abſorbet,qui in ala oritur
& ob curationis metum,& ob calorem eius partis naturalem , qui ad diducendum confert : &
quòd cuneum labi non patitur . Deinde funiũ capita,hæc quidem à priori parte,illa verò à po-
ſteriori ſuper caput ad axem adducẽda : media item habena ſub ala inter cuneum & humerum
danda eſt,vel (vt alijs placuit)inter cuneum & latera, eiusq; capita ab exteriori parte attrahen-
da.Ipſi autem humero Charcheſius laqueus,vel alius æqualiter extendens , inijciendus,nõ quà
laceratus eſt,ne cum neruoſus ſit,ſi adſtringatur,doleat,ſed ſupra vel infra . plerique ſuperiorẽ
regionem anteponũt tanquam magis idoneam,quòd proxime ad articulum accedat, ſed locus
hic ad curationem minus accommodatur, prohibet enim rectũ impulſum . Sub muſculo igitur
deligandum cenſemus,& ob hanc cauſam,& propterea quòd locus,qui iuxta adſtringitur,ęgre
laxatur,quæ verò mediocri interiecto ſpacio attrahuntur,facile ſequuntur . Expedit autem, vt
laqueus mollius inſidat,humerum lana obuoluere,deinde laqueum inijcere:tubercula enim cu
bito ſubiecta prohibent,quo minus laqueus ſub extendentium vi deorſum labatur. His ita cõ-
ſtitutis laquei capita deorſum demiſſa è regione ad axis clauum alliganda ſunt,vel circa ipſum F
obuoluta,vel nodo inter ſe deuincta . magis autem ad rem pertinent, vbi inter ſe alligata clauo
circumponuntur,tunc ſiquidem opus ſuum firmius præſtant . neceſſe autem eſt,vel continere,
& ſeu ab inferiori ſeu à ſuperiori parte extendere , vel per organi axes in diuerſa contendere.
Abunde vi adhibita,primum conuenit impellere, per duplicem habenam extrahendo:& eodẽ,
quo extrahimus,momento cubitum altera manu ab exteriori parte in interiorem agere, inten-
tione adhuc manente:tum hac remiſſa laxataq; manibus ſurſum compellere . At ſi caput hume
ri in priorem partem moueatur,hominem ſupinum collocamus : pronũ,ſi in poſteriorem . cu-
neoq; omiſſo , medium duplicatæ habenæ lana inuolutum ſub alam demittimus , capitaq; eius
ſupra caput ad ducimus, non è regione humeri vitiati, ſed verſus contrariam partem , homine
reſupinato, ſi in priorem partem articulus exciderit . Quæſita autem cauſa eſt , quamobrem id
fiat . Paſicrates quidẽ id propterea fieri dixit, ne humerus detineatur habena è regione ſurſum
verſus attracta:recentiores non ea de cauſa,capita oblique ducenda eſſe dixerunt, ſed, ne cor-
pora,quibus ala continetur , compreſſa lati ſcapularum oſſis ſinum impleant : nobis verò cum
omnibus conuenit,capita oblique danda eſſe ad contrariæ partis ligna, quibus axis cõtinetur .
Rurſus autem humero Charcheſius laqueus inijciatur, vel alius,qui æqualiter extendat, eiusq; G
capita deorſum ad axem, qui à pedi
bus eſt.demittantur, vt vel retinacu
lis adhibitis ab inferiori parte inten
damus,vel (ſi placeat)in diuerſa cõ-
tendamus. Conuenit autem impul-
ſus , quemadmodum ſupra declara-
uimus,manibus pręcipue adducen-
do,comprimendoq;. Similiter autẽ
vbi humeri caput in poſteriorẽ par-
tem moueatur, homine prono eadẽ
moliri cõuenit, quæ, vbi in priorem
venit,tradita ſunt.At vbi ſatis extẽ-
derimus,manibus premere, & addu
cere, & ſurſum compellere neceſſa-
rium eſt.

H

A Cuneus .
B Funium capita ad axem ſupra caput adducta.
C Habena media inter cuneum & humerum data .
D Charcheſius laqueus humero iniectus .
E Laquei capita ad axem , qui à pedibus eſt,alligata .

A *De Humero luxato comminutoq́.* XXXII.

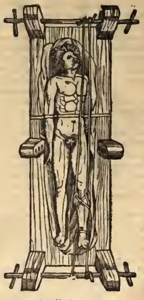
NOn nunquam accidit, vt prolapſo humero fractura quoque adijciatur membro medio cõminuto, in quo caſu recondere articulum oportet, & fracturam componere. Quod ad reponendum pertinet, retinaculo vti expedit, & à ſuperiori parte extendere: quod ad fracturam, ſimiliter vti retinaculo, & ab inferiori parte attrahere. ſed ante reſtituere, quod prolapſum eſt, oportet: deinde, quod fractũ. Ergo, vbi volumus, quod prolapſum eſt condere, cuneum in alam indimus, capitaq́; funium ſuper caput attrahimus, ac mediam habenam inter cuneum & humerum demittimus, cuius capita ab exteriori parte procedant. tum infra cuneum ac ſuper fracturam charcheſium laqueum inijcimus: eiusq́; capita deorſum ad ligna, quæ axem ſuſtinent, ad retinendum, alligamus: ſed funium capita ad axem, qui ſuper caput eſt, vincimus, vt eo conuerſo & contineamus, & à ſuperiori parte extendamus. Neruis abunde intentis, per conuenientem impulſum articulum reſtituimus. quo facto laquei capita ſuper caput data, retinacula fiunt: & alter laqueus æqualiter extẽdens, cuiuſmodi charcheſius eſt, humero inijcitur, cuius capita demiſſa ad axem, qui à pedibus eſt, vinciuntur, vt & retinendo, & à ſuperiori parte extẽdendo vis adhibeatur. neque nunc eſt, quod timeamus, ne fractura ab inferiori parte attracta repoſitus
B articulus excidat, ſiquidẽ, cum à ſuperiori parte tam à cuneo, quàm à ſuperiori laqueo retineatur. Vi ſatis adhibita fracturam manibus componimus, quemadmodum ſæpius indicauimus. Quòd ſi humeri caput in priorem vel poſteriorem partem venerit, vbi reſtituitur, eaſdem animaduerſiones deſiderat. Hactenus de humeri capite.

De Cubito. XXXIII.

CVbito in illas tres partes elapſo, in quas vbi venit, brachium curuum eſt, neq; extenditur, interiorem, exteriorem & poſteriorem, homo ſuper organum reſupinetur: quo commode figurato charcheſius laqueus, vel alius æqualiter intendens, humero circundetur, cuius capita, vt retinacula ſint, ſurſum ſuper caput vinciantur: brachio autem in vicinia manus laqueus inijciatur, qui inæqualiter extẽdat, puta Attollens, Chiaſtus, aut Nauticus, cuius capita ſurſum adducta ad ligna, quibus axis continetur, religentur, vtrunque ſcilicet ad id, ad quod ſpectat è regione, ſic, vt cubitus cum humero ad rectum angulum figuretur. tum duplicatæ habenę, ſeu latæ faſciæ medium ad brachium detur iuxta cubiti iuncturam, cuius capita ad axem, qui à pedibus eſt, vinciantur. Datis igitur capitibus, laquei ad ſuperiora, duplicatæ habenæ ad inferiora, binisq́; axibus vno ſuper caput, altero iuxta pedes collocato, vim adhibebimus vel continẽdo,
C & à ſuperiori vel inferiori parte attrahendo, vel in diuerſa ducendo: eaq́; ratione impellemus, quæ reponendo articulo idonea ſit. vbi in interiorem vel exteriorem partem conuertatur, adducemus: vbi in poſteriorem, extrahemus. Quòd ſi in priorem partẽ articulus elabatur, in quo caſu curuari extentum brachium nequit, homo ſupinus iaceat in vitiatam partem inclinatus: brachio ſuper ſcamnum extento charcheſius laqueus humero inijciatur, cuius capita ſuper caput procedant: extremo item brachio in vicinia manus alius detur laqueus, qui æqualiter extẽdat, cuius capita deorſum attrahantur: item eadem vis adhibeatur, nempe retinaculis, & intentione à parte inferiori. Equidem ſatius duco in diuerſa contendere, nam hoc ad articulũ reponendum efficacius eſt, q̃ ſi ab inferiori parte ſolummodo extendamus. oportet autẽ, cum abunde extenderimus, ad commode impellendum tranſire, premendo nimirum & circumducendo, premendo quidem intentione adhuc manente, circumducendo, poſtquam remiſſa fuerit. Condito articulo, vt eius reſtituti certa indicia habeantur, experiri oportet naturales brachij actiones, flexum inquam & porrectionem, præterea ſitum in pronum habitum ac ſupinum, quoniã, vbi huiuſmodi actiones liberæ ſint, perfecte reſtituti articuli fidem faciunt. poſſumus & conferentes cum altero cubito, num ex toto luxatum reſtituerimus, colligere. quo perfecte reſtituto
D brachium commode ad rectum angulum curuetur, contineaturq́; in ſequentem curationem. Duo igitur brachij oſſa, vbi ſuo loco mota ſunt, his modis reuertuntur. ſed pôt ſeorſum vtrũq; etiam offendi, cum cubitus erumpat, radius diducatur, quod nunc quoque explicabo. Læditur per ſe cubitus radio inuiolato: dehiſcit ſeorſum radius, cubito in ſua ſede manente. vtrumlibet horum oſſium lædatur, vbi per hoc organum reſtituitur, humerus iniecto laqueo ad ligna, quæ axem ſuper caput continent, alligatur, extremoq́; brachio rurſus laqueus circumdatur, qui inæqualiter extendat, ſicut Attollens, aut Nauticus, cuius capita deorſum demiſſa intendendi cauſa ad axis clauos vinciuntur. In circumdando laqueo, qui inæqualiter extendit, id obſeruatur, vt ſinus ſuper eam partem, quæ reponitur, capita ſuper contrariam collocẽtur: ſiquidem laquei inæqualiter extendentes proprie illas partes magis cogunt, quibus eorũ capita inſident, minus vero contrarias. Ergo, cum brachium duobus oſſibus contineatur, vbi alterum ſuo loco motũ reponitur, cogere id potiſſimum expedit: & alterum, ſi fieri poteſt, non vrgere. Intentione abunde adhibita, illi conueniunt impellendi modi, quos luxati genus poſtulat: ſiquidem cubitus in interiorem partem venerit, vtriuſq́; manus digiti inter ſe iuncti ab exteriori parte radij eminentiam cubiti complectuntur, prominentioresq́; palmarum partes à latere dantur, vt his impellẽtibus quaſi adducendo, os in ſuã ſedẽ collocetur. At ſi cubitus ad poſteriora radij proruperit, bra

chio

chio aliquantiſper curuato, eodem momẽto, quo ab inferiori parte extendimus, prominentiori palmæ parte premere debemus, vt os in ſuam ſedem reponatur. hæc enim premendi ratio ad reſtituendum proprie aptatur. At vbi radius in priorem partem recedat, extento brachio perinde agere conuenit, quaſi vtrunque in eandem partem exceſſerit. adhibenda itaque vis eſt & continendo, & ab inferiori parte extendendo. quo abunde facto duplex impulſus accõmodatur, & qui premit, & qui circumducit: qui premit, intentione manente: hac remiſſa, qui circumducit, vt oſtenſum iam eſt. Commune eſt vtriuſque, vbi reſtituta fuerint, ſpectare, an brachium ſuo munere ſine impedimẽto fungatur, curuetur nimirum, & extendatur, & ſupinum pronumq́; figuretur: quæ actiones, ſi liberæ ſint, ex toto reſtitutum eſſe teſtãtur. quo facto brachium, in ſequẽtem curationem ad rectum angulum collocetur.

E

F

A Carcheſius laqueus humero iniectus, cuius capita ſurſum, vt retinacula ſint, adducuntur.
B Attollens laqueus in vicinia manus, cuius capita ad ligna, quibus continetur axis, religantur.
C Medium duplicatæ habenæ ad brachium datæ.
D Capita duplicatæ habenæ religata ad axem, qui à pedibus eſt.

De Manu. XXXIIII.

MAnus in quatuor partes prolabitur, in interiorem, exteriorem, priorem, & poſteriorem. G
Oportet, ſi in interiorem partem veniat, ſupinã collocare, ſuper ſcamnum homine ſimiliter reſupinato, pronam, ſi in reliquas tres partes elabatur: deinde Carcheſium laqueum vel aliũ æqualiter extendentem brachio inijcere, & ſuper ſinum manus dare vectem tranſuerſum: vel ferramentum, quo adurimus, ad palmam ipſam deligare eo vinculo, quod, Ad extremas partes, Inſcribitur: tũ vectis vel ferramenti extremitatibus inijcere vel medias habenas duplicatas, vel laqueorum inæqualiter extendentium ſinus, deorſumq́; demittere: atque alterum laqueũ ęqualiter extendentem brachio circumponere, eiuſq́; capita ſuper caput adducta, vt retinacula ſint, deuincire: quæ vero deorſum ferebantur capita extendendi cauſa ad axẽ, qui à pedibus eſt, religare, vt eius conuerſione & contineamus, & ab inferiori parte extendamus. quam rem vbi ſatis præſtitimus, conuenienter impellimus. Nunc aũt maxime ad manum reſtituendã pertinet adhibito retinaculo, ab inferiori parte extendere: licebit præterea & ſurſum adducere, & in diuerſa contendere. neruis abunde diductis impulſus neceſſarij ſunt, qui eam compellere in ſuũ locum poſſint. Quòd in interiorem vel exteriorem partem exciderit, prominentiori parte palmæ, aut etiam calce ſuperdato preſſa oſſa coguntur, deinceps manus iuxta digitos huc atque illuc agitur: ſin in priorem vel poſteriorem partem eruperit, vtiliter adducendo impellimus.

H

De Spina luxata. XXXV.

HIppocratis organũ luxatis omnibus reſtituendis accommodatur, ſed pręcipue ſpinæ: quę, vbi gibba facta eſt, tunc maxime curari poſſe cenſetur, cũ recens ex ictu vitium eſt. Collocatur igitur homo pronus ſuper ſcamnum, vt laquei capita è regione ad axem ferantur: circũdantur ſpinæ laquei duo æqualiter extendentes, vnus ſupra gibbum locum, alter infra: aut quaterni ex ijs, qui inæqualiter extendunt, bini à ſuperiori parte, totidẽ ab inferiori, inter ſe aduerſi inijciuntur, vt in opere de luxatis explicauimus. Vis neruis adhibetur potiſſimũ in diuerſa deducendo, interdum tamẽ continendo, & vel ab inferiori, vel à ſuperiori parte extendendo. Intentione abunde adhibita, ille impulſus, quo premimus, accõmodatur. Hippocrates varios tradidit impellendi modos, & per prominentiorẽ palmæ partẽ, & per ſpathã premendo idoneam. Impulſus per hmõi ſpatham illis reſtituendi modis annumeratur, qui facile cõparantur: extremitas enim ſpathę in foſſam aliquam demittitur, vel in lignum excauatum. Nos, vt ſpathę obex opponeretur, Hippocratis ſcãno π ferreũ adiecimus, quod & extrahi & infigi poſſet, & ſpathæ reſponderet, pertuſumq́; pluribus foraminibus eſſet, & in foramina crurũ organi demitterẽ,

vt

A vt Π pro gibbi magnitudine accommodaretur, ſpathaq́; extrema in Π coniecta, eius partem premendo accommodatã ſuper gibbum dantes premendo impulimus. Alij duplicatæ habenæ medium organo ſubijcientes eandem ſpatham ſuper locum iniectam premunt. Premendi modum in opere de articulis exquiſitius indicauimus.

A Laqueus æqualiter extendens ſupra gibbum, cuius capita recta ad axem feruntur.
B Laqueus æqualiter extendens infra gibbum, cuius capita recta ad axem feruntur.
B C Spatha.
D Π ferreum.

C

De Femore. *XXXVI.*

FEmur in quatuor partes promouetur, in interiorem, exteriorem, priorem, & poſteriorem. Si in tres partes prolapſum eſt, interiorem, exteriorem & priorem, crus extenſum eſt, implicariq́; non poteſt: ſi in poſteriorem, curuum eſt, neque extenditur. Ergo, ſi in illas treis partes erumpat, in quas vbi venit, crus extenſum eſt, reſupinato homine medium duplicatæ habenæ lana inuolutum inter anum & naturale demittendum eſt, capitaq́; eius ſuper caput adducenda. Vbi in alias partes venerit, nullo interpoſito diſcrimine inter anum & naturale dari habena debet, ſed ea animaduerſione, ſi in interiorem partem exciderit, vt ad integrum femur magis ſpectet, ne femoris caput, cum extenditur, habena media detineatur: cuius capita vel ad axem alligentur, vbi in diuerſa contendimus, vel ad ligna, quibus axis, qui à capite eſt, continetur: vbi & retinemus, & ab inferiori parte extendimus. Extremo autem femori prope genu Carcheſius laqueus inijciatur, eiusq́; capita deorſum demiſſa ad axis clauum vinciantur, vt eo conuerſo & contineamus, & ab inferiori parte adducamus. Neruis, quantum res exigit, intentis ve-
D niendum eſt ad impulſum.

De Femore in interiorem partem prolapſo. *XXXVII.*

PRoprie autem ad femur in interiorem partem prolapſum excogitata ſunt ligna ad ſimilitudinem Π à lignis, quibus axis continetur, non abhorrentia. Vbi ergo femur in interiorem partem erumpens reſtituitur, ęger in integrum latus verſus iaceat, euulſoq́; priapiſco integrum crus propoſito ligno ſubijciatur, alligeturq́; ad ſcamnum ita, vt immobile perſeueret, eademq́; ratione & brachia & reliquum corpus: crus autem vitiatum detur ſuper tranſuerſarium lignorum, quæ, Π literam repræſentant, ita, vt tranſuerſarium inter anum & naturale collocetur: ſed extremo femori iuxta genu inijciatur laqueus, vel Charcheſius, vel alius, qui æqualiter extendat, eiusq́; capita ad inferiorem axem demittantur: ſuper ipſum verò lignum Π literam repræſentans ſub crure, quod reſtituitur, detur ſpatha, quæ premendo aptatur, vel lignum habens in ſummo capitulum rotundum ac leniter cauum, ab interiori parte à ſummo crure ad imum pertinens. Quo facto, vbi reſtituere volumus, axis conuertitur, cuius conuerſio ab inferiori parte extendit.

extendit. Poſtquam nerui abunde extenti fuerint ſpatha vel eo ligno, quod in ſummo capitulum habet, ſuper id lignum, quod П literam refert, cum crure magna vi deorſum adducto, impulſus extrahendo adhibetur : poſt quem alius idoneus eſt, qui ſurſum verſus cõpellit, quemadmodum diximus de humero in alam prolapſo. E

A Poſtes П literam repræſentantes.
B Tranſuerſarium.
C Carcheſius laqueus.
D Lignum à ſuperiori parte cruris ad imum pertinens.

F

De Femore in poſteriorem partem prolapſo. XXXVIII.

G

VErùm, ſi femur in poſteriorem partem elabatur, neq; pronum neque ſupinum hominem collocamus, ſed ſedentẽ, magis autem in integram coxam inclinatum. Homine ita figurato, duas prehendere habenas oportet, earumq; vnam ſimplicem extendere, atq; alteram duplicem demittere in mediam ſimplicem: & ſimplici quidem hominem cingere, duplicẽ à ſuperiori parte deorſum demittere, ab ea regione, quæ vmbilico proxime ſubijcitur, ad eã, quæ inter anũ & naturale eſt, & per anum ſurſum adducere, vt quatuor habenę capita à poſteriori parte ad retinendum vinciantur. Retinaculis datis lata pars ſpathæ, quæ premendo accommodatur, coxæ ſupponatur, imoq; femori iuxta genu laqueus inijciatur, qui æqualiter extẽdat, cuius capita ad inferiorem axem demittantur, vt eo conuerſo & contineamus, & ab inferiori parte intẽdamus. Intentione ſatis adhibita, dum adhuc intendimus, caput femoris per ſpatham in exteriora propellatur, apertaq; manu æger reſupinetur, per hanc enim vim femur in ſuum locum compelletur. Repoſiti autem indicium erit, comparatio cum altero crure, & liberæ ipſius actiones : nam, ſi citra impedimentum complicari & extẽndi poteſt, ex toto intus eſſe conijciendum eſt.

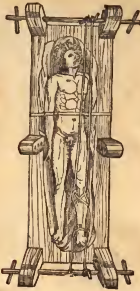
De Genu. XXXIX. H

GEnu in tres partes prolabitur, interiorẽ, exteriorem, & poſteriorẽ. In omnibus his caſibus, crus extenſum eſt, & minime complicatur. Oportet, ſi in exteriorem partem prociderit, hominẽ extento crure ſuper ſcamnũ collocare: tum duos laqueos ęqualiter extendẽtes, cruri inijcere, alterum à ſuperiori parte ſuper femur, alterum infra genu: dein capita ſuperioris ſuper caput adducere, inferioris ad axem: neruosq; intendere, quemadmodũ in reliquis articulis dictũ eſt, ſiue retinaculis vſi ab inferiori vel ſuperiori parte intendamus, ſiue in diuerſa diducamus. Neruis abũde diductis, ſi in latus ab inferiori vel exteriori parte motũ fuerit, ille impellendi modus conuenit, qui adducit: ſi in poſteriorẽ, & ille qui premit, & ille qui circunducit. qui impellẽdi modi, cũ ſimiles illis ſint, qui ad cubitũ traduntur, commode in hunc locum transferuntur.

De Talo. XL.

TAlus modo in interiorem partem procidit, interdum in poſteriorem quoque conuertitur, in quas partes vbi venerit, æquę reſupinare hominẽ conuenit crure extento: ac cruri Car-

A cheſium laqueum æqualiter extendentem circumponere, eiusq; capita à poſteriori parte ad axem, qui ſupra caput eſt, adducere: talo autem draconem vel ſandalium laqueum inijcere, eiusq; capita ad inferiorem axem alligare, tuncq; membrum vel in diuerſa diducere, vel continere, & ab inferiori parte extendere: Neruis, quantum res poſtulat, diductis conuenienter impellere, vbi in interiorem vel exteriorem partem eruperit, retro cogendo: vbi in poſteriorem, extrahendo, nunc ſiquidem ob eum habitum impulſus extrahendo aptatur. De modis autem impellendi diligentius tractabimus in opere de luxatis.

A Carcheſius laqueus.
B Sandalius laqueus.

SEPTIMÆ CLASSIS
FINIS.

aaaaaaa bbbbbbb ccccccc ddddddd eeeeeee fffffff ggggggg hhhhhhh iiiiiii kkkkkkk lllllll mmmmmmm nnnnnnn ooooooo ppppppp qqqqqqq rrrrrrr ſſſſſſ ttttttt vvvvvvv xxxxxxx yyyyyyy zzzzzzz

aaaaaaa bbbbbbb CCCCCCCC DDDDDDD EEEEEEE FFFFFFF GGGGGGG HHHHHHH IIIIIII KKKKKKK LLLLLLL MMMMMMM NNNNNNN OOOOOOO PPPPPPP QQQQQQQ RRRRRRR SSSSSSS

Omnes ſunt quaterniones, præter AAAAAAA BBBBBBB SSSSSSS terniones.

VENETIIS APVD IVNTAS.

Legatoria
R. SALVAREZZA
Via Val Cassino, 65
Tel. 825.623 - ROMA